

Ãcõrẽ Bedea

New Testament in Emberá, Northern (PM:emp:Emberá, Northern)

Ãcõrẽ Bedea **New Testament in Emberá, Northern (PM:emp:Emberá, Northern)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Emberá, Northern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Emberá, Northern

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
f9d422da-2e22-541c-afc9-8fe7130d391e

Contents

GENESI	1
EXODO	79
LEVITICO	144
NUMERO	157
DEUTERONOMIO	185
JOSUE	186
JUECE	209
1 SAMUEL	228
2 SAMUEL	263
1 REYE	270
2 REYE	287
1 CRONICA	301
2 CRONICA	305
ESDRA	308
NEHEMIA	311
JOB	314
JONÁ	317
MATEO	321
MARCO	382
LUCA	420
JUAA	482
HECHO	530
ROMANO	587
1 CORINTO	612
2 CORINTO	635
GALATA	650
EPESO	659
PILIPO	667
COLOSA	673
1 TESALONICA	679
2 TESALONICA	684
1 TIMOTEO	687
2 TIMOTEO	694
TITO	699
PILEMOA	703
HEBREO	705
SANTIAGO	724
1 PEDRO	731
2 PEDRO	738
1 JUAA	742
2 JUAA	749
3 JUAA	751

JUDA	753
APOCALIPSI	755

GENESI NAĀRĀEDABEMA BEDEA

Naā cartara Moiseba ḥasia dadjirāba cawadamārēā sāwā Ācōrēba naā ējūā osida idjaba sāwā israelerāda idji puru bamārēā edasida. Israelerā Egipto druaḍeba ḍraḥpedadacarea Moiseba naā cartara ḥasia.

Genesi trāba jara ḥaa “naārāedabema.” Maā bēra naā cartade ḥā ḥaa Ācōrēba ne jūma odadebemada, ēberārāba naārā cadjirua ēpēpedadadebemada, Ācōrēba dopapa zebidadebemada, ēberārāba naā ējūā birapedadadebemada, idjaba ēberārāba naārā Ācōrēa ewari iwidipedadadebemada. Jūma maāgara 1:1ḍeba aba 11:26ḍaa ḥā ḥaa.

Maāare ḥā ḥaa Ācōrēba Abrahaāneba israelerā yōbidadebemada (11:27ḍeba aba 50:26ḍaa). Dji crīcha droma naā Genesi cartadebemara Ācōrēba Abraāa nāwā jarasia: “Baḍeba puru dromada māa yōbiya...Baḍeba māa naā ējūāne bea purura jūma carebaya (12:2,3).” Wārāda naā cartade ebuda ḥaa ēberārāba cadjiruada o panenamīna Ācōrēba jūmarā carebai carea jaḥwa ḥasida. Naārā jarasia diaurura poyaida (3:15). Māwānacarea dopapa zeside Ācōrēba Noéra idji ēberārā sida ḍdra edapeda ādjideba naā ējūāra wayacusa birabisia (6:9ḍeba aba 9:19ḍaa). Māwānacarea Abraāa jarasia idjideba jūma naā ējūāne beara carebaida (12:2,3). Idjaba Joseḍeba ēberārāra cābana carebasia jarababa quīrānamārēā (40:1ḍeba aba 50:26ḍaa).

Ācōrēba naā ējūā oda

¹ Naārāeda Ācōrēba bajāda idjaba naā ējūāda osia. ² Maāne naā ējūāra mīā cawaiē ḥasia idjaba ne neē ḥasia. Pusa nābuada pāimaba pāisosoa ūmasia. Maāne Ācōrē Jaureda pusa ārā domica ḥabadjia.*

³ Maābe Ācōrēba jarasia:

–Ānadua.–

Ara maāda ānasia. ⁴ Maā ānaara Ācōrēba bia unusia. Maābe Ācōrēba ānaara pāima umebemada awara ḥasia. ⁵ Ānaara trā ḥasia “āsa.” Pāimara trā ḥasia “diamasi.” Ācōrēba nabema ewaride māwā osia.†

⁶ Maābe Ācōrēba jarasia:

–Baido ēsi dedaada ḥaya baido aba ātaa wāmārēā, aba edre bemārēā.–

⁷ Ara māwā jarabaḥaba Ācōrēba maā dedaara osia. Maāne baidora aba ātaa wāsia. Aba edre besia. ⁸ Ācōrēba maā dedaara trā ḥasia “bajā.” Umēbema ewaride māwā osia.

⁹ Maābe Ācōrēba jarasia:

–Dedaa edrebema baidora jūma ābaa ūmedua ējūā pōāsada odjamārēā.–

Ara maāda ējūā pōāsada odjasia. ¹⁰ Maāra Ācōrēba bia unusia. Ējūā pōāsara Ācōrēba trā ḥasia “egoro.” Baido ābaa ūmenada trā ḥasia “pusa.”

¹¹⁻¹² Maābe Ācōrēba jarasia:

–Egoroḍe ne quīrātanoa tununadua; chirua ta zaubari beada idjaba nejō bacuru sida. Jūma maāra ta zaudia ara ādji bea quīrāca tununamārēā.–

* **1:2** Domica ḥabadjia. Maāba jara ḥaa Ācōrē Jaureba naā ējūāra waga ḥasida idjaba bia oi carea basida. † **1:5** Ācōrēba nabema ewaride māwā osia. Hebreo bedeaḍe nāwā ḥā ḥaa: “Queupeḍa idjaba ānadrāpeda nabema ewari basia.”

Ara maŕda egorode ne quĩrātanoa tunusidaa. Jũma chirua ta diabari beara idjaba bacuru nejõ zaubari bea sida ađji ta bara tunusidaa ara ađji bea quĩrāca tununamārēā. Maŕra Ācōrēba bia unusia. ¹³ Ūbeabema ewaride māwā osia.

¹⁴⁻¹⁵ Maŕbe Ācōrēba jarasia:

–Urua beada bajāne beadadua naŕ ējũā ŕna bamārēā idjaba āsara, diamasi ume quĩrā awara bamārēā. Maŕgaba cawabi baya ewarida, poad a idjaba sālbe ewari dromada ođida panŕda.–

¹⁶ Ara māwā jarabŕŕaba Ācōrēba ŕmādauda āsabema carea osia. Jedecoda diamasibema carea osia. Idjaba chĩdau sida ocuasía. ¹⁷⁻¹⁸ Ācōrēba maŕra jũma bajāne bŕcuasia naŕ ējũā ŕna bamārēā, āsa beseamārēā, diamasi ŕna bamārēā, idjaba āsara diamasi ume quĩrā awara bamārēā. Maŕra idjia bia unusia. ¹⁹ Quĩmārēbema ewaride māwā osia.

²⁰ Maŕbe Ācōrēba jarasia:

–Dojāne ne jũma zocai beada baraa baya. Idjaba ŕŕa wābaribada sida baraa baya.–

²¹ Ara māwā jarabŕŕaba Ācōrēba beada waibŕga beada ocuasía. Dojāne zocai beada quĩrātanoa ocuasía. Idjaba i bara beada quĩrātanoa ocuasía. Maŕra idjia bia unusia. ²² Maŕbe ađjirāra nāwā bia jarasia:

–Zocārā yōnadua. Pusara, do sida biradadua. Idjaba ŕbana sida naŕ ējũāne zocārā yōnadua.–

²³ Ācōrēba juesumabema ewaride māwā osia.

²⁴⁻²⁵ Maŕbe Ācōrēba jarasia:

–Animarā quĩrātanoa beada naŕ ējũāne baraa baya: daupēbada animarāda, ađji jāne wābada animarāda, mēābema animarā sida baraa baya.–

Ara māwā jarabŕŕaba Ācōrēba mēābema animarāda, daupēbada animarāda, animarā ađji jāne wābada sida quĩrātanoa ocuasía. Maŕra idjia bia unusia.

²⁶ Maŕbe Ācōrēba jarasia:

–Jālbe ēberāda ođadrŕ dadji quĩrāca. Maŕ ēberāba ŕbana beada, animarā pusađe beada, daupēbada beada, mēābema beada, idjaba jũma ađji jāne wābada sida poya erobaya.–

²⁷ Ara māwā jarabŕŕaba Ācōrēba ēberāda osia idji quĩrāca. Wārāda idji quĩrāca osia. Dji umaquĩrā, dji wērā sida osia. ²⁸ Maŕbe Ācōrēba ađjira nāwā bia jarasia:

–Warra zocārā ununadua. Naŕ ējũāra biradadua idjaba jũma naŕ ējũāne beara bārŕa ŕŕawaeda erobeada. Beada beara, ŕbana beara, druabema animarā sida jũma poya erobeada.–

²⁹ Maŕ awara Ācōrēba ađjía jarasia:

–Acŕdadua, mŕa bārāa diaya jũma naŕ ējũāne chirua ta bara beada, jũma bacuru nejõ ta bara bea sida. Maŕnebemada bārāba jũma codida panŕa. ³⁰ Idjaba animarā druabemaa, ŕbana beaa, jũma animarā ađji jāne wābada beaa bida mŕa chiruara diaya codamārēā.–

Ara maŕda māwā beasia. ³¹ Maŕbe Ācōrēba idjia ođara jũma bio bia unusia. Seibema ewaride māwā osia.

2

¹ Māwā Ācōrēba bajāra, naŕ ējũā sida jũma pārāsia. Jũma bajāne beara, naŕ ējũāne bea sida pārāsia. ² Sietebema ewaride jũma pārā erobasia. Maŕ bēŕŕa sietebema ewaride ŕnāūsia. ³ Jũma pārāpeđa ŕnāūna bēŕŕa, sietebema

ewarira dji biara bāda bāsia jūmarāba idjia bia bedea pananamārēā idjaba nānū pananamārēā. ⁴ Māwā Ācōrēba bajāra, naā ējūā sida jūma osia.

Ācōrēba naārābema ēberā oda

Ācōrēba naā ējūā, bajā sida osi ewaride, ⁵⁻⁶ chiruada pōājārā sida neē basia Ācōrēba naā ējūāne wadibida cueda zebica bada bēra. Baribara egorodeba ātaa towaada odjabadjia naā ējūā jūma beguea oi carea. * Idjaba ēberāda neē basia ējūā oi carea. ⁷ Maāne Ācōrēba egoro poradeba ēberāda osia. Maā ēberā quēbade Ācōrēba jārāpuasia āyāba edamārēā. Māwā ēberāra zocai besia.

⁸ Māwānacarea Ācōrēba néu ējūāda āmādaū odjabariare osia.† Maā néu ējūāra Edeā abadaa. Ācōrēba ēberā odara néu ējūāne bāsia. ⁹ Mama quīrātanoa bacuru bia quedeada nejō bia zaubadada waribisia. Maā ējūā ēsi ūsia nejō zocai bai diabarida. Idjaba ūsia nejō crīcha bia, crīcha cadjirua cawabibari sida.

¹⁰ Edeā ējūāne doda basia maā néu ējūāra jūma cūrāsa erobamārēā. Maā dora dji taedaa quīmārē nērā basia. ¹¹ Do nērā bāra aba Pisoā basia. Pisoāra Havila druade bāa. Havila druara oro bara bāa. ¹² Dji orora bio bia bāa. Idjaba ónice mōgara sida bara bāa. Bacuru ba tūāpa bā bedelio abada sida bara bāa. ¹³ Dewarabema dora Gihoā abadaa. Gihoāra Cus druade bāa. ¹⁴ Maārebema dora Tigri abadaa.‡ Maā dora Asiria purudeba āmādaū odjabariare bāa. Jīrūarebema dora Euprate abadaa.

¹⁵ Maāne Ācōrēba ēberāra edapeda Edeā néu ējūāne bāsia aca bamārēā.

¹⁶ Maābe Ācōrēba ēberāa jara bāsia:

–jūma naā néu ējūāne bea nejōra bāa jōida bāa. ¹⁷ Baribara crīcha bia, crīcha cadjirua cawabibari nejōra jōcara bāa. Maāda jōsira ara maā ewaride bāra wārāda beuya.–

¹⁸ Maābe Ācōrēba jarasia:

–Bia bāēa ēberā iduba baida. Carebabari biada idji itea oya.–

¹⁹ Maāne Ācōrēba egorodeba jūma animarā druabemada, jūma ībana sida osia. Maā animarā beara ēberāmaa enesia cārē trāda ādjiza bācuai cawaya. Ara maāda ēberā Adaāba animarā beara trā bācuasia. Animarā trāra ādjiza besia Adaāba trā bācuada quīrāca. ²⁰ Māwā Adaāba daupēbada animarāra, ībana bajāne wābaribadara, mēābema animarā sida jūma trā bācuasia. Māwāmīna Adaā itea carebabari biada wadi neē basia.

²¹ Maā carea Ācōrēba Adaāra bio cāibisia. Adaā cāi bāde Ācōrēba idji orro bāwāraāda aba edasia. Edapeda waya dji djarara cara bāsia. ²² Maābe Ācōrēba Adaā orro bāwāraā edadara wērāda osia. Opeda Adaāmaa enesia. ²³ Maāne Adaāba jarasia:

jīdiraā naāra māl orroa! Idjīdra wārāda māl djaradeba odaā.§

Māa trā bāya “wērā”, Ācōrēba idjira umaquīrāneba oda bēra.*

²⁴ Maā carea umaquīrāba dji zezara, dji papa sida amepeda idji quima ume ābaa beya. Māwā cacua aba bā quīrāca panania.

* **2:5-6** Egorodeba ātaa towaada odjabadjia. Acaraāmaārā maā bedeaba jara bāa: “Baidoda egorodeba āta zebadjia.” † **2:8** Amādaū odjabariare. Maāba jara bāa maā ējūāra Israel druadeba āmādaū odjabariare bāda wa Jordaā dōdeba āmādaū odjabariare bāda. ‡ **2:14** Tigri. Hebreo bedeadē “Hidekel” bā bāa. § **2:23** Idjīdra wārāda māl djaradeba odaā. Hebreo bedeadē nāwā bā bāa: “Naāra bāwāraā māl bāwāraādebemaa idjaba djara mā djaradebemaā.” *

2:23 Wērā. Hebreo bedeadē bedea “wērā” idjaba bedea “umaquīrā” abari quīrāca jīguabaria.

²⁵ Mañne Adałra, dji wērā sida ācada panasidaa baribarla peradaca basia.

3

Adałba dji wērā bida Ācōrē t̃jā amapedada

¹ Jūma Ācōrēba ocuada animarā cāyābara damada crīcha cawaara basia djārā cūrūgai carea. Mał damaba wērāa jarasia:

–ĴĀcōrēba wārada jarasica jūma nał néude bea nejōra bārāba jōcara panada?–

² Wērāba panusia:

–Māwāēa. Nał néudebema nejōra daiba jōnida panla. ³ Baribarla bacuru néu ēsi nūmañebemada Ācōrēba jarasia: “Jāłga nejōra jōrānada idjaba jidarānada. Māwā ođibarla beudā.”–

⁴ Mañne damaba wērāa jarasia:

–Bārāra beudaēa. ⁵ Ātebarla mał nejō jōbada ewaride bārāba abeda jūma cawadā biada, cadjirua sida. Māwā Ācōrē quīrāca crīcha cawa panania. Małgāra idjia cawa bla, mał carea bārāa jōbi ama bla.–

⁶ Mañne wērāba unusia bacuru néu ēsi nūmañ nejōra biya purea jira bāda idjaba jōi biya quīruda. Ara małda jō quīrāsia crīcha cawa bai carea. Małbe ba edapeda jōsia. Jōpeda dji quimaa diasia. Mañne idjia bida jōsia. ⁷ Ara małda ādjia umena abeda cawasidaa ādjira ācada panada.* Mał carea higojō queduada igudapeda jāsidaa.

⁸ Qewara cūrādrabarlade Ācōrēba néu ējūāne nībasia. Adałba dji wērā bida mał ūrīsidade néude mīrūsidaa. ⁹ Mał bērā Ācōrēba Adałra nāwā trāsia:

–ĴBāra sāma bla?–

¹⁰ Adałba panusia:

–Ba zebālada ūrīsīde ne wayaaba māra mīrūsia ācada bla bērā.–

¹¹ Mañne Ācōrēba iwidisia:

–ĴCaiba jarasi bāra ācada bāda? ĴBāa jōsica māa jōrāduada nejōra?–

¹² Adałba panusia:

–Bāa māa wērā diadaba jōbisia.–

¹³ Mał bērā Ācōrēba wērāa iwidisia:

–ĴBāa cārē cārēā jāwā osi?–

Wērāba panusia:

–Damaba māra cūrūgasia. Mał bērā māa jōsia.–

¹⁴ Mał bērā Ācōrēba damara nāwā biē jara bāsia:

Bāa jāwā cūrūgada bērā, māa bāra daupēbada animarā idjaba mēābema animarā cāyābara biēara bāya.

Nāwā baya: idiba ātaa bādji jāne nībaya idjaba ewariza ba itera egoro pora caita baya aba beubarādaa.†

¹⁵ Idjaba māa bāra wērā ume dji quīrūda bāya. Idiba ātaa bla warrara wērā warra ume dji quīrū baya.

Bāa wērā warrara jīrūgarronane caya. Baribarla idjia bla borora berradagaya.‡

¹⁶ Mañne Ācōrēba wērāa jarasia:

Bā biogoa bāde māa bāra bia mīgabiya. Warra tobārāde puadeba toya.

* **3:7** Cawasidaa. Hebreo bedeadē bā bāa: “Dau uruasidaa.” † **3:14** Bā itera egoro pora caita baya. Hebreo bedeadē bā bāa: “Egoro porada co nībaya.” ‡ **3:15** Romano 16:20; Apocalipsi 12:17.

Māwā bia mīga baimīna bΛ quima ume ba quīrīā baya, § baribΛrΛ idjia bΛra idji jΛwaeda erobaya.

17-18 Mañne Ācōrēba umaquīrāa jarasia:

Māa bΛa jarasia jāā nejōra jōrāmārēā. Māwāmīna bΛ wērā bedeadā ījāsia.

Maā bērā mΛa naā ējūāra jūma biē bΛya. ΛrΛda, jūīchichi sida odjacuaya.

BΛra bio bia mīga baya bΛ néudebemada coi carea. Idjaba bΛa chiruada co baya.

19 Ne coi carea traja bΛde bΛ dratude jΛa zowua nūmaya aba beubΛrΛdaa.

BΛra egoro poradebema. Maā carea bΛra wayacusa egoro pora baya.

20 Adaāba idji wērāra trΛ bΛsia Eva, idjira jūma dadji zocai bea papa bērā.* 21 Maābe Ācōrēba animarā edebema wuada opeda ādjia jΛbisia.

22 Māwānacarea Ācōrēba jarasia:

–Naā ēberāba jāā nejōra jōna bērā biada cadjirua sida jūma cawa bΛa. Māwā dadji quīrāca besia. Maā bērā zocai bai diabari nejōda idjia idu jōbidaēa. Maāda jōsira beuca baya.–

23 Ara maāda Ācōrēba ēberāra Edeā néu ējūānebemada āyā jaretasia ējūā o bāmārēā. Ācōrēba idjira egorodeba osia. Maā bērā idjira bΛsia egorode ne u bāmārēā. 24 Ācōrēba ēberāra āyā jaretapeda Edeā néu ējūā āmāda odjabariare bajānebema nezocarā i bΛra panΛda bΛsia. Idjaba bΛsia djōbada neco urua bΛda, iduba pΛrrΛga tucua jira bΛda. MaāgΛrāba zocai bai diabari nejōra waga panesidaa ni abaΛba jōrāmārēā.

4

Caiāba idji djaba Abel beada

1 Maābe Adaāra dji quima Eva ume cāisia. Evara biogoa bepeda warra tosia. Mañne Evaba jarasia: “Māa umaquīrā warrada erobesia Ācōrēba carebada bērā.” Māwā dji warrara trΛ bΛsia Caiā.*

2 Māwānacarea dji djaba Abelda tosia. Maā Abelera oveja daupēbari basia. Mañne Caiāra ne ubari basia.

3 Māwā panΛne ewari aba Caiāba idji néudebemada Ācōrēa diasia. 4 Mañne Abelba oveja zaquerā dji naārā topedadada beapeda dji dragada Ācōrēa diasia. Ācōrēba Abelera idjia diada sida bia unusia.† 5 BaribΛrΛ Caiāda idjia diada sida bia unuē basia. Maā carea Caiāra bio quīrūsia. Abeda quīrā cadjirua nūmesia. 6 Maā carea Ācōrēba Caiā jarasia:

–¿Cārē cārēā quīrū nūma? ¿Cārē cārēā quīrā cadjirua nūma? 7 BΛa biada oibΛrΛ bΛra bΛsrida baēca?‡ BaribΛrΛ bΛa biada oēbΛrΛ cadjirua jΛwaeda baya. BaribΛrΛ bΛa cadjiruara poyaida bΛa.–

8 Ewari aba Caiāba idji djabaa jarasia: “Āyā pΛrrΛade wāna.”§ Ara maāda wāsidaa. Néude ābaa nīnane Caiāba Abelera adua bΛde beatasia. 9 Maā bērā Ācōrēba Caiā iwīdisia:

–¿Sāma bΛ bΛ djaba Abelera?–

Mañne Caiāba panusia:

§ 3:16 BΛ quima ume ba quīrīā baya. Maāra hebreo bedeadē ebuda bΛēa. ΛcΛrΛmaarā jara bΛa “ba quimara bΛ jΛwaeda eroba quīrīā baya.” * 3:20 Hebreo bedeadē Eva trΛra zocai bΛada abΛrΛ quīrāca jīguabaria. * 4:1 Hebreo bedeadē Caiā trΛba jara bΛa “erobeda.” † 4:4 Hebreo 11:4; 1 Juaā 3:12.

‡ 4:7 ¿BΛra bΛsrida baēca? Maāra hebreo bedeadē ebuda bΛēa. ΛcΛrΛmaarā jara bΛa: “¿Māa bΛra bia unuēca?” § 4:8 Āyā pΛrrΛade wāna. Griego bedeadē māwā bΛ bΛa. Hebreo bedeadē neēa.

–Cawaëa. Māwāra ħmāra idji acābarica?–

¹⁰ Ācōrēba jarasia:

–ĶCārē cārēā bā djabara jāwā beasi? Idji oa egorode erozoadaba jīgua jara bāa māa jipa cawa omārēā. ¹¹ Bā djabada beada bērā māa bāra biē bāya. Māa bāra idji oa erozoadamalāba āyā jaretaya. ¹² Bāa ējūā obārāmīna bā néura bia zauca baya. Bāra naā ējūāne ara jāwā parrāa nībaya. Anāui sida neē baya.–

¹³ Caiĭba Ācōrēba jarasia:

–Mā māwā baira jūmawāyā zarea bāa. Māāra māa droaēa. ¹⁴ Idi bāa māra naā druadebemada āyā jaretabarāa. Bā quīrāpita māra wācara baya. Idiba ātaa māra naā ējūāne parrāa nībaya druā āibema quīrāca. Bariduaba māra ununibarā, beadia.–

¹⁵ Ācōrēba jarasia:

–Bariduaba bāda beaibarā, māa idjira bā cāyābara auđuara cawa oya.–

Maā bērā Ācōrēba Caiĭ cacuade sēyāda basia, bariduaba maā sēyāda unusidara Caiāra bearānamārēā. ¹⁶ Ara maāda Caiāra Ācōrē quīrāpitabemada āyā wāpeda Nod druade bade wāsia. Maā Nod druara Edeāneba āmādaunodjabariare bāa.

Caiāneba yōpedada

¹⁷ Caiāra idji quima ume cāisia. Dji wērāra biogoa bepēda Enocoda tosia. Maā Enoco toside Caiāba puruda o basia. Dji puru trāra dji warra trā quīrāca Enoco trā basia.

¹⁸ Enocora Irā zeza basia. Irāra Mehujael zeza basia. Mehujaelera Metusael zeza basia. Metusaelera Lame zeza basia. ¹⁹ Maā Lameba wērāda umē erobasia. Abāra Adā abadjīdaa, dewarabemara Zila abadjīdaa. ²⁰ Adāba Jabalda tosia. Jabaldebā yōsīdaa wua dede beabadada, animarā daupēbada rā sīda. ²¹ Dji djaba trāra Jubal basia. Jubaldebā yōsīdaa arpa zá cawa beada idjaba chiru zá cawa bea sīda. ²² Zilaba Tubal-Caiāda tosia. Idjia broncedebemada idjaba jiorrodebema sīda ne o cawa basia. Tubal-Caiā djabawērāra Naamā abadjīdaa.

²³ Ewari aba Lameba idji quimarā Adāa, Zilaa bīda jarasia:

Adā, Zila, mā bedēda ūrīnadua. Māa ēberā cūdra bāda beasia idjia mā djara tuda carea, mā puoda carea.

²⁴ Bariduaba Caiāda beaibarā, Ācōrēba maāgara bio cawa oya. Baribarā bariduaba māda dji cūdra carea beaibarā Ācōrēba maā ēberāra auđuara cawa oya.*

Adaāba, Eva bīda dewara warra unupedada

²⁵ Maā ewarīde Adaāra wayacusa dji quima ume cāisia. Maābe dji quimaba umaquīrā warrada tosia. Maāne jarasia: “Caiāba Abel beadacarea Ācōrēba māā dewara warrada Abel cacuabari diasia.” Māwā dji warrara trā basia Se.†

²⁶ Maābe Seba warrada unusia. Dji trāra basia Enó. Maā ewarīdeba ātaa ēberārāba Ācōrēba ewari iwidibādade idji trāra “Jehová” a panesīdaa.

Adaāneba yōpedada

* **4:24** Bio cawa oya. Hebreo bedēde nāwā bā bāa: “Barima siete cawa oya.” Auđuara. Hebreo bedēde “Barima setenta y siete.” † **4:25** Hebreo bedēde Se trāba jara bāa “diada.”

¹ Nama ɓɓa Adaɓneba yōpedadadebemada. Ɓcōrēba ēberārā oside ara idji quĩrāca osia. ² Dji umaquĩrā, dji wērā sida osia. Maɓne Ɓcōrēba ādjira yōnamārēā bia jara ɓasia.* Ādji osi ewaride ādjira trɓ ɓasia “ēberārā.”

³ Adaɓ ciento treinta poa ɓaside warrada unusia ara idji quĩrāca ɓada. Idjira trɓ ɓasia Se. ⁴ Se ununacarea Adaɓra ochociento poa ɓasia. Maɓne warrarā, wērācaurā sida unusia. ⁵ Jūma ābaa Adaɓba noveciento treinta poa unusia. Māwā ɓada jaidasia.

⁶ Sera ciento cinco poa ɓaside Enóda unusia. ⁷ Enó ununacarea Sera ochociento siete poa ɓasia. Maɓne warrarā, wērācaurā sida unusia. ⁸ Jūma ābaa Seba noveciento doce poa unusia. Māwā ɓada jaidasia.

⁹ Enó noventa poa ɓaside idji warra Cainaɓda unusia. ¹⁰ Cainaɓ ununacarea Enóra ochociento quince poa ɓasia. Maɓne warrarā, wērācaurā sida unusia. ¹¹ Jūma ābaa Enóba noveciento cinco poa unusia. Māwā ɓada jaidasia.

¹² Cainaɓ setenta poa ɓaside idji warra Majalaleelda unusia. ¹³ Majalaleel ununacarea Cainaɓra ochociento cuarenta poa ɓasia. Maɓne warrarā, wērācaurā sida unusia. ¹⁴ Jūma ābaa Cainaɓba noveciento die poa unusia. Māwā ɓada jaidasia.

¹⁵ Majalaleel sesenta y cinco poa ɓaside idji warra Jaréda unusia. ¹⁶ Jaré ununacarea Majalaleelera ochociento treinta poa ɓasia. Maɓne warrarā, wērācaurā sida unusia. ¹⁷ Jūma ābaa ochociento noventa y cinco poa unusia. Māwā ɓada jaidasia.

¹⁸ Jaré ciento sesenta y dos poa ɓaside idji warra Enocoda unusia. ¹⁹ Maɓ Enoco ununacarea Jaréra ochociento poa ɓasia. Maɓne warrarā, wērācaurā sida unusia. ²⁰ Jūma ābaa Jaréba noveciento sesenta y dos poa unusia. Māwā ɓada jaidasia.

²¹ Enoco sesenta y cinco poa ɓaside idji warra Matusaleɓda unusia. ²² Matusaleɓ ununacarea Enocora trescientos poa Ɓcōrē ume jipa nɓasia. Maɓne warrarā, wērācaurā sida unusia. ²³ Jūma ābaa trescientos sesenta y cinco poa unusia. ²⁴ Enocora ewariza Ɓcōrē ume jipa nɓasia. Māwā ɓade nēbasia Ɓcōrēba zocai ededa bēra.

²⁵ Matusaleɓ ciento ochenta y siete poa ɓaside idji warra Lamedada unusia. ²⁶ Maɓ Lame ununacarea Matusaleɓra setecientos ochenta y dos poa ɓasia. Maɓne warrarā, wērācaurā sida unusia. ²⁷ Jūma ābaa novecientos sesenta y nueve poa unusia. Māwā ɓada jaidasia.

²⁸ Lame ciento ochenta y dos poa ɓaside warrada unusia. ²⁹ Maɓne Lameba jarasia: “Ɓcōrēba naɓ ējūāra biē ɓasia. Maɓ bēra dadjirā jɓwaba ējūā o panara zarea ɓa, baribaɓa naɓ warrabaɓa dadjirāra ɓnāūbiya.” Māwā dji warrara trɓ ɓasia Noé.†

³⁰ Maɓ Noé ununacarea Lamera quinientos noventa y cinco poa ɓasia. Maɓne warrarā, wērācaurā sida unusia. ³¹ Jūma ābaa setecientos sesenta y siete poa unusia. Māwā ɓada jaidasia.

³² Noé quinientos poa ɓaside dji warrarā Seɓda, Caɓda, Jape sida unusia.

6

Ēberārāba cadjiruada ēpē panana

* 5:2 Genesi 1:28. † 5:29 Hebreo bedeadé Noé trɓba jara ɓa “ɓnāūya.”

¹ Naʼ ɛ̃jũāne ɛberārā yōsidade caurāda unucuasidaa. ² Maʼbe Ācōrē war-rārāba maʼ awērārāra quĩrāwārēã unusidaa.* Maʼ bēřā ādjirāba awuabɔdada edasidaa.

³⁻⁴ Edapedadacarea warrarāda yōsidaa. Maʼ warrarāra naʼ ɛ̃jũāne drasoa waiɔa warisidaa. Ādjirāra trɔ ɔaɔa beasia maʼ drōāenabema ewaride, no-coarebema ewaride bida. Ādjirā carea Ācōrēba jarasia: “Mɔa ɛberārāa ɔyāba diasia zocai pananamārēã baribɔɔ djara bēřā beudia. Poa ciento vintebe beadia.”†

⁵ Ācōrēba unusia ɛberārāba jũma naʼ ɛ̃jũāne cadjiruada jũmawāyā o panɔda. Unusia ādjia ababe cadjirua odidrɔ ewariza crĩcha panɔda. ⁶ Maʼne Ācōrēa sopua besia naʼ ɛ̃jũāne ɛberārā oda carea. Idjimaarā biara bacasia ādjira odaēbara. ⁷ Nāwā crĩchasia: “Mɔa ɛberārāda, animarāda, animarā ādji jāne wābadada, ɔbana sida jũma jōbiya. Mɔa ādjira odaēbara biara bacasia.”

⁸ Baribɔɔ Ācōrēba Noéda bia unusia.

Ācōrēba Noéa jāba droma baurude quĩrāca ɔa obida

⁹ Nama Noédebemada nēɔɔɔ ɔa.

Noéra ɛberā jipa ɔasia. Ācōrē ume jipa nĩɔabadja. Idji ewaridebemarā tāēna ababe idjidrɔ jaradi neē ɔasia. ¹⁰ Noéba warrarāda ũbea unusia: Seɔ, Caɔ, idjaba Jape.

¹¹ Maʼne naʼ ɛ̃jũāne beara Ācōrē quĩrāpita biē duanesidaa baridua cadjiru-ara jũmawāyā o bea bēřā. ¹² Ācōrēba naʼ ɛ̃jũā acɔɔɔɔɔde wārāda jũma biē ɔda unusia jũma ɛberārāba ne jũmane cadjirua o bea bēřā. ¹³ Maʼ carea Ācōrēba Noéa jarasia:

–Mɔa naʼ ɛ̃jũāne zocai beara jũma jōbiya jũmawāyā cadjiruada o bea bēřā. Idjaba naʼ ɛ̃jũā sida jũma āriya. ¹⁴⁻¹⁶ Maʼ carea ɔa jāba dromada bacuru biadebemada odua.‡ Opeda cādorronaba soadua edaare, dajadaare bida. Maʼ jābara naʼ waiɔade odua: dji drasoada setenta y cinco braza, dji jedeada doce braza, idjaba dji ɔɔada siete braza. Jāba dromara cɔɔpō ũbea odua. Cɔɔpōza zocārā ɔajucua. Maʼbe cɔɔpō ɔtaarebemane dajadaa acɔɔɔɔɔda odua. Dji ɔɔara bicaca ɔa ɔaida ɔa dji āquidadeba edaa. Idjaba eda wābadada jāba droma orrode odua.

¹⁷ Pārānacarea mɔa dopapada zebiya naʼ ɛ̃jũāra jũma ũ wāmārēã. Māwā jũma zocai beara mɔa jōbiya. Animarā beara, ɛberārā sida jũma quiniɔia. ¹⁸ Baribɔɔ mɔra ɔa ume bede ɔaya bārā ēdrɔ edai carea. ɔda, ɔa war-rarāda, ɔa quimada, ɔa āĩgurā sida jāba dromane ɔadodia. ¹⁹ Idjaba jũma animarāda uméa, dji umaquĩrāda dji wērāda jāba dromane eda wābidia ɔa quĩrāca zocai beadamārēã. ²⁰ ɔbanada, dewara animarāda, animarā ādji jāne wābada sida uméa ɔamaa zedia ɔa ādjirā zocai wagamārēã. ²¹ Idjaba codi careabemada jɔɔɔ pepeda wagadua bārāba maʼ animarā bida co panani carea.–

²² Ācōrēba jarada quĩrāca Noéba jũma osia.

* **6:2** ɔɔɔamaarā maʼ Ācōrē warrarāra bajānebema nezocarāa. Dewaramaarā Sedebe yōpedadarāda māwā panɔa. † **6:3-4** Mɔa ɛberārāa ɔyāba diasia zocai pananamārēã baribɔɔ djara bēřā beudia. ɔɔɔamaarā maʼ bedeaba nāwā jara ɔa: “Mɔ Jaurera ewariza ɛberārā ume djō ɔaēã ādjirāra djara bēřā.” ‡ **6:14-16** Bacuru bia. Hebreo bedeade “gofer” ɔa ɔa. Baribɔɔ hebreo bedeaba cawa beaba maʼ gofer bacurura adua panɔa.

7

Dopapa zeda

¹ Māwānacarea Ācōrēba Noéa jarasia:

–Naā ējūānebema ēberārā tāēna mla ababe baḏra jipa unu bla. Maā bērā bara jūma ba ēberārā sida jāba dromane eda wānadua. ² Dji mla babue diaida ba animarānebemada dji umaquīrārāda siete idjaba dji wērārāda siete edadua, baribaḏra animarā mla babue diacara panānebemada aba dji umaquīrāda, aba dji wērāda edadua. ³ Ara maā quīrāca ībanaza dji umaquīrārāda siete, dji wērārāda siete edadua naā ējūāne zocai beadamārēā. ⁴ Siete ewari badacarea mla cuarenta ewari āsa diamasi bida cueda zebiya. Maāba mla naā ējūāne zocai bea odara jūma jōbiya.–

⁵ Ara maāda Noéba jūma osia Ācōrēba jarada quīrāca.

⁶ Noé seisciento poa baside dopapaba naā ējūāra jūma ū wāsia. ⁷ Dopapa carea Noéra jāba dromane eda wāsia. Dji warrārāda, dji quimada, dji āīgurā sida eda wāsidaa. ⁸ Jāba dromane eda wāsidaa Ācōrēba babue diabada animarāda, Ācōrēba babue diacara panā animarā sida. Ībana beada, jūma ādji jāne wābada animarā sida eda wāsidaa. ⁹ Umé uméa dji umaquīrāda dji wērārā sida jāba dromane eda wāsidaa Ācōrēba Noéa jarada quīrāca.

¹⁰ Siete ewari badacarea dopapaba ējūāra ū wāsia. ¹¹ Noé seisciento poa baside ara maā poade jeḏeco aba audu diecisiete ewari baḏe ū wāsia. Ara maā ewaride pusa edrebema baidora ātaa bogadra ze nūmesia, idjaba cue sida bio ze nūmesia. ¹² Naā ējūāne cue ze nūmasia cuarenta ewari āsa, diamasi bida.

¹³ Cue ze nūmeside Noéra idji warrārā Seā, Caā, idjaba Jape sida jāba dromane eda wāsidaa. Noé quimada, dji āīgurā sida eda wāsidaa. ¹⁴ Ādjirā ume quīrātaṇoa animarā mēābemada, daupēbadada, ādji jāne wābadada, ībana sida jāba dromane eda wāsidaa. ¹⁵ Animarā beara jūma umé uméa Noémaa zesedapeda jāba dromane eda wāsidaa. ¹⁶ Animarā beaza eda wāsidaa dji umaquīrāda dji wērāda, Ācōrēba Noéa jarada quīrāca. Noé eda wānacarea Ācōrēba dji eda wābadara jūātra nūmasia wagai carea.

¹⁷ Cuarenta ewaride dopapaba jūma ū wābaḏra basia. Ātaa ū wābaḏraḏe jāba dromara baido āra ūmesia. ¹⁸ Dora ewariza ātaa ū wāsia. Waḏba ū wāsia. Maā bērā jāba dromara baido āra parraḏa ūmesia. ¹⁹ Māwā baḏe doba naā ējūāra jūma ū wāsia. Eya ālara bea sida jūma ū wāsia. ²⁰ Eyara jūma ū nūmepeda wadi braza quīmārē audu ū wāsia.

²¹ Maā bērā naā ējūāne zocai beara jūma quinisidaa. Ībana beada, daupēbada animarāda, mēābemada, jūma animarā ādji jāne wābada sida quinisidaa. Idjaba ēberārā sida jūma quinisidaa. ²² Jūma druabema āyābabada beara quinisidaa. ²³ Wārāda jūma druabema zocai beara quinisidaa. Ēberārāda, animarāda, ādji jāne wābadada, ībana sida quinisidaa. Māwā Ācōrēba naā ējūāne beadara jūma jōbisia. Maāne ababe panesidaa Noéda, idji ume jāba dromane eda wāpedada sida. ²⁴ Naā ējūāra dopapaba ciento cincuenta ewari ū nūmasia.

8

Dopapa wāna

¹⁻² Naʼ ɛ̃jũā ũ nũmaside Ācōrēba Noéra jũma animarā jāba dromane duana sida quĩrãdoaē basia. Maʼ bēřā Ācōrēba nãũrãda jũma naʼ ɛ̃jũāne tabisia, pusa edrebema baidora tadrabisia, idjaba cue sida poabisia. ³⁻⁴ Maʼ bēřā dora piāca edaa erru wāsia. Cue zesi ewarideba ciento cincuenta ewari badacarea jāba dromara Ararat eyaida ʙa druade poa besia. Cue zesi poade sei jedeco audu diecisieste ewari ʙade mǎwǎ poasia. ⁵ Baribarǎ wadibida dora erru basia. Piāca erru wāne diebema jedeco nabema ewaride waabema eya borora odjacuasía.

⁶ Cuarenta ewari badacarea Noéba jāba dromane dajadaa acɔbada odara ewasia. ⁷ Ewapeda ĩbana ne mĩguia cobarida ẽdrabisia egoro pōāsada unui cawaya.* Maʼ ĩbanara wǎpeda waa zeē basia, ǎtebarǎ parra wǎbari nĩbabadjia do errubarǎmisa. ⁸ Mǎwǎ ʙade Noéba puchirāda wǎbisía dora errusi cawaya. ⁹ Maʼ puchirāra jāba dromanaa waya jēda zesía sǎma ʙarida unuē bēřā. Maʼbe Noéba puchirāra idji ǰawaba edapeda jāba dromane eda ʙasia.

¹⁰ Siete ewari ǰǎpeda Noéba wayacusa puchirāra jāba dromaneba wǎbisía. ¹¹ Queubarǎde puchirāra waya jēda zesía. Maʼne dji quidade olivo bacuru queduada enesia. Maʼneba Noéba cawasia ɛ̃jũā ũ nũmanara wǎrǎda er-rubarǎda. ¹² Waya siete ewari ǰǎpeda Noéba wayacusa puchirāra wǎbisía. Maʼne puchirāra waa Noéma zeē basia.

¹³ Noé 601 poa baside naʼ ɛ̃jũāne dora jũma errusia. Ara maʼ poade dji nabema jedecode nabema ewaride Noéba jāba droma de ẽcarrara ogapetasía. Maʼne ɛ̃jũāra pōāsa ʙada unusía. ¹⁴ Jedeco aba audu veintisieste ewari ʙade ɛ̃jũāra wǎrǎda bio pōāsa basia. ¹⁵ Maʼbebarǎ Ācōrēba Noéa jarasia:

¹⁶ – ʙara, ʙa quima, ʙa warrarǎ, ʙa ǎĩgurǎ sida jāba dromaneba ẽdrǎdadua. ¹⁷ Idjaba ẽdrǎbigadua jũma animarǎ ʙa ume duanara: ĩbanada, animarǎ daupēbadada, animarǎ ǎdji jāne wǎbada sida jũma naʼ ɛ̃jũāne wǎnapeda yōnamǎrēā.–

¹⁸ Ara maʼda Noéra, dji quima, dji warrarǎ, dji ǎĩgurǎ sida ẽdrǎsidaa. ¹⁹ Idjaba jāba dromaneba ẽdrǎsidaa jũma animarǎ daupēbadada, mēǎbemada, ǎdji jāne wǎbadada idjaba wǎbaribada sida. ²⁰ Maʼbe Noéba mōgarada ǎta pǎ buesia animarǎ Ācōrēa babue diai carea. Mǎwǎ opeda Ācōrēa babue diaida ʙa animarǎda, ĩbana sida aba aba beacuasía. Beacuapeda mōgara ǎta pǎ bueda ǎrǎ Ācōrēa babue diasía. ²¹ Maʼ babue diadara Ācōrēba bia unusía. Maʼne jarasia:

–Idiba ǎtaa mǎa naʼ ɛ̃jũāra waa biē ʙaē, ẽberǎrǎba caibe edaɔba ǎdji sođe cadjirua odidra crĩcha ʙeamĩna. Idjaba mǎa jũma zocai ʙeara waa quĩnibiēa mǎa oda quĩrǎca. ²² Naʼ ɛ̃jũā ʙamisa ẽberǎrǎ ne u panania, ne ewa panania. Ewari ǰawǎrǎra, ewari cūrǎsa sida ʙaya. Doidaada, poa sida ʙaya. Āsa, diamasi sida ʙaya.–

9

Ācōrēba Noé ume bedea ʙada

¹ Maʼbe Ācōrēba Noéa, dji warrarǎa bida nǎwǎ bia jarasia:

–Warra zocǎrǎ yōnadua. Naʼ ɛ̃jũāra jũma biradadua. ² Jũma animarǎ naʼ ɛ̃jũāne ʙeaba bǎrǎra wayadia. ĩbanara, animarǎ druabemara, pusadebema sida jũma bǎrǎ ǰawaeda beadía.

* **8:7** ĩbana ne mĩguia cobarida. Cǎpũrǎ bedede ʙa ʙaa “cuervo.” Baribarǎ dopeda jaraē ʙaa. Idjaba āgosó sida jaraē ʙaa ne mĩguiada cobarimĩna.

³ M̄a naēna chiruada, nejō sida codamārēã diasia.* Ara maļ quīrāca idi m̄a jūma animarā bea sida diabar̄a codamārēã. ⁴ Baribar̄a animarā oara cocara pan̄a, oadeba jūmarāda zocai duan̄a bērā. ⁵ Ēberāba wa animarāba ēberāda beaibar̄a, m̄a cawa oya. ⁶ M̄a ēberāra ara m̄adjī quīrāca osia. Maļ carea bariduada miã beaibar̄a, bārā bororāba maļ ēberāra beabidida pan̄a.

⁷ M̄a bārāa jaraya: warra zocārā yōnadua. Naļ ējūāra jūma biradadua.–

⁸ Maļ awara Ācōrēba Noéa, dji warrarāa bida nāwā jarasia:

⁹⁻¹⁰ –Ūrīnadua, m̄a bedeada b̄aya bārā ume, bārāneba yōb̄adarā ume bida, jūma animarā bārā ume jāba dromaneba ēdr̄apedada ume bida. Animarā daupēbada, mēābema, ībana, jūma naļ ējūāne bea animarā ume m̄a bedeada b̄aya. ¹¹ M̄a bedeade b̄abar̄a naļḡa: naļ ējūāne zocai beara waa dopapaba jōbiēa. Waa naļ ējūāra ū wāēa naļ ējūāne bea quininamārēã. M̄a bedeade b̄adara wārada m̄awā baya.–

¹²⁻¹³ Maļ awara Ācōrēba jarasia:

–M̄a bārā ume, bārāneba yōb̄adarā ume, animarā ume bida bedeade b̄adara jōca baya. Maļ carea m̄a sēyāda jārārāne jira b̄abar̄a cawadamārēã m̄a naļ ējūāne bea ume bedeade b̄adara wārada m̄awā baida. Maļ sēyāra eumaa. ¹⁴ M̄a jārārā zebibar̄ade m̄a eumara odjabari baya. ¹⁵ Maļḡadeba m̄a quīrāneba b̄aya m̄a bārā ume animarā ume bida bedeade b̄adara. Waa dopapara wābiēa naļ ējūāne bea quiniabi carea. ¹⁶ Euma jārārāne jira b̄a unub̄ar̄ade m̄a quīrāneba b̄aya jūma naļ ējūāne zocai bea ume bedeade b̄adara. Maļra jōca baya. ¹⁷ Wārada eumaba quīrānebabi b̄aya m̄a jūma naļ ējūāne zocai bea ume bedeade b̄adara.–

Ācōrēba Noéa m̄awā jarasia.

Noé warrarāba opedada

¹⁸ Noé warrarā jāba dromaneba ēdr̄apedadara Seļ, Caļ, idjaba Jape basia. Caļra Canaaļ zeza basia. ¹⁹ Noé warrarāra ūbea panasidaa, baribar̄a ādjideba yōpedadarāba naļ ējūāra wayacusa birasidaa.

²⁰ Maļbe Noéba peada opeda uvada ūsia. ²¹ Ewari aba Noéba uva b̄a aseada do basia. Maļba idjira beu besia. Maļ bērā idji dejāne ācada tabasia. ²² M̄awā tab̄ade dji warra Caļda eđa zesia. Caļra Canaaļ zeza basia. Maļne Caļba idji zeza ācada tabada unupeđa idji djabarā dajadaare pan̄a jarade wāsia. ²³ Maļ carea Seļba Jape bida borobada aba edasidaa. Maļ borobara ādji equiade b̄adapeda ādaunaa wāsidaa ādji zezamaa. Maļbe araa acdaē ādji zezara ānēbari b̄asidaa. M̄awā ādji zeza cacuara ununaē basia.

²⁴ Noé quīrā badacarea cawasia idji warra tēābema Caļba odara. ²⁵ Maļ carea jarasia:

Caļ warra Canaaļra m̄a biē jara b̄aya. Canaaļra idji zeza djabarā nezoca edaara b̄ada baya.

²⁶ M̄awā jaradacarea Noéba idji warrarā Seļra Jape sida nāwā bia jara basia:

M̄a Ācōrēba Seļra bia b̄aya. Canaaļra Seļ nezoca baya.

²⁷ Japera Ācōrēba dji dromada b̄aya. Idji djaba Seļ ume necai b̄aya. Canaaļra idji nezoca baya.

²⁸ Dopapa wānacarea Noéra 350 poa basia. ²⁹ M̄awā 950 poa b̄aside jaidasia.

* 9:3 Genesis 1:29.

¹ Dopapa wānacarea Noé warrarā Seḵba, Caḵba, Jape bida warrarāda uncuasidaa. Nama ḵā ḵaa ādjideba yōpedadadebemada.

² Japedeba yōpedadara naḵḵarā basia: Gomer, Magog, Madai, Javaḵ, Tubal, Mesec, Tiras sida. ³ Jape warra Gomerdeba yōpedadara naḵḵarā basia: Asquenaz, Ripat, Togarmā sida. ⁴ Jape warra Javaḵneba yōpedadara naḵḵarā basia: Elisá, Tarsi, Quitiḵ, Rodaniḵ sida. * ⁵ Javaḵneba yōpedadara pusa icawa drua osidaa. Maḵne jūma Jape warrarāba ādjirāza puruda osidaa idjaba ādji puruza ādji quīrāmera awara awara bedeaba beasia.

⁶ Caḵneba yōpedadara naḵḵarā basia: Cus, Mizraiḵ, Put, Canaaḵ sida. ⁷ Caḵ warra Cusdeba yōpedadara naḵḵarā basia: Sebá, Havila, Sabtá, Raamá, Sabteca sida. Raamáneba yōpedadara Chebá idjaba Dedaḵ basia. ⁸ Cusba idjaba Nimroda unusia. Maḵ Nimrora naḵ ējūāne nabema ēberā dji droma basia. ⁹ Nimrora mēā wāi carea dji bia basia Ācōrēba māwā quīrāna bēra.† Maḵ bēra ēberārāba jarabadjidāa: “Nimro quīrāca jāḵ ēberāda mēā wāi carea dji biaa, Ācōrēba māwā quīrā ḵa bēra.” ¹⁰ Idji jaḵwaeda eroḵasia puru dromarāda. Naārā Sinar druade eroḵasia Babelā, Erecoda, Acada, Calne sida. ¹¹ Mamaḵba Asiria druadaa wāsia.† Mama puru osia Niniveda, Rehoboda, Cala sida. ¹² Idjaba Reseḵ puru dromada osia Ninive idjaba Cala ēsi.

¹³ Caḵ warra Mizraiḵneba yōsidaa naḵḵarāda: Ludiḵ, Anamiḵ, Lehabiḵ, Naptuhiḵ, ¹⁴ Patrusiḵ, Casluhiḵ, Captoriḵ sida. Captoriḵneba pilisteorāda yōsidaa.§

¹⁵ Caḵ warra Canaaḵba idji warra iwina Sidoḵda unusia. Maḵare unusia Het. ¹⁶ Idjaba Canaaḵneba yōsidaa jebuseorāda, amorreorāda, gergeseorāda, ¹⁷ heveorāda, araceorāda, sineorāda, ¹⁸ arvadeorāda, zemareorāda, hamateorāda sida. Canaaḵneba yōpedadaba puru zocārā o wāsidaa. ¹⁹ Naārā ādji druara basia Sidoḵ purudeba aba Gaza purudea idjaba Guerar caita bida. Maḵ awara ādji puru Sodomada, Gomorrada, Admada, Zeboiḵda, Lasa sida ādji druā daucha icawa panasidaa. ²⁰ Jūma maḵḵarāra Caḵneba yōsidaa. Ādjirāza ādji ēberārāra eroḵasia, ādji bedeara quīrā awara beasia, ādji druara awara eroḵasia, idjaba ādji puru sida awara eroḵasia.

²¹ Seḵra Jape djaba dji nabema basia. Seḵ bida warrarāda unusia. Hebere warrarāda jūma Seḵneba yōsidaa.* ²² Seḵneba yōpedadara naḵḵarā basia: Elaḵ, Asur, Arpaxa, Lud, Araḵ sida. ²³ Seḵ warra Araḵneba yōpedadara naḵḵarā basia: Uz, Hul, Gueter, Mas sida. ²⁴ Seḵ warra Arpaxaba Salada unusia. Salara Hebere zeza basia. ²⁵ Hebereba warrarāda umé unusia. Ababemara trḵ ḵasidaa Pele, idji ewaride ēberāra druaza āyā wāḵarasida bēra.†

Pele djabara Joctaḵ basia. ²⁶ Joctaḵneba yōpedadara naḵḵarā basia: Almodad, Selepe, Hazar-mavet, Jerá, ²⁷ Adoraḵ, Úzal, Dicla, ²⁸ Obal, Abi-mael, Sebá, ²⁹ Opir, Havila, Jobá sida. Jūma maḵḵarāra Joctaḵ warrarā basia. ³⁰ Ādjirāba birasidaa Mesá purudeba Sepa ējūā eyaida ḵadaa. Separa

* **10:4** Rodaniḵ. Hebreo bedeade Dodaniḵ ḵā ḵaa. † **10:9** Ācōrēba māwā quīrāna bēra. Hebreo bedeade ḵā ḵaa: “Ācōrē quīrāpita.” ‡ **10:11** Mamaḵba Asiria druadaa wāsia. Ḷcāḵamaarā nāwā jara ḵaa: “Ēberā Asur abadara mamaḵba wāsia.” § **10:14** Hebreo bedeade ḵā ḵaa pilisteorāra Casluhiḵneba yōsidaa baribarḵ Jeremia 47:4de, Amos 9:7de bida jara ḵaa Captoriḵneba yōsidaa.

* **10:21** Ḷcāḵamaarā Heberera dji naārābema hebreo basia. † **10:25** Āyā wāḵarasidaa. Hebreo bedeade Pele trḵba jara ḵaa: “Āyā wāḵarapedada.” Ḷcāḵamaarā maḵ bedeaba jara ḵaa “de uremiada wāsia” wa “purudebemada āi tasidaa.”

Mesádeba ãmãdau odjabariare baa. ³¹ Jũma maãgarãra Seãneba yõpedadarã basía. ãdjirãza ãdji ëberãrãra erobeasia, ãdji bedeara quĩrã awara beasia, ãdji druara awara erobeasia, idjaba ãdji puru sida awara erobeasia.

³² Jũma maãgarãra Noé warrarãneba yõsidaa. Dopapa wãnacarea ãdjirãra ãyã wãbarãdapeda ãdjiza druada osidaa. Mãwã jũma naã ëjũãne duanesidaa.

11

Babel puru opedada

¹ Ëberãrã druaza wãbarãdi naëna jũmarãda abari bedeade bedeabadjidaa.

² ãdjirãra arima pananaca basía. Maãba ãmãdau odjabariare parãa nĩnane Sinar ëjũãne jũene wãsidaa. Maã ëjũãne jewedada ununapeda mama panesidaa. ³ Ewari aba ãbaa nãwã bedeadruasidaa: “Egoroda mōgara quĩrãca odapeda tãbãde bádadrã de odi carea.” Ara maãda egorora mōgara quĩrãca odapeda básidaa mōgarara neẽ bada bẽrã. Maãbe cãdorronada edasidaa maã mōgara quĩrãca odara caradi carea. ⁴ Maãbe jarasidaa:

–Jããbe puruda odadrã. Idjaba de ãtã drasoga bada odia. Dji de borora abeda bajãnaa tẽũbidia. Mãwã osidara dadjirãra trã bãga beadia idjaba ni abãbã dadjirãra namabemada ãyã memenebidaëa druaza wãnamãrẽã.–

⁵ Ëberãrãba puru idjaba de ãtã drasoga bã o panãra ãcõrẽba bajãneba acãde zesia. ⁶ Maãne ãcõrẽba jarasia:

–ãdjirãra jũma ãbaa duanãa idjaba abari bedeade bedeabadaa. Maã bẽrã jawã basidaa jãã de drasoga bãra odi carea. Maãba bariduada o quĩrã panãbãrã poya odia. Dadjia mãwã iduaribidaëa. ⁷ Biara bãa dadjira wãnapeda ãdji bedeara quĩrãtanoa bedeabidida ara ãduba cawa ãrĩnaë duanãnamãrẽã.–

⁸⁻⁹ Ara maãda ãcõrẽba jũma naã ëjũãne bea ëberãrãra quĩrãtanoa bedeabisia cawa ãrĩranãnamãrẽã. Mãwã dji puru trãra besia Babel. * Maã bẽrã ëberãrãba puru o pananara idu basidaa. Mãwã ãcõrẽba ãdjirãra mamaãba druaza wãbarãbigasia.

Noé warra Seãneba yõpedada

¹⁰ Nama bã bãa Seãneba yõpedadadebemada. Dopapa wãnacarea poa umẽ bãde, Seã 100 poa baside, dji warra Arpaxada unusia. ¹¹ Maã Arpaxa ununacarea Seãra 500 poa basia. Maãne warrarã, wẽrãcaurã sida unusia.

¹² Arpaxa 35 poa baside dji warra Salada unusia. ¹³ Maã Sala ununacarea Arpaxara 403 poa basia. Maãne warrarã, wẽrãcaurã sida unusia.

¹⁴ Sala 30 poa baside dji warra Hebereda unusia. ¹⁵ Maã Hebere ununacarea Salara 403 poa basia. Maãne warrarã, wẽrãcaurã sida unusia.

¹⁶ Hebere 34 poa baside dji warra Peleda unusia. ¹⁷ Maã Pele ununacarea Heberera 430 poa basia. Maãne warrarã, wẽrãcaurã sida unusia.

¹⁸ Pele 30 poa baside dji warra Reúda unusia. ¹⁹ Maã Reú ununacarea Pelera 209 poa basia. Maãne warrarã, wẽrãcaurã sida unusia.

²⁰ Reú 32 poa baside dji warra Seruda unusia. ²¹ Maã Seru ununacarea Reúra 207 poa basia. Maãne warrarã, wẽrãcaurã sida unusia.

²² Seru 30 poa baside dji warra Nacoda unusia. ²³ Maã Naco ununacarea Serura 200 poa basia. Maãne warrarã, wẽrãcaurã sida unusia.

²⁴ Naco 29 poa baside dji warra Tareda unusia. ²⁵ Maã Tare ununacarea Nacora 119 poa basia. Maãne warrarã, wẽrãcaurã sida unusia.

* **11:8-9** Babel trãba jara bãa “dji cawa ãrĩnaa.” Hebreorãba Babilonia purura Babel abadjidaa.

²⁶ Tare 70 poa baside dji warrarã Abraãda, dewarabema Nacoda, Haraã sida unusia.

Abraã zeza Tare ëberãrãnebema

²⁷ Nama b̃a b̃a Taredeba yõpedadadebemada. Tareba naã warrarãda unusia: Abraãda, Nacoda, Haraã sida. Maã Haraãra Lo zeza basia. ²⁸ Haraãra idji topedada puru Ur abadade Caldea druade dji zeza na jaidasia.

²⁹ Abraãra Naco sida quima barasidaa. Nacoba Milcada edasia. Milcara Haraã cau basia, Iscã djabawërã basia. Maãne Abraãba Saraida edasia.

³⁰ Maã Saraira warra neë basia warra toca bërã.

³¹ Abraã zeza Tarera caldeorã puru Urdeba ëdrasia Canaaã druadaa wã carea. Idji warra Abraãda, idji wiuzaque Loda, idji aïgu Sarai sida edesia. Baribara Haraã purude jũene wãnapeda mama panesidaa. ³² Tare 205 poa baside Haraã purude jaidasia.

12

Ăcõrëba Abraã trãna

¹ Ewari aba Ăcõrëba Abraãa jarasia:

–Ba druara, b̃a ëberãra, b̃a zeza dedebemarã sida amepeda wãdua. Mãa druada b̃a ac̃biya mamaa wãmãrëã. ² Bãdeba puru dromada mã yõbiya, bara bia b̃aya, trã b̃aga b̃aya, idjaba bãdeba dewararãda bia duanania. ³ Bã carebabãdara mã carebaya. Bã bië obãdara mã bië b̃aya. Bãdeba mã naã ëjũãne bea purura jũma carebaya.–

⁴ Ara mãda Abraãra wãsia Ăcõrëba jarada quĩrãca. Lo sida idji ume wãsia. Haraã purudeba ëdrãside Abraãra 75 poa basia. ⁵ Abraãba idji quima Saraida, idji tẽãbea Loda, ne jũma idjia erõbã sida edesia. Idji nezocarã Haraãne edada sida edesia. Haraãneba ëdrãdapeda wãsidaa. Wãbãdade Canaaã druade jũesidaa. ⁶ Maã ewaride cananeorãda mã druade duanasidaa. Abraãra Canaaã druade nĩne Siqueã purude jũene wãsia, Moré bacuru droma nũmama. ⁷ Mama Ăcõrëra Abraãma odjapeda nãwã jarasia: “Mãa naã ëjũãra bãdeba yõbãdarãa diaya.”

Maãbe Abraãba mõgarada ãta pã buesia ara mã Ăcõrë idjima odjadãa bia bedei carea. ⁸ Mãwãnacarea Abraãra Beteldeba ãmãdau odjabariare b̃a eyadaa wãsia. Mama idji wua dera osia. Idji wua demaãba Betelera ãmãdau bæbariare basia. ãmãdau odjabariare Hai puruda basia. Idji wua de caita wayacusa mõgarada ãta pã buesia Ăcõrëa ewari iwidã carea. ⁹ Mamaãba Abraãra ãnãu eda wãsia aba Negue abada ëjũãnaa.

Abraã Egipto druade bada

¹⁰ Maã ewaride jũma Canaaã druade jarrabada zesia. Maãne Abraãra Egiptodaa bade wãsia codira abeda neë bërã. ¹¹ Egiptode jũebodode Abraãba dji quima Saraiã jarasia:

–Bãra wãrãda wërã quĩrãwãrëã b̃a. ¹² Egiptodebemarãba b̃a unubãdade jaradia: “Jããra idji quimaa.” Maã bërã mãra beadia. Baribara bara zocai b̃adia edadi carea. ¹³ Maãba mã quĩrã djuburia jaradua bara mã djabawërãda. Mãwãra mãra beadaëa, ãtebãra bãdeba mãra bia b̃eya.–

¹⁴ Abraã jũenacarea Egiptodebemarãba unusidaa idji quima Saraira quĩrãwãrëã b̃ada. ¹⁵ Dji dromarã bida unusidaa Saraira wãrãda bio quĩrãwãrëã b̃ada. Maã bërã ãdjia Egiptodebema boroa Saraiãdebemada bia jarasidaa. Ara mãda ãdji boroa Saraira idji dedaa edebisia.

¹⁶ Sarai carea Egiptodebema boroba Abraãra bia osia. Abraãa diacuasía ovejada, pacada, burroda, nezoca umaquĩrãda, nezoca wẽrãda, cameyo sida.

¹⁷ Baribara Abraã quima Sarai carea Ācõrẽba dji borora, idji de dromane panabada sida cacua biẽ b̃acuasía. ¹⁸⁻¹⁹ Maãneba dji boroba cawasia Saraira Abraã quimada. Maã bẽrã Abraãra trãbipeđa jarasia:

–¿Cãrẽ cãrẽa m̃a jaraẽ basi Saraira b̃a quimada? ¿Cãrẽ cãrẽa b̃a djabawẽrãana asi? M̃a b̃a quimara berara edasia. ¿Cãrẽ cãrẽa m̃ra jãwã osi? Za b̃a b̃a quimara. Edapeda isabe wãdua.–

²⁰ Maã bẽrã dji boroba idji zarrarãa jarasia Abraãra idji quima ume ãyã ededamãrẽa. Jũma ãdjia eropana sida edebisia.

13

Lo Abraã umebemada awara wãna

¹ Mãwãnacarea Abraãra dji quima ume Egiptodeba jẽda wãsia Negue ĩjũãnaa. Jũma idjia erobara edesia. Idji tẽãbea Lo sida idji ume wãsia. ² Maãne Abraãba paratada, oro sida waĩbaa erobasia. Animarã sida zocãrã erobasia. ³ Maãbe Neguedebeba jẽda ãnãũ eda wãsia idji wua de erobadamaa, Betel puru idjaba Hai puru ĩsi. ⁴ Idjia mōgara ãta pã buedama jũpeđa Ācõrẽa ewari iwidisia.

⁵ Maãne Lora Abraã ume basia. Idjia bida ovejada, paca sida zocãrã erobasia. Wua deda zocãrã erobasia idji ĩberãrã itea, idji nezocarã itea bida. ⁶ Baribara Abraãra Lo sida bio bara pana bẽrã ĩjũãba araẽ basía. Maã carea abari ĩjũãne ãbaa poya pananaẽ basía. ⁷ Maã awara Abraã animarã wagabadada Lo animarã wagabada ume ijarabadjidãa. Idjaba cananeorãda, perezeorã sida mama beasia. ⁸ Maã bẽrã Abraãba Loa jarasia:

–Dadjira abari ĩberãrã bẽrã bia b̃aẽa ijaradida; bia b̃aẽa b̃a animarã wagabadara m̃a animarã wagabada ume ijara pananida. ⁹ Maã bẽrã m̃a beɓea djuburiaya bara awara wãmãrẽa. Naã druade ĩjũã baraa. Bababara cawa b̃a sãmaa wãida. Bada j̃awa acãdaa waĩbãra, m̃ra j̃awa aradaa wãya. Bada j̃awa aradaa waĩbãra, m̃ra j̃awa acãdaa wãya.–

¹⁰ Maãne Loba Jordaã do jewedada jũma unusia aba Zoar purudaa. Maã jewedade dji ĩjũãra bia basia Ācõrẽ néu bada quĩrãca idjaba Egipto druã quĩrãca. Maã jewedara mãwã basia Ācõrẽba Sodoma puruda Gomorra puru sida babuei naẽna. ¹¹⁻¹² Maã bẽrã Loba Jordaã do jewedara jũma edasia. Maãbe ãmãdau odjabariare edaa wãsia. Abraãra Canaaĩ eyaĩda b̃a ĩjũãne besia. Mãwã ãdjira awara wãsidãa. Maãne Lora puru jewedade bea caita besia. Idji wua dera osia Sodoma puru caita. ¹³ Sodomanebemãrã dji cadjiruãrã basía. Ādjirãba Ācõrẽ quĩrãpita cadjiruada awua obadjidãa.

¹⁴ Lo Abraã umebemada awara wãnacarea Ācõrẽba Abraãa jarasia:

–Jããbe b̃adji b̃amaãba acãdua j̃awa acãdaa, j̃awa aradaa, ãmãdau odjabaridãa idjaba ãmãdau baebãridãa bida. ¹⁵ Jũma naã ĩjũãra m̃a b̃a, b̃adeba yõbãdarãa bida diaya ewariza b̃arãne bamãrẽa. ¹⁶ M̃a b̃a warrarãra zocãrã yõbiya. Egoro pora poya juachadaca quĩrãca b̃a warrarã sida poya juachadaca baya. ¹⁷ M̃a b̃a naã ĩjũãra diai bẽrã dji drasoara dji jedea sida acãde wãdua.–

¹⁸ Ara mãda Abraãba idji wua dera ĩrãpeđa Mamre abada ĩjũãne baɓe wãsia. Mamre ĩjũãra bacuru dromaida b̃a idjaba Hebrol puru caita b̃a. Mama Abraãba mōgarada ãta pã buesia Ācõrẽa ewari iwidĩ carea.

14

Abra̱ba Lo ēdra edada

¹ Ma̱ ewaride Quedorlaóme abadada Ela̱ druadebema boro basía. Idjiare na̱ bororáda panasidaa: Amrapel, Sinar ējūānebemada; Ario, Elasar purudebemada; idjaba Tidale, Goi̱ druadebemada. ² Ma̱ Quedorlaómeare beara Berá abada ume djō panasidaa. Ma̱ Berára Sodoma purudebema boro basía. Idjiare na̱ bororáda panasidaa: Birsá, Gomorra purudebemada; Sinabo, Admá purudebemada; Semebé, Zeboi̱ purudebemada; idjaba Bela purudebema boro sida. Bela purura Zoar abadaa. ³ Ma̱lgarāra Sidim jewedade jūma ābaa dji jaresidaa Pusa Beuda abada icawa Quedorlaómeare bea ume djōni carea.

⁴ Ma̱ Quedorlaómeba Sodomanebema boroare panara idji jawaeda doce poa erobasia. Baribarā trecebema poade ma̱lgarāba Quedorlaómera waa ijānaē basía. ⁵ Ma̱ carea poa catorcebemane Quedorlaómera idjiare panā bororā sida wāsidaa ādjirā ume djōni carea.

Wābādade naārā Astarot-carnaim purude jūēsidaa. Mama repairāda poyasidaa. Mamaaba Ham purudaa wānapeda zuzirāda poyasidaa. Mamaaba Quiriataim jewedade jūēne wānapeda emirāda poyasidaa. ⁶ Ma̱be Seír eyade jūēnapeda horeorāda quena wāsidaa aba Para̱ ējūā ewara bamaa. ⁷ Jēda zebādade En-mispat purude jūēsidaa. Ma̱ purura idjaba Cadé abadaa. Mama amalecitarāda poyadapeda jūma ādjia eropanara ārīsidaa. Amorreo-rāda ara ma̱ quīrāca osidaa Hazezon-tamar purude.

⁸⁻⁹ Quedorlaómeare panaba ma̱ puru beara jūma poyadapeda Sidim jewedadaa wāsidaa. Mama Sodomanebema boroare panara ābaa dji jare panasidaa ādjirā ume djōni carea. Sodomanebema boroare panara na̱lgarā basía: Gomorra debema boroda, Admānebema boroda, Zeboi̱nebema boroda, idjaba Beladebema boro sida. Bela purura Zoar abadaa. Ma̱ bororāra juesuma panasidaa. Ma̱ne Ela̱nebema boro Quedorlaómeare panara na̱lgarā basía: Goi̱nebema boro Tidaleda, Sinar debema boro Amrapelda, Elasar debema boro Ario sida. Ādjira quīmārē panasidaa. ¹⁰ Djōbādade Quedorlaómeare panaba poyasidaa. Ma̱ carea Sodomanebema boroare beara mīrū wābarāsidā. Ma̱ Sidim jewedara egorodebema cādorrona susuaida basía. Ma̱ bērā mīrū wābādade ācarā ma̱ susuade ēda baesidaa. Waabemarāra eyadaa mīrū wāsidaa.

¹¹⁻¹² Ma̱ne Quedorlaómeare panaba Sodomanebema nebiada, cobada sida jūma jārīsidaa. Abarica osidaa Gomorra de. Ma̱ne Abra̱ tēābea Lora Sodomane bada bērā Quedorlaómeare panaba jida edesidaa. Ne jūma jārīnapeda wāsidaa.

¹³ Māwānacarea mīrū wāna abaaba Abra̱a jūma nēbarāsia. Ma̱ ewaride Abra̱ “hebreo” abadara bacuruida bā ējūāne babadjia. Ma̱ ējūāra Mamre abadjidāa Mamrera djibari bērā. Idji djabarāra Escol idjaba Aner basía. Ma̱lgā amorreorāra Abra̱are panasidaa. ¹⁴ Ma̱ne Abra̱ba ūrīsia Quedorlaómeare panaba idji tēābea jida eropanāda. Ma̱ carea Abra̱ba idji dede tocua da mēsrā beada 318 jaresia. Ma̱be Quedorlaómeare panā caidu ēpē wāsidaa Da̱ purudaa. ¹⁵ Mama diamasi Abra̱ba dji mēsrā beara zocārā awara awara wābipe da djōsidaa. Ma̱ne Quedorlaómeare panara poyadapeda dji mīrū wābāda caidu wāsidaa Hobá purudaa, Damasco wagaa. ¹⁶ Ma̱be Quedorlaómeare panaba nebia jārīpedadara Abra̱ba jūma jārīsia. Lode sida jārīsia. Ma̱ne idji tēābea Lora, wērārāda, dewara ēberārā sida ēdra edasia.

Melquisedéba Abraḥ bia jara baḍa

¹⁷ Abraḥba Quedorlaómera dji bororā idjiare djō panḥ sida poyapeda idji druadaa jēda zesia. Savé jeweda “Ēberārā Boro Jeweda” abadaḍe wābarḥde Sodomanebema boroda Abraḥ audiabariḍe zesia. ¹⁸ Māwā baḍde Saleḥnebema boro Melquisedéda zesia.* Maḥ Melquisedéba paḍda uva ba sida enesia. Melquisedéra Ācōrē dji Dromaara ba sacerdote baḥia. ¹⁹ Maḥne idjia Abraḥra nāwā bia jara baḥsia:

Abraḥ, Ācōrē dji Dromaara baḥba, bajā idjaba naḥ ējūā odaba baḥra carebaya.

²⁰ Ācōrē dji Dromaara baḥra bio biya quirua. Idjia ba dji quīrūrāra bḥa poyabisia.

Maḥne Abraḥba ne jūma jāḥnanebemada die juachabḥḥza Melquisedéa aba dia wāsia.

²¹ Māwānacarea Sodomanebema boroba Abraḥa jarasia:

–Māḥ diadua mḥ ēberārā ēdrḥ edaḍada. Baribḥḥḥ baḥ nebia waya jāḥnara edadua, mḥre sida edadua.–

²²⁻²³ Maḥne Abraḥba Sodomanebema boroa jarasia:

–Edaḍa. Mā wārā arada Ācōrē dji Dromaara baḥ, naḥ ējūā idjaba bajā oda ume nāwā bedea baḥsia: māḥ barera edaḍa. Ni maārīara quiru sida edaḍa. Ba jīrūne jābari jācara sida edaḍa. Māwā edaḍa baḥ jararāmārēā mḥra ne bara baḥsida. ²⁴ Mḥ nezocarāba copedada awara māḥ waa quīrīāḍā. Baribḥḥḥ mḥare djō panana Anerba, Escolba, Mamre bida ara ādjia quīrīābḥḥda edaḍa.–

15

Ācōrēba Abraḥ ume bedea baḍa

¹ Māwānacarea Abraḥba cāimocara quīrāca Ācōrēba idjia nāwā bedebabḥḥda unusia:

–Abraḥ, wayarādua. Mḥra baḥ wagabaria. Māḥ baḥra auḍuara ne bara baḥya.–

² Maḥne Abraḥba jarasia:

–Ay, Ācōrē, ḥcārē cārēā mḥra ne bara baḥi? Mḥra warra sida neḥ baḥ. Mḥ beuḍacarea māḥ eroḥara mḥ nezoca Elieze Damasco puruḍebemaba jūma edaya.–

³ Idjaba Abraḥba jarasia:

–Baḥ mḥa warra unubiḥ ba bēḥā mḥa eroḥara nezoca mḥ dede todaba jūma edaya.–

⁴ Maḥne Ācōrēba Abraḥa jarasia:

–Eliezeba baḥ eroḥara edaḍa, ātebḥḥḥ baḥ warra araba edaya.–

⁵ Maḥbe dajadaa edepeda Ācōrēba jarasia:

–Bajānaa aḥḥḥḥ, maḥbe chīdauda jūma poya juachaibḥḥḥ, juachadua. Jāḥ chīḥḥḥ zocārā ba quīrāca baḍeba yōbḥḥḥḥ sida zocārā duanania.–

⁶ Abraḥba Ācōrēra wārāda ījāsia. Maḥ carea Ācōrēba idjira jipa unusia.*

⁷ Maḥbe Ācōrēba jarasia:

–Mḥra Ācōrē. Mḥabḥḥḥ baḥ caldeorā puru Urḍeba ēdrḥ enesia naḥ Canaaḥ ējūāra diai carea.–

⁸ Maḥne Abraḥba jarasia:

–Mḥ Boro Ācōrē, ḥsāwā cawai māḥ naḥ ējūāra wārāda edaida?–

⁹ Ācōrēba panusia:

* **14:18** Saleḥ purura idjaba Jerusaleḥ abadaa. jipa ba.”

* **15:6** Hebreo bedeaḍe Abraḥ trḥba jara baḥa “zeza

–Māa nāwā unubiya naā ējūāra diaida: enedua paca zaque poa ūbea ḅada, chiwatu poa ūbea ḅada, oveja umaquīrā poa ūbea ḅada, puchirāda, putuju sida.–

¹⁰ Ara maāda Abraāba maā animarā beara jūma enesia. Enepeda, beapeda, ēsidra drapetapeda, orro aba dewara orro ume quīrā djica cobasia. Ībanara drapetaē basia. ¹¹ Maāne āgosora zesesiaa animarā beada codi carea. Zeseḅadade Abraāba āyā jarecuabadjia. ¹² Queubaraḅde Abraāra bio cāi nūmesia. Cāi ḅade unusia bio pāisosa minijīchia nūmada. Maā bērā bio ne wayasia. ¹³⁻¹⁵ Māwā ḅade Ācōrēba Abraāa jarasia:

–Bāra drōā beḅacarea necai waraga jaidapeda taḅaridia. Baribaraḅ cawa ḅadua ḅadeba yōi purura djārā druade baida. Maā druadebemarāḅ ādjirāra nezocarāda ḅadapeda cuatrociento poa bia mīga eropanania.† Baribaraḅ ādjirā biē o panāra māa biē ḅaya. Maābe ḅadeba yōi purura mamaaba ne bara ēdraḅa. ¹⁶ Maā cuatrociento poa badacarea ḅadeba yōi purura namaa jēda zeya. Maā ewaride māa amorreorā naā ējūāne duanāra cawa opeda naā ējūāra ḅadeba yōi purua diaya. Bā zocai ḅa ewaride māa ādjirāra cawa oēa ādjia cadjirua odida panāra wadi jūma odaē panā bērā.–

¹⁷ Queudacarea pāima nūmesia. Māwā ḅade cawaēne cuguru waibaa cowa nūmada idjaba cādorrona ĩbīrā urua nūma sida odjadapeda dji animarā drapetada ēsi wāsidaa. ¹⁸ Ara maāba Ācōrēba Abraā ume nāwā bedea ḅasia:‡

–Wārāda māa ḅadeba yōi purua naāga ējūāra diaya Egipto quīrāpe ḅa dodeba aba do waibaa Euprate abadadaa. ¹⁹ Quenitarā, quenizirā, cadmo-neorā, ²⁰ hititarā, perezeorā, repairā, ²¹ amorreorā, cananeorā, gergeseorā, jebuseorā ējūā sida māa ḅadeba yōḅadarāa jūma diaya.–

16

Agaraba Ismael toda

¹ Abraā quima Saraira warra toca basia, baribaraḅ Saraiba Egiptodebema nezocawērāda erobasia. Maā nezocawērā trāra Agara abadjidaa. ² Ewari aba Saraiba Abraāa jarasia:

–Māra Ācōrēba warra toca wērāda ḅada bērā, māa bāa bedea djuburiaya mā nezocawērā ume cāimārēā. Āībērā māa warrada idjideba erobaisicada.–

Saraiba jaraḅara Abraāba ĩjasia. ³ Ara maāda Saraiba idji Egiptodebema nezocawērāra Abraāa quima quīrāca diasia warrada to diamārēā. Māwā osia ādji Canaaāne die poa panasidade. ⁴ Ara maāda Abraāra Agara ume cāisia. Maāne Agarara biogoa besia. Maā cawaḅacarea Agaraba idji boro Saraira igara besia. ⁵ Maā bērā Saraiba Abraāa jarasia:

–Bādraḅ bedeaḅ ḅa Agaraba mā igara ḅa carea. Māa bāa idjira diasia quima quīrāca. Baribaraḅ idji biogoa ḅa cawasiḅeba ātaa māra igara ḅa. Ācōrēbaḅ cawa ḅa caida bedeaḅ ḅada: māda wa ḅada.–

⁶ Maāne Abraāba Saraia jarasia:

–Acādua, ḅa nezocawērāra ḅa jawaeda ḅa. Bādjia quīrāḅ ḅa quīrāca odua.– Ara maāda Saraiba dji nezocawērāra biē o besia. Maā carea dji nezocawērāra mīrū wāsia. ⁷ Agara mīrū wāne Ācōrē nezoca bajānebemaba idji

† **15:13-15** Exodo 1:1-7; 12:40-41. ‡ **15:18** Maā ewaride ēberāba dewara ume bedea ḅaḅaraḅde Abraāba oda quīrāca animarāda beabadjidaa. Beadapeda, drapetadapeda, orro aba dewara orro ume quīrā djica cobabadjidaa. Maābe dji bedea ḅa panā ēberārāra animarā ēsi wābadjidaa. Ēsi wābadade jarabadjidaa ādjia bedea ḅapedadara wārāda odida. Maā awara jarabadjidaa abaaba maā bedea ḅadara oēbaḅa, beuida ḅada dji animarā beuda quīrāca. Jeremia 34:18-19.

acade zesia.* Idjia Agarara unusia ējūā pōāsa ewaraga bade egorodeba baido āta bogadrā bama. Maā baido āta bogadrā bāra Sur ējūānaa wābada ode bāa.

⁸ Maāne Ācōrē nezoca bajānebemaba Agaraa iwidiisia:

–Agara, Sarai nezocawērā, ħbāra sāmaaba zebārā? ħSāmaa wā?–

Agaraba panusia:

–Māra mā boro Sarai ume badada mīrū wā.–

⁹ Maāne Ācōrē nezoca bajānebemaba jarasia:

–Bā boro Saraimaa jēda wādua. Idji bedeara jūma ījā odua.–

¹⁰ Maā awara jarasia:

–Māa badeba zocārā yōbiya. Māwā zocārā yōni bērā poya juachadaca baya.–

¹¹ Idjaba jarasia:

Bā biogoa bāra umaquīrā warrada toya. Maā warrara trā bādua Ismael, māa bā bia mīga badebemada ūrīna bērā.†

¹² Idjira ni abāa jāwaeā baēa. Jūmarā ume djō baya. Idjaba jūmarāda idji ume djō beadia. Idji ēberārānebemada jīga babari baya.‡

¹³ Agaraba cawasia Ācōrēdrā māwā bedea basida. Maā bērā Agaraba jarasia “Mā unubari Ācōrēda māa unusia.” Maā carea Ācōrē trāra nāwā jarasia: “Bāra mā unubari Ācōrēa.” ¹⁴ Maā bērā dji egorodeba baido bogadrā bāra trā bāsia “baido bogadrā bā Ācōrē zocai bā mā unubaride.”§ Maā baidora Cadé puru idjaba Bered puru ēsi bāa.

¹⁵ Agara jēda wāpeda umaquīrā warrada Abraāa to diasia. Abraāba Agara warrara trā bāsia Ismael. ¹⁶ Agaraba idji warra Ismael toside Abraāra 86 poa basia.

17

Ācōrēba Abraāra cacua wēāgobida

¹ Abraā 99 poa baside Ācōrēra idjima odjapeda nāwā jarasia:

–Māra ne jūma poya obari Ācōrēa. Bāra mā quīrāpita jipa nībadua. ² Māa bā ume bedea bādara wārāda oya. Māwā badeba zocārā yōbiya.–

³ Ara māāda Abraāba Ācōrēra bio waya bā bērā chīrāborode cobepeda idji dratura egorodaa barru tēū cobesia. Maāne Ācōrēba jarasia:

⁴ –Māa bā ume bedea bādara naāgāa: bāra zocārā puru zeza baya. ⁵ Maā bērā bāra waa Abraā adaēa. Idiba ātaa bā trāra Abrahaā adia, māa bāra zocārā puru zezada bābārā bērā.* ⁶ Māa badeba zocārā yōbiya; badeba māa puruda zocārā ocuaya. Idjaba badeba ēberārā bororāda odjadia. ⁷ Māa bā ume, badeba yōbāda ume bida bedea bādara naāgāa: māra ewariza bā Ācōrēa idjaba ādjirā Ācōrē baya. Māa bārāra waga baya idjaba bārāba māra ēpē panania. ⁸ Idjaba bā babari ējūāra bāa, badeba yōbādarāa bida māa diaya. Māa bārāa jūma Canaaā druara diaya ewariza bārāne bamārēā. Maāne mādrā bārā Ācōrē baya.–

⁹⁻¹⁰ Idjaba Ācōrēba Abrahaāa jarasia:

* **16:7** Ācōrē nezoca bajānebema. Versículo 13de ebuda bāa Ācōrēda māwā bāda. † **16:11** Hebreo bedeadē Ismael trāba jara bāa “Ācōrēba ūrībaria.” ‡ **16:12** Idji ēberārānebemada jīga babari baya. Maā bedeba idjaba jara bāa “idji ēberārā quīrāpe babari baya” wa “ara idji ēberārā ume biē baya.” Genesi 25:17-18. § **16:14** Hebreo bedeadē maā baido bogadrā bāra Beer-Lajai-Roi trābadada. * **17:5** Hebreo bedeadē Abrahaā trāba jara bāa “zocārā puru zeza.” Abraāba jara bāa “zeza jipa bā.” Genesi 15:6.

–Māa bΛ ume bedea bΛda bēřā, bΛa ne oida bΛa. Idjaba idiba ātaa bΛ warrarāba, ādjideba yōbΛdarā bida abarica odida panΛa. Bārāba nāwā odida panΛa: bārā tāēnabema umaquīrārā jūmarāba ādji cacuara wēāgodida panΛa. ¹¹ Bārā umaquīrā cacua wēāgodara mΛa bārā ume bedea bΛda sēyā baya. ¹²⁻¹³ Idiba ātaa umaquīrā warrada todibΛΛ, ocho ewari bΛde idji cacuara wēāgodida panΛa. Mał awara nezoca warrarā bārā dede tobΛdarāda idjaba āibema nēdoda nezocarā sida cacua wēāgodida panΛa. Māwā mΛa bārā ume bedea bΛda sēyāra ara bādji cacuade erobeadia. MΛa bedea bΛdara ewariza māwā baya. ¹⁴ Mał carea baridua umaquīrāba idji cacuada wēāgoēbΛΛ, mał ēberāra bārānebemada āyā bΛdida panΛa, mΛa bārā ume bedea bΛdara igara bΛ bēřā.–

¹⁵⁻¹⁶ Mał awara Ācōrēba Abrahaāla jarasia:

–Māa bΛ quima Saraira nāwā bia bΛya: idjideba mΛa bΛa warrada wārāda diaya. Mał awara idjideba puruda zocārā yōnia idjaba idjideba ēberārā bororāda odjadia. Mał carea bΛ quimara waa Sarai arādua, ātebΛΛ idji trāra Sara adua.–†

¹⁷ Małhe Abrahaāba Ācōrēra waya bΛ bēřā chīrāborode cobepeda idji dratura egorode barru tēū cobesia. BaribΛΛ ipidasia. Idji sode crīchasia: “Ēberā cien poa bΛba ģsāwā warrada oi? Sara noventa poa bΛda ģsāwā māwā biogoa bei?”

¹⁸ Małne Abrahaāba Ismaeldebemada crīchasia. Mał bēřā Abrahaāba Ācōrēa jarasia:

–ĴIsmaelda bΛ quīrāpita bia bΛbara bia bacasia!–

¹⁹ Małne Ācōrēba panusia:

–Māwāēa. BΛ quima SarabΛΛ umaquīrā warrada bΛa to diaya. BΛa idji trāra bΛdua Isa. MΛa bΛ ume bedea bΛdara jōca baya. Mał bēřā mał bedeara idjaba Isa itea baya, idjideba yōbΛdarā itea bida. ²⁰ Idjaba bΛ warra Ismaeldebema jaradara mΛa ūrisia. MΛa idji sida bia baya. Mał bēřā warra zocārā unubiya. Māwā idjideba ēberārā zocārā yōnia. Idjia doce warra dji dromarāda unuya. Māwā mΛa idjideba puru waiibΛada oya.† ²¹ BaribΛΛ mΛa bΛ ume bedea bΛdara Isa itea baya. Idiba poa aba babΛrΛde Isara Saraba bΛa to diaya.–

²² Ācōrēra Abrahaā ume bedea bΛpeda wāsia. ²³ Ara mał ewaride Abrahaāba idji warra Ismaelda, nezocarā idji dede topedadarāda, idjia nēdoda nezocarā sida trācuapeda Ācōrēba jarada quīrāca jūmarāda cacua wēāgocuasias. ²⁴ Abrahaāra 99 poa basia idji cacua wēāgoside. ²⁵ Dji warra Ismaelera trece poa basia idji cacua wēāgoside. ²⁶ Abrahaā cacua wēāgoside abari ewaride dji warra Ismael sida cacua wēāgosia. ²⁷ Jūma umaquīrārā idji dede panabadada, nezocarā idji dede topedadada, āibemārā nēdodarā sida abari ewaride cacua wēāgosidaa.

18

Ācōrēba Abrahaāla warra diai jarada

¹ Abrahaā Mamre ējūā bacuru dromaida bΛma baside Ācōrēra idjima nāwā odjasia: Abrahaāra idji wua dede eđa wābadama umatipa chūmasia.

² AcΛbΛrΛde ēberāda ūbea caita nūpanΛa unusia.* Mał ēberārā unubΛrΛde

† **17:15-16** Hebreo bedeadē Sara trāba jara bΛa “ēberārā boro cau.” † **17:20** Genesi 25:16. * **18:2** Ēberāda ūbea caita nūpanΛa. Aba Ācōrē basia. Genesi 18:13. Umēbemara bajānebema nezocarā basia. Genesi 19:1.

araa pira wāsia audiabaride. Chīrāborode cobepeda idji dratura egorodaa barru tēu cobesia. ³ Małbe jarasia:

–Mā Boro, mā quīrā djuburia wāyā wārādua. ⁴ Bāmaa bia bābāra, māa baidoda enebiya bārā jīrū sāgādamārēā.[†] Małbe bacuru edre ānāunida panāa. ⁵ Māmaa ze panā bēā māa bārā itea ne djubiya ne codapeda cacua ābāadamārēā. Māwānacarea wānida panāa.–

Ādjia panusidaa:

–Bia bāa, odua bāa jara bā quīrāca.–

⁶ Ara māda Abrahāra idji dede isabe edaa wāpeda Saraa jarasia:

–Harinada cuarenta libra edapeda isabe bārachiradua. Małbe ābucudua jari panā ēberāba codamārēā.–

⁷ Małbe Abrahāra idji pacamaa pira wāpeda paca zaque boreguea bāda aba edapeda idji nezocaa diasia isabe beapeda omārēā. ⁸ Opeda Abrahāba dji paca zaque djarara ādjia cobisia. Idjaba paca jubada diasia. Paca jubadeba ne oda sida diasia.[‡] Ādji ne co panāne Abrahāra bacuru edre nūmasia.

⁹ Māwā panāne ādjirāba iwidisidaa:

–ĶBā quima Sarara sāma bā?–

Abrahāba panusia:

–Nama wua dede eda bāa.–

¹⁰ Małne ādjirānebema ābāba jarasia:

–Za zei poade māra wayacusa bā acāde zeya. Małne bā quimaba umaquīrā warrada to erobaya.–

Māwā bedea panāda Saraba Abrahā ēcarraare ādji dede edaa wābadadeba jūma ūrī basia. ¹¹ Abrahāra Sara sida drōāda panasidaa. Mał bēā Saraba idji jedeco unuca basia. ¹² Mał carea Saraba nāwā crīchasia: “Mā jāwā djora bāba, mā quima sida drōā bāba ģsāwā warrada ođi?” Māwā crīchapeda iduba ipidasia.

¹³ Mał bēā Ācōrēba Abrahāa jarasia:

–ĶCārē cārēā Sarara ipidasia? ĶCārē cārēā crīcha bā idji djora bāba warrara poya toēda? ¹⁴ ĶMāa ne jūma poya o bāēca? Māa jaraā quīrāca za zei poade māra bāmaa wayacusa zeya. Mał ewaride Saraba umaquīrā warrada to erobaya.–

¹⁵ Małne Sara dauperabāra jarasia:

–Māra ipidaē basia.–

Baribāra Ācōrēba jarasia:

–Māwāēā. Māa cawa bāa bāra ipidasida.–

Abrahāba Sodoma puru carea Ācōrēa bedea djuburiada

¹⁶ Małbe mał ēberārā ūbea panāra piradrāapeda Sodoma purudaa wābada basia. Abrahāra ādji ume wāsia bia wānaduada ai carea. ¹⁷⁻¹⁹ Małne Ācōrēba nāwā crīchasia: “Abrahāneba yōbādara puru droma baya, idjaba idjideba māa jūma naļ ējūāne bea purura carebaya. Māa idjira edasia idji warrarāa, ādjirāneba yōbādarāa bida jaradiamārēā. Idjia ādjirāa jaradiaya mā ode nībadamārēā idjaba jipa odamārēā. Māwā odibāra māa Abrahā ume bedea bādara jūma oya. Mał bēā māa idjia jaraya māa Sodoma purura sāwā oida.” ²⁰ Małbe Ācōrēba Abrahāa jarasia:

[†] **18:4** Mał ewaride ēberā bia edai carea de djibariba baidoda diabadjia idji jīrū sāgāmārēā. [‡] **18:8** Paca jubadeba ne odara yogurt quīrāca wa queso torro quīrāca bāa.

–Māa ũrĩ ɓaa Sodoma purudebemarāba, Gomorradebemarā bida cadjiruada jūmawāyā o panɔda. ²¹ Mañ bērā mɔra edaa wāya ādjirāba wārāda jūmawāyā cadjiruada o panɔ cawaya.–

²² Mañbe ādjidebemada umé Sodomanaa wāsidaa, baribara Abrahāra Ācōrē ume ɓesia. ²³ Abrahāra Ācōrē caitaara wāpeda jarasia:

–Baa Sodomanebemarā cawa obaraɔde, ɓēberā jipa beada dji cadjiruarā ume ābaa quiniɓica? ²⁴ Jāñ purude ēberā jipa beada cincuenta panɔbara, ɓbaa ādji purura jūma ārīca? Baa mañ cincuenta ēberā jipa bea carea ɓādji puru ārī crīcha ɓara idu ɓāɓca? ²⁵ Baa ēberā jipa beara ēberā cadjiruarā ume ābaa quiniɓicaa. Baa jūma nañ ējūāne bea cawa obaria. Māwāra ɓbaa jipa cawa oɓca?–

²⁶ Mañne Ācōrēba panusia:

–Māa Sodoma purude jipa beada cincuenta unuibara, mañ cincuenta ēberāra carea jāñ purura ārīɓa.–

²⁷ Wayacusa Abrahāba jarasia:

–Mā Boro, mɔra ne wayaa neɓ ɓa quīrāca ɓa ume bedea ɓaa. Mɔra ēberāda quīrumīna, egoro quīrāca ɓamīna, taɓa pora quīrāca ɓamīna, mɔra ɓa ume wadi idu bedeabidua. ²⁸ Āībērā cincuenta jipa beadebemarāda ɓaa juesuma unuɓicada. Mañ juesuma unuɓ carea ɓādji purura jūma ārīca?–

Mañne Ācōrēba panusia:

–Māa jipa beada 45 unuibara, ādji purura ārīɓa.–

²⁹ Abrahāba wayacusa jarasia:

–Āībērā cuarentabe unuɓicada.–

Mañne Ācōrēba jarasia:

–Jipa beada cuarenta panɔbara, ārīɓa.–

³⁰ Abrahāba jarasia:

–Mā Boro, quīrūrādua māa ɓaa waya iwidibara carea. Āībērā treintabe panɔsica.–

Mañne Ācōrēba panusia:

–Māa treinta unuibara, ārīɓa.–

³¹ Abrahāba jarasia:

–Mā Boro, mɔra ne wayaa neɓ ɓa quīrāca ɓa ume bedea ɓaa. Āībērā arima veintebe panɔsica.–

Ācōrēba panusia:

–Jipa beada veinte panɔbara, ārīɓa.–

³² Abrahāba wayacusa jarasia:

–Mā Boro, māa bedeada ababe jaraya. Quīrūrādua. Māa mañ bedeara jarasira waa jaraɓa. Āībērā arima diebe panɔsica.–

Mañne Ācōrēba jarasia:

–Jipa beada die panɔbara, ārīɓa.–

³³ Ācōrēra Abrahā ume māwā bedeapeda wāsia. Mañne Abrahāra jēda wāsia idji ɓabarimaa.

19

Ācōrēba Sodoma, Gomorra sida ārīna

¹ Queubodode bajānebema nezoca umébemara Sodoma purude jūɓidaa. Mañne Abrahā tēābea Lora dji puru eda wābadama chūmasia. Māwā ɓade Loba mañ bajānebema nezocarāra unusia. Ara mañda ādji audiabaride wāsia.

Wayaaadeba chîrâborode cobepeda idji dratura egorodaa barru têt cobesia.

² Mañbe Loba ãdjía jarasia:

–Mā bororā, māa bārāa bedea djuburiaya nañ diamasi mā dede cāine zedamārēā. Mama bārā jîrûra sagāðida panāa. Nu diapeda wānadua bādjî wāladamaa.–

Mañne bajānebema nezocarāba panusidaa:

–Māwāēā. Nañ diamasi दौर puru jāne cāīnia.–

³ Baribarā Loba mīā sē jara ðesia idji diguida wānamārēā. Mañ carea Lo ume wāsidaa. Jūēnacarea Loba djico biada osia idjaba pañ dji ēsābari neē ðada ocusia. Mañda cosidaa.

⁴ Wādî cāīni naēna jūma purudebema umaquîrārāba Lo dera jūrā edasidaa. Cūdrarāda, drōārā sida duanasidaa.

⁵ Mañbe dajadaareba Loa bia iwidisidaa: –Nañ diamasi ēberā ðamaa zepedadara çsāma panā? Dajadaa enedua dairāra ādjî ume cāīni carea.–

⁶ Mañne Lora dajadaa ādjirā ume bedead wāpeda dji eda wābadara bio jūātrā nūmasia.

⁷ Mañbe jarasia:

–Achirā, māa bārāa bedea djuburiaya mañ cadjiruara orānamārēā.

⁸ Baribarā māa caurā umaquîrā adua panāda umé eroðaa. Māa ādjira dajada ðaya bādjia quîrā panā quîrāca oðamārēā. Baribarā nañ ēberārāra mā diguida ze panā bēā māa wagaida ðaa. Mañ bēā ādjira biē orānadua.–

⁹ Mañne purudebemarāba jarasidaa:

–ðara drua āiba dai purude baðe zesia. Mañba idira çdairāra jāwā quēā ðaca? ĩĀyā wādua! ðada āyā wāēðarā, daiba ādjî cāyābara ðada cadjiruaara oðia.–

Ara mañda Lora chātadapeda dji eda wābada ārīni carea panasidaa.

¹⁰ Baribarā bajānebema nezocarā Lo diguida panāba Lora ādjî jāwaba eda edadapeda dji eda wābadara jūātrā nūmasidaa.

¹¹ Ara mañda ādjia dji eda

wābadama duanāra jūma dauberreabisidaa, cūdrarāra drōārā sida. Mañne ādjirāra dji eda wābada jarā panāba sēsidaa.

¹² Mañbe bajānebema nezocarā Lo dede panāba idjía jarasidaa:

–Nañ purude çðaa ēberārāda dewara eroðaca? ða warrarā, ða caurā, ða wigurā, idjaba jūma nañ purude eroðā sida namabemada āyā ededua.

¹³ Daiba nañ purura jūma ārīnia. Ācōrēba ūrī ðaa nañ purudebemarāba bio cadjirua obadada. Mañ bēā Ācōrēba दौर diabuesia ādjirā cawa oðamārēā.–

¹⁴ Ara mañda Lora cūdra idji caurā ume bedea bia panārā acāðe wāpeda jarasia:

–Pirabaridapeda namabemada isabe āyā wānadua. Ācōrēba nañ purura ārīya.–

Māwāmīna cūdrarāba crīchasisidaa Loba ijaramiada o ðada.

¹⁵ ðnadraðoðe bajānebema nezocarāba Loa jarasidaa:

–ða quimada, ða caurā umé panā sida isabe āyā ededua daiba nañ puru

ārīðadade beurānamārēā.–

¹⁶ Māwāmīna Lora isabe wāē basia. Mañ bēā bajānebema nezocarāba idjida, idji quimada, idji caurā sida jāwade jidadapeda puru dajadaa errebari edesidaa ēðra ðadi carea. Māwā Ācōrēba Lora idji ēberārā sida quîrā djuburi-

asia.

¹⁷ Puru dajada baðacarea bajānebema nezocarāba Loa jarasidaa:*

–Ēðra carea pira wādua. Jēda acārādua idjaba ni maārī bida nañ jewedade

nūmerādua. Beu amaaba eya baramaa wādua.–

* 19:17 Bajānebema nezocarāba Loa jarasidaa. Griego bedead māwā ðā ðaa. Hebreo bedead nāwā ðaa: “Idjia jarasia.”

18 Barib^{AR} Loba jarasia:

–Māwā^{éa}, m^l bororā. M^l quīrā djuburia jā^l eyadaa wābirādua. 19 Bārāba m^lra bio quīrā djuburiasidaa purudebemada ēd^{ra} enepedada bē^{rā}. Barib^{AR} m^lra eya barama poya jū^{éa}. Pī^{ca} wāb^{AR}de bārāba dji puru ārib^{AD}daba m^lra ota jidaiscada. Ma^lba m^lra beaya. 20 Nama caita puru zaqueda b^{la}. ¿M^lra mamaa mī^{rū} wāida b^{la}ca? Dji purura wārāda caibe quirua. ¿Bārāba ma^lg^{ra} āri^{na}éame? M^lra mamaa idu wābidadua beu amaaba.–

21 Ma^lne Ācōrē nezoca aba^lba jarasia:

–Mā^éteara bia b^{la}. B^{la} jara b^l quīrāca m^la iduaribiya. B^{la} jara b^l purura m^la āri^{éa}. 22 Barib^{AR} isabe wādua jāma jū^{éi} carea. M^la ni cārē sida poya oēa b^l jāma jū^{éi} naēna.–

Loba ma^l purura wārāda caibe quiruada ada bē^{rā} dji puru tr^lra besia Zoar.[†]

23 Lo Zoarde jūēb^{AR}bara āmādaura odjab^{AR} basia. 24 Ma^lbeb^{AR} Ācōrēba azupre uruada Sodomane, Gomorrade bida bajāneba jurrubisia. 25 Ma^lba puru umé pan^lra, ma^l purude eda duanara, idjaba chirua ma^l jewedade b^l sida jūma bá wāsia. 26 Barib^{AR} Lo quima caidu nība jēda acasia. Ara ma^lda idjira abeda zarea tā ba nūmesia.

27 Nurēma diapeda Abrahā^{ra} wāsia Ācōrē ume bedea badamaa. 28 Mama^lba Sodomara, Gomorrara, jūma dji jeweda sida acasia. Ma^lne unusia dji ējūāra āta cowaga nūm^lda pea bada cowabari quīrāca.[‡] 29 Ācōrēba puru ma^l jewedade pan^lra āri^{na}mīna Abrahā^{ra} quīrādo^é basia. Ma^l carea Abrahā^l tēābea Lora Sodoma ārib^{AR}debemada āyā ēd^{ra} edesia.

Lo caurāba warrarā topedada

30 Māwānacarea Lora Zoar purude baida wayasia. Ma^l carea idji caurā ume ējūā eyaida b^lmaa wāsia. Mama ādjira eya uriade panesidaa. 31 Ewari aba dji cau nabemaba dji tēābema^l jarasia:

–Dadji zezara drōāda quirua. Ma^l awara nama na^l ējūāne ni aba^l umaquīrāda neēa dadji edadamārēā jūmarāda quima edabada quīrāca. 32 Ma^l carea dadji zezaa uva b^l aseada dobidia beu bemārēā. Māwā osidara idji ume poya cāinia idji warrada eropanani carea.–

33 Ara ma^l diamasi ādji zeza Loa uva b^l aseara dobisidaa. Lora beu bēpeda idji cau nabemada araa wāpeda idji ume cāisia. Barib^{AR} Lora beu b^l bē^{rā} cawa^é basia idji caura cāi bāpeda āyā wānada. 34 Nurēma dji nabemaba dji tēābema^l jarasia:

–M^lra nuena diamasi dadji zeza ume cāisia. Nane bida uva b^l aseada dobidia b^l sida idji ume cāimārēā. Māwā dadji zeza warrarāda eropanania.–

35 Ara ma^l diamasi uva b^l aseara ādji zezaa dobisidaa. Ma^lbe dji tēābemara idji ume cāisia. Barib^{AR} Loba cawa^é basia dji caura cāi bāpeda āyā wānada.

36 Māwā Lo caura umena biogoa panesidaa ara ādji zezadeda. 37 Ma^lbe dji nabemaba umaquīrā warrada tosia. Dji tr^lra b^lasia Moab.[§] Moab abadadeba moabitarāda yōsidaa. 38 Dji tēābema bida umaquīrā warrada tosia. Dji tr^lra b^lasia Benamí. Benamíneba amonitarāda yōsidaa.*

† 19:22 Hebreo bedede Zoar tr^lba jara b^{la} “caibe quiru.” ‡ 19:28 Pea bada cowa quīrāca. Hebreo bedede nāwā b^l b^{la}: “Egoro cada zareabibari t^lba urua cowabari quīrāca.” § 19:37 Hebreo bedede Moab tr^lba jara b^{la} “zezadeba.” * 19:38 Benamí tr^lba jara b^{la} “m^l ēberārā warra.” Hebreorāba amonitarāra “benijamon” abadjidaa.

20

Abrahañ Abimele ume

¹ Māwānacarea Abrahaḥra idji baḍamaḷba Negue ējūānaa wāpeḍa Guerar puruḍe beṣia. Maḷ purura Cadé puru idjaba Sur ējūā ēṣi ḷaa. ² Mama baṣide Abrahaḥba jarabadjia idji quima Sarara idji djabawērāda. Maḷ bēṛa Guerardebema boro Abimele abadaba Sarara idji dedaa edebisia edai carea. ³ Māwāmīna dīamasi Ācōrēba Abimelea cāimocarade nāwā jarasia: “Bāra beuya ḷaa edebida wērāra quima bara ḷa bēṛa.”

⁴⁵ Barib_{AR} Abimelera wadi Sara ume cãé basia. Mañ bẽrã idjia ãcõrẽa jarasia:

–Mā Boro, Abrahāba mā jarasia jālgā wērāra idji djabawērāda. Dji wērā bida jarasia Abrahāra idji djabada. Mā bēra mā crīcha biadeba edai carea enebisia. Māra bedede bāa. ;Bāa nēbara neē bāda cawa oica?–

⁶ Mañne Ñcõrẽba cãĩmocarade panusia:

–Māa bio cawa b_Λa b_Λa crīcha biadeba mǎwǎ osida. Mañ bēřǎ mǎa b_Λra mǎ
quīrāpita idu cadjirua obiē basía. Mǎa b_Λra mañ wēřǎ ume idu cāibiē basía.

7 Jāḷbe idjira Abrahaḷa jēda diadua. Abrahaḷra māneba bedeabaria. Idjia māḷa iwidiḷda ḅḷa ḅḷ beurāmārēḷ. Baribaraḷ ḅḷa jēda diaēḅaraḷ, ḅara ḅḷ ēberārā sida abeda jūma quininia.–

⁸ Nurēma diapeda Abimelera pirabaripeda idjiare dji droma ḅeara jūma trāsia. Maḷbe Ācōrēba jaraḷara ādjirāa jūma jarasia. Maḷ bedeā ūrībadaḷe ādjirāra bio dauperasidaa. ⁹ Māwānacarea Abimeleba Abrahaḷra trāpeda jarasia:

—jBAA mĀra, mĀ druadebemarā sida Ācōrē quīrāpita bedeade bAsia! MĀ
bAra biē oē basia. BaribAA bAA mĀ ume osia miā oiē bAda. ¹⁰ BAA ġcārē
crīchadeba jāwā osi?—

¹¹ Mañne Abrahamba panusia:

–Māa cŕichasia namabemarāba Ācōrēra wayadacada. Maļ bēra cŕichasia māra beaḍida māl quima eḍaḍi carea. ¹² Idjira wārāda māl djabawērāa māl zeza cau bēra, baribara māl papa cauēa. Maļ bēra māa edasia. ¹³ Ācōrēba māra māl zeza diguiḍabemada āyā wābiside māa māl quimaa nāwā jarasia: “Ba wārāda māda quīrīā bābāra, dadji wābādama ēberārāa jaradua māra ba djabāda.”–

¹⁴ Mañbe Abimeleba Abrahañ quima Sarara jēda diasia. Idjaba ove-
jada, pacada, nezoca umaquĩrāda, nezoca wēřā sida zocārā diacuasia.

Diacuapeda jarasia:
 -Ac_Λdua, m_Λ druara b_Λa. B_Λdija ẽjũã awuab_Λr_Λmaa bade wãdua.-

¹⁶ Mañne Abimeleba Saraa jarasia:

–Māa b_Λ djabamanaa parata torroda mil diasia b_Λ ume bæaba
cawadamãrẽ b_Λra daunemaẽ basida. B_Λra bedede b_Λẽa.–

17-18 Abimeleba Abrahaã quima Sara edai baside Ācōrēba wērārā Abimele dede panabadada idu biogoabigaē basía. Maã carea Abrahaãba Ācōrēa iwidiisia. Maãbe Ācōrēba Abimele cacua biē badada biabisia. Maã awara dji quimada, nezocawērārā sida biabisia warra ununamārēã.

21

Isa toda

¹ Māwānacarea Ācōrēba Sarara carebasia idijia wārāneba jarada quĩrāca.

²Abrahaãra bio drõãda bãmĩna Sarara biogoa bepeda Ãcõrẽba jarada ewaride

warrada tosia.* ³ Saraba warra todara Abrahaḏba trḏ ḥasia Isa.† ⁴ Idji warra Isa ocho ewari ḥḏe Abrahaḏba Isa cacuara wēāgosia Ācōrēba jara ḥḏa quīrāca. ⁵ Abrahaḏra cien poa basia idji warra Isa tosidade. ⁶ Maḏne Saraba crīchasia: “Ācōrēba mḏra ipidabi ḥḏa. Bariduaba mḏ warra todadebemada ūrīnibarḏ mḏ carea ḥasridaba ipidadia.” ⁷ Idjaba jarasia: “Ni abaḥba crīchadaca basia mḏra warra toida. Abrahaḏra drōḏa ḥamīna mḏa idjia warrada to diasia.”

Abrahaḏba Ismael, Agara sida wābida

⁸ Ādji warra Isara warisia. Ju amaside Abrahaḏba ḥasrida ewari waibḥada osia. ⁹ Mama basia Ismael, Egiptodebema nezocawērā Agara warrada. Māwā ḥḏe Saraba unusia Ismaelba idji warra Isara biē ipida jara ḥḏa.† ¹⁰ Maḏ carea Saraba Abrahaḏa jarasia: –Jāḏ nezocawērāra, idji warra sida jaretadua. Ḥḏ beudacarea ḥḏa erobḥadebemara jāḏ Ismaelba mḏ warra ume edaiē ḥḏa.–

¹¹ Maḏ bedea ūrībarḏe Abrahaḏra bio sopua ḥesia Ismael sida idji warra bēḥā. ¹² Maḏ carea Ācōrēba Abrahaḏa jarasia: –Ḥḏ warra Ismael carea, ḥḏ nezocawērā carea bida sopuarādua. Saraba jara ḥara jūma odua, mḏa warrarā diai jaradara Isadebabarḏ zedi bēḥā. ¹³ Baribarḏ ḥḏ nezocawērā warradeba mḏa puru dromada yōbiya, idjira ḥḏ warra bēḥā.–

¹⁴ Nūrēma diapedeḏa Abrahaḏra pirabarisia. Maḏbe baidoda animarā e odade tḏpeda maḏ baidora paḏ sida Agaraa diasia. Agara equiade ḥḏpeda dji warra Ismael sida diasia. Maḏbebarḏ ādjira wābisia. Maḏ wāḥadade baridua nībasidaa Beersebā ējūā ewaraga ḥḏe. ¹⁵ Māwā nīnane ādji baidora jōsia. Maḏ carea Agaraba idji warrara bacuru zaque edrecare ḥeesia. ¹⁶ Nāwā crīchasia: “Mḏa unu quīrīāē ḥḏa mḏ warrara beubarḏa.” Maḏ bēḥā tamḏa aride chūmane wāsia. Mama chūmane idji warrara jīgua jīā nūmesia.‡

¹⁷ Māwā ḥḏe Ācōrēba dji warrara jīā ḥḏa ūrīsia. Maḏne bajāneba Ācōrē nezocaba Agarada trḏ jarasia:

–Agara, ḥsāwāsi? Wayarādua. Ācōrēba ḥḏ warra jīā ḥḏa ūrī ḥḏa. ¹⁸ Piradrḏdua. Ḥḏ warrara piradrḏ edapeda sobiabidua. Mḏa idjideba puru dromada yōbiya.–

¹⁹ Maḏbe Ācōrēba Agaraa unubisia egorodeba baidoda ātaa bogadrḏ nūmḏa. Ara maḏda wāpeda animarā e odara bira tḏ edasia. Maḏbe Ismaelea dawasia.

²⁰ Ācōrēba Ismaelera carebabadjia. Maḏba Ismaelera waripeda bio cha drḏ cawa ḥesia idjaba ējūā pōāsa ewaraga ḥḏe babadjia. ²¹ Maḏ ējūāra Paraḏ abadjidaa. Māwā ḥḏe dji papaba Egiptodebema wērāda diasia idji quima bamārēā.

Abrahaḏba Abimele ume bedea ḥḏa

²² Maḏ ewaride Abimelera idji djōbadarā boro Picol ume wāsia Abrahaḏ ume bedeade. Abimeleba Abrahaḏa jarasia:

–Ḥḏa ne jūma obarḏza Ācōrēba ḥara carebabaria. ²³ Maḏ carea mḏa quīrīā ḥḏa ḥḏa Ācōrē quīrāpita wārāneba jaraida ḥḏa mḏra, mḏ warrarāra, ādjirāneba

* **21:2** Genesi 17:15-21. † **21:3** Hebreo bedeade Isa trḏba jara ḥḏa “ipidabarḏa.” Genesi 21:6; 18:10-15. ‡ **21:9** Ismaelba idji warra Isara biē ipida jara ḥḏa. Griego bedeade māwā ḥḏ ḥḏa. Hebreo bedeade jara ḥḏa “Ismaelera jemene ḥḏa” baribarḏa ebuda ḥḏa. § **21:16** Idji warrara jīgua jīā nūmesia. Griego bedeade māwā ḥḏ ḥḏa. Hebreo bedeade jara ḥḏa Agaradrḏ jīāsia.

yōbɫdarā sɪda cūrũgaēda. Bɫra drua āibemamĩna mɫa bɫra bia o bɫa. Maɫ bēřā wārāneba jaradua bɫa bɪda mɫra idjaba mɫ druadebemarā sɪda bia o bɪda.–

²⁴ Abrahaɫba panusia:

–Mɫa wārāneba jaraya bārāra bia o bɪda.–

²⁵ Maɫ ewaride Abrahaɫba baido juebada uriada corobasia. Baribɫɫa maɫɫara Abimele nezocarāba jārɪsɪdaa. Maɫnebemada Abrahaɫba Abimelea jarasia. ²⁶ Maɫne Abimeleba panusia:

–Mɫa adua bɫa caɪba mɫwā osida. Idibe mɫa maɫnebemada ũrɪbɫɫa, bɫa mɫa jaraē bada bēřā.–

²⁷ Maɫ ewaride ādji umérāba bedeade bɫsɪdaa. Maɫne Abrahaɫba ovejada, paca sɪda zocārā enepeda Abimelea diasia. ²⁸ Maɫbe oveja wērāda siete awara bɫasia. ²⁹ Maɫ carea Abimeleba Abrahaɫa iwɪdɪsia:

–¿Cārē cārē za panɫ oveja wērāra siete awara bɫasi?–

³⁰ Abrahaɫba panusia:

–Naɫ siete oveja mɫa diabɫɫada bɫa edaibɫɫa, cawabiya mɫabɫɫa maɫ baido juebada uriara corosida.–

³¹ Umérāba bedeade bɫpedada bēřā maɫ baido juebada uria trɫra Beersebá besia.*

³² Beersebáde bedeade bɫpedadacarea Abimelera idji djōbadarā boro Pícol ume jēda wásɪdaa ādji panabadamaa pilisteorā druade. ³³ Maɫbe Beersebáde Abrahaɫba tamarisco bacuruda u bɫasia. Mama Ācōrē beucaa ewari iwɪdɪsia.

³⁴ Abrahaɫra pilisteorā druade dārā besia.

22

Abrahaɫba Ācōrē wārāda ĩāna

¹ Mɫwānacarea Ācōrēba nɫwā osia Abrahaɫba wārāda ĩā bɫ cawaya. Idjia Abrahaɫra trɫ jarasia:

–¡Abrahaɫ!–

Abrahaɫba panusia:

–¡Mɫra nama bɫa!–

² Maɫne Ācōrēba jarasia:

–Bɫ warra Isa ababe quiruda bio quĩrĩā erobɫada edapeda wādua Moria druadaa. Mama mɫa bɫa eyada jaradiaya. Maɫ eyade bɫa Isara mɫa babue diadua.–

³ Ara maɫda Abrahaɫra diapededa pirabaripeda idjia edeida bɫra burro ɫɫ ĩacuasía. Tɫbɫda bɫasia idji warrara Ācōrēba babue diai carea. Maɫbe idji warra Isara, nezocarā sɪda umé edesia Ācōrēba jarada eyadaa.

⁴ Ewari ũbea babɫɫade Abrahaɫba dji eyara tɫmɫba unusia. ⁵ Maɫne idji nezocarā jarasia:

–Nama panenadua. Burro sɪda eropanenadua. Mɫra mɫ warra ume awuá nocodaa wānia Ācōrēba bia bedeade carea. Mɫwānacarea bārāmaa waya zedía.–

⁶ Maɫbe Abrahaɫba dji tɫbɫra edapeda idji warra Isa equiade cobɫasia. Necoda, tɫbɫdau sɪda edasia. Maɫbe umena ābaa wásɪdaa Ācōrēba ne babue diadi carea. ⁷ Wābɫdade Isaba Abrahaɫa jarasia:

–¡Zeza!–

Abrahaɫba panusia:

–¿Cārē, warra?–

Isaba iwɪdɪsia:

* **21:31** Hebreo bedeade Beersebá trɫba jara bɫa “wārā bedeade bɫpedada” idjaba “siete panɫnebema.”

–Nama dadjia tɔɔɔɔɔ, tɔɔɔɔɔ sɔɔa eropanɔa baribara ʒsɔma ɔa oveja zaque ʔcɔrɛa babue diadira?–

⁸ Abrahaɔba panusia:

–Warra, ʔcɔrɛɔara oveja zaquera diaya babue diadi carea.–

Maɔbe nocɔɔa wɔsɔɔa. ⁹ ʔcɔrɛba jarada eyade jũenapeda Abrahaɔba mɔgarada pɔ buesia ʔcɔrɛa babue diabadada oi carea. Maɔ ɔrɔ tɔɔara cajɛrɛpeda idji warra Isara cabarɔ jɔpeda tɔɔa ɔrɔ cɔɔasia. ¹⁰ Maɔbe Abrahaɔba necora jɔwade edasia idji warra beai carea. ¹¹ Baribara ʔcɔrɛ nezocaba bajɔneba trɔ jarasia:

–jAbrahaɔ, Abrahaɔ!–

Abrahaɔba panusia:

–Mɔra nama ɔa.–

¹² Maɔne bajɔnebema nezocaba jarasia:

–ɔa warrara bearɔɔa. Idjira ni maɔrɔ biɛ orɔɔɔa. ɔa idibara mɔa cawabisia ɔa ʔcɔrɛa wɔrɔɔa waya ɔaɔa, ɔa warra ababe quiruda ʔcɔrɛa wɔgɛɛ diai baɔa bɛrɔ.–

¹³ Abrahaɔba jɛɔa aɔɔaraɔe oveja umaquɔrɔɔa unusia. Maɔ oveja cachura bacuru zaque jɔwatede jũe nũmasia. Ara maɔɔa Abrahaɔra wɔpeda maɔ ovejara jɔɔasia. Maɔɔra ʔcɔrɛa babue diasia idji warra cacuabari. ¹⁴ Maɔ carea Abrahaɔba dji eyara trɔ ɔasia “ʔcɔrɛba diabaria.” Maɔ bɛrɔ hebreorɔba wadibɔɔa jarabadaa: “ʔcɔrɛba idji eyade diabaria.”

¹⁵ Maɔne ʔcɔrɛ nezocaba wayacusa bajɔneba Abrahaɔra trɔ jarasia. ¹⁶⁻¹⁷ Nɔwɔ jarasia:

–ʔcɔrɛba nɔwɔ jara ɔa: “ɔa warra ababe quiruda wɔgɛɛ diai baɔa bɛrɔ, ara mɔdji trɔneba mɔa wɔrɔneba jarabara ɔa careba ɔaɔa. Mɔa ɔaɔeɔa zɔcɔrɔ yɔbiya chɔɔau zɔcɔrɔ panɔ quɔrɔɔa, pusa ɔawa ɔa pɔchi zɔcɔrɔ baraa quɔrɔɔa. Maɔ awara ɔaɔeɔa yɔɔaɔaɔa ɔdji dji quɔrɔ puru beara jɔrɔnia. ¹⁸ ɔa mɔ beɔeɔa ɔjɔ ɔɔa bɛrɔ mɔa ɔaɔeɔa yɔɔaraɔeɔa naɔ ɛjũɔne ɔeɔa purura jũma carebaya.”–

¹⁹ Mɔwɔnacarea Abrahaɔra jɛɔa wɔsia idji nezocarɔ amenamaa. Mamaɔba ɔbaa wɔsɔɔa Beersebɔɔa. Mama Abrahaɔra ɔesia.

Abrahaɔ djaba Naco warrarɔ

²⁰ Mɔwɔnacarea Abrahaɔba ɔrɔsia idji djaba Nacoba dji quima Milca ume warrarɔɔa unusɔɔaɔa. ²¹ Dji nabema warrara Uz abadjɔɔa. Maɔare dji djaba Buzuda basia. Buzare Quemuelɔa basia. Quemuelera Araɔ zeza basia. ²² Idjaba Milcaba tosia Queseda, Hazoda, Pɔɔɔa, Jɔɔɔa, Betuel sɔɔa. ²³ Betuelera Rebeca zeza basia. Milcaba maɔ ocho warrarɔra Abrahaɔ djaba Nacoa to diasia. ²⁴ Nacoba dewara wɛrɔɔa Reuma abadada erɔɔasia. Reumaba tosia Teɔaɔa, Gahaɔa, Tahada, Maacɔ sɔɔa.

23

Abrahaɔba Sara tabari carea ɛjũɔ nɛɔɔa

¹ Abrahaɔ quima Sarara 127 poa basia. ² Maɔne Arbɔ purude Canaaɔ druaɔe jaidasia. Arbɔ purura idjaba Hebroɔ abadaa. Abrahaɔra Sara carea jɔɔa ɔaɔa sopua ewarira wagasia.

³ Mɔwɔ ɔaɔe Abrahaɔra idji quima jaidadamaɔba hititarɔmaa beɔeɔe wɔsia. ʔdjirɔa nɔwɔ jarasia:

⁴ –Māra drua āibema bērā bārā tāēna ējūā neē ʙaa. Māa quīrīā ʙaa bārāba māa ējūāda nēdobuedida māl quima tʙari carea.–

⁵ Maāne hititarāba Abrahaāa panusidaa:

⁶ –Dai boro, ūrīdua dai bedeara. Ācōrēba ʙara dairā tāēna dji dromada ʙasia. Maā bērā ʙa quimara tʙaridua daiba coro eropanʙ uria dji biara ʙade. Dairāba wāgadaēa.–

⁷ Maāne Abrahaāra āta nūmepeda quīrā edaa ʙarrusia hititarā quīrāpita bia quiruada ai carea. ⁸ Maābe jarasia:

–Bārāmaa māl quimara nama tʙarida wārāda bia ʙaʙara, māl djuburia Zohar warra Eproā ume bedeadadua. ⁹ Iwīdidadua bēwārā joubada uria Macpela abadara māa nēdobuemārēā. Maā uriara idji ējūā icawa ʙaa. Maā uria carea māa diaya idjia iwīdibara quīrāca. Māwāra naā druade ējūāda erobaya māl ēberārā tʙari carea.–

¹⁰ Maā Eproāra hitita ʙasia. Idjira arima chūmasia. Maāne idji ēberārā quīrāpita, purude eda wāʙadarā quīrāpita bida idjia Abrahaāa nāwā jīgua jarasia:

¹¹ –Māwāēa, māl boro, ūrīdua. Māl ēberārā quīrāpita māa maā ējūāra dji uria sida bari diaya ʙa quima tʙarimārēā.–

¹² Maāne Abrahaāra hititarā quīrāpita waya quīrā edaa ʙarrusia.

¹³ ʙarrupeda jūmarā quīrāpita Eproā nāwā jīgua jarasia:

–Māl quīrā djuburia waya ūrīdua. Dji ējūābari ʙaa parata iwīdibara quīrāca māa diaya. Māa jara ʙara ījādua. Māwāʙara māl quimara maā ējūāne tʙariya.–

¹⁴ Eproāba panusia:

¹⁵ –Māl boro, ūrīdua. Dji ējūāra nēdobueida ʙaa cuatrociento parata torro-bari, baribara ḡdadjimaarā maāda parataca? ʙa quimara tʙaridua.–

¹⁶ Eproāba jaradara Abrahaāba idji quima Sarara idjia nēdoda uriade tʙarisia. Maā uriara ējūā Macpela abadaēa ʙaa. Maā ējūāra Mamredebā āmādaū odjabariare ʙaa. Abrahaāba nēdosia dji ējūāra, dji joubada uriara, bacuru dji ējūāne bea sida.

¹⁹ Māwānacarea Abrahaāba idji quima Sarara idjia nēdoda uriade tʙarisia. Maā uriara ējūā Macpela abadaēa ʙaa. Maā ējūāra Mamredebā āmādaū odjabariare ʙaa. Mamrera idjaba Hebroā abadaa. Hebroāra Canaaā druade ʙaa. ²⁰ Māwā Macpela ējūā, dji uria sida hititarāne baēda Abrahaāba jūma edasia.

24

Abrahaā nezocaba Isa itea quima jarāda

¹ Abrahaāra bio drōāda ʙasia idjaba Ācōrēba idjira ne jūmane careba ʙasia.

² Ewari aba Abrahaāba idji nezoca dji dromada trāsia. Abrahaāba ne erobara maā nezocaba jūma wagabadjia. Abrahaāba idjia jarasia:

–ʙa jʙwara māl ʙacara edre ʙadua māa wārāneba jarai carea. ³ Maābe bajāne idjaba naā ējūāne ʙa Ācōrē quīrāpita māa jaradua ʙaa māl warra itea naā Canaaā druadebema wērāda jarālēda. ⁴ Ātebara wādua māl ʙada druadaa māl ēberārāmaa. Wārāneba jaradua mamabema wērāda māl warra Isa itea eneida.–

⁵ Maāne dji nezocaba panusia:

–Barib_{ΛΛ} dji wērāda m_Λ ume na_Λ druadaa ze quĩrĩāēb_{ΛΛ} ħm_Λ b_Λ warrara b_Λ bada druadaa edeica?–

⁶ Abraha_Λba panusia:

–jM_Λ warrara jāmaa ederādua! ⁷ Ācōrē bajāne b_Λba m_Λra nama enesia m_Λ zeza dedebemada, m_Λ ēberārā druadebemada. Ācōrēba m_Λā wārāneba jarasia idjia m_Λ warrarā na_Λg_Λ druada diaida. Ara ma_Λ Ācōrēba idji bajānebema nezocada b_Λ na diabueya b_Λa m_Λ warra itea mamabema wērāda enemārēā.

⁸ Dji wērāda b_Λ ume ze quĩrĩāēb_{ΛΛ}, b_Λra na_Λ wārāneba jaradadebemada ēdr_Λya. Barib_{ΛΛ} m_Λ warrara jāmaa ederādua.–

⁹ Ara ma_Λda dji nezocaba idji j_Λwara Abraha_Λ bacara edre b_Λsia. Ma_Λne wārāneba jarasia Abraha_Λba jaradara idjia oida. ¹⁰ Ma_Λbe dji nezocaba Abraha_Λ nebiadebemada quĩrātanoa pesia dji wērā ēberārā diai carea. Idjaba Abraha_Λ cameyoda die edapeda Naco purudaa wāsia Mesopotamia druade.*

¹¹ Wāb_{ΛΛ}de Naco puru caita baido juebada uria corodama jūēne wāsia. Quewara jūēna bērā dji nezocaba cameyora ĩnāūnamārēā egode chūmebigasia. Ma_Λne wērārā baido juede zesesidaa ādjia ewariza obada quĩrāca. ¹² Māwā b_Λde dji nezocaba Ācōrēa jarasia:

–M_Λ Ācōrē, m_Λ boro Abraha_Λ Ācōrē, m_Λa b_Λa bedea djuburiaya nane b_Λa quĩrĩāneba m_Λ boro Abraha_Λra quĩrā djuburiamārēā idjaba m_Λ sida carebamārēā. ¹³ M_Λra na_Λ baidoma b_Λa. Na_Λ purudebema awērāra namaa baido juede zebadaa. ¹⁴ M_Λa aba_Λ awērāa jaraya: “M_Λ quĩrā djuburia b_Λ zocora egode b_Λpeda m_Λā baidoda diadua.” Ma_Λne dji awērāba m_Λā doduada aib_{ΛΛ}, idjaba b_Λ cameyoda bida baidora diayada aib_{ΛΛ}, m_Λa cawaya b_Λa ma_Λ awērāra b_Λ nezoca ĩsa itea ero_Λda. Māwāb_{ΛΛ} m_Λa cawaya b_Λa m_Λ borora quĩrĩāneba careba b_Λda.–

¹⁵ Wadi Ācōrēa iwid_Λ b_Λde unusia awērāda zeb_{ΛΛ}da. Idjia zocoda equiade erobasia. Ma_Λ awērāra Rebeca abadjidāa. Idjira Betuel cau basia. Betuelera Abraha_Λ djaba Naco warra basia. Betuel papara Milca basia. ¹⁶ Rebecara bio quĩrāwārēā basia idjaba wadi umaquĩrā adua basia. Idjira baido juebada uriamā jūesia. Ma_Λbe idji zocode baidora t_Λpeda diguidāa wāb_{ΛΛ} basia.

¹⁷ Ma_Λne Abraha_Λ nezocara Rebecamaa pira wāpeda jarasia:

–M_Λ quĩrā djuburia, b_Λ zocodebema baidoda m_Λā maĩr_Λ diadua.–

¹⁸ Ma_Λne Rebecaba jarasia:

–Dodua, m_Λ boro.–

Ara ma_Λda idji zocora e_Λda edapeda idji j_Λwade ero_Λde Abraha_Λ nezocaa dohisia. ¹⁹ Dobidacarea jarasia:

–B_Λ cameyo itea bida m_Λa baidoda jueya ādjia do quĩrĩāb_Λda quĩrāca dodamārēā.–

²⁰ Ara ma_Λda baido idji zocode b_Λra animarāba dobadade weasia. Weapeda b_Λrima zocārā baidora juesia jūmarā cameyoba dodamārēā.

²¹ Māwā jue b_Λde Abraha_Λ nezocaba chupea ac_Λ besia Ācōrēba ma_Λ awērāra ĩsa itea wārāda ero_Λba cawaya.

²² Cameyo baido dopedadacarea dji nezocaba Rebecaa pĩrū oro oda bio nēb_Λa b_Λda quēb_Λde j_Λmārēā diasia. Idjaba mania oro oda nēb_Λa beada bio z_Λg_Λa beada umé diasia. ²³ Ma_Λne iwidisia:

–ĸB_Λra cai cau? M_Λ djuburia jaradua, ĸb_Λ zeza dera bari b_Λca dai cāĩni carea?–

* **24:10** Naco. Genesi 11:27-31; 22:20-24. Mesopotamia. Ma_Λ druara hebreo bedeadē Aram Najaraĩm abadaa. Genesi 25:20.

²⁴ Rebecaba panusia:

–M̄lra Betuel caua. Betuelera Naco warraa. Idji papara Milcaa. ²⁵ Dai dera bari ɓa ɓārā cāinamārēā, idjaba ɓa cameyoba codamārēā baraa.–

²⁶ Maā carea dji nezocara chīrāborode cobepeda Ācōrēa bia bedeiasia.

²⁷ Nāwā jarasia:

–Bia quirua Ācōrē, m̄ boro Abrahā Ācōrē. ɓa m̄ boro Abrahālra quīrā djuburiadeba wārāda careba ɓa. M̄lra ode jipa enesia idji ēberārāmaa.–

²⁸ Maāne Rebecara dji papa diguidaa pira wāsia. Jūēpeda Abrahā nezocaba jaradara jūma nēɓaɾasia. ²⁹⁻³⁰ Rebecaba djabada erobasia Labaā abadada. Maā Labaāba ūrīsia idji djabawērāba nēɓaɾa ɓada. Idjaba unusia idji djabawērāba pīrūda quēɓade jā ɓada, mania sida jaɓwaza jā ɓada. Maā carea baido juebadamaa pira wāsia Abrahā nezoca jaɾade. Jūēɓaɾade unusia dji nezocara idji cameyo ume baido juebadama panada. ³¹ Maāne Labaāba jarasia:

–Ācōrēba careba ɓa ēberā, m̄ diguidaa zedua. ɓara ɿcārē cārēā puru dajada ɓa? M̄ dera ɓa ɓa cāimārēā idjaba ɓa cameyo panani sida ɓa.–

³² Ara maāda dji nezocara Labaā diguidaa wāsia. Jūēnapeda Labaāba cameyo ɾɾā jā beadara jūma ērācuapeda ne cobigasia. Maā awara baidoda jue diasia Abrahā nezoca ume zepedadara jīrū sagdamārēā.

³³ Maābe Labaāba ne codamārēā diabisia baribaɾa Abrahā nezocaba jarasia:

–M̄lra poya ne coēa m̄a bedea enena jarai naēna.–

Labāba jarasia:

–Māēteara jaradua.–

³⁴ Ara maāda dji nezocaba jarasia:

–M̄lra Abrahā nezocaa. ³⁵ M̄ borora Ācōrēba bio careba ɓa bērā idjira bio ne bara ɓa. Ācōrēba idjīa ovejada, pacada, parata torroda, oroda, nezoca umaquīrāda, nezoca wērāda, cameyoda, burro sida zocārā diasia. ³⁶ Maā awara m̄ boro quima Sara djora ɓaba umaquīrā warrada tosia. M̄ boroba erobaɾa maā warraa jūma diasia.

³⁷ Idjaba m̄ boroba m̄a wārāneba jarabisia. Idjia nāwā jarasia: “M̄lra naā Canaaā druade ɓabaria, baribaɾa m̄ warra itea Canaaānebema wērāda jaɾaɾādua. ³⁸ Ātebaɾa m̄ zeza druadaa wādua. Mama wērā m̄ ēberārānebemada m̄ warra itea jaɾade wādua.”

³⁹ Maāne m̄a jarasia: “Dji wērāda m̄ ume ze quīrīāēɓaɾa ɿm̄a sāwā oi?” ⁴⁰ M̄ boroba jarasia: “M̄lra Ācōrē ume ewariza nīɓabaria. Ara maā Ācōrēba idji bajānebema nezocada ɓa ume diabueya ɓa wāɓaɾama carebamārēā. Māwā ɓa wērā m̄ zeza ɓasi ēberārānebemada m̄ warra itea poya eneya. ⁴¹ M̄ ēberārāma jūēnacarea ādjirāba wērāda diadaēɓaɾa, naā wārāneba jaradadebemada ɓara ēdraɓa.”

⁴² Maāda idi m̄lra baido juebadama jūēpeda Ācōrēa nāwā iwidisia: Ācōrē, m̄ boro Abrahā Ācōrē, carebadua m̄a ode zedara bia odjamārēā. ⁴³ M̄lra naā baidoma ɓa. Awērāda baido jueɗe zebaɾade m̄a idjīa jaraya: “M̄ quīrā djuburia, ɓa zocodebema baidoda maārī diadua.” ⁴⁴ Maā awērāba m̄a doduada aibaɾa, idjaba ɓa cameyoa bida baidora diayaɗa aibaɾa, m̄a cawaya ɓa maā wērāra m̄ boro warra Isa itea erobaɗa.

⁴⁵ Wadi m̄ sode bedea ɓade unusia Rebecaba idji zocora equiade eronīda. Idjira baido juebadamaa zepeda baidora juesia. Maāne m̄a idjīa jarasia: “M̄ quīrā djuburia baidoda diadua.” ⁴⁶ Ara maāda zoco equiade erobaɗara

edaa edapeda m̃a jarasia: “Dodua, idjaba b_Λ cameyoea bida baidora diaya.” Ara mãda m̃a dosia. Idjaba m̃a cameyoea bida idjia baidora dobigasia.

⁴⁷ Mãbe m̃a iwidiisia: “¿B_Λara cai cau?” Idjia panusia: “M̃ra Betuel caua. Betuelera Naco warraa. Idji papara Milcaa.” Mã carea m̃a p̃r̃uda idji quēbade j̃a b̃asia. Mania sida idji j̃awade j̃a b̃asia. ⁴⁸ Mãbe m̃ra ch̃r̃aborode cobepeda Ācōrēa bia bedeasia. M̃a boro Abrahā Ācōrēa bia quiruada asia. Idjia m̃ra bia enesia m̃a boro djaba āizauada idji warra itea edemārēa.

⁴⁹ Bārāba m̃a boroda wārāda quīrā djuburiadeba carebadib_Λra, m̃a jaradadua Rebecara m̃a ume diabuedida. Barib_Λra diabuedaēb_Λra jaradadua m̃a cawa crīchai carea.–

⁵⁰ Mã ūrīnapeda Labãba Betuel bida panusidaa:

–Mãg_Λra wārāda Ācōrēneba ze b̃aa. Mã bērā daiba poya jaradaēa bia b̃ada wa biē b̃ada. ⁵¹ Rebecara nama b̃a quīrāpita b̃aa. Ededua idjira b̃a boro warra quima bamārēa Ācōrēba jarada quīrāca.–

⁵² Mã bede carea Abrahā nezocara ch̃r̃aborode cobepeda Ācōrēa bia bedeasia. ⁵³ Mãbe oro odada, parata odada, cacuade j̃abada sida Rebeca diasia. Idjaba nebia nēb̃aa beada Rebeca djabaa, dji papaa bida diasia.

⁵⁴ Mãbeba_Λra dji nezocara, idji ume zepedada sida ne cosidaa. Ne codapeda cāsidaa. Nurēma pirabaripeda dji nezocaba jarasia:

–M̃ra idu wābidadua m̃a boromaa.–

⁵⁵ Barib_Λra Rebeca djababa, dji papa bida panusidaa:

–Rebecara wadibida die ewari dai ume baida b̃aa. Māwānacarea b̃a ume wāida b̃aa.–

⁵⁶ Mãne dji nezocaba jarasia:

–Ācōrēba m̃a dji wērāda unubida bērā m̃ra nama dārābirānadua. M̃ra idu wābidadua m̃a boromaa.–

⁵⁷ Barib_Λra Rebeca djababa, dji papa bida panusidaa:

–Māwā baib_Λra, Rebecara tr̃āñia cārēda jarai cawaya.–

⁵⁸ Ara mãda Rebecara tr̃ānapeda iwidiisidaa:

–¿B_Λra nãl ēberā ume nawena wāica?–

Mãne Rebecaba panusia:

–Māē, m̃ra wāya.–

⁵⁹ Ara mãda Rebecara idji wagabari wērā ume idu wābisidaa. Idjaba Abrahā nezocara, idji ume zepedada sida idu wābisidaa. ⁶⁰ Mãne Rebeca djabarāba idjira nāwā bia jarasidaa:

Djabawērā, daiba quīrā pan_Λa b̃a warrarāra zocārā unuida.

Idjaba quīrā pan_Λa b̃a warrarāba ādji dji quīrūrāda poyadida.

⁶¹ Mãbe Rebecara idji nezocawērā sida cameyo ār̃ā chūmenapeda Abrahā nezoca ume wāsidaa. Māwā Abrahā nezocaba Rebecara edesia.

⁶² Mãmisa Abrahā warra Isara Beer-Lajai-Roidēba zedada Negue druade basia. ⁶³ Ewari aba quewara bab_Λra_Λde idjira drua p_Λrr_Λa ñbasia.† Mãne cameyoda zesebadada unusia. ⁶⁴⁻⁶⁵ Ara mãne Rebeca cameyo ār̃ā chūm_Λba Isara unusia. Mã bērā Rebecaba Abrahā nezocaa iwidiisia:

–¿Cai awuā dadjirāmaa zeb_Λra_Λra?–

Nezocaba panusia:

–Jā̃ra m̃a boro Isaa.–

Mã bede ūrīpeda Rebecara cameyodeba udaa badosia. Māwāpeda idji quīrādrara quēb_Λ daucha wuaba b_Λrasia, Isa quima baida bede b̃ada bērā.

† **24:63** Drua p_Λrr_Λa ñbasia. Hebreo bedede mãra ebuda b̃aēa. Nãlg_Λrā crīchada diaisicada: “Crīcha jarade wāsia”, “Ācōrē ewari iwidiide wāsia”, “aujīane wāsia”, “idji achirā ume nēb_Λra_Λde wāsia” wa “bacuru zauqeda ude wāsia.”

⁶⁶ Mañne Abrahañ nezocaba odara jũma Isaa nēb̄ar̄asia. ⁶⁷ Ara mañda Isaba Rebecara idji papa querasi wua demaa edesia. Māwā Isaba Rebecara edapeda bio quĩrĩā besia. Idjaba idji papa jaidada carea sopuara jōsia.

25

Abrahañba Queturá ume warrarā ununa

¹ Abrahañra waya quima edasia. Dji wērā trāra Queturá basia. ² Mañ Queturába tosia Zimrañ, Jocsañ, Medañ, Madiañ, Isbac, Súa sida. ³ Jocsañ warrarāra nañgarā basia: Sebá, Dedañ sida. Dedañneba yōsidaa asureorā, letuseorā, leumeorā sida. ⁴ Madiañ warrarāra nañgarā basia: Epá, Eper, Hanoc, Abidá, Eldá sida. Jũma mañgarāda Queturádeba yōsidaa.

⁵⁻⁶ Abrahañ wadi zocai b̄ade Queturába toda warrarāa, Agaraba toda warraa bida Abrahañba nebiada diacuasia. Mañbe ādjirāra Isa b̄amaaba āmādaú odjabariare t̄ama wābigasia. Mañbeb̄ar̄a Abrahañba idjia eroḅara jũma Isaa diasia.

Abrahañ jaidada

⁷ Abrahañra 175 poa basia. ⁸ Mañne bio drōāda quiruda waraga jaidasia. ⁹⁻¹⁰ Dji warrarā Isaba, Ismael bida idjira t̄b̄arisidaa bēwārā joubada uria Macpela abadaḁe Sara t̄b̄aripeḁadama. Mañ uriara Mamre ējũāneba āmādaú odjabariare b̄a. Dji ējũāra Abrahañba hitita Zohar warra Eproñneda nēdosia.* ¹¹ Abrahañ jaidadacarea Ācōrēba dji warra Isara bia b̄asia. Isara baido juebada uria caita b̄abadjia. Dji baido juebada uriara Beer-Lajai-Roi abadjidāa.†

Ismaeldeba yōpeḁadarā

¹² Nama b̄a b̄aa Ismaeldeba yōpeḁadadebemada. Mañ Ismaelera Abrahañba unusia Agaradeba. Agarara Sara nezocawērā Egiptodebema basia. ¹³ Ismael warrarā trāra nañgarā basia: dji iwinada Nebayo basia. Idjiare Cedar basia. Mañare Adbeel basia. Mañare Mibsañ basia. ¹⁴ Mañare Mismá basia. Mañare Dumá basia. Mañare Masá basia. ¹⁵ Mañare Hadar basia. Mañare Temá basia. Mañare Jetu basia. Mañare Napí basia. Dji jĩrũarebemara Cedemá basia. ¹⁶ Mañgarā docera Ismael warrarā basia. Ādjirāneba puruda doce yōsidaa. Ādjira mañ puru bororāda beasia. Mañ doce purura ara ādji trāda b̄acuasidaa. Dji ēberārā sida ara mañ trāra eropanesidaa.‡

¹⁷ Ismaelera 137 poa baside jaidasia. ¹⁸ Idji warrarāba birasidaa Sur ējũāneba aba Havila ējũānaa. Sur ējũāra Egipto druca caita b̄aa. Havilara Asiria druadaa wābada ode b̄aa. Ādji ēberārānebemada jĩga panabadjidāa.§

Isa warrarā topeḁada

¹⁹ Nama b̄a b̄aa Isa warrarānebemada. Isara Abrahañ warra basia. ²⁰ Isa cuarenta poa baside idji quima Rebecara edasia. Rebecara Betuel cau basia idjaba Labañ djabawērā basia. Ādjirāra arameorā basia. Padan-Arañ druadebemarā basia.

* **25:9-10** Genesi capítulo 23. † **25:11** Beer-Lajai-Roi. Hebreo bedeadē mañ trāba jara b̄aa: “Baido bogadr̄a b̄a Ācōrē zocai b̄a m̄a unubariḁe.” Genesi 16:13-14. ‡ **25:16** Genesi 17:20. § **25:18** Ādji ēberārānebemada jĩga panabadjidāa. Mañ bedēaba idjaba jara b̄aa “ādji ēberārā quĩrāpe panesidaa” wa “ara ādji ēberārā ume biē panesidaa.” Genesi 16:12.

–Egipto druadaa wārādua, ātebar^Λ m^Λa jarabar^Λ druade bedua. ³ Bara drua āibemamīna nama bedua. M^Λra b^Λ ume baya. M^Λa b^Λra carebaya: m^Λa b^Λa, b^Λ warrarāa bida na^Λ druara diaya. Māwā m^Λa b^Λ zeza Abrahā^Λa wārāneba jaradara oya. ⁴ M^Λa b^Λ warrarāa zocārā yōbiya baiāne chīdau zocārā pan^Λ quīrāca. M^Λa jūma na^Λ druara ba^Λeba yōba^Λdarāa diaya idjaba m^Λa ba^Λeba yōba^Λdeba na^Λ ējūāne bea purura jūma carebaya. ⁵ M^Λa māwā oya Abrahā^Λa m^Λ bedeara jūma ījā oda bē^Λrā; m^Λa obidada, m^Λa jara ba^Λdada, m^Λa jaradiadada, m^Λ ley si^Λa idjia jūma ījā osia.–

⁶ Ma^Λ bē^Λrā Isara Guerar purude besia. ⁷ Ma^Λne Guerardebemarāba Isaa dji quima Rebecadebemada iwidisidaa, idjira quīrāwārēā b^Λ bē^Λrā. Ma^Λ carea Isara ne wayasia. Iduba crīcha besia m^Λ quimaana aib^Λra, m^Λra beadisicada edadi carea. Ma^Λ carea ādjia iwidib^Λdade panubadjia: “Idjira m^Λ djabawērāa.”

⁸ Isa mama dārā ba^Λde pilisteorā boro Abimeleba dajadaa ac^Λbadadeba unusia Isaba idji quima Rebecara yāga nūm^Λda. ⁹ Ma^Λ bē^Λrā Abimeleba Isara trābipeda jarasia:

–Jā^Λ wērāra wārāda b^Λ quimaa. ¿Cārē cārēā b^Λa jarasi b^Λ djabawērāda?–

Isaba panusia:

–M^Λa crīchasia bārāba m^Λra beadida m^Λ quima edadi carea.–

¹⁰ Abimeleba jarasia:

–¿Cārē cārēā jāwā osi? M^Λ purudebemarā aba^Λda b^Λ quima ume cāinabara, ba^Λabar^Λ daia ma^Λ cadjiruara obicasia.–

¹¹ Ma^Λ bē^Λrā Abimeleba idji ēberārāa jarasia:

–Bariduaba Isada mīā sēib^Λra wa dji quimada mīā sēib^Λra, ma^Λ ēberāra beuida b^Λa.–

¹² Ma^Λ druade Isara ne úsia. Abari poade idjia waib^Λa ewasia, Ācōrēba idjira ne jūmane careba ba^Λda bē^Λrā. ¹³ Māwā idjira bio bara besia. ¹⁴ Ovejada, pacada, nezocarā si^Λa zocārā erobesia. Ma^Λ carea pilisteorāa idji ume biē panesidaa. ¹⁵ Idji zeza Abrahā^Λ zocai baside Abrahā^Λ nezocarāba baido juebada uriada corocuasidaa. Barib^Λra pilisteorāa Isa ume biē pan^Λ bē^Λrā ma^Λ baido juebada uriara jūma egoroba ānācuasidaa. ¹⁶ Ma^Λbe dji boro Abimeleba Isaa jarasia:

–Dai tāēnabemada āyā wādua, b^Λra dairā cāyābara dji dromaara bebar^Λ bē^Λrā.–

¹⁷ Ara ma^Λda Isara Guerar purude ba^Λdada āyā wāsia. Guerar jewedade jūēpeda idji wua dera opeda mama besia. ¹⁸ Abrahā^Λ wadi zocai baside idjia baido juebada uriada mama corobicuasiasia.† Idji beudacarea pilisteorāba ma^Λ baido juebada uriara egoroba jūma ānācuasidaa. Barib^Λra Isa mama ba^Λde zeside waya corobicuapeda abari trāda ba^Λcuasia dji zezaba naēna ba^Λdada.

¹⁹ Ewari aba Isa nezocarāba dji jewedade coro panasidaa. Coro pan^Λne baido ātaa bogadr^Λ ba^Λda unusidaa. ²⁰ Barib^Λra ma^Λ baido carea Guerardebema oveja wagabadada Isa oveja wagabada ume ijarasidaa. Guerardebemarāba jarasidaa:

–Na^Λ baidora dairānea.–

Ma^Λ carea ijarapedada bē^Λrā Isaba baido juebada uriara trā^Λ b^Λasia Esec.‡
²¹ Māwānacarea Isa nezocarāba dewara baido juebada uriada corosidaa. Barib^Λra ma^Λ carea bida ijarasidaa. Ma^Λ baido juebada uriara trā^Λ b^Λasia Sitna.§

† 26:18 Genesi 21:25-31. ‡ 26:20 Hebreo bedead esec trāba jara b^Λa: “Ijara pan^Λ.” § 26:21 Hebreo bedead Sitna trāba jara b^Λa: “Dji quīrū pan^Λ.”

²² Małbe Isara mamabemada äyã bađe wāsia. Mama dewara baido juebada uriada corosia. Mał baido carea ijaradaē basía. Małne Isaba jarasia: –Arãbaḷa Ācōrēba dadjirāra bia ḷasia nałga ējũāne ne bara paneni carea.–

Māwā dji baido juebada uriara trā ḷasia Rehobo.*

²³ Mamaḷba Beersebádaa wāsia. ²⁴ Mał diamasi Ācōrēra Isama odjapeda nāwā jarasia:

Māra ḷa zeza Abrahaḷba ĩjā bađa Ācōrēa. Ne wayarādua. Māra ḷa ume ḷa. Māa ḷara nāwā careba ḷaya: ḷa warrarāra māa zocārā yōbiya mā nezoca Abrahaḷra carebayada ada bēra.

²⁵ Ācōrēda mama odjada bēra Isaba mōgarada ḷta pā buepeda idjia ewari iwidiisia. Małbe idji wua dera osia mama dārā ḷai carea. Idjaba idji nezocarāba mama baido juebada uriada corosidaa.

Isaba Abimele ume bedea ḷađa

²⁶ Ewari aba Guerar purudebema boro Abimelera Isamaa zesia. Abimelera zesia idji crīcha diabari Ahuzat ume, idji djōbadarā boro Picol ume bida.

²⁷ Małne Isaba Abimelea jarasia:

–Bārāba māra unu ama panana bēra, bārā tāēnabemada äyã jaretasidaa. Małda ĩcārē cārēā māmāa ze panā?–

²⁸⁻²⁹ Małne ādjia panusidaa:

–Daiba unu panāa Ācōrēra ḷa ume ḷađa. Mał carea daiba crīcha panāa ḷa ume necai panani carea bedeadā ḷađida. Daiba ḷara necai wābisidaa idjaba ḷa ume ababe biada osidaa. Mał bēra wārāneba nāwā bedea ḷađia: daiba ḷa mīā sēnaē panā quīrāca ḷa bida dairā mīā sēēda. Wārāda Ācōrēba ḷara bio careba ḷa.–

³⁰ Mał carea Isaba ḷasrida ne cobada waibḷada opeda ādjirāra ne codruasidaa. ³¹ Nurēma pirabaridapeda wārāneba bedea ḷasidaa necai panani carea. Małbe Isaba ādjia bia wānaduada asia. Ādjirā bida bia beduada adapeda wāsidaa.

³²⁻³³ Małmisa Isa nezocarāba egoro corō panane baidoda unusidaa. Unapeda Isamaa jarade zesidaa. Idjia małga ewaride bedea ḷađa carea mał baido juebada uriara trā ḷasia Sebá.† Mał carea mamabema purura wadibida Beersebá abadaa.

³⁴ Isa warra Esaú cuarenta poa baside Beerí cau Judida edasia. Mał awara edasia Eloā cau Basemá sida. Mał Judira, Basemá sida hitita wērārā basía.

³⁵ Małne ādji umena Isa ume Rebeca ume bida bia pananaca basía.

27

Isaba idji warrarā bia jara ḷađa

¹ Isara drōāda ḷa bēra dauba unuca basía. Ewari aba idji warra nabema Esaúda trāpeda jarasia:

–jWarra!–

Esaúba panusia:

–ĳCārē, zeza?–

² Małne Isaba jarasia:

–Acḷdua, warra, māra drōāda ḷa. Mā beui ewarira adua ḷa. ³ Mał carea mā djuburia ḷa enedramada cha sida edapeda mēā wādua. ⁴ Ne beasira mā

* **26:22** Hebreo bedeadē Rehobo trāba jara ḷa: “Ējũā baraa.” † **26:32-33** Hebreo bedeadē Sebá trāba jara ḷa: “Bedeā ḷapedada.” Genesi 21:30-31.

itea djudua m̃a awua cobari quĩr̃ca. Mãda cobisira m̃a b̃ara bia jara b̃aya m̃ beui naẽna.–

⁵ Isara idji warra Esaú ume bedea b̃ada Rebecaba ũr̃ basia. Mãbe Esaúra m̃ẽ w̃asia dji zezaa cobi carea. ⁶ Esaú w̃anacarea Rebecaba idji warra Jacoboa jarasia:

–Warra, m̃a ũr̃sia b̃a zezara b̃a djaba Esaú ume bedea b̃ada. B̃a zezaba Esaúa ñaw̃a jarasia: ⁷ “M̃ẽ ne beade w̃apeda m̃ itea djudua. Mã djicora copeda m̃ beui naẽna b̃ada Ācōr̃ẽ quĩr̃pita bia jara b̃aya.”

⁸ J̃ãbe, warra, m̃a jarab̃ar̃ada odua. ⁹ Dadjì animar̃a beamaa w̃apeda chiwatu zaque boreguea pañada um̃e enedua. Mãbe m̃ra b̃a zeza itea ne djuya idjia awua cobari quĩr̃ca. ¹⁰ Mãda b̃a b̃a zezamaa edeya idjia com̃ar̃ẽ. M̃aw̃a idji beui naẽna b̃adr̃a bia jara b̃aya.–

¹¹ Mãne Jacoboba dji papa Rebecaa jarasia:

–M̃ djaba Esaúra caraida b̃a, mãne m̃ra cara neẽ b̃a. ¹² M̃ zezaba m̃da t̃aib̃ar̃a, cawaya m̃a idjira cūr̃uga b̃ada. Mãda cawasira idjia m̃ra bia jara b̃a, ãteb̃ar̃a biẽ jara b̃aya.–

¹³ Mãne dji papaba panusia:

–M̃aw̃a biẽ jara b̃asira m̃maab̃ar̃a zeya. Warra, odua m̃a jara b̃a quĩr̃ca. Chiwatu zaquera isabe jar̃ade w̃adua.–

¹⁴ Ara mãda Jacobora w̃apeda chiwatu zaquera enesia idji papamaa. Enepeda idji papaba djicoda osia Jacobo zezaba awua cobari quĩr̃ca. ¹⁵ Mãbe dji warra nabema Esaúba j̃bari dji biara b̃ada Rebecaba enesia. Esaúba mã j̃barira ãdji dede erobasia. Mãda Rebecaba Jacoboa j̃bisia.

¹⁶ Mã awara Jacobora cara neẽ b̃a b̃ẽr̃a Rebecaba chiwatu zaque eda idji j̃awade, ãr̃am̃aside biẽa caracuasía. M̃aw̃a osia dji zezaba Esaúdr̃a cr̃icham̃ar̃ẽ. ¹⁷ Mãbe djico warra djudada pãl siẽa idji warra Jacoboa diasia dji zezamaa edem̃ar̃ẽ.

¹⁸ Idji zezamaa w̃apeda Jacoboba jarasia:

–jZeza!–

Isaba panusia:

–jC̃ar̃ẽ, warra? B̃ara j̃caida m̃aw̃a b̃a?–

¹⁹ Mãne Jacoboba idji zezaa jarasia:

–M̃ra b̃a warra nabema Esaúa. M̃a osia b̃a jarada quĩr̃ca. Āta ch̃umepeda ne codua. Mãbe m̃ra bia jara b̃adua.–

²⁰ Isaba dji warraa iwidiisia:

–M̃ warra, j̃s̃aw̃a j̃acua isabe ne beasi?–

Jacoboba panusia:

–B̃a ume b̃a Ācōr̃eba m̃a unubisia.–

²¹ Mãne Isaba jarasia:

–Warra, m̃ caita zedua. M̃a idu t̃abidua b̃ara w̃ar̃ada m̃ warra Esaú cawaya.–

²² Ara mãda Jacobora dji zezaba t̃am̃ar̃ẽ caita w̃asia. Mãne Isaba jarasia:

–B̃a bedeara Jacobo bedea b̃a, barib̃ar̃a b̃a j̃awara Esaú j̃awaca b̃a.–

²³⁻²⁴ Isaba Jacobora cawaẽ basía idji j̃awara Esaú j̃aw quĩr̃ca caraida b̃a b̃ẽr̃a. Isaba Jacobo bia jara b̃ab̃ar̃ade wayacusa iwidiisia:

–jB̃ara w̃ar̃ada m̃ warra Esaúca?–

Jacoboba panusia:

–M̃ẽ, zeza. M̃ra Esaúa.–

²⁵ Mãne dji zezaba jarasia:

–Warra, b̃a ne beadara diadua m̃a coi carea. Mãbe m̃a b̃ara bia jara b̃aya.–

Ara maḵda Jacoboba diasia. Diadacarea Isaba cosia. Māwā bade Jacoboba uva ba sida diasia. Maḵḡa sida Isaba dosia. ²⁶ Maḵbebaḡa Isaba jarasia:

–Jāḵbe warra, mḵ caita chūmepeda mḵ uridarrade isōdua.–

²⁷ Ara maḵda Jacobora caita chūmepeda isōsia. Maḵne Jacoboba jḵ basia Esaúba jābarida. Isaba maḵra ḵpeda crīchasia wārāda Esaúda idji ume bāda. Maḵ bēra idjia Jacobodrḵ nāwā bia jara basia.

Mḵ warrara tūāpa bḵa Ācōrēba bia zaubi bḵ ējūā quīrāca.

²⁸ Mḵa quīrīā bḵa Ācōrēba bḵ itea bajāneba cue zebi baida bḵa ubaḡara bia zaumārēā.

Māwā bḵ trigora aduba zauya. Bḵ uva sida bia zauya.

²⁹ Mḵa quīrīā bḵa puruda zocārā bḵ ḵawaeda beadida, druazabemada bḵ quīrāpita wayaadeba chūrāborode cobeadida.

Mḵa quīrīā bḵa bḵra bḵ djabarā boro baida, bḵ papa warrarāda bḵ quīrāpita chūrāborode cobeadida.

Mḵa quīrīā bḵa bḵ biē jarabādara biē beadida idjaba bḵ bia jarabādara bia beadida.

³⁰ Isaba māwā bia jara bḵadacarea Jacobora idji zeza ume badada ēdrasia. Ara ēdrabḵḡade idji djaba Esaúra mēā wā badada jūesia. ³¹ Idjia bida djicoda warra osia. Maḵda dji zezamaa edepeda jarasia:

–Zeza, mḵra ne beasia. Āta chūmepeda codua. Maḵbe mḵra bia jara bḵdua.–

³² Maḵne Isaba Esaúa jarasia:

–Bḵra ḵcaida māwā bḵ?–

Esaúba panusia:

–Mḵra bḵ warra iwina Esaúa.–

³³ Isaba maḵ ūrībḵḡade dauperapeda ure nūmesia. Maḵne jarasia:

–Mēteara ḵcaida mḵ na ze basi? Idjia beadara mḵa diasia. Maḵda mḵa jūma cosia bḵ zei naēna. Mḵa idjira bia jara basia. Maḵ bēra idjidrḵ bia baya.–

³⁴ Esaúba dji zeza bedea ūrīside abeda bio sopuasias. Maḵne jīā bḵba jīgua jarasia:

–jZeza, mḵ sida bia jara bḵdua!–

³⁵ Maḵne dji zezaba panusia:

–Bḵ djababa mḵra cūrūgade ze basia. Māwā mḵa bḵ bia jara bḵi badara idjiabḵḡa edasia.–

³⁶ Maḵne Esaúba jarasia:

–jBārāba jāḵ cūrūgabari Jacobora aride trḵ basidaa!* jIdjia mḵra barima umé cūrūgabara! Mḵa warra iwinaba edaida badara idjia edasia. Jāḵbe idi bḵa mḵ bia jara bḵi badara idjia jārīsia.–

Maḵne Esaúba wayacusa iwidisia:

–ḵBḵa mḵ sida poya bia jara bḵēca?–

³⁷ Isaba panusia:

–Mḵa Jacobora bḵ boroda basia. Bḵ ēberārāra, bḵdeba yōbada sida idji ḵawaeda basia. Idjaba mḵa jara basia idji trigora uva sida aduba zaumārēā. Maḵba, warra, mḵa bḵa ḵcārēda poya diai?–

³⁸ Maḵne Esaúba dji zezaa bia iwidisia:

–Zeza, bḵa ḵababe idjidrḵ poya bia jara bḵaica? jAy, zeza, mḵ sida bia jara bḵdua!–

Māwā jara bḵde Esaúra bio jīā nūmasia.

³⁹ Māwā bḵde dji zeza Isaba jarasia:

Bḵra ējūā biadebemada, cue zebarimabemada jīgua baya.

* **27:36** Hebreo bedead Jacobo trḵra cūrūgabiada abḵḵa quīrāca jīgubaria. Genesi 25:26.

⁴⁰ B̄ara dewara ēberārā ume djō baya, idjaba b̄a djaba j̄awaeda baya. Barib̄ara b̄aa iḡā o ama bebar̄ade idji j̄awaeda badada ēdr̄aya.†

Rebecaba Jacoboba mīrū wāduada ada

⁴¹ Ādji zeza Isaba Jacoboda bia jara b̄ada b̄ērā Esaúba Jacobora bio quīrāma b̄esia. Maḷ carea nāwā crīchasia: “Mā zeza beudacarea māa sopua ewarida wagaya. Maḷbebar̄a mā djaba Jacobora beaya.”

⁴² Esaúba oi crīcha b̄ara dji papa Rebecaba cawasia. Maḷ carea idji warra tēābema Jacobora tr̄āpeda jarasia:

–Ūr̄idua, b̄aa oda carea b̄a djaba Esaúba b̄ara bea quīr̄ā b̄aa. ⁴³⁻⁴⁵ Idjia b̄ada beaib̄ara, idji sida beadida pan̄aa. Māwāra māa abari ewaride b̄ārā umena aduaya. Maḷ carea, warra, māa jarabar̄ada iḡā odua. Isabe Haraḷ purudaa mīrū wādua mā djaba Labaḷmaa. Jāma idji ume dārā badua aba b̄a djaba quīr̄ubi jōbar̄adaa. B̄aa odada idjia quīr̄ādoasira māa b̄āa bedeadā diabueya waya zemārēā.–

⁴⁶ Jacobo wāi naēna Rebecaba dji quima Isaa jarasia:

–Māra sē b̄aa Esaú quima hititarā carea. Jacobo bida naḷ druadebema hitita wērāda edaib̄ara, biara b̄aa māra beuida.–

28

¹ Maḷ b̄ērā Isaba Jacobora tr̄āpeda bia jara b̄asia. Idjaba nāwā jarasia:

–Canaaḷnebema wērāda edarādua. ² Padan-Araḷ druadaa wādua b̄a zezadrōā Betuelmaa. Mama b̄a djabadrōā Labaḷ caurānebemada aba edadua.

³ Ācōrē ne jūma poya o b̄aba bara careba baya warra zocārā unumārēā. Māwā b̄adeba puruda zocārā yōnia. ⁴ Idjaba Ācōrēba Abrahaḷa diai jarada ējūāda idjia b̄āa, b̄adeba yōb̄adarāa bida diaya.* Māwā naḷ ējūāra bārāne baya, b̄ara nawena nama āibema quīr̄āca b̄amīna.–

⁵ Māwā Isaba Jacobora wābisia Padan-Araḷ druadaa. Maḷbe Jacobora wāsia idji djabadrōā Labaḷ dedaa. Maḷ Labaḷra Betuel warra basia. Betuelera arameo basia. Labaḷra Rebeca djaba basia. Rebecara Jacobo idjaba Esaú papa basia.

Esaúba dewara quima edada

⁶ Jacobo wāi naēna idji zeza Isaba idjira bia jara b̄apeda jarasia Canaaḷnebema wērāda edarāmārēā. Ātebar̄a wābisia Padan-Araḷ druadebema wērāda edamārēā. Esaúba maḷgara jūma unu basia. ⁷ Maḷ awara unu basia Jacoboba idji zeza bedea, idji papa bedea sida iḡā opeda Padan-Araḷ druadaa wāsida. ⁸ Maḷgadeba Esaúba cawasia idji zezaba Canaaḷnebema wērārāra quīr̄ācada. ⁹ Maḷ carea Esaúra wāsia Abrahaḷ warra Ismaelmaa. Ismaelera Esaú djabadrōā basia. Maḷne Esaúba Ismael cau Majalada edasia. Majalara Nebayo djabawērā basia. Esaúba dewara quimarā pe erobaḷde maḷ wērā sida edasia.

Jacoboba Betelde cāimocaraḷa

¹⁰ Maḷne Jacobora Beersebādeba Haraḷ purudaa wāsia. ¹¹ Wābar̄ade ota queusia. Mama mōgarada cob̄asia idji borocauī carea. Maḷbe egode tabepeda cāisia. ¹² Cāi b̄ade cāimocaraḷe unusia dume drasoga b̄ada chū nūmaḷda. Maḷ dumerā duḷaḷba bajānaa tēū nūmasia. Maḷne Jacoboba unusia Ācōrē

† **27:40** Dārābarade Esaú puru Edoḷba Jacobo puru Israelera igarasia. 1 Reye 11:14-25; 2 Reye 8:20.

* **28:4** Genesi 17:4-8.

bajānebema nezocarāda dumene ātaa wā duan^Λda idjaba edaa ze duan^Λda.

¹³ Idjaba unusia Ācōrēda dume borode nūm^Λda. Māwā b^Λde Ācōrēba jarasia:

–Māra b^Λ zezadrōā Abrahaā Ācōrēa, b^Λ zeza Isa Ācōrēa. B^Λ cāi b^Λ ējūāra m^Λa b^Λa, b^Λ warrarāa bida diaya. ¹⁴ B^Λ warrarāra zocārā yōnia egoro pora quīrāca. Ādjirāra wāb^Λr^Λdia āmāda^Λ odjabariare, āmāda^Λ baebariare, j^Λwa araare, j^Λwa ac^Λare bida. Idjaba b^Λdeba, b^Λdeba yōb^Λr^Λdeba bida m^Λa jūma naā ējūāne bea purura carebaya. ¹⁵ Māra b^Λ ume b^Λa. M^Λa b^Λra wagaya b^Λ wāb^Λr^Λaza, idjaba m^Λa b^Λra naā ējūānaa waya eneya. B^Λra igaraēa, āteb^Λr^Λ wārāda m^Λa jara b^Λada jūma b^Λ itea oya.–

¹⁶ Maāne Jacobora cāi b^Λada ār^Λmapeda nāwā crīchasia: “Wārāda Ācōrēra nama b^Λa, barib^Λr^Λ m^Λa adua b^Λasia.” ¹⁷ Ne wayaadeba jarasia: “iNama bio minijīchia b^Λa! Ācōrē dera nama b^Λa, idjaba bajānaa wābada o sida nama b^Λa.”

¹⁸ Nurēma diapededa Jacobora pirabaripeda borocau erobada mōgarara āta nūm^Λasia sēyāda bamārēā. Maā mōgara ār^Λ nedragada weasia Ācōrēra mama b^Λ bērā. ¹⁹⁻²² Mama Jacoboba wārāneba nāwā jarasia:

–Ācōrēda m^Λ ume wāib^Λr^Λ, m^Λ wāb^Λr^Λma wagai^Λr^Λ, ne coi carea diaib^Λr^Λ, cacua^Λde jābarida diaib^Λr^Λ, idjaba m^Λ zezamaa waya jēda eneib^Λr^Λ, m^Λa idjidr^Λ ījā baya. Maā carea naā mōgara sēyā b^Λdara Ācōrē de baya.–

Māwā dji mama b^Λ puru Luz abadara Jacoboba tr^Λ b^Λasia Betel.[†] Idjaba Jacoboba Ācōrēa jarasia:

–B^Λa m^Λa die diab^Λr^Λaza m^Λa b^Λa aba dia baya.–

29

Jacobo idji djabadrōāma jūēna

¹ Māwānacarea Jacobora nocōdaa wāsia. Wāne āmāda^Λ odjabariarebema ēberārā druade jūēne wāsia. ² Mama baido juebada uria corōda^Λda unusia. Maā caita ovejada zocārā panasidaa. Maā ovejara ādji djibarirā ūbea pan^Λ caita awara awara ānāu duanasidaa. Djibarirāba maā baidora ādji ovejaa jue diabadjidaa. Dji baido juebada uria ār^Λ mōgara wai^Λb^Λada cobasia. ³ Ewariza oveja jūma enepedadacarea dji oveja wagabadaba maā mōgarara āyā b^Λbadjidaa ādji ovejaa baido jue diadi carea. Jue diapedadacarea wayacusa mōgarara dji uria ār^Λ cob^Λabadjidaa. ⁴ Maāne Jacoboba dji oveja wagabadaa iwidisia:

–Djabarā, ģbārāra sāmabema?–

Ādjia panusidaa:

–Daira Haraā purudebema.–

⁵ Jacoboba iwidisia:

–ģBārāba Naco warra Labaāra unubadaca?–

Ādjia panusidaa:

–Māē, daiba unubada.–

⁶ Jacoboba waya iwidisia:

–ģIdjira bia b^Λca?–

Ādjia panusidaa:

–Idjira bia b^Λa. Ac^Λdua, jari urua dji cau Raquelda. Idji zeza ovejada pe eneb^Λr^Λ.–

⁷ Maāne Jacoboba jarasia:

[†] **28:19-22** Hebreo bedade Betel tr^Λba jara b^Λa “Ācōrē de.”

–Acadadua, wadi āsa nūma bēřā animarāra cāine edediē panla. Ovejara baido dobigadapeda waya pōājārā cobide ededadua.–

⁸ Ādjirāba panusidaa:

–Wadibida poya baido dobidaēa. Daiba jābadaa jūmarāba ādji ovejara enenamārēa. Mañbebarla mōgara baido juebada uria ārā cobara āyā bābadaa ovejara baido dobigadi carea.–

⁹ Jacobo ādjirā ume bedea bāde Raquelba idji zeza ovejara pe enesia. Idjira dji oveja wagabari basia. ¹⁰ Raquel zeza Labaāra Jacobo papa Rebeca ume dji djaba basia. Jacoboba Raquel, Labaā oveja sida unuside baido juebada uriamaa wāpeda dji mōgara uria ārā cobara āyā basia. Āyā bāpeda idji djabadrōā Labaā ovejara baido dobigasias. ¹¹ Mañne Jacobora bāsridasia idji papa ēberārāma jūēna bēřā. Mañ carea Raquel uridarrade isōpeda jīāsia.

¹² Mañbe Jacoboba jarasia:

–Māra bā zeza Labaā tēābeaa. Mā papa Rebecara bā apipia.–

Ara mañda Raquelera diguidaā pira wāsia idji zeza jaraēe. ¹³ Labaāba mañ ūrīpeda pira wāsia idji djabawērā warra Jacobo audiabaride. Jacobo bāmaā wāpeda ojūē edapeda uridarrade isōsia. Mañbe diguidaā edesia. Diguida jūēnapeda Jacoboba Labaā idji sāwānanebemada jūma nēbarasia. ¹⁴ Mañne Labaāba Jacoboa jarasia:

–Wārāda bāra mā ēberārā.–

Māwānacarea Jacobora Labaā ume jedeco aba besia.

Jacoboba Labaā caurā edada

¹⁵ Jedeco aba badacarea Labaāba Jacoboa jarasia:

–Bāra mā tēābeamīna mā itea bari trajaiē bāa. Māa jaradua jūmasāwā diaida bāda bā trajubari.–

¹⁶ Labaāba cauda umé erobasia. Dji nabema trāda Lea basia. Raquelera dji tēābema basia. ¹⁷ Leara mācua quīrāwārēāē basia.* Baribarla Raquelera bio quīrāwārēā basia. ¹⁸ Mañne Jacoboba Raquelda bio quīrā basia. Mañ carea Labaāa jarasia:

–Bā cau tēābema Raquel edai carea māra siete poa bā itea bari traja baya.–

¹⁹ Mañne Labaāba panusia:

–Biara bāa mā caura bāa diaida dewara ēberāa diai cāyābara. Māēteara mā itea bari traja bedua.–

²⁰ Ara mañda Jacobora Raquel edai carea Labaā itea siete poa bari trajasia. Jacoboba Raquelera bio quīrā bā bēřā idjimaarā mañ siete poara dārāē basia.

²¹ Siete poa badacarea Jacoboba Labaāa jarasia:

–Dadjia bāpedada ewarira jūēna bēřā bā caura diadua mā quima bamārē.–

²² Ara mañda Labaāba mamabemarāra jūma trābigasia dji cau quima edabarla bāsridade oi carea. ²³⁻²⁴ Baribarla diamasi mañ bāsrīda o panasidade Labaāba idji cau nabema Leada Jacoboa diasia. Idjaba idji nezocawērā Zilpa abadada Leaa diasia nezoca bara bamārēā. Mañne Jacoboba Leada māwā bāda adua basia, diamasi nūma bēřā. Ara mañda Jacobora Lea ume cāisīa.

²⁵ Nurēma Jacoboba unusia Leadra idji cadade bāda. Mañ carea Labaāmaa wāpeda jarasia:

–ĶCārē cārēā bāa māra jāwā osi? ĶMāra Raquel carea bā itea bari trajaē basica? ĶCārē cārēā māra cūrūgasi?–

²⁶ Mañne Labaāba panusia:

* **29:17** Leara mācua quīrāwārēāē basia. Hebreo bedeadē bā bāa: “Lea daura abāāē basia.” Baribarla mañba jara bāra ebuda bāēa.

–Nama dai druade dji nabemadr^Λ na quima diabad^Λ. ²⁷ Lea edab^{ΛΛ} b^{ΛS}ridara domia aba odua. Māwānacarea m^Λa dewarabema sida diaya barib^{ΛΛ} b^Λa wayacusa siete poa idji carea m^Λ itea bari trajaida b^Λa.–

²⁸ Jacoboba bia b^Λada asia. Ma^Λ bē^Λrā b^{ΛS}ridara domia aba osia. Ma^Λbe Laba^Λba idji cau Raquelera Jacoboa diasia dji quima bamārē^Λ. ²⁹ Laba^Λba idji nezocawēr^Λ Bilha abadada idji cau Raquelea diasia nezoca bara bamārē^Λ. ³⁰ Ara ma^Λda Jacobora Raquel ume cā^Λsia idjaba idjira Lea cāyābara quīrī^Λara erobesia. Ma^Λbe Jacobora wadi siete poa bari traja besia Laba^Λ itea.

Jacoboba warrarā ununa

³¹ Ma^Λne Ācōrē^Λba unusia Jacoboba Leara quīrī^Λāē b^Λda. Ma^Λ carea Ācōrē^Λba Leaa warrarāda diasia, barib^{ΛΛ} Raquelera warra toca basia. ³² Leara biogoa bepeda umaquīr^Λā warrada tosia. Ma^Λne crīchasia: “M^Λ mī^Λga b^Λra Ācōrē^Λba acasia. Idib^{ΛΛ} m^Λ quimaba m^Λra biara quīrī^Λāy^Λ.” Māwā dji warrara tr^Λ b^Λsia Rube^Λ.†

³³ Leara wayacusa biogoa bepeda umaquīr^Λā warrada tosia. Ma^Λne crīchasia: “Ācōrē^Λba m^Λa na^Λ warra sida diasia m^Λ quimaba m^Λ quīrī^Λāē b^Λ ūrī^Λna bē^Λrā.” Māwā dji warrara tr^Λ b^Λsia Simeo^Λ.‡

³⁴ Wayacusa biogoa bepeda umaquīr^Λā warrada tosia. Ma^Λne crīchasia: “Idib^{ΛΛ} m^Λ quimara m^Λ ume ābaa baya, m^Λa idji warrada ūbea tob^{ΛΛ} bē^Λrā.” Māwā dji warrara tr^Λ b^Λsia Levi.§

³⁵ Wayacusa biogoa bepeda umaquīr^Λā warrada tosia. Ma^Λne crīchasia: “Na^Λne m^Λa Ācōrē^Λba bia bedeaya.” Māwā dji warrara tr^Λ b^Λsia Juda.*

Ma^Λare Leara dārāsia warra toē b^Λda.

30

¹ Raquelera warra toca bē^Λrā idji djabawēr^Λ Lea ume sode biē besia. Ma^Λ carea Raquelba Jacoboa jarasia:

–M^Λra warra quīrī^Λā b^Λa. Warrada unuēb^{ΛΛ}, biara b^Λa m^Λra beuida.–

² Ma^Λ carea Jacobora Raquel ume quīrūpeda jarasia:

–¿Māwāra m^Λda Ācōrē^Λca? Idjiab^{ΛΛ} b^Λra warra idu unubiē b^Λa.–

³ Ma^Λbe Raquelba jarasia:

–M^Λ nezocawēr^Λ Bilhada b^Λa. Idji ume cā^Λdua. Idjia warrada toib^{ΛΛ}, ma^Λ warrara m^Λre baya. Māwā m^Λra Bilhadēba warra erobaya.–

⁴ Ara ma^Λda Raquelba idji nezocawēr^Λ Bilhara Jacoboa quima quīrāca diasia. Ma^Λbe Jacobora Bilha ume cā^Λsia. ⁵ Bilhara biogoa bepeda umaquīr^Λā warrada tosia. ⁶ Ma^Λne Raquelba jarasia: “M^Λa iwididara Ācōrē^Λba ūrī^Λsia. Idjia m^Λa warra diadaba cawabi b^Λa m^Λa jipa osida.” Māwā dji warrara tr^Λ b^Λsia Da^Λ.*

⁷ Māwānacarea Raquel nezocawēr^Λ Bilhara wayacusa biogoa bepeda umaquīr^Λā warrada Jacoboa to diasia. ⁸ Raquelba jarasia: “M^Λ djabawēr^Λ ume bio djō b^Λde m^Λa poyasia.” Māwā dji warrara tr^Λ b^Λsia Neptali.†

⁹ Ma^Λ ewaride Leaba crīchasia waa warrara toēda. Ma^Λ carea idji nezocawēr^Λ Zilpada Jacoboa quima quīrāca diasia. ¹⁰ Māwā Zilpaba umaquīr^Λā

† **29:32** Hebreo bedede Rube^Λ trāba jara b^Λa: “Ac^Λdua warrada jāwā quiru.” ‡ **29:33** Hebreo bedede Simeo^Λ trāba jara b^Λa: “Ūrī^Λna.” § **29:34** Hebreo bedede Levi trāba jara b^Λa: “Ābaa baida.”

* **29:35** Hebreo bedede Juda trāba jara b^Λa: “Bia bedeaida.” * **30:6** Hebreo bedede Da^Λ trāba jara b^Λa: “Cawabisia jipa odada.” † **30:8** Hebreo bedede Neptali trāba jara b^Λa: “Djō b^Λ.”

warrada Jacoboa to diasia. ¹¹ Mañne Leaba jarasia: “Māra boro biasia.” Māwā dji warrara trā ḅasia Ga.†

¹² Māwānacarea Lea nezocawērā Zilpaba wayacusa umaquīrā warrada Jacoboa to diasia. ¹³ Mañne Leaba jarasia: “Māra bio ḅasrida ḅaa. Idibara wērārāba jaradia māra ḅasrida ḅada.” Māwā dji warrara trā ḅasia Aser.§

¹⁴ Trigo ewabada ewaride Jacobo warra iwina Rubeāra trigo udamaa wāsia. Mama unusia mandragojōda.* Maāra Rubeāba ḅa edapeda idji papa Lea itea edesia. Lea djabawērā Raquelba mañ unupeda Leaa jarasia:

–Mā quīrā djoburia ḅa warraba mandragojō enenanebemada māa diadua.–

¹⁵ Mañne Leaba jarasia:

–ǂYa bia ḅāēca ḅaa mā quima jārīnada? Mañ awara ǂḅaa mā warra mandragojō sida jārīca?–

Raquelba panusia:

–ḅa warra mandragojōda māa diasira nane diamasi Jacobora ḅa ume cāiya.–

Raquelba jaraḅara Leaba bia ūrīsia. ¹⁶ Mañ bērā Jacobo quewara idji ējūāneba jūēḅaraḅe Leara idji audiabariḅe wāsia. Mañbe jarasia:

–Nane diamasi ḅara mā ume cāiya mā warra mandragojōra Raquelea diadabari.–

Mañ diamasi Jacobora idji ume cāisia. ¹⁷ Leaba iwididara Ācōrēba ūrīsia. Māwā Leara waya biogoa ḅepeda umaquīrā warrada tosia. Mañ warrara idjia juesuma toda basia. ¹⁸ Mañne Leaba jarasia: “Mā nezocawērāda mā quimaa diadabari Ācōrēba māa nebiada diasia.” Māwā dji warrara trā ḅasia Isacar.†

¹⁹ Māwānacarea Leara wayacusa biogoa ḅepeda umaquīrā warrada Jacoboa to diasia. Mañ warrara idjia sei toda basia. ²⁰ Leaba jarasia: “Ācōrēba māa nebiada diasia. Māa sei umaquīrā warra toda bērā mā quimaba māra bia unuya.” Māwā dji warrara trā ḅasia Zabuloā.‡

²¹ Māwānacarea wērācauda tosia. Idjira trā ḅasia Dina.

²² Mañne Ācōrēba Raquelera quīrādoāē basia. Raquelba iwididara idjia ūrīna bērā warrada idu unubisia. ²³ Mañ warra toside Raquelba jarasia: “Mā warra toca carea pera ḅaḅara Ācōrēba āyā ḅasia. ²⁴ Māa quīrā ḅaa Ācōrēba warrada dewara diaida.” Māwā dji warrara trā ḅasia Jose.§

Jacobo Labaā ume dji cūrūgapedada

²⁵ Jose toḅacarea ewari aba Jacoboba dji zāwārē Labaā nāwā jarasia:

–Māra mā druadaa idu wābidua. ²⁶ Mā quimarāda, mā warrarā sida idu edebidua. Mā quimarā carea ḅa itea bari traja basia. Mañ bērā māra idu wābidua. ḅaa cawa ḅaa māra ḅa itea bio trajasida.–

²⁷ Baribaraḅa Labaāba jarasia:

† **30:11** Hebreo bedeadē Ga trāba jara ḅaa: “Boro biasia.” § **30:13** Hebreo bedeadē Aser trāba jara ḅaa: “ḅasrida ḅa.” * **30:14** Mañ druade crīchabadjīdaa wērāba mandragojōda jōibaraḅa warra toida.

† **30:18** Hebreo bedeadē Isacar trāba jara ḅaa: “Ne odabari nebia diai.” ‡ **30:20** Hebreo bedeadē Zabuloā trāba jara ḅaa “nebia diada” idjaba “bia unui.” § **30:24** Hebreo bedeadē Jose trāba jara ḅaa “āyā ḅaya” idjaba “dewara diaya.”

–Mā quĩrã djuburia mĩ ume bedua. Mĩa quĩrãcuita ac̣a ḅadeba cawa ḅaa Ācõrēba mĩra ḅadeba careba ḅada.* ²⁸ Mĩa jaradua ḅa traja ḅabari jũmasãwã quĩrĩã ḅada. Ara maã quĩrãca mĩa diaya.–

²⁹ Jacoboba jarasia:

–Baa cawa ḅaa mĩra ḅa itea sãwã bia traja ḅada idjaba ḅa animarã quedearea sãwã panada. ³⁰ Mĩ zei naēna ḅaa zocãrãēbe erobasia. Baribara mĩ jũenacarea zocãrã yõsia Ācõrēba ḅara careba ḅa ḅērã. Idiba x̣taa mĩra ṃdji warrarã itea traja quĩrĩã ḅaa.–

³¹⁻³² Mañe Labaãba iwidisia:

–¿Ḅa waya nama traja bei carea paratada jũmasãwã iwidĩ ḅa?–

Jacoboba panusia:

–Mĩa paratara iwidĩ ḅaa. Mĩa ḅa ovejara wayacusa waga beya mĩa jarabara ĩjãibara: nane mĩra ḅa ovejamaa, chiwatuma ḅida wãpeda dji gorogoroa quedeada, dji bagabaga quedeada, oveja zaque pãima quedeada sida awara ḅaya.† Jũma mãwã beara mĩa edaya nama traja bei carea. ³³ Mĩ animarã ḅaa ac̣ade zebara ababe chiwatu bagabaga beada, gorogoroa beada, idjaba oveja pãima beada unuibara cawaya mĩa aride o ḅada. Baribara mãwã beaēda mĩ animarã tãēna unuibara, ebuda ḅaya mĩa ḅareda dṛasida.–

³⁴ Labaãba jarasia:

–Bia ḅaa, odua ḅaa jara ḅa quĩrãca.–

³⁵ Baribara ara maã ewaride Jacoboba oveja, chiwatu sida awara ḅade wãĩ naēna Labaãba chiwatu dji umaquĩrã bagabaga beara, gorogoroa beara, chiwatu wērãrã bagabaga beara, jĩjĩjĩã beara, todotodoa beara idjaba oveja pãima bea sida chupea ãyã ḅasia. Maãgla animarãra Jacoboba edaida badamĩna Labaãba idji warrarãa diasia ara idji itea waga damãrẽã. ³⁶ Maãbe ãdjirãba Jacobo ḅamaãba ãyã ewari ũbea edesidãa. Mañe Jacoboba waabema animarã idjia edaiē ḅada arima waga ḅesia.

³⁷ Maãbe Jacoboba animarã idji itea edai carea nãwã osia: bacuru j̣awate onoda ḅalá tu edasia. Álomada, almendroda, castaño sida ḅalá tu edasia. Maãra erruerrua jodacuasia. ³⁸ Maãbe bacuru erruerrua jodacuadara dji animarã baido dobadama ḅacuasia. Mama animarãra warra obadjidãa. ³⁹ Ādjia maã bacuru quĩrãpita warra osidara, bagabaga, jĩjĩjĩã bea sida tocuabadjidãa. ⁴⁰ Maãgla animarã quedearea Jacoboba awara ḅa wãsia. Maã awara oveja warra o panane Jacoboba dji oveja wērãa Labaã animarã patrputrua beada, pãima bea sida ac̣abibadjia. Maã ovejaba patrputrua quedeada, pãima bea sida toside ḅērã Jacoboba awara ḅa wãsia ara idji itea. Labaã animarã ume ãbaa ḅalē basia.

⁴¹ Maã awara animarã boregueara beara warra oḅadaza Jacoboba bacuru jodacuadara ãdji baido dobadama ḅabadjia maã bacuru ununamãrẽã. Mãwã dji boreguea beaba patrputrua beada, bagabaga beada jĩjĩjĩã bea sida tocuabadjidãa. ⁴² Baribara animarã caya quedearea mamaa zeḅadade Jacoboba bacurura ḅaca basia. Maã ḅērã animarã caya quedearea Labaã itea ḅesia, baribara dji boreguea beara Jacobo itea ḅesia. ⁴³ Mãwã Jacobora ne barasia. Ovejada, chiwatuda, nezoca umaquĩrãda, nezoca wērãda, cameyoda, burro sida zocãrã erobesia.

* **30:27** Quĩrãcuita ac̣a ḅadeba. Hebreo bedeadẽ maãba idjaba jara ḅaa “daubaribara.” † **30:31-32** Hebreo bedeadẽ maã versículora ebuda ḅaēa.

31

Jacobo idji druadaa mīrū wāna

¹ Mañ ewaride Labañ warrarāba Jacoboda nāwā biē jara panasidaa:

–Jacoboba jūma dai zezadeda edapeda bio ne bara besia.–

Māwā jara panāda Jacoboba cawasia. ² Mañ awara unubadjia Labaāra idji ume naārā bia bāda quīrāca bāēda. ³ Māwā bāde Ācōrēba Jacoboa jarasia:

–Wādua bā djabarā druadaa, bā ēberārāmaa. Māra bā ume baya.–

⁴ Mañbe Jacoboba idji quimarā Raquelda, Lea sida trābisia idji oveja erobāmaa zedamārēā. ⁵ Ādji jūēpedadacarea Jacoboba jarasia:

–Māa unu bāa bārā zezara mā ume naārā bāda quīrāca bāēda, baribara mā zezaba iā bā Ācōrēda mā ume bāa. ⁶ Bārāba cawa panāa māra bārā zeza itea bio trajasida. ⁷ Baribara idjia māra cūrūgabadjia. Māa edaida bāra idjia bārima zocārā quīrā awara obadjia. Wārāda idjia mā ume biē o quīrā basia. Baribara Ācōrēba idu māwā obiē basia. ⁸ Labaāba mā traja bābari jūma dji animarā gorogoroa beada edaida bāda aside mamaāba ātaa jūma ovejaba gorogoroa tobadjidāa. Idjaba dji patrupalua beada māa edaida bāda aside mamaāba ātaa jūma ovejaba patrupalua tobadjidāa. ⁹ Māwā Ācōrēba bārā zeza animarāra jārīsia māa diai carea.

¹⁰ Mañ ewaride animarā dji wērārā pōnō beaside māa cāimocarasia. Mañ cāimocarade māa unusia animarāra warra o beada. Dji umaquīrāra ācāra gorogoroa beasia, ācāra patrupalua beasia, idjaba ācāra bagabaga beasia.

¹¹ Māwā bāde Ācōrēba māra trāsia:* “¡Jacobo!” Māa panusia: “Nama bāa.”

¹²⁻¹³ Mañne idjia jarasia: “Māra bāa Betelde ununa Ācōrēa.† Mañ Betelde bāa mōgara ārā nedraga weadama bāa wārāneba jarasia māa bāda wagaibara, bāa mādra iā baida. Bio acādua animarāra warra o beada. Dji umaquīrāra jūma gorogoroa bea, patrupalua bea, idjaba bagabaga bea. Māwā māa bara careba bāa Labaāba bāra biē o bā bēā. Jāñbe piradrāpeda namaāba bā toda druadaa wādua.”–

¹⁴ Mañne Raquelba Lea bida jarasidaa:

–Dai zezaba erobādebemada daia ni cārē sida diaēa. ¹⁵ Ātebara daira druā āibema quīrāca osia. Idjia daira nēdobuesia. Mañ awara dai nēdobuedabari edadara jūma cobuesia. ¹⁶ Baribara Ācōrēba dai zezadera jārīsia. Mañgara wārāda dadjidea idjaba dadji warrarānea. Mañ carea jūma Ācōrēba bāa jara bā quīrāca oduā.–

¹⁷⁻¹⁹ Mañ ewaride Labaāra idji oveja cara tā bāda tāma basia. Mañmisa Raquelera chupea idji zeza dede eda wāpeda dji zeza jāwaba oda ācōrēda drāasia. Mañbe Jacoboba idji warrarāra, idji quimarā sida cameyo ārā chūmāasia. Ara māda Canaāā druadaa wāsia idji zeza Isamaa. Jūma idjia Padan-Araā druade edadara edesia. Dji animarā sida jāre edesia. ²⁰ Jacoboba idji wāinebemada Labaāa jaraē basia. Māwā Jacoboba arameo Labaāra cūrūgasia. ²¹ Jacobora jūma idjia erobā bara mīrū wāsia. Wābāra Euprate do quīrārā chāsia. Mañbe Gala eyaida bā druadaa wāsia.

Labāba Jacobo ēpēna

²² Ewari ūbea badacarea Labaāba cawasia Jacobora mīrū wāsida. ²³ Mañ bēā Labaāba idji ēberārā edapeda Jacobo caidu ēpē wāsia. Siete ewari ēpē wābāra Labaāba Jacobora tāmaāba unusia Gala eyaida bā druade. ²⁴⁻²⁵ Mañne Labaāra idji ēberārā sida ota cāisidaa. Mañ diamasi Ācōrēba

* **31:11** Ācōrē. Hebreo bedeadē bā bāa: “Ācōrē nezoca bajānebema.” † **31:12-13** Genesi 28:18-22.

arameo Labaʼa cāimocarade nāwā jarasia: “¡Labaʼ, ūrīdua! ¡Jacob ome quīrū bedearādua!”

Nurēma Labaʼra idji ēberārā ume Gala druede Jacobo ʼama jūēnapeda ādji wua dera ocuasidaa. ²⁶ Maʼbe Labaʼba Jacobo jarasia:

–¿Cārē cārēā ʼa mʼra cūrūgasi? ʼa mʼ caurāra namaa enesia djōbadarāba ādji poyapedadara jida edebada quīrāca. ¿Cārē cārēā jāwā osi? ²⁷ ʼa wāira mʼa jaraē ʼasia. ¿Cārē cārēā jāwā chupea wāsi? ʼa jaraɖabara mʼa ʼasrida ewarida ocasia. Trāābiba, tōnōāba, arpa bida ʼasridada ocasidaa. ²⁸ Maʼ awara ʼa mʼ wiuzaquerāra, mʼ caurā sida idu isōbiē ʼasia. Crīcha neē ʼa quīrāca ʼa osia. ²⁹ Mʼa ʼārāra poya biē oida ʼa. Māwāmīna idi diamasi ʼa zeza ume ʼa Ācōrēba mʼa jarasia: “¡Jacob ome quīrū bedearādua!” ³⁰ ʼa ʼa ʼa zezamaa wā quīrā ʼa ʼa, ʼa ʼa. Baribara ¿cārē cārēā ʼa mʼ jāwaba oda ācōrēra drasi?–

³¹ Jacoboba panusia:

–Mʼ wāira jaraē ʼasia ʼa ʼa ʼa ʼa. Mʼa crīchasia ʼa ʼa caurāda jārīda. ³² Mʼa ʼa jāwaba oda ācōrēra drasē ʼasia. Baridua nama ʼa ʼa erobabara, beuida ʼa. Jūmarā quīrāpita jaraɖua mʼa ʼa ʼa erobā cawaya. Mʼa erobabara, edadua.–

Jacoboba adua ʼasia Labaʼ jāwaba oda ācōrēra Raquelba dras erobada.

³³ Ara maʼda Labaʼba Jacobo wua dede eɖa jaraɖe wāsia. Maʼare nezocawērārā wua dede eɖa jaraɖe wāsia. Lea wua dede bida jaraɖe wāsia. Māwāmīna idji jāwaba oda ācōrēra unuē ʼasia. Maʼ bēra Lea wua dedeba ēdrapeda Raquel wua deda wāsia. ³⁴ Baribara eɖa wāi naēna Labaʼ jāwaba oda ācōrēra Raquelba cameyo ārā chūmebada edrecare mērāsia. Maʼbe maʼga ārā chūmesia. Labaʼba jūma dji dejāne jaraɖamīna unuē ʼasia. ³⁵ Maʼne Raquelba jarasia:

–Zeza, quīrūrādua mʼra ʼa quīrāpita poya piradrāē bēra. Mʼra jedeco unu ʼa.–

Lababara idji jāwaba oda ācōrēra unuē ʼa ʼa wadi jara ʼasia. ³⁶ Maʼ carea Jacobora quīrūpeda jarasia:

–¿Cārē cadjiruada oda bēra ʼa mʼra jācua ēpē ʼa? ³⁷ ʼa mʼ netatara abeda jūma ware acasia. Dai dede ʼa ʼa ʼa unusia? Mʼa drasada unusibara, jūmarā ebuda acabidua. Māwā ādjirāba poya cawa jaraɖa dadji umēbemarā caida jipa ʼa.

³⁸ Mʼra veinte poa ʼa itea traja ʼasia. Maʼne ʼa ovejara, ʼa chiwatu sida warra araɖagaɖa ʼasia. Mʼa ʼa oveja umaquīrāda coida ʼa ʼa ni ʼa bida coē ʼasia. ³⁹ Animarā cadraba ʼa animarāda beasira, mʼa maʼ animarā beudara ʼamaa edeca ʼasia cawabi carea. Ātebara maʼbari ara mādji animarānebemada ʼa ʼa diabadjia. Maʼ awara āsa wa diamasi bida ʼa animarāda drasidara ʼa maʼbari mʼreda jēda diabibadjia.† ⁴⁰ Āsa mʼra beseaba ʼa mīga babadjia. Diamasi jisuaba mīga ʼa bēra poya cāica ʼasia.

⁴¹ Veinte poa mʼra ʼa diguida ʼasia. ʼa cau umē pan carea mʼra catorce poa ʼa itea bari trajasia. ʼa animarā carea mʼra sei poa bari trajasia, baribara mʼa edaida ʼa ʼa barima zocārā quīrā awara obadjia.

⁴² Abrahaʼ Ācōrēda, mʼ zeza Isaba waya ʼa Ācōrēda mʼ ume ʼa ʼa ʼa, ʼa mʼra ne neē wābicasia. Baribara Ācōrēba mʼ ʼa mīga ʼa, mʼ bio traja ʼa sida unusia. Maʼ carea idi diamasi idjia ʼa quēāsia.–

Lababara Jacobo ume beɖa ʼa

† **31:39** Dji wagabariba adua ʼa ʼa animarā beuibara wa ababara drasidibara, idjia djibaria maʼ animarā cacuabari diaiē ʼa. Exodo 22:10-13.

⁴³ Mañ ùrĩpeda Labaĩba Jacoboa jarasia:

–Nañ wērārāda m̃a caurāa, nañ warrārāda m̃a wiuzaquerāa, za ðea ovejara m̃are. Za ða unu ðara jūma m̃are. Māwām̃ina m̃a caurāa, ādjia topedada warrārā sida ħm̃a sāwā oi? ⁴⁴ Jāĩbe djōna amaaba dadjia bedeadada ðaia. Dadji umērāba mōgarada boromea buedia dadjia bedea ðapedadara quĩrāneba panani carea.–

Jacoboba maĩra bia ðada asia. ⁴⁵ Mañ carea mōgara waib̃ada edapeda ĩta nūmasia. ⁴⁶ Maĩbe Jacoboba idji ēberārā jarasia:

–Nañ mōgara jĩgabe mōgarada boromea buedadua.–

Ara maĩda jūmarāba mōgarara ābaa boromea buesidaa. Maĩbe mañ mōgara boromea bue nūma ne cosidaa. ⁴⁷⁻⁴⁸ Labaĩba jarasia:

–Idi nañ mōgara boromea bue nūma ða cawabi ða dadjira bedea ðasidada.–

Labaĩba mōgara boromea bue nūma idji bedeade tr̃a ðasia Jegar Sahaduta. Jacoboba idji bedeade tr̃a ðasia Gala.*

⁴⁹⁻⁵⁰ Labaĩba idjaba jarasia:

–Dadjira awara wāb̃adam̃ina Ācōrēba dadji umena aca ðaya. ða m̃a caurāda biē oib̃ara wa m̃a caurā awara dewara wērāda edaib̃ara, ēberā nañ bedea ðapedada ūrĩnada arima ðēm̃ina Ācōrēba aca ðaya.–

Māwā mōgara boromea bue nūma idjaba tr̃a ðasia Mizpa.†

⁵¹ Idjaba Labaĩba Jacoboa jarasia:

–Acadua za boromea nūma mōgarada, za mōgara ĩta nūma sida. M̃a maĩra dadji ēsi ðabisia. ⁵² Nañ mōgarara sēyāda ðaya. Nañ mōgara auđu ðara m̃a ume djōne zecara ða idjaba m̃a sida ða ume djōne wācara ða. ⁵³ Dadjidebema abaada nañ mōgara auđu djōne wāib̃ara, Ācōrē ða zezadrōā Abrahā ume ðada idjaba m̃a zezadrōā Naco ume ðadaba cawa oya.‡ ħBia ðaca?–

Maĩne Jacoboba idji zeza Isaba waya ða Ācōrē quĩrāpita Labaĩa wārāneba jarasia “bia ða.” ⁵⁴ Māwāpeda Jacoboba Gala eyade animarāda Ācōrēba babue diasia. Maĩbe ēberārāra tr̃asia ne codamārēā. Ne codapeda mañ eyade cāisidaa.

⁵⁵ Nurēma diapededa Labaĩra piradr̃apeda dji wiuzaquerā, dji caurā sida isōsia. Māwāpeda ādjia bia wānaduada apeda idji druadaa jēda wāsia.

32

Jacoboba Esaĩ wayada

¹ Mamaaba Jacobora nocodaa wāsia. Wāb̃ara ðe Ācōrē nezocarā bajānebemada idjima zesidaa. ² Maĩgarā unub̃ara ðe Jacoboba jarasia: “Ācōrē sordaorāda nama duanaa.” Mañ carea mama tr̃a ðasia Mahanaĩ.*

³ Mamaaba Jacoboba idji nezocarāda Seĩr druadaa diabuesia idji djaba Esaĩmaa. Seĩr druara idjaba Edoā abadaa. ⁴ Idji nezocarā diabuei naēna Jacoboba jarasia:

§ **31:43** ħM̃a sāwā oi? Ācaramaarā Labaĩba iwidi ða: “M̃a ħcārē cārēā biē ocasi?” * **31:47-48** Jegar Sahaduta tr̃a ða, Gala tr̃a bida jara paña: “Bede a ðapedadabema boromea.” † **31:49-50**

Hebreo bedeade Mizpa tr̃a ða ða “acabari.” ‡ **31:53** Ācōrē ða zezadrōā Abrahā ume ðada idjaba m̃a zezadrōā Naco ume ðadaba cawa oya. Mañ bedeara idjaba nāwā traducida ða:

“Ācōrē ða zezadrōā Abrahā ume ðadaba, m̃a zezadrōā Naco ume ðada bida cawa odia.” * **32:2**

Hebreo bedeade Mahanaĩ tr̃a ða ða “puru umē.” Jacoboba māwā tr̃a ðasia idji ēberārāra, Ācōrē sordaorā sida mama paña bēra. Idjaba māwā tr̃a ðasia mama idji ēberārāra ēsadra awara ðada bēra. Maĩnebemada ða ða versículo 7-10de.

–Mā djaba Esaúa nāwā jarade wānadua: “Dai boro, b_Λ nezoca Jacoboba nāwā jarabisia: mā wāna ewarideba ātaa māra dadji djabadrōa Labaāma basia. ⁵ Māa pacada, burroda, ovejada, nezoca umaquīrārāda, nezoca wērārā sida erob_Λaa. Māa naā bedeara diabueb_Λraa mā quīrā djuburia b_Λra mā ume bia bamārēa.”–

Māwā jarapeda idji nezocarāra diabuesia. ⁶ Dji nezocarā Jacobomaa jēda zedapeda nāwā jarasidaa:

–Dairāra b_Λ djaba Esaúmaa wānapeda b_Λ bedeara jarasidaa. Ara nawena idjira b_Λmaa zeb_Λraa. Maā awara idji ume ēberārāda cuatrociento zeb_Λdaa.–

⁷ Maā ūrib_Λra_Λde Jacobora bio ne wayasia. Maāba cawa crīchaē basia. Maā bēra idji ēberārāda ēsadra awara basia. Idji ovejada, pacada, cameyo sida ara maā quīrāca osia. ⁸ Nāwā crīcha basia: “Esaúda zepeda ababemada uraib_Λra, waabemada ēdr_Λdia.” ⁹ Maābe Jacoboba Ācōrēa iwidisia:

–Mā zezadrōa Abrahāā Ācōrē, mā zeza Isa Ācōrē, mā Boro, b_Λaa māa jarasia: “Wādua b_Λ djibarirā druadaa. Māa b_Λra ne jūmane carebaya.” ¹⁰ Māra ēberā biaē bēra b_Λaa māra quīrā djuburiaiē b_Λaa. Barib_Λra b_Λaa māra wārāda careba b_Λaa. Labaāmaa mā carea naā Jordaā do chāsīde mā j_Λwade ababe bacuruda erobasia. Barib_Λra idira māa ēberārāra zocārā pe erob_Λ bēra daira puru umē pan_Λ quīrāca pan_Λaa. ¹¹⁻¹² Māa waya b_Λaa mā djaba Esaúra zepeda māda, mā wērārāda, mā warrarā sida quenaida. B_Λaa jarasia māra ne jūmane careba baida idjaba mā warrarāra zocārā yōni bēra pusa īb_Λ quīrāca poya juachadaca baida. Wārāda māwā baib_Λra, mā quīrā djuburia māra ēdr_Λ edadua mā djaba Esaú j_Λwadebemada.–

¹³ Maā diamasi Jacobora mama cāisia. Nurēma idjia animarā erob_Λdebemada jar_Λ pesia idji djaba Esaúa diai carea: ¹⁴ chiwatu wērāda dosciento, dji umaquīrāda veinte, oveja wērāda dosciento, dji umaquīrāda veinte, ¹⁵ cameyo wērā warra b_Λra beada treinta, paca wērāda cuarenta, dji umaquīrāda die, burro wērāda veinte, idjaba dji umaquīrāda die. ¹⁶ Māwā opeda maā animarāra idji nezocarāa diasia. Maāne ādjia jarasia:

–Bārāra mā na wānadua. Chiwatura, ovejara, cameyora, paca sida awara awara pe ededadua.–

¹⁷ Maābe dji nocoare wāb_Λra nezocaa jarasia:

–Mā djaba Esaúba b_Λ unub_Λra_Λde b_Λaa nāwā iwidiscada: “¿B_Λra cai nezoca, sāmaa wā, naā animarā edeb_Λraa caide?” ¹⁸ Māwā iwidisira nāwā panudua: “Mā boro Esaú, naāg_Λra b_Λ nezoca Jacoboba b_Λ itea diabueb_Λraa. Idjira dai caidu zeb_Λraa.”–

¹⁹ Jacoboba waabema nezoca dji animarā edeb_Λdarāa jarasia:

–Esaú unub_Λdade abarida jaraadua. ²⁰ Maā awara jaraadua: “B_Λ nezoca Jacobora dairā caidu zeb_Λraa.”–

Jacoboba crīchasia: “Māa jāwā diabueb_Λra_Λdeba Esaú quīrūbira tumabiya. Maābe dji unub_Λdade āibērā idjia māra bia edaisicada.” ²¹ Māwā Jacoboba Esaúa diaira na diabuesia barib_Λra maā diamasi waāi arima cāisia.

Jacobo bajānebema ume djōna

²² Ara maā diamasi Jacobora piradr_Λpeda idji quima umena, idji nezo-cawērā umena, idji once warrarā sida Jabó do īchitade chābigasia. ²³ Ādjirā chābigapeda jūma idjia erob_Λ sida chābisia. ²⁴ Māwā Jacobora iduba besia. Maāne ēberāda idji ume djōsia aba āmāda_Λu odjab_Λra_Λdaa. ²⁵ Djō pan_Λne maā ēberāba cawasia Jacobora poyaēda. Maā bēra Jacobo chīdede chīsia. Maāba Jacobo chīdera āi dogosia. ²⁶ Maāne dji ēberāba Jacoboa jarasia:

–Māra quenabaridua. Anadr_Λb_Λraa.–

Jacoboba panusia:

–Bla mla bia jara baēbala, mla quenabariēa.–

²⁷ Maabe dji ēberāba iwidiſia:

–Zara casa trābada?–

Jacoboba panusia:

–Māra Jacobo abadaa.–

²⁸ Maane dji ēberāba jarasia:

–Waa bara Jacobo adaēa. Namaaba ātaa ba trāra Israel adia, bara Ācōrē ume, ēberārā ume bida djōna bēra.† Maane bla poyasia.–

²⁹ Maabe Jacoboba jarasia:

–Jāabe mā djuburia ba trāra jaradua.–

Dji ēberāba panusia:

–Zcārē cārēā mā trāra iwidi ba? Mā trāra mā bāa jaraēa.–

Mama dji ēberāba Jacobora bia jara baſia.‡ ³⁰ Maane Jacoboba jarasia: “Mā dji dauba Ācōrē quīrādarrada ununamīna māra wadi zocai ba.” Māwā mama trā baſia Penuel.§

³¹ Amādaū odjabarāde Jacobora mā Penueldeba wāſia. Baribarā idji chīdera āi wāna bēra pīāca baſaēda wāſia. ³² Bajānebemaba Jacobora chīdede chīna bēra idībema ewarīde israelrāba chīdedebema quēgura codacaa.

33

Jacobo Esaú ume ibipeada

¹ Jacoboba unusia Esaúra idji cuatrociento ēberārā ume zebārada. Mā carea Jacoboba idji warrarāra ādjirā papa ume awara awara baſia. ² Dji nezocawērārā umē panada ādji warrarā ume nocoare baſia. Ādjirāre Leada idji warrarā ume baſia. Jirūare Raquelda idji warra Jose ume baſia.

³ Maabe Jacobora ādjirā na wāſia. Idji djaba waya baēdeba chīrāborode cobepeda barima siete egode barru cobe eda wāſia aba idji djaba caita jūēbarādaa. ⁴ Baribarā Esaúra araa pira wāſia Jacobo audiabarīde. Ojūepeda uridarrade iſōpeda ādji umena baſridaba jīāſidaa. ⁵ Māwā panane Esaúba Jacobo wērārāra, jūma idji warrarā sida unupeda iwidiſia:

–Za panara zcai?–

Jacoboba panusia:

–Mā boro, naāgarāra mā warrarāa, Ācōrēba idji biadeba māa diadaa.–

⁶ Jacobo nezocawērārāra ādji warrarā ume Esaúmaa wānapeda wayaadeba egode chīrāborode barru copanesidaa. ⁷ Maāre Leada idji warrarā sida wānapeda chīrāborode barru copanesidaa. Jirūare Josea Raquel sida wānapeda chīrāborode barru copanesidaa.

⁸ Maabe Esaúba iwidiſia:

–Mā animarā cābana ota unucudara ba zcārē crīchadeba jāwā diabuesi?–

Jacoboba panusia:

–Mā boro, jāwā osia bara mā ume bia bamārēā.–

⁹ Esaúba jarasia:

–Crīcharādua, djaba, mā aduba erobāa. Ba djiidera wagadua.–

¹⁰ Jacoboba jarasia:

† **32:28** Hebreo bedeadē Israel trāba jara bara ebuda baēa. Acaſamaarā jara ba: “Ācōrēra djō ba.” Dewarāmaarā jara ba: “Idjira Ācōrē ume djō ba.” ‡ **32:29** Bia jara baſia. Mā bedēaba idjaba jara ba: “Jarasia bia wāmārēā.” § **32:30** Penuelera idjaba trā ba Peniel. Umērāba jara panāa “Ācōrē quīrādarra.”

–Māwāéa. Bada m̃ ume bia b̃ab̃ar̃a, m̃la dia b̃ara edadua. M̃maar̃a b̃a unub̃ar̃a Ācōrē quīrādar̃a unub̃ar̃a quīr̃aca b̃aa, b̃aa m̃ara bia edada b̃ēr̃a.
¹¹ M̃ quīr̃a d̃jibur̃ia, b̃a itea enenara edadua. Ācōrēba m̃ara bio careba b̃a b̃ēr̃a ne jūmada erob̃aa.–

Jacoboba mãra ara pichia jara b̃esia aba Esaúba edabar̃adaa.

¹² Mãbe Esaúba jarasia:

–W̃ana. M̃ara b̃a na ñibaya.–

¹³ Jacoboba jarasia:

–Māwāéa, m̃ boro. Baa unu b̃aa m̃ warrar̃ara wađi caibe quedeada, idjaba m̃ ovejaba, m̃ paca biđa warra d̃jiwiđi todada erobeada. Isabe w̃anib̃ar̃a jūmaw̃yā s̃enia. Mãba abari ewaride m̃ animar̃ara jūma quininia.
¹⁴ Mã b̃ēr̃a, m̃ boro, b̃ara m̃ na w̃adua. M̃ara piāca caid̃u w̃aya m̃ animar̃a, m̃ warrar̃a ñibabada quīr̃aca. Mãbe Seír druede b̃a babarima d̃ji ununia.–

¹⁵ Mãne Esaúba jarasia:

–M̃a ēber̃ar̃a m̃ ume zepedadada ameya b̃ar̃a wagadam̃ar̃ē.–

Jacoboba jarasia:

–Māwāéa, m̃ boro. B̃ara m̃ ume bia b̃eda b̃ēr̃a ċcār̃eda waa iwidi?–

¹⁶ Ara mã ewaride Esaúra Seír druadaa j̃eda w̃asia. ¹⁷ Barib̃ar̃a Jacobora Suco purudaa w̃asia. Mama deda osia idjaba de zaquer̃ada id̃ji animar̃a itea ocuas̃ia. Mã carea mama tr̃ā b̃asia Suco.*

¹⁸ Māwānacarea Jacobora Siquẽl purudaa w̃asia. Māwā Arãl druade badada j̃eda zepeda Canaãl druade b̃ia j̃uēs̃ia. Siquẽl puru quīr̃ape id̃ji wua dera osia.
¹⁹ D̃ji ējūāda Hamo warrar̃a bas̃ia. Hamora Siquẽl zeza bas̃ia. Jacoboba mãl ējūāra ñēdosia cien parata torrobari. Ñēdopeđa id̃ji wua dede mama b̃esia. ²⁰ Mama Jacoboba mōgarada āt̃a p̃a buesia Ācōrēa bia bedei carea. Mãl mōgara āt̃a p̃a buedara tr̃ā b̃asia El-Elohe-Israel.†

34

Jacobo warrar̃aba Siquẽlnebemar̃a cūr̃ūgapedada

¹ Jacoboba Lea ume cauda aba eropanasid̃aa Dina abadada. Ewari aba Dinara mãl druadebema awēr̃ar̃amaa p̃ar̃ar̃ade w̃asia. ² Mãl druadebema borora Hamo abadjid̃aa. Id̃jira heveo bas̃ia. Hamoba warrada erobas̃ia Siquẽl abadada. Mãl Siquẽlba Dina unub̃ar̃ade awuas̃ia. Mãl b̃ēr̃a jidapeđa id̃ji ume c̃ais̃ia. Māwā Dinara biē osia. ³ Barib̃ar̃a id̃ji sode Siquẽlba Lea cau Dinara w̃ar̃ada quīr̃ā b̃a b̃ēr̃a ijara o babadjia. ⁴ Mãl ewaride Siquẽlba id̃ji zeza Hamoa jarasia:

–Zeza, j̃ā w̃ēr̃ara m̃ itea iwidiđe w̃adua.–

⁵⁻⁶ Ara mãl̃da Siquẽl zeza Hamora Jacobo ume bedeade w̃asia. Id̃ji j̃uēi naēna Jacoboba ūr̃is̃ia Siquẽlba Dinara biē osida. Barib̃ar̃a id̃ji warrar̃aba id̃ji animar̃ara acade w̃a pañ̃a b̃ēr̃a Jacobora chupea b̃esia aba āđji zeb̃adadaa.
⁷ J̃uēs̃idade ūr̃is̃id̃aa Siquẽlba āđji d̃jabawēr̃ara biē osida. Mãl carea sopuas̃id̃aa. Bio quīr̃us̃id̃aa Siquẽlba māwā israeler̃ada bio cad̃jirua ođa b̃ēr̃a. Israeler̃aba mãra abeda quīr̃ānacaa.

⁸ Siquẽl zeza Hamo j̃uēs̃ide āđjia ñaw̃a jarasia:

–M̃ warra Siquẽlba b̃ar̃a d̃jabawēr̃ada bio quīr̃ā b̃aa. M̃ quīr̃a d̃jibur̃ia, id̃jira m̃ warraa diadadua. ⁹ Māwā b̃ar̃ara dai ēber̃ar̃a baya. Dair̃a caur̃a ume poya d̃ji edad̃ia, dair̃a sida b̃ar̃a caur̃a ume poya d̃ji edad̃ia. ¹⁰ Nama dair̃a

* **33:17** Hebreo bedeade Suco tr̃āba jara b̃aa “de zaquer̃a.” † **33:20** El-Elohe-Israel. Mãl tr̃āba jara b̃aa “Ācōrēra Israel Ācōrēa” idjaba “Israel Ācōrēra d̃ji Ab̃aa.”

ume pananadua. Naʼl druara bārā itea ʒaa. Naʼl ʒjūāne bādʒia awuabʌdama pananadua. Ne nēdodida panʌa idjaba nēdobuedida panʌa.* ʒjūā sida nēdodida panʌa.–

¹¹ Maʼne Siqueʼba Dina zezaa, idji djabarāa bida jarasia:

–Mʼl quīrā djuburia, jāl wērāda mʼla diadadua. Bārāba iwidiḃʌdada mʼla diaya. ¹² Bārāba idji carea waibʌa iwidiḃʌrʌ, mʼla diaya. Baribʌrʌ mʼl quīrā djuburia jāl wērāda mʼla diadadua.–

¹³⁻¹⁴ Siqueʼba Dinara biē oda bērā Jacobo warrarāba Siqueʼl zezaa, Siqueʼba bida sewadeba nāwā jarasidaa:

–Dai djabawērāa umaquīrā cacua wēāgoē ʒʌa poya diadaēa. Māwā diadibʌrʌ, daimaarā cadjiruada o panʌa. ¹⁵ Baribʌrʌ jūma bārā umaquīrārāda dai quīrāca cacua wēāgodibʌrʌ, dairāba idjira diadia. ¹⁶ Māwābʌrʌ bārāda dai caurā ume poya dji edadia idjaba dairā sida bārā caurā ume poya dji edadia. Māwā dairāra bārā tāēna panania. Dadjirāra puru ababe beya. ¹⁷ Baribʌrʌ daiba jara panʌ quīrāca bārāda cacua wēāgodaēbʌrʌ, daiba dai djabawērāa namabemada āyā ededia.–

¹⁸ Maʼra Hamoba, idji warra Siqueʼl bida bia ūrʌsidaa. ¹⁹ Ara maʼda Siqueʼra cacua wēāgosia Jacobo caura quīrā ʒʌ bērā.

Hamo ēberārā tāēna jūmarāba Siqueʼra biara waya panasidaa. ²⁰ Maʼl bērā idjira dji zeza Hamo ume purude eda wābadamaa wānapeda purudebemarāa nāwā jarasidaa:

²¹ –Jacobora, idji warrarā sida ēberā biarāa. ʒjūāra baraa ādjirā pananamārēa. Maʼl bērā ādjirāra dadjirā druade idu bebidia. Idu ne nēdobidia idjaba nēdobuebidia.† Dadjirāra ādjirā caurā ume poya dji edadia. Ādjirā sida dadjirā caurā ume poya dji edadia. ²² Baribʌrʌ dadjirāra ādjirā ume puru aba ʒei carea ādjirāba jara panʌa jūma dadjirā umaquīrā cacuara wēāgodida panʌda ādjia obada quīrāca. ²³ Māwā odibʌrʌ ājdidera, ādji animarā erobeasida jūma dadjirāne baya. Dadjirāba ababe maʼl obi panʌda jīā odida panʌa. Māwāra ādjirāra dadjirā ume panania.–

²⁴ Hamoba, Siqueʼl bida jarapedadara jūma maʼl purude eda wābadama panʌba jīāsidaa.‡ Ara maʼda jūmarāda cacua wēāgosidaa.

²⁵ Ewari ūbea babʌrʌde ādjirā cacuara wadi bio pua panasidaa. Maʼne Dina djabarā Simeoʼba, Levi bida ādji djōbada necora edadapeda Siqueʼl purudaa wāsidaa. Ādji quenane zebadara puruba adua ʒasia. Ara maʼda Jacobo warrarā Simeoʼba, Levi bida jūma dji umaquīrārāra quenasidaa. ²⁶ Hamora dji warra Siqueʼl sida necoba beasidaa. Maʼbe Dinara Siqueʼl dede badada edadapeda wāsidaa.

²⁷ Maʼbe Jacobo warrarā waabemarā sida ādji djabarāba beapedada ēberārāmaa zedapeda deza edaa wāsidaa. Mama ne jūma pesidaa. Māwā osidaa Siqueʼba ādji djabawērā biē oda carea. ²⁸ Siqueʼlnebema ovejada, pacada, burro sida pesidaa. Ne jūma purude beara, ādji ʒjūāne bea sida jūma pesidaa. ²⁹ Ādji nebiada jūma pesidaa. Ādjia diguida erobeada sida jūma

* **34:10** Ne nēdodida panʌa idjaba nēdobuedida panʌa. Hebreo bedeadē maʼba idjaba jara ʒaa: “Naʼl druade pʌrʌadida panʌa.” † **34:21** Idu ne nēdobidia idjaba nēdobuebidia. Maʼl bedēaba idjaba jara ʒaa: “Idu dadjirā druade pʌrʌabidia.” ‡ **34:24** Jūma maʼl purude eda wābadama panʌba. Hebreo bedeadē nāwā ʒʌ ʒaa: “Maʼl purude eda wābadadeba dajadaa wābadarā.” Maʼl crīchara ebuḃa ʒʌēa. Aʒʌamaarā nāwā jara ʒaa: “Jūma maʼl purudebema djō cawa beaba.”

pedapeda ādji warrarāda, wērārā sida jūma jida edesidāa. ³⁰ Māwānacarea Jacoboba Simeoā, Levia bida jarasia:

–Bārāba biē opedāda bēra mārā nēbarade basidāa. Naā druadebema cana-neorāba, perezeorā bida mārā quīrāma panesidāa. Ādjirāda bedea audapeda mā ume djōne zedibarā, dadjira zocārāēbe panā bēra mārā jūma mā ēberārā sida beadīa.–

³¹ Maāne ādjia panusidāa:

–ĴMāwāra idjia dai djabawērāra wērā audua quīrāca oida basica?–

35

Ācōrēba Jacobo bia jara bāda

¹ Māwānacarea Ācōrēba Jacoboa jarasia:

–Piradrāpeda Beteldāa bade wādua, bā djaba Esau wayaadeba mīrū wāsīde māl bama odjadamaa.* Mama mōgarada pā buedia mālā bia bedēai carea.–

² Ara māda Jacoboba idji ēberārāa, waabema idji ume duanā bida jarasia:

–Bārāba jāwaba oda ācōrēda eropanābarā, jūma batacuadadua. Maābe cuidapeda cacuade jābada tātodada jānadua Ācōrē quīrāpita bia beadī carea.

³ Maābebarā Beteldāa wānia. Mama mālā mōgarada pā bueya Ācōrēa bia bedēai carea. Mā nēbarade basīde idjia mārā carebasia idjaba mā wābarāza mā ume babaria.–

⁴ Ara māda jūma ādji jāwaba oda ācōrēra Jacoboa diasidāa. Ādji cawarāde pīrū jā panā sida ērānapēda Jacoboa diasidāa.† Jūma māāgāra Jacoboba Siqueā puru caita bacuru droma nūmā edre jou basia. ⁵ Māwānacarea Jacobora, ēberārā idji ume panā sida wāsīdāa. Wābādade Ācōrēba jūma mama bea purua ādjirāra bio wayabisia. Maā bēra ādjirāba Jacobo ēberārā biē odi carea caidu ēpēnāē basīa.

⁶ Canaaā druade nīne Jacobora jūma idji ēberārā ume Luz purude jūēsīdāa. Luz purura idjaba Betel abadjīdāa. ⁷ Mama Jacoboba mōgarada pā buesia Ācōrēa bia bedēai carea. Maā mōgara pā buedara trā basia El-Betel, idji djaba carea mīrū wāsīde mama Ācōrēra idjima odjada bēra.‡

⁸ Maā Betelde Deborāda jaidasia. Deborāra Jacobo papa Rebeca wagabari basīa. Jacoboba Deborāra tabarisia Betel caita, bacuru droma nūmā edre. Maā bacurura trā basia Alon-Bacut.§

⁹⁻¹⁰ Jacobo Padan-Araā druadeba jēda zesi ewarīde Ācōrēra idjimaā waya zesīa. Maā ewarīde Ācōrēba idjira nāwā bia jara basia:

–Bā trāra Jacobo abadaa barībarā barā waa Jacobo adaēa.* Ātebarā bā trāra Israel adīa.–

Māwā Ācōrēba Jacobora trā basia Israel.

¹¹ Ācōrēba māwā trā bāpeda jarasia:

–Mārā ne jūma poya bā Ācōrēa. Warrada zocārā yōdua. Bādeba puruda zocārā yōnia. Idjaba bādeba ēberārā bororāda yōnia. ¹² Mālā naā druara Abrahāā, Isaa bīda diasia. Idjaba mālā bāa, bādeba yōbādarāa bīda diaya.–

¹³ Māwāpeda Ācōrēra Jacobo ume bedea bādada wāsīa. ¹⁴ Māwānacarea Jacoboba Ācōrē ume bedea bādama mōgarada āta nūmāasia. Maā mōgara ārā

* **35:1** Genesi 28:10-22. † **35:4** Ādjia crīchabadjīdāa māā pīrūba ādjira wagabarīda idjaba carebabarīda. Maā bēra ādji cawarāde jābadjīdāa. ‡ **35:7** Hebreo bedēade El-Betel trāba jara bāa “Betel Ācōrē.” § **35:8** Alon-Bacut trāba jara bāa: “Bacuru droma nūmāma jīāna.” * **35:9-10** Genesi 32:28.

uva bada, nedraga sida Ācōrēa wea diasia. ¹⁵ Mañne Jacoboba Ācōrē ume bedea badama trā ḅasia Betel.†

Raquel jaidada

¹⁶ Māwānacarea Beteldeba wāsidaa. Wadi Eprata purude jūēni naēna Jacobo quima Raquelera warra pua nūmesia. Poya tocara nūma bēra bia mīga basia. ¹⁷ Wetara pua nūmebaṛaḏe dji warra careba tobibari wērāba Raquelea jarasia:

–Wayarādua, ḅaa umaquīrā warrada tobaṛaa.–

¹⁸ Baribaṛa Raquelera beubaṛa basia. Wadi beui naēna idji warrara trā ḅasia Benoní.† Baribaṛa Jacoboba trā ḅasia Benjamiā.‡

¹⁹ Raquelera māwā jaidasia. Idjira tḅarisia Eprata purudaa wābada o icawa. Mañ Eprata purura Beleā abadaa. ²⁰ Jacoboba dji quima tḅaridama mōgarada āta nūmasia. Idi ewaride mañ mōgarara wadibida nūmaa.

²¹ Jacobo, Israel abadara mamaḅba wāpeda idji wua dera Migdal-edar puru zaque wagaa osia. ²² Israel mañ druade baside idji warra iwina Rubeāra idji zeza nezocawērā Bilha ume cāisia. Mañra Israelba cawapeda bio quīrūsia.*

Jacobo warrarā

Israel warrarāra doce panasidaa:

²³ Leaba todara naāgarā basia: dji iwinada Rubeā, idjiare Simeoā, Levi, Juda, Isacar, Zabuloā sida.

²⁴ Raquelba todara naāgarā basia: Jose idjaba Benjamiā.

²⁵ Raquel nezocawērā Bilhaba todara naāgarā basia: Dañ idjaba Neptali.

²⁶ Lea nezocawērā Zilpaba todara naāgarā basia: Ga idjaba Aser.

Jūma maāgarā basia Jacobo warrarā Padan-Araā druade topedadada.

Isa jaidada

²⁷ Mañ ewaride Jacobora Mamre ējūānaa idji zeza Isa aḅaḏe wāsia. Mamrera idjaba Arbā wa Hebroā abadaa. Mama Abrahaāra, Isa sida panabad-jidaa. ²⁸ Isara 180 poa basia. ²⁹ Māwā idjira bio waraga jaidasia. Idji warrarā Esaúba, Jacobo bida tḅarisiaḏa.

36

Esaúdeba yōpedada

¹ Nama ḅā ḅaa Esaúdeba yōpedadadebemada. Esaúra idjaba Edoā abad-jidaa. ² Esaúba quimada ūbea erobasia. Canaañnebemada umé erobasia. Aba Adá abad-jidaa. Adára hitita Eloā cau basia. Dewarabemara Aholibamá basia. Aholibamára Aná cau basia; Anára heveo Zibeoā warra basia. ³ Dewarabema quima Esaúba erobadara Ismael cau Basemá basia. Basemára Nebayo djabawērā basia. ⁴⁻⁵ Esaúra wadibida Canaañ druade baside warrarāda un-usia. Dji quima Adába Elipada tosia. Basemába Reuelda tosia. Aholibamába Jeúda, Jaalaāda, Core sida tosia.

⁶⁻⁷ Mañne Esaúba idji djabā Jacobo bida animarāra, nebia sida zocārā eropanasidaa. Ādjia animarāra zocārā eropana bēra dji ējūāba araē basia.

† **35:15** Genesi 28:18. ‡ **35:18** Hebreo bedeadē Benoní trāba jara ḅaa: “Warra mā bia mīga ḅadebema.” § **35:18** Benjamiā trāba jara ḅaa: “Mā jawa araarebema warra.” Idji trāba naāgarā crīcha sida dia ḅaa: “Mā drōā ḅaba ununa warra”, “māa eroba jūma edaida ḅa warra”, idjaba “boro biasi warra.” *

* **35:22** Bio quīrūsia. Griego bedeadē māwā ḅā ḅaa. Hebreo bedeadē neēa. Genesi 49:3-4.

Mañ bēṛā ādjira poya ābaa pananaē basía. Mañ carea Esaúra Jacobo umebe-mada āyā wāsia dewara druade bai carea. Idji quimarāda, warrarāda, caurāda, ēberārā idji dede erobāda, idji animarāda, idjia Canaañne edađa sida jūma edesia. ⁸ Māwā Esaú, Edoñ abadara Seír eyaiđa bñ druade besia.

⁹ Esaúdeba Edoñ puruda yōsia. Mañ edomitarāra Seír eyaiđa bñ druade duanabadjidāa. ¹⁰ Esaú warrarā trāra nałgarā: Elipa idjaba Reuel. Esaú quima Adāba Elipada tosia. Esaú quima Basemāba Reulda tosia. ¹¹ Elipaba nañ warrarāda unusia: Temañ, Omar, Zepo, Gatañ, Quenaz sida. ¹² Elipaba Timnada idji quima quīrāca erobasia. Timnaba Amaleda tosia. Mañ warrarāra Adá wiuzaquerā basía. ¹³ Mañne Reuelba nañ warrarāda unusia: Nahat, Zerá, Samá idjaba Miza. Mañ warrarāra Basemá wiuzaquerā basía. ¹⁴ Esaú quima Aholibamáda Aná cau basía, Zibeoñ āizaque basía. Aholibamába nañ warrarāda Esaú to diasia: Jeú, Jaalañ, Core sida.

¹⁵⁻¹⁶ Esaúdeba yōna purudebema bororā trāda nama bñ bñ. Dji warra iwina Elipadeba yōna bororāda nałgarā basía: Temañ, Omar, Zepo, Quenaz, Core, Gatañ, Amale sida. Ādjirāra Edoñ druade duanabadjidāa. Jūma ādjirāda Esaú quima Adádeba yōsidāa. ¹⁷ Esaú warra Reuldeba yōpedada bororāda nałgarā basía: Nahat, Zerá, Samá, Miza sida. Ādjirā sida Edoñ druade duanabadjidāa. Jūma ādjirāda Esaú quima Basemáneba yōsidāa. ¹⁸ Esaú quima Aholibamáneba yōpedada bororāda nałgarā basía: Jeú, Jaalañ, Core sida. Aholibamára Aná cau basía. ¹⁹ Mañ ēberārāra jūma Esaú, Edoñ abadadeba yōsidāa. Ādjirāra Edoñ druade ādji ēberārā bororā basía.

²⁰⁻²¹ Esaú Edoñ druadaa wāi naēna horeorāda mañ druade panabadjidāa. Mañ horeorāra Seírdeba yōsidāa. Seír warrarāra nałgarā basía: Lotañ, Sobal, Zibeoñ, Aná, Disoñ, Ezer, Disañ sida. Mañgarāra Edoñ druade horeorā bororā basía. ²² Seír warra Lotañba unusia Hori, Hemañ sida. Lotañ djabawērāra Timna basía. ²³ Seír warra Sobalba unusia Alvañ, Manahat, Ebal, Sepo, Onañ sida. ²⁴ Seír warra Zibeoñba Ajada idjaba Aná sida unusia. Mañ Anába idji zeza burroa ējūā ewaraga bñde ne cobi baside egorodeba baidoda ātaa bogadrñ bñda unusia.* ²⁵ Aná warrara Disoñ basía. Dji caura Aholibamá basía. ²⁶ Disoñ warrarāra nałgarā basía: Hemdañ, Esbañ, Itrañ, Querañ sida. ²⁷ Seír warra Ezerba unusia Bilhañ, Zaavañ, Acañ sida. ²⁸ Seír warra Disañba unusia Uz, Arañ sida.

²⁹ Horeorā bororāra nałgarā basía: Lotañ, Sobal, Zibeoñ, Aná, ³⁰ Disoñ, Ezer, Disañ sida. Jūma małgarāra Seír druade ādji ēberārā bororā basía.

³¹ Israelerāba ādji boro eropanani naēna Edoñ ēberārā bororāra nałgarā basía: ³² Beor warra Belara Edoñ ēberārā boro basía. Idji purura Dinabá abadjidāa. ³³ Bela beudacarea Zerá warra Jobáda dji boro basía. Jobára Bosra purudebema basía. ³⁴ Jobá beudacarea Husañda dji boro basía. Husañra Temañ druadebema basía. ³⁵ Husañ beudacarea Bedad warra Hadada dji boro basía. Hadaba madianitarāra Moab druade poyasia. Idji purura Avit abadjidāa. ³⁶ Hada beudacarea Samlada dji boro basía. Samlara Masreca purudebema basía. ³⁷ Samla beudacarea Saulda dji boro basía. Saulora dji do icawa bñ Rehobo purudebema basía.† ³⁸ Saul beudacarea Baal-hanañda dji boro basía. Idjira Achbor warra basía. ³⁹ Baal-hanañ beudacarea Hadarda

* **36:24** Baidoda. Hebreo bedede mañra ebuda bñe. Acañamaarā jara bñ baido jāwāñāda.

† **36:37** Dji do icawa bñ Rehobo. Acañamaarā Euprate dodebemada bedea bñ.

dji boro basía. Idji purura Pau abadjídaa. Hadar quimada Mehetabel abadjídaa. Idjira Matred cau basía idjaba Mezaab áizaque basía.

⁴⁰⁻⁴³ Esaúdeba yōpedada bororāra naāgarā basía: Timna, Alva, Jetet, Aholibamá, Ela, Pinoā, Quenaz, Temaā, Mibzar, Magdiel, Iraā sida. Jūma maāgarāra Edoā purudebema bororā basía. Maā bororāneba yōpedadarāba dji bororā trāra ēpēsidaa. Idjaba ādji beaza dji bororā trāda bācuasidaa.

37

Jose idji djabarā ume

¹ Idji zeza Isa jaidadacarea Jacobora Canaaā druade idji zeza badama besia. ² Nama nēbarā bāa Jacobo warrarāba opedadadebemada.

Jacobo warra Jose dieciete poa baside idji djabarā ume oveja waga babadjia. Idji zeza quima quīrāca eroba wērārā Bilhaba idjaba Zilpaba topedada ume Josera biara trajabadjia. * Diguida wābarāde Joseba idji zezaa jarabadjia idji djabarāba cadjirua o panāda. ³ Israelba Joseda waabema warrarā cāyābara biara quīrā basia Josera idji drōā bāde tosida bēā. Maā carea Israelba Jose itea cacuade jābada draso bio bia quiruda osia. ⁴ Jose djabarāba cawasidaa ādji zezaba Josera ādjirā cāyābara biara quīrā bāda. Maā carea idjira quīrāma panesidaa. Idji ume bia bedeadaca basia.

⁵ Ewari aba Josera cāimocarasía. Nurēma maā cāimocaradara idji djabarā nēbarasia. Maā carea ādjirāba idjira wetara quīrāmasidaa. ⁶ Idjia nāwā jarasia:

–Ūrīnadua, māa cāimocaradada nēbarāya. ⁷ Māa unusia dadjirāba dadji ējūāne trigoda tadapeđa ābaa cajā panāda. Cawaēne māa trigo cajānara āta nūmesia. Maāne bārāba cajāpedadara māre quīrāpita edaa barru copanesidaa.–

⁸ Maā carea Jose djabarāba quīrūbideba nāwā jarasidaa:

–Māwāra žbara dai boroda beica? žDaira bā jāwaeda erobaica?–

Joseba maā cāimocaradeba ādjirā boro baida nēbarāda carea dji djabarāba idjira wetara quīrāmasidaa.

⁹ Māwānacarea Josera wayacusa cāimocarasía. Maā cāimocarada sida idji djabarā nēbarasia. Nāwā jarasia:

–Ūrīnadua, māa waya cāimocarasía. Unusia āmādauda, jedecoda, idjaba once chīdauda. Maāgarāra ēberā quīrāca mā quīrāpita chīrāborode barru copanesidaa.–

¹⁰ Joseba idji djabarā nēbarādacarea dji zezaa bida nēbarasia. Maā bēā idji zezaba idjira nāwā quēāsia:

–Maā cāimocaradeba bā žcārēda jara bā? Māwāra žbā papara, bā djabarāra, mā sida bā quīrāpita chīrāborode barru copanenica?–

¹¹ Maā carea dji djabarā idji ume sode biē panesidaa baribarā dji zezaba maā cāimocaradebemada bio crīcha besia.

Jose djabarāba idji nēdobuepedada

¹² Ewari aba Jose djabarāba dji zeza ovejara Siqueā puru caita pōājārā cobide edesidaa. ¹³ Maāne Israelba Josea nāwā jarasia:

–Warra, bā djabarāba Siqueā caita mā ovejara waga panāa. Māa quīrā bāa bā ādjira acāde wāida.–

Joseba panusia:

–Bia bāa, māa ādjira acāde wāya.–

¹⁴ Israelba jarasia:

* **37:2** Maā warrarā trāra unu panāa Genesi 35:23-26de.

–Ba djabarā, dadji animarā sida sāvā panΛ cawaya acΛde wādua. Maλbe mΛa jarade zedua.–

Māwā jarapeda Israelba Josera Hebroλ jewedadeba Siqueλnaa wābisia. Wāne Josera Siqueλne jūesia. ¹⁵ Joseba idji djabarā jarΛ nīne ēberāba idjira unupeda nāwā iwisidia:

–ζCārēda jarΛ bΛ?–

¹⁶ Joseba panusia:

–Mλ djabarāda jarΛ bΛa. Ādjirāba ovejada waga panΛa. ζBΛa cawa bΛca sāma panΛda?–

¹⁷ Ēberāba panusia:

–Māe, ādjirāra nama duananapeda wābΛrΛsidaa. MΛa ūrīsia Dotaλ ējūānaa wāniana abΛdada.–

Ara maλda Josera idji djabarā caidu wāsia. WābΛrΛde ādjirāra Dotaλ ējūāne unune wāsia. ¹⁸ Maλne ādjirāba Josera tΛmΛ uruda unusidaa. Jose ādji caita jūēi naēna ādjirāra bedea ausidaa idji beadi carea. ¹⁹ Nāwā jarasidaa:

–AcΛdadua, cāimocarabarira jari bueábΛrΛa.† ²⁰ Idjira beadapeda baido juebada uriade batabuedia. Maλbe dadji zezaa jaradia animarāba cobuesida. iMāwā osidara acΛdia idjia cāimocaradara wārāda māwāi cawaya!–

²¹ Maλ bedea ūrībΛrΛde ādji djaba Rubeλba Josera ādji jΛwadebemada ēdrΛ bΛida crīchasia. Maλ carea nāwā jarasia:

–Beadaeā. ²² Idji oara erozoabidaēa. Za bΛ baido juebada uriade batabuedia, baribΛrΛ beadaēa.–

Rubeλba māwā jarasia Josera ēdrΛ bΛpeda dji zezamaa wayacusa edeida crīchada bērā. ²³ Jose idji djabarāma jūēsīde ādjirāba idjira jidadapeda idji cacuae jΛ bΛ drasoa bio bia quiruda ērā edasidaa. ²⁴ Maλbe idjira baido juebada uriade batabuesidaa. Dji uriara pōāsa baido neē basia. ²⁵ Māwā odapeda ne co chūpanesidaa. Maλne ismaelerāda Gala druadeba zebΛdada unusidaa. Maλ ismaelerāba cameyode quera tūāpa beada Egipto druadaa nēdobuede edebada basia. ²⁶ Maλne Judaba idji djabarāa jarasia:

–Dadji djabada beadapeda mērānibΛrΛ, maλba ζcārē biada edadi? ²⁷ Idjira dadjirā djabaa. Maλ bērā idji beadi cāyābara biara bΛa jari uda ismaelerāa nēdobuedida.–

Juda djabarāba idji crīchara bia ūrīsidaa. ²⁸ Māwā panΛne maλ ismaelerā madianita abadara ādji caita zebada basia. Ādjirāra ne nēdodapeda nēdobuebadarā basia. Jose djabarāba idjira uriade bΛda λtaa errebari edadapeda maλ ismaelerāa veinte parata torrobari nēdobuesidaa. Ara maλda ismaelerāba Josera Egiptodaa edesidaa.

²⁹ Māwānacarea Rubeλra āyā wā badada dji uriamaa jēda zesia. Maλne Josera eda unuē bērā sopuadeba idjia cacuae jΛ bΛra cōātasia. ³⁰ Maλbe idji djabarāmaa wāpeda jarasia:

–iWarrara uriade neē! Jāλbe mΛa ζsāwā oi?–

³¹ Maλ carea ādjirāba chiwatu zaqueda beadapeda Joseba cacuae drasoa jΛ badara dji oaba jūma tāūcuasidaa. ³² MaλgΛra ādji zezamaa diabuesidaa. Nāwā jarabisidaa: “Dairāba za bΛda unusidaa. ζNaλgΛra bΛ warraba cacuae jΛ badaēca?”

³³ Jacoboba maλ unuside nāwā jarasia:

–Za bΛra mλ warraba cacuae jΛ badaa. Animarāba idjira beapeda cobuesia.–

† 37:19 Cāimocarabari. Hebreo bedede bΛ bΛa “cāimocara djibari.”

³⁴ Mañ bërã sopuadeba Jacoboba cacuade jã b̄ara cõãtapeda sopua care-abema jãbadada jãsia. Mañbe dji warra carea sopua ewarida dārã wagasia. ³⁵ Dji warrarãba, dji caurã bida obadjidaa sobiabidi carea, barib̄ara idjia iduaribica basia. Nãwã jarabadjia:

–Mã sopuara quĩrãdoaeã aba mã beub̄ara daa.–

Mãwã Jose carea aujãsia.

³⁶ Mañmisa madianitarãba Josera ëberã Potipa abadaa Egiptode nẽdobuesidaa. Mañ Potipara Egiptodebema boro wagabadarã dji droma basia.

38

Judaba idji ãigu ume warrarã ununa

¹ Mañ ewaride Judara idji djabarãnebemada ãyã wãsia. Adulañ purude ëberã Hira abadama bađe wãsia. ² Mama Judaba cananeo Súa cauda unusia. Judaba Súa caura edapeda idji ume cãisia. ³ Dji wërãra biogoa bepeda umaquĩrã warrada tosia. Judaba idjira trã b̄asia Ere. ⁴ Dji wërãra wayacusa biogoa bepeda umaquĩrã warrada tosia. Idjira trã b̄asia Onañ. ⁵ Wayacusa biogoa bepeda umaquĩrã warrada tosia. Idjira trã b̄asia Sela. Sela tosideade Judara Quezib purude basia.*

⁶ Juda warra iwina Ere cũdra bađacarea Judaba idji itea wërãda j̄arasia. Mañ wërãra Tamarã abadjidaa. ⁷ Juda warra iwina Erera ãcõrẽ quĩrãpita dji cadjirua basia. Mañ carea ãcõrẽba idjira beubisia. ⁸ Mãwãnacarea Judaba idji warra Onañ jarasia:

–Bã djaba quima bađara edadua dadjia obada quĩrãca.† Mãwã b̄aa b̄a djaba basi itea warrada oya.–

⁹ Barib̄ara Onañba cawa basia mañ warrara idjideada adaẽda, ãteb̄ara idji djaba basideada adida. Mañ carea dji wërã ume cãi bađe wagabadjia wërã biogoa berãmãrẽã.† Mãwã idji djaba basi itea warra oẽ basia. ¹⁰ Idjia mãwã o bađa ãcõrẽba biẽ unusia. Mañ bërã Onañ sida beubisia.

¹¹ Mãwãnacarea Judaba idji ãigu Tamarãa jarasia:

–Mã warra Sela warib̄aramisa quima edaẽ b̄a zeza dede bađe wãdua. Sela drõã bađacarea idjia b̄ara edaya.–

Ara mãda Tamarãa dji zeza dede bađe wãsia. (Idji zezara Timnata purude b̄abadjia.) Barib̄ara Judaba wãrãda quĩrãẽ basia Selaba Tamarã edaida. Waya basia Sela sida dji djabarã quĩrãca beuida.

¹² Dãrã bađacarea Juda quimara beusia. Idji quimara Súa cau basia. Idji sopua j̄onacarea Judara Timnata puruđaa wãsia idji oveja cara t̄badamaa. Idji dji bia Hira Adulañ purudebemara idji ume wãsia. ¹³ Mañne Timnatebemarãba Tamarãa jarasidaa:

–Bã zãwãrẽra namaa zeb̄ara idji oveja cara t̄bi carea.–

¹⁴ Mañ ãrĩside Tamarãba pẽdrarãba jãbada jã bađara ërãpeda idji quĩrãra quẽb̄a daucha wuaba b̄arasia ni abāba cawarãnamãrẽã. Mañbe Enaiñ puruđaa wãsia. Mañ purura Timnatađaa wãbada o caita basia. Tamarãa dji purude eda wãbadama chũmesia wërã auđuaba obada quĩrãca. Idjia mãwã

* **38:5** Judara Quezib purude basia. Hebreo bedeadẽ mãwã b̄aa. Griegode jara b̄aa Juda quimadra Quezib purude basida. † **38:8** Mañ ewaride umaquĩrãda warra neẽ beusira, dji djababa idji itea warra oida basia dji pẽdra ume. Deuteronomio 25:5-10. † **38:9** Wagabadjia wërã biogoa berãmãrẽã. Hebreo bedeadẽ b̄a b̄aa: “Umaquĩrã b̄ara dajada batabuebadjia.”

osia Judara idji ume cāimārēā. Cawa basia Selara cūdra bāmīna Judaba idjía diaēda idji quima bamārēā.

¹⁵ Judaba Tamará unubārāde wērā auduada crīchasia, idji quīrāra wuaba bārā erobā bērā. ¹⁶ Judaba adua basia idji āīguda māwā bāda. Mañ bērā Tamarámaa wāpeda jarasia:

–¿Bārā mā ume cāica?–

Tamarāba panusia:

–Māda bā ume cāibārā, ¿bāa māa cārēda diai?–

¹⁷ Judaba jarasia:

–Mā animarānebema chiwatu zaqueda aba diabueya.–

Tamarāba jarasia:

–Bia bāa, baribārā mañ diabuebārāmisa bāa nebia erobādebemada mā ume beedua cawai carea bāa wārāda diabueida.–

¹⁸ Judaba iwidisia:

–¿Cārē nebiada māa bāa diai?–

Mañne Tamarāba panusia:

–Mā ume beedua bāa sēyā obarida dji jācara bara, idjaba bacuru bā jāwade erobā sida.–

Ara māda idjia iwididara Judaba diapeda idji ume cāisia. Māwā Tamarāba Juda warrada biogoa besia. ¹⁹ Māwānacarea Tamarāra diguida wāsia. Idji quīrā bārā erobā wuara ērāpeda wayacusa pēdrarāba jābadara jāsia.

²⁰ Mañbe Judaba idji dji bia Hira Adulañnebemara diabuesia chiwatu zaquera wērā auduaa diamārēā. Diapeda Hiraba Juda nebia beedara wayacusa edaida basia. Baribārā Hiraba dji wērāra unuē basía. ²¹ Mañ carea idjia mamabemarāa iwidisia:

–Wērā audua nama Enaiñ puruḍaa zebada o icawa chūmanara ¿sāma bā?–

Ādjirāba panusidaa:

–Nama wērā auduara ni aba bida neēa.–§

²² Mañbe Hirara Judamaa jēda zepeḍa jarasia:

–Jāñ wērāra māa unuē basía. Arimabemarāba jarasidaa jāma wērā auduara ni aba bida neēda.–

²³ Mañne Judaba jarasia:

–Māa nebia beedara idjide baya. Māa chiwatu zaquera idji itea diabuedamīna bāa idjira unuē basía. Waa diabueēa jāmabemarāba dadjira ipida jararānamārēā.–

²⁴ Jedeco ūbea babārāde Judaa nāwā jarasidaa:

–Bā āigu Tamarāba auduada oda bērā biogoa besia.–

Mañ carea Judaba jīgua jarasia:

–jPurudeba dajadaa ededapeda bá beadadua!–

²⁵ Ara māda Tamará edade wāsidaa. Baribārā dajadaa edebādade Tamarāba dji zāwārē Judaa nāwā bedea diabuesia: “Nañ nebia djibariba mārā biogoa osia. Acādua za bā sēyā obarida dji jācara bara, idjaba za bā bacuru sida. ¿Caida djibari?”

²⁶ Judaba mañ nebiara idjideda cawaḍa bērā nāwā jarasia:

–Jāñ wērāba odara māa oda cāyābara jipaara bāa, mā warra Selara idjía diadaē bērā.–

Idjira ēdrā bāpeda Judara idji ume waa cāité basía.

§ 38:21 Wērā audua. Canaañ druade ācāra wērārāba ādji jāwaba oda ācōrē ēpē panāneba auduada obadjidaa. Mañrā ācōrē ēpē beaba crīchabadjidaa mañneba cuera aride zeida, ādjia upedadara bia zauida, idjaba ādji animarā sida bia waridida.

²⁷ Tamará warra toi ewaride cawasia mĩguisoda toida. ²⁸ Tobarade jawada na odjasia. Mañne dji warra careba tobibari wērāba mañ jawade jācara purruda jā basia. Jarasia: “Za bada na odjasia.” ²⁹ Baribara jawara waya eda wāsia. Mañne dewarabemada na tosia. Dji careba tobibari wērāba jarasia: “Bara ṣāwābāra na tosi?” Māwā idjira trā basidaa Paré. ³⁰ Māwānacarea idji djaba, jawade jācara purru jā bada tosia. Mañ carea idjira trā basidaa Zará.†

39

Potipa quima carea Jose preso beda

¹ Ismaelerāba Josera Egipto druadaa nēdobuede edesidaa. Mama ēberā Potipa abadaba idjira nēdosia idji nezocada bamārēā. Potipara Egiptodebema basia. Idjira mañ druadebema boro wagabadarā dji droma basia.

² Ācōrēda Jose ume ba bērā idjia o bara jūma bia odjabadjia. Mañ carea idji boro dede traja besia. ³ Joseba o bara Ācōrēba jūma bia odjabadjia. Māwā Jose boro Potipaba cawasia Ācōrēra Jose ume bada. ⁴ Mañ bērā idjia Josera bia unupeḍa idji nezocarā boroda basia. Idjaba jūma idjia erobara Jose jawaeḍa basia. ⁵ Mañ ewarideba ātaa Ācōrēba Potipaba idji dede, idji ējūāne eroba sida Josedeba auduara waribisia. ⁶ Potipaba jūma idjideda Jose jawaeḍa bada bērā jūmawāyā crīchaca basia. Ababe idjia coidebemadrā crīchabadjia.*

Josera jūma quīrāwārēā basia. ⁷ Mañ bērā Potipa quimaba idjira awua nūmesia. Ewari aba mañ wērāba Josea jarasia:

–Wānaa cāīne.–

⁸ Mañne Joseba quīrāē bērā Potipa quimaa jarasia:

–Māra ba ume cāīēa. Mā boroba idjidera jūma mā jawaeḍa basia. Mañ bērā idjia erobadebemada jūmawāyā crīcha bacaa. ⁹ Nañ dede nezoca mā cāyābara dji dromaara bara neēa. Mā boroba jūma nañ dede bara mā jawade basia. Ababe badrā mā jawade baē ba, idji quima bērā. Mañ cadjirua waibada māa ṣcārēā oi? jMāwā oibara Ācōrē quīrāpita cadjiruada oya!–

¹⁰ Potipa quimaba nurēmaza Josea jara babadjia idji ume cāīmārēā wa idji ume nēbāra bamārēā. Māwāmīna Joseba idji bedeara ījāca basia. ¹¹ Ewari aba Josera Potipa dede trajade wāsida ni abaa nezocada neē basia. ¹² Mañne Joseba jā bara Potipa quimaba jida dogopeḍa nāwā jarasia:

–jMā ume cāīdual.–

Baribara Joseba jā bara wēātapeda dajadaa pira wāsia. Māwā idjia jā badara dji wērā jawade besia. ¹³ Dji wērāba unusia Josera pira wābārada idjaba Joseba jā badara idji jawade bada. ¹⁴ Mañ bērā idji dedebema nezocarāda trāpeḍa nāwā jarasia:

–Acāḍadua, mā quimaba jāñ hebreora dadjirāmaa enesia. Baribara jāñ ēberāba dadjirāra biē oya ba. Idjira nama zepeḍa mā ume cāi quīrā nūmasia. Mañ carea māra jīgua biasia. ¹⁵ Mā biabara carea idjira dajadaa mūrū pira wāsia. Acāḍadua, idjia jā badara nama beesia.–

¹⁶ Mañbe Joseba jā badara dji wērāba wagasia aba idji quima Potipa diguidaa zebāradaa. ¹⁷ Idji quima jūeside idjia abarida jarasia:

* **38:29** Hebreo bedeadē Paré trāba jara baā “ēdrāida.” † **38:30** Hebreo bedeadē Zará trāba jara

baā “purea ba.” * **39:6** Ababe idjia coidebemadrā crīchabadjia. Josera Egiptodebemaē bērā Potipa itea ne djucara basia idjaba idji ume ne cocara basia. Acādua Genesi 43:32.

–Baa dadji itea enena hebreo nezocara nama zepeda m̄ra biē o quĩrĩā basia. ¹⁸ Baribara m̄ jĩgua biabara carea idjira dajadaa m̄rũ pira w̄sia. Acaɗua, idjia j̄a baɗara nama beesia. ¹⁹ Ba nezocaba m̄ra j̄awā osia.–

Idji quimaba jara ba ũrĩside Potipara bio quĩrũsia. ²⁰⁻²¹ Maā carea Josera jidabipeda preso baɓisia Egiptodebema boroba preso baɓari dede.

Baribara Jose mama preso baɗe bida Ācōrēra idji ume basia. Idjira bio careba basia. Maā carea dji preso baɗada boroba Josera bia unusia. ²² Maā bēra idjia preso beara Jose j̄awaeda jūma baɓia wagamārēā. M̄wā jūma mama oida bara Josebara obibadjia. ²³ Joseba jūma bia o ba bēra dji preso baɗada boroba idjia o bara quĩrācuitaca basia. M̄wā basia Ācōrēra Jose ume ba bēra. Jūma Joseba o bara Ācōrēba bia odjabisia.

40

Cāimocara umé Joseba cawa jarada

¹⁻² Jose preso baside Egiptodebema boro itea umé traja panasidaa. Aba uva ba jue diabada boro basia. Dewarabemada paā obada boro basia. Maā umébemaba Egiptodebema borora bio quĩrũbisidaa. ³ Maā carea dji boroba ādjira idji wagabadarā boro dede preso baɓisia. Josera maā preso baɗada dede basia. ⁴ Dji preso baɗada boroba Josera baɓia maā umébemara aca bamārēā. Mama ādjira dārā preso panesidaa.

⁵ Ewari aba Egiptodebema boroo uva ba jue diabari baɗara, paā obari baɗa siɗa abari diamasi cāimocarasiɗaa. Cāimocaraza ne jara awara beasia.

⁶ Diapededa Jose ādjimaa w̄baraɗe unusia ādjira sopua panada. ⁷ Maā carea Joseba ādjia iwidisia:

–¿Cārē cārēā bārāra sopua pana?–

⁸ Ādjia panusidaa:

–Daiba idi cāimocarapedadara caiba cawa jaraida neē bēra j̄awā sopua pana.–

Maāne Joseba jarasia:

–Aba Ācōrēbara cāimocarara poya cawa jarabiya. Bārāba cāimocarapedadara m̄a nēbaraɗadua.–

⁹ Ara maɗa uva ba jue diabada boro baɗaba idji cāimocarara Josea nēbaraɗasia. N̄wā jarasia:

–M̄a cāimocarade unusia uva j̄acarada m̄ caita nūmaɗa. ¹⁰ Maā uva j̄acarara j̄awate ũbea basia. Maā j̄acarara tucupeda, pōnōpeda, bio zau nūmesia. ¹¹ Maāne nama dai druadebema boro tazada m̄ j̄awaɗe eroɓasia. Maā tazade m̄a uvada barrajupeda dai boroo diasia.–

¹² Maā jaradacarea Joseba n̄wā jarasia:

–Ba cāimocaraba naɗda jara ba: uva j̄awate ũbea baɗa ununaba jara baɗa ewari ũbea. ¹³ Ewari ũbeade Egiptodebema boroba bara idji quĩrāpita tr̄ya baɗa naārā o baɗa quĩrāca wayacusa o bamārēā. M̄wā baɗa waya idjia uva bara jue dia baɗa baɗa naēna o baɗa quĩrāca. ¹⁴ Baɗa bia bebaraɗe m̄ djuburia m̄ra quĩrādoarādua. Ba boroo m̄nebemada jaradua naɗ dedebemada ēdra bamārēā. ¹⁵ M̄ra hebreorā druadebemada jida enesidaa idjaba m̄a ni cārē siɗa oē baɗa nama preso eropana.–

¹⁶ Paā obada boro baɗaba ũrĩ basia Joseba maā cāimocarara cawa jara baɗa. Joseba cawa jaradara bia baɗa bēra idjia jarasia:

–M̄ siɗa cāimocarasia. M̄a unusia m̄ boro ār̄a jamara paā bara beada ũbea eronīda. ¹⁷ Dji ār̄abemane paā cūāda quĩrātanoa eroɓasia nama dai

druadebema boro itea. Baribara cawaēne mañ pañ cūāra ībanaba co duanasidaa.–

¹⁸ Māwā jaradacarea Joseba idjia jarasia:

–Ba cāimocaraba naāda jara āa: mañ jamara ūbea āa ununaba jara āa ewari ūbea. ¹⁹ Ewari ūbeade Egiptodebema boroba āa idji quīrāpita trāya. Baribara āa obāā tubipeda bacuru cūmiane āa su jira āabiya. Maābe āgosoba āa djarara codia.–

²⁰ Ewari ūbea badacarea Egiptodebema boroba idji toda ewari āasridada osia. Dji dromarā itea djicoda waibā obisia. Maāne uva āa jue diabada boro badara, paā obada boro badā sida idji quīrāpita enebisia. ²¹ Maābe uva āa jue diabada boro badara āasia wayacusa idjia naārā o badā quīrāca o āamārēā. Māwā idjia wayacusa uva āa Egiptodebema boroa jue dia āesia Joseba jarada quīrāca. ²² Baribara paā obada boro badara bacuru cūmiane āa su jira āabisia Joseba jarada quīrāca. ²³ Uva āa jue diabada borora bia bedamīna Josera abeda quīrādoasia.

41

Egiptodebema boroba cāimocarada Joseba cawa jarada

¹ Jose poa umé preso badacarea Egiptodebema borora cāimocarasia. Mañ cāimocarade unusia idjira Nilo do icawa nūmada. ² Maāne siete paca biya boreguea quedeada doedaāba odjadapeda pōājārā co duanasidaa. ³ Ādji caidu dewara siete paca mititia caya beada doedaāba odjasidaa. Mañ caya beara dji boreguea bea caita do icawa nūpanesidaa. ⁴ Maāne dji mititia caya beaba dji biya boreguea quedeara cocuasidaa.

Maāne Egiptodebema borora ārāmasia. ⁵ Baribara wayacusa cāipeda cāimocarade unusia trigo āawāāba abaāde siete cāma biya uga beada. ⁶ Maābe unusia dewara trigo āawāāde siete cāma ugaē beada. Maāgara nāūrā jāwārā āmādaū odjabariēba āa nūmaāba jārāzaza āesia. ⁷ Maāne cāma ugaē beaba dji biya uga quedeara cocuasidaa.

Māwā āade Egiptodebema borora ārāmasia. Maāne cawasia idjia ununara cāimocara basida. ⁸ Nurēma diapeda idjia cāimocarada carea cawa crīchaē āesia. Mañ bēā Egiptodebema daubararāda, ne cawa āea sida trācuabipeda idjia cāimocarada ādjia nēbarāsia cawa jaradamārēā.* Māwāmīna ni abaāba poya cawa jaradaē basia.

⁹ Māwā panane uva āa jue diabada boroba Egiptodebema boroa jarasia:

–Mā boro, mā biē osia. Mā ne jaraida badara quīrādoā basia. Idibe quīrānebabaāa. ¹⁰ Ba paā obada boro ume, mā ume bida quīrūpeda daira preso āabisia āa wagabadarā boro dede. ¹¹ Dai preso panasidade abari diamasi daira cāimocarasidaa. Cāimocaraza ne jara awara āesia. ¹² Maāne hebreo cūdrada dai ume basia. Maā hebreora āa wagabada boro nezoca basia. Daiba cāimocarapedadara idjia nēbarāsidaa. Maāne idjia dai cāimocarara umena cawa jarasia. ¹³ Idjia daia jarada quīrāca wārāda māwāsia. āa māra wayacusa āasia mā naēna āa itea o badā quīrāca o āamārēā. Maāne dewarabemara āa beabipeda bacuru cūmiane āa su jira āabisia.–

¹⁴ Maā carea Egiptodebema boroba Josera trābisia. Ara māda preso badada isabe ēdra āasidaa. Josera icara wēpeda, buā tapeda, bia djiopeda Egiptodebema boromaa wāsia. ¹⁵ Maābe dji boroba Josea jarasia:

* **41:8** Daubara. Egiptode daubararā ne cawa āesia. Bedea cawa āesia, ne ununacada obadjidaa, cacua biē beara biabibadjidaa, dau ēsā āesia, idjaba egiptorāba ācōrē quīrāca jābada sacerdoterā basia. Abeda dji dromarāda āesia.

–Māra cāimocarasia, māwāmīna ni abaaba poya cawa jaradaē panāa. Baribara mā ūrīsia bāa cāimocarara cawa jarabarida.–

¹⁶ Joseba jarasia:

–Mā boro, mālgara māduba poya oēa. Bāa cāimocaradara Ācōrēbā cawa jarabiya necai bamārēā.–

¹⁷ Egiptodebema boroba Josea jarasia:

–Māa cāimocarasia māra Nilo do icawa nūmada. ¹⁸ Maāne siete paca biya boreguea quedeada doedaaba odjadapeda pōājārā co duanasidaa. ¹⁹ Adjī caidū dewara siete paca mititia caya beada doedaaba odjasidaa. Naā Egipto druade māa unucāa paca jācua mititia beada. ²⁰ Maā paca mititia caya beaba dji naārā odjapedada boreguea beara cocuasidaa. ²¹ Dji caya beaba dji boreguea quedeāra cocuapedadamīna ara māwā bio caya panesidaa adjī naārā panana quīrāca.

Maāne māra ālāmasia. ²² Baribara māra waya cāimocarasia. Unusia trigo bawara abaa de siete camā biya uga beada. ²³ Maāare unusia trigo bawara de siete camā ugaē beada. Maālgara nāūrā jāwālā āmādaū odjabariareba tā nūmaba jārāzaza beasia. ²⁴ Maāne ugaē beaba dji uga quedeāra jūma cosidaa. Māa maā cāimocaradara daubararāa jarasia. Māwāmīna poya cawa jaradaē basia.–

²⁵ Maāne Joseba Egiptodebema boroa jarasia:

–Mā boro, maā cāimocara umēba abarida jara bāa. Ācōrēba sāwā oida bāa unubisia. ²⁶ Dji siete paca bia quedeaba jara bāa siete poa codidebema aduba eropananida. Dji siete trigo camā uga quedeā bida abari quīrāca jara bāa siete poa codidebema aduba eropananida. ²⁷ Baribara dji siete paca mititia caya bea adjī caidū odjapedadaba jara bāa siete poa jarrabada zeida. Dji siete trigo camā ugaē beaba abarida jara bāa. Maā camara nāūrā jāwālā āmādaū odjabariareba tā nūmaba jārāzaza beasia. Maāba jara bāa siete poa jarrabada zeida.

²⁸ Mā boro, Ācōrēba bāa unubisia idjia oida māa jara bā quīrāca. ²⁹ Siete poa naā Egipto druade codidebemara aduba eropania. ³⁰⁻³¹ Maāare siete poa naā Egiptode jarrabada zeya. Maā jarrabara bio dārāi bēra egiptorāba dji aduba eropana ewarira abeda quīrādoadia. Maāne codidebema naā druade bāra jōya. Dji aduba eropanananebemada ni maārī bida neē baya.

³² Bāa barima umē cāimocaradaba jara bāa Ācōrēba dārāēne wārāda māwā oida.

³³ Maā bēra, mā boro, bāa ēberā crīcha cawa bāda jarapeda bāida bāa naā Egipto druara acā bamārēā. ³⁴⁻³⁵ Maāare jūma naā Egipto druade trigo wagabada bororāda bacuaida bāa. Siete poa aduba eropana ēberārāba ewabada ebemada maā bororāba maārī wagadida panāa. Ē juesuma ewabada za aba wagadida panāa. Māwā odida panāa puru beaza. Adjīa wagapedadara bāabara cawa jaraya sāwā jedeida. ³⁶ Māwā osira siete poa jarraba zebara de trigora waga eropania naā Egipto druadebemarā quīnirānamārēā.–

Jose Egiptodebema boroare beda

³⁷ Maā crīchara Egiptodebema boroba, dji dromarā bida bio bia ūrīsidāa.

³⁸ Dji boroba adjirāa jarasia:

–Ācōrē Jaureda naā ēberā ume bāa. Dadjirāba dewara ēberāda idji quīrāca ununaēa.–

³⁹ Ara māda idjia Josea jarasia:

–Ăcôrēba bġa maġra cawabisia. Bġ quġrāca crġcha cawa bġra neġa. ⁴⁰ Maġ carea mġa bġra dji dromarā boroda bġya. Bġa jarabġrġa jūmarāba ġjā odia. Ababe mġdrġ bġ cāyābara dji dromara baya. ⁴¹ Mġa jūma naġ druadebemara bġ ġawaeda bġbġrġa.–

⁴² Maġne Egiptodebema boroba idji sēyā bara bġ sortijada Jose ġawade wēġju bġsia Joseba dji boro trġneba jūma poya o bamārēā. Dji biara bġ lino oda djioda, oro oda carena sida Josea ġābisia. ⁴³ Maġbe idji carretade badopeda Josera idjiare dewara carretade pġrrġa edesia. Wābġdade idji wagabadarāda Jose na wābibadjia nāwā ġġua jaradāmārēā: “ġChġrāne cobeadaġua!”† Māwā Egiptodebema boroba jūma Egipto druara Jose ġawaeda bġsia.

⁴⁴ Maġbe idġia Josea jarasia:

–Mġra jūmarā boroa, baribġrġ jūma naġ druadebemarāra bġ ġawaeda beadia. Ĥdjirāba bġa iwididaē ni cārē sida ocara panġa.–

⁴⁵ Egiptodebema boroba Jose trġra bġsia Zapnat-panea.‡ Maġ awara wērā Asena abadada Josea diasia idji quġma bamārēā. Maġ Asenara Potipera cau basġa. Potiperara Oġ purude ġmādaūa bia bedeabadarā sacerdote basġa. Māwā Josera jūma Egipto druade dji dromada besia.

⁴⁶ Egiptodebema boroba Josera dji dromada bġside idjira treinta poa basia. Josera dji boroma badada jūma Egipto druade pġrrġa wāsia. ⁴⁷ Maġbe siete poa ne jūmada bia zauda bērā codidebemara aduba nūmasia. ⁴⁸ Maġ siete poade Egipto druade ewapedadadebemada Joseba waga bġbisia. Puruza dji puru caita ewapedadara maārġ waga bġbisia. ⁴⁹ Māwā trigora waibġa waga basġdaa. Pusa ġbġ quġrāca Ĥdjirāba waibġa waga eropanasġdaa. Maġ bērā juacha pananada idu bġsġdaa.

⁵⁰ ġarraba ewari zei naēna Joseba idji quġma Asena ume warrarāda umē unusia. Asena zeza Potiperara Oġ purude ġmādaūa bia bedeabadarā sacerdote basġa. ⁵¹ Idji warra iwina tosidade Joseba nāwā crġchasia: “Ăcôrēba jūma mġ bia mġga badara, mġ ēberārā sida quġrādoabisia.” Māwā idji warra iwinara trġ bġsia Manase.§

⁵² Dewarabema warra tosidade Joseba nāwā crġchasia: “Mġ biē bada druade Ăcôrēba mġa warrarāra unubisia.” Māwā dji warrara trġ bġsia Epraġ.*

⁵³⁻⁵⁴ Siete poa Egipto druade aduba zau nūmana jōnacarea siete poa ġarrabada zesia Joseba jaradā quġrāca. Druaza ġarrabara wāsia. Baribġrġ egiptorāba codira eropanasġdaa. ⁵⁵ Māwā bġde egiptorāba codi carea erobeada sida jōsia. Maġ bērā Ĥdji boromaa codira iwidide wāsidāa. Ĥdji boroba jūmarāa jarasia:

–Josemaa wānadua. Idġia jarabġrġ quġrāca odadua.–

⁵⁶ ġarraba Egipto druade zeside Joseba trigo wagabada dera jūma ewabicuasġa. Maġbe trigora egiptorāa nēdobuebadġia, ġarrabara wārāda jūma Egipto druade zeda bērā. ⁵⁷ Maġ awara druazabemada Josemaa trigo nēdode zebadjġdaa ġarrabara jūma druaza wāna bērā.

† **41:43** Chġrāne cobeadaġua. Maġrġa hebreo bedeā cawa beaba cawadaē panġa. ġcġrġmaarā egiptorā bedeāa. Naġrġā crġchada ġaraisicada: “ġĤyā wānadua dadġirā boro zebġrġ bērā!” wa “ġdadġirā boro nezoca dromada zebġrġa!” wa “ġquġrācuġta ūrġnadua!” ‡ **41:45** Zapnat-panea. Maġ trġba egiptorā bedeade ġara bġa “Ăcôrēra bedeabaria; idjira zocai bġa.” § **41:51** Hebreo bedeade Manase trġba ġara bġa “quġrādoabi.” * **41:52** Hebreo bedeade Epraġ trġba ġara bġa “warra unubġda.”

42

Jose djabarāba trigo nēdode wāpedada

¹⁻² Mañ ewaride Jose zeza Jacobora wadi Canaaļ druade babadjia. Jacoboba cawasia Egipto druade trigora baraada. Mañ bēra idji warrarāa nāwā jarasia:

–Māa ūrisia Egiptode trigora baraada. ¿Cārēda jāa panā? Jāmaa nēdode wānadua dadjirāba codi carea. Māwā dadjirāra jarrababa beudaēa.–

³⁻⁴ Ara maļda Jose djabarāra Egiptodaa trigo nēdode wāsidaa. Jacoboba Jose djaba Benjamiāra diabueē basia, wayada bēra Benjamiāra beuida. Mañ bēra Jose djabarāra diebe wāsidaa.

⁵ Israel warrarāra dewara ēberāra ume trigo nēdode wāsidaa, jūma Canaaļ druade jarrabara zeda bēra. ⁶ Maļne Josera Egipto druade dji droma basia. Idjiabarā jūma druazabemarāa trigora nēdobuebadjia. Māwā bāde Jose djabarāra jūēsidaa. Jūēnapēda Jose quīrāpita wayadeba egorode barru copanesidaa. ⁷⁻⁸ Joseba idji djabarā unuside cawasia ādjida māwā panāda baribarā adua bā quīrāca besia. Idji djabarāba idjira cawadaē basia. Maļne Josera ādji ume quīrū bā quīrāca bedeasia. Iwidisia:

–Bārāra ¿sāmaļba zebāda?–

Ādjia panusidaa:

–Canaaļ druadeba trigo nēdode ze panā.–

⁹ Maļne Joseba quīrānebasia ādjidebema cāīmocaradada.* Mañ bēra jarasia:

–jBārāba dairā sāwā poyadi cawaya acāde ze panā!–

¹⁰⁻¹¹ Ādjia panusidaa:

–jMāwāēa, dai boro! jDaira maļ carea nīnaēa! Dai bā nezocarāra jipa beaa. Daira jūmaena abari zezadebema. Daiba trigodrā nēdode ze panā.–

¹² Joseba jarasia:

–jSewaa! Bārāba dairā sāwā poyadi cawaya acāde ze panā.–

¹³ Ādjirāba panusidaa:

–Dai bā nezocarāra wārāda abari zezadebema. Daira doce djabarā panasidaa. Baribarā dai djaba tēābemara dai zeza ume Canaaļ druade besia. Maļne aba nēbasia.–

¹⁴ Joseba jarasia:

–Māa jarada quīrāca ebuda bāa bārāba acāde ze panāda dairā sāwā poyadi cawaya. ¹⁵ Baribarā māa acāya bārāba jara panāra wārā cawaya. Dai Egiptodebema boro trāneba māa wārāneba jaraya bārāra namabemada ēdrādaēa aba bārā djaba tēābemada namaa zebārādaa. ¹⁶ Bārānebemada aba wābiadua bārā djaba tēābemada enemārēā. Maļmisa waabemarāra nama preso panenia. Idjida zeibarā, māa cawaya bārāba jara panāra wārāda. Idjida zeēbarā, dai Egiptodebema boro trāneba māa wārāneba jaraya bārāra bedeade pananida dairā sāwā poyadi cawaya acāde ze panā carea.–

¹⁷ Ara maļda Joseba ādjira ewari ūbea preso basia. ¹⁸ Ewari ūbea babārāde Joseba ādjia jarasia:

–Māa Ācōrēra waya bāa. Mañ bēra bārāba nāwā odibarā, māa beabiēa.

¹⁹ Bārāda wārāda ēberā jipa beabarā, nama bārānebemada aba preso beya. Maļne waabemara bārā diguidaa trigo diade wānadua bārā ēberārāba codamārēā. ²⁰ Baribarā bārā djaba tēābemara enenadua. Māwā māa cawaya bārāba jara panāra wārāda. Māwā odaēbarā, bārāra beuidā.–

Ādjirāba maļ bedeara iāsidaa. ²¹ Māwā panāne ājdjiduba jara duanesidaa:

* 42:9 Genesi 37:4-9.

–Wārāda dadji djaba Joseda biē osidaa. Dadjirāba unusidaa idji biē orānamārēā dadjirāa bedea djuburia bāda. Māwāmīna dadjirāba ījānaē basia. Maā carea nama bia mīga panāa.–

²² Maāne Rubeāba jarasia:

–Maā carea mīa bārāa jarasia idjira biē orānamārēā, māwāmīna bārāba ījānaē basia.† Idji beapedada carea idibara Ācōrēba dadjira cawa obara.–

²³ Maāne Josera egiptorā bedeaē ādji ume bedea basia. Idjia jarabara dewaraba ādjia jarabadjia hebreo bedeaē. Maā bēra adua panasidaa ādjia jara panara Joseba jūma ūrī bāda. ²⁴ Ādjia biē opedadebema bedea panā ūrīside Josera iduba āyā wāpeda jīasia. Māwā bāpeda waya poya bedeaasia. Maābe ādji ume bedeaē wāpeda Simeoāda jidabisia preso bēmarēā. Ara maāda ādjia acā panāne Simeoāra jatabisia.

²⁵ Maābe Joseba idji nezocarāa jarasia idji djabarāba trigo nēdopedadaba ādji sacora biracuadamārēā. Maāne ādji parata sida waya sacoa bācuabisia. Maā awara Joseba diabisia ode ne coādamārēā. Ara maāda idji nezocarāba māwā osidaa. Baribara parata ādji sacoa bāpedadada Jose djabarāba adua panasidaa.

²⁶ Maābe Jose djabarāba trigora ādji burro āra bācuadapeda wābarasidaa.

²⁷ Wābādade ota cānima jūesidaa. Maābe abaaba idji burro ne cobi carea saco ewabārade idji paratara eda cobāda unusia. ²⁸ Dauperapeda idji djabarāa jarasia:

–Mā paratara jēda diasidaa. Za mā sacode eda cobāa.–

Maā carea jūmarāda dauperasidaa. Ne wayaaba ure duanāne nāwā jarasidaa:

–ZCārē cārēā Ācōrēba dadjira jāwā o bā?–

²⁹ Canaaā druade ādji zeza Jacoboma jūēnapeda ādji Egipto druade sāwāpedadara jūma nēbarasidaa. Nāwā jarasidaa:

³⁰ –Jāā druadebema ēberā dji droma bāba daia quīrūbideba nāwā jarasia: “Bārāba dairā sāwā poyadi cawaya acāde zesidaa.” ³¹ Baribara dairāba jarasidaa māwā oēi carea ze panāēda, ātebara ēberā jipa beada. ³² Idjaba jarasidaa dairāra abari zeadebemada doce djabarā panasidaa. Jarasidaa abara nēbasida, abara dai zeza ume Canaaā druade bāda. ³³ Maāne jāā dji dromaba dairāa jarasia:

“Nāwā cawaya bārāra ēberā jipa beada: bārā djabarānebemada aba mā ume amenapeda trigora ededadua bārā ēberārā jarra quēdeaa cobidi carea. ³⁴ Maābe bārā djaba tēābemara mīmaa enenadua mīa cawai carea bārāra jipa beada. Māwā mīa cawaya bārāba wārāda acāde zedaē panāda dairā sāwā poyadi cawaya. Māwā osidara mīa bārā djabara jēda diaya. Idjaba nāā druade bārāba quīrābādada poya nēdodia idjaba nēdobueā.”–

³⁵ Māwā nēbarādepada ādji sacco ērācuabādade sacco ādji paratara eda cobeada unusidaa. Maā unubādade ādji zezara, ādjirā sida bio dauperasidaa.

³⁶ Maā carea ādji zeza Jacoboba jarasia:

–Bārāba māra warra neē obādaa. Joseda idjaba Simeoā sida neēa. Maā awara Benjamiā sida jāmaa ede quīrāā panāa. Maāneba mādra bia sopua unū bāa.–

³⁷ Maāne Rubeāba jarasia:

–Zeza, mīa Benjamiāra waya bāmaa eneya. Eneēbara, mā warrarāda umē beaida bāa. Mīa idu Benjamiāra edebidua. Wārāda waya jēda eneya.–

³⁸ Māwā jaradamīna Jacoboba jarasia:

† 42:22 Genesi 37:21-30.

–Mā warrara bārā ume diabueēa. Idji djaba arara beuda bēā aba idjidra bāa. Idjida ode beuibarā, bārāba māra sopuaba beadia.–

43

Jose djabarāba Benjamiā Egiptodaa edepedada

¹ Māwā panane Canaañ druade jarrabara wetara zesia. ² Mañne ādjia trigo Egipto druade nēdopedadara jūma cosidaa. Mañ bēā ādji zeza Jacoboba jarasia:

–Wayacusa Egiptodaa trigo nēdode wānadua.–

³ Baribarā Judaba panusia:

–Jāñ ēberāba daia ebuda jarasia: “Bārāra māmaa zecara panāa, bārā djaba tēābemada enenaēbarā.” ⁴ Mañba, zeza, dai djaba tēābemara bāa dai ume diabueibarā, dairā trigo nēdode wānia. ⁵ Baribarā dai ume diabueēbarā, poya wānaēa jāñ ēberāba jarada bēā: “Bārāra māmaa zecara panāa, bārā djabada enenaēbarā.”–

⁶ Mañne Jacobo Israel abadaba iwidiisia:

–Bārāba žcārē cārēā mañ ēberāa jarasida dewara djabada eropanāda? Mañ jarapedadaba māra biē osidaa.–

⁷ Ādjirāba panusidaa:

–Jāñ ēberāba daia bio iwidiisia daidebemada, dai ēberārānebema sida. Nāwā iwidiisia: “Bārā zezara žwadi bāca? Bārāba ždewara djabada eropanāca?” Mañ bēā daiba idjia wārāda jarasidaa. Daiba adua panasidaa idjia jaraida dai djaba ededamārēā.–

⁸ Mañne Judaba idji zeza Israelea jarasia:

–Bāa Benjamiāda mā ume diabueibarā, dairā ara nawena trigo nēdode wābarādia. Wānaēbarā bāda, daida, dai warrarā sida jūma quiniā.

⁹ Māabarā Benjamiāra wagaya. Māa idjira enepeda wayacusa bā quīrāpita bāēbarā, māda bedede beya aba mā beubarādaa. ¹⁰ Daida nama jācua dārānaē pananabara, Egiptodaa barima umē wānoacasidaa.–

¹¹ Mañne dji zeza Israelba panusia:

–Wārāda Benjamiāda ededida panabarā, nāwā odadua. Dadjirā ējūānebema ne biara beada bārā sacode bādapeda mañ ēberāa diade wānadua. Balsamo nēārāda, urrajōda, mirra querada, dewara quera tūāpa beada, pistacho bacuru tada, almendra sida maārī diadadua. ¹² Parata sida waibarā ededadua dji parata bārā sacode zedara jēda diadi carea. Āibērā quīrādoā eda bāsidaa. ¹³ Bārā djaba tēābema sida mañ ēberāmaa isabe ededadua. ¹⁴ Māa quīrā bāa Ācōrē ne jūma poya obariba bārāra quīrā djaburīaida mañ ēberāba bārā djaba jāma preso bāra, Benjamiā sida idu jēda zebimārēā. Baribarā idu zebiēbarā māra warra neē beya. Māwā warra neē beibarā, māwā baya.–

¹⁵ Ara māāda ādjirāba nebiada pedapeda Egiptodaa wābarāsidaa. Ādjia parata naēna edepedada cāyābara waibarā edesidaa. Benjamiā sida edesidaa. Jūēnapeda Josemaa wāsidaa.

¹⁶ Joseba Benjamiā ādji ume unuside idji nezocarā boroa jarasia:

–Nañ ēberārāra mā diguidaa ededua. Mañbe pacada beapeda ne djudua ādjirāra nane umatipa mā ume ne codi bēā.–

¹⁷ Ara māāda dji nezocarā boroba Joseba jarada quīrāca osia. Dji djabarāra Jose dedaa edesia. ¹⁸ Wābādade Jose djabarāra daupera panā bēā nāwā jara panasidaa:

–Naārē zesidade parata dadji sacode bapedada carea jāwā idji diguidaa edebibara. Idjia jaraya dadjia maḷ paratara drasidada. Maḷ carea dadjira jidabiya idji nezocarāda beadamārē. Dadjirā burro sida jāriya.–

¹⁹ Jose dede eda wābadade dji nezocarā boro caita wānapeda idji ume bedesidaa. ²⁰ Ādjia nāwā jarasidaa:

–Dai boro, dairā naārē ze panasidade wārā arada trigo nēdode ze panasidaa. ²¹⁻²² Dai jēda wāsidade ota cānima jūesidaa. Mama dai sako ewabadade trigo nēdopedada paratada jūma daucha dairā sacozā eda bāda unusidaa. Dairāba adua panā caiba maḷ paratara eda bāsida. Jūma maḷ paratara daiba jēda enesidaa diadi carea. Maḷ awara daiba paratara enesidaa wayacusa trigo nēdodi carea.–

²³ Dji nezocarā boroba panusia:

–Jūmawāyā crīcharānadua. Dauperarānadua. Bārāba parata diapedadara mā edapeda mā boroa diasia. Bārāba, bārā zezaba ījā bā Ācōrēba maḷ paratara bārā sacode bāsia.–

Maḷbe idjia Simeōl preso bādada ādjimaa enesia. ²⁴ Enepeda ādjirāra Jose dede eda edesia. Idjia baidoda diasia ādji jirū sagadamārē. Ādji burro sida ne cobigasias. ²⁵ Māwā panāne cawasidaa ādjira Jose dede ne codida. Jose umatipa zeida jā panamisa ādjia nebia enepedadara edasidaa Josea diadi carea.

²⁶ Jose diguida jūēnacarea ādjirāba nebia enepedadara idjia diasidaa. Maḷne wayaadeba idji quīrāpita egode barru copanesidaa. ²⁷ Joseba ādjia iwīdisia sāwā panā cawaya. Maḷ awara iwīdisia:

–Bārā zezara ħbia bāca? ħDrōāra wadi bāca?–

²⁸ Ādjirāba panusidaa:

–Dairā zeza bā nezocara bia bāa. Idjira wadi bāa.–

Maḷne wayaadeba ādjira barru copanesidaa.

²⁹ Joseba acabara de idji djaba ara Benjamiāda unupeda nāwā jarasia:

–Bārā djaba tēābema māa jarapedadara ħnaḷgāca?–

Maḷbe Benjamiāa jarasia:

–Mā warra, Ācōrēba bāra carebaya.–

³⁰ Idji djaba arada ununa bēā Josera bāsridaba so borequeasia. Ara māda dji edaara bā dejāne iduba jīāne wāsia. ³¹ Jīā bapeda so zareadacarea quīrā sagapeda waya ādjimaa zesia. Maḷbe jarasia:

–Daiba codira enenadua.–

³² Ara māda dji nezocarāba enesidaa. Joseba coira awara bāsidaa, dji djabarāba codi sida awara bāsidaa, idjaba Josema ne cobada egiptorāba codi sida awara bāsidaa. Māwā osidaa egiptorāra hebreorā ume ābaa ne cocara panā bēā. Egiptorāmarā māra cadjiruaa. ³³ Maḷne Joseba idji djabarāba chūmebisias dji nabemaneba aba dji tēābemanaa. Maḷ carea idji djabarāba cawa crīchadaē panāba abarica dji quīrā acā duanesidaa. ³⁴ Maḷne Jose itea diapedada djicodibemada ādjiza jedecabisia, baribara Benjamiāa waibāra diabisia. Māwā jedecadapeda ādjira Jose ume bāsrida ne codruasidaa.

44

Jose taza

¹ Māwānacarea Joseba idji nezocarā boroa jarasia:

–Naḷ ēberārā sacora trigoba biracuadua. Ādji parata sida ādji sacozā eda bācuadua. ² Maḷbe mā taza parata odada dji tēābema sacode trigo nēdoda parata ume bādua.–

Ara maḵda dji nezocarā boroba Joseba jarada quĩrāca osia. ³ Nurēma āsabodode Jose djabarāra ādji burrode idu wābisidaa. ⁴ Ādjira purudeba wadi tḵmḵ wāē panḵne Joseba idji nezocarā boroa jarasia:

–Jāḵ ēberārā caidu wādua. Jidade wāsira nāwā jaradua: “¿Cārēneba mā boroba bārāra biē oda bēā bārāba jāwā idjira biē osida? ¿Cārē cārēā bārāba idji taza parata odara drḵasida? ⁵ Jāḵ tazade mā borora ne dobaria. Idjaba abari tazadeba ne cawaiē beara cawabaria. Bārāba opedadara biē ḵḵa.”–

⁶ Ara maḵda caidu wāsia. Jidade wāpeda Joseba jarabidara jarasia. ⁷ Maḵne dji djabarāba jarasidaa:

–¿Cārē cārēā dadji boroba māwā jara ḵḵ? Dairāra ne drḵadacaa. ⁸ Acḵdua, parata dai sacode badada daiba ununapeda Canaaḵ druadeba jēda enesidaa. Māwā daiba jipa osidabḵḵḵ ¿cārē cārēā ḵḵ boro paratara wa oro sida drḵadi? ⁹ Bḵḵ maḵ tazada dairā sacode unuibḵḵḵ dji erobḵara beuida ḵḵa. Maḵ awara dairāra ḵḵ boro nezocarāda beadia.–

¹⁰ Maḵne Jose nezocarā boroba jarasia:

–Bia ḵḵa, māēteara bārāba jara panḵ quĩrāca oya. Dji ne drḵadara mā nezoca baya, baribḵḵḵ waabemara bedea neē beadia.–

¹¹ Ara maḵda ādji sacora burrode jḵ beada ērḵnapeda egode ḵḵasidaa. Maḵbe ādjiza ewacuasidaa. ¹² Ewacuapedadacarea Jose nezocarā boroba jḵḵḵ wāsia dji nabema djaba sacodeba aba dji tēābema sacodaa. Maḵne tazara dji tēābema Benjamīḵ sacode unusia. ¹³ Ara maḵda sopuadeba dji djabarāba cacuade jḵ panḵa cūētacuasidaa. Maḵbe ādji sacora wayacusa ādji burrode ḵḵacuadepeda jēda purudaa wāsidaa.

¹⁴ Jose wadi diguida ḵḵde Judara dji djabarā sida idjima jūēsidaa. Ādjirāra ne wayaadeba idji quĩrāpita egode ḵarru copanesidaa. ¹⁵ Maḵbe Joseba ādjirāra jarasia:

–Bārāba ¿cārē cārēā mā tazara jāwā drḵasida? ¿Bārāba adua panḵa ne cawaiē beada māa cawabarida?–

¹⁶ Judaba panusia:

–Dai boro, ¿cārēda jaradi? ¿Sāwā jaradi दौरa bedede panḵēda? Jūma daiba biē opedada carea Ācōrēba cawa obḵḵḵḵ. Dairāra ḵḵ jḵwaeda panḵa. Bḵ nezocarā badia, idjaba ḵḵ taza drḵa erobada sida ḵḵ nezoca baya.–

¹⁷ Maḵne Joseba jarasia:

–Mā māwā oēa. Dji taza drḵa erobadadrḵ mā nezoca baya. Waabemara necai wānadua bārā zezamaa.–

¹⁸ Maḵbe Judara Jose caita wāpeda jarasia:

–Mā boro, mā ume quĩrūrādua. Bḵra Egiptodebema boro quĩrāca ḵḵmīna mā quĩrā djuburia ḵḵ ume idu bedeadidua. ¹⁹ Dai naārā zesidade bḵa iwidisia दौरa zeza bara panḵ cawaya idjaba djaba bara panḵ cawaya. ²⁰ Maḵne daiba panusidaa zeza drōā quiruda eropanḵda idjaba djaba cūdra ḵḵda aba eropanḵda. Maḵ warrara dai zezaba drōā ḵḵde unusia. Idji djaba arada beusia. Ādji papadebemara ababe idjidrḵ ḵḵa. Idjira dai zezaba bio quĩrīā ḵḵa.

²¹ Idjaba ḵḵa daia jarasia, “Maḵ warrara enenadua māa unui carea.”

²² Baribḵḵḵ daiba bḵa jarasidaa maḵ warrara dji zeza ḵḵmaḵba āyā wācara ḵḵda. Āyā wāibḵḵḵ dji zezara sopuaba beuyada asidaa. ²³ Maḵne ḵḵa daia jarasia: “Bārā djaba tēābemada bārā ume zeēbḵḵḵ, bārāra mīmaa wayacusa zecara panḵda.”

²⁴ Maḵbe dairāra dai zezama jūēnapeda ḵḵa jaradara jūma nēbḵḵḵasidaa.

²⁵ Dārābḵḵḵde dai zezaba jarasia: “Waya trigo nēdode wānadua.” ²⁶ Maḵne

dairāba idjía jarasídaa: “Dairāra poya wānaēa. Ababe dai djaba tēābemada dai ume wāibara wānia. Idjida dai ume wāēbara, jāā ēberāmaa wācara panāa.”

²⁷ Mañne māl zeza ba nezocaba daia jarasia: “Bārāba cawa panāa māl wērāba warra umēbe māa to diasida. ²⁸ Abara nēbasia. Mañ ewarideba ātaa waa unuē ba bēra mālmaara animarāba beapeda cobuesia. ²⁹ Mañ bēra idji djaba arada ededapeda beuibara, bārāba mālra sopuaba beadia.”

³⁰⁻³¹ Dairā boro, dji cūdra carea dai zeza wadi ba. Mañ bēra mālra dji cūdra neē māl zezamaa wāsira mañne idji warrada unuēbara māl zezara beuya. Māwā dai ba nezocarāba dai zeza drōā bara sopuaba beadia. ³² Māl ba nezocaba māl zezaa wārāneba jarasia dji cūdrara waya eneida. Māa jarasia: “Zeza, māa waya bamaa eneēbara, ba quīrāpita mālra bedede baya aba māl beubarādaa.” ³³ Mañ bēra māa bāa bedea djuburiaya dji cūdrabari mādra nama erobemārēā ba nezoca bai carea. Mañne dji cūdrara idji djabarā ume idu wābidua. ³⁴ ¿Sāwā māda dji cūdra neē māl zezamaa wāi? Māl zeza sopuaba biē ba da unu quīrāē ba.–

45

Joseba ara idjida cawabida

¹⁻² Mañ bedea ūrībara de Josera so borequea nūmesia. Waa poya droaē bēra jūma idji nezocarā arima beaa jīgua jarasia:

–jūma dajadaa wānadua!–

Ara māda wāsidaa. Ababe idji djabarāda idji ume panesidaa. Māwā panāne Josera bio jīasia. Mañ jīābira idji nezocarā dajada panāba ūrīsidaa. Mañ awara idji jīānanebemada Egiptodebema boro dede panabadarāba ūrīsidaa. Jīānacarea Joseba idji djabarāa cawabisia idjida māwā ba da. ³ Nāwā jarasia:

–Mālra Josea. ¿Māl zezara wadi ba ca?–

Mañne idji djabarāba poya panunaē basía bio dauperasida bēra. ⁴ Mañ carea Joseba ādjía jarasia:

–Māl caita zedadua.–

Ara māda Jose caita wāsidaa. Mañne Joseba ādjía jarasia:

–Mālra bārā djaba Josea, bārāba nēdobuepedadaa Egiptodaa ededamārēā.*

⁵ Barībara sopuarānadua. Bārāba mālra nēdobuepedadamīna jūmawāyā crīcharānadua. Ācōrēbara mālra nama bārā na diabuesia ēberārā beudidebemada ēdra edamārēā. ⁶ Poa umē babāra jarraba zedada. Idjaba wadi poa juesuma māwā baya. Mañne poya ne udaeā ni ewadaēa. ⁷ Ācōrēba mālra bārā na diabuesia bārā ēberārā na ējūāne jūma beurānamārēā. Mālra nama basia bārāra beudidebemada ēdra edamārēā. ⁸ Bārāba mālra namaa diabuedaē basía, ātebara Ācōrēbara mālra diabuesia. Idjiabara mālra basia Egiptodebema boroa crīcha diabarida bamārēā, idji dedebema boroda bamārēā, idjaba Egipto druade dji dromada bamārēā. ⁹ Jāābe bārāra isabe wānadua māl zezamaa. Idjía nāwā jaradadua:

“Ba warra Joseba nāwā jara ba: Ācōrēba mālra Egiptodebema boroare basia. Māmaa isabe zedua. Dārārādua. ¹⁰ Zepeda Goseā ējūāne beya. Māwā bara, ba warrarā sida, ba wiuzaquera sida māl caita duanania. Ba animarā beara, jūma ba eroba sida enedua. ¹¹ Māa bara mama ne cobi baya, wadi poa juesuma jarraba bai bēra. Māwā bara, ba ēberārāra, ba animarā sida jarrababa beudaēa.”

* 45:4 Genesi 37:12-36.

¹² Bārāba, māl djaba Benjamiāl bida bādji dauba unu panla wārāda mālāda bārā ume māvā bedea bāda. ¹³ Māl zezaa jaradadua mālra naāl Egipto druade dji dromada. Bārāba unupedada sida jūma māl zezaa jaradadua. Isabe wānapeda māl zezara namaa enenadua.–

¹⁴ Małbe idji djaba Benjamiāl ume ojūnapeda jīāsidaa. ¹⁵ Māvānacarea Joseba waabema djabarāra uridarrade isōcuapeda jīāsia. Małbeba idji djabarāra idji ume bedesidaa.

¹⁶ Egiptodebema boro dede panabadaba ūrīsidaa Jose djabarāra zesidada. Dji boroba, dji droma bea bida małnebemada bia crīchasidaa. ¹⁷ Mał carea dji boroba Josea jarasia:

–Ba djabarāa jaradua: “Bārā animarā lrl ne ataubidapeda Canaał druadaa wānadua. ¹⁸ Małbe bārā zezara, bārā ēberārā sida mālma enenadua. Māa bārāa Egipto druade ējūā biara bāda diaya. Bārāba naāl druadebema dji biara bāda codia.” ¹⁹ Idjaba ba djabarāa jaradua nama Egiptodeba carretada edecudadamārēā ādji warrarā, ādji wērārā, bārā zeza sida enenamārēā. ²⁰ Mał awara jaradua ādjia erobeara becuadamārēā, Egiptodebema ne biara bāda jūma ādjide bai bēā.–

²¹ Israel warrarāba māvā osidaa. Egiptodebema boroba jarada quīrāca Joseba ādjia carretara diacuasida. Ādjia ode codi sida diasida. ²² Ādjiza cacuađe jlbada djiwidida aba aba diacuasida. Bariba Benjamiāa cacuađe jlbadaa juesuma diasida. Parata torro sida tresciento diasida. ²³ Idji zeza itea Egiptodebema ne bia quedeada die burrode diabuesida. Mał awara die burro wērāne trigoda, pałda, idji zebalade coi sida diabuesida. ²⁴ Małbe idji djabarāra wābigasida. Ādji wābladade Joseba ādjia jarasia:

–Ode ijararānadua.–†

Jacoboba Jose zocai bāda cawada

²⁵ Małbe Egiptodeba wānapeda Canaał druade ādji zeza Jacoboma jūēsidaa. ²⁶ Jūēnapeda ādjia Jacoboa jarasidaa Josera wadi zocai bāda idjaba idjira Egiptodebema boroare bāda. Bariba Jacoboba cawa crīchaē basia. Małgara jīāē basia. ²⁷ Małne ādjirāba Joseba jaradara jūma nēbarasidaa. Mał awara Jacoboba unusia Joseba carreta diabuecuadada idji ededamārēā. Mał unubalade Jacobora sobiasida. ²⁸ Jacobo Israel abadaba jarasia:

–Ara nałba bia bāa. Māl warra Josera wārāda wadi zocai bāa. Māl beui naēna idji acalade wāya.–

46

¹ Ara małda Jacobo Israel abadara wāsia jūma idjia eroba bara. Wābalade Beersebāde jūēsia. Mama idjia animarāda idji zeza Isaba jīā bāda Ācōrēa babue diacuasida. ² Mał diamasi Israelba cāimocara quīrāca ūrīsia Ācōrēra idji ume bedea bāda. Ācōrēba trāl jarasia:

–Jacobo, Jacobo.–

Jacoboba panusia:

–Mālra nama bāa.–

³ Ācōrēba jarasia:

–Mālra ba zezaba jīā bāda Ācōrēa. Wayarādua Egiptodaa wāi carea. Jāma māl puru waibāda bādeba yōbiya. ⁴ Mālra ba ume Egiptodaa wāya. Małbe bādeba yōbdarāra jēda eneya. Idjaba ba beubalade Josera arima bayā.–

† 45:24 Alcala crīcha panla ādjira ijaradida Joseba Benjamiāa waibāara diada bēā. Idjaba alcala crīcha panla ādjira ijaradida Jose nēdobuepedada carea.

⁵ Ara maŕda Jacobora Beersebádeba wásia. Egiptodebema boroba carreta diabuecuadade Jacobo warrarába idjira, ádji warrarára, ádji quimará sida edesidaa. ⁶ Jacoboba idji warrará bida ádji animará beara idjaba jüma ádjia Canaaŕ druade edapedada sida Egiptodaa edesidaa. ⁷ Jacoboba idji warrarára, idji caurára, idji wiuaquerára, idji áizakerá sida Egiptodaa jüma edesia.

Jacobo ēberārā Egiptodaa wāpedada

⁸ Jacobo Israel abada warrará Egiptodaa wāpedadara naŕgārā basía:

Jacobo warra iwina Rubeŕda wásia. ⁹ Rubeŕba edesia idji warrará Hanoc, Palú, Hezroŕ, Carmi sida.

¹⁰ Jacobo warra Simeoŕ sida wásia. Simeoŕba edesia idji warrará Jemuel, Jamíŕ, Ohad, Jaquíŕ, Zohar, Saul sida. Saulora cananeo wērāba toda basía.

¹¹ Jacobo warra Levi sida wásia. Leviba edesia idji warrará Gersoŕ, Coá, Merarí sida.

¹² Jacobo warra Juda sida wásia. Judaba edesia idji warrará Sela, Paré, Zará sida. Idji warrará Erera, Onaŕ sida Canaaŕ druade beusidaa. Paréba idji warrará Hezroŕda, Hamul sida edesia.

¹³ Jacobo warra Isacar sida wásia. Isacarba idji warrará Tola, Puvá, Job, Simroŕ sida edesia.

¹⁴ Jacobo warra Zabuloŕ sida wásia. Zabuloŕba idji warrará Sereḏ, Eloŕ, Jahleel sida edesia.

¹⁵ Maŕ warrará sei panára Leaba Jacoboa Araŕ druade to diasia. Leaba Jacobo cau Dina sida tosia. Ádjideba yōpedadara 33 wásidaa dji umaquīrārā, dji wērārā ábaa.

¹⁶⁻¹⁸ Jacoboba Lea edaside dji zāwārē Labaŕba nezocawērā Zilpara Lea diasia. Zilpara warraráda Jacoboa to diasia. Maŕgārā sida Egiptodaa wásidaa ádji warrará bara. Jüma ábaa diecisei wásidaa.

Ádji warra Gaba idji warrará Zipioŕ, Hagui, Ezboŕ, Suni, Eri, Arodi, Areli sida edesia.

Ádji warra Aserba edesia idji warrará Imna, Isúa, Isúi, Beria, dji cau Será sida. Beria warrarára Hebere idjaba Malquiel basía.

¹⁹ Jacobo quima Raquel warrarára Jose idjaba Benjamíŕ basía. ²⁰ Jose warrará Egiptode topedadara Manase idjaba Epraiŕ basía. Ádji papara Asena basía. Asena zezara Potipera basía. Idjira Oŕ purude ŕmádaúa bia bedeabadarā sacerdote basía. ²¹ Benjamíŕ warrarára naŕgārā basía: Bela, Bequer, Asbel, Gera, Naamaŕ, Ehi, Ros, Mupiŕ, Hupiŕ, idjaba Ard. ²² Jüma maŕgārā Raqueldeba Jacobo ume yōsidaa. Jüma ábaa catorce wásidaa.

²³⁻²⁵ Jacoboba Raquel edaside dji zāwārē Labaŕba nezocawērā Bilhara Raquelea diasia. Bilhara warraráda Jacoboa to diasia. Maŕgārā sida Egiptodaa wásidaa ádji warrará bara. Ádji warra Daŕba idji warra Husiŕ edesia. Ádji warra Neptaliba edesia idji warrará Jahzeel, Guni, Jezer, Sileŕ sida. Jüma ábaa siete wásidaa.

²⁶ Jüma Jacobodeba yōpedadarāra idji ume Egiptodaa wásidaa. Idji āigurā juachaē, jüma ábaa 66 wásidaa. ²⁷ Maŕgārā awara Jose warrará Egiptode topedadada umé panasidaa. Jüma ábaa Jacobo ēberārā Egiptode jūēpedadara setenta panasidaa.

Jacoboba waya Jose ununa

²⁸ Jacobo Israel abadaba Judada Josemaa na wābisia ádjira Goseŕ ējūāne acŕde zemārēā. Maŕmisa ádjirāra Goseŕ ējūāne jūēsidaa. ²⁹ Ádji jūēsidade

Joseba idji nezocaa jarasia idji carreta enemārēā. Ara maāda Goseānaa idji zeza Israel audiabaride wāsia. Idji zeza unuside ojūēpeda dārā jāsia. ³⁰ Māwā bāde Israelba Josea jarasia:

–Māa bā quīrāra unubārā bēra cawa bāa bāra waēi zocai bāda. Jāābe māra necai beuya.–

Joseba idji djabarā Egiptodebema boromaa ededa

³¹ Maābe Joseba idji djabarāa, jūma idji zeza ēberārā bida jarasia:

–Egiptodebema boromaa māa jarade wāya bārāra jūēsidadā. Māa idjia jaraya: “Mā djabarāra, mā zeza ēberārā Canaaā druade duananara jūma māmaa zesidāa. ³² Ādjirāra animarā wagabada bēra ādji ovejada, paca sida enesidāa. Jūma ādjirāba erobea sida enesidāa.” ³³⁻³⁴ Maābe dji boroba bārā trāpeda iwidibārāde “ĶBārāba cārēda obada?” nāwā jaradadua: “Daira warra edaaba animarā daupē cawa beaa, dai drōā naēnabemarāba obadapedada quīrāca.” Māwā jarasidara dji boroba bārāra jīga Goseā ējūāne idu bebiya, egiptorāmaara oveja wagabadara dji biaē bēra.–

47

¹ Ara maāda Josera Egiptodebema boro ume bedede wāsia. Idjia jarasia:

–Mā zezara, mā djabarā sida Canaaā druadeba zesidāa ādji oveja bara, ādji paca bara, jūma ādjia eropanā bara. Ādjirāra Goseā ējūāne duanāa.–

² Maābe Joseba idji djabarāda juesuma Egiptodebema boro quīrāpita edesia ādjira cawamārēā. ³ Maāne dji boroba Jose djabarāa iwidisia:

–Bārāba Ķcārēda obada?–

Ādjirāba panusidāa:

–Dairāra oveja wagabadaa dai drōā naēnabemarāba obadapedada quīrāca.–

⁴ Maā awara jarasidāa:

–Canaaā druade jarrabara dji cābāyā bāa. Idjaba dairā oveja itea pōājārā neēa. Māā bēra dairāra naā druade panane zesidāa. Dairāra bā nezocarāa. Dai quīrā djuburia Goseā ējūāne idu bebidua.–

⁵⁻⁶ Maāne Egiptodebema boroba Josea jarasia:

–Naā Egipto druara bā jawaēda bāa. Bā zezara, bā djabarā sida ze panā bēra ādjia Goseā ējūāda diadua. Māwā dji biara bā ējūāne duanania. Idjaba ācārā bā djabarānebemaba animarāda bio daupē cawa beabārā, ādjirāra mā animarā wagabada bororāda bācuadua.–

⁷ Idjaba Joseba idji zeza Jacobora Egiptodebema boromaa edesia cawamārēā. Maāne Jacoboba dji boroa bia jarasia. ⁸ Dji boroba Jacoboa iwidisia:

–Bāra Ķpoa jūmasāwā bā?–

⁹ Jacoboba panusia:

–Māra ciento treinta poa bāa. Naā ējūāne pārrāa bāde bio bia mīga bāa. Mā drōāenabemarā jaidasidade mā cāyābara drōāara panasidāa. Māra ādjirā quīrāca jācua dārā baēa.–

¹⁰ Maābe Jacoboba Egiptodebema boroa wayacusa bia jarapeda dajadaa wāsia. ¹¹ Ara maāda dji boroba jarada quīrāca Joseba idji zezaa, idji djabarāa bida Egiptodebema ējūā biara bāda diasia. Nocoarebema ewaride māā ējūāne Ramese puruda osidāa. ^{*} ¹² Idjaba Joseba idji zezaa, idji djabarāa, jūma ādji ēberārā bida codira dia babadjia ādjia cobada quīrāca.

Joseba druazabema ne cobigada

¹³ Druaza codira neê basia. Abeda jarrabara zareara nūmΛ bēřā ēberārāra Egiptode, Canaañ druade bida jarrababa quinibodo basia. ¹⁴ Mañ carea jūma egiptorāra, Canaañnebemarā sida Josemaa trigo nēdode wābadjidāa. Joseba dji paratara jūma pepeda Egiptodebema boro dede wagabadjia. ¹⁵ Māwā panane egiptorā paratara, Canaañnebemarāne sida jōsia. Mañ bēřā egiptorāra wayacusa Josemaa zedapeda nāwā jarasidaa:

–Dairā paratara jōsia. Dairāa trigora diadua. DiaēbΛΛΛ dairāra beudia.–

¹⁶ Joseba panusia:

–Bārā paratara jōsibΛΛ, bārā animarāda enenadua. Mañbari māa bārāa trigora diaya.–

¹⁷ Ara mañda ādji animarāra Josemaa enesidaa. Jūma mañ poade Joseba ādjirāa trigora diasia ādji cawayobari, ovejabari, chiwatubari, pacabari, burrobari bida. ¹⁸ Mañ poa jōnacarea wayacusa Josemaa zedapeda nāwā jarasidaa:

–Dairā boro, bΛa cawa bΛa dai paratara jōsida, dai animarā sida jūma bare basida. Dewara diadida waa neê panΛa. Ababe dairādrΛ, dai ējūā sida bΛa.

¹⁹ Dairāra idu beubirādua. Iduaribirādua dai ējūāra iduba tabeida. Dairāda, dai ējūā sida trigobari nēdodua. Māwā dairāra, dai ējūā sida Egiptodebema borode baya. Trigoda dairāa diadua udi carea. Māwā beudaēa idjaba dai ējūā sida iduba tabeēa.–

²⁰ Ara mañda Joseba egiptorā ējūāra jūma nēdosia Egiptodebema boro itea. Egiptorāba ādji ējūāra nēdobuesidaa jarrabara ādjirāma wetara nūmΛ bēřā. Māwā ādji ējūāra jūma dji borode basia. ²¹ Mañne jūma Egiptodebema ēberārāra dji boro nezocarā basidaa.† ²² Joseba ababe āmādaūa bia bedeabada sacerdoterā ējūādrΛ nēdoē basia, Egiptodebema boroba ādjirā codira diabadji bēřā. Ādjirāba mañgΛda cobadjida bēřā ādji ējūāra nēdobuedaē basia.

²³ Mañbe Joseba ēberārāa jarasia:

–Māa bārāra, bārā ējūā sida dadjirā boro itea nēdoda bēřā māa trigoda diaya udamārēā. ²⁴ Mañ ewabΛdade ē juesumanebemada aba dadjirā boroa diadida panΛa. Ē quīmārē bārāba edadia wayacusa udi carea idjaba bārāba, bārā dede panabadaba, bārā warrārā bida codamārēā.–

²⁵ Mañne ādjirāba panusidaa:

–BΛa dairāra zocai basia. Dairāra quīrā djuburia bΛa. Mañ bēřā dairāra Egiptodebema boro nezocarā badia.–

²⁶ Ara mañda Joseba leyda basia egiptorāba ewabΛdade ē juesumanebemada aba Egiptodebema boroa diadida panΛda. Wadibida Egipto druade māwā obadaa. Ababe āmādaūa bia bedeabada sacerdoterāba māwā diadacaa, Egiptodebema boroba ādji ējūāra nēdoē bēřā.

Jacoboba Josea bede djuburiada

²⁷ Mañ ewaride Jose ēberārā israelerā abadara Egipto druade duanesidaa. Goseñ ējūāra eropanesidaa. Ādjirāra zocārā yōsidaa. ²⁸ Jose zeza Jacobora Egipto druade diecisiete poa basia. Mañne Jacobora 147 poa basia.

²⁹ Jacobo Israel abadaba cawasia dārāēne idjira beuida. Mañ bēřā idji warra Joseda trābipeda jarasia:

–Mā quīrā djuburia bΛ jΛwara mā bacara edre bΛpeda wārāneba jaradua māa jarabΛgΛda quīrāneba bΛa jūma oida. Māra nañ Egiptode tΛbarirādua.

† 47:21 Mañne jūma Egiptodebema ēberārāra dji boro nezocarā basidaa. Griego bedeade māwā bΛ bΛa. Hebreo bedeade nāwā bΛa: “Mañbe Joseba ēberārā jūma Egipto druade beara puru droma beadaa wābarabisia.”

³⁰ Āteba^ΛΛ na^Λ Egiptodeba m^Λ drōāenabemarā t^Λbaripedadamaa edepeda m^Λra mama t^Λbaridua.–

Joseba panusia:

–Māwā oya, zeza.–

³¹ Ma^Λne Jacoboba jarasia:

–M^Λā wārāneba jaradua.–

Ara ma^Λda Joseba wārāneba jarasia. Ma^Λ bē^Λrā Jacobo Israel abadara idji c^Λdade chīrāborode b^Λrru cobesia.[‡]

48

Jacoboba Jose warrarā bia jara b^Λda

¹ Māwānacarea Jose ēberārāba idjīa jarasīdaa idji zezara cacua biē b^Λda. Ma^Λ carea Joseba idji warrarā Manase, Eprai^Λ sida idji zeza ac^Λde edesia.

² Ma^Λne Jacoboa jarasīdaa Josera zesida. Ma^Λ carea Jacobo Israel abadara ^Λb^Λaē b^Λmīna idji c^Λdade ^Λta chūmesia. ³ Ma^Λne Josea jarasia:

–Canaa^Λ druade m^Λ Luz purude b^Λsīde ne jūma poya b^Λ Ācōrēra m^Λma odjapeda m^Λra nāwā bia jara b^Λsia: ⁴ “M^Λā b^Λdeba ēberārā zocārā yōbiya. Idjaba b^Λdeba puruda zocārā yōbiya. Ma^Λ awara m^Λā b^Λ ēberārā na^Λ Canaa^Λ druara diaya ewariza ādjide bamārēā.”*

⁵ M^Λ b^Λmaa zei naēna b^Λ warrarā Eprai^Λra, Manase sida na^Λ Egiptode tosidāa. Ādjira Rube^Λ quīrāca idjaba Simeo^Λ quīrāca m^Λ warrarā araada aya. ⁶ Barib^Λra b^Λa dewara warrarāda unuib^Λra, ādjirāra m^Λ warrarā araada aēa. Ma^Λ bē^Λrā Canaa^Λ druade m^Λ warrarā araba ējūā edab^Λda quīrāca ādjirāba edadaēa. Āteba^ΛΛ Eprai^Λba, Manase bida edab^Λda ējūānebemada ādjia edadida pan^Λa. ⁷ M^Λ Padan-Ara^Λ druadeba zeb^Λra^Λde b^Λ papa Raquelera Canaa^Λ druade jaidasia Eprata Bele^Λ abada caita. Mama m^Λā idjira t^Λbarisia. M^Λra idji carea bio sopua b^Λsia. Ma^Λ carea m^Λā b^Λ warra umēbemarā m^Λreana ab^Λra^Λa.–

⁸ Jacobo Israel abadaba Jose warrarāra unupeda iwīdisia:

–Za pan^Λra i^Λcai?–

⁹ Joseba idji zezaa panusia:

–M^Λ warrarāa, Ācōrēba m^Λā na^Λ Egiptode diadaa.–

Israelba jarasia:

–M^Λ djuburia m^Λ caita zebidua ādjira bia jara b^Λi carea.–

¹⁰ Israelera drōāda quiru bē^Λrā dau towa b^Λsia. Ma^Λne Joseba idji warrarāra idji zeza caitaara edasia. Israelba ādjira b^Λra^Λ edapeda isōsia. ¹¹ Israelba Josea jarasia:

–M^Λā crīcha b^Λsia b^Λ quīrāra waa unuēda, barib^Λra i^ΛĀcōrēba m^Λā b^Λra b^Λ warrarā sida unubisia!–

¹² Ma^Λbe Joseba idji warrarā idji zeza b^Λcarade chūpan^Λda āyā b^Λsia. Āyā b^Λpeda idji zeza quīrāpita chīrāborode b^Λrru cobesia.

¹³ Joseba idji warrarāra wayacusa idji zeza quīrāpita caita b^Λsia. Eprai^Λra idji j^Λwa araare b^Λsia idji zeza j^Λwa ac^Λare bē^Λmārēā. Manasera idji j^Λwa ac^Λare b^Λsia idji zeza j^Λwa araare bē^Λmārēā. ¹⁴ Barib^Λra Israelba idji j^Λwara carusia. Eprai^Λra dji tēābemamīna Israelba idji j^Λwa arada Eprai^Λ boro ^Λrā b^Λsia. Manasera dji iwinamīna Israelba idji j^Λwa ac^Λda Manase boro ^Λrā b^Λsia. ¹⁵ Ma^Λne Israelba Josera nāwā bia jara b^Λsia:

[‡] 47:31 Hebreo 11:21de jara b^Λa māwā osida Ācōrēa bia bedesai carea.

* 48:4 Genesi 35:9-15.

Mā zezadrōā Abrahāḷba idjaba mā zeza Isa bida Ācōrēda ījā panasidaa. Mā toside ewarideba ātaa ara maā Ācōrēba māra waga babaria.

¹⁶ Idjia jūma mā bia mīga badebemada ēdra edabaria.† Maāḡa Ācōrēba naā warrarāra carebaya.

Māa quīrāā bāa ādjideba naā ējūāne zocārā yōnida. Māwā naā warrarāneba mā trāra, mā zezadrōā Abrahāḷ trāra, mā zeza Isa trā sida jūmarāba quīrāneba panania.

¹⁷⁻¹⁸ Joseba unusia idji zeza jawa arara dji tēābema Epraiḷ boro ārā bāda. Maāra Joseba biē unusia. Maā carea idji zezaa jarasia:

–Zeza, jāwāēa. Za bādra mā warra iwinaa. Idji boro ārābāra bā jawa arara bādua.–

Māwā jarabāde idji zeza jawara Epraiḷ boro bāda jidapeda Manase boro ārā bā quīrāā basia. ¹⁹ Baribāra idji zezaba māwā o quīrāē basia. Ātebāra jarasia:

–Warra, māa cawa bāa mā jawara cai ārā bāsida. Bā warra iwinaneba ēberārāda zocārā yōnia. Idjira dji dromada baya. Baribāra dji djaba tēābemara idji cāyābara dji dromaara baya. Dji tēābema warrarāneba puruda zocārā yōnia.–

²⁰ Maā ewaride Israelba Jose warra tēābema Epraiḷra dji nabema Manase cāyābara dji dromaara basia. Maāne ādjira nāwā bia jara basia:

–Nocoarebema ewaride israelerāba bārā trāneba nāwā dewaraa bia jaradia: “Ācōrēba Epraiḷ, Manase sida bia oda quīrāca bā sida bia oya.”–

²¹ Māwāpeda Israelba Josea jarasia:

–Dārāēne māra beuya. Baribāra Ācōrēra bārā ume baya. Idjia bārāra bādji drōāenabemarā druadaa jēda edeya. ²² Māa bāa ējūāra auduara diabarāa bā djabarā cāyābara. Māa bāa Siqueḷ eyada diabarāa.† Maā ējūāra māa jārisia necoba cha bida amorreorā ume djō badeba.–

49

Jacoboba idji warrarā sāwāni jarada

¹⁻² Maābe Jacoboba jūma idji warrarā trābigapeda jarasia:

–Mā warrarā, mā bedea ūrine caita zedadua. Māa jaraya nocoarebema ewaride bārāra sāwānida.

³ Rubeḷ, bāra mā warra iwinaa. Mā drōā badacarea bādra naārā unusia.

Mā bāara badeba unubi bāa. Bādra biara wayabadaa. Bāra dji dromaara bāa.

⁴ Baribāra do zebāde poyadaca quīrāca bāa ara bādji cacuara poyaē basia. Bāra mā wērā ume cāisia.

Mā cāde cadjiruada osia.* Maā carea bāra bā djabarānebemada dji dromaara baēa.

⁵ Simeoa, Levi, bārāba abari crīchada jarabadaa. Bārāra bedea ausidaa biē odi carea.

⁶ Quīrūbideba bārāba ēberārāra quenasidaa.† Bādji quīrāā paca jīrū quēgura necoba tacauidaa.

Bārā ābaa dji jarabade māra eda baēa. Bārāba crīcha panā quīrāca māa oēa.

⁷ Bārāra cadrāa panā bēra djārāra jūmawāyā biē obadaa. Maā carea bio biē panania. Māa bārā ēberārāra jūma israelerā tāēna wābiya.

† **48:16** Idjia. Hebreo bedead bā bāa “bājānebema nezoca.” ‡ **48:22** Māa bāa Siqueḷ eyada diabarāa. Hebreo bedead maāra ebuā bāēa. * **49:4** Genesi 35:22. † **49:6** Genesi 34:25-31.

- ⁸ Juda, b_Λ dji quĩrũrãda b_Λ j_Λwaeda erobaya. B_Λ djabarãba wayaadeba b_Λ quĩrãpita barru copanenapeda bia jaradia.
- ⁹ Juda, b_Λra imama quĩrãca b_Λa. Imamara ne beapeda, ne copeða jãwũãbaria. Ma_Λbe egode chũmepeða ãnãũbaria.
- ¿Caiba idjira mã sêi? Ara ma_Λ quĩrãca b_Λa ãberãrãra poyapeda ãnãũya, dewararãba wayadi bẽrã.
- ¹⁰ Ni aba_Λba dji boro bacuru Juda j_Λwaede b_Λra jãrĩnaẽa. Idjideba yõb_Λdarãba ma_Λ bacurura ewariza erobeadaia.
- Ma_Λ bacuru djibari zeb_Λr_Λde jũmarãba idji bedeara ãjã o duanania.[†]
- ¹¹ Juda ãberãrãra bio bara panania. ãdji uvara bio zauĩ bẽrã ãdji burro zaquera uva jãcarama jãnia jõnamãrẽã.
- Uva ba sida bio barai bẽrã ãdjirãba quĩrã panãbara ãdji wuara uva baðe tãtocasidaa.
- ¹² ãdjirã daura uva ba cãyãbara purea pãimaara beadia. ãdjirã quidara totroa beadia paca juba quĩrãca.
- ¹³ Zabulo_Λ, b_Λ ãberãrãda pusa icawa duanania. ãdji druade barcora necai wibariẽdia. ãdji ãjũãra aba Sido_Λ drua daucha baya.
- ¹⁴ Isacar, b_Λra burro quĩrãca zarea b_Λa. Barib_Λr_Λ b_Λa atau b_Λ edre tababaria.
- ¹⁵ B_Λ ãberãrãba ãjũã biada ãnãũni carea unubadade ãdjirãra nezocarãda duanenia. Ma_Λne edaa jũrã tãdia ne ataudi carea.
- ¹⁶ Da_Λ, b_Λ purura jipa pe erobaya waabema israelerãba ãdji puru obada quĩrãca.
- ¹⁷ Da_Λ, b_Λ ãberãrãra miniĩchia panania dama o icawa b_Λ quĩrãca. Damaba cawayora jĩrũne capeða dji cawayo ãr_Λ chũmara udu baebibaria. Abari quĩrãca b_Λ ãberãrãra zocãrãẽ panãmĩna mẽsrã panania.
- ¹⁸ jAy ãcõrẽ, mãã jãã b_Λa b_Λa mãra ãdr_Λ ãmãrẽã!
- ¹⁹ Ga, dewararãba b_Λ purura urade zedimĩna b_Λ ãberãrãba ãdjirãra poyadia.
- ²⁰ Aser, b_Λ ãberãrãba codira dji bia baya. Maãda ãberãrã bororãa cobigadia.
- ²¹ Neptali, b_Λ ãberãrãra begui mẽã nĩbabari quĩrãca duanãa. ãdji warrarãra quĩrãwãrẽã quedeaa.
- ²² Jose, b_Λra bacuru do icawa b_Λ quĩrãca b_Λa. Dji j_Λwatera bia zaubaria, mõgara puru auðu jũrã ca b_Λ cãyãbara ãtãara waribaria.
- ²³ Cha dr_Λ cawa beaba b_Λra bariduaareba chaba dr_Λ panesidaa. B_Λra quĩrãma panasidaa.
- ²⁴ Barib_Λr_Λ b_Λ enedrãmara bio enatã eronũmasia j_Λwa wẽsa ãdjimaa drãi carea. B_Λa ãdjirãra poyasia mã ãcõrẽ ne jũma poya bãba b_Λra carebaða bẽrã, dadji israelerã wagabari ãcõrẽba b_Λra waga b_Λ bẽrã, dadji israelerã ãcõrẽ mõgara droma quĩrãca bãba b_Λra jũãtrã ero_Λ bẽrã.
- ²⁵ B_Λ zezaba ãjã b_Λ ãcõrẽneba b_Λa poyasia. Ara ma_Λ ãcõrẽba b_Λra carebaya. ãcõrẽ ne jũma poya o bãba b_Λ ãberãrãa bajãneba cueda diaya. Idjaba na_Λ ãjũãne baĩdoda diaya.
- Baðeba yõbãda wẽrãrãba, b_Λ animarã bea bida warrarãda zocãrã to beadia idjaba ju dawa beadia.
- ²⁶ Jose, mãã b_Λra biara jara bãsia mã djibarirãba mã bia jara bãpedada cãyãbara.[§]

[†] 49:10 Ma_Λ bacuru djibari. Hebreo bedeadẽ jara bãa “Silo.” Ma_Λ bedeaaba jara bãra ebuda bãẽa.

[§] 49:26 Hebreo bedeadẽ ma_Λ versĩculora ebuda bãẽa.

Eya jôca quîrâca bΛ bia jara bΛdara jôca baya, bΛ djabarâ cāyābara bΛdra
 Ācōrēba biara bΛda bēřā.

²⁷ BenjamiΛ, bΛra usa cadrΛa quîrâca bΛa. Usa cadrΛaba diapeda beadara
 copepa dji adubadada quewara jedecabaria.

Ara maΛ quîrâca bΛa dji quîrûra poyapeda ādji nebiada jedecaya.–

²⁸ Māwā Jacoboba idji warrarāra bia jara bΛsia. Ādjiza idjia aride jarasia. Idji
 warrarā doce panΛneba yōpedadara Israel puru doce panasidaa.

Jacobo jaidada

²⁹⁻³² MaΛbe Jacoboba idji warrarāa jarasia:

–MΛra beubarΛa. MΛra tΛbaridadua mΛ drōēnabemarā tΛbaripedadama
 Macpela ējūā uriade. Macpelara CanaaΛne bΛa Mamredeba Āmādaυ od-
 jabariare. AbrahāΛba maΛ ējūāra dji uria sida hitita EproΛne badada nēdosia
 idji quima tΛbari carea.* Mama AbrahāΛ sida tΛbarisidaa. MΛ zeza Isara, dji
 quima Rebecca sida mama tΛbarisidaa. MΛa Lea sida mama tΛbarisia.–

³³ Jacoboba idji warrarāa māwā jarapeda idji cΛdade wayacusa tabesia.
 Tabepeda jaidasia.

50

¹ MaΛne Joseba idji zezara bΛra edapeda jĭā bΛba isōsia. ² Māwānacarea
 Joseba dji nēārā obadarāa idji zeza Israel cacuara pΛrΛbisia berawarāmārēā.
 Ara maΛda pΛra panesidaa. ³ Cuarenta ewari māwā pΛrΛ panasidaa, jūma
 daucha oi carea dārābari bēřā. Jūma ābaa egiptorāra setenta ewari Jacobo
 carea sopua ewarida wagasidaa. ⁴ Sopua ewari jōnacarea Joseba Egip-
 todebema boro dede panabadaa jarasia:

–MΛ djuburia, dadjirā boroa nāwā jaradadua: ⁵ “MΛ zezaba mΛa
 wārāneba jarabisia idjira CanaaΛ druade tΛbaride edemārēā. Idjia jara-
 sia: ‘MΛra beuya. CanaaΛ druade mΛa joubada uriada erobΛa. Mama
 mΛra tΛbaridua.’ MaΛ carea mΛa bedea djuburiaya idu mΛ zeza tΛbaride
 wābimārēā. TΛbaripeda waya zeya.”–

⁶ Ādjia Egiptodebema boroa māwā jarapedadacarea dji boroba Josea jara-
 sia:

–BΛ zeza tΛbaride wādua idjia bΛa wārāneba jarabida quîrâca.–

⁷ Ara maΛda Josera idji zeza tΛbaride wāsia. Idji ume wābΛrΛsidaa jūma
 Egiptodebema boroare beada, dji boro ēberārānebema dji dromarāda, jūma
 Egipto druadebema dji dromarā sida. ⁸ Jose ēberārāda, idji djabarāda, idji
 zeza ēberārā sida jūma wābΛrΛsidaa. Ādji warrarāda, ādji ovejada, ādji paca
 sida GoseΛne amesidaa. ⁹ Carretadeba djōbadarāda idjaba cawayōdeba
 djōbadarā sida Jose ume wāsidaa. Ēberārāra bio cābana wāsidaa.

¹⁰ Wābadade trigo tēūbada Atad abadama jūēsidaa. MaΛgara JordaΛ dodeba
 Āmādaυ odjabariare bΛa. Mama Josera waabemarā sida idji zeza Jacobo
 carea wayacusa aujĭsidaa. Siete ewari bio ororoa aujĭsidaa. ¹¹ Mamabema
 cananeorāba ādji bio ororoa aujĭa duanΛra ūřsidaa. MaΛ bēřā jarasidaa:

–Egiptorāda sopuaba bio jĭābi ororoa duanΛa.–

MaΛ carea Atad ējūāra trΛ bΛsidaa Abel-mizraiΛ.*

¹² Jacobo warrarāba ādji zezaba jarada quîrâca osidaa. ¹³ Idji cacuara
 edesidaa CanaaΛ druadaa. MaΛbe Macpela joubada uriade tΛbarisidaa. Dji
 ējūāra Mamredeba Āmādaυ odjabariare bΛa. AbrahāΛba maΛ ējūāra, dji uria
 sida hitita EproΛne badada nēdosia idji ēberārā jaidabadada tΛbari carea.

* ^{49:29-32} Genesi 23:1-20.

* ^{50:11} Hebreo bedea de Abel-mizraiΛ trāba jara bΛa: “Egiptorā
 aujĭapeda.”

¹⁴ Jacobo t¹abaripedadacarea Josera, idji djabarã, waabemarã sida waya Egipto druadaa wãsidaa.

Joseba idji djabarã sobiabida

¹⁵ Ādji zezara beuda bërã Jose djabarãba nãwã crīcha panesidaa: “Āibërã Joseba dadjirãra quĩrãma b¹aa. Arãb¹arã dadjirãra biẽ oya idji biẽ opedada carea.” ¹⁶⁻¹⁷ Ma¹ bërã na¹ bedeadã Josemaa diabuesidaa: “Dadji zeza jaidai naẽna daia jarasia b¹ã nãwã jaradamãrẽã: ‘B¹ djabarãba wãrãda cadjirua opedadamĩna m¹ djuburia ma¹ra quĩrãdoadua.’ Ma¹ bërã dai djuburia, b¹ biẽ opedadara quĩrãdoadua. Daira dadji zeza Jacoboba i¹ã ba¹da Ācõrẽ nezocarã.”

Ma¹ ũrĩb¹arãde Josera jĩãsia.

¹⁸ Ma¹be Jose djabarãra idjimaa wãsidaa. Ne wayaadeba idji quĩrãpita chĩrãborode copanenapeda jarasidaa:

–Daira b¹ nezocarã.–

¹⁹ Ma¹ne Joseba panusia:

–Wayarãnadua. M¹ra Ācõrẽã bãrã cawa oi carea. ²⁰ Bãrãba m¹ra biẽ odida crīchasidaa barib¹arã ma¹ biẽ opedadadeba Ācõrẽba biada osia ma¹neba zocãrã ëberãrãda jarrababa beudidebemada ëdrã edai carea. Ma¹gara bãrãba na¹ ewaride unu pan¹aa. ²¹ Wayarãnadua. M¹ã bãrãra careba baya. M¹ã dia baya bãrãra, bãrã warrarã sida ne codamãrẽã.–

Mãwã quĩrĩneba jara¹da bërã Joseba ãdjira sobiabisia.

Jose jaidada

²² Josera, idji zeza ëberãrã sida Egiptode panesidaa. Josera ciento die poa basia. ²³ Beui naẽna idji warra Eprai¹ wiuzaquerãra, ãdji warrarã sida unusia. Idjaba Manase wiuzaquerã sida unusia. Ādji zezara Maquir basia. Joseba ma¹garãra idji bacarade edapeda idji warrarã araada asia.

²⁴ Ewari aba Joseba idji djabarãa jarasia:

–M¹ra dãrãẽne beuya, barib¹arã Ācõrẽba bãrãra carebaya. Idjia bãrãra, bãrãneba yõb¹darã sida na¹ druadeba Canaa¹ druadaa edeya. Ma¹ druara idjia Abrahãa, Isaa, Jacoboa bida wãrãneba diai jarasia.–

²⁵ Ma¹ne Joseba Israel ëberãrãa jarasia:

–Wãrãda Ācõrẽba bãrãra carebaya. Ma¹ ewaride bãrãba m¹ b¹awarãra nama¹ba Canaa¹ druadaa t¹abaride ededadua.–

Ma¹gara Joseba Israel ëberãrãa wãrãneba jarabisia.

²⁶ Jose ciento die poa b¹ada Egipto druade jaidasia. Idji cacuara nẽarãba parãsidaa berawarãmãrẽã. Parãdapeda cajona biade basidaa.

EXODO

ĂCÔRĚBA ISRAELERĂ EGIPTODEBEMA ĚDRA BADA

Exodo trĕba jara bĕa “ědrĕpedada.” Naĕ cartara mĕwĕ trĕ basidaa israel-erĕra Egipto druadeba ědrĕpedadadebemada eda bĕ bĕ bĕrĕ. Zocĕrĕmaarĕ israelerĕra Egiptodeba ědrĕsidaa 1445 poa Jesu todi naĕna. Moiseba naĕ carta badadeba cawabisia sĕwĕ Ăcôrĕba israelerĕra zocĕrĕĕbe edapeda puru dromada idji itea osida.

Mĕwĕ oi carea Ăcôrĕba naĕrĕ israelerĕra egiptorĕ jĕwaeda bia mĕga pananada ědrĕ edasia. Maĕnebemada bĕ bĕa 1:1neba aba 15:21naa. Maĕare Ăcôrĕba israelerĕra ějĭ pĕĕsa ewaraga bĕde waga basia. Maĕnebemada bĕ bĕa 16:1neba aba 18:27daa. Maĕare Ăcôrĕra israelerĕ ume bedea bĕsia ědjirĕra idji itea beadamĕrĕĕ. Maĕ bĕrĕ idji leyra ědjirĕa diasia idjaba ědjia jĭma ĭĭa odiada asidaa. Maĕgara 19:1neba aba 24:18daa bĕ bĕa. Jĭrĭare Ăcôrĕba cawabisia sĕwĕ israelerĕra idjĭa bia bedeadida panĕda. Maĕ bĕrĕ idji wua deda obisia idjaba idji sacerdoterĕda bĕbisia. Jĭma maĕgara bĕ bĕa 25:1neba aba 40:38daa.

Israelerĕ Egipto druade bia mĕgapedada

¹ Israel warrarĕ idji ume ědji warrarĕ bara Egiptodaa bĕde wĕpedadara naĕgarĕ basia: ² Rubeĕ, Simeoĕ, Levi, Juda, ³ Isacar, Zabuloĕ, Benjamiĕ, ⁴ Daĕ, Neptali, Ga, Aser sida. ⁵ Israel warra Josera dĕrĕbarĕ basia Egiptode bada. Maĕ ewaride Jacobo Israel abadadeba yĕpedadara Egiptode setentabe panasidaa.* ⁶ Mĕwĕ bĕde Josera, idji djabarĕra idjaba jĭma idji daucha beada sida jaidasidaa. ⁷ Baribarĕ ědjirĕza warrarĕ zocĕrĕ unubadjida bĕrĕ isabe yĕnapeda bio cĕbana panesidaa. Maĕ bĕrĕ dji druara ědjirĕba birasidaa.

⁸ Mĕwĕ bĕde dewara ěberĕda Egiptodebema boroda besia. Maĕgĕba Josedebemada adua bada bĕrĕ idji purua nĕwĕ jarasia:

⁹ –jĕĕrĕcuitadadua! Jĕĕ israelerĕra dadjirĕ cĕyĕbara cĕbanaara panĕ bĕrĕ ĕbĕara panĕa. ¹⁰ Maĕ bĕrĕ crĭcha cawaadeba dadjirĕba odiĕ ědjirĕra auduara yĕrĕnamĕrĕĕ. Mĕwĕ odaĕbarĕ, dji ĕĕrĕda dadjirĕ ume djĕbadade israelerĕra ědjirĕare djĕnia. Mĕwĕra naĕ druadebemada ědrĕdia.–

¹¹ Maĕ carea egiptorĕba israelerĕa traju zareada ĕgo obidi carea dji bororĕda bĕcuasidaa. Maĕgarĕba israelerĕa Egiptodebema boro itea puru umĕ obisidaa. Aba Pitoĕ, aba Ramese abadjidĕa. Maĕ puru umĕ panĕne dji boroba idji itea ewapedadara wagabadjia. ¹² Egiptorĕba wetara mĕgabibadjidamĭna israelerĕra auduara yĕ wĕsidaa. Maĕ bĕrĕ egiptorĕba israelerĕra waya panesidaa. ¹³ Maĕ carea egiptorĕba ĕĕrĕ djuburia neĕ israelerĕra wetara trajabibadjidaa. ¹⁴ Traju zarea obi pananeba israelerĕra bio bia mĕgabibadjidaa. Egoroda chiruadaa pueradapeda de obada mĕgarara obibadjidaa. Idjaba jĭma ědji ějĭnebema trajuda obibadjidaa. Jĭma maĕgara ědjirĕba ĕĕrĕ djuburia neĕ israelerĕa obibadjidaa.

¹⁵ Maĕ ewaride wĕrĕda umĕ panasidaa, Siprada idjaba Pĭada. Maĕgarĕba hebreo wĕrĕrĕda careba warra tobibadjidaa.† Egiptodebema boroba ědjĭa jarasia:

* 1:5 Genesi 46:28-27. † 1:15 Israelerĕra idjaba hebreorĕ abadaa. Mĕwĕ trĕ jarabadaa hebreo bedede bedeabada bĕrĕ.

¹⁶ –Bārāba hebreo wērāda careba warra tobibadade acādadua dji cārēda tosi cawaya. Umaquĩrā warrada toibara, beadadua. Wērācauda toibara, idu badadua.–

¹⁷ Baribara dji wērārā careba warra tobibadarāba Ācōrēda wayasidaa. Mañ bērā Egiptodebema boro ba jarada quĩrāca odaē basia, ātebarā umaquĩrā warra zaquerāra zocai badadjidaa. ¹⁸ Mañ carea Egiptodebema boro ba ādjira trāpeda iwidisia:

–¿Cārēā bārāba jāwā o panā? ¿Cārēā umaquĩrā warra zaquerāra zocai ba panā?–

¹⁹ Ādjirāba panusidaa:

–Hebreo wērārā dai Egiptodebema wērārā quĩrāca beaē. Ādjirāra warra to bia bea bērā dai jūēbadabara ādji warrara to eropanabadaa.–

²⁰ Mañ bērā israelerāra wadibida auuara yō wāsidaa. Mañba abara panesidaa. Ācōrēba dji wērārā careba warra tobibadarāra carebasia.

²¹ Idjida wayapedada bērā ādjia warrarāda zocārā unubisia.

²² Mañbe Egiptodebema boro ba idji purua jarasia:

–Hebreorāba umaquĩrā warrada todibara daidu batacuadadua, baribara wērācauda todibara zocai badadua.–

2

Moise topedada

¹ Umaquĩrā Levideba yōnaba wērāda edasia. Dji wērā sida Levideba yōna basia. ² Mañ wērāra biogoapeda umaquĩrā warrada tosia. Mañ warrara quĩrāwārēā ununa bērā jedeco ūbea mērā erobasia. ³ Baribara waa poya mērā erobaē bērā jamarada capeđa cādorronaba soasia. Mañbe idji warrara eđa bāpeda Nilo do īchitade dojoro tāēna ūmasia. ⁴ Mañne dji warra zaque djabawērāba tamaba aca basia idjira sāwāi cawaya. ⁵ Māwā bade Egiptodebema boro cauda doeda cuide wāsia. Idji nezocawērārāda doya parraa panasidaa. Mañne idjia unusia dji jamarara dojoro tāēna ūmada. Ara mañda idji nezocawērāa edade wābisia. ⁶ Enepeda Egiptodebema boro cauba dji jamara ewa acabaraē warra zaqueda eđa mīā djuburi jīā quiruda unusia. Mañne idjia jarasia:

–Nañra hebreo warra zaqueda jāwā quirua.–

⁷ Mañne dji warra zaque djabawērāra caita zepeda Egiptodebema boro caua jarasia:

–¿Bamaarā bia bāca māa hebreo wērāda trāne wāida nañ warra ba itea daupēmārēā?–

⁸ Egiptodebema boro cauba jarasia:

–Bia bāa. Trāne wādua.–

Ara mañda wērācaura wāpeda dji papada enesia. ⁹ Mañbe Egiptodebema boro cauba dji warra papaa jarasia:

–Nañ warrara edepeda mī itea daupēdua. Mañbari māa bāa ne diaya.–

Mañ bērā dji warra papaba edepeda daupēsia. ¹⁰ Dji warra dawara bedacarea dji papaba Egiptodebema boro caua diade wāsia. Mañbe Egiptodebema boro cauba mañ warrara idjide ara quĩrāca erobesia. Dji warrara trā basia Moise, nāwā jarada bērā:

–Māa idjira doeda ūmada edasia.–

Moise Egiptodeba mūrū wāna

¹¹ Moise drōā badacarea ewari aba idji ēberārā hebreorāda acāde wāsia. Mañne unusia sāwā ādjirāra bia mīga traja panāda. Idjaba unusia Egiptodebemaba hebreoda aba u erobāda. ¹² Mañ carea idjia parraa acabaraē ni

aba^Λda unuē bē^rā dji Egiptodebemara beatapeda īb^Λde joutasia. ¹³ Nurēma wayacusa araa wāb^Λr^Λde unusia abarica hebreorāda umē djo pan^Λda. Ma^Λ carea dji djo j^Λr^Λadaa iwidiisia:

–¿Abarica hebreoda b^Λa cārē cārēā jāwā puo b^Λ?–

¹⁴ Dji djo j^Λr^Λdaba panusia:

–¿Caiba b^Λra dai boroda b^Λsi? ¿Caiba b^Λra dai cawa obarida b^Λsi? ¿M^Λ sida b^Λa beaida crīcha b^Λca Egiptodebema beada quīrāca?–

Ma^Λ ūrīb^Λr^Λde Moiserā dauperasia cawa^Λda bē^rā idji mīā beadara cawasidada. ¹⁵ Egiptodebema boroba Moise mīā beada cawaside idjira jidabisia beabi carea. Barib^Λr^Λ jidadi naēna Moiserā Egiptodeba Madia^Λl druadaa mūrū wāsia. Mama jūēpeda Moiserā baido juebada uria coroda caita chūmesia. ¹⁶ Ma^Λne wērārāda siete zesidāa. Ma^Λ wērārā Madia^Λnebema sacerdote caurā basia. Adjirāra zesidāa animarāba baido dobada^Λde baido juedapeda ādji zeza ovejara baido dobidi carea. ¹⁷ Barib^Λr^Λ dewara oveja wagabadarāda zedapeda ma^Λ wērārā āyā j^Λretasidāa. Ma^Λ carea Moiserā araa wāpeda dji wērārā carebapeda ādji ovejara baido dobigasia. ¹⁸ Māwānacarea dji wērārā wayacusa ādji zeza Reuelma jūēsidade idjia iwidiisia:

–¿Idi bārāra sācua isabe zesida?–

¹⁹ Adjirāba panusidāa:

–Oveja wagabadaba dai āyā j^Λretasidade Egiptodebemaba daira careba-sia. Ma^Λ awara baido juepeda dadjirā ovejara baido dobigasia.–

²⁰ Reuelba idji caurāa iwidiisia:

–¿Ma^Λ ēberāra sāma b^Λ? ¿Cārē cārēā idjira beesida? Trāne wānadua ne code zemārēā.–

²¹ Māwā Moiserā Reuel diguida besia. Mama b^Λde Reuelba idji cau Seporāda Moisea diasia idji quima bamārēā.* ²² Māwā b^Λde dji wērāba umaquīrā warrada tosia. Moiseba ma^Λ warra trāra b^Λsia Gerso^Λ, nāwā jaradā bē^rā: “Na^Λ druade māra druā āibemada jāwā b^Λa.”

²³ Māwānacarea dārāb^Λr^Λde Egiptodebema borora beusia. Barib^Λr^Λ egip-torāba israelerāra wadi zoca eropan^Λ bē^rā āduba mīā sopua bedeabadjidāa. Adjirāba Ācōrēa quīrā djuburiada iwidiabadjidāa. Ma^Λra Ācōrēba ūrīsia. ²⁴ Idjaba mīā sopua bedeā pan^Λ sida ūrīsia. Ma^Λne idjia Abrahā^Λ ume, Isa ume, idjaba Jacōbo ume bida ādji carebai carea bedeā b^Λdara quīrādoāē basia.† ²⁵ Ma^Λ bē^rā israelerā bia mīga pan^Λra ac^Λ bapeda carebai carea besia.

3

Ācōrēba Moise trāna

¹ Moise zāwārē Reuel Jetro abadada Madia^Λnebemarā sacerdote basia. Moiseba idji ovejara wagabadjia. Ewari aba Moiseba dji ovejara dewara orroare ne cobide edesia. Ma^Λne idjira ējūā pōāsa ewaraga b^Λde Horeb eyade jūēne wāsia. Ma^Λ eyara Ācōrē eya abadaa.* ² Mama Ācōrēba ara idjida unubisia bacuru zaquede uruga nūm^Λda.† Moiseba unusia ma^Λ bacurura erad^Λ nūm^Λmīna baē b^Λda. ³ Ma^Λ carea crīchasia: “¿Cārēda jāwā uruga nūm^Λ? Caitaara ac^Λde wāya sāwārēā jāwā baē b^Λ cawaya.”

* **2:21** Reuelera idjaba Jetro abadjidāa. Exodo 3:1; 18:1. † **2:24** Genesi 12:1-3; 15:13-16. * **3:1**

Horeb eyara Ācōrē eya abadaa Ācōrēra mama odjada bē^rā. Horeb eyara idjaba Sinai abadaa. † **3:2** Ācōrē. Hebreo bedeade b^Λ b^Λa “Ācōrē nezoca bajānebema.”

⁴ Ācōrēba Moise caitaara zebΛrΛda unuside maλ bacuru zaque uruga nūmΛneba trΛ jarasia:

–Moise, Moise.–

Moiseba panusia:

–MΛra nama bΛa.–

⁵ Maλne Ācōrēba idjΛ jarasia:

–jCaitaara zerādua! Nama bΛra mΛ quīrāpita bΛ bērā bΛ jīrū jāne jΛ bΛra ērādua.[†] ⁶ MΛra bΛ zezaba ījā bađa Ācōrēa. Abrahaλba, Isaba, idjaba Jacoboba mΛra ījā panasidaa.–

Maλne Moiseba Ācōrēra waya bΛ bērā idji quīrādarrara jūātrΛsia Ācōrē acΛ amaaba.

⁷ Ācōrēba jarasia:

–MΛa unu bΛa mΛ purura Egipto druade bio bia mīga bΛda. Idjaba mΛa ūrī bΛa ādjirāba quīrā djuburiada iwidi panΛda. Iwidi panΛa mΛa ādjirāra dji traju obibada bororā jΛwaedabemada ēdrΛ bΛmārēā. MΛa cawa bΛa ādjirāra wārāda bia mīga panΛda. ⁸ Maλ bērā mΛa ādjirāra egiptorā jΛwaeda panΛnebemada ēdrΛ bΛi carea ze bΛa. Egipto druadebemada ēdrΛ bΛpeda mΛa dewara druadaa edeya. Maλ druara bio bia bΛa idjaba waibΛa bΛa. Maλ druade baridua ne upedađara bia zaubaria.[§] Mama cananeorāda, hititarāda, amorreorāda, perezeorāda, heveorāda, idjaba jebuseorā sida duanΛa. ⁹ Israelerāba quīrā djuburia iwidi panΛra mΛa ūrī bΛa. Idjaba unu bΛa egiptorāba ādjirāba bia mīga eropanΛda. ¹⁰ Maλ carea mΛa bΛra Egiptodebema boromaa diabueya. IdjΛ jaradua mΛ puru Israel ēdrΛ bΛmārēā. ĒdrΛ bΛsira ādjirāra Egiptodebemada āyā pe ededua.–

¹¹ BaribΛra Moiseba jarasia:

–jMāwāra mΛra cai Egiptodebema boro quīrāpita bedede wāi carea idjaba israelerāra Egiptodeba āyā edei carea?–

¹² Maλne Ācōrēba panusia:

–Wādua. MΛra bΛ ume baya. MΛa nāwā unubiya bΛra wārāda diabuesida. BΛa israelerāra Egiptodebemada āyā edepeda bārāba naλ eyade mΛa bia bedede zedia.–

¹³ BaribΛra Moiseba jarasia:

–Israelerāma wāpeda bārā drōā naēnabemarāba ījā panana Ācōrēba mΛra bārāma diabuesiada abΛrΛde ādjirāba iwidiidīa: “jIdjira casa trΛbada?” Maλne jmΛa cārēda jarai?–

¹⁴ Ācōrēba panusia:

–MΛ trΛra nāwā jarabadaa: “MΛra mΛa.” Maλ bērā israelerāa jaradua: “Dadji Ācōrē ‘MΛra mΛa’ abadaba mΛra bārāma diabuesia.”–

¹⁵ Idjaba jarasia:

–Israelerāa jaradua: “Dadji Ācōrēba mΛra bārāma diabuesia. Dadji drōā naēnabema Abrahaλba, Isaba, idjaba Jacobo biđa idjira ījā panasidaa.” MΛ trΛ Jehovā abadara ewariza baya. Maλ trΛneba ēberārāba mΛra cawa panania.*

¹⁶ Egiptodaa wādua. Jāma jūēpeda israelerā bororā ume bedeadua. Ādjirāa jaradua: “Dadji Boro Ācōrēba mΛa ara idjida unubisia. Dadji drōā naēnabema Abrahaλba, Isaba, idjaba Jacoboba idjira ījā panasidaa. IdjΛ nāwā jarasia: mΛa bārā israelerāra acΛ bΛ bērā unu bΛa egiptorāba bārāra biē o panΛda.

[†] 3:5 Idji jīrū jāne jΛ bΛra ērāida basia acΛbi carea Ācōrēra waya bΛda. [§] 3:8 Hebreo bedede nāwā bΛ bΛa: “Maλga druade jubara, miare sida wea nūmΛa.” * 3:15 Jehovā. Genesi 4:26. Hebreo bedede bΛ bΛa “YHWH.” Hebreorāba maλ bedeara sāwā jīguabarida adua panΛa.

¹⁷ Idjiba bārāra Egiptode bia mīga panāda ēdrā bāpeda dewara druadaa edeyada asia. Mañ druade baridua ne upedadara bia zaubaria. Mama cana-neorāda, hititarāda, amorreorāda, perezeorāda, heveorāda, idjaba jebuseorāda sida duanāa.”

¹⁸ Bāa jarabārāra israelerā bororāba ījānia. Mañbe ādjirāra bā ume ededua Egiptodebema boromaa. Bārāba idjīa jaradadua: “Dai hebreorā Ācōrēda daima odjapeda jarasia idjīa animarā babue diade wānamārēā. Mañ bērā dairāra ējūā pōāsa ewaraga bāde ewari ūbea idu wābidua māwā odi carea.”

¹⁹ Baribārā māa cawa bāa Egiptodebema boroba israelerāra ēdrā bāēda māa idjīa māwā obiēbārā. ²⁰ Mañ bērā mā ābāada egiptorāa unubiya. Zocārā ne ununaca waibāa beada oya ādjirāra cawa oi carea. Māwābārā Egiptodebema boroba israelerāra idu wābiya.

²¹ Idjaba māa o bā carea egiptorāba israelerāra bia ununi bērā ne diadia. Māwā israelerāra Egiptodeba ēdrābādaē ara jāwā ēdrādaē. ²² Jūma israelerā wērārāba ādji caita panā egiptorāa parata odada, oro oda sida iwididida panāa. Cacuaē jābada sida ādji warrarā itea, wērācaurā itea bida iwididida panāa. Ara mañ quīrāca baridua Egiptodebema wērā mañ dede bāa bida iwididida panāa. Māwā israelerāba ne jūma bia Egiptodebemara edaēia.

4

¹ Baribārā Moiseba jarasia:

–Israelerāba māa jarabārāra ījānaēa idjaba ūrī quīrīānaēa. Ādjirāba jaradia: “Ācōrēba ara idjida bāa unubiē bāa.”–

² Mañne Ācōrēba iwidisia:

–Ībāa cārēda jāwade erobā?–

Moiseba panusia:

–Bacuruda erobāa.–

³ Ācōrēba jarasia:

–Egode baebidua.–

Baebibārāde bacurura dama ba dogosia. Mañ unuside Moiserā āyā jādrasia. ⁴ Baribārā Ācōrēba jarasia:

–Dji drude jidadua.–

Ara māda Moiseba dji drude jidabārāde waya bacuru basia.

⁵ Mañbe Ācōrēba Moiseba jarasia:

–Bāa māda osira israelerāba ījānia māa ara mādjiida bāa unubisida. Cawadia māra ādji drōā naēnabemarā Abrahāba, Isaba, idjaba Jacobo bida ījā panana Ācōrēda.–

⁶ Mañ awara Ācōrēba jarasia:

–Bā jāwara bāa jā bā edre berajudua.–

Ara māda Moiseba berajupeda ēūta edabārāde abeda idji jāwara aidaba bira basia.* ⁷ Ācōrēba jarasia:

–Wayacusa bā jāwara bāa jā bā edre berajudua.–

Ara māda Moiseba waya berajupeda ēūta edabārāde idji jāwara abeda bia basia. ⁸ Mañbe Ācōrēba jarasia:

–Dji nabema ne ununaca obārāde israelerāba bāa jara bāda ījānaēbārā, dji umēbema ne ununaca obārāde ījānia. ⁹ Baribārā mañ ne ununaca umē obārāde ādjirāba waðibida bāa jara bāda ījānaēbārā, nañ quīrāca odu. Nilo dode baidoda jue edapeda druā weatadua. Mañne mañ baidora oa baya.–

* **4:6** Hebreo bedade nāwā bā bāa: “Idji jāwara aidaba nieve quīrāca basia.”

10 Ācōrēba mǎwǎ jaradamīna Moiseba idjía jarasia:

–jAy, mǎ Boro! Mǎra ēberārǎ quīrāpita warrá bedeacaa. Maǎra idibemaēa. Bǎra mǎ ume bedea bāmīna mǎra ara mǎwǎ warrá bedeacaa. Mǎra ēberārǎ quīrāpita cawa bedeacaa.–

11 Baribǎra Ācōrēba jarasia:

–ǎCaiba ēberārǎ itera osi? ǎMǎabǎra oē básica ēberārǎ quīrāme cara beada, cǎwǎra qui beada, dau bia beada, idjaba dauberrea bea sida? Mǎra Ācōrē bērǎ mǎwǎ oida bǎa. 12 Bǎ bedeabǎraǎde mǎa carebaya. Mǎa cawabiya bǎa cārēda jaraida bǎda. Jǎlbe Egiptodaa wǎdua.–

13 Baribǎra Moiseba panusia:

–jAy, mǎ Boro! Mǎ quīrǎ djuburia dewara ēberǎda diabuedua.–

14 Maǎ carea Ācōrēra Moise ume quīrǎsia. Nǎwǎ jarasia:

–ǎBǎ djaba Aaroǎ Levideba yōnada bǎēca?† Mǎa cawa bǎa idjira bia bedeabarida. Idjira bǎ acǎde zebǎra. Bǎ unubǎraǎde idjira bǎsridaya. 15-16 Idjira Egiptode bǎ cacuabari bedeaya. Mǎa jarabi bǎda bǎa idjía jaraya. Maǎgǎra idjía purua jaraya. Mǎa bārǎra carebaya bia bedeadamārēǎ idjaba cawabiya sǎwǎbǎraǎ oēida panǎda. Bǎa ācōrē quīrǎca Aaroǎa bedea baya idjaba idjira bǎdeba bedea baya. 17 Bǎ jǎwǎde eroǎa bacurura ededua maǎgǎdeba ne ununacada oi bērǎ.–

Moise jēda Egiptodaa wǎna

18 Maǎbe Moiserǎ idji zǎwārē Jetro abadamaa wǎpēda jarasia:

–Mǎra Egiptodaa wǎya mǎ ēberārǎ acǎde wǎdi zocǎi panǎ cawaya.–

Jetroba jarasia:

–Bia bǎa. Necai wǎdua.–

19 Moise wǎdi Madiaǎ druade baside Ācōrēba idjía jarasia:

–Egiptodaa wǎdua. Bǎ bea quīrǎ pananara jūma beusidaa.–‡

20 Maǎbe Moiseba dji quimada, dji warrarǎ sida burro ǎrǎ bǎpēda Egiptodaa wǎsidaa. Idji jǎwǎde edesia Ācōrēba ne ununaca obi bǎda bacuruda.

21 Moise wǎbǎraǎde Ācōrēba idjía jarasia:

–Egiptode jūēpēda jūma ne ununaca mǎa obi bǎda Egiptodebema boro quīrāpita odua. Baribǎra mǎa idjira so zarea bǎya israelerǎ ēdǎ bǎrāmārēǎ.

22 Mǎwǎnacarea Egiptodebema boroa jaradua: “Ācōrēba nǎwǎ jara bǎa: mǎa Israel purura mǎ umaquīrǎ warra dji nabemaana abaria. 23 Maǎ carea mǎa jara bǎa: mǎ warrara ēdǎ bǎdua mǎa animarǎda babue diade wāmārēǎ. Baribǎra bǎa jarasia ēdǎ bǎēda. Maǎ carea bǎ umaquīrǎ warra dji nabemada beuya.”–

24 Moise idji warrarǎ bǎra Egiptodaa wǎbǎdade ota cǎsidaa. Mama Ācōrēra ādjimaa zesia. Maǎne idjia Moiserǎ beai basía. 25-26 Baribǎra Moise quima Seporǎba ādji warra zaque cacuara neco mōgara odaba wēāgosia. Maǎ e wēāgodara Moise jīrū caita cobǎsia. Maǎ bērǎ Ācōrēba Moiserǎ beaē basía. Maǎ carea Seporǎba Moisea jarasia:

–Wǎrǎda bǎra mǎ quima arada besia warra zaque cacua wēāgoda oadeba zocai bēda bērǎ.–§

27 Maǎ naēna Ācōrēba Aaroǎa jarasia:

–Ējūǎ pōǎsa ewaraga bǎde Moise acǎde wǎdua.–

† 4:14 Exodo 6:20. ‡ 4:19 Exodo 2:15. § 4:25-26 Seporǎbajaradara ebuda bǎēa. Hebreo bedeadē nǎwǎ bǎ bǎa: “Wǎrǎda oadeba bǎra mǎ quima basía.”

Ara maŵda Aaroŵra wāpeda Moiserá unusia Ācōrē eya abadama.* Unupeda ʔasridaba idji uridarrade isōsia. ²⁸ Maŵbe Moiseba Aaroŵa jūma nēbʔasiasia Ācōrēba Egiptode jarabi ʔada idjaba ne ununaca obi ʔa sida.

²⁹ Egiptode jūenapeda Moiserá Aaroŵ sida israelerā bororā ume ābaa dji jʔasiasia. ³⁰ Maŵne Aaroŵba ādjirā nēbʔasiasia jūma Ācōrēba Moisea jaradada. Idjaba ne ununaca Ācōrēba obicuaɖara ādjirā quīrāpita osia.† ³¹ Maŵ bēra Aaroŵba jaradara ījāsiasia. Ācōrēba ādji bia mīga panada unupeda ādjirā carebai carea ʔada ījāsiasia. Maŵ bēra chīrāborode ʔarru copanenapeda Ācōrēba bia bedeiasia.

5

Moise Aaroŵ sida Egiptodebema boro ume bedaeɖadada

¹ Māwānacarea Moiserá, Aaroŵ sida Egiptodebema boromaa wānapeda jarasiasia:

–Israelerā Ācōrēba nāwā jara ʔaa: “Mā purura ējūā pōāsa ewaraga ʔade idu wābidua māa animarāda babue diadamārēā.”–

² Maŵne Egiptodebema boroba panusia:

–ŷCai maŵ Ācōrē māwā idjia israelerā idu wābiduada adara māa ījāi carea? Māa idjira adua ʔaa. Maŵ bēra māa bārā israelerā idu wābiēa.–

³ Moiseba Aaroŵ bida jarasiasia:

–Dai hebreorā Ācōrēda daima odjapeda jarasia idji itea animarāda babue diade wānamārēā. Maŵ bēra dairāra ējūā pōāsa ewaraga ʔade ewari ūbea idu wābidua māwā odi carea. Māwā odaēbʔa, Ācōrēba dairāra cacua biē ʔapeda quiniɖiya wa necoba quenabiya.

⁴⁻⁵ Baribʔa Egiptodebema boroba jarasia:

–jMoise, Aaroŵ! Israelerāra zocārā panaa. ŷCārē cārēā bārāba ādjirā trajura obi ama panā? Bārā israelerāra jūma trajade wābʔadada.–

⁶ Ara maŵ ewaride Egiptodebema boroba dji traju obibada bororāa, dji traja panā bororā israelerāa bida jarasia:

⁷ –Idiba ātaa israelerāa chiruada waa diarānadua. Ādjirābʔa chiruara jʔa pede wānapeda de obada mōgarara odida panaa. ⁸ Baribʔa wadibiɖa ādjia o panana quīrāca obidadua. Ni aba bida edaara odiē panaa. Ādjirāra coaida tabea bēra nāwā jara panaa: “Dairāra idu wābidua dai Ācōrēa animarāda babue diacuadi carea.” ⁹ Israelerāra wetara trajabidadua bari ʔearānamārēā. Māwā ādjirāba Moise sewara ījānaēa.–

¹⁰ Ara maŵda dji traju obibada bororāra, dji traja panā bororā israelerā sida Egiptodebema boromāba ēdʔapeda israelerāa nāwā jarade wāsiasia:

–Egiptodebema boroba nāwā jara ʔaa: “Māa waa chiruara diabiēa de obada mōgara odamārēā. ¹¹ Bādjiabʔa chiruara jʔa pede wānida panaa bādji jʔa ʔadamaa. Baribʔa naārā o panana quīrāca odida panaa. Ni aba bida edaara odiē panaa.”–

¹² Maŵ bēra israelerāba jūma Egipto druade chiruara jʔa pede wāsiasia.

¹³ Māwā dji traju obibada bororāba israelerāra wetara trajabisiasia. Nāwā jarasiasia:

–Ewariza daucha odadua naēna chirua diabadjidade o panana quīrāca.–

* **4:27** Exodo 3:1. Horeb eyara Ācōrē eya abadaa Ācōrēra mama odjada bēra. Horeb eyara idjaba Sinai abadaa. † **4:30** Exodo 4:2-9.

¹⁴ Idjaba dji traju obibada bororāba dji traja panΛ bororā israelerāda ubad-jidaa ādjia bΛpedadamīna. Dji traju obibada bororāba ādjirāa iwidibadjidaa:

–¿Sāwāērā nuena, idi bida bārāba de obada mōgarara daucha odaē panΛ? Naēna bārāba ewariza daucha obadjidaa.–

¹⁵ Maλ bēra dji traja panΛ bororā israelerāra Egiptodebema boromaa wānapeda nāwā jarasidaa:

–Dairā bΛ nezocarāra bΛa jāwā oiē bΛa. ¹⁶ Idira chiruada diadaē panΛa, baribΛrΛ wadibida dji traju obibada bororāba de obada mōgarara abarica daucha obi panΛa. Māwā poya odaē panΛ carea ādjirāba dairāra ubadaa. BaribΛrΛ dairāra bedea de panΛēa, ātebΛrΛ bΛa bΛcuada traju obibada bororāda bedea de panΛa.–

¹⁷ Maλne Egiptodebema boroba panusia:

–Bārāra coaida tabeaa. Maλ bēra nāwā jara panΛa: “Dairāra wānia Ācōrēa animarāda babue diacuaē carea.” ¹⁸ Wānadua bādji trajudaa. Daiba chiruara bārāa waa diadaēa. BaribΛrΛ bārāba de obada mōgarara naārā o panana quīrāca odida panΛa.–

¹⁹ Maλ ūrīside de dji traja panΛ bororāba cawasidaa nēbΛrade panΛda.

²⁰ Ādjirā Egiptodebema boromaΛba ēdrΛbadade unusidaa Moiseba AaroΛ bida dajadaare ādji jΛā panΛda. ²¹ Dji traja panΛ bororāba ādjia jarasidaa:

–Ācōrēba bārāra cawa oya. BārādrΛ bedea de panΛa dairāra Egiptodebema boro quīrāpita, dji dromarā quīrāpita bida biē panebΛda carea. IdibΛrΛ bārāba dairāra quenabidā.–

Moiseba Ācōrēa iwidida

²² Maλbe Moiseba Ācōrēa iwidisia:

–jMΛ Boro! ¿Cārē cārēa bΛ purura biē o bΛ? ¿Cārē cārēa mΛra diabuesi?

²³ MΛa Egiptodebema boro ume bΛ trΛneba bedeadamīna, maλ ewarideba idjia Israel purura wetara biē o bΛa. Maλ awara bΛrā bΛrā ēdrΛ bΛyada adara wadibida oē bΛa.–

6

¹ Maλne Ācōrēba Moiseba panusia:

–IdibΛrΛ bΛa unuya sāwā mΛa Egiptodebema borora cawa oida. MΛ ΛbΛadeba cawa o bΛ carea idjia bārā israelerāra idu wābiya. Abeda bārāra idji druadebemada āyā jΛrecuaya.–

² Idjaba Ācōrēba jarasia:

–MΛra Ācōrēa. ³ MΛa AbrahaΛa, Isaa, idjaba Jacoboa bida cawabisia mΛra ne jūma poya obari Ācōrēda.* BaribΛrΛ mΛ trΛ Jehová abadada ādjirāa cawabiē basía. ⁴ MΛra ādjirā ume bedea bΛsia CanaaΛ druara ādjirāa diai carea.† Mama ādjirāra drua āibemarā quīrāca panasidaa. ⁵ BaribΛrΛ mΛa ūrī bΛa israelerāra mīā sopua bedea panΛda egiptorāba ādjira ōgo trajabi panΛ bēra. Maλ awara mΛa quīrādoae bΛa ādji drōā naēnabemarā ume bedea bΛdara. ⁶ Jāλbe israelerāa jaradua:

“MΛra Ācōrēa. MΛ ΛbΛadeba ne wai bΛada oya egiptorā cawa oi carea. Māwā mΛa bārāra Egiptode bia mīga traja panΛnebemada ēdrΛ bΛya. Egiptorā jΛwaeda panΛnebemada ēdrΛ bΛya. ⁷ MΛa bārāra mΛ puru babiya. Maλne mΛra bārā Ācōrē baya. Māwā bārāba cawadia mΛdrΛ bārā Ācōrēda, mΛa bārāra Egiptode bia mīga traja panΛnebemada ēdrΛ bΛda bēra. ⁸ Bārāra mΛa diai

* 6:3 Genesi 17:1. † 6:4 Genesi 17:8.

jarada êjũānaa edeya. Mañ êjũāra m̃la Abrahāla, Isaa, idjaba Jacoboa bida wārāneba diai jarasia. M̃ra Ācōrē bēra mañ êjũāra diaya bārāne bamārēa.”–

⁹ Jũma maḡara Moiseba israelerāa jarasia. Māwām̃na ĩjānaē basía. Ādjirāra sopua panasidaa Moiseba naēna jarada ĩjā panā carea wetara m̃ga traja panesida bēra.

¹⁰ Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

¹¹ –Egiptodebema boromaa wāpeḁa jaradua israelerāra idji druadebemada idu ēdrā bimārēa.–

¹² Baribara Moiseba Ācōrēba jarasia:

–Israelerāba m̃a bedeadā ĩjānaē panāa. M̃ra warrā bedeaca bēra ĩEgiptodebema boroba m̃a bedeara ĩjāica?–

¹³ Moiseba māwā jaradam̃na Ācōrēba idjira Aaroā sida israelerāmaa idjaba Egiptodebema boromaa diabuesia. Mañne jarasidaa Ācōrēba ādjira diabuesida israelerā Egiptodeba ēdrā ededamārēa.

Moise idjaba Aaroā drōā naēnabemarā trā

¹⁴ Israeldeba yōpedadarā bororāda naḡarā basía: Rubeāra Israel warra iwina basía. Rubeā warrarāra naḡarā basía: Hanoc, Palú, Hezroā, idjaba Carmi. Maḡarāra Rubeāneba yōpedada bororā basía.

¹⁵ Simeoā warrarāra naḡarā basía: Jemuel, Jamiā, Ohad, Jaquiā, Zoha, idjaba Saul. Saulora cananeo wērāba toda basía. Maḡarāra Simeoāneba yōpedada bororā basía.

¹⁶ Levi jaidaside 137 poa basía. Levi warrarāra dji nabemaneba aba dji tēābemanāa naḡarā basía: Gersoā, Coá, idjaba Merari. ¹⁷ Gersoā warrarāra naḡarā basía: Libni idjaba Simeī. Ādjira Gersoāneba yōpedada bororā basía. ¹⁸ Coá jaidaside 133 poa basía. Coá warrarāra naḡarā basía: Amraā, Izhar, Hebroā, idjaba Uziel. ¹⁹ Merari warrarāra naḡarā basía: Mahli idjaba Musi. Jũma maḡarāra Levi warrarā basía dji nabemaneba aba dji tēābemanāa ādji warrarā bara.

²⁰ Amraāda idji apipi Jocabé ume dji edasidaa. Jocabéba warrada umé tosia. Aba Aaroā basía, aba Moise basía. Amraā jaidaside 137 poa basía.

²¹ Izar warrarāra naḡarā basía: Core, Nepeg, idjaba Zicri.

²² Uziel warrarāra naḡarā basía: Misael, Elzapaā, idjaba Sitri.

²³ Aaroāra Elisabe ume dji edasidaa. Elisabera Aminadā cau basía, Naasoā djabawērā basía. Idjia warrada quīmārē tosia. Ādjirā trāra naḡarā basía: Nadá, Abiu, Eleaza, idjaba Itamar.

²⁴ Core warrarāra naḡarā basía: Asir, Elcana, idjaba Abiasá. Mañ ũbeara Coredeba yōpedada bororā basía.

²⁵ Aaroā warra Eleazara Putiel cau ume dji edasidaa. Mañ wērāba warrada tosia. Dji warrara trā basía Piné. Jũma maḡarāra Levideba yōpedada bororā basía.

²⁶ Ācōrēba mañ Aaroā, Moisea bida jarasia israelerā Egiptodeba ēdrā ededamārēa sordaorā djōne wābada quīrāca. ²⁷ Ājdjira Egiptodebema boro ume bedeasidaa israelerā Egiptodeba ēdrā ededi carea.

Moise Aaroā sida Ācōrēba edada

²⁸⁻²⁹ Egiptode Ācōrēba Moisea jarasia:

–M̃ra Ācōrēa. M̃a b̃la jarabarāda Egiptodebema boroa jũma jaradua.–

³⁰ Baribara Moiseba Ācōrēba jarasia:

–Māra warrá bedecaa. ¿Māa jarabara Egiptodebema boroba ūrīca?–

7

¹ Mañne Ācōrēba Moisea jarasia:

–Ūrīdua. Māa Egiptodebema boroa bara ācōrē quīrāca unubiya. Mañne ba djaba Aaroāra baɓeba bedebarida baya. ² Māa jarabi baɓa ba djaba Aaroāa jūma jaradua. Mañgara idjia Egiptodebema boroa jaraya bārā israelerāra idji druadeba idu ēdrabimārēā. ³ Baribara māa Egiptodebema borora so zarea baɓa. Mañbe Egiptode māa ne ununacada zocārā ocuaya cawabi carea mādra dji dromaara baɓa. ⁴ Baribara bārāba jara panara Egiptodebema boroba ījāēā. Mañ bēā mā abadeba māa ne ununaca waiɓa beada oya egiptorā cawa oi carea. Māwā mā puru Israelera Egipto druadeba ēdra edeya sordaorā djōne wābada quīrāca. ⁵ Mā abadeba māa egiptorā cawa obaraɓde idjaba israelerā Egiptodeba ēdra edebarade egiptorāba cawadia mādra Ācōrēda.–

⁶ Mañbe Moiseba Aaroā bida osidaa Ācōrēba jarada quīrāca.

⁷ Egiptodebema boro ume bedeeɓe wāsidaa Moiserā 80 poa basia. Aaroāra 83 poa basia.

Aaroā bacuru dama baɓa

⁸ Ācōrēba Moisea Aaroā bida jarasia:

⁹ –Egiptodebema boroba jaraya ne ununacada odamārēā bārāba jara panara ījāi carea. Ne ununacada odaduada abaraɓde Aaroāa jaradua idji bacurura dji boro quīrāpita egode baebimārēā. Mañne bacurura dama ba dogoya.–

¹⁰ Ara maɓda Moiserā Aaroā sida Egiptodebema boromaa wānapeda Ācōrēba jarada quīrāca osidaa. Aaroāba idji bacurura egode baebisia Egiptodebema boro quīrāpita, Egiptodebema dji dromarā quīrāpita bida. Ara maɓda bacurura dama ba dogosia. ¹¹ Baribara Egiptodebema boroba idji druadebema ne cawa beada, daubararā sida trācuasia. Mañne ādjia bida necawaadeba Aaroāba oda quīrāca osidaa. ¹² Ādji bacurura egode baebibaɓade dama bacuasidaa. Baribara Aaroā bacuru dama baɓaba ādji bacuru dama bacuaɓara mīcuasia. ¹³ Māwā ununamīna Egiptodebema borora so zarea besia Ācōrēba jarada quīrāca. Mañ bēā Moiseba Aaroā bida jarapedadara ījāē basia.

Ācōrēba baido oa babida

¹⁴ Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Egiptodebema borora so zarea baɓa. Mañ bēā israelerāra ēdrabueēā. ¹⁵⁻¹⁶ Jāñbe nu diapeda Egiptodebema boro doeda wābaraɓde idjimaa wādua. Dama baɓa bacurura ba jawade ededua. Do icawa Egiptodebema boro quīrāpita nūmepeda jaradua:

“Dai hebreorā Ācōrēba māra baɓaa diabuesia. Idjia nāwā jara baɓa: mā puru Israelera idu wābidua ējūā pōāsa ewaraga baɓaa. Mama ādjirāba māa animarāda babue diadida panaa. Māa māwā jara baɓmīna baɓa wadibida ījāē baɓa. ¹⁷ Mañ bēā Ācōrēba nāwā jara baɓa: nañgaɓe baɓa cawaya mādra Ācōrēda; Moiseba jawade eroɓa bacuruba māa Nilo dode tawebiya. Mañne dora abeda oa baya. ¹⁸ Mañba bedara jūma quininia. Dora abeda mīguia bai bēā, bārā egiptorāba baidora poya dodaēā.”–

¹⁹ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

–Aaroña jaradua b_A bacuruda edamārēā. Idjia mañ bacuru ātaa wab_AΓade jūma Egiptode b_A baidora oa baya. Dora, do zaquera, amenera, baído juebada uriade b_Ara, zoco waib_Aade jue erobeara, jiadode jue erobea sida jūma oa baya.–

²⁰ Moiseba Aaroḷ bida Ācōrēba jarada quīrāca osidaa. Moise jaḡwade bada bacuruda Aaroḷba edapeda ḷtaa wasia. Ḥtaa wapeda Nilo dode tawesia Egiptodebema boro quīrāpita, Egiptodebema dji dromarā quīrāpita bida. Ara maḷda dora oa basia. ²¹ Maḷba bedara jūma quinisidaa. Dora mīguia beda bēra egiptorāba baidora poya doḋaē basia. Abeda jūma Egipto druade baidora oa basia.

²²Baribara Egiptodebema daubararāba ādji necawaadeba abarica baidora
oa babisidaa. Mañ bēra Egiptodebema borora so zarea besia. Moiseba
Aaroñ ume jarapedadara idjia j̄aé basia Ācōrēba jarada quīrāca. ²³Mañ ne
ununacara ununamīna ne crīchaē diguida wāsia. ²⁴Mañbe egiptorāba do
icawa corosidaa baido biada ununi carea. Māwā osidaa doedabema baidora
poya dodaē bēra.

Ãcõrẽba baujĩã diabueđa

²⁵ Ācōrēba Nilo do oa babilācarea siete ewari basia.

8

¹ Mañne Ñcõrẽba Moisea jarasia:

–Egiptodebema boroa nãwã jarade wãdua: “Ãcõrëba nãwã jara b̃a: m̃a purura idu wãbidua m̃a animarã babue diadamãrëã. ² Barib_{ARL} b̃a m̃a puruda idu wãbiëb_{ARL} m̃a cawa oya. Jũma b̃a druara baujiãba birabiya. ³ Nilo dora baujiãba biraya. Mañe doedaba baujiãra b̃a diguidaa wãb_{ARL}dia. Mãwã b̃a cãibarima, b̃a cãade, dji dromarã dede, b̃a druadebemarã dede bida baujiãra baraya. Baujiãra bãrã paã ãbubade, bãrã paã b̃aratabade bida baraya. ⁴ B̃a ãrã, dji dromarã ãrã, b̃a druadebemarã ãrã bida baujiãra jãdr_{AC}uadia.”

⁵ Maĩbe ãcõrẽba Moisea jãrasia:

–Aaroña nãwã jaradua: “Ba ja^{wade} ero^{ba} bacurura dojã ãrã, do zaque ãrã, amene ãrã, baido juebada uria ãrã bida ãtaa wadua. Mãwã baidodeba bauĩãda iũma Egipto druade odjacuaya.”–

⁶ Ara maḏda Aaroḏba idji bacurura Egiptodebema do ḏrḏ wasia. Maḏne baujiḏra doedaḏba odjacuadapeda jḓma Egipto druara birasidaa. ⁷ Baribaḏra Egiptodebema daubararḏba ḏdji necawaadeba abarica osidaa. ḏdjirḏ bida baujiḏda doedaḏba Egipto druade odjabisidaa.

⁸ Maĩbe Egiptodebema boroba Moiserá Aaroĩ sída trãbipeđa ãdjía nãwã jarasia:

–Ăcõrëa iwididadua naļ baujĩara mĩnebemada idjaba mĩ purudebemada
 āyā wābimārēā. Maļbebaᳵᳵ mĩa bārā israelerāra idu wābiya Ācõrëa animarā
 babue diacuada mārēā.–

⁹ Moiseba panusia:

–Bia b_{AA}. Jaradua sãlbe b_{AA} quĩrĩã b_{AD}a mãã Ācõrẽa iwĩdĩdã b_A carea, dji dromarã carea, idjaba b_A druaдебemarã carea bĩdã. ¿Sãlbe quĩrĩã b_A mãã Ācõrẽa iwĩdĩdã naã baujĩãrã b_Aдебemada, b_A diguidaberna sida jõbimãrẽã? Iwĩdisira ababe doedab_{AA} baujĩãrã baraa baya.–

¹⁰ Egiptodebema boroba panusia:

-Nu iwi⁹¹idua.-

Moiseba jarasia:

–Baa jara b_Λ quĩrãca oya. Māwā b_{ΛΛ} cawaya dewara ãcõrẽra neẽda dai Boro ãcõrẽ quĩrãca. ¹¹ Nu b_Λ diguida, dji dromarāma, b_Λ druadebema ēberārāma bida baujiāra neẽ baya. Baujiāra ababe doedab_{ΛΓΛ} baraa baya.–

¹² Małbe Moiserā Aaroł sida Egiptodebema boromałba ēdrāsidaa. Nurēma Moiseba ãcõrẽba iwidisia baujiā Egiptodebema boromaa diabuedara jōbimārēã. ¹³ Ara małda ãcõrẽba Moiseba iwidida quĩrãca osia. Baujiāra egiptorā dede, uda bida, ādji ējūāne bida jūma quinisidaa. ¹⁴ Małbe egiptorāba baujiā quininara ābaa boromea bue nūmasidaa. Małba Egipto druara jūma mĩguia nūmesia. ¹⁵ Egiptodebema boroba unusia baujiāba waa mĩã sēnaẽ panada. Mał bērā idjira so zareapeda Moiseba Aaroł bida jarapedadara iñjāẽ basia ãcõrẽba jarada quĩrãca.

Ãcõrẽba pochĩdau diabueda

¹⁶ Małbe ãcõrẽba Moisea jarasia:

–Aarołā jaradua idji j_Λwade erob_Λ bacuruda łtaa wapeda egorodaa umārēã. Małne egoro porara pochĩdau baya jūma Egipto druade.–

¹⁷ Ara małda ādjia māwā osidaa. Aarołba idji bacurura łtaa wapeda egorodaa usia. Małne egoro porara pochĩdau basia jūma Egipto druade. Abeda ēberārāra, animarā sida pochĩdauba ca eropanesidaa. ¹⁸ Małbe Egiptodebema daubararāba ādji necawaadeba abarĩ quĩrãca pochĩdauda o quĩrĩāsidaa.* Māwāmĩna poya odaẽ basia. Māwā panane ēberārāra, animarā sida pochĩdauba ca eropanasidaa. ¹⁹ Mał bērā daubararāba Egiptodebema boroa jarasidaa:

–Moiseba Aaroł ume pochĩdau opedadara ãcõrẽ łb_Λadeba osidaa.–

Māwā jarapedadamĩna Egiptodebema borora so zarea besia. Idjia iñjāẽ basia Moiseba Aaroł bida jarapedadara ãcõrẽba jarada quĩrãca.

Ãcõrẽba iğanana diabueda

²⁰ Małbe ãcõrẽba Moisea jarasia:

–Nu diapededa piradr_Λpēda Egiptodebema boro doeda wāb_{ΛΓΛ}de idjimaa wāpēda nāwā jaradua: “Ãcõrẽba nāwā jara b_{ΛΛ}: m_Λ purura idu wābidua m_Λā animarāda babue diadamārēã. ²¹ Barib_{ΛΓΛ} m_Λ purura idu wābiēb_{ΛΓΛ}, m_Λā iğanana b_Λmaa, dji dromarāmaa, b_Λ druadebemarāmaa bida quĩrātanoa diabueya. Mał iğanana jūma Egiptodebema dede, ādjirā wāb_Λdama bida powuaga nūmaya. ²²⁻²³ Barib_{ΛΓΛ} mał ewaride Goseł druade m_Λā māwā oēa. M_Λ ēberārāda mama pan_Λ bērā iğanana neẽ baya. M_Λ purura b_Λ puru quĩrãca oēa. Małba b_{ΛΛ} cawaya m_Λab_{ΛΓΛ} nał druade māwā o b_Λda. Mał ne ununacara nu oya.”–

²⁴ Nurēma ãcõrẽba māwā osia. Egiptodebema boro dera, dji dromarā dera, idjaba jūma Egipto druā sida iğanana quĩrātanoaba birasia. Abeda jūma Egipto druara biē nūmesia iğanana.

²⁵ Małbe Egiptodebema boroba Moiserā, Aaroł sida tr_Λbipēda nāwā jarasia:

–Bārā ãcõrẽba animarāda babue diade wānida pan_{ΛΛ} ara nał Egipto druade.–

²⁶ Barib_{ΛΓΛ} Moiseba panusia:

–Dairāba nał Egipto druade māwā poya odaẽa, animarā dairāba ãcõrẽba babue diadida pan_Λra bārā egiptorāba idu babue diabidaca bērā. Mał

* **8:18** Pochĩdauda o quĩrĩāsidaa. Hebreo bedeade małba idjaba jara b_{ΛΛ}: “Pochĩdauda quena quĩrĩāsidaa.”

animarâda bārā quĩrãpita Ācōrēa babue diadibara, çbārāba dairāra mōgaraba tabari beadaēca? ²⁷ Mañ bēra dairāra ewari ũbea ejũā pōāsa ewaraga bade wānia. Mamabara dai Ācōrēa animarâda babue diacuadia idjia jara ba quĩrāca.–

²⁸ Mañbe Egiptodebema boroba jarasia:

–Māeteara bia ba. Māa bārāra ejũā pōāsa ewaraga badaa idu wābiya bārā Ācōrēa animarâda babue diacuadamārēa. Baribara bārāra tama wācara panla. Idjaba mñ carea bida Ācōrēa iwididadua.–

²⁹ Moiseba jarasia:

–Māra namaaba ēdrapeda Ācōrēa iwidia. Mañbe nu ĩgananara neē baya bama, dji dromarāma, ba druaдебemarāma bida. Baribara dairāra waa cūrugarādua. Dairāra idu wābidua Ācōrēa animarâda babue diacuadamārēa.–

³⁰ Moiserā Egiptodebema boromaaba ēdrapeda Ācōrēa iwidisia. ³¹ Ara mañda Ācōrēba Moiseba iwidida quĩrāca osia. Idjia ĩgananara jōbisia Egiptodebema boroma, dji dromarāma, idjaba Egipto druaдебemarāma bida. Ni aba bida beē basia. ³² Baribara Egiptodebema borora wadibida so zarea beda bēra israelerāra idu wābiē basia.

9

Ācōrēba animarā quinibida

¹ Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Egiptodebema boroa nāwā jarade wādua: “Dai hebreorā Ācōrēba nāwā jara ba: mñ purura idu wābidua mña animarâda babue diadamārēa.

²⁻³ Baribara ba dai israelerāda idu wābiēbāra ātebāra nañ druađe bebibāra, Ācōrēba bārā animarāra idji abāadeba quinibiya. Bārā cawayoda, burroda, cameyoda, pacada, oveja sida quininia. ⁴ Baribara Ācōrēba animarā dai israelerāneda māwā oēa. Dai animarāra ni aba bida beudaēa egiptorā animarā quĩrāca. ⁵ Ācōrēba ewarida basia nañ Egiptode māwā oi carea. Nubara māwā oya.”–

⁶ Nurēma Ācōrēba māwā osia. Jūma egiptorā animarāra quinisidaa. Baribara israelerā animarāra ni aba bida beudaē basia. ⁷ Egiptodebema boroba ēberārāda israelerā animarā acāde diabuesia. Wānapeda unusidaa israelerā animarāra ni aba bida beudaē basida. Baribara Egiptodebema boroba mañda cawasimīna so zarea besia. Mañ bēra israelerāra idu wābiē basia.

Ācōrēba cabla diabueda

⁸ Mañbe Ācōrēba Moisea, Aaroña bida jarasia:

–Jāñbe tala porada jawade edadapeda Egiptodebema boro quĩrãpita ātaa jāmāpodadua. ⁹ Mañ tala porara jūma Egipto druađe cowa nūmaya. Mañba Egipto druađe ēberārāra animarā sida jūma cababa biracuaya.–

¹⁰ Ara mañda Moiseba Aaroñ ume tala porada edadapeda Egiptodebema boroma wāsidaa. Jūñapeda Moiseba tala porara idji quĩrãpita ātaa jāmāposia. Ara mañda ēberārāra animarā sida jūma cababa biracuasia.

¹¹ Mañne Egiptodebema daubararāra Moise quĩrãpita poya wānaē basia ādjirā sida waabemarā quĩrāca cababa jūma birapedada bēra. ¹² Baribara Ācōrēba

* 9:8 Tala pora. Hebreo bedeađe jara ba egoro cada zareabibaridebema tala porada.

Egiptodebema borora so zarea basia. Mañ bërã Moiseba Aaroñ bida jara-pedadara ïjëé basia Ācōrēba jarada quĩrāca.

Ācōrēba hielu jurrubida

¹³ Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Nu diapeda Egiptodebema boromaa wāpeda jaradua: “Dai hebreorã Ācōrēba nāwã jara baa: mñ purura idu wābidua mña animarãda babue diadamārēã. ¹⁴ Baribara baa māvã oēbara mñ abadeba bara, dji dromarãra, jūma ba druedebebarã sida wetara mīgabiya. Māvã baa cawaya mña obari quĩrāca nañ ējūāne neēda. ¹⁵ Wārãda nañ naēna mñ abadeba bara, ba druedebebarã sida jūma quibibida basia ni aba bida nañ ējūāne berāmārēã. ¹⁶ Baribara mña māvã oē baa. Mña bara zocai basia ba mīgabi badeba mñ abada unubi carea. Māvã mñra jūma nañ ējūāne trã bāga baya. ¹⁷ Baribara baa wadibida mñ puruda biē o baa. Wadibida ādjirãra idu wābiē baa. ¹⁸ Mañ carea nu nañ horaca mña hielu waiabada bajāneba jurrubiya. Egipto puru osida ewarideba wadibida hielora mañ quĩrāca jurrucaa. ¹⁹ Mañ bërã jūma bārã animarãda de edre abicuadua. Māvã oēbara hielu waiaba jurrubaraba quenaya. Baridua ēberãda, animarã sida de edre beadaēbara, hielu waiaba jurrubaraba beaya.”–

²⁰ Ne wayaaba acara Egiptodebema dji dromarãba Ācōrēba jaradara ïjāsidaa. Mañ bërã ādji nezocara, ādji animarã sida de edre isabe bacuasidaa.

²¹ Baribara acara Egiptodebema dji dromarãba Ācōrēba jaradara ïjānaē basia. Mañ bërã ādji nezocara, ādji animarã sida de edre bacuadaē basia.

²² Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Ba jawara bajānaa ātaa wadua. Mañne jūma Egipto druede hielora ēberãrã ārã, animarã ārã, idjaba néude bida jurrusoaya.–

²³⁻²⁴ Ara mañda Moiseba idji bacurura bajānaa ātaa wasia. Mañne Ācōrēba jūma Egipto druede hieloda jurrubisia. Abeda baa bara bae nūmesia. Egipto puru osida ewarideba mañ quĩrāca wadibida ununaca basia. ²⁵ Mañ hielu waiaba jurrubaraba Egipto druede jūma de edre beadaēra quenasia. Ēberãrãda, animarãda, néu bea sida jūma quenasia. Bacuru sida jūma ārĩa.

²⁶ Ababe Goseñ druede israelerã duanamaa hielora jurruē basia.

²⁷ Mañbe Egiptodebema boroba Moiserã, Aaroñ sida trābipeda ādjia nāwã jarasia:

–Idibara mña cawasia biē o bada. Ācōrēbara jipa o baa. Mñda, mñ puru sida bedede panla. ²⁸ Mañ bërã Ācōrēa iwididadua nañ hielu jurru nūmara, baa sida jōbimārēã. Mañbe mña israelerãra idu wābiya. Waa ādjirãra Egiptode bebiēa.–

²⁹ Moiseba Egiptodebema boroa jarasia:

–Nañ purudeba ēdradacarea mñ jawara umena ātaa wapeda Ācōrēa iwidia. Mañne hielu jurru nūmara, baa sida jōya. Mañneba baa cawaya Ācōrēra nañ ējūā djiabarida. ³⁰ Baribara mña cawa baa dji dromarãba, baa bida wadibida Ācōrēra wayadaē panla.–

³¹ (Egiptorãba u eropanana linoda pōnō bada bërã idjaba cebadada zau bada bërã hielu jurrubaraba jūma ārĩa. ³² Baribara ādjirãba u eropanana trigora, centeno sida wadi zauē bada bërã ārĩē basia.)

³³ Mañbe Moiserã Egiptodebema boromaba ēdrapeda puru dajadaa wāsia. Mama idji jawara umena ātaa wapeda Ācōrēa iwidisia. Ara mañda hielu jurru nūmanara, baara, cue sida Egipto druede cābasia. ³⁴⁻³⁵ Mañ unuside

Egiptodebema boroba wayacusa biê osia. Idjida, dji dromarâ sida so zarea panena bërâ israelerâra idu wâbiê basía Ācôrêba Moisedeba jarada quîrâca.

10

Ācôrêba adichichi diabueda

¹⁻² Mañbe Ācôrêba Moisea jarasia:

–Mñ Egiptodebema borora, dji dromarâ sida so zarea ðasia ne unacadada ãdjirâ tâena oi carea. Mâwâra bârâ warrarâa, bârâ wiuzaquerâa bida nêbaradêa sâwâ mañ ne ununacadeba mña unbisida egiptorâra siriê beada. Mâwâ bârâba cawadîa mñdrâ Ācôrêda. Jâlbe Egiptodebema boromaa jarade wâdua mñ adichichida zocârâ idji druade baebida.–

³ Ara mañda Moiserâ Aaroñ sida Egiptodebema boromaa wânapeda nâwâ jarasidaa:

–Dai hebreorâ Ācôrêba nâwâ jara ðaa: “¿ðaa sâlbebarâ mñra wayai? Mñ purura idu wâbidua mñ animarâda babue diadamârêã. ⁴ Baribarâ mñ puruda idu wâbiêbarâ, nu mñ adichichida ða druade zocârâ baebiya. ⁵ Mañne ða druara adichichiba jûma biraya. Egorora abeda poya ununaêa. Mañ adichichiba bârâ néu hieloba ârînaêra jûma codia. Bacuru quedua sida bârâ êjûâne adichichiba jûma codia. ⁶ ða dera, dji dromarâ dera, jûma waabema egiptorâ de sida adichichiba biraya. Bârâ drôa naênabemarâba, bârâ zeza bida ununaca basía adichichira nañ quîrâca baebârada. Nañ druade jûpedada ewarideba wadibida nañ quîrâca ununacaa.”–

Moiseba Egiptodebema boroba mâwâ jarapeda wâsia. ⁷ Mañbe Egiptodebema dji dromarâba dji boroa jarasidaa:

–¿ðaa wadibida jâl êberâa idu dadjirâra mñ sêbi baica? Israelerâra idu wâbidua ãdji Ācôrêa animarâda babue diadamârêã. ¿ðaa wadibida adua ðaca Egipto druara jûma ârîbarada?–

⁸ Mañbe Egiptodebema boroba Moiserâ Aaroñ sida wayacusa trâbipeda nâwâ jarasia:

–Bârâ Ācôrêa animarâda babue diade wânida panâa. ¿Baribarâ bârâra jûmasâwâ wâni?–

⁹ Moiseba panusia:

–Dairâra jûma wânîa. Warra zaquerâra, drôârâra, dai warrarâra, dai caurâ sida wânîa. Dai animarâ sida ededia. Dairâra jûma wânîa Ācôrêa animarâ babue diadi bërâ.–

¹⁰⁻¹¹ Baribarâ Egiptodebema boroba panusia:

–Mâwâêa. Ebuda ðaa bârâba biê o quîrâ panada. Ācôrêba bârâra careba ðaada a panâa. Baribarâ mñ bârâra warrarâ bara idu wâbiêa. Ababe drôârâda wânida panâa Ācôrêa animarâda babue diadi carea. ¿Mañdrâ bârâba iwidî panâêca?–

Mañbe Egiptodebema boroba Moiserâ Aaroñ sida idji quîrâpitabemada âyâ jaratabisia.

¹² Ācôrêba Moisea jarasia:

–ða jawara nañ Egipto druade wadua adichichida zocârâ baemârêã. Mâwâ jûma Egipto druara adichichiba biraya. Mañ adichichiba jûma chirua hieloba ârînaêra codia.–

¹³ Ara mañda Moiseba idji jawade eroba bacurura Egiptode wasia. Mañne Ācôrêba nâurâda ãmâdau odjabariareba tlbisia. Āsa, diamasi bida Egipto druade tñ nûmasia. Mañ nâurâba nurêma diapeda adichichida zocârâ baebisia. ¹⁴⁻¹⁵ Mañne jûma Egipto druara adichichiba birasia. Abeda egorora

poya ununaca basía. Mañ ewari naëna adichichira mañ quĩrãca Egipto druade ununaca basía idjaba waa mañ quĩrãca ununaëa. Hieloba ãrĩnaë chiruara, bejõ bea sida adichichiba jũma cosidaa. Jũma Egipto druade chiruada, bacuru quedua sida abeda neë besia.

¹⁶ Mañbe Egiptodebema boroba Moiserã, Aaroñ sida isabe trãbipeða nãwã jarasia:

–Idibãrã bãrã Æcõrẽ quĩrãpita, bãrã quĩrãpita bida mña biẽ osia. ¹⁷ Mañ bẽrã mña bãrãa bedea djuburiaya mña biẽ odada quĩrãdoadamãrẽã. Idjaba bãrã Æcõrẽa iwidiðadua nañ adichichira mñ druade jõbimãrẽã. Mãwã odaëbãrã dairãra jarrababa quininia.–

¹⁸ Ara mañda Moiserã Egiptodebema boromañba ëdrãpeða Æcõrẽa iwidiðia. ¹⁹ Iwidiðãrãde Æcõrẽba nãurãda dji cãbãyã ãmãdau baebariareba tabisia.* Mañ nãurãba adichichira Pusa Purru abadaë jũma batabuesia. Abeda adichichira Egipto druade ni aba bida beë basía. ²⁰ Baribãrã Æcõrẽba Egiptodebema borora so zarea ðãda bẽrã idjia israelerãra idu wãbiẽ basía.

Æcõrẽba ewari quibida

²¹ Mañbe Æcõrẽba Moisea jarasia:

–Bã ãwara ãtaa bajãnaa wadua. Mañne ewarira qui dogoya. Jũma Egipto druade abeda pãisosoã nũmeya.–

²² Ara mañda Moiseba idji ãwara ãtaa bajãnaa wasia. Mañne ewarira qui dogopeða ewari ùbea Egipto druade bio pãisosoã nũmesia. ²³ Mañ ewari ùbeade ni abaada idji diguidañba poya ãyã wãnaë basía. Ni ãdji caita bea sida poya ununaë basía. Baribãrã israelerã panãma ãna basia.

²⁴ Mañbe Egiptodebema boroba Moiserã trãbipeða nãwã jarasia:

–Bãrãra bãdji warrarã bara wãnida panãa Æcõrẽa animarãda babue diadi carea. Baribãrã bãrã animarãra amenida panãa.–

²⁵ Moiseba panusia:

–Mãwãëã. Bãa dai animarãra idu edebida bãa ãcãrã dai Æcõrẽa bea diadida panã bẽrã idjaba ãcãrã idjia babue diadida panã bẽrã.† ²⁶ Mañ bẽrã dai animarã sida edeðia. Ni aba bida amenaëa. Dai animarãnebemada ãcãrã dai Æcõrẽa babue diadida panãmĩna ara nawena adua panãa sããgãdrã mãwã odida panãda. Araa jũpeðadacarea cawadã.–

²⁷ Baribãrã Æcõrẽba Egiptodebema borora so zarea ðasia. Mañ bẽrã Egiptodebema boroba israelerãra idu wãbiẽ basía. ²⁸ Mañne idjia Moisea jarasia: –Mñ quĩrãpitabemada ãyã wãdua. Mãmãa waa zerãdã. Bãda mãmãa zeibãrã, mña bãra beaya.–

²⁹ Moiseba panusia:

–Bia bãa. Mãra bãmãa waa zeëa.–

11

Æcõrẽba dji nabema umaquĩrã warra beudi jaradã

¹ Mañbe Æcõrẽba Moisea jarasia:

–Mña Egiptodebema borora, egiptorã sida wayacusa cawa oya. Mãwã cawa odacarea dji boroba bãrã israelerãra idu wãbiya. Abeda bãrãra idji

* **10:19** Æcõrẽba nãurãda dji cãbãyã tabisia ãmãdau baebariareba. Hebreo bedeaðe nãwã bã bãa: “Æcõrẽba nãurã ãmãdau odjabariareba tabi badara dji cãbãyã ãmãdau baebariareba tabisia.” † **10:25** Bãa dai animarãra idu edebida bãa ãcãrã dai Æcõrẽa bea diadida panã bẽrã. Æcãrãmarã mañ hebreo bedeaða jara bãa: “Mãwãra bãdji animarãnebemada diaica dai Æcõrẽa bea diadamãrẽã?”

druadebemada āyā jarecuaya. ² Mañ bēṛā israelerāa jaradua ādjirā caita bea egiptorāa oro odada, parata oda sida iwididamārēā.–

³ Ācōrēba egiptorāa israelerāa bia unubisia. Dji dromarāba, waabema egiptorā bida Moiserā dji dromada cawasiśāa.

⁴ Egiptodebema boromaḷba āyā wāi naēna Moiseba idjīa jarasia:

–Ācōrēba nāwā jara ḷaa: “Ariquētra mḷra jūma Egipto druade parḷaya.

⁵ Mañne umaquīrā warra dji nabemarāra jūma beudia. Egiptodebema boro umaquīrā warra dji nabemara beuya. Dji edaara ḷa nezocawērāba erobḷ umaquīrā warra dji nabema sida beuya.* Idjaba animarā warra dji umaquīrā naārā toda sida jūma beudia. ⁶ Mañne jūma Egiptode sopua dromaba ēberārāra jīābi ḷagadia. Mañ ewari naēna sopuara mañ quīrāca ununaca basīa ni mañ quīrāca waa ununaēa. ⁷ Baribḷaḷ dai israelerā duanama chupea nūmaya sopuadaē bēṛā. Usa sida berudaēa ni cārē sida sāvānaē bēṛā.”

Māwā bārā egiptorāba cawadia Ācōrēba dai israelerāa quīrā awara obarida. ⁸ Māwāḷade dji dromarāda mḷmaa zedia. Ādjirāra mḷ quīrāpita chīrāborode copanenapeda jaradia: “Wādua. Jūma israelerā sida pe ededua.” Bārāba māwā jarabḷadadeḷaḷ mḷra wāya.–

Moiserā bio quīrū ḷada Egiptodebema boromaḷba ēdrasia.

⁹ Naēna Ācōrēba Moisea jaradoasia:

–Egiptodebema boroba bārāba jara panḷra ījāē ḷaya. Māwā mḷa ne ununacada Egiptode zocārā ocuaya.–

¹⁰ Moiseba Aaroḷ bida mañ ne ununaca ḷeara Egiptodebema boro quīrāpita ocuasiśāa. Baribḷaḷ Ācōrēba idjira so zarea ḷasia. Mañ bēṛā Egiptodebema boroba israelerāa idji druadebemada idu ēdrḷbiē basīa.

12

Israelerā ēdradi ewariḷe Ācōrēba obida

¹ Egiptode panasiśaē Ācōrēba Moisea, Aaroḷa bida nāwā jarasia:

² –Idiba ḷtaa naḷ jedecora bārā israelerā itea dji nabema jedeco ḷaya.*

³ Jūma israelerāa jaradadua: naḷ jedecode die ewari jūenacarea jūma de bara bea umaquīrāra oveja zaqueda wa chiwatu zaqueda aba awara ḷadida panḷa ādji dedebemarā itea. ⁴ Baribḷaḷ ḷcaḷaḷ dede zocārāēbe panḷ bēṛā mañ animarā djarara jūma poya codaēa. Mañ bēṛā dji de djibariba idji caitabema de djibari ume animarāda aba awara ḷadida panḷa. Mañ animarā beabḷada ewariḷe dji djarara ādji dede beārāba cobada quīrāca diadia. ⁵ Mañ animarāra jūma bia baida ḷaa, dji umaquīrā baida ḷaa, poa aba baida ḷaa. ⁶ Mañ animarāra ewari quīmārē bio wagaḷida panḷa.

Catorcebema ewari queubḷaḷde jūma israelerāba mañ animarāra beadida panḷa. ⁷ Beabḷadade dji oada piadapeda mañ oaba ādji dede eda wābada icawa parḷadida panḷa. Ara mañ dede dji djarada codia. ⁸ Mañ diamasi dji djarara bā codida panḷa. Chirua aseada, paḷ dji ēsābari neē ḷa sida codida panḷa. ⁹ Dji djarara ōgo ōgoa codacara panḷa idjaba djuḷada codacara panḷa. Ababe bāḷada codida panḷa. Bābḷadade dji boro bara, dji jīrū bara, idjaba dji jāsira

* **11:5** Dji edaara ḷa nezocawērā. Hebreo bedade ḷā ḷaa: “Nezocawērā yude ne ḷa chūma.” * **12:2** Hebreorāa jedeco juachabadara dadjirāba juachabada quīrāca ḷaēa. Jedeco zaque odjabarāza aba dewarabema odjabarādaa jedeco aba abadaa. Maḷza trā bara ḷaa. Ādjia jedeco juachabada quīrāca dji nabema jedecora marzoḷe wa abrilḷe odjabaria. Exodo 12:5de mañ jedecora Abib abadaa. Nehemia 2:1de Nisaḷ abadaa.

sagadapeda biteda badapeda juma baidida panla. ¹⁰ Dji djarara ni maãrĩ bida wagadiẽ panla nurẽma codi carea. Juma codaẽbarla nurẽma diapeda dji adubadara babuedida panla. ¹¹ Maã co panlne bārã cacuade j̄lbadara juma j̄l beadida panla, j̄rũne j̄lbadara j̄l beadida panla, idjaba bārã bardonara jawade erobeadida panla. Isabe ne codida panla, Egiptodeba edradida panla bēra. Maã ewarira bārāba tr̄l badia “Egiptodeba edradpedada quĩrãnebabada ewari.”

¹² Maã diamasi m̄ra juma Egipto druede parraaya. Maãne m̄a quinibiya juma Egiptodebema umaquĩrã warra dji nabemarāda idjaba Egiptodebema animarā warra dji umaquĩrã naārã toda sida. Māwā m̄a unubiya egiptorāba ācōrē quĩrāca erobeara siriẽ beada. M̄dr̄l Ācōrēa. ¹³ Baribar̄l bārāba parapedada oaba cawabiya bārāra sāãḡl dede panla. Maã oa unubarlde m̄ra wāyā wāya. Māwā m̄a Egiptodebema warrarā quinibibarlde bārã umaquĩrã warra dji nabemarāda ni aba bida beudaẽa.

¹⁴ Idiba ātaa poaza bārāba, bārã warrarāneba yōbada bida ewari dromada m̄l itea odida panla m̄a maã diamasi obarlada quĩrãnebadĩ carea. Maã ewari dromada nāwā odida panla: ¹⁵ siete ewari bārāba paã dji ēsābari neẽ bada codida panla. Maã ewaride ni abaaba paã ēsābarida idji diguida erobacara bla. Maã siete ewaride abaaba paã ēsābari bara bada coibar̄l idjira āyā j̄aretabuedida panla bārã israelerā tãenabemada. ¹⁶ Maã siete ewari o panlne dji naārābema ewaride, dji j̄rũarebema ewaride bida juma bārã israelerā ābaa dji Jaredida panla m̄a bia bedeadi carea. Maã ewari umēbemane ni abaada trajacara panla. Ababe poya ne djudida panla maã ewaride ne codi carea.

¹⁷ Bārāba paã dji ēsābari neẽ cobada ewarida o pananida panla, maã ewaride m̄a bārāra Egiptodeba edra ededa bēra sordarā djōne wābada quĩrāca. Poa zebarlza bārāba, bārã warrarāneba yōbada bida maã ewari dromara o pananida panla. ¹⁸ Poaza dji nabema jedecode siete ewari bārāba paã dji ēsābari neẽ bada codida panla. Maã jedecode catorce ewari queudadeba aba siete ewari queubarladaa bārāba māwā odida panla.† ¹⁹ Maã siete ewaride bārāba paã ēsābarida bārã diguida erobacara panla. Baridua bārānebemaba, āibema bārã tãena bla bida paã ēsābarira coibar̄l, idjira āyā j̄aretabuedida panla bārã tãenabemada. ²⁰ Maã siete ewaride bārāba ni cārẽ sida codiẽ panla paã ēsābari bara bada. Bādji wābadama ababe codida panla paã ēsābari neẽ beada.–

²¹ Ācōrēba māwā jaradacarea Moiseba Israeldebema dji bororāda tr̄lpeda nāwā jarasia:

–Dji de bara bea umaquĩrāba ādji dedebemarā itea oveja zaqueda wa chiwatu zaqueda edadapeda awara badadua. Dji ewari jūẽpeda queubarlde maãḡl animarāra beadida panla. ²² Beabadade dji oara epedeco wāiblade piaidida panla. Maãbe chirua hisopo abadada ābaa cajānapeda maã oade begueadapeda bārã dede eda wābada icawa parladadua. Anadr̄l naēna ni abaada idji dedeba edraiẽ bla. ²³ Ācōrēba Egiptodebema umaquĩrã warra dji nabemarāda quinibi carea parlabarlde maã oa bārã dede eda wābada icawa parladara unuya. Maã bēra idjira wāyā wāya. Maã oa unubarlde dji beabarida bārã dede idu eda wābiẽa bārã umaquĩrã warra dji nabemarā quinibirāmārēa.

²⁴ Idiba ātaa poaza bārāba, bārã warrarāneba yōbada bida maã ewari dromada o pananida panla Ācōrēba jarada quĩrāca. ²⁵ Ācōrēba diai jarada

† 12:18 Catorce ewari queudadeba aba siete ewari queubarladaa. Cāpũrĩa bedeade bl̄ baa “el día catorce hasta el día veintiuno.”

ējūāne jūēpedadacarea bārāba poaza maļ ewari dromara o pananida pan^Λ idjia jarada quīrāca. ²⁶⁻²⁷ Bārā warrarāba iwidi^Λdadade: “¿Cārē cārē naļ ewari dromara jāwā o pan^Λ?”, bārāba panunida pan^Λ: “Naļ animarāra bea pan^Λ Ācōrēa bia bedeadī carea. Naļ ewaride quīrāneba pan^Λ Ācōrēba Egiptodebema umaquīrā warra dji nabemarā quinibiside dadjirā dedebemada wāyā wāsida dadji umaquīrā warra dji nabemarā beurānamārēā.”–

Moiseba māwā jaradacarea israelerāra chīrāborode barru copanenapeda Ācōrēa bia bedeasidaa. ²⁸ Maļbe jūma osidaa Ācōrēba Moisea Aaroā bida jarada quīrāca.

Ācōrēba Egiptodebema umaquīrā warrarā dji nabemarā quinibida

²⁹ Maļ diamasi ariquētra Ācōrēba Egiptodebema umaquīrā warra dji nabemarāda jūma quinibisia.[†] Egiptodebema boro umaquīrā warra dji nabemada beusia. Preso bea umaquīrā warra dji nabemarā sida beusidaa. Idjaba jūma Egiptodebema animarā warra dji umaquīrā naārā toda sida beusidaa. ³⁰ Diamasi Egiptodebema borora, dji dromarāra, jūma waabema egiptorā sida piraposidaa. Maļne deza jīābi baġasia ādji umaquīrā warra dji nabemara jūma quinisida bērā.

³¹ Ara maļ diamasi Egiptodebema boroba Moiserā Aaroā sida trābipeda nāwā jarasia:

–Bārā israelerāra isabe mā druadebemada āyā wāb^Λradadua. Ācōrēa animarāda babue diade wānadua bārāba jara pan^Λ quīrāca. ³² Bārā animarā sida jūma ededadua bārāba jara pan^Λ quīrāca. Idjaba Ācōrēa iwidi^Λdadua mā carebamārēā.–

³³ Egiptorāba israelerāra ādji druadebemada isabe āyā wābi panasidaa nāwā crīcha panana bērā: “Israelerāda āyā wānaēb^Λradairāra jūma quininia.”

³⁴ Maļ bērā israelerāba ādji paļ odi carea b^Λrat^Λpedadada epedecode b^Λsidaa. Maļ b^Λrat^Λpedadara ēsābari neē basia. Jūma maļġara wuade b^Λradapeda equiade edadapeda edesidaa. ³⁵ Ēdr^Λdadade israelerāba Moiseba jarada quīrāca osidaa. Ādjirāba parata odada, oro odada, cacuada jābada sida egiptorāa iwidi^Λsidaa. ³⁶ Ācōrēba egiptorāa israelerāra bia unubida bērā ne jūma israelerāba iwidi^Λpedadara ādjirāba diasidaa. Māwā ne jūma egiptorāba eropananada israelerāba edasidaa.[§]

Israelerā Egiptodeba ēdr^Λpedada

³⁷ Egiptodeba ēdr^Λsidade israelerāra Ramese purudeba Suco purudaa wāsidaa. Seisciento mil drōārāda jīrūba wāsidaa wērārā, warrarā sida juachadaē. ³⁸ Ādji animarā zocārā eropan^Λ sida jūma edesidaa. Israelerā ume dewara ēberārā sida zocārā wāsidaa. ³⁹ Egiptorāba isabe wābisida bērā israelerāra poya ne djudaē basia ededi carea. Maļ bērā ādjia Egiptode b^Λrat^Λpedada paļ dji ēsābari neē b^Λada ota ābusidaa.

⁴⁰ Egiptode israelerāra cuatrociento treinta poa panasidaa.* ⁴¹ Maļ cuatrociento treinta poa daucha jūēside israelerāra Ācōrē sordaorā quīrāca Egipto druadeba jūma ēdr^Λsidaa. ⁴² Maļ diamasi Ācōrēba israelerāra waga basia Egiptodeba ēdr^Λ edei carea. Maļ bērā poaza israelerāba, ādji warrarāneba yōb^Λda bida abari ewari quīrāca diamasi idji itea wagadida pan^Λ.

Egiptodeba ēdr^Λpedada quīrānebabada ewari

[†] 12:29 Exodo 4:23. [§] 12:36 Exodo 3:21-22. * 12:40 Genesi 15:13-15.

⁴³ Ācōrēba Moisea Aaroāa bida jarasia:

–Bārā Egiptodeba ēdrāpedada quīrānebadi carea ne cobadara nāwā odida panāa. Nī abaā āibema israelerā tāēna bāba maā cobadara cocara bāa.

⁴⁴ Baribāṭa Israeldebema abaāba āibemada idji nezoca bamārēā nēdoibāṭa, maā nezocara cacua wēāgosira ne cobadara coida bāa. ⁴⁵ Baribāṭa parata carea traja bā āibemaba maā cobadara cocara bāa. Idjaba baridua bārā tāēna bā āibemaba maā cobadara cocara bāa. ⁴⁶ Maā ne cobadara bādji dede eda codida panāa. Maāne dji djarada nī maārī bida dajadaa ededacara panāa. Idjaba dji bāwāṭara bāawedacara panāa. ⁴⁷ Jūma israelerāba maā cobadara codida panāa. ⁴⁸ Bārā tāēna bā āibemaba maā ne cobadara co quīrā bābāṭa, nāārā idji cacuara wēāgoida bāa. Idjaba jūma umaquīrā idji ēberārā sida māwā odida panāa. Maābebaṭa idjia maā cobadara coida bāa, israelerā quīrāca bā bēā. Baribāṭa cacua wēāgoē bāba maā cobadara cocara bāa. ⁴⁹ Maā ne cobadara bārā israelerāba, āibema bārā tāēna panā bida ara māa jara bā quīrāca odida panāa.–

⁵⁰ Israelerāba Ācōrēba Moisea Aaroāa bida jarada quīrāca jūma osidaa.

⁵¹ Ara maā ewaride Ācōrēba israelerāra Egiptodeba jūma ēdra edesia sordaorā djoṇe wābada quīrāca.

13

Jūma umaquīrā warra dji nabemarāda Ācōrēa diadida panāa

¹ Maābe Ācōrēba Moisea jarasia:

² –Israelerāba ādji umaquīrā warra dji nabemarāda, ādji animarā dji umaquīrā nārā topedada sida māa jūma diadida panāa. Jūma maāḡarāra mārea.–

³ Maābe Moiseba israelerāa jarasia:

–Naā ewarira quīrānebadadua Ācōrēba idji bāadeba bārāra Egiptode nezoca beadada ēdra edada bēā. Poaza ara naā ewari quīrāca bārāba paā ēsābari bara bāda cocara panāa bārā Egiptodeba ēdrāpedadara quīrānebadi carea. ⁴ Idi naā jedeco Abib abadaē bārāra Egiptodeba ēdrābādaa. ⁵ Ācōrēba bārāra Canaaṭ druadaa edeya. Maā druade baridua ne upedadara bia zaubaria. Mama cananeorāda, hititarāda, amorreorāda, heveorāda, idjaba jebuseorā sida duanaa. Baribāṭa Ācōrēba bārā drōā naēnabemarāa wārāneba jarasia maā druara bārāa diaida. Jāma jūpedadacarea poaza naā jedecode bārāba naā quīrāca odida panāa bārā Egiptodeba ēdrāpedada ewarida quīrānebadi carea. ⁶⁻⁷ Siete ewari bārāba paā dji ēsābari neē bāda codida panāa. Maā siete ewaride paā ēsābari nī maārī bida bārā druade erobeadiē panāa. Jirūarebema ewaride Ācōrēa bia bedeadi carea bārāra ābaa dji jaredida panāa. ⁸ Māwā o panāne bārā warrarāa nāwā jaradida panāa: “Dadjirāba nāwā o panāa Ācōrēba dadji israelerāra Egiptodeba ēdra edada quīrānebadi carea.”

⁹ Naā ewari obadara bārā jāwade wa dratude sēyā quīrāca bāa. Maāba quīrānebabi baya bārāba Ācōrē leyra jaradia pananida panāda idji bāadeba dadji israelerāra Egiptodeba ēdra edada bēā. ¹⁰ Maā carea poaza ara naā ewari quīrāca bārāba maā ewari dromada o pananida panāa.

¹¹ Ācōrēba bārāra cananeorā druadaa edepeda maā druara diaya idjia bārā drōā naēnabemarāa, bārāa bida wārāneba diaida jarada bēā. ¹² Jāma jūpedadacarea bārāba jūma bārā umaquīrā warra dji nabema tobādara, jūma bārā animarā dji nabema umaquīrā tobāda sida Ācōrēa diadida panāa.

Jūma maḷgarāra Ācōrēnea. ¹³ Bārā burro warra dji nabema umaquĩrā tobḷada Ācōrēmīna, bārāba maḷ animarāra poya edadida panḷa. Edadi carea ovejada wa chiwatuda maḷ burro cacuabari Ācōrēa babue diadida panḷa. Baribḷḷa maḷ burroda eda quĩrānaēḷḷa, bārāba otapuya beadida panḷa. Idjaba bārā umaquĩrā warra dji nabema tobḷada Ācōrēne bēḷā, idji cacuabari ovejada wa chiwatuda Ācōrēa babue diadida panḷa maḷ warrara zocai bemārēā. ¹⁴ Idiba ḷtaa bārā warrarāba iwidibḷdade: “¿Cārē cārēā jāwā obada?”, bārāba nāwā panunida panḷa: “Jāwā obadaa Ācōrēba idji ḷḷadeba dadjirāra Egiptode nezoca beadada ēḍḷa edada bēḷā. ¹⁵ Maḷ ewaride Egiptodebema borora so zarea beda bēḷā dadjirāra ēḍḷa ḷḷ quĩrāē basía. Maḷ carea Ācōrēba jūma Egiptodebema umaquĩrā warra dji nabemarāda quinibisia. Egiptodebema animarā warra dji umaquĩrā naārā topedada sida quinibisia. Maḷ carea dadjirāba jūma animarā warra dji nabema umaquĩrā tobḷada Ācōrēa babue diabadaa. Baribḷḷa jūma dadjirā umaquĩrā warra dji nabema tobḷada cacuabari oveja zaqueda Ācōrēa babue diabadaa. ¹⁶ Māwā obadara dadji ḷḷade sēyā quĩrāca ḷḷa. Maḷba quĩrānebabi ḷḷa Ācōrēba idji ḷḷadeba dadjirāra Egiptodeba ēḍḷa edasida.”—

Jārārā ḷḷaba edaa drasoa jira bada

¹⁷ Egiptodebema boroba israelerā idu wābiside Ācōrēba ādjirāra dji caitaara ḷḷ óare edeē basía, maḷ ora pilisteorā druade wā ḷḷ bēḷā. Ācōrēba nāwā crīchasia: “Israelerā wāḷdade pilisteorāda ādji ume djōne zedibḷḷa, Canaaḷ druadaa wāni crīcha eropananara igaradapeda Egiptodaa jēda wānia.” ¹⁸ Maḷ carea Ācōrēba ādjirāra ējūā pōāsa ewaraga ḷḷde wā ḷḷ óare edesia. Maḷ ora Pusa Purru abadadaa wā ḷḷa.*

Egiptodeba ēḍḷasidade israelerāra djōne wāḷda quĩrāca wāsidaa. ¹⁹ Maḷne Moiseba Jose querasi ḷḷḷḷḷḷa edesia Canaaḷ druade ḷḷbari carea. Māwā osia Jose querasiba naēna israelerāa wārāneba jarabida bēḷā māwā odamārēā.† Jose querasiba nāwā jarasia:

–Wārāda Ācōrēba bārāra carebaya. Maḷ ewaride bārāba mḷ ḷḷḷḷḷḷa namaḷba Canaaḷ druadaa ḷḷbaride ededadua.—

²⁰ Egiptodeba ēḍḷasidade israelerāra naārā Suco purude jūēne wānapeda Etaḷ purudaa wāsidaa. Maḷ purura ējūā pōāsa ewaraga ḷḷ icawa ḷḷa. Mama ādji wua dera ocuasidaa. ²¹ Israelerā wāḷdade Ācōrēra ādji na wābadjia cawadamārēā sāma wānida panḷada. Āsa idjira jārārā quĩrāca ḷḷaba edaa drasoa jira babadjia. Diamasi maḷ jārārāra ḷḷḷ quĩrāca uruga jira babadjia ḷḷaane pananamārēā. Māwā āsa, diamasi bida israelerāra poya wānida panasidaa. ²² Maḷ jārārā ḷḷaba edaa drasoa jira ḷḷra ādjirā umebemada āyā wāca basía. Āsa jārārā quĩrāca basia. Diamasira ḷḷḷ quĩrāca uruga jira babadjia.

14

Israelerā Pusa Purruḷde chāpedada

¹ Maḷbe Ācōrēba Moisea jarasia:

² –Israelerāa jaradua Pi-Ajiroḷdaa jēda wānamārēā. Jāma Migdol puru quĩrāpe pusa icawa ādji wua dera Baal-Zepoḷ caita ocuadida panḷa. ³ Māwāra

* **13:18** Pusa Purru. Maḷ trāra griego bedadeba ze ḷḷa. Hebreo bedade “Chiru Pusa” wa “Chiru Amene” ḷḷ ḷḷa. † **13:19** Genesi 50:25; Josue 24:32.

Egiptodebema boroba crīchaya ējūā pōāsa ewaraga bade bārā israelerāra nocodaa poya wānaē bēra baridua nīnada. ⁴ Mañne māa Egiptodebema borora so zarea baya. Mañ bēra idjia bārāra caidu ēpēya. Baribara māa idjira, idji sordaorā sida poyaya mādra dji dromaara bada unubi carea. Māwā egiptorāba cawadia māra Ācōrēda.–

Ara mañda israelerāra Ācōrēba jarada quīrāca jēda wāsidaa. ⁵ Mañ ewaride Egiptodebema boroa israelerā mīrū wāsidadā jarasidaa. Mañne idjia, dji dromarā bida israelerā idu wābipedadada jēda crīchāsidaa. Nāwā jarasidaa: “¿Cārē cārēā jāwā israelerāra idu wābīsida? Dadjirāba ōgo trajabibadara neē panesidaa.”

⁶ Ara mañda Egiptodebema boroba djōbada carretara cawayode jābicuasias israelerā caidu wāi carea. Idjaba idji sordaorāra trābisias idji ume wānamārēā. ⁷ Carreta dji biara beada seisciento edesia. Mañ awara jūma dewara carreta sida pe edesia. Carretaza sordaorā boroda aba beasia. ⁸ Mañne Ācōrēba Egiptodebema borora so zarea basia israelerā caidu wāmārēā. Ācōrē badeba israelerāra Egiptodeba ēdrapedadamīna Egiptodebema borora idji sordaorā ume caidu wāsidaa.*

⁹ Jūma Egiptodebema sordaorāra israelerā caidu wāsidaa; cawayodeba djōbadarāda, carretadeba djōbadarāda, waabema sordaorā sida. Israelerāra pusa icawa Pi-Ajiro caita Baal-Zepoā quīrāpe unune wāsidaa. ¹⁰ Israelerāba Egiptodebema boro, idji sordaorā ume ādji caidu zebadada unusidade bio ne wayadapeda Ācōrēa quīrā djuburiada iwidi duanesidaa. ¹¹ Mañne ādjirāba Moisea jarasidaa:

–¿Baa cārē cārēā jāwā osi? ¿Cārē cārēā Egiptodeba dairāra nama pe enesi? ¿Egiptode dairā joudi carea ējūāra neē basica? ¿Baa dairāra nañ ējūā pōāsa ewaraga bade beubi carea enesica? ¹² ¿Egiptode panasidade dairāba bāa egiptorā itea idu trajabiduada adaē basica? Nañ ējūā pōāsa ewaraga bade beudi cāyābara biara bacasia egiptorā nezocarāda beadida.–

¹³ Baribara Moiseba ādjirāa jarasia:

–Ne wayarānadua. Necai duananadua. Idi ununia sāwā Ācōrēba bārāra egiptorāba ēpē pananebemada ēdra bāida. Idiba ātaa bārāba nañ egiptorā bārā caidu zebadara waa ununaēa. ¹⁴ Ācōrēra bārā carea djōya. Mañ bēra necai pananida pana.–

¹⁵ Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–¿Baa cārē cārēā wadibida māa quīrā djuburiada iwidi ba? Israelerāa jaradua nocodaa wānamārēā. ¹⁶ Baa jawade eroba bacurura pusadaa wadua oda pusa ēsi ewamārēā. Mañ ode israelerāra pusa quīrārā chānia. ¹⁷⁻¹⁸ Mañne māa egiptorāra so zarea baya bārā ēpēnamārēā. Mañbe māa Egiptodebema borora, carretadeba djōbada sordaorāra, cawayodeba djōbada sordaorāra, waabema sordaorā sida jūma poyaya mādra dji dromaara bada unubi carea. Māwā egiptorāba cawadia māra Ācōrēda.–

¹⁹⁻²⁰ Mañbe Ācōrē bajānebema nezoca israelerā na nībadara ādjirā jēdaare besia. Māwā israelerā nocoare bada jārārā ālaba edaa drasoa jira bāra ādjirā jēdaare besia idjaba egiptorā nocoare besia. Diamasi mañ jārārāba israelerāma āna erobasia baribara egiptorāma pāisosoa erobasia. Mañ bēra mañ diamasi egiptorāra israelerāma poya jūēnaē basia.

* ^{14:8} Ācōrē badeba. Hebreo bedade bā baa: “Jawa āta wa panane.” Acaramaarā mañ bedeba jara baa: “Ādjirāra sozaradeba ēdrasidaa.”

²¹ Moiseba idji jawara pusadaa ltaa wasia. Ara maŕda lmaŕdau odjabariareba Ācōrēba nāūrāda dji cābāyā tabisia. Maŕ diamasi nāūrāra ta nūmaŕda lnaŕdrasia. Maŕba pusa ēsi oda ewasia. ²² Israelerāra maŕ o ewa jira baŕde chāsidaa. Chābadaŕde pusara ādjirā jawara araare idjaba ādjirā jawara acŕare bida ltaŕba edaa jūātrā nūmaŕ quīrāca nūmesia.

²³ Maŕbe jūma Egiptodebema boroba ededa cawayodeba djōbada sordaorāra, carretadeba djōbada sordaorāra, waabema sordaorā sida maŕ o ewa jira baŕde israelerā caidu wāsidaa. ²⁴ lnaŕdrabodode Ācōrēba egiptorāra dji jārārā ltaŕba edaa drasoŕa uruga jira baŕdeba acŕasia. Maŕne idjia ādjirāra cawaŕdaē errunibabisia. ²⁵ Idjaba ādji carreta jīrūra ēcuabisia.† Egiptorāra nocodaa poya wānaē bērā nāwā jara duanesidaa:

–jēda wānadrā! jIsraelerāra waa ēpēnaē! jĀcōrēra ādjirāare dadjirā ume djō bŕa!–

²⁶ Israelerā chāpedadacarea Ācōrēba Moisea jarasia:

–Bŕa jawara pusadaa ltaa wadua Egiptodebema sordaorāra, carretadeba djōbada sordaorāra, cawayodeba djōbada sordaorā sida pusaba ānēbari edamārē.–

²⁷ Ara maŕda Moiseba idji jawara pusadaa ltaa wasia. lnaŕdrabŕaŕde pusara wayacusa idji baŕda quīrāca dogosia. Maŕne egiptorāra ēdrāŕde carea jēda piracuasiŕdamīna pusaba ānēbari edasia. Māwā Ācōrēba ādjirāra pusade quinibisia. ²⁸ Pusa idji baŕda quīrāca ūmeside Egiptodebema boroba ededa carretadeba djōbada sordaorāra, cawayodeba djōbada sordaorā sida jūma ānēbari edasia. Abeda jūma israelerā caidu wāpedadara pusaba ānēbari edasia. Ni aba bida zocai beē basia. ²⁹ Baribŕaŕa israelerāra pusa ēsi o ewa jira baŕde chāsidaa. Chāsidaŕde pusara ādjirā jawara araare, ādjirā jawara acŕare bida ltaŕba edaa jūātrā nūmaŕ quīrāca nūmesia.

³⁰ Maŕ ewaride Ācōrēba israelerāra egiptorāba ēpē panananebemada ēdrā edasia. Maŕne israelerāba unusidaa Egiptodebema quinipedadara pusa ūbade tabeada. ³¹ Israelerāba unusidaa sāwā Ācōrēba idji lŕaŕadeba egiptorāra poyasida. Maŕ bērā idjira wayasidaa. Idjia jara bŕa, idji nezoca Moiseba jara bŕa sida ādjirāba ūjāsidaa.

15

Moiseba trāāna

¹ Maŕbe Moiseba jūma israelerā bida Ācōrēba nāwā trāāsidaa:

Mŕa Ācōrēba trāāyā idjira dji dromaara bŕada unubida bērā.

Pusade batabuebŕaŕa quīrāca idjia Egiptodebema sordaorāda ādji cawayo bŕa pusade quinibisia.

² Ācōrēba mŕa lŕaŕada dia bŕa. Idji carea mŕa trāā bŕa. Idjia mŕa ēdrā edasia. Idjira mŕa Ācōrēba. Mŕa idjia bia bedeya.

Idjira mŕa zezaba ūjā baŕda Ācōrēba. Idjira dji dromaara bŕada aya.

³ Ācōrēra djō cawa bŕa. Idji trāra Jehovā abadaa.

⁴ Egiptodebema boro sordaorāda ādji carreta bŕa Ācōrēba jūma pusade batacuasia.

Maŕ sordaorā bororā dji biara bea sida Pusa Purruŕde jūma nābŕaŕa quin-
isidaa.

† 14:25 Ādjirā carreta jīrūra ēcuabisia. lcaramaarā maŕ bedeaba jara bŕa: “Ācōrēba ādjirā carretara jou nūmebisia.”

⁵ Egiptorāra pusa nābuaba ānēbari edasia. Ādjirāra mōgara quīrāca pusa nābuade ta wāsīdaa.

⁶ Ācōrē, b_Λ j_Λwa arara bio **Λ**_Λa **Λ**_Λa. B_Λ **Λ**_Λadeba dji quīrūra jūma poyasia. B_Λ j_Λwa araba ādjirāra berrachisia.

⁷ B_Λ **Λ**_Λa waib_Λa **Λ**_Λdeba jūma b_Λmaa djōne zepedadara poyasia.

B_Λ quīrūbira ādjirāa unubisia. Ma_Λne jūma ādjirāra chirua quīrāca bā wāsia.

⁸ B_Λ quēbaba jārpuabar_Λba pusa ēsi oda ewasia.

Ma_Λ o orroza pusara **Λ**_Λba edaa jūātr_Λ nūma quīrāca nūmesia.

Pusajāne bida baidora ma_Λ o orroza ipi nūmesia.

⁹ Ma_Λne dji quīrūba crīchasiadaa:

“Israelerā caidu ēpēnapeda jidadia. Ma_Λbe ne jūma ādjia eropan_Λra jārīnapeda dadjirāza jedecadia.

Māwā ne jūma dadjirāba quīrīā pan_Λra eropanania.

Dadjirā necora ēūta edadapeda ādjirāra beacuadia.”

¹⁰ Barib_Λr_Λ **Λ**_Λa nāūrā t_Λbib_Λr_Λde dji quīrūra pusaba jūma ānēbari edasia.

Ādjirāra mōgara quīrāca pusa quīrū nūma_Λne ta wāsīdaa.

¹¹ Ācōrē, ēberārāba ācōrē abada tāēna dewarada neēa b_Λ quīrāca.

Ni ab_Λada neēa b_Λ cāyābara dji dromaara **Λ**_Λada.

B_Λa o **Λ**_Λ carea jūmarāba **Λ**_Λra wayabadaa.

B_Λab_Λr_Λ ne ununaca waib_Λa beara obaria.

¹² B_Λ **Λ**_Λara **Λ**_Λa unubisia. Ma_Λneba pusaba dji quīrūra mīsia.*

¹³ B_Λ quīrīā jōcadeba dairā **Λ**_Λa ēdr_Λ edada purura cawa edeya.

B_Λ **Λ**_Λadeba dairāra b_Λ babarima bia jūēbiya.

¹⁴ Ma_Λ ūrīb_Λdade dewara puru beara ne wayaaba ure duanania.

Pilisteorāra sopua duanania.

¹⁵ Edo_Λ druadebema bororāra bio ne waya duanania.

Moab druadebema mēs_Λrā bearāda ne wayaaba ure duanania.

Jūma Cana_Λnebemarāra sozarra pananada ne waya duanania.

¹⁶ Jūma ma_Λg_Λr_Λ ēberārāra bio ne waya duanania.

Ācōrē, b_Λ **Λ**_Λa carea ādjirāra mōgara quīrāca chupea panania b_Λ purura wāyā wāb_Λr_Λde.

Ādjirāra chupea panania **Λ**_Λa edada purura wāyā wāb_Λr_Λde.

¹⁷ Ācōrē, **Λ**_Λa dairāra b_Λ itea edada eyade pananamārēā edeya.

B_Λa dairāra edeya **Λ**_Λa dairā tāēna b_Λi carea edada ējūānaa.

Ācōrē, mama b_Λ de dromara dairā tāēna osia.

¹⁸ Ācōrēra ewariza jūmarā boro baya.

Mariaba trāāna

¹⁹ Israelerāra pusa ēsi o ewa jira **Λ**_Λde chāsidade pusa quīrārē bia jūēsīdaa. Barib_Λr_Λ Egiptodebema boroba ededa cawayodeba djōbada sordaorāba, carretadeba djōbada sordaorā bida israelerā caidu ēpēsīdade Ācōrēba pusara ādjirā **Λ**_Λr_Λ ānēbari wābisia.

²⁰ Ma_Λne Aaro_Λ djabawērā Mariada Ācōrēneba bedeabari basīa. Ma_Λ Mariaba, jūma Israeldebema wērārā bida tōnōāda edadapeda **Λ**_Λsridaba cari duanasia. ²¹ Mariaba ādjirāa nāwā trāāsia:

Trāānadua Ācōrēa, idjira dji dromaara **Λ**_Λada unubida bērā.

Idjia Egiptodebema sordaorāda ādji cawayo bara pusade b_Λtacuasiasia.

Baido asea bada

* 15:12 Pusa. Hebreo bedeade jara **Λ**_Λa “na_Λ ējūā.”

²² Pusa Purru abadaɗeɓa Moiseba israelerāra ɛjūā pōāsa ewaraga ɓaɗe pe edesia. Mañ ɛjūā pōāsa ewaraga ɓara Sur abadaa. Ādjirāra ewari ūbea baido ununaɛ nībasidaa. ²³ Māwā nīnane baido ɓama jūɛsidaa. Baribarɓa mañ baidora asea ɓa bēra poya doɗaɛ basia. Mañ carea mañ baidora trɓ ɓasidaa Mará.[†] ²⁴ Mañne ādjirāba Moisea quīrūbideba nāwā biɛ jarasidaa:

–¿Dadjirāba nama cārɛda dodi?–

²⁵ Mañ carea Moiseba Ācōrɛa quīrā djaburiada iwidiisia. Mañne Ācōrɛba Moisea bacuru tabaɗa unubisia. Mañ bacuruda Moiseba baidoɗe batabueside baido asea badara cūa besia.

Mama Ācōrɛba nañ bededa ɓasia israelerāba iḡāni cawaya. ²⁶ Nāwā jarasia: “Māra bārā Ācōrɛa. Māa jara ɓaɗa bārāba quīrācuɗa ūrīnibarɓa, idjaba ne jūmane mɓ quīrāpita jipa oɗibarɓa, idjaba mɓ leyda jūma oɗibarɓa, māa bārāra cacua biɛ bebiɛa egiptorā cacua biɛ bebiɗa quīrāca. Māra bārā cacua biabibari Ācōrɛa.”

²⁷ Marāɗeɓa israelerāra Eliɓ abadaɗe jūɛne wāsidaa. Mama baido egoroɗeɓa ɓtaa bogadrɓ ɓaɗa doce panasidaa. Idjaba uruta quīrāca beada setenta panasidaa. Mañ baido caita israelerāra duanesidaa.

16

Ācōrɛba maná diada

¹ Egiptodeɓa ɛdrɓpedadacarea jedeco aba babarɓaɗe israelerāra Eliɓ abadaɗeɓa ɛjūā pōāsa ewaraga ɓa Siɓ abadaɗa wāsidaa. Siɓra Eliɓ idjaba Sinai eya ɛsi ɓaa. ² Mañ ɛjūā pōāsa ewaraga ɓaɗe coɗi neɛ ɓa bēra jūma israelerāba Moiserā, Aaroɓ sida biɛ jarasidaa. ³ Quīrūbideba ādjirāba Moisea, Aaroɓa biɗa nāwā jarasidaa:

–Biara ɓacasia Ācōrɛba dairāra idu Egipto druade beubidabara. Jāma dairāra necai ne co duanabadjidāa. Nedjarada, paɓ sida aduba eropanasidaa. Baribarɓa bārāba dairāra nañ ɛjūā pōāsa ewaraga ɓamaa jarababa quenani carea enesidaa.–

⁴ Mañne Ācōrɛba Moisea jarasia:

–Māa cue bajāneɓa zebihari quīrāca paɗa bajāneɓa zebiya israelerāba coɗamārɛā. Nāwā mɓa cawaya ādjirāba jūma mɓa jara ɓara iḡa pananida wa iḡa pananaɗa: diapedaza ādjirāba ara mañ ewaride coɗira jarɓ pede wānida panɓa. Ewari juesuma māwā oɗida panɓa. ⁵ Baribarɓa seibema ewaride diapedaɗa jarɓ pedida panɓa ara mañ ewaride coɗira idjaba nurɛma coɗi sida.–

⁶⁻⁸ Mañbe Moiseba Aaroɓ ume israelerāa jarasidaa:

–¿Daira māwāra cai, bārāba māwā daidrɓ biɛ jaradi carea? Bārāba daida biɛ jara panɗa; Ācōrɛɗrɓ biɛ jara panɓa. Idjia māra ūrī ɓaa. Mañ carea nane quewara idjia bārāa cawabiya idjiabarɓa bārāra Egiptodeɓa nama ɛdrɓ enesida. Idjaba nu diapeda bārāba ununia idjia ne ununaca waiɓaɗa obarɓaɗa. Nane quewarā idjia nedjarada diaya idjaba nu diapeda paɗa aduba diaya bārāra jāwūa ne coɗamārɛā.–

⁹ Mañbe Moiseba Aaroɓa jarasia:

–Israelerāba ne coɗi carea quīrūbideɓa biɛ jara panɓ bēra ādjirāa jaradua jūmaena Ācōrɛ quīrāpita ābaa dji jaradida panɓa.–

[†] 15:23 Hebreo bedede Mará trɓa jara ɓaa: “Asea ɓa.”

¹⁰ Aarołba israelerãa mãwã jara bade jumarãba ejũã pōãsa ewaraga bādaa acasidaa. Mañne jārãrã ādji na jira bade Ācōrē quĩrãwãrẽã dorrodorroadaa unusidaa. ¹¹ Małbe Ācōrẽba Moisea nãwã jarasia:

¹² –Młã ũrĩ baa israelerãba quĩrũbideba biẽ jara panada. Mał bẽrã ādjirãa jaradua: “Nane queubodode bārãba nedjarada codia. Nu diapeda pałda jãwũã codia. Mañneba cawadia młra bārã Ācōrẽda.”–

¹³ Qewara israelerã duanama pōrãba birasia. Mał awara diapededa cūrāsaba ejũãra beguea nūmesia. ¹⁴ Ejũã pōāsabarãde nãũcha torroa quedeada odjacuapeda ecasia. ¹⁵ Mał unusidade israelerãba cawaẽ panasidaa cārẽda mãwã bāda. Mał bẽrã ādjiduba iwidi duanasidaa:

–Jãłra cārẽ?–

Mañne Moiseba ādjirãa jarasia:

–Jãłra Ācōrẽba dia bā pałã. Idjia dia baa dadjirãba codamãrẽã. ¹⁶ Ācōrẽba nãwã obi baa: jãł pałra dadjirãba dadji diguidabemarã itea jara pedida panla ara dadjia ewari abaalde cobada quĩrãca. Ādjiza epedeco jũgurua abadedida panla.*

¹⁷⁻¹⁸ Ara mãda israelerãba ādji diguidabemarãba cobada quĩrãca jara pesidaa. Acałaba waitabeara jara pesidaa idjaba acałaba maãrĩara jara pesidaa. Małbe ādji diguidabemarã itea epedeco jũguruade zasidaa. Dji waitabeara jara pedaba aduba erobaẽ basia idjaba dji maãrĩara jara pedaba carebaẽ basia.

¹⁹ Małbe Moiseba ādjirãa jarasia:

–Ni abałba nurẽmabema carea wagaiẽ baa.–

²⁰ Baribara Moiseba jaradara acałaba iũanaẽ basia. Ādjirãba waga basidaa nurẽma codi carea. Baribara ādjia waga bapedadara oregueapeda qui barsia. Iũanaẽ panla carea Moiserã ādjirã ume quĩrũsia.

²¹ Nurẽmaza mã pałra jara pebadjidaa ādji diguidabemarãba ewari abaalde cobada quĩrãca daucha. Diapededa jara pebadjidaa besea jãwãrãba mã pałra dorrabaripeda nẽbabadi bẽrã. ²² Seibema ewaride ādjirãba ewari umẽ carea jara pesidaa. Ādji diguidabemarã itea epedeco jũgurua umẽ edasidaa. Małbe israelerã bororãba Moisea jarade wāsidaa ādjia aride osidada. ²³ Mañne Moiseba ādjirãa jarasia:

–Ara mã quĩrãca Ācōrẽba obi baa. Ācōrẽba jarasia: “Nubema ewarira bārã ãnãũbada ewaria. Mł itea mã ewarira bārãba wagadida panla. ãnãũbada ewaride bārãra ne djudiẽ panla bẽrã, nane odadua bārãba nu co quĩrã panla quĩrãca. Ne djudibara nane ne djudadua. Ābudibara nane ābudadua. Małgara nubema carea waga bādadua.”–

²⁴ Moiseba jarada quĩrãca israelerãba juma odapeda waga basidaa nurẽma codi carea. Nurẽma mã djico waga bapedadara oregueaẽ basia idjaba qui neẽ basia. ²⁵ Mañne Moiseba israelerãa jarasia:

–Bārãba waga bapedada djicora idi codadua ãnãũbada ewari bẽrã. Nał ewarira Ācōrẽ itea wagadida panla. Mał bẽrã idira Ācōrẽba dia bā pałra neẽ baya. ²⁶ Domiaza sei ewaride bārãba pałra jara pedida panla. Baribara sietebema ewaridera neẽ baya, Ācōrẽba mã ewarira bārã ãnãũnamãrẽã bāda bẽrã.–†

* **16:16** Epedeco jũgurua. Hebreo bedeadẽ jara baa “gomer.” Cãpũrã bedeadẽ jara baa “litro umẽ.”

† **16:26** Genesi 2:3.

²⁷ Moiseba māwā jaradamīna ḤAṬARA maḷ ḥnāūbada ewaride Ācōrēba dia ḤA paḷra jaḷa pede wāsidaa. Māwāmīna ununaē basía. ²⁸ Maḷ carea Ācōrēba Moisea jarasia:

–ǀAba sālbe israelerāba mḷa jara ḤARA ḥjānaē panani? ²⁹ Bio cawaḍadua mḷabarḷa bārāa ḥnāūbada ewarida diasida. Maḷ carea domiaza seibema ewaride paḷra ewari umēbema carea diabaria. Baribḷḷa sietebema ewaride bārāra dīguida ḥnāūnida panḷa. Maḷ ewaride mḷa dia ḤA paḷra jaḷa pede wāniē panḷa.–

³⁰ Maḷ bēra israelerāra sietebema ewaride ḥnāūbadjidaa.

³¹ Ācōrēba dia ḤA paḷra israelerāba trḷ ḤASidaa “maná.” Culādrḷ ta quīrāca pichia querasia. Torroa basia idjaba cūa basia urrajōnaa oḍa quīrāca.

³² Maḷbe Moiseba israelerāa jarasia:

–Ācōrēba nāwā jarasia: “Manára epedeco jūgurua aba zadapeda waga Ḥadadua bārā warrarāneba yōḷdarāba ununamārēā. Māwā ādjirāba cawaḍia mḷa bārā Egiptodeba ēdrḷ eneside cārēda naḷ ējūā pōāsa ewaraga Ḥade cobisida.”–

³³ Maḷbe Moiseba Aaroḷa jarasia:

–Manára epedeco jūgurua aba zapeda zocode wagadua. Maḷra Ācōrē quīrāpita Ḥadua.† Jāma waga eropania dadji warrarāneba yōḷdarāba ununamārēā.–

³⁴ Ara maḷda Aaroḷba manáda zapeda waga ḤASia Ācōrēba Moisea jarada quīrāca. (Nocoarebema ewaride maḷ manára Ācōrē baurudee waga ḤASidaa.)§

³⁵ Israelerāba manáda cuarenta poa cosidaa Canaaḷ druade jūēḷdamisa. Canaaḷ druade jūēsidade manára waa codaē basía maḷ druadebemarāba upedadada baraada bēra.* ³⁶ (Ādji epedeco jūgurua aba ēberā abaḷba ewari abaḷde cobari quīrāca daucha poya ḤAA.)†

17

Ācōrēba mōgaraḍeba baido zebida

¹ Maḷbe israelerāra ējūā pōāsa ewaraga ḤA Siḷ abadadeba jūma wāḷarḷasidaa. Wānane Ācōrēba cawabibadjia sāma wānida panḷa idjaba sāma cāinida panḷa. Maḷne Repidiḷ abadama jūēne wāsidaa. Baribḷḷa mama baidora neē basía dodi carea. ² Maḷ bēra ādjirāba quīrūbideba Moiseda biē jarasidaa:

–ḤAA dairāa baidora diaida ḤAA dodi carea.–

Maḷne Moiseba ādjirāa jarasia:

–ǀCārē cārēā jāwā mḷa biē bedeade panḷ? ǀĀcōrēba sāwā oi cawaya jāwā panḷca?–

³ Baribḷḷa israelerā opichia panḷ bēra quīrūbideba Moisea jara duanasia:

–ǀCārē cārēā dairāra Egiptodeba ēdrḷ enesi? Dairāra, dai warrarāra, idjaba dai animarā sida opichiaba jūma quininia.–

⁴ Maḷne Moiseba Ācōrēa quīrā djuburiada nāwā iwidisia:

–Mḷa naḷ ēberārāra ǀsāwā oi? Mḷa isabe baidoda diaēḷarḷ ādjirāba mḷra mōgaraba tabari beadia.–

† **16:33** Ācōrē quīrāpita. Zocārāmaarā maḷba jara ḤAA: “Ācōrē baurude quīrāpita.” § **16:34** Hebreo 9:4. * **16:35** Josue 5:12. † **16:36** Hebreo bedeade, cāpūrīane bida nāwā bḷ ḤAA: “Un gomer es la décima parte de un efa.”

⁵ Ācōrēba panusia:

–Israelerā duanamaaba nocodaa wādua. Israelerā bororāda ba ume ed-
edua. Idjaba ba bacuru Egiptode Nilo dode tawedara ba jawade ededua.*
Małbe wānadua Horeb eyadaa. ⁶ Mama mōgara waibaa bada ununia. Māra
ara mał mōgara ārā baya ba carebai carea. Ba bacuruba mał mōgarara udua.
Ara małda baidora wea dogoya israelerāba dodamārēa.–

Ara małda Moiseba israelerā bororā quīrāpita Ācōrēba jarada quīrāca osia.
Małne baidora wea dogosia jūma israelerāba dodamārēa.

⁷ Israelerā baido neē pananama Moiseba trā baasia Masá idjaba Meribá.
Idjia trā baasia Meribá, israelerāba quīrūbideba biē bedeasida bērā. Idjaba trā
baasia Masá, Ācōrēba sāvā oi cawaya israelerāba nāwā jarasida bērā:

–Ācōrēra dadjirā tāēna baaca wa neē?–

Amalecitarā ume djōpedada

⁸ Israelerāra wadi Repidiāne panasidade amalecitarāda zedapeda ādjirā
ume djōni carea panasidaa. ⁹ Mał bērā Moiseba idji carebabari Josueda
trāpeda jarasia:

–Acara umaquīrārāda jara pedua nu amalecitarā ume djōne wāni carea.
Małne māra eya zaque borode baya. Ācōrēba ne ununaca obi bada bacuruda
mał jawade erobaya.–

¹⁰ Nurēma Josuera idjia jara peda ēberārā sida amalecitarā ume djōne
wāsidaa Moiseba jarada quīrāca. Małmisa Moiserā, Aaroāra, Hur sida eya
zaque borodaa wāsidaa. ¹¹ Mama Moiseba idji jawara ātaa wa nūmesia. Idji
jawa ātaa wa nūmane israelerāba amalecitarāra poyabada basia. Baribara
idji jawara sēpeda edaa norrabaribara de amalecitarāba israelerāra poyabada
basia. ¹² Małne Moise jawara bio norrabari ba bērā Aaroāba Hur ume mōgara
waibada enesidaa Moiserā mał ārā chūmemārēa. Małbe Aaroāba Hur bida
idji jawara ātaa jira eropanesidaa, abaaba jawa acāare, dewarabemaba jawa
araare. Māwā Moiseba idji jawara ātaa jira erobasia aba amādaa baebara daa.

¹³ Małne Josueba idjia edada ēberārā ume amalecitarāra poyasidaa.

¹⁴ Małbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Bārāba amalecitarā poyapedadara cartade bada israelerāba
quīrādoarānamārēa. Idjaba Josuēa jaradua māla amalecitarāra nał ējūāne
jūma jōbida.–†

¹⁵ Moiseba mōgarada āta pā buesia Ācōrēba poyabidada quīrāneba di carea.
Mał mōgara āta pā buedara Moiseba trā baasia “Ācōrēba dadjirāa poy-
abibaria.”‡ ¹⁶ Moiseba nāwā jarasia:

–Amalecitarāra Ācōrē ume djōne zepedada bērā idiba ātaa Ācōrēra ādjirā
ume djō baya.–§

18

Jetroba Moise acāde wāna

* **17:5** Exodo 7:20. † **17:14** 1 Samuel 15:2-8. ‡ **17:15** Ācōrēba dadjirāa poyabibaria.
Mağara hebreo bedeade Jehová-Nisi ba ba. Małba jara ba “Ācōrēra dadjirā banderaa.” § **17:16**
Amalecitarāra Ācōrē ume djōne zepedada bērā. Małra hebreo bedeade ebuda baēa. Acaramaarā jara
ba: “Ācōrē banderada ātaa wadua.”

¹ Moise zāwārē Jetro abadara Madiañnebemarā sacerdote basia.* Jetroba ūrīsia sāvā Ācōrēba israelerāra Egiptodeba ēdra enesida. Idjaba ūrīsia sāvā Ācōrēba idji puru Israelera, Moise sida carebasida.

² Naēna Moiseba idji quima Seporāda ādji warrarā sida dji zezamaa diabuesia. Mañne Jetroba idji caura, dji warrarā umé panā sida idji dede bia edasia. ³ Idji warra nabema tosidade Moiseba jarasia: “Nañ druade mñra drua āibemada jāwā baa.” Māwā dji warrara trā basia Gersoā.† ⁴ Dji tēābema tosidade Moiseba jarasia: “Mā zezaba iñā bada Ācōrēba mñra carebasia. Egiptodebema boroba beai badada idjia mñra ēdra basia.” Māwā dji warrara trā basia Elieze.‡

⁵⁻⁶ Ējūā pōāsa ewaraga bade Moiserā israelerā ume Ācōrē eya caita duanasidaa.§ Mañne Moise zāwārē Jetroba idjia nañ bedeadā diabuesia: “Māda, ba quimada, ba warrarā sida bamaa wānia.”

Mañ bedea diabuedacarea ādjirāra Moisemaa wāsidaa. ⁷ Jūēbadade Moiseba idji zāwārēra bio basrida audiabariēde wāsia. Idji zāwārē quīrāpita quīrā edaa barrupeda idji uridarrade isōsia. Mañne sāvā ba cawaya dji iwididapeda Moise wua dede eda wāsidaa. ⁸ Mañbe Moiseba idji zāwārēra Ācōrēba israelerā itea odada jūma nēbarasia. Ācōrēba Egiptodebema boro, jūma egiptorā sida cawa odadebemada, ādjirā ode zesidade bia mīga panananebemada, idjaba Ācōrēba ādjirā ne jūmane carebadadebema sida jūma nēbarasia.

⁹ Mañ ūrīpeda Jetrora bio basridasia Ācōrēba israelerāra ne jūmane carebada bēra idjaba ādjirāra egiptorā jawaedabemada ēdra edada bēra. ¹⁰ Jetroba nāwā jarasia:

–Bio biya quirua Ācōrēra, idjia bārā israelerāra egiptorā jawaedabemada, ādjirā boro jawaedabema sida ēdra edada bēra. ¹¹ Idibara mā cawasia Ācōrēra dji dromaara bada. Dewara ācōrēda idji quīrāca neēa. Māwā cawa baa Ācōrēba israelerā biē o eropananarā poyasi bēra.–

¹² Māwā jarapeda Moise zāwārē Jetroba Ācōrēa animarāda babue diasia. Dewara animarā sida Ācōrēa bea diaside Aaroāra, jūma israelerā bororā sida idji ume ābaa dji Jaredapeda Ācōrē quīrāpita mañ animarā djarara cosidaa.

Moiseba israelerā bororā bacuada

¹³ Nurēma Moiserā chūmesia israelerā nēbara cawa oi carea. Diapedabemada aba queubarādaa israelerāra Moisema powua duanasidaa ādji nēbarada cawa omārēā. ¹⁴ Moise zāwārēba mañ unuside idjia jarasia:

–¿Cārē cārēā jāwā badubaaba nañ ēberārā nēbarara cawa o ba? Baduba ba bēra ādjirāra bama āta powua duanaa diapedabemada aba queubarādaa.–

¹⁵ Moiseba idji zāwārēba panusia:

–Jāwā o baa nañ ēberārāra māmaa zebada bēra Ācōrēba obi bara cawadi carea. ¹⁶ Ādjirā nēbarade panebadade māmaa zebadaa cawa omārēā. Cawa obarāde mā ādjirā Ācōrē leyda cawabibaria.–

¹⁷ Moise zāwārēba jarasia:

* **18:1** Exodo 2:18-21de mañ Jetrora Reuel abadaa. † **18:3** Hebreo bedeadē Gersoā trāba jara baa “drua āibema.” ‡ **18:4** Hebreo bedeadē Elieze trāba jara baa “Ācōrēba carebabaria.” § **18:5-6** Ācōrē eyara Horeb abadaa. Mañ eyade Ācōrēra Moise ume naārā bedesia. Exodo 3:1.

–Māmaarā b̄la o b̄ara bia b̄aēa. ¹⁸ Diapeda b̄ba aba queub̄ar̄daa b̄la cawa o b̄a b̄ērā s̄ēya. Ēberārā b̄maaa ze pan̄a sida jūma s̄ēnia. B̄la o b̄ara jūmawāyā b̄la. Naāra b̄aduba b̄ba jūma poya oēa. ¹⁹ Maā b̄ērā mā bedeada quīr̄acuita ūr̄idua. Māa jarab̄ar̄a quīr̄āca oib̄ar̄a Ācōrēba b̄ara carebaya. Māa jara b̄ara naāga: b̄ab̄ar̄a naā ēberārā nēb̄arara Ācōrēa jaraida b̄la idjia cawa omārēā. ²⁰ Maāne Ācōrē leyda b̄la ādjirāa jaradiada b̄la. Idjaba b̄la ādjirāa cawabida b̄la cārēda odida pan̄ada quīr̄āipa n̄b̄adamārēā.

²¹ Maā awara b̄a careb̄adamārēā āc̄ar̄a umaquīrā poya cawa odida beada edadua. Maāgarāba Ācōrēa waya beadida pan̄a, bedea aba beadida pan̄a, idjaba paratada awua beadiē pan̄a. Māwā beadr̄a b̄adua israelerā bororāda beadamārēā. Mil ēberārā juachab̄adaza dji boroda aba b̄adua. Cien ēberārā juachab̄adaza aba b̄adua. Cincuenta ēberārā juachab̄adaza aba b̄adua. Idjaba die ēberārā juachab̄adaza aba b̄adua. ²² Maā bororāba ēberārā nēb̄arara cawa odida pan̄a. Baridua nēb̄arada āduba poya cawa odaēb̄ar̄a, b̄maaa zedida pan̄a b̄la cawa omārēā. Barib̄ar̄a jūma nēb̄ara m̄acua zareaē beara āduba cawa odida pan̄a. Maā bororāba careba cawa o pan̄a b̄ērā b̄ara jūmawāyā s̄ē b̄aēa. ²³ Māa jara b̄ara Ācōrēba obi b̄la. Maā b̄ērā b̄la māwā oib̄ar̄a naā ēberārā cawa o b̄adebemada biara ānāūya. Idjaba dji nēb̄arade pananara ādji dedaa necai wānia.–

²⁴ Moiseba idji zāwārēba jaradara jūma ījā osia. ²⁵ Idjia Israeldebema umaquīrā poya cawa odida beada edapeda israelerā bororāda b̄acuasias. Mil ēberārā juachab̄adaza dji boroda aba b̄asia. Cien ēberārā juachab̄adaza aba b̄asia. Cincuenta ēberārā juachab̄adaza aba b̄asia. Idjaba die ēberārā juachab̄adaza aba b̄asia.

²⁶ Maā bororāba ēberārā nēb̄arada cawa obadjidāa. Baridua nēb̄arada āduba poya cawa odaē paneb̄adade Moisemaa w̄abadjidāa cawa omārēā. Barib̄ar̄a jūma nēb̄ara m̄acua zareaē beara maā bororāba āduba cawa obadjidāa.

²⁷ Māwānacarea Moiseba bia w̄aduada apeda dji zāwārēra idji druadāa jēda w̄asia.

19

Israelerā Sinai eya caita jūēpedada

¹⁻² Israelerā Repidiāneba w̄ab̄ar̄adapeda Sinai ējūā pōāsa ewaraga b̄ade jūēne w̄asidāa. Jūēnapeda Sinai eya caita duanesidāa. Ādjirā Egiptodeba ēdr̄apedadacarea jedeco umēne mama jūēsīdāa.

³⁻⁴ Maābe Moiserā Sinai eyade ātaa w̄asia Ācōrē ume bedelai carea. Maā eyade Ācōrēba idjira tr̄āpeda nāwā jarasia:

–Israelerā nāwā jaradua: “Bārā Jacobodeba yōpedadarāba unusidāa māa s̄awā egiptorāra cawa osida. Idjaba unusidāa s̄awā māa bārāra nama m̄maaa bio waga enesida nejōb̄aba idji warrarāra waga enibabari quīr̄āca. ⁵⁻⁶ Idi māa bārā ume bedeada b̄aya. Maā bedeada ījā odib̄ar̄a, māa dewara puru bea cāyābara bārāda bio quīr̄ā erobaya. Jūma naā ējūāne beara m̄āremīna māa bārādr̄a b̄aya m̄a itea beadamārēā idjaba jūmarā itea sacerdoterāda beadamārēā.” B̄a maāda israelerāa jaraēda w̄āda b̄la.–

⁷ Maābe Moiserā Sinai eyadeba edaa w̄asia israelerā duanāmaa. Jūēpeda dji bororāra tr̄āpeda ādjirāa ebuda nēb̄arasia jūma Ācōrēba idjia jaraēda.

⁸ Maāne jūmarā israelerāba abari quīr̄āca panusidāa:

–Ācōrēba jara b̄ara dairāba jūma odia.–

Ara maŕda Moiserá Sinai eyade átaa wãpeda Ácõrêa mãwã panupedadara jarasia. ⁹ Maŕne Ácõrêba idjía jarasia:

–Mŕra jŕrãrã pãĩmane bŕ ume bedeadẽ zeya israelerãba dadji bedeadadara ũĩnamãrêã. Mãwã ádjirãba jũma bŕa jarababŕa jã panania.–

¹⁰⁻¹¹ Idjaba Ácõrêba Moisea jarasia:

–Israelerãa jarade wãdua nu nurẽma ádjia acŕ duanane mŕra Sinai eyadaa zeida. Maŕ bẽrã idi, nu bida ádjirãba odida panŕa maŕ ewaride mŕ itea bia duanani carea. Mŕ quĩrãpita duanani bẽrã wua tãtoadada jŕ pananida panŕa. ¹² Idjaba naŕ eya carra sãyãda audu jũrã bɔdua. Israelerãa maŕ sãyã bɔdeba edaa wãnacara panŕa. Ádjirãa jaradua: “Naŕ eyade átaa bãrãra wãnacara panŕa ni dji carraya bida wãnacara panŕa. Bariduada wãibabŕa wãrãda beuida bŕa.” ¹³ Bariduada maŕ sãyã bɔdeba edaa wãibabŕa ni ababba idjira jidade wãcara bŕa, átebabŕa mōgaraba tabari beadida panŕa wa chaba drŕ beadida panŕa. Animarãda wa ēberã sida edaa wãibabŕa idjira beadida panŕa. Ababe cachiru dãrã jĩguababŕa bãrãra naŕ eya carra sãyã jũrã bŕ caita wãnida panŕa.–

¹⁴ Maŕbe Moiserá Sinai eyadeba edaa wãsia israelerãmaa. Jũpeda ádjirãa jarasia:

–Bãrãba odida panŕa nu nurẽma Ácõrẽ itea bia duanani carea.–

Ara maŕda ádjia wuara tãtosidaa. ¹⁵ Idjaba Moiseba ádjirãa jarasia:

–Nu nurẽmabema carea bãrãra bãdji quĩma ume quĩrãipa cãĩnida panŕa.–

¹⁶ Ewari ũbeade diapeda baada bae nũmesia. Maŕne jŕrãrã pãĩmaba Sinai eyara ânã eronũmesia idjaba cachiru quĩrãca dãrã jĩgua nũmesia. Maŕ carea jũma israelerãa dauperababŕa ure duanesidaa. ¹⁷ Maŕbe Moiseba israelerãa ádjirã duanamaŕba Sinai eya carradaa edesia Ácõrêa bedea bɔda ũĩnamãrêã. ¹⁸ Sinai eyara cowaga nũmesia Ácõrêa tabŕ urua bara zeda bẽrã. Maŕ cowaara pea bada cowa quĩrãca nũmasia. * Idjaba jũma maŕ eyara minijichia ure nũmesia. ¹⁹ Maŕne cachiru quĩrãca jĩguabarira jĩguaara nũmesia. Moiseba Ácõrêa bedeadabŕa Ácõrêba panubadjia baa jĩguababŕa quĩrãca.

²⁰ Ácõrẽ Sinai eya borodaa zeside Moiserá trãsia átaa zemãrêã. Ara maŕda Moiserá átaa wãsia. ²¹ Maŕne Ácõrêba Moisea jarasia:

–Israelerãmaa edaa wãdua. Ádjirãa jaradua naŕ eya carra audu jũrã bŕ sãyãneba edaa zecara panɔda mŕ acɔdi carea. Mãwã odibabŕa beudia.

²² Sacerdoterãba ēberãrã carea mŕa bedeadadamĩna maŕ sãyãneba edaa zedacara panŕa mŕ acɔdi carea. Ádjirã bida odida panŕa mŕ itea bia duanani carea. Mãwã odaēbabŕa mŕa ádjirãa quinibiya.–

²³ Moiseba Ácõrêa jarasia:

–Israelerãa naŕ Sinai eyade átaa poya zedaēa, bŕa dairãa mãwã jara bɔda bẽrã. Bŕa naŕ eya carra audu jũrã dairãa sãyãda bŕabisia, naŕ eyara ababe bŕ itea bamãrêã.–

²⁴ Ácõrêba idjía jarasia:

–Israelerãmaa edaa wãdua. Maŕbe Aaroŕda nama átaa enedua. Baribabŕa sacerdoterãa, dewararã sida naŕ eya carra audu jũrã bŕ sãyãneba edaa zedacara panŕa átaa mŕmaa zedi carea. Mãwã odibabŕa mŕa ádjirãa quinibiya.–

* **19:18** Pea bada cowa quĩrãca. Hebreo bedeadẽ mãwã bŕ bŕa: “Egoro cada zareabibari tabŕ urua cowabari quĩrãca.”

²⁵ Ara maŕda Moiserá edaa wãpeda israelerãa Ācōrēba jaradara jūma nēbarasia.

20

Ācōrēba ĭjã obi ba bedea die diada

¹ Ācōrēba naŕgada jūma jarasia:

²—Mara Ācōrēa. Māabarā bārāra Egiptode nezoca beadada ēdrā enesia. ³ Mā awara bārāba bariduada ācōrē quĩrāca erobearānadua.

⁴ Baridua bajānebema za quĩrāca, naŕ ējūānebema za quĩrāca, doedabema za quĩrāca bida orānadua maŕa iwididi carea. ⁵ Baridua jawaba oda quĩrāpita quĩrā edaa barrudapeda maŕa iwidirānadua idjaba bia bedearānadua. Mādrā Ācōrē bēra māa quĩrā ba bārāba ababe māabarā iwididida idjaba bia bedeadida. Maŕ bēra bārāba māda igaradapeda cadjiruada o pananibarā, māa bārāda, bārā warrarāda, bārā wiuzaquērāda, ādjirā warrarā sida cawa o baya. ⁶ Baribarā bārāba māda quĩrā pananibarā, idjaba mā leyrā ĭjã o pananibarā, māa bārāra, jūma bārā warrarāneba yōbadarā sida ewariza quĩrā baya.

⁷ Māra bārā Ācōrēa. Mā trāra bariduade trā jararānadua. Abaaba mā trāda bariduade trā jarabarā, māa maŕ ēberāra cawa oya.

⁸ Quĩrānebadua ānāūbada ewarira mā itea wagadi carea. ⁹ Bārāba odida panara sei ewaride jūma odadua. ¹⁰ Sietebema ewarira ānāūbada ewaria. Maŕ ewarira mā itea wagadida panāa. Maŕ ewaride bārāba ni cārē trajura odacara panāa. Bārā warrarāba, bārā caurāba, bārā nezoca umaquĩrārāba, bārā nezoca wērārāba, bārā animarāba, āibemarā bārā tãena bea bida ni cārē trajura odacara panāa. ¹¹ Māa bajāda, ējūāda, pusada, jūma ādjide bea sida sei ewaride jūma opeda sietebema ewaride ānāūna bēra, maŕ ewarira dji biara ba da basia idjaba mā itea wagadamārēā basia.*

¹² Bārā zezara, bārā papa sida waya pananadua. Māwā bārāra dārā duanania māa bārāa diai ējūāne.

¹³ Miā bearānadua.

¹⁴ Daunemarānadua.

¹⁵ Ne drarānadua.

¹⁶ Djārāda sewadeba bedeadē barānadua.

¹⁷ Djārā dera awuarānadua. Djārā quimara awuarānadua. Djārā nezoca umaquĩrāda, djārā nezoca wērāda, djārā pacada, burro sida awuarānadua. Abeda ne jūma djārāba erobara awuarānadua.—

Israelerāba Ācōrē wayapedada

¹⁸ Israelerāba cachiru quĩrāca jĩgua nūmada, baa sida ũrĩsidaa. Idjaba Sinai eyade cowaga nūmada unusidāa. Maŕne ne wayaaba ure duanada tamā jĩga duanesidaa. ¹⁹ Ādjirāba Moisea jarasidaa:

—Dairāba quĩrānaēa Ācōrēra dairā ume bedeaida. Idjida dairā ume bedeaibarā, beudīa. Baabarā dairāa bedeadua. Mādrā quĩrācuia ũrĩnia.—

²⁰ Moiseba panusia:

—Ne wayarānadua. Ācōrēra nāwā ze ba bārāba sāwā odi cawaya. Idjia quĩrā ba bārāba idji wayaadeba cadjiruara o pananaēda.—

²¹ Maŕbe Moiserā Sinai eyade ātaa wāsia jārārā pāima cowaga nūmane eda Ācōrē bamaa. Baribarā israelerāra tamā jĩga duanesidaa.

* **20:11** Genesi 2:3.

Ācōrēa aṇimarā babue diabada

²² Maṇne Ācōrēba Moisea jarasia:

–Israelerāa nāwā jaradua: “Bārā cawaraba ūrīsidaa māa bajāneba bārāa bedea bāda. ²³ Maṇ bēra oro odada idjaba parata odada baridua za quīrāca orānadua māāa iwididi carea.

²⁴ Animarā babue diabada mā itea odi carea egoroda āta boromea buedadua. Bārā ovejada, chiwatuda, paca sida beadapeda maṇ āra māa babue diadida panāa. Maṇ awara mā ume necai bai careabema animarāda maṇ āra diadida panāa.† Māa bārāa jarabarāma ara maṇ quīrāca odadua māda bia jaradi carea. Mama māra zeya bārā carebai carea. ²⁵ Mā itea animarā babue diabada obadae mōgarada āta pā buedibara, maṇ mōgarara daucha chī orānadua. Bārāba mōgarada daucha chī odibara maṇ mōgarara mā quīrāpita biē bāa. ²⁶ Idjaba animarā babue diabadade ātaa dumeneba wārānadua dewararāba bārāa ācada jira bā quīrāca unurānamārēa.”–

21

Nezocadebema ley

¹ Ācōrēba Moisea jarasia:

–Naṇ leyda israelerāa jaradua. ² Bariduaba abarica hebreoda idji nezoca bamārēā nēdoibara, sei poabe idji nezoca baya. Siete poa jūēnacarea maṇ ēberāra nezoca baḍada ēdraya. Ēdrabarāde idjia ēdrai careabema parata diaida baḍara diaēa. ³ Maṇ nezoca nēdoside deu baṣibara, ēdrabarāde iduba ēdrāida bāa. Quima bara baṣibara, ēdrabarāde dji quima bara ēdraida bāa. ⁴ Baribara dji nēdoḍaba maṇ nezocada quima diaibara, maṇne nezocaba warrarāda wa caurāda unuibara, ēdrabarāde iduba ēdrāida bāa. Idji quimara, warrarā sida dji nēdoḍaba idji itea jūma peida bāa. ⁵ Baribara maṇ nezocaba dji quimada, dji warrarāda, idji nēdoḍa sida quīrā bābāra, ēdra amaaba nāwā jarāida bāa: “Mā quimada, mā warrarāda, mā nēdoḍa sida quīrā bā bēra māra ēdra quīrāē bāa.” ⁶ Maṇne dji nēdoḍaba idjira dji bororāmaa edeida bāa jūmarāba cawadamārēā maṇ nezocara ēdra quīrāē bāda.* Maṇbe dji nezocara dede eda wābada icawa edepeda dji nēdoḍaba idji cawarara cūmia bāba uya suida bāa. Maṇbe maṇ nezocara idji nēdoḍade baya aba jaidabarādaa.

⁷ Bariduaba idji cauda nezoca bamārēā nēdobueibara, maṇ wērācaura poya ēdraēa umaquīrā nezoca ēdrabari quīrāca. ⁸ Dji nēdoḍaba maṇ wērācaura edai carea nēdosibara, baribara idjira biē unupeḍa edaēbāra, idji ēdrai careabema paratara idu diabida bāa. Dji nēdoḍaba maṇ wērāra igarasimīna drua āibemarāa nēdobuecara bāa.†

⁹ Dji nēdoḍaba maṇ wērācauda idji warra quima bamārēā nēdosibara, idji cau quīrāca erobaida bāa. ¹⁰ Dji nēdoḍaba dewara wērāda edaibara, idjia naārā erobaḍara igaraiē bāa. Idjia wadibida ne coi careabemada, wua sida dia baida bāa. Wadibida idji quima ara quīrāca erobaida bāa. ¹¹ Idjia ne coi careabemada, wua sida dia baēbāra, idjaba idji quima araa quīrāca eroḍaēbāra, maṇ wērāra ēdraida bāa idji ēdrai careabema parata diaida baḍa diaē.

Djārā biē obada careabema ley

† **20:24** Levitico 3:1-17. * **21:6** Dji bororāmaa. Hebreo bedede jara bāa “Ācōrē quīrāpita.” † **21:8** Idjira baridua drua āibemarāa nēdobuecara bāa. Acaṭa traduccioṇe idjaba bā bāa: “Māwā obabarara idjira cūrūgacasia.”

¹² Bariduaba djārã puo ðade beaibara, idjira beadida panla. ¹³ Baribara mĩa beai crĩchaẽ ðade abaaba djārãda beaibara, idjira beadiẽ panla Ācõrẽba maãgara iduaribida bẽrã. Baribara djārã beadara mla jara ðamaa waida ðaa. Mama dewararãba idjira jidaðacara panla beadi carea.† ¹⁴ Baribara bariduaba mĩa beai crĩcha erobade djārãda beaibara, idjira animarã babue diabadamaa mĩrũ wabara sida dji bororãba jidaðapeda beadida panla.

¹⁵ Bariduaba dji zezada dji papa sida puoibara, idjira beadida panla.

¹⁶ Bariduaba djārãda nõdobuei carea jidaibara, idjira beadida panla. Idjia jidaðada nõdobuesibara wa wadibida jida erobabara, idjira beadida panla.

¹⁷ Bariduaba dji zezada, dji papa sida biẽ jaraibara, idjira beadida panla.

¹⁸⁻¹⁹ Ijara panane abaaba dewarabemada mōgaraba wa jawaba chĩbara, baribara beaẽbara, idjira beadiẽ panla. Idjia puoðara caðade beibara idjaba pirabaribaraðe bardonaba waida ðabara, djārã puoðaba idji cacua bia bemãrẽa diaida ðaa. Idji traju poya oẽ ða ewari sida jũma diaida ðaa.

²⁰ Bariduaba idji nezoca wẽrãda wa nezoca umaquĩrãda bacuruba u erobade beaibara, idjira cawa odida panla. ²¹ Baribara ewari umẽ babaraðe idji nezocara waði zocai ðabara, idjira cawa odiẽ panla maã nezocara idjide bẽrã.§

²² Umaquĩrã djõ panane abaaba wẽrã biogoa ðada puoðeda warrada aradagaibara, baribara dji wẽrãda bia besira, dji puoðaba diaida ðaa dji wẽrã quimaba bãrã bororã bida jara panla quĩrãca. ²³ Baribara maã wẽrãra beusira dji beadara abarica beadida panla. Dji wẽrãra bio cacua biẽ besira dji mawã odara nãwã odida panla. ²⁴ Dauda arĩsira abarica dau arĩnida panla. Quidada ðasira abarica quida ðatadida panla. Jawada biẽ besira abarica jawaba biẽ ðadida panla. Jĩrũda biẽ besira abarica jĩrũ biẽ ðadida panla. ²⁵ Ōgo bãtasira abarica bãtadida panla. Djarada cõasira abarica cõãtadida panla. Idjaba parreba osira abarica parreba otadida panla.

²⁶ Bariduaba idji nezoca wẽrã daude wa nezoca umaquĩrã daude chĩpeda arĩbara, maã nezocara eðra ðaida ðaa idji dau arĩna carea. ²⁷ Idji nezoca wẽrã quidada wa nezoca umaquĩrã quidada ðaibara, maã nezocara eðra ðaida ðaa idji quida ðaada carea.

Animarã nẽbara carea Ācõrẽba obi jarada

²⁸ Pacaba umaquĩrãda wa wẽrãda cachuba su beaibara, maã pacara mōgaraba tabari beadida panla. Beadaðeda dji djarada cocara panla. Maãne djibarira bedeaðe baẽa dji eberã beuda carea. ²⁹ Baribara djibariba maã pacara cadrã ðada cawa ðamĩna eẽa erobaibara, idjira bedeaðe baya maã pacaba wẽrãda wa umaquĩrãda beaibara. Maã pacara mōgaraba tabari beadida panla. Djibari sida beadida panla. ³⁰ Baribara beabidi cãyãbara dji beuda eberãrãba paratada iwidiibara, paca djibariba beu amaaba dji bororãba jarabada quĩrãca diaida ðaa.

³¹ Ara maã quĩrãca odida panla pacaba umaquĩrã warrada su beaibara wa wẽrãcauda su beaibara. ³² Pacaba djārã nezoca umaquĩrãda wa djārã nezoca wẽrãda cachuba su beaibara, maã pacara mōgaraba tabari beadida panla. Maã paca djibariba nezoca djibarĩa parata torroda treinta diaida ðaa.

³³⁻³⁴ Bariduaba baido juebada uria coroda arã jũãtra ðada ayã ðaibara, wa baido juebada uria coropeða ewa beibara, djārã pacada wa burroda

† 21:13 Josue 20:1-9. § 21:21 Acaramaarã maã versiculoba nãwã jara ðaa: “Baribara idji nezocara beuẽbara idjaba ewari umẽ babaraðe piradraibara, idjira cawa odiẽ panla maã nezocara idjide bẽrã.”

mañ uriaɗe eɗa baɓɓeɗa beuibaɗa, dji uria ewa baɗaba djibariba iwidibaɗa quĩrāca diaida ɓaa. Mañne mañ animarā beudada idjide baya.

³⁵ Pacaba djārā pacada beaibaɗa, djibarirāba dji zocai ɓa pacada nēdobueɗeɗa mañ paratara ādjiza ɛsɗra eɗaɗida panaa. Dji paca beuda sida ādjiza ɛsɗra eɗaɗida panaa. ³⁶ Baribaɗa bariduaba idji pacada cadrāa baɗa cawa ɓamīna ɛrā eroɓaibaɗa, mañne idji pacaba djārā pacada beaibaɗa, idji pacada diaida ɓaa dji paca beudabari. Mañne dji paca beudada idjide baya.

22

Ne drāada jēda diaidebema ley

¹ Bariduaba pacada wa ovejada draɓeɗa beaibaɗa wa nēdobueibaɗa, nañ quĩrāca oida ɓaa. Pacada draɓasira paca juesuma jēda diaida ɓaa. Ovejada draɓasira oveja quĩmārē jēda diaida ɓaa.

² Bariduada diamasi ne draa baɗe de djibariba beaibaɗa, mīā beada carea beɗeɗe baɛa. ³ Baribaɗa āsa de djibariba mañ ne draa baɗa beaibaɗa, mīā beada carea beɗeɗe baya.

Bariduada ne draɓeɗa jidaɗibaɗa, idjia draaɗabari jēda diaida ɓaa. Jēda diai carea neñ ɓabaɗa, idjira nezoca bamārēā nēdobueɗida panaa idjia draaɗabari jēda diadi carea.

⁴ Bariduaba pacada, burroda, wa ovejada draaibaɗa, idji jidaɗade mañ animarāda waɗi zocai eroɓaibaɗa, jēda diaida ɓaa. Mañ awara aba auɗu diaida ɓaa.

⁵ Bariduaba idji ɛjūāne wa uwa u eroɓama idji animarāda ne coɗamārēā ɛrābueibaɗa, baribaɗa mañ animarāra djārā ɛjūāne ne code wānibaɗa, djibarira beɗeɗe ɓaa. Mañ bēra dji ɛjūā djibaría idji néuɗebema dji biara baɗa diaida ɓaa.

⁶ Bariduaba idji ɛjūā babueɓaɗe djārā néu ewaɗada wa ewaɛ ɓa sida bá wāibaɗa, dji baɗaba jūma dji bá wānabari diaida ɓaa.

⁷ Aɓaɓa paratada wa ne bariduada djārā dede waga eroɓaɗe dewaraɓa draaibaɗa, dji ne draaɗara jidaɗeɗa idjia draaɗada jēda diaida ɓaa. Mañ awara aba auɗu diaida ɓaa. ⁸ Baribaɗa dji ne draaɗada jidaaɛɓaɗa, dji ne waga eroɓaɗa bārā bororāmaa eɗeɗida panaa. Mañbe ādjia quĩrācuɗa iwididida panaa idjia mañ ne waga eroɓaɗa draasi cawaya.

⁹ Paca carea, burro carea, oveja carea, cacuade jɓɓada carea, ne baridua adua baɗa carea bida ijaradibaɗa, ādjira bārā bororāmaa wānida panaa.* Mañne dji bororāba quĩrācuɗa iwididapeɗa cawa jaraɗia caida beɗeɗe baɗa. Mañbe dji beɗeɗe ɓaba djibaríā ādji ijara panā careabemada umé diaida ɓaa.

¹⁰⁻¹¹ Bariduaba burroda, pacada, ovejada, wa baridua animarā sida dewaraa wagabi baɗe mañ animarāda beuibaɗa, wa cawaɛne iduba puaiɓaɗa, wa ni aɓaɓa ununaɛne draaɗibaɗa, dji animarā waga eroɓaɗa ācōrē quĩrāpita wārāneba jaraɗia ɓaa mañ animarā draaɛ baɗa. Mañ jaraɗara djibariba jīaɗa ɓaa. Māwāra dji animarā waga eroɓaɗa djibaríā mañ animarābari diaiɛ ɓaa. ¹² Baribaɗa idjia idu draaɓibaɗa, mañ animarābari djibaríā diaida ɓaa. ¹³ Idjia waga eroɓa animarāda mēābema animarāba beaibaɗa, dji beudara eɗeɗa ɓaa acabi carea mēābema animarāba wārāda beasida. Māwāra mañ animarābari djibaríā diaiɛ ɓaa.

* **22:9** Bārā bororāmaa. Hebreo beɗeɗe bá ɓaa “Ācōrē quĩrāpita.”

¹⁴ Bariduaba trajabada animarāda iwidi edepeda djibari neēne maʼ animarāra iduba puaibara wa beuibara, dji ededaba maʼ animarābari djibarīa diaida ʒaa. ¹⁵ Baribara maʼ animarā puabarade wa beubarade djibarida aria baibara, dji animarā ededaba maʼ animarābari diaiē ʒaa. Idjaba maʼ animarā edei carea paratada diasibara, maʼ animarāda iduba puaibara wa beuibara, dji ededaba maʼ animarābari waa diaiē ʒaa.

Jipa odi careabema ley

¹⁶ Ēberāba wērā umaquīrā adua ʒada cūrūgapeḁa idji ume cāibara, maʼ wērāra dewara ume quīma edai carea bedea ʒaē ʒaʒara, maʼ ēberāba quīma edai careabema paratara dji wērā zezaa diaida ʒaa idjaba dji wērāra edaida ʒaa. ¹⁷ Baribara dji wērā zezaba idji cauda maʼ ēberāa dia quīrāēbāra, dji ēberāba maʼ wērāra edaēmīna quīma edai careabema paratara diaida ʒaa.

¹⁸ Jūma jāibana wērārāda beadida panaa.

¹⁹ Bariduaba animarāda oibara, idjira beadida panaa.

²⁰ Bariduaba animarāda mʼaa babue diai cāyābara dewara ācōrēa babue diaibara, idjira beadida panaa.

²¹ Āibema bārā tāēna beada biē orānadua. Quīrānebadadua bārā sida Egip-tode āibemarā basida.

²² Pēdra wērāra wa jērāmārā sida biē orānadua. ²³ Bārāba ādjirā biē o panā carea mʼaa quīrā djuburiada iwidiḁibara, ādjia iwidi panara mʼaa ūrīpeḁa carebaya. ²⁴ Mā quīrūbideba iduaribiya dji quīrūba dʒōne zedapeḁa bārāra necoba beadida. Māwā bārā quimara pēdra badia idjaba bārā warrarā sida jērāmārā badia.

²⁵ Mā purudebema ne neē quiruba parata iwidiḁara diadibara, idjia jēda diabaraḁe auḁu iwidiḁanadua ācārāba auḁu jēda diabibada quīrāca.

²⁶⁻²⁷ Bariduaba parata iwidiḁa wārāda jēda diaida cawabi carea idjia jīsua carea jābarida beibara, dji parata diadaba māra erobeiē ʒaa. Queui naēna dji parata diadaba māra diade wāida ʒaa djibariba boro cāi carea waa neē ʒa bēra. Diade wāēbāra, djibariba jīsua carea mʼaa quīrā djuburiada iwidiḁara, mʼaa carebaya māra quīrā djuburiaida ʒa bēra.

²⁸ Māda, bārā bororā sida biē jararānadua.

²⁹ Mā ʒada ewaride bārā nēu naārā ewabaradebemada, uva badebema sida aride diadadua.

Jūma bārā umaquīrā warra dji nabema tobaraḁa mʼaa diadida panaa.†

³⁰ Paca umaquīrā dji nabema tobaraḁa, oveja umaquīrā dji nabema tobara sida bārāba jūma mʼaa bea diadida panaa. Maʼ animarā zaquera dji papa ume siete ewaribe ʒaya. Nurēma ochobema ewaride mʼaa bea diadida panaa.

³¹ Bārā israelerāra mā itea bia beadida panaa. Maʼ bēra baridua animarā meēbemaba beadada bārāba codacara panaa. Maʼ djarara usaa diadadua codamārēa.

23

¹ Djārāda sewadeba jararānadua. Ēberā cadjirua odara sewadeba care-barānadua dji cawa obari quīrāpita. ² Dewararāba cadjirua o duanane abarica orānadua. Dji cawa obari quīrāpita dewararāba dji cadjirua odaare sewadeba bedea duanane abarica orānadua. ³ Idjaba dji cawa obari quīrāpita mīa djuburi quiruare sewadeba bedearānadua.

† 22:29 Exodo 13:11-15.

⁴ Bā dji quĩrũ paca aduadada wa burro aduadada unuibara, idjĩa diade wādua. ⁵ Burroda ne zagara bae tabada unusira ara mawā berādua. Djibarira ba ume dji quĩrũmĩna carebadua mañ animarāra piradramārēā.

⁶ Miā djuburi quiru cawa obadade aride odida panla. ⁷ Sewadeba djārā jara panla ũrĩniē panla. Ēberā bedea neē bara beadiē panla. Mawā obarara mñ quĩrāpita bedede beya. ⁸ Bariduaba paratada idjiare bedeamārēā diaibara, mañ paratara edarānadua. Edadibara dauberrea panla quĩrāca panenapada jipa cawa odaēa. Mawāra dji bedea neē bada bedede badia.

⁹ Āibema bārā tāēna beara biē orānadua. Bārāba cawa panla djārā druade bade dadjira sāvā babarida, bārāra Egiptode druā āibemarā basi bēā.

Anāubada poa

¹⁰ Sei poa bārā ējũāra odapada ewadida panla. ¹¹ Baribara siete poa jũēbarade ējũāra odiē panla. Mañ poade bārānebema ne neē quedeaa dji tunua pureabarara idu ewabidada, idjaba ādjia ewapedadaēra idu badadua animarā mēābemarāba codamārēā. Ara mañ quĩrāca odadua bārā uvara, olivo sida.

Anāubada ewari

¹² Bārāra sei ewari trajadida panla. Baribara sietebema ewaride bārāra ānāūnida panla. Bārā pacada, burroda, nezocada, idjaba druā āibema bārā tāēna panla sida ānāūnida panla wayacusa baradi carea.

¹³ Jũma mla jaradada quĩrācuita odadua. Dewara ācōrēca beaa ni mañĩ bida iwidirānadua.

Ewari droma ũbea Ācōrēba obi jarada

¹⁴ Poaza barima ũbea bārāba ewari dromada mñ itea odida panla. ¹⁵ Naārā pañ ēsābari neē cobada ewarida odida panla. Bārāba siete ewari pañ ēsābari neē bada codida panla mla jarada quĩrāca. Mañra odadua mla jara bada ewari Abib jedecode, bārāra mañ jedecode Egiptodeba ēdrapedada bēā. Mañ ewaride mla ne diai carea neē bara mñ quĩrāpita wācara bla. ¹⁶ Mañ awara bārā néudebema naārā ewapedada carea barsida ewarida odida panla.* Idjaba bārā néu jũma ewapedadacarea bida barsida ewarida odida panla.† ¹⁷ Māra bārā Boroa. Poaza jũma umaquĩrārāba mñ quĩrāpita mañ ũbeabema ewari dromara ode ze pananida panla.

¹⁸ Animarā mla babue diabdade dji oada pañ ēsābari bara ba ume babue diarānadua. Idjaba ānadrā naēna dji dragara jũma babuedida panla.

¹⁹ Bārā néu naārā ewabadadebemada dji biara bādra mñ dedaa diade zedadua.

Chiwatu zaquera dji papa jubade djurānadua.

Ācōrēba bajānebema nezoca israelerā na wābiya

²⁰ Ūrĩnadua. Mñ nezoca bajānebemada bārā na wābiya bia waga edemārēā mla bārā itea eroba ējũānaa. ²¹ Jũma idjia jara bara iñā odadua. Iñā odaēbarā idjia bārāra quĩrā djuburiaēa, mñ trāneba bedea ba bēā. ²² Baribara idjia jara bada quĩrācuita iñā odibara idjaba mla obi jaradada jũma iñā odibara, bārā dji quĩrũ ume mla dji quĩrũ baya. Bārā ume djōne zedadade mādra ādjirā ume djōya. ²³ Mñ nezoca bajānebemada bārā na wāya. Idjia bārāra edeya amreorā, hititarā, perezeorā, cananeorā, heveorā, jebuseorā druadaa. Mañrā ēberārāra mla jũma jōbiya. ²⁴ Mama jũēbadade ādjirāba obada quĩrāca

* **23:16** Levítico 23:15-21. † **23:16** Levítico 23:33-43.

orānadua. Ādji ɿawaba ocuada ācōrē quīrāpita quīrā edaa ɓarrudapeda iwidirānadua ni bia bedearānadua. Ādji ɿawaba ocuada ācōrēra idjaba maɿ ācōrēa bia bedeadī carea eropanɿ sida abeda jūma ārīnadua.

²⁵ Ababe mɿabaraɿ bia bedeadadua. Maɿne mɿa bārāra carebaya. Mɿa baidoda, codi sida diaya. Mɿa iduaribiēa bārāra cacua biē beadida. ²⁶ Bārā druade wērārā warra ɿradagaɿa. Wērārā warra todacara neē baya. Idjaba mɿa bārāra dārā zocai baya.

²⁷ Bārā wāɓadaza mɿa maɿ druadebemarāra ne wayabiya. Ādjirāba sāwā odida cawaē panania. Maɿba bārā jūēɓadade āyā mīrū pirapodia.

²⁸ Mɿa heveorāra, hititarāra, cananeorā sida āyā pirapobiya nedarraba ādjirā āyā pirapobibari quīrāca. ²⁹ Baribarɿ poa abaaɿde mɿa ādjirāra jūma āyā ɿaretaēa. Māwā obaraɿbara maɿ druara ēberā neē bepeda mēābema animarā jūmawāyā yōnapeda bārāra biē ocasidaa. ³⁰ Maɿ carea mɿa maɿ druadebemarāra pīca āyā ɿarecuaya. Maɿne bārā yō wānane maɿ ējūāra jūma edadia.

³¹ Mɿa bārāa dia ɓa ējūāra ɓa Pusa Purru abadaɿdeba aba Pusa Mediteraneo abadaɿdaa idjaba ējūā pōāsa ewaraga ɓadeba aba Euprate dodaa.† Mɿa bārāra carebaya jūma ēberārā maɿ ējūāne panara poyadapeda āyā ɿarecuadamārēa. ³² Maɿ ēberārā ume bedea ɓarānadua. Ādji ācōrēca beada bārā druade erobearānadua. ³³ Maɿ ēberārāra bārā druade idu bebīrānadua. Iduaribiɓaraɿ ādjirāba bārāa ādji ācōrēca beara ēpēɓidia. Māwā bārāba cadjiruara odapeda biē panania.–

24

Israelerāba Ācōrē ley jūma ɿjā odiada apedada

¹ Maɿbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Aaroɿda, Nadáda, Abiuda, idjaba setenta israelerā bororā sida ɓa ume naɿ eyade ɿtaa enedua. Ādjirāra tamɿ chīrāborode ɓarru copanenapeda mɿa bia bedeadida panla. ² Ādjirāra mɿ caita zecara panla. Ababe ɓadrɿ mɿ caita zeida ɓa. Maɿ awara ni abaaɿda ɓa ume naɿ eyade ɿtaa zecara ɓa.–

³ Maɿbe Moiserā israelerāmaa edaa zepeda Ācōrē leyra jūma nēɓarasia. Maɿne jūma israelerāba abari quīrāca nāwā jarasidaa:

–Dairāba Ācōrē leyra jūma ɿjā odia.–

⁴ Ara maɿda Moiseba Ācōrē leyra jūma ɓasia. Nurēma diapededa pirābaripeda Moiseba animarā babue diabadada Sinai eya carra osia. Maɿ awara animarā babue diabada caita idjia mōgara waiɓada doce ɿta nūmɿcuasia. Maɿ doce mōgaraba jara ɓa Israel warrarāneba doce puru yōpedadada. ⁵ Maɿbe Moiseba cūdrarāda diabuesia paca zaquerāda Ācōrēa babue diacuadamārēa idjaba Ācōrē ume necai ɓa careabema paca zaquerāda bea diacuadamārēa. ⁶ Maɿ paca zaque oa piapedadada ēsadra Moiseba epedecode wea edasia. Dji ēsadra bedada animarā babue diabada ɿrɿ jīāposia. ⁷ Maɿbe Ācōrē leyra edapeda Moiseba israelerā quīrāpita jīgua lesia. Maɿ ūrīnapeda israelerāba jarasidaa:

–Ācōrē leyra dairāba jūma ɿjā odia.–

⁸ Maɿbe Moiseba epedecode wea erobɿ oada edapeda israelerā ɿrɿ jīāpo ɓaɿde nāwā jarasia:

† 23:31 Pusa Mediterraneo. Hebreo bedede jara ɓa “Pilisteorā Pusa.”

–Nañ oaba jara ɓa Ɓcōrēba dadjirā ume bedea ɓadara dadjirāba, idjia bida jūma odida.–

⁹ Māwānacarea Moiserā, Aaroŋra, Nadára, Abiura, idjaba setenta israelerā bororā sida Sinai eyade ŋtaa wāsidaa. ¹⁰ Mañne israelerā Ɓcōrēda unusidaa. Idji jīrū edrera zapiro mōgara oda quīrāca basia. Bajā quīrāca ēsā pāwārā basia. ¹¹ Israelerā bororāba Ɓcōrēra unusidamīna Ɓcōrēba ādjirāra beubiē basia. Ɓcōrē quīrāpita ne cosidaa idjaba baido dosidaa.

Moise Sinai eyade ŋtaa wāna

¹² Māwānacarea Ɓcōrēba Moisea jarasia:

–Sinai eyade mīmaa ŋtaa zepeda jāā bedua. Māa mōgara pewedea ɓada umé diaya. Mañ mōgarade mīa ijā obi ɓa bedeadā ɓa erobāa israelerāa jaradia bamārēā.–

¹³ Ara mañda Moiserā idji carebabari Josue ume Sinai eyade ŋtaa wāsidaa Ɓcōrē ɓamaa.

¹⁴ Wāni naēna Moiseba israelerā bororāa jarasia:

–Nama pananadua aba dai zebadadaa. Aaroŋra, Hur sida bārā ume panania. Bariduaba nēbarada oibarā, ādjimaa wānida panla mañ nēbara cawa odamārēā.–

¹⁵ Moise Sinai eyade ŋtaa wāsida jārārāba mañ eyara ānā edasia. ¹⁶⁻¹⁷ Mañne Ɓcōrē quīrāwārēā dorrodorroara Sinai eya ŋrā zesia. Dji jewedadeba israelerāba Ɓcōrē quīrāwārēā dorrodorroara mañ eya borode tɓa eradrā nūma quīrāca unusidaa. Jārārāba Sinai eyara sei ewari ānā erobasia. Sietebema ewaride Ɓcōrēba mañ jārārāneba Moiserā trāsia. ¹⁸ Ara mañda Moiserā eyade ŋtaara wāsia jārārāne eda. Mama besia cuarenta ewari āsa diamasi bida.

25

Idji wua de odamārēā Ɓcōrēba diabida

¹ Mañne Ɓcōrēba Moisea jarasia:

² –Israelerāa jaradua jūma mī itea ne dia quīrāā beaba ɓamaa enenida panla ara ādji sodeba dia quīrāā panla quīrāca. ³ Ādjirāba diadida panla naŋga: oroda, paratada, bronceda, ⁴ oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida. Mañ awara diadida panla wua dji biara ɓa lino odada, wua chiwatu cara odada, ⁵ oveja e purea odada, animarā e biada,* acacia bacuruda, ⁶ olivo dragada ībīrā coadi carea. Idjaba querada diadida panla olivo dragadaa pueradi carea. Mañba ne jūma Ɓcōrē iteabemada soadida panla. Mañ awara diadida panla quera badi careabemada, ⁷ ónice mōgarada, dewara mōgara bia quedea sida sacerdote dji droma djioḍe caradi carea.† ⁸ Jūma mañgara pedapeda bārāba mī itea wua deda odida panla mī bārā tāēna ɓai carea. ⁹ Mañ wua dera, dji eda bea sida jūma mīa obi ɓa quīrāca daucha odida panla.

Ɓcōrē baurude

¹⁰ Baurude acacia bacurudeda odadua. Mañ baurude drasoara bicaca umé ŋrā ēsadra ɓaida ɓa. Dji jouɓlara bicaca aba ŋrā ēsadra ɓaida ɓa. Dji ŋlara bicaca aba ŋrā ēsadra ɓaida ɓa. ¹¹ Dji jāra, dajadaare bida oro idji awa quiruba ɓaradadua. Iquidaza jūma parrāga oroba tuca ɓadadua.

* 25:5 Animarā e biada. Hebreo bedeadē ebuda ɓa cārē animarā eda jara ɓada. † 25:7 Sacerdote dji droma djio. Hebreo bedeadē ɓa ɓa: “Sacerdoteba jāre jāida ɓa idjaba Ɓcōrēba quīrāā ɓa cawabibari.” Exodo 28:6-8, 15-30.

¹² Idjaba pīrū orodeda quīmārē omoa odadua. Mañ pīrūra baurude jīrūza cara bādadua. Māwā orroza pīrūra umé panania. ¹³ Idjaba acacia bacuruda umé biya eradapeda oroba bāradadua. ¹⁴ Mañ bacurura pīrūne eda berajudadua baurude jira ededi carea. ¹⁵ Bacurura pīrūne eda berajusidara waa ēūtārānadua. ¹⁶ Mañ baurude mēla ījā obi bā bedea mōgarade bā diaira waga bādadua.

¹⁷ Mañbe oro idji awa quiruda pewedea badaa aride odadua baurude ārā cobādi carea. Dji drasoara bicaca umé ārā ēsadra baida bāa. Dji joubāara bicaca aba ārā ēsadra baida bāa. ¹⁸⁻¹⁹ Idjaba oroda edadapeda mē nezoca bajānebema i bara bā za quīrāca umé toa chī odadua. Mañra bio cara bādadua dji baurude ārā cobādi carea opedada ārā. Quīrāza iquida aba bādadua. Māwā jūma mañgara aba bā oda quīrāca beya. ²⁰ Mē nezoca bajānebema i bara bā za quīrāca panāra quīrā djica edaa barru bādadua. Ādji iba dji baurude ārā cobādi carea opedadara jūātrā eropanania. ²¹ Māwā odapeda dji baurude ārā cobādadua. Mañ baurude mēla ījā obi bā bedea mōgarade bā diaira waga bādadua. ²² Mama mēra zeya bā ume bedei carea. Mē baurude ārā bajānebema nezoca i bara panā ēsi mēla israelerāa obi bāra cawabiya.

Ācōrē quīrāpita pañ bābada mesa

²³ Mesa acacia bacurudeda odadua. Dji drasoara bicaca umé baida bāa. Dji joubāara bicaca aba baida bāa. Idjaba dji ātāara bicaca aba ārā ēsadra baida bāa. ²⁴ Mañ mesara oro idji awa quiruba jūma bāradadua. Dji icawa orroza parraga oroba tuca bādadua. ²⁵ Mesa ārā icawa bacuruda cara bādadua jūgura bēmārē. Mañ bacuru ātāara jawa jiwīnī quīmārē baida bāa. Mañ sida icawa parraga oroba tuca bādadua. ²⁶⁻²⁸ Mañbe pīrū orodeda quīmārē omoa odadua. Mañra mesa jīrūza cara bādadua dji jūgura oda edrecarebe. Mañgāde eda bacuruda berajudadua jira ededi carea. Mañra acacia bacuru oda baida bāa. Biya erapeda oroba bāradadua. ²⁹ Idjaba oro idji awa quiruda edadapeda epedeco beada, epedeco jūgura beada, taza beada, zoco bea sida mesade bādi carea odadua. Taza beara, zoco bea sida mesade bādadua uva bā mēla wea diadi carea. ³⁰ Idjaba pañ mē quīrāpita baida bāra mañ mesade ewariza eropananadua.

Ībīrā bābada

³¹ Idjaba oro idji awa quiruda edadapeda ībīrā bābadada toa chī odadua. Dji jīrūda, dji cacuada, dji gārāgārā nepōnō zaca beara, dji ībīrā bādi careabema sida abari oro idji awa quirudebemada baida bāa. ³² Mañ ībīrā bābada cacuara sei jāwate erobaya. Oro abaare ūbea baya. Dewarabema orroare bida ūbea baya. ³³ Jāwateza gārāgārā nepōnō zaca beada ūbea odida panā.† ³⁴ Dji cacuade bida gārāgārā nepōnō zaca beada quīmārē odida panā. ³⁵ Dji jāwate cara beaza aba odida panā. ³⁶ Dji gārāgārā nepōnō zaca beara, dji jāwate beara, dji cacua sida abari oro idji awa quirudebemada toa chī odadua.

³⁷ Idjaba ībīrāda siete odadua. Mañgarā ībīrāra dji ībīrā bābada jāwate quēbāza bādadua mē dejāra āna erobamārē.‡ ³⁸ Idjaba oro idji awa quiruda edadapeda ībīrā quīrā tābadara, ībīrā quīrā tādā āyā edebada epedeco zaque sida odadua. ³⁹ Oro idji awa quiru ībīrā bābadara idjaba ne jūma idjidebema

† 25:33 Nepōnō. Hebreo bedede jara bāa “almendro pōnō.” § 25:37 Mē dejāra āna erobamārē. Hebreo bedede bā bāa: “Nocoare āna bamārē.”

sida zab^Λdade dji za^Λgara 75 libra ba^Λda ba^Λ. ⁴⁰Jūma daucha o^Λadua m^Λa na^Λ eyade unubida quīrāca.

26

Ācōrē wua de

¹ Idjaba wua deda m^Λ itea nāwā o^Λadua. Dji biara ba lino wuada die eda^Λdapeda ma^Λ wuade eda m^Λ nezoca bajānebema i bara ba zaca beada oveja cara nayāna pāwārā odaba, pursupursua odaba, purea oda bida biya ca^Λadua. ² Ma^Λ die lino wuara abari quīrāca beadida pan^Λa. Dji drasoara veintiocho bicaca beadida pan^Λa. Dji joub^Λara bicaca quīmārē beadida pan^Λa. ³ Ma^Λ die wuadebemada juesuma eda^Λdapeda ābaa cajudadua joub^Λa bēmārēā. Abari quīrāca ābaa cajudadua dewarabema juesuma pan^Λ sida. ⁴⁻⁵ Ma^Λ wua joub^Λa cajudaza i orro abaare cincuenta ca^Λwa^Λra cajudadua. Ma^Λ ca^Λwa^Λra wua pāwārā ba^Λba o^Λida pan^Λa. Dji ca^Λwa^Λra daucha quīrā tēū cob^Λdadua. ⁶ Ma^Λbe oroda eda^Λdapeda wua jūēbarida cincuenta o^Λadua. Ma^Λga^Λde ca^Λwa^Λraza jūēcua^Λdadua ma^Λ umēbema wuara ababe ba quīrāca bēmārēā. Ma^Λba m^Λ dera ānēbari cob^Λdadua.

⁷ Ma^Λbe wua chiwatu cara o^Λada once eda^Λdapeda draso joub^Λa cajudadua dji nabema wua ār^Λ ānēbari cob^Λadi carea. ⁸ Ma^Λ once wua chiwatu cara o^Λara abari quīrāca beadida pan^Λa. Dji drasoara treinta bicaca beadida pan^Λa. Dji joub^Λara bicaca quīmārē beadida pan^Λa. ⁹ Ma^Λ once wuadebemada sei eda^Λdapeda ābaa cajudadua joub^Λa bēmārēā. Dewarabema juesuma sida abari quīrāca cajudadua. Dji sei wua ābaa cajupedada nocoare ba wuara ēsadra āta^Λ bedā cob^Λdadua.

¹⁰ Ma^Λ wua joub^Λa cajudaza i orro abaare cincuenta ca^Λwa^Λra cajudadua.

¹¹ Idjaba bronceda eda^Λdapeda wua jūēbarida cincuenta o^Λadua. Ma^Λga^Λde ca^Λwa^Λraza jūēcua^Λdadua ma^Λ umēbema wuara ababe ba quīrāca bēmārēā. ¹²⁻¹³ Ma^Λ chiwatu cara oda wuara dji edrebema wua cāyābara joub^Λara ba bē^Λrā idjaba drasoara ba bē^Λrā, m^Λ de jēdaare drasoara jira ba^Λdadua. Idjaba orrozara bicaca aba audu jira ba^Λdadua m^Λ dera bio ānēbari bamārēā. ¹⁴ Ma^Λbe oveja e purea o^Λada ābaa cajudadua joub^Λa draso bēmārēā. Ma^Λga^Λba chiwatu cara oda wua ār^Λ ānēbari cob^Λdadua. Ma^Λ ār^Λ dewarabema animarā e biada joub^Λa draso cajudapeda ānēbari cob^Λdadua.

¹⁵ Idjaba m^Λ wua de carea acacia bacuruda ārradadua ma^Λba daucha āta cat^Λ pēni carea. Ma^Λga^Λra dji wua cajudaba ānēbariya. ¹⁶ Dji bacuru ārrada drasoara die bicaca beadida pan^Λa. Dji joub^Λara bicaca aba ār^Λ ēsadra beadida pan^Λa. ¹⁷ Dji edaa beira quidate bara o^Λadua. Jūma m^Λ wua de carea bacuru ārradara māwā o^Λadua. ¹⁸⁻²¹ M^Λ wua de orroza veinte bacuru ārradada āta cat^Λ pēnida pan^Λa. Ma^Λ bacuru ārradaza edre parata oda uria beada umē umēa ba^Λdadua dji quidatera ma^Λne eda berajudi carea. Māwā orroza cuarenta parata oda uria beara ba^Λdia ma^Λ bacuru ārradada daucha pē wāni carea.

²² M^Λ wua de jēdaarebemara āmāda^Λu baebariare beida ba^Λ. Ma^Λare sei bacuru ārradada āta cat^Λ pēnida pan^Λa. ²³ Ma^Λ awara bacuru ārradada umē iquidaza āta cat^Λ pēnida pan^Λa. ²⁴ Dji quēbara jūēbari bara o^Λadua āta^Λba edaa ara cat^Λ cobēmārēā. Iquidaza māwā ba^Λda ba^Λ. ²⁵ Jūma ābaa ocho bacuru ārradada āta cat^Λ pēnida pan^Λa. Ma^Λ bacuru ārradaza edre parata oda uria beada umē umēa ba^Λdadua dji quidatera ma^Λne eda berajudi carea. Māwā jēdaarebema parata oda uria beara diecisei ba^Λdia.

²⁶⁻²⁷ Idjaba acacia bacuruda juesuma era^Λdadua de orroza pīrū omoa beade berajudi carea. Jēdaare āmāda^Λu baebariare bida acacia bacuruda juesuma

pîrû omoa beade berajudadua m̃a wua dera zarea cobemârêã. ²⁸ Orroza dji êsibema bacuru berajudara dji de draso daucha baida b̃aa. Dji jêdaare b̃a bacuru êsi berajudara dji de jedea daucha baida b̃aa. ²⁹ M̃a wua de carea bacuru aradara oroba jûma baracuadua. Idjaba pîrû omoa beara orodeda odadua. Mã pîrû beara bacuru aradadaa cara b̃adadua mãne eda bacuru eradara berajudi carea. Bacuru eradara oroba jûma baradadua. ³⁰ M̃a wua dera odadua m̃a nã eyade unubida quîrâca.

³¹ Idjaba wuada odadua m̃a dejâne eat̃a jira b̃adi carea. Dji biara b̃a lino wuada edadapeda mã wuade eda m̃a nezoca bajânebema i bara b̃a zaca beada oveja cara nayâna pâwârâ odaba, pursupursua odaba, purea oda bida biya cadadua. ³²⁻³³ Mãbe acacia bacuruda quîmârê tēnapeda oroba baracuadua. Mã bacurura parata oda uria beade berajudadua m̃a dejâne âta nūmeanamârêã. Bacuruza wua jûēbari oro odada cara b̃adadua. Mãg̃ade wua capedadara eat̃a jira b̃adadua m̃a dejâra t̃aju bemârêã. M̃aw̃a m̃a wua dera dejê umé erobaya. Dji nocoarebema dejâra “Âcôrê itea b̃a dejâ” adia. Dji edaare b̃a dejâra “Âcôrê itea biara b̃a dejâ” adia. M̃a baurudera dji m̃a itea biara b̃a dejâne b̃adadua. ³⁴ Mama dji oro pewedea badaa aride odapedadara baurude ar̃a cob̃adadua. ³⁵ Idjaba wua eat̃a jira b̃a nocoare b̃a dejâne pã b̃abada mesara j̃awa araare b̃adadua. J̃awa ac̃lare îbir̃a b̃abadada dji mesa quîrâpe b̃adadua.

³⁶⁻³⁷ Idjaba dji biara b̃a lino wuada edadapeda mã wuade eda oveja cara nayâna pâwârâ odada, pursupursua odada, purea oda sida biya cadadua. Mãbe acacia bacuruda juesuma tēnapeda oroba baracuadua. Mã bacurura bronce oda uria beade berajudadua m̃a wua dede eda w̃abadamaa âta nūmeanamârêã. Bacuruza wua jûēbari oro odada cara b̃adadua. Mãg̃ade wua cadara dji eda w̃abadade jûat̃a jira b̃adadua.

27

Animarã babue diabada

¹ Idjaba animarã babue diabada acacia bacurudeda odadua. Dji dra-soara bicaca juesuma baida b̃aa. Dji joub̃aa sida bicaca juesuma baida b̃aa quîr̃a quîmârêena abarica bamârêã. Dji ât̃lara bicaca ûbea baida b̃aa. ² Abari bacurude iquidaza cachu quîr̃aca odapeda mã animarã babue diabadara bronceba jûma baradadua. ³ Idjaba tab̃a pora âyã cuabadada, tab̃a pora tâibadada, oa piabadada, warebada m̃iāsuda, tab̃ad̃au edebada sida jûma broncededa odadua. ⁴⁻⁵ Idjaba j̃arr̃aj̃arr̃aa broncededa odadua. Mã j̃arr̃aj̃arr̃aa animarã babue diabadade dji ideba edaa êsidra cara b̃adadua.* Mãbe pîrû omoa broncededa quîmârê odapeda j̃arr̃aj̃arr̃aa b̃amaa animarã babue diabadada iquidaza cara b̃adadua. ⁶⁻⁷ Mãbe acacia bacuruda umé eradapeda bronceba baradadua. Mã bacurura animarã babue diabada orroza pîrû beade berajudadua jira eded̃i carea. ⁸ Animarã babue diabadara w̃aỹa uria baya bacuru aradadeda odi b̃er̃a. Ara m̃a nã eyade unubida quîr̃aca jûma daucha odadua.

Âcôrê wua de audu jûrã b̃ada

⁹⁻¹¹ M̃a wua dera audu jûrã b̃adadua dji biara b̃a lino wuaba. Mã audu jûrã b̃a orroza veinte bronce oda uria beada b̃adapeda bacuru tēnara mãg̃ade eda w̃êj̃u nūmanadua. Mã bacuru quēb̃ara parataba baradadua idjaba wua

* **27:4-5** J̃arr̃aj̃arr̃aa...dji ideba edaa êsidra cara b̃adadua. Hebreo bedead̃e mãra ebuda b̃aēa. Ni abãba adua b̃aa animarã babue diabadara s̃aw̃a basida.

jũēbari parata oda sida cara b̂adadua. Lino wuara mañne eat̂a jũēcuadadua. M̂a wua de auđu jũr̂a b̂a drasoara cien bicaca baya.

¹² Jēdaare bida bronce oda uria beada die b̂adapeda mañne bacuru tēnara eda wēāju nūmanadua. Lino wuara mañĝa de eat̂a jũēcuadadua. M̂a wua de auđu jũr̂a b̂a jēdaarebemara cincuenta bicaca baya idjaba b̂am̂ad̂au b̂aebariare baida b̂aa. ¹³ Dji nocoarebemara b̂am̂ad̂au odjabariare baida b̂aa. Mañ sida cincuenta bicaca baya. ¹⁴⁻¹⁵ Mañne dji eda ŵabadara ēsidra baya. Dji eda ŵabada ĵawa aĉare bronce oda uria beada ũbea b̂adapeda bacuru tēnara mañne eda wēāju nūmanadua. Ĵawa araare bida ab̂ari quĩr̂aca odadua. Mañne lino wuara eat̂a jũēcuadadua. Dji eda ŵabada orro abaare wuara quĩnce bicaca baya idjaba dewarabema orroare bida quĩnce bicaca baya. ¹⁶ M̂a wua de auđu jũr̂a b̂a de eda ŵabadara veinte bicaca baya. Bronce oda uria beada quĩm̂arē dji eda ŵabadama b̂adapeda bacuru tēnara wēāju nūmanadua. Mañbe dji biara b̂a lino wuada edadapeda mañ wuade eda oveja cara nayāna p̂aŵar̂a odada, pursupursua odada, purea oda sida cadadua. Mañ wuaba dji eda ŵabadara jũātr̂a b̂adadua.

¹⁷⁻¹⁸ Jũma m̂a wua de auđu jũr̂a b̂a bacuru tēnara bronce oda uria beade eda wēāju nūmeania. Bacuru quēb̂aza parata oda wua jũēbarida erobeadia idjaba parataba b̂ar̂a beadia. Mañ bacurude eat̂a jũē b̂a lino wua joub̂lara bicaca juesuma baya. M̂a wua de auđu jũr̂a b̂a ējũā drasoara cien bicaca baya. Dji jedeara cincuenta bicaca baya. ¹⁹ Jũma m̂a wua de dajadaarebema sida bronce oda baya. Dji egorode cachidi careabema sida bronce oda baya.

Olivo draga ĩbĩr̂a coadi careabema

²⁰ Israeler̂a jaradua olivo draga idji awa quiruda enenam̂ar̂ē. Mañ dragara ĩbĩr̂ane weadia urua b̂am̂ar̂ē. ²¹ Aarôba idji warrar̂a bida m̂a wua dede b̂a ĩbĩr̂ara quewaraza coadida pan̂a m̂a quĩr̂apita urua b̂am̂ar̂ē quewara eda b̂a aba b̂nad̂r̂ab̂ar̂ad̂aa.† Mañ ĩbĩr̂ara m̂a baurude quĩr̂ape baya dji wua eat̂a jira b̂a nocoare. M̂a ĩbĩr̂a coabi b̂a leyr̂a b̂ar̂a israeler̂aba, b̂ar̂a warrar̂aneba yōb̂ar̂a bida ewariza ĩĵa o pananida pan̂a.

28

Sacerdoter̂a djio

¹ B̂a djaba Aarôra, idji warrar̂a Nad̂ara, Abiura, Eleazara, Itamar sida b̂amaa tr̂acuadua m̂a sacerdoter̂a b̂am̂ar̂ē. ²⁻³ B̂a djaba Aarô itea djioda quĩr̂aŵar̂ē obidua ububi carea idjid̂r̂a m̂a sacerdot̂e dji dromaara b̂ada. M̂aŵa israeler̂aba idjira waya panania. M̂a aĉar̂a necawaada diasia mañ djiora odam̂ar̂ē. Ādĵa mañ djiora obidua. ⁴ Nañĝa b̂a djaba Aarô itea odida pan̂a: idjia cacuade wēāju ĵaida b̂a torro b̂ada, aba p̂aŵar̂a b̂ada, idji ĵare ĵaida b̂ada, borođe ĵaida b̂ada, “m̂a quĩr̂iā b̂a cawabibari” idji so ar̂a ĵaida b̂ada, car̂r̂a tr̂aĵbari sida. Aarô warrar̂a itea bida djiora odadua. M̂aŵa Aarôra, idji warrar̂a sida m̂a sacerdoter̂ada beadia. ⁵ Oro b̂arachidada, lino wuada, oveja cara nayāna p̂aŵar̂a odada, pursupursua odada, purea oda sida edadapeda mañĝa djiora odida pan̂a.

⁶ Idji ĵare ĵaida b̂ara dji biara b̂a lino wuaba odadua. Mañ wuade eda oro b̂arachidada, oveja cara nayāna p̂aŵar̂a odada, pursupursua odada, purea oda sida biya cadida pan̂a. ⁷ Equiaza ĵbari bara baya. ⁸ Dji car̂r̂a tr̂aĵbarida dji biara b̂a lino wuaba odadua. Mañ car̂r̂a tr̂aĵbarida idji ĵare ĵaida b̂a ume

† **27:21** M̂a wua dede. Hebreo bedead̂e b̂a b̂aa “dji ĵarebada wua dede.” Mañ dera m̂aŵa tr̂a jarabadjid̂aa mama Āĉor̂ra Moise ume bedead̂adi b̂er̂a. Israeler̂ara mañ dede ābaa dji ĵaredaca basia.

ābaa cadida panla aba ḅa quĩrāca ḅemārēā. Maḅ carra trājābaride eḁa oro ḅarachidada, lino nayānada, oveja cara pāwārā oḁada, pursupursua oḁada, purea oḁa sida biya cadida panla.

⁹⁻¹⁰ Idjaba mōgara ónice abadada umé edadapeda maḅ mōgarade Israel doce warrarā trāra jaya ḅadadua dji nabemaneba aba dji tēāḅemana. Mōgara abade trāra sei panania. Dewarabema mōgarade bida trāra sei panania. ¹¹ Djio obariba sēyā jaya corobari quĩrāca ādji trāra maḅ umēbema mōgarade biya jaya ḅadida panla. Maḅbe mōgarara oro oḁadaa cara ḅadadua. ¹² Maḅ mōgarara Aaroḅba jāare jāida ḅa equiaza aba cajudadua. Maḅ mōgarade ḅā ḅaba Israel warrarāda quĩrānebabiya. Māwā Ācōrē quĩrāpita wāḅarade Aaroḅba Israel warrarā trāra idji equiade edeya ādjirānebema quĩrānebabi carea.

¹³⁻¹⁴ Idjaba oro idji awa quiruba carenada umé cadadua. Dji quēḅara Aaroḅba jāare jāida ḅa equiaza oro oḁadaa cara ḅadadua.

¹⁵ Idjaba “māa quĩrā ḅa cawabibarida” biya oḁadua Aaroḅba idji so ārā jāmarēā.* Maḅgara dji biara ḅa lino wuaba oḁadua. Maḅ wuade eḁa oro ḅarachidada, oveja cara nayāna pāwārā oḁada, pursupursua oḁada, purea oḁa sida cadadua Aaroḅba jāare jāida ḅa capedada quĩrāca. ¹⁶ Maḅ wua cadara ēsidra ḅedā capirudadua ne wagabari quĩrāca ḅamārēā. Dji drasoara, dji joubāa sida jāwajā ewarama aba ḅaida ḅa. ¹⁷ Maḅ ārā mōgara biya quēdeada errecama quĩmārē cara ḅadadua.† Dji nabema errecade naḅḅa mōgarada ḅadadua: rubí, crisólito, esmeralda. ¹⁸ Umēbema errecade ḅadadua: granate, zapiro, jade. ¹⁹ Ūbeabema errecade ḅadadua: jacinto, ágata, amatista. ²⁰ Quĩmārēbema errecade ḅadadua: topacio, ónice, jaspe. Jūma maḅ mōgarara oro oḁadaa caradadua. ²¹ Maḅ doce mōgaraba jara ḅa Israel warrarāneba doce puru yōpedadada. Mōgaraza sēyā quĩrāca ādji trāra aba aba jaya ḅadadua.

²² Idjaba oro idji awa quiruba carenada umé cadadua “māa quĩrā ḅa cawabibarira” Aaroḅba idji so ārā jāmarēā. ²³ Pīrū orodeda umé odapeda “māa quĩrā ḅa cawabibari” ārāḅema iquidaza cajudadua. ²⁴ Pīrūza carena oro cada quēḅara aba aba cara ḅadadua. ²⁵ Dewarabema quēḅara cara ḅadadua umēbema oro oḁadaa Aaroḅba jāare jāida ḅa equiaza. ²⁶ Dewara pīrū orodeda umé odapeda “māa quĩrā ḅa cawabibari” edaarebema iquidaza edrecare cajudadua. ²⁷ Dewara pīrū orodeda umé odapeda Aaroḅba jāare jāida ḅade cajudadua dji carra trājābari ātaarebe. ²⁸ Jācara pāwārā oḁaba maḅ pīrūra ābaa jānadua “māa quĩrā ḅa cawabibari” edre panla pīrūnaa. Māwā “māa quĩrā ḅa cawabibarira” Aaroḅ so ārā catā cobeya.

²⁹ “Māa quĩrā ḅa cawabibarira” Aaroḅba jā ḅaida ḅa mā wua dede eḁa wāḅarade. Māwā mā quĩrāpita ḅade Israel warrarā trāra idji so ārā jā erobaya israelerānebema quĩrānebabi carea. ³⁰ “Māa quĩrā ḅa cawabibaride” Uriḅ idjaba Tumiḅ abadada eḁa ḅadadua Aaroḅba idji so ārā jā erobamārēā. Māwā mā quĩrāpita wāḅaraza maḅ Uriḅ idjaba Tumiḅneba Aaroḅba poya cawaya mā israelerā obi ḅada.

³¹ Idjaba wua pāwārā ḅada edadapeda Aaroḅba djio wēāju jāida ḅada oḁadua. ³² Maḅ wuara idji boro berajumārēā ēsidra uria oḁadua. Maḅ uria ira ḅedatā cajudadua cōārāmārēā. ³³⁻³⁴ Idjaba granadajō za quĩrāca cadadua oveja cara nayāna pāwārā oḁaba, pursupursua oḁaba, purea oḁa

* **28:15** Exodo 28:30. † **28:17** Hebreo bedeade ebuda ḅaēa cārē mōgarada jara ḅada.

bida. Mañra Aarołba jñida bñ pñwārñ bñ edubema ide mimizua pñrra cajudadua. Idjaba mimizua pñrra cajuadua pñrñchiru oro odada. Granadajō za quñrñca cadada aba ide cajuadepeda mañare pñrñchiru oro odada aba cajuadua. Jñma pñrra mñwñ cajuadua. ³⁵ Mañ djio pñwārñ bñra Aarołba jñ bñida bñ mñ wua dede ne ode wñbñrñza. Mñ wua dede eda mñ quñrñpita wñbñrñde aba ãdrñbñrñdaa pñrñchirura jñguañ. Mñwñ idjira beuñe.

³⁶ Idjaba oroda pewedeade berrachidada. Mañne nañ bedeada jaya bñdadua: “Aba Ācōrñ itea bñ.” ³⁷ Mañ oro pewedeade berrachidara Aarołba borode jñida bñ dratuare jñcara pñwārñ bñba jñ cobñdadua. ³⁸ Mañra idji dratude jñ bñida bñ jñma israelerñba dia panñda mñ bia edai carea. Idjaba israelerñba mñ ne diabñdade mñ quñrñpita biñ odibñrñ, mañ biñ opedadara Aarołba edaya.

³⁹ Idjaba Aarołba djio wññju jñida bñ torroa bñda dji biara bñ linoba cadada. Cñrrñ trñjñbari sida biya cadada. Idji borode jñida bñ sida dji biara bñ lino wuaba cadada. ⁴⁰ Aaroł warrarñ itea bñda djio torroa bñda, cñrrñ trñjñbarida, ãdji borode jñnida panñ sida odada. Mañ djio quñrñwñrññ bñda jñ panñne israelerñba ãdjirñra waya panania. ⁴¹ Bñrñba jñma opedadacarea bñ djaba Aarołba idji warrarñba bñda mañ djiora jñbidua. Jñnapeda olivo dragada ãdjirñ boro ãrñ weadua unubi carea bñ ãdjirñra mñ sacerdoterñda bñbñrñda.

⁴² ãdjirñba edre jñnida panñra lino wuadeda odada. Mañra cñrrñdeba aba bacara daucha bñida bñba. ⁴³ Aarołba, idji warrarñ bñda mañ edrebe-mara jñnida panñ mñ wua dede eda wñbñdaza idjaba mñ animarñ babue diabñdaza. Mñwñ jññeñbñrñ, ãdjirñra beudia cadjñruada o panñ bñrñ. Mañ djio jñbi bñ bedeara Aarołba, idji warrarñba, idji warrarñneba yñbñdarñ bñda ewariza jñ o panñida panñ.

29

Sacerdoterñ bñmñrññ Ācōrñba obi jarada

¹ Aarołra, idji warrarñ sida mñ sacerdoterñda bñ carea bñ nñwñ oida bñba: paca zaque dji umaquñrñda aba, oveja dji umaquñrñda umñ edadua. Mañ animarñ dji biara bñdrñ beañida panñ. ² Idjaba dji biara bñ harina trigodeda edapeña pañ ãsñbari neñ beada quñrñ cacua ùbea odua; ãcñrñ harina awa quedeada, ãcñrñ nedraga bara beada, idjaba ãcñrñ nedragaba ãrñ pñrñdada. ³ Mañ pañra jamarade bñpeda mñ wua dede ede edadua. Paca zaquera, oveja sida ededua. ⁴ Aarołra idji warrarñ sida mñ wua dede eda wñbadamaa ededua.* Mama ãdjirñra baidoba sagñdua. ⁵ Mañbe Aarołba jñmñrññ opedadara idjñ jñbidua. Idjñ wññju jñida bñ torroa bñda nañrñ jñbidua. Mañ ãrñ dji pñwārñ bñda jñbidua. Mañ ãrñ idji jñare jñida bñra jñbipeda cñrrñ trñjñbariba trñjñ cobñdadua. Mañbe idji so ãrñ “mñ quñrññ bñ cawabibarida” jñ cobñdua. ⁶ Idji borode jñida bñra jñbipeda idji dratude jñida bñ oro pewedeade odada jñ cobñdua. ⁷ Mañbe Aaroł boro ãrñ olivo draga quera bara bñda weadua sacerdote dji dromada bñ carea. ⁸ Idjaba Aaroł warrarñ sida trñpeda ãdjñ jñnamñrññ opedada torroa beada wññju jñbidua. ⁹ ãdjñ jñ panñra, Aarołba jñ bñ sida cñrrñ trñjñbariba trñjñ cobñdua. ãdjñ borode jñnida panñ sida jñbidua. Mñwñ oida bñ ãdjirñra sacerdoterñda bñbñrñde. ãdjirñdrñ, ãdji warrarñneba yñbñdarñ sida ewariza mñ sacerdoterñda beañia.

* **29:4** Mñ wua dede. Hebreo bedead bñ bñ “dji jarebada wua dede.” Mañ dera mñwñ trñ jarabadjñdaa mama Ācōrñra Moise ume bedeadadji bñrñ. Mañ dede israelerñra ãbaa dji jaredaca basia.

¹⁰ Mañbe paca zaqueda mñ wua dede eda wābada quĩrāpe enepeda Aaroñba idji warrarā bida ādji jawara mañ paca zaque boro ãrã ðadida panãa.

¹¹ Mama paca zaquera mñ quĩrāpita beadua. ¹² Mañbe dji oara piapeda ðã jawã jĩwĩñra mañĩ begueapeda animarā babue diabada cachu quĩrāca beade soadua. Māwā soapeda oa bedara animarā babue diabada cobã caita weadua. ¹³ Mañbe paca zaque bitedabemada edadua: dji tarida, nequimada, idjaba cotrua umena dji draga bara. Mañra jūma babuedua animarā babue diabadade. ¹⁴ Mañ paca zaque cacuara, dji era, dji ã sida āyã tãmã edepeda jūma babuedua. Mañ animarāra mñwā oida ðãa Aaroñba idji warrarā bida cadjirua opedadara mñã quĩrādoamārēã.

¹⁵ Māwānacarea umébema oveja mñ wua dede enenada aba edapeda Aaroñba idji warrarā bida ādji jawara mañ oveja boro ãrã ðadida panãa. ¹⁶ Mañbe beabãrãde dji oara piadua. Mañ oaba jĩãpodua animarā babue diabada ãrã idjaba orrocawa bida. ¹⁷ Mañbe ovejara drapetapeda tãcuadua. Dji jĩrũra, dji jãsi sida sagãpeda jūma ābaa buedua dji boro bara. ¹⁸ Mañbe animarā babue diabadade jūma mñã babue diadua. Mañra mñã bia unuya.†

¹⁹ Oveja bedara edapeda Aaroñba idji warrarā bida ādji jawara oveja boro ãrã ðadida panãa. ²⁰ Mañbe beabãrãde dji oara piapeda soadua Aaroñ jawã araarebema cawãrã ide, idji jawã araarebema jawãpapade, idjaba idji jawã araarebema jĩrũpapade bida. Ara mañ quĩrāca idji warrarā sida odua. Oa bedara animarā babue diabada orroza jĩãpodua. ²¹ Mañ oa dji animarā babue diabadade jĩãpodada mañĩ edapeda pueradua olivo draga quera bara ðãdaa. Mañgãba Aaroñ ãrã, idji warrarā ãrã, ādjia jã panã ãrã bida jĩãpodua. Māwā Aaroñra, idji warrarāra, ādjia jã panã sida mñ itea beadia. ²² Mañbe dji oveja dragada, dji druda,‡ dji tarida, nequimada, cotruada umena dji draga bara, idjaba jawã araarebema chide sida edadua. (Ba mañ ovejara beaya Aaroñra, idji warrarā sida mñ sacerdoterāda ðacuai carea.)

²³ Idjaba mñ quĩrāpita enena jamarade ðã pañ ēsābari neñ beadã ũbea edadua; aba harina awa odada, aba nedraga bara odada, idjaba nedragaba ãrã pañãdada. ²⁴ Mañ pañra, dji oveja bitedabema edadara, dji chide sida ðadua Aaroñ jawade, idji warrarā jawade bida. Jūma ādji jawade ðadara ādjirāba ãtaa wadida panãa mñã diadi carea. ²⁵ Ataa wapedadacarea way-acusa edapeda jūma babuedua dji animarā babue diabadade oveja nañrā babueda ãrã. Mañ babue diabãrãra mñã bia unuya. ²⁶ Mañbe oveja jã nocoarebema djarada ðã jawade edapeda ãtaa wadua mñã diai carea. Ataa wapeda mañ djarara ðare baya.

²⁷⁻²⁸ Idiba ãtaa bārã israelerāba mñ ume necai ðai careabema oveja mñã diade zebadaza dji jã nocoarebema djarada, jawã araarebema chide sida Aaroñba idji warrarā bida ãtaa wadapeda ādji itea edadida panãa.

²⁹⁻³⁰ Aaroñ jaidadacarea idjideba yōbãdarāba idjia jã ðadara eropania. Ādjidebemada aba edadapeda mañra domia aba jã ðaida ðãa sacerdotē dji droma bai carea. Māwānacarea mñ wua dede Aaroñba obabada quĩrāca o ðaida ðãa.

³¹ Aaroñra mñ sacerdotada ðãbãrãde oveja jã nocoarebema djarada edapeda mñ wua de audu jũrã ðãde eda djudua. ³² Djupeda Aaroñba idji warrarā bida mañ oveja djarara, pañ jamarade beda sida codida panãa mñ wua dede eda wābada caita. ³³ Mañ djaradebemada, pañnebema sida mñã

† 29:18 Mañra mñã bia unuya. Hebreo bedade nāwā ðã ðãa: “Mañ babue diabãrãra bia ãbaria.”

‡ 29:22 Dji druda. Mañ bedeba idjaba jara ðãa “dji animarā drude ðã dragada.”

babue diaya ãdjirãra m̃ itea ɓai carea idjaba ãdjirãba cadjirua opedadara m̃a quĩrãdoamãrẽã. Mañ bẽrã ababe ãdjiabara mañ adubadara codida panla. Mañra m̃a diada bẽrã dewara ëberãba cocara ɓa. ³⁴ Mañ oveja djara djudara, pañ sida jũma codãẽɓara nurẽma diapededa dji adubadara jũma babuedida panla. Dji adubadara cocara panla mañ ovejara m̃a diapededa bẽrã.

³⁵ Domia aba m̃a jarada quĩrãca odua Aaroñra idji warrarã sida m̃a sacerdoterãda ɓai carea. ³⁶⁻³⁷ Mañne ewariza paca zaque dji umaquĩrãda aba beapeda m̃a babue diadua Aaroñba idji warrarã bida cadjirua opedadara m̃a quĩrãdoamãrẽã idjaba animarã babue diabadara m̃a quĩrãpita bia ɓamãrẽã. Ewariza animarã babue diabadara olivo draga quera bara ɓaɓa soadua m̃a itea bia ɓamãrẽã. Mãwã animarã babue diabadara m̃a itea bio bia bepeda bariduaba waraibara mañ sida m̃a itea ɓeya.

Ewariza animarã babue diadi jarada

³⁸ Ewariza sacerdoterãba animarã babue diabadade oveja zaque poa aba beada umé babue diadida panla. ³⁹ Diapededa aba babue diadida panla, dewarabemara queubara babue diadida panla. ⁴⁰⁻⁴¹ Diapededa oveja babue diabadade dji biara ɓa harinada epedeco jũgurua umé edadapeda olivo dragadaa boteya aba ɓaradapeda mañ sida m̃a babue diadida panla. § Mañ awara animarã babue diabada ãrã uva bada boteya aba weadida panla. Queubara babue diabadade ara mañ quĩrãca odida panla. Mañra m̃a bia unuya.

⁴²⁻⁴³ Aaroñ warrarãneba yõɓadarã bida ara mañ quĩrãca ovejara m̃a quĩrãpita babue diadida panla m̃a wua dede eda wãbada quĩrãpe. Mama m̃ra bãrã israelerãmaa zepeda ɓa ume bedea baya. Mañne m̃a quĩrãwãrẽã dorrodorroaba jũma m̃a wua de audu jũrã ɓade eda ɓara m̃a itea erobaya. ⁴⁴ Mãwã wua dera, animarã babue diabada sida m̃a itea bia ɓaya. Aaroñra, idji warrarã sida m̃a itea bia ɓaya m̃a sacerdoterãda beadamãrẽã. ⁴⁵ M̃ra bãrã israelerã tãena ɓaya idjaba bãrã Æcõrẽ baya. ⁴⁶ Mañne bãrãba cawadã m̃ra bãrã Æcõrẽda. Cawadã m̃abara bãrãra Egiptodeba ëdra enesida bãrã tãena ɓai carea. M̃ra bãrã Æcõrẽa.–

30

Quera bá diabada

¹ Idjaba Æcõrẽba jarasia:

–Quera bá diabadada acacia bacurudeda odadua. ² Dji drasoara, joubla sida bicaca aba baida ɓa quĩrã quĩmãrẽena abarica ɓamãrẽã. Dji ãlara bicaca umé baida ɓa. Iquidaza abari bacurude cachu quĩrãca odadua. ³ Oro idji awa quiruba jũma ɓaradadua. Icawa ɓaraɓa oroba tuca ɓadadua. ⁴ Pĩrũ omoa ɓeã orodeda quĩmãrẽ odapeda orroza umé cara ɓadadua dji tuca ɓa edrecare. Mañ pĩrũne eda bacuruda berajudadua jira ededi carea. ⁵ Mañra acacia bacurudeda baida ɓa. Biya eradapeda oroba ɓaradadua. ⁶ Quera bá diabadara m̃a wua dede eda ɓadadua dji edaarebema wua eatã jira ɓa quĩrãpe. Mañ wua jẽdaare m̃a baurudeda dji ãrã cobãi bara ɓaya. Mama m̃ra ɓa ume bedea baya.

⁷ Diapedaza Aaroñba ãbirã acade zebara quera bá diabadade querada bá diaida ɓa. ⁸ Quewaraza bida ãbirã coade zebara quera bá diaida ɓa.

§ **29:40-41** Epedeco jũgurua umé. Hebreo bedeadẽ ɓa ɓa “una décima de un efa.” Boteya aba. Hebreo bedeadẽ ɓa ɓa “un cuarto de hin.”

Ara mañ quĩrãca ewariza bãrãba bãrã warrarãneba yõbãdarã bida querada mñ quĩrãpita bá dia pananida panãa. ⁹ Quera bá diabada de baridua quera mã jaradaẽra bá diarãnadua. Idjaba animarãda, harina oda sida mañ ãrã mã babue diarãnadua. Uva ba sida mañ ãrã mã wea diarãnadua. ¹⁰ Quera bá diabada mñ itea bio bia bãida ããa. Mañ bãrã poaza barima aba Aaroãba mañ quera bá diabada cachu quĩrãca beade oaba soaida ããa mñ itea bia bamãrẽã. Mañ oara idjia edaida ããa bãrã israelerãba cadjirua opedada carea animarã beabarãde. Idji warrarãneba yõbãdarã bida ara mañ quĩrãca poaza o pananida panãa.–*

Beuda amaaba israelerãba parata diadida panãa

¹¹ Idjaba Æcõrẽba Moisea jarasia:

¹² –Israeldebema umaquĩrã juachabarãde beuda amaaba jũma ãdjirãba mã paratada diadida panãa. Mãwã ãdjirã juachabarãde quininaẽa. ¹³ Juachabarãde ãdjirãza paratada sei gramo mñ dede zabada quĩrãca mã diadida panãa.† ¹⁴ Jũma umaquĩrã veinte poadeba ãtaa bea juachabarãde mañ paratara mã diadida panãa. ¹⁵ Dji parata bara ããba sei gramo audu diaiẽ ããa idjaba dji parata neẽ quĩruba sei gramo edaara diaiẽ ããa. Ædjirã juachabarãde beuda amaaba jũmarãba daucha diadida panãa. ¹⁶ Ædjirãba diapedada paratara edapeda mñ wua dedebema parataba oẽida panãa obidua. Mañ parataba mã quĩrãnebabi baya bãrã israelerãba mãlgara diasidada beuda amaaba.–

Ne sagãbada

¹⁷ Idjaba Æcõrẽba Moisea jarasia:

¹⁸ –Ne sagãbada epedeco waibãada dji açã ããdi bara broncedada odadua. Mãra animarã babue diabada jẽdaare mñ wua de caita ããdadua. Mãlgãde baidoda jue ãmãnadua. ¹⁹⁻²¹ Aaroãra idji warrarã sida mñ wua dede eda wãni naẽna wa animarã mã babue diadi naẽna ãdji jawara jĩrũ sida mañ baidoba sagãdida panãa. Mãwã ãdjirãza beudaẽa. Mañ sagãbi jaradara Aaroãba idji warrarãneba yõbãdarã bida ewariza ijã o pananida panãa.–

Olivo draga quera bara ãã Æcõrẽ iteabema parãdi carea

²² Idjaba Æcõrẽba Moisea jarasia:

²³⁻²⁴ –Mãlgã querada edadadua: mirra querada doce libra, canela querada sei libra, cálamõ querada sei libra, casia querada doce libra. Mañ quera zãlgara mñ dede zabada quĩrãca zadua. Mañ awara olivo dragada galoã aba edadadua.‡ ²⁵ Jũma mañ querara olivo dragadaa pueradadua quera o cawa ããba obari quĩrãca. Mañ olivo draga quera bara ããba ne jũma mñ iteabemara soadia. ²⁶⁻²⁸ Mãlgãba mñ wua deda soadua: mñ baurudeda, paã ããbada mesada, jũma mã mesade beada, ãbĩrã ããbadada, jũma mã ãbĩrãnebemada, quera bã diabada, animarã babue diabada, jũma mã animarã babue diabada debemada, idjaba ne sagãbada epedeco waibãada dji açã ããbada bara. ²⁹ Jũma mãlgara mñ itea bio bia ããi carea mãwã soadida panãa. Mãwãnacarea bariduaba waraibãrã, mã sida mñ itea beya.

³⁰ Mañ olivo draga quera bara ããda Aaroã boro ãrã, idji warrarã boro ãrã bida weadua mñ sacerdoterãda beadamãrẽã. ³¹ Israelerãa nãwã jaradua:

* **30:10** Levítico 16. † **30:13** Sei gramo. Hebreo bedeade bã ããa: “Siclo ãsida. Siclora veinte geras.”

‡ **30:23-24** Doce libra. Hebreo bedeade bã ããa “quinientos siclos.” Galoã aba. Hebreo bedeade bã ããa “un hin.”

“Naλ ewarideba λtaa naλ olivo draga quera bara bλba ababe Ācōrē iteabemadrλ soadida panλa, idji itea oda bērā. ³² Baridua ēberā λrλ weacara panλa. Idjaba ni abaλba naλ olivo draga quera bara bλ quīrāca ara idji itea ocara bλa. Naλ olivo draga quera bara bλara ababe mλ itea bλ bērā baridua quera quīrāca erobeadiē panλa. ³³ Bariduaba naλ olivo draga quera bara bλ quīrāca ara idji itea oibλrλ, idjira āyā jλretabuedida panλa bārā israelerā tāēnabemada. Idjaba baridua ēberā λrλ naλ olivo draga quera bara bλda weaibλrλ, dji weadara āyā jλretabuedida panλa.”–

Bai careabema quera

³⁴⁻³⁵ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

–Naλgλ querada edadadua: estacte querada, ámbar querada, gálbano querada, idjaba incienso quera idji awa quīruda. Maλ quera beara abari quīrāca edadapeda ābaa pueradadua bai careabema quera oi carea, quera o cawa bλba obari quīrāca. Ābaa puerabλdade tāda eda bλdadua maλ querara mλ itea bio bia bēmārēā. ³⁶ Maλbe maārī edadapeda nāūcha λrabadadua. Maλra bá nūmanida panλa quera bá diabada λrλ mλ baurude quīrāpe. Mama mλra bλ ume bedea bayā. Maλ bai careabema querara ababe mλ itea bayā. ³⁷ Ni abaλba maλ quera quīrāca ara idji itea ocara bλa. Maλra ababe mλ itea bλ bērā, baridua bai careabema quera quīrāca erobeadiē panλa. ³⁸ Bariduaba maλ quera quīrāca ara idji itea oibλrλ, maλ ēberāra bārā israelerā tāēnabemada āyā jλretabuedida panλa.–

31

Ācōrē wua de odi ēberārā

¹ Maλbe Ācōrēba Moisea jarasia:

²–Ūrīdua. Mλa Uri warra Bezaleelda edasia mλ wua de odi ēberārā boroda bēmārēā. Idjira Judadeba yōna Hur wiuzaquea. ³ Mλ Jaureda, necawaada, crīcha cawaada, idjaba ne o cawa bai crīcha sida mλa idjīa diasia. ⁴ Māwā idjira biya ne o cawa bλa orodebemada, paratadebemada, broncedebema sida. ⁵ Mōgara biya quedeadebemada o cawa bλa idjaba cara cawa bλa. Bacurudebema sida o cawa bλa. Abeda ne jūmada o cawa bλa. ⁶ Maλ awara mλa Ahisamā warra Aholiáda edasia Bezaleel carebamārēā. Idjira Daλneba yōnaa. Jūma mλ wua de odi ēberārāa mλa necawaada diasia mλa obi jaradara jūma odāmārēā.

⁷ Ādjirāba naλda odida panλa: mλ wua deda, mλ baurudeda, maλ baurude λrλ cobeida, jūma mλ wua dede beadi sida. ⁸⁻⁹ Mλ wua dede beadirā naλgλa: paλ bλbada mesada, jūma maλ mesade baida, ibīrā bλbada oro idji awa quīruda, jūma maλ ibīrānebemada, quera bá diabadada, animarā babue diabadada, jūma maλ animarā babue diabadadebemada, ne sagabada epedeco waiλba sida dji acλ bađi bara. ¹⁰ Idjaba Aaroλba jλida bλara, idji warrarāba jλnida panλ sida ādjirāba odiā. Māwā Aaroλra idji warrarā sida mλ sacerdoterāda beadia. ¹¹ Maλ awara mλ wua de o panλa olivo draga quera bara bλda odiā mλ iteabemada soadī carea. Idjaba mλ dejāne quera bađi careabemada odiā. Ādjirāba jūma maλgλara mλa jarada quīrāca daucha odida panλa.–

Anāūbada ewari

¹² Idjaba Ācōrēba Moisea nāwā jarasia:

¹³ –Israelerāa nāwā jaradua: “Idiba ātaa ānāūbada ewarida māl itea waga pananida panāa. Ānāūbada ewari wagadira sēyā quīrāca baya bārā israelerāba bārā warrarāneba yōbādarā bida cawadāmārēā māa bārāra māl itea bāsida. ¹⁴ Ānāūbada ewarira waga pananida panāa maāl ewarira māl itea bāda bēra. Bariduaba maāl ewarida māl itea wagaēbarā wa maāl ewaride trajuda oibarā, maāl ēberāra bārā tāēnabemada āyā bādapēda beadida panāa. ¹⁵ Sei ewari bārā trajura odida panāa, baribarā sietebema ewaride ānāūnida panāa. Maāl ewarira māl itea wagadida panāa. Bariduaba ānāūbada ewaride trajuda oibarā, idjira beadida panāa. ¹⁶ Bārā israelerāba, bārā warrarāneba yōbādarā bida ānāūbada ewarira waga pananida panāa. Maāra māwā baya. ¹⁷ Ānāūbada ewari wagadira sēyā quīrāca baya bārā israelerāba cawadāmārēā māa bārāra māl itea bāsida. Māwā baya māa sei ewaride bajāda, naāl ējūā sida jūma opēda sietebema ewaride ānāūna bēra.”–

¹⁸ Ācōrēba Moisea Sinai eyade maāra jūma jarapeda mōgara pewedēa bāda umē diasia. Maāl mōgarade idjia ijā obi bā bedēada bā diasia.

32

Paca zaque quīrāca opēdada

¹ Moiserā Sinai eyadēba edaa zeē bāda dārābarā bēra israelerāra Aaroāmaa wānapēda nāwā jarasidaa:

–Jāā Moiseba dairāra Egiptodeba ēdrā enesia, baribarā idji sāwānada dairāba cawadaēa. Maāl bēra dairā nocodaa edemārēā ācōrēda odua.–

² Aaroāba panusia:

–Bia bāa. Bārā wērārāba, bārā warrarāba, bārā caurā bida pīrū oro odada māl jūma ērā diadadua.–

³ Ara maāda ādjirāba pīrū oro odara Aaroā jūma ērā diacuasidaa.

⁴ Aaroāba maāl pīrūra edapeda tūbāde dorrabaribisia. Maāl oro dorrabaridaba paca zaque quīrāca osia. Maāl ununapeda israelerāba jarasidaa:

–Naādrā dadjirā Egiptodeba ēdrā enena ācōrēa.–

⁵ Maāl ūrīpēda Aaroāba animarā babue diabadada osia paca zaque jāwaba oda caita. Maābe israelerāa nāwā jarasia:

–Nu ewari dromada Ācōrē itea odia.–

⁶ Nurēma diapedēda israelerāra pirabaridapeda animarāda babue diacuasidaa idjaba Ācōrē ume necai bai careabema animarāda beacuasidaa. Maābe chūpanenapeda bāsrida ne co duanasidaa idjaba itua do duanasidaa. Māwānacarea pirabaridapeda ādji cacuaba o quīrā bāda o duanasidaa.

⁷ Maālne Ācōrēba Moisea jarasia:

–Isabe edaa wādua bā ēberārā Egiptodeba enenaba cadjiruada o duana bēra. ⁸ Ādjirāba dārāēne māl leyra igaradapeda oroda dorrabaribidapeda paca zaque quīrāca osidaa. Maālā ādjirāba bia bedēa panāa idjaba animarāda babue diacadapeda jara panāa: “Naādrā dadjirā Egiptodeba ēdrā enena Ācōrēa.”–

⁹ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

–Māa unu bāa naāl ēberārāra cawarā zarea beada. ¹⁰ Ādjirā carea māl bedēa djuburiarādua. Māl quīrūbideba ādjirāra jūma quinihiya. Baribarā bādeba māa puru waiāada oya.–

¹¹ Māwāmīna Moiseba idji Ācōrēa bedēa djuburiasia. Nāwā jarasia:

–Ay, Ācōrē, b_Λ quīrūbideba b_Λ puru Egiptodeba enenara māwā orādūa. ζ_{BΛ} _ΛB_Λ waiB_{ΛΛ} b_Λdeba ma_Λ purura Egiptodeba ēd_{ΛΛ} enesiēca? ¹² Ādjirāda māwā quiniBib_{ΛΛ} egiptorāba jaradīa b_{ΛΛ} israelerāra ēd_{ΛΛ} enesida biē oi carea. Jaradīa na_Λ eyadaa enesida quenai carea ni ab_{ΛΛ} ādjidebemada na_Λ ējūāne bēramārēā. ζ_{BΛΛ} quīrīā b_Λca egiptorāba māwā jaradida? Ma_Λ bē_Λ bē_Λ b_Λ quīrūbira tumadua. B_Λ puru quiniBi crīcha erob_{ΛΛ} quīrādoadua. ¹³ Quīrānebadua b_Λ nezocarā Abrahā_Λ ume, Isa ume, idjaba Jacobo ume bida bedea b_Λdadada. B_{ΛΛ} ara b_Λdji tr_Λneba ādjirāa wārāneba nāwā jarasia: “M_{ΛΛ} bārāneba ēberārā zocārā yōbiya chīdau zocārā bajāne pan_Λ quīrāca.* Idjaba jūma m_{ΛΛ} diai jarada druara m_{ΛΛ} bārāneba yōb_Λdarāa diaya ādjirāne bamārēā.”–†

¹⁴ Moiseba jara b_Λ carea Ācōrēba idji puru quiniBi crīcha erob_Λadara idu b_Λsia.

¹⁵ Ma_Λbe Moiserā Sinai eyadeba edaa zesia. Idji j_Λwade mōgara pewede_Λ b_Λda umē enesia. Ma_Λ mōgarade Ācōrēba jīā obi b_Λ bedeada quīrā umena b_Λ b_Λsia. ¹⁶ Ācōrēb_{ΛΛ} ma_Λ umébema mōgara pewede_Λ b_Λda osia; idjiab_{ΛΛ} ma_Λ mōgarade jaya b_Λsia.

¹⁷ Ma_Λ zeb_Λdade Josueba israelerāra b_Λga nūm_Λada ūrīsia. Ma_Λne idjia Moisea jarasia:

–M_{ΛΛ} israelerā duan_Λma d_Λjō pan_Λ quīrāca ūrī b_{ΛΛ}.–

¹⁸ Moiseba panusia:

–M_{ΛΛ} ūrī b_Λra d_Λi quīrū poyab_Λdade biabada quīrāca b_Λēa, ni d_Λi quīrūba poyab_Λdade biabada quīrāca b_Λēa. M_{ΛΛ} ūrī b_Λ quīrāca ādjirāra b_Λsri_Λda tr_Λā duan_{ΛΛ}.–

¹⁹ Moise israelerā duan_Λ caita jūēside unusia ādjirāra cari duan_Λda idjaba paca zaque ādji j_Λwaba oped_Λadada. Ma_Λ carea bio quīrūpeda Ācōrēba diada mōgara pewedeada Sinai eya caradaa jīawēsia. Ma_Λ mōgarara jūma todozoasia. ²⁰ Ara ma_Λda ādji j_Λwaba oped_Λada paca zaquera edapeda t_Λb_Λde dorrabaripeda _Λrabasia. Ma_Λ porara doeda jīāposia ādjirāa dobi carea.

²¹ Ma_Λbe Moiseba Aaro_Λba jarasia:

–ζ_{Na_Λ} ēberārāba b_Λra s_Λwā osi_Λda b_{ΛΛ} na_Λ cadjirua waiB_Λada ādjirāa obi carea?–

²² Aaro_Λba idji djabaa nāwā panusia:

–Ay, m_Λ boro, m_Λ ume quīrūrādūa. B_{ΛΛ} bio cawa b_{ΛΛ} na_Λ ēberārāba cadjiruadr_Λ o quīrīābadada. ²³ Ādjirāba m_{ΛΛ} jarasi_Λdaa: “Jā_Λ Moiseba dairāra Egiptodeba ēd_{ΛΛ} enesia, barib_{ΛΛ} idji s_Λwānada dairāba cawadaēa. Ma_Λ bē_Λ dairā nocodaa edemārēā ācōrēda oduā.” ²⁴ Ma_Λ carea m_{ΛΛ} panusia: “Oro oda pīrū erobeaba m_{ΛΛ} ē_Λ diad_Λdua.” Ara ma_Λda ādjirāba ē_Λ diacuasid_{ΛΛ}da. Ma_Λda m_{ΛΛ} t_Λb_Λde batabuepeda cawaēne paca zaque quīrāca b_Λda odjasia.–

²⁵ Moiseba unusia israelerāba baridua quīrā perada o duan_Λda Aaro_Λba iduaribida bē_Λā. Idjia cawasia ma_Λg_Λ carea d_Λi quīrūba ādjida ipi_Λda jara duananida. ²⁶ Ma_Λ carea Moiserā ādji duan_Λma eda wābada ode _Λta nūmepeda jarasia:

–Ācōrēare pan_Λra m_Λmaa zed_Λadua.–

Ara ma_Λda jūma Levideba yōped_Λadadr_Λ idjima_Λ wāsidaa. ²⁷ Ma_Λne Moiseba ādjirāa jarasia:

–D_Λdji israelerā Ācōrēba nāwā jara b_{ΛΛ}: “Bādji_Λ bārā d_Λjōbada necora edadapeda jēda wānadua israelerā duan_Λmaa. Deza m_Λ igara pan_Λra beade

* **32:13** Genesi 22:16; 26:3-4. † **32:13** Genesi 17:8.

wānadua. Bārā djabarā sida, bārā ume dji biarā sida, bārā de caitabemarā sida beadadua.”–

²⁸ Ara maŕda Levideba yōpedadarāba Moiseba jarada quĩrāca osidaa. Maŕ ewaride ādjirāba israelerāda mil ūbea beasidaa.

²⁹ Maŕbe Moiseba jarasia:

–Bārā warrarāra, bārā djabarā sida beasida bēra idira Ācōrē itea panesidaa. Ācōrēba obidara ĩjāsida bēra idira idjia bārāra bia carebaya.–

³⁰ Nurēma Moiseba israelerāa jarasia:

–Bārāba cadjirua waibŕada osidaa. Maŕ bēra mŕa Sinai eyade ŕtaa Ācōrēmaa wāya. Āibērā mŕa Ācōrēa bārāba cadjirua opedadara quĩrādoabisicada.–

³¹ Ara maŕda Moiserā wayacusa Sinai eyade ŕtaa wāpeda Ācōrēa nāwā bedea djuburiasia:

–Wārāda jāŕ ēberārāba cadjirua waibŕada osidaa. Paca zaque orodeda osidaa ādji ācōrē bamārēā. ³² Māwāmīna mŕ quĩrā djuburia ādjirāba cadjirua opedadara quĩrādoadua. Baribŕŕa poya quĩrādoaeŕŕa, mŕ trŕ sida āyā bŕdua bŕ ēberārā trŕ bŕ eroŕŕdebemada.–

³³ Ācōrēba Moisea panusia:

–Mŕa ababe cadjirua oda ēberā trŕda āyā bŕya. ³⁴ Jāŕbe wādua. Jāŕ ēberārāra ededua mŕa bŕa jarada druadaa. Mŕ nezoca bajānebemara bārā na wāya. Baribŕŕa mŕa cawa oi ewaride ādjirāra cawa oya cadjirua opedada carea.–

³⁵ Maŕbe Ācōrēba israelerāa zocārā quinibisia Aaroŕba jŕwaba oda paca zaquea bia bedea duanana carea.

33

Ācōrēba nocodaa wānamārēā jarada

¹ Maŕbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Namaŕba bŕa, ēberārā bŕa Egiptodeba ēdŕŕ enena ume wānadua mŕa diai jarada druadaa. Maŕ druara mŕa Abrahaŕa, Isaa, Jacoboa bida wārāneba jarasia ādjideba yōbŕdarāa diaida. * ² Mŕ nezoca bajānebemada bārā na wābiya cananeorāda, amorreorāda, hititarāda, perezeorāda, heveorāda, jebuseorā sida jūma āyā jŕrecuai carea. ³ Maŕ druade baridua ne upedadara bia zaubaria. Baribŕŕa mŕa bārā ume wāēa cŕwŕŕŕa zarea bea carea quinibi amaaba.–

⁴ Maŕ bedea ũŕsidade israelerāa sopua duanesidaa. Maŕ bēra ni abaŕba djiora jŕnaē basia. ⁵ Māwā osidaa Ācōrēba Moisea nāwā jarada bēra:

–Israelerāa nāwā jaradua: “Bārāra cŕwŕŕŕa zarea beaa. Mŕda bārā ume maŕi bida wāibŕŕŕa, abeda jūma quinibiya. Jāŕbe bārā djiora jūma ēŕacuadapeda mŕa bārāra sŕwā oida cawa jaraya.”–

⁶ Maŕ carea israelerāa ādji djiora jūma ēŕacuadapeda idu bŕsidaa Horeb eya jewedade duanasidade.

Ācōrē ume bedebari de

⁷ Maŕ ewaride Moiseba wua deda israelerā panŕmaŕba jŕgabe obadjia. Maŕ wua dera idjia trŕ bŕsia “Ācōrē ume bedebari de.”† Bariduaba Ācōrēa iwiđi quĩrā bŕde israelerā panŕmaŕba maŕ dedaa wābadjia. ⁸ Moise maŕ dedaa wābŕŕŕa israelerā jūmarāda ādji wua dede eda wābadade ŕta piradrŕdapeda idjira eda wābŕŕŕa cŕŕ duanabadjidaa. ⁹ Moise eda wānacarea israelerā na

* **33:1** Genesi 28:13. † **33:7** Ācōrē ume bedebari de. Maŕgŕa Ācōrēba obida wua deēa.

wābari jārārā ātāba edaa drasoa jira bāda maā wua dedaa zepeda dji eda wābada caita bebadjia. Maāne Ācōrēra Moise ume bedeadadjia. ¹⁰ Israelerāba jārārā wua dede eda wābada caita bebaṛada unusidade jūmarāda chīrāborode copanenapeda ādji wua dede eda wābadamaāba Ācōrēa bia bedeadadjidaa. ¹¹ Maāne Ācōrēra Moise ume jīgua bedeadadjia ēberā umé nēbaṛa panā quīrāca. Nēbaṛapedadacarea Moiserā jēda zebadjia israelerā duanāmaa. Baribaṛa idji carebabari Josueda maā wua dede bebadjia. Maā cūdrara Nuā warra basia.

Moiseba Ācōrē quīrāwārēā dorroddorroadu unui carea iwidida

¹² Moiseba Ācōrēa jarasia:

–Bāa māa jara bāa naā ēberārāra nocodaa edemārēā. Baribaṛa bāa jaraē bāa caida diabueida mā carebamārēā. Idjaba bāa jara bāa māra bio cawa bāda idjaba bio bia unu bāda. ¹³ Wārāda māwā baibaṛa, bāa oi crīcha bāda māa cawabidua. Māwā māa bāra biara cawaya idjaba bāa māra bia unu beya. Quīrānebadua naā ēberārāra bāreda.–

¹⁴ Ācōrēba panusia:

–Māra bā ume wāya necai bamārēā.–

¹⁵ Moiseba jarasia:

–Bāda jūmarā ume wāēbaṛa, namaāba āyā wābirādua. ¹⁶ Bāda dairā ume wāēbaṛa, ḡdewararāba sāwā cawadi māda, bā puru sida bāa bia unu bāda? ḡSāwā cawadi dairāra jūma naā ējūāne bea puru cāyābara awara panāda?–

¹⁷ Ācōrēba panusia:

–Bāa jara bā quīrāca māa oya, bāra bia unu bā bēra idjaba māa bāra bio cawa bā bēra.–

¹⁸ Moiseba Ācōrēa jarasia:

–Mā quīrā djuburia bā quīrāwārēā dorroddorroadu māa ebuḡda unubidua.–

¹⁹ Ācōrēba panusia:

–Mā biada bāa jūma unubiya. Mā trā sida bāa jaraya. Māwā bāa cawaya māa quīrā djuburia quīrā bā ēberāda quīrā djuburiaida, idjaba māa quīrāneba careba quīrā bā ēberāda quīrāneba carebaida. ²⁰ Baribaṛa mā quīrāddarrada bāa poya unuēa. Bariduaba māda unusira beuya.–

²¹ Maāne Ācōrēba jarasia:

–Mā caita mōgarada bāa. Maā ārā nūmedua. ²² Mā quīrāwārēā dorroddorroadu bā caita wāyā wābaṛade māa bāda mōgara uriaḡde bāpeda mā jāwaba jūātraya. ²³ Wāyā wānacarea mā jāwa āyā edabaṛade bāa mā ēcarradā unuya baribaṛa mā quīrāddarrada unuēa.–

34

Ācōrēba Moisea idji quīrāwārēā dorroddorroadu unubida

¹ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

–Mōgarada umé pewedeā oduā māa naārā o diada quīrāca.* Maā mōgarade māa mōgara naārā o diadade jaya bāḡara wayacusa jaya bāya, dji naārābemara bāa jūma toḡzoabida bēra.–

² Jūma opeḡda nu diapedeḡda Sinai eya borodaa zedua mā quīrāpita bāi carea.

³ Ni abaḡda bā ume zecara bāa idjaba ni abaḡda eyade bacara bāa. Ovejara paca sida eya carrade ne codacara panāa.–

* 34:1 Exodo 32:16.

⁴ Ara maŕda Moiseba mōgarada umé pewedea osia Ācōrēba naārā o diada quīrāca. Nurēma diapededa Sinai eyade ātaa wāsia Ācōrēba idjía jarada quīrāca. Mōgara umé pewedea odada idji jawade edesia. ⁵ Maŕne Ācōrēra jārārāne edaa zepeda Moise caita nūmesia. Mama idji trā Jehovaha Moisea jarasia. ⁶ Idji wāyā wābārāde Moisea nāwā jarasia:

–Māra Ācōrēa. Māra Ācōrēa. Māra quīrā djuburiaida bāa idjaba quīrāneba carebabaria. Māra baridua quīrūcaa. Māa ēberārā bio quīrā bāa idjaba bedea aba bāa. ⁷ Mā quīrā jōcada zocārā ēberārāa unubibaria. Ādjia cadjirua obadara, mā bedea igarabadara idjaba āi obada sida māa quīrādoabaria. Baribārā dji bedeade bāra māa cawa obaria. Dji zezaba cadjirua oda carea idjida, idji warrarāda, idji wiuzaquērāda, ādjirā warrarā sida cawa o babaria.–

⁸ Ara maŕda Moiserā chīrāborode idji dratura egorode tēū cobepeda Ācōrēa bia bedeasia. ⁹ Nāwā jarasia:

–Mā Boro, bāa māda bia unu bābārā, dairā ume wādua. Na ēberārā cawāra zarea panāmīna dairāba cadjirua opedađara quīrādoadua idjaba dairāra edadua bā puru bamārēā.–

¹⁰ Ācōrēba panusia:

–Ūrīdua. Māra bārā puru ume bedea bāya. Bārā quīrāpita māa ne ununacara o bāya. Maŕ ne ununacara māa wadibida nī abāa puru na ējūa beade ocaa. Māwā obārāde ēberārā bā ume panāba bārā israelerā carea o bāda ununapeda mā ābāra waya panania.[†] ¹¹ Jūma māa idi jara bāra ija odadua. Maŕne bārā quīrāpita māa amorreorāda, canane-orāda, hititarāda, perezeorāda, heveorāda, jebuseorā sida jūma āyā jarecuaya.

¹² Quīrācuidadua. Bārā wābāda druadebemarā ume bedea bārānadua. Māwā odibārā cawaēne bārā bida ādji jawaba oda ācōrēa bia bedeadia.

¹³ Maŕ bēra ādji animarā babue diabadara jūma ārīnadua. Idjaba ādji ācōrē mōgara odada, ādji ācōrēwērā Aserā bacuru oda sida jūma toapetacudadua.

¹⁴ Dewara ācōrēa bia bedearānadua. Māa quīrā bāa bārāba ababe māa bia bedeadida. Maŕ carea mā trāra “Ācōrē jiwaida bā” abadaa.

¹⁵ Quīrācuidadua. Bārā wābāda druadebemarā ume bedea bārānadua. Māwā odibārā ādjirāba ādji jawaba oda ācōrēa bia bedeade wābāda idjaba animarā bea diade wābādade bārāa jaradia abarica odamārēā. Maŕne bārā bida ādji ācōrēa animarā bea diapedada djarada codia. ¹⁶ Idjaba bārā warrarā maŕ druadebema wērārāda idu edabidibārā, maŭ wērārāba ādji jawaba oda ācōrēa bia bedebādade bārā warrarā bida maŭ jawaba oda ācōrēa bia bedeadia daunema panā quīrāca.

¹⁷ Jawaba obada ācōrēra orānadua.

Ewari droma Ācōrēba obi jarada

¹⁸ Paŭ ēsābari neē cobada ewarida odadua. Bārāba siete ewari paŭ ēsābari neē bāda codida panāa māa jarada quīrāca. Maŭra odadua māa jara bāda ewari Abib jedecode, bārāra maŭ jedecode Egiptodeba ēdrapedada bēra.

¹⁹ Jūma bārā umaquīrā warra dji nabemarā, bārā animarā dji umaquīrā naārā topedada sida mārea. ²⁰ Bārā burro warra dji nabema umaquīrā tobarāda māremīna bārāba maŭ animarāda poya edadida panāa. Edadi carea ovejada wa chiwatuda maŭ burro cacuabari māa babue diadida panāa. Baribārā maŭ burroda eda quīrānaēbārā, otapuya beadida panāa. Idjaba

[†] 34:10 Ēberārā bā ume panāba. Acaŭamaarā maŭ bedebā jara bāa: “Puru bā caita beaba.”

bārã umaquĩrã warra dji nabema tobɔdara m̃lre bẽrã idji cacuabari ovejada wa chiwatuda m̃la babue diadida panla maɓ warrara zocai bemãrẽã.

Maɓ ewaride m̃la ne diai carea neẽ b̃lra m̃l quĩrãpita zecara b̃la.

²¹ Sei ewari bārã trajura odida panla, baribara sietebema ewaride ãnãũnida panla. Bārã ẽjũã obɔdade, ewabɔdade bida sietebema ewaride ãnãũnida panla.

²² Bārã nẽudebema naārã ewapedada carea b̃lɛsrida ewarida odida panla trigo naārã ewabɔdade. Idjaba bārã nẽu jũma ewapedada carea b̃lɛsrida ewarida odida panla.

²³ M̃lra Ācõrẽa, bārã israelerã Boroa. Poaza barima ũbea umaquĩrãrã m̃l quĩrãpita jũma zedida panla.†

²⁴ Bārã quĩrãpita m̃la Canaaɓ druadebemarãra jũma ãyã jarecuaya idjaba bārãa druara waiɓla diaya. Maɓ bẽrã poaza barima ũbea bārã m̃l quĩrãpita wãbɔdade ni abaɓba bārã ẽjũãra jãrĩne zedaẽa.

²⁵ Animarã m̃la babue diabɔdade dji oada paɓ ẽsãbari bara b̃l ume babue diarãnadua. Bārã Egiptodeba ẽdrɔpedada quĩrãnebadi carea ne cobadara obɔdade oveja m̃la bea diapedada djarara ni maãrĩ bida wagadiẽ panla nurẽma carea.

²⁶ Bārã nẽu naārã ewabɔdadebemada dji biara b̃lɛdrɔ m̃l dedaa diade zedadua.

Chiwatu zaquera dji papa jubade djurãnadua.–

Moise quĩrãdarra dorroddorrea beda

²⁷ Maɓbe Ācõrẽba Moisea jarasia:

–M̃la jaradara jũma b̃lɛdua, maɓneba m̃lra b̃l ume idjaba israelerã ume bedea b̃lɛb̃lɛ bẽrã.–

²⁸ Maɓne Moiserã Ācõrẽ ume Sinai eyade basia cuarenta ewari ãsa diamasi bida. Idjira ne coẽ basia idjaba baido sida doẽ basia. Mõgara umẽ pewedeade odade Ācõrẽba jã obi b̃l bedea die diadara jũma jaya basia.§

²⁹ Maɓbe Moiserã Sinai eyadeba edaa zesia. Ācõrẽ ley mõgara umẽ pewedeade jaya b̃l b̃lɛda idji j̃lwade enesia. Ācõrẽ ume bedea bada bẽrã idji quĩrãdarrara dorroddorrea basia baribara maɓnebemada adua basia.

³⁰ Moise quĩrãdarra dorroddorrea b̃lɛda Aaroɓba israelerã bida unusidade idji caita wãnida wayasidaa. ³¹ Baribara Moiseba ãdjirãra tr̃ɔcuasia. Ara maɓda Aaroɓra israelerã bororã sida wãnapeda Moiserã ãdjirã ume bedeiasia.

³² M̃awãnacarea jũma israelerã sida idjimaã wãsidaa. Maɓbe Ācõrẽba Sinai eyade jaradara Moiseba ãdjirãa jũma jarasia. ³³ Ĥdjirãa jaradacarea Moiseba idji quĩrãdarrara quẽb̃l daucha wuaba b̃lɛrasia idji quĩrãdarra dorroddorrea b̃lɛda unurãnamãrẽã. ³⁴ Baribara Ācõrẽ ume bedebari dedaa wãb̃lɛr̃ɔza Ācõrẽ ume bedea b̃lɛde Moiseba maɓ wuara ẽr̃ɔbadjia. Mamaɓba ẽdr̃ɔɔacarea idjia israelerã Ācõrẽba obi jaradada jarabadjia. ³⁵ Maɓne israelerãba unubadjidaa Moise quĩrãdarrara dorroddorrea nũm̃ɔda. Jũma jaradacarea Moiseba idji quĩrãdarrara wayacusa quẽb̃l daucha wuaba b̃lɛrasia. M̃awã b̃lɛr̃ɔ basia aba wayacusa Ācõrẽ ume bedeeade wãb̃lɛr̃ɔdaa.

† **34:23** Exodo 23:17. § **34:28** ɔcaraba cr̃iɔha panla Moiseba maɓ bedeara jũma jaya basida. Baribara 34:1de Ācõrẽba jarasia idjiabara jũma jaya b̃lɛda.

35

Anñũbada ewari

¹ Mañbe Moiseba israelerãra jũma trãpeda nãwã jarasia:

–Nañda Æcõrẽba bãrãa obi ßaa. ² Sei ewari bãrã trajura odida panaa, baribarã sietebema ewaride bãrãra ãnñũnida panaa. Mañ ewarira Æcõrẽ itea wagadida panaa. Bariduaba ãnñũbada ewaride trajuda oibara, idjira beadida panaa. ³ Anñũbada ewaride bãrã diguida taba sida coadacara panaa.–

Æcõrẽ wua de odi careabema Moiseba enebida

⁴ Moiseba jũma israelerãra jarasia:

–Nañ sida Æcõrẽba obi ßaa. ⁵ Bãrãba erobeadebemada Æcõrẽa diadadua. Sodeba ne dia quĩrãa beaba Æcõrẽa naãgãda diadida panaa: oroda, paratada, bronceada, ⁶ oveja cara nayãna pãwãrã odada, pursupursua odada, purea oda sida. Idjaba diadida panaa wua dji biara ßa lino odada, wua chiwatu cara odada, ⁷ oveja e purea odada, animarã e biada, acacia bacuruda, ⁸ olivo draga ãbirã coadi careabemada, querada olivo dragadaa pueradi carea. Mañ quera olivo dragadaa pueradara odia ne jũma Æcõrẽ iteabemada soadi carea. Idjaba quera badi careabemada, ⁹ ónice mōgarada, dewara mōgara bia quedea sida diadida panaa sacerdoteba jãare jãida ßade, “Æcõrẽba quĩrãa ßa cawabibaride” bida cajudi carea.

Æcõrẽ wua de carea Moiseba obida

¹⁰ Ne o cawa bearãra jũma zedapeda ne jũma Æcõrẽba obi ßada odadua.

¹¹ Æcõrẽ wua dedebema odida panara naãgãa: de ãnẽbari cobadi wuada, mañ ãrã ãnẽbari cobadi sida, wua jũebarida, bacuru arradada, bacuru eradada orroza berajudi carea, bacuru tẽnada, edrebema parata oda uria bea sida.

¹² Nañ sida odida panaa: Æcõrẽ baurudeda dji jira ededi bacuru bara, mañ baurude ãrã cobeida, baurude nocoare eatã jira bai wuada, ¹³ Æcõrẽ quĩrãpita pañ ßabada mesada dji jira ededi bacuru bara, jũma mañ mesade baída, pañ Æcõrẽ quĩrãpita ßaí careabemada, ¹⁴ ãbirã ßabadada, ãbirãda, jũma mañ ãbirãnebemada, olivo dragada ãbirã coadi carea, ¹⁵ quera bá diabadada dji ãyã jira ededi bacuru bara, quera badi careabemada, olivo draga quera bara ßada jũma Æcõrẽ iteabema soadi carea, Æcõrẽ wua dede eda wãbada eatã jũatrã bai wuada, ¹⁶ animarã babue diabadada dji jarrãjarrãa bronce oda bara idjaba dji jira ededi bacuru bara, jũma mañ animarã babue diabadadebemada, bronce oda ne sagãbadada dji acã ßadi bara, ¹⁷ Æcõrẽ wua de audu jũrã ßa eatã jira bai wuada, mañ audu jũrã bai bacuru tẽnada, bronce oda uria beada bacuru berajudi carea, dji audu jũrã ßade eda wãbada eatã jũatrã bai wuada, ¹⁸ jãcarada, dji egorode cachidi careabemada Æcõrẽ wua de, dji audu jũrã bai sida errebari jãni carea. ¹⁹ Idjaba Aaroãba cacuade jãida ßada, idji warrarãba cacuade jãnida panã sida odida panaa ãdjirãra sacerdoterãda beadamãrẽã. Mañra ãdjia jãnida panaa Æcõrẽ wua dede ne obadae.–

Israelerãba Æcõrẽ wua de carea enepedada

²⁰ Moiseba mãwã jaradacarea jũma israelerãra idji ume pananada wãbarãsidaa. ²¹ Mañbe ãdji sodeba wãrãda dia quĩrãa panãba Æcõrẽ itea ne enesidaa idji wua de, mañ dede eda beadi sida odi carea. Idjaba enesidaa Aaroãba cacuade jãida ßa, idji warrarãba cacuade jãnida panã sida odi carea. ²² Umaquĩrãrãba, wẽrãrã bida ara ãdji sodeba dia quĩrãa panã quĩrãca

quĩrātanoa djio oro odada Ācōrēa diade zesidaa: carenada, chidichidida, jλwa jĩwĩnĩe jλbadada, dewara djio sida.* Jũmarāba oro odara Ācōrēa diasidaa. ²³ Maλ awara dji erobeaba oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida diade zesidaa. Idjaba wua dji biara bλ lino odada, wua chiwatu cara odada, oveja e purea odada, dewara animarā e bia sida diade zesidaa. ²⁴ Maλ awara dji erobeaba paratada, bronze sida Ācōrēa diade zesidaa. Acacia bacuru erobeaba Ācōrē wua de odi carea diade zesidaa. ²⁵ Jũma wērārā ne ca cawa beaba oveja cara pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida nayānapeda diade zesidaa. Dji biara bλ lino wua sida cadapeda diade zesidaa. ²⁶ Jũma wērārā ne ca cawa beaba sodeba careba quĩrā panλneba chiwatu cara nayānapeda wuada osidaa Ācōrēa diadi carea. ²⁷ Maλ awara israelerā bororāba ónice mōgarada, dewara mōgara biya quedeada sida diade zesidaa sacerdoteba jāare jλida bλde, “Ācōrēba quĩrā bλ cawabibaride” bida cajudi carea. ²⁸ Idjaba olivo dragada ĩbĩrā coadi carea diade zesidaa. Quera sida diade zesidaa olivo dragadaa pueradapeda ne jũma Ācōrē iteabemada soadi carea. Quera badi careabema sida diade zesidaa. ²⁹ Māwā jũma Israeldebema umaquĩrārāba wērārā bida ara ādji sodeba dia quĩrā panλ quĩrāca Ācōrēa diasidaa idji wua de, jũma maλ wua dedebema sida odi carea Ācōrēba Moisedeba jarada quĩrāca.

Ācōrē wua de odi ēberārā

³⁰ Maλbe Moiseba israelerāa jarasia:

–Ūrĩnadua. Ācōrēba Uri warra Bezaleelda edasia idji wua de odi ēberārā boro bamārēa. Idjira Judadeba yōna Hur wiuzaquea. ³¹ Ācōrēba idji Jaureda, necawaada, crĩcha cawaada, idjaba ne o cawa bai sida Bezalelea diasia. ³² Māwā orodebemada, paratadebemada, broncedebema sida biya o cawa bλa. ³³ Mōgara biya quedeadebemada o cawa bλa idjaba cara cawa bλa. Bacurudebema sida o cawa bλa. Abeda ne jũmada o cawa bλa. ³⁴ Maλ awara Ācōrēba necawaara diasia jaradia bamārēa. Daλneba yōna Ahisamá warra Aholiāa bida necawaara diasia jaradia bamārēa. ³⁵ Maλ umébemarāa Ācōrēba ne o cawa bai crĩchada diasia. Māwā ādjirāba dji biara bλ lino wuade oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida eda ca cawa panλa. Abeda ne jũmada biya o cawa panλa.

36

¹ Maλ bērā Bezaleelba, Aholiāba, idjaba jũma ne o cawa bea bida Ācōrē wua deda, maλ wua dedebema sida odida panλa. Ācōrēba jũma ādjirāa crĩcha cawaada, ne o cawa bai crĩcha sida diasia idjia obi jaradara biya odamārēa.–

Israelerāba aduba diapedada

² Maλbe Moiseba Bezaleelda, Aholiāda, jũma ne o cawa bea sida trāsia Ācōrē wua dera odamārēa. Ādjirāba Ācōrē wua dera careba o quĩrāsidaa. Maλne Ācōrēba ādjirāa ne o cawa bai crĩchada diasia. ³ Israelerāba Ācōrē wua de odamārēa enepedadara Moiseba ādjirāa jũma diasia. Baribλrλ israelerāba wadibida ewariza Ācōrē de odamārēa diade zebadjidaa. ⁴ Maλ bērā jũma ne o cawa bearāba Ācōrē wua de o panλra idu bλdapeda Moisemaa wāsidaa. ⁵ Idjia jarasidaa:

–Puruba jũmawāyā enebλdaa Ācōrēba obi bλ de pārāni carea.–

*

35:22 Hebreo bedade maλ versíclora ebuda bλēa.

⁶ Mañ bēṛā Moiseba deza jaracuabisia umaquĩrārāba, wērārā bida Ācōrē wua de oḁi careabemada waa diarānamārēā. Māwā israelerā waa idu diabidaē basia. ⁷ Ādjia diapedadara adubasia Ācōrē wua de pāṛāni carea.

Ācōrē wua de opeḁada

⁸ Mañbe jūma ne o cawa beaba Ācōrē wua dera osidaa. Dji biara ḅḷ lino wuada die edadapeda mañ wuaḁe eḁa Ācōrē nezoca bajānebema i bara ḅḷ zaca beada oveja cara nayāna pāwārā oḁaba, pursupursua oḁaba, purea oḁa bida biya casidaa. ⁹ Mañ die lino wuara abari quĩrāca beasia. Dji drasoara veintiocho bicaca beasia. Dji joubḷara bicaca quĩmārē beasia. ¹⁰ Mañ die wuaḁebemada juesuma edadapeda ābaa cajusidaa joubḷa bēmarēā. Abari quĩrāca ābaa cajusidaa dewarabema juesuma panḷ sida. ¹¹⁻¹² Mañ wua joubḷa cajudaza i orro abaare cincuenta cawḷḷḷ cajusidaa. Mañ cawḷḷḷḷḷ wua pāwārā ḅḷba osidaa. Dji cawḷḷḷḷḷḷḷ daucha quĩrā tēu cobḷsidaa. ¹³ Mañbe oroda edadapeda cincuenta wua jūēbarida osidaa. Mañgḁe cawḷḷḷḷḷḷḷ jūēcuasidaa mañ umēbema wuara ababe ḅḷ quĩrāca bēmarēā. Māwā osidaa Ācōrē dera ānēbari cobḷḁi carea.

¹⁴ Mañbe wua chiwatu cara oḁada once edadapeda drasoara joubḷa cajusidaa dji nabema wua ḷṛḷ ānēbari cobḷḁi carea. ¹⁵ Mañ once wua chiwatu cara oḁara abari quĩrāca beasia. Dji drasoara treinta bicaca beasia. Dji joubḷara bicaca quĩmārē beasia. ¹⁶ Mañ once wuaḁebemada sei edadapeda ābaa cajusidaa joubḷa bēmarēā. Dewarabema juesuma sida abari quĩrāca cajusidaa. ¹⁷ Mañ wua joubḷa cajudaza i orro abaare cincuenta cawḷḷḷ cajusidaa. ¹⁸ Idjaba bronceda edadapeda wua jūēbarida cincuenta osidaa. Mañgḁe cawḷḷḷḷḷḷḷ jūēcuasidaa mañ umēbema wuara ababe ḅḷ quĩrāca bēmarēā. ¹⁹ Mañbe oveja e purea oḁada ābaa cajusidaa joubḷa drasoara bēmarēā. Mañgḁa osidaa chiwatu cara oḁa wua ḷṛḷ ānēbari cobḷḁi carea. Mañ ḷṛḷ dewarabema animarā e biada joubḷa drasoara cajusidaa ānēbari cobḷḁi carea.

²⁰ Idjaba Ācōrē wua de carea acacia bacurada ḷṛrasidaa mañba daucha ḷṭa catḷ pēni carea.* ²¹ Dji bacuru ḷṛrada drasoara die bicaca beasia. Dji joubḷara bicaca aba ḷṛḷ ēsidra beasia. ²² Dji edaa beira quidate bara osidaa. Jūma Ācōrē wua de carea bacuru ḷṛradara māwā osidaa. ²³⁻²⁶ Ācōrē wua de orroza veinte bacuru ḷṛradada ḷṭa catḷ pēsidaa. Mañ bacuru ḷṛradaza edre parata oḁa uria beada umē uméa ḅḷsidaa dji quidatera mañne eḁa berajudi carea. Māwā orroza cuarenta parata oḁa uria beara ḅḷsidaa mañ bacuru ḷṛradada daucha pē wāni carea. ²⁷ Ācōrē wua de jēdaarebemara ḷmāḁau baebariare bebadjia. Mañare sei bacuru ḷṛradada ḷṭa catḷ pēsidaa. ²⁸ Mañ awara bacuru ḷṛradada umē iquidaza ḷṭa catḷ pēsidaa. ²⁹ Dji quēḅara jūēbari bara osidaa ḷṭḷba edaa ara catḷ cobemārēā. Iquidaza māwā osidaa. ³⁰ Jūma ābaa ocho bacuru ḷṛradada ḷṭa catḷ pēsidaa. Mañ bacuru ḷṛradaza edre parata oḁa uria beada umē uméa ḅḷsidaa dji quidatera mañne eḁa berajudi carea. Māwā jēdaarebema parata oḁa uria beara diecisei ḅḷsidaa.

³¹⁻³² Idjaba acacia bacurada juesuma erasidaa de orroza pĩṛu omoa beade berajudi carea. Jēdaare ḷmāḁau baebariare bida acacia bacurada juesuma pĩṛu omoa beade berajusidaa Ācōrē wua dera zarea cobemārēā. ³³ Orroza dji ēsibema bacuru berajudara dji de drasoara daucha basia. Dji jēdaare ḅḷ bacuru ēsi berajudara dji de jēdaa daucha basia. ³⁴ Ācōrē wua de carea bacuru ḷṛradara oroba jūma jaracusidaa. Idjaba pĩṛu omoa beara orodeda

* **36:20** Mañ bacuruba daucha ḷṭa catḷ pēnapeda dji cajuda wuaba ānēbari cobḷḁadajidaa.

jũma osidaa. Mañ pĩrũra bacuru aradadaa cara basidaa mañne eda bacuru eradara berajudi carea. Bacuru eradara oroba jũma baracuasidaa.

³⁵ Idjaba wuada osidaa Ācōrē dejāne eatɿ jira badi carea. Dji biara ba lino wuada edadapeda mañ wuade eda Ācōrē nezoca bajānebema i bara ba zaca beada oveja cara nayāna pāwārā odaba, pursupursua odaba, purea oda bida biya casidaa. ³⁶ Mañbe acacia bacuruda quĩmārē tēnapeda oroba baracuasidaa. Mañ bacurura parata oda uria beade berajusidaa Ācōrē dejāne āta nūmeanamārēā. Bacuruza wua jũēbari oro odada cara basidaa wua capedadara eatɿ jira badi carea.

³⁷⁻³⁸ Idjaba dji biara ba lino wuada edadapeda mañ wuade eda oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida biya casidaa. Mañbe acacia bacuruda juesuma tēnapeda dji quēbade oroba baracuasidaa. Mañ bacurura bronce oda uria beade berajusidaa Ācōrē wua dede eda wābadamaa āta nūmeanamārēā. Bacuruza wua jũēbari oro odada cara basidaa wuara dji eda wābada jūātrɿ jira badi carea.

37

Bezaleelba Ācōrē baurude oda

¹ Bezaleelba baurude acacia bacurudedda osia. Dji drasoara bicaca umé ārā ēsadra basia. Dji joubalara bicaca aba ārā ēsadra basia. Dji ātlara bicaca aba ārā ēsadra basia. ² Dji jāra, dajadaare bida oro idji awa quiruba barasia. Iquidaza jũma parraga oroba tuca basia. ³ Idjaba pĩrũ orodeda quĩmārē omoa osia. Mañ pĩrũra baurude jĩrũza cara basia. Māwā orroza pĩrũra umé cara basia. ⁴ Idjaba acacia bacuruda umé biya erapeda oroba barasia. ⁵ Mañ bacurura pĩrũne eda beraju basia baurude jira ededi carea.

⁶ Mañbe Bezaleelba oro idji awa quiruda pewedeada badaa aride osia baurude ārā cobai carea. Dji drasoara bicaca umé ārā ēsadra osia. Dji joubalara bicaca aba ārā ēsadra osia. ⁷⁻⁸ Idjaba oroda edapeda Ācōrē nezoca bajānebema i bara ba za quĩrāca umé toa chĩ osia. Mañra dji baurude ārā cobai carea oda ārā bio cara basia. Quĩrāza iquida aba basia. Māwā jũma mañgara aba ba oda quĩrāca besia. ⁹ Ācōrē nezoca bajānebema i bara ba za quĩrāca panara idjia quĩrā djica eda barru basia. Ādji iba dji baurude ārā cobai carea odara jūātra eropanesisidaa.

Bezaleelba Ācōrē quĩrāpita pañ babada mesa oda

¹⁰ Idjaba Bezaleelba mesa acacia bacurudedda osia. Dji drasoara bicaca umé osia. Dji joubalara bicaca aba osia. Dji ātlara bicaca aba ārā ēsadra osia. ¹¹ Mañ mesara oro idji awa quiruba jũma barasia. Dji icawa orroza parraga tuca basia. ¹² Mesa ārā icawa bacuruda cara basia jũgurua bemārēā. Mañ bacuru ātlara jawā jĩwĩnĩ quĩmārē osia. Mañ sida icawa parraga oroba tuca basia. ¹³⁻¹⁴ Mañbe pĩrũ orodeda quĩmārē omoa osia. Mañra mesa jĩrũza cara basia dji jũgurua oda edrecarebe. Māwā basia mañne eda bacuruda berajudapeda mesa jira ededi carea. ¹⁵ Mañra acacia bacurudedda osia. Biya erapeda oroba barasia. ¹⁶ Idjaba oro idji awa quiruda edapeda epedeco beada, epedeco jũgurua beada, taza beada, zoco bea sida osia mesade bai carea. Taza beara, zoco bea sida osia uva bada Ācōrēa diadi carea.

Bezaleelba ĩbĩrā babada oda

¹⁷ Idjaba Bezaleelba oro idji awa quiruda edapeda ĩbĩrā babadada toa chĩ osia. Dji jĩrũda, dji cacuada, dji gārāgārāā nepōnō zaca bea sida abari oro idji

awa quirudebemada osia. ¹⁸ Mañ ìbîrã ðabada cacuara sei jawate bara osia. Orro abaare ùbea osia. Dewarabema orroare bida ùbea osia. ¹⁹ Jawateza dji gārāgārāā nepōnō zaca beada ùbea osia. ²⁰ Dji cacuade bida gārāgārāā nepōnō zaca beada quimārē osia. ²¹ Dji jawate cara beaza aba osia. ²² Dji gārāgārāā nepōnō quīrāca beara, dji jawate beara, dji cacua sida abari oro idji awa quirudebemada toa chī osia. ²³ Idjaba oro idji awa quiruda edapeda siete ìbîrāda, ìbîrā quīrā tabadada, ìbîrā quīrā tãda āyā edebada epedeco zaque sida osia. ²⁴ Mañ ìbîrā ðabada oro idji awa quiru odada idjaba ne jūma idjidebema sida ābaa zasideade dji zağara 75 libra basia.

Bezaleelba quera bá diabada oda

²⁵ Idjaba Bezaleelba quera bá diabadada acacia bacurudedada osia. Dji drasoara, joubala sida bicaca aba osia quīrā quimārēena abarica bamārēā. Dji ātara bicaca umé osia. Iquidaza abari bacurude cachu quīrāca osia. ²⁶ Oro idji awa quiruba jūma barasia. Icawa paraga oroba tuca basia. ²⁷ Pīrū omoa bea orodeda quimārē opeda orroza umé cara basia dji tuca bāda edrecare. Māwā cara basia mañne eda bacuruda berajupeda quera bá diabadada jira ededi carea. ²⁸ Mañra acacia bacurudedada osia. Biya erapeda oroba barasia.

Olivo draga quera bara ða idjaba quera badi careabema

²⁹ Idjaba Bezaleelba olivo draga quera bara bāda osia ne jūma Ācōrē iteabemada soadi carea. Quera badi careabema sida osia. Mağara jūma osia quera o cawa ðaba obari quīrāca.

38

Animarā babue diabada bronce barada

¹ Idjaba Bezaleelba animarā babue diabadada acacia bacurudedada osia. Dji drasoara bicaca juesuma osia. Dji joubala sida bicaca juesuma osia dji quīrā quimārēena abarica bamārēā. Dji ātara bicaca ùbea osia. ² Abari bacurude iquidaza cachu quīrāca opeda mañ animarā babue diabadara bronceba jūma barasia. ³ Idjaba taba pora āyā cuabadada, taba pora tāibadada, oa piabadada, warebada miāsuda, tabadau edebada sida jūma broncedada osia. Abeda ne jūma Ācōrēa animarā babue diabada debemada broncedada osia. ⁴ Idjaba jarrajarraa broncedada osia. Mañ jarrajarraa animarā babue diabada dji ideba edaa ēsidra cara basia. ⁵ Mañbe pīrū omoa broncedada quimārē odapeda jarrajarraa bamaa animarā babue diabada iquidaza cara basia mañne eda bacuruda berajupeda jira ededi carea. ⁶ Acacia bacuruda erapeda bronceba barasia. ⁷ Mañ bacurura animarā babue diabada orroza pīrū beade berajusia jira ededi carea. Mañ animarā babue diabadara wāyā uria basia. Bacuru arrada basia.

Ne sagabada

⁸ Idjaba Bezaleelba ne sagabada epedeco waibada dji acā ðabada bara broncedada osia. Ācōrē wua dede eda wābadama ne obada wērārāba ādji bronze oda quīrā acabadara diasidaa mañra omārēā.*

Ācōrē wua de audu jūrā bāda

⁹⁻¹¹ Idjaba Bezaleelba Ācōrē wua dera audu jūrā basia dji biara ða lino wuaba. Mañ audu jūrā ða orroza veinte bronze oda uria beada bacuapeda

* 38:8 Ācōrē wua dede eda wābadama ne obada wērārā. Hebreo bedede jara ðāēa mañ wērārāba obabadadebemada.

bacuru tēnara maľne eđa wēāju nūmasia. Maľ bacuru quēbara parataba ɓarasia idjaba wua jūēbari parata ođa sida cara ɓasia. Lino wuara maľne eđa jūēcuaasia. Ācōrē wua de auđu jūrā ɓa drasoara cien bicaca ɓasia. ¹² Jēdaare biđa bronce ođa uria beađa ɗe ɓacuapeđa bacuru tēnara maľne eđa wēāju nūmasia. Maľ bacuru quēbara parataba ɓarasia idjaba parata ođa wua jūēbari sida cara ɓasia. Maľne wuara eđa jūēcuaasia. Ācōrē wua de auđu jūrā ɓa jēdaarebemara cincuenta bicaca ɓasia idjaba ɗmāda ɓaebariare ɓasia.

¹³ Dji nocoarebemara ɗmāda ɗjabariare ɓasia. Maľ sida cincuenta bicaca ɓasia. ¹⁴⁻¹⁵ Maľne dji eđa wāɓadara ēsidra osia. Dji eđa wāɓađa ɗawa aɓare bronce ođa uria beađa ūbea ɓapeđa bacuru tēnara maľne eđa wēāju nūmasia. ɗawa araare biđa abari quīrāca osia. Maľne lino wuara eđa jūēcuaasia. Dji eđa wāɓađa orro aɓare wuara quince bicaca ɓasia idjaba dewarabema orroare biđa quince bicaca ɓasia.

¹⁶ Jūma Ācōrē wua de auđu jūrā ɓara dji biara ɓa lino wua ɓasia. ¹⁷ Dji bacuru tēnara Bezaleelba bronce ođa uria beađe eđa wēāju nūmasia. Bacuru quēɓađa parataba ɓarasia idjaba parata ođa wua jūēbariđa cara ɓasia.

¹⁸⁻¹⁹ Idjaba Ācōrē wua de auđu jūrā ɓađe eđa wāɓadara osia. Bronce ođa uria beađa quīmārē dji eđa wāɓadama ɓapeđa maľne eđa bacuru tēnara wēāju nūmasia. Maľ bacuru quēbara parataba ɓarasia idjaba parata ođa wua jūēbari sida cara ɓasia. Maľbe dji biara ɓa lino wuada eɗaɗapeđa maľ wuade eđa oveja cara nayāna pāwārā oɗađa, pursupursua oɗađa, purea ođa sida biya casia. Maľ wuaba dji eđa wāɓadara jūātrɓa ɓasia. Maľ wua jūātrɓa jira ɓa drasoara veinte bicaca ɓasia. Dji joubɓara bicaca juesuma ɓasia. Jūma Ācōrē wua de auđu jūrā ɓa eđa jira ɓa joubɓara maľ joubɓađe beasia. ²⁰ Jūma Ācōrē wua de egorode cachiɗi careabemara, maľ de auđu jūrā ɓa egorode cachiɗi careabema sida bronce ođa ɓasia.

Ācōrē wua de oɗi careabema ɗaɓa

²¹⁻²³ Uri warra Bezaleelba ne jūma Ācōrēba Moisea obi jaradara osia. Idjira Judadeba yōna Hur wiuzaque ɓasia. Ahisamá warra Aholiába idjira careabadjia. Aholiára Daľneba yōna ɓasia. Idjia ne jūmada biya o cawa ɓasia idjaba dji biara ɓa lino wuade eđa oveja cara nayāna pāwārā oɗađa, pursupursua oɗađa, purea ođa sida ca cawa ɓasia. Maľ de opeɗaɗacarea Ācōrē bauruɗeɗa eđa wagabadjidaa.

Israelerāba maľ wua de oɗi carea ɗiapedaɗara levitarāba juachasidaa Moiseba jarada quīrāca. Dji juacha panɓa borora sacerdote Aaroɓa warra Itamar ɓasia.

²⁴ Ādjia Ācōrēba ɗiapedaɗa oro ɗaɓaara jūma ābaa 2,000 libra auđu ɓasia Ācōrē dede zabada quīrāca. Maľaɓa Ācōrē wua dede orodebema oida baɗara jūma osidaa.

²⁵⁻²⁶ Israeldebema umaquīrārā veinte poadeba ɗtaa beađa juachasidaɗe 603,550 panasidaa. Juachasidaɗe ādjirāza sei gramo paratada diasidaa Ācōrē dede zabada quīrāca. Jūma ābaa ādjia ɗiapedaɗa parata ɗaɓaara 7,550 libra ɓasia. ²⁷ Maľ parataɗebemada 7,500 libra eɗapeđa Bezaleelba parata ođa uria beađa 100 ocuasias maľne eđa Ācōrē wua de bacuru ɗraɗara ɗta wēāju pēi carea idjaba Ācōrē wua de jēānebema bacuru tēnara ɗta wēāju nūmaɗi carea. Maľ bacurude dji eɗarebema wuara eđa jira ɓasia. Parata ođa uria beađa dji ɗaɓaara 75 libra ɓasia. ²⁸ Parata ođa uria bea oɗacarea israelerāba ɗiapedaɗa parata aɗabaɗada 50 libra ɓasia. Maľra eɗapeđa wua jūēbari beađa ocuasias idjaba bacuru tēna quēbara jūma ɓaracuasias.

²⁹ Israelerāba Ācōrēa diapedada bronze zāḡara jūma ābaa 5,300 libra basia. ³⁰⁻³¹ Maḷ bronze edapeda Bezaleelba bronze oda uria beada ocuasias Ācōrē wua dede eda wābadama bacuru tēnara āta wēāju nūmai carea, Ācōrē wua de audu jūrā ḡa bacuru tēnara āta wēāju nūmai carea, idjaba dji audu jūrā ḡa dede eda wābadama bacuru tēnara āta wēāju nūmai carea. Idjaba maḷ bronceba idjia osia animarā babue diabadada dji jarrājarrāa bara idjaba jūma maḷ animarā babue diabadabema sida. Idjaba maḷ bronceba idjia osia jūma Ācōrē wua dera egorodaa errebari cachidi careabemara, maḷ de audu jūrā ḡa egorodaa errebari cachidi careabema sida.

39

Sacerdoterā dji

¹ Bezaleelba idji ume traja panḷa bida Aaroḷba cacuade jāida ḡada osidaa oveja cara nayāna pāwārā odaba, pursupursua odaba, purea oda bida Ācōrēba Moisea jarada quīrāca. Aaroḷba maḷra jābadjia Ācōrē wua dede ne o ḡade.

²⁻³ Aaroḷba jāare jāida ḡara dji biara ḡa lino wuaba osidaa. Maḷ wuade eda ādjirāba oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida casidaa. Idjaba oroda pewedea berrachidapeda chōda tḷcuadapeda maḷ oro sida dji wuade eda biya casidaa. ⁴ Equiāza jābari bara osidaa. ⁵ Idjaba carḷa trājābarida dji biara ḡa lino wuaba osidaa. Maḷ carḷa trājābarira idjia jāare jāida ḡa ume ābaa casidaa aba ḡa quīrāca bēmārēā. Maḷ carḷa trājābaride eda oro ḡarachidada, oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida casidaa Ācōrēba Moisea jarada quīrāca. ⁶ Idjaba ónice mōgarada umé edadapeda maḷ mōgarade Israel doce warrarā trāda sēyā quīrāca jaya ḡasidaa. Maḷ mōgarara oro odade cara ḡasidaa. ⁷ Maḷ mōgarara Aaroḷba jāare jāida ḡa equiāza aba cajusidaa Ācōrēba Moisea jarada quīrāca. Maḷ mōgarade ḡadaba Israel doce warrarāda quīrānebabibadjia.

⁸ Idjaba “Ācōrēba quīrā ḡa cawabibarida” Bezaleelba idji ume traja panḷa bida osidaa Aaroḷba idji so ārā jā bāmārēā. Maḷgara dji biara ḡa lino wuaba osidaa. Maḷ wuade eda oro ḡarachidada, oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida biya casidaa Aaroḷba jāare jāida ḡa dede capedada quīrāca. ⁹ Maḷ wua cadara ēsida beada capirusidaa ne wagabada quīrāca bāmārēā. Māwā dji drasoara, joubāa sida jawajā ewarama aba basia. ¹⁰ Maḷ ārā mōgara biya queeada errecama quīmārē cara ḡacuasidaa. Dji nabema errecade naḷḡa mōgarada ḡasidaa: rubí, crisólito, esmeralda. ¹¹ Umébema errecade ḡasidaa: granate, zapiro, jade. ¹² Ūbeabema errecade ḡasidaa: jacinto, ágata, amatista. ¹³ Quīmārēbema errecade ḡasidaa: topacio, ónice, jaspe. Jūma maḷ mōgarara oro odadaa cara ḡasidaa. ¹⁴ Maḷ doce mōgaraba jara ḡa Israel warrarāneba doce puru yōpedadada. Mōgaraza sēyā quīrāca ādji trāra aba aba jaya ḡasidaa.

¹⁵ Idjaba oro idji awa quiruba carenada umé casidaa “Ācōrēba quīrā ḡa cawabibarira” Aaroḷba idji so ārā jāmārēā. ¹⁶ Pīrū orodeda umé odapeda “Ācōrēba quīrā ḡa cawabibari” ārābema iquidaza cajusidaa. ¹⁷ Pīrūza carena oro cada quēḡara aba aba cara ḡasidaa. ¹⁸ Dewarabema quēḡara cara ḡasidaa umébema oro odadaa Aaroḷba jāare jāida ḡa equiāza. ¹⁹ Dewara pīrū orodeda umé odapeda “Ācōrēba quīrā ḡa cawabibari” edaarebema iquidaza edrecare cajusidaa. ²⁰ Dewara pīrū orodeda umé odapeda Aaroḷba jāare

jáida bade cajusidaa carrā trājābari ātaarebe. ²¹ Jācara pāwārā odaba maā pīrūra ābaa jāsidāa “Ācōrēba quīrā bā cawabibari” edre panā pīrūnaa. Māwā “Ācōrēba quīrā bā cawabibarira” Aaroā so ārā catā cobesia. Ādjirāba maāgara jūma osidaa Ācōrēba Moisea jarada quīrāca.

²² Idjaba wua pāwārā bāda edadapeda Aaroāba djio wēāju jāida bāda osidaa. ²³ Maā wuara ēsidra uria osidaa. Maā uria ira bedatā cajusidaa cōārāmārēā. ²⁴ Idjaba granadajō za quīrāca casidaa oveja cara nayāna pāwārā odaba, pursupursua odaba, purea oda bida. Maāra Aaroāba jāida bā pāwārā bā edubema ide mimizua parrāga cajusidaa. ²⁵⁻²⁶ Idjaba oro idji awa quiruda edadapeda pīrāchiruda ocuasidaa. Maā sida mimizua parrāga cajusidaa Aaroāba jāida bā pāwārā bā ide. Granadajō za quīrāca cadada aba maā ide cajudapeda maāre pīrāchiruda aba cajusidaa. Jūma parrāga māwā caju wāsidaa. Ācōrēba Moisea jarada quīrāca maā djio pāwārā bāra osidaa Aaroāba jā bāmārēā Ācōrē wua dede ne o bade. ²⁷ Idjaba Aaroā itea, idji warrarā itea bida ādjia cacuade jānida panā torroa beada dji biara bā lino wuaba osidaa. ²⁸ Idjaba ādji borode jānida panāra, ādjia edreare jānida panā sida dji biara bā lino wuaba osidaa.

²⁹ Idjaba ādji itea carrā trājābarida dji biara bā lino wuaba osidaa. Maā wuade eda oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida casidaa. Jūma maāgara ādjirāba osidaa Ācōrēba Moisea jarada quīrāca.

³⁰ Aaroā itea borobarida osidaa maā jā bade Ācōrē itea bāmārēā. Oro idji awa quiruda pewedeā berrachi odapeda nāl bedeada jaya bāsidaa: “Aba Ācōrē itea bā.” ³¹ Maābe jācara pāwārā bāba maā oro pewedeā berrachi odara ādjirāba jā cobāsidaa Aaroāba borode jāida bade. Jūma maāgara osidaa Ācōrēba Moisea jarada quīrāca.

³² Māwā israelerāba ne jūma Ācōrē wua de careabemada pārāsidaa. Maāgara jūma osidaa Ācōrēba Moisea jarada quīrāca.

Ācōrē wua de careabema Moisemaa edepedada

³³ Ācōrē wua de careabemara jūma pārānapeda Moisemaa edesidaa. Maā de odi careabema wuara edesidaa. Idjaba jūma maā de careabema sida edesidaa: wua jūēbarida, bacuru ārradada, bacuru erada orroza berajudi careabemada, bacuru tēnada, bacuru tēna berajudi careabema sida.

³⁴⁻³⁵ Edesidaa Ācōrē wua de ānēbari bādi oveja e purea odada, maā ārā ānēbari bādi animarā e biada, Ācōrē baurudeda dji jira ededi bacuru bara, maā baurude ārā cobādi careabemada, baurude nocoare eatā jira bāi wua sida.

³⁶ Idjaba paā bābada mesada, jūma maā mesade baira, paā Ācōrē quīrāpita bāi careabema sida edesidaa. ³⁷ Ībīrā bābada oro idji awa quiru odada, Ībīrā maā ārā erreca bādi carea, jūma maā Ībīrānebemada, idjaba olivo draga Ībīrā coadi careabema sida edesidaa. ³⁸ Quera bá diabada oro odada, quera bādi careabemada, olivo draga quera bara bāda jūma Ācōrē iteabema soadi carea, Ācōrē wua dede eda wābadama eatā jūātrā bāi wua sida edesidaa. ³⁹ Animarā babue diabada bronce bāradada, dji jarrājarrā bronce odada, dji jira ededi bacuruda, jūma maā animarā babue diabada debema sida edesidaa. Idjaba ne saglabada dji acā bādi bara edesidaa. ⁴⁰ Ācōrē wua de auđu jūrā bāi careabema wuada, dji bacuru tēnada, maā bacuru berajudi careabemada, dji auđu jūrā bade eda wābadama eatā jūātrā bāi wuada, dji egorode cachidi careabemara jācara bara edesidaa. Ne jūma Ācōrē wua

de careabemada edesidaa. ⁴¹ Idjaba Aaroḷ djiora, idji warrarā djio sida edesidaa ādjira sacerdoterāda beadamārēā. Maḷ djiora jānida panḷa Ācōrē wua dede ne ode wābada.

⁴² Jūma israelerāba opedadara Ācōrēba Moisea obi jarada quīrāca basia. ⁴³ Maḷra Moiseba acḷpeda unusia ādjirāba jūma aride osidada Ācōrēba jarada quīrāca. Maḷ bērā ādjirāra bia jarasia.

40

Moiseba Ācōrē wua de carawada

¹ Maḷbe Ācōrēba Moisea jarasia:

² –Poa djiwidiide nabema jedecode dji nabema ewaride mḷ wua dera carawadadua.* ³ Mḷ baurudeda maḷ dede eḷaara bḷ deḷāne bḷdadua. Maḷ baurude nocoare wuada eatḷ jira bḷdadua. ⁴ Idjaba mesada eḷa enenapeda jūma maḷ mesade baida bḷra ḷrḷ bḷdadua. Ībīrā bḷbada sida eḷa enenapeda Ībīrāra jḷwateza bḷcuadadua.† ⁵ Quera babada oro oḷada mḷ wua dede eḷa bḷdadua mḷ baurude quīrāpe. Māwā bḷdapeda dji eḷa wābadara wuaba eatḷ jūātrḷ bḷdadua. ⁶ Mḷ wua dede eḷa wābada quīrāpe animarā babue diabadara bḷdadua. ⁷ Ne saḷbadada bḷdadua animarā babue diabadara jēdaare mḷ wua de caita. Maḷḷade baidoda jue ūmanadua. ⁸ Maḷbe mḷ dera wuaba auḷu jūrā bḷdadua. Maḷ auḷu jūrā bḷde eḷa wābadara wuaba eatḷ jūātrḷ bḷdadua.

⁹ Maḷbe olivo draga quera bara bḷra edapeda mḷ wua deda, jūma maḷ dede nūmea sida soadua mḷ itea bia bēmārēā. ¹⁰ Animarā babue diabadada, jūma maḷ animarā babue diabadadebema sida soadua mḷ itea bio bia bēmārēā. ¹¹ Ne saḷbada sida dji acḷ bḷdi bara soadua mḷ itea bēmārēā.

¹² Maḷbe Aaroḷra idji warrarā sida mḷ wua dede eḷa wābadamaa edepeda baidoba saḷadua. ¹³ Saḷadacarea djio Aaroḷ itea opedadara idjia jābidua. Maḷbe olivo draga quera bara bḷda Aaroḷ boro ḷrḷ weadua mḷ sacerdote dji dromada bēmārēā. ¹⁴ Aaroḷ warrarāra caita zebipeda ādjia jānida panḷ torroa beada jābidua. ¹⁵ Ādjirā boro ḷrḷ olivo draga quera bara bḷda weadua ara ādji zeza boro ḷrḷ weada quīrāca. Māwā ādjirāra mḷ sacerdoterāda beadia. Olivo draga ādjirā boro ḷrḷ weabḷrḷba ādjirādrḷ, ādjideba yōbadaḷa sida mḷ sacerdoterāda beadia.–

¹⁶ Ara maḷda Moiseba jūma osia Ācōrēba jarada quīrāca. ¹⁷⁻¹⁸ Egiptodeba ēdrapedadacarea poa aba babḷrḷde nabema jedecode dji nabema ewaride Moiseba Ācōrē wua dera carawabisia. Idjia parata oḷa uria beara erreca bḷcuabisia. Maḷḷade eḷa bacuru ḷrrada quidatera berajucuabisia maḷ bacurura ḷta catḷ pēni carea. Orroza bacuru eradara pīrū omoa beade berajucuabisia maḷ dera zarea cobēmārēā. Dji deḷānebema bacuru tēnara, dji eḷa wābadama bacuru tēna sida ḷta nūmbisia. ¹⁹ Jūma maḷ ḷrḷ idjia wuada umé ānēbari bḷbisia. Maḷ ḷrḷ animarā e oḷada umé ānēbari bḷbisia Ācōrēba idjia jarada quīrāca.

²⁰ Ācōrēba jīā obi bḷ bedea mōgarade bḷ bḷda Moiseba baurudede eḷa waga bḷsia. Waga bḷpeda maḷ baurude ḷrḷ cobeira cobasia. Bacuru eradara pīrū omoa beade eḷa beraju bḷsia jira ededi carea. ²¹ Baurudera Ācōrē wua dede eḷa bḷbisia. Bḷdapeda wuada eatḷ jira bḷbisia baurude jūātrḷ erobāmārēā Ācōrēba idjia jarada quīrāca.

* **40:2** Nota Exodo 12:2de bḷda acḷadua. † **40:4** Ībīrāra ḷrḷ bḷcuadadua. Acḷrḷmaarā maḷ bedeba jara bḷa: “Ībīrāra coacwadadua.”

²² Mañ wua eatλ jira bλ nocoare Moiseba mesada Ācōrē wua dede jλwa araare bλbisia. ²³ Mañ mesa λrλ paλda Ācōrē quīrāpita bλsia Ācōrēba idjía jarada quīrāca.

²⁴ Ācōrē wua dede jλwa acλare dji mesa quīrāpe Moiseba ībīrā bλbadara bλbisia. ²⁵ Mañ ībīrā bλbada jλwateza ībīrāda bλcuabisia Ācōrē quīrāpita coai carea Ācōrēba idjía jarada quīrāca.

²⁶ Ācōrē dejāne eatλ jira bλ wua nocoare Moiseba quera bá diabadada bλbisia. ²⁷ Mañ λrλ querada bá diasia Ācōrēba idjía jarada quīrāca.

²⁸ Dji eda wābadara Moiseba wuaba eatλ jūātrλ bλbisia. ²⁹ Ācōrē wua dede eda wābada quīrāpe Moiseba animarā babue diabadara bλbisia. Mañ λrλ animarāda, harina oda sida Ācōrēa babue diasia Ācōrēba idjía jarada quīrāca.

³⁰ Animarā babue diabada jēdaare Ācōrē wua de caita Moiseba ne sλgλbadada bλbisia. Maλgλde baidoda jue ūmλbisia. ³¹ Moiseba, Aaroλba, Aaroλ warrarā bida ādji jλwara, jīrū sida mañ baidoba sλgλbadjidāa. ³² Māwā sλgλbadjidāa Ācōrē wua dede eda wābλdaza idjaba Ācōrēa animarā babue diabλdaza Ācōrēba Moisea jarada quīrāca.

³³ Moiseba Ācōrē wua dera, animarā babue diabada sida wuaba auđu jūrā bλbisia. Mañne eda wābadara wuaba eatλ jūātrλ bλbisia. Māwā Moiseba Ācōrē wua dera pārāsia.

Ācōrē wua de λrλ jārārā beda

³⁴⁻³⁵ Jūma pārānacarea jārārā λtλba edaa jira bλba Ācōrē wua dera ānā edasia. Mañne Ācōrē quīrāwārēā dorrodorroadā mañ dede eda wāsia. Maλba Moiserā eda poya wāē basía.

³⁶ Mañ ewarīdeba λtaa mañ jārārā Ācōrē wua de λrλ bλda nocodaa wābλrλde israelerā sida nocodaa wābadjidāa. ³⁷ Baribλrλ jārārāra Ācōrē wua de λrλ besira israelerā sida aria panebadjidāa aba jārārā wayacusa nocodaa wābλrλdaa. ³⁸ Jūma israelerāba acλ panλ daide āsa Ācōrē jārārāra idji wua de λrλ babadjia. Diamasi tλbλ quīrāca uruga jira babadjia. Māwā basia ādjirā wābλdaza.

LEVITICO

Israelerāra Egipto druadeba ēdrasidaa 1445 poa Jesu todi naēna. Małbe jedeco uméne Sinai ējūāne jūēne wāsidaa. Sinai eyade Ācōrēba naļ Levitico cartada Moisea babisia (27:34). Naļ cartade Ācōrēba Moisea jarasia sāvā sacerdoterāba ođida panada. Naļ cartara Levitico abadaa israelerā sacerdoterāra Levideba yōpedada bēra.

Dadji ēberā bedede naļ Levitico cartadebemada bā eropanla israelerāba cadjirua opedada carea Ācōrēa diadida panananebemada. Ādjia diapedadada sacerdoterāba Ācōrēa babue diabadjidāa (1:1neba aba 6:7daa). Małare bā eropanla Ācōrēba cadjirua quīrādoabari ewaride sāvā sacerdoterāba ođida pananada (capítulo 16). Małare bā eropanla sāvā israelerāba ādji ewari droma beara ođida pananada (capítulo 23). Jirūare bā eropanla sacerdoterāba ibīrā Ācōrē wua de coadida panananebemada idjaba ēberāba Ācōrē biē jaradadebemada (capítulo 24).

Sāvā animarā Ācōrēa babue diaida badebema

¹ Ācōrēba idji wua dedeba Moisea jarasia:

²—Israelerāa nāwā jaradua: “Abałba idji animarānebemada Ācōrēa diaibara, pacada, ovejada, wa chiwatuda diaida bāa.

³ Pacada babue diaibara, dji umaquīrādra diaida bāa. Maļ pacara jūma bia baida bāa. Małra Ācōrē wua dede eda wābadamaa edeida bāa idjia diabarara Ācōrēba bia unumārēa. ⁴ Dji diabaraba idji jawara paca boro ārā baida bāa. Māwā Ācōrēba maļ pacara dji ēberā cacuabari edaya idjia cadjirua oda quīrādoai carea. ⁵ Małbe Ācōrē quīrāpita pacara o ārrāgo beaida bāa. Małne Aaroļ warrarā sacerdoterāba dji oara piadapeda animarā babue diabada orroza jīāpodida panla Ācōrē wua de quīrāpe. ⁶ Dji diadaba pacara epapeda, drapetapeda tucuaida bāa. ⁷ Māwā o bāde sacerdote Aaroļ warrarāba animarā babue diabada ārā tabara uruga nūmanida panla. ⁸⁻⁹ Dji diadaba paca jāsira, dji jirū sida baidoba sagaida bāa. Sagadacarea Aaroļ warrarā sacerdoterāba małgara, dji animarā tucuadara, dji borora, dji draga sida animarā babue diabadade taba uruga nūma ārā bāapeda jūma babue diadida panla. Maļ paca babue diabarara Ācōrēba bia unuya.*

¹⁰ Abałba idji animarānebema ovejada wa chiwatuda Ācōrēa babue diaibara, dji umaquīrādra diaida bāa. Maļ animarāra jūma bia baida bāa. ¹¹ Małra Ācōrē quīrāpita animarā babue diabada jawa araare o ārrāgo beaida bāa. Małne Aaroļ warrarā sacerdoterāba dji oara piadapeda animarā babue diabada orroza jīāpodida panla. ¹²⁻¹³ Dji diadaba animarāra drapetapeda tucuaida bāa. Tucuapeda dji jāsira, dji jirū sida baidoba sagaida bāa. Małgara, dji animarā tucuadara, dji borora, dji draga sida sacerdoteba animarā babue diabadade taba uruga nūma ārā bāapeda jūma babue diaida bāa. Maļ animarā babue diabarara Ācōrēba bia unuya.

¹⁴ Abałba ibanada Ācōrēa babue diaibara, puchirāda wa putujuda diaida bāa. ¹⁵ Sacerdoteba maļ ibanara animarā babue diabadamaa edepeda otapuya beaida bāa. Beapeda dji borora animarā babue diabadade babueida

* **1:8-9** Maļ paca babue diabarara Ācōrēba bia unuya. Hebreo bedede bā bāa: “Maļ babue diabadara Ācōrēba bia āya.”

ɓaa. Dji oara animarā babue diabada orrode zowuabida ɓaa. ¹⁶ Maɓbe carabapeda, jēsapeda dji jāsida, dji cara sida animarā babue diabada orrocawa ɓaida ɓaa dji taɓa pora ɓamaa.† Dji taɓa porara animarā babue diabada amādaɗu odjabariare ɓaa. ¹⁷ Maɓbe dji ide jidapeda ibanara drawe ewara coɓaida ɓaa. Māwā coɓapeda animarā babue diabadaɗe babue diaida ɓaa. Maɓ ibana babue diabara Ācōrēba bia unuya.”–

2

Néudebema sãwã Ācōrēba diadida panla

¹ Aɓaɓba idji néudebema harina odada Ācōrēba diaibara, dji biara ɓa harinada diaida ɓaa. Maɓ harina ɗiɗa nedragada weapeda incienso querada ɗiɗa coɓaida ɓaa. ² Maɗa idjia Aaroɗa warrarā sacerdoteramaa edeida ɓaa. Maɓ harinanebemada sacerdoteba ɗawa baratama aba edaida ɓaa nedraga bara idjaba jūma dji incienso quera bara. Maɗara animarā babue diabada ɗiɗa babue diaida ɓaa. Maɓ maɗi babue diabaraɗeɓa acabi ɓaa jūma maɓ harinara Ācōrēba dia ɓada. Maɓ babue diabara Ācōrēba bia unuya. ³ Maɓ harinanebemada maɗi Ācōrēba babue diada bēra jūma dji beda sida Ācōrē itea besia. Maɓ bēra ababe Aaroɗa idji warrarā biɗa arima codida panla.

⁴ Aɓaɓba paɗ aɓudada Ācōrēba diaibara, dji biara ɓa harina odada diaida ɓaa. Maɓ paɗa ɗsābari neɗ baida ɓaa. Nedraga bara oida ɓaa wa nedragaba ɗiɗa parɗida ɓaa. ⁵ Jiorro peweɗeɗe odade paɗ aɓudada diade edeibara, dji biara ɓa harina nedraga bara odada diaida ɓaa. Maɗara ɗsābari neɗ baida ɓaa. ⁶ Maɓ paɗa jūma cōrācuapeda nedragada ɗiɗa weaida ɓaa, Ācōrēba diai bēra. ⁷ Paɗ cugurude aɓudada diade edeibara, dji biara ɓa harina nedraga bara odada diaida ɓaa.

⁸ Maɓ paɗ aɓudadebemada dji Ācōrēba diabaraɓa sacerdotemaa edepeda sacerdoteba animarā babue diabadamaa edeida ɓaa. ⁹ Maɓbe maɗi edapeda maɗara animarā babue diabadaɗe Ācōrēba babue diaida ɓaa. Maɓ maɗi babue diabaraɗeɓa acabi ɓaa jūma maɓ paɗa Ācōrēba dia ɓada. Maɓ paɗ babue diabara Ācōrēba bia unuya. ¹⁰ Maɓ paɗnebemada maɗi Ācōrēba babue diada bēra jūma dji beda sida Ācōrē itea besia. Maɓ bēra ababe Aaroɗa idji warrarā biɗa arima codida panla.

¹¹ Bāra néudebemada Ācōrēba diabadaɗe paɗ ɗsābari bara ɓada diacara panla, paɗ ɗsābarida, urrajō sida Ācōrēba babue diacara panla bēra. ¹² Bārāba naāra ewabadaɗebemada Ācōrēba diabadaɗe paɗ ɗsābari bara, urrajō bara diadida panla. Baribara animarā babue diabadaɗe babue diacara panla, Ācōrēba bia unuɗ bēra.

¹³ Jūma bārā néudebemada Ācōrēba diabadaɗe tā bara diadida panla. Tā neɗ ɓara diacara panla. Tāba cawabi ɓaa Ācōrēba bārā ume beɗeɗa ɓadada jōɗeɗa. Maɓ bēra jūma Ācōrēba diabada tā bara baida ɓaa.

¹⁴ Bārāba naāra ewabadaɗebemada Ācōrēba diabadaɗe jututiadapeda tēɗnada Ācōrēba diadida panla. ¹⁵ Maɓ ɗiɗa nedragada weadapeda incienso querada ɗiɗa coɓaɗida panla, Ācōrēba diadi bēra. ¹⁶ Sacerdoteba maɗnebemada Ācōrēba babue diaida ɓaa dji nedraga bara idjaba jūma dji incienso quera bara. Maɓ maɗi babue diabaraɗeɓa acabi ɓaa jūma maɓ jututiadara Ācōrēba dia ɓada.

† 1:16 Hebreo beɗeɗe maɗ versículora ebuda ɓaɗe.

3

Ācōrē ume necai bai carea sãwã animarã diaida b̃a

¹ Abaaba Ācōrē ume necai bai carea pacada diaibara, dji umaquĩrãda wa dji wẽrãda diaida b̃a. Maã pacara jũma bia baida b̃a. ² Dji dia b̃aba idji jawara paca boro arã b̃apeda o arrãgo beida b̃a Ācōrē wua dede eda wãbada caita. Maãbe Aaroã warrarã sacerdoterãba dji oara animarã babue diabada arã idjaba orroza bida jĩãpoida panã. ³⁻⁴ Dji dia b̃aba dji tarida, bitedabema dragada, cotruada umena dji draga bara, nequima sida Aaroã warrarã diaida b̃a Ācōrẽa babue diadamãrẽã. ⁵ Ādjirãba jũma maãgara animarã babue diabadade Ācōrẽa babue diadida panã animarã bá nũmacãda arã. * Maã babue diabarara Ācōrẽba bia unuya.

⁶ Abaaba Ācōrē ume necai bai carea ovejada wa chiwatuda diaibara, dji umaquĩrãda wa dji wẽrãda diaida b̃a. Maãra jũma bia baida b̃a. ⁷ Ovejada diaibara, Ācōrẽ quĩrãpita edeida b̃a. ⁸ Idji jawara oveja boro arã b̃apeda o arrãgo beida b̃a Ācōrē wua de quĩrãpe. Maãbe Aaroã warrarãba dji oara animarã babue diabada arã idjaba orroza bida jĩãpoida panã. ⁹⁻¹⁰ Dji dia b̃aba dji dragada, dji dru carraya tadada, dji tarida, cotrua umena dji draga bara, nequima sida sacerdoterã diaida b̃a Ācōrẽa babue diadamãrẽã. ¹¹ Sacerdoteba jũma maãgara animarã babue diabadade Ācōrẽa babue diaida b̃a. Maã babue diabarara Ācōrẽa djico diabarã quĩrãca b̃a.

¹² Ācōrē ume necai bai carea dia b̃aba chiwatuda diaibara, Ācōrẽ quĩrãpita edeida b̃a. ¹³ Mama idji jawara chiwatu boro arã b̃apeda o arrãgo beida b̃a Ācōrē wua de quĩrãpe. Maãbe Aaroã warrarãba dji oara animarã babue diabada arã idjaba orroza bida jĩãpoida panã. ¹⁴⁻¹⁵ Dji dia b̃aba dji tarida, cotruada umena dji draga bara, nequima sida sacerdotẽa diaida b̃a Ācōrẽa babue diamãrẽã. ¹⁶ Maãbe sacerdotẽba jũma maãgara animarã babue diabadade Ācōrẽa babue diaida b̃a. Maã babue diabarara Ācōrẽa djico diabarã quĩrãca b̃a. Ācōrẽba maãra bia unuya. Jũma dji dragada Ācōrẽa babue diaida b̃a. ¹⁷ Idiba itaa naã bedeada iã odida panã: bãrã wãbadaza bãrãba, bãrã warrarãneba yõbãdarã bida animarã dragada, oa sida cocara panã.

4

Cadjirua oda carea cãrẽda Ācōrẽa diaida b̃a

¹ Idjaba Ācōrẽba Moisea jarasia:

² -Israelerãa nãwã jaradua: “Abaaba cadjirua oi crĩchaẽ b̃ade Ācōrẽ leyda aĩ oibara, maã cadjirua oda carea nãwã oida b̃a:

³ Sacerdote dji dromaara b̃aba mãwã cadjiruada oibara, puru sida Ācōrẽ quĩrãpita bedeade baya. Maã cadjirua oda carea paca umaquĩrã zaqueda Ācōrẽa babue diaida b̃a. Maã pacara jũma bia baida b̃a. ⁴ Maãra Ācōrẽ wua dede eda wãbada quĩrãpe edepeda idji jawara paca boro arã b̃apeda o arrãgo beida b̃a Ācōrẽ quĩrãpita. ⁵ Maãbe dji oada maãrĩ edepeda Ācōrẽ wua dede eda edeida b̃a. ⁶ Mama eda idji jawã jĩwĩnira maã oade beguea edepeda barima siete Ācōrẽ quĩrãpita jĩãpoida b̃a wua eatã jira b̃a quĩrãpe. ⁷ Maãbe quera bá diabadade cachu quĩrãca beara maã oaba soaida b̃a Ācōrẽ

* 3:5 Ācōrē ume necai bai careabema animarã diai naẽna dji dia b̃aba naãrã Ācōrẽa dewara animarãda jũma babue diaida b̃a. Capítulo 1ne maãnebemada b̃a b̃a.

quĩrãpita. Ācõrẽ wua dedeba dajadaa zepeda dji eda wãbada quĩrãpe paca oa bedara animarã babue diabada cobã caita jũma weaida b̃aa. ⁸⁻⁹ Maĩbe cadjirua oda carea paca beada bitedabema dragada jũma edaida b̃aa: dji tarida, cotruada umena dji draga bara, nequima sida. ¹⁰ (Ācõrẽ ume necai bai carea animarã draga edabari quĩrãca oida b̃aa.) Edapeda jũma maĩgara animarã babue diabada Ācõrẽa babue diaida b̃aa. ¹¹⁻¹² Pacadebema bedara israelerã duanamaaba jũma ãyã edeida b̃aa: dji eda, dji djarada, dji boroda, dji jĩrũda, jũma bitedabemada, dji ã sida. Jũma maĩgara edeida b̃aa animarã babueda pora cuabadamaa. Maĩ pora ãrã tabã cajẽrãpeda pacara jũma babueida b̃aa.

¹³ Cadjirua oi crĩchaẽ b̃ade Israel puruba Ācõrẽ leyda ãi oibara, cadjirua odara adua b̃amĩna Ācõrẽ quĩrãpita bedeade baya. ¹⁴ Baribara puruba cawasira, maĩ cadjirua carea paca umaquĩrã zaqueda Ācõrẽ wua demaa edeida b̃aa babue diabi carea. ¹⁵ Maĩbe Ācõrẽ quĩrãpita israelerã bororãba ãdji jawara paca boro ãrã b̃adapeda o arrãgo beadida panãa. ¹⁶ Maĩbe sacerdote dji dromaara b̃aba dji oada maĩrĩ Ācõrẽ wua dede eda edeida b̃aa. ¹⁷ Mama eda idji jawã jĩwĩnĩra maĩ oade beguea edapeda barima siete Ācõrẽ quĩrãpita jĩãpoida b̃aa wua eatã jira b̃a quĩrãpe. ¹⁸ Maĩbe Ācõrẽ quĩrãpita quera bá diabada cachu quĩrãca beara maĩ oaba soaida b̃aa. Ācõrẽ wua dedeba dajadaa zepeda dji eda wãbada quĩrãpe paca oa bedara animarã babue diabada cobã caita jũma weaida b̃aa. ¹⁹ Maĩbe paca bitedabema dragada jũma edapeda animarã babue diabada Ācõrẽa babue diaida b̃aa. ²⁰ Idjia oida b̃aa ara idji cadjirua carea oda quĩrãca. Sacerdoteba mãwã oida b̃aa b̃arãba cadjirua opedada carea. Mãwãbara Ācõrẽba maĩ cadjiruara quĩrãdoaya. ²¹ Maĩbe pacadebema bedara israelerã duanamaaba ãyã edepeda jũma babueida b̃aa ara idji cadjirua carea beada paca ãyã edepeda jũma babueda quĩrãca. Mãwã oida b̃aa maĩ pacara beada bẽrã Israel puruba cadjirua oda carea.

²² Cadjirua oi crĩchaẽ b̃ade b̃arã bororãnebemaba Ācõrẽ leyda ãi oibara, cadjirua odara adua b̃amĩna Ācõrẽ quĩrãpita bedeade baya. ²³ Baribara cadjirua odada cawasira, chiwatu dji umaquĩrãda edeida b̃aa Ācõrẽ quĩrãpita babue diabi carea. Maĩ chiwatura jũma bia b̃aida b̃aa. ²⁴ Animarã babue diadi careabema beabadama idji jawara chiwatu boro ãrã b̃apeda Ācõrẽ quĩrãpita o arrãgo beida b̃aa idjia cadjirua oda carea. ²⁵ Maĩbe sacerdoteba maĩ cadjirua carea beada chiwatu oade idji jawã jĩwĩnĩra beguea edapeda animarã babue diabada cachu quĩrãca beara soaida b̃aa. Chiwatu oa bedara animarã babue diabada cobã caita jũma weaida b̃aa. ²⁶ Maĩbe jũma dji draga bitedabemada Ācõrẽa babue diaida b̃aa Ācõrẽ ume necai bai careabema animarã dragada babue diabari quĩrãca.* Maĩgara sacerdoteba oida b̃aa b̃arã boroba cadjirua oda carea. Mãwãbara Ācõrẽba maĩ cadjiruara quĩrãdoaya.

²⁷ Cadjirua oi crĩchaẽ b̃ade b̃arãnebemaba Ācõrẽ leyda ãi oibara, cadjirua odara adua b̃amĩna Ācõrẽ quĩrãpita bedeade baya. ²⁸ Baribara cadjirua odada cawasira, chiwatu wẽrãda edeida b̃aa Ācõrẽ quĩrãpita babue diabi carea. Maĩ chiwatura jũma bia b̃aida b̃aa. ²⁹ Animarã babue diadi careabema beabadama idji jawara chiwatu boro ãrã b̃apeda o arrãgo beida b̃aa idjia

* 4:26 Levitico capítulo 3.

cadjirua oda carea. ³⁰ Mañbe sacerdoteba chiwatu oade idji jawā jīwīnīra beguea edapeda animarā babue diabadade cachu quīrāca beara soaida bāa. Chiwatu oa bedara animarā babue diabada cobā caita jūma weaida bāa.

³¹ Mañbe dji dragada jūma edaida bāa Ācōrē ume necai bai careabema animarā draga edabari quīrāca. Edapeda dji dragara animarā babue diabadade jūma babue diaida bāa Ācōrēba bia unumārēā. Mañgāra sacerdoteba oida bāa abaaba cadjirua oda carea. Māwābāra Ācōrēba mañ cadjiruara quīrādoaya.

³² Abaaba chiwatu cāyābara ovejada idjia cadjirua oda carea babue diabi quīrā bābāra, oveja wērāda edeida bāa. Mañ ovejara jūma bia baida bāa.

³³ Animarā babue diadi careabema beabadama idji jawara oveja boro ārā bāpeda o ārrāgo beaida bāa idjia cadjirua oda carea. ³⁴ Mañbe sacerdoteba mañ cadjirua carea oveja beada oade idji jawā jīwīnīra beguea edapeda animarā babue diabadade cachu quīrāca beara soaida bāa. Oveja oa bedara animarā babue diabada cobā caita jūma weaida bāa. ³⁵ Mañbe dji dragada jūma edaida bāa Ācōrē ume necai bai careabema animarā draga edabari quīrāca. Edapeda dji dragara Ācōrēba jūma babue diaida bāa animarā babue diabadade bā nūmacāda animarā ārā. Mañgāra idjia oida bāa abaaba cadjirua oda carea. Māwābāra Ācōrēba mañ cadjiruara quīrādoaya.

5

¹ Bārā bororāba ēberā cawa obādade abaada trānibāra, mañgā ēberāba ununada wa ūrīnada jaraēbāra cadjiruada o bāa. Mañ carea bedede baya.

² Bārāba cocara panā animarā mēābemada, daupēbadada, wa jāne wābada beudada abaaba waraibāra, waradada adua bāmīna mañ ēberāra Ācōrē quīrāpita biē beda bērā bedede bāa.* ³ Abaaba Ācōrē quīrāpita biē bā ēberāda waraibāra wa mañ ēberānebemada waraibāra, māwā waradara adua bāmīna cawabāra de bedede baya.† ⁴ Abaaba quīrācuita crīchaēne bariduade oida wārāneba jaraibāra, māwā jaradara quīrādoaimīna cawabāra de Ācōrē quīrāpita bedede baya.

⁵ Māwā bea cadjirua odaba idjia odara jūmarā ebuda jaraida bāa. ⁶ Idjia cadjirua oda carea idji animarānebema oveja wērāda wa chiwatu wērāda edeida bāa Ācōrēba babue diabi carea. Mañbe sacerdoteba mañgā animarā dragara Ācōrēba babue diaida bāa mañ ēberāba cadjirua oda carea.

⁷ Ne neē quiruba ovejada diai carea neē bābāra, puchirāda umé wa putujuda umé edeida bāa. Aba Ācōrē quīrāpita beabida bāa idjia cadjirua oda carea idjaba aba Ācōrēba jūma babue diabida bāa. ⁸ Mañ umébema ībanara sacerdotema edepeda sacerdoteba aba otapuya beaida bāa dji ededaba cadjirua oda carea. Otapuya beabāra de abeda dji borora tacara bāa. ⁹ Mañ cadjirua carea ībana beada oara animarā babue diabada orro abaare maārī jīāpoida bāa. Oa bedara animarā babue diabada cobā caita jūma weaida bāa. Māwā oida bāa dji ededaba cadjirua oda carea. ¹⁰ Mañbe sacerdoteba de-warabema ībanara jūma Ācōrēba babue diaida bāa Ācōrēba obi jarada quīrāca.‡ Jūma mañgāra idjia oida bāa dji ededaba cadjirua oda carea. Māwābāra Ācōrēba mañ cadjiruara quīrādoaya.

¹¹ Baribāra ne neē quiruba puchirāda umé wa putujuda umé diai carea neē bābāra, dji biara bā harinada epedeco jūguru umé diaida bāa idjia

* **5:2** Levítico capítulo 11. † **5:3** Levítico capítulo 12–15. ‡ **5:10** Levítico 1:14–17.

cadjirua oda carea.⁵ Mañ harinane nedragada, incienso quera sida ßacara ßaa cadjirua carea dia ßa bërã. ¹² Mañ harinara sacerdotemaa edepeda sacerdoteba jawa baratama aba edapeda Ācōrēa babue diaida ßaa animarã babue diabadaðe bá nūmacāda ārã. Mañ maārĩ babue diabaraðeba acabi ßaa harinara jūma Ācōrēa dia ßada. Mañ harina diaðara cadjirua carea diasia. ¹³ Sacerdoteba māwā oida ßaa dji ededaba cadjirua oda carea. Māwābarga Ācōrēba mañ cadjiruara quĩrādoaya. Harina beðara sacerdote itea baya bārã néudebema Ācōrēa babue diabaraðe dji beðara idji itea bebari quĩrāca.”–

Bedeade ßaba diaida ßa

¹⁴ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

¹⁵ –Cadjirua oi crĩchaē ßaðe abaaba Ācōrēa diaida ßaðebemada jūma diaēbarga, mañ cadjirua oda carea idji animarānebema oveja dji umaquĩrāda Ācōrēa diaida ßaa. Mañ ovejara jūma bia ßaida ßaa. Dji nēbारा daucha ßaida ßaa idjia diaida ßa quĩrāca. Mañbari paratara diabaraðara Ācōrē dede zabada quĩrāca diaida ßacasia. ¹⁶ Idjia Ācōrēa diaē ßada diapeda sacerdotea mañ auðu diaida ßaa.* Mañbe idjia ovejara beapeda idji cadjirua carea sacerdoteba Ācōrēa babue diaya. Māwābarga Ācōrēba mañ cadjiruara quĩrādoaya.

¹⁷ Abaaba Ācōrē leyda ãi oibarga, ãi oðada adua ßamĩna Ācōrē quĩrāpita mañ cadjirua carea bedeade ßaa. ¹⁸ Cawabarga idji animarānebema oveja dji umaquĩrāda sacerdotemaa edeida ßaa Ācōrēa babue diamārēã mañ cadjirua oda carea. Mañ ovejara jūma bia ßaida ßaa. Dji nēbारा daucha ßaida ßaa idjia diaida ßa quĩrāca. Ovejara beapeda idji cadjirua carea sacerdoteba Ācōrēa babue diaya. Māwā idjia adua ßaðe cadjirua oðara Ācōrēba quĩrādoaya. ¹⁹ Mañ ēberāba Ācōrē leyda ãi oda bërã bedeade ßaa. Mañ bërã ovejara babue diaida ßaa.

6

¹ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

² –Abaaba idjia wagamārēã ne beðada sewadeba adua ßaada aibarga, wa idjia draðada draē ßaada aibarga, wa cūrūga ßaðeba djārāneda jārĩbarga, Ācōrē quĩrāpita cadjiruada o ßaa. ³ Mañ awara abaaba ne aduadada unupeda sewadeba unuē ßaada aibarga, wa baridua mañ quĩrāca beada opeda mērāibarga, Ācōrē quĩrāpita cadjiruada o ßaa. ⁴⁻⁵ Bariduaba mañ cadjirua quĩrāca beada oibarga, Ācōrē quĩrāpita bedeade baya. Mañ bërã idjia draa erobara, wa cūrūga ßaðeba jārĩ erobara, wa idjima beða sewadeba jēða diaē ßara, wa djārã ne aduada mērã erobara, wa baridua djārāne mērã erobã sida djibarĩa jēða diaida ßaa. Jēða diapeda mañ auðu diaida ßaa.* Māwā diaida ßaa idjia cadjirua oda carea oveja beabarga ewaride. ⁶ Mañne idji animarānebema oveja dji umaquĩrāda sacerdotemaa edeida ßaa babue diamārēã idjia cadjirua oda carea. Mañ ovejara jūma bia ßaida ßaa. Dji nēbारा daucha ßaida ßaa idjia diaida ßa quĩrāca. ⁷ Idjia ovejara beapeda idji cadjirua carea sacerdoteba Ācōrē quĩrāpita babue diaya. Māwābarga Ācōrēba mañ cadjiruara quĩrādoaya.

⁵ 5:11 Epedeco jūguraa umé. Hebreo bedeade bá ßaa “décima parte de un efa.” * 5:16 Mañ auðu.

Hebreo bedeade bá ßaa “la quinta parte.” * 6:4-5 Mañ auðu. Hebreo bedeade bá ßaa “la quinta parte.”

10

Nadába, Abiu bida cadjirua opedada

¹ Aaroḷ warrarā Nadába, Abiu bida ādji quera babada epedecoda edadapeda tḷḷadauda quera sida maḷ epedecode ḅḷsidaa. Maḷda Ācōrēba jarada awara idji quīrāpita básidaa.* ² Maḷ carea Ācōrēba tḷḷḷ uruada idji ḅḷmaḷba eradraḷbisia. Maḷ uruaba ādjira bá beasia. Māwā idji quīrāpita beusidaa.

³ Maḷbe Moiseba Aaroḷa jarasia:

–Naḷra jāwāsia Ācōrēba jarada quīrāca opedadaē bērā. Ācōrēba nāwā jarasia:

Mḷ caita zebḷdaba mḷra waya pananida panḷa. Mḷdra jūmarā quīrāpita bia jaraḷida panḷa.

Maḷda ūrīpeda Aaroḷra chupea ḅesia. ⁴ Maḷbe Moiseba Aaroḷ djabadrōā Uziel warrarā Misaelda, Elzapaḷ sida trāpeda jarasia:

–Zedadua. Bārā ēberārā beupedadara Ācōrē wua de caitabemada puru jīga ededadua.–

⁵ Ara maḷda zedapeda Moiseba jarada quīrāca dji beupedadara ādji djio jḷ panḷ bara puru jīga edesidaa.

16

Ācōrēba cadjirua quīrādoabari ewari

¹ Ācōrēba jarada awara idji quīrāpita quera babada carea Aaroḷ warrarāra umé beusidaa. Beupedadacarea Ācōrēra Moise ume bedeiasia. ² Nāwā jarasia:

–Bḷ djaba Aaroḷa jaradua mḷ dede wua eatḷ jira ḅḷ jēdaare mḷ itea biara ḅḷ dejāne baridua ewaride eda wārāmārēā. Baridua ewaride eda wāsira beuya, mḷra baurude ḷrḷ jārārāne ḅḷ bērā. Ababe mḷa ḅḷda ewaride eda wāida ḅḷa.

³ Maḷ ewaride Aaroḷba nāwā oida ḅḷa: idjia cadjirua oda carea paca dji umaquīrā zaqueda eneida ḅḷa babue diai carea. Idjaba oveja dji umaquīrāda eneida ḅḷa jūma babue diai carea. ⁴ Maḷbe cuipeida idjia edre jḷbari lino wua odada jḷida ḅḷa. Maḷ ḷrḷ idjia jḷbari lino wua oda torroa ḅḷda jḷpeda caḷra trājḷbari lino odaba trājḷ cobḷida ḅḷa. Idji borode jḷbari lino oda sida jḷida ḅḷa. Maḷgḷra idjia jḷida ḅḷa mḷ quīrāpita ne obḷḷḷde.

⁵ Maḷ awara israelerāba cadjirua opedada carea idjia chiwatu dji umaquīrāda umé diadida panḷa dji draga babue diamārēā. Idjaba oveja dji umaquīrāda diadida panḷa jūma babue diamārēā. ⁶ Aaroḷba cadjirua oda carea, idji ēberārāba cadjirua opedada carea bida paca umaquīrā zaquera eneya babue diai carea. ⁷ Chiwatura umena mḷ quīrāpita eneida ḅḷa mḷ wua dede eda wābada caita. ⁸ Maḷbe bārāba cawadi carea jemenebada quīrāca Aaroḷba oya cawai carea sāḷgḷ chiwatuda mḷ itea baida idjaba sāḷgḷda ējūā pōāsa ewaraga ḅḷde ērābueida.* ⁹ Chiwatu mḷ itea bedara Aaroḷba babue diai carea ḅḷya israelerāba cadjirua opedada carea. ¹⁰ Chiwatu ērābuei carea bedara Aaroḷba mḷ quīrāpita zocai erobaya israelerāba cadjirua opedadara āyā edemārēā ējūā pōāsa ewaraga ḅḷdaa.

* **10:1** Exodo 30:7-9de jara ḅḷa sāwā Ācōrē quīrāpita querada báida ḅḷda. * **16:8** Sāḷgḷda ējūā pōāsa ewaraga ḅḷde ērābueida. Hebreo bedeadē jara ḅḷa “sāḷgḷda Azazel carea diabueida.” Azazel trḷḷa jara ḅḷra ebuda ḅḷēa. Naḷgḷrḷ crīchada dia ḅḷa: chiwatu ējūā pōāsa ewaraga ḅḷde ērābueida, ējūā chiwatu ērābuebadada, wa jai pōāsa ewaraga ḅḷ ējūāne babarida.

¹¹ Aarołba paca zaquera o arrāgo beaida ɓa idjia cadjirua oda carea idjaba idji ēberārāba cadjirua opedada carea bida. ¹² Małbe quera babada epedecoda edapeda tɓɓɓɓɓ mɔ quīrāpita ɓa animarā babue diabadabemaba biraida ɓa. Idjaba incienso quera dji ɓarabaɓɓɓ ɓa baratama umé edaida ɓa. Małra jūma edeida ɓa mɔ dede wua eatɓ jira ɓa jēdaare. ¹³ Mama mɔ quīrāpita querada tɓɓɓɓɓ ɓa cuaida ɓa cowa nūmemārē. Mał cowaaba mɔ baurude ɓa cōɓara ānā edaya. Māwāɓɓɓ Aarołra beuē. ¹⁴ Małbe paca oada edapeda idji ɓa jiwīnɓa maārī jīapoida ɓa baurude ɓa iquida. Idjaba baurude quīrāpe egode ɓarima siete jīapoida ɓa.

¹⁵ Małbe dajadaa wāpeda chiwatu mɔ itea bedara o arrāgo beaida ɓa israelerāba cadjirua opedada carea. Chiwatu oara mɔ wua dede eatɓ jira ɓa jēdaare edepeda baurude ɓa, baurude quīrāpe egode bida jīapoida ɓa idjia naārā paca oa jīapoda quīrāca. ¹⁶ Mɔ wua dera bārā dji cadjirua obadarā tāēna ɓa bēra Aarołba māwā oaba jīapoida ɓa. Māwā mɔ itea biara ɓa dejāda mɔ quīrāpita bia ɓa israelerāba cadjirua o pananebemada, mɔ quīrāpita biē pananebemada, idjaba mɔ bedea jīā odaē pananebema sida. Mɔ itea ɓa dejāra ara mał quīrāca oida ɓa mɔ quīrāpita bia bēmārē.

¹⁷ Aarołba cadjirua carea mɔ itea biara ɓa dejāne oa jīapode wāɓɓɓɓɓ aba ēɓɓɓɓɓɓɓ nɔ abaɓda mɔ wua dede ɓacara ɓa. Mama eda ɓa Aarołba oara jīapoya idjia cadjirua oda carea, idji ēberārāba cadjirua opedada carea, idjaba israelerāba cadjirua opedada carea bida. ¹⁸ Mɔ wua dedeɓa dajadaa zepeda mɔ quīrāpita ɓa animarā babue diabadamaa wāida ɓa bia ɓa carea. Idjia paca oara, chiwatu oa sida maārī edapeda animarā babue diabadade cachu quīrāca ɓara soaida ɓa. ¹⁹ Małbe animarā babue diabada ɓa idji jiwīnɓa oada ɓarima siete jīapoida ɓa animarā babue diabadara mɔ quīrāpita bia ɓa carea. Māwā oida ɓa animarā babue diabadara israelerā mɔ quīrāpita biē pananeba biē ɓebari bēra.

²⁰ Mɔ itea biara ɓa dejā, mɔ itea ɓa dejā, animarā babue diabada sida mɔ quīrāpita bia ɓa Aarołba chiwatu wadi zocai erōɓara caita eneida ɓa. ²¹ Idji ɓawara chiwatu boro ɓa ɓaɓɓɓ jūma israelerāba cadjirua opedadara, mɔ bedea jīā odaē panana sida Aarołba ebuda jaraida ɓa mał cadjiruara chiwatu ɓa ɓa carea. Małbe abaɓda ɓa chiwatura ējūā pōāsa ewaraga ɓa edemārē. ²² Mał chiwatuba jūma bārā cadjiruara āyā edeya ēberārā neēmaa. Mama ējūā pōāsa ewaraga ɓa dji ededaba chiwatura ērābueida ɓa.

²³ Małmisa Aarołra mɔ wua dede eda wāpeda idjia jɔ ɓa lino wua odara ērāpeda mama ameida ɓa. Małra idjia jɔbaria mɔ itea biara ɓa dejāne wāi carea. ²⁴ Małbe arima cuipeda idjia ewariza jɔbarida jāida ɓa. Małbe dajadaa wāpeda idjia enena ovejada, israelerāba diapedada oveja sida beapeda jūma babue diaida ɓa idjia cadjirua oda carea, israelerāba cadjirua opedada carea bida. ²⁵ Małbe cadjirua carea paca, chiwatu sida beada dragada animarā babue diabadade jūma babueida ɓa.

²⁶ Chiwatu ējūā pōāsa ewaraga ɓa ērābuedara jēda zebɓɓɓɓɓ cuida ɓa idjaba idjia cacuaɓ jɔ ɓa tātoida ɓa. Małbeɓɓɓ bārā duanamaa zeida ɓa.

²⁷ Bārā cadjirua carea beada pacara, chiwatu sida israelerā duanamaa āyā edeida ɓa babuei carea. Dji era, dji djarara, dji ā sida jūma babueida ɓa. Aarołba mał animarā oara mɔ itea biara ɓa dejāne jīaposa. ²⁸ ēberā mał animarā āyā báde wā ɓadara jēda zebɓɓɓɓɓ cuida ɓa idjaba idjia cacuaɓ jɔ ɓa tātoida ɓa. Małbeɓɓɓ bārā duanamaa zeida ɓa.

²⁹ Idiba átaa bārā israelerāba naā bedeadā ījā odida panāa. Poaza si-
etebema jedecode die ewari bāde bārāba ne codaca ewarida odida panāa.[†]
Maā ewaride trajacara panāa. Āibemarā bārā tāēna panāa sida trajacara panāa.
³⁰ Poaza maā ewaride sacerdote dji dromaara bāba māa jarada quīrāca oya
bārāba cadjirua opedada carea. Māwā bārāra mā quīrāpita bia beadia. ³¹ Maā
ewarira ānāūbada ewari dromaa. Maāne bārāra ne codacara panāa. Idiba
ātaa poaza maā ewaride māwā odida panāa.

³² Sacerdote dji dromaara bā jaidabāra^{de} idji warra boro ārā olivo dragada
weadida panāa idji zeza cacuabari bēmarēā. Maā warraba israelerāba
cadjirua opedada carea oida bā quīrāca oya. Maā ewaride sacerdoteba lino
wua oda jāida bāra jāya. ³³ Maāne oa jīāpo bādeba idjia mā itea biara bā
dejāda, mā itea bā dejāda, animarā babue diabada sida bia bāya. Idjaba
sacerdoterāba cadjirua opedada carea, jūma bārāba cadjirua opedada carea
bida idjia oida bā quīrāca oya.

³⁴ Idiba átaa māa naāra ījā obi bāa: poaza bārima aba sacerdote dji dro-
maara bāba māa jarada quīrāca oida bāa jūma israelerāba cadjirua opedada
carea.

Maābe Ācōrēba Moisea jarada quīrāca o panesidaa.

23

Ewari droma bea Ācōrēba obida

¹ Maābe Ācōrēba Moisea jarasia:

² –Israelerāa jaradua māa naāga ewari droma beada poaza obi bāda. Maā
ewari beade bārāra ābaa dji jaredida panāa māa bia bedeadī carea.

Ānāūbada ewari

³ Sei ewari bārā trajura odida panāa, baribāra^{de} sietebema ewaride ānāūnida
panāa. Maā ewaride bārāra ni maārī bida trajadacara panāa. Maā awara
ābaa dji jaredida panāa māa bia bedeadī carea. Bārā panane wābādama bida
ānāūbada ewarira mā itea wagadida panāa.

Egiptodeba ēdrāpedada quīrānebabada ewari idjaba paā ēsābari neē bā cobada ewari

⁴ Māa naāga ewari droma beada poaza obi bāa. Māa bāda ewaride maā
ewari beara bārāba odida panāa. Maā ewaride ābaa dji jaredida panāa māa
bia bedeadī carea.

⁵ Poaza dji naārābema jedecode catorce ewari queubāra^{de} bārā Egiptodeba
ēdrāpedada quīrānebabada ewarira odida panāa māa bia bedeadī carea.* ⁶ Maābe abari jedecode quince ewarideba átaa bārāba paā ēsābari
neē bā cobada ewarira odida panāa māa bia bedeadī carea.[†] Maāne siete
ewari bārāba paā ēsābari neē bāda codida panāa. ⁷ Dji naārābema ewaride
bārāra ābaa dji jaredida panāa māa bia bedeadī carea. Maā ewaride bārāra
trajadacara panāa. ⁸ Maā siete ewaride animarāda māa ewariza babue
diabidida panāa. Jīrūarebema ewaride bārāra wayacusa ābaa dji jaredida
panāa māa bia bedeadī carea. Maā ewaride bida bārāra trajadacara panāa.–

Néudebema naārā ewabāda Ācōrēba diabada ewari

⁹ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

[†] 16:29 Acaāmaarā israelerā ne codaca ewaride baido docara panasidaa, ādji quima ume jipa cānida
panasidaa, ādji jīrūne jābadada jācara panasidaa idjaba cuicara panasidaa. * 23:5 Exodo 12:1-11.

[†] 23:6 Exodo 12:14-20.

10—Israelerãa nãwã jaradua: “Mãa bārãa diai jarada ējũãne jũēpedadacarea poaza bārã néu naārã ewabɔdadebemada ɔɔwa jãmãtama aba sacerdotemaa ededida panɔa. 11 Maɔra idjia mɔ quĩrãpita ɔtaa waida ɔɔa mɔa bārã bia unui carea. Mãwã oida ɔɔa bārã Egiptodeba ēdrɔpedada quĩrãnebabada ewari nurẽma. 12 Ara maɔ ewaride bārãba oveja poa aba ɔɔda mɔa babue diabidida panɔa. Maɔ ovejara jũma bia baida ɔɔa. 13 Maɔ awara dji biara ɔɔa harina da epedeco jũguruu umé nedragadaa ɔarɔɔdapeda maɔnebema sida mɔa maĩrĩ babue diabidida panɔa.† Maɔ harina babue diabɔara mɔa bia unuya. Idjaba uva bada boteya aba animarã babue diabada ɔrɔ mɔa wea diabidida panɔa. § 14 Poaza maɔɔara mɔa diadi naẽna maɔ poadebema ewabɔdara cocara panɔa. Djiwidi pureadara, dji jututiada sida cocara panɔa. Paɔ sida odapeda cocara panɔa. Idiba ɔtaa bārã panane wãɔdaza maɔ bedeara ija odida panɔa.

Néu naārã ewapedada carea ɔa srida obada ewari

15 Bārã Egiptodeba ēdrɔpedada quĩrãnebabada ewari nurẽma bārã néu naārã ewabɔdadebemada mɔa ɔɔwa jãmãtama aba diadapeda domia siete juachadida panɔa. 16 Maɔ siete domia juachapedadacarea nurẽma cincuenta ewari baya. Maɔ ewaride bārã néu naārã ewapedadadebemada mɔa way-acusa diade zedida panɔa.* 17 Nãwã odida panɔa: bārã diguidaaba paɔda umé enenida panɔa mɔa ɔtaa wa diabidi carea. Maɔ paɔra epedeco jũguruu umé dji biara ɔɔa harina ēsãbari bara oda baida ɔɔa. 18 Maɔ paɔ diabɔade paca dji umaquĩrã zaqueda aba, oveja dji umaquĩrãda umé, idjaba oveja dji umaquĩrã zaquerã poa aba beada siete diadida panɔa. Maɔ animarãra jũma bia beadida panɔa. Maɔɔara diadia sacerdoteba mɔa jũma babue diamãrẽã. Maɔɔarã animarã babue diabɔade bārã néudebema harina odara mɔa diabidida panɔa, uva ɔa sida wea diabidida panɔa. Maɔ babue diabɔara mɔa bia unuya.

19 Maɔbe bārãba cadjirua opedada carea chiwatu dji umaquĩrãda aba beadapeda sacerdoteba babue diaida ɔɔa. Idjaba Ācõrẽ ume necai bai carea oveja zaquerã poa aba beada umé beadapeda sacerdoteba dji dragada babue diaida ɔɔa. 20 Maɔ umébema oveja zaque djarara, bārã néu naārã ewapedadadebemama paɔ oda sida sacerdoteba mɔa ɔtaa wa diaida ɔɔa. Maɔne jũma maɔɔara mɔa itea ɔeya. Maɔ bẽrã sacerdoterãba jũma edadida panɔa codi carea. 21 Ara maɔ ewaride bārãra ɔbaa dji ɔaredida panɔa mɔa bia bedeadid carea. Maɔ ewaride trajadacara panɔa. Idiba ɔtaa bārã panane wãɔdaza bārãba, bārã warrarãneba yõɔdarã biida maɔ bedeara ija odida panɔa.

22 Bārã néu ewabɔdade jũma ewarãnadua. Icawa maĩrĩ bedadua. Dji baeda sida ɔarɔ perãnadua. Maɔɔara bedadua dji ne neẽ quedea itea idjaba ɔibemarã bārã tãena panɔa itea. Mɔra bārã Ācõrẽa.”—

Cachiru zabada ewari

23 Idjaba Ācõrẽba Moisea jarasia:

24-25—Israelerãa nãwã jaradua: “Poaza sietebema jedecode dji nabema ewaride bārãba ɔnãũbada ewarida wagadida panɔa. Bārãra trajadacara

† 23:13 Epedeco jũguruu umé. Hebreo bedeadid ɔa ɔɔa “una décima de un efa.” § 23:13 Boteya aba. Hebreo bedeadid ɔa ɔɔa “un cuarto de hin.” * 23:16 Maɔ ewarira Nuevo Testamentode Pentecoste abadaa.

pan^{aa}. Mañ ewaride bārāba cachiruda zadapeda ābaa dji jaredida pan^{aa} m^āa bia bedeadī carea. Idjaba animarāda m^āa babue diabidida pan^{aa}.”–

Ācōrēba cadjirua quīrādoabari ewari

²⁶ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

²⁷ –Poaza sietebema jedecode die ewari b^{ade} m^āa cadjirua quīrādoabari ewarida bārāba odida pan^{aa}.[†] Mañ ewaride bārāra ne codacara pan^{aa}, ābaa dji jaredida pan^{aa} m^āa bia bedeadī carea, idjaba animarāda m^āa babue diabidida pan^{aa}. ²⁸ Mañ ewarira m^āa cadjirua quīrādoabari ewari bē^{rā} bārāra trajadacara pan^{aa}. Mañ ewaride sacerdoteba oya bārāba cadjirua opedadara m^āa quīrādoamā^{rē}. ²⁹ Mañ ewaride bariduaba ne codaca ewarida oēb^{ar}, idjira bārā tāenabemada āyā jaretadida pan^{aa}. ³⁰ Idjaba bariduaba trajuda mañ ewaride oib^{ar}, mañ ēberāra m^āa beubiya. ³¹ Mañ ewaride bārāra nī maārī bida trajadacara pan^{aa}. Idiba ātaa bārā panane wāb^{ad}daza bārāba, bārā warrarāneba yōb^{ad}darā bida mañ bedeara ījā odida pan^{aa}. ³² Mañ ewarira bārā ānāūbada ewari dromaa. Mañ ewaride bārāra ne codacara pan^{aa}. Mañ ānāūbada ewarira wagadida pan^{aa} poaza sietebema jedecode nueve ewari queudadeba aba nurēma queub^{ar}adaa.–

Warrewarreabema de zaquede panabada ewari

³³ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

³⁴ –Israelerā nāwā jaradua: “Poaza sietebema jedecode quince ewarideba ātaa siete ewari warrewarreabema de zaquede pananida pan^{aa} m^āa bia bedeadī carea. ³⁵ Dji nabema ewaride bārāra ābaa dji jaredida pan^{aa} m^āa bia bedeadī carea. Mañ ewaride bārāra trajadacara pan^{aa}. ³⁶ Mañ siete ewaride animarāda m^āa ewariza babue diabidida pan^{aa}. Mañ siete ewari jōnacarea nurēma bārāra wayacusa ābaa dji jaredida pan^{aa} m^āa bia bedeadī carea. Idjaba mañ ewaride bārāba m^āa animarāda babue diabidida pan^{aa}. Mañ ewarira m^ā itea waga pan^{aa} bē^{rā} bārāra trajadacara pan^{aa}.

³⁷ Jūma m^āa jarada ewari droma beara bārāba odida pan^{aa}. Mañ ewari beade bārāra ābaa dji jaredida pan^{aa} m^āa bia bedeadī carea idjaba m^āa animarāda babue diabidī carea. Ewariza m^āa jarada quīrāca bārāba animarā beada babue diabidida pan^{aa}, bārā néudebemada diabidida pan^{aa}, m^ā ume necai beadi carea animarā beada babue diabidida pan^{aa}, idjaba uva bada wea diabidida pan^{aa}. ³⁸ Domiazabema ānāūbada ewari awara m^āa jarada ewari droma beara bārāba odida pan^{aa}. Bārāba ewariza m^āa diadida pan^{aa} awara, sodeba m^āa dia pan^{aa} awara, m^āa diadida jarapedada awara, m^āa jarada ewari droma beade diabi b^{ar}a diadida pan^{aa}.

³⁹ Bārā néu jūma ewapedadacarea siete ewari bārāra warrewarreabema de zaquede panabada ewarida odida pan^{aa} m^āa bia bedeadī carea. Mañ ewarira odida pan^{aa} poaza sietebema jedecode quince ewarideba ātaa. Dji nabema ewaride bārāba ānāūbada ewarida wagadida pan^{aa}. Idjaba mañ siete ewari jōnacarea nurēma bārāba ānāūbada ewarida wagadida pan^{aa}. ⁴⁰ Dji nabema ewaride bārāba dji biara bea nejōda, uruta queduaca beada, bacuru j^{aw}ate quedua bara beada, do icawabema bacuru j^{aw}ate quedua bara bea sida edadida pan^{aa}.[‡] Mañbe siete ewari bārāra m^ā quīrāpita b^{as}rida duananida pan^{aa}. ⁴¹ Poaza sietebema jedecode bārāba mañ ewari

[†] 23:27 Levítico 16:1-34. [‡] 23:40 Dji biara bea nejōda. Hebreo bedeadē ebuda b^{ar}ēa cārēda jara bada.

dromada siete ewari odida panla mla bia bedeadí carea. Idiba ltaá bārāba, bārā warrarāneba yōbādarā bida naā bedeara ija odida panla. ⁴² Maā siete ewari droma o panane jūma bārā israelerāra warrewarreabema de zaquede pananida panla. ⁴³ Māwā bārā warrarāneba yōbādarāba cawadía bārāra warrewarreabema de zaquede panabadjidada mla bārāra Egiptodeba edra eneside. Mīra bārā Ācōrēa.”–

⁴⁴ Ācōrēba māwā jaradacarea Moiseba israelerāa jarasia jūma Ācōrēba jarada ewari droma bea odamārēā.

24

Ācōrē wua dede iḃirā coadidebema

¹ Ācōrēba Moisea jarasia:

² –Israelerāa jaradua olivo draga idji awa quiruda bamaa enenamārēā. Maā olivo dragaba mla dede iḃirāra quewaraza coadia. ³ Mla dede eatl jira ba wua nocoare Aaroāba iḃirāra quewaraza coa baya urua bamārēā aba ānadraḃarādaa. Idiba ltaá bārāneba yōbādarāba naā bedeara ija odida panla. ⁴ Iḃirā bābada oro idji awa quiru oda jalwateza iḃirāra mla quirāpita quewaraza coadida panla.

Ācōrē quirāpita bābada paā

⁵ Dji biara ba harinada edadapeda paāra doce ābudadua. Paāza harinara epedeco jūgurua umé baida bla.* ⁶ Maā paāra mesa oro idji awa quiru odade Ācōrē quirāpita errecama umé bādadua. Errecamaza sei paā bādadua. ⁷ Errecamaza orrocawa incienso quera idji awa quiruda cobādadua. Maā querara dji paā cacuabari Ācōrēa bá diaya. Maā quera bá diabaraba acabiya paāra jūma Ācōrēa dia bāda. ⁸ Anāubada ewariza paā djiwidida Ācōrē quirāpita bādida panla. Ācōrēra israelerā ume bedea bāda bēra idiba ltaá māwā odida panla. ⁹ Maā paā cacuabari querara Ācōrēa bá diai bēra jūma maā paāra Ācōrē itea beya. Maā bēra ababe Aaroāba, idji warrarā bida arima codida panla.–

Ēberāba Ācōrē biē jarada

¹⁰ Ēberāda basia. Dji papara Israeldebema basia baribarā dji zezara Egiptodebema basia. Ewari aba maā ēberāra israelerā tāēna palraade wasia. Palraa nīne idjira ēberā Israeldebema ume djōsia. ¹¹ Djō panane idjia Ācōrēda biē jarasia. Maā carea israelerāba idjira Moisemaa edesidaa cawa omārēā. Maā ēberā papara Dāneba yōna Dibri cau Selomí basia. ¹² Maā ēberāra jida eropanesidaa aba Ācōrēba cawabibarādaa sāwā odida panla. ¹³ Maāne Ācōrēba Moisea jarasia:

¹⁴ –Jāā ēberā mla biē jaradara bārā duanamaaba āyā ededadua. Jūma idjia mla biē jara ba ūrīpedadaba ādji jalwara idji boro lra bādida panla acabiḃi carea wārāda bedeadē bāda. Māwānacarea jūmarāba idjira mōgaraba tabari beadida panla. ¹⁵ Israelerāa nāwā jaradua: “Bariduaba mla biē jaraibarā, idjira bedeadē ba bēra beuida bla. ¹⁶ Maā bēra jūma bārāba idjira mōgaraba tabari beadida panla. Mla biē jaradada Israeldebema baibarā wa āibema baibarā, idjira beadida panla.

* **24:5** Epedeco jūgurua umé. Hebreo bedeadē bá bla “dos décimas de un efa.”

¹⁷ Aba_Λda mĩã beaib_{ΛΓΛ}, idji sida beadida pan_{ΛΛ}. ¹⁸ Aba_Λba djārã animarãda beaib_{ΛΓΛ}, maã animarã beadabari abarica animarãda djibarĩa diaida b_{ΛΛ}. ¹⁹ Aba_Λba djārãda puoib_{ΛΓΛ}, ara idjia puoða quĩrãca idji sida puoðida pan_{ΛΛ}. ²⁰ Djārã b_{ΛWΛΓΛ}da b_{ΛΛ}asira, idji b_{ΛWΛΓΛ} sida b_{ΛΛ}adida pan_{ΛΛ}. Djārã dauda ārĩsira, idji dau sida ārĩnida pan_{ΛΛ}. Djārã quidada b_{ΛΛ}asira, idji quida sida b_{ΛΛ}adida pan_{ΛΛ}. Ara idjia djārã puoða quĩrãca idji sida puoðida pan_{ΛΛ}. ²¹ Aba_Λba djārã animarãda beaib_{ΛΓΛ}, maã animarã cacuabari abarica animarãda djibarĩa diaida b_{ΛΛ}. Barib_{ΛΓΛ} mĩã beaib_{ΛΓΛ}, idjira beadida pan_{ΛΛ}. ²² Dji puoðara Israeldebema baib_{ΛΓΛ} wa āĩbema baib_{ΛΓΛ}, abarica oðida pan_{ΛΛ}. Mĩra bārã Ācõrẽa.”–

²³ Moiseba jũma maãg_Λra israelerãa jarasia. Mãwã jaradacarea ādjirãba dji Ācõrẽ biẽ jaradara āyã ededapeda mōgaraba tabari beasidaa Ācõrẽba Moisea jarada quĩrãca.

NUMERO

Israelerā Sinai ējūāne jūēpedadacarea Ācōrēba Moisea israelerā dji umaquīrāra jūma juachabisia. Juachabida bēra naā cartara Numero abadaa. Naā cartade bā bāa Ācōrēba israelerāra Sinai ējūāneba Canaaā druā daucha pe edeēdebemada. Zocārāmaara naā cartara Moiseba bāsia 1405 poa Jesu todi naēna.

Ācōrēba Canaaā druara ādjirāa diai jaradamīna israelerāra isabe edeē basia idjia jaradara ījāpedadaē bēra. Ātebaṛa cuarenta poa ējūā pōāsa ewaraga bāde parrāabisia. Ācōrē igaradarā quinipēdadacarea idjia waabema israelerā dewara puru beada poyabipēda Canaaā druā daucha jūēbisia.

Dadji ēberā bedēade Numero cartadebemada naāda bā eropanāa:

Capítulo 6: Nazareodebemada idjaba sacerdoterāba sāwā israelerā bia jara bādidēbemada.

Capítulo 10–14; 16–17; 20–21: Israelerā Sinai ējūāneba Moab druadaa wāpedadadebemada.

Capítulo 22–25; 27; 32: Israelerā jewēda Moab druade bāde panananebemada.

6

Nazareodebema

¹ Ācōrēba Moisea jarasia:

² –Israelerāa nāwā jaradua: Umaquīrāba wa wērāba ara idjida Ācōrē itea beyada aibāṛa, maā ewarideba ātaā idjira nazareo adia. ³ Maā bēra idjia uva ba aseada, baridua ba aseada, uva ba oregueada, baridua ba ase oreguea odada, uva ba cūā sida docara bāa. Idjaba uvada, uva beseade paēda sida cocara bāa. ⁴ Idji nazareo beyada ada ewarideba aba idji ēdrāi jarada ewaridaa ne jūma uva bara bāda cocara bāa. Uva tada, dji e sida cocara bāa.

⁵ Maā awara Ācōrē itea beyada ada ewarideba aba idji ēdrāi jarada ewaridaa idji budara tacara bāa. Maā ewaride idjira Ācōrē itea bā bēra idji budara idu urea zebida bāa.

⁶ Idjaba Ācōrē itea beyada ada ewarideba aba idji ēdrāi jarada ewaridaa ēberā jaidada caita wācara bāa. ⁷ Dji zezada, dji papada, dji djabada, dji djabawērā sida jaidasira dji bēwārā caita wācara bāa Ācōrē quīrāpita biē be amaaba. Maā ewaride idji budara Ācōrē itea urea erobā bēra Ācōrē quīrāpita bia beida bāa. ⁸ Ācōrē itea beyada ada ewarideba aba idji ēdrāi jarada ewaridaa idjira Ācōrē itea bia baida bāa.

⁹ Cawaēne ēberāda idji caita beuibāṛa, idji budā Ācōrē itea urea erobāra Ācōrē quīrāpita biē beya. Maā bēra idjira Ācōrē quīrāpita wayacusa bia bei ewaride borobichia tāida bāa. Māwā oya sietebema ewaride. ¹⁰ Nurēma puchirāda wa putujuda umē sacerdotēa diade wāida bāa Ācōrē wua dede eda wābadamaa. ¹¹ Maābe sacerdotēba aba Ācōrēa bea diaida bāa maā ēberāba cadjirua oda carea. Dewarabemara Ācōrēa jūma babue diaida bāa. Māwā Ācōrēba maā cadjiruara quīrādoaya. Maā ēberāba cadjiruada osia ēberā beuda caita bāda bēra. Maā ewarideba ātaā idji budara Ācōrē itea idu urea zebida bāa. ¹² Maā ewaride oveja dji umaquīrā poa aba bāda babue diabida bāa idji biē beda carea. Maā ewarideba ātaā idjira wayacusa Ācōrē itea beida bāa ara

idjia naëna ewari jara ḇada quĩrāca. Naëna idjia Ācōrē itea bei jarada ewari o baside Ācōrē ume biē bēda bēra, mañ ewarira juachaiē ḇa Ācōrē itea bei jarada ewari jūma daucha oi carea.

¹³ Ācōrē itea beyada ada ewari jōnacarea nazareoba nāwā oida ḇa: Ācōrē wua dede eda wābadamaa wāida ḇa. ¹⁴ Mama oveja dji umaquĩrāda poa aba ḇada sacerdotea diaida ḇa Ācōrēa jūma babue diamārēā. Mañ ovejara jūma bia baida ḇa. Mañ awara idjia cadjirua oda carea oveja wērāda poa aba ḇada sacerdotea diaida ḇa dji dragara Ācōrēa babue diamārēā. Mañ oveja sida jūma bia baida ḇa. Idjaba Ācōrē ume necai bai carea oveja dji umaquĩrāda sacerdotea diaida ḇa dji dragara babue diamārēā. ¹⁵ Néudebema sida sacerdotea diaida ḇa Ācōrēa diamārēā. Uva ḇa sida diaida ḇa Ācōrēa wea diamārēā. Mañ awara pañ ēsābari neē ḇada jamara aba diaida ḇa. Mañ pañra quĩrā cacua umé baida ḇa: aba dji biara ḇa harina nedraga bara odaa, dewarabemara nedragaba ĭrĭ pañdaa. ¹⁶ Sacerdoteba dji oveja wērā dragada Ācōrēa babue diaya nazareoba cadjirua oda carea. Oveja dji umaquĩrāda Ācōrēa jūma babue diaya. ¹⁷ Mañare Ācōrē ume necai bai careabema oveja dragada babue diaya. Mañ babue diaḇarade jamarade ḇa pañ ēsābari neē ḇada, néudebema sida Ācōrēa diaya. Idjaba uva ḇada Ācōrēa wea diaya.

¹⁸ Mañbe Ācōrē wua dede eda wābada caita nazareora borobichia ṯpeda idji buda Ācōrē itea idu ureabi badara babueida ḇa Ācōrē ume necai bai careabema oveja djara dju pañ ṯbade.* ¹⁹ Borobichia ṯdacarea sacerdoteba oveja jĩrū nocoarebema djudada nazareo ĭawade ḇaya. Idjaba jamarade ḇa pañ ēsābari neē ḇada umé edapeda mañ sida idji ĭawade ḇaya: aba nedraga bara odada idjaba aba nedragaba ĭrĭ pañdaa. ²⁰ Mañbe sacerdoteba jūma mañgara Ācōrē quĩrāpita ĭtaa waida ḇa diai carea. Māwā jūma mañgara Ācōrē itea bēda bēra sacerdoteba edaida ḇa. Mañ awara oveja jā nocoarebema djara Ācōrē quĩrāpita ĭtaa wadada, chīde ĭtaa wada sida idji itea beya.† Jūma māwā odacarea nazareo badaba uva ḇada doida ḇa.

²¹ Jūma mañgara Ācōrē ley nazareodebema. Ācōrē itea badada ēdṟaḇarade mañ leyba jara ḇa quĩrāca jūma diaida ḇa. Mañ awara idjia Ācōrē itea beyada ada ewaride auđu poya diayaada asiḇaṟa, ēdṟaḇarade idjia jaraada quĩrāca jūma diaida ḇa.

Sacerdoteba s̱awā israelerā bia jara ḇa

²² Ācōrēba Moisea jarasia:

²³ –Aaroĭa, idji warrarāa bida jaradua nāwā israelerā bia jara ḇadamārēā:
²⁴ Ācōrēba bārāra carebaya idjaba wagaya.

²⁵ Ācōrēba bārāra bia unu ḇaya idjaba idji biadeba bia erobaya.‡

²⁶ Ācōrēba bārāra quĩrā ḇaya idjaba necai ḇaya.§

²⁷ Aaroĭba, idji warrarā bida mā tṟneba israelerā māwā bia jara ḇadiḇaṟa, māa wārāda carebaya.–

* **6:18** Ācōrē ume necai bai careabema animarā dragada babue diapeda dji enenaba dji djarara arima djupeda cobadjia. Sacerdote bida mañ djaradebemada ara idji itea edabadjia. † **6:20** Exodo 29:27-28. ‡ **6:25** Bārāra bia unu ḇaya. Hebreo bedeadē nāwā ḇa ḇa: “Ācōrēba idji quĩrādarraa bārāmaa uruabiya.” § **6:26** Bārāra quĩrā ḇaya. Hebreo bedeadē ḇa ḇa: “Ācōrēba bārāare ac̱a ḇaya.”

10

Ācōrēba cachiru obida

1 Ācōrēba Moisea jarasia:

2 –Paratada edadapeda cachiruda umé chī oḍadua. Maḷ cachirura zadia puru ābaa trāni carea idjaba nocodaa wābidi carea. 3 Cachiru umena dārā jīguabarade puruda jūmaena ba ume ābaa dji Jaredida panaa mā wua dede eda wābadama. 4 Cachiru aba dārā jīguabarade israelerā bororā awa ba ume ābaa dji Jaredida panaa. 5 Cachiru ara pichia jīguabarade israelerā āmāḍau odjabariare duanara nocodaa wānida panaa. 6 Wayacusa ara maḷ quīrāca jīguabarade israelerā Jawa acāare duanara wānida panaa. Ara maḷ quīrāca jīguabarade israelerā Jawa araare duanara, āmāḍau baebariare duanā sida wānida panaa. 7 Israelerā ābaa dji Jaredamārēā cachirura dārā zadadua. Nocodaa wānamārēā quīrā awara zadadua.

8 Aaroḷ warrarā sacerdoterāba maḷ cachirura zadida panaa. Idiba ātaa ādjirāba, ādji warrarāneba yōbadaḥa bida māwā odida panaa. 9 Bārā druade jūpedadacarea dji quīrūda bārā ume djōne zesidara, bārā djōne wābadade cachirura zadadua. Māwā māa bārāra quīrādoaeā ātebarā dji quīrūnebemada ēdra edaya. 10 Maḷ awara māa jarada ewari droma bea basridaba obadade, jedeco djiwidi ewari obadade bida cachirura zadadua. Animarā babue diabādade, mā ume necai bai careabema animarā beabādade bida cachirura zadadua. Maḷ zabādaba māa bārānebemada quīrānebabi baya. Māra bārā Ācōrēa.

Israelerā Sinaideba nocodaa wāpedada

11 Israelerā Egiptodeba ēdrapedadacarea poa aba ārā jedeco umé veinte ewari baḍe jārārā Ācōrē wua de ārā badara nocodaa wāsia. 12 Ara māda israelerāra Sinai ējūā pōāsa ewaraga baḍe maḷ jārārā caiḍu wāsidaa. Anāu eda wābadade Paraḷ ējūā pōāsa ewaraga baḍe jūēne wāsidaa. Mama jārārāra jira besia.

13 Sinaideba ēdrasidade israelerāra wābarasidaa Ācōrēba Moisea jarada quīrāca. 14 Naārā Judadeba yōna puruda ādji bandera bara wāsia. Ādji borora Aminadā warra Naasoḷ basia. 15 Ādjirā ume Isacardeba yōna puruda wāsia. Ādji borora Zuā warra Natanael basia. 16 Idjaba Zabuloḷneba yōna puru sida ādjirā ume wāsia. Ādji borora Heloḷ warra Eliā basia. 17 Maḷ ūbeaare Levi warra Gersoḷneba yōpedadarāba, Levi warra Merarideba yōpedadarā bida Ācōrē wua deda jūma ērācuadapeda edesidaa.

18 Ādjirāare Rubeḷneba yōna puruda ādji bandera bara wāsia. Ādji borora Sedeu warra Elisū basia. 19 Ādjirā ume Simeoḷneba yōna puruda wāsia. Ādji borora Zurisadai warra Selumiel basia. 20 Idjaba Gadeba yōna puru sida ādjirā ume wāsia. Ādji borora Deuel warra Eliasa basia. 21 Maḷ ūbeaare Levi warra Coādeba yōpedadarāba Ācōrē wua dede edabemada jūma edesidaa. Ādji cāinima jūēbādade Ācōrē wua de naēna edepedadaba maḷ dera o eropanabadjidaa.

22 Ādjirāare Epraīḷneba yōna puruda ādji bandera bara wāsia. Ādji borora Amiū warra Elisamā basia. 23 Ādjirā ume Manasedeba yōna puruda wāsia. Ādji borora Pedasu warra Gamaliel basia. 24 Idjaba Benjamiḷneba yōna puru sida ādjirā ume wāsia. Ādjirā borora Gedeoni warra Abidaḷ basia.

²⁵ Jĩrũare Dañneba yõna puruda ãdji bandera bara wãsia. Ādjirãra panasidaa dji quĩrũba ĕpẽsidara mañ ĕberãrã ume djõni carea. Ādji borora Amisadai warra Ajieze basĩa. ²⁶ Ādjirã ume Aserdeba yõna puruda wãsia. Ādji borora Ocrañ warra Pagiẽ basĩa. ²⁷ Idjaba Neptalideba yõna puru sida ãdjirã ume wãsia. Ādji borora Enañ warra Ahira basĩa.

²⁸ Israelerã nocoðaa wãbãdaza ara mañ quĩrãca wãbadjidãa.

Hobá ãdjirã ume wãmãrẽã Moiseba jarada

²⁹ Israelerã Sinaideba ĕdraði naẽna Moiserã Hobá ume bedeiasia. Hobára Moise zãwãrẽ Reuel warra basĩa.* Madiã druadebema basĩa. Moiseba Hobãa jarasia:

–Dairãra wãbãrãdia Ācõrẽba diai jarada druadaa. Dairã ume wãdua. Ācõrẽba dai israelerãa ne biada diayada asia. Mañ bẽrã dairãba bĩa ne biada waibãa diadia.–

³⁰ Hobãa panusia:

–Mãra wãẽa. Mã druadaa jẽda wãya mñ ĕberãrãmaa.–

³¹ Mañne Moiseba jarasia:

–Mã quĩrã djuburia jẽda wãrãdua. Bãa bio cawa bãa sãma ĕjũã põãsa ewaraga bãde dairãra cãinida panãda. Bãa dairãra poya jipa pe edeya.†
³² Bãda dairã ume wãibãrã, ne jũma bia Ācõrẽba dairãa diabãrãdebemada bĩa diadia.–

³³ Mãwã bedeadacarea israelerãra Sinai eya Ācõrẽ eya abadaðeba wãsidaa. Ewari ũbea nĩbasidaa. Mãwã nĩnane Ācõrẽ baurudera ãdjirã na eronĩbasidaa cawabimãrẽã sãma ãnãũnida. ³⁴ Āsa israelerã nocoðaa wãbãdade Ācõrẽ jãrãrãra ãdjirã ãrã wãbadjia.

³⁵ Ācõrẽ baurude nocoðaa edebãdaza Moiseba nãwã jarabadjia: Ācõrẽ, na wãdua. Bã ume dji quĩrũra ãyã jãrecuadua. Bã quĩrãnacara ãyã mĩrũ wãbicuadua.

³⁶ Ācõrẽ baurude ãdji cãinima jũẽbibãdade Moiseba nãwã jarabadjia: Ācõrẽ, jẽda zedua dai israelerã zocãrã duanãmaa.‡

11

Ācõrẽba tãbã urua eradrabida

¹ Mãwã nĩnane israelerãra ãdji bia mĩga panã carea Ācõrẽ quĩrãpita biẽ bedea duanesidaa. Mañ ũrĩside Ācõrẽra quĩrũpeda tãbã uruada ãdjirãmaa eradrabisia. Mañ tãbã uruaba puru iquidabema deda ãcãrã bácuasia. ² Mañ carea israelerãba Moisea quĩrã djuburiada iwidisidaa. Ara mañda Moiseba ãdjirã carea Ācõrẽba bedea djuburiabãrãde tãbã uruara quisia. ³ Mama trã bãsidaa Taberá, Ācõrẽba tãbã uruada ãdjirã tãẽna eradrabida bẽrã.*

Ācõrẽba põrã diabueda

⁴ Ācãrã ãibemarã israelerã ume nĩnaba ãdjia co panã awara dewara djicoda co quĩrã panasidaa.† Mañ bẽrã israelerã sida soðe biẽ panenapeda nãwã jarasidaa:

* **10:29** Ācãrãmaarã Hobára Moise zãwãrẽ basĩa. † **10:31** Bãa dairãra poya jipa pe edeya. Hebreo bedeadẽ bã bãa: “Bara dai dau baya.” ‡ **10:36** Dai israelerã zocãrã duanãmaa. Hebreo bedeadẽ mañra ebuda bãẽa. * **11:3** Hebreo bedeadẽ Taberá trãba jara bãa “tãbã urua.” † **11:4** Ācãrã ãibemarãra israelerã ume Egipto druadeba ĕdrasidaa. Exodo 12:38.

–iAy, nedjarada cobadabara! ⁵ Dadjirāba quĩrāneba panla Egiptode bedada bari co panabadjidada. Idjaba pepinoda, nejōda, ceboyada, puerroda, recaosida co panabadjidaa. ⁶ Baribarla idira abari co panaba sē panla. Ababe nañ manádrā co tapanla.–

⁷ Manāra culádrā ta quĩrāca pichia querasia. Bedelio quĩrāca torroa cuaracuara basia. ⁸⁻⁹ Diamasiza ējūā cūrāsaba beguea nūmebarāde manāra odjabadjia. Israelerāba manāra jarla pedapeda birajubadjidaa wa yude arababadjidaa. Małgara djubadjidaa wa pałda obadjidaa. Dji warraara pał olivo dragadaa ođaca basia.

¹⁰ Małne Moiseba ūrĩa deza dji eda wābadama israelerāra ādjia co quĩrā panla carea jĩa panla. Mał carea Ācōrēra ādjirā ume bio quĩrūsia. Moise bida małra biē unusia. ¹¹ Mał carea Moiseba Ācōrēra jarasia:

–Młra ba nezocaa. Małda ģcārē cārēā bla młra jāwā biē o ba? ģMłā cārēda ba quĩrāpita biē oda bērā bla jāwā nañ purura mł jawade bāsi? ¹² ģMłra ādji papaca? ģMłabarā ādjirāra tocuasica? Māwāra ģcārē cārēā jara ba ādjirāra bla ādji drōā naēnabemarāa diai jarada druadaa edemārēā daupēbariba warra jawade bara edebari quĩrāca? ¹³ Nał ēberārā jĩa panaba młā jara panla: “Dairāa nedjarada codi carea diadua.” Baribarla młā ģsāma nedjarada edai ādjirāa diai carea? ¹⁴ Mādubaaba nañ purura poya edeēa. Māwā edeira jūmawāyā zarea bla. ¹⁵ Bla nañ puruda mādubala edebibarla biara bla młra beida. Bla wārāda młda bia unu bābarā, młra beadua waa bia mīgarāmārēā.–

¹⁶ Ācōrēba panusia:

–Israelerā bororā bla bio cawa bāda setenta edapeda mł wua de caita ededua. Mama ba ume jāñida panla. ¹⁷ Małne młra mama edaa zepeda ba ume bedeyā. Młā bā diada jāureda ādjirāa bida diaya nañ puruda careba ededamārēā. Māwā bādubaaba nañ purura edeēa.

¹⁸ Israelerāa jaradua nedjarada nu codi bērā nane ādjirāba odida panla nu mł quĩrāpita bia duanani carea. ¹⁹ Młā ūrĩa ādjirā jĩa panaba nāwā jara panla: “iAy, nedjarada cobadabara! iDadjirāra Egiptode biara duanabadjidaa!” Māwā jara panla bērā młā ādjirāa nedjarada diaya codamārēā.

¹⁹⁻²⁰ Mał nedjarara ādjirāba ewari ababe, ewari umē, ewari juesuma, die ewari, veinte ewari bida codaēa, ātebarā jedeco aba codia aba nedjaraba jaitabadaa.* Māwā oya młra bārā ume bāmīna. Ādjirāba młda igaradapeda jĩa panaba mł quĩrāpita nāwā jara panla: “ģDadjirāra cārē cārēā Egiptodeba ēdrāsida?”–

²¹ Moiseba jarasia:

–Umaquĩrārā awa mł ume seisciento mil panla. Małda bla jara bla jedeco aba nedjarada dairāa codamārēā diada. ²² Dai ovejada, pacada jūma beabada sida jūmarā itea araēa. iPusadebema beda jūma beabada sida araēa!–

²³ Ācōrēba Moisea jarasia:

–ģMłā jūma poya oēca? Idi bla unuya młā jaradara poya oida wa poya oēda.–

²⁴ Ācōrē ume bedea badara Moiseba israelerāa jarade wāsia. Małne israelerā bororāda setenta edapeda Ācōrē wua de caita pe edesia. ²⁵ Mama Ācōrēra

† **11:7** Bedeliara bacuru baa. **§ 11:18** Ācōrē quĩrāpita bia duanani carea ādjirāra cuidapeda wua tātodada jāñida panasidaa. Idjaba ādji quima ume jipa cāñida panasidaa. * **11:19-20** Aba nedjaraba jaitabadaa. Hebreo bedede bā bla: “Aba ādji quēbade odjabaradaa.”

carea beupedada joubada ejũã.” * **12:1** Āibema wẽrã. Hebreo bedeadẽ bā bā: “Cusita wẽrã.” Ebuda bāẽa maĩ wẽrãra Seporã basida wa Moiseba dewarada edasida.

Ara maŕda wāsidaa. ⁵ Maŕne Ācōrēra jārārā ŕtaŕba edaa draso a jira baŕde edaa zesia idji wua dede eda wābadamaa. Mama Aaroŕra Maria sida caitaara trāsia. Ara maŕda caitaara wāsidaa. ⁶ Maŕbe Ācōrēba ādjia jarasia:

–Mŕa jarabarada bio ũrĩnada. Mŕneba bedeabadarā bārā tāēna bea ume mŕa cāimocaraŕba idjaba cāimocara quĩrāca ne unubi baŕdeba bedeabaria.

⁷ Baribarŕ mŕ nezoca Moise ume māwā bedeacaa. Jūma mŕ ēberārā cāyābara idjiabarŕ mŕa biara jā ba.† ⁸ Idji ume mŕa nēbarŕbaria. Ne jara baŕdeba idji ume bedeacaa. Ātebarŕ ebuda jarabaria. Idjia mŕa unubaria. Māwā ba bēra ėbārāba cārē cārē wayadaē basi mŕ nezoca Moiser a biē jaraŕi carea?–

⁹ Ācōrēra ādji ume bio quĩrūpeŕa wāsia. ¹⁰⁻¹¹ Ācōrē wua demaŕba jārārā ŕtaa wābarŕde Mariara aidaba bira nūmesia.‡ Maŕ unuside Aaroŕba Moise a nāwā beŕe a djuburiasia:

–Mŕ boro, mŕ quĩrā djuburia daiba crĩchadaēne cadjirua opedadara quĩrādoada. ¹² Maria cacuara idu jūma ārĩ bebirādua warra aradagada quĩrāca.–

¹³ Ara maŕda Moiseba Maria carea Ācōrēra quĩrā djuburiada nāwā iwidisia:

–Ācōrē, mŕ quĩrā djuburia mŕ djabawērā Mariara biabidua.–

¹⁴ Ācōrēba panusia:

–Idji zezaba cawa obarŕde idji quĩrādarrade idodabara, ėsiete ewari puru jĩga baŕdaē bacasiŕaca quĩrā peramārēā?§ Ara maŕ quĩrāca bārāba idjira siete ewari puru jĩga baŕida panŕa. Māwānacarea poya jēda zeya.

¹⁵ Ara maŕda israelerāba Mariara puru jĩga baŕde wāsidaa siete ewari mama bamārēā. Maŕ siete ewaride israelerāra nocodaa wānaē basia aba Maria jēda zebarŕdaa. ¹⁶ Zedacarea Hazerodeba Paraŕ ējūā pōāsa ewaraga baŕde jūēne wāsidaa.

13

Canaaŕ dru a acŕde wā panana

¹ Maŕbe Ācōrēba Moise a jarasia:

² –Ācarŕ umaquĩrārāda Canaaŕ dru a acŕde diabuedua. Maŕ druara mŕa israelerāa diaya. Israeldeba yōna doce purudebemada aba aba edadua diabuei carea. Ādjira puru boroda beaŕida panŕa.–

³ Ara maŕda Moiseba ŕcarŕ umaquĩrārāda Paraŕ ējūā pōāsa ewaraga baŕdeba Canaaŕnaa diabuesia Ācōrēba jaraŕa quĩrāca. Jūma ādjirāra israelerā bororā basia. ⁴ Ādjirāra naŕgarā basia: Rubēŕneba yōna purudebema Zacu warra Samuada, ⁵ Simeoŕneba yōna purudebema Hori warra Sapada, ⁶ Judadeba yōna purudebema Jepone warra Caleda, ⁷ Isacardeba yōna purudebema Jose warra Igalda, ⁸ Epraiŕneba yōna purudebema Nuŕ warra Os-eada, ⁹ Benjamiŕneba yōna purudebema Rapu warra Paltida, ¹⁰ Zabuloŕneba yōna purudebema Sodi warra Gadielda, ¹¹ Jose warra Manasedeba yōna purudebema Susi warra Gadida, ¹² Daŕneba yōna purudebema Gemali warra Amielda, ¹³ Aserdeba yōna purudebema Micael warra Setuda, ¹⁴ Neptalideba yōna purudebema Vapsi warra Nahbida, ¹⁵ idjaba Gaŕeŕba yōna purudebema

† **12:7** Idjiabarŕ mŕa biara jā ba. ŕcarŕamaarā nāwā jara ba: “Mŕ purura idjia diasia wagamārēā.”

‡ **12:10-11** Mariara aidaba bira nūmesia. Hebreo bedeade baŕ ba: “Mariara aidaba nieve quĩrāca basia.” § **12:14** Abaŕba djārā quĩrādarrade idosira maŕ ēberāra Ācōrē quĩrāpita biē besia.

Maqui warra Geuelda. ¹⁶ Moiseba Canaañ druwa acade diabuedarā trāra maḡarā basia. (Nuñ warra Oseara Moiseba trā ḡasia Josue.)

¹⁷ Moiseba mañ ēberārā Canaañ druwa acade diabueside nāwā jarasia:

–Negue ējūā pōāsa ewaraga ḡareba ējūā eyaida ḡadaa wānadua.

¹⁸ Acadadua mañ druara sāwā ḡada idjaba mañ druadebemarā sāwā beada; mēsrā beada wa mēsrāē beada; zocārā panada wa zocārāē panada.

¹⁹ Acadadua ādji druara sāwā ḡada; bia ḡada wa biē ḡada. Idjaba acadadua ādji purura sāwā beada; mōgaraba auḡu jūrā ca beada wa ara jāwā beada.

²⁰ Acadadua dji ējūāda; ējūā biada wa ējūā biaēda, bacuru baraada wa neēda. jSozarra beadadua! Idjaba mañ druadebema nejōda ḡara ḡa enenadua.–

(Moiseba ādjirāra uwa jara diabuesia.)

²¹ Ara mañda Canaañ druwa acade wāsidaa. Ādjirāba jūma acasidaa Ziñ ējūā pōāsa ewaraga ḡadeba aba Reho purudaa. (Reho purura Hamā druwa caita ḡaa.)

²² Negue ējūā pōāsa ewaraga ḡare wānapeda Hebroñ purude jūēne wāsidaa. Mañ purude Ahimañda, Sesaida, Talmai sida panabadjidaa.

Ādjira Anacadeba yōpedada basia. * (Ādji droā naēnabemarāba Hebroñ purura osidaa siete poa egiptorāba Zoañ puru odi naēna.)

²³ Dji acade wā panara jeweda Escol abadade jūēne wāsidaa. Mama uwa camla droma ḡada aba ta edasidaa. Maḡara bacurude jānapeda ēberā umēba equiadeba edesidaa.

Idjaba granadajōda, higojō sida ḡa edesidaa. ²⁴ Mañ jewedara ādjirāba trā ḡasidaa Escol, uwa camla droma ḡada ta edapedada bēra.†

²⁵ Cuarenta ewari Canaañ druara jūma acal pananapeda jēda wāsidaa.

²⁶ Parañ ējūā pōāsa ewaraga ḡade Cadē abadama ādjirāra Moise ume, Aaroñ ume, idjaba jūma israelerā ume ābaa dji jaresidaa. Mañne jūma ādjia unupedadada nēḡaradapeda Canaañ druadebema nejōda acabisidaa. ²⁷ Ādjirāba Moisea nāwā nēḡarasidaa:

–ḡa wābida druade dairāra jūesidaa. Wārāda mañ druade baridua ne upedadara bia zaubaria. Mañ druadebema nejōda acadua. ²⁸ Baribara mañ druade bea ēberārāra bio mēsrā beaa. Ādji purura waibaa beaa idjaba mōgaraba auḡu jūrā ca beaa. Mama dairāba Anacadeba yōpedadarāda unusidaa.

²⁹ Ādjirā awara Negue ējūā pōāsa ewaraga ḡade amalecitarāda panabadaa. Ējūā eyaida ḡade hititarāda, jebuseorāda, amorreorā sida panabadaa. Pusaare, Jordañ doare bida cananeorāda panabadaa.–

³⁰ Mañ beḡe carea puru Moise quīrāpita ḡaga nūmara Caleba chupeabisia. Mañbe jarasia:

–jWāna! jMañ druara dadjirāba poya edadia! jMañ druade bea ēberārāra wārāda poyadia!–

³¹ Baribara idji ume acade wā pananaba jarasidaa:

–jDadjirāra wānaē! jMañ druade bea ēberārāra dadjirā cāyābara mēsrāra bea!–

³² Mañbe sewadeba ādjirāba israelerāa jara panesidaa ādjia acade wā panana druara dji biaēda. Nāwā jarasidaa:

–Jāñ druwa daiba acade wā pananane ēberārāra dji quini nūmabaria.‡ Mañ awara ēberārā daiba unupedadara jūma waibaa beaa. ³³ Mama dairāba

* **13:22** Anacadeba yōpedadara draso waibaa beasia. † **13:24** Hebreo bedeade Escol trāba jara ḡaa “camla.” ‡ **13:32** Ēberārāra dji quini nūmabaria. Hebreo bedeade nāwā ḡa ḡaa: “Mañ ējūāba dji panabadara mībaria.” ḡaramaarā mañba jara ḡaa mañ ējūāne ēberārā djō pananeba dji quini nūmabaria.

unusidaa Anacadeba yōpedada ēberārā drasoa waibaga beada. Ādjirā acadabara dairāra djuburi quēdeaa adichichi quīrāca. Idjaba ādjirāba dairāra ara maā quīrāca unusidaa.–

14

Israelerāba Ācōrē igarapedada

¹ Maā ūrisidade israelerā jūmarāda bāga nūmesia idjaba maā diamasi jīā panāda ānadrāsidaa. ² Puruba Moiseda, Aaroā sida biē jaradapeda ādjia nāwā jarasidaa:

–jDairāra Egiptode beupedadabara biara bacasia! jNaā ējūā pōāsa ewaraga bade bida beupedadabara biara bacasia! ³ Ācōrēba cārē cārēā dairāra maā druadaa edebarāca? ĶMama djō panāne maā druadebemarāba dairāra quenanamārēā edebarāca? ĶDai wērārāra, warrarā sida maā ēberārāba ara ādjirā itea jidadamārēā edebarāca? ĶEgiptodaa jēda wānida biara bāēca?–

⁴ Maābe ādjiduba jara duanesidaa:

–Aba edadīa dadjirā boro bamārēā. Maābe Egiptodaa jēda wānia.–

⁵ Maā ūrisidade Moiserā, Aaroā sida jūma israelerā quīrāpita chīrāborode barru copanesidaa.* ⁶ Maāne Nuā warra Josueba, Jepone warra Cale bida ādjia cacuade jā panāda sopuaba cōātasidaa. Maā umēbemara Canaaā druā acāde wā panananebema basīa. ⁷ Ādjia israelerāa jarasidaa:

–Dairāba acāde wā panana ējūāra bio bia bāa. ⁸ Maā druade baridua ne upedadara bia zaubaria. Ācōrēba dadjirāda bia unu bābarā maā druadaa edepeda jūma diaya. ⁹ Maā bērā Ācōrēra igararānadua. Idjaba maā druadebemarāda wayarānadua. Dadjirāba poyadīa, ādjirāra caiba carebai neē panā bērā. Baribarā Ācōrēda dadjirā ume bāa. Maā bērā ādjirāra wayarānadua.–

¹⁰ Māwā jara pananamīna puruba ādjira mōgaraba tabari beadiada asidaa. Māwā duanāne cawaēne ādjirāba unusidaa Ācōrē quīrāwārēā dorroddorroada idji wua dede ānaga dogoda. ¹¹ Maāne Ācōrēba Moisea jarasia:

–jNaā ēberārāba baridua carea māra igarabadaa! jMāā ādjirā tāēna ne ununāca waibāa beada oāmīna waḍibiḍa māra jīā amabadaa! ¹² Maā carea māā ādjirāra quinibiya. Baribarā badeba māā ādjirā cāyābara puru waibāara bāda idjaba bāāara bāda yōbiya.–

Moiseba israelerā carea Ācōrēā bedea djuburiadi

¹³⁻¹⁴ Moiseba Ācōrēā jarasia:

–Bā bāadeba naā ēberārāra Egiptodeba ēdra enesia. Maāda bāā ādjirāda quinibibārā egiptorāba ūrīnapeda Canaaā druadebemarāā nēbarāḍīa. Mā Boro, Canaaānebemarāba nāēna ūrisidaa bāra dairā ume bāda, dairāma ebuḍa odjasida, bā jārārāda dairā ārā nībabarida, āsa bāra jārārā ātāba edaa drasoa jira bāde dairā na wābarida idjaba diamasi ara maā jārārāda tābā quīrāca eradra nūmabarida. ¹⁵ Bāā naā ēberārāda jūma quinibibārā, bāā o bā ūrīpedadaba nāwā jaradīa: ¹⁶ “Ācōrēba israelerāra idjia diai jarada ējūānaa poya edeē basīa. Maā bērā ādjirāra ējūā pōāsa ewaraga bāde jūma quinibisia.”

¹⁷ Mā Boro, māwā jararānamārēā mā quīrā djuburia bā bāāara unubidua ara bāā jarada quīrāca. ¹⁸ Bāā jarasia bāra baridua quīrūcada idjaba ēberārāra

* **14:5** Acālamāārā ādjira chīrāborode barru copanesidaa Ācōrēā bedea djuburiadi carea idjaba acālamāārā māwā osidaa puru jēda wārānamārēā bedea djuburiadi carea.

bio quĩrĩa ɓɓɗa. Maɓ awara jarasia ɗɗia cadjirua obadara, ɓɓ bedea igarabada sida ɓɓa quĩrɗoobarida. Mɔwɔmĩna dji bedeade ɓɓara ɓɓa cawa obariada asia. Dji zezaba cadjirua oda carea idjida, idji warrarɗa, idji wiuzaquerɗa, ɗɗirɗa warrarɗa sida cawa o babariada asia.[†] ¹⁹ Maɓ bẽrɗa ɓɓ quĩrĩa waibɓa ɓɓɗeba naɓ ẽberɗrɗa cadjirua opedɗara quĩrɗoadua ɗɗi Egiptodeba ẽɗɗapedada ewarideba aba ididaa ɓɓa quĩrɗoadu quĩrɗa. –

²⁰ Ɔcõrẽba jarasia:

– Ɔɗɗia cadjirua opedɗara mɔa quĩrɗoasia ɓɓa bedea djuburiada bẽrɗa. ²¹ Mɔwɔmĩna mɔra wɔrɗa zocai ɓɓ bẽrɗa, idjaba wɔrɗa jũma naɓ ẽjũane dji dromaara ɓɓ bẽrɗa, wɔrɗa nɔwɔ cawa oya. ²²⁻²³ Naɓ ẽberɗrɗa ni abaɗa mɔa ɗɗi drõa naẽnabemarɗa diai jarada ẽjũane idu jũebiẽa. Ɔɗɗirɗa mɔ quĩrɗawrẽa dorrodorroadu unupedadamĩna idjaba Egiptode, ẽjũa põasa ewaraga ɓɓɗe bida mɔa ne ununaca o ɓɓa unupedadamĩna mɔra ɗjɔnaẽ basia. Ɔteɓɓɓ mɔa poya oẽ quĩrɗa barima zocɗa biẽ bedesidaa.[‡] Mɗa igarapedada bẽrɗa ɗɗirɗa ni abaɗa Canaaɓ druade jũenaẽa. ²⁴ Baribɓɓ mɔ nezoca Cale crĩchara awara ɓɓa. Idjiabɓɓ mɔra ne jũmane bia ẽpẽbaria. Maɓ bẽrɗa idjia aɗɗe wɔ baɗa ẽjũane mɔa idjira jũebiya. Idjia, idjideba yõɓɗarɗa bida maɓ ẽjũara edadia. ²⁵ Baribɓɓ nu bɔrɗa Pusa Purruɗa wɔbada ode jẽda wɔnɗuɗa ẽjũa põasa ewaraga ɓɓɗa. Ara nawena amalecitarɗa cananeorɗa sida Canaaɓ druɗa jewedeade duanɗa. –

²⁶ Idjaba Ɔcõrẽba Moisea, Aaroɗa bida nɔwɔ jarasia:

²⁷ – Ɔɓa sɔɓbe naɓ puru cadjiruaba mɔra biẽ jara panani? Mɔa ɗrĩ ɓɓa ɗɗia mɗa biẽ jara panabadada. ²⁸ Maɓ bẽrɗa ɗɗirɗa nɔwɔ jarade wɔnɗuɗa: “Ɔcõrẽba nɔwɔ jara ɓɓa: mɔra wɔrɗa zocai ɓɓ bẽrɗa bɔrɗa jarapedada quĩrɗa wɔrɗa oya. ²⁹ Jũma bɔrɗa veinte poa auɗu ɓea mɔa juachabidaba mɗa biẽ jarapedada bẽrɗa naɓ ẽjũa põasa ewaraga ɓɓɗe beudia. ³⁰ Bɔrɗanebema ni abaɗa mɔa wɔrɗaneba bɔrɗa diai jarada ẽjũanaa jũene wɔnaẽa. Ababe Jepone warra Caledɗa, Nuɓ warra Josue sida maɓ ẽjũane jũene wɔnia. ³¹ Bɔrɗa jarasidaa maɓ druadebemarɗa bɔrɗa warrarɗa ara ɗɗi itea jida ededida. Baribɓɓ maɓ druɗa bɔrɗa igarapedadara mɔa bɔrɗa warrarɗa diaya. Maɓbe ɗɗirɗa maɓ druade bia panania. ³² Baribɓɓ bɔrɗa dji drõarɗa naɓ ẽjũa põasa ewaraga ɓɓɗe beudia. ³³ Bɔrɗa warrarɗa bɔrɗa ume naɓ ẽjũa põasa ewaraga ɓɓɗe cuarenta poa pɔrrɗa nĩbaɗia oveja wagabari pɔrrɗa nĩbabari quĩrɗa. Bɔrɗa mɔra igarapedada bẽrɗa, bɔrɗa warrarɗa bia mĩga panania aba bɔrɗa jũma beubɗadada. ³⁴ Canaaɓ druɗa aɗɗe wɔ panana ẽberɗrɗa cuarenta ewari mama panasida bẽrɗa, bɔrɗa cuarenta poa bia mĩga pananida panɗa mɔ igarapedada carea. Mɔwɔ bɔrɗa cawadia mɔ quĩrɗuɗa sɔwɔbɓɓ ɓɓɗa.” ³⁵ Mɔra Ɔcõrẽa. Mɔa jaradara wɔrɗa oya. Naɓ puru dji cadjiruada mɔa cawa oya jũmarɗa mɗa igarapedada bẽrɗa. Naɓ ẽjũa põasa ewaraga ɓɓɗe beudia. –

³⁶⁻³⁷ Maɓbe Moiseba Canaaɓ druɗa aɗɗe diabuedarɗa Ɔcõrẽba cawaẽne quinibisia. Mɔwɔ quinibisia Canaaɓ druadeba jẽda zedapeda israelerɗa idjida biẽ jarabisida bẽrɗa idjaba sewadeba maɓ ẽjũara biẽ tabɗa asida bẽrɗa. ³⁸ Canaaɓ druɗa aɗɗe wɔ panananebemada umẽbe beudaẽ basia; Nuɓ warra Josueda idjaba Jepone warra Cale sida.

Canaaɓ druadebemarɗa israelerɗa poyapedada

† **14:18** Exodo 34:6-7. ‡ **14:22-23** Ɔarima zocɗa. Hebreo bedeade jara ɓɓa “barima die.”

³⁹ Moiseba jūma Ācōrēba jaradara israelerāa jarasia. Mañ carea ādjirāra sopuadeba bio jīā duanesidaa. ⁴⁰ Mañ bēra nurēma diapededa ādjirāra piradr̥adapeḁa Canaañ druade eyaida ʙamaa wāni carea panasidaa. Nāwā jarasidaa:

–Dairāba cadjiruada osidaa mañ druara poya edadaēana asidade. Dairāra wānia Ācōrēba diai jarada druadaa.–

⁴¹ Baribar̥a Moiseba jarasia:

–ǂBārāba cārē cārēā Ācōrēba jaradara ījānaē? Bārāda Canaañ druadaa wānibar̥a, bia wānaēa. ⁴² Mama wārānada. Ācōrēra bārā ume wāē bēra dadjirā dji quīrūba bārāra quenania. ⁴³ Bārāba Ācōrēra igarasida bēra idjira bārā ume baēa. Mañ bēra amalecitarā ume idjaba cananeorā ume djōbadaḁe ādjirāba bārāra quenania.–

⁴⁴ Māwā jaradamīna israelerāba ījānaē basia. Canaañ druade eyaida ʙaare wāsidaa. Baribar̥a Moiserā wāē basia. Ācōrē baurude sida israelerā wua de eropanama besia. ⁴⁵ Mañne eyade pan̥a amalecitarāra, cananeorā sida israelerā ume djōne zesidaa. Israelerāra poyadapeḁa ādjirā caidu ēpē quena wāsidaa aba Hormá abadaḁa.Ḥ

16

Ēberā Core abadaba Moise, Aaroñ sida igarada

¹⁻² Izar warrada Core abadjidaa. Idjira Levi warra Coádeba yōna basia. Corera dewara ēberārā ūbea pan̥a ume bedea ausidaa Moise āyā ʙaḁi carea. Mañ ūbeabemara Rubeāneba yōpeḁada basia; aba Eliá warra Datañ basia, aba idji warra Abirañ basia, idjaba aba Pele warra Oñ basia. Ādjirāare israelerā bororāda 250 panasidaa. Mañ bororāra dji biara beada puruba edada basia. ³ Jūma mañ ēberārāra Moisemaa Aaroñmaa bida wānapeda nāwā jarasidaa:

–ǂAba idibe bārāra dairā boro badia! Purura jūmaena Ācōrēba idji itea edasia. Idjira dairā ume bida ʙa. Māwā ʙa bēra ǂcārē cārēā jūma Ācōrē puru cāyābara bārāra dji dromaara pan̥ada crīcha pan̥a?–

⁴ Mañ ūr̥side Moiserā chīrāborode barru cobesia Ācōrēa bedea djuburiai carea. ⁵ Mañbe Corea, idjiare pan̥arāa bida jarasia:

–Nu diapeda Ācōrēba cawabiya caida idjideda idjaba caida edasida idji sacerdote bamārēā. Idjia edada ēberādra idji caita idu wābiya. ⁶⁻⁷ Core, ʙa, ʙaare pan̥arā bida nāwā oḁadua: bādjiza quera babada epedecoda edadapeḁa nu t̥aḁadauda, quera badi careabema sida mañ epedecode ʙadadua. Mañda Ācōrē quīrāpita ʙade wānadua. Mañne Ācōrēba cawabiya caida edasida idji sacerdote bamārēā. ǂBārā levitarāra jūmawāyā bedea pan̥a. Ya besia!–

⁸ Moiseba Corea idjaba jarasia:

–Bārā levitarā, ūr̥nadua. ⁹ Dadji israelerā Ācōrēba bārādra awara ʙasia idji caita poya wānamārēā. Māwā israelerāba Ācōrēa animarā babue diade wābadaḁe bārāb̥a ādjirāra carebabadaa idjaba dadjirā nocoḁaa wābadaḁe Ācōrē wua dera edebadaa. ǂAra mañba bia ʙaēca? ¹⁰ Core, Ācōrēba ʙara, waabema levitarā sida idji caita idu wābibaria māwā oḁamārēā. Baribar̥a bārāmaara mañgara bia ʙaēa ātebar̥a Ācōrē sacerdoterā ba quīrā pan̥a. ¹¹ Mañ bēra ʙa, ʙaare bea bida Ācōrēra igara pan̥a. ǂCārē cārēā Aaroñra

Ḥ **14:45** Hebreo bedeaḁe Hormá tr̥ḁa jara ʙaa “jūma ār̥pedada.”

* **16:4** Acañamaara Moiserā chīrāborode barru cobesia ne wayaaba.

biê jara panã? ¿Aaroãra bedede b̃aca Ācōrēba idji sacerdote bamārēã b̃ada b̃erã?–

¹² Mañbe Moiseba Eliá warrarã Dataãda, Abiraã sida tr̃abisia. Baribara ãdjia jarabisidaa:

–Daira bamaa wãnaẽa. ¹³ Baa dairu drua biadeba ãdra enesia. Mañ druadeb̃ara baridua ne upedadara bia zaubaria. Baa dairu naã ãjũã pōãsa ewaraga b̃ade jũma quinibib̃ara. Maãda ¿bara wadibida dai boroda ba quĩrã b̃aca? ¹⁴ Baa drua biadaa edeyada asia. Mañ druade baridua ne upedadara bia zaubariada asia. Baribara baa dairu mamaa edeẽ tabaa. Ējũãda, uva bara b̃a ãjũã sida diaẽ tabaa. ¿Baa wadibida dairu cūrũga quĩrã b̃aca?† Daira bamaa wãnaẽa.–

¹⁵ Mãwã jara panã carea Moiseru bio quĩrũpeda Ācōrēba jarasia:

–Ādjia b̃a diabadara bia unurãdua. M̃ara ãdji borom̃ina ãdji burroda, ni cãrẽ sida ãdjidera jãrẽ b̃a. M̃a ãdjira ni aba bida biẽ oẽ b̃a.–

¹⁶ Mañbe Moiseba Coreu jarasia:

–Nu bara, bare panarã sida Ācōrẽ quĩrãpita wãnadua idji wua demaa. Aaroã sida mama b̃aya. ¹⁷ Bare panã 250 ãberãrãba ãdji quera babada epedecora edadapeda querara coa nũmanadua. Maãgara Ācōrẽ wua demaa idji quĩrãpita ededadua. Baa, Aaroã bida b̃arã quera babada epedecora ededadua.–

¹⁸ Nurẽma ãdjirãba quera babada epedecoda edadapeda tab̃adauda eda b̃adapeda querada coa nũmasidaa. Ādjirãba, Moiseru, Aaroã sida Ācōrẽ wua dede eda wãbada caita duanasidaa. ¹⁹ Coreba jũma Israel purura Ācōrẽ wua dede eda wãbadamaa zebisia Moise, Aaroã sida ãyã b̃adẽ carea. Cawaẽne Ācōrẽ quĩrãwãrẽ dorrodorroda ãdjirã quĩrãpita ãnaga dogosia. ²⁰ Mañne Ācōrēba Moisea, Aaroã bida jarasia:

²¹ –Naã ãberãrã caitabemada ãyã wãnadua. M̃a ãdjirãba abeda jũma quinibiya.–

²² Baribara Moiseru Aaroã sida ch̃rãborode barru copanenapeda Ācōrēba nãwã bedea djuburiasidaa:

–Ācōrẽ, b̃adeba ãberãrãba jũma zocai beaa. ¿Abal̃ba cadjirua oda carea bara jũma naã puru ume quĩrũ baica?–

²³ Ācōrēba Moisea jarasia:

²⁴ –Puruu jaradua Core wua de caitabemada, Dataã wua de caitabemada, idjaba Abiraã wua de caitabemada ãyã wãnamãrẽ.–

²⁵ Ara maãda Moiseru piradr̃apeda Dataã bamaa idjaba Abiraãmaa bida wãsia. Israelerã bororã sida Moise caidu wãsidã. ²⁶ Mañne Moiseba puru jarasia:

–Jãñ cadjirua obadarã wua de caitabemada ãyã wãnadua. Ādjia eropañebemada tãrãnadua. Tãnibara b̃arã sida beud̃ia jũma ãdjia cadjirua opedada carea.–

²⁷ Ara maãda israelerãba Core wua de caitabemada, Dataã wua de caitabemada idjaba Abiraã wua de caitabemada ãyã wãsidã. Mañne Dataãra, Abiraã sida ãdji wua de dajada zedapeda ãdji dede eda wãbada caita ãta nũmeasia. Ādji ume dji quimada, jũma ãdji warrarã sida nũpanasidaa. ²⁸ Mañne Moiseba jarasia:

† **16:14** ¿Baa wadibida dairu cūrũga quĩrã b̃aca? Hebreo bedede b̃a b̃a: “¿Baa naã ãberãrã daura nũẽtaica?”

–Nāwā bārāba cawadia ara mǎdjia quĩrĩā bǎdeba bārā boroda beē basida, ātebǎrǎ Ācōrēbǎrǎ mǎra bǎsida: ²⁹ naǎ ēberārāda dadji beubada quĩrāca beudibǎrǎ, bārāba cawadia Ācōrēba mǎra bǎē basida bārā boro bamārēā. ³⁰ Baribǎrǎ Ācōrēba egoroda cawaēne yā dogobipeda ādjira, jūma ādjia eropanǎ sida egoroba mībǎrǎ, ādjirā zocai panane beudarā jaure panabadamaa wānibǎrǎ, bārāba cawadia ādjiabǎrǎ Ācōrēda igarasidada. Māwā cawadia, ēberārā maǎ quĩrāca beubadada dadjirāba wadibida ununaca bērā.

³¹ Moiseba māwā jarabǎrǎde Dataǎ bǎmaǎba aba Abiraǎ bǎmaa egorora yā dogosia. ³² Maǎne egoroba ādjira, ādji ēberārāra, Corera, idji ēberārāra, idjaba jūma ādjia eropanana sida mǎsia. ³³ Ādjirā mǐpeda egorora wayacusa araa catǎ dogosia. Māwā zocai panane maǎ ēberārāra jūma ādjia eropanana sida beudarā jaure panabadamaa wāsidaa. ³⁴ Egoroba mībǎrǎde maǎ ēberārā biabada carea ādjirā caita duanǎra āyā pira wāsidaa. Maǎne nāwā biasidaa:

–¡Egoroba dadjirā sida mǐcuaya!–

³⁵ Maǎ awara Ācōrēba tabǎ uruada idji bǎmaǎba quera bá dia panǎ ēberārāmaa eradǎbisia. Māwā eradǎbǎrǎba maǎ 250 ēberārāra jūma bá quenasia.

³⁶ Maǎbe Ācōrēba Moisea jarasia:

³⁷⁻³⁸ –Sacerdote Aaroǎ warra Eleazaa jaradua quera babada epedecora tabǎ cowa nūmanebemada jǎrǎ pemārēā. Tabǎdau epedecode wadi bǎra āyā tamǎ peabueida bǎa. Maǎ epedecode mǎa querada bá diasida bērā epedecora mǎ itea besia. Jǎǎ ēberārāba cadjiruada opedada bērā beusidaa. Maǎ bērā ādji epedecora pewedeá berrachidapedá animarā babue diabadade cara bǎdadua israelerāba quĩrānebadamārēā baridua ēberāba querada mǎa bá diacara bǎda.–

³⁹ Ara maǎda sacerdote Eleazaba ēberārā tabǎba bá beupedada quera babada epedecora jǎrǎ pesia. Jǎrǎ pepeda maǎ epedeco bronce odara pewedeá berrachibisia animarā babue diabadade cara bǎi carea. ⁴⁰ Maǎra cara bǎsia israelerāba quĩrānebadamārēā Aaroǎ idjaba idjidēba yōbǎdarā awara ni abaǎba querada Ācōrēa bá diacara bǎda Ācōrēba Moisea jarada quĩrāca. Ādjirā awara bariduaba Ācōrēa querada bá diaibǎrǎ, maǎ ēberā sida beuya, Core, idjiare panana sida beupedada quĩrāca.

⁴¹ Nurēma jūma israelerāba wayacusa Moiseda Aaroǎ sida nāwā biē jara duanesidaa:

–¡Bārāba Ācōrē ēberārāra beasidaa!–

⁴² Māwā biē jara panǎra Moisea, Aaroǎma bida powua nūmasia. Maǎne Ācōrē wua demaa acǎbǎdade cawaēne jǎrārāba dera ānǎ edapeda Ācōrē quĩrāwārēā dorroddorroadǎ ānaga dogosia. ⁴³ Ara maǎda Moiserǎ Aaroǎ sida Ācōrē wua de quĩrāpe wāsidaa. ⁴⁴ Maǎne Ācōrēba Moisea jarasia:

⁴⁵ –¡Naǎ puru caitabemada āyā wānadua! ¡Mǎa ādjirāra abēda jūma quĩnibiya!–

Ara maǎda Moiserǎ Aaroǎ sida chĩrāborode bǎrru copanesidaa. ⁴⁶ Moiseba Aaroǎ jarasia:

–Bǎ quera babada epedecora isabe enedua. Animarā babue diabadade bǎ tabǎdauda eda bǎpeda incienso querada coa nūmadua. Maǎbe israelerā duanǎmaa isabe wāpeda Ācōrēa diadua ādjirāba cadjirua opedadara quĩrādoamārēā. Ācōrēra bio quĩrū bǎ bērā ādjirāra quĩnibadaa.–

⁴⁷ Ara maŕda Aaroŕba osia Moiseba jarada quĩrāca. Idji quera babada epedecora edapeda israelerā duanamaa pira wāsia. Jũebara israelerā acaŕa beucuaŕoasia. Maŕne idjia querada coa nũmasia ādjirāba cadjirua opedadara Ācōrēba quĩrādoamārēā. ⁴⁸ Idjira nũmesia dji quinipedada tabea, dji zocai panā ēsi. Māwā ādjirāra waa quininaē basía. ⁴⁹ Maŕ ewaride 14,700 ēberārāra quinisidaa Coreare beada naēna quinipedada juachadaē. ⁵⁰ Ēberārāra waa quininaē bērā Aaroŕra Moisemaa wāsia Ācōrē wua dede eda wābada caita.

17

Aaroŕ bacuru quedua barada

¹ Maŕbe Ācōrēba Moisea jarasia:

² –Israelerāa jaradua bacuruda doce enenamārēā. Israeldeba yōna doce purudebema bororāba bacuruda aba aba diadida panāa. Maŕ bacurude dji bororā trāda baɖua. ³ Levideba yōna puruba enena bacurude Aaroŕ trāda baɖua. Israeldeba yōna puruza bacuru aba diadida panāa ādji boro trāda baɖmārēā. ⁴ Maŕ bacurura mŕ wua dede baurude quĩrāpe baɖua mŕ bārā ume bedeabarima. ⁵ Nu bacuru aba quedua bara bayā. Maŕ bacuru djibarira mā edasia mŕ sacerdote bamārēā. Maŕ ununapeda israelerāba bārāda waa biē jaradaēa. Māwā māa ādjirāra chupeabiya.–

⁶ Moiseba israelerāa māwā jarasia. Ara maŕda Israeldeba yōna doce purudebema bororāba ādji bacuru cawacawa Moisea diade zesiɖaa. Doce bacurura diasidaa. Aaroŕne siɖa diasia. ⁷ Moiseba maŕ bacurura Ācōrē wua dede baurude quĩrāpe baɖasia. ⁸ Nurēma Moise Ācōrē wua dede eda wābaɖaɖe unusia Levideba yōna Aaroŕ bacurura pāwārā quedua bara baɖa, pōnō bara baɖa, idjaba almindra tada zaupeda purea jira baɖa. ⁹ Moiseba bacurura Ācōrē wua dedeba dajada israelerāmaa jũma edesia. Israelerāba acɖapeda ādjide cawacawa edasidaa. ¹⁰ Maŕbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Aaroŕ bacurura wayacusa mŕ baurude quĩrāpe waga baɖua. Maŕ bacurura waga eropananida panāa mŕ igarabadarāba quĩrānebaɖamārēā māa Aaroŕra, idjideba yōbaɖarā siɖa edasida mŕ sacerdoterā beaɖamārēā. Māwā ādjirāba mŕ biē jara panāda baɖa chupeabiya quinirānamārēā.–

¹¹ Ara maŕda Moiseba jũma osia Ācōrēba idjia jarada quĩrāca. ¹² Maŕbe israelerāba Moisea jarasidaa:

–jDairāra beudia! jAbeda jũma quininia! jJũma nēbaɖia! ¹³ jBariduada Ācōrē wua de caita wāibaɖa beuya! jDairāra jũma quininia!–

20

Ācōrēba baido mōgaradeba weabida

¹ Poa djiwidide dji nabema jedecode israelerāra Cadé abadama jũene wāsidaa.* Maŕ Cadéra Ziŕ ējũā pōāsa ewaraga baɖe baɖa. Mama Moise djabawērā Mariara jaidapeda taɖarisidaa.

² Mama baido dodi carea neē basía. Maŕ bērā purura Moisemaa, Aaroŕmaa bida wāsidaa biē jaradi carea. ³ Quĩrubiɖeɖa Moisea nāwā jarasidaa:

* **20:1** Ebuda baɖa sāŕga poa djiwidida jara baɖa. Zocārāmaārā naŕ capítulode baɖ baɖa israelerāra cuarenta poa ējũā pōāsa ewaraga baɖe paɖaɖapedadacarea māwānada.

–¡Ācōrēba dai djabarā quinibiside dairā sida quinipedadabara biara bacasia!† 4 ¿Bārāba cārē cārēā dairā, Ācōrē purura naļ ējūā pōāsa ewaraga bādaa enesidaa? ¿Dairāra dai animarā sida nama beudamārēā enesidaca? 5 ¿Cārē cārēā Egiptodeba naļ ējūā biē tabādaa enesida? ¡Nama poya ne ucara tabāa! ¡Higojōda, uvada, granadajō sida neē tabāa! ¡Baido sida neē tabāa!–

6 Ara maļda Moisea Aaroļ sida israelerā duanamaļba Ācōrē wua dede eda wābada caita wānapeda chīrāborode barru copanesidaa Ācōrēa iwididi carea. Maļne Ācōrē quīrāwārēā dorrodorroada ādji quīrāpita ānaga dogosia.

7 Ācōrēba Moisea jarasia:

8 –Ba bacuruda edapeda ba djaba Aaroļ ume purura ededadua awuā mōgara waibāa bamaa. Ādjirā quīrāpita maļ mōgaraa bedeadua baidoda weamārēā. Ara māwā bedebārāde baidora mōgaradeba wea dogoya. Māwā ba baidora weabiya israelerāba ādji animarā bida dođamārēā.–

9 Ara maļda Moiseba idji bacurura Ācōrē wua dede bāda edasia Ācōrēba jarada quīrāca. 10 Idjia Aaroļ ume purura ābaa ĵaresidaa Ācōrēba jarada mōgara quīrāpe. Maļne Moiseba israelerāa jarasia:

–¡Bārā cawarā zarea bea, ūrīnadia! ¿Bārāba ījānamārēā daiba bārā itea baidoda naļ mōgaradeba weabidida panaca?–

11 Māwā jarapeda Moiseba idji bacurura āta wapeda mōgaradaa barima umē usā. Ara maļda baidora wea dogopeda israelerāba ādji animarā bida dosidaa.

12 Māwānacarea Ācōrēba Moisea Aaroļa bida nāwā jarasia:

–Maļ ījānaē pananeba bārāba israelerā quīrāpita cawabidaē basā māra wārāda Ācōrēda. Maļ bēra bārāra naļ puru ume jūēne wānaēa mā diai jarada druadaa.–

13 Maļ baido weabidama trā bāsidaa Meribā, israelerāra baido carea quīrūbideba Ācōrē quīrāpita biē bedepedada bēra.‡ Maļ baido weabi bādeba Ācōrēba ādjirāa cawabisia idjira wārāda Ācōrēda.

Edoānebema boroba israelerā idji druade idu wābiē bađa

14 Cadé abadađeba Moiseba ācārā ēberārāda Edoānebema boromaa nāwā jarade diabuesia:

–Dai israelerāra bārā djabarāa.§ Maļ bēra dairāra ba ume bedeade ze panāa. Ba bio cawa ba dairā bia mīga panānebemada. 15 Dairā drōā naēnabemara Egiptōdaa wānapeda mama dārā panasidaa. Maļne egiptorāba ādjirāra, dairā sida biē o eropanasidaa. 16 Maļ carea Ācōrēa quīrā djuburiada iwidisidaa. Maļra Ācōrēba ūrīpeda idji nezoca bajānebemada aba diabuesia dairā Egiptodeba ēdra enemārēā. Iēira ba druā caita Cadé abadađeba panāa. 17 Dai quīrā djuburia, ba druade idu wāyā wābidua. Bārā néude eda wānaēa, bārā uva ējūāne eda wānaēa, ni bārā baido juebada uriađebemada dođaēa. Ēberārā Boro abada ode quīrāipa wānia. Ba druade panane maļ odebemada jawa araare ni jawa acāare bida āyā wānaēa.–

18 Baribarā Edoānebema boroba panusia:

–Bārāra māl druade wānacara panāa. Maļda ījānaēbarā dairāra bārāmaa djōne wānia.–

19 Dji iwidide wā panāba jarasidaa:

† 20:3 Numero 16:23-33. ‡ 20:13 Hebreo bedeade Meribā trāba jara ba “quīrūbideba biē bedeadī” wa “caicayadi.” § 20:14 Israelerāra Jacobodeba yōsidaa. Edoānebemarāra Jacobo djaba Esaúdeba yōsidaa. Genesi 36:6-8.

–Wārāda quĩrāipa ode wānia. Mañne dairāba wa dai animarāba bārā baidoda dodibara, mañbari paratada diadia. Ababe ba druade wāyā wāna quĩrā panāa. Ababe mañdra iwidi panāa.–

²⁰ Baribara Edoñnebema boroba wayacusa panusia:

–Bārāra mā druade wānacara panāa.–

Ara mañda Edoñnebema boroba sordaorā bio mēsra beara zocārā israel-erāmaa djōne edesia. ²¹ Edoñnebema boroba idji druade idu wābiē bēra israelerāra dewara óare wāsidaa.

Aaroñ jaidada

²² Cadé abadaɓeba Israel purura Hor eyadaa wāsidaa. ²³ Hor eyara Edoñ druca caita ba. Mama Ācōrēba Moisea Aaroñ bida jarasia:

²⁴ –Nama Aaroñra jaidaya. Idjira mā israelerāa diai jarada druade eɗa wācara ba, Meribáde mā baido weabidama bārāba mā jaradara ija odaē basi bēra. ²⁵ Moise, ba djaba Aaroñra idji warra Eleaza sida Hor eyade ātaa ededua. ²⁶ Mama Aaroñba ja ba djiora ērāpeda idji warra Eleazaa jābidua sacerdote dji dromada bemārēa. Mañbe Aaroñra mama jaidaya.–

²⁷ Ara mañda Moiseba jūma osia Ācōrēba jarada quĩrāca. Jūma israelerāba ac panane Aaroñra, Eleaza sida Hor eyade ātaa edesia. ²⁸ Mama Aaroñba ja ba djiora jūma ērāpeda Moiseba Aaroñ warra Eleazaa jābisia. Mañbe Aaroñra eya borode jaidasia. Māwānacarea Moiserā Eleaza sida eyadeba eɗaa zesidaa. ²⁹ Israelerāba Aaroñ jaidada cawasidaa idji carea jūmarāda jedeco aba jāsidaa.

21

Israelerāba Arad purudebema boro poyapedada

¹ Arad purudebema borora cananeo basia. Negue ējūa pōāsa ewaraga bara idji druca basia. Idjia ūrīsia israelerāra Atarīnaa wābada ode zebadada. Mañ bēra idji sordaorāda israelerā ume djōne edesia. Djō panane ādjirāba ācāra israelerāra jida edesidaa. ² Mañ bēra israelerāba Ācōrēba wārāneba nāwā jarasidaa: “Dairāba nañ ēberārā poyadamārēa ba carebaibara, ādji purura jūma ārīcuadapeda babuedia.”*

³ Israelerāba wārāneba jarapedadara Ācōrēba bia ūrīsia. Idjia carebasia ādjirāba mañ cananeorāda poyadamārēa. Israelerāba jūma quenanapeda ādji purura jūma ārīnapeda babuesidaa. Mañ bēra mama trā basidaa Hormá.†

Moiseba bronce dama oda

⁴ Hor eyadeba israelerāra Pusa Purruɗaa wābada óare wāsidaa Edoñ druca auɗu parragadi carea. Māwā wānane sē panesidaa. ⁵ Mañ carea Ācōrēda, Moise sida nāwā biē jara duanesidaa:

–¿Baɗa dairāra Egiptodeba ēdra enesica nañ ējūa pōāsa ewaraga baɗe quin-inamārēa? Codira neña. Baido sida neña. Idjaba nañ maná warraē taba co panaba sē panāa.–

⁶ Mañga carea Ācōrēba israelerāmaa dama dji arada zocārā diabuesia. Mañ damaba israelerāra cácuadapeda zocārā quinisidaa. ⁷ Mañ bēra israelerāra Moisemaa wānapeda jarasidaa:

* **21:2** Hebreo bedeade nañ crīchada dia ba: “Dji quĩrura poyapeda jūma idjia erobara Ācōrē itea beya. Mañ bēra jūma ārīnapeda babuedia ni ababa ara idji itea eɗarānamārēa.” † **21:3** Hebreo bedeade Hormá trāba jara ba “jūma ārīpeda.”

–Dairāba cadjiruada osidaa Ācōrēda, b_Λ sida biē jarasida bērā. Dai quīrā djuburia Ācōrēa iwidiidua na_Λ damara āyā wābicuamārēā.–

Ara ma_Λda Moiseba ādjirā carea Ācōrēa bedea djuburiasia. ⁸ Ma_Λne Ācōrēba Moisea jarasia:

–Bronceda dama quīrāca aba opeda bacuru eradeade āt_Λ jira b_Λdua. Damaba aba_Λda casira, ma_Λ ēberāba bronce oda damada ac_Λib_Λr_Λ biaya.–

⁹ Ara ma_Λda Moiseba bronceda dama quīrāca opeda bacuru eradeade āt_Λ jira b_Λsia. Damaba aba cab_Λr_Λade ma_Λ ēberāba bronce oda damada ac_Λsira biabadjia.

Israelerā Moab druade jūēpedada

¹⁰ Mama_Λba wānapeda israelerāra Obot abadaade duanesidaa. ¹¹ Mama_Λba wānapeda Ije-Abari_Λne duanesidaa. Ma_Λra Moab druadeba āmāda_Λu odjabariare ējūā pōāsa ewaraga b_Λde b_Λa. ¹² Mama_Λba wānapeda Zared do jewedade duanesidaa. ¹³ Mama_Λba wānapeda Arno_Λ do quīrārē duanesidaa ējūā pōāsa ewaraga b_Λde. Ma_Λ ējūāra amorreorā druade b_Λa. Arno_Λ dora Moab dru_Λ idjaba amorreorā dru_Λ ēsi b_Λa. ¹⁴⁻¹⁵ Ma_Λ bērā carta Ācōrē Djōna abadaade nāwā b_Λ b_Λa:

Vaheb puru Supa druade b_Λare, Arno_Λ do j_Λwateare bida wāyā wāsidaa.

Do zaque bea caita Ar abadadaa wāsidaa Moab dru_Λ orrocawa.†

¹⁶ Mama_Λba israelerāra baido juebada uria Beer abadadaa wāsidaa. Mama Ācōrēba Moisea nāwā jarasia:

–Purura ābaa j_Λredua. Mā_Λ ādjirāa baidoda diaya.–

¹⁷ Ma_Λne israelerāra nāwā tr_Λāsidaa:

Baido juebada uriara bogadr_Λ b_Λdua. Ma_Λ baido carea tr_Λānia.

¹⁸ Dadjirā bororāba ādji bacuruba na_Λ baido juebada uriara corosidaa. Dji dromarāba ādji bardonaba corosidaa.

Mama ējūā pōāsa ewaraga b_Λdeba Matanānaa wāsidaa. ¹⁹ Mama_Λba Najaliel_Λdaa wāsidaa. Mama_Λba Bamod_Λdaa wāsidaa. ²⁰ Mama_Λba jeweda Moab druade b_Λde jūēne wānapeda Piga eyade duanesidaa. Piga eyadeba Jesimo_Λ ējūā pōāsa ewaraga b_Λa unubaria.

Israelerāba amorreorā poyapedada

²¹ Ma_Λbe israelerāba amorreorā boro Seho_Λ abadamaa āc_Λr_Λ diabuesia nāwā jara_Λdamārēā:

²² –Dai quīrā djuburia b_Λ druade idu wāyā wābidua. Dairāra bārā néude eda wānaēa, bārā uva ējūāne bida eda wānaēa, ni bārā baido juebada uriadebemada dōdaēa. Ēberārā Boro abada ode quīrāipa wānia.–

²³ Baribar_Λ Seho_Λba israelerāra idji druade idu wābiē basia. Idji sordaorāra jūma tr_Λacuapeda ējūā pōāsa ewaraga b_Λde israelerāmaa wānapeda Jahaza puru caita djōsidaa. ²⁴ Baribar_Λ israelerāba ādjirāra poyadapeda ādji druara jārīsidaa Arno_Λ dodeba aba Jabó dōdaa amonitarā dru_Λ daucha. Amonitarāba ādji druara bio waga eropanasidaa. ²⁵ Israelerāba amorreorā puru beada jūma poyasidaa; dji puru droma Hesbo_Λ abadara, puru zaquerā sida. Poyadapeda ma_Λ purude panesidaa.

²⁶ Amorreorā boro Seho_Λra Hesbo_Λ purude b_Λabadjia. Naēna idjira moabitārā boro ume djōpeda ādji druara jūma jārīsia aba Arno_Λ do daucha.

²⁷ Ma_Λ carea nāwā jarabadaa:

† **21:14-15** Hebreo bedade jūma ma_Λ versicolora ebuda b_Λēa.

¡Hesboʼl purura wayacusa ode zedadua! Sehoʼl purura idji bada quĩr̃ca bia oḁia.

²⁸ Sehoʼl sordaor̃ara Hesboʼl purudeba w̃asidaa. Taba urua eradraḁara quĩr̃ca Sehoʼl purudeba w̃asidaa.

Maʼne Ar puru Moab druade bara babuesidaa. Arnoʼl do icawa eyade bea puru sida j̃uma babuesidaa.⁵

²⁹ ¡Ay, moabitar̃a! ¡B̃ar̃ara m̃iã djuburi beaa! B̃ar̃a ãcõr̃e Quemo ep̃ebadara beusidaa.

Amorreor̃a boro Sehoʼlba b̃ar̃a warrar̃ara memenebisia. B̃ar̃a caur̃ara jida edesia.

³⁰ Baribaḁa dadjir̃aba ãdjira j̃uma poyasidaa.* Hesboʼl purudeba aba Diboʼl purudaa j̃uma quenasidaa.

Nopa purudeba aba Medebá purudaa j̃uma ãr̃inapeda babuesidaa.

Israeler̃aba Basaʼnebema boro Og poyapeda

³¹ M̃aw̃a israeler̃ara amorreor̃a druade panesidaa. ³² Maʼne Moiseba ḁaraḁa diabuesia Jazer druwa ac̃adam̃ar̃eã. Israeler̃aba puru maʼl druade beara poyapeda amorreor̃ara ãỹa j̃aretasidaa. Mama bida israeler̃ara panesidaa.

³³ Mamaḁa israeler̃ara Basaʼnaa w̃abada ode w̃asidaa. Maʼne Basaʼnebema boro Og abadaba idji sordaor̃ada Edrei puru ḁamaa edesia israeler̃a ume djõni carea. ³⁴ M̃aw̃a panane ḁcõr̃eba Moisea jarasia:

–Ne wayar̃adua. M̃a idjida, idji sordaor̃a sida b̃ar̃aa j̃uma poyabiya. Idji druwa sida m̃a b̃ar̃aa diaya. B̃ar̃aba Hesboʼlne bada amorreor̃a boro Sehoʼl beapedada quĩr̃ca idji sida beadadua.–

³⁵ Ara maʼda israeler̃aba Basaʼnebema boro Og abadara, idji warrar̃ara, idji sordaor̃a sida j̃uma quenasidaa. Ni abaḁa zocai ḁadaẽ basia. Maʼbe idji druara j̃uma edasidaa.

22

Moabitar̃a boro Balába Balaaʼ tr̃abida

¹ Maʼbe israeler̃ara Moab druwa jeweda ḁamaa w̃abar̃asidaa. Mama Jordaʼl do caita duanesidaa. Wa quĩr̃ar̃e ãdjir̃a quĩr̃ape Jerico puruda basia.

²⁻⁴ Maʼl ewaride Zipor warra Baláda moabitar̃a boro basia. Maʼl Balába cawasia israeler̃aba amorreor̃ada poyapeda ãdji druara j̃ar̃isidada. Idjira, j̃uma moabitar̃a sida bio ne waya duanesidaa israeler̃a c̃abana panḁa b̃er̃a. Maʼl carea moabitar̃aba Madiaʼnebema dji dromar̃aa jarasidaa:

–Naʼl israeler̃ara c̃abana panḁa b̃er̃a dadjir̃a druara j̃uma j̃ar̃inia pacaba chirua j̃uma cobari quĩr̃aca.–

⁵ Maʼl b̃er̃a moabitar̃a boro Balába ḁaraḁa diabuesia Beor warra Balaaʼ tr̃ane. Maʼl Balaaʼra Amav druade babadjia Petor purude. Petor purura Euprate do icawa basia.* Balába ñaw̃a jarabisia: “Egiptodeba israeler̃ada m̃l druade c̃abana duanane zesidaa. ḁdjir̃aba m̃l druara abeda birasia. ⁶ ḁdjir̃ara dair̃a c̃aỹabara ḁḁara panḁa. Maʼl b̃er̃a ãdjir̃a biẽ jara ḁade zedua. M̃aw̃a m̃a ãdjir̃ara poyapeda m̃l druadebemada ãỹa j̃arecuaiscada. M̃a cawa ḁa ḁa bariduada bia jara ḁaibaḁa, maʼḁara bia bebaria. Idjaba bariduada biẽ jara ḁaibaḁa, maʼḁara biẽ bebaria.”

§ 21:28 Do icawa eyade bea puru. Hebreo bedeadẽ maʼra ebuda ḁaẽa. * 21:30 Dadjir̃aba ãdjira j̃uma poyasidaa. Hebreo bedeadẽ m̃aw̃a ḁa ḁa. Griego bedeadẽ jara ḁa “ãdjia eropananara j̃uma ãr̃isidaa.” * 22:5 Amav druade babadjia...Euprate do icawa basia. Hebreo bedeadẽ ñaw̃a ḁa ḁa: “Petor purude babadjia. Maʼra do icawa basia idji puru warrar̃a druade.”

⁷ Moab druadebema dji dromarāra, Madiaānebema dji dromarā sida Balaaāmaa wāsidaa. Paratada Balaaāla diadi carea edesidaa israelerā biē jara bade zemārēā. Balaaāma jūēsidade jūma Balāba jarabidada nēbarāsidaa.

⁸ Balaaāba jarasia:

–Nama cāinadua. Nubarā māa bārāa jaraya Ācōrēba māra idu wābida wa idu wābiēda.–

Māwā jarada bērā Moab druadebema dji dromarāra mama cāisidaa.

⁹ Maā diamasi Ācōrēra Balaaāma odjapeda nāwā iwidiisia:

–Ēberārā bā dede panara cairāda jāwā panā?

¹⁰ Balaaāba Ācōrēa panusia:

–Naā ēberārāra moabitarā boro Zipor warra Balāba nāwā jaradamārēā diabuesia: ¹¹ “Egiptodeba ēberārāda cābana mā druade jūēsidaa. Mā druara maā ēberārāba abeda birasia. Maā carea ādjirā biē jara bade zedua. Māwā māa ādjirāra poyapeda mā druadebemada poya āyā jarecuaisicada.”–

¹² Ācōrēba Balaaāla jarasia:

–Naā ēberārā ume wārādua. Ādjia jara panā ēberārāra biē jara bārādua māa ādjirāra careba bā bērā.–

¹³ Nurēma Balaaāra pirabaripeda Balāba diabueda dji dromarāa nāwā jarasia:

–Bārā druadaa jēda wānadua. Ācōrēba māra bārā ume idu wābiēa.–

¹⁴ Moab druadebema dji dromarāra jēda Balāmaa wānapeda jarasidaa:

–Balaaāra dairā ume ze quīrāē basia.–

¹⁵ Maā carea Balāba wayacusa dewararāda Balaaāmaa diabuesia. Maāgarāra dji naārā wā panana cāyābara dji dromaara beasia idjaba cābanaara wāsidaa. ¹⁶ Ādjirāra Balaaāma jūēnapeda jarasidaa:

–Zipor warra Balāba nāwā jarabisia: “Mā quīrā djuburia bāra māmaa ze ama bārādua. ¹⁷ Māa bāa paratada wābāa diaya. Idjaba jūma bāa jarabarā quīrāca māa oya. Maā bērā mā quīrā djuburia naā ēberārāra biē jara bade zedua.”–

¹⁸ Baribarā Balaaāba panusia:

–Balāba idji de parataba idjaba oroba bira cobāda diabara sida māa ni cārē sida oēa mā Boro Ācōrēba māwā obiēbāra. ¹⁹ Mā djuburia bārā sida idi nama cāinadua. Naā diamasi Ācōrēba māa quīrā awara jaraisicada.–

²⁰ Maā diamasi Ācōrēra Balaaāma odjapeda nāwā jarasia:

–Naā ēberārāba bā jarāde ze panā bērā ādjirā ume wādua. Baribarā ababe odua māa bāa jarabarā quīrāca.–

Balaaā Balāmaa wāna

²¹ Nurēma Balaaāra pirabaripeda idji burro ārā chūmebarira jāpeda Moab druadebema dji dromarā ume wāsia. ²² Balaaā nezocarāda umē idji ume wāsidaa. Idjira burro ārā nībasia. Baribarā idji wābāra carea Ācōrēra bio quīrūsia. Maā bērā Ācōrē nezoca bajānebemada idji nocodaa wārāmārēā o ēsidra nūmesia. ²³ Djōbada necoda idji jawaade erobasia. Balaaā burroba idjira o ēsidra nūmadā unuside o āyā wāsia. Maā carea Balaaāba idji burroba ubadjia wayacusa odāa wāmārēā. ²⁴ Nocodaa wābadade uva ējūāne jūēsidaa. Dji ora maā ējūā ēsi wābadjia. Orroza ējūāra mōgaraba auđu jūrā ca basia. Mama pēsua wābadjidāa maā mōgaraba auđu jūrā ca bā ēsi. Maābe Ācōrē nezoca bajānebemara wayacusa o ēsidra nūmesia Balaaā nocodaa wārāmārēā.

²⁵ Balaaā burroba Ācōrē nezoca bajānebema unuside dji mōgaraba auđu jūrā

ca ɓaɗaa catɓ ʌra nĩbade wāsia. Maɓba Balaaɓ jĩrũra catɓ ʌrratɓ edesia. Maɓ carea Balaaɓba idji burrora wayacusa u jidasia. ²⁶ Maɓbe o pēsua wābadade Ācōrē nezoca bajānebemara ādji nocoare nūmane wāsia. Mama poya āyā wāé basia. ²⁷ Mama Balaaɓ burroba Ācōrē nezoca bajānebema waya unuside abeda egode tabesia. Maɓ carea Balaaɓra bio quĩrũpeda idji burrora bacuruba wayacusa u jidasia. ²⁸ Maɓne Ācōrēba Balaaɓ burrora bedeabisia. Dji burroba iwidisia:

–ǂMɓa cārēda oda bēřā ɓa mɓra jāwā ɓarima ũbea usí?–

²⁹ Balaaɓba panusia:

–Jāwā o ɓa ɓa mɓra mĩā sē ɓa bēřā. ¡Necoda mɓ jɓwade eroɓɓara ara nawena ɓara beatacasia!–

³⁰ Maɓne burroba jarasia:

–Mɓra ɓa burroa. ɓa mɓ edada ewarideba mɓ ʌrɓ nĩbabilia. ɓa bio cawa ɓa naɓ naēna mɓra ɓa ume jāwā nĩbaca basida.–

Balaaɓba jarasia:

–Wārāda māwā ɓa.–

³¹ Maɓbe Ācōrēba idji nezoca bajānebemara o ēsidra nūmada Balaaɓa unubisia. Djōbada neco idji jɓwade eroɓɓa sida unusia. Maɓne Balaaɓra chirāborode barru cobesia. ³² Ācōrē nezoca bajānebemaba Balaaɓa jarasia:

–ǂɓa cārē cārēā ɓa burrora ɓarima ũbea usí? Mɓabara ora jūātra eroɓɓa ɓa nocodaa wārāmārēā. ɓa ode wāɓara mɓa quĩrĩāé.† ³³ ɓa burroba mɓda ɓarima ũbea unupeda mɓ caita zeé basia. Mɓ caita zedabara mɓa ɓara beacasia baribara ɓa burroba zocai ɓacasia.–

³⁴ Balaaɓba panusia:

–Mɓa cadjiruada osia. Adua basia ɓadra o ēsidra nūmada mɓ nocodaa wārāmārēā. ɓamaarā mɓda Balámaa wāida biē ɓabara, jēda wāya.–

³⁵ Ācōrē nezoca bajānebemaba jarasia:

–Naɓ ēberāra ume ɓara wāida ɓa, baribara ababe mɓa jarabi ɓadra jaradua.–

Ara maɓda Balaaɓra Balába diabueda dji dromarā ume wāsia.

Balába Balaaɓ audiabariida

³⁶ Balába Balaaɓ zebara cawaside Ar purudaa audiabariide wāsia. Ar purura Arnoɓ do icawa ɓa Moab drua daucha. ³⁷ Balaaɓ jūēside Balába idjía jarasia:

–Mɓa ɓa naārā trɓbiside ǂcārē cārēā isabe zeé basi? ǂMɓa paratada waiɓa poya diaēda crĩcha basica?–

³⁸ Balaaɓba panusia:

–ɓa trɓbueda bēřā mɓra nama ɓa. Baribara mɓa bariduada jaracara ɓa. Ababe Ācōrēba jarabi ɓadra jaraida ɓa.–

³⁹ Maɓbe Balaaɓra Balá ume Quĩriat-huzot purudaa wāsidaa. ⁴⁰ Mama Balába pacada, oveja sida beapeda dji dragada Ācōrēba babue diasia. Dji djarada Balaaɓa, idji ume pana dji dromarā bida codamārēā diasia.

⁴¹ Nurēma diapededa Balába Balaaɓra eya Bamo-baal abadade ʌtaa edesia. Mamaɓba israelerā caitaara panaɓa unusia.

23

Balaaɓba israelerā bia jara ɓa

¹ Balaaɓba Baláa jarasia:

† 22:32 ɓa ode wāɓara mɓa quĩrĩāé. Hebreo bedeade mɓra ebuda ɓaéa.

–Nama animarā babue diabadada siete odua. Małbe paca dji umaquĩrāda siete idjaba oveja dji umaquĩrāda siete enedua Ācōrēa babue diadi carea.–

² Ara małda Balāba osia Balaałba jarada quĩrāca. Animarā babue diabadaza ādji umérāba pacada aba idjaba ovejada aba Ācōrēa babue diasidaa.

³ Małbe Balaałba jarasia:

–Nama jłādua bla animarā Ācōrēa babue dia łama. Młra awuá wāya. Mama Ācōrēa młma odjaicada. Idjia młā bedeiasira blā jarade zeya.–

Māwā jarapeda Balaałra eya zaque chirua neē ładaa wāsia. ⁴ Mama Ācōrēa idjima zesia. Balaałba idjia jarasia:

–Młā animarā babue diabadara siete obisia. Małza młā paca zaqueda aba idjaba ovejada aba blā babue diasia.–

⁵ Małne Ācōrēa Balaałā cawabisia cārēda jaraida łada. Cawabipeda Balaałā jarasia jēda Balāmaa jarade wāmārēā. ⁶ Ara małda jēda wāsia. Jūēbałade Balaałba unusia Balāra, jūma Moab druadebema dji dromarā sida Ācōrēa animarā babue dia panł caita duanłda. ⁷ Małbe Balaałra nāwā bedeiasia:

Moab druadebema boro Balāba młra Arał druadeba zebisia. Āmādaudjabariare bla drua eyaıda łamałba młra zebisia.

Idjia młā jarasia: “Mł quĩrā djuburia israelerā biē jara łade zedua. Nał Jacobodeba yōpedadarāra biē o ładua.”

⁸ Māwāmłna Ācōrēba bia jara łada ēberārāda łmłā sāwā biē jara łai? Ācōrēba bia o łada ēberārāda łmłā sāwā biē o łai?

⁹ Nał eya mōgaraida ładeba młā israelerāra unu łaa. Nał eya zaquedeba młā ādjirāra acł łaa.

Jāl purura āduba jįga panabaria. Cawa panłā ādjirāra dewara puru quĩrāca panłēda.

¹⁰ Jacobodeba yōpedadarāra łba quĩrāca zocārā panł bērā ni abałba ādjirāra poya juachadaēa. ŁCaiba israelerāra maārł poya juachai?*

Jāl ēberārā jįpa bea beubłdade bida bia beadía. Mł beubałade ara ādji quĩrāca be quĩrā łaa.

¹¹ Balaał māwā bedebałł carea Balāba quĩrūbideba jarasia:

–Łba cārēda jara łā? Młā błra zebisia mł ume dji quĩrūda biē jara łamārēā. Baribałł bla ādjirāra bia jara łaa.–

¹² Balaałba panusia:

–Māwāra ŁĀcōrēba jarabi łara młā jaracara łaca?–

¹³ Balāba jarasia:

–Wāna. Dewara orroare wānia. Mamałba bla israelerāra unuya jūma poya unuēmłna. Mamałba ādjirāra biē jara ładua.–

¹⁴ Ara małda Balāba idjira Pisga eyade łtaa edesia Zopił ējūānaa. Mama Balāba wayacusa animarā babue diabadada siete osia. Małza paca dji umaquĩrāda aba idjaba oveja dji umaquĩrāda aba Ācōrēa babue diasia.

¹⁵ Małbe Balaałba idjia jarasia:

–Nama jłādua bla animarā Ācōrēa babue dia łamaa. Młra awuá wāya Ācōrē ume bedeai carea.–

¹⁶ Mama Ācōrēa Balaałmaa zepeda cawabisia cārēda jaraida łada. Cawabipeda Balaałā jarasia jēda Balāmaa jarade wāmārēā. ¹⁷ Ara małda Balaałra jēda wāsia. Jūēbałade unusia Balāra jūma Moab druadebema dji

* **23:10** Maārł poya juachai. Hebreo bedeadē blā łaa: “El número de la cuarta parte.”

dromarã sida Ācōrēa animarã babue dia panΛ caita duanΛda. Balába idjía iwidisia:

–ĲĀcōrēba cārēda jarasi?–

¹⁸ Mañne Balaañra nāwā bedeiasia:

Zipor warra Balá, mĀa jara bĀra bio quĩrācuita ũĩdua.

¹⁹ Ācōrēra ēberã quĩrāca bĀēa. Idjira sewa ocaa. Idjia jarađada quĩrã awara ocaa.

Idjia jarabarΛra obaria. Idjia wārāneba jarađara obaria.

²⁰ Idjia mĀa jarasia israelerã bia jara bĀmārēã. Bia jara bĀduada ada bērã mĀa quĩrã awara jaracara bĀa.

²¹ Ācōrēba Jacobodeba yōpedadara idu bia mĩgabiēa. Idjia israelerãra idu sopuabiēa.†

Ācōrēra ādjirã ume bĀa. Mañ bērã bĀsrida jara panΛa idjira ādjirã boroda.

²² Ācōrēba ādjirãra Egiptodeba ēdrΛ enesia. Idjideba ādjirãra bio ΛbĀa beaa, paca mēã warida quĩrāca.

²³ Ni abaΛba Jacobodeba yōpedadara poya ne āi odaēa. Ni abaΛba israelerãra poya biē bĀđaēa.

Ēberārāba nāwā jarađia: “AcΛdua sãwã Ācōrēba israelerãra bio careba bĀda.”

²⁴ Israelerãra imama quĩrāca panΛa. Jarra bĀde imamara ānãuca, ātebarΛ ne beapeda jūma cobaria. Dji oa sida jūma senebaria.

Ara mañ quĩrāca israelerãra ānãūnaēa aba nañ druadebema ēberārã jūma poyabĀdađaa.

²⁵ Balaañ māwã bedeararΛ carea Balába quĩrūbideba nāwã jarasia:

–jĀa nañ ēberārāda poya biē jara bĀēbarΛ chupeadua! ĲĀdjirãra waa bia jara bĀrādua!

²⁶ Mañne Balaañba panusia:

–ĲMĀa ababe Ācōrēba jarabidadrΛ jaraida bĀada asiēca?

²⁷ Mañbe Balába idjía jarasia:

–Wāna. MĀa bĀra dewara orroare edeya. Āibērã mamabarΛ Ācōrēba bĀa israelerãra idu biē jarabiscada.–

²⁸ Ara mañda Balába idjira Peor eya borođaa edesia. MamaΛba ējũã pōãsa ewaraga bĀra jūma unubaria. ²⁹ Mama Balaañba jarasia:

–Nama animarã babue diabadada siete odua. Paca dji umaquĩrāda siete idjaba oveja dji umaquĩrāda siete enedua Ācōrēa babue diadi carea.–

³⁰ Ara mañda Balába osia Balaañba jarađa quĩrāca. Mañbe animarã babue diabadaza pacada aba idjaba ovejada aba Ācōrēa babue diasia.

24

¹ BaribarΛ Balaañba cawasia idjia israelerã bia jara bĀra Ācōrēba bia unu bĀda. Mañ bērã idjia naārã o bada quĩrāca āyã wāé basía Ācōrēba cārēda jarabi cawaya. ĀtebarΛ ējũã pōãsa ewaraga bĀdaa acΛ nūmesia. ² Mañne unusia Israeldeba yōpedada doce puruda duanΛda. Ādjirã acΛ nūmΛne Ācōrē Jauredeba besia. ³ Mañne nāwã bedeiasia:

MĀra Beor warra Balaañ. MĀa ēsã unu bĀa. MĀra nāwã bedea bĀa.

⁴ MĀa ũĩ bĀa Ācōrēba jara bĀda. MĀa ēsã unu bĀa Ācōrē jūma poya bĀba unubi bĀda.

† **23:21** Ācōrēba Jacobodeba yōpedadara idu bia mĩgabiēa. Idjia israelerãra idu sopuabiēa. Mañ bedeara idjaba nāwã traducida bĀa: “Ācōrēba unuē bĀa Jacobodeba yōpedadarāba cadjirua obadada. Unuē bĀa israelerāba āi obadada.”

Idji quĩrãpita chĩrãborode cobãde mĩ dauba êsã unu b̃aa.

⁵ Israelerã, b̃arã wua dera bio biya quedeaa. Jacobodeba yõpedadarã, b̃arã purura bio biya quĩrua.

⁶ Israel purura waib̃aa b̃aa do zaque drasoa b̃a quĩrãca.* Bio wari b̃aa néu do icawa u tab̃a quĩrãca.

Bio biya b̃aa álœe bacuru Ācõrẽba uda quĩrãca idjaba ogo do icawa nũmea quĩrãca.

⁷ Ādjirãneba yõb̃adarãba baidoda aduba eropanania. Ādji zocodeba baidoda wewezoaya.

Ādji boroba amalecitarã boro Agáda poyaya. Ādji boroba puruda zocãrã idji j̃awaeda erobaya.

⁸ Ācõrẽba israelerãra Egiptodeba êdra enesia. Idjideba ādjirãra bio ab̃aa beaa, paca mēa warida quĩrãca.

Ādji dji quĩrũra jũma poyadia imamaba animarã beapeda dji b̃awarara b̃agapeda jũma cobari quĩrãca. Ādji dji quĩrũra chaba dra quenania.

⁹ Imamara egode chũmepeda ãnãũbaria. ¿Caiba idjira mĩã sēi?

Ara maã quĩrãca Israel puruba ēberãrãra poyapeda ãnãũya, dewararãba wayadi b̃erã.

Jũma israelerã bia jara paña ēberãrãra Ācõrẽba carebaya.† Barib̃ara jũma ādji biẽ jara panara Ācõrẽba biẽ b̃aya.

¹⁰ Balaaã m̃awã bedeb̃ara carea Balára idji ume bio quĩrũsia. Quĩrũbiẽba j̃awa tawepeda jarasia:

–j̃m̃a b̃ara zebisia m̃a dji quĩrũra biẽ jara b̃amãrẽã! j̃m̃awãm̃ina b̃arima ũbea ādjirãra bia jara b̃asia! ¹¹ j̃b̃adji druadaa j̃eda wãdua! Ācõrẽba b̃la israelerãra idu biẽ jarabiẽ b̃erã parata waib̃aa diayada adara m̃a diaẽa.

¹²⁻¹³ Balaaãba panusia:

–B̃aa m̃amaa diabueda ēberãrãa m̃a ebuda nãwã jarasia: “Balába idji de parataba idjaba oroba bira cob̃ada diab̃ara sida m̃a ni cãrẽ sida oẽa Ācõrẽba m̃awã obiẽb̃ara.” Ababe Ācõrẽba jarabi b̃adra jaraida b̃aada asia. ¹⁴ M̃a druadaa j̃eda wãya. Barib̃ara wã naẽna m̃a jaraya israelerãba j̃rũarebema ewaride b̃a purura sãwã odida.–

¹⁵ Ara maãda Balaaãra nãwã bedeiasia:

M̃ara Beor warra Balaaã. M̃a êsã unu b̃aa. M̃ara nãwã bedea b̃aa.

¹⁶ Ācõrẽba jara b̃ara m̃a ũr̃i b̃aa. Ācõrẽ dji Dromaara b̃a necawaada m̃a erob̃aa.

Ācõrẽ jũma poya o b̃aba unubi b̃ara m̃a êsã unu b̃aa. Idji quĩrãpita chĩrãborode cob̃ade mĩ dauba êsã unu b̃aa.

¹⁷ J̃rũarebema ewaride cãrẽda sãwãida m̃a êsã unu b̃aa. M̃a unu b̃ara ara nawenabemaẽa.

Jacobodeba dji dromada zeya chĩdau ebuda odjabari quĩrãca. Israeldeba dji boroda zeya.

Maãba moabitarã borora jũma berrad̃agaya. Sédeba yõpedadarã sida jũma quenaya.

¹⁸ Idji dji quĩrũ Edoãnebemarãda poyaya. Ādji druã Seír abadara idji j̃awaeda erobaya. Maãne Israel purura ab̃lara wariya.

¹⁹ Jacobodeba yõna dji dromaba naã Ar purude panenara jũma quenaya.‡

* **24:6** Israel purura waib̃aa b̃aya do zaque drasoa b̃a quĩrãca. Maã bedeara idjaba nãwã jaraida b̃aa: “Israel purura waib̃aa b̃aya uruta ējũã waib̃aa êsa tababari quĩrãca.” † **24:9** Genesi 12:3. ‡ **24:19** Naã Ar purude panenara. Hebreo bedeadẽ ababe jara b̃aa “purude panenara.”

¹⁴ Êberã madianita wërã ume âbaa beudara Zimri abadjidaa. Idjira Salu warra basía. Simeoãneba yõna purudebema dji droma basía. ¹⁵ Dji madianita wërã trãra Cozbi abadjidaa. Idjira Zu cau basía. Zura Madiaãnebema dji droma basía.

¹⁶ Maãbe Æcõrêba Moisea jarasia:

¹⁷ –Madianitarãda quenane wãnadua. ¹⁸ Mãwã odaɖua ãdjirãba bārãa quinibisida bërã. Cũrũga panãneba bārãa ãdji Æcõrê Baal-peor abadada êpêbisidaa m̃la bārãa quinibimārẽã. Cozbiba oda carea bida m̃la bārãa quinibibãrã basía. Baal-peor êpê panã carea bārã quinibãda baside Pinéba maã wërãra beasia.– (Cozbira Madiaãnebema dji droma cau basía.)

27

Zelopeha querasi caurãba bedea djuburiapedada

¹ Wërãrãda juesuma panasidaa: Maala, Noa, Hogla, Milca idjaba Tirsã. Ædji zeza querasira Zelopeha basía. Idjira Jose warra Manasedeba yõna basía. Heper warra basía idjaba Gala wiuzaque basía. Galara Maqui warra basía. Maquirã Manase warra basía. ² Ewari aba Zelopeha querasi caurãra Æcõrê wua dede eda wãbadamaa wãsidaa. Mama Moise quĩrãpita, sacerdote Eleaza quĩrãpita, puru quĩrãpita bida nũpanenapeda nãwã jarasidaa:

³ –Dai zezara êjũã põãsa ewaraga bãde jaidasia. Coreba, idjiare bea bida Æcõrê igarasidade dai zezara beuẽ basía, ãtebãrã idjia cadjirua oda carea jaidasia. Idjira umaquĩrã warra neẽ basía. ⁴ Daimaarã biẽ b̃la maã carea dai, idjideba yõbãdarãba êjũãda edadaẽda.* Dai zeza djabarãba edabãda êjũãnebemada dairãa bida diadadua.–

⁵ Ædjia bedea djuburia panãra Moiseba Æcõrêba jarasia. ⁶ Maãne Æcõrêba panusia:

⁷ –Zelopeha caurãba aride jara panãa. Ædji zeza djabarãba edabãda êjũãnebemada diadadua ãdjideba yõbãdarãba eroɓeadamārẽã. ⁸ Israelerãa nãwã jaradua: “Abaãda umaquĩrã warra neẽ jaidãibãrã, idji êjũãra dji caua diadadua. ⁹ Baribãrã idjia cau sida neẽ b̃abãrã, êjũãra idji djabarãa diadadua. ¹⁰ Djabarã sida neẽ b̃abãrã, êjũãra idji zeza djabarãa diadadua. ¹¹ Idji zeza bida djabarãda neẽ b̃abãrã, idji êberãrãnebema dji caitaara b̃ãa diadadua maãgãde bamārẽã.” Israelerãba maã leyrã êpênida panãa m̃la b̃ãa jara b̃a quĩrãca.–

Moise cacuabari Josue bei jarada

¹² Maãbe Æcõrêba Moisea jarasia:

–Abariẽ eyade ãtaa wãdua. Mamaãba m̃la israelerãa diai druara acãdua.

¹³ Maã druã ununacarea b̃ara jaidaya b̃a djaba Aaroã jaidada quĩrãca.†

¹⁴ Mãwã jaidaya bārãba Ziã êjũã põãsa ewaraga bãde m̃la jaradara iãã odaẽ basi bërã. Mama israelerãba quĩrũbideba baido iwidisidade bārãba ãdjirãa m̃lra wãrãda Æcõrêda cawabidaẽ basía.–

(Maãra mãwãsia Ziã êjũã põãsa ewaraga bãde Cadé abadama. Mama Æcõrêba mōgaraɖeba baido weabidama trã b̃ãsidaa “Meribã.”)‡

¹⁵ Moiseba jarasia:

* **27:4** Biẽ b̃la dai, idjideba yõbãdarãba êjũãda edadaẽda. Hebreo bedeadẽ nãwã b̃ã b̃la: “Biẽ b̃la idji trãda nẽbaida idji êberãrãnebemada.” † **27:13** Numero 20:22-29. ‡ **27:14** Exodo 20:1-13.

16 –Mā Boro Ācōrē, bādeba jūmarāda zocai beaa. Mañ bēṛā mñ cacuabari aba bādua nañ puru boro bamārēā. 17 Mañ ēberāra puru na nībaida bāa bia pe enibai carea. Māwā bā purura oveja dji wagabari neē bā quīrāca baēa.

18-19 Ācōrēba jarasia:

–Māēteara israelerā boro bamārēā Nuñ warra Josueda bādua. Idjia mñ Jau-
reda erobāa. § Idjira sacerdote Eleaza quīrāpita, puru quīrāpita bida ededua. Mama bā jawara idji boro ārā bādua acābi carea idjira ādji boroda bābāṛada.

20 Idjira bādua berara ne jūmane bāa o bađa quīrāca poya o bamārēā. Māwā Israel puruba jūma idjia jarabāṛara iṛā o panania. 21 Israelerā boro bedacarea Josuera sacerdote Eleazamaa wāida bāa mñ quīrā bāra cawai carea. Mā quīrāpita bāde Eleazaba Uriñ abadaḁeba mñ quīrā bāra cawaya.* Mañbe idjia jarabāṛara Josueba, israelerā bida jūma iṛā o pananida panāa.†

22 Ara mañda Moiseba osia Ācōrēba jarada quīrāca. Josuera edesia sacer-
dote Eleaza quīrāpita, puru quīrāpita bida. 23 Mama idji jawara Josue boro ārā bāasia acābi carea Josuera ādjirā boroda bābāṛada Ācōrēba jarada quīrāca.

32

Rubeñeba yōpeḁadaba Gadeba yōpeḁada bida ējūā edapeḁada

1 Rubeñeba yōpeḁadaba, Gadeba yōpeḁada bida pacada, oveja sida zocārā eropanasidaa. Ādjirāba cawasidaa Jazer ējūāra Gala ējūā sida animarā daupēni carea bia bāda. 2 Mañ bēṛā Moisemaa, sacerdote Eleazamaa, israel-
erā dji dromarāmaa bida wānapeda nāwā jarasidaa:

3-4 –Ācōrēba dadjirāa nañ puru beada poyabisia: Atarot, Diboñ, Jazer, Nimra, Hesboñ, Eleale, Sebañ, Nebo, Beoñ sida. Mañ ējūāra bio bia bāa animarā daupēni carea. Dairāba animarāda zocārā eropanāa. 5 Mañ bēṛā dai quīrā djuburia mañ ējūāra dairāa diadadua. Dairāra Jordañ do wa quīrārā wābirānadua.–

6 Baribāṛa Moiseba panusia:

–Māwāra dewararā nocodaa djōne wābadaḁe ḁbārāra nama panenica?

7 Bārāda nama panesidara ḁdewararā sida Ācōrēba diada ējūānaa wāna ama panenaēca? 8 ḁAra mañ quīrāca bārā drōā naēnabemarāba osidaēca mñ ādjirā Cadé-barneadeba Canaañ druā acāde diabueside? 9 Jūma mañ druā parrāa acāḁepeda Escol jewedade jūēne wāsidaa. Baribāṛa jēda zedapeḁa ējūāra biē tabāda asidaa, purura Ācōrēba dia bā ējūānaa wārānamārēā.* 10-11 Mañ carea Ācōrēra ādjirā ume bio quīrūsia. Mañ ewaride idjia wārāneba jarasia jūma Egiptodeba ēdrāpeḁadarā veinte poa ātaa beaba sodeba iṛānaē bēṛā, idjia Abrahāa, Isaa, Jacoboa bida diai jarada ējūāra ununaēda. 12 Ababe Jepone warra Calebāṛa idjaba Nuñ warra Josue bida sodeba iṛā panā bēṛā mañ ējūāra ununiana asia. (Jepone cenezeo basia.) 13 Mañ ewaride Ācōrēra dadji israelerā ume bio quīrūna bēṛā, ējūā pōāsa ewaraga bāde cuarenta poa parrāabisia jūma mañ ēberārā Ācōrē quīrāpita biē opedada beubādamisa.† 14 ḁIdi bida bārā zezarāba cadjirua opedada quīrāca o quīrā panāca? jBārā dji cadjirua obadarāba wetara Ācōrēra dadji israelerā ume quīrūbidia! 15 Bārāba

§ 27:18-19 Mñ Jaureda erobāa. Hebreo bedeade jara bāa idjira jaure bara bāda. Acaramaarā mañba nāwā jara bāa: “Ēberārāra bio biya pe eniba cawa bāa.” * 27:21 Uriñ. Exodo 28:29-30. † 27:21 Josueba, israelerā bida jūma iṛā o pananida panāa. Hebreo bedeade jara bāa: “Josuera, israelerā sida nocodaa wānia idjaba jarabāṛade jēda zedia.” * 32:9 Numero 13:17-33. † 32:13 Numero 14:26-35.

Ācōrēda igara pananibara, idjia dadjirāra wadibida naļ ējūā pōāsa ewaraga bađe parrabiya. Māwā bārāra bedeađe panania jūma dadjirā biē panebada carea.–

¹⁶ Dji ējūā iwidi panara Moisemaa caitaara wānapeda jarasidaa:

–Dai boro, nama puru beada o quīrā panā dai wērārā itea, dai warrarā itea bida. Idjaba corra beada o quīrā panā dai animarā itea. ¹⁷⁻¹⁸ Maļbe dairāra djōne wāni carea panania. Bārā djōne wābadađe dairāra bārā na nībadia idjaba djōnia aba jūmarāba ējūā edabadađa. Māwā djō panane dairāra jēda dai ēberārāmaa zedaēa. Baribara dai wērārāra, dai warrarā sida nama puru mōgaraba auđu jūrā ca beade duania naļ druadebemarāba bearānamārēa. ¹⁹ Dairāra djōne wābadamīna Jordaļ do quīrārēbema ējūāra edadaēa bārā quīrāca, ātebara dairāba edabada ējūāra nama baya Jordaļ dođeba āmādaū odjabariare.–

²⁰⁻²² Moiseba ādjirāa jarasia:

–Bārāba wārāda māwā odibara naļ ējūāra edadia. Baribara Ācōrēba jara ba quīrāca djōni carea pananida panā. Jūma bārā dji mēsrā beada Jordaļ do wa quīrārē wānapeda djōnida panā aba Ācōrēba dji quīrūrā āyā jaretabarađa. Jūma maļ druā Ācōrē jawaeda bedacareabara bārāra namaa jēda zedida panā. Ācōrēba bārāa waabemarā itea obi bara jūma osidara Ācōrēba jara ba quīrāca naļ ējūāra bārāne baya.

²³ Baribara māwā odaēbara bio cawadadua Ācōrē quīrāpita cadjiruade pananida. Maļ cadjirua carea Ācōrēba bārāra wārāda cawa oya. ²⁴ Bārā ēberārā itea puru beada naļ druade ocuadadua. Idjaba bārā animarā itea corra beada naļ druade ocuadadua. Baribara wārāda djōni carea pananadua bārāba jara panā quīrāca.–

²⁵ Maļbe Gadeba yōpedadaba, Rubeļneba yōpedada bida panusidaa:

–Dai boro, dairāba jūma odia ba jara ba quīrāca. ²⁶ Naļ Gala druade bea puruđe dai wērārāra, dai warrarārāra, dai animarā sida beedia. ²⁷ Baribara dairāra djōne wāni carea panā. Ācōrēba jarabarađe dairāra Jordaļ do wa quīrārē djōne wānia ba jara ba quīrāca.–

²⁸ Maļbe Moiseba sacerdote Eleazaa, Nuļ warra Josuéa, jūma Israeldeba yōpedada puru bororāa bida nāwā jarasia:

²⁹ –Dadji isaelerā Jordaļ do wa quīrārē djōne wābadađe Gadeba yōpedadara, Rubeļneba yōpedada sida Ācōrēba jara ba quīrāca wānibara, maļ druā poyapedadacarea bārāba ādjirāa naļ Gala druara diadadua ādjirāne bamārēa. ³⁰ Baribara bārā ume Jordaļ do wa quīrārē djōne wānaēbara, ādjirāba ējūāda Canaā druade edadida panā bārā quīrāca.–

³¹ Gadeba yōpedadarāba, Rubeļneba yōpedadarā bida jarasidaa:

–Dai boro, dairāba jūma odia Ācōrēba jara ba quīrāca. ³² Dairāra Jordaļ do wa quīrārē Canaā druadađe djōne wānia Ācōrēba jara ba quīrāca. Baribara dairāba edabada ējūāra Jordaļ do namaarecare baya.–

³³ Maļbe Moiseba Gadeba yōpedadarāa, Rubeļneba yōpedadarāa, idjaba ācala Jose warra Manasedeba yōpedadarāa bida amorreorā boro Sehoļba erobada druara, Basaļnebema boro Ogba erobada druā sida diasia. Jūma maļ druara, puru bea sida ādjirāa diasia.

³⁴ Maļ druade Gadeba yōpedadarāba naļ puru beada wayacusa osidaa: Diboļ, Atarot, Arer, ³⁵ Atarot-sopaļ, Jazer, Jogbeha, ³⁶ Bet-nimra idjaba Bet-Araļ. Jūma maļ puru beara mōgaraba auđu jūrā casidaa. Idjaba corra beada ādjirā animarā itea osidaa.

³⁷ Rubeñeba yõpedadarãba nañ puru beada wayacusa osidaa: Hesboñ, Eleale, Quiriataim, ³⁸ Nebo, Baal-meoñ, Sibmá sida. Mañ puru beara trã awara b̃asidaa.

³⁹ Manase warra Maquideba yõpedadarãda Gala druadaa wãnapeda amorreorã mama beara poyadapeda ãyã j̃aretasidaa. ⁴⁰ Moiseba ãdjirãa mañ druara diada bẽrã mama panesidaa. ⁴¹ Manasedeba yõna Jaír sida wãpeda ãc̃ar̃a puru zaquerãda poyasia. Mañ puru beara idjia trã b̃asia Havot-Jaír. ⁴² Ara mañ quĩrãca Nobá abadada wãpeda puru zaquerã Kenat druade beara poyasia. Mama idjia trã b̃asia Nobá.

DEUTERONOMIO

34

Moise jaidada

¹ Maḽbe Moab drua jewedadeba Moisera Pisga eyade ḵtaa wāsia Nebo eya borodaa. Maḽ eyara Jerico puru quīrāpe ḥḷa. Mamaḷba Ācōrēba Moisea Canaaḷ druara jūma acḷbisia. Gala ējūāneba aba Daḷ puruḍaa acḷbisia.

² Neptalideba yōpedadarāba edadi ējūāda, Epraiḷneba yōpedadarāba edadi ējūāda, Manasedeba yōpedadarāba edadi ējūā sida jūma acḷbisia. Judadeba yōpedadarāba edadi ējūā sida jūma acḷbisia aba Pusa Mediterraneo daucha.*

³ Negue ējūāda, Jerico puru icawa ḥḷ jeweda sida jūma acḷbisia aba Zoar puruḍaa. Jerico purura idjaba Uruta Puru abadaa.

⁴ Maḽbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Mḷa Abrahaḷa, Isaa, Jacoboa bida wārāneba jarasia jāḷ druara ādjirāneba yōḇḷdarāa diaida.† Mḷa jāḷ druara bḷa idu unubi ḥḷa, baribaḷḷ bḷara jāmaa wāéa.–†

⁵ Māwānacarea Ācōrē nezoca Moisera Moab druade jaidasia Ācōrēba jarada quīrāca. ⁶ Idjira tḷbarisia Moab druade ḥḷ jewedade Bet-peor caita.§ Baribaḷḷ idi bida idji tḷbaridada ni abaḷba adua panḷa. ⁷ Moisera 120 poa ḥḷda jaidasia. Jaidaside idjira dau towaé basia idjaba wadibida cacua ḷḷa basia.

⁸ Moise jaidadacarea Moab drua jewedade israelerāa jedeco aba idji carea jīa panasidaa ādjia sopua ewari wagabada quīrāca. ⁹ Maḽbe Nuḷ warra Josuera israelerā boroda besia. Moiseba idji jḷwara Josue ḵḷḷ ḥḷda bēḷā Ācōrēba crīcha cawaada diasia. Jūma Josueba jarabḷḷda, jūma Ācōrēba Moisedeba jarada sida israelerāa iḷa o panesidaa.

¹⁰ Maḷ ewarideba Moise quīrāca Ācōrēneba bedebarida waa neé basia. Ācōrēra idji ume nēbḷḷbadjia. ¹¹ Maḷ awara Ācōrēba ne ununaca Egiptode obi jaradada Moiseba jūma ocuasía. Moisedeba Egiptodebema borora, dji dromarāra, jūma egiptorā sida cawa osia. ¹² Idjaba Ācōrē ḷḷa waibḷa ḥḷdeba Moiseba ne ununaca israelerā quīrāpita ocuadara jūmarāba wayasidaa. Moise quīrāca ni abaḷda neé basia.

* **34:2** Pusa Mediterraneo. Hebreo bedede bḷ ḥḷa “ḵmāḍau baebiarie pusa.” † **34:4** Genesi 12:7; 26:3; 28:13. ‡ **34:4** Numero 20:7-12. § **34:6** Hebreo bedede ebuda jaracaa caiba Moisera tḷbarisida. Baribaḷḷ hebreo bedea bio cawa beaba jarabadaa Ācōrēba Moisera tḷbarisida.

JOSUE

1405 poa Jesu toi naēna israelerāra Canaañ drua daucha jūēne wāsidaa. Mañ ewaride Ācōrēba Josueda edasia Canaañ drua poyamārēā. Mañ bērā nañ cartara Josue abadaa. Cawadaē panāa caiba baśida. Acaṛamaarā Josueba baśia baribaṛa dewararāmaarā sacerdote Eleazaba wa idji warra Pinēba baśia.

Genesi 15:13-21de Ācōrēba Abrahañ jarasia Canaañ druara idjideba yōbadaṛāa diaida. Nañ Josue carta baḍaba cawabisia Ācōrēba māwā diai jaradara wārāda jūma osida (Josue 5:10-12; 21:43-45; 24:11-13). Baribaṛa idjaba cawabisia israelerāba Ācōrēda igaradibaṛa bia pananaēda ātebaṛa mañ druade nēbadida (Josue 23:1-16).

Dadji ēberā bedeadē Josue cartadebemada nañda ba eropanāa: Ācōrēba Josue israelerā pe edemārēā edadadebemada (1:1-9), israelerā Gala druade ējūā edapedadara waabemaare djō pananebemada (1:10-18; 4:10-14; 22:1-8), Jerico puru chupea acade wāpedadada (2:1-24), Jordaā dode chāpedadada (3:1neba aba 4:18daa), puru Canaañ druade bea poyapedadadebemada (6:1neba aba 11:23daa), israelerā wayacusa Ācōrē ume bedea baḍapedadadebemada (5:1-10; 22:9neba aba 24:28daa) idjaba Josueba jīrūare jaradada (23:1neba aba 24:28daa).

Ācōrēba Josue trāna

¹ Nuñ warra Josuera Ācōrē nezoca Moise carebabari baśia. Moise jaidadacarea Ācōrēba Josuéa nāwā jarasia:

² –Mā nezoca Moiserā jaidada bērā ba israelerāra ededua Jordaā do wa quīrārē chānamārēā mā diai jarada druadaa. ³ Mā Moisea jarada quīrāca bārā wābadaza jūma ējūāda bārāa diaya. ⁴ Mā diai jarada druara ba ējūā pōāsa ewaraga baḍeba aba Libano eyadaa idjaba Euprate dodeba aba pusa droma Mediterraneo abadadaa. Hititarā ējūāra jūma edadia. ⁵⁻⁶ Mā bārā drōāenabemarāa mañ druara diai jarasia ewariza bārāne bamārēā. Baabaṛa purura edeya mañ ējūā edadamārēā. Mañ bērā ba baḍepa sozarra badua. Mā baṛa baḍuba ameēa idjaba igaraēa. Ba zocai baṛmisa ni abaaba baṛa poyadaēa. Māra ba ume baya Moise ume baḍa quīrāca. ⁷ Mañ bērā ba baḍepa bio sozarra badua. Mā nezoca Moiseba ley ba amenara jūma iḵā o baḍua. Ni maārī bida āi oēbaṛa ba obaṛa jūma bia odjaya. ⁸ Mā ley cartade ba baṛa jaradia badua. Mañ leyra āsa, diamasi bida bio crīcha badua jūma jipa oi carea. Māwā ba obaṛa jūma bia odjaya. ⁹ Māra ba Ācōrē. Ba wābaṛa māra ba ume baya. Mañ bērā mā ba wayacusa jaraya: baḍa baḍepa sozarra badua. Ne wayarādua. Jēda crīcharādua.–

Rubeāneba, Gadeba, Manasedeba yōpedadaba carebadi jarapedada

¹⁰ Mañbe Josueba israelerā bororāa nāwā jarasia:

¹¹ –Deza israelerāa nāwā jarade wānadua: “Ewari ūbeade dadjirāra namaaba wābaṛadia. Codira ededadua. Jordaā do wa quīrārē chānapeda dadji Ācōrēba diai jarada druara eda wānia.”–

¹² Mañne Josueba Rubeāneba, Gadeba, idjaba acaṛa Manasedeba yōpedadarāa nāwā jarasia:

13 –Ăcôrē nezoca Moiseba jaradara quĩrãnebadadua.* Idjia jarasia bārã Ācôrēba naļ druara diabarãda necai duananamãrēã. 14-15 Jãlbe bārã quimara, warrarãra, animarã sida nama amenadua naļ Jordaļ do orroare Moiseba diada ējũãne. Baribarã bārã mēsãrã beaba dĵoni careabemada edadapeda na chãnida panãa. Chãnapeda dairãare dĵonida panãa aba dadji Ācôrēba dairãa diai jarada ējũã edabãdadaa. Idjia bārã naļ ējũãne necai bãda quĩrãca dairã sida maļ ējũãne necai bãya. Mãwãnacarea bārãra namaa jēda zedida panãa bārã ējũã Jordaļ dodeba ãmãdau odjabariare bãdaa, Ācôrē nezoca Moiseba naļ ējũãra bārãa diada bēã.–

16 Ādjirãba panusidãa:

–Bãa jara bãra dairãba jũma odia idjaba bãa diabuebãrãmaa wãnia.

17 Dairãba maãra jũma ĩã odia, Moise bedea ĩã opedada quĩrãca. Dairãba quĩrã panãa Ācôrēba bã ume baida Moise ume bãda quĩrãca. 18 Bã bedea igara bãra, bãa jara bã ĩã oē bãra beuida bãa. Baribarã bãra abãa bapeda sozarra bãdua.–

2

Israelerãba Jerico puru chupea acãde wãpedada

1 Maãbe Nuļ warra Josueba ēberãda umé trãpeda nãwã jarasia:

–Canaaļ druara acãde wãnadua. Sãwã bã cawaya Jerico puruda chupea acãdadua.–

Mãwã jarapeda Josueba ādjira Sitiã ējũãneba diabuesia. Wãbãdade Jericodē jũēne wãsidãa. Mama wērã audua bã Rahã abada dede cãine wãsidãa.

2 Baribarã ãcarãba ādjira ununapeda Jericodēbema boroba nãwã jaradē wãsidãa:

–Queubarãde israelerãda umé jũēsidãa. Dadjirã drua acãde ze panãa sãwã poyadi cawaya.–

3-4 Maļ carea Jericodēbema boroba zarrarãda Rahãmaa diabuesia. Maļmisa Rahãba israelerã umé panãra mĩrũbisia. Zarrarãra jũēnapeda nãwã jarasidãa:

–Ēberãrã bã diguida jũēpedadara isabe dajadaa zebidua. Dadjirã drua acãde ze panãa sãwã poyadi cawaya.–

Rahãba jarasia:

–Wãrãda mã dede ēberãrãra zesidãa, baribarã ādjira sãmabemada mãa adua basia. 5 Queubarãde purude eda wãbada jũãtrãdi naēna ādjira wãsidãa. Mãa adua bãa sãmaa wãsidada. Baribarã bãrãda ādji caidu isabe wãnibarã jidãde wãnisicada.–

6 Rahãba jaradara sewa basia. Idjia maļ ēberãrãra idji de ãrã edepeda lino cajãna pae erobã edrecare mĩrũbisia.

7 Rahãba mãwã jarada bēã zarrarãra israelerã caidu wãsidãa jidadi carea. Puru dajadaa wãnapeda dewararãba purude eda wãbadara jũãtrasidãa. Zarrarãra Jordaļ dodaa wãbada ode israelerã jarãde wãsidãa aba Jordaļ do chãbadamaa.

8 Israelerã cãini naēna Rahãra idji de ãrã wãpeda jarasia:

9 –Mãa cawa bãa Ācôrēba wãrãda naļ Canaaļ druara bārãa diaida. Maļ bēã dairãba bārãra bio duaya panãa. Jũma naļ druadēbemarãra bārã bio waya panãneba ure duanaa. 10 Daiba cawa panãa bārã Egipodēba ēdrãsidade Ācôrēba Pusa Purruđe oda ewasida bārã chãnãmãrēã.* Maļ awara

* 1:13 Numero 32:1-33. * 2:10 Exodo capítulo 14.

cawa pan_Λ bārāba amorreorā Jordaā do quīrārē pananara poyadapeda ādji bororā Sehoāda, Og sida beasidada.† ¹¹ Maā cawasidade dairāra bio ne waya panesidaa. Sozarra bea sida ne wayasidaa bārā Ācōrēra dji wārā Ācōrē bēra. Idjia bajāne, naā ējūāne bida ne jūmada poya b_Λa. ¹²⁻¹³ Maā carea m_Λ quīrā djuburia, Ācōrē trāneba bārāba wārāneba jaradadua m_Λ ēberārāra carebadida mā bārā carebada quīrāca. M_Λ djibarirāra, m_Λ djabarāra, m_Λ djabawērārāra, jūma ādji ēberārā sida bearānadua. ¡Daira zocai b_Λadadua! Bārāba māwā wārāneba jaradib_Λr_Λ, m_Λa ebuda cawabidadua.–

¹⁴ Ādjia panusidaa:

–Bia b_Λa. Bārānebemada beadib_Λr_Λ, dai sida beudida pan_Λa. Barib_Λr_Λ daiba o pan_Λra b_Λa djārāa jaracara b_Λa. Ācōrēba naā drua dairāa diab_Λr_Λde bārāra biadeba carebadia. Daiba jara pan_Λ quīrāca wārāda odia.–

¹⁵ Rahā dera dji puru mōgaraba jūrā ca b_Λde eda basia. Maā bēra dajadaa ac_Λbadade idjia jācarada j_Λ jira b_Λsia ādji ēdr_Λdamārēā. ¹⁶ Wāni naēna Rahāba nāwā jarasia:

–Ējūā eyaida b_Λdaa mīrū wānadua zarrarāba unurānamārēā. Mama ewari ūbea mīrū pananadua aba bārā j_Λr_Λ pan_Λra jēda zebadadaa. Maābeb_Λr_Λ wānadua bādji wāb_Λdamaa.–

¹⁷ Ādjia nāwā jarasidaa:

–Daiba b_Λa wārāneba jarapedadara jūma odia. ¹⁸ Barib_Λr_Λ naā druade djōne zebadade b_Λa dai ēdr_Λ b_Λda dajadaa ac_Λbadade naā jācara purruda j_Λ jira b_Λida b_Λa. Idjaba b_Λ djibarirāda, b_Λ djabarāda, jūma b_Λ ēberārā sida nama b_Λ diguida eneida b_Λa. ¹⁹ Aba_Λda dajadaa wāib_Λr_Λ maāne daiba beadib_Λr_Λ, daira bedade pananaēa. Barib_Λr_Λ nama b_Λ diguida beada beadib_Λr_Λ, dai sida wārāda beudida pan_Λa. ²⁰ Maā awara daiba o pan_Λda b_Λa djārāa jaraib_Λr_Λ, daiba b_Λa wārāneba jarapedadara odaēa.–

²¹ Maāne Rahāba jarasia:

–Bia b_Λa, bārāba jara pan_Λ quīrāca odia.–

Maābe ādjira wābisia. Wāpedadacarea Rahāba jācara purrura dajadaa ac_Λbadade j_Λ b_Λsia.

²² Israelerā umē pan_Λra ējūā eyaida b_Λdaa wānapeda ewari ūbea mīrū panasidaa. Maāmisa zarrarāba ādjira o beaza j_Λr_Λ pan_Λmīna ununaē basia. Maā bēra wayacusa Jerico purudaa jēda wāsidaa. ²³ Maābeb_Λr_Λ ējūā eyaida b_Λde mīrū pananara ēdr_Λsidaa. Jordaā do chānapeda wayacusa Nuā warra Josue b_Λama jūesidaa. Ādji sāvāpedadara idjia jūma nēb_Λr_Λsidaa. ²⁴ Ādjia Josuéa nāwā jarasidaa:

–Wārāda Ācōrēba jāā Canaaā druara dadjirāa diaya. Dadjirā carea ādjirāra bio ne waya pan_Λa.–

3

Jordaā do chāpedada

¹ Nurēma diapededa Josuera israelerā ume Sitiāneba wānapeda Jordaā do icawa jūēne wāsidaa. Barib_Λr_Λ chāni naēna mama duanesidaa. ² Ewari ūbea badacarea dji bororāra deza wāsidaa. ³ Maāne jūmarāa nāwā jarasidaa:

–Dārāēne sacerdoterā Levideba yōpedadaba dadji Ācōrē baurudeda nocodaa ededia. Maāda unusidara caidu wānadua. ⁴ Māwā cawadia sāmaa

† **2:10** Numero 21:21-35.

wānida panada, bārāra wadi naḵ ode wānaca bēṛā. Baribara Ācōrē baurude caita wārānadua; aba unuicha bamaba nībaḍida panā.‑*

⁵ Maḵ awara Josueba israelerāa jarasia:

–Nu Ācōrēba dadjirā quīrāpita ne ununacada oya. Maḵ bēṛā idji quīrāpita bia duanani carea odadua.‑†

⁶ Maḵbe Josueba sacerdoterāa jarasia:

–Ācōrē baurude jira edadapeda puru na wānadua.‑

Ara maḵda sacerdoterāba baurudera jira edadapeda puru na wāsidaa.

⁷ Maḵne Ācōrēba Josueba jarasia:

–Idiba ḵtaa israelerā quīrāpita mḵa bara dji dromada baya. Māwā ādjirāba cawadīa mḵra ba ume baḍa Moise ume baḍa quīrāca. ⁸ Sacerdoterā mḵ baurude edebadarāa jaradua do icawa jūēsīdara doeda nūpanenamārēā.‑

⁹ Ara maḵda Josueba israelerāa nāwā jarasia:

–Dadji Ācōrēba jaradara ūrīne zedadua. ¹⁰⁻¹¹ Ācōrē zocai bara dadjirā tāēna ba. Idjia jūma naḵ ējūāra poya ba. Idjiabara cananeorāda, hititarāda, heveorāda, perezeorāda, gergeseorāda, amorreorāda, jebuseorā sida dadjirāa jūma poyabiya. Maḵra bārāba nāwā cawadīa: sacerdoterāba Ācōrē baurudera Jordaḵ dode bārā na ededīa. ¹² Israeldeba yōna doce purudebemada aba aba edadadua. ¹³ Sacerdoterā Ācōrē baurude edebadara doeda tagabadaḍe oda ewa dogopeḍa dora wārāga jūātrā ba quīrāca tuma nābua ūmeya. Ācōrē naḵ ējūā jūma poya baba māwā oya.‑

¹⁴ Ara maḵda israelerāba ādji wua dera baradapeda wābārasidaa Jordaḵ do wa quīrārē chāni carea. Ādji na sacerdoterāba Ācōrē baurudera edesidaa. ¹⁵⁻¹⁶ Maḵne Jordaḵ dora nābua ūmasia. Poaza māwā babaria cebada jara. Sacerdoterā doeda tagabadaḍe oda do quīrārā ewa dogosia. Maḵne dora wārāga jūātrā ba quīrāca tuma nābua ūmesia. Dji tumara Adam puruma jūēsīa Saretaḵ caita. Barrea dora pōāsasia aba Pusa Beudadaa. Māwā baḍe israelerāa Jordaḵ do chānapeda Jerico puruare wāsidaa. ¹⁷ Israelerā chābadamisa sacerdoterāba Ācōrē baurudera doeda jira eronūpanasidaa. Mama nūpanesidaa aba jūmarāda pōāsade chābadaḍa.

4

Jordaḵ dode mōgara edapedada

¹ Jūmarāda Jordaḵ do quīrārāa chāpedadacarea Ācōrēba Josueā nāwā jarasia:

² –Israeldeba yōpedada doce purudebemada aba aba edadua. ³ Ādjirāra doeda wābidua sacerdoterāba mḵ baurude jira eropanāma. Mamaḵba mōgarada doce enebidua bārā cāinīmaa ededamārēā.‑

⁴ Ara maḵda Israeldeba yōpedada doce purudebema edadara Josueba trācuasia. ⁵ Maḵne nāwā jarasia:

–Bārāra doeda wānadua dadji Ācōrē baurude jira eropanāma. Bādjiza mōgarada aba equiade edadapeda enenadua dadji cāinīmaa ḵta boromea buedī carea. Israeldeba yōpedada puruza mōgarada aba eneida ba. ⁶ Maḵ mōgara ḵta boromea buedaba quīrānebabi baya sāwā Ācōrēba dadjirāra carebasida. Nocoarebema ewaride bārā warrarāba maḵ mōgara unubadaḍe nāwā

* **3:4** Aba unuicha bamaba. Hebreo bedade jara ba “2000 bicca.” † **3:5** Exodo 19:10-15de jara ba Ācōrē quīrāpita bia duanani carea israelerāa cuidapeda wua tātodada jānida panasidaa. Maḵ awara ādji quima ume jipa cāinīda panasidaa.

iwididiscada: “Naλ mōgarara ħcārēã jãwã λta boromea buesida?” ⁷ Mãwã iwidisidara nãwã panunadua: “Sacerdoterãba Ācōrē baurude Jordaλ dode edesidade oda pōãsa ewasia. Naλ mōgarara λta boromea buesidaa dadji israelerãba ewariza quĩrãnebadamãrēã sãwã Ācōrēba dadjirãra carebasida.”–

⁸ Ara maλda israelerãba jũma osidaa Josueba jarada quĩrãca. Doce mōgarara Jordaλ doeda edasidaa. Israeldeba yōpedada puruza mōgarada aba edasidaa. Maλbe ādjirã cānimaa ededapeda jũma ābaa buesidaa Ācōrēba Josuéa jarada quĩrãca. ⁹ Maλ awara Josueba mōgarada doce jλλλ pepeda doeda λta boromea buesia sacerdoterãba Ācōrē baurude jira eronũpanλma. Maλ mōgarara wadibida mama bue nũmaλa.

¹⁰ Sacerdoterã Ācōrē baurude jira eropanλra Jordaλ doeda nũpanasidaa aba Ācōrēba Josuéa jaradara puruba jũma obadadaa. Moiseba Josuéa naēna jarada quĩrãca puruba jũma osia. Purura isabe chãsidaa. ¹¹ Jũmarã chãpedadacarea sacerdoterã Ācōrē baurude jira eropanλra chãnapeda wayacusa puru na wãsidaa. ¹² Maλ awara Rubeλneba, Gadeba, idjaba λcarλ Manasedeba yōpedada mēsrã beara chãnapeda waabema israelerã na wãsidaa Moiseba ādjirãa jarada quĩrãca. ¹³ Maλ mēsrã beara cuarenta mil panasidaca λla. Ādjia Ācōrē quĩrãpita jarapedada quĩrãca Jerico jewedadaa wãsidaa djōni carea. ¹⁴ Maλ ewaride Ācōrēba Josuera israelerã quĩrãpita dji dromada λsia. Mamaλba λta ewariza israelerãba Josuera waya panesidaa Moise waya panana quĩrãca.

¹⁵ Jũmarã chãpedadacarea Ācōrēba Josuéa nãwã jarasia:

¹⁶ –Sacerdoterã mλ baurude jira eropanλrãa jaradua drua zedamãrēã.–

¹⁷ Ara maλda Josueba sacerdoterãa jarasia Jordaλ dodeba drua zedamãrēã.

¹⁸ Maλne sacerdoterã Ācōrē baurude jira eropanλra drua zesidaa. Ējũã pōãsa tagabdade dora wayacusa wea dogopeda nãbua ũmesia idji bada quĩrãca.

¹⁹ Poa djiwidi nabema je decode die ewaride israelerãra Jordaλ do chãnapeda Gilgal abadadaa wãbarλsidaa. Gilgalera Jerico deba λmãdau odjabariare λla. ²⁰ Mama doce mōgara Jordaλ dodeba edepedadara Josueba λta boromea buesia. ²¹ Maλne idjia israelerãa nãwã jarasia:

–Nocoarebema ewaride bārã warrarãba nãwã iwididiscada: “Naλ mōgarara ħcārēã λta boromea buesida?” ²² Mãwã iwidisidara nãwã panunadua: “Dairãba mãwã osidaa quĩrãneba di carea dadji israelerãra Jordaλ dojã pōãsade chãsidada. ²³ Dadji Ācōrēba dora jũatrλ erobasia dadji israelerã dojã pōãsade jũma chãbadamisa. Ara maλ quĩrãca Pusa Purru de oda ewasia pusajã pōãsade chãnamãrēã. ²⁴ Dadji Ācōrēba mãwã osia bārãba idjira ewariza waya pananamãrēã idjaba jũma naλ Ējũãnebemarãba cawadamãrēã idjira bio λbaa bada.”–

5

Israelerã Gilgalde panana

¹ Maλ ewaride λcarλ amorreorãda Jordaλ dodeba λmãdau baebariare panasidaa. Cananeorãda pusa Mediterraneo abadaare panasidaa. Ādji bororãba ũrĩsidaa Ācōrēba Jordaλ dora pōãsabisida israelerã chãnamãrēã. Maλba bio ne wayadapeda israelerã ume djōni crĩchara neē panesidaa. ² Maλ ewaride Ācōrēba Josuéa jarasia:

–Mōgarada edapeda neco zaqueda ocuadua. Maλba wayacusa israelerã dji umaquĩrãda jũma cacua wēãgobicuadua.–

³ Ara maŕda Aralot eya zaquede Josueba mōgarada edapeda neco zaquera ocuapeda jūma israelerāra cacua wēāgobicuasía.*

⁴⁻⁵ Josueba māwā osia israelerā Egiptodeba ēdrapedadacarea ējūā pōāsa ewaraga bade nīnane umaquīrā warra topedadara cacua wēāgoē beada bērā. Jūma mēsra bea Egiptodeba ēdrapedadara cacua wēāgo beasia baribara ējūā pōāsa ewaraga bade quinisidaa. ⁶ Ācōrēba ādjirāra nāwā jarasia: “Mā bārā drōā naēnabemarāa wārāneba jarasia Canaaŕ druada diaida. Maŕ druade baridua ne upedadara bia zaubaria.” Baribara Ācōrēba jaradara ādjirāba ījā odaē basía. Maŕ carea idjia wārāneba jarasia ādjirāba maŕ ējūāra edadaēda. Māwā jarada bērā ādjirāra cuarenta poa ējūā pōāsa ewaraga bade parra nībabadjidaa. Māwā nīnane jūma dji mēsra bea Egiptodeba ēdrapedadara quinisidaa. ⁷ Ādjirā cacuabari Ācōrēba ādji warrarāa Canaaŕ druara diayada asia. Baribara ādjirāra cacua wēāgoē beasia ode nīnane topedada bērā. Maŕ carea Josueba ādjirāra cacua wēāgobicuasía. ⁸ Jūma cacua wēāgopedadacarea diguida duanesidaa aba ādji cacua anibadadaa. ⁹ Ācōrēba Josuéa jarasia:

–Egiptode nezoca panasidade bārāra mīā pera panasidaa baribara idi bārā cacua wēāgosida bērā maŕ mīā perara mā āyā basía.–

Maŕ bērā maŕ ējūāra wadibida Gilgal abadaa.†

¹⁰ Israelerāra Gilgalde duanesidaa. Ādji jūpedada jedecode ewari catorcede quewara Egiptodeba ēdrapedada quīrānebada ewarida osidaa mama Jerico caita ba jewedade. ¹¹ Nurēma Canaaŕ ējūāne zau bada co panesidaa. Paŕ ēsābari neē bada odapeda cosidaa. Cebada jututiada sida cosidaa. ¹² Mamaaba ŕtae manāra waa odjaē basía israelerāba codamārēā. Maŕ poade Canaaŕ ējūāne zau bada co panesidaa.

Ācōrē sordaorā boro zeda

¹³ Mama Jerico caita bade ewari aba Josueba ēberāda neco jūē nūmada unusia. Maŕ ēberā caita wāpeda iwidisia:

–ĴBāra daiare bāca wa dai dji quīrūare ba?–

¹⁴ Ēberāba nāwā panusia:

–Māra ni abaare bāēa. Māra Ācōrē sordaorā boro bērā ze bāa.–

Maŕ ūrīside Josuera idji waya badeba chīrāborode barru cobepeda iwidisia:

–Mā Boro, māra ba nezocaa. ĴCārēda obi quīrā ba?–

¹⁵ Maŕne Ācōrē sordaorā boroba jarasia:

–Bāra Ācōrē quīrāpita ba bērā ba jīrūne jā bāra ērādua.–

Ara maŕda Josueba ījā osia.

6

Israelerāba Jerico puru poyapedada

¹ Jericobemamarāba israelerā wayaaba ādji purude eda wābadara bio jūātrā eropanasidaa. Maŕba ni abaada purudeba ēdradaca basía, ni eda zedaca basía. ² Maŕne Ācōrēba Josuéa jarasia:

–Ūrīdua. Mā Jerico puruda, dji boroda, sordaorā sida bārāa poyabiya.

³ Bārā sordaorāra ewariza barima aba Jerico audu parragadadua. Sei ewari māwā odadua. ⁴ Maŕne sacerdoterāba mā baurudera eronībadida panaa. Dewara siete sacerdoterāda ādji na nībadida panaa. Ādjirāza cachiru oveja

* **5:3** Hebreo bedede Aralot trāba jara bāa: “Umaquīrā cacua wēāgopedada e.” † **5:9** Hebreo bedede Gilgal trāba jara bāa: “Barabari āyā bai.”

cachu odada ededida panla. Sietebema ewaride bārāra barima siete Jerico auđu parragadadua. Mañne jūma mañ cachiru eropanaba jigua zadida panla. ⁵ Cachiru dārā jiguabadade bārāra jigua biadadua. Mañne Jerico auđu jūrā ca bara iduba todogozoaya. Mañne bārāra daucha pirapodapeda purude eda djōne wabaradadua.–

⁶ Ara mañda Nuñ warra Josueba israelerā sacerdoterāra jūma trācuapeda jarasia:

–Ācōrē baurudera Jerico puru auđu parraga ededadua. Idjaba bārānebemada siete edadapeda baurude nocoare cachiru bara nībadadua.–

⁷ Mañbe sordaorā nāwā jarasia:

–Bārā sida wānapeda Jerico puru auđu parragadadua. Ācala sordaorā djōni careabema bara Ācōrē baurude na nībadadua.–

⁸ Josueba jaradara jūma iñā osidaa.* Sacerdoterā siete panla Ācōrē baurude nocoare nībasidaa ādji cachiru zá panada. ⁹ Ādjirā nocoare ācala sordaorāda djōni careabema bara nībasidaa. Waabema sordaorāra Ācōrē baurude caidu errubusibasia. Māwā nīnane sacerdoterāba ādji cachirura zá jōnaca basía. ¹⁰ Baribara Josueba sordaorā nāwā jarasia:

–Bīarānadua. Nī mañrī bida bedearānadua. Chupea pananadua aba mña jarabaradaa. Mña bārāra jarabarade biadadua.–

¹¹ Mañ ewaride Josueba Ācōrē baurudera barima aba Jerico puru auđu parraga edebisia. Māwā odapeda wayacusa ādji cāibadamaa zesidaa.

¹² Nurēma diapededa Josuera piradapeda sacerdoterāra Ācōrē baurudera wayacusa Jerico puru auđu parraga edebisia. ¹³ Sacerdoterā siete panla Ācōrē baurude nocoare nībasidaa. Ādjiza cachirura zá nībasidaa. Ādjirā nocoare ācala sordaorāra djōni careabema bara nībasidaa. Waabema sordaorāra Ācōrē baurude caidu errubusibasia. Māwā nīnane sacerdoterāba ādji cachirura zá jōnaca basía. ¹⁴ Mañ umébema ewaride ādjirāra wayacusa barima aba Jerico puru auđu parragadapeda ādji cāibadamaa jēda zesidaa. Sei ewari māwā osidaa.

¹⁵ Sietebema ewaride ādjirāra diapededa piradapeda Jerico puru auđu parragasidaa naārā opedada quīrāca. Baribara mañ ewaride barima siete parragasidaa. ¹⁶ Barima siete parragapedadacarea cachirura dārā jigua zasidaa. Mañne Josueba jigua jarasia:

–jīadadua! Ācōrēba nañ Jerico purura dadjirāa poyabibara. ¹⁷ Jūmarāda quenanapeda purura, ne jūma purude ba sida babuedadua Ācōrēba idji itea māwā obi ba bēra. Ababe wērā audua ba Rahádra, idji dede panla sida zocai badadua dadjia wārāneba māwā odida jarapedada bēra. Nañ puru sāwā poyadi cawaya mña diabueda ēberārāda idjia mērāsia. ¹⁸ Baribara bārāra bío quīrācuitadadua. Purude ne bía beara ni cārē sida edarānadua, Ācōrēba idji itea ne jūmada babuedaduada ada bēra. Bārāba iñānaēbala, dadji purura bedeadē badapeda Ācōrēba quinibiya. ¹⁹ Paratada, oroda, bronce odada, jiorro oda sida jūma Ācōrēa diadida panla. Mañdra Ācōrēa diada wagabadade badida panla.–

²⁰ Sacerdoterāba ādji cachiru dārā jigua zasidade jūmarāda jigua biasidaa. Mañne Jerico puru auđu jūrā ca bara iduba todogozoasia. Ara mañda israelerā daucha djōne pirapodapeda purura poyasidaa. ²¹ Mañ purudebema umaquīrārāda, wērārāda, warrārāda, drōārā sida necoba jūma quenasidaa.

* **6:8** Josueba jaradara jūma iñā osidaa. Hebreo bedea ācala cartade nāwā bá baa: “Josueba māwā jaradacarea.”

Ādji pacada, ovejada, burro sida jūma quenasidaa. ²² Mañne Josueba Canaañ druua acalde diabueda ēberārāa nāwā jarasia:

–Wērā audua bā Rahá diguidaa wānapeda idjira, idji dede duana sida ēdra enenadua. Bārāba idjia wārāneba jarapedadara ode wānadua.–

²³ Ara mañda Rahá diguidaa wānapeda dji zezada, dji papada, dji djabarāda, dji djabawērāda, jūma ādji ēberārā sida dajadaa enesidaa. Mañbe israelerā duana mañba jiga bade wāsidaa. ²⁴ Mañmisa waaberna israelerāba Jerico purura abeda jūma babuesidaa. Baribara paratada, oroda, bronze odada, jiorro oda sida Ācōrēa diada wagabadade basidaa. ²⁵ Josueba wērā audua bā Rahāra, idji ēberārā sida zocai basia, mañ wērāba idjia Jerico chupea acalde diabuedara mērāna bēra. Rahá ēberārāra wadibida israelerā tāēna panla.

²⁶ Māwānacarea Josueba wārāneba nāwā jarasia:

Abañba nañ Jerico puru wayacusa oi carea jawa baibara, mañ ēberāra Ācōrēba biē ba.

Dji mōgara jūrā ca bada wayacusa obara de idji warra iwinada beuya.

Dji eda wābada pārābara de idji warra tēābemada beuya.

Māwā idji warrarāra jūma quininia.†

²⁷ Ācōrēra Josue ume basia. Mañ bēra Josuera jūma mañ druade trā ba ga besia.

7

Acañ ne drada

¹ Judadeba yōna ēberāda aba basia Acañ abadada. Idjira Carmi warra basia. Carmira Zabdi warra basia. Zabdira Zerā warra basia. Jericode Ācōrēba israelerā ne jūma babuedaduada adamīna Acañba jīāē ācāra mērā edasia. Māwā oda bēra israelerāra Ācōrē quīrāpita bedede panesidaa. Ācōrēra ādjirā ume bio quīrūna bēra nañda māwāsia.

² Jericodeba Josueba ēberārāda Hai puru acalde diabuesia. Hai purura Beteldeba amāda u odjabariare Bet-Aveñ caita basia.* Josueba diabuedarāra wānapeda Hai purura quīrācuia acasidaa sāwā poyadi cawaya. ³ Mañbe wayacusa jēda zedapeda Josuea nāwā jarasidaa:

–Haidebema sordaorāra zocārāēbe panla. Dadjirāba mil umēba wa mil ūbeaba ādjirāra poyadida panla. Mañ bēra dadjirā sordaorāra jūma diabuerādua.–

⁴ Mañba Josueba sordaorāra mil ūbeabe diabuesia Hai purudebemarā ume djōnamārēa. Baribara Haidebemarāba poyadapeda israelerāra mīrū wāsidaa.

⁵ Mañne Haidebemarāba purude eda wābadamañba israelerāra ēpē wāsidaa eya edaa tuca jira bādaa.† Edaa wābādade israelerāra 36 beasidaa. Mañ carea israelerāra ne wayadapeda abeda djōni crīchara neē panesidaa.‡

⁶ Josuera, israelerā bororā sida bio sopuasidaa. Mañ carea ādjia jā panlra jūma cōātadapeda ādji boro ārā egoro porada cuasidaa. Mañbe Ācōrē baurude caita chīrāborode barru copanesidaa aba queubododaa. ⁷ Māwā panlne Josueba Ācōrēa nāwā jarasia:

† **6:26** Josueba jaradara wārāda māwāsia. Acañua 1 Rey 16:34. * **7:2** Hebreo bedede Bet-aveñ trāba jara bañ “cadjirua obada de.” † **7:5** Eya edaa tuca jira bādaa. Hebreo bedede “Sebarim” bā bañ. Mañba idjaba jara bañ “mōgara edabadama.” ‡ **7:5** Abeda djōni crīchara neē panesidaa. Hebreo bedede bā bañ: “Baido quīrāca panesidaa.”

–¡Ay, dai Boro Ācōrē! ¿Cārē cārē dairāra Jordaā do quīrārā chābisi? ¿Dairāra amorreorā jawaeda bāi carea enesica? ¿Ādjirāba dairā quenanamārēā enesica? ¡Jordaā do quīrārē panenabara biara bacasia! ⁸ ¡Ay, mā Boro! Haidebemarā wayaadeba dai israelerāra jēda pira zesidaa. Maāba māra bedea jaure neē bāa. ⁹ Cananeorāba waabemarā bida maāra ūrīnia. Maāda cawasidara ādjirāra dairā ume djōne zedia. Maāne dairāda jūrā edadapeda abeda jūma quenaniabāra, ¿bāa sāwā cawabi bāra wārāda Ācōrēda?–

¹⁰ Maāne Ācōrēba jarasia:

–¿Cārē cārē sopuaba bāra egode cobā? ¡Piradrādua! ¹¹ Bārā israelerāba cadjiruaada osidaa. Māa jaradara bārāba iā odaē basía. ¹² Māa Jericōdebema nebiara edarānaduāda adamīna edasidaa. Māwā mārēda drāadapeda diguida mērā eropanāa. Maāne sewadeba edadaē panāana a panāa. ¹³ Maā carea bārā israelerāba dji quīrūra waa poyadaēa. Djōnibāra bārādrā mīrū pirapodīa. Bārāba bedēde panā bērā māa jūma quenabiya. Bārāba mērā eropanāda isabe jūma babuedaēbāra, māra bārā ume waa baēa. ¹⁴ Jāābe purua nāwā jarade wādua: “Nu Ācōrē quīrāpita dji jaredida panā bērā idji itea bia panani carea odida panara nane odadua.* Dadji israelerā Ācōrēba nāwā jara bāa: māa Jericōdebema jūma babuedaduāda adamīna bārā israelerāba ācāra edadapeda mērā eropanāa. Bārāba maāgara āyā ededapeda jūma babuedaēbāra, bārā dji quīrūra poyadaēa.”

¹⁵ Nu mā quīrāpita jūmarāda zedida panāa. Maāne māa cawabiya Israel doce purudebemada aba bedēde bāda. Maā purura caitaara zepeda māa cawabiya cai drōā basideba yōpedadarāda bedēde panāda. Maāgarāra caitaara zedapeda māa cawabiya abāa drōāda idji ēberārā sida bedēde panāda. Ādjidebema umaquīrārāda caitaara zedida panāa. ¹⁶ Zebādade māa cawabiya caida bedēde bāda. Maāba Jericōdebema babueida badada mērā erobāa. Waabema israelerā tāēna cadjirua oda bērā idjaba māa jaradara iā odaē bērā idjida, idji ēberārā sida beadadua. Maābe ādjira, ādjia eropanā sida jūma babuedadua.–

Acaā bedēde bāda Ācōrēba cawabida

¹⁷ Nurēma diapedēda Josuera piradrāpeda israelerāra ābaa jaresia. Maāne Ācōrēba cawabisia Judadeba yōna puruda bedēde bāda. ¹⁸ Maābe ādji drōā basideba yōpedadarā caitaara zebādade Ācōrēba cawabisia Zerādeba yōpedadarāda bedēde panāda. Zerādeba yōpedadarā caitaara zebādade Ācōrēba cawabisia Zabdi ēberārāda bedēde panāda. ¹⁹ Zabdidebema umaquīrārā aba aba zebādade Ācōrēba cawabisia Carmi warra Acaāda bedēde bāda. Acaāra Zabdi wiuzaque basía. Zabdira Zerā warra basía. Ādjira Judadeba yōna purudebema basía.

²⁰ Maāne Josueba jarasia:

–Acaā, dadji israelerā Ācōrē quīrāpita jūma bāa odada wārāda jaradua.† Ni maāri bida mērārādūa.–

²¹ Acaāba panusia:

§ 7:11 Māa jaradara. Hebreo bedēde bā bāa: “Mā bārā ume bedea bādara.” * 7:13 Ācōrē quīrāpita bia duanani carea ādjirāra cuidapeda wua tātodada jānida panasidaa. Idjaba ādji quima ume jīpa cāinida panasidaa. † 7:19 Ācōrē quīrāpita jūma bāa odada wārāda jaradua. Hebreo bedēde nāwā bā bāa: “Ācōrēba dji dromaara bāda jaradua. Idjāa bia bedeadua.”

–Wārāda m̄la dadji israelerā Ācōrē quīrāpita nāwā cadjiruada osia.
²¹ Jericode djō panasidade m̄la wua biya quiruda Babilonia druade capedadada, paratada libra juesuma, idjaba oroda libra aba auđu unusia.[‡] Jūma maḡara awuada bēra edapeda m̄la wua dejāne jou basia. Dji paratara edrecare basia.–

²² Ara maḡda Josueba ēberārāda diabuesia acade wānamārēā. Acaḷ wua dedaa pira wānapeda Acaḷba jarada quīrāca jūma unusidaa. Dji paratara edrecare basia. ²³ Jūma edadapeda Ācōrē quīrāpita cobasidaa Josueba israelerā bida ununamārēā. ²⁴ Maḷbe Josueba, waabema israelerā ume Acaḷra Acor jogaadaa edesidaa. Idjia draa erobada sida edesidaa: wua Babiloniane cadada, paratada, oro sida. Maḷ awara idji warrarāda, idji caurāda, idji pacada, idji burroda, idji ovejada, idji wua de sida edesidaa. Idjia erobadara abeda jūma edesidaa. ²⁵ Maḷne Josueba Acaḷra nāwā quēāsia:

–ǰBaa cārē cārēā दौरā nēbarade basi? ǰBaa nēbara odara Ācōrēba ara badji ḷrḷ baebiya!–

Māwā jaradacarea israelerāba Acaḷra idji ēberārā sida mōgaraba tabari beadapeda jūma babuesidaa. Jūma idjia erobada sida babuesidaa. ²⁶ Maḷbe ādji ḷrḷ mōgarada boromea buesidaa. Maḷra wadibida boromea nūmḷa. Maḷ jogaara wadibida Acor abadaa.[§] Israelerāba māwā opedada bēra Ācōrē quīrūbira tumasia.

8

Israelerāba Haidebemarā poyapedada

¹ Maḷbe Ācōrēba Josuea nāwā jarasia:

–Ba sordaorāda jūma trḷcuapeda waya Haidebemarā ume djōne wānadua. Ne wayarādua. Jēda crīcharādua. M̄la Haidebemarāda, ādji boro sida bḷa poyabiya. Ādji ējūāra, ādji puru sida ba ḷawaeda bḷya. ² Bārāba Jericodebemarā quenapedada quīrāca Haidebemarāra, ādji boro sida quenanaadua. Baribḷraḷ ādjia erobeara, ādji animarā sida bārāba edadida panḷa. Bārāra puru jēdaare wānapeda ādjia adua panḷe quenane wānadua.–

³ Ara maḡda Josuera jūma idji sordaorā sida Haidebemarā ume djōne wāsidaa. Josueba sordaorā bio mēsra beada treinta mil awara bapeda diamasi Hai purudaa na diabuesia. ⁴ Diabuei naēna nāwā jarasia:

–Bio ūrīnadua. Bārāra Hai puru wagaa wānapeda mīrūnadua. Jēda Haidaa djōne zedi carea pananadua. ⁵⁻⁶ Maḷmisa waabemara m̄la ume wānia puru quīrāpe. Maḷne Haidebemarā dairā ume djōne zebadade sewada dairāra jēda pira wānia naārā mīrū wāpedada quīrāca. Māwā unubadade ādjia crīchaēda wayacusa ādji waya panḷneba mīrū wābadada. Maḷ bēra dairāra ēpēnia. ⁷ Ādjirāba dai ēpēbadade bārāra mīrū pananada purude eda wānapeda poyadadua, Ācōrēba bārāra poyabi bēra. ⁸ Purura poyadapeda jūma babuedadua dadji Ācōrēba jarada quīrāca. M̄la jara bḷra odadua.–

⁹ Māwā jarapeda Josueba dji treinta mil panḷra Hai purudaa diabuesia. Ādjirāra puru wagaa wānapeda ḷmāḡau baebariare Betel yagaa mīrūsidaa. Maḷmisa Josuera waabema sordaorā panḷma cāsia.

¹⁰ Nurēma diapeda piradrḷpeda Josueba idji sordaorāra ābaa ḷarepeda Haidaa wāsidaa. Josuera israelerā bororā ume sordaorā na nībasidaa. ¹¹ Jūma

[‡] 7:21 Paratada libra juesuma. Hebreo bedeadē bḷ bḷa: “Doscientos siclos de plata.” Oroda libra aba auđu. Hebreo bedeadē bḷ bḷa: “Oro barrada dji zaḡara cincuenta siclos.” [§] 7:26 Hebreo bedeadē Acor trḷba jara bḷa “nēbara.”

sordaorã idji ume panara Hai quĩrãpe jũēnapeda mama panesidaa. Puru quĩrãpe jewedada basia. ¹² Mañne Josueba idji sordaorãnebemada cinco mil edapeda Hai puru wagaa ãmãdau baebariare Betel yagaa mĩrũbisia. Mãwã osia Haidebemarãba adua panane ãdjirã ume djõne zedamãrẽã. ¹³ Mãwã Hai wagaa mĩrũ panane waabemada Hai quĩrãpe panesidaa. Mañ diamasi Josuera idji sordaorã ume dji jeweda ãsi jũēne wãsidãa.

¹⁴ Diapededa Haidebema boroba unusia israelerãra djõne zebadada. Mañ bẽrã idji sordaorãda isabe edesia Arabã ĩjũãare israelerã ume djõni carea.* Baribara Haidebema boroba adua basia idji puru wagabe dewara israelerãra mĩrũ panada. ¹⁵ Josueba Haidebemarã zebada unubãrãde ne wayabada quĩrãca idji sordaorãra ĩjũã põãsa ewaraga bãdaa wãbada óare pira wãbisia. ¹⁶⁻¹⁷ Mañ bẽrã Haidebema boroba jũma idji sordaorãra trãcuaasia israelerã ĩpẽnãmãrẽã. Jũma Beteldebema sida israelerã caidu wãbarãsidãa Haiare djõ panã bẽrã. Ni abaa sordaoda purude beẽ basia. Mãwã ĩpẽ panane ãdjirã purudeba tamã wãsidãa. Mañ awara isabe wãpedada bẽrã dji puru eda wãbadara jũãtrãdaẽ basia.

¹⁸ Mañne Ācõrẽba Josuẽa jarasia:

–Hai purura mĩa bãrãa poyabibara. Mañ bẽrã ba mĩãsurã purudaa ãtaa wadua.–

Ara maãda Josueba idji mĩãsurã Hai purudaa ãtaa wasia. ¹⁹ Mãwã obaraãde dji puru wagabe mĩrũ pananara isabe purude eda wãsidãa. Poyadapeda ara maãda babuesidaa.

²⁰⁻²¹ Josueba idji sordaorã bida Hai purura cowaga nũmãda unusidaa. Mañba cawasidaa dji mĩrũ pananaba purura poyadapeda babuebadada. Mañ carea ãdjirãra waya jẽda pirasidaa Haidebemarã ume djõni carea. Haidebema sordaorãba ãdji purudaa jẽda acãbãdade cowaga nũmãda unusidaa. Idjaba unusidaa israelerã mĩrũ pira wãpedadara waya jẽda ãdjirã ume djõne zebadada. Mañ bẽrã neẽ basia sãmaa ĩdrãdida. ²² Mãwã panane dji puru poyapedadara Haidebema sordaorã caidu zesidaa. Mãwã israelerãba Haidebemarãra jũrã edadapeda quenasidaa. Ni abãda idu mĩrũ wãbidaẽ basia ni zocai bãdaẽ basia. ²³ Ababe Haidebema borodra zocai jidadapeda Josuemaa edesidaa.

²⁴ Israelerãba Haidebemarã ãdjirã caidu zepedadara ãdji ĩjũãne idjaba ĩjũã põãsa ewaraga bãare necoba quenãnapeda wayacusa Haĩdaa wãsidãa dji wadi zocai beara beadi carea. ²⁵⁻²⁶ Josueba sordaorãa jaradoasia djõnamãrẽã aba Haidebemarã jũma beabãdaada.† Mañ ewaride Haidebema umaquĩrãrãda wẽrãrã sida doce mil quenasidaa. ²⁷ Mañbe israelerãba Haidebema animarãra, purude ba nebã sida ãdjirã itea jũma edasidaa Ācõrẽba Josuẽa jarada quĩrãca. ²⁸ Mãwãnacarea Josueba Hai purura jũma babuesia. Ni cãrẽ sida beẽ basia. Wadibida ni cãrẽ sida neẽ baa Hai puru badama. ²⁹ Mañbe Josueba Haidebema borora beapeda bacuru cũmiane ãta su jira bãbisia aba queubãrãdaa. Queudacarea edaa edadapeda Hai purude eda wãbadama tabãsidãa. Mañbe idji ãrã mõgarada boromea buesidaa. Mañ mõgarara wadibida boromea nũmaa.

Josueba Ācõrẽ ley jĩgua leda

³⁰ Mãwãnacarea Josueba Ebal eyade mõgarada ãta pã buesia animarã israelerã Ācõrẽa babue diai carea. ³¹ Josueba maãra osia Ācõrẽ nezoca Moiseba

* **8:14** Arabã ĩjũãra Jordaã doare baa. † **8:25-26** Josueba sordaorãa jaradoasia djõnamãrẽã. Hebreo bedede nãwã bã baa: “Josueba idji mĩãsurã purudaa ãtaa wa nũmesia.”

israelerãa jarada quĩrãca. Ācõrẽ ley Moiseba cartade b̃adaba nãwã jara b̃aa: “Animarã babue diabada ob̃adade mōgarada āt̃a pã buedib̃ar̃a, maã mōgarara daucha chĩ orãnadua.”† Maã mōgara pã bueda āt̃a israelerãba āc̃ar̃a animarãda Ācõrẽa jũma babue diasidaa. Idjaba Ācõrẽ ume necai beadi carea animarã dragada Ācõrẽa babue diasidaa. ³² Mama Josueba israelerã quĩrãpita Ācõrẽ ley Moiseba b̃adara mōgarade jaya b̃asia.‡

³³ Maãne israelerã ěsi levitarã dji sacerdoterãba Ācõrẽ baurudera equiade eronũpanasidaa. Israelerãra, āibemarã ādjirã tãena panabada sida arima panasidaa. Dji bororãra, dji dromarãra, dji cawa obadarã sida panasidaa. Guerizim eya orroare ādjirã ěsidra panasidaa, idjaba Ebal eya orroare ěsidra panasidaa. Ācõrẽ nezoca Moiseba naẽna jaradoasia mãwã odamãrẽã. Mãwã jarasia sacerdoterãba israelerã bia jara b̃adamãrẽã. ³⁴ Mãwã pañne Josueba israelerã quĩrãpita Ācõrẽ ley cartade b̃adada jũma jĩgua lesia. Idjia lesia israelerãba maã leyda ijã odib̃ar̃a Ācõrẽba careba b̃aida barib̃ar̃a ijãnaẽb̃ar̃a Ācõrẽba biẽ b̃aida.* ³⁵ Moiseba b̃adara Josueba israelerã dji umaquĩrãrã, wẽrãrã, warrarã, drua āibema ādjirã tãena paña quĩrãpita jũma jĩgua lesia.

9

Gabaõnebema ume bedea b̃apedada

¹ Maã ewaride hititarãda, amorreorãda, cananeorãda, perezeorãda, heveorãda, jebuseorã sida Canaaã druade panabadjidaa. Jordaã dodeba āmãdau baebariare jewedade, eyade bida āc̃ar̃a panabadjidaa, idjaba jũma Mediteraneo pusa orroare āc̃ar̃a panabadjidaa aba Libanona. Ādji bororãba ũrsidaa israelerãba Jericora, Hai sida poyasidada. ² Maã carea jũma ābaa bedea ausidaa Josue ume idjaba israelerã ume djõne wãni carea. ³ Barib̃ar̃a heveorã Gabaõnebemada maã bororã ume bedea audaẽ basia. Ādjia bida ũrsidaa Josueba Jericodibemarãra, Haidebemarã sida jũma quenabisida. ⁴⁻⁵ Maãba crĩchasidaa israelerãra cūrũgadida ādji quenarãnamãrẽã. Maã carea āc̃ar̃a edasidaa israelerãmaa wãnamãrẽã. Ādjia edapedadaba cacuade j̃abada soresorea beada j̃asidaa. Ādjia jĩrũne j̃abada sida capirudaida beada j̃asidaa. Maãbe Josuemaa wãb̃ar̃asidaa. Ādji netata edebadara soresorea beada burro ār̃a edesidaa. Uva ba t̃abada animarã e odara capirudaida beada, paã zarea ār̃ina sida edesidaa. ⁶ Gilgal ějũane Josue b̃ama jũenapeda Josuea waabema israelerãa bida nãwã jarasidaa:

–Daira drua tam̃aba zeb̃ada. Quĩrã paña b̃arãra dai ume bedea b̃adida necai duanani carea.–

⁷ Maãne israelerãba nãwã jarasidaa:

–Āibẽrã b̃arãra dairã caita pañada jãwã pañasicada. Mãwãra ĩsãwã b̃arã ume bedea b̃adi?–*

⁸ Gabaõnebemarãba nãwã panusidaa:

–Daira b̃arã nezocarã.–

Maãne Josueba nãwã iwidisia:

–ĬB̃arãra cairãda jãwã paña? ĩSãmãba ze paña?–

⁹ Ādjia panusidaa:

† 8:31 Exodo 20:25. § 8:32 Deuteronomio 27:1-8. * 8:34 Deuteronomio 27:9deba aba 28:68daa.

* 9:7 Exodo 23:31-33.

–Daira drua āiba tamlaba ze panla bārā Ācōrēra trā bāga bā bēra. Daiba ūrīsidāa idjia sāwā Egiptode osida. ¹⁰ Idjaba ūrīsidāa sāwā Jordaā quīrārēbema amorreo bororāda poyasida. Naārā Sehoā, Hesboā purudebemada poyasia. Maāre Og, Basaā druadebema Astarot purude bada sida poyasia.† ¹¹ Maā bēra dai bororāba, dai druadebemarā bida nāwā jarasidaa: “Ota codira edadapeda israelerāba wānadua. Ādjirāa jaradadua dadjirāa ādji nezocarā bēra necai beadi carea ādjirā ume bedea bā quīrā panada.” ¹² Acaḏadua, dai zesida ewaride naā palra wadibida jāwārlā beasia baribāla idira zareacuapeda jūma ārcuasía. ¹³ Idjaba za panā uva bā tabada animarā e oda sida enesidade wadibida djiwidida beasia. Baribāla jūma dji sore bacuasía. Daiba cacuade jābadara, jīrūne jā panā sida dji sore bacuasía.–

¹⁴ Gabaoānebemarāba pal enepedadara israelerāba ācala cosidaa. Māwā cawabisidaa Gabaoānebemarā ume bedea bāḏida. Baribāla māwā odi naēna Ācōrēa iwidida basía. ¹⁵ Maāne Josuera Gabaoānebemarā ume bedea basía necai panani carea. Wārāneba jarasía ādjirāa beadaēda. Waabema israelerā bororā bida abarida wārāneba jarasidaa.

¹⁶ Ewari ūbea badacarea israelerāba cawasidaa Gabaoānebemarāba ādjirāa cūrūgasidada. Cawasidaa tamlaba zedaē basida, ātebāla ādjirā caita panabadada. ¹⁷ Ara maāda israelerāa ādjirā caidu wāsidaa. Ewari ūbea babālae ādji puru beadaa jūene wāsidaa. (Ādji purura naāgarā basía: Gabaoā ara, Capira, Beerot idjaba Quiriat-jeariā.) ¹⁸ Baribāla israelerāba Gabaoānebemarāa beadaē basía, Ācōrē trāneba dji bororāba wārāneba jarapedada bēra ādjirāa beadaēda. Maā carea israelerāba ara ādji bororāda biē jara panesidaa. ¹⁹ Baribāla dji bororāba nāwā jarasidaa:

–Dadji israelerā Ācōrē trāneba naā Gabaoānebemarā ume bedea basidaa. Maā bēra ādjirāa beadacara panāa. ²⁰ Ātebāla zocai bāḏia. Dadjirāba wārāneba jarapedadara iā odaēbāla Ācōrēda dadjirā ume quīrūya.–

²¹ Maāba israelerā bororāba jarasidaa Gabaoānebemarā zocai bāḏamārēa. Baribāla ādjirāa basidaa israelerā itea tabā bāá pananamārēa idjaba baido jue pananamārēa. Māwā israelerā bororāba wārāneba jarapedadara osidaa.

²² Josueba Gabaoānebemarāa trābipeda nāwā jarasía:

–Bārāba ċcārē cārēa dairāa cūrūgasida? ċCārē cārēa tamlaba ze panāana asida? ¡Bārāa dairā caita panabadāa! ²³ Bārāba dairāda cūrūgapedada bēra dai Ācōrēba bārāra biē erobaya. Idiba āta bārāra dai nezocarāda panania. Dai Ācōrē de itea tabā bāá panania idjaba baido jue panania.–

²⁴ Ādjia Josuéa nāwā panusidaa:

–Ne wayaadeba dairāba māwā osidaa. Cawasidaa bārā Ācōrēba idji nezoca Moisea jarasida dai drua bārāa jūma diamārēa idjaba dairā jūma quenamārēa. Maā bēra crīchāsidaa bārāba dairāa jūma quenanida. ²⁵ Dairāa bārā jāwaeda panāa. Bāa jipa oida crīcha bā quīrāca odua.–

²⁶ Māwā jarapedada bēra Josueba israelerāa Gabaoānebemarāa idu beabiē basía. ²⁷ Baribāla ādjirāa basía israelerā itea tabā bāá pananamārēa idjaba baido jue pananamārēa. Ācōrēa animarā babue diabada itea bida māwā o panesidaa. Wadibida māwā obadaa Ācōrēba idji de obidama.

10

Israelerāba amorreorā poyapedada

† 9:10 Numero 21:21-35.

¹ Mañ ewaride Adonisedéda Jerusaleñnebema boro basía. Adonisedéba ũrĩsia Josueba Haidebemarāra poyapeda purura jūma babuepeda dji borora beasida Jericode oda quĩrāca. Mañ awara ũrĩsia Gabaoñnebemarāda israelerā ume necai panani carea bedea bɔɔɔpeda ādjirāare panesidada. ² Mañba idjira bio ne waya besia, Gabaoñra Hai puru cāyābara waibɔara bada bēř. Dji bororā panabada puru quĩrāca basia. Mañ awara Gabaoñnebema sordaorāra bio mēsrā beasia. ³ Mañ bēř Jerusaleñnebema boro Adonisedéba bedea diabuesia Hebroñnebema boro Hohañmaa, Jarmudebema boro Pireañmaa, Laquidebema boro Japiamaa, idjaba Egloñnebema boro Debiramaa bida. ⁴ Nāwā jarabisia:

–Mɔ carebade zedadua. Gabaoñnebemarā ume djōne wānia. Ādjira Josue ume idjaba israelerā ume necai panani carea bedea bɔɔsidaa.–

⁵ Ara mañda amorreorā bororā juesuma panara jūma ādji sordaorā ume ābaa wānapeda Gabaoñ purura jūrā edasidaa uradi carea. Jerusaleñnebemada, Hebroñnebemada, Jarmudebemada, Laquidebemada idjaba Egloñnebema sida wāsidaa. ⁶ Mañ unusidade Gabaoñnebemarāba Gilgaldaa Josue bamaa nāwā jarabisidaa:

–Eyadebema amorreo bororāra jūma ābaa dairā ume djōne zesidaa. Dairāra bārā nezocarā bēř daduba djōbirānadua. ĩsabe dairā carebade zedadua!–

⁷ Ara mañda Josuera, idji sordaorā bio mēsrā beada, waabema sordaorā sida Gilgaldeba ādjimaa wābɔɔsidaa. ⁸ Mañne Ācōrēba Josuéa nāwā jarasia:

–Amorreorāra wayarādua. Mɔa bārāa ādjirāra poyabiya. Djōbɔɔdade ādjirā ni abaɔba dɔɔadaēa.–

⁹ Gilgaldeba jūma mañ diamasi nĩbɔɔpeda Josuera idji sordaorā ume araa jūēnapeda amorreorāba adua panane urasidaa. ¹⁰ Israelerāba urabɔɔdade Ācōrēba amorreorāra ne wayabipeda memenesidaa. Māwā israelerāba ādjirāra Gabaoñ druade zocārā quenasidaa. Amorreorā ātaa Bet-horoñnaa mĩrũ wābɔɔdade israelerāba caidu quena wāsidaa aba Azecá puruɔdaa idjaba Maquedá puruɔdaa bida. ¹¹ Amorreorā Bet-horoñneba edaa Azecádaa mĩrũ wābɔɔdade Ācōrēba hieo waibɔada cue quĩrāca ādjirā ãrã jurrubisia. Israelerāba necoba quenapedada cāyābara mañgɔba zocārāra quenasia.

¹² Ācōrēba israelerāa amorreorā poyabida ewaride Josueba israelerā quĩrāpita nāwā ĩgua jarasia:

Ācōrē, ãmādaura Gabaoñ ējūāne ipi cōbɔɔdua; jedeco sida Ajaloñ jewedade ipi cōbɔɔdua.

¹³ Ara mañda ãmādaura, jedeco sida ipi copanesidaa aba israelerāba ādjirā dji quĩrũ jūma quenabɔɔadaa.

Mañgara Jaserba idji cartade jūma bɔasia.* Josueba māwā jarabɔɔɔɔde ãmādaura umatipa cōbɔda berara ewari aba baeē basia. ¹⁴ Josueba Ācōrēa iwididara ñe ununaca droma basia. Mañ naēna ēberāba ne ununaca droma iwididara Ācōrēba ĩjā oca basia. Idjaba mañ ewarideba ātaa ĩjā oē bɔaa. Baribɔɔ mañ ewaride Ācōrēba ĩjā osia israelerāare djō bɔ bēř.

¹⁵ Māwānacarea Josuera israelerā sida wayacusa Gilgaldaa ādji cāibadamaa wāsidaa. ¹⁶ Mañmisa amorreo bororā juesuma panara Maquedá puru caita uride mĩrũsidaa. ¹⁷ Baribɔɔ mama mĩrũ panada ununapeda ãcɔɔɔba Josuéa jarade wāsidaa. ¹⁸ Mañne Josueba idji sordaorāa nāwā jarasia:

* **10:13** Hebreo bedade Jaser trāba jara bɔa: “ĩjipa bɔ.” Idji cartara idi neēa.

–Mōgara waib^Λada b^Λrabari ededapeda uriara jūātr^Λ nūm^Λanadua. Ma^Λbe ā^Λca^Λab^Λa mama j^Λā panenadua ādjirā ēdr^Λā^Λrānamārēā. ¹⁹ Waabemarāba dji quīrūra ēpēnapeda jēdaareba quena wānadua ādji purude jūērānamārēā. Dadji Ācōrēba bārāa ādjirāra jūma poyabib^Λat^Λa.–

²⁰ Māwā Josueba israelerā ume amorreorāra berara jūma quenasidaa. Zocārāēbe ādji puru mōgaraba jūrā ca beade jūēnapeda mīrū panesidaa. ²¹ Ma^Λne israelerā ni aba^Λda beudaē basia. Jūmaena bia jēda zesidaa Maquedā purudaa Josue b^Λamaa. Ma^Λ bē^Λrā jūmarāba wayasidaa israelerā biē odi carea.

²² Ma^Λne Josueba idji sordaorāa jarasia:

–Isabe mōgara uria jūātr^Λ b^Λara āyā b^Λadadua. Ma^Λbe dji bororā juesuma pan^Λra dajadaa m^Λmaa enenadua.–

²³ Ara ma^Λda dji bororā juesuma pan^Λra dajadaa enesidaa: Jerusale^Λnebema boro, Hebro^Λnebema boro, Jarmudebema boro, Laquidebema boro, Eglo^Λnebema boro sida. ²⁴ Ma^Λ bororā Josuema enenapeda Josueba idji sordaorāra jūma tr^Λpeda sordaorā bororā idji ume pan^Λa nāwā jarasia:

–Nama zedapeda jīrūba ādji ochirude t^Λga eronūpananadua.–

Ara ma^Λda zedapeda ochirude t^Λga eronūpanesidaa. ²⁵ Ma^Λne Josueba israelerāa jarasia:

–Za dadjirāba obada quīrāca Ācōrēba jūma dadjirā dji quīrū sida oya. Ne wayarānadua. Ni ma^Λirī bida jēda crīcharānadua. ^Λb^Λa beadapeda sozarra beadadua.–

²⁶ Māwā jarapeda Josueba dji bororā juesuma pan^Λra beasia. Beapeda ādjira bacuru cūmiane su jira b^Λcuabisia. Māwā jira panesidaa aba queub^Λat^Λada. ²⁷ Queubodode Josueba ādjira edaa edabipeda ādji mīrū panana uriade b^Λacuib^Λisia. Ma^Λbe mōgara waib^Λa beaba dji uriara jūātr^Λ nūm^Λsidaa. Ma^Λ mōgarara wadibida mama beaa.

Israelerāba puru bea poyapedada

²⁸ Ma^Λ ewaride Josueba idji sordaorā ume Maquedā purura poyadapeda jūma babuesidaa. Mamabemarāda necoba jūma quenasidaa. Ni aba^Λda zocai b^Λadaē basia. Josueba Maquedādebema borora beasia Jericodēbema boro beada quīrāca.

²⁹ Mama^Λba Josuera idji sordaorā ume Libna purudaa djōne wāsidaa.

³⁰ Ācōrēba Libna purura, dji boro sida israelerāa poyabipeda Josueba jūma quenabisia. Ni aba^Λda zocai b^Λāē basia. Dji boro sida beasia Jericodēbema boro beada quīrāca.

³¹ Mama^Λba Josueba idji sordaorā ume Laqui purura jūrā edadapeda araa djōne wāsidaa. ³² Ewari umé bab^Λat^Λde Ācōrēba israelerāa Laquidebemarāra poyabisia. Ādjirā sida necoba jūma quenasidaa Libnanebemarā quenapedada quīrāca. ³³ Ma^Λne Guezerdebema boro Hora^Λra idji sordaorā ume Laquidebemarā carebade wāsidaa. Barib^Λat^Λ Josueba idjira, idji sordaorā sida poyapeda ādjirāra jūma quenabisia. Ni aba^Λda zocai b^Λāē basia.

³⁴ Mama^Λba Josuera idji sordaorā ume wāb^Λat^Λsidaa Eglo^Λ purudaa. Purura jūrā edadapeda araa djōne wāsidaa. ³⁵ Ara ma^Λ ewaride Josue sordaorāba poyadapeda necoba jūma quenasidaa Laquide opedada quīrāca.

³⁶ Eglo^Λneba Josuera idji sordaorā ume Hebro^Λ purudaa djōne wāsidaa.

³⁷ Poyadapeda necoba jūma quenasidaa. Dji borora, puru caita bea ēberārā

sida quenasidaa. Ni abaada zocai baadae basia. Egloane opedada quiraca Hebroanebemarara quenanapeda purura juma babuesidaa.

³⁸ Mamaaba Josuera israelera ume Debir purudaa djone wasidaa. ³⁹ Poyadapeda dji borora, puru caita bea eberara sida necoba juma quenasidaa. Ni abaada zocai baadae basia. Hebroanebemarara, Libnanebemarara, idjaba ma purudebema borora opedada quiraca juma quenasidaa.

⁴⁰ Mawa Josueba ma ejuane beadarara juma poyasia. Eyade beadata, Negue ejuane beadata, jewedade beadata, eya carrade beadata, dji puru borora sida juma poyapeda quenasia israelera Acoreba jaraa quiraca. Ni abaada zocai ba e basia. ⁴¹ Josueba jumarada poyasia Cadé-barneadeba aba Gazadaa idjaba Goseneba aba Gabaoanaa.[†] ⁴² Daraene Josueba juma ma ejuane bea puru bororada poyapeda adji ejuara edasia Acoreba israeleraeare djona bera.

⁴³ Mawanacarea Josuera idji sordaora ume Gilgaldaa jeda wasidaa.

11

Josueba Jabiare bea poyada

¹ Ma ewaride Jabi abadada Hazor purudebema boro basia. Ma Jabiaba urisia Josueba zocara poyasida. Ma carea dewara puru bororamaa beadata diabuecuasia israelera ume djone wani carea. Ma beedeara diabuesia Mado purudebema boro Jobamaa, Simro purudebema boromaa, Acsap purudebema boromaa, ² dji waraga eyaida ba ejuane bea bororamaa, Cineret amene caita bea bororamaa, ^{*} Dor puru caita bea bororamaa, amadau baebariare ba jewedade bea bororamaa, ³ amadau odjabariare bea cananeora bororamaa, amadau baebariare bea cananeora bororamaa, amorreora bororamaa, hititara bororamaa, perezeora bororamaa, eyaida ba ejuane bea jebuseora bororamaa, Hermon eya carrade bea heveora bororamaa idjaba Mizpa jewedade bea bororamaa bida.

⁴ Ma bororaba cawayodeba djobadarada, carretadeba djobadarada, waabema sordaora sida juma djone edesidaa. Bio cabana wasidaa. Pusa iba quiraca adjirara poya juachadaca basia. ⁵ Ma bororara israelera ume djoni carea abaa wanapeba Mero do zaquede duanesidaa. ⁶ Ma ne Acoreba Josuea jaraa:

—Adjirara wayaradua. Nu ara na hora quiraca ma bara adjirara juma quenabiya. Ma ne adji cawayo jiru quégura juma tucudadua idjaba adji djobada carretara juma bacudadua.—

⁷ Ma be Josueba idji sordaora ume Mero do zaquede cawaene urade wasidaa. ⁸ Acoreba israelera adjirara poyabisia. Ma ne israelera ba acara epesidaa aba Misrepot doada idjaba Sido puru caita. Ma awara acara epesidaa aba Mizpa ejuanaa. Abada juma quenasidaa. Ni abaada zocai baadae basia. ⁹ Acoreba jaraa quiraca Josueba juma osia. Adji cawayo jiru quégura juma tucuasida idjaba adji djobada carretara juma bacuasida.

[†] **10:41** Ma Gose purura Canaa druade ba. Jose ewaride israelera dewara Gose ejuane panesidaa Egipto druade. Genesi 46:31neba aba 47:6daa. ^{*} **11:2** Ma Cineret amenera idjaba tra jarabadaa Quinret, Galilea, Genesare idjaba Tiberia.

¹⁰ Małbe Josue idji sordaorã ume jêda zebɔdade Hazor purudaa djõne wásidaa. Poyadapeda Josueba dji borora beasia. (Hazordebema borora dewararã cãyãbara dji dromaara basia.) ¹¹ Mama jumarãda necoba quenasidaa. Ni abaɔda zocai baɔdaê basia. Puru sida juma babuesidaa. ¹² Israelerã ume djõpedada bororãra Josueba necoba juma beasia. Mał bororã puru beara poyapeda juma babuesia Ācõrê nezoca Moiseba jarada quĩrãca. ¹³ Israelerãba puru eya zaquede beara juma babuedaê basia. Josueba ababe Hazordra babuesia. ¹⁴ Baribaɽɽɽ puruza jumarãda necoba quenasidaa. Ni abaɔda zocai baɔdaê basia. Ādji animarãra, ne bia quedefa sida ādji itea juma edasidaa. ¹⁵ Ācõrẽba Moisea jaradara Moiseba Josuéa juma jarasia. Małra Josueba juma daucha osia.

¹⁶ Josueba poyapeda ejũada juma edasia: Negue ejũada, małare ba eyaida ba ejũada, Goseɽ ejũada, Āmãdau baebariare ba jewedada, Jordaɽ do jewedada, idjaba eyaida ba ejũã Israel abadada dji jeweda sida. ¹⁷ Juma edasia Halac eyadeba aba Baal-ga purudaa. Halac eyara Seír druade baɽa. Baal-ga purura Libano ejũãne baɽa Hermoɽ eya carrade. Puruza dji borora Josueba jidapeda juma beasia. ¹⁸ Idjira mał bororã ume dārã djõsia. ¹⁹ Ababe heveorã Gabaoɽnebemada israelerã ume necai panani carea bedea basidaa. Waabema purura israelerãba poyasidaa. ²⁰ Wārada Ācõrẽbaɽɽɽ mał purudebemarãra so zarea basia israelerã ume djõne wānamārẽã. Māwã quĩrã djuburia neɽ israelerãba ādjirãra juma quenasidaa Ācõrẽba Moisea jarada quĩrãca.†

²¹ Mał ewaride Josueba anaquitarã ejũã eyaida baɽde pananara poyapeda juma quenasia. Hebroɽ purude beadada, Debir purude beadada, Anab purude beada sida quenapeda ādji purura juma babuesia. Māwã Juda ejũã eyaida baɽde, waabema israelerã ejũã eyaida baɽde bida anaquitarãra juma quenasia. ²² Anaquitarã ni abaɔda Israel druade zocai beɽ basia.‡ Ababe Gaza purude, Gat purude, Asdo purude bida panesidaa.

²³ Māwã Josueba juma mał druara edasia Ācõrẽba Moisea jarada quĩrãca. Dji ejũara Josueba israelerãa juma jeɽecasia. Israeldeba yõpedada puruza ejũada diasia ādjirãne bamārẽã. Małbe israelerãra ādji druade necai duanesidaa.

20

Mĩrũbada puru

¹ Ācõrẽba Josuéa nāwã jarasia:

² –Israelerãa jaradua mĩrũbada puruda baɽcuadamārẽã mɽa Moisedeba bārãa jarada quĩrãca.* ³ Mĩa beai crĩchaê baɽde abaɽba djārãda beaibaɽɽɽ, dji beuda ēberārãba idji beadi naẽna mał purudaa mĩrũ wāida baɽa. ⁴ Mama jũpeda eda wāi naẽna purude eda wābadama dji bororãa juma nẽbaɽaɽida baɽa sãwāsida. Dji bororãba cawasidara mał ēberãba jara baɽra wārada, idjira purude idu eda wābidapeda jaradida panɽa sãma beida baɽda. ⁵ Małne dji beuda ēberārãba idjida beadi carea mał purude iwidide wānibaɽɽɽ, dji bororãba idjira diacara panɽa mĩa beai crĩchaê baɽde beada bẽrã idjaba quĩrũbideba mĩa beadaê bẽrã. ⁶ Baribaɽɽɽ idjira mamaɽba āyã wãcara baɽa aba dji cawa obadarãba jumarã quĩrãpita wārada bedeaɽe baɽẽana abadaɽaa.

† **11:20** Deuteronomio 7:16. ‡ **11:22** Numero 13:33. Anaquitarãa Anacadeba yõpedadarã basia. Ādjirãra drasoa waibaɽa beasia. * **20:2** Numero 35:9-29.

Mañ awara äyã wãcara ßaa aba sacerdote dji dromaara ßada jaidabaradaa. Māwānacarea wayacusa idji purude bade wāida ßaa.–

⁷ Māwā jarada bēra israelerāba mīrūbada puruda ßacuasidaa. Neptali ējūā eyaida ßade Quedé puruda ßasidaa. Mañ purura Galilea druade ßaa. Epraīl ējūā eyaida ßade Siqueal puruda ßasidaa. Juda ējūā eyaida ßade Quiriat-ərbā puruda ßasidaa. Mañ purura idjaba Hebroal abadaa. ⁸ Jordaal quīrārē Jericodēba āmādaū odjabariare mīrūbada puruda ūbea ßasidaa. Rubeal ējūāne eya boro jewedade Beser puruda ßasidaa. Mañ purura ējūā pōāsa ewaraga ßade ßaa. Ga ējūāne Ramo puruda ßasidaa. Mañ purura Gala druade ßaa. Manase ējūāne Golaal puruda ßasidaa. Mañ purura Basaal druade ßaa. ⁹ Mañ mīrūbada puruda ßacuasidaa israelerā, drua āibema ādjirā tāēna panla sida poya mīrūnamārēā. Mīā beai crīchaē ßade abaalba djarāda beasira mama mīrū ßaida ßasia aba dji cawa obadarāba puru quīrāpita wārāda bedea neē ßadaa abadaa.

22

Galade ējūā edapedadarā jēda wāpedada

¹ Māwānacarea Josueba Rubealneba yōpedadada, Gadeba yōpedadada, idjaba ācala Manasedēba yōpedada sida trācuasia. ² Ādjirāa nāwā jarasia:

–Ācōrē nezoca Moiseba obi jaradara bārāba jūma ījā osidaa. Māa jarada sida jūma ījā osidaa. ³ Dairāra bārā djabarā bēra, bārāra dairāre dārā djōsidaa. Idi bida wadi māwā panla. Dadji Ācōrēba obi jaradara jūma osidaa.

⁴ Dadji Ācōrēba jarada quīrāca dairā, bārā djabarāra naal ējūāne necai ßasia. Jālbe bārāra jēda diguida wānadua Ācōrē nezoca Moiseba Jordaal do quīrārē ējūā diadamaa. ⁵ Baribara Ācōrē nezoca Moiseba ley diadara quīrācuia jūma ījā odadua. Mañ leyba nāwā jara ßaa: dadji Ācōrēra quīrānadua. Idji quīrāpita jīpa nībadadua. Idjia obi ßara ījā odadua. Ewariza idjira ēpēnadua. Jūma bārā sodeba, jūma bārā jauredēba bida idjia jara ßara odadua.–

⁶⁻⁸ Māwā jarapeda Josueba ādjirāra nāwā bia jara ßasia:

–Jālbe bārā diguida jēda wānadua. Bārā dji quīrū nebiara edapedada bēra idibara bio ne bara panesidaa. Animarāda, oroda, paratada, bronceda, jiorroda, cacuade jābada sida zocārā edasidaa. Mañra bārā djabarāa jedecadadua.–

Māwā jarapeda Josueba ādjirāra wābisia. Ara mañda jēda ādji druadaa diguida wāsidaa. (Naēna Moiseba Basaal druara ācala Manasedēba yōpedadarāa diasia. Māwānacarea Josueba waabema Manasedēba yōpedadarāa Jordaal dodeba āmādaū baebariare ßa ējūāda diasia ādji djabarā israelerā tāēna.)

Mōgara āla pā buepedada

⁹ Rubealneba yōpedadara, Gadeba yōpedadara idjaba ācala Manasedēba yōpedada sida waabema israelerā ume Canaaal druade pananada Silo purudeba ādji drua Galadaa jēda wābarasidaa. Gala druara ādjirāba naēna edasidaa Ācōrēba Moisedēba jarada quīrāca. ¹⁰ Gala druadaa wābada Jordaal dō jūne wāsidaa.* Mama Canaaal orroare Jordaal do icawa mōgarada wāibaa āla pā buesidaa animarā babue diabada quīrāca. ¹¹ Māwā opedadara waabema israelerāba ūrīsidaa. ¹² Mañba ādjirāba crīchāsidaa Galade panaba

* **22:10** Jordaal dode. ācala maarā mañba jara ßaa “Guelilot, Jordaal do icawa ßama.”

Ācōrēra igarasidada. Mañ carea Silo purude jūma ābaa dji jaresidaa Galade panā ume djōne wāni carea.

¹³ Baribara djōne wāni naēna sacerdote Eleaza warra Piné abadada Gala druadaa na diabuesidaa Rubeāneba yōpedadarā ume, Gadeba yōpedadarā ume, idjaba mama panā Manasedeba yōpedadarā ume bedeamārēā. ¹⁴ Piné ume israelerā bororāda die diabuesidaa. Ādjira dji dromarāda beasia. Israeldeba yōpedada puruzabemada aba aba diabuesidaa. ¹⁵ Mañgarāra Galadaa wāsidaa Rubeāneba yōpedadarā ume, Gadeba yōpedadarā ume, idjaba mama panā Manasedeba yōpedadarā ume bedeadamārēā. Jūenapeda nāwā jarasidaa:

¹⁶ –Daira Ācōrē puru trāneba nāwā bedeabadaa. Ĵbārāba cārē cārēā dadji israelerā Ācōrēra igarasida? ĴCārē cārēā dadji Ācōrē ēpē pananada idu bādapeda mōgarara āta pā buesida dewara ācōrēa animarā babue diadi carea? ĴCārē cārēā idjia jara bāra ija odaē basi? ¹⁷ Dadji israelerāba Peor abadade jūmawāyā cadjiruada osida bēra zocārā quinisidaa.† Mañ cadjirua opedada carea wadibida bia mīga panāa.‡ ĴAra mañba bia bālēca? ¹⁸ Māwāra Ĵbārāba wayacusa Ācōrēra igaradica? Idi bārāba māwā odibara, nu Ācōrēra wayacusa jūma dadji israelerā ume bio quīrūya.

¹⁹ Bārāmaa nañ Gala ējūāda Ācōrē quīrāpita biē bābāra, idji wua de obida druadaa zedapeda dairā tāēna ējūāra edadadua. Baribara Ācōrēba jaradara igararānadua. Daiba jara panā sida igararānadua.§ Dadjirāba Ācōrē wua de caita animarā babue diabadada aba eropanā. Mañ bēra dewarada orānadua. ²⁰ Quīrānebadadua Jericode Ācōrēba ne jūma babuedaduada adamīna Zerā warra Acaāba ijaē ācāra mērā edasida. Mañ carea Ācōrēra jūma dadji israelerā ume bio quīrūsia. Acaāba cadjirua oda carea idji awa beuē basia ātebāra dewararā sida beusidaa.–

²¹ Mañne Rubeāneba yōpedadaba, Gadeba yōpedadaba idjaba mama panā Manasedeba yōpedada bida israelerā bororā nāwā panusidaa:

²² –Ācōrē dji dromaara bāba cawa bāa daiba ija oē pananeba ni idji igara pananeba māwā odaē basida. Mañra jūma Israel puru bida cawadida panāa. Dairāba Ācōrē igaradi carea māwā osidabara, wa ija oē pananeba māwā osidabara, dairāra jūma quenadua. ²³ Dairāba Ācōrē igaradi carea mañ mōgarada āta pā buesidabara idjia cawa oya. Mañ awara dewara ācōrēa animarā jūma babue diadi carea osidabara, néudebema babue diadi carea osidabara, waa mañ ācōrē ume necai beadi carea animarā draga babue diadi carea osidabara, Ācōrēba cawa oya.

²⁴ Wārāda dairāba mañ mōgarara āta pā buesidaa bārā warrarāba dai wararā igararānamārēā. Crīchāsidaa ewari aba bārā warrarāba dai warrarā nāwā jaradisicada: “Bārāra dai israelerā Ācōrē ēberārāēā. ²⁵ Dai Ācōrēba Jordaā dora dadjirā ēsi basia bārā Rubeāneba yōpedadara, Gadeba yōpedada sida awara beadamārēā. Mañba bārāra Ācōrē ēberārāēā.” Bārā warrarāba māwā jarasidara dai warrarā Ācōrēra igarabidia.

²⁶ Mañ carea dairāba mōgarara āta pā buesidaa. Dewara ācōrēa animarā jūma babue diadi carea odaē basia, ni dewara sida babue diadi carea

† **22:17** Numero 25:1-9. ‡ **22:17** Mañ cadjirua opedada carea wadibida bia mīga panāa. Hebreo bedeade nāwā bā bāa: “Mañ cadjirua opedadara wadibida jūma sagadaē panāa.” Acaāmaarā mañba jara bāa ācāra israelerāba wadibida mañ cadjiruara o panasidada. § **22:19** Daiba jara panā sida igararānadua. Hebreo bedeade mañba idjaba jara bāa: “Dairāra bārā ume bedeade bārānadua.”

odaē basía. ²⁷ Ātebarā jāwā osidaa bārāba, dairāba, dadi warrarā bida quīrānebadamārēā dairā bida Ācōrē de Ḃama animarāda babue diadida panāda, dewara sida babuedida panāda, idjaba Ācōrē ume necai beadi carea animarā dragada babue diadida panāda. Māwāra nocoarebema ewaride bārā warrarāba dai warrarāa nāwā poya jaradaēa: “Bārāra Ācōrē ēberārāēa.”

²⁸ Dairāba crīchasiidaa abaḂaba dairāa wa dai warrarāa bida māwā jaradibārā dairāba nāwā poya panunida: “Acādadua, dai drōārāba za panā mōgara Ācōrēa animarā babue diabada quīrāca Ḃada āta pā buesidaa. Baribārā animarā Ācōrēa babue diadi carea odaē basida. Ātebarā maāra osidaa bārāba, dairā bida quīrānebadamārēā jūma dadjirāra Ācōrē ēberārāda.” ²⁹ Dairāba Ācōrē igaradira ni maārī bida crīchadacaa. Idji ēpē panāda idu Ḃadaēa. Ababe idji wua de Ḃama animarāda jūma babue diadīa, néudebemada babue diadīa, dewara sida babue diadīa. Dewara animarā babue diabadada odaēa.–

³⁰⁻³¹ RubeḂneba yōpedadaba, GaḂeba yōpedadaba, idjaba mama panā Manasedeba yōpedada bida jarapedadara sacerdotē Eleaza warra Pinéba, israelerā bororā die panā bida bia ūrīsidaa. MaḂne Pinéba ādjirāa nāwā jarasia:

–Idi cawa panāa Ācōrēra dadjirā ume Ḃada. Bārāba Ācōrēra igaradaē panā bēra idjia dadi israelerāra cawa oēa.–

³² Māwā bedeapedadacarea sacerdotē Eleaza warra Pinéra, israelerā bororā sida jēda CanaaḂ druadaa wāsidaa. MaḂbe RubeḂneba yōpedadaba, GaḂeba yōpedada bida Gala druade jarapedadara ādjirāba israelerāa jūma nēbarasidaa. ³³ Maāra israelerāba bia ūrīnapeda Ācōrēa bia bedeasidaa. MamaḂba ātaa RubeḂneba yōpedadarā ume idjaba GaḂeba yōpedadarā ume djōnida waa bedeadaē basía. Ādji ējūā jūma ārīni sida waa bedeadaē basía.

³⁴ RubeḂneba yōpedadaba GaḂeba yōpedada ume mōgara āta pā buepedadara nāwā trā Ḃasidaa: “Za panā mōgara āta pā buepedadaba bārāa, dairāa bida quīrānebabi Ḃaa dadjirā Borora Ācōrēda.”

23

Josueba israelerāa bedeada

¹ Israelerā dji quīrū ume djō pananada Ācōrēba necai Ḃadacarea dārābarāde Josuera drōāda Ḃesia. ² MaḂne idjia israelerā dji drōārāda, dji bororāda, dji cawa obadarāda, dji dromarā sida jūma trāḂipeḂa nāwā jarasia:

–Māra drōāda Ḃa bēra dārā droaēa. ³ Bārāba unusidaa sāwā dadjirā Boro Ācōrēra dadjirāare djōsida. Idjia carebasia naḂ druade bea purura poyadamārēā. ⁴ Māwānacarea māa ādji ējūāra dadi Israeldeba yōpedada puru doce panāa jūma jeḂecasia. MaḂ awara dadjirāba wadi edadaē panā ējūā sida māa jarasia sāwā jeḂecadida panāda. JordaḂ dodeba aba āmāḂau baebariare Ḃa Pusa Droma Mediterraneo abadaḂaa māa jarasia sāwā ējūāra jeḂecadida panāda. ⁵ Dadi Boro Ācōrēba maḂ ējūāne bea ēberārāra bārā quīrāpitabemada jūma āyā jarecuaya. Māwā bārāba ādji ējūā sida jūma edadīa idjia jarada quīrāca.

⁶ Quīrācuita beadadua. Ācōrē ley Moiseba cartade Ḃadara jūma ījā o pananadua. Ni maārī bida āi orānadua. ⁷ Ēberārā wadi naḂ druade bea ume ābaa bearānadua. Ādji ācōrē beara ēpērānadua. MaḂrā quīrāpita chīrāborode copanenapeda bia bedearānadua idjaba iwidirānadua. Wārāneba

jaradib_{ΛΛ} ādji trāneba māwā orānadua. ⁸ Ewariza aba dadjirā Ācōrēdra ījā pananadua idi ījā pan_Λ quīrāca. ⁹ Dadji Ācōrēba puru droma mēsṛā beada bārā quīrāpitabemada āyā jaretacuasia. Aba idi bida ni aba_Λba bārāra droadaē pan_{ΛΛ}. ¹⁰ Dadjirānebema aba_Λba ādjirā mīl pan_Λra āyā mīrū pirabibaria Ācōrēra dadjirāare djō b_Λ bēṛā idjia jarada quīrāca. ¹¹ Maḷ bēṛā quīrācuīta beadadua. Dadji Ācōrēra bio quīrāīnadua. ¹²⁻¹³ Idjira igarāīnadua. Maḷ awara naḷ druadebemarā wadī dadjirā tāēna bea ume ābaa bearānadua. Bārāba ādji caurāda edadib_{ΛΛ} wa bārā caurāda ādjirāa diadib_{ΛΛ}, bio cawadadua dadji Ācōrēba ādjirāra bārā quīrāpitabemada waa āyā jaretaēda. Āteb_{ΛΛ} jācaraba animarā jidabada quīrāca ādjirāba bārāra biē b_Λdia. Soaba bārā ēcarrade ub_Λda quīrāca wa _{ΛΛ} bārā daude b_Λ quīrāca ādjirāneba bārāra bio mīga panania aba naḷ ējūā bio bia b_Λ Ācōrēba diadade bārā jūma quīnib_Λdadāa.

¹⁴ Dārāēne mārā beuya. Māwāmīna bārāba sodeba, jauredeba bida cawa pan_{ΛΛ} dadji Ācōrēba dadjirā itea oyada adara wārāda jūma osida. Ni maārī bida āi oē basía. ¹⁵ Dadji Ācōrēba dadjirā itea ne bia oyada adara wārāda osimīna idjida igaradib_{ΛΛ} idjia dadjirā biē b_Λi jarada sida wārāda oya.* Māwā naḷ ējūā bio bia b_Λ idjia diadade dadjirāra jūma quīnibiya. ¹⁶ Ācōrēba dadjirā ume beade b_Λadada bārāba ījā odaēb_{ΛΛ}, dewara ācōrē beada ēpēnapeda ādji quīrāpita chīrāborode copanenib_{ΛΛ}, dadji Ācōrēra bārā ume bio quīrūya. Maḷba bārāra dārāēne naḷ ējūā bio bia b_Λ idjia diadade jūma quīninia.–

24

Beui naēna Josueba israelerāa jarada

¹ Josueba Siqueḷ purude israelerāra jūma ābaa jaresia. Maḷne dji drōārāda, dji bororāda, dji cawa obadarāda, dji dromarā sida caita trācuapeda Ācōrē quīrāpita nūpanesidāa. ² Maḷbe Josueba purua nāwā jarasia:

–Dadji Ācōrēba nāwā jara b_{ΛΛ}: “Bārā drōā naēnabemarā Euprate do quīrārē panabadjidade j_Λwaba oda ācōrērāda ēpēbadjidāa. Tareba māwā obadjia. Abrahaḷba, Naco bida Terera ādji zeza basía. ³ Barib_{ΛΛ} mḷa Abrahaḷda Euprate do quīrārēba enepeda naḷ Canaaḷ druade p_{ΛΛ}ṛṛ_Λabisia. Idjideba mḷa ēberārāda zocārā yōbisia. Mḷa idji warra Isada unubisia. ⁴ Mḷa Isaa warrada umé unubisia: Jacobo idjaba Esaú. Esaú Seír eyaīda b_Λ druada diasia. Maḷne Jacobora idji warrarā sida Egiptode panane wāsīdaa.* ⁵ Māwānacarea mḷa Moiseda Aaroḷ sida Egiptodaa diabuesia bārā ēdr_Λ enenamārēā. Mḷa egiptorāra bia mīgabipeda bārāra ēdr_Λ enesia. ⁶ Egiptodeba ēdr_Λ eneb_{ΛΛ}ḷde Pusa Purru icawa jūēsīdaa. Maḷne Egiptodebema carretadeba djōbadarāba, cawayodeba djōbadarā bida bārāra ēpēsīdaa aba Pusa Purrudāa. ⁷ Maḷne bārāba quīrā djuburiada iwididapeda mḷa bārā jēdaare jārārā pāimada jira b_Λsia egiptorā nocoare. Egiptorāba Pusa Purruade bārā ēpēsīdade mḷa pusaa ādjirāra ānēbari edabisia.† Mḷa egiptorā cawa odara bārāba bio cawa pan_{ΛΛ} bārā drōārāba unupedada bēṛā.

Māwānacarea bārāra ējūā pōāsa ewaraga b_Λde bio dārā p_{ΛΛ}ṛṛ_Λaa nībasīdaa. ⁸ Māwā nīnane mḷa bārāra Jordaḷ doḷeba ḷmāḷdau odjabariare pan_Λ amorreorāmaa edesia. Maḷne ādjirāra bārā ume djōsīdaa. Barib_{ΛΛ} mḷa bārāa ādjirāra

* **23:15** Deuteronomio 28:15-68. * **24:4** Genesi 46:8deba aba 47:12daa. † **24:7** Exodo 14:15-30.

poyabisia. Bārā djōsidade m̄a ādjirāra quenabipeda bārāba ādji ējūāra jūma edasidaa. ⁹ Māwānacarea moabitarā boro Zipor warra Balāda bārā israelerā ume djō quīrā basia. Maāne idjia Beor warra Balaaāda trābisia bārā biē jara bāmārē. ¹⁰ Baribara m̄a Balaaāda idu māwā obiē basia. Ātebara idjia bārāra b̄rima zocārā bia jara basia.† Māwā idjia biē jara b̄i badadebemada m̄a bārā ēdra edasia.

¹¹ Mamaaba Jordaā do chānapeda bārāra Jerico caita jūēne wāsidaa. Maāne Jericobemārāra bārā ume djōsidāa baribara m̄a bārā poyabisia. Ara maā quīrāca m̄a amorreorāda, perezeorāda, cananeorāda, hititarāda, gerge-seorāda, heveorāda, jebuseorā sida bārā jūma poyabisia. ¹² Bārāba chaba idjaba necoba ādjirāra poyadaē basia. Ātebara bārā djōne wāsidade m̄abara ādjirāra ne wayabipeda mīrū wābarasidaa nedarraa orrabara quīrāca. Ara maā quīrāca m̄a naēna osia amorreo bororā umē pananara.‡ ¹³ M̄a ādji ējūāra néu bara, puru sida bārā jūma diasia. Māwā uva, olivo sida bārāba upedadaēda cobadaa. Idjaba bārāba opedadaē puru beade panabadaa.”–

¹⁴ Maā awara Josueba nāwā jarasia:

–Ācōrēba māwā oda bēra idjira wayadadua. Ewariza sodeba idjira ijā pananadua. J̄awaba oda ācōrē bea dadji drōā naēnabemaba Euprate do quīrārē ēpē pananada idjaba Egiptode ēpē panana sida jūma batacuadadua. Ababe dadjirā Ācōrēdra ēpēnadua. ¹⁵ Baribara bārāba dadji Ācōrēda ēpē quīrānaēb̄ara, idi jaradadua sāl̄gada ēpēnida: dadji drōā naēnabemaba Euprate do quīrārē ēpē pananada wa naā druade amorreorāba ēpē panāda. Baribara m̄a, m̄a quimaba, m̄a warrarā bida Ācōrēdra ēpēnia.–

¹⁶ Josueba māwā jaradacarea israelerāba nāwā panusidaa:

–Dairā bida Ācōrēdra ēpēnia. Idjira ni maārī bida igaradaēa dewara ācōrē ēpēni carea. ¹⁷ Dadji Ācōrēb̄ara dadjirāra, dadji drōārā sida Egiptode nezocarā pananada ēdra enesia. Idjiabara dadjirā quīrāpita ne ununaca dromada ocusia. Dadjirā Egiptodeba zesidade idjiabara ode, djārā druaza bida waga basia. ¹⁸ Idjiabara jūmarāda dadjirā quīrāpitabemada āyā j̄aretacusia. Amorreorā naā druade panana sida āyā j̄aretacusia. Maā bēra dairā bida idjidra ēpēnia. Idjidra dai Ācōrēra.–

¹⁹ Maāne Josueba nāwā jarasia:

–Bārāba Ācōrēra poya ēpēnaēa. Dewarada idji quīrāca neēa. Idjia quīrā b̄a bārāba ababe idjidra quīrānida. Maā bēra idjia jara b̄ada ijā odaēb̄ara idjaba cadjiruada odibara idjia maāra quīrādoāēa. ²⁰ Bārāba Ācōrēda igaradapeda dewara ācōrē beada ēpēnibara, idjia bārāra biē b̄aya. Māwā bārā careba baēda idjia quīnibiya.–

²¹ Maāne puruba jarasia:

–Dairāba dewara ācōrē beara ēpēnaēa; ababe Ācōrēdra ēpēnia.–

²² Josueba wayacusa jarasia:

–Bārāne b̄a. Bārāba wārāneba jarabadaa Ācōrēdra ēpēnida.–

Ādjirāba jarasidaa:

–Māē, māwā wārāneba jarabadaa.–

²³ Maāne Josueba jarasia:

–Māwā baibara bārā j̄awaba oda ācōrē beara isabe batacuadapeda sodeba dadji israelerā Ācōrēda ēpēnadua.–

† **24:10** Numero 22:1neba aba 24:25daa. § **24:12** Numero 21:21-35. Abaridebemada bedeasia versículo 8de.

²⁴ Puruba panusia:

–Dadji Ācōrēdrā ēpēnia; ababe idjia jara bādrā ījā odia.–

²⁵ Maļ ewaride Siqueļ purude Josuera israelerā ume bedea bāsidaa aba Ācōrēdrā ēpēnida. Maļbe idjia leyda bāsia ādjirāba ījā ođamārēā. ²⁶ Maļgara Josueba Ācōrē ley cartade bāsia. Maļbe mōgara waiḅlada āta nūmasia encina bacuru edre Ācōrē wua de caita. ²⁷ Maļne jūma israelerā nāwā jarasia:

–Za ḅa mōgarara ḅabara bārāba Ācōrē ēpēniana apedadara quīrānebadamārēā. Bārāba Ācōrēda igaradibara naļ mōgaraba jūmarāa cawabiya bārāba sewada osidada.–

²⁸ Māwā jarapeda Josueba purura ādjia edapedada ējūāza wābisia.

Josue, Eleaza sida jaidapedada

²⁹ Māwānacarea Nuļ warra Josue Ācōrē nezocara 110 poa bāsida jaidasia.

³⁰ Timnat-sera abadade idjia edada ējūāne israelerāba idjira tabarisidaa. Maļ ējūāra Epraiļ eyaida ḅa druade ḅaa Gaa eya caita. ³¹ Josue zocai bāsida israelerāba Ācōrēra ēpē panasidaa. Idji jaidadacarea dji bororā idji ume panana zocai panasidade bida ēpē panasidaa. Maļ bororāba jūma unusidaa Ācōrēba israelerā itea ođada.

³² Israelerāba Jose querasi ḅawara Egiptodeba enepedadara Siqueļne tabarisidaa.* Dji ējūāra Jacoboba Hamo warrarāa cien parata torrobari nēdosia. Hamora Siqueļ zeza basia. Maļ ējūāra Josedeba yōpedadarāba edasidaa.

³³ Aaroļ warra Eleaza sida jaidasia. Idjira Epraiļ eyaida ḅa druade tabarisidaa idji warra Pinēba eya zaque edadade.

* **24:32** Genesi 50:25; Exodo 13:19.

JUECE

ISRAELERÄ ĒDRA ʙABADARÄ

Josue jaidadacarea israeleräba Ācōrēra igaradapeda dewara ācōrē beada ēpēbadjidāa. Māwā obadaza Ācōrēba ādjirāra dewara puru ʎawaeda ʙabadjia. Israelerä jūmawāyā mīga panane Ācōrēra quīrā djuburiada iwidibadjidāa. Maļ bērā idjia ēberāda ʙabadjia ādjirā ēdra ʙalmārēā. Israelerāra 300 poa auđu māwā panasidāa aba Samuel ewaridāa. Maļ ewaride Israel druade dji boroda neē basia. Jūmarāba ādjia quīrāʙadada obadjidāa (Juce 21:25).

Naļ cartara Juce abadaa. Dadjirāba edauđe crīchabadaa Juce bedeaba jara ʙada cawa obadarāda. Baribara hebreo bedeade maļ bedeaba biara jara ʙaa ēdra ʙabadarāda. Maļ carea ēberā bedeade naļ cartara trā ʙasidāa “Israelerā ēdra ʙabadarā.”

Adua panaa caiba naļ cartara ʙasida. Āibērā Samuelba wa Nataāba wa Gaba ʙasidacada (1 Cronica 29:29). Dji ʙadaba cawabisia sāwā Ācōrēba israelerāra ādji dji quīrū ʎawaedabemada ēdra ʙabadjida. Idjaba cawabisia israelerāba Ācōrēra igaradibara biē pananida.

Dadji ēberā bedeade Juce cartadebemada naļda ʙa eropanaa: israelerāba Ācōrē igarapedadebemada (2:1-23), Deborāba, Baraco bida cananeorā poyapedadebemada (4:1-24), Gedeoāba madianitarā poyadedebemada (6:1neba aba 7:25daa), Jepteba amonitarā poyadedebemada (10:1neba aba 12:15daa), idjaba Sansoāba pilisteorā poyadedebemada (13:1neba aba 16:31daa).

2

Ācōrē nezoca bajānebemaba Boquiāne jarada

¹ Ācōrē nezoca bajānebemada Gilgaldeba Boquiāna wāpeda israelerāra nāwā jarasia:

—Mā ʙārāra Egipto druadeba ēdra edapeda māa diai jarada ējūānaa enesia. Mā ʙārā drōāenabemarā nāwā jarasia: “Mā ʙārā ume bedeā ʙadara āyā ʙāēa. ² Baribara naļ druade beara ume bedeā ʙarānadua. Mōgara ādji ācōrē bea itea āta pā buepedadada corapetacuadada.” Māwā jarađamīna ʙārāba iĵānaē basia. Ćcārē cārēā māwā odaē basi? ³ ʙārāba iĵānaē bēra māa jaraya: puru naļ druade beara māa waa ʙārā quīrāpitabemada āyā ʎaretaēa. Ātebara soaba ʙārā ēcarrade ubada quīrāca ādjirāneba ʙārāra bia mīga panania. Maļ awara ʙārāba ādji ācōrē bea ēpēnapeda bio biē panenia.—

⁴ Ācōrē nezoca bajānebemaba māwā jaraside jūma israelerāra jĵgua jĵa du-anesidāa. ⁵ Maļ bērā mama trā ʙasidāa Boquiā.* Idjaba mama animarāda Ācōrēba babue diasidāa.

Josue jaidada

⁶ Josueba israelerā wābisiide ādjia edapedada ējūāza wāsidaa.† ⁷ Josue zocai ʙaside israelerāba Ācōrēra ēpē panasidāa. Idji jaidadacarea dji bororā idji ume panana zocai panasidade bida ādjirāba ēpē panasidāa. Maļ bororāba jūma unusidāa Ācōrēba israelerā itea odada.

* 2:5 Hebreo bedeade Boquiā trāba jara ʙaa “jĵabadarā.” † 2:6 Josue 24:1-28.

⁸ Nuñ warra Josue Ācōrē nezocara 110 poa baside jaidasia. ⁹ Timnat-sera abadaḁe idjia edaḁa ējūāne israelerāba idjira t̄l̄barisidaa. Mañ ējūāra Epraīl̄ eyaida b̄a druade b̄a Gaa eya caita. ¹⁰ Josue ewaridebemarā jūma jaidapedaḁacarea ādjideba yōpedaḁarāba Ācōrēra, idjia israelerā itea o baḁa sida quīrādoasidaa.

Israelerāba Ācōrē igarapedaḁa

¹¹ Māwānacarea israelerāba Ācōrē quīrāpita cadjiruada osidaa. Jawaba oḁa ācōrē Baal abadada ēpēsidaa. ¹² Ācōrēba ādji drōā naēnabemarāra Egiptodeba ēḁra edaḁamīna idjira igarapedaḁa ādji caita beara ācōrēda ēpēsidaa. Māwā Ācōrēra quīrūbisidaa. ¹³ Ādjirāba Ācōrēra igarapedaḁa Baal abadada, Astarte abada sida ēpēsidaa. ¹⁴ Mañ carea Ācōrēra israelerā ume bio quīrūsia. Mañba idjia ne dr̄abadarā ādjia erobeara idu jārībisia. Idjaba ādji dji quīrūa ādjirāra idu poyabisia. Djōbadaḁe israelerāba waa poyadaē basia. ¹⁵ Djōne wābadaza Ācōrēra dji quīrūare djōbadjia. Mañ bēra israelerāba poyadaca basia Ācōrēba naēna jaraḁa quīrāca. Māwā bia mīga duanabadjidaa.

Ācōrēba ēḁra b̄abadarā diada

¹⁶ Māwā bia mīga panane Ācōrēba āc̄ara ēberārāda b̄abadjia israelerāra ne dr̄abadarā jawaedabemada ēḁra b̄adamārēā. ¹⁷ Baribara israelerāba mañ ēḁra b̄abadarā bedeara ījānaca basia. Ātebara dārāēne Ācōrēra wayacusa igarapedaḁa dewara ācōrē beada ēpēnapeda bia bedeabadjidaa. Ācōrēba obi jaraḁara ādji drōā naēnabemaba ījā o pananamīna ādjirāba ījā oḁaē basia. ¹⁸ Dji quīrūba ādjirā biē o panane bia mīga panā bēra āḁuba mīa sopua bedeabadjidaa. Ācōrēba mañ ūr̄ibaraza ādjirāra quīrā djuburiapeda aba b̄abadjia ādjirā dji quīrū jawaedabemada ēḁra b̄amārēā. Ācōrēra mañ ēberā ume b̄a bēra idji zocai b̄amisa israelerāra dji quīrū jawaedabemada ēḁra b̄abadjia. ¹⁹ Baribara dji ēḁra b̄abari jaidadacarea israelerāba wayacusa dewara ācōrē beada ēpēnapeda bia bedeabadjidaa. Mañ cadjiruā obadaza ādji djibarirāba opedaḁa cāyābara auḁuara obadjidaa. Cawara zareadeba ādjia cadjiruā obadara igaradaca basia. ²⁰ Mañ carea Ācōrēra israelerā ume bio quīrūpeda nāwā jarasia:

–Māa israelerā drōā naēnabemarā ume bedea b̄adara nañ ēberārāba igarasidaa. Māa jaraḁara ījānacaa. ²¹ Mañ bēra puru bea Josueba poyadaēra māa israelerā quīrāpitabemada ni aba biḁa āyā jaretaēa.–

²² Ācōrēba mañ puru beara Canaaḁ druade idu bebisia israelerāba idjida ēpēni cawaya ādji drōā naēnabemaba ēpēpedaḁa quīrāca. ²³ Josue ewaride Ācōrēba mañ puru beara āyā jaretaē basia. Idjia Josuéa poyabiē basia, ātebara Canaaḁ druade idu bebisia.

4

Deborāba Baraco ume Sisarā poyapedaḁa

¹ Ehud jaidadacarea israelerāba wayacusa Ācōrē quīrāpita cadjiruada o panesidaa. ² Mañ carea Ācōrēba ādjirāra cananeorā boro Jabīl̄ jawaedā basia. Jabīl̄ra Hazor purude babadjia. Jabīl̄ sordaorā borora Sisarā basia. Mañ Sisarāra Haroset-goīne babadjia. ³ Jabīl̄ba djōbada carreta jiorro odada noveciento erobasia. Veinte poa israelerāra quīrā djuburia neē bio bia mīga erobasia. Mañne israelerāba Ācōrēa quīrā djuburiada iwīdisidaa.

⁴ Mañ ewaride Deboráda israelerã cawa obari basía. Idjira Ācōrēneba bedeabadjia. Lapidot quima basía. ⁵ Mañ Deborára Epraiñ eyaida ʙa druade ʙabadjia Ramá puru idjaba Betel puru ēsi. Israelerã nēʙaɾade panʙne idjima wāʙadjiɖaa cawa omārēã. Cawa obaɾade Deborára urutaca ʙa edre chūmabadjia. Mañ bēřa mañ bacurura Deborá Uruta trā ʙasidaa.

⁶ Ewarí aba Deborába Abinoañ warra Baracoda trāʙisia. Idjira Neptali druade Quedé purude ʙabadjia. Baraco zedacarea Deborába nāwā jarasia:

–Dadji israelerã Ācōrēba ʙáa nāwā jara ʙaa: “Sordaorã Neptalidebemada Zabuloñnebema sida die mil ededua Tabor eyadaa. ⁷ Māa Jabiñ sordaorã boro Sisaráda ʙa ume djōne wāʙiya. Dji carretadeba djōbadarāda, waabema sordaorã sida eneya Quisoñ do zaquedaa. Baribaɾa māa ʙáa ādjirāra poyabiya.”–

⁸ Mañne Baracoba Deboráa jarasia:

–ʙada mā ume wāʙibaɾa māra wāya. ʙada wāēʙaɾa mā sida wāēa.–

⁹ Deborába jarasia:

–ʙia ʙaa, māēteara māra ʙa ume wāya. Baribaɾa Sisará poyadacarea ʙara trā ʙagaēa, Ācōrēba Sisarára wērāa poyabi bēřa.–

Ara mañda Deborára Baraco ume Quedes purudaa wāsia. ¹⁰ Mama Baracoba sordaorã Zabuloñnebemada, Neptalidebema sida die mil āʙaa ʙarepeda Tabor eyadaa edesia. Deborá sida idji ume wāsia.

¹¹ Mañ ewaride quenita Hebere abadada Quedes puru caita ʙabadjia. Naēna idjira waabema quenitarā ume ʙadada Zaanaim jewedade idji wua dera o erobasia.* Mañ Heberera Moise zāwārē Hobádeba yōna basía.†

¹² Mañne Sisarába ūřsia Abinoañ warra Baracora idji sordaorã ume Tabor eyadaa wāsidaa.‡ ¹³ Mañ carea idji jiorro oda djōbada carreta noveciento panʙda, idji sordaorã sida āʙaa ʙarepeda Haroset-goñneba Quisoñ do zaquedaa wāsidaa.

¹⁴ Mañbe Deborába Baracora jarasia:

–Ādjirā ume isabe djōne wānadua! ʙaɪbaɾa Ācōrēba ʙáa Sisarára poyabiya! Ācōrēra ʙa na wāʙaɾaa!–

Ara mañda Baracora idji sordaorã die mil panʙ ume Tabor eyadeba edaa djōne wāsidaa. ¹⁵ Djōne wāʙadade Ācōrēba Sisarára, carretadeba djōbadarāra, waabema sordaorã sida bio ne wayabisia. Mañ bēřa Baracoba idji sordaorã ume necoba zocārā quenasidaa. Baribaɾa Sisarára idji carretadeba udu ʙadrɔpeda mīrū pira wāsia. ¹⁶ Mañne Baracoba Sisará carretadeba djōbadarāra, waabema sordaorã sida ēpēsidaa aba Haroset-goñnaa. Māwā Sisará sordaorāra jūma quenasidaa. Ni aba ʙida zocai beē basía.

¹⁷⁻¹⁸ Mañ ewaride Hazordebema boro Jabiñra quenita Hebere ēberārā ume necai basia. Mañ carea Sisarára ādjima mīrū wāsia. Jūēside wērā Jael abadaba idjira audiabaride wāsia. Mañ wērāra Hebere quima basía. Jaelba nāwā jarasia:

–Mā boro, diguidaa zedua. Ne wayarādua.–

Ara mañda Sisarára Jael wua dede edaa wāpeda tabesia. Mañne Jaelba idjira borobaba ānēbari ʙasia. ¹⁹ Sisarába jarasia:

–Mā quīřa djuburia baidoda diadua. Māra opichia ʙaa.–

* **4:11** Zaanaim jeweda. Mañ bedeaba idjaba jara ʙaa “Zaanaim encina bacuru droma.” † **4:11**

Moise zāwārē Hobá. Numero 10:29de jara ʙaa Hobára Moise zāwārē Reuel warra basida. ‡ **4:12**
Abinoañ warra. Acaɾa traduccioñne mañ bedeara neēa.

Jaelba paca jubada animarã e odade t_Λ erobasia. Maãra ewapeda paca jubara diasia. Maãbe Sisarára wayacusa ânēbari b_Λsia.

²⁰ Sisarába jarasia:

–Wua dede eda wābadama chūmedua. Bariduada zepeda nāwā iwidib_Λr_Λ: “¿caida nama b_Λ?”; jaradua ēberā neēda.–

²¹ Sisarára sē b_Λ bēra bio cāi besia. Maãbe Hebere quima Jaelba wua de egorodaa cachibada bacuru cūmiada, dji cachibada sida edasia. Jaelera chupea eda wāpeda maã bacuruba Sisará borora egorodaa wāyā cachi nūm_Λsia. Māwā Sisarára beasia.

²² Baracoba Sisará j_Λr_Λ b_Λde Jael purude jūēsia. Maãne Jaelba idji audiabari de wāpeda nāwā jarasia:

–Zedua, b_Λa j_Λr_Λ b_Λra m_Λa ac_Λbiya.–

Ara maãda Baracora Jael wua dede eda wāpeda Sisarára beu tab_Λda unusia. Jaelba cachida bacurura wadi Sisará borode su nūmasia.

²³ Maã ewaride Ācōrēba israelerā quīrāpita cananeorā boro Jabiãra māwā poyasia. ²⁴ Mamaaba ātaa israelerāra cananeorā boro Jabiã ume djōb_Λdaza poyabadjidaa aba idji beab_Λdadaa.

6

Ācōrēba Gedeo_Λ trāna

¹ Māwānacarea israelerāba wayacusa Ācōrē quīrāpita cadjiruada o panesidaa. Maã carea Ācōrēba ādjirāra siete poa madianitarā j_Λwaeda b_Λsia. ² Madianitarāba ādjirāra bio bia mīga eropan_Λ bēra eyadaa wānapeda uria beade, jogoa beade, āt_Λ dji quīrū poya wācara b_Λmaa bida mīrū panesidaa.

³ Israelerāba u eropan_Λra madianitarāba, amalecitarāba, idjaba āmāda u odjabariarebemarā bida jārīcuade zebadjidaa. ⁴ Ādjirā israelerā ējūāne pan_Λne israelerāba u eropan_Λra jūma ārīb_Λdajidaa aba Gaza ējūānaa. Maã bēra israelerāba codi carea nī cārē sida neē panasidaa. Ovejada, pacada, burro sida neē panasidaa. ⁵ Madianitarāra, waabemarā sida ādji wua de bara idjaba ādji animarā bara israelerā ruadaa zedapeda ne jūma ārī wābadjidaa adichichi zocārāba néu jūma cobada quīrāca. Ādjirāra ādji cameyo sida zocārā pan_Λ bēra poya juachadaca basia. ⁶ Madianitarāba ne jūma jārīcuabadjida bēra israelerāra ne neē panasidaa. Maã carea israelerāba Ācōrēba quīrā djuburiada iwidisidaa.

⁷⁻⁸ Māwā quīrā djuburiada iwidī pan_Λ bēra Ācōrēba idjideba bedeabarida aba ādjirāmaa diabuesia. Maã ēberāba ādjirāa nāwā jarasia:

–Dadji israelerā Ācōrēba nāwā jara b_Λa: “M_Λa bārāra Egiptode nezoca pananada ēdr_Λ enesia. ⁹ Egiptorā j_Λwaedabemada, jūma bārā biē o erobea j_Λwaedabema sida m_Λa bārāra ēdr_Λ b_Λsia. M_Λa ādjirāra bārā quīrāpitabemada jūma āyā j_Λretapeda ādjirā druara bārāa diasia. ¹⁰ Idira bārāra amorreorā druā badade panabadaa, barib_Λr_Λ m_Λa bārāa jarasia ādjirā ācōrē beada ēpērānamārēā. Ababe m_Λ, bārā Ācōrēdr_Λ ēpēnida pan_Λana asia. Barib_Λr_Λ m_Λa jaradara ījānacaa.”–

¹¹ Maã ewaride Ācōrē nezoca bajānebemada zepeda Opra puru caita encina bacuru edre chūmesia.* Maã bacuru djibarira Abiezedebe yōna Joasa basia. Mama caita Joasa warra Gedeo_Λba trigoda uva biwad_Λgabada uria de mērā

* 6:11 Ācōrē nezoca bajānebema. Versículo 14de jara b_Λa maãra Ācōrē basida.

ezoa basia madianitarāba unurānamārēā. ¹² Ācōrē nezoca bajānebemara Gedeoāma odjaside nāwā jarasia:

–Ēberā mēsra bā idjaba sozarra bā, Ācōrēra bā ume bāa.–

¹³ Maāne Gedeoāba nāwā jarasia:

–Mā boro, Ācōrēda wārāda dadjirā ume bābāra, ĩsāwā jācua mīga panā? Ācōrēba dadjirāra madianitarā jāwaeda basia. Dadji drōārāba nēbāraśidaa Ācōrēba ne ununaca o bādeba dadjirāra Egiptode nezoca pananada ēdra edasida. Maāda ĩsābe waya ne ununacara dadjirā itea oi?–

¹⁴ Maāne Ācōrēba Gedeoā acāpeda nāwā jarasia:

–Bā ābādeba israelerāra madianitarā jāwaedabemada ēdra bādua. ĩMābāra bara wābi bāēca?–

¹⁵ Baribāra Gedeoāba panusia:

–Mā boro, ĩmā sāwā dadji israelerāra ēdra bāi? Mā ēberārāra jūma Manasedebema dji ne nečara quedēaa. Mā awara māra mā ēberārānebema dji edaara quirua.–

¹⁶ Ācōrēba jarasia:

–Māra bā ume bāi bēra bāa madianitarāra poyaya ēberā aba poyabāra quīrāca.–

¹⁷ Maāne Gedeoāba jarasia:

–Bāa wārāda māda bia unu bābāra, cawabidua bādra wārāda mā ume bedēa bāda. ¹⁸ Māa bā itea ne enepēda bā quīrāpita bāya. Mā quīrā djuburia āyā wārādua māā enebāraśisa.–

Ācōrēba panusia:

–Māa jāāya aba bā zebāraśada.–

¹⁹ Ara māda Gedeoāra wāpeda chiwatu zaqueda beapeda djusia. Idjaba harinada veintidos libra edapeda paā dji ēšābari neē bāda ocuasias.† Jūma widacarea nedjarara jamarade bāpeda dji bara cugurude jue edapeda encina bacurudaa jūma edesia. ²⁰ Maāne Ācōrē nezoca bajānebemaba Gedeoā jarasia nedjarara, paā sida mōgara āra cōbāpeda dji bara jūma āra weamārēā. Ara māda Gedeoāba māwā osia. ²¹ Maābe Ācōrē nezoca bajānebemaba nedjarara, paā dji ēšābari neē bā sida bacuru quēbāba warasia. Ara maāne mōgarađeba tābāda eradrapēda nedjarara, paā sida jūma bā wāsia. Māwābārađe Ācōrē nezoca bajānebema sida nēbasia.

²² Maāne Gedeoāba cawasia idjia Ācōrē nezoca bajānebemada unusida. Maā carea jarasia:

–ĭAy, mā Boro Ācōrē! Idibāra māra beuya bā nezoca bajānebema quīrāda ununa bēra.–

²³ Baribāra Ācōrēba jarasia:

–Bāra beuēa. Ne wayarādua. Necai bādua.–

²⁴ Mama Gedeoāba mōgarada āta pā buesia Ācōrēda idji ume bedēada bēra. Maā mōgara āta pā buedara trā bāsia “Ācōrēba necai bāi diabari.”‡ Maā mōgara āta pā buedara wadibida Opra purude bāa Abiezedeba yōpedadarā ējūāne.

²⁵ Ara mā diamasi Ācōrēba Gedeoā nāwā jarasia:

–Bā zeza paca dji umēbemada siete poa bāda edadua.§ Maāba bā zezaba mōgara Baal quīrāca oda āta nūmacārīda errebari coratadua. Maā orrocawa

† **6:19** Veintidos libra. Hebreo bedēade jara bāa “efa.” ‡ **6:24** Ācōrēba necai bāi diabari. Hebreo bedēade Jehovā-salom bā bāa. § **6:25** Paca dji umēbemada siete poa bāda. Hebreo bedēade māra ebuda bāēa.

bΛ bacuru Aserá quĩrāca oda nūmacāĩ sida coratadua. ²⁶ Mañbe nañ eya borode mōgarada λtλ pã buedua animarã młā babue diai carea. Mañ mōgara pã bueda λrλ bacuru Aserá quĩrāca odara cajērāpeđa bΛ zeza paca dji umébemara beapeda młā babue diadua.–

²⁷ Ara mañda Gedeoλba idji nezocarāda die trλpeda Ācōrēba jarada quĩrāca diamasi osia. Āsa oē basia idji zeza ēberārāda, purudebemarā sida waya bađa bēřā.

²⁸ Nurēma purudebemarā piradrλbadade unusidaa mōgara Baal quĩrāca odara tabλda idjaba bacuru Aserá quĩrāca oda mama bađa sida neēda. Mañ awara unusidaa abaλba Gedeoλ zeza paca dji umébemara mōgara λtλ pã bueda λrλ babuesida.

²⁹ Mañne ādjiza dji iwidi duanesidaa:

–ζCaiba jāwā osi?–

Jūmarāa iwididapeda cawasidaa Gedeoλba māwā osida. Mañ carea Gedeoλ zeza Joasamaa wānapeda jarasidaa:

³⁰ –BΛ warrara dajadaa zebidua. Mōgara Baal quĩrāca odara idjaba bacuru Aserá quĩrāca oda mama bađa sida coracuasía. Mañ carea dairāba idjira beadia.–

³¹ Mañne Joasaba idji ume quĩrū panłā nāwā jarasia:

–ζMāwāra bārāba Baalda carebađica? ζIdjiare djōnica? Młā jaraya baridubaba Baalera carebaibλrλ λnadrλ naēna beuida bΛa. Baalda wārāda ācōrēbλrλ, idjidrλ idji mōgara coratada ume djōida bΛa.–

³² Gedeoλba mōgara Baal quĩrāca odara coratada bēřā mañ ewarideba λtaa idjira trλ jarasidaa Jerobaal.*

Ācōrēba jarada wārā arada Gedeoλa cawabida

³³ Mañ ewaride madianitarāda, amalecitarāda, λmāđau odjabariarebemarā sida jūma ābaa dji λaredapeda Jordaλ do chānapeda Jezreel jewedađe duanesidaa.

³⁴ Mañne Ācōrē Jaurera Gedeoλmaa zesía. Mañ bēřā Gedeoλba oveja cachuda jigua zásía Abiezedeba yōna purura ābaa λarei carea. ³⁵ Mañbe idjia bedeada diabuesía Manasedeba, Aserdeba, Zabuloλneba, idjaba Nep-talideba yōpedadarā zedamārēā. Jūmarā zedapeda Gedeoλ careba djōni carea panesidaa.

³⁶ Mañne Gedeoλba Ācōrēa nāwā jarasia:

–BΛa jarasia mλneba dai israelerāra ēdrλ bλida. ³⁷ Młā cawa quĩrĩā bΛa bΛa jaradara wārāda. Daiba trigo caradagabadama młā oveja cara mōda bλda egode bΛaya. Nurēma mañ oveja carada beguea baibλrλ mañne egorora pōāsa baibλrλ, młā cawaya wārāda mλneba dai israelerāra ēdrλ bλida, bΛa jarada quĩrāca.–

³⁸ Gedeoλba jarada quĩrāca māwāsía. Nurēma piradrλpeda oveja carara tapuyabλrλde baidoda taza aba piasía. ³⁹ Baribλrλ Gedeoλba Ācōrēa jarasia:

–Młā jāwā mīā sē bλmīna mλ djuburia quĩrūrādua. Waya cawabidua bΛa jaradara wārāda. Nañ diamasi ējūāra begueabidua baribλrλ oveja carara pōāsa bλdua.–

⁴⁰ Mañ diamasi Ācōrēba māwā osia. Nurēma ējūāra jūma beguea basía, mañne oveja carara pōāsa basía.

* **6:32** Hebreo bedeade Jerobaal trλba jara bΛa: “Baaldrλ djōida bΛa.”

7

Gedeoŭba madianitarā poyada

¹ Nurēma diapededa Gedeoŭ, Jerobaal abadara idji ume panŭ sida pirabaridapeda Harod baido ŭta bogadrŭ Ɂamaa wāsidaa. Mama madianitarā ume djōni carea panesidaa. Madianitarāra ādjirā quīrāpe duanasidaa Jezreel jewedade Moré eya caita.

² Maŭbe Ācōrēba Gedeoŭa jarasia:

–Ba sordaorāra jūmawāyā eroɁaa. Mŭa bārā israelerā zocārā panŭa madianitarāda idu poyabibŭrŭ, bārāba jaradŭa ara bādji Ɂbaadeba poyasidaa.

³ Maŭ carea bŭ sordaorāa jaradua aɁaaɁa ne waya Ɂabŭrŭ, naŭ Gala eyadeba diguida wāida bŭda.*

Gedeoŭba māwā jarabŭrŭde veintidos mil jēda wāsidaa. Maŭne die mil panesidaa. ⁴ Maŭbe Ācōrēba jarasia:

–Wadibida jūmawāyā zocārā panŭa. Do zaquedaa baido dodamārēā ede-dua. Mama mŭa cawabiya cairāda djōne wānida panŭda. Mŭa naŭ ēberāda bŭ ume wāyana aibŭrŭ, idjira wāida Ɂaa. Wāēana aibŭrŭ wāiē Ɂaa.–

⁵ Ara maŭda Gedeoŭba idji sordaorāra edesia baido dodamārēā. Māwā panŭne Ācōrēba Gedeoŭa nāwā jarasia:

–Ɂcaŭba baidora ādji jŭwa jāne jue edadapeda usa quīrāca sene do panŭa. Waabemaba chīrāborode copanenapeda baidora do panŭa. Ādji jŭwa jāneba do nūpanŭra awara bŭdua.–

⁶ Dji jŭwa jāneba do nūpanŭra tresciento panasidaa. Waabemaba chīrāborodeba baidora do panasidaa. ⁷ Maŭbe Ācōrēba Gedeoŭa jarasia:

–Maŭ tresciento panŭba mŭa bŭa madianitarāra poyabiya. Māwā mŭa bārā israelerāra ēdrŭ Ɂaya. Waabema sordaorāa jaradua ādji diguida wānamārēā.–

⁸ Ara maŭda Gedeoŭba ādjirāa jarasia diguida wānamārēā baribŭrŭ ādjia codi careabemada, oveja cachu sida amebisia. Ādjirā wāpedadacarea Gedeoŭ sordaorāra trescientobe panesidaa. Maŭne madianitarāra edaa Jezreel jewedade duanasidaa.

⁹ Diamasi Ācōrēba Gedeoŭa nāwā jarasia:

–Pirabaridapeda madianitarā ume djōne wānadua. Mŭa bŭa ādjirāra poyabiya. ¹⁰ Baribŭrŭ bŭa ādjirā ume djōne wāi carea waya Ɂabŭrŭ, naārā ādjirā duanŭmaa bŭ nezoca Purá ume edaa wādua. ¹¹ Maŭbe ādjirāba jara panŭda ŭrīdua. Maŭba bŭra sozarraara beya ādjirā ume djōi carea.–

Ara maŭda Gedeoŭra idji nezoca Purá ume edaa wāsia madianitarā panŭ caita. ¹² Maŭne Jezreel jewedara bira nūmasia madianitarāba, amalecitarāba, Ɂmādaŭ odjabariarebemarā bida. Ādjirāra cābana panasidaa adichichi néu code zebada quīrāca. Ādji cameyora poya juachadaca basia ŭba pusa icawa bŭ quīrāca.

¹³ Gedeoŭ madianitarā duanŭma jūēsīde ŭrīsia ēberāda umé bedea panŭda. AɁaaɁa nēbŭrŭ basia idjia cāimocarade ununada. Nāwā jarasia:

–Mŭ cāimocarade unusia cebada paŭ borococoa oɁada nama dadjirā duanŭmaa bŭrabari zebŭrŭda. Maŭba wua dedaa tabaride zebŭrŭba coratasia.–

¹⁴ Maŭne dewarabemaba jarasia:

* 7:3 Naŭ Gala eya. Hebreo bedeadē maŭra ebuda bŭāa.

–Maḵḷaba jara ḅaa jāḷ Israeldebema Joasa warra Gedeoḵda idji neco bara djōne zebḷḷada. Wārāda Ācōrēba idjía dadji madianitarāra dadjirāare panḷ sida jūma poyabiya.–

¹⁵ Gedeoḷba maḷ cāimocarara, dji cawa jarada sida ũĩpeda Ācōrēba bia bedeasia. Maḷbe israelerā sordaorā panḷmaa jēda wāpeda jarasia:

–Ācōrēba dadjirāa jāḷ madianitarāra poyabiya. ¡Ara nawena pirabaridadua djōne wāni carea!–

¹⁶ Maḷbe Gedeoḷba idji sordaorā tresciento panḷda awara awara ḅasia. Idjia cien edasia, dewara boro umé panḷa ādjiza cien diasia. Maḷbe oveja cachuda, zoco sida jūmarāa jedecasia. Cādorrona ĩbĩrāda maḷ zocode eda ḅḷbicuasida ebuda ḷnarāmārēā. ¹⁷⁻¹⁸ Maḷbe ādjirāa jarasia:

–Naārā dadjirāba madianitarāra jūrā edadía. Māda acḷdadua. Māda ādjirā duanḷ wagabe jūēsira māa obḷḷ quĩrāca oḷadua. Māa, mā ume wāḅada bida cachura jĩgua zabādade bārā bida zadadua. Maḷbe nāwā biadadua: “¡Ācōrē trḷneba, Gedeoḷ trḷne bida djōḅadaa!”–

¹⁹ Maḷbe Gedeoḷra idji sordaorā cien panḷ ume madianitarā panḷ wa-gaa jūēsidaa. Dārēé ḅasia madianitarāba ādji ariquētra wagabadarāda ḅacuapedadada. Maḷne Gedeoḷba idji ume panḷ bida cachura jĩgua zasidaa. Zoco ādji jḷwade eropanḷ sida abeda bogatasidaa. ²⁰ Ara maḷne dji bororā umé panḷba ādji sordaorā bida cachura zasidaa. Ādji zoco sida bogatasidaa. Maḷbe dji ĩbĩrāda ādji jḷwa acḷare edasidaa. Cachura ādji jḷwa araare eropanasidaa. Maḷne nāwā biasidaa:

–¡Ācōrē trḷneba, Gedeoḷ trḷne bida djōḅadaa!–

²¹⁻²² Maḷne israelerā tresciento panḷba cachura ādji duanḷma zá panesidaa. Ādjirāba madianitarāra jūrā eropanana bēḷā madianitarāra biadapeda mĩrū piraposidaa. Maḷne Ācōrēba madianitarāra ara ādjiduba necoba djōbigasia. Māwā panḷne madianitarāra Zereradaa wābada ode Bet-sita purudaa mĩrū wāsidaa. Idjaba Abel-mehola purudaa Tabat caita mĩrū wāsidaa. ²³ Maḷne Gedeoḷba israelerā Neptalidebemada, Aserdebemada, jūma Manasedebema sida trḷbigasia madianitarā ēpēnamārēā. ²⁴ Gedeoḷba bedeada Epraĩ eyaida ḅa ējūānaa diabuesia Epraĩnebemarā djōne zedapeda madianitarā Jordaḷ dode idu chābirānamārēā. Ara māda Epraĩnebemarāra eda zedapeda Bet-barade, Jordaḷ jewedade bida do chābadama jāāsidaa. ²⁵ Māwā panḷne madianita bororāda umé jidasidaa, Oreb idjaba Zeeb.[†] Oreb abadara beasidaa eya ḷra jira ḅama. Mama trḷ ḅasidaa “Oreb eya ḷra jira ḅa.” Zeeb abadara beasidaa uva biwadḷgabada urīade. Mama trḷ ḅasidaa “Zeeb uva biwadḷgabada.” Israelerāba waabema madianitarā ēpēpedadacarea ādjia Oreb borora, Zeeb boro sida ḅalá tudapeda Jordaḷ do quĩrē Gedeoḷmaa edesidaa.

10

Tola idjaba Jair

¹ Abimele jaidadacarea Puvá warra Tola abadaba israelerāra dji quĩrū jḷwaedabemada ēdrḷ ḅḷbadjia. Idjira Dodo wiuzaque ḅasia. Isacardebema yōna ḅasia. Epraĩ eyaida ḅa ējūāne Samĩr purude babadjia. ² Tolaba israelerāra 23 poa ēdrḷ ḅḷbadjia. Jaidaside Samĩr purude tḷbarisidaa.

[†] 7:25 Hebreo bedeade Oreb trḷba jara ḅaa “Āgoso.” Zeeb trḷba jara ḅaa “Mēābema Usa.”

³ Tola jaidadacarea Jaír Gala druadebemada 22 poa israelerã êdrã ɓɓbari basia. ⁴ Idjia warrarãda treinta erobasia. Mãlgarãra treinta burro ɓrã nĩbabadjidaa. Gala druade treinta puru ɗjirã ɓwaeda eropanasidaa. Mã puru ɓeara wadibida Jaír puru abadaa. ⁵ Jaír jaidaside Camõ purude ɓbarisidaa.

Amonitarãba israelerã biẽ eropanana

⁶ Mã ewaride israelerãba wayacusa Ācōrẽ quĩrãpita cadjiruada o panesidaa. Baal abadada, Astarte abada sida êpēsidaa. Idjaba Siriadebemarã, Sidõnebemarã, moabitarã, amonitarã idjaba pilisteorã ăcōrẽ ɓeada êpēsidaa. Ācōrẽra abeda igarasidaa. ⁷ Mã carea Ācōrẽra bio quĩrũpeda israelerãra pilisteorã idjaba amonitarã ɓwaeda basia. ⁸ Mã ewaride pilisteorãba, amonitarã bida israelerã Gala êjũãne ɓeada poyadapeda dieciocho poa biẽ o panasidaa. Gala êjũara amorreorã êjũ baɗa basia. Jordã dodeba ɓmãdau odjabariare ɓaa.

⁹ Mãbe amonitarãra Jordã do chāsidaa Judadebemarã ume, Benjamĩnebemarã ume, idjaba Epraĩnebemarã ume djõni carea. Māwã jũma israelerãra bio bia mĩga duanabadjidaa. ¹⁰ Māwã panane israelerãba Ācōrẽra quĩrã djoburiada nāwã iwidisidaa:

–Dai Ācōrẽ, ɓa quĩrãpita dairãba cadjirua waiɓaada osidaa. ɓara igaradapeda Baalda êpēsidaa.–

¹¹⁻¹² Ācōrẽba panusia:

–Egiptorãba, amorreorãba, amonitarãba, pilisteorãba, Sidõnebemarãba, amalecitarãba, madianitarã bida ɓarã biẽ obɗaza ɓarãba quĩrã djoburia iwidibɗade m̃aa ɓarãra êdrã ɓɓbadjia.* ¹³ Māwã odamĩna ɓarãba m̃ara igaradapeda dewara ăcōrẽ ɓeada êpēsidaa. Mã ɓerã m̃aa ɓarãra waa êdrã ɓãe. ¹⁴ ɓɓɗjia êpēbada ăcōrẽ ɓeaa quĩrã djoburiada iwidide wānada! ɓɗjirãɓarã ɓarã bia mĩga pananebemada êdrã ɓɗdiscada!–

¹⁵ Mãne israelerãba Ācōrẽra jarasidaa:

–Daiba wārãda cadjiruada osidaa. ɓaa dairã cawa o quĩrã ɓa quĩrãca odua, ɓaribarã ɓdai quĩrã djoburia nawena êdrã ɓɗdua!–

¹⁶ Mãne dewara ăcōrẽ ɓeara israelerãba ɓatacuadapeda Ācōrẽra wayacusa êpēsidaa. Israelerã bia mĩga panã ɓerã Ācōrẽba waa droaẽ basia.

¹⁷ Mã ewaride amonitarãra Gala êjũãne dji jarasidaa israelerã ume djõni carea. Mãne Galadebema israelerãra Mizpa purude dji jarasidaa. ¹⁸ Māwã panane ɗjirãba, dji bororã bida ɗjiza iwidisidaa:

–ɗCaida naārã amonitarã ume djõne wāi?–

Mãbe nāwã bedea ɓasidaa:

–Djōɓɗade dji nocoare ɓeɓarãda jũma dadji Galadebemarã boro baya.–

11

Jepteba amonitarã poyada

¹ Mã ewaride Jepteda Gala êjũãne ɓabadjia. Idjira bio mēsrã basia idjaba sozarra basia. Dji zezara Gala abadjidaa. Galaba wērã auɗua ume Jeptera unusia. ² Gala quima bida warrarãda tosia. Mã warrarã waripedadacarea Jepte jarasidaa ɗji zezaba erobadebemada edaẽda, dewara wērãba toda ɓerã. Māwã jaradapeda Jeptera ăyã jarasidaa. ³ Mã carea idji djabarã ume

* **10:11-12** Madianitarã. Griego bedea m̃awã ɓã ɓaa. Hebreo bedea “Maõ” ɓã ɓaa.

badada Tob êjũãne bade wásia. Mama êberârã cadjirua beada pepeda ádjia quĩrĩãbadada ode wãbadjidaa.

⁴ Maãmisa amonitarã Mizpa purudaa zesidaa Galadebema israelerã ume djõni carea. ⁵ Maã carea Galadebema israelerã bororãra Tob êjũãnaa Jepte trãne wásidaa. ⁶ Dji bororãba idjía nãwã jarasidaa:

–Amonitarã dairã ume djõne zesida bẽrã daiba quĩrĩã panãa b̄ara dai ume wãpeda dai sordaorã boro baida.–

⁷ Dji bororã tãena idji djabarãda panã bẽrã Jepteba nãwã jarasia:
–¿Bãrãba m̄ara quĩrãma panasidaaẽca? ¿M̄a zeza dedebemada ãyã j̄aretaadaẽ basica? Bãrãra minij̄chiaade panã bẽrã ¿m̄ara jãwã j̄arãde ze panãca?–

⁸ Maãne dji bororãba nãwã jarasidaa:

–Mãẽ, maã carea dairãba b̄ara j̄arãde ze panãa. Quĩrĩã panãa b̄ara dairãare amonitarã ume djõne wáida. Wásira b̄ara dai Galadebema israelerã boro baya.–

⁹ Jepteba jarasia:

–Bãrãba m̄ara jẽda amonitarã ume djõne ededapeda ãcõrẽba m̄ãa ádjirãda poyabib̄arã, ¿wãrãda m̄ara bãrã boroda b̄adica?–

¹⁰ Dji bororãba panusidaa:

–Mãẽ, dairãba ãcõrẽ quĩrãpita jarab̄adaa b̄aa jara b̄ara wãrãda odida.–

¹¹ Ara maãda Jeptera ádjirã ume wãpeda Galadebema israelerãba idjira b̄asidaa ádji sordaorã boroda idjaba puru boroda. Maãbe Mizpa purude Jepteba dji bororãa jaradara waya ãcõrẽ quĩrãpita jarasia.

¹² Mãwãnacarea Jepteba ãcãrã diabuesia amonitarã boroa nãwã iwídidamãrẽã:

–B̄ara ¿cãrẽ cãrẽã dairã ume quĩrũ b̄a? ¿Cãrẽ cãrẽã dai druade djõne ze b̄a?–

¹³ Amonitarã boroba Jepteba diabuedarãa nãwã panusia:

–Bãrã israelerã Egiptodeba zesidade dai druara jãrĩsidaa Arnoã dodeba aba Jabó dodaa. Jũma Jordaã do icawa b̄a êjũã ãmãdau odjabariare b̄ara jãrĩsidaa. Bãrãba maã êjũãda biadeba jẽda diadib̄arã bãrã ume djõnaẽa.–

¹⁴⁻¹⁵ Maãbe Jepteba dewarãda diabuesia amonitarã boroa nãwã jaradamãrẽã:

–Jepteba nãwã jara b̄aa: “Dai israelerãba bãrã amonitarã druara ni moabitarã druã sida jãrĩnaẽ basía. ¹⁶ Dai israelerã Egiptodeba êdr̄asidade naãrã êjũã põãsa ewaraga b̄ade Pusa Purrudaa wásidaa. Mamaaba Cadé purude jũene wásidaa. ¹⁷ Maãne dai israelerã bororãba ãcãrã diabuesidaa Edoã druadebema boromaa. Idjía iwídisidaa dai israelerã idji druade wãyã wãbimãrẽã. Barib̄arã idjía iduaribiẽ basía.* Moab druadebema boroa bida abarida iwídisidaa. Barib̄arã idjía bida iduaribiẽ basía. Maã bẽrã dai israelerãra Cadéde duanesidaa. ¹⁸ Maãbe êjũã põãsa ewaraga b̄ade Edoã druã audu idjaba Moab druã audu p̄arr̄aga wãnapeda Arnoã do icawa jũene wásidaa. Mama Moab druã quĩrãpe ãmãdau odjabariare duanesidaa barib̄arã do chãnaẽ basía, wa quĩrãrẽ moabitarã druã bẽrã.†

¹⁹ Maãbe dai israelerã bororãba ãcãrã Hesboã purudaa diabuesidaa amorreorã boro Sehoãmaa. Idjía bida iwídisidaa dai israelerãra idji druade idu wãyã wãbimãrẽã dai druadaa. ²⁰ Barib̄arã dai israelerãba iwídidepadara Sehoãba sewada crĩchada bẽrã idji druade idu wãyã wãbiẽ basía. Maã awara idji sordaorãda jũma ãbãa j̄arepeda Jahaza puru caita zedapeda dai israelerã ume djõsidaa.

* 11:17 Numero 20:14-21. † 11:18 Numero 21:10-15.

²¹ Barib^{ARL} dai israelerā Ācōrēba Sehoāra, idji sordaorā sida jūma poyabisia. Mañbe dai israelerāba mañ druade bea amorreorā ejūāra jūma edasidaa.† ²² Arnoā dodeba aba Jabó dodaa idjaba ejūā pōāsa ewaraga badeba aba Jordaā dodaa adjī ejūāra jūma edasidaa. ²³ Dai israelerā Ācōrēba amorreorāra āyā jaretapeba mañ ejūāra dairā, idji purua diada bēra ħbara cai māwā jāri carea? ²⁴ ħBā ācōrē Quemoba bāa diadara bareca? Abari quīrāca dai Ācōrēba dairā diadara daidea. ²⁵ ħBāa moabitarā boro bada Zipor warra Balāda quīrāneba bāca? Nañ ejūā carea idjira dairā ume ijaraē basia ni djōne zeē basia.§ ħBāra Balā cāyābara dji dromaara bāca?

²⁶ Dai israelerāra Hesboā purude, Aroer purude, mañ caita bea puru zaquede, idjaba Arnoā do icawa bea purude bida tresciento poa panāa. Dairāra nañ druade dārābadaa. Bārāba ħcārē cārēā ārāb^{ARL} nañ druara iwidi panā? ²⁷ Māa bāra biē oē bāa. Bādrā dairā ume djō quīrā bā bēra biē o bāa. Ācōrē dadji cawa obariya idi cawabiya cairāba jipa o panāda: dai israelerāba wa bārā amonitarāba.”–

²⁸ Jeptebe māwā jarabidamīna amonitarā boroba ijāē basia.

²⁹ Mañne Ācōrē Jaurera Jeptemaa zesia. Mañ bēra Jeptera Gala ejūāne, Manasedeba yōpedadarā ejūāne bida jūma parrāasia sordaorā jareī carea. Sordaorā ābaa jarepeda Gala druade bā Mizpa purude jūesia. Mamaāba amonitarā ume djōne wāsia. ³⁰⁻³¹ Māwā bade Jeptebe Ācōrēa wārāneba nāwā jarasia:

–Bāa amonitarāda māa poyabib^{ARL}, diguida wāb^{ARL}de naārā mñ audiabariē zeb^{ARL}ada māa bāa babue diaya.–

³² Māwā jarapeda amonitarā ume djōne wāsia. Mañne Ācōrēba idjia poyabisia. ³³ Jeptebe amonitarāra zocārā quenasia. Aroer purudeba aba Minit purudaa idjaba Abel-queramīl purudaa bida veinte puru poyasia. Māwā amonitarāra israelerā jawaeda panesidaa.

Jeptebe idji cau Ācōrēa diada

³⁴ Māwānacarea Jeptera Mizpa purudaa jēda wāsia. Diguida jūēb^{ARL}de idji cauba audiabarisia. Tōnōā zá bāde cari basia. Jeptebe dewara cauda ni warra sida neē basia. Aba idjidrā erobasia. ³⁵ Idji cau unub^{ARL}de Jeptera bio sopuasia. Mañ carea idjia cacuaē jā bāda cūētacuapeda idji cau nāwā jarasia:

–jAy, cau, bāa māra bio sopuabib^{ARL}! Māa Ācōrēa wārāneba diai jarađara diaida bāa.–

³⁶ Dji cauba nāwā jarasia:

–Zeza, bāa Ācōrēa iwidiida quīrāca idjia amonitarā bā dji quīrūra poyabisia. Mañ bēra bāa idjia wārāneba jarađara odua. Māra Ācōrēa babue diadua. ³⁷ Barib^{ARL} mñ quīrā djuburia jedeco umé māra eyade idu parrāade wābidua. Mñ dji biarā ume jīāne wāya māra quima edaē beui bēra.–

³⁸ Jeptebe panusia:

–Bia bāa. Wādua.–

Idjira jedeco umé idu wābisia. Mañne idji biarā ume eyade jīā nībasidaa, quima edaē beui bēra.

³⁹ Māwānacarea idjira Jeptemaa jēda zesia. Mañbe Jeptebe Ācōrēa wārāneba jarađara osia. Māwā idji caura umaquīrā adua bāda jaidasia. ⁴⁰ Mañ carea

Israeldebema awērārāba poaza ewari quīmārē Galadebema Jepte cau carea jīābadaa.

12

Jepteba Epraiñebemarā poyada

¹ Jepteba amonitarā poyadacarea Epraiñebema sordaorāda dji Jaredapeda Jordaā do chānapeda Sapoā puruare Jepte bamaa wāsidaa.* Quirūbideba Jeptea nāwā iwīdisidaa:

–¿Cārē cārēā bāduba amonitarā ume djōne wāsi? ¿Cārē cārēā dairāra trāē basi bā ume wānamārēā? Māwā oda bēra dairāba bāra, bā de sīda jūma babuedia.–

² Mañe Jepteba ādjirāa nāwā panusia:

–Māra, mā ēberārā sīda amonitarā ume djō panasidaa. Mañe bārāra trābisīa baribāra bārāba carebaē zedaē basīa. ³ Carebaē zedaē bēra māra beadi adua amonitarā ume djōne wāsīde Ācōrēba māā ādjirāra poyabisīa. Mañe bārāra ¿cārē cārēā mā ume djōne ze panā?–

⁴ Mañe Epraiñebemarāba ādjira nāwā biē jarasidaa:

–Bārā Galade beara dadji Epraiñeba yōpedadamīna dairāra igaradapeda bādjia o quirā panāda obadaa. Dai Epraiñeba yōpedada tāēna idjaba Manasedeba yōpedada tāēna panabadamīna bārāra awara quirāca panabadaa.–†

Māwā jara panā carea Jepteba Galadebema sordaorāda ābaa jarepeda Epraiñebemarā ume djōne wānapeda zocārā quenasidaa. ⁵⁻⁶ Mañe Galadebemarāba Jordaā do chābadama jāsīdaa. Mama Epraiñebemarāra chānida panasidaa jēda ādji druadaa mīrū wāni carea. Abaaba chāi carea iwīdibāda Galadebemarāba iwīdibadjidaa:

–¿Bāra Epraiñebemaca?–

Mañe Epraiñebemaba māwāēana asira Galadebemarāba jarabadjidaa:

–“Chibole” adua.–‡

Epraiñebemarāba mañ bedeara poya aride jaradaca basīa. Biara “Sibole” abadjidaa. Mañe abaaba Sibole asira Galadebemarāba cawabadjidaa idjira Epraiñebemada. Mañ bēra jidadapeda ara mama Jordaā do icawa beabadjidaa. Mañ ewarīde Epraiñebemarāra 42 mil beasīdaa.

⁷ Jepteba sei poa israelerāra dji quirū jawaedabemada ēdra bābadjia. Jaidadacarea Gala druade idji purude tabarisīdaa.§

Ibzaā, Eloā, Abdoā

⁸ Jepte jaidadacarea Ibzaā Beleñebemada israelerā ēdra bābari basīa.

⁹ Mañ Ibzaāba warrarāda treinta, caurā sīda treinta erobasīa. Idji caurāda dewara purudebemarāa quima diasīa. Idji warrarā itea dewara purudebema wērārāda treinta enesīa ādji quimada beadamārēā. Ibzaāra siete poa israelerā ēdra bābari basīa. ¹⁰ Jaidasīde Beleñ purude tabarisīdaa.

¹¹ Ibzaā jaidadacarea Eloāda die poa israelerā ēdra bābari basīa. Mañ Eloāra Zabuloñeba yōna basīa. ¹² Jaidasīde Ajaloā purude tabarisīdaa Zabuloñeba yōpedadarā ējūāne.

¹³ Eloā jaidadacarea Hilel warra Abdoāda israelerā ēdra bābari basīa. Mañ Abdoāra Piratoā purudebema basīa. ¹⁴ Idjia warrarāda cuarenta idjaba wiuzaquerāda treinta erobasīa. Ādjirāra setenta burro ārā nībabadjidaa.

* **12:1** Sapoā trāba jara bāa “norte.” † **12:4** Hebreo bedeaē mañ versīclora ebuda bāēa. ‡ **12:5-6** Chibole. Mañ bedeaaba jara bāa “do jiradrā.” § **12:7** Gala druade idji purude. Hebreo bedeaē nāwā bā bāa: “Gala druade bea purude.”

Abdoḷra ocho poa israelerā ēdrḷ bḷbari basía. ¹⁵ Hilel warra Abdoḷ jaidaside Piratoḷ purude tḷbarisidaa Epraiḷneba yōpedadarā ējūā eyaida bḷde. Naēna amalecitarāda maḷ ējūāne panabadjidaa.

13

Sansoḷ topedada

¹ Māwānacarea israelerāba wayacusa Ācōrē quīrāpita cadjiruada o panesidaa. Maḷ carea Ācōrēba ādjirāra cuarenta poa pilisteorā jḷwaeda bḷasia.

² Maḷ ewaride Zora purude ēberāda babadjia Manoa abadada. Idjira Daḷneba yōna basía. Idji quimada warra toca bēra warra neē basia. ³ Ewari aba Ācōrē nezoca bajānebemada maḷ wērāma odjapeda nāwā jarasia:*

–Mḷa cawa bḷa bḷra warra toca bēra warra neē bḷada. Baribḷḷḷ bḷra biogoa bepeda umaquīrā warrada toya. ⁴⁻⁵ Maḷ warrara bḷ biteda bḷ ewarideba ḷtaa Ācōrē itea baya. Maḷ bēra uva ba aseada, dewara itua sida dorādua. Maḷ awara Ācōrēba idu cobicara corādua. Bḷ warrara nazareo bai bēra idji budara tḷcara bḷa.† Idjia jḷwa bḷya bārā israelerāra pilisteorā jḷwaedabemada ēdrḷ bḷi carea.–

⁶ Maḷbe dji wērāra idji quima Manoamaa wāpeda nāwā jarasia:

–Ēberā Ācōrēba diabuedada mḷmaa zesia. Idjira bajānebema nezoca quīrāca ununa bēra mḷa wayasia. Idjira sāmabemada, idji trḷ sida mḷa iwidie basía. Idjia mḷa jaraē basía. ⁷ Baribḷḷḷ idjia jarasia mḷra biogoa bepeda warrada toida. Maḷ warrara mḷ biteda bḷ ewarideba aba idji beubḷḷḷdaa Ācōrē itea bayada asia. Idjira nazareo bai bēra mḷa uva ba aseada, dewara itua sida docara bḷada asia. Maḷ awara Ācōrēba idu cobicada mḷa cocara bḷada asia.–

⁸ Maḷne Manoaba Ācōrēa nāwā iwidisia:

–Dai Ācōrē, mḷ djaburia bḷa diabueda ēberāda wayacusa daimaa diabueda jaradiamārēā mḷ quimaba toi warrara sāvā daupēnida panḷa.–

⁹ Manoaba iwididara Ācōrēba bia ūḷisia. Maḷ bēra bajānebema nezocara dji wērāmaa waya zesia. Maḷne wērāra néude basia. Baribḷḷḷ idji quima Manoara neē basía. ¹⁰ Maḷ bēra dji wērāra idji quimamaa pira wāpeda nāwā jarasia:

–jMḷa ēberā sālbedā ununara waya zesia!–

¹¹ Maḷ carea Manoara piradrḷpeda idji quima ume wāsia. Dji ēberā bḷma jūēpeda nāwā jarasia:

–Sālbedā mḷ quima ume bedea badara ḷbḷ basica?–

Dji ēberāba panusia:

–Māē. Mḷ basía.–

¹² Maḷne Manoaba nāwā iwidisia:

–Bḷa jarada quīrāca mḷ quimaba warrada tosira, daiba idjira ḷsāvā daupēnida panḷa? Idjira sāvā eropanidida panḷa?–

¹³ Bajānebema nezocaba panusia:

–Mḷa jarada quīrāca bḷ quimaba jūma ījā oida bḷa. ¹⁴ Uvara cocara bḷa. Uva ba aseada, dewara itua sida docara bḷa. Maḷ awara Ācōrēba idu cobicara ni maārī bida cocara bḷa. Mḷa jaradara idjia jūma ījā oida bḷa.–

¹⁵ Manoaba bajānebema nezocaa nāwā jarasia:

–Dai djaburia wadi wārādua. Chiwatu zaqueda beadapeda bḷ itea djudia.–

* **13:3** Ācōrē nezoca bajānebema. Versículo 8-9de jara bḷa mḷra Ācōrē basida. † **13:4-5** Numero 6:1-21.

¹⁶ Bajānebema nezocaba panusia:

–Mā beb̄ar̄a sīda bārā djicora coēa. Barib̄ar̄a bārāba quīrīā pan̄ab̄ar̄a, mā chiwatu zaquera Ācōrēa babue diadadua.–

Manoaba bajānebema nezocada māwā b̄ada wadi cawaē basia.

¹⁷ Maāne Manoaba Ācōrē nezoca bajānebema jarasia:

–Bā tr̄ara daia jaradua. Māwā b̄a jarada quīrīā dai warra todacarea b̄ara bia jaradīa.–

¹⁸ Barib̄ar̄a bajānebema nezocaba jarasia:

–Bāa ȳcārē cārēā mā tr̄ara cawa quīrīā b̄a? Mā tr̄ara jūmawāyā bia quirua. Ēberārāba poya cawadaēa.–

¹⁹ Manoaba chiwatu zaquera beapeda néudebema sīda edapeda umena mōgara ȳr̄a cob̄apeda Ācōrēa jūma babue diasia. Maāne Manoaba idji quima bīda ac̄a pan̄ane Ācōrēba ne ununacada nāwā osia: ²⁰ Manoaba babue diadara waib̄a erad̄a nūmane Ācōrē nezoca bajānebemara mā uruadeba bajānaa wāsia. Manoaba idji quima bīda mā ununapeda Ācōrē wayaadeba chir̄aborode copanenapeda ādji dratura egorodaa tēu copanesīdaa. ²¹ Ācōrē nezoca bajānebemara Manoama, dji quimama bīda waa odjaē basia. Mā bērā Manoaba cawasia dji ēberārā wārāda Ācōrē nezoca bajānebemada māwā basīda. ²² Maāne idji quimaa nāwā jarasia:

–Ācōrēda unupedada bērā dadjira beudīa.–

²³ Barib̄ar̄a dji quimaba jarasia:

–Māwāēa. Ācōrēba dadjida bea quīrīā b̄adabara dadjia chiwatu idjaba néudebema babue diapedadara bia edaē bacasia. Mā awara idjia ne ununaca odara unubiē bacasia ni dadji warra ununinebemada jaraē bacasia.–

²⁴ Māwānacarea dji wērāba warrada tosia. Mā warrara tr̄a b̄asia Sansoā. Sansoā warib̄ar̄ade Ācōrēba idjira careba basia. ²⁵ Mā ewarīde Sansoāra Daāneba yōpedadarā purude b̄abadjia Zora puru idjaba Estaol puru ēsi. Mama Ācōrē Jaureba unubīdadjia idjira Sansoā ume b̄ada.

14

Sansoāba quima edai b̄ada

¹ Ewari aba Sansoāra pilisteorā puru Timnatadaa wāsia. Mama pilisteo wērāda unupeda awuasīa. ² Jēda diguidaa wāpeda idji djibarirāa nāwā jarasia:

–Māa Timnata purude pilisteo wērāda unusia. Mā djuburia, idji djibarirāa idjira iwidīdadua māa edai carea.–

³ Maāne Sansoā djibarirāba jarasīdaa:

–ȳCārē cārēā pilisteo wērāda eda quīrīā b̄a? Pilisteorāra cacua wēāgoē tabeaa. ȳDadji Daāneba yōpedadarā idjaba waabema israelerā tāēna wērā biada neēca?–

Sansoāba panusia:

–Māa jāā wērāda awua b̄a. Idjira mā itea iwidīdadua.–

⁴ Idji djibarirāba adua panasīdaa Ācōrēb̄ar̄a Sansoā māwā cr̄ichabisīda. Māwā osia Sansoāra pilisteorā ume djōne wāmārēā. Mā ewarīde israelerā pilisteorā j̄awad̄a panasīdaa.

⁵ Maābe Sansoā djibarirāra Timnata purudaa wāsīdaa. Idji sīda ādji caid̄u wāsia. Sansoā Timnatadebema uva ējūāne jūēb̄ar̄ade imamaba idjira orrasia.

⁶ Ara māda Ācōrē Jauredeba Sansoāra bio juerza barapeda ara idji j̄awaba

imamara beasia chiwatu zaque beabara quĩrãca. Māwā beadamĩna idji djiabarirãa jaraẽ basia. ⁷ Maãbe Timnatade jũepeda dji wẽrã ume bedeasia. Maã wẽrãra bio awuasias.

⁸ Dãrãbarãde Sansoãra wayacusa Timnatadaa wãsia maã wẽrã edai carea. Puru caita jũebarãde imama beadada acãde wãsia. Maãne imama bawawãde urrajõ darãda powua nũmasia idjaba urrajõda eda basia. ⁹ Maã urrajõra idji jawaba tue edapeda jõ wãsia. Idji djiabarirã unuside urrajõra diasia. Maãne ãdjia jõsidaa. Baribara Sansoãba jaraẽ basia imama beuda bawawãde urrajõra edasida.

¹⁰ Sansoã zezara dji wẽrã bamaa wãsia. Mama Sansoãba basrida ne cobada waibada osia cũdrarãba quima edabada obada quĩrãca. ¹¹ Pilisteorãba Sansoã unusidade ãdji dji biarãda treinta edasidaa idji ume pananamãrẽã.*

¹² Sansoãba maã treinta panãa nãwã jarasia:

–Mãa bãrãa mĩãdjiruda jaraya. Siete ewari naã basrida cobada ewari o panãne bãrãba maã mĩãdjiruda cawa jaraãdibara, mãa bãrãza lino oda djioda aba idjaba basrida odi careabema djio sida aba diaya. ¹³ Baribara cawa jaraãdẽbara, bãrãza mãa lino oda djioda aba idjaba basrida odi careabema djio sida aba diadida panãa.–

Ãdjia jarasidaa:

–Bia baa. Jaradua.–

¹⁴ Maãne Sansoãba nãwã jarasia:

–Mĩãdjiru, mĩãdjiru, mĩãdjiru. Dadji cobarideba codida edasia. Dji mẽsrãara baãdeba cũada edasia. Maãgara çcãrẽ?–

Ewari ùbeade pilisteorã treinta panãba mĩãdjirura cawa jaraãdẽ basia.

¹⁵ Maã carea quĩmãrẽbema ewaride Sansoãba edai wẽrãa nãwã jarasidaa:†
–çBãrãba dairãra trãsidaca dairãneda jãrĩni carea? Jãã mĩãdjiruba jara bãra badji quimaa iwididua. Māwā oẽbara daiba bãra, ba eberãrã sida babuedia.–

¹⁶ Ara maãda dji wẽrãra Sansoãmaa wãpeda jĩa bãba nãwã jarasia:

–jBãa mãra quĩrãẽ baa! Jãã mĩãdjiru mã eberãrã jaraãdara baa mãa jaraẽ baa cãrẽda jara bãda. jBãa mãra quĩrãma baa!–

Sansoãba panusia:

–Mãa bãa çcãrẽã jarai? Mã djiabarirãa bida jaraẽ baa.–

¹⁷ Baribara dji wẽrãra maã basrida cobada ewari siete panãne jĩa badjia. Baridua mã sã bã bãrã siete bema ewaride Sansoãba idjia jarasia. Ara maãda wẽrãba pilisteorã treinta panãa jarasia mĩãdjiruba jara bãda.

¹⁸ Siete bema ewaride queui naẽna pilisteorãra Sansoãmaa wãnapeda mĩãdjirura aride nãwã jarasidaa:

–Urrajõ cãyãbara çcãrẽda cũara bã? Imama cãyãbara çcãrẽda mẽsrãara bã?–

Maãne Sansoãba jarasia:

–Bãrãra mã wẽrã ume bedepedadaẽbara poya panunaẽ bacasia.–‡

¹⁹ Maãne ãcõrẽ Jauredeba Sansoãra bio juerza barapeda pilisteorã puru Ascaloãnaa wãsia. Mamabemarãda treinta beapeda ãdjia cacuade jãbadara edapeda mĩãdjiru aride jarapedadarãa diasia. Māwãnacarea bio quĩrũ bãda

* **14:11** Pilisteorãba Sansoã unusidade. Hebreo bedeadẽ mãwã bã baa. Griegode nãwã baa: “Pilisteorãba Sansoãra waya panã bãrã.” † **14:15** Quĩmãrẽbema ewaride. Griego bedeadẽ mãwã bã baa. Hebreo bedeadẽ nãwã baa: “Siete bema ewaride.” ‡ **14:18** Hebreo bedeadẽ mãwã bã baa: “Mã paca ume eũũada odaẽbara mĩãdjirura cawaãdẽ bacasidaa.”

idji zeza dedaa jēda wāsia. ²⁰ Mañ bēṛā idji quima bai baḍa zezaba dji caura Sansoñ ume baḍa ēberā diasia. §

15

¹ Māwānacarea trigo jara Sansoñba idji quima bai baḍara acāḍe wāsia. Idjia diai carea chiwatu zaqueda edesia. Jūēpeda dji zāwārē bai baḍaa jarasia:

–Mā wērā cāibarimaa acāḍe wāya.–

Baribarā dji wērā zezaba idu wābiē basia. ² Idjia jarasia:

–Mā crīchasia baḷa mā caura abeda igarasida. Mañ carea baḷa ume baḍa ēberā idjira diasia. Mā cau tēābemara biara quirua. Idjidra dji nabema cacuabari edadua.–

³ Mañ carea Sansoñba jarasia:

–jBārāba māwā opedada bēṛā mā bārā pilisteorā biē obārāḍe bedeade baēa!–

⁴ Mañbe Sansoñba usa pāda tresciento jidacuasias. Mañra umé uméa ābaa dji drude jācuapeda cāḍorrōna ībīrāda ādji drude jācuasia. ⁵ Mañbe ībīrāra coacuapeda usa pāra pilisteorā néude buecuasia. Mañba ādji trigora jūma bá wāsia, dji ewapedadada, dji ewadaē panā sida. Mañ awara ādji uva ējūāra, olivo ējūā sida jūma bá wāsia.

⁶ Mañ carea pilisteorāba jūmarāa iwīdisidaa caiba māwā osi cawaya. Mañne cawasidaa Sansoñba māwā osida idji zāwārē bai baḍaba idji caura Sansoñba diai cāyābara Sansoñ ume baḍa ēberā diada bēṛā. Mañ carea pilisteorāba dji wērāra, dji zeza sida bá beasidaa. ⁷ Mañne Sansoñba jarasia:

–Bārāba māwā opedada bēṛā mā wārāneba jaraya ānāūē bārāra biē o baida aba mā quīrābaṛā quīrāca obārāḍaa.–

⁸ Māwā jarapeda quīrūbiēba pilisteorāra zocārā quenasia. Mañbe Sansoñra Etam eya āra jira baḍaa wāsia. Mama uriaḍe besia.

Sansoñba burro beuda quidatrāba pilisteorā quenana

⁹ Sansoñ mama baḍe pilisteorāra Juda druadaa zedapeda ējūā Lehi abada caita duanesidaa. * ¹⁰ Mañne Judadebemarāba ādjirāa nāwā iwīdisidaa:

–¿Cārē cārēā dairā ume djōne ze panā?–

Pilisteorāba panusidaa:

–Sansoñda jidaḍe ze panā dairā biē oda bēṛā.–

¹¹ Mañ carea Judadebemarāra Etam eya āra jira baḍaa tres mil wāsidaa. Sansoñ babari uriama jūēnapeda idjia nāwā jarasidaa:

–Baḷa ¿cārē cārēā dadjirāra nēbaṛaḍe baṣi? ¿Adua baḷa dadjirāra pilisteorā jawaeda panāda?–

Sansoñba panusia:

–Ādjirāba māda biē opedada bēṛā mā ādjira ara mañ quīrāca osia.–

¹² Mañne Judadebemarāba jarasidaa:

–Dairāra ze panā baṛa pilisteorāa jida diadi carea.–

Mañne Sansoñba jarasia:

–Naārā wārāneba jaradadua bārāba māra beadaēda.–

¹³ Judadebemarāba jarasidaa:

–Baṛa beadaēda. Ababe baḷa jawara jānapeda pilisteorāa jida diadia.–

Ara māda jācara djiwīdi uméba Sansoñra jānapeda idji babari uriaḍeba jida edesidaa. ¹⁴ Ējūā Lehi abadaḍe jūēbaḍaḍe pilisteorāra baṣrida baḷa duanda idjima zesidaa. Baribarā Ācōrē Jaureḍeba Sansoñra bio juerza

§ 14:20 Sansoñ ume baḍa ēberā. Hebreo bedeade māra ebuda baēa.
Lehi trāba jara baḷa “quidatrā.”

* 15:9 Hebreo bedeade

barapeda idji jɔwa jɔ bɔda jɔcarada tɔcuasia lino nayɔna bɔ wɔna quĩrɔca.

¹⁵ Maɔne burro beuda quidatrɔda unupeda edasia. Maɔba pilisteorɔda mil quenasia. ¹⁶ Quenapeda nɔwɔ jarasia:

Mɔa burro quidatrɔba ɔdjira boromea bue nũmasia.

Burro quidatrɔba mɔa ɔberɔrɔda mil quenasia.

¹⁷ Mɔwɔ jarapeda Sansoɔba quidatrɔra batabuesia. Mama trɔ bɔsidaa Ramat-Lehi.[†]

¹⁸ Sansoɔra bio opichia nũmɔ bɛrɔ ɔcɔrɛa quĩrɔ djuburiada nɔwɔ iwidisia: –Bɔa mɔ, bɔ nezocaa ɔdjirɔra poyabisia. Maɔda ɔmɔra opichiaba idu beubica? ɔOpichiaba cacua norrabaripeda mɔra pilisteorɔ idu jidabica?–

¹⁹ Maɔne ɔcɔrɛba uriadeba baidoda ɔtaa bogadrɔbisia. Sansoɔba dopedɔ cacua ɔbɔasia. Maɔ baido Lehide ɔtaa bogadrɔ bɔra trɔ bɔsidaa En-hacore.[‡] Maɔra wadi Lehide bɔa. ²⁰ Israelerɔ pilisteorɔ jɔwaeda panasidade Sansoɔra veinte poa ɔdji ɛdrɔ bɔbari basia.

16

Sansoɔ Gaza purude bɔda

¹ Ewari aba Sansoɔra pilisteorɔ puru Gazadaa wɔsia. Mama wɛrɔ auduadu unupeda idji ume cɔine wɔsia. ² Maɔne Gazadebemarɔba cawasidaa Sansoɔra mama bɔda. Maɔ carea diamasi purura jũrɔ edadapedɔ dji purude eɔda wɔbada caita mĩrũnapeda chupea jɔa panesidaa. ɔdjia nɔwɔ crĩchasidaa:

–Nu diapedɔ idji wɔbɔrɔde jidadapedɔ beadia.–

³ Baribɔrɔ Sansoɔra ariquɛtrabe cɔisia. Piradrɔpedɔ dji purude eɔda wɔbadada, dji jĩrũ egorode jou nũmɔ sida ɛũta edasia. Maɔgara dji bacuru caru nũmɔ sida jũma idji equiade jira edapedɔ tɔmɔ Hebroy puru quĩrɔpe bɔ eyadaa edesia.

Sansoɔ Dalila ume bɔda

⁴ Mɔwɔnacarea Sansoɔba dewara wɛrɔda awuasiasia. Maɔ wɛrɔ Dalila abadara Sorec jewedade babadjia. ⁵ Ewari aba pilisteorɔ bororɔra Dalilamaa wɔnapeda nɔwɔ jarasidaa:

–Daiba quĩrɔ panɔ bɔa Sansoɔra cũrũgaida jaramɔrɛɔ idji juerzara cɔrɛneba ze bɔda idjaba sɔwɔ idjira poyadida. Mɔwɔ idjira jɔnapeda dai jɔwaeda eropanania. Bɔa mɔwɔ osira daiza bɔa parata torroda mil cien diadia.–

⁶ Maɔ carea Dalilaba Sansoɔa nɔwɔ iwidisia:

–Mɔ djuburia, jaradua bɔ juerzara ɔcɔrɛneba ze bɔ? ɔBɔra sɔwɔ jɔnida panɔ poya ɛdrɔrɔmɔrɛɔ?–

⁷ Sansoɔba sewadeba panusia:

–Siete enedrɔma jɔcara djiwidiba mɔda jɔnibɔrɔ, mɔra juerza neɛ beya. Baridua ɛberɔca beya.–

⁸ Maɔ bɛrɔ pilisteorɔba Dalilamaa enedrɔma jɔcara djiwidida siete edesidaa. Maɔba Dalilaba Sansoɔra jɔsia. ⁹ ɔcarɔ pilisteorɔda idji dede mĩrũ panɔ bɛrɔ Dalilaba jĩgua jarasia:

–ɔSansoɔ, pilisteorɔba bɔra jidade zebadaa!–

Ara mɔda Sansoɔba jɔcarara tɔcuasia oveja cara nayɔna bɔ wɔna quĩrɔca. Maɔ bɛrɔ pilisteorɔba wadibida cawadaɛ basia idji juerzara cɔrɛneba ze bɔda.

¹⁰ Mɔwɔnacarea Dalilaba Sansoɔa jarasia:

[†] 15:17 Hebreo bedade Ramat-Lehi trɔba jara bɔa “burro quidatrɔ eya zaque.” [‡] 15:19 Hebreo bedade En-hacore trɔba jara bɔa: “Quĩrɔ djuburia iwidida baido ɔtaa bogadrɔ bɔa.”

–jBaa m̃ara cūrũgasia! Baa sewada osia. Mā quĩrã djuburia, wārãda jaradua sãwã b̃ara j̃nida poya ēdr̃arāmārēã.–

¹¹ Sansõlba waya sewadeba jarasia:

–M̃ara j̃cara nayãna djiwidiba j̃nib̃ara juerza neẽ beya. Baridua ēberãca beya.–

¹² Ara mãda Dalilaba j̃cara nayãna djiwidi beaba Sansõlra j̃asia. Mãne pilisteorãda idji dede m̃rũ paña b̃erã Dalilaba j̃gua jarasia:

–jSansõl, pilisteorãba b̃ara jidade zeb̃adaa!–

Ara mãda Sansõlba j̃cara omoa nayãnara t̃acuasía j̃cara chõda quiru quĩrãca.

¹³ M̃awãnacarea Dalilaba jarasia:

–jBaa m̃ara waya cūrũgasia! Baa sewaida b̃aa. M̃ã wārãda jaradua sãwã b̃ara j̃nida poya ēdr̃arāmārēã.–

Sansõlba waya sewadeba jarasia:

–M̃ã buda cada siete pañada wua cabada de wua ume ābaa capeda dji bacurudaa bio j̃ã nũm̃asira m̃ara juerza neẽ beya. [M̃ara baridua ēberãca beya.–

Ara mãda Dalilaba Sansõlra c̃aĩbisía. Mãbe idji buda siete cadara wua cabada de wua ume ābaa casía.]^{*} ¹⁴ Mãbe bacurudaa bio j̃ã nũm̃apeda j̃gua jarasia:

–jSansõl, pilisteorãba b̃ara jidade zeb̃adaa!–

Sansõlra c̃aĩ badada piradr̃apeda wua cabadara dji bacuru sida idji budaba eũta edasia. ¹⁵ M̃awãnacarea Dalilaba jarasia:

–Baa m̃ara quĩrã b̃adaa abaria. M̃awãm̃ina m̃ã sewa obaria. Barima ũbea m̃ara cūrũgab̃ara. Wadibida jaraẽ b̃a b̃a juerzara c̃arẽneba ze b̃ada.–

¹⁶ Dalilaba ewariza ara pichia iwidibadjia. M̃awã m̃ã s̃ẽ b̃a b̃erã Sansõlra s̃epeda beu quĩrã nũmesía. ¹⁷ Mãl carea idji juerzara c̃arẽneba ze b̃ada wārãda jarasia:

–M̃ara nazareo b̃erã m̃ã budara t̃adacaa. M̃ã papa bitedãlba m̃ara Ācõrẽ itea besía. M̃ã budada t̃adib̃ara m̃ara juerza neẽ beya. Baridua ēberãca beya.–

¹⁸ Dalilaba cawasia Sansõlba jaradara wārãda. Mãl b̃erã pilisteorã bororãa nãwã jarabisía:

–Wayacusa zedadua. Sansõlba idji juerzadebemada m̃ã wārãda jarasia.–

Ara mãda pilisteorãra Dalilamaa zesidaa parata diadi carea. ¹⁹ Mãbe Sansõl boro idji bacarade b̃ade Dalilaba Sansõlra c̃aĩbisía. Mãne aba tr̃asia Sansõl buda cada siete pañara t̃amārēã. M̃awã Dalilaba Sansõlra biẽ osia. Juerza bara badada Sansõlra juerza neẽ besía.[†] ²⁰ Mãbe Dalilaba j̃gua jarasia:

–jSansõl, pilisteorãba b̃ara jidade zeb̃adaa!–

Ara mãda Sansõlra ĩr̃amapeda ēdr̃aida cr̃ichasia naẽna ēdr̃abari bada quĩrãca. Barib̃ara adua basía Ācõrẽra idji ume badada āyã wāsida.

²¹ Mãbe pilisteorãba idjira jidadapeda idji daura nuẽtadapeda Gaza purudaa edesidaa. Mama bronce oda carena omoaba j̃napeda preso b̃asidaa. Mãne trigora yude babibadjidaa. ²² Barib̃ara idji budara waya ureab̃ara basía.

Sansõl beuda

^{*} **16:13** Bedea corchetede b̃ara griego bedeadẽ b̃ã b̃aa. Hebreo bedeadẽ neẽa. [†] **16:19** Hebreo bedeadẽ mãl versicolora ebuda b̃ãẽa.

²³ Sansoŕa preso jidapedada bēřā pilisteorā bororāda dji jaresidaa ādji ācōrē Dagoŕa ne babue diacuadi carea idjaba Ɂsrida odi carea. Māwā o panane nāwā trāāsidaa:

Dadji ācōrē Dagoŕba dadjia dji quīrū Sansoŕa poyabisia.

²⁴ Puruba Sansoŕ unusidade ādjirā bida ādji ācōrē Dagoŕa nāwā trāāsidaa:

Dadji ācōrē Dagoŕba dadjia dji quīrū Sansoŕa poyabisia.

Dadji néu ārībarira, dadji ēberārā beabarira poyabisia.

²⁵ Ādjirāra bio Ɂsrida duana bēřā Sansoŕ carea ipida quīrīā panasidaa. Maŕ bēřā iwidišidaa Sansoŕ enenamārēā. Ara maŕda preso ɁɁbada dedeba enenapeda idji carea bio ipidasidaa. Maŕne ādji ācōrē Dagoŕ de droma de jīrū umé panā ēsi nūmasidaa. ²⁶ Cūdraba Sansoŕa jɁwade errebari edebadjia. Maŕne Sansoŕba cūdraa nāwā jarasia:

–Mŕra de jīrū caita ededua. Maŕnaa chū nūme quīrīā ɁɁ.–

Ara maŕda cūdraba idjira de jīrū caita edesia. ²⁷ Maŕ dede pilisteorā bororāda jūma panasidaa. Umaquīrāba, wērārā bida dera bira nūmasia. Maŕ awara dejā ātara Ɂade pilisteorāra tres mil panasidaa. Ādjirā bida Sansoŕ aɁ panane ipida panasidaa.

²⁸ Maŕne Sansoŕba Ācōrēa nāwā iwidišia:

–Mŕ Boro Ācōrē, mŕ djuburia mŕa iwidi Ɂara ūrīdua. Waya Ɂarima aba mŕra juerza bara Ɂadua mŕa pilisteorā quenai carea mŕ daura nuētapeđada bēřā.–

²⁹⁻³⁰ Maŕbe idji jɁwaba tā jarasia dji ēsibema de jīrū umé panāda. Maŕ de jīrūba dji de borora eronūmasia. Maŕne idji jɁwaba de jīrūra umena tāpeda nāwā Ɂasia:

–jMŕra pilisteorā ume beuya!–

Maŕbe jūma idji juerzaba chābaribara de pilisteorā ācōrē Dagoŕ de dromara ādji bororā ārā, dewarārā ārā bida todogozoasia. Sansoŕ sida beusia. Māwā idji beusi ewaride Sansoŕba pilisteorāra auduara quenasia idji zocai Ɂaside quenana cāyābara.

³¹ Māwānacarea idji djabarāba, jūma idji zeza ēberārā bida idjira edade wāšidaa. Maŕbe jēda ededapeda tɁbarisidaa idji zeza Manoa tɁbaripedada uriade Zora puru idjaba Estaol puru ēsi. Sansoŕa veinte poa israelerā ēdra Ɂabari Ɂasia.

1 SAMUEL NABEMA CARTA SAMUEL

Naārā carta 1 Samuel abadara, 2 Samuel abada sida carta aba^Λde basia. Ma^Λ cartara Samuel tr^Λ basidaa Ācōrēneba bedeabari Samueldebemada b^Λ b^Λ bē^Λrā. Baribara^Λ carta barama umé pan^Λne b^Λpedada bē^Λrā tēābe tr^Λda umé basidaa: 1 Samuel idjaba 2 Samuel. Na^Λgara nabema carta Samuel abadaa. Samuelera israelerā ēd^Λ b^Λbari dji jirūarebema basia. Ācōrēba idjia Saulda, Davi sida israelerā boroda b^Λbasia.

Ni aba^Λba adua b^Λa caiba na^Λ cartara basida baribara^Λ dji b^Λadaba cawa basia Israel druadebemarāda Juda druadebemarā ume awara wāsida. 1 Samuel 27:6de ma^Λra ebuda b^Λa.

Dadji ēberā bedeade 1 Samuel cartadebemada na^Λda b^Λ eropan^Λa: Samuel topedadebemada (1:1neba aba 2:10daa), Samuel sacerdote Eli ume waridadebemada (2:11deba aba 4:1naa), Ācōrē baurude pilisteorā j^Λwade badadebemada (4:2deba aba 7:1naa), Ācōrēba Saulora israelerā boroda b^Λbidadebemada (8:1neba aba 12:25daa), Ācōrēba Saul igaradebemada (13:1-15; 15:1-35), Ācōrēba Davira dji dromada b^Λdadebemada (16:1neba aba 17:58daa), Saulora Davi ume dji quirū badadebemada (18:1neba aba 19:24daa, 21:1neba aba 22:23daa; 26:1neba aba 28:2daa), Saul beudadebemada (28:3-25; 31:1-13).

Ebuda b^Λa Saulora edaara wābaramisa Davira dji dromaara beb^Λra basia. Māwā Judadeba yōpedadarāra dji dromaara panesidaa Genesi 49:10de b^Λ b^Λ quirāca.

Ācōrēba Anaa warra diada

¹ Ēberāda basia Elcana abadada. Elcanara Jeroha^Λ warra basia. Jeroha^Λra Elihū warra basia. Elihūra Tohu warra basia. Tohura Zup warra basia. Zup ēberārāra Eprai^Λneba yōpedadarā basia. Ma^Λ Elcanara Ramá purude Eprai^Λ ējūā eyaida b^Λde babadjia.* ² Elcanaba quimada umé erobasia. Aba Ana abadjidaa. Dewarabemara Penina abadjidaa. Peninaba warrarāda erobasia baribara^Λ Anara warra unuca basia.

³ Poaza Elcanara idji purudeba Silodaa wābadjia jūma poya b^Λ Ācōrēa bia bedeai carea idjaba animarā babue diai carea. Ma^Λ ewaride Elida, idji warrarā Opnida idjaba Pinéda Ācōrē sacerdoterā basia. ⁴ Elcanaba Ācōrēa animarā draga babue diabara^Λza nedjarada idji quima Peninaa, idji warrarāa bida diabadjia. ⁵ Baribara^Λ idji quima Anaa nedjara dji biara b^Λda diabadjia.† Ācōrēba Anara warra unubicamīna Elcanaba idjira bio quirā basia. ⁶ Ācōrēba Anara warra unubica bada bē^Λrā Peninaba idjira baridua mīā sēbadjia sopua bamārēā.

⁷ Poaza Ācōrē dedaa wāb^Λdade Peninaba Anara mīā sēbadjia. Ma^Λ carea Anara jīā b^Λba ne coca basia. ⁸ Baribara^Λ dji quima Elcanaba jarabadjia:

–Ana, ĵcārē cārēā jīā b^Λ? ĵCārēā bara jāwā ne coē babari? ĵCārēā sopua b^Λ? ĵBamaarā mā quirāra biara b^Λēca die warrarā erobai cāyābara?–

* **1:1** Ramá purura hebreo bedeade Ramatai^Λ abadaa. Nuevo Testamentode Arimatea abadaa.

† **1:5** Ne djara dji biara b^Λda. Ma^Λra hebreo bedeade ebuda b^Λēa. Aca^Λamaarā jara b^Λa “au^Λdu diabadjia.”

⁹ Ewari aba Silode ne copedadacarea Anara piradrΛpeda Ācōrē dedaa wāsia. Mañne sacerdote Elida dji eda wābada caita chūmasia. ¹⁰ Mama Anara bio sopuaba jīā bāda Ācōrēa bedea basia. ¹¹ Idjia wārāneba nāwā jarasia:

–Ne jūma poya bΛ Ācōrē, mΛ sopua carea bΛa mΛda quīrā djuburiaibΛrΛ mΛa warrada diadua. Māwā diasira mΛa maΛ warrara bΛa diaya idji zocai bΛmisa bΛa quīrā bΛda o bāmārēā. Mañne idji budara tΛca baya.–†

¹²⁻¹³ Anara dārā Ācōrēa bedea djuburiasia. Chupea bedea basia, jīgua bedeaē basia. Mañne Eliba idji i doudowa bΛda unu basia. BaribΛrΛ idjia bedea bΛra ūrīē bērā Eliba crīchasia idjira beu chūmΛda. ¹⁴ MaΛ bērā Eliba jarasia:

–¿Aba sālbe bΛra jāwā beu chūmai? ¡Waa itua dorādual!–

¹⁵ Anaba jarasia:

–MΛra beu bΛēa. Uva bΛ aseada, ni dewara itua sida doē bΛa. ĀtebΛrΛ bio sopua bΛ bērā sodeba Ācōrēa quīrā djuburiada iwidi basia. ¹⁶ Crīcharādua mΛra wērā cadjiruada. Bio sopua bΛ bērā Ācōrēa māwā iwidi basia.–

¹⁷ Mañne Eliba jarasia:

–Māēteara necai wādua. MΛa quīrā bΛa dadji israelerā Ācōrēba bΛa iwididara diaida.–

¹⁸ Anaba jarasia:

–Bia bΛa.–§

Māwāpeda Anara jēda idji ēberārā panΛmaa wāsia. Jūēpeda ne cosia. Waa sopuaē basia.

¹⁹ Nurēma diapededa Ācōrēa bia bedeadapeda Ramánaa ādji dedaa wāsidaa. Elcanara idji quima Ana ume cāisia. Mañne Ācōrēba Anara carebasia. ²⁰ Māwā Anara biogoa besia. Idji warra toi ewari jūēside umaquīrā warrada tosia. Mañne jarasia: “MΛa Ācōrēa idjida iwidisia.” Māwā dji warrara trΛ bΛsia Samuel.

²¹ Māwānacarea Elcanaba poaza obari quīrāca jūma idji ēberārā ume Silodaa wāsia Ācōrēa animarā babue diai carea idjaba Ācōrēa diayada adara jūma diai carea. ²² BaribΛrΛ Anara wāē basia. Idji quimaa nāwā jarasia:

–MΛra wāēa aba mΛ warra ju amabΛrΛdaa. Ju amasira mΛa idjira Ācōrē quīrāpita bΛde wāya. Mañbe idjira mama beya.–

²³ MaΛ carea dji quima Elcanaba jarasia:

–BΛa o quīrā bΛ quīrāca odua. Bēdua aba bΛ warra ju amabΛrΛdaa. Ācōrēba bΛra carebaya bΛa oi jarađara omārēā.–

MaΛ bērā Anara wāē basia aba dji warra ju amabΛrΛdaa.

²⁴ Warra ju amanacarea wađi caibe quirude Anaba idjira Silode Ācōrē dedaa edesia. Mañne paca zaque poa ūbea bΛda, harinada veintidos libra, idjaba animarā e ođade uva bΛda tΛ edesia.* ²⁵ Paca zaque Ācōrēa babue diadapeda dji warra zaquera Elimaa edesia. ²⁶ Mañne Anaba Elia jarasia:

–MΛ boro, ¿bΛa quīrāneba bΛca wērā nama bΛ caita Ācōrēa bedea bΛdara? Wārāneba jaraya: mΛra maΛ wērāa. ²⁷ MΛa Ācōrēa warrada iwidi basia.

† **1:11** Anaba jara basia idji warrara nazareo baida aba beubarΛdaa. Numero 6:1-5. § **1:18** Bia bΛa. Hebreo bedeadē jara bΛa: “MΛa quīrā bΛa bΛa mΛra bia unu baida.” * **1:24** Paca zaqueda poa ūbea bΛda. Hebreo bedeadē ācarΛ cartade nāwā bΛ bΛa: “Paca zaqueda ūbea.” Veintidos libra. Hebreo bedeadē bΛ bΛa “efa.”

Mañbe mña iwiedida quĩrãca idjia nañ warrada mña diasia. ²⁸ Mañ carea mñ warrada Ñcõrẽa diade ze ßaa. Idji zocai ßamisa Ñcõrẽ itea ßaya.–

Mañne Ñcõrẽa bia beđeasia.†

2

Anaba Ãcõrẽa trããna

¹ Maĩbe Anaba Ācōrēa nāwã beɓeasia:

Ācōrē, ʙΛ carea mārā sodeba wārāda ʙΛsrida ʙΛΛ. ʙΛabΛrΛ mārā ʙʙΛada dia
 ʙΛΛ.

Mā dji quīrū quīrāpita ipidaya b_{AA} māra ēdr_A b_{AD}a bērā. Wārāda māra bio
b_{AS}srida b_{AA}.

² Ācōrē, ni abaΛda bΛ quĩrāca neēa. Dai Ācōrē, ni abaΛba daira poya wagacaa bΛa wagabari quĩrāca. Dewara ācōrēda bΛ quĩrāca neēa.

3 Ācōrēba ne jūmada cawa ɓɓa. Idjiabɓɓa dadjia o panɓa cawa obaria.
Maɓ bēra ni aɓaɓa dji droma qūɓca bedeaie ɓɓa. Ni maari bida mawā
bedeaie ɓɓa.

⁴ Idjiab_{AR} ēberā mēsrā beara poyabaria barib_{AR} dji _{ΛB}Λē que_{deaa} _{ΛB}Λada diabaria.*

⁵ Ne bara beadara idira ne codi carea djārã itea traja panAA, baribAA ne neñ beadaba idira aduba eropanAA.

Wẽrã warra toca badaba warrarãda siete tosia.

Barib_{AR} warra zocârã todaba waa warra toẽa.

6 Ācōrēb_{BAR} zocai ħairā, beui sīdā diabaria. Idjia ēberārā beudarā
panabadama ħ_{BAR}baria idjaba ārēb_{BAR}bibaria.

⁷ Ācōrēb_Λr_Λ ne neē beada, ne bara bea sida b_Λbaria.

Dji droma beara edaara b_Abaria idjaba dji edaara beada dji dromada b_Abaria.

⁸ Ācōrēba nañ ējũāra oda bērā idjidr_Λ dijbaria. Idiideba ne jũmada b_Λa.

Mañ bẽrã ne neẽ quirura dji dromada poya baya.

Ne batabuebadama babarira dji bororã deede dji dromada poya baya.

⁹ Ācōrēba idji ījā beara wagabaria baribara dji cadjiruarāda beudarā panabadama pāimane babaria.

Ni a_{ba}Λba ara idji ΛbΛadeba poyacaa.

¹⁰ Ācōrēba idji dji quĩrūra jūma poyaya. Bajāneba baa baebΛΛ quĩrāca ādjirāra bio cawa oya.

Ācōrēba jūma na ģējūāne beara cawa oya. Idjia bΛda boroa ΛbΛada diaya. Idjia edada borora di dromaara bΛya.

¹¹ Māwānacarea Elcanara Ramá puruḍaa jēda wāsia. Baribara idji warra zaquera sacerdote Eli ume besia Ācōrē dede carebamārēã.

Eli warrarãba cadjirua o panana

¹² Eli warrarãra dji cadijruarã basía. ãcõrêda wayadaca basía.

¹³ Sacerdoterāba odida panΛ quīrāca odaca basia.† ĀtebaΛ nāwā obadjidaa: abaΛba Ācōrēa animarā dragada babue diabipeda dji djara dju bΛde sacerdotē nezocaba mīasu quida ūbea eroḅara enebadjia. ¹⁴ Maḅba nedjara dju nūmara supeda idjia jira edadara ebedadjia sacerdotēba comārēa. Israelerāba Silode Ācōrēa animarā draga babue diabΛdaza mawā obadjidaa.

† 1:28 Hebreo bedead e buda bñe caiba Ñcõrẽa bia bedeadida.

* 2:4 Ëberã mēsrã beara

poyabaria. Hebreo bedeadē nāwā בָּל בָּלָא: “Ēberā mēsrā beārā enedramara בָּלֵאבָרִיא.” † 2:13
Levítico 7:28-36.

¹⁵ Mañ awara dji draga babue diai naëna sacerdote nezocara zepeda dji draga babue diabi b̃la nāwā jarabadjia:

–Ne djarara diadua sacerdoteba bá comārēā. Idjia nedjara djudada quĩrĩāēā, ātebaᵐ dji ōgoada quĩrĩā b̃la.–

¹⁶ Mañne ēberāba dji dragada naārā babue diadida pañana aibaᵐ, dji nezocaba panubadjia:

–Māwāēā. Ara nawena diadua. Māwāēbaᵐ mā jāri edaya.–

¹⁷ Māwā Eli warrarāba cadjirua o pañara Ācōrē quĩrāpita bio biē basia. Israelerāba animarā Ācōrēba babue diabadara ādjia sirīē unubadjidaa.

¹⁸ Māwā pañane Samuelba Ācōrē dede careba babadjia. Idjia sacerdote djo lino wua odara j̃badjia. ¹⁹ Poaza dji papaba idjia cacuade j̃mārēā obadjia. Mañra diade wābadjia dji quima ume poaza animarā babue diade wābadade. ²⁰ Mañne Eliba Elcanara dji quima sida nāwā bia jara b̃badjia:

–Elcana, Ācōrēba b̃la dewara warrarāda b̃a quima Ana ume unubiya idjia warra naārā iwididada Ācōrēba diada bēā.–

Māwānacarea Elcanara idji quima ume jēda diguidaa wābadjidaa. ²¹ Mañbe Ācōrēba Anara carebabadjia. Māwā Anaba umaquĩrā warrada ūbea idjaba wērācaurāda umē tosia. Mañmisa Samuelera Ācōrē quĩrāpita b̃da warisia.

²² Mañ ewaride Elira bio drōāda basia. Idjia ūrsia idji warrarāba israelerāba biē o pañada. [Mañ awara ūrsia ādjirāra wērārā Ācōrē wua dede eda wābadama ne obadarā ume mīa com̃a panabadada.][†] ²³⁻²⁴ Mañ carea idji warrarāa nāwā jarasia:

–Mā warrarā, bārāba cadjirua o pañara jūmarāba jara paña. Wārāda Ācōrē puruba jara b̃ara bio cadjirua b̃la. ¿Cārē cārēā māwā o paña? ²⁵ Abaᵐba djārāda biē oibaᵐ, Ācōrēba mañ ēberāra poya carebaya dewarabema ume bia bēmārēā. Baribaᵐ abaᵐba Ācōrēda biē oibaᵐ ¿caiba idjira carebai?–

Māwāmīna Eli warrarāba ādji zezaba jaradara iñānē basia. Ācōrēba ādjira māwā erobasia beudida quĩrĩāna bēā.

²⁶ Mañmisa Samuelera wari basia. Ācōrēba, ēberārā bida idjira bia unusidaa. ²⁷ Mañ ewaride Ācōrēneba bedeabarida aba Elimaa zepeda nāwā jarasia:

–Ācōrēba nāwā jara b̃la:

“Bārā drōā naēnabemarā Egiptodebema boro j̃waeda panasidade mā ādjirāa ara m̃nebemada ebuᵐ cawabisia. ²⁸ Mañne mā jūma israelerānebemada Aaroᵐdr̃a idjaba bārā, idjideba yōbadarā sida edasia mā sacerdoterāda beadamārēā. Māwā bārāba animarāda māa babue diabadaa, incienso querada bá diabadaa, idjaba mā quĩrāpita sacerdote djiora j̃badaa. Mañ awara mā bārā drōā naēnabemarāa jarasia israelerāba animarā draga māa babue diabadaade bārā sacerdoterāba dji djaradebemada edadida pañada codi carea. ²⁹ ¿Bārāba cārē cārēā mā animarā babue diabi jaradara, dewara diabi jarada sida sirīē unubada? ¿Cārē cārēā b̃a warrarāra mā cāyābara biara quĩrĩā b̃a? Mā puru israelerāba animarā draga babue diabadaade dji biara b̃a nedjara co pañneba b̃a warrarāra boreguea paña.”

³⁰ Dadji israelerā Ācōrēba naēna jarasia b̃a dedebemarāa, jūma b̃a ēberārā sida ewariza idji sacerdoterāda beadida. Baribaᵐ idira nāwā jara b̃la:

[†] 2:22 Bedea corchetede b̃ara carta dji drōāara beade neā.

“Māa bārāra waa māl sacerdoterā idu babiēa. Ātebarā māl bia jara panāda māa bia bāya idjaba māl igara panāra māa biē bāya. ³¹ Māa bārā cawa oi ewarira jūēbarāa. Maāne bā dedebema drōāē beara, bā ēberārā drōāē bea sida māa jūma quinibiya. Ni abaāda waraga beudaēa. ³² Maā ewaride māa israelerāra bia o bāya baribarā bā ēberārānebema ni abaāda waraga beudaēa. Maā bēā ewariza bārāra sobiē panania idjaba sopua panania. ³³ Māa bā ēberārānebemada aba idu sacerdote babiya. Māwāmīna idjira sobiē bāya idjaba sopua bāya. Maāne waabema bādeba yōbādarāra drōā bādaēne beudia.* ³⁴ Naāgāba cawabiya māa jaradara wārāda māwāida: bā warrarā Opnira, Pinē sida abari ewaride beudia.

³⁵ Māwānacarea māa dewarada bāya māl sacerdote bamārēā. Māa quīrā bā quīrāca idjia jūma aride o bāya. Idjideba yōbādarāda māa bāya ewariza māl sacerdoterāda beadamārēā. Māa israelerā boro bāi ewarideba ātaā ādjira ewariza māwā beadia. ³⁶ Maā ewaride bā ēberārānebema wadi zocai beara ādji quīrāpita zedapeda quīrā djuburiada iwididia paratada, codi sida maārī diadamārēā. Maā awara ne codi carea iwididia sacerdoterā nezocarāda bādamārēā.”–

3

Ācōrēba Samuel trāna

¹ Cūdra Samuelba Ācōrē quīrāpita Elira carebabadjia. Maā ewaride Ācōrēa ēberārā ume ara cadrāa bedeaca basia. Mācua cāimocara quīrāca ne unubica basia. ² Elira dau towa bā bēā bia unuca basia. Ewari aba idji cadade cāi basia. ³ Maāne Samuelera Ācōrē wua dede cāi basia. Mama Ācōrē baurudeda basia idjaba ibirāra wadi urua nūmasia. ⁴ Māwā bāde Ācōrēba Samuelera trā jarasia:

–jSamuel!–

Samuelba panusia:

–Nama bāa.–

⁵ Ara māda Eli cāi bāmaa pira wāpeda nāwā jarasia:

–Nama bāa. ĶCārē cārēā trā bā?–

Eliba panusia:

–Bāra trāē bāa. Cāine wādua.–

Samuelera jēda wāpeda idji cadade tabesia. ⁶ Maāne Ācōrēba idjira waya trā jarasia:

–jSamuel!–

Ara māda Samuelera piradrāpeda Eli bāmaa wāsia. Maāne jarasia:

–Nama bāa. ĶCārē cārēā trā bā?–

Eliba panusia:

–Warra, bāra trāē bāa. Cāine wādua.–

⁷ Samuelba Ācōrē sāwā bedeabarida adua basia Ācōrēa wadi idji ume bedeaca bada bēā. ⁸ Maābe Ācōrēba waya Samuelera trā jarasia. Ara māda Samuelera piradrāpeda Elimaa wāsia. Maāne jarasia:

–ĶCārē cārēā trā bā?–

Maānebarā Eliba cawasia Ācōrēbarā Samuelera trā jara bāda. ⁹ Maā bēā idjia Samuelea jarasia:

–Cāine wādua. Baribarā Ācōrēba bāra waya trā jaraibarā idjia nāwā panudua: “Bedeada mā Boro, māa ūrī bāa.”–

§ 2:32 Bārāra sobiē panania idjaba sopua panania. Hebreo bedeade māāra ebuda bāēa. * 2:33 Hebreo bedeade māā versicula ebuda bāēa. Elideba yōna sacerdoterā beupedadada 1 Samuel 22:6-23de bā bāa.

Mañ bërã Samuelera jêda wãpeda idji cãdade tabesia. ¹⁰ Mañne Ācôrëra wayacusa zepeda Samuelera trã jarasia naëna oda quĩrãca:

–¡Samuell! ¡Samuell!–

Samuelba panusia:

–Bedeadua mã Boro, mãa ùrĩ ßaa.–

¹¹ Ācôrëba jarasia:

–Dãrãëne mãa bãrã israelerãra ãcãrã bio cawa oya. Mañ ùrĩbãdara bio dauperadia. ¹² Mañ ewaride mãa Eli, idji ëberãrã sida cawa oi jaraðara jũma oya.

¹³ Idji warrarãba mã quĩrãpita cadjirua obadara bio cawa ßãmĩna idu obi ßaa. Mañ carea mãa jarasia idji ëberãrãra ewariza cawa o ßaida. ¹⁴ Mãa wãrãneba Eli ëberãrãa jarasia ãdjia cadjirua obadara ni maãrĩ bida quĩrãdoaeða. Animarãra mãa babue diacuabãda sida waðibida mãa quĩrãdoaeða. Ne diabãda sida mãa quĩrãdoaeða.–

¹⁵ Ācôrë bedeadacarea Samuelera idji cãdade cãĩ ßesia. Diapeda ãrãmapeda Ācôrë dede eda wãbadara ewa nũmasia. Baribãrã Samuelba cãĩmocara quĩrãca ùrĩnada Elia jara quĩrãë basia. Waya ßasia mãwã jaraida.

¹⁶ Baribãrã Eliba Samuelera trãsia:

–¡Warra, Samuel!–

Samuelba panusia:

–Nama ßaa.–

¹⁷ Mañne Eliba iwidisia:

–¿Ācôrëba ßaa cãrëda jarasi? Idjia jaraðara ni maãrĩ bida mërãrãdua. ¡Ācôrëba ßãra bio cawa oya idjia jaraðada mãa jũma jaraëbãrã!–

¹⁸ Mañ carea Samuelba Elia jũma jarasia. Ni maãrĩ bida mërãë basia. Mañne Eliba sopuaba nãwã jarasia:

–Idjidrã Ācôrë bërã idjia quĩrã ßa quĩrãca oida ßaa.–

¹⁹ Samuel waribãrãde Ācôrëra idji ume basia. Idjia Samueldeba jaraðara jũma obadjia. ²⁰ Mañ bërã jũma israelerãba Dañ eyadeba aba Beersebã jewedadaa cawasidaa Samuelera wãrãda Ācôrëneba bedearbarida. ²¹ Mañ ewaride Ācôrëra Silode Samuelma odjapeda idji bedeara cawabibadjia.

4

¹ Mañra Samuelba jũma israelerãa jarabadjia.

Pilisteorãba Ācôrë baurude edapedada

Mañ ewaride pilisteorãra israelerã ume djõni carea Apec purude ãbaa dji jarasidaa. Mañ bërã israelerãra ãdjirãmaa djõne wãnapeda Ebenezer caita duanesidaa. ² Djõsidade pilisteorãba israelerãra mil quĩmãrë quenanaapeda poyasidaa.

³ Israeldebema sordaorã jêda zebãda unusidade dji bororãba ãdjiza iwidisidaa:*

–¿Cãrë cãrëa idi Ācôrëba pilisteorãa idu poyabisi? Ācôrë baurudera Silode edade wãna dadjirã tãena ßamãrëã. Mãwã Ācôrëba dadjirãra dji quĩrũ jãwaedabemada êdrã ßãya.–

⁴ Mañ carea sordaorãba ãcãrã Silodaa diabuesidaa Ācôrë baurude enenamãrëã. Mañ baurude ãrã Ācôrë jũma poya ßãra bajãnebema nezocarã zaca i bara panã ësi babadjia. Eli warrarã Opnira, Piné sida Ācôrë baurude

* 4:3 Dji bororã. Hebreo bedead nãwã ßã ßaa: “Israelerã dji drõãrã.”

eneb^Λdarã ume zesidaa.[†] ⁵ Æcôrê baurude israelerã sordaorã duan^Λma jûebisidade jûmarãda b^Λsrida jîgua biasidaa. Ma^Λba egorora uresia. ⁶ Ma^Λ b^Λga duan^Λra pilisteorãba ûrînapeda ãdjiza iwidisidaa:

–¿Cârê cârêã hebreorãra jãcua b^Λga duan^Λ?–

Ma^Λne cawasidaa Æcôrê baurudera israelerã duan^Λmaa enesidada. ⁷ Ma^Λ carea bio ne waya pan^Λneba jarasidaa:

–¿Ãdji Æcôrêra ãdjirã duan^Λma jûesia! ¡Ay, dadjirãra mîã djuburi pan^Λ! Wadibida ni aba^Λba ãdji Æcôrêra dadjirã ume djône enenaca basia. ⁸ ¡Ay, dadjirãra mîã djuburi pan^Λ! ¿Caiba dadjirãra jã^Λ Æcôrê ^Λb^Λa bea j^Λwaedabemada êdr^Λ b^Λi? Ara ma^Λ Æcôrê beaba egiptorãra êjũã põãsa ewaraga b^Λde ne quîrãtanoaneba quinibisidaa. ⁹ Ma^Λ carea ¡dadjirãra sozarra beadadr^Λ! ¡Mêsrã djônadr^Λ hebreorã j^Λwaeda baeda amaaba, ãdjirãra dadjirã j^Λwaeda panana quîrãca!–

¹⁰ Ma^Λbe pilisteorãra waya djône wãnapeda israelerãra poyasidaa. Mãwã poyabada carea israelerãra ãdji dedaa mîrũ wãb^Λr^Λsidaa. Pilisteorãba zocãrã quenasidaa. Israeldebema sordaorã jîrũba djône wãbadara treinta mil quenasidaa. ¹¹ Ma^Λbe pilisteorãba Æcôrê baurudera edasidaa. Ma^Λ awara Eli warrarã Opnira, Piné sida beasidaa.

¹² Benjamiãneba yõnada aba ãdji djõ duan^Λma^Λba pira wãpeda abari ewaride Silode jûêne wãsia. Sopuaba idjia cacuade j^Λ b^Λra jũma cõãcuapeda egoro sida idji boro ^Λr^Λ cua erobasia. ¹³⁻¹⁵ Ma^Λne Elira idji buguede óare chũmasia quîrãcuíta b^Λi carea. Idjira 98 poa b^Λ bẽrã dau towa basia. Barib^Λr^Λ Æcôrê baurude carea jũmawãyã crîcha b^Λ bẽrã mãwã quîrãcuíta basia. Ma^Λne dji ãberã mîrũ wãnara purude jûêpeda israelerã sordaorã sãwãpedadada jũma nẽbar^Λsia. Ma^Λ ûrînapeda sopuaba purura b^Λga duanesia. Mãwã b^Λga duan^Λ ûrîb^Λr^Λde Eliba iwidisia:

–¿Cârê cârêã ãberãrãra jãcua b^Λga duan^Λ?–

Ma^Λne dji ãberã mîrũ wãnaba israelerã sordaorã sãwãpedadada Elia jarade wãsia. ¹⁶ Idjia Elia nãwã jarasia:

–Dadji israelerã djõ duan^Λma^Λba m^Λra mîrũ zesia.–

Eliba iwidisia:

–Warra ¿sãwãsi?–

¹⁷ Dji jarade zeda ãberãba nãwã panusia:

–Pilisteorãba poyab^Λda carea dadji israelerãra mîrũsidaa. Ædjirãba zocãrã quenasidaa. B^Λ warrarã Opnira, Piné sida beasidaa. Ma^Λ awara Æcôrê baurudera pilisteorãba edasidaa.–

¹⁸ Æcôrê baurudedebema ûrîb^Λr^Λde Elira purude eda wãbada orrocawa jẽdaa baesia. Idjira drõãda b^Λ bẽrã idjaba bió boreguea b^Λ bẽrã, baeb^Λr^Λde idji ^Λr^Λm^Λsira b^Λapeda beusia. Elira cuarenta poa israelerã êdr^Λ b^Λbari basia.

¹⁹ Ma^Λ ewaride Eli ãiguda biogoa basia, warra toi carea basia. Idjira Piné quima basia. Ma^Λne idjia ûrîsia pilisteorãba Æcôrê baurudera edasidada, idji quimara beasidada, idjaba dji zãwãrẽ sida jaidasida. Ma^Λ ûrîb^Λr^Λba cawaẽne warra puapeda tosia. Barib^Λr^Λ warra puara droaẽ basia. ²⁰ Beub^Λr^Λde idji carebab^Λda wẽrãrãba idjia nãwã jarasidaa:

–Necai badua. B^Λa umaquîrã warrada tosia.–

Mãwã jarapedadamîna idjira quîrã cawaẽ nũm^Λ bẽrã ni cârẽ sida panuẽ basia. ²¹⁻²² Æteb^Λr^Λ nãwã jarasia:

–Æcôrêra dadji israelerã tãẽna badada neã, idji baurudera dewaraba edapedada bẽrã.–

[†] 4:4 Exodo 25:17-22.

Māwā jarasia idji zāwārē Elida, dji quima Piné sida beupedada bēřā idjaba Ācōrē baurudera dewaraba edapedada bēřā. Ācōrēra dadji israelerā tāēna bađada nečana ada bēřā idji warrara trā ǂasia Icabod.–

5

Pilisteorāba Ācōrē baurude eropanana

¹ Pilisteorāba Ācōrē baurudera Ebenezerdeba ādji puru Asdođaa edesidaa.

² Maǂbe ādji ācōrē Dagoǂ dede ededapeda idji caita cobǂasidaa.

³ Nurēma diapededa Asdodebemarā Dagoǂ dede edaa wǂabǂdade ādji jǂwaba oda ācōrē Dagoǂra egode ǂarru tabǂada unusidaa Ācōrē baurude quǂrǂpita. Maǂda idji babarima ādjia waya āta nūmaǂsidaa. ⁴ Nurēma diapededa Dagoǂ dedaa wǂabǂdade wayacusa unusidaa Dagoǂra Ācōrē baurude quǂrǂpita egode ǂarru tabǂada. Dji borora jǂwa sida umena dede eda wǂabadama ǂalǂ tapanasidaa. Dji cacua awa tabasia. ⁵ Maǂ ewarideba ātaa Dagoǂ sacerdoterāda, dewara ēberārā sida Dagoǂ dede eda wǂabǂdade dji boro, jǂwa sida tapananama jedadǂgabadaa.

⁶ Maǂ ewaride Ācōrēba Asdo purura, maǂ puru caita ǂea sida bio biē ǂasia. Ādji cacuade zarega odjacuabisia. ⁷ Maǂ carea ādjirǂba nǂwǂ jarasidaa:

–Israelerā Ācōrē baurudera dadjirǂ tāēna eropananiē panǂa. Idjia dadjirǂda, Dagoǂ sida bio biē o ǂala.–

⁸ Maǂ carea pilisteorāba jūma dji bororārā trǂbidapeda nǂwǂ iwidiǂsidaa:

–Israelerā Ācōrē baurudera ǂsǂwǂ odi?–

Dji bororārā panusidaa:

–Gat puruđaa ededadua.–

Ara maǂda Gat puruđaa edesidaa. ⁹ Edepedadacarea Ācōrēba maǂ puru sida biē ǂasia. Jūmarǂ cacuade zarega odjacuabisia. Drōārāda warrarǂ sida mǂwǂ osia. Maǂba purura bio ne wayasidaa.

¹⁰ Maǂ bēřā pilisteorāba Ācōrē baurudera Ecroǂ puruđaa edesidaa. Baribara jūēbǂdade maǂ purudebemarāba Ācōrē baurudera ununapeda nǂwǂ ǂia jarasidaa:

–ǂIsraelerā Ācōrē baurudera dadjirǂ quenani carea namaa enebǂdaa!–

¹¹ Ācōrēba maǂ purura bio biē ǂalǂda bēřā zocārǂ quinibǂda ǂasia. Maǂba purura bio ne wayasia. Pilisteorāba ādji bororāa wayacusa trǂbidapeda nǂwǂ jarasidaa:

–Israelerā Ācōrē baurudera ādjirǂmaa jēda ededadua. Mǂwǂ odaēbǂra dadjirǂra jūma quenaya.–

¹² Jūma dji zocai ǂea cacuade zarega odjacuada bēřā ādji ācōrē ǂea quǂrǂ djuburiada iwidi duanasidaa.

6

Pilisteorāba Ācōrē baurude jēda diabuepedada

¹ Pilisteorāba Ācōrē baurudera ādji druade siete jedeco eropanasidaa.

² Maǂbe Dagoǂ sacerdoterāda, dau ēsǂ unubadarǂ sida ābaa trǂcuadapeda iwidiǂsidaa:

–ǂĀcōrē baurudera sǂwǂ odi? Daia jaradadua sǂwǂ waya idji bađamaa diabuedida.–

³ Ādjirǂba panusidaa:

–Bārāba israelerā Ācōrē baurudera jēda diabuedibara ara jāwā diabuerānadua. Ātebara Ācōrēa ne diabuedida panla bārāba idji baurude nama eropanana carea. Māwābara bārāba cawadia cārē cārēā Ācōrēba bārāra bio biē o bāda. Maā awara cacua biacuadia.–

⁴⁻⁵ Pilisteorāba iwidišidāa:

–Māēteara ċcārēda idjīa diabuedi?–

Ādjirāba panusidāa:

–Bārā bororāra juesuma panla bēra nāwā odida panla: oroda edadapeda bārā cacuade zarega odjacuada quīrāca juesuma odadua. Maā awara dadji drua ārī ba churi quīrāca juesuma odadua. Maāgara israelerā Ācōrēa diabuedadua bārāra, bārā bororā sida bia mīga panla bēra. Māwā bārāba unubidia idjida waya panla. Āibērā idjia dadjirāra, dadji ācōrē beada, idjaba dadji ējūā sida waa biē oēšicada. ⁶ ċCārē cārēā bārāra egiptorā ādji boro sida so zarega panana quīrāca so zarega panla? Ācōrē baurudera jēda diabuedadua. Ācōrēba egiptorā bio cawa oside ċādjirāba israelerāra idu wābisidaēca?

⁷ Maā bēra carreta djiwidida obidadua. Idjaba paca warra bara panla umē edadadua. Maā pacara wadi carreta errebaridacada beadida panla. Ādjira carretadaa jā nūmanadua baribara dji warrara ādji ume idu wābirānadua; ātebara corrade bādadua. ⁸ Maābe Ācōrē baurudera carretade cobādadua. Maā orrocawa dewara baurudeda cobādadua. Maāne eā bārāba oro ocuadara bādadua. Maāra Ācōrēa diabuedadua idji baurude eropanana carea. Maābebara pacaa carretara idu edebidadua.

⁹ Baribara naāga quīrācuitadadua: pacaba carretara israelerā puru Bet-semedāa ededibara, wārāda Ācōrēba dadjirāra biē erobasia. Mamaa ededaēbara dadjirāba cawadia idjia dadjirāra jāwā oē basida; ātebara ara jāwā biē panesidāa.–

¹⁰ Ara maāda māwā osidāa. Paca warra bara panla umē edadapeda carretadaa jāsidāa. Dji warrara corrade basidāa. ¹¹ Maābe Ācōrē baurudera carretade cobādapeda dewara baurudeda orrocawa basidāa. Maāne eā churi oro ocuadara, ādji cacuade zarega odjacuada quīrāca oda sida basidāa. ¹² Paca quenabuesidade jipa Bet-semenaa bia wāsidāa, ni maārī bida o āyā wānaē basia. Maāne pilisteorā dji droma beara caidu acāde wāsidāa aba Bet-seme daucha.

¹³ Maā ewaride israelerā Bet-semedebemaba ādji trigoda jewedade ewa duanasia. Maāne cawaēne pacaba dji carretara Ācōrē baurude bara errebārī enebādada unusidāa. Maā carea bio basridasidāa. ¹⁴⁻¹⁵ Dji carreta Bet-seme druade jūēside pacara nūpanesidāa ēberā Josue abada ējūāne, mōgara waibāa cobā caita. Mama levitarāba Ācōrē baurudera, oro ocuada bara ba baurude sida edadapeda maā mōgara waibāa ārā cobasidāa. Maāne ēberārāba carretara ēgawedapeda tlabāda cajerāsidāa. Maābe pacara, dewara animarā sida Ācōrēa babue diasidāa. ¹⁶ Pilisteorā bororā juesuma panla maāda ununapeda Ecroānaa jēda wāsidāa.

¹⁷ Pilisteorāba ādji cacuade zarega odjacuada quīrāca orodeda odapeda Ācōrē baurude eropanana carea Asdo puruba, Gaza puruba, Ascaloā puruba, Gat puruba, Ecroā puru bida Ācōrēa aba aba diasidāa. ¹⁸ Maā awara pilisteorā boro juesuma panla dewara puru beada ādjirā jāwāeda eropanasidāa. Puruza churi quīrāca oro odada aba diasidāa. Acara purura

mōgaraba jūrā ca beasia idjaba ḶCARḶ ara jāwā beasia. MaḶ purura beasia pilis-teo druadeba aba mōgara waibḶa cobḶama. MaḶ mōgarara wadibida Josue Bet-Semedebema ējūāne bḶa israelerāba Ācōrē baurudera ḶrḶ cobḶapedadama.

¹⁹ Ācōrēba israelerā Bet-semdebemara setenta quinibisia idji baurudeḶe eḶa acḶpedada carea.* MaḶne purura bio jīāsia Ācōrēba zocārā quinibida bēḶā. ²⁰ MaḶ carea jarasidaa:

–Ācōrēra jipa bḶa bēḶā Ḷcaida idji quīrāpita poya bai? NaḶ baurudera āyā diabuedida panḶa baribḶḶḶ Ḷcairāmaa diabuedi?–

²¹ MaḶ carea Quiriat-jeariḶ purudaa ḶCARḶ diabuesidaa nāwā jaradamārēā:

–Pilisteorāba Ācōrē baurudera waya jēda diabuesidaa. MaḶ bēḶā jḶḶḶde zedadua.–

7

¹ Ara maḶda Quiriat-jeariḶnebemarā zedapeda Ācōrē baurudera edesidaa. MaḶbe eya zaquede Abinadā dede bḶadapeda Abinadā warra Eleazada edasidaa waga bāmārēā.

8

Israelerāba ādjirā boro bḶ quīrā panana

¹⁻² Samuelba warrada umē erobasia. Dji nabemara Joel abadjidaa. De-warabemara Abías abadjidaa. Samuel drōā bedacarea idji warrārāra israelerā nēbḶara cawa obadarāda bḶasia. Ādjia Beersebā purude cawa obadjidaa.

³ BaribḶḶḶ Samuel warrārāra idji quīrāca jipa nībadaca basía. ĀtebḶḶḶ biara parata awua panasidaa. AbaḶba paratada diasira maḶ ēberāare panebad-jidaa. MaḶ bēḶā jipa cawa odaca basía. ⁴ MaḶ carea Israeldebema dji dromarāda ābaa dji Jaredapeda Ramá purudaa Samuel ume bedede wāsidaa.

⁵ Samuelea nāwā jarasidaa:

–BḶara drōāda besia idjaba bḶa warrārāra bḶa quīrāca jipa nībadacaa. MaḶ bēḶā aba bḶadua dadjirā boroda bēmārēā dewara druade erobeā quīrāca.–

⁶ Māwā jarabḶdara Samuelba biē ūrīna bēḶā Ācōrēa iwidisia sāwā oida bḶa cawaya. ⁷ MaḶne Ācōrēba nāwā panusia:

–Ādjirāba jara panḶa jūma odua. Māwā jara panḶneba bḶda igara panḶēa. MḶdrḶ igara panḶa. Quīrāē panḶa mḶra ādji boro baida. ⁸ MḶa ādjirā Egiptodeba ēdrḶ edadaḶeba Ḷtaa abarida obadaa. Ādjia ara cadrḶa mḶra igarabadaa dewara ācōrē beada ēpēni carea. Ara maḶ quīrāca bḶda o panḶa.

⁹ MaḶ carea ādjirāba jara panḶ quīrāca aba bḶadua ādjirā boroda bēmārēā. BaribḶḶḶ maḶ naēna ādjirā ebuḶa jaradua maḶ boroba sāwā o baida.–

¹⁰ Jūma Ācōrēba jaradara Samuelba dji boro iwidī panḶrāa nāwā jarasia:

¹¹ –Bārāba aba bārā boroda bḶdibḶḶḶ, idjia nāwā oya: bārā warrārā cūdra beara zocaya. Idjia ḶCARḶ bḶacuaya carreteḶeḶa idjaba cawayodeba djōnamārēā. Dewararāda idji carreta nocoare pira wābicuaya ēberārā odebemada āyā jḶrecuadamārēā. ¹² ḶCARḶ bḶacuaya mil sordaorā bororāda beadamārēā idjaba ḶCARḶ bḶacuaya cincuenta sordaorā bororāda beadamārēā. ḶCARḶ bḶacuaya idji ējūā odamārēā idjaba néu ewadamārēā.

MaḶ awara ḶCARḶ bḶacuaya carreteḶebema idjaba djōi careabema odamārēā.

* **6:19** Setenta. Hebreo bedede ḶCARḶ cartade nāwā bḶ bḶa: “Ēberārā setenta, ēberārā cincuenta mil.”

¹³ Mañ awara bārā cau awērā beara zocaya. Ādjirāra bəcuaya quera odamārēā, ne djudamārēā, idjaba pañ ābudamārēā.

¹⁴ Idjaba bārā ējūā dji biara beara, bārā uva ējūā dji biara beara, bārā olivo ējūā sida edapeda idjiare bearā diacuaya. ¹⁵ Mañ awara bārāba trigo ewabadədebemada, uva ewabadədebema sida edaya. Bārāba ē die ewabadəza idjia aba edapeda idjiare bearā diacuaya. ¹⁶ Mañ awara bārā nezocarā dji umaquīrāda, dji wērā sida idji itea edaya. Bārā pacara, burro sida dji biara beada idji itea edaya.* ¹⁷ Mañ awara bārā ovejadebemada, bārā chiwatudebema sida edaya. Bārāba die juachabadəza idjia aba edaya. Mañ awara ara bādjida idji nezocarāda beadia. ¹⁸ Mañ ewaride bārā boroba māwā o bə carea Ācōrēā quīrā djuburiada iwididia baribəra idjia bārā bedeara ūrēā.–

¹⁹ Samuelba māwā jaradamīna israelerāba ni maārī bida ījānaē basia. Ātebarā nāwā jarasidaa:

–Ījānaē. Dairāba quīrā panā aba dadjirā boro baida. ²⁰ Māwā dewara druā beaba ādji boro eropanā quīrāca dadjirā bida eropanania. Mañ boroba dadjirāra pe erobaya. Idjaba djōne wābadəde idjidra nocoare wāya.–

²¹ Mañ ūrīpeda Samuelba ādji bedeara jūma Ācōrēā jarasia. ²² Mañne Ācōrēba panusia:

–Ādjirāba jara panā quīrāca odua. Aba bədua ādjirā boro bamārēā.–

Mañ bēra Samuelba israelerā boroda aba bəyađa apeda jūmarāda ādji puruza wābisia.

9

Samuel Saul ume dji unupeđada

¹ Benjamiñneba yōna Quis abadada basia. Idjira Abiel warra basia. Abiel-era Zero warra basia. Zerora Becorā warra basia. Becorāra Apia warra basia. Apia Benjamiñneba yōna basia. Mañ ēberā Quis abadara dji droma basia.

² Idjia warra cūdrada erobasia Saul abadada. Saulora jūma israelerā cāyābara quīrāwārēāra basia idjaba drasoara basia.

³ Ewarā aba Saul zeza Quis burroda ācarā nēbasidaa. Mañ carea idji warra Sauloa nāwā jarasia:

–Dadji burrora jərađe wādua. Nezocada aba ededua.–

⁴ Ara mađa Saulba Epraiñ eyaida bə ējūāne, Salisade, Saaliñne, Benjamiñ ējūāne bida jəra nībasia. Māwāmīna unuē basia. ⁵ Zup ējūāne jūesidade Saulba idji nezocaa jarasia:

–Jēda wāna. Naābara mñ zezara idji burro carea sopua bəā ātebarā dadji carea sopua bəā.–

⁶ Dji nezocaba panusia:

–Nañ purude Ācōrēneba bedebarida bəā. Jūmarāba idjira waya panā. Jūma idjia jarabarāra wārāda māwābaria. Idjimaa wāna. Idjia poya jaraśicada sāma burrora jərađe wānida panāda.–

⁷ Saulba panusia:

–Māēteara wāna. Baribəra ħcārēda idji itea ededi? Dadjia enepeđada paāra jōsia. Ni cārē sida neē panā idjia diadi carea.–

⁸ Dji nezocaba panusia:

* **8:16** Bārā paca. Griego bedeadē māwā bə bəā. Hebreode bə bəā “bārā cūdrarā.”

–Mā nama parata torroda aba erobāa.* Maāgara idjia diadia jaramārēā sāma burroda jarade wānida panāda.–

⁹⁻¹⁰ Saulba jarasia:

–Bia bāa. Wāna.–

Ara māda Saulora idji nezoca ume purudaa Ācōrēneba bedebarimaa wāsidaa. (Maā ewaride israelerāba Ācōrēneba bedebarira dau ēsā unubarida jarabadjidaa. Maā bērā abāba Ācōrēa iwidi quīrīā bāde jarabadjia: “Dau ēsā unubarida acāde wāna.”) ¹¹ Jūēbododade eyade ātaa nībasidaa. Maāne awērārā baido juede wābadada unusidaa. Ādjia maā awērārā nāwā iwidišidaa:

–Dji dau ēsā unubarira ģnaā purude bāca?–

¹² Awērārāba nāwā panusidaa:

–Māē, nocoare bāa. Isabe wānadua. Idi puruba eya borode animarāda Ācōrēa babue diadi bērā idjira zesia. ¹³ Purude jūēšidara idjira isabe jaradadua. Māwāēbārā idjira eya borodaa ne code wāya. Idjiabārā animarā Ācōrēa babue diapedadada bia jara bāida bāa ēberārāba codi naēna. Isabe wānibārā idjira ununia.–

¹⁴ Ara māda ādjira purudaa ātaa wāsidaa. Jūēbadade Samuelera eya borodaa wābārāda ādji ume quīrādjusia.

¹⁵ Nurēmaena Saul jūēi naēna Ācōrēba Samuelea naāgāda cawabisia:

¹⁶ –Nu ara naā horaca māa Benjamiā ējūānebemada aba bāmaa diabueya. Idjidrā bādua mā puru Israel boro bamārēā. Idjiabārā bārāra pilisteorā jāwaedabemada ēdrā bāya. Māa unu bāa mā purura bio bia mīga bāda. Idjaba māa ūrī bāa ādjirāba quīrā djuburiada iwidi panāda.–

¹⁷ Samuelba Saul unuside Ācōrēba idjia jarasia:

–Jāā ēberādrā māa bāa nuena jara bāsia. Idjiabārā mā purura pe erobāya.–

¹⁸ Purude eda wābadama Saulora Samuel caita wāpēda jarasia:

–Mā djuburia māa jaradua dji dau ēsā unubari dera sāma bāda.–

¹⁹ Samuelba jarasia:

–Dau ēsā unubarira māa. Eya borodaa mā na wādua. Māa quīrīā bāa idi bārā mā ume ne coida. Nu diapeda bāa iwidi bārāda māa jaraya. Māwānacarea māa bārā idu wābiya. ²⁰ Burro ewari ūbea adua panā carea sopuarādua. Bā ēberārāba unusidaa. Maā awara jūma israelerāba quīrīā panā bāda, bā zezadeba yōbādarā sida ādjirā boroda beadida.–†

²¹ Saulba panusia:

–Baribārā māra Benjamiāneba yōnada jāwā bāa. Dai purura Israeldeba yōpedada doce purudebemada dji caibeara bāa. Maā awara Benjamiāneba yōpedadadebemada mā ēberārāra dji edaara beaa. Māda ģcārē cārēā bāa māa māwā jara bā?–

²² Maābe Samuelba Saulora, idji nezoca sida eya borode bā dedaa edepēda ēberārā treinta panā tāēna chūmebisia dji dromaara bea chūmebadama.

²³ Maābe Samuelba ne djubaria nāwā jarasia:

–Ne djara māa bāa awara bābidara enedua.–

²⁴ Ara māda ne djubariba chīdebebeba djarada enesia Saulba comārēā. Maāne Samuelba jarasia:

* **9:8** Parata torroda aba. Hebreo bedeade nāwā bā bāa “un cuarto de siclo.” † **9:20** Jūma israelerāba quīrīā panāa bāda, bā zezadeba yōbādarā sida ādjirā boroda beadida. Hebreo bedeade nāwā bā bāa: “Jūma israelerā ne biada ģbāa, bā zezadeba yōbādarā bida edadaēca?”

–Codua. Māa purua ābaa ne codi jaraside naāgara ba itea awara baḅbisia.–

Ara maāda Saulora Samuel ume ne cosia. ²⁵ Māwānacarea ādjira eya borodeba purudaa edaa zedapeda Samuel dede dji ātaarebema dejāne Saul itea caḅdada osidaa. ²⁶ Mama Saulora cāisia.†

Nurēma Samuelba Saul maā ātaarebema dejāne baḅda trāpeda jarasia:

–Pirabaridua, wāida ba.–

Ara maāda Saulora piradrāpeda Samuel ume dajadaa wāsidaa.

²⁷ Purudeba wāḅdade Samuelba Sauloa jarasia:

–Ba nezocaa jaradua na wāmārēa baribara bara wadi wārādua. Ācōrēba jarabi bara māa bāa jaraida ba.–

Ara maāda Saul nezocara na wāsia.

10

Samuelba Saul israelerā boroda baḅda

¹ Maābe Samuelba nedragada edapeda Saul boro āra weasia. Uridarrade isōpeda nāwā jarasia:

–Ācōrēba idi bara baḅbara idji puru Israel boroda bamārēa. [Baabara naā purura pe erobaya idjaba ādjirā dji quīrūnebmada ēdra ba. Nāwā ba cawaya Ācōrēba wārāda bara israelerā boroda baḅsida.]* ² Namaaba ba wāḅaraḅde Benjamiāneba yōpedadarā ējūāne Selsa purude ēberāda umé unuya. Ādjira Isa quima Raquel tabaripedada caita panania. Ādjia bāa nāwā jaradia: “Ba burro jara baḅdara unusidaa. Maā bēra burro carea ba zezara sopuaē ba, ātebara bāra carea sopua ba. Idjia iwidi ba sāwā bara unuida.”

³ Maā awara Tabor ējūāne bacuru waiḅama jūēbaraḅde ēberāda ūbea unuya. Ādjira Beteldaa wāḅadaa Ācōrēba ne diadi carea. Aḅaba chiwatuda ūbea erobaya. Aḅaba paāda ūbea erobaya. Dewarabemaba uva baḅda animarā e odade erobaya. ⁴ Ādjia bāa bedeadapeda paāda umé diadia. Maāra edadua.

⁵ Mamaaba bara Guibea purudaa wāya pilisteorā sordaorā panabadama.† Purude jūēbodode Ācōrēneba bedeabadarāda eya borodeba edaa zebādada unuya. Ādjirāra Ācōrēneba bedea panania.† Ādji nocoare ēberārāba tōnōāda, chiruda, arpa sida zá nīḅadia.

⁶ Maā unubarāde Ācōrē Jaurera bamaa zeya. Maā bēra ba sida ādjirā quīrāca Ācōrēneba bedeaya. Mamaaba ātaa bara awara beya. ⁷ Māa jaraḅa jūma māwānacarea ba o quīrābaraḅda odua, Ācōrēba ba ume bai bēra. ⁸ Maā bēra Gilgaldaa na wāpeda māra jādua. Domia abaḅde māra bama jūeya. Maābe Ācōrēba animarāda jūma babue diadia idjaba idji ume necai bai careabema animarā dragada babue diadia. Māwānacarea māa jaraya ba cārēda oida baḅda.–

⁹ Saul Samuelmaaba wāḅaraḅde Ācōrēba idji crīchara awara baḅsia. Ara maā ewaride Samuelba jaradara jūma māwāsia. ¹⁰ Maā bēra Saul idji nezoca ume Guibeade jūēsidade Ācōrēneba bedeabadarāda zebādada unusidaa. Ara maāda Ācōrē Jaurera Saulmaa zesia. Maāba Saul sida ādjirā quīrāca

† **9:26** Dji ātaarebema dejāne Saul itea caḅdada osidaa. Mama Saulora cāisia. Griego bedeade māwā ba ba. Hebreo bedeade nāwā ba: “Samuelera Saul ume bedeasia dji ātaarebema dejāne. Nurēma āsabodode āraḅsidaa.” * **10:1** Bedea corchetede bara griego bedeade ba ba. Hebreo bedeade neēa. † **10:5** Hebreo bedeade Guibea trāba jara ba “Ācōrē eya.” † **10:5** Ācōrēneba bedea panania. Hebreo bedeade ebuda baēa sāwā bedeasidada. Zocārāmaara ādjia Ācōrē bedeada mīa cawaiē

jara panasidaa waa dadjia ūrīnaca bedeade bedea panasidaa.

Ācōrēneba bedea besia. ¹¹ Baribara Saul unubadarāba idjira Ācōrēneba bedea bāda unusidade ara ādjiduba jarasidaa:

–ĶCārēda sāvāsi Quis warra Saulora jāwā nūmara? ĶIdji sida Ācōrēneba bedeabarica?–

¹² Mamabema abaaba jarasia:

–ĶĀdjirā zezara cai?–

Maā carea abaaba ne oca baḍada cawaēne o beibara israelerāba nāwā jarabadaa: “ĶSaul sida Ācōrēneba bedeabarica?”

¹³ Māwānacarea Saulora idji diguida jūesia. ¹⁴ Maāne idji djabadrōāba idjia, dji nezocaa bida nāwā iwidisia:

–Bārāra Ķsāma panasida?–

Saulba panusia:

–Dai burroda jara panasidaa. Baribara ununaē bēra Samuelmaa bedede wāsidaa.–

¹⁵ Idji djabadrōāba iwidisia:

–ĶSamuelba cārēda jarasi? Mā djuburia idjia jaraḍara jūma nēbaradua.–

¹⁶ Saulba jarasia:

–Idjia daia ebuda jarasia bārāba burrora unusidade.–

Baribara Saulba jaraē basia Samuelba idjira israelerā boro bai jaraḍara.

¹⁷ Māwānacarea Samuelba Mizpa purude israelerāra Ācōrē quīrāpita ābaa jaresia. ¹⁸ Maābe jarasia:

–Dadji israelerā Ācōrēba nāwā jara bāa: “Mā bārāra Egiptodeba ēdra enesia. Ādji jawaedabemada idjaba jūma dewara puruba bārā biē o panānebemada ēdra edasia.” ¹⁹ Ācōrēba bārāra bia mīga panānebemada idjaba sopuadebemada ēdra edabarimīna naā ewaride idjira igara panāa. Maā carea jara panāa: “Aba bādua dadji boroda bamārēā.” Maā bēra aba bādia. Bārā doce purura Ācōrē quīrāpita zedapeda idjia cawabiya sāāga purudebemada dji boro baida. Maābe maā purudebema ēberārāra idji quīrāpita zedapeda idjia cawabiya caida dji boro baida.–

²⁰ Maābe Samuelba israelerā doce puruda Ācōrē quīrāpita jūma trācuapeda Ācōrēba cawabisia dji borora Benjamiāneba yōna purudebema baida.

²¹ Māwānacarea Samuelba Benjamiā purudebemarāra caitaara zebisia. Maāne Ācōrēba cawabisia dji borora Matrideba yōpedadebema baida. Maā ēberārānebemada Ācōrēba cawabisia Quis warra Sauldra edasida israelerā boroda bamārēā. Maā bēra Saulora jarasidaa baribara ununaē basia.

²² Maā carea wayacusa Ācōrēba iwidisidaa Saulora zesi cawaya. Maāne Ācōrēba jarasia Saulora bamīna netatade mīrū bāda. ²³ Ara maāda idjira jaraḍe pira wānapeda puru quīrāpita enesidaa. Maāne puruba unusidaa idjira jūmarā cāyābara drasoara bāda. ²⁴ Samuelba purua jarasia:

–Ācōrēba naā ēberāda edasia bārā boro bamārēā. Dadjirā tāēna dewarada idji quīrāca neēa.–

Ara maāda puruba nāwā bia jarasia:

–ĶBia bāa dadjirā boroda!–†

§ 10:12 Hebreo bedede maāra ebuda bāēa. Acalaamaarā ēberāba Saulora biē jara bāa.

* 10:13

Idji diguida jūesia. Griego bedede māwā bā bāa. Hebreode bā bāa: “Eya borode jūesia.”

† 10:24

Hebreo bedede bā bāa: “Dadjirā borora zocai bādua.”

²⁵ Ara maãda Samuelba purua jarasia ãdji boroba cãrẽda o baida b̃ada. Maãra jũma cartade b̃asia. Maãbe dji cartara ãcõrẽ dede idji quĩrãpita waga b̃asia. Mãwãnacarea Samuelba jũmarãda ãdji deza wãbicuasìa.

²⁶ Saul sida idji puru Guibeadaa wãsia. Idji ume ãcãrã ãberã sozarra beada wãsidaa ãcõrẽba ãdjirã sode b̃ada bẽrã idjiare pananamãrẽã. ²⁷ Baribãrã ãcãrã ãberã cadjiruarãba Saulora siriẽ b̃ada ununa bẽrã idji itea nebiada diadaẽ basia. Maã awara nãwã jarasidaa:

–Jãã ãberãba dadjirãra ¿sãwã ãdrã b̃ai?–

Baribãrã Saulba ãdjia jara panara quĩrãcuiaẽ basia. ãtebãrã chupea besia.

11

Saulba amonitarã poyada

¹ Mãwãnacarea amonitarã boro Nahasada idji sordaorã ume Gala druade wãnapeda Jabe puruda jũrã edasidaa urađi carea. Baribãrã maã purudebemarãba Nahasaa jarasidaa:

–Dai ume bedea b̃adua ãbaa necai panani carea. Maãbe dairãra b̃a nezo-carãda beadia.–

² Amonitarã boro Nahasaba panusia:

–Mãã bãrã ume bedea b̃aya ãbaa necai panani carea. Baribãrã mãwã odi naẽna jũmarãba jãwa araarebema dauda mãã idu nuẽtabidida panãa. Mãwã dewara puru quĩrãpita mãã jũma bãrã israelerãra quĩrã perabiya.–

³ Jabeđebema bororãba nãwã panusidaa:

–Daia domia aba diadua jũma israelerãmaa bedea diabuedi carea. Maãne ni abãaba daida carebade zedaẽbãrã, dairã b̃a jãwaeda panenia.–

⁴ Jabeđebemarãba diabuepedadara Guibea purude Saul babarima jũesidaa. Mama Nahasaba jaradara purua jũma nẽbãrãsidaa. Maã carea jũmarãda jĩabi b̃aga nũmesia. ⁵ Mãwã panãne Saulora idji paca bara idji ãjũãneba zepeda nãwã iwidisia:

–¿Sãwãsida? ¿Cãrẽ cãrẽã jãcuã jĩã duanã?–

Maãne puruba Sauloa Jabeđebemarãba jarapedadara jũma nẽbãrãsidaa.

⁶ Saulba maã ãrĩside ãcõrẽ Jauredeba besia. Nahasaba israelerã biẽ oi jarada carea Saulora bio quĩrũsia. ⁷ Ara maãda pacada umẽ beasia. Drapetapeda tãcuasia. Dji tãcuadara Israel puru beaza diabuecuasia. Dji edepedadaba puruza nãwã jarasidaa:

–Bariduada Sauloare idjaba Samueleare djõne wãnaẽbãrã, idji pacara ara naã paca quĩrãca beadia.–

ãberãrã maã ãrĩpedadara ãcõrẽba bio ne wayabisia. Maã bẽrã abari cĩchada edadapeda djõne wãsidaa. ⁸ Saulba ãdjirãra Beze purude jãresia. ãdji juachaside Judadebemada treinta mil panasidaa, waabema israelerãda tresciento mil panasidaa. ⁹ Maãbe Jabeđebemaba diabuepedadarãa Saulba nãwã jarasia:

–Jabeđebemarãa jaradadua nu umatipa b̃ai naẽna dairãba ãdjirãra ãdrã b̃adida.–

Ara maãda ãberãrã Jabeđebemaba diabuepedadara jẽda wãnapeda Saulba jaradara purua jarasidaa. Maã ãrĩside Jabeđebemarãra bio b̃ãsrĩdasidaa.

¹⁰ Maãne ãdjirãba amonitarã boro Nahasaa sewadeba jarasidaa:

–Nu dairãra b̃a jãwaeda panenia. Maãne dairãra b̃a quĩrã b̃a quĩrãca odua.–

¹¹ Baribãrã nurẽma Saulba idji sordaorãda cãbana awara awara b̃asia. Idjia zocãrã edasia idjaba dewara boro umẽ panãa ãdjiza abari quĩrãca diasia.

Wadi pāimaena amonitarāra urade wānapeda quena panasidaa aba umatipa babaradaa. Dji zocai panenara memenesidaa. Ni aba bida ābaa panenaē basia.

¹² Maāne israelerāba Samuelea jarasidaa:

–¿Cairābarā Saulora dadjirā boro baida quīrāē panasida? Dairāa jaraadua beadi carea.–

¹³ Baribarā Saulba jarasia:

–Māwāēa. Idi ni abaada beadaēa Ācōrēba dadji israelerāra ēdra edada bēra.–

¹⁴ Maābe Samuelba purua jarasia:

–Gilgaldaa wāna. Jāmabarā Saulora dadjirā boroda wayacusa jara bādia.–

¹⁵ Ara maāda jūma israelerāra Gilgaldaa wānapeda Ācōrē quīrāpita Saulora basidaa ādjirā boroda bamārēa. Maābe Ācōrē ume necai beadi careabema animarā dragada babue diadapeda purura Saul sida ābaa bio basida ne cosidaa.

12

Samuelba israelerā Saul jawaeda bāda

¹ Māwānacarea Samuelba jūma israelerāa nāwā jarasia:

–Bārāba jarapedadara māa jūma osia. Māa aba basia bārā boroda bamārēa.

² Idira idjiabarā bārāra pe erobaya. Māra drōāda bā bēra boro torroa bāa. Mā warrarā drōā bea sida bārā ume panāa. Mā cūdra edalaba aba idi ewaridaa bārāra pe erobasia. ³ Māra bārā quīrāpita bāa. Māa djārā pacada, burro sida jārīca basia idjaba sewadeba djārāra biē jaraca basia ni biē oca basia. Māra paratabari ni abaare bāca basia. Baribarā māa cadjiruada osibarā, bārāba Ācōrē quīrāpita, dadjirā boro idjia edada quīrāpita bida jaraadua. Biē o badeba djārāneda edasibarā māa jūma jēda diaya.–

⁴ Puruba panusia:

–Bāa dairāra sewadeba biē jaraca basia ni biē oca basia. Djārāneda jārīca basia.–

⁵ Samuelba jarasia:

–Ācōrēba, dadjirā boro idjia edada bida ūrīsidāa bārāba māra bedede bāēana a panāda.–

Puruba panusia:

–Māē, māwā bāa.–

⁶ Maābe Samuelba jarasia:

–Ācōrēbarā Moiseda, Aaroā sida edapeda dadji drōā naēnabemarāra Egiptodeba ēdra enesia. ⁷ Maā bēra quīrācuīta ūrīnadua. Bārāba Ācōrē awara aba bārā boroda bamārēa bābisidade biē osidaa. Maāgara Ācōrē quīrāpita māa bārāa ebuda cawabiya. Ācōrēba bārāra, bārā drōā naēnabemarā sida bio carebasia. ⁸ Jacobo Egiptode bade wānacarea egiptorāba idjideba yōpedadarāda biē osidaa. Maā bēra ādjirāba Ācōrēa quīrā djuburiada iwididapeda idjia Moiseda Aaroā sida ādjirāmaa diabuesia. Maābe Moiseba Aaroā ume bārā drōā naēnabemarāra Egiptodeba ēdra enesidaa naā ējūāne pananamārēa.

⁹ Baribarā dārāēne ādjirāba Ācōrēa igarasidaa. Maā carea idjia Hazordebema sordaorā boro Sisarāa ādjirāra idu poyabisia. Maā awara pilisteorāa, Moab druadebema boroa bida ādjirāra idu poyabisia. ¹⁰ Māwā panane

* **12:9** Sisarā. Juece 4:1-3. Pilisteorā, moabitarā. Juece 10:6-7.

israelerāba Ācōrēa nāwā quīrā djuburiada iwidisidaa: “Dairāba cadjiruada osidaa. Baa igaradapeda Baalda, Astarte sida ēpēsidaa. Baribara baa dairāra dji quīrū jawaedabemada ēdra baibara, badra ēpē panania.” ¹¹ Maā carea Ācōrēba Gedeoa Jerobaal abadada, Baracoda, Jepteda idjaba mā sida diabue-sia bārā dji quīrūnebemada ēdra bamārēā. Māwā bārāra necai panebadjidāa.

¹² Baribara amonitarā boro Nahasada bārā ume djōne zebara da cawasidade bārāba māa nāwā jarasidaa: “Aba bada dadjirā boroda bamārēā.” Ācōrēa dadjirā boromina bārāba māwā jarasidaa. ¹³ Idi bārāba edapedada borora nama baa. Bārāba iwidipedadara Ācōrēba diasia. ¹⁴ Baribara Ācōrēa waya pananadua. Idjia jara baa ija odadua. Ni maārī bida igarānadua. Bārāba, bārā boro bida idjida wārāda ēpēnibara, bia duanania. ¹⁵ Baribara idjia jara bada ijanāēbara idjaba igaradibara, idjia cawa oya bārā drōa naēnabemārā cawa oda quīrāca.†

¹⁶ Acaadua. Bārāba ununia Ācōrēba bārā quīrāpita ne ununacada obara da. ¹⁷ Ara nawena trigo jara nūma bēā cue zecaa. Baribara māa Ācōrēa iwidiya cue zebimārēā idjaba baa sida baebimārēā. Maāneba bārāba cawadia Ācōrē quīrāpita cadjiruada osidada idji awara aba bārā boroda bamārēā iwidisidade.–

¹⁸ Ara māda Samuelba Ācōrēa iwidiisia. Maāne Ācōrēba cuera zebisia. Baa sida bae nūmebisia. Maā unubade puruba Ācōrēda, Samuel sida bio wayasidaa. ¹⁹ Maā carea jūmarāba Samuelea jarasidaa:

–Dairā, ba nezocarā beuranamārēā Ācōrēa iwididua. Dairāba naēna cadjiru opedada awara wayacusa cadjiruada osidaa Ācōrē awara aba dairā boroda bamārēā iwidisidade.–

²⁰ Samuelba jarasia:

–Ne wayarānadua. Wārāda bārāba bio cadjiruada osidaa. Jālbe Ācōrēa waa igarānadua. Wārāda sodeba idjira ēpēnadua. ²¹ Jawaba oda ācōrē beada ēpēranadua. Maāgarāba bārāra poya carebadaēa ni poya ēdra badaēa, wārā ācōrē bēā. ²² Baribara Ācōrēba quīrāna bēā bārāra edasia idji puru bamārēā. Maā bēā idjia bārāra igaraēa ni ababara idjida biē jararānamārēā. ²³ Māa bārā carea iwidi baya. Māwā oēbara Ācōrē quīrāpita cadjiruada o baya. Maā awara māa wadibida jaradia baya sāwā jipa nībadida panada. ²⁴ Bārāba unusidaa Ācōrēba bārā itea ne waibada o bada. Maā bēā aba idjidra wayadadua. Sodeba idjida ēpēnadua. ²⁵ Baribara cadjiruada o pananibara, Ācōrēba bārāra, bārā boro sida āyā baya.–

13

Pilisteorā ume djōpedada

¹ Saul 30 poa baside israelerā boroda besia. Idjira 42 poa ādji boro basia.*

² Saulba sordaorāda mil ūbea edasia. Mil umé idji ume panasidaa Micmā purude Betel eyaida ba ējūāne. Mil aba idji warra Jonataā ume panasidaa Guibea purude Benjamīneba yōpedadarā ējūāne. Saulba waabema sordaorā ādji diguidāa jūma wābisia. ³ Guebā purude Jonataāra pilisteorā sordaorā duanabadamaa wāpeda ādjirāra quenasia.† Maāda pilisteorāba

† **12:15** Bārā drōa naēnabemārā cawa oda quīrāca. Hebreo bedade māwā bā baa. Griegode nāwā baa: “Bārā boro sida cawa oya.” * **13:1** Hebreo bedade maā versículora ebuda bāēa. † **13:3** Guebā. Acaamaarā Guebāra Guibea purua.

cawasidaa. Mañ carea Saulba jūma Israel druade cachirura zabisia jūmarāda djōne zedamārēā. Mañne nāwā jarabisia: “Hebreorā, ūrīnadua.” ⁴ Nañ bedeada ādjirāba ūrīsidāa: “Saulba pilisteorāra quenasia. Mañ carea pilisteorāba dadji israelerāra quīrāma panāa.” Ara mañda israelerāra Gilgal purudaa wāsidaa Sauloare djōni carea.

⁵ Mañmisa pilisteorāra dji jaresidaa israelerā ume djōni carea. Djōbada carretada treinta mil idjaba cawayodeba djōbada sordaorāda sei mil edesidaa.† Waabema sordaorā edepedadara bio cābana panā bērā poya juachadaē basia. Ādjirāra Micmānaa wānapeda Bet-aveñneba āmādaud odjabariare duanesidaa.

⁶ Israelerāba cawasidaa ādjirāra minijīchiade panāda, pilisteorāra ādji cāyābara zocārāra panā bērā. Mañ carea uria beade, jogoa beade, mōgara waibāa cobeade, idjaba baido juebada uria baido neē beade bida mīrūcuasidaa. ⁷ Idjaba Jordaā do quīrārē āCARA mīrūcuasidaa Gadeba yōpedadarā duanāma Gala druade. BaribARA Saulora Gilgalde basia. Idji ume panā sordaorāra bio ne wayaaba cacua ure duanasidaa.

⁸ Samuelba jarađa quīrāca Saulba domia aba idjira jāā basia.‡ Māwāmīna Samuelera wadibida Gilgalde jūēē basia. Mañne Saul sordaorāra memenebāda basia. ⁹ Mañ carea Saulba jarasia:

–Animarāda jūma babue diadi carea enenadua. Animarā Ācōrē ume necai beadi careabema sida enenadua dji dragada babue diadi carea.–

Mañbe Saulba animarāra Ācōrēa jūma babue diasia. ¹⁰ Ara māwā odacarea Samuelera jūesia. Ara mañda Saulba idjira audiabariide wāsia. ¹¹ Mañne Samuelba jarasia:

–¿Cārē cārēā bā jāwā animarāra Ācōrēa babue diasia?–

Saulba panusia:

–Mā jāwā osia mā sordaorāra memenebāda bērā idjaba bā jarađa ewaride bāra zeē bāda bērā. Mañ awara pilisteorāra Micmāne jare duanāa dadjirā ume djōni carea. ¹² Mā crīchasia nama Gilgalde ādjirāra dadjirā ume isabe djōne zedida. Mañne mā wadibida Ācōrēa diaē basia carebamārēā. Mañ carea māwā ocara bādamīna mā animarāda babue diasia.–

¹³ BaribARA Samuelba panusia:

–Bā crīcha neē bā quīrāca jāwā osia. Ācōrēba jarađara bā ījāē basia. Ījānabara idjia bāda, bādeba yōbādarā sida ewariza israelerā bororāda bācasia. ¹⁴ BaribARA idjia jarađara ījānaē bērā bāra dārā israelerā boro baēa. Ācōrēba dewara ēberāda bāya idji puru boroda bāmārēā. Mañ ēberāba oya Ācōrēba quīrā bā quīrāca.–

¹⁵ Ara mañda Samuelera Gilgaldeba Guibea purudaa wāsia Benjamīñneba yōpedadarā ējūāne. Mañbe Saulba sordaorā wađi idji ume panāda juachasia. Jūma ābaa seisciento panasidaa.

15

Ācōrēba Saul igarada

¹ Ewari aba Samuelba Saulo jarasia:

–Ācōrēba māra diabuesia bāra idji puru Israel boroda bāmārēā. Mañ bērā Ācōrēba jara bāra quīrācuia ūrīdua. ² Ācōrē ne jūma poya bāba nāwā jara

† 13:5 Treinta mil. CARA cartade tres mil bā bāa. § 13:8 1 Samuel 10:8.

aba jūma quenabaradaa. ¹⁹ Maāda ħcārē cārēā idjia jarađara iĵā oē basi? ħCārē cārēā ādjirā ne bia beara babueē basi? ħCārē cārēā edacuasi? Māwā ođara Ācōrē quīrāpita cadjirua basía.–

²⁰ Saulba panusia:

–ĴMāwāéa, mĵa Ācōrēba jarađara iĵāsia! Idjia jarađa quīrāca mĵra amalecitarā ume dĵōne wāsia. Ādjirāra quenapeda ādjirā boro Agára nama enesia. ²¹ Mĵ sordaorābala dji biara bea pacara, oveja sida quenanaē basía. Ātebala nama Gilgalde enesidaa ba Ācōrēba babue diadi carea.–

²² Maĵne Samuelba jarasia:

Animarā babue diadi cāyābara Ācōrēba biara quīrā ĵla idji bedeara iĵā pananida.

Oveja draga babue diadi cāyābara biara ĵla idjia jara ĵla iĵā odida.

²³ Ācōrēba jara ĵla igara ĵla daubara quīrāca bio cadjiruada o ĵla.

Cawala zarea ĵla jawa oda ācōrē ēpē ĵla quīrāca bio cadjiruada o ĵla.

Ĵla Ācōrēba jarađara igarađa bēra idjia ĵla israelerā boro bađada igarasia.

²⁴ Saulba Samuelea jarasia:

–Mĵa cadjiruada osia. Ācōrēba jarađara, ĵla jarađa sida mĵa iĵā oē basía. Mĵ sordaorāda wayađa bēra ādjia o quīrā panada idu obisia. ²⁵ Baribala mĵ quīrā djuburia mĵ cadjiruara quīrādoada. Sordaorā panamaa wāna mĵa Ācōrēba bia bedei carea.–

²⁶ Samuelba panusia:

–Mĵra ba ume wāéa. Ĵla Ācōrēba jarađara igarađa bēra idjia ĵla israelerā boro bađada igarasia.–

²⁷ Māwā jarapeda Samuelera wābala basía. Maĵne Saulba idjia cacuae ĵla ĵla ide jidabala maāri cōā edasia.

²⁸ Samuelba idjía jarasia:

–Ĵla mĵ wua cōā edada quīrāca Ācōrēba ba israelerā boro bađada idi ĵārpēda dewara ēberāa diasia. Maĵ ēberāra ba cāyābara biara ĵla. ²⁹ Israel Ācōrē dji Droma ĵla sewa ocaa idjaba bedea aba ĵla. Maĵ bēra idjia oyada ađara quīrā awara ocaa ēberāba obada quīrāca.–

³⁰ Saulba jarasia:

–Mĵa wārāda cadjiruada osia. Baribala mĵ quīrā djuburia israelerā quīrāpita, dji nocorā quīrāpita bida mĵra quīrā perabirādua. Sordaorā panamaa wāna mĵa Ācōrēba bia bedei carea.–

³¹ Maĵbe Samuelera Saul ume sordaorā panamaa wānapēda Saulba Ācōrēba bia bedesia. ³² Māwānacarea Samuelba jarasia:

–Amalecitarā boro Agára namaa enenadua.–

Samuelmaa enebadaē Agára necai basia beadaēda crīcha bađa bēra.

³³ Baribala Samuelba idjía jarasia:

–Ĵla necoba zocārā beapeda wērārāda warra neē ĵlasia. Ara maĵ quīrāca mĵa ba papa sida warra neē ĵla.–

Māwā jarapeda Gilgalde Ācōrē quīrāpita Samuelba idjira necoba beatapeda pichipichia tacia.

³⁴ Māwānacarea Samuelera idji puru Ramānaa wāsia. Saulora idji puru Guibēdaa wāsia. ³⁵ Mamaĵba ĵtaa Samuelba waa Saulora acade wāé basía. Baribala Ācōrēba Saulora israelerā boro bađada igarađa bēra Samuelera idji carea bio sopua basia.

16

Samuelba Davi israelerã boroda b̃ada

¹ Ācōrēba Samuelea jarasia:

–¿B̃ara aba sālbe Saul carea sopua bai? M̃a idjira israelerã boro badada igarasia. M̃a quĩrĩã b̃a b̃ara Beleānaa wāida ēberã Jesé abadamaa.* Idji waradebemada m̃a aba b̃aya israelerã boroda b̃amārēã. Mañ carea nedragada cachude t̃a edapeđa idjima wādua.–

² Samuelba Ācōrēba jarasia:

–Barib̃ar̃a m̃a wāib̃ar̃a, Saulba cawasira m̃ra beaya.–

Ācōrēba panusia:

–Māēteara paca zaqueda ededua. Bariduaba iwidib̃ar̃a jaradua b̃a animarãda Ācōrēba babue diade ze b̃ada. ³ B̃a animarã babue diade wāb̃ar̃ade Jeséra edodua b̃a ume wāmārēã. Mañe m̃a cawabiya b̃a s̃awā oida b̃ada. M̃a jarab̃ar̃a ēberãda b̃adua israelerã boroda b̃amārēã. Mañe nedragara idji boro ār̃a weadua.–

⁴ Ācōrēba jarada quĩr̃aca Samuelba osia. Beleāne jūēsida mamabema nocorãba ne wayaaba idjira audiabariðapeđa nāwā iwidisidaa:

–¿B̃ara necai zeb̃ar̃aca?–

⁵ Samuelba panusia:

–Māē, m̃a nañ paca zaqueda Ācōrēba babue diade ze b̃a. Mañ carea Ācōrē quĩr̃apita bia duanani carea oadua. Māwānacarea animarãda babue diade wānia.–

Mañbe Samuelba Jeséra idji warrarã sida Ācōrē quĩr̃apita bia b̃apeđa edosia idji ume animarã babue diade wānamārēã. ⁶ Ādji jūēsidade Samuelba Jesé warra Eliáda unupeđa nāwā cr̃ichasia:

–Wārãda nañdr̃a Ācōrēba edasia israelerã boroda b̃amārēã.–

⁷ Barib̃ar̃a Ācōrēba idjia jarasia:

–Ababe dji drasoda, quĩr̃awārēã sida acarãdua. Ēberãba mañra ac̃abaria. Barib̃ar̃a m̃ara sodr̃a ac̃abaria. Nañ ēberãda m̃a edaē b̃a israelerã boroda b̃amārēã.–

⁸ Mañbe Jeséba idji warra Abinadáda Samuel quĩr̃apita tr̃asia. Barib̃ar̃a Samuelba jarasia:

–Nañg̃a sida Ācōrēba edaē b̃a.–

⁹ Mañbe Jeséba idji warra Samáda Samuel quĩr̃apita tr̃asia. Barib̃ar̃a Samuelba jarasia:

–Nañg̃a sida Ācōrēba edaē b̃a.–

¹⁰ Jeséba siete warrarãra Samuel quĩr̃apita tr̃asia. Barib̃ar̃a Samuelba jarasia Ācōrēba ni ab̃a ādjidebemada edaē b̃ada israelerã boroda b̃amārēã.

¹¹ Mañne Samuelba iwidisia:

–B̃a ¿waa warrarã neē b̃aca?–

Jeséba panusia:

–Dji jĩr̃urebemada neēa ovejada waga b̃a b̃ērã.–

Mañ carea Samuelba jarasia:

–Idjira jar̃abidua. Idji jūēi naēna ne codaēa.–

¹² Ara mañda Jeséba idjira jar̃abisia. Mañ warrara quĩr̃awārēã basia idjaba cacua dowa basia. Idjira dau biya querasia. Mañne Ācōrēba Samuelea jarasia:

–Nañdr̃a m̃a edasia. Mañ b̃ērã idji boro ār̃a nedragara weadua israelerã boroda b̃amārēã.–

* 16:1 Jesé. Ac̃ara cartade Jeséra Isai abadaa.

¹³ Ara maãda Samuelba nedragara edapeda dji djabarã quĩrãpita maã warra ãrã weasia israelerã boroda bamãrẽã. Maã ewarideba ãtaa Æcõrẽ Jaurera maã warra Davi ume babadjia. Mãwãnacarea Samuelera ãdjima badada idji puru Ramãnaa wãsia.

Davi Saul itea traja beda

¹⁴ Maã ewaride Æcõrẽ Jaurera Saul ume badada ãyã wãsia. Maãne Æcõrẽba jaida idjima idu zebisia ewariza mĩã sã bamãrẽã. ¹⁵ Maã carea Sauloare beaba idjia jarasidaa:

–Dai djuburia ùrĩdua: Æcõrẽba bãra jaia idu mĩã sãbi bãa. ¹⁶ Maã carea dai boro, dairãa arpa zá cawa bada jãrãbidua. Mãwãra jaiba mĩã sãbãrãde maã ëberãba arpara zaya bã necai bemãrẽã.–

¹⁷ Saulba jarasia:

–Mãẽteara arpa bio zá cawa bada jãrãde wãnapeda mãmaa enenadua.–

¹⁸ Maãne idjiare bea abalãba nãwã jarasia:

–Mãa Beleãnebema Jesé warrada aba unusia. Maã ëberãba arpara bio zá cawa bãa. Idjira quĩrãwãrẽã bãa, sozarra bãa, bio mẽsrã bãa, idjaba crĩcha cawaadeba bedeabaria. Maã awara Æcõrẽra idji ume bãa.–

¹⁹ Ara maãda Saulba Jesémaa ãcarã nãwã jarade diabuesia:

–Dadjirã boro Saulba nãwã jara bãa: bã warra Davi, dji oveja wagabarida mãmaa diabuedua.–

²⁰ Ara maãda Jeséba idji warra Davira Saulmaa diabuesia. Maã awara paãda, uva bã animarã e odade bã sida burro ãrã jãcuapeda diabuesia. Chiwatu zaque sida aba diabuesia.

²¹ Davira jũpeda Saul itea traja besia. Saulba Davira bio quĩrã basia. Maã bẽrã idjira basia idji djõi careabemada eronĩbamãrẽã. ²² Saulba Davira bio bia unu bã bẽrã bedeada Jesémaa diabuesia Davira idji ume idu bebimãrẽã. ²³ Jaiba Saul mĩã sãbãrãde Daviba arpada zabadjia. Mãwã zá bãde Saulora necai bebadjia jaira ãyã wãbadji bẽrã.

17

Davi Goliá ume djõna

¹ Maã ewaride pilisteo sordaorãda Soco purude Judadeba yõpedadarã ëjũãne ãbaa dji jãredapeda Epes-damĩã abade duanesidaa. Maã ëjũãra Soco puru idjaba Azecã puru ãsi basia. ² Maãne Saulora israelerã sordaorã ume Ela do caita bã jewedade dji jarasidaa. Mama chãwẽ duanasidaa pilisteorã ume djõni carea. ³ Pilisteorãra eya abãde duanasidaa. Maãne israelerãra dewara eyade panasidaa. Jewedada ãdjirã ãsi basia.

⁴ Maãne pilisteorã duanaãba ëberã bio mẽsrã bada jewedadaa zesia. Maã ëberãra Goliá abadjidaa. Goliára Gat purudebema basia. Idji drasoara sei bicaca auðu basia. ⁵ Idji borode ne zarea bronce odada jã babadjia. Idji jãare bronce cadaba jũãtrã jã babadjia. Dji zãgãara cien libra auðu basia.* ⁶ Idji jĩrũ epanane bronce odaba jũãtrã jã babadjia. Maã awara mĩãsu zaque bronce odada ëcarrade awa babadjia.† ⁷ Idji mĩãsu waiãlada bio omoa basia. Dji quidara jiorro oda basia. Dji quida zãgãara quince libra basica bãa.‡ Idji djõi careabema eronĩbabarida idji nocoare nĩbasia. ⁸ Goliára jewedade nũmepeda israelerã sordaorã nãwã biasia:

* **17:5** Cien libra auðu. Hebreo bedeade bã bãa “cinco mil siclos.” † **17:6** Mĩãsu zaque. Æcaramaarã maãgara neco basia. ‡ **17:7** Hebreo bedeade bã bãa “seiscientos siclos.”

–¿Cārē cārēã jāwā chāwē duan? Māra pilisteoa. Jūma bārāra Sauloare djōbadaa. Māduba pilisteorā carea djōya. Mañ bēra ēberāda aba edadadua bārā carea māl ume djōne zemārēã. ⁹ Idjia māda poya beaibara jūma dairāra bārā nezocarāda panenia. Baribara māa idjida beasira bārāra dai nezocarāda panenia. ¹⁰ Idi māa bārā israelerāa orra bedea ba: ēberāda aba namaa diabuedadua māl ume djōmārēã.–

¹¹ Mañ ūribadade Saulora, idji sordaorā sida bio ne wayasidaa. Abeda sāvā odida cawa crīchadaē basía.

¹² Davira Jesé warra basía. Jeséra Epratadeba yōna basía. Juda druade Beleñ purude babadjia. Saul israelerā boro baside Jeséra bio drōāda basía. Idjia warrarāda ocho erobasía. ¹³ Idji warrarā drōāra panada ūbea Sauloare djō panasidaa. Dji nabemara Eliá basía. Idjiarebemara Abinadá basía. Mañarebemara Samá basía. ¹⁴ Mañ ūbeabema warrarāra Sauloare djō panasidaa. Davira Jesé warra dji jirūarebema basía. ¹⁵ Davira Saul bamaa wāpeda jēda Beleñnaa zebadjia idji zeza oveja waga bai carea.

¹⁶ Mañmisa pilisteo Goliáa diapeda, quewara bida israelerāa orra bedeabadjia. Cuarenta ewari māwā osía.

¹⁷ Ewari aba Jeséba idji warra Davia jarasia:

–Warra, ba djabarā itea nañ die pañda, nañ trigo jututiada sida ē aba ededua. ¹⁸ Mañ awara sordaorā boro itea nañ die quesoda ededua. Mañbe ba djabarā sāvā panada iwidipeda ādjía jaradua ne diabuedamārēã. Mañneba māa cawaya ādjira bia panada.

¹⁹ Mañmisa Saulora, Davi djabarāra, waabema sordaorā sida Ela jewedade pilisteorā ume djōni carea panasidaa.

²⁰ Diapededa Daviba idji ovejara dewara ume beesia wagamārēã. Mañbe idji zezaba jaradara edapeda wāsia. Davi jūēne wāsida israelerā sordaorāra djōne wābada bēra ba ga duanasidaa. ²¹ Mañne israelerāra pilisteorā chāwē duan quīrāpe chāwē duanesidaa. ²² Daviba ededara ne wagabari jawade amepeda idji djabarā chāwē duanama pira wāsia ādji sāvā panada iwidí carea. ²³ Ādji ume bedea ba de Gat purudebema mēsrā ba Goliára pilisteorā chāwē duanama ba jewedadaa zepeda israelerāa orra bedeasia idjia obari quīrāca. Mañgara Daviba jūma ūrísia.

²⁴ Israelerāba Goliá unubadade bio ne wayadapeda jēda pirasidaa.

²⁵ Ādjiduba jarasidaa:

–¿Bārāba jāñ ēberāra unusidaca? Idjia dadjirāa orra bedeade zebaria. Bariduaba jāñ pilisteoda beaibara dadji boroba mañ ēberāra ne bara baya. Idji cau sida diaya. Mañ awara idjia parata diabi bāra dji zeza ēberāra waa diabiēa.–

²⁶ Daviba idji caita duanā ēberāra nāwā iwidisia:

–Jāñ pilisteo cacua wēāgoē tabāra ¿cai jāwā Ācōrē zocai ba sordaorāda orra bedeai carea? Jāwā dadji israelerā biē jara bada aba ba beaibara, ¿cārēda idjía diadi?–

²⁷ Ādjia naēna jarapedadara wayacusa jarasidaa. ²⁸ Davi djaba dji nabema Eliába ūrísia Davira dewararā ume nēbāra bada. Mañ carea quīrūpeda Davia nāwā jarasia:

–¿Cārē cārēã zesi? ¿Jāñ oveja zocārāēbe tabada ējūā pōāsa ewaraga ba de āduba beesica? Māa cawa ba ba sāvā bada. Bāra namaa ze ba ababe dairā djō duanada aci carea.–

²⁹ Daviba panusia:

–Māa ¿cārē cadjiruada osi? ¿Ababe iwidi bāēca?–

³⁰ Ara maāda idji djaba caitabemada āyā wāsia. Maābe dewara ēberārāa Goliá beaidebemada iwidiside ādjia bida abarida panusidaa. ³¹ Daviba māwā iwidi bāda ūrisidaē ācāraba Saulmaa jaraē wāsidaa. Maā carea Saulba idjira trābisia. ³² Maābe Daviba Sauloa jarasia:

–Mā boro, ni abaaba jāā pilisteora wayaiē bāa. Mā, bā nezocara idji ume djōne wāya.–

³³ Saulba panusia:

–Bāduba jāā pilisteo ume poya djōne wāēa. Acādua bāra wadi cūdrada bāda. Maāne idjira drōāda bāa. Idjira cūdra edaaba djō babaria.–

³⁴⁻³⁵ Daviba panusia:

–Mā boro, mā zeza oveja waga bāde imamada wa wida zepeda ovejada ca edesira māra caidu wāpeda idjia ca erobāra jāribaria. Idjaba maā animarāba māda orraibārā idji quidatrāde jidapeda u jidabaria aba beabārādaa. ³⁶ Wida imama sida māwā obaria. Māa jāā pilisteo cacua wēāgoē tabāra ara maā quīrāca oya, Ācōrē zocai bā sordaorāda orra bedea bā bērā. ³⁷ Ācōrēba māra imama jāwadebemada idjaba wi jāwadebemada ēdrā edasia. Ara maā Ācōrēba māra jāā pilisteo jāwadebemada ēdrā edaya.–

Maāne Saulba idjia jarasia:

–Māēteara wādua. Ācōrēra bā ume baya.–

³⁸ Ara maāda Saulba idjia djōi careabema jābarida Davia jābisia. Ne zarea bronze odada Davi borode jābipeda jā jūātrabari sida Davia jābisia. ³⁹ Maābe Daviba Saul necoda cārāde jāpeda arima pārāa zasia. Baribārā jāca bērā poya wāē basía. Daviba Sauloa jarasia:

–Naāra jāca bērā māra poya wāēa.–

Ara maāda Daviba jūma ērācuasia. ⁴⁰ Maābe idjia eronībabari bacurura edapeda do zaquedaa wāpeda mōgara borogoa quedeada juesuma idji buchacade pe edasia. Mōgara tabaribarida idji jāwade edapeda pilisteo Goliá ume djōne wāsia.

⁴¹ Maāne Goliára Davimaa pīāca zebārā basía. Idji djōi careabema eronībabarida idji nocoare nībasia. ⁴² Goliába bio acābārāde unusia Davira cūdra quīrāwārēā bāda idjaba cacua dowa bāda. Maā bērā siriē bā quīrāca unusia. ⁴³ Maā carea nāwā jarasia:

–¿Cārē cārēā jāwā bacuru catā zebārā? ¿Māwāra māra usaca?–

Maāne idji ācōrē bea trāneba Davira biē jarasia. ⁴⁴ Maā awara nāwā jarasia:

–Zedua, māa bā djarara diaya āgosoba, mēābema animarā bida codamārēā.–

⁴⁵ Baribārā Daviba panusia:

–Bāra mā ume djōne ze bāa neco bara, miāsu bara, idjaba miāsu zaque bara, baribārā māra bā ume djōne ze bāa Ācōrē ne jūma poya bā trāneba. Idjira dai israelerā sordaorā Ācōrēa. Bāa idjiābārā orra bedeasia. ⁴⁶ Idi ara maā Ācōrēba bara māa poyabiya. Māa bāra beapeda obāā tutaya. Bā djarara, waabema pilisteorā djara sida māa diaya āgosoba, mēābema animarā bida codamārēā. Māwā jūmarāba cawadīa wārā Ācōrēda dai israelerā tāēna bāda. ⁴⁷ Maā awara nama duanāba cawadīa Ācōrēba ēdrā edacada necoba ni miāsuba. Nama Ācōrēdrā djōya. Maā bērā idjia bārāra dairāa poyabiya.–

⁴⁸ Maāne Goliára Davi beai carea caitaara wābārā basía. Ara maāda Davira idji ume djōne pira wāsia. ⁴⁹ Idji jāwara buchacade berajupeda mōgarada

edapeda Goliámaa tabarisia. Mañ mōgarara pilisteo dratude jou dogosia. Mañba Goliára barrubari baesia. ⁵⁰ Māwā Daviba mōgara tabaribariba Goliára poyasia. Neco neē idjira beasia. ⁵¹ Davira Goliá tabamaa pira dogopeda Goliá necoda ēūta edasia. Mañba abeda beatapeda obáá tutasia.

Waabema pilisteorāba ādjidebema mēsārara bāra beu tabada ununapeda memenesidaa. ⁵² Ara mañda Judadebema sordaorāra, waabema Israel sordaorā sida djōni carea bāga duanenapeda araa pira wāsidaa. Mañbe caidu quena wāsidaa Saaraīl purudeba aba Gat purudaa idjaba Ecroā purude eda wābada daucha. Mañ ora abeda jūma bira basia pilisteorā beapedadaba.

⁵³ Māwā ēpē wāpedadacarea israelerā jēda zebādade pilisteorāba ne beepedadara jūma edacuasidaa. ⁵⁴ Mañne Daviba Goliá borora edapeda Jerusaleā purudaa edesia. Baribara Goliába djōi careabema erobadara idji wua dede wagasia.

⁵⁵ Mañ naēna Saulba Davira Goliá ume djōne wābarada unuside idji sordaorā boro Abne abadaa nāwā iwidisia:

–Abne, jāā warra zezara ¿cai?–

⁵⁶ Abneba panusia:

–Ay, mā boro, māa wārāda adua bāa.–

Mañ carea Saulba idjia jarasia:

–Māēteara iwidide wādua idji zezara cai cawaya.–

⁵⁷ Daviba Goliá beapeda jēda zebārāde Goliá borora jawade erobasia. Abneba idjira unupeda Saulmaa edesia. ⁵⁸ Mañne Saulba iwidisia:

–Warra, ¿ba zezara cai?

Daviba panusia:

–Māra bā nezoca Beleānebema Jesé warraa.–

18

Jonataā Davi ume dji bia

¹ Saul ume bedeadacarea Davira Saul warra Jonataā ume dji biada panesidaa. Jonataāba Davira quīrīā basia ara idji quīrīā bā quīrāca. ² Mañ ewarīde Saulba Davira idji ume bebisia. Waa idji zeza ume bamārēā idu wābiē basia. ³ Jonataāba Davira quīrīā basia ara idji quīrīā bā quīrāca. Mañ bēā bedea basidaa dji biada paneni carea. ⁴ Jonataāba idji djiora Davia ērā diasia. Mañ awara idji djōbada necoda, enedramada, carra trājābadada, cacuade jābari sida diasia.

⁵ Saulba Davi djōne diabuebaraza Daviba poyabadjia. Mañ carea Saulba idjira idji sordaorā boro dji dromada basia. Mañra jūma Saul sordaorāba, idjiare bea bida bia unusidaa.

Davi trā bāga bā carea Saul so ārīna

⁶ Daviba pilisteo Goliá beadacarea israelerā sordaorāra jēda ādji puruza wāsidaa. Israelerā puruza jūēne wābadade wērārāba Saulora audiabariabadjidaa. Mañne basridaba trāābadjidaa, caribadjidaa, idjaba tōnōāda, dewara sida zabadjidaa. ⁷ Māwā cari panane nāwā trāābadjidaa: Saulba ēberāda mil beasia baribara Daviba die mil beasia.

⁸ Mañ ūrīsīde Saulora so ārīsia. Mañ carea quīrūbiēba jarasia:

–Ādjirāba jara panā Daviba ēberāda die mil beasida mañne māa milbe beasida. ¿Cawaēne idjira ādjirā boroda bādia!–

⁹ Mamaāba ātaa Saulba Davira quīrācuīta babadjia.

* **18:6** Dewara sida. Hebreo bedead mañra ebuda bāēa.

¹⁰ Nurēma Ācōrēba jaida Saulmaa idu zebisia. Mañ jaiba idjira quĩrã cawaē nūmebisia idji de dromane. Mañne Daviba Saul carebai carea idji arpara zá basia idjia obari quĩrãca. Saulba mĩāsuda idji jawade erobasia. ¹¹ Cawaēne Saulba mañ mĩāsuba araa tēūtasia. Idjia crĩchasia Davira dedaa su jidaida. Baribarã Daviba barima ume aubuesia su bearāmārēa.

¹² Saulba cawa basia Ācōrēra idji ume badada āyã wāsida baribarã Davi ume bada. Mañ bēřã idjia Davira waya basia. ¹³ Mañ ewaride Davira mil sordaorã boroda basia idji caita barāmārēa. Djōne wābadaza Daviba sordaorãda edepeda bia enebadjia. ¹⁴ Ācōrēra idji ume ba bēřã ne jūmane bia wābadjia. ¹⁵ Davira ne jūmane bia wā bēřã Saulba waya basia. ¹⁶ Baribarã jūma Judadebemarãba, waabema israelerã bida Davira bio quĩrã panasidaa djōne wābadaza ādjirãra edepeda bia enebadjia bēřã.

¹⁷ Ewari aba Saulba Davia jarasia:

–Mã cau dji nabema Merãda bĩa diaya ba quima bamārēa. Mĩa ababe quĩrã baa bara mĩ itea sozarra djō baida Ācōrēba djōbibarãde.–

Baribarã Saulba wārãda nãwã crĩcha basia: “Mĩa Davi beai cãyãbara biara baa pilisteorãba beadida.”

¹⁸ Mañne Daviba panusia:

–Baribarã mĩra dji dromaēa ba wigu bai carea. Mã ēberãrã sida dadji Israel druade dji dromarãēa.–

¹⁹ Saulba Davia idji cau Merãra diai jaradamĩna dji ewari jūēside diaē basia. Ātebarã ēberã Adriel abadaa diasia. Adrielera Mehola purudebema basia. ²⁰ Mañne Saulba dewara cau Mical abadada erobasia. Mañ wērãba Davira quĩrã basia. Saulba cawapeda basridasia. ²¹ Nãwã crĩchasia: “Mã cau Micalera Davia diaya. Mañbe idjideba mĩa Davira pilisteorã jawade bæbiya.” Mañ carea Saulba wayacusa Davia jarasia:

–Idibarã wārãda bara mĩ wigu baya.–

²² Mañ ewaride Saulba idjiare beaa nãwã jarasia:

–Bāduba Davi ume bedeabadade jaradadua mĩa idjira bio quĩrã bada idjaba bārã bida idjira bia unu panada. Mañ bēřã mĩ caura edaduada adadua.–

²³ Sauloare beaba Davia mãwã jarasidaa. Baribarã Daviba panusia:

–Mĩra ne neē quirua idjaba dji dromaēa. Ķara jãwã quiruda dadjirã boro wigu baida bĩca?–

²⁴ Sauloare beara wānapeda Daviba jaradara Sauloa jūma nēbarasidaa.

²⁵ Baribarã Saulba crĩcha basia Davira pilisteorãa beabida. Mañ bēřã jarasia: –Davia jaradadua mĩ cau carea paratara iwidē bada. Mĩa ababe quĩrã baa idjia pilisteorã umaquĩrã cacua wēāgoda eda cien eneida. Idjia jaradadua pilisteorãba dadjirã biē opedada carea mĩa ādjirãra abari quĩrãca biē o quĩrã bada.–

²⁶⁻²⁷ Sauloare beaba Davia mĩra jarasidaa. Mañ bedeara Daviba bia ũrĩsia dji boro Saul cauda eda quĩrã bada bēřã. Saulba jarada ewari naēna Davira idji sordaorã ume wānapeda dosciento pilisteorãra quenasidaa.† Daviba mañ umaquĩrãra cacua wēāgocuapeda dji era Saulmaa edesia idji cau edai carea. Ara mañda Saulba idji cau Micalera diasia Davi quima bamārēa.

²⁸ Mañne Saulba wārãda cawasia Ācōrēra Davi ume bada idjaba idji cau Micalba Davira bio quĩrã bada. ²⁹ Mañ carea biara wayasia. Mañne Davi ume dji quĩrũda besia aba beubarãdaa. ³⁰ Mañ awara pilisteorã ādjirã ume

† 18:26-27 Doscientos pilisteorã. 2 Samuel 3:14de jara baa Daviba cien beasida.

djõne zebadaza Daviba dewara sordaorã bororã cãyãbara auɖuara poyabad-jia. Maã bẽrã idjira trã b̃aga besia.

19

Saulba Davi beai bada

¹⁻² Saulba idji warra Jonataã, idjiare beaa bida jarasia Davira beadamãrẽã. Baribara Jonataãba Davira bio quĩrĩa b̃a bẽrã maãgadebemada idjia jũma nẽbarasia. Nãwã jarasia:

–Mã zeza Saulba b̃ara bea quĩrĩa b̃aa. Maã bẽrã quĩrĩcuiɖa badua. Nu diapeda puru dajada mĩrũ beɖua. ³ Maãne mã zeza ume parraade wãnia b̃a mĩrũ b̃a caita. Mãa badebemada idji ume bedeaya. Idjia oi crĩcha b̃ada cawasira mã b̃la jaraya.–

⁴ Nurẽma Jonataãba Davidebemada idji zezaa nãwã bia jarasia:

–Mã boro, b̃a nezoca Davira biẽ orãɖua. Acaɖua, idjia b̃ara ni cãrẽ cadjirua sida oẽ b̃aa aɖeɖara bio careba b̃aa. ⁵ Idji beadi adua Goliãra beasia. Maã ewaride Ācõrẽba pilisteorãra jũma dadji israelerãa poyabisia. Maã unuside b̃ara bio basridasia. Baribara idi ĩcãrẽ cãrẽã idjira biẽ o quĩrĩa b̃a? Idjia ni cãrẽ cadjiuɖa oẽ b̃aa b̃aa idjira beai carea.–

⁶ Jonataãba jara b̃a ũrĩɖara Saulba panusia:

–Warra, Ācõrẽ quĩrĩpita wãrãneba jaraya: mãa Davira beabiẽa.–

⁷ Saul wãnacarea Jonataãba Davira trãpeda idji zeza ume beɖeɖara jũma nẽbarasia. Maãbe Jonataãba Davira Saulmaa edepeda Davira Saul ume besia naẽna bada quĩrĩa.

⁸ Maã ewaride israelerãra wayacusa pilisteorã ume djõsidaa. Davira djõne wãpeda zocãrã quenabara carea pilisteorãra memenesidaa. ⁹ Baribara Ācõrẽba jaira waya Saulmaa idu zebisia. Saulora mĩasu catã chũmasia Daviba arpa zá b̃ade. ¹⁰ Cawaẽne Saulba Davira mĩasuba su jidai basia baribara Daviba bera aubuesia. Maã bẽrã mĩasura dedaa su nũmane wãsia. Ara maã diamasi Davira mĩrũ wãsia.

¹¹ Maã bẽrã Saulba sordaorãda Davi dedaa diabuesia aca pananamãrẽã idjaba nurẽma diapeda Davi beadamãrẽã. Baribara idji quima Micalba Davia nãwã jarasia:

–Bada naã diamasi mĩrũ wãẽɖara nu b̃ara beadia.–

¹² Maã bẽrã dji dajadaa acabadeɖeɖa Micalba Davira jãcaradeɖeɖa uɖaa b̃apeda Davira mĩrũ wãsia. ¹³ Maãbe Micalba jawaba oda Ācõrẽ waibada Davi caɖade basia. Maã boroare chiwatu carada b̃apeda borobaba anẽb̃ari cobasia.* ¹⁴ Diapeda Saulba sordaorãa Davi jidabaside Micalba jarasia idjira cacua biẽ b̃a bẽrã caɖade b̃ada. ¹⁵ Sordaorãra Saulmaa jẽda wãnapeda mãra nẽbarasidaa. Baribara Saulba aɖjira wayacusa Davi jidade wãbisia. Nãwã jarasia:

–j̃caɖade b̃a sida idjira jidapeda mãmaa enenadua beai carea!–

¹⁶ Ara mãda sordaorãba Davira jidade wãsidaa. Idji dede eɖa wãnapeda idji caɖade jawaba oda Ācõrẽda chiwatu cara bara tabada unusidaa. ¹⁷ Maã carea Saulba idji cau Micala jarasia:

–ĩcãrẽ cãrẽã mãra jawã cĩrũgasi? ĩcãrẽ cãrẽã mã dji quĩrũra mĩrũ wãmarẽã carebasi?–

Micalba panusia:

–Idjia jarasia carebaẽɖara mãra beaida.–

* **19:13** Acaɖamaarã Micalba dji jawaba oda Ācõrẽda Daviba cacuaɖe jãbariba jã basia.

¹⁸ Davi mīrū wāsīde Ramá purudaa Samuel acāde wāsia. Mama Daviba jūma nēbāslasīa sāwā Saulba idjira osida. Mañbe Davira, Samuel sida Nayo abadadaa panane wāsīdaa. ¹⁹ Baribārā ācārāba Sauloa jarasīdaa Davira Nayode bāda Ramá puru caita. ²⁰ Ara mañda Saulba sordaorāda Davi jidade diabuesia. Ādjirā jūēsīdade Ācōrēneba bedeabadarāda unusīdaa Ācōrēneba bedea duanāda.† Samuelera ādji nocoare basia. Mañne cawaēne Ācōrē Jaurera Saulba diabuedarāmaa zesia. Mañbe ādjirā sida Ācōrēneba bedea duanesīdaa.

²¹ Saulba mañ cawaside dewara sordaorāda diabuesia. Jūēsīdade mañgarā sida Ācōrēneba bedea duanesīdaa. Mañ bērā Saulba dewararāda diabuesia. Baribārā mañgarā sida Ācōrēneba bedea duanesīdaa. ²² Mañ carea ara idjida Ramá purudaa Davi jidade wāsia. Secú abadade baido juebada uriama jūēsīde iwidisia Davida idjaba Samuelda sāma panā cawaya. Mañne ēberārāba jarasīdaa ādjira Nayode panāda Ramá puru caita. ²³ Mañ bērā Saulora Nayodaa wāsia. Wābārāde Ācōrē Jaurera idjimaa zepeda idji sida Ācōrēneba bedea basia. Māwā bedea wābārāda Nayode jūēsīa Ramá puru caita. ²⁴ Mama idjia jā bārā ērāpeda Samuel quīrāpita āsa diamasi bida Ācōrēneba bedea basia. Mañ carea abaāba ne oca badada cawaēne o beibārā israelerāba nāwā jarabadaa:

–Saul sida Ācōrēneba bedeabarica?–

21

Davi mīrū wāna

¹ Mañ ewarīde Davira Nobo purudaa sacerdote Ahimele acāde wāsia. Baribārā Ahimeleba Davira iduba zebārāda unusīde dauperasia. Audiabāripēda nāwā iwidisia:

–Āsāwā jāwā bāduba nī?

² Daviba sewadeba panusia:

–Dadjirā boro Saulba māa ne obi bāa. Baribārā ni abaāa mañgādebemada cawabirāduada asia. Māa jarađama mñ sordaorā ume dji ununia. ³ Mērā, Ācōrēda erobā coi carea? Pañda juesuma wa ne baridua bāa erobā sida māa diadua.–

⁴ Mañne sacerdoteba panusia:

–Māa pañ erobārā baridua pañēa. Ātebārā Ācōrē quīrāpita bada pañda erobāa.* Bā ume panā sordaorāda idi wērārā ume cāinaē panābārā mañ pañra māa diaya.–

⁵ Daviba panusia:

–Ni abaāda wērā ume cāinaē panāa. Dai dñone wābādaza Ācōrē quīrāpita bia beadida panāa. Idi biara māwā panāa dadjirā boro Saulba diabueda bērā.–

⁶ Mañne sacerdoteba Davia pañ Ācōrē quīrāpita badara diasia dewarada neē bada bērā. Mañ pañra erobasia pañ djiwidida Ācōrē quīrāpita bāda bērā.

⁷ Mañ ewarīde Saul nezoca Doé abadada Ācōrē quīrāpita ne oi carea mama basia. Idjira Edoñnebema basia. Saul oveja wagabadarā boro basia. ⁸ Mañne Daviba sacerdote Ahimelea jarasia:

† **19:20** Ācōrēneba bedea duanāda. Hebreo bedeadē ebuda bāēa sāwā bedēasīdaa. Zocārāmaārā ādjia Ācōrē bedēada mīā cawaiē jara duanasīdaa waa dadjia ūrīnaca bedeadē bedea duanasīdaa. * **21:4** Levítico 24:5-9.

–¿Baa djõbada necoda wa mĩāsuda nama neē b̃a? Dadjirā boro Saulba isabe zebida bērā m̃a necoda, dewara djõi careabema sida eneē basia.–

⁹ Ahimeleba panusia:

–Baa Ela jewedade beada pilisteo Goliá neco badada nama erob̃aa. Dai sacerdote djio waga erob̃a jēdaare wuaba b̃arā b̃aa.[†] Quĩrā b̃ab̃aṭa, edadua. M̃a dewarada neē b̃aa.–

Daviba jarasia:

–Jāḷ cāyābara biara b̃ara neēa. M̃a diadua.–

¹⁰ Ara maḷ ewaride Davira Saul carea pilisteorā puru Gat abadadaa mĩrū wāsia dji boro Aquisi abadamaa. ¹¹ Maḷne Aquisiare beaba jarasidaa:

–¿Jari b̃ara Davi, Israeldebema boroēca?[‡] Wērārā cari duanane idjidebemada nāwā tr̃āsidaa:

Saulba ēberāda mil beasia baribara Daviba die mil beasia.

¹² Adjia m̃awā jarapedada carea Daviba bio cr̃cha ñumesia. Bio waya basia Gat purudebema boro Aquisiba idjira beabida. ¹³ Maḷ carea adji quĩrāpita quĩrāē b̃a quĩrāca b̃abadjia. Dji dede eda wābadade idji b̃ichiwiiba orrecuabadjia idjaba id̃obara idji icarade zowuabibadjia. ¹⁴ Maḷne Aquisiba idjiare beaa nāwā jarasia:

–jāḷ ēberāra quĩrāē tab̃aa! ¿Cārē cārēā idjira m̃a quĩrāpita enesida? ¹⁵ ¿Idjira nama enesidaca m̃a quĩrāpita quĩrā cawaē b̃amārēā? Bārāmaarā ¿quĩrāē beara nama neēca? j̃āḷ ēberāra m̃a dedebemada āyā ededadua!–

22

¹ Mamaaba Davira Adulaḷ puru caita eya uriaide mĩrū bade wāsia. Davi djabarāba, dji zezaba, jūma dji zeza ēberārā bida idjira mama b̃ada ũr̃isidade idji ume panane wāsidaa. ² Maḷ awara jūma ēberārā bia m̃iga beada, ne diai bara beada, sode biē bea sida idjimaa wāsidaa. Maḷne Davira adjirā boroda besia. Jūma ābaa cuatrociento panasidaca b̃aa. ³ Mamaaba Davira Mizpa purudaa wāsia Moab druade. Idjia Moab druadebema boroa nāwā jarasia:

–M̃a djuburia, m̃a zezada m̃a papa sida nama idu beb̃idua aba Ācōrēba sāwā oida m̃a cawabibaraḷdaa.–

⁴ Maḷbe Daviba djibarirāra Moab druadebema boromaa edepeda amesia. Adjirāra mama panasidaa Davi eyade mĩrū b̃amisa. ⁵ Maḷne Ācōrēneba bedeabari Ga abadaba Davia nāwā jarasia:

–Waa naḷ eyade mĩrūrādua. Jēda Juda druadaa wādua.–

Ara maḷda Davira Haret oidaa wāsia.

Saulba sacerdoterā quenana

⁶ Ewari aba Saulora Guibea purude eya zaquede chūmasia tamarisco bacuru edre. Idji j̃awade mĩāsuda erobasia. Jūma idjiare beara idji ume panasidaa. Maḷne ḷcarḷa idjimaa zedapeda jarasidaa Davida, idji ume panarā sida unusidada. ⁷ Saulba idjiare beaa nāwā jarasia:

–Ūr̃inadua, bārāra m̃a quĩrāca Benjamĩneba yōpedadarāa. Baribara Judadeba yōna Jesé warra Davira dadji israelerā boroda beibara, ¿idjia bārāa ējūāda, uva ējūā sida diaica? ¿Idjia bārāra idji sordaorā bororāda b̃alica?*

⁸ Māwāmĩna bārāra bedea ausidaca b̃aa m̃a āyā b̃adi carea. Ni abaaba m̃a

[†] 21:9 Sacerdote djio. Hebreo bedade b̃a b̃aa “efod.” Maḷ versículode ebuda b̃aēa cārēnebemada bedea b̃ada. [‡] 21:11 Davi, Israeldebema boro. Hebreo bedade b̃a b̃aa “Davi, naḷ ējūānebema boro.”

* 22:7 Hebreo bedade nāwā b̃a b̃aa: “¿Idjia bārāra mil bororāda idjaba cien bororāda b̃alica?”

jaradaê basía m̃a warra Jonataãra Jesé warra Davi ume bedea b̃asidada. Ni abaaba m̃ada cr̃ichadacaa. Idira m̃are bada Daviba m̃ara beai carea b̃aa m̃a warra Jonataãba m̃awã cr̃ichabida b̃erã. Baribarã b̃arãba mañebemada m̃a jaradaê basía.–

⁹ Mañne Edoñebema Doé ãdji tãena b̃aba nãwã jarasia:

–M̃a Jesé warra Davira Nobo purude unusia. Idjira Ahitob warra Ahimele ume bedea basia. ¹⁰ Ahimeleba Ācōrēa iwidisia Daviba sãwã oida b̃a cawaya. Mañ awara djōbada neco pilisteo Goliãde badada, coi careabema sida diasia.–

¹¹⁻¹² Ara mañda Saulba Ahitob warra Ahimelera, idji zeza ēberãrã sida jūma tr̃abisia. Ādjirãra Nobo purude Ācōrē sacerdoterã basia. Ādjirã Saulma jūesidade Saulba Ahimelea jarasia:

–Ahitob warra, m̃a jarabarãra ũr̃dua.–

Ahimeleba panusia:

–Jaradua, m̃a boro.–

¹³ Mañne Saulba iwidisia:

–ĴCārē cārēã b̃ara Jesé warra Davi ume m̃a beadi carea bedea ausida? M̃a cawa b̃aa b̃aa pañda, djōbada neco sida idjia diasida. Mañ awara b̃aa Ācōrēa iwidisia Daviba sãwã oida b̃a cawaya. Mañ b̃erã idira idjia m̃ara beai carea b̃aa.–

¹⁴ Ahimeleba panusia:

–M̃awãea. M̃a boro, jūma b̃are bea cãyãbara Davira b̃a ume jipaara b̃aa. ĴIdjira b̃a wiguẽca? ĴB̃a wagabada sordaorã boroẽca?† ĴJūma b̃a diguidabemarãba idjira waya panãẽca? ¹⁵ Idibebãrã m̃a Ācōrēa iwidĩ b̃aẽa idjia sãwã oida b̃a cawaya. Mañ b̃erã m̃a boro, jararãdua m̃ara m̃a ēberãrã sida bedeadẽ panada. Wãrãda m̃a, b̃a nezocaba cārē sida adua b̃aa nañ ñebaradebemada.–

¹⁶ Baribarã Saulba ĩjãnaẽ b̃erã nãwã jarasia:

–Ahimele, b̃ara, b̃a zeza ēberãrã sida m̃a jūma beabiya.–

¹⁷ Ara mañda Saulba idji wagabada sordaorã nãwã jarasia:

–ĴCōrē sacerdoterãra jūma quenanaadua! Ādjirã sida Daviare duanãa. Ādjia cawasidãa Davira m̃rũ ñida baribarã m̃a jaradaê basia.–

Baribarã idji wagabada sordaorãba Ācōrē sacerdoterãra bea quĩrãnaẽ basia. ¹⁸ Mañ carea Saulba Edoñebema Doéa jarasia:

–ĴB̃aabãrã Ācōrē sacerdoterãra quenadua!–

Ara mañda Doéba Ādjirãra quenasia. Mañ ewaride 85 sacerdoterãda ãdji djo jã beada quenasia. ¹⁹ Mañ awara sacerdoterã puru Noboẽdaa wãpeda umaquĩrãrãda, w̃erãrãda, warrarãda, djiwidĩ toda quedea sida necoba jūma quenasia. Pacada, burroda, oveja sida quenasia.

²⁰ Baribarã Doéba quenabarãde Ahimele warra Abiatada Davi b̃amaa m̃rũ wãsia.† ²¹ Mañne idjia Davia ñebarasia sãwã Saulba Ācōrē sacerdoterãra quenabisida. ²² Daviba idjia jarasia:

–M̃a Nobo purude baside Edoñebema Doé sida mama basia. M̃a cawa basia idjira Saulmaa wãpeda m̃a jãma badara jaraida. Mañ b̃erã m̃drã bedeadẽ b̃aa b̃a zeza ēberãrã jūma quenana carea. ²³ M̃a ume bedua. Ne wayarãdua. Abari ēberãba m̃da, b̃a sida bea quĩrã b̃aa. M̃a ume besira idjia b̃ara beaẽa.–

† **22:14** Ąc̃ag̃amaarã mañ bedeaaba jara b̃aa: “ĴB̃aa jarabarãra isabe ocaca?” † **22:20** Ahimele warra Abiatada. Hebreo bedeadẽ b̃a b̃aa: “Ahitob warra Ahimele warra Abiatada.”

26

Daviba Saul bea ama bada

¹ Mañ ewaride Zip purudebemarāda Guibeadaa wānapeda Sauloa nāwā jarasidaa:

–Davira Haquila eya zaquede ējūā pōāsa ewaraga bā quīrāpe mīrū bāa.*

² Ara mañda Saulba dji biara bea Israeldebema sordaorāda mil ūbea edapeda Zip ējūā pōāsa ewaraga bādaa Davi jarāde wāsidaa. ³ Mañne Haquila eya zaquede o icawa cāisidaa. Mañ eya zaquera ējūā pōāsa ewaraga bā quīrāpe bāa.

Mañne Davira ējūā pōāsa ewaraga bāde basia. Idjia cawasia Saulba idjira jidade zebārāda. ⁴ Mañ bērā āCARā diabuesia Saulora idji sordaorā sida sāma panāda cawai carea. Ādjirā jēda zesidade jarasidaa wārāda Saulda jūēsida.

⁵ Mañbe Davira Saul idji sordaorā ume panāmaa chupea wāpeḍa quīrācuṭa acasia Saulda, Ner warra Abne sida sāma cāi panā cawaya. Mañ Abnera Saul sordaorā boro basia. Daviba unusia Saulora idji sordaorā ēsi cāi bāda.

⁶ Davira jēda wāpeḍa hitidadebema Ahimele ume idjaba Seruyā warra Abisai ume bedeasia. Abisaira Joā djaba basia. Daviba ādjia iwidisia:

–ĶCaida mā ume Saul cāi bāmaa wāi?

Abisaiba panusia:

–Māda bā ume wāya.–

⁷ Mañ diamasi Davira Abisai ume Saul sordaorā panāmaa wāsidaa. Jūēsidade unusidaa Saulora cāi bāda. Idji boro nocoare mīāsuda egorode su nūmasia. Mañne Abneda, idji sordaorā sida Saul cāi bā orrocawa cāi panasidaa. ⁸ Mañ carea Abisaiba Davia jarasia:

–Idi Ācōrēba bā dji quīrūra bā jarwade bābārāa. Saulora māa idu beabidua. Ara idji mīāsuba idjira egorodaa su jidaya. Barima aba subārāba beaya.–

⁹ Baribārā Daviba jarasia:

–Idjira bearādua. Ācōrēba bāda boroda beasira idjia cawa oya. ¹⁰ Ācōrē quīrāpita māa jaraya ababe idjiabārā Saulora beubida bāa. Āibērā ewari aba idjia Saulora ara jāwā beubiya wa dji quīrū ume djō bāde beubiya.

¹¹ Idjiabārā Saulora dadjirā boroda bāda bērā māa Saulora beaēa. Baribārā idji jiadoda, mīāsū sida idji boro nocoare beada edadapeda isabe wānia.–

¹² Ara mañda Daviba mīāsuda, jiado sida Saul boro nocoare beada edadapeda wāsidaa. Ādjia opedadara ni abaaba ununaē basia ni ūrīnaē basia. Ni abaada ārāmanaē basia Ācōrēba jūmarāda bio cāibigada bērā. ¹³ Mañbe Davira dewarabema eya zaque borodaa wāsia. Mama idjira Saul sordaorā panā quīrāpe tāma aride basia. ¹⁴ Mañne Daviba Saul sordaorā boro Abneda trā jarasia:

–ĶAbne! ĶŪrī bāca?–

Abneba panusia:

–ĶCaida jāwā dadjirā boro Sauloa bia bā?–

¹⁵ Daviba jarasia:

–ĶBāra Israel druade dji mēsārāra bāēca? Mañda Ķcārē cārēā dadjirā boro Saulora wagaē bā? Idi ēberāda bārā cāi duanāmaa wāpeḍa dadjirā borora beida basia. ¹⁶ Bāa cadjiruada osia. Bāa dadjirā borora wagaē basia. Ācōrē quīrāpita māa jaraya: Ācōrēba bāda borora bārāba wagapedadaē bērā, bāda bā sordaorā sida jūma beudida panāa. Saul mīāsuda, jiado sida idji boro nocoare beadada jarādua unui cawaya.–

* ^{26:1} Ējūā pōāsa ewaraga bā. Hebreo bedeade bā bāa “Jesimoā.”

¹⁷ Saulba cawasia Davida mǎwǎ bedea bɔda. Maǎ bēřǎ jarasia:

–Mǎ warra Davi, ɔbada jǎwǎ bedea bɔca?–

Daviba panusia:

–Mǎē, mǎ boro. Mǎda mǎwǎ bedea bɔa. ¹⁸ Bɔa ɔcǎřē cǎřēǎ mǎ, bɔ nezocada biē oi carea ēpē bɔ? ɔCǎřēneba mǎ bɔra biē osi? ɔCǎřē cadjiruada osi? ¹⁹ Mǎ boro, mǎ djaburia mǎ jarabara ũřɔdua. Ācōřēba bɔda mǎ ume quĩrũbisibara mǎ idjia animarǎda babue diaya bɔ quĩrũbira tumabimǎrēǎ. Baribara ēberǎrǎba bɔda mǎ ume quĩrũbisidabara, Ācōřēba ādjirǎra biē bɔya. Ādjirǎba mǎra Ācōřēba diada druadebemada āyǎ jǎretabada quĩrǎca nama mĩrũ zebisidaa. Nǎwǎ jarabɔdaca bɔa: āyǎ wǎdua dewara ācōřē bea ēpēmǎrēǎ. ²⁰ Nama Ācōřēba diada druǎ āi mǎra bearǎdua. Mǎra usa tǎ quĩrǎca bɔaē bɔ bēřǎ ɔbɔa cǎřē cǎřēǎ mǎra beai carea jara bɔ? jEyade suērru beai carea jara bɔ quĩrǎca mǎra ēpē bɔa!–

²¹ Maǎ carea Saulba panusia:

–Mǎ warra Davi, mǎa cadjiruada osia. Ēberǎ crĩcha neē bɔ quĩrǎca mǎa bio āi o basia. Mǎ ume jēda wǎna. Idi bɔa mǎra beadaē bēřǎ mǎa bɔra waa biē oēa.–

²² Daviba panusia:

–Mǎ boro, bɔ mĩasura nama bɔa. Sordaoda aba diabuedua edade zemǎrēǎ.

²³ Ācōřēba ēberǎza ne biada diaya ādjia jipa o panɔ carea idjaba wǎrǎda jǎ o panɔ carea. Idi Ācōřēba bɔra mǎ jɔwade basia. Baribara mǎ bɔra beaē basia, idjiabara bɔra dai boroda bɔda bēřǎ. ²⁴ Mǎa Ācōřēa iwidi bɔa mǎda zocai bǎmǎrēǎ, mǎa idi bɔra zocai bɔda quĩrǎca. Idjaba iwidi bɔa mǎra jũma bia mĩga bɔdebemada ēdra bǎmǎrēǎ.–

²⁵ Saulba panusia:

–Ācōřēba bɔra carebaya, mǎ warra Davi. Wǎrǎda bɔa ne waibɔada o baya. Bɔa obara jũma bia odjaya.–

Maǎbe Davira āyǎ wǎpeda Saulora jēda idji druadaa wǎsia.

27

Davi pilisteorǎma bɔda

¹ Mǎwǎnacarea Daviba nǎwǎ crĩchasia: “Ewari aba Saulba mǎra beaya. Biara bɔa mǎra pilisteorǎ druadaa mĩrũ wǎida. Mǎwǎra Saulba mǎra beai carea naǎ Israel druade waa jaraēa. Mama idjia mǎra poya jidaēa.”

² Ara maǎda Davira, seisciento sordaorǎ idji ume panɔ sida pilisteorǎ puru Gat abadadaa wǎsidaa. Maǎ puru borora Maó warra Aquisi basia.

³ Maǎne Davira, idji sordaorǎ sida ādjia ēberǎrǎ bara Aquisi caita Gat purude panesidaa. Daviba quimada umé erobasia. Aba Ahinoaǎ basia. Ahinoaǎra Jezreel purudebema basia. Dewarabemara Abigail basia. Abigailera Carmel purudebema basia. Idjira Nabal pēdra wēřǎ basia. ⁴ Saulba ũřisia Davira Gat purudaa mĩrũ wǎsida. Maǎ bēřǎ Davi beai carea waa jaraē basia.

⁵ Ewari aba Daviba Aquisia nǎwǎ jarasia:

–Bɔa mǎda bia unu bɔbɔra, bɔ druade puru zaqueda aba mǎa diadua dai panani carea. Mǎ, bɔ nezocara bɔ puru dromane bǎiē bɔa.–

⁶ Ara maǎ ewaride Aquisiba Sicla puruda Davia diasia. Mama bɔa ātaa maǎ puru Juda druadebema bororǎba eropanesisidaa. ⁷ Davira poa aba auđu jedeco quĩmǎrē pilisteorǎ druade basia. ⁸ Mama panɔne Davira idji sordaorǎ ume gesuritarāmaa, gezritarāmaa, idjaba amalecitarāmaa bida ne jǎřicuade wǎbadjidaa. Maǎ ēberǎrǎra Telaiǎ purudeba Sur ējũāare aba Egipto druǎ

daucha panabadjidaa.* ⁹ Ne jārīcuade wābādade Daviba idji sordaorā ume umaquīrārāda, wērārā sida jūma quenabadjidaa. Ni abaada zocai bādaca basia. Baribara ovejada, pacada, burroda, cameyoda, cacuade jībada sida jūma edacuadapeda Aquisimaa jēda wābadjidaa. ¹⁰ Mañe Aquisiba nāwā iwidibadjia:

–Idi bārāra zāma ne jārīcuade wā panasida?–

Mañe Daviba sewadeba nāwā panubadjia:

–Negue ējūane juda druade Jerameeldeba yōpedadarāba eropananada, quenitarāba eropanana sida jārīcuade wā panasidaa.–

¹¹ Ne jārīcuade wābārāde Daviba umaquīrārāda, wērārā sida jūma quenabadjia. Ni abaada zocai bāca basia. Idjia nāwā crīchasia: “Abaada zocai bāsira mañe idjira Gat purudaa zeibara Aquisia jaraiscada māa odada.” Davi pilisteorā druade baside māwā o bābadjia. ¹² Mañ carea pilisteorā boro Aquisiba crīchasia Davira idjiare bāda. Idjia jarasia: “Daviba o bā carea idji puru Israelba idjira quīrāma panāa. Mañ bēra idjira ewariza māare baya.”

28

Saul daubara wērāmaa wāna

¹ Mañ ewaride pilisteorāda dji jaresidaa israelerā ume djōni carea. Mañe pilisteorā boro Aquisiba Davia nāwā jarasia:

–Bāa bio cawa bāa bāra, bā sordaorā sida māare djōne wānida panāda.–

² Daviba jarasia:

–Bia bāa, bāa unuya sāwā māl, bā nezocara djōbarida.–

Aquisiba jarasia:

–Māwā baibara, bāra māl wagabarida bāya aba bā beubarādaa.–

³ Mañ naēna Saulba jūma daubararāda Israel druadebemada āyā jarecuasia.* Mañ awara Samuelera jaidasia.† Israelerāra idji carea jīāsidaa. Idji puru Ramāne tabarisidaa.

⁴ Pilisteo sordaorāra ābaa dji jaredapeda Suneal purude duanesidaa. Mañe Saulba idji sordaorāra ābaa jarepeda Guilboa eyade duanesidaa. ⁵ Baribara pilisteo sordaorā unuside Saulora ne wayaaba cacua urea nūmesia. ⁶ Mañ carea Saulba Ācōrēa iwidisia sāwā oida bā cawaya. Baribara Ācōrēba cāimocaradeba ni Uriāl abadadeba bida cawabiē basia.‡ Mañ awara Ācōrēneba bedebadarāba poya cawabidaē basia. ⁷ Mañ carea Saulba idjiare bea nāwā jarasia:

–Bēwārā jaure ume bedebari daubara wērāda jaradadua, māa idjideba cawai carea sāwā oida bāda.–

Mañe idjiare beaba panusidaa:

–Endor purude daubara wērāda bāa.–

⁸ Ara māda Saulora quīrā awara djiosia ni abaaba idjira cawarānamārēa. Mañbe idjiare beada umē edapeda diamasi mañ wērāmaa wāsia. Idjia daubara wērāa nāwā jarasia:

–Mā djuburia māa jarabara bēwārā jaureda zebidua idji ume bedelai carea.–

⁹ Baribara daubara wērāba panusia:

–¿Cārē cārē bāa māa māwā obi bā? ¿Saulba odara bāa adua bāca? Idjia daubararāda nañ Israel druadebemada jūma āyā jarecuasia. ¿Saulba māra beamārēa bāa māwā obi bāca?–

* **27:8** Telai purudeba. Acaramaarā māba jara bāa: “Drōa naēnabema ewarideba ātaa.”

* **28:3**

Deuteronomio 18:9-14. † **28:3** 1 Samuel 25:1. ‡ **28:6** Uriā. Exodo 28:30.

10 Mañne Saulba Ācōrē quīrāpita wārāneba nāwā jarasia:

–Māa Ācōrē trāneba jaraya naā obara carea bara biē odaēda.–

11 Mañ carea daubara wērāba iwidisia:

–Māēteara ħba cai jaureda zebi quīrāa ba?–

Saulba panusia:

–Samuel jaureda zebidua.–

12 Ara maāda daubara wērāba Samuel jaureda trāsia. Samuel jaure unusiē mīādūa biapeda Sauloa jarasia:

–Baa ħcārē cārēā māra cūrūgasi? ħbara Saulda jāwā baa!–

13 Saulba panusia:

–Ne wayarādūa. Baa unu bada māa jaradua.–

Daubara wērāba panusia:

–Jaureda egorodeba ātaa zebaraada unu baa.–§

14 Saulba iwidisia:

–Idjira ħcai zaca ba?–

Daubara wērāba panusia:

–Idjira drōāda baa. Idjia cacuae jā bara drasoā baa.–

Mañne Saulba cawasia Samuel jaureda māwā bada. Mañ carea idjira chīrāborode barru coesia. 15 Mañne Samuel jaureba idjia iwidisia:

–ħCārē cārēā baa māra mīā sē ba? ħCārē cārēā namaa zebisi?–

Saulba panusia:

–Baa namaa zebisia māa sāwā oida bada cawa crīchaē ba bēra. Pilisteorāra mā ume djōne zesidāa. Mañne Ācōrēba māra igara baa. Māa sāwā oida ba iwidibaraēda idjia cāimocaradeba cawabicaa. Mañ awara idjideba bedeabadarāba poya cawabidaēa. Mañ carea bada trā baa māa sāwā oida bada cawabimārēā.–

16 Samuel jaureba panusia:

–ħCārē cārēā māa iwidī ba? Ācōrēba bada igarapeda ba ume dji quīrūda besia. 17 Idjia bara osia māneba jaraāda quīrāca. Idjia ba israelerā boro baēda jārīpeda ba ume bada Davia diasia. 18 Idjia jaraāda baa ījā oē basia. Baa amalecitarāra jūma quenaē basia idji quīrūbideba obida quīrāca.* Mañ bēra idi bara jāwā o baa. 19 Mañ awara Ācōrēba bada, israelerā sida pilisteorāa poyabiya. Nu bara, ba warrarā sida mā ume beudarā panabadama panania.–

20 Samuel jaureba jaraāda carea Saulora bio ne wayapeda egode baesia. Idjira cacua norrabari basia ewari aba āsa diamasi bida ne coē bada bēra.

21 Daubara wērā Saul caita wāpeda unusia idjira ne wayaaba cacua urea nūmada. Mañne jarasia:

–Mā, ba nezocaba ba bedeāra ījāsia. Mā beadi adua baa jaraāda māa jūma osia. 22 Mā djuburia ūrīdūa. Māa bāa paāda maārī diaya comārēā. Māwā bara waya cacua abāaya nocodaa wāmārēā.–

23 Baribara Saulba coēana asia. Mañ bēra daubara wērāba, Sauloare bea bida jara panesidāa ne comārēā. Māwā jara pana carea Saulba ne coyada asia. Egode tabaāda cadade āta chūmesia. 24 Daubara wērāba paca zaque boreguea bada idji de caita erohasia. Mañ pacara beapeda djusia. Idjaba harinada baratapeda paā dji ēšābari neē bada ābusia. 25 Māra Sauloa, idjiare bea bida diasia codamārēā. Ara mā diamasi ne copeādacarea Saulora idjiare bea sida jēda wāsīdāa.

§ 28:13 Jaure. Hebreo bedeade ba baa “ācōrē beada.” * 28:18 1 Samuel 15:3-28.

31

Pilisteorāba Saul beapedada

¹ Pilisteorāda israelerā ume djōne wānapeda Guilboa eyade israelerā zocārā quenasidaa. Maļ bēra israelerāra memenesidaa. ² Pilisteorāba Saulora, idji warrarā sida caidu ēpēsidaa. Maļne Saul warrarā Jonataāda, Abinadāda, Malquisúa sida beasidaa. ³ Maļbe Saul bama auduara djōsidaa. Enedramaba djōbadaba idjima cha dra panaba Saulora sucuasidaa. ⁴ Maļ carea idji djōi careabema eronibabarā nāwā jarasia:

—Ba necora ēūtapeda mla su beadua. Māwā oera jāļ pilisteorā cacua wēāgoē tabeaba mla jidadapeda bio pua unubidia. Māwā odapeda mla necoba su beadia.—

Baribarā Saul djōi careabema eronibabariba Saul beaira wayasia. Maļ carea Saulba idji necoda āta nūmapeda ārā baesia iduba beui carea. ⁵ Saul djōi careabema eronibabariba maļ unuside Saul caita abari quīrāca idji neco ārā su baesia iduba beui carea. ⁶ Māwā abari ewaride Saulora, idji warrarāda ūbea, idji djōi careabema eronibabarida, idjiare bearā sida jūma beusidaa.

⁷ Israelerā Guilboa quīrāpe bā jewedade panabadaba, Jordaā do quīrārē panabada bida ūrīsidaa pilisteorāba poyadapeda Israeldebema sordaorāda memenesidada. Idjaba ūrīsidaa Saulora idji warrarā sida beasidada. Maļ carea maļ israelerāra ādji purudebemada āyā mīrū wācuasidaa. Maļbe pilisteorāra zedapeda maļ puru beade panesidaa.

⁸ Nurēma pilisteorāba israelerā quenapedadamaa wānapeda ādjia nebia erobadara jūma jarā pe wāsidaa. Maļne Saula idji ūbeabema warrarā sida Guilboa eyade beu tapanāda unusidaa. ⁹ Saulora obā tutadapeda idjia djōi carea erobadara edasidaa. Maļbe ācāra ādji druadaa diabuesidaa Saul beudadebemada waabema pilisteorāa jaradamārēā. Maļ bedeara ādji jlwaba oda ācōrē bea dede, puru quīrāpita bida jarasidaa. ¹⁰ Maļbe pilisteorāba ne jūma Saulba djōi carea erobadara ādji jlwaba oda ācōrē Astarte dede eda basidaa. Idji cacuara āta jira basidaa israelerā puru Bet-saļ mōgaraba audu jūrā ca bāde.

¹¹ Gala druade israelerā Jabe purudebemaba ūrīsidaa sāwā pilisteorāba Saul cacuara osidada. ¹² Ara māda dji sozarra beaba Saul cacuara edade wāsidaa. Jūma maļ diamasi wābādade Bet-saļ purude jūesidaa. Maļbe Saul cacuara, dji warrarā cacua sida edaa edadapeda jēda Jabedaa enesidaa. Mama ādji cacuara babuesidaa. ¹³ Māwānacarea ādji bawāda edadapeda Jabede bacuru edre jou basidaa. Maļbe domia aba ne codaē basia.

* **31:3** Cha dra panaba Saulora sucuasidaa. Hebreo bedede māwā bā bāa. Griegođe nāwā bāa: “Saulora bio ne waya besia.”

2 SAMUEL

UMÉBEMA CARTA SAMUEL

2 Samueldeba aba Nehemianaa ĩcarla bapedada

Nałgarã cartade bál bala israelerã mãwapedadada Davi ādji boro bedadeba aba Nehemiaba Jerusaleā auđu jūrã ca badara wayacusa obaradaa. Davira dji boroda besia 1010 poa Jesucrito toi naēna. Nehemiaba dji jūrã ca badara waya osia 445 poa Jesucrito toi naēna. Dadjı ēberã bedeade naāda bál eropanlaa:

Umébema carta Samuelde bál bala Davi Israeldebema boroda bedada, Davideba yōbadarã ewariza israelerã bororāda beadi Ācōrēba jaradada, Daviba Betsabé ume cadjirua odada, idjaba Davi warra Salomoā todada.

Nabema carta Cronicade bál bala Ācōrēba Davia cawabidada sãma idji de dromara oida bada idjaba Davi jaidadada. Umébema carta Cronicade bál bala Salomoā Israeldebema boroda bepeda Ācōrē de droma odada.

Nabema carta Reyede bál bala Salomoā ne bara bedada, idji necawaadebemada, idjaba wērã awua badeba Ācōrē igaradada. Mał awara bál bala israelerã druā aba badada umé bedada: Juda druada idjaba Israel druada. Małare bál bala Israel druadebema boro Jeroboāba israelerã jlwaba oda ācōrē ēpēbidada. Mał awara bál bala Ācōrēneba bedeabari Elíaba odadebemada.

Umébema carta Reyede bál bala Elía bajānaa wānada, idji cacuabari Eliseo Ācōrēneba bedeabarida bedada, idjaba israelerāba dewara ācōrē bea ēpē panla carea Ācōrēba dji quĩrūrã ādjirã jida edebidada.

Esdra cartade bál bala Persia druadebema boro Ciroba idu israelerã ādji druadaa jēda wabidada idjaba Ācōrē de droma waya opedadada. Nehemia cartade bál bala Nehemiaba Jerusaleā auđu jūrã ca badara waya obidada.

5

Davi israelerã boroda beda

¹ Saul jaidadacarea Israeldeba doce puru yōpedadada Hebroā purudaa Davimaa wānapeda nāwā jarasidaa:

–Dadjirāra abari ēberārāa. ² Saulora dadjirã boro badamĩna djōne wābdaza bābārā dadji israelerāra edepeda bia enebadjia. Mał awara Ācōrēba jarasia badra idji puru Israel boroda beida. Bābārā oveja waga bā quĩrāca idji ēberārāra pe erobayada asia.–

³ Małne Hebroāne Ācōrē quĩrāpita Israeldebema dji dromarāda Davi ume bedea bādpada nedragada idji borode weasidaa israelerã boroda bādi carea. ⁴ Davi israelerã boroda bāsidade treinta poa basia. Małbe cuarenta poa ādjirã boroda besia. ⁵ Naārã Hebroāne idjira siete poa auđu ēsidra Judadeba yōpedadarã boro basia.* Māwānacarea 33 poa Jerusaleāne jūma israelerã boroda basia.

Daviba Jerusaleā puru poyada

* 5:5 Judadeba yōpedadarāba naārã Davira ādjirã boroda bāsidaa. 2 Samuel 2:1-11.

⁶ Israelerã boro Davira idji sordaorã ume Jerusaleãnaa djõne wãsidaa. Maã ewaride jebuseorãda jãma panabadjidaa. Ædjirãba crĩchasidaa Davira poya ãdji purude eda zeẽda. Maã carea idjía jarasidaa:

–Bãra nama eda poya zeẽa. Dauberrea beaba, jĩrũ biẽ bea bida naã puruda poya wagadia bãrã eda zerãnãmãrẽã.–

⁷ Baribãrã Daviba Jerusaleãra poyapeda maã purude sordaorã panabada Sioã abada sida poyasia. Idira Sioãra Davi puru abadaa.

⁸ Israelerãba jebuseorã poyadi naẽna Daviba jarasia:

–Jebuseorãda poya quĩrĩã [†]בִּלְבָּלָהּ, Sioã purude eda baido weamãrẽã opedada uriadeba wãida [†]בְּלֵא. Mãwãbãrã jãã dauberrea beamanada, jĩrũ biẽ beamana sida beadia. Ædjirãra mãa quĩrãma [†]בְּלֵא.–

Daviba mãwã jarada bãrã idira ababãba djãrãda quĩrãma [†]בִּלְבָּלָהּ nãwã jarabaria: “Dauberrea beada, jĩrũ biẽ bea sida dadji boro de dromane eda wãnacara panãa.”[‡]

⁹ Maãbe Davira Sioãne besia. Sioãra trã bãsidaa Davi puru. Dji puru mōgaraba auđu jũrã ca bãra Daviba waibãara osia idjaba Milo abadadeba eda dji jogoa beara egoroba daucha pãrĩ wãsia. [§] ¹⁰ Æcõrẽ ne jũma poya bãda idji ume bã bãrã Davira ewariza dji dromaara besia.

¹¹ Maã ewaride Tiro druadebema boro Hiraã abadaba [†]אֶחָדָא Davimaa diabuesia idji ume dji bia bai carea. Maã awara bacuru de obadarãda, mōgara de obadarãda, dji biara bã bacuru sida diabuesia. Ædjirãba Davi itea de dromada osidaa. ¹² Maãneba Daviba cawasia Æcõrẽba idjira wãrãda israelerã boroda bãsida. Maã awara cawasia Æcõrẽba idji puru Israelda quĩrĩã bã bãrã idjira careba bãda israelerã bia pe erobamãrẽã.

Davi warrarã Jerusaleãne topedada

¹³ Hebroãneba wãnacarea Jerusaleãne Daviba quimada zocãrã edasia. Dewara wẽrãrã sida zocãrã erobasia. Ædjirãba warrarãda, caurã sida Davia to diasidaa. ¹⁴ Daviba naã warrarãda Jerusaleãne unusia: Samúa, Sobab, Nataã, Salomoã, ¹⁵ Ibhar, Elisua, Nepeg, Japia, ¹⁶ Elisamá, Eliadá, idjaba Elipelet.

7

Daviba Æcõrẽ de droma oi crĩcha bada

¹ Æcõrẽba israelerã boro Davira dji quĩrũ ume necai bãsia. Maã awara Davira idji de dromane besia. ² Ewari aba Daviba Æcõrẽneba bedeabari Nataãa nãwã jarasia:

–Acãdua. Mã de dromara dji biara bã bacuru odaa baribãrã Æcõrẽ baurudera wua dede bãa. ^{*} Maã carea mãa Æcõrẽ itea de dromada o quĩrĩã bãa.–

³ Nataãba panusia:

–Æcõrẽba bã ume bã bãrã bãa crĩcha bãra jũma odua.–

⁴ Baribãrã maã diamasi Æcõrẽba Nataãa nãwã jarasia:

⁵ –Mã nezoca Davia nãwã jarade wãdua: “Æcõrẽba nãwã jara bãa: bãa mã itea de dromada oiẽ bãa. ⁶ Mãa bãrã israelerã Egiptodeba ãdrã enena

[†] **5:8** Sioã purude eda baido eda weamãrẽã opedada uriadeba. Mãra hebreo bedede ebuda bãẽa. Ædjirãra mãa quĩrãma bãa. [†] אֶחָדָא mãã maãgãba jara bãa: “Ædjirãba mãra quĩrãma panãa.” [‡] **5:8** De droma. Mãba jara bãa Æcõrẽ de dromada wa israelerã boro de dromada. [§] **5:9** Hebreo bedede ebuda bãẽa cãrẽda o panasidada. ^{*} **7:2** Dji biara bã bacuru. Hebreo bedede bã bãa “cedro” baribãrã ogoẽa.

ewarideba m̄ra de arade bacaa. Ātebaṛaḷ bārā wābadaza m̄ wua deda ededapeda māne eda babaria. ⁷ M̄ bārā drōā naēnabemarā ume n̄baside m̄ puru Israel pe eron̄bapedadarāa jaraca basia m̄ itea dji biara ba bacuru deda odamārēā.”

⁸ Maḷ carea Nataḷ, m̄ nezoca Davia nāwā jaradua: “Ācōrē jūma poya baba nāwā jara baa: m̄la b̄ra oveja wagabari badada edasia m̄ puru Israel boroda bamārēā. ⁹ Ba wābaza m̄ra ba ume basia. M̄la ba dji quīrūda poyabisia, idjaba m̄la b̄ra tr̄ b̄ga basia naḷ ējūāne dewara tr̄ b̄ga bea quīrāca. ¹⁰⁻¹¹ Maḷ awara m̄la ējūāda m̄ puru Israel itea edasia ewariza mama beadamārēā. Ni abaḷba ādjirāra mamaḷba āyā b̄daēa.† Ēberā cadjiruarāba ādjirāra waa biē odaēa m̄la ādji ēdṛa b̄badarā diabuesi ewaride biē o panana quīrāca. Idira m̄la b̄ra dji quīrū ume necai b̄ya.

Maḷ awara m̄la jaraya idiba ātaa b̄deba yōbdara israelerā boroda b̄ya. ¹² Maḷ b̄rā ba jaidadacarea m̄la ba warrada aba b̄ya dji boroda bamārēā. M̄la idjira carebaya m̄ purura bia pe erobamārēā. ¹³ Idjiabaraḷ m̄ itea de dromada oya. Idjideba m̄la israelerā boroda jūma yōbigaya. ¹⁴ M̄ra idji zeza baya māne idjira m̄ warra baya. Idjia cadjiruada osira m̄la uya dji zezaba idji warra soaba ubari quīrāca. ¹⁵ Baribaṛaḷ m̄la idjira quīrā b̄ya. Idjira igaraēa Saul igarada quīrāca. M̄la Saulora igarasia b̄da dji boroda baḷ carea. ¹⁶ M̄la b̄deba yōbdara idu jōbiēa. Idiba ātaa m̄la ādjirāra israelerā boroda b̄ya.”–

¹⁷ Ācōrēba cawabidara Nataḷba Davia jūma nēb̄raḷasia.

¹⁸ Maḷbe Daviba Ācōrē quīrāpita nāwā jarasia:

–M̄ Boro Ācōrē, m̄ra dji dromaēa. M̄ ēberārā sida dji dromarāēa. Ķcārē cārēā m̄ra israelerā boroda baḷ? ¹⁹ Maḷ awara b̄a jara b̄a m̄, b̄a nezocadeba yōbdara ewariza israelerā boroda beadida. ĶCaiba ba quīrāca bia obari?‡ ²⁰ M̄ Boro Ācōrē, b̄a m̄ cr̄chara cawa b̄a. Maḷ b̄rā za quiru nezocaba Ķcārēda poya jarai? ²¹ B̄a maḷ biara oyada ada b̄rā idjaba o quīrāna b̄rā wārāda jūma opeḷa za quirūa cawabisia. ²² M̄ Boro Ācōrē, b̄ra dji dromaara b̄a. Ba quīrāca dewara neēa. Dairāba ūr̄badjidaa wārā ācōrēda ba awara neēda. ²³ Maḷ awara ba puru Israel quīrāca naḷ ējūāne dewara puruda neēa. Ācōrē, b̄a dairāra Egiptodebemada ēdṛa edasia ba puruda bamārēā. Māwā b̄ra tr̄ b̄gasia. Nē ununaca waiḷba bea o b̄deba b̄a dewara ēberārāda, ādji ācōrē bea sida dairā quīrāpita āyā jarecuasia. ²⁴ B̄a dai israelerāra basia ewariza ba puruda bamārēā. Māne b̄ra dai Ācōrēda besia.

²⁵ Ācōrē, b̄a za quiru nezoca itea idjaba m̄ warrarā itea idiba ātaa oi jaradara wārāda odua. ²⁶ Māwā ewariza b̄ra dji dromaana adia. Maḷ awara nāwā jaradia: “Ācōrē jūma poya b̄ra dai israelerā Ācōrēa.” Māne b̄a m̄ra, m̄ warrarā sida waga erobadua ewariza israelerā boroda beadamārēā. ²⁷ Ācōrē ne jūma poya ba, dai israelerā Ācōrē, baabaraḷ cawabisia m̄ra, m̄ warrarā sida ewariza israelerā boroda beadida. Maḷ carea m̄ra ba nezocam̄na ne wayaa neē nāwā bedea b̄a.

²⁸ M̄ Boro Ācōrē, b̄ra wārāda Ācōrēa. B̄ra bedea aba b̄a. B̄a za quiru nezocaa maḷ ne biara oi jarasia. ²⁹ Maḷ carea m̄ra, m̄ warrarā sida careba badua ewariza ba quīrāpita bia panani carea. B̄a jarada quīrāca oya. B̄a carebayada ada b̄rā wārāda ewariza bia panania.–

† **7:10-11** Mamaḷba āyā b̄daēa. Hebreo bedeaḷ baḷ b̄a: “Mama waa ure duananaēa.”

‡ **7:19** ĶCaiba ba quīrāca bia obari? Hebreo bedeaḷ maḷra ebuda b̄aēa.

11

Davi daunemana

¹ Poade naʼl ɛjũānebema bororāba ādji sordaorāda djōne edebadjidaa. Maʼlne Daviba jũma idji sordaorāda, ādji boro Joáda, idjiare bea sida amonitarā ume djōne diabuesia. Amonitarāda zocārā quenanapeda ādji puru Rabáda jūrā edasidaa. Māwā djō panamisa Davira Jerusaleʼlne basia.

²⁻⁴ Ewari aba qewwara Davira cāi edapeda piradrasia. Maʼlbe idji de ʼrʼl wāsia. Mamaʼlba edaa acʼabʼarʼade wērā biya quiruda unusia. Maʼl wērāra idji jedeco ununa carea cui basia ʼĀcōrē quīrāpita bia bai carea.* Daviba ʼĀcʼarʼ diabuesia idjira caida cawai carea. Jēda zedapeda Davia jarasidaa Eliaʼ cau Betsabéda māwā bʼada. Idji quimara Uría abadjidaa. Maʼl Uríara hititarānebema basia. Maʼlbe Daviba ʼĀcʼarʼ diabuesia Betsabéra idjimaa enenamārēa. Betsabéra idjimaa zepeda ābaa cāisidaa. Māwānacarea diguida wāsia.

⁵ Betsabéra biogoa beda bēra Davia cawabisia. ⁶ Maʼl carea Daviba idji sordaorā boro Joámaa bedeadā diabuesia hititadebema Uría abadara idjimaa zebimārēa. Ara maʼlda Joába Uríara diabuesia. ⁷ Uría jũēside Daviba idjia iwidisia Joára, idji sordaorā sida sāwā panʼl cawaya. Idjaba iwidisia ādjirā djō panʼlne sāwā wānada. ⁸ Māwā nēbʼarʼadapeda Daviba Uríaa jarasia diguida ʼlʼnāune wāmārēa.† Uría Davi dedeba wānacarea Daviba djico dji biara bʼada Uríamaa diabuesia comārēa. ⁹ Baribʼarʼl Uríara idji diguida wāé basia. ʼĀtebʼarʼl Davi wagabada sordaorā cāibadama Davi dede eda wābada caita cāisia. ¹⁰ Daviba ũrʼisia Uríara diguida wāé basida. Maʼl carea trʼlpeda nāwā iwidisia:

–Ba tʼlʼmʼlba zedada ʼsāwāērā diguida wāé basi?–

¹¹ Maʼlne Uríaba panusia:

–ʼĀcōrē baurudera, Judadebema sordaorāra, waabema israelerā sordaorā sida ādji wua de zaquede cāi panʼl. Mʼl boro Joára, idjiare bea sida puru tʼmʼl cāi panʼl. Maʼl bēra biē bʼaa mʼra diguida wāpeda ne coida idjaba mʼl quima ume cāida. Mʼl boro, wārāneba mʼl jaraya: māwā oēa.–

¹² Maʼlne Daviba idjia jarasia:

–Idi bida nama bedua. Nubʼarʼl jēda djōne wābiya.–

Daviba māwā jarada bēra Uríara Jerusaleʼlne basia. ¹³ Maʼlne Daviba idjira ne code trʼlbisia. Ne co panʼlne Daviba itua dawapeda Uríara beu nūmesia. Queudacarea Uríara dajadaa Davi wagabada sordaorāmaa cāine wāsia. Diguida wāé basia.

¹⁴ Uríara idji quima ume cāinaē bēra nurēma Daviba cartada Joá itea bʼasia. Maʼl cartara Uría ume diabuesia. ¹⁵ Dji cartade nāwā bʼl basia: “Dadjirā dji quīrū mēsrāra bea djō panʼlma Uríara djōbidua. Maʼlbe iduba ametadadua beadamārēa.”

¹⁶ Joába idji sordaorā ume amonitarā purura jūrā eropanasidaa uracadi carea. Maʼl bēra idjia cawa basia sāma amonitarā dji mēsrāra beara djō panʼl. Uríara mama djōbisia. ¹⁷ Māwā bʼade amonitarāra Joá sordaorā ume djōni carea ādji purudeba dajadaa zedapeda Davi sordaorāda ʼĀcʼarʼ beasidaa. Hititadebema Uría abada sida beasidaa.

¹⁸ Maʼlbe Joába ādji djō panʼlnebemada aba Davia jũma jarade diabuesia.

¹⁹ Wāi naēna nāwā jarasia:

* **11:2-4** Levítico 15:19-24. † **11:8** Anāune wāmārēa. Hebreo bedeadē bʼl bʼaa: “jīrū sagade wāmārēa.”

–Dadji djō pananebemara dadjirā boro Davia jūma nēbar^Λdua.
²⁰ Dadjidebemada ācar^Λ beasidada ūribar^Λde idjira quīrūpeda āibērā nāwā jaraisicada: “Bārā djō panane ħcārē cārēā dji puru audu jūrā ca b^Λ caita wāsida? ħMamaaba ādjirāba ne bariduaba tabaribadada adua panasidaca?
²¹ ħQuīrādoasidaca sāvā wērāba Jerobaal warra Abimelera Tebé purude beasida? Dji puru audu jūrā ca b^Λdeba yu waib^Λada Abimele ār^Λ baebisia.† Maāda bārāra ħcārē cārēā dji puru audu jūrā ca b^Λ caita wāsida?” Dadji boro Davida māwā quīrūbar^Λ nāwā jaradua: “Mā boro, b^Λ sordao hititadebema Urīa sida beasidaa.”–

²² Ara maāda Joāba diabuedaba jarade wāsia. Davima jūēpeda Joāba jarabidada jūma nēbar^Λasia. § ²³ Nāwā jarasia:

–Amonitarāra ādji purudeba dajadaa djōne zedapeda दौरa poyab^Λda basia. Baribar^Λ daiba ādjirāra jēda ādji purude eda wābadamaa mīrū wābisidaa.
²⁴ Maāne cha dr^Λbadaba dji puru audu jūrā ca b^Λdeba daimaa dr^Λ panesidaa. Maāba b^Λ sordaorāra ācar^Λ beasidaa. Hititadebema Urīa abada sida beasidaa.–

²⁵ Maā ūrīpeda Daviba dji jarade zedaa nāwā jarasia:

–Joāa jaradua jūmawāyā crīcharāmārēā. Djō panane ācar^Λ beubadaa. Baribar^Λ jaradua jāā puru ume wetara djōnamārēā aba poyab^Λadaa. Maā bedeaba idjira sobiaya.–

²⁶ Urīa beapedada cawaside dji quimaba sopua ewarida wagasia. ²⁷ Idji sopua ewari jōnacarea Daviba idji dedaa enebīpeda edasia. Maābe wērāba Davi warrada tosia. Baribar^Λ Daviba odara Ācōrēba biē unusia.

12

Nataāba Davi quēāna

¹ Māwānacarea Ācōrēba Nataāda Davimaa wābisia. Jūēpeda Davia nāwā nēbar^Λasia:

–Puru aba^Λde ēberāda umé panasidaa. ² Aba ne bara basia. Idjia ovejada, paca sida zocārā erobasia. Dewarabemara ne neē querasia. ³ Idjia nēdoda oveja wērā zaqueda ababe erobasia. Maā oveja zaquera daupēsia. Ovejara dji ēberā ume idjaba idji warrarā ume ābaa warisia. Dji ēberāba coi carea erob^Λdebemada ovejaa cobibadjia. Idji tazade baidoda dobibadjia. Idjaba ovejara idji caita cāibadjia. ħMaā ēberāba dji oveja zaquera idji cau quīrāca bio quīrīā basia! ⁴ Ewari aba ēberāda dji ne bara b^Λmaa zesia. Ne bara b^Λba maā ēberāa ne cobida crīchasia baribar^Λ idji animarānebemada bea quīrīāē basia. Ātebar^Λ ne neē quiru oveja zaqueda jārīpeda beasia. Maābe djusia idjimaa zedaba comārēā.–

⁵ Maā ūrībar^Λde ēberāba oveja zaque jārīna carea Davira bio quīrūpeda Nataāa nāwā jarasia:

–ĤĀcōrē quīrāpita wārāneba māa jaraya: māwā oda ēberāra beuida b^Λaa! ⁶ Ne neē quīrura quīrā djuburiadaē bērā dji oveja zaque nēb^Λara barima quīmārē jēda diaida b^Λaa.–

⁷ Maāne Nataāba Davia jarasia:

† 11:21 Juece 9:50-54. § 11:22 Griego bedeade idjaba nāwā b^Λ b^Λa: “Maāne Davira Joā ume quīrūpeda dji jarade wānaa nāwā jarasia: Bārā djōsidade ħcārē cārēā dji puru jūrā ca b^Λ caita wāsida? ħMamaaba ādjirāba ne bariduaba tabaribadada adua panasidaca? ħQuīrādoasidaca sāvā wērāba Jerobaal warra Abimelera Tebé purude beasida? Dji puru audu jūrā ca b^Λdeba yu waib^Λada Abimele ār^Λ baebisia. Maāda bārāra ħcārē cārēā dji puru audu jūrā ca b^Λ caita wāsida?”

–¡Badrá jã ãberã! Maã carea dadji israelerã ãcõrẽba nãwã jara baa: “Mã bara basia israelerã boroda bamãrẽã. Idjaba Saulba bea quĩrã badadebemada ãdrã basia. ⁸ Maã awara mã Saul israelerã boro badada jãrĩpeda bã diasia. Idji wẽrãrã sida diasia. Mã bara Judadebemarã, waabema israelerã boroda basia. Mã bã diadada carebaedabara auduara diacasia. ⁹⁻¹⁰ Baa ¿cãrẽ cãrẽã mã bedeara igarasi? ¿Cãrẽ cãrẽã osi mã cadjirua unu bada? Baa mã beasia. Baa hititadebema Urĩa abadada amonitarã beabisia. Maãbe idji quimara edasia. Baa mãra mãwã igarada bẽrã idiba ãtaa bãrã djõbadade bã warrarãrã ãdjideba yõbadarã sida ãcara beudia.

¹¹ Mã nãwã jaraya: bã ãberãrãnebema abaa bãrã biẽ oya. Bã quĩrãpita mã bã wẽrãrã jãrĩpeda abaa diaa. Maã ãberãrã israelerã quĩrãpita bã wẽrãrã ume cãiya. ¹² Baa cadjirua odara mẽrã osia baribara mã ãberã bã wẽrãrã ume cãibara mã jũma israelerã unubiya.”–

¹³ Daviba Nataã jarasia:

–Wãrãda mã ãcõrẽ quĩrãpita cadjiruada osia.–
Nataã panusia:

–Baa cadjirua odara ãcõrẽba quĩrãdoaya. Maã bẽrã bãrã beuẽa. ¹⁴ Baribara baa ãcõrẽ quĩrãpita bio cadjirua oda bẽrã bã warra zaqueda jaidaya.*

¹⁵ Nataã diguidaa wãnacarea Urĩa quimaba Davia to diaa warrara ãcõrẽba bio cacua biẽ basia. ¹⁶ Mãne Daviba idji warra carea ãcõrẽba bedea djuburiasia. Ne coẽ basia idjaba egode cãibadja. ¹⁷ Dji dromarã idji dede panabadaba jarabadjidaa piradrãmãrẽã. Mãwãmãna ãjãca basia. Idjaba ãdjirã ume ne co quĩrãca basia.

¹⁸ Mãwã bãde siete ewaride dji warrara jaidasia. Mãne dji dromarãba Davia jaraẽda waya panasidaa. Nãwã crĩcha panasidaa:

–Idji warra wadi zocai baside sobiamãrẽã idji ume bedeadadjamãna dadji bedeara ãjãca basia. Mãda ¿sãwãbãrã idjia jaraẽ dji warrara jaidasida? Sopauba ara iduba biẽ oisicada.–

¹⁹ Daviba unusia dji dromarãrã ãdjiduba bedea panada. Mãlgãdeba cawasia idji warrara jaidasida. Mã bẽrã iwidisia:

–¿Mã warrara jaidasica?–

ãdjia panusidaa:

–Mãẽ, jaidasia.–

²⁰ Ara mãda Davira egodeba piradrãpeda cuide wãsia. Cuipeda querada pãpeda djiopeda ãcõrẽ dede eda wãsia bia bedei carea. Mãwãnacarea diguidaa wãpeda jarasia idjira ne cobidãmãrẽã. Mãbe ne cosia. ²¹ Ne co bãde dji dromarãba iwidisidaa:

–Dai boro, ¿cãrẽã jãwã o bã? Bã warra wadi zocai baside bãrã ne coca basia idjaba idji carea jã babadja. Baribara bã warra jaidadacarea bãrã piradrãpeda ne co bã!–

²² Daviba panusia:

–Mã warra zocai baside mãra ne coẽ jã basia. Mã crĩcha basia ãibẽrã ãcõrẽba mãra quĩrã djuburiapeda mã warrara zocai baicada. ²³ Baribara jaidada bẽrã mã idjira poya waya zocai bãẽa. Mãda ¿cãrẽ cãrẽã ne coẽ bai? Mã idjira unune wãya baribara idjira mãmaa waa zeẽa.–

Salomoã toda

* **12:14** Baa ãcõrẽ quĩrãpita bio cadjirua oda bẽrã. Hebreo bedea ãcara cartade nãwã bã baa: “Baa ãcõrẽ dji quĩrã idjidebemada biẽ bedebida bẽrã.”

²⁴ Idji warra jaidada carea Daviba idji quima Betsabéra sobiabipeda idji ume cãisia. Betsabéra biogoa bepeda warrada tosia. Mañ warrara Daviba trã basia Salomoã.† Ācōrēba mañ warrara bio quĩĩāsia. ²⁵ Bio quĩĩāna bēřā idjideba bedeabari Nataãra Davimaa diabuesia. Idjia jarabisia mañ warrara Jedidia trã bāmārēã.‡

Daviba Rabá puru poyada

²⁶ Mañmisa Joára idji sordaorã bara amonitarã ume Rabá purude djõ panasidaa. Mañne purura poyabada basia. ²⁷ Mañ bēřā idjia ācāra Davimaa nāwā jarade diabuesia: “Māra Rabá puru ume djõpeda ādji baido juebadara māl jāwāda erobāa. ²⁸ Waabema sordaorãda isabe enepeda purura jūrā edadadua. Māwā bababara purura poyaya. Bada zeēbāra, māa poyapeda purura māl trāda bādia.”

²⁹ Ara mañda Daviba idji sordaorãda jūma jaresia. Mañbe Rabá purudaa djõne edepeda poyasia. ³⁰ Daviba Rabá purudebema boro nepe oro odada edasia. Dji zagara 75 libra basia.§ Mōgara nēbāa biya quedeada mañ nepedaa cara beasia. Mañra Davi boro ārā jira basidaa. Mañ awara Daviba Rabá purudebema ne bia quedeada zocārā edasia. ³¹ Rabádebemārā Davibā jidapeda ōgo trajabisia. Acara bacuruda arrabisia, ācāra egorode corobisia, ācāra zagaraba bacuruda tutabisia, idjaba ācāra de obada mōgarada obisia.* Amonitarã puruza Daviba māwā obisia. Māwānacarea Davira jūma idji sordaorã ume jēda Jerusaleāna wāsidaa.

† **12:24** Hebreo bedeade ebuda bāa caiba dji warrara trã basida. Acaramaarā Betsabēba trã basia.

‡ **12:25** Hebreo bedeade Jedidia trāba jara bāa: “Ācōrēba quĩĩā bā.” § **12:30** 75 libra. Hebreo bedeade bā bāa “talento aba.” Rabá purudebema boro. Hebreo bedeade bā bāa “Mīlcoā.” Acaramaarā Mīlcoāra ādji jāwaba oda ācōrē basia. * **12:31** De obada mōgarada obisia. Hebreo bedeade ebuda bāa cārēda obisida.

1 REYE

NABEMA CARTA REYE

10

Sabá druadebema boroba Salomoā acade wāna

¹ Wērāda Sabá druadebema boro basía. Mañ wērāba ūrísia Salomoāra Ācōrēneba trā bāga bāda. Mañ carea idjia Salomoā ne cawaiē beada iwidide wāsia poya panui cawaya. ² Idji ume zocārā wāsidaa. Cameyo zocārāne quera beada, mōgara biya quēdea nēbāa bea sida edesia. Idjaba oroda waiḅāa edesia. Jerusaleñe jūēpeda Salomoā ume bedeade wāsia. Mañne idjia iwidī quīrā badara jūma iwidisia. ³ Idjia iwididara Salomoāba jūma aride panusia. Idjia poya panuēra neē basía. ⁴⁻⁵ Māwā Sabádebema boro wērāba cawasia Salomoāra wārāda bio ne cawa bāda. Mañ awara Salomoā de dromada, idjia coi carea erobāda, idjiare bea chūmebadada, idji nezocarāda ādji djio bara, idji nezocarā dji dromarāda, idjia Ācōrē de dromane animarā babue diabari sida unupeda cawa crīchaē basía.* ⁶ Mañne idjia Salomoā nāwā jarasia:

–Bā necawaadebemada, bāa oadebema sida mā druade ūrísia. Idibārā cawasia māra wārāda. ⁷ Zei naēna māa ījāē basia. Baribārā ara mādji dauba ununa bēra ījāsia. Wārāda bādebema jarapedadara ni ēsidra bida māa jaradaē basía. Māa ūrīna cāyābara bāra ne cawaara bāa idjaba baraara bāa. ⁸ jBā ēberārā bio bāsrida beadida panāa!† Bāare bea sida bio bāsrida beadida panāa ewariza bā quīrāpita panāne bā necawaada ūrī panā bēra. ⁹ Bā Ācōrēra bio bā bāa. Idjia bāra bia unupeda israelerā boroda basia. Idjia israelerā ewariza bio quīrā bā bēra, bāda ādjirā boroda bāsia bia pe erobamārēā idjaba jipa cawa o bamārēā.–

¹⁰ Sabádebema boro wērāba Salomoā oroda nueve mil libra diasia.‡ Mañ awara quera quīrātona beada, mōgara biya quēdea nēbāa bea sida zocārā diasia. Mañ wērāba Salomoā quera waiḅāa diada quīrāca ni abaḅa Israel druadaa enenacaa.

¹¹⁻¹³ Mañbe Israeldebema boro Salomoāba erobādebemada Sabádebema boro wērāa waiḅāa diasia. Mañ awara ne jūma mañ wērāba iwidida sida diasia. Mañbe Sabádebema boro wērāra, idji ume zepedadarā sida idji druadaa jēda wāsidaa.

Salomoā ne bara bāda

Tiro purudebema boro Hiraḅba barcoda zocārā erobāsia. Mañ barcoba oroda, sándalo bacuruda, idjaba mōgara biya quēdea nēbāa bea sida Opir druadeba Israel druadaa waiḅāa enebadjidaa. Mañ sándalo bacuruba Salomoāba dumene ātaa jida wābadada Ācōrē de dromane, idji de dromane bida obisia. Mañ awara arpada, salterio sida dji zá cawa bea itea obisia. Sándalo bacuru mañ ewaride waiḅāa enena quīrāca mañ naēna ni mañare bida enenacaa. ¹⁴ Poaza Salomoāba oroda cincuenta mil libra edabadjia. ¹⁵ Mañ awara Arabia druadebema bororāa, Israeldebema dji dromarā bida

* **10:4-5** Idjiare bea chūmebadada. Hebreo bedeade māra ebuda bāēa. ACATAMAARā jara bāa: “Idjiare bea panabadada.” † **10:8** Bā ēberārā. Hebreo bedeade māwā bā bāa. Griego bedeade, dewara carta drōāne bida “bā quimarāra” bā bāa. ‡ **10:10** Nueve mil libra. Hebreo bedeade bā bāa “120 talentos.” § **10:14** Cincuenta mil libra. Hebreo bedeade bā bāa “666 talentos.”

oroda diabibadjia. Ne nēdobuebadarāa bida oroda diabibadjia Israel druede ne nēdobuedamārēā.

¹⁶ Israeldebema boro Salomoāba djōi careabema jūātrabada waibāa beada dosciento berrachi obisia. Maāza quince libra oro oda basia.* ¹⁷ Idjaba dji caibeada tresciento berrachi obisia. Maāza libra ūbea auđu oro oda basia.† Jūma maā djōi careabema jūātrabada idji de dromane waga basia. Maā dera trā jarabadjidāa “Libanonebema oi.”‡

¹⁸⁻¹⁹ Maā awara Salomoāba bugue waibāada jawā tādācabari bara obisia. Maāra elepante quida oda basia. Maā buguera oro idji awa quiruba jūma barasia. Dji ēcarra chū chūmebarira borogoa basia. Jawā acāare, jawā araare bida orrocawa imama zaca beada panasidaa. Buguede chūmene wāi carea dumedā basia. Maā dumerā sei quida basia. ²⁰ Dume quidade iquidaza imama zaca panāda beasia. Māwā imama zaca beara doce panasidaa. Maā bugue quīrāca ni abaā dewara druedeabema boro itea odaca basia.

²¹ Salomoā taza beara, epedeco bea sida oro idji awa quiru oda basia. Maāgara idji de droma “Libanonebema oi” abadade erobasia. Parata odara neē basia. Salomoā ewaride parata odara israelerāmaarā mācuāē basia oroda barcode waibāa enebadji bēā.

²² Salomoāba ne nēdobada barcode pe erobasia.§ Maā barcora Tiro rudebema boro Hiraā barco bea umē ne nēdode wābadjidāa. Poa ūbeade barima aba jēda zebadjidāa. Maāne oroda, paratada, elepante quidada, yarrecā beada, idjaba ibana biya quēdea sida enebadjidāa.

²³ Israeldebema boro Salomoāra baraara basia idjaba ne cawaara basia jūma naā ējūānebema bororā cāyābara. ²⁴ Jūma naā ējūānebemarāba Salomoāra acāde ze quīrā panasidaa Ācōrēba idjā diada necawaada ūrīni carea. ²⁵ Poa zebāraza dji acāde ze panāba Salomoā itea ne enebadjidāa: oro odada, parata odada, wua biya quēdeada, djōi careabemada, quera tūāpa beada, cawayoda, mula sida.

Salomoāba cawayo, carreta sida nēdoda

²⁶ Salomoāba djōbada carretada, cawayo sida zocārā edasia. Carretara 1,400 edasia idjaba cawayoda doce mil edasia. Maāgara idji sor-daorā panabada puruza idjaba Jerusaleāne idji babarima bida bacuasias.

²⁷ Salomoā dji boro baside paratada Jerusaleāne aduba erobasia mōgara quīrāca. Idjaba dji biara ba bacuru Libanonebema enenada aduba erobasia mēābema higojō eya carrade bara quīrāca.* ²⁸ Salomoā itea ne nēdobadarāba Egiptode idjaba Ciliciade cawayoda nēdobadjidāa.† ²⁹ Cawayo aba cuatro libra paratabari nēdobadjidāa. Egiptode carreta aba quince libra paratabari nēdobadjidāa. Maābe ādjirāba hititarā bororāa, Siriadebema bororāa bida cawayoda, carreta sida nēdobuebadjidāa.

11

Salomoāba Ācōrē igarada

* **10:16** Quince libra. Hebreo bedeade bā bāa “seiscientos siclos.” † **10:17** Libra ūbea auđu. Hebreo bedeade bā bāa “tres minas.” ‡ **10:17** Salomoā de dromarā māwā trā jarabadjidāa Libanonebema bacuru oda bēā. § **10:22** Ne nēdobada barco. Hebreo bedeade bā bāa “Tarsidebema barco.”

* **10:27** Dji biara ba bacuru. Hebreo bedeade bā bāa “cedro” baribaḡa ogoēa. † **10:28** Egiptode. Acaḡamaarā Musride nēdobadjidāa. Musri druara Cilicia drua caita bāa.

¹ Salomoḵba āibema wērārāda zocārā awuasía. Maḵ bēṛā idji quima Egip-todebema boro cau awara zocārā edasia: wērārā Moab druadebemada, Amoḵ druadebemada, Edoḵ druadebemada, Sidoḵ druadebemada, idjaba hititarānebema sida. ² Naēna Ācōrēba israelerāa jarasia jūma maḵ ēberārā ume miā cāiniē panḵa. Maḵ ēberārā ume miā cāinibaḷḷa ādji jḵwaba oda ācōrē beada ēpēniana asia.* Ācōrēba māwā jaraḵamīna Salomoḵba maḵ wērārā awuapeda edacuasía. ³ Dji dromarā cauda seteciento edasia. Dewara wērārā sida tresciento erobasia. Maḵ wērārā carea Salomoḵba Ācōrēra igarasia. ⁴ Idji drōā bedacarea dji quimarāba ādji ācōrē beada ēpēbisidaa. Māwā Salomoḵba sodeba Ācōrēra ēpēē basía idji zeza Daviba ēpē bada quīṛāca. ⁵ Idjia Sidoḵnebema jḵwaba oda ācōrēwērā Astarteda ēpēsía. Maḵ awara amonitarā jḵwaba oda ācōrē Milcoḵda ēpēsía. Milcoḵra Ācōrēba abeda quīṛīācaa. ⁶ Māwā Salomoḵba Ācōrē quīṛāpita cadjiruada o besía. Idjia Ācōrēra ne jūmane ēpēē basía idji zeza Daviba ēpē bada quīṛāca.

⁷ Jerusaleḵneba ḷmāḵau odjabariare ḷḷa eya borode Salomoḵba de zaqueda osía moabitarā jḵwaba oda ācōrē Quemoa bia bedeadí carea idjaba amonitarā jḵwaba oda ācōrē Moloc abadaa bia bedeadí carea. Quemora, Moloc sida Ācōrēba abeda quīṛīācaa. ⁸ Ara maḵ quīṛāca jūma idji āibema quimarā itea Salomoḵba de zaqueda ocuasía ādji ācōrē beaa querada bá diadāmārēā idjaba animarāda babue diadāmārēā.

⁹⁻¹⁰ Naēna israelerā Ācōrēra ḷarima umé Salomoḵma odjapeda jarasia āibemarā ācōrē beada ēpērāmārēā. Māwāmīna Salomoḵba ījāē basía. Sodeba Ācōrēra ēpēē bada bēṛā Ācōrēra idji ume quīṛūsía. ¹¹ Maḵ carea Salomoḵa nāwā jarasia:

–ḷḷa jāwā o ḷḷa bēṛā idjaba mḷa obi jaraḵara igarada bēṛā, mḷa naḵ drua ḷḷa jḵwaeda ḷḷa jārīpeda aba ḷḷare ḷḷā diaya. ¹² ḷḷa zeza Davi querasi carea mḷa māwā oēa ḷḷa wadi zocai ḷḷaḵe. Ātebaḷḷa ḷḷa warra jḵwaedabemada mḷa naḵ druara jārīya. ¹³ Baribaḷḷa jūma naḵ druara idji jḵwaedabemada jārīēa. Judadeba yōpedadarā druara idji jḵwaeda beya mḷ nezoca Davi querasi carea idjaba mḷ de droma ḷāmārēā edada puru Jerusaleḵ carea.–

Jeroboāḷ Egiptodaa mīṛū wāna

²⁶ Nabat warra Jeroboāḷda Salomoḵare dji droma basía. Idjira Epraīḷneba yōna basía. Seredá purudebema basía. Dji papa Zeruada pēdra wērā basía. Maḵ Jeroboāḷba Israeldebema boro Salomoḵra āyā ḷḷa quīṛīā basía. ²⁷ Maḵra nāwā basía: Salomoḵba Jerusaleḵne idji zeza Davi basí puru mōgaraba auḵu jūrā ca ḷḷara daucha obi basía idjaba Milo abadaare dji jogoara egoroba daucha pāṛibi basía.† ²⁸ Maḵne cūdra Jeroboāḷda mama traja basía. Idjira bio ḷḷaa basía.‡ Salomoḵba idjira zoquea ḷḷa una bēṛā jūma Joseḵeba yōpedadarā traja panḷ boroda ḷḷa.

²⁹ Ewari aba Jeroboāḷra Jerusaleḵneba āyā wābaḷḷa basía. Maḵne Ācōrēneba bedebari Ahíada ode unusia. Maḵ Ahíara Silodebema basía. Idjia cacuadae jḷ ḷḷara djiwiḵi basía. Dji unusidade āḵuba panasidaa. ³⁰ Maḵne Ahíaba djiwiḵi jḷ ḷḷara ēṛapeda pichía cōācuasía doce jūēmārēā. ³¹ Maḷbe Jeroboāḷa nāwā jarasia:

* **11:2** Exodo 34:16. † **11:27** Hebreo bedeadé ebuda ḷḷa cārēda o panasidada. ‡ **11:28** Bio ḷḷaa basía. Hebreo bedeadé ebuda ḷḷa sāwā basida. Hebreode abari bedebaba jara ḷḷa: bio mēsrā ḷḷa, bio ne bara ḷḷa, bio ne o cawa ḷḷa, idjaba bio dji droma ḷḷa.

–Nañ wua cõãcuadara die edadua. Israelerã ãcõrẽba nãwã jara ßaa: “Israeldeba yõpedada doce puruda Salomoã jawæda panãa. Baribara mañ doce purudebemada mña die jãrĩpeda ba jawæda ßaya. ³² Mañbe ababe Judadeba yõna purudra Salomoã jawæda beya. Mañ purura idji jawæda beya mñ nezoca Davi querasi carea idjaba mña edada puru Jerusaleã carea. Mña juma Israel druade Jerusaleã purudra edasia mñ de dromada bārã tãena ßamārẽã. ³³ Mña jara ßa quĩrãca oya Salomoãba mñra igarapeda Sidoñnebema ãcõrẽ Astartea, moabitarã ãcõrẽ Quemoa, amonitarã ãcõrẽ Milcoãa bida bia bedea ßa bẽrã. Salomoãba o ßara mñ quĩrãpita biẽ ßaa. Idjira mñ ode jipa nĩbacaa idjaba mñ leyda iñjãẽ ßaa idji zeza Daviba iñjã bada quĩrãca.

³⁴ Mãwãmĩna idji zocai ßamisa mña israelerãra idji jawædabemada jãrĩẽa, ãtebara idjira wadi ãdjirã boroda ßaya mña edada nezoca Davi querasi carea. Davi querasibara juma mña obi jaradara iñjã obadjia. ³⁵ Baribara Salomoã warra israelerã boroda ßebarade mña Israeldeba doce puru yõpedadabemada die jãrĩya ba jawæda ßai carea. ³⁶ Mañbe ababe Judadeba yõna purudra Salomoã warra jawæda beya. Mãwã oya mñ nezoca Davideba yõbaradebemada aba Jerusaleãne dji boroda ßamārẽã poa zebara. Mña Jerusaleã puruda edasia mñ de dromada bārã tãena ßamārẽã. ³⁷ Baribara mña bara israelerã boroda ßaya. Mañnebara ßaa quĩrã ßara juma ba jawæda ßaya. ³⁸ Juma mña jara ßada iñjã odua. Mñ ode jipa nĩbadua. Mñ quĩrãpita jipa o ßadua. Idjaba mñ nezoca Davi querasiba iñjã o ßada quĩrãca juma mña obi ßada iñjã odua. Mãwã osira mñra ba ume ßaya. Mña israelerãra ba jawæda ßaya. Mañbe Davideba yõbadarã dji boroda ßabari quĩrãca mña bara, ßadeba yõbadarã sida poa zebara israelerã boroda ßaya. ³⁹ Salomoãba cadjirua oda carea mña Davideba yõbadara bia mĩgabiya. Baribara poa zebara mãwã baẽa.”–

⁴⁰ Salomoãba mañnebema ãrĩside Jeroboãra beai basia. Mañ carea Jeroboãra Egiptodebema boro Sisãmaa mĩrũ wãsia. Mama ßesia aba Salomoã jaidabara.

Salomoã jaidada

⁴¹ Ne juma Salomoãba oda nañ cartade ßaẽ ßara, idji necawaadebema sida dewara cartade ßa ßaa. Mañ carta trãra Salomoãba odadebema abadaa. §

⁴² Salomoãba juma israelerãra cuarenta poa pe erobasia. Mañne idjira Jerusaleãne babadjia. ⁴³ Jaidadacarea idji zeza Davi querasi purude tabarisidaa. Mañbe idji cacuabari idji warra Roboãda Israeldebema boroda ßesia.

12

Israel druwa ume beda

¹ Juma israelerãra Siqueã purudaa wãsidaa Roboãda ãdjirã boroda ßadi carea. Mañ bẽrã Roboãl sida wãsia. ² Nabat warra Jeroboãba mañ ãrĩside wadibida Egiptode basia. Idjira mama babadjia Israeldebema boro Salomoã carea mĩrũ wãna bẽrã. ³ Mañne israelerãba idjira trãbisidaa. Zedacarea idjira juma israelerã sida Roboãmaa wãnapeda nãwã jarasidaa:

⁴ –Ba zeza Salomoãba dairãra jumawãyã mĩgabisia. Mañ bẽrã dairãba iwidi panãa ßaa idji quĩrãca waa orãmārẽã. Paratada waibãa diabiẽbara idjaba jumawãyã trajabiẽbara dairãra ßare panenia.–

⁵ Roboãba panusia:

–Diguidaa wānadua. Ewari ūbeade wayacusa zebadade mā sāwā oida jaraya.–

Ara maāda ādjirāra wāsidaa.

⁶ Maābe Roboaāba idji zeza Salomoāare panana drōārāa iwidisia:

–Bārāmaara puruba iwidī bāra ħmā sāwā panui?–

⁷ Ādjirāba panusidaa:

–Idī bāda ādjirā nezoca quīrāca beibara, idjaba ādjia iwidī panāda bia bāada aibara, ādjirāra ewariza bāare panenia.–

⁸ Baribara maā drōārāba jarapedadara Roboaāba ījāē basia, ātebāra cūdra idjiare bēārāa abarida iwidisia. Maā cūdrārāa idji daucha waripedada basia.

⁹ Idjia nāwā iwidisia:

–Bārāmaara puruba iwidī bāra ħmā sāwā panui? Mā iwidī panā mā zezaba ādjirā bia mīgabida quīrāca orāmārēā.–

¹⁰ Cūdrārā idji daucha waripedadaba panusidaa:

–Bā zezaba ādjirā bia mīgabida quīrāca orāmārēā iwidī panā bēā ādjirāa nāwā jaradua: “Mā zezaba o bāda cāyābara mā wetara oya.” ¹¹ Mā zezaba bārāra bio mīgabisia, baribara mā wetara oya. Mā zezaba bārāra soaba ubibadjia, baribara mā bārāra soa quida bā bā ubiya.”–†

¹² Ewari ūbeade Jeroboaāra, jūma israelerā sida ādji boro Roboaāmaa wayacusa wāsidaa idjia jaraāda quīrāca. ¹³ Maāne drōārāba jarapedadara ījānāē bēā Roboaāra israelerā ume idarra bedeasia. ¹⁴ Idjiare bea cūdrārāba jarapedada quīrāca nāwā jarasia:

–Mā zezaba bārāra bio mīgabisia, baribara mā wetara oya. Mā zezaba bārāra soaba ubibadjia, baribara mā bārāra soa quida bā bā bārāra ubiya.–

¹⁵ Puruba iwididara Roboaāba ījāē basia Ācōrēba māwā quīrāna bēā. Idjia Silo purudebema Ahīadeba Nabat warra Jeroboaāa jaradara jūma māwābisia.

¹⁶ Israelerāba ādji boro Roboaāba ījāēda cawasidade idjia nāwā jarasidaa: Dairāra Davideba yōpedadaēa.

Jesē warra Daviba erobadadebemada edadaēa.

Israelerā, jidiguidaa wānadra!

Davideba zeda Roboaā, jara bādji puruda aca bādua!

Ara maāda israelerāra diguidaa wābārasidaa. ¹⁷ Baribara israelerā Juda druadebema purude bēara Roboaāba wadi pe erobesia.

¹⁸ Roboaāba traju ōgo obibari boro Adoraāda israelerā dji awara wāpedadamaa edesia. Baribara idjira mōgaraba tabari beasidaa. Maā carea ne wayaaba Roboaāra idji carretade isabe bādopeda Jerusaleānaa wāsia.

¹⁹ Maābe israelerā Davi ēberārāare pananada awara panesidaa. Idī bida ara māwā panā.

²⁰ Dji awara wāpedada israelerāba Jeroboaā Egiptodeba jēda zesida cawasidade idjira trānapeda ādjirā boroda basidaa. Ādjirānebema ni abāda Davideba zeda boroare beē basia. Ababe Judadeba yōna purudra idjiare besia.

²¹ Salomoā warra Roboaāra Jerusaleāne jūpeda Judadebema idjaba Benjāmīnebema dji mēsārāra bea sordaorāda jūma jaresia awara wāpedada israelerā ume djōne wānamārēā. 180 mil jaresia. Idjia crīcha basia poyasidara

* **12:10** Hebreo bedede nāwā bā bā: “Mā jawa jīwīnira mā zeza cārta cāyābara omoara bāa.”

† **12:11** Soa quida bā bā. Hebreo bedede “drusōrē” bā bā.

jūma israelerāra wayacusa idji ʎawaeda erobaida. ²² Baribʎʎʎ Ācōrēba idjideba bedeabari Semaya abadaa nāwā jarasia:

²³—Juda druadebema boro Salomoʎ warra Roboaʎa, Judadebemarāa, Benjamiʎnebemarāa, waabema israelerā ādji tāēna beaa biɖa nāwā jaradua:

²⁴ “Ācōrēba nāwā jara ʎʎa: bārā djabarā israelerā ume djōne wārānadua. Mʎabʎʎʎ ādjirāra awara wābisia. Maʎ bēra jūmarāda diguidaa wānadua.”—

Ara maʎda Ācōrēba jaradara jūmarāba iʎāsidaa. Ādjirāra diguidaa wāsidaa Ācōrēba jarada quīrāca.

Jeroboaʎba israelerāa ʎʎwaba oda ācōrē ēpēbiɖa

²⁵ Epraiʎ eyaida ʎʎ druade Jeroboaʎba Siqueʎ puruda biara opeda mama babadjia. Mamaʎba wāpeda Penuel puru sida biara osia. ²⁶ Maʎ ewaride Jeroboaʎba crīchasia: “Israelerāra wayacusa Davideba zeda boroare wānisicada.

²⁷ Ādjirāba Ācōrēba animarāda babue diadi carea Jerusaleʎne Ācōrē de dromanaa wānibʎʎʎ, wayacusa Juda druadebema boro Roboaʎare panenia. Maʎbe mʎra beadapeda idjidrʎ ēpēnia.”

²⁸ Maʎ carea idjiare beaa iwidisia sāwā oida ʎʎ cawaya. Maʎbe ādjia jarapedada quīrāca idjia paca zaque orodeda umé obisia. Opedadacarea israelerāa nāwā jarasia:

—Bārā israelerāra ara cadrʎa Jerusaleʎnaa wāniē panʎa animarāda Ācōrēba babue diadi carea. Naʎ paca zaquerāda bārā ācōrēba. Ādjiabʎʎʎ bārāra Egiptodeba ēdrʎ enesidaa.—

²⁹ Maʎ oro oda paca zaquera Jeroboaʎba Betel purude aba ʎasia, dewarabemada Daʎ purude ʎasia. ³⁰ Maʎba israelerāba cadjiruada o panesidaa. Ādjirāra Betel purudaa idjaba Daʎ purudaa wābadjidaa paca zaquea bia bedeadi carea.† ³¹ Maʎ umébema puru caita bea eya boroɖe Jeroboaʎba deda paca zaquerā itea obisia. Maʎbe idjia bariduada levitarāē sida ʎasia paca zaque sacerdoterāda beadamārēā. ³²⁻³³ Eya boro Betel puru caita ʎade maʎ sacerdoterāda ʎasia animarāda oro oda paca zaquea babue diadamārēā. Maʎ awara ara idji crīchadeba ochobema jedecode quince ewaride ewari dromada Betel purude obisia Juda druade siɖebema jedecode obada quīrāca. Maʎne idjiabʎʎʎ incienso querada oro oda paca zaquea bá diasia. Mamaʎba ʎtaa idjia ʎada ewari dromara israelerāba poaza obadjidaa.

14

Ācōrēba Jeroboaʎ āyā ʎʎi Ahíaba jarada

¹ Maʎ ewaride Jeroboaʎ warra Abíada bio cacua biē ʎesia. ² Maʎ carea Jeroboaʎba idji químaa nāwā jarasia:

—Quīrā awara djiodua ni abaʎba ʎara mʎ quimada cawarānamārēā. Maʎbe Silo purudaa wādua. Ācōrēneba bedeabari Ahíada mama ʎʎa. Idjiabʎʎʎ mʎra naʎ druadebema boroda ʎayaɖa asia.* ³ Idji itea paʎda die, paʎ poquea ʎada, idjaba urrajōda zoco zaque aba ededua. Idjia iwidide wādua dadji warrara sāwāi cawaya.—

⁴ Ara maʎda Jeroboaʎba jarada quīrāca idji quimaba osia. Quīrā awara djiopeda Silo purudaa wāsia. Maʎne Ahía dede jūēsia.

† **12:30** Betel puru. Maʎra griego bedede bʎ ʎʎa. Hebreo bedede neēa. * **14:2** 1 Reye 11:29-31.

Ahíaba bia unuca basía. Drõada ḇa ḇērã dau towa basia. ⁵ Baribaṟa naēna Ācōrēba idjia nāwā jarasia:

–Jeroboa̱ quimada ḇamaa zeḇaṟa idji warra bio cacua biē ḇadebemada iwiđi carea. Quĩrã awara djio ḇada jũeya idjira cawarāmārēã. Idjia jaradua m̱a jarabaṟa quĩrãca.–

⁶ Ahíaba Jeroboa̱ quima idji dede jũeḇaṟa ãṟiside nāwā jarasia:

–Jeroboa̱ quima, eda zedua. ¿Cārē cārēã jãwã quĩrã awara djio ḇa? ¿M̱a ḇara cawarāmārēã jãwã ḇaca? Ācōrēba m̱a jarabi ḇa carea ḇara sopuaya.

⁷ Ḇa quima Jeroboa̱a nāwã jarade wãdua: “Israelerã Ācōrēba nāwã jara ḇa: m̱a puru Israelde m̱a ḇadṟa edapeda ādjirã boroda basia. ⁸ M̱a israelerã Davideba yõḇada boro j̱awaedabemada j̱arĩpeda ḇa j̱awaeda basia. Baribaṟa ḇa oē ḇa m̱a nezoca Daviba o ḇada quĩrãca. Jũma m̱a jaradara idjia j̱ã obadjia. Sodeba m̱ra ēpēbadjia. Jũma idjia o ḇadara m̱a quĩrãpita jipa basia. ⁹ Baribaṟa jũma dji bororã ḇa naēna beada cãy̱abara ḇa cadjiruada wetara o ḇa. M̱da igarapeda ḇa itea j̱awaba oda ācōrē orodeda obicuasias. Ma̱ba m̱ra bio quĩrũbisias.

¹⁰ Ma̱ carea m̱a Jeroboa̱ ēberārãra biē ḇaya. Idji ēberārãnebema dji umaquĩrãda m̱a jũma quinihiya: nezoca beada, nezocaē bea sida. M̱a idji ēberārãra abeda jũma jõbiya ācaca āyã batabueḇaṟa quĩrãca. ¹¹ Idji ēberārã purude beuḇadara usaba jũma codia. Idjaba puru j̱ga beuḇadara āgosoba jũma codia. M̱a m̱awã jara ḇa ḇērã wārãda m̱awãya.

¹² J̱ãbe diguidaa wãdua. Ḇa purude jũeḇaṟa ḇa warrara beuya. ¹³ Jũma israelerãba idji carea auj̱ã paṉane ṯbaridia. Jũma Jeroboa̱ ēberārãnebemada ababe idjidṟa ṯbaridia m̱a ababe idjidṟa bia unu ḇa ḇērã. ¹⁴ M̱a dewarada ḇaya Israeldebema boroda ḇamārēã. Ma̱ba jũma Jeroboa̱ ēberārãra quenaya. Ma̱ra dārãēne m̱awãya.†

¹⁵ M̱awānacarea m̱a israelerãra cawa oya. Doba cha urebari quĩrãca ādjirãra necai beadaēã. Chirua ēũta edapeda āyã batabueḇaṟa quĩrãca m̱a israelerãra na̱ druwa bia quiru ādji drõã naēnabemarãa diadadebemada Euprate do wagaa ṯma edeya. Mama ādjirãra djārã druwa beadia. M̱awã cawa oya ādjirãba ācōrēwērã Aserãda ādji j̱awaba opedada ḇērã. Ma̱ba m̱ra bio quĩrũbisidaa. ¹⁶ M̱a ādjirãra waa carebaēã ādji boro Jeroboa̱ba cadjirua oda carea idjaba purua cadjirua obida carea.”–

¹⁷ Ma̱be Jeroboa̱ quimara Tirsã purudaa jēda w̱asia. Diguida jũeḇaṟa idji warrara jaidasia. ¹⁸ Jũma israelerãba idji carea auj̱ã duanane ṯbarisidaa Ācōrēba idji nezoca Ahíadeba jarada quĩrãca. Ahíara Ācōrēneba bedeabari basia.

¹⁹ Jũma Israeldebema boro Jeroboa̱ba oda na̱ cartade ḇaē ḇara, idji djõne wã badadebemada, idjaba sãwã israelerãra pe erobadadebemada sida dewara cartade ḇa ḇa. Ma̱ carta tṟra “Israeldebema bororãba opedada” abadaa.

²⁰ Jeroboa̱ba 22 poa israelerãra pe erobasia. Ma̱be jaidasia. Idji cacuabari idji warra Nadãda Israeldebema boroda besia.

Juda druadebemama boro Roboa̱ba oda

²¹ Salomo̱ warra Roboa̱ 41 poa ḇade Juda druadebemama boroda besia. Idjia 17 poa Juda druadebemamarãra pe erobasia. Jerusale̱ne babadjia. (Jũma israelerã puru tãena Ācōrēba Jerusale̱da edasia idji de dromada ādjirã tãena ḇamārēã.) Roboa̱ papa Naamá abadada amonita wērã basia.

† 14:14 Ma̱ra dārãēne m̱awãya. Hebreo bedeade ma̱ra ebuda ḇaēã.

²² Roboaã dji boro baside Juda druadebemarâba Ācōrē quīrāpita cadjiruada o panesidaa. Māwā ādji drōā naēnabemarâba opedada cāyābara ādjirāba Ācōrē wetara quīrūbisidaa. ²³ Eya boroza, jūma bacuru waibāa nūmea edre bida ādjirāba jawaba oda ācōrēda bacuasidaa bia bedeadī carea. Mōgara waibāada āta nūmacuasidaa idjaba ādji jawaba oda ācōrē Aserāda āta nūmacuasidaa. ²⁴ Maã awara Juda druade jawaba oda ācōrē beama umaquīrārāda baridua ume cāibadjidaa. Abeda jūma cadjirua Ācōrēba quīrācadā Juda druadebemarâba o panesidaa dewara puru beaba naēna opedada quīrāca. Maã puru beara Ācōrēba israelerā quīrāpita jūma āyā jawrecuasīa.

²⁵ Poa juesuma Roboaã Juda druadebema boroda bedacarea Egip-todebema boro Sisāda Jerusaleīnaa djōne wāsīa. ²⁶ Poyapeda nebia Ācōrē de dromane beada, Roboaã de dromane bea sida jūma jāri edesīa. Salomōlba oro oda djōi careabema jūātrabadā sida jūma jāri edesīa. ²⁷ Maã carea Juda druadebema boro Roboaãba broncededa obicuasīa. Maãgara idji wagabada bororāa diacuasīa. Ādjirāba idji de dromane eda wābadara wagabadjidaa.

²⁸ Roboaã Ācōrē de dromanaa wābarāza idji wagabadarāba maã djōi careabema jūātrabadara jawade edebadjidaa. Roboaã jēda zedacarea maã jūātrabadara ādji duanabada dede waga bābadjidaa.

²⁹ Jūma Roboaãba oda naã cartade bālē bāra, idjia Juda druadebemarā pe erobadadebema sida dewara cartade bā bāa. Maã carta trāra “Juda druadebema bororāba opedada” abadaa. ³⁰ Roboaã ewaride idji druadebemarāra Jeroboaã druadebemarā ume ara cadrāa djōbadjidaa.

³¹ Roboaã jaidasīde Davi puru abadaade tābarisīdaa idji drōā naēnabemarā tābaripedaadama. Roboaã cacuabari idji warra Abiaāda Juda druadebema boroda besīa.† (Roboaã papa Naamā abadada amonita wērā basīa.)

1 Reye 16:29-34

16

Israel druadebema boro Acabo

²⁹ Asa 38 poa Juda druadebema boroda bedacarea Omri warra Acaboda Israel druadebema boroda besīa. Maã Acaboba israelerā 22 poa pe erobasīa. Idjira Samaria purude bābadjia. ³⁰ Jūma idji naēna beada bororā cāyābara idjia Ācōrē quīrāpita wetara cadjiruada osīa. ³¹ Idjimaarā Nabat warra Jeroboaãba cadjirua oda quīrāca o baira bia basīa. Maã awara Sidoānebema boro Et-baal cau Jezabeldā edapeda Sidoānebema jawaba oda ācōrē Baalda ēpēsīa. ³² Samaria purude Baal deda opeda animarā babue diabadada Baal itea osīa. ³³ Maã awara Acaboba ācōrēwērā Aserāda aba osīa. Māwā jūma idji naēna beada bororā cāyābara idjia israelerā Ācōrē wetara quīrūbisīa.

³⁴ Acabo ewaride ēberā Betel purudebema Hiel abadada basīa. Maã Hielba Jerico purura wayacusa osīa. Baribāra dji mōgara jūrā ca bada obārāde idji warra iwina Abiaāda beusīa. Dji eda wābada pārābarāde idji warra tēābema Seguda beusīa. Ācōrēba Nuã warra Josuedeba jarada quīrāca māwāsīa.*

17

Elīaba ewari poai jarada

† 14:31 Abiaã. Acara cartade Abías bā bāa.

* 16:34 Josue 6:26.

¹ Mañ ewaride Ācōrēneba bedeabari Elíada basia. Idjira Gala druade Tisbé purudebema basía. Mañ Elíaba Israeldebema boro Acaboa nāwā jarasia:

–Māra israelerā zocai ʙa Ācōrē nezocaa. Idji quīrāpita wārāneba jaraya idiba ātaa poa zocārā cue zeēda ni diamasí bida begueaēda aba māa jarabāṛādaa.–

² Mañbe Ācōrēba Elíaa jarasia:

³–Namaaba āyā wādua. Querit do zaquede mīrū bađe wādua. Mañra Jordaā dodeba āmādaū odjabariare ʙaa. ⁴Mañ do zaque baidoda ʙaa do ʙaya. Idjaba māa jarasia ībanaba djicoda ʙa itea ededamārēā.–*

⁵Ara mañda Ācōrēba jarada quīrāca Elíaba osia. Jordaā dodeba āmādaū odjabariare ʙa Querit do zaquede bađe wāsia. ⁶Mañne diapedaza, quewaraza bida ībanaba pañda, nedjara sida idji itea edebadjidaa. Do zaque baidora do babadjia. ⁷Baribāṛa mañ druade cue zeē ʙa bēra do zaquera poasia.

Elía Sarepta purudebema pēdra wērāma bada

⁸Mañbe Ācōrēba Elíaa nāwā jarasia:

⁹–Namaaba Sidoā druadaa wāpeda Sarepta purude ʙedua. Māa jāmabema pēdra wērāa jarasia ʙara ne cobimārēā.–

¹⁰Ara mañda Elíara Sarepta purudaa wāsia. Mañ purude eda wābadama jūēṛāde unusia pēdra wērāba tabāda jaṛa pe ʙada. Mañ pēdra wērāa trāpeda nāwā jarasia:

–Mā quīrā djuburia mā itea baidoda enedua doi carea.–

¹¹Mañ pēdra wērā baido jue de wāṛāde Elíaba wayacusa trāpeda jarasia:

–Idjaba mā quīrā djuburia pañda maārī mā itea enedua.–

¹²Pēdra wērāba panusia:

–ʙa Ācōrē zocai ʙa quīrāpita wārāneba jaraya: māra pañ neē ʙaa. Ababe cugurude harinada jaṛwa baratama aba eroṙaa idjaba zocode nedragada maārī eroṙaa. Mañ carea māa tabāda maārī jaṛa pe ʙaa diguida edepeda mañ harinara mā itea idjaba mā warra itea bida ābui carea. Mañda codapeda daira jarababa beudia.–

¹³Elíaba panusia:

–Ne wayarādua. ʙaa jarada quīrāca ode wādua. Baribāṛa naārā ʙaa eroṙa harinaba mā itea pañ zaquedā aba ābu enedua. Mañbe ʙa itea idjaba ʙa warra itea bida ābudua. ¹⁴Māwā odua israelerā Ācōrēba nāwā jara ʙa bēra: “ʙaa harina cugurude eroṙara, nedraga zocode eroṙa sida jōéa aba Ācōrēba wayacusa nañ druade cue zebibāṛādaa.”–

¹⁵Ara mañda Elíaba jarada quīrāca pēdra wērāba ode wāsia. Copedadacarea wadibida harinara ʙesia Elíaba, pēdra wērāba, dji warra bida ewariza codamārēā.† ¹⁶Ācōrēba Elíadeba jarada quīrāca harina cugurude ʙara, nedraga zocode ʙa sida jōé basia.

¹⁷Ewari aba pēdra wērā warrara cacua biē ʙesia. Ara mañba jūācāyā nūmepeda jaidasia. ¹⁸Mañ carea pēdra wērāba Elíaa jarasia:

–Ācōrēneba bedeabari, ¿cārē cārēā māra mīā sēne zesi?‡ ¿Mā warra beumārēā māa cadjirua oḏara Ācōrēa quīrānebabide zesica?–

¹⁹Elíaba panusia:

–ʙa warrara māa diadua.–

* **17:4** Ībana. Hebreo bedeade jara ʙaa “cuervos” baribāṛa mañra dopeēa. † **17:15** Dji warra. Mañ bedeaba idjaba jara ʙaa “pēdra wērā ēberārā.” ‡ **17:18** Ācōrēneba bedeabari. Hebreo bedeade ʙa ʙaa “Ācōrē ēberā.”

Ara maŕda warrara pēdra wērā ɓacarade ɓaɗa Elíaba bara edapeda ɗtaarebema deŕane idji cāi ɓabarimaa edesia. Mama idji caɗade ɓasia.

²⁰ Maŕbe Elíaba Ācōrēa nāwā bedea djuburiasia:

–Mā Boro Ācōrē, naŕ pēdra wērāba māra idji diguida bia erobaa. ¿Baa cārē cārēa idjira sopua unubi ɓa? ¿Cārē cārēa idji warrara jaidabisi?–

²¹ Ara maŕda Elíara ɓarima ūbea warra jaidada ɗrā barrubari cobesia. Māwā o ɓaɗe Ācōrēa nāwā bedea djuburiasia:

–Mā Boro Ācōrē, mā quīrā djuburia, naŕ warrara ɗrēbabidua.–

²² Elíaba bedea djuburiadada Ācōrēba bia ūrīna bēra warrara ɗrēbabisia.

²³ Ara maŕda Elíaba warrara edaa dji papamaa diade wāsia. Diabalaɗe nāwā jarasia:

–Acadua, ɓa warrara zocai ɓaa.–

²⁴ Maŕne dji papaba Elíaa jarasia:

–Idibala māa cawasia ɓara wārāda Ācōrēneba bedebarida idjaba ɓaa jara ɓara wārāda Ācōrēneba ze ɓaɗa.–

18

Elíaba Acabo acade wāna

¹ Poa ūbea cue zeē ɓasia. Maŕbe Ācōrēba Elíaa nāwā jarasia:

–Israel boro Acaboda acade wādua. Maŕbebaɗa idji druade māa cue zebiya.–

² Ara maŕda Elíara Acabo acade wāsia. Maŕ ewariɗe Samaria druade jarrabara wetara nūmasia. ³ Maŕ carea Acaboba idji dedebema boro Abdíada trāsia. (Maŕ Abdíaba Ācōrēba bio waya ɓasia. ⁴ Maŕ carea Acabo quima Jezabelba Ācōrēneba bedebadarā quenabiside Abdíaba ɗdjirānebemada cien edapeda eya uria umé panane mīrūbicuasía. Uriaza cincuenta mīrūbicuapeda baidoda, codi sida diasia.) ⁵ Acaboba Abdíaa nāwā jarasia:

–Dadji druade do zaqueza idjaba baido ɗtaa bogadrā beaza wānia. Chiruada ununicada dadji cawayoba, mula bida codamārēa. Māwā dadji animarā jūma quinañeā.–

⁶ ɗdjiza jarasidaa sāma wānida. Acabora o abaare wāsia. Abdíara dewara oare wāsia. ⁷ Ode nīne Abdíara Elía ume quīrādjusidaa. Abdíaba Elíada jāwā ɓaɗa cawaside idji quīrāpita chīrāborode barru cobepeda nāwā jarasia:

–Mā boro Elía, ¿baɗa jāwā ɓaca?

⁸ Elíaba panusia:

–Māē, māda jāwā ɓaa. ɓa boro Acaboa jarade wādua māra nama ɓaɗa.–

⁹ Maŕne Abdíaba panusia:

–¿Māa cārē cadjiruada oda bēra ɓaa Acaboa māwā jarade wābi ɓa? Māwā jarade wāibala idjia māra beaya. ¹⁰ ɓa Ācōrē zocai ɓa quīrāpita māa wārāneba jaraya: mā boro Acaboba druaza ɓara jarabibadjia. Baribala jūmarāba jarabadjidaa ɓara ɗdjirā druade neēda. Maŕne Acaboba ɗdjirāa wārāneba jarabibadjia ɓara wārāda ɗdjirā druade neēda. ¹¹ Maŕda ¿ɓa nama ɓaɗa mā boro Acaboa jarade wābi ɓaca? ¹² Mā wānacarea Ācōrē Jaureba ɓara māa adua ɓamaa edeiscada. ɓa nama ɓaɗa Acaboa jarasira maŕne idjia ɓaɗa unune zeēbaɗa, māra beaya. Quīrānebadua warra edaaba māa Ācōrēba bio waya ɓaɗa. ¹³ ¿Māa odara bāa jaradaē panaca? Acabo quima Jezabelba Ācōrēneba bedebadarā quenabiside māa eya uria umé panane ɗdjirānebemada cien mīrūbicuasía. Uriaza cincuenta mīrūbicuapeda baidoda, codi sida ɗdjirāa

diasia. ¹⁴ Maãda ¿ba nama bada m̃ boro Acaboa jarade wābi baça? Māwā jarade wāibara, idjia m̃ra beaya.–

¹⁵ Baribara Elíaba panusia:

–M̃ra Ācōrē jūma poya ba nezocaa. Idji quĩrãpita wārãneba jaraya: idi m̃ra Acabo ume bedeaya.–

¹⁶ Ara maãda Abdíaba Acabora jarade wāsia. Acabo unupeda jarasia Elíara sãma unuida bada. Ara maãda Acaboba Elíara acade wāsia. ¹⁷ Acaboba Elía unuside nāwā jarasia:

–Israelerā mīgabibari, ¿bara nama baça?–

¹⁸ Elíaba panusia:

–M̃ra israelerāra mīgabiẽ ba. Ātebata baabata, ba ēberārã bida israelerāra bia mīgabi panaa. Ācōrēba obi jaradara bārāba igaradapeda Baalda epẽ panaa. ¹⁹ Jālbe israelerāra jūma trābidua Carmelo eyade ābaa dji jaredi carea. Idjaba Baaldeba bedeabadarā 400 panada trābidua. Ādjirā awara Aserádeba bedeabadarā 400 panada trābidua. Ba químa Jezabelba jūma ādjirāra ne cobibaria.–

Elíaba wārã Ācōrē cawabida

²⁰ Małbe Acaboba israelerāra Carmelo eyadaa jūma trābicuasias. Baaldeba bedeabadarā sida mama ābaa dji jaresidaa. ²¹ Małne Elíara jūmarā quĩrãpita piradrpeda nāwā jarasia:

–¿Aba sālbe crícha umé eropanani? Baalda wārã Ācōrē baibara, idjidra epēnadua. Baribara Ācōrēda dji wārã araa baibara, idjidra epēnadua.–

Baribara ēberārāba ni cārē sida jaradaẽ basia. ²² Małne Elíaba jarasia:

–Ācōrēneba bedeabarira ababe m̃dra besia. Małne Baaldeba bedeabadarāda 450 panaa. ²³ Paca zaque dji umaquĩrāda umé dairāa diadadua. Baaldeba bedeabadarāba aba edadapeda beadia. Tacuadapeda taba arā baadia Baalea babue diadi carea. Baribara tabara coadaẽa. Dewarabema paca zaquera m̃la bida beapeda, tacuapeda, taba arā baia Ācōrēba babue diadi carea. M̃la bida tabara coaẽa. ²⁴ Małne Baaldeba bedeabadarāba iwididia Baalba ādji tabara jidabimārẽa. M̃la bida Ācōrēba iwidia m̃ tabara jidabimārẽa. Dji taba jidabibara dji wārã Ācōrēba.–

Małne jūmarāba bia baada asidaa. ²⁵ Elíaba Baaldeba bedeabadarāa nāwā jarasia:

–Bārāra zocārã panā bēra bārābara paca zaqueda naārã edadadua. Beadapeda, tacuadapeda, taba arā badadua Baalea babue diadi carea. Baribara tabara coarānadua. Małbe Baalea iwididadua bārã tabara jidabimārẽa.–

²⁶ Ara maãda israelerāba paca zaque diapedadara ādjirāba edasidaa. Beadapeda, tacuadapeda, taba arā basidaa Baalea babue diadi carea. Małbe diapedaaba aba umatipa ādjirāba Baalea iwidi panesidaa ādji tabara jidabimārẽa. Nāwā jaresidaa: “Baal, dairā bedeara panudua.” Baribara panuẽ basia. Chupea nūmasia. Małbe ādjia animarā babue diadi carea opedada icawa carisidaa.

²⁷ Umatipa babarade Elíaba ādjirāa nāwā ipida jarasia:

–Wetara biadadua. ¿Idjira bārã ācōrēẽca? Ne crícha baaba uríẽ basicada. Āibērã doeda wā basicada wā āyā wā basicada. Āibērã cāi ba bēra arāmanida panasicada.–

²⁸ Mał carea ādjirāba wetara Baalea bia iwidi duanesidaa. Necoba, m̃āsua bida ara ādjiduba cōcuasidaa ādjia Baal itea obada quĩrāca. Małba ādjirāra oa

purega duanesidaa. ²⁹ Umatipa edaaba aba quewara ädjirã cari duanane Baalea bia iwidí panesidaa. Bariba^{ra} quewara israelerãba Äcõrã animarã babue diabada horaca wadibida Baalba panuẽ basia ni üriẽ basia.* Chupea basia. ³⁰ Maãbe Eliãba israelerãa nãwã jarasia:

–Mãmaa zedadua.–

Ara maãda caita wãsidaa. Maãne Eliãba mögara ãta pã bue badada waya bia osia paca zaqueda Äcõrã babue diai carea. ³¹⁻³² Mögarada doce edapeda dji animarã babue diabada bia osia. (Maã doce mögaraba jara baa Jacobodeba yõpedada puru doce panada. Äcõrãba Jacobora trã basia Israel.) Eliãba maã animarã babue diabada icawa pãrra corosia. Maã corodade baidoda galoã übea audu poyaida basia.† ³³ Maãbe tabara cajërãpeda paca zaquera beasia. Tacuapeda taba ãrã cobasia. ³⁴ Maãne Eliãba jarasia:

–Baidoda zoco quimãrẽ jue enenadua. Maã baidora paca tacuada ãrã weadadua. Tabara jüma beguea odadua.–

Mãwã opedadacarea Eliãba jarasia:

–Wayacusa ara maã quirãca odadua.–

Ara maãda mãwã osidaa. Eliãba wayacusa jarasia ara maã quirãca odamãrẽ. Ara maãda wayacusa mãwã osidaa. ³⁵ Mãwã o panane baidora äyã wea nũmesia. Abeda dji animarã babue diabada icawa pãrra corodara baidoba bira ümesia.

³⁶ Quewara israelerãba Äcõrã animarã babue diabada horaca Eliãba animarã babue diabada caita wãpeda Äcõrã nãwã iwidisia: “Äcõrẽ, bãdrã Abrahã, Isa, idjaba Israel Äcõrã. Idi unubidua bãra wãrãda israelerã Äcõrãda idjaba mãra ba nezocada. Unubidua bababãra mãã nãwã obi bãda. ³⁷ Mã bedeara panudua, Äcõrẽ, mã bedeara panudua. Mãwã naã ëberãrãba cawadia bãdrã wãrã Äcõrãda idjaba bababãra nãwã obi bãda ädjirãba wayacusa iãnamãrẽ.”

³⁸ Mãwã iwidí bãde Äcõrãba taba uruada bajãneba dji animarã babue diabada ãrã bæebisia. Maãba dji animarã tacuadara, tabara, mögarara, egoro sida jüma bá wãsia. Dji icawa corodade baido ümana sida taba jãwãrãba jüma põãsasía.

³⁹ Maã unusidade israelerãra chĩrãborode barru copanenapeda nãwã jĩgua jarasidaa:

–Naã Äcõrẽdra dji wãrã araa. Naã Äcõrẽdra dji wãrã araa.–

⁴⁰ Maãbe Eliãba ädjirãa jarasia:

–Baaldeba bedeabadarãda jüma jidadadua. Ni abaada idu mĩrũ wãbirãnadua.–

Ara maãda israelerãba ädjirãra jidacuadapeda Eliãba Quisoã do zaquedaa edebisia. Mama idjia jüma quenasia.

Eliãba Äcõrã iwidida cue zebimãrẽ

⁴¹ Maãbe Eliãba Acaboa nãwã jarasia:

–Ne code wãdua. Mãã cue droma zebãrãda üri baa.–

⁴² Ara maãda Acabara ne code wãsia. Bariba^{ra} Eliãba Carmelo eyade ãtaa wãsia. Mama chĩrãborode cobepeda dratura egorodaa tẽu cobesia. ⁴³ Maãbe Eliãba idji nezocaa nãwã jarasia:

–Ãtaara wãpeda pusadaa acadua.–

* **18:29** Israelerãba Äcõrã animarã babue diabada hora. Exodo 29:38-41. † **18:31-32** Baidoda galoã übea audu. Hebreo bedeadẽ bã baa “dos seah de grano.”

Ara maãda idji nezocara ãtaara wãpeda pusadaa acãsia. Jêda zepeda Elíaa jarasia:

–Ni cãrê sida unuê basia.–

Elíaba wayacusa jarasia acãde wãmãrêã. Ara maã quĩrãca ãarima siete mãwã osia. ⁴⁴ Ñarima siete wãbãrãde Elía nezocaba jêda zepeda mãwã jarasia:

–Mãa unusia jãrãrã mãrĩ jãwajã quĩrãca quiruda pusaareba zebãrãda.–

Elíaba jarasia:

–Acaboa jarade wãdua idji carreteade ãadopeda isabe diguidaa wãmãrêã.

Isabe wãêbãrã cueba poya wãêã.–

⁴⁵ Acaboba maã ãrĩside idji carreteade ãadopeda Jezreel purudaa wãsia. Mãwã ããde ewarira pãimaga bueasia. Nãurã bara zesia. Maãne cuera dji cãbãyã ze nũmesia. ⁴⁶ ãcõrêba Elíaa idji ãbãada diaãa bẽrã Elíaba cacuade jã ãara bio trãjãpeda Acabo na pira wãsia Jezreel purudaa.

19

Elía Horeb eyadaa mĩrũ wãna

¹ Elíaba odada, Baaldeba bedeabadarã necoba quenana sida Acaboba idji quima Jezabelea jũma nẽbãrãsia. ² Maã carea Jezabelba aba Elíamaa mãwã jarade diabuesia: “Jezabelba idji ãcõrê ãea quĩrãpita wãrãneba jara ãaa nu naã horaca bai naẽna ãara beaida ãaa Baaldeba bedeabadarã quenana quĩrãca.”*

³ Maã ãrĩside Elíara dauperapeda mĩrũ wãsia. Wãne Juda druade Beersebã purude jũẽne wãsia. Mama Elíaba idji nezocara ãeesia. ⁴ Maãbe idjira êjũã põãsa ewaraga ããde ewari aba wãsia. Mama bacuru zaque edre çũmepeda mãwã crĩchasia: “Biara ãaa beuida.” Maã bẽrã idjia ãcõrêa jarasia:

–Ãcõrê, waaã. Mãra beadua. Mã drõã naẽnabemarã beupeãdada cãyãbara mãra biara ããêã.–

⁵ Mãwã jarapeda Elíara bacuru zaque edre cãĩ cobesia. Mãwã ããde ãcõrê nezoca bajãnebemada idjimaã zepeda ãrãmatasia. Maãbe jarasia:

–Piradrãpeda ne codua.–

⁶ Elíaba acãbãrãde idji boro nocoare paã tãbãde ãbudada idjaba zocode baidoda unusia. Ne copeãa, baido sida dopedã wayacusa cãĩ cobesia.

⁷ ãcõrê nezoca bajãnebemada idjimaã wayacusa zepeda ãrãmatasia. Maãbe jarasia:

–Piradrãpeda ne codua. ãara tãmã wãida ãaa.–

⁸ Ara mãda Elíara piradrãpeda ne cosia, baido sida dosia. Mãwã ne codaba cacua ãããpeda cuarenta ewari, ãsa, diamasi biãa ode nĩbasia aba Horeb eyade jũẽbãrãdaa. Maã eyara ãcõrê eya abadaa. ⁹ Jũẽna diamasi Elíara eya uriaãde cãĩne wãsia.

Maãne ãcõrêba idjia mãwã jarasia:

–Elía, çcãrêda nama o ãa?–

¹⁰ Elíaba panusia:

–Ãcõrê jũma poya ãa, mãra zoquea ãasia ãaa quĩrã ãara oi carea. Baribãrã ãaa israelerã ume bedea ããdada ãdjirãba igarasidaa. Maãne ãa itea oãa animarã babue diabadara jũma ãrĩsidaa. Maã awara ããdeba bedeabadarãda necoba jũma quenasiãdaa. ããabe mãdrã ãaa baribãrã mã sida beadi carea jãrã panã.–

¹¹ Maãne ãcõrêba Elíaa jarasia:

* 19:2 Griego bedeaãde idjaba mãwã ãã ãaa: “ããda Elíabãrã, mãra Jezabelea.”

–Dajadaa m̄l quĩrãpita nāl eyade nũmane zedua, m̄lra wãya wãb̄lra b̄rã.–

Ara mālda Ācõrẽ na nãurãda dji cãbãya t̄asia. Māl nãurãba eyara ʎracuasía. Mõgara sida todozoasia. Barib̄lra Ācõrẽda m̄wã baẽ basía. Nãurã wãnacarea de uremiada w̄asia. Barib̄lra Ācõrẽda m̄wã baẽ basía. ¹² De uremia wãnacarea tab̄l uruada erad̄l nũmesía. Barib̄lra Ācõrẽda m̄wã baẽ basía. Tab̄l urua quidacarea Elíaba nãurãda p̄iaca s̄ga nũm̄lda ũr̄isia. ¹³ Māl ũr̄ib̄lra de Elíaba j̄l b̄lba idji quĩrãdarrara jũãtr̄asia. Mālbe dajadaa wãpeda eya uria caita nũmesía. Mālne bedeada ũr̄isia. Mālba nãwã jarasia:

–Elía, ¿cãrẽda nama o b̄l?–

¹⁴ Elíaba panusia:

–Ācõrẽ jũma poya b̄l, m̄lra zoquea basía b̄la quĩr̄iã b̄lra oi carea. Barib̄lra b̄la israelerã ume bedea b̄l̄dada ãdjir̄iba igarasídaa. Mālne b̄l itea oda animarã babue diabadara jũma ãr̄isídaa. Māl awara b̄l̄deba bedeadadarãda necoba jũma quenasiídaa. Ababe m̄l̄dr̄l b̄la, barib̄lra m̄l sida beadi carea j̄lra pan̄la.–

¹⁵ Ācõrẽba Elíaa jarasia:

–Jẽda ejũã põãsa ewaraga b̄lare Damasco purudaa wãdua. Mama jũẽpeda nedragada Hazael boro ʎr̄l weadua Siriadebema boroda b̄l̄i carea. ¹⁶ Māl awara Nimsi wiuzaque Jehúmaa wãpeda nedragada idji boro ʎr̄l weadua Israeldebema boroda b̄l̄i carea. Idjaba Abel-mehola purudebema Sapa warra Eliseomaa wãpeda nedragada idji boro ʎr̄l weadua b̄l cacuabari m̄lneba bedebarida b̄l̄i carea. ¹⁷ Mālbe Israel druade m̄l igara pan̄lra Hazaelba necoba zocãrã quenaya. Idjia quenanaẽra Jehúba necoba quenaya. Jehúba quenanaẽra Eliseoba quenaya. ¹⁸ Barib̄lra Israel druade m̄la ãberãrãra siete mil waga erob̄la. Ādjirãra Baal quĩrãpita ch̄r̄ãborode b̄rru cobeadacaa ni idjira isõnacaa.–

Elíaba Eliseo tr̄ana

¹⁹ Mālbe Elíara Horeb eyadeba w̄asia. Wãne Sapa warra Eliseoda, once ãberãrã idji ume ejũã o pan̄l sida unusia. Ādjirãza pacada umé uméa ãbaa j̄l eropanasídaa. Māl pacaba bacuru cũmia b̄l̄da egorode errebari eronĩbasídaa egorora bogajudapeda ne udi carea. Elíara Eliseo caita wãpeda idjia cacuade j̄l b̄lra Eliseo ʎr̄l wẽã cob̄lasía ac̄lbi carea Eliseora idji cacuabari Ācõrẽneba bedebari baida. Mālbe w̄asia. ²⁰ Ara mālda Eliseoba idji pacara amepeda Elía caid̄u pira w̄asia. Jidapeda nãwã jarasia:

–B̄l ume wãl naẽna idu m̄l djibarirãda isõne wãbidua. Mālbe b̄lra m̄lra b̄l ume wãya.–

Elíaba jarasia:

–Wãdua. M̄la b̄lra wãbi ama b̄l̄ẽa.–

²¹ Ara mālda Eliseora jẽda w̄asia. Jũẽpeda idji umébema pacara beapeda dji pacaba errebari bada bacurada b̄l̄a tucupada tab̄l cajēr̄asia. Mālne dji paca djaraba djupeda idji ãberãrãra ne cobigasía. Mãwãnacarea idjira Elía caid̄u wãpeda Elía carebabarida b̄esia.

¹ Dārã badacarea naãda mãwãsia. Jezreel purudebema Nabó abadaba uva êjũãda Israeldebema boro Acabo de droma caita erobasia.* ² Maã carea Acaboba Nabóa nãwã jarasia:

–Bã uva êjũãda mã de caita bã bẽrã mãã nẽdobuedua. Jãma ne u quĩrĩã bã. Maã êjũãbari mãã dewara uva êjũã biara bãda diaya. Êjũã cãyãbara paratada quĩrĩã bãbãrã dji êjũã nẽbã bã quĩrãca diaya.–

³ Baribãrã Nabóba panusia:

–Wãrãneba jaraya: mã zeza bãsiba mãã diada êjũãra nẽdobueã.–

⁴ Jezreeldebema Nabóba mãwã jaraã bẽrã Acabora sopuapeda quĩrũquĩrũ diguidaa wãsia. Diguida jũẽpeda idji cãdãde quĩrã ãyã tabesia idjaba ne co quĩrĩãẽ basia.

⁵ Mãwã bãde Acabo quima Jezabelera idjimaã zepeda iwidisia:

–¿Bãrã cãrẽ cãrẽã sopua bã? ¿Cãrẽã ne co ama bã?–

⁶ Acaboba panusia:

–Mãra Jezreeldebema Nabó ume bedeasia. Mãã iwidisia idji uva êjũãra mãã nẽdobuemãrẽã. Parata cãyãbara dewara êjũãda quĩrĩã bãbãrã mãã diayada asia. Baribãrã idji êjũãra nẽdobueãna asia.–

⁷ Maãne Acabo quima Jezabelba jarasia:

–¿Mãwãra bãra Israeldebema boroẽca? Sopua bãrãdua. Piradrãpeda ne codua. Mãã Jezreeldebema Nabó uva êjũãra bãã jãrĩ diaya.–

⁸ Ara mããda Jezabelba Acabo trãneba cartada bãcuapeda Acabo sãyãda bãsia. Mããra Nabó purudebema bororãmaa, dji dromarãmaa bida diabuesia.

⁹ Maã cartade idjia nãwã basia:

“Jũmarãa jaraãduã ne codaca ewarida odamãrẽã. Maã ewaride ãbaã dji jaredapeda Nabóra ãberãrã nocoare chũmebidadua. ¹⁰ Idjaba ãberã cadjiruada umẽ idji caita chũmebidadua sewadeba jaraãdamãrẽã idjia ãcõrẽda, Israeldebema boro sida biẽ jarasida. Mãbe Nabóra puru jĩga ededapeda mõgaraba tabari beaãduã.”

¹¹ Jezabelba mãã cartade bãda quĩrãca Jezreel purudebema bororãba, dji dromarã bida jũma osidaã. ¹² ãdjirãba jũmarãa jarasidaã ne codaca ewarida odamãrẽã. Mãbe Nabóra ãberãrã nocoare chũmebisidaã. ¹³ ãberã cadjiruada umẽ zebidapeda Nabó caita chũmebisidaã. Mãã umẽbemaba jũmarã quĩrãpita sewadeba jarasidaã Nabóba ãcõrẽda, Israeldebema boro sida biẽ jarasida. Ara mããda ãberãrãba Nabóra puru jĩga ededapeda mõgaraba tabari beasidaã. ¹⁴ Mãwãnacarea Jezreel purudebema bororãba Jezabelea jarabisidaã Nabóra mõgaraba tabari beasidaã.

¹⁵ Nabó mõgaraba tabari beapedada ãrĩside Jezabelba idji quima Acaboa nãwã jarasia:

–Jezreel purudebema Nabóra beasidaã. Mãã bẽrã idjia uva êjũã nẽdobue quĩrĩãẽ bãdara edadua.–

¹⁶ Acaboba Nabó beapedada ãrĩside ara mããda Jezreel purudaa Nabó uva êjũã edai carea wãsia. ¹⁷ Mããmisa ãcõrẽba Tisbẽ purudebema Elĩãã nãwã jarasia:

¹⁸ –Israeldebema boro Acabo Samariade bãbarira acãde wãdua. Idjia Nabó basi uva êjũãra edai carea wãsia. Ara nawena mama bãã. ¹⁹ Idjia jaradua:

* **21:1** Israeldebema boro Acabo. Hebreo bedeadẽ bã bãã “Samariadebema boro Acabo.” Mãwã jara bãã Acabora Samaria purude biara bãbadji bẽrã.

“Ācōrēba nāwā jara bāa: bāa Nabóra beapeda idji ējūāra edasia. Mañ carea usaba Nabó oa senepedadama bā oa sida senenia.”–

²⁰ Elía Acaboma jūēsīde Acaboba idjia jarasia:

–Mā dji quīrū, ¿bāa māra acāde ze bāca?–

Elíaba panusia:

–Māē, bāra acāde ze bāa. Bāa Ācōrē quīrāpita jūmawāyā cadjiruada o bāa.

²¹ Mañ carea Ācōrēba bāra bio cawa oya. Israel druađe jūma bā ēberārā dji umaquīrāda quenabiya: nezoca beada, nezocaē bea sida. Abeda jūma bādeba yōbādarāda idjia jōbiya. ²² Idjia Nabat warra Jeroboañ ēberārā jōbida quīrāca idjaba Ahía warra Baasa ēberārā jōbida quīrāca bā ēberārā sida jōbiya. Bāa cadjirua o bādeba idjira bio quīrūbisia. Bāa israelerāa bida cadjiruada obisia. ²³ Mañ awara bā quima Jezabeldebemada Ācōrēba nāwā jara bāa: Jezreel puru caita idjira beapeda usaba codia.† ²⁴ Jūma bā ēberārā puruđe beubādara usaba codia. Bā ēberārā puru jīga beubādara āgosoba codia.

(²⁵ Ācōrē quīrāpita jūmawāyā cadjirua obarida Acabo quīrāca neēa, Acabo quima Jezabelba māwā cadjiruada obida bēra. ²⁶ Wārāda Acaboba jūmawāyā cadjiruada o bābadjia. Jāwaba oda ācōrē beada ēpēbadjia amorreorāba naēna ēpē panana quīrāca. Mañ amorreorāra Ācōrēba israelerā quīrāpitabemada āyā jāretasia.)

²⁷ Acaboba mañ ūrīsīde idjia cacuađe jā bāra sopuaba cōātasia. Mañbe sopua carea jābadara jāpeda cāibadjia. Mañ awara ne codaca ewarida obadjia idjaba sopua bābadjia. ²⁸ Mañ carea Ācōrēba Tishédebema Elíaa nāwā jarasia:

²⁹ –¿Bāa unu bāca sāwā Acabora sopua bāda idjia cadjirua oda carea? Mañ bēra idji zocai bāmisa māa idji ēberārāra jōbiēa, ātebāra idji warra Israeldebema boroda bedacarea idji ēberārāra jōbiya.–

22

Acabo beapedada

¹ Siriadebemarāra israelerā ume djōnaē panāda poa ūbea babāra basía.

² Mañne Juda druaдебema boro Josapada Israeldebema boro Acabo acāde wāsia.

³ Māwā bāde Israeldebema boro Acaboba idjiare beaa nāwā jarasia:

–Bārāba cawa panāa Gala druađe Ramo purura dadjirāne basida. Baribāra Siriadebemarāba jāripedadađeba ātaa dadjirāba ni cārē sida odaē panāa ādji boro jāwaedabemada ēdra edadi carea.–

⁴ Mañ bēra Acaboba Josapaa nāwā iwīdisia:

–¿Bāra māare Gala druađe djōne wāica Ramo ēdra edadi carea?–

Josapaba panusia:

–Māda, mā sordaorāda, mā cawayodeba djōbadarā sida bā ume wānia.–

²⁹ Mañbe Israeldebema boro Acaboda, Juda druaдебema boro Josapa sida Gala druađe Ramo purudaa djōne wāsīdaa. ³⁰ Wābādade Acaboba Josapaa nāwā jarasia:

–Djōbādade māra quīrā awara djio baya ni abaaba cawarānamārēā māra dji boroda. Baribāra bāa bādji djiora jā bādua.–

Ara māda Israeldebema boro Acabora quīrā awara djiopeda djōne wāsia.

³¹ Siriadebema boroba carretadeba djōbada bororāda 32 erobasia. Djōbādade ādjirāa jarasia baridua ume djōrānamārēā, ātebāra ababe Israeldebema boro Acabo ume djōnamārēā. ³² Carretadeba djōbada bororāba Josapa unusīdade

† **21:23** Jezreel puru caita. Hebreo bedade ācāra cartade nāwā bā bāa: “Jezreel puru mōgaraba auđu jūrā ca bā caita.”

idji djio carea crĩchasiḁaa idjira Israeldebema boro Acaboda. Mañ carea idji-maa djõne wāsidaa. Barib^{ΛΓΛ} Josapara biasia idji sordaorāba carebadamārēā.

³³ Māwā biab^{ΛΓΛ}de Siriadebema carretadeba djõbada bororāba cawasiḁaa idjira Israeldebema boro Acaboēda. Mañ bēṛā idu ḁasiḁaa. ³⁴ Mañne Siriadebema sordaoba chada baridua drasia. Mañ chaba Acaboda sude wāsia idji jāare jā ḁ^Λ jūātr^Λbari ewara ḁamaa. Ara mañda Israeldebema boro Acaboba idji carreta edeb^{ΛΓΛ}a nāwā jarasia:

–Jēda ededua. Nañ djõ pan^Λnebemada māra āyā ededua. Chaba māra dr^Λ ataubisiḁaa.–

³⁵ Mañ ewaride israelerāra Siriadebemarā ume dārā djõsiḁaa. Djõ pan^Λne Israeldebema boro Acaboba idji carretade āta ac^Λ nūmasia. Acabora dji cābāyā oa ze nūm^Λ bēṛā idji carreta jāra oaba purega nūmesia. Quewara Acabora beusia. ³⁶ Amāḁau baeb^{ΛΓΛ}de israelerāba nāwā biasidaa:

–jWaa djõnaēa! jDadji druaza, puruza bida wānia!–

³⁷ Māwā Israeldebema boro Acabora beusia. Idjira Samariadaa ededapeda t^Λbarisiḁaa. ³⁸ Mañbe Samaria caita baido ūm^Λmaa idji carretara s^Λḁde edesiḁaa. Mama wērārā auḁuada cuibadjidaa. Mañne usaba Acabo oara sene duanesidaa Ācōrēba Elíḁeba jarada quiṛāca.*

³⁹ Jūma Acaboba oda nañ cartade ḁāē ḁara, idjia israelerā pe erobaḁadebemada, idji de droma elepante quidaba bio djio ḁadada, puru bea idjia oda sida dewara cartade ḁā ḁaa. Mañ carta trāra “Israeldebema bororāba opedada” abadaa. ⁴⁰ Acabo beudacarea idji warra Ocozíada idji cacubari Israeldebema boroda besia.

* 22:38 1 Reye 21:19.

2 REYE

UMÉBEMA CARTA REYE

2

Ācōrēba Elía bajānaa ededa

¹ Ācōrēba Elía nāūrā jūrēbaribara bajānaa edei carea baside Elíara, Eliseo sida Gilgaldeba wābada basía. ² Mañne Elíaba Eliseoa nāwā jarasia:

–Nama bedua. Ācōrēba māra Betel purudaa wābi bāa.–

Baribara Eliseoba panusia:

–Ācōrē zocai bā quīrāpita, bā quīrāpita bida wārāneba jaraya: bāduba wābiēa.–

Ara mañda Betel purudaa wāsidaa. ³ Jūēbada Ācōrēneba bedeabadarā Beteldebemada Eliseomaa zedapeda nāwā iwīdisidaa:

–¿Bāa cawa bāca idi Ācōrēba bā boro Elíara edeida?–

Eliseoba panusia:

–Māē, cawa bāa. Chupea pananadua.–

⁴ Mañbe Elíaba Eliseoa jarasia:

–Eliseo, nama bedua. Ācōrēba māra Jerico purudaa wābi bāa.–

Eliseoba panusia:

–Ācōrē zocai bā quīrāpita, bā quīrāpita bida wārāneba jaraya: bāduba wābiēa.–

Ara mañda Jerico purudaa wāsidaa. ⁵ Jūēbada Ācōrēneba bedeabadarā Jericodebemada Eliseomaa zedapeda iwīdisidaa:

–¿Bāa cawa bāca idi Ācōrēba bā boro Elíara edeida?–

Eliseoba panusia:

–Māē, cawa bāa. Chupea pananadua.–

⁶ Mañbe Elíaba Eliseoa jarasia:

–Nama bedua. Ācōrēba māra Jordaā dodaa wābi bāa.–

Eliseoba panusia:

–Ācōrē zocai bā quīrāpita, bā quīrāpita bida wārāneba jaraya: bāduba wābiēa.–

Ara mañda wāsidaa. ⁷ Ādji caidu Ācōrēneba bedeabadarāda cincuenta wāsidaa. Tamaba ādjirāba aca duanasidaa Elíada, Eliseo sida Jordaā do icawa nūpanada. ⁸ Māwā panane Elíaba cacuade jā bāra ērāpeda bedat edasia.

Mañba dode tawesia. Tawebada oda ewa dogosia. Elíara, Eliseo sida mañ ode Jordaā do chāsidaa. ⁹ Chānapeda Elíaba Eliseoa jarasia:

–Ācōrēba mā edei naēna ¿bāa cārēda quīrā bā māa bā itea oida?–

Eliseoba panusia:

–Mā quīrā djuburia bāa ero bā jauredēba poya obarira dewararā cāyābara māa auduara diadua.–*

¹⁰ Elíaba jarasia:

–Bāa iwīdi bāra zarea bāa. Baribara Ācōrēba mā edebara unuibara, bāa iwīdida edaya. Unuēbā edaēa.–

¹¹ Ādji nēbāra nīnane cawaēne taba uruada cawayo carreta bara bā quīrāca bāda zesia. Mañra ādji ēsi dogosia jīga wānamārēa. Mañbe nāūrā

* **2:9** Dewararā cāyābara māa auduara diadua. Hebreo bedede bā bāa “doble porción.” Mañba jara bāa idjira Elía cacuabari Ācōrēneba bedeabari dji droma baida.

jūrēbarib_{AR}ba Eliara bajānaa edesia. ¹² Māwā unub_{AR}de Eliseoba Eliāa bia jarasia:

–ǝZeza, zeza! Carretadeba djōbadarā idjaba cawayodeba djōbadarā quīrāca b_{AA} israelērā bio careba basia.–†

Maāne Eliseoba cacuade jā b_{AR}ara sopusaba ēsidra cōātasia. Eliara waa unuē basia.

¹³ Eliā ātaa wāside idjia cacuade jā badara egode ērā baesia. Maāg_{AR}a Eliseoba edapeda jēda Jordaā dodaa wāpeḏa do icawa nūmesia. ¹⁴ Maāne Eliaba cacuade jā badaba dode tawesia. Taweb_{AR}de nāwā jīgua jarasia:

–ǝEliā Ācōrēra sāma b_{AR}?–

Ara maāne oda ewa dogosia. Maā ode Eliseora chāsia. ¹⁵ Idji chāb_{AR}ada Ācōrēneba bedebadarā Jericodebemaba ac_{AR} duanasidaa. Maā bērā jarasidaa:

–Eliaba erobada jaureda Eliseoba edasia.–

Ara maāda ādjirāra Eliseomaa wānapeda idji quīrāpita chīrāborode barru copanesidaa. ¹⁶ Maābe jarasidaa:

–Dairāra b_{AR} nezocarāa. Dairā tāēna cacua _{AB}ba beada cincuenta pan_{AA}. Ādjirāra b_{AR} boro Eliara j_{AR}ade wābidua. Āībērā Ācōrē Jaureba idjira ātaa edepeda eyade wa jewedade basisicada.–

Barib_{AR} Eliseoba panusia:

–Māwāēa. Ādjirāra diabuerānadua.–

¹⁷ Māwā jaraḏamīna ādjirāba āc_{AR}AR diabuedi carea mīā sē panesidaa. Maā carea Eliseora perapeda ādjirāa jarasia āc_{AR}AR diabuedamārēā. Ara maāda ādjirāba cincuenta diabuesidaa. Maā ēberārāba Eliara ewari ūbea j_{AR}asidaa. Māwāmīna ununaē basia. ¹⁸ Maābe Jericodaa Eliseo b_{AR}maa jēda zesidaa. Eliseoba ādjirāa jarasia:

–ǝMāa jarasiēca bādji quīrābe j_{AR}ade wānida?–

Eliseoba baido biē bada bia b_{AR}ada

¹⁹ Jericodebemarāba Eliseoa nāwā jarasidaa:

–Dairā boro, b_{AR} cawa b_{AR}aa naā purura bio bia b_{AR}ada. Barib_{AR} baidoda biē b_{AR} bērā dai ējūā sida biē b_{AR}.–

²⁰ Maā carea Eliseoba jarasia:

–Epeḏeco djiwidide tāda mām_{AA} enenadua.–

Ara maāda edesidaa. ²¹ Maāg_{AR}a idjia baido ātaa bogadr_{AR} b_{AR}maa edepeda maā baidode eḏa peatasia. Maāne jarasia:

–Ācōrēba nāwā jara b_{AR}aa: māa naā baidora bia b_{AB}AR bērā naā baidoba ni ab_{AR}ada waa beudaēa. Bārā ējūā sida bia zau baya.–

²² Maā ewarideba ātaa maā baidora bia besia Eliseoba jarada quīrāca.

Eliseo ipida jarapedada

²³ Jericodeba Eliseora Betel puruḏaa wāsia. Ode nīne āc_{AR}AR cūdrarāda Betel puruḏeba idjimaa wānapeda nāwā ipida jara duanesidaa:

–Boro uru, āyā wādua. Boro uru, āyā wādua.–

²⁴ Maā carea Eliseoba ādjirāmaa ac_{AR}apeda Ācōrē trāneba biē jara b_{AR}sia. Ara maāda wi umé pan_{AB}a cūdrarāra orradapeda 42 beasidaa. ²⁵ Maābe Eliseora Carmelo eyadaa wāpeḏa jēda Samaria puruḏaa wāsia.

† 2:12 Hebreo bedade nāwā b_{AR} b_{AR}aa: “Mā zeza, mā zeza, Israeldebema carretadeba djōbadarāa idjaba cawayodeba djōbadarāa.”

4

Eliseoba pēdra wērā carebada

¹ Pēdra wērāda basia. Idji quimara Ācōrēneba bedēabari basia. Mañ pēdra wērāba Eliseoa jarasia:

–Mā quima querasira bā nezoca basia. Bā cawa bā idjia Ācōrēra bio waya basida. Baribā⁷ idji jaidaside paratada diai bara basia. Mañda jēda diaē bā bēra idi mañ parata djibariba mā warrarāda umena edade zeya idji nezocarāda beadamārēa.–

² Mañne Eliseoba idjia iwidisia:

–¿Mā bāra sāwā carebai? Mā jaradua: ¿cārēda diguida erobā nēdobuei carea?–

Pēdra wērāba panusia:

–Nēdobuei carea mā diguida ni cārē sida neē quirua. Ababe zoco zaquede nedragada mañi eroquirua.–

³ Mañne Eliseoba jarasia:

–Bā de caita bea ēberārāmaa wāpeda zoco ne neē beada zocārā iwididua.

⁴ Edapeda bāra, bā warrarā sida diguida wānapeda bā dede eda wābadara jūātrā⁵dadua. Mañbe bāa erobā nedragara mañ zoco beade bira weadua. Birasira āyā bā wānadua.–

⁵ Ara mañda pēdra wērāra wāsia. Zocoda zocārā iwidipeda idjira, idji warrarā sida diguida wānapeda dji eda wābadara jūātrāsidaa. Mañbe dji warrarāba mañ zoco beara aba aba dji papamaa edesidaa nedragaba bira tucumārēa. ⁶ Jūma bira tadacarea pēdra wērāba idji warraa jarasia dewara zocoda enemārēa. Baribā⁷ warraba jarasia zocora waa neēda. Ara mañda nedraga idji zocode erobāra waa piaē basia.

⁷ Pēdra wērāba Ācōrēneba bedēabari Eliseomaa jarade wāsia. Mañne Eliseoba jarasia:

–Mañ nedragara nēdobuede wādua. Nēdobuepeda bā quima querasiba parata diaida badara diadua. Dji parata bedaba bāra, bā warrarā sida necai panania.–

Eliseoba warra ārēbabida

⁸ Ewari aba Eliseora Suneā purudaa wāsia. Mama wērā parata bara bāba idjia jarasia ne code zemārēa. Mañ carea Suneānaa wābā⁹raza Eliseora mañ wērāma ne cobadjia. ⁹ Mañ wērāba idji quimaa jarasia:

–Mā cawa bā jāā ēberā dadjimaā ne code zebarira wārāda Ācōrēneba bedēabarida. ¹⁰ Mañ bēra dadji de ā¹¹ de zaqueda idji itea odia. Mañne eda cā¹²ada, mesada, bugueda, ībī¹³ā sida bā¹⁴dia idji zebārā¹⁵de mama cāimārēa.–

¹¹ Māwā opedadacarea ewari aba Eliseora jūēpeda de zaquede cāine wāsia.

¹² Mama Eliseoba idji nezoca Guiezia nāwā jarasia:

–Nañ de djibari wērāda trāne wādua.–

Ara mañda Guieziba trāne wāpeda wērāra idjimaā zesia. ¹³ Mañbe Eliseoba Guiezia jarasia:

–Idjia jaradua: “Bā dai itea bio bia osia. ¿Daiba bā itea cārēda odi? ¿Bā quī¹⁴ā bāca दौरā bāare Israeldebema boro ume wa idji sordaorā boro ume beadedida?”–

Wērāba panusia:

–Mā ni cārē sida quī¹⁵āēa. Mā ēberārā tāēna bā bēra necai babaria.–

¹⁴ Mañne Eliseoba idji nezoca Guiezia iwidisia:

–¿Idji itea cārēda odi?–

Guieziba panusia:

–Cawaëa, baribara idjira warra neë baa idjaba idji quimara drõãda quirua.–

¹⁵ Maïne Eliseoba jarasia:

–Idjira wayacusa trãne wãdua.–

Ara maãda Guieziba trãne wãsia. Wërãra zepeda de zaquede eda wãbada caita nũmesia. ¹⁶ Maãbe Eliseoba idjia jarasia:

–Za uru poade ara naã jedecode baa warrada topeda bara erobaya.–

Wërãba panusia:

–Mãwã jararãdua, mã boro. Æcõrẽneba bedebari, mãra cõrũgarãdua.*

¹⁷ Eliseoba jarada quirãca dewarabema poade wërãra biogoa bẽpeda warra tosia. ¹⁸ Maã warra waridacarea ewari aba dji zezamaa wãsia. Dji zezaba dewararã ume nẽuda ewa panasidaa. ¹⁹ Cawaëne warrara nãwã bia nũmesia:

–¡Aguidi, mã borora pua nũmaa! ¡Mã borora pua nũmaa!–

Maã carea dji zezaba idji nezocaa jarasia:

–Mã warrara dji papamaa ededua.–

²⁰ Ara maãda idji nezocaba dji warrara bara edapeda dji papamaa edesia. Maãbe dji papaba warrara bacadade erobasia aba umatipa. Maïne warrara jaidasia. ²¹ Ara maãda dji papaba idjira ãtaa Eliseo de zaquedaa edepeda Eliseo cadade basia. Maãbe ãdrapeda dji eda wãbadara jũãtrasia. ²² Idji quimada trãpeda nãwã jarasia:

–Mã djuburia burroda aba idjaba nezocada aba mãmaa diabuedua. Mãra isabe Eliseomaa wãya. Jũepeda ara maãda jẽda zeya.–

²³ Dji quimaba iwidisia:

–¿Bãra cãrẽ cãrẽã idi idjimaã wãbãra? Ænãũbada ewariẽa ni jedeco dji-widiẽa idji ume ãbaa Æcõrẽa iwididi carea.–

Wërãba panusia:

–Jũmawãyã crĩcharãdua.–

²⁴ Maãbe wërãba idji chũmeira burro ãrã jãbipeda dji nezocaa nãwã jarasia:

–Isabe wãnia. Mãa jaraẽbãra ni mããrĩ bida Ænãũnaẽa.–

²⁵ Ara maãda wãnapeda Carmelo eyade Eliseo bama jũẽsidaa. Eliseoba tamaba ãdji zebadada unuside idji nezoca Guiezia jarasia:

–Acãdua, Suneã purudebema wërãra zebãra. ²⁶ Idji audiabari de pira wãdua. Iwididua idjida, dji quimada, dji warra sida bia panã cawaya.–

Ara maãda idji nezocara pira wãsia. Maïne wërãba panusia:

–Daira jũmaena bia panã.–

²⁷ Eyade Eliseo bama jũẽside wërãba Eliseo jĩrũne jida cobesia bedea djuburiai carea. Maã bẽrã Guiezira araa dogosia wërã ãyã bãl carea. Baribara Eliseoba jarasia:

–Idu bãdua. Naã wërãra bio sopua baa. Baribara Æcõrẽba mãa cawabiẽ baa cãrẽ cãrẽã jãwã sopua bãda.–

²⁸ Maïne wërãba jarasia:

–Mã boro, mãra sopua baa mã warrada jaidada bẽrã. ¿Mãa warrada bãa iwidisica? ¿Mãa jaraẽca mãra cõrũgarãmãrẽã?–

²⁹ Ara maãda Eliseoba Guiezia jarasia:

–Baa cacuade jã bãra bio trãjã cobapeda naã wërã dedaa isabe wãdua. Mã bacuruda ededua. Isabe wãida bã bẽrã ãberãda unusira bedearãdua. Æberãba bãa bedeaibãra, panurãdua. Naã wërã dede jũepeda mã bacurura idji warra quĩrãdarra ãrã cobãdua.–

* **4:16** Æcõrẽneba bedebari. Hebreo bedeade bã baa “Æcõrẽ ãberã.”

⁴⁴ Māwā jarada bēřā Eliseo nezocaba maāra jedecasia maā cien ēberārāba codamārēā. Codapeda adubasia Ācōrēba jarada quīrāca.

5

Eliseoba Naamaā biabida

¹ Ēberā Naamaā abadada basia. Idjira Siriadebema sordorā boro basia. Ācōrēba careba badeba ādji dji quīrūra poyada bēřā Siriadebema boroba idjira dewararā cāyābara biara unubadjia. Idjira bio sozarra basia, baribara bara basia.

² Naēna Siriadebema sordorāba Israel druade ne biada jārīne wābadjidāa. Maāne wērā zaqueda jēda jida edesidāa. Maā wērācaura Naamaā quima nezocada basia. ³ Ewari aba wērācauba idji boro Naamaā quimaa nāwā jarasia:

–Ācōrēneba bedeabari Eliseoda Samaria purude bāa. Mā boro Naamaāra idjimaa wābābara, idji aidara anicasia.–

⁴ Maā wērācau Israeldebema jaradada Naamaāba Siriadebema boroba jarade wāsia. ⁵ Maāne Siriadebema boroba jarasia:

–Bia bāa. Wādua. Māa cartada Israeldebema boro itea bā ume diabueya.–

Ara maāda Naamaāra wāsia. Idjia paratada 750 libra, oroda 150 libra, idjaba cacuade jābadada 10 edesia. ⁶ Carta Israeldebema boro itea ededade nāwā bā basia: “Māa naā cartara mā nezoca Naamaā ume bāa diabuebāa. Māa quīrā bāa bāa idji aidara anibida.”

⁷ Israeldebema boroba maā carta acāside idjia cacuade jā bāra sopuaba cōātapeda nāwā jarasia:

–Māwāra ħmāra Ācōrēca naā ēberā biabi carea? Māra Ācōrēā ēberārā zocai bāi carea idjaba beubi carea. Māwāmīna Siriadebema boroba naā ēberāra māmāa diabuesia idji aidara anibimārēā. Idjira mā ume djōbi jara bāa.–

⁸ Ācōrēneba bedeabari Eliseoba ūrīsia Israeldebema boroba cacuade jā bāra sopuaba cōātasida. Maā carea Eliseoba ēberāda idjimaa nāwā jarade diabuesia:

–ĶCārē cārēā bāa cacuade jā bāra cōātasi? Jāā ēberāra māmāa diabuedua. Māa biabiya. Māwā idjia cawaya wārāda Israel druade Ācōrēneba bedeabarida aba bāda.–

⁹ Ara maāda Naamaāra cawayo carreta bara bāde Eliseomaa wāpeda dji dede eda wābada dajadaare jūēsia. ¹⁰ Eliseoba ēberāda dajadaa nāwā jarade diabuesia: “Jordaā dode cuide wādua. Barima siete cuibāde bā cacuara biapeda Ācōrē quīrāpita bia beya.”

¹¹ Maā ūrīpeda Naamaāra bio quīrū wāsia. Idjia jarasia:

–Māa crīcha basia Eliseoba māra dajadaa acāde zepeda idji Ācōrēa iwidida idjaba idji jawara mā aida ārā jārēwēida animārēā. ¹² Jūma Israel druade bea do cāyābara Damasco druade Abanā doda, Parpar do sida biara panāa. Ababe cuibābābiaida bābāra, biara bāa jāma cuide wāida.–

Māwā jarapeda bio quīrū wāsia. ¹³ Maāne Naamaā nezocarāda idji caita wānapeda nāwā jarasidāa:

–Dai boro,* jāā Ācōrēneba bedeabariba obi jaradara zarea badabara bāa ocasia. Idjia ababe jara bāa bā biamārēā Jordaā dode cuida bāda. ĶBāa māwā oiē bāca?–

* **5:13** Dai boro. Hebreo bedede bā bāa “mā zeza.”

14 Māwā jarapedada bēřā Naamaāra Jordaā dodaa wāpeda barima siete cuisia Ācōrēneba bedebari Eliseoba jarada quīrāca. Ara maāda biapeda idji cacuara cūdra quīrāca dowa besia. Ācōrē quīrāpita bia besia.

15 Naamaāra idji ume panā sida jēda Eliseomaa wānapeda Naamaāba idji quīrāpita nāwā jarasia:

–Idibara cawasia wāřā Ācōrēda ababe naā Israel druade bāda. Mā djuburia, mā ne diabarara edadua.–

16 Baribara Eliseoba jarasia:

–Ācōrē zocai bā quīrāpita wāřāneba jaraya: bāa dia bāra edaēa.–

Naamaāba miā sē jara bāmīna Eliseoba edaē basia. 17 Maāne Naamaāba jarasia:

–Māēteara mā boro, mā djuburia naā druadebema egoroda mā druadaa idu edebidua. Burro umēba poyadi daucha māa ede quīrā bāa. Māwāra mā druade māa bāřā Ācōrēa animarāda, dewara sida poya babue diaya. Dewara ācōrē beaa māa waa ne babue diaēa. 18 Baribara māa Ācōrēa bedea djuburiaya naā cadjirua obara de quīrādoamārēa: mā druadebema boroda idji ācōrē Rimoā de dromane eda wābāra de bae amaaba mā jāwade jida wābaria. Maāne idjira Rimoā quīrāpita chīrāborode cohebāra de mā sida māwā cobeida bāa. Māa Ācōrēa bedea djuburiaya mā cadjirua quīrādoamārēa.–

19-20 Eliseoba panusia:

–Necai wādua.–

Ara maāda Naamaāra wāsia. Wadi tamā wāē bā de Ācōrēneba bedebari Eliseo nezoca Guieziba nāwā crīchasia: “Mā boroba Siriadebema Naamaāra idu necai wābisia. Idjia enenara ni cārē sida edaē basia. Ācōrē zocai bā quīrāpita wāřāneba jaraya: Naamaā caidu pira wāya ne edai carea.”

21 Ara maāda Guiezira Naamaā caidu wāsia. Naamaāba idji pira zebāra da unuside carretebada udaa bādopeda nāwā iwīdisia:

–Ĵcārēda sāwāsi?–

22 Guieziba panusia:

–Ni cārē sida sāwānaē panāa. Baribara mā boroba nāwā jara bāa: “Aretewa Ācōrēneba bedebada cūdrarāda umē Epraia eyaida bā ējūāneba jūēsidaa. Mā djuburia paratada 75 libra idjaba cacuade jābada sida umē diadua.”†

23 Naamaāba panusia:

–Bia bāa. Baribara paratada 150 libra edadua.–‡

Māwā jara basia aba Guieziba edabāra daa. Maābe Naamaāba saco umēne paratada 150 libra eda bābisia. Cacuae jābada sida umē diasia. Maābe nezocada umē edapeda jūma maāgara Guiezi na edebisia. 24 Eya zaquede jūēnapeda Naamaā nezocarāba edepedadara Guieziba edasia. Diguīda waga bāpeda Naamaā nezocarāra jēda wābisia. 25 Maābe eda wāpeda idji boro Eliseo quīrāpita nūmesia. Maāne Eliseoba idjia iwīdisia:

–Guiezi, bāra ĵsāma basī?–

Guieziba panusia:

–Mā, bā nezocara āyā wāē bāa.–

26 Baribara Eliseoba jarasia:

–Jāā ēberā idji carretebada uda bādopeda bā audiabariside mā sora bā ume basia. Idi Ācōrēba ne ununacada oda bēřā biē bāa paratada, cacuade jābadada, olivo ējūāda, uva ējūāda, ovejada, pacada, nezocarāda, nezoca

† 5:22 75 libra. Hebreo bedea de bā bāa “talento aba.” ‡ 5:23 150 libra. Hebreo bedea de bā bāa “talento umē.”

wērārā sida edaida. ²⁷ Mañ carea aidaba Naamañ jida bada quĩrāca idiba ãtaa b̂ada, b̂adeba yōb̂adarā sida aida bara beadia.–

Mamaaba ēdr̂ab̂ar̂ade Guiezira aidaba bira nūmesia. §

6

Eliseoba zagara dojāneba ãtaa ũmane zebida

¹ Ewari aba Ācōrēneba bedeabadarāba Eliseoa nāwā jarasidaa:

–Dadjirā pan̂a dera jūmawāyā caibe quirua. ² ĲDairāra Jordaā dodaa wānida pan̂aca? Mama daiza bacuruda tutadapeda de waîb̂ada odia ābaa panani carea.–

Eliseoba panusia:

–Bia b̂aa. Wānadua.–

³ Mañne abaaba Eliseoa jarasia:

–ĲDai, b̂a nezocarā ume wāēca? Dai djuburia wāna.–

Eliseoba panusia:

–Bia b̂aa. Mā sida wāya.–

⁴ Ara mañda ādjirāra Jordaā dodaa wānapeda bacuruda tuta panasidaa.

⁵ Māwā panane zagarada aba daidu baede wāsia. Dji zagara erobadaba Eliseoa ĵgua jarasia:

–ĲMā boro, jāñ zagarara djārāne basia!–

⁶ Ācōrēneba bedeabari Eliseoba nāwā iwidisia:

–ĲSāma daidu baede wāsī?–

Dji zagara erobadaba aĉabisia sāma baede wāsida. Eliseoba bacuru zaqueda b̂āā edapeda araa batabuesia. Ara mañda zagarara dojāneba ãtaa ũmane zesia. ⁷ Mañne Eliseoba jarasia:

–Jidadua.–

Ara mañda dji zagara erobadaba jidasia.

9

Jehú Israeldebema boro beda

¹ Ewari aba Eliseoba Ācōrēneba bedeabarida aba tr̂apeda nāwā jarasia:

–B̂aa cacuaēde ĵñ b̂ara bio tr̂āĵñ cob̂apeda Gala druade Ramo purudaa isabe wādua. Nañ zoco zaquede nedragada ededua. ² Mama ĵñēpeda Josapa warra, Nimsi wiuzaque Jehúda aĉade wādua.* Idjira dewararā ume b̂ada āyā tr̂apeda dewara dejāre ededua. ³ Mañbe nañ zoco zaquede b̂a nedragara idji boro ãr̂ñ weadua. Weab̂ar̂ade jaradua: “Ācōrēba nāwā jara b̂aa: m̂ā b̂ara Israeldebema boroda b̂ab̂ar̂aa.” Māwā opeda dji dede eda wābadara ewapeda isabe pira wādua. Ni mañr̂i bida dārārād̂ua.–

⁴ Ara mañda Ācōrēneba bedeabari cūdrara Gala druade Ramo purudaa wāsia. ⁵ Mama ĵñēside Israeldebema sordao bororāda ābaa dji ĵare duan̂da unupeda nāwā jarasia:

–Mā boro, m̂ā b̂ā ne jaraida erob̂aa.–

Mañne Jehúba iwidisia:

–ĲCaia bedea b̂a?–

Cūdraba panusia:

–M̂ā b̂ā bedea b̂aa, m̂ā boro.–

§ 5:27 Aidaba bira nūmesia. Hebreo bedeade b̂ā b̂aa: “Aidaba nieve quĩrāca basia.” * 9:2 Josapa. Mañga Josapa para juda druadebema boro Josapaē basia.

⁶ Mañbe Jehúra piradrápeda cūdra ume dewara dejāare wāsia. Mama panane cūdraba nedraga Jehú boro ārā weabarade nāwā jarasia:

–Israelerā Ācōrēba nāwā jara bāa: māa bāra mā puru Israeldebema boroda babarāa. ⁷ Bā boro basi Acabo ēberārāra jūma quenadua. Idji quima Jezabelba mā nezocarā, māneba bedebadarā sida quenabida carea māa baḏeba cawa oya.† ⁸ Acabo ēberārāra jūma quininia. Ādjirā dji umaquīrāra māa abeda jūma jōbiya: nezoca beada, nezocaē bea sida. ⁹ Māa Nabat warra Jeroboal ēberārā jōbida quīrāca idjaba Ahia warra Baasa ēberārā jōbida quīrāca Acabo ēberārā sida jōbiya. ¹⁰ Mañ awara Jezabel sida beadapeda Jezreel puru caita usaba codia. Idjira joudaēa.–†

Cūdraba māwā jarapeda dji dede eda wābadara ewapeda pira wāsia. ¹¹ Jehú wayacusa sordao bororā duanama jūebarade abalaba iwīdisia:

–Mērā, jāā cūdra quīrāē bāra ċcārē cārē ze basi? ċCārēda sāwāsi?–

Jehúba panusia:

–Bārāba cawa panā jāāgaca beara sāwā bedebadada.–

¹² Mañne ādjirāba jarasidaa:

–Bāa sewada o bāa. Idjia jaraḏara dairāa nēbarādua.–

Jehúba panusia:

–Idjia māa jarasia: “Ācōrēba nāwā jara bāa: māa bāra Israeldebema boroda babarāa.”–

¹³ Mañ ūrīnapeda ādjirāba cacuade jā panāra dume quidade isabe tōcuasidaa Jehúra mañ ārā nībamārēa.§ Mañbe cachiru zadapeda jīgua jarasidaa:

–Jehúra dadjirā boroa!–

Jezabel beuda

³⁰ Māwānacarea Jehúra Jezreel puruḏaa wāsia. Jezabelba Jehú zebārāda ūrīside idji daura soacuasida idjaba idji buḏara biya erusia. Mañbe dajadaa acabadadeba edaa acā nūmesia. ³¹ Jehú dji purude eda wābadama jūēside Jezabelba idjia jarasia:

–Mērā, Zimri quīrāca bā, bā boro beada.–*

³² Mañne Jehúba ātaa dji dajadaa acabadamaa acāpeda jīgua jarasia:

–Jāma eda caida māare bā?–

Ara maḏda nezoca dji droma bea umé wa ūbea panāba edaa Jehúmaa acasidaa. ³³ Mañne Jehúba ādjirāa jarasia:

–Jezabelera udu batabuedadua!–

Ara maḏda idjira udu batabuesidaa. Mañne cawayoba idji ārā tagabadade idji oaba cawayora, puru auḏu jūrā ca bā sida tāūcuasia. ³⁴ Mañbe Jehúra Jezabel dede eda ne code wāsia. Ne codacarea nāwā jarasia:

–Jāā wērā cadjiruara joude wānadua. Idjira Sidoānebema boro cau bērā joudia.–

³⁵ Baribarā joudi carea wāsidade ababe dji boroda, dji jāwada, dji jīrū sida unusidaa. ³⁶ Ādjirāba Jehúa jarade wāsidaa. Mañne Jehúba jarasia:

–Ācōrēba jarada quīrāca māwāsia. Tisbédebema Elīadeba Ācōrēba jarasia: Jezreel puru caita Jezabelera beadapeda usaba codia.† ³⁷ Idji cacua ārīcuadara ācaca quīrāca Jezreel ējūāne tabeadia. Māwā ni abalaba poya jaradaēa: nāāgāra Jezabel basia.–

† 9:7 1 Reye 18:4. ‡ 9:10 1 Reye 21:22-23. § 9:13 Dume quida. Mañra hebreo bedede ebuda bāēa. Acaḡamaarā jara bāa “bugue droma.” * 9:31 1 Reye 16:8-20. † 9:36 1 Reye 21:23.

2 Reye 10:17-31

10

Jehúba Baal ēpē bea quenana

¹⁷ Jehúra Samaria purúdaa wāpēda Acabo ēberārā wadi panáda jūma quenasia. Ādjirāra abēda jūma jōbisía Ācōrēba Elíadeba jarada quírāca. ¹⁸ Małbe Samariadebemarāda jūma ābaa ɟarepēda nāwā jarasia:

–Acabo basiba Baalera ēpēbadjia. Baribara mla biara ēpēya. ¹⁹ Mał bēra Baaldeba bedēabadarāda, idji ēpēbadada, idji sacerdoterā sīda jūma trānadua. Ni abaada āyā becara bla. Mla ewari dromada oya Baalea animarā babue diadi carea. Mał bēra abaada zeēbara, beadia.–

Jehúba Baal ēpēbadara jūma quenai carea cūrūga badeba mawā jarasia. ²⁰ Małbe jarasia:

–Ewarida badeada ābaa dji ɟaredapeda Baalea bia bedēadi carea.–

Ara małda ewarida basīdaa. ²¹ Jehúba jūma Israel druađe jarabisia Baal ēpēbadara mał ewaride zedamārēā. Małne ādjirāra jūma zesīdaa. Ni aba bīda āyā beē basia. Mał bēra Baal de dromara pēsua cobesia. ²² Mawā panane Jehúba Baal ēpēbadarā dji wagabarā nāwā jarasia:

–Jumarā ādji djiōra diacuadua ɟnamārēā.–

Ara małda ādjirāra diacuasía. ²³ Małbe Jehúra, Recab warra Jonadā sīda Baal de dromane eđa wānapēda Jehúba Baal ēpēbadarā nāwā jarasia:

–Quírācuitadua. Ni aba Ācōrē ēpēbarira bārā ume baiē bla. Ababe Baal ēpēbadara nama pananida panla.–

²⁴ Małbe Baal ēpēbadaba animarāda, dewara sīda Baalea babue diacuabada basia. Mawā panane ocenta sordaorāba dajadaare ɟā panasīdaa Jehúba jarada quírāca. Mał sordaorā nāwā jarasia:

–Baal ēpēbadarāda mla bārā ɟawađe baya. Ādjirāra jūma quenānadua. Bārāba aba idu mīrū wābidibara, dji idu mīrū wābidara beadia.–

²⁵ Baal ēpēbadarāba animarā babue diapedadacarea Jehúba idji sordaorā, ādji bororā bīda nāwā jarasia:

–Eđa quenane wānadua. Ni abaada idu mīrū wābirānadua.–

Ara małda sordaorāba, ādji bororā bīda necoba quenane wāsīdaa. Ādjia quenapedadara dajadaa batacuadapeda Baal de dromane eđaara badejānaa wāsīdaa. ²⁶ Mamaaba ɟawaba ođa Baalera dajadaa pe enenapeda jūma babuesīdaa. ²⁷ Mōgara ođa Baalera jūma toapecuadapeda idji de droma sīda jūma ārīsīdaa. Małbe āgabada deda mama ocuasīdaa. Idi bīda mawā bla.

²⁸ Mawā Jehúba Baal ēpēbadara Israel druađe jūma jōbisía. ²⁹ Baribara Nabat warra Jerobaalba cadjirua ođara Jehúba igaraē basia. Oro ođa paca zaquea idu bia bedēabisia. Mał paca zaquera Betel puruđe idjaba Dał puruđe bīda wadi eropanasīdaa. Naēna małneba Jerobaalba israelerā cadjiruada obisia.*

³⁰ Ācōrēba Jehúba nāwā jarasia:

–Mla quírā bāda quírāca bla Acabo ēberārāra jūma quenana bēra mla quírāpita bia osia. Mał bēra badeudacarea bade warrada Israeldebema boroda beya. Małare idji warrada, idji wiuzaque, dji wiuzaque warra sīda Israeldebema boroda beadia.–

³¹ Baribara Jehúba israelerā Ācōrē leyra sodeba quírācuita oē basia. Mał awara naēna Jerobaalba israelerā cadjirua obidara Jehúba igaraē basia.

* **10:29** 1 Reye 12:26-30.

2 Reye 13:14-21

13

Eliseoba jirũare cawabida

¹⁴ Eliseora cacua biẽ bepeda jaidab^{ATA} basía. Māwā b^{ADE} Israeldebema boro Joasaba idjira ac^{ADE} wāsia. Idji carea jiā b^{ADE} Joasaba nāwā jarasia:

–Zeza, zeza, carretadeba djōbadarā idjaba cawayodeba djōbadarā quĩrāca b^{AA} israelerāra bio carebabaria.*

¹⁵ Eliseoba idjía jarasia:

–Enedr^{AMA}mada cha bara namaa enedua.–

Ara maĩda Joasaba edesia. ¹⁶ Maĩne Eliseoba nāwā jarasia:

–Enedr^{AMA}mara jidadua.–

Joasaba jidab^{ATA}de Eliseoba idji j^{AWA}ra Israeldebema boro Joasa j^{AWA} r^{AX} b^{ASIA}. ¹⁷ Maĩne jarasia:

–Amāda^U odjabariare dajadaa ac^{AB}badada ewadua.–

Joasaba ewadacarea Eliseoba idjía jarasia:

–Chada aba dajadaa dr^{AT}adua.–

Ara maĩda Joasaba dajadaa dr^{AT}asia. Maĩne Eliseoba jarasia:

–Jāā chaba jara b^{AA}: Siriadebemarāra Ācōrēba bārāa poyabiya. Apec ējūāne bārāba quenania.–

¹⁸ Maĩbe Eliseoba jarasia:

–Chara pedua.–

Ara maĩda Israeldebema boro Joasaba pesia. Maĩne Eliseoba jarasia:

–Jāā chaba dejāda ucuadua.–

Ara maĩda Joasaba b^{ARIMA} ũbea upeda waa uẽ basía. ¹⁹ Maā carea Ācōrē nezoca Eliseora idji ume bio quĩrūpeda jarasia:

–B^{AA} dejāra b^{ARIMA} juesuma wa b^{ARIMA} sei udabara, bārāba Siriadebemarāra poyadapeda jūma quenacasidaa. Barib^{ATA} b^{ARIMA} ũbeabe uda bērā b^{ARIMA} ũbeabe poyadia.–

Eliseo jaidada

²⁰ Eliseora jaidapeda t^{ABARISIDA}a. Poaza moabitarāba Israel druade ne jārĩcuade wābadjidaa. ²¹ Ewari aba Āc^{ATA} israelerāba ēberā jaidadada joude edeb^{ADA} basía. Maĩne unusidaa moabitarāba ne jārĩcuade zeb^{ADADA}. Isabe mĩrūni carea bēwārāra Eliseo t^{ABARIPEDADADA} eda b^{ATASIDA}a. Dji bēwārāba Eliseo b^{AWARA} waraside r^{AREBAPEDA} piradrasia.

17

Asiriarāba israelerā poyapedada

¹ Acá doce poa Juda druadebema boroda bēdacarea Ela warra Oseara Israel druadebema boroda besia. Idjira Samaria purude babadjia. Nueve poa israelerāra pe erobasia. ² Oseaba Ācōrē quĩrāpita cadjiruada obadjia. Barib^{ATA} Israeldebema bororā idji naēna beadaba opedada quĩrāca mācua oca basía.

³ Osea Israeldebema boroda baside Asiriadebema boro Salmanasada idji sordaorā bara israelerā ume djōne zesidaa. Poyadapeda Salmanasaba Oseara idji j^{AWA}eda erobesia. Maā bērā Oseaba Salmanasaa paratada poaza diabadjia. ⁴ Māwā b^{ADE} Oseaba Egiptodebema boro So abadamaa Āc^{ATA} diabuesia idji carebade zemārēā. Maā awara Salmanasaba parata poaza

* **13:14** Hebreo bedade nāwā b^Á b^{AA}: “Mā zeza, mā zeza, Israeldebema carretadeba djōbadarā idjaba cawayodeba djōbadarā.”

diabi badada waa diaē basía. Māwā Salmanasaba cawasia Oseara idji jawaedabemada ēdrai carea crīcha jaṭṭa bada. Maḷ carea idjia Oseara jid-abipeda preso babisia. ⁵ Asiriadebema boro Salmanasara idji sordaorā sida Israel druadaa wānapeda Samaria purura poa ūbea auḍu jūrā eropanasidaa. ⁶ Osea nueve poa Israelddebema boroda bedacarea Asiriadebema boroba Samaria purura poyasia. Maḷbe israelerāra Asiriadaa jida edepeda Halah druade, Gozaḷ druade Habor do caita, idjaba medorā puru beaza babicuasía.

⁷ Maḷra jūma māwāsia israelerāba ādji Ācōrē quīrāpita cadjiruada o panana bērā. Ācōrēba ādjirāra Egiptodebema boro jawaedabemada ēdraḷ baḍamīna idjaba mamaḷba ēdraḷ enenamīna dewara ācōrē beada ēpēbadjidaa. ⁸ Dewara puru beaba cadjirua o panḷ carea Ācōrēba israelerā quīrāpitabemada āyā jaretasia. Māwāmīna israelerāba abari cadjiruada o panesidaa. Maḷ awara Israelddebema bororāba cadjirua obibadara israelerāba ēpēsidaa. ⁹ Idjaba Ācōrē quīrāpita oiē beada mērā obadjidaa.* Ādji puru caita bea eya borode de zaqueda ocuasidaa dewara ācōrē beaa bia bedeadī carea. Puru zaque beaza idjaba puru waibḷaa mōgaraba auḍu jūrā ca beaza māwā ocuasidaa. ¹⁰ Eya boroza idjaba jūma bacuru waibḷaa nūmea edre ādjirāba jawaba oda ācōrē beada baḷcuasidaa. Mōgara waibḷada idjaba jawaba oda ācōrē Aserá sida ḷta nūmacuasidaa. ¹¹ Eya boroza incienso querada ādji jawaba oda ācōrēba bá diabadjidaa dewara purudebemarāba naēna opedada quīrāca. Maḷ puru beara Ācōrēba israelerā quīrāpitabemada āyā jaretasia. Israelerāba cadjirua o panḷ carea Ācōrēra ādjirā ume bio quīrūsia. ¹² Idjia jarasia jawaba oda ācōrēra ēpēnacara panḷda. Māwāmīna israelerāba ēpēsidaa. ¹³ Ācōrēba Juda druadaa, Israel druadaa bida idjideba bedeabadarāda diabuesia. Ādjirāneba israelerāa nāwā jarasia:

–Mā leyda bārā drōā naēnabemarāa jūma diasia idjaba mḷneba bedeabadadeba bārāa bida diasia. Ādjirāra mḷ nezocarāa. Jāḷbe bārāba cadjirua obadara igaradapeda mḷ leyra jūma iḷā odadua.–

¹⁴ Baribḷaṭṭa israelerāba iḷā odaē basía, ātebḷaṭṭa ādji drōā naēnabemarā quīrāca caḷḷaṭṭa zarea panesidaa. Ācōrēra iḷānaē basía. ¹⁵ Ācōrēba obi jaradara, ādji drōā naēnabemarā ume bedea baḷda sida igarasidaa. Maḷ awara Ācōrēba cawa oi jaradara iḷānaē basía. Jawaba oda ācōrē siriē beada ēpē panḷ bērā ādjirā sida siriē panesidaa. Ādji caita bea puruba cadjirua obadara Ācōrēba orānaduada adamīna o panesidaa. ¹⁶ Ācōrēba obi jaradara israelerāba jūma igarasidaa. Maḷ bērā paca zaque zaca baḷda umé osidaa bia bedeadī carea. Idjaba bacuruda ācōrēwērā Aserá quīrāca ocuasidaa bia bedeadī carea. Chīdaūa, jedecoa, ḷmādaūa bida bia bedeabadjidaa. Idjaba Baalea bia bedeabadjidaa. ¹⁷ Maḷ awara ādji warrarāda, wērācaurā sida jawaba oda ācōrēba babue diabadjidaa. Dau ēsā ununi carea obadjidaa. Idjaba daubarada ēpēbadjidaa. Ācōrē quīrāpita jūmawāyā cadjirua o panḷ carea idjira bio quīrūsia.

¹⁸ Ācōrēra israelerā ume bio quīrūna bērā idji quīrāpitabemada āyā jaretasia. Ababe Juda druadebemarādra ādji druade panesidaa. ¹⁹ Baribḷaṭṭa Juda druadebemarā bida Ācōrēba obi jaradara iḷā odaē basía, ātebḷaṭṭa Israel druadebemarāba cadjirua opedada quīrāca o panesidaa. ²⁰ Maḷ carea

* **17:9** Ācōrē quīrāpita oiē beada mērā obadjidaa. Maḷra hebreo bedeade ebuda baēa. ḷcaṭamaarā jara ba: “Ācōrēnebemada biē bedeabadjidaa.”

Ācōrēba israelerāra abeda jūma igarasia. Ādjirāra bia mīgabisia idjaba dewara druadebemarāa poyabipeda idji quīrāpitabemada āyā jaretasia.

²¹ Naēna Ācōrēba israelerāa ādji boro Davideba zedada igarabisia. Maļbe ādjirāba Nabat warra Jeroboāda ādji boroda basidaa. Maļ Jeroboāba cadjirua wailaada israelerāa obisia. Idjia Ācōrēra igarabisia.[†] ²² Jeroboāba cadjirua o badara israelerāba o panesidaa. Ni maārī bida igaradaē basia. ²³ Māwā cadjirua o panasidaa aba Ācōrēba idji quīrāpitabemada āyā jaretabaradaa. Idjideba bedeabadarā idji nezocarāneba māwā oyada asia. Maļ bēra asiriarāba israelerāra ādji druadaa jida edesidaa. Wadibida mama panaa.

²⁴ Maļbe israelerā pananama Asiriadebema boroba Babilonianebe-marāda, Cutadebemarāda, Avadebemarāda, Hamānebemarāda, idjaba Saparvaiñnebemarā sida bacuasida. Maļ ēberārāra Samaria purude, dewara puru beade bida panesidaa.

2 Reye 24:8–25:12

24

Babiloniarāba Juda druadebemarā poyapedada

⁸ Joaquiā 18 poa baside Juda druadebema boroda besia. Jedeco ūbea Juda druadebemarāa pe erobasia. Idjira Jerusaleāne babadjia. Idji papara Jerusaleānebema Elnataā cau Nehusta basia. ⁹ Joaquiāba Ācōrē quīrāpita cadjiruada o babadjia idji zeza basiba o bada quīrāca.

¹⁰ Maļ ewaride Babilonianebema boro Nabucodonosó sordaorāda Jerusaleānebemarā ume dĵōne wānapeda purura auđu jūrā eropanesidaa. ¹¹ Māwā auđu jūrā eropane Nabucodonosóra jūesia. ¹² Maļne Juda druadebema boro Joaquiāba, dji papaba, idjiare beaba, idji sordao bororāba, dji dromarā bida jarasidaa Nabucodonosó jawaeda panenida. Nabucodonosó ocho poa idji druadebema boroda bedacarea Juda druadebema boro Joaquiāra preso jidasia.

¹³ Maļbe Ācōrēba jarada quīrāca Nabucodonosóba ne bia quēdea Ācōrē de dromane beadaa jūma pe edesia. Ne bia quēdea Juda druadebema boro de dromane beada sida jūma pe edesia. Idjaba Israeldebema boro Salomoāba Ācōrē de dromane oro ocuada sida toapecuapeda pe edesia. ¹⁴ Maļ awara Nabucodonosóba Jerusaleānebemarāda idji druadaa jida edesia: dji dromarāda, sordaorāda, ne o cawa beada, jiorroba ne o cawa bea sida. Jūma ābaa die mil jida edesia. Ababe dji ne neē quēdeadra Juda druade panesidaa. ¹⁵ Nabucodonosóba Juda druadebema boro Joaquiāda, idji papada, idji quimarāda, idjiare beada, dji dromarā sida Babilonianaa jida edesia. ¹⁶ Sordaorāda siete mil, ne o cawa beada idjaba jiorroba ne o cawa beada mil jida edesia. Dji mēsrā beara Babilonianaa jūma jida edesia. ¹⁷ Maļbe Nabucodonosóba Joaquiā djabadrōā Mataniāda Juda druadebema boroda basia. Maļ Mataniāra trā basia Sedequā.

¹⁸ Sedequā 21 poa baside Juda druadebema boroda besia. Idjira Jerusaleāne babadjia. Once poa Judadebemarāda pe erobasia. Idji papara Libna purudebema Jeremia cau Hamutal basia. ¹⁹ Sedequāba Ācōrē quīrāpita cadjiruada o babadjia idji djaba Joaciāba o bada quīrāca. ²⁰ Maļ carea Ācōrēra Jerusaleānebemarā ume idjaba Juda druadebemarā ume bio quīrūsia. Maļ bēra ādjirāra idji quīrāpitabemada āyā jaretasia.

† 17:21 1 Reye 12:26-30.

Nabucodonosóba Jerusaleā babueda

Mañ ewaride Sedequíaba Babilonia druadebema borora igarasia.

25

¹ Mañ carea nueve poa Sedequía Judadebema boroda bedacarea diebema jedecode ewari diede Babiloniane bema boro Nabucodonosóra idji sordaorā bara Jerusaleānebemarā ume djōne wāsidaa. Mañne poa umé Jerusaleāra audu jūrā eropanasidaa. Puru dajadaare acabadada āta draso aocusidaa.*

² Once poa Sedequía Juda druadebema boroda bedacarea babiloniarāba wadibida Jerusaleā purura audu jūrā eropanasidaa. ³ Ara mañ poade quimārēbema jedecode ewari nuevede Jerusaleā purude codira ni cārē sida neē basia. Mañba jūmarāda jarra duanasidaa.

⁴ Māwā panane puru audu jūrā ca bāra uyapetasidaa. Babiloniarāba purura audu jūrā eropanmīna Juda druadebema boro Sedequíara, idji sordaorā sida diamasi mīrū wāsidaa. Dji boro néu caita bā eda wābadaare ēdrāsidaa. Mama puru audu jūrā ca bāra umé panasidaa. Mañne Arabádaa wābada ode pira wābārāsidaa. ⁵ Mañ cawasidade Babiloniane bema sordaorāda Sedequía caidu wāsidaa. Idjira Jerico puru caita bā jewedade jidade wāsidaa. Mañne Sedequía sordaorāba idjira amenapeda memenesidaa. ⁶ Babiloniarāba Sedequíara jidadapeda Ribla purudaa edesidaa. Mama Babiloniane bema boroba idjira cawa osia. ⁷ Sedequíaba acā bāde Nabucodonosóba idji warrarāda quenabisia. Jūma quenanapeda Sedequía daura umena nuētabisia. Mañbe bronze oda carenaba jānapeda Babilonia druadaa jida edesidaa.

⁸ Nabucodonosó 19 poa Babiloniane bema boroda bedacarea jedeco jue-sumane ewari sietede idji sordaorā boro Nabuzaradaāda Jerusaleā purudaa wāsia. ⁹ Mañne Ācōrē de dromada, Juda druadebema boro de dromada, idjaba de Jerusaleāne bea sida jūma bācuasia. Dji droma beaba eropanana deda abeda jūma bācuasia. ¹⁰ Mañbe idjia Babiloniane bema sordaorāa Jerusaleā puru audu jūrā ca bāra jūma ārībisia. ¹¹ Mañbe Nabuzaradaāba ēberārā Jerusaleāne wādī panāda, Nabucodonosóare panāna apedadarāda, dewara ēberārā sida Babilonia druadaa jūma jida edesia. ¹² Ababe dji ne neē quedeadrā amesia ējūā o beadamārēā idjaba uva ējūāda wagadamārēā.

* 25:1 Acabadada āta draso aocusidaa. Ebuda bāēa cārēda osidada.

1 CRONICA NABEMA CARTA CRONICA

21

Daviba Israeldebema sordaorã juachabida

¹ Mañ ewaride diauruba israelerãra biẽ osia. Idjia Davia crĩchabisia Israeldebema sordaorãra juachaida. ² Mañ bẽrã Daviba Joáa, waabema sordao bororãa bida nãwã jarasia:

–Jũma Israel druade umaquĩrã djõ cawa beada juachade wãnadua Beersebá purudeba aba Dañ purudaa. Juachadapeda mĩa jarade zedadua cawai carea jũmasãwã panada.–

³ Baribara Joába jarasia:

–Mã boro, ¡Ãcõrẽba idji puru Israelda barima cien auđu yõbibara bio bia baya! ¿Jũma ãdjirãra bara panãeca? ¿Cãrẽ cãrẽa ba mãwã juachabi ba? ¿Cãrẽa dadji israelerãra nẽbarade bá quĩrã ba?–

⁴ Joába mãwã jaradamĩna Daviba wadibida juachabisia. Ara mãda Joába jũma Israel druade juachade wãpeda jẽda Jerusaleñnaa zesia. ⁵ Mañbe Davia jarasia Juda druade 470 mil sordaorãda panada idjaba waabema israelerã druade miyoñ auđu cien mil panada. ⁶ Baribara Joába Levideba yõpedadara, Benjamĩneba yõpedadarã sida juachaẽ basía, Daviba juachabi jaradara bia urĩnaẽ bẽrã.

⁷ Ãcõrẽ bida Daviba juachabidara bia unuẽ basía. Mañ carea israelerãra cawa osia. ⁸ Mañ bẽrã Daviba Ãcõrẽa nãwã jarasia:

–Wãrãda mã sordaorã juachabidara cadjirua basía. Baribara mã quĩrã djuburia mã cadjirua odara quĩrãdoadua. Mĩa wãrãda crĩcha neẽ ba quĩrãca osia.–

⁹ Mañ ewaride Ga abadaba Davia Ãcõrẽneba bedeabadjia. Ãcõrẽba Gaa nãwã jarasia:

¹⁰ –Davimaa wãpeda jaradua mã cawa oida. Mĩa cawa oi crĩchada ùbea erobaa. Mañgãdebemada idjia aba edaida ba.–

¹¹ Ara mãda Gara Davimaa wãpeda nãwã jarasia:

–Ãcõrẽba nãwã jara ba: “Mĩa cãrẽneba cawa oida baabara jaraida ba. Nañnebemada aba edadua: ¹² poa ùbea jarraba zeida, jeđeco ùbea dji quĩrũba bãrãra poya pananida, wa ewari ùbea Ãcõrẽba bãrãra cacua biẽ baída. Mañ ewari ùbeade bajãnebema nezocaba jũma Israel druade eberãrãda quinibiya.” Mañgãdebemada aba edadua mã Ãcõrẽa jarai carea.–

¹³ Mañne Daviba Gaa panusia:

–¡Mĩa nẽbara dromane ba! Baribara Ãcõrẽra quĩrã djuburiaida ba bẽrã, biara ba mãra idji jawade baẽda eberãrã jawade baẽi cãyãbara.–

¹⁴ Daviba mãwã jarada bẽrã Ãcõrẽba israelerãra cacua biẽ basia. Mañne setenta mil quinisidaa. ¹⁵ Mañbe Ãcõrẽba bajãnebema nezocada Jerusaleñnebemarã quenane diabuesia. Mãwã quena bađa Ãcõrẽba acã basia. Mañne sopuapeda waa quenabiẽ basía. Bajãnebema nezocaa nãwã jarasia:

–¡Þesia! ¡Waa quenarãdua!–

Mãwã jaraside bajãnebema nezocara jebuseo Ornaãba trigo carabarima basia. ¹⁶ Daviba ãtaa acãbarade unusia bajãnebema nezocara ãta jira bađa.

Djōbada necoda idji jawade erobasia. Mañ necora Jerusaleñ purudaa wa nūmasia. Mañ unubara de Davira, idjiare bea dji dromarā sida chīrāborode barru copanesidaa. Ādjirāba sopua careabema jābadara jā panasidaa.

¹⁷ Mañbe Daviba Ācōrēa nāwā jarasia:

–Mābara sordaorāra juachabisia. Mābara mañ cadjiruara osia. Nañ bedea neñ quedeaba çcārē cadjiruada osida? Mañ Boro Ācōrē, mñ quīrā djuburia māra, mñ ēberārā sida cawa odua. Waa ba puruda quinibirādua.–

¹⁸ Mañne Ācōrē nezoca bajānebemaba Gaa nāwā jarasia:

–Davira jaradua jebuseo Ornañba trigo carabarima animarā babue diabadada mñ itea omārēā.–

¹⁹ Ara mañda Gaba Ācōrē trāneba jaradara Daviba ode wāsia. ²⁰ Ornañba trigo carā ba de jēda acapēda bajānebema nezocara unusia. Idji warrarā quīmārē panā bīda ununapēda mīrūsidaa. ²¹ Davi Ornañba jūēbara de Ornañba idjira unusia. Mañ bērā idji trigo carabarimañba Davimaa wāpēda chīrāborode barru cobesia. ²² Mañne Daviba Ornañba jarasia:

–Ba trigo carabari ējūāra māa nēdobuedua animarā babue diabadada Ācōrē itea oi carea. Māa māwā oibara dai israelerāra waa quininaēa. Dji ējūā nēbara māa jūma diaya.–

²³ Ornañba panusia:

–Mñ boro, ara jāwā bari edadua. Mañbe ba quīrā ba quīrāca odua. Māa pacada diaya Ācōrēa babue diamārēā. Mañ awara taba carea dji trigo carabari bacuruda diaya. Trigo sida diaya Ācōrēa babue diamārēā. Mañgara māa jūma bari diaya.–

²⁴ Baribara israelerā boro Daviba panusia:

–Māwāēa. Māa bari edaēa ātebara dji nēba daucha diaya. Māa bareda Ācōrēa diai carea bari edaēa. Animarā bari edadara māa Ācōrēa babue diaēa.–

²⁵ Mañ bērā Daviba Ornañ ējūābari oroda quince libra diasia.† ²⁶ Mama Daviba animarā babue diabadada Ācōrē itea osia. Mañbe Ācōrēa animarāda jūma babue diacuasida idjaba Ācōrē ume necai bai carea animarā dragada babue diacuasida. Mañne Ācōrēa quīrā djuburiada iwidisia. Ācōrēba māra bia ūrīna bērā bajāneba taba uruada animarā babue diabada arā baebisia.

²⁷ Mañbe Ācōrēba bajānebema nezocaa jarasia idji djōbari necoda wagamārēā.

²⁸ Mañ unubara de Daviba cawasia Ācōrēba idji bedeara ūrīsida. Mañ carea jebuseo Ornañba trigo carā badama animarāda Ācōrēa babue diacuasida. ²⁹ Mañ ewariē Ācōrē wua de Moiseba ējūā pōāsa ewaraga ba de odara, animarā babue diabada sida Gabaoñ puru caita ba eyade panasidaa. ³⁰ Baribara Daviba Ācōrēa iwidi carea mamaa poya wāē basia. Ācōrē nezocara idji djōbada neco bara ununa bērā mamaa wāida bio waya basia.

22

¹ Mañbe Daviba jarasia:

–Nañ eyade dadjirā Boro Ācōrē de dromada, dadji israelerāba animarā babue diabada sida odia.–

Ācōrē de droma oi carea Daviba jara pēda

* **21:17** Nañ bedea neñ quedeaa. Hebreo bedea de bā ba “nañ oveja.” † **21:25** Quince libra. Hebreo bedea de bā ba “seiscientos siclos.”

² Daviba ãibemarã Israel druade panabadada ãbaa jarebisia. Maãbe ãcõrẽ de droma oi carea ãcãrã ãcuasia mōgara toawedamãrẽã. ³ Maã awara jiorroda waibãa jãrã pesia dji eda wãbadara cachidi carea idjaba jira ããdi carea. Bronze sida jãrã pesia. Waibãa edada bãrã dji zãgãara poya zadaẽ basia. ⁴ Maã awara dji biara ãa bacuru Libano druadebemada waibãa jãrã pesia.* Maãra poya juachadaẽ basia Sidoã purudebemarãba, Tiro purudebemarã bida zocãrã enepedada bãrã.† ⁵ Daviba mãwã jãrã pesia mãwã crĩaha ãada bãrã:

–Mã warra Salomõra wadibida cãdrada ãa bãrã dera o adua ãa. Baribãrã ãcõrẽ de dromara dji waibãara ãada idjaba dji biara quiruda baida ãa jũma naã ãjũãne trã ãaga bamãrẽã. Maã bãrã mã warra Salomõba poya omãrẽã mã jũma jãrã peya.–

Maã carea Davi jaidai naẽna jũma jãrã pesia. ⁶ Maã ewaride Daviba idji warra Salomõra trãpeda jarasia israelerã ãcõrẽ de dromada omãrẽã. ⁷ Mãwã jarasia:

–Warra, mã Boro ãcõrẽ itea mã de dromada oida crĩaha basia. ⁸ Baribãrã idjia mã mãwã jarasia: “Bãra dewara puru ãea ume ãarima zocãrã djõpeda ãberãrãda quenasia. Mã quĩrãpita naã ãjũãne zocãrã quenana bãrã ãa mã itea de dromara ocara ãa. ⁹ Baribãrã ãa warrada djõ quĩrãcada unuya. Mã idjira jũma idji dji quĩrũ ume necai ãaya. Maã bãrã idji trãra Salomõã adia.‡ Idjira israelerã boroda ããmisa mã israelerãra jũma necai ãaya. ¹⁰ Idjiabãrã mã itea de dromada oya. Idjira mã warra baya mãne mãra idji Zeza baya. Idji ewarideba ãta mã idjida, idjideba yõbãdarã sida israelerã bororãda ãaya.”

¹¹ Mã bãrã warra, mã quĩrã ãa ãcõrẽra ãa ume baida idji de dromara omãrẽã idjia jarada quĩrãca. ¹² Idjaba mã quĩrã ãa ãcõrẽba necawaada, crĩaha cawaa sida ããa diaida. Mãwã ãa israelerã pe erobãde idji leyrã jũma aride ijã oya. ¹³ ãcõrẽba Moisedeba israelerã ley diadara ãa quĩrãcuita o ãaibãrã ãa obãrãra jũma bia odjaya. ããa ãapeda sozarã ãadua. Ne wayarãdua. Jẽda crĩaharãdua.

¹⁴ Mã bio traja ããdeba oroda 7 miyõã 500 mil libra idjaba paratada 75 miyõã libra jãrã pesia ãa ãcõrẽ de dromada omãrẽã. Bronceda, jiorro sida waibãa jãrã pesia. Dji zãgãara dadjia poya zadaẽa. Maã awara mōgara toawedada, bacuru arrada sida jãrã pesia, baribãrã mã audu ãa jãrã peida ãa.

¹⁵ ãa ne o cawa ãada zocãrã erobãa: mōgara toawe cawa ãada, mōgara de o cawa ãada, bacuru de o cawa ãa sida. ¹⁶ Maã awara orodebema ne o cawa ãada, paratadebema ne o cawa ãada, broncedebema ne o cawa ãada, jiorrodebema ne o cawa ãa sida zocãrã erobãa. Jããbe jãwa ãadua ãcõrẽ de dromara oi carea. ãcõrẽra ãa ume ãaya.–

¹⁷ Maãbe Daviba Israeldebema dji droma ãea jarasia idji warrara carebãdamãrẽã. ¹⁸ Mãwã jarasia:

–Dadjì ãcõrẽra bãrã ume ãa. Ara mã ãcõrẽba bãrãra necai ãasia dewara puru ãeara mã jãwaeda ãada bãrã. Jũma ãdjirãra ãcõrẽ jãwaeda panãa idjaba dadji israelerã jãwaeda panãa. ¹⁹ Mã bãrã sodeba, jauredeba bida bãrã

* **22:4** Dji biara ãa bacuru. Hebreo bedeadẽ ãã ãa “cedro” baribãrã ogoẽa. † **22:4** Sidoã purura, Tiro puru sida Libano druade panãa. ‡ **22:9** Hebreo bedeadẽ Salomõã trãba jara ãa “necai.”

Ãcõrẽra jΛrΛdadua. JΛwa bΛdadua idji de droma oði carea. Opedadacarea idji baurudera, ne jũma idji dede baida bΛ sida eda bΛdadua.–

1 Cronica 29:26-28

29

Davi jaidada

²⁶ Jesé warra Daviba jũma israelerãra pe eroḃasia. ²⁷ Jũma ābaa cuarenta poa israelerã boroda ḃasia. Siete poa Hebroãne ḃasia.* Maãbe 33 poa Jerusaleãne ḃasia. ²⁸ Davira bio waraga jaidasia. Bio ne bara ḃasia idjaba trã ḃaga ḃasia. Idji cacuabari idji warra Salomoãda israelerã boroda ḃesia.

* **29:27** Davira siete poa Hebroãne ḃaside Judadebema israelerã boro ḃasia. 2 Samuel 5:4-5.

2 CRONICA

UMÉBEMA CARTA CRONICA

Salomoḗba necawaa Ācōrēa iwidida

¹ Davi warra Salomoḗba israelerāra bia pe erobesia Ācōrēra idji ume ḅa bēra idjaba bio dji dromada ḅaḁa bēra. ² Ewari aba Salomoḗba israelerāra jūma trācuasia: idji sordaorā bororāda, nēḅara cawa obadarāda, dji dromarāda, dji drōārā sida.* ³ Jūḗpedaḁacarea Salomoḗra jūma ādjirā sida Gabaoḗ puru caita ḅa eyadaa wāsidaa Ācōrē wua deda mama ḅa bēra. Maḗ wua dera Ācōrē nezoca Moiseba ējūā pōāsa ewaraga ḅaḁe obida basia. ⁴ Baribaraḗ Salomoḗ ewaride Ācōrē baurudera maḗ dede baē basia, Daviba Quiriat-jeariḗ purudeba Jerusaleḗ purudaa ededa bēra. Mama idjia obida wua dede eḗa waga ḅasia. ⁵ Baribaraḗ animarā babue diabada bronce odada wadibida Ācōrē wua de quīrāpe basia Gabaoḗ puru caita. Maḗra Uri warra Bezaleelba oda basia.† Bezaleelera Hur wiuzaque basia. Salomoḗra, idjia trācuada ēberārā sida mamaa wāsidaa Ācōrēa iwididi carea. ⁶ Mama Ācōrē wua de quīrāpe Salomoḗra animarā babue diabada bronce oda caita wāpeda Ācōrēa animarāda mil babue diacuasia.

⁷ Maḗ diamasi Ācōrēra Salomoḗma odjapeda nāwā jarasia:

–ḅa quīrā ḅaḁa mḗa iwididua.–

⁸ Salomoḗba panusia:

–ḅa mḗ zeza Davira quīrāneba bio carebabadjia. Maḗbe ḅa mḗra idji cacuabari israelerā boroda ḅasia. ⁹ Mḗ Boro Ācōrē, ḅa mḗ zeza Davia jarada quīrāca odua. ḅa mḗra israelerā boroda ḅasia. Baribaraḗ ādjirāra zocārā panḅa iḅa quīrāca. ¹⁰ Maḗ bēra necawaada, crīcha cawaa sida mḗa diadua israelerāra bia pe erobai carea. ḅa carebaēḅaraḗ ni abaḅa ḅa ēberārā zocārā panḅa poya bia pe erobaēa.–

¹¹⁻¹² Maḗne Ācōrēba jarasia:

–Mḗa ḅara mḗ ēberārā boroda ḅasia. Maḗne ḅa ababe necawaada, crīcha cawaa sida iwidisia ādjirā bia pe erobai carea. Sodeba maḗda quīrā ḅa bēra mḗa necawaada, crīcha cawaa sida ḅaḁa diaya. Maḗ awara ḅa parata waiḅaada, ne jūma erobaída, bio dji droma baida, dārā zocai bai sida iwididaēmīna mḗa diaya. Maḗ awara ḅa dji quīrūda beudamārēā iwididaēmīna mḗa ḅara ādjidebemada wagaya. ḅa erobai quīrāca ni abaḅ boro ḅa naēna ḅadaba neē basia idjaba ni abaḅ boro ḅaare zebaraḗ bida erobaēa.–

¹³ Maḗbe Gabaoḗ puru caita ḅa eyadeba Ācōrē wua de ḅamaḅa Salomoḗra Jerusaleḗnaa jēda wāpeda jūma israelerāra pe erobesia.

Salomoḗba cawayo, carreta sida jarḅa peda

¹⁴ Salomoḗba djōbada carretada, cawayo sida zocārā edasia.‡ Carretara 1,400 edasia idjaba cawayoda doce mil edasia. Maḗgara idji sordaorā panabada puruza idjaba Jerusaleḗne idji ḅabarimaa bida ḅacuasia.

¹⁵ Salomoḗ dji boro baside oroda, parata sida Jerusaleḗne aduba erobasia mōgara quīrāca. Idjaba dji biara ḅa bacuru Libanonebema enenada aduba

* **1:2** Idji sordaorā bororāda. Hebreo bedede nāwā ḅa ḅa: “Mil sordaorā bororāda idjaba cien sordaorā bororāda.” † **1:5** Exodo 38:1-7. ‡ **1:14** Cawayo. Acaramaarā idjia cawayodeba djōbadarāda jarḅa pesia.

erobasia mēābema higojō eya carrađe bara quīrāca. § 16 Salomoā itea ne nēdobadarāba Egiptode idjaba Ciliciade cawayoda nēdobadjidaa.* 17 Cawayo aba cuatro libra paratabari nēdobadjidaa. Egiptode carreta aba quince libra paratabari nēdobadjidaa. Maļbe ādjirāba hititarā bororāa, Siriadebema bororāa bida cawayoda, carreta sida nēdobuebadjidāa.

2

Salomoāba Ācōrē de droma obida

1 Maļbe Salomoāba idji de dromada, Ācōrē de droma sida obisia. 2 Maļ bērā ēberārāda setenta mil edasia maļ de odi careabemada wadamārēā. Idjaba ochenta mil edasia eyade mōgara toawedamārēā. Maļ awara 3,600 bāsia dji traja panā bororāda beadamārēā.

3

1 Maļbe Salomoāba Ācōrē de dromada Jerusaleāne oi carea jāwa bāsia. Maļ dera Moria eyade obisia jebuseo Ornaāba trigo carābari badama. Idji zeza Daviba Ācōrē de droma oi carea maļ ējūāra edasia mama Ācōrēra idjima odjada bērā. 2 Poa quīmārē Salomoā israelerā boroda bedacarea umēbema jedecode ewari umēne jāwa bāsia.

5

Ācōrē baurude Salomoāba enebida

1 Ācōrē de droma Salomoāba obida pārāpedadacarea jūma idji zeza Daviba Ācōrē itea diadara maļ dedaa enebisia: oroda, paratada, dewara nebisa sida. Jūma maļgara Ācōrē itea diada wagabadađe bābisia.

2 Maļbe Salomoāba Israeldebema dji dromarāda, nēbāra cawa obadarāda, dji drōārā sida Jerusaleānaa jūma trācuasia Ācōrē baurude Sioāne bāda Ācōrē de dromanaa ededamārēā. (Sioā purura idjaba Davi puru abadaa.*)

3 Israeldebema dji umaquīrāra Salomoā bāmaa jūma zesidaa ādji warrewar-reabema de zaquede panabada ewari obada jedecode.† 4 Israeldebema dji dromarā jūma jūēpedadacarea levitarāba Ācōrē baurudera edade wāsidaa. 5 Maļne ādjirāba, sacerdoterā bida baurudera, Ācōrē wua dera jūma maļ dede bā sida Ācōrē de dromanaa edesidaa.

6 Maļne Ācōrē baurude quīrāpe Israeldebema boro Salomoāba, jūma israelerā idji ume dji jare duana bida ovejada, paca sida Ācōrēa babue diacuasidaa. Ādjia babue diapedada animarāra zocārā panana bērā poya juachadaē basia.

7 Maļbe sacerdoterāba Ācōrē baurudera idji de dromane dji edaara bā dejānaa edesidaa. Maļ dejāra “Ācōrē itea biara bā dejā” abadjidaa. Mama baurudera bajānebema nezoca zaca panā i edre bāsidaa.‡ 8 Maļ bajānebema nezoca zaca panāra i pae panā quīrāca nūpanasidaa. Māwā ādji ira baurude dji jira edebada bacuru bara ārā panasidaa. 9 Baurude jira edebada bacurura drasoā bā bērā dji quēbāra Ācōrē itea bā dejāareba unubadjidaa. Baribāra

§ 1:15 Dji biara bā bacuru. Hebreo bedeadē bā bāa “cedro” baribāra ogoēa. * 1:16 Egiptode.

Acaramaarā Musride nēdobadjidaa. Musri druara Cilicia drua caita bāa. * 5:2 2 Samuel 5:6-9.

† 5:3 Levítico 23:33-43. ‡ 5:7 Bajānebema nezoca. Hebreo bedeadē “Querubīl” bā bāa. Maļgarāra bajānebema nezoca i bāra beaa.

Ācōrē de droma dajadaareba mañ bacuru quēb̄ara ununaca basía. Wadibida mañ bacurura mama pan̄a. ¹⁰ Umébema mōgara pewedea Moiseba b̄adada baurudede eđa panasidaa. Waa neē basía. Israelerā Egiptodeba ēdr̄adapeda Horeb eyade panasidade Ācōrēba ādjirā ume bedea b̄apeda mañ mōgarara diasia.

¹¹ Baurudera Ācōrē de dromane eđa b̄adapeda sacerdoterā Ācōrē itea b̄a dejāneba dajadaa wāsidaa. Jūma ādjirā mama duan̄ba nāēna osidaa ara ādjida Ācōrē quīrāpita bia beadi carea. Āc̄l̄l̄ba māwā osidaa ādjia Ācōrē dede ne odi careabema ewariēmīna. ¹² Mañne tr̄ābi zá cawa pan̄a leuitarā Asára, Hemaāra, Jedutuāra, ādji warrarāra, jūma ādji ēberārā sida animarā babue diabada āmādaū odjabariare āta duanasidaa. Dji biara b̄a lino wua ođada j̄ā panasidaa. Tr̄ābida zá panasidaa címbaloba, arpaba, idjaba salterioba. Ādjirā ume 120 sacerdoterāba cachiruda zá panasidaa. ¹³ Cachiru zá pan̄ne dewararāda tr̄ā duanasidaa jūmarāba ābaa Ācōrēa bia bedeadī carea idjaba bia b̄ada adi carea. Cachiru zá pan̄ne, címbalo zá pan̄ne, dewarabema zá pan̄ne bida dji tr̄ā duan̄ba Ācōrēda nāwā bia jarasidaa: Ācōrēa bio biya quirua. Idjia ewariza dadjirāra quīrā b̄a.

Māwā pan̄ne cawaēne Ācōrē de dromane eđa j̄ārārāba towaga nūmesia.

¹⁴ Mañne sacerdoterāba Ācōrē de dromane obadara poya odaē basía Ācōrē quīrāwārēa dorroddorroda idji de dromane eđa b̄a bērā.

ESDRA

Ciroba judiorā jēda Jerusaleñnaa wābida

¹ Persia druadebema boro Ciroba babiloniarā poyadacarea Ācōrēba Jeremianeba jarada quīrāca osia.* Ara maļ poade Ciro sođe ḅasia idji de dromada wayacusa omārēā. Maļda Ciroba cartade ḅapeda jūma drua idji jawaeda bea jarabisia. Nāwā ḅasia:

² Persiadebema boro Ciroba nāwā jara ḅaa: Ācōrē bajāne ḅaḅa jūma naļ ējūāne ḅea druada mā jawaeda ḅasia. Maļ awara māra ḅasia idji de dromada Juda druade Jerusaleñ purude omārēā. ³ Maļ bēra jūma Ācōrē ēberārāda Juda druadaa wānida panā Jerusaleñ purude israelerā Ācōrē de dromada odi carea. Maļne Ācōrēba carebaya. ⁴ Idjaba ādji caita panā ēberārāba dji wāḅadarāa paratada, oroda, baridua nebiada, animarā ḅea sida diadida panā. Maļ awara ādjirāba sođeba dia quīrā panā quīrāca diadida panā Ācōrē de dromada Jerusaleñne odamārēā.

Judiorā Jerusaleñnaa jēda wāpedada

⁵ Maļbe Judadeba yōpedada bororāda, Benjamiñneba yōpedada bororāda, levitarāda, sacerdoterāda, dewararā sida Jerusaleñnaa Ācōrē de droma ode wāni carea panasidaa Ācōrēba maļ crīchara ādjirā sođe ḅada bēra. ⁶ Maļne jūma ādji caita panā ēberārāba oroda, paratada, netatada, animarāda, nebia nēḅaa ḅea sida diacuasidaa. Maļ awara sođeba dia quīrā panā quīrāca ne diasidaa.

⁷ Maļne Persiadebema boro Ciroba Ācōrē de dromane ḅadada diabisia. Naēna Babilonianebe boro Nabucodonosóba maļgāra Jerusaleñneba enepeda idji ācōrē dede ḅasia. ⁸ Baribāra Persiadebema boro Ciroba idji parata wagabari Mitridate abadaa jūma diabisia. Mitridateba juachapeda Juda druadebema boro Sesbasāa jūma diasia. ⁹ Idjia diadara naļgā ḅasia: epeḅeco jūguru oro odada 30; epeḅeco jūguru parata odada 1000; neco zaqueda 29; ¹⁰ taza oro odada 30; taza parata odada 410; dewara nebiada 1000. ¹¹ Jūma ābaa oro odara, parata oda sida 5400 ḅasia. Sesbasāra, babiloniarāba jida edepedadarā sida Jerusaleñnaa jēda wāsidade jūma maļgāra edesidaa.

3

Animarā babue diabada wayacusa opedada

¹ Juda druade jūēnapeda israelerā ādji puruza panesidaa. Māwānacarea sietebema jedecode jūmarāda Jerusaleñne ābaa dji jaresidaa. ² Maļne Josadā warra Jesuaba, waabema sacerdoterāba, Salatiel warra Zorobabelba, idji ēberārā bida jawa ḅasidaa animarā babue diabada odi carea. Māwā osidaa israelerā Ācōrēba animarāda babue diadi carea idji nezoca Moiseba diada leyde ḅā ḅa quīrāca. ³ Ādji caita ḅea ēberārāba waya panāmīna dji animarā babue diabadara naārā ḅadama osidaa.* Odapeda animarāda diapeda, quewara bida Ācōrēba babue dia panesidaa. ⁴ Idjaba Ācōrē leyde ḅā ḅa quīrāca warrewarreabema de zaquede panabada ewarida osidaa.†

* **1:1** Jeremia 25:9-11; 29:10-11.

* **3:3** Waya panāmīna. Hebreo bedede maļba idjaba jara ḅaa: “Waya panā bēra.” † **3:4** Levitico 23:33-36.

Mañne idji leyde bʼa bʼa quĩrāca ewariza animarāda idjía babue diasidāa.
⁵ Mamaʼba ʼṭtaa ādjirāba animarā babue diadida panʼa quĩrāca babue diabadjidāa: ewarizabemada, jedeco djiwididebemada, idjaba Ācōrēba obi bʼa ewari droma beazabemada. Maʼ awara ādji sodeba dīa quĩrā panʼa sīda Ācōrēa babue diabadjidāa. ⁶ Ādjirāba Ācōrē de droma odi carea wadi jʼwa bʼadaēmīna sietebema jedecode nabema ewaride animarāda Ācōrēa babue dīa panesidāa.

Ācōrē de droma wayacusa opedada

⁷ Maʼbe israelerāba mōgara de o cawa beārāa, bacuru de o cawa beārāa bida paratada diasidāa Ācōrē de droma odamārēā. Idjaba Sidoʼnebemarāa, Tirodebemarāa bida uva bʼada, codi careabemada, nedraga sīda diasidāa dji biara bʼa bacuruda Libanoneba Jope purudāa pusaare enenamārēā.[†] Persiadebema boro Ciroba maʼ bacurura enebisia.

⁸ Israelerā Jerusaleʼne jūpedadacarea dewarabema poade umébema jedecode Salatiel warra Zorobabelba, Josadā warra Jesúaba, waabema sacerdoterāba, levitarāba, jūma Babilonianeba Jerusaleʼnaa zepedadarā bida jʼwa bʼasidāa Ācōrē de dromara odi carea. Mañne levitarā veinte poa ʼṭtaa beada bʼasidāa Ācōrē de droma o panʼa bororāda beadamārēā. ⁹ Naʼlgarāda bʼasidāa: Jesúada, idji warrarāda, idji djabarā sīda; Hodaviadeba yōna Cadmiēda, idji warrarā sīda;[§] Henadadeba yōpedada ēberārāda, ādji warrarāda, ādji djabarā sīda. Ādjirāba jūmaena levitarā basía.

¹⁰ Ācōrē de droma o panʼa dji edrebema mōgara jūma bʼapedadacarea sacerdoterāba dji odapeda cachiru bara araa wāsīdāa Ācōrēa bia jara trʼāni carea Israeldebema boro basi Daviba obi jarada quĩrāca.* Asádeba yōpedada levitarā sīda címbalo bara araa wāsīdāa. ¹¹ Maʼbe nāwʼ trʼā duanesidāa Ācōrēa bia bedeadī carea idjaba bia bʼada adi carea:

Ācōrēa bio biya quĩrua.
 Idjía dai israelerāba ewariza bio quĩrā bʼa.

Ācōrē de droma edrebema mōgarara bʼapedada bēra jūmarāba Ācōrēa bia jara duanada bʼaga duanasidāa. ¹² Zocārā sacerdoterā dji drōārāba, levitarāba, dewara bororā bida Ācōrē de droma naārā badada unusidāa. Maʼ bēra edrebema mōgara djiwidi bʼapedada unusidade jīa duanesidāa. Baribara dewararāda bʼasridaba bia duanesidāa. ¹³ Māwʼ bʼaga duanʼa bēra ni abaʼba poya cawaē basía jīa duanada wa bʼasridaba bia duanada. Maʼ bʼagaara tamʼba ūrīsidāa.

Esdra 6:15-22

6

Ācōrē de droma pārpēada

¹⁵ Darío sei poa Persiadebema boroda bedacarea Adar jedecode ewari ūbeade israelerāba Ācōrē de dromara pārsīdāa.* ¹⁶ Pārpēadacarea jūma dji Babilonianeba zepedada israelerāba, sacerdoterāba, levitarā bida Ācōrē de dromara bʼasrida jʼarasidāa. ¹⁷ Jʼarasidade paca zaque dji umaquĩrāda cien, oveja dji umaquĩrāda doscientos, idjaba oveja zaquerāda cuatrocientos

[†] 3:7 Dji biara bʼa bacuru. Hebreo bedade bʼa bʼa “cedro” baribara ogoē. § 3:9 Hodavía.

Acaramaarā maʼba jara bʼa “Juda.” * 3:10 1 Cronica 25:1. * 6:15 Dadjirāba jedeco juachabada quĩrāca maʼ Adar jedecora febrerode wa marzode baebaria.

Ācōrēa babue diasidaa. Mañ awara ādjia cadjirua opedada carea chiwatu dji umaquĩrāda doce babue diasidaa.† Israeldeba doce puru yōpedada carea aba aba babue diasidaa. ¹⁸ Mañbe Moise cartade b́a b́a quĩrāca Jerusaleñe sacerdoterāba Ācōrē de dromane trajađida pan^ ewarida ādjide cawacawa b́asidaa. Levitarā bida trajađida pan^ ewarida ādjide cawacawa b́asidaa.

¹⁹ Mañbe Babilonianeba jēda zepedada israelerāba dewarabema poade dji nabema jedecode ewari catorcede ādji Egiptodeba ēdr^pedada quĩrānebabada ewarida osidaa.‡ ²⁰ Naārā sacerdoterāba, levitarā bida Ācōrē quĩrāpita bia du-anani carea jūma osidaa. Mañ bēra levitarāba animarā mañ ewari dromane beadida pan^ra beasidaa jūma Babilonianeba jēda zepedadarā itea, ādji djabarā sacerdoterā itea idjaba ara ādjirā itea bida. ²¹ Mañbe jūma Babilonianeba jēda zepedada israelerāba mañ ewaride cobadara cosidaa. Dewararā bida cosidaa, ādji caita bea puruba cadjirua obadara igarađapeda israelerā Ācōrēda ēpē panena bēra. ²² Siete ewari pañ ēsābari neē cobada ewarida b́asrida osidaa. Ācōrēba ādjirāra bio b́asridabisia. Idjia Persiadebema boroa ādjirāda bia unubida bēra dji boroba israelerā Ācōrē de dromada careba osia.§

† 6:17 Levítico capítulo 3. ‡ 6:19 Levítico 23:4-8. § 6:22 Persiadebema boro. Hebreo bedade b́a b́a “Asiriadebema boro.” Māwā jara b́a Persiadebema boroba Asiria druada idji j^awaeda erobada bēra.

NEHEMIA

Nehemiaba Ācōrēa iwidida

¹ Naā cartara Hacialia warra Nehemiaba bādaa.

Artajerje veinte poa Persiadebema boroda bedacarea Quisleu jedecode māra Susa puru dromane basia.* ² Māwā bade mā djaba Hananida dewararā ume Juda druadeba zesidaa. Māa ādjirāa judiorā Babilonianeba jēda wāpedadebemada idjaba Jerusaleā purudebema sida iwidisia. ³ Ādjirāba māa nāwā jarasidaa:

—Judiorā Babilonianeba jēda wāpedadara bia mīga panāa idjaba quīrā pera panāa. Jerusaleā puru auđu jūrā ca badara wadibida ārī bāa. Dji purude eda wābada sida bá wāna bēra neēa.—

⁴ Maā ūrīside māra chūmepeda jīasia. Sopusaba dārā ne codaca ewarida osia idjaba Ācōrē bajāne bāa iwidi basia. ⁵ Nāwā iwidisia:

—Ācōrē bajāne bā, bāra dji dromaara bāa. Bādrā wayadida panāa. Bā quīrā bea ume, bā bedea ījā bea ume bedea bādara bāa quīrāneba jūma obaria. ⁶ Māra bā nezoca bēra mā djuburia ūrīdua mā āsa diamasi bida bā nezocarā Israeldebema carea iwidi bāda. Māa ebuda jaraya: dai israelerāba bā quīrāpita cadjiruada osidaa. Māa, mā zeza ēberārā bida bā quīrāpita cadjiruada osidaa. ⁷ Dairāba wārāda bā quīrāpita jūmawāyā cadjiruada osidaa. Bā nezoca Moiseba diada leyda ījā odaē basia.

⁸ Baribārā bā nezoca Moisea jaradara quīrānebadua. Bāa nāwā jarasia: “Bārā israelerāba ījānaēbārā, māa bārāra druā beaza jarecuaya. ⁹ Baribārā bārāba māda wayacusa ēpēnibārā idjaba māa jaradada ījā odībārā, mamaāba wayacusa māa edada purudaa eneya bārā tāēna bai carea. Bārā tāma āyā jarecuabārā sida māa pe eneya.”†

¹⁰ Dairāra bā nezocarāa idjaba bā purua. Bā ābāa waibāadeba dairāra ēdra edasia. ¹¹ Ācōrē, mā djuburia za quiru nezocaba iwidi bāda idjaba bā nezoca waabemarāba iwidi panāa sida ūrīdua. Dairāba bāra bio waya panāa. Mā djuburia idi mā boromaa wābārāde carebadua. Māa idjā iwidibārāda bia ūrībidua.—

Maā ewaride māra Persiadebema boro uva ba jue diabari basia.

2

Nehemia Jerusaleānaa wāna

¹ Artajerje veinte poa Persiadebema boroda bedacarea Nisaā jedecode māa uva bada idjimaa edesia.* Maāne idjia māra sopua bāda unusia. Maā naēna māra māwā unuca basia. ² Maā bēra idjia māa iwidisia:

—Ācōrē cārēā bāra sopua bā? Cacia bia bā bēra maā carea sopua bāēa. ĀNe crīcha bāba jāwā bāca?—

Idjia māwā iwidida bēra māra bio ne wayasia. ³ Maāne māa idjā jarasia: —Mā boro, jmaā quīrā bāa bāra dārā zocai baida! Mā djibarirā tābāripedada puruda jūma ārī bāa. Dji purude eda wābada sida bá wāna bēra neēa. Maāda ĵmāra sāwā sopua baē?—

* **1:1** Dadjirāba jedeco juachabada quīrāca maā Quisleu jedecora noviembrede wa diciembrede baebaria. † **1:9** Deuteronomio 30:1-4. * **2:1** Dadjirāba jedeco juachabada quīrāca maā Nisaā jedecora marzode wa abrilde baebaria.

⁴ Mañne Persiadebema boroba m'la iwidisia:

–Mâeteara çm'la sãwã carebai?–

Ara ma'lda sodeba m'la bajãne b'la Æcõrëa carebamãrëã iwidisia. ⁵ Ma'be m'la Persiadebema boroa nãwã panusia:

–Bamaa bia b'labar'la idjaba m'lda bia unu b'labar'la, m'la Juda druadaa m'la djibarirã t'labaripeda purudaa diabuedua ma' purura wayacusa oi carea.–

⁶ Ma'ne idji quima arima çhũmane Persiadebema boroba m'la iwidisia:

–çB'ara ewari jũmasãwã mama bai? çSãlbe jëda zei?–

Persiadebema boroba m'la wãira bia unusia. Ma' bërã m'la ewarida b'asia.

⁷ Ma'ne m'la Persiadebema boroa jarasia:

–Bamaa bia b'labar'la, m'la cartada Euprate do quĩrãrëbema bororã itea b'la diadua. Ma' cartade b'adua ãdjirãba m'la idu Juda druadaa bia wãbidamãrëã. ⁸ Ma' awara cartada oi wagabari Asã itea m'la b'la diadua. Ma' cartade b'adua bacuruda m'la diamãrëã. Ma' bacuruba m'la deda, dji eda wãbada Æcõrë de droma caita bea sida oya. Ma' awara dji puru auðu mõgaraba jũrã ca b'la ob'ar'la bacurura erobaida b'la.–

Æcõrëba idji biadeba m'la carebada bërã m'la iwididara Persiadebema boroba jũma osia.

⁹ M'la wãside Persiadebema boroba sordao bororãda, cawayodeba djõbadarã sida Æcar'la diabuesia. Euprate do quĩrãrëbema bororãma jũesidade m'la Persiadebema boroba b'ada cartara ãdjirãa diasia. ¹⁰ Baribar'la Horo'la purudebema Sanbalãba, Amo'nebema dji droma Tobia bida urisidaa m'la israelerã carebade zesida. Ma' carea ãdji sode bio bië panesidaa.

Jerusale' auðu jũrã ca b'ada wayacusa opedada

¹¹⁻¹² Jerusale'ne jũenacarea ewari ãbeade diamasi pirabaripeda m'la Jerusale' auðu jũrã ca b'ada aca'de wãsia. Baribar'la m'la ni aba'la jaraë basia Æcõrëba m'la sode Jerusale'ne oi crĩchabi b'ada. Wãbar'lae ëberãda zocãrãëbe m'la ume edesia. Ababe m'lar'la animarã ãr'la wãsia. Waabemarãda animarã ãr'la wãnaë basia. ¹³ Ma' diamasi m'la purude eda wãbada Jeweda abadaare ëdrasia. Mama'ba baido egorodeba bogadr'la b'la Dama abadaare wãpeda purude eda wãbada T'la Pora abadama jũene wãsia. Wãne m'la Jerusale' puru auðu jũrã ca b'ada jũma ãr'i b'ada aca' basia. Dji purude eda wãbada bá wãna sida jũma aca'sia. ¹⁴ Mama'ba purude eda wãbada “Baido egorodeba bogadr'la b'la” abadaare wãsia. Dji Boró Amene abadama jũene wãside mõgara waibada tabea bërã m'la animarãra poya noco'daa wãë basia. ¹⁵ Ma' bërã wadi diamasi nũmane jewedaareba m'la Jerusale' auðu jũrã ca b'adara aca' wãsia. Jũma parr'la acapeda purude eda wãbada Jeweda abadama jũesia. Mama wayacusa purude eda wãsia.

¹⁶ Jerusale'nebema bororãba adua panasidaa m'la sãma wãsida, ni cãrëda ode wãsida. M'la judiorãa, sacerdoterãa, dji dromarãa, dji bororãa, dji traju odi ëberãrãa bida wadibida jaraë basia cãrëda ode ze b'ada. ¹⁷ Ma'be m'la ãdjirãa jarasia:

–Bãrãba unu pan'la dadjirãra bia mĩga panada. Dadji puru Jerusale'ra jũma ãr'i b'la idjaba dji eda wãbada sida bá wãna bërã neã. Jãlbe puru auðu jũrã ca b'adara wayacusa odia waa quĩrã perada amaaba.–

¹⁸ Ma' awara m'la ãdjirãa nẽbarasia sãwã Æcõrëba idji biadeba m'la carebasida, Persiadebema boroba m'la jarada sida. Ma'ne ãdjirãba jarasidaa:

–Mâeteara wayacusa odia.–

Ara maãda ãdjirãba jãwa ðasidaa. ¹⁹ Baribãrã Horoã purudebema Sanbalãba, Amoãnebema dji droma Tobíaba, Arabiãdebema Gesem bida maã ùrísidaa dairãra nãwã biẽ ipida jarasidaa:

–¿Cãrẽda oðida crícha panã? ¿Mãwãra Persiãdebema borora igaraðica?–

²⁰ Mãa nãwã panusia:

–Ãcõrẽ bajãne ðaba dairãra carebaya jũma pãrãni carea. Dai, idji nezo-carãba puru auðu jũrã ca ðaðara wayacusa oðia. Bãrãra Jerusaleñnebema bororãẽa. Naã purura bãrãneẽa. Bãrãra nama pananaca basía.–

Nehemia 6:15-16

6

¹⁵ Maãbe Elul jedecode ewari 25de Jerusaleñ puru mōgaraba auðu jũrã ca ðara jũma pãrãsidaa.* Pãrãni carea 52 ewari trajasidaa.

¹⁶ Dairã caita ðea druãdebema dji quĩrũrãba maã ùrísidaa bio ne wayasidaa idjaba quĩrã perasidaa. ãdjirãba cawasidaa dai ãcõrẽba carebasida maã traju pãrãni carea.

* **6:15** Elul jedeco. Dadjirãba jedeco juachabada quĩrãca maã Elul jedecora agostode wa septiembrede baebaria.

JOB

¹ Ĕberā Jo abadada Uz druade basia. Maļ Jora ne jūmane jipa basia idjaba jaradi neē basia. Idjia Ācōrēra bio waya basia idjaba cadjirua sida quīrāca basia. ² Joba siete warrarāda erobasia. Wērācaurāda ūbea erobasia. ³ Siete mil ovejada, mil ūbea cameyoda, mil pacada, burro sida quiniento erobasia.* Idjaba nezocarāda zocārā erobasia. Jūma Jordaļ do āmāda u odjabariare bearā cāyābara idjira ne baraara basia.

⁴ Idji warrarāba ādji deza bāsrīda ābaa ne codi ewarida obadjīdaa. Māwā obādade ādji ūbeabema djabawērāra trābadjīdaa ādjirā ume ābaa ne codamārēā. ⁵ Maļbe ādji bāsrīda ābaa ne codi ewari jōnacarea ādji zeza Joba ādjirāra trābadjia Ācōrē quīrāpita bia bāi carea. Nāwā obadjia: diapedēda pirabarīpeda idji warrarā carea animarāda aba aba Ācōrēa babue diabadjia. Idjia crīcha basia: “Āibērā mā warrarāba cadjiruada osīdada wa ādji sodeba Ācōrēra biē jarasīdada.”

⁶ Ewari aba Ācōrē nezocarā bajānebemada idji quīrāpita zesīdaa.† Diauru sida ādjirā ume zesia.‡ ⁷ Maļne Ācōrēba diaurua iwidisia:

–ĶBāra sāmaļba ze bā?–

Diauruba panusia:

–Bāa oda ējūāne pārrāa nībadada ze bāa.–

⁸ Ācōrēba diaurua iwidisia:

–Bāa mā nezoca Jora Ķsāwā unu bā? Māa oda ējūāne dewarada idji quīrāca neēa. Idjira ne jūmane jipa bāa idjaba biē jaradi neē bāa. Idjia māra bio waya bāa idjaba cadjiruara quīrāca.–

⁹ Maļne diauruba jarasia:

–Idjira ni cārē sida sāwāca bēra māwā bāra waya bāa. ¹⁰ Bāa idjira, idji ēberārā, jūma idjia erobā sida bio waga erobāa auēdū jūrā erobā quīrāca. Idjia o bāra bāa jūma bia odjabi bāa. Māwā idjia animarā beara zocārā erobāa. ¹¹ Barībāra bāa jūma idjia erobāda jārībāra, idjia bāda biē jaraya ara badji quīrāpita.–

¹² Maļne Ācōrēba diaurua jarasia:

–Māēteara māwā odua. Jūma idjia erobāra bā jāwaēda bāa. Barībāra idjira biē ocara bāa.–

Ācōrēba māwā jaradacarea diaurura Ācōrē quīrāpitabemada āyā wāsia.

¹³ Ewari aba Jo warrarāba, wērācaurā bīda ādji djaba nabema dede bāsrīda ābaa ne codi ewarida o panasīdaa. ¹⁴ Maļne ēberāda Jo dede jūēpeda nāwā jarasia:

–Dairāra bā pacaba bā ējūāne traja panasīdaa. Bā burrora dairā caita ne co duanasīdaa. ¹⁵ Maļne cawaēne sabeorāda ne drāde zedapeda bā nezocarāda jūma quenānapēda bā animarā beara jūma drāa edesīdaa. Ababe mādrā ēdrāsia bāa jarade zei carea.–

¹⁶ Maļba waēdi jūma nēbāraēne dewara nezocada jūēsia. Maļba jarasia:

–Bajāneba baada dji cābāyā baesia. Maļ baaba bā ovejara, bā oveja wagabadarā sida jūma quenasia. Ababe mādrā ēdrāsia bāa jarade zei carea.–

* **1:3** Mil paca. Hebreo bedēade jara bāa quiniento pacada erobasida umē umēa ābaa jā panāda. Maļba jara bāa jūma ābaa mil erobasida. † **1:6** Ācōrē nezocarā bajānebema. Hebreo bedēade bā bāa “Ācōrē warrarā.” ‡ **1:6** Diauru. Hebreo bedēade bā bāa “Satana.” Satana trāba jara bāa: “Djārā biē jarabari.”

¹⁷ Maḵba wadi jūma nēbʾarʾēne dewara nezocada jūēsia. Maḵba jarasia: –Caldeorāda o ūbeaareba ne drʾade zesidaa. Maḵgarāba bʾ nezocarāda jūma quenanapeda bʾ cameyora jūma drʾa edesidaa. Ababe mʾdrʾa ēdrʾasia bʾa jarade zei carea.–

¹⁸ Maḵba wadi jūma nēbʾarʾēne dewara nezocada jūēsia. Maḵba jarasia: –Bʾ warrarāba, bʾ caurā bida bʾsrida ābaa ne cođi ewarida bʾ warra nabema dede o panasidaa. ¹⁹ Māwā panʾane cawaēne ējūā pōāsa ewaraga bʾareba nāūrāda dji cābāyā puāsia. Maḵ nāūrāba dera bʾ warrarā ārʾ cora edesia. Maḵba ādjirāra jūma quenasia. Ababe mʾdrʾa ēdrʾasia bʾa jarade zei carea.–

²⁰ Jūma maḵ ūrīnacarea Jora piradrʾapeda sopuaba idjia cacuade jʾ bʾara cūētatasia idjaba borobichia tʾasia. Maḵbe chīrāborode bʾarru cobepeda Ācōrēa bia bedeasia. ²¹ Nāwā jarasia:

–Mʾra ara jāwā tosidāa. Ara jāwā beuya. Ācōrēba mʾa ne diasia. Idjaba maḵ diadara idjia jārīsia.

Baribʾarʾa Ācōrēa bia jaraya.–

²² Jūma māwānamīna Joba cadjiruada oē basia. Idjia jaraē basia Ācōrēba biē o bʾada.

2

¹ Māwānacarea ewari aba Ācōrē nezocarā bajānebemada wayacusa idji quīrāpita zesidaa. Diauru sida ādjirā ume zesia. ² Maḵne Ācōrēba diaurua iwidisia:

–ǰbʾara sāmaḵba ze bʾa?–

Diauruba panusia:

–Bʾa oda ējūāne jūma pʾarʾa nībadada ze bʾa.–

³ Maḵne Ācōrēba diaurua iwidisia:

–Bʾa mʾ nezoca Jora ǰsāwā unu bʾa? Mʾa oda ējūāne dewarada idji quīrāca neēa. Idjira ne jūmane jipa bʾa idjaba biē jaradi neē bʾa. Mʾra bio waya bʾa idjaba cadjiruara quīrīāca. Ni cārē cadjiruada oē bʾamīna bʾa mʾa jūma idjia erobadara jārībisia. Māwānamīna idjira wađibida jipa babaria.–

⁴ Maḵne diauruba jarasia:

–Idjira cacua bia bʾade jipa baya.* Ēberāba beu amaaba idjia erobʾara jūma diaya. ⁵ Maḵ bērā Jora puadeba cacua biē bʾada. Maḵnebʾarʾa idjia bʾada biē jaraya ara bʾadji quīrāpita.–

⁶ Ācōrēba diaurua jarasia:

–Māēteara māwā odua. Idjira bʾa jʾawaeda bʾa. Baribʾarʾa idjira beacara bʾa.–

⁷ Ācōrēba māwā jarađacarea diaurura idji quīrāpitabemada āyā wāsia. Wāpeđa idjia Jora chādaba bio pua bʾasia. ⁸ Maḵne Jora ne babuebadamaa dji pora ārʾa chūmane wāsia. Mama zoco ārīnaba idji chādara carʾabadjia.

⁹ Māwā bʾade dji quimaba jarasia:

–ǰbʾara wađibida jipa bʾa quīrīā bʾaca? ĩĀcōrēda biē jarapeda beudua!–

¹⁰ Joba panusia:

–Wērā crīcha neē bʾa quīrāca bedearādua. Ācōrēba ne biada diabʾarʾade dadjia bia edabadaa. Ara maḵ quīrāca Ācōrēba idu bia mīgabibʾarʾade ǰmaḵ sida bia edadiē panaca?–

Jūma māwānamīna Joba Ācōrēa biē jaraē basia.

* 2:4 Idjira cacua bia bʾade jipa baya. Hebreo bedeadē bʾa bʾa: “Eda ebari.”

¹¹ Joba idji dji biarãda ũbea erobasia: Elipa, Temaã druadebemaa; Bildá, Súa druadebemaa; idjaba Zopar, Naamat druadebemaa. Ādjia ũrĩsidaa Jora ne jũmane biẽ b̃ada. Maã bẽrã bedea ausidaa Jomaa wãnapeda sobiabidi carea idjaba idji ume ābaa panani carea. ¹² Jũb̃adaɗe t̃am̃aba Jora unusidaa. Barib̃ar̃a chādaba idji cacuada jũma bira b̃a bẽrã idjida m̃awã b̃ada cawadaẽ basía. Maã carea ādjira jĩgua jĩã panesidaa. Maãne ādjia cacuada j̃ã pañara sopuaba cõãtasidaa idjaba ādji boro ĩr̃ã egoro porada cuasidaa. ¹³ Maãbe Jo caita siete ewari egode chũpanesidaa āsa, diamasi bida. Barib̃ar̃a ni ab̃ada idji ume bedeadã basía. Unusidaa idjira bio pua b̃ada.

Job 42:12-17

42

¹² Jũma m̃awãnacarea jĩrũare Ācõrẽba Jóa idjia naãrã erobada cãyãbara auɗuara diasia. M̃awã Joba catorce mil ovejada, sei mil cameyoda, mil umé pacada, mil burro sida erobesia.* ¹³ Siete warrarãda idjaba wẽrãcaurãda ũbea unusia.† ¹⁴ Dji nabema caura tr̃ã b̃asia Jemima. Maãarebemada tr̃ã b̃asia Cesia. Jĩrũarebemada tr̃ã b̃asia Keren-hapuc. ¹⁵ Jũma naã ejũãne wẽrãrã biya quedeada Jo caurã quĩrãca neẽ basía. Joba erob̃adebemada idji warrarãa jedecaside idji caurãa bida abarica diasia.

¹⁶ Jũma m̃awãnacarea Jora ciento cuarenta poa b̃asia. Maãne unusia idji warrarãda, idji wiuzaquerrãda, idji wiuzaquerrã warrarãda, ādjirã warrarã sida. ¹⁷ M̃awã bio waraga jaidabarisia.

* **42:12** Mil umé pacada. Hebreo bedeadẽ jara b̃aa idjia 1000 pacada erobasida, umé uméa ābaa j̃ã pañada. Maãba jara b̃aa jũma ābaa idjia 2000 erobasida. † **42:13** Siete warrarãda. Āc̃ar̃a cartade b̃a b̃aa “catorce warrarãda.”

JONÁ

Joná Ācōrēnebemada mīrū wāna

¹ Ēberāda basia Joná abadada. Maḷ Jonára Amitai warra basía.* Ewari aba Ācōrēba Jonáa jarasia:

² –Māa quīrīā bāa bāra Ninive puru dromanaa wāida. Māa unu bāa maḷ purudebemarāba jūmawāyā cadjiruada o panāda. Maḷ bērā ādjirāa jaradua māa cawa oida.–

³ Baribāra Ācōrēba jara bā ījā o amaaba Jonára Ācōrēnebemada mīrū wāsia. Wāne barco wibaribada puru Jope abadama jūesia. Mama barcoda unusia Tarsi druadaa wāi carea bāda.† Parata diapeda barcode badosia Ācōrēnebemada tāma mīrū wāi carea.

⁴ Baribāra mācua tāma wānaēne Ācōrēba nāūrāda dji cābāyā puābisia. Maḷba pusara quīrū nūmepeda baidora barcode eda wā nūmesia. Barcora todogzoaica nūmesia.

⁵ Maḷ bērā barco edebadarāba ne wayaaba ādjiza ādji ācōrēa bedea djuburia duanesidaa. Maḷ awara barcora wēsaara ūmemārēā ādji netatara jūma daiḍu batacuasidaa. Maḷmisa Jonára barcode eda wāpeda bio cāi basia. ⁶ Baribāra barcodebema boroḃa Jonára cāi bāda unune wāsia. Maḷne jarasia:

–Bāra cārē cārēā jāwā cāi tabā? †Pirabaripeda bādjī Ācōrēa iwidiḍua! Idjia careba quīrīāibāra āibērā dadjirāra ēdra bāisicada.–

⁷ Joná āta zedacarea barco edebadarāba ādjiza jara duanesidaa:

–Ne jemenenadra cawadi carea caideba jāwā naḷ minijīchiade panāda.–

Ara maḷda ne jemenesidaa cawadi carea. Maḷne cawasidaa Jonādra bedeadē bāda. ⁸ Maḷ carea ādjia jarasidaa:

–Daia jaradua bāa cārēda osida jāwā dadjirāra naḷ minijīchiade panesidara. †Bāa cārēda obari? †Sāmaaba zebāra? †Bāra sāmaḃema? †Sālgā ēberārānebema?–

⁹ Jonába panusia:

–Māra hebreoda jāwā bāa. Māa bajānebema Ācōrēa bia bedebaria. Idjia pusara, naḷ ējūā sida osia.–

¹⁰ Maḷ awara jarasia idjira Ācōrēnebemada mīrū wābāraḍa. Maḷ cawasidaē ādjirāra bio ne wayasidaa. Maḷ carea ādjia iwidiḍidaa:

–†Bāa cārē cārēā jāwā osi?–

¹¹ Maḷmisa pusara auḍuara quīrūbāra bērā ādjia iwidiḍidaa:

–†Jāḷbe bāra sāwā odi pusa quīrūbira tumabidi carea?–

¹² Jonába panusia:

–Māra daiḍu batabuedadua. Māwābāra pusara tumaya. Māa cawa bāa mādra bedeadē bāda naḷ pusa jācua quīrū nūma carea.–

¹³ Baribāra barco edebadarāba auḍuara wisidaa doyaa wāni carea. Māwāmīna poyadaē basia, pusara wetara quīrūna bērā. ¹⁴ Maḷ carea Ācōrēa nāwā iwidiḍidaa:

–Ācōrē, naḷ ēberā beabāda carea दौरā beubirādua. Idjida bedea neē bāda beadibāra, दौरā bedeadē bārādua. Wārāda bāabāra ara bādjia crīcha bā quīrāca o bāa.–

* 1:2 Reye 14:25. † 1:3 Hebreorāmaārā maḷ Tarsira dji tāmaara bā druā basia.

¹⁵ Māwā jaradapeda Jonára daidu batabuesidaa. Ara maŕda pusara tu-masia. ¹⁶ Maŕ unusidade barco edebadarāba Ācōrē wayaadeba animarāda babue diasidaa. Maŕ awara wārāneba jarasidaa idjira ēpēnida.

¹⁷ Maŕne Ācōrēba beda waiḅaada diabuesia Joná mīmārēā. Maŕ beda biteda Jonára ewari ūbea basia.

2

Jonába Ācōrēa iwidida

¹ Maŕne Jonába beda bitedaḅba Ācōrēa nāwā iwidisia:

² Mā biē beside māa bedea djuburiasia, mā Boro Ācōrē, maŕne ḅḅa mā bedeara panusia.

Mā beubodoba māa bedea djuburiasia, maŕne ḅḅa mā bedeara ūrīsia.

³ ḅḅa mārā pusa nābuade batabuebisia. Maŕne pusaba mārā abeda jūma ānā edasia. ḅḅa pusa bogozoa ḅḅa diabuedara mā ḅḅa wāsia.

⁴ Maŕ bēḙā crīchasia ḅḅa mārā igarapeda ḅḅa quīrāpitabemada āyā ḅḅasida. Māa crīchasia ḅḅa de droma biya quiruda waa unuēda.*

⁵ Pusaba mārā jūma ānā erobasia. Abeda mārā pusajāne basia. Maŕne pusajānebema chiruara mā borode ḅḅaracuasia.

⁶ Abeda mārā edu pusajāne ta wāsia. Mamaḅba mārā waa ēdrāēda crīchasia.

Baribḅḅa mā Boro Ācōrē, ḅḅa maŕ beuidebemada mārā ēdrḅ edasia.

⁷ Beubodo baside māa ḅḅa quīrānebasia. Maŕne ḅḅa de droma bia quirudeba ḅḅa ūrīsia māa bedea djuburia ḅḅa.

⁸ Jawaba oda ācōrē ḅḅaē bea ēpēbadarāba ḅḅa careba ḅḅa igarabadaa.

⁹ Baribḅḅa māa bio bia ḅḅaada abḅḅa de animarāda ḅḅa babue dia haya.

Maŕ awara ḅḅa ume bedea ḅḅdara māa jūma daucha o ḅaya. Mā Boro Ācōrē, ababe ḅḅabḅḅa mārā poya ēdrḅ ḅḅaya.

¹⁰ Maŕne Ācōrēba bedaa Jonára pusa icawa webisia.

3

Ninive puruba jīāna

¹ Ācōrēa wayacusa Joná ume bedeiasia. Nāwā jarasia:

² –Ninive puru dromanaa wādua. Māa ḅḅa jarabḅḅaada ādjirāa jaradua.–

³ Ara maŕda Jonára Ninivedaa wāsia Ācōrēba jarada quīrāca. Maŕ Ninivera puru droma basia. Maŕ bēḙā puru jūma pḅḅḅaai carea ewari ūbea edebadjia.

⁴ Jonára purude edaa wāpeda nabema ewaride pḅḅḅa nībasia.* Nāwā jīgua jara nībasia:

–jCuarenta ewari babḅḅa de Ācōrēba naŕ Ninive purura jūma ārīya!–

⁵ Māwā ḅḅa de Ninivedebemarāba, drōārāba, warrarā bida Ācōrē bedeara jīāsidaa. Maŕ carea ne codaca ewarida osidaa. Idjaba sopua careabema jḅḅadara jāsidaa.

⁶ Ninivedebema boroba māra cawasia. Maŕ carea idji bugue biya quirudebemada pirabaripeḅa idji djio biya quedeeara ērāpeḅa sopua careabema jḅḅarida jāsia. Maŕbe ne babueda pora ḅḅa chūmesia idji cadjirua oda

* **2:4** Māa crīchasia ḅḅa de droma biya quiruda waa unuēda. Griego bedeadē māwā ḅḅa ḅḅa. Hebreo bedeadē nāwā ḅḅa: “Māwāmīna māa crīchasia ḅḅa de droma biya quiruda wayacusa unuida.” * **3:4** Nabema ewaride pḅḅḅa nībasia. Maŕ bedeba idjaba jara ḅḅa: “Ewari aba pḅḅḅa nībasia.”

careia sopua b̂ada aĉbi careia. ⁷ Mañne dji boroba, idjiare dji droma beara bida nãwã jarasidaa jũma idji purudebemarãba iã odamãrẽã:

–Jũmarãba ne codaca ewarida odadua. Idjaba ni cãrẽ sida dorãnadua. Mañ awara bãrã pacada, bãrã oveja sida ne cobirãnadua. Baido sida dawarãnadua.

⁸ Mañ awara sopua careabema jãbadada jãnadua. Idjaba sopua careabema wuada bãdji animarã ãrã b̂acuaɖadua. Mañbe ãcõrẽba wãrã arada soɖeba quĩrã djuburia iwidiɖadua. Mañ awara bãrãba cadjirua obadara igaradadua. Idjaba bãrãba djãrã biẽ obadara idu b̂adadua. ⁹ Mãwã o panãneba ãcõrẽba dadjirã cawa oẽsicaɖa ãtebãrã idji quĩrũbira tumabiɖisicaɖa. Mãwã dadjirã quininaẽsicaɖa.–

¹⁰ Niniveɖebemarãba mãwã o panãra ãcõrẽba unusia. Idjaba sãwã ãdji cadjiruara idu b̂asidaɖa unusia. Mañ careia idjia cawa oi jaraɖara oẽ basia.

4

Ãcõrẽba Ninive quĩrã djuburiada

¹ ãcõrẽba mãwã quĩrã djuburiadara Jonãba abeɖa biẽ unusia. Mañ bẽrã bio quĩrũsia. ² Idjia ãcõrẽba nãwã jarasia:

–Mã Boro ãcõrẽ, waɖibida mã druade baside ãmãa jaraẽ basica ara mã quĩrãca mãwãida? Mañ careia mãra Tarsi druadaa mĩrũ wã quĩrĩasia. Mã bio cawa b̂aa b̂a biadeba eberãrãra carebabarida. Bãra quĩrã djuburiada b̂aa. Isabe quĩrũcaa. Bã quĩrĩara bio waib̂aa b̂a bẽrã eberãrãba cadjiruada idu b̂asidara b̂aa ãdjirã cawa oi jaraɖara quĩrãdoabaria. ³ Mañ careia mã Boro ãcõrẽ, mã b̂aa quĩrã djuburia iwidiya abeɖa mãra beamãrẽã. Zocai bei cãyãbara biara b̂aa mãra beuida.–

⁴ Baribãrã ãcõrẽba jarasia:

–¿Bãmaarã bia b̂aca b̂a jãwã quĩrũ b̂ara?–

⁵ Mañbe Jonãra puru dajadaa wãpeɖa ãmãɖau odjabariare de zaqueda osia. Mañ de zaque edre chũmepeda jã ãesia Ninive purura sãwã cawaya. ⁶ Mãwã b̂ade ãcõrẽba Jonã caita jãcara quedua joub̂aa b̂ada tunubipeda waribisia.* Mañ jãcarara Jonã chũmã ãrã b̂arã wãna bẽrã Jonãra cũrãsaɖe necai b̂esia. Idjira capipia b̂esia mã jãcara careia.

⁷ Baribãrã nurẽma diapeda ãcõrẽba caragada diabuesia mã jãcara comãrẽã. Mañba jãcarara beusia. ⁸ Besea odjadacarea ãcõrẽba ãmãɖau odjabariareba nãũrã jãwãrãɖa puábisia. Mañne beseaba Jonãra bá nũmesia. Mãwã b̂ade Jonãra cacua norrabari nũmesia. Mañ careia idjira wetara beu quĩrĩasia. Nãwã jarasia:

–Zocai bei cãyãbara biara b̂aa mãra beuida.–

⁹ Baribãrã ãcõrẽba idjia iwidiisia:

–¿Nañ jãcara beuɖa careia bia b̂aca b̂a jãwã quĩrũ b̂ara?–

Jonãba panusia:

–Mãẽ. Wãrãda mãmaarã bia b̂aa jãwã quĩrũ baira. Mãra quĩrũbideba abeɖa beu quĩrĩã b̂aa.–

¹⁰ Mañ careia ãcõrẽba idjia jarasia:

–Jãcara b̂a caita tununara b̂aa uẽ basia idjaba waribiẽ basia. Diamasi tunupeda nurẽma diamasi beusia. Baribãrã mã jãcara beuɖa careia b̂ara sopua b̂aa. ¹¹ Bada mã jãcara careia sopua b̂abãrã, ãNinive puru droma cawa oida b̂ada careia auɖuara sopua b̂apeda mã quĩrã djuburiaiẽ basica?

* 4:6 Wãrãda cawadaẽ panã cãrẽ quedua basida, hebreo beɖa cawa bea bida cawadaẽ panã bẽrã.

Wãrãda jãñ purude cadjirua o pan^ adua beada 120 mil auðu pan^a.† Mañ awara animarã sida baraa.–

† **4:11** Cadjirua o pan^ adua bea. Mañ bedeara idjaba nãwã traducida b^a: “Warrarã adua quedea.” Hebreo bedeadẽ nãwã b^a b^a: “J^wa arara idjaba j^wa ac^ra cawaẽ bea.”

MATEO BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA MATEOBA BAÐA

Jesu ume nĩbabari Mateoba nañ cartara ʒasia. Mateora idjaba Levi abadaa. Mateoba Romanebema boro itea parata jara pe ʒaside Jesuba idjira trāsia (9:9-13). ʒaʒara maarā Mateoba Marco cartada edapeda judiorā itea ebudaara ʒasia cawaɗamārēa Jesura ādjirā boroda idjaba Ācōrēba ādjirā ēdra edabari diai jaraɗada.

Naārā ʒasia Jesucritora Abrahañneba, Davideba zedadebemada (1:1-18), Jesu todadebemada (1:19ɗeba aba 2:23ɗaa), Juaɓba Jesu borocuedadebemada (3:1-17), idjaba diauruba Jesu mīa sēnanebemada (4:1-11).

Mañare ʒa ʒaa Jesuba Galilea amene droma caita oɗadebemada (4:12ɗeba aba 14:12ɗaa). Eɗa ʒa ʒaa idjia eyaɗe jaradiɗada (5:1neba aba 7:29ɗaa), idjia ne ununaca ocuɗada (8:1neba aba 9:38ɗaa), idjia eɗaɗarā doce diabueɗada (10:1-42), idjaba ne jara ʒaɗeba jaradiɗada (11:1neba aba 14:12ɗaa).

Mañare ʒa ʒaa Jesuba Galilea drua āi paraa jaradia ʒaɗadebemada (14:13ɗeba aba 17:21naa) idjaba Galileadeba Jerusaleñnaa wāɓaraɗe jaradia ʒaɗadebemada (17:22ɗeba aba 20:34ɗaa).

Jirūare ʒa ʒaa Jesura Jerusaleñne māwānanebemada (21:1neba aba 28:20ɗaa). Eɗa ʒa ʒaa Jesuba saduceorā, pariseorā, dewararā sida biē jaraɗada (capítulo 21–23), Ācōrēba cawa oidebemada (capítulo 24–25), Jesu crude beupeɗa ʒrēɗada (26:1neba aba 28:15ɗaa) idjaba idji ija ʒearā puru ʒeaza diabueɗada (28:16-20).

Jesucrito ēberārā drōāenabemarā Luca 3:23-38

¹ Nañ cartara Jesucritodebema. Jesucritora dadji drōāenabemarā Abrahañneba idjaba Davideba nāwā zesia.* ² Abrahañba warra Isada unusia. Mañbe Isaɗeba Jacoboda yōsia. Jacoboɗeba Judada, idji djabarā sida yōsidaa. ³ Judadeba Paréda, Zará sida yōsidaa. Ādji papara Tamará basia. Parédeba Esrolda yōsia. Esroñneba Aralda yōsia. ⁴ Arañneba Aminadáda yōsia. Aminadádeba Naasolda yōsia. Naasoñneba Salmolda yōsia. ⁵ Salmoñneba Booda yōsia. Boo papara Rahá basia. Booɗeba Obéda yōsia. Obé papara Rut basia. Obédeba Jeséda yōsia. ⁶ Mañbe Jesédeba dadji israelerā boro Davira yōsia.

Davideba Salomolda yōsia. Salomoñ papara naēna Uriaba erobasia.† ⁷ Mañbe Salomoñneba Roboalda yōsia. Roboañneba Abiada yōsia. Abiadeba Asada yōsia. ⁸ Asadeba Josapada yōsia. Josapadeba Joralda yōsia. Jorañneba Uziada yōsia. ⁹ Uziadeba Jotalda yōsia. Jotañneba Acáda yōsia. Acádeba Ezequiada yōsia. ¹⁰ Ezequiadeba Manaseda yōsia. Manasedeɗa Amoalda yōsia. Amoñneba Josiada yōsia. ¹¹ Josiadeba Jeconiada, idji djabarā sida yōsidaa.‡ Mañ ewariɗe Babilonianeɗemarāba israelerā poyaɗapeɗa ādji druadaa jida edesidaa.§

¹² Babilonia druade panenacarea Jeconianeɗa Salatielda yōsia. Salatieldeɗa Zorobabelda yōsia. ¹³ Zorobabeldeɗa Abiuda yōsia. Abiudeba

* **1:1** Genesis 12:1-3; 2 Samuel 7:16. † **1:6** 2 Samuel 11; 12. ‡ **1:11** Mañ Jeconiara idjaba Joaquĩñ abadaa. § **1:11** 2 Reye 24:8-16.

* **1:23** Isaia 7:14. † **1:25** Iwina. Griego bedeade ἄλφα cartade maāra neēa. * **2:1** Maāga Herodera “dji Droma” abadjidāa. Idjira ababe nama Mateo 2:1-22de, Luca 1:5de bida odja baā. Waabema bororā Herode abadada idjideba yōsidāa. † **2:2** Numero 24:17.

–Ăcōrēba ēdra edabari diai jaradara ħsāmabarā toida ba?–†

⁵ Ādjirāba panusidaa:

–Beleā purude naā Judea druade toida ba. Maānebemada Ācōrēneba bedeabariba nāwā jarasia:

⁶ Beleā purura Judadebema puru droma bea tāēna dji edaara baēa. Maā purudeba dji boroda aba zeya.

Maā boroba mā puru Israelera bia pe erobaya.–§

⁷ Maābe Herodeba chīdaudeba cawa jarabadarāra mērā trācuasia. Dji warra toda ewari cawai carea ādjīa iwidisia dji chīdaura sālēbeda odjasida. Maāne dji ewarira jarasidaa. ⁸ Ādjira Beleānaa wābibarāde Herodeba jarasia:

–Jāma wānapeda dji warra zaquera bio quīrācuiata iwidī wānadua. Unusidara māa jarade zedadua mā sida idjimaā bia bedeade wāi carea.–

⁹⁻¹⁰ Herodeba māwā jaradacarea ādjira wāsidaa. Maābe chīdau āmādau odjabariare unupedadara wayacusa unusidaa. Unusidade bio baśridasidaa. Dji chīdaura ādji na wāsia aba dji warra zaque baāma piqui nūmebarādaa.

¹¹ Dede eda wābādade warra zaquera dji papa Maria ume baāda unusidaa. Ara māda chīrāborode copanenapeda warra zaquea bia bedeasidaa. Maābe ādjiza baurudeda ewadapeda warra zaquea oroda, incienso querada, mirra quera sida diasidaa. ¹² Māwānacarea Ācōrēba ādjirāa cāimocaradeba cawabisia Herodemaa jēda wārānamārēā. Maā bērā dewara ōareba ādji druadaa wāsidaa.

Egipto druadaa mūrū wāpedada

¹³ Ādji wāpedadacarea Ācōrē nezoca bajānebemada cāimocaradeba zepeda Josea jarasia:

–Herodeba ba warra zaquera jaā baā beai carea. Maāba piradrāpeda ba warra zaquera, dji papa sida edapeda Egipto druadaa wānadua. Mama bedua aba māa jarabarādaa.–

¹⁴ Ara māda Josea diamasi piradrāpeda warra zaquera, dji papa sida edapeda Egiptodaa edesia. ¹⁵ Ādjira mama panesidaa aba Herode beubarādaa. Maāgara māwāsia Ācōrēba jarada quīrāca. Idjideba bedeabariba nāwā jarasia: “Māa mā warrara trāsia Egiptodeba zemārēā.”*

Herodeba Beleānebema warrarā quenabida

¹⁶ Herodeba cawasia chīdaudeba cawa jarabadarāba idjira cūrūgasidada. Maā carea bio quīrūpeda Beleānebema warra zaquerā poa umēneba edaa quēdeada jūma quenabisia. Ara caitabema sida quenabisia. Māwā osia chīdaudeba cawa jarabadarāba chīdau unupedada ewarira idjīa jarapedada bērā. ¹⁷ Māwā jūmarāda sopuasidaa Ācōrēneba bedeabari Jeremiaba jarada quīrāca. Nāwā jarasia:

¹⁸ Ramā purude ūrīsidaa aega jīā baāda, sopua jīā baāda, idjaba aujīā baāda. Raquelera idji warrarā carea jīā baāda māwā basia.

Idji sobiabiidira quīrīāē basia idji warrarā neē beda bērā.†

Jose Egiptodeba jēda zeda

¹⁹ Herode beuside Josea wadi Egiptode basia. Maāne bajānebema nezocada idjimaā cāimocaradeba zesia. ²⁰ Maā nezocaba idjia jarasia:

† **2:4** Ācōrēba ēdra edabari diai jarada. Maāra griego bedeade “Crito” ba baā. Critora trāēa. Jara baā “Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda baāda.” Arameo bedeade jarabadaa “Mesías.” § **2:6** Miquea 5:2. * **2:15** Osea 11:1. † **2:18** Jeremia 31:15.

–Bɔ warra zaque bea quĩrĩã beadara beusidaa. Maɓ bẽrã piradrɔpeda warra zaquera, dji papa sida wayacusa Israeldaa ededua.–

²¹ Ara maɓda Josera piradrɔpeda idji warra zaquera dji papa sida Israeldaa edesia. ²² Baribɔɾa Joseba ũĩsia Arquelaoda idji zeza Herode cacuabari Judea druadebema boroda besida. Maɓ carea mamaa wãida wayasia. Baribɔɾa Ācōrẽba idjia cãimocaradeba jarada bẽrã Galilea druadaa wãsia. ²³ Mama puru Nazare abadade besia. Maɓɔara mawãsia Ācōrẽneba bedebadarãba nãwã jarapedada quĩrãca: “Idjira Nazaredebemaana adia.”†

3

Borocuebari Juaɓnebema

Marco 1:1-8; Luca 3:1-9, 15-17; Juaɓ 1:19-28

¹ Mawãnacarea Borocuebari Juaɓba Judeade ejũã põãsa ewaraga bɔde jaradia besia. ² Nãwã jarabadjia:

–Ācōrẽra zebɔɾa jũmarã Boro bai carea.* Maɓ carea bãrãba cadjirua obadara igaradapeda idjimaa zedadua.–

³ Maɓ Juaɓnebemada Ācōrẽneba bedebabari Isaíaba jarasia: Ēberãda ejũã põãsa ewaraga bɔde jĩgua bedea bɔa:

Ora jaridadua dadjirã Boro bia edadamãrẽã. Ora idji itea jipa jaridadua.†

⁴ Juaɓba jãbarira cameyo cara oda basía. Idjia jã bɔ trãjãbarira animarã e oda basía. Idjia adichichida cobadjia idjaba urrajõda jõbadjia. ⁵ Maɓne Ēberãrã Jerusaleɓnebemarãda, jũma Judea druadebemarãda, idjaba jũma Jordaɓ do caita bearã sida Juaɓmaa wãbadjidaa. ⁶ Ādjia cadjirua opedadada idji quĩrãpita ebuda jarabadjidaa. Maɓbe Juaɓba Ādjirãra Jordaɓ doɓe borocuebadjia. ⁷ Mawã bɔde ɔcɔɾa judiorã ley jaradiabadada zesidaa Juaɓba borocuemãrẽã. ɔcɔɾara pariseorã basía; ɔcɔɾara saduceorã basía. Baribɔɾa Juaɓba Ādjirã unubɔɾade jarasia:

–Dama Ēberãrã, ȳcaiba jarasi bãrãra Ācōrẽ quĩrũbidebemada poya mĩrũnida?

⁸ Bãrãba o panɔneba unubidadua wãrãda Ācōrẽmaa zesidada. ⁹ Crĩcharãnadua Abrahã warrarã bẽrã Ācōrẽba cawa oẽda. Mã bãrã ebuda jaraya: Ācōrẽba quĩrĩãibɔɾa, za tabea mōgarara Abrahã warrarã babicuaya. ¹⁰ Maɓ awara mɔa jaraya: Ācōrẽba zagarada eroɓa bacuru tutacuai carea. Jũma bacuru bia zaudacara tutacuapeda tɔbɔde bɔtacuaya. Ara maɓ quĩrãca Ācōrẽba cadjirua obadarãda cawa oya.

¹¹ Mɔa bãrãra baidoba borocueya Ācōrẽmaa zesidada cawabi carea. Baribɔɾa mɔ caidũ zebɔɾada mɔ cãyãbara dji dromaara bɔa. Maɓ bẽrã idjia jĩrũne jã bɔ ěrãi carea mɔra bia bɔẽa. Idjiabɔɾa Ācōrẽ Jaureda diaya.‡ Baribɔɾa jĩãnaẽbɔɾa cawa oya.§ ¹² Ezoai careabemara idji jawade eroɓa porara dji ta umebemada ãyã bɔi carea. Maɓbe dji tara wagaya baribɔɾa dji porara tɔba uruade babueya.–

Juaɓba Jesu borocueda

Marco 1:9-11; Luca 3:21-22

† **2:23** Idjira Nazaredebemaana adia. Nazare trãra hebreo bedebade “nezer” jarabadaa. Maɓ bedebaba jara bɔa “bacuru tucuda.” Isaí 4:2-6; 11:1-5; Jeremia 23:5-6; 33:14-18; Zacaria 3:8-10; 6:9-13. * **3:2** Daniel 2:44. † **3:3** Isaí 40:3. ‡ **3:11** Ācōrẽ Jaureda diaya. Griego bedebade nãwã bɔ bɔa: “Ācōrẽ Jaureba borocueya.” § **3:11** Cawa oya. Griego bedebade nãwã bɔ bɔa: “Uruaba borocueya.”

¹³ Mañ ewaride Jesura Galilea druadeba Jordañ dodaa zesia Juañba idjira borocuemãrêã. ¹⁴ Baribarñ Juañba borocue amaaba jarasia:

–Babarñ mñra borocueida bla. ¿Cãrê cãrêã barñ mñmaa ze bla?–

¹⁵ Mañne Jesuba panusia:

–Nawena bla obari quĩrãca odua. Biara bla dadjia jũma jipa odida Ācõrêba obi bla quĩrãca.–

Ara mañda Juañba ãjãsia. ¹⁶ Jesura borocuepeda doedaaba drua wãbarñde cawaẽne bajãda ewasia. Mañne Jesuba Ācõrê Jaurera puchirã quĩrãca idji arñ zebarda unusia. ¹⁷ Mañ awara Ācõrê bajãneba eda bedebarda urĩsidaa. Nãwã jarasia:

–Nañdrñ mñ Warra quĩrã bla. Mñra idji carea bio barsida bla.–*

4

Diauruba Jesu mñ sēna

Marco 1:12-13; Luca 4:1-13

¹ Mãwãnacarea Ācõrê Jaureba Jesura ejũã põãsa ewaraga bla daa edesia. Mañbe diauruba idjira mñ sēsia Ācõrêra igarabi carea. ² Jesura cuarenta ewari ãsa, diamasi bida ne coẽ bađa bẽrã jarra besia. ³ Mãwã bla de mñ sēbarira zesia. Idjia jarasia:

–Blda wãrãda Ācõrê Warrabarñ, jaradua za tabea mōgaraa pañ bamãrêã.–

⁴ Baribarñ Jesuba panusia:

–Ācõrê Bedeade nãwã bla bla: ababe ne co bla deba eberãra zocai baẽa, ațebarñ jũma Ācõrêba jara bla ãjã bla deba zocai baya.–*

⁵ Mãwãnacarea diauruba Jesura Jerusaleñ, Ācõrê itea bla purudaa edesia. Mama Ācõrê de droma boro arñara bla maa edesia. ⁶ Mañbe diauruba jarasia:

–Blda wãrãda Ācõrê Warrabarñ, namaaba udu jãdradua. Ācõrê Bedeade nãwã bla bla:

Ācõrêba idji bajãnebema nezocarãda diabueya bla carebamãrêã.

Bara adji jawade edadia bla jĩrũra mōgaraba puarãmãrêã.†

⁷ Mañne Jesuba diaurua jarasia:

–Ācõrê Bedeade idjaba jara bla: “Bariduada orãdua bãrã Boro Ācõrêba carebai cawaya.”–‡

⁸ Mãwãnacarea diauruba Jesura eya arñ bla de edesia. Mamaaba Jesua jũma nañ ejũãne bea puruda, puruza ne bia quẽdea sida acabisia. ⁹ Mañbe diauruba jarasia:

–Blda chĩrãborode cobepeda mña bia bedeaibarñ, nañgara jũma mña bla diaya bla jawada erobamãrêã.–

¹⁰ Mañne Jesuba diaurua jarasia:

–Satana, ayã wãdua. Ācõrê Bedeade nãwã bla bla: “Bla Boro Ācõrêabarñ bia beadeada. Aba idjidrñ ãjã badua.”–§

¹¹ Ara mañda diaurura Jesu caitabemada ayã wãsia. Mañne Ācõrê nezoca bajãnebemarãda Jesumaa zedapeda idjira ne cobisidaa.

Jesuba jaradia beda

Marco 1:14-15; Luca 4:14-15

* **3:17** Isaia 42:1-4. * **4:4** Deuteronomio 8:3. † **4:6** Salmo 91:11,12. ‡ **4:7** Deuteronomio 6:16. § **4:10** Deuteronomio 6:13. Satana. Mañ trãra hebreo bedeadeba ze bla.

¹² Borocuebari Juañ preso ɓa ũrĩside Jesura jēda Galilea druaɗaa wāsia. ¹³ Baribaɾa Nazare purude beē basía, ātebaɾa Capernaui purude baɗe wāsia. Mañ purura amene droma icawa ɓaa. Neptalideba yōpeɗaɗa israelerā ējūāne ɓaa idjaba Zabuloñeba yōpeɗaɗarā ējūā caita ɓaa. ¹⁴ Mañgara māvāsia Ācōrēneba bedeabari Isaíaba ɓaɗa quĩrāca. Nāwā ɓasia:

¹⁵ Bārā Zabuloñ idjaba Neptali ējūāne bearā, judiorāē Galileade bearā, amene dromanaa wābada o caita bearā, Jordañ do icawa bearā:

¹⁶ Bārāra pāĩmane duanasidaa Ācōrē adua panana bēra.

Baribaɾa idira ānaane duanaa Ācōrēnebemaɗa cawa panā bēra.

Bārāra zocai panamīna beuda quĩrāca duanabadjidāa.

Baribaɾa idira āmāɗau odjabara quĩrāca Ācōrēba ara idjidebemada bārāa cawabi ɓaa.*

¹⁷ Mañ ewarideba ātaa Jesuba nāwā jara nĩbasia:

–Ācōrēra bārā Boro bai carea zebraɾa.† Mañ carea bārāba cadjirua obadara igaradapeɗa idjimaa zedaɗua.–

Jesuba beɗa baribadarā trāna

Marco 1:16-20; Luca 5:1-11

¹⁸ Jesura Galilea amene droma icawa nĩne ēberāda umé unusia. Abara Simoñ basía, Pedro abadada. Dewarabemara dji djaba Andre basía. Mañ ēberārā beɗa beabadarā basía. Ādjira doeda beɗa bari panasidaa. ¹⁹ Jesuba ādjía jariasia:

–Mā ume zedaɗua. Bārāba beɗa baribada quĩrāca māa bārāa jaradiaya ēberārāda māmaa enenamārēa.–

²⁰ Ara mañda ādji beɗa baribadara amenapeɗa Jesu ume wāsidaa. ²¹ Nocoɗaa wāɓaraɗe Jesuba dewara ēberāda umé unusia. Abara Zebedeo warra Santiago basía. Dewarabemara dji djaba Juañ basía. Ādji zeza ume jābade beɗa baribada cōā beada ca panasidaa. Mañbe Jesuba ādjira trāsia idji ume wānamārēa. ²² Ara mañda ādji jābara, ādji zeza sida amenapeɗa Jesu ume wāsidaa.

Jesu Galilea druade parrāɗa

Luca 6:17-19

²³ Jesura jūma Galilea druade parrāa wāsia. Judiorā dji jarebada deza jaradiabadjia Ācōrēra ādji Boro bai carea zebraɾa. Mañ beɗeɗa bia jaradiade wāɓaraɗa jūma ēberārā cacua biē beada biabicuasía. ²⁴ Mañ bēra idjira jūma Siria druade trā ɓagasia. Mañ carea ēberārāba jūma quĩrātanoaneba cacua biē beada, cacua pua bara beada, jai bara beada, wawa beada, ɓaraɗra bea sida idjimaa enebadjidaa. Jesuba ādjirāra jūma biabibadjia. ²⁵ Mañ carea zocārā Galileadebemarāda, Decapoli druadebemarāda, Jerusaleñebemarāda, Judeadebemarāda, Jordañ do quĩrārēbemarā sida Jesu caidu wāsidaa.

5

Dadji bia beadi Jesuba jarada

Luca 6:20-23

¹ Ēberārā zocārā unuside Jesura eyade ātaa wāpeɗa chūmesia. Mañne idji ume nĩbabadarāda idjimaa zesidaa. ² Mañbe Jesuba nāwā jaradiasia:

* 4:16 Isaí 9:1-2. † 4:17 Daniel 2:44.

- ³ Bārāba ara bāduba dji biaēda cawa panabara, bio bia panla Bajāne Bāba pe eroḅa bēra.
- ⁴ Bārāda sopua beabara, bio bia panla Ācōrēba maā sopuara jōbi bēra.
- ⁵ Bārāba dji dromada beadi carea jaradaēbara, bio bia panla Ācōrēba bārāa jūma naā ējūāra diai bēra.
- ⁶ Wārāda soḅeba jipa o quīrā beadibara, bio bia panla bārāba quīrā beara Ācōrēba diai bēra.
- ⁷ Bārāda quīrā djuburiaya beadibara, bio bia panla Ācōrēba quīrā djuburiai bēra.
- ⁸ Bārāra soḅeba ababe Ācōrē itea beabara bio bia panla Ācōrēra ununi bēra.
- ⁹ Bārāba jūmarāda ābaa necai beadamārēā o beabara, bio bia panla Ācōrē warrārāana adi bēra.
- ¹⁰ Bārā jipa bea carea dewararāba biē odibara, bārāra bio bia panla Bajāne Bāba pe eroḅa bēra.
- ¹¹ Bārāda mā carea biē jaradibara, biē odibara, idjaba quīrātanoa sewadeba biē jaradibara, bio bia panla.
- ¹² Bio capipia beadadua, bārāba nebia waibada bajāne eropanla bēra.
- Drōāenabema ewaride bida Ācōrēneba bedeabadarāda ara maā quīrāca biē odi carea ēpēsidaa.

Tā idjaba ānaa

Marco 9:49-50; Luca 14:34-35

¹³ Bārāra naā ējūāne tā quīrāca panla.* Baribara tā cayaḅa jōibara ḡsāwā wayacusa caya bei? Abeda biē beya. Biara bāa dajadaa batabuedida arā tagadamārēā. ¹⁴ Bārāra ānaa quīrāca beaa, naā ējūāne beaba bārāneba Ācōrēnebemada unu panla bēra. Puru eyade bāda ḡsāwā mērāni? ¹⁵ Ni abaaba ībīrāda coadapeda epedeco droma edre bādacaa. Ātebāra āla dji bābadade nūmbadaa jūma dji dejāne beara ānaane beadamārēā. ¹⁶ Ara maā quīrāca ēberārā quīrāpita biada o pananadua ādjirāba dadji Zeza bajāne bāa bia bedeadamārēā.

Ācōrēba Moisea diada ley jūma odiḅebema

¹⁷ Crīcharānadua māra zesida Ācōrēba Moisea diada leyda, Ācōrēneba bedeabadarāba bāpedada sida āyā bāi carea. Māra maā carea zeē basīa, ātebāra zesia ādjia jara panada jūma ariḅe oi carea. ¹⁸ Wārā arada māa jaraya: naā ējūā, bajā sida wadi bāmisa maā leydebemara ni maārī bida jōēa aba leyba jara bāra jūma māwābaradaa.† ¹⁹ Maā bēra bariduaba maā leydebema dji edaara bā sida ījā oēbāra, idjaba dewararāa abarica ījā orānamārēā jaradiaibara, idjira Ācōrē purude dji edaara quiruda baya. Baribara leyra ījā o baibara, idjaba māwā oḅamārēā dewararāa jaradiaibara, maāgara Ācōrē purude dji dromada baya. ²⁰ Wārā arada māa jaraya: judiorā ley jaradiabadaba o panla cāyābara idjaba pariseorāba o panla cāyābara bārāba jipaara odaēbara, Bajāne Bāba pe eroḅaēa.

Jesuba quīrūbiḅebema jaradiada

Luca 12:57-59

* **5:13** Tā quīrāca panla. Maāba jara bāca bāa “bārāra naā ējūāne panla ēberārā bia duananamārēā” wa “bārāba naā ējūānebemarāa Ācōrē crīchada jaradiadia.” 2 Corinto 4:20. † **5:18** Ni maārī bida. Griego bedeade nāwā bā bāa: “Caraga aba bida idjaba letra aba bida.”

²¹ Bārāba cawa panla dadji drōēna¹ba nāwā jarabadada: “Mīā bearādua.”[†] Idjaba “mīā beaib¹la bārā bororāba cawa odia.”[§] ²² Barib¹la mla jaraya: bariduaba djārā ume quīrūib¹la Ācōrēba cawa oya. Bariduaba djārāda crīcha neē tab¹ada aib¹la bārā bororāba cawa odia.* Idjaba bariduaba djārāda biē jaraib¹la, Ācōrēba tab¹ uruadaa wābiya.

²³ Maā bēra b¹ djabada b¹ ume quīrū b¹ada quīrānebaib¹la, b¹la animarā Ācōrēba babue diade wānamīna babue diarādua. ²⁴ Āteb¹la dji babue diabada caita amepeda b¹ djaba ume ibiade wādua. Maābeba¹la jēda zepeda b¹ animarāra Ācōrēba babue diadua.

²⁵ B¹la oēda carea b¹ dji quīrūba b¹ara dji cawa obarimaa edeib¹la, wadi ode wāb¹adade jūma odia ibiadi carea. Māwā oēb¹la, idjia b¹ara dji cawa obari j¹wade b¹aya. Maābe dji cawa obariba b¹ara dji zarraa jidabiya preso b¹amārēā. ²⁶ Wārā arada mla jaraya: b¹ara jāmabemada ēdrāēa aba b¹la diaida b¹la parata jūma diab¹l¹adaa.

Daunemabadadebema

²⁷ Bārāba cawa panla nāwā jarabadada: “Daunemarādua.”[†] ²⁸ Barib¹la mla bārā jaraya: bariduaba wērāda ac¹peda awuaib¹la abeda maā wērā ume idji sodeba daunemasia.

²⁹ Maā bēra b¹ j¹wa araarebema dauba b¹la cadjiruada obib¹la, maā cadjirua o amaaba b¹ daura ēūtapeda batabuedua. B¹la cacuadebema aba aduaimīna ewariza Ācōrē ume baya. Maāda biara b¹la Ācōrēba jūma b¹ cacuada tab¹ uruade batabuei cāyābara. ³⁰ Idjaba b¹ j¹wa araarebemaba b¹la cadjiruada obib¹la, maā cadjirua o amaaba b¹ j¹wara b¹la tutapeda batabuedua. B¹la cacuadebema aba aduaimīna ewariza Ācōrē ume baya. Maāda biara b¹la Ācōrēba jūma b¹ cacuada tab¹ uruade batabuei cāyābara.

Mīā amabadadebema

Mateo 19:9; Marco 10:11-12; Luca 16:18

³¹ Idjaba nāwā jarabadaa: “Bariduaba idji wērāda amaib¹la, dji wērāda carta mīā amainebemada diaida b¹la.”[†] ³² Barib¹la mla jaraya bariduaba idji wērāda dewara ume b¹lēda amaib¹la, maāg¹la dji wērā daunemabib¹la carea bedade baya. Idjaba idji wērā amanada dewaraba edaib¹la, dji edab¹la umaquīrā sida daunema b¹la.

Ācōrē quīrāpita wārāda ne oi jaraidebema

³³ Bārāba cawa panla dadji drōēna¹ba nāwā jarabadada: “B¹la Ācōrē quīrāpita wārāda ne oya aib¹la jūma oida b¹la.”[§] ³⁴ Barib¹la mla jaraya: nī ab¹al trāneba wārāda ne oyada arānadua. Bajā trāneba wārāda ne oyada arānadua, bajāra Ācōrē bugue quīrāca b¹la bēra. ³⁵ Naā ējūā trāneba wārāda ne oyada arānadua, naā ējūāra Ācōrē jīrū b¹bari quīrāca b¹la bēra. Idjaba Jerusaleā trāneba wārāda ne oyada arānadua, Jerusaleāra dadjirā Boro Ācōrē puru bēra. ³⁶ Idjaba ara b¹ldji trāneba wārāda ne oyada arādua, b¹la budara aba bida poya torroa oē bēra idjaba poya pāima oē bēra. ³⁷ Bārāba ne odiada adib¹la, oēadua. Idjaba oēāēana adib¹la, orānadua. Maā auđu baridua trāneba wārāda ne oida jarab¹la cadjiruadeba ze b¹la.

[†] 5:21 Exodo 20:13. § 5:21 Deuteronomio 17:8. * 5:22 Bārā bororā. Griego bedade “Sanedrín” b¹la. Maāg¹de eda duanasidaa judiorā bororā dji dromarāda. † 5:27 Exodo 20:14. ‡ 5:31 Deuteronomio 24:1. § 5:33 Deuteronomio 23:21-23.

*BΛ biē oda droaidebema**Luca 6:29-30*

³⁸ Bārāba cawa panΛa nāwā jarabadada: “AbaΛba djārā dauda ārīsira dji māwā odara abarica dau ārīnida panΛa.*” Quidada bΛasira dji māwā odara abarica quida bΛadida panΛa.” ³⁹ BaribΛΓΛ mΛa jaraya: bΛda biē osidara chupea droadua. Bariduaba bΛra uridarra dji jΛwa araarebemanē uibΛΓΛ, dewarabemaare bida idu ubidua. ⁴⁰ BΛa jΛbari jārī carea bariduaba bΛda dji cawa obarimaa edeibΛΓΛ, idjia jārī quīrīā bΛra, dewarabema sida idu jārībidua. ⁴¹ Zarraba bΛa ne zΛgΛada tamΛa aride edebibΛΓΛ, idjia jarada auđu ededua. ⁴² Bariduaba bΛa ne iwidibΛΓΛ diadua. Bariduaba bΛa ne iwidibΛΓΛde jēda diayada aibΛΓΛ, idjia iwidī bΛra wāgarādua.

*Dadji dji quīrū quīrīāda bΛdebema**Luca 6:27-28, 32-36*

⁴³ Bārāba cawa panΛa nāwā jarabadada: “BΛ dji biara quīrīādua, baribΛΓΛ bΛ ume dji quīrūra quīrāmadua.”† ⁴⁴ BaribΛΓΛ mΛa jaraya: bārā dji quīrūra quīrīānadua. Bārā biē jarabΛdara bia jaradadua; bārā quīrāma panΛra bia odadua.‡ Ācōrēa iwididadua ādjirāra carebamārēā. ⁴⁵ Māwā ebuda baya bārā Zeza bajāne bΛ warrarāda. Dadji Zezaba āmādaura ēberā cadjiruarā carea, dji biarā carea bida odjabibaria. Ēberā jipa beaē carea, dji jipa bea carea bida cuera zebibaria. ⁴⁶ BaribΛΓΛ bārāba ababe bārā dji biarādrΛ quīrīā pananibΛΓΛ, ħcārē nebiada Ācōrēba diai? Romanebema boro itea parata jΛrΛ pebadarā bida maΛ quīrāca obadaa. ⁴⁷ Bārāba ababe djabarāa “mērā” adibΛΓΛ, ħcārē biada o panΛ? Dji Ācōrē adua bea bida māwā obadaa. ⁴⁸ MaΛ bērā jūmarāda quīrīā beadadua bārā Zeza bajāne bΛba jūmarā quīrīā bΛ quīrāca.

6*Ne neē quēdeaa diadidebema*

¹ Bārāba ne biada o panΛne quīrācuitadadua. Dewararāba bia ununamārēā orānadua. Māwā odibΛΓΛ, bārā Zeza bajāne bΛba idji nebiadebemada diaēa. ² BΛa ne neē quēdeaa ne diabΛΓΛde dji biaca beaba obada quīrāca orādua. Ādjia ne diabΛdade cachiruda zabibadaa judiorā dji jΛrebada dede, puruđe bida jūmarāba ādjidebemada bia bedeadamārēā. Wārā arada mΛa jaraya: ēberārāba ādjidebemada bia bedeadida quīrīā panΛ bērā ababe maΛdrΛ edadia. Ācōrēneba ni cārē sida edadaēa. ³⁻⁴ BΛa ne neē quēdeaa ne diabΛΓΛde jīgua jararādua. Ni abala nēbΛrΛrādua. BΛa chupea bia o bΛra bΛ Zeza Ācōrēba unubaria. IdjiabΛΓΛ bΛa nebiada diaya.*

*Ācōrēa iwidibadadebema**Luca 11:2-4*

⁵ BΛa Ācōrēa iwidibΛΓΛde dji biaca beaba obada quīrāca orādua. Ādjirāba judiorā dji jΛrebada dede, puruđe bida ēberārāba bia ununamārēā āta nūpanenapeda Ācōrēa iwidibadaa. Wārā arada mΛa jaraya: ēberārāba ādji bia ununida quīrīā panΛ bērā ababe maΛdrΛ edadia. Ācōrēneba ni cārē sida

* **5:38** Levítico 24:20. † **5:43** BΛ dji biara quīrīādua. MaΛdrΛ Levítico 19:18de bΛa, baribΛΓΛ ācΛrΛba maΛ auđu dadji dji quīrū quīrāmanida panΛda jaradiasidaa. ‡ **5:44** Bārā biē jarabΛdara bia jaradadua; bārā quīrāma panΛra bia odadua. Griego bedeadē ācΛrΛ cartade maΛra neēa. * **6:3-4** Diaya. ācΛrΛ cartade versículo 3-4,6,18de maΛ awara jara bΛa “ebuda diaya.”

edadaēa. ⁶ BΛa Ācōrēa iwidibΛrΛde bΛ dede eda wādua. Dji eda wābadara jūātrΛpeda bΛduba bΛ Zeza Ācōrēa iwididua. BΛa chupea bia o bΛra bΛ Zeza Ācōrēba unubaria. IdjiabΛrΛ bΛa nebiada diaya.

⁷⁻⁸ BΛa Ācōrēa iwidibΛrΛde Ācōrē adua beaba obada quīrāca orādua. Ādjirāba abarida bΛrima zocārā jarabadaa crīcha panΛ bērā dārā iwidibΛdade Ācōrēba biara ūrīda. BaribΛrΛ bārā Zeza Ācōrēa iwididi naēna idjia cawa bΛa bārāba cārēda quīrīā panΛda. ⁹ Maļ carea Ācōrēa nāwā iwididadua:

Dairā Zeza bajāne bΛ, jūmarāba bΛra wayađida panΛa.

¹⁰ Daiba quīrīā panΛa bΛra jūmarā Boro bai carea isabe zeida.

Quīrīā panΛa bΛa quīrīā bΛra naļ ējūānebemarāba odida, bajānebemarāba obada quīrāca.

¹¹ Cođira ewariza daia diadua.

¹² Dairāba cadjirua opeđadara quīrādoadua, dairā biē obΛdara daiba quīrādoabada quīrāca.

¹³ Dairāba cadjiruade idu baebirādua, ātebΛrΛ cadjiruadebemada ēdrΛ bΛdua.† [BΛa jūmarāda poya bΛa, bΛra dji lΛbΛra bΛa idjaba ewariza dji dro-maara bΛa.]‡

¹⁴ Djārāba bārā biē opeđadada quīrādoadibΛrΛ, bārāba biē opeđadara bārā Zeza bajāne bΛba quīrādoaya. ¹⁵ BaribΛrΛ djārāba bārā biē opeđadada quīrādoadaēbΛrΛ, bārāba biē opeđadara bārā Zeza bajāne bΛba quīrādoaeā.

Ne codaca ewari odidebema

¹⁶ Bārāba ne codaca ewari obΛdade sopua bea quīrāca beārānadua dji biaca beaba obada quīrāca. Ādjirāra māwā panabadaa jūmarāba cawadamārēā ne codaca ewarida o panΛda. Wārā arada mΛa jaraya: ēberārāba ādji bia jaradida quīrīā panΛ bērā ababe maļdrΛ edadia. Ācōrēneba ni cārē sida edadaēa. ¹⁷ BaribΛrΛ bΛa ne codaca ewari o bΛde bΛ borora queraba pādua, quīrā sida sagΛdua. ¹⁸ Māwāra ēberārāba cawadaēa bΛa ne codaca ewarida o bΛda. Ababe bΛ Zeza ĀcōrēbΛrΛ cawaya. BΛa chupea bia o bΛra bΛ Zeza Ācōrēba unubaria. IdjiabΛrΛ bΛa nebiada diaya.

Nebia bajāne erobaidebema

Luca 12:33-34

¹⁹ Naļ ējūāne nebia erobeadi carea jarΛrānadua. Naļ ējūānebemara mōgosiabaria, chimiaba ārībaria, idjaba ne drΛabadara eda wānapeda drΛabadaa. ²⁰⁻²¹ Bārāmaarā dji biara bΛra sodeba awuabadaa. Maļ bērā Ācōrēba quīrīā bΛdrΛ ēpēnadua nebiada bajānebΛrΛ erobeadi carea. Jāma chimiaba ārīcaa, nebiara mōgosiacao, idjaba ne drΛabadara poya eda wānacaa.

Dadji dau ībīrā quīrāca bΛdebeba

Luca 11:34-36

²² Dadji daura ībīrā quīrāca bΛa. Maļ bērā bΛ dauda bia bΛbΛrΛ ānaane nībaya. ²³ BaribΛrΛ bΛ dauda cadjirua bΛbΛrΛ, ne cadjiruade nīda unuē baya. Ara maļ quīrāca bΛa jipa o bΛda crīcha bΛra cadjiruabΛrΛ, bΛra wārāda pāimane nīa.

Poya umē ēpēnaēa

Luca 16:13

† **6:13** Cadjiruadebemada. Maļ bedeaba idjaba jara bΛa diauruda. ‡ **6:13** Griego bedeade zocārā cartade bedea corchete de bΛra neēa.

²⁴ Aḅaḅa poya idji boroda umé erobaḅa. Umé erob_ΛΛΛ aḅa biara quĩrĩāya. Aḅa ēpēya, mañne dewarabemara igaraya. Ara mañ quĩrĩca ne bara bai awua ḅ_Λba poya Ācōrēda ēpēḅa.

Ãcõrẽba idjiðerã wagabaria

Luca 12:22-31

²⁵ Maḷ carea mḷa jaraya: bārā sāwā beadida jūmawāyā crīcharānadua. Coḷi careabemada, dodī careabemada, idjaba jḷni careabema sida jūmawāyā crīcharānadua. ¿Dadji zocai baida djico cāyābara biara ḷāēca? ¿Dadjida dadjia cacuade jḷbada cāyābara biara ḷāēca? ²⁶ Acḷadua, ḷbanara ne udacaa, ne ewadacaa idjaba ne wagadacaa. Baribaraḷ bārā Zeza bajāne ḷaba ne co-bibaria. ¿Ācōrēmaaraḷ bārāra ḷbana cāyābara biara beaēca? ²⁷ ¿Caida jūmawāyā crīcha ḷaba dārāara zocai bai? ²⁸ ¿Cārē cārēā bārāba jḷninebemada jūmawāyā crīchabada? Acḷadua nepōñōda sāwā waribarida. Nepōñōra trajacaa idjaba wuara cacaa. ²⁹ Baribaraḷ mḷa jaraya: dadji drōāenabema boro Salomōra bio ne bara ḷadamīna nepōñō quīrāca quīrāwārēā djico basia. ³⁰ Idi chirua mēa unubadara nurēma babuebadamīna Ācōrēba wadibida pōñōbibia. Maḷ bēra ḷidjia biara bārāba jḷnamārēā diaēca? Maḷgara ḷsāwāērā poya ḷjānaē?

³¹Maʔ b̥ēṛā codi careabemada, dodi careabemada, wa ʔāni careabema sida
jūmawāyā crīcharānadua. ³²Ācōṛē adua beaba maʔg_Λdebemada crīchabadaa,
barib_ΛΛ b̥āṛā Zeza bajāne b_Λba cawa b_Λa b̥āṛāba cārēda erobeadida pan_Λa.

³³ Maḷ bēṛā nāṛā Ācōrēba bārā Boroda ḥadadua. Quīrācuita pananadua idjia obi ḥara odi carea. Māwā bārāba neḥ panara idjia jūma diaya. ³⁴ Nubemada jūmawāyā crīcharānadua, nu biḍa Ācōrēba bārāra waga eroḥai bēṛā. Ewariza ne crīchaira baraya.

7

Djārã biẽ jarabadaẽbema

Luca 6:37-38, 41-42

¹ Djārāra biē jararānadua Ācōrēba bārā biē jararāmārēā. ² Bārāba djārā biē jarabada quīrāca Ācōrēba bārāra biē jaraya. ³ Ćārē cārēā nejarra djārā daude bada acabadā? Ćsāwāērā bacuru wai bāa bādji daude bada acadāca?

⁴ Bacuru waiɓaɓa bādji daude ɓada ununaɛ panɓaɓaɓa ʒsāwā djārāa nāwā jaradi? “Nejarra ɓa daude ɓara māa aubariya.” ⁵ jBārāba jarabada quīrāca odacaa! Naārā bacuru waiɓaɓa bādji daude ɓada aubaridada. Māwā poya ununia nejarra djārā daude ɓara aubaridi carea. Ara maɓ quīrāca ɓa cadijrua o ɓara naārā idu ɓada. Maɓbeɓaɓa djārāa poya carebaya.

⁶ Ācōrē iteabemada usaa diarānadia bārā carāmārēā. Bārā neta nēbāa queadeada chinaa diarānadia ārā tagarāmārēā.*

Ãcõrẽa iwiđibadaebema

Luca 11:9-13; 6:31

⁷ Bārāba neē panara Ācōrēa iwidi pananadua; mañne idjia bārāa diaya. Idjia diamārēē jara pananadua; mañne ununia. Dede eda wābadamaaba trānadua; mañne dji eda wābadara ewaya diai carea. ⁸ Dji iwidi baba edaya. Dji jara baba unuya. Dji trā ba itea dede eda wābadara ewaya ne diai carea.

§ 6:27 Mañ versícúloba idjaba jara ɓa “¿Cai bãrãnebemaba iũmawãyã crĩcha ɓaba drasoara wari?”

6:29 Salomō. 1 Rey 10:4-7, 23-25. **7:6** Mañ versícubola nāwā jara bACA bAA: “Acaraba Ācōrē bedeadā ūrī quīrīānacabara, ādjirāa waa jaradiarānadua. Jaradiadibara bārāra biē odia.”

⁹ Warraba pañ iwidibarañde ¿dji zezaba mōgarada diaica? ¹⁰ Warraba beda iwidibarañde ¿dji zezaba damada diaica? ¹¹ Bārā dji cadjirua beaba bārā warrarā ne biada dia cawa panabara, ¿bārā Zeza bajāne baba dji iwidibarañ ne biada diaēca? ¹² Bārāba quīrīā panāa djārāba ne jūmane bārāra bia odida. Ara mañ quīrāca djārāra bia odadua. Ācōrēba Moisea diada leyda idjaba Ācōrēneba bedeabadarāba bapēda sīda ara mañ crīchadeba ze bāa.

Eda wābada pēsua bā

Luca 13:24

¹³⁻¹⁴ Bārāra dji eda wābada pēsua bāde wānadua. Tañ uruade eda wābadara jēda bāa. Dji o sīda jēda bā bērā wāicha bāa. Mama zocārā eda wābadaa. Baribara Ācōrē ume ewariza zocai bai carea dji eda wābadara pēsua bāa. Dji ode wācara bā bērā zarea bāa wāi carea. Mañ ora zocārāba ununaca.

Bacurura dji nejōneba cawabadaa

Luca 6:43-44

¹⁵ Quīrācuita beadadua. Acaraba sewadeba Ācōrēneba bedeā panāana abadaa. Ādjirāba dji biarā quīrāca jaradiabadaa baribara māwā panāa ēberārāba Ācōrē bedeā igaradamārēā. ¹⁶⁻¹⁷ Ādjia o panāneba bārāba cawadā dji wārā arada wa dji wārāēda. Bacuru biaba nejō biada zaubaria baribara bacuru cadjiruaba nejō cadjiruada zaubaria. ¿Araba uvada zaubarica? ¿Wa jūichichiba higojōda zaubarica? ¹⁸ Bacuru biaba nejō cadjiruada zaucaa idjaba bacuru cadjiruaba nejō biada zaucaa. ¹⁹ Bacuru bia zaucara tutadapeda babuebadaa. ²⁰ Ara mañ quīrāca bārāba Ācōrēneba bedeabadarāda dji wārā arada wa dji wārāēda cawadā ādjirāba o panāneba.

Jesu trāneba ne o beara ācara idjiderāēā

Luca 13:25-27

²¹ Ēberārāba māra ādji boroada abadamīna jūmarāda Ācōrē purude beadāēa. Ababe mā Zeza bajāne bāba quīrīā bā o beadra idji purude panania. ²² Idjia cawa oi ewarize zocārāba mā jaradā: “Dai Boro, dai Boro, daira bādeba bedeasīdaa, bā trāneba jairāda āyā jaretasīdaa, idjaba bā trāneba ne ununaca waibāda osīdaa.” ²³ Mañne mā ebuda jaraya: “Cadjirua obadarā, āyā wānadua. Mā bārāra unuca.”

De umēnebema

Marco 1:22; Luca 6:47-49

²⁴ Mañ carea bariduaba mā bedeada ūrīpeda ījā oibara, nañ quīrāca baya: ēberā crīcha cawa bāba idji dera mōgara ārā osīa. ²⁵ Mañne cue ze nūmesia, nāūrāra dji cābāyā puā nūmesia, do sīda ze nūmesia, baribara idji dera cora wāē basīa mōgara ārā oda bērā. ²⁶ Baribara mā bedeā ūrīpeda ījā oēbāra, nañ quīrāca baya: ēberā crīcha neē bāba idji dera ībāde osīa. ²⁷ Mañne cue ze nūmesia, nāūrāra dji cābāyā puā nūmesia, do sīda ze nūmesia. Mañba idji dera cora wāpeda abeda jūma ārīsia.–

²⁸ Jesuba jūma jaradiadacarea ēberārāba cawa crīchadaē basīa. ²⁹ Judiorā ley jaradiabadarā quīrāca jaradiaē basīa. Ātebāra bio cawa bādeba ebuda jaradia basīa.

Jesuba aida bara bā biabida

Marco 1:40-45; Luca 5:12-16

¹ Jesu eyadeba edaa zeside ēberārāra zocārā idji caidu wāsidaa. ² Māwā bade ēberā aida bara bāda Jesumaa zesia. * Chīrāborode cobepeda nāwā bedea djuburiasia:

–Mā Boro, bāa quīrīā bābarā, māra poya biabida bāa.–

³ Māne Jesuba jawa ātā bābarāde jarasia:

–Māwā o quīrīā bāa. ¡Biadua!–

Ara māda aida bara badara biasia. ⁴ Jesuba idjia jarasia:

–Bā biadara ni abāa jararādua. Ātebarā sacerdotemaa wādua bāra biasida unumārēā. Jābē Moiseba jarada quīrāca ne diacuadua.† Māwā ēberārāba cawadā bāra wārāda biasida.–

Jesuba sordaorā boro nezoca biabida

Luca 7:1-10

⁵ Mābe Jesura Capernau purudaa wāsia. Jūside Romanebema sordaorā boroda idjima zesia. Maāgāba nāwā bedea djuburiasia:

⁶ –Mā Boro, mā nezocada diguidā bio cacua pua bā bēā cadade bāradra bāa.–

⁷ Māne Jesuba jarasia:

–Idji biabi carea wāya.–

⁸ Baribarā sordaorā boroba jarasia:

–Mā Boro, māra ēberā biaēa bāra mā dede eda wāmārēā. Baribarā mā nezoca biamārēā bāa namaāba jaraibarā, idjira biaya. ⁹ Ara mā quīrāca mā boroba jara bāra māā ījāida bāa. Idjaba māā jara bāra sordaorā mā jawaeda beaba ījāida panāa; māā abāa zeduada aibarā zebaria; wāduada aibarā, wābaria; idjaba mā nezocaa nāwā oduada aibarā ara māda idjia obaria.–

¹⁰ Mā ūrīside Jesuba bia crīchasia. Māne idji epē panārāa jarasia:

–Wārā arada bārāa jaraya: naā ēberāba bio ījā bā quīrāca israelerā tāēna ni aba bida unucaa. ¹¹ Māā bārāa jaraya: āmādaū odjabariareba idjaba āmādaū baebariareba druā āibemarāda zocārā zedia. Maāgarā dadji drōāenabemarā Abrahāā ume, Isa ume, Jacobo ume bida Ācōrē purude ne co chūpanenia.

¹² Baribarā Ācōrēba ēberārā naārā pe eroba quīrīā badada pāimanaa āyā jarecuaya. Mama aujā panania idjaba puaba quida īchia panania.–

¹³ Mābe Jesuba sordaorā boroa jarasia:

–Diguidāa wādua. Bāā ījā bā quīrāca māā oya.–

Sordaorā boro nezocara ara māda biasia.

Jesuba Simo Pedro pācōrē biabida

Marco 1:29-34; Luca 4:38-41

¹⁴ Mābe Jesura Pedro dedaa wāsia. Eda wāsīde unusia Pedro pācōrēda cawamiaba cadade bāda. ¹⁵ Mā wērā jawara Jesuba tāsia. Ara māda cawamiara dugusia. Piradrāpeda ādjira ne cobisia.

¹⁶ Queudacarea ēberārāba zocārā jai bara beada Jesumaa enesidaa. Māne Jesuba ara jarabarāba dji jaira jūma āyā jarecuasia. Idjaba cacua biē beara jūma biabicusia. ¹⁷ Māwāsia Ācōrēneba bedeabari Isaiāba jarada quīrāca. Nāwā jarasia: “Dadjirāra cacua biē beaside idjia biabisia, idjaba pua beaside idjia jōbisia.”‡

Jesu epē quīrīā panana

Luca 9:57-62

* **8:2** Aidara Jesu ewarīde wārāda sāwā basida dadjirāba cawadaē panāa. Baribarā judiorāmaarā aba Ācōrēbarā poya biabida basia (Numero 12:9-12; 2 Reye 5:7). Māā awara aba aidaba jidasira āyā bade wāda basia (Levitico 13:45-46). † **8:4** Levitico 14:1-32. ‡ **8:17** Isaiā 53:4.

¹⁸ Jesuba ēberārāda zocārā idji caita powua nūmāda unusia. Maļ carea idji ume nībabadarāa amene wa quīrārē chāniana asia. ¹⁹ Baribarā wāni naēna judiorā ley jaradiabarida Jesumaa zesia. Maļ ēberāba jarasia:

–Jaradiabari, bā wābarāza māra bā ume wāya.–

²⁰ Jesuba idjīa jarasia:

–Usa pārā de bara bāa, ībana sida de bara bāa, baribarā mā, Naļ Djara Edadara sāma cāi sida neē bāa.–

²¹ Maļne aba idji ume nība jarasia:

–Mā Boro, bā ume wāi naēna idu mā zezada tabaribidua.–[§]

²² Jesuba idjīa jarasia:

–Mā ume zedua. Beu bearāba beudarāra tabaridida panāa.–*

Jesuba amene bogozoa tumabida

Marcos 4:35-41; Lucas 8:22-25

²³ Maļbe Jesura jābade badopeđa idji ume nībabadarā sida wāsīdaa. ²⁴ Māwā panāne nāūrāda dji cābāyā puā nūmepeđa baido bogozoara jābade eda wā nūmesia. Maļne Jesura cāi basia. ²⁵ Maļ carea idji ume nībabadarāba ārāmanapeđa nāwā jarasīdaa:

–jDai Boro, carebadua! jDadjirāra barrubododaa!–

²⁶ Maļne Jesuba jarasia:

–Bārāra ŗsāwāērā ne waya panā? Bārāba Ācōrēra ījānaēca bāa.–

Piradrāpeđa Jesuba nāūrāra, baido bogozoa sida quēāsia.[†] Ara maļda jūma tuma nūmesia. ²⁷ Maļne ādjirāba cawa crīchadaē basia. Nāwā jarasīdaa:

–Naļgāra ŗcaida jāwā bā? Nāūrāba, baido bogozoa bida idji bedeara ījābadaa.–

Jesuba jai zocārā āyā jaratada

Marcos 5:1-20; Lucas 8:26-39

²⁸ Maļbe amene droma quīrārē chānapēđa Gadara druade jūēsīdaa. Maļne ēberā umē jai bara panāda beudarā tabaribada uriadeba Jesumaa zesīdaa. Maļ ēberāra bio minijīchia panā bēra ni abaada mamaare wānaca basia. ²⁹ Maļne Jesua jīgua bia jarasīdaa:

–jĀcōrē Warra![‡] ŗCārē cārēā दौरā mīā sē bā? ŗDai ewari jūēi naēna bāa cawa ode ze bāca?–

³⁰ Tāmā arīde chinada ne co duanasīdaa. ³¹ Maļ bēra dji jairāba Jesua nāwā bedea djuburiasīdaa:

–Bāa dairāda āyā jaretaibarā, jari duanā china cacuade idu eda wābidua.–

³² Maļne Jesuba jarasia:

–Wābarādadua.–

Ara maļda jairāra maļ ēberārā cacuadebemada ēdrāpeđa china cacuade eda wābarasīdaa. Maļba chinara pirapođepeđa perawađeba daiēdu tēūcuasīdaa. Māwā jūma nābarā quinisīdaa. ³³ Maļ china waga pananara daupera pira wāsīdaa. Ādji purude jūēnapēđa ēberārā jai bara beada sāwāpedadada jūma nēbarasīdaa. ³⁴ Maļ carea jūma dji purudebemarāra Jesu bāmaa zesīdaa. Ununapeđa Jesua bedea djuburiasīdaa ādji druadebemada āyā wāmārēā.

[§] **8:21** Ācarāmaarā maļ ēberāba nāwā jara bāa: “Bā ume wāi naēna, māa jāīda bāa aba mā zeza jaidabarādaa.” *

8:22 Beu bearāba beudarāra tabaridida panāa. Jesuba beuda tabarididebemada jara bāēa. Ātebarā ara ādjia o quīrā panā quīrāca o beada quēā bāa. [†] **8:26** Baido bogozoa. Griego bedeadē “pusa” bā bāa. Griegode pusa, amene sida abari bedea. Galilea amenera baido cūāa.

[‡] **8:29** Ācōrē Warra. Griego bedeadē ācarā cartade bā bāa: “Ācōrē Warra Jesu.”

9

Jesuba ēberā cacua beu ɓa biabida

Marco 2:1-12; Luca 5:17-26

¹ Jesura jābade badopeɗa wayacusa amene droma quĩrārā chāpeɗa idji ɓabari purude jūesia. ² Mama ēberā cacua beu ɓaɗa idji cɗade Jesumaa enesidaa. Jesuba unusia maɓ ēberā enepedaɗa wārāɗa ija panɗa idjia dji cacua beu ɓara poya biabida. Maɓ carea Jesuba dji cacua beu ɓaɗa jarasia:

–Sobiadua, cūdra. ɓa cadjirua odara mɓa quĩrādoasia.–

³ Mama judiorā ley jaradiabadarāda ɓcɓaɓa panasidaa. Maɓ ɓarāba crīchasiɗa: “Idjira Ācōrē quĩrāpita biē bedea ɓa.” ⁴ Baribɓa ɗdjia crīcha panɗa Jesuba cawasia. Maɓ carea jarasia:

–Bārāba ɓcārē cārēɗa jāwā biē crīcha panɗa? ⁵ Bārāmaara ɓsāɓaɗa zareaara ɓa? ɓCadjirua odara quĩrādoayaɗa aida wa naɓ ēberā cacua beu ɓara piradrɓipeɗa nībabida? ⁶ Ācōrēba mɓ, Naɓ Djara Edaɗara ɓasia naɓ ējūāne duanɓa cadjirua obadara quĩrādoamārēɗa. Maɓra bārāa unubiya.–

Ara maɗda dji cacua beu ɓa nāwā jarasia:

–Piradrɓɗa, ɓa cɗara edapeɗa diguidaa wādua.–

⁷ Ara maɗda dji cacua beu ɓara pirabaripeɗa diguidaa wāsia. ⁸ Maɓ unusidaɗe dji arima beara ne wayasiɗa.† Baribɓa Ācōrēa bia bedeasiɗa idji ɓaɗaɗa diada bēra ēberāba cacua biē beara biabimārēɗa.

Jesuba Mateo trāna

Marco 2:13-17; Luca 5:27-32

⁹ Jesu mamaɓa wāɓaraɗe ēberā Mateo abadada unusia. Maɓ ēberā Romanebema boro itea parata diabada dede chūmasia. Jesuba Mateoa jarasia:

–Mɓ ume zedua.–

Ara maɗda Mateora piradrɓipeɗa Jesu ume wāsia.

¹⁰ Māwānacarea Jesura Mateo dede ne co ɓasia. Jesu ume nībabadarāda, Romanebema boro itea parata jaɓa pebadarāda, judiorā ley igara ɓea siɗa Jesu ume ne co duanasiɗa.† ¹¹ ɓcɓaɓa pariseorāba maɓara unusidaa. Maɓ carea Jesu ume nībabadarāa iwidisiɗa:

–Bārāa jaradiabarira ɓcārē cārēɗa Romanebema boro itea parata jaɓa pebadarā ume, dewara cadjirua obadarā ume biɗa ne co chūmaɗ?–

¹² ɗdjia māwā iwidibɗada Jesuba ūrīpeɗa jarasia:

–Cacua bia ɓeaba nēārā diabarira jaɓaɗacaa. Dji cacua biē ɓeabara jaɓaɗadaa. ¹³ Naɓ bedeaba cārēɗa jara ɓaɗa cawaɗe wānada: “Animarā babue diadi cāyāɓa mɓa quĩrā ɓa bārāba djārā quĩrā djuburiadiɗa.”§ Mɓra jipa ɓea trāi carea zeɗ ɓa, ātebɓa cadjirua obadarāda trā ɓa Ācōrēmaa zedamārēɗa.–*

Ne codaca ewaridebema

Marco 2:18-22; Luca 5:33-39

¹⁴ Māwānacarea Borocuebari Juaɓ ume nībabadarāda Jesumaa zedapeɗa iwidisiɗa:

–Daiba, pariseorā biɗa ara cadrɓa ne codaca ewarira obadaa, baribɓa ɓa ume nībabadarāba ɓsāwāērā odaca?–

* **9:4** Griego bedeaɗe ɓcɓaɓa cartade idjaba ɓaɓa “bārā sode.” † **9:8** Ne wayasiɗa. Griego bedeaɗe ɓcɓaɓa cartade ɓaɓa: “Cawa crīchadaɗe ɓasia.” ‡ **9:10** Judiorā ley igara ɓea. Griego bedeaɗe “cadjirua obadarā” ɓaɓa. § **9:13** Osea 6:6. * **9:13** Ācōrēmaa zedamārēɗa. Griego bedeaɗe ɓcɓaɓa cartade maɓra neɗa.

¹⁵ Jesuba ãdjía jarasia:

–Umaquĩrãba wẽrã edabarãde ¿caida sopua bai? Mañ umaquĩrãra wadibida idjia edodarã ume ãamisa ãasrĩda panania. Baribarã ewarĩ aba dewara ëberãrãba idjira ãyã ededia. Mañbebarã idjia edodarãba ne codaca ewarira odia.

¹⁶ Dadjirãba jãbada dji sore cõã ãamaa wua djiwidida cajudacaa. Mãwã odibarã djiwidi cajuda errebaribarãba dji wua sorera waibãara cõãya.

¹⁷ Idjaba ni abããba uva ãa djiwidira animarã e oda dji soredede tãdacaa. Mãwã odibarã aseabarãde animarã e oda dji sorera cõãya. Mañbe uva bara, animarã e oda sida aduaya. Mañ carea uva ãa djiwidira animarã e oda djiwidide tãdida panãa. Mãwã umena dãrã droadia.–†

Jesuba wẽrãcau biabida

Marco 5:21-43; Luca 8:40-56

¹⁸ Jesuba mãwã jaradia ãade judio dji dromada zesia. Mañ ëberãra Jesu quĩrãpita barru cobepeda jarasia:

–Mã caura aretewa jaidabarisia. Baribarã bada wãsira ãa jãwada idji ãrã ããibarã ãrẽbaya.–

¹⁹ Jesura piradrãpeda mã ãberã ume wãsia. Idji ume nĩbabadarã sida wãsidaa. ²⁰⁻²¹ ãdjirã tãena wẽrã doce poa oamiaba jida ãada nĩbasia. Mañ wẽrãba nãwã crĩchasia: “Mãa idjia jã ãada tãibarã mãra biaya.” Mañ bẽrã Jesu jẽdaareba wãpeda idjia jã ãa ide tãsia. ²² Jesuba jẽda acãabarãde wẽrã unupeda nãwã jarasia:

–Cau, ãasrĩdadua. Wãrãda biaida jããna bẽrã ãara biasia.–

Ara mãda wẽrãra bia ãesia.

²³ Jesu judio dji droma dede jũeside chiru zabadarãda idjaba aujĩãbadarã sida unusia.† ²⁴ Jesuba ãdjía jarasia:

–Ãyã wãnadua. Wẽrãcaura jaidaẽ ããa, ãtebarã cãĩ ããa.–

Mañ carea ëberãrãba idjimaa acãdapeda ipidasidaa. ²⁵ Baribarã ëberãrãra ãyã jãretacuapeda Jesura dede eda wãsia. Mañbe wẽrãcau jãwade jidapeda pirabaribisia. ²⁶ Jesuba odadebemada jũma mã ãruade ãrĩsidaa.

Jesuba dauberrea bea biabida

²⁷ Jesu mamãba wãside dauberrea beada umé idji caidu bia zesidaa. Mañ ëberãrãba jĩgua jarasidaa:

–Jesu, Davideba zeda, दौरा quĩrã djuburiadua!–

²⁸ Jesu diguidaa jũeside mã dauberrea panãra idjimaa zesidaa. Mañbe Jesuba ãdjía iwidisia:

–¿Bãrãba wãrãda jã panãca mã bãrãra poya biabida?–

ãdjia panusidaa:

–Mãẽ, dai Boro.–

²⁹ Mãbe Jesuba ãdji daude tãpeda jarasia:

–Bãrãba jã panã quĩrãca mã oya.–

³⁰ Ara mãda ãdji daura biasidaa. Mãbe Jesuba bio jara ãasia mãñebemada ni abããa nẽbarããnamãrẽã. ³¹ Baribarã dedeba ëdrãdapeda Jesuba ãdji ume odada jũma mã ãruade jara wãsidaa.

³² Ara dauberrea panana ëdrãbdade dewararãba ëberã quĩrãme cara ãa jai bara ãada enesidaa. ³³ Jesuba mã jai jãretadacarea ëberã quĩrãme cara

† 9:17 Mããdaba Jesuba cawabisia idji bedeara ãdjirã drõenabema crĩcha ume ãbaa jaradiacada.

† 9:23 Israelerãba chiru zabadarãda, aujĩãbadarã sida paratada diabadjidãa careba aujĩãne zedamãrẽã.

badara bedeasia. Ëberārã mama duanaba cawa crîchadaẽ basia. Nãwã jarasidaa:

–Israel druade wadibida naã quîrãca ununaca basia.–

³⁴ Baribarã pariseorãba jara duanasidaa:

–Jãl Jesuba jaira ãyã jaretabaria, jairã boro Beelzebúba maã abada diada bẽrã.–

Néu waibaa waraga bara çairãba ewadi?

³⁵ Mãwãnacarea Jesura puru waibaa beaza, puru zaque beaza parãa wãsia. Judiorã dji jarebada deza jarabadia Æcõrẽa ãdji Boro bai carea zebarda. Maã bedeã bia jaradia nũne jũma cacua biẽ beara, cacua pua bea sida biabicusia. ³⁶ Idjia ëberãrã cãbana unuside mã djuburi unusia. Ne jũmane bia mĩga beasia idjaba aduba beasia. Oveja dji wagabari neẽ quẽdea quîrãca panasidaa. ³⁷ Maãne idji ume nĩbabadarãa nãwã jarasia:

–Wãrãda naã ëberãrãa néu waibaa waraga tabã quîrãca beaa. Baribarã dji ewabadarãda zocãrãẽbe panãa. ³⁸ Maã bẽrã Néu Djibaríã iwidadua ewabadarãda idji néumaa diabuemãrẽ.–

10

Jesuba doce diabuedarã

Marco 3:13-19; 6:7-13; Luca 6:12-16; 9:1-6

¹ Jesuba idji ume nĩbabadarã doce panãa abaa trãsia. Maãbe ãdjirãa abada diasia jaida ãyã jaretadamãrẽã, idjaba cacua biẽ bedeã, cacua pua bea sida biabidamãrẽã. ² Jesuba diabuedarã doce panãa naãgarã basia: Simoã, Pedro abada; dji djaba Andre; Zebedeo warraã Santiago idjaba Juaã; ³ Pelipe; Bartolomé; Tomã; Romanebema boro itea parata jãl pebari bada Mateo; Alpeo warra Santiago; Tadeo; ⁴ idjaba Simoã Cananeo.† Idjaba basia Juda Iscariote, Jesu jidabidada. ⁵ Maã doce ëberãrãa Jesuba wãbigasia. Baribarã wãni naẽna idjia jarasia:

–Judiorãẽmaa, Samaria puru bede bida wãrãnadua. ⁶ Ætebarã judiorãmaa, israelerã oveja aduã bea quîrãca panãmaa wãnadua. ⁷ Bãrã wãbadaza jaradadua Æcõrẽa jũesida jũmarã Boro bai carea. ⁸ Maã bẽrã cacua biẽ beara biabidada, beupedadara ãrẽbabidada, aida bara beara biabidada, jaira ãyã jaretadadua. Mãwã odamãrẽã mã bãrãa abada bari diabarãa. Maã bẽrã ëberãrãa bari carebadadua. ⁹⁻¹⁰ Bãrãba o panãbari Æcõrẽba ne diaya. Maã carea orora, parata torroa ni mãrĩ bida ederãnadua. Bãrã wãbadade buchacara ederãnadua. Bãrãba jã panã awa ededadua. Jĩrũne jãbadara, bardona sida ederãnadua.

¹¹ Bãrã puru waibade wa puru zaquede jũebadade bãrã bia edai ëberãda jaradadua. Maã ëberã dede pananadua aba purudeba edrabadadaa. ¹² Maã dede eda wãbadade Æcõrẽ trãneba dji ëberãrãa jaradadua necai pananamãrẽã. ¹³ Maã dedebemarãba bãrãda bia edadibarã, necai panania. Baribarã bia edadebãrã, necai pananaẽa. ¹⁴ Abaaba bãrãda bia edeãbarã, wa bãrã bedeada ãrĩ quĩrãẽbarã, mamaaba edradadua. Ædji dedeba wa purudeba edrabadade egoro pora bãrã jĩrũne bara jãrãpetadadua. ¹⁵ Wãrã

§ 9:36 Numero 27:15-17.

* 10:3 Tadeo. Griego bedeade ãcarã cartade maã trã cãyãbara bã baa

“Lebeo, Tadeo abada.” Maã Tadeora Santiago warra Judaca baa. † 10:4 Simoã Cananeo. Luca 6:15de “Simoã Zelote” bã baa.

arada m̃a jaraya: Ācōrēba cawa oi ewaride Sodoma, Gomorra puru cāyābara mã purura wetara cawa oya.†

Jesu iḡa bea m̃gaḡidebema
Marco 13:9-13; Luca 21:12-19

¹⁶ M̃a bārāra ēberā cadjirua tāēna diabueb_{ARL}. Ādjirāba bārāra biē odia usa cad_Laba oveja orrabari quīrāca. Mã carea ādjirā tāēna pan_{ANE} dama quīrāca cīcha cawaadeba nībadadua, barib_{ARL} puchirā quīrāca m̃m̃m̃r̃l̃ā beadedua.

¹⁷ Ēberārā tāēna quīrācuita beadedua. Ādjirāba bārāra dji bororāmaa jida ededapeda dji jarebada dede u jidadia. ¹⁸ M̃a iḡa pan_L carea bārāra dji dromarā quīrāpita, dji bororā quīrāpita bida ededia. Mãne bārāba ādjirā quīrāpita, judiorāē quīrāpita bida m̃nebemada bedeadia. ¹⁹ Bārā jida edebadade sopuarānadua sāwā bedeadida. Dji bororā quīrāpita pan_{ANE} Ācōrēba cawabiya cārēda jaradida pan_{ADA}. ²⁰ Mã bedeadadade bārā cīchadeba bedeadāē, āteba_{RL} bārā Zeza Jaureda bārāneba bedeaya.

²¹ Aba_{ABA} ara idji djabada beabiya m̃ iḡa b_L carea. Dewaraba idji warrada beabiya idjaba warrarāda ādji djibarirā ume biē panenapeda beabidia.

²² Jūmarāba bārāra quīrāmania m̃ iḡa pan_L carea. Barib_{ARL} bārāba mã ewari zareade m̃ iḡa pan_{ADA} idu bādaēba_{RL}, Ācōrēba ēdr_L edaya. ²³ Puru aba_{ADE} ēberārāba bārāda biē odi carea ēpēniba_{RL}, dewara purudaa mīrū wānadua. Wārāda m̃a jaraya: bārā Israeldebema puru beaza jūma p_{ARL}adi naēna m̃, Nã Djara Edadara zeya.

²⁴⁻²⁵ Ne cawa quīrā b_{ARA} dji jaradiabari cāyābara ne cawaara bāēa. Barib_{ARL} dji jaradiabari quīrāca baib_{ARL}, bia b_{AA}. Nezoca sida idji boro cāyābara auḡuara bāēa. Barib_{ARL} idji boro quīrāca baib_{ARL}, bia b_{AA}. M̃ara jairā boro Beelzebú a pan_{ABARL}, bārāra ara mã quīrāca jaradia.§

¿Caida wayadida pan_L?
Luca 12:1-9

²⁶ Ēberārāda wayarānadua. Ne jūma ebuda bāēra mērā beēa. Dadjia cawadaē pan_{ARA} Ācōrēba ebuda cawabiya. ²⁷ M̃a bārā pāimane jara b_{ARA} anaane jaradadua. M̃a bārā caw_{ARL} caita jaradara de ā_{RL}ba jḡua jaradadua.

²⁸ Ēberārāda wayarānadua. Ādjia nã cacuada poya beadia barib_{ARL} dadji jaureda poya beadaēa. Āteba_{RL} nã cacua, dadji jaure t_{ABL} uruade babueida b_{ADR} wayadadua. ²⁹ Ībana zaqueda umē nēdoḡi carea parata pichida aba diabadaa. Barib_{ARL} bārā Zeza bajāne baba iduaribiēba_{RL}, ni aba_L ībanada beuēa. ³⁰ Mã awara Ācōrēba cawa b_{AA} bārāba budara jūmasāwā eropan_{ADA}.

³¹ Ācōrēba bārāra ībana zocārā pan_L cāyābara biara waga b_L bērā ne wayadiē pan_{AA}.

Jesu carea quīrā peraiē b_L
Luca 12:8-9

³² Aba_{ABA} ēberārā quīrāpita m̃da iḡa b_{ADA} aib_{ARL}, m̃ Zeza bajāne b_L quīrāpita m̃a idjira m̃reana aya. ³³ Ara mã quīrāca aba_{ABA} ēberārā quīrāpita m̃da adua b_{ADA} aib_{ARL}, m̃a bida m̃ Zeza bajāne b_L quīrāpita idjira adua b_{ADA} aya.

¿Caida biara quīrānida pan_L?
Luca 12:51-53; 14:26-27

† **10:15** Sodoma, Gomorra puru. Genesi 19:1-29. § **10:24-25** Griego bedeadē nāwā b_L b_{AA}: “De djibarida jairā boro Beelzebú a pan_{ABARL}, idji ēberārāra ara mã quīrāca jaradia.”

³⁴ Crīcharānadua m̄lra naļ ējūānaa zesida ēberārā ābaa necai b̄ai carea. M̄lra maļ carea zeļ b̄la, āteb̄lra ze b̄la ēberārāda ābaa bia panarānamārēā. ³⁵ M̄lra zesia warrada dji zeza ume biē b̄ai carea, cauda dji papa ume biē b̄ai carea, idjaba āīguda dji pācōrē ume biē b̄ai carea. ³⁶ Bārāba m̄l j̄ā pan̄ carea ara bādji diguida dji quīrūda beadia.* ³⁷ Abālba dji zezada wa dji papada m̄l cāyābara biara quīrā b̄ab̄lra, maļḡlra m̄l ume poya nībaēa. Abālba dji warrada wa dji cauda m̄l cāyābara biara quīrā b̄ab̄lra, maļḡlra m̄l ume poya nībaēa. ³⁸ Bia m̄lgai carea b̄alēb̄lra, poya m̄l ume nībaēa. ³⁹ Abālba naļ ējūāne bia beib̄lra, j̄irūare bia baēa. Barib̄lra abālba m̄l carea beuib̄lra. Ācōrē ume ewariza zocai baya.

Ācōrēneba nebia edadidebema

Marco 9:41

⁴⁰ Bārā bia edab̄lra b̄a m̄lāda bia edab̄lra. M̄l bia edab̄lra b̄a m̄l Dia-buedada bia edab̄lra. ⁴¹ Abālba Ācōrēneba bedebarida cawapeda bia edaib̄lra, Ācōrēba idjideba bedebaria nebia diabari quīrāca maļ ēberā diaya. Ēberā jipa b̄lāda abālba cawapeda bia edaib̄lra, Ācōrēba ēberā jipa b̄lā nebia diabari quīrāca maļ ēberā diaya. ⁴² M̄lā jaraya: abālba m̄l ume nībabadarā dji edaara bearā sida cawapeda baido cūrāsada diaib̄lra, Ācōrēba wārāda maļ ēberā nebiada diaya.—

11

¹ Jesuba idji ume nībabadarā doce panāla m̄wā jaradacarea mamālba puruza jaradiade wāsia.

Jesuba Borocuebari Juālne bema jarada

Luca 7:18-35

² Borocuebari Juāl preso baside ūrīsia Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaba o b̄ldebemada. Maļ carea idji ume nībabadarāda umē diabuesia Jesua nāwā iwidiidamārēā:

³ —ĶB̄lra dji zeida b̄adaca, wa dewarada j̄lānida pan̄?—

⁴ Jesuba ādjia nāwā panusia:

—Bārāba unu panāda idjaba ūrī panāda Juāl jarade wānadua. ⁵ Dauberrea beadaba unu panāla, j̄irū biē beadara bia nīnaa, aida bara beadara biasidaa, c̄l̄w̄lra qui beadaba ūrī panāla, idjaba beupedadara ārēbacuasidaa. Maļ awara ne neē quedeaba bedea bia Ācōrēba carebaidebemada ūrī panāla.*

⁶ M̄l igaraē j̄ā b̄lra bio bia baya.—

⁷ Juālba diabuedarā wāpedadacarea Jesuba arima duanāla Juālne bema bedesia:

—Ējūā pōāsa ewaraga b̄lāda bārāba Juāl ac̄lde wāsidade Ķcārēda ununida crīchasiāda? ĶNāūrāba cha ureurea eronūmāda ununida crīchasiāda? ⁸ M̄wā crīchadaē basia. Maļda Ķcārēda ununida crīchasiāda? ĶĒberā bio djo b̄lāda ununida crīchasiāda? M̄wāēā; dji bio djo beara ēberārā bororā dede panabadaa. ⁹ Maļda Ķcārēda ununida crīchasiāda? ĶĀcōrēneba bedebarida ununida crīchasiāda? M̄ē, Ācōrēneba bedebarida ac̄lde wāsidaa. Juālra Ācōrēneba bedebari dji dromaa. ¹⁰ Idjidebemada Ācōrē Bedeade nāwā b̄l b̄la:

Bedeā jarabarida m̄lā b̄l na diabueya b̄l o jarimārēā.†

* 10:36 Miquea 7:6.

* 11:5 Isaia 26:19; 35:5-6; 61:1-3.

† 11:10 Malaquia 3:1.

¹¹ Mġa wārā arada jaraya: naġ ġjũāne ni abaġda Juaġ cāyābara dji dromaara bġā.† Baribġġġ Ācōrē purudebema dji edaara quiruda idji cāyābara dji dromaara bġa.

¹² Borocuebari Juaġba jaradia bedadeba ġtaa Ācōrē purudebemarāra bia mġa panġa. Ēberā cadjiruarāba ādjira biē o quīrā panġa.§ ¹³ Ācōrēneba bedebadarāba, Moise bida Ācōrēba ēberārā pe erobaidebemada bedebadjidaa aba Borocuebari Juaġ ewaridaa. ¹⁴ Ādjia jarasidaa Elġa quīrāca bġda aba naārā zeida. Bārāba cawa quīrā panġbġġġ, Juaġra maġ ēberā zeida baġaa.* ¹⁵ Dji cġwġġġ bara bġba quīrācuiġa ūrġdua.

¹⁶ Idibema ēberārānebemada mġa ġsāwā jarai? Purude warrarā jemene panġne nāwā ijarabada quīrāca panġa:

¹⁷ Daiba chiru zasidade bārāra caridaē basġa. Sopuadebema trġābi trġāsidade bārāra jġānaē basġa.

¹⁸ Idibemarāra ara maġ quīrāca panġa. Borocuebari Juaġba ne coca ewarida obadjia idjaba ne aseada doca basġa. Māwāmġa ēberārāba jarabad-jidaa idjira jai bara bġda. ¹⁹ Maġbe mġ, Naġ Djara Edadaba ne jūmada cobarġa idjaba ne jūmada dobarġa. Baribġġġ ādjirāba jarabadaa mġra ne coya bġda, itua awua bġda. Maġ awara jarabadaa mġra cadjirua obadarā ume, Romanebema boro itea parata jġġġ pebadarā ume bida nġbabarġda. Baribġġġ cawa panġa Ācōrē necawaara jġpa bġda idji ġjā panġba jġpa obada bērā.–

Jesuba idji ġjāē bea puru quēāna

Luca 10:13-15

²⁰ Maġbe Jesuba ġcġġġ puruda quēāsġa. Maġġarā purude idjġa ne un-acada biara oġāmġa ādjġa cadjiruada igaradaē basġa. ²¹ Nāwā jarasġa:

–ġCorazġġnebemarāra, Betsaidadebemarā sida mġā djuburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Mġa ne ununaca bārā tāēna oġara Tġrode, Sidoġne bida oġabara, maġ purudebemarāba isabe cadjiruada igaradapeda Ācōrēda ġjācasġdaa.† Maġ carea sopuadebema jġbadara jġcasġdaa idjaba tġbġ porade chũpanecasġdaa. ²² Baribġġġ mġa bārāa jaraya: Ācōrēba jūmarā cawa oi ewarġde Tġrodebemarā idjaba Sidoġnebemarā cāyābara bārāra wetara cawa oya.

²³ ġCapernašġnebemarāra bajānaa wānica? ġWānaē! ġĀcōrēba bārāra beudarā panabadamaa batabueya!† Mġa ne ununaca bārā tāēna oġara Sodoma purude oġabara, jġġ purura waġibġda bacasġa.§ ²⁴ Baribġġġ mġa jaraya: Ācōrēba jūmarā cawa oi ewarġde Sodomanebemarā cāyābara bārāra wetara cawa oya.–

Jesu ġjā bea ġnāšġnebema

Luca 10:21-22

²⁵ Maġ ewarġde Jesuba jarasġa:

† **11:11** Naġ ġjũāne ni abaġda. Griego bedade nāwā bġ bġa: “Wērārāba topedadebemada.”

§ **11:12** Griego bedade maġ versġclora ebuda bġā. ġcġġmaarā nāwā jara bġa: “Borocuebari Juaġba jaradia bedadeba ġtaa Ācōrē purudebemarāda nocodaa wābadaa. Wārāda ēberārāba ne jūmada o panġa Ācōrē purudebemarāda beadi carea.” * **11:14** Malaquġa 4:5. † **11:21** Ācōrēba Tġrora, Sidoġ sida cawa osġa. Amos 1:9-10. † **11:23** Beudarā panabadamaa. Griego bedade bġ bġa “Hades.”

§ **11:23** Sodoma. Maġ purura, Gomorra sida Ācōrēba cawa osġa. Genesis 18:16ġba aba 19:29ġaa.

–Zeza, b̄ara bajānebema Boroa idjaba naā ējūānebema Boroa. B̄la ne adua beaa m̄la jaradiadara cawabida b̄ērā m̄la b̄ara bia jaraya. Ne cawa beaa b̄la cawabiē basia. ²⁶ Māē, Zeza, b̄la m̄wā o quīrīasia.

²⁷ M̄l Zezaba m̄la ara idjidebemada jūma cawabisia. Ni abālba adua pan̄la m̄l, dji Warrara s̄awā b̄ada; aba m̄l Zezab̄ar̄la cawa b̄la. Ara maā quīrāca ni abālba adua pan̄la m̄l Zezara s̄awā b̄ada; ababe m̄l, dji Warrab̄ar̄la cawa b̄la. M̄la abāla m̄l Zezada cawabisira, maā ēberā bida cawaya.

²⁸ Ne jūmaneba sē pan̄lab̄ar̄la, m̄lmaa zedadua. M̄la b̄ārāra ānāūbiya. ^{*} ²⁹ Idu m̄la jipa pe edebidua. M̄neba cawa w̄nadua. M̄la jūma droabaria idjaba sođeba d̄jārā cāyābara dji dromaara b̄ada crīchacaa. M̄lmaa zedib̄ar̄la b̄ārāra w̄rāda ānāūnia. ³⁰ M̄la jaradia b̄ara zareaē b̄la. M̄la obi b̄a sida oicha b̄la.–

12

Jesura ānāūbada ewari djibaria

Marco 2:23-28; Luca 6:1-5

¹ Ānāūbada ewaride Jesura ējūā trigo udade nībasia. Maāne idji ume nībabadarā jarra pan̄la b̄ērā trigora t̄la edadapeda co nībasidaa. ² Ādjia m̄wā o pan̄ara āc̄ar̄la pariseorāba ununapeda Jesua jarasidaa:

–B̄la ume nībabadarāba ānāūbada ewaride ocara pan̄lada jāwā o pan̄la.–^{*}

³⁻⁴ Maāne Jesuba ādjia jarasia:

–ĴBārāba Ācōrē Bedeara ac̄adacaca? Davi, idji ume nībabadarā sida jarra panasidaē ḡs̄awā osida?† Davira Ācōrē dede eda wāpeda Ācōrē quīrāpita bada paāda edasia.‡ Maā paāra ḡababe sacerdoterāba codida panasidaēca? Barib̄ar̄la Daviba copeđa idji ume nībabadarā diasia. ⁵ Maā awara Ācōrēba Moisea diada leyde jara b̄la sacerdoterāra ānāūbada ewaride Ācōrē de dromane ne odida pan̄lada.§ M̄wāmīna ānāūbada ewaridebema ley igara pan̄la carea bedeade pan̄lēa. ĴBārāba maāḡla sida ac̄adacaca? ⁶ M̄la jaraya: Ācōrē de droma cāyābara dji dromaara b̄ada nama b̄la. ⁷ Ācōrē Bedeade nāwā jara b̄la: “Animarā babue diadi cāyābara m̄la biara quīrīā b̄la b̄ārāba d̄jārā quīrā djuburia pananida.”^{*} Maā bedeaba jara b̄ada b̄ārāba cawa pananabara, za bedea neē beada biē jaradaē bacasia. ⁸ M̄l, Naā Djara Edadara ānāūbada ewari djibaria.–

Jesuba ānāūbada ewaride ēberā biabida

Marco 3:1-6; Luca 6:6-11

⁹ Jesura mamāba judiorā dji ḡarebada dedaa w̄sia. ¹⁰ Mama ēberā ḡawa beu b̄ada basia. Maāne āc̄ar̄lba Jesura biē jara quīrīā panasidaa ānāūbada ewari ley igara b̄a carea. Maā b̄ērā idjia iwidisidaa:

–ĴBia b̄aca cacua biē b̄ada ānāūbada ewaride biabida?–

¹¹ Jesuba panusia:

–Bārā ovejada ānāūbada ewaride uriade baesira ḡḡawaba ēd̄ra edaēca? ḡCaiba m̄wā oē? ¹² ĴEberāda oveja cāyābara biara b̄lēca? Maā b̄ērā bia b̄la ānāūbada ewaride bia oida.–

¹³ Maābe dji ḡawa beu b̄la jarasia:

–ḡawara jiradua.–

^{*} **11:28** Ne jūmaneba sē pan̄la. Judiorā ley jaradiabadaba ne z̄aḡaa ataubi pan̄la quīrāca ēberārāa ne zareada obibadjidaa. Mateo 23:4. ^{*} **12:2** Exodo 34:21; Deuteronomio 23:25. † **12:3-4** 1 Samuel 21:1-6. ‡ **12:3-4** Exodo 35:12-13; Levítico 24:5-9. § **12:5** Numero 28:9-10; Ezequiel 46:4-5.

^{*} **12:7** Osea 6:6.

Māwā jirab^{ar}le idji j^awara abeda biasia dewarabema j^awa quĩrāca. ¹⁴ Ara mañda pariseorāra ēdr^{ad}apeda wāsidaa. Mañbe Jesu beadi carea crīcha jar^{as}idaa.

Ācōrēba nezoca edada

¹⁵ Jesuba mañnebema cawasida āyā wāsia. Zocārā ēberārāda idji caidu wāsidaa. Mañne Jesuba dji cacua biē beara jūma biabicuasias. ¹⁶ Idjia ādjirāda bio jara basia idjidebemada ebuda jararānamārēā. ¹⁷ Mañgara māwāsia Ācōrēneba bedeabari Isaiāba jarada quĩrāca. ¹⁸ Nāwā jarasia: Nañgara māa edada nezocaa. Māa idjira quĩrā b^aa. Idji carea māra wārāda bio basrida b^aa.

Mā Jaurera idjia diaya. Idjia puru beaza māa jipa oidebemada jaraya.

¹⁹ Idjira ijaraēa idjaba quĩrūbiēba biaēa. Mañ bērā ni aba^aba idji bedeab^{ar}ada purude ūrīnaēa.

²⁰ Cha cōrāicha quirura idjia cōrātaēa. Ībīrā mañi urua quirura idjia quiaēa. Ara mañ quĩrāca dji ab^aaē beara jipa o baya aba ne jūmane poyab^{ar}adaa.

²¹ Mañne puru beaza idjira j^lānia ēdr^a edamārēā.†

Jesu biē jarapedada

Marco 3:20-30; Luca 11:14-23; 12:10; 6:43-45

²² Mañbe āc^{ar}aba jai bara b^a ēberāda Jesumaa edesidaa. Mañ ēberāra dauberrea basia idjaba quĩrāme cara basia. Jesuba idjira biabisia bedeamārēā idjaba unu bēmarēā. ²³ Jūmarāba cawa crīchadaē bērā iwidisidaa:

–Davideba zeida b^ara ħnañg^a Jesuca?–

²⁴ Barib^{ar}ā ādjirāba māwā jara pan^ara pariseorāba ūrīsidaa. Mañgarāba jarasidaa:

–Jāñ ēberāba jaira āyā j^aretabaria, jairā boro Beelzebúba mañ ab^aada diada bērā.–

²⁵ Barib^{ar}ā ādjia crīcha pan^ara Jesuba cawa^ada bērā jarasia:

–Abari druadebemarāda ara ādjiduba djō pananib^{ar}ā, āduba dji quininia. Abari purude wa abari dede dji ēberārāda ara ādjiduba djō pananib^{ar}ā, dārā pananaēa. ²⁶ Ara mañ quĩrāca Satanaba ara idji jaida āyā j^aretaib^{ar}ā, ara idji ume djō b^aa. ħsāwā idjia poya b^ara dārā erobai? ²⁷ Bārāmaarā māa Beelzebúdeba jairāda āyā j^areta b^aa. Māwāra bārā ēpē beaba ħcaideba jaira āyā j^aretabada? Ādjirāba cawabidīa bārāba āi crīcha pan^ada. ²⁸ Barib^{ar}ā māa Ācōrē jauredeba jairāda āyā j^areta b^aab^{ar}ā, Ācōrēba unubi b^aa idjira jūesida bārā boro bai carea. ²⁹ Ēberā mēs^rā b^ara naārā j^a ħūm^anaēb^{ar}ā, ħsāwā idji dede eda ne dr^aade wāni? Aba māwā j^a ħūm^asidara poya idji nebiada dr^aadida pan^aa.† ³⁰ Aba^ada māare b^aēb^{ar}ā mā ume dji quĩrūa. Aba^aba mā ume ēberārāda Ācōrēmaa eneēb^{ar}ā āyā j^arecuabaria.

³¹ Mañ carea māa bārā jaraya: ēberārāba cadjirua obadara, biē bedeabada sida Ācōrēba jūma quĩrādoaya. Barib^{ar}ā aba^aba Ācōrē jaureba odada diauruba jāwā osiada aib^{ar}ā, Ācōrēba māra quĩrādoaēa. ³² Aba^aba mā, Nañ Djara Edadada biē jaraib^{ar}ā Ācōrēba māra quĩrādoaya. Barib^{ar}ā aba^aba Ācōrē Jaureda biē jaraib^{ar}ā, Ācōrēba māra quĩrādoaēa. Nañ ewaride, ewari ze nūm^aza quĩrādoāē baya.

† **12:21** Isaia 42:1-4. † **12:29** Mañ versículode Jesuba jara b^aa ēberā mēs^rā b^a ħūm^a quĩrāca idjia diaurura poyabaria jaira j^aretacuai carea.

³³ Nejō biada zauibara cawa panla bacuru biada. Baribara dji biaēda zauibara cawa panla bacuru cadjiruada. Nejōza idji zau badeba cawa panla. ³⁴ ¡Dama ēberārā! ¿Bārā dji cadjiruārāba sāwā ne biada bedeadi? Ēberāba idji sode crīcha ba quīrāca bedeabaria. ³⁵ Ēberā biaba idji sode ne bia erobadeba ne biada jarabaria. Baribara ēberā cadjiruaba idji sode ne cadjirua erobadeba ne cadjiruada jarabaria. ³⁶⁻³⁷ Bala ne biada jaraibara Ācōrēba bara bia baya. Baribara ne biaēda jaraibara cawa oya. Māa bārāa jaraya: Ācōrēba cawa oi ewaride jūmarāba idjía jaradida panla cārē cārē ādji bedeadeba djārā crīcha ārīsīdada.

Jesuba Jonānebema jarada
Marco 8:12; Luca 11:29-32

³⁸ Māwānacarea ācara judiorā ley jaradiabadaba, pariseorā bida Jesua jarasīdaa:

–Jaradiabari, dairāba quīrā panla bala ne ununacada oida. Māwāa cawadia bara bajāneba ze bada.–

³⁹ Baribara Jesuba jarasia:

–Bārā dji cadjiruārāba Ācōrēra ījā ama panla. Bārāba māra bajāneba ze bada cawadi carea quīrā panla māa ne ununacada oida. Baribara māa ne ununacada oēa. Bārāba ababe Ācōrēneba bedeabari Jonā māwāna quīrāca ununia. ⁴⁰ Jonāra beda droma bitea ewari ūbea āsa, diamasi bida bada quīrāca mā, Naā Djara Edadara ewari ūbea āsa, diamasi bida egorode baya. ⁴¹ Maā awara Ācōrēba jūmarā cawa oi ewaride Ninive purudebemarāda piradrāpeda bārāra biē jaradia. Jonāba Ācōrēba cawa oyada aside ādjia cadjirua obadara igarasīdaa.* Baribara Jonā cāyābara dji dromaara bada nama bamīna bārāba ījānaē panla. ⁴² Maā awara Salomoā ewaride Sabā druadebema borora wērā basía. Idjira drua tamaba zesia Salomoā necawaa ūrī carea.† Baribara naā ewaride Salomoā cāyābara dji dromaara bada nama bamīna bārāba ījānaē panla. Maā carea Ācōrēba cawa oi ewaride maā wērāba pirabarīpeda bārāra biē jaraya.–

Jai jēda zeda
Luca 11:24-26

⁴³ Ēberā cacuadebemada ēdrādacarea jaira ējūā pōāsa ewaraga bade ānāūi carea jara babaria baribara sāma ānāūida unucāa.† ⁴⁴ Maā bēra idjiduba nāwā jarabaria: “Mādjī badamaa jēda wāya.” Jūebarāde maā ēberā sora de bari ba quīrāca unubaria. Bia ima nūmāda idjaba ne jūma bia nūmeada unubaria. ⁴⁵ Maābe siete jai idji cāyābara cadjiruāra beada maā ēberāmaa enepeda dji ēberā sode eđa panebadaa. Maā bēra dji ēberāra idji naārā bada cāyābara wetara biē bebaria. Ara maā quīrāca mā ījāē panla carea bārā, dji cadjiruārāda naēna panana cāyābara biēara panania.–

Jesu ēberārā idjimaa zepedada
Marco 3:31-35; Luca 8:19-21

⁴⁶ Jesuba wadibida ēberārāa beade bade dji papa, dji djabarā sida dajada panla idji ume beade quīrā panasīdaa. ⁴⁷ Abalā Jesua jarasia:

–Ba papada, ba djabarā sida dajadaare panla. Ādjira ba ume beade quīrā panla.–

§ 12:40 Jonā 1:17. * 12:41 Jonā 3:5-10. † 12:42 1 Reye 10:1-13. ‡ 12:43 Israelerāba jarabadjīdaa jairāra ējūā pōāsa ewaraga bade beabadada. Isaía 34:14.

⁴⁸ Barib_{ΛΓΛ} Jesuba mañ ēberāa jarasia:

–Bamaarā ζcairāda m_Λ papa idjaba m_Λ djabarā?

⁴⁹ Mañbe idji ume nūbabadarāmaa j_Λwa supeđa jarasia:

–Naλ_{ΓΛ}rāda m_Λ papaa idjaba m_Λ djabarāa. ⁵⁰ M_Λ Zeza bajāne b_Λba quīrīā b_Λ o beadr_Λ m_Λ djabaa, m_Λ djabawērāa, idjaba m_Λ papaa.–

13

Pea podadebema ne jara b_Λ

Marco 4:1-9; Luca 8:4-8

¹ Ara mañ ewaride Jesura dedeba ēdr_Λpeda amene droma icawa chūmane wāsia. ² Mañne ēberārāda zocārā idjima powua nūmesia. Mañ bērā jābade badopeđa chūmesia. Ēberārāra īb_Λde do icawa duanesidaa. ³ Mañbe Jesuba ādjirāa ne quīrātanoa ne jara b_Λdeba nāwā jaradiasia.

–Ēberāda ne pode wāsia. ⁴ Māwā po nīne āc_ΛΓ_Λ tara ode baecuasiasia. Mañne ībanada zesedapeđa mīcuasidaa. ⁵ Āc_ΛΓ_Λ tara ējūā mōgaraida b_Λde baecuasiasia. Dji egorora nāūcha b_Λ bērā mañ tara isabe tunusia. ⁶ Māwāmīna besea j_Λw_Λr_Λāba purrubasia bio carra jidaē b_Λda bērā. ⁷ Idjaba āc_ΛΓ_Λ tara ējūā _ΛΛida b_Λde baecuasiasia. Mama baecuađara jācara _ΛΛ bara b_Λba b_Λrā que-nasia. ⁸ Barib_ΛΓ_Λ āc_ΛΓ_Λ tara ējūā biade baecuasiasia. Maλgara bio zausia. Āc_ΛΓ_Λ c_Λm_Λba ara aride diasia, dewaraba waitabeara diasia, waabemaba waib_Λara diasia.* ⁹ Dji c_Λw_ΛΓ_Λ bara b_Λba quīrācuita ūrīdua.–

Jesuba ζcārē cārēā ne jara b_Λdeba jaradiasi?

Marco 4:10-12; Luca 8:9-10

¹⁰ Mañbe Jesu ume nūbabadarāba idji caita zedapeđa iwīdisidaa:

–ζCārē cārēā ēberārāa ne jara b_Λdeba jaradiabari?–

¹¹ Jesuba panusia:

–Ācōrēba ēberārā pe erob_Λdebemada jūmarāa cawabiē b_Λmīna bārāa cawabi b_Λa. ¹² Aba_Λba wārāda cawaib_ΛΓ_Λ, Ācōrēba auduara cawabiya. Barib_ΛΓ_Λ adua b_Λba cawa b_Λda crīchaib_ΛΓ_Λ idjia crīcha b_Λ sida Ācōrēba jārīya. ¹³ Mañ carea m_Λa ādjirāa ne jara b_Λdeba jaradiabaria. M_Λa o b_Λra ādjirāba unu pan_Λmīna cawadaē pan_Λa, idjaba m_Λa jara b_Λra ūrī pan_Λmīna cawadaē pan_Λa. ¹⁴ Ācōrēneba bedeabari Isaiaba jarađara wārāa: Nañ ēberārāba ūrī pan_Λmīna cawadaēa. Bio unu pan_Λmīna cawadaēa. ¹⁵ Ādjirāba sodeba poya cawadaēa, ūrī quīrīānaēa idjaba unu quīrīānaēa. Māwā beadaēbara ādjirāba unucasidaa, ūrīcasidaa idjaba sodeba cawacasiadaa.

Mañbe m_Λmaa zedapeđa m_Λa ādjirāra biabicasia.†

¹⁶ Barib_ΛΓ_Λ bārāra bio bia pan_Λa. Bārāba unu pan_Λra, ūrī pan_Λ sida cawa pan_Λa. ¹⁷ Wārā arada m_Λa jaraya: bārāba unu pan_Λra zocārā Ācōrēneba bedeabadarāba, ēberārā jipa bea bīda unu quīrīā panasidaa barib_ΛΓ_Λ ununaē basia. Idjaba bārāba ūrī pan_Λra ūrī quīrīā pananamīna ūrīnaē basia.–

Pea podadebema Jesuba cawa jarađa

Marco 4:13-20; Luca 8:11-15

¹⁸ Pea podadebema ne jara b_Λdeba jarađara naλ_ΓΛ. Ūrīnadua. ¹⁹ Ta ode podaba nađda jara b_Λa: Ācōrēba ēberārā pe erob_Λdebemada aba_Λba ūrīpeda cawaēb_ΛΓ_Λ, diauruba mañ bedea idji sode jūēnara quīrādoabibia. ²⁰ Ta

* **13:8** Griego bedeade nāwā b_Λa: “Āc_ΛΓ_Λ c_Λm_Λba treinta diasia, dewaraba sesenta diasia, waabemaba cien diasia.” † **13:15** Isaiā 6:9-10.

mōgaraida ʙa ējūāne podaba naāda jara ʙaa: ācārā ēberārāba Ācōrē bedeara ūrīnapeda bio ʙasrida edabadaa. ²¹ Baribarā bio carra jidaē bea bēra dārā droadacaa. Ewari zarea zebārāde wa Ācōrē bedea ījā panā carea ēberārāba biē obādade ādjia ījā panāra igarabadaa. ²² Ta ējūā arāida ʙade podaba naāda jara ʙaa: ācārā ēberārāba Ācōrē bedeara ūrībadaa, baribarā ādjirā sāwā bia beadidebemada jūmawāyā crīchabadaa. Ne jūmada erobeadibarā, ʙasrida beadida crīchabadaa. Jūma maā crīchaba bedea ādji sode bedara ʙarā beabaria. Maā bēra ādjira waridacaa. ²³ Baribarā ta ējūā biade podaba naāda jara ʙaa: ācārāba Ācōrē bedeara bia ūrīnapeda ījābadaa. Maābe ācārāba ne biada ara aride obadaa, ācārāba waitabeara obadaa, idjaba ācārāba waiʙāara obadaa.†

Trigo ējūāne chirua cadjirua uda

²⁴ Maābe Jesuba dewara ne jara ʙadeba jarasia:

–Bajāne ʙāba ēberārā pe erobāra naā quīrāca ʙaa. Ēberāda ʙasia. Maā ēberāba idji ējūāne trigo ta dji biada ūsia. ²⁵ Baribarā idji nezocarā cāī panasidade idji ume dji quīrūda zepeda chirua cadjiruada trigo udade ūsia. Maābe wāsia. ²⁶ Māwānacarea dji trigora odjapeda ēāpetasia. Chirua cadjirua sida odjasia. ²⁷ Dji nezocarāba djabarā iwīdide wāsidāa: “Dai boro, ʙa ējūāne trigo biada usibarā jāā chirua cadjiruara sāwā odjasi?” ²⁸ Djibariba panusia: “Mā ume dji quīrūba māwā osia.” Maāne dji nezocarāba idjā iwīdisidāa: “Māēteara quīrā ʙaca dairāba ēūcuade wānida?” ²⁹ Djibariba panusia: “Māwā orānadua. Māwā odibarā trigoda chirua cadjirua ume ābaa ēūcuadia. ³⁰ Biara ʙaa idu ābaa waribidida aba ewabādadaa. Maā ewaride māa dji ewabādarāa jaraya: naārā chirua cadjiruada jārā pedapeda cajānadua babuedi carea. Baribarā trigora mā ne wagabada dede waga ʙādadaa.”–

Mostaza tadebema ne jara ʙa

Marco 4:30-32; Luca 13:18-19

³¹ Wayacusa Jesuba ne jara ʙadeba jarasia:

–Bajāne ʙāba ēberārā pe erobāra naā quīrāca ʙaa. Ēberāba mostaza tada idji ējūāne ūsia. ³² Maā mostaza tara jūma dadjia ubada cāyābara djubibiara quirua. Baribarā dewara nēu bea cāyābara waiʙāara waribaria aba bacuru ʙabārādaa. Maā bēra ʙanara dji jāwatede de ocuade zebadaa.–

Paā ēsābaridebema ne jara ʙa

Luca 13:20-21

³³ Idjaba Jesuba dewara ne jara ʙadeba jarasia:

–Bajāne ʙāba ēberārā pe erobāra paā ēsābari quīrāca ʙaa. Maā paā ēsābari wērāba maārī edapeda harina waiʙāade abuesia. Maābe bio puerapeda chūmasia aba jūma ēsābarādaa.–

Jesu ne jara ʙadeba bededa

Marco 4:33-34

³⁴ Jūma maāgāra Jesuba ēberārā ne jara ʙadeba jaradiasia. Ababe ne jara ʙadeba ādjirāa bedeadadjia. ³⁵ Ācōrēneba bedeadariba jarada quīrāca wārāda māwāsia:

Māa ne jara ʙadeba bedeyā. Ācōrēba naā ējūā odadeba ātaa cawabiē badada māa jaraya.§

† **13:23** Griego bedede nāwā ʙā ʙaa: “Ācārāba treinta zaubadaa, ācārāba sesenta zaubadaa, idjaba ācārāba cien zaubadaa.” § **13:35** Salmo 78:2.

Chirua cadjirua néude waridada Jesuba cawa jarada

³⁶ Mañbe Jesura ëberârã ume badada diguidaa wãsia. Idji ume nĩbadara zedapeda iwidiisia:

–Chirua cadjirua udadebemada dairãa cawa jaradua.–

³⁷ Jesuba jarasia:

–Dji ta bia ubarira mĩ, Nañ Djara Edadaa. ³⁸ Peara nañ ëjũãa. Dji ta biara Ācõrẽba pe erobã ëberârãa. Chirua cadjirua diauru ëpẽ panãrãa. ³⁹ Dji quĩrũ, mañ chirua cadjirua udara diauru. Dji néu ewadĩ ewariba jara bãa nañ ëjũã jõi ewarida. Dji néu ewadira Ācõrẽ bajãnebema nezocarãa. ⁴⁰ Chirua cadjirua ëutacuadapeda babuebada quĩrãca nañ ëjũã jõbãrãde mãwãya. ⁴¹ Mĩ, Nañ Djara Edadaba bajãnebema nezocarãda diabueya cadjirua obadarãda, cadjirua obibadarã sida mĩ puru tãenabemada jarã pedamãrẽã. ⁴² Mañgarãa tabã uruade batacuadia. Mama aujĩã panania idjaba puaba quida ĩchia panania. ⁴³ Baribãrã dji jipa beada ãdjirã Zeza purude ãmãdau quĩrãca dorrodorroa beadia. Dji cãwãrã bara bãba quĩrãcuita ũrĩdua.

Ëjũã nẽdoda idjaba perla nẽdoda

⁴⁴ Bajãne Bãba ëberârã pe erobãra parata egorode mẽrã bãda quĩrãca bãa. Mañ paratara ëberãba unupeda arima mẽrã basia. Mañbe basrĩda wãpeda jũma idjia erobãra nẽdobuepeda dji ëjũãda nẽdosia.

⁴⁵ Mañ awara Bajãne Bãba ëberârã pe erobãra nañ quĩrãca bãa. Ëberãda basia. Mañ ëberãba perla neta dji biada nẽdoi carea jarã babadjia. ⁴⁶ Mãwã bãde aba bio biya quiru nẽbãa bãda unusia. Ara mãda idjia erobãra jũma nẽdobuepeda mãl netara nẽdosia.

Ātarrayadebema

⁴⁷ Bajãne Bãba ëberârã pe erobãra ātarraya quĩrãca bãa. Ātarraya baribãdade beda quĩrãtanoa jidabadaa. ⁴⁸ Biradacarea ĩbãdaa errebari edebadaa. Mañbe chũpanapeda beda biada jamarade jarã pebadaa. Dji cadjiruada batacuabadaa. ⁴⁹ Ara mãl quĩrãca nañ ëjũã jõbãrãde mãwãya. Ācõrẽ bajãnebema nezocarãda zedapeda ëberã cadjiruarãda dji jipa bea tãenabemada ãyã bãdia. ⁵⁰ Mañbe tabã uruade batacuadia. Mama aujĩã panania idjaba puaba quida ĩchia panania.–

Nebia djiwidi idjaba dji drõã

⁵¹ Mañbe Jesuba iwidiisia:

–Mãa jaradara çbãrãba jũma cawasidaca?–

Ādjia panusidaa:

–Mãe, dai Boro.–

⁵² Mañne Jesuba jarasia:

–Bajãne Bãba ëberârã pe erobãdebemada judiorã ley jaradiabariba cawasira de djibari quĩrãca baya. Idjia waga erobãdebemada nebia djiwidi, dji drõã sida acãbibaria.–

Jesu Nazarede bada

Marco 6:1-6; Luca 4:16-30

⁵³ Mãwã ne jara bãdeba jaradiadacarea Jesura ãyã wãsia. ⁵⁴ Mañbe idji purude jũesia. Ewari aba judiorã dji jarebada dede jaradia basia. Dji ũrĩ duanãba cawa crĩchadaẽ bẽrã nãwã jarasidaa:

–Nañgãba çsãmaareba jãl crĩcha cawaara edasi? Çsãwã ne ununacada poya oi? ⁵⁵ ÇIdjira dadji purudebema de obari warraẽca? Idji papara çMariaẽca?

Idji djabarãra ¿Santiago, Jose, Simoã idjaba Judaêca? ⁵⁶ Jũma idji djabawẽrãrã sida ¿dadjirã tãena panlêca? Mãwã baibara, ¿idjia sãma jãcua cawasi?–

⁵⁷ Adjirãba Jesura iã quĩrĩãnaê basia. Maã bẽrã Jesuba jarasia:

–Ăcõrẽneba bedeabarida djãrã druade wayabadaa, baribara ara idji druadebemarãba wayadacaa. Idji dede panabada bida wayadacaa.–

⁵⁸ Adjirãba iãnaê bẽrã Jesuba mama ne ununacada zocãrãêbe osia.

14

Herodeba Jesudebema ũrĩna

Marco 6:14-29; Luca 9:7-9

¹ Maã ewaride Herodera Galilea druadebema boro basia.* Maã Herodeba ũrĩsia Jesura trã bãga bãda. ² Maã carea idjiare beaa jarasia:

–¡Mãmaarã Borocuebari Juaã ãrẽbadada jãwã baa! Maã bẽrã jũma ne ununacara poya o baa.–

³⁻⁴ Herodeba mãwã jarasia Juaãra beabida bẽrã. Maãgara mãwã basia: Herodeba ara idji djaba Pelipe quima Herodía abadada edasia. Baribara Juaãba idjia jarabadjia: “Bã djaba quimada erobacara baa.”† Maã carea Herodeba Juaãra jidapeda preso bãbada dede carenaba jã basia. ⁵ Juaãra beabi quĩrĩã basia baribara puruda waya bãda bẽrã poya oê basia. Puruba crĩcha basia Juaãra Ăcõrẽneba bedeabarida.

⁶ Herode toda ewari basrida o panãne Herodía cauda jũmarã quĩrãpita bairasia. Maãba Herodera bio basridasia. ⁷ Maã carea mã awẽrãa wãrãneba jarasia ne baridua idjia iwidibara diaida. ⁸ Maãne dji papaba idji caua mãwã iwidibisia:

–Mãa epedecode Borocuebari Juaã boroda diadua.–

⁹ Mãwã iwidiside Herodera sopuasias. Baribara jũma idji ume ne co duana quĩrãpita wãrãneba jarada bẽrã Herodía cauba iwididara obisia. ¹⁰ Ara mãda Juaãra preso bãbada dede bãda obãá tabisia. ¹¹ Juaã borora epedecode enenapeda Herodía caua diasidã. Maãbe dji cauba dji papaa diasia. ¹² Mãwãnacarea Juaã ume nĩbapedadaba idji cacuara edadapeda tabarisidã. Maãbe Jesua jarade wãsidã.

Jesuba mil juesuma audu ne cobigada

Marco 6:30-44; Luca 9:10-17; Juaã 6:1-14

¹³ Jesuba Juaã jaidada ũrĩside iduba jãbade eberã neẽmaa wãbara basia. Baribara eberãrãba idji sãmaa wãbarada cawasidade puruzabemada jĩrũba araa wãsidã. ¹⁴ Jesura jãbadeba druã badobara mã eberãrã zocãrã duanada unusia. Adjirãra mã djuburi ununa bẽrã dji cacua biẽ queadea biabicuasias. ¹⁵ Queubodo bẽrã idji ume nĩbabadarãra idjimaa wãnapeda jarasidã:

–Nama eberãra caita neẽa. Mã awara queubara. Eberãra jaradua puru beade codira nẽdode wãnamãrẽã.–

¹⁶ Maãne Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia:

–Adjirãra wãniẽ panã. Bãrãbara ne cobidada.–

¹⁷ Baribara adjia jarasidã:

–Daiba paãda juesumabe idjaba bedada umẽbe eropanã.–

* **14:1** Herode. Mã Herodera Antipa trã jarabadjidã. Ăcõrẽ Bedeade odja baa Marco 6:14-28de, Luca 3:19de, 9:7-9de, 13:31-33de, 23:6-12de bida. Idji zezara “Herode dji Droma” abadjidã (Mateo 2:1-23). † **14:3-4** Levítico 18:16.

¹⁸ Jesuba jarasia:

–Māmaa enenadua, mǎēteara.–

¹⁹ Małbe ēberārāa jarasia pōājārāne chūpanenamārēā. Mał pał juesuma panara, beda umé panā sida idji jławade edapeda bajānaa acāpeda Ācōrēa bia jarasia. Małbe pałra cōrācuapeda idji ume nībabadarāa diasia jedecadamārēā. ²⁰ Jūmarāda ne codapeda jāwūāsidaa. Dji adubadada jałra pesidade doce jamara birasidaa. ²¹ Mama ne copedadara dji umaquīrā awa mil juesuma panasidaca bāa, wērārāda warrarā sida juachadaē.

Jesu do ārā nībada

Marco 6:45-52; Juał 6:16-21

²² Māwānacarea Jesuba idji ume nībabadarāra jābade badobisia idji na quīrārā chānamārēā. Małne idjira bēsia ēberārā diguida wābigai carea.

²³ Jūmarāda wābigapeda iduba eyadaa Ācōrēa iwidide wāsia. Queuside iduba basia. ²⁴ Małmisa Jesu ume nībabadarāra do quēsīdra panasidaa. Małne nāūrāda ādji nocoareba puá nūma bērā baido bogozoaba jābara jirawe eronūmesia.

²⁵ Āsaboode Jesura do ārā nīda ādjimaa wāsia. ²⁶ Baribara idji ume nībabadarāba mał unusidade bio dauperasidaa. Ne wayaaba ādjirāra biasidaa:

–jBēwārāda jāwā nīa!–

²⁷ Ara małda Jesuba jarasia:

–jSozarra beadedua! Māda jāwā bāa. jNe wayarānadua!–

²⁸ Małne Pedroba idjīa jarasia:

–Mā Boro, wārāda bāda jāwā bābāra, māra do ārā bāmaa wābidua.–

²⁹ Ara małda Jesuba jarasia:

–jZedua!–

Ara małda Pedrora jābadeba doeda badopedā Jesumaa do ārā wābāra basia. ³⁰ Baribara Pedroba nāūrā dji cābāyā puá bā unuside dauperasia. Małne ta dogo bērā biasia:

–jMā Boro, carebadua!–

³¹ Ara małda Jesuba jławade jidapeda jarasia:

–Ache, jcārē cārēā jīāē basi māa bāra do ārā poya nībabida?–

³² Jābade badosidade nāūrāra cābasia. ³³ Małbe jūma jābade panara Jesu quīrāpita chīrāborode copanenapeda idjīa bia bedeasidaa:

–jBāra wārāda Ācōrē Warraa!–

Jesuba Genesare druade cacua biē bea biabida

Marco 6:53-56

³⁴ Chā wānada Genesare druade jūēsidaa. ³⁵ Mamabema ēberārāba Jesura cawasidaa. Mał carea jūma ādji druade jarabisidaa Jesura jūēsida. Małbe ēberārāba jūma dji cacua biē beara idjimaa enesidaa. ³⁶ Ādjirāba idjīa bedea djuburiasidaa ababe idjīa cacuaē jā bā ida tābimārēā. Jesuba idu tābida bērā jūmaena biacuasidaa.

15

Jāwa sağabadadebema

Marco 7:1-23

¹ Māwānacarea ācāra pariseorāda, judiorā ley jaradiabada sida Jerusalem purudeba Jesumaa zedapeda iwidisidaa:

² –B_Λ ume nĩbabadarāra j_Λwa s_Λg_Λd_Λāē ne cobadaa. ¿Cārē cārēā dadji drōāenabemaba jaradiapedadara igara pan_Λ?–*

³ Mañne Jesuba panusia:

–Bārā bida ¿cārē cārēā ara bādji obadadeba Ācōrēba obi b_Λ bedeara igarabada? ⁴Idjia nāwā jarasia: “B_Λ zezada, b_Λ papa sida waya pananadua.”† Na_Λ sida jarasia: “Bariduaba idji zezada, idji papa sida biē jaraib_ΛΓ_Λ, idjira beadida pan_Λ.”‡ ⁵⁻⁶ Barib_ΛΓ_Λ bārāba dji zeza wa dji papa careba amaaba nāwā jarabadaa: “Jūma m_Λla erob_Λra Ācōrēa diada bērā m_Λla b_Λra poya carebaēa.” Māwā bārā drōā naēnabemaba jaradiapedada ēpē pan_Λneba Ācōrē bedeara igarabadaa. ⁷ Bārā dji biaca bearā, Ācōrēneba bedebari Isaiāba bārānebemada ariđe basia. Nāwā jarasia:

⁸ Na_Λ puruba m_Λla bia bedebaria, barib_ΛΓ_Λ wārāda ādji sodeba m_Λma crīchadacaa,

⁹ Ādji quīrīābe m_Λla bia bedebadaa. M_Λ bedea cāyābara ēberā crīchadr_Λ jaradiabadaa.§

¹⁰ Mañbe Jesuba ēberārā arima duan_Λra tr_Λpeda nāwā jarasia:

–M_Λ bedeara ūrīnadua cawadamārēā. ¹¹ Dadjia cobadaba Ācōrē quīrāpita mititia b_Λcaa. Āteb_ΛΓ_Λ itedeba ze b_Λb_ΛΓ_Λ dadjira Ācōrē quīrāpita mititia b_Λbaria.–

¹² Māwānacarea Jesu ume nĩbabadarāra caita zedapeda jarasidaa:

–¿B_Λaa cawa b_Λca pariseorāra sode biē duan_Λda b_Λla jā_Λl bedea jarada carea?–

¹³ Jesuba panusia:

–M_Λ Zeza bajāne b_Λba udaēra jūma ēūta batacuaya. ¹⁴ Ma_Λ bērā pariseorā carea crīcharānadua. Ādjirāra dauberrea bea quīrāca pan_Λla. Ādji ēpēb_Λda sida dauberrea bea quīrāca pan_Λla. Dauberrea b_Λba dewara dauberrea b_Λda eronibaib_ΛΓ_Λ umena uriāde baedia.–

¹⁵ Mañne Pedroba Jesua jarasia:

–Dadjia cobadadebema b_Λla jaradiadada dairāa cawa jaradua.–

¹⁶ Jesuba iwidisia:

–¿Bārā bida wadi adua pan_Λca? ¹⁷ ¿Dadjia cobadara biteđa wāpeda dajadaa ēdr_Λbarida cawadaē pan_Λca? ¹⁸ Barib_ΛΓ_Λ ēberā itedeba dajadaa ze b_Λda sodeba ze b_Λla. Ma_Λg_Λba ēberāra Ācōrē quīrāpita mititia b_Λbaria. ¹⁹ Crīcha cadjiruada, mīā beaida, daunemaida, auđuwa baida, ne dr_Λaيدا, sewa o baida, djārā biē jarai sida sodeba ze b_Λla. ²⁰ Jūma ma_Λg_Λba ēberāra Ācōrē quīrāpita mititia b_Λbaria, barib_ΛΓ_Λ j_Λwa s_Λg_Λē ne cob_Λba dadjira mititia b_Λcaa.–

Jesuba cananeo wērācau biabiđ

Marco 7:24-30

²¹ Jesura mama_Λba Tiro druade idjaba Sido_Λ druade p_ΛΓ_ΛΓ_Λ wāsia.

²² Mañne cananeo wērā ma_Λ druadebemada Jesu nĩmaa zesia. Ma_Λ wērāba nāwā jīgua bedea nūmesia:

–jM_Λ Boro, Davideba zeda, m_Λra quīrā djuburiadua! M_Λ cauda jaiba bio bia mīga erob_Λla.–

²³ Barib_ΛΓ_Λ Jesuba panuē basia. Mañne idji ume nĩbabadarāra caita wānapeda idjia nāwā bedea djuburiasidaa:

* **15:2** Levítico 22:4-8de jara b_Λaa sacerdoterāra cuidida pan_Λnebemada, barib_ΛΓ_Λ Jesu ewariđe pariseorāba jaradiabadjidāa jūmarāba j_Λwa s_Λg_Λdida pan_Λda drōāenabemarāba jarapedada quīrāca.

† **15:4** Exodo 20:12. ‡ **15:4** Exodo 21:17. § **15:9** Isaía 29:13.

–Jāñ wērāra dadjirā caidu bia nīa. Idjīa jaradua āyā wāmārēā.–

²⁴ Wērāra cananeo bēra Jesuba idjīa jarasia:

–Ācōrēba mīra Israeldēbema dji adua beamaa diabuesia.–

²⁵ Mañne wērāra Jesu quīrāpita chīrāborode cobepeda jarasia:

–Mā Boro, ĵarebadua!–

²⁶ Jesuba panusia:

–Biē bāa warrarāba co panāda jārīda usaa diai carea.–

²⁷ Mañne wērāba jarasia:

–Bāa jara bāra wārāa, mā Boro, baribāra usaba djibari mesa edre djico jurruzoadaa cobaria.–

²⁸ Jesuba jarasia:

–Wērā, bāa wārāda ījā bāa māa bā cauda poya biabida. Mañ bēra bāa quīrā bā quīrāca māa oya.–

Ara maāda dji caura biasia.

Jesuba cuatro mil ēberārā ne cobida

Marco 8:1-10

²⁹ Mamaāba Jesura amene droma Galileadaa wāsia. Eyade āta wāpeda mama chūmesia. ³⁰ Mañbe ēberārā zocārā idji bāma zesesidaa. Ādjirāba jīrū biē beada, dauberrea beada, quīrāme cara beada, jāwa biē beada, quīrātanoa cacua biē bea sida zocārā enesidaa. Mañgarāra Jesu caita bāsidaa. Mañbe Jesuba jūma biabicusia. ³¹ Ēberā arima duanāba unusidaa dji quīrāme cara beadara bedea panāda, dji jāwa biē beadara bia panāda, jīrū biē beadara bia nīnada, idjaba dauberrea beadaba unu panāda. Jūmarāba cawa crīchadaē bēra israelerā Ācōrēba bia bedeasidaa.

³² Māwā panāne Jesuba idji ume nībabadarāra trāpeda jarasia:

–Māa nañ ēberārāra mīā djuburi unu bāa. Mā ume duanāda ewari ūbea babāra. Ādjia codi carea eropananara jōsia. Māa ādjirāra ne codaē diguidaa wābigaēa ota cacua norrabarirānamārēā.–

³³ Baribāra idji ume nībabadarāba iwīdisidaa:

–Nama ēberārā neēma ĵsāma codira edaēi zocārā nūma itea?–

³⁴ Mañne Jesuba iwīdisia:

–Ĵbārāba paāda jūmasāwā eropanā?–

Ādjia panusidaa:

–Sietebe eropanā, idjaba beda zaqueda zocārāēbe eropanā.–

³⁵ Mañbe Jesuba ēberārāra jūma egode chūmebisia. ³⁶ Mañ siete paāra, beda sida idji jāwade edapeda Ācōrēba bia bāada asia. Māwāpeda bedara paā sida cōrācuapeda idji ume nībabadarāa diasia jedecadamārēā. Ara maāda jedecasidaa. ³⁷ Jūmarāba codapeda jāwūācuasidaa. Dji adubada jāra pesidade siete jamara birasidaa. ³⁸ Mama ne copeadara dji umaquīrā awa mil quīmārē panasidaca bāa, wērārāda warrarā sida juachadaē. ³⁹ Mañbe ēberārā wābigapeda Jesura jābade badopeda Magadaā druadaa wāsia.*

16

Pariseorāba Jesua ne ununaca obi panana

Marco 8:11-13; Luca 12:54-56

* **15:39** Magadaā. Griego bedeaē ācala cartade “Magdala” bā bāa.

¹ Māwānacarea ḤCARḤ pariseorāda, saduceorā sida Jesumaa zesidaa. Idjira Ācōrēneba zeē Ḥḏa unubidida crīchasidaa. Maḥ carea idjīa iwīdisidaa ne ununacada omārēā. ² Maḥne Jesuba panusia:

–QueubARḏe Ḥmāḏau baebariare bajāda purea nūmABARḤ, bārāba jarabadaa nurēma ewari biaida. ³ Idjaba diapeda Ḥmāḏau odjabariare bajāra purea nūmABARḤ idjaba towa nūmABARḤ, bārāba jarabadaa ewari cadjiruaida. Bārā dji biaca bearāba ewari quīrāra cawa panamīna Ācōrēba naḥ ewaride o ḤARA cawadacaa. ⁴ Bārā dji cadjiruārāba Ācōrēra ḥjā ama panḤa. Māra bajāneba ze Ḥḏa cawadī carea quīrīā panḤa mā ne ununacada oida. BaribARḤ mā ne ununacada oēa. Bārāba ababe Ācōrēneba bedeabari Jonā māwāna quīrāca ununia.–

Maḥbe Jesura ādjirā amepeda wāsia.

Pariseorā harina ēsābibari

Marco 8:14-21

⁵ Amene droma chānapeda Jesu ume nībabadarāba cawasidaa paḏda quīrādoasidada. ⁶ Maḥne Jesuba jarasia:

–Pariseorā harina ēsābibarida, saduceorāne sida quīrācuitadadua.–

⁷ Jesu ume nībabadarāra āduba nāwā bedeasidaa:

–Idjia māwā jarasia dadjirāba paḏda enepedadaē bērā.–

⁸ Jesuba cawa basia cārēnebemada bedeā panḏa. Maḥ carea jarasia:

–ḤCārē cārēā paḥra neēana a panḤ? Bārāba Ācōrēra ḥjānaēca ḤḤa. ⁹ ḤMā odara bārāba unusidamīna cawadaē basica? ḤQuīrādoasidaca paḥ jue-sumaneba mā ēberārāra mil juesuma ne cobidada?† ḤQuīrādoasidaca bārāba dji adubada jarḤ pesidade jamara jūmasāwā birasidada? ¹⁰ ḤIdjaba quīrādoasidaca paḥ siete panḤneba mā ēberārāra mil quīmārē ne cobidada?‡ ḤQuīrādoasidaca bārāba dji adubada jarḤ pesidade jamara jūmasāwā birasidada? ¹¹ ḤSāwāērā cawadaē mā paḥnebemada bedeāē Ḥḏa? Mā jarasia pariseorā harina ēsābibarida, saduceorāne sida quīrācuitadamārēā.–

¹² MaḥbeBARḤ cawasidaa Jesuba harina ēsābibaridebemada jaraē basida, āteBARḤ pariseorāba, saduceorāba jaradiabadadebemada quīrācuitadamārēā jara basia.

Pedroba Jesudebema jarada

Marco 8:27-30; Luca 9:18-21

¹³ Māwānacarea Jesura idji ume nībabadarā sida Cesarea-Pilipo druade jūēne wāsidaa. Maḥne Jesuba ādjīa iwīdisia:

–MḤ, Naḥ Djara Edadara Ḥēberārāba caida crīcha panḤ?–

¹⁴ Ādjirāba jarasidaa:

–ḤCARḤba jara panḤa ḤARA Borocuebari Juaḏa. Dewararāba jara panḤa ḤARA Elīada. Dewararāba jara panḤa ḤARA Jeremiada wa Ācōrēneba bedeabarida.–

¹⁵ Maḥne Jesuba iwīdisia:

–BaribARḤ bārāba māra Ḥcaida crīcha panḤ?–

¹⁶ Simoḥ Pedroba panusia:

–ḤARA Ācōrēba ēḏARḤ edabari diai jaradaa, Ācōrē zocai ḤḤ Warraa.–

¹⁷ Jesuba jarasia:

–ḤARA bio bia ḤḤa, Simoḥ, Jonā warra. Nī abaḤ ēberāba blā maḥgara cawabidaē basia, āteBARḤ mā Zeza bajāne ḤḤba cawabisia. ¹⁸ Mā jaraya:

* **16:4** Jonā māwāna. Jonā 3:3-9; Mateo 12:38-41. † **16:9** Mateo 14:17-21. ‡ **16:10** Mateo 15:34-38.

błara Pedroa. Młā nał mōgara łrł mł puruda oya.[§] Ni beu bida mł purura poyaēa. ¹⁹ Purudebema yave diabłrł quĩrāca młā błara Ācōrēba pe erobłdebemārā tāēna dji dromada błaya.* Błā nał ējũāne iduaribiēra Ācōrē bajāne bł bida iduaribiēa. Idjaba błā nał ējũāne iduaribi błara Ācōrē bajāne bł bida iduaribiya.–

²⁰ Małbe Jesuba idji ume nĩbabadarāa bio jara błasia ni abala jararānamārēā idjira Ācōrēba ēdrł edabari diai jaradada.

Jesuba idji beadidebema jarada

Marco 8:31–9:1; Luca 9:22–27

²¹ Mał ewarideba łtaa Jesuba idji ume nĩbabadarāa jarabadjia idjira Jerusaleñe bia mĩgaida błada. Nāwā jarasia:

–Młra purudebema bororā jłwaeda, sacerdote bororā jłwaeda, judiorā ley jaradiabadarā jłwaeda bida bia mĩgaya. Młra beabidia baribłrł ewari ũbeade łrēbaya.–

²² Māwā jarada carea Pedroba Jesura jĩgabe edepeda quēā bł quĩrāca jarasia:

–Mł Boro, māwā bedearādua. Ācōrēba błara idu māwābiēa.–

²³ Baribłrł Jesuba jēda acłpeda Pedroa jarasia:

–Satana, mł caitabemada āyā wādua. Młā oida błara błā obi ama błā. Błā Ācōrē quĩrāca crĩchaē błā. Ātebłrł ēberā quĩrāca crĩcha błā.–

²⁴ Małbe Jesuba idji ume nĩbabadarāa jarasia:

–Abalaba młda ēpē quĩrā błabłrł, idjia o quĩrā błara igarapeda bia mĩgai carea baida błā.[†] Małbe młra ēpēida błā. ²⁵ Abalaba nał ējũāne bia baida jłrł baibłrł, jĩrũare bia baēa. Baribłrł abalada mł carea beuibłrł, Ācōrē ume ewariza zocai baya. ²⁶ Ēberāda nał ējũāne ne jũma erobłde beuibłrł, ¿idjia erobłba carebaica? Beu amaaba idjia erobłdebemada ¿jũmasāwā poya diai?

²⁷ Wārāda mł, Nał Djara Edadara bajānebema nezocarā ume zeya mł Zeza łbładeba cawa oi carea. Małne bia opedadara młā bia błaya idjaba cadjĩrua opedadara biē błaya. ²⁸ Młā wārāda jaraya: łcłrł nama panł beuđi naēna ebuda ununia mł, Nał Djara Edadara jũmarā Boro bai carea zebłrłada.–[‡]

17

Jesu quĩrā awara nũmena

Marco 9:2–13; Luca 9:28–36

¹ Sei ewari badacarea Jesuba Pedroda, Santiagoda, dji djaba Juał sida āduba eya łtł błmaa edesia. ² Mama ādji quĩrāpita Jesura quĩrā awara nũmesia. Idji quĩrāra łmādaa quĩrāca dorrodorroa nũmesia. Idjia jł bł sida łnaa quĩrāca totroa nũmesia. ³ Cawaēne ādjia unusidaa Moiseda Elía sida Jesu ume bedea panłada. ⁴ Mał carea Pedroba Jesua jarasia:

[§] **16:18** Pedro. Pedro trība griego bedede mōgarada jara błā. Nał mōgara. Pedro trība mōgara jara bł bērā łcłrłamaarā Jesuba nał mōgaraada abłrłdeba Pedroda jara błā. Dewararāmaarā jara błā Pedroba versículo 16de jaradada. Idjaba łcłrłamaarā Jesuda jara błā (1 Corinto 3:11; 10:4; 1 Pedro 2:6–8).

* **16:19** Jesu ewaride purudebema yave erobłara dji droma basía. [†] **16:24** Bia mĩgai carea baida błā. Griego bedede nāwā bł błā: “Idji crura atau eideida błā.” [‡] **16:28** Daniel 7:13–14. Ununia mł, Nał Djara Edadara jũmarā Boro bai carea zebłrłada. Ebuda błā cārēda ununida. łcłrłamaarā jara błā Jesu quĩrā awara nũmeinebemada ununida. Dewararāmaarā jara błā Jesu łrēbaidebemada, idji bajānaa wāinebemada, wa Ācōrē Jaure zeidebemada ununida.

–Dai Boro, bia b_Λa दौरा नामा पान_Λदा. B_{ΛΛ}a quĩrĩã b_Λb_Λr_Λ daiba de zaqueda ũbea odia, aba b_Λ itea, aba Moise itea, idjaba aba Elĩã itea.–

⁵ Pedro m_Λw_Λã bedea b_Λde j_Λr_Λr_Λã erad_Λ b_Λda _Λđji _Λr_Λ zesia. Ma_Λ j_Λr_Λr_Λãba _Λđji _Λn_Λã edaside na_Λ bedead_Λ jĩgua ũrĩsidaa:

–Na_Λgara m_Λ Warra bio quĩrĩã b_Λã. M_Λra idji carea b_Λsrida b_Λã. Idjia jara b_Λra ũrĩnadua.–^{*}

⁶ Ma_Λ ũrĩsidae ne wayaaba egode barrubari tapanesidaa. ⁷ M_Λw_Λã b_Λde Jesura zepeda _Λđjira t_Λsia. Ma_Λb_Λe jarasia:

–Piradr_Λdadua. Ne wayar_Λnadua.–

⁸ _Λđjia wayacusa ac_Λb_Λdade Jesura iduba n_Λm_Λda unusidaa.

⁹ Eyadeba edaa zesidade Jesuba _Λđjia n_Λw_Λã jara b_Λsia:

–B_Λr_Λba unupedadara ni aba_{ΛΛ}a jarar_Λnadua aba m_Λ, Na_Λ Djara Edada _Λr_Λb_Λb_Λr_Λadaa.–

¹⁰ Ma_Λne _Λđjia Jesua iwidisidaa:

–M_Λw_Λra judior_Λ ley jaradiabadaba _Λc_Λr_Λe c_Λr_Λẽã jarabada Elĩada na_Λr_Λã zeida b_Λda?–

¹¹ Jesuba panusia:

–W_Λr_Λda Elĩara na_Λr_Λã zeida b_Λã ne j_Λmada bia b_Λi carea.[†] ¹² Barib_Λr_Λ m_Λã jaraya Elĩara zesida. M_Λw_Λmĩna ni aba_Λb_Λa idjira cawadaẽ basĩa. _Λteb_Λr_Λã _Λber_Λr_Λãba o quĩrĩã panana quĩr_Λca idjira osidaa.[‡] Ara ma_Λ quĩr_Λca m_Λ, Na_Λ Djara Edadara _Λđji j_Λwaeda bia mĩgaya.–

¹³ Ma_Λne Jesu ume nĩbabadar_Λba cawasidaa idjia Borocuebari Jua_Λnebemada bedea basida.[§]

Jesuba warra jai bara b_Λ biabida

Marco 9:14-29; Luca 9:37-43

¹⁴ _Λđji eyadeba edaa zesidade _Λber_Λr_Λãda zoc_Λr_Λã _Λbaa duanasidaa. Ma_Λne _Λber_Λãda Jesumaa zesia. Ma_Λ _Λber_Λã Jesu quĩr_Λpita chĩr_Λborode cobepeda jarasia:

¹⁵ –M_Λ Boro, m_Λ warrada quĩr_Λ djuburiadua. Idjira ara pichia wawabaria, ma_Λb_Λa bia bacaa. Edau_Λde t_Λb_Λde baeb_Λria idjaba edau_Λde doeda baeb_Λria.

¹⁶ M_Λã idjira b_Λ ume nĩbabadar_Λmaa enesia, m_Λw_Λmĩna poya biabidaẽ basĩa.–

¹⁷ Jesuba jarasia:

–j_ΛB_Λr_Λba _Λc_Λr_Λẽra jĩ_Λnacaa! j_ΛB_Λr_Λba dji cadjiruar_Λã! B_Λr_Λba jĩ_Λnam_Λr_Λẽã _Λaba s_Λãbe m_Λã droai? Warrara namaa enenadua.–

¹⁸ Jesuba jai quẽã j_Λretaside warra cacuadebemada _Λd_Λsia. Ara ma_Λda warrara biasia.

¹⁹ M_Λw_Λnacarea Jesu ume nĩbabadar_Λra idjimaa w_Λnapeda _Λduba iwidisidaa:

–_Λs_Λw_Λẽr_Λã dair_Λba j_Λãl jaira poya _Λy_Λã j_Λretadaẽ basi?–

²⁰ Jesuba panusia:

–B_Λr_Λba m_Λcua _Λc_Λr_Λẽra jĩ_Λnaẽ pan_Λ b_Λr_Λã poyadaẽ basĩa. W_Λr_Λda m_Λã jaraya: mostaza ta ma_Λrĩ quiru quĩr_Λca b_Λr_Λba ma_Λrĩ jĩã pan_Λb_Λra, na_Λ eyaa namabemada _Λy_Λã bade w_Λduada acasidaa, ma_Λne eyara _Λy_Λã bade w_Λcasia. M_Λw_Λã jĩã pan_Λb_Λra b_Λr_Λba poya odaẽra neẽ bacasia. ²¹ Barib_Λr_Λ jai na_Λca b_Λea _Λy_Λã j_Λretadi carea _Λc_Λr_Λẽra iwididida pan_Λa idjaba ne codaca ewarida odida pan_Λã.–^{*}

^{*} 17:5 Deuteronomio 18:15; Isaia 42:1. [†] 17:11 Malaquia 3:1; 4:5-6. [‡] 17:12 Marco 6:14-29.

[§] 17:13 Mateo 11:14. ^{*} 17:21 Griego bedead_Λ _Λc_Λr_Λã cartade ma_Λ versicula neẽa.

*Jesuba waya idji beadi debema jarada**Marco 9:30-32; Luca 9:43-45*²² Galilea druade ābaa panasidade Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–Dārāēne māl, Naāl Djara Edadara abaaba ēberārāa jidabiya. ²³ Ādjirāba mālra beadia, baribara ewari ūbeade mālra ārēbaya.–

Maāl carea ādjirāra bio sopuasidaa.

Jesuba parata Ācōrē de droma carea diada

²⁴ Jesu, idji ume nībabadarāa sida Capernauāl purudaa zesidade Ācōrē de droma carea parata jaraa pebadarāda Pedromaa wāsidaa. Ādjirāba iwidišidaa:

–Ābārāa Jaradiabariba Ācōrē de droma carea paratara diabarica?–[†]

²⁵ Pedroba panusia:

–Māē, diabariba.–

Pedro idji dede eda wāsīde Jesuda naārā bedeasia. Nāwā iwidišia:

–Baā ḡsāwā crīcha ba, Simōāl? ḡCairāba paratara naāl ējūāne bea bororāa diadida pana? ḡAra ādji ēberārāba wa āibemarāba diadida pana?–

²⁶ Pedroba panusia:

–Āibemarāba diadida pana.–

Jesuba idjīa jarasia:

–Māē. Dji boro ēberārāba diadacaa. ²⁷ Dadjira dadji Boro Ācōrē ēberārāa, baribara maāl paratara diadia ēberārāba biē crīcharānamārēā. Maāl bērā doeda beda wađe wādua. Dji naārā mībāra itede acāsira paratada unuya. Maāl paratara edapeda māl carea, ba carea bida diadua.–

18*Caida dji dromaara ba**Marco 9:33-48; Luca 9:46-48; 17:1-2*

¹ Maāl ewarīde Jesu ume nībabadarāa idji caita zedapeda nāwā iwidišidaa:

–Bajāne Baaba pe eroba debemarāda ḡcaida dji dromaara ba?–

² Maālne Jesuba warra zaqueda trāpeda ādjirā ēsi nūmasia. ³ Nāwā jarasia:

–Wārā arada mālā jaraya: bārāba crīcha panāra āyā baḡapeda warrarā quīrāca beadaēbāra, Bajāne Baaba pe erobaēa. ⁴ Baribara abaada naāl warra zaque quīrāca dewararā cāyābara edaara beibara, Bajāne Baaba pe eroba debemarāda dji dromaara baya. ⁵ Bariduaba māl ījā baḡadeba warrarāda bia edaibara, mālā bia edabara.

⁶ Bariduaba māl ījā bea dji dromaē quedeada cadjiruade baebibara, Ācōrēba maāl ēberāra bio cawa oya. Maāl cawa oira bio zarea bai bērā biara ba maāl ēberā ochirude yu waibara jānapeda pusade batabuedida nābāra beumārēā.* ⁷ Mīā djuburi bea naāl ējūānebemarāra! Cadjirua obibarira naāl ējūāne baraa. Maālra baraya baribara djārāa ne cadjirua obibari ēberāda bio mīā djuburi ba.

⁸ Maāl carea ba jawa wa ba jīrūba ba cadjiruada obibara, maāl cadjirua o amaaba baḡa tutapeda āyā batabuedua. Ba jawa ababe wa jīrū ababe erobaimīna ewariza Ācōrē ume baya. Maālā biara ba Ācōrēba bāra jawa umē wa jīrū umē erobada tba urua quicamaa batabuei cāyābara. ⁹ Idjaba ba dauba ba cadjiruada obibara, maāl cadjirua o amaaba ēūtapeda āyā

[†] **17:24** Judiorā dji umaquīrā veinte poa ātaa beaba poaza maāl paratara diadida panasidaa Ācōrē de droma bia eropanani carea. Ewari umē trajadabari edadada diadida panasidaa. Exodo 30:13-16; 38:25-26; 2 Cronica 24:9-14; Nehemia 10:32. * **18:6** Yu waibara. Griego bedade “burro yu” bā ba.

batabuedua. Dau ababe erobaimīna ewariza Ācōrē ume baya. Maāda biara baa Ācōrēba bara dau umé erobada taba uruade batabuei cāyābara.

Oveja aduadadebema ne jara ba

Luca 15:3-7

¹⁰ Warra zaquerāra igararānadua. Māa jaraya: bajānebema nezocarā mā Zeza quīrāpita duanaba ādjirāra wagabadaa. ¹¹ Wārāda mā, Naā Djara Edadaba dji aduā beada ēdra edai carea zesia.†

¹² Bārāba ḡsāwā crīchadi? Ēberāba cien oveja erobadebemada aba aduaidaba dji 99 panaba eyade amepeda dji aduadada jarade wāēca? ¹³ Māa wārā arada jaraya: ēberāba idji ovejada unusira dji 99 aduā bea cāyābara mā oveja carea basridaara baya. ¹⁴ Ara mā quīrāca bārā Zeza bajāne baba quīrāēa ni abaa warra zaquera aduaida.

Ba djababa cadjiruada osira sāwā oida ba

Luca 17:3

¹⁵ Ba djababa bada biē oibaba, idjimaā wāpeda bāduba panane ibiadeba quēādua. Idjia ba bedeada īāsira bārāra ibiadia. ¹⁶ Baribaba ba bedeara īāēbaba, ēberāda aba wa umé idjimaā ededua. Maārāba jaradia jūma baa jara bara wārāda.† ¹⁷ Ādjia jarabadara idjia ūrī quīrāēbaba, Ācōrē ījā beara jūma ābaa trāpeda ādjirāa mānebemada jaradua. Baribaba Ācōrē ījā beaba jarabadara ūrī quīrāēbaba, idjira Ācōrē adua ba quīrāca wa Romanebema boro itea parata jarā pebari quīrāca igaradua. ¹⁸ Wārā arada māa jaraya: bārāba naā ējūāne iduaribidaēra Ācōrē bajāne ba bida iduaribiēa. Idjaba bārāba naā ējūāne iduaribi panaba Ācōrē bajāne ba bida iduaribiya.

¹⁹⁻²⁰ Naāda māa jaraya: mā ījā panada umé wa ūbea ābaa dji jare panane mā sida mama baya. Mā bēra bārānebemada umé naā ējūāne mā Zezaa iwidiidi carea bedea audibaba, bārāba iwidiidabara mā Zeza bajāne baba oya.–

Cadjirua quīrādoāē badadebema ne jara ba

²¹ Maābe Jesu caita zepeda Pedroba iwidiisia:

–Mā Boro, mā djababa mā biē obabade ḡbarima jūmasāwā quīrādoaida ba? ḡbarima siete bia bāca?–

²² Jesuba panusia:

–Māa jaraya: barima sietebe māwā oīē baa ātebaba 77 oida baa.‡

²³ Bajāne baba ēberārā pe erobara naā quīrāca baa: ēberārā boroda basia. Ewari aba mā boroba quīrā basia idjiare beaba idjia parata diadara jēda diadida. ²⁴ Māwā bade aba enesidaa. Mā ēberāba dji boroba paratada waibaa jēda daida basia. ²⁵ Maāne idjia cārēba jēda daida neē basia. Mā bēra dji boroba idji parata edai carea mā ēberāda, dji quimada, dji warrarā sida nēdobuei basia djarā nezocada beadamārēā. Jūma mā ēberāba erobā sida nēdobuei basia. ²⁶ Maāne ēberāra chīrāborode cobepeda dji boroba nāwā bedea djuburiasia: “Mā boro, mā quīrā djuburia jādūa. Māa bāa jūma jēda diaya.” ²⁷ Maāne quīrā djuburiadeba dji boroba jūma dji ēberāba daida badara quīrādoapeda idjira ēdra basia.

† **18:11** Griego bedeadē zocārā cartade mā versīculora neēa. ‡ **18:16** Deuteronomio 19:15; 1 Timoteo 5:19. Maārāba. Griego bedeadē bā baa: “Ēberā umé wa ūbea panaba.” § **18:22** 77. Griego bedeadē “setenta veces siete” bā baa. Jesuba jara baa dadji biē obadara jūma quīrādoadida panada.

²⁸ Mañbe ëberãra wãsia. Wãbãrãde idji boroare bãda aba unusia. Mañgãba idjía paratada maãrĩ jêda diaida basia. Mañra osãga jidapeda jarasia: “Mía diaida bãra diadua.” ²⁹ Dewarabemaba idji quĩrãpita chĩrãborode cobepeda jarasia: “Mã quĩrã djuburia jããdua. Mãa bãa jũma jêda diaya.” ³⁰ Baribãrã quĩrã djuburiaẽ basia, ãtebãrã preso bãbisia aba idjia diaida bãdara jũma diabãrãdaa.

³¹ Dji boroare beaba mañra unusidaa. Mañ carea bio sopuasidaa. Wãnapeda dji boroa jũma nẽbãrãsidaa. ³² Dji boroba mañ ëberãra idji quĩrãpita trãpeda nãwã jarasia: “¡Bãra nezoca cadjiruaa! Bãa bedea djuburiaside bãa jêda diaida bãdara ãmãa jũma quĩrãdoasiẽca? ³³ Mañda ãcãrẽ cãrẽã dewarabemara quĩrã djuburiaẽ basi?” ³⁴ Dji borora bio quĩrũ bã bẽrã mañ ëberãra preso biẽ obadarã jãwaeda bãsia aba idjia jêda diaida bãdara jũma diabãrãdaa.–

³⁵ Mañbe Jesuba jarasia:

–Ara mañ quĩrãca bãrã djabarãba biẽ opedadada bãrãba sodeba quĩrãdoadaẽbãrã, mã Zeza bajãne bãba jũma bãrãra biẽ bãya.–

19

Jesuba mã amaira biẽ bãada ada

Marco 10:1-12; Luca 16:18

¹ Mãwã jaradacarea Jesura Galilea druadeba Judea druadaa wãsia Jordaã do quĩrãare. ² Zocãrã ëberãrãba idjira ëpẽsidaa. Mama dji cacua biẽ quedeara jũma biabisia. ³ Mãwã bãde ãcãrã pariseorãda zesidaa idjira biẽ bedebidi cawaya. Mañgãrãba iwidisidaa:

–¿Umaquĩrãba dji quimada baridua carea amaida bãca?–

⁴ Jesuba panusia:

–¿Bãrãba ãcõrẽ Bedeade acãdacaca? Nañ ëjũã oside ãcõrẽba umaquĩrãda, wẽrã sida osia.* ⁵ Idjaba jarasia: “Mañ carea umaquĩrãba dji zezara, dji papa sida amepeda idji quima ume ãbaa beya. Mãwã cacua aba bã quĩrãca panania.”† ⁶ ãdjira umẽ panãã, ãtebãrã cacua aba bã quĩrãca panãa. Mañ bẽrã ãcõrẽba ãbaa bãdara dji amanacara panãa.–

⁷ Mañ carea ãdjirãba iwidisidaa:

–Mãwãra Moiseba ãcãrẽ cãrẽã bãsi abaãba idji wẽrãa carta mãã amainebe-mada diaibãrã amaida bãda?–‡

⁸ Jesuba panusia:

–Bãrãra cawãrã zarea bea bẽrã Moiseba mãwã iduaribisia. Baribãrã ãcõrẽba nañ ëjũã oside mãwã quĩrãẽ basia. ⁹ Mãa jaraya: bariduaba idji wẽrã daunemaẽ bãda amapeda dewara wẽrãda edaibãrã, mã umaquĩrãra daunema bãa. [Idjia amana wẽrãda dewara umaquĩrãba edaibãrã mã umaquĩrã sida daunema bãa.]–§

¹⁰ Mañne Jesu ume nĩbabadarãba idjía jarasidaa:

–Mãwã baibãrã, biara bãa quima edaẽda.–

¹¹ Mañ carea Jesuba jarasia:

–Jũmarãba quima edaẽ crĩchara poya droadaãa. Ababe ãcõrẽba mã crĩchada diaibãrã poya deu baya. ¹² ãcãrãba poya warra odacaa mãwã topedada bẽrã. ãcãrã mãwã beaa warra orãnamãrẽã õgo opedada bẽrã. Idjaba ãcãrãba quima edaira crĩchadacaa biara ãdji Boro Bajãne bã itea ne odi carea.* Bãrãda poya

* **19:4** Genesi 1:27. † **19:5** Genesi 2:24. ‡ **19:7** Deuteronomio 24:1-4. § **19:9** Griego bedeadede

ãcãrã cartade bedea corchetede bãra neãa.

* **19:12** 1 Corinto 7:1-9.

deu beadibara, mawā beadadua.–

Jesuba warra zaquerā bia jara bada

Marco 10:13-16; Luca 18:15-17

¹³ Mañbe ēberārāba warra zaquerāda Jesumaa enesidaa idji jawara ādjirā
ārā bapeda Ācōrēa iwidimārēa. Baribara Jesu ume nībabadarāba djibarirāda
quēāsidaa. ¹⁴ Mañ carea Jesuba jarasia:

–Idu warra zaquerāra māmāa zebidadua, Bajāne Bāba pe erobadebemara
ādjirā quīrāca pañā bērā.–

¹⁵ Mañbe idji jawara warra zaquerā ārā bapeda wāsia.

Parata bara ba Jesu ume bedeadā

Marco 10:17-31; Luca 18:18-30

¹⁶ Ewari aba cūdrada Jesumaa zesia. Mañ cūdraba iwidisia:

–Jaradiabari, Ācōrē ume ewariza zocai bai carea çmāa cārē biada oida ba?–

†

¹⁷ Jesuba panusia:

–çCārē cārēā māa biadebemada iwidi ba?† Ni abaada dji biaēa, ababe
Ācōrēdra dji bīaa. Bada Ācōrē ume ewariza zocai ba quīrā bābāra, idjia obi
ba bedeadā iñā odua.–

¹⁸⁻¹⁹ Idjia iwidisia:

–çSālgāda?–

Jesuba jarasia:

–Miā bearādua, daunemarādua, ne draarādua, sewadeba djārāra biē
jararādua, ba zezara, ba papa sida wayadua,§ idjaba djārāra quīrādua ara
badji quīrā ba quīrāca.–*

²⁰ Cūdraba jarasia:

–Jūma maāgara iñā o ba.† Māa çwadi cārēda oē ba?–

²¹ Mañne Jesuba idjia jarasia:

–Bāda wārāda jipa ba quīrā bābāra, bāa erobāra jūma nēdobuede wāpeda dji
paratara ne neē quēdeaa diadua. Māwā nebiada bajāne erobāya. Mañbe mā
ume nībade zedua.–

²² Cūdraba mañ ūrīpeda sopua besia bio bara ba bērā. Ara māda wāsia.

²³ Mañne Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–Wārāda bio zarea ba ēberā ne bara bāba Ācōrēra idji Boroda bai carea.

²⁴ Wayacusa māa jaraya: parata bara bāba Ācōrēra idji Boroda bai cāyābara
cameyoda āguja uriade eđa wāichaara ba.–

²⁵ Mañne idji ume nībabadarāba cawa crīchadaē basia. Ācōrēba ne bara beara
bia pe erobāda crīcha panasidaa. Ādjirāba iwidisidaa:

–Māwāra Ācōrēba çcaidra ēdra edai?–

²⁶ Jesuba ādjirā acāpeda jarasia:

–Ēberāba māwā poya ocaa baribara Ācōrēmaarā oicha ba.–

²⁷ Mañne Pedroba Jesua jarasia:

–Ba ēpēni carea daiba ne jūmada amesidaa. çMāēteara cārēda edadi?–

²⁸ Jesuba panusia:

† **19:16** Griego bedeadē ācara cartade “Jaradiabari Bia” bā ba. † **19:17** Ba çcārē cārēā māa biadebemada iwidi ba? Griego bedeadē ācara cartade nāwā bā ba: “çCārē cārēā māra dji biaada a ba?” § **19:18-19** Exodo 20:12-16. * **19:18-19** Levitico 19:18. † **19:20** Jūma maāgara iñā o ba. Griego bedeadē ācara cartade idjaba “cūdra edāba” bā ba.

–Wārā arada m̄la jaraya: Ācōrēba ne jūma djiwidi oi ewaride m̄, Naλ Djara Edadara m̄ bugue biya quirude chūmeya. Maλne bārā m̄ ume nīnara doce buguede chūpanenia Israeldeba yōpedada doce purudebema bororāda beadi bērā. ²⁹ M̄ carea bariduaba idji deda, djabarāda, djabawērārāda, zezada, papada, quimada, warrarāda, ējūāda ameibarλ, idjia amena cāyābara cien edaya idjaba Ācōrē ume ewariza zocai baya.† ³⁰ Māwā dji jīrūarebemada dji nabemarāda beadia, dji nabemarāda dji jīrūarebemada beadia.

20

Uva néudebema ne jara ba

¹ Ācōrēba ēberārā pe erobara naλ quīrāca b̄aa. Néu djibarida basia. Ewari aba diapededa ēberārāda idji uva néude trajadamārēā jarλde wāsia. ² λcλrλ ēberārā ume bedeā b̄asia ewari abal carea paratada diada. Maλbe ādjirāra idji uva néudaa trajade wābisia.

³ λmādaυ λtλ babarλde djibarira wayacusa purudaa wāsia. Mama ēberārā bari beada dewara unusia. ⁴ Ādjirāa jarasia: “Bārā sida m̄ néude trajade wānadua. Maλbari m̄la paratada aride diaya.” Ara maλda wāsidaa. ⁵ Umatipa idjaba λmādaυ buyadacarea djibariba abarica osia. ⁶ Maλbe λmādaυ baebodode wayacusa purudaa wāsia. Ēberārā bari beada dewara unupeda iwidisia: “λCārē cārēā idi trajadaē panλ?” ⁷ Ādjirāba panusidaa: “Ni abalaba daia trajuda diadaē panλ bērā.” Maλne idjia jarasia: “Bārā sida m̄ néudaa trajade wānadua. Maλbari m̄la paratada aride diaya.”*

⁸ Queubodode djibariba trajudebema boroa jarasia: “Dji traja panara trλcuapeda ādji trajapedadabari paratada diadua. Dji jīrūare zepedadarāa naārā diadua. Naārā zepedadarāa jīrūare diadua.” ⁹ λmādaυ baebodode trajade wā pananara dji boromaa zesidaa. Maλne ādjiza ewari aba daucha trajada quīrāca edasidaa. ¹⁰ Maλ bērā dji naārā trajade wā panana zesidade crīchasidaa parata waiλbara edadida baribarλ abarica edasidaa. ¹¹ Maλ carea néu djibari ume biē duanesidaa. ¹² Nāwā jarasidaa: “Jāl jīrūare zepedadara hora ababe trajasidaa, baribarλ b̄aa dairāa diada quīrāca ādjirāa biē diasia. Dairārλ beseade ewari daucha trajasidaa.” ¹³ Baribarλ néu djibariba abalaa jarasia: “Ache, m̄la b̄ara jipa o b̄aa. λB̄ara m̄ ume bedeā b̄asiēca ewari ababema parata carea trajaida? ¹⁴ Bλ paratara edapeda wādua. M̄la b̄la diada quīrāca dji jīrūare traja pananaa dia quīrā b̄aa. ¹⁵ λBamaarā m̄ paratara m̄djia o quīrā bλ quīrāca oiē b̄aca? M̄ara ēberā bia bērā λb̄ara biē nūmaca?”

¹⁶ Ara maλ quīrāca dji jīrūarebemada dji nabemarāda beadia, dji nabemarāda dji jīrūarebemada beadia.–†

Jesuba idji beadidebema waya jarada

Marco 10:32-34; Luca 18:31-34

¹⁷ Jesu Jerusaleānaa wāb̄arλde zocārā ēberārāda idji ume wāsidaa. Maλne idji ume nībabadarā doce panλda jīgabe edepeda ādjirāa jarasia:

¹⁸ –Ūrīnadua, dadjirāra Jerusaleānaa wāb̄adaa. Jāma abalaba m̄, Naλ Djara Edadara jidabiya sacerdote bororāba, judiorā ley radiabadarā biē cawa odamārēā. Ādjirāba jaradia m̄ara beuida b̄ada. ¹⁹ Maλbe m̄ara judiorēā

† **19:29** Quima. Griego bedeade λcλrλ cartade maλra neēa. * **20:7** Maλbari m̄la paratada aride diaya. Griego bedeade λcλrλ cartade maλra neēa. † **20:16** Griego bedeade λcλrλ cartade idjaba b̄a b̄aa: “Ācōrēba zocārā trλ b̄aa, māwāmīna zocārāēbe edaya.”

diadia. Maľgarāba māra ipida biē jaradapeda, udapeda crude cachidia. Baribarā ewari ūbeade māra ārēbaya.–

Zebedeo warrarāba iwidipedada

Marco 10:35-45

²⁰ Māwānacarea Zebedeo quimada, idji warrarā sida Jesumaa zesidaa. Maľ wērāba Jesua bedea djuburiai carea idji quīrāpita chīrāborode cobesia.

²¹ Maľne Jesuba iwidisia:

–Baľ ġcārēda quīrīā baľ?–

Idjia panusia:

–Baľ jūmarā boroda bebarāde za mā warrarā umé panada aba baľ jawā araare, aba baľ jawā acāare bađua.–

²² Maľne Jesuba jarasia:

–Bārāba adua panā cārēda iwidī panada. Māra bio bia mīgaya. ġBārā sida ara maľ quīrāca bia mīgađi carea panāca?–†

Ādjia panusidaa:

–Māē, bia mīgađi carea panā.–

²³ Maľne Jesuba jarasia:

–Bārā sida wārāda mā quīrāca bia mīgađia. § Baribarā mā jawā araare, mā jawā acāare chūpananida mā poya diaēa. Mā Zezabarā mama chūpananida erobāa.–

²⁴ Santiagoba, Juaľ ume iwidipedadada waabema die panāba ūrīsidade ādji ume quīrūsidaa. ²⁵ Maľne Jesuba ādjirā trācuapeda jarasia:

–Bārāba cawa panā naľ ējūānebema bororāba ādji ēberārāra jūmawāyā zocabadada. Ādjirāba unubibadaa ādjia jarabādara jūmarāba ġjā odida panada.

²⁶ Baribarā bārāra māwā beadiē panā. Bārānebemada dji dromada ba quīrīā babarā waabemarā nezocada baida baľa. ²⁷ Dji dromaara ba quīrīā bāra jūmarā cāyābara edaara baida baľa. ²⁸ Maľ quīrāca mā, Naľ Djara Edadara zeē baľa ēberārā mā nezocarāda beadamārēā. Ātebarā ze baľa ēberārā nezocada bai carea. Māwā māra beuya zocārā ēberārāda ēdraľ bai carea.–

Jesuba dauberrea bea umé biabida

Marco 10:46-52; Luca 18:35-43

²⁹ Jerico purudeba ēdrāsidade Jesu caidu ēberārāda zocārā wāsidaa.

³⁰ Māwā wānane dauberrea panada umé o icawa chūpanasidaa. Jesu ādji caita wābarāda ūrīsidade nāwā biasidaa:

–ġDai Boro, Davideba zeda, दौरa quīrā djuburiadua!–

³¹ Maľne ēberārāba ādjira chupeadamārēā quēāsidaa, baribarā ādjia wetara biasidaa:

–ġDai Boro, Davideba zeda, दौरa quīrā djuburiadua!–

³² Maľbe Jesura nūmesia. Ādjira trāpeda iwidisia:

–ġCārēda quīrīā panā mā oida?–

³³ Ādjia jarasidaa:

–Dai Boro, quīrīā panā dai dauba unu beida.–

³⁴ Jesuba ādjira mīā djuburi ununa bērā ādji daura tāsia. Ara maľda unu panenapeda Jesu ume wāsidaa.

† **20:22** Griego bedeadē nāwā baľ baľ: “ġBārāra mā borocuedī quīrāca borocuedica? ġMāa doida bāra bārā bida poya dodica?” § **20:23** Jesuba jarada quīrāca wārāda māwāsia. Hecho 12:1-3; Apocalipsi 1:9.

21

Jesu Jerusaleĕne jũēna

Marco 11:1-11; Luca 19:28-40; Juañ 12:12-19

¹ Jerusaleĕ caita jũēbadaĕ Betpague purude Olivo eya carra jũēsidaa. Mañe Jesuba idji ume nĩbabadarāda umé purudaa diabuesia. ² Ādjía nāwā jarasia:

–Dadjirā quĩrāpe bĀ purudaa wānadua. Ara jũēbadaĕ burro wērā warra bara bĀda jĀ nũmāda ununia. Ērā edadapeda umena mĩmaa enenadua. ³ AbaĀba bārāa cārē cārēā māwā o panāda iwĩdibara, nāwā jaradadua: “Dadjí Boroba quĩrā bĀa. Baribara nane jēda diabueya.”–

⁴ Maġara māwāsia Ācōrēneba bedeabariba jarada quĩrāca. Nāwā jarasia:

⁵ SioĀ purudebemarāa nāwā jaradadua:

Acadadua, bārā boroda burro ĀrĀ bārāmaa zebara.

Dji droma quĩrāca zeē bĀa. Burro zaque ĀrĀ zebara.*

⁶ Ara maġda Jesu ume nĩbabadarā umé panara wānapeda Jesuba jarada quĩrāca osidaa. ⁷ Burro wērāra, dji warra sida Jesumaa ededapeda ādjia cacuade jĀ panara burro ĀrĀ basidaa. Mañe Jesura ĀrĀ chũmesia Jerusaleĕ purudaa wāi carea. ⁸ Ēberārā cābana cuabusiba Jesu bia edadi carea ādjia cacuade jĀ panara ode tōcua wāsidaa. Dewararāba bacuru jawate quedua bara beada bĀā tucudapeda ode bacua wāsidaa. ⁹ Mañe zocārā ēberārā idji na nĩbana, caidu zebada bida nāwā bĀa duanasidaa: jBio bia quirua Davideba zedara!

jBio bia bĀa Ācōrē trĀneba zebara!† jBio bia quirua Bajāne BĀra!

¹⁰ Jesu Jerusaleĕne jũēside purura bĀga duanesia. Nāwā iwĩdibadjidaa:

–Idjira ccaida jāwā bĀ?–

¹¹ Iwĩdibadaza Jesu ume zepedadarāba panubadjidaa:

–Jāġara Jesua, Ācōrēneba bedeabariba. Idjira Nazare purudebema, Galilea druadebema.–

Jesuba ne nēdobuebadarā āyā jarecuada

Marco 11:15-19; Luca 19:45-48; Juañ 2:13-22

¹² Māwānacarea Jesura Ācōrē de dromanaa wāsia. Mama dajada Ācōrēa diadi careabema nēdobuebadarāda unusia. Ne nēdo bea sida zocārā duanasidaa. Idjaba ācārāba Ācōrē de dromane diada bĀ paratara dji druā āiba zebadarāa nēbĀa nēdobuebadjidāa āibema paratara diacara panana bērā. Māwā duanane Jesuba ādjirāra jūma āyā jaretacuasía.‡ Dji parata nēdobuebadarā mesa beada, puchirā nēdobuebadarā bugue sida jūma coracuasía. ¹³ Ādjirāa nāwā jarasia:

–Ācōrē Bedeade nāwā bĀ bĀa: “MĀ dera dji iwĩdibada de adia.” Baribara bārāba “ne drĀabadarā mĩrūbada uria” quĩrāca eropanā.–§

¹⁴ Jesu Ācōrē de droma dajada baside dauberrea beada, jĩrū biē bea sida idjima zesesidāa. Mañe ādjirāra biabicuasía. ¹⁵ Baribara Jesuba mama ne ununaca o bĀda sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā bida biē unusidāa.* Māwā duanane warrarāba Jesua nāwā jĩgua jara panasidāa: “jBio

* **21:5** Zacaria 9:9. † **21:9** Salmo 118:25-26. Bio bia quirua. Arameo bedeade jarabadaa “Hosana.”

‡ **21:12** Zacaria 14:21. § **21:13** MĀ dera dji iwĩdibada de adia. Isaia 56:7. Ne drĀabadarā mĩrūbada uria. Jeremia 7:11. * **21:15** 2 Samuel 5:8 carea judiorāba jarabadjidaa dauberrea beada, jĩrū biē bea sida Ācōrē de dromanaa wācara panāda.

bia quirua Davideba zedara!” Mañ ũrĩbɔdade sacerdote bororãda, judiorã ley jaradiabadarã sida quĩrũsidaa. ¹⁶ Ādjirãba Jesua nãwã jarasidaa:

–¿Mãwãra nañ warrarãba jara duanɔda bɔa bia ũrĩ bɔaca?–

Jesuba panusia:

–Mãe. ¿Bãrãba nañ bedeara acɔɔacaca?

Bɔa warrarãda, ju do queda sida bɔasia bɔa bia bedeadamãrẽã.–†

¹⁷ Mañbe Jesuba ādjirã amepeda Jerusaleñeba Betanianaa cãine wãsia.

Higojõ purruba nũmena

Marco 11:12-14, 20-26

¹⁸ Nurẽma diapeda Jesura wayacusa Jerusaleñaa wãsia. Wãbɔrɔde jarra nũmesia. ¹⁹ Mañne higojõda o caita unusia. Baribɔrɔ araa jũeside quedua awa nũmɔda unusia.‡ Mañ carea higojõa jarasia:

–¡Bɔara waa zauẽ baya!–

Ara mañda higojõra purrubasia. ²⁰ Jesu ume nĩbabadarãba mañ unusidade cawa crĩchadaẽ bẽrã iwidiisidaa:

–¿Sãwãẽrã jãñ higojõra abeda purrubasi?–

²¹ Jesuba panusia:

–Wãrã arada mɔa jaraya: bãrãba iwidi panɔra Ācõrẽba wãrãda oida ĩjãnibɔrɔ, idjaba poya oẽda crĩchadaẽbɔrɔ, mɔa jãñ higojõ oda cãyãbara waibɔara oĩa. Bãrãba za bɔ eyaa namaɔba pusaɔde tẽũne wãduada adibɔrɔ, bãrãba jarabɔda quĩrãca mãwãya. ²² Bãrãba Ācõrẽa iwidiɔɔɔɔda wãrãda edaɔɔda ĩjãnibɔrɔ, edaɔia.–

¿Cai trãneba Jesuba jaradia bɔ?

Marco 11:27-33; Luca 20:1-8

²³ Jesura waya Ācõrẽ de droma caita jũẽpeda jaradia besia. Mãwã bɔde sacerdote bororãda, judiorã dji dromarã sida idjimaa zesidaa. Ādjirãba idjia iwidiisidaa:

–Bɔa nama o bɔra ¿caiba obi bɔ?–\$

²⁴ Jesuba panusia:

–Mɔa bida bãrãa iwidiya. Bãrãba panusidara mɔa jaraya caiba mɔa mãwã obi bɔda. ²⁵ ¿Caiba Juaɔra diabuesi borocuemãrẽã? * ¿Ēberãba wa Bajãne Bɔba?–

Mañne ara ādjiduba jara duanesidaa:

–Bajãne Bɔba diabuesiada adibɔrɔ, idjia jaraya: “Mañda ¿cãrẽ cãrẽ ĩjãnaẽ basi?” ²⁶ Baribɔrɔ ¿sãwã jaradi ěberãba diabuesida?–

Ādjia mãwã jara panasidaa purura waya panɔ bẽrã. Purumaarã Juaɔra Ācõrẽneba bedebari basia. ²⁷ Mañ bẽrã Jesua jarasidaa:

–Daiba adua panɔa.–

Mañne Jesuba jarasia:

–Mãẽteara mɔa bida bãrãa jaraẽa caiba mɔa jãwã obi bɔda.–

Warra umẽ pananebema

† **21:16** Salmo 8:2. ‡ **21:19** Israel druaɔde higojõ dji ca zaqueda marzo jedecode, abrilde bida codida panɔa. Dji ca zaquera ununibɔrɔ cawabadaa junione maãrĩ zauida idjaba agostodeba aba octubredaa waibɔa zauida. Baribɔrɔ Jesuba quedua awa ununa bẽrã cawasia jũma mañ poade higojõra zauẽda.

\$ **21:23** Bɔa nama o bɔra. Mañɔba jara bɔaca bɔa Jesuba ne nẽdobuebadarã āyã jarecuadaɔa. Baribɔrɔ āĩbẽrã jara bɔa sãwã Jesura Jerusaleñe jũenada, idjia dauberrea bea, ĩrũ biẽ bea sida Ācõrẽ de droma caita biabidada, wa purua jaradia bɔda. * **21:25** Mateo 3:1-12; Juañ 1:6-28.

²⁸ Māwā duanane Jesuba sacerdote bororāa, judiorā dji dromarāa bida jarasia:

–Bārāba naā ne jara badebemada ṣsāwā crīcha panā? Ēberāda basia. Maā ēberāba warrada umé erobasia. Ewari aba dji nabemaa nāwā jarasia: “Warra, nane mā néude trajeade wādua.” ²⁹ Maāne dji warraba panusia: “¡Māra wāéa!” Baribarā jēda crīchapeda trajeade wāsia. ³⁰ Idjaba dewarabemaa dji zezaba abarida jarasia. Maāne dji warraba panusia: “Bia bāa, zeza, māra wāya,” baribarā wāé basia. ³¹ Maāba bārāmaarā ṣsāḡaba dji zezaba quīrīā baḡara ījā osi?–

Ādjirāba panusidaa:

–Dji nabemaba.–

Maāne Jesuba ādjirāa jarasia:

–Māē. Baribarā wārā arada māa jaraya: Romanebema boro itea parata jara pebadarāda, wērārā auḡua bea sida bārā cāyābara Ācōrē purudebemarāda beadia. ³² Bārā jipa nībadamārēā Juaāba jaradiade zesia, māwāmīna ījānaē basia. Baribarā Romanebema boro itea parata jara pebadarāba, wērārā auḡua bea bida ījāsidaa. Idjaba bārāba maāra unusidamīna ījāni carea jēda crīchadaē basia.–

Djārā néu acabadadebema ne jara bā

Marco 12:1-12; Luca 20:9-19

³³ Ūrīnadua. Dewaradeba ne jaraya. Ēberāda basia. Ewari aba maā ēberāba uvada upeda idji néura mōgaraba auḡu jūrā casia. Uva bā piabari sida osia. Idjaba deda āta osia mamaāba jūma acāi carea. Maābe idji néura ācāra ēberārā jawaeda basia. Ādjirā ume bedea basia néu zaubarāde jūmasāwā idjīa diadida panāda. Māwā bedea bāpeda djibarira dewara druadaa wāsia. ³⁴ Maābe uva jara babodode djibariba idji nezocarāda diabuesia néudebema idjīa diadida panāra edade wānamārēā. ³⁵ Maāne dji néu acā panāba idji nezocarāra jidacuasidaa. Aba puosidaa, aba beasidaa, idjaba aba mōgaraba tabari jaretasidaa. ³⁶ Māwānacarea djibariba dewara nezocarāda diabuesia. Maḡarāra dji naārā wāpedada cāyābara cābanaara panasidaa, baribarā néu acā panāba ādjirā sida abari quīrāca biē osidaa.

³⁷ Jīrūare djibariba idji warrada ādjirāmaa diabuesia. Nāwā crīchasia: “Mā warradrā wayadia.” ³⁸ Baribarā ādjirāba maā warra unusidade ara ādjiduba jarasidaa: “Jari uruba dji zezaba erobāra jūma edaya. ¡Idjira beatadia! Māwābārā dji ējūāra dadjirā itea beya.” ³⁹ Ara maāda warrara jidadapeda néu āi ededapeda beasidaa. ⁴⁰ Jāābe djibari zebārāde idji néu acā panāra ṣsāwā obā?–

⁴¹ Maāne sacerdote bororāba, judiorā dji dromarā bida nāwā panusidaa:

–Idjia quīrā djuburia neē maā ēberā cadjiruarāra beapeda dewara ēberārā ume bedea bāya idji néu acādamārēā. Maḡā ēberārāba idji néudebema diadida panāra uva jara diadīa.–

⁴²⁻⁴³ Maāne Jesuba ādjīa jarasia:

–Ācōrēba bārā cāyābara dewararāda pe erobeya. Maḡarābārā idjia quīrīā bāra odia. Bārāba ṣcōrē Bedeade acāḡacaca? Nāwā jara bāa: De obadaba mōgara igarapedadara dji biara bāda besia. Dadjirā Boroba māwā oda bēā dadjirāmaarā bio biya quirua.†

† 21:42-43 Salmo 118:22-23.

⁴⁴ Bariduada mañ mōgara ãrã baeibara abeda jūma baḡazoaya, idjaba mañ mōgarada aba ãrã baeibara dji ēberāra pepedeā tabeya.†

⁴⁵ Sacerdote bororāba, pariseorā bida mañ ne jaradara ūrīside cawasidaa Jesuba ādjidebemada bedea baḡa. ⁴⁶ Mañ carea ādjirāba Jesura jida quīrīā panasidaa. Baribara puruda waya panā bēra idu baḡsidaa. Puruba crīcha basia Jesura Ācōrēneba bedebarida.

22

Ne cobada waibadeba ne jara ba

Luca 14:15-24

¹ Jesuba wayacusa sacerdote bororā, judiorā dji dromarā bida dewara ne jara baḡadeba jarasia:

² –Ācōrēba ēberāra pe erobara nañ quīrāca ba: ēberāra boroda basia. Idji warrada quima edabara bēra baḡsida ne cobada waibada obisia. ³ Idji nezocarāda wābisia idjia jaredarā trānamārēā. Baribara ze quīrīāne basia.

⁴ Mañbe dewara nezocarā wābibaraḡde nāwā jarasia: “Mā jaredarā jaradadua pacada, dewara animarā boreguea bea sida beapeda codira jūma o erobada. Ādjirā jaradadua jūma wī nūma bēra mā warra quima edabara carea baḡsida ne codimaa zedamārēā.” ⁵ Baribara idjia jaredarāba ījāne basia. Abaḡa idji ējūa acāde wāsia. Dewarada idji ne nēdobuebarimaa wāsia.

⁶ Acāraḡa dji boro nezocarāra jidadapeda puodapeda beasidaa. ⁷ Mañ carea dji borora bio quīrūsia. Idji sordaorāda wābigapeda mañ mīā beapedadara quenanapeda ādji purura babuesidaa.

⁸ Māwānacarea dji boroba idji nezocarā jarasia: “Mā warra quima edabara carea baḡsida codira jūma wisia baribara mā jaredarāra nama panani carea bia pananaē basia. ⁹ Mañ carea dewara ēberārāda o beaza jaraḡde wānadua. Bārāba unubadarā jaradadua mā warra quima edabara carea baḡsida ne codimaa zedamārēā.” ¹⁰ Ara mañda idji nezocarāra o beaza wāsidaa. Ēberārā dji biarāda, dji cadjiruarā sida zocārā jaresidaa. Māwā de dromara ēberārāba bira nūmesia.

¹¹ Dji boroba jarebidarā acāde wāsida ēberāda aba unusia djio quima edabada ewaride jabadara jāē baḡa. ¹² Dji boroba mañ ēberāa iwīdisia: “Ache, bara ḡsāwā nama eda ze ba djio jāē baḡa?” Dji ēberāra chupea besia. ¹³ Mañne dji boroba idji nezocarā jarasia: “Nañ ēberā jawara, jirū sida cabradapeda dajadaa pāmane batabuedadua. Mama beara aujīā panania idjaba pūaba quida īchia panania.” ¹⁴ Ācōrēba zocārā trā ba, māwāmīna zocārāēbe edaya.–

ġRomanebema boro itea parata jara pebadade diadida panaca?

Marco 12:13-17; Luca 20:20-26

¹⁵ Māwānacarea pariseorāra bedea ausidaa Jesu biē bedebidi carea. ¹⁶ Mañ carea pariseorāba ādji ume nībabadarāda, Herodeare bea sida Jesumaa dibuesidaa. Maḡarāba Jesua jarasidaa:

–Jaradiabari, daiba cawa panā bara ēberā jipa baḡa. Ba wārā bedea Ācōrē odebemada jūmarā jaradiabaria. Ni abaḡa biara unuca bēra ni abaḡa bāa awara crīchabidacaa. ¹⁷ Māēteara naḡḡdebemada sāwā crīcha baḡa dairā jaradua. Romanebema boro itea parata jara pebadaza ġdadji judiorāba diadida bia baḡa wa biē ba?–

¹⁸ Idji biē odi carea māwā panara Jesuba cawa basia. Mañ bēra jarasia:

† **21:44** Griego bedeadē ācara cartade mañ versículora neēa. Mōgara. Acādua Isaia 8:14-15; Daniel 2:34-35, 44-45.

–Bārā dji biaca bearā, ¿cārē cārē m̄ra biē bedeabi quīrā pan? ¹⁹ Parata pichi dadjia diabadada aba ac̄biēadua.–

Ara māda parata pichida aba ac̄biēsidā.* ²⁰ Jesuba ac̄peda iwidiſia:

–¿Cai quīrādarada nā paratade b̄? ¿Cai tr̄da b̄?–

²¹ Ādjia panusidā:

–Romanebema borodēda.–

Mābe Jesuba jarasia:

–Māwā baib̄ar̄ Romanebema borodera Romanebema boroa diadadua, idjaba Ācōrēnera Ācōrēa diadadua.–

²² Mā ūrīb̄adade cawa cr̄chadaē basia. Ara māda āyā wāsidaa.

Beudarā Ārēbadiēbema Jesuba jarada

Marco 12:18-27; Luca 20:27-40

²³ Ara mā ewaride āc̄ar̄ saduceorāda Jesumaa zesidaa. Saduceorāba jarabadaa beupedadara Ārēbadacada.† Mā bēra Jesua nāwā jarasidaa:

²⁴ –Jaradiabari, Moiseba jarasia ēberāda warra neē b̄de jaidaiabar̄, idji djababa dji pēdra wērāra edaida b̄da dji djaba jaidada itea warra unui carea.† ²⁵ Ewari aba dairā tāēna siete djabarāda panasidaa. Dji nabemada quima edasia baribar̄ warra neē jaidada bēra idjiarebemaba dji pēdra wērāra edasia. ²⁶ Baribar̄ mā sida warra neē jaidasia. Idjaba dji ūbeabema sida abari quīrāca māwāsia. Jūma mā siete panara abarica māwāsidaa. ²⁷ Māwānacarea dji wērā sida jaidasia. ²⁸ Mā siete djabarāba abari wērāda edasidaa. Māwāra Ārēbadi ewaride ¿sālḡaba idjira erobei?–

²⁹ Mā carea Jesuba panusia:

–Bārāba Ācōrē Bedeada, idji ab̄a sida adua pan̄ bēra āi cr̄cha pan̄a.

³⁰ Ūrīnadua. Ārēbadi ewaride ēberāra quima edadaēa ni quima diadaēa, ātebar̄ Ācōrē bajānebema nezocarā quīrāca beadia. ³¹ Ācōrēba beupedadarā Ārēbadiēbema jaradara ¿bārāba ac̄dadaca? ³² Nāwā jarasia: “M̄ra Abrahā Ācōrēa, Isa Ācōrēa, idjaba Jacobo Ācōrēa.”§ Idjira beu bea Ācōrēa, ātebar̄ zocai bea Ācōrēa.–

³³ Jesuba māwā jaradia b̄ ūrīb̄adade ēberārāba cawa cr̄chadaē basia.

Ācōrēba obi b̄a bedea dji dromaara b̄a

Marco 12:28-34

³⁴ Pariseorāba cawasidaa Jesuba saduceorāra chupeabisida. Mā carea ādjirāra ābaa dji Jaredapeda Jesumaa wāsidaa. ³⁵ Aba judiorā ley jaradiabari basia.* Mālḡaba Jesu biē bedeabi carea nāwā iwidiſia:

³⁶ –Jaradiabari, Ācōrēba obi b̄a bedeadebemara ¿sālḡada dji dromaara b̄?–

³⁷⁻³⁸ Jesuba nāwā panusia:

–Dji naārābema bedeaba nāwā jara b̄a: “Jūma b̄a sođeba, jūma b̄a jau-redeba, idjaba jūma b̄a cr̄chadeba b̄a Boro Ācōrēa quīrādua.”† Ācōrēba obi b̄a bedeadebemara mādr̄a dji dromaara b̄a. ³⁹ Idjaba māare b̄da abari quīrāca b̄a. Mālḡaba nāwā jara b̄a: “Djārāra quīrādua ara b̄dji quīrā b̄a quīrāca.”† ⁴⁰ Mā cr̄cha droma umé pan̄da dadjirāba ĩjā odib̄ar̄, jūma Ācōrēba Moisea diada leyra idjaba Ācōrēneba bedeabadarāba b̄apedada sida odia.

* **22:19** Parata pichi. Griego bedeadē “denario” b̄ā b̄a. † **22:23** Hecho 23:8. ‡ **22:24** Deuteronomio 25:5-10. § **22:32** Exodo 3:6. * **22:35** Judiorā ley jaradiabari basia. Māra griego bedeadē āc̄ar̄a cartade neēa. † **22:37-38** Deuteronomio 6:4-5. ‡ **22:39** Levítico 19:18.

Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara ꞥcai warra?

Marco 12:35-37; Luca 20:41-44

⁴¹ Pariseorā wađi arima duanane Jesuba ādjirāa iwidisia:

⁴² –Bārāmaara Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara ꞥcaideba zei?–

Ādjirāba panusidaa:

–Davideba zeya.–

⁴³ Maane Jesuba iwidisia:

–Māwā baibara, Daviba ꞥsāwērā Ācōrē Jauredeba idjira mā Boroada asi? Daviba nāwā jarasia:

⁴⁴ Dadjirā Boroaba mā boroa jarasia: mā ꞥawa araare chūmedua aba ba ume dji quīrūrā māa ba ꞥawaeda baibaraada.

⁴⁵ Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara Daviba mā Boroada asibara, ꞥsāwā Davi warra bai?–

⁴⁶ Maane ni abalaba Jesua poya panunaē basia. Idjaba maā ewarideba xtaa idjia iwididira wayasidaa.

23

Jesuba pariseorā biē jarada

Marco 12:38-40; Luca 11:37-54; 20:45-47

¹ Māwānacarea Jesuba idji ume nūbabadarāa, dewara ēberārāa bida nāwā jarasia:

² –Judiorā ley jaradiabadaba, pariseorā bida Moiseba jaradia badara jaradiabadaa. ³ Maā bēra ādjirāba jarabadara jūma iṯā odadua. Baribara ādjirāba ara ādjia jaradia pan ꞥuīrāca odacaa. Maā bēra ādjirāba o pan ꞥuīrāca orānadua. ⁴ Ādjirāba ēberārāa bedea zareada iṯā obibadaa ne zagara ataubi pan ꞥuīrāca. Baribara aride iṯā odamārēa ni maārī bida carebadacaa.

⁵ Ādjirāba ne jūmada obadaa dewararāba bia ununamārēa. Ācōrē bedea cartade badara buchaca zaquede eda badapeda ādji dratude, ꞥwapotode bida ꞥabadaa. Baribara dji buchacara joubaa obadaa dewararāba bia ununamārēa. Idjaba maā carea ādjia ꞥabada ide jizojizoa drasoa beada cadapeda ꞥabadaa.* ⁶ Ābaa ne cobadade ādjira dji dromarā chūmebadade chūme quīrīabadaa. Judiorā dji ꞥarebada dede bida ara maā quīrāca obadaa.

⁷ Idjaba purude nīnane quīrīabadaa ēberārāba ādjia wayaadeba “Mērā, Jaradiabari” adida.

⁸ Baribara bārāra jūmaena djabarā bēra idjaba Jaradiabarida aba eropanā bēra quīrīāniē panāa ēberārāba bārāa “Jaradiabari” adida.† ⁹ Maā awara naā dūabema ni abaa “dai zezā” arānadua, Zezada aba bajāne eropanā bēra. ¹⁰ Idjaba quīrīārānadua ēberārāba bārāa “dai boro” adida, bārā Borora ababara ba bēra. Idjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaa. ¹¹ Bārānebemada dji dromaara bara waabemara nezocada baida ba. ¹² Bariduada dji dromaara ba quīrīa baibara Ācōrēba edaara ba. Abalaba ara idjida edaara baibara Ācōrēba dji dromaara ba.

¹³ Bārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca bearā, mīā djuburi panāa Ācōrēba cawa oi bēra! Bārāba ēberārāa Ācōrēba pe erobādebemada idu cawabidacaa. Quīrīānaē panāa idjia bārāra pe erobaida idjaba dewararāba māwā quīrīa panāa sida bārāba iduaribidacaa.

§ 22:44 Salmo 110:1. * 23:5 Deuteronomio 6:6-9; Numero 15:37-41. † 23:8 Jaradiabarida aba eropanā. Griego bedade ḗcala cartade maāre bá ba: “Idjira Critoa.”

14 ¡Bārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca bearā, mīā djuburi panla Ācōrēba cawa oi bērā! Pēdra wērārāba erobeara jūma jārībadamīna dji biarāda crīchabidi carea jūmarā quīrāpita dārā Ācōrēa iwidibadaa. Maā carea Ācōrēba bārāra biara cawa oya.†

15 ¡Bārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca bearā, mīā djuburi panla Ācōrēba cawa oi bērā! Naā ējūāne, pusade bida parlabadaa bārāba jaradia nīnada abala ījābidi carea. Baribara maā ījābarā bārā cāyābara biēara bepeda wetara laba uruade baida bla.

16 ¡Bārāra mīā djuburi panla Ācōrēba cawa oi bērā! Dauberrea bea quīrāca panla. ¿Sāwā purura jipa pe ededī? Nāwā āi jaradiabadaa: bariduaba Ācōrē de droma trāneba wārāda ne oida jaraibara, māwā oē sida cadjiruaēana abadaa. Baribara Ācōrē dede ba oro trāneba ne oida jaraibara, wārāda oida bada abadaa. 17 ¡Bārāra crīcha neē beaa! ¡Dauberrea bea quīrāca panla! ¿Sālda biara ba? ¿Ācōrē de dromada dji oro cāyābara biara bāēca? Maā orora Ācōrē itea bia bla ababe Ācōrē dede ba bērā.

18 Bārāba naā sida jarabadaa: “Bariduaba animarā babue diabada trāneba wārāda ne oida jaraibara, māwā oē sida cadjiruaēa. Baribara dji animarā trāneba ne oida jaraibara, wārāda oida bla.” 19 ¡Bārāra crīcha neē beaa! ¡Dauberrea bea quīrāca panla!§ ¿Sālda biara ba? ¿Ne babue diabadada dji animarā cāyābara biara bāēca? Maā animarāra Ācōrē itea bia bla ababe ne babue diabada ārl ba bērā.

20 Ūrinadua: abalaba ne babue diabada trāneba wārāda ne oida jaraibara, ababe maā trāneba māwā oida jaraē bla. Ātebara maā ārl ba animarā trāneba māwā oida jara bla. 21 Maā awara abalaba Ācōrē de droma trāneba wārāda ne oida jaraibara, ababe maā trāneba māwā oida jaraē bla. Ātebara Ācōrē maā dede ba trāneba māwā oida jara bla. 22 Maā awara abalaba bajā trāneba wārāda ne oida jaraibara, Ācōrē bugue trāneba māwā oida jara bla idjaba Ācōrē mama chūma trāneba wārāda ne oida jara bla.

23-24 ¡Bārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca bearā, mīā djuburi panla Ācōrēba cawa oi bērā! Burrumia sābada quīrāca Ācōrē leyde maārīara bada quīrācuīta obadaa. Menta queduada, anī tada, comino sida die ewabadaza aba Ācōrēa diabadaa. Baribara cameyo mībuebada quīrāca Ācōrē leyde dji dromaara bada odacaa. Djārā ume jipa odacaa, quīrā djuburiadacaa, idjaba Ācōrēra ījānacaa. Bārāba idjā ne diabada awara ¿cārē cārē maā sida odaē panla? ¡Dauberrea bea quīrāca panla! ¿Sāwā purura jipa pe ededī?

25 ¡Bārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca bearā, mīā djuburi panla Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāba tazara, epedeco sida ārlbemada quīrācuīta sagabadaa, baribara eda mititia bla. Ara maā quīrāca bārā sode ne jūmada ara bādji itea eda quīrābadaa idjaba ne drabadaa. 26 ¡Pariseo dauberre! Naārā tazara, epedeco sida eda sagadua; māwābarā ārlbema sida bia sagā baya.*

27 ¡Bārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca bearā, mīā djuburi panla Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāra beudarā tabaripedada ārl totroa nūma

† 23:14 Griego bedeade ācara cartade maā versīculora neēa. § 23:19 Bārāra crīcha neē beaa. Griego bedeade ācara cartade maāra neēa. * 23:26 Epedeco sida. Griego bedeade ācara cartade maāra neēa.

quĩrāca beaa. Maḷḡara dajadaare bia quirua, baribara edaare beudarā bawaraba, ne jūma mititiaba bira baa. ²⁸ Ara maḷ quĩrāca bārāra ēberā dauumarā jipa beaca panāa, baribara wārāda bārāba jaradiabadara odacaa. Bārā sora ne jūma cadjiruaba bira beaa.

²⁹ Bārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca bearā, mīa djuburi panāa Ācōrēba cawa oi bēra! Ācōrēba bedeabadarā tabaripedadama bārāba arābemada bia quiruda obadaa. Dewara jipa bearā tabaripedadama bida ara maḷ quĩrāca obadaa. ³⁰ Maḷne bārāba jarabadaa: “Dadji drōāenabema ewaride pananabara, Ācōrēba bedeabadarāda careba beadaē bacasia.”

³¹ Māwā bārāba jara panāa Ācōrēba bedeabadarā quenapedadarāneba yōsidada. Bārāra ara ādjirā quĩrāca beaa. ³² Maḷ bēra bārā drōāenabemaba opedadaēra jūma odadua!

³³ Bārāra dama quĩrāca beaa! Ācōrēba bārāra wārāda taba uruade biē baya.

³⁴ Mā Ācōrēba bedeabadarāda, crīcha cawa beada, Ācōrē ley jaradiabada sida bārāmaa diabueya. Baribara bārāba arāba beadia idjaba arāba crude cachi jira badia. Dewarāda bārā dji jarebada dede soaba udia idjaba biē odi carea puruza ēpēnia. ³⁵ Maḷ bēra jūma ēberā jipa bea naārēdababa beapedada carea Ācōrēba bārāra cawa oya: Abel jipa ba beapedada carea, Berequía warra Zacaria beapedada carea idjaba jūma dewarā beapedada carea bida. Zacariara Ācōrē de dajadaare dji animarā babue diabada caita beasidaa.† ³⁶ Wārā arada māa jaraya: jūma maḷ ēberārā beapedada carea Ācōrēba idibema ēberārāra cawa oya.–

Jesu Jerusaleḷ carea sopuada

Lucia 13:34-35

³⁷ Jerusaleḷ, Jerusaleḷ, bārāba Ācōrēba bedeabadarāda beabadaa! Ācōrēba diabuedarā sida mōgaraba tabari beabadaa!‡ Māa barima zocārā bārāra ābaa pe eda quĩrā basia eterre wērāba idji warrarā i edre edabari quĩrāca. Māwāmīna bārāba quĩrānaē basia. ³⁸ Maḷ carea Ācōrēra waa bārā ume baēa.§ ³⁹ Māa bārāa jaraya: ara idiba māra waa ununaēa aba mā bia edabadaadaa. Maḷ ewaride nāwā jaradia: “Bio bia baa Ācōrē trāneba zebara!”–*

24

Ācōrē de droma jūma ārīni Jesuba jarada

Marco 13:1-23; Lucia 21:5-24

¹ Jesura Ācōrē de droma dajadaare badada wābāra basia. Maḷne idji ume nībabadarāda idji caita zedapeda jarasidaa:

–Acadua Ācōrē de dromara, caita bea de sida sāwā bia quedada.–

² Maḷne Jesuba ādjirā jarasia:

–Māē, bārāba unu panāra bia quedaaa. Baribara wārā arada māa jaraya: naḷ mōgara capedadāra jūma todogozoaya.–

³ Jesu Olivo eyade chūmaside idji ume nībabadarāra idjimaa wānapeda āduba nāwā iwidisidaa:

–Dairāa jaradua, Ācōrē de dromara ṡsāḷbe todogozoai? ṡCārēneba cawadi bāra zebododa? Idjaba ṡcārēneba cawadi naḷ ewarira jōbāra?–

† 23:35 Abel. Genesi 4:3-8. Zacaria. Maḷḡa Zacaria zezara wārāda Joyadā basia. 2 Cronica 24:20-22. Berequía warra Zacaria. Zacaria 1:1. ‡ 23:37 1 Rey 9:10; Jeremia 2:30. § 23:38 Jeremia 22:5.

* 23:39 Salmo 118:26.

⁴ Jesuba panusia:

–Quĩrăcuita beadadua ni abaaba cūrugarānamārēā. ⁵ Zocārāba jaradia ādjirā Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. Māwā ēberārāda zocārā cūrūgadia.

⁶ Bārāba ūrīnia aba puruda dewara ume djō duanāda idjaba drua āyā bida māwā duanāda. Baribarā ne wayarānadua. Małgara jūma māwāida bāa. Baribarā nał ewarira wađi jōēa. ⁷ Aba puruda dewara puru ume djōnia. Aba druadebema boroda dewara druadebema boro ume djōnia.* Zocārā druede jarabada baraya idjaba de uremiada baraya. ⁸ Baribarā mał naārā mīgabadara maārī baya wērā warra pua za bā quĩrāca.

⁹ Mał ewaride ēberārāba bārāra zarrarāa jida diadia biē odapeda beadamārēā. Mā ĩjā panā carea jūmarāba bārāra quĩrāmania. ¹⁰ Mał carea zocārāba mā ĩjā panāra igaradia. Małne dji jidabidia idjaba dji quĩrāmania. ¹¹ Ācōrēneba bedēabada dji wārāē beada zedia. Małgarāba ēberārāra zocārā cūrūgadia. ¹² Cadjiruara auduara yōbāra bēra zocārāba djārā quĩrā pananara igaradia. ¹³ Baribarā bārāba mał ewari zareade mā ĩjā panāda igaradaēbāra, Ācōrēba ēdra edaya idji ume ewariza zocai panani carea. ¹⁴ Małne bedea bia Ācōrēba pe erobadebemada jūma nał ējūāne jaradia puru beaza ūrīnamārēā. Māwānacareabāra nał ewarira jōya.

¹⁵⁻¹⁶ Ācōrēneba bedēabari Danielba cartade bāsia Ācōrē de dromane eda dji biara bā deĵāne Ācōrēba quĩrācada abaaba bāida.† (Dji carta aca bāba cārē jara bāda cawaida bāa.) Bārāba mał unubadade Judea druade beara eyadaa mĩrū wānida panāa. ¹⁷ Ēberā idji de āra bāra idji dede eda wāiē bāa ne edai carea. ¹⁸ Dji peade bāba idjia āra jābaria jēda edade wāiē bāa. ¹⁹ Mał ewaride wērārā biogoa beara, warra ju dawa erobeā sida bio māa djuburi beadia. ²⁰ Ācōrēa iwīdidadua cue jara wa ānāubada ewaride mĩrū wāna amaaba. ²¹ Mał ewaride ēberārāra bio bia mīgadia. Ācōrēba nał ējūā odadeba ātaā ēberārāra mał quĩrāca bia mīgadacaā idjaba māwānacarea waa ara mał quĩrāca mīgadaēa. ²² Mał ewarira dārāya. Ācōrēba jūma daucha bia mīgabibara, ni abaada ēdrādaē bacasia. Baribarā Ācōrēba edada ēberārā carea jūma daucha bia mīgabiēa.

²³⁻²⁴ Mał ewaride ācarāba sewadeba jaradia ādjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. Idjaba ācarāba sewadeba jaradia ādjira Ācōrēneba bedēabarida. Małgarāba ne ununaca waibāa beada odia ēberārā cūrūgadi carea. Ācōrēba edadarā sida poya cūrūgadibara, ādjirā sida cūrūgacasiēa. Mał bēra abaaba bārāa jaraiabāra, “Acādadua, Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara nama bāa,” małra ĩjārānadua. Dewaraaba idjira jarima bāada aibāra, mał sida ĩjārānadua. ²⁵ Jūma małgara māa bārāa jarasia māwāi naēna.

²⁶ Mał bēra abaaba bārāa jaraiabāra: “Ūrīnadua, Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara ējūā pōāsa ewaraga bāde bāa,” jāmaa wārānadua. Dewaraaba jaraiabāra: “Acādadua, idjira nama dede eda bāa,” małra ĩjārānadua. ²⁷ Nał Djara Edada zebāra jūmarāba ebuda ununia āmādau odjabariareba āmādau

* **24:7** Griego bedēade ācarā cartade idjaba nāwā bā bāa: “Cacia biē baida quĩrātañoa odjacuadia.”

† **24:15-16** Daniel 9:27; 11:31; 12:11. Griego Antioco Epipaneba Ācōrē de dromara mititia bāsia 168 poa Jesu todī naēna. Baribarā Jesuba jarasia mał Antiocoba oda quĩrāca wayacusa māwāida. Acāramaarā Jesuba jaradara wārāda māwāsia romanorāba Jerusaleā puruda, Ācōrē de droma sida poa 70de jūma ārīsideade. Acāramaarā jara bāa cadjiruadebema ēberāba māwā oya (2 Tesalónica 2:3-10). Idjaba ācarāmaarā Jesuba jaradara ĩjūarebema ewaride māwāya.

baebaridaa baa purewa edabara de ebuda unubada quĩrãca. ²⁸ Jũmarãba cawa panãa agoso powua nũmama ne beudara tabada. Ara maã quĩrãca mã zebara jũmarãba ununia.–

Naã Djara Edada zeidebema

Marco 13:24-37; Luca 21:25-33; 17:26-30, 34-36

²⁹ Eberã bio bia mĩga pananacarea ara maãda ãmãdaura pãimaya. Jedeco sida ãnaeã. Chĩdaura bajãneba baecuaãia. Jũma bajãne beara quĩrã awara beya.† ³⁰ Maãne bajãne ne ununia. Maãra mã, Naã Djara Edada zebaredebema. Maã unubadade jũma naã eũãne bea purura ne wayaadeba jĩania.§ Mãra jãrãrãne ãbaa bara zebara idjaba quĩrãwãrẽã dorrodorroa bada ununia.* ³¹ Maãne cachiru jĩguabara de mãa bajãnebema nezocarãda drua beaza wãbiya ãcõrẽba edadarãda ãbaa jãredamãrẽã.

³² Higojõneba ne jarabara cawaadua. Dji jawatera tucu nũmepeda queda barabaria. Maãneba jũmarãba cawa panãa dãrãẽne poara zeida. ³³ Ara maã quĩrãca mãa jarada unubadade cawaadua mã ze ewarira jũebododa. ³⁴ Mãa bãrãa wãrãda jaraya: naã ewaridebema eberãrã beudi naẽna maãra jũma mãwãya. ³⁵ Bajãra jõya, naã eũã sida jõya, baribara mãa jaradara wãrãda mãwãya.

³⁶ Baribara ni abaaba maã ewarira sããbe mãwãida cawaadaeã. ãcõrẽ bajãnebema nezocarã bida adua panãa. Mã, Naã Djara Edada bida adua ãba.† Ababe mã Zebara cawa ãba. ³⁷ Naã Djara Edada ze ewarira Noẽ ewaride bada quĩrãca baya.† ³⁸ Dopapa ze naẽna eberãrãra ne co duanabadjia, mã cã duanabadjia, dji caurãra quĩma diacua duanabadjia. Mãwã duanabadjia aba Noẽ jãba dromane badobara daa. ³⁹ Adjirãba dopapa zeidebemada cawadaca basia. Baribara wãrãda zeside adjirãra jũma nãbara quinisidaa.§ Ara dopapa cawaẽne zeda quĩrãca mã, Naã Djara Edadara cawaẽne zeya. ⁴⁰ Maã ewaride eberãda umẽ adji eũãne traja panãne mã, Naã Djara Edadaba aba edeya baribara dewarabemara beya. ⁴¹ Wẽrãrãda umẽ abari yude ne ba panãne mã, Naã Djara Edadaba aba edeya baribara dewarabemara beya.

⁴² Maã carea dau ãbaa beadadua. Bãrã Borora sããbe zeida adua panãa. ⁴³ Naãda cawaadua: de djibariba ne drabarira sããbe zeida cawa ãbara, cãrẽ bacasia ni cãrẽ sida drabi amaaba. ⁴⁴ Ara maã quĩrãca bãrã bida jãã beadadua. Bãrãba mã, Naã Djara Edada zeẽda crĩcha panãne zeya.

Nezoca umẽ panãneba ne jara ba

Luca 12:41-48

⁴⁵ Nezoca crĩcha cawa ãba jipa obari quĩrãca beadadua. Idji boroba waabema nezocarãda idji jawada ãasia aride ne cobi bamãrẽã. ⁴⁶ Nezocaba mãwã o bada idji boroba unune zeibara, idjira bio bia baya. ⁴⁷ Wãrã arada mãa jaraya: dji boroba jũma idjia erobara maã nezoca jawada ãba. ⁴⁸ Baribara maã nezocara dji cadjirua baibara, idji soã mã boro zeira dãrãyana aya. ⁴⁹ Maãne waabema nezocarã biẽ o baya idjaba beu nĩbadarã ume ne co bepeã itua do baya. ⁵⁰ Abada idji boro zeida jããẽ baya. Mãwã ba de idji borora cawaẽne zeya. ⁵¹ Maãbe dji boroba bio cawa opeda dji

† **24:29** Isaia 13:9-10; 34:4; Ezequiel 32:7; Joel 2:10-11; 3:15. § **24:30** Zacaria 12:10. * **24:30** Daniel 7:13-14. † **24:36** Mã, Naã Djara Edada bida adua ãba. Maãra griego bedade acara cartade neã. ‡ **24:37** Genesis 6:5-8. § **24:39** Genesis 7:6-24.

biaca beará ume biê baya. Mama jumarâda aujîã panania idjaba puaba quida ichia panania.

25

Die awêrârânebema ne jara ba

¹ Bajâne Baba êberârã pe erobara naã quîrãca baya: awêrârãda die panasidaa. Âdjiza îbîrãda edadapeda quima edaya ba umaquîrãda audiabariide wásidaa. ² Maã awêrãra juesuma crîcha cawa panasidaa. Baribara juesuma crîcha neê panasidaa. ³ Dji crîcha neê panaba âdji îbîrãra edesidaa baribara olivo dragada ededaê basia dârã coa erobeadi carea. ⁴ Mañne dji crîcha cawa panaba âdji îbîrãra edesidaa, idjaba olivo draga sida audu edesidaa. ⁵ Dji quima edaya ba umaquîrãra dârãna bêrã jumarãda daupadapeda cãisidaa.

⁶ Mañne ariquêtra bedeada jîgua ûrisidaa: “¡Dji quima edaya ba umaquîrãra zebara! ¡Idjira audiabariide wãnadua!” ⁷ Ara maãda jûma maã awêrãra piradrasidaa âdji îbîrã biara uruabidi carea. ⁸ Mañne dji crîcha neê panaba dji crîcha cawa panaba jarasidaa: “Dai îbîrãra quicuabododaa. Bãrã olivo dragadebemada diadadua.” ⁹ Baribara dji crîcha cawa panaba panusidaa: “Daiba bãrã diadibara ni abaa itea araêa. Biara baa bãrã itea nêdode wãnida.” ¹⁰ Ara maãda olivo dragara nêdode wásidaa. Maãmisa dji quima edaya ba umaquîrãra jûesia. Mañbe dji crîcha cawa panara idji ume dji basrida o panamaa eda wásidaa. Ara maãda nezocaba eda wãbadara jûãtra basia.

¹¹ Mãwãnacarea dji olivo draga nêdode wã pananara jêda zedapeda jarasidaa: “Dai boro, dai boro, daira idu eda wãbidua.” ¹² Baribara dji quima edabara umaquîrãba jarasia: “Wãrã arada mla jaraya: mla bãrãra unucaa.”

¹³ Mañbe Jesuba jarasia:

–Maã carea bãrãra dau abaa beadadua. Mã, Naã Djara Edada zei ewarira, dji hora sida adua panaba.*

Paratadeba ne jara ba

Luca 19:11-27

¹⁴ Bajâne Baba êberârã pe erobara naã quîrãca baa: êberãda dewara druadaa wã carea basia. Maã carea idji nezocarãda trãcuapeda idji paratara âdjiza diasia ne o pananeba waribidamãrêã. ¹⁵ Âdjiza poya waribidida crîchada quîrãca diasia. Abaa paratada mil juesuma diasia. Dewarabemaa mil umé diasia. Dewaraa mil aba diasia. Mañbebara wasia.

¹⁶ Dji mil juesuma edadara maã parata waribi carea trajade wasia. Mãwã idjia dewara mil juesuma edasia. ¹⁷ Ara maã quîrãca dji mil umé edadaba dewara mil umé edasia. ¹⁸ Baribara dji mil aba edadaba maã paratara egoroê jou basia.

¹⁹ Dãrãbarãde âdji borora jêda zesia. Mañbe idjia parata amenanebemada idji nezocarãa iwidisia. ²⁰ Dji mil juesuma edadara zepeda dewara mil juesuma enepeda jarasia: “Mã boro, baa mil juesuma diadadeba mla dewara mil juesuma enesia.” ²¹ Dji boroba jarasia: “Bia baa, nezoca bia, baa jipa obaria. Mla maãrã diadara baa ariê oã bêrã mla waiabara ba jawadã baya. Eda zedua mla ume basrida panani carea.”

²² Mañbe dji mil umé edadara zepeda jarasia: “Mã boro, baa mil umé diadadeba mla dewara mil umé enesia.” ²³ Dji boroba jarasia: “Bia baa,

* **25:13** Naã Djara Edada zei. Maãra griego bedeade acara cartade neêa.

nezoca bia, b^{la} jipa obaria. M^{la} ma^ri diadara b^{la} aride oda b^{er}ā m^{la} b^{la} waib^{la}ara b^{la} j^{la}waeda b^{la}ya. Eda zedua m^l ume b^{la}srida panani carea.”

²⁴ Barib^{la} dji mil aba edadara zepeda jarasia: “M^l boro, m^{la} cawa b^{la} b^{la} dj^{ar}āra qu^{ir}ā djuburiacada parata edai carea. Ma^l awara dj^{ar}āba upedadara ewabaria. ²⁵ Ma^l carea m^{la}ra ne wayasia. B^l parata aduabue amaaba egorode jou b^{la}sia. Barib^{la} nama ero^bā.” ²⁶ Ma^lne dji boroba jarasia: “iNezoca cadjirua, b^{la}ra djuburia tab^{la}! B^{la} w^{ar}āda cawa b^{la}sia m^{la} dj^{ar}āneda edabarida idjaba dj^{ar}āba upedadara ewabarida. ²⁷ Ma^l b^{er}ā b^{la} m^l paratara dji parata wagabada dede b^{la}ida b^{la}sia. M^{aw}ā odabara m^l zeb^{la}ra dede m^l parata edab^{la} awara dji eabada sida edacasia.”

²⁸ Ma^lbe dji boroba jarasia: “Idjia parata mil aba ero^bā j^{ar}iⁿapeda dji die mil ero^bā diadadua. ²⁹ M^{la} diada audu ab^{la}ba eneib^{la} m^{la} ma^l ēberā auduara diaya. Barib^{la} m^{la} diada audu eneēb^{la}, m^{la} ma^ri diada sida jūma j^{ar}iya. ³⁰ J^{ar}ā nezoca djuburia tab^{la}ra dajada p^{ai}mane batabuedadua. Mama beara auj^{ar}ā panania idjaba puaba quida i^{ch}ia panania.”

Jūmarā cawa oidebema

³¹ M^l, Na^l Djara Edadara jūma bajānebema nezocarā ume b^{la}ba bara zeb^{la}ra dede, m^l bugue qu^{ir}āw^{ar}ēā b^{la}de chūmeya cawa oi carea. ³² Ma^lne druazabema ēberāda m^l qu^{ir}āpita zedia. Ma^lg^{ar}āra m^{la} awara awara b^{la}ya oveja wagabariba idji ovejara chiwatu ume ābaa pananada awara b^{la}bari qu^{ir}āca. ³³ Dji oveja qu^{ir}āca b^{la}da m^l j^{la}wa araare b^{la}ya. Dji chiwatu qu^{ir}āca b^{la}da m^l j^{la}wa ac^{la}are b^{la}ya. ³⁴ Ma^lbe m^l, dji Boroba j^{la}wa araare duan^{ar}ā n^{aw}ā jaraya:

“B^{ar}ā, m^l Zezaba bia b^{la}c^uadarā, zedadua. Idji purude bia pananadua. Na^l ējūā oda ewari^{de}ba āta ma^l purura b^{ar}ā itea o b^{la}c^{ar}i. ³⁵⁻³⁶ M^l jarra b^{la}s^{ide} b^{ar}āba ne cobisidaa; m^l opichia b^{la}s^{ide} baido dawasisidaa; m^{la}ra druā āibema qu^{ir}āca p^{ar}ra n^{ib}as^{ide} b^{ar}ā dede bia edasisidaa; m^{la} cacua^{de} j^{ar}i carea neē b^{la}s^{ide} m^{la} diasidaa; m^l cacua biē b^{la}s^{ide} ac^{la}de zesidaa; idjaba m^{la}ra preso b^{la}s^{ide} ac^{la}de zesidaa.”

³⁷ Ma^lne dji jipa beaba iwididia: “Dai Boro, ¿s^{ar}ābe b^{la}ra jarra b^{la}s^{ide}? ¿s^{ar}ābe daiba b^{la}ra ne cobisida? ¿s^{ar}ābe b^{la}ra opichia b^{la}s^{ide}? ¿s^{ar}ābe daiba b^{la}ra baido dawasisida? ³⁸ ¿s^{ar}ābe b^{la}ra druā āibema qu^{ir}āca p^{ar}ra n^{ib}as^{ide}? ¿s^{ar}ābe dai dede b^{la}ra bia edasisida? ¿s^{ar}ābe daiba b^{la} cacua^{de} j^{ar}m^{ar}ēā diasida? ³⁹ ¿s^{ar}ābe b^{la}ra cacua biē b^{la}de wa preso b^{la}de daiba ac^{la}de w^{ar}isida?”

⁴⁰ Ma^lne m^{la} panuya: “W^{ar}ā arada m^{la} jaraya: b^{ar}āba m^l djabarā dji edaara que^{de}ada carebasida m^{la}da carebasidaa.”

⁴¹ Ma^lbe m^l j^{la}wa ac^{la}are duan^{ar}ā jaraya: “B^{ar}ā, Ācōrēba biē b^{la}darā, m^l caitabemada āyā w^{ar}nadua tab^{la} urua quicadaa. Ma^lg^{ar}ā Ācōrēba coa b^{la}sia diauruda, idji nezocarā sida cawa oi carea. ⁴²⁻⁴³ M^l jarra b^{la}s^{ide} b^{ar}āba ne cobidaē b^{la}sia; m^l opichia b^{la}s^{ide} baido dawadaē b^{la}sia; druā āibema qu^{ir}āca p^{ar}ra n^{ib}as^{ide} bia edadaē b^{la}sia; m^{la} cacua^{de} j^{ar}i carea neē b^{la}s^{ide} b^{ar}āba diadaē b^{la}sia; m^l cacua biē b^{la}s^{ide}, preso b^{la}s^{ide} bida b^{ar}āba m^{la}ra ac^{la}de zedaē b^{la}sia.”

⁴⁴ Ma^lne ādjirāba iwididia: “Dai Boro, daiba b^{la}ra jarra b^{la}da, opichia b^{la}da, druā āibema qu^{ir}āca p^{ar}ra n^{id}a, cacua^{de} j^{ar}i carea neē b^{la}da, cacua biē b^{la}da, wa preso b^{la}da ununaca b^{la}sia. ¿s^{ar}ābe b^{la}ra carebadaē b^{la}s^{ide}?”

⁴⁵ Ma^lne m^{la} panuya: “W^{ar}ā arada m^{la} jaraya: b^{ar}āba dji edaara que^{de}ada carebadaē b^{la}s^{ide} m^{la}da carebadaē b^{la}sia.” ⁴⁶ Ma^lbe Ācōrēba

ǎdjirǎra tab_Λ urua quicadaa batacuaya, barib_ΛΛ dji jipa beara idji ume ewariza zocai beadamǎrǎ edeya.–

26

Jesu beadi carea crĭcha jar_Λ panana

Marco 14:1-2; Luca 22:1-2; Jua_Λ 11:45-53

¹ Jūma ma_Λ jaradiadacarea Jesuba idji ume nĭbabadarǎa jarasia:

² –Bǎrǎba cawa pan_{ΛΛ} ewari umé bab_ΛΛΛde Egiptodeba édr_Λpedada quĭrǎnebadada ewarida odida.* Ma_Λne aba_Λba mǎ, Na_Λ Djara Edadara jidabiya crude cachi beadamǎrǎ.–

³ Ma_Λmisa sacerdote bororǎda, judiorǎ ley jaradiabadarǎda, judiorǎ dji dromarǎ sida Caipá de dromane ábaa dji jarasidaa. Ma_Λ Caipára sacerdote dji dromaara basia. ⁴ Ma_Λne bedea ausidaa Jesura chupea jida_Λpeda beabidi carea. ⁵ Barib_ΛΛΛ jarasidaa:

–Ewari dromane jida_Λda ába éberǎrǎ quĭrǔbucarǎnamǎrǎ.–

Wǎrǎba nardo quera Jesu boro ǎrǎ weada

Marco 14:3-9; Jua_Λ 12:1-8

⁶ Ma_Λ ewaride Jesura Betania purude Simo_Λ aida bara bada dede basia.

⁷ Ma_Λne wǎrǎda idjimaa zesia. Ma_Λ wǎrǎba boteya alabastro mōgara odada enesia.† Boteyara quera bio nēb_{ΛΛ} b_Λba bira basia. Jesu ne co chūm_Λne wǎrǎba ma_Λ querara idji boro ǎrǎ weabuesia. ⁸ Jesu ume nĭbabadarǎba ma_Λ unub_Λda_Λde quĭrǔsidaa. Nǎwǎ jarasidaa:

–ǎCǎrē cǎrǎǎ jǎwǎ weatasi? ⁹ Nēdobuedabara paratada wai_Λba edacasia. Ma_Λba ne neē quedeara carebacasia.–

¹⁰ Barib_ΛΛΛ Jesuba ma_Λda ũrĭna bǎrǎ jarasia:

–ǎCǎrē cǎrǎǎ idjira quǎ pan_Λ? Idjia mǎ jǎwǎ odara bia basia. ¹¹ Ne neē quedeara ewariza bǎrǎ tǎēna panania, barib_ΛΛΛ mǎra bǎrǎ ume ewariza baēa. ¹² Dǎrǎéne mǎra beupeda tabaridía. Na_Λ wǎrǎba mǎra ma_Λ carea quera aba pǎsia. ¹³ Wǎrǎ arada mǎa jaraya: jūma na_Λ éjūāne bedea bia mǎnebema jaradiab_Λdama na_Λ wǎrǎba odara nēb_ΛΛ_Λdía idji sida quĭrǎnebadamǎrǎ.–

Judaba Jesu jidabi carea crĭchada

Marco 14:10-11; Luca 22:3-6

¹⁴ Juda Iscariote abadada Jesuba doce edadadebema basia. Ma_Λ Judara sacerdote bororǎmaa wǎsia. ¹⁵ Idjia nǎwǎ iwidisia:

–Mǎa bǎrǎa Jesuda jida diaib_ΛΛ, ǎbǎrǎba mǎa cǎrǎda diadi?–

Ma_Λne ádjirǎba parata torroda treinta diasidaa.‡ ¹⁶ Mama_Λba átaa Judaba jar_ΛΛbadjia sǎwǎ Jesura jidabida.

Jesuba doce edadarǎ ume ne coda

Marco 14:12-25; Luca 22:7-23; Jua_Λ 13:21-30; 1 Corinto 11:23-26

¹⁷ Pa_Λ ǎsǎbari neē b_Λ cobada ewarida jūesia. Domia aba mǎwǎ cobadjidaa. Dji nabema ewaride Jesu ume nĭbabadarǎba idjimaa wǎnapeda iwidisidaa:

–ǎB_{ΛΛ} sǎma quĭrǎ b_Λ daiba Egiptodeba édr_Λpedada quĭrǎnebadi carea cobadara b_Λ itea odida?–

¹⁸ Jesuba panusia:

* **26:2** Exodo 12:1-27. † **26:7** Alabastro. Ma_Λg_ΛΛ mōgara cuaracuara b_{ΛΛ}. Mǎcua zareaē b_Λ bǎrǎ ne obadaa. Judiorǎba alabastrora Egipto druadeba enebadjidaa. Jūma alabastro odara nēb_{ΛΛ} b_{ΛΛ}.

‡ **26:15** Zacaria 11:12; Exodo 21:32.

–Jerusalemne dadjia unubada ēberāmaa wānadua. Idjía nāwā jaradadua: “Dadjirāa Jaradiabariba jara b̄la idji ewarira caita b̄lada. Idjia, idji ume n̄babadarā bida Egiptodeba ēdr̄apedada quīrānebađi carea cobadara b̄la dede codia.”–

¹⁹ Ara małda Jesuba jarada quīrāca idji ume n̄babadarāba Egiptodeba ēdr̄apedada quīrānebađi carea cobadara osidaa.

²⁰ Queudacarea Jesura, idji ume n̄babadarā doce pan̄la ume mesa icawa chūmesia. ²¹ Ne co pan̄lne idjia jarasia:

–Wārā arada m̄la jaraya: aba bārānebemaba m̄lra jidabiya.–

²² Mał carea ādjira bio sopua panesidaa. Ara małda aba aba idjía iwīdisidaa:

–Mā Boro, ģm̄la māwā oica?–

²³ Idjia panusia:

–Mā ume abari epedecode ne co b̄la m̄lra jidabiya. ²⁴ Wārāda m̄l, Nał Djara Edadara beuida b̄la Ācōrē Bedeade b̄l b̄la quīrāca. * ģBarib̄lra m̄l jidabi ēberāra bio miā djuburi b̄la! Idjira topedadaēbara biara b̄casia.–

²⁵ Małne Juda, Jesu jidabiya b̄la iwīdisia:

–Jaradiabari, ģm̄la māwā oica?–

Jesuba panusia:

–Māe, b̄la māwā jara b̄la.–

²⁶ Wadi ne co duan̄ne Jesuba pałda j̄lwade edapeda Ācōrēa bia jarasia. Małbe cōrācuapeda idji ume n̄babadarāa diabar̄lde jarasia:

–Edadadua. Codadua. Nałgara m̄l cacuaa.–

²⁷ Māwānacarea uva b̄a tazade b̄lada edapeda Ācōrēa bia b̄lada asia. Małbe ādjirāa diabar̄lde jarasia:

–Jūmarāba dodadua. ²⁸ Nałgara m̄l oaa. Mā oa erozoabar̄lba Ācōrēba beđa djiwīdida b̄lar̄lza zocārā ēberārāba cadjirua opedadada quīrādoai carea.† ²⁹ Māla jaraya: m̄la uva b̄ara waa doēa aba m̄l Zezaba jūma idji ēberārā pe erobeb̄l̄l̄daa. Małbeb̄l̄l̄ m̄la bārā ume uva b̄ada wayacusa doya.–‡

Pedroba Jesu igaraēana ada

Marco 14:26-31; Luca 22:31-34; Juał 13:36-38

³⁰ Małbe Ācōrē Bedeadebemada trāānapeda Olivo eyadaa wāsidaa. ³¹ Małne Jesuba ādjía jarasia:

–Nał diamasi jūma bārāba m̄lra igaradia. Ācōrē Bedeade nāwā b̄l b̄la: “Mā oveja wagabarira beabar̄l̄l̄de dji ovejara jārāzoadia.”* ³² Barib̄l̄l̄ m̄lra ārēbapeda bārā na wāya Galilea druadaa.–

³³ Małne Pedroba Jesua jarasia:

–Jūmarāba b̄lra igaradim̄na m̄lab̄l̄l̄ igaraē b̄aya.–

³⁴ Jesuba Pedroa jarasia:

–Wārā arada m̄la jaraya: ara nał diamasi eterre berui naēna b̄la barima ūbea m̄lra unucaađa aya.–

³⁵ Barib̄l̄l̄ Pedroba jarasia:

§ **26:23** Salmo 41:9. * **26:24** Salmo 22; Salmo 118:22; Isaia 52:13deba aba 53:12daa. † **26:28** Bedeade djiwīdi. Jeremia 31:31-34. Ācōrēra naārā israelerā ume beđa b̄asia (Exodo 24:6-8). Djiwīdi. Griego bedeade āc̄ar̄l̄ cartade małra neēa. ‡ **26:29** Uva b̄ada wayacusa doya. Griego bedeade małba idjaba jara b̄la: “Uva b̄a djiwīdida doya.” § **26:30** Mał ewari dromane judiorāba ne codi naēna Salmo 113deba aba 114daa trāābadjidaa. Ne copedadacarea Salmo 115deba aba 118daa trāābadjidaa. * **26:31** Zacaria 13:7.

–Mā beabada sida bāra igaraēa.–
Waabemarā bida abarica jarasidaa.

Jesu Getsemanine Ācōrēa iwidida

Marco 14:32-42; Luca 22:39-46

³⁶ Jesura idji ume nībabadarā sida Getsemani abadama jūēne wāsidaa. Mama Jesuba ādjirāa jarasia:

–Mā awuā Ācōrēa iwidide wābarāmisa nama chūpanenadua.–

³⁷ Mañbe Zebedeo warrarā umé panada, Pedro sida jīga edesia. Idji sāwāinebemada jūmawāyā crīcha bā bērā bio sopua besia. ³⁸ Mañne ādjīa jarasia:

–Māra sopuaba beubarā quīrāca bāa. Nama panenadua. Mā daucha zocai pananadua.–

³⁹ Jesura wagabe wāpeda idji dratura ējūānaa tēū cobepeđa Ācōrēa iwidisia:

–Mā Zeza, bāa quīrā awara oida bābarā māra idu bia mīgabirādua. Baribarā mā quīrā bā cāyābara bāa quīrā bā quīrāca odua.–

⁴⁰ Mañbe Jesu idji ume nībabadarā ūbea panamaa jēda zebārāde unusia ādjira cāi panada. Pedroa jarasia:

–ĶBāra mā daucha ni hora aba bida poya zocai baēca? ⁴¹ Bārāra dau ābāa beadadua. Ācōrēa iwididadua mā igarada amaaba. Māa cawa bāa bārāba biada o quīrā panada. Māwāmīna naā djarađe ābāaē panāa.–

⁴² Mañbe Jesura wayacusa wāpeda Ācōrēa iwidisia:

–Mā Zeza, māda bia mīgaida bābarā, bāa quīrā bā quīrāca mīgaya.–

⁴³ Idji ume nībabadarāmaa jēda zebārāde cāi panada unusia. Ādji daura daupeaba oga cara nūpanasidaa. ⁴⁴ Ādjira waya amepeda wāsia. Ācōrēa ara abarida iwidisia. ⁴⁵ Mañbe idji ume nībabadarāmaa jēda zepeda jarasia:

–Bārāra Ķwadibida cāi panāca? Mā ewarira jūēsia. Mā, Naā Djara Edadara ēberā cadjiruarā jawade bebārāa. ⁴⁶ Piradrādadua. Wānia. Acađadua, jari urua mā jidabira.–

Jesu jidapedada

Marco 14:43-50; Luca 22:47-53; Juañ 18:2-11

⁴⁷ Jesu wadi bedeja bāde Judada zesia. Mañ Judara Jesuba doce edadadebema basia. Zocārā ēberārāda neco bara, bacuru bara idji ume zesidaa. Ādjirāra sacerdote bororāba, judiorā dji dromarā bida diabuepedadarā basia. ⁴⁸ Dji jidabiya bāba ādjīa jaradoasia sāwā oida Jesuda cawadamārēā. Nāwā jarasia:

–Māa uridarrāde isōbarāda Jesua. Idjida jidadadua.–

⁴⁹ Mañne Judara Jesu caita wāpeda jarasia:

–ĶMērā, Jaradiabari!–

Māwā jarapeda Jesura uridarrāde isōsia. ⁵⁰ Jesuba idjīa jarasia:

–Ache, bāa ode ze bāra odua.–†

Ara mañda dewararāda caita zedapeda Jesura jidasidaa. ⁵¹ Mañne Jesu ume nībabari abaaba idji djōbada necoda ēūta edapeda sacerdote dji droma nezoca cawarāda tatasia. ⁵² Mañbe dji cawarā tatađaa Jesuba jarasia:

–Badji necora wagadua. Necoba djōbadara necoba beudia. ⁵³ Mā Zezaa iwidibarā ara mañda idjia bajānebema nezocarāda cābana diabueya. ĶBāa mañra adua bāca? ⁵⁴ Baribarā māwā obarābara idji Bedeade mānebema bā bāra Ķsāwācasi?–

† 26:50 Bāa ode ze bāra odua. Mañ bedeaba idjaba jara bāa: “ĶCārēda ode ze bā?”

⁵⁵ Mañbe Jesuba dewararãa iwiðisia:

–Bãrãba ¿cãrẽ cãrẽã neco bara, bacuru bara m̃ara jãwã jidade ze panã? ¿Mãwãra m̃ara ëberã minijichiaca? M̃a ewariza Æcõrẽ de droma dajada bãrãa jaradia chũmabadjia. ¿Cãrẽ cãrẽã m̃ara mama jũmarã daide jidaðãẽ basi? ⁵⁶ Baribara jũma nałgara o panãa Æcõrẽneba bedeabadarãba ðapedada mãwãmãrẽã.–

Mãwã ðade Jesu ume nĩbabadarãba idjira beesidaa. Jũmarãda mĩrũ wãbarasidaa.

Jesu dji dromarã quĩrãpita bada

Marco 14:53-65; Luca 22:54-55, 63-71; Juañ 18:12-24

⁵⁷ Mañbe Jesu jidapedadarãba idjira sacerdote dji droma Caipãmaa edesidaa. Mañ Caipã dede judiorã ley jaradiabadarãda, judiorã dji dromarã ume ãbaa dji jare duanasia. ⁵⁸ Mañne Pedropa Jesu tamãba ëpẽ nĩda sacerdote dji droma dema jũesia. Dji de audu jũrã ca ðade eda wãpeda Æcõrẽ de dromanebema zarrarã ume ãbaa chũmesia Jesu sãwã odi cawai carea.

⁵⁹ Mañne sacerdote bororãba, jũma judiorã dji dromarã bida ëberãrãda jarasidaa sewadeba Jesura biẽ jaradamãrẽã. Idjira nẽbarade ðadapeda beabidida crĩchasiadaa. ⁶⁰ Zocãrãba Jesura sewadeba biẽ jarade zesidamĩna idjidebema biẽ jaradida neẽ basiã. Mãwã duanane ëberãda umẽ zesidaa.

⁶¹ Małgarãba jarasidaa:

–Nañ ëberãba jarasia: “M̃a Æcõrẽ de dromara ãrĩda ðaa, baribara ewari ũbeade wayacusa o cobaida ðaa.”–†

⁶² Mañne sacerdote dji dromaara ðaba ãta nũmepeda Jesua iwiðisia:

–Nałgarãba bara biẽ jara panãa. Ædjia jara panara ¿wãrãca? ¿ðaa ni cãrẽ sida panuẽca?–

⁶³ Baribara Jesura chupea besia. [§] Mãwã ðade sacerdote dji dromaara ðaba idjia jarasia:

–Æcõrẽ zocai ða quĩrãpita daia wãrãda jaradua. ¿Bara Æcõrẽba ëdra edabari diai jaradaca? ¿Bara Æcõrẽ Warraca?–

⁶⁴ Jesuba panusia:

–Mãẽ, ðaa mãwã jara ðaa. Mañ awara m̃a jaraya: idiba ãtaa bãrãba m̃a, Nañ Djara Edadara ununia Æcõrẽ ne jũma poya ða jawa araare chũmãda idjaba jãrãrãne zebara. –*

⁶⁵ Mañne sacerdote dji dromaara ða quĩrũbarãba idjia jã bara cõãtapeda dewararãa jarasia:

–jãwã idjia Æcõrẽda biẽ jara ðaa! ¿Cãrẽ cãrẽã dewarada jaradi idji biẽ jaramãrẽã? Bãrãba ũrĩsidaa idjia Æcõrẽda biẽ jarabarãda. ⁶⁶ Jãñbe bãrãmaarã ¿idjira sãwã odi?–

Ædjirãba panusidaa:

–Idjira bedeade ðaa. Mañ carea beadida panãa.–†

⁶⁷ Mañbe ãcarãba Jesu quĩrãne idosidaa idjaba chĩsidaa. Dewararãba idjira quĩrãne usidaa. ‡ ⁶⁸ Udapeda jarasidaa:

–jãda Æcõrẽba ëdra edabari diai jarada baibara, Æcõrẽneba bedeada! jDaia jaradua caibara bara usida!–

† **26:61** Juañ 2:19. § **26:63** Isaia 53:7. * **26:64** Salmo 110:1; Daniel 7:13-14. † **26:66** Levitico 24:15-16. ‡ **26:67** Isaia 50:6.

Pedroba Jesu unucaada ada

Marco 14:66-72; Luca 22:56-62; Juañ 18:15-18, 25-27

⁶⁹ Pedro mañ de droma duđa chũmañe nezocawērāda idjima zesia. Mañ wērāba jarasia:

–Bāra Jesu Galileadebema ume nĩbasia.–

⁷⁰ Baribara Pedroba jũmarā quĩrāpita mērāsia. Nāwā jarasia:

–Māa adua bāa bāa cārēda jara bāda.–

⁷¹ Mañbe Pedrora de jũr ca bāde dji ēdrabadamaa wāsia. Mañne dewara nezocawērāda idjira unupeđa arima duanarāa jarasia:

–Za bāda Jesu Nazaredebema ume nĩbasia.–

⁷² Baribara Pedroba wayacusa mērāsia:

–Māa wārāneba jaraya: jāñ ēberāra unucāa.–

⁷³ Dārāēne arima duanaba Pedromaa wānapēđa jarasidaa:

–Wārāda bāra jāñ Jesu ume nĩbasia. Bāa poya mērāēa, Galileadebema quĩrāca bedeabari bērā.–

⁷⁴ Pedroba jarasia:

–jMāa sewada jaraibara Ācōrēba cawa oya! Wārāneba jaraya: māa jāñ ēberāra unucāa.–

Ara māwā jarabarade eterrera berusia. ⁷⁵ Mañne Pedroba quĩrānebasia Jesuba nāwā jaradara: “Eterre berui naēna bāa barima ũbea māra unucaada aya.”[§] Mañbe Pedrora dajadaa wāpēđa bio sopuaba jĩāsia.

27

Juda beuda

Hecho 1:18-19

¹ Āsaboēde jũma sacerdote bororāda judiorā dji dromarā ume ābaa bedea ausidaa Jesu beabidĩ carea. ² Mañbe idjira ēberā Poncio Pilato abadamaa jawa jā edesidaa. Mañ Pilatora Romanebema boroba Judea druadebema boroda basia.*

³ Mañne Judaba cawasia Jesura beadida. Idjiabarā jidabida bērā bio sopuasía. Ara māda idjia treinta parata edadara sacerdote bororāmaa, judiorā dji dromarāmaa bida jēda diade wāsia. ⁴ Ādjirāa jarasia:

–Māa ēberā bedea neē bāda jidabida bērā cadjiruada osia.–

Mañne ādjirāba jarasidaa:

–¿Dairāmaarā māda sāwāi? Mañgara bāde bāa.–

⁵ Mañbe Judaba dji paratara Ācōrē de dromane eda cuabuesia. Puru dajadaa wāpēđa iduba oja beusia. ⁶ Juda wānacarea sacerdote bororāba mañ paratara jara pedapēđa jarasidaa:

–Nañ paratara Ācōrēa diapedada parata ume bācara panāa, māba ēberā beabida bērā.–

⁷ Mañ carea bedea audapēđa mañ parataba ējũāda nēdosidaa drua āibemarā joubadada eropanani carea. Mañ ējũāra Zoco Cabari Ējũā abadjidaa.

⁸ Baribara mamaaba xtaa Oa Ējũā abadaa. ⁹ Mañra māwāsia Ācōrēneba bedeabari Jeremiaba jarada quĩrāca. Nāwā jarasia: “Ādjirāba treinta

§ 26:75 Mateo 26:34. * 27:2 Pilato. Romanorā boro Tiberio abadaba Pilatora Judea druadebema boroda basia. Dji boroda basia poa 26deba aba 36daa. Judiorā bororāba Jesura Pilatoma edesidaa ādjia preso beara beacara panā bērā. Aba romanorāba māwā odida panasidaa.

paratara edasidaa. Mañ nêbłara israelerāba idji carea błasidaa. ¹⁰ Mañ parataba ādjirāba zoco cabari ējūāda nēdosidaa Ācōrēba młā jarada quĩrāca.”†

Jesu Pilato quĩrāpita bāda
Marco 15:1-5; Luca 23:1-5; Juañ 18:28-38

¹¹ Mañne Jesura Pilato quĩrāpita nūmasia. Pilatoba idjia iwidiisia:

–¿Bāda wārāda judiorā boroca?–

Jesuba panusia:

–Māe, bła māwā jara bła.–

¹² Mañne sacerdote bororāba, judiorā dji dromarā bida Jesura biē jarasidaa baribłar idjia panuē basia. ¹³ Mañ bērā Pilatoba Jesua iwidiisia:

–Ādjirāba bła ne jūmaneba biē jara duanla. ¿Mañra ũrē błaca?–

¹⁴ Baribłar Jesuba ni bedea aba bida panuē basia.† Mañ carea Pilatoba cawa crīchaē besia.

Jesu beadi carea jarapedada
Marco 15:6-20; Luca 23:13-25; Juañ 18:38–19:16

¹⁵ Poaza judiorāba mañ ewari droma o panane Pilatoba preso beada aba ēdrł błabadjia. Puruba jarabłarada idjia ēdrł błabadjia. ¹⁶ Mañ ewaride romanorāba aba preso eropanasidaa Barrabá abadada. Mañ Barrabára trł błaga basia. ¹⁷⁻¹⁸ Pilatoba cawa basia judiorā dji dromarāda Jesu ume biē duanla bērā idjira jida diasidada. Mañ carea dji ēberārā powua nūmla iwidiisia:

–¿Caida bārāba quĩrīā panł młā ēdrł błida: Barrabáda wa Jesu, Ācōrēba ēdrł edabari diai jaradamanada?–Š

¹⁹ Pilatora ēberārā cawa obari buguede chūmlane dji quimaba nañ bedeadada idjimaa diabuesia: “Jāl ēberā jipa błara ēdrł błduā. Idi idjidebema cāimocarada bērā młara bio ne waya bła.”

²⁰ Mañne sacerdote bororāba, judiorā dji dromarā bida dji powua nūmla ēberārā nāwā jarasidaa: “Pilatoa jaradadua Barrabáda ēdrł błpeda Jesuda beamārēā.” ²¹ Māwā panane Pilatoba dji powua nūmla iwidiisia:

–Nañ umébemada ¿sāłgłada młā ēdrł błida quĩrīā panł?–

Ādjirāba Barrabáda ēdrł błduada asidaa.

²² Pilatoba iwidiisia:

–Māwā baibłarł młā ¿sāwā oi Jesu, Ācōrēba ēdrł edabari diai jaradamanada?–

Jūmarāba jarasidaa:

–¿Crude cachi beabidua!–

²³ Pilatoba iwidiisia:

–¿Cārē cārēā māwā oi? Idjia ¿cārē cadjiruada osi?–

Māwā bedea błde ādjirāba wetara błaga jara duanasidaa:

–¿Crude cachi beabidua!–

²⁴ Māwā panane Pilatoba cawasia ēberārāba idji bedeara ĩjānaēda. Mañ awara unusia ēberārāra wetara quĩrūbucabładada. Mañbe baidoba idji jłwara jūmarā quĩrāpita słgłabłarłde jarasia:

–Nañ ēberā jipa bł beabłada carea młara bedeadade błēā.* Mañgłara ara bādjide bła.–

²⁵ Mañne jūmarāba panusidaa:

† **27:10** Jeremia 18:1-3; 19:1-4; 32:6-7; Zacaria 11:12-13. † **27:14** Ni bedea aba bida panuē basia.

Isaia 53:7. Š **27:17-18** Griego bedeadade ācara cartade Barrabá cāyābara “Jesu Barrabá” bł bła.

* **27:24** Jipa bł. Mañra griego bedeadade ācara cartade neña.

–jMāēteara daida, dai warrarā sida idji beabada carea bedede panania!–

²⁶ Maḵbe Pilatoba Barrabáda ēdra Ḅasia. Baribara idji sordaorā jarasia Jesuda soaba udapeda crude cachi beadamārēa.

²⁷ Ara maḵda Pilato sordaorāba Jesura de droma Pretorio abadadaa edesidaa. Mama waabema sordaorā trānapeda idjira jūrā edasidaa.

²⁸ Maḵbe Jesuba cacuade jā Ḅara ērānapeda cacua ḵrā jābada purea Ḅada jāḄisidaa. ²⁹ Borobari ara cadada idji borode wēāju Ḅasidaa idjaba idji jawa araare bacuruda diasidaa. Maḵbe idji quīrāpita chīrāborode copanenapeda ipida jarasidaa:

–jBio bia Ḅaa, judiorā boro!–

³⁰ Maḵbe dau idobadjidaa idjaba bacuru idji jawade Ḅada jārīnapeda borode ubadjidaa.† ³¹ Idjira ipida biē jaradapeda ādjia jāḄipedadara wēāsidaa. Maḵbe idjia jā Ḅadada wayacusa jāḄidapeda crude cachi beadi carea edesidaa.

Jesu crude cachi Ḅapedada

Marco 15:21-32; Luca 23:26-43; Juaḵ 19:17-27

³² MamaḄa wāsidade sordaorāba ēberā Simoḵ abadada unusidaa. Idjira Cirene purudebema basía. Ādjirāba maḵ Simoḵa Jesu cruda ataubisidaa.

³³ WāḄadada ējūā Golgota abadama jūēsidaa. Golgota trāba jara Ḅaa Boro Ḅawara. ³⁴ Mama ādjirāba uva Ḅa ase aiel abadadaa pueradaa Jesua diasidaa pua droamārēa, baribara do zapeda quīrāē basía.†

³⁵ Maḵbe sordaorāba Jesura crude cachi Ḅasidaa. Māwānacarea ne jemenesidaa Jesuba cacuade jā Ḅadara sāwā jedecadi cawaya. [Māwā osidaa Ācōrēneba bedebariba jaradara māwāmārēa. Nāwā jarasia: “Māa cacuade jā Ḅadara ādjiza jedecasidaa. Māa cacuade jā Ḅada carea ādjirāba ne jemenesidaa sāwā jedecadi cawaya.”]§ ³⁶ Maḵbe chūpanenapeda jāḵ panesidaa ni abaḄa Jesu carebade zerānamārēa.

³⁷ Jesu boro nocoare bedede cachi jira Ḅasidaa cawabidi carea idjira cārē carea beabadada. Nāwā Ḅā basia: “Naḵgara Jesua, judiorā boroa.” ³⁸ Idjaba ne draabadada umé Jesu caita crude cachi jira Ḅasidaa, aba idji jawa araare, aba idji jawa acare. ³⁹ Maḵne ācara ēberārāda caita wānapeda boro ḵrāta ḵrātadapeda Jesua nāwā biē bedebadjidaa:*

⁴⁰ –Ḅaa Ācōrē de dromara ārīpeda ewari ūbeade wayacusa poya oibara, jara Ḅaduba ēdraḁua! Ḅada Ācōrē Warrabara, jāḵ crudeba uḁaa zedua.–

⁴¹ Ara maḵ quīrāca sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarāba, judiorā dji dromārā bida Jesura ipida biē jarabadjidaa:

⁴² –Idjia dewararāda carebasia, baribara ara iduba poya ēdraēa.† Idjida Israeldebema Borobara, nawena jāḵ crudeba uḁaa zeida Ḅaa. Māwābara ījānia. ⁴³ Idjia crīcha Ḅaa Ācōrēra idji ume Ḅada. ĲIdjira Ācōrē Warraada aē basica? Māēteara Ācōrēba idjira wārāda quīrā Ḅabara, ara nawena ēdra Ḅaida Ḅaa.–†

⁴⁴ Idjaba ne draabada idji caita crude cachipedada bida ara maḵ quīrāca biē jarasidaa.

Jesu crude beuda

Marco 15:33-41; Luca 23:44-49; Juaḵ 19:28-30

† **27:30** Isaia 50:6. ‡ **27:34** Salmo 69:21. § **27:35** Salmo 22:18. Griego bedede ācara cartade bedea corchetede bara neēa. * **27:39** Salmo 22:7; 109:25. † **27:42** Carebasia. Griego bedede Ḅā Ḅaa “ēdra edasia.” ‡ **27:43** Salmo 22:8.

⁴⁵ Umatipa ʾmādaura quisia.[§] Maʾba naʾ ʾjūāra hora ūbea jūma pāima nūmasia. ⁴⁶ Hora ūbea badacarea Jesuba jīgua jarasia:

–ǰEli, Eli, lama sabactani?–

Maʾ arameo bedeaba jara ʾbaa: “Mā ʾĀcōrē, mā ʾĀcōrē ǰcārē cārēā māduba beesi?”*

⁴⁷ Maʾ bedeaba ūrībada de ʾcaṛa mama caita duanʾba jarasidaa:

–Idjia Eliada trʾ ʾbaa.–

⁴⁸ Ara maʾda aba isabe pira wāpeḍa uva ʾba oregueada mōda quirude dodoba edasia. Bacurude jāpeḍa Jesua diasia domārēā.[†] ⁴⁹ Baribʾra de wararāba jarasidaa:

–Jāḍua, acaḍia Eliaba ēdṛa edade zei cawaya.–

⁵⁰ Māwā ʾba de Jesura wayacusa jīgua biasia. Maʾbebaṛa jaidasia. ⁵¹ Ara māwābaṛa de ʾĀcōrē de dromane eḍa wua eata jira ʾba de ʾsidra ʾtʾba eḍa cōā dogosia. Idjaba de uremiada wāsia.[‡] Maʾba mōgarara dracuasiasia. ⁵² Bēwārā uriara ewacuasiasia. Maʾne ʾĀcōrē ijā ʾba beupeḍada zocārā ʾrēbacuasiasia. ⁵³ ʾĀdji beada uriadeba ēdṛacuasiasia. Jesu ʾrēbadacarea ʾĀcōrē itea ʾba puru Jerusaleṇaa wāsidaa. Mama zocārāba ʾdjirāra unusidaa.

⁵⁴ Romanebema sordaorā boroba, idji sordaorā bida Jesura jāā panasidaa ni aba ʾba carebarānamārēā. Baribʾra de uremiaba māwācuabaṛa unusidade bio dauperadapeḍa jarasidaa:

–Wārāda naʾ ʾberāra ʾĀcōrē Warra basia.–

⁵⁵ Maʾne zocārā wērārāba tʾmʾba acaḍaniasidaa. Jesu Galileadeba zeside idji careba nībasidaa. ⁵⁶ ʾĀdjirā tāēna Maria Magdalenada, Zebedeo quima sida panasidaa. Dewarabema Maria sida basia. Maʾgʾa Mariara Santiagoba, Jose bida ʾdji papa basia.

Jesu tʾbaripeḍada

Marco 15:42-47; Luca 23:50-56; Juaḥ 19:38-42

⁵⁷ Queubodode ʾberā parata bara ʾba Jose abadada zesia. Maʾ Josera Arimatea purudebema basia.[§] Idji sida Jesu ume nībabadjia. ⁵⁸ Idjira Pilatoma wāpeḍa Jesu cacuada iwidiisia tʾbari carea. Maʾbe Pilatoba diabisia. ⁵⁹ Ara maʾda Joseba Jesura eḍapeḍa boroba mititiaē ʾba ba ʾra ʾba. ⁶⁰ Maʾbe mōjē uria djiwidi corodaḍe eḍa ʾba. Dji uriara maʾ Josede basia. Maʾbe mōgara waibʾaba uriara jūātrʾ ʾapeḍa wāsia. ⁶¹ Jesu tʾbarisidade Maria Magdalenara, dewarabema Maria sida arima chūpanasidaa.

Pilatoba sordaorā Jesu tʾbarida jāābida

⁶² Nurēma ʾnāūbada ewari basia. Maʾne sacerdote bororāda, pariseorā sida ābaa Pilatoma wānapēḍa jarasidaa:

⁶³ –Dai boro, daiba quīrāneba panʾa jāā ʾberā sewaida ʾba wadi zocai baside nāwā jarasida: “Māra ewari ūbeade ʾrēbaya.” ⁶⁴ Maʾ carea idji tʾbaridara ewari ūbea bio jāābidua idji ume nībabadarāba diamasi zedapeḍa idjira ederānamārēā. Māwābaṛa ʾdjirāba purua poya jaraḍaḍa idjira beu badada ʾrēbasida. ʾĀdjia ʾrēbasiaḍa aḍibʾra, idjia naārā sewa oḍa cāyābara maʾgʾa sewadeba purura biara cūrūga eropanania.–

⁶⁵ Pilatoba ʾdjirāa jarasia:

§ 27:45 Amos 8:9-10. * 27:46 Salmo 22:1. † 27:48 Salmo 69:21. ‡ 27:51 Wua eata jira ʾba. Exodo 26:31-33; Hebreo 9:1-15. De uremiada wāsia. Amos 8:8-10. § 27:57 Arimatea. Hebreo bedeade maʾ purura Ramá wa Ramataiḥ trʾ jarabadjidaa. 1 Samuel 1:1.

–Za duanΛ sordaorāda idji tΛbaridamaa ededapeda bio jΛābiadua.–

⁶⁶ Ara maλda sordaorāba dji uria jūātrΛ bΛ mōgara λrΛ sēyāda bΛsidaa abaλba ewasira cawadi carea. Maλbe jΛā panesidaa.

28

Jesu λrēbada

Marco 16:1-8; Luca 24:1-12; Juaλ 20:1-10

¹ Anāūbada ewari jōnacarea nabema ewari domiane bema ara λnadra bΛrΛde Maria Magdalenada, dewarabema Maria sida Jesu tΛbaripedadamaa acΛde wāsidaa. ² Maλne cawaēne de uremiada dji cābāyā uresia. Ācōrē nezocada bajāneba zepeda uria jūātrΛ cobΛ mōgarara āyā bΛpeda maλ λrΛ chūmesia. ³ Idji quīrāra baa purewa edabari quīrāca urua basia. Idji cacuade jΛ bΛra bio totroa basia. ⁴ Idjida bio wayadaērā sordaorāra ure nūpanenapeda abeda beuda quīrāca tapanesidaa. ⁵ BaribΛrΛ bajānebema nezocaba wērārā jarasia: –Ne wayarānadua. Māa cawa bΛa bārāba Jesu crude cachipedadada jΛrΛ panada. ⁶ Idjira nama bΛēa. Wārāda λrēbasia idjia jarada quīrāca.* Idji tΛbaripedadamaa acΛde zedadua. ⁷ Jāλbe isabe wānapeda idji ume nībapedadarāa nāwā jaradadua: “Idjira beu badada λrēbasia. Idjira bārā na wāya Galilea druadaa. Jāma idjira ununia.” Maλda māa bārāa jarade zesia.–

⁸⁻⁹ Ara maλda wērārā Jesu tΛbaripedada uriadeba ne waya panamīna bio bΛsrīda pira wāsidaa. Jesu ume nībapedadarāa jarade wābΛdade Jesuda odjapeda –jMērā!– asia. Maλbe wērārā idjimaa zedapeda jīrūne bΛrΛdapeda idjia bia bedeasidaa. ¹⁰ Māwā panane Jesuba jarasia:

–Ne wayarānadua. Djabarāa jarade wānadua Galilea druadaa wānamārēā. Jāma ādjirāba mΛra ununia.–

Sordaorāba jarapedada

¹¹ Wērārā wābadamisa λcarΛ sordaorā Jesu tΛbaripedadama jΛā pananada purudaa wāsidaa. Ādjia unupedadada sacerdote bororāa jūma nēbΛrΛsidaa. ¹² Maλ carea sacerdote bororāda, judiorā dji dromarā ume ābaa dji jΛresidaa. Bedea audapeda sordaorāa paratada wai bΛa diasidaa. ¹³ DiabΛdade nāwā jarasidaa:

–Bariduaba iwīdibΛrΛ, jaradadua bārā cāi duanamisa Jesu ume nībabadarāda diamisi zedapeda idji cacuara drΛa edesidada. ¹⁴ Pilatoba bārā cāisīdada ūrībΛrΛ, dairāda idji ume bārāare bedeadia nēbΛrade beārānamārēā.–

¹⁵ Maλbe sordaorāba paratara edadapeda jarasidaa Jesu ume nībapedadaba idji cacuara drΛa edesidada. Judiorāba idi bīda māwā jarabadaa.

Jesuba edadarāa idjida unubida

Marco 16:14-18; Luca 24:36-49; Juaλ 20:19-23

¹⁶ Māwānacarea Jesu ume nībabadarā once panΛda Galilea druadaa wāsidaa Jesuba jarada eyadaa. ¹⁷ Idji unusidade idjia bia bedeasidaa baribΛrΛ λcarΛba mācua ījānaē basia. ¹⁸ Maλne Jesura ādjirā caita zepeda jarasia:

–Ācōrēba mΛa ΛbΛada diasia bajāne, naλ ējūāne bīda ne jūmada poya erobamārēā.† ¹⁹ Maλ carea jūma puru beaza wānapeda jaradiadadua mΛda ēpēnamārēā. Ādjirāra dji Zeza trΛneba, dji Warra trΛneba, Ācōrē Jaure

* **28:6** Mateo 16:21; 17:23; 20:19. † **28:18** Daniel 7:13-14.

trãneba borocuedadua. ²⁰ ãdjirãa jaradiadadua mã bãrãa jarađada jũma ãjã
ođamãrẽã. Mãne mãra bãrã ume ewariza ðaya aba naã ewari jõbΛrΛđaa.–

MARCO BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA MARCOBA BΛΔA

Naλ cartara Marcoba bΛsia. Idjira judio Jerusaleλnebema basica bΛa. Dji papaba deda Jerusaleλne erobasia (Hecho 12:12). Marcora Bernabe ume dji djabawarra basia (Colosa 4:10). Pauloda carebabadjia (2 Timoteo 4:11). Pauloba Bernabe bida Jesudebemada naārā jaradiade wāsidade Marcora edesidaa (Hecho 12:25deba aba 13:13daa). Hecho cartade Marco trāra Juaλ Marcoba bΛa.

1 Pedro 5:13de Pedroba Marcora mλ warraada asia. Maλ bērā zocārāmaārā Pedroba Jesudebemada nēbala badada Marcoba cartade bΛsia. Mateoba, Luca bida ādjiza cartada bλdi naēna Marcoba bΛsica bΛa. Roma purude Pedro ume baside djabarā judiorāē itea griego bedede bΛsia.

Marcoba naārā bΛsia Juaλba Jesu borocuedadebemada (1:1-11) idjaba diauruba Jesu miā sēnanebemada (1:12-13). Maλare bλ bΛa Jesuba Galilea druade o badadebemada (1:14deba aba 9:50daa) idjaba Galileadeba Jerusaleλnaa wābala jaradia badadebemada (10:1-52). Eda bλ bΛa Jesuba ne ununaca o badadebemada idjaba Ācōrēba ēberārā pe erobadebema jaradia badada. Jirūare bλ bΛa Jesura Jerusaleλne māvānanebemada (11:1neba aba 16:20daa).

Naλ cartade ebuda bΛa Jesura judiomīna λcala judiorāēba biara jībadjidada idjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaraadada (7:24-30; 15:33-39). Jesura naλ ējūānaa zeē basia dji dromada bai carea ātebala bia mīga bai carea (8:31; 10:42-45). Dadjirā itea naλ crīchada waibala bΛa: “Abaaba māda ēpē quīrā bAbala, idjia o quīrā bΛra igarapeda bia mīgai carea baida bΛa. Maλbe mλra ēpēida bΛa.” (Marco 8:34)

Borocuebari Juaλnebema

Mateo 3:1-12; Luca 3:1-9, 15-17; Juaλ 1:19-28

1-2 Mλa bedea bia Ācōrē Warra Jesucritodebemada bΛya. Naārā Ācōrēneba bedeabari Isaia nāvā bΛsia:

Bedeja jarabarida mλa bλ na diabueya bλ o jarimārēā.*

³ Ēberāda ējūā pōāsa ewaraga bΛde jīgua bedea bΛa:

Ora jaridadua dadjirā Boro bia edadamārēā.

Ora idji itea jipa jaridadua.†

⁴ Ara maλ quīrāca Borocuebari Juaλda ējūā pōāsa ewaraga bΛde ēberārā jaradia besia ādji cadjiruara igarapeda Ācōrēmaa zedamārēā. Idjia jarasia māvā osidara Ācōrēba ādji cadjiruara quīrādoaida. Maλbe borocuedida panana abadjia. ⁵ Maλne ēberārā Jerusaleλnebemarāda, jūma Judea druadebemarā sida Juaλmaa wābadjidāa. Ādjia cadjiru opedadada idji quīrāpita ebuda jarabadjidāa. Maλbe Juaλba ādjirāra Jordaλ dode borocuebadjia.

⁶ Juaλba jλbarira cameyo cara oda basia. Idjia jλ bλ trājλbarira animarā e oda basia. Idjia adichichida cobadjia idjaba urrajōda jōbadjia. ⁷ Maλne nāvā jaradiabadjia:

* 1:1-2 Malaquia 3:1. † 1:3 Isaia 40:3.

–Mā caidu aba zeya. Idjira mā cāyābara dji dromaara b̄la. Mañ bēṛā idjia jīrūne jā b̄la ēṛāi carea māra bia b̄lēa. ⁸ Wārāda māla bārāra baidoba borocuesia baribara idjiabara Ācōrē Jaureda diaya.–†

Juaāba Jesu borocueda

Mateo 3:13-17; Luca 3:21-22

⁹ Mañ ewaride Jesura Nazare purudeba Juaā b̄amaa wāsia. Nazare purura Galilea druade b̄la. Jesu wāsida Juaāba idjira Jordaā dode borocuesia.

¹⁰ Jesura doedaaba drua wāb̄araḍe unusia bajāda ewabaraḍa. Mañne Ācōrē Jaurera puchirā quīrāca idji l̄rā zebaraḍa unusia. ¹¹ Ācōrēba bajāneba edaa nāwā bedeasia:

–B̄ara mā Warra quīrā b̄la. B̄a carea māra bio b̄asrida b̄la.–§

Diauruba Jesu mīā sēna

Mateo 4:1-11; Luca 4:1-13

¹² Mamaaba Ācōrē Jaureba Jesura ējūā pōāsa ewaraga b̄ādaa edesia.

¹³ Mama Jesura animarā cadjirua bea tāēna cuarenta ewari basia. Satanaba idjira mīā sēsia Ācōrēda igarabi carea. Idjaba Ācōrē bajānebema nezocarāba idjira ne cobisidaa.

Jesuba jaradia beda

Mateo 4:12-17; Luca 4:14-15

¹⁴ Borocuebari Juaā preso bedacarea Jesura Galilea druadaa wāpeda bedea bia Ācōrēnebemada jaradiabadjia.* ¹⁵ Nāwā jarabadjia:

–Ewarira jūēsia. Ācōrēra bārā Boro bai carea zebaraḍa.† Bārāba cadjirua obadara igaradapeda mañ bedea biada ijanadua.–

Jesuba beda baribadarā trāna

Mateo 4:18-22; Luca 5:1-11

¹⁶ Jesura Galilea amene droma icawa nīne Simoāda, dji djaba Andre sida unusia. Mañ ēberārāra beda beabadarā basia. Ādjira doeda beda bari panasidaa. ¹⁷ Māwā panane Jesuba ādjia jarasia:

–Mā ume zedadua. Bārāba beda baribada quīrāca māla bārāa jaradiaya ēberārāda māmaa enenamārēā.–

¹⁸ Ara maāda ādji beda baribadara amenapeda Jesu ume wāsidaa.

¹⁹ Nocodaa wāb̄araḍe Jesuba Santiagoda, dji djaba Juaā sida unusia. Ādjira Zebedeo warrarā basia. Ādjia jābade beda baribada cōā beada ca panasidaa.

²⁰ Mañne Jesuba ādji sida trāsia idji ume wānamārēā. Ara maāda Santiagoba, Juaā bida ādji zeza Zebedeora idji nezocarā ume jābade amenapeda Jesu ume wāsidaa.

Jesuba jai āyā jaratada

Luca 4:31-37

²¹ Ādjirāra Capernaū purudaa wāsidaa. Mañbe ānāūbada ewaride Jesura judiorā dji jarebada dedaa wāpeda Ācōrē bedeadā jaradia besia. ²² Jaradia b̄ade jūmarāba cawa crīchadaē basia. Judiorā ley jaradiabadarā quīrāca jaradiaē basia. Āteb̄ara bio cawa b̄adeba ebuda jaradia basia. ²³ Māwā panane jai bara b̄a ēberāda cawaēne nāwā jīgua bedeasia:

† **1:8** Ācōrē Jaureda diaya. Griego bedeadē nāwā b̄ā b̄la: “Ācōrē Jaureba borocueya.” § **1:11** Isaia 42:1. * **1:14** Bedea bia Ācōrēnebema. Griego bedeadē ācara cartade b̄ā b̄la: “Bedeā bia Ācōrēba pe erobadebema.” † **1:15** Daniel 2:44.

²⁴ –Jesu Nazaredebema! ¿Cārē cārēã daira mĩã sē Ɂa? ¿Dai biē Ɂai carea zesica? M̃a cawa Ɂa Ɂara caida: Ɂara Ācōrēba diabuedaa!–

²⁵ Jesuba dji jaia nāwā jarasia:

–Chupeadua. Idji cacuaɁebemada ēdr̃adua.–

²⁶ Ara maɁda jaiba dji ēberāra wawabipeda, dji cābāyā biapeda āyā wāsia.

²⁷ MaɁ bēra jūma dji arima duanarāba cawa cr̃ichadaē basia. Āduba bedeadrua duanesidaa:

–iAche! Jesuba jaradia Ɂara awara Ɂa. Bio cawa Ɂadeba ebuda jaradia-
baria. Idjia jarabarara jairā bida ĩjā obadaa.–

²⁸ MaɁ carea jūma Galilea druade dārāēne Jesura tr̃ Ɂaga Ɂesia.

Jesuba SimoɁ Pedro pācōrē biabida

Mateo 8:14-17; Luca 4:38-41

²⁹ Judiorā dji jarebada dedeba ēdr̃adapeda Jesura, Santiagora, JuaɁ sida SimoɁ dedaa wāsidaa. SimoɁ djaba Andre sida mama babadjia. ³⁰ Mañne ādjia Jesua jarasidaa SimoɁ pācōrēda cawamiaba cɁdade Ɂada. ³¹ Jesura idji Ɂamaa wāsia. Idji jawade jidapeda piradr̃a Ɂasia. Ara maɁda cawamiara dugusia. Mañbe SimoɁ pācōrēba ādjira ne cobisia.

³² Queudacarea ēberārāba cacua biē beada, jai bara bea sida Jesumaa enesidaa. ³³ Purura dji dede eɁa wābadama powua nūmesia. ³⁴ Mañne Jesuba cacua biē Ɂeara zocārā biabisia idjaba jairā sida zocārā āyā jarecuasia. Jairāba idjida cawa panana bēra Jesuba chupeabibadjia.

Galileade jaradia ñbaɁa

Luca 4:42-44

³⁵ Jesura āsabodode piradr̃asia. WaɁi pāimaena ēberā neēmaa Ācōrēa iwidide wāsia. ³⁶ MaɁ carea SimoɁba, idji ume paña bida Jesura jar̃a panasidaa. ³⁷ Idji unusidaɁe jarasidaa:

–Jūmarāba Ɂara jar̃a duanaa.–

³⁸ Mañne Jesuba jarasia:

–Dewara puru beadaa wānia m̃a jāma bida jaradiada Ɂa bēra. M̃ra maɁ carea zesia.–

³⁹ Māwā jūma Galilea druade par̃raa wāsia. Judiorā dji jarebada deza jaradiabadjia. Idji wābar̃ama jaira āyā jarecuabadjia.

Jesuba aida bara Ɂa biabida

Mateo 8:1-4; Luca 5:12-16

⁴⁰ Māwā Ɂade ēberā aida bara Ɂada Jesumaa zesia.† MaɁ ēberāra ch̃r̃aborode cobepeda nāwā beɁa djuburiasia:

–Ɂa qũr̃iā Ɂabar̃a, m̃ra poya biabida Ɂa.–

⁴¹ Jesuba m̃a djuburi ununa bēra idji jawada Ɂr̃ Ɂabar̃ade jarasia:

–Māwā o qũr̃iā Ɂa. ɁBiadua!–

⁴² Jesu ara māwā bedebar̃ade ēberāra biasia. Dji aidara abeda nēbasia.

⁴³⁻⁴⁴ Mañne Jesuba idjia bio jarasia:

–Ɂa biadara ni abaa jararādua. Ātebar̃a sacerdotemaa wādua Ɂara biasida unumarēa. Jāñbe Ācōrē qũr̃āpita bia Ɂei carea Moiseba jarada qũr̃āca ne diacuadua.‡ Māwā ēberārāba cawaɁia Ɂara wārāda biasida.–

Māwā jarapeda Jesuba idjira wābisia. ⁴⁵ Baribar̃a dji ēberāba Jesuba idji biabidaɁebemada jūmarāa nēbar̃a wāsia. MaɁ carea Jesura ni abaa purude

† **1:40** Aidara Jesu ewaride wārāda sāwā basida dadjirāba cawaɁe paña. Baribar̃a judiorāmaar̃a aba Ācōrēbar̃a poya biabida basia (Numero 12:9-12; 2 Reye 5:7). MaɁ awara aba aidaba jidasira āyā baɁe wāida basia (Levitico 13:45-46).
‡ **1:43-44** Levitico 14:1-32.

ebuda nĩbaca basía. Āteb̄ar̄a jĩga nĩbabadjia ēberārā beadacamaa. Barib̄ar̄a ēberārā puruzabemada idjima wābadjidāa.

2

Jesuba ēberā cacua beu b̄a biabida

Mateo 9:1-8; Luca 5:17-26

¹⁻² Dārāē b̄ade Jesura wayacusa Capernaū purudaa wāsia. Idjira diguida b̄ada cawasidade ēberārāda zocārā idjima powua nūmesia. Dera, dji eda wābada sida pēsua nūmesia. Māne Jesuba Ācōrē Bedeara jaradia basia. ³ Māwā b̄ade ēberāda quimārē zesidaa. Mālrāba ēberā cacua beu b̄ada Jesumaa ede quĩrā panasidaa. ⁴ Barib̄ar̄a pēsua nūma b̄ērā poya ededaē basía. Māl carea de ār̄a uria odapeda dji cacua beu b̄ara dji c̄adadeba edaa b̄asidaa. ⁵ Jesuba unusia ādjia wārāda j̄jā pan̄ada dji cacua beu b̄ara poya biabida. Māl carea Jesuba dji cacua beu b̄āa jarasia:

–Cūdra, b̄aa cadjirua odara māa quĩrādoasia.–

⁶ Māne judiorā ley jaradiabadarāda āc̄ar̄a arima chūpanasidaa. Mālḡar̄ba crīchāsidaa: ⁷ “¿Cārē cārēā jāwā bedea b̄a? ¡Ācōrē quĩrāpita biē bedea b̄a! Aba Ācōrēb̄ar̄a ēberāba cadjirua odara poya quĩrādoaya.”

⁸ Ādjia māwā crīcha duan̄ara Jesuba idji sode abeda cawasia.* Māl b̄ērā ādjia jarasia:

–¿Cārē cārēā jāwā crīcha pan̄a? ⁹ Bārāmaarā ¿sālḡada zareaara b̄a? ¿Cadjirua odara quĩrādoayada aida wa nāl ēberā cacua beu b̄ara piradr̄abipeda idji c̄ada edabipeda nĩbabida? ¹⁰ Ācōrēba m̄l, Nāl Djara Edadara b̄asia nāl ējūāne duan̄aba cadjirua obadara quĩrādoamārēē. Mālra bārāa unubiya.–

Ara mālda dji cacua beu b̄āa nāwā jarasia:

¹¹ –Piradr̄adua. B̄a c̄adara edapeda diguidaa wādua.–

¹² Ara mālda dji cacua beu badara pirabaripeda idji c̄ada edapeda jūmarā quĩrāpita ēdr̄a wāsia. Māl carea jūmarāba cawa crīchadaē basía idjaba Ācōrēba b̄ia bedea duanesidaa. Nāwā jarasidaa:

–¡Nāl quĩrāca dadjirāba ununaca basía!–

Jesuba Levi tr̄ana

Mateo 9:9-13; Luca 5:27-32

¹³ Māwānacarea Jesura wayacusa Galilea amene dromanaa wāsia. Māne ēberārāda zocārā idjima wāsidaa. Idjia ādjirāa jaradiasia. ¹⁴ Wāb̄ar̄ade Jesuba Alpeo warra Levida unusia. Māl Levira Romanebema boro itea parata diabada dede chūmasia. Jesuba idjia jarasia:

–M̄l ume zedua.–

Ara mālda Levira piradr̄apeda Jesu ume wāsia.

¹⁵ Māwānacarea Jesura Levi dede ne co basia. Zocārāba Jesura ēpēb̄ada b̄ērā ādjirā sida ne co chūmeasia: Jesu ume nĩbabadarāda, Romanebema boro itea parata jar̄a pebadarāda, judiorā ley igara bea sida panasidaa.†

¹⁶ Māwā pan̄ane judiorā ley jaradiabadaba, pariseorā bida unusidaa Jesura Romanebema boro itea parata jar̄a pebadarā ume, judiorā ley igara bea ume bida ne co b̄ada. Māl carea pariseorāba Jesu ume nĩbabadarāa iwidisidaa:

–Bārāa jaradiabarira ¿cārē cārēā cadjirua obadarā ume, parata jar̄a pebadarā ume bida ne co b̄a?–

¹⁷ Māl ūr̄ipeda Jesuba jarasia:

* **2:8** Sode. Griego bedede b̄a b̄aa: “Jaurede.” † **2:15** Judiorā ley igara bea. Griego bedede “cadjirua obadarā” b̄a b̄aa.

–Cacua bia beaba nêārã diabarira j̄ar̄adacaa. Dji cacua biê beab̄ar̄a j̄ar̄abadaa. M̄ara jipa bea tr̄i carea zeê b̄aa, âteb̄ar̄a cadjirua obadarãda tr̄i b̄aa Ācōrēmaa zedamārēã.–

Ne codaca ewaridebema

Mateo 9:14-17; Luca 5:33-34

¹⁸ Mañ ewaride Borocuebari Juañ ume n̄ibabadarãba, pariseorã bida ne codaca ewarida o panasidaa. M̄awã pan̄ane dewararãda Jesumaa zedapeda iwidisidaa:

–Borocuebari Juañ ume n̄ibabadarãba, pariseorã bida ne codaca ewarira obadaa. Barib̄ar̄a b̄a ume n̄ibabadarãba ¿s̄awãērã odaca?–

¹⁹ Jesuba panusia:

–Umaquĩrãba wērã edab̄ar̄ade ¿caiba ne codaca ewarida oi? Mañ umaquĩrã wadibida idjia edodarã ume b̄amisa ne codaca ewarira odaêa.

²⁰ Barib̄ar̄a ewari aba dewara êberãrãba idjira âyã ededia. Mañ ewarideb̄ar̄a idjia edodarãba ne codaca ewarira odia.

²¹ Dadjirãba cacuae j̄abada dji sore cõã b̄amaa wua djiwidida cajudacaa. M̄awã odib̄ar̄a djiwidi cajuda errebarib̄ar̄aba dji wua sorera waib̄ara cõãya.

²² Idjaba n̄i ab̄ab̄a uva b̄a djiwidira animarã e oda dji sored̄e t̄adacaa. M̄awã odib̄ar̄a aseab̄ar̄ade animarã e oda dji sorera cõãya. Mañbe uva bara, animarã e oda sida aduaya. Mañ carea uva b̄a djiwidira animarã e oda djiwidi t̄adida pan̄a.–†

Jesura ãnãubada ewari djibaria

Mateo 12:1-8; Luca 6:1-5

²³ ãnãubada ewaride Jesura êjũã trigo udade n̄ibasía. Mañne idji ume n̄ibabadarãba trigora t̄a eda n̄ibasidaa. ²⁴ Mañ carea pariseorã ãdji caidu zebadaba Jesua jarasidaa:

–j̄ac̄adua! B̄a ume n̄ibabadarãba ¿c̄arē c̄arēã ãnãubada ewaride ocara pan̄ada o pan̄a?–

²⁵ Jesuba ãdjia jarasia:

–Ewari aba Daviba, idji ume n̄ibabadarã bida codira neê panasidaa. Jarra panasidade ¿s̄awã osida?§ ²⁶ Abiata sacerdote dji droma b̄aside Davira Ācōrē dede eda wãpeda Ācōrē quĩrãpita b̄ada pālda edasia.* Mañ pāra ¿ababe sacerdoterãba codida panasidaêca? Barib̄ar̄a Daviba copeđa idji ume n̄ibabadarãa diasia.–

²⁷ Mañbe Jesuba ãdjia jarasia:

–Ācōrēba êberãra oê basía ãnãubada ewari wagad̄amārēã âteb̄ar̄a ãnãubada ewarira b̄asía êberãrã ãnãũnamārēã. ²⁸ M̄ã, Nañ Djara Edadara ãnãubada ewari djibaria.–

3

Jesuba ãnãubada ewaride êberã biabida

Mateo 12:9-14; Luca 6:6-11

¹ Wayacusa Jesura judiorã dji j̄arebada dedaa wãsia. Mama êberã j̄awa beu b̄ada basía. ² Āc̄ar̄ab̄a Jesura ac̄a panasidaa ãnãubada ewaride mañ êberã biabi cawaya. Biabisira biê jaradida cr̄icha panasidaa. ³ Mañne Jesuba êberã j̄awa beu b̄aa jarasia:

–Piradr̄apeda êsi nũmane zedua.–

† 2:22 Mañad̄eba Jesuba cawabisia idji bedeara ãdji dr̄õãenabema cr̄icha ume âbaa jaradiacada.

§ 2:25 1 Samuel 21:1-6. * 2:26 Levítico 24:5-9.

⁴ Mañbe Jesuba ãdjíia iwidisia:

–¿Ānãubada ewaride cãrêda odida panã? ¿Biada wa cadjiruada? ¿Djárã carebaida wa idu beubida?–

Baribara ãdjirãra chupea panesidaa. ⁵ Mañne Jesura sopuasía cawara zarea bea bërã. Quĩrũbideba ãdjirã acabara de dji jawa beu bãa jarasia:

–Jawara jiradua.–

Mãwã jirabara de idji jawara abeda biasia. ⁶ Ara mãlda pariseorãra êdradapeda Herodeare bearãmaa wãsidaa. ãdjirã ume Jesu beadi carea crĩcha jarasidaa.

Galilea amene droma icawa duanana

⁷ Mañbe Jesura idji ume nĩbabadarã sida Galilea amene dromanaa wãsidaa. Mama Galilea druadebemarãda zocãrã idji caidũ nĩbasidaa.*

⁸ Jesuba ne ununacada o bãda dewararã bida ũrĩsidaa. Mañ carea Judea druadebemarãda, Jerusaleã purudebemarãda, Idumea druadebemarãda, Jordaã do wa quĩrãrẽbemarãda, Tiro druadebemarãda, Sidoã druadebemarãda sida Jesu bamaa wãsidaa. ⁹⁻¹⁰ Idjia cacua biẽ beada biabi bãda bërã ëberãrãba idji tãni carea powuabadjidãa. Idjira pẽsua eropananãmãrẽã Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia jãbada enenãmãrẽã.

¹¹ Ëberã jai bara beaba Jesu unubadade idji quĩrãpita chĩrãborode copanepadepa jaiha ne wayaadeba jĩgua jarabadjidãa:

–jBara ãcõrẽ Warraa!–

¹² Baribara Jesuba jairã bio jarabadjia idjidebemada ebuda jararãnãmãrẽã.

Jesuba ëberã doce edada

Mateo 10:1-4; Luca 6:12-16

¹³⁻¹⁴ Mãwãnacarea Jesura eyadaa wãpeda idjia quĩrĩãbãrãda idjimaa trãsia. ãdjirã zesidade idjia doce edasia idji ume nĩbadãmãrẽã idjaba idji bedeã jara nĩbadãmãrẽã. Mañgarãra Jesuba trã basia “mãa diabuedarã.”† ¹⁵ Jesuba ãdjirãa lãlada diasia cacua biẽ beara biabidãmãrẽã idjaba jai sida ãyã jãretadãmãrẽã. ¹⁶ Aba Simoã basia.‡ Jesuba idjira trã basia Pedro. ¹⁷ Mañ awara Zebedeo warra Santiagoda, dji djaba Juaã sida edasia. Mañ umẽbemara Jesuba trã basia Boanengerã. Mañ trãba jara baa “baa warrarã.” ¹⁸ Nañgarã sida edasia: Andre, Pelipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Alpeo warra Santiago, Tadeo, idjaba Simoã Cananeo.§ ¹⁹ Jesuba Juda Iscariote sida edasia. Mañgãba idjira jidabisia.

Jesu biẽ jarapedada

Mateo 12:22-32; Luca 11:14-23; 12:10

²⁰ Jesu diguidaa zeside ëberãrãda zocãrã powuasidaa. Mãlba Jesura, idji ume nĩbada sida poya ne codaẽ basia. ²¹ Jesu djabarãba cawadapeda idjira edade wãsidaa. ãdjia crĩcha panasidaa idjira quĩrãẽ besida. ²² Baribara judiorã ley jaradiabadarã Jerusaleã purudeba zepedadaba jarasidaa:

–Jãã Jesura jairã boro Beelzebúbã mãl lãlada diada bërã.–

²³ Mañ ũrĩpeda Jesuba ãdjirã trãpeda ne jara bãdeba bedeasia. Nãwã jarasia:

* **3:7** Griego bedeade *acafa* cartade idjaba bã baa “Judeadebemarã sida.” † **3:13-14** Mañgarãra Jesuba trã basia “mãa diabuedarã.” Griego bedeade *acafa* cartade mãlra neẽa. ‡ **3:16** Griego bedeade *acafa* cartade idjaba nãwã bã baa: “Nañgarã doce panada edasia.” § **3:18** Simoã Cananeo. Luca 6:15de “Simoã Zelote” bã baa.

–¿Sāwā Satanaba ara idjida āyā jaretai? ²⁴ Abari druadebemarāda ara ādjiduba djō pananibara dārā pananaēa. ²⁵ Idjaba abari dede beada djō pananibara dārā pananaēa. ²⁶ Ara maā quīrāca Satanada ara idji jairā ume djōpeda awara wāibara ḡsāwā idjia poya bara dārā erobai? Abeda jōya.

²⁷ Ēberā mēsrā bada naārā jā chūmanaēbāra, ḡsāwā idji dede eda ne drade wāni? Jā chūmanadrā poya idji nebiara dradia.

²⁸ Wārā arada māa bārāa jaraya: ēberārāba cadjirua obadara, biē bedebada sida Ācōrēba jūma poya quīrādoaya. ²⁹ Baribara ababa Ācōrē Jaureba odada diauruba jāwā osiada aibara, Ācōrēba maāra quīrādoāēa. Maā ēberāa ewariza bedeadē baya.–

³⁰ Jesuba māwā jarasia idjira jai bara bada apedada bēra.

Jesu ēberārā idjimaā zepedada

Mateo 12:46-50; Marcó 3:21; Luca 8:19-21

³¹ Maāne Jesu djabarāda, dji papa sida jūēnapeda Jesura dajadaareba trābisidaa. ³² Maābe ēberārā Jesuare chūmeaba idjia jarasidaa:

–Ba papara, ba djabarā sida dajadaare panāa. * Ādjia bara jara panāa.–

³³ Baribara Jesuba jarasia:

–Bārāmaārā ḡcairāda mā papa idjaba mā djabarā?–

³⁴ Idji caita chūmeada acāpeda jarasia:

–Naḡarāda mā papaa idjaba mā djabarāa. ³⁵ Ācōrēba quīrā ba o beadrā mā djabaa, mā djabawērāa, idjaba mā papaa.–

4

Pea podadebema ne jara ba

Mateo 13:1-9; Luca 8:4-8

¹ Wayacusa Jesuba Ācōrē bedeara amene droma icawa jaradia besia. Maāne ēberārāda zocārā idjima powua nūmesia. Maā bēra jāba doeda ūmaāne badopeda chūmesia. Ēberārā do icawa duanesidaa. ² Maābe Jesuba ne quīrātaāna ne jara badeba jaradisia. Nāwā jarasia:

³ –Īrīnadua! Ēberāda ne pode wāsia. ⁴ Māwā po nīne ācara tara ode baecuasia. Maāne ībanada zesedapeda mīcuasidaa. ⁵ Ācara tara ējūā mōgaraida bade baecuasia. Dji egorora nāūcha ba bēra maā tara isabe tunusia. ⁶ Māwāmīna besea jāwārlāba purrubasia bio carra jidaē bade bēra. ⁷ Idjaba ācara tara ējūā araida bade baecuasia. Mama baecuadara jācara ara bara baba bārā quenasia. Maāba poya zaudāē basia. ⁸ Baribara ācara tara ējūā biade baecuasia. Maḡara bio zausia. Ācara camāba ara aride diasia, dewaraba waitabeara diasia, waabemaba waibāara diasia.–*

⁹ Maābe Jesuba jarasia:

–Dji cawara bara baba quīrācuīta ūrīdua.–

Jesuba ḡcārē cārēā ne jara badeba jaradiasi?

Mateo 13:10-17; Luca 8:9-10

¹⁰ Ēberārā wāpedadacarea Jesu ume nībabadarā doce panāba, dewara idjiare chūmea bida iwidisidaa idjia ne jara badeba jaradiadebemada. ¹¹⁻¹² Jesuba panusia:

* **3:32** Griego bedeadē ācara cartade idjaba “ba djabawērārā” bā baa. * **4:8** Griego bedeadē nāwā baa: “Ācara camāba treinta diasia, dewaraba sesenta diasia, waabemaba cien diasia.”

–Ācōrēba ēberārā pe erobadebemada jūmarāa cawabiē ɓamīna bārāa cawabi ɓa. Baribaɾa dewararāa māa ne jara badeba bedea ɓa ādjirāba aɓa panamīna unurānamārēā, idjaba ūrī panamīna cawarānamārēā. Māwā beadaēbara Ācōrēmaa zedapeda ādjia cadjirua obadara quīrādoacasia.–†

Pea podadebema Jesuba cawa jarada

Mateo 13:18-23; Luca 8:11-15

¹³ Mañne Jesuba ādjia jarasia:

–ɓBārāba pea podadebema ne jara badeba jaradara cawadaēca? Māwāra dewarada jaraiɓaɾa ɓsāwā cawadi? ¹⁴ Ūrīnadua. Pea pobarira Ācōrē bedea jarabari quīrāca ɓa. ¹⁵ Ta ode baedaba naāda jara ɓa: āɓaɾa ēberārāba Ācōrē beadea ūribadaa. Baribaɾa Satanada zepeda mañ bedea ādji sode jūēnara quīrādoabibaria. ¹⁶ Ta mōgaraida ɓa ējūāne podaba naāda jara ɓa: āɓaɾa ēberārāba Ācōrē bedea ūrīnapeda bio ɓasrida edabadaa. ¹⁷ Baribaɾa bio carra jidaē bea bēra dārā droadacaa. Ewari zarea zebaɾade wa Ācōrē bedea ijā panɓa carea ēberārāba biē obadade ādjia ijā panara igarabadaa. ¹⁸ Ta ējūā aɾaɓa bade podaba naāda jara ɓa: āɓaɾa ēberārāba Ācōrē bedeara ūribadaa. ¹⁹ Baribaɾa ādjirā sāwā bia beadiɓebemada jūmawāyā crīchabadaa idjaba ne jūmada awuabadaa. Crīchabadaa ne jūmada eroɓeadiɓaɾa, ɓasrida beadida. Jūma mañ crīchaba bedea ādji sode bedara ɓarā beabaria. Mañ bēra ādjira waridacaa. ²⁰ Baribaɾa ta ējūā biade podaba naāda jara ɓa: āɓaɾa Ācōrē bedeara bia ūrīnapeda ijābadaa. Mañbe āɓaɾa ne biada ara aride obadaa, āɓaɾa waitabea obadaa, idjaba āɓaɾa waibara obadaa.–†

Ībīrānebema ne jara ɓa

Mateo 5:15; Luca 8:16-18

²¹ Jesuba dewara ne jara badeba jarasia:

–Dadjirāba Ībīrāra coadapeda ɓepedeco droma edre ɓabadaca? Mērā nūmanacaa, āteɓaɾa āta dji ɓabadade nūmabadaa. ²² Ara mañ quīrāca ne jūma ebuda ɓāēra mērā beēa. Dadjia cawadaē panara Ācōrēba ebuda cawabiya. ²³ Dji cawaraɾa bara ɓaba quīrācuɓa ūrīdua.–

²⁴ Mañ awara Jesuba jarasia:

–Māa jaradia ɓara quīrācuɓadua. Bārāba cawadi carea bio quīrācuɓadiɓaɾa Ācōrēba bārāa auɓuara cawabiya. ²⁵ Aɓaɓa wārāda cawaiɓaɾa, Ācōrēba auɓuara cawabiya. Baribaɾa adua ɓaba cawa bada crīchaɓaɾa, idjia crīcha ɓa sida Ācōrēba jārīya.–

Néu sāwā waribaridebema ne jara ɓa

²⁶ Jesuba idjaba jarasia:

–Ācōrēba ēberārā pe erobara aɓaɓa ne ta poɓa quīrāca ɓa. ²⁷ Diamasi dji ēberā cāi ɓamisa idjaba āsa zocai ɓamisa dji tara quida buyapeda waribaria. Dji podaba cārēba waribi bada cawacamīna māwābaria. ²⁸ Egorode ara iduba tunubaria. Naārā dji ɓawaraɓa odjabaria. Mañbe dji camada zebaria. Idjaba dji camaba dji tada diabaria. ²⁹ Mañbeɓaɾa dji tara waragabaria. Dji ewarira jūēna bēra ēberāba necoba ewabaria.–

† 4:11-12 Isaías 6:9-10. † 4:20 Griego bedeadē nāwā ɓa ɓa: “Āɓaɾa treinta zaubadaa, āɓaɾa sesenta zaubadaa, idjaba āɓaɾa cien zaubadaa.” § 4:21 Mērā nūmanacaa. Griego bedeadē nāwā ɓa ɓa: “Cada edre badacaa.”

Mostaza tadebema ne jara b_Λ

Mateo 13:31-32, 34-35; Luca 13:18-19

³⁰ Idjaba Jesuba jarasia:

–Ācōrēba ēberārā pe erob_Λra ζcārē quīrāca b_Λ? ζSālg_Λ ne jara b_Λdeba m_Λa cawa jarai? ³¹ Mostaza ta quīrāca b_Λa. Ma_Λ mostaza tara jūma dadjia ubada cāyābara djubibiara quirua. ³² Barib_Λra udacarea dewara nēu bea cāyābara waib_Λara waribaria. Dji j_Λwatera waib_Λa jedeguezobaria. Ma_Λ bē_Λrā ībanara dji j_Λwatede cūrād_Λ b_Λama de ocuade zebadaa.–

³³ Māwā ne jara b_Λdeba Jesuba jaradiabadjia ēberārāba poya cawadida pan_Λ quīrāca. ³⁴ Ababe ne jara b_Λdeba ādjirāa bedeadadjia. Barib_Λra idji ume nībabadarā āduba pan_Λne jūma cawa jarabadjia.

Jesuba nāūrā, amene droma sida tumabida

Mateo 8:23-27; Luca 8:22-25

³⁵ Ma_Λ ewaride queubodode Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–j_ΛWa quīrārē wānad_Λ!–

³⁶ Ara ma_Λda ādjia ēberārā arima duan_Λra amenapeda Jesura ara idji b_Λ jābade quīrārā edesidaa. Dewara jāba sida ādji daucha wāsidaa. ³⁷ Māwā pan_Λne nāūrāda dji cābāyā puā nūmesia. Ma_Λ bē_Λrā baido bogozoara jābade eda wā nūmesia. Jābara biru baebodo basia. ³⁸ Ma_Λne Jesura jāba ādauare borocau cāi basia. Ma_Λ carea idji ume nībabadarāba ā_Λmanapeda nāwā jarasidaa:

–Jaradiabari, ζbamaarā dadjirā barrudida bia b_Λca?–

³⁹ Ma_Λbe Jesura āta nūmepeda nāūrāra, baido bogozoa sida nāwā quēāsia:

–j_ΛChuheadua! j_ΛIpi bēdua!–

Ara ma_Λda nāūrāra ipi besia. Jūma tuma nūmesia. ⁴⁰ Māwā b_Λde Jesuba ādjirāa jarasia:

–Bārāra ζsāwāērā ne waya pan_Λ? ζCārē cārēā Ācōrēra ījānaē pan_Λ?–

⁴¹ Barib_Λra Jesuba oda carea ādjirāra bio ne wayasidaa. Ma_Λ bē_Λrā āduba iwididrua duanesidaa:

–Na_Λg_Λra ζcaida jāwā b_Λ? Nāūrāba, baido bogozoa bida idji bedeara ījābadaa.–

5

Jesuba jai zocārā āyā j_Λretada

Mateo 8:28-34; Luca 8:26-39

¹ Ma_Λbe amene droma cānapeda Gerasa druade jūēsidaa.* ² Jesura jābadeba druā badoside cawaēne ēberā jai bara b_Λda idjima zesia. ³ Ma_Λ ēberāra beudarā t_Λbaribada uriade babadjia. Ni aba_Λba idjira poyadaca basia, carenaba j_Λb_Λda sida. ⁴ Barima zocārā idjira carenaba jīrū j_Λbadjidamīna, j_Λwa sida j_Λbadjidamīna abeda jūma t_Λcuabadjia. Idjira ni aba_Λba poyadaca basia. ⁵ Diamasi, āsa bida idjira bēwārā t_Λbaribada uriade, eyade bida bia nībabadjia. Idjaba ara idji cacuara mōgaraba puobadjia. ⁶⁻⁷ Idjia tam_Λba Jesu unuside pira zesia. Jesu quīrāpita chīrāborode cobepeda jīgua jarasia:

–Ācōrē dji Dromaara b_Λ Warra, Jesu, ζcārē cārēā m_Λra mīā sē b_Λ? j_ΛĀcōrē quīrāpita wārāneba jaradua b_Λa m_Λra biē b_Λēda!–

⁸ Māwā bedesia Jesuba idjia nāwā jara b_Λda bē_Λrā:

–j_ΛJai, na_Λ ēberā cacuadebemada āyā wādua!–

⁹ Ma_Λbe Jesuba dji jai iwidisia:

* 5:1 Gerasa. Griego bedeadē ḠGAR_Λ cartade “Gadara” wa “Gergasa” b_Λ b_Λa.

–¿Bara casa trā jarabada?–

Dji jaiba panusia:

–Mā trāra Cābana abadaa, dairāra cābana panā bēřā.–

¹⁰ Mañe jaiba Jesua bedea djuburiasia mañ druadebemada āyā jaretarāmārēā. ¹¹ Māwā panane ara caita ba eyade chinada zocārā ne co duanasidaa. ¹² Mañ carea dji jairāba Jesua nāwā bedea djuburiasidaa:

–Dairāra jālgārā china cacuade idu eda wābidua.–

¹³ Mañe Jesuba iduaribisia. Ara mañda jairāra ēberā cacuadebemada ēdracuaapeda china cacuade eda wābarasidaa. Baribarā eda wānapeda china pirapodapeda perawadeba daidu tēucuasidaa. Mama abeda jūma nābarā quinisidaa. Mañgarā chinara ml umé panasidaca ba.

¹⁴ Mañ carea dji china acā pananara purudaa pira wāsidaa. Ādji purudebemarāa, dji puru caita bearāa bida jai bara badadebemada jūma nēbarasidaa. Mañ carea purudebemarāba acāde zesesidaa. ¹⁵⁻¹⁶ Jesu ba ma jūēbādade unusidaa jai zocārā erobadara Jesu caita chūmāda. Quirā bapeda cacuade jābadara jā basia. Mañ unupedadaba dewararāa nēbarasidaa jai bara badara sāwāsida. China sāwāpedada sida nēbarasidaa. Jūmarāda bio ne waya duanesidaa. ¹⁷ Mañ carea ādjirāba Jesua bedea djuburiasidaa ādji druadebemada āyā wāmārēā.

¹⁸ Jesu jābade badoside dji jai bara badaba bedea djuburiasia idji ume wāi carea. ¹⁹ Baribarā Jesuba idu wābiē basia. Ātebarā jarasia:

–Diguida wāpeda ba ēberārāa jaradua Ācōrēba ba ume ne waiba odada. Ādjia nēbarādua sāwā idjia bara bio quirā djuburiasida.–

²⁰ Ara mañda jai erobadara wāpeda jūma Decapoli druade nēbarabadjia Jesuba idji ume ne waiba odada. Mañ bēřā jūmarāba cawa crīchadaē basia.

Jesuba wērācau biabida

Mateo 9:18-26; Luca 8:40-56

²¹ Jesu jēda jābade amene droma quirārā chānacarea ēberārā zocārā idji ba ma zesisidaa. Mañ carea Jesura do icawa besia. ²²⁻²³ Māwā ba de ēberā Jairo abadada zesia. Mañ Jaiora judiorā dji jarebada dede dji boro basia. Mañe Jaiora Jesu caita jūēpeda idji jūrū caita barru cobepeda nāwā bedea djuburiasia:

–Mā cauda jūācāyā nūma. Ba jawara idji ārā ba de zedua biamārēā.–

²⁴ Ara mañda Jesura Jairo ume wāsia. Ēberārā zocārā Jesu ume wābada bēřā pēsua nībasia. ²⁵ Mañe ēberārā tāēna wērā doce poa oamiaba jida bada nībasia. ²⁶ Mañ wērāba nēārā diabadarāa idji paratara jūma diadodamīna biāē basia. Zocārā nēārā diabadarāba idjira bia mīgabisidaa baribarā wetara wāsia. ²⁷⁻²⁸ Mañe Jesudebemada bedea panada ūrīpeda ēberārā tāēna Jesu jēdaare caita wāsia. Nāwā crīchasia: “Idji cacuade jā bada tāibarā, mlāra biaya.” Ara mañda Jesu cacuade jā bara chupea tāsia. ²⁹ Tābarāde idji oara tadrasia. Māwā cawasia idji cacua biē badara biasida. ³⁰ Baribarā Jesuba cawasia idji abadeba abada biasida. Mañ bēřā jēda acāpeda iwīdisia:

–Mā cacuade jā bara ¿caiba tāsī?–

³¹ Mañe idji ume nībadarāba jarasidaa:

–¿Sāwā iwīdi ba caiba bara tāsida? Ba unu ba ēberārāba bara pēsua eropanāda.–

³² Māwā jarabadamīna Jesuba jūmarāda paraga acasia idji tånada cawai carea. ³³ Māwā ba de wērāra ne wayaaba ure nūmasia Jesudeba biadada cawa ba bēřā. Mañbe Jesumaa zepeda idji quirāpita barru cobepeda jarasia:

–Mābarā wārāda bara tāsia.–

³⁴ Mañ carea Jesuba idjía jarasia:

–Cau, wārāda biaida iĵāna bēṛā b̄ara biasia. Necai wādua. B̄ara waa bia mĩgaēa.–

³⁵ Jesu wadi bedea b̄ade Jairo dedeba āc̄ara zedapeda idjía jarasidaa:

–B̄a caura jaidasia. ĲCārēā jaradiabarira mĩā sēi?–

³⁶ Māwā jarab̄dara Jesuba quĩrācuiaē basía. Āteb̄ara Jairoa jarasia:

–Ne wayarādua. Sodeba iĵādua.–

³⁷ Mañbe Jesuba Pedroda, Santiagoda, Santiago djaba Juañ sida Jairo dedaa edesia. Waabemara idu wābiē basía. ³⁸ Jairo dema jūēb̄dade Jesuba ūṛisia ēberārāra b̄aga aujīā duan̄da. ³⁹ Eda wāpeda Jesuba dji aujīā duan̄a jarasia:

–ĲCārē cārēā jācua aujīā duan̄a? Jāñ wērācaura beuē b̄aa, āteb̄ara cāi b̄aa.–

⁴⁰ Mañ carea ēberārāba idjimaā ac̄adapeda ipidasidaa. Barib̄ara Jesuba jūmarāda dajadaa wābisia. Mañbe idji ume nĩbabadarāda ūbea, dji wērācau zezada, dji papa sida eda edesia wērācau b̄apedadamaa. ⁴¹ Wērācau jawade jidapeda Jesuba jarasia:

–Talita cumi.– (Mañ arameo bedeaba nāwā jara b̄aa: “Cau zaque, māa b̄aa jaraya: pirabaridua.”)

⁴² Ara mañda wērācaura pirabaripeda nĩbade wāsia. Idjira doce poa basia. Mañḡadebemada jūmarāba cawa crīchadaē basía. ⁴³ Barib̄ara Jesuba ādjía bio jarasia ni abaa jararānamārēā. Idjaba jarasia wērācaura ne cobidamārēā.

6

Jesu Nazarede bada

Mateo 13:53-58; Luca 4:16-30

¹ Mamañba Jesura idji purudaa wāsia. Idji ume nĩbabadarā sida wāsidaa.

² Anāubada ewaride Jesuba judiorā dji j̄arebada dede Ācōrē bedeara jaradia basia. Mañne zocārā ūṛi duan̄ba cawa crīchadaē basía. Nāwā jara duanasidaa:

–Idjia Ĳsāmaareba jāñ crīcha cawaara edasi? ĲCaiba idjía necawaada diasi? ĲSāwā ne ununacada poya oi? ³ ĲIdjira de obariēca? ĲMaria warrada jāwā b̄āēca? ĲIdji djabarārā Santiago, Jose, Juda idjaba Sīmoāēca? ĲIdji djabawērārā sida dadjirā tāēna pan̄ēca?–

Ādjirāba Jesura iĵā quĩrīānaē basía. ⁴ Mañ bēṛā Jesuba jarasia:

–Ācōrēneba bedeabarida djārā druade wayabadaa, barib̄ara ara idji druadebemarāba wayadacaa. Idji puruba, idji dede panabada bida wayadacaa.–

⁵ Mama Jesuba ne ununacara poya oē basía. Ababe idji jawara āc̄ara cacua biē bea āṛā b̄ab̄araēde biabisia. ⁶ Idji purudebemarāba iĵānaē bada bēṛā Jesuba cawa crīchaē besia.

Jesuba doce edadarā diabueda

Mateo 10:5-15; Luca 9:1-6

Jesuba puru zaque beaza jaradia wāsia. ⁷ Māwānacarea idjia doce edadarārā ābaa trāsia. Ādjirāa b̄ab̄ada diasia jaida āyā j̄aretadamārēā. Mañbe puru zaque beaza umé uméa diabuesia. ⁸ Ādji wāni naēna jarasia wāb̄dade ni cārē sida ederānamārēā. Ode codida, buchacada, parata sida edediē pan̄ana asia. Bardona awa ededida pan̄da jarasia. ⁹ Idjaba jarasia zapato j̄nida pan̄da barib̄ara ādjia cacuaē j̄ā pan̄a awa ededida pan̄da. ¹⁰ Mañ awara jarasia:

–Bārā baridua purude jūēb̄dade abaa dede b̄ade wānib̄ara mañ dede pananadua aba purudeba ēdr̄ab̄adadaa. ¹¹ Abaa puruba bārāda bia edaēb̄ara,

ãdjia bārã bedeada ũrĩ quĩrĩãnaēb̃ar̃a, mamãba ēdr̃adadua. Ēdr̃adadade egoro pora bārã jĩrũ jāne b̃ara jār̃apetadadua. Mãba cawabiya ãdjia Ācōrē igara paña carea idjia cawa oida.*

¹² Ara mãda Jesu ume nĩbabadar̃ara wāsidaa. Wāb̃adaza ēber̃ar̃aa jarabad-jidaa ãdji cadjiruara igaradapeda Ācōrēmaa zedamār̃eā. ¹³ Mã awara jaira zocār̃a ēber̃ar̃a cacuadebemada āyā jarecuasidaa idjaba zocār̃a cacua biē beara olivo dragaba par̃ab̃adade biabibadjidaa.†

Herodeba Jesudebema ũrĩna

Mateo 14:1-12; Luca 9:7-9

¹⁴ Herodeba Galilea druadebema boro basia.† Mã Herodeba Jesura tr̃a b̃aga b̃ada ũr̃isia. Āc̃ar̃aba Jesudebemada nāwā jarabadjidaa:

–Borocuebari Juãda ĩr̃ebasia. Mã b̃er̃a jũma ne ununacara poya o b̃aa.–§

¹⁵ Dewarar̃aba jarasidaa Jesura Ācōrēneba bedebari Eliada. Dewarar̃aba jarasidaa:

–Idjira Ācōrēneba bedebaria dadji dr̃ōāenabema ewaride beada quĩr̃aca.–

¹⁶ Barib̃ar̃a Herodeba m̃awā ũr̃ipeda jarasia:

–Mãg̃ara Juãa. M̃aa idjira ob̃aā t̃a beabisia barib̃ar̃a beudada ĩr̃ebasia.–

¹⁷⁻¹⁸ Herodeba Juã beabidara nāwā basia: Herodeba ara idji djaba Felipe quimada edasia. Mã w̃er̃ara Herodía abadjidaa. Herodeba idji āyōr̃era edada b̃er̃a Juãba jarabadjia: “B̃a djaba quimada erob̃acara b̃aa.”* Mã carea Herodeba Juãra jidabipeda preso b̃abada dede carenaba j̃l̃ b̃asia.

¹⁹ Mã awara Herodiaba Juãra quĩr̃ama basia. Idjira beabi quĩr̃iā basia m̃awām̃ina poya oē basia. ²⁰ Dji boro Herodeba Juãra waya basia idjaba cawa basia Juãra ēber̃a jipa b̃ada, Ācōrē itea b̃ada. Mã carea Juãra idu biē obica basia. Herodeba Juã bedeara bia ũr̃ibadjia barib̃ar̃a cawa cr̃ichaē besia.

²¹ Ewari aba Herodiaba cawasia s̃awā Juãra beabida. Nāwā basia: dji boro Herode toda ewari j̃uēs̃ide ne cobada waĩb̃ada obisia. Idjiare bea dji dromar̃ada, dji dj̃ob̃ada boror̃ada, Galilea druadebema dji droma bea sida tr̃al̃dicuas̃ia idji ume ne cođamār̃eā. ²² M̃awā ne co duañane Herodía cauda eđa zepeda j̃umar̃a quĩr̃apita bairasia. Mãba Herodera, idji ume ne co duaña sida bio b̃asridasidaa. Herodeba mã aw̃er̃aa jarasia:

–B̃adjia quĩr̃iāb̃ar̃ada m̃la iwididua. Ara mãda m̃la b̃la diaya.–

²³ Idjia w̃ar̃aneba jarasia:

–B̃aa m̃la iwidib̃ar̃ada m̃la jũma diaya. M̃aa poya erob̃a sida ēsidra diaya.–

²⁴ Mãne Herodía caura dajadaa w̃apeda idji papaa nāwā iwidisia:

–M̃la ĩc̃ār̃eđa iwidĩ?–

Mãne dji papaba panusia:

–Borocuebari Juã boroda iwididua.–

²⁵ Dji caura Herodema isabe j̃eđa w̃apeda nāwā jarasia:

* **6:11** Griego bedeadē āc̃ar̃a cartade nãl̃ sida b̃ā b̃aa: “W̃ar̃a arada m̃la jaraya: Ācōrēba cawa oi ewaride Sodoma, Gomorra puru c̃āỹabara mãl̃ purura wetara cawa oya.” Genesi 18:16deba aba 19:29daa. † **6:13** Jesu ume nĩbabadar̃aba cacua biē beara olivo dragaba par̃adaē basia biabidi carea. Āteb̃ara m̃awā par̃ab̃adade cawabisidaa Ācōrēba ēber̃ar̃a biabi b̃ada (Santiago 5:14-15). Edaude olivo dragaba par̃adaēne cacua biē beara biabisidaa (Hecho 3:1-10; 5:12-16; 9:32-35; 19:11-12). ‡ **6:14** Herode. Mã Herodera Antipa tr̃a jarabadjidaa. Ācōrē Bedeade odja b̃aa Mateo 14:1-10de, Luca 3:19de, 9:7-9de, 13:31-33de, 23:6-12de bida. Idji zezara “Herode dji Droma” abadjidaa (Mateo 2:1-23). § **6:14** Griego bedeadē āc̃ar̃a cartade b̃ā b̃aa Herodeb̃ar̃a m̃awā jarasia. * **6:17-18** Levitico 18:16.

–Māa quĩrĩã ðaa ara nawena ðaa Borocuebari Juaã boroda mǎa epedecode diaida.–

²⁶ Mǎwǎ iwidiside Herodera bio sopuasias. Baribara idji ume ne co duana quĩrǎpita wǎrǎneba jarada bǣrǎ awǣrǎba iwidida quĩrǎca o quĩrǎasia. ²⁷ Ara maǎda Herodeba zarrada wǎbisias Juaã borora enemǎrǣã. ²⁸ Maã zarrara preso ðabadamaa wǎpeda Juaãra obǎa tǎsia. Idji borora epedecode enepeda Herodía caua diasias. Maãbe dji cauba dji papaa diasias.

²⁹ Juaã ume nĩbapedadaba maã ũrĩsidade Juaã cacuara jaraǎde wǎnapeda tǎbaride edesidaa.

Jesuba mil juesuma audu ne cobigada

Mateo 14:13-21; Luca 9:10-17; Juaã 6:1-4

³⁰ Mǎwǎnacarea Jesuba diabuedarǎra idji ume ābaa dji jaresidaa. Ādjia opedadara, jaradiapedada sida Jesua jũma nǣbara panasidaa. ³¹ Mǎwǎ panane ēberǎrǎra zocǎrǎ zesesisidaa. Ādjirǎ careba panaba poya ne codaē basia. Maã bǣrǎ Jesuba jarasia:

–Wǎnadra ēberǎ neēmaa ānǎũni carea.–

³² Ara maǎda āduba jǎbade wǎsidaa ēberǎ neēmaa. ³³ Baribara zocǎrǎba ādji wǎbdara unusidaa. Maãne cawasidaa cairǎda mǎwǎ wǎnada. Maã bǣrǎ puruzabemarǎda ādji wǎbdamaa jĩrũba wǎnapeda ādji na jũesisidaa. ³⁴ Jesura jǎbadeba druua badobaraǎde maã ēberǎrǎ zocǎrǎ duana diasias. Oveja dji wagabari neē quedeua quĩrǎca panaba bǣrǎ Jesuba ādjirǎra mǎa djuburi unusias. Maã carea ādjirǎa jaradia besia.

³⁵ Queubodode Jesu ume nĩbabadarǎra idjima zedapeda jarasidaa:

–Nama ēberǎra caita neēa. Maã awara queubara. ³⁶ Ēberǎrǎa jaradua de beamaa wa puru beadaa codira nǣdode wǎnamǎrǣã. Ni cǎrǣ sida neē panaba.–

†

³⁷ Baribara Jesuba jarasia:

–Bǎrǎbara ne cobidada.–

Maãne ādjia jarasidaa:

–ǎCǎrǣda daiba cobidi? ǎBa quĩrǎ ðaca daiba jũma naã ēberǎrǎ itea paã nǣdode wǎnida? Abada berapa poa aba trajaida ðaa maã parata edai carea.–

³⁸ Maãne Jesuba iwidisia:

–ǎDadjirǎba paǎda jũmasǎwǎ eropana? Aǎde wǎnadua.–

Ara maǎda wǎsidaa. Aǎdapeda ādjia jaraǎde zesidaa:

–Paǎda juesumabe idjaba bedada umébe eropana.–

³⁹ Maãbe Jesuba jũmarǎa jarasia pǎǎjǎrǎ pǎwǎrǎne awara awara chũpanenamǎrǣã. ⁴⁰ Ara maǎda ācara cien, ācara cincuenta awara awara chũpanesidaa. ⁴¹ Jesuba paã juesuma panara, beda umé panaba sida idji jǎwade edapeda bajǎnaa aǎpeda Ācǣrǣa bia jarasia. Maãbe paǎra cǣrǎcuapeda idji ume nĩbabadarǎa diasias jedecadamǎrǣã. Beda umébema sida jedecadamǎrǣã diasias. ⁴² Maãbe jũmarǎda ne codapeda jǎwũsidaa. ⁴³ Paã adubadara, beda adubada sida jara pesidade doce jamara birasidaa. ⁴⁴ Mama ne copedadara dji umaquĩrǎ awa mil juesuma panasidaa.

Jesu do ǎrǎ nĩbada

Mateo 14:22-27; Juaã 6:16-21

⁴⁵ Mǎwǎnacarea Jesuba idji ume nĩbabadarǎra jǎbade badobisias idji na quĩrǎrǎ chǎnapeda Betsaidǎ purudaa wǎnamǎrǣã. Maãne idjira besia ēberǎrǎ

† **6:36** Ni cǎrǣ sida neē panaba. Griego bedade ācara cartade maãra neēa.

diguidaa wābigai carea. ⁴⁶ Jūmarāda wābigapeda eyadaa Ācōrēa iwidide wāsia. ⁴⁷ Queuside Jesu ume nībabadarā jābade do quēsidra panasidaa. Mañne Jesura drua iduba basia. ⁴⁸ Idjia unusia ādjira dowiba poya wānaē panāda nāūrāda ādji nocoareba puá nūmā bēra. Āsabodode Jesura do ārā nīda ādjirā caita wāyā wābarā basia. ⁴⁹⁻⁵⁰ Mañne jūmarāba idjira do ārā nīda unusidaa. Baribarā bēwārāda māwā bāda crīchasiadaa. Mañ carea bio dauperadapeda ne wayaaba basidaa. Ara mañda Jesuba jarasia:

—¡Sozarra beadadua! Māda jāwā bāa. ¡Ne wayarānadua!—

⁵¹ Jesu jābade badoside nāūrāra cābasia. Mañ bēra bio ne wayasidaa idjaba cawa crīchadaē panesidaa. ⁵² Jesuba pañ mañrī bādeba ēberārāra zocārā ne cobigadamīna ādjia wadibida idjidebemada cawadaē panasidaa. Abeda poya cawadaē basia.

Jesuba Genesare druede cacua biē bea biabida

Mateo 14:34-36

⁵³ Chā wānada Genesare druede jūenapeda doya wībarisidaa. ⁵⁴ Jābadeba drua badosidade mamabemarāba abeda Jesura cawasidaa. ⁵⁵ Mañ carea puruza pira wāsidaa ādji cacua biē beara Jesumaa ededamārēā. Ēberārāba Jesura sāmā bāda ūrīsīdara dji cacua biē beara cādade araa edebadjidaa. ⁵⁶ Idji wābarāza ēberārāba cacua biē quedearea ode bābadjidaa. Puru zaquede, puru beade, puru āi bida māwā obadjidaa. Mañne Jesua bedea djuburiabadjidaa idjia cacuadae jā bā ida tābimārēā. Idji tābādara jūmaena biacuabadjidaa.

7

Jāwa saglabadadebema

Mateo 15:1-20

¹ Ewari aba pariseorāda, judiorā ley jaradiabadarā sida Jerusaleā purudeba Jesumaa zesidaa. ² Mañ ēberārāba unusidaa ācarā Jesu ume nībabadarāda jāwa sagladaē ne co panada. Drōāenabemaba jāwa saglabadadebema jaradiapedada quīrāca odaē panā bēra ādjira biē jarasidaa.* (³ Pariseorāba, waabema judiorā bida jāwara bārima zocārā saglabadaa drōāenabemaba jaradiapedada quīrāca.† Māwā sagladaēbarā ne codāca. ⁴ Idjaba ne nēdobuebadamañba diguidaa zedapeda drōāenabemaba jaradiapedada quīrāca sagladaēbarā, ne codāca. Mañ awara ādji sāūda, zocoda, cuguruda, cāda sida quīrācuīta saglabadaa.‡ Ne zocārā quīrācuīta obadaa drōāenabemaba jaradiapedada ēpēni carea.) ⁵ Mañne pariseorāba, judiorā ley jaradiabadarā bida Jesua iwidisidaa:

—Bā ume nībabadarāba jāwa mititia ne cobadaa. ¿Cārē cārēā dadji drōāenabemaba jaradiapedadara odaca?—

⁶ Jesuba panusia:

—Bārā dji biaca bēarā, Ācōrēneba bedeabari Isaīaba bārānebemada nāwā aride basia:

Nañ puruba māa bia bedeabaria, baribarā wārāda ādji sodeba māma crīchadaca.

⁷ Ādji quīrābe māa bia bedeabadaa.

Mā bedea cāyābara ēberā crīchadrā jaradiabadaa.§

* **7:2** Ādjira biē jarasidaa. Griego bedeade ācarā cartade māra neēa. † **7:3** Levítico 22:4-8de sacerdoterā cuidada panānebemada bā bāa, baribarā Jesu ewaride pariseorāba jarabadjidaa jūmarāba māwā odida panada. ‡ **7:4** Cāda. Māñba jarāē bāa borobada ātebarā ādji ne codi carea chūmebadada. Griego bedeade ācarā cartade māra neēa. § **7:7** Isaía 29:13.

⁸ Ara mañ quĩrãca Ācõrẽba obi ʙa bedeara bārãba amabadaa drõænabemarãba jaradiapedada êpẽni carea.—*

⁹ Mañ awara Jesuba jarasia:

—Ara bārãba obadadeba Ācõrẽba obi ʙa bedeara igarabadaa. ¹⁰ Moiseba nãwã jarasia: “ʙa zezada, ʙa papa sida wayadua.”† Nañ sida jarasia: “Bariduaba idji zezada wa idji papada biẽ jaraiʙara, maãgara beuida ʙa.”‡
¹¹⁻¹² Baribara bārãba dji zeza wa dji papa careba amaaba ababe naãda jarabadaa: “Jũma mãa eroba Ācõrẽa diada bẽrã mãa bara poya carebaẽa.”§
¹³ Mãwã bārã drõã naænabemaba jaradiapedada êpẽ pananeba Ācõrẽ bedeara igarabadaa. Bārãba ne zocãrẽ mañ quĩrãca obadaa.—

¹⁴ Mañbe Jesuba ëberãrã arima duanara jũma trãpeda nãwã jarasia:

—Jũmarãba mã bedeara ũrĩnadua cawadamãrẽa. ¹⁵ Dadjia cobadaba Ācõrẽ quĩrãpita mititia ʙacaa. Ātebara sodeba ze ʙabara dadjira mititia ʙabaria.

¹⁶ Dji cawara bara ʙaba quĩrãcuita ũrĩdua.—*

¹⁷ Mañbe Jesuba ëberãrã arima duanara amepeda diguidaa wãsia. Mama idji ume nĩbabadarãba dadji mititia ʙabaridebemada iwĩdisidaa. ¹⁸⁻¹⁹ Mañne Jesuba jarasia:

—¿Bārã bida wadi adua panaca? ũrĩnadua: dadjia cobadaba Ācõrẽ quĩrãpita mititia ʙacaa, dadji sode eda wãẽ ʙa bẽrã. Ātebara biteda wãpeda dajadaa ëdrabaria.—

Mãwã jara ʙadeba Jesuba cawabisia ne jũma codira bia ʙada. ²⁰ Mañbebara jarasia:

—Edaaba ze ʙaba ëberãrã Ācõrẽ quĩrãpita mititia ʙabaria. ²¹⁻²² Crĩcha cadjiruada, daunemaida, auẽua baida, mĩã beaida, ne draida, jũma eroba quĩrã baida, ne cadjirua o baida, djãrã cũrũgaida, peraẽ oida, djãrãba eroba carea biẽ baida, ëcarraare biẽ bedeaide, djãrã cãyãbara biara ʙada crĩchaida, idjaba crĩcha neẽ ʙaca o bai sida ëberã sodeba zebaria. ²³ Jũma mañ cadjirua edaaba ze ʙaba ëberãrã Ācõrẽ quĩrãpita mititia ʙabaria.—

Jesuba wẽrãcau biabida

Mateo 15:21-28

²⁴ Jesura mamaaba Tiro druadaa wãpeda aba ẽberã dede besia.† Idji sãma ʙada ni aba cawabi quĩrãẽ basia. Mãwãmĩna cawasidaa. ²⁵ Mañ druade wẽrãda basia. Idji caura jai bara basia. Mañ wẽrãba Jesudebema ũrĩside idji ʙamaa wãpeda idji jĩrũ caita chĩrãborode cobesia. ²⁶ Mañne bedea djuburiasia Jesuba jaira idji cau cacuadebemada ãyã jãretamãrẽa. Baribara wẽrãra judioẽ basia.‡ Siropenicia druadebema basia. ²⁷ Mañ carea Jesuba idjia jarasia:

—Warrarãda na idu ne cobida ʙa. Biẽ ʙa warrarãba co panada jãrĩda usaa diai carea.—

²⁸ Mañne wẽrãba panusia:

—Baa jara bara wãrãa, mã Boro, baribara warrarãba djico jurrusoabidada usaba mesa edre cobaria.—

²⁹ Mañ ũrĩpeda Jesuba jarasia:

* **7:8** Griego bedeadẽ ācārā cartade idjaba nãwã ʙā ʙa: “Bārãba zocoda, sãũ sida quĩrãcuita sagabadaa. Bārãba ne zocãrã mañ quĩrãca obadaa.” † **7:10** Exodo 20:12. ‡ **7:10** Exodo 21:17. § **7:11-12** Mãa erobara Ācõrẽa diada. Griego bedeadẽ ʙā ʙa: “Naãgara Corbaãa.” * **7:16** Griego bedeadẽ ācārā cartade mañ versiculora neẽa. † **7:24** Tiro. Griego bedeadẽ ācārā cartade mañ awara “idjaba Sidaõ” ʙā ʙa. ‡ **7:26** Judioẽ. Griego bedeadẽ ʙā ʙa “griego.”

–Bla mǎwǎ bia panuna bĕrǎ necai diguidaa wǎdua. Bla cau cacuade bada jaira āyǎ wǎsia.–

³⁰ Wĕrǎ idji dede jūēsīde idji caura cadade necai bada unusia. Dji jaira wārǎda āyǎ wǎsia.

Jesuba ēberǎ cawara qui bla biabida

Mateo 15:29-31

³¹ Jesura Tiro druade badada jĕda wǎsia. Sidoǎ druade jūēne wǎpeda Decapoli druareba Galilea amene dromanaa wǎsia. ³² Mama ēberǎrǎba cawara qui bada Jesumaa enesīdaa. Maǎ ēberǎra idjaba quīrǎme cara basia. Ādjirǎba Jesua bedea djuburiasīdaa idji jawara maǎ ēberǎ ǎrǎ bǎpeda biabimārĕǎ.

³³ Ara maǎda Jesuba cawara qui bara jĭga edesia. Maǎbe idji jawara jĭwīnĭra dji ēberǎ cawara uriaza berajusia. Mǎwǎ opeda ara idji jawara quĕbǎde idosia. Ēberǎ quīrǎmene ibaba maǎrĭ wara edasia. ³⁴ Maǎbe bajānaa acǎpeda āyǎba drasoā āyǎbapeda arameo bedede jarasia: “ĭEpatal” Maǎ bedeba jara bla “ogadrǎdua.” ³⁵ Ara maǎda ēberǎ cawara ogadrǎpeda bia ũrĭ besia. Idji quīrǎmera biada bĕrǎ bia bedea besia.

³⁶ Jesuba ādjirǎa jarasia maǎnebemada ni abala jararānamārĕǎ. Mǎwǎmĭna wetara nĕbarǎbadjīdaa. ³⁷ Dji arima panaba bio cawa crĭchadaē panesīdaa. Nǎwǎ jarasīdaa:

–Jesuba ne jūmada bia o bla. Cawara qui beara ũrĭbibaria, quīrǎme cara beara bedebibaria.–

8

Jesuba mil quīmārĕ ēberǎrǎ ne cobīda

Mateo 15:32-39

¹ Maǎ ewaride wayacusa ēberǎrǎra Jesuma zocārǎ powuasīdaa. Ādjirǎba codĭra neē panasīdaa. Maǎ bĕrǎ Jesuba idji ume nĭbabadarǎra trǎpeda jarasia:

² –Mǎa naǎ ēberǎrǎra mĭǎ djuburi unu bla. Mǎ ume duanada ewari ũbea babarǎa. Ādjia codĭ carea eropananara jōsia. ³ Mǎa ādjirǎra ne codaē diguidaa wǎbigaibara, ota cacua norrabarīdĭa. Acara wārǎda tamaba ze panala.–

⁴ Idji ume nĭbabadarǎba iwidisīdaa:

–Nama ēberǎ neĕma ĭsǎma jǎǎ ēberǎrǎ itea codĭra edadĭ?–

⁵ Maǎne Jesuba iwidisĭa:

–ĭBārǎba paǎda jūmasǎwǎ eropan?–

Ādjia panusīdaa:

–Sietebe.–

⁶ Maǎbe Jesuba ēberǎrǎra jūma egode chūmĕbicuasĭa. Maǎ siete paǎra idji jawade edapeda Ācōrĕa bia baada asia. Maǎbe paǎra cōrǎcuapeda idji ume nĭbabadarǎa diasĭa jedecadamārĕǎ. Ara maǎda jedecasīdaa. ⁷ Idjaba beda zaqueda zocārǎēbe eropanasīdaa. Jesuba maǎ carea Ācōrĕa bia jarapeda ēberǎrǎa jedecabisĭa. ⁸ Ara maǎda jūmarǎba codapeda jǎwūacuasīdaa. Dji adubada jarǎ pesīdade siete jamara birasīdaa. ⁹ Mama ne copedadara mil quīmārĕ duanasīdacā bla. Mǎwǎnacarea Jesuba ēberǎrǎra wǎbigasĭa. ¹⁰ Maǎbe idjĭra, idji ume nĭbabadarǎ sĭda jǎbade badodapeda Dalmanuta druadaa wǎsīdaa.

Pariseorǎba Jesua ne ununaca obi panana

Mateo 16:1-4; Luca 12:54-56

¹¹ Maǎ ewaride pariseorǎda zedapeda Jesu ume ijara panasīdaa. Ādjia cawa quīrǎ panasīdaa idjĭra wārǎda bajāneba ze bla cawaya. Maǎ bĕrǎ ādjia

Jesua iwidisidaa ne ununacada omārēã. ¹² Ādjia mǎwǎ mǎ sē panǎ bēřǎ Jesura āyāba drasoa āyābapeda jarasia:

–Idibema ēberārāba ģcārē cārēã ne ununacada unu quĩrĩã panǎ? Wārǎ arada mǎa jaraya: mǎra Ācōrēneba ze bǎda cawadamārēã mǎa ne ununacada oēa.–

¹³ Mǎwǎ jarapeda pariseorǎra amesia. Jesura idji ume nĩbabadarǎ sida jǎbade badosidaa wayacusa amene droma quĩrǎrǎ chǎni carea.

Pariseorǎ harina ēsǎbibari

Mateo 16:5-12

¹⁴ Maǎ chǎ wǎbǎdade Jesu ume nĩbabadarǎba cawasidaa paǎda quĩrǎdoasidaa. Jǎbade paǎda ababe eropanasidaa. ¹⁵ Maǎne Jesuba jarasia:

–Pariseorǎ harina ēsǎbibarida, Herodebe sida quĩrcuitadadua.–

¹⁶ Jesu ume nĩbabadarǎra āduba nǎwǎ bedesidaa:

–Idjia mǎwǎ jarasia dadjirǎba paǎda enepedadaē bēřǎ.–

¹⁷ Jesuba cawa basia cārēnebemada bedea panǎda. Maǎ carea jarasia:

–ĢCārē cārēã paǎra neēana a panǎ? ĢMǎa odara bǎrǎba unusidamĩna cawadaē basica? ĢAbeda poya cawadaēca? ĢAdua panǎca mǎra caida?

¹⁸ ĢBǎrǎra dau bara beamĩna ununacaca? ĢCawarǎ bara beamĩna ũrĩnacaca? Mǎa odara Ģquĩrǎdoasidaa? ¹⁹ Mǎa paǎ juesumaneba ēberǎrǎ mil juesuma ne cobigadacarea bǎrǎba dji adubada jǎrǎ pesidaa Ģjamara jũmasǎwǎ birasida?–

Ādjirǎba panusidaa:

–Doce.–

²⁰ Jesuba jarasia:

–Idjaba mǎa siete paǎba ēberǎrǎ mil quĩmǎrē ne cobigadacarea bǎrǎba dji adubada jǎrǎ pesidaa Ģjamara jũmasǎwǎ birasida?–

Ādjirǎba panusidaa:

–Siete.–

²¹ Maǎbe Jesuba ādjirǎa iwidisia:

–ĢSǎwǎērǎ bǎrǎba wadibida cawadaē?–

Jesuba ēberǎ dauberrea bǎ biabida

²² Betsaidǎ purude jũesidaa ācǎrǎba ēberǎ dauberrea bǎda Jesuma enapeda bedea djuburiasidaa biabimārēã. ²³ Jesuba maǎ dauberrea bǎrǎ jawade jidapeda puru āyǎ edesia. Maǎbe dji ēberǎ daude idosia. Idji jawara ārǎ bǎpeda iwidisia unubǎrǎ cawaya. ²⁴ Maǎne ēberǎba acǎpeda jarasia:

–Mǎa ēberǎrǎda unu bǎa baribǎrǎ bacuru quĩrǎca nĩnada unu bǎa.–

²⁵ Jesuba wayacusa idji jawara ēberǎ dau ārǎ basia. Maǎne ēberǎba bio unu besia idji daura biada bēřǎ. Tǎmǎ ne jũmada ēsǎ unu besia. ²⁶ Jesuba idjǎ nǎwǎ jarasia:

–Diguida wǎbǎrǎde purude eda wǎrǎdua. Mǎa odara ni abǎa jararǎdua.*

Pedroba Jesudebema jarada

Mateo 16:13-20; Luca 9:18-21

²⁷ Mǎwǎnacarea Jesura idji ume nĩbabadarǎ sida Cesarea-Pilipo druade puru zaque beaza pǎrrǎade wǎsidaa. Ode nĩnane Jesuba idji ume nĩbabadarǎa iwidisia:

–Ģberǎrǎba mǎra Ģcaida crĩcha panǎ?–

²⁸ Ādjirǎba panusidaa:

–Ģcǎrǎba jara panǎa bǎra Borocuebari Juaǎda. Dewararǎba jara panǎa bǎra Elǎda. Dewararǎba jara panǎa bǎra Ācōrēneba bedebarida.–

* **8:26** Mǎa odara ni abǎa jararǎdua. Griego bedea ācǎrǎ cartade maǎra neēa.

²⁹ Mañne Jesuba iwidisia:

–BaribΛΓΛ bārāba m̄ra ¿caida crīcha panΛ?–
Pedroba panusia:

–BΛra Ācōrēba ēdrl edabari diai jaradaa.–†

³⁰ Jesuba ādjirāa bio jara bΛsia maḡΛra ni abaΛa jararānamārēā.

Jesuba idji beadidebema jarada

Mateo 16:21-28; Luca 9:22-27

³¹ MamaΛba ātaΛ Jesuba idji ume nībabadarāa jarabadjia idjira bia mīgaida bΛda. Nāwā jarasia:

–Purudebema bororāba, sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabada biḡa mΛ, NaΛ Djara Edadada igaradapeda beabidīa. BaribΛΓΛ m̄ra ewarī ūbeade ārēbaya.–

³² Jesuba maḡΛra ebuda jarasia. Maḡ carea Pedroba idjira jīgabe edepeda quēā bΛ quīrāca māwā bedearāduada asia. ³³ BaribΛΓΛ Jesuba jēda idji ume nībabadarāmaa acΛbΛrΛde Pedrora nāwā quēāsia:

–Satana, mΛ caitabemada āyā wādua. BΛa Ācōrē quīrāca crīchaē bΛa. ĀtebΛrΛ ēberā quīrāca crīcha bΛa.–

³⁴ Jesuba idji ume nībabadarāra, dewararā sida trāpeda jarasia:

–AbΛba m̄da ēpē quīrā bΛbΛrΛ, idjia o quīrā bΛra igarapeda bia mīgai carea baida bΛa.† Maḡbe m̄ra ēpēida bΛa. ³⁵ AbΛba naΛ ējūāne bia baida jΛrΛ baibΛrΛ, jīrūare bia baēa. BaribΛrΛ abΛda mΛ carea beuibΛrΛ wa bedea bia mΛnebema jara bΛ carea beuibΛrΛ, Ācōrē ume ewariza zocai baya. ³⁶ Ēberāda naΛ ējūāne ne jūma erobΛde beuibΛrΛ, ¿idjia erobΛba carebaica? ³⁷ Beu amaaba idjia erobΛdebemada ¿jūmasāwā poya diai? ³⁸ AbΛba naΛ ējūāne cadjirua o bea tāēna m̄ra, mΛ bedea sida adua bΛada aibΛrΛ, mΛ, NaΛ Djara Edada ΛbΛa bara zebΛrΛde maḡ ēberāra adua bΛada aya. Maḡ ewarīde mΛ Zeza Ācōrē ΛbΛa bara idjaba idji bajānebema nezocarā ΛbΛa bara zeya.–

9

¹ Idjaba Jesuba jarasia:

–M̄la wārāda jaraya: ΛcΛrΛ nama panΛ beudi naēna ebuda ununia Ācōrēba mΛ, jūmarā Boro bΛdara ΛbΛa bara zebΛrΛda.–*

Jesu quīrā awara nūmena

Mateo 17:1-13; Luca 9:28-36

² Sei ewarī baḡacarea Jesuba Pedroda, Santiagoda, Juaḡ sida āduba eya ātΛ bΛmaa edesia. Mama ādji quīrāpita Jesura quīrā awara nūmesia. ³ Idjia cacuade jΛ bΛra bio totroa besia. NaΛ ējūānebemaba tātobΛda sida maḡ quīrāca poya totroa odaēa. ⁴ Mañne ādjia unusidāa Elīada, Moise sida Jesu ume bedea panΛda. ⁵ Maḡ carea Pedroba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, bia bΛa दौरa nama panΛda. Daiba de zaqueda ūbea odīa; aba bΛ itea, aba Moise itea, idjaba aba Elīa itea.–

† **8:29** Ācōrēba ēdrl edabari diai jaradada. Maḡra griego bedeaḡe “Crito” bΛ bΛa. Critora trāēa. Jara bΛa “Ācōrēba ēdrl edabari diai jaradada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda bΛdada.” Arameo bedeaḡe jarabadaa “Mesías.” † **8:34** Bia mīgai carea baida bΛa. Griego bedeaḡe nāwā bΛ bΛa: “Idji crura atau eḡeida bΛa.” * **9:1** Ununia Ācōrēba mΛ, jūmarā Boro bΛdara ΛbΛa bara zebΛrΛda. Ebuda bΛēa cārēda ununida. ΛcΛrΛmaarā jara bΛa Jesu quīrā awara nūmeinebemada ununida. Dewararāmaarā jara bΛa Jesu ārēbaidebemada, idji bajānaa wāinebemada, wa Ācōrē Jaure zeidebemada ununida.

⁶ Pedrora mǎwǎ bedeasia ni cārē sida cawaē bērǎ. Ādjira wārāda dau-perasidaa. ⁷ Mǎwǎ bade jārārāda ādji lǎrǎ zesia. Maǎ jārārāneba naǎ bedeada jigua ūrīsidaa:

–Naǎgara mǎ Warraa. Idjira mǎa bio quīrǎ bǎa. Idjia jara bǎra ūrīnadua.–

⁸ Wayacusa acǎbade waabemarāda ununaē basía. Ababe Jesudra ādjirǎ ume basía.

⁹ Maǎbe eyadeba edaa zebade Jesuba ādjía bio jara bǎsia eyade unpedadara ni abǎa jararānamārēā aba Naǎ Djara Edada ārēbabaradea.

¹⁰ Maǎgara ara ādji crīchade eropanesidaa. Ādjiduba maǎ ārēbaidebemada iwididruabadjidaa. ¹¹ Maǎbe Jesua iwidisidaa:

–Mǎwǎra judiorǎ ley jaradiabadarāba ċcārē cārēā jarabada Elíada naārǎ zeida bǎda?–

¹² Jesuba panusia:

–Wārāda Elíara naārǎ zeida bǎa ne jūmada bia bǎi carea.† Baribara ċcārē cārēā Ācōrē Bedeade bǎ bǎ Naǎ Djara Edadara bia mīgaida bǎda idjaba ēberārāba igaradida? ¹³ Mǎa bārāa jaraya: Elíara wārāda zesia.‡ Mǎwāmīna Ācōrē Bedeade bǎ bǎ quīrǎca ēberārāba o quīrǎ pananara idji ume osidaa.§

Jesuba warra jai bara bǎ biabida

Mateo 17:14-21; Luca 9:37-43

¹⁴ Jesura, Pedrora, Santiagora, Juaǎ sida waabema Jesu ume nībabadarǎ duanamaa zesidaa. Maǎne unusidaa zocārē ēberārāda ādjirāma powua nūmada. Acara judiorǎ ley jaradiabadarāda ādjirǎ ume caicaya duanasidaa.

¹⁵ Jesu unusidade jūmarāba bio cawa crīchade basía. Ara maǎda idjima pira wānapeda audiabarisidaa. ¹⁶ Jesuba ādjirǎa iwidisia:

–ċCārē cārēā caicaya duana?–

¹⁷ Maǎ powua nūmane bǎaba panusia:

–Jaradiabari, mǎ warrada enesia bǎa biabimārēā. Idjira jai bara bǎa. Maǎ jaiba idjira quīrāme cara ero bǎa. ¹⁸ Jaiba jidabarade baebibaria, yedaa cōpepebibaria, quida carabibaria, idjaba cacua bǎa tababaria. Mǎa bǎ ume nībabadarǎa jarasia jǎǎ jaira āyǎ jaretadamārēā. Mǎwāmīna poyadaē basía.–

¹⁹ Jesuba jarasia:

–jBārāba Ācōrēra ĩjānaca! ĩjānamārēā ċaba sǎǎbe mǎa droai? Warrara namaa enenadua.–

²⁰ Ara maǎda warrara Jesumaa edesidaa. Dji jaiba Jesu unubarade warrara wawabisia. Warrara egode baepeda barabari tabesia, idjaba itedaa cōpepea tabesia. ²¹ Jesuba dji zezaa iwidisia:

–ċDārābaca jǎwǎ bǎra?–

Dji zezaba panusia:

–Caipe edaba jǎwǎ bǎa. ²² Jaiba idjira bea quīrǎ bǎa. Barima zocārē idjira tabade baebibaria idjaba edade doeda baebibaria. Daira quīrǎ djuburiadua. Poya carebaibara, carebadua.–

²³ Maǎne Jesuba jarasia:

–Bǎa ċsǎwǎ mǎa poya carebaibara a bǎ? Bǎa ĩjǎida bǎa mǎa poya carebaida. Mǎwǎ ĩjābara itea Ācōrēba ne jūmada oida bǎa.–

²⁴ Ara maǎda dji zezaba jigua jarasia:

–Mǎa ĩjǎ bǎa baribara carebadua biara ĩjǎi carea.–

† 9:12 Malaquia 3:1; 4:5-6. ‡ 9:13 Mateo 11:14; 17:11-12; Luca 1:16-17. § 9:13 Marco 6:14-29.

²⁵ Jesuba ēberārāda araa powuab^Λra da ununa bē^rā dji jaira nāwā quēāsia:
–Quīrāme carabibari jai, c^Λw^Λr^Λ quibibari jai, m^Λā b^Λā jaraya: na^Λ warra cacuadebemada āyā wādua. Waa idji cacuade eda zerādua.–

²⁶ Ara ma^Λda dji jaira biapeda wayacusa warrara biara wawabisia. Ma^Λbe idji cacuadebemada ēd^ras^Λia barib^Λr^Λ warrara abeda beuda quīrāca tabesia. Ma^Λ bē^rā dji arima duan^Λba jara duanesidaa:

–iAy, jā^Λ warrara jaidabarisia!–

²⁷ Barib^Λr^Λ Jesuba warra j^Λwade jidapeda piradr^Λbisia. Ma^Λne warrara āta nūmesia. ²⁸ Jesura diguida wānacarea idji ume nībabadarāba āduba iwidisidaa:

–¿Sāwāērā dairāba jā^Λ jaira poya āyā j^Λretadaē basi?–

²⁹ Jesuba panusia:

–Jai na^Λca bea āyā j^Λretadi carea Ācōrēa iwidiidida pan^Λa idjaba ne codaca ewarida odida pan^Λa.–*

Jesuba idji beadidebema waya jarada

Mateo 17:22-23; Luca 9:44-45

³⁰⁻³¹ Mama^Λba Galilea druade p^Λr^Λr^Λa wāsidaa. Jesuba idji ume nībabadarāa jaradia b^Λ bē^rā sāma pan^Λda ni aba^Λa cawabi quīrīāē basia. Ma^Λne ādjirāa jarasia:

–M^Λ, Na^Λ Djara Edadara aba^Λba ēberārāa jidabiya. Ādjirāba m^Λra beadia, barib^Λr^Λ ewari ūbeade m^Λra ārēbaya.–

³² Māwā jaradara idji ume nībabadarāba poya cawadaē basia. Idjia iwidiidida waya panasidaa.

¿Caida dji dromaara b^Λ?

Mateo 10:42; 18:1-9; Luca 9:46-50; 17:1-2

³³ Ma^Λbe Capernau^Λ puru^Λdaa jēda zesidaa. Diguida panenacarea Jesuba iwidisida:

–¿Cārē cārēā ode caicaya zesida?–

³⁴ Ādjirāa chupea panesidaa wārāda caicaya zepedada bē^rā. Ādjirāa ijara panasidaa caida dji dromaara bai cawaya. ³⁵ Ma^Λbe Jesura chūmepeda idjia edada doce pan^Λra caitaara tr^Λpeda jarasia:

–Aba^Λda dji dromaara b^Λa quīrīā b^Λb^Λr^Λ, jūmarā cāyābara edaara baida b^Λa. Waabemarā nezocada baida b^Λa.–

³⁶ Ma^Λ carea warra zaqueda edapeda ādjirā ēsi nūmasia. Ma^Λbe idji j^Λwade bara edapeda jarasia:

³⁷ –Aba^Λba m^Λ ījā b^Λdeba warrarāda bia edaib^Λr^Λ, m^Λda bia edab^Λr^Λa. M^Λ bia edab^Λr^Λba ababe m^Λda edab^Λr^Λēa, āteb^Λr^Λ m^Λ Diabueda sida bia edab^Λr^Λa.–

³⁸ Ma^Λne Jua^Λba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, daiba unusidaa ēberāba b^Λ tr^Λneba jaida āyā j^Λrecua b^Λda. Barib^Λr^Λ idjira dadjirā ume nīē bē^rā daiba jarasidaa waa māwā orāmārēā.–

³⁹ Ma^Λne Jesuba jarasia:

–Māwā orānadua. M^Λ tr^Λneba ne ununaca o b^Λba m^Λnebemada poya biē bedeaēa. ⁴⁰ Dadjirā ume dji quīrūēra dadjirāare b^Λa. ⁴¹ Wārā arada m^Λā jaraya: bārāra m^Λre bē^rā bariduaba bārāa baidoda dawaib^Λr^Λ, Ācōrēba wārāda ma^Λ ēberāa nebiada diaya.

* **9:29** Idjaba ne codaca ewarida odida pan^Λa. Griego bedeadē āc^Λr^Λa cartade māra neēa.

⁴² Bariduaba mǎ ĩjǎ bea dji dromaẽ quedeada cadjiruade baebibara, Ācōrēba maǎ ēberāra bio cawa oya. Maǎ cawa oira bio zarea bai bēra, biara bla maǎ ēberā ochirude yuda jǎnapeda pusade batabuedida. ⁴³⁻⁴⁴ Ba jawaba bǎa cadjiruada obibara, maǎ cadjirua o amaaba bǎa tutadua. Bla jawaba ababe erobaimīna ewariza Ācōrē ume baya. Maǎda biara bla jawaba umé erobada taba urua quicamaa wǎi cǎyābara.† ⁴⁵⁻⁴⁶ Ara maǎ quĩrāca ba jĩrūba bǎa cadjiruada obibara, maǎ cadjirua o amaaba bǎa tutadua. Bla jĩrū ababe erobaimīna ewariza Ācōrē ume baya. Maǎda biara bla Ācōrēba bara jĩrū umé erobada taba urua quicamaa batabuei cǎyābara.‡ ⁴⁷ Idjaba ba dauba bǎa cadjiruada obibara, maǎ cadjirua o amaaba ēūtadua. Bla dau ababe erobaimīna ewariza Ācōrē ume baya. Maǎda biara bla Ācōrēba bara dau umé erobada taba urua quicamaa batabuei cǎyābara. ⁴⁸ Mama qui beudacada baraa, idjaba dji eradra nūma sida quicaa.§

⁴⁹ Dadjirāra bia mĩga pananeba Ācōrē itea bia beadia.* ⁵⁰ Tǎda bia bla baribara caya jōibara ħsǎwǎ wayacusa caya bei? Maǎ bēra Ācōrē itea bia beadadua.† Idjaba ābaa necai beadadua.–

10

Jesuba mǎa amaira biē bǎada ada

Mateo 19:1-12; Luca 16:18

¹ Maǎbe Jesura Capernaǎ purudeba Judea druadaa wǎsia Jordaǎ do quĩrāare. Ēberāra zocārǎ wayacusa idjimaa zesesidade idjia obari quĩrāca ādjirāa jaradia besia. ² Mǎwǎ bǎde ħcara pariseorāda zesidaa. Idji biē bedeabidi carea nǎwǎ iwidisidaa:

–ĤUmaquĩrāba dji quimada amaida bia bǎca?–

³ Jesuba panusia:

–ĤMoiseba cǎrēda bǎsi?–

⁴ Pariseorāba panusidaa:

–Moiseba iduaribisia. Idjia jarasia abaaba idji wēraa carta mǎa amainebe-mada diaibara amaida bǎda.–*

⁵ Maǎne Jesuba jarasia:

–Moiseba maǎ bedeara bǎsia bǎrāra cawara zarea bea bēra. ⁶ Baribara naǎ ħjūǎ oside Ācōrēba umaquĩrāda, wēra sida osia.† ⁷ Maǎ carea umaquĩrāba dji zezara, dji papa sida amepeda idji quima ume ābaa bebaria. ⁸ Mǎwǎ cacua aba ba quĩrāca panaa.‡ Ādjira umé panaēa, ātebāra aba ba quĩrāca panaa.

⁹ Maǎ bēra Ācōrēba ābaa bǎdara dji amanacara panaa.–

¹⁰ Waya diguidaa wǎpedadacarea Jesu ume nǎbabadarāba idjia abari quĩrāca iwidisidaa. ¹¹ Maǎne Jesuba panusia:

–Baridua umaquĩrāba idji quimada amepeda dewara wēraa edaibara, maǎ umaquĩrāra daunema bla. ¹² Idjaba wēraa idji quimada amepeda dewara umaquĩrāda edaibara, maǎ wēraa daunema bla.–

† **9:43-44** Griego bedeadē ħcara cartade idjaba nǎwǎ bǎ bǎa: “Mama qui beudacada baraa, idjaba dji eradra nūma sida quicaa.” ‡ **9:45-46** Griego bedeadē ħcara cartade idjaba nǎwǎ bǎ bǎa: “Mama qui beudacada baraa, idjaba dji eradra nūma sida quicaa.” § **9:48** Isaías 66:24. * **9:49** Maǎ versículora abeda ebuda bǎe. Griego bedeadē bǎ bǎa: “Jūmarāda taba uruaba caya beadia.” † **9:50** Maǎ bēra Ācōrē itea beadadua. Maǎra griego bedeadē ebuda bǎe. Nǎwǎ bǎ bǎa: “Tǎda ara bǎdjide eda erobeadadua.” * **10:4** Deuteronomio 24:1-4. † **10:6** Genesis 1:27; 5:2. ‡ **10:8** Genesis 2:24.

Jesuba warra zaquerã bia jara b̃ada

Mateo 19:13-15; Luca 18:15-17

¹³ Mañne ëberãrãba warra zaquerãda Jesuma enesidaa idji jawada ãrã b̃apeda bia jara b̃amãrẽã. Baribara Jesu ume nibabadarãba dji warrarã eneb̃adara quẽãsidaa. ¹⁴ Adjia mãwã ob̃adara Jesuba bio biẽ ununa bẽrã nãwã jarasia:

–Idu warra zaquerãra m̃ma zebidadua, ãcõrẽba pe erob̃adebemara adjirã quĩrãca pana bẽrã. ¹⁵ Wãrã arada m̃la jaraya: warra zaqueba idji zeza ep̃ebari quĩrãca abal̃ba ãcõrẽda ep̃ẽẽb̃ara, mañ ëberãra ãcõrẽba pe erob̃adebema baẽa.–

¹⁶ Mãwã jarapeda Jesuba warra zaquerãra jawade bara edapeda idji jawara ãrã b̃apeda bia jara b̃acuasias.

Parata bara b̃a Jesu ume bedeada

Mateo 19:16-30; Luca 18:18-30

¹⁷ Jesu mamãba wãbarade ëberãda idjimaa pira zesia. Mañ ëberãra Jesu quĩrãpita chĩrãborode cobepeda iwidisia:

–Jaradiabari bia, ãcõrẽ ume ewariza zocai bai carea çm̃la cãrẽda oida b̃a?–

¹⁸ Jesuba panusia:

–çCãrẽ cãrẽã mãra dji biaada a b̃a? Ni abal̃da dji biaẽa, ababe ãcõrẽdra dji b̃iaa. ¹⁹ B̃la cawa b̃la ãcõrẽba obi b̃a bedeara: m̃ã bearãdua, daunemarãdua, ne draarãdua, sewadeba djãrãra biẽ jararãdua, djãrã cũrũgarãdua, b̃a zezara, b̃a papa sida wayadua.–

²⁰ Mañne ëberãba jarasia:

–Jaradiabari, cũdra edal̃ba m̃la jũma maãgara ãjã o b̃la.–

²¹ Mañne Jesuba ëberãra quĩrãneba acãpeda jarasia:

–Wadi b̃la ne aba oida b̃la. B̃la erob̃ara jũma nẽdobuede wãpeda dji paratara ne neẽ quẽdeaa diadua. Mãwã nebiada bajãne erob̃aya. Mañbe m̃ ume nibade zedua.–

²² Dji ëberãba mañ ãrẽpeda sopua b̃esia bio bara b̃a bẽrã. Ara mañda wãsia.

²³ Mañne Jesuba parãga acãpeda idji ume nibabadarã jarasia:

–Wãrãda bio zarea b̃la ëberã ne bara b̃la ãcõrẽra idji Boroda b̃ai carea.–

²⁴ Idji ume nibabadarãba cawa crĩchadaẽ basia. ãcõrẽba ne bara beara bia pe erob̃ada crĩcha panasidaa. Mañ carea Jesuba wayacusa jarasia:

–Djabarã, wãrãda bio zarea b̃la ëberã ne bara b̃la ãcõrẽra idji Boroda b̃ai carea. ²⁵ Parata bara b̃la ãcõrẽra idji Boroda b̃ai cãyãbara cameyoda ãguja uiaide eda wãichaara b̃la.–

²⁶ Idji ume nibabadarãba wetara cawa crĩchadaẽ basia. Mañne aduba iwididruasidaa:

–Mãwãra ãcõrẽba çcaidra edra edai?–

²⁷ Jesuba adjirã acãpeda jarasia:

–Ëberãba mãwã poya ocaa baribara ãcõrẽba poya oida b̃la. ãcõrẽmaarã ne jũmada oicha b̃la.–

²⁸ Mañne Pedroba Jesua jarasia:

–B̃a ep̃eni carea daiba ne jũmada amesidaa.–

²⁹⁻³⁰ Jesuba jarasia:

–Wãrã arada m̃la jaraya: m̃ carea idjaba bedea bia m̃nebema carea abal̃ba idji deda, djabarãda, djabawẽrãrãda, zezada, papada, quimada, warrarãda, ejũada ameibara, idjia amena cãyãbara nañ ewaride cien edaya:

deda, djabarāda, djabawērāda, papada, warrarāda idjaba ējūā sida. Ēberārāba idjira biē odi carea ēpēnia baribarā jirūarebema ewaride Ācōrē ume ewariza zocai baya. ³¹ Māwā dji jirūarebemada dji nabemarāda beadia, dji nabemarāda dji jirūarebemada beadia.–

Jesuba idji beadiēbema waya jarada

Mateo 20:17-19; Luca 18:31-34

³² Jerusaleānaa wāsidade Jesura nocoare nībasia. Mama wābada carea idjia doce edadarāba cawa crichadaē panasidaa. Jūma idji caiđu wābadarā sida ne waya panasidaa. Māwā duanane Jesuba wayacusa idjia edada doce panara jīgabe edesia. Maābe idji sāvāinebemada jarasia:

³³ –Ūrīnada, dadjirāra Jerusaleānaa wābadaa. Jāma abaaba mā, Naā Djara Edadara jidabiya sacerdotē bororāba, judiorā ley jaradiabadarā bida cawa odamārēā. Ādjirāba māra beuida bada jaradapeda judiorāēā diadā.

³⁴ Maāgarāba māra ipida biē jaradapeda, idodapeda, udapeda beadia. Baribarā ewari ūbeade māra ārēbaya.–

Zebedeo warrarāba iwidipedada

Mateo 20:20-28

³⁵ Zebedeo warrarā Santiagoda, Juaā sida Jesumaa zedapeda jarasidaa:

–Jaradiabari, daiba quīrīā panā baā oida ara daiba iwidibada quīrāca.–

³⁶ Jesuba iwidisia:

–ĶCārēda quīrīā panā māā bārā itea oida?–

³⁷ Ādjia panusidaa:

–Bāra jūmarā boroda bebarāde daida aba ba jāwa araare, aba ba jāwa acāare idu chūmebidua.–*

³⁸ Maāne Jesuba ādjia jarasia:

–Bārāba adua panā cārēda iwidī panāda. Māra bio bia mīgaya. ĶBārā sida ara maā quīrāca bia mīgadi carea panāca?–†

³⁹ Ādjia panusidaa:

–Māē, bia mīgadi carea panā.–

Maāne Jesuba jarasia:

–Bārā sida wārāda mā quīrāca bia mīgadia.† ⁴⁰ Baribarā mā jāwa araare, mā jāwa acāare chūpananida māā poya diaēā. Ācōrēbarā mama chūpananida eroāa.–

⁴¹ Maāne Santiagoba, Juaā bida iwidibadada waabema die panāba ūrīsidaa. Maā carea ādji ume quīrūsidaa. ⁴² Baribarā Jesuba ādjirā trāpeda jarasia:

–Bārāba cawa panā naā ējūānebema bororāba ādji ēberārāra jūmawāyā zocabadada. Ādjirāba unubidada ādjia jarabāda jūmarāba iā odida panāda.

⁴³ Baribarā bārāra māwā beadiē panā. Bārānebemada dji dromada ba quīrīā bābāra waabemarā nezocada baida āa. ⁴⁴ Dji dromaara ba quīrīā bāra jūmarā cāyābara edaara baida āa. ⁴⁵ Maā quīrāca mā, Naā Djara Edadara zeē āa ēberārā mā nezocarāda beadamārēā. Ātebarā ze āa ēberārā nezocada bai carea. Māwā māra beuya zocārā ēberārāda ēdra āai carea.–

Jesuba ēberā dauberrea ba biabida

Mateo 20:29-34; Luca 18:35-43

* **10:37** Jūmarā boroda bebarāde. Griego bedade bā āa: “Bā bia quīrude.” † **10:38** Griego bedade nāwā bā āa: “ĶBārā mā borocuedi quīrāca borocuedica? ĶMā doida bāra bārā bida poya dodica?” ‡ **10:39** Jesuba jarada quīrāca wārāda māwāsia. Hecho 12:1-3; Apocalipsi 1:9.

⁴⁶ Jesura, idji ume nĩbabadara, dewararã zocãrã panΛ sida Jerico purude jũēne wāsidaa. ĒdrΛbΛdade ēberã dauberrea bΛda o icawa parata iwidĩ bΛda chũmasia. Mañ ēberãra Timeo warra Bartimeo basía. ⁴⁷ Bartimeoba ũrĩsia Jesu Nazaredehemara mama wābΛrΛda. Mañ carea bia jarasia:

–¡Jesu, Davideba zeda, mΛra quĩrã djuburiadua!–

⁴⁸ Mañne zocãrãba idjira chupeamãrẽa quẽāsidaa baribΛrΛ idjia wetara biasia:

–¡Jesu, Davideba zeda, mΛra quĩrã djuburiadua!–

⁴⁹ Mañ ũrĩside Jesura nũmesia. Nāwā jarasia:

–Idjira trΛnadua.–

Mañne ΛcΛrΛba dauberrea bΛra trΛnapeda jarasidaa:

–Sobiadua. PiradrΛdua. Jesuba bΛra trΛ bΛa.–

⁵⁰ Ara mañda Bartimeoba idjia ΛrΛ jΛ bΛdara ěrΛpeda isabe piradrΛpeda Jesumaa wāsia. ⁵¹ Mañne Jesuba idjia iwidisia:

–¿Cãrẽda quĩrĩã bΛ mΛa oida?–

Dji dauberrea bΛba jarasia:

–Jaradiabari, mΛ dauba unuida quĩrĩã bΛa.–

⁵² Mañne Jesuba jarasia:

–Wādua. BΛa ĩjãna bẽrã biasia.–

Ara mañda dauberrea bΛdaba unu besia. Mañbe Jesu ume ābaa ode wāsia.

11

Jesu Jerusaleñe jũēna

Mateo 21:1-11; Luca 19:28-40; Juañ 12:12-19

¹ Jerusaleñ purude jũēbodo baside Betpague puru caita, Betania puru caita bida duanasidaa Olivo eya carrađe. Mañbe Jesuba idji ume nĩbabadarãda umẽ diabuesia. ² Ādjia nāwā jarasia:

–Dadjirã quĩrãpe bΛ purudaa wānadua. JũēbΛdade bārãba burro zaqueda ununia. Mañ burro zaque ΛrΛ wadi ni abaΛda wānacaa. Ērã edadapeda enenadua. ³ AbaΛba bārãa cãrẽ cãrẽã jāwā o panΛda iwidibΛrΛ jaradadua: “Dadjĩ Boroba quĩrĩã bΛa baribΛrΛ nane jẽda diabueya.”–

⁴ Ode wābΛdade burrora dede eda wābada caita jΛ nũmΛda unusidaa. Ara mañda ěrã edasidaa. ⁵ ΛcΛrΛ arima duanΛba iwidisidaa:

–¿Cãrẽda o panΛ? ¿Cãrẽ cãrẽã jΛΛ burrora ěrã panΛ?–

⁶ Jesuba jarada quĩrãca panusidade dji arima duanΛba idu edebisidaa.

⁷ Mañbe burro zaquera Jesumaa ededapeda ādji cacuade jΛ panΛra burro ΛrΛ basidaa. MañbebΛrΛ Jerusaleñ purudaa wāi carea Jesura ΛrΛ chũmesia.

⁸ Zocãrãba Jesu bia edadĩ carea ādjia cacuade jΛ panΛda ode tōcua wāsidaa. Dewararãba bacuru jΛwate quedua bara beada bΛá tudapeda o icawa bΛcua wāsidaa. ⁹ MāwΛ obΛdade idji na nĩnaba, caĩdu zebΛda bida jĩgua jara duanasidaa:

¡Bio bia quirua! ¡Bio bia bΛa dadji Ācõrẽ trΛneba zebΛrΛra!*

¹⁰ ¡Bio bia bΛa dadji drõænabema Davideba zedara! ¡Dadjirã Boro bai carea zebΛrΛra!

¡Bio bia quirua Bajãne BΛra!

¹¹ Jesu Jerusaleñe jũēside Ācõrẽ de dromanaa wāsia. Jũma acΛ bapeda queubΛrΛ bẽrã idjia doce edadarã ume Betania purudaa jẽda wāsidaa.

* 11:9 Salmo 118:25-26. Bio bia quirua. Arameo bedeadẽ “Hosana” jarabadaa.

Jesuba higojō bacuru biē jara bāda

Mateo 21:18-19

¹² Nurēma Betania purudeba wābādade Jesura jarra nūmesia. ¹³ Mañne higojō quedua bara bāda tamaba unusia. Higojō jaraēmīna Jesuba acāde wāsia dji ca zaqueda odja bā cawaya. Araa jūēbāda de quedua awa nūmada unusia.† ¹⁴ Mañne Jesuba higojōa jarasia:

–jNi abaaba bā nejōra waa jōnaēa!–

Mañ bedeara idji ume nībabadarāba ūrīsidaa.

Jesuba ne nēdobuebadarā āyā jarecuada

Mateo 21:12-17; Luca 19:45-48; Jua 2:13-22

¹⁵ Jesura Jerusaleñne wayacusa jūēpeda Ācōrē de dromanaa wāsia. Mama dajada Ācōrēa diadi careabema nēdobuebadarāda unusia. Ne nēdo bea sida zocārā duanasidaa. Idjaba ācāraaba Ācōrē de dromane diadia bā paratara dji drua āiba zebadarāa nēbāa nēdobuebadjidāa āibema paratara diacara panana bēra. Māwā duanane Jesuba ādjirāra jūma āyā jaretacuasias. Dji parata nēdobuebadarā mesa beada, puchirā nēdobuebadarā bugue sida jūma coracuasias. ¹⁶ Mañ awara ni cārē sida Ācōrē de droma caita idu enebiē basia. ¹⁷ Ādjirāa nāwā jaradiasias:

–Ācōrē Bedeade nāwā bā bā: “Mā dera jūma puru bea itea dji iwidibada de adia.” Baribāra bārāba “ne drābadarā mīrūbada uria” quīrāca eropanā.–†

¹⁸ Mañ bedea ūrīsidade sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabada bida Jesura wayasidaa idjia jaradia bāra jūmarāba bia ūrī panā bēra. Mamaaba āta crīcha jara panesidaa beadi carea. ¹⁹ Queubāda de Jesura idji ume nībabadarā ume Jerusaleñneba ēdrāsidaa.

Higojō purruba nūmena

Mateo 21:20-22

²⁰ Nurēma diapeda Jesura idji ume nībabadarā sida wayacusa Jerusaleñnaa wāsidaa. Wābādade unusidaa higo bacurura dji carrade eda purruba nūmada. ²¹ Mañne Jesuba jaradara Pedroba quīrānebasia. Mañ carea jarasia:

–Jaradiabari, acādua. Bā biē jara bāda higojōra purruba nūmesia.–

²² Jesuba jarasia:

–Bārāba Ācōrēra ījānida panā. ²³ Wārā arada māa jaraya: bariduaba za bā eyaa namaaba pusade tēūne wāduada aibāra, idjia jarabāra quīrāca māwāya. Baribāra idji sode crīchaiē bā idjia jarabāra māwāēda, ātebāra wārāda māwāida ījāida bā. ²⁴ Mañ carea māa bārāa jaraya: jūma bārāba Ācōrēa iwidibadara wārāda edadida ījānibāra, edadia. ²⁵ Idjaba bārāba Ācōrēa iwidī panane baridua ēberā ume biē panabāra, mañ ēberāba biē odara naārā quīrādoadadua. Māwābāra bārāba biē opedadara bārā Zeza bajāne bāba quīrādoaya. ²⁶ Dewarāba biē odada quīrādoadaēbāra, bārāba biē opedadara bārā Zeza bajāne bāba quīrādoāa.–§

¿Cai trāneba Jesuba jaradia bā?

Mateo 21:23-27; Luca 20:1-8

† **11:13** Israel druade higojō dji ca zaqueda marzo jedecode, abrilde bida codida panā. Dji ca zaquera ununibāra cawabadaa junione maārī zaidia idjaba agostodeba aba octubredaa waibāa zaidia. Baribāra Jesuba quedua awa ununa bēra cawasia jūma mañ poade higojōra zauēda. † **11:17** Mā dera jūma puru bea itea dji iwidibada de adia. Isaia 56:7. Ne drābadarā mīrūbada uria. Jeremia 7:11. § **11:26** Griego bedeade ācāra cartade mañ versīculora neēa.

²⁷ Mañbe ãdjira wayacusa Jerusaleñne jũẽsidaa. Jesura ãcõrẽ de droma caita nĩne, sacerdote bororãda, judiorã ley jaradiabadada, judiorã dji dromarã sida idjima zesisidaa. ²⁸ ãdjirãba iwidiisidaa:

–Bla nama o ãlara çcaiba obi ãla?–

²⁹ Jesuba panusia:

–Mla bida bãrãa iwidiya. Bãrãba panusidara mla jaraya caiba mla nãwã obi ãda. ³⁰ Çcaiba Juaãra diabuesi borocuemãrẽã? Çẽberãba wa Bajãne ãba? Panunadua.–

³¹ Mañne ara ãdjiduba jara duanesidaa:

–Bajãne ãba diabuesiada adibãã, idjia jaraya: “Maãda çcãrẽ cãrẽã iããaẽ basi?” ³² Baribãã çsãwã jaradi ẽberãba diabuesida?–

ãdjia mãwã jara panasidaa purura waya panã bãrã. Purumaarã Juaãra wãrãda ãcõrẽneba bedeabari basia. ³³ Mañ bãrã Jesua jarasidaa:

–Daiba adua panã.–

Mañne Jesuba jarasia:

–Mãẽteara mla bida bãrãa jaraẽa caiba mla jãwã obi ãda.–

12

Djãrã néu acãbadadebema ne jara ã

Mateo 21:33-46; Luca 20:9-19

¹ Mañne Jesuba ne jara ãdeba ãdjirãa jarasia:

–Ëberãda basia. Ewari aba mañ ẽberãba uvada upeda idji néura mōgaraba auđu jũrã casia. Uva ãa piabari sida osia. Idjaba deda ãã osia mamaãba jũma acã carea. Mañbe idji néura ãcãã ẽberãrã jãwaeda basia. ãdjirã ume bedea basia néu zaubarãde jũmasãwã idjia diadida panãda. Mãwã bedea ãpeda djibarira dewara druadaa wãsia.

² Uva jara djibariba nezocada aba diabuesia néudebema idjia diadida panãra edade wãmãrẽã. ³ Baribãã néu acã panãba dji nezocara jidãdãpeda puosidaa. Mañbe jẽda jãretabuesidaa ni cãrẽ sida diadaẽ.

⁴ Mãwãnacarea djibariba dewara nezocada diabuesia idjia diadida panãra diadamãrẽã. Baribãã mañ nezocara boroma usidaa.* Mañbe wayadaẽ quẽãsidaa. ⁵ Mãwãnacarea djibariba dewarada diabuesia baribãã mañ nezocara beasidaa. Mãwãnacarea dewara nezocarãda zocãrã diabuesia. Baribãã ãcããra puosidaa, dewararãda beasidaa.

⁶ Djibariba wadibida aba erobasia diabuei carea; mãããra idji warra bio quĩrã ãã basia. Idjia crĩchasia: “Mã warradrã wayadia.” Ara mããda diabuesia. ⁷ Baribãã néu acã panãba dji warra jũẽbarãda unusidade ãduba jarasidaa: “Jari uruba dji zezaba erobãra jũma edaya. ¡Idjira beatadia! Mãwããã dji ẽjũãra dadjirã itea beya.”

⁸ Ara mããda warrara jidãdãpeda beasidaa. Mañbe néu ãi batabuesidaa.

⁹ Mañ carea néu djibariba çsãwã obã? Araa wãpeda ãdjirã jũma quenãpeda idji néura dewararãa acãbiya. ¹⁰ Bãrãba Çãcõrẽ Bedeade acãdacaca? Nãwã jara ãã:

De obadaba mōgara igarapedadara dji biara ãda besia.

¹¹ Dadjirã Boroba mãwã oda bãrã dadjirãmaarã bio biya quirua.†

* **12:4** Mañ nezocara boroma usidaa. Griego bedeade ãcãã cartade nãwã ãã ãã: “Mōgara batatabadade mañ nezocara borode diasidaa.” † **12:11** Salmo 118:22-23.

¹² Sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadaba, judiorā dji dromarā bida cawasidaa Jesuba maḷ jara ḅadeba ādjirāda biē jarasida. Maḷ carea Jesura jida quīrīā panasidaa. Baribara puruda waya panḷ bēra idjira idu ḅadapeda āyā wāsidaa.

ḷRomanebema boro itea parata jarḷa peḅadade diadida panḷca?

Mateo 22:15-22; Luca 20:20-26

¹³ Māwānacarea pariseorāba, Herodeare bea bida Jesumaa ācara dia-buesidaa idjia biē bedeabidi carea. ¹⁴ Jūēnapeda jarasidaa:

–Jaradiabari, daiba cawa panḷa bara ēberā jipa ḅada. Ni abaḷda biara unuca bēra ni abaḷba bāa awara crīchabidacaa. Atebara bāa wārā bedea Ācōrē odebemada jūmarāa jaradiabaria. Maḷda Romanebema boro itea parata jarḷa peḅadaza ḷdadjī judiorāba diadida bia ḅaca wa biē ḅa? ḷDiadida panḷca wa diacara panḷa?–

¹⁵ Jesuba cawa ḅasia dji biarā quīrāca ze panḷda. Maḷ bēra jarasia:

–Bārāba ḷcārē cārēā mḷra biē bedeabi quīrīā panḷ? Parata pichida ene-nadua mḷa acāi carea.–

¹⁶ Ara maḷda enesidaa. Maḷne Jesuba iwidisia:

–ḷCai quīrādarrada naḷ paratade ḅa? ḷCai trāda ḅa?–

Ādjia panusidaa:

–Romanebema borodeda.–

¹⁷ Maḷne Jesuba jarasia:

–Māwā baibara Romanebema borodera Romanebema boroa diadadua, idjaba Ācōrēnera Ācōrēa diadadua.–

Ādjirāba Jesu carea cawa crīchadaē ḅasia.

Beudarā ārēḅadidebema Jesuba jarada

Mateo 22:23-33; Luca 20:27-40

¹⁸ Māwā panane ācara saduceorāda Jesumaa zesidaa. Saduceorāba jarabadaa beupedadara ārēḅadacada. Maḷ bēra Jesua nāwā jarasidaa:

¹⁹ –Jaradiabari, Moiseba dadjirā itea ḅasia ēberāda warra neē ḅade jaidabara, idji djababa dji pēdra wērā edaida ḅada dji djaba jaidada itea warra unui carea.† ²⁰ Ewari aba siete djabarāda panasidaa. Dji nabemada quima edasia baribara warra neē jaidasia. ²¹ Idjiarebemaba dji pēdra wērā edasia baribara idji sida warra neē jaidasia. Ūbeabema sida abari quīrāca māwāsia. ²² Jūma maḷ siete panara warra neē jaidasidaa. Māwānacarea dji wērā sida jaidasia. ²³ Maḷ siete djabarāba abari wērāda edasidaa. Māwāra ārēḅadi ewaride ḷsāḷgaba idjira erobei?–

²⁴ Maḷ carea Jesuba panusia:

–Bārāba Ācōrē Bedeada, idji ḅāa sida adua panḷ bēra āi crīcha panḷa.

²⁵ Ūrīnadua. Beupedadara ārēḅadi ewaride ēberāra quima edadaēa ni quima diadaēa, atebara Ācōrē bajānebema nezocarā quīrāca beadia. ²⁶ ḷBārāba beupedadara ārēḅadidebemada Moise cartade acḷadacaca? Ācōrēba bacuru zaque uruga nūmaneba Moisea jarasia: “Mḷra Abrahaḷ Ācōrēa, Isa Ācōrēa, idjaba Jacobo Ācōrēa.”§ ²⁷ idjira beu bea Ācōrēa atebara zocai bea Ācōrēa! Bārāba abeda āi crīcha panḷa.–

Ācōrēba obi ḅa beadea dji dromaara ḅa

Mateo 22:34-40

† 12:19 Deuteronomio 25:5. § 12:26 Exodo 3:2-6.

²⁸ Māwā bedea pan^Λne judiorā ley jaradiabarida Jesu caita zesia. Ma^Λ jaradiabariba ūrīsia Jesuba saduceorāa bia panunada. Ma^Λ carea iwidisia:

–Ācōrēba obi ^Λbedeadebemara ^Λsā^Λg^Λda dji dromaara ^Λ–

²⁹ Jesuba panusia:

–Ācōrēba obi ^Λbedeadebemara dji dromaara ^Λara na^Λg^Λa: “Ūrīnadua, israel-erā. Dadjirā Boro Ācōrēra abab^Λra ^Λ. ³⁰ Jūma ^Λsodeba, jūma ^Λjauredeba, jūma ^Λcrīchadeba, idjaba jūma ^Λab^Λadeba ^Λ Boro Ācōrēra quīrīād^Λua.”* Ācōrēba obi ^Λbedeadebemara ma^Λdr^Λ dji dromaara ^Λ. ³¹ Idjaba ma^Λare ^Λada abari quīrāca ^Λ. Ma^Λg^Λa nāwā jara ^Λ: “Djārāra quīrīād^Λua ara ^Λdji quīrīā ^Λ quīrāca.”† Ma^Λ umēbema bedea cāyābara dji dromaara beada neēa.–

³² Ma^Λne judiorā ley jaradiabariba jarasia:

–Bia ^Λ, Jaradiabari, ^Λ jara ^Λ quīrāca Ācōrēra abab^Λra ^Λ, dewarada neēa. ³³ Dadjirāba wārāda Ācōrēra jūma dadji sodeba, jūma dadji crīchadeba, jūma dadji jauredeba, jūma dadji ab^Λadeba bida quīrīānida pan^Λ. Idjaba djārāra ara dadji quīrīā ^Λ quīrāca quīrīānida pan^Λ. Ma^Λg^Λra zocārā animarā Ācōrēba babue diai cāyābara biara ^Λ.–

³⁴ Judiorā ley jaradiabariba ma^Λg^Λra crīcha cawaadeba jara^Λda bē^Λ Jesuba jarasia:

–^Λara Ācōrēba pe erob^Λadebemada baida bo^Λoa.–

Māwānacarea dewararāba Jesua iwididida wayasidaa.

Ācōrēba ēdr^Λ edabari diai jara^Λda ^Λcai warra?

Mateo 22:41-46; Luca 20:41-44

³⁵ Jesuba Ācōrē de droma dajada jaradia baside ēberārāa nāwā iwidisia:

–Judiorā ley jaradiabadaba ^Λsāwāērā jara pan^Λ Ācōrēba ēdr^Λ edabari diai jara^Λda Davi warrada? ³⁶ Ara ma^Λ Daviba Ācōrē Jauredeba nāwā jarasia: Dadjirā Boro^Λba m^Λ boro^Λ jarasia: m^Λ j^Λwa araare chūmedua ab^Λ ^Λ ume dji quīrūrā m^Λa ^Λj^Λwaeda ^Λab^Λra^Λdaa.‡

³⁷ Ācōrēba ēdr^Λ edabari diai jara^Λda Daviba m^Λ Boroada asib^Λra, ^Λsāwā Davi warra bai?–

Jesuba māwā jaradia ^Λada zocārā ēberārāba bia ūrī duanasidaa.

Jesuba pariseorā biē jara^Λda

Mateo 23:1-36; Luca 11:37-54; 20:45-47

³⁸ Jesuba wadi jaradia ^Λde nāwā jarasia:

–Judiorā ley jaradiabadarā ume quīrācuita beadadua. Ādjirāba djio nē^Λba beada j^Λ awua beaa. Ma^Λ awara purude nīnane quīrīābadaa ēberārāba wayaadeba “mērā” adida. ³⁹ Judiorā dji jarebada dede ādjira dji dromarā chūmebadade chūme quīrīābadaa; ābaa ne cob^Λdade bida ara ma^Λ quīrāca obadaa. ⁴⁰ Barib^Λra pēdra wērārāba eroquedeada sewadeba jārīnapeda jūmarā quīrāpita Ācōrēa dārā iwidibadaa ādjira jipa beada crīchadamārēa. Ma^Λ carea Ācōrēba dewararā cāyābara ādjirāra wetara cawa oya.–

Pēdra wērā ne neē quiruba Ācōrēa parata diada

Luca 21:1-4

⁴¹ Ācōrē de droma carea parata ^Λabada quīrāpe chūmaside Jesuba unusia ēberārāba paratada eda b^Λ duan^Λda. Zocārā ne bara beaba paratada waib^Λa

* **12:30** Deuteronomio 6:4-5. Dadjirā Boro Ācōrēra abab^Λra ^Λ. Ma^Λg^Λra idjaba jara ^Λ: “Ab^Λ Ācōrēra dadjirā Boroa.” † **12:31** Levitico 19:18. ‡ **12:36** Salmo 110:1.

eda bál panasidaa. ⁴² Mañne pēdra wērā parata neē quiruda zepeda parata edaara quiruda umébe eda b̄asia. ⁴³ Jesuba idji ume n̄babadarāa jarasia:

–M̄la wārāda bārāa jaraya: jāl pēdra wērā ne neē quiruba auđuara diasia jūmarāba diapedada cāyābara. ⁴⁴ Ādjirāba dji adubadadr̄a eda b̄asidaa baribar̄a wērā ne neē quiruba ne coi carea erobadada jūma diasia.–

13

Ācōrē de droma jūma ārīni Jesuba jarada

Mateo 10:16-25; 24:1-28; Luca 17:22-24; 21:5-24

¹ Jesura Ācōrē de droma dajadaare badada wāb̄ar̄a baside idji ume n̄barib̄a jarasia:

–Jaradiabari, jac̄dua nāl mōgarara s̄awā waib̄a beada idjaba nāl de sida s̄awā quīrāwērēa quedeada!–

² Mañne Jesuba jarasia:

–M̄e, b̄a unu b̄ara waib̄a beaa. Baribar̄a wārā arada m̄la jaraya: nāl mōgara capedadara jūma todogozoaya.–

³ Mābe Olivo eyadaa wāsidaa. Dji eyara Ācōrē de droma quīrāpe b̄a. Jesu mama chūmaside Pedroba, Santiagoba, Juāba, Andre bida ādūba idjia iwidisidaa:

⁴ –Dairāa jaradua: Ācōrē de dromara ḡsālbe todogozoai? ḡCārēneba cawadi māl ewarira caita b̄ada?–

⁵ Mañne Jesuba jarasia:

–Quīrācuita beadedua ni ab̄a b̄a cūrūgarānamārēā. ⁶ Zocārāba jaradia ādjidr̄a Ācōrēba ēdr̄a edabari diai jaradada. M̄awā ēberārāda zocārā cūrūgadia.

⁷ Bārāba ūrīnia ab̄a puruda dewara ume djō duan̄da idjaba drua āyā bida m̄awā duan̄da. Baribar̄a ne wayarānadua. Māgara jūma m̄awāida b̄a. Baribar̄a nāl ewarira wadi jōéa. ⁸ Ab̄a puruda dewara puru ume djōnia. Ab̄a druadebema boroda dewara druadebema boro ume djōnia. De uremiada druaza wāya, idjaba zocārā druade jarabada baraya. Baribar̄a māl naārā m̄gab̄adara maārī b̄aya wērā warra pua za b̄a quīrāca.

⁹ Quīrācuita beadedua. Bārāra jidabidapeda dji jarebada dedaa ededapeda bia udia. M̄l ijā pan̄a carea ādjirāba bārāra dji dromarā quīrāpita, dji bororā quīrāpita bida ededia. Māneb̄ar̄a bārāba m̄l bedeara ādjirā quīrāpita jaradia.

¹⁰ Wārāda bedea bia m̄nebmada jūma puruza jaradida pan̄a. ¹¹ Ēberārāba bārāra jida edebadade sopuarānadua s̄awā bedeadida. Mānebmada crīcharānadua. Ababe jaradadua Ācōrēba jarabibar̄ada. Ara b̄adj̄i crīchadeba bedeadāēa, āteb̄ar̄a Ācōrē Jauredr̄a bārāneba bedeyaya. ¹² Ab̄a b̄a ara idji djabada beabiya. Dji zezaba idji warrada beabiya idjaba warrarāra ādj̄i djibarirā ume biē panenapeda beabidia. ¹³ M̄l ijā pan̄a carea jūmarāba bārāra quīrāmania. Baribar̄a māl ewari zareade m̄l ijā pan̄a igaradāēb̄ar̄a, Ācōrēba ēdr̄a edaya idji ume ewariza zocai panani carea.

¹⁴ Ācōrēba quīrācada idji baiē b̄ama bārāba unub̄adade jūma Judea druade beara eyadaa m̄rū wānida pan̄a.* (Dji carta ac̄l b̄a b̄a cārē jara b̄ada

* **13:14** Ācōrēba quīrāca. Griego bedeadē ac̄ar̄a cartade nāl sida b̄l b̄a: “Ācōrēneba bedebari Danielba jarada” (Daniel 9:27; 11:31; 12:11). Griego Antioco Epipaneba Ācōrē de dromara mititia b̄asia 168 poa Jesu todi naēna. Baribar̄a Jesuba jarasia māl Antiocoba oda quīrāca wayacusa m̄awāida. Ac̄ar̄amaarā Jesuba jaradara wārāda m̄awāsia romanorāba Jerusalēa puruda, Ācōrē de droma sida poa 70de jūma ārisidade. Ac̄ar̄amaarā jara b̄a cadjiaruadebema ēberāba m̄awā oya (2 Tesalonica 2:3-10). Idjaba ac̄ar̄amaarā Jesuba jaradara jirūarebema ewaride m̄awāya.

cawaida b̃aa.) ¹⁵ Mañne ēberā idji de ʔrʔ b̃ara idji dede eda wāiē b̃aa ne edai carea. ¹⁶ Dji peade b̃aba idjia ʔrʔ ʔabarira jēda edade wāiē b̃aa. ¹⁷ Mañ ewaride wērārā biogoa beara, warra ju dawa erobeā sida bio mīā djuburi beadia. ¹⁸ Ācōrēā iwidiɖadua cue jara mīrū wāna amaaba. ¹⁹ Mañ ewaride ēberārā bio bia mīgadia. Ācōrēba naʔ ējūā oɖadeba ʔtaa ēberārā mañ quīrāca bia mīgadacaa idjaba māwānacarea waa ara mañ quīrāca mīgadaēa. ²⁰ Mañ ewarira dārāya. Dadjirā Boroba jūma daucha bia mīgabibara, ni abaɖa ēɖraɖaē bacasia. Baribara Ācōrēba jūma daucha bia mīgabiēa idjia edada ēberārā carea.

²¹⁻²² Mañ ewaride ʔcaɾaɓa sewadeba jaradia ādjira Ācōrēba ēɖra edabari diai jaraɖada. Idjaba ʔcaɾaɓa sewadeba jaradia ādjira Ācōrēneba bedeabarida. Mañgārāba ne ununaca waiɓaa beada odia ēberārā cūrūgadi carea. Ācōrēba edadarā sida poya cūrūgadibara, ādjirā sida cūrūgacasiɖaa. Mañ bēra abaɓba bārāa jaraibara, “Acɖadua, Ācōrēba ēɖra edabari diai jaraɖara nama b̃aa,” mañra ʔjārānadua. Dewaraɓa idjira jarima b̃ada aibara, mañ sida ʔjārānadua. ²³ Quīrācuɖa beadaɖua. Jūma māa bārāa jarasia māwāi naēna.

*Naʔ Djara Edada zeidebema
Mateo 24:29-44; Luca 21:25-36*

²⁴ Ēberārā bio bia mīga pananacarea ʔmāɖaura pāimaya. Jedeco sida ʔnaēa. ²⁵ Chīɖaura bajāneba bæcuadia. Jūma bajāne beara quīrā awara beya. ²⁶ Mañgā ewaride m̃, Naʔ Djara Edadara ʔrārāne ʔb̃aa bara zebaraɖa idjaba quīrāwārēā dorrodorroa b̃ada ununia.† ²⁷ Mañne māa bajānebema nezocarāda drua beaza wābiya Ācōrēba edadarāda ābaa ʔaredamārēā.

²⁸ Higojōneba ne jarabaraɖa cawaɖadua. Dji ʔawatera tucu nūmepeda queda barabaria. Mañneba jūmarāba cawa panāa dārāēne poara zeida. ²⁹ Ara mañ quīrāca māa jaraɖa unubɖade cawaɖadua m̃ ze ewarira jūēbododa. ³⁰ Māa bārāa wārāda jaraya: naʔ ewaridebema ēberārā beudi naēna mañra jūma māwāya. ³¹ Bajāra jōya, naʔ ējūā sida jōya, baribara māa jaraɖara wārāda māwāya.

³² Baribara ni abaɓba mañ ewarira sāʔbe māwāida cawaɖaēa. Ācōrē nezoca bajāne bea biɖa adua panāa. M̃, Naʔ Djara Edada biɖa adua b̃aa. Ababe m̃ Zebaraɖa cawa b̃aa.

³³ Quīrācuɖa beadaɖua. Dau ʔb̃aa beadaɖua idjaba Ācōrēā iwidi beadaɖua. Bārāba dji ewari sāʔbe zeida adua panāa. ³⁴ Mañ ewari zebaraɖa naʔ quīrāca baya: ēberāda dewara druadaa wābaraɖe dji nezocarāda idji de wagaɖamārēā amesia. Ādjiza ne oɖamārēā b̃asia. Dji eda wābada acabarāa jarasia quīrācuɖa acɔ bamārēā. ³⁵⁻³⁶ Ara mañ quīrāca bārā biɖa adua panāa bārā De Djibarira sāʔbe waya zeida: queubaraɖe, ariqētra, eterre berubaraɖe wa diapeda. Mañ bēra dau ʔb̃aa beadaɖua, m̃ cawaēne zebaraɖe bārāa cāi duanaɖa unurāmārēā. ³⁷ Māa bārāa jara b̃ara jūmarāa jarabara: dau ʔb̃aa beadaɖua.–

14

*Jesu beadi carea crīcha ʔara panana
Mateo 26:1-5; Luca 22:1-2; ʔuaʔ 11:45-53*

† 13:26 Daniel 7:13-14.

¹ Ewari umé babarade judiorāba Egiptodeba édrapedada quĩrānebabama ewarida odi basía. Mañ ewari dromane pañ ēsābari neē bāda cobadaa. Mañne sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā ume crīcha jara panasidaa Jesura chupea jidadapeda beabidi carea. ² Baribarā jarasidaa:

–Ewari dromane jidadaēa ēberārā quĩrūbucarānamārēā.–

Wērāba nardo quera Jesu boro arā weada

Mateo 26:6-13; Juañ 12:1-8

³ Mañ ewaride Jesura Betania purude Simoñ aida bara bāda dede basia. Ne co chūmane wērāda idjima zesia. Mañ wērāba boteya alabastro mōgara odada enesia. Boteyara nardo quera idji awa bāba bira basia. Mañ nardo querara bio nēbā basia. Mañne wērāba dji boteya ochiruda bāapeda querara Jesu boro arā weasia. ⁴ Mañ carea ācarā arima duanāda quĩrūnapeda āduba jarasidaa:

–¿Cārē cārēā jāñ querara weatasi? ⁵ Nēdobuedabara poa aba trajabarade edabari quĩrāca edacasia. Mañ parataba ne neē quedearea carebacasia.–

Mañ wērāba bia quēāsidaa. ⁶ Baribarā Jesuba jarasia:

–Idu bādadua. ¿Cārē cārēā idjira quēā panā? Idjia mñ jāwā odara bia basia. ⁷ Ne neē quedearea ewariza bārā tāēna panania; bārāba quĩrābādade poya ādjirāra carebadida panā. Baribarā mñra bārā ume ewariza baēa.

⁸ Nañ wērāba aride osia. Dārāēne mñra beupeda tabaridia. Idjia mñra mañ carea queraba pāsia. ⁹ Wārā arada mñra jaraya: jūma nañ ējūāne bedea bia mñnebema jaradiabādama nañ wērāba odara nēbarādia idji sida quĩrānebadamārēā.–

Judaba Jesu jidabi carea crīchada

Mateo 26:14-16; Luca 22:3-6

¹⁰ Juda Iscarioteda Jesuba doce edadadebema basía. Mañ Judara sacerdote bororāmaa wāsia Jesu jidabi carea. ¹¹ Mañ ūrīsidade ādjirāra bāsridadapeda Judaa paratada diadiada asidaa. Ara mañda Judaba jarābadjia sāvā Jesura jidabida.

Jesuba doce edadarā ume ne coda

Mateo 26:17-29; Luca 22:7-23; Juañ 13:21-30; 1 Corinto 11:23-26

¹² Pañ ēsābari neē bā cobada ewarida jūesia. Domia aba māwā cobadjidaa. Dji nabema ewaride judiorāba Egiptodeba édrapedada quĩrānebadi carea oveja zaqueda beadapeda cobadaa. Mañne Jesu ume nībabadarāba idjia iwidisidaa:

–¿Bāa sāma quĩrāñ bā daiba Egiptodeba édrapedada quĩrānebadi carea cobadara ode wānida?–

¹³ Mañne Jesuba idji ume nībabadarāda umé trāpeda nāwā jarasia:

–Jerusaleñ purudaa wānadua. Jāma bārāba ununia umaquĩrāba zocoda eronīda. Idji caidu wānadua. ¹⁴ Idji eda wābarāma dji de djibarā jaradadua: “Dadjirā jaradiabariba nañda iwidibisia: mñā, mñ ume nībabadarā bida Egiptodeba édrapedada quĩrānebadi carea cobadara ¿sāma codi?” ¹⁵ Mañ de djibariba ātaarebema deñ waiāda jūma biya o nūmāda acābiya. Mama ne cobadara dadjirā itea odadua.–

¹⁶ Ara mañda Jesu ume nībabadara Jerusaleñ purudaa umé wāsidaa. Wābādade Jesuba ādjia jarada quĩrāca unusidaa. Mañbe Egiptodeba édrapedada quĩrānebadi carea cobadara osidaa.

¹⁷ Queudacarea Jesura, idjia edada doce panā ume jūesia. ¹⁸ Ne co chūpanane Jesuba jarasia:

–Wārā arada mñra jaraya: aba mñ ume ne co bāba mñra jidabiya.–

19 Mañ carea ádjira sopua panesidaa. Ara mañda aba aba Jesua iwidisidaa:

–¿Māa māwā oica?–

20 Jesuba jarasia:

–Aba bārā docedebemaba jidabiya. Idjia bida abari epedecode pañda su co ɓaa. 21 Wārāda mñ, Nañ Djara Edadara beuida ɓaa Ācōrē Bedeade ɓa ɓa quĩrāca.* ĵBaribara mñ jidabi ēberāra bio mñ djoburi ɓaa! Idjira topedadaēbara biara ɓacasia.–

22 Wadi ne co duanane Jesuba pañda jɔwade edapeda Ācōrēa bia jarasia. Mañbe cōrācuapeda ádjia diabarañde nāwā jarasia:

–Codadua. Nañgara mñ cacuaa.–

23 Mañbe uva ɓada edapeda Ācōrēa bia ɓadaa asia. Mañ uva ɓara ádjirāza diasia. Jūmarāba dosidaa. 24 Mañne Jesuba jarasia:

–Nañgara mñ oa erozoabarāa. Mñ oadeba Ācōrēa zocārā ume bedea djiwidida ɓabarāa.† 25 Wārā arada mñ jaraya: uva ɓara waa doēa aba Ācōrēa jūma idji ēberārā pe erobebarañdaa. Mañbebara mñ bārā ume uva ɓada wayacusa doya.–‡

Pedroba Jesu igaraēana ada

Mateo 26:30-35; Luca 22:31-34; Juañ 13:36-38

26 Mañbe Ācōrē Bedeadebemada trāñapeda Olivo eyadaa wāsidaa.§

27 Wāɓadade Jesuba jarasia:

–Nañ diamasi jūma bārāba mñra igaradia. Ācōrē Bedeade nāwā ɓa ɓaa: “Mña oveja wagabarira beabarañde dji ovejara jārāzoadia.”* 28 Baribara mñra ārēbapeda bārā na wāya Galilea druadaa.–

29 Mañne Pedroba Jesua jarasia:

–Jūmarāba ɓara igarañimñna mñ igaraēa.–

30 Jesuba Pedroa jarasia:

–Wārā arada mñ jaraya: nane diamasi eterre ɓarima umé berui naēna ɓaa ɓarima ūbea mñra unucaada aya.–

31 Baribara Pedroba wetara jarasia:

–Mñ beabara sida ɓara igaraēa.–

Jūmarāba abarica jarasidaa.

Jesuba Getsemanine Ācōrēa iwidida

Mateo 26:36-46; Luca 22:39-46

32 Mañbe Getsemani abadama jūēne wāsidaa. Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–Mñ Ācōrēa iwidibarañmisa nama chūpanenadua.–

33 Mañbe Pedroda, Santiagoda, Juañ sida jīga edesia. Idji sāwāinebemada jūmawāyā crīcha ɓa bērā Jesura bio sopua ɓesia. 34 Mañne jarasia:

–Mñra sopuaba beubarā quĩrāca ɓaa. Nama panenadua. Mñ daucha zocai pananadua.–

35 Mañbe Jesura wagabe wāpeda ɓarru cobepeda Ācōrēa iwidisia quĩrā awara oi cawaya. 36 Nāwā jarasia:

* 14:21 Salmo 22; Salmo 118:22; Isaia 52:15deba aba 53:12daa. † 14:24 Bedea djiwidí. Jeremia 31:31-34. Ācōrēa naārā israelerā ume bedea ɓasia (Exodo 24:6-8). ‡ 14:25 Uva ɓada wayacusa doya. § 14:26 Mañ ewari dromane ne codi naēna Salmo 113deba aba 114daa trāñadajidaa. Ne copedadacarea Salmo 115deba aba 118daa trāñadajidaa.

* 14:27 Zacaria 13:7.

–Zeza, baa ne jūmada poya oida baa. Māra idu bia mīgabirādua. Baribara mā quĩrĩā bā quĩrāca orādua. Odua baabara quĩrĩā bā quĩrāca.–

³⁷ Jesu jēda zebara de unusia ādjira cāi panada. Pedroa jarasia:

–Simoā, bara ċcārē cārēā cāi bā? ċNi hora aba bida poya zocai baēca?

³⁸ Bārāra dau abaa beadadua. Ācōrēa iwididadua mā igarada amaaba. Māa cawa baa bārāba biada o quĩrĩā panada. Māwāmīna naā djarade abaaē panā.–

³⁹ Jesura wayacusa wāpeda idjia naārā iwididara Ācōrēa iwidisia. ⁴⁰ Maābe idji ume nībabadarāmaa zebara de wayacusa cāi panada unusia. Ādji daura daupeaba oga cara nūpanasidaa. Maāne cawadaē basia Jesua sāwā jaraēda.

⁴¹ Barima ūbea māwā ādjimaa zebara de Jesuba jarasia:

–Bārāra ċwadibida cāi panāca? ¡Waaēā! Mā ewarira jūesia. Mā, Naā Djara Edadara ēberā cadjiruarā jawa de bebāra. ⁴² Piradrādadua. Wānia. Jari urua mā jidabira.–

Jesu jidapedada

Mateo 26:47-56; Luca 22:47-53; Juaā 18:2-11

⁴³ Jesu wadi bedea ba de Judada zesia. Maā Judara Jesuba doce edadadebema basia. Zocārā ēberārāda neco bara, bacuru bara idji ume zesidaa. Ādjirāra sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarāba, dji dromarā bida diabuepedadarā basia. ⁴⁴ Dji jidabiya bāba ādjia jaradoasia sāwā oida Jesuda cawadamārēā. Nāwā jarasia:

–Māa uridarrade isōbarāda Jesua. Idjida jidapeda bio jā ededadua.–

⁴⁵ Maābe Judara Jesu caita wāpeda jarasia:

–¡Jaradiabari, Jaradiabari!–

Māwā jarapeda Jesura uridarrade isōsia. ⁴⁶ Ara maāda idji ume zepedadaba Jesura jidasidaa. ⁴⁷ Maā carea Jesu ume nībabari abaa bā idji djobada necoda ēuta edapeda sacerdote dji droma nezoca cawarāda tatasia.

⁴⁸ Maāne Jesuba ādjirāa jarasia:

–Bārāra ċcārē cārēā neco bara, bacuru bara māra jāwā jidade ze panā? ċMāwāra māra ēberā minijīchiaca? ⁴⁹ Māa ewariza Ācōrē de droma dajada bārāa jaradia basia. ċCārē cārēā māra mama jūmarā daide jidadaē basi? Baribara nāwā o panā Ācōrē Bedeade bā bara māwāida bā bēā.–†

⁵⁰ Māwā ba de Jesu ume nībabadarāba idjira beesidaa. Jūmarāda mīrū wābarasidaa. ⁵¹ Baribara cūdra abaa da Jesu caidu wāsia. Maā cūdrara borobaba ānēbari nībasia. Māwā ba de idji sida jidasidaa. ⁵² Baribara idjia borobara wēātapeda ācada mīrū pira wāsia.

Jesu dji dromarā quĩrāpita bada

Mateo 26:57-68; Luca 22:54-71; Juaā 18:12-24

⁵³ Maābe Jesura sacerdote dji dromaara bāma jida edesidaa. Mama jūma sacerdote bororāda, judiorā dji dromarāda, judiorā ley jaradiabadarā sida ābaa dji jāre duanasidaa. ⁵⁴ Maāne Pedroa Jesu tamaba ēpē nīda sacerdote dji droma dema jūesia. Dji de auđu jūrā ca ba de eda Pedrora Ācōrē de dromanebema zarrarā ume tabā cā chūmesia.

⁵⁵ Maāne sacerdote bororāba, jūma dji dromarā bida ēberārāda jarasidaa Jesudebemada biē jaraēdamārēā. Idjira nēbarade bādapeda beabidida cīchāsidaa. Māwāmīna Jesu biē jaraēda neē basia. ⁵⁶ Zocārāba sewadeba Jesura biē jarasidaa, baribara ādjia jarapedadara abari quĩrāca baē basia.

⁵⁷ Māwā panāne ācarāba piradrāpeda sewadeba jarasidaa:

† 14:49 Isaia 53:12.

⁵⁸—Daiba ũrísidaa idjia nāwā jarabara: “Ēberārāba opedada Ācōrē de dromada māa āriya, baribara ewari ũbea babara de māa dewarada oya ēberārāba odaēda.”†

⁵⁹Māwāmīna ādjiza mañnebema jarapedadara quĩrā awara basia. ⁶⁰Mañbe sacerdote dji dromaara bara ēsi nūmepeda Jesua iwidisia:

—Nañgarāba bara biē jara panāa. Ādjia jara panara ħwārāca? ħBaa ni cārē sida panuēca?—

⁶¹Jesura chupea besia. Panuē basia. Māwā bade sacerdote dji dromaara baba wayacusa Jesua iwidisia:

—ħBaa Ācōrēba ēdra edabari diai jarađaca? ħBaa dadjia bia jarabada Ācōrē Warraca?—

⁶²Jesuba panusia:

—Māē, māa. Bārāba mā, Nañ Djara Edadara ununia Ācōrē ne jūma poya bā jawa araare chūmada idjaba jārārāne zebara. —Š

⁶³Mañne sacerdote dji dromaara bā quĩrūbarāba idjia jā bara cōātapeda jarasia:

—ħCārē cārēā dewarada jarađi idji biē jaramārēā? ⁶⁴jBārāba ũrísidaa idjia Ācōrēda biē jara bāda! Jāñbe bārāmaarā ħidjira sāwā odi?—

Mañne jūmarāba jarasidaa Jesura bedeade bā carea beadida panāa.

⁶⁵Mañbe ācarāba Jesura dau idosidaa idjaba idji quĩrā bāradapeda chībadjidaa. Chīnapeda jarabadjidaa:

—ĤĀcōrēneba jarađua caiba bara chīsida!—

Māwā duanane Ācōrē de dromanebema zarrarāba Jesura jidađapeda puobadjidaa.

Pedroba Jesu unucaada ada

Mateo 26:69-75; Luca 22:56-62; Juañ 18:15-18, 25-29

⁶⁶Pedro mañ de droma dūda baside sacerdote droma nezocawērāda aba zesia. ⁶⁷Mañ wērāba idjira tāba cā chūmada unusia. Aca nūmepeda jarasia:

—Bāra Jesu Nazaredebema ume nībasia.—

⁶⁸Mañne Pedroba nāwā mērāsia:

—Māa jāñ ēberāra unucāa. Māa adua bāa bāa cārēda jara bāda.—

Māwā jarapeda Pedrora de auđu jūrā ca bāde dji ēdrabadamaa wāsia. Mañne eterreda berusia.* ⁶⁹Wayacusa nezocawērāba Pedrora unupeda dji arima duanarāa jarasia:

—Za bāda ādjidebema.—

⁷⁰Pedroba māwā ũrpeda wayacusa mērāsia. Dārāēne arima duanāba wayacusa Pedroa jarasidaa:

—Wārāda bara ādjidebema. Bāra Galileadebemada jāwā bāa. Ādji quĩrāca bedeabaria.—†

⁷¹Pedroba jarasia:

—jMāa sewada jaraibara Ĥcōrēba cawa oya! Wārāneba jaraya: bārāba jara panā ēberāra māa unucāa.—

⁷²Māwā bāde eterreda wayacusa berusia. Ara mañne Pedroba quĩrānebasia Jesuba jarađara: “Ĥterreda barima umé berui naēna bāa barima ũbea māra unucaada aya.”† Pedroba mañnebema crīchabarāde dārā jīāsia.

† **14:58** Juañ 2:19-22. **Š 14:62** Salmo 110:1; Daniel 7:13-14. * **14:68** Mañne eterreda berusia.

Griego bedeade ācara cartade mañra neēa. † **14:70** Ādji quĩrāca bedeabaria. Griego bedeade ācara cartade mañra neēa. † **14:72** Marco 14:27-31.

15

Jesu Pilato quĩrãpita edepedada

Mateo 27:1-2, 11-14; Luca 23:1-5; Juañ 18:28-38

¹ Āsaboðode sacerdote bororãra, judiorã dji dromarãra, judiorã ley jaradi-abada sida ãbaa bedea ausidaa Jesura Pilatoma ededi carea.* Ara mañda Jesura jawa jã edesidaa. ² Pilatoba Jesua iwidisia:

–¿Bãda wãrãda judiorã boroca?–

Jesuba panusia:

–Mãe, baa mãwã jara baa.–

³ Mañne sacerdote bororãba ne zocãrãneba Jesura biẽ jarasidaa. ⁴ Mañ bẽrã Pilatoba waya Jesua iwidisia:

–Ūrĩdua, ãdjirãba bãra ne jũmaneba biẽ jara duanã. ¿Baa panuẽca?–

⁵ Baribãra Jesuba mañ sida panuẽ basia. Mañ bẽrã Pilatoba cawa crĩchaẽ besia.

Jesu beadi carea jarapedada

Mateo 27:15-31; Lucã 23:13-25; Juañ 18:38-19:16

⁶ Poaza judiorãba mañ ewari droma o panãne Pilatoba preso beada aba êdra bãbadjia. Ādjirãba iwidibadada êdra bãbadjia. ⁷ Mañne ëberã Barrabã abadada basia. Mañ Barrabãra idjiare bearã sida puru quĩrũbigasidade mã beasidaa. Mañ bẽrã preso panasidaa. ⁸ Mañne zocãrã judiorãda Pilatoma zedapeda iwiði duanesidaa idjia poaza obarida omãrẽã. ⁹⁻¹⁰ Pilatoba cawa basia sacerdote bororãda Jesu ume biẽ duanã bẽrã idjira jida diasidada. Mañ carea dji ëberãrã powua nũmãa:

–¿Bãrãba quĩrã panãca mã za bã judiorã borora êdra bãida?–

¹¹ Mañne sacerdote bororãba dji powua nũmãa mãwã jarasidaa: “Pilatoa jaradadua Barrabãdra êdra bãmãrẽã.” ¹² Mañ carea Pilatoba wayacusa ãdjirãa iwidisia:

–Mãwãrã bãrãba judiorã boro abadara ¿mã sãwã oi?–

¹³ Mañne ãdjirãba jĩgua jara duanesidaa:

–¿Crude cachi beabidua!–

¹⁴ Pilatoba iwidisia:

–¿Cãrẽ cãrẽ mãwã oi? ¿Idjia cãrẽ cadjiruada osi?–

Mãwã bedea bãde ãdjirãba wetara bãga jara duanasidaa:

–¿Crude cachi beabidua!–

¹⁵ Pilatorã ëberãrã ume biẽ be amaaba Barrabãdra êdra basia. Baribãra Jesura soaba ubipeda sordaorãa diasia crude cachi beadamãrẽã.

¹⁶ Ara mañda sordaorãba Jesura ãdji de droma Pretorio abadade eða edesidaa. Mama waabema sordaorãda trãsidãa. ¹⁷ Mañbe djio pursupursua bãda Jesua jãbisidaa. Borobari ãra caẽda idji borode wẽãju basidaa.

¹⁸ Mañbe jĩgua jara duanesidaa:

–¿Bio bia baa, judiorã boro!–

¹⁹ Idji borode bacuruba ubadjidaa idjaba dau idobadjidaa. Chĩrãborode copanesidaa idjira wãrãda bio waya panã quĩrãca. ²⁰ Idjira ipida biẽ jaradapeda mañ pursupursua bã jãbipedadara wẽasidaa. Wẽãnapeda idjia jã badada wayacusa jãbisidaa. Mañbe crude cachi beadi carea edesidaa.

* **15:1** Pilato. Romanorã boro Tiberio abadaba Pilatorã Judea druadebema boroda basia. Dji boroda basia poa 26deba aba 36daa. Judiorã bororãba Jesura Pilatoma edesidaa ãdjia preso bearã beacara panã bẽrã. Aba romanorãba mãwã odida panasidaa.

Jesu crude cachi bapedada

Mateo 27:32-44; Luca 23:26-43; Juañ 19:17-27

²¹ Jesu puru dajadaa edesidade ēberā Simoñ abadada Jerusaleñnaa zebalā basia. Alejandroba Rupo bida mañ Simoñra ādji zeza basia.† Idjira Cirene purudebema basia. Sordaorāba idjia Jesu crura ataubisidaa.

²² Māwā Jesura ējūā Golgota abadamaa edesidaa. Golgota trāba jara bāa Boro βλῶγα. ²³ Mama uva ba ase mirraāda pueradada Jesua diasidaa pua droamāreā. Baribalā Jesuba doē basia. ²⁴ Mañbe crude cachi basidaa. Māwānacarea ne jemenesidaa Jesuba cacuade jā badara sāwā jedecadi cawaya.

²⁵ Jesu crude cachi basidade āmādaū ātā basia. ²⁶ Mañne bedeadada cachi jira basidaa cawabidi carea idjira cārē cārēā beabadada. Nāwā bā basia: “Judiorā Boro.” ²⁷ Idjaba ne drabadada umé Jesu caita crude cachi jira basidaa, aba idji jawa araare, aba idji jawa aclare. ²⁸ Māwāsia Ācōrē cartade jara bā quīrāca. Nāwā jara bāa: “Idjira ēberā cadjirua quīrāca beasidaa.”‡

²⁹⁻³⁰ Mañne ācarā ēberārāda caita wānapeda boro ārātā ārātādapeda Jesua nāwā biē bedebadajidaa:

–Ājāā, bā Ācōrē de dromara ārīpeda ewari ūbeade wayacusa poya oibalā, jara bāduba ēdrādua! jāl crudeba udaa zedua!–

³¹ Abari quīrāca sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā bida Jesura ipida biē jarabadade nāwā jarabadjidaa:

–Idjia dewararāda carebasia, baribalā ara iduba poya ēdraēa. ³² Māwāra ħidjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaca? ħIdjira Israeldebema boroca? Jāl crudeba udaa zeida bāa dairāba cawadapeda ījāni carea.–

Mañne Jesu caita crude cachipedada bida abari quīrāca biē jarasidaa.

Jesu crude beuda

Mateo 27:45-56; Luca 23:44-49; Juañ 19:28-30

³³ Umatipa āmādaura quisia.* Mañba nañ ējūāra hora ūbea jūma pāima nūmasia. ³⁴ Hora ūbea badacarea Jesuba jīgua jarasia:

–Eloi, Eloi, ħlama sabactani?–

Mañ arameo bedebada jara bāa: “Mā Ācōrē, mā Ācōrē, ħcārē cārēā māduba bees?”

³⁵ Mañ bedea ūrībladade ācarā mama caita duanāba jarasidaa:

–Ūrīnadua, idjia Elíada trā bāa.–

³⁶ Ara mañda aba pira wāpeda uva ba oregueada mōda quirude dodoba edasia. Bacurude jāpeda Jesua diasia domārēā. Mañbe dji ēberāba jarasia:

–Jālānadua; aclādia Elíaba idjira udaa bāde zei cawaya.–

³⁷ Mañne Jesura mīādua biapeda īyādrasia. ³⁸ Ara māwābārade Ācōrē de dromane eda wua eatā jira bāda ēsidra ātāba edaa cōā dogosia.†

³⁹ Romanebema sordaorā boro Jesu quīrāpita bāba idji māwā beubalā uniside jarasia:

–Wārāda nañ ēberāra Ācōrē Warra basia.–

⁴⁰ Mañne ācarā wērārāba tamāba acl duanasidaa. Ādjirā tāēna Maria Magdalenada, Salomé sida panasidaa. Dewarabema Maria sida basia. Santiago Tēābema abadaba, Jose bida mañgā Mariara ādji papa basia. ⁴¹ Jesu Galileade

† **15:21** Romano 16:13. ‡ **15:28** Isaia 53:12. Griego bedeadade ācarā cartade versículo 28 neēa.

§ **15:31** Carebasia. Griego bedeadade bā bāa “ēdra edasia.” * **15:33** Amos 8:9-10. † **15:38** Exodo 26:31-33; Hebreo 9:1-15.

baside mañ wērārāra idji ume nībasidaa idjaba careba panasidaa. Arima dewara wērārāda baraasia Jesu ume Jerusaleānaa wāpedadada.

Jesu t̄abaripedada

Mateo 27:57-61; Luca 23:50-56; Juañ 19:38-42

⁴²⁻⁴³ Nurēma ānāūbada ewari basia. Mañ ewari carea judiorāra ne o panasidaa. Queubodode Jose Arimatea purudebemada Pilatoma wāsia. Mañ Josera judiorā bororānebema basia. Jūmarāba idjira bio bia unubadjidaa. Idjia jāā babadjia Ācōrēba jūmarāda pe erobamārēā. Ne waya neē Pilatoma wāpeda Jesu cacuada iwīdisia t̄abari carea. ⁴⁴ Mañne Pilatoba cawa crīchaē basia sāwā Jesura isabe beusida. Mañ carea sordaorā boroda tr̄apeda iwīdisia Jesura wārāda beusi cawaya. ⁴⁵ Sordaorā boroba wārāda beusiada ada bēra Pilatoba Josea Jesu cacuara idu edebisia. ⁴⁶ Joseba borobada nēdopedā Jesu cacuara crudebemada udaa b̄apeda mañ borobaba b̄arā b̄asia. Mañbe mōjē uria corodade eda b̄apeda mōgara waiḃḃaaba uriara jūātr̄a b̄asia. ⁴⁷ Maria Magdalenaba, Jose papa Maria bida ac̄a panasidaa Jesu cacuara mama b̄ab̄adada.†

16

Jesu ārēbada Ācōrē nezocaba jarada

Mateo 28:1-10; Luca 24:1-12; Juañ 20:1-10

¹ Ānāūbada ewari jōnacarea Maria Magdalenaba, Santiago papa Mariaba, Salomé bida querada nēdosidaa Jesu cacuara paḗdi carea. ² Nabema ewari domianebe mane diapeda ara āmādaū odjab̄aḗde ādjira Jesu t̄abaripedadamaa wāsidaa. ³ Mañne nāwā jara nībasidaa:

–Dadjira eda wāni carea ĵjāl mōgara waiḃḃa uria jūātr̄a b̄ara caiba āyā b̄ai?–

⁴ Barib̄ar̄a araa ac̄ab̄adade unusidaa mōgara waiḃḃara orrocawa cob̄ada.

⁵ Ara mañda uriade eda wāsidaa. Eda wāb̄adade cūdrada unusidaa. Idjia drasoā j̄ā b̄ara totroa querasia. Ādji j̄aḡa araare chūmasia. Idji carea wērārāra dauperasidaa. ⁶ Mañ cūdraba ādjia jarasia:

–Dauperar̄anadua. Bārāba Jesu Nazaredebemada crude cachipedadada jaḡa pan̄a. Idjira ārēbasia. Idji b̄apedadamaa ac̄ad̄adua. Nama b̄āēa. ⁷ Jāñbe idji ume nībapedadarāmaa wānadua. Pedroa, waabemarāa bida jarad̄adua Jesura ādji na Galilea druad̄aa wāb̄aḡada. Jāma idjira ununia idjia naēna jarada quīr̄aca.–*

⁸ Mañne daupera pan̄aba cacua ure nūpanasidaa. Ara mañda wērārāra Jesu cacua t̄abaripedad̄a uriadeba pira wāsidaa. Ne waya pan̄a bēra ni ab̄aḡa bedeadāē basia.†

Jesuba Maria Magdalenaa ara idjida unubida

Juañ 20:11-18

⁹ Jesura diapededa nabema ewari domianebe mane ārēbapeda naārā Maria Magdalenaa unubisia. Mañ wērānebemada Jesuba naēna jairāda siete āyā jarecuasia. ¹⁰⁻¹¹ Mañbe Mariara Jesu ume nībapedadarāmaa wāsia. Idji jūēsīde ādjirāra wadi sopuaba j̄ā panasidaa. Māwā pan̄ane Mariaba ādjirāa jarasia Jesura zocai b̄ada unusida. Māwā ūr̄ib̄adamīna j̄jānaē basia.

† **15:47** Jose. Mañga Josera Arimateadebemaēa, ātebaḡa Santiago Tēābema abada ume dji djaba basia. Marco 15:40; 16:1. * **16:7** Marco 14:28. † **16:8** Griego bedeadē āc̄ar̄a cartade Marcoba b̄adara namabe b̄a. Versículo 9deba aba 20daa neēa.

Jesuba dewara umé panáa ara idjida unubida

Luca 24:13-35

¹² Māwānacarea Jesu ume nībapedadarāda umé puru dajada nībasidaa. Maāgarāa Jesuba ara idjida quīrā awara unubisia. ¹³ Ādjira jēda wānapeda waabemarāa jarasidaa. Māwāmīna waēbida ījānaē basia.

Jesuba edadarāa ara idjida unubida

Mateo 28:16-20; Luca 24:36-44; Juaā 20:19-23

¹⁴ Māwānacarea Jesuba edadarā once panā ne co chūpanasidade ara idjida unubisia. Ādji cawāra zareadeba ījānaē panana carea quēāsia. Idji ārēbada unupedadaba ādjirāa jarasidamīna ījānaē panasidaa.

¹⁵ Maābe Jesuba ādjirāa jarasia:

–Drua beaza wānapeda bedea bia mānebemada jūmarāa jaradadua. ¹⁶ Maā bedeadā ījāsīdara idjaba borocuesīdara Ācōrēba ēdra edaya. Baribāra maā bedea ījāēra idjia cawa oya. ¹⁷ Mā ījā beaba naāgāda odia Ācōrē ābāa eropanāda unubidi carea: mā trāneba jairāda āyā jaretadia idjaba adua panā bedeadē bedeadia. ¹⁸ Dama arada ādji jāwaba jīdadia. Nēārā dādji beabarīda dōdībāra maāba biē oēa. Idjaba cacua biē beara ādji jāwa ārā ābādade biacuaēa.–

Jesu bajānaa wāna

Luca 24:50-53

¹⁹ Māwā jaraāacarea dādjirā Boro Jesura Ācōrēba ātaa bajānaa edesia. Mama Ācōrē jāwa araare chūmesia. ²⁰ Maābe Jesuba edadarāba idji bedeara ādji wābādaza jarasidaa. Dādjirā Boroā ādjirāra carebasia. Ne ununaca obi bādeba cawabisia ādjia jara panāra wārā arada.

LUCA BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA LUCABA BADA

Nañ cartara Lucaba basia. Idjira griego basica bla. Colosa 4:14de, Pilemoñ 24de bida jara bla Lucara Paulo ume nibasida. Mateoba, Marco bida adjiza carta Jesucritodebema bapedadacarea Lucaba nañ cartara basia.

Lucaba nañ cartara eberã dji droma Teopilo itea basia cawamãrẽã Jesudebema idjia jaradiapedadara wãrãda (1:1-4). Lucaba waabemarã cãybãra ebudaara basia Borocuebari Juañ topedadebemada (1:5-80), Jesu topedadebemada sida (2:1-52). Maãare bã bla Juañba Jesu borocuedadebemada (3:1-22), Jesu drõã nañabemarã trãda (3:23-38), idjaba diauruba Jesu mĩa sã badadebemada (4:1-13). Maãare bã bla Jesuba Galilea druede jaradia nibadebemada (4:14deba aba 9:50daa) idjaba Jerusaleñnaa wãbarãde jaradia badadebemada (9:51neba aba 19:27daa).

Jirũare bã bla Jesu Jerusaleñne mãwãnebemada: Jerusaleñ puru carea jãñnada, crude beapedadada, ãrẽbadada, idjaba idji iñã bearã quĩrãpita bajãnaa wãnada (19:28deba aba 24:53daa).

Lucaba ebuda basia ãcõrẽba cawa oiidebemada (2:25-35; 19:37-44; 21:20-24) idjaba cadjirua obadarã idjimaa jẽda zebãdarãda ãdra edaidebemada (1:67-80; 15:1-32; 19:1-10). Barima zocãrã basia cadjirua obadarã Jesuba quĩrã djuburiadada: judiorãda, judiorãẽda, Samariadebemarãda, ne neẽ quedeada, Romanebema boro itea parata jarã pebadarã sida.

Luca cartade ebuda bla wẽrãrã sida Jesuare panasidada. Bã bla Elisabedebemada (1:5-66), Mariadebemada (1:26deba aba 2:52daa), Ananebemada (2:36-38), idjaba Jesu carebabadarãnebemada (8:1-3). Mañ awara wẽrãrãba idji ãrẽbadadebemada naãrã cawasidaa (24:1-12).

Lucaba Teopiloa bã diabueda

¹ ãcõrẽba dadjirã tãena odaidebemada zocãrãba bã quĩrãsidaa. ² Jũma mañ oda unupedadaba nẽbarãsidaa idjaba jaradiasidaa. Dji carta bapedadaba mañda basidaa. ³ Bã dji droma bla Teopilo, mãba bida jũma mañ mãwãnada bio quĩrãcuiita iwidida bẽrã, mãmaarã bia bla bã itea aride bã diabueida. ⁴ Mãwã bla cawaya bãa jaradiapedadara wãrãda.

Borocuebari Juañ todi cawabida

⁵ Herode Judea druadebema boro baside sacerdote Zacariada basia.* Mañ Zacariara sacerdoterã idji ume trajabada sida Abiãrã abadjidãa.† Dji quima Elisabera Aaroñ eberãrãneba yõna basia. ⁶ Adjira umena ãcõrẽ quĩrãpita jipa panasidaa. ãcõrẽba obi jaradara jũma iñã o panã bẽrã biẽ jaradi neẽ panasidaa. ⁷ Baribara Elisabera warra toca bađa bẽrã warra neẽ panasidaa. Mañ awara bio drõãda panasidaa.

⁸ Mãwã panãne Zacaria ãcõrẽ de dromane trajai ewarida jũẽsia. Mañ bẽrã idjira, waabema sacerdoterã idji ume trajabada sida ãcõrẽ quĩrãpita traja panasidaa. ⁹ Mãne sacerdoterãba obada quĩrãca ne jemenesidaa caiba ãcõrẽ de dromane eđa incienso querada bá diaida bla cawaya. Mãne Zacaria trãda odjasia.

* 1:5 Herode. Mañ Herodera “dji Droma” abadaa. † 1:5 Abiã. 1 Cronica 24:10.

¹⁰ Incienso quera bá diai horada jũēna bēřā Zacariara eda wāsia.† Maľne puruba dajadaare Ācōrēa iwidī panasidaa. ¹¹ Māwā bade bajānebema nezocada quera bá diabada jawa araare odjasia. ¹² Idji unuside Zacariara bio dauperapeda abeda cawa crīchaē basia. ¹³ Baribara bajānebema nezocaba jarasia:

–Ne wayarādua. Bala Ācōrēa iwidī badara idjia ūrīsia. Ba quima Elisabeba warrada toya. Idji trāra bādua Juaā. ¹⁴⁻¹⁵ Maľ warra carea zocārā bāsrīdadia. Idjira Ācōrē quīrāpita dji droma bai bēřā ba sida bio bāsrīda baya. Uva ba aseada, itua sida doca baya. Biteda bebāra ewarideba Ācōrē Jaurera idji ume baya. ¹⁶ Idjia zocārā israelerāra Ācōrēmaa jēda zebiya. ¹⁷ Eliaba erobada jaureda, bala sida ba warraba erobaya. Maľneba idjira dadjirā Boro na wāya dji zezada ādji warrarā ume ibiabi carea.* Maľ awara jīānaē bea sida carebaya jipa beaba crīchabada quīrāca crīchadamārēā. Māwā carebaya puruba dadjirā Borora bia edadamārēā.–

¹⁸ Maľne Zacariaba bajānebema nezocaa iwidisia:

–ĪMā sāwā cawai bala jara bāra wārāda? Māra bio drōāda bala. Mā quima sida djorada bala.–

¹⁹ Bajānebema nezocaba Zacaria jarasia:

–Māra Gabriel, Ācōrē nezocaa. Idjia māra bāmaa diabuesia maľ bedea biada jaramārēā. ²⁰ Māra jara bāra Ācōrēba bāda ewaride wārāda māwāya. Baribara jīānaē bēřā bāra quīrāme cara beya aba ba quima warra tobāraāda.–

²¹ Maľmisa ēberārāba dajada jāā panasidaa. Ādjia cawadaē panasidaa sāwāēřā Zacariara jācua eda dārābāraāda. ²² Māwā bade idjira dajadaa zesia baribara poya bedeaē basia. Quīrāme cara beda bēřā ababe sēyāneba bedea basia. Maľba ēberārāba cawasidaa Ācōrēba idjia ne unubisida.

²³ Idji Ācōrē de dromane trajai ewari jōnacarea Zacariara diguida wāsia. ²⁴ Māwānacarea idji quima Elisabera biogoa besia. Maľ bēřā Elisabera jedeco juesuma diguida besia. Nāwā crīchasia: ²⁵ “Ācōrēba māra carebasia biogoa bēmarēā. Jāwā bia odaba mā quīrā perara āyā bāsia. Ēberārāba māra waa biē jaradaēa.”

Bajānebema nezocaba Mariāa jarada

²⁶⁻²⁷ Elisabe sei jedeco biogoa bedacarea Ācōrēba bajānebema nezoca Gabriēla Galilea druade Nazare purudaa diabuesia awērā umaquīrā adua ba Mariāmaa. Maľ Mariāra Jose ume dji edadi carea bedea bia panasidaa. Josera Davideba zeda basia. ²⁸ Bajānebema nezocara Mariāa jūēpeda nāwā jarasia:

–jMērā! Ācōrēba bāra bia erobāa.† Idjira ba ume bala.–

²⁹ Maľ bedea ūrīside Mariāba abeda cawa crīchaē basia cārē cārēā bajānebema nezocara māwā bedea bāda. ³⁰ Maľne bajānebema nezocaba idjia jarasia:

–Maria, ne wayarādua; Ācōrēba bāra careba bala. ³¹ Maľ bēřā bāra biogoa bēpeda warrada toya. Maľ warra trāra bādua Jesu.† ³² Idjira dji droma baya idjaba Ācōrē dji dromaara bāba idji Warraada aya. Ācōrēba idjira israelerā

† **1:10** Incienso querada bá diaida ba. Exodo 30:34-38. § **1:14-15** Numero 6:1-5; Juece 13:2-5.

* **1:17** Malaquia 4:5-6. † **1:28** Ācōrēba bāra bia erobāa. Griego bedeaē ācata cartade nāwā bá bala: “Ācōrēba bada dewara wērārā cāyābara biara erobāa.” † **1:31** Mateo 1:21.

boroda baya idji drôäenabema Davi bada quîrâca. ³³ Idjira Jacobodeba yôpedadarâ boroda baya. Ewariza âdjirâra pe erobaya.—\$

³⁴ Mañne Mariaba bajânebema nezocaa iwidisia:

—Mâra umaquîrâ adua bada çsâwâ biogoa bei?—

³⁵ Bajânebema nezocaba panusia:

—Âcôrê Jaurera bamaa zepeda idji abalara ba ume baya. Mañ bërâ idjia dia ba warra ba^{*} tobarada Âcôrêba idji Warraada aya. ³⁶ Ba apipi Elisabe sida warra toya.* Djorada bamîna idjaba warra tocaada abadamîna sei jedeco baa biogoa bada. ³⁷ Âcôrêba poya oëra neëa.—

³⁸ Mariaba panusia:

—Mâra Âcôrê nezocaa. Bia baa baa jarada quîrâca idjia oida.—

Mañbe bajânebema nezocara idji quîrâpitabemada wâsia.

Mariaba Elisabe acade wâna

³⁹ Mâwânacarea Mariara isabe Elisabe purudaa wâsia. Mañ purura Judea drua eyaida ba^{de} baa. ⁴⁰ Mama Zacaria dede eda wâpeda Elisabea jarasia:

—jMërâ!—

⁴¹ Elisabeba Maria bedea ûribarade idji warra biteda quirura domicasia. Ara mañda Elisabera Âcôrê Jauredaba besia. ⁴² Mañne Mariaa nâwâ jîgua jarasia:

—Bara wârada dewara wërârâ câyâbara Âcôrêba biara careba baa. Ba warra sida Âcôrêba bio bia baya. ⁴³ çMâra cai m̃ Boro papaba jâwâ acade ze b̃ara? ⁴⁴ Ara ba bedea ûribarade warra m̃ biteda bara b̃asridaba domicasia. ⁴⁵ Âcôrêba jaradara wârada mâwâida îjâna bërâ bara bio bia baa.—

⁴⁶ Mañne Mariaba jarasia:

Sodeba m̃a jaraya: Âcôrêra dji dromaa.†

⁴⁷ Âcôrê m̃ êdra edabari ume m̃ra bio b̃asrida baa.

⁴⁸⁻⁴⁹ Idjia za quîru nezocara bia erobaa.

Idiba âtaa jûmarâba jaradia Âcôrê jûma poya baba m̃ra bio careba bada, m̃ itea ne waiabada o ba bërâ.

jAba idjidrâ Âcôrêa! ⁵⁰ Mañ bërâ idji waya beara ewariza quîrâ djuburia baya.

⁵¹ Âcôrêba idji abadeba ne waiabada ocuasía.

Ara âdjiduba dji dromada crîcha beara idjia memenebisía.

⁵² Dji droma beadara âyâ bacuapeda dji edaara quedeada dji dromada bacuasía.

⁵³ Dji ne neë quedeaa ne jûma biada diasía, baribarâ dji ne bara beara jawa bari âyâ wâbicuasía.

⁵⁴⁻⁵⁵ Idji nezoca Israel purura carebasía. Idjia Abrahâra, idjideba yôbadarâ sida ewariza quîrâ djuburiaya dadji drôâ naënabemarâa jarada quîrâca.

⁵⁶ Mariara Elisabe dede jedeco ûbea bapeda diguidaa wâsia.

Borocuebari Juâ todâ

⁵⁷ Idji ewari jûeside Elisabera warra tosia. ⁵⁸ Idji caita panabadaba, idji ëberârâ bida mañ ûrisidade idji ume b̃asridasidaa Âcôrêba bio quîrâ djuburiada bërâ.

\$ 1:33 2 Samuel 7:8,16. * 1:36 Ba apipi. Griego bedeadema m̃ara ebuda b̃aëa. † 1:46 1 Samuel 2:1-10; Salmo 113:5-9.

59 Warra todacarea ocho ewari bade ābaa dji jaresidaa warra cacuara wēāgodi carea.† Maāne ācaraba idji zeza trā Zacariada bā quīrā panasidaa.

60 Baribarā dji papaba jarasia:

–Māwā trā bādaēa, ātebarā idji trāra bādia Juaā.–

61 Ādirāba jarasidaa:

–Ĵcārēā maā trāra bādi? Bārā ēberārā tāēna maā trāra neēa.–

62 Maābe dji zeza Zacariaa sēyāneba iwidisidaa cārē trāda bā quīrā bā cawaya. 63 Maā carea Zacariaba bacuru pewedeada enebisia. Maāgāde nāwā bāsia: “Idji trāra bādia Juaā.”

Maā unusidade jūmarāba cawa crīchadaē basia. 64 Ara maāne Zacariara quīrāme cara bādada waya bedeasia. Ara maāda idjia Ācōrēa bia bedeasia.

65 Jūma ādji caita panabadaba maānebema ūrisidade Ācōrē waya panāba jūma Judea drua eyaida bade nēbarābadjidaa. 66 Jūma maā ūrīpedadaba jarabadjidaa: “Māwā baibarā, maāgā warrara dji droma baya.” Māwā jarasidaa Ācōrē ābaara dji warra ume bā bērā.

67 Zacariara Ācōrē Jauredeba bepeda nāwā bedeasia:

68 jīsaelerā Ācōrēra bio bia bāa, idji ēberārā ēdra edai carea ze bā bērā!

69 Idji nezoca Davideba zedada diabuebarāa dadji Ēdra Edabarida bamārēā.‡

70 Naēna Ācōrēba idjideba bedeabadarāa maānebemada jarabisia.

71 Idjia jarabisia jūma dadjirā dji quīrūnebemada, dadjirā quīrāma panānebema sida ēdra edaida.

72 Māwā oya dadji drōā naēnabemarāa quīrā djuburiyada ada bērā idjaba ādjirā ume bedeā bādada jūma oyada ada bērā.

73-74 Idjia dadji drōāenabema Abrahāa jarasia dadjirā dji quīrū jawaedabemada ēdra bādia.

Māwā ne wayaa neē dadjirāba idjira poya ēpē panania.

75 Dadjirā zocai panāmisa idji quīrāpita biya, jīpa nībadia.

76 Maābe Zacariaba idji warradebemada nāwā jarasia:

Warra, bāra Ācōrē dji dromaara bādeba bedeabariada adia. Bāra dadjirā Boro na wāya idji o jari carea.*

77 Bāa isaelerāa cawabiya sāwā Ācōrēba ādji cadjiruara quīrādoapeda ēdra edaida.

78 Ācōrē quīrāra bio waiābā bāa. Dadji Ēdra Edabarira bajāneba zeya āmādau odjabari quīrāca.

79 Maāba dji pāīmane beaa, dji beudi waya beaa bida Ācōrēra cawabiya.

Idjaba dadjirāa cawabiya sāwā idji ume necai pananida.

80 Dji warrara warisia idjaba Ācōrē Jauredeba zarea besia. Drōā badacarea ējūā pōāsa ewaraga bade bade wāsia. Mama babadjia aba jūmarā quīrāpita bedeabarā ewaridaa.

2

Jesu toda ewari

Mateo 1:18-25

1 Maā ewaride Romanebema boro Cesar Augustoba idji jawaeda beara jūma juachabisia.* Maā bērā jarasia puru āi beara ādji purudaa wānamārēā.

† 1:59 Genesi 17:10-12. § 1:69 2 Samuel 7:12-13; Salmo 132:17. * 1:76 Malaquia 3:1. * 2:1 Idjia māwā obisia puru beaza idji itea paratara aride jara pedi carea.

² Mañ ēberārā juachabidara idjia naārā obida basía. Mañ ewaride Cirenioda Siria druade dji boro basía. ³ Mañne jumarāda juachadamārēā ādji puruza wāsidaa.

⁴ Mañ ewaride Josera Galilea druade Nazare purude babadjia. Idjira Davideba zeda bēra Judea druade Beleñ purudaa wāsia. Beleñra Davi topedada puru basía. ⁵ Ādji juachadamārēā idji quima bai Maria ume wāsia. Mañ ewaride Mariara biogoa basia. ⁶ Beleñne panane Maria warra toi ewarira jūesia. ⁷ Cāibada de bari bāra neñ bēra idji warra iwina todara wuaba bārapeda animarā ne cobadade coquirusia.

Bajānebema nezoca oveja wagabadarāma odjada

⁸ Mañ diamasi oveja wagabadarāba ādji ovejara Beleñ caita waga panasidaa. ⁹ Cawaēne bajānebema nezocada ādjima odjasia. Mañne Ācōrē quīrāwārēā dorrodorroaba ādjima bio ānaga nūmesia. Mañ carea oveja wagabadara bio dauperasidaa. ¹⁰ Baribāra bajānebema nezocaba ādjia jarasia:

–Ne wayarānadua. Māa bedea biada bārāa jarade ze bāa. Mañ bedea carea jumarāda basridadia. ¹¹ Idi Davi topedada puru Beleñne bārā ēdra edabarida tosidaa. Idjira Critoa, dadjirā Boroa.† ¹² Naāgādeba bārāba cawadia māa jarabāra wārāda: bārāba mañ warra zaquera wuaba bārā bāda animarā ne cobadade ununia.–

¹³ Ara māwā jarabāra de bajānebema nezocarāda zocārā odjasidaa. Jūma ādjirāba Ācōrēa nāwā bia bedeasidaa:

¹⁴ Ācōrē āta bajāne bāra bio bia quirua! jēberārā Ācōrēba bia unu bāra nañ ējūāne necai beadia!‡

¹⁵ Mañbe bajānebema nezocarāra bajānaa wāsidaa. Ara mañda oveja wagabadarāba jarasidaa:

–Māēteara dadjirā Boroa cawabidara Beleñnaa acāde wānia.–

¹⁶ Ara mañda wābārasidaa. Jūesidade Mariada, Joseda, dji warra zaque sida unusidaa. Warra zaquera animarā ne cobadade basia. ¹⁷ Mañ unupedadacarea bajānebema nezocaba warradebema jarađara ādjia jumarāa nēbārasidaa. ¹⁸ Oveja wagabadaba jara panā ūrīsidade jumarāba cawa crīchadaē panesidaa. ¹⁹ Baribāra dji papa Mariaba maāgādebemada idji sođe jūma quīrācuita crīcha babadjia. ²⁰ Oveja wagabadarā jēda wābādade ādjia unupedada carea idjaba ūrīpedada carea Ācōrēa bia bedeasidaa. Bajānebema nezocaba jarađa quīrāca wārāda jūma māwāsia.

Jesu Ācōrē de dromanaa edepedada

²¹ Warra todacarea ocho ewari bāde dji warra cacuara wēāgosidaa. Mañne idji trāra basidaa Jesu, dji papa biogoi naēna bajānebema nezocaba jarađa quīrāca.

²² Warra toda carea dji papaba wagaida bā ewarira wagasia Ācōrēba Moisea diada leyde bā bā quīrāca.§ Mañ ewari jōnacarea idjia dji zeza ume warra zaquera Jerusaleñnaa edesidaa Ācōrē quīrāpita bādi carea. ²³ Māwā osidaa Ācōrē leyde nāwā bā bā bēra: “Jūma warra iwinara Ācōrēa diadida

† 2:11 Crito. Maāgara trāēa, ātebāra griego bedea. Arameo bedade jarabadaa “Mesías.” Jara bāa “Ācōrēba ēdra edabari diai jarađa” wa “Ācōrēba dadjirā Boroa bamārēā bāda.” ‡ 2:14 jēberārā Ācōrēba bia unu bāra nañ ējūāne necai beadia! Griego bedade maāra ebuda bāēa. § 2:22 Levítico 12:1-8.

panaa.* 24 Mañ awara Ācōrē quīrāpita bia bei carea dji papaba puchirāda babue diabisia Ācōrē leyde nāwā bā bā bēra: “Puchirāda wa putujuda umē diaida bāa.”†

25 Mañ ewaride ēberā Simeoañ abadada Jerusaleāne basia. Mañ Simeoañra jipa basia idjaba Ācōrēba jara bāra quīrācuita iḡā obadjia. Idjia jāā basia Ācōrēba Israel puru sobiabi ewarida.‡ Ācōrē Jaurera idji ume basia.

26 Naēna Ācōrē Jaureba idjia cawabisia idji jaidai naēna Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara unuida. 27 Ācōrē leyde bā bā quīrāca odi carea djibarirāba Jesura Ācōrē de dromanaa edesidade Ācōrē Jaureba Simeoañra araa wābisia.

28 Simeoañba dji warra unuside bara edapeda Ācōrēba nāwā bia jarasia:

29 Mā Boro, jāābebāra bā nezocara idu necai beubidua bāa jarada quīrāca oda bēra.

30 Bāa ēdra edabari diai jaradara māa unubisia.

31 Bāa idjira basia jūma puru beaba ununamārēā.§

32 Idjira ānaa quīrāca baya judiorāēba bādebemada cawadamārēā.

Idji carea bā puru Israelera bia jaradia.*

33 Simeoañba ādji warradebema jara bā ūrīsidade Jesu djibarirāba cawa crīchadaē basia. 34 Mañne Simeoañba ādjira bia jara bāpeda Mariaa nāwā jarasia:

–Ācōrēba nañ warrara diasia israelerā zocārā bia bāmārēā idjaba zocārā biē bāmārēā. Cawabiya idjira Ācōrēneba ze bāda, māwāmīna idjira biē jaradia. 35 Māwā zocārāba ādji sode mērā erobeara unubidia. Idjaba bāra bio sopua baya mīasuba subāda quīrāca.–

36 Arima Ācōrēneba bedebari Ana abadada basia. Idjira Aserdeba yōna Panuel cau basia. Idjira dlorada basia. Awērā quiruda quima edapeda siete poa bāde pēdra basia. 37 Idji pēdra bedara 84 poa basia.† Ewariza āsa, diamasi bida Ācōrē de dromanaa wābadjia Ācōrēba bia jarai carea, ne codaca ewari oi carea idjaba Ācōrēba iwidi carea. 38 Mañ dlorara Jesu djibarirā caita wāpeda Ācōrēba bia bedeasia. Mañbe Ācōrēba Jerusaleā puru ēdra edai ewari jāā bea dji warra zaquedebemada bedeasia.‡

39 Ācōrē leyde bā bā quīrāca jūma opedadacarea Josera, Maria sida Galilea druade ādji puru Nazaredaa jēda wāsidaa. 40 Dji warrara cacua ābāa warisia. Idjira bio ne cawasia idjaba Ācōrēba ne jūmane idjira carebabadjia.

Jesu Ācōrē de dromane bada

41 Poaza Jesu djibarirāra Jerusaleānaa wābadjidāa judiorā Egiptodeba ēdrapedada quīrānebabada ewari odi carea.§ 42 Jesu doce poa baside ādjira wāsidaa mañ ewari droma badi carea jūma judiorāba obada quīrāca. Jesu sida ādji ume wāsia. 43 Mañ ewari droma jōnacarea ādjira jēda wāsidaa. Baribāra ādji warra Jesura Jerusaleāne besia. Mañra ādjia adua panasidaa. 44-45 Crīcha panasidaa Jesura ēberārā tāēna nīda. Māwā ewari aba nībasidaa. Qewara idji

* 2:23 Warra iwina. Exodo 13:2. † 2:24 Levitico 12:6-8. ‡ 2:25 Isaia 40:1-5; 49:13-16; 57:18-19; 61:1-3. § 2:31 Isaia 40:5; 52:10. * 2:32 Isaia 42:6; 46:13; 49:6. † 2:37 Idji pēdra bedara 84 poa basia. Griego bedade ebuda bāēa. Acaṛamaarā jara bāa Anara 84 poa basida. ‡ 2:38 Isaia 52:10. § 2:41 Exodo 12:1-27.

jarasidade ādji ēberārā tāēna ununaē basía. Ara maāda jēda Jerusaleānaa Jesu jarade wāsidaa.

⁴⁶ Ewari ūbea babarade idjira unusidaa Ācōrē de droma dajadaare judiorā ley jaradiabadarā tāēna chūmāda. Ādja jaradia panara ūrī basia idjaba ādjia iwidibadjia. ⁴⁷ Maāne ādjia iwidibādaē idjia aride panubadjia. Jūma idji ūrī panaba cawa crīchadaē panasidaa necawaadeba panu ba bēā. ⁴⁸ Djibarirāba idji unusidade cawa crīchadaē basía. Dji papaba idjia iwidisia:

–Warra, žbaa cārē cārēā jāwā osi? Žcārē cārēā nama besī? Bio sopua panaba māa, ba zeza bida bāra jarā panasidaa.–

⁴⁹ Jesuba panusia:

–Bārāba žcārē cārēā māra jarā panasida? ŽMā Zeza dede baida baada adua panāca?–

⁵⁰ Baribarā Jesuba jaradara djibarirāba cawadaē basía. ⁵¹ Maābe Jesura ādji ume Nazaredāa wāsia. Ādjia jarabādara idjia jūma ījā obadjia. Jūma Jerusaleāne māwānara dji papaba bio quīrācuita crīcha babadjia. ⁵² Jesura cacua āba warisia idjaba ewariza ne cawaara wāsia. Ācōrēba, ēberārā bida idjira bia unusidaa.

3

Borocuebari Juaānebema

Mateo 3:1-12; Marco 1:1-8; Juaā 1:19-28

¹ Tiberio Cesar quince poa Romanebema boro baade Poncio Pilatoda Judea druade dji boro basía. Herodeda Galilea druade dji boro basía.* Dji djaba Pelipeda Traconite druade idjaba Iturrea druade dji boro basía.† Lisaniada Abilene druade dji boro basía. ² Anāda idjaba Caipāda sacerdote dji dromarā basía.‡

Maā ewaride ējūā pōāsa ewaraga baade Ācōrēba Zacaria warra Juaāa bedeasia. ³ Maā bēā Juaāra jūma Jordaā do caita bearāa jarade wāsia ādji cadjiruara igaradapeda Ācōrēmaa zedamārēā. Idjia jaradiasia māwā osidara Ācōrēba ādji cadjiruara quīrādoaida. Dji ījābdara idjia doeda borocuebadjia.

⁴ Jūma maāgara māwāsia Ācōrēneba bedeabari Isaíaba naēna baada quīrāca: Ēberāda ējūā pōāsa ewaraga baade jīgua bedea baā:

Ora jaridadua dadjirā Boro bia edadamārēā. Ora idji itea jipa jaridadua.

⁵ Jogoa beara jūma daucha ocuaya. Eya āta beara, eya jewedea bea sida daucha ocuaya.

O jūrēā beara jipa jariya, o biē beara jūma biya ocuaya.

⁶ Māwā jūmarāba ununia sāwā Ācōrēba ēdra edabarida.§

⁷ Zocārā ēberārāda zebadjidaa Juaāba borocuemārēā. Baribarā Juaāba ācāraa jarabadjia:

–Dama ēberārā, žcaiba jarasi bārāra Ācōrē quīrūbidebemada poya mīrūnida?

⁸ Bārāba o panāneba unubidadua wārāda Ācōrēmaa zesidada. Crīcharānadua

* **3:1** Maā Herodera Antipa trā jarabadjidaa. Idjidebemada bedea baā Mateo 14:1-10de, Marco 6:14-28de, Luca 3:19de, 9:7-9de, 13:31-33de, 23:6-12de. † **3:1** Maāga Pelipedebeemada aba naā versículo de baā. Dewarabema Pelipera Herode-Pelipe abadada unubadaa Mateo 14:3de, Marco 6:17de, idjaba Luca 3:19de. Herode dji Droma abadara ādji zeza basía. Antipa ume dji djabarā basía. ‡ **3:2** Caipāra Anā wigu basía. Anāra sacerdote dromada basia poa 6deba aba 15daa. Caipāra sacerdote dromada basia poa 18deba aba 36daa. § **3:6** Isaía 40:3-5.

Abrahañ warrarã bẽrã Ācõrẽba cawa oẽda. Mõa bãrãa ebuda jaraya: Ācõrẽba quĩrĩĩba¹ za tabea mōgarara Abrahañ warrarã babicuaya. ⁹ Mañ awara mõa jaraya Ācõrẽba zagarada erobla bacuru tutacuai carea. Jũma bacuru bia zaudacara tutacuapeda tlabde batacuaya. Ara mañ quĩrãca Ācõrẽba cadjirua obadarãda cawa oya.–

¹⁰ Mañ carea ěberãrãba idjĩa iwidibadjidaa:

–Mãẽteara daiba ċcãrẽda odida panã?–

¹¹ Juañba panusia:

–Cacuade jãbada umẽ erobla dji neẽ quirúa aba diaida bla. Dji coi erobla dji coi neẽ quirúa diaida bla.–

¹² Mãwã bade Romanebema boro itea parata jarã pebadarãda borocuedi carea zesidaa. Mañbe ãdjĩa iwidisidaa:

–Jaradiabari, dairãba ċcãrẽda odida panã?–

¹³ Juañba ãdjĩa jarasia:

–Bãrãba parata jarã pedida panã audu diabirãnadua.–

¹⁴ Mañne sordaorã arima duanba Juaña iwidisidaa:

–Dairãba ċcãrẽda odida panã?–

Juañba panusia:

–Bãrã trajubari parata dia panãneba necai beadadua. Waraga panãneba djãrã paratara jarĩrãnadua idjaba sewadeba djãrã biẽ jararãnadua.–

¹⁵ Arima duanba mañ ũrĩsidade bio quĩrãcui² duanesidaa cãrẽda sãwã cawaya. Ara ãduba nãwã crĩcha panasidaa: “ÇJuañra Ācõrẽba ědrã edabari diai jaradaca?”

¹⁶ Baribãrã Juañba jũmarãa jarasia:

–Wãrãda mõa bãrãa baidoba borocue bla. Baribãrã mã cãyãbara dji dromaara bada zeya. Idjĩa jĩrũne jã bla ěrãi carea mõra bia bla. Idjiabãrã Ācõrẽ Jaureda diaya.* Baribãrã jĩãnaẽbãrã cawa oya.[†] ¹⁷ Ezoai careabemara idji jawade erobla porara dji ta umebemada ãyã bla carea. Mañbe dji tara wagaya baribãrã dji porara tlab uruade babueya.–

¹⁸ Ara mañ quĩrãca ne quĩrãtanoaneba Juañba bedea bia dadji ědrãdidebemada jaradia bapeda jarabadjĩa jĩãnamãrẽã. ¹⁹ Baribãrã Juañba Galileadebema boro Herodera quẽãbadjĩa idjĩa wẽrã erobla Herodía carea. Mañ Herodíara ara Herode djaba Pelipe quima basía. Mañ awara Juañba idjira quẽãbadjĩa ne jũma cadjirua o bla carea. ²⁰ Herodeba mañ cadjirua o bla awara nañgã cadjirua sida osia: Juañra preso bla³ sida idji quẽã bla carea.[‡]

Juañba Jesu borocueda

Mateo 3:13-17; Marco 1:9-11

²¹ Juañba ěberãrã borocuecua baside Jesu sida borocuesia. Mañne Jesuba Ācõrẽa bedebãrãde bajãda ewasia. ²² Ewapeda Ācõrẽ Jaureda bajãneba puchirã quĩrãca idji ãrã zesia. Mañne Ācõrẽba bajãneba edaa nãwã bedeiasia:

–Bãra mã Warra quĩrã bla. Bla carea mõra bio bla⁴ sida bla.–[§]

Jesu drõã nañnabemarã trã

Mateo 1:1-17

²³ Jesuba jaradia beside treinta poa basica bla. ěberãrãba idjira Jose warrada crĩcha panasidaa. Jose⁵ Eli warra basía, ²⁴ Elira Matã warra basía,

* **3:16** Ācõrẽ Jaureda diaya. Griego bedeadẽ blã bla: “Ācõrẽ Jaureba borocueya.” † **3:16** Cawa oya. Griego bedeadẽ blã bla: “Uruaba borocueya.” ‡ **3:20** Mateo 14:1-10; Marco 6:14-28. § **3:22** Bla carea mõra bio bla³ sida bla. Griego bedeadẽ maiba idjaba jara bla: “Mõa bada jarã edasia.”

Matára Levi warra basía, Levira Melqui warra basía, Melquira Janai warra basía, Janaira Jose warra basía. ²⁵ Josera Matatía warra basía, Matatíara Amó warra basía, Amóra Nahuā warra basía, Nahuāra Esli warra basía, Esliara Nagai warra basía. ²⁶ Nagaira Máha warra basía, Máhara Matatía warra basía, Matatíara Semei warra basía, Semeira Jose warra basía, Josera Juda warra basía. ²⁷ Judara Johanaā warra basía, Johanaāra Resa warra basía, Resara Zorobabel warra basía, Zorobabelera Salatiel warra basía, Salatielera Neri warra basía. ²⁸ Nerira Melqui warra basía, Melquira Adi warra basía, Adira Cosaā warra basía, Cosaāra Elmodaā warra basía, Elmodaāra Ere warra basía. ²⁹ Erera Josue warra basía, Josuera Elieze warra basía, Eliezera Joriā warra basía, Joriāra Matá warra basía. ³⁰ Matára Levi warra basía, Levira Simeoā warra basía, Simeoāra Juda warra basía, Judara Jose warra basía, Josera Jonaā warra basía, Jonaāra Eliaquiā warra basía. ³¹ Eliaquiāra Melea warra basía, Meleara Mainaā warra basía, Mainaāra Matata warra basía, Matatará Nataā warra basía, Nataāra Davi warra basía.

³² Davira Jesé warra basía, Jeséra Obé warra basía, Obéra Boo warra basía, Boora Salmoā warra basía, Salmoāra Naasoā warra basía. ³³ Naasoāra Aminadá warra basía, Aminadára Araā warra basía, Araāra Esroā warra basía, Esroāra Paré warra basía, Paréra Juda warra basía. ³⁴ Judara Jacobo warra basía, Jacobora Isa warra basía, Isara Abrahaā warra basía, Abrahaāra Tare warra basía, Tarera Naco warra basía, Nacora Seru warra basía. ³⁵ Serura Ragau warra basía, Ragaura Pele warra basía, Pelera Hebere warra basía, Heberera Sala warra basía. ³⁶ Salara Cainaā warra basía, Cainaāra Arpaxa warra basía, Arpaxara Seā warra basía, Seāra Noé warra basía, Noéra Lame warra basía. ³⁷ Lamera Matusaleā warra basía, Matusaleāra Enoco warra basía, Enocora Jaré warra basía, Jaréra Majalaleel warra basía, Majalaleelera Cainaā warra basía. ³⁸ Cainaāra Enó warra basía, Enóra Se warra basía, Sera Adaā warra basía, Adaāra Ācōrē warra basía.

4

Diauruba Jesu mīā sē bāda

Mateo 4:1-11; Marco 1:12-13

¹ Jesura Ācōrē Jauredeba bāda Jordaā dodeba jēda wāsia. Maāne Ācōrē Jaureba idjira ējūā pōāsa ewaraga bādaa edesia. ² Cuarenta ewari mama basia. Maāne diauruba idjira mīā sē basia Ācōrēda igarabi carea. Maā ewaride Jesuba ni cārē sida coē bā bēra jarra basia. ³ Māwā bāde diauruba Jesua nāwā jarasia:

–Bāda wārāda Ācōrē warrabāra, naā mōgarada paā babidua.–

⁴ Jesuba panusia:

–Ācōrē Bedeade nāwā bā bāa: ababe ne co bādeba ēberāra zocai bāēa, [ātebāra jūma Ācōrēba jara bā tīā bādeba zocai bayal].–*

⁵ Māwānacarea diauruba Jesura eya āta bāde edesia. Mamaāba naā ējūāne bea puruda jūma acābitasia. ⁶ Maāne diauruba jarasia:

–Naā ējūāne bea purura, maā purude ne bia bea sida jūma bā jāwaeda bāya. Māre bēra māa dia quīrīābāra diaida bāa. ⁷ Mā quīrāpita chīrāborode cobepeđa mīā bia bedeaibāra māa jūma diaya.–

⁸ Baribāra Jesuba jarasia:

*

4:4 Deuteronomio 8:3. Griego bedeade ācāra cartade bedea corchetede bāra neēa.

–Satana, āyā wādua.[†] Ācōrē cartade nāwā bā bāa: “Aba bārā Boro Ācōrēabara bia bedeadadua. Idjia jara bādra ījā o pananadua.”[‡]

⁹⁻¹⁰ Māwānacarea diauruba Jesura Jerusaleānaa edesia Ācōrē de droma boro ātara bāmaa. Maābe jarasia:

–Bāda wārāda Ācōrē warrabara, namaaba udu jādrādua. Ācōrē cartade nāwā bā bāa:

Ācōrēba idji nezocarāda bāmaa diabueya carebadamārēā.

¹¹ Bāra ādji jāwade edadia bā jīrūra mōgaraba puarāmārēā.[§]

¹² Baribara Jesuba jarasia:

–Idji bedeadē naā sida bā bāa: “Bariduada orānadua bārā Boro Ācōrēba carebai cawaya.”^{*}

¹³ Māwā mīā sē bāpeda diaurura Jesu caitabemada āyā wāsia aba dewara ewarīdaa.

Jesuba jaradia beda

Mateo 4:12-17; Marco 1:14-15

¹⁴ Māwānacarea Jesura Ācōrē Jaure ābādeba bāda Galilea druādaa jēda wāsia. Jūma maā druade idjira bio trā bāgasia. ¹⁵ Judiorā dji jārebada deza idjia Ācōrē bedeara jaradia bābadjia. Maā bērā jūmarāba idjira bia jarabadjīdaa.

Jesu Nazarede bāda

Mateo 13:53-58; Marco 6:1-6

¹⁶ Māwānacarea Jesura idji warīda puru Nazaredaa wāsia. Anāūbada ewarīde idjia obari quīrāca judiorā dji jārebada dede eda wāsia. Maābe idjira piradrāsia Ācōrē Bedeada nocoare lei carea. ¹⁷ Maāne Ācōrēneba bedeabari Isaia cartada idjia diasīdaa. Maāra ewara edapeda naā bedeada jārapeda jīgua lesia:

¹⁸⁻¹⁹ Ācōrē Jaurera mā ume bāa. Idjia māra edasia dji ne neē quedeaa jaramārēā Ācōrēba ādjirāra carebaida.

Idjia māra diabuesia sopua beada sobiabicuamārēā,[†] jida edepedadarā ēdrādida jaramārēā,

dauberrea beaa unubimārēā, djārā jāwaeda mīga beara bia bācuamārēā,

idjaba jaramārēā Ācōrēba ēdra edai ewarira jūēsida.[‡]

²⁰ Ledacarea cartara bārapeda dji wagabarā diasia. Maābe chūmesia jaradiai carea. Jūmarāba idjira acā duanasīdaa. ²¹ Maāne Jesuba jarasia:

–Maā bedeaba jara bāra idi bārā quīrāpita māwābāra.–

²² Jūmarāba idjidebemada bia bedeasīdaa. Idjia bia jaradia bā carea cawa crīchadaē basia. Ara ādjiduba jara duanasīdaa: “Idjira Jose warrada jāwā bāēca?”

²³ Jesuba jarasia:

–Bārāba naā bedeada māā jaradia: “Nēārā diabari, ara bādjida biabidua. Bāa Capernaūne odara daiba ūrīsīdaa. Nama bā purude bīda abarica odua.”–

²⁴ Maā awara jarasia:

[†] **4:8** Satana, āyā wādua. Griego bedeadē ācara cartade māra neēa. [‡] **4:8** Deuteronomio 6:13.

[§] **4:11** Salmo 91:11,12. ^{*} **4:12** Deuteronomio 6:16. [†] **4:18-19** Sopua beada sobiabicuamārēā.

Griego bedeadē ācara cartade māra neēa. [‡] **4:18-19** Isaia 61:1-2; 58:6.

–Māa bārāa wārāda jaraya: ni aba_Λ Ācōrēneba bedebarida ara idji druade bia edadacaa. ²⁵ Quīrānebadadua, Elía basi ewaride Israel druade pēdra wērārāa zocārā panasidāa. Ma_Λ ewaride poa ūbea ēsidra cue zeē bada bēra jarabada zesia. ²⁶ Barib_Λ_Λ Ācōrēba Elīara ni aba_Λ pēdra wērā Israeldebema carebade wābiē basia. Āteba_Λ_Λ pēdra wērā Sido_Λ druade Sarepta purude b_Λmaa wābisia. ²⁷ Ara ma_Λ quīrāca Eliseo basi ewaride aida bara beada Israel druade zocārā panasidāa barib_Λ_Λ ādjirānebema ni aba_Λda idjia biabiē basia. Āteba_Λ_Λ Siria druadebema Naama_Λda biabisia.–*

²⁸ Ma_Λ ūrisidade jūma dji jarebada dede duan_Λra quīrūbucasidāa. ²⁹ Ara ma_Λda Jesura puru dajadaa errebari ededapeda eya edaa tuca jira b_Λde batabledi carea edesidāa. ³⁰ Barib_Λ_Λ Jesura ara ādji dai_Λdu necai wāsia.

Jesuba ēberā jai bara b_Λ biabida

Marco 1:21-28

³¹ Māwānacarea Jesura Galilea druade Caperna_Λ purudāa wāsia. Anāūbada ewaride idjia jaradia basia. ³² Bio cawa b_Λdeba ebuda jaradia b_Λ bēra jūmarāba cawa crīchadaē basia. ³³ Judiorā dji jarebada dede ēberā jai bara b_Λda basia. Cawaēne idjia jīgua jarasia:

³⁴ –Jesu Nazaredebema! ċCārē cārēā dairā mīa sē b_Λ? ċDai biē b_Λi carea zesia? Māa cawa b_Λa b_Λra caida: j_Λba Ācōrēba diabuedaa!–

³⁵ Ma_Λ carea Jesuba idjia jarasia:

–Chupeadua. Idji cacuadebemada ēdr_Λdua.–

Ara ma_Λda jaiba ēberāra egode baebipeda ēdr_Λsia. Barib_Λ_Λ ma_Λ ēberāra ni cārē sida biē oē basia. ³⁶ Ma_Λ unusidade jūmarāba cawa crīchadaē basia. Ādjiza iwidī duanesidāa:

–Idji bedebaba ċsāwā jāwā o b_Λ? Idjia jarab_Λ_Λ_Λra jairāba jīābadaa. Idjira b_Λa bēra bedebab_Λ_Λde jaira ēdr_Λcubadaa.–

³⁷ Ma_Λ bēra idjira puru caita beaza bio tr_Λ b_Λgasia.

Jesuba Simo_Λ Pedro pācōrē biabida

Mateo 8:14-15; Marco 1:29-31

³⁸ Judiorā dji jarebada dedeba ēdr_Λpeda Jesura Simo_Λ dedāa wāsia. Mama Simo_Λ pācōrēda bio c_Λwa nūmasia. Ma_Λ carea Jesua bedea djuburiasidāa biabimārēā. ³⁹ Jesuba edaa ac_Λpeda dji c_Λwamiara quēāsia. Ara ma_Λda c_Λwamiara dugusia. Ma_Λbe wērāra piradr_Λpeda ādjira ne cobisia.

Jesuba zocārā biabicuada

Mateo 8:16-17; Marco 1:32-34

⁴⁰ Queub_Λ_Λ_Λde zocārā quīrātanoa cacua biē beada Jesumaa enesidāa. Jesuba idji j_Λwara ādjirā r_Λr_Λ b_Λpeda biabicuasia. ⁴¹ Ara ma_Λ quīrāca zocārā jairāda ēberārā cacuadebemada ēdr_Λbicuasia. Ēdr_Λb_Λdade nāwā bia jarasidāa: “j_Λba wārāda Ācōrē warraa!” Ādjia cawa panasidāa idjira Ācōrēba diai jarada ēdr_Λ edabarida. Ma_Λ carea Jesuba ādjira quēābadjia chupeadamārēā.

Galileade jaradia nībada

Marco 1:35-39

⁴² Diapededa Jesura puru dajadaa wāsia ēberā neēmaa. Barib_Λ_Λ ēberārāba idjira j_Λ_Λ panasidāa. Unusidade jarasidāa ādji purude bēmarēā. ⁴³ Barib_Λ_Λ Jesuba ādjia jarasia:

–Māa dewara puru beade jaradiaida bāa Ācōrēra zebārada ādji Boro bai carea. Maā bedea bia jaramārēā Ācōrēba māra diabuesia.–

⁴⁴ Maā bēra Jesuba judiorā druade dji jarebada deza jaradia wāsia.†

5

Beda quenapedada

Mateo 4:18-22; Marco 1:16-20

¹ Ewari aba Jesura amene droma Genesare abada icawa basia.* Maāne Ācōrē bedea jaradia bā ūrīni carea ēberārāra zocārā idjima powua duanasidaa. ² Arima do icawa jābada umē ū panasidaa. Maā jāba djiбарirāba ādji beda jidabadada caita sagā panasidaa. ³ Maāne Jesura Simoā Pedro jābade badopeda jarasia quēsaarabe edemārēā. Maābe jābade chūmepeda jūma arima duanārāa jaradia besia. ⁴ Jaradiadacarea Jesuba Simoāa jarasia:

–Jālbe bā jābara do quēsaara edepeda beda baridadua.–

⁵ Baribarāa Simoāba panusia:

–Jaradiabari, दौरа diamasi beda bari panada ānadrāsidaa. Māwāmīna ni cārē sida jidadaē basia. Baribarāa bāa māwā jara bā bēra ījāya.–

⁶ Ara maāda ādjira beda barisidaa. Bio zocārā jidabada bēra dji beda jidabadara cōābarāa basia. ⁷ Maā carea dewara jābade beada jāwaba trāsidaa carebade zedamārēā. Zedapeda jābara umena bedaba birasidaa. Maāba biru baebododa basia. ⁸⁻¹⁰ Simoā Pedroba idji ume panā bida beda zocārā jidapedada unusidade cawa crīchadaē basia. Idji ume panāra Santiago idjaba Juaā basia. Ādjira Zebedeo warrarā basia. Maāne Simoāra Jesu caita wāpeda chīrāborode cobepeda jarasia:

–Mā Boro, biara bāa bāra mā caitabemada āyā wāida, māra cadjirua obari bēra.–

Jesuba Simoāa jarasia:

–Dauperarādua, idiba ātaa bāra mā itea ēberā enebarida beya.–

¹¹ Ādjirāba jābara doyaā enenapeda jūma amesidaa. Maābe Jesu ume wāsidaa.

Jesuba aida bara bā biabida

Mateo 8:1-4; Marco 1:40-44

¹² Ewari aba Jesura purude basia. Maāne ēberā aidaba jūma bira bāda jūesia.† Maā ēberāba Jesu unuside idji quīrāpita chīrāborode barru cobepeda nāwā quīrā djuburiada iwīdisia:

–Mā Boro, bāa quīrā bābarā, māra poya biabida bāa.–

¹³ Maāne Jesuba jāwa ārā bābarāde jarasia:

–Māwā o quīrā bāa. jBiadua!–

Ara maāda aidara anisia. ¹⁴ Maāne Jesuba idjīa jarasia:

–Bā biadara ni abāa jararādua. Ātebarā sacerdotemaa wādua bāra biasida unumārēā. Jālbe Ācōrē quīrāpita bia bei carea Moiseba jarađa quīrāca ne diacuadua.† Māwā ēberārāba cawadia bāra wārāda biasida.–

† **4:44** Judiorā druā. Griego bedede ācārā cartade Judea druada wa Galilea druada bā bāa. * **5:1** Genesare amenera idjaba Galilea abadaa. † **5:12** Aidara Jesu ewaride wārāda sāwā basida dadjirāba cawadaē panāa. Baribarāa judiorāmaārā aba Ācōrēbarāa poya biabida basia (Numero 12:9-12; 2 Reye 5:7). Maā awara aba aidaba jidasira āyā bade wāida basia (Levitico 13:45-46). † **5:14** Levitico 14:1-32.

¹⁵ Barib^Λ_Λ Jesura tr^Λ b^Λgaara w^Λsia. Ma^Λ b^Λēr^Λ ēber^Λār^Λra zoc^Λār^Λ zebadjidaa idjia jaradia b^Λ ūr^Λni carea. Cacia biē beara zebadjidaa biabicuamārēā.

¹⁶ Barib^Λ_Λ Jesura edaude ēber^Λā neēmaa wābadjia Ācōrēa bedelai carea.

Jesuba ēber^Λā cacia beu b^Λ biabida

Mateo 9:1-8; Marco 2:1-12

¹⁷ Ewari aba Jesuba jaradia b^Λde pariseorāda, judior^Λ ley jaradiabadarā sida arima duanasidaa. Ādjirāra Galilea druadeba, Judea druadeba idjaba Jerusale^Λ purudeba zepedada basia. Ma^Λne Ācōrē^Λ b^Λadeba Jesuba cacia biē beara biabibadjia. ¹⁸ Māwā b^Λde āc^Λar^Λba ēber^Λā cacia beu b^Λada idji c^Λade enenapeda eda ede quīr^Λā panasidaa Jesu quīr^Λāpita b^Λdi carea. ¹⁹ Barib^Λ_Λ ēber^Λār^Λ cābana nūm^Λ b^Λēr^Λā poya Jesuma jūēbidaē basia. Ma^Λ carea ādjirāba dji cacia beu b^Λara de ār^Λ edesidaa. Ma^Λbe de ār^Λbemada ogadapeda dji cacia beu b^Λara dji c^Λadeba edaa b^Λsidaa. Ēber^Λār^Λ ēsi Jesu quīr^Λāpita b^Λsidaa. ²⁰ Jesuba unusia ādjia wārāda ījā pan^Λda idjia cacia beu b^Λara poya biabida. Ma^Λ carea dji cacia beu b^Λā nāwā jarasia:

–Ache, b^Λa cadjirua odara m^Λa quīr^Λadoasia.–

²¹ Ma^Λ ūr^Λsidade arima duan^Λ pariseorāba, judior^Λ ley jaradiabadarā bida nāwā crīchasidea:

“Idjira ċcaida crīcha b^Λ? ċCārē cārēā māwā Ācōrē quīr^Λāpita biē bedea b^Λ? Aba Ācōrēb^Λ_Λ ēber^Λāba cadjirua odara poya quīr^Λadoaya.”

²² Barib^Λ_Λ Jesuba ādjia crīcha pan^Λra cawađa b^Λēr^Λā nāwā iwidiisia:

–ċCārē cārēā bār^Λ sode jāwā crīcha pan^Λ? ²³ Bārāmaar^Λ ċsālg^Λada zareaara b^Λ? ċCadjirua odara quīr^Λadoayada aida wa na^Λ ēber^Λā cacia beu b^Λara piradr^Λbipeda nībabida? ²⁴ Ācōrēba m^Λ, Na^Λ Djara Edadara b^Λsia na^Λ ējūāne duan^Λba cadjirua obadara quīr^Λadoamārēā. Ma^Λra bār^Λā unubiya.–

Ara ma^Λda dji cacia beu b^Λā nāwā jarasia:

–Piradr^Λdua. B^Λ c^Λadara edapeda diguida wādua.–

²⁵ Ara māwā jarab^Λ_Λade cacia beu b^Λadara pirabaripeda idji c^Λadara edapeda jūmar^Λ quīr^Λāpita nībade wāsia. Ma^Λbe Ācōrēra bio bia jara b^Λada diguida wāsia. ²⁶ Ma^Λ unusidade jūmarāba cawa crīchadaē basia. Ma^Λ b^Λēr^Λā Ācōrēra bio bia jarasidaa. Ācōrē wayaadeba jarasidaa:

–j^Λdi wārāda ne ununaca wai^Λada unusidaa!–

Jesuba Levi trāna

Mateo 9:9-13; Marco 2:13-17

²⁷ Māwānacarea Jesu wāb^Λ_Λade parata Romanebema boro itea j^Λ_Λ pebarida unusia. Idji trāra Levi abadjidaa. Ma^Λ ēber^Λāra parata diabada dede chūmasia. Jesuba unupeda jarasia:

–M^Λ ume zedua.–

²⁸ Ara ma^Λda Levira piradr^Λbipeda idjia o b^Λadara amepeda Jesu ume wāsia.

²⁹ Ma^Λbe Jesu carea Leviba idji dede ne codi wai^Λada osia. Zocār^Λ Romanebema boro itea parata j^Λ_Λ pebadarāda, dewara ēber^Λār^Λ sida ādji ume ne co panasidaa. ³⁰ Ma^Λ unusidade judior^Λ ley jaradiabadarāba, pariseor^Λ bida Jesu ume nībabadarāa nāwā biē jarasidaa:

–ċCārē cārēā parata j^Λ_Λ pebadarā ume idjaba dewara cadjirua obadarā ume bida ābaa ne co pan^Λ?–

³¹ Jesuba ādjia jarasia:

–Cacia bia beaba nēār^Λ diabarira j^Λ_Λadacaa. Ababe cacia biē beab^Λ_Λ j^Λ_Λadaa. ³² M^Λra jipa bea trāi carea zeē b^Λa, āteb^Λ_Λ cadjirua obadarāda tr^Λ b^Λa Ācōrēmaa zedamārēā.–

Ne codaca ewaridebema

Mateo 9:14-17; Marco 2:18-22

³³ ʔcaɾaɬba Jesua jarasidaa:

–Borocuebari Juaɔ ume nĩbabadarāba ʔcōrēa iwidiɬɔdade ara cadrɔa ne codaca ewarira obadaa. Ara maɔ quĩrāca pariseorā ēpēbadarā bida obadaa. Baribarɔ ba ume nĩbabadarāba ʔsāwāērā odaca?–

³⁴ Jesuba ādjia jarasia:

–Māwāra wēra edabarɔba ʔasrida ewari o ʔaɬde ʔidjia edodarāa ne codaca ewarida obica? ³⁵ Baribarɔ ewari aba dewara ēberārāba idjira āyā ededia. Maɔ ewarideɬarɔ idjia edodarāba ne codaca ewarira odia.–

³⁶ Maɔ awara Jesuba ādjia ne jara ʔaɬdeba nāwā jarasia:

–Ni abaaɬba wua djiwidida tɔdapeɬa wua sorede capirudacaa. Māwā odibɔɬa wua djiwidira āriya. Maɔ awara dji wua djiwidi tɔɬara dji sore ume bia beɬa. ³⁷ Idjaba ni abaaɬba uva ʔa djiwidira animarā e oda dji sorede tɔɬacaa. Māwā odibɔɬa aseabɔɬaɬe animarā e oda dji sorera cōāya. Maɬbe uva bara, animarā e oda sida aduaya. ³⁸ Maɔ carea uva ʔa djiwidira animarā e oda djiwidide tɔɬida panɔa. Māwā umena dārā droadia. ³⁹ Idjaba uva ʔa asea dji drōā doɬarɔba djiwidira do quĩrĩācaa. ʔteɬarɔ jarabaria: “Uva ʔa dji drōāra djiwidi cāyābara biara ʔaa.”–

6

Jesura ʔnāūbada ewari djibaria

Mateo 12:1-8; Marco 2:23-28

¹ ʔnāūbada ewaride Jesura idji ume nĩbabadarā sida ējūa trigo uɬade nĩbasidaa. Mama nĩnane Jesu ume nĩbabadarāba trigora tɔ edaɬapeɬa jɔwaba caɾatɔdapeɬa co nĩbasidaa.*

² ʔcaɾaɬ pariseorāba maɔ unusidade iwidiɬidaa:

–ʔBārāba cārē cārē ʔnāūbada ewaride ocara panɔa o panɔ?–

³ Jesuba panusia:

–ʔBārāba ʔcōrē Bedeara acɔɬacaca? Davi, idji ume nĩbabadarā sida jarra panasidade ʔsāwā osida?† ⁴ Davira ʔcōrē dede eɬa wāpeɬa ʔcōrē quĩrāpita ʔaɬa paɬɬa edasia. Maɔ paɬra ʔababe sacerdoterāba coɬida panasidaēca? Baribarɔ Daviba copeda idji ume nĩbabadarāa diasia.–

⁵ Idjaba Jesuba jarasia:

–Mɔ, Naɔ Djara Edadara ʔnāūbada ewari djibaria.–

Jesuba ʔnāūbada ewaride ēberā biabida

Mateo 12:9-14; Marco 3:1-6

⁶ Dewara ʔnāūbada ewaride Jesura judiorā dji jɔrebada dedaa wāpeɬa jaradia basia. Mama ēberā jɔwa ara beu ʔaɬa basia. ⁷ Judiorā ley jaradiabadarāda, pariseorā sida panasidaa. ʔdjia Jesura acɔ panasidaa ʔnāūbada ewaride ēberā jɔwa beu ʔaɬa biabi cawaya. Biabisira biē jaradida crĩcha panasidaa. ⁸ Baribarɔ ādjia crĩcha panɔra Jesuba cawa ʔaɬa bēra dji ēberā jɔwa beu ʔa nāwā jarasia:

–Piradɔpeɬa ēsi nūmane zedua.–

Ara maɬda dji ēberāra piradɔpeɬa ēsi nūmane wāsia. ⁹ Maɬbe Jesuba ādjia jarasia:

–Mɔa bārāa iwidiya: ʔnāūbada ewaride ʔcārēda odida panɔ? ʔBiada wa cadjiruada? ʔDjārā carebaida wa idu beubida?–

* **6:1** Deuteronomio 23:24-25. † **6:3** 1 Samuel 21:1-6.

¹⁰ Maḷbe arima panḷara acḷpeda dji ēberāa nāwā jarasia:

–jḷawa jiradua.–

Māwā jirabḷarade idji jḷawara biasia. ¹¹ Maḷ carea arima panḷara bio quīrūnapeda ādjiduba iwīdi duanesidaa Jesura sāwā odi cawaya.

Jesuba ēberā doce edada

Mateo 10:1-4; Marco 3:13-19

¹² Ewari aba Jesura eyadaa wāsia. Mama Ācōrēa iwīdi bḷada ḷnadḷasia.

¹³ Āsa badacarea idji ēpē beara ābaa trḷcuapeda doce edasia. Maḷ doce edadara idjia trḷ bḷasia “mḷa diabuedarā.”† ¹⁴ Ādji trḷra naḷgḷa: Simoḷ (Jesuba idjira trḷ bḷasia Pedro), dji djaba Andre, Santiago,§ Juaḷ, Pelipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomás, Alpeo warra, Santiago, Simoḷ Zelote abada, ¹⁶ Santiago djaba Juda, idjaba Juda Iscariote. Jīrūare maḷgḷa Jesura jidabisia.

Jesuba cābana duanḷa jaradiada

Mateo 4:23-25

¹⁷ Maḷbe Jesura idjia edadarā ume eyadeba edaa zesidaa. Jewedade idji ēpē bea zocārā panḷ ume idjaba ēberārā cābana zebḷada ume besia. Maḷ ēberārāra Judea druadeba, Jerusaleḷneba, pusa icawabema puru Tirodeba idjaba Sidoḷneba zesesidaa Jesuba jaradīa bḷ ūrīni carea idjaba cacua biē beara biabicuamārēā. ¹⁸ Maḷ awara Jesuba jai beara ēberārā cacuadebemada āyā jarecuasia. ¹⁹ Jūma dji cacua biē beaba idjira tā quīrīā panasidaa Ācōrē ḷbḷadeba biabi bḷ bērā.

Dadji bia beadi Jesuba jarada

Mateo 5:3-12

²⁰ Jesuba idji ēpē bea acḷpeda nāwā jarasia:

Bio bia beadīa bārā dji ne neē panḷara Ācōrēba bārāra pe erobḷa bērā.

²¹ Bio bia beadīa jarra beara Ācōrēba jāwūābi bērā.*

Bio bia beadīa sopuaba jīā beara Ācōrēba bḷasridabi bērā.†

²² Bio bia beadīa ēberāba mḷ, Naḷ Djara Edada carea bārā quīrāmabadaḷe, igarabḷadaḷe idjaba biē jarabḷadaḷe.

²³ Bārā biē obḷadaḷe bio capipiadaḷua, bārāba nebia waiḷbḷada bajāne eropanani bērā.‡

Ādji drōā naēnabemarāba Ācōrēneba bedeabadarāra ara maḷ quīrāca biē obad-jidaa.

²⁴ Baribḷarḷ mīā djuburi beadīa bārā dji ne bara beara.

Bārāba eropanḷneba necai panḷ bērā nocoarebema ewaride necai pananaēa.

²⁵ Mīā djuburi beadīa bio ne co panḷneba jāwūā beara, nocoarebema ewaride jarra panani bērā.

Mīā djuburi beadīa ara nawena ipida beara nocoarebema ewaride jīāni bērā idjaba sopuadi bērā.

²⁶ Mīā djuburi beadīa ēberārāba bārāda bia jaradibḷarḷ.

† **6:13** Mḷa diabuedarā. Cāpūrīā bedeade jara bḷa “apóstoles.” § **6:14** Maḷ Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cāpūrīā bedeade Santiago trḷra zesia “San Jacobo” isabe jarabḷarḷdeba. * **6:21** Jeremia 31:25. Bio bia beadīa jarra beara Ācōrēba jāwūābi bērā. Maḷba naḷ crīcha sida dia bḷa: “Bio bia beadīa soḷeba Ācōrē cawa quīrīā beara, Ācōrēba cawabi bērā.” † **6:21** Salmo 126:5-6; Isaía 57:18; 61:2-3; Apocalipsi 7:16-17. ‡ **6:23** 2 Cronica 36:16.

Bārā drōā naēnabemarāba ēberārā Ācōrē trāneba sewa jaradia beara bia jarabadjidāa.

Dadji dji quīrūrā quīrānida pana

Mateo 5:38-42, 44

²⁷ Baribara mla jara ba ūri panla jaraya: bārā dji quīrūra quīrānadua. Bārā quīrama panla bia odadua. ²⁸ Bārā biē jarabadara bia jaradadua. Bārā biē obada carea Ācōrēa iwididadua ādjirāra carebamārēā. ²⁹ Abaaba bada uridarrade uibara, dewarabema uridarrade idu ubidua. Abaaba ba cacuade jā badebemada aba jārībara, dewarabema ba jā ba sida idu edebidua. ³⁰ Abaaba ba ne iwidibara, wagaradua. Ma awara ba erobadebemada abaaba jārīsira iwidiradua jēda diamārēā. ³¹ Bārāba quīrā panla djārāba bārābia odida. Ara ma quīrāca bārāba djārāra bia odadua.

³² Ababe bārā dji biarādra quīrā panlaba, caiba bārāra bia jarai? Cadjirua obadarā bida ādji dji biarāra quīrābadaa. ³³ Ma awara ababe bārā dji biarādra bia odibara, caiba bārāra bia jarai? Cadjirua obadarā bida ara ma quīrāca obadaa. ³⁴ Ma awara bārāba ababe dji poya jēda diadida bea diadibara caiba bārāra bia jarai? Cadjirua obadarā bida ara ma quīrāca obadaa ādjia diapedadara waya jēda edadida crīcha panl bēra.

³⁵ Ma carea bārā dji quīrūra quīrānadua. Ādjirāra bia odadua. Ādjirāra ne diadadua. Baribara diabdade ādjirāneba edadida crīcharānadua. Māwābara bārāba Ācōrēneba edadira bio waiba baya idjaba unubidia wārāda bārāra Ācōrē dji dromaara ba warrarāda. Idjia cadjirua obadarāda, idjia bia baada adaca sida idji biadeba carebaria. ³⁶ Ara ma quīrāca bārāba quīrā djuburia beadida panla bārā Zeza bajāne baaba quīrā djuburiabari quīrāca.

Djārā biē jarabadadebema

Mateo 7:1-5

³⁷ Djārāra biē jararānadua Ācōrēba bārā biē jararāmārēā. Ni abaada bedede baada arānadua, Ācōrēba bārāda bedede beada arāmārēā. Bārā biē opedadara quīrādoadadua. Māwā bārāba biē opedadara Ācōrēba quīrādoaya.

³⁸ Djārā ne diadadua. Māwābara Ācōrēba bārā bio aduba diaya ē bio birapeda cuguzoa ba quīrāca. Idjia diaya bārāba djārā diabada quīrāca.–

³⁹ Ma awara Jesuba jarasia:

–Dauberrea baaba dewara dauberrea bada poya eronībaica? Eronībaibara, ādjira umena uriade baedaēca? ⁴⁰ Ne cawa quīrā baara dji jaradiabari cāyābara ne cawaara baēa. Baribara idjia bio cawaadacarea dji jaradiabari quīrāca beya.

⁴¹ Bārāba cārē cārē nejarra djārā daude bada acabada? Sāwārē bacuru waiba bādji daude bada acadaca? ⁴² Bacuru waiba bādji daude bada ununaē panlaba sāwā djārā nāwā jarađi: “Nejarra ba daude baara mla aubariya.” Bārāba jarabada quīrāca odaca! Naār bacuru waiba bādji daude bada aubaridadua. Māwā poya ununia nejarra djārā daude baara aubariđi carea. Ara ma quīrāca ba cadjirua o baara naār idu bada. Maābebara djārāra carebaida ba.–

Bacurura dji nejōneba cawabadaa

Mateo 7:15-20; 12:34-35

⁴³ Bacuru cadjiruaba nejō biada zaucaa. Ara ma quīrāca bacuru biaba nejō cadjiruada zaucaa. ⁴⁴ Bacurura dji nejōneba cawabadaa. Ara baaba higojōda zaucaa. Idjaba jūichichiba uvada zaucaa. ⁴⁵ Ara ma quīrāca ēberā biaba idji sode ne bia erobadeba ne biada jarabaria. Baribara ēberā

cadjiruaba idji sode ne cadjirua erobadeba ne cadjiruada jarabaria. Ëberâba idji sode crîcha ba quîrâca bedebaria.

*De uménebema
Mateo 7:24-27*

⁴⁶ Mâa jara b̄ara b̄arâba odacaa. Maâda çcârê c̄arêã m̄ara b̄arâ boroada abada? ⁴⁷ M̄amaa zeb̄ar̄aba m̄a bedeada ûrîpeda îjâ oib̄ar̄a m̄a jaraya idjira cai quîrâca b̄ada. ⁴⁸ Idjira ëberâba de ob̄ar̄a quîrâca b̄aa. Maã ëberâba bio edu corosia aba m̄ogara zarea unub̄ar̄adaa. Maã ar̄a de jîrûra u nûmasia. Maã dera bio zarea nûma b̄erâ do waib̄aa zeb̄ar̄ade cora edeê basia. ⁴⁹ Barib̄ar̄a m̄a bedeada ûrîpeda îjâera naã quîrâca b̄aa. Ëberâba deda osia barib̄ar̄a de jîrûra edu uê basia. Maã b̄erâ do waib̄aa zeb̄ar̄ade idji dera cora w̄asia. Abeda jûma ârîsia.–

7

*Jesuba sordaorâ boro nezoca biabida
Mateo 8:5-13*

¹ Jesuba ëberârâa m̄awâ jaradacarea Capernaūnaa w̄asia. ² Mama sordaorâ boroda basia. Idjia nezoca bio quîrîã b̄ada erobasia. Barib̄ar̄a maã nezocara cacua biê b̄a b̄erâ jûac̄yâ nûmasia. ³ Dji sordaorâ boroba Jesudebema ûrîside ac̄ar̄a judiorâ dji dromarâda Jesumaa diabuesia idji nezoca biabiêde zemârêã. ⁴ Âdjirâra w̄anapeda n̄awâ bedea djuburiasidaa:

–Jã sordaorâ borora ëberâ b̄iaa. Maã b̄erâ b̄ia b̄aa b̄aa carebaida. ⁵ Idjia dadji judiorâra bio quîrîã b̄a b̄erâ dadjirâ dji jarebada deda o diasia.–

⁶ M̄awâ jarapedada b̄erâ Jesura âdji ume sordaorâ boro dedaa w̄asia. Barib̄ar̄a de caita jûeb̄adade sordaorâ boroba idji dji biarâda Jesua n̄awâ jarade diabuesia:

–Mã Boro, m̄ara dji biaê b̄erâ, biara b̄aa b̄ara m̄a dede eda zeêda. ⁷ Maã carea m̄ara b̄amaa w̄ê basia. Barib̄ar̄a m̄a nezoca biamârêã b̄aa j̄amaal̄ba jaraib̄ar̄a biaya. ⁸ M̄a boroba jara b̄ara m̄a îjâida b̄aa. Idjaba m̄a jara b̄ara sordaorâ m̄a jawæda beaba îjânida pan̄aa; m̄a ab̄aa zeduada aib̄ar̄a zebaria; w̄aduada aib̄ar̄a, w̄abaria; idjaba m̄a nezocaa n̄awâ oduada aib̄ar̄a ara maâda idjia obaria.–

⁹ Maã ûrîside Jesuba idjidebemada bia crîchasia. Maã carea idji ep̄e pan̄ara ac̄apeda jarasia:

–M̄a jaraya: naã ëberâba bio îjâ b̄a quîrâca israelerâ tâena ni aba bida unucaa.–

¹⁰ Sordaorâ boroba diabuedarâ jêda w̄asidade unusidaa nezoca cacua biê badara biasida.

Jesuba pêdra wêrâ warra biabida

¹¹ M̄awânacarea Jesura, idji ume nîbabadarâ sida Naīl purudaa w̄asidaa. Âdjirâ ume ëberârâra zocârâ w̄asidaa. ¹² Jesu dji purude eda w̄abada caita jûeside unusia ëberârâba cûdra jaidadada tabaride edeb̄adada. Dji papara pêdra wêrâ basia. Ababe maã warrada erobasia. Dji pêdra wêrâ ume ëberârâra c̄abana duanasidaa. ¹³ Jesuba dji pêdra wêrâra miã djuburi unupeda n̄awâ jarasia:

–Waa jîârâdua.–

¹⁴ Maãbe caita w̄apeda dji b̄ewârâ edebada bacuruda tâsia. Maã carea dji edeb̄adarâra nûpanesidaa. Maãne Jesuba jarasia:

–Cûdra, m̄a b̄a jaraya, piradr̄dua.–

¹⁵ Ara maŕda dji beu baðara piradrΛpeda bedeasia. Maŕbe Jesuba idjira dji papaa diasia. ¹⁶ Maŕ carea dji arima duanΛra bio dauperasidaa. Jūmarāba Ācōrēra nāwā bia jarasidaa:

–Wārāda Ācōrēneba bedebari dji dromada dadjirā tāēna jūēsia. Ācōrēba idji purura carebaðe ze bΛa.–

¹⁷ Maŕ bērā Jesura jūma Judea druade idjaba mama caita bea purude biða trΛ bΛgasia.

Jesuba Borocuebari Juaŕnebema jarada

Mateo 11:2-19

¹⁸⁻¹⁹ Juaŕ ume nībapedadaba Jesuba odara Juaŕa jūma nēbΛrasidaa. Maŕ carea Juaŕba umē trΛpeda Jesua nāwā iwidiide wābisia: “¿BΛra dji zeida baðaca, wa dewarada jŕānida panΛ?”

²⁰ Ara maŕda Jesumaa wānapeda iwidiisidaa:

–Borocuebari Juaŕba daira bΛmaa diabuesia. Idjia nāwā iwidiibisia: “¿BΛra dji zeida baðaca, wa dewarada jŕānida panΛ?”–

²¹ Ara maŕ ewaride Jesuba cacua biē beada, jai bara beada, dauberrea bea sida zocārā biabicia basia. ²² Maŕ bērā Jesuba ādjia nāwā panusia:

–Bārāba unu panΛda idjaba ũrī panΛda Juaŕa jaraðe wānadua: dauberrea beadaba unu panΛa, jirū biē beaðara bia nīnaa, aida bara beaðara biasidaa, cΛwΛrΛ qui beadaba ũrī panΛa, idjaba beupedaðara ŕrēbacuasidaa. Maŕ awara ne neē quedeaba bedea bia Ācōrēba carebaidebemada ũrī panΛa.*

²³ Mŕ igaraē jŕa bΛra bio bia baya.–

²⁴ Juaŕba diabuedarā wāpedaðacarea Jesuba arima duanΛa Juaŕnebemada nāwā jarasia:

–Ējūā pōāsa ewaraga bΛðaa bārāba Juaŕ acΛde wāsidade ¿cārēda ununida crīchasiða? ¿Nāūrāba cha ureurea eronūmada ununida crīchasiðaca?†

²⁵ Māwā crīchadaē basia. Maŕda ¿cārēda ununida crīchasiða? ¿Ēberā bio djio bΛda ununida crīchasiðaca? Māwāēa; dji bio djio bea, jūma nebja erobeara dji bororā de dromane panabadaa. ²⁶ Maŕda ¿cārēda ununida crīchasiða? ¿Ācōrēneba bedebarida ununida crīchasiðaca? Māē, Ācōrēneba bedebarida acΛde wāsidaa. Juaŕa Ācōrēneba bedebari dji dromaa. ²⁷ Idjidebemada Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa: Bedea jarabarida mŕa bΛ na diabueya bΛ o jarimārēā.‡

²⁸ Mŕa jaraya: naŕ ējūāne ni abaΛda Juaŕ cāyābara dji dromaara bΛēa.§ BaribΛrΛ Ācōrē purudebema dji eðaara quiruda idji cāyābara dji dromaara bΛa.*

²⁹ Jesuba jara bΛ ũrīsidade ēberārāba, Romanebema boro itea parata jarΛ pebadarā biða jarasidaa Ācōrēba o bΛra jipa bΛda, Juaŕba ādjirāra borocueda bērā. ³⁰ BaribΛrΛ pariseorāba, judiorā ley jaradiabadarā biða Ācōrēba ādji itea o quirīā baðara igarasidaa. Maŕ carea Juaŕba ādjirāra borocueē basia.

³¹ Dadjirā Boro Jesuba idjaba jarasia:

–Idibema ēberārāra ¿cārē quirāca panΛ? ³² Purude warrarā jemene panΛne nāwā ijarabada quirāca panΛa:

Daiba chiru zasidade bārāra caridaē basia.

* **7:22** Isaia 29:18-19; 35:5-6; 26:19. † **7:24** Nāūrāba cha ureurea eronūmada. Maŕba jara bΛa “ēberā peramiida bΛda.” ‡ **7:27** Malaquia 3:1. § **7:28** Naŕ ējūāne ni abaΛda. Griego bedeade nāwā bΛ bΛa: “Wērārāba topedaðadebemada.” * **7:28** AcΛramaarā Jesuba versículo 29, 30 sida jarasia.

Sopuadebema trããbi trããsidade bãrãra jĩãnaẽ basía.

³³ Bãrãra ara maã quĩrãca panãa. Juaã zeside bariduada coca basía idjaba uva ba aseada doca basía. Maãne bãrãba jarasidaa idjira jai bara bãda. ³⁴ Maãbe mã, Naã Djara Edadara ze bãa. Mãa ne jũmada cobaria idjaba ne jũmada dobaria. Maãne bãrãba jarabadaa mãra ne coya bãda idjaba itua awua bãda. Maã awara jarabadaa mãra cadjirua obadarã ume, Romanebema boro itea parata jaãã pebadarã ume bida nĩbabarida. ³⁵ Baribããã cawa panãa Æcõrẽ necawaara jipa bãda idji iã panãba jipa obada bẽrã.–

Pariseo Simoã dede Jesu ne coda

³⁶ Pariseoda basía. Maã pariseoba Jesura edosia idjima ne code wãmãrẽã. Ara maãda Jesura wãpeda ne co chũmesia. ³⁷ Maã purude wẽrã bio cadjirua obarida basía. Maã wẽrãba Jesu pariseo dede ne co bãda cawaside alabastro mōgara oðade querada enesia.† ³⁸ Jesu caita cobepeda jĩã bãba idji daubaba Jesu jĩrũra sagasia. Maãbe idji budaba jarepeda Jesu jĩrũra isõpeda idjia quera enenaba parasia.

³⁹ Maã unuside Jesu edoda pariseoba nãwã crĩchasia: “Naã ãberãda wãrãda Æcõrẽneba bedeabari baðabara cawacasia cadjirua obari wẽrãba jãwã o bãda.”

⁴⁰ Maã carea Jesuba nãwã jarasia:

–Simoã, mãa bãa ne jara quĩrãã bãa.–

Simoãba jarasia:

–Mãẽteara jaradua, Jaradiabari.–

Jesuba jarasia:

⁴¹ –Ëberãda umé panasidaa. Ædjia ãberã bara bãa diai bara panasidaa.

Abããba quiniento ewari trajabãããde edabari quĩrãca diaida basía.† Dewarabemaba cincuenta ewari trajabãããde edabari quĩrãca diaida basía.

⁴² Baribããã Ædjia poya diadaẽda cawada bẽrã, dji bara bã ãberãba Ædjia diadida panãra quĩrãdoasia. Mãa bãa iwidiya: ¿sããgãba dji bara bã ãberãra biara quĩrãã?–

⁴³ Simoãba panusia:

–Mãmaarã dji auðuara diaida baðaba biara quĩrããya.–

Jesuba jarasia:

–Bãa aride panusia.–

⁴⁴ Maãbe wẽrãmaa acãpeda Simoãa jarasia:

–¿Bãa naã wẽrãra unu bãca? Bã dede jũeside mã jĩrũ sagãmãrẽã bãa baidoda diaẽ basía, baribããã naã wẽrãba ara idji daubaba mã jĩrũra sagãpeda idji budaba pōãsa jaresia. ⁴⁵ Mã jũeside bia edai carea bãa isõẽ basía, baribããã naã wẽrãba mã jĩrũra isõ jõẽ bãa. ⁴⁶ Mã bia edai carea bãa mã boro ãrã olivo dragara weaẽ basía, baribããã naã wẽrãba mã jĩrũra queraba parasia. ⁴⁷ Maã bẽrã mãa nãwã jaraya: idjia cadjirua zocãrã oðara mãa jũma quĩrãdoasia. Maã carea idjia mãra bio quĩrãã bãa. Baribããã abããba mãcua cadjirua oðãda mãa quĩrãdoabããã mããba mãra mãcua quĩrãã baẽa.–

⁴⁸ Maãbe idjia wẽrãa jarasia:

–Bãa cadjirua oðara mãa jũma quĩrãdoasia.–

⁴⁹ Baribããã dewararã arima ne co chũmeaba nãwã jara duanesidaa:

† **7:37** Alabastro mōgarara cuaracuara bãa. Mãcua zareaẽ bã bẽrã ne obadaa. Judiorãba alabastrora Egipto druadeba enebadjidaa. Jũma alabastro oðara nẽbãa bãa. † **7:41** Quiniento ewari trajabãããde edabari quĩrãca. Griego bedeade bã bãa “quinientos denarios.”

–Naŕra ¿caida crĩcha ɓa? ¿Māwāra dewaraba cadjirua odara idjia poya quĩrādoaida ɓa?–

⁵⁰ Maŕne Jesuba wērāa jarasia:

–Ba mŕra iĵāna bēra cadjiruadebemada ēdrasia. Necai wādua.–

8

Wērārba Jesu careba panana

¹ Māwānacarea Jesura puru waibaa beaza idjaba puru zaque beaza wāsia. Maŕne jarabadjia Ācōrēra ādji Boro bai carea zebalada. Maŕ bedea bia jardia nĩne idjia doce edadarāda idji ume nĩbabadjidaa. ² Maŕ awara wērārāda idji ume nĩbabadjidaa. Maŕ wērārā ācala cacua biē beadada Jesuba biabisia idjaba ācala jai bara beadada Jesuba dji jaira āyā jaretasia. Aba Maria Magdalena basia.* Jesuba idji cacuadebemada jairāda siete āyā jaretasia. ³ Cuza quima Juana sida basia. Cuzaba Herode dedebemada jūma cawa obadjia.† Susana sida basia. Maŕ awara dewara wērārāda zocārā panasidaa. Ādjirāba Jesu carebađi carea ne diabadjidaa.

Pea podadebema ne jara ba

Mateo 13:1-9; Marco 4:1-9

⁴ Zocārā ēberārā puruzabemada Jesumaa zesidaa. Maŕne ne jara baɓdeba Jesuba ādjirāa nāwā jaradiasia:

⁵ –Ēberāda idji ējūāne ne pode wāsia. Māwā po nĩne ācala tara ode baecuasias. Maŕ bēra ēberārāba ŕŕ tagasidaa idjaba ibanaba mĩcuasidaa. ⁶ Ācala tara mōgara ŕŕ egoro nāūcha baɓde baecuasias. Tununacarea mācua baido neē ba bēra jūma purrubasia. ⁷ Ācala tara ējūā ŕŕida baɓde baecuasias. Tununacarea jacara ŕŕ bara baɓba bŕá quenasia. ⁸ Baribarŕ ācala tara ējūā biade baecuasias. Maŕ tara bia waridapeda bio zausidaa.–‡

Māwā jarapeda Jesuba jigua jarasia:

–Dji calwŕŕa bara baɓba quĩrācuiŕa ũrĩdua.–

Pea podadebema Jesuba cawa jarada

Mateo 13:10-23; Marco 4:10-20

⁹ Maŕ carea Jesu ume nĩbabadarāba idjia iwidisidaa:

–Ba māwā ne jara baɓdeba jaradiadaba ¿cārēda jara ba?–

¹⁰ Jesuba panusia:

–Ācōrēba ēberārā pe eroɓadebemada jūmarāa cawabiē ɓamĩna bārāa cawabi ɓa. Baribarŕ dewararāa mŕa ne jara baɓdeba bedea ba Ācōrē cartade jara bŕa māwāmārēā. Nāwā jara ɓa:

Naŕ ēberārāba ũrĩ panamĩna cawadaēa. Unu panamĩna cawadaēa.‡

¹¹ Mŕa ne jara baɓdeba jaradara naŕŕa: dji tara Ācōrē bedea. ¹² Ta ode baedaba naŕda jara ɓa: ācala ēberārāba Ācōrē bedeađi ũrĩnapeda diauruba maŕ bedea ādji sode jūēnara quĩrādoabibaria iĵārānamārēā. Māwā ādjirāra cadjiruadebemada ēdradaca. ¹³ Ta mōgara ŕŕ egoro nāūcha baɓde baedaba naŕda jara ɓa: ācala ēberārāba Ācōrē bedeađi bio ɓasrida edabadaa baribarŕ bio carra jidadaca bēra sodeba iĵānaca. Maŕ bēra dārāēne bia mĩgabadađe idu ɓabadaa. ¹⁴ Ta ējūā ŕŕida baɓde baedaba naŕda jara

* **8:2** Maria Magdalenara Magdala purudebema bēra māwā trŕ jarabadjidaa. † **8:3** Maŕ Herodera Antipa trŕ jarabadjidaa. ‡ **8:8** Bio zausidaa. Griego bedeađe ɓa ɓa: “Ta aba quiruba cien tada diasia.” § **8:10** Isaía 6:9.

b̂aa: ȁCARȁ ēberār̂ba Ācōrē bedeada ūrīnapeda naȁ ējūāne ŝawā bia beadida, ne jūma erobeadida, ŝawā b̂asridadi sida biara crīchabadaa. Maȁ b̂ērā ādjia ūrīpedadara igaradapeda waridacaa. ¹⁵ Barib̂arȁ ta ējūā biade baedaba naȁda jara b̂aa: so jipa beaba idjaba crīcha bia beaba Ācōrē bedeara ūrīnapeda wārāda īĵabadaa. Ādjia īĵa panȁra idu b̂adaca b̂ērā ne biada obadaa.

Ībīrānebema ne jara b̂a

Mateo 5:14-15; Marco 4:21-25

¹⁶ Nī ab̂aȁba ībīrāda coadapeda m̂ērā nūmanacaa wa epedeco droma edre b̂adacaa. * Ātebarȁ āȁ dji ībīrā b̂abadae nūm̂abadaa dji dede eȁ zeb̂adarāba ānaa ununamārēā. ¹⁷ Ara maȁ quīrāca ne jūma ebuda b̂āēra m̂ērā beēa. Dadjia cawadaē panȁra Ācōrēba ebuda cawabiya. ¹⁸ Maȁ b̂ērā bio quīrācuia ūrī pananadu. Ab̂aȁba wārāda cawaib̂arȁ, Ācōrēba auduara cawabiya. Barib̂arȁ adua b̂aba cawa b̂ada crīchaib̂arȁ idjia crīcha b̂a sida Ācōrēba jārīya.

Jesu ēberār̂a idjimaa zepedada

Mateo 12:46-50; Marco 3:31-35

¹⁹ Ewari ab̂a Jesu papaba, idji djabarā bida idjira acȁde wāsidaa. Barib̂arȁ poya araa jūēnāē basīa ēberār̂ada zocārā duanȁ b̂ērā. ²⁰ Maȁ carea ȁCARȁba idjīa jarasidaa:

–Bȁ papara, b̂a djabarā sida dajadaare panȁa. Ādjia b̂a acȁde ze panȁa.–

²¹ Jesuba jarasia:

–Ācōrē bedea ūrīnapeda īĵa beada mȁ papaa idjaba mȁ djabarā.–

Jesuba amene bogozoara tumabida

Mateo 8:23-27; Marco 4:35-41

²² Ewari ab̂a Jesuba idji ume nībabadarā nāwā jarasia:

–Amene wa quīrārē wānadrȁ.–

Ara maȁda ĵabade badodapeda wāsidaa. ²³ Cĥāb̂adade Jesura cāī basia. Māwā b̂ade nāūrāda dji ĉāb̂āŷ puā nūmesia. Maȁ b̂ērā ĵabara baidoba biru b̂aeboȁsia. Ab̂eda miniĵichiade panasidaa. ²⁴ Maȁ carea Jesura ār̂āmanapeda nāwā jarasidaa:

–ȱaradiabari, ȱaradiabari, dadjirāra b̂arrubododa!–

Jesura pirabaripeda nāūrā, baido bogozoa bida jarasia tumanamārēā. Ara maȁda jūma tuma nūmesia. ²⁵ Maȁbe idji ume nībabadarā nāwā jarasia:

–Bārāba īĵa panȁra ċŝawāsi?–

Barib̂arȁ idji ume nībabadarāba ne wayaaba cawa crīchadaē basīa. Ara ādjiduba iwidi duanesidaa:

–ċNaȁgȁra caida ĵawā b̂a? Idji bedeara nāūrāba, baido bogozoa bida īĵābadaa.–†

Jesuba jai zocārā āyā ĵaretada

Mateo 8:28-34; Marco 5:1-20

²⁶ Amene cĥānapeda Gerasa druade jūēsidaa.† Gerasara Galilea amene wa quīrārē b̂aa. ²⁷ Jesu druā badob̂arȁde ēberā maȁ purudebemada idjimaa zesia. Maȁ ēberāra jai bara b̂ada dār̂ab̂arȁ basīa. Idjia cacuaē ni cārē sida ĵāca basīa. Dede bida b̂aca basīa, ātebarȁ beudarā t̂abaribada uriaē b̂abadjia.

²⁸ Idjia Jesu unuside biasia. Maȁbe Jesu quīr̂apita chīr̂aborode cobepeda ĵigua jarasia:

* **8:16** M̂ērā nūmanacaa. Griego bedeaē b̂ȁ b̂aa: “Cȁda edre b̂adacaa.” † **8:25** Salmo 107:28-30.

† **8:26** Gerasa. Griego bedeaē āCARȁ cartade “Gadara” b̂ȁ b̂aa.

–Jesu, Ācōrē dji Dromaara Ɂ Warra, ʒcārē cārēã m̄ra m̄ã sē Ɂ? ɁM̄ djuburia m̄ra biē Ɂarādua!–

²⁹ Jaiba m̄wā jarasia Jesuba maʔ Ɂberā cacuadebemada Ɂdr̄am̄rēã jarada bēra. Dār̄abar̄a basia maʔ jaiba Ɂberāra biē o erobada. Dewararāba dji Ɂberāra carenaba j̄napeda quĩr̄acuita wagabadjĩdam̄na carenara tucupeda Ɂberā neēmaa jaiba edebadjia. ³⁰ Maʔne Jesuba idjia iwidisia:

–ʒBara casa tr̄ jarabada?–

Idjia panusia:

–M̄ra Cābana abadaa.–ʔ

Idjia m̄wā jarasia ādjira Ɂberā cacuade bio cābana pan̄a bēra. ³¹ Maʔne ādjia Jesu bedea djuburiasidaa uria dau care Ɂadaa diabuerām̄rēã.* ³² M̄wā pan̄ne ādji caita eya zaquede chinada zocārā ne co duanasidaa. Maʔ carea jairāba Jesu bedea djuburiasidaa maʔ china cacuade idu eda wābim̄rēã. Maʔne Jesuba iduaribisia. ³³ Ara maʔda jairāra Ɂberā cacuadebemada Ɂdr̄adapeda china cacuade eda wācuasidaa. Maʔbe cawaēne chinara pira-podapeda perawadeba daidu tēucudapeda nābar̄a quinisidaa.

³⁴ Maʔ unusidade dji china waga pananara daupera pira wāsidaa. Ādjia unupedadara purude beaa, puru j̄ga beaa bida nēbar̄asidaa. ³⁵ Ɂberārāba ac̄ade zesidade dji Ɂberā jai zocārā erobadara Jesu caita chūm̄da unusidaa. Quĩr̄a bapeda cacuade j̄abadara j̄a basia. Maʔ carea Ɂberārāra dauperasidaa. ³⁶ Dji unupedadaba nēbar̄asidaa s̄awābar̄a idjira biasida. ³⁷ Maʔba jūma Gerasadebemarāra ne wayadapeda Jesu bedea djuburiasidaa ādji druadebemada āyā wām̄rēã. Ara maʔda Jesura wayacusa j̄abade badopedā Galileadaa wāsia. ³⁸ Wāi naēna Ɂberā jai bara badaba Jesu bedea djuburiasia idji ume wāi carea. Baribar̄a Jesuba nāwā jarasia:

³⁹ –Diguida wāpeda jūmarāa jaradua Ācōrēba Ɂ ume ne waib̄aa odada.–

Ara maʔda Ɂberāra idji purudaa wāsia. Mama jūmarāa nēbar̄asia Jesuba idji ume ne waib̄aa odada.

Jesuba wēr̄acau ĩr̄ēb̄abida

Mateo 9:18-26; Marco 5:21-43

⁴⁰ Galilea druade Ɂberārā cābana pan̄aba Jesura j̄ã panasidaa. Idji jūeside ādjirāba bio capipia edasidaa. ⁴¹⁻⁴² Maʔne Ɂberā Jairo abadada idjima zesia. Maʔ Jairoa judiorā dji j̄arebada dede dji boro basia. Idjia cauda ababe erobasia doce poa Ɂada. Maʔ wēr̄acaura jūācāyā nūmasia. Jairoa Jesu j̄rū caita cobepeda bedea djuburiasia idji diguida wām̄rēã.

Ara maʔda Jesura wāsia baribar̄a wābar̄ade Ɂberārāba idjira pēsua eropanasidaa. ⁴³ Ādjirā tāēna wērā doce poa oamiaba jida Ɂada n̄basia. Maʔ wērāba nēārā diabadarāa idji paratara jūma diadoasia,† baribar̄a ni abaaba poya biabidaē basia. ⁴⁴ Wērāra jēdaareba zepeda Jesuba cacuade j̄a Ɂa ide maār̄i tāsia. Ara maʔda oara poasia. ⁴⁵ Maʔne Jesuba iwidisia:

–ʒCaiba m̄ra tāsia?–

Jūmarāba panusidaa tānaē pan̄ada. Maʔ carea Pedroba jarasia:

–Jaradiabari, Ɂberārāba Ɂara pēsua eropana. ʒSāwā Ɂa iwid̄i Ɂa caiba Ɂara tāsida?–†

⁴⁶ Baribar̄a Jesuba jarasia:

§ **8:30** Cābana. Griego bedeadē “Legiō̄” Ɂ̄a Ɂaa. Maʔba jara Ɂaa sei mil sordarōda. * **8:31** Uria dau care Ɂadaa. Griego bedeadē Ɂ̄a Ɂaa “abismo.” Mama Ācōrēba jairāra cawa o Ɂac̄ar̄a. Apocalipsi 9:1-3; 20:1-3. † **8:43** Maʔ wērāba nēārā diabadarāa idji paratara jūma diadoasia. Griego bedeadē ̄ac̄ara cartade maʔra neēa. ‡ **8:45** ʒSāwā Ɂa iwid̄i Ɂa caiba Ɂara tāsida? Griego bedeadē zocārā cartade maʔra neēa.

–Aba^Λba m^Λra tāsia. M^Λa cawa b^Λa m^Λ ^Λb^Λadeba idjira biasida.–

⁴⁷ Wērāba odara poya mērāēda cawada bē^Λrā ne wayaaba ure nūm^Λda wāpeda Jesu jīrū caita chīrāborode cobesia. Ma^Λbe jūmarā quīrāpita idjia jarasia cārē cārē^Λ Jesura tāsida idjaba ara ma^Λba biasida. ⁴⁸ Ma^Λne Jesuba jarasia:

–Cau, wārāda biaida ījāna bē^Λrā b^Λra biasia. Necai wādua.–

⁴⁹ Wadi mama bedea pan^Λne Jairo dedeba aba zepeda Jairoa nāwā jarasia:

–B^Λ caura jaidasia. Jaradiabarira waa mīā sērādua.–

⁵⁰ Ma^Λ ūrīside Jesuba jarasia:

–Ne wayarādua. B^Λa sodeba ījāib^Λr^Λ, idjira ārēbaya.–

⁵¹ Jairo dede jūēpeda Jesuba Pedroda, Santiagoda, § Jua^Λda, dji wērācau zezada, dji papa sida eda edesia. Waa dewarada eda wābiē basia. ⁵² Ma^Λne ēberārāda dji wērācau carea aujīā duanasidāa. Ma^Λ carea Jesuba jarasia:

–Jīārānādua, na^Λ wērācaura beuē b^Λa, āteb^Λr^Λ cāi b^Λa.–

⁵³ Ma^Λ carea ēberārāba Jesumaa ac^Λadepeda ipidasidāa, wērācaura wārāda beusida cawa panana bē^Λrā. ⁵⁴ Barib^Λr^Λ Jesuba dji wērācau j^Λwade jidapeda jarasia:

–jCau zaque, pirabaridua!–

⁵⁵ Māwā jarab^Λr^Λde wērācaura ārēbapeda pirabarisia. Ma^Λbe Jesuba jarasia wērācaura ne cobidamārēā. ⁵⁶ Ma^Λ unusidade djibarirāba cawa crīchadaē basia. Barib^Λr^Λ Jesuba ādjia jarasia ni abā^Λa jararānamārēā.

9

Jesuba idji ume nībabadarā diabueda

Mateo 10:5-15; Marco 6:7-13

¹ Jesuba idji ume nībabadarā doce pan^Λra ābaa trāpeda ^Λb^Λada diasia jaida āyā jaretadamārēā idjaba cacua biē bea sida biabidamārēā. ² Ma^Λbe ādjia jarasia:

–Ācōrēra dji Boro bai carea zeb^Λr^Λada jarade wānādua idjaba cacua biē beada biabidadua.–

³ Wāni naēna Jesuba ādjirāa jarasia:

–Bārā wāb^Λdade ni cārē sida ederānādua. Bardonada, buchacada, codida, parata sida ederānādua. Cacua^Λde j^Λ pan^Λ awa ededādua.

⁴ Djārā purude jūēnapeda abā^Λba bārāda bia edasira ma^Λ dedebemada āyā wārānādua aba purudeba ēdr^Λb^Λdadaa. ⁵ Barib^Λr^Λ puruba bārāda bia edaēb^Λr^Λ mama^Λba ēdr^Λdādua. Ēdr^Λb^Λdade egoro pora bārā jīrūne b^Λra jārāpetadādua. Ma^Λba cawabiya ādjia Ācōrē igara pan^Λ carea idjia cawa oida.–

⁶ Ara ma^Λda wānapeda puru beaza jarasidāa Ācōrēra ādji Boro bai carea zeb^Λr^Λada. Ma^Λ bedea bia jaradia pan^Λne cacua biē beada biabicuabadjidāa.

Herodeba Jesudebema ūrīna

Mateo 14:1-12; Marco 6:14-29

⁷ Herodeda Galilea druadebema boro basia. Ma^Λ Herodeba jūma Jesuba o b^Λda ūrīsia. * Idjia cawa crīchaē basia āc^Λr^Λba nāwā jara pan^Λ bē^Λrā:

–Borocuebari Jua^Λda ārēbasia.–

⁸ Ma^Λne dewararāba jara panasidāa:

–Elíada waya dadjirā tāēna zesia.–

Dewararāba jara panasidāa:

–Ăcōrēneba bedeabari naēna badada ārēbasia.–

⁹ Mañ carea Herodeba jarasia:

–Māa Borocuebari Juaāra obāá tā beabisia. Māēteara za jara panāra ¿caida māwā bā?–

Mañ carea Jesura unu quīrīā basia.

Jesuba miljuesuma audu ne cobigada

Mateo 14:13-21; Marco 6:30-44; Juaā 6:1-14

¹⁰ Jesuba diabuedarā jēda zesidade ādjia opedadada jūma nēbārasidaa. Māwānacarea Jesuba ādjirāra Betsaidā puru caita ēberā neēmaa edesia.

¹¹ Baribāra ēberārāba idjira mama bāda cawadapeda araa wābārasidaa. Mañne Jesuba ādjirāra bia edapeda jaradia besia Ācōrēra ādji Boro bai carea zebārada. Mañ bedea bia jaradia bāde dji cacua biē quēdeara biabicusia.

¹² Queubarāde Jesuba doce edadarāra idjimaa wānapeda jarasidaa:

–Ēberārāa jaradua puru beamaa idjaba de beamaa wānamārēā. Mamabāra poya cāinia idjaba codida nēdodia. Namara ne neēa.–

¹³ Jesuba jarasia:

–Bārābāra ne cobidadua.–

Baribāra ādjirāba panusidaa:

–Dairāba ne nēdode wānaēbāra, nañ ēberārā cābana panāra poya ne cobidaēa. Paāda juesumabe idjaba bedada umēbe eropanā.–

¹⁴ Mama panāra umaquīrā awa mil juesuma panasidaca bāa. Mañ bērā Jesuba idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

–Ādjirāa jaradadua cincuenta awara awara egode chūpanenamārēā.–

¹⁵ Idji ume nībabadarāba idjia jarada quīrāca osidaa. Ēberārāa jūma chūpanesidaa. ¹⁶ Jesuba pañ juesuma panāra, bēda umē panā sida idji jāwade edapeda bajānaa acapeda Ācōrēa bia jarasia. Mañbe cōrācuapeda idji ume nībabadarāa jarasia jedecadamārēā. ¹⁷ Jūmarāda ne codapeda jāwūāsidaa. Dji adubadada jārā pesidade doce jamara birasidaa.

Pedroba Jesudebema jarada

Mateo 16:13-28; Marco 8:27-9:1

¹⁸ Ewari aba Jesura ēberārānebemada āyā wāpeda Ācōrēa iwidi basia. Idji ume nībabadarāda arima panasidaa. Ācōrēa iwididacarea Jesuba ādjia nāwā iwidisia:

–¿Ēberārāba māra caida a panā?–

¹⁹ Ādjirāba panusidaa:

–Ācāraaba jara panāa bāra Borocuebari Juaāda. Dewararāba jara panāa bāra Elíada. Dewararāba jara panāa bāra naēnabema Ācōrēneba bedeabari badada ārēbapeda jāwā bāda.–

²⁰ Mañne idjia waya iwidisia:

–Bārāba māra ¿caida crīcha panā?–

Pedroba panusia:

–Bāra Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaa.–

²¹ Jesuba bio jara basia mañgāra ni abaāa jararānamārēā.

²² Mañ awara jarasia:

–Mā, Nañ Djara Edadara bio bia mīgaida bāa. Purudebema bororāba, sacerdote bororāba, dadji judiorā ley jaradiabadarā bida māra igaradapeda beabidia. Baribāra māra ewari ūbeade ārēbaya.–

²³ Jesuba jūmarāa jarasia:

–Aba^Λba m^Λda ēpē quīrīā b^Λabar^Λ, idjia o quīrīā b^Λra igarapeda ewariza bia mīgai carea baida b^Λa.[†] Ma^Λbe m^Λra ēpēida b^Λa. ²⁴ Aba^Λba na^Λ ējūāne bia baida ja^Λba baibar^Λ, jīrūare bia baēa. Baribar^Λ aba^Λda m^Λ carea beuibar^Λ Ācōrē ume ewariza zocai baya. ²⁵ Bio crīchadadua: ēberāda na^Λ ējūāne ne jūma erob^Λade beupeda t^Λb^Λ uruad^Λa wāibar^Λ, zidjia erob^Λadaba carebaica? ²⁶ Aba^Λba m^Λra, m^Λ bedea sida adua b^Λada aibar^Λ, m^Λ, Na^Λ Djara Edada b^Λa bara zeb^Λar^Λde ma^Λ ēberāra adua b^Λada aya. Ma^Λ ewaride m^Λ Zeza Ācōrē b^Λa bara idjaba idji bajānebema nezocarā b^Λa bara zeya. ²⁷ M^Λa wārāda jaraya: ācar^Λ nama pan^Λ beudi naēna Ācōrēba m^Λra jūmarā Boro b^Λadada ebuda ununia.–‡

Jesu quīrīā awara nūmena
Mateo 17:1-8; Marco 9:2-8

²⁸ Māwā jaradacarea ocho ewari b^Λade Jesura eyade ātaa Ācōrēa iwīdide wāsia. Pedroda, Jua^Λda, Santiago sida edesia. ²⁹ Mama Jesuba Ācōrēa iwīdi b^Λade idji quīrādarrara dorroddor^Λroa nūmesia. Idjia cacua^Λde j^Λ b^Λ sida totroaba dorroddor^Λroa nūmesia. ³⁰ Cawaēne ēberāda umé odjadapeda Jesu ume bedeasidaa. Aba Moise basía. Dewarabemara Elía basía. ³¹ Ādji sida Ācōrē quīrāwārēāneba dorroddor^Λroa panasidaa. Ādjia bedea panasidaa Jesu Jerusale^Λne beadidebemada.§

³² Māwā b^Λade Pedrora dewararā sida bio daupea panasidamīna cāinaē basía. Ma^Λne Jesura dorroddor^Λroa b^Λada idjaba ēberā umé idji caita pan^Λ sida unusidaa. ³³ Ma^Λ ēberārā Jesu me pananada wāb^Λadade Pedroba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, bio bia b^Λa daira nama pan^Λda. De zaqueda ūbea odia: aba b^Λ itea, aba Moise itea idjaba aba Elía itea.–

Pedrora māwā bedeasia ni cārē sida cawaē bē^Λrā. ³⁴ Māwā b^Λade jārārāda edaa zepeda ādjirāra ānēbari edasia. Ma^Λ carea ādjira bio ne wayasidaa.

³⁵ Ara māwāb^Λar^Λde bedeada jārārāne ūrīsidaa. Ma^Λba nāwā jarasia:

–Na^Λdr^Λ m^Λ Warraa. M^Λa idjira edasia. Idjia jara b^Λra ūrīnadua.*

³⁶ Ma^Λ bedea chupeadacarea Jesura iduba nūm^Λda unusidaa. Ādjia unpedadara dārāsidaa ni abaa nēb^Λar^Λdaē pan^Λda.

Jesuba warra jai bara b^Λ biabida
Mateo 17:14-21; Marco 9:14-29

³⁷ Nūrēma eyadeba edaa zesidade ēberārā zocārāba Jesura ac^Λade zesidaa. ³⁸ Ma^Λne aba^Λba nāwā jīgua jarasia:

–Jaradiabari, m^Λ djuburia m^Λ warrada ac^Λdua. M^Λra waa warra neē b^Λa.

³⁹ Idjira jai bara b^Λa. Ma^Λba cawaēne idjira biabibaria, wawabibaria, idjaba yedaa cōpepea nūmebibaria. Idjia m^Λ warrara idu b^Λcaa. ⁴⁰ M^Λa b^Λ ume nībabadarāa jarasia jaira āyā jaretadamārēā, māwāmīna poyadaē basía.–

⁴¹ Ma^Λ carea Jesuba panusia:

† 9:23 Bia mīgai carea baida b^Λa. Griego bedeade nāwā b^Λ b^Λa: “Idji crura atau edeida b^Λa.” ‡ 9:27 Ebuda ununia Ācōrēba m^Λra jūmarā Boro b^Λadada. Ebuda b^Λea cārēda ununia. ācar^Λamaarā jara b^Λa Jesu quīrīā awara nūmeinebemada ununia. Dewararāmaarā jara b^Λa Jesu ārēbaidebemada, idji bajānaa wāinebemada, wa Ācōrē Jaure zeidebemada ununia. § 9:31 Jesu Jerusale^Λ beadidebemada. Griego bedeade b^Λ b^Λa: “Jesu wāinebemada.” * 9:35 Isaía 42:1. Idjira edasia. Griego bedeade ācar^Λ cartade nāwā b^Λ b^Λa: “Idjira bio quīrīā b^Λa.”

–¡Bārāba Ācōrēra ĩjānacaa! ¡Bārāra dji cadjiruarāa! Bārāba ĩjānamārēā ¿aba sālbe mĭa droai? Bĭ warrara namaa enedua.–

⁴² Warrara Jesumaa wābĭade jaiba egode baebipeda biara wawabisia. Baribĭ Jesuba jaira āyā ĩaretasia. Warrara biabipeda dji zezaa diasia.

⁴³ Ācōrē ăbĭadeba mĭwāna unusidade ĩumarāba cawa crĭchadaē basĭa.

Jesuba waya idji beuidebema jarada

Mateo 17:22-23; Marco 9:30-32

Idjia o bĭ carea ēberārāba wadibida bio crĭcha duanĭne Jesuba idji ume nĭbabadarāa jarasia:

⁴⁴ –Mĭa bārāa jarabĭrara bio quĭrĭcuita ũrĭnadua. Mĭ, Naĭ Djara Edadara abalĭba ēberārāa jidabiya.–

⁴⁵ Baribĭĭ ādjirāba cawadaē basĭa cārē cārēā Jesura mĭwā bedebĭrĭda. Ācōrēba wadibida ādjirāa cawabiē basĭa. Maĭne ādjia Jesua iwididida waya panasidaa.

¿Caida dji dromaara bai?

Mateo 18:1-5; Marco 9:33-37

⁴⁶ Mĭwā panĭne ara ādjiduba bedea duanesidaa caida dji dromaara bai cawaya. ⁴⁷ Baribĭĭ Jesuba maĭra cawada bĕrā warra zaqueda edapeda idji caita nŭmasia. ⁴⁸ Maĭne nĭwā jarasia:

–Bariduaba mĭ ĩjā bĭdeba warrārāda bia edabĭrĭ, mĭda bia edabĭrĭa. Idjaba mĭ bia edabĭrĭba mĭ Diabuedada bia edabĭrĭa. Bārānebema dji edaara quirura Ācōrē quĭrĭpita dji dromaara bĭa.–

Dadjirā dji quĭrĭera dadjirāare bĭa

Marco 9:38-40

⁴⁹ Maĭbe ĩuaĭba nĭwā jarasia:

–Jaradiabari, daiba ēberāda unusidaa bĭ trĭneba jaida āyā ĩareta bĭda. Baribĭĭ dadjirā ume nĭbaca bĕrā daiba idjĭa jarasidaa waa mĭwā orāmārēā.–

⁵⁰ Jesuba jarasia:

–Bārāba mĭwā jaradiē panasidaa. Dadjirā dji quĭrĭera dadjirāare bĭa.–

Jesuba ĩuaĭ, Santiago sida quĕāna

⁵¹ Jesu bajānaa wĭi ewari ĩŭēbodside wārāda Jerusaleĭnaa wĭida crĭchapeda wĭsia. ⁵² Wābĭade ĭcarĭda Samaria druadaa na diabuesia. Puru zaquede ĩŭēnapeda sĭma cĭnida ĩarĭsidaa. ⁵³ Baribĭĭ maĭ purudebemarāba cawasidaa Jesura Jerusaleĭnaa wābĭrĭda. Maĭ carea idjira bia edadaē basĭa.

⁵⁴ Maĭ bĕrā ĩuaĭba, Santiago bida Jesua jarasidaa:

–Dai Boro, Elĭaba oda quĭrĭca ĩĀcōrēa iwididica tĭbĭ urua bajāneba diabuebĭrĭba ādjirāa ĩŭma quenamārēā?–†

⁵⁵ Jesuba ādjia acĭpeda quĕāsia. [Nĭwā jarasia:

–Bārāra ĩcārē cārēā mĭwā bedea panĭ?–‡ ⁵⁶ Mĭ, Naĭ Djara Edadara zeē bĭa ēberārā biē bĭi carea ātebĭrĭ ze bĭa ēdrĭ edai carea.–]§
Maĭbe dewara puruĭdaa wĭsidaa.

Jesu ēpĕni carea zarea bĭa

Mateo 8:19-22

⁵⁷ Ode wābĭdade abalĭba Jesua jarasia:

† 9:54 2 Reye 1:9-16. Elĭaba oda quĭrĭca. Griego bedeadē ĭcarĭ cartade maĭra neēa. ‡ 9:55 Griego bedeadē bĭ bĭa: “Bārāba ĩcārē ĩauredēba mĭwā ĩara panĭ?” § 9:56 Griego bedeadē ĭcarĭ cartade bedea corchetede bĭra neēa.

–Jaradiabari, bΛ wābΛrΛza mΛra bΛ ume wāya.–

⁵⁸ Jesuba jarasia:

–Usa pāra de bara bΛa, ĩbana sida de bara bΛa, baribΛrΛ mΛ, NaΛ Djara Edadara sāma cāi sida neē bΛa.–

⁵⁹ Maĭne Jesuba dewara ēberāa jarasia:

–MΛ ume zedua.–

Dji ēberāba panusia:

–MΛ Boro, bΛ ume wāi naēna idu mΛ zezada tΛbaribidua.*

⁶⁰ Jesuba idjĭa jarasia:

–Beu bearāba beudarāra tΛbaridida panΛa. BaribΛrΛ bΛa ēberārāa jarade wādua Ācōrēra ādji Boro bai carea zebΛrΛda.–

⁶¹ Maĭne dewaraba Jesua jarasia:

–MΛ sida bΛ caidu wāya, baribΛrΛ naārā mΛ ēberārāmaa jarade wāida bΛa.–

⁶² Jesuba panusia:

–AbaΛda trajade wāpeda waya jēda crĭchaibΛrΛ, idjira bia bΛēa Ācōrē purude trajai carea.–

10

Jesuba setenta ēberārā diabueda

¹ Māwānacarea dadji Boro Jesuba idji ēpē beada setenta edasia Ācōrē bedea jarade wānamārēā.* Idji wāida bΛ puruza umé uméa wābisia. ² Ādjirāa nāwā jarasia:

–Zocārāba mΛ bedeara ĩĵāni carea panΛa. MaΛ ēberārāra néu waibΛa waraga tabΛ quĭrāca beaa. BaribΛrΛ dji ewabadarāda zocārāēbe panΛa. MaΛ bērā Néu Djibarĭa iwiididada ewabadarāda idji néumaa diabuemārēā.

³ ĩwānadua! MΛa bārāra ēberā cadjirua tāēna diabuebΛrΛa. Ādjirāba bārāra biē odia usa cadrΛaba oveja zaque orrabari quĭrāca. ⁴ WābΛdade buchacada, parata sida ederānadua. Bārāba jĭrūne jΛbadara dewara ederānadua. Wānane nĭ abΛa ume ode bedearānadua.

⁵ Dede eda wābΛdade maΛ dedebemarāa nāwā jaradadua: “Ācōrēneba necai pananadua.” ⁶ MaΛ dedebemarāba bārāda necai edadibΛrΛ, bārāba bedepedada quĭrāca ādjirāra necai panania. Necai edadaēbΛrΛ, ādjirāra necai pananaēa. ⁷ Bārāra necai edadibΛrΛ, maΛ dede panenadua. Deza cārānadua. Bārāba o panΛbari ne edadida panΛ bērā mama panΛmisa ādjia diabΛdara codadua.

⁸ Purude jūēbΛdade ēberārāba bārāda bia edadibΛrΛ, ādjia bārāa diabΛdara codadua. ⁹ MaΛ awara dji cacua biē beara biabicuadadua. Ādjia nāwā jaradadua: “Ācōrēra bārā Boro bai carea zebΛrΛa.”

¹⁰ BaribΛrΛ purude jūēbΛdade ēberārāba bārāda bia edadaēbΛrΛ, ādjia nāwā jaradadua: ¹¹ “NaΛ purudebema pora dai jĭrūnebemada bārā quĭrāpita jārāpetabΛdaa unubidi carea Ācōrēba cawa oida. Bio cawadadua Ācōrēra dji Boro bai carea zebΛrΛda.” ¹² MaΛ bērā mΛa jaraya: Ācōrēba cawa oi ewarĭde idjia maΛ purura wetara cawa oya Sodomanebema ēberārā cawa oi cāyābara.†

* **9:59** Idu mΛ zezada tΛbaribidua. Maĭba griego bedeadē naĭ crĭcha sida dia bΛa: “MΛa jΛāida bΛa aba mΛ zeza jaidabarΛdaa.” * **10:1** Setenta. Griego bedeadē ācΛrΛ cartade bΛ bΛa “setenta y dos.”

† **10:12** Genesi 18:16deba aba 19:29daa.

Jesuba idji ijâé bea puru quēāna

Mateo 11:20-24

¹³ ¡Corazĩñebemarāra, Betsaidadebemarā sida mĩa djuburi beaa Ācōrēba cawa oi bēra! Māa ne ununaca bārā tāēna odara Tirode, Sidoñne bida odabara, mañ purudebemarāba isabe cadjiruada igaradapeda Ācōrēda ijācasidaa. Mañ carea tɭɭ porade chūpanecasidaa idjaba sopuadebema jɭbadara jācasidaa. ¹⁴ Mañ bēra Ācōrēba cawa oi ewaride Tirodebemarā idjaba Sidoñnebemarā cāyābara bārāra wetara cawa oya.

¹⁵ ¿Capernauñnebemarāra bajānaa wānica? ¡Wānaēa! ¡Ācōrēba bārāra beudarā panabadamaa batabueya!—†

¹⁶ Mañbe idji ume nĩbabadarāa jarasia:

—Bārā bedea ijā ɭɭba mɭ bedeada ijā ɭɭa. Bārā igara ɭɭba mɭda igara ɭɭa. Idjaba mɭ igara ɭɭba mɭ Diabuedada igara ɭɭa.—

Jesuba setenta diabueda jēda zepedada

¹⁷ Jesuba setenta diabuedara jēda bio ɭsrida zesidaa. § Mañbe ādjia Jesua nāwā jarasidaa:

—¡Dai Boro, ɭ trɭneba jairā āyā jaretabɭdade ādjirāba ijābadaa!—

¹⁸ Mañ carea Jesuba ādjia jarasia:

—Māē, mɭa unu ɭasia diaurura bajāneba baa purepurea quĩrāca ɭaebɭɭada.

¹⁹ Māa bārāa ɭɭada diasia diauru poyadamārēā idjaba dama ɭɭ, drusōrē ɭɭ bida poya tagadamārēā. Ni cārē bida bārāra poya biē oēa. ²⁰ Baribɭɭ ababe ɭsridadiē panɭa bārāba jairā āyā jaretabɭdade ādjia ijābada bēra, ātebɭɭ biara ɭsridadida panɭa Ācōrēba bārā trɭrā bajāne ɭɭ erobɭ bēra.

Jesu ɭsridada

Mateo 11:25-27; 13:16-17

²¹ Māwā bedea panne Jesura Ācōrē Jauredēba bio ɭsrida nūmesia. Mañ bēra Ācōrēba nāwā jarasia:

—Zeza, ɭara bajānebema Boroa idjaba nañ ējūñebema Boroa. ɭa ne adua beaa mɭa jaradiadara cawabida bēra mɭa ɭara bia jaraya. Ne cawa beaa ɭa cawabiē basia. Māē, Zeza, ɭa māwā o quĩrāsia.

²² Mɭ Zezaba mɭa ara idjidebemada jūma cawabisia. Ni abaɭba adua panɭa mɭ, dji Warrara sāwā ɭada; aba mɭ Zezabɭɭ cawa ɭa. Ara mañ quĩrāca ni abaɭba adua panɭa mɭ Zezara sāwā ɭada; ababe mɭ, dji Warrabɭɭ cawa ɭa. Māa abaɭa mɭ Zezada cawabisira, mañ ēberā bida cawaya.—

²³ Mañbe idji ume nĩbabadarāa awara edepeda nāwā jarasia:

—Bārāra bio bia panɭa mɭa o ɭada unu panɭ bēra. Dewaraba unusira mañ ēberā sida bio bia bayā. ²⁴ Wārāda zocārā Ācōrēneba bedebadarāba, ēberārā bororā bida bārāba unu panɭa unu quĩrā panasidaa, baribɭɭ ununaē basia. Idjaba bārāba ũrĩ panɭa ũrĩ quĩrā pananamĩna ũrĩnaē basia.—

Samariadebema ēberā bia

²⁵ Ewari aba Jesu wārāda ne cawa ɭ cawaya judiorā ley jaradiabarida piradɭpeda nāwā iwidisia:

—Jaradiabari, ¿mɭa cārēda oida ɭ Ācōrē ume ewariza zocai bai carea?—

²⁶ Jesuba panusia:

—Ācōrē leyde ¿cārēda ɭ ɭa? ¿ɭmaarā cārēda jara ɭa?—

²⁷ Judiorā ley jaradiabariba panusia:

† **10:15** Beudarā panabadamaa. Griego bedeade ɭɭ ɭa “Hades.” § **10:17** Setenta. Griego bedeade ɭɭɭ cartade ɭɭ ɭa “setenta y dos.”

–Jūma b_Λ sodeba, jūma b_Λ jauredeba, jūma b_Λ ^Λb_Λadeba idjaba jūma b_Λ crīchadeba b_Λ Boro Ācōrēra quīrīādua.* Idjaba djārāra quīrīādua ara b_Λdji quīrīā b_Λ quīrāca.–†

²⁸ Maļne Jesuba jarasia:

–B_Λa ariđe panusia. Maļ quīrāca b_Λa osira ewariza Ācōrē ume zocai baya.–

²⁹ Barib_Λr_Λ judiorā ley jaradiabariba ara idjida jipa b_Λda unubi quīrīāsia. Maļ carea Jesua iwīdisia:

–Barib_Λr_Λ djārā a b_Λde ^Λcaida jara b_Λ?–

³⁰ Jesuba panusia:

–Ewari aba ēberāda Jerusaleñneba Jericodaa wāsia. Wāb_Λr_Λde ne dr_Λabadarāba idjira jidadapeda bio puodapeda beuda quīrāca tab_Λsīdaa. Idjia erobādara jūma jārīnapeda wāsīdaa.

³¹ Māwā b_Λde sacerdoteda abari ode zesia. Dji ēberāra tab_Λda ununamīna wāyā wāsia. ³² Ara maļ quīrāca Levideba yōnada maļ ode zesia.‡ Idjia bīda ēberā tab_Λda ununamīna wāyā wāsia. ³³ Maļare ēberā Samariadebemada maļ ode zesia. Dji ēberā tab_Λ unusīde sopuasias. ³⁴ Ara wāpeda dji ēberā cacua cōādr_Λcuapedadara olivo dragaba, uva b_Λ bīda soapeda wuaba b_Λrasia. Maļbe idji burro ^Λr^Λ b_Λpeda cāibada dedaa edesia. Mama dji ēberāra biara carebasia.

³⁵ Nurēma Samariadebemaba de djibarīa paratada diapeda nāwā jarasia: “Idjira bio carebadua.§ Za m_Λa diađa parataba araēb_Λr_Λ, b_Λ parataba carebadua. M_Λ jēda zeb_Λr_Λde b_Λ parata b_Λđara m_Λa jūma jēda diaya.”–

³⁶ Māwā nēb_Λr_Λpeda Jesuba iwīdisia:

–Ēberā ūbeabemaba dji ne dr_Λabadaba puopedadara unusīdaa. B_Λmaarā ^Λsā^Λg_Λba idjira quīrīāsī?–

³⁷ Maļne judiorā ley jaradiabariba panusia:

–Dji quīrā djuburiadaba.–

Jesuba idjia jarasia:

–Ara maļ quīrāca djārāra quīrīādua.–

Jesu Marta dedaa wāna

³⁸ Nocodaa wāb_Λdade puru zaquede jūēsīdaa. Mama wērā Marta abadada b_Λabadjia. Maļ Martaba Jesura idji dede bia edasia. ³⁹ Martaba djabawērāda erobasia Maria abadada. Mariara Jesu jīrū caita chūmasia idjia jaradia b_Λ ūrī carea. ⁴⁰ Māwā b_Λde Martara j_Λwa tāb_Λra b_Λ bērā sobiē besia. Jesu caita wāpeda jarasia:

–Jaradiabari ^Λb_Λmaarā bia b_Λca m_Λ djabawērāba m_Λra carebaē b_Λda? Idjia jaradua m_Λ carebamārēā.–

⁴¹ Jesuba jarasia:

–Marta, Marta, b_Λa ne zocārā oida b_Λ carea jūmawāyā crīcha b_Λa.

⁴² Barib_Λr_Λ ^ΛĀcōrē bedea ūrīda biara b_Λēca? Maļg_Λda Mariaba o b_Λa. Ni ab_Λba idjia m_Λra ocara b_Λada adaēā.–

11

Ācōrēa iwīdīdīdebema Mateo 6:9-15; 7:7-11

* **10:27** Deuteronomio 6:5. † **10:27** Levitico 19:18. ‡ **10:32** Levideba yōpedadaba Ācōrē de dromane carebabadjidāa. § **10:35** Paratada. Griego bedeadē b_Λ b_Λa “dos denarios.”

¹ Ewari aba Jesuba Ācōrēa iwidi basia. Māwānacarea idji ume nībabari abaḷba nāwā iwidiisia:

–Dai Boro, daiba Ācōrēa aride iwidiidi carea jaradiadua Juaḷba idji ume nībabadarāa jaradiada quīrāca.–

² Jesuba jarasia:

–Bārāba Ācōrēa iwidiḷḷade nāwā bedeadadua:

Dai Zeza bajāne ḷḷ, jūmarāba ḷḷara wayadida panḷḷ.*

Daiba quīrīā panḷḷa ḷḷara jūmarā Boro bai carea isabe zeida. [Idjaba quīrīā panḷḷa nāḷ ējūānebemarāba ḷḷa quīrīā ḷḷara odida bajānebemarāba obada quīrāca.]†

³ Codira ewariza daia diadua.

⁴ Daiba cadjirua opedadara quīrādoadua djārāba dai biē opedadara quīrādoabada quīrāca.

Daira idu cadjiruade baebirādua, āteḷḷḷ cadjiruadebemada ēdrḷ ḷḷadua.‡

⁵ Idjaba Jesuba nāwā jarasia:

–Āībērā bārānebemaba ariquētra dji biamaa wāpeda nāwā jaraaiscada: “Ache, mḷa paḷda ūbea diadua. ⁶ Nāḷ diamasi abaḷda cawaēne mḷ dede jūēsia baribḷḷ ne cobi carea mḷa neē ḷḷa.” ⁷ Maḷne dji eda ḷḷba nāwā panuiscada: “Ache, miā sērādua. Mḷ dede eda wābadara jūātrḷ erobḷa. Daira jūma caḷḷade duanḷa, mḷ warrarāra cāi duanḷa. Maḷ bēḷā mḷa ni cārē sida poya diaēa.” ⁸ Mḷa jaraya: idjia paḷra diaēa ḷḷa ume dji bia bēḷā, āteḷḷḷ diaya ḷḷa miā sē ḷḷa bēḷā.

⁹ Mḷa jaraya: ara maḷ quīrāca Ācōrēa iwidi pananadua; maḷne idjia bārāa diaya. Idjia diamārēā jḷḷḷ pananadua; maḷne ununia. Dede eda wābadamaḷba trḷḷnadua; maḷne dji eda wābadara ewaya diai carea. ¹⁰ Dji iwidi ḷḷba edaya. Dji jḷḷḷ ḷḷba unuya. Dji trḷ ḷḷa itea dede eda wābadara ewaya ne diai carea.

¹¹ Warraba paḷ iwidiḷḷḷḷde ḷdji zezaba mōgarada diaica?§ Warraba beda iwidiḷḷḷḷde ḷdji zezaba damada diaica? ¹² Warraba ne ḷmḷda iwidiḷḷḷḷde ḷdji zezaba drusōrēda diaica? ¹³ Bārā dji cadjiruarāba bārā warrarāa ne biada dia cawa panḷḷḷḷḷ, ḷbārā Zeza bajāne ḷḷba idji Jaureda dji iwidi panḷḷa diaēca?–

Jesu biē jarapedada

Mateo 12:22-30; Marco 3:20-27

¹⁴ Ewari aba Jesuba jaida āyā jḷḷretasia. Maḷ jaiba ēberāda quīrāme cara erobasia. Jai ēdrḷḷdacarea dji ēberāra bedeiasia. Maḷ unusidade ēberārāba cawa crīchadaē panesidaa. ¹⁵ Baribḷḷḷ ḷcaḷḷḷba jarasidaa:

–Jāḷ Jesuba jaira āyā jḷḷretabaria, jairā boro Beelzebūba maḷ ḷḷḷḷḷḷa diaḷa bēḷā.–

¹⁶ Maḷne Jesu Ācōrēneba ze ḷḷ cawaya dewararāba idjia iwidiisidaa ne ununacada omārēā. ¹⁷ Baribḷḷḷ Jesuba ādji crīchara cawa baḷa bēḷā nāwā jarasia:

–Abari druadebemarāda ara ādjiduba djō pananibḷḷḷ, āduḷa dji quininia. Ara maḷ quīrāca abari dede beada djō pananibḷḷḷ dārā pananaēa. ¹⁸ Bārāba jara panḷḷa mḷa jaira Beelzebū ḷḷḷḷḷḷba āyā jḷḷretabarida. Maḷ carea mḷa

* **11:2** Bajāne ḷḷ. Griego bedeadē ḷcaḷḷḷ cartade maḷra neēa. † **11:2** Griego bedeadē ḷcaḷḷḷ cartade bedea corchetede ḷḷara neēa. ‡ **11:4** Āteḷḷḷ cadjiruadebemada ēdrḷ ḷḷadua. Griego bedeadē ḷcaḷḷḷ cartade maḷra neēa. § **11:11** ḷPaḷ iwidiḷḷḷḷde...mōgarada diaica? Griego bedeadē ḷcaḷḷḷ cartade maḷra neēa.

bārāa iwidiya: Satanada ara idji jairā ume djō baibara ħsāwā idjia poya bara dārā erobai?

¹⁹ Bārāmaara mā Beelzebúdeba jairāda āyā jareta ba. Māwāra bārā ēpē beaba ħcaideba jaira āyā jaretabada? Ādjirāba cawabidīa bārāba āi crīcha panada. ²⁰ Baribara Ācōrē baadeba mā jairāda āyā jareta baabara, Ācōrēba bārāa unubi ba idjira jūesida bārā Boro bai carea.

²¹ Ēberā mēsrā ba ba djōbada necoba bio waga erobaabara, idjia erobara ni ababba poya dradaēa. ²² Baribara idji cāyābara ēberā baabara ba da zepeda idjira poyabara, idji djōbada necora jārīya. Maabe jūma idjia erobadara jārīpeda dji biarā ume jedecaya.

²³ Māare baēra mā ume dji quīrūa. Mā ume ēberārā careba jara peē ba ba dji jara pedara ējzoabibaria.

Jai jēda zeda

Mateo 12:43-45

²⁴ Ēberā cacuadebemada ēdradacarea jaira ējūā pōāsa ewaraga ba de ānāūi carea jara babaria. Unuē bēra idjiduba nāwā jarabaria: “Mā dji baadamaa jēda wāya.” ²⁵ Jūēbaade maā ēberā sora de bia ima ba quīrāca unubaria. Ne jūma bia nūmeada unubaria. ²⁶ Maabe siete jai idji cāyābara cadjiruara beada maā ēberāmaa enepeda dji ēberā sode ēda panebadaa. Maā bēra dji ēberāra idji naāra ba da cāyābara wetara biē bebaria.–

ĤCairāda wārāda bia bea?

²⁷ Jesuba māwā jara ba de wērā ēberārā tāēna ba ba jīgua jarasia:

–jBa toda idjaba ju dawada wērāra bio bia ba!–

²⁸ Baribara Jesuba jarasia:

–Maā cāyābara Ācōrē bedea ūrīnapeda jā obadarāda biara beaa.–

Jesuba Jonānebema jarada

Mateo 12:38-42; Marco 8:12

²⁹ Ēberārā zocārā idjimaa zebada unuside Jesuba jarasia:

–Idibema ēberārāra dji cadjiruārā. Bārāba māra bajāneba ze ba da cawadi carea quīrā panā mā ne ununacada oida. Baribara mā ne ununacada oēa. Bārāba ababe Jonā māwāna quīrāca ununia. ³⁰ Jonā māwānaba Ninivedebema ēberārāra cawabisia idjira Ācōrēneba ze ba da.* Mā, Naā Djara Edadara ara maā quīrāca māwāya idibemarāba cawadamārēā Ācōrēneba ze ba da.

³¹ Salomoā ewaride Sabā druadebema borora wērā basā. Idjira drua tāmāba zesia Salomoā necawaa ūrī carea.† Baribara naā ewaride Salomoā cāyābara dji dromaara ba da nama ba mīna bārāba jānaē panā. Maā carea Ācōrēba cawa oi ewaride maā wērāba pirabaripeda bārāra biē jaraya. ³² Ācōrēba cawa oi ewaride Ninivedebemarā sida pirabaridapeda idibemarāra biē jaradia.‡ Jonāba jarada ūrīsidade ādjirāba cadjiruada igaradapeda Ācōrēmaa zesidāa. Baribara bārāba nama aba eropanā Jonā cāyābara dji dromaara ba da. Māwāmīna jānacāa.

Daura dadji cacuadebema ibīrā

Mateo 5:15; 6:22-23

³³ Ni ababba ibīrāda coadapeda mērā nūmanācaā wa epedeco droma edre ba da caa. Ātebara āta dji ibīrā ba badade nūmābadāa dji dede ēda zebadarāba

* **11:30** Jonā 3:3-4. † **11:31** 1 Reye 10:1-13. ‡ **11:32** Jonā 3:1-10.

ānaa ununamārēā. ³⁴ Bā daura ībīrā quīrāca bāa. Maā bērā bā dauda bia bābārā, ānaane bāa. Baribārā bā dauda biē bābārā, pāīmane bāa. ³⁵ Maā carea bio quīrācuita bādua. Bāa ānaa quīrāca crīcha bārā pāīmanebemasicada. ³⁶ Baribārā bāda wārāda ānaane bābārā, pāīmane ni maārī bida bāēbārā, wārā bedeara ebuda cawaya ībīrāba bio āna erobā quīrāca.–

Jesuba pariseorā biē jarada

Mateo 23:1-36; Marco 12:38-40; Luca 20:45-47

³⁷ Jesuba māwā jaradacarea pariseo abaāba idjira edosia idji ume ne code wāmārēā. Ara maāda Jesura maā ēberā dedaa wāpeda ne coi carea chūmesia.

³⁸ Baribārā Jesu ne coi naēna jawā saglē basia ādjia obada quīrāca. Maā unuside pariseoba cawa crīchaē basia. ³⁹ Maāne Jesuba idjia jarasia:

–Bārā pariseorāba tazara, epedeco sida ārlābemada quīrācuita sagbadaa, baribārā bārā sođe ne jūmada awuabadaa idjaba cadjirua sida crīchabadaa.

⁴⁰ Bārāra crīcha neē panā quīrāca panabaria. ¿Dji ārlābema odaba dadji so sida oē basica? ⁴¹ Sobiađeba ne neē quedearāa bārāba eropanānebemada diadadua. Māwābārā wārāda bārāra bia sagl beadia.

⁴² ¡Bārā pariseorā miā djuburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāba menta queduada, ruda queduada, idjaba néudebema sida die ewabadaza aba Ācōrēba diabadaa. Māwāmīna djārā ume jipa odacaa idjaba Ācōrēba quīrīānacao. Bārāba Ācōrēba ne diabada awara ¿cārē cārēā maā sida odaē panā?

⁴³ ¡Bārā pariseorā miā djuburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāra judiorā dji jarepada deđe ādjira dji dromarā chūmebadađe chūme quīrīābadaa. Maā awara purude nīnane quīrīābadaa ēberārāba wayaadeba “mērā” adida.

⁴⁴ ¡Miā djuburi beaa Ācōrēba bārāra cawa oi bērā! Bārāra bēwārā joupedada ējūā quīrāca beaa. S Dji boromeada neē bērā dji ārlā wā duanāba adua panāa bēwārāda tga panāda. Ara maā quīrāca bārāba obadara ēberārāba ēpēbadaa baribārā ādjia adua panāa maāneba cadjirua obadada.–

⁴⁵ Maāne judiorā ley jaradiabari abaāba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, māwā jarabārāđe dairā sida biē jara bāa.–

⁴⁶ Maā carea Jesuba idjia jarasia:

–¡Judiorā ley jaradiabadarā, bārāra miā djuburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāba ne poya odiē beada ēberārāa obibadaa. Baribārā māwā odamārēā bārāba ni maārī bida carebadacaa.

⁴⁷⁻⁴⁸ ¡Bārāra miā djuburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārā drōā naēnabemarāba Ācōrēneba bedeabadarāda beasidaa. Maābe ādji tlabaripedadama bārāba ārlābemada bia quiruda obadaa. Māwā o panāneba unubibadaa bārā drōā naēnabemarāba opedadada bia unubadada.

⁴⁹ Maā carea Ācōrēba idji necawaadeba nāwā jarasia: “Māneba bedeabadarāda idjaba māa diabuedarā sida bārā israelerāmaa wābiya. Maāne ācārā beadia idjaba dewararāda biē odi carea ēpēnia.” ⁵⁰⁻⁵¹ Ācōrēba idibema ēberārāra cawa oya bārā drōā naēnabemarāba jūma idjideba bedeabadarā beapedada carea. Māē, māa jaraya: naā ējūā odadeba ātaa beapedadarā carea Ācōrēba bārāra cawa oya; Abel beapedada carea, Zacaria beapedada carea idjaba jūma dewararā beapedada carea bida. Zacariara Ācōrē de dajadaare dji animarā babue diabada caita beasidaa.*

§ 11:44 Griego bedeađe ācārā cartade maā versículode naā sida bā bāa: “Pariseorā, dadjirā ley jaradiabadarā, bārā dji biaca bearā.” * 11:50-51 Abel. Genesi 4:3-10. Zacaria. 2 Cronica 24:17-25.

⁵² Judiorã ley jaradiabadarã, bārãra mĩã djuburi beaa Ācōrēba cawa oi bēřã! Bārãba ēberãrã Ācōrēra idu wārãda cawabidacaa. Bārãba adua panãa Ācōrēra wārãda sãwãbãrã bãda. Maã awara dewararãba cawa quĩrĩã panã sida bārãba idu cawabidacaa.–

⁵³ Jesu ēdrãdacarea pariseorãba, judiorã ley jaradiabada bida caicayadeba Jesua auduara zarea beada iwidi panesidaa. ⁵⁴ Ādjia quĩrĩã panasidaa Jesuba aĩ panuida idji biē jaradi carea.

12

Pariseorãba biē obadadebema

¹ Mãwã panãne ēberãra bio zocãrã ābaa powua nũmesia. Bio pēsua nũmã bēřã djãrãra tã chãbari duanasidaa. Maãne Jesuba naãrã idji ume nĩbabadarãa nãwã jarasia:

–Pariseorã harina ēsãbibarida quĩrãcuitadadua. Ādjirãra dji biaca beaa. ² Ne jũma mēřã odara Ācōrēba cawabiya. Dadjia cawadaē panãra mēřã beēa. ³ Bārãba pãĩmane jarapedadara ēberãrãba ānaane jũma ũrĩnia. Bārã diguida djãrã cãwãrã caita jarapedada sida abaãba de ārãba jĩgua jaraya jũmarãba cawadamãrēã.–

¿Caida wayadida panã?

Mateo 10:26-31

⁴ Mã dji biarã, mãã bārãa jaraya: naã cacua beabadarãda wayarãnadua, ādjia beapedadacarea waa poya odaē bēřã. ⁵ Mãã bārãa jaraya caidrã wārãda wayadida panãda. Bārãba wayadida panãa naã cacua beapeda poya dadji jaure tãbã uruadãa diabueida bãdrã. Mãã wārãda jaraya idjidrã wayadida panãa.

⁶ Ībana zaqueda juesuma nēdodi carea parata pichida umé diabadaa. Baribãrã Ācōrēba Ībanara jũma wagabaria. ⁷ Maã awara Ācōrēba cawa bãa bārãba buđara jũmasãwã eropanãda. Ācōrēba bārãra Ībana zocãrã panã cãyãbara biara waga bã bēřã ne wayadiē panãa.

Jesu carea quĩrã peraiē bãa

Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20

⁸ Mãã naãda jaraya: abaãba ēberãrã quĩrãpita mãda ĩjã bãada aibãrã, Ācōrē nezocarã bajãnebema quĩrãpita mã, Naã Djara Edadãba idjira mãreana aya.

⁹ Ara maã quĩrãca abaãba ēberãrã quĩrãpita mãda adua bãada aibãrã, Ācōrē nezocarã bajãnebema quĩrãpita mãã idjira adua bãada aya.

¹⁰ Abaãba mã, Naã Djara Edadãda biē jaraibãrã, Ācōrēba maãra quĩrãdoaya. Baribãrã abaãba Ācōrē Jaureda biē jaraibãrã Ācōrēba maãra quĩrãdoãa.

¹¹ Bārãda mã ĩjã panã carea judiorã dji jãrebada dedaa, wa dji cawa obadarã quĩrãpita, wa dji bororãmaa cawa ode ededibãrã, sopuarãnadua sãwã bedeadida. ¹² Cawa obadade Ācōrē Jaurebãrã bārãa cawabiya cãrēda jaradida panãda.–

Ne bara bãdebema ne jara bã

¹³ Maãne ēberãrã tãēna bãba nãwã jarasia:

–Jaradiabari, mã djabaa jaradua dai zezadeba edadãda mãã bida diamãrēã.–

¹⁴ Baribãrã Jesuba idjia jarasia:

–Ache, ¿caiba mãra bãsi bārã nēbãra cawa omãrēã?–

¹⁵ Maãne idjia jũmarãa jarasia:

–Quĩrãcuita beadadua! Paratada awua bearãnadua. Parata bara ðadeba dadjira zocai bacaa.–

¹⁶ Mañne Jesuba ne jara ðadeba nãwã jaradisia:

–Ëberãda basia bio ne bara ðada. Mañ ëberãba ne udara bio zausia. ¹⁷ Mañ carea nãwã crĩchasia: “¿Mãa sãwã oi? Naãgara wagai carea neẽ ðaa.” ¹⁸ Mañbe crĩchasia: “Nãwã oya. Mãa ewada wagabari dera ëgapetapeda waibãara oya. Mama eda ne jũma mĩa erobãara wagaya. ¹⁹ Mãwãnacarea ara mĩdjiduba jaraya: mĩa waga erobãara poa zocãrã droaya. Jãlbe bio necai baya. Mĩdjia quĩrĩa ðada co baya idjaba ðasrida baya.”

²⁰ Baribãrã Æcõrẽba idjĩa jarasia:

“¿Bãra crĩcha neẽ tabãa! Ara naã diamasi bãra beuya. Mañbe baa waga erobãara ¿cai itea bei?” ²¹ Abaãba naã ëjũãnebemada auðurara edaida crĩcha ðabãrã, baribãrã Æcõrẽnebemada mãcua crĩchaẽ ðabãrã, mã quĩrãca mãwãya.–

Æcõrẽba idjiderã wagabaria

Mateo 6:25-34

²² Mañ carea Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia:

–Bãrã sãwã beadida, codi careabemada, cacuade jãni careabema sida jũmawãya crĩcharãnadua. ²³ Dadji zocai baida djico cãyãbara biara ðaa. Dadjida dadji cacuade jãbada cãyãbara biara ðaa. ²⁴ Acãdadua, ïbanara ne udacaa idjaba ewadacaa. Ne wagabada de sida odacaa. Baribãrã Æcõrẽba ãdjira ne cobibaria. ¿Bãrãra ïbana cãyãbara biara beaẽca? ²⁵ Jũmawãya crĩcha ðadeba ni abaãda dãrãara zocai baẽa. ²⁶ Dãrãara zocai baẽbãrã, ¿cãrẽ cãrẽã codira, cacuade jãbada sida jũmawãya crĩchabada?

²⁷ Acãdadua nepõnõda sãwã waribarida. Nepõnõra trajacaa idjaba wuara cacaa. Baribãrã mĩa jaraya: dadji drõãenabema boro Salomõra bio ne bara ðadamĩna nepõnõ quĩrãca quĩrãwãrẽã djioca basĩa.† ²⁸ Idi chirua mẽã unubadara nurẽma babuebadamĩna Æcõrẽba wadibida põnõbibaria. Mañ bẽrã ¿idjia biara bãrãba jãnamãrẽã diaẽca? Maãgara ¿sãwãrẽã poya ïjãnaẽ? ²⁹ Mañ carea ababe codi careabemada, dodi careabema sida jarãrãnadua. Jũmawãya crĩcharãnadua. ³⁰ Jũma mããgara naã ëjũãnebemarãba jarãbadaa, baribãrã bãrã Zeza Æcõrẽba cawa ðaa bãrãba cãrẽda erobeaddida panãda. ³¹ Mañ bẽrã Æcõrẽra bãrã Boroda ðadadua. Mañne idjia jũma mããgara diaya.–

Nebia bajãne erobaidebema

Mateo 6:19-21

³² Bãrãra cãbana panãmĩna ne waya bearãnadua. Æcõrẽba quĩrĩana bẽrã bãrãra bia pe erobesia. ³³ Mañ carea bãrãba erobeadebemada nẽdobuedapeda ne neẽ quẽdeaa diadadua. Nebiada bajãne erobeadi careabãrã jarãdadua. Bajãnebemara jõcaa. Chimia bida cocaa. Ne drãabadarã bida poya drãadacaa.

³⁴ Bãrãmaarã dji biara bãra sodeba awuabadaa.

Nezoca biadebema

³⁵⁻³⁶ Nezoca bia quĩrãca Æcõrẽba jara bãra ïjã odi carea beadadua.† Nezoca biaba ïbirãda coa erobabaria idji boro zebãrãde bia edai carea. Quima edabãda ðasridaa o panãmãba zepeda dji boroba trãbãrãde nezoca biaba ara mãda dede eda wãbadara ewaya. ³⁷ Nezocaba jãã ðada dji boroba unune zeibãrã, wãrãda mã nezocara bio bia baya. Mĩa wãrãda jaraya: ara mãda

* **12:25** Dãrãara zocai baẽa. Acãrãmaarã mãba jara baa “drasoara waridaẽa.” † **12:27** 1 Rey 10:4-7, 23-25. ‡ **12:35-36** ïjã odi carea beadadua. Griego bedeadẽ nãwã bã ðaa: “Cãrrara bio trãjã cobadadua.”

idji borora nezoca quĩrãca djiopeda idji nezocara ne cobarima chumebiya ne cobi carea. ³⁸ Nezoca biaba ariquêtra, âsaboðode bida dji borora jãya. Dji boroba idji jãã bada unune zeibara maã nezocara bio bia baya.

³⁹ Naãda cawaadua: de djiabariba ne drabarira sããbe zeida cawa balaraba, câẽ bacasia ni cârẽ sida drabi amaaba. ⁴⁰ Ara maã quĩrãca bãrã bida jãã beadadua. Bãrãba mã, Naã Djara Edada zeẽda crĩcha panane zeya.–

Nezoca umé pananeba ne jara ba

Mateo 24:45-51

⁴¹ Pedroba Jesua iwidisia:

–Dai Boro, ¿maãgara ba dairãa jara baka, wa jumarãa jara ba?–

⁴² Jesuba panusia:

–Nezocaba crĩcha cawaadeba jipa o balabara, de djiabariba idji dede bea nezocarãa maã nezoca jawaeda baya adjia codira aride diamãrẽ. ⁴³ Nezocaba mãwã o bada idji boroba unune zeibara, idjira bio bia baya. ⁴⁴ Mãa wãrãda jaraya: dji boroba juma idjia erobara maã nezoca jawaeda baya.

⁴⁵ Baribara maã nezocaba idji sode mã boro zeira dãrãyana aibara, waabema nezocarãda, nezoca wẽrãrã sida biẽ o beya, basrida ne cobada ewarida o beya idjaba ituaba beu nĩbaya. ⁴⁶ Abeda idji boro zeida jããẽ baya. Mãwã baðe idji borora cawaẽne zeya. Maã nezocara bio cawa opeda dji jãanaca ume biẽ baya.

⁴⁷ Nezocaba idji boroba obi bara cawa bada oẽbara, dji boroba maã nezocara dji câbãya uya. ⁴⁸ Baribara nezocaba adua baðeba dji boroba jara ba ãi osira maã nezocara mãcua uẽa. Wãrãda ãcõrẽba xaraa waibaa dia baã idji itea odamãrẽ. Dji waibara edadarãba idji itea waibara odida panã.–

Jesu carea nẽbara odjaidebema

Mateo 10:34-36

⁴⁹ Mãra zesia naã ejũã cawa oi carea. S Ara nawena mãwã obarabara bio bia bacasia. ⁵⁰ Baribara naãrã mãra bio bia mĩgaida ba.* Maã carea bio sopua babaria aba maã ewari jũebarãdaa. ⁵¹ ¿Mãa eberãrã abaa necai baĩ carea zesida crĩcha panãca? Mãa jaraya maã carea zeẽ ba, aẽtebãrã ze ba eberãrãda abaa bia panarãnamãrẽ. ⁵² Namaalba ãtaa abari dedebemada mã carea dji quĩrũda beadia. Juesuma panane umébemada dewara ubea panã ume dji quĩrũda beadia. ⁵³ Dji zezada dji warra ume dji quĩrũda beadia. Dji warrãda dji zeza ume dji quĩrũda beadia. Dji papada dji cau ume dji quĩrũda beadia, dji cauda dji papa ume dji quĩrũda beadia. Dji pãcõrẽda dji ãigu ume dji quĩrũda beadia. Idjaba dji ãigura dji pãcõrẽ ume dji quĩrũda beadia.

Ewari sãwã baida cawa jarabada

Mateo 5:25-26; 16:1-4; Marco 8:11-13

⁵⁴ Maã awara Jesuba eberãrãa nãwã jarasia:

–Bãrãba jãrãrã pãimada ãmãdau baebariare unubadade jarabadaa cuera zeida. Maãne wãrãda cuera zebaria. ⁵⁵ Baribara nãurãda ejũã põasa ewaraga balareba puãsira jarabadaa ewarira bio jãwãrãã baida.† Maãne ewarira wãrãda jãwãrããbaria. ⁵⁶ Bãrã dji biaca bearãba ewari quĩrãra cawa panãmĩna ãcõrẽba naã ewaride o bara cawadacaa.

§ 12:49 Griego bedeadẽ nãwã bã baã: “Mãra zesia tabã uruada naã ejũãnaa batabuei carea.” * 12:50

Mãra bio bia mĩgaida ba. Griego bedeadẽ nãwã bã baã: “Mãra wadi borocueida ba.” † 12:55 Ejũã põasa ewaraga balareba. Griego bedeadẽ bã baã: “Surdeba.”

⁵⁷ Bārāba ḡsāwāērā poya cawadaca cārēda jipa ḡada? ⁵⁸ Bā dji quīrūba ḡada ēberārā cawa obarimaa edeibara, wāḡadade jūma odua ibiadī carea. Māwā oēḡara idjia bara dji cawa obari jawade ḡaya. Maḡbe dji cawa obariba bara dji zarraa jidabiya preso ḡamārēā. ⁵⁹ Mā jaraya: bara jāmbemada ēdraēa aba ḡa diaida ḡa parata jūma diabaraḡaa.–

13

Ācōrēmaa zedaēbara beudia

¹ Māwā panane ēberārā Jesua jarasidaa ḡara Galileadebemarāba animarā Ācōrēa babue dia panane Pilatoba ādjirāra quenabisida. ² Maḡ carea Jesuba jarasia:

–Maḡ ēberārāra bia mīga beupedada bēra ḡbārāba crīcha panaca ādjia wetara cadjiruara obadjidada waabema Galileadebemarāba obada cāyābara? ³ Mā jaraya: māwāēā. Baribara bārāba cadjirua obadara igaradapeda Ācōrēmaa zedaēbara bārā sida beudia. ⁴ Siloede de ḡa draso ḡada dieciocho ēberārā ḡa ḡaeside jūma beusidaa. Māwā beupedada bēra ḡbārāba crīcha panaca ādjia wetara cadjiruara obadjidada waabema Jerusaleḡne ḡeaba obada cāyābara? ⁵ Mā jaraya: māwāēā. Baribara bārāba cadjirua obadara igaradapeda Ācōrēmaa zedaēbara, bārā sida beudia.–

Higojō zaucadebema ne jara ḡa

⁶ Maḡbe ne jara ḡadeba Jesuba ādjirāa nāwā jaradiasia:

–Ēberāba idji néude higojō bacurua erobasia. Ewari aba maḡ bacuru zau ḡa cawaya acade wāsia baribara zauē basia. ⁷ Maḡ carea djibariba idji néu wagabarīa nāwā jarasia: “Naḡ bacuru zau ḡa cawaya naḡba poa ūbea acade ze ḡa baribara zauca. Maḡ bēra biara ḡa tutabueida. ḡCārē cārēā bacuru zaucada erobai?”

⁸ Baribara dji néu wagabariba jarasia: “Mā boro, biara ḡa poa aba jānida. Mā dji carrade egorora bogajupeḡa ne ḡaya. Āībērā maḡba zauisicada. ⁹ Za zei poade zausira idu ḡaya. Zauēbara tutabueya.”–

Ānāūbada ewaride Jesuba wērā biabida

¹⁰ Ānāūbada ewaride Jesuba judiorā dji jarebada dede jaradia basia.

¹¹ Mama wērāda basia. Maḡ wērāra dieciocho poa jaiba ejūrēā erobasia. Maḡ bēra poya jipa jūrca basia. ¹² Jesuba idji unuside caita trāpeḡa nāwā jarasia: –Wērā, ḡa cacua biē ḡadebemada biadua.–

¹³ Māwā jarapeda Jesuba idji jawara ḡa basia. Ara maḡda wērāra jipa ḡa nūmepeda Ācōrēa bia jarasia. ¹⁴ Baribara Jesuba ānāūbada ewaride biabida bēra dji jarebada dedebema borora quīrūsia. Maḡne jūmarāa nāwā jarasia:

–Ānāūbada ewari awara sei ewarida eropanāa trajadi carea. Maḡḡa ewaridebara zedadua bārāra biabidamārēā. Baribara ānāūbada ewaridera zerānadua.–

¹⁵ Maḡ carea Jesuba jarasia:

–jBārāba jaradiabada quīrāca odacaa! ḡĀnāūbada ewaride bārā pacada wa burroda ērānapeḡa baido dode edeḡacaca? ¹⁶ Māwā baibara ḡbiē ḡaca naḡ wērāra, diauruba dieciocho poa biē erobadebemada ānāūbada ewaride biabida? ḡIdji sida Abrahāḡneba yōnāēca?–

¹⁷ Jesuba maḡ jaraside idji biē jara panara bio perasidaa, baribara idjia ne bia o ḡa carea purura bio ḡasrida panasidaa.

Mostaza tadebema ne jara ḡa

Mateo 13:31-32; Marco 4:30-32

¹⁸ Mañbe Jesuba jareasia:

–Ăcôrêba êberârâ pe erobara ħcârê quîrâca ḇa? ¹⁹ Mostaza ta quîrâca ḇaa. Êberâba mañ tada idji ħjũâne úsia. Tunupeda warisia aba bacuru waitabe nũmeḇaṟadaa. Mañ ḇerâ ĩbanara dji j̱awatede de ocuade zesidaa.–

Pañ êsābaridebema ne jara ḇa

Mateo 13:33

²⁰ Mañ awara jareasia:

–Ăcôrêba êberârâ pe erobara ħcârê quîrâca ḇa? ²¹ Pañ êsābari quîrâca ḇaa. Mañ pañ êsābarira w̱erâba mañi edapeda harina waiḇade abuesia. Mañbe bio puerapeda chũmasia aba jũma êsāḇaṟadaa.–

Eda wābada p̱esua ḇa

Mateo 7:13-14, 21-23

²² Jerusaleñnaa wāḇaṟade Jesuba puru waiḇade, puru zaquede bida jara-diasia. ²³ Mañne aba̱ba idjia iwidisia:

–M̱a Boro, ħĂcôrêba zocârâêbe êdra edaica?–

Jesuba panusia:

²⁴ –Ne jũma odadua dji eda wābada p̱esua ḇade eda wāni carea. Wārāda eda wāni carea beara zocārā paṉaa bariḇaṟa poya jũma eda wānaēa. ²⁵ De djibariba dji eda wābadara jũatṟa nũmanacarea dji dajada paṉba ewamārēā nāwā tṟa jaraēia: “Dai boro, dai boro, ewadua.” Bariḇaṟa de djibariba panuya: “M̱a bārāra unucaa idjaba sāmabemada adua ḇaa.” ²⁶ Dji dajada paṉba nāwā jaraēia: “Dairāra ḇa ume ābaa ne cosidaa, idjaba ḇa dai purude jaradia nĩbaside arima panasidaa.” ²⁷ Mañne idjia bārāa jaraya: “M̱a bārāra unucaa idjaba sāmabemada adua ḇaa. Cadjirua obadarā, āyā wānadua.”

²⁸ Bārā dji dajada beara aujĩā panania idjaba puaba quida ĩchia panania. Abrahañda, Isada, Jacoboda idjaba Ăcôrēneba bedebadarā sida Ăcôrē pu-rude ununia, bariḇaṟa bārāda Ăcôrēba idu edaa wābiēa. ²⁹ Mañ ewaride drua āibemarāda ĩmādaū odjabariareba, ĩmādaū baebariareba, j̱awa ac̱areba, j̱awa aradeba bida zedia. Mañgarāra Ăcôrē purude ne co chũpanenia. ³⁰ Mañne dji jĩrũarebemada dji nabemarāda beadia, dji nabemarāda dji jĩrũarebemada beadia.*

Jesu Jerusaleñ carea sopuada

Mateo 23:37-39

³¹ Mañ ewaride ħc̱aṟa pariseorāda zedapeda Jesua jarasidaa:

–Namabemada isabe wādua. Herodeba ḇara bea quĩrĩā ḇaa.–†

³² Mañne Jesuba ādjia jareasia:

–Jāñ êberā usa p̱a quĩrāca ḇaa nāwā jarade wānadua:‡ “Nane, nu bida m̱a cacua biē beara, jai bara bea sida biabicuaya. M̱a oida ḇara ewari ũbeade jũma o erobaya.” ³³ Bariḇaṟa idi, nu, nu nurēma bida ode nĩbaya Jerusaleñne jũei carea. Ăcôrēneba bedebadarāda Jerusaleñne beabada ḇerā mama wāida ḇaa.

³⁴ ĩJerusaleñ, Jerusaleñ, bārāba Ăcôrēneba bedebadarāda beabadaa! ĩĂcôrēba diabuedarā sida mōgaraba tabari beabadaa! M̱a ḇarima zocārā bārāra ābaa pe eda quĩrĩā basia eterre w̱erāba idji warrarā i edre edabari

* **13:30** Dji jĩrũarebema aḇaṟade judiorāēda jara ḇaa. Dji nabemarā aḇaṟade judiorāda jara ḇaa.

† **13:31** Mañ Herodera Antipa tṟa jarabadjidaa. ‡ **13:32** Jāñ êberā usa p̱a quĩrāca ḇaa. Crĩchada ũbea dia ḇaa: êberā crĩcha cawa ḇada, êberā cadṟaa ḇada, wa êberā sirie ḇada.

quĩrāca. Māwāmĩna bārāba quĩrĩānaē basía. ³⁵ Mañ carea Ācōrēra waa bārā ume baēa. Bārāba māra waa ununaēa aba mā bia edabadadaa. Mañ ewaride nāwā jaradia: “¡Bio bia b̄a dadji Ācōrē tr̄lneba zeb̄ara!”–

14

Jesuba ēberā ogoro b̄a biabida

¹ Ānāubada ewaride Jesura pariseo dji droma dede ne code wāsia. Mañne dewara pariseorāba bio ac̄a panasidaa idjia biē oi cawaya. ² Jesu caita ēberā ogoro b̄ada basia. ³ Jesuba judiorā ley jaradiabadarāa, pariseorāa bida nāwā iwidisia:

–¿Bārāmaa bia b̄aca ānāubada ewaride cacua biē beara biabida?–

⁴ Barib̄ar̄a ādjirāba ni cārē sida jaradaē basía. Mañ carea Jesuba dji cacua biē b̄ara jidapeda biabipeda diguidaa wābisía. ⁵ Mañbe Jesuba ādjía jarasia:

–Ānāubada ewaride bārā warrada wa pacada baido juebada uriade baesira

¿ara mañda errebari ēdr̄a edadaēca?–*

⁶ Barib̄ar̄a ādjirāba ni cārē sida panunaē basía.

Edaara baidebema

⁷ Jesuba unusia ne code zepedadarāda bugue dji droma bea careabemane chūmeb̄adada. Mañ carea Jesuba ne jara b̄adeba ādjía nāwā jarasia:

⁸ –Ēberāba quima edab̄ar̄ade b̄a b̄asrida ne code wāmārēā jaraib̄ar̄a, dji droma chūmebadama chūmerādua. Āībērā b̄a cāyābara dji dromaara b̄ada jūēisicada. ⁹ Māwāra djibariba b̄a jaraya: “Āyā wādua. Za b̄a ēberāda nama chūmeya.” Māwā ob̄ar̄ade b̄ara bio quĩrā peraya dji edaara bea ume chūmei b̄ērā.

¹⁰ Mañ b̄ērā b̄ada edodib̄ar̄a dji edaara beama chūmedua. Māwāra b̄a edodaba unub̄ar̄ade nocodaa tr̄apeda jaraya: “Zedua, nama dji dromarā ume chūmedua.” Māwā b̄a edodaba jūma dji chūmea quĩrāpita b̄ara dji dromada unubiya. ¹¹ Bariduada dji dromaara b̄a quĩrā b̄ab̄ar̄a Ācōrēba edaara b̄aya. Ab̄al̄ba ara idjida edaara b̄alib̄ar̄a Ācōrēba dji dromaara b̄aya.–

¹² Mañbe Jesuba idji edodaa nāwā jarasia:

–B̄a ēberārā ne code tr̄l̄b̄ar̄ade b̄a dji biarāda, b̄a djabarāda, b̄a ēberārā sida tr̄l̄rādua. Ne bara bea b̄a caita panabada sida tr̄l̄rādua. Ādjirāda tr̄l̄b̄ar̄a dewara ewaride ādjia ēberārā tr̄l̄b̄adade b̄a sida tr̄l̄nia. Māwā b̄a odabari ne edaya. ¹³ Mañ b̄ērā b̄a ēberārā tr̄l̄b̄ar̄ade biara dji ne neē beada, dji n̄acan̄a beada, j̄irū biē beada, dauberrea bea sida tr̄lcuadua. ¹⁴ Māwāb̄ar̄a wārāda b̄ara bio bia b̄aya. Ādjia ni cārē sida b̄a poya diadaē b̄ērā, dji jipa bea ārēbab̄ada ewaride Ācōrēba b̄a nebiada diaya.–

Ne cobada waib̄adeba ne jara b̄a

Mateo 22:1-10

¹⁵ Jesu ume chūpan̄ba mañ ūr̄isidade ab̄al̄ba jarasia:

–Ācōrē purude ne cobada ēberāra bio bia beadia.–

¹⁶ Mañ carea Jesuba idjía jarasia:

–Ewari aba ēberāba ābaa ne codi waib̄ada ob̄ar̄a b̄ērā zocārāa jarasia ābaa ne codida. ¹⁷ Djico wibodode djibariba idji nezocaa nāwā jarade wābisía: “Zedadua, djicora wisía.”

* 14:5 Warra. Griego bedeadē ācara cartade “burro” b̄ā b̄a.

¹⁸ Barib^{ΛΓΛ} ēberārāba wāna amaaba jarasidaa j^Λwa tāb^Λra panāda. Aba^Λba jarasia: “Aretewa mā^Λ ējūāda nēdosia. Ma^Λda ac^Λde wāida b^Λ bē^Λrā poya wāēa. M^Λ djuburia ma^Λ carea biē crīcharādua.” ¹⁹ Dewaraba jarasia: “M^Λa aretewa pacada die nēdo^Λda bē^Λrā poya wāēa. Ma^Λ pacada ac^Λde wāb^Λra wārāda bia bea cawaya. M^Λ djuburia ma^Λ carea biē crīcharādua.” ²⁰ Ma^Λne dewaraba jarasia: “M^Λra aretewa quima edada bē^Λrā poya wāēa.”

²¹ Dji nezocara jēda wāpeda ādjia jarapedadara de djibarīa jarasia. Ma^Λ carea djibarira bio quīrūpeda idji nezocaa jarasia: “Purudaa isabe wādua. Ma^Λbe dji ne neē beada, dji jīrū biē beada, dji dauberrea beada, dji na^Λcan^Λca bea sida jūma zebicuadua.”

²² Dji nezocaba māwā odacarea jarasia: “B^Λa jarada quīrāca mā^Λ osia, māwāmīna wadi dera bari cob^Λa.”

²³ Ma^Λ carea de djibariba idji nezocaa waya jarasia: “Puru jīga o beaza wādua. Ēberārāda unusira isabe zebicuadua mā dera bio bira cobēmārēā. ²⁴ M^Λa jaraya: mā^Λ naārā trācuadarāba mā^Λ wai^Λba djubidara ni maārī bida codaēa.”–

Jesu ēpēira zarea b^Λa

Mateo 10:37-38

²⁵ Ēberārāda Jesu caidu zocārā nībabadjidaa. Ma^Λ carea Jesuba ādjimaa ac^Λpeda nāwā jarasia:

²⁶–Aba^Λba mā^Λda ēpē quīrīā b^Λab^Λra, naārā bio crīchaida b^Λa. Idji djibarirāda, quimada, warrarāda, djabarāda, djabawērārāda, wa idji zocai baida mā cāyābara biara quīrīā b^Λab^Λra, poya mā ume nībaēa. ²⁷ Bia mīga bai carea b^Λēb^Λra, poya mā ume nībaēa.†

²⁸ Aba^Λba de wai^Λbaada o quīrīā b^Λab^Λra, naārā quīrācuita crīchaida b^Λa idjia ero^Λba parataba jūma pārāi cawaya. ²⁹ Āibērā de jīrū joudacarea cawaisicada poyāpāēda. Dewarārāba ma^Λ ununapeda nāwā ipida jaradia: ³⁰ “Ĵjāl acheba aba poya oi quīrāca na^Λ dera jāwā j^Λwa osica?”

³¹ Aba^Λ druadebema boroba sordaorāda die mil ero^Λb^Λab^Λra, ma^Λne dewara druadebema boroda veinte mil sordaorā bara idji ume djōne zeib^Λra, djōni naēna ĵidjia quīrācuita crīchaēca poyai cawaya? ³² Idjia poyaēda cawasira dewarabema wadi tam^Λ b^Λade Ĵc^Λra^Λ diabueēca idji ume bedeadē wānamārēā?

³³ Ara ma^Λ quīrāca mā ēpēni naēna bārāba bio crīchadapeda ne jūma igaradi carea beadaēb^Λra mā ume poya nībadaēa.

Tāda caya^Λ jōib^Λra

Mateo 5:13; Marco 9:50

³⁴ Wārāda tāra bio bia b^Λa, barib^Λra caya^Λ jōib^Λra Ĵsāwā wayacusa caya^Λ bei?

³⁵ Ma^Λ tāra egorode jīāpoi carea ni animarā ācaca Ĵr^Λ b^Λi carea abeda biē b^Λa. Biara b^Λa batabuedida. Ĵdji caw^Λra bara b^Λba quīrācuita ūrīdua!–

15

Oveja aduadadebema ne jara b^Λ

Mateo 18:10-14

¹ Ewari aba Romanebema boro itea parata j^Λra^Λ pebadarāda, cadjirua obadarā sida Jesuba jaradia b^Λ ūrīni carea zesidaa. ² Ma^Λ carea pariseorāba, judio^Λrā ley jaradiabadarā bida idjira nāwā biē jarasidaa:

–Idjia cadjirua obadarāda bia edapeda ādji ume ne cobaria.–

† **14:27** M^Λ carea bia mīga bai carea b^Λēb^Λra. Griego bedeadē nāwā b^Λ b^Λa: “Aba^Λba idji crura atau edēb^Λra.”

³ Mañ carea Jesuba ãdjía ne jara bñdeba nãwã jarasia:

⁴ –Abaaba cien oveja erobñdebemada aba aduailarã ãsãwã oi? ¿Dji 99 panara ejũã ewaraga bñde amepeda dji aduadada jarãde wãéca aba unubarãdaa? ⁵⁻⁶ Unusira idji equiade edapeda bio bñsridaa diguidaa edeya. Mañbe idji dji biarãra, idji caita panabadarã sida trãcuapeda jaraya: “Bãrãra mñ ume bñsridadua. Mñ oveja aduadara unusia.”

⁷ Ara mañ quĩrãca mñã bñrãa jaraya: 99 jipa bea carea bajñnebemarãra bñsridabadamñã, biara bñsridabadãa ëberã aba cadjirua obarida ãcõrẽmaa zebãrãde.–

Parata torro aduada

⁸ Wẽrãba parata torro die erobñdebemada aba aduailarã, ãibĩrã coapeda idji dera bio imaéca aba dji parata unubarãdaa? ⁹ Unusira idji dji biarãra, idji caita panabadarã sida trãcuapeda jaraya: “Zedadua, mñ ume bñsridadua. Mñ parata aduadara unusia.” ¹⁰ Mñã jaraya ara mañ quĩrãca cadjirua obarida aba ãcõrẽmaa zebãrãde ãcõrẽra bajñnebema nezocarã ume bio bñsridabadãa.

Warra cadjiruade nĩbadadebema ne jara bñ

¹¹ Mañ awara Jesuba jarasia:

–Ëberãda basia. Mañ ëberãba warrada umé erobasia. ¹² Ewari aba dji tẽãbemaba dji zezaa jarasia: “Zeza, bñã erobñdebema mñã edaida bñra mñã diadua.” Mañ carea dji zezaba erobãra ãdjiza diasia. ¹³ Dãrãẽne dji tẽãbemaba edadara jũma nẽdobuepeda tamã dewara druadaa wãsia. Mama ne jũma cadjiruada o besia aba dji parata jõbarãdaa.

¹⁴ Ni cãrẽ sida neẽ bedacarea mañ druade jarraba waibñada zesia. Mañ bẽrã warrara bio jarra babadjia. ¹⁵ Mañ carea idjira mañ druadebema ne bara bñ ëberãmaa traju jarãde wãsia. Mañgaba chinada idjía wagabisia. ¹⁶ Bio jarra bada bẽrã chinaba co panñnebemada idjía bida co quĩrã babadjia. Mñwãmñã ni abãaba idjía diadaca basia ne comãrẽã.

¹⁷ Mañbe cawasia biẽ oda bẽrã mñwã bñda. Mañne ara idjiduba jarasia: “Mñ zeza itea trajabadarãra bio ne cobadaa mañne mñra nama jarrababa beubodoa. ¹⁸ Biara bñã ara nawena idjimaa wãida. Jũenacarea mñã idjía jaraya: Zeza, wãrãda mñã ãcõrẽ quĩrãpita, bñ quĩrãpita bida cadjiruada osia. ¹⁹ Mañ bẽrã biara bñã mñra waa bñ warraada aẽda. ãtebarã mñra bñ nezocada badua.” ²⁰ Ara mañda dji zezamaa wãsia.

Dji zezaba idjira tamã zebãrãda unusia. Mñã djuburi unupeda idjimaa pira wãsia. Idjira bñrãpeda uridarraade isõsia. ²¹ Mañne dji warraba jarasia: “Zeza, wãrãda mñã ãcõrẽ quĩrãpita, bñ quĩrãpita bida cadjiruada osia. Mañ bẽrã biara bñã mñra waa bñ warraada aẽda.” ²² Baribarã dji zezaba idji nezocarã jarasia:

“Djio biyaara quiruda edadapeda idjía jñbidadua. Idji jñwade sortijada jñbidadua. Mañ awara jĩrũne jñbada sida jñbidadua. ²³⁻²⁴ Mañbe paca zaque boreguea bñda beadadua ne codi carea. jñbñsridada odia! Mñ warrara beu badada ãrẽbasia; adua badada dadjirãba waya unusidaa.” Mañbe bio bñsrida duanesidaa.

²⁵ Mañne dji djaba nabemara traja badada diguidaa zebãrã basia. De caita jũẽbarãde ãrĩsia chiru zá panãda idjaba cari duanãda. ²⁶ Mañ carea nezoca aba trãpeda iwidisia cãrẽ cãrẽã mñwã o panã cawaya. ²⁷ Dji nezocaba jarasia: “Bñ zezaba paca zaque boreguea bñda beabisia bñ djabada jẽda bia zeda bẽrã.”

²⁸ Mañ ũrísíde quĩrũpeda dji dede eda wã quĩrĩáé basía. Mãwã ðade dji zezara idjimaá wãpeda bedea djuburiasia eda wãmãrẽã. ²⁹ Mañne dji warra nabemaba dji zezaa jarasia: “Ewari ze nũmaza m̃ara b̃a itea bio trajabaria. B̃aa jarabarara jũma o babaria. Mãwãmĩna wadibida b̃aa chiwatu zaqueda aba bida m̃la diacaa m̃l dji biarã ume ábaa ðasrida ne codi carea. ³⁰ Baribar̃a ðadji warraba b̃a paratara wẽrãrã audua bea ume jũma cosia. Mañbe ðamaa zeb̃ar̃ade b̃aa idji itea paca zaque boreguea ðada beabisia ábaa ðasrida ne codi carea.”

³¹ Mañne dji zezaba jarasia: “Warra, b̃ara ewariza m̃l ume babaria. Jũma m̃la erob̃ara b̃area. ³² Baribar̃a bia b̃aa ða djaba waya dadjimaá zeb̃ar̃a carea ðasridada odida. Idjira beu ðadada ãrẽbasia; adua ðadada dadjirãba waya unusidaa.”—

16

Parata cawa obaridebema ne jara b̃a

¹ Jesuba idji ume nĩbabadarãa nãwã jarasia:

—Èberã bio bara b̃aba nezoca dji dromada erob̃asia. Mañne ãcar̃aba dji boroa jarasidaa mañ nezocaba idji paratara ãi o ðada. ² Mañ carea dji boroba idjira trãpeda nãwã quẽasia: “B̃aa m̃l parata ãi o ðara m̃la ũrísia. B̃aa sãwã odara cartade ac̃lbidua. M̃la b̃ara batabueya.”

³ Mañ ũrísíde nezocaba ara idjiduba jarasia: “M̃l boroba m̃la batabueb̃ar̃a. ¿Jãñbe m̃la sãwã oi? M̃la traju zarea oi carea ãbaaé b̃aa; mañ awara bio pera b̃aya djãrãa ne iwidi carea. ⁴ M̃la cawa b̃aa sãwã oida m̃l wãine. Mãwãra dewararãba m̃la ãdji dede bia edadia.”

⁵ Ara mañda idji boroa diadi bara ðada aba ða trãcuasia. Dji naãrãbemaá iwidiisia: “¿B̃aa jũmasãwã m̃l boroa diada b̃a?” ⁶ Mañba panusia: “M̃la olivo dragada mil galoã diada b̃aa.”* Mañne nezocaba jarasia: “Mãẽteara isabe chũmepeda b̃a cartade b̃a b̃ara quĩrã awara odua. ðadua b̃aa quinientobe diada ðada.”

⁷ Mañbe dewaraa iwidiisia: “¿B̃aa jũmasãwã diada b̃a?” Mañba panusia: “M̃la trigoda cien ã diada b̃aa.”† Nezocaba jarasia: “B̃a cartade b̃a b̃ara quĩrã awara odua. ðadua b̃aa ochentabe diada b̃aa.”

⁸ Nezoca cadjiruaba mãwã oda carea dji boroba jarasia idjira crĩcha cawa ðada. Wãrãda ãcõrẽ èberãrã cãyãbara nañ èjũãnebemarãba ne edadi carea ãdji abaricarã ume biara crĩcha cawaadeba obadaa.† ⁹ Ara mañ quĩrãca m̃la bãrãa jaraya: nañ èjũãnebema parataba zocãrã èberãrãda carebadadua. Mãwã bãrã dji biarãda zocãrã eropanania. Mañbe bãrã beub̃adade bajãne bia edadia.‡

¹⁰ Ab̃al̃ba mãrĩ erob̃ada bia o cawa b̃ab̃ar̃a, waib̃aa erob̃a sida bia o cawa b̃aya. Idjaba mãrĩ erob̃ada bia ocabar̃a, waib̃aa erob̃a sida bia oca b̃aya.

¹¹ Ara mañ quĩrãca bãrãba nañ èjũãnebema nebiada jipa odaẽbar̃a ¿Ãcõrẽba bajãnebema nebiada bãrãa diaica? ¹² Idjaba ãcõrẽba nañ èjũãne diadada bãrãba jipa odaẽbar̃a ¿idjia bãrã itea bajãne erob̃ara diaica?*

* **16:6** Mil galoã. Griego bedeadẽ b̃a b̃aa “cien barril.” Mañ jẽda diai carea mil ewari trajaida basia.

† **16:7** Cien ã. Mañ jẽda diai carea 2500 ewari trajaida basia. ‡ **16:8** ãcõrẽ èberãrã. Griego bedeadẽ b̃a b̃aa “ãnaanebema warrarã.” § **16:9** Bãrã beub̃adade. Griego bedeadẽ b̃a b̃aa: “Bãrã parata jõbar̃ade.” Bajãne bia edadia. Mañba ãibẽrã jara b̃aa: “ãcõrẽba bãrãa bajãne bia edaya.”

* **16:12** Griego bedeadẽ nãwã b̃a b̃aa: “Bãrãba djãrãneda aride odaẽbar̃a, ¿caiba bãrãa ne dial?”

¹³ Ni aba nezocaba poya idji boroda umé erobaëa. Umé eroba^{ba} aba biara quirāya. Aba epēya mañne dewarabemara igaraya. Ara mañ quirāca ne bara bai awua baba poya Ācōrēda epēëa.–

¹⁴ Jesuba jara bāra pariseorāba jūma ūrī duanasidaa. Ādjirāra parata awua bea bēra isudapeda ipidasidaa. ¹⁵ Mañne Jesuba ādjirāa jarasia:

–Bārāra dewararā quirāpita ēberā bia quirāca panabadaa. Barib^{ar} Ācōrēba cawa bāa bārāra wārāda sāwā beada. Ēberārāba bia unubadara Ācōrēba bia unucaa.

Ācōrē purudebema

¹⁶ Juañ zei naēna Ācōrēba Moisea diada leyda, Ācōrēneba bedebadarāba bapedada sida dadjirāba eropanasidaa. Mama^{la} āta daiba bedea bia Ācōrē purudebemada jaradia pan^{la}. Wārāda ēberārāba ne jūmada o pan^{la} Ācōrē purudebemarāda beadi carea. ¹⁷ Barib^{ar} Ācōrēba diada leyra ni mañrī bida jōëa. Bajāda idjaba nañ ējūā sida jōichaara bāa.

Jesuba mñ amaira biē bāada ada

Mateo 19:1-12; Marco 10:1-12

¹⁸ Ēberāba idji quimada amapeda dewara wērāda edaib^{ar} daunema bāa. Idjia amana wērāda dewara umaquirāba edaib^{ar} mañ umaquirā sida daunema bāa.

Lazaro idjaba ēberā bio bara bada

¹⁹ Ēberāda basia bio bara bada. Idjira ewariza wua pursupursuaba idjaba dji biara bā lino cadaba djiobadjia. Mañ awara ne cobada dromada ewariza obadjia. Mañ ēberāra nañ ējūāne bio bia basia. ²⁰ Mañne ēberā ne neē quiru Lazaro abadada basia. Lazarora ne bara bā dede eđa wābadama egode bābadjia. Idjira bio chādaida basia. ²¹ Idjia ne bara bā ne cobadaēba jurudada co quirā bābadjia. Mañne usaba zedapeda idji chāda senebadjidaa.

²² Māwā pan^{ne} dji ne neē quera^{da} jaidasia. Ara mañda bajānebema nezocarāba idjira Abrahā^ñ bāmaa edesidaa. Māwānacarea dji ne bara bā sida jaidasia. Mañbe idjira t^{ba}risidaa.

²³ T^{ba} uruade bia mīga bāde ne bara badaba Abrahāda, Lazaro ume ābaa pan^{da} t^{la}m^{ba} unusia.[†] ²⁴ Mañ carea jīgua jarasia: “Zeza Abrahāñ, mñ quirā djuburia Lazarora diabuedua. Idji j^{awa} jīwīnīra baidoba begueapeda mñ quirāme begueade zebidua. Nañ t^{ba} uruade mñra bio bia mīga bāa.”

²⁵ Barib^{ar} Abrahāba panusia: “Poya diabueëa. Warra, quirānebadua bā zocai baside ne jūmane bia basida, barib^{ar} Lazarora biē basia. Idira Lazarora necai bāa, mañne bara bio bia mīga bāa. ²⁶ Mañ awara uria dau care bada dadjirā ēsi bāa. Mañ bēra bāmaa wā quirā bea sida poya wānaëa. Idjaba jāmāba nī abaada poya daimaa zedaëa.”

²⁷⁻²⁸ Mañne ne bara badaba jarasia: “Zeza Abrahāñ, mñēteara mñ quirā djuburia Lazarora mñ zeza diguidaa diabuedua mñ djabarā juesuma pan^{la} jaramārēā nama sāwā bāda. Māa quirāē bāa ādjirā sida nama bia mīgade zedida.” ²⁹ Barib^{ar} Abrahāba idjia jarasia: “Ācōrēba Moisea diada leyda, Ācōrēneba bedebadarāba bapedada sida ādjirāba eropan^{la}. Mañdr^{la} jñānida pan^{la}.” ³⁰ Mañne dji ēberāba panusia: “Zeza Abrahāñ, mañg^{la} carea jñānaëa. Barib^{ar} aba beudada l^{re}bapeda ādjimaa jarade wāib^{ar}, ādjia cadjiruara igaradapeda jñānia.” ³¹ Barib^{ar} Abrahāba jarasia: “Ācōrēba Moisea diada

[†] 16:23 T^{ba} urua. Griego bedea^{de} b^ā bāa “Hades.”

leyra, Ācōrēneba bedebadarāba bāpedada sida ījānaēbārā, beuda ārēbadaba jarabārā sida ījānaēa.”—

17

Ācōrēba cadjirua obadarā cawa oya

Mateo 18:6-7, 21-22; Marco 9:42

¹ Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

—Ēberā cadjiruade baebibadara baraa. Maāra ewariza māwā baya baribārā ne cadjirua obibari ēberāda mīa djuburi bāa. ² Bariduaba dji dro-maē quedeada cadjiruade baebibārā, Ācōrēba maā ēberāra bio cawa oya. Maā cawa oira bio zarea bai bēra biara bāa maā ēberā ochirude yuda jānapeda pusade batabuedida.

³ Maā bēra quīrācuita beadadua. Bā djababa bāda biē oibārā, idjira quēādūa. Idjia biē odada igaraibārā maā odara quīrādoadua. ⁴ Abari ewaride idjia bāda barima siete biē oibārā, maābe barima siete bāmaa wāpeda māa biē odara quīrādoaduaa aibārā, idjia odara quīrādoadua.—

Daia biara ījābidua

⁵ Maāne Jesuba edadarāba idjia jarasidaa:

—Daira carebadua biara ījāni carea.—

⁶ Jesuba jarasia:

—Mostaza ta djuburi quiru quīrāca bārāba maāri bida ījā panābara, za bā bacurua bā carrara ēūtapeda pusade bade wāduada abādade ara maāda bacuruba bārā bedeara ījācasia.

Nezocaba oida bā

⁷ Bā nezocada ējūane traja bapeda wa oveja waga bapeda zedacarea ħbāa idjia jaraica “chūmedua ne comārēā”? ⁸ Māwā jaraēa. Ātebārā jaraya: “Ara nawena ne djudua. Maābe djiopedā māmaa enedua coi carea. Maābebārā bāra ne coida bāa.” ⁹ Bāa jaradara bā nezocaba oda bēra ħbāa idjia bia bāada aica? Māwā oēa idjia oida bādrā oda bēra. ¹⁰ Ara maā quīrāca bārāba odida panāra jūma osidara nāwā jaradida panāa: “Daira dji nezoca edaara quedeaa; ababe daiba odida panādrā osidaa.”—

Die ēberāra aida bara beada

¹¹ Māwānacarea Jesura Galileadeba Jerusaleānaa wāsia. Wābārāde Samaria druede jūene wāsia. ¹² Puru zaquede jūēbārāde die ēberā aida bara beada idjima zesidaa. Baribārā caita jūēnaē basia. ¹³ Jesua nāwā jīgua biasidaa:

—īJaradiabari, Jesu, dairāra quīrā djuburiadua!—

¹⁴ Jesuba ādji unuside nāwā jarasia:

—Sacerdoterāmaa wānadua bārā biapedadara acādamārēā.—*

Ara maāda ādjira wābārāsidaa. Wābādade abeda biacuasidaa. ¹⁵ Maā unuside aba Ācōrēa jīgua bia bedea bāda Jesumaa jēda zesia. ¹⁶ Egode barru cobepeda Jesua bio bia bāada asia idji biabida carea. Maā ēberāra Samariadebema basia. ¹⁷ Jesuba idjia iwidisia:

—ĤDji biapedadara die panāēca? Waabema nuevera ħsāma panā? ¹⁸ Naā judioē awara ħni abaada Ācōrēa bia bedeadē jēda zeē basica?—

¹⁹ Maāne Jesuba dji ēberāa jarasia:

—Pirabaripeda necai wādua. Bāa wārāda ījāna bēra biasia.—†

* **17:14** Levítico 14:1-32. † **17:19** Biasia. Griego bedeadē maā bedēaba idjaba jara bāa “ēdrasia.”

Ācōrē jūmarā Boro baiḁebema

Mateo 24:23-28, 36-41

²⁰ Pariseorāba Jesua iwidiḁidaa:

–ĶĀcōrē jūmarā Boro bebaḁaḁa sāḁbe ununi?–

Maḁne Jesuba panusia:

–Ācōrē jūmarā boro bebaḁaḁe ni cārē sida ununaēa. ²¹ Maḁ bēḁā poya jaraḁaēa: “Dadjirā Borora nama ḁa” wa “awuá ḁa.” Ātebaḁa Ācōrēa ēberārā sodebaḁa dji boroda bebaria.–†

²² Maḁbe Jesuba idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

–Ewari zareada zeya. Maḁ ewaride bārāba mḁ, Naḁ Djara Edadara maārī bida unu quīrānia, baribaḁa ununaēa. ²³ Maḁne ācaḁa jaraḁia idjira nama ḁada wa awuá ḁada. Baribaḁa acāḁe wārānada. Ādjira ēpērānada. ²⁴ Baa purewa edabaḁaḁe jūma naḁ ējūāra ānabaria. Ara maḁ quīrāca mḁ, Naḁ Djara Edada zebaḁaḁe jūmarāba ununia. ²⁵ Baribaḁa maḁ ewari jūēi naēna mḁra bio bia mīgaida ḁa. Idjaba idibema ēberārāba mḁra igaradida panḁa.

²⁶ Naḁ Djara Edada zei ewarira Noé ewaride ḁaḁa quīrāca baya. ²⁷ Maḁ ewaride ēberārāra ne co duanabadjia, mīā cāi duanabadjia, idjaba dji caurāra quima diacua duanabadjia. Māwā duanabadjia aba Noé jāba dromane ḁadobaḁaḁa. Māwānacarea dopapada zepeda ēberārāra jūma nābaḁa quin-
isidaa.*

²⁸ Lo ewaride bida ara maḁ quīrāca baḁia. Ēberārāra ne co duanabadjia, ne nēdo duanabadjia, ne nēdobue duanabadjia, de o duanabadjia idjaba ne u duanabadjia. ²⁹ Baribaḁa Lo Sodomaneba ēḁaḁacarea bajāneba taḁa uruada cue quīrāca zesia.† Maḁḁa dji ēberārāra jūma bá quenasia.†

³⁰ Mḁ, Naḁ Djara Edada zebaḁa ewaride ara maḁ quīrāca māwāya. ³¹ Maḁ ewaride dji de āḁa ḁara idji dede eḁa wāiē ḁa ne eḁai carea. Dji peade ḁara diguida ne jaḁaḁe wāiē ḁa. ³² Lo quima sāwānada quīrāneḁadada. ³³ Bariduaba naḁ ējūāne bia ḁai carea jaḁa ḁabaḁa aduaya. Baribaḁa ne jūmada aduaibaḁa, Ācōrē ume ewariza zocai baya.

³⁴ Mḁa jaraya: maḁ ewaride abari caḁade umé panania.* Maḁne Ācōrēba aba eḁeya baribaḁa dewarabemara beeya. ³⁵ Wērārāda umé ne ba panania. Maḁne Ācōrēba aba eḁeya baribaḁa dewarabemara beeya. ³⁶ Ēberāda umé ādji néude panania. Maḁne Ācōrēba aba eḁeya baribaḁa dewarabemara beeya.–†

³⁷ Ādjirāba Jesua iwidiḁidaa:

–ĶMaḁḁa sāma māwāi?–

Jesuba panusia:

–Jūmarāba cawa panḁa āḁoso powua nūmaḁa ne beuḁara taḁa. Ara maḁ quīrāca jūmarāba cawaḁia.–

18

Pēdra wērāba mīā sēna

† **17:21** Ēberārā sodebaḁa. Griego bedeadē maḁba idjaba jara ḁa “bārā tāēnabaḁa.” § **17:24** Naḁ Djara Edadara zebaḁaḁe. Griego bedeadē ācaḁa cartade ababe ḁā ḁa “Naḁ Djara Edadara.” * **17:27** Genesi 6:5-17; 7:6-24. † **17:29** Taḁa urua. Griego bedeadē ḁā ḁa: “Taḁa urua, azupre bara.” † **17:29** Genesi 18:20ḁeba aba 19:25ḁa. § **17:32** Genesi 19:26. * **17:34** Maḁ ewaride. Griego bedeadē “diamasi” ḁā ḁa. † **17:36** Griego bedeadē ācaḁa cartade versículo 36 neēa.

¹ Jesuba ne jara badeba jaradisia Ācōrēa sēnaē iwidiidida panada. ² Nāwā jarasia:

–Purude cawa obarida basia. Idjia Ācōrēda, ēberā sida wayaca basia. ³ Ara maā purude pēdra wērāda basia. Maāgara dewara ume nēbara bara basia. Maā bērā ewariza wābadjia cawa obariba carebamārēā. ⁴⁻⁵ Baribara wābaraza cawa obariba idjia jara bara ūrī quīrāca basia. Māwāmīna jūmawāyā mīa sē ba bērā ara idjiduba jarasia: “Māa Ācōrēda, ēberā sida wayacaa. Baribara naā wērāra baridua ze ba bērā mā sēbi naēna idjia iwidi bara oya.”–

⁶ Maābe Jesuba jarasia:

–Bārāba dji cawa obari jipaē baba jaradara ūrīsidaa. ⁷ Ācōrēba edadarāba diamasi āsa bida quīrā djuburia iwidi panane idjia jipa o badeba carebaēca? ĴDārāca panui carea? ⁸ Māa jaraya: wārāda dārāēne Ācōrēba carebaya. Baribara mā, Naā Djara Edada zebaraēde ĵnaā ējūāne wadī mā bedea ijā panada unune zeica?–

Pariseo idjaba Romanebema boro itea parata jara pebari

⁹ Ācaraba ara ādjidra jipaara beada crīcha panasidaa. Maā carea dewarāda igarabadjidaa. Jesuba ādjirāa ne jara badeba nāwā jarasia:

¹⁰ –Ēberāda umē Ācōrē de dromanaa ewari iwidiide wāsidaa. Aba pariseo basia. Dewarabemara Romanebema boro itea parata jara pebari basia. ¹¹ Pariseo āta nūmaba ara idjidebemada nāwā jarasia: “Ācōrē, māa bāa bia jaraya māra dewararā quīrāca bāca bērā. Ādjira ne drabadaa, cadjirua obadaa, daunemabadaa. Idjaba māra jari ba Romanebema boro itea parata jara pebari quīrāca baēa. ¹² Domiaza barima umē ne coāca ewarida obaria, idjaba die edabaraza māa bāa aba diabaria.”

¹³ Maāne Romanebema boro itea parata jara pebarira jiga nūmasia. Baribara bajānaa acāē basia. Ātebara sopuadeba idji so arā upeda jarasia: “Ācōrē, māra quīrā djuburiadua. Māa jūmawāyā cadjiruada obaria.”

¹⁴ Māa bārāa jaraya: pariseo cāyābara maā ēberāra diguida wāsida Ācōrē quīrāpita jipa basia. Bariduada dji dromaara ba quīrā bābarā Ācōrēba edaara bāya. Abaaba ara idjida edaara baibara Ācōrēba dji dromaara bāya.–

Jesuba warra zaquerā bia jara bada

Mateo 19:13-15; Marco 10:13-16

¹⁵ Maāne ācaraba ādjir warra zaquerāda Jesuma enesidaa idji jawada arā bāpeda bia jara bāmārēā. Jesu ume nībabadarāba maā unusidade djibarirāda quēāsidaa. ¹⁶ Baribara Jesuba warrarāra trācuapeda idji ume nībabadarāa jarasia:

–Idu warra zaquerāra māmaa zebidada, Ācōrēba pe erobadebemara ādjirā quīrāca panā bērā. ¹⁷ Māa wārāda jaraya: warra zaqueba idji zeza ēpēbari quīrāca abaaba Ācōrēda ēpēēbara, maā ēberāra Ācōrēba pe erobaēa.–

Parata bara ba Jesu ume bededa

Mateo 19:16-30; Marco 10:17-31

¹⁸ Ēberā dji droma bāba Jesua iwidiisia:

–Jaradiabari bia, Ācōrē ume ewariza zocai bai carea ĵmāa cārēda oida ba?–

¹⁹ Jesuba idjia jarasia:

–ĴCārē cārēā māra dji biaada a ba? Ni abaada dji biaēa, ababe Ācōrēdra dji bīa. ²⁰ Bāa cawa bāa Ācōrēba obi ba bedeara. Nāwā jara bāa: daunemarādua,

mîã bearãdua, ne dṟarãdua, sewadeba djārãra biẽ jararãdua, ḇa zezara ḇa papa sida wayadua.*

²¹ Dji ẽberãba panusia:

–Cũdra edaaba m̱ã jũma maḡara o ḇaa.–

²² Maḡ ũrĩpeda Jesuba idjia jarasia:

–Wadi ḇaa ne aba oida ḇaa: ḇaa ne erobara jũma nẽdobuepeda dji paratara ne neẽ quẽdeaa diadua. M̱awã nebiada bajãne erobaya. Maḡbe m̱a ume nĩbade zedua.–

²³ Maḡ ũrĩside dji ẽberãra bio sopuasida bio bara ḇa ḇẽrã. ²⁴ Jesuba idjira m̱awã ḇada unuside ṉawã jarasia:†

–Wārãda bio zarea ḇaa ẽberã ne bara ḇaba Ācõrẽra idji Boroda ḇai carea.

²⁵ Ne bara ḇaba Ācõrẽra idji Boroda ḇai cãyḇara cameyoda āguja uriaide eda w̱aichaara ḇaa.–

²⁶ Maḡ ũrĩpedadaba iwidisidaa:

–M̱awãra Ācõrẽba ḡcaidṟa ẽdṟa edai?–

²⁷ Jesuba panusia:

–Êberãba poya ocara Ācõrẽmaarã oicha ḇaa.–

²⁸ Maḡne Pedroba jarasia:

–Ḇa ẽp̱eni carea daiba ne jũmada amesidaa.–

²⁹⁻³⁰ Jesuba ādjia jarasia:

–M̱ã wārãda jaraya: abaaba Ācõrẽda idji Boro ḇai carea idji deda, djibarirãda, djabarãda, quimada, warrarã sida ameibaṟa, idjia amena cãyḇara naḡ ewaride bio auduara edaya. Idjaba jĩrũarebema ewaride Ācõrẽ ume ewariza zocai ḇaa.–

Jesuba idji beadidebema waya jarada

Mateo 20:17-19; Marco 10:32-34

³¹ Jesuba doce edadarãra awara edepeda jarasia:

–Ācõrẽneba bedeadadarãba m̱ã, Naḡ Djara Edadadebemada cartade basidaa. Dadjirã Jerusaleḡne jũeḇadaide ādjia ḇapedadara jũma m̱awãya.

³² Ācaṟaba m̱ãra judiorãea jida diadia. M̱ãra ipida biẽ jaradia idjaba m̱a quĩrãdarrara idodia.† ³³ Maḡbe m̱ãra udapeda beadia. Baribaṟa ewari ũbeade m̱ãra ārẽbaya.–

³⁴ Maḡḡadebemada ādjirãba ni maĩrĩ bida cawadaẽ basia. Ādjia cawa crĩchadaẽ ḇẽrã adua panasidaa idjia cãrẽda jara ḇada.

Jesuba dauberrea ḇa biabida

Mateo 20:29-34; Marco 10:46-52

³⁵ Jesu Jerico puru caita jũeḇaṟade ẽberã dauberrea ḇada o icawa parata iwidiḇada chũmasia. ³⁶ Idjia ẽberãrã ḇaga zeḇada ũrĩside iwidisia cãrẽ cãrẽã m̱awã duaṉada. ³⁷ Maḡne ācaṟaba jarasidaa:

–Jesu Nazaredebemada zeḇaṟa ḇẽrã ḇaga duaṉaa.–

³⁸ Maḡ carea dauberrea ḇara jĩgua biasia:

–Jesu, Davideba zeda, m̱ãra quĩrã djuburiadua!–

³⁹ Idjira Jesu nocoare w̱aḇadarãba quẽãsidaa chupeamãrẽã. Baribaṟa jĩguuara biasia:

–jDavideba zeda, m̱ãda quĩrã djuburiadua!–

* **18:20** Exodo 20:12-16. † **18:24** Idjira m̱awã ḇada. Griego bedade ācaṟa cartade m̱ãra neẽa. Idjaba ācaṟa cartade ḇã ḇaa: “Idjira sopua ḇaa.” ‡ **18:32** Isaia 50:6; 53:5.

⁴⁰ Mañ ùrĩside Jesura nūmesia. Mañbe dauberrea b̃ara caita enebipeda iwidisia:

⁴¹ –¿Cārēda quĩrĩã b̃a m̃a oida?–

Dauberrea b̃aba panusia:

–M̃a Boro, m̃a dauba unuida quĩrĩã b̃aa.–

⁴² Jesuba jarasia:

–Unu bedua. B̃aa ïjãna b̃ērã biasia.–

⁴³ Ara mañda unu b̃epeda Jesu caidu ñbade w̃asia. Idjia Ācōrēra bio bia jara ñbasia. Mañ unupedadarã bida Ācōrēra bia jara panesidaa.

19

Zaqueoba Jesu ununa

¹ Jesura Jerico purude jūēpeda w̃ayã w̃ab̃ar̃a basia. ² Mama ēberã Zaqueo abadada basia. Mañ Zaqueora Romanebema boro itea parata jar̃a pebadarã boro basia. Bio ne bara basia. ³ Idjia Jesura unu quĩrĩã basia. Barib̃ar̃a ēberã maārĩ quiru b̃ērã ēberãrã powua nūmaba poya unuē basia. ⁴ Mañ b̃ērã Jesu w̃ab̃ar̃a na pira w̃epeda sicomoro bacurude āta w̃asia. ⁵ Māwã b̃ade Jesura arima jūesia. Mañbe ātaa ac̃apeda jarasia:

–Zaqueo, isabe edaa zedua. Idi m̃ara b̃a dede cāine w̃aya.–

⁶ Ara mañda Zaqueora b̃asrida edaa zepeda Jesura idji dedaa edesia. ⁷ Mañ ununapeda jūmarãba Jesudebemada nāwã biē bedea duanesidaa:

–Jãñ Jesura ēberã cadjirua obari dede cāine w̃asia.–

⁸ Idji dede Zaqueora Jesu quĩrãpita nūmepeda jarasia:

–M̃a Boro, ne neē quedearãa m̃a erob̃adebemada ēsadra diaya. Mañ awara sewadeba djārãneda auđu edadabari m̃a barima quĩmārē jēda diaya.–

⁹ Jesuba idjia jarasia:

–Idi Ācōrēba b̃ara, b̃a ēberãrã sida ēdr̃a edasia, Abrahãb̃a ïjãna quĩrãca b̃aa ïjã b̃a b̃ērã.* ¹⁰ Wārãda m̃a, Nañ Djara Edadaba dji adua b̃eada ēdr̃a edai carea jar̃ade zesia.–

Paratadeba ne jara b̃a

Mateo 25:14-30

¹¹ Jesura Jerusaleñ caita b̃a b̃ērã dji arima duanaba cr̃icha panasidaa ara mañ ewaride Ācōrēra ādjirã Boro bai carea zeida. Jesuba jara b̃ara ùrĩ paña b̃ērã ne jara b̃adeba nāwã jarasia:

¹² –Ēberã dji dromada t̃am̃a dewara druadaa w̃asia jūmarã boroba idjira ara idji druadebema boroda b̃am̃ārēã. Idjia cr̃ichasia māwānacarea jēda zeida.

¹³ Wãĩ naēna idji nezocarãda die tr̃ãpeda paratada waib̃aa ādjiza diasia.† Mañne jarasia: “M̃a neēmisa nañ paratara waribidada.” ¹⁴ Barib̃ar̃a idji druadebemarãba idjira bio quĩrãma paña b̃ērã, ēberãrãda diabuesidaa jūmarã boroa nāwã jaradamārēã: “Daiba quĩrĩãē paña idjira dai boro baida.”

¹⁵ Māwãm̃ina dji boroda b̃esia. Jēda zedacarea idji nezocarãra tr̃ãcuasia idjia parata diadara waribisida cawaya. ¹⁶ Mañne aba na zepeda jarasia: “M̃a boro, b̃aa parata diadara m̃a barima die auđu waribisia.” ¹⁷ Mañ carea dji boroba jarasia: “Bia b̃aa, nezoca bia. M̃a maārĩ diadara b̃aa aride oda b̃ērã m̃a b̃a jawad̃a die puruda b̃aya.” ¹⁸ Dewara nezocada zepeda jarasia: “M̃a

* **19:9** Abrahãb̃a ïjãna quĩrãca b̃aa ïjã b̃a b̃ērã. Griego bedead̃e b̃a b̃aa: “B̃ara Abrahãñ warra b̃ērã.”

† **19:13** Paratada waib̃aa. Griego bedead̃e b̃a b̃aa “diez minas.” Mina aba edai carea cien ewari trajaida basia.

boro, ɓaa parata diadara m̄la ɓarima juesuma auɗu waribisia.” ¹⁹ Maɓ carea dji boroba jarasia: “M̄la puruda juesuma ɓa jawaeda ɓaya.”

²⁰ Maɓbe dewara nezocada zepeda jarasia: “M̄la boro, ɓaa parata diadara nama ɓaa. M̄la wuade ɓarɔ́ waga erobasia. ²¹ M̄wā osia ɓara waya ɓa ɓērā. M̄la cawa ɓaa ɓaa quĩrā djuburiacada djārāneda edai carea. Maɓ awara djārāba upedadara ewabaria.”

²²⁻²³ Maɓ carea dji boroba jarasia: “Nezoca cadjirua, ara ɓadjia jara ɓadeba ebuda ɓaa m̄la jaradara oē basida. ɓaa m̄ra m̄wā ɓada bio cawa ɓasibarɔ́ ɓcārē cārēɓa parata wagabada dede m̄l paratara ɓade wāé basi? M̄wā odabara m̄l paratara dji eabada sida edacasia.”

²⁴ Maɓbe dji boroba dji arima duanla jarasia: “Idjia erobara jārĩnapeda dji die erobla diadadua.” ²⁵ Ādjirāba jarasidaa: “Baribarɔ́, dai boro, idjia die erobla.” ²⁶ Dji boroba jarasia: “M̄la jaraya: dji aride obarɔ́ m̄la auɗuara diaya, baribarɔ́ dji aride ocaa m̄la maārĩ diada sida jārɔya.”

²⁷ Maɓ awara m̄l ādji boro baida quĩrāé pananara enenapeda m̄l quĩrāpita quenananadua.”–

Jesu Jerusaleɓne jũēna

Mateo 21:1-11; Marco 11:1-11; Juaɓ 12:12-19

²⁸ M̄wā jaradacarea Jesura nocoɗaa Jerusaleɓnaa wāsia. ²⁹ Wāɓarɔ́de Betpague puru idjaba Betania puru caita Olivo eyade jũesia. Maɓbe idji ume nĩbabadarāda umé puruɗaa diabuesia. ³⁰ Ādjia nāwā jarasia:

–Puru quĩrāpe ɓadaa wānadua. Jũebɔ́dade ɓārāba burro zaqueda ununia. Maɓ burro zaque ɔ́rɔ́ wadĩ ni abaɓda wānacao. Ērɔ́ edadapeda enenadua. ³¹ Maɓne abaɓba ɓārāa cārē cārēɓa jāwā ērɔ́ panada iwidibarɔ́ jaradadua: “Dadji Boroba quĩrā ɓaa.”–

³² Ara maɓda wānapeda Jesuba ādjia jaraɗa quĩrāca unusidaa. ³³ Burro ērɔ́ panane djiibariba ādjia iwidisia:

–ɓCārē cārēɓa m̄l burrora jāwā ērɔ́ panɔ?–

³⁴ Ādjirāba panusidaa:

–Dadjirɔ́ Boroba idjima edebisia.–

³⁵ Ara maɓda burrora Jesumaa ededapeda ādjia cacuade jɔ́ panara burro ɔ́rɔ́ ɓasidaa. Maɓbe Jesura ɔ́rɔ́ chũmanapeda edesidaa. ³⁶ Jesu wāɓarɔ́ nocoare ēberārāba cacuade jɔ́ panara tōcua wāsidaa idji bia edadi carea.

³⁷ Jesu Olivo eyadeba edaa wāi carea ɓade jūma idji ume nĩnaba Ācōrēa jĩgua bia bedeɗa duanesidaa. Bio ɓasrida panasidaa Jesuba ne ununacada ādji quĩrāpita o ɓada ɓērā. ³⁸ Ādjirāba jara duanasidaa:

¡Bio bia ɓaa jūmarɔ́ Boro Ācōrē trɔ́neba zebaraɔ́!†

¡Jāɓbebɔ́ dadjirāra Ācōrē ume necai duanania! ¡Bajāne ɓara dji Dromaara ɓaa!

³⁹ Maɓ carea ɔ́carɔ́ pariseorɔ́ arima duanaba Jesua jarasidaa:

–Jaradiabari, ¡ɓa ume nĩbabadarāra chupeabidua!–

⁴⁰ Baribarɔ́ Jesuba ādjia jarasia:

–M̄la wārāda ɓārāa jaraya ādjirāda chupeadibarɔ́ mōgarada ɓagaɗia.–

⁴¹ Jesu nocoɗaa wāɓarɔ́de Jerusaleɓ puruda unusia. Maɓ puru carea jĩasia.

⁴² Maɓne jarasia:

–¡ɓaa cawabarɔ́bara naɔ́ga ewaride caideba ɓara necai baida! Baribarɔ́ dau ɓarɔ́ ɓa quĩrāca ɓa ɓērā ɓaa maɔ́gara poya cawaɗa. ⁴³ Maɓ ɓērā ewari

† 19:38 Salmo 118:26.

aba bΛ dji quĩrũra bΛ ume djõne zedia. BΛra jũrã edadapeda bΛ icawa mōgarara egoro sida boromea buedia ni abaΛda ēdrΛrānamārēā. ⁴⁴ BΛ egode baebibΛdade jũma bΛ ēberārāra quenania. [§] Ādjirāba ni abaΛ mōgarara dewara mōgara ΛrΛ bedaēa. Māwā odia Ācōrēba ēdrΛ edamārēā diabuedara bΛa cawadaē bērā.–

Jesuba ne nēdobuebadarā āyā jΛrecuada

Mateo 21:12-17; Marco 11:15-19; JuaΛ 2:13-22

⁴⁵ Jesu Ācōrē de droma dajadaare jũēbΛrΛde Ācōrēa diadi careabema nēdobuebadarāda unusia. Ne nēdo bea sida zocārā duanasidaa. Jesuba jũma ādjirāra āyā jΛretacuasias. Nāwā jarasia:

⁴⁶ –Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa: “MΛ dera dji iwidibada dea.” BaribΛrΛ bārāba “ne drΛabadarā mĩrũbada uria” quĩrāca eropanΛa.–^{*}

⁴⁷ Jesuba ewariza Ācōrē de droma dajada jaradia babadjia. MaΛne sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarāba, ēberārā dji droma bea bida idjira bea quĩrā panasidaa. ⁴⁸ BaribΛrΛ poya beadaē basia jũmarāba idji bedeara ewariza ũrĩ panΛ bērā.

20

¿Cai trāneba Jesuba jaradia bΛ?

Mateo 21:23-27; Marco 11:27-33

¹ Ewari aba Jesuba Ācōrē de droma dajada ēberārāa bedea bia Ācōrē ādjirā Boro baidebemada jaradia basia. MaΛne sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarāda, judiorā dji dromarā sida zesidaa. ² Ādjirāba Jesua nāwā iwidisidaa:

–Daia jaradua, bΛa nama o bΛra ¿caiba obi bΛ?–^{*}

³ Jesuba ādjia jarasia:

–MΛa bida bārāa iwidia. Panunadua. ⁴ ¿Caiba JuaΛra diabuesi borocuemārēā? ¿Ēberāba wa Bajāne BΛba?–

⁵ MaΛne ara ādjiduba jara duanesidaa:

–Bajāne BΛba diabuesiada adibΛrΛ idjia jaraya: “MaΛda ¿cārē cārēā ĩjānaē basi?” ⁶ BaribΛrΛ ēberāba diabuesiada adibΛrΛ, puruba dadjirāra mōgaraba tabari beadia. Purumaarā JuaΛra Ācōrēneba bedebari basia.–

⁷ MaΛ bērā ādjirāba nāwā panusidaa:

–Daiba adua panΛa caiba diabuesida.–

⁸ MaΛ carea Jesuba jarasia:

–Māēteara mΛa bida bārāa jaraēa caiba mΛa jāwā obi bΛda.–

Djārā néu acΛbadadebema ne jara bΛ

Mateo 21:33-44; Marco 12:1-11

⁹ Māwānacarea Jesuba ēberārāa ne jara bΛdeba nāwā jarasia:

–Ēberāda basia. MaΛ ēberāba uvada idji ējũāne úsia. MaΛbe idji néura ΛcΛrΛ ēberārā jΛwaeda bΛsia. Ādjirā ume bedea bΛsia néu zaubΛrΛde jũmasāwā idjia diadida panΛda. MaΛbe tΛmΛ wāpeda mama dārāsia. ¹⁰ Uva jara idji nezocada aba diabuesia nēudebema idjia diadida panΛra edade wāmārēā. BaribΛrΛ néu acΛ panΛba dji nezocara puodapeda jēda jΛretabuesidaa ni cārē

§ 19:44 Jeremia 29:3-4. * 19:46 MΛ dera dji iwidibada dea. Isaia 56:7. Ne drΛabadarā mĩrũbada uria. Jeremia 7:11. * 20:2 BΛa o bΛra. MaΛba jara bΛa Jesuba ne nēdobuebadarā āyā jΛrecuada, cacua biē bea biabidada, idjaba purua jaradia bΛda.

sida diadaē. ¹¹ Mañ carea dewara nezocada diabuesia. Baribara mañga sida puodapeda biē jaradapeda jēda jaretabuesidaa ni cārē sida diadaē. ¹² Mañ carea dewarada diabuesia, baribara mañga sida bio puodapeda āyā jaretabuesidaa.

¹³ Mañ carea néu djibariba ara idjiduba jarasia: “ǂǂābe māa sāvā oi? Mā warra bio quīrā bāda ādjimaa diabueya; āibērā idjidra wayadisicada.”

¹⁴ Māwāmīna idji néu aca panaba dji warra unubade jarasidaa: “Jari uruba dji zezaba erobara jūma edaya. jidjira beatadia! Māwābāra dji ējūāra dadjirā itea beya.” ¹⁵ Ara māda dji warrara néu āi ededapeda beasidaa.

Bārāmaara néu djibariba ǂsāvā obā? ¹⁶ Araa wāpeda ādjirā jūma quenapeda idji néura dewarāra aca biya.–

Dji arima beaba mañ ūrīsidade jarasidaa:

–Biara bāa Ācōrēba mañgara idu māwābiēda.–

¹⁷ Baribara Jesuba ādjimaa aca pedas jarasia:

–Māēteara ǂcārē cārēā Ācōrē Bedeade nāvā bā bā?

De obadaba mōgara igarapedadara dji biara bāda besia.†

¹⁸ Bariduada mañ mōgara ārā baeibara abeda jūma bāga zoaya, idjaba mañ mōgarada abā ārā baeibara dji ēberāra pepedeā tabeya.†

¹⁹ Sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā bida cawasidaa Jesuba mañ jara badeba ādjirāda biē jarasida. Jesura jida quīrā panasidaa baribara puruda waya panasidaa.

ǂRomanebema boro itea parata jara pebade diadida panaca?

Mateo 22:15-22; Marco 12:13-17

²⁰⁻²¹ Mañbe judiorā dji dromarāba ācara diabuesidaa Jesuda quīrācuīta aca damārēā. Mañgrāba Jesu biē bedeabara ūrīsidaa ara māda jidapeda ādji druadebema boro jawade diadida crīcha panasidaa. Ēberā biarā quīrāca wānapeda Jesua nāvā iwīdisidaa:

–Jaradiabari, daiba cawa panā bāa jipa jaradiabarida. Bāra ni abāare bacada, ātebāra wārā bedea Ācōrē odebemada jūmarāa jaradiabarida.

²² Māēteara daia jaradua, Romanebema boro itea parata jara pebadaza ǂdadji judiorāba diadida bia bāca wa biē bā?–

²³ Baribara Jesuba cawa basia idjira nēbarade bādi carea māwā panāda. Mañ bēra jarasia:

–[ǂBārāba cārē cārēā māra biē bedeabi quīrā panā?]§ ²⁴ Māa parata pichida aba aca bidadua. ǂCai quīrādarra naā paratade bā? ǂCai trāda bā?–

Ādjirāba panusidaa:

–Romanebema borodeda.–

²⁵ Mañ carea Jesuba ādjīa jarasia:

–Māwā baibara Romanebema borodera Romanebema boroa diadadua, idjaba Ācōrēnera Ācōrē diadadua.–

²⁶ Ādjirāba Jesura jūmarā quīrāpita poya biē bedeabidaē basia. Ātebāra idjia jarada carea bio cawa crīchadaē bēra abeda chupea duanesidaa.

Beudarā ārēbadidebema Jesuba jarada

Mateo 22:23-33; Marco 12:18-27

²⁷ Māwā panāne ācara saduceorāda idjimaa zesidaa. Saduceorāba ijānaca beupedadara ārēbadida. Mañ bēra Jesua nāvā iwīdisidaa:

† **20:17** Salmo 118:22. ‡ **20:18** Isaia 8:13-15. § **20:23** Griego bedeade ācara cartade bedea corchetede bāra neā.

²⁸ –Jaradiabari, Moiseba dadjirā itea ɓasia ēberāda warra neē ɓade jaidaibara, idji djababa dji pēdra wērara edaida ɓada dji djaba jaidada itea warra unui carea.* ²⁹ Ewari aba djabarāda siete panasidaa. Dji nabe-mada quima edasia, baribara warra neē jaidasia. ³⁰ Maā carea dji djaba idjiarebemaba dji pēdra wērara edasia baribara idji sida warra neē jaidasia. ³¹ Maā carea dji ūbeabemaba edasia baribara idji sida warra neē jaidasia. Jūma dji djabarāba maā wērara edasidaa baribara warra neē jaidasidaa. ³² Māwānacarea dji wērā sida jaidasia. ³³ Maā siete djabarāba abari wērāda edasidaa. Māwāra ārēbadi ewaride ḡsāḡaba idjira erobei?–

³⁴ Maā carea Jesuba panusia:

–Naā ējūāne ēberāra quima edabadaa idjaba quima diacuabadaa. ³⁵⁻³⁶ Baribara ēberārā Ācōrēba bia unu ɓada ārēbadi. Maāne ādjirāra quima edadaēa ni quima diadaēa. Waa beudaēa. Ādjirāra Ācōrē bajānebema nezocarā quīrāca beadia. Ārēbapedada bērā Ācōrē warrarā. ³⁷ Maā awara Moiseba bacuru zaque uruga nūmanebemada cartade ɓaside cawabisia beudarāra ārēbadida. Idjia Ācōrēra nāwā trā jarasia: Abrahaā Ācōrē, Isa Ācōrē, idjaba Jacobo Ācōrē.† ³⁸ Idjira beu bea Ācōrēēa ātebara zocai bea Ācōrēa. Ācōrēmaara jūmarāda zocai bea.–

³⁹ Maā carea ālara judiorā ley jaradiabadaba Jesua jarasidaa:

–Ba aride panusia, Jaradiabari.–

⁴⁰ Jesuba jūma bia panuna bērā dewararāba iwididida wayasidaa.

Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara ḡcai warra?

Mateo 22:41-46; Marco 12:35-37

⁴¹ Maābe Jesuba ādjia iwidisia:

–ḡsāwāērā ēberārāba jara panā Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara Davi warrada? ⁴²⁻⁴³ Daviba Salmo cartade nāwā jarasia: Dadjirā Boroba mā boroa jarasia: mā jawa araare chūmedua aba ɓa ume dji quīrūrā mā ɓa jawaeda ɓabaradaa.†

⁴⁴ Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada Daviba mā Boroda asibara, ḡsāwā Davi warra bai?–

Jesuba judiorā ley jaradiabadarā biē jarada

Mateo 23:1-36; Marco 12:38-40; Luca 11:37-54

⁴⁵ Jūmarāba ūrī duanane Jesuba idji ume nībadarāa jarasia:

⁴⁶ –Judiorā ley jaradiabadabemada quīrācui ta beadaua. Ādjirāba djio nēɓa beada jā awua bea. Maā awara purude nīnane quīrābadaa ēberārāba wayaadeba “mērā” adida. Judiorā dji jarebada dede ādjira dji dromarā chūmebadae chūme quīrābadaa; ābaa ne cobadae bida ara maā quīrāca obadaa. ⁴⁷ Pēdra wērārāba erobeara jūma jārībadamīna dji biarāda crīchabidi carea jūmarā quīrāpita dārā Ācōrēa iwidibadaa. Maā carea Ācōrēba ādjirāra biara cawa oya.–

21

Pēdra wērāba Ācōrēa ne diada

Marco 12:41-44

* **20:28** Deuteronomio 25:5-10. † **20:37** Exodo 3:2-6. ‡ **20:42-43** Salmo 110:1.

¹ Māwā bade Jesuba unusia ne bara beaba Ācōrē de dromane ne dia panada. ² Mañe unusia pēdra wērā ne neē quiruba parata edaara quiruda umé diabara. ³ Mañ carea Jesuba jarasia: –Mā wārāda bārā jaraya: jā pēdra wērā ne neē quiruba auduara diasia jūmarāba diapedada cāyābara. ⁴ Ādjirāba dji adubadadrā diasidaa, baribara wērā ne neē quiruba ne coi carea erobadada jūma diasia.–

Ācōrē de droma jūma ārīni Jesuba jarada

Mateo 24:1-28; Marco 13:1-23

⁵ Acaraaba jara duanasidaa Ācōrē de dromara mōgara biya quedeaba o cobacādada idjaba ēberārāba Ācōrē itea edepedadaba biya cobacādada. Māwā panane Jesuba ādjia jarasia:

⁶ –Bārāba nama unu panara ewari aba jūma ārīnia. Mañ mōgara capedadara jūma todogozoaya.–

⁷ Mañ bēra ādjia Jesua nāwā iwidisidaa:

–Jaradiabari, Ācōrē de dromara cāñbe todogozoai? Cārēneba cawadi mañ ewarira caita bada?–

⁸ Jesuba panusia:

–Quīrcuita beadadua ni ababa cūrūgarānamārēā. Zocārāba jaradia ājdjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. Mañ awara dji ewarira bio caita bada adia. Māwāmīna ādjirāra ēpērānadua. ⁹ Bārāba ūrīnia puruda dewara puru ume djō duanada idjaba ara ājdjiduba djō duanada, baribara dauperarānadua. Mağara jūma māwāida ba. Baribara jūrūarebema ewarira ara mañda jūēē.–

¹⁰ Mañ awara Jesuba jarasia:

–Aba puruda dewara puru ume djōnia; aba druadebema borora dewara druadebema boro ume djōnia. ¹¹ De uremia minijichiada baraya, puru zocārāne jarrabada zeya, idjaba cacua biē baida quīrātanoa odjacuadia. Mañ awara bajāne ununaca badada ununia. Mañba ēberārāra bio ne wayadia.

¹² Baribara mañ naēna bārāra biē odi carea ēpēnia. Acara jidadapeda judiorā dji jarebada dede ededia. Mañbe cawa odapeda preso babidia. Idjaba mā jā panā carea bārāra dji dromarā quīrāpita, dji bororā quīrāpita bida ededia. ¹³ Mañe bārāba mānebemada ādjirā quīrāpita jaradia.

¹⁴ Baribara crīcharānadua mañ ewaride dji bororā cārēda jaradida bārā bedede panāda cawabidi carea. ¹⁵ Māabara bārā crīcha cawaada diaya bedea cawadamārēā. Mañ bēra bārāba jarabadara bārā quīrāma panaba ni cārē sida poya biē jaradaēa.

¹⁶ Ara bārā zezaba, bārā djabarāba, bārā ēberārāba, bārā ume dji biarā bida bārāra jida diadia. Māwā bārāra acara quenabidia. ¹⁷ Mā jā panā carea jūmarāba bārāra quīrāmania. ¹⁸ Baribara bārā jaurera mā ewariza bio waga erobaya. ¹⁹ Mañ ewari zareade bārāba mā jā panada igaradaēbara, ewariza Ācōrē ume zocai panania.

²⁰ Bārāba ununia sordaorāba Jerusaleā purura jūrābadada. Mañ unubadade cawadia dji puru jūma ārīni ewarira jūesida. ²¹ Mañe Judea druade beara eyadaa isabe wānadua, Jerusaleāne beara ēdradadua, dji puru caita beara purudaa wārānadua. ²² Mañ ewaride Ācōrēba idji purura cawa oya. ²³ Idji cartade bapedadara jūma māwāya. ²³ Mañ ewaride wērārā biogoa

* **21:2** Parata edaara quiruda umé. Griego bedede bá ba “lepta umé.” † **21:18** Mā bārā jaurera ewariza bio waga erobaya. Griego bedede bá ba: “Bārā budara ni abada aduaēa.” ‡ **21:22** Daniel 9:25-27; Osea 9:7.

beara, warra ju dawa erobeia sida bio mĩa djuburi beadia. Jumarāda bia mĩgadia Ācōrēba naļ purura cawa obarā bēra. ²⁴ Ācarā necoba quenania, ācarā drua beaza jida edecuada. Maļne judiorāēba Jerusaleāra ādji jawaeda eropania aba Ācōrēba bađa ewaridaa.Š

Naļ Djara Edada zeidebema

Mateo 24:29-35, 42-44; Marco 13:24-37

²⁵ Bārāba āmādaura, jedecora, chīdau sida quĩrā awara ununia. Maļgaba unubiya ewari minijīchiada zebarāda.* Maļ carea naļ ējūāne ēberārāra bio dauperadia. Ādjirāba cawa crīchadaēa pusa quĩrū baļa dji cābāyā jīgua nūma bēra. ²⁶ Bajāne bea quĩrā awara bebarāde ēberārāra bio dauperadia. Naļ ējūāra minijīchia nūmada unu panā bēra abeda āyāba neē baecuada. ²⁷ Maļnebarā mā, Naļ Djara Edada jārārāne āba bora zebarāda idjaba quĩrāwārēā dorrodorroa bađa ununia.† ²⁸ Maļ unubadađe baśridadadua, bārā ēdrađi ewarira ārā ba bēra.–

²⁹ Maļbe Jesuba ne jara bađeba nāwā jarasia:

–Higojōda wa baridua bacuruda bio quĩrācuīta acādadua. ³⁰ Bacuru itucu nūmebarāde bārāba cawabadaa dārāēne poara zeida. ³¹ Ara maļ quĩrāca bārāba jūma maļ unubadađe cawadia Ācōrē jūmarā Boro bai ewarira caita bađa.

³² Māa bārāa wārāda jaraya: naļ ewaridebema ēberārā beudi naēna maļra jūma māwāya. ³³ Bajāra jōya, naļ ējūā sida jōya baribarā māa jaradara wārāda māwāya.

³⁴⁻³⁵ Quĩrācuīta beadadua Ācōrēra quĩrādoada amaaba. Beu nībarānadua idjaba naļ djaraba o quĩrā bāra orānadua. Naļ ējūānebemada jūmawāyā crīcharānadua. Quĩrācuīta beadaēbarā, maļ ewariba bārāra jidaya animarā jidabada dji animarā ārā cawaēne baebari quĩrāca. Maļ ewarira jūmarā ārā cawaēne zeya. ³⁶ Maļ carea bio quĩrācuīta beadadua. Ācōrēa ewariza iwiđi pananadua maļ ewari minijīchiaēbemada ēdrađi carea idjaba mā, Naļ Djara Edada quĩrāpita peradi neē panani carea.–

³⁷ Jesuba Ācōrē de droma dajada āsa jaradia bapeda diamasi Olivo eyadaa wābadjia. ³⁸ Maļ bēra diapededa ēberārāra Ācōrē de dromanaa wābadjidāa Jesuba jaradia ba ūrīni carea.

22

Jesu beadi carea crīcha jarā panana

Mateo 26:1-5, 14-16; Marco 14:1-2, 10-11; Juaļ 11:45-53

¹ Paļ ēsābari neē cobada ewarira caita basia. Maļ ewarira judiorā Egiptodeba ēdrađeada quĩrānebabada ewari abadaa. ² Maļne sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā biđa Jesu beadi carea crīcha jarā panasidaa. Baribarā puruda waya panā bēra ebuda o quĩrāē panasidaa.

³ Māwā bađe diauruba Juda Iscariote crīchara poyasia. Maļ Judara Jesuba doce edadaēbema basia. ⁴ Judara sacerdote bororāmaa, Ācōrē de droma zarrarā dji bororāmaa biđa wāsia. Ādjirāa jarasia sāwābarā Jesura jidabida. ⁵ Maļ ūrīsidade ādjirāra bio baśridadapeda idjā paratada diadiada asidaa. ⁶ Bia bađa apeda Judara wāsia. Maļbe idjia jarābadjia ēberārā neēne Jesura jidabi carea.

Š ^{21:24} Isaia 63:18. * ^{21:25} Isaia 13:9-10. † ^{21:27} Daniel 7:13-14.

Jesuba doce edadarã ume ne coda

Mateo 26:17-29; Marco 14:12-25; Juañ 13:21-30; 1 Corinto 11:23-26

⁷ Pañ êsãbari neñ ßa cobada ewarira jũesia. Mañ ewaride judiorã Egiptodeba êdrapedada quĩrãnebadi carea oveja zaqueda beadapeda cobadaa.* ⁸ Mañ carea Jesuba Pedroda, Juañ sida diabuesia mañ cobadara ãdji itea ode wãnamãrẽã. Nãwã jarasia:

–Dadji judiorã Egiptodeba êdrapedada quĩrãnebadi carea cobadara jũma ode wãnadua.–

⁹ Mañne ãdjia iwidisidaa:

–¿ßaa sãma quĩrã ßa daiba mañgara ode wãnida?–

¹⁰ Jesuba panusia:

–Purude eda wãbladade bãrãba ununia umaquĩrãba zocoda eronĩda. Idji caidu wãnadua idji wãbãra dedaa. ¹¹ Mañ de djibaria nãwã jaraɗadua: “Dad-jirã Jaradiabariba nañda iwidibisia: mña, mñ ume nĩbabadarã bida Egiptodeba êdrapedada quĩrãnebadi carea cobadara ¿sãma codi?” ¹² Mañne idjia ãtaarebema dejã waibãlada jũma biya o nũmãda acãbiya. Mama oɗadua.–

¹³ Wãbladade Jesuba ãdjia jaraɗa quĩrãca unusidaa. Ara mañda Egiptodeba êdrapedada quĩrãnebadi carea cobadara osidaa. ¹⁴ Ne codi bẽrã Jesura, idjia diabuedarã sida mesa icawa chũpanesidaa. ¹⁵ Mañne ãdjia jarasia:

–Mñ bio bia mĩgai naẽna mña wãrãda nañ cobadara bãrã ume ãbaa co quĩrã basia. ¹⁶ Mña bãrã wãrãda jaraya: nañ codaba waa coẽa aba ãcõrẽba jũma idji eberãrã pe erobebãrãdaa. Nañ cobadaba jara ßa jũma mãwãnacarea wayacusa coya.–

¹⁷ Mañbe tazada idji jawade edapeda ãcõrẽa bia jarapeda nãwã jarasia:

–Nañra dodadua. ¹⁸ Mña jaraya: uva ßara waa doẽa aba ãcõrẽba jũma idji eberãrã pe erobebãrãdaa.–

¹⁹ Mañbe pañda idji jawade edapeda ãcõrẽa bia ßada asia. Cõrãcuapeda ãdjia diabãrãde nãwã jarasia:

–Nañra mñ cacuaa, bãrã carea diabãraa. Codadua. Mñ quĩrãnebadi carea ara nañ quĩrãca o pananadua.–

²⁰ Ara mañ quĩrãca ne copedaɗacarea tazara idji jawade edapeda jarasia:

–Nañ tazade ßara mñ oa bãrã carea erozoabãra. Mñ oadeba ãcõrẽba bãrã ume bedea djiwidida ßabãraa.† ²¹ Baribãra mñ jidabira nama mñ ume ne co ßaa.‡ ²² Wãrãda mñ, Nañ Djara Edadara bia mĩgaida ßaa ãcõrẽba jaraɗa quĩrãca, jbaribãra mñ jidabi eberãra bio mã ãdjuburi ßaa!–

²³ Mañ carea idji ume nĩbabadarãba ara ãdjiduba iwididuanesidaa caibãra Jesura mãwã oida.

¿Caida dji dromaara ßa?

Mateo 20:25-28; Marco 10:42-45

²⁴ Mãwã panane ara ãdjiduba iwididuanesia caida dji dromaara ßa cawaya. ²⁵⁻²⁶ Mañ carea Jesuba ãdjia jarasia:

–Ni abãba idjira dji dromaara ßada crĩchaiẽ ßaa. Nañ êjũãnebema bororãba ãdji eberãrãra jũmawãyã zocabadaa idjaba ãdji purura carebabariada abadaa. Baribãra bãrãra mãwã beadiẽ panãa. Dji drõãara ßara dji cũdraara ßa quĩrãca baida ßaa. Dji borora nezoca quĩrãca baida ßaa. ²⁷ Eberãmaarã ¿caida dji dromaara ßa: dji mesade ne coi carea chũmebarida wa dji ne cobibarida? ¿Dji

* **22:7** Exodo 12:1-28. † **22:20** Exodo 24:5-8; Jeremia 31:31-34. ‡ **22:21** Salmo 41:9.

mesade chũmebarida dji dromaara b̃aěca? Baribara m̃ara dji dromada b̃am̃ina nama b̃ar̃a t̃aēna nezoca quĩr̃aca b̃aa.

²⁸ M̃a bia m̃iga baside b̃ar̃aba m̃a ume jũma droasidaa. ²⁹ Mã b̃er̃a m̃a Zezaba m̃a b̃ada quĩr̃aca m̃a b̃ar̃ara dji boror̃ada b̃acuaya. ³⁰ M̃a purude b̃ar̃ara m̃a ume ñe codia. B̃ar̃ara Israeldeba yōpedada doce purudebema boror̃ada beadi b̃er̃a bugue biya quedeade chũpanania.–

Pedroba Jesu igarašana ada

Mateo 26:31-35; Marco 14:27-31; Juã 13:36-38

³¹ Mã awara Jesuba jarasia:

–Simõ, Simõ, diauruba Ācōr̃ea iwidiisia b̃ar̃a m̃iã s̃e b̃adeba m̃a ĩj̃a panara igarabi carea. ³² Baribara m̃a Ācōr̃ea iwidiisia b̃aa ĩj̃a b̃ara igarar̃am̃er̃e. M̃aw̃am̃ina igaraya. Baribara b̃aa j̃eda cr̃ichapeda b̃a djabar̃ara carebadua biara ĩj̃anam̃er̃e.–

³³ Mã carea Pedroba Jesua ñaw̃a panusia:

–M̃a Boro, m̃ara b̃a ume ababe preso w̃ida cr̃icha b̃aěca; āteb̃ara b̃a ume beuida cr̃icha b̃aa.–

³⁴ Jesuba idj̃ia jarasia:

–M̃a jaraya, Pedro, ara nã diamasi eterre berui naēna b̃aa b̃arima ũbea m̃ara unucaada aya.–

Ewari zarea jũeb̃ara

³⁵ Mãbe Jesuba ādj̃ia jarasia:

–M̃a b̃ar̃a parata nẽ, buchaca nẽ idj̃aba j̃r̃ũne j̃abada nẽ diabueside ĩne care baesidaca?–S

Ādjir̃aba panusidaa:

–Ni c̃ar̃e sida care b̃aẽ basia.–

³⁶ Mã carea idj̃ia jarasia:

–Baribara m̃a jaraya: idira parata erob̃ab̃ara ededua. Buchaca bara b̃ab̃ara mã sida ededua. Dj̃obada neco nẽ b̃aba idj̃ia cacuade j̃abarira ñēdobuepeda aba ñēdodua. ³⁷ M̃a jaraya: Ācōr̃eneba bedeb̃ariba m̃nebema b̃adara w̃ar̃ada m̃aw̃ida b̃aa. Ñaw̃a b̃asia: ara idj̃ida ēber̃a cadjirua quĩr̃aca idu beabisia.* M̃nebema b̃apedadara w̃ar̃ada jũma m̃aw̃aya.–

³⁸ Mã carea ādjir̃aba jarasidaa:

–Dai Boro, nama dj̃obada necoda um̃e eropaña.–

Jesuba jarasia:

–Besia. Waa bedear̃anadua.–

Jesuba Olivo eyade Ācōr̃ea iwidida

Mateo 26:36-46; Marco 14:32-42

³⁹ Mãbe Jesura wayacusa Olivo eyadaa w̃asia idj̃ia obari quĩr̃aca. Idji ume ñibabadar̃a sida w̃asidaa. ⁴⁰ Araa jũesidade Jesuba ādj̃ia jarasia:

–Ācōr̃ea iwidadua m̃a igarada amaaba.–

⁴¹ Mãbe Jesura mōgara tabarida b̃a tam̃ane w̃asia. Ch̃ir̃aborode cobepeda Ācōr̃ea ñaw̃a iwidiisia:

⁴² –Zea, b̃amaa bia b̃ab̃ara, m̃ara idu bia m̃igabir̃adua. Baribara m̃a quĩr̃iã b̃a quĩr̃aca or̃adua, āteb̃ara b̃aa quĩr̃iã b̃a quĩr̃aca odua.–

[⁴³ Māwā bade bajānebema nezocaba lɔlɔda idjía diade zesia. ⁴⁴ Jesura bio sopua bɔ bēřā Ācōrēa wetara iwidi basia. Mañne idji jlara oa quĩrāca egorodaa erozoasia.]†

⁴⁵ Jesuba Ācōrēa iwidi bapeda jēda wāsia. Mañne idji ume nĩbabadarāra sopuaba cāi panɔda unusia. ⁴⁶ Mañ carea ādjía jarasia:

–¿Cārē cārēā bārāra cāi panɔ? Pirabaridapeda Ācōrēa iwidiɔɔdua m̃agarada amaaba.–

Jesu jidapedada

Mateo 26:47-56; Marco 14:43-50; Juañ 18:2-11

⁴⁷ Wadi Jesu bedea bade ēberārāda zocārā jũēcuasidaa. Judada ādji nocoare basia. Idjira Jesuba doce edadadebema basía. Jesu uridarrade isōi carea caita wāsia. ⁴⁸ Mañne Jesuba idjía jarasia:

–Juda, isōbɔrɔdeba ¿m̃, Nañ Djara Edadara bɔa jida diaica?–

⁴⁹ Jesu ume nĩnaba cawasidaa idjira jidadida. Mañ carea nāwā iwidiɔɔdaa:

–Dai Boro, ¿necoba djōnica?–

⁵⁰ Ara māwābɔrɔde abaɔba sacerdote dji droma nezoca cɔwɔrɔ jɔwa araarebemada tɔtasia. ⁵¹ Mañ carea Jesuba jarasia:

–¿Djōrɔnadua! ¿idu bɔɔdadua!–

Ara mañda dji ēberā cɔwɔrɔrɔ tāpeda anibisia. ⁵² Mañbe Jesuba sacerdote bororāa, Ācōrē de dromanebema zarrarāa, dji droma bea zepedadarāa biɔa nāwā jarasia:

–Bārāba ¿cārē cārēā neco bara, bacuru bara m̃ra jāwā jidade ze panɔ? ¿Māwāra m̃ra ēberā minijĩchiaca? ⁵³ Ewariza m̃ra Ācōrē de droma dajada bārā tāēna baɔamĩna jidadaca basía. Baribarɔ ara nawena Ācōrēba diaurua

idu poyabi bɔa. Māwā bārāba o quĩrā panɔra o panɔa.–

Pedroba Jesu unucaada ada

Mateo 26:57-58, 69-75; Marco 14:53-54, 66-72; Juañ 18:12-18, 25-27

⁵⁴ Jesura jidadapeda sacerdote dji droma deɔaa edesidaa. Pedroba tɔmɔba ēpē nĩbasia. ⁵⁵ Mañne ɔcɔrɔba de duɔa tɔbada coadapeda caita chũpanesidaa. Pedro sida ādjirā tāēna chũmesia. ⁵⁶ Māwā bade nezocawērā abaɔba Pedrora tɔbɔ cā chũmada unupeda bio aɔa nũmesia. Mañne jarasia:

–Za bɔra Jesu ume nĩbabadjia.–

⁵⁷ Baribarɔ Pedroba nāwā mērāsia:

–Bɔa jara bɔ ēberāra m̃a unucaa.–

⁵⁸ Dārāēne dewaraba Pedrora unupeda nāwā jarasia:

–Bɔra ādjidebemada jāwā bɔa.–

Mañ carea Pedroba jarasia:

–Ache, māwāēa.–

⁵⁹ Māwānacarea dewaraba jarasia:

–Wārāda za bɔra Jesu ume nĩbabadjia. Idjira Galileadebemada jāwā bɔa.–

⁶⁰ Baribarɔ Pedroba panusia:

–Ache, m̃a aɔua bɔa bɔa cārēda jara bɔda.–

Pedro wadiɔbida bedea bade eterrera berusia. ⁶¹ Ara māwābɔrɔde Jesuba Pedrora jēdaa pɔrɔrɔga aɔasia. Mañne Pedroba quĩrānebasia Jesuba idjía jaraɔara: eterre berui naēna bɔa barima jūbea m̃ra unucaada aya.‡ ⁶² Ara mañda Pedrora āyā wāpeda bio sopuaba jāsia.

† **22:44** Griego bedeaɔe zocārā cartade mañ umébema versícultura neēa. ‡ **22:61** Luca 22:34.

Jesu biē opedada

Mateo 26:67-68; Marco 14:65

⁶³ Mañne Jesu jida eropan ʼĕberāra idjira ipida biē jarabadjidaa idjaba puobadjidaa. ⁶⁴ Jesura quīrā bʼaradapeda ubadjidaa. Mañne nāwā jarabadjidaa:

–jĀcōrēneba bedeadua! jDaia jaradua caibʼar ʼbʼara usida!–

⁶⁵ Mañ awara ne quīrātanoa jara panʼneba Jesura biē jarabadjidaa.

Jesu dji dromarā quīrāpita bada

Mateo 26:59-66; Marco 14:55-64; Juañ 18:19-24

⁶⁶ Āsa badacarea purudebema dji dromarāda ābaa dji jʼaresidaa. Sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarā sida duanasidaa. Mañbe Jesura ādjirā quīrāpita enebisidaa. Idjīa nāwā jarasidaa:

⁶⁷ –Dairāa jaradua: ʼbʼara Ācōrēba ēdr ʼedabari diai jaradaca?–

Jesuba panusia:

–Mā bārāa jarabʼar sida jĵānaēa. ⁶⁸ Mañ awara mā bārāa cārē cārē jĵānaē panʼda iwidibʼar panunaēa. Idjaba māra ēdr ʼbʼadaēa. ⁶⁹ Baribʼar idiba ātaa mā, Nañ Djara Edadara Ācōrē ne jūma poya ʼbʼa jʼawa araare chūmaya.–*

⁷⁰ Mañ carea jūmarāba iwidisidaa:

–Māwā baibʼar ʼbʼara Ācōrē Warraca?–†

Jesuba panusia:

–Māē, bārāba māwā jara panʼa.–

⁷¹ Mañne ādjirāba jarasidaa:

–ʼDadjirāba waa cārēda jʼarʼdi? ʼAra idji iteba jara ʼbʼēca idjira Ācōrē Warrada?–

23

Jesu Pilato quīrāpita bada

Mateo 27:1-2, 11-14; Marco 15:1-5; Juañ 18:28-38

¹ Ara māda jūma dji dromarā ābaa dji jʼare panʼara piradrʼadapeda Jesura Pilatoma edesidaa. ² Mañbe Jesura Pilato quīrāpita nāwā biē jara duanesidaa: –Dairāba ūrīsidaa nañ ēberāba dai purura quīrūbīga ʼbʼada. Romanebema boro itea parata jʼar ʼpebʼadaē idjia diabi ama ʼbʼa. Mañ awara jara ʼbʼa idjira Ācōrēba ēdr ʼedabari diai jaradada. Mañba idjira jūmarā boroada a ʼbʼa.–

³ Mañ carea Pilatoba Jesua iwidisia:

–ʼBʼada wārāda judiorā boroca?–

Jesuba panusia:

–Māē, ʼbʼa māwā jara ʼbʼa.–

⁴ Mañbe Pilatoba sacerdote bororāa, ēberāra arima duanā bida jarasia:

–Mā unuē ʼbʼa nañ ēberāra bedeadē ʼbʼada.–

⁵ Baribʼar wetara jara duanesidaa:

–Idjia jaradia ʼbʼadeba dai judiorāra quīrūbīga ʼbʼa. Nañrā Galilea druede māwā osia idjaba nañ purude bida māwā o ʼbʼa.–

Jesu Herodemaa edepedada

§ **22:68** Idjaba māra ēdr ʼbʼadaēa. Griego bedeadē ʼcʼarʼ cartade māra neēa. * **22:69** Salmo 110:1; Daniel 7:13-14. † **22:70** Salmo 2:6-7. * **23:1** Romanorā boro Tiberio abadaba Pilatora Judea druede boro basia. Dji boroada basia poa 26deba aba 36 babʼadaa. Judiorā bororāba Jesura Pilatoma edesidaa ādjia preso bearā beacara panʼa bēra. Aba romanorāba māwā cawa odida panasidaa.

6 Mañ ũrĩside Pilatoba ãdjĩa iwidisia Jesura Galileadebema cawaya. 7 Mamabemada cawaside Jesura Herodemaa diabuesia cawa omãrẽã.† Herodera Galileade dji boro basĩa baribar̃a mañ ewaride Jerusaleñ purude basĩa.

8 Jesura tr̃ ãḡa ãḡa bẽrã dārãbar̃a basĩa Herodeba idjira unu quĩrĩã ãḡa. Mañ bẽrã Jesu unuside bio ãḡsridasia. Idjia unu quĩrĩã basĩa Jesuba ne ununacada obar̃ada. 9 Herodeba Jesua quĩrãtanoo iwidisia, baribar̃a Jesuba ni cārẽ sida panuẽ basĩa. 10 Sacerdote bororãda, judiorã ley jaradiabadarã sida arima panasidaa. ãdjĩa Jesura bio biẽ jara panasidaa. 11 Māwã pañne Herodeba idji sordaorã bida Jesuda ipida biẽ jara duanasidaa. Djio biya quiruda Jesua j̃abidapeda idji carea ipida duanasidaa. Māwãnacarea Herodeba idjira Pilatoma jẽda diabuesia. 12 Mañ ewarideba ãtaa Pilatora Herode ume dji quĩrũ badada dji biada panesidaa.

Jesu beadi carea jarapedada

Mateo 27:15-26; Marco 15:6-15; Juañ 18:39–19:16

13 Mañbe Pilatoba puru bororãda, sacerdote bororãda, puru sida ābaa tr̃acuasĩa. 14 Ādjirãa nāwã jarasia:

–Bārãba m̃maaa nañ ēberãra enesidaa jaradi carea idjia purura quĩrũbiga ãḡa; baribar̃a bārã quĩrãpita bio iwididamĩna bedede ãḡa unuẽa.

15 Herode bida idjira bedede ãḡẽda ununa bẽrã m̃maaa jẽda diabuesia. Mañ bẽrã ebuda ãḡa idjira beadiẽ pañada. 16 Ababe soaba ubipeda ēḡḡa ãḡa.–

17 Poaza mañ ewaride Pilatoba preso beada aba ēḡḡa ãḡbadjia.† 18 Baribar̃a jũma dji powua nũma ēberãrãba nāwã bia jarasidaa:

–j̃ãḡara beabidua! j̃Barrabãḡḡa ēḡḡa ãḡdua!–

19 Mañ Barrabãra preso basĩa puru quĩrũbigada carea idjaba mĩã beada carea. 20 Pilatoba Jesuda ēḡḡa ãḡ quĩrĩã ãḡ bẽrã purua waya bedeiasia.

21 Māwãmĩna waya j̃igua bia jarasidaa:

–j̃Crude cachi beabidua, crude cachi beabidua!–

22 Mañne Pilatoba waya ãdjĩa jarasia:

–j̃Baribar̃a nañ ēberãba cārẽ cadjiruada osi? Idjia cadjiruara oẽ ãḡa beadi carea. Mañ bẽrã soaba ubipeda ēḡḡa ãḡa.–

23 Baribar̃a ãdjirãra waḡibida j̃igua bia duanasidaa Jesu crude cachi beabimãrẽã. Mañ awara sacerdote bororãba ara mañ quĩrãca j̃igua jara duanasidaa aba Pilatoba j̃ãbar̃adaa.§

24 Mañ bẽrã Pilatoba ãdjirãba jara paña quĩrãca osia. 25 Barrabãba purura quĩrũbigadamĩna idjaba mĩã beadamĩna Pilatoba idjira ēḡḡa ãḡsia ēberãrãbar̃a iwidipedada bẽrã. Mañbe ãdjia quĩrĩã paña quĩrãca Jesura obisia.

Jesu crude cachi ãḡpedada

Mateo 27:32-44; Marco 15:21-32; Juañ 19:17-27

26 Jesu crude cachidi carea edesidade Cirenenebema Simoḡda puruḡaa zeb̃ar̃a basĩa. Jesuba cru eronĩbadara mañ Simoḡa ataubidapeda idji caidu edeb̃isidaa.

27 Ādji caidu ēberãrãda bio cābana wāḡada basĩa. Mañne ãḡar̃a wẽrãrãda Jesu carea j̃iã panasidaa. 28 Jesuba ãdjimaa ac̃peda jarasia:

–Jerusaleñnebema wẽrãrã, m̃a carea j̃iãrãnadua; ātebar̃a ara bãdji carea, bārã warrarã carea bida j̃iãnadua. 29 Ewari aba ēberãrãba jaradia: “Bio bia

† 23:7 Mañ Herodera Antipa tr̃a jarabadjidaa. ‡ 23:17 Griego bedede zocārã cartade mañ versíclora neẽa. § 23:23 Sacerdote bororãba. Griego bedede ãḡar̃a cartade mañra neẽa.

beaa wērārā warra todacara idjaba ju dawadacara.” ³⁰ Mañne eyaa nāwā jaradia: “Dai ārā baedua.” Dewara eyaa jaradia: “Daira ānā nūma_Λdua.”*

³¹ Ēberārāba māl, bacuru onoa quīrāca bāda beadibara_Λ,† bacuru pō quīrāca beara ṣsāwāni?–†

³² Jesu ume crude beadi carea ēberā cadjiruarāda umé edesidaa. ³³ Ējūā Boro BAWA_Λ abadama jūēsidade Jesura crude cachi jira bāsidaa. Dji ēberā cadjiruarā sida crude cachi jira bāsidaa, aba Jesu jawa araare, aba idji jawa acāare. ³⁴ [Mañne Jesuba jarasia:

–Zeza, ādjia o panara quīrādoadua. Ādjia adua panara cārēda o panada.–]§

Mañ awara sordaorā ne jemenesidaa Jesuba cacuade jā bādara sāwā jedecadi cawaya.*

³⁵ Jūma maāgara ēberārāba acā duanasidaa. Mañne dji bororāba idjira ipida biē jara duanesidaa:

–Dewararāda carebasia.† Ācōrēba idjida dadjirā ēdra edamārēā bāsibara_Λ, ṣara iduba poya ēdraēca?–

³⁶⁻³⁷ Mañ awara sordaorā arima duanaba Jesura ipida biē jarabadjidaa. Ādjia Jesua uva ba oregueada diade wānapeda jarabadjidaa:

–Bada wārāda judiorā borobara_Λ, ara bāduba ēdra_Λdua.–

³⁸ Jesu boro nocoare bedeada cachi jira bāsidaa cawabidi carea idjira cārē carea beabadada. [Griego bedeade, latiā bedeade, hebreode bida] nāwā bā basia: “Naāgara judiorā boroa.”†

³⁹ Mañne ēberā aba cadjirua oda carea crude cachipedadaba Jesura nāwā biē jarabadjia:

–Bada wārāda Ācōrēba ēdra edabari diai jaradabara_Λ, bāduba ēdra_Λpeda dai sida ēdra bādua.–

⁴⁰ Baribara_Λ dewarabemaba idjira nāwā quēāsia:

–ṣBa sida cawa o panamīna wadibida Ācōrēra wayaēca? ⁴¹ Wārāda dadjira nama jira pananida panara cadjiruada opedaḍa bēra. Baribara_Λ za bā ēberāba ṣcārē cadjiruada osi?–

⁴² Mañbe idjia Jesua nāwā jarasia:

–Ba jūmarā boroda bebāra_Λde māra quīrānebadua.–

⁴³ Mañ carea Jesuba idjia jarasia:

–Māa wārāda jaraya: bāra nane māl ume bajāne baya.–§

Jesu crude beuda

Mateo 27:45-56; Marco 15:33-41; Juañ 19:28-30

⁴⁴⁻⁴⁵ Umatipa āmādaura quisia. Mañba nañ ējūāra hora ūbea jūma pāima nūmasia. Ācōrē de dromane eda wua eat_Λ jira bāra ēsidra cōā dogosia.* ⁴⁶ Ara mañne Jesuba jigua jarasia:

–Zeza, māl jaurera bā jawade bābāra_Λ.–†

Māwā jarapeda īyādra_Λsia.

⁴⁷ Mañ unuside sordaorā boro arima bāba Ācōrēra nāwā bia jarasia:

* **23:30** Osea 10:8. † **23:31** Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara edaude “bacuru tucuda” abadjidaa.

Isaia 4:2-6; 11:1-5; Jeremia 23:5-6; 33:14-18; Zacaria 3:8-10; 6:9-13. † **23:31** Ezequiel 15:1-8.

§ **23:34** Griego bedeade ācala cartade bedea corchetede bāra neña. * **23:34** Salmo 22:18.

† **23:35** Carebasia. Griego bedeade bā bāa: “Ēdra edasia.” † **23:38** Griego bedeade ācala cartade bedea corchetede bāra neña. § **23:43** Bajā. Griego bedeade bā bāa “paraíso.” Mama jipa bea jaidapedadarāra bia duanāa.

* **23:44-45** Exodo 26:31-33. † **23:46** Salmo 31:5.

–Wārāda naā ēberāra jipa basia.–

⁴⁸ Jesu crude beabada acade wāpedadaba jūma māwānara ununapeda sopuadeba ādji so ārā u duanada jēda wāsidaa. ⁴⁹ Māwā duanane jūma Jesu unubadarāba, wērārā Galileadeba idji caidu nībapedadarā bida tamaba acā panasidaa.

Jesu tabaripedada

Mateo 27:57-61; Marco 15:42-47; Juaā 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Ēberā Jose abadada basia. Idjira Arimatea puru Judea druadebema basia. Ēberā bia basia idjaba jipa basia. Ācōrēra jūmarā Boroda bemārēā jāā basia. Idjira judiorā dji bororānebema basia baribarā bedea ausidade bia bāada aē basia. Ādjia opedadara biē unusia. ⁵² Maā Josera Pilatomaā wāpeda Jesu cacuada iwidisia tabari carea. ⁵³ Maābe Jesura edaa edapeda borobaba barapeda mōjē uria corodade eda basia. Maā uria corodade nī abaā bēwārāda wadi bādaca basia.

⁵⁴ Anāūbada ewarira ārā bā bēā judiorāba maā ewari carea ne jūmada o eropananida panasidaa.

⁵⁵ Acāra wērārā Jesu ume Galileadeba zepedadada Jose caidu wāsidaa. Jūenapeda mōjē corodara unusidaa. Idjaba unusidaa Jesura eda bābādada.

⁵⁶ Mamaaba jēda wānapeda ādjirāba bēwārā parabada querada osidaa. Nurēma anāūsidaa Ācōrē leyba jara bā quīrāca.†

24

Jesu ārēbada

Mateo 28:1-10; Marco 16:1-8; Juaā 20:1-10

¹ Nabema ewari domianebe mane wērārāra diapededa Jesu tabaripedadamaa wāsidaa. Ādjia bēwārā parabada quera opedadara edesidaa. [Ādji ume dewara wērārā sida wāsidaa.]* ² Baribarā mōgara waibāa dji uria jūātrā bādara orrocawa cobāda unune wāsidaa. ³ Dji uriade eda wābādade dadjirā Boro Jesu beudara ununaē basia. ⁴ Maā carea ādjia abeda cawa crīchadaē basia. Cawaēne ādji caita ēberāda ume odjasidaa. Maā ēberāba cacuaē jā panāra dorrodorroa basia. ⁵ Maā carea wērārāra bio dauperabādaba edaa barrusidaa. Maāne dji ēberārāba ādjia jarasidaa:

–¿Cārē cārēā bārāba zocai bāda beudarā tāēna jaā panā? ⁶ Idjira nama bāēā ārēbada bēā.† Wadi Galileade panasidade idjia bārāa jarađara quīrānebadua. ⁷ Idjia nāwā jarasia: “Acāraaba mā, Naā Djara Edadara ēberā cadjiruarā jida diadida panā. Māra crude beadia, baribarā ewari ūbeade ārēbaya.”–†

⁸ Maānebarā ādjirāba quīrānebasidaa Jesuba māwā jarađada. ⁹ Ara maāda wērārā jēda wānapeda Jesuba edadarā once panāa, waabemarāa bida ādjia unupedadara nēbarasidaa. ¹⁰ Maria Magdalenaba, Juanaba, Santiago papa Mariaba, dewara wērārā ādji ume panā bida Jesuba edadarāa māwā nēbarasidaa. ¹¹ Baribarā wērārāba jara panāra crīcha neē bāca bāda bēā ādjirāba ījānaē basia. ¹² Māwāmīna Pedrorā ara maāda Jesu tabaripedadamaa pira wāsia. Dji uriade eda acaside ababe dji bēwārā barā bāda wuada unusia. Maā carea cawa crīchaē diguidāa wāsia.

† 23:56 Exodo 20:10. * 24:1 Griego bedeaē ācāra cartade bedea corchetede bāra neēa. † 24:6

Idjira nama bāēā ārēbada bēā. Griego bedeaē ācāra cartade maāra neēa. † 24:7 Luca 9:22; 18:31-33.

Emaú purudaa wābada ode nībapedada

Marco 16:12-13

¹³ Ara mañ ewaride Jesu iñā beadada umé Emaú puru zaquedaa wābada basía. Mañ purura Jerusaleñneba mīgaē bāa.[§] ¹⁴ Ādjia jūma Jesu māwānanebemada bedea nībasidāa. ¹⁵ Māwā bedea nīnane Jesura caita zepeda ādji ume nībasia. ¹⁶ Baribara Jesuda māwā bāda Ācōrēba ādjia idu cawabiē basia. ¹⁷ Mañne Jesuba ādjia iwidisia:

–ĶBārāba cārēda jara nīna?–

Mañ ūrīsidade nūpanesidāa. Ebuda basia bio sopua panāda.* ¹⁸ Aba Cleopa abadaba panusia:

–Zocārā Jerusaleñne jūēpedadadebemaba Ķababe baabara adua bāca nañ ewaride sāwānada?–

¹⁹ Jesuba ādjia iwidisia:

–ĶCārēnebemada jara panā?–

Ādjia panusidāa:

–Jesu Nazaredebemada jara panāa. Idjia odadeba idjaba jaradadeba cawabisia idjira Ācōrēneba bedebarida. Ācōrēba, puru bida idjira bia unusidāa. ²⁰ Baribara puru bororāba, sacerdote bororā bida idjira crude cachi beabisidāa. ²¹ Daiba crīchasisidāa idjiabara dadji Israel purura biē bādebemada ēdra bāida. Māwāmīna idji beapedadara idiba ewari ūbea bāa.

²² Baribara ācāra wērārā dai tāēnabemaba jarapedada carea दौरa we-tara cawa crīchadaē panesidāa. Ādjira idi diapededa idji tabaripedadamaa wāsidaa. ²³ Dji bēwārāra ununaē bērā daimaa jarade zesidāa ādjia bajānebema nezocarāda unusidada. Maāgarāba ādjia jarasidamanaa Jesura ārēbasida. ²⁴ Mañ carea ācāra dairānebemaba acāde wāsidaa. Idji tabaripedadama ara wērārāba jarapedada quīrāca unusidāa. Baribara idjida ununaē basia.–

²⁵ Mañ carea Jesuba ādjia jarasia:

–jūma Ācōrēneba bedebadarāba jarapedadara bārāba iñāna ama panāa! jBārāra crīcha neē panāa! ²⁶ ĶĀcōrēba ēdra edabari diai jaradara dji Dromada bei naēna bia mīgaida basiēca?–†

²⁷ Mañbe Ācōrē cartade idjidebema bāpedadada jūma cawa jarasia. Moi-seba bādada, Ācōrēneba bedebadarāba bāpedada sida jūma cawa jarasia.

²⁸ Māwā nīnane ādji wābada purude jūēsidaa. Mañne Jesura nocodaa wābāra basía. ²⁹ Baribara ādjirā ume bēmarēā nāwā bio bedea djuburiasidāa: –Ewarira queubodo bērā wārādua. Dai ume bedua.–

Mañ bērā ādji ume besia. ³⁰ Ne cobādade Jesuba paāda edapeda Ācōrēba bia jarasia. Cōrācuapeda ādjia diasia. ³¹ Mañnebarā Ācōrēba ādjia idu cawabisia Jesuda māwā bāda. Baribara Jesura ara maāda nēbasia. ³² Mañne ādjiduba nāwā jarasidāa:

–Idjia Ācōrē bedea cawa jara nībaside Ķdadjira bio bāsrīda pananaē basica?–

³³ Ara maāda ādjira jēda Jerusaleñnaa wāsidaa. Mañne Jesuba edadarā once panāra dewararā ume ābaa dji jare panāda unune wāsidaa. ³⁴ Maāgarāba nāwā jara panasidāa:

–jJesura wārāda ārēbasia! Simoāa ara idjida unubisia.–

§ 24:13 Mīgaē bāa. Griego bedeadē bā bāa “sesenta estadia.” Mañ tamāra once kilómetro quīrāca bāa.

* 24:17 Mañ ūrīsidade nūpanesidāa. Ebuda basia bio sopua panāda. Griego bedeadē ācāra cartade bā bāa: “Ķcārē cārēā sopua panā?” † 24:26 Isaia 53:7-12.

³⁵ Ara mañda ãdjia bida nēb̄ar̄asidaa ode sãwãpedadada. ãdjia jarasidaa: –Jesuba pañ cõrãcuasida daiba cawasidaa idjida mãwã b̄ada.–

Jesuba edadarãa ara idjida unubida

Mateo 28:16-20; Marco 16:14-18; Juañ 20:19-23

³⁶ Wadibida mañgãdebema bedea duanãne Jesuda ãdji ãsi odjasia. [Mañbe ãdjirãa jarasia:

–¡Necai pananadua!–]†

³⁷ Mañ unusidade ãdjirãa bio dauperasidaa, bēwãrãda mãwã b̄ada crĩchasiãda bērã. ³⁸ Barib̄ar̄a Jesuba ãdjia jarasia:

–¿Cãrẽ cãrẽã bãrãra daupera panã? ¿Cãrẽ cãrẽã ãjãnaẽ panã mãra ãrẽbasida?

³⁹ Mã j̄awara, mã j̄irũ sida acãdadua. Mãda jãwã b̄aa. Mãra tãnadua. Jaurera djara neẽ b̄aa, mãne acãdadua: mãra djara bara b̄aa.–

⁴⁰ Mãwã jarapeda idji j̄awara, j̄irũ sida acãbisia. § ⁴¹ Mãwãmĩna b̄asridaba ãdjia wadi poya ãjãnaẽ basĩa. ãdjia abeda cawa crĩchadaẽ basĩa. Mañ carea Jesuba ãdjia mãwã iwidisia:

–¿Bãrãba codira neẽ panaca?–

⁴² Mañ carea ãdjirãba Jesua beda badada diasidaa. Urrajõ sida diasidaa.*

⁴³ Ara mãda ãdji quĩrãpita cosia.

⁴⁴ Mãwãnacarea ãdjia jarasia:

–Mã wadi bãrã ume baside jara babadjia mãnebema naẽna b̄apedadara jũma mãwãida b̄ada. Mãra Moiseba b̄asia, ãcõrẽneba bedeadadarãba b̄asidaa, idjaba Salmo cartade bida b̄ã b̄aa.–

⁴⁵ Mañbe Jesuba ãdji crĩchara ewasia ãcõrẽ bedea cawadamãrẽã. ⁴⁶ Mãwã jarasia:

–ãcõrẽ cartade mãwã b̄ã b̄aa: ãcõrẽba ãdra edabari diai jaraðara bia mĩgaida b̄aa. Beudacarea ewari ãbeade ãrẽbaya. ⁴⁷ Mañbe idji trãneba idji ãjã beaba ãberãrãa jaraðia cadjiruada igaradapeda ãcõrẽmaa zedamãrẽã. Mãwãb̄ar̄a ãcõrẽba ãdji cadjiruara quĩrãdoaya. Mãgãra naãrã Jerusaleã purude jaraðapeda jũma puru beaza jaraðe wãnia. ⁴⁸ Ara bãdji dauba mã mãwãnara jũma unusidaa. ⁴⁹ Wãrãda mã bãrãmaa mã Zezaba diai jaraðada diabueya. Mãra idji Jaurea. Mã bērã bãrãra nama Jerusaleãne pananadua aba idji ãb̄aa bajãneba zeida b̄ã edabãdadã.–

Jesu bajãnaa wãna

Marco 16:19-20

⁵⁰ Mãwãnacarea Jesuba ãdjirãa Jerusaleã puru dajadaa Betania caita pe edesia. Mañbe idji j̄awara ãtaa wapeda ãdjirãa bia jarasia ãcõrẽba careba bamãrẽã. ⁵¹ Mãwã bedea b̄ade ãcõrẽba idjira bajãnaa edesia. † ⁵² ãdjirãba Jesua bia bedea pananapeda bio b̄asridaa Jerusaleãnaa jẽda wãsidaa. ⁵³ Mamaãba ãtaa ãdjirãa ewariza ãcõrẽ de droma dajadaare wãbadjidãa ãcõrẽa bia bedeadã carea. †

† **24:36** Griego bedeadẽ ãcãra cartade bedea corchetede b̄ara neẽ. § **24:40** Griego bedeadẽ ãcãra cartade mãñ versicolora neẽ. * **24:42** Urrajõ sida diasidaa. Griego bedeadẽ zocãrã cartade mãra neẽ. † **24:51** Hecho 1:9-11. † **24:53** Griego bedeadẽ ãcãra cartade mããre b̄ã b̄aa: “Amén.”

JUAΛ

BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA JUAΛBA BΛPA

Jesu ume nĩbada Juaλba naλ cartada basia. Poa 80are Epeso purude baside basia. Baribara cartade jaraē bla idjia bλdada. Acara maarā naλ cartade Juaλba ara idjida “Jesuba bio quĩrĩa bla” trλ jarabadjia (21:20-24).

Juaλba naλ cartara djabarā itea basia cawadamārēā ādjia Jesudebema ĩjāpedadara wārāda. Idjaba jūmarā itea basia Jesura wārāda Ācōrē Warrada ĩjānamārēā. Maλ crĩcha dromara Juaλba basia 20:31ne: “Jūma naλgara basia bārāba Jesura Ācōrēba ēdra edabari diai jarađada, Ācōrē Warrada ĩjānamārēā. Māwā ĩjānibara idjideba zocai bai arada erobeadia.”

Naλ cartade Juaλba ebuda cawabisia Jesura wārāda Ācōrēneba zesida. Maλgara naārā cawabisia ēberārāba jara pananeba (1:1-51). Maλare cawabisia Jesuba ne ununaca siete o bλdeba (2:1neba aba 11:44daa). Maλare Juaλba basia Jesu beui carea bλdebemada (11:45deba aba 17:26daa), idji igara beaba jidapada crude beapedadadebemada (18:1neba aba 19:42daa) idjaba idji ĩjā beaba idji ārēbada unupedadadebemada (20:1neba aba 21:25daa).

Naλ cartade Jesuba ebudaara jaradisia Ācōrē Jauredebemada (3:1-8; 6:63; 7:37-39; 14:15-29; 15:26deba aba 16:15daa, 20:19-23). Maλ awara ebuda bedea bla Ācōrēba idji Warra quĩrĩa bλdebemada (5:19-21; 10:17-18; 17:1-26) idjaba sāwā idji ĩjā beara quĩrĩa bλda (3:16-17; 11:33-37; 13:1neba aba 17:26daa).

Jesucritora Bedea abadaa

¹ Naārēda “Bedeā” abadada basia.* Maλ Bedea abadara Ācōrē ume ābaa basia. Wārāda Ācōrēda māwā basia. ² Idjira naārēda Ācōrē ume basia. ³ Idjideba Ācōrēba ne jūmada osia. Idji neē Ācōrēba ni cārē sida oē basia.† ⁴ Bedea abadaba zocai bai arada dia bla. Maλ zocai bai arara ānaa quĩrāca bla, maλneba Ācōrēba ēberārāa idjidebemada cawabi bla bēra. ⁵ Ācōrēba cawabi bara pāĩmane urua eradra bla quĩrāca bla. Maλ uruara pāĩmaba poya quiaēa.‡

⁶⁻⁷ Ēberāda basia Borocuebari Juaλ abadada.§ Ācōrēba idjira diabuesia ānaanebemada bedeamārēā, jūmarāba ĩjānamārēā. ⁸ Juaλra maλ ānaaē basia, ātebala maλ ānaanebemada bedeadadjia. ⁹ Naλ ējūāne zeida badadra maλ ānaa dji ara basia. Idjira jūmarā itea urua bla.*

¹⁰ Maλga ānaara naλ ējūāne basia. Ācōrēba idjideba naλ ējūāra ođamĩna naλ ējūānebemarāba idjira cawadaē basia. ¹¹ Bajāneba idji druadebemarāmaa zesia. Māwāmĩna idjira bia edadaē basia. ¹² Baribara idji bia edapedadarāba idjira ĩjāsidaa. Maλ bēra idjia ādjirāra basia Ācōrē warrarāda beadamārēā. ¹³ Ādjira Ācōrē warrarā badaē basia ādji papaba todadeba wa ādji djibarirāneba. Ātebala Ācōrēbala idji warrarāda basia.

* **1:1** Maλ versícude Juaλba Jesucritora Bedeada trλ jarasia. Ara maλ quĩrāca Jesucritora Bedeada trλ jarasia Apocalipsi 19:13de. † **1:3** Proverbio 8:22-31. Acara judiorāba jarabadjidāa Bedea abadara Ācōrē necawaada. Acadua 1 Corinto 1:30. ‡ **1:5** Maλ uruara pāĩmaba poya quiaēa. Griego bedeadē maλba idjaba jara bla: “Maλ uruara pāĩmaba poya cawaēa.” § **1:6-7** Griego bedeadē ababe “Juaλ” bλ bla. * **1:9** Isaia 49:5-6.

¹⁴ Bedea abadara naλ djara edapeda dadjirā tāēna nībabadjia. Idji biadeba dadjirāra bio carebasia. Idjia dadjirāa ebuda cawabisia Ācōrēra wārāda sāwā bāda. Maāne dairāba unusidaa idjira dji droma bāda, dadjirā Zeza Warrada māwā bā bēra. ¹⁵ Borocuebari Juaλba idjidebemada nāwā jīgua jarabadjia:

–Māa naλ ēberānebemada nāwā jara bābadjia: “Mā caidu zebārara mā cāyābara dji dromaara bāa, idjira mā naēna bāda bēra.”–

¹⁶⁻¹⁷ Ācōrēba naēna idji leyda Moisedeba dadjirāa diasia, baribārā Jesu-critodeba dadjirāa cawabisia idjira wārāda sāwā bāda idjaba idji biadeba dadjirāra bio careba bāda. Wārāda idji bia wai bāa bādeba jūma dadjirāra bārīma zocārā careba bāa. ¹⁸ Ni aba bāa Ācōrēra ununacaa.† Baribārā dji Warra ababe bāra Ācōrē bēra idjaba dji Zeza ume ābaa bā bēra, dadjirāa cawabisia Ācōrēra wārāda sāwā bāda.†

Borocuebari Juaλnebema

Mateo 3:11-12; Marco 1:7-8; Luca 3:15-17

¹⁹⁻²⁰ Judiorā dji dromarāba Jerusaleāneba sacerdoterāda, levitarā sida Juaλmaa diabuesidaa. Maāgarāba Juaλa iwidisidaa:

–ζBāra cai? ζBāra Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaca?–

Maāne idjia ebuda jarasia:

–Māra Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaēa.–§

²¹ Ādjirāba wayacusa iwidisidaa:

–ζMāēteara bāra cai? ζBāra Elīaca?–*

Idjia panusia:

–Māra Eliaēa.–

Ādjirāba waya iwidisidaa:

–Bāra ζĀcōrēneba bedebari dji droma bā zeida badaca?–†

Idjia panusia:

–Māra maāglāēa.–

²² Maλ carea ādjirāba iwidisidaa:

–ζMāēteara bāra cai? Dai diabuepedadarāa bādebemada jarade wānida panāa. Ara badjidebemada daia ζcārēda jarai?–

²³ Maāne Juaλba panusia:

–Ācōrēneba bedebari Isaīaba nāwā jarasia: “Ējūā pōāsa ewaraga bāde aba bāba naλda jara bāa: Dadji Boro ora jipa jaridadua.”† Māra maλ ēberāa.–

²⁴ Juaλmaa diabuepedadarāra ācārā pariseorā basīa. § ²⁵ Maāgarāba idjia iwidisidaa:

–Bāda Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaēbārā, idjaba Eliaēbārā, idjaba Ācōrēneba bedebari dji dromaēbārā, ζcai trāneba bāa ēberārāra jāwā borocuecua bā?–

²⁶⁻²⁷ Juaλba nāwā panusia:

–Māra baidoba borocuebaria. Baribārā mā caidu zeida badara bārā tāēna bāmīna bārāba idjira adua panāa. Idjira mā cāyābara dji dromaara bā bēra, idjia jirūne jā bā ērāi carea māra bia bāēa.–

† **1:18** Exodo 33:18-20. ‡ **1:18** Dji Warra ababe bāra. Griego bedede ācārā cartade bā bāa: “Ācōrē ababe bāra.” Ācōrē bēra idjaba. Griego bedede ācārā cartade māra neēa. § **1:19-20** Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. Maāra griego bedede “Crito” bā bāa. Critora trāēa. Jara bāa “Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda bādadada.” Arameo bedede jarabadaa “Mesias.”

* **1:21** Malaquía 4:5-6. † **1:21** Deuteronomio 18:15-19. ‡ **1:23** Isaía 40:3. § **1:24** Griego bedede māba idjaba nāwā bā bāa: “Juaλmaa diabuepedadarāra pariseorāba diabuesidaa.”

²⁸ Jūma maλgara māwāsia ējūā Betania abadama, Jordaλ do waa quīrārē āmādaυ odjabariare Juaλba borocue badama.*

Jesura Ācōrē Oveja Zaquea

²⁹ Maλ nurēma Juaλba Jesuda idjimaā zebaraada unusia. Maλne idjia jarasia:

–jAcaɗadua! Jāλdra Ācōrē oveja zaquea. Idjideba Ācōrēba naλ ējūānebemarāba cadjirua obadara quīrādoaya.† ³⁰ Idjidebemada māa naēna jarasia: “Mā caidu zebaraara mā cāyābara dji dromaara bla, idjira mā naēna bada bēra.” ³¹ Naēna māa adua basia Jesuda māwā bada. Baribara māa baidoba borocue bla israelerāba cawadamārēā caida Ācōrēba diabuedada.–
³² Idjaba jarasia:

–Māa unusia Ācōrē Jaurera bajāneba puchirā quīrāca zepeda Jesu ume bebaraada. ³³ Māa adua basia idjira dji dromaara bla. Baribara māa borocuemārēā Ācōrēba diabueside nāwā jarasia: “Bla unuya mā Jaurera abaλ ēberā ara zepeda idji ume bebaraada. Unubaraade bla cawaya maλ ēberābara mā Jaurera dia beida.”‡ ³⁴ Māa maλgara unusia. Maλ carea māa jara bla idjira wārāda Ācōrē Warrada.–

Jesu ume nībabadarā dji naārābemarā

Mateo 4:18-22; Marco 1:16-20; Luca 5:2-11

³⁵ Maλ nurēma Borocuebari Juaλra wayacusa arima basia. Idjaba idji ume nībabadarāda umē panasidaa. ³⁶ Maλne Juaλba Jesura caita wābaraada unupeda jarasia:

–jAcaɗadua! Jari bādra Ācōrē Oveja zaquea.–

³⁷ Maλ ūrīnapeda Juaλ ume nībabadarā umēbemara Jesu caidu wāsidaa. ³⁸ Jesuba jēda acabaraade idji caidu zebadaada unusia. Maλne iwīdisia:

–Bārāba cārēda quīrā panā?–

Ādjia jarasidaa:

–Rabi, bara cāsāma babari?– (Maλ bedea Rabiba jara bla “Jaradiabari.”)

³⁹ Jesuba panusia:

–Acade zedadua.–

Ara maλda wānapeda unusidaa sāma babarida. Maλ ewaride idji ume panesidaa quewara bāra bēra.

⁴⁰ Juaλba jaraada ūrīnapeda Jesu caidu wāpedadara umē panasidaa. Aba Simoλ Pedro djaba Andre basia. ⁴¹ Andrera Jesuma bapeda naārā idji djaba Simoλda jaraade wāsia. Unupeda jarasia:

–Daiba unusidaa Ācōrēba ēdra edabari diai jaraɗada.–§

⁴² Maλbe Andreba Simoλra Jesumaa edesia. Jūēpedadacarea Jesuba Simoλmaa acapeda jarasia:

–Bāra Jonā warra Simoλa, baribara idiba ātaa bara Cepa adia.–* (Maλ trā Cepara idjaba Pedro abadaa.)

* **1:28** Maλ Betaniara dji Jerusaleā caita ba puruēa. Acaramaarā Juaλba Betaniada basia Batanea druā trāda āi babaraɗeɗe. Idjaba acara cartade “Betābara” bā bla. † **1:29** Levítico 16:20-22. ‡ **1:33** Mā Jaurera dia beida. Griego bedeaɗe “mā Jaureɗeɗe borocue beida” bā bla. Ezequiel 36:25-27; Isaia 11:1-2; Joel 2:28-29. § **1:41** Ācōrēba ēdra edabari diai jaraɗada. Maλra griego bedeaɗe “Crito” bā bla. Critero trāɗa. Jara bla “Ācōrēba ēdra edabari diai jaraɗada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda bāɗada.” Arameo bedeaɗe jarabadaa “Mesías.” * **1:42** Jonā. Griego bedeaɗe maλ trāra Juaλ abadaa. Cepa, Pedro. Maλgarā trāba jarabadaa “mōgara.”

Jesuba Pelipe, Natanael sida trāna

⁴³ Nurēma Jesuba Galilea druadaa wāida crīchasia. Maλ bērā Pelipeda jΛΓasia. Unupeda jarasia:

–Māa quīrīā bΛa bΛra mλ ume nūbaida.–

⁴⁴ Maλ Pelipera Betsaidā purudebema basia. Andrera idjaba Pedro sida mamabema basia. ⁴⁵ Maλne Pelipeba Natanaelda jΛΓade wāsia. Unupeda jarasia:

–Moiseba bΛda leyde jara bΛ ēberāda daiba unusidaa. Ācōrēneba bedeabadarāba idjidebemada basidaa. Idjira Jose warra Jesu Nazaredebemaa.–

⁴⁶ Natanaelba Pelipea jarasia:

–ĶMāwāra dadjirā bia duananira Nazaredeba zeica?–

Pelipeba jarasia:

–Wāna acade.–

⁴⁷ Jesuba Natanael idjimaa zebΛrΛ unuside jarasia:

–ĶAcΛdadua! NaλdrΛ wārāda israelerā dji araa. Djārāra cūrūgacaa.–

⁴⁸ Natanaelba Jesura unuca baġa bērā iwidisia:

–BΛa mλnebemada Ķsāwā cawa bΛ?–

Jesuba panusia:

–Pelipeba bΛ jΛΓade wāi naēna māa cawa basia bΛra higojō bacuru edrecare bΛda.–

⁴⁹ Maλ carea Natanaelba jarasia:

–Jaradiabari, bΛra wārāda Ācōrē Warraa. BΛra dadji israelerā Boroa.–

⁵⁰ Maλne Jesuba jarasia:

–Māa bΛra higojō bacuru edrecare bΛda cawasiada a bΛ carea ĶbΛa māwā crīcha bΛca? Maλ cāyābara ne ununaca waibΛara beada zocārā unuya.–

⁵¹ Maλbe Jesuba jarasia:

–Wārā arada māa jaraya: bārāba bajāra ewa nūmΛda ununia. Idjaba ununia bajānebema nezocarāra mλ, Naλ Djara Edada bΛmaa uġaa zedapeda ātaa wā duanΛda.–†

2

Jesuba baidoda uva ba babisia

¹ Ewari ūbea badacarea ēberāda dji edasidaa Caná purude Galilea druade. Maλ carea bΛsrida ewarida o panasidaa. Jesu papada mama basia. ² Jesura, idji ume nūbabadarā sida maλ quima edabΛrΛ bΛsrida o panΛmaa jarasidaa wānamārēā. ³ Māwā panΛne uva bΛra jōna bērā dji papaba Jesua jarasia:

–Uva bΛra jōsia.–

⁴ Maλne Jesuba jarasia:

–Papa, Ķcārē cārēā bΛa mλā maλgΛra jara bΛ? Mλ ewarira wadi jūēē bΛa.–*

⁵ BaribΛrΛ Jesu papaba dji jede panΛa jarasia:

–Idjia jarabΛrΛra jūma odadua.–

⁶ Maλne sei zoco waibΛa mōgara odada arima panasidaa. Judiorāba maλ zocodeba baidoda juebadjidāa ne sΛgΛdapeda Ācōrē quīrāpita bia beadi carea. Zocoza veinte wa treinta galoλ poya beasia.† ⁷ Maλne Jesuba uva bΛ jede panΛa jarasia:

† 1:51 Genesi 28:12. * 2:4 Mλ ewari. ΛcΛΓamaarā Jesuba jara basia idji beadidebemada. Dewararāmaarā Jesuba jara basia idjira Ācōrēba diai jarada ebuda cawabi ewaridebemada. Idjaba ΛcΛΓamaarā jara bΛa Jesuba uva bΛ diaidebemada wa idjia ne ununaca oi ewaridebemada. † 2:6 Veinte wa treinta galoλ. ΛcΛrΛ traduccioāne basidaa ochenta wa cien litro. Griego bedeade bΛ bΛa “metreta umē wa ūbea.”

–Za bea zocoda baidoba biradadua.–

Ara maãda bira ta nũmasidaa. ⁸ Maãbe Jesuba jarasia:

–Jããbe maãrĩ juedapeda uva ba jede panã boromaa ededadua.–

Ara maãda mãwã osidaa. ⁹ Maãbe uva ba jede panã boroba maã baido badada do zasia. Wãrãda uva bada dosia, baribãrã idjia adua basia sãma juesidada. Ababe dji jede panãbãrã cawa panasidaa. Uva ba jede panã boroba dji umaquĩrã quima edaya bada trãpeda jarasia:

¹⁰ –Jũmarãba naãrã uva ba biara bãda jedebedadaa. Jĩũare quĩrã pãrrãa duanenacarea uva ba mãcuãẽ bãda jedebedadaa. Baribãrã bãa uva ba dji biara bã mẽrã erobadada ãrãbãrã jedebibãrã.–

¹¹ Maã ne ununaca naãrã odara Jesuba Caná purude Galilea druade osia. Maãgãdeba idjira dji Dromada unubisia. Mãwã idji ume nĩbabadarãba idjira wãrãda ãjãsidaa.

¹² Mãwãnacarea Jesura Capernauã purudaa wãsia. Idji papada, idji djabarãda, idji ume nĩbabadarã sida idji ume ãbaa wãsidaa. Mama dãrã pananaẽ basia.

Jesuba ne nẽdobuebadarã ãyã jãrecuada

Mateo 21:12-13; Marco 11:15-18; Luca 19:45-46

¹³ Judiorã Egiptodeba ãdrãpedada quĩrãnebabada ewarida caita basia. [†] Maã bẽrã Jesura Jerusaleñnaa wãsia. ¹⁴ Mama ãcõrẽ de droma dajada unusia ãcõrẽa babue diadi careabemada nẽdobue panãda. Pacada, ovejada, puchirã sida nẽdobue panasidaa. Idjaba ãcãrãba ãcõrẽ de dromane diaida bã paratara dji druã ãiba zebãdarãa nẽbãa nẽdobuebadjidaa ãibema paratara diacara panana bẽrã. ¹⁵ Maã carea Jesuba jãcarada soa quĩrãca osia. Maãba ãcõrẽ de dajada duanãra, ãdji ovejada, ãdji paca sida jũma ãyã jãretacuasia. Dji parata nẽdobuebadada mesa coretacuabãrãde ãdji paratara egode cua dogosia. ¹⁶ Mãwã obãrãde idjia puchirã nẽdobuebadarãa jarasia:

–Jũma naãgãra ãyã ededadua. Mã Zeza dera ne nẽdobuebadada deda orãnadua.–

¹⁷ Maãne idji ume nĩbabadarãba quĩrãnebasidaa ãcõrẽ Bedeade nãwã bã bãda: “Bã de dromara mãã bio quĩrã bã bẽrã mãra beuya.”[§]

¹⁸ Mãwã bãde judiorã dji dromarãda arima panasidaa. Maãgãrãba Jesua jarasidaa:

–Dairãa unubidua ãcõrẽba bãa jãwã obi bãda.–

¹⁹ Jesuba panusia:

–Naã de dromada ãrĩnibãrã, mãã ewari ùbeade wayacusa oya.–

²⁰ Maãne judiorã dji dromarãba jarasidaa:

–Naã ãcõrẽ de dromara 46 poa edesia jũma pãrãni carea. ^{*} Maãda bãa çsãwã ewari ùbeade jũma oyada a bã?–

²¹ Jesuba naã de dromaana aside ara idjidebemada bedea basia. ²² Idji ãrẽbadacarea idji ume nĩbabadarãba quĩrãnebasidaa idjia mãwã jaradada. Maãbe ãdjirãba ãcõrẽ Bedeade bã bãra, Jesuba jarada sida wãrãda ãjãsidaa.

Jesuba ãberãrã sãwã bea cawada

²³ Judiorã Egiptodeba ãdrãpedada quĩrãnebabada ewaride Jesura Jerusaleñne basia. Maãne zocãrã ne ununacada osia. Maã carea zocãrãba idjira ãjãsidaa. ²⁴ Baribãrã Jesuba jũmarã crĩchada cawa bã bẽrã ãjãẽ basia ãdjia

[†] **2:13** Exodo 12:1-27. [§] **2:17** Salmo 69:9. Griego bedeade bã bãa: “Bã de dromara mãã bio quĩrã bã bẽrã mãra babueya.” ^{*} **2:20** ãcõrẽ de droma pãrãnada cuarenta y sei poa edesia baribãrã waibãara o panana bẽrã pãrãnaca basia.

wārāda ījā panΛda. ²⁵ Jūmarā soda cawa bΛ bēřā ni abaΛba idjía ēberārā sāwā beada jaradiē panasidaa.

3

Jesu Nicodemo ume bedeada

¹ Pariseoda basia Nicodemoba abadada. Idjira judio dji droma basía. ² Mañ Nicodemora diamasi Jesumaa wāsia. Maľbe Jesua jarasia:

–Jaradiabari, dairāba cawa panΛa bΛra Ācōrēba diabuedada. BΛa o bΛ ne ununacara ni abaΛ ēberāba poya oēa Ācōrēda idji ume bΛēbΛrΛ.–

³ Jesuba idjía jarasia:

–Wārā arada mΛa bΛa jaraya: ēberāda wayacusa todaēbΛrΛ Ācōrē purdebema baēa.–*

⁴ Maľ carea Nicodemoba idjía iwidisia:

–Ĵsāwā dadji drōā bΛda wayacusa todi? Māēteara Ĵdadji papa biteda wāida bΛca wayacusa todamārēā?–

⁵ Jesuba panusia:

–Wārāda mΛa bΛa jaraya: baidodeba, Ācōrē Jauredeba bida todaēbΛrΛ, Ācōrē purdebema baēa.† ⁶ Dadji papaba todara naľ djaradeba zedaa, baribΛrΛ wayacusa todara Ācōrē Jauredeba todaa. ⁷ MΛa wayacusa todida panΛana ada carea jūmawāyā crīcharādua. ⁸ Nāūrāra bariduaareba puábaria. Dji ĵiguara ūribarimīna cawacaa sāmaareba zeida idjaba sāmaa wāida. Ara maľ quīrāca bΛa Ācōrē Jauredeba todara. Ācōrē Jaurera ununacamīna cawa panΛa ēberā sode sāwā o bΛda.–

⁹ Nicodemoba jarasia:

–Ācōrē Jaureba Ĵsāwā maľra māwā oi?–

¹⁰ Jesuba panusia:

–BΛra Israeldebemarāa Ācōrē bedea jaradiabari dji dromamīna Ĵmaľda adua bΛca? ¹¹ Wārā arada mΛa bΛa jaraya: daiba cawa panΛnebemada, unu panΛnebema sīda bedea panΛa baribΛrΛ daiba bedea panΛra bārāba ījānacaa. ¹² MΛa naľ ējūāne unubadadebema jara bΛda bārāba ījānacabΛrΛ, bajānebemada jaraiBΛrΛ Ĵsāwā ījāni?

¹³ Ni abaΛda bajānaa wānacaa maľ cawai carea. Ababe mΛ, Naľ Djara Edadaba maľra cawa bΛa, bajāneba zeda bēřā.† ¹⁴⁻¹⁵ Moiseba ējūā pōāsa ewaraga bΛde dama łrΛ jira bΛda quīrāca,§ mΛ, Naľ Djara Edadara łrΛ jira bΛdia mΛ ījābΛdara Ācōrē ume ewariza zocai beadamārēā.–*

¹⁶ Wārāda Ācōrēba ēberārā bio quīrīā bΛ bēřā idji Warra aba bΛda naľ ējūānaa diabuesia jūma idji ījābΛdara aduarānamārēā, ātebΛrΛ idji ume ewariza zocai beadamārēā. ¹⁷ Ācōrēba idji Warrara naľ ējūānaa diabueē basía ēberārā bedeadē bΛmārēā ātebΛrΛ diabuesia ēdrΛ edamārēā. ¹⁸ Ācōrēba idji Warra ījā bΛra bedeadē bΛada aēa. BaribΛrΛ idji Warra ījāē bΛra Ācōrēba bedeadē bΛada abaria, idji Warra aba bΛda igara bΛ bēřā.

* **3:3** Wayacusa toēbΛrΛ. Griego bedeadē maľba idjaba jara bΛa: “Bajāneba toēbΛrΛ.” † **3:5** ΛcΛrΛmaarā maľ bedeaba nāwā jara bΛa: “Ācōrē Jaureba ēberā sagapeda wayacusa tobiēbΛrΛ, maľ ēberāra Ācōrē purdebema baēa.” ‡ **3:13** Griego bedeadē łcΛrΛ cartade idjaba bΛ bΛa: “Idjira bajāne bΛ bēřā.” § **3:14-15** Numero 21:4-9. * **3:14-15** Griego bedeadē łcΛrΛ cartade idjaba bΛ bΛa: “Beudapeda aduarānamārēā.”

¹⁹ Ācōrēba naļ ējūānebemarāra bedeadē panāna abaria naļ carea: ānaara naļ ējūāne zesia jūmarāba sāwā nībadida panāda ununamārēā. Baribara ēberārāba obadara cadjirua bēra pāimadra biara quīrīāsidaa. ²⁰ Jūma cadjirua obadaba ānaara quīrīānaca. Ānaanaa zedācaā ādjia cadjirua o panāra cawarānamārēā. ²¹ Baribara jūma wārā ēpē beara ānaanaa ze panā ādjia Ācōrēba quīrīā ba quīrāca obadada jūmarāba cawadamārēā.

Borocuebari Juaāba Jesudebema bedeadā

²² Māwānacarea Jesura idji ume nībabadarā sida Judea druadaa wāsidaa. Mama panasidade idji ījābadara borocuebadjia. ²³ Maļmisa Juaāba borocue babadjia Enoļne Salim puru caita. Mama baidoda egorodeba ātaa bogadra nūmabadjia. Ēberārāra idjima wābadjidā, maļne idjia borocuebadjia. (²⁴ Maļgara māwāsia Juaā preso jidadi naēna.) ²⁵ Maļ ewaride ācara Juaā ume nībabadarāda dewara judio ume caicayasidaa Ācōrē quīrāpita bia beadi carea ne saļabadadebema carea.† ²⁶ Māwānacarea Juaāmaa wānapeda jarasidaa: –Jaradiabari, ba ume Jordaā quīrārē badaba ēberārāra borocue baā. Id-jidebemada baā bedeasea. Jūmarāda idjima wā duanā.–

²⁷ Maļ carea Juaāba jarasia:

–Ācōrēba iduariibēbara, ni abaaba ēberārāra zocārā jara peā. ²⁸ Bārāba māa jarađara ūrīsidaa. Māa jarasia māra Ācōrēba ēdra edabari diai jarađāēda. Idjaba jarasia māra Ācōrēba idji na diabuesida ēberārāba cawadamārēā mā caidu zeidebemada. ²⁹ Quima edabadade dji wērā edabara umaquīrāda dji dromaa. Idji ume dji biada arima bebaria idjia jarabarara ījā oi carea. Baribara bašrida baā idji bedeadā ūrī ba bēra. Ara maļ quīrāca māa ūrī baā mā dji biaba ēberārāra jare baā. Maļ carea māra bio bašrida baā. ³⁰ Idjida dji dromaara baida baā. Māra eđara baida baā.–

Ātaarebema ēberā

³¹ Ātaareba ze bara jūmarā cāyābara dji dromaara baā. Naļ ējūāne beara naļ ējūānebema bēra aba namabemadra bedebadaa. Maļ bēra bajāneba ze bara jūmarā cāyābara dji dromaara baā. ³² Idjiabarā bedea baā bajāne ununanebemada, ūrīnanebema sida. Māwāmīna idjia bedea bara naļ ējūānebemarā ni abaaba ījānaca. ³³ Baribara idji bedea ījā baaba cawa baā Ācōrēba jara bara wārāda. ³⁴ Ācōrēba diabuedaba Ācōrē bedeadā jarabaria, Ācōrēba idji jaureda idji ume bemārēā diada bēra. ³⁵ Dadji Zeza Ācōrēba idji Warrara quīrīā baā; maļ bēra ne jūmada diasia idji ļawaeda erobamārēā. ³⁶ Idji Warra ījā bara Ācōrē ume ewariza zocai baā, baribara dji Warra igara bara Ācōrē ume ewariza zocai baā. Ara nawena Ācōrēba idjira cawa o bacārā.

4

Jesu Samariadebema wērā ume bedeadā

¹ Maļ ewaride parisorāba ūrīsidaa Jesuba Juaā cāyābara ēberārā zocārāara erobāda idjaba borocue baā. (² Wārāda Jesuba ēberārāra borocue basia. Idji ume nībabadarābara borocuebadjidā.) ³ Parisorāba maļ ūrīpedadada Jesuba cawada bēra Judea druade badada Galilea druadaa wayacusa wāsia. ⁴ Baribara Galileadaa wāi carea Samaria druade wāida basia. ⁵ Wabarāde Samariade ba puru Sīcar abadama jūēne wāsia. Maļ purura Jacoboba idji

† 3:25 Dewara judio. Griego bedeadē ācara cartade ba baā “judiorā.”

warra Josea diada êjũã caita ɓaa.* 6 Mama baido juebada uriada ɓasia Jacobo queraside baɗada. Umatipa babode Jesura ode nĩba sê ɓasia. Mañ bẽrã mañ baido juebada uria caita chũmesia. 7-8 Jesu ume nĩbabadarãra purudaa wãnoasidaa codi carea ne nẽdode. Mãwã ɓaɗe wẽrã Samariadebemada baido jueɗe zesia. Jesuba mañ wẽrãa jarasia:

–Młã baidoda diadua.–

9 Mañne wẽrãba Jesua jarasia:

–Młra Samariadebema wẽrãa. ¿Cãrẽ cãrẽã judioba młã baidoda iwiɗi ɓa?–

Idjia mławã jarasia judiorãba Samariadebema rã quĩrĩnaca bẽrã.†

10 Jesuba panusia:

–Ăcõrẽba dia ɓaɗa ɓa cawabarɓara idjaba za baido iwiɗi ɓaɗa caida cawabarɓara, ɓa młã baidoda iwiɗicasia. Mañbe młã baido zocai bai djiwiɗi diabarida diacasia.–

11 Wẽrãba jarasia:

–ɓa ¿cãrẽba baido juei? Nañ baidora eɗu ɓaa. Mañ zocai bai djiwiɗi diabari baidora ¿ɓa sãma juei? 12 Dairã drõã naẽnabema Jacoboba nañ baidora dairã itea amesia. Nañgãɗebemada idjia do babadjia. Idji wararãba, idji animarã biɗa dobadjidaa. ¿Mãwãra ɓara Jacobo cãyãbara dji dromaara ɓaca?–

13 Jesuba panusia:

–Bariduaba za ɓa baidoda doibarɓa, wayacusa opichiaya. 14 Baribarɓa młã dia ɓa baido doibarɓa waa opichiaẽa. Idjira Ăcõrẽ ume ewariza zocai ɓaya, młã dia ɓa baidora idjide ewariza bogadrɓ ɓa quĩrãca bai bẽrã.–

15 Mañne wẽrãba jarasia:

–Mãẽteara mañ baidora młã diadua waa opichiarãmãrẽã, idjaba waa nama baido jueɗe ze amaaba.–

16 Mañ carea Jesuba jarasia:

–ɓa quimada trãne wãpẽda namaa zedadua.–

17 Wẽrãba jarasia:

–Młra quima neẽ ɓaa.–

Jesuba jarasia:

–ɓa jara ɓara wãrãa. ɓara quima neẽ ɓaa. 18 Wãrãda ɓa quima juesuma edabarɓa. Idjaba ɓa nañ ewaride eroɓara ɓa quimaẽa. ɓa jara ɓara wãrãa.–

19 Mañ carea wẽrãba jarasia:

–Młmaarã ɓara Ăcõrẽneba bedeabarida jãwã ɓaa. 20 Dai drõã naẽnabema rãba nañ eyaɗe Ăcõrẽa bia bedeabadjidaa,† baribarɓa bãrã judiorãba jarabadaa Jerusaleñnebarɓa idjia bia bedeadiɗa panɓa. ¿Sãmabarɓa wãnida panɓa Ăcõrẽa bia bedeadi carea?–

21 Jesuba panusia:

–Młã jara ɓara iɗadua. Ewari aba nañ eyaɗe idjaba Jerusaleñne biɗa dadji Zeza Ăcõrẽa bia bedeade wãnaẽa. 22 Bãrã Samariadebema rãba Ăcõrẽa bia bedeabadamĩna idjira adua panɓa. Baribarɓa dai judiorãba idjira cawa panɓa, judiorãneba Ăcõrẽba sãwã ẽberãrã ẽɗrɓ edabarida cawabi ɓa bẽrã. §

23 Baribarɓa ewari jũẽida baɗara jũesia. Idira dadji Zezaba quĩrĩã ɓaa ẽberãrãba

* 4:5 Genesi 33:18-20; 48:21-22; Josue 24:32. † 4:9 Judiorãba Samariadebema rã quĩrĩnaca bẽrã. Griego bedeade mañba idjaba nãwã jara ɓaa: “Judiorãra Samariadebema epedecode ne codaca bẽrã.”

† 4:20 Samariadebema rãba Guerizim eyaɗe Ăcõrẽa bia bedeabadjidaa. Josuera, idji ume panɓa siɗa mama Ăcõrẽa bia bedeasidaa (Josue 8:30-35). Ebal eyara Guerizim quĩrãpe ɓaa. § 4:22 Isaia 2:2-3.

āđji beamaḷba bia bedeadida idji Jauredeba idjaba wārāda cawa pananeba. Aba māwābaḷa idjia aride bia bedeadia. ²⁴ Ācōrēra jaurea. Maḷ bēra ēberārāba idjia bia bedea quīrā panabara māwā odida panaa idji Jauredeba idjaba wārāda cawa pananeba.–

²⁵ Wērāba jarasia:

–Mā cawa ḷa Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara wārāda zeida.* Idji zebaraḷde dadjirāa ne jūmada cawabiya.–

²⁶ Maḷ bēra Jesuba jarasia:

–Mā, ḷa ume bedea ḷada idjia.–

²⁷ Māwā ḷade Jesu ume nībabadarāa purudeba jēda zesidaa. Ādjirāba cawa crīchadaē panesidaa Jesura wērā ume bedea ḷada unune zepedada bēra. Baribara ni abaḷba Jesua iwididaē basia cārēda quīrā basida wa cārēā wērā ume bedea basida. ²⁸ Maḷbe wērāba idji zocora amepeda purudaa wāsia. Jūpeda ēberārāa jarasia:

²⁹ –Mā ununa ēberāda acāde wānadra. Idjia mā jarasia jūma mā naēna odada. Mā crīcha ḷa idjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada.–

³⁰ Ara māda ēberārāa purudeba wābarasidaa Jesu ḷamaa. ³¹ Maḷmisa Jesu ume nībabadarāba idjia bedea djuburia panasidaa ne comārēā.

³² Baribara Jesuba jarasia:

–Ne coēa, mā coi carea erobara bārāba adua panaa.–

³³ Idji ume nībabadarāba ādjiduba jara duanesia:

–Abaḷba idjira ne cobisisicada.–

³⁴ Maḷ bēra Jesuba ādjirāa jarasia:

–Mā Diabuedaba obi ḷara jūma o ḷade ne co ḷa quīrāca ḷa. ³⁵ Bārāba jarabadaa: “Wadi jedeco quīmārē ḷa néu ewadi carea.” Baribara mā jaraya: acādadua, ēberārā māmaa zebadara néu purea taba quīrāca panaa. Ācōrē bedeara ara nawena ījāni carea beaa. ³⁶ Néu ewadi ewarira jūesia. Néu ewabada quīrāca bārāa trajadia ēberārāba māda ījānamārēā. Māwā ādjirāa Ācōrē ume ewariza zocai panania. Néu ewabariba edabara carea ḷasridabaria. Ara maḷ quīrāca bārāa ḷasridadia ēberārāba mā ījābada carea. Maḷ bēra dji néu ewabarira dji ubari ume ḷasrida panania.

³⁷ Dadjia jarabadara wārāa: “Abaada ne uida ḷa idjaba abaḷba ewaida ḷa.” ³⁸ Ara maḷ quīrāca mā bārāa diabuesia dewararāba upedadada ewadamārēā. Ādjia upedadada bārāba bia ewa panaa.–

³⁹ Zocārā Samariadebemarā maḷ purude panabadaba Jesura ījāsidaa, wērāba nāwā jarada bēra: “Idjia mā jarasia jūma mā naēna odara.”

⁴⁰ Samariadebemarāa Jesumaa zedapeda bedea djuburiasidaa āđji ume bemārēā. Maḷbe Jesura āđji purude ewari umé besia. ⁴¹ Idjia jaradia ḷade ādjirā awara zocārāba ījāsidaa. ⁴² Ādjirāba wērāa jarasidaa:

–Dairāba ababe ḷa jarada carea ījā panāēa, ātebara ījā panaa idjia jaradia ḷada ūripedada bēra. Dairāba cawasidaa idjira wārāda jūmarā ēdra edabarida.–†

Jesuba Galileade warra biabida

* **4:25** Ācōrēba ēdra edabari diai jarada. Griego bedeadē “Crito” bā ḷa. Arameo bedeadē jarabadaa “Mesias.” Critora idjaba Mesīara trāēa, ātebara jara panaa “Ācōrēba ēdra edabari diai jarada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda ḷada.” † **4:42** Jūmarā ēdra edabarida. Griego bedeadē ḷara cartade idjaba bā ḷa “Crito.”

⁴³ Samariade ewari umé bapeda Jesura Galilea druadaa wāsia. ⁴⁴ Mañ naēna idjia jaradoasia Ācōrēneba bedebarira ara idji druadebemarāba wayadacada.† ⁴⁵ Jesu Jerusaleñe baside Galileadebemarā sida duanasidaa Egipodeba ēdrapedada quīrānebabada ewari bađi carea. Mama Jesuba ne ununaca o bāda unusidaa. Mañ carea idji Galileade jūēside āđjirāba bia edasidaa.

⁴⁶ Galilea druade bāde Jesura wayacusa Caná puruđaa wāsia idjia naēna baido uva ba babidamaa.§ Mañmisa Capernaū puruđe basia dji boroare trajabari dji dromada. Mañ ēberā warrada bio cacua biē basia. ⁴⁷ Mañne idjia ūrīsia Jesura Judeadeba Galilea druadaa zesida. Ara mañda Caná puruđaa wāsia Jesu bāma. Jūēpeda bedea djuburiasia idji warra jūācāyā nūmāda biabide wāmārēā. ⁴⁸ Jesuba idjia jarasia:

–Bārāba ne ununacada ununaēbāra mā jara bāra iñāneā.–

⁴⁹ Baribāra dji ēberāba jarasia:

–Mā Boro, mā warra jaidai naēna isabe wāna.–

⁵⁰ Jesuba jarasia:

–Diguidaa wādua. Bā warrara biasia.–

Dji ēberāba iñāna bēra ara mañda wāsia. ⁵¹ Diguidaa jūēbāra de idji nezo-carāba audiabari dapeda jarasidaa:

–Bā warrara biasia.–

⁵² Mañne idjia iwidisia:

–¿Sāābe māwā biasi?

Ādjia panusidaa:

–Nuena āmādaū buyadacarea dji cawamiara dugusia.–

⁵³ Mañne dji zezaba cawasia ara mañ hora quīrāca Jesuba bā warrara biasiada asida. Mañba idjia, jūma idji ēberārā biēda Jesura iñāsidaa. ⁵⁴ Jesura Judeadeba Galileadaa jēda zebāraza ne ununacada o bābadjia. Mañga ne ununaca ođara dji umébema ne ununaca ođa basia.

5

Jesuba ānāūbada ewaride cacua biē bā biabida

¹ Māwānacarea judiorāba Jerusaleñ puruđe ewari dromada osidaa. Mañ bēra Jesura mamaa wāsia. ² Jerusaleñ puruđe cuibadada bāa judiorāba coropedadada. Mañ cuibadara dji puruđe eđa wābada Oveja abada caita bāa. Hebreo bedea de Betzatā abadaa.* Dji baido caita de zaqueda juesuma panā. ³ Mama egode cacua biē beada, dauberrea beada, jīrū biē beada, bāradā bea sida zocārā baraasia. [Āđjirāba domimiada jāā panabadjidaa. ⁴ Eđauđe bajānebema nezocada mañ baido domimia ode zebadjia. Māwā obāra de dji naārā mañ baidode eđa wābāra de idji cacua biē bāda biabadjia.]† ⁵ Mañne ēberāda basia 38 poa cacua biē bāda. ⁶ Jesuba mañ ēberā egode tabā unuside cawasia idjira mama dārābāra de. Mañ bēra idjia iwidisia:

–¿Bāra bia quīrā bāca?–

⁷ Mañne dji cacua biē bāba panusia:

–Māe mā Boro, baribāra māa neē bāa caiba māra doeda bāida domimiabāra de. Mā eđa wāya bāmisa dewarada mā na eđa wābaria.–

⁸ Jesuba jarasia:

† **4:44** Mateo 13:57; Marco 6:4; Luca 4:24. § **4:46** Juaλ 2:1-11. * **5:2** Betzatā. Griego bedea de zocārā cartade “Betesda” wa “Betsaidā” bā bāa. † **5:4** Griego bedea de ācāra cartade bedea corchetede bāra neēa.

–Piradr^Λdua. B^Λ c^Λdara edapeda nībade wādua.–

⁹ Ara ma^Λda dji ēberāra biasia. Idji c^Λdara edapeda nībade wāsia. Barib^Λra ma^Λ ewaridēra ānāūbada ewari basia. ¹⁰ Ma^Λ bēra judiorā dji dromarāba ēberā cacua biadaa jarasidaa:

–Idira ānāūbada ewari bēra b^Λ c^Λdara edecara b^Λa.–

¹¹ Ma^Λne idjia panusia:

–Barib^Λra m^Λ biabidaba jarasia: “B^Λ c^Λdara edapeda wādua.”

¹² Ādjirāba iwidisidaa:

–ζCaiba b^Λa māwā b^Λ c^Λdara edapeda wāduada asi?–

¹³ Barib^Λra idji cacua biabida trāra adua basia. Jesura ēberārā zocārā nūm^Λ tāēna badada āyā wāna bēra idjia poya jaraē basia.

¹⁴ Māwānacarea Jesuba idjira Ācōrē de droma dajada unusia. Ma^Λbe jarasia:

–Bio ūrīdua: b^Λra biada bēra waa cadjiruara orādua b^Λ biē bada cāyābara biēra berāmārēa.–

¹⁵ Māwānacarea dji ēberāra judiorā dji dromarāmaa wāpeda jarasia idji biabidara Jesuda. ¹⁶ Mama^Λba ātaa judiorā dji dromarāba Jesura bio biē jara panesidaa ma^Λ ēberāra ānāūbada ewaride biabida bēra.† ¹⁷ Barib^Λra Jesuba ādjirāa jarasia:

–M^Λ Zeza Ācōrēba wadibida ānāūē ēberārāra careba b^Λa idjaba m^Λa bida ānāūē careba b^Λa.–

¹⁸ Jesuba māwā Ācōrēra idji Zezaada aside judiorā dji dromarāba wārāda idjira bea quīrā panesidaa. Idjia ānāūbada ewaride ocarā pan^Λda oda awara jarasia ara idjida Ācōrēda.

Ācōrēba b^Λa idji Warraa dia b^Λadebema

¹⁹ Ma^Λbe Jesuba ādjia jarasia:

–M^Λa wārā bedeadā bārāa jaraya: m^Λ, Ācōrē Warraba ara m^Λduba cārē sida poya oēa. Barib^Λra m^Λa unu b^Λa m^Λ Zezaba o b^Λda. Jūma m^Λ Zezaba o b^Λra m^Λa bida o b^Λa. ²⁰ M^Λ Zezaba m^Λra quīrā b^Λa. Ma^Λ bēra jūma idjia o b^Λra m^Λa unubibaria. Ma^Λ awara idjia na^Λ ne ununaca oda cāyābara ne wai^Λbara b^Λda unubiya. Ma^Λ carea bārāba cawa crīchadaē duanenia. ²¹ M^Λ Zezaba beudarā ārēbabipeda zocai b^Λbari quīrāca m^Λa zocai baira m^Λa dia quīrāb^Λra diabaria. ²² Ma^Λ awara m^Λ Zezaba ni aba^Λda cawa oēa. Āteb^Λra m^Λra b^Λsia jūmarāda cawa omārēa. ²³ Māwā jūmarāba m^Λ Zeza waya pan^Λ quīrāca m^Λ sida wayadia. M^Λ wayaē b^Λba m^Λ Zeza sida wayaē b^Λa, m^Λ Zezaba m^Λra na^Λ ējūānaa diabueda bēra.

²⁴ Wārā arada m^Λa jaraya: bariduaba m^Λ bedeadā ūrīpeda m^Λ Diabuedada ījāib^Λra, ma^Λ ēberāra idji ume ewariza zocai baya. Ācōrēba idjira biē b^Λēa. Wārāda ma^Λ ēberāra beu badada zocai baya. ²⁵ Wārā arada m^Λa jaraya: ewari zeida badara jūesia. Nama^Λba ātaa beuda quīrāca beaba m^Λ, Ācōrē Warra bedeadā ūrīnia. M^Λ ījāib^Λdaba zocai b^Λi arada edadia. ²⁶ M^Λ Zezara zocai b^Λi djibaria. M^Λa ma^Λ zocai baira diabaria idjia m^Λa diada bēra. ²⁷ Ma^Λ awara m^Λra b^Λsia jūmarāda cawa omārēa, m^Λra Na^Λ Djara Edada bēra.§ ²⁸ M^Λa jara b^Λ carea cawa crīchadaē bearānadua. Wārāda ewari aba jūmarā beudarāba m^Λ, Na^Λ Djara Edada bedeara ūrīnia. ²⁹ Ma^Λne jūmarāda ārēbadia. Ne b^Λi o

† 5:16 Griego bedeadē āc^Λra cartade idjaba b^Λ b^Λa: “Bea quīrā panasidaa.” § 5:27 Daniel 7:13-14.

beadara ãrēbadia Ācōrē ume ewariza zocai beadi carea, baribara cadjirua o beadara ãrēbadia māa biē ßamārēā.

³⁰ Ara māduba cārē sida poya oēa. Māa ēberāra cawa obaria mā Zezaba jarabara quīrāca. Māa jipa cawa obaria. Māa quīrā ßa quīrāca ocaa ātebāra mā Zeza, mā Diabuedāba quīrā ßa quīrāca obaria.

¿Cairāda Jesuare bedebada?

³¹ Māa jara ßara wārāmīna ara mādjidēbemada bedea ßa bērā bārāmaarā wārēca ßa.* ³² Baribara mā Zezara māare bedea ßa. Māa cawa ßa idjia jara ßara wārāda. ³³ Mañ awara bārāba ēberārāda Borocuebari Juaāmaa diabuesidaa mānebemada iwīdidamārēā. Mañe idjia jaradara wārā basia.†

³⁴ Māa jara ßa ēberāda māare bedeamārēā. Baribara Juaāba mānebema jaradara māa bida bārāa jara ßa ēdrādamārēā. ³⁵ Juaāra ībīrā urua quīrāca basia. Bārāra idji ānaane ßasīda panasidaa idjira bārā ume dārā badaēmīna.

³⁶ Baribara Juaāba jarada cāyābara naāgāda māare biara bedea ßa. Mā Zezaba obi ßada māa jūma o ßa bērā cawabi ßa mā Zezaba māra wārāda diabuesida. ³⁷ Wārāda mā Zeza, mā Diabuedara māare bedea ßa. Baribara bārāba idji bedeara ūrīnacaa‡ idjaba idjira ununacaa.§ ³⁸ Idjaba idji bedeara bārā sode neē beaa,* mā, idjia Diabuedara ījānaca bērā. ³⁹ Bārāba Ācōrē Bedeara quīrācuiata acabadaa crīcha panā bērā maāgādeba Ācōrē ume ewariza zocai beadida. Mañ cartaba mānebemadrā bedea ßa. ⁴⁰ Māwāmīna bārāra māmāa ze quīrānacaa zocai bai edadī carea.

⁴¹ Māa jara ßa bārāba māra bia ununamārēā. ⁴² Mañ awara māa bārāra cawa ßa. Cawa ßa bārāba Ācōrēra quīrānacada. ⁴³ Māra mā Zeza trāneba ze ßa, baribara bārāba māra bia edadaē panā. Mañe dewarada ara idji trāneba zeibara, maāgara bārāba bia edabadaa. ⁴⁴ Bārāba ababe quīrā panā dewararāba bārāra bia ununida. Ācōrē aba ßaba bārāda bia unuida jaradaēbāra ¿sāwā idjida ījāni?

⁴⁵ Crīcharānādua mā Zeza quīrāpita māa bārāra biē jaraida. Bārāba Moiseba bia pananida jā panā. Baribara ara mañ Moiseba bārāra mā Zeza quīrāpita biē jaraya. ⁴⁶ Bārāba Moiseba jaradada wārāda ījā pananabara māra ījācasidaa, Moiseba mānebemada Ācōrē Bedeade ßada bērā.† ⁴⁷ Baribara Moiseba ßada sida ījānaēbāra ¿sāwā mā bedeada ījāni?—

6

Jesuba mil juesuma audu ne cobigada

Mateo 14:13-21; Marco 6:30-44; Luca 9:10-17

¹ Māwānacarea Jesura Galilea amene droma wa quīrārā wāsia. Mañ amene dromara idjaba Tiberia abadaa.* ² Jesuba ne ununaca o ßadeba cacua biē beara biabicusia. Zocārā ēberārāba māra unu panana bērā idji caidu wāsidaa. ³ Mañbe Jesura idji ume nībabadarā ume eya zaquedaa wānapeda egode chūpanesidaa. ⁴ Mañ ewaride judiorā Egiptodeba ēdrāpedada quīrānebada ewarida caita basia. ⁵ Mañe Jesuba unusia ēberārā zocārā idjimaa zebadada. Jesuba bio cawa basia cārēda oida baribara Pelipea iwīdisia:

* **5:31** Deuteronomio 19:15. † **5:33** Juaā 1:19-34. ‡ **5:37** Exodo 33:11. § **5:37** Exodo 19:9.

* **5:38** Josue 1:8-9. † **5:46** Deuteronomio 18:15-19. Wārādjūma Ācōrē drōāenabema cartade bā ßara Jesudebema. * **6:1** Galilea. Mañ amene dromara Antiguo Testamento “Quinéret” wa “Cineret” trā jarabadjidaa. Luca 5:1de jara ßa “Genesare.”

–Paʼra ʒsāma nēdodi jūma naʒgʌrā ēberārā ne cobidi carea?–

Jesuba māwā iwidiisia Pelipeba casa panui cawaya. ⁷ Pelipeba panusia:

–Ēberā dosciento ewari trajada parataba paʼl nēdobʌda sida araēa ādjirāza maārī cobidi carea.–

⁸ Maʼne Simoʼl Pedro djaba Andreda basia. Idjira Jesu ume nībabari basia. Maʼl Andreba jarasia:

⁹ –Warra nama bʌba cebada oda paʼda juesuma erobʌa idjaba bedada umé erobʌa. Baribʌrʌ jācua ēberārā zocārā duanʌ itea maʼda ʒsāwāi?–

¹⁰ Mama pōājārā ida basia. Maʼl bērā Jesuba jarasia:

–Jūmarāa jaradadua pōājārāne chūpanenamārēā.–

Ara maʼda egode chūpanesidaa. Ādjirāra dji umaquīrā awa mil juesuma panasidaca bʌa. ¹¹ Jesuba paʼra jʌwade edapeda Ācōrēa bia bʌada asia. Maʼbe idji ume nībabadarāa jarasia ēberārāa jedecadamārēā. Bēda sida ara maʼl quīrāca osia jūmarāba aduba codamārēā. ¹² Jūmarāda jāwūā ne copedadacarea Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–Dji adubadara jūma jʌrʌ pedadua ni maārī bida ārīrāmārēā.–

¹³ Ara maʼda jʌrʌ pesidaa. Doce jamara birasidaa maʼl paʼl cebada oda juesumanebema adubadaba. ¹⁴ Jesuba māwā odadeba cawabisia idjira Ācōrēneba ze bʌda. Ēberārāba maʼl ununapeda jarasidaa:

–Wārāda naʒgʌra Ācōrēneba bedebari dji droma, dji naʼl ējūāne zeida badaa.–†

¹⁵ Baribʌrʌ Jesuba cawasia ēberārāba idjira ōgo ededida ādjirā boroda bʌdi carea. Maʼl carea wayacusa iduba eyade ātaa wāsia.

Jesu do ʌrʌ nībada

Mateo 14:22-27; Marco 6:45-52

¹⁶ Queudacarea Jesu ume nībabadarāa doeda amene dromanaa wāsidaa.

¹⁷ Jābade badosidade Jesura ādjimaa wadibida jūēē basia. Baribʌrʌ waa quīrārā chā wāsidaa Capernauʼne jūēni carea. Māwā bʌde bio pāisosoa nūmesia. ¹⁸ Maʼne nāūrāda dji cābāyā puá nūmʌ bērā amene dromara bogozoa nūmesia. ¹⁹ Do quēsida wābʌdade unusidaa Jesura do ʌrʌ nīda.†

Ādjimaa zebʌrʌ bērā ne wayasidaa. ²⁰ Baribʌrʌ Jesuba jarasia:

–Māda jāwā bʌa. Ne wayarānadua.–

²¹ Maʼne idjira jābade bʌsrida edasidaa. Ara maʼda ādji wābʌdama jūēsidaa.§

Jesura zocai bai diabari paʼa

²² Maʼl nurēma ēberārā waa quīrārē duanenaba quīrānebasidaa jābada ababe basida. Cawa panasidaa maʼl jābade Jesu ume nībabadarāa wāsidadada. Idjaba cawa panasidaa Jesura ādjirā ume wāē basida. ²³ Maʼne dewara jābada Tiberia purudeba jūēcuaasia Jesuba Ācōrēa bia bʌada apeda ēberārāa paʼl cobigadama. ²⁴ Māwā bʌde ēberārāba cawasidaa Jesura, idji ume nībabadarā sida mama panāēda. Maʼl carea ādjirāra maʼl jābade badocuadapeda Capernauʼlnaa Jesu jʌrʌde wāsidaa. ²⁵ Jesu amene droma quīrārē unusidade iwidiisiaa:

–Jaradiabari, bʌra ʒsāʌbe nama jūēsī?–

† **6:14** Deuteronomio 18:15-18. † **6:19** Maʼl amene dji jedeara die kilómetro bʌa. Maʼgʌba jara bʌa cinco wa sei kilómetro wi wābʌda basida. § **6:21** Maʼl versícolora griego bedeadada idjaba jara bʌa: “Maʼne idjira jābade eda quīrā panʌne ādji wābʌdama jūēsidaa.”

²⁶ Jesuba panusia:

–Wārā arada m̄la jaraya: bārāba cawadaē pan̄la m̄la ne ununaca odaba cawabi b̄lda. M̄ra ababe jar̄la pan̄la j̄ā pāl copedadaba j̄awūāpedada b̄rā.

²⁷ Trajarānadua pāl berawabarida edadi carea. Ātebar̄la trajadadua pāl Ācōrē ume ewariza zocai bai diabarida edadi carea. Maḡara m̄l, Nāl Djara Edadaba diaya. Dadji Zeza Ācōrēba m̄ra māl carea b̄lasia.–

²⁸ Māl b̄rā ādjirāba iwidišidaa:

–Dairāba ḡcārēda odida pan̄l Ācōrē traju odi carea?–

²⁹ Jesuba panusia:

–Ācōrēba obi b̄l trajura naḡla: m̄l, idjia Diabuedada iḡānida pan̄la.–

³⁰⁻³¹ Māl carea ādjirāba Jesua iwidišidaa:

–ḡBla dairāa cārēda unubi b̄l bedea iḡānamārēā? Dadjirā drōā naēnabemaba ējūā pōāsa ewaraga b̄lde manāda cosidaa. Ācōrē Bedeade jara b̄la: “Idjia bajānebema pālda diasia ādjirāba codamārēā.”* ḡBla cārēda oi?–

³² Mālne Jesuba panusia:

–Wārā arada m̄la jaraya, māl bajānebema pāra Moiseba diaē basía. M̄l Zezabar̄la diasia. Māl awara bajānebema pāl dji arada ēberārā dia b̄la. ³³ Māl pāl bajāneba zedaba zocai bai arada dia b̄la.–

³⁴ Ādjirāba jarasidaa:

–Dai Boro, māl pāra dairāa ewariza dia b̄dua.–

³⁵ Jesuba jarasia:

–M̄dr̄la māl pāla. M̄labar̄la zocai bai arada diabar̄ia. Māl b̄rā m̄maa zeb̄lara waa jarra baēa. M̄l iḡā b̄ra waa opichia baēa. ³⁶ Baribar̄la m̄la jarada quīrāca, m̄la ne ununaca odada bārāba unusidamīna iḡānaē pan̄la.

³⁷ M̄l Zezaba m̄la dia b̄l ēberārāra m̄l iḡāne zed̄ia. M̄maa zeb̄lara m̄la āyā jar̄taēa. ³⁸ M̄ra bajāneba zeē b̄la m̄la quīrā b̄lda oi carea. Ātebar̄la zesia m̄l Diabuedaba quīrā b̄lda oi carea. ³⁹ M̄l Diabuedaba quīrā b̄la idjia m̄la diadarāra ni aba bida aduaēda. Quīrā b̄la nāl ewari jōnacarea m̄la jūma ādjirāra ḡrēbabida. ⁴⁰ M̄l Zezaba wārāda quīrā b̄la ēberārāba m̄ra idji Warrada cawadapeḡa iḡānida idji ume ewariza zocai beadamārēā. M̄wābar̄la m̄la ādjirāra nāl ewari jōnacarea ḡrēbabiya.–

⁴¹ Jesuba jaradoasia “bajāneba zeda pāra m̄la.” Māl carea judiorā arima beaba idjidebemada biē bedeasidaa. ⁴² Nāwā jarasidaa:

–ḡNaḡara Jesu, Jose warraēca? Dji zeza, dji papa s̄da dadjirāba unubadaa. ḡCārē cārēā idjira bajāneba zesiada a b̄l?–

⁴³ M̄wā pan̄lne Jesuba jarasia:

–Waa biē bedearānadua. ⁴⁴ Ni abaaba poya m̄ra iḡāēa m̄l Zeza, m̄l Diabuedaba idjida m̄maa eneēbar̄la. Baribar̄la m̄l Zezaba eneibar̄la nāl ewari jōnacarea māl ēberāra m̄la ḡrēbabiya ewariza zocai bamārēā. ⁴⁵ Ācōrēneba bedeadadarā cartade nāwā jara b̄la: “Ācōrēbar̄la jūmarāa jaradiaya.”† M̄wā bariduaba m̄l Zeza bedea ūr̄peda idjideba cawapeḡa m̄l iḡāne zeya.

⁴⁶ Maḡaba jaraē b̄la abaaba dadji Zezara unusida. Ababe m̄labar̄la Ācōrēra unubaria idjimaaba zeda b̄rā. ⁴⁷ Wārā arada m̄la jaraya: ēberāba m̄da iḡāibar̄la Ācōrē ume ewariza zocai b̄ida erobaya. ⁴⁸ M̄ra pāl zocai bai araa. ⁴⁹ Bārā drōā naēnabemarāba ējūā pōāsa ewaraga b̄lde manā co pananara ababe djico basía. Co pananamīna beusidaa. ⁵⁰ Baribar̄la bariduaba nāl

* **6:30-31** Exodo 16:4,15; Salmo 78:24; Nehemia 9:15. † **6:45** Isaia 54:13.

paʼ bajāneba zedada coibara beuēa. ⁵¹ Paʼ zocai bai arara māa. Bariduaba maʼ paʼda coibara ewariza zocai baya. Māa dia ba paʼra mā djarāa. Maʼgara māa diaya ēberārāba zocai bai arada erobadamārēa.–

⁵² Māwā baʼde judiorā ādjiduba quīrūquīrū duanaba jara duanesidaa:

–¿Sāwā idji djarada dadjirāa cobi?–

⁵³ Maʼne Jesuba jarasia:

–Wārā arada māa jaraya: bārāba mā djarada codaēbara, mā oa sida dodaēbara, zocai bai arada edadaēa. ⁵⁴⁻⁵⁵ Mā djarara cobada dji wārā araa. Mā oara dobada dji wārā araa. Maʼ bēra mā djarā co ba, mā oa do baba Ācōrē ume ewariza zocai baira erobaa. Naʼ ewari jōnacarea māa maʼ ēberāra ārēbabiya.

⁵⁶ Mā djarā co ba, mā oa do bara mā ume baa idjaba māra idji ume baa. ⁵⁷ Mā Zeza, mā Diabuedaba zocai baida diai carea erobaa. Māra idjideba zocai baa. Ara maʼ quīrāca mā djarā co baba māneba zocai bai arada erobaa. ⁵⁸ Māra paʼ bajāneba zeda dji araa. Bārā drōā naēnabemarāba manāra cobadjidamīna jūma beusidaa. Baribara māra manā quīrāca baēa. Naʼ paʼ co bara ewariza zocai baya.–

⁵⁹ Jesuba jūma maʼgara Capernauʼne jaradisia judiorā dji jarebada dede.

Jesu bedadeba Ācōrē ume ewariza zocai pananinebema

⁶⁰ Maʼ jaradia ba ūrīsidade zocārā Jesu ēpē beaba jarasidaa:

–Idjia jaradara zarea baa. ¿Caiba poya ījāi?–

⁶¹ Jesuba cawasia idjia jaradiaa carea ādjirāra māwā biē bedea panada. Maʼ bēra jarasia:

–Māa jaradiadara ḡbārāmaa zarea baʼca? ⁶² Māwā baibara bārāba ¿sāwā cīchadi mā, Naʼ Djara Edadara ātaa naēna badamaa wābada unusidara?

⁶³ Ācōrē Jaurebara zocai bai arara diabarāa. Naʼ djaraba diacaa. Māa bārāa jaradia bara Ācōrē Jaureba zocai bai ara dia baʼdebemaa. ⁶⁴ Baribara ācāra bārāba wadibida mā bedeara ījānaē panaa.–

Jesuba māwā jarasia idjia naēnaeda cawa baʼda bēra cairāba idji bedeara ījānaēda idjaba caibara idjira jidabida.

⁶⁵ Maʼne Jesuba jarasia:

–Maʼ carea māa jarasia: mā Zezaba ēberāda māmaa eneēbara, maʼ ēberāba poya māra ījāēa.–

⁶⁶ Maʼ carea zocārā Jesu ēpē pananarāba idjira igarasidaa. Waa idji ume nībadaē basia. ⁶⁷ Maʼ bēra Jesuba idjia doce edadarāa jarasia:

–¿Bārā sida wābadaica?–

⁶⁸ Simoʼ Pedroba panusia:

–Dai Boro, daida ¿caimaa wāni? Aba baabara dairāa jaradiabarāa Ācōrē ume ewariza zocai beadamārēa. ⁶⁹ Dairāba ba bedeara wārāda ījā panaa, idjaba dairāba wārāda cawa panaa bara Ācōrēba diabueda jipa baʼda.–

⁷⁰ Jesuba jarasia:

–Bārā doce panara māa edasia mā ume nībadamārēa. Baribara bārānebemada aba diaurudea.–

⁷¹ Jesuba Juda, Simoʼ Iscariote warradebemada bedea basia. Idjia jīrūare Jesura jidabisia idji ume nībabadarā doce pananebemamīna.

¹ Māwānacarea Jesura Galilea druade parrā nībasia. Judea druadaa wā quīrīāē basía judiorā bororāba idjira bea quīrīā panana bērā. ² Mañne judiorā de zaquede warrewarrea panabada ewarira caita basia.* ³ Mañ bērā Jesu djabarāba idjia jarasidaa:

–Biara bāa bāra Judeadaa wāida bā ēpē bea jāmbemārā bida bāa obarira ununamārēā. ⁴ Trā bāga bā quīrīā bāba ne o bāra mērā ocaa. Bāa ne ununacada o bā bērā ebuda odūa jūmarāba cawadamārēā.–

⁵ Jesu djabarāba māwā jarasidaa ādjia bida idjira Ācōrēba diabuedada ījānaē panā bērā. ⁶ Mañne Jesuba ādjia jarasia:

–Mā wāi ewarira wadibida jūēē bāa baribāra bārāra baridua ewaride wānida panāa. ⁷ Nañ ējūānebemarāba bārāra quīrāma panāēa. Mādrā quīrāma panāa, ādjirāba cadjirua obadada māa ebuda jara bā bērā. ⁸ Wānadua mañ ewari droma o panāmaa. Māra wadi wāēa mā wāi ewarira jūēē bā bērā.–

⁹ Māwā jarapeda Galilea druade besia.

De zaquede warrewarrea panabada ewari o panāmaa Jesu wāna

¹⁰ Jesu djabarāra mañ ewari droma o panāmaa wāsidaa. Māwānacarea Jesura wāsia. Baribāra ebuda wāē basía ēberārāba cawarānamārēā. ¹¹ Judiorā bororāba idjira jarā panasidaa. Ādjirāba iwidibadjidaa:

–Ĵāā Jesura sāma bā?–

¹² Mañne zocārā arima duanāba Jesudebemada iwidrāa bedea duanasidaa. Ācārāba jarabadjidaa: “Idjira ēberā bīaa,” baribāra dewararāba jarabadjidaa: “Māwāēa; idjira sewaida bāa.” ¹³ Baribāra judiorā bororāda waya panā bērā nī abāba Jesudebemada jīgua bedeadaca basía.

¹⁴ Mañ ewari droma ēsīda obādade Jesura Ācōrē de dromanaa wāpeda dajadaare jaradia besia.† ¹⁵ Māwā bāde judiorā bororāba cawa crīchadaē basía. Nāwā jīgua jarasidaa:

–Nī abāba nañ ēberāa jaradiadaē badamīna ĵsāwā jācua cawa bā?–

¹⁶ Mañne Jesuba ādjia jarasia:

–Māa jaradia bāra mārēā, ātebāra mā Diabuedadea. ¹⁷ Ācōrēba quīrīā bāda bariduaba oi carea bābāra, mañ ēberāba ebuda cawaya ara mādjī crīchadeba bedeaē bāda. Ātebāra idjia cawaya māa jaradia bāra Ācōrēneda.

¹⁸ Bariduada ara idjī crīchadeba bedea bābāra māwā o bāa ēberārāba idjīdebemada bia bedeadamārēā. Baribāra abāba quīrīā bābāra dewararāba idjī diabuedadebemada bia bedeađīda, wārā bedeađīda jarabaria; sewa ocaa.

¹⁹ Moiseba Ācōrē leyra bārāa diasia. Baribāra bārāba mañ leyra ījānacaa. Mañ careabāra bārāba māra bea quīrīā panāa.–

²⁰ Mañne ēberārāba iwidisidaa:

–ĴCaiba bāra bea quīrīā bā? ĴJai bā cacuađe bāba māwā crīchabi bāca?–

²¹ Jesuba panusia:

–Māa ānāūbada ewaride ne ununaca aba oda carea bārāba cawa crīchadaē basía.† ²² Baribāra bārā sida ānāūbada ewaride ne obadaa. Umaquīrā cacuara wēāgobadaa Moiseba bāda quīrāca. (Wārāda māwā odira Moisedeba zeē basía, ātebāra bārā drōā naēnabemaneba zesia.)§ ²³ Ācōrēba Moisea diada ley ījā odi carea bārāba ānāūbada ewaride bida warra zaque cacuara wēāgobadaa. Maāda bārāra ĵcārē cārēā mā ume quīrū panā ānāūbada ewaride ēberā biabīda

* 7:2 Levítico 23:33-43. † 7:14 Mañ ewari dromara ocho ewari obadjidaa. ‡ 7:21 Jua 5:1-9.

§ 7:22 Genesi 17:10-27.

careā? ²⁴ Bārāba unu panΛ careā biē bedearānadua, ātebΛra wārā arada cawadapeda jipa bedeadadua.–

¿Jesura Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaca?

²⁵ Jesuba Jerusaleāne jaradia baside maλ purudebemarāba jara panasidaa: –¿Idjiēca beadi careā jarΛ panΛra? ²⁶ AcΛdadua, idjira nama ebuda bedea bΛa. BaribΛra ni abaΛba idjia ni cārē sida jaradaē panΛa. Māēteara dadjirā bororāba crīcha panΛsicada idjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada.* ²⁷ BaribΛra dadjirāba cawa panΛa idjira sāmabemada. Ācōrēba ēdra edabari diai jarada zebΛrΛde ni abaΛba cawadaēa idjira sāmΛba zebΛrΛda.–†

²⁸ Maāne Jesuba Ācōrē de droma dajada jaradia bΛde jīgua jarasia:

–Wārāda bārāba mΛra unubadaa idjaba cawa panΛa sāma babarida. BaribΛra mΛra ara mādjidēba zeē bΛa, ātebΛra mΛra ze bΛa wārā jarabarideba. Bārāba idjira cawadaē panΛa. ²⁹ MΛa idjira cawa bΛa idjideba zeda bērā. Idjia mΛra diabuesia.–

³⁰ Maλ careā ādjirāba Jesura jida quīrā panasidaa, baribΛra ni abaΛba jidadaē basia idji ewarira jūēē bada bērā. ³¹ Maāne zocārāba idjira ījāsidaa. Ādjirāba jarasidaa:

–Ācōrēba ēdra edabari diai jarada zebΛrΛde ¿naλ ēberāba o bΛ cāyābara ne ununaca waibΛara bada oica?–

Pariseorāba Jesu jidadi carea panana

³² Pariseorāba cawasidaa ēberārāba Jesudebemada iwidraΛ bedea duanΛda. Maλ careā ādjirāba, sacerdotē bororā bida Ācōrē de dromanebema zarrarāda diabuesidaa Jesu jidade wānamārēā. ³³ Māwā panΛne Jesuba ēberārā jarasia:

–MΛra bārā ume dārā baēa. Jāwā bapeda mΛ Diabuedamaa wāya. ³⁴ Bārāba mΛra jarΛdia māwāmīna ununaēa. MΛ wābΛrΛmaa bārāra poya wānaēa.–

³⁵ Maλ careā judiorā arima beaba ara āduba jara duanasidaa:

–¿Sāmaa wāi bērā dadjirāba idjira waa ununaē? ¿Griegorā druadaa wāica judiorā jāma beaa jaradiai carea? ³⁶ ¿Cārē cārēā idjia māwā jara bΛ: “Bārāba mΛra jarΛdia māwāmīna ununaēa”? Idjaba ¿cārēā jara bΛ “mΛ wābΛrΛmaa bārāra poya wānaēa”?–

Baido zocai bai ara diabaridebema

³⁷ Maλ ewari droma o panΛne dji jīrūarebema ewarira dji dromaara basia. Jesura jīrūarebema ewaride āta nūmepeda jīgua jarasia:

–Bariduada opichia bΛbΛra mΛmaa zedua, maλbe baido zocai bai aradebemada dodua. ³⁸ Ācōrē Bedeade jara bΛa bariduaba mΛda ījāibΛra zocai bai arara idjideba do quīrāca dewararāmaa wea jira beya ādjia bida edadamārēā.–‡

³⁹ Jesuba maλgΛdeba cawabisia idji ījābΛdaba Ācōrē Jaurera edadida. Maλ ewaride Ācōrē Jaurera wadi zeē basia Jesura wadibida bajānaa wāē bada bērā.

Ēberārāba Jesudebema wariwaria bedea duanana

⁴⁰ Maλ bedea ūrīsidade arima duanΛrāba jarasidaa:

* **7:26** Ācōrēba ēdra edabari diai jarada. Griego bedeade bΛ bΛa “Crīto.” † **7:27** Λcara judiorāba jarabadjidada Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara ni abaΛba cawadaēda aba idjia Israel ēdra edabΛrΛdaa.

‡ **7:38** Isaías 44:3; 55:1-4; 58:1; Joel 3:18; Zacarías 13:1.

–Wārāda naλ ēberāra Ācōrēneba bedebari dji droma zeida badaa.–[§]

⁴¹ Idjaba ācāraba jarasidaa:

–Idjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaa.–

Baribara dewararāba jarasidaa:

–Māwāēa. Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara Galileadeba zeēa. ⁴² Ācōrē Bedeade jara bāēca idjira Davideba zeida? ĳDavi puru Beleāneba zeēca?–^{*}

⁴³⁻⁴⁴ Māwā Jesudebemada wariwaria bedea duanane ācāraba idjira jida quīrā panasidaa, baribara ni abaaba jidadaē basia.

Judiorā bororāba Jesu ījānaē panana

⁴⁵ Ācōrē de dromanebema zarrarāra jēda wāsidaa pariseorā, sacerdote bororā ume ābaa duanamaa. Baribara Jesura jidadaē basia. Maλ bēra ādjirāba zarrarāa iwīdisidaa:

–ĳCārē cārēā idjira enenaē basi?–

⁴⁶ Maλne zarrarāba panusidaa:

–Ni abaλ ēberāda jāλ ēberā bedebari quīrāca bedeacaa.–

⁴⁷ Maλ carea pariseorāba jarasidaa:

–ĳMāēteara idjia bārā sida cūrūgasica? ⁴⁸ Dai pariseorāba, dewara dji droma bea bida ni abaaba idjira ījānaē panla. ⁴⁹ Idji ījā beaba Ācōrē leyra adua tabeaa. Ācōrēba ādjira cawa oya.–

⁵⁰ Maλne Nicodemoda ādjirā ume basia. Idjira Jesumaa naēna diamasi bedeade wā bada basia.[†] Maλgaba ādjirāa jarasia:

⁵¹ –Baribara ĳdadjirā leyba jara bāca baridua ēberāda cawa odida panada idji bedea ūrīni naēna? ĳIdjia odada naārā cawadida panāēca?–

⁵² Ādjirāba panusidaa:

–ĳMāwāra bara Galileadebemaca? Ācōrē Bedeara bio acābari badua. Maλne bla cawaya ni abaλ Ācōrēneba bedebarida Galileadeba zeēda.–[‡]

[⁵³ Māwā duananapeda jūmarāda ādji deza wābarasidaa. §

8

Wērā daunemana Jesumaa edepedada

¹ Maλbe Jesura Olivo eyadaa wāsia. ² Nurēma diapeda wayacusa Ācōrē de droma dajadaa wāsia. Mama bade ēberārā zocārā idjima zesesidaa. Egode chūmepeđa ādjirāa jaradia besia.

³⁻⁴ Māwā duanane judiorā ley jaradiabadaba, pariseorā bida wērā daunema bā jidapedadada enesidaa. Maλ wērāra arima duanā ēsi bādapeda Jesua jarasidaa:

–Jaradiabari, naλ wērāra daiba jidasidaa abaλ ume daunema bāda.

⁵ Dadjirā leyde Moiseba nāwā bea wērārāda mōgaraba tabari beabisia.^{*} ĳBamaarā bia bāca māwā odida?–

⁶ Ādjirāba māwā jarasidaa Jesuba sāwā panui cawaya. Idjida biē jaradida crīchāsidaa. Maλne Jesura edaa barru chūmepeđa idji jawa jīwīniba egorode bā besia. ⁷ Baribara ādjirāba mīā sē iwīdi panā bēra piradrāpeda jarasia:

§ 7:40 Juaλ 1:21; 6:14; Deuteronomio 18:15-19. * 7:42 Davi. 2 Samuel 7:12; Salmo 89:3-4; 132:11-12. Beleā. Miquea 5:2. † 7:50 Juaλ 3:1-12. ‡ 7:52 Pariseorāba āi jarasidaa. 2 Rey 14:25de jara bāa Jonāra Gat-heferdebemada. Maλ purura Nazare caita basia Galilea druade. § 7:53 Griego bedeade zocārā cartade versículo 7:53deba aba 8:11daa neēa. Acāra cartade Luca 21:38are odja bāa.

* 8:5 Idjaba jara bāa dji umaquīrā sida beuida bāda. Levítico 20:10; Deuteronomio 22:22.

–Dji cadjirua ocaba naḷ wērāra mōgaraba tabarida ḅaa.–†

⁸ Māwā jarapeda Jesura wayacusa edaa ḅarru chūmepeda egorode ḅaḷ besia. ⁹ Jesuba jarada ūrīsideade ara maḷda aba aba wāḅarḷa nūmesia.† Naārā drōārāda āyā wāsidaa. Maḷbe cūdrarā sida wāḅarḷasidaa. Jesura maḷ wērā ume iduba besia. ¹⁰ Jesu āta nūmeḅarḷade wērāra iduba nūmḷda unusia.§ Maḷbe iwīdisia:

–ḅa biē jara duananara ḷsāma panḷ?* ḷCaiba ḅara biē ḅai?–

¹¹ Wērāba panusia:

–Ni abaḷba, mḷ Boro.–

Jesuba jarasia:

–Mḷa bida ḅara biē ḅāēa. Wādua, baribarḷa waa cadjiruara orādua.–]

Jesu naḷ ējūānebemarā itea ānaa

¹² Māwānacarea Jesuba ēberārāa wayacusa jarasia:

–Mḷra naḷ ējūānebemarā itea ānaa quīrāca ḅaa. Bariduaba mḷda ēpēibarḷa pāimane nībaēa, ātebarḷa ānaane ḅa bērā zocai ḅai arada erobāya.–

¹³ Maḷne pariseorāba Jesua jarasidaa:

–ḅaa ara ḅadjidebemada bedea ḅa bērā maḷba jaraē ḅaa ḅaa jara ḅara wārāda.–

¹⁴ Jesuba jarasia:

–Ara mḷdjidebemada bedea ḅamīna mḷa jara ḅara wārā araa. Mḷa cawa ḅaa mḷra sāmaḷba zesida idjaba sāmaa waya wāida. Baribarḷa bārāba maḷra adua panḷa.† ¹⁵ Bārāba naḷ ējūānebema crīchadeba mḷra acḷ panḷa. Mḷa ni abaḷda māwā acḷcaa. ¹⁶ Mḷa djārā sāwā beada acḷpeda jaraibarḷa, mḷa jara ḅara wārā araa, mḷduḅaḷba māwā jaraē ḅa bērā. Ātebarḷa mḷ Zeza, mḷ Diabuedaba mḷ ume māwā jara ḅaa. ¹⁷ Bārā leyde jara ḅaa ēberā umēba abari bedeadā jaradībarḷa ādjia jara panḷra wārāda.† ¹⁸ Ara maḷ quīrāca ara mḷdjidebemada bedea ḅaa, idjaba mḷ Zeza, mḷ Diabuedara mḷare bedea ḅaa.–

¹⁹ Maḷne ādjirāba Jesua iwīdisidaa:

–Māēteara ḅa Zezara ḷsāma ḅa?–

Jesuba panusia:

–Bārāba mḷra adua panḷa idjaba mḷ Zeza sida adua panḷa. Bārāba mḷda wārāda cawabḷdabara, mḷ Zeza sida cawacasidaa.–

²⁰ Jesuba Ācōrē de droma dajada, parata Ācōrēa diabadama jaradia ḅaside jūma maḷḡara jarasia. Baribarḷa ni abaḷba idjira jidadaē ḅasía idji ewarira wadi jūēē bada bērā.

Mḷ wāḅarḷamaa bārāra poya wānaēa

²¹ Maḷbe Jesuba jarasia:

–Mḷra wāya. Wānacarea bārāba mḷra jaradia baribarḷa ununaēa. Bārāba mḷda ījanaē bērā cadjiruade beudia. Wārāda mḷ wāḅarḷamaa bārāra poya wānaēa.–

²² Maḷ bērā judiorā bororāda ādjiduba bedea duanasidaa:

–Māēteara ḷiduba beuica? ḷdjia maḷ carea jara ḅaca: “Mḷ wāḅarḷamaa bārāra poya wānaēa”?–

²³ Maḷne Jesuba jarasia:

† **8:7** Deuteronomio 17:6-7. ‡ **8:9** Griego bedeadē ācarḷa cartade naḷ sida ḅaḷ ḅaa: “Ādji sode cawa panasidaa jipaē beada.” § **8:10** Wērā iduba nūmḷda unusia. Griego bedeadē ācarḷa cartade maḷra neēa.

* **8:10** ḅa biē jara duananara. Griego bedeadē ācarḷa cartade maḷra neēa. † **8:14** Juaḷ

7:27-29. ‡ **8:17** Deuteronomio 17:6; 19:15.

–Bārāra naā ējūānebemaa baribΛrΛ māra bajānebemaa. Māra naā ējūānebemaēa. ²⁴ Maā carea māa jarasia bārāra cadjiruade beudida. Bārāba Māra Māda ījānaē bēra cadjiruade beudia.–Š

²⁵ Maā carea ādjirāba iwidisidaa:

–¿Bara cai?–

Jesuba panusia:

–DārābarΛa māa bārāa jara bΛda.* ²⁶ Māa ne zocārāneba bārāra bedeadē beada aida bΛa. BaribΛrΛ mΛ DiabuedabΛrΛ cawa bΛa. Idji bedeara wārā araa. Māa idjideba ūrī bΛda naā ējūānebemarāa jarabaria.–

²⁷ BaribΛrΛ ādjirāba cawadaē basía Jesuba idji Zezadebemada bedea bΛda.

²⁸ Maā carea idjia jarasia:

–Bārāba mΛ, Naā Djara Edadara crude cachibΛdade cawadia Māra Māda. Cawadia māa ni maārī bida ara mΛdjia quīrīā bΛ quīrāca oca basida. Idjaba cawadia māra bedea basida mΛ Zezaba jaradiada quīrāca. ²⁹ MΛ Diabuedara mΛ ume bΛa. MΛ Zezaba mΛduba amecaa māa ewariza idjia quīrīā bΛda o babari bēra.–

³⁰ Jesuba maāgΛdebema bedea baside zocārāba idjira ījāsidaa.

Abrahaā warrarā dji ara

³¹ Maābe Jesuba judiorā idji ījābΛdarāa jarasia:

–Bārāba mΛ bedeadē ījā pananibΛrΛ, wārāda mΛ ume nībabadarāda beadia.

³² Māneba bārāba Ācōrēra wārāda cawadia. Maāba bārāra djārā nezoca beadada ēdrΛ bΛya.–

³³ Ādjirāba jarasidaa:

–BaribΛrΛ dairāra Abrahaāneba yōpedada bēra djārā nezocarāēa. ¿Sāwā bΛa dairāra ēdrΛ bΛyada a bΛ?–

³⁴ Jesuba panusia:

–Wārā arada māa jaraya: cadjirua o beara cadjirua nezocarāa. ³⁵ Nezocara idji boro ēberārāēa, baribΛrΛ dji boro warrara idji zeza ume ewariza babaria.† ³⁶ Maā bēra Ācōrē Warraba bārāra nezoca beadada ēdrΛ bΛibΛrΛ, wārāda ewariza Ācōrē ēberārāda beadia. ³⁷ Māa cawa bΛa bārāra Abrahaāneba yōpedadada, baribΛrΛ bārāba māra bea quīrīā panΛa mΛ bedeara ījānaē panΛ bēra. ³⁸ Māa jara bΛa jūma mΛ Zezaba mΛa jaradiadada. Maāne bārāba ījā o panΛa bārā zezadeba ūrīpedadada.–

³⁹ Ādjirāba panusidaa:

–Dai drōāenabema zezara Abrahaā.–

BaribΛrΛ Jesuba jarasia:

–Bārāra Abrahaā warrarā dji ara badabara idjia oda quīrāca ocasidaa.

⁴⁰ Māa bārāa wārā bedeadē jara bΛa Ācōrēba mΛa cawabida quīrāca. Māwāmīna bārāba māra bea quīrīā panΛa. ¿Abrahaāba māwā osica? ⁴¹ Bārāba bādji zezaba obari quīrāca obadaa.–

Maāne ādjirāba jarasidaa:

–¿BaribΛrΛ dairāra wērā deu bΛba todaēa! Dairāba Zezada ababe eropanΛa. Idjira Ācōrēa.–

⁴² Jesuba jarasia:

Š 8:24 Māra Māda. MaāgΛdeba Jesuba jara basia idjira Ācōrēda. Exodo 3:13-14. * 8:25 DārābarΛa māa bārāa jara bΛda. Griego bedeadē maāra ebuda bΛēa. ΛcΛrΛmaarā jara bΛa: “Māa bārāa ¿cārēda cawa jaraida bΛ?” wa “Māra ¿cārē cārēā bārā ume bedaida bΛ?” † 8:35 Genesi 21:9-13.

–Ācōrēda bārā Zezabara, bārāba m̄ra wārāda quīrīācasidaa, Ācōrēneba zepeda nama Ɂa bēra. M̄ra ara m̄djideba zeē basia. IdjiabarɁa diabuesia. ⁴³ M̄a jara Ɂara Ɂsāwāērā bārāba cawadaē panɁa? Bārāba cawadaē panɁa, m̄ bedeadā ūrī quīrīānaca bēra. ⁴⁴ Bārā zezara diaurua. MaɁ bēra idjia quīrīā ɁadrɁa bārāba o quīrīā panɁa. Idjira naārēdaɁba m̄iā beabaria. Wārāneba Ɂacaa idjaba wārā bedeara jaracaa. Sewa obaria sewaiɁa Ɂa bēra idjaba sewa zeza bēra. ⁴⁵ M̄a wārā bedeadā jara Ɂaa. MaɁ bēra bārāba m̄ bedeara ījānacaa. ⁴⁶ M̄a cadjiruada o ɁabarɁa Ɂcārē cadjiruada o Ɂa? ɁCai bārānebemaba poya jarai? M̄a wārā bedeadā jara ɁabarɁa, Ɂcārē cārēā m̄ bedeara ījānāē panɁa? ⁴⁷ Ācōrē ījā Ɂaba idji bedeara ījā obaria baribarɁa bārāra Ācōrē warrarāē bēra idji bedeara ījā odacaa.–

AbrahaɁ bai naēna M̄ra M̄a

⁴⁸ MaɁbe judiorāba Jesua jarasidaa:

–Bara Samariadebemada jāwā tabaa idjaba jai bara Ɂaa. ɁDairāba aride jara panɁēca?–

⁴⁹ MaɁne Jesuba jarasia:

–M̄ra jai neē Ɂaa. M̄ Zezadebemada bia bedeara. BaribarɁa bārāba m̄nebemada bia bedeadacaa. ⁵⁰ M̄a jarɁē Ɂaa ēberārāba m̄nebemada bia bedeadamārēā. BaribarɁa abaɁba quīrīā Ɂaa ēberārāba m̄nebemada bia bedeadida. IdjiabarɁa cawa obaria. ⁵¹ Wārā arada m̄a jaraya, m̄ bedea ījā o Ɂara beuca baya.–

⁵² MaɁne judiorāba Jesua jarasidaa:

–IdibarɁa dairāba cawabadaa Ɂara jai bara Ɂada. AbrahaɁra beusia. Jūma Ācōrēneba bedeadadarā sida beusidaa, baribarɁa Ɂaa jara Ɂaa: “M̄ bedea ījā o Ɂara beuca baya.” ⁵³ Māwāra Ɂbara dai drōā naēnabema AbrahaɁ cāyābara dji dromaara Ɂaca? Idjira beusia, idjaba jūma Ācōrēneba bedeadadarā sida beusidaa. Bara Ɂcaida crīcha Ɂa?–

⁵⁴ Jesuba panusia:

–Ara m̄djidebemada bia bedeaibarɁa maɁba jaraē Ɂaa m̄ra dji biada. BaribarɁa m̄ Zezaba m̄nebemada bia bedea Ɂaa. Bārāba idjira bārā Ācōrēana a panɁa. ⁵⁵ BaribarɁa idjira adua panɁa. MaɁne m̄a idjira cawa Ɂaa. Idjida adua Ɂadaa adabara m̄ra bārā quīrīāca sewaiɁa Ɂacasia. BaribarɁa m̄a idjira cawa Ɂa bēra idji bedeadā ījā o Ɂaa. ⁵⁶ Bārā drōā naēnabema AbrahaɁra Ɂasridasia m̄ naɁ ējūānaa zebraɁa ewarira unuida cawa Ɂada bēra. Wārāda unupeda bio Ɂasrida Ɂesia.–

⁵⁷ MaɁne judiorāba Jesua jarasidaa:

–Bara wadibida cincuenta poa Ɂlēa. ɁSāwā Ɂaa AbrahaɁra unusiada a Ɂa?–

⁵⁸ Jesuba panusia:

–M̄a wārā arada jaraya: AbrahaɁ bai naēnaɁba M̄ra M̄a.–†

⁵⁹ Jesuba māwā jarada carea judiorāba mōgarada edasidaa idji tabari beadi carea.‡ BaribarɁa Jesura m̄rūpeda Ācōrē de dajadabemada āyā wāsia.*

9

Jesuba ēberā dauberrea topedada biabida

¹ WābarɁde Jesuba unusia ēberā dauberrea topedadada. ² MaɁne Jesu ume n̄babadarāba iwidisidaa:

† 8:58 Exodo 3:13-14. § 8:59 Levítico 24:14.

* 8:59 Griego bedeadē ācārɁa cartade Ɂa Ɂaa:

“Jesura ara ādji daide necai ēdra wāsia.”

–Jaradiabari, ζcaiba cadjirua odadeba naλ ēberāra jāwā dauberrea tosidea? ζIdji djibarirāba cadjirua opedadadeba, wa idjia cadjirua odadeba?–

³ Jesuba panusia:

–Cadjirua opedadadeba jāwā todaē basia. Idjira dauberrea tosidea idjideba Ācōrēba ne obarada jūmarāba ununamārēā. ⁴ Maλ bērā wadi āsa bade eda mλ Diabuedaba obi bāra mla oida bāa. Queudacarea ni abaada poya trajadacaa. ⁵ Baribarā naλ ējūāne bade mla ēberāra itea xnaa quīrāca bāa ādjirāba sāwā nībadida cawadamārēā.–

⁶ Māwā jarapeda Jesura egorode idotasia. Maλba egorora susua osia. Maλ egoro susuaba dji dauberrea bā dauza parasia. ⁷ Maλbe Jesuba idjia jarasia: –Cuibada Siloe abadamaa sagade wādua.– (Maλ trāba jara bāa “diabueda.”)*

Ara maλda dauberrea bāra wāpeda idji daura sagapeda unu besia. Maλbe diguida wāsia. ⁸ Idji de caita beabariba idjaba idji dauberrea bā unopedadaba jara duanasidaa:

–ζNaλgācā ode chūmepeda ne iwidi babadara?–

⁹ Ācarāba idjiāda asidaa. Dewararāba idji quīrāca bāmīna idjiēana asidaa. Baribarā dji dauberrea badaba jarasia:

–Wārāda mla.–

¹⁰ Maλne idjia iwidisidaa:

–ζSāwā bāa unu besi?–

¹¹ Idjia panusia:

–Ēberā Jesu abadaba egoroda susua opeda mλ dauza parasia. Maλbe idjia jarasia: “Cuibada Siloe abadamaa sagade wādua.” Wāpeda mλ dau sagabārade unu besia.–

¹² Maλne ādjirāba iwidisidaa:

–Maλgā ēberāra ζsāma bā?–

Idjia panusia:

–Mla adua bāa.–

Pariseorāba dauberrea badaa bio iwidipedada

¹³⁻¹⁴ Jesuba egoro susua opeda dauberrea bā biabida ewarira λnāūbada ewari basia. Maλ carea dauberrea badara ācarāba pariseorāmaa edesidaa.

¹⁵ Maλbe pariseorā bida maλ ēberā iwidisidaa sāwābāra unu besida. Maλne idjia jarasia:

–Idjia egoroda susua opeda mλ dauza parasia. Maλbe mla baidode sagabārade unu besia.–

¹⁶ Ācarā pariseorāba jarasidaa:

–Maλ ēberāra Ācōrēneba zeē bāa, λnāūbada ewarida wayaca bērā.–

Baribarā dewararāba jarasidaa:

–ζSāwā cadjirua obari ēberāba maλ ne ununacada poya osi?–

Māwā wariwaria bedea duanasidaa. ¹⁷ Māwā duananapeda wayacusa dji dauberrea badaa iwidisidaa:

–Maλ ēberā, bā dau biabidara bāmaarā ζcaida māwā bā?

Dauberrea badaba panusia:

–Māmaarā idjira Ācōrēneba bedeabaria.–

¹⁸ Judiorā dji bororāba ījānaē panasidaa maλ ēberāra naēna dauberrea basida. Maλ carea idji djibarirāda trābisidaa. ¹⁹ Maλbe ādjia iwidisidaa:

–ζNaλgāra bārā warra dauberrea topedadaca? ζSāwā idira idjia unu bā?–

²⁰ Ādjia panusidaa:

* 9:7 Genesis 49:10; Isaia 8:5-8.

–Daiba cawa pan_Λ na_Λg_Λra dai warra dauberrea topedadada. ²¹ Barib_ΛΛ adua pan_Λ s_Λw_Λ idira unu besida, idjaba adua pan_Λ caiba idjira biabisida. Idjira drōā bēā idjia iwidi_Λadaa.–

²² Idji dji_Λbarirāba m_Λw_Λ jarasidaa judiorā bororāra waya pan_Λ bēā. Wārāda ma_Λ judiorāba jara_Λoasidaa ēberārāba Jesura Ācōrēba ēdr_Λ edabari diai jara_Λdaada acara pan_Λda. Aba_Λba m_Λw_Λ jarasira dji bororāba idjira judiorā dji j_Λrebada dedebemada āyā j_Λretadiada asidaa. ²³ Ma_Λ carea dji_Λbarirāba jarasidaa: “Idjira drōā bēā idjia iwidi_Λadaa.”

²⁴ Ma_Λ bēā judiorā bororāba dauberrea badara wayacusa tr_Λnape_Λda jarasidaa:

–Ācōrē quīrāpita daia wārā bedeadeba jā_Λ ēberānebemada jaradua.† Dairāba cawa pan_Λ idjira cadjirua obarida.–

²⁵ Dauberrea badaba jarasia:

–M_Λa adua b_Λa idjia cadjirua obarida wa ocada. Ababe cawa b_Λa m_Λra dauberrea basida barib_ΛΛ idira unu b_Λda.–

²⁶ Ma_Λne ādjirāba wayacusa idjia iwidi_Λsidaa:

–Idjia ζs_Λw_Λ osi? ζCārēda osi b_Λ dau biabi carea?–

²⁷ Idjia panusia:

–M_Λa bārā jarasia barib_ΛΛ i_Λjā quīrīānaē basia. Ma_Λda ζcārē cārēā wayacusa ūrī quīrīā pan_Λ? ζBārā sida idji ume nība quīrīā pan_Λca?–

²⁸ Ma_Λ carea ādjirāba idjira n_Λw_Λ quēāsidaa:

–B_Λdr_Λ jā_Λ ēberā ume nīa, barib_ΛΛ dairāra Moise leydeba nībabadaa.

²⁹ Dairāba cawa pan_Λ Ācōrēba Moisea bedeasida,‡ barib_ΛΛ jā_Λ ēberāra sāmabemada adua pan_Λ.–

³⁰ Ma_Λne dauberrea badaba jarasia:

–ζS_Λw_Λērā bārāba jara pan_Λ adua pan_Λda idjira sāmabemada? ζIdjia m_Λ daura biabiē basica? ³¹ Dadjirāba cawa pan_Λ cadjirua obadaba iwidi_Λb_Λdara Ācōrēba bia ūrīcada. Ma_Λ awara cawa pan_Λ bariduaba Ācōrēda waya b_Λb_ΛΛ idjaba idjia quīrīā b_Λda o b_Λb_ΛΛ, ma_Λg_Λba iwidi_Λb_ΛΛara Ācōrēba bia ūrīb_Λrida.§

³² Naārē e_Λa_Λba aba idibema ewaridaa ζbārāba ūrībadjidaca ēberā dauberrea to_Λda biabi_Λdada? ³³ Na_Λ ēberāda Ācōrēneba zedaēbara ni cārē sida poya oē bacasia.–

³⁴ Ma_Λne pariseorāba idjira quēāsidaa:

–B_Λ topedadeba āta_Λ cadjirua obaria. ζS_Λw_Λ dairāa ne jaradiai?–

Ma_Λ cārea idjira judiorā dji j_Λrebada dedebemada āyā j_Λretasidaa.

Dji wārāda dauberrea bea

³⁵ Jesuba ūrīsia dauberrea badara āyā j_Λretasidada. Ma_Λ carea idjira j_ΛΛde wāsia. Unupe_Λda iwidi_Λsia:

–ζB_Λa Na_Λ D_Λara Edadara wārāda i_Λjā b_Λca?–*

³⁶ Idjia jarasia:

–M_Λ boro, jaradua idjira caida m_Λa wārāda i_Λjāi carea.–

³⁷ Jesuba panusia:

–B_Λa idjira unu b_Λa. M_Λ, b_Λ ume bedea b_Λda idjia.–

³⁸ Ara ma_Λda Jesu quīrāpita chīrāborode cobepeda jarasia:

–M_Λ Boro, m_Λa i_Λjā b_Λa.–

³⁹ Ma_Λne Jesuba jarasia:

† 9:24 Griego bedeadē b_Λ b_Λa: “Ācōrēba bia bedeadua.” ‡ 9:29 Exodo 33:11. § 9:31 Salmo 66:18; Proverbio 15:29. * 9:35 Na_Λ D_Λara Edada. Griego bedeadē āc_ΛΛa cartade b_Λ b_Λa “Ācōrē Warra.”

–Māra naļ ējūānaa zesia ēberārā cawa oi carea. Māwā dji dauberrea bea quīrāca beaba ununia idjaba dji unu panāna a panāra dauberrea bea quīrāca panenia.–

⁴⁰ Λαγαλ pariseorā Jesu caita duanāba maļ bedea ūrīsidade iwīdisidaa:

–Bāa ζcārē cārēā māwā jara bā? ζDairāra dauberrea beaca?–

⁴¹ Jesuba panusia:

–Bārāda wārāda dauberrea beadabara, cadjirua obada carea bedede pananaē bacasia. Baribāra bārāba unu panāna a panā bēra bedede panā.–

10

Oveja wagabari dji bia

¹ Maļ ewaride Jesuba jarasia:

–Māa wārā arada jaraya: bariduada oveja corrade eda wābadade eda wāēbāra, ātebāra āyā areba eda wāibāra, maļgāba ovejara drāabaria idjaba biē obaria. ² Baribāra dji corrade eda wābadama eda wābaridra oveja wagabari araa. ³ Maļ itebāra corra wagabariba dji eda wābadara ewabaria. Ovejaba ādji wagabari bedeara cawa panā. Ādjiza trācuapeda dajadaa edebaria.* ⁴ Jūma dajadaa edepeda ādji na wābaria. Ovejara idji caidu wābadaa idji bedeara cawa panā bēra. ⁵ Baribāra ādjia ununacara ēpēnacia, ātebāra mīrūbadaa idji bededa adua panā bēra.–

⁶ Jesura ne jara bādeba māwā bedesia baribāra judiorāba cawadaē basia cārēda jara bāda. ⁷ Maļ bēra Jesuba nāwā jarasia:

–Māa wārā arada jaraya, oveja eda wābadara māa. ⁸ Mā zei naēna zocārā ne drāabadarā quīrāca zebadjidaa idjaba purura biē obadjidaa. Baribāra ādjirā bedeara Ācōrē ēpē beaba i jānaē basia.†

⁹ Eda wābadara māa. Māneba eda wābāra minijīchiadebemada ēdrāya. Bio necai baya idjia neē bāra Ācōrēba jūma diai bēra.‡ ¹⁰ Ne drāabarira zebaria oveja drāai carea, beai carea idjaba aduabi carea. Baribāra māra zesia ēberārāba zocai bai arada aduba erobeadamārēa.

¹¹ Māra oveja wagabari dji bīa. Oveja wagabari biara idji oveja carea beuida bāa. ¹² Baribāra abāba parata carea ovejada waga bāibāra, usa cadrāa zebārāde ovejara amecuapeda mīrū wāya. Ovejara idjideē bēra wārāda wagacaa. Maļne usa cadrāba oveja aba ca edabārāde dewarārāda jārāzoabadaa. ¹³ Maļ ēberāra mīrū wābaria ababe parata careabāra ovejara wagabari bēra. Idjia oveja bia pananamārēa crīchacaa.

¹⁴ Māra oveja wagabari dji bīa. Mādjiderāra cawa bāa oveja wagabariba idji oveja cawa bā quīrāca. Idjaba māreba māra cawa panā. ¹⁵ Ara maļ quīrāca mā Zezaba māra cawa bāa idjaba māa mā Zezara cawa bāa. Māra mādji oveja carea beuida bāa. ¹⁶ Māa erobāa dewara oveja naļ corrade beaēda.§ Maļgarā sida māa eda eneya. Ādjirāba mā bedeara i jānia. Māwā jūmarāda ābaa panania. Maļne ādjirā wagabarira aba baya.

¹⁷ Mā Zezaba māra quīrā bāa, ara mādjida idu beabi bēra. Maļbe wayacusa zocai beya. ¹⁸ Māa iduaribiēbāra ni abāba māra poya beadaēa, baribāra māra beuya māwā quīrā bā bēra. Māra beupeada poya ārēbaya. Mā Zezaba māa māwā obisia.–

* **10:3** Ezequiel 34:11-31. † **10:8** Ācōrē ēpē beaba. Griego bedede bā bāa “ovejaba.” ‡ **10:9**

Griego bedede nāwā bā bāa: “Idjira eda wāya, dajadaa wāya idjaba pōājārāda unuya.” § **10:16** Māa erobāa dewara oveja naļ corrade beaēda. Maļ bededeaba Jesuba jara basia judiorāē bida idjida i jānia.

¹⁹ Mañ bedea ũrĩbɔdade judiorãra wayacusa wariwaria bedea duanasidaa.
²⁰ Zocārāba jarasidaa:

–Jāñ ēberāra jai bara ɓaa. Idjira quĩrāé ɓaa. ¿Cārē cārēā idji bedeadā ũrĩni?–

²¹ Baribɔra dewararāba jarasidaa:

–Idjia jara ɓara jai bara ɓa bedeaēa. ¿Jaiba dauberrea beara biabibarica?–

Judiorāba Jesu igarapedada

²² Mañ ewaride judiorāba Jerusaleñe ewari dromada o panasidaa. Ādjirāba quĩrāneba panasidaa Ācōrē de dromara idji quĩrāpita biē badada waya bia ɓapedadada. Mañ ewari dromara dji cūrāsaara ɓa jedecode obad-jidaa.* ²³ Ācōrē de droma mōgaraba auɗu jūrā ca ɓa edaare Jesura nĩbasia. Idji nĩbadama Salomoñ abadaa. ²⁴ Māwā ɓade ɔcɔra judiorāba Jesura auɗu jūrā edadapeda iwidiisidaa:

–Aba ¿sāñbe ɓaa dairā crĩchara cawaē pe erobai? ɓada Ācōrēba ēdra edabari diai jaradabɔra, dairāa ebuda jaradua.–

²⁵ Jesuba panusia:

–Māa bārāa jarasia baribɔra ĩjānaē duanla. Jūma mñ Zeza trāneba o ɓaba mñnebemada ebuda cawabi ɓaa. ²⁶ Baribɔra bārāba ĩjānaca, mñ ovejarāē bēra. ²⁷ Mñ ovejarāba mñ bedeara cawa panla. Māa ādjirāra cawa ɓaa. Mañ bēra ādjirāba mñra ēpēbadaa. ²⁸ Māa ādjirāa Ācōrē ume ewariza zocai baida dia ɓaa. Mañ carea ādjirāa aduadaēa idjaba ni abaɓba ādjirāra mñ jawadebemada poya jārĩnaēa. ²⁹ Mñ Zezaba ādjirāra mñ diaisia. Idjira jūmarā cāyābara dji dromaara ɓaa.† Ni abaɓba ādjirāra mñ Zeza jawadebemada poya jārĩnaēa. ³⁰ Mñra mñ Zeza ume abarida māwā ɓaa.–

³¹ Mañ carea arima bea judiorāba wayacusa mōgarada edasidaa idji tabari beadi carea. ³² Mañne Jesuba jarasia:

–Mñ Zezadeba ne zocārā biada bārāa unubisia. ¿Sāñgɔ ne bia oda carea mñra mōgaraba tabari beadi?–

³³ Judiorāba panusidaa:

–Dairāba ɓara mōgaraba tabaridaēa ne bia o ɓa carea, āteɓɔra tabaridia ɓa nañ djarade ɓaba ara ɓadjida Ācōrēana a ɓa carea. Mañba ɓaa Ācōrēra biē jara ɓaa.‡

³⁴ Jesuba jarasia:

–Bārā leyde nāwā ɓa ɓaa: “Māa jarasia bārāra ācōrērāda.”§ ³⁵ Dadjirāba cawa panla Ācōrē Bedeara ewariza wārāda. Ācōrēba mañ ēberārāa bedeaside jarasia: “Bārāra ācōrērāa.” ³⁶ Mañne mñ ababe idji Warraada a ɓaa Ācōrēba mñra ara idji itea ɓada bēra idjaba nañ ējūānaa diabueɗa bēra. ¿Bārāba mañ carea jara panla mñ idjidebemada biē bedeasida? ³⁷ Mñ Zezaba o ɓada mñ oē ɓabɔra, mñ bedeara ĩjānadaa. ³⁸ Baribɔra idjia o ɓada mñ o ɓabɔra, mñ jara ɓa carea bārāba ĩjānaē panlmñna mñ o ɓa carea ĩjānadaa. Māwā bārāba wārāda cawaēia mñ Zezara mñ ume ɓada idjaba mñra mñ Zeza ume ɓada.–

* **10:22** Judiorāba mañ ewari Janucá abadada poa zebɔra obadaa diciembre jedecode. Quĩrānebadada Juda Macabeo abadaba Ācōrē de dromara waya bia ɓadada. Mañgara māwāsia poa 164de Jesu todi naēna. Mañ naēna griego Antioco Epipane abadaba Ācōrē de dromara biē ɓasia.

† **10:29** Mañra griego bedeadē ebuda ɓaēa. ɔcɔraamaarā nāwā jara ɓaa: “Mñ Zezaba mñ diadara ne jūma cāyābara dji dromaara ɓaa.” ‡ **10:33** Levitico 24:14-16. § **10:34** Salmo 82:6.

³⁹ Mañne ãdjirãba wayacusa Jesura jida quĩrĩã panasidaa, baribΛΛ ãdra wãsia.

⁴⁰ Mãwãnacarea Jesura wayacusa Jordaλ do quĩrãrã wãsia Borocuebari Juaλba naãrã ãberãrã borocue ãadamaa.* Jesura mama ãesia. ⁴¹ Mãwã ãade zocãrã ãberãrãda idjima wãbadjidãa. Åduba nãwã jarabadjidãa:

–Juaλba ne ununacada oẽ basia baribΛΛ jũma idjia naλ Jesudebema jaraðara wãrã araã.–

⁴² Mama zocãrãba Jesura ijãsidãa.

11

Lazaro jaidada

¹⁻² Maλ ewaride ãberã Lazaro abadada jũãcãyã nũmasia. Maλ Lazarora Betanianebeba basia. Abari purude idji djabawẽrãrã Mariada, Marta sida panasidaa. Maλga Mariaba dadjirã Boro jirũne querada weapeda idji budaba põãsa jareda basia.* ³ Mañne Lazaro djabawẽrãrãba Jesua bedeadã diabuesidaa:

–Dai Boro, ã dji biara jũãcãyã nũmaa.–

⁴ Maλ bedea ãrĩside Jesuba jarasia:

–Lazarora beuẽa, baribΛΛ jũãcãyã nũmaa ãberãrãba cawadamãrẽã Åcõrẽra idji Warra sida dji dromarãda.–

⁵ Jesuba Lazarora, dji djabawẽrãrã sida bio quĩrĩã basia. ⁶ BaribΛΛ Lazaro bio jũãcãyã ãda cawadacarea waði ewari umẽ ãesia idji ãadama.

⁷ Mãwãnacarea idji ume nĩbabadarãa nãwã jarasia:

–WãnadrΛ wayacusa Judeaðaa.–

⁸ Maλ bẽrã idji ume nĩbabadarãba jarasidaa:

–Jaradiabari, dãrãẽ ãla Judeadebemarãba ãara mõgaraba tabari bea quĩrĩã pananada. ¿BΛra wayacusa jãmaa wãica?–

⁹ Jesuba jarasia:

–¿Ewarira doce hora ãlẽca? Åsa nĩra tenedrΛcaa, idjia ãnaa naλ ãjũãne ãda unu ãa bẽrã. ¹⁰ BaribΛΛ diamasi nĩra tenedrΛbaria, ãnaa neẽ ãa bẽrã.–

¹¹ Mãwã jaradacarea Jesuba jarasia:

–Dadjirã dji bia Lazarora cãĩ ãla baribΛΛ mla idjira ãrãmane wãya.–

¹² Mañne Jesu ume nĩbabadarãba idjia jarasidaa:

–Dai Boro, idjira cãĩ ãΛbΛrΛ biabΛrΛ.–

¹³ Jesuba maλ jaradadeba Lazaro beudadebemada bedea basia, baribΛΛ idji ume nĩbabadarãba crichasidaa Lazaro cãĩ ãdebebemada bedea ãda.

¹⁴ Maλbe Jesuba ebuda jarasia:

–Lazarora jaidasia. ¹⁵ Arima ãadaẽ bẽrã mla ãsrida ãla mañneba ããrãba mla biara ijãni bẽrã. Waya idjima wãnadrΛ.–

¹⁶ Mañne Tomás, Mĩguiso abadada basia.† MaλgΛba Jesu ume nĩbabadarã waabemarãa jarasia:

–Judeaðaa wãnadrΛ dadjirã sida beadamãrẽã.–

Beudarã Jesuba ãrẽbabidebema

¹⁷ Betania purude jũẽside Jesuba cawasia Lazaro tabaripedadara ewari quĩmãrẽ ãda. ¹⁸ Betaniara Jerusaleñeba mãcua tΛmΛẽ basia.† ¹⁹ Maλ bẽrã zocãrã judiorãda zesidaa Marta, Maria sobiabide ãdji djaba jaidada

* **10:40** Juaλ 1:28. * **11:1-2** Juaλ 12:3. † **11:16** Mĩguiso. Griego trã Dídimoba jara ãla mĩguisoda.

† **11:18** tΛmΛẽ basia. Griego bedeadẽ ãl ãla “quince estadia.” Maãra kilómetro ãbeaca ãla.

careā. ²⁰ Māwā panΛne Martaba cawasia Jesura jūēbΛrΛda. Ara maΛda idji audiabaride wāsia. MaΛne Mariara diguida besia. ²¹ Martaba Jesu unuside idjia jarasia:

–MΛ Boro, bΛda nama baɗabara mΛ djabara jaidaē bacasia. ²² BaribΛrΛ mΛ cawa bΛa jūma bΛa Ācōrēa iwidibΛrΛra idjia oida.–

²³ Jesuba idjia jarasia:

–BΛ djabara ārēbaya.–

²⁴ MaΛne Martaba jarasia:

–Māē, mΛa cawa bΛa idjira jīrūarebema ewaride ārēbaida beudarā ārēbabadae.–⁵

²⁵ Jesuba jarasia:

–MΛdrΛ beudarā ārēbabibaria idjaba zocai bai diabaria. Bariduaba mΛda jīāibΛrΛ, naΛ djarade beubarΛ sida ewariza Ācōrē ume zocai baya. ²⁶ MΛ jīā bΛra mΛneba zocai bΛ bērā ewariza zocai baya. ¿BΛa maΛgara jīā bΛca?–

²⁷ MaΛne Martaba panusia:

–Māē mΛ Boro, mΛa jīā bΛa bΛra Ācōrē Warrada, Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradada, naΛ ējūāne zeida baɗada.–

Jesu Lazaro carea jīāna

²⁸ Māwā jaradacarea Martara wāsia idji djabawērāmaa. MaΛbe iwidrΛa jarasia:

–Dji Jaradiabarira nama bΛa. Idjia bΛa ne jara quīrīā bΛa.–

²⁹ MaΛ ūrīpeda Mariara piradrΛpeda Jesu bΛmaa isabe wāsia. ³⁰ Jesura purude eɗa wāē basia. Wadibiɗa Martaba idji ununama basia. ³¹ MaΛne judiorā Maria sobiabidi carea idji diguida panΛba unusidaa idjira isabe piradrΛpeda dajadaa wābΛrΛda. MaΛ carea idji caidu wābΛdaba jarasidaa:

–Idjira Lazaro tΛbaripedaɗamaa jīāne wābΛrΛa.–

³² Mariara Jesu bΛma jūēside ara idji unubΛrΛda idji jīrū caita barru cobesia. MaΛne jarasia:

–MΛ Boro, bΛda nama baɗabara, mΛ djabara jaidaē bacasia.–

³³ Jesuba Maria jīgua jīābΛrΛda idjaba judiorā idji ume zepedaɗa sida jīābΛdada unuside ādjirā carea bio sopua nūmepeda jīgua āgasia.* ³⁴ MaΛbe iwidisia:

–Idjira ¿sāma tΛbarisida?–

Ādjirāba panusidaa:

–Dai Boro, acΛde wāna.–

³⁵ Jesura jīāsia. ³⁶ Māwā bΛde judiorā arima duanΛba jarasidaa:

–AcΛɗadua idjia sācua Lazarora quīrīā basida.–

³⁷ BaribΛrΛ ācΛrΛ ādjirānebemaba jarasidaa:

–Dauberrea bΛ biabidaba ¿sāwāērā poya carebaē basi Lazaro beurāmārēā?–

Jesuba Lazaro ārēbabida

³⁸ Jesura wayacusa jīgua āgasia. MaΛbe Lazaro tΛbaripedaɗama jūēsia. MaΛgara eya uria basia. Dji eɗa wābadara mōgaraba jūātrΛ basia. ³⁹ MaΛne Jesuba jarasia:

–JāΛ mōgarara āyā bΛɗadua.–

§ 11:24 Isaia 26:19; Daniel 12:1-3. * 11:33 Ādjirā carea. ĀcΛrΛmaarā Jesura sopuasida ādjirāba jīānaē basi bērā idjia Lazarora ārēbabida. Dewararāmaarā Jesura sopuasida naΛ ējūāne ēberārāra beubada, cacua biē beubada, idjaba cadjirua obada bērā.

Marta, dji jaidada djabawērāba Jesua jarasia:

–Mā Boro, idji jaidadara ewari quīmārē ḅa bēra cōbusia cadjirua ḅaa.–

⁴⁰ Baribara Jesuba jarasia:

–ǂMā jaraē basica ḅaa wārāda ǂjaibara, Ācōrēra dji droma ḅada unuida?–

⁴¹ Māwā ḅade ēberārāba mōgarara āyā ḅasidaa. Maḅe Jesuba ātaa acapeda jarasia:

–Zeza, mā ḅāa bia jaraya mā iwidadara ūrīna bēra. ⁴² Mā cawa ḅaa ḅaa mā bedeara ūrī babarida, baribara mā maḅara jarasia naḅara ēberārāba cawadamārē ḅabarara mā diabuesida.–

⁴³ Māwā jaradacarea Jesuba jigua trā jarasia:

–ǂLazaro, dajadaa zedua!–

⁴⁴ Ara māda Lazaro beu badada dajadaa zesia. Idji jawara, idji jūrū sida wadi wuaba ḅara ḅesia. Idjaba idji quīrara wuaba ānēbāri basia. Maḅne Jesuba jarasia:

–Ērānada bia tagamārē.–

Judiorā bororāba Jesu beadi carea bedea aupedada

Mateo 26:1-5; Marco 14:1-2; Luca 22:1-2

⁴⁵ Zōcārā judiorā Maria acade wapedadaba unusidaa Jesuba odara. Maḅ bēra ādjirāba ǂjāsidaa. ⁴⁶ Acārara pariseorāmaa wāsidaa Jesuba oda jaraē. ⁴⁷ Maḅ carea pariseorāra, sacerdote bororā sida jūma judiorā dji dromarā ume ābaa dji jaresidaa. Nāwā jarasidaa:

–Dadjirāba ǂsāwā odi? Maḅ ēberāba ne ununacada zocārā o ḅaa. ⁴⁸ Idjida idu ḅadibara jumarāba crīchadia idjira dadjirā boroda. Idjida ēpēnibara romanorāra zedapeda dadji Ācōrē de dromara babuedia idjaba jūma dadji judiorā sida quenania.–

⁴⁹ Mama āba basia Caipā abadada. Idjira maḅ poade dji dromaara ḅa sacerdote basia. Maḅ Caipāba jarasia:

–ǂBārara crīcha neḅ panā! ⁵⁰ Romanorāba jūma dadjirā beadi cāyābara biara ḅaa ēberā aba dadji judiorā carea beuida.–

⁵¹ Caipāba ara idji crīchadeba māwā jaraē basia. Ātebāra idjira maḅ poade dji dromaara ḅa sacerdote bēra Ācōrēbāra idjia jarabisia Jesura jūma judiorā carea beuida ḅada. ⁵² Baribara ababe judiorā carea beuē basia, ātebāra beusia jūma Ācōrē warrarā naḅ ējūāne beara puru aba ḅai carea.† ⁵³ Judiorā dji dromarāba bedea ḅasidaa mamaaba ātaa crīcha jaradida Jesu beadi carea.

⁵⁴ Maḅ bēra Jesura judiorā tāēna ebuda nībaca basia, ātebāra Judeadebemada āyā wāsia. Epraīl purude idji ume nībabadarā ume ḅade wāsia. Maḅ purura ējūā pōāsa ewaraga ḅa caita ḅaa.†

⁵⁵ Judiorā Egiptodeba ēdrapedada quīrānebabada ewarira caita basia. Maḅra ewari droma bēra puruzabemarāda Jerusaleḅnaa wāsidaa ādjia obada quīrāca o pananeba Ācōrē quīrāpita bia beadi carea.‡ ⁵⁶ Maḅ ewaride ēberārāba Jesura jara nībasidaa. Ācōrē de droma dajada ābaa duanane iwidadjidaa:

† **11:52** Isaia 11:12; Jeremia 23:3; Miquea 2:12. ‡ **11:54** Epraīl purura Jerusaleḅneba ewari aba basia. § **11:55** Ewari droma odi naēna judiorāra Ācōrē quīrāpita bia beadida panasidaa. Abaaba ēberā beudada tāibara wa waraibara, siete ewari Ācōrē quīrāpita biē bebadjia. Maḅ carea ne oida basia:

acada Numero 19:16-22; 2 Cronica 30:13-21. Māwā oḅara ewari dromara ocara basia. Jesu ewaride judiorāba jaradiabadjidaa judiorā Israel drua āi beara Ācōrē quīrāpita biē beada. Maḅ carea Jerusaleḅ purudaa zedapeda siete ewari dārabadjidaa Ācōrē quīrāpita bia panani carea.

–Bārāmaarā ċidjira naļ ewari droma obadađe zebá?–

⁵⁷ Barib_{ARΛ} sacerdote bororāba pariseorā bida jarasidaa bariduaba Jesuda jūesida cawasidara jaraida b_Λda idji jidadamārēā.

12

Mariaba quera Jesu jīrū ārā weada

Mateo 26:6-13; Marco 14:3-9

¹ Egiptodeba ēdr_Λpedada quīrāneb_Λbada ewari jūēi carea wadi sei ewari b_Λde Jesura Betania puru_Λdaa wāsia Lazaro babarimaa. Maļ Lazarora Jesuba ārēbabida basia. ² Jesura zeda bērā quewarabema codira waib_{ΛΛ} osidaa. Martaba codi careabemara jedeca basia. Maļne Lazaro sida Jesu ume ne co basia. ³ Māwā pan_Λne Mariaba nardo quera idji awa quiruda, nēb_{ΛΛ} b_Λda taza umé enepeda Jesu jīrūne weasia. * Maļbe idji budaba pōāsa jaresia. Maļ queraba dji dera jūma tūāpa nūmesia. ⁴ Maļne Jesu ume nīb_Λbarida aba basia Juda Iscariote abadada. Judaba Jesura jidabi basia. Maļ Judaba jarasia:

⁵ –ċCārē cārēā jāļ querara nēdobueē basi? Nēdobuedabara poa aba trab_Λar_Λde edabari quīrāca edacasia. Maļba ne neē quede_Λara carebacasia.–

⁶ Barib_{ARΛ} idjia māwā jaraē basia ne neē quedeada crīcha b_Λ bērā, āteb_{ARΛ} māwā jarasia ne dr_Λabari bērā. Ādji parata wagabada buchacara idjia erobabadjia barib_{ARΛ} maļnebemada dr_Λabadjia. ⁷ Maļne Jesuba jarasia:

–Naļ wērā māwā jararādua. Idjia naļ querara waga erob_Λsia m_Λ t_Λbaridi ewari carea.† ⁸ Ne neē quede_Λara ewariza bārā tāēna panania, barib_{ARΛ} m_Λra bārā ume ewariza baēa.–

Judiorā bororāba Lazaro beadi carea bedea aupedada

⁹ Zocārā judiorāba cawasidaa Jesura Betaniane b_Λda. Maļ bērā idji ac_Λde wāsidaa. Maļ awara Lazaro, Jesuba ārēbabida sida ac_Λde wāsidaa. ¹⁰⁻¹¹ Lazaro ārēbada carea judiorā zocārāba sacerdote bororāra igaradapeda Jesuda ījāsidaa. Maļ carea sacerdote bororāra bedea ausidaa Lazaro sida beadi carea.

Jerusaleñebemarāba Jesu audiabaripedada

Mateo 21:1-11; Marco 11:1-11; Luca 19:28-40

¹² Nurēma zocārā ēberārē ewari droma ođi carea Jerusaleñnaa zepedadaba cawasidaa Jesura Jerusaleñne jūēb_{ARΛ}da. ¹³ Maļ carea ādjirāba uruta quedua quīrāca beada t_Λdapeda idjira audiabaride wāsidaa. Nāwā jīgua jarasidaa:

–jBio biya quirua!† jBio bia b_{ΛΛ} dadjirā Ācōrē tr_Λneba zeb_{ARΛ}ra! jBia quirua Israeldebema Borora!–

¹⁴ Maļne Jesuba burro zaqueda unupeda ārā chūmesia. Māwāsia Ācōrē Bedeade jara b_Λ quīrāca:

¹⁵ Wayarān_Λdua, Sio_Λ eyade bearā. Ac_Λdadua, bārā Borora burro zaque ārā zeb_{ARΛΛ}.§

¹⁶ Jesu ume nīb_Λbadarāba maļra unu pan_Λmīna cawadaē panasidaa. Barib_{ARΛ} Jesu ārēbapeda bajānaa wānacareab_{ARΛ} cawasidaa Ācōrē Bedeade idjidebema naēna b_Λdada jūma wārāda māwāsida.

¹⁷ Jesuba Lazaro beu b_Λdada tr_Λpeda ārēbabiside zocārā ēberārāda arima duanasidaa. Māwānacarea ādjia unupedadada nēb_{ARΛΛ}badjidaa. ¹⁸ Jesuba maļ

* **12:3** Taza umé. Libra aba wa medio litro wa tresciento gramo. † **12:7** Idjia naļ querara waga erob_Λsia m_Λ t_Λbaridi ewari carea. Griego bedeade maļra ebu_Λda b_Λēa. ‡ **12:13** jBio bia quirua! Maļgara arameo bedeade jarabadaa “Hosana.” § **12:15** Jerusaleñ purura Sio_Λ eyade b_{ΛΛ}. Zacaria 9:9; Isaia 40:9-10; Sofonias 3:14-17.

ne ununaca odara zocārāba ūrīsidāa. Maļ bērā idji audiabariide wāsidaa.

¹⁹ Maļne pariseorāba ara ādjiduba jara duanasia:

–IACΛdadua! Jūmarāda idji caidu wābadaa. Maļ bērā dadjirāba o quīrīā panlā poya odaēa.–

Jesuba idji beadi jarada

²⁰ Maļ ewari droma o panlne āCARΛ griegorāda Ācōrēa bia bedeadī carea Jerusaleñne jūēsidaa. ²¹ Maļgarāra Pelipe, Jesu ume nībarimaa wāsidaa. Maļ Pelipera Galileade bΛ puru Betsaidadebema basia. Ādjia Pelipea jarasidaa:

–Dairāba Jesura unu quīrīā panlā.–

²² Maļ carea Pelipeba Andrēa jarađe wāsia. Maļbe ādjia Jesua jarasidaa.

²³ Maļne Jesuba jarasia:

–Ewarira jūesia. Ācōrēba mΛ, Naļ Djara Edadara dji Dromada baya. ²⁴ MΛa wārā arada jaraya: beuda quīrāca trigo tada jouđaeBARΛ, ara māwā abari tada babaria. BaribarΛ jouđibarΛ maļ tara tunupeđa bio zaubaria. ²⁵ Ara maļ quīrāca Ācōrē cāyābara naļ djarade zocai baida biara jarΛ baba maļ zocai baira aduaya. BaribarΛ naļ djarade zocai bai jarΛi cāyābara mΛda ēpēibarΛ Ācōrē ume ewariza zocai baya. ²⁶ Bariduada mΛ nezoca ba quīrīā bABARΛ, mΛ ume nībaida bΛa. MΛ wāBARΛmaa mΛ nezoca sida wāya. Bariduada mΛ nezocabARΛ, mΛ Zezaba idjira dji dromada baya.

²⁷ Wārāda mΛra bio sopua bΛa. ĶMΛa cārēda jarai? ĶMΛa jaraica “Zeza, mΛ bia mīgaidebemada ēdrl bΛdua”? Māwā jaraēa mΛra maļ carea zeda bērā.

²⁸ ĀteBARΛ jaraya: Zeza, maļgađeba jūmarāa cawabidua bARA dji Dromaara bAda.–

Ara māwāBARΛde ēberārā arima duanaba bedeadā bajānaa ūrīsidāa. Maļ bedeaba jarasia:

–MΛa nēna cawabisia mΛra dji Dromaara bAda idjaba wayacusa cawabiya.–

²⁹ Maļ bedea ūrīsidade āCARΛba jarasidaa baada jururuasida. Dewararāba jarasidaa:

–Bajānebema nezocaba Jesua bedeiasia.–

³⁰ Maļne Jesuba jarasia:

–Maļ bedeara mΛ iteaē basia. Biara bārā itea basia. ³¹ ArāBARΛ Ācōrēba cawabiya naļ ējūānebemarāra bedeadē duanada. ArāBARΛ diauru, naļ ējūānebema borora Ācōrēba poyaya. ³² MΛ āTΛ jira bABADade mΛa jūmarāda eneya mΛ jīānamārēa.–

³³ Māwā jarasia idjira crude cachi beadida cawabi carea. ³⁴ Ēberārā mama duanaba Jesua jarasidaa:

–Ācōrēba Moisea diada leydeba dairāba cawa panlā Ācōrēba ēdrl edabari diai jaradara beuca baida.* BΛa Ķsāwā jara bΛ Naļ Djara Edadara crude cachidida? Naļ Djara Edadara Ķcai?–

³⁵ Jesuba jarasia:

–Naļ ānaara bārā ume dārā baēa. Maļ carea ānaane nībadadua idji bārā ume bΛmisa cawadaēne pāīmane beada amaaba. Pāīmane nība adua bΛa sāmaa wāda. ³⁶ Ānaa bārā tāēna eropanlne maļ ānaara jīānadua ānaanebema ēberārāda beadi carea.–

Maļ bedea jaradacarea Jesura ara mΛda wāpeđa mīrūsia.

Judiorāba wadibida Jesu jīānaē duanana

* 12:34 Isaia 9:7; Ezequiel 37:25; Salmo 72:17; Salmo 89:35-37.

³⁷ Jesuba ne ununacada zocārā ēberārā quīrāpita oḁamīna ādjirāba wadibida ījānaē panasidaa. ³⁸ Ācōrēneba bedēabari Isaíaba jarada quīrāca wārāda māwāsia. Nāwā jarasia: Dai Boro, ḡdaiba jarapedadara caiba ījāsi?

Ācōrēba idji ḁḁara ḡcaia cawabisi?†

³⁹ Maḁ bērā ādjirāba poya ījānaē basía, Isaíaba jarada quīrāca:

⁴⁰ Māa ādjirāra dauberrea bea quīrāca ḁasia idjaba so zarea ḁasia ādji dauba unu panḁmīna cawarānamārēā idjaba ūrī panḁmīna sodeba cawarānamārēā.

Māwā panḁ bērā māmaa zedacaa māa biabimārēā.‡

⁴¹ Isaíaba idji cartade māwā ḁasia Jesura dji Dromada beida unupeda maḁnebemada bedēada bērā.§

⁴² Isaíaba māwā ḁadāmīna zocārā judiorāba, judiorā dji dromarā bida Jesura ījāsidaa baribara ebuda jaradaē basía. Waya panasidaa pariseorāba ādjirāra judiorā dji jarebada dedebemada āyā jaretadida. ⁴³ Ācōrēba ādjida bia jarai cāyābara maḁ judiorāba biara quīrā panasidaa ēberārāba bia jaradida.

Ācōrēba Jesu bedēadeba ēberārā cawa oya

⁴⁴ Maḁbe Jesuba jigua jarasia:

–Mā ījā ḁaba mā Diabueda sida ījā ḁaa. ⁴⁵ Mā unu ḁaba mā Diabueda sida unu ḁaa. ⁴⁶ Māra naḁ ējūānaa ānaa quīrāca ze ḁaa mā ījāḁadara pāimane beaḁnamārēā. ⁴⁷ Abaḁba mā bedēada ūrīpeda ījāēḁara, māa idjira biē ḁāē, māra naḁ ējūāne bea biē ḁai carea zeē ḁa bērā. Māra naḁ ējūāne bea ēdra edai careaḁara zesia. ⁴⁸ Baribara mā igara ḁara, mā bedea bia edaē ḁara Ācōrēḁara cawa oya. Jirūarebema ewaride Ācōrēba cawabiya idjira bedēade ḁada māa jarada bedeara ījānaē bērā. ⁴⁹ Māra ara mādjideba bedea ḁāē. Mā Zeza, mā namaa diabuedaba māa jarasia cārēda jaraida ḁada idjaba sāwā maḁ bedeara jaraida ḁa sida. ⁵⁰ Māa cawa ḁaa idjia maḁ bedeara jarabi ḁada ēberārā idji ume ewariza zocai duananamārēā. Maḁ carea mā Zezaba māa jarada quīrāca māa bedea ḁaa.–

13

Jesuba idji ume nībabadarā jirū sagāda

¹ Egiptodeba ēdrapedada quīrānebada ewari bai naēna Jesuba cawa basia idji ewarira jūēḁara. Cawasia naḁ ējūāra amepeda idji Zezamaa wāida. Jesuba jūma idjiderā naḁ ējūāne beara bio quīrā ḁada bērā idjia maḁ quīrāra unubisia aba idji beubaḁa ewaridaa.

² Qewara pāimabarade ne co panasidaa. Baribara maḁ naēna diauruba Simoḁ warra Juda Iscariote soē crīchada diadoasia Jesu jidabimārēā.

³ Jesuba cawa basia idji Zezaba ne jūmada idji jawade ḁasida, idjaba cawa basia idjira Ācōrēmaḁba zepeda waya Ācōrēmaa wāida. ⁴ Baribara Jesuba osia nezocaba obari quīrāca. Ādjirāra qewara ne co panane pirabaripeda idjia āra jā babarida ērāsia. Maḁbe cacua jarebadada edapeda carra barā jāsia. ⁵ Epedeco jūguruade baidoda jue edapeda idji ume nībabadarā jirūra sagasia.

Ādjiza sagapeda ādji jirūra cacua jarebadaba pōāsa jaresia.

⁶ Jesuba Simoḁ Pedro jirū sagabarade Pedrosa jarasia:

–Mā Boro, ḡbaa mā jirūda sagāica?–

† 12:38 Isaí 53:1. ‡ 12:40 Isaí 6:10. § 12:41 Isaí 6:1-5.

⁷ Jesuba panusia:

–Mā o bāra bāa nawena cawaē bāa baribara nocoare ebuda cawaya.–

⁸ Baribara Pedroba jarasia:

–Mā jirūra bāa sagacara bāa.–

Jesuba jarasia:

–Mā bā jirūda saglēbara, bāa māreēa.–

⁹ Maā bēra Simoā Pedroba jarasia:

–Māwā baibara, mā Boro, mā jirū awa sagarādua, jātebara mā jawara, mā boro sida sagādua!–

¹⁰ Maā carea Jesuba jarasia:

–Ēberā cuidacarea ababe idji jirū awa sagāda bāa idji cacuara jūma bia sagā bā bēra. Bārā jūmaena sagā beaa, māwāmīna aba nama bāa saglē bāda.–

¹¹ Jesuba cawa basia caiba idjira jidabida. Maā carea jarasia: “Aba nama bāa saglē bāda.”

¹² Ādjirā jirū sagacuadacarea Jesuba wayacusa idjia ārā jā babarira jāsia. Maābe ne cobadama wayacusa chūmepeda jarasia:

–¿Cawasidaca cārēā mā bārā jirūra sagāsida? ¹³ Bārāba māra Jaradia-bariāda abadaa idjaba bārā Boroāda abadaa. Wārāda aride jara panāa, māwā bā bēra. ¹⁴ Maāba mā, bārā Boroāda idjaba Jaradiabariba nezoca quīrāca bārā jirūra sagāda bēra bārā bida nezoca quīrāca bādjiza jirū sagādida panāa. ¹⁵ Mā jāwā unubisia bādjiza dji carebadamārēā. ¹⁶ Mā wārā arada jaraya: ni baā nezocada idji boro cāyābara auđuara bāēa. Diabuedara idji diabueda cāyābara auđuara bāēa. Nezocaba obari quīrāca mā oda bēra, bārā bida abari quīrāca odida panāa. ¹⁷ ¿Cawasidaca? Māwā jā odibara wārāda bia panania.

¹⁸ Mā jaraē bāa jūma bārāra bia beadida, mā edadarā sāwā beada cawa bā bēra. Ācōrē Bedeade bā bā quīrāca wārāda māwāmārēā mā jarabarāa: “Aba mā ume ne co bādada mā ume dji quīrūda besia.”* ¹⁹ Mā ara nawena maāra jarabarāa wadi māwāi naēna, wārāda māwābarāde bārāba Māra Māda jānamārēā.† ²⁰ Wārā arada mā jaraya: mā diabuebarāda abaāba bia edaibara māda bia edabarāa. Idjaba mā bia edabarāba mā Diabuedara bia edabarāa.–

Jesuba Judadebema jarada

Mateo 26:20-25; Marco 14:17-21; Luca 22:21-23

²¹ Māwā jarapeda Jesura bio sopua besia. Māwā bāde ebuda jarasia:

–Wārā arada mā jaraya: aba bārānebema māra jidabiya.–

²² Idji ume nībabadarāra abarica dji acā duanesidāa Jesuba jaradara cawadaē bāda bēra. ²³ Maāne aba basia Jesuare chūmāda.‡ Maāgāba ara idjida “Jesuba bio quīrā bā” abadja. ²⁴ Simoā Pedroba idjia boroā jarasia caidebemada bedeā bāda Jesua iwidimārēā. ²⁵ Maābe Jesuare chūmāba iwidisia:

–Dai Boro, ¿caiba bāra jidabi?–

²⁶ Jesuba panusia:

–Mā paāda sōberapeda abaāa diaya. Maā ēberāra idjia.–

Ara māda paāra sōberapeda Jesuba Simoā Iscariote warra Judaa diasia.

²⁷ Judaba maā codacarea Satana jawāda besia. Maāne Jesuba Judaa jarasia:

* **13:18** Salmo 41:9. † **13:19** Isaia 43:10. ‡ **13:23** Jesuare chūmāda. Griego bedade bā bāa: “Jesumaa tūri chūta bāda.” Judiorā Egiptodeba ēdrapedada quīrānebada ewaride māwā ne cobadjidāa. “Jesuba bio quīrā bā” abadja. Juaāba ara idjida māwā jarabadja.

–Bla oya bla isabe odua.–

²⁸ Baribla ne co duanba ni abalba cawadae basia Jesuba care carea mawa jarasida. ²⁹ Judaba adji parata wagabada buchacara erobabadja. Ma bea alcala crichasidaa Jesuba dji ewari droma careabemada nedomaree jarasida wa parata nee quedeaa diabi bla. ³⁰ Judaba palra copea ara maada dajadaa wasia. Maalra paimanacarea basia.

Jesuba obi ba bedea djiwidi

³¹ Juda wanacarea Jesuba jarasia:

–Arabalra Acoreba unubiya ma, Na Djara Edadara dji dromada. Ma awara mneba Acoreba unubiya ara idjida dji dromada. ³² Ma, Na Djara Edadaba Acoreba dji dromada unubibala, Acoreba mala abarica dji dromada unubiya. Idja dareae mala unubiya. ³³ Bara ma dji biar ba bea ma jaraya: mala bara ume darea ba. Ma judora borora jarada quira nawena bara jaraya: bara mala jalada, mawamina ma wabalra poya wanea.*

³⁴ Ma obi ba bedea djiwidida bara jaraya: bara bio dji quira beadaa.† Ma bara bio quira ba quira bara sida abarica dji quiranada. ³⁵ Bara mawa dji quira pananibala, jumaraba cawada bara ma ume nibadarada.–

Pedroba Jesu igaraana ada

Mateo 26:31-35; Marco 14:27-31; Luca 22:31-34

³⁶ Simo Pedroba Jesua iwisia:

–Dai Boro, bara samaa wai?–

Ma ne Jesuba panusia:

–Ma wabalra ma bara nawena poya wea, baribala tebe ma caidu waya.–

³⁷ Pedroba iwisia:

–Dai Boro, sawa bara ma ume poya wea? Mala ba carea beida ba.–

³⁸ Ma ne Jesuba jarasia:

–Bala ma carea warada beida ba? Wara arada ma jaraya: eterre berui naena ba barima ubea jaraya mala unucada.

14

Jesuba idjideba dadjira Zezamaa wani jarada

¹ Sopua bearanada. Acoreba aride o ba warada ijanada. Idja ba ma aride o ba sida warada ijanada. ² Ma Zea babarima dadjira duananira baraa. Mala mamaa waya bara beadima bia oi carea. Mawebara ma jarae bacasia. ³ Mala bara beadima bia ode waya. Ma be wayacusa zeya bara edei carea ma ume beadamaree. ⁴ Bara cawa panla mala samaa waida. Dji o sida cawa panla.–

⁵ Baribala Tomaba jarasia:

–Dai Boro, adua panla bara samaa waida. sawa ma ora cawadi?–

⁶ Ma ne Jesuba jarasia:

–Ma ora ma. Mneba Acoreba warada cawa panla idja ba zocai bai arada eropanla. Mneba wanebala ni abada ma Zezamaa poya juena. ⁷ Bara

§ 13:33 Ma dji biar. Griego bedead ba ba “ma warra zaquera.” * 13:33 Jua 7:33; 8:21.

† 13:34 Ma obi ba bedea djiwidi. Acoreba obi ba bedea dji droada Levitico 19:18de, Deuteronomio 6:5de unubada.

māda wārāda cawa panabara, māl Zeza sida cawa panaa.* Idibara bārāba idjira cawa panaa unu panā bēra.–

⁸ Mañne Pelipeba idjia jarasia:

–Dai Boro, dadji Zezara daia unubidua. Ara maāba bia āaa.–

⁹ Maā carea Jesuba jarasia:

–Pelipe, māra dārābara bārā ume āda. Baa māra wadibida cawaē āca? Māl unu āba māl Zeza sida unu āaa. Baa sāwā jara āa “dadji Zezara daia unubidua”? ¹⁰ ā Baa ījāē āca māra māl Zeza ume āba āda idjaba māl Zezara māl ume āba āda? Māa bedea āra ara mādjidēba bedeāca. Ātebara māl Zeza māl ume āba āra māneba bedea āaa. Wārāda māneba ne jūmada idjia obaria. ¹¹ Ījānadia māra māl Zeza ume āba āda idjaba māl Zezara māl ume āba āda. Māa māwā jara āa carea bārāba ījāne panabara, māa o āa carea ījānadia.

¹² Wārā arada māa jaraya: bariduaba māda ījā ābara, māa o āra idjia bida oya. Wārāda māa o āa cāyābara idjia auduara oya, māra māl Zezamaa wāi bēra. ¹³ Bārāba māda ījā panā bēra māl trāneba iwidibadara māa jūma oya. Māwā māneba ebuda āaya māl Zezara dji dromada. ¹⁴ Wārāda bārāba māda ījā panā bēra jūma māl trāneba iwidibadara māa oya.

Jesuba Ācōrē Jaure dai jarada

¹⁵ Bārāba māda wārāda quīrā panabara, māl bedeara ījā o panania.[†] ¹⁶ Maā bēra māl Zezaa iwidīya bārā Carebabarida diabuemārēa. Maāgara bārā ume ewariza āaya. ¹⁷ Idjira Ācōrē Jaurea. Idjia Ācōrēra wārāda cawabibaria. Naā ējūānebemarāba idjira poya edadaēa, ununaca bēra idjaba adua panā bēra. Mañne bārābara idjira cawa panaa, bārā ume āa bēra idjaba bārā sode bai bēra.[‡]

¹⁸ Māa bārāra jērāmārā quīrāca ameēa. Māra wayacusa bārāmaa zeya.

¹⁹ Dārāēne naā ējūānebemarāba māra waa ununaēa baribara bārāba māra ununia. Māa zocai bai arada eroā bēra, bārā bida zocai bai arada eroeada. ²⁰ Mā zedacarea bārāba cawadīa māra māl Zeza ume āba āda, bārāra māl ume āba panāda, idjaba māra bārā ume āba āda. ²¹ Māl bedea ūrīpeda ījā o āba māra quīrā āaa. Abaaba māda quīrā ābara, māl Zezaba idjira quīrā āaya. Māa bida idjira quīrā āaya, idjaba ara māda idjia unubiya.–

²² Maābe dewara Juda, Iscarioteā Jesua iwidisia:

–Dai Boro, sāwā āra dairāa unubi baribara naā ējūānebemarāa unubiē?–

²³ Jesuba panusia:

–Māl quīrā āba māl bedeara ījā o āaya. Māl Zezaba idjira quīrā āaya. Maābe daira idjimaā zedīa idji ume āba panani carea. ²⁴ Māl quīrāē āba māl bedeara ījā oca. Bārāba ūrī panā bedeara māreēa, ātebara māl Zeza, māl Diabuedadea.

²⁵ Maāgara māa bārāa jara āaa wadibida bārā ume āa bēra. ²⁶ Baribara māl Zezaba māl trāneba idji Jaureda diabueya bārā Carebabarida bāmārēa. Ācōrē Jaureba ne jūmada bārāa jaradiaya. Idjia bārāa jūma māa jaradara quīrānebabiya.

* **14:7** Bārāba māra wārāda cawa panabara, māl Zeza sida cawa panaa. Griego bedeaēe āca cartade bā āaa: “Bārāba māra wārāda cawa pananabara, māl Zeza sida cawacasidaa.” † **14:15** Ījā o panania. Griego bedeaēe āca cartade bā āaa: “Ījā o pananadia.” ‡ **14:17** Bārā sode bai bēra. Griego bedeaēe āca cartade bā āaa: “Bārā sode āa bēra.”

²⁷ M̄la necai baida bārā sode ameya. M̄la dia b̄la necai baira nāl ējūānebemarāba poya diadacaa. Māl bēra jūmawāyā sopuarānadua. Ne warānadua. ²⁸ M̄la bārāa jarasia m̄lra wāb̄lra idjaba waya bārā ume bađe zeida. ²⁹ Bārāba m̄da wārāda quīrīā pan̄lbara b̄l̄srīdacasīdaa m̄l Zezamaa wāyana ada carea. M̄l Zezara m̄l cāyābara dji dromaara b̄la bēra m̄lra wayacusa b̄aya m̄dji naārā badamaa. ²⁹ M̄la māl̄ḡlra jara b̄la wadi māwāi naēna, wārāda māwāb̄lra de bārāba ījānamārēā.

³⁰ M̄lra bārā ume dārā bedeaēa, nāl ējūānebema borora zeb̄lra bēra. Idjia m̄lra poyaēmīna beabiya. ³¹ Māwā m̄l Zezaba obi b̄ada m̄la ījā oya. Māl̄ḡldeba nāl ējūānebemarāba cawadīa m̄la m̄l Zezara bio quīrīā b̄ada.

Piradr̄adua. Wānadr̄a.

15

Jesura uva j̄cara dji araa

¹ Jesuba jarasia:

–M̄lra uva j̄cara dji araa.* M̄l Zezara djibaria. ² M̄l j̄lwate zaudacara idjia jūma t̄cuaya, barib̄lra dji zaubada j̄lwata quīr̄cuita t̄cuabaria biara zaudamārēā. ³ M̄l bedea da ījā pan̄l bēra bārāa j̄lwate quīr̄cuita t̄cuada quīr̄ca biya bea.† ⁴ M̄l ume ābaa beada dua m̄l bārā ume ābaa b̄l quīr̄ca. J̄carade caraē b̄l j̄lwata ara iduba zaucaa. Ara māl quīr̄ca bārāda m̄l ume beadaēb̄lra zaudaēa.

⁵ M̄lra uva j̄cara dji araa. Bārāa m̄l j̄lwata r̄a. M̄l ume ābaa beara bio zaubadaa, m̄lra bārā ume ābaa b̄l bēra. Bārāba m̄l neē ni cārē sīda Ācōrē itea poya odaēa. ⁶ M̄l ume ābaa b̄l̄era m̄l Zezaba āyā batabueya j̄lwate zauca quīr̄ca. Māl j̄lwate purrubadacarea dadjia ābaa buedapeda babuebadaa.

⁷ Bārāda m̄l ume ābaa beadib̄lra, m̄l bedea da ījā o pananib̄lra, iwidīdadua jūma bārāba quīr̄āb̄ada. Mālne m̄la diaya. ⁸ Bārāda bia zaudib̄lra unubidīa wārāda m̄l ume n̄babadarāda māwā beada. Māwā unubidīa m̄l Zezara dji dromada.

⁹ M̄la bārāa quīr̄ā b̄la m̄l Zezaba m̄l quīr̄ā b̄l quīr̄ca. Māl bēra m̄l quīr̄āneba pananadua. ¹⁰ M̄la obi b̄l bedea da ījā odib̄lra, wārāda m̄l quīr̄āneba panania. Ara māl quīr̄ca m̄l Zezaba obi b̄l bedea ījā o b̄l bēra idji quīr̄āneba babaria. ¹¹ Jūma māl̄ḡlra m̄la jara b̄la bārāa m̄l ume bio b̄l̄srīda beadamārēā.

¹² M̄la obi b̄l bedeara nāl̄ḡlra: bārāa dji quīr̄ānadua m̄la bārā quīr̄ā b̄l quīr̄ca. ¹³ Ēberāda idji dji bia carebai carea beuib̄lra, ni abal̄ba māl cāyābara poya biara quīr̄āra erōbaēa. ¹⁴ M̄la obi b̄l bedea da bārāba ījā odib̄lra bārāa m̄l dji biarāa. ¹⁵ M̄la bārāa waa m̄l nezocaada aēa. Nezocaba idji boroba oi crīcha b̄ara adua b̄la. M̄la bārāa m̄l dji biarāana aya. M̄la bārāa cawabisia ne jūma m̄l Zezadeba ūr̄nada. ¹⁶ Bārāba m̄lra edadaē basīa. M̄lab̄lra bārāa edasia. M̄la bārāa b̄l̄sia wānapeda bia zaudamārēā, idjaba māl zaubadara dārā droamārēā. M̄la bārāa edada bēra m̄l Zezaba jūma bārāba m̄l tr̄lneba iwidib̄lra diaya. ¹⁷ Waya m̄la bārāa jaraya: abarica dji quīr̄ānadua.

Nāl ējūānebemarāba Jesu ījā beara quīr̄āmadada

§ 14:28 Juaλ 14:3,18. * 15:1 Antiguo Testamentode jara b̄la Ācōrēba Israelera uva j̄cara quīr̄ca usida, māwāmīna idjia quīr̄ā b̄ada quīr̄ca ādjirāba odaē basīa. Acl̄dua Salmo 80:8-16; Isaia 5:1-7; Jeremia 2:21; Ezequiel 15:1-8; 19:10-14; Osea 10:1. Barib̄lra nāl Juaλ 15:1de jara b̄la Jesuba o b̄ada Ācōrēba quīr̄ā b̄l quīr̄ca. Māl carea jara b̄la “uva j̄cara dji ara.” † 15:3 Juaλ 13:10.

¹⁸ Naλ ējũānebemarāba bārāda quĩrāma panΛbΛrΛ, cawadadua ādjirāba naārā mλda quĩrāmasidada. ¹⁹ Bārāda naλ ējũānebema badabara ādjirāba bārāra quĩrācasidaa ādjirānebema bērā. BaribΛrΛ mλa bārāra naλ ējũānebemada edasia ādjirā awara beadamārēā. Maλ bērā bārāra quĩrāmabadaa. ²⁰ Quĩrānebadaadua mλa naλ jarađara: “Ni abaΛ nezocada idji boro cāyābara auduara bΛēa.”† MaλgΛba jara bΛa ēberārāba mλ bedeeda ĩjā o panΛbΛrΛ, bārā bedea sida ĩjā odia. BaribΛrΛ ādjirāba mλda biē odi carea ēpē panΛbΛrΛ, bārā sida biē odi carea ēpēnia. ²¹ Bārāra mλ carea biē odia ādjia mλ Diabuedara adua panΛ bērā.

²² Mλa ādjirāa jaradiade zedaēbara ādjia cadjirua opedada carea bedeede beadaē bacasia. BaribΛrΛ mλ bedeeda ũrĩpedada bērā poya jarađaēa adua panasidada ādjia o panΛra cadjiruada. ²³ AbaΛba mλda quĩrāma bΛbΛrΛ, mλ Zeza sida quĩrāma bΛa. ²⁴ Mλa ādjirā quĩrāpita ne ununacada odaēbara, ādjirāba cadjirua o panΛ carea bedeede beadaē bacasia. BaribΛrΛ mλa odara ādjirāba unusidamīna mλra, mλ Zeza sida quĩrāma panΛa. ²⁵ Māwā duanΛa ara ādjirā leyde jara bΛ quĩrāca. Nāwā jara bΛa: “Mλra bedea neē bΛda quĩrāmasidaa.”‡

²⁶ Ācōrē Jaure bārā Carebabarira zeya. Idjia wārā bedeeda jarabaria. Mλa idjira mλ ZezamaΛba diabuebΛrΛde idjia mλnebemada bārāa bedeya. ²⁷ Bārā bida mλnebemada bedeadia, bārāra naārāedaΛba mλ ume panΛ bērā.

16

¹ Mλa jūma maλgΛra bārāa jara bΛa mλ ĩjā panΛra igararānamārēā. ² Judiorāba bārāra ādjirā dji jΛrebada dedebemada āyā jΛrecuadia. Maλ awara bārā beadi ewarira zeya. Bārā beabΛdade ādjirāba crĩchadia Ācōrēba quĩrā bΛda o panada. ³ Māwā odia mλ Zezada, mλ sida adua panΛ bērā. ⁴ BaribΛrΛ mλa jūma maλgΛra bārāa jarabΛrΛa, maλ ewari jūēbΛrΛde mλa jarađara quĩrānebadapeda sozarra beadamārēā.

Ācōrē Jaureba o bΛdebema

Mλa bārā bia mĩgadidebemada naēna jaraē basia bārā ume bΛda bērā. ⁵ BaribΛrΛ mλra mλ Diabuedamaa wāya. Māwāmīna ni abaΛ bārānebemaba mλa ĩwididaē panΛa “bara ĩsāma wāi?” ⁶ ĀtebΛrΛ bārāra sopua panΛa mλra wāyana ada bērā. ⁷ Mλa wārā arada jaraya: bārā itea biara bΛa mλra wāida. Mλda wāēbΛrΛ bārā Carebabarida zeēa. BaribΛrΛ mλda wāibΛrΛ idjira diabueya.

⁸ Ācōrē Jaure zebΛrΛde naλ ējũānebemarāa cawabiya caida cadjirua obarida, caida jipa bΛda, idjaba caida bedeede bΛda. Cawabiya ādjirāba jūma maλgΛdebemada āi crĩcha panΛda. ⁹ Ācōrē Jaureba ādjirāa cawabiya mλ bedea ĩjānaca bērā cadjirua obadada. ¹⁰ Cawabiya mλra jipa bΛda mλ Zezamaa wāna bērā. Maλne bārāba mλra waa ununaēa. ¹¹ Idjaba Ācōrē Jaureba cawabiya naλ ējũānebemarāa wārāda bedeede panΛda, Ācōrēba naλ ējũānebema borora bedeede bΛda ada bērā.*

¹² Mλa wađibida ne zocārā bārāa jara quĩrā bΛa. Maλra bārāba nawena jūma poya cawadaēa. ¹³ BaribΛrΛ Ācōrē Jaureba wārā bedeara cawabibari bērā idji zebΛrΛde bārāa jaradiaya wārā bedea Ācōrēneba ze bΛda jūma

† 15:20 Juaλ 13:16. § 15:25 Salmo 35:19; 69:4. * 16:11 Juaλ 7:21-24; 8:42-47; 12:31.

cawadamārēā. Idjira ara idji crīchadeba bedeaēa, ātebaṛa jūma mālneba ūrībṛada jaraya. Idjia bārāa cawabiya nocoarebema ewaride cārēda sāwāida. ¹⁴ Cawabiya mālra dji dromada, māl bedea ūrīpeda jūma bārāa jaradiai bēā. ¹⁵ Jūma māl Zezadera mālrea. Maāl carea mālra jarasia Ācōrē Jaureba māl bedea ūrīpeda bārāa jaradiaida.

Bārāa sopua pananapeda ḅasridadia

¹⁶ Dārāēne bārāba mālra ununaēa, baribṛa māwānacarea wayacusa dārāēne mālra ununia.—†

¹⁷ Maālne ācaṛa idji ume nībabadarāba ara ādjiduba iwidi duanasidaa:

—Idjia dadjirāa “dārāēne bārāba mālra ununaēa, baribṛa māwānacarea wayacusa dārāēne mālra ununiana” a ḅaba ḅcārēda jara ḅa? Idji Zezamaa wāyana a ḅaba ḅcārēda jara ḅa? ¹⁸ Maāl bedea “dārāēne” a ḅaba ḅcārēda jara ḅa? Dadjirāba cawadaē panla cārēnebemada bedea ḅada.—

¹⁹ Jesuba cawasia ādjia maāḡadebemada iwidi quīrīā panla. Maāl carea jarasia:

—Māl bārāa jarasia dārāēne mālra ununaēda idjaba māwānacarea dārāēne mālra wayacusa ununida. ḅMaāḡadebemada ara ḅāduba iwidi duanlēca?

²⁰ Wārā arada mālra jaraya: bārāa sopuaba jīānia baribṛa naāl ējūānebemarāra ḅasridadia. Bārāa sopuaba jīānimīna maāl sopuara jōpeda ḅasridadia.

²¹ Wārāda wērā warra tobṛade pua ḅa idji ewarira jūēna bērā. Baribṛa warra todacarea maāl puara quīrādoabaria idji warra carea ḅasrida ḅa bērā.

²² Ara maāl quīrāca bārāa ara nawena sopua panla, baribṛa mālra wayacusa bārā acade zeya. Maālbe bārāra ḅasridadia. Nī abaḅba maāl ḅasridara poya jōbiēa.

²³ Maāḡa ewaride bārāba nī cārē sida mālra waa iwididaēa. Wārā arada mālra jaraya: bārāba māl Zezaa māl trāneba iwidiḅadara idjia diaya. ²⁴ Bārāba wadībida dadji Zezaa nī cārē sida māl trāneba iwidiḅadē panla. Baribṛa māwā iwidiḅibṛa edadia. Māwā bārāra bio ḅasrida beadia.

²⁵ Mālra ne jara ḅadeba maāḡara bārāa jarasia, baribṛa ewari aba mālra waa ne jara ḅadeba bedeaēa. Ātebaṛa māl Zezadebemada ebuda jaraya. ²⁶⁻²⁷ Maāl ewaride bārāba māl trāneba Ācōrēa iwidiḅida. Mālra bārābari Ācōrēa bedeaēa, māl Zezaba bārāra quīrīā ḅa bērā. Idjia bārāra quīrīā ḅa, māda quīrīā panla bērā idjaba mālra Ācōrēneba zedada ījā panla bērā.

²⁸ Māl Zezamaḅba naāl ējūānaa zesia. Baribṛa mālra naāl ējūāra ameya māl Zezamaa wayacusa wāi carea.—

²⁹ Maālbe idji ume nībabadarāba jarasidaa:

—Arābaṛa ḅa jara ḅara daima ebuda ḅa. Ne jara ḅadeba bedea ḅaēa.

³⁰ Arābaṛa dairāba cawabadaa ḅa ne jūmada cawa ḅada. Daiba iwidiḅi naēna ḅa sāwā panuida cawa ḅa. Maālneba dairāba cawa panla ḅara Ācōrēneba zesida.—

³¹ Jesuba jarasia:

—ḅĀrābaṛa bārāba wārāda ījāḅadaca? ³² Ewari jūēida ḅadada jūēbaṛa. Bārāa jūma aba aba memenenapeda māduba amenia.† Baribṛa māduba ḅaēa māl Zezada māl ume ḅa bērā. ³³ Jūma maāḡara mālra bārāa jarasia mālneba necai beadamārēā. Naāl ējūāne bia mīga beadia, baribṛa ne wayarānadua: naāl ējūānebam cadjiruada mālra poyasia.—

† **16:16** Griego bedeadē ācaṛa cartade ḅā ḅa: “Mādji Zezamaa wāi bērā.” † **16:32** Zacaria 13:7.

17

Jesuba ara idji carea Ācōrēa iwidida

¹ Jesuba māwā jaradacarea bajānaa acāpeda jarasia:

–Zeza, māl ewarira jūēsia. Bā Warrara dji dromada unubidua bā Warraba bāra wārāda dji dromada unubimārēā. ² Bā jūma ēberārāra māl jāwaeda basia. Maāgarānebemada bā mālā ācāra diasia. Mā ādjirāa ewariza zocai baida diasia. ³ Ewariza zocai beaba cawa panāa bāra wārā Ācōrē aba bāda. Idjaba za bāa diabueda Jesucritoda cawa panāa. ⁴ Bā mālā naā ējūāne obidara mālā jūma osia. Māwā cawabisia bāra dji dromada. ⁵ Maā carea Zeza, mālra bā quīrāpita dji dromada bādua bā ume naā ējūā oi naēna dji dromada bāda quīrāca.

Jesuba idji ume nībabadarā carea Ācōrēa iwidida

⁶ Bā mālā ēberārā naā ējūāne beada ācāra diasia. Mā jūma ādjirāa bāra cawabisia. Ādjirāa bārea, baribāra bā mālā diasia bā bedeada jaradiamārēā. Ādjia ījā o panāa. ⁷ Maāba cawa panāa jūma mālā erobāra bādeba ze bāda. ⁸ Bā mālā jaradara mālā ādjirāa jaradiasia. Ādjirāba wārāda maā bedeara ījāsidaa. Maā bēra cawa panāa wārāda mālra bāmaāba zesida. Wārāda ījā panāa bā mālra diabuesida.

⁹ Mālā bāa iwidīya ādjirā carebamārēā. Mālā bāa iwidīē bā naā ējūānebemarā carea. Ātebāra bā mālā diadarā careabāra iwidī bā, ādjirāa bāre bēra. ¹⁰ Jūma mālra bārea idjaba jūma bāra mālra. Ādjirāba o panāneba mālra dji dromada unubi panāa.

¹¹ Mālra naā ējūāne baēa baribāra ādjirāa wadibida naā ējūāne panania. Zeza, bāra bio biya quīrua. Mālra bāmaā wābāra bēra bā ābādeba ādjirāa bio wagadua. Bā mālā maā ābāra diasia.* Māwā ādjirāa cacua aba bā quīrāca beadīa, dadji cacua aba panā quīrāca. ¹² Bā ābādeba mālā jūma bāa diadarāra naā ējūāne waga erobasia. Ādjirānebemarā nī ābāda aduadāē basīa. Ababe dji aduaida bādadrā aduasīa bā bedeaba jara bā quīrāca wārāda māwāmārēā.†

¹³ Arābāra mālra bāmaā wāya. Baribāra wadibida naā ējūāne bāde jūma maāgara jarabāra. Māwā māl bā ume bāsrida bā quīrāca ādjirāa sida bio bāsrida panania. ¹⁴ Bā jaradara mālā ādjirāa jaradiasia. Baribāra naā ējūānebemarāba ādjirāa quīrāma panāa māl quīrāca naā ējūānebemarāē bēra. ¹⁵ Mālā bāa iwidīē bā ādjirāa naā ējūānebemada āyā edemārēā, ātebāra iwidī bā cadjiruadebemada waga bamārēā.† ¹⁶ Ādjirāa naā ējūānebemaēa māl naā ējūānebemaē quīrāca. ¹⁷ Bā bedeaba bāra wārāda cawabī bā. Maāba ādjirāa aba bā itea bia bādua. ¹⁸ Bā māl naā ējūānebemarā tāēna diabueda quīrāca mālā ādjirāa naā ējūānebemarā tāēna diabuebāra. ¹⁹ Ādjirā carea ara mādjidā aba bā itea bia ābāra, ādjirāa sida aba bā itea bia beadāmārēā bā wārāda cawa panāneba.

Jesuba jūma idji ījābāda carea Ācōrēa iwidida

* **17:11** Ādjirāa bio wagadua bā ābādeba. Bā mālā maā ābāra diasia. Griego bedeadē ācāra cartade nāwā jara bā: “Jūma bāa mālā diadarāra bio wagadua bā ābādeba.” † **17:12** Salmo 41:9; 55:12-15.

† **17:15** Cadjiruadebemada. Zocārāmaārā maāgāba jara bāa diauruda.

²⁰ M̄la ababe ādjirā carea iwidiē ʙla. Ātebaṛa ādjirāba m̄l bedea jarabade m̄l iḡabada carea bida iwidi ʙla. ²¹ Zeza, ʙla m̄l ume ʙl bēra idjaba m̄da ʙl ume ʙl bēra m̄la iwidi ʙla ādjirā sida dadji ume cacua aba ʙl quīrāca beadamārēā. Māwā naḷ ējūāne beaba iḡania ʙla m̄la diabuesida. ²² ʙla m̄la edasia dadjira ābaa pananamārēā. Māwā m̄la dji dromada ʙlasia. Ara maḷ quīrāca m̄la ādjirāra dji dromada ʙlasia dadji ume cacua aba ʙl quīrāca pananamārēā. ²³ M̄la ādjirā ume ʙl bēra idjaba ʙla m̄l ume ʙl bēra dadjirāra jūma ābaa cacua aba ʙl quīrāca panania. Māwā naḷ ējūāne beaba cawadia ʙla m̄la diabuesida idjaba cawadia ʙla ādjirāra quīrā ʙlda m̄l quīrā ʙl quīrāca.

²⁴ Zeza, ʙla naḷ ējūā oi naēnaḷba m̄la quīrā ʙla. Maḷ bēra bajāne m̄la dji dromada ʙlasia. M̄la quīrā ʙla jūma ʙla m̄la diadarāra mama m̄l ume ābaa beadida ʙla m̄l dji dromada ʙldara ununamārēā. ²⁵ Zeza, ʙla jipa ʙla. Naḷ ējūānebemarāba ʙla adua panla, baribaṛa m̄la ʙla cawa ʙla. Idjaba za bea bida cawa panla ʙla m̄la namaa diabuesida. ²⁶ M̄la ādjirā ʙla cawabisia. Maḷ awara wadibida auḡuara cawabi ʙaya ʙla m̄l quīrā ʙl quīrāca ādjirā sida dji quīrā pananamārēā idjaba m̄la ādjirā sode eropananamārēā.–

18

Jesu jidapedada

Mateo 26:47-56; Marco 14:43-50; Luca 22:47-53

¹ Jūma maḡḡa jaraḡacarea Jesura idji ume nībabadarā sida Cedroḷ do zaque waa quīrāre wāsidaa. Arima néuda ʙlasia. Jesura idji ume nībabadarā sida mamaa wāsidaa. ² Juda, Jesu jidabiya ʙla maḷ néura cawa ʙlasia, Jesura idji ume nībabadarā ume mama ʙarima zocārā dji jarebadjida bēra. ³ Maḷ bēra Judaba zocārā romano sordaorāda, Ācōrē de dromanebema zarrarā sida maḷ néuda pe edesia. Ādjirāra sacerdoterā bororāba, pariseorā bida Juda ume diabuesidaa. Ādjirāba ībirāda idjaba mīāsū sida eropanasidaa. ⁴ Maḷne Jesuba jūma sāwāida cawa ʙl bēra ādjimaa wāpeda iwidiisia:

–Bārāba ḡcaida jaṛa panl?–

⁵ Ādjirāba panusidaa:

–Jesu Nazaredebemada.–

Jesuba jarasia:

–M̄da idjia.–

Maḷne Juda, Jesu jidabiya ʙla ādjirā ume ʙlasia. ⁶ Jesuba m̄da idjāda abarade ādjirāra jēda aradrabade baecuasidaa. ⁷ Maḷbe Jesuba wayacusa iwidiisia:

–ḡCaida jaṛa panl?–

Ādjirāba wayacusa panusidaa:

–Jesu Nazaredebemada.–

⁸ Maḷne Jesuba jarasia:

–M̄da idjāda asia. M̄da jaṛa panabara, za duana ēberārāra idu wābidada.–

⁹ Māwā jarasia idjia naēna jaraḡa bēra: “Zeza, ʙla m̄la diadara ni aba bida aduadāa.”* Idjia jaraḡa quīrāca wārāda māwāsia. ¹⁰ Maḷne Simoḷ Pedroba djoḡada necoda erobasia. Maḷda ēūta edapeḡa sacerdote dji droma nezoca cawara jaḡa araarebemada tatasia. Maḷ nezoca trāra Malco abadaa. ¹¹ Maḷ carea Jesuba Pedroa jarasia:

* 18:9 Juaḷ 6:39.

–BΛdji necora wagadua. BΛmaarã ζmλ Zezaba mλ mīgayada adara mλa droaida bΛēca?–

Jesu Anámaa jida edepedada

Mateo 26:57-58; Marco 14:53-54; Luca 22:54

¹² Maλbe romano sordaoṛāba Jesura jidadapeda jΛwa jΛsidaa. Ādji borora, Ācōrē de dromanebema zarrarā sida arima panasidaa. ¹³ Jesura naārā ēberā Aná demaa edesidaa. Anára Caipá zāwārē basía. Maλ poade Caipára sacerdote dji droma basía.† ¹⁴ Ara maλ Caipába judiorāa jaradoasia biara bΛda ēberā aba jūmarā carea beuida.‡

Pedroba Jesu unucaada ada

Mateo 26:69-70; Marco 14:66-68; Luca 22:55-57

¹⁵ Maλne Jesu ume nībabadarā Simoλ Pedroda idjaba dewarada Jesu caidu wāsidaa. Simoλ Pedro ume wānara sacerdote dji dromaba unubadjia. Maλ bēṛā idjira Jesu caidu eda wāsia sacerdote dji droma de dudaa. ¹⁶ BaribarΛ Pedrora eda wābada dajadaare besia. Maλ bēṛā idji ume wāna, sacerdote dji dromaba unubarira dajadaa wāsia. Dji eda wābada wagabari wēṛā ume bedepedada Pedrora eda edesia. ¹⁷ Maλ wēṛāba Pedroa iwidisia:

–ζBΛ sida Jesu ume nībabariēca?–

Pedroba panusia:

–Mλēa.–

¹⁸ Maλne sacerdote dji droma nezocarāba, Ācōrē de dromanebema zarrarā bida tΛbΛda coa nūmasidaa cūrāsa nūmΛ bēṛā. Coadapeda tΛbΛ cā duanasidaa. Maλne Pedrora ādjirā ume tΛbΛ cā nūmasia.

Anába Jesua bio iwidida

Mateo 26:59-66; Marco 14:55-64; Luca 22:66-71

¹⁹ Maλbe sacerdote dji dromaba Jesua bio iwidisia idji ume nībabadarānebemada, idjia jaradia badadebema sida. ²⁰ Maλne Jesuba panusia:

–Mλra naλ ējūānebemarā quīrāpita ebuda bedea basia. Mλa jaradia basia dadjirā dji jΛrebada deza idjaba Ācōrē de droma dajada, jūma dadji judiorā ābaa dji jΛrebada. Nī maārī bida chupea jaraē basía. ²¹ ζCārē cārēā mλa iwidī bΛ? Māwā oiē bΛa. ĀtebarΛ mλ bedea ūṛipedadarāa iwidida bΛa. ĀdjirābΛΛ cawa panΛa mλa jaradiadara.–

²² Jesuba māwā jarabΛΓade zarra idji caita nūmΛba jΛwajāba Jesu quīrādarrade upeda jarasia:

–ζBΛa sacerdote dji dromada wayaē bΛca?–

²³ Jesuba panusia:

–Mλa biē jarasibarΛ, jaradua mλa cārēneba biē jarasida. BaribarΛΛ bia jarasibarΛ, bΛa ζcārē cārēā mλra usí?–

²⁴ Maλbe Anába Jesura jΛwa jΛ bΛda Caipámaa diabuesia, idjira sacerdote dji dromaara bΛ bēṛā.

Pedroba waya Jesu unucaada ada

Mateo 26:71-75; Marco 14:69-72; Luca 22:58-62

²⁵ Pedrora waḍibida āta nūmasia tΛbΛ cā bΛda. Maλne ēberārāba idjia iwidisidaa:

–ζBΛ sida jāλgΛ ēberā ume nībabariēca?–

Pedroba mērā jarasia:

–Mλēa.–

† **18:13** Caipára 18 poa sacerdote dji boro basía, poa 18deba aba 36daa. ‡ **18:14** Juaλ 11:50.

²⁶ Mañne sacerdote droma nezoca abaaba Pedroa iwidisia:

–¿Māa b̄ara idji ume néude unuē basica?–

Mañ nezocara Pedroba cawara tatada ume dji ēberārā basía. ²⁷ Pedroba wayacusa mērāsia. Ara māwā jarabara de eterrera berusia. §

Jesu Pilato quīrāpita bada

²⁸ Mañbe diapededa Jesura Caipá dedeba romanorā boro de dajadaa edesidaa. Jesu edepedada judiorāra mañ de Pretorio abadae eda wānaē basía ādjirāmaara eda wāsidaa Ācōrē quīrāpita biē panani bēra. Idji quīrāpita bia ba quīrā panasidaa Egiptodeba ēdrapedada quīrānebabada cođi carea.*

²⁹ Mañ bēra Pilatoda ādjirāmaa dajadaa wāpeda iwidisia:†

–Naā ēberā, bārāba biē jara panaba ¿cārē cadjiruada osi?–

³⁰ Ādjirāba panusidaa:

–Naāgaba cadjiruada odaēbara dairāba idjira bamaa enenaē bacasia.–

³¹ Mañ carea Pilatoba ādjirāa jarasia:

–Bārābāra idjira ededapeda cawa odadua ara bādji leyba jara ba quīrāca.–

Mañne judiorāba jarasidaa:

–Daiba djarāra beabidacara panāa. Bārābāra beabidida panāa.–

³² Maāgara wārāda māwāsia Jesuba jarada quīrāca. Idjia jarasia sāwā beuida bada.‡ ³³ Mañbe Pilatora wayacusa dede eda wāsia. Jesura eda edebepeda iwidisia:

–¿Bada wārāda judiorā boroca?–§

³⁴ Jesuba panusia:

–¿Maāgara bāa iwidi bāca bio cawai carea, wa iwidi ba dewararāba bāa mānebemada māwā jarasida bēra?–

³⁵ Mañ carea Pilatoba jarasia:

–¿Māwāra māda judioca? Ba purubara, sacerdote bororābāra bāa māmaa enesidaa. ¿Bāa cārēda osi ādjirāba māwā odamārēā?–

³⁶ Jesuba panusia:

–Māra ēberārā boromīna mā purura naā ējūānebemaēa. Naā ējūānebema badabara mā purura djočasidaa judiorāba mā jidarānamārēā. Baribara mā purura naā ējūānebemaēa.–

³⁷ Mañ bēra Pilatoba jarasia:

–¿Māēteara wārāda bāra ēberārā boroca?–

Jesuba panusia:

–Māē, bāa māwā jara quīrā bābāra, māra ēberārā Boroa. Baribara māra naā ējūānaa zesia wārā bededada jaradiai carea.* Jūma wārāare beaba mā bedeara jībadaa.–

³⁸ Mañne Pilatoba iwidisia:

–¿Cārēda wārā?–

Jesu beadi carea jarapedada

Mateo 27:15-31; Marco 15:6-20; Luca 23:13-25

Māwā jaradacarea Pilatora wayacusa dajadaa judiorāmaa wāpeda jarasia:

§ **18:27** Juaλ 13:38. * **18:28** Judiorāba jarabadjidāa abaada judiorāē dede edaa wāsira Ācōrē quīrāpita biē beida. Acadua Numero 9:9-11. † **18:29** Romanorā boro Tiberio abadaba Pilatora Judea druadebema boroda basia. Dji boroda basia poa 26deba aba 36 babarādaa. Judiorā bororāba Jesura Pilatoma edesidaa ādjia preso beara beacara panā bēra. Aba romanorāba māwā cawa odida panasidaa. ‡ **18:32** Juaλ 3:14; 8:28; 12:32. § **18:33** Luca 23:2de jara bāa judiorā bororāba Pilatoa mānebemada jarasidaa. * **18:37** Naā ējūānaa zesia. Griego bedeadē nāwā bā bā: “Māra naā ējūāne todapeda zesia.”

–Māa unuēa naā ēberāba cārē cadjiruada osida. ³⁹ Baribara dai romanorāba poaza bārā itea obada quīrāca oēia. Bārā Egiptodeba ēdrapedada quīrānebabada ewari bēā māa preso bāda aba ēdra bāya, bārāba jarabādada. ¿Bārāba quīrā panaca māa za bā judiorā boroda ēdra bāida?–

⁴⁰ Maāne ādjirāba jīgua jarasidaa:

–Jālgāēa. ¡Barrabādra ēdra bādual–

Maā Barrabāra mīā beabada boro basia.†

19

¹ Maābe Pilatoba Jesura soaba ubisia. ² Māwā bāde romano sordaorāba borobarī ara cadada Jesu borode jā basidaa, idjaba cacua ārā jābada pursupursua bāda jābisidaa. ³ Maābe Jesu caita zedapeda ipida jarasidaa:

–¡Bio bia bāa, judiorā boro!–

Māwā jaradapeda jāwajāba idji quīrādarade ubadjidaa.

⁴ Maābe Pilatora wayacusa dajada judiorāmaa wāpeda jarasia:

–Ūrīnadua. Māa ēberāra dajadaa eneya bārā quīrāpita. Māmaarā idjia cadjiruada oē basia.–

⁵ Jesu dajadaa enebādade ara cada borobarida idjaba cacuade jābada pursupursua bāda jā basia. Maāne Pilatoba jarasia:

–Za bāa dji ēberāra.–*

⁶ Baribara Jesu unubādade sacerdote bororāba, Ācōrē de dromanebema zarrarā bida jīgua jarasidaa:

–¡Idjira crude cachi beabidua! ¡Crude cachi beabidua!–

Maāne Pilatoba jarasia:

–¡Bārābāra ededapeda crude cachi beadadua! Māmaarā idjia cadjiruada oē basia.–

⁷ Maāne judiorāba panusidaa:

–Dairāba leyda eropanāa. Maā leyde jara bā quīrāca idjira beuida bāa ara idjida Ācōrē Warraada a bā bēā.–†

⁸ Maā bedea ūrīside Pilatora bio ne wayasia. ⁹ Maābe idji de dromane eda wayacusa wāpeda Jesua iwidisia:

–¿Bāra sāmabema?–

Baribara Jesuba panuē basia. ¹⁰ Māwā bāde Pilatoba jarasia:

–¿Bāa panuēca? ¿Adua bāca māa bāra poya crude cachi beabida idjaba poya ēdra bāida bāda?–

¹¹ Maāne Jesuba panusia:

–Ācōrēba bāda bādaēbara bāa māra ni cārē sida oē bacasia. Mā bā jāwade diapedadaba māwā o quīrā panana bēā bā cāyābara cadjiruada auduara osidaa.–

¹² Maā ūrīside Pilatoba crīcha besia Jesura sāwā ēdra bāida. Baribara judiorāba wetara jīgua jarasidaa:

–Bāa jāā ēberāda ēdra bāibara bāra romanorā boro ume dji biaēa. Baridubā ara idjida dji boroada aibara, maā ēberāra romanorā boro ume dji quīrā.–

¹³ Pilatoba maāgāda ūrīna bēā Jesura dajadaa enebisia. Maābe idji ābuguede chūmesia dejā “mōgara dowa oda” abadama. Hebreo bedēade

† **18:40** Acala versioāne jara bāa Barrabāra ne draabari basida. Baribara Marco 15:7-8de nāwā jara bāa: “Maā Barrabāra idjiarebema sida romanorā ume djosidaa. Maāne mīā quenapedada bēā idjira preso basia.” *

19:5 Pilatoba Jesura dajadaa eneside acabi quīrā basica bāa Jesura ēberā minijichāda. Baribara Juāba “ēberā” bābāda jara bāca bāa Jesura Naā Djara Edadada. Acadua Juā 1:1; 1:14. † **19:7** Levítico 24:15-16.

Gabata abadaa. ¹⁴ Judiorā Egiptodeba ēdrapedada quĩrānebabada ewarira nurēma bēra ādjirāra ne o panasidaa. Umatipa babodode Pilatoba judiorāa jarasia:

–Acadadua. Bārā Borora nama b̄aa.–

¹⁵ Baribara ādjirāba j̄gua jarasidaa:

–jBeabidua! jBeabidua! jCrude cachi beabidua!–

Maā carea Pilatoba jarasia:

–jMāwāra m̄la bārā Boroda crude cachi beabica?–

Maāne sacerdote bororāba panusidaa:

–jDairāba dewara borora neē panāa! jAbabe romanorā borodra dairā boroa!–†

¹⁶ Maābe Pilatoba Jesura romano sordaorāa diasia crude cachi beadamārēa. Ara maāda idjira edesidaa.

Jesu crude cachipadada

Mateo 27:32-44; Marco 15:21-32; Luca 23:26-43

¹⁷ Jesuba idji cruda ataupeda sordaorāba idjira edesidaa ējūā Boro Bawara abadamaa. Hebreo bedeadē Golgota abadaa. ¹⁸ Mama ādjirāba Jesura crude cachisidaa. Idjaba idji caita ēberāda umé crude cachisidaa, aba Jesu jawa araare, aba jawa acāare. ¹⁹ Maā awara Pilatoba bedea bādada Jesu boro nocoare jira b̄abisia. Nāwā b̄asia: “Jesu Nazaredebema, judiorā Boro.” ²⁰ Maā bedeara b̄asia hebreo bedeadē, latiā bedeadē, idjaba griegode bida.* Zocārā judiorāba maā bedeara unusidaa, Jesu crude cachipadadara puru caita b̄a bēra. ²¹ Judiorā sacerdote bororāba maā bedea unusidade Pilatoa jarasidaa:

–Bārādua “Judiorā Boro.” Ātebāra bādada: “Naā ēberāba jarasia idjira judiorā boroda.”–

²² Baribara Pilatoba jarasia:

–Māa bādara ara māwā beya.–

²³ Romano sordaorāba Jesu crude cachipadadacarea idjia cacuade j̄a bādada edadapeda dji ārl̄bemara quĩmārē cōānapeda ādjiza edasidaa.† Idjia dewara j̄a bāda sida edasidaa. Maāgara quĩrā tēu cajuda neē basia, ātebāra āt̄aba eda cada basia. ²⁴ Maāne sordaorāba ādjiduba jarasidaa:

–Naāgara cōānaēa. Biara b̄aa naā carea ne jemenenida caiba edai cawaya.–

Maāgara māwāsia Ācōrē Bedeadē naēnaena bādada quĩrāca: “Māa cacuade j̄a bādara ādjiza jedecasidaa; m̄la j̄a bāda edadi carea jemenesidaa.”‡ Wārāda sordaorāba māwā osidaa.

²⁵ Jesu crude jira b̄a caita Jesu papada, dji papa djabawērāda, Cleopa quima Mariada, Maria Magdalena sida panasidaa. ²⁶ Jesuba idji papa unuside idjaba unusia idji ume n̄babari “idjia bio quĩrā b̄a” abadada. Idjira arima nūmasia. Maāne Jesuba idji papaa jarasia:

–Papa, za bāda b̄a warraa.–

²⁷ Maābe idji ume n̄babarīa jarasia:

† **19:15** Ācōrē Bedeadē jara b̄aa israelerā boro arara aba Ācōrēda māwā bāda. Acadua Juece 8:23; 1 Samuel 8:7. **19:17** Hebreo. Idi ewaride maā bedeara arameo tr̄a jarabadaa. **19:20** Latiā bedeara romanorāba bedeadadjidaa. Hebreo bedeara judiorāba bedeadadjidaa. Griego bedeara berara jūma druzabemaba maārī cawa beasia. Griego bedeadadjidaa druza ne nēdobedi carea.

† **19:23** Romano sordaorāba Jesu crude cachipadadacarea idjia cacuade j̄a bādada edadapeda dji ārl̄bemara quĩmārē cōānapeda ādjiza edasidaa. Maā bedeara idjaba nāwā traducida b̄aa: “Jesu crude cachipadadacarea romano sordaorā quĩmārē panāba idjia j̄a bādara ādjiza abarica edasidaa.”

‡ **19:24** Salmo 22:18.

–Za bΛda bΛ papaa.–

Maλ ewarideba λtaa Jesu papara Jesu ume nībabari dede babadjia.

Jesu crude beuda

Mateo 27:45-56; Marco 15:33-41; Luca 23:44-49

²⁸ Māwā jaradacarea Jesuba cawasia jūma idjia oida baðara osida. Maλne jarasia:

–Māra opichia nūmΛa.–

MaλgΛra jarasia Ācōrē Bedeade jara bΛ quīrāca. [§]

²⁹ Maλne arima zocoda uva ba oregueaba bira nūmasia. ΛcΛrΛba maλ uva ba oregueaba mōda quīruda beguea edasidaa. Mōda quīrura hisopo bacuru jΛwatede jΛnapeda Jesu itede tēū nūmasidaa. ³⁰ Jesuba maλ uva ba oregueara dopedə jarasia:

–Māa oida baðara jūma osia.–

Maλbe idji boro eðaa jabaripeda jaidasia.

Jesu orrode mīasuba suda

³¹ Judiorā Egiptodeba ēðrΛpedada quīrānebabada ewarira nurēma bērā ne o panasidaa. Maλ ewari dromara λnāūbada ewari bērā ādjirāba quīrīāē panasidaa ēberāra crude jira beaðida. Maλ bērā Pilatoa jarasidaa crude cachi beara jīrū bΛapetacuabimārēā isabe beudapeda ādji cacuara mamabemada āyā bΛdamārēā. ³² Maλ carea sordaorāra wānapeda Jesu ume crude cachi panΛra aba naārā jīrū bΛapetasisidaa. Ara maλ quīrāca dewarabema ēberā jīrū sida bΛapetasisidaa. ³³ BaribΛrΛ Jesuma jūēsidade unusidaa idjira beudoasida. Maλ bērā idji jīrūra bΛapetadaē basia.

³⁴ Māwā bΛde sordaoba Jesu orrode mīasuba susia wārāda beusi cawaya. Ara maλda oara, ba sida erozoasia. ³⁵ Naλ carta bΛðaba wārāda maλra unusia. Idjia jara bΛra wārā.* Idjia cawa bΛa wārā bedeada jara bΛda bārā bida sodeba jīānamārēā. ³⁶ Jūma maλgΛra wārāda māwāsia Ācōrē Bedeade bΛ bΛ quīrāca. Nāwā bΛ bΛa: “Idji bΛwΛgΛra ni aba bida bΛaðaēa.”† ³⁷ Idjaba Ācōrē Bedeade naλ sida bΛ bΛa: “Ādjia supedaðara acΛdia.”‡

Jesu tΛbaripedada

Mateo 27:57-61; Marco 15:42-47; Luca 23:50-56

³⁸ Jūma māwānacarea judio Jose abadada Pilatoma wāsia. Maλ Josera Ari-mateadebema basia. Idjira Jesu ume nībabari basia, baribΛrΛ ni abΛa jaraca basia dewara judiorāda waya bΛ bērā. Idjia Jesu cacuara Pilatoa iwidisia tΛbaride edei carea. Maλ bērā Pilatoba idu edebisia. Ara maλda Joseba Jesu cacuara edade wāpeda tΛbaride edesia. ³⁹ Maλ awara Nicodemo, [§] naēna Jesuma diamasi bedeade ze baðaba pora mirra quera áloe ume pueradada enesia. Maλ zΛgΛra 34 kilo basica bΛa.* ⁴⁰ Ādjia Jesu cacua edaðapeda maλ pora mirra quera áloe ume pueradada wua torrode posidaa. Podapeda idji cacuara maλ wua torroba bΛrā bΛsidaa judiorāba tΛbaridi naēna obada quīrāca. ⁴¹ Jesu crude cachipeda caita néuda basia. Maλ néude beuda tΛbaribada uriada basia mōjē coroda djiwidida. Mama beudara wadibida

§ **19:28** Salmo 22:15; 69:21. * **19:35** Juaλba jara bΛa Jesura beuda bērā wārāda ēberā basida. Juaλ drōā baside ΛcΛrΛba jarabadjidaa Jesura ēberā quīrāca basida baribΛrΛ naλ djarada eðaē basida.

† **19:36** Exodo 12:46; Numero 9:12; Salmo 34:20. ‡ **19:37** Zacaria 12:10. § **19:39** Juaλ 3:1-15.

* **19:39** 34 kilo. Griego bedeade bΛ bΛa dji zΛgΛra cien litrada. Maλba jara bΛa 75 libra. Mirra, áloe sida bacuru tūāpa panΛa. Dji querara pora basia.

baɫɗaca basía. ⁴² Maλ uriara caita ba bēṛā idjaba judiorā ānāūbada ewarira jūēbodo bēṛā Jesura mama taɭbarisidaa.

20

Jesu āṛēbada

Mateo 28:1-10; Marco 16:1-8; Luca 24:1-12

¹ Nabema ewari domianehebmane Maria Magdalenara diapededa wadi pāimaena Jesu taɭbaripedadamaa wāsia. Jūēbaɾaɫɗe unusia mōgara waiɭaa uria jūāṭra baɗara orrocawa coɭaɗa. ² Maλ carea pira wāsia Simoā Pedromaa. Jesu ume nībabari “Jesuba bio quīṛā ba” abadara mama basia. Jūēpeda jarasia:

–Dadjirā Borora idji taɭbaripedadamaɭba āyā edesidaa. Daiba adua panaa sāmaa edesidada.–

³ Maλbe Jesu ume nībapedadarā Pedroda idjaba dewarada Jesu taɭbaripedadamaa wāsidaa. ⁴ Ūmena pira wāsidaa, baribaɾaɫ dewarabemara Pedro cāyābara isabeara pira wāna bēṛā Jesu taɭbaripedadama naārā jūesia. ⁵ Jūēpeda eɗa acɭi carea eɗaa barrusia. Maλne wua Jesu cacua baɾá baɗara arima taɭaɗa unusia, baribaɾaɫ eɗaa wāē basía. ⁶ Simoā Pedrora idji jīṛuare jūēpeda uriade eɗa wāsia. Idjia bida unusia Jesu cacua baɾá baɗa wuara arima taɭaɗa. ⁷ Maλ awara unusia wua Jesu boro ānēbāri baɗada. Baribaɾa maλgāra dewarabema wua ume ābaa baē basía, ātebaɾaɫ jīga beɗá coɭasia. ⁸ Maλbe naārā jūēna sida eɗaa wāsia. Wua māwā taɭara unuside wārāda ījāsia Jesura āṛēbasida. ⁹ Baribaɾa ādjia wadibida bio cawadaē panasidaa Ācōrē Bedeade Jesu āṛēbaida baɗebemada baɭ baɗa.* ¹⁰ Maλbe Jesu ume nībapedadarā ādji pananamaa jēda wāsidaa.

Jesuba Maria Magdalenaara ara idjida unubida

Marco 16:9-11

¹¹ Maλmisa Mariara uria icawa jīā basia. Māwā jīā baɭba eɗaa barrusia eɗa acɭi carea. ¹² Maλne bajānebema nezocarā cacuaɗe jābada torroa jā panada umé eɗa unusia. Aɭa Jesu baɗa boro nocoare chūmasia. Dewarabemada idji jīṛū baɗaare chūmasia. ¹³ Ādjia iwidisidaa:

–Wēṛā, ¿cārē cārēā jīā ba?–

Maλne idjia panusia:

–Mā Boro Jesuda edesidaa. Mā adua baɭa sāmaa edesidada.–

¹⁴ Ara māwā jarabaɾaɗe Mariara āyā paɾaɭwasia. Maλne Jesuda unusia baribaɾaɫ cawaē basía Jesuda māwā baɗa. ¹⁵ Jesuba idjia iwidisia:

–Wēṛā, ¿cārē cārēā jīā ba? ¿Caida jaɾa ba?–

Mariaba crīchasia néu wagabarida māwā baɗa. Maλ bēṛā jarasia:

–Baɭa Jesu cacuada āyā edesibaɾaɫ, māa jaradua sāma basida māa āyā taɭaride eɗe carea.–

¹⁶ Maλne Jesuba trā jarasia:

–jMaria!–

Mariaba araa acɭpeda –jRaboni!– asia. (Maṛa hebreo bedeade jara baɭa “jardiabari.”)

¹⁷ Jesuba jarasia:

* **20:9** Ācōrē Bedeade baɭ baɗa. Ācaramaarā Juaɭba jara baɭa Salmo 16:8-11; Isaia 53:11-12; Osea 6:1-2; Joná 1:17; Levítico 23:11. Baribaɾa dewararāmarā Juaɭba jara baɭa jūma Antiguo Testamentoda.

–Māra bΛrΛrādua mΛ Zezamaa wadi wāé bΛ bēřā. Jālbē mΛ djabarāmaa wāpēda jaradua mΛ Zezamaa wābΛrΛda. Idjira bārā Zezaa. MΛ Ācōrēa idjaba bārā Ācōrēa.–

¹⁸ Ara maāda Maria Magdalenara Jesu ume nībabadarāmaa wāpēda jarasia:

–Māa dadjirā Boroda unusia.–

Maλ awara Jesuba jaradara jūma nēbΛrΛsia.

Jesuba edadarāa ara idjida unubida

Mateo 28:16-20; Marco 16:14-18; Luca 24:36-49

¹⁹ Maλga ewarira nabema ewari domiane bema basía. Queudacarea Jesu ume nībabadarāra dede eda ābaa dji jΛre panasidāa. Dewararā judiorāda waya panΛ bēřā dji eda wābadara bio jūātrΛ nūmΛsidāa. Maλne Jesura cawaēne eda odjasia. Ādjirā ēsi nūmepēda jarasia:

–jMērā! jNecai duananadua!–†

²⁰ Maλ jarapēda idji jΛwada, idji orro sida ādjirāa acΛbisia. Dadjirā Boro unubΛda carea bΛsridasidāa. ²¹ Maλbē Jesuba wayacusa ādjirāa jarasia:

–Necai duananadua. MΛ Zezaba mΛ naλ ējūānaa diabueda quīrāca mΛa bārāda puru beaza diabueya.–

²² Māwā jarapēda ādjirāmaa jārāpuasia.† Jārāpuapēda jarasia:

–Ācōrē Jaurera edadadua.Š ²³ Ēberāba cadjirua oēda bārāba Ācōrē Jau-redeba quīrādoadibΛrΛ, maλba jara bΛa Ācōrēba maλ cadjiruara quīrādoasida. Idjaba ēberāba cadjirua oēda bārāba Ācōrē Jauredeba quīrādoadaēbΛrΛ maλba jara bΛa Ācōrēba maλ cadjiruara quīrādoae bΛda.–

Jesuba Tomāa ara idjida unubida

²⁴ Tomāra Jesuba edada doce panΛnebema basía. Idji īyāgada trΛra Mīguiso abadjidāa.* Jesu odjaside idjira waabemarā ume baē basía. ²⁵ Maλ bēřā idjía jarasidāa:

–Dairāba dadjirā Borora unusidāa.–

BaribΛrΛ Tomāba jarasia:

–Mādjī dauba idji jΛwa clavoba cachipēdadada unuēbΛrΛ, idjaba mΛ jΛwa jīwīnīda dji clavo cachi badade berajuēbΛrΛ, idjaba mΛ jΛwada idji orrode berajuēbΛrΛ, idji lrēbadara mΛa ījāēa.–

²⁶ Ocho ewari badacarea Jesu ume nībabadarāra wayacusa dede eda ābaa dji jΛre duanasia. Maλne Tomā sida basia. Māwā panΛne dji eda wābadara bio jūātrΛ nūmamīna Jesura cawaēne odjasia. Ādjirā ēsi nūmepēda Jesuba jarasia:

–jMērā! jNecai duananadua!–

²⁷ Māwā jarapēda Tomāa jarasia:

–BΛ jΛwa jīwīnīra nama berajudua, mΛ jΛwaza acΛdua, idjaba bΛ jΛwara mΛ orrode berajudua. Waa ījāē barādua, ātebΛrΛ ījādua mΛra wārāda lrēbasida.–

²⁸ Maλne Tomāba jarasia:

–jMΛ Boro! jMΛ Ācōrē!–

²⁹ Māwā bΛde Jesuba idjía jarasia:

–BΛa mΛra unubΛrΛ bēřā ījābΛrΛa. jBaribΛrΛ ēberārāba mΛra ununaēmīna ījanibΛrΛ, bio bia beadīa!–

Naλ carta ċcārē cārēā bΛsi?

† **20:19** jNecai duananadua! Judiorāba māwā saludabadaa. † **20:22** Genesis 2:7; Ezequiel 37:1-14.

Š **20:22** Ācōrē Jaure edapedadadebemada acΛdua Hecho 1:4-8; 2:1-4. * **20:24** Mīguiso. Griego bedede Dídimo bΛ bΛa.

³⁰ Jesuba dewara ne ununacada idji ume n̄babadarā quĩrāpita zocārā osia, baribARL jūma maḡgara naḷ cartade ḂAḷēa. ³¹ BaribARL jūma naḡgara ḂASIA bārāba Jesura Ācōrēba ēdrL edabari diai jaraḡada, Ācōrē Warrada ĩjānamārēa. Māwā ĩjānibARL idjideba zocai Ḃai arada erobeadia.

21

Jesuba idji ume n̄babadarā siete panarā idji unubida

¹ Māwānacarea Jesuba ara idjida wayacusa idji ume n̄babadarāa unubisia Tiberia amene droma icawa.* Nāwā basia: ² maḷ ewariḡe ābaa panasidaa Simoḷ Pedroda, Tomá idji ĩyāḡada trāra “Mĩguiso” abadada, Natanael Galileade ḂA puru Canānebemada, Zebedeo warrarāda, idjaba dewararāda umé. ³ Māwā panane Simoḷ Pedroda jarasia:

–Māra beda beade wāya.–

Maḷne ādjirāba jarasidaa:

–Dairā sida ḂA ume wānia.–

Ara maḷda jābade ḡadodapeda wāsidaa. Māwāmīna maḷ diamasi bedara jidadaḡ basia. ⁴ Diapededa Jesuda ĩḂade nūmasia baribARL ādjia unusidamīna adua panasidaa Jesuda māwā ḂAḷda. ⁵ Māwā Ḃade Jesuba ādjirāa ĩḡua iwidiisia:

–Warrarā, ḡbedara jidasidaca?–

Ādjia panusidaa:

–Jidadaḡ basia.–

⁶ Jesuba jarasia:

–Māḡteara ḡawa araare baribuedadua. Maḷne jidadia.–

Ara maḷda idjia jaraḡaare baribuesidaa. Maḷne ātarrayara poya errebardaḡ basia bedara zocārā jidapedada bēra. ⁷ Mama basia Jesu ume n̄babari “Jesuba bio quĩrā ḂA” abadada. Maḡḡba Pedroa jarasia:

–ĩḡāḡara dadjirā Boroa!–

Simoḷ Pedrora cacua egoda basia. Maḷ ēberāra dadjirā Boroda ūrīside ara maḷda idjia cacuaḡe ḡabarira ḡapeda daidu tēũ dogosia. ⁸ BaribARL waabemarāra doya aride panL bēra ātarrayara bedaba bira ḂAḷda jābadeba ĩḂadaa errebari edesidaa. Doya jūēni carea dji tamāara cien metro basica ḂA. ⁹ Drua ḡadocuasidade tḂḂada urua ḂAḷda unusidaa. Beda bá ḂAḷda idjaba paḷ āḂuda sida unusidaa. ¹⁰ Jesuba jarasia:

–Bārāba beda jidapedadada ḂCARL enenadua.–

¹¹ Ara maḷda Simoḷ Pedrora jābadaa wāpeda ātarrayara ĩḂadaa errebari enesia. Ātarrayara beda waibḂa beaba bira basia. 153 juachasidaa. BaribARL zocārā jidasidamīna dji ātarrayara cōāḡ basia. ¹² Maḷbe Jesuba jarasia:

–Ne code zedadua.–

Maḷne ādjirāba wayasidaa idjira caida iwidiḡi carea. Cawasidaa idjira dadjirā Boroda. ¹³ Māwā panane Jesuba paḷra edapeda ādjirāa diasia. Beda sida diasia.

¹⁴ Maḷba ḡarima ūbea babARL basia Jesu ārēḡadacarea ara idjida idji ume n̄babadarāa unubibARLda.

Jesuba Pedro waya edada

¹⁵ Ne copedadacarea Jesuba Simoḷ Pedroa iwidiisia:

–Simoḷ, Joná warra, ḡḂa m̄ra biara quĩrā ḂACA za beaba m̄ quĩrā panL cāyābara?–†

* **21:1** Tiberia amenera idjaba Galilea abadaa. † **21:15** ḂCARLmaarā Jesuba nāwā iwidi ḂAA: “ḡḂa m̄ra biara quĩrā ḂACA ne jūma cāyābara?”

Pedroba panusia:

–Māē māl Boro, bāa cawa bāa mālā bāra quĩrĩā bāda.–

Jesuba jarasia:

–Māl ĩjā beara bio waga badua oveja zaquerā wagabari quĩrāca.–

¹⁶ Jesuba wayacusa Pedroa iwidisia:

–Simoāl, Joná warra, ĩmālra quĩrĩā bāca?–

Pedroba panusia:

–Māē māl Boro, bāa cawa bāa mālā bāra quĩrĩā bāda.–

Jesuba jarasia:

–Māl ĩjā beara bio waga badua oveja zaquerā wagabari quĩrāca.–

¹⁷ Jesuba wayacusa iwidisia:

–Simoāl, Joná warra, ĩmālra quĩrĩā bāca?–

Maāgāba barima ũbea iwidibāra basía. Pedrora sopua nūmesia, Jesuba barima ũbea abarida iwidida bēra. Maābe idjia jarasia:

–Māl Boro, bāa ne jūmada cawa bāa. Bāa cawa bāa mālā bāra quĩrĩā bāda.–

Jesuba jarasia:

–Māl ĩjā beara bio waga badua oveja zaquerā wagabari quĩrāca. ¹⁸ Wārā arada jaraya: cūdraeda baduba djiobadjia bādji wā quĩrĩābāramaa wāi carea. Baribāra bā drōā bedacarea dewararāba bā jāwara jiradapeda ōgo djiodia. Maābe ededia bā wā quĩrĩāē bāmaa.–†

¹⁹ Maā jara bādeba Jesuba cawabisia Pedrora sāwā beuida, idji beubāradēba ēberārāba cawadamārēā Ācōrēra dji dromada. Māwā jarapeda Jesuba Pedroa jarasia:

–jMāl ume nĩbadua!–

Jesu, idjia bio quĩrĩā bā ume

²⁰ Pedroba jēda acāpeda Jesu ume nĩbabari “Jesuba bio quĩrĩā bā” abadara caidu zebāraada unusia. Maāgara Jesu caita chūmasia Egiptodeba ēdrāpedada quĩrānebabada cobada cosidade. Idjia iwidisia: “Dai Boro, ĩcaiba bāra jidabi?” ²¹ Pedroba maāgā ēberā unupeda Jesua iwidisia:

–Māl Boro, za zebāraa ĩsāwā bai?–

²² Jesuba panusia:

–Mālā quĩrĩā bābāra idjira zocai baida aba māl waya zebāraadaa ĩbāa maāda sāwāi? Mālā quĩrĩā bāa bāra māl ume nĩbaida.–

²³ Māwā jarada carea zocārā djabarāba crīchasisdaa Jesuba bio quĩrĩā bā abadara beuēda. Baribāra Jesuba jaraē basía idjira beuēda. Ātebāra jarasia: “Mālā quĩrĩā bābāra idjira zocai baida aba māl waya zebāraadaa, ĩbāa maāda sāwāi?”

²⁴ Ara maā Jesu ume nĩbadaba maānebemada jara bāa idjaba naā cartade nāwā bābāraa. Dadjirāba cawa panāa idjia jara bāra wārāda.

Jesuba maā audu ne zocārā ōda

²⁵ Wadi baraa Jesuba ocuadara. Baribāra jūma maāgada cartade aba aba bābādabara, mālmaarā maā carta bācuadara naā duda araē bacasia.

† **21:18** Maāgāba jara bāa Pedro jidadapeda beadidebemada. § **21:20** Juaā 13:25.

HECHO JESUBA DIABUEDARĀBA OPEÐADA

Nañ cartara Lucaba ðasia. Idjira griego basica ðaa. Colosa 4:14de, Pilemoñ 24de bida jara ðaa mañ Lucara Paulo ume niñbasida. Mañgara ebudaara ðaa ara nañ Hecho 16:10-17de, 20:5deba aba 21:18daa, idjaba 27:1neba aba 28:16daa. Acaramaarañ 60 poa Jesucrito todacarea Lucaba nañ cartara ðasia.

Bedeia bia Jesucritodebema ëberā dji droma Teopilo itea ðadacarea Lucaba nañ carta sida Teopilo itea ðasia Jesuba diabuedarāba opeðadadebemada cawamārēā. Dji crīcha dromara 1:8de ðaa. Dadji Boro Jesuba nāwā jarasia: “Ācōrē Jaure bārā ume ðade zebārāde bārāba idji ðbāada edadia. Mañba bārāba Jerusaleñe, jūma Judea druade, Samaria druade, drua tamāara beade bida mñebemada bededia.”

Dji naārābema capítulode (1:1-26) eda ðá ðaa Jesuba Ācōrē Jaure diai jaradada, Jesu bajānaa wānada, idjaba Matia Juda Iscariote cacuabari Jesuba diabuedada bedadebemada.

Mañare ðá ðaa Jesuba diabuedarāba Jerusaleñe bedea bia idjidebema jarapedadada (2:1deba aba 8:3daa). Eda ðá ðaa Ācōrē Jaure ādjimaa zedada, Pedroba Ācōrē de droma caita jaradiadada, Jesuderā sāwā ābaa pananada, idjaba judiorāba Estebañ beapedadadebemada.

Mañare ðá ðaa Jesuba diabuedarāba Judea druade, Samaria druade bida bedea bia idjidebema jarapedadada (8:4deba aba 9:43daa). Eda ðá ðaa Ācōrē Jaure Samariadebema djabarāmaa zedada, Pelipeba nezoca droma Etiopiadebema jaradiadada idjaba Sauloba Jesucrito iñānanebemada.

Jirūare ðá ðaa Jesuba diabuedarāba bedea bia idjidebema judiorāēa jarapedadada. Eda ðá ðaa Ācōrē Jaure judiorāēmaa zedada (10:1deba aba 11:18daa), Pedro Herode jawaeda ëdradada (11:19deba aba 12:25daa), Paulo Jesu bedea jarade wāna dji naārābemada (13:1deba aba 14:28daa), djabarā dji dromarā Jerusaleñe dji jarapedadada (15:1-35), Paulo Jesu bedea jarade wāna dji umēbemada (15:36deba aba 18:22daa), dji ūbeabemada (18:23deba aba 20:38daa), idjaba Paulo Romanaa preso edepedadada (21:1deba aba 28:31naa).

Jesuba Ācōrē Jaure diai jarada

¹⁻² Teopilo, naārā mñā cartade ða itea jūma ðá diabuesia Jesuba o badadebemada, idjia jaradia ðada sida aba Ācōrēba bajānaa edebārādaa. Wadi bajānaa wāi naēna idjia diabuei carea edadarāa Ācōrē Jauredeba jaradisia cārēda odida panada.

³ Jesu beudacarea ādjirāa ara idjida ðarima zocārā unubisia cawadamārēā idjira wārāda ñrēbasida. Cuarenta ewari māwā osia. Mañne ādjirāa jaradia-badjia sāwā Ācōrēba idji iñā ðeara bia pe eroðada. ⁴ Ewari aba Jesu ādjirā ume baside nāwā jarasia:

–Jerusaleñ purudeba āyā wārānada. Nama jāñnada aba dadjirā Zezaba idji Jaure diai jarada diabārādaa.* Mañnebemada mñā bārāa naēna jarasia. ⁵ Wārāda Juañba ëberārāra baidoba borocuesia, baribārā dārāēne Ācōrēba idji Jaureda bārāa diaya.–†

* **1:4** Luca 24:49; Juañ 14:26-27; Isaia 32:14-15; Joel 2:28-32. † **1:5** Idji Jaureda bārāa diaya. Griego bedede nāwā ðá ðaa: “Ācōrēba bārāra idji Jaureba borocueya.”

⁶ Mañbe Jesu ume ābaa duanaba idjia iwidisidaa:

–Dai Boro, ¿dibabaa dadji Israel purura djārā jawaedabemada ēdra bapēda dji boroda beica?–

⁷ Jesuba panusia:

–Māwāi ewarira bārāba cawadiē panāa. Ababe mā Zebabāba cawa bāa mañ ewarira bāda bēra. ⁸ Baribabā Ācōrē Jaure bārā ume bade zebabāba bārāba idji abāda edadia. Mañba bārāba Jerusaleñe, jūma Judea druade, Samaria druade, druā tāmāra beade bida mānebemada bedeadia.–

⁹ Jesuba māwā jaradacarea jūmarāba aca duanane ātaa jira wāsia. Mañne jārārāba idjira ānā edada bēra waa ununaē basia. ¹⁰ Wadibida Jesu ātaa wānamaa aca duanane cawaēne ādjirā caita ēberāda umé odjasidaa. Ādjia cacuade jā panāra totroa basia. ¹¹ Mañ ēberāba nāwā jarasidaa:

–Achirā Galileadebema, ¿cārē cārēā bajānaa aca panā? Jesu bārā ume bāda bajānaa wānara wayacusa zeya idji bajānaa wāna quīrāca.†

Matia edapedada

¹² Mañbe Jesuba diabuedarāra Olivo eyadeba Jerusaleñnaa jēda wāsidaa. Mañ eyara Jerusaleñ caita bāa. Dji tāmāra judiorā ānāūbada ewaride wābada quīrāca bāa. ¹³ Jerusaleñne jūēnapēda ātārebema dejāne ādji cāibadamaa wāsidaa. Ādjirāra naāgrā basia: Pedro, Juañ, Santiago, Andre, Pelipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alpeo warra Santiago, Simoñ Celote, idjaba Santiago warra Juda. ¹⁴ Jūma ādjirāra Jesu djabarā ume, idji papa Maria ume, dewara wērārā ume bida ābaa dji jarebadjidāa Ācōrēa iwīdidi carea.

¹⁵ Māwā duanane ewari aba Pedrorā djabarā ēsi āta nūmesia bedēai carea. Ādjirāra ciento veinte panasidaca bāa. Mañne jarasia:

¹⁶ –Djabarā, naēnaeda Ācōrē Jaureba Judaba oidebemada Davia bābisia.* Ācōrē Bedeade bā bā quīrāca wārāda māwāida bāda bēra Judaba ēberārāda pe edesia Jesu jidadamārēā. ¹⁷ Judara dadjirā quīrāca Jesuba edada basia. Dadjirāba obadara idjia bida o babadjia.–

(¹⁸ Judaba Jesu jidabida carea paratada edasia. Mañ parataba ējūāda nēdosia. Baribabā ara mañ ējūāne Judara quīrā edaa boroare baesia. Idji bira jēsapeda idji jāsira jūma ēdrasia. ¹⁹ Jūma Jerusaleñbemarāba mañ cawasidade dji ējūāra trā bāsidaa Aceldama. Mañ trāra ādji bedeade jara bāa Oa Ējūā.)† ²⁰ Mañne Pedrobā jarasia:

–Judara māwāsia Salmo cartade bā bā quīrāca:

Idji dera deduma bēya. Ni abāda mama bēadaēa.‡
Idjaba jara bāa:

Idjia o bādara dewarāba o bēya.§

²¹⁻²² Mañ bēra idji cacuabari bārānebemada aba dairā ume bēida bāa ēberārāa jarai carea Jesura wārāda ārēbasida. Mañ ēberāra dadjirā ume bāida bāa Juañba dadji Boro Jesu borocuedadeba aba Ācōrēba Jesu bajānaa edēda ewaridaa.–

²³ Mañne ēberāda umé bāsidaa ādjidebemada aba edadi carea. Aba Jose basia. Idjira Barsabā wa justo abadaa. Dewarabemara Matia basia.

²⁴⁻²⁵ Mañbe jūmarāba Ācōrēa nāwā iwīdisidaa:

† **1:11** Apocalipsi 1:7. § **1:13** Santiago warra. Griego bedeade ācāra cartade bā bā “Santiago djaba.” * **1:16** Salmo 41:9. † **1:19** Mateo 27:3-10. ‡ **1:20** Salmo 69:25. § **1:20** Salmo 109:8.

–Dai Boro, Judara ḇaa diabuedada baesia. Idjia oida ḇara igarasia idji baida ḇamaa w̱ai carea. Jūmarāba sode crīcha paṉara ḇaa cawa ḇaa. Mañ ḇērā dairāa cawabidua na̱g̱l ēberā umébemará s̱ālg̱ḻda edaḇaṟḻda ḇaa diabuedaba obadara omārēā.–

²⁶ Mañbe ne jemenesidaa caida bei cawaya. Mañne Matíadṟa besia. Ara mañda idjira Jesuba diabuedarā once paṉa ume ābaa besia.

2

Ācōrē Jaure zeda

¹ Māwānacarea Pentecoste ewarida jūēsia. Mañne Jesu ījā beara jūma ābaa dji j̱are duanasidaa.* ² Māwā paṉane cawaēne ūṟsidaa bajānaa j̱igua nūm̱ḻda nūṟā dji cāḇyā puá nūm̱ḻa quīrāca. Dji dede jūmarāba mañ j̱iguara ūṟsidaa. ³ Ara māwāḇaṟḻde taḇa uruada unusidaa. Mañ taḇa uruara ādji boroza maārī uruasía. ⁴ Mañne Ācōrē Jauredeba panesidaa.† Ara mañda ādjia ūṟnaca bedeade bedea duanesia Ācōrē Jaureba bedeabida quīrāca.

⁵ Pentecoste ewari ḇērā judiorā druazabema Ācōrē waya beada Jerusaleñe duanasidaa. ⁶ Ādjirāba mañ j̱igua ūṟsidade ac̱ḻde wāsidaa. Mañne ūṟsidaa Jesu ījā beaba ādji bedeaza bedea duaṉḻda. Mañ ḇērā cawa crīchadaē basía. ⁷ Māwā paṉane jarasidaa:

–¿Za bedea duaṉara jūma Galileadebemaēca? ⁸ ¿Sāwā dadjirāba ūṟi paṉa ara dadji bedeaza bedea duaṉḻda? ⁹ Dadjirā tāēna Partiadebemada, Mediadebemada, Elañebemada, Mesopotamiadebemada, Judeadebemada, Capadociadebemada, Pontodebemada, Asiadebemada, ¹⁰ Prigiadebemada, Panpiliadebemada, Egiptodebemada, Romanebemada, āc̱aṟḻa Libia druade Cirene puru caita beabada sida nama duaṉḻa. Dadji judiorā arada, judiorā crīcha ēp̱ebada sida nama paṉḻa. ¹¹ Idjaba ēberārā Cretadebemada, Arabiadebema sida nama paṉḻa. jūmarāba ara dadji bedeaza ūṟi paṉḻa Ācōrēba waiḇḻa odadebemada bedea duaṉḻda!–

¹² Mañ carea jūmarāba cawa crīchadaē ḇērā nāwā jara duanesidaa:

–Nañ ēberārāra ¿sāwā jāwā bedea duaṉḻ?–

¹³ Mañne dewararāba ipida jara duanasidaa:

–Ādjirāra ituaba beu duaṉḻa.–

Pedroba Jerusaleñe jaradiada

¹⁴ Mañne Pedroba dewara once ume ābaa ḇada piradṟape̱da j̱igua jarasia:

–Achirā judiorā, jūma Jerusaleñe beabari bida nañda cawadadua; māa jaraḇaṟḻara quīṟācuīta ūṟinadua. ¹⁵ Bārāba crīcha paṉḻa dairāa ituaba beu duaṉḻda bariḇaṟḻa māwāēā. ¡Wadibida diapeda nūm̱ḻa! ¹⁶ Āteḇaṟḻa dai māwā bedea duaṉḻnebemada Ācōrēneba bedeabari Joelba nāwā ḇasia:

¹⁷ Ācōrēba nāwā jara ḇaa:

J̱ṟūarebema ewaride m̱ḻ Jaurera jūma ēberārāa diaya.

Māwā bārā warrarāra, bārā caurā sida m̱ḻneba bedeadia.

M̱ḻa cūdrarāa cāimocara quīrāca ne unubiya. Drōārāa bida cāimocarade ne unubiya.

¹⁸ Mañ ewaride m̱ḻ Jaurera m̱ḻ nezocarāa diaya, w̱ērāa, umaquīrāa bida. Mañne ādjirāra m̱ḻneba bedeadia.

* **2:1** Pentecoste ewarira naēna “néu naārā ewapedada carea ḇasrida obada ewari” abadjidaa. Levítico 23:15-21. † **2:4** Hecho 1:8.

19 Mañ ewaride ne ununacada bajāne unubicuaya. Nañ ējūāne bida un-
ubicuaya.

Oada, uruada, nārī cowa sida unubicuaya.

20 Ācōrēba cawa oi ewari jūēi naēna āmādaura quiya. Jedeco sida oa baya. Mañ
ewarira ewari droma baya.

21 Baribara dadjirā Boroa quīrā djoburia iwidibadara idjia jūma ēdra edaya.†

22 Achirā Israeldebema, nañ bedeara ūrīnada: Ācōrēba Jesu Nazaredebemaa ne ununaça waibāa beada bārā tāēna obicuasias. Māwā o badeba Jesuba cawabisia Ācōrēra idji ume bada. Mañgāra bārāba bio cawa panāa. 23 Ācōrēba naēna crīcha bada quīrāca abāa idu Jesura bārā jawaedā babisia. Mañbe bārāba ēberārā cadjiruarāa crude cachi beabisidaa. Ācōrēba cawa basia mañra jūma māwāida. 24 Jesura bia mīga beusia. Baribara Ācōrēba idjira ārēbabida bēra beuba poya eroḃeē basia.

25 Dadji boro Daviba idjidebemada nāwā jarasia:

Māa unusia dadji Borora ewariza mā ume bada.

Idjira mā jawā araare ba bēra ne wayaa neē ba.

26 Mañ carea mā sora basrida ba; māra bio basrida trāā ba.

Māa cawa ba idjia māra ārēbabida. Mañ bēra beuimīna necai ba.

27 Māa cawa ba ba māra mēdarā jaure panabadama amēda.

Mā, ba nezoca jipa bara idu berawabiēa.

28 Ba cawabisia māra wayacusa zocai baida,§ idjaba bara mā ume ba bēra māra bio basridabiya.*

29 Mā djabarā judiorā, māa ebuda jaraya: dadjirā drōāenabema Davi beudacarea idjira tabarisidaa. Idji tabaripedadara dadjirāba wadibida un-
ubadaa. 30 Davira Ācōrēneba bedebari basia. Mañ bēra cawa basia Ācōrēba wārāneba jarasida idjideba yōbarāda aba idji cacubari israelerā boroda baida.† 31 Māwāida cawa bada bēra idjia bedesia Ācōrēba ēdra edabari diai jarada ārēbaidebemada.‡ Idjia jarasia Ācōrēba ēdra edabarira beudarā jaure panabadama amēda idjaba idji cacuara berawabiēda.

32 Daviba jarada quīrāca Ācōrēba Jesura beu badada ārēbabisia. Jūma dairāba mañgāra unusidaa. 33 Dadji Zeza Ācōrēba idji jawā araare Jesura dji dromada basia. Mañbe idji jaure diai jaradada Jesua diasia idjiderāa diamārēa. Jesuba mañ Jaurera wārāda dairāa diasia. Bārāba unu panāra, ūrī panā sida idji Jaureba māwā obi ba.

34-35 Dadjirāba cawa panāa Davira ara idjidebemada bedeaē basida bajāne dji dromada beē bada bēra. Ātebara idjia nāwā jarasia: Dadjirā Boroa mā boroa jarasia: mā jawā araare chūmedua aba ba ume dji quīrūrā māa ba jawaedā babarādaa.§

36 Mañ carea jūma israelerā, wārāda cawadadua: Jesu, bārāba crude cachibipedadara Ācōrēba jūmarā Boroda basia. Idjirā dadji ēdra edabari diai jaradaa.*

37 Mañ ūrīsidade jūmarāda bio sopuasidaa. Mañ carea ādjirāba Pedroa, Jesuba diabueda dewararā bida iwidisidaa:
–Djabarā, ēdra dī carea cārēda oēda panā?–

† 2:21 Joel 2:28-32. § 2:28 Wayacusa zocai baida. Griego bedeaḃe bā ba “o zocai baidebemada.”

* 2:28 Salmo 16:8-11. † 2:30 2 Samuel 7:12-13; Salmo 89:3-4; Salmo 132:11-12. ‡ 2:31 Ācōrēba ēdra edabari diai jarada. Mañba jara ba “Crito.” § 2:34-35 Salmo 110:1; Luca 20:41-44. * 2:36 Ēdra edabari diai jarada. Mañba jara ba “Crito.”

³⁸ Mañne Pedroba panusia:

–Cadjiruada igaradapeda Ācōrēmaa zedadua. Jesucrito trāneba borocuedadua. Mañne bārāba cadjirua opedadara Ācōrēba quīrādoapeda idji Jaureda bārāa diaya. ³⁹ Ācōrēba idji Jaure diai jaradara bārā itea ʙaa, bārā warrarā itea ʙaa, ēberārā tamā beabadarā itea bida ʙaa.[†] Jūma dadji Boro Ācōrēba trā ʙa ēberārā itea ʙaa.–

⁴⁰ Pedrora dārā bedeasia ādjirāba ījānamārēā. Nāwā jara basia:

–ĵĀcōrēba idibema ēberā cadjiruarā cawa oidebemada ēdrādadua!–[‡]

⁴¹ Zocārā ēberārāba idji bedeara ījānapeda borocuesidaa. Mañ ewaride Jesu ījāpedadada mil ūbea panasidaca ʙaa.

⁴² Jesuba diabuedarāba jaradia panāra ādjirāba bio ēpēbadjidāa. Ābaa bia duanabadjidāa. Jesu quīrānebadi carea cobada sida cobadjidāa.[§] Idjaba Ācōrēa iwidī panabadjidāa.

Jesu ījā beaba o panananebema

⁴³ Jesuba diabuedarāba ne ununacada zocārā obadjidāa. Mañ carea jūmarāba Ācōrēa bio wayasidaa. ⁴⁴⁻⁴⁵ Jūma Jesu ījā beara ābaa bia duanabadjidāa. Acaṭaba ādji ējūāda, nebia sida nēdobuedapeda djaba aba ne neē bebāṭade paratara diabadjidāa. Māwā ādjia erobeaba dji carebabadjidāa. ⁴⁶ Ewariza Ācōrē de droma dajadaare ābaa dji jaṭrebadjidāa idjaba djabarā deza sobiadeba ʙasrida ābaa ne cobadjidāa. ⁴⁷ Ādjirāba Ācōrēa bia bedeadadjidāa. Idjaba dewararāba ādjirāra bia unubadjidāa. Mañne dadji Boroba ewariza ēberārāra ēdrā edabadjia. Māwā Ācōrēneba ādjirāra yō wāsidaa.

3

Pedroba ēberā jīrū biē ʙa biabida

¹ Ewari aba āmādaū āṭaēda judiorāba Ācōrēa iwidibada horade Pedrora Juaā sida Ācōrē de dromanaa wāsidaa. ² Mañne Ācōrē de dromane eda wābada Quīrāwārēā ʙa abadaē ēberā jīrū biē topedadada basia. Ēberārāba idjira ewariza mamaa edebadjidāa dji edaa wābādarāa parata iwidimārēā. ³ Idjia Pedro, Juaā sida eda wābādada unuside paratada iwidisia. ⁴ Pedroba, Juaā bida idjimaa acāsidaa. Mañne Pedroba jarasia:

–Daimaa acādua.–

⁵ Idjia ne diadida crīchada bērā ādjimaa acāsia. ⁶ Baribara Pedroba jarasia:

–Māa paratada, oro sida neē ʙaa, baribara māa erobāda bāa diaya: ¡Jesucrito Nazaredebema trāneba piradrāpeda nībade wādua!–

⁷ Mañne Pedroba dji ēberā jawa araare jidapeda piradrā edasia. Piradrābaṭade dji ēberā jīrūra, idji cōrācōrā sida biasia. ⁸ Ara māda āṭa jādrāpeda taibade wāsia. Jādrā jādrā nīne Ācōrēa bia bedea ʙada ādji ume Ācōrē de dromane eda wāsia. ⁹ Jūmarāba idjira Ācōrēa bia bedea nīda unusidaa. ¹⁰ Mañ unusidade cawa crīchadaē basia. Ādjirāba cawasidaa idjira ewariza Ācōrē de dromane eda wābada Quīrāwārēā ʙa abadama parata iwidī chūmabadjida.

[†] 2:39 Ezequiel 36:23-28. [‡] 2:40 Ezequiel 11:19-21; 18:30-32. [§] 2:42 Jesu quīrānebadi carea cobada sida cobadjidāa. Griego bedeaē ʙā ʙaa “paā cōrācuadapeda cosidaa.” Luca 22:19-20; Hecho 20:7; 1 Corinto 11:23-26.

Pedroba Ācōrē de droma dajadaare jīgua jaradiada

¹¹ Ēberā jīrū biē badaba Pedrora, Juañ sida quenabarica basía. Ādjira Ācōrē de droma mōgaraba audu jūrā ca Ɂa edaare panasidaa. Ādji panana-maa Salomoñ abadaa. Jūmarāba cawa crīchadaē bērā ādjimaa pira wāsidaa.

¹² Pedroba mañ unuside jarasia:

–Achirā Israeldebema, ¿cārē cārēā cawa crīchadaē panɁ? ¿Cārē cārēā daida aɁa panɁ? ¿Crīcha panɁca dai ɁɁadeba wa दौरā Ācōrē quīrāpita jipa panɁ bērā nañ ēberāra biabisidada? ¡Māwāē! ¹³ Ācōrē dadjirā drōāenabema Abrahāñ ume, Isa ume, idjaba Jacobo ume badaba idji nezoca Jesura dji Dromada Ɂasia.* Bārāba idjira Pilatoa jida diasidaa beamārēā. Pilatoba idjira ēdra Ɂa quīrītā badamīna bārāba igarasidaa. ¹⁴ Bārāba Ācōrē Nezoca jipa Ɂara igaradapeda mīā sē iwidi panasidaa Pilatoba mīā beadada ēdra Ɂamārēā.† ¹⁵ Māwā bārāba dadji Zocai Ɂai Diabarida beasidaa. BaribarɁ Ācōrēba idjira beu badada ārēbabisia. Mañ ārēbadara daiba unusidaa. ¹⁶ Ara mañ Jesu ɁɁaba nañ ēberā bārāba unubadara biasia. Daiba ījā panɁa Jesuba cacua biē beara biabibarida. Māwā ījā panɁneba nañ ēberāra wārāda biasia. Mañra bārāba ebuda unu panɁa.

¹⁷ MɁ djabarā judiorā, mɁa cawa Ɂaa bārāba, bārā bororā bida Jesura beasidada idjira Ācōrēba diai jarada ēdra edabarida cawadaē basi bērā.

¹⁸ BaribarɁ mañgɁdeba Ācōrēba naēna jaradara jūma māwābisia. Idjideba bedeabadarāneba jarasia idjia ēdra edabari diai jaradara bia mīgapeda beuida.‡ ¹⁹ JāɁbe bārāba cadjiruada igaradapeda Ācōrēmaa zedadua. Māwā osidara bārāba cadjirua opedadara Ācōrēba quīrādoapeda sobiabiya. ²⁰ Idjia Jesura diabueya naēnaena bārā Boroda Ɂada bērā. ²¹ Nawena Jesucritora bajāne Ɂaa aba Ācōrēba ne jūmada wayacusa bia obarɁdaa. Ācōrēba drōāenabema ewaride idjideba bedeabadarāneba wārāda māwā oyada asia.

²² Moiseba dadji drōāenabemarā nāwā jarasia: “Dadji Boro Ācōrēba mɁ diabueda quīrāca idjideba bedeabarida aba bārāmaa diabueya. Mañ ēberāra ara bārā purudebema baya. Idjia jarabɁara jūma ījānadua. ²³ Idjia jara Ɂada abaɁba ījāēbarɁ, Ācōrēba mañ ēberāra idji purudebemada āyā baya.”§

²⁴ Mañ awara Samuel ewarideba Ɂtaa jūma Ācōrēneba bedeabadarāba nañ ewaridebemada bedeasidaa. ²⁵ Ācōrēba ādjirāneba bedeadara idi wārāda unu panɁa.

Mañ awara Ācōrēba bārā drōāenabemarā ume bedeada Ɂasia. Idjia Abrahāñ nāwā jarasia: “MɁa Ɂadeba yōbarɁdeba nañ ējūāne bea purura jūma carebaya.”* Mañ bedeada Ɂadara bārāba idi wārāda unu panɁa. ²⁶ Ācōrēba idji nezoca Jesura edapeda nañrā bārāmaa diabuesia carebamārēā.† Bādjiza careba Ɂaa bārāba cadjirua obadara igaradamārēā.–

4

Pedro, Juañ sida judiorā bororāmaa jida edepedada

¹ Pedro, Juañ sida ēberārā ume wadi bedeada panɁne sacerdoterāda, Ācōrē de dromanebema zarrarā boroda, saduceorā sida ādjimaa zesidaa. ² Mañne

* **3:13** Nezoca. Mañ bedeada idjaba jara Ɂaa “Warra.” † **3:14** Marco 15:6-15. ‡ **3:18** Salmo 22:7-8; 69:17-21; Zacaria 12:10; Isaia 52:13deba aba 53:12daa. Edra edabari diai jarada. Mañba jara Ɂaa “Crito.” § **3:23** Deuteronomio 18:15-19. * **3:25** Genesis 22:18; 26:4. † **3:26** Nezoca. Mañ bedeada idjaba jara Ɂaa “Warra.”

Pedroba Juañ bida ēberārāa jaradia panasidaa Jesu x̄rēbaa quīrāca ēberārā sīda x̄rēbaa. Mañ carea dji bororāra quīrūsidaa. ³ Pedrora, Juañ sīda jidadapeda queubodo bēra aba nurēma preso Ɂasidaa. ⁴ Baribar̄a Pedroba jaradia bada ūrī panana zocārāba Jesura ījāsidaa. Mañrā bara Jesu ījā beara dji umaquīrā awa mil juesuma panasidaca Ɂaa.

⁵ Nurēma judiorā dji bororāda, dji drōārāda, ādji ley jaradiabadarā sīda Jerusaleñe ābaa dji jaresidaa. ⁶ Sacerdote dji droma Anāda arima basia. Idjaba idji ēberārāda zocārā panasidaa: Caipāda, Juañda, Alejandroda, dewararā sīda. ⁷ Mañne ādjirāba Pedrora Juañ sīda enebisidaa. Ādjirā quīrāpita nūmanapeda nāwā iwīdisidaa:†

–Jāl ēberā jīrū biē badara bārāba Ɂcai ɁɁadeba biabisida? ɁCai trāneba jāwā osida?–

⁸ Mañne Pedroba Ācōrē Jauredeba nāwā panusia:

–Dadji purudebema bororā, Israeldebema drōārā dji dromarā: ⁹ idi bārāba dairā cawa obadaa ēberā jīrū biē bada carebapedada carea. Iwīdi pan̄a idjira sāwā biasida. ¹⁰ Māēteara daiba ebuda panunia bārāba, jūma israelerā bida bio cawadamārēā. Nañḡa ēberā bārā quīrāpita nūmara Jesu-crito Nazaredebema ɁɁadeba biasia.† Mañ Jesucritora bārāba crude cachi beasidaa, baribar̄a Ācōrēba idjira x̄rēbabisia. ¹¹ Ācōrē cartade ɁɁ Ɂaa: “De obadaba mōgara igarapedadara dji biara Ɂada besia.”§ Jesura mañ mōgara quīrāca Ɂaa. Bārā dji de obada quīrāca pan̄a idjira igarasidaa. Baribar̄a Ācōrēba idjira dji biara Ɂada basia. ¹² Aba idjiabar̄a dadjirāra poya ēdra edaya. Idji awara Ācōrēba ni aba Ɂada nañ ējūāne Ɂāē basia ēberārā ēdra edamārēā.–

¹³ Dji bororāba Pedro, Juañ sīda ne wayaa neē bedea pan̄a unusidade cawa crīchadaē basia. Ādjirāba cawa panasidaa Pedrora Juañ sīda mācua carta cawa pan̄ēda. Mañ awara cawasidaa ādjira Jesu ume nūbabadjidada. ¹⁴ Baribar̄a dji ēberā biadara ādji ume nūma bēra ādjira poya biē jaradaē basia. ¹⁵ Mañne dji bororāba Pedroa, Juañ bida jarasidaa dajadaa jālāne wānamārēā. Mañbe ara ādjiduba bedeasidaa. ¹⁶ Nāwā jarasidaa:

–Jāl ēberārāra Ɂsāwā odi? Ādjia mañ ne ununaca odapedadara jūma Jerusaleñebemārāba cawa pan̄a. Dadjia poya sewaada adaēa. ¹⁷ Baribar̄a mañnebemada dewararāa idu cawabida amaaba jāl Jesuare panarāa waragaia idji trāneba waa bedearānamārēā.–

¹⁸ Ara mañda Pedrora Juañ sīda waya trānapeda ebuda jarasidaa ni mañrī bida Jesudebemada bedearānamārēā idjaba jaradiarānamārēā. ¹⁹ Baribar̄a Pedroba, Juañ bida jarasidaa:

–Bio crīchadadua. ɁBiara Ɂaca Ācōrēda ījānida wa bārāba jara pan̄a ījānida? Daimaarā biara Ɂaa Ācōrēdra ījānida. ²⁰ Daiba unupedadada, ūrīpedada sīda jaradia panania. Poya chupeadaēa.–

²¹ Mañbe dji bororāba wetara waragadapeda Pedrora Juañ sīda ēdra Ɂasidaa. Puruda waya pan̄a bēra cawadaē basia sāwā cawa odida. Dji ēberā biada carea jūmarāda Ācōrēba bia bedea duanasidaa. ²² Mañ ēberā ne ununacadeba biadara cuarenta poya auđu basia.

Jesu ījā beaba sozarrada iwīdipedada

* **4:6** Mañ ewaride Caipára sacerdote dji droma basia baribar̄a idji zāwārē Anára mañ naēna sacerdote dji droma bada bēra idjira waɁbida māwā trā jarabadjidaa. † **4:7** Luca 12:11-12. ‡ **4:10** Jesucrito Nazaredebema ɁɁadeba. Griego bedead “Jesucrito Nazaredebema trāneba” ɁɁ Ɂaa. § **4:11** Salmo 118:22; Luca 20:9-19.

²³ Pedrora Juañ sida preso pananada ēdradapeda waabema Jesu iñā bea ābaa duanamaa wāsidaa. Mañbe sacerdote bororāba, drōārā dji dromarā bida ādjia jarapedadada jūma nēbāḡasidaa. ²⁴ Mañ ūrīsidade jūma ābaa Ācōrēa iwidisidaa:

–Dai Boro jūma poya ḡa, ḡaḡaḡa bajāra, nañ ējūāra, pusara, jūma ādjide nūma sida osia. ²⁵ ḡa Jauredeba ḡa nezoca Davia nāwā jarabisia.*

¿Cārē cārē judiorāē puru beara quīrū duanā? ¿Cārē cārē puru beara ādji quīrābe bedeā au panā djōni carea?

²⁶ Druazabema bororāda dji dromarā ume ābaa dji ḡaresidaa dadji Ācōrē ume, idjia ḡada Boro ume bida djōni carea.†

²⁷⁻²⁸ Ara mañ quīrāca nañ purude Herodeda, Poncio Pilatoda, judiorāēda, dadji Israel puru sida dji ḡaredapeda bedeā ausidaa ḡa nezoca jipa ḡa Jesu beadi carea.‡ ḡa idjira dadjirā Boroda ḡadamīna ādjia māwā osidaa ḡa naēna crīcha ḡada quīrāca. ḡara bio ḡḡa ḡa bēra naēna ḡasia ādjia māwā odamārēā.

²⁹ Dai Boro, acadua sāwā ādjirāba dairāra waraga panāda. Sozarrada dairā ḡa nezocarāa diadua ḡa bedeāra ne wayaa neē jaradi carea. ³⁰ ḡa ḡḡa sida diadua cacua biē beara biabidi carea idjaba ḡa nezoca jipa ḡa Jesu trāneba ne ununacada odi carea.–

³¹ Ācōrēa iwidipedadacarea ādji duanā dera uresia. Mañne jūmarāda Ācōrē Jauredeba duanesidaa. Mañba Ācōrē bedeāra ne wayaa neē jara duanesidaa.

Ananía Sapira sida beupedada

³² Mañ ewaride Jesu iñā beara abari crīchadeba, abari sodeba ābaa bia duanasidaa. Ni abaḡa jaradaca basia idjia ne erobara ababe idjideda, āteḡaḡa ādjia erobeaba dji carebabadjidaa. ³³ Jesuba diabuedarāba Ācōrē ḡḡadeba dadji Boro Jesu ḡrēḡadebemade ebuda jaradiabadjidaa. Idjaba Ācōrēba idji biadeba djabarāra bio carebabadjia.§ ³⁴⁻³⁵ Mañ bēra ādjirā tāēna ne neē beara neē basia. Ējūā erobeaba ādji ējūāra nēdobuebadjidaa idjaba de erobeaba ādji dera nēdobuebadjidaa. Nēdobuedapeda dji paratara Jesuba diabuedarāmaā edebadjidaa cawa jedecadamārēā. Djaba aba ne neē beḡaḡde parata diabadjidaa.

³⁶ Mañne ēberā Jose abadada ādjirā ume basia. Jesuba diabuedarāba idjira trā ḡasidaa Bernabe. (Bernabe trāba jara ḡaā “Sobiabibari Warra.”) Idjira Levideba yōna basia. Chipre druade tosidāa. ³⁷ Mañ Bernabeba ējūāda nēdobuepeda dji paratara Jesuba diabuedarāba cawa jedecadamārēā edesia.

5

¹ Idjaba ēberā Ananía abadada basia.* Idji quimara Sapira abadjidaa. Ādjia bida ējūāda nēdobuesidaa. ² Baribḡaḡa Ananiāra dji quima ume bedeā audapeda dji paratara jūma diaē basia. Māwāmīna Jesuba diabuedarāba cawa jedecadamārēā diabḡaḡde jūma diabḡaḡada asia. ³ Mañne Pedroba jarasia:

* **4:25** ḡa Jauredeba. Griego bedeade ḡaḡaḡa cartade mañra neēa. ḡa nezoca Davi. Griego bedeade ḡaḡaḡa cartade idjaba “dai drōāenabema” ḡa ḡaā. † **4:26** Salmo 2:1-2. Idjia dadjirā Boroda ḡada. Mañḡaḡa jara ḡaā “idji Crito.” ‡ **4:27-28** Herode. Mañ Herodera Antipa trā jarabadjidaa. Nezoca. Mañ bedeaba idjaba jara ḡaā “Warra.” § **4:33** Ācōrēba idji biadeba djabarāra bio carebabadjia. Mañ bedeaba idjaba jara ḡaā “jūma ēberārāba Jesu iñā beara wayabadjidaa.” *

5:1 Mañ Ananiāra ababe nañ capítulo 5de odja ḡaā. Capítulo 9de, 22de bida dewara Ananiānebemade ḡa ḡaā. Idjaba capítulo 23de dewara Ananiānebemade ḡa ḡaā.

–Ananía, b_ΛΛ ζcārē cārēã diaurura b_Λ sode idu eda wābisi? B_ΛΛ Ācōrē Jaurea sewada o b_ΛΛ. B_ΛΛ ējūã nēdobuedadebema paratara ācār_Λ mērā erob_ΛΛ. ⁴ Jāã ējūãra ħbareē basica? Nēdobuepeda dji parata sida ħbareē basica? Jūma dia quĩrĩãē basibār_Λ ζcārē cārēã jāwā b_Λ sode sewa oida crīchasi? B_ΛΛ ēberāa sewa oē basia, ātebār_Λ Ācōrēa sewa osia.–

⁵ Maã ũrĩside Ananíara abeda beu baesia. Mañnebema ũrĩpedadara bio ne wayasidaa. ⁶ Mañbe ācār_Λ cūdrarāba dji bēwārāra wuaba baradapeđa t_Λbaride edesidaa.

⁷ Dārāēne Ananía quima Sapidada jūesia.[†] Idjia Ananía sāvānada adua basia. ⁸ Pedroba idjía iwidisia:

–Māa jaradua ħbārā ējūãra nēdobuesidaca b_Λ quimaba parata enena quĩrāca?–

Sapiraba panusia:

–Māē, jāāg_Λ nēb_Λade nēdobuesidaa.–

⁹ Maã bērā Pedroba jarasia:

–Bārāra ζcārē cārēã sewa odi carea bedea ausida dadji Boro Jaureba sāvā oi cawaya? ĵAc_Λdua! B_Λ quima t_Λbaride wā pananada awuá zeb_Λdaa. Ara nawena b_Λ sida t_Λbaride ededia.–

¹⁰ Ara maã jarabār_Λde idjira Pedro jūrū caita beu baesia. Cūdrarā eda jūēb_Λdade unusidaa idjira beu tab_Λda. Mañne dajadaa ededapeđa dji quima caita t_Λbarisidaa. ¹¹ Maã carea djabarāra, jūma mañnebema ũrĩpedada sida ne wayasidaa.

Jesu ĵjā beaba ēberārā zocārā biabipedada

¹² Maã ewaride Jesuba diabuedarāba ne ununacada zocārā ocuabadjidaa. Māwā cawabisidaa Ācōrēra ādjirā ume b_Λda. Abari crīchadeba jūma djabarāda Ācōrē de droma mōgaraba auđu jūrā ca b_Λ edaare ābaa dji jarebadjidaa. Dji jare pananama Salomoā abadaa. ¹³ Djabarā awara ne wayaaba ni abā_Λda ādjirā ume pananaē basia, baribār_Λ zocārāba ādjirānebemada bia bedea duanasidaa. ¹⁴ Mañne zocārā umaquĩrārāba wērārā bida dadji Borora ĵjāsidaa. Māwā idji ĵjā beara yō wāsidaa. ¹⁵ Jesuba diabuedarāba ne ununacada zocārā o pan_Λ bērā ēberārāba cacua biē beada o icawa c_Λdade wa jueporode b_Λbadjidaa Pedro wāyā wābār_Λde idji cacua jaureba waramārēã. ¹⁶ Zocārā ēberārā Jerusaleā caita bea purudebema bida cacua biē beada, jai bara bea sida ādjimaa edebadjidaa. Mañbe jūmarāda biacuabadjidaa.

Bajānebema nezocaba Jesuba diabuedarā ēdr_Λ b_Λda

¹⁷ Jesuba diabuedarāmaa zocārā wā pan_Λ carea sacerdote dji dromada, jūma saduceorā idjiare bea sida sode biē duanesidaa. ¹⁸ Maã carea Jesuba diabuedarāra jidadapeđa preso b_Λcuasidaa. ¹⁹ Baribār_Λ ara maã diamasi dadjirā Boro nezoca bajānebemaba dji eda wābadara ewapeđa ādjirāra ēdr_Λ b_Λsia. Mañbe jarasia:

²⁰ –Ācōrē de dromanaa wānapeda ēberārāa dadji zocai bai djiwididebemada jaradadua.–

²¹ Ādjia ũrĩpedadara ĵjāsidaa. Nurēma diapeda Ācōrē de dromanaa wānapeda jaradia panesidaa. Mañmisa sacerdote dji dromaba, idji ume duan_Λ bida jūma Israeldebema drōārā dji dromarāda trāsidaa ābaa dji Jaredi carea. Mañne Ācōrē de dromanebema zarrarāda preso b_Λbada dedaa wābisidaa Jesuba diabuedarā jār_Λde wānamārēã. ²² Baribār_Λ zarrarāra preso

[†] 5:7 Dārāēne. Griego bedede b_Λ b_ΛΛ: “Hora ũbea babār_Λde.”

ħabada dede jũesidade ħdjirāra ununaē basía. Maħ bēřā jēda jarade wāsidaa.

²³ Zarrarāba dji dromarāa nāwā jarasidaa:

–Dairāba preso ħabada dera bio jũātrā ħada idjaba zarrarāda dji edaa wābadaza panāda unusidaa, baribarā ewa acabādade ni ābaada ununaē basía.–

²⁴ Maħ ũrīsidade Ācōrē de dromanebema zarrarā boroba, sacerdoterā bororā bida cawa crīchadaē basía idjaba cawadaē basía mamaħba ātaa cārēda sāwāida.† ²⁵ Māwā duanane ēberāda eda zepeda jarasia:

–Ībārāba preso ħapedadarāba Ācōrē de droma dajada jaradia panāa!–

²⁶ Maħ ũrīsidade Ācōrē de dromanebema zarrarāra, ħdji boro sida Jesuba diabuedarā jarāde wāsidaa. Baribarā enebādade biē odaē basía. Wayasidaa puruba ħdjida mōgaraba tabari beadida. ²⁷ Enenapeda dji ĵare duanā quīrāpita nūmasidaa. Maħbe sacerdotē dji dromaba ħdjirāa jarasia:

²⁸ –Naēna dairāba bio jarasidaa bārāba jāħ ēberā trāneba waa jaradi-arānamārēā. Baribarā bārāba jūma Jerusaleānebemarāa jaradia panāa. Maħ awara jāħ ēberā beapedada carea daidrā bedeade bā quīrā panāa.–

²⁹ Maħne Pedroba, Jesuba diabuedarā waabemarā bida panusidaa:

–Ēberārāba jara panā cāyābara Ācōrēba jara ħadrā Ījānida panāa. ³⁰ Bārāba Jesura crude cachi beasidaa.‡ Baribarā bārāba beapedadara dadji drōā naēnabemarā Ācōrēba ārēbabisia. ³¹ Ācōrēba Jesura dadjirā Boroda bamārēā idji ĵawa araare basía. Idjaba dadji Ēdrā Edabarida basía. Idjideba israel-erāba cadjiruara igaradapeda waya Ācōrēmaa poya zedia. Māwāra ħdjirāba cadjirua opedadara Ācōrēba quīrādoaya. ³² Maħgādebemada dairāba ebuda jarabadaa. Ācōrē Ĵaure bida abarida jarabaria. Ācōrēba idji Ĵaurera idji ĩjābādarāa diabaria.–

³³ Maħ ũrīsidade dji dromarāra bio quīrūsidaa. Maħba Jesuba diabuedarāra bea quīrā panesidaa. ³⁴ Maħne pariseo Gamaliel abadada basía. Maħ Gamalielera judiorā ley jaradiabari dji droma basía. Ĵumarāba idjira bio waya panasidaa. Gamalielera piradrāpeda Jesuba diabuedarāra dajadaa edebisia. ³⁵ Maħbe dji dromarāa jarasia:

–Achirā Israeldebema, bārāba maħ ēberārā sāwā odidebemada bio crīchadadua. ³⁶ Ēberā Teudā sāwānada quīrānebadadua. Maħra dārāē ħaa. Maħ ēberāba ara idjida dji dromaana abadjia. Maħ bēřā cuatrociento ēberārāba idjira ēpēsidaa. Baribarā romanorāba idji beasidade jūma idji ume nībapedadara memenesidaa. Maħbe jūma idjia oi crīcha badara jōsia. ³⁷ Māwānacarea Romanebema boroba ĵumarāda juachabisia. Maħ ewaride ēberā Juda Galileadebemada basía. Maħ Ĵudaba ēberārāra zocārā idji ume eronībasia. Baribarā romanorāba idji beasidade jūma idji ume nībapedadara memenesidaa. ³⁸ Maħ carea māa jaraya: naħgā ēberārāra idu ħadadua. Ĥdjirāra biē orānadua. Ĥdjia o panāra, ħdjia oi crīcha panā sida ara ħdji crīchadeba ze ħabarā, dārāēne jūma jōya. ³⁹ Baribarā Ācōrēba obi ħabarā, bārāba poyadaēa. Maħ bēřā quīrācuitedadua Ācōrē ume djōna amaaba.–

Gamalielba jaradara ĵumarāba ĩjāsidaa. ⁴⁰ Maħbe Jesuba diabuedarāra wayacusa edaa trāsidaa. Soaba ubidapeda ħdjirāa jarasidaa waa Jesu trāneba ēberārāa bedearānamārēā. Maħbe Ēdrā basidaa. ⁴¹ Ara maħda Jesuba diabuedarāra dji dromarā ābaa ĵare panāmaħba ħsrida wāsidaa. Cawasidaa

† 5:24 Sacerdoterā bororā. Griego bedeade ācārā cartade naħ sida bā ħaa: “Sacerdote dji droma.”

§ 5:30 Deuteronomio 21:22-23.

Ācōrēba ādjirāra bia unusida, Jesu ījā pan^Λ carea idu bia mīgabiāda bērā.
⁴² Ācōrē de droma dajadaare, ēberārā deza biāda ādjirāba ewariza chupeadaē
 Jesucritodebemada jaradiabadjidāa. Ebuda jarabadjidāa Jesura Ācōrēba
 ēdra^Λ edabari diai jaradada.

6

Djabarā carebabadarā siete edapedada

¹ Mañ ewaride Jesu ījā beara auđuara yō wāsidaa. Mañne griego bedede
 bedebabada hebreo bedede bedebabada biē jara panesidaa. Jarasidaa
 djabarāba pēdra wērārā ewariza carebabadaē ādji pēdra wērārāda care-
 badacada. ² Mañ carea Jesuba diabueda doce pan^Λba jūma Jesu ījā beara ābaa
 Jaredapeda nāwā jarasidaa:

–Bia b^Λēa dairāba Ācōrē bedea jaradia pan^Λra idu b^Λdidā ababe pēdra
 wērārā carebadi carea.* ³ Mañ bērā djabarā, bārānebema siete ēberārā
 jipa beada edadadua. Ādjira Ācōrē Jauredēba beadida pan^Λā idjaba crīcha
 cawa beadida pan^Λā. Mañgarāra dairāba b^Λdiā pēdra wērārā, dewararā sida
 carebadamārēā. ⁴ Māwā osidara dairāba poya biara Ācōrēa iwidi panania
 idjaba idji bedeara jaradia panania.–

⁵ Ādjia jarapedadara jūmarāba bia ūrīsidaa. Mañ bērā Estebāda edasidaa.
 Mañ Estebāba Jesura bio ījā basia; Ācōrē Jauredēba basia. Idji awara
 Pelipeda, Procoroda, Nicanorda, Timo^Λda, Parmenada, idjaba Nicolá Antio-
 quía purudebemada edasidaa.† Mañ Nicolára griego basia barib^Λra judio
 quīrāca babadjia. ⁶ Djabarāba mañgarāra Jesuba diabuedarāmaa edesidaa.
 Mañbe Jesuba diabuedarāba Ācōrēa iwidib^Λdade j^Λwada ādjirā ār^Λ b^Λsidaa
 Ācōrēba quīrā b^Λda odamārēā.

⁷ Mañne djabarāba bedea dadji Boro Jesudebemada auđuara jarasidaa.‡
 Māwā Jesu ījā beara Jerusaleñne auđuara yōsidaa. Mañ awara zocārā sacer-
 doterā bida ījāsidaa.

Estebā dji bororāmaa edepedada

⁸ Ācōrēba idji biadeba Estebāra bio careba basia. Idji b^Λlara Estebāa
 diasia ne ununaca wai^Λb^Λada ēberārā tāēna o bāmārēā. ⁹ Mañne āc^Λra judiorā
 Cirene druadebemada idjaba Alejandría purudebemada panasidaa. Ādjirā
 dji jarebada dera “Nezoca Ēdrapedadarā” abadjidāa. Dewara judiorā Cilicia
 druadebemada idjaba Asia druadebemada sida panasidaa. Jūma mañ judiorāra
 Estebā ume caicaya duanesidaa. ¹⁰ Barib^Λra ādjirāba Estebāra poyadaē
 basia, idjira Ācōrē jaure necawaadeba bedebabadi bērā. ¹¹ Mañ carea ādjirāba
 āc^Λra ēberārāa paratada diasidaa nāwā sewa odamārēā:

–Daiba ūrīsidaa jā^Λ ēberāba Moisedebemada, Ācōrēnebema sida biē bedea
 b^Λda.–

¹² Māwā ādjirāba puruda, judio dji dromarāda, judiorā ley jaradiabada
 sida quīrūbigasidaa. Mañ carea Estebāra jidapeda judiorā dji bororā ābaa

* **6:2** Pēdra wērārā carebadi carea. Griego bedede b^Λ b^Λa: “Djārā ne cobigadi carea” wa “parata
 cawa jedecadi carea.” † **6:5** Mañ Pelipedebemada unubadaa Hecho 8:4-13, 26-40de, 21:8-9de bida.
 Idjira Jesuba diabuedaē basia. Idjira biara tr^Λ jarabadjidāa “Griego Pelipe” wa “Pelipe, bedea bia
 jarabari.” ‡ **6:7** Bedea dadji Boro Jesudebema. Griego bedede b^Λ b^Λa “Ācōrē bedea.”

jare duanamaa edesidaa. ¹³ Mañne sewa jaradamārēã ãcãrã ãberãda mamaa edesidaa. Maãgarãba nãwã jarasidaa:

–Jãã ãberãba Æcõrẽ de dromanebemada, dadjirã leydebema sida biẽ bedea babaria. ¹⁴ Idjia jarasia Jesu Nazaredebemaba Æcõrẽ de dromara ãrĩda idjaba Moiseba jaradia badara quĩrã awara oida. Idjira mãwã bedea bãda daiba ùrĩsidaa.–

¹⁵ Jũma dji bororã mama chũmeaba Estebaã acãbãdade unusidaa idji quĩrãra bajãnebema nezoca quĩrãdarra quĩrãca bãda.

7

Estebaãba Moise, Æcõrẽ sida biẽ jaracaada ada

¹ Mañne sacerdote dji dromaba Estebaãa iwĩdisia:

–¿Ædjia jara panãra wãrãca?–

² Estebaãba nãwã panusia:

–Mã djabarã judiorã, mã bororã, mã djuburia mã bedeadã ùrĩnadua. Dadji drõã naẽ nabema Abrahaã waði Mesopotamia druade baside Haraã purude bade wãĩ naẽna Æcõrẽ dji Droma bãra idjima odjasia. ³ Æcõrẽba idjia jarasia: “Bã druara, bã ãberãra sida amepeda wãdua. Mã druada bãa acãbiya mamaa wãmãrẽã.”*

⁴ Ara mããda Abrahaãra caldeorã druadebemada ãdrãpeda Haraãne bade wãsia. Abrahaã zeza jaidadacarea Æcõrẽba Abrahaãra idi dadjirã duanã druadaa enesia.† ⁵ Baribãrã Æcõrẽba Abrahaãa naã druade ãjũãra ni mããrĩ bida diaẽ basia. Ætebãrã wãrãneba jarasia idjia, idjideba yõbãdarãa bida naã druara diaida.‡ Æcõrẽba mãwã jarasia Abrahaãba waði warra neẽ baside. ⁶ Idjaba Æcõrẽba Abrahaãa jarasia idjideba yõbãrã purura djãrã druade baida, mama djãrã nezocarãda beadida, idjaba mãã ãberãrãba ãdjirãra cuatrociento poa biẽ eropanãda. ⁷ Baribãrã Æcõrẽba Abrahaãa nãwã jarasia: “Ædjirã zoca eropanã purura mã cawa oya. Mãwãnacarea bã purura ãdrãpeda naã druade mãã bia bedeadia.”§

⁸ Mãbe Æcõrẽba Abrahaãa jarasia jũma idjideba yõbãdarãda cacua wẽãgodida panãda Æcõrẽneda cawabidi carea.* Mãã bẽrã idji warra Isa todacarea ocho ewari bãde dji warrara cacua wẽãgosia.† Isaba idji warra Jacobora abari quĩrãca osia. Jacoboba idji doce warrarã sida abari quĩrãca osia.

⁹ Mãwãnacarea Jacobo warrarãba ãdji djaba Jose ume biẽ panãneba idjira nẽdobuesidaa Egipto druade nezocada bãmãrẽã.‡ Baribãrã mama Æcõrẽra idji ume basia. ¹⁰ Mãã bẽrã jũma idji bia mãga bãdebemada Æcõrẽba ãdrã basia. Idjia necawaada diasia Egiptodebema boroba bia unumãrẽã. Mãã bẽrã dji boroba Josera idjiarebemada basia. Mãwã Egiptora idjaba dji boro ãberãrã sida Jose jãwaeda panesidaa.§

¹¹ Mãã ewaride Egipto druade, Canaaã druade bida jarrabada zesia. Mããba jũmarãda bia mãga duanasia. Mãã bẽrã Jacobo warrarãba trigoda nẽdo quĩrã pananamĩna ununaẽ basia. ¹² Mãñne Jacoboba ùrĩsia Egipto druade

* **7:3** Genesi 12:1. † **7:4** Genesi 11:31neba aba 12:9daa. ‡ **7:5** Genesi 12:7; 13:15; 15:17-18; 17:8. § **7:7** Genesi 15:13-16. * **7:8** Genesi 17:4-14. Maãgãdeba Estebaãba jara basia israelerãba ãdjirã de droma neẽ pananamĩna ãdjirãra Æcõrẽ puru basida. † **7:8** Genesi 21:3-4. ‡ **7:9** Genesi 37:26-28. Maãgãdeba Estebaãba jara bãa Æcõrẽba Josera israelerã carebai carea diabuedamĩna ãdjirãba idjira igarasidaa. Ara mãã quĩrãca Jesuda, Æcõrẽneba bedeadarã sida igarasidaa. § **7:10** Genesi 41:37-46.

trigora barada. Mañ carea idji warrarāra mamaa trigo nēdode diabuesia.* Mañra ādji naārā wāpedada basía. ¹³ Wayacusa wāsidade Joseba idji djabarāa cawabisia idjira ādji djabada.† Māwā Egiptodebema boroba Jose ēberārāra cawasia. ¹⁴ Mañbe Joseba idji zeza Jacobora, jūma idji ēberārā sida idji bama enebisia. Ādjirāra 75 panasidaa.‡ ¹⁵ Māwā Jacobora Egipto druade jūesia. Mama dārā bapeda jaidasia.§ Idji warrarā sida mama jaidasidaa. ¹⁶ Mañbe ādjira Siqueñ purudaa edesidaa. Mama beuda tabaribada uriade basidaa. Mañ uriara Abrahañba Hamo warrarāa nēdode basía.*

Estebañba Moise bia jarada

¹⁷ Ācōrēba Abrahañ ume bedea bādara dārāñe oida basía. Mañ ewaride israelerāra Egipto druade isabe yōbada bēra zocārā panasidaa. ¹⁸ Baribarā dewarda Egiptodebema boroda besia. Mañgaba Josedebemada adua basía. ¹⁹ Mañ carea dadji purura cūrūgapeda bio biē osia. Ādji warrarā djiwidi todara ōgo igarabisia beudamārēā.†

²⁰ Mañ ewaride Moiserā tosidaa. Idjira bio quīrāwārēā querasia.‡ Djibarirāba ādji dede jedeco ūbea waga eropanasidaa. ²¹ Baribarā dji warra zaque āyā basidade Egiptodebema boro cauba unupeda idji warra ara quīrāca daupesia.§ ²² Māwā bade Egiptodebema ne cawa beaba Moisea ādji crīcha cawaara jūma jaradasidaa. Māwā idjira crīcha cawaadeba bedeabadjia idjaba ne waibada obadjia.

²³ Moise cuarenta poa baside idji ēberārā israelerā acade wāida crīchasia. ²⁴ Wābārāde unusia Egiptodebemaba Israeldebemada aba biē o bāda. Mañ carea Moiseba Israeldebemara carebade wāsia. Mañne idjia Egiptodebemara beasia Israeldebema biē o bā carea. ²⁵ Moiseba crīchasia israelerāba cawadida idjideba Ācōrēba ādjirāra ēdra bāida. Baribarā ādjirāba cawadaē basía. ²⁶ Nurēma Moiseba unusia israelerāda umē djō panāda. Ādji ibiadamārēā nāwā jarasia: “¡Bārāra abari purudebema! ¿Cārē cārēā jāwā djō panā?” ²⁷ Baribarā dji puo bādaba Moiserā ta chātapeđa jarasia: “¿Caiba bāra dai boroda bāsi? ¿Caiba bāra dai cawa obarida bāsi?” ²⁸ ¿Mā sida bea quīrā bāca Egiptodebema nuena beada quīrāca?” ²⁹ Mañ ūriside Moiserā mīrū wāsia.* Mañbe Madiañ druade drua āibema quīrāca babadjia. Madiañne bade warrada umē unusia.

³⁰ Cuarenta poa badacarea ewari aba Moiserā ējūā pōāsa ewaraga bade Sinai eya caita basia. Mañne bajānebema nezocada bacuru zaque uruga nūmane idjima odjasia.† ³¹ Moiseba mañ unuside cawa crīchaē basía. Mañ carea caitaara wāsia biara acāi carea. Mañne Ācōrē bedeabarāda ūrīsia. ³² Ācōrēba idjia nāwā jarasia: “Māra bā drōā naēnabemarāba ījā panana Ācōrēa.

* **7:12** Genesi 42:1-3. † **7:13** Genesi 45:1-16. ‡ **7:14** Genesi 45:9deba aba 47:12daa. Genesi 46:27de hebreo cartade jara bāa Jacobo ēberārāra 70 duanāda. Baribarā traduccioñ drōā griego bedeade bade jara bāa 75 duanāda. Estebañba griego cartadeba nēbāra bāa. § **7:15** Genesi 49:33.

* **7:16** Wārāda Hamo warrarā ējūāra Jacobo bāra nēdosia. Mañ ējūāra Siqueñ purude basia (Genesi 33:19). Abrahañba beuda tabaribada uria Hebroñ caita bāda nēdosia. (Genesi 23:15-18). Jacobora mañ uriade tabarisidaa (Genesi 50:13). Josera Siqueñne tabarisidaa (Josue 24:32). † **7:19** Exodo 1:8-22. ‡ **7:20** Bio quīrāwārēā querasia. Mañgaba idjaba jara bāa “Ācōrēba idjira bio bia unusia.” § **7:21** Exodo 2:1-9. * **7:29** Exodo 2:11-21. † **7:30** Bajānebema nezoca. Antiguo Testamentode Ācōrē odjabarāde edaude bā bāa “bajānebema nezoca.” Versículo 31-34de ebuda bāa Ācōrēdra bedea bāda.

Abrahamba, Isaba, Jacobo bida m̄ra iḡa panasidaa.”† Maḡ ūr̄side Moiserā ne wayaaba ure n̄mesia. Maḡba araa ac̄lida waya basia. ³³ Maḡne dadji Boroba Moisea jarasia: “Naḡ eyade b̄ra m̄ quīr̄apita b̄ b̄r̄a b̄ j̄r̄ūne j̄ b̄ra ēr̄aduā. ³⁴ M̄a unu b̄a m̄ purura Egipto druade bio bia m̄ga b̄ada. Idjaba m̄a ūr̄ b̄a āduba m̄a sopua bedea panada. Maḡ b̄r̄a m̄ra ze b̄a ādjir̄ā ēdr̄a b̄a carea. M̄a b̄ra Egiptodaa diabueya.”§

Judior̄ba Moise igarapedada Esteb̄ba jarada

³⁵ Israeler̄ba Moiserā igarasidaa. Idj̄a n̄w̄a jarasidaa: “¿Caiba b̄ra dai boroda b̄asi? ¿Caiba b̄ra dai cawa obarida b̄asi?”* Barib̄ra ara maḡ Moiserā Ācōr̄eba Egiptodaa diabuesia israeler̄a boroda bam̄r̄ēā idjaba ādjir̄āra mamaaba ēdr̄a edam̄r̄ēā. Moiseba baj̄ānebema nezoca bacuru zaque uruga n̄m̄ane odj̄ada ab̄adeba m̄w̄a osia. ³⁶ Moiseba zoc̄r̄a ne ununaca o b̄adeba dadji dr̄ōā naēnabemar̄a Egiptodebemada ēdr̄a enesia. Pusa Purruḡe ne ununacada osia bia ch̄āni carea. Idjaba cuarenta poa ēj̄ūā p̄ōsa ewaraga b̄ade bida ne ununacada obadj̄a.† ³⁷ Ara maḡ Moiseba israeler̄a jarasia: “Dadji Boro Ācōr̄eba m̄ diabueda quīr̄aca idj̄ideba bedeb̄arida aba b̄ar̄amaa diabueya. Maḡ ēber̄āra b̄r̄a pur̄ūdebema baya. Idj̄a jarab̄ara iḡanaduā.”† ³⁸ Idjaba Moiserā ēj̄ūā p̄ōsa ewaraga b̄ade j̄ma israeler̄a ume basia. Mama Sinai eyade idj̄ira baj̄ānebema nezoca ume bedeasia. Bedea dadji s̄aw̄a beadida pan̄nebemada edapeda dadji dr̄ōā naēnabemar̄a jarasia.

³⁹ Barib̄ra Moiseba jaradara dadji dr̄ōā naēnabemar̄āba iḡa quīr̄ānaē basia, āteb̄ra idj̄ira igarasidaa. Egipto druadaa j̄da w̄a quīr̄ā panasidaa. § ⁴⁰ Moise eyade baside ādjir̄āba Aarōḡa jarasidaa: “J̄āḡ Moiseba dair̄a Egiptodeba ēdr̄a enesia. Barib̄ra idji s̄aw̄anada cawadaēa. Maḡ b̄r̄a dair̄a nocodaa edem̄r̄ēā ācōr̄ēda odua.”* ⁴¹ Ara maḡda ādjir̄āba paca zaque zaca b̄ada osidaa. Maḡḡa animar̄ada babue diasidaa. Maḡne ādji j̄awaba opedada carea b̄asrida ewarida osidaa.† ⁴² Maḡ carea Ācōr̄eba ādjir̄āra igarapeda dewara ācōr̄ēda idu ēp̄ebisia. Maḡne ādjir̄āba baj̄āne unubadar̄ā bia bedea panesidaa. Maḡnebemada Ācōr̄ēneba bedeb̄adar̄a cartade n̄w̄a b̄a b̄a: Israeler̄a, b̄r̄a cuarenta poa ēj̄ūā p̄ōsa ewaraga b̄ade duanasidade ¿animar̄da m̄a babue diabadjidaca?

⁴³ ¡M̄w̄āēa! Āteb̄ra ācōr̄ē Moloc abada wua deda jira edebadjidaa idjaba b̄r̄a ācōr̄ē Repaḡ abada ch̄idau zaca oda sida edebadjidaa. Maḡra ara b̄adj̄i j̄awaba osidaa ādj̄a bia bedead̄i carea. Maḡ carea m̄a b̄ar̄āra Babilonia druā wagaa j̄aretaya.†

Esteb̄ba Ācōr̄ē de dromanebema jarada

⁴⁴ Ēj̄ūā p̄ōsa ewaraga b̄ade dadji dr̄ōāenabemar̄āba Ācōr̄ē wua deda eron̄badjidada. Maḡ wua deba cawabisia Ācōr̄ēra ādjir̄a ume b̄ada. Ācōr̄ēba Moisea wua dera obisia idj̄a unubida quīr̄aca. ⁴⁵ M̄aw̄ānacarea ādj̄ideba ȳopedadar̄āba wua dera eropanasidaa. Josue ādji boro baside wua dera

† **7:32** Exodo 3:1-6. Sinai eyara idjaba Horeb abadaa. § **7:34** Exodo 3:7-10. * **7:35** Maḡḡadeba Esteb̄ba jara basia israeler̄ba Moise igarapedada quīr̄aca Jesuda, Ācōr̄ēneba bedeb̄adar̄a sida igarasidaa. † **7:36** Exodo 7:3; 14:21-22; Numero 14:32-33. ‡ **7:37** Deuteronomio 18:15,18. Idj̄a jarab̄arada iḡanaduā. Maḡra griego bedead̄e āc̄ara cartade neēa. § **7:39** Egipto druadaa j̄da w̄a quīr̄ā panasidaa. Griego bedead̄e maḡba idjaba jara b̄a: “Egiptor̄a ācōr̄ēda ēp̄ē quīr̄ā panesidaa.”

* **7:40** Exodo 32:1. † **7:41** Exodo 32:2-6. ‡ **7:43** Amos 5:25-27.

nañ druadaa enesidaa. Mañ ewaride dewara puru nañ druade beada Ācōrēba dadji drōāenabemarā quīrāpita āyā jarecuasia. Māwā nañ druara jūma jārīsidāa.[§] Ācōrē wua dera Davi ewaride wadibida nañ druade basia.⁴⁶ Jacobo Ācōrēba Davira bia unusia. Daviba Ācōrēa iwidisia idji itea de biada oi carea.*⁴⁷ Mañ dera idji warra Salomōba osia.[†]⁴⁸ Baribara Ācōrē dji Dromaara bāra jawaba oda dede bacaa. Ācōrēneba bedeabariba cartade nāwā basia:

⁴⁹ Mā chūmebarira bajāa. Nañ ējūāra mā jīrū bābaria. Bārāba ċcārē deda mā itea odi? ċSāma māra ānāūbidi?

⁵⁰ ċMā ara mādji jawaba ne jūmada osiēca?‡

Judiorāba Ācōrē ijānaca Estebaāba jarada

⁵¹ jBārāra cawara zarea tabeaa! jSodeba ijānaca!§ Ācōrē bedeara ūrī quīrānaca. Ācōrē Jaureba jara bāra bārāba ewariza igarabadaa. Ara bādji drōāenabemarā quīrāca panāa.⁵² Ādjirāba Ācōrēneba bedeabadarāda biē odi carea jūma ēpēsidaa. Ēberā Jipa bā zeī jarapedadarā sida beabadjidaa.* Ara mañ quīrāca bārāba maḡa Ēberā Jipa bāra jidadapeda beasidaa.⁵³ Ācōrēba idji leyra bajānebema nezocarāneba bārāa diadamīna jBārāba ijā odacaa!–

⁵⁴ Mañ bedea ūrīside judiorā bororāra Estebaā ume bio quīrūbādaba ādji quidara carraabisidaa.⁵⁵ Māwā duanane Estebaāra Ācōrē Jauredeba basia. Bajānaa acabara de Ācōrē quīrāwārēa dorrodorroadā idjaba Jesura Ācōrē jawa araare nūmada unusia.⁵⁶ Mañne Estebaāba nāwā jarasia:

–jAcadadua! jMā bajāra ewa nūmada unu bāa! jNañ Djara Edadara Ācōrē jawa araare nūmada unu bāa!–†

⁵⁷ Mañ ūrīside ādjirāra dji cābāyā bia duanenapeda ādji cawara jawa jūātrasidaa. Mañne jūmarāba Estebaāra orra edasidaa.⁵⁸ Puru āyā ededapeda mōgaraba tabari jidasidaa. Idji naārā biē jarapedadaba ādjia ārā jabadara ērānapeda cūdra caita bācuasidaa wagamārēā. Mañ cūdrara Saulo abadjidaa.

⁵⁹ Mōgaraba tabari eropanane Estebaāba Ācōrēa nāwā iwidisia:

–Mā Boro Jesu, mā jaurera edadua.–

⁶⁰ Mañbe chīrāborode cobepeda jīgua jarasia:

–Mā Boro, naḡa ēberārāra bedeade bārādūa nañ cadjirua o panā carea.– Māwā bedeapeda jaidasia.

8

¹⁻² Mañbe ācāra Ācōrē waya beaba Estebaāra tabarīsidāa. Idji carea jīābi bāga duanesia. Mañne Estebaā beapedadara Sauloba bia unusia.

Jesu ijā bea mīrū wāpedada

Mañ ewaride ēberārāba Jerusaleñe Jesu ijā beara bio biē o panesidaa. Mañ carea Jesu ijā beara jūma Judea druadaa idjaba Samaria druadaa mīrū wāsidaa. Jesuba diabuedarādāra Jerusaleñe panesidaa.³ Mañne Sauloba

§ 7:45 Josue 21:43-45. * 7:46 2 Samuel 7:1-16. † 7:47 2 Cronica 3:1-2. ‡ 7:50 Isaia 66:1-2. Estebaāba jara bāa Ācōrē de dromanebemada biē jarada carea bedea neē bada. Davibara de dromada obi quīrā basia Ācōrē itea. Ēberārābāra Ācōrēra dede eda wagaya panāa. § 7:51 Sodeba ijānaca. Griego bedeade “so wēāgoē tabea” bā bāa. * 7:52 Isaia 53:11; Jeremia 23:5; 33:15. † 7:56 Estebaāba mañ bedeadeba jarasia Jesura Ācōrēda. Marco 14:62.

Jesu iŷā beara biē obadjia waa iŷārānamārēā. Deza wāpeda umaquīrāra, wērārā sida jidacuapeda preso ʔabadamaa errebari edebadjia.

Pelipe Samaria druadaa wāna

⁴ Baribara Jerusaleŷneba mīrū wāpedadaba ādji wāʔadaza bedea bia Jesucritodebemada jarabadjidāa. ⁵ Pelipera Samaria druade puru abaʔdaa wāsia.* Mama jaradiabadjia Jesura Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. ⁶ Pelipeba jara ʔada ūrīsideade idjaba ne ununaca o ʔada unusidade jūmarāba quīrācuiata ūrī duanabadjidāa. ⁷ Zocārā ēberārā jai bara beada biacuasidaa. Maʔ jairārā ādji cacuadebemada bia ēdra cuabadjidāa. Idjaba zocārā ʔaradra beada, jīrū biē bea sida biacuabadjidāa. ⁸ Maʔ carea maʔ purudebemarāra bio ʔasrida duanasidaa.

⁹ Jāibana Simoʔ abadada mama ʔasia. Ara idjida dji dromada crīchabida bēra Samariadebemarāra cūrūga erobasia.† ¹⁰ Idjia jarabara ēberārā dji edaara beaba, dji dromaara bea bida quīrācuiata ūrībadjidāa. Jūmarāba jarabadjidāa idjira Ācōrē ʔʔa Droma abadada. ¹¹ Ēberārāba maʔ jāibanara bio ēpē panasidaa idjia o ʔadeba dārā cūrūga erobada bēra.

¹² Baribara Pelipeba bedea bia Jesucritodebemada idjaba Ācōrēba idji ēberārā bia pe erobadebemada ādjirāa jaradia ʔabadjia. Maʔne zocārā umaquīrārāba, wērārā bida iŷānapeda borocuesidaa. ¹³ Simoʔ bida iŷāsia. Maʔbe borocuepeda Pelipe ume nībaē wāsia. Pelipeba ne ununaca waibaa o ʔada Simoʔba unubaʔade cawa crīchaē ʔesia.

¹⁴ Maʔne Jesuba diabuedarā Jerusaleŷne beaba ūrīsidea Samariadebemarāba Ācōrē bedeara iŷāsidaa. Maʔ carea Pedroda Juaʔ sida ādjirāmaa diabuesidaa. ¹⁵ Jūēnapeda Ācōrēa iwīdisidaa ādjirāba Ācōrē Jaureda edadamārēā. ¹⁶ Māwā osidaa Ācōrē Jaurera waḍibida maʔ djabarāmaa zeē bada bēra. Ababe dadji Boro Jesu trāneba borocuesidaa. ¹⁷ Pedroba Juaʔ bida Ācōrēa iwīḍibadeade ādji jawa djabarā ʔrā ʔasidaa. Ara maʔda Ācōrē Jaurera edasidaa.

¹⁸ Maʔne Simoʔba unusia Jesuba diabuedarāba ādji jawa djabarā ʔrā ʔabadeade djabarāba Ācōrē Jaurera edasidaa. Maʔ unuside ādjia parata diayada asia abari quīrāca poya oi carea. ¹⁹ Nāwā jarasia:

–Jāʔ ʔʔada māa diadadua, māa bida mā jawa baridua ʔrā ʔabaraʔade Ācōrē Jaure edamārēā.–

²⁰ Baribara Pedroba jarasia:

–ʔMāwāra ʔaa crīcha ʔaca Ācōrēba bari dia ʔara nēdobadada? jʔadji parata ume tʔa uruadaa wādua! ²¹ ʔa sora Ācōrē quīrāpita jipaē ʔa bēra naʔ trajura dairā ume ocara ʔaa. ²² Maʔ crīcha cadjiruara igaradua. Ācōrēa quīrā djuburiada iwīḍidua. Āibērā maʔ crīcha cadjiruwa ʔa sode ʔara idjia quīrādoaisicada. ²³ Māa unu ʔaa ʔara daiba o panʔ carea bio sobiē ʔada. Cadjiruaba ʔara preso erobaa.–

²⁴ Maʔne Simoʔba jarasia:

–Mā carea dadjirā Boroa iwīḍidadua bārāba jarapedadara māwārāmārēā.–

²⁵ Pedroba Juaʔ bida bedea dadjirā Boro Jesudebemada jaradapeda Jerusaleŷnaa jēda wāsidaa. Wābadeade Samaria druade zocārā puru beade maʔ bedea biara jara wāsidaa.

* **8:5** Hecho 6:5. † **8:9** Griego bedeadē maʔ versīculoba idjaba jara ʔaa: “Maʔ Simoʔba o ʔa carea Samariadebemarāba bio cawa crīchadaē ʔasia. Maʔne ara idjida dji dromada jarabadjia.”

Pelipe Etiópíadebema ume bedeada

²⁶ Māwānacarea dadji Boro nezoca bajānebemada aba Pelipemaa zepeda nāwā jarasia:

–¡Piradrada! Jerusaleñeba Gaza purudaa wābada oda wādua.– (Mañ ora ējūā pōāsa ewaraga bade wā bāa.)[†]

²⁷ Ara mañda Pelipera wāsia. Ode nīne ēberā Etiópía druadebemada unusia. Mañ ēberāra Etiópíadebema boro nezoca droma basia.[§] Dji borora wērā basia.* Mañ nezocaba dji boro paratara jūma wagabadjia. Idjira Jerusaleñaa wā basia Ācōrēa bia bedeai carea. ²⁸ Idji druadaa jēda wābada idji carretade Ācōrēneba bedeabari Isaía cartada acā chūmasia.

²⁹ Māwā bade Ācōrē Jaureba Pelipea jarasia: “Jari bā carreta caita nībade wādua.” ³⁰ Ara mañda araa pira wāpeda ūrīsia dji nezocaba Isaía cartada jīgua le chūmada. Mañne Pelipeba iwidisia:

–¿Bā le bāra cawa bāca?–

³¹ Idjia panusia:

–Nī ababā jaradiaēbā māa ¿sāwā cawai?–

Mañne idjia Pelipea jarasia badopeba idji caita chūmemārēā. ³² Idjia Ācōrē Bedeade le badara naāgā basia:

Oveja beabadamaa edebada quīrāca idjira beade edesidaa.

Dji cara tabarima bade oveja chupea babari quīrāca chupea besia.

³³ Idji carea ipidadapeba jipa cawa odaē basia. Beapedada bēra ¿caiba idji warrarānebemada poya nēbāra?[†]

³⁴ Mañbe Etiópíadebema nezoca dromaba Pelipea iwidisia:

–Ācōrēneba bedeabariba nama ¿caidebemada bāsi? ¿Ara idjidebemada bāsica wa dewaradebemada bāsi? Mā djaburia jaradua.–

³⁵ Ara mañda Pelipeba mañ bedeadeba bedeā bia Jesudebemada jaradia besia. ³⁶ Māwā panane baido bāma jūēne wāsidaa. Mañne nezoca dromaba jarasia:

–Acādua. Nama baidoda bāa. Māra ¿borocueiē bāca?–

[³⁷ Pelipeba jarasia:

–Bāa Jesura Ācōrē Warrada wārāda sodeba ījā bābāra, borocueida bāa.–

Mañne nezoca dromaba panusia:

–Māa wārāda ījā bāa Jesucritora Ācōrē Warrada.–][†]

³⁸ Ara mañda idji carretara nūmebisia. Ādji umena doedaa wānapeda Pelipeba idjira borocuesia. ³⁹ Drua zebadade dadjirā Boro Jaureba Pelipera āyā edesia. Nezoca dromaba idjira waa unuē basia, baribāra ode bāsrīda wāsia. ⁴⁰ Mañne Pelipera Azoto purude odjasia. Mañbe puruza bedeā bia Jesudebemada jara wāsia aba Cesarea purude jūēbāra.[§]

9

Sauloba Jesu ījāna

[†] **8:26** Mañ ora ējūā pōāsa ewaraga bade wā bāa. Griego bedeade mañra ebuda bāēa. Āibērā jara bāsica “Mañ ode naā ewarīde wānacaa” wa “Gaza puru drōāne ēberārāra beadacaa.” **§ 8:27** Nezoca droma. Cāpūrīā bedeade bā bāa “eunuco.” Mañba jara bāa idjira cārāta ja bāsida wērā nezoca bēra.

* **8:27** Dji borora wērā basia. Idjira “ādji Candace” abadjidaa. [†] **8:33** Isaía 53:7-8.

[†] **8:37** Griego bedeade zocārā cartade mañ versículora neēa. **§ 8:40** Mañ Azoto purura Antiguo Testamentode “Asdo” bā bāa. Pilisteorā puru basia. 1 Samuel 5:1-6. Pelipera Azotodeba Cesarea purudaa wāi carea noventa kilómetro jīrūba wāida basia Mediterraneo pusa icawa.

1-2 Mañ ewaride Sauloba wadibida dadjirā Boro iñā beara quenai carea waraga babadjia. Sacerdote dji droma bamaa wāpeda iwidisia cartada bacua diamārēā. Mañ cartara Damasco purude judiorā dji jarebada deza edeida crīcha basia. Cartade bā basia ādjirā tāēna Jesu Ode nīna umaquīrārāda, wērārā sida jidapeda Jerusaleānaa jūma edeida bāda. ³ Mañ cartara edapeda wāsia. Ode nīne Damasco caita jūēbarāde cawaēne bajāneba uruada jārā tēūsia. ⁴ Mañba Saulora egode baebisia. Mañne bedeada ūrīsia. Mañ bedeaba jarasia:

–Saulo, Saulo, ¿cārē cārēā māra biē oi carea ēpē bā?–

⁵ Mañne Sauloba iwidisia:

–Mā boro, ¿bara cai?–

Dji bedeaba panusia:

–Māra Jesua. Bā biē oi carea ēpē bāra māa. Ara bāduba puabarāa cūmia ārā tagabarā quīrāca. ^{*} ⁶ Jālbe piradrāpeda Damasco purudaa wādua. [†] Jāma ababā jaraya bāa cārēda oida bāda.–

⁷ Saulo ume wābādara bio dauperasidaa. Ādjirāba bedeara ūrīsidamīna ni abāda ununaē basia. ⁸ Saulora egode tabapeda piradrāsia, baribarā dau ogabarāde poya unuē basia. Mañbe idji ume wābādaba idji jawade jidapeda Damascodaa edesidaa. ⁹ Mama idjia ewari ūbea unuē basia, ne coē basia, idjaba baido doē basia.

¹⁰ Damascoḏe ēberā Ananía abadada basia. Mañ Ananíaba Jesucritora iñā basia. [‡] Cāimocara quīrāca idjia unusia dadjirā Boroba nāwā jarabarāda:

–jAnanía!–

Idjia panusia:

–Māra nama bāa, mā Boro.–

¹¹ Dadjirā Boroba jarasia:

–Piradrāpeda Juda dedaa wādua. Mañ dera O Jipa Bā abadade bāa. Jūēsira jaradua bāa ēberā Saulo Tarsodebemada acāde ze bāda. Ara nawena idjia Ācōrēa iwidī bāa. ¹² Idjia cāimocara quīrāca unusia umaquīrā Ananía abadada idjima zepeda idji ārā jawā bābarāda idji dauba wayacusa unumārēā.–

¹³ Mañne Ananíaba jarasia:

–Mā Boro, mā jāl ēberānebemada ūrī bāa. Zocārāba jarabadaa Jerusaleāne idjia bā ēberārāra bio biē o bāda. ¹⁴ Mañ awara sacerdote bororā trāneba nā purudaa ze bāa bā iñā beara jūma jida edei carea.–

¹⁵ Baribarā dadji Boroba jarasia:

–Wādua. Māa idjira edasia mānebemada judiorāēā, ādjirā bororāa, idjaba israelerā bida bedeamārēā. ¹⁶ Māa idjia cawabiya sāwā bia mīga baida bāda mānebemada bedeai carea.–

¹⁷ Ara māda Ananíara Saulo bamaa wāsia. Dji dede eda wāpeda idji jawara Saulo ārā bāpeda jarasia:

–Djaba Saulo, dadji Boro Jesu bāma ode odjadaba māra zebisia wayacusa bā dauba unumārēā idjaba Ācōrē Jauredēba bēmarēā.–

* **9:5** Ara bāduba puabarāa cūmia ārā tagabarā quīrāca. Griego bedeadē zocārā cartade māra neēa.

† **9:6** ACARA versioāne versículo 6 nocoare nałgada bā bāa: “Mañbe ne wayaaba cacua ure nūmada Sauloba jarasia: Mā Boro, bāa ¿cārēda quīrā bā māa oida? Mañne Dadji Boroba jarasia.” Baribarā małgara griego bedeadē neēa. ‡ **9:10** Małga Ananíara nāł capítulo 9de, capítulo 22de bida odja bāa. Capítulo 5de dewara Ananíanebemada bā bāa. Idjaba capítulo 23de dewara Ananíanebemada bā bāa.

18 Ara maŕda Saulo daudeba beda e quĩrãca beada jurrusia. Maŕne wayacusa unu besia. Maŕbe piradrãpeda borocuesia. 19 Maŕbebaŕa ne copeda cacua ʌbasia.

Saulo Damasco purude bada

Saulora Damasco de Jesu iŕã bea ume dārāsia. 20 Maŕne judiorã dji jarebada deza idjia jaradia besia Jesura wārãda Ācōrē Warrada. 21 Jūma maŕ ũrĩbãdaba cawa crĩchadaē basia. Ādjirãba nãwã iwidi duanasidaa:

–¿Naŕgãca Jerusaleŕne Jesu iŕã beara jōbi quĩrã bada? ¿Nama ze ʌãca ādjirãra sacerdote bororãmaa preso edei carea?–

22 Baribãra Sauloba ewariza ebudaara cawabibadjia Jesura wārãda Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. Maŕba Damasco debema judiorãba cawa crĩchadaē panesidaa.

Saulo mĩrũ wãna

23 Ewari zocārã badacarea judiorã Damasco debemara Saulo beadi carea bedea ausidaa. 24 Maŕ carea āsa, diamasi bida dji purude eda wãbadama jã panesidaa. Baribãra ādjia crĩcha panãra Sauloba cawasia. 25 Maŕ bẽrã diamasi Jesu iŕã beaba Saulora ē waibãde bãdapeda dji puru mōgaraba auđu jũrã ca ʌdeba uɗaa puru dajada ʌrabari ʌasidaa.

Saulo Jerusaleŕnaa wãna

26 Saulo jẽda Jerusaleŕnaa wãside Jesu iŕã bea ume be quĩrã basia. 27 Baribãra idjira waya panasidaa. Ādjirãba iŕãnaē panasidaa idjia wārãda Jesura iŕã ʌada. 28 Baribãra Bernabeba Saulora edesia Jesuba dia-buedarãmaa. Maŕbe idjia nẽbarasia sãwã Sauloba dadji Borora ode unusida, dadji Borora idji ume bedeadada, idjaba sãwã Sauloba Damasco de Jesudebemada ne wayaa neē bedeadadjida. 29 Mãwã Saulora ādjirã ume besia. Maŕne Jerusaleŕne Jesudebemada ne wayaa neē bedea nĩbabadjia. 30 Judiorã dji griego bedeadade bedeadadarã ume Jesudebemada bedeadadjia baribãra idjira bea quĩrã panasidaa. 31 Djabarãba maŕ cawasidade Saulora Cesarea puruɗaa edesidaa. Mamaŕba idji puru Tarsoda diabuesidaa.

32 Mãwãnacarea Judea druade, Galilea druade, Samaria druade bida djabarãra necai duanasidaa. Ācōrē Jauredeba biara iŕãsidaa, dadjirã Boro waya panãneba nĩbasidaa idjaba Ācōrē Jaure ʌãadeba yō wãsidaa.

Ēberã Enea abada biada

33 Maŕ ewaride Pedrora Ācōrē ēberãra aŕa nĩbabadjia. Ewari aba Lida purude beada aŕade wãsia. 34 Mama ēberã Enea abadaɗa unusia. Maŕ ēberã ʌaradrã ʌa bẽrã ocho poa cãdade basia. 35 Maŕne Pedrora jarasia:

–Enea, Jesucritoba ʌara biabisia. ¡Piradrãdua! ʌa cãdara bedadua.–

Ara maŕda Eneara piradrasia. 36 Lida purude, Saroŕ ējũãne bida jũmarãba dji biadara unusidaa. Maŕ carea dadjirã Borora iŕãsidaa.

Dorca ʌrẽbada

37 Maŕ ewaride Jesu iŕã ʌa wẽrã Tabita abadada Jope purude basia. Griego bedeadade idji trãra Dorca abadjidaa. 38 Maŕ djabawẽrãba ne biada o ʌabadjia. Ne neē quẽdeara bio carebadjia. 39 Ewari aba Dorcara cacua biē bẽpeda jaidasia. Maŕbe idjira sãgãdapeda ʌtaarebema deŕãne urraju ʌasidaa. 40 Jope purura Lida caita basia. Jesu iŕã beaba ũrĩsidaa Pedrora Lidade ʌada.

Š 9:26 Saulora Jerusaleŕnaa jẽda wã naẽna poa ũbea dārāsia. Galata 1:17-19. * 9:36 Tabita, Dorca. Maŕgãrã trãba jara panãa “begui.”

Mañ carea ëberãda umé idjimaa diabuesidaa nãwã bedea djuburiadamãrëã: “Daimaa isabe zedua.”

³⁹ Ara mañda Pedrora ãdji ume wãsia. Jüesidade idjira dji bẽwãrã ðamaa edesidaa. Mama jüma pẽdra wẽrãrãda jĩa duanasidaa. ãdjia Pedroa Dorcaba wua cajudada acãbisidaa. ⁴⁰ Mañne Pedroba jümarãda dajadaa wãbisia. Chĩrãborode cobepeda ãcõrëa iwidiisia Dorca ãrëbabimãrëã. Iwidiipeda dji bẽwãrãmaa acãbãrãda jarasia:

–Tabita, jpiradrãdua!–

Ara mañda idjira dau ogasia. Pedro unubãrãde ãta chümesia. ⁴¹ Pedroba idjira jawade jidapeda ãta nũmebisia. Mañbe djabarãra, pẽdra wẽrãrã sida trãcuapeda Dorca ãrëbadada acãbisia. ⁴² Jüma Jope purude mañnebemada cawasidaa. Mãwã zocãrãba dadjirã Borora ijãsidã. ⁴³ Mañbe Pedrora Jopedẽ dãrãsia ëberã Simoã abadama. Mañ Simoãba animarã eda biya obadjia.

10

Bajãnebema nezocaba Cornelioa bedeada

¹ Cesarea purude Cornelioda basia. Idjira Italia druadebema sordaorã boro basia. ² Mañ Corneliora idji ëberãrã sida jüma jipa beasia. ãcõrëa waya panasidaa. Cornelioaba judiorã carebai carea paratada waibãa diabadjia idjaba ãcõrëa iwidi babadjia. ³ Ewari aba quewara ãmãdau ãtaeda Cornelioaba cãimocara quĩrãca bajãnebema nezocada idjimaa zebãrãda ebuda unusia. Mañba jarasia:

–jCornelio!–

⁴ Cornelioaba bajãnebema nezocara bio acãpeda ne wayaaba iwidiisia:

–jCãrë, mã boro?–

Mañne bajãnebema nezocaba jarasia:

–Bãa ãcõrëa iwidi bãra, ne neẽ quedeã careba bã sida idjia bia unu bãa idjĩa ne babue diabãrã quĩrãca. ⁵ Mañ bẽrã Jope purudeã ëberãrãda diabuedua Simoã Pedro abada jawãde wãnamãrëã. ⁶ Idjira pusa icawa dewarabema Simoã dji animarã e biya obari dede bãa.–*

⁷ Bajãnebema nezocara idji ume bedea bapeda wãsia. Wãnacarea Cornelioaba idji nezocada umé idjaba sordaoda aba trãsia. Mañ sordaoba Corneliora carebabadjia idjaba ãcõrëa waya basia. ⁸ Cornelioaba ununara ãdjĩa jüma nẽbãrãpeda Jopedãa diabuesia.

Pedroba cãimocara quĩrãca ununa

⁹ Nurëma ãdji ode nĩnane umatipa babodode Jope puru caita jüebãda basia. Mañmisa Pedrora ãtaarebema dejãne ãcõrëa iwidiide wãsia. ¹⁰⁻¹¹ Jarra nũmã bẽrã ne co quĩrã basia. Ne dju panãmisa Pedroba cãimocara quĩrãca unusia bajãra ewabãrãda. Bajãneba boroba waibãa quĩrãca bãda edaa zebãrãda unusia. Mañ borobara iquidaza jãcaraba jã basia. ¹² Borobade eda quĩrãtanõa animarã jirũ quĩmãrë beada, ãdji jãne wãbadada, ibana sida beasia. (Acãrã animarãra judiorãba codacara panasidaa.) ¹³ Mãwã bãde Pedroba bedeada ürĩa. Mañ bedeaba jarasia:

–Pedro, piradrãdua. Beapeda codua.–

¹⁴ Baribãrã Pedroba jarasia:

–Mãa coẽa, mã Boro. Daiba codacara panãda wa bã quĩrãpita mititia bãda mãa cocaa.–†

* **10:6** Griego bedeade ãcara cartade naã sida bã bãa: “Mañ Simoã Pedroba bãa jaraya sãwã oida bãda.”

† **10:14** Levítico 11:1-32.

¹⁵ Dji bedeaba wayacusa jarasia:

–Bārāba codamārēã Ācōrēba bia b̄ada mititia b̄ada arādua.—†

¹⁶ Māwā bedeab̄ada Pedroba b̄arima ūbea ūr̄isia. Mābe borobara wayacusa bajānaa wāsia. ¹⁷ Māl ununa carea Pedroba abēda cawa crīchaē b̄esia. Wadibida māgaba cārē jara b̄ada crīcha b̄amisa Cornelioba diabuedarāba Simōl dera iwid̄i wānapeda dji eda wābadama jūēsidaa. ¹⁸ Ādjirāba j̄gua iwid̄isidaa Simōl Pedro abadara māl dede b̄a cawaya.

¹⁹ Pedroba ununara wadi crīcha b̄ade Ācōrē Jaureba idj̄ia jarasia: “Ēberārā ūbea pan̄aba b̄ara jar̄a pan̄aa. ²⁰ Piradr̄apeda dudaa wādua. Ādji ume wāida biē crīcharādua. M̄la ādjira zebisia.”

²¹ Ara mālda Pedrora edaa wāsia Cornelioba diabuedarāmaa. Idj̄ia jarasia:

–Bārāba m̄dr̄a jar̄a pan̄aa. ĆCārēma ze pan̄a?–

²² Ādjirāba panusidaa:

–Daira sordaorā boro Cornelioba diabuesia. Idjira ēberā jipa b̄aa idjaba Ācōrēba waya b̄aa. Jūma judiorāba idjidebemada bia crīcha pan̄aa. Ācōrē nezoca bajānebemaba idj̄ia b̄ara idji dedaa tr̄abisia b̄a bedea ūr̄i carea.–

²³ Mābe Pedroba dede eda wābisia. Māl diamasi Pedro ume panesidaa. Nurēma Pedrora pirabaripeda ādjirā ume wāsia. Idjaba ācaṭa djabarā Jopedebemada ādjirā ume wāsidaa.

Pedro Cornelio ume bedeada

²⁴ Māl nurēma Cesareade jūēsidaa. Cornelioba idji ēberārāda, idji dji biarā sida ābaa tr̄ana b̄ērā idji dede j̄lā panasidaa. ²⁵ Pedro dji de caita jūēsida Cornelioba araa audiabaride wāsia. Pedro quīr̄apita egode barru cobepeda bia bedeasia. ²⁶ Barib̄ar̄a piradr̄amārēã Pedroba nāwā jarasia:

–jPiradr̄adua! M̄ra ēberāda j̄awā b̄aa.–

²⁷ Pedrora Cornelio ume bedea b̄ada eda wāsia. Mama ēberārā zocārā duan̄ada unusia. ²⁸ Mābe Pedroba jarasia:

–Bārāba cawa pan̄aa dai judiorāra judiorāē ume n̄bacara pan̄ada idjaba judiorāē dede eda wācara pan̄ada. Barib̄ar̄a Ācōrēba m̄la cawabisia ni abaada jaraiē b̄ada Ācōrē quīr̄apita biē b̄ada wa idji quīr̄apita mititia b̄ada. ²⁹ Māl b̄ērā m̄l nama zemārēã jarade wāsidade ara mālda ne jaraē zesia. J̄l̄be m̄la cawa quīr̄iā b̄aa cārē cārēã m̄ra tr̄asidada.–

³⁰ Mālne Cornelioba jarasia:

–Ewari quīmārē b̄aa ara nāl horaca m̄la ne codaca ewarida o b̄asia. Quewara āmādaū āl̄ada Ācōrēa iwid̄i b̄ade ēberāda m̄l quīr̄apita nūm̄ada unusia. Idjia cacuade j̄l̄ b̄ara dorrodor̄oa b̄asia. ³¹ Māl ēberāba m̄la jarasia: “Cornelio, b̄aa iwid̄i b̄adara Ācōrēba bia ūr̄isia. Idjia quīr̄adoaē b̄aa b̄aa ne neē quedearea carebabarida. ³² Mābe ēberārāda Jopedaa diabuedua Simōl Pedro abadada jar̄ade wānamārēã. Idjira pusa icawa dewarabema Simōl dji animarā e biya obari dede b̄aa. Māl Simōl Pedrora jūēsira idjia b̄aa bedeaya.”§

³³ Ara mālda m̄la b̄ara jar̄abisia. Bio bia b̄aa b̄ara namaa zeda b̄ērā. Nawena jūma dairāa nama Ācōrē quīr̄apita duan̄a dadjirā Boroba b̄la jarabi b̄ada ūr̄ini carea.–*

³⁴ Mālne Pedroba jarasia:

† **10:15** Marco 7:13-19. § **10:32** Māl Simōl Pedro jūēsira idjia b̄aa bedeaya. Māra griego bedeade ācaṭa cartade neā. * **10:33** Dadjirā Boro. Griego bedeade ācaṭa cartade “Ācōrē” b̄a b̄aa.

–Ārābāṛa mĭa cawabāṛa wārāda Ācōrēba ni abaḏa quīrā awara ocada.†
 35 Ātebāṛa puruzabema idji wayaaba jipa o beada bia unubaria. 36 Ācōrēba beḏea bia Jesucritodeba idji ume ibiadiḏebemada israelerā diabuesia. Maḏ Jesucritora jūmarā Boroa. 37 Bārāba cawa panā jūma judiorā druade Jesuḏebemada nēbāḏbadada. Naārā Galileade juaḏba jaradia basia ēberārā borocuedamārēā. 38 Maḏ ewaride Ācōrēba idji Jaureda, idji ḏba sida Jesu Nazaredebemaa diasia.‡ Ācōrēba idji ume ḏa bēṛa Jesuba ne biada o nībasia idjaba ēberārā diauruba biē eroḏara jūma biabibadjia. 39 Judiorā druade, Jerusaleḏ puruḏe biḏa Jesuba oḏara daiba jūma unusiḏaa. Idjia ne biada oḏamīna judiorāba cruḏe cachi beasiḏaa.

40 Ara maḏ Jesuda Ācōrēba ewari ūbeade ārēbabipeḏa ācāṛa unubisia. 41 Ācōrēba jūmarāa unubiē basia baribāṛa dairāa unubisia maḏ carea eḏaḏa bēṛā. Idji ārēbadacarea dairāa idji ume ne cosiḏaa idjaba baido dosiḏaa. 42 Jesuba dairāa diabuesia jūma ēberārāa nāwā jaradamārēā: Ācōrēba idjira ḏasia zocai beara, beupeḏaḏa sida jipa cawa omārēā. 43 Jūma Ācōrēba beḏeabadarāba maḏnebemada beḏeasiḏaa. Ādjirāba cawabisiḏaa bariduaba Jesuda ījāibāṛa, maḏ ēberāba cadjirua o baḏara Ācōrēba idjideba quīrādoaida.–

Ācōrē Jaure judiorāēmaa zeda

44 Pedro waḏibida beḏea ḏaḏe jūma idji ūrī duanāmaa Ācōrē Jaureda zesia. 45–46 Maḏne dewara beḏeade beḏea duanesiḏaa idjaba Ācōrēba bia beḏea duanesiḏaa. Judiorā Jesu ījā bea Pedro ume zepedadaba maḏ ūrīsiḏade cawa crīchadaē basia Ācōrēba idji Jaureda judiorāēba biḏa diḏa bēṛā. 47 Maḏne Pedroba jarasia:

–Naḏga ēberārāba Ācōrē Jaurera edasiḏaa dadjirāba edapeḏaḏa quīrāca. Ādjirāba borocueḏiē panāca?–

48 Maḏbe Pedroba ādjirāba Jesucrito trāneba borocuebisia. Māwānacarea ādjirāba beḏea djuburiasiḏaa idjira ādjirā ume dārā ḏamārēā.

11

Pedroba djabarā Jerusaleḏnebemarāa beḏeada

1 Māwānacarea Jesuba diabueḏarāba, dewara djabarā Judea druade bea biḏa ūrīsiḏaa judiorāēba Ācōrē beḏeara ījāsiḏada. 2 Maḏ carea Pedro Jerusaleḏnaa wāside ācāṛa djabarā judiorāba idjira biē jarasiḏaa. 3 Nāwā jarasiḏaa:

–Ācōrē cārēā ḏara judiorāē dede eḏa wāpeḏa ādji ume ne co basi?–

4 Maḏne Pedroba idji māwānada ādjirāa jūma nēbāṛasia.

5 –Jope puruḏe baside mĭa Ācōrēa iwiḏi basia. Maḏne cāimocara quīrāca boroba waḏba quīrāca ḏaḏa unusia. Maḏra iquidaza jācaraba jā ḏaḏa bajāneba eḏaa zepeda mĭma jūēsia. 6 Mĭa bio acasia cārēda eḏa ḏa cawaya. Maḏne ḏaupēbada animarāda, mēābema animarāda, ādji jāne wābadada, ībana bea sida unusia. 7 Māwā ḏaḏe beḏeada ūrīsia. Maḏ beḏeaba mĭa jarasia: “Pedro, piradrādua. Beapeḏa codua.” 8 Baribāṛa mĭa jarasia: “Mĭa coēa, mĭ Boro. Dairāba cocara panāda wa ḏa quīrāpita mītitia ḏaḏa mĭa cocaa.”

9 Maḏne bajāneba beḏeaba mĭa jarasia: “Bārāba codamārēā Ācōrēba bia

† 10:34 Deuteronomio 10:16-17. ‡ 10:38 Luca 3:2-22.

bɫɔɔara mititia bɫɔɔada arɔɔdua.” ¹⁰ Mɔwɔ bedebabɔɔada mɔa bɔrima ũbea ũrɔɔsia. Maɔbe borobara wayacusa bajɔnaa wɔsia.

¹¹ Mɔwɔ bɔɔde ēberɔɔda ũbea mɔ bɔ dede jũsɔɔdaa. Āɔɔi boroba Cesarea purudeba mɔmaaa diabuesia. ¹² Ācōrē Jaureba mɔra āɔɔi ume biē crɔɔhaē wɔbisia. Cesareade jũēnapeda dairɔra āɔɔi boro dede edaa wɔsɔɔdaa. Naɔ sei djabarɔda mɔ ume panasɔɔdaa. ¹³ Maɔ ēberɔɔba daia nēbɔɔasia bajānebema nezocada idji dede nũmɔda unusida. Maɔgarɔba idjia jarasia: “Jope purudaa ēberɔɔrɔda diabuedua Simoɔ Pedro abadada jɔɔɔde wɔnamɔrēɔ. ¹⁴ Idjia jaraya sɔwɔbɔɔɔ Ācōrēba bɔra, bɔ dedebemara sɔda ēdɔɔ edaida.”

¹⁵ Mɔa maɔnebema bedea nũmɔne Ācōrē Jaurera āɔɔirɔmaaa zesia dad-jirɔmaaa naɔrɔ zeda quɔrɔɔa.* ¹⁶ Maɔne dadjirɔ Boroba jaradara mɔa quɔrɔnebasia: “Wɔrɔda juaɔba ēberɔɔrɔra baidoba borocuesia, baribɔɔɔ Ācōrēba bɔrɔa idji Jaureda diaya.”† ¹⁷ Dadji Boro Jesucritoda jɔa panɔ bēɔr Ācōrēba dadjirɔa idji Jaureda diasia. Idji Jaureda āɔɔirɔa bɔda diada bēɔr ħmɔa sɔwɔ idjia oɔadebemada biē jarai?–

¹⁸ Jerusaleɔnebema djabarɔba maɔ ũrɔsɔɔade waa biē jaradaē basia, ātebɔɔɔ Ācōrēa nɔwɔ bia bedesɔɔdaa:

–jɔrɔrɔda Ācōrēba judiorɔē sɔda carebasia āɔɔi cadjiruara igaradapeda idji-maa zedamɔrēɔ! jɔwɔ ewariza idji ume zocai panania!–

Djabarɔ Antioquía purudebema

¹⁹ Estebaɔ beapedadacarea ēberɔɔrɔba Jesu jɔa bea biē odi carea ēpēsɔɔdaa. Maɔ bēɔr zocɔrɔ djabarɔra Jerusaleɔneba mɔrũ wɔbɔɔasɔɔdaa. Ācɔɔara Penicia druadaa, Chipre morrodaa idjaba Antioquía purudaa bɔda wɔsɔɔdaa. Āɔɔi wɔbɔɔdaa bedea Jesudebemada ababe judiorɔa jarabadjɔdaa. ²⁰ Mɔwɔ panɔne ācɔɔɔ Jesu jɔa bea Chipredobemada, Cirene purudebema sɔda Antioquíaade bade wɔsɔɔdaa. Maɔgarɔba griegorɔa bɔda bedea bia dadji Boro Jesudebemada jara panesɔɔdaa. ²¹ Dadji Boroba idji bɔɔadeba āɔɔirɔra carebasia. Maɔba āɔɔia jara panara zocɔrɔba jɔsɔɔdaa. Āɔɔia naēna ēpē pananada igaradapeda dadjirɔ Borora jɔsɔɔdaa.

²² Djabarɔ Jerusaleɔnebemaba maɔ cawasɔɔade Bernabeda Antioquíaadaa diabuesɔɔdaa. ²³⁻²⁴ Maɔ Bernabera ēberɔ jipa basia. Jesura bio jɔa basia; Ācōrē Jauredeba basia. Bernabe Antioquíaade jũsɔɔde unusia Ācōrēba idji biadeba djabarɔra careba bɔda. Maɔ carea idjira bio bɔsɔɔasɔɔdaa. Maɔne idjia jũmarɔa jarabadjia dadji Borora soɔdeba wɔrɔda ēpēnamɔrēɔ. Mɔwɔ bɔɔde zocɔrɔba dadjirɔ Borora jɔsɔɔdaa.

²⁵ Mɔwɔnacarea Bernabera Tarso purudaa Saulo jɔɔɔde wɔsia. Unupeda Antioquíaadaa edesia. ²⁶ Mama djabarɔ ume poa aba dji jɔɔɔbadjɔdaa. Āɔɔia zocɔrɔ ēberɔrɔa Jesucritodebemada jaradiabadjɔdaa. Maɔ Antioquíaade ēberɔrɔba Jesu jɔa beara “cristiano” abadjɔdaa. Mamabɔɔɔ maɔ trɔra naɔrɔ odjasia.

²⁷ Maɔ ewaride Ācōrēneba bedebadarɔda Jerusaleɔneba Antioquíaadaa wɔsɔɔdaa. ²⁸ Aba Agabo abadada ħta nũmepeda Ācōrē Jauredeba jarasia jũma naɔ ējũāne jarrabada zeida. Maɔ jarrabara wɔrɔda zesia Claudio Romanebema boro baside.‡ ²⁹ Maɔ carea Jesu jɔa bea Antioquíaade

* **11:15** Hecho 2:1-4. † **11:16** Ācōrēba bɔrɔa idji Jaureda diaya. Griego bedeaɔ nɔwɔ bɔ bɔa: “Ācōrēba bɔrɔra idji Jaureba borocueya.” Luca 3:16. ‡ **11:28** Maɔ Claudiora Romanebema boro basia poa 41neba aba 54daa. Poa 46de Judea druade jarrabada dji cɔbɔyɔ zesia.

duanara bedea ausidaa paratada djabarã Judea druade bea itea diabuedi carea. Ædjiza poya diabada quĩrãca diadiada asidaa. ³⁰ Maã parata jara pepedacarea Bernabeda Saulo sida edasidaa djabarã bororãmaa ededamãrẽa.

12

Pedro preso badada cawaẽne ãdrãda

¹ Maã ewaride dewara Herodeda jũma judiorã druadebema boroda besia.* Maã Herodeba djabarãda ãcãra jidabipeda biẽ obisia. ² Juaã djaba Santiagoda necoba beabisia.† ³ Herodeba unusia judiorãra maã carea ãsridasidada. Maã bẽrã Pedro sida jidabisia. Mãwã osia paã ãsãbari neẽ ãa cobada ewaride.‡ ⁴ Pedrora jidabipeda preso ãabisia. Maãbe sordaorãda diecisei edapeda quĩmãrẽ quĩmãrẽ Pedrora bio wagabisia. Herodeba crĩcha ãasia Pedrora jũmarã quĩrãpita cawa oida judiorã Egiptodeba ãdrãpedada quĩrãnebabada ewari jõnacarea. ⁵ Pedrora preso ãabada dede jida eropanãmisa djabarãba Æcõrẽa bio iwidi panasidaa idji carebamãrẽa.

⁶ Herodeba cawa oi ewari jũẽbodo diamasi Pedrora sordaorã umẽ panã ãsi cãĩ ãasia. Carena umẽba jã ãasia. Preso ãabada dede eda wãbadama dewara sordaorãda nũpanasidaa. ⁷ Mãwã ãade cawaẽne dadjirã Boro nezoca bajãnebema Pedromaa zesia. Maãba preso ãabada dera eda ãna nũmesia. Bajãnebema nezocaba Pedro orrode tãpeda ãrãmatasia. Maãne jarasia:

–Isabe piradrãdua.–

Cawaẽne Pedro jawade carena jã ãara ãrã ãasidaa. ⁸ Maãbe bajãnebema nezocaba jarasia:

–Baa cacuade jã ãara bio trãjãdua. Jĩrũne jãbari sida jãdua.–

Pedroba mãwã odacarea bajãnebema nezocaba jarasia:

–Baa ãrã jãbari sida jãpeda mã caidu zedua.–

⁹ Ara mãlda Pedrora bajãnebema nezoca caidu wãsia, baribara idjia adua ãasia bajãnebema nezocaba o ãara wãrãda mãwã ãlda. Cãimocarada crĩcha ãasia. ¹⁰ Mãwã ãade sordaorã dji edaare panã caita wãyã wãsidaa. Maãare dewararã caita wãyã wãnapeda dji dajada wãbada jiorro odama jũsidaa. Jũẽbadade mã jiorro odara iduba ewa dogosia. Ara mãlda ãdrãsidaa. Mĩgaẽ wãbadade bajãnebema nezocara Pedro ume badada nẽbasia.

¹¹ Maãbebara Pedroba cawasia wãrãda ãdrãsida. Idjiduba jarasia: “Arãbara mãla cawasia dadji Boroba wãrãda bajãnebema nezocada diabuepeda mãra Herode jawadabemada ãdra ãasida. Judiorãba biẽ o quĩrã panananebemada wãrãda ãdra ãasia.”

¹² Pedroba wãrãda ãdrãsida cawaside Juaã Marco papa Maria dedaa wãsia. Maria dede zocãrã djabarãba Æcõrẽa iwidi panãda ãbaa dji jare panasidaa. ¹³ Maãne Pedroba dajadaareba trã ãade nezocawẽrã Rode abadaba acãde wãsia caiba trã ãa cawaya. ¹⁴ Rodeba Pedro bedeara cawasia. Maã bẽrã ãsridasia baribara eda wãbadara ewaẽ basia. Ætebara eda pira wãpeda djabarãa jarasia Pedrora dajada ãlda. ¹⁵ Maãne jũmarãba Rodea jarasidaa:

–Baa quĩrãẽ nũmaa.–

Baribara idjia wãrãana asia. Maãne ãdjirãba jarasidaa:

* **12:1** Maã Herodera “Agripa dji naãrãbema” abadaa. Ababe naã Hecho capítulo 12de odja ãaa. Herode dji Droma wiuzaque basia. Judiorã druadebema boro basia poa 41neba aba 44daa. Idji warra sida Agripa trã jarabadjidaa. Mãga Agripa odja ãaa Hecho 25:13deba aba 26:32daa. † **12:2** Marco 10:35-40. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. ‡ **12:3** Exodo 12:1-27.

–Māēteara idji bajānebema nezocada māwā ɓaa.–⁵

¹⁶ Māwā panane Pedroba dajadaareba mīā sē trā ɓasia. Ewasidade ādjirāba unusidaa wārāda Pedroda māwā ɓada. Abēda cawa crīchadaē ɓasia. ¹⁷ Baribarā Pedroba jawaba jarasia chupeadamārēā. Maḷbe jūma nēɓarasia sāwāɓarā dadji Boro ba idjira preso baɗada ēdra edasida. Jūma nēɓarapeɗa jarasia:

–Jūma maḷgara Santiagoa, waabema djabarā bida jaradadua.–^{*}

Maḷbe Pedrora mamaɓa āyā wāsia.

¹⁸ Anadraside sordaorāba cawadaē ɓasia Pedrora sāmaa wāsida. Abēda cawa crīchadaē ɓasia idjaba ne wayasidaa. ¹⁹ Herodeba idjira jarabisia, baribarā sordaorāba ununaē ɓasia. Herodeba ādjirāa maḷgaɗebemada bio iwidipeɗa jūma quenabisia. Māwānacarea Herodera judiorā druadeba Cēsarea puruɗaa wāpeɗa mama dārāsia.

Herode beuda

²⁰ Maḷ ewaride Herodera Tiroɗebemarā ume, Sidoḷnebemarā ume bida quīrū ɓasia. Baribarā maḷgarāba cobadara Herode druade edabadjidaa. Maḷ carea ādjirāa bedea audapeɗa ābaa wāsidaa idji ume ibiaɗi carea. Naārā Blasto abadamāa wāsidaa. Maḷ Blastora Herodeare dji droma ɓasia. Maḷne ādjia jara panara Blastoa ījābidapeɗa idjideba Herodea bedea djuburiasidaa ibiaɗi carea.

²¹ Herodeba ɓada ewaride djo bia quiruda jāpeɗa idji buguede chūmesia. Maḷbe ādjirā quīrāpita bedeasida. ²² Māwā ɓade ādjirāba jīgua jarabadjidaa:

–jZa bedea ɓara ēberāēā, āteɓarā Ācōrēā!–

²³ Baribarā Herodeba Ācōrēā bia bedeadaduada aē ɓasia. Ara maḷne dadjirā Boro nezoca bajānebemaba idjira cacua biē ɓasia. Maḷbe idjira quiba co beasia.

²⁴ Maḷmisa djabarāba bedea dadji Boro Jesuɗebemada tamlara jaradia wāsidaa.† Maḷne zocārāba ījāɓada bēā yō wāsidaa.

²⁵ Bernabeba, Saulo bida Jerusaleḷne parata djabarā itea diapedadacarea jēda wāsidaa. Juaḷ Marco abadada edesidaa.

13

Ācōrē Jaureba Saulo, Bernabe sida trāna

¹ Djabarā Antioquā puruɗebema tāēna Ācōrēneba bedeadadada, Critoɗebema jaradiabada sida beasia. Bernabeda, Sauloda, Lucio Cirenenebemada idjaba Simoḷa ɓasia. Simoḷ trā īyāɗadara “Dji Pāima” abadjidaa. Manaeḷ sida ɓasia. Idjira Galilea druadebema boro Herode ume ābaa warisia.^{*}

² Ewari aba djabarāba ne codaca ewari o panane dadjirā Boroa bia bedea panasidaa. Māwā panane Ācōrē Jaureba ādjirāa jarasia:

–Bernabeda, Saulo sida māa trāsia. Maḷ bēā ādjida ɓadadua māa obi ɓara oɗamārēā.–

⁵ **12:15** ɓara judiorāba crīchasisidaa jūmarāba ara ādji bajānebema nezocada eroɓeada. Maḷ nezocara ara dji ēberā za quīrāca ɓada crīchasisidaa. ^{*} **12:17** Maḷ Santiagora Jesu djabaa. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cāpūrīā bedeadade Santiago trāra zesia “San Jacobo” isabe jarabarāɗeɓa. Carta Santiago abadara maḷ Santiagoba ɓasia. † **12:24** Bedea dadji Boro Jesuɗebema. Griego bedeadade ɓā ɓaa “Ācōrē bedea.” ^{*} **13:1** Galilea druadebema boro Herode. Maḷga Herodera Antipa trā jarabadjidaa.

³ Ādjia ne codaca ewari odapeda Ācōrēa iwidiḅadade ādji jḅwara Bernabe ḅrḅ, Saulo ḅrḅ biḅa ḅasidaa. Maḅbe ādjira diabuesidaa dadjirā Boroba obi ḅara ode wānamārēā.

Saulo, Bernabe sida Chipre druadaa wāpeḅada

⁴ Ādjira Ācōrē Jaureba diabueda bērā Seleucia purudaa wāsidaa. Mamaḅba barcode Chipre morrodaa wāsidaa. ⁵ Salamina purude jūēnapeda judiorā dji jḅrebada deza Ācōrē bedeara jaradiasidaa. Ādji carebai carea Juaḅ Marcoda ādji ume nḅbasia.†

⁶ Jūma maḅ morro dromane pḅrrḅadade Papo purude jūēne wāsidaa. Mama judio Barjesu abadada unusidaa. Maḅ Barjesura jāibana basia. Sewadeba jarabadjia Ācōrēneba bedeabarida. ⁷ Idjira Chipredebema boro Sergio Paulo abadama ḅabadjia. Maḅ Sergio Paulora crīcha cawa basia. Ewari aba idjia Bernabera, Saulo sida trḅbisia Ācōrē bedeada ūrī quīrīā ḅada bērā. ⁸ Baribḅrḅ ādjia jaradia panḅne jāibana Barjesuba sewaaḅa abadjia dji boroba Ācōrē bedeara ījārāmārēā. (Barjesu trḅra griego bedeade Elimá abadaa.) ⁹ Maḅne Saulora Ācōrē Jauredeba basia. (Saulora idjaba Paulo abadaa.) Pauloba Elimámaa bio aḅ nūmepeda nāwā jarasia:

¹⁰ –jḅara sewaida ḅaḅ! jḅa sora cadjiruaba bira ḅaḅ! Diauru warra, jḅaa ne jūma jipa ḅada quīrīācaa! ¿Cārē cārēā ara pichia Ācōrē wārā bedeara sewaaḅa a ḅa? ¹¹ Jāḅbe dai Boroba idji ḅḅaḅeba ḅara cawa oya. Nawena ḅara dauberrea ḅeya. Dārā ḅmādaura unuē ḅaya.–

Ara maḅda jāibanaḅa towa pāisosa ḅada unupeda dauberrea besia. Maḅbe bedea djuburiasia bariduaba idji jḅwade jidāḅapeda careba ededamārēā. ¹² Sergio Pauloba maḅ unuside ādjia dadjirā Borodebema jaradia panḅra bio bia ūrīna bērā ījāsia.

Pisidia druadaa wāpeḅada

¹³ Paulora idji ume nḅna sida Papo purudeba Panpilia druadaa barcode wāsidaa. Mama Pergue purude jūēsidaa. Baribḅrḅ Juaḅ Marcoba ādjira amepeda Jerusaleḅnaa jēda wāsia.‡

¹⁴ Perguedeḅa dewara Antioquía purudaa wāsidaa. Maḅ Antioquíara Pisidia druade ḅaa. Mama ḅnḅḅbada ewaride judiorā dji jḅrebada dede eḅa wānapeda chūpanesidaa. ¹⁵ Maḅbe dji bororāḅa Ācōrē leydebemada idjaba Ācōrēneba bedeabadaba ḅapedadeḅema sida jḅgua lesidaa. Maḅbe abaḅda Paulo, Bernabe chūpanamaa nāwā jarade wābisidaa:

–Djabarā, bārāḅa dai carebaḅi carea bedeada eropanḅḅrḅ, jaradadua.–

¹⁶ Maḅne Paulora piradrḅpeda jḅwaba jarasia jūmarāda chupeadamārēā. Maḅbe jarasia:

–Achirā Israeldebema idjaba judiorāē Ācōrē waya ḅearā, ūrīnadua: ¹⁷ Israel Ācōrēba dadji drōā naēḅamarāda edasia. Ādjirā Egipto druade āibemarā quīrāca panasidade Ācōrēba puru dromada yōbisia. Maḅbe idji ḅḅaba ādjirāra Egipto druadeḅemada ēdrḅ enesia.§ ¹⁸ Māwānacarea ādjirāba ējūā pōāsa ewaraga ḅaḅe biē obḅdara Ācōrēba cuarenta poa droa basia.* ¹⁹ Maḅbe Canaaḅ druade Ācōrēba siete puru poyabipeda ādji ējūāda dadji drōā

† **13:5** Griego bedeade “Juaḅ” ḅḅ ḅaa. Idjira Bernabe ēberārānebema basia. Colosa 4:10. ‡ **13:13**

Maḅ Juaḅ Marco jēda wānara Pauloba biē unusia. Hecho 15:38. § **13:17** Exodo 1:7; 12:51. * **13:18** Droa basia. Griego bedeade ḅcarḅ cartade ḅḅ ḅaa “waga basia.” Numero 14:34.

naēnabemarāa diasia.† ²⁰ Egiptodaa wāpedadadeba aba ādji ējūā edabadadaa 450 poa basia.†

Māwānacarea Ācōrēba idji purua ādji ēdra bābadarāda diabadjia aba Ācōrēneba bedebari Samuel ewaridāa. § ²¹ Mañ ewaride ādjirāba Ācōrēa bedea djuburiasidāa ēberā aba ādjirā boroda bāmārēā. Mañ carea Ācōrēba Quis warra Saulda basia. * Mañ Saulora Benjamiñneba yōna basia. Cuarenta poa israelerā boroda basia. ²² Baribara Ācōrēba Saulora āyā bāpeda Davida basia ādjirā boroda bāmārēā. Davidebemada Ācōrēba nāwā jarasia: “Māa Jesé warra Davida bia unu bāa. Māa obi quīrā bāra idjia jūma oya.”†

²³ Mañbe Ācōrēba naēna jarada quīrāca osia. Idjia Davideba yōpedadadebemada aba basia israelerā Ēdra Edabarida bāmārēā.† Mañ ēberāra Jesua. ²⁴ Mañ Jesu zei naēna Juañba jūma israelerāa jaradia basia ādji cadjirua igaradapeda Ācōrēmaa zedamārēā. Māwā obadara idjia doeda borocuebadjia. ²⁵ Idji beui ewari caita baside Juañba jarasia: “Bārāba māra ¿caida crīcha pana? Māra Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaēa. § Baribara mā caidu zebāra mā cāyābara dji dromaara bāa. Idjia jūrūne jā bā ērāi carea māra bia bāēa.”*

²⁶ Achirā Abrahāñneba yōpedadarā, judiorāē Ācōrē waya bea, Ācōrēba dadjirāa mañ bedea dadji ēdra edaidebemada diabuesia.† ²⁷ Jerusaleñnebamaba, ādji bororā bida Jesura dadji Ēdra Edabarida cawadaē basia. Ācōrēneba bedeadadaba bāpedadara āñāubada ewariza jīgua lebadamīna idjidebema bāpedadada cawadaē basia. Ātebara Jesu beabisidade mañ bedeaba jara bāra wārāda osidāa. ²⁸ Ni cārē cadjirua odara ununaēmīna ādjirāba Pilatoa jarasidāa beamārēā. ²⁹ Ācōrē cartade idji beadidebema bāpedada jūma māwānacarea idjira crudebemada udaa bāpedada tabarisidāa. ³⁰ Baribara Ācōrēba idjira ārēbabisia. ³¹ Māwānacarea Jesuba idji ume Galileadeba Jerusaleñnaa wāpedadarāa ara idjida bārima zocārā unubisia. Idi mañ ēberārāba idjidebemada jūma israelerāa bedea panaa.

³²⁻³³ Ara mañ quīrāca daiha nañ bedea biada jara panaa: Ācōrēa dadji drōā naēnabemarā ume bedea basia idjaba dadjirā, ādjirāneba yōpedadarā ewaride mañ bedea bādara jūma osia. Jesura ārēbabisia salmo umēbemane bā bā quīrāca.† Nāwā jara bāa: “Bāra mā Warraa. Idi bāra mā Warraada abaraa.” § ³⁴ Ācōrēba Jesura beu badada ārēbabisia waa beurāmārēā. Mañnebemada idji cartade nāwā jarasia: “Māa Davia carebai jaradara bārā ume wārāda oya.”* ³⁵ Mañ carea dewara salmone nañda jara bāa: “Mā, bā nezoca jipa bāra bāa idu berawabiēa.”† ³⁶ Davi zocai baside Ācōrēba idjideba osia idjia quīrā bāda quīrāca. Mañbe Davira jaidapeda tabarisidāa idji drōāenabemarā

† **13:19** Josue 11:15-23. † **13:20** Griego bedeadē mañba idjaba jara bāa: “Mañbe 450 poa Ācōrēba idji purua ādji ēdra bābadarāda diabadjia.” § **13:20** Juece 2:16-19. * **13:21** 1 Samuel 8:1-9; 10:23-25. † **13:22** 1 Samuel 13:14; Salmo 89:20; Isaia 44:28. † **13:23** 2 Samuel 7:12-16; Salmo 132:11-13,17. § **13:25** Juañ 1:20. * **13:25** Luca 3:16. † **13:26** Dadjirāa. Griego bedeadē ācara cartade bā bāa: “Bārāa.” † **13:32-33** Ārēbabisia. Mañ bedeaba idjaba jara bāa Ācōrēba idji Warrara nañ djara edamārēā jaradadebemada. § **13:32-33** Griego bedeadē bā bāa “idi māra bā zeza basia.” Salmo 2:7. Mañ salmoba bedea bāa Ācōrēba idji Warrara israelerā Boroda bādaadebemada. * **13:34** Isaia 55:3. † **13:35** Salmo 16:10.

t^Λbaripedadama. Mañne idjira berawasia. ³⁷ Barib^Λ_ΛΛ Ācōrēba ĩrēbabidara berawaē basia.

³⁸⁻³⁹ Ma^Λ bē^Λā djabarā, na^Λg^Λda cawadadua: bārāba cadjirua obadara Ācōrēba Jesudeba quĩrādoaya. Moise ley ĩjā o pan^Λ carea Ācōrēba bārāba jipa pan^Λana acaa. Barib^Λ_ΛΛ jūma Jesu ĩjāb^Λadara Ācōrēba jipa pan^Λana abaria. Ma^Λd^Λ_ΛΛ bārāba jara pan^Λ. ⁴⁰ Quĩrācuita beadadua Ācōrēneba bedeadadaba bapedadada bārāba ume māwārāmārēā. Nāwā b^Λasidaa:

⁴¹ Ācōrēba jara b^ΛΛ igara bē^Λārā, jac^Λadadua! ¡Dauperadadua! ¡Beudadua! M^Λā bārā ewaride ne minijichiada oya.

Ma^Λra aba^Λba bārāba jarab^Λ_ΛΛ sida ĩjānaēā.[†]

⁴² Paulo, Bernabe sida judiorā dji j^Λrebada dedeba ēdr^Λb^Λadade ēberārāba bedea djuburiasidaa dewarabema ānāūbada ewaride bida ma^Λnebemada bedeadamārēā. ⁴³ Dji j^Λre panana wāsidade zocārā judiorāba, judiorā crīcha ēpēbada bida Paulora, Bernabe sida ēpēsidaa. Ādjia ma^Λ ēberārāba bio jarasidaa Ācōrēba idji biadeba ādjirā careba b^Λada ĩjā pananamārēā.

⁴⁴ Dewarabema ānāūbada ewaride purura berara jūma ābaa dji j^Λresidaa Ācōrē bedea ũrīni carea. ⁴⁵ Barib^Λ_ΛΛ judiorā bororāba ēberārā cābana unusidade sođe biē duanesidaa. Pauloba jaradia b^Λade ādjirāba sewaada abad-jidaa idjaba Paulodebemada biē bedeadadjidaa. ⁴⁶ Mañne Pauloba, Bernabe bida ne wayaa neē ādjirāba jarasidaa:

–Wārāda daiba bārāba Ācōrē bedeara naārā jaradida panasidaa. Barib^Λ_ΛΛ bārāba igara pan^Λ bē^Λārā idjaba bārāmaārā ewariza Ācōrē ume zocai baida biē b^ΛΛ bē^Λārā, daiba judiorāēā jarade wānia. ⁴⁷ Daiba māwā odamārēā dadjirā Boroba nāwā jarasia:

M^Λā b^Λara ānaa quĩrāca b^Λasia judiorāēba m^Λnebemada cawadamārēā.

B^Λā jūma na^Λ ējūāne bē^Λārāba cawabiya m^Λā ēdr^Λ edaidebemada.*

⁴⁸ Judiorāēba ma^Λ ũrīsidade b^Λasridasidaa. Ara ma^Λda dadjirā Boro bedeadebemada bia bedeasidaa. Mañne Ācōrēba ewariza idji ume zocai beadi carea b^Λadarāba ĩjāsidaa. ⁴⁹ Ma^Λbe dadjirā Boro bedeara jūma ma^Λ druade jarasidaa.

⁵⁰ Barib^Λ_ΛΛ judiorāba Ācōrē waya bea wērārā dji dromarāa, umaquĩrā dji dromarāa bida jarasidaa Paulo, Bernabe sida biē odamārēā. Māwā ādji purudebemada āyā j^Λretasidaa. ⁵¹ Mañne Pauloba Bernabe bida purudebemara pora ādji jīrūnebemada jārāpetasidaa unubidi carea Ācōrēba cawa oida. Ma^Λbe Iconio purudaa wāsidaa. ⁵² Barib^Λ_ΛΛ Jesu ĩjā bea ma^Λ Antioquīade pan^Λara bio b^Λasrida panasidaa idjaba Ācōrē Jauredeba panasidaa.

14

Iconio purude panana

¹ Iconio purude ādjia obada quĩrāca Paulora Bernabe sida judiorā dji j^Λrebada dede edaa wāsidaa. Ādjia jaradia pan^Λ carea zocārā judiorāba griegorā bida Jesura ĩjāsidaa. ² Barib^Λ_ΛΛ judiorā Jesu ĩjāē beaba judiorāēā djabarānebemada biē crīchabisidaa. ³ Māwāmīna Paulora Bernabe sida mama dārā panasidaa. Dadjirā Boroba careba b^Λada sođeba ĩjā pan^ΛΛ bē^Λārā id-jidebemada ne wayaa neē jaradiabadjidaa. Mañne dadjirā Boroba ādjia

[†] **13:41** Habacuc 1:5. [§] **13:42** Ēberārāba. Griego bedeadē ^Λca^ΛΛ cartade b^Λ b^Λā “judiorāē beaba.”

* **13:47** Isaías 49:6.

Ληλada diasia ne ununacada odamārēā. Māwā cawabisia idji biadebema ādjia jaradia panara wārāda. ⁴ Baribara mañ purudebemarāba awara awara crīcha beasia. Αααα Pauloare, Bernabeare bida panasidaa, mañne Αααα judiorāare panasidaa. ⁵ Mañne judiorāda, judiorāé sida dji purudebema bororā ume bedea ausidaa Paulo, Bernabe sida mōgaraba tabari beadi carea. ⁶ Baribara Pauloba, Bernabe bida mañ cawasidade Licaonia druadaa mīrū wāsidaa. Listra purudaa, Derbe purudaa bida wāsidaa. Jūma mañ Licaonia druade parrāa wāsidaa. ⁷ Mama ādjia bedea bia Jesudebemada jarabadjidaa.

Listra purude panana

⁸ Listra purude ēberā jīrū biē λada basia. Māwā topedada bērā poya nībaca basia. ⁹ Mañ ēberāba ūrī chūmasia Pauloba Jesudebema bedea λada. Pauloba idjimaacabaraēde cawasia idjia wārāda ījā λada Jesuba idjira poya biabida.

¹⁰ Mañ bērā Pauloba idjia jīgua jarasia:

–jīradrādua! jāta nūmedua!–

Ara mañda idjira āta jādrāpeda nībade wāsia. ¹¹ Pauloba oda unusidade mañ purudebemarāba licaonia bedea jīgua jara duanesidaa:

–jācōrēda ume dadjirāmaa ēberā quīrāca edaa zesidaa!–

¹² Ādjirāba jarasidaa Bernabera ādji ācōrē droma Zeuda idjaba Paulora ādji ācōrē Hermeda, idjira dji bedea jarabari bērā.*

¹³ Listra puru quīrāpe ādji ācōrē Zeu de dromada basia. Mamaaba Zeu sacerdoteba pacada, nepōnō sida dji purude eda wābadamaa enesia. Idjia, puru ume Pauloba, Bernabea bida mañ pacara babue dia quīrā panasidaa.

¹⁴ Baribara Jesuba diabueda Bernabeba, Paulo bida mañ cawasidade ādjia cacuada jā panara cōācuadapeda ēberārā tāēna pira wānapeda nāwā jīgua jarasidaa:

¹⁵ –Achirā, īcārē cārēā jāwā o panā? Daira ācōrēēa. Daira ēberāa, bārā quīrāca. Bārāa jaraēde ze panāa nañ ācōrē siriē beada igaradapeda Ācōrē zocai λadrā ījānamārēā. Mañga Ācōrēba bajāda, ējūāda, pusada, ne jūma ādjide nūma sida osia. ¹⁶ Naēna Ācōrēba idji adua bea purua ara ādjia o quīrā panāda idu obihadjia. ¹⁷ Māwāmīna ewariza bia o λēbeba idjia cawabi λa idjira wārāda λada. Idjia bajāneba cueda zebibaria idjaba néuda zaubibaria. Māwā idjia dadjirāra jāwūā ne cobibaria idjaba sode λasridabibaria.–

¹⁸ Pauloba Bernabe bida māwā jara panasidamīna mañ ēberārāba berara ādjia pacara babue diasidaa.

¹⁹ Listrade panane Αααα judiorā Antioquía purudebemada, Iconio purudebema sida jūesidaa.† Ādjirāba Listradebemarāa Paulodebemada biē crīchabesidaa. Mañ carea jūmarāba Paulora mōgaraba tabari jidasidaa. Idjira beusida crīchāsida bērā errebari ededapeda puru dajada batabuesidaa.‡

²⁰ Mañbe Jesu ījā beaba Paulora jūrānapeda αα panasidaa. Māwā panane idjira piradrāsia. Piradrāpeda jēda purudaa wāsia. Nurēma Bernabe ume Derbe purudaa wāsidaa.

Siria druade ba Antioquíadaa jēda wāna

²¹ Derbe purude Pauloba, Bernabe bida bedea bia Jesudebema jarasidade zocārāba ījāsidaa. Māwānacarea Listra purudaa, Iconio purudaa, Pisidia

* **14:12** Zeu, Hermes. Latīa bedeaēde ādji ācōrē Zeura Jūpiter abadaa. Ādji ācōrē Hermera Mercurio abadaa. Griegorā crīchade mañ Hermera ādji ācōrē bea carea dji bedea jarabari basia. † **14:19** Mañ Antioquíara Pisidia druade λa. Hecho 13:44-51de. Iconio. Hecho 14:1-6de. ‡ **14:19** 2 Corinto 11:25.

druade bΛ Antioquíadaa bida jēda wāsidaa. ²² Puruza djabarāra carebabad-jidaa Jesuda biara ijānamārēā. Ādjia Jesu ijā panΛra igararānamārēā nāwā jarabadjidaa: “Ācōrēda dadjirā Boroda bΛdibΛrΛ naΛ ējūāne bio bia mīgadia.”

²³ Puruza djabarā tāēna ācΛrΛ bΛsidaa dji bororāda beadamārēā. Maλbe Ācōrēa iwidiidapeda, ne codaca ewarida odapeda dadjirā Boro ijā panΛra idji jΛwade bΛsidaa.

²⁴ Māwānacarea Pisidia druadeba Panpilia druade jūēne wāsidaa. ²⁵ Ācōrē bedea Pergue purude jaradiadapeda Atalia puruḁaa wāsidaa. ²⁶ MamaΛba barcode Siria druade bΛ Antioquíadaa jēda wāsidaa ādjia ode wāpedadara jūma opedada bērā. MaλgΛ purudeba djabarāba ādjira naārā diabuesidaa Ācōrēba quīrā bΛra odamārēā idjaba Ācōrē jΛwade bΛsidaa idji biadeba carebamārēā. ²⁷ Jūēnapeda djabarā ume ābaa dji jΛresidaa. Maλne nēbΛrΛsidaa jūma Ācōrēba ādjideba odada. Jarasidaa sāwā Ācōrēba osida judiorāē bida Jesura ijānamārēā. ²⁸ Mama Jesu ijā bea ume dārā panesidaa.

15

Jesu ijā bea Jerusaleāne dji jΛrepedada

¹ Maλ ewaride ācΛrΛ Judea druadebemarāda Antioquíā puruḁaa wāsidaa. Mama ādjia djabarā judiorāēā jaradia panesidaa Moiseba bΛda quīrāca umaquīrā cacuada wēāgodaēbΛrΛ, Ācōrēba ēdrΛ edaēda.*

² Maλ carea Paulora, Bernabe sida ādjirā ume bio caicayasidaa. Maλbe djabarāba Pauloda, Bernabe, dewararā sida Jerusaleānaa diabuesidaa maλnebemada Jesuba diabuedarā ume, djabarā bororā ume bida ābaa bedeadamārēā.

³ Djabarā Antioquíadebemaba diabuesidade ādjirāra Penicia druade, Samaria druade bida pΛrrΛa nībasidaa. Puruza nēbΛrΛsidaa sāwā judiorāēba ādji crīcha drōāra igaradapeda Jesuda ijāsidadada. Maλ bedea ūrīsidade jūma djabarāra bΛsrīdasidaa.

⁴ Jerusaleāne jūēsidade Jesuba diabuedarāba, djabarāba, dji bororā bida ādjirāra bia edasidaa. Maλne Pauloba, Bernabe bida jūma Ācōrēba ādjideba judiorāē tāēna odada nēbΛrΛsidaa. ⁵ BaribΛrΛ ācΛrΛ pariseorā Jesu ijā beaba āta nūpanenapeda jarasidaa:

–Jūma djabarā judiorāēra cacua wēāgoida panΛa. Ādjirāa jaradiadida panΛa Ācōrēba Moisea diada leyra ijā odamārēā.–

⁶ Maλnebemada bedeadī carea Jesuba diabuedarāra djabarā bororā ume ābaa dji jΛresidaa. ⁷ Dārā bedeadΛdade Pedrora piradrΛpeda jarasia:

–Djabarā, bārāba cawa panΛa bārā tāēna Ācōrēba mΛda naārā edasida judiorāēā jaradiamārēā.† Maλne dārābΛrΛa judiorāēba bedea bia Jesudebemada ūrīnapeda ijāsidadada. ⁸ Ācōrēba jūmarā sora cawa bΛa. Maλ judiorāēba ijāsidade Ācōrēba cawabisia ādjirāra bia edasida. Idji Jaurera ādjirāa diasia dadjirāa naēna diada quīrāca.‡ ⁹ Ācōrēba dadjirāa ādjirā ume quīrā awara oē basīa. Ādjia ijāsidade ādji sora sΛgΛsia. ¹⁰ Bārāba ĳcārē cārēā Ācōrēba cawabidara igara panΛ? ĳIdjia sāwā oi cawaya māwā panΛca? ĳcārē cārēā dadjirāba, dadji drōāenabemarā bida poya odaē badada ādjirāa obi

* 15:1 Genesi 17:12. † 15:7 Hecho 10:1-43. ‡ 15:8 Hecho 10:44-47.

quĩrĩã panã? ¹¹ Dadjirãba ãjã panã dadji Boro Jesuba idji biadeba dadjirãra, ãdjirã sida ãdra edasida.–

¹² Maãne Bernabe Paulo bida nẽbarãsidaa Æcõrẽba ne ununacada ãdjideba judiorãe tãena osida. Maãba cawabisia idjira ãdji ume bãda. Maãne jũmarãba chupea ãrĩ duanasidaa. ¹³ Maã nẽbarãpedadacarea Santiagoba jarasia:§

–Djabarã, mã bedeara ãrĩnadua. ¹⁴ Simoãba dadjirãa nẽbarãsia Æcõrẽba judiorãe crĩcha bãdeba ãdjirãra edasida idji purudebemada beadamãrẽã. ¹⁵ Simoãba jaradara Æcõrẽneba bedeabadaba bãpedada quĩrãca bãa. Nãwã bã bãa:

¹⁶ Mãwãnacarea mãra wayacusa zeya Davi jawaedã bãda ãrĩ bãda bia oi carea. Daviba pe erobadara wayacusa mãra bia bãya.

¹⁷ Mãwã waabema ãberãrãba, judiorãe mãra edadarãba mãra jarãdia.

¹⁸ Dadjirã Boro ba mãwã jara bãa. Idjia drõã naẽnaãba jũma maãgara ebuda cawabi bãa.*

¹⁹ Maã carea mãmaarã dadjirãba judiorãe Æcõrẽ ãjãbãdara mã sãniẽ panã jũma dadji judiorã ley ãjã odamãrẽã. ²⁰ Baribãrã cartade bãdida panã jawaba oda Æcõrẽa nedjara diadara codiẽ panãda, audua nĩbadiẽ panãda, animarã otrãjã beadara codiẽ panãda, idjaba oa sida codiẽ panãda. ²¹ Mãwã odiẽ panã dadji drõã naẽnabema ewariẽba Æcõrẽba Moisea diada leyra puruza jaradiabada bẽrã. Anãubada ewariza mã leyra dadji judiorã dji jarebada deza jĩgua lebadaa.–

²² Maã crĩchara Jesuba diabuedarãba, djabarã bororãba, jũma djabarã bida bia ãrĩsidaa. Maã bẽrã Æcarã edasidaa Paulo ume idjaba Bernabe ume Antioquĩadaa wãnamãrẽã. Silada, Juda Barsabã abada sida edasidaa. Ædjira djabarã tãena dji dromarã basĩa. ²³ Ædjirã ume cartada nãwã bã diabuesidaa:

Jesuba diabuedarãba, djabarã bororãba, jũma djabarã bida naã cartara bãbãdaa djabarã judiorãe Antioquĩa purudebema itea, Siria druadebema itea, Cilicia druadebema itea bida. Dairãba quĩrĩã panã bãrãra bia pananida. ²⁴ Dairãba ãrĩsidaa Æcarã ãberãrãda namaãba bãrãmaa wãnapeda ãdjia jaradia panã carea bãrãra bio sopuadapeda abeda cawa crĩchadaẽ panesidada.† Baribãrã mã ãberãrãra dairãba diabuedaẽ basĩa.

²⁵ Maã carea ãbaa dji jaradapeda jũmarãba crĩchaseda Æcarã djabarãda edadapeda bãrãmaa diabuedida. Ædjira dadjia quĩrĩã panã djaba Bernabe ume, Paulo ume bida wãnia. ²⁶ Miniĩchiade panãne bida Bernabe Paulo ume dadjirã Boro Jesucritoba quĩrĩã bãda o panabaria. ²⁷ Dairãba Judada, Sila sida diabuebãdaa. Maã djabarãba daiba naã cartade bãbãda quĩrãca jaradia.

²⁸ Æcõrẽ Jauremaarã, dairãmaa bida bia bãa jũma dai judiorã leyra bãrãa õgo ãjã obidaẽda. Ababe naãgãda ãjã obidia: ²⁹ jawaba oda Æcõrẽa nedjara diadara codiẽ panã, oa sida codiẽ panã, animarã otrãjã beadara codiẽ panã, idjaba audua nĩbadiẽ panã. Jũma maãgãda ãjã osidara bia panania. Waaẽa. Bia beadadua.

§ **15:13** Maã Santiagora Jesu djabaa. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cãpũrĩã bedeadẽ Santiago trãra zesia “San Jacobo” isabe jarabãgãdeba. Carta Santiago abadara mã Santiagoba basĩa. * **15:18**

Amos 9:11-12. † **15:24** Griego bedeadẽ Æcarã cartade naã sida bã bãa: “Ædjia jaradia panã bãrãra cacua wẽãgodida panãda idjaba judiorã ley jũma odida panãda Æcõrẽba ãdra edamãrẽã.” Hecho 15:1,5.

³⁰ Mañbe ãdjia diabuepedadarãra Antioquía purudaa wãsidaa. Jũenapeda jũma djabarãda ãbaa trãnapeda mañ cartara diasidaa. ³¹ Djabarãba mañ cartara jũga ledapeda bio ãsridasidaa ãdjirã crĩchara biabida bẽrã. ³² Judara, Sila sida ãcõrẽneba bedeabadarã basia. Mañ bẽrã ne zocãrã jarasidaa djabarãba biara ãñanamãrẽã idjaba zarea pananamãrẽã. ³³ Judara, Sila sida mama dãrã pananapeda djabarãba ãdji diabuepedadamaa jẽda bia wãbisidaa. [³⁴ Baribarã Silaba crĩchasia biara ãda Antioquíade beida.]†

³⁵ Mañne Paulora Bernabe sida Antioquíade panesidaa. ãdjia, zocãrã djabarã bida dadji Boro bedeara jaradia panasidaa idjaba bedea bia Jesudebemada ebuda jarabadjidaa.

Paulo Bernabe umebemada awara wãna

³⁶ Dãrãbãrãde Pauloba Bernabea jarasia:

–Puruza dadji Boro bedea jaradia pananamaa wayacusa wãnaa djabarã sãwã duana cawadi carea.–

³⁷ Mañne Bernabeba Juañ Marcoda ãdji ume ede quĩrĩã basia. ³⁸ Naãrã wãsidade mañ Juañ Marcoba Panpilia druade ãdjira amepeda jẽda wãsia. ãdji ume nocodaa jaradiade wãẽ basia. Mañ carea Paulomaarã biẽ basia Juañ Marcora wayacusa edeida. ³⁹ Paulora Bernabe ume mañ carea caicayadapeda awara wãsidaa. Bernabeba Marcora edapeda barcode Chipre druadaa wãsidaa. ⁴⁰ Mañne Pauloba Silada edasia idji ume wãmãrẽã. Djabarãba ãdjira dadji Boro jawade ãsidaa idji biadeba carebamãrẽã. ⁴¹ Mañbebãrã wãsidaa. Siria druade, Cilicia druade bida pãrrãbadade puruza djabarãra carebadjidaa dadji Borora biara ãñanamãrẽã.

16

Timoteo Paulo ume nĩbada

¹ Mañne ãdjira Derbe purudaa wãsidaa. Mamaaba Listra purudaa wãsidaa.* Mama Jesu ãñã ã Timoteo abadada basia. Timoteo papara judio basia; Jesuda ãñã basia. Idji zezara griego basia. ² Djabarã Listradebemaba, Iconio purudebema bida mañ Timoteodebemada bia jarabadjidaa. ³ Mañne Pauloba Timoteora ede quĩrĩã basia. Baribarã jumarãba cawa panasidaa Timoteo zezara griegoda. Mañ carea Pauloba Timoteora cacua wẽãgosia judiorã mañ druade beaba idjidebemada biẽ crĩcharãnamãrẽã. Mañbebãrã wãsidaa. ⁴ ãdji wãbada puruza jarasidaa Jesuba diabuedarãba, djabarã bororã Jerusaleñe beaba cartade ãpedadara djabarãba ãñã o pananamãrẽã.† ⁵ Mãwã djabarãba dadji Borora biara ãsidsidaa idjaba ewariza cãbanaara yõ wãsidaa.

Pauloba Macedonianebema ãberã ununa

⁶ Pauloda idji ume nĩna sida Prigia druade, Galacia druade bida pãrrãa wãsidaa ãcõrẽ Jaureba bedea Jesudebemara Asia druade idu jarabidaẽ bẽrã. ⁷ Misia druade jũene wãsidade crĩchasicidaa Bitinia druadaa wãnida, baribarã Jesu Jaureba mamaa bida idu wãbiẽ basia.† ⁸ Mañ bẽrã Misia druade wãyã wãnapeda Troa purudaa jũene wãsidaa. ⁹ Diamasi Pauloba cãimocara quĩrãca unusia ãberã Macedonia druadebemada ãta nũmada. Mañ ãberãba Pauloa

† **15:34** Griego bedede ãcara cartade mañ versíclora neña. **§ 15:38** Hecho 13:13. * **16:1**

Paulora Bernabe ume naẽna mañ umẽbema purudaa wãsia. Hecho 14:6-23. † **16:4** Hecho 15:23-29.

† **16:7** Jesu Jaure. Griego bedede ãcara cartade ã ãa “ãcõrẽ Jaure” wa ababe “Jaure.”

nāwā bedea djuburiasia: “Macedonianaa dairā carebade zedua.” ¹⁰ Pauloba maŕda ununa bēra daiba cawasidaa Ācōrēba दौरा त्रल basida bedea bia Jesudebemada Macedoniadebemarāa jaradamārēā. Ara maŕda wāni carea panasidaa.

¹¹ Troadeba jipa wānapeda Samotracia morrode wibarisidaa. Nurēma Neāpoli purude jūesidaa. ¹² Mamaaba Pilipo purudaa jīrūba wānapeda mama dārāsidaa. Maŕ purura Macedonia druade puru droma basia. Romanorāda mama panabadjidaa. ¹³ Anāūbada ewaride दौरा पुरु dajadaa wānapeda doedaa wāsidaa. Crīchāsidaa mama judiorāba Ācōrēa iwidibadada. Wābādade wērārāda ābaa dji jare duanada unusidaa. Egode chūpanenapeda daiba ādjirāa bedeasidaa. ¹⁴ Maŕ wērārānebemada aba Lidia abadjidaa. Idjira Tiatira purudebema basia. Wua pursupursuada nēdobuebadjia. Maŕ judioē wērāba Ācōrēa waya basia. Dadij Boroba idji sode tāna bēra Pauloba bedea bāra Lidiaba quīrācuita ūrīpeda ījāsia. ¹⁵ Lidia, jūma idji dedebemarā sida borocuesidade dairāa bedea djuburiasia idji dede panenamārēā. Nāwā jarasia:

–Bārāmaa māa wārāda dadjirā Boroda ījāsibara, mā dede panane zedadua.–

Māwā दौरा idji dede panebisia.

¹⁶ Ewari aba Ācōrēa iwidibadamaa wābādade daiba nezocawērā jai bara bāda unusidaa. Maŕ wērāba dji jaideba jarabadjia cārēda sāwāida. Maŕneba idji bororāba bio parata edabadjidaa. ¹⁷ Maŕ wērāa Paulo caidu, dai caidu bida zebārāde ara pichia jīgua jarabadjia:

–jNaŕ ēberārāra Ācōrē dji Dromaara bā nezocarāa! Ādjia bārāa jara panāa sāwā maŕ Ācōrēba ēdra edabarida.–

¹⁸ Idjia ewari zocārā māwā jīgua jara nīmi bēra Paulora sēsia. Idjimaacapeda dji jaia jarasia:

–Māa Jesucrito trāneba bāa jaraya: naŕ wērānebemada āyā wādua.–

Ara maŕda dji jaira ēdrasia.

¹⁹ Maŕne nezocawērā bororāba cawasidaa idjideba waa parata edadaēda. Maŕ carea Paulora, Sila sida jidadapeda puru bororāmaa edesidaa. ²⁰ Dji cawa obadarā quīrāpita nūmanapeda jarasidaa:

–Za panā judiorāba dadjirā purura quīrūbiga panāa. ²¹ Dadij romanorāba ocara panāda ādjia jaradia panāa.–

²² Maŕne jūma dji arima duanaba Paulora, Sila sida orra edasidaa. Māwā duanane dji cawa obadarāba ādjia cacuade jā panāra wēābidapeda bacuruba ubisidaa. ²³ Bio udapeda preso basidaa. Dji preso bea wagabarīa jarasidaa bio wagamārēā. ²⁴ Ara maŕda preso bea wagabariba Paulora Sila sida preso bābada dede eduara bāde bāpeda ādji jīrūra chicharo de catā nūmasia.

²⁵ Ariquētra babārāde Pauloba Sila bida Ācōrēa iwidi panasidaa idjaba idjia trālā panasidaa. Maŕda waabema preso beaba ūrī panasidaa. ²⁶ Cawaēne de uremiada wāsia. Maŕgaba preso bābada dera dji cābāyā uresia. Jūma eda wābadara ewacuasias. Preso bea jā bā carena sida jūma ērā baecuasias. ²⁷ Maŕne preso bea wagabarira ārāmasia. Eda wābada ewa nūmea unuside crīchasia preso beara jūma mīrū wābārāsidaa. Maŕ carea idji necoda ēūta edasia iduba beui carea. ²⁸ Baribārā Pauloba jīgua jarasia:

–Bāduba beurādua. Dairāra jūma nama duanāa.–

²⁹ Mañbe preso bea wagabariba ñbĩrãda enebipeda Paulo, Sila panamaa isabe edaa wãsia. Ne wayaaba cacua ure nũmaaba ãdji jĩrũ caita barru cobesia.

³⁰ Mañbe ãdjira dajadaare edepeda iwidisia:

–Achirã, mña ċcãrẽda oida ba Ācõrẽba mñra ãdra edamãrẽã?–

³¹ Ādjia panusidaa:

–Blaa, ba ãberãrã bida dadji Boro Jesucritoda ñjanibara, idjia bãrãra ãdra edaya.–

³² Mañbe dadji Boro bedeara idjia, jũma idji dedebemara bida jarasidaa.

³³ Ara mañ diamasi preso bea wagabariba ãdji djara cõãpedadara sagasia. Mãwãnacarea idjira, jũma idji dedebemara sida borocuesidaa. ³⁴ Paulora, Sila sida idji dedaa edepeda ne cobisia. Ācõrẽ ñjãpedada bẽrã idjira, idji dedebemara sida bio basridasidaa.

³⁵ Nurẽma dji cawa obadaba zarrarãda preso wagabarimaa nãwã jarade diabuesidaa:

–Paulora, Sila sida ãdra badua.–

³⁶ Mañbe preso bea wagabariba Pauloa jarasia:

–Dji cawa obadaba bãrãra ãdra ba bisidaa. Mañba necai wãnadua.–

³⁷ Baribara Pauloba dji zarrarãa jarasia:

–Daira romanorã bẽrã baridua carea preso bacara panasidaa. Baribara ãdjia daia bio iwididaẽ jũmarã quĩrãpita ubidapeda preso basidaa. Mañda ċdaira chupea ãdra ba bidica? ¡Mãwãẽ! ¡Ādjidra zedida panaa dai ãdra ba di carea!–

³⁸ Pauloba jaradara zarrarãba dji cawa obadarãa jarade wãsidaa. Idjaba jarasidaa Paulora, Sila sida romanorãda. Mañ ñrĩsidade dji cawa obadarãa ne wayasidaa. ³⁹ Ara mañda ãdjimaa wãnapeda quĩrã djuburia iwidisidaa ãdjia opedadara quĩrãdoadamãrẽã. Mañbe ãdra badapeda bedea djuburiasidaa purudebemada ãyã wãnamãrẽã. ⁴⁰ Paulo, Sila sida preso panana ãdrapedadacarea Lidia dedaa wãsidaa. Djabarã ume dji Jaredapeda ãdjirã ume bedesia dadji Borora biara ñjanamãrẽã. Mañbebãra wãsidaa.

17

Tesalonica purude quĩrũbucapedada

¹ Paulora, Silara, ãdji ume nĩna sida Anpipoli purude, Apolonia purude bida wãyã wãnapeda Tesalonica purude jũẽne wãsidaa. Mama judiorã dji jãrebada deda basia. ² Pauloba obari quĩrãca judiorã ume dji jãrede wãsia. Domia ùbea ñnãubada ewariza ãdjirã ume bedea babadjia. ³ Ācõrẽ Bedeadeba idjia ebuda jaradiabadjia Ācõrẽba ãdra edabari diai jaradara bia mĩga baida basida, idjaba beupeda ñrẽbaida basida. Mañ awara nãwã jarabadjia:

–Mña bãrãa jara ba Jesura wãrãda Ācõrẽba ãdra edabari diai jaradã.–

⁴ Acara judiorãba maãgara ñjanapeda Paulo ume, Sila ume bida abaa panesidaa. Idjaba zocãrã griegorã Ācõrẽ waya beaba, acara wẽrãrã dji dromarã bida ñjãsidaa. ⁵ Baribara judiorã Jesu ñjãẽ beara sode biẽ duanesidaa. Mañ carea ãberã cadjiruarãda zocãrã Jaredapeda purura quĩrũbigade wãsidaa. Pirapopedada Jasoñ dede eda wãsidaa Pauloda, Sila sida jidadapeda jũmarã quĩrãpita nũmani carea. ⁶ Baribara ãdjira mañ dede ununaẽ basia. Mañ carea Jasoñda, acara djabarã sida jidadapeda dji purudebema bororãmaa errebari edesidaa. Jũmarãba bia jarasidaa:

–Ēberãrã jũma nañ ãjũãne nẽbara o panaba abari quĩrãca nama ode zesidaa.

⁷ Mañ awara za ba Jasoñba ãdjirãra idji dede bia edasia. Jũma ãdjirãba dadji

romanorã boroba obi ðara igara panla.* Jesumanada dadjirã boroadã abadaa.–

⁸ Mañ ùrĩsidade purura, ãdjirã bororã sida quĩrũbucasidaa. ⁹ Mãwã duanane dji bororãba Jasoãa, waabemarãa bida jarasidaa êdradi carea paratada diaida panada. Diapedadacarea idu wãbisidaa.

Paulo, Sila ume Bereade panana

¹⁰ Ara mañ diamasi djabarãba Paulora, Sila sida Berea purudaa diabuesidaa. Jũenapeda judiorã dji jarebada dedaa wãsidaa. ¹¹ Bereadebema judiorãa Tesalonicadebemarã quĩrãca pananaẽ basia. Ætebala Jesudebemara ùrĩ quĩrã panasidaa. Ewariza Æcõrẽ Bedeara bio quĩrãcuita acabadjidaa ãdjia jara panara wãrã cawaya.† ¹² Mañba zocãrã judiorãba Jesura ijãsidaa. Idjaba zocãrã griego wẽrãrã dji dromarãba, umaquĩrãrã dji dromarã bida ijãsidaa.

¹³ Mañmisa judiorã Tesalonicadebemaba cawasidaa Pauloba Æcõrẽ bedeara Berea purude jaradia ðada. Mañ carea wãnapeda mamabemarã sida quĩrũbigasidaa Paulo biẽ odamãrẽã. ¹⁴ Ara mañda djabarãba Paulora pusaðaa diabuesidaa. Baribala Silara, Timoteo sida Bereade panesidaa. ¹⁵ Paulo edepedadaba idjira Atena purudaa diade wãsidaa. Mañbe Pauloba ãdjirã ume bedeada diabuesia Silara, Timoteo sida idjimaa isabe zedamãrẽã. Ara mañda djabarãba jẽda wãsidaa.

Paulo Atena purude bada

¹⁶ Pauloba Sila, Timoteo sida Atena purude jã ðade unusia mañ purura jawaba oda Æcõrẽba bira ðada. Mañ bẽrã idji sode biẽ besia. ¹⁷ Mãwã ðade Paulora judiorã dji jarebada dede ãdjirã ume, judiorãẽ Æcõrẽ waya ðea ume bida Jesudebemada bedea babadjia. Mañ awara purude ewariza ëberãrã duanama bedea babadjia. ¹⁸ Æcala ëberãrã epicúreo crĩcha ëpẽ beada, estoico crĩcha ëpẽ ðea sida mama panasidaa.‡ Mañ ëberãrã Paulo ume bedea panane Æcala ara ãdjiduba iwidi duanasidaa:

–Jãl ëberã nẽbarali awua ðaba çcãrẽnebemada bedea ða?–

Dewararãba panusidaa:

–Ãibemarãba ëpẽ ðea Æcõrẽnebemada jaradia ðaca ðaa.–

Mãwã jarasidaa Pauloba bedea bia Jesudebemada idjaba dadji ãrẽbadidebemada jaradia bada bẽrã.§ ¹⁹⁻²⁰ Mãwã panane Paulora Areópago eyadaa edesidaa ãdji dji jarebada demaa. Mañbe jarasidaa:

–Ba jaradia ðara dairãmaarã crĩcha djiwidia. Mañra dairãba wadi ùrĩnacaa. Mañ bẽrã cawa quĩrã panla cãrẽda jara ðada. Çba dairãa jaradiaẽca?–

²¹ Jũma Atenanebemarãba, drua ãibemarã mama ðea bida ababe crĩcha djiwidi ùrĩpedadada nẽbarãbada bẽrã mãwã iwidisidaa. ²² Mañne Paulora ãdjirã ãsi Areópago eyade ãta nũmepeda jarasia:

* **17:7** Romanorãba ãdjirã borora Cesar abadjidaa. Mañ ewaride Claudio abadada ãdjirã boro basia. Mañ Claudiora dji boroda basia poa 41deba aba 54daa. † **17:11** Ædjia Æcõrẽ carta drõara acabadjidaa. Mañ ewaride Æcõrẽ carta djiwidira wadibida neẽ basia. ‡ **17:18** Griego Epicuro abadara basia 300 poa Jesu todi naẽna. Mañ Epicuroba jaradiabadjia ëberãrãba ababe ðasrida baidra wa necai baidra jaradida panada. Idji ëpẽ beada epicúreoarã abadjidaa. Ædjirãba crĩchasidaa ãdji Æcõrẽ beaba ëberãrãda crĩchadacada. Mañne estoicorãba griego Zeno abadara ëpẽbadjidaa. Ædjirãba jaradiabadjidaa naã djaraba o quĩrã ðada igaradida panada, crĩcha cawaara wãnida panada, idjaba ne jũmada odida panada dewararãba carebadaẽne. § **17:18** Mañ griegorãba crĩchasisadaa ðaa Æcõrẽ dji umaquĩrãda basida Jesu abadada mañne Æcõrẽ dji wẽrãda basida Arẽba abadada.

–Achirā Atenanebema, mĭa unu bĭa bārāba zocārā ācōrēda bio ēpēbadada. ²³ Purude parrāa nīne mĭa unusia bārāba ādjirāa bia bedeadī carea opedadada. Mōgara oda abalde naĭ bedeada bĭa basia: “Ācōrē dadjia adua panĭ itea oda.” Bārāba adua panĭ Ācōrēa bia bedeabadaa. Ara maĭ Ācōrēnebemada mĭa bārāa jaraya. ²⁴ Maĭ Ācōrēba naĭ ējūāra, naĭ ējūāne nūma sīda jūma osia. Idjira bajānebema Boroa idjaba naĭ ējūānebema Boroa. Idjira ēberāba oda dede bacaa.* ²⁵ Bia bai carea iwidicaa ēberāba idji itea ne omārēā.† Idjiabara jūma dadjirāa dia bĭa zocai beadamārēā, āyābeadamārēā, idjaba ne jūma dadjia erobaida bĭa erobeadamārēā.

²⁶ Idjia ēberā abaldeba puruda zocārā yōbisīa jūma naĭ ējūāne beadamārēā. Idjia basia maĭgarā purura aba sāĭbe beadida idjaba sāma beadida. ²⁷ Māwā osia ēberārāba idjira jaradamārēā. Māwāra tānaca jarabada quīrāca āībērā ununicada. Wārāda Ācōrēra tĭma bĭeā, ātebāra dadjirāza caita bĭa. ²⁸ Idjideba dadjirāra zocai beaa, nībabadaa, idjaba panabadaa. Maĭ bērā ācāra bārānebemaba jarasīdaa: “Dadjirāra idji warrarāa.”‡

²⁹ Dadjirāda Ācōrē warrarābāra, crīchadiē panĭa Ācōrēra oro odada, parata odada, wa mōgara odada, maĭgara ēberāba ara idji crīchadeba oda bērā. ³⁰ ēberārāba Ācōrē adua beadeba māwā opedadāra idjia naēna iduaribisīa. Baribara idira jara bĭa jūma druazabemaba cadjirua igaradapeda idjida ijanamārēā. ³¹ Māwā quīrā bĭa idjia bĭda ewarīde jūma naĭ ējūānebemarā jīpa cawa oi bērā. Maĭ awara aba edasīa māwā omārēā. Idjaba maĭ ēberāra cawabisīa beu badada ārēbabīda bērā.–

³² Maĭ beu bada ārēbabīdebema ūrīsīdade ācāra ipidasīdaa. Baribara dewararāba jarasīdaa:

–Dewara ewarīde bĭa maĭnebema bedea bĭda waya ūrīnia.–

³³ Maĭbe Paulora ādjirā ume badada wāsīa. ³⁴ ācāra dji jare pananaba Paulo bedeara ijasīdaa. Aba Dionisio basīa. Idjira maĭ Areópagoma dji jarebadādebema basīa. Idjaba wērā Damari abadaba, dewararā bīda ijasīdaa.

18

Paulo Corinto purude bada

¹ Māwānacarea Paulora Atena purudeba Corinto purūdaa wāsīa. ²⁻³ Mama judio Aquila abadada unusia. Maĭ Aquilara Ponto druadebema basīa.* Dji quima Priscila me Italia druadeba jūpēdadada dārēē basia. Italiadeba ēdrasīdaa Romanebema boro Claudioba jūma judiorā Romane beara āyā wābīda bērā.† Corintode Paulora ādjimaa wāsīa ādji quīrāca wua deda o cawa bĭa bērā. Maĭbe ādji ume besīa ābaa trajai carea. ⁴ Anāubada ewarīza Paulora judiorā dji jarebada dede bedea babadjia judiorāba, griegorā bīda Jesura ijanamārēā.

⁵ Māwā bĭde Silara, Timoteo sīda Macedonia druadeba jūēsīdaa. Mamaĭba ātaa Pauloba ewarīza Ācōrē bedeada jaradia babadjia. Idjia judiorā jarabadjia Jesura wārāda Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. ⁶ Baribara idjia jara bĭa ādjirāba igarasīdaa. Idjaba idjidebemada biē bedebadjīdaa. Maĭ carea Pauloba cacuađe jĭ bĭa jārāpetapeda jarasīa:

* **17:24** 1 Rey 8:27; Hecho 7:48-50. † **17:25** Salmo 50:9-12. ‡ **17:28** Griego Arato abadaba

ādji ācōrē Zeudebemada māwā basia. * **18:2-3** Ponto druara idjaba Bitinia abadjīdaa. Hecho 16:7.

† **18:2-3** Claudioba māwā osia poa 49de.

–Bārāba mañ bedea igara panΛ carea Ācōrēba cawa obΛΛde m̄ra bedeade baēa. MañgΛra ara bādjide bΛa. NamaΛba ĭtaa m̄ra judiorāēmaa wāya.–

⁷ Ara mañda judiorā dji jΛrebada dede jaradia badada Ticio Justo dede jaradiade wāsia. Mañ ēberāba Ācōrēra waya basia. Idji dera judiorā dji jΛrebada de orrocawa basia.[†] ⁸ Judiorā dji jΛrebada dedebema borora Crispo abadjidaa.[§] Mañ Crispoba, jūma idji ēberārā biēa dadji Borora ĭjāsidaa. Mañ awara zocārā Corintodebemarāba ūrisidaa Pauloba Jesudebema jaradia bΛda. ĭjānapeda borocuesidaa.

⁹ Ewari aba diamasi Pauloba cāimocara quīrāca unusia dadji Boroba idjīa nāwā jarabΛΛda: “Ne wayarādua. Jaradia badua. Chupearādua. ¹⁰ M̄ra bΛ ume bΛa. Ni abaΛba bΛra poya biē odaēa, m̄la ēberārā zocārā nañ purude erobΛ bērā.” ¹¹ Mañ bērā Pauloba poa aba ēsidra Ācōrē bedeara mama jaradia besia.

¹² GalioΛ abada Acaya druadebema boroda beside judiorāra bedea ausidaa Paulo biē odi carea.* Idjira mañ GalioΛmaa jida edesidaa. ¹³ Ādjirāba jarasidaa:

–Za bΛba ēberārāa jara bΛa Ācōrēra wayadida panΛda baribΛΛ dadji romanorā leyba jara bΛ quīrāca jaradiacaa.–

¹⁴ Paulo bedebemabΛΛ baside GalioΛba judiorāa jarasia:

–Nañ ēberāba biē odabara wa cadjirua dromada odabara m̄la bārā bedeara sēē ūricasia. ¹⁵ BaribΛΛ bārāba ababe bedea carea, bārā ācōrē trΛ carea, bārā ley carea biēa ijara panΛa. Mañ bērā ara bāduba cawa oēadua. M̄la mañgΛdebemada cawa oi carea bΛēa.–

¹⁶ Māwā jarapeda āyā jΛrecuasias. ¹⁷ Mañne jūmarāba judiorā dji jΛrebada dedebema boro Susteneda jidadapeda ara mama puosidaa.[†] BaribΛΛ GalioΛba mañ carea crīchaē basia.

Paulo jēda Antioquīdaa wāna

¹⁸ Paulora Corinto purude dārā basia. Mañne djabarā ābaa jΛrepeda wāyana asia. Barcode badoi naēna Paulora Cencrea purude borobichia tΛbisias Ācōrē itea ne oi jaraɖara jūma oda bērā.[†] MañbebarΛ Siria druadaa wāsia. Aquilara dji quima Priscila sida idji ume wāsidaa. ¹⁹ WābΛdade Epeso purude jūēsidaa. Mama Paulora Aquila, Priscila ume badada awara wāsia. Mañne judiorā dji jΛrebada dedaa wāpeda judiorā ume Jesudebemada bedeasia. ²⁰ Ādjirāba idjīa bedea djuburiasidaa mama dārā bemārēā, baribΛΛ be quīrīāē basia.

²¹ ĀtebarΛ wābΛΛde nāwā jarasia:

–Ācōrēba quīrīāsira m̄ra waya bārā acΛde zeya.–[§]

Mañbe barcode badopedā Epesodeba wāsia. ²² Cesarea purude jūēpeda Paulora Jerusaleĭnaa djabarā acΛde wāsia. MamaΛba Antioquīa purudaa wāsia.

Apolo Epesodaa zeda

[†] **18:7** Ticio Justo. Griego bedeade zocārā cartade ababe “Justo” bΛ bΛa. Ācaraba crīcha panΛa mañ Justora Pauloba “Gayo” trΛ jarabadjida. Romano 16:23; 1 Corinto 1:14. [§] **18:8** Mañ Crispodebemada Pauloba basia 1 Corinto 1:14de. * **18:12** Mañ GalioΛra Acayadebema boroda besia poa 51de.

[†] **18:17** Jūmarāba. Griego bedeade zocārā cartade bΛ bΛa: “Griegorāba.” [†] **18:18** Numero 6:1-21.

[§] **18:21** Griego bedeade ācarΛ cartade nañ sida bΛ bΛa: “M̄ra Jerusaleĭne ewari droma zebΛrΛra bāde wāida bΛa.”

²³ Paulo mama dārã badacarea Galacia druade, Prigia druade bida parr̃a wāsia. Puruza Jesu iḡã beaa jaradisia biara iḡanamārēã. ²⁴ Maḡmisa judio Apolo abadada Epeso purude jūēsia. Maḡ Apolora Alejandria purudebema basia. Idjira bia bedeadadja idjaba Ācōrē carta sida bio cawa basia. ²⁵ Apoloba dadji Boro Jesu Ora dewaradeba cawasia. Jesudebemada bio ḡasrida bedeadadja idjaba aride jaradia ḡabadja. Baribarr̃a borocueidebemada ababe Juaḡba jaradia badadr̃a cawa basia.* ²⁶ Maḡne Apoloba judiorã dji jarebada dede ne wayaa neḡ jaradia basia. Idjia jaradia ḡarra Aquilaba, Priscila bida ũr̃isidaa. Maḡ carea idjira āyã ededapeda Ācōrē Odebemada biara jaradidasidaa.

²⁷ Māwānacarea Apolora Acaya druadaa wā quīr̃ã basia. Maḡ carea djabarã Epesodebemaba idjira wāida bio bia ḡada asidaa. Cartada ḡasidaa Jesu iḡã beaba idjira mama bia edadamārēã. Acayaḡe jūēsida Apoloba djabarã Ācōrē biadeba Jesu iḡapedadada bio carebasia. ²⁸ Idjia jaradia ḡade judiorãba sewaaḡa abḡdaza jūmarã quīr̃apita ebuda cawabibadja ādjia Jesudebemada āi cr̃icha panḡda. Ācōrē Bedeadeba cawabibadja Jesura wār̃ada Ācōrēba ēdra edabari diai jaraḡada.

19

Paulo Epesode bada

¹ Apolo Corintode ḡamisa Paulora ējūã eyaida ḡade wāyã wāpeḡa Epeso purude jūēsia. Mama Jesu iḡã beada ḡcarr̃a unusia. ² Idjia maḡ djabarãa iwidisia:

–Bār̃aba Jesu iḡāsidade ḡĀcōrē Jaurera edasidaca?

Ādjir̃aba panusidaa:

–Dair̃aba wadibida Ācōrē Jauredebemada ũr̃inacaa.–

³ Maḡne Pauloba iwidisia:

–Māēteara ḡsāwã borocuesida?–

Ādjir̃aba panusidaa:

–Juaḡba jarada quīr̃aca borocuesidaa.–

⁴ Maḡne Pauloba jarasia:

–Juaḡba jarabadja ēber̃ar̃aba cadjirua obadara igaraḡapeda Ācōrēmaa zedamārēã. Māwã osidara idjia borocuebadja. Maḡ awara jarabadja aba idji caidu zebarr̃ada iḡanamārēã. Maḡgara Jesu basia.*

⁵ Maḡ ũr̃isidade dadji Boro Jesu tr̃neba borocuesidaa. ⁶ Maḡbe Pauloba idji jḡwa ādji ḡr̃ḡ ḡaside Ācōrē Jaurera ādjir̃amaa zesia. Maḡne dewara bedeadedeasidaa idjaba Ācōrēneba bedeasidaa. ⁷ Jūma ābaa ādjira doce panasidaca ḡaa.

⁸ Jedeco ũbea Paulora judiorã dji jarebada dedaa wā ḡabadja. Mama ne wayaa neḡ judiorã ume bedea ḡabadja Ācōrēra ādji Boroda ḡadamārēã.

⁹ Baribarr̃a ḡcarr̃ara cawarr̃a zareacuadapeda iḡanaḡe basia. Ēber̃ar̃a quīr̃apita Jesu Odebemada biḡ bedeadadja. Maḡ carea Paulora ādji ume badada āyã wāsia. Idjia Jesu iḡã beara jaradiabada dedaa edesia. Maḡ dera Tiranone basia. Mama ewariza Pauloba jaradia besia. ¹⁰ Poa umé māwã osia. Māwã jūma Asia druadebema judiorãba, judior̃aḡe bida dadji Boro Jesudebemada ũr̃isidaa.

* 18:25 Marco 1:1-8. * 19:4 Jesu. Griego bedeadede ḡcarr̃a cartade “Crito” ḡḡ ḡaa.

Esceva warrarā sāwāpedada

¹¹ Ācōrēba zocārā ne ununaca waib¹¹ada Paulodeba obadjia. ¹² Pauloba baridua wua tånada ēberārāba cacua biē beamaa edebadjidaa. Małba dji cacua biē beara biabibadjidaa idjaba jairā sida ēberārā cacua debemada āyā jaretabadjidaa.

¹³ Mał ewaride łCARŁ judiorāba jai āyā łarecua pan¹³ada pARRŁ nībabadjidaa. Małne dadji Boro Jesu trāneba jaira ēberārā cacua debemada āyā łareta quīrāsidaa. Nāwā jarasidaa: “Pauloba jaradia bŁ Jesu trāneba mŁa jaraya: āyā wādua.”

¹⁴ Māwā o pan¹⁴ara judio Esceva warrarā basía. Ādjira siete panasidaa. Escevara sacerdote bororānebema basía.[†] ¹⁵ Ewari aba jai āyā łareta pan¹⁵ane jaiba małgarā siete ēberārā jarasia:

–Jesura mŁa cawa bŁa. Paulo sida mŁa cawa bŁa. BaribARŁ bārāra łcai?–

¹⁶ Małbe ēberā jai bara bŁba ādjira orra edapeda jūma poyacuasía. Bio puocuada bērā ādjirā cacuara jūma cōācuasía. Małbe dji jai bara bŁ dedeba ācada pira wāsidaa. ¹⁷ Jūma Epesode bea judiorāba, griegorā bida mał cawasidaa ne wayasidaa. Małne dadji Boro Jesu trānebemada bia bedeasidaa.

¹⁸ Mał ewaride zocārāba Jesura ijāsidaa. Małbe zedapeda ebuda jarasidaa ādjia jaideba o pananada. ¹⁹ ŁCARŁba ādji carta jaidebemada enenapeda jūmarā quīrāpita babuesidaa. Jūma małgarā carta nēbŁa cawasidaa cincuena mil parata torro nēbŁade basía.[‡] ²⁰ Māwā Ācōrēba idji bŁadeba oda carea dadji Boro Jesudebema bedeara łAMŁara trŁ bŁgasía. Małne Jesu ijā beara yō wāsidaa.

²¹ Māwānacarea Pauloba idji sodeba crīchasia Macedonia druade, Acaya druade bida pARRŁapeda JerusaleŁ puruđaa wāida. Idjaba jarasia: “JerusaleŁne bapeda mŁra Roma puruđaa wāida bŁa.” ²² Mał bērā idji carebabadarā Īmoteoda, Erasto sida Macedonia druadaa na diabuesia baribARŁ idjira Asia druade besia.

Epesode quīrūbucapedada

²³ Ara mał ewaride Jesu O carea ēberārāda cābana quīrūbucasidaa.

²⁴ Małgarā nāwā basía: ēberā Demetrio abadada basía. Mał ēberāra paratadebema ne obari basía. Deda ādji ācōrēwērā Artemisa de droma quīrāca djuburi ocuabadjia. § Mał o bŁdeba Demetrioba, idji ume ne obadarā bida parata waibŁa edabadjidaa. ²⁵ Demetrioba mał ēberārāra, dewarabema ne obadarā sida ābŁa dji łaresia. Małbe nāwā jarasia:

–Achirā, bārāba cawa panŁa dadjirāba naŁ de zaque o panŁneba parata waibŁa edabadada. ²⁶ BaribARŁ bārāba unu panŁa idjaba ūrī panŁa jāŁ Pauloba łwaba oda ācōrēra dji wārāēana abarida. Idjia naŁ Epesode idjaba berara jūma Asia druade bida māwā jara nŁa. Mał bērā zocārā ēberārāba Artemisara igarabŁdaa. ²⁷ Małba dadjirāba nēdobue panŁra ēberārāba biē ununisica. Artemisa de droma sida waa trŁ bŁga bāēsicada. Māwāra Asia druade, jūma naŁ ējūāne bida Artemisa ēpē panŁba waa dji dromada crīchadaēa.–

²⁸ Mał bedea ūrīsidade bio quīrūnapeda bia jara duanesidaa:

[†] **19:14** Zocārāmarā mał Escevaba jai āyā jaretabARŁade ara idjira sacerdote dji dromaana abadjia paratada edai carea. [‡] **19:19** Cincuenta mil parata torro edai careara ēberāba cincuenta mil ewari trajaida bŁa. § **19:24** LatīŁ bedede Artemisara Diana trŁ jarabadjidaa. Griegorāba jarabadjidaa Artemisara biogoa beidebema idjaba warra toidebema ācōrēda.

–¡Bio bia b̃aa Artemisa Epesodebemara!–

²⁹ Māwā duanane jūma purudebemarāra cawa crīchadaē piraposidaa. Mañne āc̃ar̃aba Paulo ume nībabadada umē jidadapeda puru dji j̃arebadadaa edesidaa: aba Gayo basía, ababemara Aristarco basia. Ādjira Macedonia druadebema basia. ³⁰ Paulora mama ēberārā ume bedeade wā quīrīā basia, baribar̃a Jesu ījā beaba iduaribidaē basia. ³¹ Mañ awara āc̃ar̃a Asiadebema bororāba Pauloa bedada diabuesidaa. Idji ume dji biarā bēra bedea djuburiasidaa dji j̃arebadadaa wārāmārēā. ³² Mañmisa ābaa dji j̃are panama jūmarāba cawa crīchadaē bēra b̃aga nūmesia. Jūmarāda quīrā awara bia duanasidaa. Zocārāba adua panasidaa cārē cārēā ābaa dji j̃are duanada.

³³ Māwā duanane āc̃ar̃aba judio Alejandroda edasidaa puru quīrāpita bedeāmārēā. Māwā osidaa dewara judiorāba idjira nocodaa chābari edepedada bēra. Mañne Alejandroba jūmarāda j̃awaba chupeabisia. Idjia jara quīrīā basia judiorāra bedeade panāēda.* ³⁴ Baribar̃a idjira judioda cawasidade jūmarāba nāwā dārā bia jarasidaa:†

–¡Bio bia b̃aa Artemisa Epesodebemara!–

³⁵ Mañbe Epesodebema carta b̃abariba ēberārā powua nūmara chu-peapīda jarasia:

–Achirā Epesodebema, jūmarāba cawa pañaa ācōrēwērā Artemisa de dro-mara, idji zaca b̃a bajāneba baeda sida dadji purude wagabadada. ³⁶ Ni abal̃ba mañg̃ara poya sewaada adaēa. Mañ bēra biara b̃aa chupeadida. Bio crīchadaēne ni cārē sida orānadua. ³⁷ Nañ ēberārāba dadjirā ācōrēwērā de dromane ne draadaē panamīna wa idjidebemada biē bedeadaē panamīna bārāba namaa enesidaa. ³⁸ Demetrioba idji ume ne obadarā bida djārāda jara quīrīā panab̃ar̃a, nēb̃ara cawa obadarā quīrāpita wānida pañaa. ³⁹ Bārāba dewara nēb̃arada jara quīrīā panab̃ar̃a, dji bororāba puru ābaa j̃are panane jaraadua. Ādjiab̃ar̃a cawa jaraadia. ⁴⁰ Idi quīrūbucapedada carea romanorāba jaradisicada dadjirāba ādji leyra igara pañada. Ādjia cārē cārēā māwā osidaada adibar̃a, ni cārē sida poya panunaēa.–

⁴¹ Māwā jarapeda dji carta b̃abariba jūmarāda wābigasia.†

20

Paulo Macedonianaa, Greciadaa bida wāna

¹ Māwā quīrū duananacarea Pauloba Jesu ījā beara trācuapeda ādjirā ume bedeasia dadjirā Borora biara ījānamārēā. Mañbe wāyaana apēda ojūēcuapeda Macedonia druadaa wāsia.* ² Jūma mañ druade p̃ar̃ra nībaside djabarāda careabadjia dadjirā Borora biara ījānamārēā.† Mañbeb̃ar̃a Grecia druade jūesia. ³ Mama jedeco ūbea basia. Paulo Siria druadaa barcode wāi baside cawasia judiorāba idji biē odi carea bedea ausidaa. Mañ carea Macedonia druareba wāsia. ⁴ Pirro warra Sopater Barea purudebemada, Segundo idjaba Aristarco Tesalonica purudebemada, Gayo Derbe purudebemada, Tiquico idjaba Tropimo Asia druadebemada, Tímotēo sida idji ume Asia druadaa wāsidaa.† ⁵ Mañ djabarāra dai na wānapēda Troa purude j̃āā

* **19:33** Griego bedeade mañ versículora ebuda b̃aēa. † **19:34** Dārā. Griego bedeade b̃a b̃aa “hora umē.” ‡ **19:41** Āc̃ar̃a cartade versículo 41ne b̃a b̃ara versículo 40de b̃aa. Mañne versículo 41ra neēa.

* **20:1** Ojūēcuapeda. Griego bedeade zocārā cartade mañra neēa. † **20:2** Paulora poa aba ēsadra Macedonia druade basia. Mañne carta 2 Corinto abadada basia. ‡ **20:4** Asia druadaa. Griego bedeade āc̃ar̃a cartade mañra neēa.

panasidaa. ⁶ Paḷ ēṣābari neḥ ḥ cobada ewari badacarea दौरा Pilipo purudeba barcode wāsidaa. Ewari juesumane ādji ume Troade dji unusidaa. Mama siete ewari panesidaa.

Troa purude duanana

⁷ Maãbe nabema ewari domiane Jesu iãa bea ume ábaa dji jaresidaa Jesu quĩrãnebadi carea cobadara codi carea. ⁸ Maãne Pauloba jaradia basia. Nurẽma wãida ba bẽrã wadi ariquẽtra bedea basia. ⁹ Dairãra átaarebema dejãne ábaa dji jare panasidaa. Ibĩrãda zocãrã coa nũmeasia. ¹⁰ Maãne cũdra Eutico abadada dajadaa acãbadade chũmasia. Paulora dãrã bedea ba bẽrã maã cũdrara daupeaba cãĩ dogosia. Mãwã ba de dejã ãbeadeba udu wãsia. Idjira jaidadada ēberãrãba bara edasidaa. ¹¹ Paulora udaa zepeda dji cũdra arã barru cobepeda ba asia. Maãne jarasia:
–Dauperarãnadua. Idjira zocai ba.–

–Dauperarãñadua. Idjira zocai ʘʌá.–

¹¹ Paulora wayacusa dede eda wāpeda Jesu quĩrānebadi carea cobadada ādjirā ume cosia. Mañbe wadibida bedea ðade ānadrāpeda wāsia. ¹² Dji cūdrara diguidaa zocai edesidaa. Mañ carea jūmarāda ðasrida duanesidaa.

Troadeba Mileto puruḏaa wāpeḏaḏa

¹³ Paulora Asoḷ puruḍaa óare wā quĩrĩasia. Baribaraḷ dairā barcode na wābisia. Mama idjira baḍoyada asia. Daira ara maḷda wāsidaa. ¹⁴ Asoḷne Paulo ume dji ununapeda barcode baḍosia. Maḵbe Mitilené puruḍaa wāsidaa. ¹⁵ Mamaḷba wānapeda nurēma Quío morro quĩrāpe jũene wāsidaa. Nurēma Samo puruḍe wibarisidaa. Maḵbe Trogilide wibaridapeda nurēma Mileto puruḍe jũesidaa.* ¹⁶ Paulora Asia druade dārā ba amaaba Epeso puruḍe wibariē wāyā wāsia. Idjira isabe Jerusalemē jũē quĩrā basia. Idjia crĩchasia poya jũēibaraḷ Pentecoste ewaride mama baída.

Pauloba djabarã Epesodebemarãa bedeada

¹⁷ Mileto purude bade Pauloba Epesodebema djabarã wagabadada trãbisia. ¹⁸ Idjima jũesiade Pauloba jarasia:

-Bārāba cawa paṇḥa māl naʾ Asia druade jūēnaneba aba wābḥḥadaa sāwā bārā tāēna nībabadjida. ¹⁹ Māra dji dromada crīchaē dadjirā Boroba quīrīā ḥara o basia. Edaude jīā babadjia idjaba judiorāba māra biē o quīrīā panana bēra bia mīga babadjia. ²⁰ Māwāmīna māl jūmarā quīrāpita, bārā deza bida bārā carebai carea jaradia babadjia. Ni maārī bida jaradia ama baca basía. ²¹ Judiorā, judiorāéa bida mla jarasia cadjirua obadara igaradapeda Ācōrēmaa zedamārēā idjaba dadjirā Boro Jesucritora ijanamārēā.

²² Jāḽbe Ācōrē Jaureba mālra wābi ḅa bēṛā Jerusaleḽnaa wāya.[†] Baribara mla adua ḅa jama cārēda sāwāida. ²³ Ababe cawa ḅa Ācōrē Jaureba mla puruza ebuda jarabarida mla bia mīga baida idjaba preso ḅaida. ²⁴ Baribara maḽnebemada mla jūmawāyā crīchacaa, mla bia ḅaira jaraḽ ḅa bēṛā. Ababe dadjirā Boro Jesuba mla obi ḅara pārā quīrīḽ jara. Maḽ bēṛā bedeā bia Ācōrēba idji biadeba careba ḅadebemada mla jara ḅaya.

²⁵ Ācōrēba idji ēberārā bia pe erob_Λdebemada m_Λā bārāa jara ħabadjia. Barib_{ΛΛ} idi cawa b_Λā bārāba m_Λāra waa ununaēda. ²⁶⁻²⁷ M_Λā ne wayaa neē

§ 20:7 Jesu quīrānebadi carea cobadada codi carea. Griego bedeadе b́a b́a “paḷ cōrācuadapeda cosidaa.” Luca 22:19-20; Hecho 2:42; 1 Corinto 11:23-26. * 20:15 Trogiliode wibaridapeda. Griego bedeadе zocārā cartade maḷra neḷa. † 20:22 Ācōrē Jaureba māra wābi b́a b́ērā. Griego bedeadе maḷba idjaba jara b́a: “Mā jaurede wāida b́ada cawa b́a b́ērā.”

Ācōrēba bārā itea o quīrīā bāda jūma ebuda jara bābadjia. Mañ carea idi mñ jaraya: abaada aduaiḅḅḅ, mñra bedede bñēa.

²⁸ Ācōrēba idji Warra oadeba ēberārāra idji itea edasia.[†] Ācōrē Jaureba bārāra ḅacārīa djabarāra waga pananamārēā. Mañ bēra ara bāduba bio quīrācuiḅa beadadua idjaba Ācōrē warrarā sida jūma waga pananadua. ²⁹ Mñ cawa ḅḅa mñ wñacarea ēberā cadjiruarāda usa cadrḅa quīrāca bārā tāēna zedida djabarā jūma ārīni carea. ³⁰ Ara bādji debemārā bida sewada jaradiadia Jesu ījā bēarāba ēpēnamārēā. ³¹ Mañ carea quīrācuiḅa beadadua. Quīrānebadadua mñ poa ūbea āsa, diamasi bida jīā ḅḅa bādji za sāwā nībadida panāda jaradia basida.

³² Jāḅbe djabarā, mñ bārāra Ācōrē jḅwade ḅḅya. Idji biadeba dadjirā careba ḅḅdeḅema bedeara quīrānebadadua. Idji biadeba ḅḅḅada diabarīa bārāba biara ījānamārēā. Idji diai jaradara idji biadeba bārāba edadia. Jūma idji itea bia ḅḅdarāba mañra edadia.

³³ Mñ djārā paratada, oroda, cacuade jḅbari sida ara mñdji itea awuaē basia. ³⁴ Bārāba bio cawa panḅa ara mñdji jḅwaba trajasida mña erobaida ḅḅra edai carea idjaba mñ ume nīnaa diai carea. ³⁵ Jūma mñ oadeba bārā cawabisia ḅḅḅa traja panḅneba dji poya trajadaē quēdeada carebadida panḅa. Quīrānebadida panḅa dadjirā Boro Jesuba nāwā jarasida: “Djārā ne dia ḅḅra Ācōrē quīrāpita biara ḅḅa djārāneba ne eda ḅḅ cāyābara.”—

³⁶ Māwā jaradacarea Paulora chīrāborode cobepeda jūma ādjirā ume Ācōrēa iwīdisia. ³⁷ Mañbe bia wābīdi carea jūmarā bio jīā panḅḅa Paulora ojūēnapeda isōsidāa. ³⁸ Bio sopuasidāa waa ununaēana ada bēra. Mañbe idjira barcodea diade wāsidāa.

21

Jerusalemñna wāpedada

¹ Mañ djabarā amenapeda dairāra barcode Cos morrodaa jipa wāsidāa. Nurēma Roda morrodaa wānapeda Patarā purude jūēne wāsidāa. ² Mañ Patarāde barco Penicia druadaa jipa wāi carea ḅḅda unusidāa. Mañgḅde badodapeda wāsidāa. ³ Wāḅḅadaē Chipre morro dromada jḅwa acḅare unusidāa baribḅḅḅ Siria druadaa wāyā wāsidāa. Barcodebemarāba ne ameni carea Tiro purude wibarisidāa.

⁴ Mama dairāba Jesu ījā bēada unupedada bēra ādjirā ume siete ewari panesidāa. Mañne ādjirāba Ācōrē Jauredeba Pauloa jarasidāa Jerusalemñna wārāmārēā. ⁵ Mañ siete ewari badacarea dairāra wāsidāa. Jūma djabarāra, ādji quimarā, ādji warrarā sida dairā ume puru dajadaa wāsidāa. Mama pusa īḅḅde chīrāborode duanenapeda Ācōrēa iwīdisidāa. ⁶ Mañbe wāniana adapeda barcode badosidāa. Mañne ādjirāra diguidāa wāsidāa.

⁷ Mañbe Tirodeba barcode wānapeda Tolemaida purude jūēsīdāa. Mama djabarā acḅde wānapeda ādjirā ume ewari aba panesidāa. ⁸ Nurēma wānapeda Cesarea puru dromane jūēsīdāa. Mama Pelipe dede panesidāa. Mañ Pelipera bedea bia Jesudeḅema jarabari basia. Djabarā carebadamārēā siete edapedadadeḅema basia.* ⁹ Idji caurāda wadi quima edadacada quīmārē erobasia. Mañ wērārāra Ācōrēneba bedēabadarā basia.

[†] 20:28 Ācōrēba idji Warra oadeba. Griego bedede ḅḅḅḅ cartade ḅḅ ḅḅ: “Dadji Boroḅa ara idji oadeba.” * 21:8 Hecho 6:1-6; 8:1-13, 26-40.

¹⁰ Mama dārã panane Ācōrēneba bedeabari Agaboda Judea druadeba zesia. ¹¹ Dairã acade zeside Paulo bi trāj̃lbarida edasia. Małba ara idji jirūra, jawasida j̃lpeda nāwã jarasia:

–Ācōrē Jaureba nāwã jara ɓaa: nał bi trāj̃lbari djibarida judiorāba Jerusaleñe nāwã jania. Małbe judiorāēa jida diadia.–

¹² Mał ũr̃isidade dairāba, djabarā Cesareadebema bida Pauloa bedea djuburiasidaa Jerusaleñaa wārāmārēa. ¹³ Baribar̃a Pauloba jarasia:

–¿Cārē cārēa j̃ã panã? ¿Cārēa m̃ara j̃awã sopuabi panã? Ababe m̃a j̃anamārēa ɓāēa, ātebar̃a M̃a Boro Jesu bedea carēa Jerusaleñe beui carea ɓaa.–

¹⁴ Małne dairāba idjia jara panesidaa wārāmārēa baribar̃a idji cr̃ichara poyadaē basia. Mał b̃er̃a waa małnebemada bededaē basia. Ātebar̃a jarasidaa:

–Māwã baibar̃a, dadjirā Boroba quĩr̃iã ɓa quĩr̃aca oya.–

¹⁵ Małbe wāni carea jūma odapeda Jerusaleñaa wāsidaa. ¹⁶ Ac̃ar̃a Jesu j̃jã bea Cesareadebemada dairã ume wāsidaa. Ādjia ēber̃a Mnasoł abadamaa ededapeda dairāra idji dede panesidaa. Idjira Chipredebema basia. Jesu j̃janada dār̃abar̃a basia.

Paulo Jerusaleñe Santiago ume bedeada

¹⁷ Jerusaleñe jūesidade djabarāba dairāra bio ɓasrida edasidaa. ¹⁸ Nurēma Paulora dairã ume Santiago acade wāsidaa.† Djabarā bororā sida jūma mama duanasidaa. ¹⁹ Małbe Pauloba “mēr̃a djabarā” apeda Ācōrēba idjideba judiorāēma odada jūma daucha nēbar̃asia. ²⁰ Mał ũr̃isidade djabarāba Ācōrēa bia bedeasidaa. Małbe ādjia Pauloa jarasidaa:

–Djaba, ɓaa cawa ɓaa judiorā bio zocārāba Jesura j̃jã panada. Ācōrēba Moisea diada ley sida ādjirāba bio ēpēbadaa. ²¹ Baribar̃a ādjirāba ɓadebemada sewada ũr̃isidaa. Ac̃ar̃aba ādjirāa jarasidaa ɓaa jūma judiorā griego tāēna b̃ear̃a Moiser̃a igarabi ɓada, ādji warrarāra cacua wēāgobicada, idjaba waabema dadji judiorāba obada sida obicada. ²² ¿Sāwã odi małra sewada cawadamārēa? ɓa jūēnara dār̃āēne cawadia. Małbe wārāda ɓa biē odi carea powuadia.‡

²³ Mał carea daimaarā ɓaa nāwã oida ɓaa: dairã tāēna djabarāda quĩmārē panaa. Ādjia Ācōrē quĩr̃apita ne oi jarapedadara jūma obadaa. ²⁴ Mał djabarāra Ācōrē de dromanaa ededua. Mama Ācōrē quĩr̃apita bia beadi carea odadua. Ādjia Ācōrēa diadida panara ɓababar̃a diadua. Māwāra ādjira poya borobichia tadia cawabidi carea ādjia ne oi jarapedadara jūma osidada.§ Małba jūmarāba cawadia ɓadebema jara panara sewada, idjaba cawadia ɓara wārāda jipa ñibabarida Moise leyba jara ɓa quĩr̃aca. ²⁵ Baribar̃a judiorāē Jesu j̃jã beaba odida panara daiba cawa jaradapeda cartade ɓasidaa: ādjirāba nedjara jawaba oda ācōrēa diadada codiē panaa, oa sida codiē panaa, animarā otr̃aj̃a beada sida codiē panaa, idjaba audua ñibadiē panaa.–*

²⁶ Nurēma Pauloba, mał ēberārā bida jawasidaa Ācōrē quĩr̃apita bia beadi carea. Małne Ācōrē de dromanaa wānapeda jarasidaa cārē ewaride Ācōrē

† **21:18** Mał Santiagora Jesu djabaa. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cāpūr̃iã bedede Santiago tr̃ara zesia “San Jacobo” isabe jarabar̃adeba. Carta Santiago abadara mał Santiagoba basia. ‡ **21:22**

Małbe wārāda ɓa biē odi carea powuadia. Griego bedede ac̃ar̃a cartade małra neēa. § **21:24**

Numero 6:13-20. * **21:25** Hecho 15:28-29.

quĩrãpita bia pananida. Mañ ewaride ãdjiza Ācõrẽa animarãda babue diadida panasidaa.

Judiorãba Paulo jidapedada

²⁷ Barib_{ARL} siete ewari jũẽb_{ARL} baside ĀCAR_L judiorã Asia druadebemada Ācõrẽ de droma dajada panasidaa. Mañ judiorãba Paulo unusidade jũma ãberãrã arima duan_{AR}a quĩrũbigadapeda Paulora jidasidaa. ²⁸ Mañne jĩgua jara panasidaa:

–İsraelerã, dairãra carebadadua! Naãg_L ãberãba druaza jaradia b_{LA} dadji israelerãra, dadjirã leyrã idjaba Ācõrẽ de droma sida biẽ tabeada. İMañ awara griegorãda Ācõrẽ de droma caita edesia![†] İNañ de ababe Ācõrẽ itea b_{ADA} biẽ b_{ASIA}!–

²⁹ Ādjirãba mãwã jarasidaa Tropimo Epesodebemada Paulo ume purude nĩda unupedada bẽrã. Crĩchasidaa Pauloba Tropimora Ācõrẽ de droma caita ede basida.

³⁰ Mañne jũma Jerusaleñebemarã quĩrũnapeda piraposidaa. ĀCAR_{LABA} Paulora jidapeda Ācõrẽ de droma dajadaa errebari edesidaa. Mañbe eda wãbadara jũma jũãtr_{ACUASIDA}a. ³¹ Paulo bea quĩrã panamisa aba_{ABA} romano sordaorã boro dji dromaa jarade wãsia jũma Jerusaleñe duan_{AR}a quĩrũbucasiada. ³² Ara mañda idji sordaorãda, ãdji bororã sida trãpeda ãberãrã quĩrũbuca duan_{AMA}a pira wãsidaa. Judiorãba ãdjirã zeb_{ADA} unusidade Paulo puo pananada idu b_{ASIDA}a. ³³ Sordaorã boro dji droma araa jũẽside Paulora jidapeda carena umeba jã b_{ABISIA}. Mañbe ãberãrã powua nũm_{LA}a iwidiisia Paulora caida idjaba cãrẽda osi cawaya. ³⁴ Mañne jũmarãda quĩrã awara bia duanasidaa. Barib_{ARL} sordaorã boro dji dromaba cawa ũrĩca basia ãberãrã bio b_{AGA} duan_L bẽrã. Mañ carea Paulora sordaorã duanabadamaa edebisia. ³⁵ Dji dumema jũẽsidade mama_{ABA} sordaorãba Paulora jira edesidaa, judiorãra bio quĩrũ duan_L bẽrã. ³⁶ Ādjirãba sordaorã caidu jĩgua jarabadjidaa:

–İIdjira beatadadua!–

Pauloba judiorã powua duanãa jarada

³⁷ Sordaorãba Paulo ãdjirã duanabada dede eda edeb_{ADADE} Pauloba ãdjirã boro dji dromaa griego bedeadeba iwidiisia:

–İBia b_{ACA} mãra b_L ume bedeaida?–

Dji dromaba panusia:

–İB_{LA} griego bedeara cawa b_{ACA}? ³⁸ İB_{LECA} Egiptodebema, ãberãrã sãlbede quĩrũbigadada? İMĩa beabadarãda ãjũã põãsa ewaraga b_{ADAA} mil quĩmãrẽ pe edesiẽca?–

³⁹ Mañne Pauloba jarasia:

–Mãwãẽa, mãra judioa. Cilicia druadebemaa. Tarso puru dromane tosidaa. M_L quĩrã djuburia puru quĩrãpita idu bedeabidua.–

⁴⁰ Dji dromaba idu bedeabisia. Mañbe Paulo dumene ãta nũm_{ABA} idji j_{AWABA} ãberãrãra chupeabisia. Chupeasidade hebreo bedeade bedeasia.

22

¹ Pauloba jarasia:

–M_L djabarã, m_L bororã, ũrĩnadua. Ara mãdjidebemada jaraya.–

[†] **21:28** Judiorãra Ācõrẽ de droma caita wãnida panasidaa barib_{ARL} griegorãra jĩgabe panenida panasidaa.

² Idjira hebreode bedea b̄ada ūr̄isida b̄ērā ādjirāra chupea duanesidaa. Mañne Paulo ba jarasia:

³ –Māra judioa. Cilicia druade Tarso purude tosidāa. Barib̄ar̄a m̄ara nama Jerusaleñe warisia. Jaradiabari Gamalielba m̄āa jūma dadji drōā naēnabemārā leyba jara b̄ara bio jaradiasia.* Māa Ācōrēra bio ēpē b̄abadjia b̄ārāba ēpēbada quīrāca. ⁴ Mañba O Djiwidi ījā beada biē oi carea m̄āa ēpēbadjia. Umaquīrārāda, wērārā sida preso b̄acuabisia. Idjaba āc̄ar̄a beabisia. ⁵ Mañgara sacerdote dji dromaba, jūma judio drōārā dji dromārā bida cawa pan̄aa. Ādjia m̄āa cartada diasidaa judiorā Damascodemaba cawadamārēā O Djiwidi ēpē beara m̄āa jidaida b̄ada. Mañba m̄ara Damascodaa wāsia ādjirā nañ Jerusaleñnaa jida enepeda dji bororāba cawa odamārēā.

⁶ Barib̄ar̄a Damascode jūēbodode umatipa basica b̄aa. Mañne cawaēne bajāneba uruada m̄ama jārā tēūsia. ⁷ Mā egode baeside bedeadā ūr̄isia. Mañ bedeaba m̄āa jarasia: “Saulo, Saulo, ¿cārē cārēā m̄ara biē oi carea ēpē b̄a?” ⁸ Māa iwidisia: “Mā boro, ¿b̄ara cai?” Idjia panusia: “Māra Jesu Nazaredebemaa. B̄aa biē oi carea ēpē b̄ara m̄āa.” ⁹ Mā ume nīnaba mañ urua unusidade dauperasidaa, barib̄ar̄a m̄a ume bedeab̄ar̄a ūr̄inaē basia.† ¹⁰ Mañne m̄āa iwidisia: “Mā Boro, ¿b̄aa cārēda quīr̄iā b̄a m̄āa oida?” Dadji Boroba panusia: “Piradr̄apeda Damascodaa wādua. Māa jāma jaraya cārēda oida b̄ada.” ¹¹ Mañ urua jārā tēūb̄ar̄aba m̄ara dauberreasia. Mañ b̄ērā m̄a ume nīnaba m̄a j̄awade jidadapeda Damascodaa edesidaa.

¹² Mama ēberā Ananīa abadada basia. Mañ Ananīaba Ācōrēda waya b̄a b̄ērā dadjirā leyra bio ījā o basia. Jūma judiorā Damascodemaba idjidebemada bia bedeabadjidaa. ¹³ Mañ Ananīaba m̄ara ac̄ade wāsia. Caia wāpeda jarasia: “Djaba Saulo, wayacusa b̄a dauba unu b̄edua.” Ara mañda m̄a daura biapeda idjira unusia. ¹⁴ Mañbe Ananīaba jarasia: “Ācōrē dadji drōā naēnabema ume b̄adaba b̄ara edasia idjia quīr̄iā b̄ada cawamārēā, dji Jipa b̄ada unumārēā, idjaba idji bedeab̄ar̄ada ūr̄imārēā. ¹⁵ Jūma b̄aa ununada, ūr̄ina sida jūmarāa jaraya. ¹⁶ ¡Waa j̄lār̄adu! Piradr̄apeda borocuedua. Idjia iwididua. B̄aa cadjirua odara idjia jūma quīr̄adoaya.”

¹⁷⁻¹⁸ Māwānacarea m̄ara jēda Jerusaleñnaa zesia. Ewari aba Ācōrē de dromanaa wāpeda idjia iwidi basia. Mañne m̄āa cāimocara quīr̄aca dadji Boroda unusia. Idjia m̄āa jarasia: “Jerusaleñneba isabe āyā wādua. B̄aa m̄anabema jara b̄ara namabemarāba ījānaēa.” ¹⁹ Ījānida crīcha b̄ada b̄ērā m̄āa nāwā jarasia: “Mā Boro, ādjirāba bio cawa pan̄aa naēna m̄ara judiorā dji j̄arebada deza wāpeda b̄a ījā beara jidapeda puobadjida idjaba preso b̄abadjida. ²⁰ B̄adebema bedea b̄a carea Estebañ beasidade m̄a sida arima basia. Idji beabadada m̄āa bia unusia. Mañ awara ādjia ār̄ā j̄abadara m̄āa waga basia.” ²¹ Barib̄ar̄a dadji Boroba m̄āa jarasia: “Wādua. Māa b̄ara tam̄a judiorāēmaa diabueya.”–

Romanorāba Paulo soaba udia panana

²² Paulo ba jara b̄ara judiorāba chupea ūr̄i duanasidaa. Barib̄ar̄a Ācōrēba idjira judiorāēmaa diabueyada aside jīgua jara duanesidaa:

–j̄lā ēberāra zocai b̄acara b̄aa! j̄beadaua!–

* **22:3** Hecho 5:34-39. † **22:9** Dauperasidaa. Zocārā carta griego bedeadē beade mañ bebeara neēa.

²³ Māwā bia duanane ādjia ārā jābadara quīrūbideba jārāpe duanesia idjaba egoro porara ātaa jāmposidaa. ²⁴ Maā bēra sordaorā boro dji dromaba jarasia Paulora sordaorā duanabada dede eda ededapeda soaba udamārēā. Māwā obisia Pauloba jaramārēā cārē cārēā judiorāra idji ume quīrū duanāda.

²⁵ Baribara idji udi carea jābadade Pauloba sordaorā boro arima bāa jarasia:

–ĴBārāba romanoda uđida panāca idji cawa odi naēna?–

²⁶ Maā ūrīside sordaorā borora dji dromamaa wāpeda jarasia:

–ĴBāa cawa bāca cārēda obarāda? Jāā ēberāra romanoa.–

²⁷ Maābe sordaorā boro dji dromara Paulomaa wāpeda iwidisia:

–ĴWārāda bāra romanoca?–

Pauloba panusia:

–Māē, māra romanoa.–

²⁸ Sordaorā boro dji dromaba jarasia:

–Romano bai carea māa paratada waiāā diasia.–

Pauloba jarasia:

–Māra todadeba romanoa.–

²⁹ Ara māda Paulo udi carea pananaba idu bāsidaa. Sordaorā boro dji dromaba Paulora romanoda cawaside bio ne wayasia romanoda ubi carea jābida bēra.

Paulo judio dji droma bearā quīrāpita bada

³⁰ Nurēma sordaorā boro dji dromaba wađibida cawa quīrā bāsia cārē cārēā judiorāba Paulora biē jara panasidada. Maā carea idjira carenaba jā badada ēra bāsia.[†] Maābe sacerdote bororāda, jūma judiorā dji dromarā sida ābaa jaresia. Maāne Paulora enepeda ādjirā quīrāpita bāsia.

23

¹ Pauloba judiorā dji dromarāmaa acāpeda jarasia:

–Mā djabarā, māra necai bāa cawa bā bēra idi bida Ācōrē quīrāpita bia nīda.–

² Maāne sacerdote dji droma Ananīaba Paulo caita panāa jarasia idji itede udamārēā. * ³ Maā carea Pauloba Ananīaa jarasia:

–ĴBāda Ācōrēba uya! ĴBāa jaradiabari quīrāca ocaa![†] Bāra jāma chūmāa Ācōrē leydeba māra cawa oi carea baribara Ĵmā ubi bādeba ara mā leyda igara bāa!–

⁴ Maāne caita duanāba Pauloa jarasidaa:

–Sacerdote dji droma Ācōrēba bāda da Ĵbāa jāwā quēāica?–

⁵ Pauloba jarasia:

–Djabarā, māa adua bāsia idjira sacerdote dji dromada. Cawadabara māa māwā jaraē bacasia, Ācōrē Bedeade nāwā bā bā bēra: “Bārā borora biē jararānadua.”[†]

⁶ Māwā bāde Pauloba cawasia dji dromarāra ācāra saduceorāda, ācāra pariseorāda. Maā carea ādjirā jīgua jarasia:

[†] **22:30** Carenaba jā badada. Griego bedade ācāra cartade māra neča. * **23:2** Maā Ananīara sacerdoterā boro bāsia poa 47deba aba 59daa. Idjira bio cadjirua bāsia. Judioda māwā bāmīna judiorāba idjira beasidaa poa 66de. Capítulo 5de dewara Ananīanebemada bā bāa. Idjaba capítulo 9de, 22de bida dewara Ananīanebemada bā bāa. [†] **23:3** ĴBāa jaradiabari quīrāca ocaa! Griego bedade nāwā bā bāa: “Bāra de totroa soada quīrāca bāa.” Mateo 23:27-28; Ezequiel 13:10-16. [†] **23:5** Exodo 22:28.

–Djabarā, m̄lra pariseoa. M̄l drōā naēnabemarā sida pariseorā basia. Māl bērā iḡa b̄la beudarāra ārēbadida. Māl carea āc̄ar̄a m̄lra cawa oda quīrīā pan̄la.–

⁷ Pauloba m̄wā jarada carea pariseorāra saduceorā ume caicayadapeda awara awara crīcha duanesidaa. (⁸ Saduceorāba jarabadaa beudarāra ārēbadacada, bajānebema nezocarā neēda, jaure sida neēda. Baribar̄a pariseorāba jūma māgara iḡa pan̄la.) ⁹ Caicaya duan̄l bērā b̄ga duanesidaa. Judiorā ley jaradiabada dji pariseorāba piradr̄adapeda jīgua jarasidaa:

–Dairāba unu pan̄la nāl ēberāra bedeade b̄lēda. Āibērā jaureda wa bajānebema nezocada idji ume bedeasisicada. M̄wā baibar̄a ḡs̄awā Ācōrē ume djōni?–§

¹⁰ Ādjirāra wetara caicaya duan̄l bērā sordaorā boro dji dromaba waya basia Paulora t̄l eubari beadida. Māl bērā sordaorāda wābisia Paulora ādji tāēnabemada jārīnapeda sordaorā duanabada dede eda ededamārēā.

¹¹ Māl diamasi dadji Borora Paulomaa zepeda n̄wā jarasia: “Paulo, sobiadua. M̄ānebema nama Jerusalēne bedeada quīrāca Roma purude bida bedeaida b̄la.”

Judiorāba Paulo beadia panana

¹² Nurēma judiorāda āc̄ar̄a bedea ausidaa Paulo beadi carea. Māl ēberārāba wārāneba bedea b̄asidaa ne codaēda idjaba baido dodaēda aba Paulo beabadadaa. ¹³ Dji bedea b̄apedadara cuarenta audu panasidaa. ¹⁴ Ādjirāra sacerdote bororāmaa, judiorā dji dromarāmaa bida wānapeda jarasidaa:

–Dairāba wārāneba bedea b̄asidaa ne codaēda idjaba baido dodaēda aba j̄āl Paulo beabadadaa. ¹⁵ Māl bērā n̄wā odadua. Bārāba, jūma dji bororā bida sordaorā boro dji dromaa iwididadaa nu Paulora wayacusa bārāmaa enebimārēā. Jaradadua bārāba idjidebemada quīrācuitaara iwidī quīrīā pan̄la. Eneb̄dade nama jūēi naēna dairāba idjira beadia.–

¹⁶ Baribar̄a Paulo djabawērā warrada arima basia. Māl cūdraba ādjia jara pan̄la ūrīpeda sordaorā duanabadamaa Pauloa jarade wāsia. ¹⁷ Māl carea Pauloba sordao boroda aba tr̄apeda jarasia:

–Nāl cūdrada dji dromaara b̄maa ededua. Idjia ne jara quīrīā b̄la.–

¹⁸ Ara mālda cūdrara sordaorā boro dji dromamaa edepeda jarasia:

–Paulo, dji preso b̄aba m̄lra tr̄apeda jarasia nāl cūdrada b̄maa enemārēā. Idjia b̄la ne jara quīrīā b̄la.–

¹⁹ Mālbe sordaorā boro dji dromaba cūdra j̄awade jidapeda āyā edesia. Mālbe iwidisia:

–ḡCārēda m̄la jara quīrīā b̄la?–

²⁰ Mālne cūdraba jarasia:

–Judiorāra bedea ausidaa n̄wā odi carea: ādjia b̄la bedea djuburiadia Pauloda nu dji dromarā ābaa dji j̄are pan̄lamaa edebimārēā. Jaradia idjidebemada quīrācuitaara iwidī quīrīā pan̄la. ²¹ Baribar̄a ādji bedeara iḡārādua. Paulo beadi carea o caita cuarenta audu mīrū pan̄la. Ādjirāba wārāneba bedea b̄asidaa ne codaēda idjaba baido dodaēda aba Paulo beabadadaa. Ara nawena idji beadi carea pan̄la. Ababe j̄āl pan̄la b̄la Paulo edebimārēā.–

²² Mālbe sordaorā boro dji dromaba cūdraa jarasia:

–B̄la m̄la jaradara ni ab̄ala jararādua.–

M̄wā jarapeda wābisia.

Romanorāba Paulo Cesareadaa edepedada

²³ Mañbe sordaorā boro dji dromaba idjiare beada umé trāpeda jarasia: –Dosciento sordaorāda, setenta sordaorā cawayode wābadada idjaba dosciento sordaorā mīāsū catā beada edadapeda Cesarea purudaa diamasi wānadua.* ²⁴ Mañ awara cawayoda Paulo itea edadadua nañ Judea druadebema boro Pelimaa bia ededi carea.–†

²⁵ Sordaorā boro dji dromaba cartada nāwā bā diabuesia:

²⁶ Mā, Claudio Lisiaba nañ cartara bābāra mā boro dji droma Peli itea. Māa quīrīā bāa bāra bia baida.

²⁷ Judiorāba nañ ēberāra jidadapeda beadi basía. Baribāra māa cawasia idjira romanoda. Mañ bēra sordaorā ume wāpeda judiorā jāwaedabemada ēdra edasia. ²⁸ Māa cawa quīrīā basia cārē cārē idjira biē jara panāda. Mañ bēra idjira edesia judio dji dromarā ābaa dji jāre panāmaa. ²⁹ Mañne māa cawasia ababe ādji ley carea idjira biē jara panāda. Baribāra idjia cadjiruada oē bā bēra beadiē panāa ni preso badiē panāa. ³⁰ Māwānacarea māa cawasia judiorāa bedeā ausidada idji beadi carea. Ara mañda idjira bāmaa diabuesia. Idjaba māa ādjirāa jarasia idjida biē jara quīrīā panābāra bā quīrāpita jarađe wānida panāda.

Bia badua.‡

³¹ Ara mañda sordaorāba ādji boroba jarađara osidāa. Diamasi Paulora Antipatri purudaa edesidāa. ³² Nurēma sordaorā jīrūba wābadara ādji duanabada dedāa jēda wāsīdāa. Mañne cawayode wābadaba Paulora Cesareadaa edesidāa. ³³ Cesareade jūēsīdāe sordaorāba cartara dji boroa diasidāa. Idjaba Paulo sida idjimaa edesidāa. ³⁴⁻³⁵ Mañ carta acāpeda dji boroba Paulora iwidisia sāmabema cawaya. Paulora Ciliciadebemada cawaside nāwā jarasia:

–Bā biē jara panāda zesīdara māa ādjira, bā sida ūrīya.–

Mañbe idjia sordaorāa jarasia Paulora Herodeba obida de dromane wagadamārēā.§

24

Paulo Peli quīrāpita bedeada

¹ Ewari juesuma badacarea sacerdote dji droma Ananiāra ācāra judiorā dji dromarā ume Cesareade jūēsīdāa. Ādjiare bedeabari Tertuloda edesidāa. Mañne Peli quīrāpita Paulo debemada biē jarasīdāa. ² Peli Paulo enebiside mañ Tertuloba Paulo debemada biē jara nūmesia. Nāwā jarasia:

–Dji droma Peli, bā dai boro bede ewarideba nañ druade dārā necai panāa. Idjaba bā crīcha cawaadeba ne zocārāda o bāa dairāra biara duananamārēā. ³ Bāa o bā carea dai beaza ne jūmane bia bāada abadaa. ⁴ Baribāra dārā mīā sē amaaba māa bāa bedeā djuburiaya bā biadeba dai bedeara ūrīmārēā.

⁵ Dairāba cawa panāa nañ ēberāba nēbarada o babarida. Idjia jūma nañ ējūāne judiorāa quīrūbiga babaria. Idjira dji nazareno ijā bearā boroa.

⁶ Mañ awara idjia Ācōrē de dromara biē bā quīrīāsia. Mañ carea daiba idjira jidasīdāa. [Dai leydeba cawa odi basía. ⁷ Māwāmīna sordaorā boro Lisiaba idjira dai jāwaedabemada jārīsia. ⁸ Mañ awara jarasia nañ ēberā biē jara

* **23:23** Diamasi. Griego bedeade bā bāa “diamasi a la nueve.” † **23:24** Mañ Pelira Judeadebema boro basía poa 52deba aba 60daa. Cesarea purude babadjia. ‡ **23:30** Bia badua. Griego bedeade ācāra cartade mañra neēa. § **23:34-35** Mañ Herodera “Herode dji Droma” abadjidāa. Idjiabāra warra zaquerāra Belex purude quenabisia. Mateo 2:13-18.

panara bamaa zedida panada.]* Baa idjia bio iwidibara cawaya jūma daiba jara panara wārada.–

⁹ Judiorā mama duana bida jūma maā bedeara wārāna asidaa.

¹⁰ Maābe dji boroba jawaba Pauloa jarasia bedeamārēā. Ara maāda Pauloba jarasia:

–Māa cawa baa baa poa zocārā naā druadebemada cawa obarida. Maā bēā māra ara mādjidibemada bāsrida bedeyā. ¹¹ Doce ewari baa māra Ācōrēa bia bedelai carea Jerusaleāne jūēnada. Baa bariduaa iwidibara cawaya maāra wārada. ¹² Za mā biē jara panaba māra ununaē basia djārā ume caicaya nūmada wa ēberārā quīrūbiga bāda. Ācōrē de dromane, judiorā dji jarebada dede, ni purude bida māa māwā o bāda ununaē basia. ¹³ Naā ēberārāba poya cawabidaēa ādjia jara panara wārada. ¹⁴ Baribara ebuda jaraya māa dai drōā naēnabemarā Ācōrēda iḡā bāda. Māra O Djiwidi abadeabemaa. Ādjirāba jarabadaa maā O Djiwidira abeda āi bāda baribara māa Ācōrē leyra, Ācōrēneba bedeadadaba bāpedada sida jūma iḡā bāa. ¹⁵ Māa cawa baa beudarāra Ācōrēba jūma ārēbabida: dji jipa beada, dji cadjiruarā sida.† Za mā biē jara panā bida maāra cawa panāa. ¹⁶ Maā carea māa ne jūmada obaria Ācōrē quīrāpita, ēberārā quīrāpita bida jipa nībai carea.

¹⁷ Mā Jerusaleāneba āyā wānara poa zocārā baa. Mama nībapeda mā purudebemarā dji ne neē quēdea itea paratada diade zesia. Idjaba Ācōrēa animarāda babue diade zesia. ¹⁸⁻¹⁹ Maāda Ācōrē de dromane o basia. Mamaa wāsīde idji quīrāpita bia basia. Maāne ācala judiorā Asiadebemaba māra unusidaa, baribara ēberā powua nībaē basia idjaba ēberārāra quīrūbigaē basia. Mā unupēdadaba māda biē jara quīrā panabara, ādjidra bā quīrāpita zedida panāa. ²⁰ Māwāēbāra za duanaba jaradida panāa cārē cadjiuada unusidada dji dromarā quīrāpita mā edesidade. ²¹ Ababe poya jaradida māa nāwā jīgua jarasida: idi bārāba māra biē jara panāa beudarāra ārēbadida iḡā bā carea.–‡

²² Peliba O Djiwididebemada bio cawa basia. Baribara ara maāda Paulora cawa oē basia. Ātebāra jarasia:

–Sordaorā boro Lisia zebāra de māa bārā nēbarara cawa oya.–

²³ Maābe idjia sordaorā boroa Paulora wagabisia, baribara jarasia Pauloba o quīrā bāra idu obimārēā. Idjaba iduaribisia Paulo ume dji biarāba idjira carebade zedamārēā.

²⁴ Māwānacarea Pelira dji quima Drusila ume wayacusa zesia. Maā wērāra judio basia.[§] Maāne Peliba Paulora trāsia idjia Jesucrito iḡāninebema bedea bāda ūrī carea. ²⁵ Māwā bāde Pauloba dadji jipa nībaidebemada, cacua jipa erobaidibemada, Ācōrēba cawa oi ewari zeidebema sida bedeiasia. Peliba maḡādebema ūrīsīde ne wayapeda nāwā jarasia:

–Jāābe wādua. Mā bari bāde wayacusa bāra trāya.–

²⁶ Peliba crīcha basia Pauloba idjia paratada diaida ēdra bāmārēā. Maā carea ara cadrāa Paulora trābadjia idji ume bedelai carea. ²⁷ Poa umē badacarea Pelira dji boro badada ēdrāsia. Maābe Porcio Pestoda dji boroda besia. Baribara Peli ēdrāsīde judiorā ume bia be quīrā basia. Maā carea Paulora preso beesia.

* **24:8** Griego bedeadē ācala cartade bedea corchetede bāra neēa. † **24:15** Daniel 12:2. ‡ **24:21**

Hecho 23:6. § **24:24** Maā Drusilara Herode Agripa Nabema cau basia. Dji djabara Agripa Umēbema basia. Hecho 25:13.

25

Paulo Pesto quĩrãpita bada

¹ Dji boro bedacarea Pestora Cesarea purude jũesia. Ewari ũbea bapeda Jerusaleñnaa wãsia.* ²⁻³ Mama sacerdote bororãba, judiorã dji dromarã bida Pestoa Pauloda biẽ jarasidaa. Ādjirãba Pestoa bedea djuburiasidaa Paulora Jerusaleñnaa enebimãrẽã. Mãwã jarasidaa Paulora ota cawaẽne beadida crĩcha panã bẽrã. ⁴ Baribarã Pestoba panusia:

–Paulora Cesareade preso ãaa. Mãra dãrãẽne mamaa wãya. ⁵ Maã bẽrã bãrã dji dromaara beara mã ume Cesareadaa wãnida panã. Maã ãberãba baridua cadjiruada osibarã, mamabarã bãrãba jaradida panã.–

⁶ Pestora Jerusaleñne ocho wa die ewari basica ãaa. Maãbebarã Cesareadaa wãsia. Nurẽma cawa obada dede chũmepeda Paulora enebisia. ⁷ Paulo enesidade judiorã Jerusaleñneba zepedadaba idjira jũrã edasidaa. Maãne jarasidaa idjia cadjirua dromada zocãrã osida, baribarã poya cawabidaẽ basia Ādjia jara panãra wãrãda. ⁸ Maãne Paulora ara idjiare bedeasia:

–Mã ni abaa cadjiruada oẽ ãaa. Judiorã leyrã igaraẽ ãaa, Ācõrẽ de dromara biẽ ãaẽ basia idjaba Romanebema boro sida igaraẽ ãaa.–

⁹ Baribarã Pestora judiorã ume bia be quĩrã ãa bẽrã Pauloa iwidisia:

–¿Bãra Jerusaleñnaa wã quĩrã ãaca mãa jãma cawa omãrẽã?–

¹⁰ Maãne Pauloba panusia:

–Mãra nama Romanebema boroba ãada cawa obari quĩrãpita ãaa. Namabarã ãaa mãra cawa oida ãaa. Baa bio cawa ãaa mãa judiorãra biẽ oẽ ãada. ¹¹ Mãa cadjiruada osibarã, ãaa mãra beaida ãaa. Mãra beacara ãadaa aẽa. Baribarã naã ãberãrãba mã biẽ jara panãra wãrãẽ bẽrã ni abaa mãra Ādjia jawade ãacara ãaa. Maã bẽrã mãa quĩrã ãaa Romanebema borobarã mãra cawa oida.–

¹² Maãne Pestora idjia crĩcha diabadarã ume bedeapeda Pauloa jarasia:

–Bãa quĩrã ãaa Romanebema boroba ãara cawa oida. Mãwã baibarã, idjimaa diabueya.–

Pesto Agripa ume bedeada

¹³ Mãwãnacarea judiorã boro Agripada idji djabawẽrã Berenice ume Cesareadaa Pesto acãde wãsidaa.† ¹⁴ Ādjira mama dãrã panã bẽrã Pestoba Agripaa Paulodebemada nãwã jarasia:

–Peliba aba preso amenada nama ãaa. ¹⁵ Mã Jerusaleñnaa wã baside sacerdote bororãba, judiorã dji dromarã bida maã ãberãnebemada biẽ bedeapeda jarasidaa idjira beamãrẽã. ¹⁶ Mãa Ādjirãa jarasia abaa idji biẽ jara bea quĩrãpita ara idjiare poya bedeaẽbarã, romanorãba beadacada. ¹⁷ Maã carea judiorãra namaa zesidaa. Ādji jũẽpedada nurẽma mãra cawa obada dede chũmepeda maã ãberãra enebisia. ¹⁸ Baribarã idji biẽ jara panãba jaradaẽ basia idjia cadjiruara osida mãa crĩcha bada quĩrãca. ¹⁹ Ātebarã idjira biẽ jara panasidaa Ādjia ĩjã panã awara jaradia ãa carea idjaba ãberã Jesu abada carea. Maãgãra beudamĩna Pauloba jara ãaa zocai ãada. ²⁰ Mãa cawaẽ besia sãwã oida. Maã carea mãa Pauloa iwidisia Jerusaleñnaa wã quĩrã ãa cawaya mama cawa oi carea. ²¹ Baribarã idjia quĩrã basia Romanebema borobarã

* **25:1** Maã Pestora Judeadebema boro basia poa 60deba aba 62daa. † **25:13** Agripa. Maã ãberãra Herode Agripa dji Nabema abada warra basia. Hecho 12:1-23. Berenice. Maã wẽrãra Pesto quima Drusila djabawẽrã basia. Hecho 24:24.

idjira cawa oida. Mañ bēṛā m̄la idjira nama preso ɓabisia aba dji boromaa diabueɓaɾadaa.–

²² Mañne Agripaba Pestoa jarasia:

–M̄la mañ ēberā bedeada ūrī quīrīā ɓaa.–

Pestoba jarasia:

–Nubara ɓaa ūrīya.–

Paulo Agripa quīrāpita bedeada

²³ Nurēma Agripara Berenice ume eda wāsidade ebuda basia ādjira dji dromarāda. Mañne sordaorā bororāda, purudebema dji dromarā sida eda errubusibasisadaa. Mañbe Pestoba Paulora enebisia. ²⁴ Pestoba jarasia:

–Judiorā boro Agripa idjaba jūma ēberārā nama dai ume ābaa dji jare duana, za ɓa ēberā bārā quīrāpita ɓara jūma judiorāba Jerusaleñe, nañ Cesareade bida biē jara panla. Ādjirāba m̄la bia jara panasidaa idjira beamārēā.

²⁵ Baribara m̄maara ni cārē cadjiruara oē ɓaa idji beadi carea. Mañne idjia iwīdisia Romanebema boroba cawa omārēā. Mañ bēṛā m̄la idjira Romanaa diabuei carea ɓaa. ²⁶⁻²⁷ Idjia cadjirua odara dadjirā boroba cawamārēā m̄la cartade ebuda ɓaida ɓaa. Baribara cārēda ɓaida neē ɓaa. M̄maara ni cārē sida ɓaēɓara crīcha neē ɓa quīrāca diabueya. Mañ carea idjira bārā quīrāpita enebisia. Judiorā boro Agripa, m̄la quīrīā ɓaa ɓabarā biara ūrīda. M̄wā bārāba idjia bio iwīdipedadacarea m̄la dadjirā boro itea idjia cadjirua odada poya cawa ɓaīsicada.–

26

¹ Mañbe Agripaba Pauloa jarasia:

–Ara ɓadjiare idu bedeabiya.–

Ara mañda Paulora jawa wapeda bedeasia:

² –M̄ boro Agripa, m̄ra ɓasrida ɓaa idi ɓa quīrāpita ara m̄adjiare bedeai bēṛā. M̄la cawabiya judiorāba biē jara panam̄ina m̄ra bedeade ɓaēda.

³ ɓaa bio cawa ɓaa dadji judiorāra sāwā beabarida idjaba cārē cārēā caicayabadada. Mañ bēṛā bedea djuburiaya m̄ bedeara sēē ūrīmārēā.

⁴ Jūma judiorāba cawa panla m̄ra cūdraeda sāwā ɓasida m̄ druede idjaba Jerusaleñe bida. ⁵ Ādjirāba cawa panla m̄ra pariseoda. Bariduaba mañda ɓa quīrāpita jara quīrīā ɓabarā jaraida ɓaa. ɓaa cawa ɓaa judiorā ley ījā odi carea pariseorāba quīrācuītaara obadada.

⁶ Baribara Ācōrēba dadji drōā naēnabemarāa diai jaradada jāā ɓa carea idira ādjirāba m̄ra biē jara panla. ⁷⁻⁸ Wārāda jūma Israel doce warrarāneba yōpedadarāba ījā panla Ācōrēba dadjirāra ārēbabida. Mañ carea dadjirāba āsa, diamasi bida Ācōrēba bia bedeabadaa. M̄ boro Agripa, mañ ījā ɓa carea dewara judiorāba m̄ra biē jara panla.–

Mañne Pauloba judiorā mama beara jarasia:

–Ācōrēba dadjirāra ārēbabida ījā panlabaɾa cārē cārēā ījānaē panla idjia beu badada aba ārēbabisida?–

M̄wā jarapeda Agripaa nēɓarasia:

⁹ –M̄la naēna crīcha ɓasia ne jūmada oida ɓada ēberārāba Jesu Nazaredebemara ījārānamārēā. ¹⁰ M̄la Jerusaleñe wārāda m̄wā osia.

Sacerdote bororāba ādji trāneba m̄la idu Jesu ījā beara zocārā preso ɓabisiadaa. Idjaba mañ ēberārā beabisidade m̄la bida bia ɓada asia.*

¹¹ Judiorā dji jarebada deza m̄la ādjirāra cawa obibadjia. ɓarima zocārā

* **26:10** Hecho 8:1-3.

ãdjirãa Jesudebemada ôgo biê bedeabisia. Mãra ãdjirã ume bio quĩrũ baða bẽrã druа ãibema purude bida biê oi carea êpẽbadjia.

¹² Ewari aba sacerdote bororãba mãra Damasco purudaa diabuesidaa ãdji trãneba Jesu ãjã beara preso jidacuamãrẽã. ¹³ Baribara, mã boro, umatipa ode nĩne uruada ãmãdau cãyãbara dorrodoorroara baða unusia. Maã uru-aba mãra, mã ume nĩna sida bajãneba jãrã tẽũsia. ¹⁴ Jũma dairãra egode baesidaa. Maãne mãa bedeadã ãrĩsia. Maã bedebaba mãa hebreode nãwã jarasia: “Saulo, Saulo, ¿cãrẽ cãrẽã mãra biê oi carea êpẽ ba? Ara baðuba puabaraa cũmia ãrã tagabara quĩrãca.” ¹⁵ Maãne mãa iwidisia: “Mã boro, ¿bara cai?” Mã Boroba panusia: “Mãra Jesua. Baa biê oi carea êpẽ bara mãa. ¹⁶ Baribara piradrãdua. Ara mãda bãa unubisia mã nezocada baĩ carea. Baa ununada idjaba mãa unubi sida bedeaida ba. ¹⁷⁻¹⁸ Mãa bara ba ãberãrã jawadebemada idjaba judiorãẽ jawadebemada ãdra edaya. Mãa bara judiorãẽmaa diabueya mã wãrã bedeara cawadamãrẽã.† Maã bẽrã pãĩmane duananada ãnaane nĩbadia. Diauru jawadebemada ãdrãdapeda ãcõrẽmaa zedia. Mã ãjãbaða carea ãdjia cadjirua opedaðara ãcõrẽba quĩrãdoaya. Idjaba ãcõrẽba ãdjirãra baaya idjia edada purudebemarãda beadamãrẽã.”

¹⁹ Mã boro Agripa, Jesuba maã ewaride mãa jaradara jũma ãjã osia. ²⁰ Mãa naãrã Damasco purudebemarãa jarasia ãdjia cadjirua obadara igaradapeda ãcõrẽmaa zedamãrẽã. Mãwãnacarea Jerusaleã purude, jũma Judea druade, idjaba judiorãẽma bida abarida jarasia. Jũmarãa jarasia bia o panãneba unubidida panãda ãdjia cadjirua opedaðara wãrãda igarasidada. ²¹ Maã careabara judiorãba mãra ãcõrẽ de dromane jidadapeda bea quĩrãsidaa. ²² Baribara ãcõrẽba maã ewarideba ãtaa careba ba bẽrã mãa dji dromarãa, dji dromarãẽa bida waðibida Jesudebemada bedea ba. ãcõrẽneba bedebadaba, Moise bida cãrẽda sãwãida jarasidaa. Maãdra mãa jara ba. ²³ ãdjirãba jarabadjidãa ãcõrẽba ãdra edabari diai jaradara bia mĩgaida basida idjaba beudarãnebemada naãrã ãrẽbaida basida ãnaa dadjirã ãdraðidebemada judiorãa, judiorãẽa bida jarai carea.*

²⁴ Paulo ba mãwã idjiare bedea baðde Pestoba jĩgua jarasia:

–Paulo, bara quĩrãẽ ba. Baa jũmawãyã carta cawa baðdeba quĩrãẽ besia.–

²⁵ Baribara Paulo ba jarasia:

–Dji droma Pesto, mãra dji quĩrã biao. Mãa jara bara wãrã bẽrã aride ba.

²⁶ Mã boro Agripaba maãnebemada cawa ba. Maã bẽrã mãra idji quĩrãpita ne wayaa neẽ bedea ba. Mãmaarã idjia Jesu mãwãnara jũma cawa ba jũmarãba ebuda nẽbarãbada bẽrã. ²⁷ Mã boro Agripa, ãcõrẽneba bedebadaba maãnebema baðedaðara ¿ba ãjã ba? Mãa cawa ba ba ãjã baða.–

²⁸ Agripaba Paulo ba jarasia:

–¿Baa ara naãda mãa Critora ãjãbica?–†

²⁹ Paulo ba jarasia:

–Mãa ãcõrẽa iwidi ba dãrãẽne wa dãrãbarãde bida bara idjaba jũma za mã bedea ãrĩ duanã sida mã quĩrãca beadamãrẽã, baribara naã carena neẽ.–

† **26:16** Baa ununada. Griego bedeadẽ ãcara cartade ba ba: “Baa mãneba ununada.” ‡ **26:17-18**

Mã wãrã bedeara cawadamãrẽã. Griego bedeadẽ ba ba: “ãdjirã daura ogadamãrẽã.” § **26:19**

Jesuba maã ewaride mãa jaradara. Griego bedeadẽ ba ba: “Cãimocara quĩrãca ununara.” * **26:23**

Isaía 42:6-7; 49:6. † **26:28** Griego bedeadẽ mãba idjaba jara ba: “Baa mãa berara crĩchabisia Crito ãberã baida.”

³⁰ Māwā jaradacarea Agripa, Pestora, Berenicera, jūma mama chūmea sida piradrāsidaa. ³¹ Dajadaa wānapeda ādjirāza jara duanasidaa:

–Jāl ēberāba cadjirua oē ɓa idji beadi carea wa preso ɓadi carea.–

³² Mañne Agripaba Pestoa jarasia:

–Romanebema boroba cawa omārēā naā ēberāba iwididaēbara, ɓa idjira poya ēdra ɓacasia.–

27

Paulo Roma purudaa wāna

¹ Mañ ewaride dji boroba jarasia dairāra Italia druadaa wānida panɓa. Mañ bēra Paulora, dewara preso ɓea sida Julio ɓawaɗe ɓasia. Mañ Juliora sordaorā Augusto abadadebema dji boro basia. ² Mañbe dairāra barco Adramitio purudebemane badodapeda wāsidaa. Mañ barcora Asia druade puruza wāɓara basia. Djaba Aristarco Macedonia druadebemada dairā ume wāsia. Idjira Tesalonica purudebema basia.

³ Nurēma Sidoñ purude wibarisidaa. Mañne Juliora biadeba Paulora idji biarāmaa idu wābisida idjia neē ɓara diadamārēā. ⁴ Mañbe Sidoñneba wānane nāūrā minijichia puá nūma bēra Chipre morro idjaba Asia ēsi wāsidaa. ⁵ Cilicia drua quīrāpe idjaba Panpilia quīrāpe auđu tɓapeda Liciadebema puru Mirade wibarisidaa.

⁶ Mama sordaorā boroba dewara barco Alejandría purudebemada unusia. Mañ barcora Italia druadaa wāɓara basia. Daira idji ume mañ barcode badodapeda wāsidaa. ⁷ Ewari zocārā nāūrā carea pīāca wāsidaa. Gnido quīrāpe jūēne wāni carea bia mīgasidaa. Wadi nāūrā minijichia puá nūma bēra Creta morro icawa parɓaga wāsidaa Salmoñ amia quīrāpe. ⁸ Pusa icawa bia mīga wāɓadada Lasea puru caita Necai Wibaribada abadama jūēne wāsidaa.

⁹ Bio dārāɓada bēra judiorā ne codaca ewari dromada wāsia. Mañ ewarideba ātaa pusade wāida minijichia ɓabaria.* Mañ carea Pauloba dji bororāda jarasia nocodaa wārānamārēā. ¹⁰ Nāwā jarasia:

–Achirā, mña cawa ɓa nawena wānibarɓa minijichiae wānida. Barcora āriya. Bārāba edeɓada sida jūma aduadia.† Mañ awara dadjirā sida zocārā quiniya.–

¹¹ Baribarɓa sordaorā boroba Paulo bedea cāyābara barco djibari bedeeda, barco peratɓari bedea sida iñasia. ¹² Doidaade panani carea mañ Necai Wibaribadara biē basia. Mañ bēra zocārāba crīchasiidaa biara ɓada Penice purudaa wānida aba doidaa jōɓarɓadaa. Mañ puru sida Creta morrode ɓa. Mama nāūrāra mācua puáca bēra pusara tuma ɓabaria.‡

Nāūrā cadjiruaba barco āyā edeɗa

¹³ Mañne nāūrāda ɓawa aɓareba aride puá nūmesia. Mañ carea āmāɗau ɓaɓariare bia wānida crīchasiidaa. Ancla jira edadapeda Creta icawa wāsidaa. ¹⁴ Baribarɓa dārāēne nāūrā cadjirua Euroclidoñ abadada ɓawa

* **27:9** Mañ ewari dromara Ācōrēba cadjirua quīrādoai ewaria. Levitico 16:1-34; 23:26-32. Poa zɓagaɓa septiembre jedecode ɓaɓaria. Septiembrede, octubrede bida pusade wāida minijichiaara ɓa. Idjaba noviembreɗeɓa aba febrerodaa wānaca basia, jūmawāyā minijichia ɓa bēra. † **27:10** Mañ barco Alejandríadebema trigoda waibaa edebadjidaa Romanaa. ‡ **27:12** Mama nāūrāra mācua puáca bēra pusara tuma ɓabaria. Griego bedeade ɓa ɓa “mamaɓa āmāɗau ɓaɓariare unubadaa.” Aɓara traduccioñe āmāɗau ɓaɓariare cāyābara “āmāɗau odjabariare” ɓa ɓa.

araareba dji cābāyā tλ nūmesia. ¹⁵ Małba barcora āyā edesia. Barco quēbara poya araa bādaē bērā nāūrāa idu edebisidaa. ¹⁶ Morro zaque Clauda abada ābudecare wāsidade nāūrāa maārī tumasia. [§] Małne jāba zaque ādauare ūmada barcode eda poya bādaē pananapeda eda bāsidaa. ¹⁷ Jāba zaque eda bāpedadacarea barcora sogaba bio bārasidaa ārīrāmārēā. Małne waya panasidaa Sirte ībade poade wānida. Mał carea barcode wua āta jira bābadada edaa bādapeda idu nāūrāa edebisidaa.* ¹⁸ Nurēma nāūrāa wadibida dji cābāyā puā nūmasia. Mał carea barcode traja panaba netata edebādada daidu batacuasidaa barcora wēsaara ūmemārēā. ¹⁹ Nāūrāa wadibida dji cābāyā puā nūma bērā, ewari ūbeade ara ādji jawaba netata barcodebema dji zāgaa beada daidu batacuasidaa. ²⁰ Māwā panane ewari zocārā āmādaū, chīdaū sida ununaē panasidaa. Mał ewari cadjiruade wadi panā bērā dairāba crīchāsidaa ēdrādaēda.

²¹ Zocārā ewari ne codaē duanasidaa. Mał bērā Paulora dji bororā ēsi nūmepeda jarasia:

–Achirā, māa bārāa jarasia Cretadeba wārānamārēā. Mā bedeada ījāpedadabara nał minijichiade duananaē bacasia idjaba ne aduādaē bacasia. ²² Baribara sopuarānadua. Nał barcora jūma ārīmīna ni abaada beudaēa. ²³ Māra Ācōrēnea. Idjida ījā bāa. Idi diamasi ara mał Ācōrēba idji nezoca bajānebemada māmaa diabuesia. ²⁴ Małgaba māa jarasia: “Ne wayarādua, Paulo. Bāra Romanebema boro quīrāpita bedeaida bāa. Bā carea Ācōrēba jūmarā nał barcode wābadara idu quinihiēa.” ²⁵ Mał carea, achirā, sopuarānadua. Māa ījā bāa Ācōrēba oida idji nezoca bajānebemaba māa jarada quīrāca. ²⁶ Baribara baridua morrode poade wānida panāa.–

Barco ārīna

²⁷ Domia umē babarāde diamasi wadi nāūrāa dji cābāyā puā nūmasia. Małba Adria pusade awacārī basidaa. Ariquētra babarāde barcode trajabadaba crīchāsidaa ējūā caita jūēbādada. ²⁸ Pusa nābuada zasidade veinte braza basia. Wagabe wābādade wayacusa zasidaa. Małne quince braza basia. ²⁹ Mōgaradaa tēūne wāni wayaaba anclada quīmārē barco ādauare batabuesidaa. Małbe bio daupera duanāba isabe ānadrāida quīrīā panasidaa.† ³⁰ Māwā panane barcode trajabadara barcodeba chupea ēdrādida crīchāsidaa. Mał bērā jāba zaquera doeda bāsidaa ancla nocoarebemada doeda bābada quīrāca. ³¹ Baribara Pauloba sordaorā boroa, idji sordaorāa bida jarasia:

–Jālgārāda barcode panenaēbāra bārāa poya ēdrādaēa.–

³² Mał carea sordaorāba jāba zaque jā bā jācarara tatasidaa. Ara małda jāba zaquera pusaba edesia.

³³ Āsaboode Pauloba jūmarāda ne codamārēā jarasia:

–Dadji sāwānida adua panā bērā domia umē bārāa ne codaē panāa. ³⁴ Māa bedea djuburiaya ne codamārēā. Māwā cacua ābāa beadia poya ēdrādi carea. Ni abaada cārē sida sāwānaēa.‡

³⁵ Māwā jarapeda Pauloba paāda jawade edapeda jūmarā quīrāpita Ācōrēa bia bāada asia. Małbe cōrācuapeda cosia. ³⁶ Mał unubādade jūmarāda

§ **27:16** Mał Claudara idjaba Cauda trā jarabadada. * **27:17** Barcode wua āta jira bābadada. Griego bedeade małra ebuda bāēa. † **27:29** Isabe ānadrāida quīrīā panasidaa. Griego bedeade mał bedeaba idjaba jara bāa ādji ācōrēāa iwīdisidada isabe ānadrāmārēā. ‡ **27:34** Ni abaada cārē sida sāwānaēa. Griego bedeade bā bāa: “Bārā budara ni aba bida aduāēa.”

sobiadapeda ne cosidaa. ³⁷ Dairāra barcode 276 panasidaa. ³⁸ Ādjirā jāwūānapeda trigoda pusade batacuasidaa barcora wēsaara ūmemārēā.

³⁹ Anadrāsida ēdjirāba ējūāda unusidaa baribarā cawadaē basia sāma panāda. Maā ējūāne jogoada basia ība bara bāda. Crīchāsidaa poyadibarā, barcora mama poabidida. ⁴⁰ Maā bēā ancla jācarara tacuadapeda pusade jūma amesidaa. Idjaba barco bia ededi carea dji peratabari jā bādada ērāsidaa. Maābe nocoarebema wua āta jira bābadara eubarisidaa nāūrāba ībādaa edemārēā. ⁴¹ Baribarā barco quēbara īchitade poa nūmepeda poya nocōdaa wāē basia. Māwā bāde pusaba jīāwē nūmāba barco ādaura āri wāsia.

⁴² Maāne sordaorāba preso beara beadida crīchāsidaa doyaa ū wānapeda mīrū wārānamārēā. ⁴³ Baribarā sordaorā boroba Paulora ēdrā bā quīrīā basia. Maā bēā idu quenabiē basia, ātebarā jūma dji ūbi cawa beada naārā daidu tēūbicuasida doyaa wānamārēā. ⁴⁴ Waabemara bacurude wa barcode ne beada ārā wābisia. Māwā jūmarāda drua bia jūēsidaa.

28

Malta morrode duanana

¹ Drua jūēpedadacarea dairāba cawasidaa maā morrora Malta abadada. ² Mamabemarāba dairāra bio bia edasidaa. Cue ze nūmā bēā idjaba cūrāsa nūmā bēā ādjirāba tabāda cajērānapeda coa nūmasidaa. Maābe dairāa jarasidaa tabā cāne zedamārēā. ³ Pauloba bacuru pōāsada jarā pepeda tabā uruādaa batacula basia. Maāne jāwārāā carea dama arada ēdrāsia. Maāba Paulo jāwade ca jira besia. ⁴ Maā damaba Paulo jāwade ca jira bā unusidade morrodebemārāba ara ādjiduba jara duanesia: “jāā ēberāra miā beadaa! Pusadeba ēdrādamīna dadji ācōrēwērā Jipa Cawa Obari abadaba idjira idu zocai bābiēa.”

⁵ Maāne Pauloba damara tabādaa jīāpetatasia. Idjira cārē sida sāwāē basia. ⁶ Jūmarāba acā duanasia Paulora ogori cawaya wa cawaēne beui cawaya, baribarā māwā dārā acā panane Paulora ni maārī bida biē beē basia. Maā bēā ādjirāba dewara crīchada edadapeda jarasidaa Paulora ācōrēda.

⁷ Maā morrode dji borora Publio abadjidaa. Maā Publioba dairā duanā caita ējūāda erobasia. Idjia dairāra idji dede ewari ūbea bio bia edasia. ⁸ Māwā panāne Publio zezara amine bā bēā idjaba cāwa nūmā bēā cādade basia. Maāne Pauloba idjira acāde wāsia. Ācōrēa iwidipeda idji jāwara ārā bāpeda biabisia. ⁹ Maā carea dewararā cacua biē beada zedapeda Pauloba biabisia. ¹⁰ Maā ēberārāba dairāra dji dromarā quīrāca bia osidaa. Wayacusa barcode badosidade daiba neē pananara ādjirāba jūma diasidaa.

Romane jūēpedada

¹¹ Malta morrode dewara barco Alejandriādebemada basia. Doidaa bēā maā barcora āyā wāē basia. Jedeco ūbea badacarea dairāra maā barcode wāsidaa. Dji barco quēbāde ādji ācōrē zaca beada umē o erobasia: aba Cāstor abadaa, dewarabemara Polu abadaa.* ¹² Wābādade Siracusa purude wībarisidaa. Ewari ūbea mama panasidaa. ¹³ Mamaāba pusa icawa wānane Regio purude wībarisidaa. Nurēma wānane nāūrāra ādauareba tā nūmā bēā ewari umēne Puteoli purude jūēsidaa. ¹⁴ Mama dairāba djabarāda ācārā unusidaa. Ādjirāba dairāa jarasidaa ādji ume domia aba pananamārēā.

§ 27:37 276. Griego bedade ἈΓΑΤΑ cartade 76 bā bāa. * 28:11 ἈΓΑΤΑ traduccioāne “Dioscuros” bā bāa. Maāba jara bāa maā umēbema ācōrēda mīguiso basida. Maā ewaride ēberārāba ādji ācōrēda barco quēbāde obadjidaa.

Mamaaba Roma purudaa jĩrũba wāsidaa. ¹⁵ Djabarā Romanebemaba dai wābada ũrisidade audiabaride zesidaa. Acaṛada Apio purudaa zesidaa idjaba Acaṛada Tres Taberna purudaa zesidaa. Pauloba ādjirā unu side Ācōrēa bia bedeasia. Ādjirā carea ḥasridasia. ¹⁶ Romane jũēpedadacarea sordaorā boroba preso beara idji boroa diasia.† Idjia Paulora iduba ḥebisia. Sordaoda ababe ḥasia idji waga ḥamārēā.

Pauloba Romane bea judiorā jarada

¹⁷ Ewari ũbea badacarea Pauloba judiorā dji droma bea Romanebemada trālbisia. Jũma ābaa dji jarasidade Pauloba jarasia:

–Djabarā, m̄ra Jerusaleṇeba preso enesidaa. Judiorā biē oē ḥasia. Idjaba dadji drōā naēnabemaba obada sida biē bedeae ḥasia. Māwām̄na judiorāba m̄ra jidadapeda romanorā jawaeda ḥasidaa. ¹⁸ Romanorāba m̄la bio iwidisidade cawasidaa m̄ra beacara panada cadjirua oē ḥa bērā. Maṇne m̄ra ēdra ḥa quĩrā panasidaa. ¹⁹ Baribarā judiorāba maḡara bia ũrīnaē basia. Maḡ carea m̄la iwidisia Romanebema boroba m̄ra cawa omārēā. M̄la māwā osia ēdrai carea. M̄l purura dji boro quĩrāpita biē jara quĩrāēā. ²⁰ Maḡ bērā m̄la bārāra unu quĩrā ḥasia bārā ume bedeai carea. Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara jũma israelerāba jāḡ panāa.‡ Idji carea m̄ra nāwā carenaba jā ḥla.–

²¹ Maṇne ādjirāba jarasidaa:

–Judeadebemarāba dairāa ḥadebema cartada diabuedae panāa. Dadji djabarā judiorā ni abaada jāmaaba zeē ḥla ḥadebema biē jarai carea.

²² Baribarā dairāba cawa panāa jũma druaza maḡ crīcha djiwididebemada biē bedeae panāda. Maḡ carea ũrī quĩrā panāa ḥla sāvā crīcha ḥada.–

²³ Maṇne ādjirāba ewarida ḥasidaa. Maḡ ewari jũēside ēberārāda zocārā Paulo ḥamaa zesidaa. Diapedaaba aba quewara Pauloba bedeae basia Ācōrēba ēberārā pe eroba debemada. Ācōrēba Moisea diada leydeba, Ācōrēneba bedeabada ḥapedadadeba bida jaradia basia Jesuda jānamārēā.

²⁴ Pauloba jaradara Acaṛaba jāsidaa, baribarā Acaṛaba jānaē basia. ²⁵ Maḡ bērā caicayadapeda wābarabada basia. Maṇne Pauloba nāwā jarasia:

–Ācōrē Jaureba bārā drōāenabemarāa wārā bedeada Ācōrēneba bedeabari Isaiadeba nāwā jarasia:

²⁶ Naḡ purua nāwā jarade wādua:

Bārāba ũrī panām̄na cawadaēa. Bio unu panām̄na cawadaēa.

²⁷ Ādjirāba soḋeba poya cawadaēa, ũrī quĩrānaēa idjaba unu quĩrānaēa.

Māwā beadaēbara ādjirāba unucasidaa, ũrcasidaa idjaba soḋeba cawacasidaa.

Maḡbe m̄l jānapeda m̄la ādjirāra biabicasia.§

²⁸ Jāḡbe cawadadua: Ācōrēba dadji ēdra edaidebema jara beara judiorāēmaa diabueya. Ādjirābarā bia ũrīnia.–

²⁹ Pauloba māwā jaraside judiorāra āduba caicaya duanada āyā wābarasidaa.*

³⁰ Māwānacarea Paulora poa umé Romane basia. Idji ḥa debari paratada djibarā diabadjia. Idji acaḡe wābdara jũma bia edabadjia. ³¹ Idjia

† 28:16 Preso beara idji boroa diasia. Griego bedede Acaṛa cartade maḡra neēa. ‡ 28:20 Griego bedede maḡba idjaba jara ḥla: “M̄la jā ḥla beudarāra ārēbadida jũma israelerāba jā panā quĩrāca.” Hecho 23:6; 24:15; 26:6-8. § 28:27 Isaiā 6:9-10. * 28:29 Griego bedede Acaṛa cartade maḡ versicula neēa.

bedeabadjia Ācōrēba ēberārā pe eroḅadebemada idjaḅa dadji Boro Jesu-
critodebemada ebuḁa jaradiabadjia. Maḁne ni abaḁba mīā sēnaca basía.

ROMANO

CARTA PAULOBA ʙAḎA DJABARĀ ROMANEHEMA ITEA

Poa 56are Pauloba naḷ cartada djabarā Roma purudebema itea ʙasia. Roma purudaa wāē ʙada bēṛā cartara ʙasia idjidebemada cawadamārēā. Jerusaleṇaa wāi naēna Corinto purudeba diabuesica ʙaa (Hecho 20:1-3).

Roma purude djabarā judiorāda, judiorāē sida baraasia. Judiorāba Ācōrēba Moisea diada leyrā ēpē panabadjidāa baribarḷ judiorāēba ēpēnaca ʙasia. Maḷ bēṛā Pauloba naḷ crīcha dromada Romano 1:16-17de ʙasia: “Māra peracaa bedea bia Jesucritodebemada jaradiai carea, maḷ bedea ījāʙadara Ācōrēba idji ʙʙadeba jūma ēdra edabari bēṛā; judiorāda, judiorāē sida. Maḷ bedea biadeba Ācōrēba cawabi ʙaa sāwā ēberārāra jipa unubarida. Jesucritoda ījāsira māwā unubaria.”

Pauloba naārā ʙasia judiorāba, judiorāē biḁa cadjirua obada carea Ācōrēba cawa oida (1:18deba aba 3:20ḁaa). Maḷare ʙasia Ācōrēba idji biadeba Jesucrito ījāʙadarā jipa unu ʙaḁebemada (3:21neba aba 5:21naa). Maḷare ʙasia Ācōrēba Jesucrito ījā beara idji Jauredeba ara idji itea bia ʙabarida (6:1neba aba 8:39ḁaa). Maḷare ʙasia zocārā judiorāba Jesucritora ījānaē panamīna ewari aba ījānida (9:1neba aba 11:36ḁaa). Maḷare ʙasia sāwā dadjirāra jipa nīʙadida panḁa (12:1neba aba 15:13ḁaa). Jirūare ʙasia España druadaa wāi naēna djabarā Romanebemada acḁde wā quīṛā ʙada (15:14-28). Pauloba jirūare ʙadara 16:1-27de ʙaa.

Naḷ cartade Pauloba naārā ʙada

¹ Māra Pauloa, Jesucrito nezocaa. Ācōrēba māra edasia Jesucritoba diabuedada ʙamārēā idjaba ʙasia bedea bia Ācōrēnebemada jaradiade wāmārēā.

² Maḷ bedea biara Ācōrēba naēnaeda diai jarasia. Idjideba bedeabadarāba māra Idji Bedeade ʙasidaa. ³⁻⁴ Maḷ bedea biara idji Warradebema. Idji Warra dadjirā Boro Jesucritora naḷ djarade Israeldebema boro Davideba zedaa. Baribarḷ idji beu ʙadada ārēbaside Ācōrē Jaureba unubisia Ācōrē Warra ʙʙaa ʙada.

⁵ Jesucritodeba Ācōrēba māra ʙasia idjia diabuedada ʙamārēā. Idji biadeba māwā ʙasia jūma druazabemaba Jesucritoda ījānamārēā, idji bedeada ījā odamārēā, idjaba idjida bia jaradamārēā. ⁶ Bārā sida Ācōrēba trāsia Jesucrito itea beadamārēā.

⁷ Māa naḷ cartara ʙʙabarḷ jūma Romanebema djabarā itea. Ācōrēba bārāra quīṛā ʙaa idjaba trāsia idji ēberārāda beadamārēā. Māa quīṛā ʙaa dadjirā Zeza Ācōrēba dadjirā Boro Jesucrito ume ādji biadeba bārāra careba pananida idjaba necai ʙai sida dia pananida.

Paulo Romanaa wā quīṛā ʙada

⁸ Naārā māa jaraya: Jesucritodeba māa jūma bārā carea Ācōrēba bia ʙadaa abaria bārāba Jesucrito ījā pananebemada druazabemaba bedea panḁa bēṛā.

⁹ Ācōrēba quīṛā ʙara jūma mā soḁeba o ʙaa bedea bia idji Warradebemada jaradia ʙa bēṛā. Idjia cawa ʙaa māa iwidibarḷza bārā carea iwidibarida.

¹⁰ Māa iwidibaria idjia quīṛā ʙabarḷ māra idu bārā acḁde wābimārēā.

¹¹ Wārāda māa bārāra unu quīṛā ʙaa Ācōrē Jauredeba carebai carea. Māwā

bārāra zarea beadia. ¹² Māa quīrīā bāa dadjirāba abarica Crito ījā panāneba dji careba pananida zarea panani carea.

¹³ Djabarā, māa quīrīā bāa bārāba cawadida wārāda barima zocārā bārāmaa wāida crīcha babarida. Baribārā wadibida poya wāē bāa. Bārāmaa wā quīrīā bāa māa jaradia bādeba jāmabemarāba Jesucritoda ījānamārēā dewara druadebemarāba ījāpedada quīrāca. ¹⁴⁻¹⁵ Māa bedea bia Jesucritodebemada jūmarāa jaradiaida bāa. Ne cawa beaa, ne adua quedeaa, carta cawa beaa, carta adua beaa bida jaradiaida bāa.* Maā carea bārā Romanebemarāa bida jaradiae wā quīrīā bāa.

¹⁶ Māra peracaa bedea bia Jesucritodebemada jaradii carea, maā bedea ījābadara Ācōrēba idji ābādeba jūma ēdrā edabari bērā; judiorāda, judiorāē sida.† ¹⁷ Maā bedea biadeba Ācōrēba cawabi bāa sāwā ēberārāra jipa unubarida. Jesucritoda ījāsira māwā unubaria. Ācōrē Bedeade nāwā bā bāa:

Ācōrē quīrāpita jipa bāra idji ījā bādeba zocai baya.‡

Ēberārā Ācōrē quīrāpita bedeade panānebema

¹⁸ Ācōrēba bajāneba cawabi bāa cadjirua o beara, jipaē bea sida idji quīrūbideba jūma cawa oida. Ādjia cadjirua o panāneba wārā bedeara idu cawabidacaa. ¹⁹ Ācōrēnebema poya cawaida bāra ādjirāba bio cawa panāa, idjia cawabi bā bērā. ²⁰ Naā ējūā odadeba ātaa Ācōrē ununacadebemada ēberārāba ebuda unubadaa. Idjia oda acā panāneba cawa panāa idjira Ācōrēda idjaba ewariza ne jūma poya o bāda. Maā carea cadjirua o beaba poya jaradaēā Ācōrē adua panā bērā bedeade panāēda. ²¹ Ādjirāba Ācōrēra cawa panasidamīna idjia bia bedeadaē basīa idjaba bia bāada adaē basīa. Ātebārā crīcha neē bea quīrāca crīcha panesidaa. Māwā ādji crīchara biē bepēda pāimane panesidaa. ²² Ādjirāba crīcha cawa beada asidamīna crīcha neē beasia. ²³ Ācōrē beuca bia quīruda igarasidaa. Maābe dadji beuida bā zaca bāda odapeda maāgāla bia bedea panesidaa. Ībana za quīrāca, animarā jīrū quīmārē bea za quīrāca, idjaba jāne wābada animarā za quīrāca odapeda maāgāla bia bedea panesidaa.

²⁴ Maā carea Ācōrēba iduaribisia ādji soba cadjirua o quīrīā bāda odamārēā. Maā bērā ādjirāba mīā perada o panesidaa. ²⁵ Wārā Ācōrēda igaradapeda sewadrā ēpē panesidaa. Ācōrēba ne jūmada odamīna idji cāyābara idjia odadrā ēpē panesidaa idjaba bia bedea panesidaa. Baribārā dadjirāba ababe Ācōrebārā ewariza bia bedeadida panāa. Bia bāa māwā baida.§

²⁶ Ādjirāba sewada ēpēpedada bērā Ācōrēba iduaribisia mīā perada odamārēā. Wērāra umaquīrā ume baida bāda idu bādapeda abarica wērā ume panesidaa. ²⁷ Ara maā quīrāca umaquīrāra wērā ume baida bāda idu bādapeda abarica umaquīrāda dji awuadapeda mīā perada o panesidaa. Maā cadjirua o panā carea Ācōrēba ādjirāra cawa oya idjia cawa oida bā quīrāca.

²⁸ Ādjirāba Ācōrēra igarapedada bērā idjia iduaribisia crīcha cadjiruada ēpēnapēda mīā oiē beada o pananamārēā. ²⁹ Ne jūma cadjiruada obadaa.

* **1:14-15** Ne cawa bea, ne adua quedeaa. Griego bedeade bā bāa “griegorāa idjaba āibemarāa.” † **1:16** Judiorāda, judiorāē sida. Griego bedeade nāwā bā bāa: “Naārā judiorāda, maāre judiorāē sida.”

‡ **1:17** Habacuc 2:4. § **1:25** Bia bāa māwā baida. Griego bedeade bā bāa: “Amén.”

Miã peraida bɔda obadaa, ne jũma awuabadaa, djārāra biē obadaa, djārāba erobɔl carea biē crīchabadaa, miã beabadaa, caicayabadaa, djārā cūrūgabadaa, djārā biē jarabadaa, idjaba nēbɔra obadaa. ³⁰ Djārā ēcarraare biē bedeabadaa, Ācōrēra quīrāmabadaa, idjaba djārā quīrāpita biē bedeabadaa. Ādjirāra dji biara beada abadaa idjaba dji dromaana abadaa. Djārā biē odi carea jarabadaa. Ādji djabari bedeara ījānācaa. ³¹ Cɔwɔra zarea beaa. Ādjia bedea bɔpedadara odācaa. Quīrīā neē beaa, ādji biē odara quīrādoadācaa idjaba djārāra quīrā djuburiadācaa.* ³² Ādjirāba bio cawa panɔa Ācōrēba māvā o beara bio cawa oida.† Baribɔra ara māvā o nīnaa idjaba dewararāba abari quīrāca cadjirua obadade bia crīchabadaa.

2

Ācōrēba cawa oidebema

¹ Maɔba ni abaɔba crīchaiē bɔa Ācōrē quīrāpita bedeadē bɔēda. Dji jipaara o bɔada a bɔ bida māvā crīchaiē bɔa. Djārāba cadjirua o bɔda jarabɔrɔde ara idjida jara bɔa, idjia bida abari quīrāca obari bēra. ² Dadjirāba cawa panɔa jũma cadjirua o beara Ācōrēba jipa cawa obarida. ³ Maɔ bēra djārāba cadjirua o bɔda abaɔba jaraibɔra, baribɔra abarica o bɔbɔra, idjia crīchaiē bɔa Ācōrēba cawa oēda. ⁴ Māvā crīcha bɔba igara bɔa Ācōrēba quīrā djuburia bɔdebemada, jũma droa bɔdebemada, idjaba cadjirua oda isabe cawa ocadebemada. Idjia adua bɔa Ācōrēba māvā bio quīrā djuburia bɔda cadjiruada igarapeda idjima zemārēa.

⁵ Baribɔra cɔwɔra zarea bɔ bēra idjia cadjiruada igarācaa Ācōrēmaa ze amaaba. Maɔ carea Ācōrēba cawa oi ewaride idji quīrūbideba wetara cawa oya. Maɔ ewaride Ācōrēba unubiya sāvā jūmarāda jipa cawa oida. ⁶ Idjia jūmarāa diaya ādjia opedada quīrāca. ⁷ Ācɔraɔba biada o panɔa Ācōrēba ādjida bia unumārēa, bia jaramārēa, idjaba ewariza idji ume zocai bɔmārēa. Maɔ ēberārāra Ācōrēba wārāda bɔya ewariza idji ume zocai pananamārēa. ⁸ Baribɔra ācɔraɔba crīcha biē bɔdeba djārā cāyābara biara beadi carea jarabadaa. Maɔ bēra wārā bedeara ījā quīrīānācaa idjaba cadjiruada obadaa. Maɔ ēberārāra Ācōrēba idji quīrūbideba bio cawa oya. ⁹ Idjia cawa obɔrɔde jũma cadjirua o beara bia mīga beadia idjaba sopua beadia. Judiorāda, judiorāē sida māvā beadia.* ¹⁰ Baribɔra jũma bia o beara Ācōrēba bia unuya, bia jaraya, idjaba necai bɔya. Judiorāda, judiorāē sida māvā oya. ¹¹ Ācōrēba ēberārāra jūmaena abari quīrāca jipa cawa oya.

¹² Ācōrēba Moisea diada ley adua beaba cadjiruara obada bēra maɔ leyra adua panɔmīna Ācōrēba cawa oya. Idjaba maɔ ley cawa beaba cadjiruara obada bēra Ācōrēba ara maɔ leydeba cawa oya. ¹³ Ley ūrī panɔneba ēberārāra Ācōrē quīrāpita jipa beaēa, ātebɔra ījā o panɔneba Ācōrē quīrāpita jipa beaa. ¹⁴ Judiorāēba maɔ leyra adua panɔmīna ādji crīchadeba maɔ leyba jara bɔ quīrāca edaude obadaa. Māvā unubibadaa biada, cadjirua sida cawa panɔda. ¹⁵ Ara ādjia o panɔneba unubi panɔa maɔ leyba jara bɔra soḏeba cawa panɔda. Ādji crīchade cawa panɔa biada wa cadjiruada o panɔda,

* **1:31** Ādji biē odara quīrādoadācaa. Griego bedeadē ebuda bɔēa. † **1:32** Ācōrēba māvā o beara bio cawa oida. Griego bedeadē nāvā bɔ bɔa: “Ācōrēba jara bɔcārīa māvā o beara beudida panɔda.”

* **2:9** Judiorāda, judiorāē sida. Griego bedeadē nāvā bɔ bɔa: “Naārā judiorāda, maɔare judiorāē sida.”

bedeade panΛda wa bedeade panΛēda. ¹⁶ Jūmarāba ādji sode mērā eropanΛra Ācōrēba cawa oi ewaride Jesucritodeba cawa oya. Māwāya bedea bia mΛa jaradia Λaba jara ΛΛ quīrāca.

Ācōrēba Moisea diada leydeba judiorāra jipa beadaēa

¹⁷ Bārā judiorāba dji biarāana abadaa. Ācōrēra biara cawa panΛana abadaa. Crīcha panΛa ēdrΛdida Ācōrēba Moisea diada leyra cawa panΛ bērā. ¹⁸ Mañ leyra eropanΛ bērā cawa panΛa Ācōrēba cārēda quīrītā Λda idjaba cārēda jipa Λda. ¹⁹ Bārāba crīcha panΛa Ācōrē adua bearāa poya bia jaradia pananida dauberrea bea jipa edeΛda quīrāca, pāimane bea Λnaanaa edeΛda quīrāca. ²⁰ Ācōrēba Moisea diada leyra eropanΛ bērā crīcha panΛa jūma necawaada eropanΛa idjaba wārā sida cawa panΛda. Mañ bērā crīcha panΛa crīcha neē bearāa, wadi bio adua bearāa bida poya jaradia pananida. ²¹ Bārāba dewararāa jaradia panΛbarΛ, ¿cārē cārēā ara bāduba jaradiadaē? Bārāba jaradiabadaa ne drΛacara Λda. BaribarΛ bārāra ne drΛabadaa. ²² Bārāba jaradiabadaa daunemacara Λda. BaribarΛ bārāra daunemabadaa. Bārāba quīrīanacaa jawaba oda ācōrēba bia bedeadida. BaribarΛ jawaba oda ācōrē dedebema nebiada drΛabadaa. ²³ Ācōrēba Moisea diada leyra bārāba bio cawa panΛana abadaa. BaribarΛ mañ leyba jara ΛΛ ījānaē panΛ bērā, bārā carea dewararāba Ācōrēnebemađa biē bedeabadaa. ²⁴ Mañ carea Ācōrē Bedeade nāwā bΛ Λba: “Judiorāēba Ācōrēra biē jarabadaa bārāba biē obada carea.”†

²⁵ Ācōrēba Moisea diada leyda bārāba ījā osidara, bārā cacua wēāgodada bia Λba Ācōrē ēberārā bērā. BaribarΛ mañ leyra ījā odaēbarΛ, bārāra Ācōrē quīrāpita cacua wēāgoē bea quīrāca panΛa.‡ ²⁶ Mañne judioēba mañ leyra ījā o ΛabarΛ, cacua wēāgoē bamīna Ācōrē quīrāpita cacua wēāgo ΛΛ quīrāca Λba. ²⁷ Bārā judiorāra cacua wēāgobadaa unubidi carea Ācōrē ēberārāda. Idjaba Ācōrēba Moisea diada leyda cawa panΛa. BaribarΛ mañ leyra ījā odaē panΛa. Mañ bērā cacua wēāgoē Λba mañ leyda ījā oibarΛ, cawabiya bārāra judiorāmīna bedeade panΛda. ²⁸ Judio arara ababe nañ djaradeba māwā Λlēa. Idjaba cacua wēāgoda arara nañ djaradebemaēa.§ ²⁹ ĀtebarΛ sode jipa barΛ Ācōrēmaarā judio araa. Sode jipa bΛdara Ācōrēmaarā cacua wēāgoda araa. Ācōrē Jaureba māwā jipa Λbaria.* Ācōrēba Moisea diada ley ēpē bΛdeba jipa baēa. Sode jipa barΛ ēberārāba bia jaradacamīna Ācōrēba bia jarabaria.

3

¹ MΛa māwā jara ΛΛ bērā bārāba crīcha panΛsicada judiora Ācōrē quīrāpita mācuaē Λda. Crīcha panΛsicada cacua wēāgo ΛΛ sida mācuaē Λda. ² Māwāēa. Ne zocārāneba judiorāra dji biarāa. Naārā mΛa jaraya māwā panΛda Ācōrēba idji bedeara ādjirāa diada bērā. ³ Māwāmīna ācΛrΛ ādjirānebemaba idji bedeara ījānaē basía. ¿MañΛ carea Ācōrēba oi jarađara oēca? ⁴ Māwāēa. Ācōrēba oi jarađara wārāda jūma oya. Ēberārāra jūmaena sewaida beamīna Ācōrēra bedea aba Λba. Idji Bedeade nāwā bΛ Λba: BΛ bedeabarΛde jūmarāba cawadīa Λba jara barΛ jipa Λda;

† 2:24 Isaías 52:5; Ezequiel 36:20-23. ‡ 2:25 Cacua wēāgoē bea. Mañba jara Λba: “Ācōrē ēberārāēa.”

§ 2:28 Judio araa idjaba cacua wēāgoda araa. Mañba jara Λba: “Ācōrē ēberārāa.” * 2:29 Jeremia 4:4; Ezequiel 36:26-27.

abaλba bλ biē jarabarλde bλa cawabiya bλra jipa bλda.*

⁵ Mλra bedeyaya ēberārā bedebada quīrāca. λcarλba jarabadaa cadjirua o panλne Ācōrēra jipa bλda ebuda unubibadada. Maλne Ācōrēba cawa oibarλ, idjira jipa bλēana abadaa. λDji māwā jara panλa cārēda jaradi? λJaradica Ācōrēra jipa bλēda cadjirua o beara cawa oi bērā? ⁶ λWārāda māwāēa! Ācōrēda jipa bλēbara, λsāwā naλ ējūānebemarāra jipa cawa ocasi? ⁷ λcarλba jarabadaa sewa o panλneba Ācōrēra sewa ocada ebuda unubibadada. Crīchabadaa ādjia sewa o panλ carea ēberārāba Ācōrēa auduara bia bedeadida. Maλ bērā ādjimaarā Ācōrēba cawa oiē bλa. ⁸ Māwāra λdadjirāba auduara cadjiruada odida panλca ēberārāba Ācōrēa auduara bia bedeadamārēā? λcarλba ādji crīcha cadjiruadeba jarabadaa daiba māwā jaradia panλda. Māwā jara beara Ācōrēba wārāda biē bλida bλa.

Ēberā jipa bλra neēa

⁹ Maλ bērā λcārēda jaradi? λJaradica dai judiorāda dewararā cāyābara biara beada? λMāwāēa! Māa naλ cartade cawabisia judiorāba, judiorāē bida cadjiruara obadada. ¹⁰ Maλgλdebemada Ācōrē Bedeade nāwā bλ bλa: Ēberā jipa bλra ni aba bida neēa.

¹¹ Ni abaλba adua bλa cārēda jipa bλda. Ni abaλba Ācōrēra jarλca.

¹² Jūmarāba Ācōrēra igarasidaa. Jūmarāda Ācōrē quīrāpita biē panesidaa.

Ni abaλba biada ocaa. Bia o bλra ni aba bida neēa.†

¹³ Ādjia cadjirua bedebadara beuda uria ewa nūma quīrāca bλa. Ādji iteba sewada obadaa.‡

Ādjia jara panλneba djārāra biē obadaa damaba cabarλ quīrāca.§

¹⁴ Djārā quīrāma panλneba ādji iteba biē jarabadaa.*

¹⁵ Baridua carea miā beabadaa.

¹⁶ Ādji wābλdaza djārā bia pananada ārīnapeda bia mīgabibadaa.

¹⁷ Djārā ume necai beadira adua panλa.†

¹⁸ Ni maārī bida Ācōrēra wayadacaa.‡

¹⁹ Maλ bedea Ācōrē leyde bλra dji ley ēpē bearāa jara bλa. Māwā ni abaλba poya jaradaēa cadjirua neē bλda. Maλ leydeba cawa panλa jūma naλ ējūānebemarāra Ācōrē quīrāpita bedeade panλda. ²⁰ Wārāda Ācōrēba Moisea diada ley ījā o bλdeba ni abaλda Ācōrē quīrāpita jipa baēa. Maλ leyba cawabi bλa dadjia cadjiruada obadada.

Ācōrēba Jesucritodeba ēberārā jipa unubaria

²¹ Baribarλ idira Ācōrēba cawabisia maλ ley odaēne sāwā ēberārāra jipa unubarida. Ācōrēba Moisea diada leyde idjaba Ācōrēneba bedebadarāba bapedada cartade bida maλnebemada bλ bλa. ²² Abaλba Jesucritoda ījāsira Ācōrēba idjira jipa unubaria. Jesu ījābλdara idjia jūma māwā jipa unubaria. Ni abaλda quīrā awara unucaa. ²³ Wārāda jūmarāba cadjiruada obadaa. Maλ bērā Ācōrē biya quirudebemada āi beaa. ²⁴ Baribarλ Ācōrēba ni cārē sida obiēne idji biadeba ēberāra jipa unubaria. Māwā unubaria Jesucritoba idji beudadeba cadjiruadebemada ēdrλ bλda bērā. ²⁵ Ācōrēba Jesucritora bλsia cadjirua carea beumārēā. Dadjirā carea idji oara erozoasia. Maλ

* **3:4** Salmo 51:4. † **3:12** Salmo 14:1-3. ‡ **3:13** Salmo 5:9. § **3:13** Salmo 140:3. * **3:14** Salmo 10:7. † **3:17** Isaías 59:7-8. ‡ **3:18** Salmo 36:1.

ijābɔdade Ācōrēba dadji cadjiruara quĩrādoabaria. Jesucrito dadjirā cadjirua carea beudaba cawabi ɓaa Ācōrēba jipa cawa obarida. Crito ze naēna cadjirua opedadara Ācōrēba jūma droa ɓadeba cawa oē basia. ²⁶ Baribɔɾɾa idira Jesucritodeba Ācōrēba cadjiruara jūma jipa cawa obaria. Maɓ bēɾā Ācōrēba Jesu ijābɔdara jūma jipa unubaria. Māwā ebuda ɓaa Ācōrēra ne jūmane jipa ɓada.

²⁷ Maɓ bēɾā ɔcārēā ara dadjidebemada bia bedeadī? Poya bia bedeadāēa. ɔsāwāērā? Poya bia bedeadāēa, Ācōrēba Moisea diada ley ijā o panɔneba idji quĩrāpita jipa panɔ bēɾā, āteɓɔɾɾa Jesu ijā panɔneba dadjirāra idji quĩrāpita jipa panɔa. ²⁸ Dadjirāba jaradia panɔa Jesuda ijā panɔ bēɾā Ācōrēba dadjirāra jipa unubarida. Ācōrēba Moisea diada ley ijā o panɔneba dadjirāra idji quĩrāpita jipa beadacaa.

²⁹⁻³⁰ ɔĀcōrēra ababe judiorā Ācōrēca? ɔIdjira judiorāē Ācōrēca? Wārāda Ācōrēra ababɔɾɾa ɓa bēɾā idjaba judiorāē Ācōrēa. Idjia jūma Jesu ijābɔdara jipa unubaria. Cacua wēāgo beaba, cacua wēāgoē bea bida Jesuda ijāsɔdara jipa unubaria. ³¹ Jesuda ijā panɔ bēɾā ɔĀcōrēba Moisea diada leyra igara panɔca? Māwāēa, āteɓɔɾɾa maɓ leyba jara ɓara obadaa.

4

Abrahaɓba Ācōrē ijāna

¹ ɔCārēda jaradī drōā naēnabema Abrahaɓnebemada? ɔsāwā Ācōrēba jipa unusi? ² Abrahaɓba ne bia o ɓadeba Ācōrē quĩrāpita jipa ɓadabara, ara idjidebemada poya bia bedecasia. Baribɔɾɾa wārā arada nī cārē sida oē basia Ācōrē quĩrāpita bia bedei carea. ³ Ācōrē Bedeade nāwā jara ɓaa: “Abrahaɓba Ācōrēra ijāsia. Maɓ carea Ācōrēba idjira jipa unusia.”* ⁴ Abaɓba trajuda oibɔɾɾa, idjia edabɔɾɾara bari edaēa, āteɓɔɾɾa idji trajubari dji boroba diaya. ⁵ Baribɔɾɾa Ācōrē quĩrāpita jipa bai carea ne oē ɓaba Ācōrēda ijāibɔɾɾa, Ācōrēba maɓ ēberāra jipa unuya. Cadjirua o beaba Ācōrēda ijāsɔdara Ācōrēba jipa unubaria. ⁶ Ara maɓ quĩrāca Daviba jarasia: Ācōrē quĩrāpita jipa bai carea ne oē ɓara Ācōrēba jipa unusira bio bia baya. ⁷ Nāwā jarasia:

Ēberārāba Ācōrē ley ijā odaē pananada idjaba cadjirua opedadada Ācōrēba quĩrādoasira bio bia panania.

⁸ Ēberārāba cadjirua oda carea Ācōrēba bedeade ɓāēana aibɔɾɾa, maɓ ēberāra bio bia baya.†

⁹ Maɓba ɔababe cacua wēāgo beadrɔ bio bia pananica? ɔCacua wēāgoē bea sida bio bia pananaēca? Daiba jarasɔdaa Abrahaɓba Ācōrēra ijāna bēɾā Ācōrēba idjira jipa unusida. ¹⁰ Baribɔɾɾa ɔĀcōrēba idjira sālbe jipa unusi? ɔJipa unusica idji cacua wēāgoɔacarea wa wēāgoi naēna? Wārāda idji cacua wēāgoi naēna Ācōrēba idjira jipa unusia. ¹¹ Abrahaɓba Ācōrēra ijāna bēɾā, cacua wēāgoē ɓadamīna Ācōrēba idjira jipa unusia. Maɓ cawabi carea Abrahaɓba jĩrũare idji cacuara wēāgosia.‡ Cacua wēāgoē beaba Ācōrēda ijānibɔɾɾa, Abrahaɓra ādjirā zezaa, abari quĩrāca ijā panɔneba Ācōrēba jipa unu ɓa bēɾā. ¹² Idjaba Abrahaɓba idji cacua wēāgoi naēna ijā ɓada quĩrāca cacua wēāgo beaba ijānibɔɾɾa Abrahaɓra ādjirā zezaa.

* 4:3 Genesi 15:6. † 4:8 Salmo 32:1-2. ‡ 4:11 Genesi capítulo 17.

¹³ Ācōrēba Abrahaļa, idjideba zedi ēberārāa bida naļ ējūāra diayada asia. Baribara māwā jaraē basia Abrahaļa idji leyda ija oda bēra. Ātebara māwā jarasia Abrahaļa jipa ununa bēra. Māwā jipa unusia Abrahaļa idjida ijana bēra. ¹⁴ Ācōrēba Moisea diada ley ija o beaba Ācōrēba diai jarađara edabadabara, dadji quīrābe Critora ija panacasiđaa idjaba Ācōrēba diai jarađara edadaē bacasia. ¹⁵ Maļ leydeba Ācōrēba cawa oya. Wārāda leyda neē badabara, dadjirāra maļ ley igarabada carea bedede pananaē bacasia.

¹⁶ Ācōrēba diai jarađara dadjirāba edadia idjida ija pana bēra. Ācōrēba idji biadeba maļra bari dia ļa. Maļ bēra jūma Abrahaļ ēberārāba maļra wārāda edadia. Ācōrēba Moisea diada leydeba panaļa Ācōrēda ija panaļa maļra edadia. Baribara ababe ādjabara edadaēa, ātebara judiorāē bida Abrahaļ quīrāca Ācōrēda ijanibara edadia. Māwā Abrahaļa jūma dadjirā, dji Ācōrē ija bea zezaa. ¹⁷ Ācōrē Bedede nāwā ļa ļa: “Mā ļara ļasia zocārā puru bea zezada bamārēā.”[§] Wārāda Ācōrē quīrāpita Abrahaļa jūma dadjirā, dji Ācōrē ija bea zezaa. Ācōrēba beupedađara ārēbabibaria idjaba ne neēnebemada obaria. Ara maļ Ācōrēda Abrahaļa ija basia.

¹⁸ Ācōrēba nāwā jarasia: “Bađeba yōbadarāda zocārā duanania.”* Abrahaļa poya warra unuēda cawa ļamīna ijašia Ācōrēba warra unubida idjia jarađa quīrāca. Māwā ija bađeba zocārā puru bea zezada besia Ācōrēba jarađa quīrāca. ¹⁹ Warra unui carea jūmawāyā drōāda ļamīna Abrahaļa maļgara wađibida bio ija basia. Idjira berara cien poa basia. Idji quima Sara sida warra tocada cawa ļamīna Abrahaļa wađibida bio ija basia. ²⁰ Idjia ni maārī bida crīchaē basia Ācōrēba diai jarađara diaēda. Ātebara sođeba wārāda bio ija basia idjaba Ācōrēba bia bedeadadja. ²¹ Idjia cawa basia Ācōrēba oi jarađara wārāda jūma poya oida. ²² Abrahaļa māwā ijana bēra Ācōrēba jipa unusia.[†] ²³ Ācōrē Bedede māwā ļa ļa. Baribara maļ bedeara ababe idjidebemada bedea ļaēa. ²⁴ Ātebara dadjirānebema sida bedea ļa, dadjirāba ija pananeba Ācōrēba jipa unu ļa bēra. Ācōrēba dadji Boro Jesura beu bađada ārēbabisia. Ara maļ Ācōrēda dadjirāba ija pana. ²⁵ Idjia Jesura ļasia dadjirā cadjirua carea beumārēā. Maļbe beu bađada ārēbabisia dadjirāra idji quīrāpita jipa ļai carea.

5

Jesudeba dadjirāra Ācōrē ume necai duanala

¹ Jesucritoda ija pana bēra Ācōrēba dadjirāra jipa unu ļa. Maļ bēra dadjirā Boro Jesucritodeba Ācōrē ume necai duanala. ² Maļ awara Jesucrito ija pana bēra Ācōrēba idji biadeba dadjirāra ewariza carebabaria. Idjaba ļasrida pana cawa pana bēra Ācōrē biya quirudebemada edadida. ³ Maļ awara dadjirā bia mīga panane ļasrida panabadaa cawa pana bēra maļgađeba biara droa cawađida. ⁴ Maļ droa pananeba cawa pana Ācōrēba dadjirāra bia unu bađa. Maļgađeba cawa pana Ācōrē bia quirudebemada edadida. ⁵ Maļra sewaēa, ātebara wārāda edadia. Māwā cawa pana Ācōrēba idji Jau-reda dadjirā diada bēra. Idji Jauredēba dadjirā sođe cawabi ļa dadjirāra wārāda bio quīrā bađa.

§ 4:17 Genesi 17:5. * 4:18 Genesi 15:5. † 4:22 Genesi 15:6.

⁶ Dadjirā cadjiruadebemada poya ēdrādaē panasidade Ācōrēba bāda ewaride Critora dadjirā dji cadjiruarā carea beusia. ⁷ Zarea bāa ēberā jipa bā carea abaaba ara idjida idu beabida. Āibērā ēberā bia carea abaaba ara idjida idu beabiscada. ⁸ Baribara Ācōrēba dadjirāra bio quīrā bāda unubisia wadi cadjiruade panane Critora dadjirā carea beuda bēra. ⁹ Crito oa erozoadadeba Ācōrēba dadjirāra jipa unu bāa. Maā bēra Critodeba dadjirāra Ācōrēba cawa oidebemada wārāda ēdrādia. ¹⁰ Dadjirā wadibida Ācōrē ume dji quīrāda beaside idji Warra beudadeba dadjirāra idji ume bia bāsia. Māwā dadjirāra wārāda ēdrādia Critora zocai bā bēra. ¹¹ Maā awara dadjirā Boro Jesucritodeba Ācōrē ume bia panā bēra idjideba Ācōrē ume bāsrida panāa.

Adaā idjaba Crito

¹² Ēberā abaadeba cadjiruara naā ējūāne zesia. Idjaba maā cadjiruadeba dadji beudira zesia. Jūmarāba cadjiruada obada bēra beubadaa. ¹³ Ācōrēba Moisea idji ley diai naēna ēberārāba naā ējūāne cadjiruara obadjidaa. Baribara maā ley neē bada bēra jaraca basia ēberāba cadjirua o panā carea bedeade panāda. ¹⁴ Māwāmīna Adaā ewarideba aba Moise ewaridaa ēberārāda beusidaa cadjiruara obadjida bēra. Baribara Adaāba cadjirua oda quīrāca odaē basia. Adaāba igarasia Ācōrēba idjia ebuda jaradara baribara ādjirāba māwā odaē basia.

Adaāneba jūmarāda biē panena quīrāca dji zeida badeba jūmarāda poya bia panesidaa.* ¹⁵⁻¹⁶ Wārāda ēberā abaaba cadjirua oda carea jūmarāda beusidaa. Baribara ēberā abaadeba Ācōrēba idji biadeba zocai baida bari diasia jūmarāda zocai beadamārēa.† Jesucritoba idji biadeba dadjirā itea odara Adaāba cadjirua odaadeba zeda cāyābara abāara bāa. Maā bēra Ācōrēba bari dia bāra Adaāba cadjirua odaadeba zeda quīrāca bāēa. Maā awara Adaāba cadjirua ababe oda carea Ācōrēba cawa opeda jūmarāda bedeade panāana asia. Baribara ēberārāba cadjiruada zocārā opedadamīna Ācōrēba ni cārē sida obiēne idji biadeba ādjirāra jipa unubaria. ¹⁷ Wārāda ēberā abaaba cadjirua odaadeba jūmarāda beubadaa. Baribara dewara ēberāda bāa, Jesucritoda. Idjideba Ācōrēba ni cārē sida obiēne ēberārāra jipa unubaria. Idji biadeba bio carebabaria. Ācōrēba māwā erobara Jesucritodeba ewariza idji ume zocai panania.

¹⁸ Wārāda ēberā abaaba cadjirua oda carea Ācōrēba cawa opeda jūmarāda bedeade panāana asia. Idjaba ēberā abaaba jipa oda carea Ācōrēba jūmarāda poya jipa unuya ewariza idji ume zocai pananamārēa. ¹⁹ Wārāda ēberā abaaba Ācōrēba jaradara iā odaē bēra zocārā ēberāra dji cadjiruarāda panesidaa. Idjaba ēberā abaaba jūma iā oda bēra zocārā ēberāra Ācōrēba jipa unuya.

²⁰ Ācōrēba Moisea idji leyra diasia ēberārāba cawadamārēa cadjiruara zocārā obadada. Baribara ēberārāba cadjiruara biara osidade Ācōrēba idji biadeba biara quīrā djuburiasia. ²¹ Wārāda ēberārāba cadjiruada obada bēra beubadaa. Baribara Ācōrēba idji biadeba ēberārāra jipa unubaria dadjirā Boro Jesucritodeba ewariza idji ume zocai pananamārēa.

* **5:14** Griego bedeade nāwā bā bāa: “Adaāra dji zeida bada quīrāca basia.” † **5:15-16** Jūmarā. Griego bedeade bā bāa “zocārā.”

6

Cadjiruadebema êdrapedada

¹ ¿Mañebemada sãwã crîcha panã? ¿Dadjirãra wadibida cadjiruade nîbadica Âcôrêba idji biadeba biara quîrã djuburiamârêã? ² ¡Wãrãda mãwã odiê panã! Dadjirãra cadjiruadebemada beusidaa. Mañ bërã ¿sãwã cadjiruade nîbadi? ³⁻⁴ Bãrãba cawa panã borocuesidade unubisidada Crito ume ábaa panãda. Mãwã unubisidaa idji ume beusidada idjaba jousidada. Mañbe dadjirã Zeza Âcôrêba idji ãbaa waibãa ãadeba Crito ãrêbabida quîrãca dadjirã sida ãrêbabisia zocai bai djiwidide nîbadamârêã.

⁵ Dadjirãra Crito ume beusida bërã idji ãrêbada quîrãca zocai bai djiwidide nîbadia. ⁶ Dadjirãba cawa panã dadji crîcha drôãra beusida Crito ume crude cachida quîrãca. Mãwãbarã dadjirã crîcha drôãba nañ cacuaba cadjirua o quîrã ãda waa poya obiêa. Dadjirãra waa cadjirua nezocarêa. ⁷ Wãrãda abãda Crito ume ábaa beusibarã, cadjiruadebemada êdrasia.*

⁸ Dadjirãra Crito ume ábaa beupedada bërã ñã panã idji ume zocai pananida. ⁹ Dadjirãba cawa panã Critora beu badada ãrêbada bërã waa beuêda. Beuba idjira waa poyaêa. ¹⁰ Crito ãarima aba beudaba jûma cadjiruada poyasia. Idjira waa beuêa átebarã Âcôrê itea zocai ãa. ¹¹ Ara mañ quîrãca cawadida panã bãrãra cadjiruadebemada beusidada idjaba dadjirã Boro Jesudeba Âcôrê itea zocai panãda.

¹² Mañ bërã cadjiruara idu bãrã boro babirãnadua. Mãwã bãrã cacua beuida ãba cadjirua o quîrã ãda odaêa. ¹³ Bãrã cacuaa idu cadjiruara obirãnadua. Átebarã ara bãdjida Âcôrêa diadadua. Bãrãra cadjiruade beu pananada Âcôrê itea zocai panesidaa. Mañ bërã bãrã cacuada Âcôrêa diadadua jipa odi carea. ¹⁴ Âcôrêba idji biadeba bãrãra êdra ãda bërã idjaba Âcôrêba Moisea diada leydeba panã bërã, cadjiruara bãrã boroda baiê ãa.

Jipa odidebema

¹⁵ ¿Mañebemada sãwã crîcha panã? Âcôrêba idji biadeba dadjirãra êdra edada bërã idjaba dadjirãra Moisea diada leydeba panã bërã ¿cadjiruada odida panãca? ¡Mãwãêa! ¹⁶ Bãrãba cawa panã ara bãdjida djãrã nezocada beadi carea diadibarã, dji boroba jarabarãra jûma ñã odida panã. Ara mañ quîrãca bãrãba cadjiruara bãrã boroda ãadibarã, cadjiruara odapeda beudia. Baribarã Âcôrêda bãrã boroda ãadibarã, idji bedea ñã obadade jipa nîbadia. ¹⁷ Naêna bãrãra cadjirua nezocarã basia. Baribarã jûma Âcôrênebema jaradiapedadara sodeba ñã o panã bërã mã ãcôrêa bia ãada abaria. ¹⁸ Bãrãra cadjiruadebemada êdrapedada Âcôrê nezocarãda panesidaa jipa odi carea.

¹⁹ Mãa mãwã nezocadebemada bedea ãa nañ crîchada jaradiai carea. Ara bãdjideba cawadida zarea ãa bërã mãwã jaradia ãa. Wãrãda naêna bãrãba ara bãdjida ãasidaa cadjirua nezocada beadi carea. Mãwã bãrãba mã peraidebemada, jûma cadjirua sida ewariza wetara o panabadjidaa. Baribarã idira Âcôrê nezocarã bërã ara bãdjida ãadadua jipa odi carea. Mãwãbarã Âcôrê itea bia beadia. ²⁰ Bãrãra cadjirua nezocarã baside jipa odida crîchadaca basia. ²¹ Baribarã cadjirua o panãneba ¿cãrê biada edasida? ¿Mãwã o panana carea idira quîrã pera panãca? Cadjirua o panã carea êberãrã beudia. ²² Idira bãrãra cadjiruadebemada êdrapedada bërã Âcôrê

* **6:7** Cadjiruadebemada êdrasia. Griego bedeadê mañba idjaba jara ãa: “Cadjirua o ãadebemada Âcôrêba jipa basia.”

nezocada panesidaa. Māwā bārāra Ācōrē itea bia panesidaa. Mañ bēra idji ume ewariza zocai panania. ²³ Wārāda cadjirua o panā carea ēberārā beudia. Baribarā dadjirā Boro Jesucritodeba Ācōrēba ewariza zocai baida bari dia bāa.

7

Miā amacara panā leydeba Paulo ba jaradiada

¹ Djabarā, Ācōrēba Moisea diada leyra cawa panā bēra mañ leydeba māa bārāa bedeaya. Bārāba cawa panāa ababe zocai panāneba¹ dadjirāra mañ leydeba panāda. ²⁻³ Nañ quīrāca bāa. Mañ leyba jara bāa wērā quima bara bāra idji quima zocai bāde idji ume baida bāda. Idji quima wadi zocai bāde mañ wērāba dewara umaquīrāda edaibāra, leyba jara bāa wērā daunemasida. Baribarā idji quimada beusira wērāra idji quima ume baida bā leydebemada ēdrāsia. Mañne idjia dewara umaquīrāda edaibāra, daunemaē bāa.

⁴ Djabarā, ara mañ quīrāca Crito beudadeba bārāra Ācōrēba Moisea diada leydebemada beusidaa. Māwā dewaradeba poya panania. Idira bārāra Crito dji arēbadadea. Idjideba panā bēra Ācōrē itea poya bia odia. ⁵ Dadjirāra nañ djaraba o quīrā bādeba nībasidade Ācōrēba Moisea diada leyba jara bā carea wetara cadjiruada o quīrāsidaa. Mañne cadjirua o panā carea beuidada panasidaa.* ⁶ Baribarā Ācōrēba Moisea diada leydeba pananada dadjirāra ēdrāsidaa. Mañ leydebemada beusida bēra idira Ācōrēra idji Jauredeba ēpēnia. Waa crīchadaēba Moiseba bāda leydeba ēpēnida.

Cadjirua o quīrā bādebema

⁷ ¿Mañnebemada sāwā crīcha panā? ¿Ācōrēba Moisea diada leyra cadjiruaca? ¡Māwāēa! Mañ ley neē badabara māa adua bacasia cārēda cadjiruada. Mañ leyba djārānera awuarāduada adaēbara, māa djārāne awuairu cadjiruada adua bacasia.[†] ⁸ Baribarā awuarāduada ada bēra cadjirua o quīrā bādeba māa ne jūmada wetara awuasias. Wārāda Ācōrēba Moisea diada ley neē badabara wetara cadjiruara o quīrāē bacasia.[‡] ⁹ Naēna mañ ley adua baside māra necai babadjia. Baribarā cawaside māa cadjiruada o quīrāsia. Mañbe cadjirua carea beuida basia. ¹⁰ Mañ ley ijā o bādeba māra Ācōrē ume ewariza zocai baida basia. Baribarā oca bēra mañ leyba cawabisia māra beuida bāda. ¹¹ Mañ leyba jara bā carea māa cadjiruada wetara o quīrāsia. Mañbe cadjiruaba māra cūrūgasia crīchamārēa mañ leydeba jipa baida. Baribarā ijā oca bēra beuida basia.

¹² Wārāda mañ leyra Ācōrēne. Mañ leyba jara bāra jūma bio bia bāa, jipa bāa, idjaba aride bāa. ¹³ Māwāra ¿ley bia bāba māra beubisica? ¡Māwāēa! Āteba¹ cadjirua o bā carea māra māwā beuida basia. Māa cadjirua o bā carea mañ ley bia bāba jara bāa māra beuida bāda. Māwā ebuda bāa cadjiruara sāwābāra bāda. Māa cadjirua o bāra wārāda bio cadjirua bāa.

¹⁴ Dadjirāba cawa panāa Ācōrēba Moisea diada leyra Ācōrē Jauredeba zesida. Baribarā māra nañ djarade bāa. Māra cadjiruaba nēdoēda quīrāca bāa idji nezocada bamārēa. ¹⁵ Māa adua bāa cārē cārēā jāwā obarida. Māa ne bia o quīrā bāra ocaa, āteba¹ māa cadjirua o quīrāē bāda obaria. ¹⁶ Baribarā

* **7:5** Beuidada panasidaa. Griego bedeade nāwā bā bāa: “Beudira zau panasidaa.” † **7:7** Exodo

20:17. ‡ **7:8** Wārāda Ācōrēba Moisea diada ley neē badabara wetara cadjiruara o quīrāē bacasia. Griego bedeade nāwā bā bāa: “Ley neñe cadjiruara beusia.”

mĭa cadjirua o ɓara o quĩrĩáé ɓa bẽrã ebuda ɓa Ācõrẽba Moisea diada leyra mĭa bia unu ɓada. ¹⁷ Mañ bẽrã ara mĭdjia quĩrĩã ɓaɗeba cadjiruara o ɓaẽa, áteɓarɒ cadjirua mĭ sode ɓaba mĕwã obibaria. ¹⁸ Mĕa cawa ɓa mĭ sodeɗa biada neẽda. Biara jaraibarɒ, mĕra nañ djarade ɓa bẽrã ara mĭdjia quĩrĩã ɓaɗeba biada poya ocaa. Mĕa biada o quĩrĩã ɓamĩna poya ocaa. ¹⁹ Wãrãda mĭa bia o quĩrĩã ɓara ocaa, áteɓarɒ cadjirua o quĩrĩáé ɓada obaria. ²⁰ Mĕa cadjirua o quĩrĩáé ɓada o ɓamĩna, ara mĭdjia quĩrĩã ɓaɗeba mĕwã o ɓaẽa. Áteɓarɒ cadjirua mĭ sode ɓaba mĕwã obi ɓa.

²¹ Mañ bẽrã nañda cawa ɓa: mĭa biada o quĩrĩã ɓamĩna cadjirua mĭ sode ɓaba cadjiruada obibaria. ²² Wãrãda mĭa sodeba Ācõrẽ leyra bio bia unu ɓa. ²³ Mĕwãmĩna dewara crĩcha sida mĭ sode ɓa. Mañgaba mĭ preso eroɓa quĩrãca mĭa cadjiruada obibaria. Mĕa bia o quĩrĩã ɓara mañ crĩchaba idu obi quĩrĩacaa ne bia oi crĩcha ume djõ ɓa quĩrãca.

²⁴ ¡Mĕra mĩã djuburi ɓa! ¿Caiba mĕra êɗra ɓai nañ cacua beuida ɓaba cadjirua o quĩrĩã ɓaɗebemada? ²⁵ Ababe Ācõrẽɓarɒ dadjirã Boro Jesucritodeba mĕra êɗra ɓaya. Mañ carea mĭa idjĩa bia ɓada aya. Wãrãda mĭ crĩchade Ācõrẽ leyra ijã o quĩrĩã ɓa, baribarɒ nañ djarade ɓa bẽrã cadjirua mĭ sode ɓaba cadjiruada obibaria.

8

Ācõrẽ Jauredeba nĩbaɗidebema

¹⁻² Idira dadjirãra Jesucrito ume panɒ bẽrã ni maãrĩ bida bededeade panɒa.* Ācõrẽ Jaureba dadjirãa zocai bai djiwiɗida Jesucritodeba diasia. Dadjirãa cadjiruadeɓemada idjaba beuɗideɓemada êɗra ɓasia. ³ Ācõrẽba Moisea diada leyba dadjirãa cadjiruadeɓemada poya êɗra ɓaẽ basía. Nañ djaraba o quĩrĩã ɓaɗeba nĩnaba mañ ley ijã odi cãyãɓara cadjiruada obadaa. Baribarɒ Ācõrẽba idji Warrada diabuesia dadjirã dji cadjiruarã quĩrãca ɓamãrẽã. Mañne idji Warrara dadjirã cadjirua carea beusia. Mĕwã Ācõrẽba idji Waradeba dadjirãra cadjiruadeɓemada êɗra ɓasia. ⁴ Idjia mĕwã osia dadjirãba poya jipa oɗamãrẽã idji leyba jara ɓa quĩrãca. Idira dadjirãra poya jipa nĩɓadia nañ djaraba o quĩrĩã ɓaɗeba nĩnaẽ bẽrã, áteɓarɒ Ācõrẽ Jauredeba nĩna bẽrã.

⁵ Nañ djaraba o quĩrĩã ɓaɗeba nĩnaba ababe nañ djaraba cadjirua o quĩrĩã ɓaɗra crĩchabadaa. Baribarɒ Ācõrẽ Jauredeba nĩnaba Ācõrẽ Jaureba quĩrĩã ɓaɗra crĩchabadaa. ⁶ Nañ djaraba o quĩrĩã ɓada abaɓa crĩcha ɓaibarɒ beuya. Baribarɒ Ācõrẽ Jaureba quĩrĩã ɓada crĩcha ɓaibarɒ necai ɓaya idjaba ewariza Ācõrẽ ume zocai ɓaya. ⁷ Abaɓa nañ djaraba o quĩrĩã ɓada crĩcha ɓaibarɒ, Ācõrẽ ume dji quĩrũa. Ācõrẽ leyra ijã o quĩrĩáéa, ni poya ijã oẽa. ⁸ Nañ djaraba o quĩrĩã ɓaɗeba nĩnara Ācõrẽba bia unucaa.

⁹ Baribarɒ Ācõrẽ Jaureda wãrãda bãrã sode ɓaɓarɒ, idjiɗeba nĩnaa. Nañ djaraba o quĩrĩã ɓaɗeba nĩnaẽa. Wãrãda Crito Jaure neẽ ɓara Critodeẽa.

¹⁰ Baribarɒ Critoda bãrã sode ɓaɓarɒ, bãrã jaurera zocai ɓa Ācõrẽba bãrãra jipa unu ɓa bẽrã. Mĕwãmĩna bãrãba cadjirua o panana carea nañ djarade beudia. ¹¹ Baribarɒ idji Jaureda bãrã sode ɓa bẽrã, idjiɗeba bãrã cacua beuida ɓara ãrẽɓabiya Jesu ãrẽɓabiɗa quĩrãca.

* **8:1-2** Griego bededeade ácarɒ cartade nañ sida ɓá ɓa: “Ādjirãra nañ cacuaba cadjirua o quĩrĩã ɓaɗeba nĩnaẽ bẽrã, áteɓarɒ Ācõrẽ Jauredeba nĩna bẽrã.”

¹² Djabarã, dadjirãra wãrãda Ācōrē Jauredeba nĩbadida panãa. Naã djaraba o quĩrĩã ßãdeba nĩbadiē panãa. ¹³ Bãrãda naã djaraba o quĩrĩã ßãdeba nĩbadibãrã beudia. Baribãrã naã djaraba cadjirua o quĩrĩã ßãda Ācōrē Jauredeba igaradibãrã, ewariza Ācōrē ume zocai panania. ¹⁴ Jũma Ācōrē Jauredeba nĩnara Ācōrē warrarãa. ¹⁵ Bãrãba Ācōrē Jaure edasidade nezocada ßãē basĩa. Ātebãrã ßãsia Ācōrē warrarãda beadamãrẽã. Idjideba ne wayadacaa ãtebãrã Ācōrẽa “mã Zeza” abadaa. ¹⁶ Dadjirã sode Ācōrē Jaureba cawabi ßãa wãrãda Ācōrē warrarãda. ¹⁷ Idji warrarã bẽrã Crito ume ãbaa idjia erobãdebemada edadiã. Dadjirãda wãrãda Crito bia mĩgada quĩrãca bia mĩga pananibãrã, Ācōrẽba Crito ume ãbaa bio bia ßãya.

Bajãne bia pananinebema

¹⁸ Dadjirã naã ewaride bia mĩga pananebemada mĩa mĩcua crĩchacaa, nocoarebema ewaride Ācōrẽba dadjirãra bia ßãi bẽrã. ¹⁹ Ne jũma Ācōrẽba ocuadaba quĩrĩã ßãa idji warrarã bia panebadada isabe unubida. ²⁰⁻²¹ Naẽna ne jũma Ācōrẽba bia ocuadara biē besĩa. Baribãrã iduba mãwã biē beē basĩa, ãtebãrã Ācōrẽba biē ßãsia. Mãwãmĩna ne jũma biē bedaba jãã ßãa Ācōrẽba idji warrarã bia ßãi quĩrãca bia ßãmãrẽã. Mãbe waa berawaãa.

²² Dadjirãba cawa panãa wẽrãba warra tobarãde pua carea isabe to quĩrĩãbarida. Ara mã quĩrãca ne jũma Ācōrẽba ocuadara puadeba beaca ßãa. Mã carea isabe bia be quĩrĩã ßãa. Ācōrẽba ocuada biē beda ewarideba aba ididaa mãwã ßãa. ²³ Mã awara Ācōrẽba dadjirã cacuara bia ßãmãrẽã jãã panamisa dadjirã sida puadeba panãa. Idji warrarã edabarãde mãwã oya. Idji Jaureda dadjirãa naãrã diasia wãrãda idji warrarãda cawadamãrẽã. ²⁴ Ācōrẽba dadjirãra êdrã edada bẽrã mãlgara jãã panãa. Dadjia jãã panãra wadibida neē panãa. Eropanãbara çcãrẽ cãrẽã jãã panacasida? ÇCaiba idjia erobã edai carea jãã bai? ²⁵ Baribãrã dadjirãba jãã panãra wadibida neē panã bẽrã jũma droa pananeba cawa panãa wãrãda edadida.

²⁶ Mã awara ara dadjiduba ßããaē panã bẽrã Ācōrē Jaureba dadjirãra careba ßãa. Wãrãda adua panãa sãwã Ācōrẽa aride iwididida. Baribãrã Ācōrē Jaureba dadjia poya jaradaca bedeadeba dadjirã carea Ācōrẽa iwidibaria. ²⁷ Mãne Ācōrē dadji so acãbariba idji Jaureba iwidĩ ßãra cawa ßãa, idjia quĩrĩã ßã quĩrãca idjiderã carea iwidibari bẽrã.

Ācōrẽba ne jũmaneba carebabaria

²⁸ Ācōrẽba crĩcha ßãda quĩrãca idji quĩrĩã beada trãsia. Dadjirãba cawa panãa mãlgarã itea Ācōrẽba ne jũmaneba biada obarida. ²⁹ Idjia naẽnaeda cawa basia cairãda idjiderã baida. Ādjirãra ßãsia idji Warra Jesu quĩrãca beadamãrẽã. Mãwã idji Warra Jesura djabarã zocãrã pananebemada dji nabemaa. ³⁰ Ācōrẽba idji Warra Jesu quĩrãca beadamãrẽã naẽnaeda ßãdara idjima trãcuasia. Idjia trãcuadara jipa unusia. Idjia jipa ununarãa idji biya quĩrudebemada diaya.

³¹ ÇMãlgãdebemada sãwã crĩcha panã? Ācōrẽra dadjirãare ßã bẽrã çcaiba dadjirãra poyai? ³² Wãrãda Ācōrẽba idji Warra arada wãgaē basĩa ãtebãrã jũma dadjirã carea idu beabisia. Mã bẽrã çdjidia dadjirãa ne jũma biada Crito ume ãbaa diaẽca? ³³ ÇCaiba Ācōrẽa idjia edadarãda poya biē jarai? Ācōrẽba dadjirãra jipa unubaria. ³⁴ ÇCaiba dadjirãra bedeade panãana adi? Nĩ abaãba mãwã jaradaãa Jesucritora dadjirã carea beuda bẽrã. Idjira

beu badada ãrêbasia. Idira Æcôrê jawa araare ðaa. Mama dadjirã carea Æcôrêa bedea djuburia ðaa. ³⁵ ¿Caiba dadjirãra Crito quĩrĩãnebemada poya ãyã ðai? Ewari zarea zebãrãde, bia mĩga panãne, êberãrãba dadjirã biê odi carea êpê panãne, jarraba zebãrãde, cacuade jãni carea neê panãne, minijĩchiade panãne, êberãrãba bea quĩrĩã panãne ni abaaba dadjirãra Crito quĩrĩãnebemada poya ãyã ðãêa. ³⁶ Æcôrê Bedeade nãwã ðã ðaa:

Ewariza ða carea daira bea quĩrĩã panãa. Oveja beabada quĩrãca beadida crĩcha panãa.†

³⁷ Baribãrã Critoba dadjirãra quĩrĩã ðaa. Idjideba jũma maãgara dadjirãba poyabadaa. ³⁸⁻³⁹ Maã carea mãa cawa ðaa dadjirãda beudibãrã wa zocai pananibãrã, Æcôrê quĩrĩãnebemada jĩga pananaêda. Naã ewaride, nubema ewaride bida jĩga pananaêa. Idjaba bajãnebema nezocarãba, jairãba, dji droma beaba, naã dedaade ãtara beaba, naã dedaade jewedaara beaba, ni cãrê Æcôrêba odadebema bida dadjirãra idji quĩrĩãnebemada poya ãyã ðãdaêa.‡ Ara maã quĩrĩãra dadjirã Boro Jesucritodeba unubisia.

9

Æcôrêba israelerã edada

¹ Mãra Critode bẽrã wãrã bedeada jaraya. Sewa oêa. Æcôrê Jaureba mã soðe naã bedeara wãrã arada cawabi ðaa. ²⁻³ Naãda jaraya: mã êberãrã judiorã carea ewariza bio sopua babaria. Ædjirãra Æcôrê ume biê panãnebemada poya bia ðaibara, mãda Ædjirã cacuabari Critodebemada jĩga becasia. ⁴ Ædjirãra Israeldebemaa. Æcôrêba Ædjirãra naãrã edasia idji warrarãda beadamãrêa.* Idji quĩrãwãrêa dorrodorroadã Ædjirãa unubisia.† Ædji drõã naẽnabemarã ume bedea ðasia.‡ Idji ley sida Moisedeba Ædjirãa diasia. Ædjirãa cawabisia idji dede cãrêda odida panãda idjaba jũma idjia diai jaradara Ædjirã itea basia. ⁵ Ædji drõã naẽnabemarãra dji dromarãda beasia. Ædjirãneba Critora naã djarade zesia. Idjidrã jũmarã Æcôrêa. Idjiabãrã dadjirãba ewariza bia bedeadida panãa. Bia ðaa mãwã baida.

⁶ Mãa jaraê ðaa Æcôrêba israelerã itea oyada adara oê ðada. Ætebãrã mãa jara ðaa jũma Israeldeba yõpedadara Æcôrê quĩrãpita israelerãêda. ⁷ Idjaba jũma Abrahãneba yõpedadara Æcôrê quĩrãpita Abrahã warrarã araêa. Æcôrêba Abrahãa nãwã jarasia: “Mãa warrarã diai jaradara ða warra Isadeba zedia.”§ ⁸ Maã bedeaba dadjirãa cawabi ðaa jũma Abrahãneba naã djarade topedadara Æcôrê warrarãêda. Æcôrêba diai jarada warrarãdrã Abrahã warrarã araa. ⁹ Æcôrêba Abrahãa diai jarada bedeara naãga: “Za zeĩ poade ara naã ewari quĩrãca mãra wayacusa zeya. Maãne Saraba warrada to erobaya.”*

¹⁰⁻¹² Maã awara Æcôrêba cawabisia idjia eda quĩrĩã ðada edabarida. Idjaba cawabisia ni abaada edacada Ædjia o panara bia unu ða bẽrã Ætebãrã edabaria idjia trãna bẽrã. Nãwã cawabisia: Rebecaba mĩguisoda tosia. Dji zezara dadji drõã naẽnabema Isa basia. Baribãrã maã warrarã todi naẽna idjaba biada ni cadjiruada odi naẽna Æcôrêba Rebecaã jarasia: “Dji nabemada dji tẽabema

† **8:36** Salmo 44:22. ‡ **8:38-39** Jairã. Griego bedeade nãwã ðã ðaa: “Dji dromarãba, jũma poya beaba.” * **9:4** Exodo 4:22. † **9:4** Exodo 40:34-35. ‡ **9:4** Genesi 12:1-3. § **9:7** Genesi 21:12.

* **9:9** Genesi 18:10,14.

jawaeda baya.”† ¹³ Maλ carea Ācōrē Bedeade nāwā b́́a: “Mā Jacoboda quĩrĩasia, maλne Esaúra unu amasia.”‡

¹⁴ ¿Maλnebemada sāwā crĩcha panλ? ¿Ācōrēba jipa ocada crĩcha panλca? ¡Māwāéa! ¹⁵ Ācōrēba Moisea nāwā jarasia:

Mā quĩrā djuburia quĩrĩa b́́a ēberāda quĩrā djuburiaya idjaba māa quĩrĩāneba careba quĩrĩa b́́a ēberāda quĩrĩāneba carebaya.§

¹⁶ Wārāda Ācōrēba edabara ēberāra edacaa maλ ēberāba o b́́ada bia unu b́́a bēra ni dji ēberāba māwā quĩrĩa b́́a bēra. Ātebala idjia quĩrā djuburia quĩrĩa b́́adra edabaria. ¹⁷ Ācōrē Bedeade idjia Egiptodebema boroa jarađada nāwā b́́a b́́a:

Mā b́́a dji boroda b́́asia b́́a mĩgabi b́́adeba mλ b́́ada unubi carea. Māwā mλra jūma naλ ējūāne trλ b́́aga baya.*

¹⁸ Maλba cawabi b́́a Ācōrēba abada quĩrā djuburia quĩrĩa b́́abara māwā obarida idjaba abada cawara zarea b́́a quĩrĩa b́́abara māwā b́́abarida.

¹⁹ Maλ bedea carea ababa nāwā jaraiscada: “Ācōrēba māwā obari bēra ¿cārē cārēā dadjirāra bedeade panλana a b́́a? ¿Idjia dadjirā b́́ada quĩrāca panλca?” ²⁰ Baribara dji māwā bedea b́́ara ¿cai māwā Ācōrē bedei carea? Zocoba dji cadaa jaraida b́́a: “B́́a ¿cārē cārēā mλra jāwā osi?” ²¹ ¿Dji egoro cabariba o quĩrĩa b́́a quĩrāca oiē b́́a? ¿Abari egoroba zoco ewari droma careabemada, baridua ewari careabema sida oida b́́eca?

²² Ara maλ quĩrāca Ācōrēba o quĩrĩānada osia. Ēberārāba cadjirua o panλ carea Ācōrēba idji quĩrĩbideba idjaba idji b́́adeba cawa opeda tλba uruade batabueida basia. Baribara ādjia cadjirua o panλra jūma droasia.

²³ Māwā droasia idji biya quĩru wai b́́a b́́adebemada idjia quĩrā djuburia b́́a ēberārā cawabi carea. Ādjirāra idjia naēna edasia idji bia quirudebemada erobeadamārēā. ²⁴ Dadjirāra maλ ēberārānebemaa. Ācara judiorā idjaba ācara judiorāēa. Baribara Ācōrēba jūma dadjirāra trāsia. ²⁵ Ācōrēba jarađada Osea cartade nāwā b́́a b́́a:

Mλ puruē badada mλ puruāda aya. Mā quĩrĩāē b́́ada puruda māa quĩrĩa b́́a puruāda aya.†

²⁶ Idjaba nāwā b́́a b́́a:

Mā jarasia bārāra mλ ēberārāēda.

Māwā jarađama māa bārāra mλ warrarāana aya.‡

²⁷⁻²⁸ Idjaba Isaíaba israelerānebemada nāwā jarasia:

Israelerāra zocārā panλa pusa ībλ quĩrāca. Māwāmīna ādjirāra zocārāēbe ēdrādia dadjirā Boro Ācōrēba naλ ējūāne b́́ara isabe jūma cawa oi bēra.§

²⁹ Idjaba maλ naēna Isaíaba nāwā jarasia:

Dadjirā Boro jūma poya b́́aba dadji israelerāra ācara zocai b́́adaēbara, Sodomanebemará, Gomorradebemará quĩrāca ni aba bida neē bacasia.*

Judiorāba Crito ŷjānaē panλnebema

† **9:10-12** Genesi 25:23. ‡ **9:13** Malaquia 1:2-3. § **9:15** Exodo 33:19. * **9:17** Exodo 9:16.

† **9:25** Osea 2:23. ‡ **9:26** Osea 1:10. § **9:27-28** Isaía 10:22,23. * **9:29** Isaía 1:9.

³⁰ ¿Mañba cārēda jara ba? Judiorāēba jaradaca basía Ācōrē quīrāpita jipa beadi carea. Baribara Critora ijpapedada bēra Ācōrēba ādjirāra jipa unusia. ³¹ Mañne israelerāba Ācōrē quīrāpita jipa beadi carea leydeba jarā pananamīna Ācōrēba jipa unue basía. ³² ¿Cārē cārēā ādjirāra jipa unue basi? Jipa unue basía Crito iḡāni cāyābara ādjia o pananeba idji quīrāpita jipa beadi carea jarā panana bēra.† Wārāda ādjirāba Critora iḡānaē basía mōgarade tēnedrābada quīrāca. ³³ Ācōrē Bedeade mañnebemada nāwā bā ba: Ūrīnadua. Māa Sioā purude de oi careabema mōgarada babarala.‡ Mañ mōgarade ēberārāra tēnedradapeda baedia. Baribara idji iḡā baaba idji quīrābe iḡā baēa.§

10

¹ Djabarā, māa sodeba quīrā ba Ācōrēba israelerāra ēdra edaida. Mañ carea māa Ācōrēa iwidi babaria. ² Māa jaraya ādjirāba Ācōrēra wārāda ēpē quīrā panada. Māwāmīna Ācōrēba quīrā baḡdebemada āi crīcha panla. ³ Ācōrēba sāwā ēberārā jipa unubarida ādjirāba cawadaca. Mañda igaradapeda ara ādjia o pananeba jarā panla Ācōrē quīrāpita jipa beadi carea. ⁴ Baribara Crito iḡābdara Ācōrēba jipa unubaria. Mañ bēra ley iḡā o pananeba jipa beadi carea waa jaradiē panla.

⁵ Moiseba basia sāwā ēberārāra Ācōrēba diada leydeba poya jipa beadida. Nāwā basia: “Ēberāba naā leyba jara bara iḡā o baibara, zocai baya.”*

⁶ Baribara Crito iḡābdara Ācōrēba jipa unubaria. Mañ ēberāba jarabaria: “Ba sode crīcharādua abaada bajānaa wāida bada Crito naā dudaa zebi carea.

⁷ Crīcharādua abaada beudarā panabadamaa wāida bada Crito ārēbabi carea.”

⁸ Baribara Ācōrē Bedeade nāwā bā ba: “Ba Ācōrē bedeara cawaicha ba.† Ba iteba idji bedeara jaraida ba idjaba ba sodeba iḡāida ba.”‡ Idji bedeara daiba nāwā jaradia panla jūmarāba iḡānamārēā: ⁹ ba iteba Jesura jūmarā Boroada aibara, idjaba Ācōrēba idjira ārēbabisida ba sodeba iḡāibara, Ācōrēba ēdra edaya. ¹⁰ Wārāda abaaba sodeba iḡāibara, Ācōrēba jipa unuya. Iteba Jesura jūmarā Boroada aibara Ācōrēba ēdra edaya.

¹¹ Ācōrē Bedeade nāwā bā ba: “Idji iḡā baaba idji quīrābe iḡā baēa.”§

¹² Ācōrēra jūmarā Boro bēra judiorāra, judiorāē sida abarica obaria. Idjia quīrā djuburia iwidiḡbdara bio carebabaria. ¹³ Ācōrē Bedeade nāwā bā ba: “Dadjirā Boro Ācōrēa quīrā djuburia iwidiḡbdara jūma ēdra edaya.”*

¹⁴ Baribara ēberārāba wadi dadjirā Boro Jesucrito iḡānaē panane ḡsāwā idjia quīrā djuburiada iwidiḡ? Idjidebemada wadi ūrīnaē panane ḡsāwā iḡāni? Idjaba ni abaaba ādjia jaradiae wāēbara ḡsāwā idjidebemada ūrīni?

† **9:32** Ādjia o pananeba. Griego bedeade ācara cartade nāwā bā ba: “Ācōrēba Moisea diada ley iḡā o pananeba.” ‡ **9:33** Sioā purura idjaba Jerusaleā abadaa. § **9:33** Idji quīrābe iḡā baēa. Griego bedeade bā ba: “Peraēa.” Isaía 28:16; 1 Pedro 2:6. *

10:5 Levitico 18:5. † **10:8** Ba Ācōrē bedeara cawaicha ba. Griego bedeade nāwā bā ba: “Idji bedeara ba caita ba.” ‡ **10:8** Deuteronomio 30:14.

§ **10:11** Idji quīrābe iḡā baēa. Griego bedeade bā ba: “Peraēa.” Isaía 28:16; 1 Pedro 2:6. * **10:13** Joel 2:32.

¹⁵ Ācōrēba ni abaada diabueēbala, ṣsāwā jaradiade wāni? Ācōrē Bedeade nāwā bā baa: “Bedeā bia jarade zebadara bio bia bea.”†

¹⁶ Baribala jūma judiorāba bedea bia Critodebemada ījānaē basia. Isaia cartade nāwā bā baa: “Mā Boro, daiba jarapedadara ṣcaiba ījāsi?”‡ ¹⁷ Wārāda ēberārāba Critodebemada naārā ūrīnida panla poya ījāni carea. § ¹⁸ Baribala mā iwidiya: ṣjudiorāba mā bedeara ūrīnaē basica? Wārāda ūrīsidāa. Ācōrē Bedeade nāwā bā baa: Idjidebemada jūma naā ējūāne jarasidāa. Mā bedeara tamleda jara wāsidaa.*

¹⁹ Mā wayacusa iwidiya: ṣjudiorāba mā bedeara cawadaca basica? Māē, cawasidāa judiorāba cawapedada quīrāca. Mā carea Moiseba Ācōrēneba judiorāa naārā jarasia: Mā edadaē puru careba badeba mā bārāra jiwaida baya māda quīrīnamārēā. Mā adua bada puru careba badeba mā bārāra quīrūbigaya māda quīrīnamārēā.†

²⁰ Idjaba Isaia Ācōrēneba ne wayaa neē nāwā jarasia: Mā jaradaē pananaba māra unusidāa. Mānebema iwīdidaē pananarāa ara mādjidibemada cawabisia.‡

²¹ Baribala israelerānebemada Isaia Ācōrēneba nāwā jarasia: Ewariza mā jawa wabadjia ēberārā cawala zarea bea, mā ījāē beara māmaa zedamārēā. §

11

Ala judiorāba Crito ījapedada

¹ Mā carea mā naāda iwidiya: ṣĀcōrēba israelerā idji ēberārāda igarasica? jMāwāēā! Māda israelerānebema, Abrahā ēberārānebema, Benjamiāneba yōnaa. ² Ācōrēba naēna israelerāra edasia idji puruda bamārēā. Mā bēā ādjirāra igaraē baa. Bārāba Ācōrē Bedeade Eliādebema bādada cawa panla. Eliāba Ācōrēba israelerāra nāwā biē jarasia. ³ “Mā Boro, badeba bedeabadarāda jūma quenasiidāa idjaba bāa animarā babue diabadada jūma ārīsidāa. Ababe mādrā baa, baribala mā sida beadi carea jala panla.”* ⁴ Māne Ācōrēba nāwā panusia: “Māa siete mil ēberārāda mā itea waga erobaa. Ādjirāra Baal quīrāpita chīrāborode barru cōbeadacaa.”† ⁵ Ara mā quīrāca naā ewarīde bida Ācōrēba idji biadeba dai judiorāda zocārāēbe edasia idjiderāda beadamārēā. ⁶ Māwā Ācōrēba idji biadeba edasibala, daiba o panla carea edaē basia. Daiba o panla carea edadabara, māwāra idji biadeba edaē bacasia.

⁷ ṣMānebemada sāwā crīcha panla? Israelerāba Ācōrē quīrāpita jipa beadi carea jala pananamīna jipa beadaē basia. Baribala israelerā zocārāē panla ījāsidaa, Ācōrēba edada bēā. Ādjirāda Ācōrēba jipa unusia. Waabemarāba ījā quīrīnaē basia. ⁸ Ācōrē Bedeade nāwā bā baa:

† **10:15** Griego bedeade nāwā bā baa: “Bedeā bia jarade zebada jirūra bio bia quēdea.” Isaia 52:7. Griego bedeade ācala cartade bā baa: “Necai bai bedea jarade zebadara.” ‡ **10:16** Isaia 53:1.

§ **10:17** Critodebema. Griego bedeade ācala cartade bā baa “Ācōrē Bedea.” * **10:18** Salmo 19:4.

† **10:19** Deuteronomio 32:21. ‡ **10:20** Isaia 65:1. § **10:21** Isaia 65:2. * **11:3** 1 Rey 19:10,14.

† **11:4** 1 Rey 19:18.

Ācōrēba ādjirā crīchara b̄asia poya cawarānamārēā, ādji dauba ununara poya cawarānamārēā, idjaba ādji cawarāba ūrīnara poya cawarānamārēā. Ādjirāra wadibida ara māwā panla.†

⁹ Idjaba judiorā boro Daviba maḡgādebemada Ācōrēa jarasia:

Ādjirā bia ne cobada carea idu crīchabidua b̄aa cawa oēda.

Māwā āduba cūrūgadia animarā jidabadade edaa baebada quīrāca. Maḡne ādjirāra cawa odua.

¹⁰ Ādjirāra dauberrea bea quīrāca b̄adua ādjia unu panlāra cawarānamārēā. Idjaba ewariza bia mīgabidua.§

Ācōrēba judiorā ēd̄ra edada

¹¹ Naḡda m̄la iwīdiya: ĵjudiorāba Critora igarasida b̄erā abeda waa Ācōrē ume poya bia beadaēca? * ṽMāwāēa! Āteb̄arā Crito igarapedada b̄erā Ācōrēba judiorāēda ēd̄ra edabaria. Māwā judiorāra jiwaيدا beadapeda idjida quīrānia. ¹² Judiorāba Crito igarapedada b̄erā ādjirā cāyābara Ācōrēba jūma naḡ ējūānebema judiorāēra bio careba b̄aa. Maḡ b̄erā judiorā wayacusa Ācōrē ume bia panebada ewaride ĵĀcōrēba jūmarāda biara carebaēca?

¹³ M̄la judiorāēa ne jaraya. Ācōrēba m̄ra bārāmaa diabuesia jaradia b̄amārēā. Maḡda m̄la jūma jīpa o quīrīā b̄aa. ¹⁴ M̄la judiorāēa jaradia b̄adeba quīrīā b̄aa m̄l ēberārā judiorā b̄ida maḡ bedeara ūrī quīrīānida jiwaيدا panl quīrāca. Māwā Ācōrēba ādjirāra ḡcarā ēd̄ra edaya. ¹⁵ Ācōrēba judiorāra igarada b̄erā ḡcarā naḡ ējūānebemarāra idji ume bia b̄asia. Maḡ b̄erā Ācōrēba judiorā wayacusa bia edabarāde ĵcārēda sāwāi? Ādjirā sida beudarā quīrāca pananada Ācōrē ume zocai beadia.

¹⁶ Trigo naārā ewabadade paḡda ocuadapeda maḡ paḡnebemada Ācōrēa aba diadib̄arā, waabema paḡ sida Ācōrēnea. Ara maḡ quīrāca jūma judiorāra Ācōrēnea, ādji drōā naēnabemarāda idjide bada b̄erā. Idjaba bacuru carrada bia b̄ab̄arā, dji ḡawate sida bia beaa. Ara maḡ quīrāca jūma judiorāra Ācōrēnea, ādji drōā naēnabemarāda idjide bada b̄erā.

¹⁷ ḡcarā judiorāra Ācōrēnebemada jīga panesidāa olivo bacuru ḡawate tētacuada quīrāca. Bārā judiorāēra Ācōrē neḡ panasidāa olivo bacuru iduba mēā warida quīrāca. Barib̄arā ḡcarā bārā judiorāēra ḡcarā judiorā cacuabari Ācōrē ēberārāda panesidāa iduba mēā warida olivo bacuru ḡawatera dji tētacuadade cara b̄acuada quīrāca. Māwā idira Ācōrēba bārā sida careba b̄aa judiorā careba bada quīrāca.† ¹⁸ Barib̄arā crīcharānadua bārā judiorāēra judiorā cāyābara Ācōrē quīrāpita biara beada. Quīrānebadadua bārāra dji carradeba zocai panlāda. Dji carrara bārāneba zocai b̄lēa.

¹⁹ Āib̄erā bārā judiorāēba crīchadisicada Ācōrēba judiorāra igarasida bārāda ādjirā cacuabari edai carea. ²⁰ Wārāda māwā b̄aa. Barib̄arā Ācōrēba ādjirāra igarasia Critoda īḡapedadaē b̄erā. Maḡbe bārāda edasia Critoda īḡapedada

† **11:8** Isaia 29:10. § **11:10** Bia mīgabidua. Griego bedede nāwā b̄l b̄aa: “Ādji ēcarrara jūrēā b̄adua.” Salmo 69:22-23. * **11:11** Griego bedede nāwā b̄l b̄aa: “ĵJudiorāra tēnedradapeda abeda baesidaca?”

† **11:17** Ācōrēba bārā sida careba b̄aa judiorā careba bada quīrāca. Griego bedede nāwā b̄l b̄aa: “Bārā sida bacuru ba dji carradeba ze b̄adeba bia panla.”

bērā. Maḵ carea bārāra judiorā cāyābara biara beada crīcharānadua, ātebala Ācōrēra waya pananadua. ²¹ Judiorāba ījānaē panla carea Ācōrēba ādjirāra igarasia bacuru jawate tētacuabarla quīrāca. Ara maḵ quīrāca bārā judiorāēba ījānaēbala, Ācōrēba bārā sida igaraya.

²² Bio crīchaadua sāwā Ācōrēba idji biadeba carebabarida idjaba sāwā cawa obarida. Judiorāba ījāpedadaē bērā Ācōrēba cawa opeda ādjirāra igarasia. Maḵne bārā judiorāēra idji biadeba careba ḅala idjaba careba baya. Baribarla maḵneba pananida panla. Bārāba ījā pananaēbala, Ācōrēba bārā sida cawa opeda igaraya bacuru jawate tētacuabarla quīrāca. ²³ Idjaba judiorā Crito ījānaē pananaba ījānibarla, Ācōrēba ādjirāra wayacusa bia edaya dji jawate tētadade wayacusa cara ḅabarla quīrāca. Idji ḅabadeba māwā poya oya. ²⁴ Wārāda bārā judiorāera olivo bacuru iduba mēā warida quīrāca panasidaa. Ācōrēba maḵ bacurudebemada tētacuapeda olivo bacuru udae cara ḅacuasiasia. Māwā baiē ḅamīna Ācōrēba osia. Maḵ bērā ḷjudiorāra wayacusa poya edaēca dji uda bacuru jawatera wayacusa cara ḅacuabarla quīrāca?

Ācōrēba jūma israelerā ēdra edaidebema

²⁵ Djabarā, mla quīrā ḅala Ācōrēba naēna cawabiē ḅadada bārāba cawadida. Māwā judiorā cāyābara biara beada crīchadaē. Ācōrēba naēna cawabiē ḅadara naḷga: zocārā judiorāda cawarla zarea panesidaa idjaba cawarla zarea panenia aba jūma dji Crito ījānida panla judiorāēba ījāḅadadaa. ²⁶ Māwānacarea Israel purura Ācōrēba jūma ēdra edaya. Ācōrē Bedeade nāwā ḅā ḅa:

Dadjirā Ēdra Edabarira Sioḵ purudeba zeya.†
Idjia Jacobodeba yōpedadarāba cadjirua opedadara jūma quīrādoaya.

²⁷ Mla ādjirā ume bedea ḅadara oya. Ādjia cadjirua opedadara quīrādoaya.‡

²⁸ Judiorāba bedea bia Jesudebemada igara panla bērā Ācōrē ume dji quīrā. Maḵ bērā bārā judiorāēra Ācōrē ēberārāda poya beadia. Baribarla Ācōrēba ādjirā drōa naēnabemarāra edada bērā wadibida quīrā ḅa. ²⁹ Wārāda Ācōrēba diadara jārīcaa. Idjia trlnara igaracaa. ³⁰ Bārā judiorāēba naēna Ācōrēra ījānaca basia. Baribarla judiorāba ījānaē panla bērā idira Ācōrēba bārāra quīrā djuburia ḅa. ³¹ Ādjirāba idira ījānacaa nocoarebema ewaride Ācōrēba quīrā djuburiamārēā bārā judiorāē quīrā djuburia ḅa quīrāca. ³² Wārāda Ācōrēba iduaribisia jūmarāda cawarla zarea beadamārēā. Māwā jūmarāda quīrā djuburiaya.

³³ Ācōrēra bio ne cawa ḅala idjaba crīcha cawa ḅa.
Idjia oi crīcha ḅara ni abaḅa poya cawadaē. Idjia o ḅa sida poya cawadaē.

³⁴ ḷCaiba Ācōrē crīchara cawa ḅa? ḷCaiba idjia crīchada jaradiabari?

³⁵ ḷCaiba Ācōrē ne diasī jēda diamārēā?

³⁶ Ācōrēbala ne jūmada osia. Ne jūmada idjideba ḅala idjaba idji itea ḅa.
Dadjirāba ewariza idjia bia bedeadida panla. Bia ḅa māwā baida.

12

Ācōrē itea beadadua

† 11:26 Sioḵ purura idjaba Jerusaleḵ abadaa. § 11:27 Isaia 59:20-21; 27:9.

¹ Maλba djabarā, Ācōrēba bārāra quīrā djuburiada bēra, mλa bārāa bedea djuburiaya ara bādjida Ācōrēa diadamārēā. Idji itea bia beadedua bārāra bia unumārēā. Māwā bārāba wārāda idji itea bia odia. ² Naλ ējūānebemarāba quīrā panλ quīrāca nībarānadua, ātebaγλ crīcha djiwidi Ācōrēba dia badeba jipa nībadadua. Māwā Ācōrēba quīrā bāra bārāba cawadia. Jūma idjia quīrā bāra bia bλa, jipa bλa, idjaba idjia bia unu bλa.

³ Ācōrēba idji biadeba mλra bλasia idji itea ne o bamārēā. Maλ bēra mλa bārāa naλda jaraya: ni abaλba crīchaiē bλa ara idjida dji dromaara bada. Bārāba Critora ījāpedada bēra Ācōrēba bādjiza awara awara diasia ne odamārēā. Maλ bēra idjia diada quīrāca bādjia o panλnebemada jipa crīchadadua. ⁴ Dadji cacuara aba bλmīna dadji cacuade zocārā eropanλa, jλwada, jīrūda, boroda, ne jūmaa. Baribλγλ dadji cacuade beaba abarida odacaa. ⁵ Ara maλ quīrāca dadjirāra zocārā panλmīna, Crito ume panλ bēra cacua aba bλ quīrāca panλa. Māwā dadjirā jūmarāda cacua abaλde ābaa panλa.

⁶ Ācōrēba idji biadeba dadjirāza ne odamārēā awara awara diasia. Idjia λcaγλa diasia idjideba bedeadamārēā. Māwā diasibλγλ, ādjia wārāda ījā panλneba māwā bedeadida panλa. ⁷ Idjia λcaγλa diasia djārā carebadamārēā. Māwā diasibλγλ, djārāra carebadida panλa. Idjia λcaγλa diasia idji bedead jaradiadamārēā. Māwā diasibλγλ, idji bedeara jaradiadida panλa. ⁸ Idjia λcaγλa diasia djabarā careba panλneba biara ījānamārēā. Māwā diasibλγλ, djabarāra carebadida panλa biara ījānamārēā. λcaγλa diasia ne dia panλneba djārā carebadamārēā. Māwā diasibλγλ, sobiadeba diadida panλa. λcaγλa diasia djabarā boroda beadamārēā. Māwā diasibλγλ, quīrācuīta jipa o beadida panλa. Idjaba λcaγλa diasia djārā quīrā djuburiadamārēā. Māwā diasibλγλ, bλsridadeba quīrā djuburiadida panλa.

⁹ Sodeba dji quīrā beadedua. Jūma cadjiruara igaradadua. Biadrλ ēpēnadua. ¹⁰ Wārā quīrāneba dji quīrā beadedua. Crīcha biadeba dji waya beadedua idjaba djārāda biara crīchadadua. ¹¹ Coa bearānadua, ātebaγλ zoquea beadedua. Dadjirā Boro Jesuba quīrā bāra sodeba jūma odadua. ¹² Ācōrēneba ne edadida cawa panλ bēra bλsrida beadedua. Bia mīga panλne droadadua. Ewariza Ācōrēa iwididadua. ¹³ Ācōrē ēberārā dji ne neē quedeara carebadadua. Bārā dede zebādara bia edadadua.

¹⁴ Bārā biē odi carea ēpē bearāa bia jaradadua. Wārāda biyabλγλ jaradadua. Biē beadida jararānadua. ¹⁵ Bλsrida bea ume bλsrida beadedua. Sopua bea ume sopua beadedua. ¹⁶ Jūmarā ume bia beadedua. Djārā cāyābara biara beada crīcharānadua, ātebaγλ mīā djuburi quedea ume bia beadedua. Crīcharānadua bārāba djārā cāyābara biara cawa panλa.

¹⁷ Abaλba bārāda biē oibλγλ, abari quīrāca orānadua. Jūmarā quīrāpita biada odadua. ¹⁸ Bārāareba jλγλadadua jūmarā ume necai panani carea. ¹⁹ Djabarā, abaλba bārāda biē osira abarica biē orānadua. Ātebaγλ iduaribidadua Ācōrēba cawa omārēā. Ācōrē Bedeade nāwā bλ bλa: “Mλabλγλ cadjirua o beara cawa oya. Mλabλγλ cawa oya ādjia cadjirua opedada quīrāca.”* ²⁰ Idjaba Ācōrē Bedeade nāwā bλ bλa: “Ba dji quīrūda jarra bade ne cobidua. Opichia bade baido diadua. Māwā oibλγλ, idjira bio peraya.”† ²¹ Abaλba bārāda biē o

* **12:19** Deuteronomio 32:35. † **12:20** Bio peraya. Griego bedeade nāwā bλ bλa: “Tabλadauda idji boro λγλ bλa.” Proverbio 25:21-22.

baibara abarica orānadua. Ātebara bia odadua idjira perapeda idjia biē o bara idu bamārēā.†

13

Dji bororā jawaeda beadedua

¹ Jūmarāda naā ējūānebema bororā jawaeda beadida panla Ācōrēba bada bēra. Neēa Ācōrēba badaēra. ² Maā bēra naā ējūānebema bororā igara baba Ācōrēba badada igara bla. Dji māwā igara beara ādji boroba cawa oya. ³ Wārāda jipa o beaba ādji boroba cawa oida wayadacaa, ātebara cadjirua o beabara wayabadaa. Maā bēra bārā bororā ume ne wayaa neē ba quīrīā panabara, biada odadua ādja bia ununamārēā. ⁴ Wārāda bārā bororā Ācōrēba idji nezocarā quīrāca bāsia bārāda carebadamārēā. Baribara bārāba cadjiruada odibara, ādjida wayadadua wārāda bio cawa odida panla bēra.* Ādjira Ācōrē nezocarā quīrāca panla cadjirua o beara cawa odi carea. ⁵ Maā bēra bārāba naā ējūānebema bororā jawaeda beadida panla cawa orānamārēā. Maā awara ādjirā jawaeda beadida panla, cawa panla bēra māwā baira jipa bada. ⁶ Maā carea bārāba parata diadida panla bārā bororā diabadaa. Jūma dadjirā druara ādjide ba bēra idjaba ādjirā Ācōrē nezocarā quīrāca panla bēra, bārāba maā paratara diadida panla.

⁷ Jūmarāda diadadua bārāba ādjiza diadida panla quīrāca. Bārā bororā parata diadida panla diadadua. Bārāba wayadida panla wayadadua. Bārāba bia jaraadida panla bia jaraadua.

⁸ Bārāba diai bara panabara, jēda diadaē bearānadua. Ababe dji quīrīā beadedua. Djārā quīrīā baba jūma Ācōrēba Moisea diada leyra iā o bla. ⁹ Maā leyba jara bla: “Daunemarādua, mīā bearādua, ne dlarādua, djārāba erobara awuarādua.”† Maāra idjaba jūma maā leyba jara ba sida naā crīcha ababā jūma jara bla: “Djārāba quīrīādua ara badji quīrīā ba quīrāca.”‡ ¹⁰ Quīrīā erobāba djārāba biē ocaa. Djārā quīrīā bade jūma Ācōrēba Moisea diada leyra iā o bla.

¹¹ Jūma maāgara o pananadua cawa panla bēra naā ewarira sāwā bada. Arāmanadua. Waa cāi bearānadua. Dadjirā naā ējūā cadjiruadebema ēdrādi ewarira caitaara bla dadjia naārā iāpedada cāyābara. ¹² Naā ewari cadjiruara jōbodoa diamasi nūmanada ānadraodo quīrāca. Maā bēra dadjirāba cadjiruada idu bādepada biada odida panla. Māwā dadjirāba cadjiruadebema jūma jūātrā beadia sordaoba jūātrābariba idji cacua jūātrā erobā quīrāca. ¹³ Dadjirāba quīrāpa nībadida panla āsa nībabada quīrāca. Bāsrīda obadade beu nībadiē panla, auduada o nībadiē panla, caicaya beadiē panla, idjaba djārāba erobā carea biē crīchadiē panla. ¹⁴ Ātebara dadjirā Boro Jesucrito nībada quīrāca nībadadua. Naā djaraba cadjirua o quīrīā bara iduaribirānadua.

14

Djabarā biē jardiē panla

† **12:21** Griego bedeadē nāwā bā bla: “Cadjirūa idu poyabirādua, ātebara bla bia o bādeba cadjiruara poyadua.” * **13:4** Wārāda bio cawa odida panla. Griego bedeadē nāwā bā bla: “Necora idji quīrīābe erobacaa.” † **13:9** Exodo 20:13-15,17. ‡ **13:9** Levitico 19:18.

¹ Djaba aba_Λba dadjia Jesucrito ñã pan_Λnebemada wadi bio adua ba_Λba_Λ, idjira bia edadadua. Barib_Λba idjia adua ba_Λdebema carea idji ume caica-yarānadua. ² Mā na_Λda jara ba_Λ: āca_Λba djabarāba cawa pan_Λ ne jūmada codida pan_Λda. Barib_Λba āca_Λba djabarāba dadjia Jesucrito ñã pan_Λnebemada wadi bio adua pan_Λ bē_Λ crīcha pan_Λ ababe nēudebemada codida pan_Λda.

³ Barib_Λba ne jūma cobariba ne jūma cocada igaraiē ba_Λ. Idjaba ne jūma cocaba ne jūma cobarida biē jaraiē ba_Λ, umena Ācōrēba edada bē_Λ. ⁴ Ĵba_Λ cai māwā djārā nezocada biē jarai carea? Idji borob_Λba jaraya bia o ba_Λda wa biē o ba_Λda. Barib_Λba dadjirā Boro Ācōrēba jaraya jūma idji nezocarāba bia o pan_Λda, idji ba_Λadeba careba ba_Λ bē_Λ bia o pananamārē_Λ.

⁵ Idjaba āca_Λba djabarāba crīcha pan_Λ āca_Λba ewarira ewari dromada. āca_Λba djabarāba crīcha pan_Λ ewarira jūmaena abarida. Barib_Λba ādjiza so_Λdeba crīcha pan_Λ quīrāca odida pan_Λ. ⁶ Ewari droma waga ba_Λba dadjirā Boro Ācōrē itea māwā o ba_Λ. * Ne jūma cobariba māwā cobarida dadjirā Boro Ācōrēba waya ba_Λ bē_Λ. Ma_Λ carea ne cob_Λra_Λde idjia Ācōrēba bia ba_Λada abaria. Idjaba ne jūma cocaba māwā cocaa dadjirā Boro Ācōrēba waya ba_Λ bē_Λ. Ma_Λ carea ne cob_Λra_Λde idjia bida Ācōrēba bia ba_Λada abaria.

⁷ Ni aba_Λda ara idji itea zocai ba_Λē_Λ. Idjaba ni aba_Λda ara idji itea beuē_Λ.

⁸ Zocai pan_Λne dadjirā Boro Ācōrē itea zocai pan_Λ. Idjaba beusidara dadjirā Boro Ācōrē itea beudia. Māwā zocai pan_Λne wa beub_Λda_Λde bida dadjirā Boro Ācōrēne_Λ.

⁹ Critora beusia beudarā Boro bai carea. Idjaba ārēbasia zocai bea Boro bai carea. ¹⁰ Ma_Λ bē_Λ ĵcārē cārē_Λ ba_Λ djabada biē jara ba_Λ? ĵcārē cārē_Λ idjira igara ba_Λ? Jūma dadjirā_Λ Ācōrē quīrāpita panania dadjiza opedadara cawa omārē_Λ. † ¹¹ Ācōrē Bedeade nāwā ba_Λ ba_Λ:

Dadjirā Boro_Λba nāwā jara ba_Λ: m_Λra wārāda zocai ba_Λ bē_Λ wārāneba jaraya jūmarāda

m_Λ quīrāpita chīrāborode cobe_Λdidida m_Λā bia bedeadī carea.

Idjaba jūmarāba jaradia m_Λra Ācōrēda. ‡

¹² Wārāda dadjiza opedadara Ācōrēba jūma jaradia. ¹³ Ma_Λ bē_Λ djārāba o ba_Λ carea waa biē bedeadī_Λ pan_Λ. Āteba_Λba so_Λdeba nāwā crīcha_Λida pan_Λ: dadjia o pan_Λneba djaba aba_Λda cadjiruade baebidib_Λba, biara ba_Λ odaēda.

¹⁴ M_Λra dadjirā Boro Jesucrito ume ba_Λ bē_Λ wārāda cawa ba_Λ ni aba_Λ djicoda cadjiru_Λba baēda. Barib_Λba aba_Λba baridua djico coida cadjiruada crīchaib_Λba, ma_Λgara cocara ba_Λ. ¹⁵ Ba_Λ co ba_Λdeba ba_Λ djabada idji sode biē beib_Λba, ba_Λra quīrāneba nīē_Λ. Ba_Λ co ba_Λdeba ba_Λ djaba crīchara ārīrādua Critora idji carea beuda bē_Λ. ¹⁶ Bārāba o pan_Λra biada cawa pan_Λ. Barib_Λba djārāba ma_Λda biē jaradib_Λba, orānadua biē bedearānamārē_Λ. ¹⁷ Ācōrēba pe erob_Λdebe_Λmarā_Λ jaracaa cārēda codida pan_Λda idjaba cārēda dodida pan_Λda. Āteba_Λba quīrā_Λba ādjirāba idji jauredeba jipa o pananida, necai pananida, idjaba ba_Λsrida pananida. ¹⁸ Crito māwā ēpē beara Ācōrēba bia unu ba_Λ. Ēberārā bida bia unubada_Λ.

¹⁹ Ma_Λ carea ja_Λra_Λdidida pan_Λba djabarā ume necai beadi carea. Māwā dji careba panania biara ñjāni carea. ²⁰ Bārāba co pan_Λneba Ācōrēba djārā so_Λde odara ārīrānadua. Wārāda Ācōrē quīrāpita jūma djicora bia ba_Λ. Barib_Λba

* **14:6** Griego bedeadē āca_Λba cartade na_Λ sida ba_Λ ba_Λ: “Ewari droma wagaē ba_Λba māwā o ba_Λ dadjirā Boro Ācōrē itea.” † **14:10** Ācōrē. Griego bedeadē āca_Λba cartade “Crito” ba_Λ ba_Λ. ‡ **14:11** Isaías 45:23.

biê ɓaa dadjia co panɓneba dewaraada cadjiruade baebidida. ²¹ Biara ɓaa nedjara coêda, uva ɓa doêda, wa ni cârê sida oêda ɓa djabara cadjiruade baebi amaaba.

²² ɓaa ne jûmada coida ɓada crîcha ɓabara, wa ne jûmada cocara ɓada crîcha ɓabara, ababe ɓabara Ācôrê ume ɓa crîchara cawaida ɓaa. ɓaa crîcha ɓa quîrîca djârâa ôgo crîchabirâdua. Wârâda dadjia o panɓ carea dadji sode biê crîchadaɓara, bio ɓasrida panania. ²³ Baribara abaɓba nâwâ crîchaisicada: “Āibêrâ naɓgara cocara ɓaa.” Dji mâwâ crîcha ɓaba maɓda coibara, idji sode biê beya, biê o ɓada crîcha ɓa bêrâ. Wârâda abaɓba o ɓara āibêrâ jîpa ɓêda crîchaibara, cadjiruada o ɓaa.

15

Djârâra carebadadua bia pananamârê

¹ Dadjia jîa ɓadebema bio cawa beaba mǎcua adua quedeara carebadida panɓa. Ababe dadjia quîrîa panɓda odiê panɓa. ² Ātebara djârâba quîrîa panɓda odida panɓa ādjida bia beadamârê idjaba biara jîanamârê. ³ Wârâda Crito bida ara idjia quîrîa ɓara oê basia, ātebara Ācôrê Bedeade ɓa ɓa quîrîca mǎwǎsia. Nâwâ ɓa ɓaa: “Ācôrê, ādjirâba ɓa biê jarasidade mǎ sida biê jarasidaa.”* ⁴ Ne jûma Ācôrê Bedeade ɓadara dadjirâa jaradai carea ɓaa. Dadjirâa sobiabibaria idjaba carebabaria jûma droadamârê. Mǎwâ dadjirâba wârâda cawa panɓa Ācôrê ume ewariza bia pananida. ⁵ Ācôrêba dadjirâa sobiabibaria idjaba carebabaria jûma droadamârê. Mǎa quîrîa ɓaa ara mǎ Ācôrêba bārâra careba baida abarica crîchadamârê Jesucritoba quîrîa ɓa quîrîca. ⁶ Mǎwâ bārâba dadjirâ Boro Jesucrito Zeza Ācôrêa ābaa bia bedea panania.

Bedeade bia Critodebema judiorâe itea bida ɓaa

⁷ Critoba bārâ bia edada quîrîca dji bia edadadua. Mǎa unubade ēberârâba Ācôrêa bia bedeadia. ⁸ Mǎa jaraya: Critora zesia dai judiorâ carebai carea. Mǎwâ Ācôrêba judiorâ drôa naēnabemarâ ume bedea ɓadara Jesucritoba osia. Mǎɓba unubisia Ācôrêa wârâda bedea aba ɓada. ⁹ Idjaba Critora zesia judiorâe Ācôrêa bia bedeadamârê ādjirâa quîrâ djuburiada bêrâ. Mǎnebamada Ācôrê Bedeade nâwâ ɓa ɓaa: Mǎa ɓada judiorâe tâēna bia jaraya. Mǎa ɓa bia jara trǎya.†

¹⁰ Idjaba nâwâ ɓa ɓaa:

Bārâ judiorâe, Ācôrê puru ume ɓasridadadua.†

¹¹ Idjaba nâwâ ɓa ɓaa:

Jûma bārâ judiorâe, dadjirâ Boro Ācôrêa bia bedeadadua.

Jûma puru bea, idjia bia bedeadadua.‡

¹² Idjaba Isaiaba idji cartade nâwâ ɓasia:

Jesêdeba aba zeya.* Maɓgara jûma puru bea Boroda beya.

Israelerâe idjira jîania ne jûma bia ādjia jǎa panara diamârê.†

¹³ Ne jûma bia dadjia jǎa panara Ācôrêba diaya. Bārâba idjida jîa panɓ bêrâ mǎa quîrîa ɓaa idjia bārâra bio ɓasridabida idjaba necai ɓaida. Mǎwâ Ācôrê

* **15:3** Salmo 69:9. † **15:9** Daviba mâwâ ɓasia Salmo 18:49de. ‡ **15:10** Deuteronomio 32:43.

§ **15:11** Salmo 117:1. * **15:12** Jesé. Jeséra judiorâ boro Davi zeza basia. Acara cartade Jeséra Isai abadaa. † **15:12** Isaia 11:10.

§ 15:29 Critoba. Griego bedeadē ἄκατα cartade βά βαα: “Bedeā bia

16

Pauloba naǎ cartade jǐrũare bʌda

¹ Mʌa bǎrǎa dadjirǎ djabawērǎ Pebeda bia jaraya. Idjira Cencrea purude djabarǎ carebabarǎa.* ² Dadjirǎ Boro trǎneba bia edadadua Ācōrē ēberārǎba odida panʌ quĩrǎca. Idjia ēberārǎda zocǎrǎ carebasia. Mʌ sida bio carebasia. Maʌ bērǎ ne jũmaneba Idjira carebadadua.

³ Djabawērǎ Priscilaa, djaba Aquilaa bida jaradadua mʌa quĩrǎ bʌda ādjira bia pananida. Ādjia mʌ quĩrǎca abarica Jesucrito trajura o panʌa. ⁴ Ādjira mʌ carebadǎ carea minijǐchiade panasidaa. Mʌa, jũma djabarǎ judiorǎē bida ādjia bia bʌada abadaa. ⁵ Idjaba djabarǎ ādji dede dji jarebadarǎa jaradadua mʌa quĩrǎ bʌda ādjirǎa bia duananida. Mʌ djaba bio quĩrǎ bʌ Epenetoo abari quĩrǎca jaradadua. Acaya druade idjiabʌrʌ naārǎ Jesucritora jǐasia. ⁶ Djabawērǎ Mariaa jaradadua mʌa quĩrǎ bʌda idjira bia baida. Idjia bǎrǎa bio careba bʌa. ⁷ Mʌ djabarǎ judiorǎ Andronicoa, Juniaa bida abari quĩrǎca jaradadua. Ādjira mʌ ume ābaa preso panasidaa. Ādjidebemada Jesuba diabuedarǎa bia crǐcha panʌa. Mʌa Crito jǐai naēna ādjia jǐasidaa.

⁸ Mʌ djaba Ampliatoa jaradadua mʌa quĩrǎ bʌda idjira bia baida. Dadjirǎ Boro Jesucritodeba idjira bio quĩrǎ bʌa. ⁹ Djaba Urbanoa jaradadua mʌa quĩrǎ bʌda idjira bia baida. Idjia dai ume ābaa Jesucritodebemada jaradǎ bʌa. Djaba Estaquǎa bida abarica jaradadua. Idji sida mʌa quĩrǎ bʌa. ¹⁰ Djaba Apelea jaradadua mʌa quĩrǎ bʌda idjira bia baida. Idjia unubisia Critora wǎrǎda jǐa bʌda. Jũma Aristobulo ēberārǎa bida abari quĩrǎca jaradadua. ¹¹ Mʌ djaba judio Herodioʌa jaradadua mʌa quĩrǎ bʌda idjira bia baida. Narciso ēberārǎ dadjirǎ Boro jǐa beaa jaradadua mʌa quĩrǎ bʌda ādjirǎa bia duananida. ¹² Djabawērǎ Tripenaa, Triposaa bida jaradadua mʌa quĩrǎ bʌda ādjira bia pananida. Ādjia dadjirǎ Boro itea bia o panʌa. Idjaba djabawērǎ Persidǎa abarica jaradadua. Idjia bida dadjirǎ Boro itea bia o bʌa. ¹³ Djaba Rupo dadjirǎ Boroba edadaa, idji papaa bida jaradadua mʌa quĩrǎ bʌda ādjira bia pananida. Idji papara mʌ papaca bʌa. ¹⁴ Djaba Asincritoa, Plegontea, Hermaa, Patrobǎa, Hermea, idjaba djabarǎ ādjirǎ ume duanǎa bida jaradadua mʌa quĩrǎ bʌda ādjirǎa bia duananida. ¹⁵ Idjaba djaba Pilologoa, Juliaa, Olimpaa, Nereóa, idji djabawērǎa, idjaba jũma Ācōrē ēberārǎ ādjirǎ ume duanǎa bida jaradadua mʌa quĩrǎ bʌda ādjirǎa bia duananida. ¹⁶ Wǎrǎ quĩrǎneba dji bia edadadua.† Jũma Crito ēberārǎba quĩrǎ panʌa bǎrǎa bia duananida.

¹⁷ Djabarǎ, mʌa bǎrǎa bedea djuburiaya quĩrǎcuita beadamārēǎ. ʌcʌrʌba djabarǎa awara awara crǐchabibadaa. Bǎrǎba wǎrǎ bedea cawapedadara ādjirǎba quĩrǎ awara jaradiabadaa. Maʌ ēberārǎ ume ābaa bēarǎnadua. ¹⁸ Ādjirǎba dadjirǎ Boro Jesucritoba quĩrǎ bʌra o panʌēa, ātebʌrʌ ādjia quĩrǎ panʌdrʌ o panʌa. Ādji bedea biya quirudeba dji cūrũgaicha beara cūrũgabadaa.

¹⁹ Jũmarǎba cawa panʌa bǎrǎba Ācōrē bedeara wǎrǎda jǐa o panʌda. Maʌ carea mʌra bʌsrida bʌa. Wǎrǎda mʌa quĩrǎ bʌa bǎrǎba biada o cawadida idjaba cadjiruada oǎaēda. ²⁰ Ācōrē dadji necai bai diabariba dǎrǎēne diaurura

* **16:1** Djabarǎ carebabarǎa. Griego bedeadē bʌ bʌa “diacono.” Pebera wērǎ basía. Maʌ carea cǎpũrǎi bedeadē “diaconisa” jarabadaa. † **16:16** Wǎrǎ quĩrǎneba dji bia edadadua. Griego bedeadē nǎwǎ bʌ bʌa: “Isó bia quirudeba dji bia edadadua.”

poyapeda bārã jawaeda baya.† Mā quĩrĩã bāa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bārãra careba baida.

²¹ Djaba Timoteo mĩ ume ābaa jaradia bāba quĩrĩã bāa bārãra bia duananida. Idjaba mĩ djabarã judiorã Lucioba, Jasoāba, Sosipatero biđa quĩrĩã panāa bārãra bia duananida.

²² Māra Tercioa. Pauloba mĩa naĩ cartara bābi bāa. Dadjirã Boro Jesucritodeba māa quĩrĩã bāa bārãra bia duananida.

²³ Djaba Gayo biđa quĩrĩã bāa bārãra bia duananida. Māra idji dede bāa. Djabarã jūmarāda idji dede ābaa dji jarebadaa. Naĩ purudebema parata wagabari Erastoba, djaba Cuarto biđa quĩrĩã panāa bārãra bia duananida.

²⁴ Māa quĩrĩã bāa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bārãra careba baida.

Pauloba Ācōrēa bia jarada

²⁵⁻²⁶ Māa bedeā bia Jesucritodebemada jaradia bābaria. Ara māĩ bedeadeba Ācōrēba bārãra poya carebaya zarea beadamārēã. Māĩ bedeara Ācōrēba naēna cawabiē basia baribārā idira cawabisia. Idjideba bedeadadarāba māra cartade bāsidaa. Ācōrē beucaba māwā bābisia druazabemarāba ūrīnapeda Jesucritoda ĩjānamārēã. Ācōrēa bia bedeadida panāa. ²⁷ Idjira ababārā bāa. Ne jūmada cawa bāa. Jesucritodeba dadjirāba ewariza idjia bia bedeadida panāa. Bia bāa māwā baida.

† 16:20 Diaurura poyapeda bārã jawaeda baya. Griego bedeadē nāwā bā bāa: “Diaurura bārã jirũ edre berradāgaya.”

1 CORINTO

NABEMA CARTA PAULOBA BΛPΛ DJABARĀ CORINTO PURUDEBEMA ITEA

Pauloba nañ cartada djabarā Corinto purudebema itea ḥasia. Poa 55are Epeso purudeba diabuesia.

Pauloba Corinto purude bedea bia Jesucritodebemada naārā jaradisia (Hecho 18:1-17). Judiorā dji jarebada dede jaradia ḥa bēṛā ḥCARḥ judiorāba ṽjāsidaa. Dewara judiorāba Paulo āyā jaretapedadacarea dewara dede jaradia ḥesia. Māwā ḥade ḥCARḥ griegorā bida ṽjāsidaa. Paulora Corintode poa aba ḥsidra ḥasia.

Corintora puru droma ḥasia. Ēberārāda seisciento mil auḍu duanasidaca ḥḥa. Mañ awara ādjirā ācōṛē ḥea deda zocārā eropanasidaa. BaribARḥ mañ ācōṛē ḥea ēpēni carea auḍuada obadjidaa. ḥCARḥba Jesucrito ṽjapedadamīna wadibida auḍua nībabadjidaa. Djabarā tāēna dewara nēḥara sida baraaasia.

Naārā Pauloba ādjirāra quēāsia ijara duanḥ carea (1:1neba aba 4:21naa). Mañare ḥasia auḍua nībarānamārēā (5:1neba aba 6:20daa). Mañare djabarāba cartadeba iwidipedadada panusia. Capítulo 7de quima edadidebema iwidipedadada panusia. Capítulo 8deba aba 11daa panusia ādjia jAWABA oda ācōṛē carea sāwā odida panḥda. Capítulo 12deba aba 14daa Ācōṛē Jaureba obi ḥadebemada panusia.

Corintode ḥCARḥba dadji ḥṛḥbadidebemada āi crīcha panana bēṛā Pauloba capítulo 15de mañebemada ḥasia. Capítulo 16de ḥasia sāwā parata jare peḥida panḥda idjaba ādjirā acḥde wāida.

Nañ cartade Pauloba naārā ḥḥda

¹ Māra Pauloḥ. Ācōṛēba quīṛāna bēṛā māra trḥsia Jesucritoba diabuedada ḥamārēā. Dadjirā djaba Susteneda mḥ ume ḥḥa. ² Māḥ nañ cartara ḥABARḥḥa Ācōṛē ēberārā Corinto purudebema itea. Jesucritodeba Ācōṛēba bārāra edasia idji itea bia ḥeadamārēā. Ara mañ quīṛāca idjia druaza jūma dadjirā Boro Jesucritoḥ iwidibadara edasia. Idjira ādjirā Boroḥ idjaba dadjirā Boroḥ. ³ Daiba quīṛā panḥa dadjirā Zeza Ācōṛēba, dadjirā Boro Jesucrito bida ādji biadeba bārāra careba pananida idjaba necai baira dia pananida.

Pauloba djabarā carea Ācōṛēba bia ḥḥda ada

⁴ Bārāra Jesucrito ume panḥ bēṛā Ācōṛēba idji biadeba careba ḥḥa. Mañ bēṛā mḥa Ācōṛēba iwidibARḥAZA bārā carea bia ḥḥda abaria. ⁵ Jesucrito ume panḥ bēṛā Ācōṛēba bārāa jūma diasia bia odamārēā. Idji bedeara poya cawa jaradia panania idjaba idjidebemada poya bio cawa panania. ⁶ Jūma Ācōṛēba bārāa diadaba unubi ḥḥa Crito bedea daiba jaradiapedadara wārā arada. ⁷ Bārāba dadjirā Boro Jesucrito ununi carea jḥḥ panḥmisa Ācōṛēba idji Jauredeba dia ḥARA jūma eropanḥa. ⁸ Mañba Ācōṛēba bārāra zarea erobaya aba nañ ewari jōbARḥdaa. Māwāra dadjirā Boro Jesucritoba cawa ode zebARḥde bārāra biē jaradi neē ḥeadia. ⁹ Ācōṛēba bedea aba ḥḥa. Idjia bārāra trḥsia idji Warra dadjirā Boro Jesucrito ume ābaa ḥeadamārēā.

Djabarā crīcha awara awara panḥnebema

¹⁰ Djabarā, dadjirā Boro Jesucritodeba mḥa bārāa bedea djuburiaya ābaa bia duananamārēā. Crīcha awara awara duananiē panḥa, ātebARḥ crīcha

abaɫdeba ābaa bia duananida panɫa. ¹¹ Djabarā, mɫa ūrīna carea mɫwā jara ɫaa. Djabawērā Cloe ēberārāba mɫa jarasidaa bārāra ijara duanabarida. ¹² Ebuda jaraibaɫɫ, ɫcaɫɫ bārānebemaba jarabadaa: “Mɫra Paulodea.” Dewararāba jarabadaa: “Mɫra Apolodea.” Dewararāba jarabadaa: “Mɫra Pedrodea.”* Idjaba dewararāba jarabadaa: “Mɫra Critodea.” ¹³ Mɫwāra ¿Citora zocārā ɫaca? ¿Mɫda bārā carea crude cachisidaca? ¿Bārāra mɫ trɫneba borocuesidaca?

¹⁴ Mɫa ni abaɫ bārānebemada borocuedaē bēṛā ɫasrida ɫaa. Mɫa ababe djaba Crispoda, Gayo sida borocuesia. ¹⁵ Mɫwā ni abaɫba poya jaradaēa mɫ trɫneba borocuesidada. ¹⁶ Idjaba mɫa djaba Estepana ēberārā sida borocuesia. Ādjirā awara dewarada borocuesibaɫɫ mɫa quīrānebaēa. ¹⁷ Critoba mɫra diabueē basia ēberārā borocue bamārēā, ātebaɫɫ diabuesia bedeaba bia idjidebemada jaradiamārēā. Baribaɫɫ naɫ dudabema necawaadeba mɫa jaradiaē ɫaa Crito crude beudada ara idji quīrābe beuda quīrāca berāmārēā.

Citora Ācōrē necawaa idjaba Ācōrē ɫɫaa

¹⁸ Taɫɫ uruadāa wāni ēberārāmaārā Crito crude beudadebema bedeara siriē ɫaa. Baribaɫɫ dadjirā, dji Ācōrēba ēdɫɫ edadarāba cawa panɫa maɫ bedeaba Ācōrē ɫɫaara cawabi ɫada. ¹⁹ Ācōrē Bedeade nɫwā ɫɫ ɫaa: Ne cawa bea necawaada mɫa siriē ɫada unubiya. Crīcha cawa bea crīchara biē taɫda cawabiya.†

²⁰ Wārāda Ācōrēba naɫ ējūānebema necawaara siriē ɫada cawabisia. Jāɫbe ¿ne cawa beara sāwāsida? ¿Judiorā ley jaradiabadara sāwāsida? ¿Naɫ ewaride necawaadeba bedeabadara sāwāsida? ²¹ Ācōrēba idji necawaadeba odaba idjida cawabi ɫaa. Baribaɫɫ naɫ ējūānebemarāba ara ādji necawaadeba idjira cawadacaa.‡ Ādjirāmaārā daiba jaradia panɫa siriē ɫamīna Ācōrēmaārā bia basia maɫneba jūma idji ijabadara ēdɫɫ edaida.

²² Crito iṫāni carea judiorāba ne ununacada unu quīrābadaa. Judiorāēba naɫ ējūānebema necawaada jarɫɫbadaa. ²³ Baribaɫɫ daiba Crito crude beudada jaradia panɫa. Maɫ bedeara judiorāba bia ūrīnācaa. Idjaba judiorāēba maɫ bedeara siriē ɫada crīchabadaa. ²⁴ Baribaɫɫ Ācōrēba ɫcaɫɫ judiorāda, ɫcaɫɫ judiorāē sida trɫsia Critodeba ēdɫɫ edai carea. Maɫɫarāba cawa panɫa Ācōrēba Critodeba idji ɫɫada, necawaa sida unubisida. ²⁵ Ēberārāmaārā Citora crude beuda bēṛā Ācōrēra ne cawa ɫāēa, ɫɫaē ɫaa. Baribaɫɫ ne adua ɫa quīrāca ɫamīna Ācōrēra jūma naɫ ējūānebemarā cāyābara ne cawaara ɫaa. Idjaba Ācōrēra ɫɫaē ɫaca ɫamīna jūma naɫ ējūānebemarā cāyābara ɫɫaara ɫaa.

²⁶ Djabarā, crīchadadua Ācōrēba bārā edaside sāwā beasida. Ēberāmaārā zocārā bārānebemada ne cawa beadaē basia, dji dromada beadaē basia, dji droma beadeba todaē basia. ²⁷ Maɫ bēṛā naɫ ējūānebema ne cawa beamaārā bārāra ne adua quedeaa. Baribaɫɫ ādjirāba ne adua quedeaa abadara Ācōrēba edasia. Mɫwā naɫ ējūānebema ne cawa beara perabibaria. Ara maɫ quīrāca naɫ ējūānebema ɫɫa beamaārā bārāra ɫɫaē beaa. Baribaɫɫ ādjirāba ɫɫaē bea abadara Ācōrēba edasia. Mɫwā naɫ ējūānebema ɫɫa beara perabibaria.

* **1:12** Pedro. Griego bedeade “Cepa” ɫɫ ɫaa. † **1:19** Isaia 29:14. ‡ **1:21** Ācōrēba idji necawaadeba odaba idjida cawabi ɫaa. Baribaɫɫ naɫ ējūānebemarāba ara ādji necawaadeba idjira cawadacaa. Griego bedeade maɫba idjaba nɫwā jara ɫaa: “Ācōrēba idji necawaadeba basia ēberārāba naɫ ējūānebema necawaadeba idjira poya cawarānamārēā.”

²⁸ Nañ ejũañebemarába dji edaara quedeá abadara, ádjia igarabada sida Ácõrêba edasia. Māwā dji dromaē beara edasia dji droma bea edaara b̄li carea. ²⁹ Mañ bēṛā ni abaḷba ara idjidebemada Ácõrē quĩṛāpita poya bia bedeadaēa. ³⁰ Barib̄ṛḷḷ Ácõrêba bārāra Jesucrito ume ābaa b̄asia. Māwā Critodeba Ácõrêba idji necawaada dadjirāa cawabisia. Idjia dadjirāra jipa b̄asia, ara idji itea bia b̄asia, idjaba cadjiruadebemada ēdṛḷḷ edasia. ³¹ Mañ bēṛā Ácõrē Bedeade b̄ḷ b̄ḷ quĩṛāca dadjia odida panḷḷa. Nāwā b̄ḷ b̄ḷa: “Abālda bia bedeaiḷḷḷ, dadji Borodebemada bia bedeaida b̄ḷḷa.”§

2

Crito crude beudadebema Pauloba jaradiada

¹ Djabarā, māa Ácõrēnebemada bārāmaa jaradiade wāsīde bedea bia quirudeba ni m̄ necawaadeba jaradiaē basía. ² Bārā tāēna basīde m̄ḷa ababe Jesucritodebemada, idji crude beapedadada cawabi quĩṛā basia. ³ Mañne m̄ḷa ḷḷaāē ḷḷda crīchasia. Idjaba poya bia jaradiaēda crīcha baḷda bēṛā ne wayaaba cacua ure nūmabadjia. ⁴ M̄ḷa Jesudebema nēb̄ṛḷḷ basīde idjaba jaradia basīde m̄ necawaadeba māwā oē basía bārāba ījānamārēā. Āteb̄ṛḷḷ jaradia ḷḷde Ácõrē Jaureba idji ḷḷadeba cawabisia mañ bedeara wārā arada. ⁵ Māwā bārāba nañ ejũañebema necawaadeba Jesucritora ījānaē basía, āteb̄ṛḷḷ Ácõrē ḷḷadeba ījāsīdaa.

Ácõrêba naēna cawabiē baḷara idji Jauredeba cawabida

⁶ Māwāmīna daiba necawaada Ácõrē bio ījā bea jaradia panḷḷa. Mañ necawaara nañ ejũañebemaēa, nañ ejũañebema bororā necawaēa. Ādjirāra dārā pananaēa. ⁷ Daiba Ácõrē necawaa naēna cawabiē baḷada jaradia panḷḷa. Nañ ejũā oi naēna Ácõrêba mañ necawaadeba ne oida b̄asia dadjirāra idji ume ābaa bia beadamārēā. ⁸ Nañ ejũañebema bororā ni abaḷba mañ necawaara cawaḷaē basía. Cawa pananabara dadjirā Boro biya quirura crude beadaē bacasia. ⁹ Barib̄ṛḷḷ cawaḷaē basía Ácõrē Bedeade b̄ḷ b̄ḷ quĩṛāca. Nāwā b̄ḷ b̄ḷa: Ácõrêba idji quĩṛā bea itea bia o erob̄ṛa ni abaḷba waḷi ununacaa, cḷwḷḷḷḷa b̄ṛīnacaa, ni cawa crīchadacaa.*

¹⁰ Jūma maḷḷḷḷḷḷ Ácõrêba idji Jauredeba dadjirāa cawabisia. Idji Jaureba ne jūmada cawa b̄ḷḷa. Ácõrē crīcha sida jūma cawa b̄ḷḷa. ¹¹ ¿Ēberā crīchara caiba cawa b̄ḷ? Ara idjidubab̄ṛḷḷ cawa b̄ḷḷa. Ara mañ quĩṛāca ni abaḷba Ácõrē crīchara poya cawaḷaēa. Ababe Ácõrē Jaureb̄ṛḷḷ cawa b̄ḷḷa. ¹² Dadjirāba nañ ejũañebema crīchada edadaē basía, āteb̄ṛḷḷ Ácõrē Jauredṛḷḷ edasīdaa jūma Ácõrêba idji biadeba diadada cawaḷamārēā. ¹³ Ara maḷḷḷḷḷḷ debemada daiba bedea panḷḷa. Barib̄ṛḷḷ daiba nañ ejũañebema necawaadeba bedea panḷḷeā, āteb̄ṛḷḷ Ácõrē Jaureba daia jaradia b̄ḷ quĩṛāca bedea panḷḷa. Māwā Ácõrē Jaureba cawabi b̄ḷḷa daiba jaradia panḷḷa idjia bedeabi b̄ḷ quĩṛāca.†

¹⁴ Barib̄ṛḷḷ Ácõrē Jaureba cawabi b̄ḷḷa Ácõrē Jaure neē b̄ḷḷa cawa quĩṛāca, idjimaarā sirīē b̄ḷ bēṛā. Idjaba poya cawacaa, ababe Ácõrē Jauredeba cawaida b̄ḷ bēṛā. ¹⁵ Ácõrē Jaure neē b̄ḷḷa Ácõrē Jaure erob̄ṛ crīchara

§ 1:31 Jeremia 9:24. * 2:9 Isaia 64:4; 52:15. † 2:13 Idjia bedeabi b̄ḷ quĩṛāca. Griego bedeade idjaba jara b̄ḷḷa: “Ácõrē Jaure erobearā.”

poya cawaæa. Baribara Ācōrē Jaure erobaba Ācōrēnebemada poya bio cawaya. ¹⁶ Ācōrē Bedeade nāwā bā bā: “¿Caiba dadjirā Boro crīchara cawa bā? ¿Caiba idjia jaradiai?”† Baribara dadjirāba Crito crīchada eropana.

3

Pauloba, Apolo bida Ācōrē traju opedada

¹ Djabarā, mā bārā jaradiasida Ācōrē Jauredeba nībabadarā jaradia bā quīrāca poya jaradiaē basia. Ātebara na ējūānebemarā, Crito ījana djiwidi beara jaradiaida bā quīrāca jaradiasia. ² Mā Critodebema zareaē bada jaradiasia warra zaquerā juba dobi bā quīrāca. Djico cobi bā quīrāca zareara bada jaradiaē basia, bārāba poya cawaæaē basi bēra. Idjaba wadibida poya cawaæaē. ³ Bārā wadibida na djaraba o quīrā badeba nīna: djārāba erobā carea biē crīchabadaa idjaba caicayabadaa. Māwā bea bēra ebuda bā wadibida na djaraba o quīrā badeba nīnada na ējūānebemarā quīrāca. ⁴ Ababā jarabaria: “Mā Paulodea.” Dewaraba jarabaria: “Mā Apolodea.” Bārā māwā jarabada bēra na ējūānebemarā quīrāca bea.

⁵ Baribara ¿Paulora cai? ¿Apolora cai? Ababe daira Ācōrē nezocaa. Daideba bārāba dadjirā Borora ījasidaa. Ācōrēba daiza obida quīrāca osidaa. ⁶ Ne ubara quīrāca mā bārā Jesudebemada naārā jaradiasia. Maibe mā uda cuebara quīrāca Apoloba Ācōrē bedeara biara jaradiasia. Baribara Ācōrēbara carebasia bārāba ījanamārē mā uda waribibara quīrāca. ⁷ Ma bēra ne ubarira dji dromaēa. Cuebari sida dji dromaēa. Ācōrēdra dji dromaa. Idjiabarā nēura waribibaria. ⁸ Ne ubarira, cuebari sida Ācōrē quīrāpita abaria. Idjia dadjiza ne biada diaya dadjia o bada quīrāca. ⁹ Mā Apolo ume abarica Ācōrē trajura o pana. Bārā Ācōrē nēua.

Ma awara bārā Ācōrēba de quīrāca o bā. ¹⁰ Mā de obari bia quīrāca bā. Ācōrēba idji biadeba mā diadaba de jirūda bio edu jousia. Dewararāba carawabadaa. Baribara dadjiza quīrācuīta baida bā sāwā idji trajura o bada. ¹¹ De jirūra edu jouda bēra ni ababā dewara de jirūda poya badaēa. Jesucritoda dji de jirū. ¹² Māne ācābā Ācōrē bedeara aride jaradiabadaa de bia o pana quīrāca. Ādjia o panā oro, parata, mōgara bia quēdea ārīca quīrāca bāya. Baribara ācābā Ācōrē bedeara aride jaradiadacaa de biē o pana quīrāca. Ādjia o panā bacuru, quedua, chaba oda de quīrāca bāya. ¹³ Critoba cawa o ewaride dadjiza odara tabā uruaba acā zaya droai cawaya. Māba ebuda cawabiya dadjia odara sāwā basida. ¹⁴ Dadjia odaba mā tabā uruada droasira Critoba dji o badaa ne biada diaya. ¹⁵ Baribara dadjia odara bá wāsira dji o badaba ni cārē bia sida edaēa. Idjira ēdraimīna de babāra ēdra quīrāca ēdra.

¹⁶ ¿Aduā panā Ācōrē Jaurera bārā sode bada? ¿Aduā panā bārā Ācōrē deda? ¹⁷ Bariduaba Ācōrē dera ārībara, māgā ēberā Ācōrēba bio cawa oya idji dera ababe idji itea bā bēra. Idji dera bārā.

¹⁸ Ara bājdudā cūrūgarānadua. Na ējūānebema necawaada wārāda bā. Ababā mā quīrāca ne cawa bada crīcha bābara, wā māwā crīchaiē bā. Ātebara wārā necawaara erobai carea na ējūānebemarā quīrāpita ne adua bā quīrāca baida bā. ¹⁹ Na ējūānebema necawaara Ācōrēmaārā siriē bā. Ācōrē Bedeade nāwā bā bā: “Ācōrēba na ējūāne ne cawa beara ara ādji

† 2:16 Isaia 40:13.

necawaadeba cawabibaria ne cawa panlēda.”* 20 Idjaba nāwā bā bāa: “Ācōrēba cawa bāa naā ējūāne ne cawa bea crīchara siriē bāda.”† 21 Maā carea crīcharānadua abaā ēberā ēpē panāneba dewararā cāyābara biara beada. Ācōrēneba bārāba ne jūmada eropanāa bia beadi carea. 22 Bārāba māda, Apoloda, Pedro sida eropanāa. Jūma naā ējūāne bā sida eropanāa. Ara nawenabema, nubema sida eropanāa. Dadjirāra zocai pananibara wa beudibara Ācōrēneba ne jūmada eropania bia beadi carea. 23 Jūma bārāra Critoderāa. Idjaba Critora Ācōrēneba.

4

Jesucrito nezocarā

1 Bārāba crīchadida panāa daira Crito nezocarāda. Ācōrēba daira bāsia idjidebema cawabiē badada ebuda jaradiadamārēā. 2 Wārāda nezocaba idji boroba obi bāra jūma jipa o baida bāa dji boroba bia unumārēā. 3 Maā bēā bārāba wa baridua ēberāba mānebema biē jarabadade mācua crīchacaa. Idjaba ara mādjiduba jaraēa māa o bāra sāwā bāda. 4 Māa ni maārī bida āi oē bāda cawa bāmīna māba jaraē bāa māa jūma jipa osida. Dadjirā Borobara cawa jaraya. 5 Maā carea idjia cawa oi ewari naēna dadjia jaradiē panāa idji traju o bāba jipa o bāda wa jipa oē bāda. Dadjirā Borō zebaraē dadjia sode crīcha badada, ne jūma dadji sode mērā beadada ebuda cawabiya. Maā ewaride Ācōrēbāra dadjirāza bia jaraya dadjia bia opedada quīrāca.

6 Djabarā, mānebemada Apolodebema sida bāsia bārā carebai carea. Daideba cawadida panāa Ācōrē Bedeade bā bā audu crīchadiē panāda.* Māwāra bārāba ni abaada dewara cāyābara biara bāda crīchadaēa. 7 ¿Caiba bāra dewara cāyābara biara bāsi? Ācōrēba diada awara ¿bāa cārēda eroḅa? Bāa Ācōrēneba ne jūmada edasibara, ¿cārē cārēā ara baduba edada quīrāca bedeā bā?

8 Ācōrēneba eda quīrā pananara bārāba jūma eropanāana abadaa. Ācōrēba dia bāra aduba eropanāana abadaa. Dai neē bāduba Ācōrē quīrāpita dji dromarāda panesidada crīcha panāa. Baribara māwāēa. Bārāra wārāda dji dromarāda panenabara bia bacasia. Māwāra dai sida bārā ume ābaa dji dromarāda panecasiāa. 9 Baribara māa crīcha bāa dairā dji Jesucritoḅa dia-buedarāda Ācōrēba jūmarā cāyābara edaara bāsia. Dairāra dji cawa obariba jūmarā quīrāpita beade edebara quīrāca panāa. Ēberārāba, bajānebema nezocarāba, jūmarāba aca duanāa beudi cawaya. 10 Ēberārāmaarā daira Crito carea ne adua beaa idjaba abāaē beaa. Baribara bārāra Crito ume panā bēā dji ne cawaara beada abadaa idjaba dji abāa beada abadaa. Ēberārāba bārānebemada bia bedeā panāa, baribara dairā igara panāa. 11 Wadi ara naā ewaride daiba jarabada droa panāa, opichiada droa panāa, idjaba soresorea quēdeadra jñi carea eropanāa. Dai de arada neē panāa idjaba ēberārāba dairā biē obadaa. 12 Daira ānāūnaē traja panāa ne eropanani carea. Ēberārāba daia biē bedeabadade daiba ādjia bia bedeabadada. Dai biē obadade droabadada. 13 Sewadeba dai biē jarabadade bedeā biadeba panubadaa. Wadi ara naā ewaride ēberārāba dairā ne batabueda quīrāca unubadaa, ne mititia quīrāca unubadaa.

* 3:19 Job 5:13. † 3:20 Salmo 94:11.

* 4:6 Ācōrē Bedeade bā bā audu crīchadiē panāda. Griego bedeade maāra ebuda bāēa.

¹⁴ Māa maḷḷara ḅaē ḅaa bārā perabi carea. Ātebaḷa mḷ warrarā quīrāca bārāra quīrā ḅa bēra māwā ḅā ḅaa jipa crīchabi carea. ¹⁵ Bārāba Critodebema jaradiabadarāda zocārā eropanḅara wadi zezada aba eropanacasidaa.† Māneba bārāba bedea bia Jesucritodebema ijāpedada bēra idjideba mḷra bārā zezaa. ¹⁶ Maḷ carea mḷa bārāa bedea djuburiaya mḷ nībabari quīrāca nībadamārēā. ¹⁷ Maḷ bēra Timoteoda bārāmaa diabuebaḷa. Idjira dadjirā Boro ume jipa nībaria. Dadjirā Borodeba mḷ warraca ḅaa. Māa idjira bio quīrā ḅaa. Idjia bārāa quīrānebabiyi mḷra Jesucrito ume sāwā jipa nīda. Māa māwā nībaira Jesucrito ēberārā beaza jaradia ḅaa.

¹⁸ Ḍcaḷa bārānebemada dji dromarā quīrāca nīnaa, crīcha panḷ bēra mḷra bārāmaa wāēda. ¹⁹ Baribaḷa dadjirā Boroba quīrāibaḷa, mḷra bārāmaa isabe wāya. Maḷne dji dromaana abadaba jara panḷ awa ūrīne wāēā, ātebaḷa acḷde wāya ādjia wārāda Ācōrē ḅḅada eropanḷ cawaya. ²⁰ Ācōrēba pe erobḅadebemarāba ara jāwā idjidebemada bedeadaca, ātebaḷa idji ḅḅadeba jipa obadaa. ²¹ Maḷda ḅārāba sāwā quīrā panḷ? ḷQuīrā panḷca mḷa quēāne wāida wa quīrāneba, ibiadeba wāida?‡

5

Djababa cadjirua o ḅa iduaribepedada

¹ Ēberārāba jara panḷa bārā tāēna abaḷda daunemaya ḅada. Jara panḷa maḷba dji papacauda erobḅada. Wārāda Jesucrito ijāē bea bida maḷ cadjiru-ara odacaa. ² Māwāmīna bārāba wadibida jara panḷa dewararā cāyābara biara beada. Baribaḷa ḷmaḷ cadjirua carea bio sopua beadida panḷēca? ḷMaḷ cadjirua o ḅara bārā umebemada āyā ḅadida panasidaēca? ³ Mḷra bārā ume ḅāēmīna crīchadeba bārā ume ābaa ḅaa. Maḷ carea bārā ume ḅa quīrāca maḷ cadjirua o ḅa ēberāra dadjirā Boro Jesu trāneba cawa osia. ⁴ Bārā ābaa dji jareḅadade mḷra crīchadeba bārā ume ḅaya. Idjaba dadjirā Boro Jesuba ḅḅada bārāa diaya maḷ ēberāra jipa cawa odamārēā. ⁵ Idjira āyā ḅadida panḷa diauruba bia mīgabimārēā. Māwāra naḷ djaraba cadjirua o quīrā ḅada igaraya. Idjaba Ācōrēba cawa oi ewaride idjira ēdra edaya.

⁶ Ara bādjida dewararā cāyābara biara beada abadaa. Baribaḷa māwā jaraira biē ḅaa. ḷBārāba adua panḷca harina ēsābibari maārī ḅaba harinara jūma ēsābibarida? Ara maḷ quīrāca cadjirua maārī ḅaba jūmarāda ārībaria. ⁷ Maḷ bēra harina ēsābibari drōā āyā batabueḅada quīrāca maḷ cadjirua o ḅara bārā tāēnabemada āyā ḅadadua.* Māwā bārāra cadjirua neē beadia harina djiwidi ḅaratḷda ēsābari neē ḅa quīrāca. Bārāra maḷ quīrāca beaa, Critora dadjirā cadjirua carea beuda bēra. Idjira dadjirā ēdra edai carea beapedada oveja basia.† ⁸ Dadjirāba cadjiruadebema ēdraḷpedadara quīrānebabada bēra crīcha biadeba, wārāneba nībadida panḷa.‡ Māwā nībaira paḷ ēsābari neē ḅa quīrāca ḅaa. Djārā quīrāma ḅadeba idjaba biē o ḅadeba waa nībadiē panḷa. Māwā nībaira harina ēsābibari drōā quīrāca ḅaa.

⁹ Naēna mḷa cartade ḅasia bārāra dji audua bea ume ābaa beadiē panḷa. ¹⁰ Baribaḷa maḷba jaraē ḅaa naḷ ējūānebema audua bea ume, parata awua bea ume, ne draḅada ume, idjaba jawaba oda ācōrē ēpēbada ume beadiē panḷa.

† 4:15 Zocārā. Griego bedede ḅā ḅaa “10 mil.” ‡ 4:21 Quēāne wāida. Griego bedede ḅā ḅaa “soa bara wāida.” * 5:7 Exodo 12:15. † 5:7 Exodo 12:3-13; Juaḷ 1:29. ‡ 5:8 Dadjirāba cadjiruadebema ēdraḷpedadara quīrānebabada. Griego bedede ḅā ḅaa: “Ewari droma obada.”

Ādjirā ume pana quīrīānaēbārā, naļ ējūānebemada ēdrādidā panā. ¹¹ Ātebārā mā bārā itea bāsia bariduaba ara idjida djabaada aibārā, baribārā auduada o nībaibārā, parata awua baibārā, jawaba oda ācōrē ēpē baibārā, sewadeba djārāda biē jara baibārā, beu nībaibārā, wa ne drā baibārā, maļgā ēberā ume ābaa beadiē panāda idjaba ābaa ne codiē panāda. ¹²⁻¹³ Ācōrē ījāē beara cawa oi carea māra bāēa. Ācōrēbārā idji ījāē beara cawa oya. Baribārā bārā tāēna beara bārāba cawa odida panā. Ācōrē Bedeade bā bāa: “Cadjirua o bāra bārā tāēnabemada āyā bādadua.”[§]

6

Djabarāba ara ādji nēbara cawa odidebema

¹ Bārā ijarabadade ģcārē cārēā Ācōrē adua bea cawa obadamaa jarade wābada? ģBiara bāēca Ācōrē ēberārāba cawa odida? ² ģBārāba adua panāca Jesu zebārāde Ācōrē ēberārāba naļ ējūāne beara cawa odida? Bārāba naļ ējūāne beara cawa odi bēā ģsāwāērā nēbara maārī quedeada poya cawa odaē? ³ ģAdua panāca dadjirāba bajānebema nezocarā sida cawa odida? Māwā bā bēā ģnaļ ewaride nēbara bārā tāēna beara poya cawa odaēca? ⁴ Bārāda ijaradibārā, ģcārē cārēā Ācōrē adua beamaa wābadaa cawa odamārēā?^{*} ⁵ Māa maļgāra jara bāa bārā peradamārēā. ģBārā tāēna crīcha cawa bāra ni aba bida neēca djabarā ijarāna ibiabi carea? ⁶ Baribārā djabada djaba ume ijaradapeda naļ ējūānebema cawa obadarāmaa wābadaa. Māwā odira wārāda bio biē bāa Ācōrē ījāē bea quīrāpita ijarabada bēā.

⁷ Wārāda ācārā bārānebemada ijarabada bēā unubi panā jipa nībadacada. ģBiara bāēca bā biē odara droaida cawa obadamaa edei cāyābara? ģBiara bāēca bāa erobāra bā djabaa idu drāabida cawa obadamaa edei cāyābara? ⁸ Baribārā bārāba ēberārāra biē obadaa idjaba ne drāabadāa. Wārāda bio biē o panā ara bārā djabarāda māwā obada bēā.

⁹⁻¹⁰ ģBārāba adua panāca cadjirua obadara Ācōrē purude beadaēda? Ara bādjiduba cūrūgarānadua. Audua nībabadara, jawaba oda ācōrē ēpē beara, daunemabadara, umaquīrā wērā quīrāca beabadara, umaquīrāda abari umaquīrā ume beabadara, ne drāabadara, parata awua beara, beu nībabadara, sewadeba djārā biē jarabadara, djārā cūrūgabada sida Ācōrē purude beadaēa. ¹¹ Ācārā bārāra naēna māwā beasia. Baribārā bārāba cadjirua opedadara Ācōrēba sagasia, idji itea bia bāsia, idjaba jipa unusia dadjirā Boro Jesucritodeba idjaba idji Jauredeba.

Djabarāba auduada odiē panā

¹² Ācārāba jarabadāa: “Crito ījā bēā māa quīrīā bā quīrāca jūma oida bāa.” Baribārā māa jaraya māa quīrīā bāda jūma oida bāmīna, jūma māa o quīrīā bāba māra carebacaa. Maļ bēā jūma māa o quīrīā bāa iduaribiēa. ¹³ Idjaba ācārāba jarabadāa: “Djicora dadji bi itea bāa, idjaba dadji bira djico itea bāa.” Baribārā māa jaraya māwā bāmīna Ācōrēba umena jōbiya. Dadji cacuara bāēa audua o bāmārēā, ātebārā dadjirā Boro Ācōrē itea bāa. Idjaba dadjirā Boro Ācōrēra dadji cacua wagai carea bāa. ¹⁴ Ācōrēba idji ābāadeba dadjirā Boro Jesubi beu bādada ārēbabisia. Ara maļ quīrāca idji ābāadeba dadjirā sida ārēbabisia.

§ 5:12-13 Deuteronomio 17:7. * 6:4 Griego bedede maļ versīculora ebuda bāēa.

¹⁵ ¿Bārāba adua pan̄lca bārā cacuara Critodeda? Māwāra ģmā Critodeda wērā audua ume ɓaica? Wārāda māwā oira biē ɓaa. ¹⁶ ¿Bārāba adua pan̄lca wērā audua ume ɓara maɓ wērā ume cacua aba ɓa quĩrāca ɓada? Ācōrē Bedeade nāwā jara ɓaa: “Ādjira cacua aba ɓa quĩrāca panania.”† ¹⁷ Baribara dadjirā Boro Crito ume ābaa ɓara idji ume jaure aba ɓa quĩrāca pan̄la.

¹⁸ Ni mañrī bida audua nĩbarānadua. Dewara cadjiruada oibara, maɓgaba dadji cacuara āriēa. Baribara auduada oibara, dadji cacuada biē ɓeya. ¹⁹ ¿Bārāba adua pan̄lca bārā cacuara Ācōrē Jaure deda? Ācōrēba idji Jaurera bārā diasia. Idjira bārā sode ɓaa. Bārāra ara bārāneēa ātebara Ācōrēnea. ²⁰ Ācōrēba bārāra nēɓa nēdosia. Ācōrēne bēra bārā cacuada, jaurede bida quĩrāipa beadadua.‡

7

Quima edabadaɓema

¹ Jāɓbebara bārāba cartadeba iwidiɓedada māa panuya. Wārāda biara ɓaa umaquĩrāba wērā edaēda.* ² Baribara bārā tāēna audua obadara bara bēra umaquĩrāba idji quimada erobaida ɓaa, idjaba wērāba idji quimada erobaida ɓaa. ³ Umaquĩrāda idji quima ume cāida ɓaa. Wērā sida idji quima ume cāida ɓaa. ⁴ Wērāra ara idji cacua djiɓariēa, ātebara dji quimadrā djiɓaria. Ara maɓ quĩrāca umaquĩrāra ara idji cacua djiɓariēa, ātebara idji quimadrā djiɓaria. ⁵ Bārā cacuara bārā quimaa wāgarānadua. Baribara bārāba ābaa cāinaēda bedea audibara, māwā pananira bia ɓaa. Baribara dārā māwā pananiē pan̄la idjaba ababe Ācōrēa iwidiɓi carea māwā pananida pan̄la. Māwānacarea wayacusa ābaa cāinida pan̄la bārā cacuaba quĩrā ɓara droadaēne diauruba audua obirāmārēa. ⁶ Māa jaraya: bārāba māwā o quĩrā pan̄lbara, bia ɓaa. Baribara māa ōgo obiēa. ⁷ Māmaarā jūmarāda m̄ quĩrāca poya deu beadibara bia ɓacasia. Baribara Ācōrēba dadjiza diasia sāwā baida. Ācōrēba ācāra dia ɓaa poya deu beadamārēa. Idjaba ācāra dia ɓaa quima edadamārēa.

⁸ Māa deu ɓearāa, pēdrarāa bida jaraya: biara ɓaa m̄ quĩrāca quima neē beadida. ⁹ Baribara bārā cacuaba quĩrā ɓada poya droadaēɓara, quima edadida pan̄la. Bārā cacuaba quĩrā ɓadeɓemada jūmawāyā crīcha ɓai cāyābara biara ɓaa quima edadida.

¹⁰ Quima bara ɓearāa māa naɓda jaraya. Naɓ bedeara m̄reēa, ātebara dadjirā Boroɓe.† Wērāba idji quimara amaiē ɓaa. ¹¹ Baribara idji quimara amaibara, dewara umaquĩrāda edaiē ɓaa. Ātebara deu baida ɓaa wa dji quima ume waya bedeaɓda ɓaa. Abari quĩrāca umaquĩrāba idji quimara amaiē ɓaa.

¹² Waabema djabarāa māa naɓda jaraya. Naɓgara dadjirā Boro Jesuba jaradiadaēa: djababa wērā Jesu ģjāē ɓada erobabara, idjaba maɓ wērāra idji ume ɓa quĩrā ɓabara, maɓ djababa idjira amaiē ɓaa. ¹³ Djabawērāba quima Jesu ģjāē ɓada erobabara, idjaba maɓ umaquĩrāba idjida ama quĩrāēɓara, maɓ djabawērāba idjira amaiē ɓaa. ¹⁴ Maɓ umaquĩrā Jesu ģjāē ɓara Ācōrē itea ɓesia idji quimaba ģjā ɓa bēra. Abari quĩrāca wērā Jesu ģjāē ɓara Ācōrē

† **6:16** Genesi 2:24. ‡ **6:20** Jaure. Griego bedeade ācāra cartade mañra neēa. * **7:1** Biara ɓaa umaquĩrāba wērā edaēda. Griego bedeade nāwā ɓa ɓaa: “Bia ɓaa umaquĩrāba wērā tāēda.” † **7:10** Luca 16:18.

itea besia idji quimaba ijā ɓa bërā. Māwāēbara bārā warrarāra Ācōrē itea beadaē bacasia. Baribaɾaɿ djiabarirāra Ācōrē itea panɿ bërā ādjirā sida Ācōrē itea panɿa. ¹⁵ Jesu ijāē ɓaba idji quimada ama quīrīā ɓabaɾaɿ, amaida ɓaa. Māwā djabada wa djabawērāda mīā amaiē ɓa leydebemada ēdraɿa. Ācōrēba dadjirāra necai beadamārēā trāsia. ¹⁶ Djabawērā, ɓaa adua ɓaa. Āibērā ɓa quimaba ɓadeba Jesura ijāisicada Ācōrēba ēdraɿ edamārēā. Djaba, ɓaa bida adua ɓaa. Āibērā ɓa quimaba ɓadeba Jesura ijāisicada Ācōrēba ēdraɿ edamārēā.

¹⁷⁻¹⁸ Ācōrēba dadjirā trāsida ara dadji panana quīrāca beadida panɿa. Cacua wēāgo ɓasibaɾaɿ ara māwā baida ɓaa. Cacua wēāgoē ɓasibaɾaɿ ara māwā baida ɓaa. Dadjirāza beadida panɿa dadjirā Boro Ācōrēba ɓada quīrāca. Māa Ācōrē ēberārā beaza māwā jaradia ɓaa. ¹⁹ Cacua wēāgo baida biara ɓaēa. Cacua wēāgoē bai sida biara ɓaēa. Ācōrēba obi ɓara ijā o baida biara ɓaa. ²⁰ Ācōrēba dadjirā trāsida ara dadji panana quīrāca beadida panɿa. ²¹ Ācōrēba ɓa trāsida nezocada ɓasibaɾaɿ, jūmawāyā sopua ɓarādua. Baribaɾaɿ ɓa nezoca ɓadebemada poya ēdraibaɾaɿ, māwā odua. ²² Nezoca Ācōrēba trānara dadjirā Boro Critoba cadjiruadebemada ēdraɿ ɓasia idji itea ne o ɓamārēā. Mañne nezocaē Ācōrēba trānara Crito nezocaa. ²³ Ācōrēba bārāra nēɓaa nēdosia. Mañ carea djārā nezocada ɓearānadua. ²⁴ Djabarā, Ācōrēba dadjirā trāsida ara dadji panana quīrāca beadida panɿa. Mañne ara dadji panɿ quīrāca Ācōrē quīrāpita jipa nībadida panɿa.

²⁵ Mañ awara quima waɗi edadacadebemada māa jaraya. Dadjirā Boro Jesucritoba mañgādebemada jaradiadaē bërā māa crīcha ɓada jaraya. Bārāba cawa panɿa dadjirā Boroba māra quīrā djaburiada bërā māa wārāda jarabarida. ²⁶ Nāwā jaraya: māmaarā nañ ewaride bia mīga panɿ bërā dadji umaquīrā deu beara ara dadji ɓa quīrāca beadida panɿa. ²⁷ Baribaɾaɿ quima erobaɓaɾaɿ, ɓa quima amaida crīcharādua. Quima neē ɓabaɾaɿ, quima edaida crīcharādua. ²⁸ Baribaɾaɿ quima edaibaɾaɿ cadjiruāēa. Wērāda quima edaibaɾaɿ cadjiruāēa. Baribaɾaɿ quima edabaɾaɿa nañ ējūāne bia mīga ɓaya. Bārā māwā bia mīga pananida māa quīrīāē ɓaa.

²⁹ Djabarā, māa nañgāda jara quīrīā ɓaa: nañ ewarira jōboɗoa. Mañ carea djabarā quima erobeaba ādjia Ācōrē ēpē panara igaradiē panɿa ādji quima ume beadi carea. Ātebaɾaɿ quima neē ɓaba ēpēida ɓa quīrāca ēpēnida panɿa. ³⁰ Ara mañ quīrāca djabarā sopua beara sopuaē ɓa quīrāca beadida panɿa. Ācōrēda bio ēpēni carea. ɓasrida beara ɓasridaē ɓa quīrāca beadida panɿa. Ne nēdodaba idjia nēdodara ewariza erobaida crīcha ɓaiē ɓaa. ³¹ Nañ ējūā dadjia unu panara jūma jōboɗo bërā ne bara beaba ne neē ɓa quīrāca crīcha beadida panɿa.

³² Māa quīrīā ɓaa bārāba nañ ējūānebemada jūmawāyā crīchadaēda. Umaquīrā quima neē ɓaba biara crīcha ɓabaria dadjirā Boroba quīrīā ɓada oi carea. Dadjirā Borora ɓasridabi quīrīā ɓaa. ³³ Baribaɾaɿ umaquīrā quima erobaɓa nañ ējūāne idji quima bia erobaida biara crīcha ɓabaria. Idji quimada ɓasridabi quīrīā ɓaa. ³⁴ Māwā quima bara ɓaba crīchada umē erobabaria.† Abari quīrāca wērā quima erobaɓa nañ ējūāne idji quima bia erobaida biara crīcha ɓabaria. Idji quimada ɓasridabi quīrīā ɓaa. Baribaɾaɿ wērā quima neē ɓaba dadjirā Borodebemada biara crīcha ɓabaria. Nañ cacuaē, jaurede bida idji itea bia ɓa quīrīā ɓaa.

† 7:34 Crīchada umē erobabaria. Griego bedade acara cartade mañra neña.

³⁵ Maãgara mla jaraẽ bla bārāba quĩrĩa panla quĩrāca bearānamārēã ātebala bia beadamārēã. Mla ababe quĩrĩa bla bārāra quĩrāipa beadida idjaba jūma bārā sodeba dadjirā Boroba quĩrĩa blda odida.

³⁶ Abala djabada awērā djora ume dji edadi carea bedea bia panlabala, dji edadi naēna poya droaēda crīchaibala idjaba isabe eda quĩrĩaibala, edaida bla. Maãra cadjiruaēa. ³⁷ Baribala djabada dji edadi carea bedea bldacarea maã wērāra edaēda idji sodeba wārāda crīcha babala idjaba idji cacuaba quĩrĩa bara poya droaibala, bia bla maã wērāra edaēda. ³⁸ Wārāda quima edabala bia o bla. Baribala mlaamarā quima edaēba biara o bla. ⁸

³⁹ Djabawērā quima bara bara dji quima zocai bamisa idji ume baida bla. Baribala dji quimara beuibala, dewara umaquĩrāda eda quĩrĩaibala, edaida bla. Baribala ababe dadjirā Boro Jesucrito ĩjā bldra edaida bla. ⁴⁰ Mla crīcha bla idjira quima edaēbala bldridaara baida. Mlaamarā Ācōrē Jaureba mawā crīchabi blda.

8

Jawaba oda ācōrēa djico diadadebema

¹ Idjaba jawaba oda ācōrēa djico diadadebemada mla jaraya. Dadjirāba cawa panla jūmarāda crīcha cawa panla. Mawāmīna crīcha cawaaba dadjira djārā cāyābara biara blda crīchabaria. Baribala quĩrĩāba djārā carebabaria. ² Abalba bio cawa blda crīcha babala, wadibida adua bla idjira cawaida bla quĩrāca. ³ Baribala abalba Ācōrēda quĩrĩa babala, Ācōrēba idjira cawa bla.*

⁴ Maã bērā jawaba oda ācōrēa djico diada cobadadebemada mla jaraya. Dadjirāba cawa panla jawaba oda ācōrēra wārāēda. Idjaba cawa panla wārā Ācōrēra ababala blda. ⁵ Bajāne, naã ějūāne bida ēberārāba ācōrē abadara baraa. Wārāda maãgarāra idjaba ēberārāba ādji boro abada sida zocārā baraa. ⁶ Baribala dadjirāmarā Ācōrēra ababala bla. Idjira dadjirā Zezaa. Idjiabala ne jūmada osia. Dadjirāra idji itea zocai panla. Idjaba dadjirā Boro Jesucritora ababala bla. Idjideba Ācōrēba ne jūmada osia. Idjideba dadjirāra zocai panla.

⁷ Baribala ācala maãgara cawadaē panla. Ācala djabarāba wadibida crīcha panla jawaba oda ācōrē ādjia naēna ěpē pananara zocai beada. Maã bērā jawaba oda ācōrēa djico diadada cosidara crīchabadaa jawaba oda ācōrēra wayacusa ěpēbladada. Wārā bedeadada bio adua panla bērā maã djico co panleneba crīchabadaa Ācōrē quĩrāpita biē panēbladada. ⁸ Baribala djicoba dadjirāra Ācōrē quĩrāpita bia balca. Maã bērā dadjia co panleneba, cođaē panleneba bida Ācōrē quĩrāpita biara beadaēa.

⁹ Wārāda dadjia co quĩrā panla coida panla. Baribala quĩrācuia beadadua bārāba co panleneba djaba bio adua bara cadjiruaēa bēarāmārēã. ¹⁰ Ne jūma coida bla cawa bla djabada jawaba oda ācōrē dede eda ne co chūmeibala, maãne ne jūma coida bla adua baba idjira mama chūmada unuibala, idjia bida jawaba oda ācōrēa djico diadara coida crīchaya. Baribala

§ 7:38 Griego bedeadē versículo 36-38 ebuda blaēa. Idjaba naã quĩrāca traducida bla: ³⁶ Baribala djababa idji cau awērā djorada quima diaē bldēba biē o blda crīcha babala, idjimaarā bia babala, quima diada bla. Maãra cadjiruaēa. ³⁷ Baribala djababa idji caura diaēda sodeba crīcha babala, idjaba dewarāba jara ba carea mawā oē babala, bia bla idji caura quima diaēda. ³⁸ Wārāda idji cau diabala bia o bla. Baribala mlaamarā idji cau diaēba biara o bla. * ^{8:3} Griego bedeadē maã versículora ebuda blaēa.

jawaba oda ãcõrẽra êpẽbarãda crîcha b̃a bẽrã idjima cadjiruada o b̃aa.
¹¹ Mãwã ne jũma coida b̃a cawa b̃aba dji bio adua b̃a djabara cadjiruade baebiya. Baribarã quĩrãnebadadua Critora beusida maã adua b̃a djaba carea.
¹² Bãrãba maã adua b̃ea djabarã cadjiruade baebibãdade Crito quĩrãpita cadjiruada o panãa. ¹³ Maã carea m̃aa co b̃adeba m̃a djabada cadjiruade baebibãra, waa coẽa.

9

Jaradia b̃abari Pauloba edaca bada

¹ ¿Mãdjia o quĩrĩã b̃a quĩrãca ocara b̃aca? ¿M̃ara Jesucritoba diabuedaẽca? ¿M̃aa bida dadjirã Boro Jesura unusiẽca? ^{*} ¿Bãrãba m̃ãneba dadjirã Borora ijãsidaẽca? ² Acara djabarãba m̃ara Jesucritoba diabuedada crîchadaẽ panãmĩna bãrãba cawadida panãa m̃ara wãrãda idjia diabuedada mãwã b̃ada. M̃aa jaradiadaẽba bãrãba dadjirã Boroda ijãsida bẽrã maãgara ebuda b̃aa. ³ M̃a biẽ jarabadarãa m̃aa naãgãda iwidiya: ⁴ ¿m̃aa jaradia b̃abari ne coi carea edaiẽ b̃aca? ¿Doi carea bida edaiẽ b̃aca? ⁵ Waabema Jesuba diabuedarãda, dadjirã Boro Jesu djabarãda, Pedro sida ãdji quima ume ãbaa nĩbabadaa.† Ara ãdjirã quĩrãca ¿m̃ara Jesu ijã b̃a wẽrã ume dji edapeda m̃a ume ãbaa eronĩbaiẽ b̃aca? ⁶ Bernabeba, m̃aa bida ãcõrẽ bedea jaradia nĩnane dewara traju sida obadaa ne eropanani carea. Baribarã ¿waabemarã quĩrãca daiba jaradia panãneba ne edadida panãca?

⁷ ¿Sordaora ara idji parataba djõne wãbarica? ¿Uva uãa ero b̃aba idji uvara jõcaca? ¿Oveja wagabariba oveja jubara docaca? ⁸ ¿Jũma maãgara ababe mãdji crîchadeba jara b̃aca? ¿Ãcõrẽba Moisea diada leyba abari quĩrãca jaracaca? ⁹ Maã leyde nãwã b̃a b̃aa: “B̃aa paca ne caradãgabi b̃ade idji itera jãrãdua.”‡ ãcõrẽba maã bedea jaraside ¿ababe pacadebemada crîcha basica? ¹⁰ ¿Dadjirãnebema sida crîcha basiẽca? Wãrãda dadjirã careabarã ãcõrẽba maã leyra diasia. Êjũã o b̃ara, dji ewa b̃a sida trajabadaa maãneba ne ero beadida cawa panã bẽrã. ¹¹ Ara maã quĩrãca daiba bãrã ãcõrẽ bedeara jaradiasida bẽrã ¿bia b̃acẽa daiba bãrãneba ne edadida? ¹² Dewararãba bãrãneba ne edadida panãbarã, daiba ãdjirã cãyãbara biara ne edadida panãa.

Mãwãmĩna ne iwidiidaca. ãtebarã jũma droa panãa eberãrãba bedea bia Critodebemada biẽ crîcharãnamãrẽã. ¹³ Bãrãba cawa panãa ãcõrẽ de dromane trajabadarãba ãdjia o panãneba codira edabadada. Animarã babue diabadarãba maã djaradebemada edabadada codi carea. ¹⁴ Abari quĩrãca dadjirã Boro Jesuba jarasia bedea bia idjidebema jaradia nĩnaba maãneba codira edadida panãda. ¹⁵ Mãwãmĩna m̃aa edaca. Idjaba maãgãdebemada naã cartade b̃aẽ b̃aa bãrãba ne diadamãrẽã. M̃aa jaradia b̃abari ne edaca bẽrã b̃asrida b̃aa. M̃aa quĩrĩãẽa ni aba b̃a ne dia b̃adeba maã b̃asridara jõbida. Mãmarã bãrãneba ne edai cãyãbara beuida biara b̃aa.

¹⁶ M̃aa bedea bia Critodebemada jaradia b̃amĩna m̃ara dji dromaana acaa, ãcõrẽbarã jaradiabi b̃a bẽrã. Wãrãda bedea bia Critodebemada jaradiaẽbarã, m̃ara mĩã djuburi b̃eya. ¹⁷ Mãdjareba jaradia baibarã, ne edaida b̃aa. Baribarã mãdjareba jaradiaẽ b̃aa. ãcõrẽbarã m̃ara b̃asia jaradia b̃amãrẽã. Maã bẽrã m̃aa jaradia baida b̃aa. ¹⁸ Mãwãra ¿m̃aa jaradia b̃abari cãrẽda edai?

* **9:1** Hecho 9:3-7. † **9:5** Pedro. Griego bedeaẽ b̃a b̃aa “Cepa.” ‡ **9:9** Deuteronomio 25:4.

§ **9:14** Mateo 10:10.

Ne edaëa. Ababe ðasrida ðaya ne iwidiëne bedea bia Critodebemada jaradia ða bërã. Måa jaradia ðabari ne edaida ðamåna iwidiëaa.

¹⁹ Måra djârã nezocaëmåna ara mådjida jûmarã nezocada besia zocârãba måneba Jesucritoda ijånãmãrëã. ²⁰ Måra judiorã tãëna ðaðe judiorã quîrãca ðabaria måneba Jesucritoda ijånãmãrëã. Åcõrëba Moisea diada leyðeba bea tãëna ðaðe måra mañ leyðeba ðåëmåna mañneba ða quîrãca ðabaria. Måwã ðabaria ådjirãba måneba Jesucritoda ijånãmãrëã. ²¹ Idjaba Åcõrëba Moisea diada ley adua bea tãëna ðaðe måra ådjirã quîrãca ðabaria måneba Jesucritoda ijånãmãrëã. Baribåra måa Åcõrë leyra igaracaa. Jûma Critoba obi ðara ëpëbaria. ²² Måra djabarã wãrã bedea mãcua adua bea tãëna ðaðe ådjirã quîrãca ðabaria måneba Jesucritodebemada biara cawadamãrëã. Må wåbarãza ëberãrã tãëna ðaðe ådjirã quîrãca ðabaria måneba åcarãba Critoda ijånapeða cadjiruadebemada ëdrãdamãrëã. ²³ Måa jûma mañ quîrãca obaria bedea bia Critodebemada cawabi carea. Måwã måa biða Åcõrëneba ne biada edaya.

²⁴ Bårãba cawa panåa ëberãra pirabadada caida jîrû mësãara ða cawaya. Mañne zocãrã pirabadamåna ababe dji naãrã jûenabåra ne edabaria. Bårã sida isabe pirabada quîrãca jûma bia odadua Åcõrëba diai jaraðada edaði carea. ²⁵ Jemenebadarãba ådji cacuara quîrãcuia wagabadaa zarea beaði carea. Måwã obadaa dewarãrã cãyãbara biara jemenenapeða borobarida edaði carea. Mañ borobarira isabe årîbaria. Baribåra dadjirãba ne jûmada bia obadaa Åcõrëba diai jaraða årîcada edaði carea. ²⁶ Mañ bërã ëberã baridua pira wåbarå quîrãca måa ocaa. Idjaba ëberã djõ ðaðe baridua djõbari quîrãca ocaa. ²⁷ Åtebarå må cacua zarea o ða quîrãca idjaba må cacuaba o ama ðada obi ða quîrãca jûma o ðaa Åcõrëba diai jaraðara edai carea. Måwã oëbåra, måa ëberãrãa jaradia ðadamåna måabåra Åcõrëba diai jaraðara poya edaëa.

10

Jawaba oda åcõrëra igaradida panåa

¹ Djabarã, måa quîrã ðaa bårãba Moise ewaride mãwånada quîrãdoadaëda. Mañ ewaride jûma dadji drõænabemarã Moise ume nîbapedaðara Åcõrëba diabueda jårãrã edre nîbasidaa idjaba Pusa Purruðe chåsidaa.* ² Mañ pu-sade, jårãrã edre biða jûma ådjirãra Moise ume åbaa panasida bërã Moise tråneba borocuepedada quîrãca panasidaa. ³ Idjaba jûmarãba abari djico Åcõrëba bajãneba diabuedada cobadjidaa.† ⁴ Jûmarãba abari baido Åcõrëba mõgaradeba weabidada dobadjidaa.‡ Mañ mõgarara Critoda mãwã basia, ådjirã wåbådaza Critora jauredeba ådjirã ume ðada bërã. ⁵ Baribåra Åcõrëba zocãrãda bië unusia ådjia o panana carea. Mañ bërã ëjûã põåsa ewaraga ðaðe quinisidaa.

⁶ Mañ ewaride mãwånaba dadjirãa cawabi ðaa ne cadjiruara awuadië panåda ådjirãba awuapedada quîrãca. ⁷ Jawaba oda åcõrëra ëpëranadua åcarå ådjirãba ëpëpedada quîrãca.§ Åcõrë Bedeade ådjirãnebemada nãwã ðå ðaa: “Ëberãrãa chûpanenapeða ðasrida åbaa ne co duanasidaa idjaba itua do duanasidaa. Mãwãnacarea pirabaridapeða ådji cacuaba o quîrã ðara o duanesidaa.”* ⁸ Dadjirãba auðuada odië panåa åcarå ådjirãba opeðada

* 10:1 Numero 10:34; Exodo 14:1-31. † 10:3 Exodo 16:4,35. ‡ 10:4 Exodo 17:6; Numero 20:11.

§ 10:7 Exodo 32:1-35. * 10:7 Exodo 32:6.

quĩrāca. Ādjia māwā o pan^Λ carea ewari aba^Λde veintitres mil quinisidaa.[†]
⁹ Idjaba Ācōrēba sāwā oi cawaya dadjirāba biē odiē pan^{ΛΛ} ac^{ΛΛ}Λ ādjirāba opedada quĩrāca. Ma^Λ carea ādjirāra damaba zocārā cácuapeda quinisidaa.[‡]
¹⁰ Idjaba sobiē pan^Λneba Ācōrēnebemada biē bedearānadua ac^{ΛΛ}Λ ādjirāba opedada quĩrāca. Ma^Λ carea bajānebema nezoca dadji quinibibariba ādjirāra zocārā quinibisia.[§]

¹¹ Jūma ādjirā māwānaba unubi ba^Λ sāwā Ācōrēba cadjiruara cawa obarida. Ma^Λg^Λra Ācōrē Bedeade ba^Λ ba^Λ dadjirā na^Λ jūrūarebema ewari^Λde bearāba abari quĩrāca orānamārēā. ¹² Ma^Λ bē^Λrā aba^Λba bio ĩjā ba^Λda crīcha ba^Λba^ΛΛ, ara iduba quĩrācu^Λta baida ba^Λ cadjiruade bae amaaba. ¹³ Dadji cadjiruade baebida ba^Λ crīchada bārāmaa zebaria jūmarāmaa zebari quĩrāca. Bariba^ΛΛ Ācōrēba bedeade aba ba^Λ. Ma^Λ crīchara poya droadaēba^ΛΛ, idjia idu jūmawāyā zebiēā. Idjaba ma^Λ crīcha zeba^ΛΛde Ācōrēba carebaya droadapeda ēdrādamārēā.

¹⁴ Ma^Λ carea m^Λ djabarā, j^Λwaba oda ācōrēra igaradadua. ¹⁵ M^Λa bārāa bedeaba^ΛΛ crīcha cawa bearāa bedeaba^ΛΛ quĩrāca. Bio crīchadadua m^Λa jara ba^Λra wārā cawaya. ¹⁶ Crito quĩrāneba^Λ carea cobadara co pan^Λne dadjirāba uva ba tazade ba^Λ carea Ācōrēa bia ba^Λada adapeda dobadaa. Ma^Λ dob^Λade unubibadaa dadjirāra Crito oadeba idji ume ābaa pan^Λda. Idjaba pa^Λ cōrācuada cob^Λade unubibadaa Crito na^Λ djarade bia mīgaadeba dadjirāra idji ume ābaa pan^Λda. ¹⁷ Dadjirāba pa^Λ aba ba^Λda zocārā cōrācuapeda cobadaa. Ara ma^Λ quĩrāca dadjirāra zocārā pan^Λmīna cacua aba ba^Λ quĩrāca pan^ΛΛ.

¹⁸ Israelerāba obadadebemada crīchadadua. Ādjirāba animarā Ācōrēa babue diab^Λade ma^Λ djaradebemada cobadaa. Ma^Λ cob^Λade unubibadaa Ācōrēa ēpē pan^Λda. (Ara ma^Λ quĩrāca aba^Λba j^Λwaba oda ācōrēa nedjara diadadebemada coiba^ΛΛ, unubiya ma^Λ j^Λwaba oda ācōrēa ēpē ba^Λda.) ¹⁹ Bariba^ΛΛ m^Λa jaraē ba^Λ j^Λwaba oda ācōrēra wārā arada. J^Λwaba oda ācōrēa nedjara diadara ara jāwābema djara quĩrāca ba^Λ. ²⁰ Māwāmīna Ācōrē adua beaba nedjarada ādji j^Λwaba oda ācōrēa diab^Λade wārāda jairāa dia pan^ΛΛ. Ācōrēa dia pan^Λēa. Bārāba ma^Λ djarara codiba^ΛΛ, unubidia jaida ēpē pan^Λda. Ma^Λg^Λra m^Λa quĩrāēā. ²¹ Jaia diada tazade ba^Λda bārāba dodiba^ΛΛ, Jesucrito oa quĩrāneba^Λ careabema tazade ba^Λda dodiē pan^ΛΛ. Jaia djico diadada bārāba codiba^ΛΛ, dadjirā Boro quĩrāneba^Λ careabema cobadara codiē pan^ΛΛ. ²² Māwā odiba^ΛΛ ¿dadjirā Borora quĩrūbidaēca? ¿Dadjirāra idji cāyābara ba^Λara pan^Λca?

Jūma odadua djabarāba bia crīchadamārēā

²³ ac^ΛΛba jara pan^ΛΛ dadjia o quĩrā ba^Λra jūma oida ba^Λda. Bariba^ΛΛ m^Λa jaraya: ne jūma oida ba^Λmīna jūma dadjia o quĩrā ba^Λba dadjira carebacaa. Wārāda jūma dadjia o quĩrā ba^Λra oida ba^Λmīna jūma ma^Λg^Λba djabarāra carebacaa. ²⁴ Ni aba^Λba ara idji bia ba^Λira ja^ΛΛ baiē ba^Λ, āteba^ΛΛ dewararāda bia beadamārēā ja^ΛΛ baida ba^Λ.

²⁵ Nedjara nēdobuebadama nēdodada codida pan^ΛΛ. Bariba^ΛΛ bārā crīcha ārīna amaaba iwidirānadua ma^Λ nedjarara j^Λwaba oda ācōrēa diada basi cawaya. ²⁶ Na^Λ ējūāra, ne jūma na^Λ ējūāne nūm^Λ sida dadjirā Boro Ācōrēba osia. Ma^Λ bē^Λrā ne jūmada codida pan^ΛΛ.

† 10:8 Numero 25:1-9. ‡ 10:9 Numero 21:4-9. § 10:10 Numero 16:41-50.

³¹ Barib_{ΛΓΛ} m̄la jāraya: bārā ne co pan_Λne, ne o pan_Λne biḁa jūma oḁadua ēberārāba Ācōrēda bia jaraḁamārēā. ³² Bārāba ne o pan_Λneba judiorāra, judiorāēra, Ācōrē ēberārā sida cadjiruade baebirānadua. ³³ Ara maḁ quīrāca m̄la o b̄ḁdeba jūmarāḁa bia crīchabi quīrīā b̄la. Ababe m̄ḁjdjīd_Λ bia b̄ai carea j̄r_Λcaḁa, āḁeḁar_Λ ēberārā zocārā bia beaḁamārēā jar_Λbaria. Māwā m̄la o b̄ḁdeba ādjirāba Critora ījānia Ācōrēba ēḁr_Λ edamārēā.

* **10:28** Griego bedeade ἈΓΑΓΑ cartade idjaba naā sida bā baa: “Naā ējūāra, ne jūma naā ējūāne nūma sida dadiirā Boro Ācōrēba osia.”

maḷḡa carea caicaya beibarḷa, mḷa naḷda idjía jaraya: daiba, Ācōrē ēberārā bida awara odacaa.

Crito quĩrānebađi carea cobada djabarāba āi opeđada

¹⁷ Naḷ ḅabḷḷade mḷa bārāra poya bia jaraēa. Bārā ābaa dji jḷreḅḷade quĩrāipa odacaa. Bia panani cāyābara biē panebadaa. ¹⁸ Naārā jaraya mḷa ūrī ḅada bārāra ābaa dji jḷre duanḷne crīcha awara awara duanabarida. Maḷ bedeara jūma wārāē sida mḷa ijābaria. ¹⁹ Wārāda bārāra crīcha awara awara duanḷneba ebuda ḅaya cairāḍḷ Ācōrēba bia unu ḅḷda. ²⁰ Bārā ābaa dji jḷre duanḷne Crito quĩrānebađi carea cobadara quĩrāipa coḍacaa. Ācōrēmaa maḷ co panḷa wārā araēa. ²¹ Jūmarā jūēni naēna bādjiza enepedadara cobadaa. Maḷne ḷcaḷḷara jarra duanebaria idjaba ḷcaḷḷara beu duanebaria. ²² ĴBārāra de neē beaca mama ne codi carea? ĴBārāba Ācōrē ēberārā igara panḷēca? ĴMaḷba dji ne neē quedeara perabi panḷēca? ĴMḷa cārēda jarai? ĴMaḷḡa carea mḷa bārāra bia jaraica? Maḷ carea bia jaraēa.

Crito quĩrānebađi carea cobada

²³ Mḷa bārā jaradiadara dadjirā Boro Jesudeba cawasia. Maḷḡara nāwā ḅḷa: diamasi dadjirā Boro Jesu jidabi naēna idji jḷwade paḷda edasia. ²⁴ Ācōrēa bia ḅḷada apeda cōrācuabḷḷade jarasia: “Edadadua. Codadua.* Naḷra mḷ cacuaa, bārā carea diabḷḷa. Mḷ quĩrānebađi carea ara naḷ quĩrāca o pananadua.” ²⁵ Ara maḷ quĩrāca ne copeḍadacarea tazara idji jḷwade edapeda jarasia: “Naḷ tazade ḅḷra mḷ oaa. Mḷ oadeba Ācōrēba bārā ume beḍea djiwiḍida ḅḷḷḷa. Naḷ doḅḷdaza mḷ quĩrānebađi carea doḍadua.”

²⁶ Dadjirā Boro Jesu zebḷḷamisa maḷ paḷ cobḷdaza idjaba maḷ tazade ḅḷ doḅḷdaza bārāba idji beudadebemada jara panḷa. ²⁷ Maḷ carea bariduaba dadjirā Boro wayaē maḷ paḷda coibḷḷa, maḷ tazade ḅḷda doibḷḷa, cadjiruada o ḅḷa. Dadjirā Boro cacuara, oa sida siriē ḅḷda crīcha ḅḷa. ²⁸ Maḷ paḷ coi naēna, maḷ tazade ḅḷ doi naēna dadjiza bio acḷida ḅḷa wārāda dadjirā Boro waya ḅḷ cawaya. ²⁹ Dadjirā Boro Jesu cacua wayaē ḅḷba maḷ paḷda coibḷḷa, maḷ tazade ḅḷda doibḷḷa, Ācōrēba cawa oya.† ³⁰ Maḷ carea zocārā bārāra cacua biē beaa, cacua norrabari beaa, idjaba ḷcaḷḷa beusidaa. ³¹ Baribḷḷa ara dadjiza bio quĩrācuita acḷida panḷa jipa o panḷ cawaya. Māwāra Ācōrēba cawa oēa. ³² Dadjirā Boroba ubaria jipa nīḅadamārēā. Māwā dadjirāra naḷ ējūāne bea ume biē ḅḷēa.

³³ Maḷ bēra mḷ djabarā, dadjirā Boro quĩrānebađi carea cobadara obḷade jūmarāda jāḷnadua ābaa codi carea. ³⁴ Abaḷda jarra ḅabḷḷa idji diguida ne coida ḅḷa. Māwā ābaa dji jḷreḅḷade Ācōrēba bārāra cawa oēa biē o panḷ carea. Mḷa waḍi jaradiaida ḅḷra jāmaa wāḅḷḷade jūma jaradiaya.

12

Ācōrē Jaureba obi ḅḷdebema

¹ Djabarā, mḷa quĩrā ḅḷa Ācōrē Jaureba obi ḅḷdebemada bārāba bio cawadida. ² Bārāba cawa panḷa Ācōrē adua beaside baridua carea āi crīchabadjidada. Maḷ bēra jḷwaba oda ācōrē beada ēpēbadjidaa. Maḷra zocai beaē bēra bedeadacaa. ³ Maḷ carea mḷa quĩrā ḅḷa bārāba naḷda cawadida:

* **11:24** Edadadua. Codadua. Griego bedeadē ḷcaḷḷa cartade maḷra neēa. † **11:29** ḷcaḷḷaba crīchabadaa Pauloḅa “Jesu cacua wayaē ḅḷ” aside jara ḅasida “Jesu ēberārā wayaē ḅḷ.”

Ācōrē Jauredeba bedea baba Jesura biē bāada acaa. Idjaba Ācōrē Jauredeba bedeaē baba Jesura jūmarā Boroada acaa.

⁴ Ācōrē Jaure aba baba dadjirāa dia baa ne quīrātanoa ođamārēā. ⁵ Dadjirā Boro aba ba itea ne quīrātanoa obadaa. ⁶ Ācōrē aba baba dadjirāa ne quīrātanoa obi baa. Idjiabarā dadjirāneba maāra jūma obaria.

⁷ Ācōrē Jaureba dadjirāza ne obibaria djabarā jūmarāda carebađamārēā.

⁸ Ācōrē Jaureba ācāraa dia baa idji necawaadeba poya bedeadamārēā. Abari Ācōrē Jaureba ācāraa dia baa idjideba cawapedadaa poya jaradiadamārēā.

⁹ Abari Ācōrē Jaureba ācāraa dia baa poya bio iā pananamārēā. Idjaba abari Ācōrē Jaureba ācāraa dia baa cacua biē beara poya biabidamārēā. ¹⁰ Idjaba Ācōrē Jaureba ācāraa dia baa ne ununacada poya ođamārēā. ācāraa dia baa poya Ācōrēneba bedeadamārēā. ācāraa dia baa poya cawađamārēā ababba

Ācōrē Jauredeba bedea bāda wa jaideba bedea bāda. Idjaba ācāraa dia baa quīrātanoa dadjia ūrīnaca bedeađe bedeadamārēā. Idjaba ācāraa dia baa dadjia ūrīnaca bedeađe jaradara cawa jaradamārēā. ¹¹ Abari Ācōrē Jaureba jūma maāra obi baa. Idjia dadjirāza obi baa idjia quīrā bā quīrāca.

¹² Dadji cacuađa aba baa. Baribarā dadji cacuađe ne jūmada eropanāa. Critora idji iā bea ume ara maā quīrāca panāa. ¹³ ācāra dadjirāra judiorāa, ācāraa judiorāēā, ācāraa nezocarāa, ācāraa nezocarāēā. Baribarā abari Ācōrē Jaureba dadjirā jūmarāda cacua abaađe bāsia.* Jūma dadjirāba abari Ācōrē Jaureda edasidaa.

¹⁴ Dadji cacuađe ne jūmada eropanāa. Baribarā dadji cacuađe beara abarica beaēā. ¹⁵ Dadji jirūba jaraibarā: “Māra jawāē bēā naā cacuađebemaēā,” maāba žwārāda dadji cacuađebemaēca? ¹⁶ Idjaba cawarāba jaraibarā: “Māra dauē bēā naā cacuađebemaēā,” maāba žwārāda dadji cacuađebemaēca? ¹⁷ Dadji cacuađe ababe dauda bābara žcārēba ūrīcasi? Dadji cacuađe ababe cawarāda bābara žcārēba ācasi? ¹⁸ Ācōrēba dadji cacuađe ne jūmada bāsia idjia quīrā bāda quīrāca. ¹⁹ Dadji cacuađe beara jūma abarica bađabara cacuađa neē bacasia. ²⁰ Dadji cacuađe ne jūmada eropanāmina dadji cacuađa aba baa.

²¹ Maā bēā dauba jawāa poya jaraēā: “Bāā neē māra bia baya.” Idjaba boroba jirūa poya jaraēā: “Bārā neē māra bia baya.” ²² Wārāda naā cacuađe beara ācāra dadjirāmaārā mācua siriē beaa. Baribarā maāga neē dadji cacuađa bia bacaa. ²³ Idjaba naā cacuađe bea dadjirāmaārā mācuaē beara biara djiobadaa bia ununamārēā. Idjaba naā cacuađe bea dadjia unubidiē panāra quīrācuiťa mērābadaa. ²⁴ Baribarā dadji cacuađe quīrāwārēā beara mērānaca. Ācōrēba dadji cacuađe beara jūma aride osia. Dadjia unubidaca sida osia bia wagadamārēā. ²⁵ Māwā osia dadji cacuađa biē berāmārēā, ātebarā dadji cacuađe beara dji careba pananamārēā. ²⁶ Dadji cacuađebemada aba puabāra, jūmaena puabaria. Ara maā quīrāca dadji cacuađebemada aba bia jaradiabarā, jūmaena capipia babaria.

²⁷ Ara maā quīrāca bārāra jūma ābaa Crito cacua quīrāca panāa. Bārāra idji cacuađebemārā. ²⁸ Ācōrēba djabarā tāēna Jesucritoba diabuedarāda naārā bāsia. Maāre idjideba bedeađadarāda bāsia. Maāre idji bedea jaradiabarāda bāsia. Maāre ācārađa bāsia ne ununacada poya ođamārēā,

* **12:13** bāsia. Griego bedeađe bā baa “borocuesia.” Naā versīculode maā bedeađa jaraē baa baidode borocuedađebemada, ātebarā jara baa Ācōrē Jaureba Crito iā bāra idji ume ābaa bađadebemada.

ĀCARĀda ḡasia cacua biē ḡeara poya biabidamārēā, ĀCARĀda ḡasia djabarā carebadamārēā, ĀCARĀda ḡasia djabarā cawa jipa ededamārēā, idjaba ĀCARĀda ḡasia quīrātanoa dadjia ūrīnaca bedeade bedeadamārēā. ²⁹ ¿Jūmarāda Jesucritoba diabuedarāca? ¿Jūmarāda Ācōrēneba bedeadadarāca? ¿Jūmarāda Ācōrē bedea jaradiabadarāca? ¿Jūmarāba ne ununacada poya obadaca? ³⁰ ¿Ācōrēba jūmarāa diasica cacua biē ḡeara poya biabidamārēā? ¿Ācōrēba jūmarāa diasica dadjia ūrīnaca bedeade poya bedeadamārēā? ¿Jūmarāba dadjia ūrīnaca bedeade jaradara poya cawa jaradica? ³¹ Ācōrē Jaureba obi ḡadebema dji biara carebaida ḡeadra jaradadua.

Jālbe māa bārāa cawabiya sāvā ne jūmada poya biara o pananida.

13

Quīrīāda ne jūma cāyābara biara ḡaa

¹ Māda naā ējūāne ḡea bedeade bedeaibara idjaba bajānebema nezoca bedeade bedeaibara, maāne quīrīāda neē ḡabara, māra jiorro oda jīguabari quīrāca wa pīrāchiru jīguabari quīrāca ḡaa. ² Māda Ācōrēneba bedeaibara, Ācōrēba crīcha cawabiē ḡadada jūma cawa ḡabara, Ācōrē necawaada jūma cawa ḡabara, idjaba sodeba wārāda ījā ḡadeba eyada poya āyā ḡaibara, maāne quīrīāda neē ḡabara, māra ara jāwābema quīrāca ḡaa. ³ Ne jūma māa erobada ne neē quēdeaa diaibara idjaba Ācōrē carea ara mādjida idu bá ḡeabibara, baribara quīrīāda neē ḡabara, māra ara jāwābema quīrāca ḡaa.

⁴ Quīrīā erobaba jūma droa ḡaa, djārāra quīrā djuburiabaria, djārāba erobara awuacaa, djārā cāyābara biara ḡada jaracaa ni dji dromada crīchacaa. ⁵ Quīrīā erobaba djārāra wayabaria, ababe idji iteabara crīchacaa, maārīā carea quīrūcaa, djārāba idji biē odara quīrādoabaria. ⁶ Quīrīā erobara ne cad-jirua carea ḡasridacaa, ātebara jūma wārā careabara ḡasridabaria. ⁷ Quīrīā erobaba djārāba biē odara jūma droabaria, ne jūma biada ījābaria, jūma bia odjamārēā jāābaria, idjaba ne jūmane droa babaria.

⁸ Quīrīāra jōcaa. Baribara ewari aba Ācōrēneba bedeadadara waa bedeadaēa, dadjia ūrīnaca bedeade bedeadadara waa bedeadaēa, Ācōrē Jauredeba cawapedada jaradiabadaba waa jaradiadaēa. ⁹ Dadjirāba ababe maārī cawa panāa idjaba Ācōrēneba maārī bedeadadaa. ¹⁰ Baribara dji biara ḡa zebaraḡe maā maārī bara jōya. Maāne ne jūmada cawadīa. ¹¹ Mā wadi caiḡe queraside warra zaque quīrāca bedeadadja idjaba warra zaque quīrāca crīchabadjia. Baribara drōā bedacarea warra zaque quīrāca ḡadara idu ḡasia. ¹² Ara nawena dadjirāba Ācōrēnebemada jarijaria unu panāa quīrā acḡadade unu panā quīrāca. Baribara ewari aba dadjirāba jūma ebuda ununia sāvābara ḡada. Ara nawena māa maārī cawa ḡaa, baribara ewari aba jūma cawaya Ācōrēba mā cawa ḡa quīrāca. ¹³ Naā ūbea panāra jōcaa: ne jūma biada ījā baida, jūma bia odjamārēā jāā baida idjaba quīrīāda. Baribara maā ūbeadebemada quīrīāda biara ḡaa.

14

Dadjia ūrīnaca bedeade bedeadadadebema

¹ Quīrīāda biara ēpēnadua. Idjaba Ācōrē Jaureba obi ḡara jūma o quīrīānadua. Baribara biara Ācōrēneba bedeadida quīrīānadua. ² Dadjia ūrīnaca bedeade bedea ḡaba ēberārāa bedea ḡaēa, idjia jarabarara ni ababa cawa ūrīnaca bērā. Ababe Ācōrēa bedea ḡaa. Dadjia cawadacada Ācōrē Jauredeba bedea

ɓaa. ³ Baribaɾɿl Ɓ̃cōrēneba bedea ɓaba ēberārāa bedea ɓa biara iḡanamārēā, zareara beadamārēā, idjaba sobiadamārēā. ⁴ Dadjia ũrīnaca bedede bedea ɓaba ara idjida careba ɓa biara iḡai carea. Baribaɾɿl Ɓ̃cōrēneba bedea ɓaba djabarāda careba ɓa biara iḡanamārēā.

⁵ Māmaara jūma bārāra dadjia ũrīnaca bedede poya bedeadabara bia bacasia. Baribaɾɿl jūmarāda Ɓ̃cōrēneba poya bedeadabara biara bacasia. Wārāda dadjia ũrīnaca bedede bedei cāyābara Ɓ̃cōrēneba bedeaia biara ɓa. Baribaɾɿl abaɓa dadjia ũrīnaca bedede bedepeda cawa jaraibaɾɿl, maɓ sida bia ɓa. Djabarāba cawa ũrīnapeda Ɓ̃cōrēra biara iḡania. ⁶ Maɓ carea djabarā, māda bārāmaa wāpeda dadjia ũrīnaca bedede bedeaibaɾɿl, ɓbārāda sāwā carebai? Carebaā. Baribaɾɿl dadjia ũrībada bedede Ɓ̃cōrēba māa cawabidada jaraibaɾɿl, wa Ɓ̃cōrē necawaadeba bedeaibaɾɿl, wa Ɓ̃cōrēneba bedeaibaɾɿl, wa Ɓ̃cōrē bededa jaradiaibaɾɿl poya carebaya.

⁷ Ara maɓ quīrāca abaɓa chiruda wa arpada zaibaɾɿl baribaɾɿl jipa zaēbaɾɿl, iḡua ɓamīna dadjia cawadaēa cārē trābida za ɓada. ⁸ Cachiru sida jipa zaēbaɾɿl, ɓsordaorāda sāwā isabe cobeadi dḡōni carea? ⁹ Ara maɓ quīrāca bārāba ũrībada bedede bededaēbaɾɿl, ēberārāba ɓsāwā cawadi bārāba jara panada? Māwā bedeadibaɾɿl, bārāra ara jāwā bedea panā. ¹⁰ Naɓ ējūāne bedea quīrātanoo baraa. Maɓ bedea dḡi cawa ɓaba cawa ũrībaria. ¹¹ Baribaɾɿl māa maɓ bededa adua ɓabaɾɿl, dḡi bedeaɓaɾamaara māra drua āibema quīrāca ɓa, idjaba māmaara idjida drua āibema quīrāca ɓa. ¹² Bārāra ara maɓ quīrāca beaa. Ɓ̃cōrē Jaureba obi ɓara bārāba bio o quīrā panā bēra djabarā carebai careabemada biara o quīrānadua ādjirāba biara Ɓ̃cōrēra iḡanamārēā.

¹³ Maɓ carea dadjia ũrīnaca bedede bedea ɓaba Ɓ̃cōrēa iwīdida ɓa ara idjia jaradara poya cawa jarai carea. ¹⁴ Dadjia ũrīnaca bedede māa Ɓ̃cōrēa iwīdibaɾɿl, mā jaureba iwīdi ɓa. Baribaɾɿl māa adua ɓa cārēda iwīdi ɓada. ¹⁵ Māwāra ɓsāwā jipaara oi? Mā jaureba Ɓ̃cōrēa iwīdiya baribaɾɿl māa cawa ɓa bedede bida iwīdiya. Mā jaureba Ɓ̃cōrēa bia jara trāya, baribaɾɿl māa cawa ɓa bedede bida trāya. ¹⁶ ɓa jaureba Ɓ̃cōrēa bia bedeaibaɾɿl, ɓa jarada cawa ũrīnaca ɓsāwā wārāana ai? ¹⁷ Wārāda ɓa māwā bedeaɓaɾade Ɓ̃cōrēa bia bedea ɓa, baribaɾɿl dewararāda carebaē ɓa biara iḡanamārēā. ¹⁸ Māa Ɓ̃cōrēa bia ɓada abaria māra bārā cāyābara dadjia ũrīnaca bedede auduara bedebari bēra. ¹⁹ Baribaɾɿl djabarā dḡi jare duanane māmaara dadjia ũrīnaca bedede dārā bedei cāyābara biara ɓa dadjia ũrībada bedede dārāē jaradiaida.†

²⁰ Djabarā, warra zaquerā quīrāca beadadua. Ādjirāba cadjiruada bio adua panā. Baribaɾɿl Ɓ̃cōrē Jaureba obi ɓadebemada drōārā quīrāca crīcha beadadua. Waa warra zaquerā quīrāca crīcharānadua. ²¹ Ɓ̃cōrē Bedede nāwā ɓa ɓa: “Dadjirā Boroba jara ɓa: māra naɓ puru ume drua āibemara itedeba, ādjia ũrīnaca bedebada ēberārāneba bedeya. Māwāmīna mā bedeara ũrī ama panania.”† ²² Maɓa cawa panā dadjia ũrīnaca bedede bedeira Jesu

* **14:16** Wārāana ai. Griego bedede ɓa ɓa: “Amén.” Maɓ bedeara hebreo bedea. Crīchada umé jara ɓa. Edaude jara ɓa “bia ɓa māwā baida” idjaba edaude jara ɓa “wārā.” † **14:19** Dārā bedei. Griego bedede ɓa ɓa “bedea die mil.” Dārāē. Griego bedede ɓa ɓa “bedea juesumabe.” † **14:21** Isaia 28:11-12. Ɓ̃cōrēba israelerāa jarasia ādjia iḡanaē panā carea drua āibemārāba ādjirāra āyā ededida.

ĩjã bea carea b̃lẽda, ăteb̃l̃l̃ Jesu ĩjãẽ beaa unubi b̃l̃l̃ Ācõrẽba cawa oida. § Barib̃l̃l̃ Ācõrẽneba bedeara Jesu ĩjã bea carea b̃l̃l̃, Jesu ĩjãẽ bea carea b̃l̃l̃. ²³ Mañ carea djabarã ăbaa dji j̃l̃re duanane jũmarãda dadjia ũrĩnaca bedeade bedea duananib̃l̃l̃, mañne ăc̃l̃l̃l̃ Jesu ĩjãẽ beada wa Ācõrẽ bedea ũrĩ quĩrĩã beada eda zesidara ăd̃djia jaradaẽca b̃l̃rãra quĩrãẽ duanada? ²⁴ Barib̃l̃l̃ jũmarãda Ācõrẽneba bedeadib̃l̃l̃, mañne Jesu ĩjãẽ b̃l̃ada wa Ācõrẽ bedea ũrĩ quĩrĩã b̃l̃ada eda zesira b̃l̃rãba jara pañl̃ ũrĩ b̃l̃deba idjia cawaya cadjirua obarida idjaba Ācõrẽ quĩrãpita bedeade b̃l̃ada. ²⁵ Idji sode m̃ẽrã erob̃adara ebuda cawaya. Mañne chĩrãborode cobepeda Ācõrẽa bia bedeaya idjaba jaraya Ācõrẽra w̃rãda b̃l̃rã ume b̃l̃ada.

Ăbaa dji j̃l̃re b̃l̃adade jũma quĩrãipa odadua

²⁶ Mañ carea djabarã, ăs̃wã jipaara odi? B̃l̃rã ăbaa dji j̃l̃re panane ăc̃l̃l̃l̃ba tr̃l̃l̃bi Ācõrẽ Bedeadebemada tr̃l̃l̃nida pañl̃, ăc̃l̃l̃l̃ba Ācõrẽ bedeara jaradiadida pañl̃, ăc̃l̃l̃l̃ba Ācõrẽba cawabidada jaradida pañl̃, ăc̃l̃l̃l̃ba dadjia ũrĩnaca bedeade bedeadida pañl̃, idjaba ăc̃l̃l̃l̃ba mañ bedeadara cawa jaradida pañl̃. Barib̃l̃l̃ jũma mañg̃l̃l̃ odida pañl̃ djabarãba biara ĩjãnam̃rẽã. ²⁷ Dadjia ũrĩnaca bedeade bedeadib̃l̃l̃, djaba umé wa ũbeabe m̃ãwã bedeadida pañl̃. Barib̃l̃l̃ ăba ăba bedeadida pañl̃. Bedeadacarea ăb̃l̃l̃ba mañ bedeadara cawa jaraida b̃l̃l̃. ²⁸ Barib̃l̃l̃ djabarã ăbaa dji j̃l̃re panane mañ bedeadara cawa jarabarida neẽb̃l̃l̃, dadjia ũrĩnaca bedeade bedea quĩrĩã b̃l̃ara chupea b̃l̃ada b̃l̃l̃. Idji crĩchade Ācõrẽa chupea bedea b̃l̃l̃.

²⁹ Ara mañ quĩrãca Ācõrẽneba bedeadadara umé wa ũbea bedeadida pañl̃. Mañne jũmarãba ădjia bedea pañl̃ra quĩrãcuita ũrĩnida pañl̃ w̃rã cawaya. ³⁰ Djaba ăba bedea b̃l̃de Ācõrẽba dji ũrĩ duananebema ăb̃l̃l̃a ne cawabisira, dji bedea b̃l̃ba mañ djabara idu bedeadida b̃l̃l̃. ³¹ Jũmarãda ăba ăba Ācõrẽneba bedeadida pañl̃a cawa w̃nam̃rẽã idjaba biara ĩjãnam̃rẽã. ³² Ācõrẽneba bedeadarira cawaẽne bedea nũmecaa, ăteb̃l̃l̃l̃ poya j̃l̃ãbaria bedei carea. ³³ Ācõrẽba b̃l̃aga nũmebicaa, ăteb̃l̃l̃l̃ necai b̃l̃ada diabaria.

³⁴ Ācõrẽ ẽberãrã ăbaa dji j̃l̃re b̃l̃adaza w̃ẽrãrãra bedeadĩẽ pañl̃, ăteb̃l̃l̃l̃ chupea ũrĩnida pañl̃. Ădji quima bedeara ĩjã beadida pañl̃a judiorã leyba jara b̃l̃ quĩrãca. ³⁵ W̃ẽrãrãba iwiđi quĩrĩñib̃l̃l̃, diguida panane ădji quimaa iwididida pañl̃. Djabarã ăbaa dji j̃l̃re duanane w̃ẽrã bedeara biẽ b̃l̃l̃.

³⁶ ăĀcõrẽ bedeara b̃l̃rãneba zesica? ăAbabe b̃l̃rãmaa zesica? ³⁷ Bariduaba Ācõrẽneba bedeadarida crĩcha b̃l̃b̃l̃l̃, wa Ācõrẽ Jauredaba ne o b̃l̃ada crĩcha b̃l̃b̃l̃l̃, mañ ẽberãba jaraya m̃l̃a nañ cartade b̃l̃b̃l̃l̃ra dadjirã Boroba obi b̃l̃ada. ³⁸ Bariduaba mañg̃l̃l̃da igarail̃l̃, idji sida igaradadua.

³⁹ Mañba djabarã, biara j̃l̃rãdadua Ācõrẽneba bedeadida. Idjaba dadjia ũrĩnaca bedeade bedeadadara idu bedeadidadua. ⁴⁰ Barib̃l̃l̃ jũmaena quĩrãcuita quĩrãipa odadua.

15

Crito ărẽb̃l̃l̃adadebema

¹ Mañ awara djabarã, m̃l̃a b̃l̃rãa quĩrãnebabiya bedea bia Jesucritodebema m̃l̃a b̃l̃rãa jaradiadada. Mañ bedeara b̃l̃rãba m̃l̃neba cawasidãa idjaba bio

ĩjã panla. ² Mla jaradiadara wãrãda ĩjã pananibarla, Ācõrẽba ãdra edaya. ĩjã pananaẽbãrla, bãdji quĩrĩãbe ĩjãsidaa.

³ Mla cawada crĩcha dromaara ßada naãrã bãrãa jaradiasia. Naãglã basia: Critora dadjirã cadjirua carea beusia Ācõrẽ Bedeade ßã ßã quĩrãca. ^{*} ⁴ Idjira tãbarisidaa, maãbe ewari ũbeade beu badada ãrẽbasia Ācõrẽ Bedeade ßã ßã quĩrãca.† ⁵ Arẽbadacarea ara idjida Pedroa unubisia.‡ Maãare idjia doce edadarãa ara idjida unubisia. ⁶ Mãwãnacarea ara idjida djabarã quiniento audu ãbaa panla unubisia. Ādjirãnebemada ãcala jaidasidaa baribãrla zocãrã wadibida zocai panla. ⁷ Maã quiniento djabarãba Jesu unupedadacarea ara idjida Santiagoa unubisia.§ Mãwãnacarea ara idjida jũma idjia diabuedarãa unubisia.

⁸ Jĩrũare mla unubisia. Mãra warra aradagada quĩrãca dji biẽ badamĩna mãwã unubisia.* ⁹ Wãrãda mla Jesucritoba diabuedadebema dji edaara ßaa. Ācõrẽ ãberãrã biẽ oi carea ĕpẽ bada bãrã bia ßãã ãberãrãba mla idjia diabuedada jaradamãrẽã. ¹⁰ Baribãrla Ācõrẽba idji biadeba mla ßasia Jesucritoba diabuedada bamãrẽã. Idji quĩrĩãbe mla mãwã ßãã basia. Ātebãrla jũma Jesucritoba diabuedarã cãyãbara mla idji itea auduara o ßaa. Baribãrla ara mãdjideba mãwã oẽ ßaa. Ācõrẽbãrla idji biadeba mla careba ßaa mãwã omãrẽã. ¹¹ Waabema Jesuba diabuedarãba idjidebemada jaradia panlãbãrla wa mla jaradia ßãbãrla, abarida jaradia panla. Idjaba bãrãba ara maã bedeara ĩjãsidaa.

Djabarã beupedada ãrẽbadebema

¹² Dairãba Crito ãrẽbadebema jaradia panla. Maãda çsãwã ãcala bãrãnebemaba beupedadara ãrẽbadaẽana a panlã? ¹³ Beupedadada ãrẽbadaẽbãrla, maãba jara ßaa Crito sida ãrẽbaẽ basida. ¹⁴ Critoda ãrẽbaẽ basibãrla, mãwãra dadji quĩrĩãbe jaradia panla idjaba bãrãba bãdji quĩrĩãbe idjira ĩjã panla. ¹⁵⁻¹⁶ Critoda ãrẽbaẽ basibãrla, Ācõrẽba idji ãrẽbabisiada abadade daiba Ācõrẽnebemada sewada jara panla. Wãrãda beupedadada ãrẽbadaẽbãrla, maãba jara ßaa Crito sida ãrẽbaẽ basida. ¹⁷ Critoda ãrẽbaẽ basibãrla, bãdji quĩrĩãbe idjira ĩjã panla idjaba wadibida cadjiruade panla. ¹⁸ Mãwãra jũma Crito ĩjã bea beupedadara aduasidaa. ¹⁹ Dadjirãba Critodeba ababe naã ĕjũãne bia beadida crĩcha panlãbãrla, jũmarã cãyãbara mĩã djuburiara panla.

²⁰ Baribãrla Ācõrẽba wãrãda Critora beu badada ãrẽbabisia. Beupedadebemada idjidra dji naãrã ãrẽbadaa. Mãwã Ācõrẽba unubisia jũma idjiderã sida wãrãda ãrẽbadida. ²¹ Ĕberã abalãba cadjirua oda carea dadjirãra beudia. Ara maã quĩrãca ĕberã abalãba bia oda carea dadjirãra ãrẽbadia. ²² Jũmarãda Adaãneba zepedada bãrã beubadaa. Ara maã quĩrãca Critodeba jũma idjiderãda wayacusa zocai panania. ²³ Critoda naãrã ãrẽbasia. Idji waya zebãrlade idjiderãda ãrẽbadia. ²⁴ Mãwãnacarea naã ĕjũãra jõya. Maã ewaride Critoba jai bororãda, jai dromarãda, jai mẽsrã bea sida jũma poyaya. Maãbe idji puruda dadji Zeza Ācõrẽa diaya.

* **15:3** Isaia 53:5-12. † **15:4** Salmo 16:8-11; Isaia 26:19. ‡ **15:5** Pedro. Griego bedeade ßã ßaa “Cepa.” § **15:7** Santiago. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Idjira Jesu djaba basia. * **15:8** Hecho 9:1-6.

25 Wārāda Critora jūmarā boroda baida baa aba jūma idji dji quīrūra poyabaradaa.† 26 Jīrūare idjia dadji beuira jōbiya, maḷḷa sida idji ume dji quīrū bēra. 27 Ācōrē Bedeade jara baa: “Baa ne jūmada idji jawaeda bāsia.”‡ Ne jūma Crito jawaeda bāsida jara bāmīna ebuda baa Ācōrēba ara idjida Crito jawaeda bāē basida. Ācōrēbāra ne jūmada Crito jawaeda bāsia. 28 Ācōrē Warra Critoba ne jūma poyadacarea ara idjida Ācōrē jawaeda beya Ācōrēba ne jūmada idji jawaeda bāda quīrāca. Māwābāra Ācōrēba ne jūmada idji jawaeda erobaya.

29 Beupedadada ārēbadaēbāra, ḷcārē cārēā ācārara beupedada cacuabari borocue pana? Ācōrēba beupedadara ārēbabiēbāra, ḷcārē cārēā ādjirā cacuabari borocuedi?§ 30 Idjaba beupedadada ārēbadaēbāra, ḷdaira cārē cārēā Jesucrito bedea carea ewariza minijichiade bia mīga pana? 31 Djabarā, bārāba dadjirā Boro Jesucrito ījā pana carea mārā wārāda bāsrida baa. Wārāda jaraya: ewariza crīcha baa ēberārāba mārā Jesu bedea carea beadida. 32 Espo purude Ācōrē bedea jaradiai carea mārā bia mīgasia animarā cadjirua bea ume djo bā quīrāca.* Beupedadada ārēbadaēbāra, ḷmā bia mīgada carea cārē biada edasi? Wārāda dadjirāra ārēbadaēbāra, biara baa odida ācārāba jarabada quīrāca: “Bia ne codia, itua dodia nu beudi bēra.”†

33 Idu cūrūgābirānadua. Bārāda cadjirua obadarā ume ābaa nībadibāra, ādjirāba bārā bia nībabadara ārīnia. 34 Jipa crīchadua. Cadjiruada waa orānadua. Acārā bārānebemaba Ācōrēra adua beaa. Maā carea bārāra peradida pana.

Djabarā ārēbabadade ādji cacua sāwā baidebema

35 Acārāba iwīdīdisicada: “ḷBeupedadada sāwābāra ārēbadi? ḷĀdjirā cacuara sāwā beadi?” 36 ḷDji māwā iwīdi bāra crīcha neē tabāa! Ne uda tunubārāde dji tara berawabaria. 37 Trigoda uibāra wa baridua tada uibāra, dji bawarāda ucaa ātebāra dji tadrā ubaria. 38 Baribāra maā tadeba Ācōrēba dji bawarāda tunubibaria idji baida bā quīrāca.

39 Naā ējūāne zocai beara abari cacua quīrāca beaēa. Ēberā cacuara awara baa, animarā cacuara awara baa, ībana cacuara awara baa, beda cacuara awara baa. 40 Idjaba bajāne ne quīrātanoa baraa. Naā ējūāne bida ne quīrātanoa baraa. Baribāra bajāne ne biya quedeara awara beaa. Naā ējūāne ne biya quedeara awara beaa. 41 Amādaū ānaara awara baa, jedeco ānaara awara baa, chīdaū ānaara awara baa. Chīdaū ānaara awara beaa.

42 Beupedada ārēbadira ne uda quīrāca baa. Cacua berawabarida joubadaa baribāra cacua berawacada ārēbaya. 43 Cacua bīaēda joubadaa baribāra cacua biya quiruda ārēbaya. Cacua ābāāē bāda joubadaa baribāra cacua ābāa bāda ārēbaya. 44 Naā ējūānebema cacuada joubadaa baribāra bajānebema cacuada ārēbaya. Naā ējūānebema cacuada ābāra bajānebema cacua sida baa.

45 Ācōrē Bedeade bā baa: “Nabema ēberā Adaā abadara Ācōrēba zocai babisia.” Baribāra Crito dji jīrūarebema Adaā abadada bāsia idji jauredēba zocai baida diamārēa. 46 Bajānebema cacuada naārābema cacuaēa, ātebāra naā ējūānebema cacuadrā dji naārābema. Dji naārābema cacua jōnacarea

† 15:25 Aba jūma idji dji quīrūra poyabaradaa. Griego bedeade nāwā bā baa: “Aba idji jīrū edre bābāradaa.” ‡ 15:27 Salmo 8:6. § 15:29 Corintodebema djabarāba dji beupedada cacuabari borocue pananamīna Ācōrē Bedeade jaracaa dadjia māwā odida pana.

* 15:32 Hecho 19:23-41.

† 15:32 Isaia 22:13.

bajãnebema cacuada edaya. ⁴⁷ Nabema ëberã Adaã abadara egoro oda basía. Jĩrũarebema ëberã Jesucrito abadara bajãnebemaa. ⁴⁸ Adaã cacuara egoro oda basía. Ara maã quĩrãca naã ëjũãnebemarãba eropanãa. Baribãrã Critoba bajãnebema cacuada erobã quĩrãca bajãnaa wãbãda ëberãrãba eropanania. ⁴⁹ Dadjirãra nabema ëberã egoro oda quĩrãca panãa idjaba bajãneba zeda ëberã Crito quĩrãca panania.

⁵⁰ Djabarã, mãa naãda jaraya: naã ëjũãnebema cacuara Æcõrẽ bajãnebema purude poya baëa. Cacua ñerawabarira cacua ñerawacama poya baëa. ⁵¹ Ûrĩnadua. Æcõrẽba naëna cawabië ñadara mãa cawabiya: jũma dadjirãra beudaëa, ãtebãrã cacua quĩrã awara panenia. ⁵² Cawaëne, daupica edabãrãde, jĩrũarebema cachirũ jĩguabãrãde mãwã quĩrã awara panenia. Wãrãda Æcõrẽ cachirura jĩguaya. Maãne beupedãdada cacua ãrĩnacade ãrẽbadia. Idjaba dadjirã wadĩ zocai beara cacua quĩrã awara panenia. ⁵³ Dadjirã cacua ãrĩbarira cacua ãrĩcada beya. Dadji beuida ña cacuara beuca cacuada beya. ⁵⁴ Naã cacua beuida ñara cacua beuca bebãrãde Æcõrẽ Bedeade ña ña quĩrãca wãrãda baya. Nãwã ña ñaa: “Æcõrẽba dadji beuira jõbisia.”† ⁵⁵ Idjaba ña ñaa:

Beuba waa poya beubiëa. Beuba waa poya puabiëa.§

⁵⁶ Æcõrẽba Moisea diada leyba cawabi ñaa dadjirãba cadjirua obadada. Cadjiruada obada bẽrã beudia. ⁵⁷ Baribãrã Æcõrẽa bia ñaada adida panãa dadjirã Boro Jesucritoëba beudiëebemada ëdrã edada bẽrã. ⁵⁸ Maã carea mã djabarã, bio ãjã pananadua. Dadjirã Boroaba quĩrã ñara bio ëpẽ odadua. Bãrãba cawa panãa dadjirã Boro itea o panãra bãdji quĩrãbe o panãda.

16

Djabarã Jerusaleñebema itea parata jarã pepedada

¹ Maã awara bãrãba djabarã Jerusaleñebema itea parata jarã pebãdãdebemada mãa jaraya. Mãa djabarã Galacia druadebemarãa jarada quĩrãca odadua. ² Nabema ewari domiaza bãdjiza edabãdãdebemada waga ñadadua. Mãwãra mã jũëbãrãde bãrãba ewabe jarã pedaëa. ³ Mã jũëbãrãde djabarã bãrãba edabãdada mãa Jerusaleñaa parata diade diabueya. Djabarã Jerusaleñebemarãba ãdjira bia edadamãrẽã mãa ãdji ume cartada ña diabueya. ⁴ Baribãrã bãrãmaarã mã sida wãida bia ñabãrã, ãdji ume wãya.

Paulo Corintodaa wãida crĩchada

⁵ Mãra naãrã Macedonia druadaa wãida ñaa. Maãbe bãrãmaa wãya. ⁶ Mãra bãrã ume dãrãiscada. Æibẽrã jũma naã doidaara ñaisicada. Maãbe bãrãba mãra poya carebadia mãdji wãbãrãmaa bia wãmãrẽa. ⁷ Ara nawena poya dãrã baë bẽrã mãa bãrãra acãde wã quĩrãëa. Baribãrã dadjirã Boroaba quĩrãibãrã, bãrãmaa wãbãrãde dãrãica ñaa. ⁸ Nama Epeso purude baya aba Pentecoste ewari droma jõbãrãdaa.* ⁹ Nama mã ume dji quĩrũda baramĩna nawena poya Æcõrẽ bedeara bia jaradia baya idjaba zocãrãba ãjãbãdaa.

† **15:54** Isaia 25:8. Æcõrẽba dadji beuira jõbisia. Griego bedeade nãwã ña ñaa: “Dji poya ñaba beuira mĩbuesia.” § **15:55** Osea 13:14. Griego bedeade maã versĩculoda nãwã ña ñaa: “Beu, ñba cũmiara sãma ña? Joubada uria, ñba poya badara sãma ña?” * **16:8** Judiorãba ãdji Egiptodeba ëdrãpedada quĩrãnebada ewari odacarea cincuenta ewari ñade ãdji néu naãrã ewapedada carea ñasrida obada ewarida obadjidaa. Maã ewari dromara Pentecoste abadjidaa. Levítico 23:15-16.

¹⁰ Djaba Timoteoda bārāma jūēibara, idjira bārā tāēna bia edadadua warāmārēā. Dadjirā Boroba quīrīā bara idjia bia o ba māa o ba quīrāca. ¹¹ Maā carea idjira igararānadua, ātebara carebadadua mā acāde zebaraēde necai zemārēā. Māa, dewara djabarā bida idji zeida jāā panāa.

¹² Dadjirā djaba Apoloa māa bedea djuburiasia dewara djabarā ume bārā acāde wānamārēā. Baribara ara nawena idjira wā quīrīāē ba. Poya wābaraēde wāya.

Pauloba naā cartade jirūare bāda

¹³ Quīrācuīta beadadua. Jesucritora bio iā pananadua. Idjideba sozarra beadadua idjaba zarea beadadua. ¹⁴ Ne jūma bārāba obadara quīrīāneba odadua.

¹⁵ Djabarā, bārāba cawa panāa Acaya druade Estepanaba, idji ēberārā bida naārā Jesura iāsidadada idjaba ādji crīchara bacādada jūma djabarā carebadi carea. ¹⁶ Māa bārāa bedea djuburiaya ādjira, jūma ādji quīrāca bea sida ēpēnamārēā. Jūma Ācōrē traju o panāra, djabarā careba panā sida ēpēnadua.

¹⁷ Djaba Estepanada, Fortunatoda, Acaico sida māma jūēpedada bēra basrida ba. Ādjirāba bārā cacubari māra careba panāa. ¹⁸ Ādjirāba mā sora basridabisidaa bārā so basridabipedada quīrāca. Ādjirānebemada, djabarā ādjirā quīrāca panā sida bia crīchadadua.

¹⁹ Djabarā Asia druadebemaba quīrīā panāa bārāra bia pananida. Djaba Aquilaba, djabawērā Priscilaba, djabarā ādji dede ābaa dji jarebada bida dadjirā Boroēba quīrīā panāa bārāra bia pananida. ²⁰ Djabarā jūmarāba quīrīā panāa bārāra bia pananida. Wārā quīrīāneba dji bia edadadua.†

²¹ Māra Paulo. Naāga bedeara ara mādji jawaba babara.

²² Bariduaba dadjirā Boro Jesucritoda quīrīāēbara, Ācōrēba maā ēberāra biē bāya. jZedua, dadjirā Boro!

²³ Māa quīrīā ba dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba bārāra careba baida. ²⁴ Jesucritodeba māa bārāra wārāda quīrīā ba.‡

† 16:20 Wārā quīrīāneba. Griego bedeadē bā bāa: “Isō bia quirudeba.” ‡ 16:24 Griego bedeadē ācara cartade jirūare bā bāa: “Bia ba māwā baida.”

2 CORINTO

UMÉBEMA CARTA PAULOBA BΛΔA DJABARĀ CORINTO PURUÐEBEMA ITEA

Nabema carta djabarā Corintodebema itea bādacarea Pauloeba naā cartada bāsia. Dewara carta bea cāyābara naā cartade ara idjidebemada ebudaara bāsia.

Djabarā Corintodebemaba carta Pauloeba naārā bādadada acādapeda ījāsīdaca bāa. Maā carea abaabā cadjirua o bādada Pauloeba quīrādoasia (2:5-11). Idjaba Paulora sobiasia ādjia cadjirua o pananada igarapedada bērā (7:2-16). Baribāṛa ācāṛa eda zedapeda jara panesīdaa Paulora wārāda Jesucritoba diabuedaēda. Ādjia jarabadjidāa Pauloeba mamaa wāyaana apeda wāē bā bērā sewaida bāda (1:15deba aba 2:4daa). Idjaba jarabadjidāa ādjia parata djabarā Jerusaleānebema itea jāṛa pebadara Pauloeba ara idji itea edabarida. Maā awara jarabadjidāa ādjida Jesucritoba diabuedarā dji dromarāda (11:4). Djabarāba maā ēberārā bedeada ījāpedada bērā Pauloeba cawa crīchaē besia (11:1-15).

Capítulo 1neba aba 7daa Pauloeba bāsia Jesucritoba idjira wārāda diabuedebemada. Capítulo 10deba aba 13daa abarida bā bāa. Maā awara jara bāa ādjirā acāde wābāṛaṛa wādi cadjirua o beara quīrā djoburiaēda. Capítulo 8deba aba 9daa bā bāa sāwā parata djabarā Jerusaleānebema itea jāṛa pedida panāda.

Naā cartade dji crīcha dromada 5:20de bā bāa: “Daira Critoba diabuedarāa. Daideba Ācōrēba bārāa bedea djoburia bāa idji ume ibiadamārēā. Daiba Crito trāneba bārāa bedea djoburiabādaa: Ācōrē ume ibiadadua.”

Naā cartade Pauloeba naārā bāda

¹ Māra Pauloeba. Ācōrēba quīrāna bērā māra Jesucritoba diabuedaa. Dadjirā djaba Timoteora mā ume bāa. Naā cartara bābāṛaṛa Ācōrē ēberārā Corinto puruðebema itea, jūma idji ēberārā Acaya druade bea itea bida. ² Mā quīrā bāa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bida ādji biadeba bārāa careba pananida idjaba necai baira bārāa dia pananida.

Paulo mīgada

³ Dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēba bia bedeadida panāa. Idjira dadjirā quīrā djoburiabari Zezaa, dadjirā sobiabibari Ācōrēba. ⁴ Ne jūmane bia mīga panāne idjia daira sobiabibaria dewara bia mīga beada sobiabīdamārēā idjia dai sobiabīda quīrāca.* ⁵ Wārāda Crito carea daira bio bia mīgabadamīna idjideba ne jūmane sobiabadaa. ⁶ Baribāṛa daira māwā bia mīga panāa bārā sobiadamārēā idjaba cadjiruadebemada ēdrādamārēā. Ācōrēba dai sobiabibāṛaṛa bārā sīda daideba sobiabadaa. Māwā bārāa dai quīrāca bia mīgabādaḍe poya droaēda. ⁷ Daiba cawa panāa bārāba Ācōrēba wārāda bio ījā panāda. Cawa panāa bārāa dai quīrāca bia mīgabadamīna Ācōrēba bārāa dai quīrāca sobiabibarida.

⁸ Djabarā, daiba quīrā panāa bārāba cawadida daira Asia druade wārāda bia mīga panasīdada. Jācua mīga panana bērā waa poya droadaēda crīchasīdaa. Abēda poya zocai ēdrādaēda crīchasīdaa. ⁹ Wārāda daira

* 1:4 Isaia 40:1.

beadida crīchasiḁaa. Baribara jūma māwāsia ara daduba poya ēdraḁida crīcharānamārēā ātebara beupedada ārēbabibari Ācōrēba ēdra baida ījānamārēā. ¹⁰ Idjia dai beadidebemada ēdra basia idjaba wayacusa beadida crīchasiḁara ēdra baya. Daiba wārāda ījā panla idjia dai beadidebemada ēdra ba baida. ¹¹ Bārā bida dai carea Ācōrē iwidi pananeba careba panla. Zocārāba māwā iwidi panla bēra zocārāba Ācōrēba bia bāda adia idji biadeba dai careba ba carea.

Paulo Corintodaa wāi baḁa

¹² Naā carea basrida panla: daiba cawa panla so jipa pananeba, crīcha biadeba naā ējūānebemarā tāēna, bārā tāēna bida bia nīnada. Maā so jipa baira, crīcha bia sida Ācōrēbara diabaria. Daira naā ējūānebema necawaadeba māwā nīnaēa, ātebara Ācōrēba idji biadeba careba ba bēra māwā nīnaa. ¹³⁻¹⁴ Daiba cartade bādaḁaa bārāba poya cawadaēda. Māa crīcha ba bārāba maārī cawapedadara biara cawa wānida. Māwā bārāra dai carea basridadia idjaba dadjirā Boro Jesu zebaraḁe daira bārā carea basridadia.

¹⁵ Bārāra mā carea wārāda basridadida crīcha ba bēra, naārā mā crīcha basia barima umē bārā aḁe wāida biara carebai carea.† ¹⁶ Māa crīcha basia Macedonia druadaa wābaraḁe naārā bārāda aḁe wāida. Maābe Macedonianaa wāpeda jēda bārā aḁe wāida crīcha basia. Māwā Judea druadaa wābaraḁe bārāba māra poya carebadida crīcha basia. ¹⁷ Baribara māa crīcha baḁa quīrāca oḁaē bēra ḁbārāmaārā māa wariwaria jarasica? ḁBārāmaārā māa oyada adara waya oēana abarica mādjia o quīrā ba quīrāca oi carea? ¹⁸ Ācōrēba bedea aba ba. Idjia cawa ba daiba jarapedadara wārā basida. Daiba bārāmaa wāniana adapeda ara maāne wānaēana adaē basia. ¹⁹ Silvanoba, Timoteoba, māa bida bārāa Ācōrē Warra Jesucritodebemada jaradia panasidaa. Jesucritoba oyada adara waya oēana acaa. Idjia oyada adara jūma obaria. (Ara mā quīrāca daira panla.) ²⁰ Wārāda Ācōrēba oi jaradara jūma Critodeba obaria. Maā carea dadjia Ācōrēa iwidiḁade Critodeba wārāana abadaa.‡ Māwā idjida bia jara panla. ²¹ Ācōrēbara daira, bārā sida Crito ume bio waga eroba. Idjia dadjirāra edasia. ²² Idji Jaureda dadjirāra diasia sēyāda bamārēā. Māwā cawabi ba dadjirāra idjideda. Idjaba dadjirā sode basia cawadamārēā jūma idjia diai jaradara wārāda edadida.

²³ Māa Ācōrē quīrāpita jaraya: Corintodaa wadi wāē ba bārā quēā badeba sopuabi amaaba. ²⁴ Bārāba Critora bio ījā panla bēra daiba jara panla ogo obidaēa. Ababe bārāra careba quīrā panla basrida pananamārēā.

2

¹ Maā carea māa crīchasia bārāra aḁe wāēda. Wayacusa bārā quēā badeba sopuabi quīrāē basia. ² Māa bārāda sopuabibara ḁcaiba māra basridabi? ḁBārā sopua beaba māra basridabidica? ³ Maā carea bārā aḁe wāi cāyābara cartada diabuesia. Māwā mā wābaraḁe bārāba māra sopuabidaēa. Bārāba māra basridabidida panla. Māa cawa ba bārāba māwā oēi bēra mā ume ābaa basrida pananida. ⁴ Wārāda mā cartara basia bārā quēāi carea. Baribara māwā baē basia bārā sopuadamārēā, ātebara cawadamārēā māa bārāra

† 1:15 Carebai carea. Griego bedeaḁe ācara cartade bā ba: “Basridabi carea.” ‡ 1:20 Wārāana abadaa. Griego bedeaḁe bā ba: “Amén.” Amén bedeaḁe eḁaude jara ba “wārā” idjaba eḁaude jara ba “bia ba māwā baida.”

wārāda quĩrĩa ðada. Mañ carea mña sopuadeba, jũmawāyā crĩcha ðadeba, idjaba jĩa ðadeba mañ cartara ða basia.

Abañba cadjirua odada Pauloba quĩrĩdoada

⁵ Wārāda abañba cadjirua o ðadeba mñra sopuabisia. Baribarñ ababe mñdrñ sopuabiñ basia, ãtebarñ berara jũma bārā sida sopuabisia. (Berara jũma bārāda jara ða, idjia odara jũmawāyā cadjirua ðada a quĩrĩã bēra.) ⁶ Berara jũmarāba mañ ēberā cadjirua odara quēānapeda ãi ðasidaa. Ara mañba bia ða. ⁷ Mañ bēra idjia odara quĩrĩdoadida panñ idjaba sobiabidida panñ jũmawāyā sopua ða biñ berāmārēā. ⁸ Mañ carea mña bārāa bedea djuburiaya wayacusa cawabidamārēā bārāba idjira quĩrĩa panñ. ⁹ Mña naēna mañnebemada ðasia bārāba wārāda jũma mña jaradada jĩa odi cawaya. ¹⁰ Abañba cadjirua odada bārāba quĩrĩdoasidara mña bida quĩrĩdoaya. Cadjirua mña quĩrĩdoaida ðada wārāda basibarñ, mañ cadjiruara Crito quĩrĩpita jũma quĩrĩdoasia bārā bia duananamārēā. ¹¹ Māwā quĩrĩdoasia diauruba dadjirāra cūrũgarāmārēā. Idjia sāvā obarida dadjirāba bio cawa panñ.

Critodeba dadjirāba ne jũma poya panñ

¹² Mñra Troa purudā wāsia bedea bia Critodebemada jaradiai carea. Mama dadjirā Boroba eda wābadara ewabarñ quĩrĩca osia ēberārāba ũrĩ quĩrĩnamārēā. ¹³ Baribarñ mñ djaba Titoda unuñ bēra sode necai bañ basia. Mañ carea djabarā ume dji jarepeda mñra wāyaana asia. Ara mañda Macedonia druadaa Tito jarñde wāsia.

¹⁴⁻¹⁵ Baribarñ Ācōrēa bia ðada adida panñ. Jesucritoba jũma poyapeda daira jũmarā quĩrĩpita nocodaa edebarñ idjaba daideba druaza idjidebemada cawabi ða. Critodebema jaradia panñe Ācōrē quĩrĩpita daira quera quĩrĩca tũpa panñ. Idjaba idjidebema cawaira quera quĩrĩca ða. Mañ querara dji ēdrñdi ēberārāba, dji aduadi ēberārā bida ðada. ¹⁶ Dji aduadimaarā mañ querara ēberā beuda mĩguiaa ða, Jesu jĩañe panñeba beudi bēra. Baribarñ dji ēdrñdimaarā mañ querara bio tũpa ða, Jesu jĩa panñeba zocai panani bēra. ¿Caiba ara idji ðadeba Ācōrē bedeara poya jaradiai? ¹⁷ Daiba parata edadi carea Ācōrē bedeara jaradia nĩnaēna zocārāba obada quĩrĩca. Ātebarñ Crito ume panñ bēra Ācōrēba daira diabuesia. Mañne idji quĩrĩpita crĩcha biadeba jaradiabadāa.

3

Ācōrēba ēberā ume bedea ðada djiwidi

¹ ¿Mañ jara panñeba wayacusa ara daidebemada bia bedea panñca? ¿Dai bia nĩnanebema cartada bārāa acabidida panñca jaradiadi carea? ¿Daiba bārāa cartada iwididida panñca jaradiade wāni carea ãcarñba obada quĩrĩca? ² Bārādrñ carta dai sode ða quĩrĩca panñ. Jũmarāba mañ carta acñdapeda cawa panñ daiba jipa jaradiabadada. ³ Daideba bārāba Crito jĩapedada bēra bārāa carta Critoba ða diada quĩrĩca panñ. Idjia mañ cartara tintaba ða basia, ãtebarñ zocai ða Ācōrē Jauredeba ðasia. Mōgara pewedeade ða basia, ãtebarñ dadjirā sode ðasia.*

⁴ Ācōrē quĩrĩpita daiba Critodeba cawa panñ maññara wārāda. ⁵ Daiba poya jaradaēa ara daduba Ācōrē trajura poya odida. Ātebarñ cawa panñ Ācōrēneba jũma poya odida. ⁶ Ācōrēba daira ðasia idjia ēberārā ume bedea

* 3:3 Jeremiah 31:31-34.

hɔda djiwidida poya jaradiadamārēã. Mañ bedea hɔda djiwidira Ācōrēba Moisea diada ley quĩrāca jawaba hɔdaēã, ātebarɔ Ācōrē Jaureba cawabidaa. Ācōrēba Moisea diada leyba cawabi hɔa cadjirua o panɔ carea ēberārara beudida panɔda, baribarɔ Ācōrē Jaureba dadjirāa zocai baida diabarua.

⁷⁻⁸ Ācōrēba Moisea diada leyra mōgara pewedeade hɔda basia.[†] Mañ leyba cawabisia cadjirua o panɔ carea ēberārara beudida panɔda. Ācōrēba mañ ley diaside idji dorrodorroaba Moise quĩrāra dorrodorrobisia. Mañ carea israelerāba Moise quĩrāra poya acɔdaē basia. Mañ dorrodorroa hɔra piāca jōbarɔ badamĩna wadibida poya acɔdaē panasidaa.[‡] Wārada Ācōrēba idji dorrodorroaba unubisia mañ leyra bio bia hɔda. Baribarɔ idjia bedea hɔda djiwidira idji Jaureba cawabi hɔa bēra ¿Moisea diada ley cāyābara biara hɔēca? ⁹ Wārada mañ leyba ēberārara beudida panɔda jara hɔamĩna bio bia hɔa. Baribarɔ Ācōrēba bedea hɔda djiwidira biara hɔa. Mañba cawabi hɔa sāvā Ācōrēba dadjirāra jipa unubarida. ¹⁰ Ācōrēba Moisea diada leyra bio bia badamĩna idira mācuāē hɔa idjia bedea hɔda djiwidira biara hɔa bēra. ¹¹ Ācōrēba Moisea diada leyra naēna bio bia badamĩna ewariza bai careabemaē basia. Baribarɔ idjia bedea hɔda djiwidira jōca bēra biara hɔa.

¹² Mañ bedea hɔda djiwidira wārada jōcada cawa panɔ bēra daiba mañgara ebuda jaradiabadaa. ¹³ Daiba ni cārē sida mērānaca Moiseba idji quĩrā mērāna quĩrāca. Moiseba idji quĩrāra hɔrabadjia israelerāba idji quĩrā dorrodorroa jōbarɔda unurānamārēã. ¹⁴⁻¹⁵ Baribarɔ ādjirāba mañga debemada cawadaē basia. Ādji crīchara wuaba hɔrā eropanɔ quĩrāca basia. Idi bida Ācōrēba Moisea diada ley acɔbadade judiorāba cawadaca. Ādji crīchara wadibida wuaba hɔrā eropanɔ quĩrāca hɔa. Ababe Critodeba poya cawadā. Idjiabarɔ ādji crīcha wuaba hɔrā eropanɔ ērā hɔya. ¹⁶ Wārada abaaba ijābarɔde idji crīcha wuaba hɔrā erobɔ quĩrāca hɔra dadjirā Boroba ērā hɔya. ¹⁷ Dadjirā Boro abarɔde Ācōrē Jaureda jara hɔa. Dadjirā Boro Jauredeba nĩbabarira cadjiruadebemada, Ācōrēba Moisea diada leydebema sida ēdrasia. ¹⁸ Dadjirāba Critoda ijā panɔ bēra dadji quĩrāra wuaba hɔrā eropanɔ quĩrāca panɔēã. Mañ bēra dadjirāneba dewararāba dadjirā Boro quĩrāwārēãra unu panɔa quĩrā acɔbadade acɔ panɔ quĩrāca. Mañne dadjirā Boro Jaureba dadjirā ewariza biara o wāa dadjirā Boro quĩrāca pananamārēã.

4

¹ Ācōrēba quĩrā djuburiadeba idji bedeara idu jaradiabi hɔa bēra daiba poyadaēda crīchadaca. ² Ne jūma cadjirua ēberārara mērā obadada, mīa pera obada sida daiba igarasidaa. Djārara cūrūgadaca. Ācōrē bedeara āi jaradiadaca, ātebarɔ wārā bedeara ebuda jaradiabadaa. Māwā Ācōrē quĩrāpita daiba jūmarāa cawabibadaa jipa o panɔda. ³ Baribarɔ bedea bia Critodebema daiba jaradia panɔda wadibida ebuda hɔēbarɔ, ababe dji aduadimaarā māwā hɔa. ⁴ Jipa jaraibarɔ, Ācōrē ijāē beemaarā ebuda hɔēã. Nañ ējūāne diauruda ādjirā boroa. Diauruba ādjirā wārā bedea bia Critodebemada idu cawabiē hɔa dauberrea o hɔa quĩrāca.* Māwā ādjirāba Crito bia quirudebemada poya cawadaēã. Critora Ācōrē bēra māwā bia quĩrua. ⁵ Ara daidebemada jaradia panɔēã, ātebarɔ jaradia panɔa Jesucritora jūmarā Boroda. Idjaba daiba jara panɔa Jesura quĩrā panɔ bēra daira

[†] 3:7-8 Exodo 31:18. [‡] 3:7-8 Exodo 34:27-35. * 4:4 Wārā. Griego bedeadē hɔ hɔa “ānaa.”

bārã nezocada. ⁶ Nañ ejũãra jũma pãĩma ðadada Ācõrẽba ãnabisia.[†] Ara mañ quĩrãca idji ãnaada dadjirã sode ãnabisia. Mañba jara ða idji biya quĩruðebemada Critodeba dadjirãa cawabisida.

Crito iñã ðadeba nĩbadi

⁷ Critodebema bedeã biya quĩrura daiba eropanãa. Mãwãmĩna nañ cacuara ðlaaẽ ðlaa idjaba ãrĩcha ðlaa zoco quĩrãca. Mañ bẽrã jũmarãba cawa panãa dai ðlaaðeba mañ bedeara jaradia panãeða, ãtebaɾɿ Ācõrẽ ðlaa waiðla ðlaðeba jaradia panãa. ⁸ Daira ne jũmane bia mĩga panãmĩna poya ãdrɿaðeða crĩchaðacaa. Sãwã odida cawaðeðe panãne poya odaeða crĩchaðacaa. ⁹ Ēberãrãba daira biẽ o panãmĩna Ācõrẽba igaraẽ ðlaa. Ādjirãba daira bia mĩgabi panãmĩna poya beaðaẽ. ¹⁰ Dai wãðadaza Ēberãrãba daira bea quĩrĩã panãa Jesu beapeðada quĩrãca. Baribaɾɿ Jesuba daira careba ða bẽrã ãdjia daideba Jesu zocai ðada unubadaa. ¹¹ Wãrãda dai waði zocai panãne Jesu carea Ēberãrãba daira bea quĩrĩã panania. Mãwã dai cacua beuida ðlaðeba jũmarãba Jesu zocai ðada ununia. ¹² Wãrãda Ēberãrãba daira bea quĩrĩã panãmĩna daiba jaradia panãra bãrãba iñãsidaa. Mañ bẽrã ewariza Ācõrẽ ume zocai panania.

¹³ Ācõrẽ Bedeade ða ðlaa: “Mãa Ācõrẽra iñãna bẽrã bedeasia.”[‡] Abari quĩrãca daiba Ācõrẽra wãrãda iñã panã bẽrã idjidebemada bedeã panãa. ¹⁴ Ācõrẽba dadjirã Boro Jesura ãrẽbabisia. Daiba cawa panãa ara mañ Ācõrẽba dai sida Jesu quĩrãca ãrẽbabida. Mañbe daira bãrã ume ãbaa idji quĩrãpita ðaya. ¹⁵ Daira bia mĩga panãa bãrã bia beadamãrẽã. Mañne Ācõrẽba idji biadeba Ēberãrãda zocãrã ãdrɿ edabaɾɿa. Mãwã zocãrãba idjia bia ðlaaða aðiã idjaba idjida bia jaradia.

¹⁶ Mañ bẽrã daiba waa jaradiadaeða crĩchaðacaa. Daira ewariza cacua ðlaaẽara wãnamĩna Ācõrẽba careba ðlaa dai sode ðlaara beadamãrẽã.[§] ¹⁷ Dai ara nawena bia mĩgabada dãrãẽne jõya. Baribaɾɿ daiba bajãnebema crĩcha panãne jũma mañga droa panãra mãcua zarea ðlaẽa. Wãrãda dai bia mĩga panã carea bajãne bio bia panania. Mañ bia pananira ewariza ðaya. ¹⁸ Mañ carea dauba unubadara daiba crĩcha panãeða, ãtebaɾɿ dauba ununacada crĩcha panãa. Dadji dauba unubadara isabe jõbaria, baribaɾɿ dauba ununacara jõcaa.

5

¹ Nañ ejũãne nañ cacuara dãrã droaca bẽrã wua de quĩrãca ðlaa.* Dadjirãba cawa panãa nañ cacua beuðacarea Ācõrẽba dadjirãa cacua beucada bajãne diaida. Mañ cacuara Ēberãba odaẽa. ² Mañ carea nañ cacuaðe panãne dadjirãba cacua bajãnebemada bio eda quĩrĩã panãa. ³ Mañ cacuara dadjirãba bajãne eropanania. Bajãne cacua neẽ beaðaẽa. ⁴ Wãrãda dadjirã nañ cacuaðe panãne bia mĩgabadaa idjaba mã sopua bedeabadaa. Baribaɾɿ mãa jaraẽ

[†] 4:6 Genesis 1:3. [‡] 4:13 Salmo 116:10. [§] 4:16 Ācõrẽba careba ðlaa dai sode ðlaara beadamãrẽã.

Griego bedeade nãwã ða ðlaa: “Ācõrẽba dai sora djiwidiara o ðlaa.” * 5:1 Griego bedeade versículo 1-4 nãwã ða ðlaa: “1 Nañ ejũãne dadjirãra wua dede panabadaa. Dadjirãba cawa panãa mañ dera ãrĩbaɾɿ, Ācõrẽba dadjirãa bajãne deda diaya. Mañ dera ãrĩcaa. Ēberãba oda deða. 2 Baribaɾɿ nañ ejũãne panãne dadjirãra ãyãba drasoã ãyãba panãa, bajãnebema deda cacuaðe jã quĩrĩã panã bẽrã. 3 Mañ dera cacuaðe jãsidara ãcaðaa pananaẽa. 4 Dadjirãra nañ wua dede panãne bia mĩgabadaa idjaba mã sopua bedeabadaa. Dadjirãba jã panãra ãrã quĩrĩãnaẽa ãtebaɾɿ bajãnebema deda cacuaðe jã quĩrĩã panãa. Mãwã dadji beuida ðara zocai baiba mĩbueya.”

ɓaa dadjirāra beu quĩrĩā panāda naɓ cacua erobeada amaaba. Āteɓaɓa ɓajānebema cacuada eda quĩrĩā panāa. Māwā dadji cacua beuida ɓara jōpeda dadji cacua beucadrɓa beya. ⁵ Wārāda Ācōrēba dadjirāra maɓ carea osia. Idji Jaurera dadjirāa diasia cawadamārēā jūma idjia diai jaradara wārāda edadida.

⁶ Maɓ bērā dadjirā crīchara Ācōrēmaa wārāda ɓacārĩnaa. Dadjirāba cawa panāa naɓ cacuade panane dadjirā Boro ɓama panāēda. ⁷ Dadji dauba unu pananeba nĩnaēa, āteɓaɓa Ācōrē ĩjā pananeba nĩnaa. ⁸ Maɓ carea dadjirā crīchara Ācōrēmaa wārāda ɓacārĩnaa. Dadjirāra biara naɓ cacuadebemada ēdrɓa quĩrĩā panāa dadjirā Boro ume ābaa beadi carea. ⁹ Maɓ carea naɓ cacuade panane wa beusidara, dadjirāba jūma o quĩrĩā panāa Ācōrēba bia unumārēā. ¹⁰ Wārāda Critoba jūma dadjirāra cawa oya. Idjia dadjiza diaya dadjia naɓ cacuade o ɓada quĩrāca. Bia o ɓasibɓaɓa, ara maɓ quĩrāca diaya. Biē o ɓasibɓaɓa, ara maɓ quĩrāca diaya.

Ācōrē ume ibiadidebema

¹¹ Dadjirā Borora waya panɓ bērā daiba ēberārāa jara panāa idjida ĩjānamārēā. Ācōrēba cawa ɓaa daiba crīcha biadeba jaradia nĩnada. Māa crīcha ɓaa bārā bida cawa panāda. ¹² Wayacusa daidebemada bārāa bia bedea panāēa, āteɓaɓa quĩrĩā panāa bārāba daidebemada poya bia crīchadida. Māwā ācɓaɓa dai biē jarabadade bārāba daidebemada poya bia jaradia. Maɓgarāba ādji dauba bia unu ɓada biara crīchabadaa. Sodebemada crīchadacaa. ¹³ Acɓaɓa jara panāa दौरa quĩrāē panāda. Daida māwā panɓɓaɓa, Ācōrēba jara ɓa odi carea māwā panāa. Daida quĩrā biabɓaɓa, bārā carebaadi carea māwā panāa. ¹⁴ Critoba दौरa quĩrĩā ɓa bērā idjia quĩrĩā ɓadrɓa daiba o panāa. Daiba cawa panāa Ēberā Aba beusida jūmarā carea. Maɓ bērā Ācōrē quĩrāpita jūmarāda beusidaa. ¹⁵ Wārāda Critora jūmarā carea beupeda ārēbasia dadji zocai beaba ara dadjia o quĩrĩā panɓ quĩrāca waa orānamārēā, āteɓaɓa idjia quĩrĩā ɓa quĩrāca o pananamārēā.

¹⁶ Maɓ carea naɓ ējūānebemarāba djārā acɓabada quĩrāca idira daiba ni abaada acɓadacaa. Naēna daiba Critodebemada māwā crīcha pananamĩna idira māwā odacaa. ¹⁷ Wārāda abaada Crito ume ɓaɓaɓa, idjira ēberā djiwidida māwā ɓaa. Idji naēna ɓada quĩrāca ɓaēa āteɓaɓa ēberā djiwidida. ¹⁸ Jūma maɓgara Ācōrēba osia. Critodeba dadjirāra idji ume bia ɓasia idjaba दौरa ɓasia maɓgaɓebemada ēberārāa jaradiadamārēā. ¹⁹ Wārāda Critodeba Ācōrēba naɓ ējūānebemarāra idji ume bia ɓasia. Dadjia cadjirua opedadara jūma quĩrādoasia. Idjaba maɓ bedea idji ume bia ɓaidebemada daia diasia jaradiadamārēā. ²⁰ Maɓ bērā दौरa Critoba diabuedarāa. Daideba Ācōrēba bārāa bedea djuburia ɓaa idji ume ibiadamārēā. Daiba Crito trāneba bārāa bedea djuburiabadaa: Ācōrē ume ibiadadua. ²¹ Critoba cadjiruada oca basía. Baribɓaɓa dadjirā carea Ācōrēba idjira dji cadjirua quĩrāca unusia. Māwā Critodeba Ācōrēba dadjirāra jipa unu ɓaa.

6

¹ Daiba Ācōrē ume ābaa idji trajuda o panāa. Maɓ bērā daiba bārāa bedea djuburiadia Ācōrēba idji biadeba careba ɓada igararānamārēā. ² Ācōrē Bedeade nāwā jara ɓaa: Māa carebai carea ɓada ewaride ɓaa iwididara māa ũrĩa. ɓa ēdrɓa edada ewaride māa ɓara carebasia.*

* 6:2 Isaía 49:8.

Wārā arada m̃a jaraya: idi Ācōrēba idji biadeba careba ɓaa. Idi Ācōrēba ēdra edabaria.

³ Ni cārēneba daidebemada biē unubidaē paña daiba jaradia pañanembemada, ni ɓaɓa biē bedearānamārēā. ⁴ Āteɓara ne jūmane unubi paña दौरā Ācōrē nezocarāda. Bia m̃ga pañane, ne neē pañane, minij̃chiade pañane bida jūma droa pañaneba m̃awā unubi paña. ⁵ Ēberārāba u eropañane, jida eropañane, dai ume quīrūɓaɓa duañane bida m̃awā unubi paña. Jūmawāyā traja pañane, cāinaē pañane, ne codaē pañane bida m̃awā unubi paña. ⁶⁻⁷ Dai jipa ñnaneba, wārā crīcha cawaadeba, jūma droa pañaneba, sobiadeba, Ācōrē Jaure dai sode ɓadeba, wārā quīrāneba, wārā bedea jaradia pañaneba, idjaba Ācōrē ɓadeba bida m̃awā unubi paña. Dai jipa pañaneba cadjiruara poyabadaa idjaba ara maɓa daida cadjiruadebemada jūātrabadaa. ⁸ Eɗaude ɓaraɓa daida bia jarabadaa. Eɗaude biē jarabadaa. Eɗaude दौरā biē tr̃a ɓagabibadaa. Eɗaude bia tr̃a ɓagabibadaa. Daiba wārā bedeada jara pañam̃ina ɓaraɓa jara paña दौरā sewaida paña. ⁹ दौरā bio cawa pañam̃ina ādjia ununaca ēberārā quīrāca obadaa. दौरā beubododada crīcha pañam̃ina wadi zocai paña. दौरā puobadam̃ina beadacaa. ¹⁰ दौरā sopuabadam̃ina ewariza ɓarida paña. दौरā ne neē paña. M̃awāmiña daiba zocārā ēberārā Ācōrēnebemada cawabibadaa ādjirāra ne bara bea quīrāca beadamārēā. दौरā ne neē pañam̃ina Ācōrēneba ne jūmada eropaña.

¹¹ Djabarā Corintodebema, daiba sodeba bārāra bio quīrā paña bērā ebuda m̃awā jara paña. ¹² Wārāda daiba bārāra sodeba quīrā paña, baribarā bārāba दौरā sodeba quīrāē paña. ¹³ Maɓ bērā m̃a bārāa bedea djuburiaya zezaba idji warrarāa bedea djuburiabari quīrāca: daiba sodeba bārā quīrā paña quīrāca bārā bida दौरā sodeba quīrā pananadua.

Crito ijāē bea ume bedea ɓarānadua

¹⁴ Crito ijāē bea ume bedea ɓarānadua. Ĵēberā jipa ɓada sāwā ēberā cadjirua ume bia bai? Ĵānaada sāwā pāima ume bia bai? ¹⁵ Ĵcritoda sāwā diauru ume bia bai?† ĴCrito ijā ɓara sāwā Crito ijāē ɓa ume bia ñbai? ¹⁶ Ĵlawaba oda ācōrēda Ācōrē dede baida ɓaca? Wārāda dadjirāra Ācōrē zocai ɓa de dromaa. Maɓ carea Ācōrēba idji bedeade nāwā jarasia:

M̃ara ādjirā ume baya. Ādjirā tāēna ñbaya.

M̃ara ādji Ācōrē baya idjaba ādjirāra m̃ ēberārāda beadia.‡

¹⁷ Idjaba dadjirā Boroba nāwā jarasia:

Ādjirāmbemada āyā wānadua. Ādjirā ume ābaa bearānadua.

M̃a bia unucara igaradadua. Maɓbe m̃a bārāra bia edaya.§

¹⁸ M̃ara bārā Zeza baya. Bārāra m̃ warrarāda beadia idjaba m̃ caurāda beadia.

Dadjirā Boro jūma poya ɓaba m̃awā jara ɓa.*

7

¹ Djabarā, Ācōrēba dadjirāa maɓara jūma oyada ada bērā naɓ cacuaba cadjirua obarira, dadji crīchadeba obari sida jūma igaradida paña. Ācōrē bio waya pañaneba idji itea bia beadida paña.

† **6:15** Diauru. Griego bedeade ɓa ɓaa “Belial.” ‡ **6:16** Levítico 26:12; Ezequiel 37:27. § **6:17** Isaías 52:11; Ezequiel 20:41. * **6:18** 2 Samuel 7:14; 1 Crónica 17:13; Isaías 43:6.

Paulo djabarā Corintodebema carea basridada

² Sodeba दौरा quĩrĩnadua. Daiba ni abaada biẽ odaẽ panaa, cadjiruada crĩchabidaẽ panaa, cĩrũgadaẽ panaa. ³ Maa maãgara jaraẽ baa bārā biẽ jarai carea. Maa naẽna jarasia daiba bārāra sodeba quĩrĩa panada. Idjaba māvā quĩrĩa panania bārā ume ābaa panane wa beubadade bida. ⁴ Maa bārāa ebuda bedeẽ baa cawa ba bēĩ jipa odida. Bārā carea māra basrida baa. Dai bia mĩga panane māra bārā carea sobia babaria idjaba bio basrida babaria.

⁵ Macedonia druade jũesidade दौरा poya ãnãunaẽ panasidaa, ātebarā ne jũmane bia mĩga panasidaa. Daura ne waya nĩbabadjidaa idjaba ēberārāra dai ume caicayabadjidaa. ⁶ Baribarā Tito jũeside दौरा sobiasidaa Ācōrēba sopua beara sobiabibari bēĩ. ⁷ Daura ababe idji jũena carea basridadaẽ basia, ātebarā bārā carea basridasidaa. Idjia jarasia bārā ume baside bārāba idjira sobiabisidada. Maã awara nēbasia bārāba दौरा unu quĩrĩa panada, cadjirua opedada carea sopuaba jĩ panada, idjaba quĩrĩaneba māra crĩcha panada. Maã carea māra biara basridasia.

⁸ Maa carta naẽna badaba bārāra sopuabidamĩna māra sopuaẽ baa. Naārā sopua basia. Cawasia bārāra dārā sopuaẽ pananamĩna maã cartadeba bārāra sopuabisida. ⁹ Baribarā idira māra basrida baa. Basrida baẽa bārāra sopuabida bēĩ, ātebarā basrida baa bārāba cadjirua o pananara sopuadeba igaradapeda wayacusa Ācōrēmaa zesida bēĩ. Wārāda Ācōrēba quĩrĩa ba quĩrĩca bārāra sopuasidaa. Māvā daiba quēãpedada carea bārāra biẽ beadaẽ basia. ¹⁰ Abaaba cadjirua oda carea Ācōrēba quĩrĩa ba quĩrĩca sopuaibara, idjia cadjirua odara igarapeda Ācōrēmaa zeya. Maãbe Ācōrēba idjira ēdra edaya. Ācōrē ume bia beda bēĩ maã sopuadebemada biẽ crĩchacaa. Baribarā abaada naã ējũanebemarā sopuabada quĩrĩca sopuaibara, cadjiruara igaraẽ bēĩ beuya.

¹¹ Ācōrēba quĩrĩa ba quĩrĩca bārāra sopuasida bēĩ maã sopuaba bārāa jipa crĩchabisia idjaba jipaara obisia. Maã bēĩ bārāba jipa o panada jũmarāa cawabi quĩrĩa panaa. Djababa cadjirua oda carea bārāra quĩrĩsidaa idjaba Ācōrēba cawa oidebemada wayasidaa. Maã carea ara maãda dji cadjirua oda ēberēda quēãnapeda āi basidaa. Ne jũmaneba bārāba unubisidaa maã cadjirua oda carea bedeade panāda. Maã awara māra unu quĩrĩa panaa. ¹² Maa maã cartara ababe dji cadjirua oda ēberāa quēãi carea baẽ basia. Idjaba dji biẽ beda ēberā carebai carea baẽ basia. Ātebarā basia bārāba jĩ o pananeba Ācōrē quĩrĩpita cawadamārēā wārāda daiare panada. ¹³ Jũma maãgaba दौरा sobiabisia.

Maã awara bārāba Titora basridabisidaa. Idjira bārāmaaba basrida zeda bēĩ दौरा biara basridasidaa. ¹⁴ Tito bārāmaa wāi naẽna maa bārānebemada idjia bia jarasia. Maa jarada quĩrĩca Titoba unune wāna bēĩ māra bārā carea quĩrĩa peraẽ baa. Jũma daiba bārāa jaradiapedadara wārā basia. Ara maã quĩrĩca jũma daiba Titoa bārānebema bia jarapedadara wārā basia. ¹⁵ Titoba quĩrĩneba babaria bārāba idji bedeara jĩ osidada idjaba waya pananeba idjira bia edasidada. Maã bēĩ bārāra biara quĩrĩa baa. ¹⁶ Idira mā sida basrida baa. Maa cawa baa bārāba wārāda jipa o pananida.

8

Djabarāba sobiadeba parata diapedada

¹ Maã awara djabarā, daiba cawabi quĩrĩa panaa Ācōrēba idji biadeba djabarā Macedonia druadebemada careba bada. ² Adjirāra bio bia mĩga

panamĩna ɓasrida panaa. Ne neẽ panamĩna ɓasridaba Ācõrẽa paratada waibaa diasidaa. ³ Mla jaraya: ãdjia poya diabada quĩrãca sobiadeba diasidaa. Idjaba ãdjia poya diadida panana auɗu diasidaa. ⁴ Ādjirãba daia bio bedea djuburiasidaa ãdjia bida djabarã Jerusaleñebemada carebaɗi carea. ⁵ Maĩne ãdjia ababe daiba crĩcha panana quĩrãca odaẽ basia. Āteɓara naãrã ara ãdjida diasidaa dadjirã Boro Jesucritoba quĩrĩ ɓa quĩrãca odi carea. Maĩare daiba jarapedadara osidaa. Mãwã Ācõrẽba quĩrĩ ɓa quĩrãca aride osidaa.

⁶ Djaba Titoba naãrã bãrãa crĩchada diasia bãrã bida paratada djabarã Jerusaleñebema itea jarã pedamãrẽã. Maĩ carea daiba Titoa bedea djuburiasidaa bãrãa jarade wãmãrẽã jũma bãrãba sobiadeba diadiada apedadara wãrãda jarã pedamãrẽã. ⁷ Bãrãba ne jũmane bio bia o panaa; Jesura bio ija panla, bio bedea cawa panla, Ācõrẽneba bio ne cawa panla, Ācõrẽba quĩrĩ ɓa quĩrãca bio o quĩrĩ panla, idjaba daira bio quĩrĩ panla. Maĩ bẽrã bãrãba sobiadeba parata jarã pe panara waibaa diadadua.

⁸ Mla maĩgara ògo obiẽ ɓaa, āteɓara mla quĩrĩ ɓaa bãrãba acɓidida djabarã wãrãda quĩrĩ panla. Maĩ carea mla bãrãa cawabi ɓaa sãwã dewararãba paratara djabarã Jerusaleñebema itea jarã pe panla. Bãrã bida ara maĩ quĩrãca odibara, acɓidia wãrãda djabarãa quĩrĩ panla. ⁹ Bãrãba bio cawa panla dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bãrã carea odada. Idjira bajãne ne jũma bara ɓamĩna, bãrã carea naĩ djarade ne neẽ ɓa quĩrãca basia bãrãba ne jũma Ācõrẽba dia ɓadebemada erobeadamãrẽã.

¹⁰ Bãrãba parata jarã pe pananebemada mla jaraya. Mlmaarã bãrãba nãwã odibara bia panania: za wãsi poade bãrãɓara naãrã jawwa osidaa parata jarã peɗi carea idjaba maĩgara o quĩrĩasidaa. ¹¹ Bãrãba naãrã parata jarã pe panasidade sobiadeba mãwã o panasidaa. Ara maĩ quĩrãca bãrãba sobiadeba diadiada apedadara jũma daucha diadadua. Bãdjiza poya diabada quĩrãca diadadua. ¹² Wãrãda abaɓba poya diabara quĩrãca sobiadeba diaibara, maĩ diadara Ācõrẽba bia unuya. Dadjia neẽ ɓaɓara, Ācõrẽba diabicaa.

¹³ Mla mãwã jaraẽ ɓaa dewararã careba pananeba bãrãa bia mĩgadamãrẽã. Āteɓara mla quĩrĩ ɓaa abarica dji carebadida.* ¹⁴ Mla jara ɓaa idira bãrãba aɗuba eropanã bẽrã djabarãa carebadida panla. Ara maĩ quĩrãca bãrã ne neẽ panane ãdjirãba aɗuba eropanba bãrãa carebadida panla. Mãwã jumarãda abarica dji careba beadia. ¹⁵ Ācõrẽ Bedeade nãwã jara ɓaa: “Dji waitabeara jarã peɗaba aɗuba erobaẽ basia idjaba dji maĩrara jarã peɗaba carebaeẽ basia.”†

Pauloba Tito Corintodaa diabueda

¹⁶ Mla Ācõrẽa bia ɓaada abaria. Idjia djaba Tito soɗe ɓasia bãrãa quĩrĩ ɓamãrẽã mla bãrã quĩrĩ ɓa quĩrãca. ¹⁷ Daiba idjia jarasidaa bãrã acãde wãmãrẽã. Maĩne idjia bia ɓaada asia. Idjira wãrãda bãrã acãde wã quĩrĩ ɓaa. ¹⁸ Idji ume daiba djabada aba diabueɓadaa. Maĩ djababa bedea bia Critodebemada careba jaradia nibabari bẽrã djabarã puruzabemaba idjira bia jarabadaa. ¹⁹ Maĩ awara djabarã puruzabemaba idjira edasidaa dai ume parata djabarã itea jarã peɗeɗa Jerusaleñnaa diade wãmãrẽã. Maĩgara daiba o panla djabarãba dadjirã Boroa bia beɗeadamãrẽã idjaba daiba wãrãda careba quĩrĩ panla acɓidi carea.† ²⁰ Daiba quĩrãcui o panla

* **8:13** Āteɓara mla quĩrĩ ɓaa abarica dji carebadida. Griego bedeade ɓara cartade maĩra neẽa.

† **8:15** Exodo 16:18. † **8:19** Daiba wãrãda careba quĩrĩ panla. Griego bedeade ɓara cartade nãwã ɓa ɓaa: “Bãrãba wãrãda careba quĩrĩ panla.”

mañ parata waib^{aa} jañ^l pepedada edeb^{adade} ni aba^{lba} biē jararānamārēā.

²¹ Wārada daiba Ācōrē quīrāpita, ēberārā quīrāpita bida jipa o quīrā pan^{la}.

²² Umébema djabarā bārāmaa wāb^{adade} dewara djabada ādji ume dia-buedia. Mañ djababa barima zocārā daia unubisia djabarāra bio careba quīrā b^{ada}. Idira bārāra biara careba quīrā b^{aa} bārāba jipa odida cawa b^l bēā. ²³ Bariduaba Titodebemada iwidisidara jaradadua idjira m^l ume nīb^{arida} idjaba m^l ume bārā tāēna Ācōrē trajura o b^{ada}. Bariduaba dewara djabarānebemada iwidisidara jaradadua ādjira djabarāba diabuepedadarāda idjaba ādji carea ēberārāba Critodebemada bia bedea pan^{ada}. ²⁴ Mañ djabarāa unubidadua bārāba ādjira wārada quīrā pan^{ada}. Māwā ādjia cawadia daiba bārānebema bia jarapedadara wārā basida. Mañne djabarā beaza bida ara mañ quīrāca cawadia.

9

Djabarā Jerusaleñnebema itea parata jañ^l pepedada

¹ Bārāba djabarā Jerusaleñnebema itea parata jañ^l pe pan^lnebemada m^{la} nañ cartade waa b^lāiē b^{aa}. ² M^{la} cawa b^{aa} bārāba careba quīrā pan^{ada}. Mañ carea nama Macedonia druae m^{la} djabarāa bārānebemada bia bedeabaria. M^{la} ādjirāa jarabaria poa aba bab^lada bārā Acaya druae pan^{lba} carebadi carea pan^{ada}. Māwā ūrīpedada bēā zocārā djabarā Macedonianebemaba abari quīrāca careba quīrā pan^{la}. ³ Mañ carea m^{la} nañ djabarāda bārāmaa diabueb^l bārāba diadiada apedadara wārada jūma jañ^l pedamārēā. Māwā m^{la} bārānebema bia jaradara sewa baēa, āteb^l bārāba wārada diadi carea panania. ⁴ Māwā odaēb^l, āc^l Macedonianebema djabarā m^l ume bārāmaa wāb^{adade} āibērā ununicada bārāba paratara jañ^l pedae pan^{ada}. Māwāra daira quīrā peradia, crīcha panana bēā bārāba wārada jañ^l pedida. Idjaba bārā sida biara quīrā peradia. ⁵ Mañ carea m^{la} nañ djabarāa bedea djuburiasia m^l na bārāa jarade wānamārēā bārāba sobiadeba diadiada apedadara jūma jañ^l pedamārēā. Māwā m^l jūeb^l bārāba sobiadeba diadiada apedadara jūma eropanania. Mañba cawabidia daiba ōgo diabidaē pan^{ada} āteb^l bārāba sobiadeba diasidada.

⁶ Nañda quīrānebadadua: “Mañrī ub^l b^{aa} mañrī eway. Waib^{aa} ub^l b^{aa} waib^{aa} eway.” ⁷ Ēberāza diadia b^{aa} idji sode crīcha b^l quīrāca. Dia amaaneba diaiē b^{aa}, idjaba ōgo diabi pan^l carea diaiē b^{aa}. B^lsrida dia b^lra Ācōrēba quīrā b^{aa}. ⁸ Wārada Ācōrēba ne jūmada bārāa aduba poya diaya. Māwā ewariza ne jūmane bārāba erobeada pan^{ada} wārada eropanania mañneba ne jūma biada odi carea. ⁹ Ācōrē Bedeade nāwā b^l b^{aa}:

Idjia jedecaside ne neē quedeaa waib^{aa} diasia. Ewariza idjia jipa obaria.*

¹⁰ Ācōrēba netada diabaria udamārēā. Coēi careabema sida diabaria. Neta udamārēā aduba diab^l quīrāca idjia ne jūmada aduba bārāa diaya djārāra bio carebadamārēā. Mañne jipa o pan^lneba ne biada zocārā ununia ne uda bio zau b^l quīrāca. ¹¹ Wārada Ācōrēba bārāa ne jūmada aduba diaya djārāra sobiadeba poya carebadamārēā. Mañbe bārāba dai ume parata dia-bueb^l carea djabarāba Ācōrēba bia b^lada adia. ¹² Bārāba parata diab^ldaba ababe carebaēa djabarā ne neē pan^{lba} erobeadamārēā, āteb^l mañga carea djabarāba Ācōrēba bio bia b^lada a panania. ¹³ Bārāba careba pan^lneba unubi pan^{la} bedea bia Critodebemada wārada iñ^l pan^{ada}. Mañ bēā ādjirāba Ācōrēba bia bedeadia. Mañ awara Ācōrēba bia bedeadia bārāba sobiadeba ādjirā

* 9:9 Salmo 112:9.

itea diapedada carea idjaba dewararã sida sobiadeba carebabada bẽrã. ¹⁴ Ācõrẽba idji biadeba bārãra bio carebasia ādjirã carebadamārẽã. Mañ bẽrã ādjirãba bārã bio quĩrĩã panãneba Ācõrẽa bārã carea iwidi panania. ¹⁵ Wārãda Ācõrẽba diada carea dadjirãba Ācõrẽa bia b̃ada adida panãa. Mañ diadara jãcua bio biya quĩru bẽrã dadjirãba poya cawa jaradaẽa sãwã b̃ada.

10

Pauloba ara idjidebema djabarãa cawabiða

¹ M̃ara Pauloa. Crito quĩrĩãneba, idji biadeba bida m̃a bārãa bedea djuburiaya jipa odamārẽã. Āc̃ar̃aba jara panãa bārã ume b̃ade bārã quẽã carea m̃a waya babarida, baribar̃a bārã ume b̃aẽne cartadeba quẽã carea wayacada. ² M̃awã jara panãmĩna bārãma jũeb̃ar̃ade dai biẽ jara panara m̃a wārãda quẽãya. Ādjia jara panãa daira nañ djaraba quĩrĩã b̃a quĩrãca nĩnada. Mañ bẽrã bārã sida quẽã amaaba m̃a bedea djuburiaya jipa odamārẽã. ³ Daira nañ djarade panãa baribar̃a cadjirua poyadi carea nañ djaradeba djõ panãẽa. ⁴ Daiba djõni carea eropanara nañ ějũãnebemaẽa, ātebar̃a Ācõrẽ b̃adeba jũma idjidebema idu cawabidacara daiba poyabadaa. ⁵ Jũma crĩcha ãi beara, jũma Ācõrẽnebema idu cawabidaca crĩcha droma b̃ea sida daiba sewada cawabibadaa. Preso jidabada quĩrãca daiba m̃awã crĩcha beara jipa crĩchabibadaa Crito ĩjãnamārẽã. ⁶ Daiba djabarã cawar̃a zarea beara quẽãni carea panãa. Baribar̃a naārã jãñ panãa bārãba ne jũmane ĩjã odamārẽã.

⁷ Bārãba ãr̃abemada ac̃a panãa. Bariduada wārãda Critodeda crĩcha b̃abar̃a, cawa b̃aida b̃aa dai sida Critoderãda. ⁸ Ācõrẽba daia obi b̃adebemada m̃a ãibẽrã jũmawãya bedea b̃amĩna mañg̃a carea quĩrã pera b̃aẽa. Dadjirã Boroba daia m̃awã obi b̃aa bārãba biara ĩjãnamārẽã. Idjia daira b̃aẽ basia bārã biẽ beadamārẽã. ⁹ M̃a quĩrĩãẽa bārãba crĩchadida m̃a cartadeba bārãra dauperabi quĩrĩã b̃ada. ¹⁰ Āc̃ar̃aba jara panãa cartadeba m̃a bio quẽãbarida idjaba jũmawãya obibarida. Baribar̃a bārã ume b̃ade m̃ara, m̃a bedea sida m̃acuaẽ b̃ada abadaa. ¹¹ M̃awã jara panãba cawadida panãa daiba tam̃aba cartadeba jara panã quĩrãca bārã ume panãne odida.

¹² Āc̃ar̃aba ara ādjidebemada bia bedeabadaa. Ādjirãra crĩcha neẽ beaa. Ara ādjida ac̃abadaa cārẽda biara b̃a cawaya. Baribar̃a daiba jara quĩrĩãnaẽa ādji quĩrãca panãda wa ādji cãyãbara biara panãda. ¹³ Ara daidebemada jũmawãya bedeadaẽa, ātebar̃a Ācõrẽba daia obi b̃adebemada bia bedeadia. Idjia obi b̃ara jũma o panã bẽrã daiba bārãa bida jaradiabadaa. ¹⁴ Daibar̃a bārãa naārã bedea bia Critodebemada jaradiade wãsidaa. M̃awãnaẽbara idira bārãa jaradiab̃adade Ācõrẽba diabuedaẽma jaradia panacasidaa. ¹⁵ Djārãba opeɖada carea ara daidebemada bia bedeadacaa daibar̃a opeɖada quĩrãca. Ātebar̃a daiba quĩrĩã panãa bārãba Critora biara ĩjãnida. M̃awã daiba bārã druade poya biara jaradiadia ara Ācõrẽba obi b̃a quĩrãca. ¹⁶ Mañbe bedea bia Critodebemara dewara druade bida jaradiadia. Baribar̃a djārãba jaradiapedadamaa wãnaẽa dewaraba odara daibar̃a osidaada ada amaaba. ¹⁷ Ācõrẽ Bedeade b̃a b̃aa: “Abaada bia bedeaiabar̃a, dadji Borodebemada bia bedeaida b̃aa.”* ¹⁸ Abaaba ara idjida bia jaraibar̃a, mañba jara b̃aẽa Ācõrẽba mañ ěberãra bia unu b̃ada. Ātebar̃a Ācõrẽba bia jara b̃a ěberãdra bia unu b̃aa.

* 10:17 Jeremia 9:24.

11

Jesucritoba diabuedarã quĩrãca bea

¹ M̃lra crĩcha neẽ ɓa quĩrãca bedea ɓam̃ina quĩrĩã ɓaa b̃arãba droadida. M̃l djuburia m̃la jara ɓara ũrĩnadua. ² Ācõrẽba wagabi ɓa quĩrãca m̃la b̃arãba bio waga quĩrĩã ɓaa. Ēberãba idji cau quima diabara quĩrãca m̃la b̃arãba Critoa dia quĩrĩã ɓaa ababe idjiderãda beadam̃arẽa. M̃la quĩrĩã ɓaa b̃arãba idji itea bio bia beadida awẽrã umaquĩrã adua quiru quĩrãca. ³ Baribara m̃la waya ɓaa āc̃araba b̃arãba cūrũgadida damaba crĩcha cawaadeba Eva cūrũgada quĩrãca.* M̃awãra b̃arãba Crito wārãda sodeba ĩjã panara igaradia. ⁴ Āĩba zedaba Jesudebemada daiba jaradiapedada awara jaradiabarade b̃arãba iduaribibadaa. Idjaba Ācõrẽ Jaure b̃arãba edapedadadebemada awara jaradiabarade b̃arãba iduaribibadaa. Idjaba bedea bia b̃arãba ĩjapedada awara jaradiabarade b̃arãba iduaribibadaa. ⁵ M̃awã jaradia beara ɓ̃b̃arãmaarã Jesucritoba diabueda dji dromarãca? M̃lmaarã ādjirã cāyābara m̃lra ni maãrĩ bida edaara ɓalẽa. ⁶ M̃lra bedea biya quirudeba bedecam̃ina wārã bedeara bio cawa ɓaa. Maã wārã bedeara daiba ne jūmaneba b̃arãa ebuda cawabisidaa.

⁷ M̃la bedea bia Ācõrẽnebemada b̃arãa bari jaradiada b̃erã m̃lra b̃arã quĩrãpita edaara ɓesia Ācõrẽ ume bia beadam̃arẽa. ɓ̃M̃awãra cadjirua osica? ⁸ Dewara djabarãba paratada m̃la diasidaa b̃arãa poya bio jaradia ɓam̃arẽa. ⁹ M̃l b̃arãma baside ne jūma erobadaem̃ina b̃arãa ne iwidiẽ basia. Ātebarla m̃la neẽ ɓadara djabarã Macedonianebema zepedadaba jūma diasidaa. M̃la ni maãrĩ bida b̃arãa iwidiẽ basia idjaba iwidiẽ ɓaya. ¹⁰ Wārã bedea Critodebemada m̃l sode ɓa b̃erã wārãneba jaraya: b̃arã drua Acayade m̃la ni abala paratada iwidiẽa. M̃awã b̃arãneba parata edaẽ ɓadaa abarade ni abalaba poya jaradaẽa maãra jaracara ɓada. ¹¹ ɓ̃M̃lra cārẽ cārẽa m̃awã bedea ɓa? ɓ̃B̃arãda quĩrĩã ɓa b̃erã m̃awã bedea ɓaca? Ācõrẽba cawa ɓaa m̃la b̃arãba quĩrĩã ɓada.

¹² Ara m̃adjia obari quĩrãca o ɓaya. M̃awã dai quĩrãca o panlana abadaba ni maãrĩ bida poya jaradaẽa dai quĩrãca o panada. ¹³ Ādjira Critoba diabuedarãẽa, ātebarla djārã cūrũgabadarãa. Sewadeba ādjia crĩchabibadaa ādjira Critoba diabuedarãda. ¹⁴ Baribara b̃arãba crĩchadiẽ panla ādjira m̃awã zedaẽda. Diauru sida bajānebema nezoca ānaanebemada quĩrãca zebaria. ¹⁵ Maã b̃erã idji nezocarã bida jipa o panl quĩrãca zedibarla b̃arãba crĩchadiẽ panla sãwã jãwã zebadada. Baribara ādjirã beubada ewaride ādjia cadjirua opedada quĩrãca edadia.

Paulo bia mĩga ɓa carea ɓasridada

¹⁶ M̃la wayacusa jaraya: ni abalaba crĩchaiẽ ɓaa m̃lra crĩcha neẽ ɓada. Baribara m̃awã crĩchadibarla, m̃lra crĩcha neẽ ɓa quĩrãca idu bedeabidada m̃la bida ara m̃adjidebemada maãrĩ bia bedeai carea. ¹⁷ Ara m̃adjidebemada bia bedea ɓade dadjirã Boroba m̃awã bedeabiẽ ɓaa, ātebarla m̃lra crĩcha neẽ ɓa quĩrãca bedea ɓaa. ¹⁸ Zocārãba ara ādjidebemada bia bedeabadaa naã ējūānebemarãba obada quĩrãca. Maã b̃erã m̃la bida ara m̃adjidebemada bia bedeaya. ¹⁹ B̃arãmaarã b̃arãba crĩcha bara beaa. Baribara crĩcha neẽ beaba jaradia panara b̃arãba bia ũrĩbadaa. ²⁰ Ara ādji bedeada ōgo ĩjã obibadade, b̃arã orrodeba ne cobadade, b̃arã cūrũgabadade, b̃arã igarabadade, b̃arã uridarrade ubadade bida b̃arãba iduaribibadaa. ²¹ M̃la

* 11:3 Genesi 3:1-13.

jaraya: jāḷ ēberārāba jācua bia o panḷ bēṛā ādjidrḷ dji dromaca beaa. Māwāra mḷra pera ḷḷa दौरा ḷḷaḷē quēdea bēṛā. Maḷ carea ādjia obada quīṛāca poya oḷaēca ḷḷa.

Abaḷba ara idjidebemada poya bia bedeaiḷḷḷ, mḷa bida ara mḷdjidebemada poya bia bedeaya. Baribḷḷḷ māwā bedeaira crīcha neē ḷḷ quīṛāca bedeaida ḷḷa. ²² Ādjira hebreorāana a panḷa. ḷMḷ sida abariēca? Ādjira israelerāana a panḷa. ḷMḷ sida abariēca? Ādjira Abrahāḷ warrarāana a panḷa. ḷMḷ sida abariēca? ²³ Ādjira Crito nezocaada a panḷa. Baribḷḷḷ ādjirā cāyābara mḷa biara Critoba quīṛā ḷḷda obaria. Māwā bedeā ḷḷde crīcha neē ḷḷ quīṛāca bedeā ḷḷa. Wārāda ādjirā cāyābara mḷa Ācōrē trajura auduara obaria. Ādjirā cāyābara ēberārāba mḷra ḷarima zocārā usidaa. Ādjirā cāyābara mḷra ḷarima zocārā preso ḷasidaa. ḷarima zocārā mḷra beuidia basia. ²⁴ ḷarima juesuma judiorāba mḷra jidasidaa. Jidabḷḷdaza soaba ḷarima 39 usidaa. ²⁵ ḷarima ūbea mḷra jidāḷpeda bacuruba usidaa. ḷarima aba mḷra mōgaraba tabarī jidasidaa beaḷi carea. ḷarima ūbea mḷra pusade ḷarrusia. Maḷne ḷarima aba āsa, diamasi bida mḷra pusade ūmasia.

²⁶ Mḷra pi ḷaca basia, āteḷḷḷḷḷ baridua pḷḷḷḷḷ nīḷabadjia. Do minijīchiade nīḷabadjia idjaba ne drḷḷabada barama minijīchiade nīḷabadjia. Ara mḷ ēberārā judiorā tāēna, judiorāē tāēna bida mḷra minijīchiade basia. Purude, puru jīga bida mḷra minijīchiade basia. Pusade bida minijīchiade basia. Wārāē djabarāma bida mḷra minijīchiade basia. ²⁷ Traja ḷḷde mḷra bia mīgabadjia. ḷarima zocārā cāē ḷabadjia, jarra ḷabadjia, opichia ḷabadjia, ne coē ḷabadjia. Cūrāsaba mḷra jīsua ḷabadjia, idjaba jāi carea neē ḷabadjia.

²⁸ Maḷ awara ewariza jūma djabarā druazabema carea mḷa bio crīcha ḷabaria. ²⁹ Aba cacua biē ḷḷḷḷḷḷ, mḷ sida cacua biē ḷḷca ḷabaria. Abaḷba dewara djabada cadjiruade ḷaeḷibḷḷḷ, mḷra maḷ ēberā ume quīṛūbaria. ³⁰ Ara mḷdjidebemada bia bedeaiḷḷḷḷ, mḷ ḷḷḷḷḷḷ ḷḷdebemada bia bedeaya. ³¹ Dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēa ewariza bia bedeaida panḷa. Idjia cawa ḷḷa mḷra sewa oē ḷḷda. ³² Damasco purude ḷaside dji nocoba idji zarrarāa mḷra jḷḷḷḷḷḷ preso ḷai carea. Dji nocora dji druadebema boro Aretaba ḷḷda basia. ³³ Purura mōgaraba auḷu jūrā ca basia. Maḷne dajadaa acḷḷḷḷḷḷ ḷḷḷḷḷḷḷ basia. Djabarāba mḷra ē waibḷḷḷḷḷ ḷḷḷḷḷḷḷ maḷḷḷḷḷḷḷ uḷaa arabari ḷasidaa puru dajada. Māwā mḷra dji noco jḷḷḷḷḷḷḷḷḷḷḷ ēdrḷḷḷḷḷḷ.†

12

Pauloba bajāne ununa

¹ Waya ara mḷdjidebemada bia bedeaya, maḷba djārāra carebacamīna. Dadjirā Boroba mḷa cāimocara quīṛāca unubidada idjaba cawabida sida mḷa jaraya. ² Mḷa ēberāda unubaria Crito jīḷ ḷḷda.* Catorce poa ḷabḷḷḷḷḷ Ācōrēba maḷ djabara bajānaa idji ḷḷmaa ede ḷadada.† Mḷa adua ḷḷa Ācōrēba idji cacuada ede ḷasida wa ababe idji jaureda ede ḷasida. Ācōrēḷḷḷḷḷ cawa ḷḷa. ³⁻⁴ Baribḷḷḷ mḷa cawa ḷḷa Ācōrēba maḷ djabara idji bajā biya quirumaa ede ḷasida. Mama maḷ djababa ūṛisia bedeā biya quiru dadjia poya cawa

† **11:33** Hecho 9:23-25. * **12:2** Pauloba ara idjida māwā jara ḷḷa. Baribḷḷḷ mērāmērā jara ḷḷa ēberārāba crīcharānamārēā idjira dji dromada jara ḷḷda. † **12:2** Bajānaa idji ḷḷmaa. Griego bedeade ḷḷ ḷḷa: “Ūbeabema bajānaa.” Ūbeabema bajāda jarabḷḷḷḷḷ judiorāba jara panḷa “Ācōrē ḷḷmaa.”

jaradaēda idjaba naā ējūāne jaracara panāda. Wārāda māa adua ʔaa Ācōrēba idji cacuada ede ʔasida wa ababe idji jaureda ede ʔasida. Ācōrēbaʔa cawa ʔaa. ⁵ Maā djabadebemada māa bia bedeaya, baribaʔa ara mādjidibemada bia bedeaeā. Ababe mā ʔaaē ʔadebemada bia bedeaya. ⁶ Wārāda ara mādjidibemada bia bedea quīrā ʔabara māra crīcha neē ʔa quīrāca bedeaē bacasia, wārā bedead bedea ʔa bēra. Baribaʔa māra māwā bedeaē ni abaʔba crīcharānamārēā māra biara ʔada. Ātebaʔa māa quīrā ʔaa bārāba mānebemada aride crīchadida māa o ʔada unu panā bēra idjaba māa jaradia ʔada ūrī panā bēra.

⁷ Ācōrēba māa bajāne unubidara bio biya querasia. Māwāmīna ara mādjidibemada jūmawāyā bia crīcharāmārēā Ācōrēba māa puada idu unubi ʔaa. Maā puara ʔaʔba su nūma quīrāca ʔaa. Diauru nezocaba māwā o ʔaa. ⁸ Māa ʔarima ūbea dadjirā Borō Jesucrito bedea djuburiasia maā puara jōbimārēā. ⁹ Baribaʔa idjia jarasia: “Mā biadeba ʔara carebaya jūma droa ʔamārēā. ʔa ʔaaē ʔade mā ʔaaara ʔadeba biara unubi ʔaa.” Mā ʔaaē ʔade Crito ʔaaara erobabari bēra mā ʔaaē ʔadebemada ʔasridaba bia bedeaya. ¹⁰ Crito carea bia mīga ʔade, ʔaaē ʔade, ne neē ʔade, ēberārāba biē jara panane idjaba biē odi carea ēpē panane māra ʔasrida ʔaa. Wārāda mā ʔaaē ʔade Critoēba ʔaa ʔaa.

Corintodebema djabarā Pauloba crīcha ʔada

¹¹ Māra crīcha neē ʔa quīrāca ara mādjidibemada bia bedea ʔaa, baribaʔa bārābaʔa māra māwā bedeadisidaa. Bārāba mānebemada bia bedeadida panāmīna bia bedeaē panā. Crīcha panā bārāba ēpē panā ēberārā Jesucritoba diabuedarā dji dromarāda. Māra dji dromaēmīna ādjirā cāyābara edaara ʔaēa. ¹² Mā bārā tāena ʔaside jūma droa ʔasia. Idjaba ne ununaca waiba ʔada obadja Jesucritoba diabuedarā obada quīrāca. Māwā cawabisia māra wārāda Jesucritoba diabuedada. ¹³ ʔMāa cārēneba bārāra dewara purudebema djabarā cāyābara biēara osi? Ababe bārāba māra carebadamārēā iwidiāē bēra biē osisicadame. Māēteara jmaā biē odara mā quīrā djuburia quīrādoadadua!

¹⁴ Māra bārāmaa wāi carea ʔaa. Naʔba ʔarima ūbea wāya. Baribaʔa māa iwidiēa bārāba carebadamārēā. Bārāba erobeara ʔaʔa ʔaēa, ātebaʔa quīrā ʔaa bārāba māra ēpēnida. Warra zaquerāba ne ʔaʔadacaa ādji djibarirāa ne diadi carea, ātebaʔa djibarirāba ne ʔaʔadadaa ādji warrarāa diadi carea. ¹⁵ Ara mādjdja, jūma māa eroʔa sida ʔasrida diaya bārā carebai carea. Māa bārāra bio quīrā ʔa bēra ʔbārāba māra quīrāē paneʔadaca? Māmaara māwāēa.

¹⁶ Bārāba cawa panā māa bārā paratara ni maārī bida edaē ʔasida. Māwāmīna ʔaʔa bārānebema ʔara panā mā crīcha cawaadeba bārāra cūrūgasida parata edai carea. ¹⁷ Māa djabarā diabueside ʔadjideba bārāra cūrūgasica parata edai carea? ¹⁸ Māa Titoa bedea djuburiasia bārā aʔade wāmārēā. Dewara djaba sida idji ume diabuesia. Ādji wāsidade ʔTitoba bārāra cūrūgasica parata edai carea? ʔDaiba abari crīchada eropananaē basica? ʔAbari quīrāca nībaēaē basica?

¹⁹ ʔBārāmaara daiba māwā jara panāca daidebemada biē crīcharānamārēā? Māwāēa. Djabarā, daira Critode bēra Ācōrē quīrāpita jūma maʔgara jara panā bārāba biara ijānamārēā. ²⁰ Māa waya ʔaa bārāma jūbebaēde bārāba jipa o panāda unune wāēda māa unu quīrā ʔa quīrāca. Maāne bārāba quīrānaēmīna māa quēāya. Wārāda māa waya ʔaa unune wāida bārāra caicaya duanāda, djārāba ne eroʔea carea biē duanāda, quīrū duanāda,

ara bādji bia panani carea jarΛ duanΛda, nēbΛra o duanΛda, djārā biē jara duanΛda, dji dromaca crīcha duanΛda, idjaba quīrāipa odaē duanΛda. ²¹ Māa waya bΛa bārāma jūēbΛrΛde Ācōrēba mΛra bārā carea wayacusa quīrā perabīda. Maāne zocārā bārāba naēna cadjirua o pananada wadibīda o panΛ bērā mΛra jīāya. Bārāba cadjirua obadara, auēdua nībabadara, naΛ cacuaba cadjirua o quīrīā bΛ obada sīda wadibīda igaradaē panΛ bērā jīāya.

13

Pauloba naΛ cartade jīrūare bΛda

¹ Ācōrē Bedeaba nāwā jara bΛa: “AbΛba biē oda cawa obΛdade ēberāda umē wa ūbea arima pananida panΛa. Maāne idjia biē odaдебemada abarida jaradibΛrΛ, cawadia wārāda biē osida.”* NaΛba bΛrima ūbea mΛra bārāmaa wābΛrΛ bērā cawa oya Ācōrē Bedeaba jara bΛ quīrāca. ² BΛrima umē bārāmaa wāsīde mΛa cadjirua o bēarāa jarasia waa orānamārēā. Māwā odaēbΛrΛ, wayacusa zebΛrΛde mΛa ādjirāra quīrā djuburiaēana asia. Idjaba ara nawena mΛra bārā ume bΛēmīna abarida jaraya: cadjirua o bēarāba igaradaēbΛrΛ, mΛ wayacusa wābΛrΛde ādjirāra quīrā djuburiaēa. ³ Māwā mΛa unubiya Critora wārāda mΛneba bedea bΛda. Bārāba maΛda cawa quīrīā panΛa. Critoba ara idjida ΛbΛaē bΛda bārāa unubicaa, ātebΛrΛ ΛbΛa bΛda unubi bΛa. ⁴ Idjira ΛbΛaē bΛ quīrāca crude cachipeḏadamīna Ācōrē ΛbΛadeba zocai bΛa. Dai sīda ΛbΛaē panΛa idji ΛbΛaē bΛda quīrāca, baribΛrΛ idji ume दौरā Ācōrē ΛbΛadeba panania bārā carebaḏi carea.

⁵ Ara bādjiza bio crīchadadua wārāda Jesura ījā panΛ cawaya. Ara bādjiza bio acΛdadua jīpa nīna cawaya. ¿Bārāba adua panΛca Jesucritora bārā sode bΛda? Bārā sode bΛēbΛrΛ idjiderāēa. ⁶ BaribΛrΛ bārā sode bΛda cawasīdara mΛa crīcha bΛa bārāba cawadīda दौरā wārāda Jesucritoba diabuedarāda. ⁷ Daiba Ācōrēa iwīdi panΛa bārāba cadjirua orānamārēā. BaribΛrΛ māwā iwīdi panΛēa acΛbīdi carea दौरā Jesucritoba diabuedarāda. ĀtebΛrΛ iwīdi panΛa bārāba jūma biada odamārēā, दौरā Jesucritoba diabuedarāda crīchadaē panΛ sīda. ⁸ Daiba wārā bedeara poya quīrā awara odaēa, ātebΛrΛ wārā bedeara jūma ījā odida panΛa. ⁹ Bārāba bio ījā pananibΛrΛ दौरā ΛbΛaē panΛmīna bΛsrida panΛa. MaΛ awara daiba Ācōrēa iwīdi panΛa bārāba jīpaara o pananamārēā. ¹⁰ MaΛ carea bārāmaa wāi naēna mΛa naΛ cartara bΛ diabuebΛrΛa. Bārāba ījāsīdara bārāma jūēbΛrΛde mΛa quēāēa. Wārāda dadjirā Boro Jesuba mΛra bΛē basīa bārāra biē beadamārēā, ātebΛrΛ mΛra bΛasia bārāba biara ījānamārēā.

¹¹ Djabarā, jīrūare mΛa nāwā bΛya: bΛsrida beadadua, wayacusa jīpa o pananadua, mΛa jara bΛra ījā o pananadua, abari crīchada erobeadadua, idjaba ābaa necai beadadua. Māwāra Ācōrēra bārā ume bΛya. Idjideba quīrīāda, necai bai sīda ze bΛa. ¹² Wārā quīrīāneba dji bia edadadua.† ¹³ Jūma namabema djabarāba quīrīā panΛa bārāra bia duananida.

¹⁴ MΛa quīrīā bΛa dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba bārāra careba baida, Ācōrēba bio quīrīā baida, idjaba ewariza Ācōrē Jaureba ābaa bia erobaida.

* 13:1 Deuteronomio 19:15. † 13:12 Wārā quīrīāneba. Griego bedade bΛ bΛa: “Isō bia quirudeba.”

GALATA

CARTA PAULOBA BΛΔA DJABARĀ GALACIA DRUADEBEMA ITEA

Pauloba naārā Jesucritodebema jarade wāsīde naāgarā puru Galacia druade beadaa wāsia: Antioquia Pisidiadebema, Iconio, Listra, idjaba Derbe (Hecho 13:1neba aba 14:23daa). Ēberārā maā purude beara biara judiorāē basia. Pauloba mama jaradiadacarea ḶCARḶ judiorāda jūēnapeda jaradia panesidaa Crito iḵāni awara cacua wēāgodida panḶda. Maā awara jara panasidaa Pauloba ādji leyra jūma iḵābica bērā Critoba diabuedaēda. Maāne djabarā Galaciade beaba ādjira ēpēbada basia.

Maā carea Pauloba naā Galata cartada Ḷasia. Poa 50de Ḷasica Ḷaa. Naārā Pauloba djabarāra quēāsia bedea bia Critodebema iḵānapeda dewara crīcha ēpēbada carea. Maāare Ḷasia sāwā Jesucritoba idjira trāsida judiorāēa jaradia nībamārēā idjaba māwā o Ḷara djabarā dji dromarā Jerusaleāne beaba bia unu panḶda (Hecho 15). Maā awara Ḷasia Crito iḵā panḶ carea Ācōrēba idji biadeba dadjirāra jipa unu Ḷada. Jūma maāgara 1:10deba aba 2:21naa Ḷā Ḷaa.

Maāare Pauloba Ḷasia Moise ley iḵābi panḶneba maā judiorāba judiorāēa bedea bia Critodebemara igarabi panḶda idjaba maā ley ēpēbada jūma iḵā oēda panḶmīna poya odaēda. Maā carea Ḷasia AbrahaḶba maā ley neē iḵāna bērā Ācōrēba carebasida. Ḷasia ādjirāba māwā iḵānibara Ācōrēba carebaida AbrahaḶ carebaēda quīrāca. Jūma maāgara Ḷā Ḷaa 3:1neba aba 4:31naa.

Pauloba jīrūare Ḷasia bedea bia Critodebemada iḵānibara Ācōrēba dadjirāra leydebemada ēdra Ḷaida idji Jaureba pe eronībamārēā. Maā carea Ḷasia sāwā idji Jauredeba nībaēda panḶda. Maānebemada Ḷā Ḷaa 5:1neba aba 6:18daa.

Naā cartade Pauloba naārā Ḷada

¹ Māra Pauloa, Jesucritoba diabuedaa.* Ēberārāba māra Ḷadaē basia idjaba edadaē basia Jesucritoba diabuedada bamārēā. Ātebala Jesucritoba idjaba idji Zeza Ācōrē, idji beu Ḷada ārēbabidaba māra māwā Ḷasidaa. ²⁻³ Mā naā cartara ḶabaraḶa djabarā Galacia druadebema itea. Māa, jūma djabarā mā ume panḶ bida quīrā panḶa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bida ādji biadeba bārāra careba pananida idjaba necai bai sida bārāa dia pananida. ⁴ Dadjirā Boro Jesucritoba ara idjida dadjirā cadjirua carea idu beabisia naā ewari cadjiruadebemada ēdra edai carea. Māwā osia dadjirā Zeza Ācōrēba quīrāna bērā. ⁵ Ewariza idjia bia bedeaēda panḶa. Bia Ḷaa māwā baida.†

Bedeā bia Critodebemara ababara Ḷaa

⁶ Mā cawa crīchaēa sāwā bārāra dārāēne Ācōrēnebemada āi wābadada. Ācōrēba bārāra trāsia Crito biadeba ēdra edai carea, baribara bārāba biara ēpē panḶa dewararāba bedea bia quīrāca jara panḶda. ⁷ Wārāda ādjia jaradia panḶa bedea biaēa. Baribara ḶCARḶba bārāa āi crīchabibadaa bedea bia Critodebemada āi jaradia panḶ bērā. ⁸ Bariduaba bedea bia Critodebemada daiba bārāa jaradiapedada awara jaradiaibara, Ācōrēba idjira ewariza biē

* **1:1** Jesucritoba diabueda. Cāpūrīā bedeaēda jara Ḷaa “apóstol.” Maā griego bedeaēda jara Ḷaa “diabueda.” † **1:5** Bia Ḷaa māwā baida. Cāpūrīā bedeaēda Ḷā Ḷaa: “Amén.”

ɓaya; daiba wa bajānebema nezoca bida awara jaradiadibɓarɓa, dai sida Ācōrēba ewariza biē ɓaya. ⁹ Daiba naārā jarapedadara m̄a wayacusa jaraya: bārāba bedea bia Critodebema ijāpedadada bariduaba awara jaradiabɓarɓa, Ācōrēba idjira ewariza biē ɓaya.

¹⁰ Māwā jara ɓadeba m̄a jarɓē ɓa ēberārāba m̄ra bia ununida, ātebarɓa quīrīā ɓa Ācōrēba m̄ra bia unuida. Crito ijāi naēna m̄a jarɓa babadjia ēberārāba m̄ra bia ununamārēā. Wadibida māwā o ɓabara, m̄ra Crito nezocāē bacasia.

Jesucritoba Paulo trāna

¹¹ Djabarā, cawadadua bedea bia Critodebema m̄a bārāa jaradiadara ēberā crīchaēda. ¹² Mañ bedeara m̄a ni abaa ēberāneba cawaē basia. Ni abaa ēberāba m̄a jaradiaē basia. Ātebarɓa Jesucritobɓarɓa m̄a cawabisia. ¹³ Bārāba ūrīsidaa m̄ra sāwā nībasida judiorāba jaradiabada jūma ijā o baside. Bārāba cawa panɓa m̄a Ācōrē ēberārāra bio biē obadjida. Abeda jūma jōbi quīrīā basia. ¹⁴ Judiorāba jaradiabadara m̄a biara cawabɓarɓa basia m̄a daucharā cāyābara. Dai droā naēnabemaba obadara m̄a bio ijā obadjia. ¹⁵⁻¹⁶ Baribɓarɓa m̄a todi naēna Ācōrēba m̄ra edasia. Idji biadeba m̄ra trāsia idji nezocada ɓamārēā. Idjia crīchada quīrāca idji Warrara m̄a cawabisia judiorāēa idjidebemada jaramārēā. Mañne m̄a ni abaa iwidie basia sāwā oida ɓa cawaya. ¹⁷ Idjaba Jesucritoba m̄a naēna diabuedarāa Jerusaleñnaa iwidide wāē basia. Ātebarɓa m̄ra Arabia druadaa wāsia. Māwānacarea Damasco purudaa jēda wāsia.

¹⁸ Poa ūbea badacarea m̄ra Jerusaleñnaa Pedro cawai carea wāsia. Mama quince ewari idji ume basia. ¹⁹ Pedro awara dadji Boro Jesucritoba diabuedarānebemada ababe idji djaba Santiagoda unusia.† Dewararāra m̄a unuē basia. ²⁰ Ācōrē quīrāpita m̄a bārāa jaraya: m̄nebema ɓabɓarɓa sewaēa. ²¹ Jerusaleñnaa wānacarea m̄ra Siria druadaa idjaba Cilicia druadaa wāsia. ²² Crito ijā bea Judea druadebemarāba m̄ra ununaca basia. ²³ Ādjirāba ababe ūrībadjidāa djabarāba nāwā jara panada: “Dadjirā biē oi carea ēpē badaba idira jaradia nīa jūmarāba Jesu ijānamārēā. Naēna maḡgara idjia abeda jōbi quīrīā basia.” ²⁴ Mañ bērā m̄a carea ādjirāba Ācōrēa bia bedeasidaa.

2

Jesucritoba diabuedarāba Paulo bia edapedada

¹ Catorce poa badacarea m̄ra Bernabe ume wayacusa Jerusaleñnaa wāsia. Tito sida wāsia. ² M̄ra wāsia Ācōrēba cawabida bērā mama wāida ɓada. Jūpeđa naārā m̄a ababe djabarā dji dromarāa jarasia bedea bia Critodebema m̄a judiorāēa sāwā jaradia ɓada. Māwā osia m̄a o ɓara ādjirāba bia unu panɓa cawaya.* ³ Mañne Tito m̄a ume ɓara judioēmīna ādjia jaradaē basia idji cacuara wēāgoida ɓada. ⁴ Mañnebemada bedeasidaa ācɓarɓa wārā djabarāēba jarabadjida bērā jūmarāda cacua wēāgoida panɓa Ācōrē ēberārā beadi carea. Ādjirāra djabarā quīrāca djabarāmaa zedapeda Jesucritoba ēdra ɓadada igarabi quīrīā panasidaa. Ādjirāba dadjirāa wayacusa judiorā leyda ijā obi quīrīā panasidaa nezoca quīrāca. ⁵ Baribɓarɓa ādjia

† **1:19** Santiagora idjaba Jacobo abadaa. * **2:2** Māwā osia m̄a o ɓara ādjirāba bia unu panɓa cawaya. Griego bedeade nāwā ɓa ɓa: “Māwā osia m̄a pira wānara, pira wāɓarɓa sida ara jāwā berāmārēā.”

jarapedadara daiba ni mañrī bida iñānaē basía bārāba bedea bia Critodebema dji wārā arada ewariza erobeadamārēā.

⁶⁻⁷ Djabarā dji dromarāba dewara crīchada jarađāē basía māa jaradiamārēā. Ātebarā cawasidaa Ācōrēba māra diabuesida bedea bia Critodebemada judiorāēa jaradiamārēā Pedro judiorāmaa diabueda quīrāca. (Ādjirāra dji dromarāda dārābādamīna māa quīrācuītaē bāa, Ācōrēba dadjira quīrā awara unuca bērā.) ⁸ Wārāda Ācōrēba Pedrora edapeda judiorāmaa jaradiamārēā diabuesia. Ara mañ Ācōrēba māra edapeda judiorāēmaa diabuesia. ⁹ Djabarā dji dromarā Santiagoba, Pedrora, Juañ bida cawasidaa Ācōrēba idji biadeba wārāda māra judiorāēmaa diabuesida. Mañne ādjira mā ume, Bernabe ume bida jawa jidasidaa cawabidi carea abari crīchada eropanāda. Ādjia jarasidaa daiba judiorāēma jaradia pananida, mañne ādjia judiorāma jaradia pananida. ¹⁰ Ababe daia jarasidaa djabarā ne neē quedearea carebadamārēā. Mañgara māmaarā bio bia basia māwā o quīrā bāda bērā.

Pauloba Pedro quēāna

¹¹ Ewari aba Pedrora Antioquía puruđaa djabarā acāde wāsia. Mama māa idjira jūmarā djabarā quīrāpita quēāsia, idjia wārāda biē oda bērā. ¹² Nāwā biē osia: ācarā djabarā judiorāra Santiago bāmaaba Antioquía puruđaa wāsidaa. Ādjirāba jarabadjidaa judiorāēra cacua wēāgodida panāda Ācōrē ēberārā beadi carea. Ādji jūēni naēna Pedrora djabarā judiorāē ume ne cobadjia, baribarā mañ djabarā judiorā jūēpedadacarea idjira waa djabarā judiorāē ume ne coē basía. Ātebarā jīga nībade wāsia. Idjia wayasia djabarā judiorāba idjira biē jaradida judiorāē ume ne co bā carea.† ¹³ Idjaba dewararā djabarā judiorā bida djabarā judiorāēra igarasidaa Pedrora sewadeba o bā quīrāca. Māwā o panā bērā Bernabe bida abari quīrāca biē osia. ¹⁴ Baribarā māa unusia ādjirāra wārā bedea bia Critodebemaba jara bā quīrāca nīnaēda. Mañ bērā māa Pedrora jūmarā djabarā quīrāpita nāwā quēāsia: “Bāra judiomīna judio quīrāca bācaa. Ātebarā judioē quīrāca babaria. Mañda ċcārē cārēā judiorāba obadara bāa djabarā judiorāēā obi bā?”

¹⁵ Ācōrēba Moisea diada leyra judiorāēba neē panā bērā dadji judiorāba ādjirāra cadjirua obadarāna abadaa. Dadjirāra tođadeba judiorā bērā mañ leyra eropanāa. ¹⁶ Baribarā dadjirāba cawa panāa mañ ley iñā o bādeba ni abaāda Ācōrē quīrāpita jipa baēda, ātebarā Jesucrito iñā bā carea Ācōrēba jipa unuya. Dadjirā bida Jesucritora iñāsidaa Ācōrēba bia unumārēā. Wārāda Ācōrēba Moisea diada ley iñā o panāneba dadjirāra Ācōrē quīrāpita jipa beadaēa, ni abaāda mañ ley iñā o bādeba idji quīrāpita jipa baē bērā.‡

¹⁷ Ācōrēba Moisea ley diada cāyābara dadjirāba jarasidaa Critodeba Ācōrēba jipa unumārēā. Mañ bērā ācarāmaarā dadjirāra cadjirua obadarāa. Māwāra ċCritoba dadjirā cadjiruada obi bāca? ¡Māwāēa! ¹⁸ Māa ley naēna ēpē badada wayacusa ēpēibarā, mādrā bedeadē beya. ¹⁹ Naēna māra Ācōrēba Moisea diada leydeba basia. Baribarā mañ leydebemada ēdrasia.§ Māwā māra Ācōrē itea zocai besia. ²⁰ Māra Crito ume ābaa crude cachisidaa. Mañ bērā ara mādjideba bāēa, ātebarā Critodra mā sode bāa. Nañ djarade zocai bāmisa

† **2:12** Pedrora naēna biē jarada bērā wayacusa biē jaradida crīchasia. Hecho 11:1-18. ‡ **2:16** Salmo 143:2. § **2:19** Mañ leydebemada ēdrasia. Griego bedeadē nāwā bā bāa: “Mañ leydebemada beusia.”

māra Ācōrē Warra Jesu ījā badeba baya. Ara maļ Jesuba māra quīrīāsia idjaba māl carea ara idjida idu beabisia. ²¹ Ācōrēba idji biadeba dadji jipa bādada māla igaraēa. Ācōrēba Moisea diada ley ījā o pananeba idji quīrāpita poya jipa beadibara, Critora idji quīrīābe beucasia.”

3

Ababe Jesucritodra ījānida panala

¹ Djabarā Galacia druadebema, ībārāra crīcha neē beaa! ĶCaiba bārāra cūrūgasi wārā bedeara idu bādamārēā? Daiba bārā quīrāpita ebuda jaradia-badjidaa Jesucritora bārā carea crude cachi beasidada. ² Māla naāda bārāa iwidiya: ĶĀcōrēba Moisea diada ley ījā o pananeba bārāba Ācōrē Jaurera edasidaca? ĶBedeā bia Jesucritodebemada ūrīnapeda ījāsidade edasidaēca? ³ ĶBārāra wārāda crīcha neē beaa! Crito ījāsidade naārā Ācōrē Jauredeba bia nībasidāa. ĶIdira ara bādjia o pananeba jūma jipa beadica? ⁴ Crito ījā panala carea bārāra bio bia mīgasidāa. Maāda Critoda igaradibara, Ķbādjī quīrīābe bia mīgasidaēca? Māmaarā bādjī quīrīābe bia mīgadaē basia. ⁵ Ācōrēba idji Jaurera bārāa diasia idjaba bārā tāēna ne ununacada o bala. ĶĀcōrēba cārē cārē māwā o bala? Māwā o bala bārāba bedea bia Critodebemada ūrīnapeda ījāsida bēra. Ācōrēba māwā oē bala idjia Moisea diada leyra bārāba ījā o panala bēra.

⁶ Abrahānebemada crīchadadua. “Abrahāla Ācōrēra wārāda ījāsia. Maļ carea Ācōrēba idjira jipa unusia.”† ⁷ Maļba cawadadua wārāda Ācōrē ījā beadra Abrahā warrarāda. ⁸ Naēnaedaiba Ācōrē Bedeade bā bala judiorāēba Ācōrēda ījāsidadara idjia ādjirā sida jipa unuida. Maļ carea naēnaeda Ācōrēba Abrahāla bedea bia dadji ēdrādidebemada bedeasia. Idjia nāwā jarasia: “Bādeba māla naā ējūāne bea purura jūma carebaya.”‡ ⁹ Maļ bēra Abrahāla ījāna quīrāca ījā beara Ācōrēba jūma carebaya Abrahā carebada quīrāca.

¹⁰ Ācōrēba Moisea diada ley ījā o pananeba jipa beadida crīcha beara Ācōrēba biē baya. Maļ leyde nāwā bā bala: “Naļ ley jūma ījā oē beara Ācōrēba biē baya.”§ ¹¹ Wārāda ebuda bala Ācōrēba Moisea diada ley ījā o badeba ni abaada Ācōrē quīrāpita jipa baēda. Ācōrē Bedeade nāwā bā bala: “Ācōrē quīrāpita jipa bala ēberāra Ācōrē ījā badeba baya.”*

¹² Baribara Ācōrēba Moisea diada ley ījā o badeba jipa baida crīcha bala crīchacaa Ācōrē ījā badeba jipa baida. Ātebarala idjidebemada nāwā bā bala: “Naļ ley ījā o bala maļgādeba baya.”†

¹³ Ācōrēba Moisea diada leyba biē bāidebemada Jesucritoba dadjirāra ēdra bāsia. Idjidra Ācōrēba dadjirā cacuabari biē bāsia. Ācōrē leyde nāwā bā bala: “Abaada bacurude jira bādibara, Ācōrēba idjira biē baya.”‡

¹⁴ Maļgara māwāsia Ācōrēba Jesucritodeba judiorāē sida carebamārēā idjia naēna Abrahāla carebayada ada quīrāca.§ Dadjirāba Jesucritoda ījā panala bēra Ācōrēba idji Jaure diai jaradara edasidāa.

* **3:3** Ara bādjia o pananeba. Griego bedeade bā bala “naļ djaradeba.” † **3:6** Genesi 15:6. ‡ **3:8** Genesi 12:3. § **3:10** Deuteronomio 27:26. * **3:11** Habacuc 2:4. † **3:12** Levitico 18:5. ‡ **3:13** Bacurude. Griego bedeade bacuru abarade cru sida jara bala. Deuteronomio 21:23. § **3:14** Genesi 12:3.

Ācōrēba Abrahaā ume bedea bāḍara leyba āyā bācaa

¹⁵ Djabarā, mālra ne jara bāḍeba bedeaya: ēberāba dewara ume bedea bāḍara cartade bāpeda idji trāda maā cartade bāsira, ni abaaba maā bedea bāḍara poya āyā bāḍaēa, idjaba dewara crīchada poya eda bāḍaēa. Ara maā quīrāca Ācōrēba wārāneba jaradara quīrā awara oēa. ¹⁶ Ācōrēba Abrahaā, idjideba yōida bāla bida jarasia idjia jūmarāda carebaida.* Ācōrē Bedeade bāē bāa “Abrahaāneba yōni ēberārāda” zocārā ēberārā jara bā quīrāca. Ātebārā bā bāa Ācōrēba Abrahaāneba yōida bāla māwā jarasida abaḷdebemada bedea bā bēra. Maāra Critoa. ¹⁷ Māa jara bāra naāgaa: Ācōrēra Abrahaā ume bedea bāsia.† ⁴³⁰ poa badacarea idji leyra Moisea diasia. Baribārā idjia Abrahaā ume naārā bedea bāḍara maā leyba āyā bāē basia. Āyā bāḍabara idjia carebayada adara oē bacasia. ¹⁸ Ācōrēba Moisea diada ley iḷā o panā carea idjia dadjirāda carebaibārā, idjia carebayada ada quīrāca carebaēa. Baribārā Ācōrēba Abrahaāra carebayada ada bēra idji biadeba carebasia.

¹⁹ Maāda ķĀcōrēba cārē cārēā idji leyra Moisea diasi? Idji leyra diasia ēberārāba cadjirua obadada cawaḍamārēa. Ēberārāra maā leydeba panasidaa aba Abrahaāneba yōida bāda zebārādaa, idjideba Ācōrēba carebayada ada bēra. Ācōrēba Moisea maā leyra bajānebema nezocarāneba diasia. Maābe Moiseba ēberārāa diasia. ²⁰ Baribārā Ācōrēba Abrahaā carebayada aside ni abaada maā bedea jarade diabueē basia, ātebārā ara idjiabārā Abrahaā māwā jarasia.

²¹ Māēteara Ācōrēba idji ley Moisea diaside ķidjia Abrahaā ume bedea bāḍara igarasica? ķMāwāēa! Ācōrēba Moisea diada leydeba dadjirāda ewariza Ācōrē ume poya zocai beadibara, maā ley iḷā o panāneba Ācōrē quīrāpita jipa panacisidaa. ²² Baribārā Ācōrē Bedeade bā bāa cadjiruaba jūmarāda preso eroḷada. Māwā Ācōrēba Abrahaā ēberārā carebayada adara poya oya. Wārāda Jesucrito iḷābāḍara māwā careba bāa.

²³ Crito zei naēna dadjirāba idjida poya iḷānaē basia. Maāne dadjirāra Ācōrēba Moisea diada ley jāwaeda panasidaa. Maā leydebemada poya ēdrādaē basia aba Ācōrēba Crito cawabibārādaa. ²⁴ Wārāda Ācōrēba Moisea diada leyba dadjirāra pe eronībasia aba Crito zebārādaa. Crito zedacarea idji iḷā panā carea Ācōrēba dadjirāra jipa unu bāa. ²⁵ Idira dadjirāba Critoda iḷā panā bēra Ācōrēba Moisea diada leyba pe eronīēa. ²⁶ Jesucritoda iḷā panā bēra jūma bārāra Ācōrē warrarāa. ²⁷ Bārā borocuesidade unubisidaa Crito ume ābaa panāda. Maā bēra idji quīrāca panesidaa.† ²⁸ Jūma bārāra Jesucrito ume ābaa panā bēra Ācōrē quīrāpita judiora griego ume abaria, nezocara nezocaē ume abaria, idjaba umaquīrāra wērā ume abaria. ²⁹ Bārāra Critode bēra wārāda Abrahaā warrarāa. Maāba Ācōrēba bārāra carebasia idjia Abrahaā carebayada ada bēra.

4

Dadjirāra Ācōrē warrarāa

* **3:16** Genesi 22:18. † **3:17** Griego bedeade ācārā cartade nāwā bā bāa: “Critodeba Ācōrēra Abrahaā ume bedea bāsia.” ‡ **3:27** Idji quīrāca panesidaa. Griego bedeade nāwā bā bāa: “Critoba djio panesidaa.”

¹ Māa jara bāra naā quīrāca bāa: warraba idji zezadera jūma edaida bāmīna caibe bāde nezoca quīrāca bāa. ² Caibe bāra warra wagabada jawaeda bāa, idjaba idji zezade edaida bāra dewararāba wagabadaa aba dji zezaba jarada ewaridaa. ³ Ara maā quīrāca Crito ījāni naēna dadjirāra warra zaque quīrāca beasia. Maā ewaride dadjirāba naā ējūānebema crīchara ījā o panasidaa nezoca quīrāca. ⁴ Baribāra Ācōrēba jarada ewari jūēside idji Warrara naā ējūānaa diabuesia. Maā Warrara wērāba tosia, idjaba Ācōrēba Moisea diada leyra ījā oida basia. ⁵ Ācōrēba idjira diabuesia dadjirā maā ley jawaeda beadara ēdra bāpeda idji warrarāda bāi carea. ⁶ Bārāra Ācōrē warrarā bērā idji Warra Jaureda diabuesia bārā sode bāmārēā. Idji Jaure dadjirā sode bāba Ācōrēa “jMā Zeza!” abaria cawadamārēā dadjirāra Ācōrē warrarāda. ⁷ Maā bērā idira bārāra nezocarāēa, ātebāra Ācōrē warrarāa. Ācōrē warrarā bērā idji warrarā itea erobāda edadia.*

Pauloba djabarā carea bio crīcha beda

⁸ Naēna bārāba Ācōrē adua panasidade wārāē ācōrēda ēpē panasidaa ādji nezoca quīrāca. ⁹ Baribāra idira bārāba Ācōrēra cawa panāa. Jipa jaraibāra, Ācōrēba bārāra cawa bāa. Maāda ħcārē cārēā crīcha bābaē beada wayacusa ēpē panā nezoca quīrāca? Maāba bārāra carebaca. ¹⁰ Bārāba quīrātanoa ewarida, jedecoda, poa sida wagabadaa Ācōrēba bia unumārēā. ¹¹ Maā bērā māa crīcha bāa mādji quīrābe bārāa jaradiasida.

¹² Djabarā, bārā judiorāē quīrāca bai carea māra Ācōrēba Moisea diada leydebemada ēdrasia. Maā bērā māa bārāa bedea djuburiaya mā quīrāca maā leyde bearānamārēā. Naēna bārāba māra biē odaē basia. ¹³ Bārāba cawa panāa māa bārāma bedea bia Critodebemada naārā jaradiaside cacua biē bā bērā bārā druade jaradia besida. ¹⁴ Cacua biē bāmīna bārāba māra igaradaē basia idjaba jaretadaē basia.† Ātebāra bia edasidaa Ācōrē nezoca bajānebema edabāda quīrāca, Jesucrito edabāda quīrāca. ¹⁵ ħSāwāsi bārā bāsrīda naēna erobeadara? Māa wārāda jaraya bārāba poya opedadabara ara bādji daura nuētacasidaa māa diadi carea. ¹⁶ Māa wārā bedeadeba quēā bā bērā ħmāra bārā ume dji quīrūca?

¹⁷ Bārā tāēna āi jaradia beaba ne jūma o panāa bārāba ādji bedeara ījānamārēā. Baribāra ādjia jaradia panāba bārāra carebaca. Bārāra dai umebemada āi ede quīrā panāa ādjidra sodeba ēpēnamārēā. ¹⁸ Wārāda bia bāa ewariza crīcha biada sodeba ēpē pananida. Baribāra māwā ēpēniē panāa ababe mā bārā ume bādebāra. Ātebāra mā neēne bida ewariza sodeba ēpē pananida panāa. ¹⁹ Djabarā mā warrarāca bea, māra wayacusa bārā carea bia mīga bāa wērā warra pua nūma quīrāca. Māra māwā bia mīga bāya aba bārā Crito quīrāca panebādadaa. ²⁰ jMāda ara nawena bārā ume badabara cawacasia sāwā bārā ume bedeaida bāda! Māa wārāda adua bāa bārānebemada sāwā crīchaida.

Saradeba idjaba Agaradeba Pauloba cawabida

²¹ Ācōrēba Moisea diada leyde bā quīrā beaba māa jaradadua: ħĀcōrē leyde bā bāra adua panāca? ²² Nāwā bā bāa: Abrahāba warrada umē erobasia. Aba nezocawērā Agaraba tosia.‡ Dewarabemara idji quima

* **4:7** Edadia. Griego bedeadē āCARA cartade bā bāa: “Critodeba edadia.” † **4:14** ACARABA crīchabadaa Paulo cacua biē badaba Galaciadebemarāra bia mīgabisida. ‡ **4:22** Genesi 16:1-16.

Saraba tosia.[§] Sarara nezocawērāē basía. ²³ Nezoca wērāba warrara tosia Abrahāba naā djaradeba māwā quīrāna bēra. Baribara dji quimaba todara Ācōrēba diai jarada basía.

²⁴ Maḡaba crīcha dromada dia ḡaa. Ācōrēba bedea ḡadada umé panḡa. Maḡ bedea ḡada umé panḡara Sara idjaba Agara quīrāca panḡa. Ācōrēba bedea ḡadara aba Sinaī eyade diasia. Maḡ bedea ḡadara nezocawērā Agara quīrāca ḡaa, maḡ bedea ḡada ēpē beara nezoca quīrāca panḡ bēra. ²⁵ Sinaī eya Arabia druade ḡara Agara quīrāca ḡaa maḡ eyade diada leyde beara nezoca quīrāca panḡ bēra. Idjaba Jerusaleā naā ējūāne ḡara Agara quīrāca ḡaa maḡ purudebemarāra nezoca quīrāca panḡ bēra. Nezoca quīrāca panḡa Ācōrēba Moisea diada leyde panḡ bēra. ²⁶ Baribara bajānebema Jerusaleāra Sara quīrāca ḡaa maḡ purudebemarāra nezoca quīrāca panḡ bēra. Māwā panḡa Ācōrēba Moisea diada leyde panḡ bēra. Dadjirāra mamabema bēra Sara warrarāca panḡa. ²⁷ Ācōrē Bedeade nāwā ḡa ḡaa: Wērā warra tocara, ḡasridadua. Warra pua unucara, bio ḡasridadua. Wērā umaquīrāba igaradaba warrarāda auduara erobaya wērā quima bara ḡa cāyābara.*

²⁸ Djabarā, dadjirāra Isa quīrāca panḡa. Isara tosidāa Ācōrēba Abrahāna māwā jarada bēra. Ara maḡ quīrāca dadjirāra Ācōrē warrarāda panesidāa idjia māwā jarada bēra. ²⁹ Abrahāā ewaride Ismael, baridua warra quīrāca todaba Isa, Ācōrē Jaure ḡḡadeba todara biē obadjia. Ara maḡ quīrāca idi bida Ācōrēba Moisea diada leyde beaba Crito ījā beara biē obadaa. ³⁰ Baribara Ācōrē Bedeade nāwā ḡa ḡaa: “Nezoca wērāra, idji warra sida āyā jaretadua. Nezoca wērā warraba nezocaē wērā warra ume dji zezaba erobara poya edaēa.”†

³¹ Maḡ bēra djabarā, dadjirāra nezocawērā warrarā quīrāca panḡa. Ātebāra nezocaē warrarā quīrāca panḡa.

5

Critoba dadjirā ēdra ḡada

¹ Critoba dadjirāra ēdra ḡasia maḡ ēdra ḡadade nībadamārēā. Maḡara bio ījā pananadua. Wayacusa nezoca quīrāca beārānadua. ² Īūrīnadua! Māra Pauloa. Māa naḡḡada bārāa jaraya: Ācōrē quīrāpita jipa beadi carea bārā cacuada wēāgodida panḡa crīcha panḡbāra, Critoba bārā carea odaba carebaēa. ³ Wayacusa māa jaraya: baridua umaquīrāba idji cacuada wēāgobibāra, Ācōrēba Moisea diada leyra jūma ījā o baida ḡaa. ⁴ Maḡ ley ījā o panḡneba Ācōrē quīrāpita jipa beadida crīcha beara Crito ījā wāsīdaa. Idji biadeba jipa ḡadara ādjirāba igarasīdaa. ⁵ Baribara dadjirāba Critoda ījā panḡ bēra Ācōrē Jauredeba wārāda cawa panḡa Ācōrēba dadjirāra jipa unuida. ⁶ Cacia wēāgo ḡadeba dadjira Jesucrito ume ābaa bacaa idjaba cacia wēāgoē ḡadeba idji ume ābaa bacaa. Ātebāra idji ījā ḡadeba idji ume ābaa ḡaa. Māwā ījā ḡaba djārāra quīrā ḡaa.

⁷ Bārāba wārā bedeara bia ēpē panasīdaa. ĶCaiba mīā sēsi bārāba maḡ bedeara igaradāmārēā? ⁸ Ādjia jaradia panḡa Bārā Trnaneba zeē ḡaa. ⁹ Quīrānebadadua: harina ēsābibari maārī ḡaba harinara jūma ēsābibaria. Ara

§ 4:22 Genesi 21:1-3. * 4:27 Isaia 54:1. † 4:30 Genesi 21:10.

mañ quĩrãca maãrĩ ãi jaradia ðaba abeda jũma ãi crĩchabibaria. ¹⁰ Mãwãmĩna dadjirã Boro Jesucritodeba mla cawa ðaa bārãba mla jara ða awara crĩchadaẽda. Baribara bariduaba bārãda mãwã miã sēibara Ācōrēba cawa oya. ¹¹ Djabarã, Ācōrē quĩrãpita jipa beadi carea cacua wēãgodida panla mla wadi jaradia ðabara, dji mãwã jaradia beaba mla biẽ odi carea epēnaẽ bacasia. Mla mãwã jaradia ðabara ãdjirãba Jesu crude beudadebemada biẽ crĩchadaẽ bacasia. ¹² Mlmaarã biara bacasia bārã mãwã miã sē beaba ãdji umaquĩrã cacuara abeda jũma tatadida.

¹³ Djabarã, Ācōrēba bārãra trãsia idjia ēdra ðade nĩbadamārēã. Baribara ēdrapeada bēã crĩcharãnadua bãdji cacuaba quĩrã ða quĩrãca odida panla. Ātebãra wārã quĩrãneba dji carebadadua. ¹⁴ Ācōrēba Moisea diada leyra nañ bedea ababa jũma jara ða: “Djārãra quĩrãdua ara bãdji quĩrã ða quĩrãca.”* ¹⁵ Quĩrãcuita beadadua. Ijara duananibara, djō duananibara, ara bāduba jũma ārĩnia.†

Ācōrē Jauredeba nĩbadadua

¹⁶ Mañ carea mla jaraya: Ācōrē Jauredeba nĩbadadua. Mãwãbãra bārã cacuaba cadjirua o quĩrã ðara odaẽa. ¹⁷ Nañ djaraba cadjirua o quĩrã ðara Ācōrē Jaureba quĩrãca. Idjaba Ācōrē Jaureba obi quĩrã ðara nañ djaraba quĩrãca. Ādjira ābaa bia pananaca bēã bārãba o quĩrã panla poya odaẽa. ¹⁸ Baribara Ācōrē Jaureba bārãda eronibara, Ācōrēba Moisea diada leyde panla.

¹⁹ Nañ cacuaba cadjirua obarira ebuda ða. Mañra nañra: daunemabadara, adua nĩbabadara, baridua ume adua o quĩrãbadara, ²⁰ jawaba oda ācōrēa iwĩdibadara, jãibana obadara, djārã quĩrãmabadara, ijarabadara, djārãne awuabadara, maãrĩã carea quĩrãbadara, ara ãdji bia baidra jarabadara, caicayabadara, Ācōrē bedea quĩrã awara jaradia panneba awara wãbadara, ²¹ djārãba eroba carea biẽ crĩchabadara, miã beabadara, beu nĩbabadara, ðsrida ewari o panne jũmawãyã cadjirua obadara, idjaba ne jũma cadjirua mañ quĩrãca bea sida.‡ Mla bārã naẽna jara quĩrãca wayacusa jaraya: mañ cadjirua o beara Ācōrē purude beadaẽa.

²²⁻²³ Baribara Ācōrē Jaureba nañra diabaria: djārã quĩrã beadida, ðsridaada, necai beadida, jũma droa beadida, ēberã biada beadida, sobiada, bedea aba beadida, jũmarã ume aduã beadida, idjaba dadji cacua jipa erobeadi sida. Jũma nañra ni abã leyba cadjiruada. ²⁴ Nañ djaraba ne jũma cadjirua o quĩrã babarira Critoderãba crude cachi beasida. ²⁵ Dadjirã Ācōrē Jauredeba zocai panla bēã idjideba nĩbadida panla. ²⁶ Djārã cãyãbara biara beada crĩchadiẽ panla, caicaya duananiẽ panla, idjaba djārãba eroba carea biẽ crĩchadiẽ panla.

6

Dji carebadadua

¹ Djabarã, djabada cawaẽne cadjiruade baesira, bārã dji Ācōrē Jauredeba nĩnaba biadeba carebadida panla wayacusa jipa nĩbamārēã. Baribara quĩrãcuita beadadua bārã sida abari quĩrãca cadjiruade baeda amaaba. ² Bia

* 5:14 Levítico 19:18. † 5:15 Griego bedeadẽ mañ versiculoda nãwã bã ða: “Bārãda dji ca duananibara, idjaba dji cotadica duananibara, ara bāduba jũma ārĩnia.” ‡ 5:21 Miã beabada. Griego bedeadẽ ðara cartade mañra neã.

mīga panane dji carebadadua. Māwāb^{ar} Critoba obi b^{ar}a bārāba jūma odia. ³ Dji dromaē b^{ar}a idjida dji dromada crīcha b^{ar}b^{ar}, ara idjiduba cūrūga b^{ar}a. ⁴ Djarāba o b^{ar} acal cāyābara ara dadjia o b^{ar}dr^{ar} acalida b^{ar}a jipa o b^{ar} cawaya. Māwā ara dadjia o b^{ar} carea b^{ar}srida baya. ⁵ Dadjiza odida pan^{ar}a jūma jipa odida pan^{ar}a.

⁶ Ācōrē bedea cawab^{ar}aba dji jaradiabariā ne jūma bia idjia erob^{ar}debemada diaida b^{ar}a.

⁷ Ara bāduba cūrūgarānadua. Ni aba^{ar}ba Ācōrēra poya cūrūgaēa. Quīrānebadadua: ne u b^{ar}a idjia ub^{ar} quīrāca ewaya. ⁸ Ma^{ar} carea na^{ar} djaraba cadjirua o quīrā b^{ar}ada aba^{ar}ba o b^{ar}b^{ar}, Ācōrēba ma^{ar} ēberāra biē b^{ar}ya. Barib^{ar} Ācōrē Jaureba quīrā b^{ar}ada aba^{ar}ba o b^{ar}b^{ar}, Ācōrēba ma^{ar} ēberāra ewariza idji ume zocai b^{ar}ya. ⁹ Ma^{ar} bēra sēnaē ne biada o pananadua. Sēnaēb^{ar}, Ācōrēba b^{ar}ada ewaride dadjirāba biada edadia. ¹⁰ Ma^{ar} carea dadjirāba poya obadaza jūmarāda bia carebadida pan^{ar}a. Biara Jesu i^{ar}ā beada māwā carebadida pan^{ar}a.

Pauloba na^{ar} cartade jīrūare b^{ar}ada

¹¹ Ac^{ar}dadua, ara m^{ar}dji j^{ar}waba letra waib^{ar}aba na^{ar} cartara b^{ar}b^{ar}. ¹² Bārā cacua wēāgobi quīrā beaba Crito crude beudadebemada jaradiabadaa barib^{ar} cacua wēāgobi pan^{ar}a judiorāba bia ununamārēā idjaba ādjia jaradia pan^{ar} carea biē orānamārēā. ¹³ Barib^{ar} dji cacua wēāgopedadaba Ācōrēba Moisea diada leyra jūma i^{ar}ā odacaa. Māwāmīna ādjirāba bārā cacuada wēāgobi quīrā pan^{ar}a, bārāba māwā osidara ara ādjidebemada bia bedeadī carea. ¹⁴ Barib^{ar} m^{ar}ra māwā b^{ar}ēa. Mānebemada ni ma^{ar}rī bida bia bedeaēa. Āteb^{ar} ababe dadjirā Boro Jesucrito crude beudadebemada bia bedeyaya. Critora crude beuda bēra na^{ar} ējūānebemaba bia unubadara m^{ar}maarā jūma beusia. Idjaba na^{ar} ējūāne beamaarā m^{ar}ra beusia. ¹⁵ Ācōrēmaarā cacua wēāgo baida wa cacua wēāgoē bai sida biara b^{ar}ēa. Idjia ēberā djiwidi odadr^{ar} bia unu b^{ar}a. ¹⁶ Māa quīrā b^{ar}a jūma māa jara b^{ar} quīrāca i^{ar}ā beara Ācōrēba quīrā djuburia baida, necai bai sida ādjirā dia baida. Ma^{ar}garāra Ācōrē ēberārā araa.*

¹⁷ Idiba ātaa māa quīrāēa aba^{ar}ba m^{ar}ra mīa sēida. Jesudebema jaradia b^{ar} carea ēberārāba m^{ar}ra biē osidaa. M^{ar} djara cōācuada aninada erob^{ar}a unubi carea m^{ar}ra idjideda.

¹⁸ Djabarā, māa quīrā b^{ar}a dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba jūma bārāra careba baida. Bia b^{ar}a māwā baida.

* **6:16** Ma^{ar}garāra Ācōrē ēberārā araa. Griego bedeadē b^{ar} b^{ar}a: “Ma^{ar}garāra Ācōrē israelerāa.”

EPESO CARTA PAULOBA BΛΔA DJABARĀ EPESO PURUDEBEMA ITEA

Paulo Romane preso baside naλ cartada djabarā Epeso purudebemarā itea basia. Poa 60de basica bΛa.

Paulo Epesode jūeside Aquila, Priscila ume badada awara wāsia (Hecho 18:19). Acaramaarā Priscilaba, Aquila ume Epesode naārā Jesudebemada jarade wāsidaa (Hecho 18:26). Paulo jēda zeside poa umé audu djabarāa jaradia babadjia (Hecho 19:8-10). Zocārāba Critoda ijabada bēra dji ācōrēwērā Artemisa ēpēbadara quīrūbucasidaa (Hecho 19:21-41).

Pauloba basia judiorāda judiorāe sida Crito ume panλ bēra ādjirāra puru aba bada. Capítulo 1ne bλ bΛa Ācōrēba Critodeba odada, Pauloba Ācōrēba bia bedeadada idjaba djabarā carea iwidiidada. Capítulo 2de, 3de bida bλ bΛa Ācōrēba Crito ēberārāneba obi quīrīā badebemada. Capítulo 4deba aba 6daa bλ bΛa sāvā dadjirāba maλgara oēida.

Pauloba naλ cartade naārā bΛda

¹ Mλra Pauloa. Ācōrēba quīrīāna bēra mλra Jesucritoba diabuedaa. Mλa naλ cartara bΛbΛarλa jūma Ācōrē ēberārā Jesucrito ija bea Epeso purudebema itea. ² Mλa quīrīā bΛa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bida ādji biadeba bārāra careba pananida idjaba necai bai sida bārāa dia pananida.

Ācōrēba ne jūma bia dadji jaure itea dia bΛ

³ Dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēba bia bedeadida panλa. Crito ume panλ bēra idji Jauredeba ne jūma biada dadjirāa bajāneba dia bΛa. ⁴ Naλ ējūā oi naēna Critodeba dadjirāra edasia idji itea bīa beadamārēā idjaba idji quīrāpita cadjirua neē beadamārēā. ⁵ Naēnaeda Jesucritodeba dadjirāra edasia idji warrarāda beadamārēā, māvā o quīrīā bada bēra idjaba dadjirāra quīrīāna bēra. ⁶ Idji bia wai bΛa badeba dadjirāra bio carebasia idjia quīrīā bΛ Warradeba. Maλ carea idjīa bia bedeadida panλa. ⁷ Idji Warra oa erozoadadeba Ācōrēba dadjirāra cadjiruadebemada ēdra edasia. Dadjirāba cadjirua opedadara idji biadeba jūma quīrādoasia. ⁸ Idji biadeba dadjirāra bio carebasia jūma idji necawaada, crīcha cawaa sida diada bēra. ⁹⁻¹⁰ Idjia o quīrīā bada naēna cawabiē basia. Baribarλ dadjirāa cawabisia idji biadeba quīrīāna bēra. Idjia Critodeba naēnaeda oi crīcha badara idjia bada ewaride jūma oya. Maλ ewaride ne jūma bajānebemada, naλ ējūānebema sida Crito jλwaeda bΛya.

¹¹ Ācōrēba naēnaeda crīcha bada quīrāca Critodeba dadjirāra edasia idjia diaidebemada edadamārēā.* Māvā osia ne jūmada idjia o quīrīā bΛ quīrāca obari bēra. ¹² Idjia quīrīāsia dai judiorā dji naārā Crito ijapeadada idji biya quirudebemada bia bedeadida. ¹³ Maλ awara bārā judiorāe bida wārā bedeā bīa dadji ēdrādiidebemada ūrīnapeda Critora ijasidaa. Māvā bārā sida idji ēberārāda panesidaa. Crito ijasidade Ācōrēba jarada quīrāca idji Jaureda bārāa diasia sēyāda bamārēā. Maλba cawabi bΛa bārāra idjiderāda. ¹⁴ Ācōrē Jaurera

* **1:11** Edasia idjia diaidebemada edadamārēā. Griego bedeadē maλra ebuda bΛēa. Acaramaarā nāvā jara bΛa: “Edasia idji ēberārāda beadamārēā.”

edapedada bërã dadjirãba cawa panla jũma Ācõrẽba diai jaradara wãrãda edadida idjiderã jũma bia ðai ewaride. Maã carea idji biya quirudebemada bia bedeadida panla.

Pauloba Ācõrẽa iwidida

¹⁵⁻¹⁶ Maã bërã mla ewariza bãrã carea Ācõrẽa bia ðada abaria. Dãrãbala mla ũrĩ ðada bãrãba dadjirã Boro Jesura iã panada idjaba jũma Ācõrẽ ãberãrãa quĩrã panada. Maã ewarideba ltaã mla bãrã carea Ācõrẽa iwidibaria. ¹⁷ Mla dadjirã Boro Jesucrito Ācõrẽa, dadjirã Zeza biya quirũa iwidibaria idji Jauredeba bãrãa necawaada diamãrẽã idjaba idjidebemada cawabimãrẽã. Mawã bãrãba idjida biara cawadia. ¹⁸ Idjaba iwidibaria Ācõrẽba bãrã crĩchara ewamãrẽã. Mawã bãrãba cawadia cãrẽda idjideba edadi carea jãã panada, maã edadamãrẽã trãna bërã. Maãne bãrãba cawadia idji ãberãrãa edadira waibla bio biya quiruda. ¹⁹⁻²⁰ Idjaba mla iwidibaria bãrãba cawadamãrẽã idji ðlara jũmarã cãyãbara ðlara ðada. Maã ðladẽba idjia dadjirã idji iã beara careba ðla. Ara maã ðla waibla ðlẽba Ācõrẽba Critora beu ðadada ãrẽbabipeba bajãne idji lãwa araare chumebisia. ²¹ Ācõrẽba idjira jũma jai bororã cãyãbara, bajãnebema dji droma bea cãyãbara, dji mẽsrã bea cãyãbara, idjaba dji ðla bea cãyãbara dji dromaara ðasia. Naã ewaride idjira jũmarã cãyãbara dji dromaara ðla, tẽãbema ewaride bida mawã baya. ²² Ācõrẽba ne jũmada Crito lãwaeda ðasia, idjaba Critora ðasia ne jũmane idji ãberãrã Boroda ðamãrẽã. ²³ Crito ãberãrãa idji cacuaa. Ādjirãra ne jũmane idjideba panla. Idjaba ne jũmada idjideba ðla.

2

Ācõrẽba Jesucritoeba dadjirã ãdra edada

¹ Naẽna bãrãra Ācõrẽnebemada beu beasia, iãnaẽ panneba cadjiruada obadjida bërã. ² Mawã nĩbasidaa naã ãjũãnebema crĩchada ãpẽ panana bërã idjaba naã ãjũã dedaade panã jairã boro sida ãpẽ panana bërã. Naã ewaride idjia Ācõrẽ bedea iãẽ beara idji lãwaeda erobla. ³ Naẽna jũma dadjirãda ãdji quĩrãca nĩbasidaa naã cacuaba cadjirua oya ðada ãpẽ panana bërã. Naã cacuaba cadjirua o quĩrã ðada, cadjirua dadji crĩchade ðla sida o panasidaa. Dji cadjiruara bërã Ācõrẽba idji quĩrũideba dadjirãra cawa oida basia jũma cadjirua obadarã cawa obari quĩrãca.

⁴⁻⁵ Baribala Ācõrẽba bio quĩrã djuburiabaria. Idjia dadjirãra bio quĩrã ða bërã cadjiruade beu ðadada Crito ume abaa zocai ðasia. Ācõrẽba idji biadeba bãrãra ãdra edasia. ⁶ Jesucrito ume abaa panã bërã Ācõrẽba dadjirãra idji ume abaa ãrẽbabisia idjaba idji ume abaa bajãne chũmebisia. ⁷ Maãlara jũma osia nocoarebema ewaride unubi carea sãwã idji bia waibla ðlẽba carebasida dadjirãra Jesucrito ume panã bërã. ⁸ Jesuda iãpedada bërã Ācõrẽba idji biadeba bãrãra ãdra edasia. Ara bãdjia opedadadeba ãdraẽ basia, ãtebala Ācõrẽbala bari ãdra edasia. ⁹ Bãrãba bia o panã carea Ācõrẽba ãdra edaẽ basia. Mawã ni abalada ara idjidebemada poya bia bedeadaẽ. ¹⁰ Ācõrẽba dadjirãra Jesucritoeba djiwidida osia ne biada o pananamãrẽã. Maã ne biara idjiabala naẽna basia dadjirãba odamãrẽã.

Critoeba judiorã, judiorãẽ sida Ācõrẽ ume bia panana

* **2:1** ÌCAGA versioĩne naã sida ða ðaa: “Idjia bãrãa zocai baida diasia.” Baribala maãra griego bedea neẽa.

¹¹ Mañ carea quĩrãnebadadua bãrãra nañ djarade judiorãe bãrã judiorãba “cacua wẽãgoẽ bea” abadaa Ācõrẽ neẽ bea adi carea. Ara ãdjida “cacua wẽãgo bea” abadaa Ācõrẽ eberãrã adi carea. Baribara ãdji cacuara wẽãgosida bãrã ababe nañ djarade quĩrã awara beaa. ¹² Quĩrãnebadadua naẽna bãrãra Crito neẽ beasida idjaba Israeldebemaẽ basida. Ācõrẽ ãdjirã ume bedea baside idjia bãrãra ni cãrẽ sida diai jaraẽ basia. Mañ awara bãrãra sãwã bia beadida neẽ panasidaa idjaba nañ eũãne Ācõrẽ neẽ beasia. ¹³ Baribara idira Jesucrito ume pana bãrã, bãrãra naẽna tama beadada Ācõrẽba Crito oadeba idji caita enesia.

¹⁴ Wãrãda Critoba dadjirãra necai basia. Idjia judiorãra judiorãe ume abaa basia puru aba bemãrẽã. Idji beudadeba dadjirãra awara pananada abaa basia. ¹⁵ Ācõrẽba Moisea diada leyba ne zocãrã obibaria. Baribara idji beudadeba Critoba mañ leyra ãyã basia judiorãda, judiorãe ume abaa necai bai carea. Idjia puru umẽ pananada puru djiwidida aba osia. ¹⁶ Idji crude beudadeba puru umẽ badada puru aba opeða umena Ācõrẽ ume bia basia. Mãwã dadjirãra awara pananada idjia abaa bia basia.

¹⁷ Critoba bedea bia Ācõrẽ ume necai baidebemada bãrã dji Ācõrẽnebema tama beadaa, dai dji Ācõrẽ caita beaa bida jarade zesia.† ¹⁸ Critodeba dadji umẽrãba abarica dadjirã Zeza Ācõrẽa idji Jaure aba badeba poya iwididia. ¹⁹ Mañ bãrã bãrã judiorãera waa Ācõrẽ purudebemada ãi beadaẽa, ãtebãra Ācõrẽ purudebemarã ume abaa panaa. Idira bãrãra Ācõrẽ eberãrã. ²⁰ Bãrãra mōgara de quĩrãca panaa. Jesuba diabuedarãda, Ācõrẽneba bedebadarã sida mañ de edrebema mōgara quĩrãca panaa. Bãrãra mōgara ãdjirã lãl ca wãbada quĩrãca panaa. Mañ dedebema dji biara ba mōgarara Jesucrito. ²¹ Idjideba mañ dera biya cara bebaria idjaba waibãra wari wãbaria dadjirã Boro itea bia bemãrẽã. ²² Crito ume pana bãrã bãrã sida jũma Ācõrẽ eberãrã ume abaa de quĩrãca panaa. Mañ dede Ācõrẽra idji Jauredeba babaria.

3

Ācõrẽba Paulora basia judiorãea jaradia bamãrẽã

¹ Mañ bãrã mãa [bãrã carea Ācõrẽa iwidibaria.]* Mãra Pauloa. Bãrã judiorãea Jesucritodebemada jaradia ba carea preso ba. ² Mãmaarã bãrãba bio cawa panaa Ācõrẽba idji biadeba mãra basida bãrãa jaradiamãrẽã. ³ Idjia naẽna cawabiẽ badada mãa cawabisia. Mañgãdebemada mãa nañ cartade maãrĩ basia. ⁴ Nañ carta aca panane bãrãba cawadia Ācõrẽba Critodebema cawabiẽ badara mãa cawa bada. ⁵ Naãrãeda Ācõrẽba eberãrã maãra cawabiẽ basia, baribara idira idjideba bedebadarãa, Jesucritoba diabuedarãa bida idji Jauredeba cawabisia. ⁶ Idjia cawabiẽ badara nañgãa: judiorãeba bedea bia Critodebemada iã pana neba judiorã ume abaa Ācõrẽba diaidebemada edadia, abari cacuade duanaa, idjaba Ācõrẽba Jesucritodeba diai jaradada abaa eropanaa. ⁷ Ācõrẽba idji biadeba mãra idji nezocada basia bedea bia Critodebemada jaradiamãrẽã. Idji baadeba mãwã osia.

† **2:17** Bãrã dji Ācõrẽnebema tama beadaa, dai dji Ācõrẽ caita beaa bida jarade zesia. Mañba jara ba “judiorãea, judiorãa bida jarade zesia.” * **3:1** Bãrã carea Ācõrẽa iwidibaria. Mañra griego bedade neẽa. Paulo ba jarai badada jũma jaraẽ basia, ãtebãra dewara crĩchada jaradia besia. Baribara zocãrãmaarã idjia jarai basia mañ djabarã carea Ācõrẽa iwidibarida 3:14de jara ba quĩrãca.

⁸ Jūma Ācōrē ēberārā tāēna edaara ḅamīna Ācōrēba idji biadeba m̄lra ḅasia judiorāēma Critoba bio careba ḅadebemada jaradiamārēā. Critoba bio careba ḅara dadjirāba poya jūma cawa jaradaēa. ⁹ Ācōrē ne jūma odaba m̄lra ḅasia jūmarā ebuda cawabimārēā sāvā osida idjia naēna oi crīcha ḅadara. Maḷ oi crīcha ḅadara naēna cawabiē ḅasia. ¹⁰ Idira judiorāra judiorāē ume ābaa ḅada bērā ādjirāneba bajānebema dji droma beaa, dji ḅḅaa beaa bida cawabisia idjira ne jūmane bio ne cawa ḅada. ¹¹ Māwā osia idjia naārēda dadjirā Boro Jesucritodeba oida crīcha ḅada bērā. ¹² Dadjirāba ara maḷ Jesucritora iḷā panḷ bērā idjaba idji ume ābaa panḷ bērā Ācōrēa ne wayaa neē iwididida panḷa. ¹³ Maḷ carea m̄lra bārā nāwā bedea djuburiaya: m̄lra bārā carea bia m̄ga ḅamīna jūmawāyā sopuarānada. Māwā bia m̄ga ḅla bārāra Ācōrē ume bia beadamārēā.

Pauloba Epesodebema djabarā carea Ācōrēa iwidida

¹⁴ Maḷ carea m̄lra dadjirā Boro Jesucrito Zeza quīrāpita chīrāborode cobebaria.† ¹⁵ Idjia jūma bajāne beara, naḷ ējūāne bea sida osia idjaba idjideba panḷa.‡ ¹⁶ Idjiderā itea ne eroḅara bio biya quirua. Maḷ bērā m̄lra iwidi ḅla idji Jauredeba idji ḅḅara bārā sode diamārēā. Māwā bārāra zarea beadia. ¹⁷ Idjaba iwidi ḅla iḷā panḷ bērā Critora bārā sode ḅamārēā. Iwidi ḅla bārā ne jūmane quīrāneba pananamārēā. Māwā zarea beadia bio carra jida panḷ quīrāca. ¹⁸ Maḷne bārāba jūma Ācōrē ēberārā ume poya cawadia Crito quīrāra waiḅaa ḅada, jēda ḅada, drasoā ḅada, ḷḷa ḅada, idjaba nābua ḅada. ¹⁹ Ara dadji crīchadeba poya cawadacamīna m̄lra iwidi ḅla bārāba maḷ quīrāra cawadamārēā. Cawasidara ne jūmane Ācōrē quīrāca beadia.

²⁰⁻²¹ iĀcōrēra bio bia quirua! Idji ḅḅaa dadjirā sode ḅadeba waiḅara poya oya dadjirāba crīchabada cāyābara wa idjia iwidibada cāyābara. Djabarā, Jesucrito ume panḷ bērā jewariza Ācōrēa bia bedeadadua! Bia ḅla māwā baida.

4

Ācōrē Jauredeba djabarāra cacua aba panḷa

¹ M̄lra dadjirā Boro Jesu carea preso ḅla. M̄lra bārāa bedea djuburiaya jipa nīḅadamārēā. Ācōrēba bārāra trāsia māwā nīḅadamārēā. ² Crīcharānada bārāra dji dromarāda, āteḅarḷ sobiadeba beadadua. Quīrāneba abarica dji droadadua. ³ Jūma odadua ābaa necai beadi carea. Māwā Ācōrē Jaureba bārā ābaa bia ḅadara ārīnaēa. ⁴ Dadjirāra cacua aba panḷa. Ācōrē Jaure aba ḅada eropanḷa. Ācōrēba bārāra trāsia abarida jḷā pananamārēā. ⁵ Dadjirā Boro Jesura ababarḷ ḅla. Dadjirāba abari Jesuda iḷā panḷa. Idjaba abari trāneba borocuesidaa. ⁶ Ācōrēra ababarḷ ḅla. Idjira jūmarā Zezaa, jūmarā Boroa. Jūma idjiderā sode ḅla idjaba dadjirāneba idjia o quīrā ḅara obaria.

⁷ Baribarḷ Critoba dia quīrā ḅada quīrāca idji biadeba dadjirāza idji itea ne odamārēā awara awara diasia. ⁸ Ācōrē Bedeade nāwā ḅḷ ḅla: Idji ḷḷaa wāsīde idjia poyadara preso edesia. Maḷbe ne biada ēberārā diasia.*

† 3:14 Dadjirā Boro Jesucrito. Griego bedeade ḷcarḷ cartade maḷra neēa. ‡ 3:15 Griego bedeade maḷ versiculoda nāwā ḅḷ ḅla: “Idjideba jūma bajānebemarāba, naḷ ējūānebemarā bida ādji trāra edabadaa.” * 4:8 Salmo 68:18.

⁹ Idjira ātaa wāsiada a baba ḡcārēda jara bā? Jara bāa ātaa wāi naēna idjira ātāba naā ējūānaa zesida. ¹⁰ Dji ātāba edaa zedadra wayacusa bajā ātāara bāmaa wāsia ne jūmada idjideba beadamārēā. ¹¹ Idjiabara ācara bāsia idjia di-abuedarāda beadamārēā, ācara bāsia Ācōrēneba bedeadadarāda beadamārēā, ācara bāsia bedea bia Critodebemada jaradia nībadamārēā, idjaba ācara bāsia idji ēberārā wagabadada idjaba jaradiabadada beadamārēā. ¹²⁻¹³ Idjia māwā bāsia Ācōrē ēberārā carebadamārēā, ādjirā bida Ācōrē itea poya bia odamārēā. Māwā jūma Crito ēberārā idji cacua abadara zareara warī wānia aba jūmarāda Ācōrē Warra ījā panāneba idjaba cawa panāneba ābaa bia panebadadaa. Maāne dadjirāra ne jūmane Crito quīrāca beadia. ¹⁴ Māwāra waa warra zaque quīrāca beadaēa. Warra zaqueba baridua bedeadā ījābaria. Maā awara ēberārā cūrūga cawa beaba jaradia panāneba sewada ījābibadaa nūrāba jāba āyā edebara quīrāca. Baribara dadjirāra maā quīrāca beadaēa. ¹⁵ Ātebara quīrāneba wārā bedeadā ēpēnida panā ne jūmane dadjirā Boro Crito quīrāca beadi carea. ¹⁶ Idjideba jūma dadjirā idji cacua abadara ābaa cara panā dji carebadi carea. Dadjirāza odida panā quīrāca obadade jūmarāda quīrāneba bia warī wānia.

Critodeba zocai bai djiwidi erobeara sāwā nībadida panā

¹⁷ Bārāba wārāda odamārēā māa dadjirā Boro trāneba naāda jaraya: waa Ācōrē adua bea quīrāca nībarānadua.† Ādjirāra crīcha siriē beadeba nībabadaa. ¹⁸ Ādji crīchara pāīmane bā bērā Ācōrēnebemada cawadacaa. Ādji so zareaba Ācōrēra adua panā bērā idjia zocai bai dia bāda neē panā. ¹⁹ Ādjia cadjirua o panā carea peradacaa. Ababe cadjiruada o quīrābadaa. Ne jūma mīā perada o panāba sēnacaa.

²⁰ Baribara bārāba Crito ījāsidade cawasidāa māwā beadiē panāda. ²¹ Wārāda bārāba Jesucritodebemada ūrīnapēda ījāsidaa. Ījāpēdadacarea djabarāba wārā bedea idjidebemada biara jaradiasidaa. ²² Ādjia jaradiapedadara naāga: bārā crīcha drōāneba waa nībarānadua naēna o panāna quīrāca. Bārā crīcha drōāra jūma ārī bāa naā cacua cadjirua o awua bāba cūrūga erobā bērā. ²³ Ātebara idu Ācōrēa bārā crīchara djiwidida obidadua. ²⁴ Maā crīcha djiwidira Ācōrēba osia bārāra idji quīrāca beadamārēā. Maā bērā wua djiwidi jā panā quīrāca crīcha djiwidideba nībadadua. Māwā bārāra Ācōrē quīrāpita jipa, biya nībadia wārā bedeaba jara bā quīrāca.

²⁵ Maā bērā sewara idu bādadua. Ababe wārādra djārā ume bedeadadua, jūma dadjirāra abari cacuadebema bērā.

²⁶ Quīrūnibara cadjiruada orānadua. Maā quīrūbira sode ewari aba erobearānadua.‡ ²⁷ Diaurua idu cūrūgabirānadua.

²⁸ Ne draabari badara waa ne draiē bāa, ātebara ara idji jāwaba trajaida bāa ne erobai carea. Māwā idjia erobaya ne neē quedeara carebai carea.

²⁹ Bedea cadjiruara bedearānadua. Ātebara djārā carebadi carea ababe bedea biadra bedeadadua. Māwā bārā bedea ūrī beara bia panānia.

³⁰ Cadjirua o panāba Ācōrē Jaurera sopuabirānadua. Ācōrēba idji Jaureda bārāa diasia sēyāda bāmārēā. Maāba cawabi bāa bārāra idjiderāda. Idji Jaurera bārā ume baya aba Ācōrēba idji ēberārā jūma bia bāi ewaridāa. ³¹ Jūma bārāba sode biē crīchabadara, sodeba quīrūbadara, quēguea bedeadadara, caicayabadara, djārā biē jarabadara, idjaba jūma djārā biē odi crīchabada

† 4:17 Ācōrē adua bea quīrāca. Griego bedeadē bā bāa: “Judiorāē nībabada quīrāca.” ‡ 4:26 Salmo 4:4.

sida āyā bādadua. ³² Sobia beadedua. Quirā djuburiaya beadedua. Bārā biē opedadara quirādoadua Ācōrēba bārā cadjirua Critodeba quirādoada quirāca.

5

Ācōrē warrarā sāwā beadida panā

¹ Ācōrēba bārā, idji warrarāra bio quirā bāa. Maā bēra idji quirāca beadedua. ² Jūmarāda quirānadua Critoba dadjirā quirā bāda unubida quirāca. Quirāneba dadjirā carea ara idjida idu beabisia Ācōrēa animarā babue diabarā quirāca. Ācōrēba maāda bia unusia.

³ Bārāra Ācōrē ēberārā bēra daunemaniē panāa, audua nībadiē panāa, idjaba djārāneda awuadiē panāa. Maānebemada ni maārī bida bedeadīē panāa.* ⁴ Bedea cadjiruada, siriē bā bedeada, ijaramia cadjirua sida bedearānadua māwā bedeaira biē bā bēra.† Ātebarā Ācōrēa bia bāda adadua. ⁵ Bārāba cawa panāa daunemabadara, audua nībabadara, ne jūma awuabada sida Critoba, Ācōrē bida ādji purude edadaēda. Ne jūma awua baira jawaba oda ācōrē ēpē bā quirāca bāa, Ācōrē cāyābara idjia awua bāda biara ēpē bā bēra.

⁶ Abāba sewadeba cadjiruada odida panāana aibarā, idu cūrūgabinādu. Cadjirua o panā carea Ācōrēba idji bedea ījāē beara cawa oya. ⁷ Maā bēra cadjirua obadarā ume abarica orānadua.

⁸ Naēna bārāra pāīmanebema basia, baribarā idira dadjirā Boro ume panā bēra bārāra ānaanebema. Maā bēra ānaanebema warrarā quirāca nībadadua. ⁹ Ānaane nībadibarā sobia beadia, jipa odia, idjaba wārāneba nībadia.‡ ¹⁰ Dadjirā Boroba bia unu bāda cawadi carea jarādadua. ¹¹ Pāīmanebemārāba cadjirua obadeba ne biada zecaa. Maā bēra abarica orānadua, ātebarā cawabidada ādjia obadara cadjiruada. ¹² Wārāda dadjira peradida panā ādjia cadjirua mērā obadebema bedeadī carea. ¹³⁻¹⁴ Baribarā ne jūmada ānaane bābadaē sāwābarā bāda ebuda unubibadaa, ānaane ne jūmada ebuda unubada bēra. Maā carea nāwā jarabadaa: Arāmadua bā cāi bāra. Cadjirua beu bāda piradadua. Maābe Critoba bāra ānaane bāya.

¹⁵ Maā bēra quirācuia nībadadua. Adua bea quirāca nībarānadua, ātebarā necawaadeba nībadadua. ¹⁶ Bārāba poya obadaza bia odadua, naā ewarīde ēberārāba ne jūma cadjiruada obada bēra. ¹⁷ Crīcha neē bea quirāca beārānadua, ātebarā bio cawadadua cārēda dadjirā Boroba obi bāda. ¹⁸ Ituba beu nībarānadua. Maāgāba cadjiruada wetara obibaria. Beu nībadi cāyābara Ācōrē Jauredeba beadedua. ¹⁹ Ācōrē Bedeade bā trābida, djabarāba trābada, idjaba Ācōrē Jaureba trābi bā sida dji carebadi carea ābaa trānadua. Dadjirā Boroa sodeba trānadua bia bedeadī carea. ²⁰ Dadjirā Boro Jesucrito trāneba ewariza dadjirā Zeza Ācōrēa ne jūma carea bia bāda adadua.

Dadji quima ume sāwā beadida panā

* **5:3** Ni maārī bida bedeadīē panāa. Maā bedeara idjaba nāwā traducida bāa: “Nībadadua dewarārāba ni maārī bida poya jararānamārēā bārāba cadjiruada o panāda.” † **5:4** Bedea cadjiruada. ‡ **5:9** Ānaane nībadibarā. Griego bedeade ācāra cartade bā bāa: “Ācōrē Jauredeba nībadibarā.”

²¹ Crito waya pananeba abarica dji iñanadua.^S

²² Wērā quima bara bea, bārāba dadjirā Boro Crito bedea iñā obada quīrāca bārā quima bedeara iñā odadua. ²³ Umaquīrāda idji quima boroa. Ara mañ quīrāca Critora idji ēberārā Boroa idjaba idji ēberārāra idji cacua quīrāca panāa. Idjira ādjirā Ēdra Edabaria. ²⁴ Crito ēberārāba idji bedea iñā obada quīrāca wērāba idji quima bedeara jūma iñā baida bāa.

²⁵ Umaquīrārā, bārā quimara quīrā beadadua Critoba dadjirā quīrā bāda unubida quīrāca. Quīrāneba dadjirā carea ara idjida idu beabisia. ²⁶ Idjia māvā osia dadjirāra Ācōrē itea bia bāi carea. Idji bedeaba dadjirā cadjiruara sagasia baidoba sagāda quīrāca. ²⁷ Jūma mañgara osia dadjirāra idji itea bio biya bāi carea, jaigua neē, bidrubidrua neē, ni baridua mititia neē bida. Idjia quīrā basia dadjirāra idji itea biya beadida biē jaradi neē. ²⁸ Ara mañ quīrāca umaquīrāba idji quimara bio quīrā baida bāa ara idji cacua quīrā bā quīrāca. Umaquīrāba idji quimada quīrā bābāra, ara idjida quīrā bāa. ²⁹⁻³⁰ Ni ababā ara idji cacuada quīrāmacaa, ātebāra bia ne co bādeba bio wagabaria. Ara mañ quīrāca Critoba idji ēberārāra wagabaria, idji cacua quīrāca panā bērā.[†]

³¹ Ācōrē Bedeade nāvā bā bāa:

Mañ carea umaquīrāba dji zezara, dji papa sida amepeda idji quima ume ābaa beya.

Māvā cacua aba bā quīrāca panania.[†]

³² Mañ bedeaba crīcha droma cawaē pananada cawabi bāa. Māa jara bāa Crito idji ēberārā ume ābaa pananebemada. ³³ Mañebemada cawabi bāmīna bādjiza bārā quimara quīrā beadida panāa ara bādji quīrā panā quīrāca. Idjaba wērāba idji quimara waya baida bāa.

6

Warrarā djibarirā ume sāvā beadida panā

¹ Warrarā, bārā djibarirā bedeara iñanadua dadjirā Boroba quīrā bā quīrāca. Mañgara jipa bāa. ²⁻³ Ācōrē leyde nāvā jara bāa: “Bārā zezara, bārā papa sida waya pananadua.”* Mañda iñā osidara Ācōrēba nāvā carebayada asia: “Māvā bārāra nañ ējūāne dārā bia duanania.”[†] Mañ basia idji leyde naārā carebayada adara.

⁴ Zezarā, bārā warrarāra quīrūbirānadua. Ātebāra quīrācuita jaradia pananeba idjaba jipa obi pananeba dadjirā Boroba quīrā bā quīrāca daupēnadua.

Nezocarā ādji boro ume sāvā beadida panā

⁵ Nezocarā, bārā boro nañ ējūānebema waya pananeba idjia jarabārara sođeba jūma iñā odadua Crito bedea iñā o panā quīrāca. ⁶ Ababe idjia acā bāde māvā orānadua idji ume bia beadi carea. Ātebāra sođeba iñā odadua bārāra Crito nezocarā bērā. Ācōrēba māvā quīrā bāa. ⁷ Bārā boroba jara bā o panāne crīcha biadeba odadua dadjirā Boro Crito itea o panā quīrāca. Crīcharānadua ababe nañ dudabema boro itea māvā o panāda. ⁸ Bārāba cawa

^S **5:21** Crito waya pananeba. Griego bedede ācata cartade bā bāa: “Ācōrē waya pananeba.” * **5:26** Griego bedede nāvā bā bāa: “Dadjirā cadjiruara sagasia baidoba idjaba idji bedeaba.” [†] **5:29-30** Griego bedede ācata cartade nañ sida bā bāa: “Idji djara idjaba idji bawara quīrāca panā bērā.” [†] **5:31** Genesi 2:24. * **6:2-3** Exodo 20:12. [†] **6:2-3** Deuteronomio 5:16.

pan^Λ nezocabar^Λ wa nezocaēb^Λ, dadji Boro Critoba dadjirāza bajāne diaya dadjia oda quīrāca.

⁹ Nezoca bororā, bārā bida bārā nezocara bia odadua. Ādjira wara-garānadua. Quīrānebadadua ādji Boro bajāne bāra idjaba bārā Boroda. Idjia jūmarāda aride cawa obaria.

Dadjirā jūātrādamārēā Ācōrēba diada

¹⁰ Maā awara djabarā, dadjirā Boro abāa waibāa badeba zarea beadadua.

¹¹ Ācōrēba bārāa diasia cadjiruadebemada jūātrādamārēā. Maāgaba jūātrā beadadua sordaoba idji jūātrābari jābari quīrāca. Māwā bārāa zarea beadia diauruba cūrūgarāmārēā. ¹² Dadjirāra ēberārā ume djō panāca.† Ātebarā jairā cadjirua naā ējūā dedaade panā ume djō panā. Ādjirāra dji dromaa, abāa beaa, naā ējūā cadjirua bororāa. ¹³ Maā carea Ācōrēba jūātrādamārēā diadaba jūātrā beadadua. Māwā diauruba mīa sēbarāde bārāba poya droadia. Poyadapeda biara zarea beadia.

¹⁴ Maā bēā wārā bedea ījā panāneba zarea beadadua sordaoba jā bā bio trājā eroā quīrāca. Jipa nībadadua cadjiruadebemada jūātrādi carea sordaoba ne zareaoba idji so ārā jūātrābari quīrāca. ¹⁵ Bedea bia Ācōrē ume necai baidebema jarade wāni carea beadadua sordaoba djōne wāi carea idji jīrūne jābari quīrāca.‡ ¹⁶ Maā awara ne jūmane Critora ījā pananadua. Maāra sordaoba jūātrābari idji jawade eroā quīrāca bāa. Diauruba mīa sēbarāde cha uruaba drabarā quīrāca bāa. Baribarā bārāba Critoda ījā pananibarā, droadia jūātrābariba cha urua quiabada quīrāca. ¹⁷ Idjaba sodeba bio cawadadua Ācōrēba bārāra wārāda ēdra edasida. Maā cawa bāra sordaoba ne zarea idji borode jābari quīrāca bāa. Maā awara Ācōrē bedeara idji Jauredeba bio cawadadua. Ācōrē bedebaba cadjiruara poyabari bēā djōbada neco quīrāca bāa.

¹⁸ Ewariza ne jūma carea Ācōrē Jauredeba idjia iwidi pananadua. Jūma idji ēberārā carea quīrācuita sēnaē idjia iwidi pananadua. ¹⁹ Idjaba mā carea Ācōrēa iwidi pananadua. Idjia iwidiadua māa cawabimārēā sāwā Critodebemada bedeaida bāda. Māwā māa ne wayaa neē ēberārāa cawabiya bedea bia Critodebema Ācōrēba naēna cawabiē badada. ²⁰ Critoba māra diabuesia maā bedea jaradiamārēā. Jaradia bā carea idira māra preso bāa. Ācōrēa iwidiadua māa ne wayaa neē Critodebemada bedelai carea māa oida bā quīrāca.

Naā cartade Pauloba jīrūare bāda

²¹ Dadjia quīrā panā djaba Tiquicoba mānebemada bārāa jūma nēbarāya cawadamārēā māra sāwā bāda idjaba cārēda o bāda. Idjira dadjirā Boro nezocaa. Dadjirā Boro trajura ne jūmane bia obaria. ²² Idjira māa bārāmaa diabuebarā cawadamārēā daira sāwā panāda. Idjia bārāa sobiabiya.

²³ Djabarā, māa quīrā bāa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bida bārāa carebadida dji quīrā pananamārēā idjaba biara ījā pananamārēā. Idjaba quīrā bāa ādji necai bai siēda bārāa dia pananida.

²⁴ Māa quīrā bāa Ācōrēba idji biadeba jūma dadjirā Boro Jesucrito wārāda bio quīrā beara careba baida. Bia bāa māwā baida.

† **6:12** Ēberārā ume djō panāca. Griego bedeadē nāwā bā bāa: “Djara bara bea ume, oa bara bea ume djō panāca.” § **6:15** Maā versículora idjaba nāwā traducida bāa: “Bedea bia Ācōrē ume necai baidebemada bio ījā pananadua zarea panani carea, sordaoba chiradaga amaaba idji jīrūne jābari quīrāca.”

PILIPO

CARTA PAULOBA ƁAƁA DJABARĂ PILIPO PURUDEBEMA ITEA

Poa 61are Pauloeba naŋ cartada Ɓasia. Romane preso Ɓaside Ɓasica Ɓaa (Hecho 28:16-31). Pilipo 1:13de maŋra ebuda Ɓaa.

Hecho 16:6-40de Ɓa Ɓaa Paulo naâră Pilipo purudea wānanebemada. Maŋ puru dajada Pauloeba ƁCARA wērārăda unupeda Jesucritodebemada jaradia-sia. Wēră Lidia abadaba naâră ƙjāsia. Idji dede Paulora, idji ume nīna sida panasidaa. Djabarăda ara maŋ dede dji jare panasidaca Ɓaa.

Paulo preso Ɓaside djabară Pilipo purudebemaba idjia paratada dia-buesidaa. Ādjia diapedadara djaba Epaproditoba edesia. Pauloeba naŋ cartara Ɓasia ādjirăa bia Ɓadaa ai carea. Naâră Ācōrēa bia bedeasia (1:1-11). Maŋare ādjirăa nēƁARASIA idji sāvā Ɓadebemada. Pauloeba crīcha Ɓasia dārăēne preso Ɓadebemada bia ēdraida (1:12-26). Maŋare Ɓasia Crito quīrăca nīƁadamārēa (1:27deba aba 2:18daa). Maŋare Ɓasia Epaproditoda isabe jēda diabueida idjaba Timoteoba jaradia Ɓamārēa diabueida (2:19-30). Maŋare Ɓasia āi jaradia bea carea quīrăcuitadamārēa (3:1neba aba 4:1naa). Pauloeba jirūare Ɓadara 4:2-23de Ɓa Ɓaa.

Pauloba naŋ cartade naâră Ɓada

¹ Māra Pauloa. Timoteora mŋ ume Ɓaa. Daira Jesucrito nezocaa. Mŋa naŋ cartara djabară Pilipo purudebemară itea ƁABARAA: djabară wagabadară, djabară carebabadară, jūma Ācōrē ēberāră Jesucrito ume Ɓeară itea. ^{*} ² Daiba quīră panla dadjiră Zeza Ācōrēba, dadjiră Boro Jesucrito bida ādji biadeba bārara careba pananida idjaba ādji necai bai sida dia pananida.

Pauloba djabară carea Ācōrēa iwidida

³ Mŋa bāră quīrānebabARAZA Ācōrēa bia Ɓadaa abaria. ⁴⁻⁵ Ācōrēa iwidibARAZA mŋa bāră carea ƁASrida iwidibaria, bārăba idji bedeade ƙjāsida ewarideba ƙtaa bedeade bia Critodebemada mŋ careba jaradia panla bēră. ⁶ Mŋa naŋgĀda wārăda cawa Ɓaa: Ācōrēba bāră sode traju bia jĀwa odara biara o wāya aba Jesucrito zebARĀdaa. Maŋne idjia bārăra jūma biya o erobaya. ⁷ Bia Ɓaa mŋa jūma bārānebemada māvā crīcha baida, bārara bio quīră Ɓa bēră. Mŋa preso Ɓade wa bedeade bia Critodebemada wāră arada cawabi Ɓade Ācōrēba idji biadeba bārara mŋ sida careba Ɓaa idji bedeade jaradia pananamārēa. ⁸ Ācōrēba cawa Ɓaa mŋa Jesucrito quīră waiƁadeba jūma bārara bio quīră Ɓada.

⁹ Mŋa Ācōrēa iwidida Ɓaa bārara biara dji quīră beadamārēa, idjida biara cawadamārēa idjaba sāvā nīƁadida panla cawadamārēa. ¹⁰ Māvā bārăba bio cawadia cārēda biara Ɓada idjaba Crito zebARĀde idji quīrăpita cadjirua neē beadia, biē jarai sida neē beadia. ¹¹ Mŋa iwidida Ɓaa bārara Jesucritodeba ne jūmane jipa beadamārēa, ēberārăba Ācōrēa dji dromaara Ɓadaa adamārēa idjaba idjia bia bedeadamārēa.

Ne jūmane Paulora Crito carea Ɓaa

* **1:1** Djabară wagabadară. Căpūră bedeade “pastores” o “ancianos” abadaa. Djabară carebabadară. Căpūră bedeade “diaconos” abadaa.

¹² Djabarā, m̄a bārāa cawabi quīrīā b̄a m̄ preso b̄ara cadjiruaēda, āteb̄a careba b̄a ēberārāba bedea bia Critodebemada ījānamārēā. ¹³ Romanebema boro de wagabada sordaorāba, dewararā bida cawa panāa m̄ara Crito carea preso b̄ada. ¹⁴ Maā carea zocārā djabarāba dadjirā Boro Jesudeba biara Ācōrē bedeara ne wayaa neē jara nīnaa.

¹⁵ Wārāda āc̄a m̄ ume biē panā bērā Critodebemada jara nīnaa m̄ cāyābara cawaara panāana aadi carea. Barib̄a āc̄a crīcha biadeba jara nīnaa. ¹⁶⁻¹⁷ Maāgārāba quīrīāneba m̄wā obadaa. Cawa panāa Ācōrēba m̄ara nama b̄asida bedea bia Critodebemada wārā arada cawabimārēā. Barib̄a āc̄a idjidebemada jara nīnaa cawaara beada crīcha panā bērā. Crīcha biadeba m̄wā odacaa. Ādjirāba crīcha panāa maāḡadeba m̄ nama preso b̄ara wetara sopuabidida. ¹⁸ Barib̄a maāda s̄awāi? Crīcha biadeba wa crīcha biē panāneba jara nīnab̄a, Critodebemada jara panāa. Maā carea m̄ara b̄asrida b̄a.

Idjaba b̄asrida baya. ¹⁹ Bārāba Ācōrēa iwidi panā bērā idjaba Jesucritoba diada Jaureba careba b̄a bērā m̄a cawa b̄a m̄ara nama b̄a bia ēdr̄ida. ²⁰ Crito carea m̄ara ni maārī bida pera quīrīā b̄a, āteb̄a idjidebemada bedei carea sozarra b̄a quīrīā b̄a. M̄wā m̄a jūmarāa Critora dji dromaara b̄ada cawabiya ewariza o b̄abari quīrāca. Zocai beib̄a wa beadib̄a, m̄a quīrīā b̄a jūmarāba m̄neba cawadida Critora dji dromaara b̄ada. ²¹ M̄maarā zocai b̄ade ababe Crito carea b̄aida b̄a, barib̄a beuib̄a biara baya. ²² M̄ zocai b̄ade Critodebemada poya jaradīa baya. Maā carea m̄a adua b̄a s̄awā quīrīā b̄ada, zocai b̄aida wa beuida. ²³ Zarea b̄a jaraida maā umēbemarā s̄āḡada biara b̄ada. M̄maarā biara b̄a beuida Crito ume b̄ai carea. ²⁴ Barib̄a bārā carea biara b̄a m̄ara zocai b̄aida. ²⁵ Maā bērā cawa b̄a bārā carebai carea m̄ara wadibida zocai b̄aida idjaba waya bārā ume ābaa b̄aida. M̄wā bārāba Critora biara ījā pananeba b̄asrida panania. ²⁶ Jesucritoba m̄ara wayacusa bārāmaa edeb̄ade bārāra idji carea biara b̄asridadapeda bia jaradīa.

²⁷ Jipa nībadadua bedea bia Critodebemaba jara b̄a quīrāca. M̄wāra m̄a bārāda ac̄ade wāib̄a, wa bārā ume b̄āne bārānebemada ūr̄ib̄a, cawaya bārāba abari crīchadeba ābaa bio ījā panada idjaba ābaa bio traja panada maā bedea biada cawabidi carea. ²⁸ Bārā ume dji quīrūra ni maārī bida wayarānadua. Maāba cawabiya Ācōrēba ādjirāra biē b̄aida, barib̄a bārāra ēdr̄a b̄aida. Maāḡa Ācōrēba jūma o b̄a. ²⁹ Ācōrēba bārāra edaē basīa ababe Crito ījā pananamārēā, āteb̄a edasia Crito carea bia mīḡadamārēā. ³⁰ Bārāba unusidaa m̄ara bia mīga b̄ada idjaba idi ūr̄i panāa wadibida mīga b̄ada.† Ara maā quīrāca bārā sida bia mīga panāa.

2

Ācōrēba Crito jūmarā cāyābara dji dromaara b̄ada

¹⁻² Critoba bārā crīchara careba b̄a bērā, idji quīrīāba bārā sora biabi b̄a bērā, Ācōrē Jaurera bārā ume b̄a bērā, idjia bārāra quīrīā b̄a bērā, idjaba quīrā djuburia b̄a bērā m̄ara nāwā bio b̄asridabidīadua: abari crīchada eroheadadua, dji quīrīā pananadua, idjaba abari crīchadeba jūma odadua. ³ Djārā cāyābara biara beada crīcha panāneba ni cārē sida orānadua. Idjaba orānadua ababe b̄adji iteb̄a bia beadi carea. Āteb̄a crīchadadua dewarārāda bārā cāyābara biara beada. ⁴ Ara b̄adjiza bia beadi carea jarārānadua,

† 1:30 Hecho 16:11-40.

ãteba^{ra} ja^{ra}dadua djārã sida bia beadamārẽã. ⁵ Jesucritoba crîcha bada quîrãca crîchadadua:

⁶ Idjira Ācōrēmîna Ācōrêca baida crîchaca basía.

⁷ Āteba^{ra} idji badada idu b̄asia nezoca bai carea. Małbe dadjirã quîrãca nał djarade besia.

⁸ Małbe edaara besia. Ācōrêba beuida b̄lada aside idjia îjã osia. Crude bia mîga beuimîna îjã osia.

⁹ Mał carea bajãne Ācōrêba idjira dji dromaara b̄asia. Idjira jûmarã Boroda b̄asia.*

¹⁰ Māwã jûma bajãne beara, nał êjũãne beara, beudarã panabadama bearã sida Jesu quîrãpita chîrãborode cobeadia.

¹¹ Małne jûmarãba ebuda jaradia Jesucritora jûmarã Boroda idjaba jûmarãda dadjirã Zeza Ācōrêba bia bedeadia.

Djabarã nał êjũãne sãwã beadida pana

¹² Mā djabarã, māl bārã ume badadeba ātaa Ācōrê bedeara îjã o pan̄aa. Idi mārã bārã ume b̄aēmîna Ācōrê bio waya pan̄aneba îjã o pananadua idjia bārãra êdra edada b̄erã. ¹³ Ācōrêb̄ara bārãra careba b̄aa idjia quîrã b̄ara o pananamārẽã idjaba māwã o quîrã beadamārẽã.

¹⁴ Idarradaẽne, caicayadaẽne jûma odadua. ¹⁵ Māwã bārãra biẽ jaradi neẽ beadia idjaba jipa beadia. Ēberãrã bio cadjirua obada tãena panamîna cadjirua neẽ beadadua. Ācōrê warrarã b̄erã ādjirã tãena chîdau udjizua bea quîrãca pan̄aa. ¹⁶ Bedea zocai baidebemada ādjirã ebuda cawabi pananadua. Māwã Crito zeb̄ara mārã bārã carea b̄asridaya. Małne m̄aa cawaya m̄dji quîrãbe nibaẽ basida idjaba m̄dji quîrãbe trajaẽ basida.

¹⁷ Dārãene mārã Crito carea beadisicada. Māwã uva b̄a Ācōrêa wea diada quîrãca baya. Idjaba bārãba Crito îjã pan̄ara animarã Ācōrêa babue diada quîrãca b̄aa.† Mał carea mārã bārã ume bio b̄asrida b̄aa. ¹⁸ Ara mał quîrãca bārã sida māl ume ābaa b̄asrida beadida pan̄aa.

Timoteo idjaba Epaprodito

¹⁹ Dadjirã Boro Jesuba quîrãsira m̄aa Timoteoda isabe bārãmaa wābiya. Māwã idji wayacusa m̄amaa zeb̄ara māl sida b̄asrida baya bārã sãwã duan̄ada cawai b̄erã. ²⁰ Nama māl ume idji quîrãca b̄ada dewara neẽa. Idjia bārãra wārada careba quîrã b̄aa. ²¹ Jûmarãba ara ādji bia beadida ja^{ra}badaa Jesucritoba quîrã b̄a ja^{ra}di cāyābara. ²² Barib̄ara bārãba cawa pan̄aa Timoteoba biada obarida. Warraba idji zeza carebabari quîrãca idjia bedea bia Critodebemada careba jaradia b̄aa. ²³ Māl sãwã odida cawasira Timoteora bārãmaa diabueida crîcha b̄aa. ²⁴ Barib̄ara crîcha b̄aa dadjirã Boroba mārã carebaida dārãene māl sida bārãmaa wāmārẽã.

²⁵ Bārãba djaba Epaproditoda māl carebamārẽã diabuesidaa. Idjia māl ume abarica Ācōrê bedeara jaradia b̄aa sordao djõ b̄a quîrãca. Nawena m̄aa idjira jêda wābiya. ²⁶ Idjia bārãra wārada unu quîrã b̄aa. Idjira bio sopua b̄aa, bārãba idji cacua biẽ b̄ada ūr̄isidade sopuasida b̄erã. ²⁷ Wārada idjira cacua biẽ basia. Berara beusia. Barib̄ara Ācōrêba idjira quîrã djuburiasia. Ababe idjida quîrã djuburiaẽ basía, ãteba^{ra} māl sida quîrã djuburiasia wetara sopuarãmārẽã. ²⁸ Mał b̄erã m̄aa idjira isabe jêda wābi quîrã b̄aa bārãba idji

* **2:9** Griego bedeadẽ nãwã b̄a b̄aa: “Ācōrêba idjia dji dromaara b̄a trãda diasia.” † **2:17** Levítico 23:18.

unub^Λdade wayacusa ^Λsridadamārēā. Māwā m^Λra bārā carea mācua sopua baēa. ²⁹ Idjira bio ^Λsrida edadadua dadjirā Boro Jesucritode bēra. Idjida, djabarā idji quīrāca bea sida bia wayadadua. ³⁰ Critoba obi ^Λ carea idjira berara beusia. Bārāba jāma^Λba m^Λ carea poya odaē pan^Λda idjia beui adua osia.

3

Aba Critodr^Λ ēpēnida pan^Λ

¹ Ma^Λ awara djabarā, dadjirā Boro Jesudeba ^Λsrida beadadua. M^Λa na^Λga bedeara naēna ^Λdamīna sēcaa abarida wayacusa ^Λi carea. Māwā bārāra cadjiruadebemada waga haya.

² Ēberārā usa quīrāca beadebemada quīrācuitadadua ādjia obadara biē ^Λ bēra. Ādjia jaradiabadaa umaquīrā cacuada wēāgodida pan^Λda Ācōrē ēberārā beadi carea. ³ Barib^Λra dadjirādr^Λ dji wārā wēāgopedadarāa.* Dadjirāb^Λra Ācōrē Jauredeba idjia bia bedeabadaa. Idjaba Jesucritoba dadjirā carea odara bia jarabadaa. Dadjia na^Λ djarade o pan^Λ carea Ācōrēba jipa unuida crīchadacaa. ⁴ M^Λa na^Λ djarade bia oda carea māwā crīcha baida ^Λmīna māwā crīchacaa. Wārāda bariduaba idjia o ^Λ carea Ācōrēba jipa unuida crīcha ^Λb^Λra, idji cāyābara m^Λab^Λra biara māwā crīcha baida ^Λa. ⁵ M^Λ topedadacarea ocho ewari ^Λde m^Λra cacua wēāgosidaa. M^Λra israel-erānebema, Benjami^Λneba yōnaa. M^Λda, m^Λ djibarirā sida hebreorā araa. Pariseo bēra m^Λa judiorā leyra quīrācuitaara i^Λā obadjia. ⁶ Ma^Λ ley bio ēpē bada bēra Crito i^Λā beara biē oi carea ēpēbadjia. Judiorā leyra jūma i^Λā o bada bēra ni aba^Λba poya jara^Λdaca basia m^Λra jipaē ^Λda.

⁷ Barib^Λra Critoda i^Λā ^Λ bēra ne jūma m^Λa bia unu badara idira bia unucaa. ⁸⁻⁹ Wārāda m^Λ Boro Jesucrito cawaida ne jūma cāyābara biara ^Λa. M^Λa crīcha badara idji carea jūma igarasia. Jūma ma^Λgara nejarra quīrāca unusia Crito cawai carea idjaba idji ume bai carea. M^Λa crīchacaa Ācōrēba Moisea diada leydeba m^Λra idji quīrāpita jipa ^Λda. Āteb^Λra cawa ^Λa Crito i^Λā ^Λ carea Ācōrēba m^Λra jipa unu ^Λda. ¹⁰ M^Λa Critoda biara cawa quīrā ^Λa. Idjira Ācōrē ^Λadeba i^Λrēbasia. M^Λra ara ma^Λ ^Λadeba idji ume nība quīrā ^Λa. Ma^Λ bēra idji bia mīga^Λ quīrāca m^Λra mīga quīrā ^Λa, idjaba idji beuda quīrāca beu quīrā ^Λa. ¹¹ Māwā quīrā ^Λa Ācōrēba m^Λra i^Λrēbabi bēra.

¹² M^Λa jaraē ^Λa m^Λra abeda māwā ^Λda. Idjaba jaraē ^Λa m^Λra abeda jipa ^Λda. Barib^Λra māwā bai carea m^Λra noco^Λaa wāa Jesucritoba m^Λra ma^Λ carea edada bēra. ¹³ Djabarā, m^Λa jaraē ^Λa m^Λra wārāda māwā ^Λda barib^Λra m^Λa na^Λda o ^Λa: m^Λa naēna o badara quīrādoapeda biara Crito quīrāca bai carea noco^Λaa wāa. ¹⁴ Idji quīrāca bai carea nīa, Ācōrēba m^Λra māwā bamārēā Jesucritodeba trāna bēra.

¹⁵ Jūma dadjirā Crito bio cawa beaba ma^Λ quīrāca crīchadida pan^Λa. Bārāba quīrā awara crīcha pan^Λb^Λra, sāwā crīchadida pan^Λda Ācōrēba ebuda cawabiya. ¹⁶ Barib^Λra dadjirāba cawapedadara jūma i^Λā odida pan^Λa.

¹⁷ Djabarā, m^Λ quīrāca beadadua. Bārā tāēna nībasidāe daiba unubisidāa sāwā beadida pan^Λda. Djabarā māwā beada ēpē pananadua. ¹⁸ M^Λa na^Λda barima zocārā bārāa jarasia idjaba i^Λā ^Λba wayacusa jaraya: zocārā ēberārāba ādjia o pan^Λneba unubibadaa Crito crude beudadebema

* **3:3** Dji wārā wēāgopedadarāa. Ma^Λ bedeaba jara ^Λa dadjirāa Ācōrē puruda. Naēna israelerāba jūma ādjia umaquīrā cacuara wēāgobadjidāa cawabidi carea ādjirāa Ācōrē puruda.

bedeara quĩrĩānacada. ¹⁹ Mañ bẽrã beubadade Ācõrẽba ādjirãra jũma biẽ ßaya. Ādji cacuaba quĩrĩã ßadra ādji ācõrẽa.† Mĩã pera o pananebemada bia bedeabadaa. Ababe nañ ějũānebemada crĩchabadaa. ²⁰ Baribara dadjirãra bajānebema. Dadjirã Ēdra Edabarira mamaaba zeida jãã panã. Idjira dadjirã Boro Jesucrito. ²¹ Idji zebara de dadjirã cacua beuida ßara quĩrã awara oya. Mañne idji cacua quĩrãca bio biya beya. Idji abadeba mawã oya. Mañ abadeba idjia ne jũmada poyaya.

4

¹ Mañ carea mñ djabarã, mñã jarada quĩrãca dadjirã Boro Jesucritora bio ijã pananadua. Mñã bārãra bio quĩrĩã ßa idjaba unu quĩrĩã ßa. Bārã carea mñra bio ßasrida ßa. Bārãra mñ ßasridaa.*

Pauloba djabarã obida

² Mñã djabawẽrã Evodiaa, djabawẽrã Sintiquea bida bedea djuburi-aya ibiadamãrẽã dadjirã Boro Jesucrito ume panã bẽrã. ³ Djaba, mñ ume Ācõrẽ traju obari, mñã bãa iwidiya mañ djabawẽrãrã carebamãrẽã. Ādjida, Clementeda, waabemarã sida mñ ume bio trajasidaa bedea bia Critodebemada cawabidi carea. Jũma ādjirã trãra Ācõrẽba idji zocai baidebema cartade bã erobãa.

⁴ Dadjirã Boro Jesucrito ume panã bẽrã ewariza ßasrida beadadua. Mñã wayacusa jaraya: ßasrida beadadua! ⁵ Bārãra ěberã biada jũmarãa unbidadua. Dadjirã Boro Jesucrito zei ewarira caita ßa.

⁶ Baridua carea jũmawãyã crĩcharānadua, ātebara Ācõrẽa iwidiadua, idjia bedea djuburiadua, idjaba ne jũma carea bia ßada adadua. ⁷ Mañba Ācõrẽba bārã sora, bārã crĩcha sida necai ßaya Jesucrito ume panã bẽrã. Mañ necai baira ěberãrãba aduba poya cawadaẽa.

⁸ Mañ awara djabarã, jũma wãrãnebemada, ne jũma dadjia bia unubadebemada, jũma jipa ßadebemada, jũma cadjirua neẽ ßadebemada, jũmarãba quĩrĩābadebemada, jũma bia trã ßaga ßadebemada, ne jũma biadebemada, ne jũma dadjia bia jarabadebemada sida crĩcha pananadua.

⁹ Mñã jaradiadara, bārãba mñneba cawapedadara, mñneba ũripedadara, unupedada sida jũma o pananadua. Mañne Ācõrẽra bārã ume baya idjaba bārãra necai ßaya.

Djabarãba ne diabuepedada carea Pauloba bia ßada ada

¹⁰ Dadjirã Boro Jesucritodeba mñra bio ßasrida ßa, bārãba mñ crĩcha pananeba wayacusa ne diabuesida bẽrã. Mağara bārãba naẽna o quĩrĩã pananamĩna poya odaẽ basia. ¹¹ Mawã jaraẽ ßa mñra ne neẽ ßa bẽrã. Mñã cawasia sãwãbara necai baida ara mñdjia erobãa. ¹² Ne neẽ ßa de idjaba aduba erobã de sãwã baida cawa ßa. Mñã cawasia bariduade sãwã necai baida, jãwũ ßa de idjaba jarra ßa de, aduba erobã de idjaba ne neẽ ßa de bida. ¹³ Critodeba jũma poya oya idjia mñã abada dia ßa bẽrã. ¹⁴ Baribara mñã bārãa bia ßada aya, mñ bia mñga ßa de carebapedada bẽrã. Wãrãda bārãba bia osidaa.

¹⁵ Djabarã Pilipodebema, bārãba cawa panã bedea bia Critodebemada naãrã ijāsidade mñ sãwãnada. Macedonia druadeba dewara druadaa jardiade wāsida djabarã dewara purudebemarãba mñã ne diabuedaẽ basia.

† 3:19 Ādji cacuaba quĩrĩã ßadra ādji ācõrẽa. Griego bedea de nãwã bã ßa: “Ādji bidra ādji ācõrẽa.”

* 4:1 Bārãra mñ ßasridaa. Griego bedea de nãwã bã ßa: “Bārãra mñ borobarã.”

Ababe bārāb¹⁶ m̃a ne diabuesidaa.† 16 M̃a Tesalonica purude baside bārāba barima zocārā ne diabuesidaa carebadi carea. 17 M̃a iwidie b̃a bārāba ne diabuedamārēā, āteb¹⁸ quīrīā b̃a bia o pan¹⁹ carea Ācōrēba bārāra biara carebaida. 18 Ne jūma bārāba djaba Epaprodito ume diabuepedadara m̃a edasia. Mañ bē²⁰ aduba ero²¹ b̃a. Mañg²² b̃a m̃ra bia baya. Bārāba diabuepedadara quera tūāpa Ācōrēa diada quīrāca b̃a. Mañra Ācōrēba bia unu b̃a. 19 Wārāda jūma bārāba neē pan²⁰ da m̃ Ācōrēba ne jūma ero²¹ b̃a debemada Jesucritodeba diaya. 20 Mañ bē²² ewariza dadjirā Zeza Ācōrēa bia bedeadida pan²³ a. Bia b̃a m̃wā baida.

Pauloba jīrūare b̃a

21 Jūma Ācōrē ēberārā Jesucrito ume beaa jaradadua m̃a quīrīā b̃a dadjirāra bia duananida. Djabarā m̃ ume pan²² b̃a quīrīā pan²³ a bārāra bia duananida. 22 Jūma Ācōrē ēberārā namabemarāba quīrīā pan²⁴ a bārāra bia duananida. Djabarā Romanebema boro itea traja pan²⁵ b̃a biara m̃wā jara pan²⁶ a.

23 M̃a quīrīā b̃a dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba bārāra careba baida.‡

† 4:15 Hecho 18:5. ‡ 4:23 Griego bedeadē ācāra cartade nañ sida b̃a b̃a: “Bia b̃a m̃wā baida.”

COLOSA

CARTA PAULOBA BΛDA DJABARĀ COLOSA

PURUDEBEMA ITEA

Poa 60are Paulo preso baside naλ cartada ʙasia. Carta Pilemoλ itea diabueside naλ carta sida Romaneba diabuesica ʙaa. Djabarā Colosade beaba, Laodiceade bea bida ledamārēā diabuesia (4:16).

Paulora Colosadaa wāca basia (2:1). Epaproba naārā bedea bia Jesucritodebemada jarade wāsia (1:5-7). Djabarā Colosade, Laodiceade, Hierapolide bearā jaradia babadjia (4:12-13). Maλgarā purura abari druade panasidaa.

Epapro baside λCARʙa crīcha āi beada ēpē panesidaa. λCARʙa Ācōrēā bia bedeadī cāyābara bajānebema nezocarāā bia bedeadadjidaa. Dewararāba jarabadjidaa abaʙa ādji leyda ēpēibARʙ cadjiruada oēda. Maλ carea Epaproba Pauloa jarade wāsia. Pauloba naλ cartara ʙasia djabarāba sewara iārānamārēā idjaba Jesucritora dji dromaara ʙada cawadamārēā (1:15-23; 2:6-23). Maλ awara Pauloba naλ cartade ʙasia djabarā carebai carea jaradia basida (1:24deba aba 2:5daa). Maλare ʙasia djabarā sāvā nībadida panʙda (3:1neba aba 4:6daa). Djabarā itea jīrūare ʙadada 4:7-18de ʙaa.

Naλ cartade Pauloba naārā ʙada

¹ Māra Pauloa. Ācōrēba quīrīāna bērā māra Jesucritoba diabuedaa. Dadjirā djaba Timoteora mλ ume ʙaa. ² Mā naλ cartara ʙABARʙa Ācōrē ēberārā Jesucrito iā bea Colosa purudebema itea. Daiba quīrīā panʙa dadjirā Zeza Ācōrēba idji biadeba bārā careba baida, necai bai sida dia baida.*

Djabarā carea Pauloba Ācōrēā iwīdida

³ Dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēā iwīdibʙdaza daiba bārā carea bia ʙada abadaa. ⁴ Daiba ūrī panʙa bārāba Jesucritora iā panʙa idjaba jūma Ācōrē ēberārā bio quīrīā panʙa. ⁵⁻⁶ Bārā māwā panʙa, cawa panʙa bērā Ācōrēba bārā itea nebiada bajāne waga erobʙda. Maλgarā bārāba naēna ūrīsidaa wārā bedea Jesucritodebemada bārāma jūēside. Maλ bedeara jūma druaza wari wāa idjaba zau ʙaa bārāma zau ʙa quīrāca. Bārāba maλ bedea naārā ūrīsidade Ācōrēba idji biadeba bārā wārāda ēdrʙ edaida bio cawasidaa. Maλ ewarideba ātaa maλ bedeara bārāma bio zau ʙaa. ⁷ Maλ bedeara djaba Epaproba bārā cawabisia. Idjira daiba wārāda quīrīā panʙa. Dai ume abarida o ʙaa. Idjira Crito nezocaa. Bārā carebai carea ne jūmane jipa obaria.† ⁸ Idjia daia jarasia bārā Ācōrē Jauredeba wārāda dji quīrīā panʙa.

⁹ Māwā ūrīpedadadeba ātaa daiba bārā carea ewariza Ācōrēā iwīdi panʙa idjia obi quīrīā ʙARA bārā jūma cawabimārēā idjaba crīcha cawaada, necawaa sida idji Jauredeba jūma diamārēā. ¹⁰ Māwā bārā poya jipa nībadia dadjirā Boro quīrīā ʙa quīrāca idjaba ne jūmane idjia bārābia bia unuya. Wārāda bārāba ne jūma bia o panʙneba nejō bia zau ʙa quīrāca duania idjaba Ācōrēa biara cawa wānia. ¹¹ Daiba Ācōrēā iwīdi panʙa idji ʙaa waibʙa ʙadeba bārā zarea ʙamārēā. Maʙba bārā bia mīga panʙa, bārā

* **1:2** Dadjirā Zeza Ācōrēba. Griego bedeadē λCARʙ cartade ʙʙ ʙaa: “Dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bida.” † **1:7** Bārā carebai carea. Griego bedeadē λCARʙ cartade ʙʙ ʙaa: “Dai carebai carea.”

biē o panΛ sida bia droadia. ¹² Māwā ḅasrida dadjirā Zeza Ācōrēa bia ḅaada adia. Bārāra jūma idji ēberārā ume bia ḅasia idjia erobadebemada bajāne edadamārēā. ¹³ Ācōrēba dadjirāra diauru jΛwaedabemada ēdra edapeda ḅasia idji Warra quīrā ḅaba pe erobamārēā. ¹⁴ Idji Warradeba Ācōrēba dadjirāra cadjiruadebemada ēdra edasia.† Dadjirāba cadjirua opedadara jūma quīrādoasia.

Critora ne jūma cāyābara dji dromaara ḅaa

¹⁵ Dadjia ununaca Ācōrēra Jesucritodeba unubadaa. Idjidra Ācōrē Warra iwina bēra ne jūma Ācōrēba oda Boroa.

¹⁶ Idjideba Ācōrēba ne jūmada osia. Bajāne beada, naḅ ējūāne beada, dadjia unubadada, dadjia ununaca sida jūma osia.

Jūma ununaca bororāda, dji dromarāda, dji ḅḅa bea sida osia. Ācōrēba ne jūmada Critodeba osia idjaba Crito itea osia.

¹⁷ Ne jūma oi naēna Critoda ḅasia. Ne jūmada idjideba bea.

¹⁸ Critora idji ēberārā boroa. Idjideba ādjirāra bea. Idjida ewariza zocai bai carea naārā ḅrēbasia. Maḅ bēra ne jūma cāyābara dji dromaara ḅaa.

¹⁹ Ācōrēba quīrāsia Critora ara idji quīrāca baida.

²⁰ Idjaba quīrāsia Critodeba ne jūma bajānebemada, naḅ ējūānebemada sida idji ume bia beadamārēā.

Maḅ bēra Crito crude oa erozoadebeba idji ume necai ḅasia.

²¹ Cadjirua o panneba bārāda naēna Ācōrēnebemada jīga beasia idjaba biē crīcha panneba Ācōrē ume dji quīrūda beasia. ²² Baribara Crito beudadeba Ācōrēba bārāra idji ume bia ḅasia idji quīrāpita cadjirua neē, biē jaradi neē beadamārēā. ²³ Maḅ bēra Crito bio ījā panneba zarea beadida panla. Bedea bia Critodebema bārāba ūrīpedadara igaradiē panla, ātebala Ācōrēba diai jaradada jāḅ pananida panla. Maḅ bedea biara jūma naḅ ējūāne jaradia panla. Ara maḅ bedeadada māḅa bida jaradia ḅaa.

Pauloba djabarā carebai carea jaradia bada

²⁴ Idira māḅa bārā carebai carea bia mīga ḅamīna ḅasrida ḅaa. Idjaba Crito carea wadibida wetara bia mīgaida ḅa bēra bia mīga nībaya jūma idji ēberārā carebai carea. ²⁵ Ācōrēba mīra idji ēberārā nezocada ḅasia. Maḅ bēra idji bedeara jūma daucha bārāa jaradia ḅaa. ²⁶ Maḅ bedeara drōā naēnabema ewaride Ācōrēba cawabiē ḅasia, baribara idira idji ēberārāa cawabisia. ²⁷ Maḅ bedea bia quīru cawabiē badara idjiderā dji judiorāēa bida cawabisia. Maḅ cawabiē badara naḅga: Critora bārā sode ḅaa. Idjideba cawa panla idji bia quīrudebemada edadida.

²⁸ Jūma crīcha cawaadeba daiba Critodebemada jūmarāa jaradia panla jipa nībadamārēā. Māwā daiba jūmarāda Critodeba ne jūmane jipa panla Ācōrēa unubidia. ²⁹ Maḅ carea mīra ḅnāūē traja ḅaa Critoba idji ḅḅa waḅḅa dia ḅadeba.

2

¹ Māḅa quīrā ḅaa bārāba naḅda cawadida: mīra bio traja ḅaa bārā Colosadebemarāda, djabarā Laodicea purudebemada, jūma djabarā mā ununaca sida carebai carea. ² Māḅa quīrā ḅaa jūmarāda sodeba zarea beadida, quīrāneba ābaa bia duananida, idjaba wārā crīcha cawaa eropanneba bia

† 1:14 Ēdra edasia. Griego bedeadē ḅara cartade ḅa ḅaa: “Ēdra edasia idji oadeba.”

duananida. Māwā^{BARA} Ācōrēba naēna cawabiē badara cawadia. Maāra Critoa. ³ Idjiab^{ARA} Ācōrē necawaada, crīcha cawaa sida poya diaya. Maā necawaara, crīcha cawaa sida bio bia pan^{AA}. ⁴ Jūma maāgara māa jara bāa ni aba^{ABA} sewa jaradia pan^{ANEBA} bārāra cūrūgarānamārēā. ⁵ Māra bārā ume bāēmīna crīchadeba bārā ume bāa. Māa cawa bāa bārāra ābaa bia duanāda idjaba Critora bio iā panāda. Maā carea bāsriāda bāa.

Zocai bai djiwidi Critodeba eropanāa

⁶ Bārāba dadjirā Boro Jesucritora iāpedada bēā idjideba nībadadua. ⁷ Idjideba zarea pananadua bio carra jida pan^A quīrāca, de baubawa bā quīrāca. Idjira bio iā pananadua djabarāba jaradiapedada quīrāca. Maā awara ewariza Ācōrēa bia bāada adadua.

⁸ Quīrācuia beadedua ni aba^{ABA} bārāra cūrūgarānamārēā dadji carebaca wārāē crīchadeba. Jūma maāgara drōā naēnabema crīchaa, naā ējūānebema crīchaa. Bedea Critodebemaēa. ⁹ Critora naā djarade basimīna wārāda Ācōrē basia. ¹⁰ Bārāra Crito ēberārā bēā idjideba ne jūmada eropanāa Ācōrē ume bia beadi carea. Idjidra jūma dadjia ununaca dji droma bea Boroa. ¹¹ Bārāra idji ēberārā bēā cacua wēāgopedada quīrāca pan^{AA}. Barib^{ARA} maāgara jawaba odaēa. Āteb^{ARA} jara bāa bārāra naā djaraba cadjirua o quīrā badebemada ēdrasidada. Maāga cacua wēāgodara Critobar^{ARA} osia. ¹² Ācōrēba idji abadeba Critora ārēbabisia. Bārāba Ācōrēra māwā abāa bāda iāpedada bēā borocuesidade unubisidaa Crito ume jousidada idjaba Ācōrēba bārāra idji ume ārēbabisia.

¹³⁻¹⁴ Naēna cadjirua o pan^{ANEBA} bārāra beu beasia. Maāne naā djaraba cadjirua o quīrā bāra ēpēbadjidāa.* Barib^{ARA} Ācōrēba bārāra Crito ume zocai bāasia. Wārāda cadjirua o pan^A carea dadjirāba Ācōrēa ne diai bara panasidaa. Ācōrē leyde bā bāa dadjirāra beudida panāda. Barib^{ARA} Crito crude beuside Ācōrēba maā diai bara pananara jūma jōbisia. Jūma dadjia cadjirua opedadara idjia quīrādoasia. ¹⁵ Crito crude beuside Ācōrēba jūma dadjia ununaca dji droma beara poyasia. Māwā poyadara idjia jūmarāa cawabisia.

¹⁶ Maā bēā bārāba cobada carea, dobada carea bida ēberārāba biē jaradib^{ARA}, ādji bedeara iārānadua. Bārāba ewari droma wagadaca carea, jedeco djiwidi wagadaca carea, ānāūbada ewari wagadaca carea bida ādjirāba biē jaradib^{ARA}, iārānadua. ¹⁷ Jūma maāgāba Ācōrēba oidebemada jarijaria unubi basia. Barib^{ARA} Ācōrēba oi jaradara Critodeba jūma osia.

¹⁸ Maā carea aba^{ABA} bārāba nebiada bajāne edadaēana adib^{ARA}, iārānadua.† Māwā bedeabadara djārā cāyābara edaara bea quīrāca nībabadamīna dji dromarāda crīchabadaa. Ādjirāba bajānebema nezocarāa bia bedeabadāa. Cāimocara quīrāca unupedadada biara jaradiabadāa. Barib^{ARA} ara ādji crīchadeba māwā jaradiabadāa idjaba māwā crīcha pan^{ANEBA} djārā cāyābara biara beada crīchabadaa. ¹⁹ Ādjirāba dadjirā Boro Crito ume panāēa. Barib^{ARA} Crito ēberārāba idjideba ne jūmada eropanāa idji ume ābaa bia panani carea. Idjideba dadjirāra waribadaa Ācōrēba waribi bā quīrāca.

²⁰ Bārāra Crito ume ābaa beusida bēā naā ējūānebema crīchara ēpēniē pan^{AA}. Maāda cārē cārēā wadibida maā crīchara ēpē pan^A naā ējūānebemarāba

* **2:13-14** Naā djaraba cadjirua o quīrā bāra ēpēbadjidāa. Griego bedeade bā bāa: “Cacua wēāgoē pananeba.” † **2:18** Bārāba nebiada bajāne edaēana adib^{ARA}. Griego bedeade maāba idjaba jara bāa: “Abaāba bārāda dji biaēana adib^{ARA}.”

êpêbada quîrâca? ²¹ Nâwâ jarabadaa: “Jǎlgara târânadua, jari b̂ara corânadua, jidarânadua.” ²² Jûma mâlra nâl êjûânebema crîchaa. Mâl crîcha b̂eara êpêniê pan̂la jûma dadjia copedadara, dopedada sida jôbari b̂êrâ. ²³ Wârâda mâl crîcha êpê b̂eara ne cawa b̂eaca b̂eaa. Âdjia jarabadaa ara dadjiduba ne obi pan̂neba Âcôrêra poya bia êpênida, djârâ câyâbara edaara nûbadida pan̂da, idjaba ara daduba puadeba bia mîga beadida pan̂da. Barib̂ara jûma mâlĝaba dadji cacuaba cadjirua o quîrîâ b̂ara jôbicaa.

3

Bajânebemada jaradida pan̂la

¹ Bârâra Crito ume ârêbapedada b̂êrâ bajânebemada jar̂a pananadua. Mama Critora Âcôrê Jawa araare chûm̂la. ² Bajânebemada crîcha pananadua. Nâl êjûânebemada crîcharânadua. ³ Bârâra Crito ume beupedada b̂êrâ idji ume zocai pan̂la. Mâl zocai baidebemada êberârâba cawadacaa. Barib̂ara Critora Âcôrê ume zocai b̂a b̂êrâ, b̂ârâ sida Âcôrê ume zocai pan̂la. ⁴ Bârâba Critodeba zocai b̂aira eropan̂la.* Ara idjida waya unubib̂ar̂de b̂ârâra idji ume panania. Mâne idji quîrâca quîrâwârêa panania.

Critodeba dadjirâ djiwidida panena

⁵ Mâl b̂êrâ jûma nâl êjûânebema crîcha b̂ârâ sode b̂ara igaradadua. Audua nîbarânadua, mîâ perada orânadua, b̂ârâ cacuaba cadjirua o awua b̂ara orânadua, crîcha cadjiruara êpêrânadua, idjaba ne awua b̂earânadua. Ne awua b̂aba Âcôrê câyâbara mâda biara êpêbari b̂êrâ jawaba oda âcôrê êpê b̂a quîrâca b̂la. ⁶ Jûma mâl cadjirua carea Âcôrêba idji îjâé b̂eara cawa oya.† ⁷ Bârâ sida naêna m̂awâ nîbabadjidaa. ⁸ Jǎlbe b̂ârâ sodeba quîrûbadara, quêguea bedeadadara, djârâ biê obadara, djârâ biê jarabadara, bedea cadjirua jarabada sida jûma igaradadua.

⁹ Djârâa sewa orânadua. Bârâra naêna cadjiruade pananada êdr̂asidaa. Bârâba cadjirua obadapedadara idu b̂asidaa. ¹⁰ Wu a djiwidi jǎb̂ada quîrâca b̂ârâra djiwidida panesidaa. Âcôrêba m̂awâ osia. Mâl awara b̂ârâra biara o ŵa idji quîrâca beadamârêa idjaba idjida biara cawadamârêa. ¹¹ Âcôrêba m̂awâ oda b̂êrâ idji quîrâpita griegora judio ume abaria. Cacua wêâgo b̂eara cacua wêâgoê b̂ea ume abaria. Drua âibemada, ne adua b̂a êberâda, nezocada, nezocâê sida abaria. Critoda dji biara b̂la. Idjira jûmarâ sode b̂la.

¹² Âcôrêba b̂ârâra quîrîâneba edasia idji itea bia beadamârêa. Mâl b̂êrâ djârâra quîrâ djuburia beadadua. Êberâ biada beadadua. Bârâra djârâ câyâbara biara beada crîcharânadua. Jûmarâ ume crîcha biadeba beadadua. Ne jûmane droadadua. ¹³ Jûmarâ ume droa cawa beadadua. Ab̂al̂a biê osira mâl biê odara quîrâdoadadua. Bârâba biê opedadara dadjirâ Boroba quîrâdoada quîrâca b̂ârâ bida quîrâdoadadua. ¹⁴ Mâl awara biara jûmarâ ume dji quîrîâ duananadua. M̂awâ b̂ârâra jûmarâ ume âbaa bia duaniania. ¹⁵ Bârâra cacua aba b̂a quîrâca pan̂l b̂êrâ Âcôrêba b̂ârâra tr̂asia âbaa necai duananamârêa. Critoba necai b̂aira b̂ârâ sode dia b̂la.† Mâlba cawabiya cârêda odida pan̂da. Mâneba beadadua. Idjaba Âcôrêa bia b̂ada adadua.

* **3:4** Bârâba. Griego bedeadê *âĉara cartade b̂a b̂a*: “Dadjirâba.” † **3:6** Idji îjâé b̂eara. Griego bedeadê *âĉara cartade mâra neê*. ‡ **3:15** Critoba. Griego bedeadê *âĉara cartade b̂a b̂a*: “Âcôrêba.”

¹⁶ Bedea Critodebemara bārā sode erobeadadua. Jūma Ācōrē necawaadeba dji jaradiadadua idjaba dji carebadadua biara iḡāni carea. Ācōrē Bedeade ḡa trāābida, djabarāba trāābadada, Ācōrē Jaureba trāābi ḡa sida Ācōrēa trāānadua. Sodeba bia jara panāneba trāānadua. ¹⁷ Bārā bedeadadade, ne obadade bida jūma odadua dadjirā Boro Jesuba quīrīā ḡa quīrāca. Idjideba dadjirā Zeza Ācōrēa bia ḡada adadua.

Djabarā ādji ēberā ume sāwā beadida panā

¹⁸ Wērā quima bara bea, bārā quimaba jara ḡara iḡā odadua. Dadjirā Boro Jesu ume panā bēra māwā odida panā. ¹⁹ Umaquīrā quima bara bea, bārā quimada quīrīānadua. Ādjirā ume quīrū beārānadua.

²⁰ Warrarā, bārā djabirā bedeara ne jūmane iḡānadua. Ācōrēba maḡara bia unu ḡa. ²¹ Zezarā, bārā warrarā quīrūbirānadua so ārīrānamārēā.

²² Nezocarā, bārā boro naḡ ējūānebemaba obibarāra jūma iḡā odadua. Ababe idjia aḡa ḡade idji ume bia beadi carea orānadua. Ātebarā Ācōrēa waya panā bēra biadeba jūma odadua. ²³⁻²⁴ Jūma bārāba o panāra zoqueadeba odadua dadjirā Boro itea o panā quīrāca. Ababe ēberārāba bia ununamārēā orānadua. Bārāra dadjirā Boro Crito nezocarā. Bārāba cawa panā idji itea bia o panābari idjia bārā ne diaida. ²⁵ Baribarā dji biē o ḡara Ācōrēba cawa oya. Ācōrēba jūmarāda aride cawa obaria.

4

¹ Nezoca bororā, bārā nezocarā ume jipa odadua. Bārā bida Boroda bajāne eropanāda cawa panā.

² Ewariza Ācōrēa iwidī pananadua. Iwidīḡadade dau ḡa beadadua idjaba bia ḡada adadua. ³ Dai carea iwidīḡadua Ācōrēba eda wābadara ewabarā quīrāca idu Critodebema naēna cawabiē badada jaradiabimārēā. Maḡ jaradia ḡa carea māra preso ḡa. ⁴ Iwidīḡadua māa ebuda jaradiai carea māa oida ḡa quīrāca.

⁵ Crito iḡāē bea tāēna crīcha cawaadeba nībadadua. Ewariza jaradadua idjidebemada ādjirā cawabidi carea. ⁶ Bedea biadeba bedeadadua jūmarāba bia ūrīnamārēā. Māwā Critodebema iwidīḡadade bārāba cawa beadi sāwā panunida panāda.

Pauloba naḡ cartade jīrūare ḡada

⁷⁻⁸ Māa quīrīā ḡa djabā Tiquicoda bārāmaa diabuebarā mānebemada cawadamārēā idjaba sobiadamārēā. Idjia mā ume ābaa Ācōrē trajura ne jūmane bia o ḡa. Idjia daidebemada bārā jūma cawabiya. ⁹ Jāmbema djaba Onesimoda djaba Tiquico ume diabuebarā. Idjia ne jūmane jipa o ḡa idjaba daiba idjira quīrīā panā. Tiquicoba, Onesimo bida bārā nēbarādia jūma nama sāwā nūmadā.

¹⁰ Djaba Aristarcoda mā ume ābaa preso ḡa. Idjia quīrīā ḡa bārāra bia duananida. Bernabe djabawarra Marcoba quīrīā ḡa bārāra bia duananida. Idjidebemada mā naēna cartade ḡasia. Idjira bārāmaa wāibarā, bia edadadua. ¹¹ Idjaba djaba Jesu, Justo abadaba quīrīā ḡa bārāra bia duananida. Djabarā judiorānebema maḡ ūbeabe panāba nama mā careba jaradia panā ēberārāba Ācōrēa ādjirā Boroda ḡadamārēā. Maḡ djabarāneba māra sobia babaria. ¹² Jesucrito nezoca jāmbema Epaproba quīrīā ḡa bārāra bia duananida. Idjia ewariza Ācōrēa iwidī babaria bārāra ne jūmane zarea beadamārēā, bio iḡā pananamārēā, idjaba jūma Ācōrēba obi quīrīā ḡada

cawadapeda iĵa oĉamãrẽã. ¹³ Mãa jaraya: djaba Epaproda wãrãda traja ßaa bãrãra, jũma djabarã Laodicea purudebemara, Hierapoli purudebema sida carebai carea. ¹⁴ Djaba nẽãrã diabari Lucaba quĩrĩã ßaa bãrãra bia duananida. Idjira daiba quĩrĩã panãa. Djaba Demá bida quĩrĩã ßaa bãrãra bia duananida.

¹⁵ Dadjirã djabarã Laodicea purudebemarãa jaradadua mãa quĩrĩã ßada ãdjirãra bia duananida. Dadjirã djabawẽrã Ninpaa, jũmarã djabarã idji dede ãbaa dji jãrebadarãa bida jaradadua mãa quĩrĩã ßada ãdjirãra bia duananida.

¹⁶ Bãrãba naã carta acãpedadacarea djabarã Laodicea purudebemarãa bida acãbidadua. Bãrã bida carta mãa ãdjirãa diabuedara acãdadua. ¹⁷ Djaba Arquipoa jaradadua: “Dadji Boroba obi ßara jũma quĩrãcuiã o ßadua.”

¹⁸ Mãra Paulo. Ara mãdji jãwaba ßabãrãa mãa quĩrĩã ßada bãrãra bia duananida. Mã preso ßa carea ãcõrẽa iwidi pananadua. Mãa quĩrĩã ßaa ãcõrẽba idji biãdeba bãrãra careba ßaida.

1 TESALONICA

NABEMA CARTA PAULOBA BΛΔA DJABARĀ TESALONICA PURUDEBEMA ITEA

Paulo naārā Tesalonica purudaa wānanebemada bΛ bΛa Hecho 17:1-10de. Tesalonicadeba Bereadaa wāsia. MamaΛba Atena purudaa wāsia. Mama bΛde Timoteora jēda Tesalonicadaa diabuesia. Mañne Paulora Corintodaa wāsia. Tesalonicadeba Timoteora Silvano ume Paulomaa wāsidaa. Djabarā Tesalonicadebemada nēbΛΛpedada bēra Pauloba nabema carta djabarā Tesalonicadebema itea bΛsia. Poa 51ne Corintodeba diabuesia.

Mañ nabema cartade Pauloba djabarā carea Ācōrēa bia bΛada asia (1:1-10). Mañare quīrānebabisia ādjirā tāēna bia nībadadebemada (2:1-16). Mañare bΛsia ādjirāda crīcha bΛ bēra acΛde wā quīrīā bΛda (2:17deba aba 3:5daa). Mañare bΛsia Timoteoba ādjirā bia jaradadebemada (3:6-13). Mañare bΛsia sāwā djabarāra nībadida panΛda (4:1-12). Mañare bΛsia Crito zeidebemada (4:13deba aba 5:11daa). Pauloba djabarā itea jīrūare bΛdada 5:12-28de bΛa.

Nañ cartade Pauloba naārā bΛda

¹ MΛra Pauloa. Nañ cartara bΛbΛrΛa djabarā Tesalonica purudebemarā itea. Bārara dadjirā Zeza Ācōrēnea, dadjirā Boro Jesucritodea. Djaba Silvanoda, Timoteo sida mΛ ume panΛa. Daiba quīrīā panΛa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bida ādji biadeba bārara careba pananida, necai bai sida bārara dia pananida.

Djabarāba bia opedada

² Daiba ewariza Ācōrēa iwidi bΛdade bārā carea bia bΛada abadaa. ³ Daiba dadjirā Zeza Ācōrē quīrāpita ewariza quīrāneba panΛa bārāba Ācōrē ījā panΛneba biada o panΛda, quīrāneba dji careba panΛda, idjaba bia mīga panΛmīna dadjirā Boro Jesucritoba nebīa diamārēā jΛā panΛra quenatadaē panΛda.

⁴ Djabarā, Ācōrēba bārara bio quīrīā bΛa. Daiba cawa panΛa idjia bārara edasida. ⁵ Daiba bedea bia Critodebema bārāa jaradiasidade ara jāwā bededaē basia. ĀtebΛrΛ mañ bedeara wārā arada cawa panΛ bēra Ācōrē Jaure bΛadeba bedeasidaa. Bārāba cawa panΛa दौरa sāwā bārā tāēna nībasidada bia pananamārēā. ⁶ Ara mañ quīrāca bārāba ēpēsidaa. Dadjirā Boro nībada quīrāca ēpēsidaa. Bārara bio bia mīga panΛmīna Ācōrē Jaureba bΛsrida dia bΛdeba bedea Critodebemara ījāsidaa.* ⁷ Māwā jūma Crito ījā bea Macedonia druadebemaba, Acaya druadebemaba bida bārāneba unusidaa sāwā nībadida panΛda. ⁸ Ādjirā awa bārāneba dadjirā Boro bedeara ūrīnaē basia, ātebΛrΛ druazabemaba cawasidaa bārāba Ācōrēra ījā panΛda. Mañ bēra ġdaiba bārānebemada cārēda jaradi? ⁹ ĀdjirābΛrΛ jara panΛa sāwā bārāba दौरa bia edasidada, idjaba jΛwaba oda ācōrē beara igarasidada Ācōrē wārada zocai bΛ ījāni carea. ¹⁰ Ādjirāba jara panΛa sāwā bārāba Ācōrē Warra Jesu bajāneba zeida jΛā panΛda. Ara mañ Jesuda Ācōrēba ārēbabisia. Idjia dadjirāra Ācōrēba cawa ode zeidebemada ēdrΛ edasia.

* 1:6 Hecho 17:1-10.

2

Pauloba Tesalonica purude oda

¹ Djabarā, bārāba cawa panā dai bārāma panasidade dadji quĩrĩābe pananaē basida. ² Cawa panā bārāmaa wāni naēna Pilipodebemarāba dairā biē jarasidada idjaba biē osidada.* Maā awara bārāma jūēsidade zocārāba quĩrĩānaē basia daiba jaradiadida. Baribara Ācōrēba carebasia idji bedea biada bārā ne wayaa neē jaradiadamārēā. ³ Daiba crīcha biaēneba wa sewadeba bārā jaradiadaē basia. Idjaba bārā cūrūgadida crīchadaē basia. ⁴ Ātebala Ācōrēba bia ununa bēra dairā basia idji bedea bia Critodebemada jaradiadamārēā. Maā bēra daiba jaradia panā. Daiba jaradaē panā ēberārāba bia ununamārēā ātebala quĩrĩā panā dadji so aca ba Ācōrēba bia unumārēā. ⁵ Bārāba cawa panā daiba bedea bia quirudeba jaradiadaē panasidada. Idjaba parata edadi carea sewadeba jaradiadaē basia. Maā Ācōrēba cawa ba. ⁶⁻⁷ Daiba jaradaē panasidaa bārāba, dewararā bida daida bia jaradamārēā. Maā awara dairā Critoba diabuedarā bēra iwididida panasidaa bārāba ne diadamārēā. Baribala iwididaē basia. Ātebala quĩrĩāneba daiba bārāba careba panasidaa dji papaba warra zaquerā wagabari quĩrāca. ⁸ Daiba bārāba bio quĩrĩā panā bēra ababe bedea bia Ācōrēnebemada bārā jaradiadaē basia, ātebala ne jūmaneba carebadi carea panasidaa. ⁹ Djabarā, bārāba cawa panā daiba bedea bia Ācōrēnebemada bārā jaradia panasidade āsa diamasi bida ānāūnaē dewara traju sida obad-jidada parata edadi carea. Quĩrĩānaē basia bārāba daia ōgo ne dia pananeba bia mīgadida.

¹⁰ Bārāba cawa panā, Ācōrē bida cawa ba dairā bārā dji Crito iā bea tāēna biya, jipa, biē jaradi neē nībasidada. ¹¹ Maā awara cawa panā zezaba idji warrarā ume obari quĩrāca daiba bādjiza sobiabisidada idjaba jipa nībadamārēā jara panasidada. ¹² Daiba jarasidaa bārāba Ācōrēba quĩrĩā ba quĩrāca nībadamārēā. Idjia bārāba trāsia pe erobai carea idjaba idji biya quirudebemada erobadamārēā.

¹³ Daiba ewariza bārā carea Ācōrēba bia baada abadaa. Bārāba Ācōrē bedeada daideba ūrīsidade ēberā crīcha quĩrāca iānaē basia. Ātebala maā bedeara wārāda Ācōrē bedeada cawapedada bēra iāsidaa. Ara maā bedeaba bārā dji Crito iā bea crīchara biara o wā. ¹⁴ Djabarā, bārāba iā panā carea ara bādjiruadebemarāba biē o panasidaa Ācōrē ēberārā judiorā druade māvāna quĩrāca. Mama Jesucrito iā bea judiorā dji iāē beaba biē o panasidaa. ¹⁵ Dadjirā Boro Jesura, Ācōrēneba bedebadarā sida beasidaa. Maā awara dairā āyā jaretasidaa. Ādjirā Ācōrēba bia unuca. Ādjira jūmarā ume dji quĩrūa. ¹⁶ Ācōrēba ēdra edamārēā daiba judiorāēa jaradia quĩrĩā panāne ādjirāba iduaribidaca. Māvā cadjiruara waibada o panā. Maā carea Ācōrēba idji quĩrūbideba ādjirā cawa oya.

Paulo Tesalonica debema djabarā acade wā quĩrĩā bada

¹⁷⁻¹⁸ Djabarā, dārāē ba dairā bārā ume pananada āyā wāpedadada. Ara nawena daiba bārāba ununaē panāmīna crīchadeba bārā ume panā. Daiba wārāda bārā acade wā quĩrĩā panasidaa baribala diauruba mīa sē basia wārānamārēā. Māra wārāda barima zocārā bārāmaa wāi carea basia. ¹⁹ Bārā carea basrida panā bēra māvā panā. Maā awara cawa panā dadjirā Boro

* 2:2 Hecho 16:11-40.

Jesucrito zebΛrΛde daiba bārāra jipa panΛda idjia unubidida. MaΛne idji quīrāpita bārāda dai bΛsridaa baya.† ²⁰ Wārāda bārā carea bΛsrida panΛa. Bārāra dai bΛsridaa.

3

¹⁻² Daiba waa poya droadaē bērā crīchasiidaa daduba Atena purude panΛmisa djaba Timoteoda bārāmaa wāida. Ara maΛda idjira diabuesidaa Crito biara iĵa panΛneba zarea beadamārēā. Ācōrē nezoca Timoteoba dai ume abari bedea bia Critodebemada jaradiabaria.* ³ MaΛ awara idjira diabuesidaa bārā bia mīga panΛne jūmawāyā crīcharānamārēā. Bārāba cawa panΛa Crito iĵa panΛ carea dadjirāra bia mīgadida panΛda. ⁴ Bārā ume panasidade daiba jarabadjidaa ēberārāba dadjirāra bia mīgabidida. Bārāba cawa panΛa maΛgara wārāda māvāsida. ⁵ MaΛ carea mΛa waa poya droaē bērā Timoteora bārāmaa diabuesia wadi Critora iĵa panΛ cawaya. MΛa crīchasia āibērā diauruba bārāa Critora igarabisida. Māvānabara daiba bārāa Critodebema jaradiapedadara ara jāwā becasia.

⁶ BaribΛrΛ Timoteora bārāma badada daima jūēsia. Bārāba Crito iĵa panΛnebemada, bārā quīrīānebema sida idjia mīa biya jarade zesia. Idjia jarasia bārāba quīrīāneba wadibida दौरa quīrānebabadada idjaba unu quīrīā panΛda daiba bārā unu quīrīā panΛ quīrāca. ⁷ MaΛba djabarā, daiba cawasidaa bārāba Jesura wadi iĵa panΛda. MaΛ bērā दौरa bia mīga panΛmīna sobiasidaa. ⁸ IēibΛrΛ दौरa wārāda so aduā panesidaa, cawa panΛ bērā bārāba wadibida dadjirā Borora iĵa panΛda. ⁹ Bārā carea दौरa Ācōrē quīrāpita bio bΛsrida panΛa. Jācua bΛsrida panΛ bērā Ācōrēa bia bΛada abadade wadibida maΛra carebae bΛa. ¹⁰ Āsa, diamasi bida daiba Ācōrēa iwidibadaa bārā acΛde wāni carea. Māvā bārāba Critodebema wadi adua panΛra daiba poya jaradiadia jūma daucha iĵanamārēā.

¹¹ Daiba dadjirā Zeza Ācōrēa, dadjirā Boro Jesua iwiidi panΛa bārāmaa wayacusa wābidamārēā. ¹² Daiba quīrīā panΛa dadjirā Boroba bārāra careba baida jūmarā ume biara dji quīrīā beadamārēā daiba bārā bio quīrīā panΛ quīrāca. ¹³ Idjaba iwiidi panΛa Critoba bārāra careba baida soċeba bio iĵanamārēā. Māvā dadjirā Boro Jesura jūma idjiderā ume zebΛrΛde bārāra dadjirā Zeza Ācōrē quīrāpita biya beadia biē jaradi neē.

4

Sāwā nībadida panΛ Ācōrēba bia unumārēā

¹ MaΛ awara djabarā, daiba bārāa jaradiasidaa sāwā Ācōrē quīrāpita nībadida panΛda idjia bia unumārēā. Dadjirā Boro Jesudeba daiba bārāa bedea djūburiadia ara maΛ quīrāca nībadamārēā. Wārāda bārāba māvā o panΛa, baribΛrΛ biara odadua.

² Dadjirā Boro Jesudeba daiba jaradiapedadada bārāba cawa panΛa. ³ Ācōrēba quīrīā bΛa bārāra idjē itea bia beadida. MaΛ bērā auċuada orānadua.

⁴ Bārā cacuara jipa cawa erobeadadua Ācōrē quīrāpita, ēberārā quīrāpita bida bia beadamārēā. ⁵ NaΛ djaraba cadjirua o awua bΛra orānadua Ācōrē adua beaba obada quīrāca.* ⁶ MaΛgaċdeba djabarāda biē orānadua idjaba

† **2:19** Bārāda dai bΛsridaa baya. Griego bedeaċe nāwā bΛ bΛa: “Bārāda dai borobaria.” Pauloċa jara basia borobari jΛ bΛ quīrāca idjira djabarā carea bΛsrida baida. * **3:1-2** Ācōrē nezoca. Griego bedeaċe ācΛrΛ cartade bΛ bΛa “Ācōrē ume trajabari.” * **4:5** Bārā cacua. Griego bedeaċe bΛ bΛa “bārā zoco.” ācΛrΛamaarā maΛ bedeaċa jara bΛa “bārā quima.”

cûrûgarânadua. Jûma maŕgara dadjirâ Boroba cawa oya daiba bārâa jara-pedada quîrâca. ⁷ Ācôrêba dadjirâra edaē basîa cadjiruade beadamârêā, âtebarga edasia idji itea bia beadamârêā. ⁸ Maŕ igara baba ēberâba jaradada igaraē baa, âtebarga Ācôrêba jara bada igara baa. Ara maŕ Ācôrêba idji Jaureda bārâa diasia cadjirua neē beadamârêā.

⁹ Maŕ awara bārâra sâwâ djabarâ ume dji quîrîânida panada mŕa naŕ cartade çcârêā bāi? Ācôrêbarga bārâa maŕra jaradiasia. ¹⁰ Bārâba jûma djabarâ Macedonia druadebemara mâwâ quîrîā panaa. Baribarga djabarâ, daiba bārâa bedea djuburiadia biara dji quîrîā beadamârêā. ¹¹ Idjaba jaradadua jûmarâ ume necai duanani carea. Djârâ nêbgrade bearânadua. Bârâ jawaba trajadadua daiba jarapedada quîrâca. ¹² Mâwâbarga bārâba ne erobeadia idjaba Jesu îjâē beaba bārâra bia ununia.

Jesu ume âbaa dji jaredidebema

¹³ Djabarâ, daiba quîrîā panaa bārâba Jesu îjâ bea jaidapedadadebemada cawadida. Mâwâ bārâra sopuadaēa Ācôrē îjâē bea sopuabada quîrâca. Ādjirâra sopuabadada dji beupedadara sâwâbarga duananida cawadaē bērâ. ¹⁴ Baribarga dadjirâba Jesura beu badada ārēbasida îjâ panaa. Maŕ bērâ cawa panaa Jesu îjâ bea jaidapedadara Ācôrêba jûma ārēbabida idji ume beadamârêā.†

¹⁵ Maŕ carea dadjirâ Boroba jaradara daiba bārâa jarabadaa: dadjirâ Boro zebargade dadjirâ, dji waēi zocai beara dji jaidapedada na idjimaa wânaēa. ¹⁶ Bajânaa dadjirâ Borora bedebargada jîgua ūrînia, bajānebema nezoca dji droma sida bedebargada ūrînia, idjaba Ācôrē cachiru jîgua sida ūrînia. Maŕne dadjirâ Borora bajāneba zeya. Idji îjâ bea jaidapedadada naârâ ārēbadia. ¹⁷ Ara maŕda dadjirâ, dji zocai beara, ādjirâ ume âbaa ŕtaa wānia dadjirâ Boro ume jârârâne dji ununi carea. Maŕbe dadjirâ Boro ume ewariza duaniania. ¹⁸ Maŕ bedeaba bārâra dji sobiabadadua.

5

Dadjirâ Boroba cawa oi ewari

¹ Djabarâ, mŕa naŕ cartade bāēa sālbe dadjirâ Borora zeida. ² Bārâba bio cawa panaa dadjirâ Boroba cawa oi ewarira cawaēne zeida diamasi ne drabarari zebari quîrâca. ³ Ēberârâba nâwâ jara panania: “Jûma necai nûmaa, dauperadira neēa.” Mâwâ panane cawaēne ādjirâ jûma ârî ewarira zeya wērâ biogoa bā cawaēne puabari quîrâca. Maŕne ādjirâra ni abalda ēdradaēa.

⁴ Baribarga djabarâ, bārâra pâimane beaēa. Maŕ bērâ dadjirâ Boroba cawa ode zebarga ewaride bārâra dauperadaēa ne drabarari zebargade dauperabada quîrâca. ⁵ Jûma bārâra ŕnaanebema, âsabema. Dadjirâra diamasibemaēa, pâimanebemaēa. ⁶ Maŕ bērâ dadjirâra cāi beadaēa dewararâ cāi bea quîrâca, âtebarga dau baba beadia, quîrâcuia jipa beadia. ⁷ Cāi beara diamasi cāi beaa, beu nîmira diamasi beu nîa. ⁸ Baribarga dadjirâra âsabema bērâ quîrâcuia jipa beadida panaa. Critora îjâ pananida panaa, dji quîrîā beadida panaa, idjaba Ācôrêba cawa oidebema ēdradira jŕa pananida panaa. Mâwâ ara dadjida cadjiruadebemada jûâtrâ beadia sordaoba idji jāare ne zareaba jûâtrabari quîrâca, idji boro sida ne zareaba jûâtrabari quîrâca. ⁹ Ācôrêba

† 4:14 Jesu îjâ bea jaidapedadara Ācôrêba jûma ārēbabida idji ume beadamârêā. Griego bedeadē nâwâ bā baa: “Ācôrêba Jesu îjâ bea jaidapedadara idji ume eneya.”

dadjirāra trāē basía cawa oi carea, āteba¹⁰ trāsia dadjirā Boro Jesucritodeba ēdrādamārēā. ¹⁰ Idjira dadjirā carea beusia. Maļ bērā dadjirāda zocai beadiba¹¹ wa beuēdiba¹², idji zeba¹³ade idji ume ābaa zocai panania. ¹¹ Maļ carea dji sobiabi¹⁴adua. Idjaba dji careba¹⁵adua biara iĵāni carea bārāba o panā quīrāca.

Pauloba djabarāa jīrūare jaradiada

¹² Maļ awara djabarā, daiba bedea djuburiadia djabarā bārā tāēna Ācōrē traju o panāda bio wayadamārēā. Ādjirāra dadjirā Boro Jesucritodeba bārā bororāa. Bārāra sāwā nībadi¹³da panāda jaradiabadaa. ¹³ Ādjidebemada bia crīchadadua. Ādjia o panā carea bio quīrīnadua. Jūmarā ume bia duanadua.

¹⁴ Djabarā, daiba jaradia bārā tāēna djuburia beara quēānamārēā. Sode ba¹⁵sridaē beara sobiabi¹⁶adua. Sode ba¹⁷baē beara careba¹⁸adua. Jūmarā ume droadadua. ¹⁵ Ĵīrīnadua! Aba¹⁹ba bārāda biē osira idjida abarica biē orānadua. Āteba²⁰ ewariza bādji²¹za biadrā odadua. Jūmarā ume bia odadua.

¹⁶ Ne jūmane ba¹⁷srida beadadua. ¹⁷ Anāūnaē Ācōrēa iwidī pananadua. ¹⁸ Ne jūma carea Ācōrēa bia ba¹⁹ada adadua. Ma²⁰dra Ācōrēba quīrīā ba²¹a, bārāra Jesucrito iĵā bea bērā.

¹⁹ Ācōrē Jaureba o ba²⁰ra idu obi ama bea²¹rānadua. ²⁰ Ācōrēneba bedebariba jara ba²²ra iġararānadua. ²¹ Jūma ma²³ra quīrācui²⁴ta ūrīnadua, ma²⁵be ababe dji wārādra iĵānadua. ²² Ni ma²⁶āī bida cadji²⁷ruara orānadua.

²³ Māa quīrīā ba²⁴a dadji necai bai diabari Ācōrēba bārāra biara o wāida ne jūmane idji itea bia beadamārēā. Māa quīrīā ba²⁵a Ācōrēba bārā jaureda, bārā crīchada, bārā cacua sida jūma wagaida. Māwā dadjirā Boro Jesucrito zeba²⁶ade bārāra ni ma²⁷āī bida biē jaradi neē beadia. ²⁴ Bārā Trānara bedea aba ba²⁸ bērā jūma ma²⁹ġara oya.

Pauloba jīrūare ba³⁰da

²⁵ Djabarā, dai carea Ācōrēa iwidī²⁶adua.

²⁶ Wārā quīrīāneba jūma djabarāa nāwā jaradadua: daiba quīrīā panāa bārāra bia duananida.[†]

²⁷ Māa dadjirā Boro²⁸deba jaraya: na²⁹ cartara jūma djabarā quīrāpita ledadua.

²⁸ Māa quīrīā ba²⁹a dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba bārāra careba ba³⁰ida.

* **5:19** Griego bedeadē maļ versiculoda nāwā ba³¹ ba³²: “Ācōrē Jaure uruada quiarānadua.” † **5:26** Wārā quīrīāneba. Griego bedeadē ba³³ ba³⁴: “Isō bia quirudeba.”

2 TESALONICA

UMÉBEMA CARTA PAULOBA BΛPA DJABARĀ TESALONICA PURUÐEBEMA ITEA

Nabema carta bΛdacarea Paulooba ũrĩsica bΛa djabarāra bia mĩga panΛda, sewa jaradiabadarāda ādji tāēna zesidada, idjaba λCARΛ djabarāra coaida beada. Maλ carea umébema cartara bΛsia. Djabarā carea Ācōrēa bia bΛada apeda iwidiſia ādjia biara ĩĵānamārēā (1:1-12; 2:13-17). Maλ awara Ācōrēba cawa oi ewaridebemada ebudaara bΛsia λCARΛba sewadeba jara-dia pananada ĩĵārānamārēā (2:1-12). Maλare bΛsia ādjirāba Ācōrēa iwidi pananida panΛda idjaba dji coaida beara trajadida panΛda (3:1-15). Idjia djabarā itea ĵĩrũare bΛdada 3:16-18de bΛa.

Pauloba naλ cartade naārā bΛda

¹ Mλra Paulo. Naλ cartara bΛbARΛa djabarā Tesalonica puruÐebema itea. Bārāra dadjirā Zeza Ācōrēnea, dadjirā Boro JesucritoĊea. Djaba Silvanoda, Tĩmoteo sida mλ ume panΛa. ² Daiba quĩrĩā panΛa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito biĊa ādji biadeba bārāra careba pananida, necai bai sida bārā dia pananida.

Ācōrēba idji beĊea ĩĵānaca cawa oiĊebema

³ Djabarā, daiba ewariza bārā carea Ācōrēa bia bΛada abadaa. Daiba māwā obadara bia bΛa. Bārāba ewariza Critora biara ĩĵā panΛa idjaba biara dji quĩrĩā panΛa. ⁴ Maλ carea daiba Ācōrē ēberārā duanaaza bārānebemada bΛsriĊa nēbARΛbadaa. Jarabadaa ēberārāba biē odi carea ēpē panΛmĩna bārāba Critora wadi ĩĵā panΛda idjaba bia mĩga panΛmĩna jũma droa panΛda. ⁵ Maλba cawabi bΛa Ācōrēba jipa cawa obarida. Idjia bārāra bia unu bΛa pe eroĊai carea. Maλ carea ara nawena bia mĩga panΛa.

⁶ Ācōrēba jipa cawa obaria. Bārā bia mĩgabi panΛra idjia bia mĩgabiya. ⁷⁻⁸ BaribARΛ bārā, dji bia mĩga beara λnāũbiya dai λnāũbi quĩrāca. Maλgara māwāya dadjirā Boro Jesura idji nezocarā mēsrā bea ume urua eradra nũmane bajāneba zebARΛĊe. Maλne jũma Ācōrē ĩĵāē beada, beĊea bia dadjirā Boro Jesudebema ĩĵānacada cawa oya. ⁹ Ādjirāra tλbλ uruade ewariza bia mĩgabiya. Dadjirā Boro quĩrāpitabemada, idji λbΛa dromanebema sida tλmλ beĊia. ¹⁰ Maλ ewaride idjiderāba idjia bia beĊeĊia. Ādjirā ume bia oĊa carea jũma idji ĩĵā beaba idjira bio bia ununia. Daiba idjiĊebema jaradia-pedaĊara bārāba ĩĵāpedaĊa bērā bārā sida maλ ēberārānebema.

¹¹ Maλ carea daiba ewariza dadjirā Ācōrēa iwidiĊadaa bārāda bia unumārēā. Idjia bārāra maλ carea trλsia. Daiba iwidi panΛa Ācōrēba idji λbΛaĊeba bārāra ne jũmane carebamārēā. Māwā idji ĩĵā pananeba bia o quĩrĩā panΛra bārāba jũma oĊia. ¹² Māwāra bārāneba jũmarāba dadjirā Boro Jesucritora bia jaradida idjaba idjiĊeba bārāda bia jaradida. Dadjirā Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito biĊa ādji biadeba careba panΛ bērā māwā bia jaradida.

¹⁻² Mañ awara djabarã, daiba bārãa bedea djuburiadia dadjirã Boro Jesucrito zeidebemada idjaba dadjirã idji ume ābaa dji Jaredidebemada āi crīcharānamārēã. Abaaba dadjirã Boroba cawa oi ewarira jūēsiaada aibaara, dauperarānadua. Bariduaba Ācōrēba bedea ba quīrāca māvā jaraiabara, wa māvā jaradiaibara, wa daiba cartade māvā basidaada aibaara, ījārānadua. ³ Ni maārī bida abaa idu cūrūgabirānadua. Dadjirã Boroba cawa oi ewari zeī naēna zocārã ēberārāba Ācōrēra igaradia. Mañne cadjiruadebema ēberāda odjaya. Mañ ēberāra Ācōrēba taba uruade batabueya. ⁴ Idjia Ācōrēra idjaba ne jūma ēberārāba ācōrē abada sida quīrāca baya. Idjida jūma maāga cāyābara dji dromaara baada aya. Mañ bēra Ācōrē de dromane chūmepeđa jaraya idjidra Ācōrēda.

⁵ Bārāma baside māa maāgara jaraē basica? Quīrānebadaēca? ⁶ Mañ bēra cawa panla cārēba mañ ēberāra idu odjabiē ba. Baribara idji ewari jūēbarāde odjaya. ⁷ Nawena cadjiruara mēra o nīnaa, baribara dji iduaribiē baaba mañ cadjiruadebema ēberāra idu odjabiē ba. Māvā baya aba Ācōrēba dji iduaribiē bara āyā edebarāda. ⁸ Mañbebara cadjiruadebema ēberāra odjaya. Baribara dadjirã Boro Jesu quīrāwārē dorrodorroa zebara de ara bedeabara mañ ēberāra beaya.

⁹ Cadjiruadebema ēberāra diauruba zebiya. Diauru ababa ne ununacada quīrātanoa ocuya ēberārāba Ācōrēba māvā o ba crīchadamārēã. ¹⁰ Ne quīrātanoa cadjirua o baaba ēberārā taba uruade bia mīgadida panla cūrūgaya. Ādjirāba wārā bedeada quīrānaca bēra Ācōrēba ēdra edaēa. ¹¹ Ātebara idu sewada ījābiya. Māvā ara ādjiduba bio cūrūga baadia. ¹² Mañ ēberārā wārā bedea ījāē beaba cadjiruada basridaa obada bēra Ācōrēba biē ba.

Ācōrēba idji ījā bea ēdra edada

¹³ Djabarã, daiba ewariza bārā carea Ācōrēba bia baada abadaa. Dadjirã Boroba bārāra quīrā ba. Idjia bārāra ēdra edai carea naēnaeda edasia. Bārāba idji wārā bedea ījā panla bēra idjaba idji Jaureba bārāra idji itea bia baada bēra ēdra edaya. ¹⁴ Daiba bedea bia Critodebema jaradia panleba Ācōrēba bārāra trāsia dadjirã Boro Jesucrito bia quīrudebemada edadamārēã. ¹⁵ Mañ bēra djabarã, zarea beadada. Daiba jaradiapedadara, cartade bapedada sida quīrādoarānadua.

¹⁶⁻¹⁷ Ācōrēba dadjirāra quīrāsia. Idji biadeba sobiabicuasias ewariza māvā beadamārēã. Idjaba cawabisia wārāda idjideba nebiada edadida. Daiba quīrā panla dadjirã Boro Jesucritoba, dadjirã Zeza Ācōrē bida bārāra sobiabicidida idjaba zarea badida. Māvā bārāba bedea panla, o panla sida jūma bia baya.

3

Djabarāba Ācōrēba iwīdidamārēã Pauloba jarada

¹ Mañ awara djabarã, dai carea Ācōrēba iwīdidadua dadjirã Boro beedeara druaza isabe jūēmārēã idjaba ēberārāba mañnebemada bia jaradamārēã bārā tāēna māvāna quīrāca. ² Ācōrē iwīdidadua दौरā ēberā cadjiruarāba biē o quīrā panlebemada wagamārēã. Ācōrē ījā quīrāē beada baraa. ³ Baribara dadjirã Boroba bedea aba ba. Idjia bārāra careba baya zarea beadamārēã idjaba cadjiruadebemada waga baya. ⁴ Dadjirã Boroaba cawa panla daiba jaradiapedadara bārāba wārāda o panla idjaba o pananida. ⁵ Quīrā panla

dadjirã Boro Ācōrēba cawabida bārāra bio quĩrĩã ðada. Idjaba quĩrĩã panla idji carebaida Critoba droada quĩrāca droadamārēã.

Coa neë trajadida pana

⁶ Djabarã, dadjirã Boro Jesucrito trāneba daiba bārāa jaradia djabarã coaida bea ume ābaa bearānamārēã. Daiba jaradiapedada quĩrāca odacaa. ⁷ Bārāba cawa panla dai nĩbapedada quĩrāca bārāra nĩbadida panla. Bārã tãēna panasidade दौरa bari pananaca basia. ⁸ Daiba bārāneda bari codaē basia, ātebāra āsa, diamasi bida ānāūnaē dewara traju sida o panasidaa bārāba daia ōgo ne diarānamārēã. ⁹ Wārāda bārāba carebadamārēã iwididida pananamĩna iwididaē basia. Ātebāra दौरa trajasidaa cawabidi carea bārāba abari quĩrāca odida panla. ¹⁰ Bārã tãēna panasidade daiba naāda jarasidaa: dji traja quĩrĩāē ðara ne cobirānadua. ¹¹ Daiba ūrĩ panla ācāra bārānebemada coaida beada. Ādjirāra trajadacaa ātebāra djārã nēbarade panabadaa. ¹² Mā djabarāa daiba dadjirã Boro Jesucritodeba bedea djuburiadia necai trajadamārēã codira erobadamārēã.

¹³ Baribāra djabarã, bia o pananeba sērānadua. ¹⁴ Daiba naā cartade jaradiapedadada abaaba ĩjāēbāra, jūmarāa cawabidada biē o ðada. Idji ume ābaa bearānadua peramārēã. ¹⁵ Baribāra idjira bārã ume dji quĩrũ quĩrāca erobearānadua, ātebāra bārã djaba bēra jaradadua jipa omārēã.

Pauloba jĩrũare ðada

¹⁶ Daiba quĩrĩã panla dadjirã Boro necai bai diabariba idji necai baira bārāa ewariza ne jūmane dia baida. Quĩrĩã panla dadjirã Borora bārã ume baida. ¹⁷ Māra Pauloa. Naāra bededada mā jāwaba ðabāra. Jūma mā cartade nāwā ðabaria cawabi carea māabāra ðabāra. Nāwā ðā ðabaria. ¹⁸ Mā quĩrĩã ða dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bārāra careba baida.

1 TIMOTEO

NABEMA CARTA PAULOBA TIMOTEO ITEA BΛΔA

Pauloba naλ cartara Timoteo itea BΛasia. Timoteora Listra purudebema basia. Paulora naārā maλ purudaa wānanebemada bΛ bΛa Hecho 14:6-23de. Pauloba Timoteoda idji ume jaradiade wāmārēā edadadebemada bΛ bΛa Hecho 16:1-3de. Ādjia bedea bia Jesucritodebemada zocārā puru beade ābaa jaradiasidaa.

Paulora Roma purude preso badada poa 62de ēdrasica bΛa. Maλbe jēda Epeso purudaa wāsia. Timoteoda mama amesia djabarā nēbΛrade beada carebamārēā. Maλbe Macedonia druadaa wāsia. Naλ nabema cartara mamaΛba diabuesia Timoteoa crīcha biada diai carea.

Episode āCARΛba drōāenabema crīchada jaradia panasidaa. BaribARΛ Pauloba BΛasia ababe bedea bia Critodebema ijā panΛneba dadjirā cad-jiruadebemada ēdradida (1:1-20). Maλare BΛasia sāvā djabarāba Ācōrēa iwididida panΛda (2:1-8), djabawērāra sāvā beadida panΛda (2:9-15), idjaba djabarā bororāda sāvā beadida panΛda (3:1-16). Capítulo 4de Pauloba BΛasia sewa jaradia beadebemada idjaba sāvā Jesucrito nezocara nībaida bΛdebemada. Maλare BΛasia djabarā boroba sāvā djabarāra wagaida bΛda (5:1neba aba 6:2daa). Jirūare BΛasia Crito ijā bΛba sewada igarapeda wārā beadeada ijāida bΛda. Maλ awara BΛasia paratada awua baiē bΛda ātebARΛ ne biada o baida bΛa bajāne ne biada ero bai carea (6:3-21).

Pauloba naλ cartade naārā bΛda

¹ MΛra Pauloa, Jesucritoba diabueāda. Ācōrē dadji ĒdrΛ Edabariba dadji Boro Jesucrito ume mΛra māvā BΛsidaa. Ara maλ Jesucritodeba dadjira wārāda bia beadida cawa panΛa. ² Timoteo, mΛa naλ cartara bΛ itea bΛbARΛa. MΛneba Critora ijāna bēra bΛra wārāda mΛ warraca bΛa. MΛa quīrīā bΛa dadji Zeza Ācōrēba dadji Boro Jesucrito bida quīrā djuburia pananida, ādji biadeba careba pananida, idjaba necai bai sida dia pananida.

Āi jaradia beaa idu jaradiabirādua

³ Macedonia druadaa wāi naēna mΛa bΛa bedea djuburiasia Epesode bēmārēā. Māvā osia bΛa quīrā awara jaradia beaa waa idu jaradia-birāmārēā. ⁴ Ādjirāa jaradua drōā naēnabema nēbARΛbadara, dadji drōā naēnabemarā trΛ zocārā jaradiabada sida waa jaradiarānamārēā. Maλba ababe caicaya duanebibaria. Dadjirāra carebacaa Ācōrēba obi bΛda odamārēā. Ababe idji bedea ijā panΛneba poya odia. ⁵ MΛa māvā jara bΛa djabarāba crīcha biadeba, sobiadeba, wārāda Ācōrē ijā panΛneba dji quīrīā duananamārēā. ⁶ BaribARΛ āCARΛra maλnebemada āi wāsidaa. Maλbe baridua bedea dadji carebacada ēpēsidaa. ⁷ Ādjirāra Ācōrēba Moisea diada ley jaradiabadada ba quīrīā panΛa, baribARΛ bio cawa panΛ quīrāca jaradiabadamīna adua panΛa cārēda jaradia panΛda.

⁸ Dadjirāba cawa panΛa maλ leyra biada. BaribARΛ aride jaradiadida panΛa. ⁹ Maλ bēra cawadida panΛa Ācōrēba maλ leyra diaē basida dji jipa o bea carea, ātebARΛ diasia dji ijā odaca carea, cAWARΛ zarea bea carea, Ācōrē neē bea carea, cadjirua o bea carea, Ācōrē wayadaca carea, Ācōrē igarabada carea, ādji djibarirā beabada carea, mīā beabada carea, ¹⁰ daunemabada carea, ara ādji abaricarā ume mīā perada obada carea, djārā nēdobuebada carea,

sewaida bea carea, sewadeba djārā biē jarabada carea, idjaba wārā bedeaba jara ḅara odaca carea. ¹¹ Bedea bia quiru Ācōrēnebema maḷ wārā bedeara cawabi ḅaa. Dadji Ācōrē bia quiruba maḷra mḷa diasia jaradia ḅamārēā.

Ācōrēba Paulo quīrā djuburiada

¹² Dadjirā Boro Jesucritoba mḷa ḅḅada diasia idji bedea jaradia ḅamārēā. Idjia cawasia mḷa ne jūmada jipa oida. Maḷ bērā mḷra ḅasia idjia quīrā ḅada o ḅamārēā. Maḷ carea mḷa idjia bia ḅada aya. ¹³ Naēna mḷa idjidebemada biē bedeabadjia idjaba idjiderāda biē oi carea ēpēbadjia. Djārāa biē bedeabadjia. Baribarḷ idjia mḷra quīrā djuburiasia. Idjida waḍi ījāē ḅada bērā adua ḅadeba māwā biē obadjia. ¹⁴ Dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba mḷra bio carebasia idjida ījāmārēā idjaba idji quīrāda erobamārēā.

¹⁵ Naḷ bedeara wārā ara bērā jūmarāba ījānida panḷa: Jesucritora naḷ ējūānaa zesia cadjirua obadarā ēdḷa edai carea. Cadjirua obadarānebema mḷdḷa dji cadjiruaara basia. ¹⁶ Baribarḷ Ācōrēba mḷra quīrā djuburiasia. Māwā Jesucritoba mḷ, dji cadjiruaara ḅadeba unubisia idjia jūma bia droa ḅada. Māneba dji waḍi ījāē bea cawabisia sāwā ēberā cadjiruara quīrā djuburiabarida zocai bai jōcada erobeadamārēā. ¹⁷ Ācōrēda ewariza jūmarā Boroa. Idjira beucaa. Dadjirāba ununacaa. Ababe idjidḷa ḅaa.* Idjiabarḷ dadjirāba ewariza bia bedeādida panḷa idjaba wayaḍida panḷa. Bia ḅaa māwā ḅaida.

¹⁸⁻¹⁹ Mḷ warra Timoteo, ḅaa oida ḅara mḷa jara ḅabarḷaa. Ācōrēba ḅadebema jarapedadara quīrānebadua. Māwā Crito ījā ḅadeba, crīcha biadeba ḅaa wārā bedeara waga erobaya bia djō ḅa quīrāca. Ḥcarḷba crīcha bia erobeadada igaradapeda ādjia Crito ījā panḷra idu ḅasidaa. ²⁰ Maḷga ēberārānebemarā aba Himeneo basia. Abara Alejandro basia. Ādjira mḷa diauru jḷwade ḅasia cawadamārēā Ācōrēnebema waa biē bedeadiē panḷa.

2

Sāwā Ācōrēa iwididida panḷ

¹ Naḷda biara jaraya: jūma ēberārā carea djabarāba Ācōrēa bedea djuburiadida panḷa, carebamārēā iwididida panḷa, idjaba bia ḅada adida panḷa. ² Jūma naḷ ējūānebema bororā carea, zarra bea carea bida Ācōrēa iwididida panḷa dadjirā necai beadi carea, aduā beadi carea, Ācōrē waya beadi carea, idjaba ne jūmane jipa beadi carea. ³ Māwā iwididid pananida bia ḅaa. Ācōrē dadji ēdḷa Edabariba maḷgara bia unu ḅaa. ⁴ Idjia quīrā ḅaa jūmarāba wārā bedeada cawadapeda cadjiruadebemada ēdḷadida. ⁵ Ācōrēa ababarḷ ḅaa. Idjaba ēberārā Ācōrē ume bia ḅabarida ababarḷ ḅaa. Maḷ ēberāra Jesucritoa. ⁶ Ara idjida idu beabisia jūma ēberārāda ēdḷa ḅai carea. Ācōrēba ḅada ewaride Jesucritoba maḷra cawabisia. ⁷ Maḷ carea mḷra idji bedea jarabarida basia. Mḷra idjia diabuedada ḅasia wārā bedea idji ījānida panḷnebema judiorāēa jaradiade wāmārēā. Mḷa wārā bedeada jara ḅaa.* Sewada oē ḅaa.

* **1:17** Ababe idjidḷa ḅaa. Griego bedeadē Ḥcarḷ cartade bā ḅaa: “Ababe idjidḷa ne cawa ḅa Ācōrēa.”

* **2:7** Mḷa wārā bedeada jara ḅaa. Griego bedeadē Ḥcarḷ cartade nāwā bā ḅaa: “Mḷra Critode bērā wārā bedeada jara ḅaa.”

⁸ Djabarā ābaa dji jarebɔdaza mɔa quĩrĩā baa umaquĩrārāba crĩcha biadeba Ācōrēa iwididida. Mañe quĩrũ beadiē panla, caicaya beadiē panla.[†] ⁹ Mɔa quĩrĩā baa wērārāra quĩrāipa, aride djiodida. Ādji budara jūmawāyā biya erudiē panla. Oroda wa neta nēbɔa beada jūmawāyā pēūniē panla.[‡] Djio nēbɔa bɔ sida jāniē panla. ¹⁰ Ātebɔɾɿ Ācōrē waya bea bērā wērārāba bia o panlneba bio djio panl quĩrāca beadida panla. ¹¹ Djabarā ābaa dji jare panlne wērārāba chupea ũrĩnida panla idjaba dji bororāda waya beadida panla. ¹² Ābaa dji jarebɔdade mɔa iduaribicaa wērāba jaradia baida wa umaquĩrāda idji jawæda erobaida. Ātebɔɾɿ wērāba chupea ũrĩ baida baa. ¹³ Māwā baida baa Ācōrēba Adaāda naārā oda bērā. Māwānacarea Evada osia. ¹⁴ Mañ awara diauruba Adaāra cūrūgaē basia, ātebɔɾɿ wērāda cūrūgasia. Cūrūgaside wērāba cadjiruada osia. ¹⁵ Baribɔɾɿ warra to panlneba wērārāra ēdrɔdia Critoda ĩjā pananibɔɾɿ, wārā quĩrĩāda eropanibɔɾɿ, idjaba Ācōrē itea bia pananibɔɾɿ. Jūma maɔɔara quĩrāipa ēpēnida panla.[§]

3

Djabarā wagabari sɔwā baida bɔ

¹ Nañ bedeara wārā araa: ābaɔda djabarā wagabarida bɔ quĩrĩā bɔbɔɾɿ, biada o quĩrĩā baa.* ² Mañ bērā djabarā wagabarira biē jaradi neē baida baa, quĩma aba erobaida baa, jūmawāyā baiē baa, crĩcha biadeba baida baa, quĩrāipa baida baa, idji dede jūēbɔdara bia edaida baa, idjaba jaradia cawa baida baa. ³ Idjira beu nĩbaiē baa. Quĩrũbi jɔɾɿya baiē baa, ātebɔɾɿ aduā baida baa. Jūmarā ume necai baida baa. Paratada awua baiē baa. ⁴ Idji dedebemarāra bio waga cawa baida baa, idji warrarāra cɔwɔɾɿ ĩjā erobaida baa, idjaba ādjirāba idjira wayadida panla. ⁵ Ara idji dedebemarāda waga adua bɔbɔɾɿ, ɔsɔwā Ācōrē ēberārāda bia wagai? ⁶⁻⁷ Crito ĩjāē bea bida idjidebemada bia crĩchadida panla. Māwā ēberārāba idjidebemada biē bedeadaēa idjaba diauruba idjira ēberārā quĩrāpita biē bɔēa. Ācōrē bedea ĩjāna djiwidi bɔra djabarā wagabarida baiē baa dji dromada crĩcharāmārēa. Māwā crĩchasira Ācōrēba idjira cawa oya diauru cawa oda quĩrāca.

Djabarā carebabari sɔwā baida bɔ

⁸ Ara mañ quĩrāca djabarā carebabada sida jipa nĩbadida panla ēberārāba wayadamārēa.[†] Ādjirāba sewada o beadiē panla, beu nĩbadiē panla, idjaba paratada awua beadiē panla. ⁹ Dadjia ĩjā panl bedea Ācōrēba cawabidara crĩcha biadeba bio wagaɔda panla. ¹⁰ Djabarā carebabada bɔdi naēna bio quĩrācuɿa acɔɔida panla. Mañbe biē jaradi neē beabɔɾɿ, djabarā carebabadada beadida panla. ¹¹ Abari quĩrāca ādji quĩma sida jipa nĩbadida panla ēberārāba wayadamārēa.[‡] Nēbɔra o beadiē panla. Jūmawāyā beadiē

[†] **2:8** Ācōrēa iwididida. Griego bedeadē bɔ baa: “Jɔwa ātaɔ wadida.” Mañ ewaride ēberārāba jɔwa ātaɔ wabadjidaa Ācōrēa iwididɔdade. Mañ bērā edaude Ācōrēa iwididida adi cāyābɔra jarabadjidaa: “Jɔwa ātaɔ wadia.” [‡] **2:9** Neta nēbɔa bea. Griego bedeadē bɔ baa “perla.” **§** **2:15** Mañ versícubɔa jara bɔra ebuda bɔēa. Ācōrē Bedea bio cawa beamaarā Pauloba cawabi basia wērārāda dji bororāēmĩna bia beada. Idjia jaraē basia warrarāda todida panɔda ēdrɔdi carea. ^{*} **3:1** Djabarā wagabari. Griego bedeadē bɔ baa “dji acɔbɔari.” Cāpũrĩā bedeadē biara “pastor” jarabadaa. [†] **3:8** Djabarā carebada. Griego bedeadē bɔ baa “nezoca.” Cāpũrĩā bedeadē biara “diacono” jarabadaa. [‡] **3:11** Ādji quĩma. Griego bedeadē bɔ baa “wērārā.” Acɔɔamaarā djabarā carebabada quimarāda jara baa idjaba acɔɔamaarā djabarā carebabada dji wērārāda jara baa.

panla ãtebala ne jũmane jipa beadida panla. ¹² Djabarã carebabariba wẽrãda aba erobaida bla. Idji warrarãra, idji dedebemarã sida bio waga cawa baida bla. ¹³ Djabarã carebadadaba odida panla jipa odibala, jũmarãba ãdjirãnebemada bia bedeadia. Mãwã ne wayaa neẽ ãdjirãba Jesucrito ãja panãnebemada poya bedeadia.

Wãrã bedea ãcõrẽba cawabida

¹⁴⁻¹⁵ Mlra isabe ba acade wã quĩrã bla. Mãwãmĩna mlra dãrãisicada. Maã bẽrã naã cartara ba itea balala ãcõrẽ eberãrãra sãwã abaa beadida panla cawamãrẽã. Dadjirãra ãcõrẽ zocai ba eberãrã. Idji wãrã bedeara quĩrãcuia jaradiabadaa ni abalaba quĩrã awara jaradiarãnamãrẽã. §

¹⁶ Wãrãda ãcõrẽba naã bedea cawabidara bio bia bla: Critora naã djarade zesia.

ãcõrẽ Jaureba cawabisia idjira jipa bada.

Bajãnebema nezocarãba idjira unusidaa.

Djabarãba idjidebemada judiorãẽma jaradiasidaa.

Zocãrãba naã ejũane idjira ãjãsidaa.

ãcõrẽba idjira bajã bia quirude wayacusa edasia.

4

Ãi jaradiabadarã

¹ ãcõrẽ Jaureba ebuda jara bla naã jĩrũarebema ewaride alalaba Crito ãja pananara igaradapeda jai cũrũgaya beada, ãdjia jaradiabi panla sida epẽnida.

² Maã jairãba jaradiabi panla eberãrã dji biaca bea sewaida beaba jaradiabadaa. Cadjirua obadadeba maã eberãrã crĩchara jũma ãrĩ beaa. ³ ãdjirãba idu quima edabidacaa. Ne jũma codi sida idu cobidacaa. Baribala ãcõrẽba jũma diasia idji ãja beaba, wãrã bedea cawa beaba idjia bia bada adapeda codamãrẽã. ⁴ Ne jũma ãcõrẽba ocuadara bia bla. Maã bẽrã ãcõrẽba bia bada asidara ni abal codidebemara igaradiẽ panla. ⁵ Maã codira ãcõrẽ quĩrãpita bia bla ãcõrẽ bedeaba mãwã jara ba bẽrã idjaba idjia bia bada abada bẽrã.

Jesucrito nezoca bia

⁶ Bla jũma maãlada djabarãa jaradia baibala, Jesucrito nezoca biada baya. ãcõrẽ wãrã bedea dadjia ãja panla epẽ badeba ba jaurera alaa wari baya bia ne co ba quĩrãca.

⁷ Drõa naẽnabema nẽbalabada biẽ beara igaradua. ãcõrẽba quĩrã ba quĩrãca nĩbai carea cawa wãdua. ⁸ Wãrãda naã cacuara zarea o pananibala, ara dadji cacuada carebadia. Baribala ãcõrẽ ume nĩbadi carea cawa wãnibala, maãba dadjira ne jũmane carebaya. Idibema ewaride, tẽabema ewaride bida carebaya. ⁹ Maã bedeara wãrã araa. Jũmarãba mãra ãjãnida panla. ¹⁰ Maã carea dadjira traja panla idjaba bia mĩga panla. ãcõrẽ zocai balba edra edamãrẽã jãã panla. Idjia jũmarãda edra edabaria. Biara jaraibala, idji ãjãbadadra edra edabaria.

¹¹ Jũma maãgara jaradiadua idjaba ãja odamãrẽã jaradua. ¹² Bala cũdramĩna ni abala idu igarabirãdua. ãtebala bla bedebaladeba, ne o badeba, wãrã quĩrãneba, quĩrãpa badeba, idjaba Crito ãja badeba djabarãa unubidua sãwã

§ 3:14-15 Wãrã bedeara quĩrãcuia jaradiabadaa. Griego bedeadẽ nãwã ba bla: “Dadjirãra wãrã bedea de jĩrũa, de edrebemaa.”

beadida panΛa. ¹³ Jūmarā quīrāpita Ācōrē Bedeara jīgua ledua, jaradia badua, idjaba djabarāra careba badua biara ijānamārēā aba mΛ jūēbΛrΛdaa. ¹⁴ Ācōrēba bΛa omārēā diadara quīrādoarādua. Djabarā wagabadaba ādji jΛwa bΛ ĀrΛ basidade Ācōrēneba jarasidaa idjia maΛra diabarΛda. ¹⁵ Jūma maΛgara quīrāipa o badua jūmarāba cawadamārēā bΛa ewariza biara o wāda. ¹⁶ Ara badjidebemada, bΛa jaradia bΛ sida quīrācuita badua. Jūma maΛgara jipa o nībadua. Māwā o baibarΛ bΛra ēdraya. BΛa jaradia bΛ ūrī bea sida ēdrΛdia.

5

Djabarā ume sāwā baida bΛ

¹ Drōārāra quēārādua, ātebΛrΛ bΛ zeza ume bedeabari quīrāca ādji ume biadeba bedeadua ijānamārēā. Cūdrārāa bedeadua bΛ djabarā ume bedeabari quīrāca. ² Djorārāa bedeadua bΛ papa ume bedeabari quīrāca. Awērārāa crīcha biadeba bedeadua bΛ djabawērā ume bedeabari quīrāca.

³ Pēdra wērārā dji carebadi neē beara carebadua. ⁴ BaribΛrΛ pēdra wērāba warrarāda erobΛbΛrΛ, wiūzaquerāda erobΛbΛrΛ, maΛgarāba carebadida panΛa. Ādjirāba bio cawadida panΛa sāwā ādji ēberārāra carebadida panΛa. Ādji djibarirāa ne diadida panΛa djibarirāba ādjirāa dia panana quīrāca. MaΛgara Ācōrē quīrāpita jipa bΛa. ⁵ Pēdra wērā wārāda iduba bΛba bio cawa bΛa jūma idjia erobaida bΛra ĀcōrēbΛrΛ diaida. Āsa, diamasi bida Ācōrēa iwidibaria carebamārēā. ⁶ BaribΛrΛ pēdra wērāba ababe bΛsrīdada jΛrΛ baibΛrΛ, zocai bΛmīna beudaca bΛa. MaΛ pēdra wērāra djabarāba carebadiē panΛa. ⁷ Jūma maΛgara djabarāa obidua pēdra wērārā carea biē jaradiē neē beadamārēā. ⁸ AbaΛba ara idji ēberārāda, idji dedebemārā sida carebaca baibΛrΛ, Ācōrē bedeara igara bΛa. Idjia Crito ijāē bea cāyābara biēara o bΛa.

⁹ Djabarāba baridua pēdra wērā trāda cartade bΛdiē panΛa carebadi carea. ĀtebΛrΛ nāwā beadrΛ bΛdida panΛa: sesenta poa audu beada, umaquīrā ababe erobeadada. ¹⁰ Ādjia bia opedada carea trΛ bΛga beadida panΛa. Ādji warrarāda bia daupebadjidabΛrΛ, ādji dede zepedadara bia edabadjidabΛrΛ, djabarā jirūra sagΛbadjidabΛrΛ, bia mīga beara carebadjidabΛrΛ, idjaba ne jūma biada obadjidabΛrΛ, maΛ pēdra wērā trΛra cartade bΛdida panΛa.*

¹¹ BaribΛrΛ pēdra wērā wadi warrada bea trΛra cartade bΛrānadua. Ādji cacuaba o quīrā bΛdeba wayacusa quima eda quīrībadaa. Māwā ādjia Crito traju odi carea waa quima edadaēana apedadara igarabadaa. ¹² Ādjia naārā bedea bΛpedada quīrāca beadaca bērā bedeadē panebaria. ¹³ MaΛ awara ādjirāra deza nībabadaa idjaba coa panebadaa. Coa bea awara nēbΛrada o panebadaa, djārā nēbΛrade panebadaa, idjaba ne jaraiē beada bedea panebadaa. ¹⁴ MaΛ carea mΛa quīrā bΛa pēdra wērā wadi warra beara quima edadida, warra todida, idjaba ādji de sida bia wagadida. Māwāra dadjirā dji quīrūba poya biē bedeaēa. ¹⁵ MΛa maΛda jara bΛa ĀCARΛ pēdra wērārāra āi wānapeda diauruda ēpē panΛ bērā.

¹⁶ Crito ijā bΛ wērāba pēdra wērā idji ēberārā tāēna beada carebaida bΛa.† MaΛ pēdra wērāra djabarāba carebadiē panΛa. ĀtebΛrΛ pēdra wērā ēberārā neē bΛdrΛ carebadida panΛa.

Djabarā wagabadarā ume sāwā odida panΛ

* **5:10** Jirūra sagΛbadjidabΛrΛ. MaΛba jara bΛa nezoca quīrāca djabarāra carebabadjidada. † **5:16** Crito ijā bΛ wērāba. Griego bedeadē ĀCARΛ cartade bΛ bΛa: "Crito ijā bΛ wērāba wa umaquīrāba."

¹⁷ Djabarā wagabadarāba bia o panla carea djabarāba crīcha biadeba ādjirāda carebadida panla ara jāwā bearānamārēā. Biara Ācōrē bedea jaradiabadara, dadji sāwā nībaidebema jaradiabada sida carebadida panla.

¹⁸ Ācōrē Bedeaba nāwā jara b̄la: “Bla paca ne caradagabi b̄ade idji itera jarādua.”† Idjaba nāwā jara b̄la: “Ne o b̄aba paratada edaida b̄la idjia o b̄abari.”§

¹⁹ Abaaba djabarā wagabarida biē jaraibara, baribara ēberā umēba wa ūbeaba abarida jaradaēb̄ara, maā bedeara j̄arādua. ²⁰ Baribara djabarā wagabariha cadjiruada o baibara, jūmarā quīrāpita quēādua waabemarāba wayadamārēā. ²¹ Ācōrē quīrāpita, Crito quīrāpita, bajānebema nezocarā quīrāpita bida m̄la b̄la jaraya: jūma m̄la jaradara j̄ā odua. Ni abaare b̄arādua, āteb̄ara jūmarā ume quīrāipa o b̄adua. ²² Quīrācuita crīchaēne b̄a jawara ni abaā ārā b̄arādua djabarā wagabarida bamārēā. Bla m̄wā oibara, idjia cadjiruada osira b̄a sida maā cadjirua carea bedeade baya. Jūma cadjiruadebemada āi b̄adua.

²³ Bara baridua cacua biē b̄abari b̄ērā ababe baidoda dorādua. Āteb̄ara uva b̄a sida b̄a bi carea maārī dodua.

²⁴ Ācōrēba cawa oi naēna āc̄araba cadjirua o panara dadjia ebuda unubadaa baribara dewararāba cadjirua o panara tēābe cawadia. ²⁵ Ara maā quīrāca āc̄araba bia o panara dadjia ebuda unubadaa, idjaba āc̄araba bia o panara ebuda ununacamīna mērā beēa.

6

Nezocarā sāwā beadida panla

¹ Crito j̄ā panla nezocarāba ādji borora waya beadida panla. Māwāra dewararāba Ācōrēda, dadjia jaradia panla sida biē jaradaēa. ² Ādjirā boroba Critoda j̄ā b̄abara, crīchadiē panla djaba b̄ērā wayadaēa. Āteb̄ara idji itea biara trajadida panla. Ādji trajudeba Crito j̄ā b̄aba parata edabari b̄ērā quīrāneba idji itea trajadida panla. Maāgara jaradia b̄adua. Idjaba m̄wā odamārēā ādjirāa jaradua.

Parata awua bea

³⁻⁴ Abaaba quīrā awara jaradia baibara, dadjirā Boro Jesucritoba jipa jaradiadada āi b̄adea aibara, idjaba dadji jipa nībadidebema sida quīrā awara jaradia baibara, jūma cawa b̄ada crīcha b̄amīna wārāda adua b̄la. Sobiē b̄adeba ijara bedea bebaria. Baridua bedea carea caicaya bebaria. Maāḡadeba zebaria djārāba erōba carea biē b̄aida, djārā ume quīrūbi jara b̄aida, djārā ēcarraare biē bedea b̄aida, idjaba djārā ume biē crīcha b̄aida. ⁵ Maā ēberā crīcha ārī beara, wārā bedea adua bea sida baridua ijara bedebadaa. Ādjirāba crīchabadaa Ācōrē j̄ā b̄adeba parata edadida.* ⁶ Wārāda Ācōrē j̄ā b̄adeba neb̄a waibada eropanla. Baribara ara dadjia naā ējūāne eropanla necai beadida panla. ⁷ Tosidade dadjirāba naā ējūānaa nī cārē sida enenaē basia. Beubadade nī cārē sida ededaēa. ⁸ Maā b̄ērā codida eropanlabara, cacuade j̄anida eropanlabara, ara maāba necai beadida panla. ⁹ Baribara parata bara b̄a quīrā beaba ne jūma awua pananeba cadjiruade baebadaa. Maāne ne sirīē bea awua pananeba, dadji ārīda bea awua pananeba bida cadjiruade panebadaa animarā j̄acaraba jidada quīrāca. Maāne ādjirāra bio ārīnapeba bio biē beabaria. ¹⁰ Ne jūma cadjiruara parata

† 5:18 Deuteronomio 25:4. § 5:18 Luca 10:7. * 6:5 Griego bedeade āc̄ara cartade naā sida b̄a b̄la: “Maāgara ume ābaa b̄arādua.”

awua ɓaɓɓe zebaria. Ara maɓ awua panɓneba ʔaɓaɓa Crito ʔɓa pananara igarasidaa. Mɔwɔ ʔɓjira bio biɓara panesidaa.

Pauloba Timoteoa obida

¹¹ Baribaɓa ɓa Critora ʔɓa ɓa bɛrɔ juma maɓɓaɓɓemada ʔi nɓbadua.† Jipa nɓbadua. ʔɓɓɛra ɛpɛdua. Sodeba wɔrɔda Critora ʔɓa ɓadua. Jumarɔda quɔrɔɔ ɓadua. Juma droadua. Jumarɔ ume adua ɓadua. ¹² Ne jumane Critora ʔɓa ɓadua bia djo ɓa quɔrɔca. Mɔwɔ ɓara ewariza ʔɓɓɛ ume zocai baya. ɓa Crito ʔɓa ɓada zocɔrɔ duanɓ quɔrɔpita jarasida ʔɓɓɛba ɓara trɔsia maɓ zocai ɓaira erobamɔrɔ. ¹³⁻¹⁴ Juma zocai ɓeara ʔɓɓɛneba zocai panɓa. Ara maɓ ʔɓɓɛ quɔrɔpita mɔa bededa jaraya ɓa ʔɓa o ɓamɔrɔ. Jesucrito quɔrɔpita bida abari bededa jaraya idjia wɔrɔ bededa Poncio Pilato quɔrɔpita jarada quɔrɔca. Mɔa naɓɓa jaraya: mɔa jaradia ɓara quɔrɔpa ʔɓa o ɓadua biɓ jaradi neɓ aba dadjira Boro Jesucrito zebaɓaɓa. ¹⁵ ʔɓɓɛba ɓada ewarida idjira unubiya.

ʔɓɓɛ biya quiruda jumarɔ Boroa.

Idjira juma bororɔ cɔyɔbara dji dromaara ɓa idjaba juma dji droma ɓe Boroa.

¹⁶ Ababe idjida beucaa. Idji ɓama dorroddorɔa numa bɛrɔ ni abaɓa caita poya wanaɓa.

Idjira ni abaɓa ununaɓ panɓa idjaba poya ununacaa.

Mɔa quɔrɔɔ ɓa ewariza jumarɔba idjia bia bedea pananida idjaba jumarɔda poya erobaida.

Bia ɓa mɔwɔ ɓaida.

Parata bara beaba sɔwɔ odida panɓa

¹⁷ Naɓ ɛjuna parata bara ɓearɔa jaradua dji dromarɔda crɔcharɔnamɔrɔ. ʔɓjia ne eropanara dɔrɔ droaca bɛrɔ jaradua maɓneba bia ɓadida crɔcharɔnamɔrɔ. Biara ʔɓɓɛdrɔ crɔchadida panɓa.‡ Idjiabaɓa dadjira ne jumada aduba dia ɓa necai ɓadamɔrɔ. ¹⁸ Dji ne bara ɓea jaradua jumarɔ ume bia oɓamɔrɔ. Idjaba jaradua ʔɓjia eropanɓemada sobiaɓa dewararɔa diadi carea ɓadida panɓa. ¹⁹ Mɔwɔ bia o panɓneba ne waga wɔɓa quɔrɔca o panɓa nocoarebema ewarida bia ɓadi carea. Maɓne ʔɓjia wɔrɔ zocai ɓaira erobadɔa.

Pauloba naɓ cartade jɔrɔare ɓada

²⁰ Timoteo, juma ʔɓɓɛba jaradara bio wagadua. ʔɓɓɛ quɔrɔpita biɓ ɓe nɛɓaɓadara igaradua. Idjaba juma crɔcha ʔɓɓɛ bedea ume quɔrɔ awara ɓeara igaradua. ʔaɓaɓa maɓ crɔcha ɓeara necawaada abadaa. Baribaɓa necawaɓa. ²¹ ʔaɓaɓa maɓ necawaara eropanana abadaa. Maɓ carea ʔɓjia Crito ʔɓa pananara igarasidaa. Mɔa quɔrɔɔ ɓa ʔɓɓɛba idji biadeba ɓara careba ɓaida.§

† **6:11** Critora ʔɓa ɓa. Griego bedede “ʔɓɓɛ ɛberɔ” ɓa ɓa. ‡ **6:17** ʔɓɓɛ. Griego bedede ʔaɓa cartade ɓa ɓa “ʔɓɓɛ zocai ɓa.” § **6:21** ɓara. Griego bedede ʔaɓa cartade ɓa ɓa “ɓara.”

2 TIMOTEO

UMÉBEMA CARTA PAULOBA TIMOTEO ITEA BAÐA

Pauloba umébema carta Timoteo itea baside wayacusa preso basia. Poa 67de basica bla. Idji preso baðebemada eðraðe crîcha ba bërâ nañ cartara basia Timoteoba idji isabe acade zemârêâ (4:6-13; 4:21).

Pauloba naârâ basia Timoteo carea Ācôrêa bia blaða abarida (1:1-7). Mañare basia Timoteora peraiê baða Jesucrito carea ni idji preso ba carea (1:8-18). Mañare basia Jesucrito ija baðeba zarea bamârêâ idjaba ne jũmane Ācôrê itea bia bamârêâ (2:1-26). Mañare basia jirũarebema ewaride minijichiada zeimĩna Timoteoba Ācôrê bedeada jipa jaradia baida baða (3:1neba aba 4:5daa). Mañare basia idji cawa obaðaðebemada idjaba jarasia Timoteora isabe zemârêâ (4:6-22).

Dji crîcha dromada nañgla: “Ācôrê beðeara jaradia baðua. Ēberârâba ũrĩ quĩrĩa panane, ũrĩ quĩrĩâe panane bida jaradiai carea baðua.” (2 Timoteo 4:2).

Pauloba nañ cartade naârâ blaða

¹ M̃ara Pauloa. Ācôrêba quĩrĩana bërâ m̃ara Jesucritoba diabuedaa. Idjia m̃ara diabuesia Ācôrêba diai jarada zocai baðebemada jarade wāmârêâ. Mañ zocai baira Jesucritodeba bla. ² Timoteo, nañ cartara ba itea babarĩaa. M̃a bara bio quĩrĩa bla m̃a warra quĩrĩaca. Quĩrĩa bla dadji Zeza Ācôrêba, dadji Boro Jesucrito bida bara quĩrĩa djuburia pananida, adji biadeba careba pananida, necai bai sida dia pananida.

Timoteo carea Pauloba Ācôrêa bia blaða ada

³ Āsa, diamasi bida m̃a Ācôrêa iwidibaraðe ba carea bia blaða abaria. Ācôrêba jara bara crîcha biadeba obaria m̃a drôa nañabemarâba opedada quĩrĩaca. ⁴ M̃a wãbara carea bara jĩasia. Mañ crîchabaraðe acade wã quĩrĩa babaria bio basrida bai carea. ⁵ M̃a quĩrĩneba babaria bla Critora wârâda ija baða ba papadjora Loidaba, ba papa Eunice bida ba naña ija panana quĩrĩaca. M̃a cawa bla bla bida abari quĩrĩaca Critora ija baða. ⁶ M̃a jawara ba ar̃a baside Ācôrêba b̃a diasia idji itea ne omârêâ. Mañ carea m̃a jaraya: Ācôrêba diadara biara ep̃e odua. ⁷ Ācôrêba dadjia ne waya bai soda diae basia, âtebara dadji soðe diasia jũma poya odamârêâ, quĩrĩada eroðeamârêâ, idjaba dadji cacuara jipa eroðea cawadamârêâ.

⁸ Mañ bërâ dadji Boro Jesucritodebemada jarai carea perarãdua. M̃ara Jesucrito carea preso bamĩna perarãdua. Ātebara bedeada bia Jesucritodebema jaradiabaraðe Ācôrê abadeba ba sida bia mĩgai carea baðua. ⁹ Ācôrêba dadjirãra eðra edasia idjaba trãsia idji itea bia beadamârêâ. Dadjia bia o pan carea m̃awã oẽ basia, âtebara idji biadeba oida crîcha baða bërâ m̃awã osia. Wârâda nañ ejũa bai naña Ācôrêba idji biadeba crîchasia Jesucritodeba dadjirãra carebaida. ¹⁰ Mañbe Jesucrito dadji Eðra Eðabari zeside unubisia sãwã idji biadeba carebarida. Dadji beuida baðara Jesucritoba jõbipeða ewariza zocai baida diasia. Bedea bia idjidebemaba m̃ara ebuda cawabi bla.

¹¹ Ācōrēba mālra ḅasia mañ bedea bia jarabarida ḅamārēā, Jesucritoba diabuedada ḅamārēā, idjaba judiorāēā jaradiabarida ḅamārēā.* ¹² Mañ carea mālra bia mīga ḅaa. Baribara peraē ḅaa. Māa cawa ḅaa caida ījā ḅada. Idjaba cawa ḅaa māa idji jawade wagamārēā ḅadada idjia poya wagaida aba idjia cawa oi ewaridaa.†

¹³ Māa jipa jaradia ḅada quīrāca jaradia ḅadua. Jesucrito ījā ḅadeba, quīrāneba nīḅadua. ¹⁴ Ācōrē Jaure dadji sode ḅaba wārā bedea Ācōrēba ḅāa diadara bio waga ḅadua.

¹⁵ ḅaa cawa ḅaa berara jūma djabarā Asia druadebemaba mālra igarasidada. Djaba Pigeloba, Hermogene bida māwā osidaa. ¹⁶ Baribara māa quīrā ḅaa dadji Boroba djaba Onesiporo ēberārā quīrā djuburia ḅaida. Idjia mālra ḅarima zocārā carebasia. Mālra carenaba jā ḅamīna māl carea quīrā peraē ḅasā. ¹⁷ Ātebara Roma purude jūēpeda mālra quīrācuita jara nīne unusia. ¹⁸ Māa quīrā ḅaa dadji Boroba cawa oi ewaride idjira quīrā djuburiaida. ḅaa cawa ḅaa Onesiporoba Epesode bio carebasida.

2

Sāwā Jesucrito bedea jaradiaida ḅa

¹ Māl warra, Jesucrito biadeba zarea ḅadua. ² Māa zocārā ēberārā quīrāpita jaradia ḅadada ḅaa ūrīsia. Ara mañ jaradia ḅadara ḅaa bida djabarā jipa beaa jaradia ḅadua ādjirāba abari quīrāca dewarārā jaradiadamārēā.

³ Bara Jesucrito sordao bia bērā māl quīrāca bia mīgai carea ḅadua. ⁴ Sordaoba ne baridua ocaa, ātebara idji boroba quīrā ḅadra obaria bia unumārēā. ⁵ Idjaba dji jemenebarida idji jemeneida ḅa quīrāca jemeneēbara, idjia poyabara sida idjia edaida ḅadara edaēa. ⁶ Ējū o ḅara bia mīgabaria. Mañ bērā idjiabara néu zaudadebemada naārā edaida ḅaa. ⁷ Māa jara ḅara bio crīchadua. Dadji Boro Jesuba ḅāa jūma maḅgara cawabiya.

⁸ Jesucritodebemada quīrāneḅadua. Idjira Davideba zedaa. Idjira beu ḅadada Ācōrēba ārēbabisia. Mañ bedea bia idjidebemada māa jaradia ḅaa. ⁹ Mañ carea mālra bia mīga ḅaa. Mālra ēberā cadjirua quīrāca carenaba jā eropanā. Baribara Ācōrē bedeara jā eropanā. ¹⁰ Mañ carea māa jūma droa ḅaa Ācōrēba edada ēberārā carebai carea. Māwā Ācōrēba ādjirā sida Jesucritodeba ēdra edaya ewariza idji bia quirudebemada erobeadamārēā.

¹¹ Nañ bedeara wārā araa:
Dadjirāda Crito ume beusidabara, idji ume zocai panania.

¹² Dadjirā bia mīga panada droadibara, idji ume dji bororāda beadia.
Dadjirāba Critoda adua panana adibara, idjia bida dadjirāra adua ḅada aya.

¹³ Dadjirāda idji ume jipa nīḅadebara, idjida jipa ḅabaria ara idjia jaradara o ama baca bērā.

Ācōrē nezoca sāwā ḅaida ḅa

¹⁴ Jūma maḅgara djabarā quīrānebabī ḅadua. Dadjirā Boro quīrāpita jaradua ādjirāra baridua bedea carea caicaya beadiē panada. Mañ caicayaba biada diacaa, ātebara dji ūrī bea crīchara ārībaria. ¹⁵ Ācōrē wārā bedeara jipa jaradia ḅada unubi ḅadua. Ne obari bia quīrāca quīrācuita o ḅadua Ācōrēba bara quīrā pera neē bia unumārēā. ¹⁶ Ācōrē quīrāpita biē bea nēbarabadara

* **1:11** Judiorāēā. Griego bedeadē ācara cartade maālra neēa. † **1:12** Idji jawade wagamārēā ḅadada. Acaramaara mañ bedeaḅa jara ḅaa: “Idjia māl jawade ḅadada.”

igaradua. Mañ êpê beara Ācōrēnebemada tamlara wābadaa. ¹⁷ Ādjia jaradia panaba ēberārāra aī wābaria aidaba pea co wābari quīrāca. Māwā jaradia-badarā tāēna Himeneoda, Pileto sida panāa. ¹⁸ Ādjira wārā bedeadebemada āi wāsidaa. Ādjia jaradiabadaa ēberārā jaidapedadara ārēbacuasidada. Maāgladeba ācaraba Crito ījā panāra ādjia ārībadaa. ¹⁹ Baribara Ācōrē ēberārāba Critora bio ījā panāa de jīrūba dera zarea erobabari quīrāca. Ācōrēba idjiderāda cawabi carea nāwā jarasia: “Dadjirā Boroba jūma id-jiderāra cawa bāa.” Idjaba jarasia: “Dadjirā Boro ījā panāana a beaba jūma cadjiruara igaradida panāa.”

²⁰ De waibade ababe oro odada, parata oda sida beaēa, ātebara bacuru odada, egoro cada sida bea. Ācarara dji biara bea bēra baridua ewari carea beaēa, baribara waabemara baridua ewari carea bea. ²¹ Dadjirā sida ara mañ quīrāca panāa. Dadjirāba cadjiruara igaradibara, dadjirā Boro itea dji biara beada panania. Māwā dadjirāneba idjia ne poya oya idjaba ne jūma biada odi carea beadia.

²² Cūdrarāba cadjiruara awua panānebemada āi badua. Jipa oida êpē badua. Jesura ījā badua. Jūmarāda quīrā badua. Jūmarā ume necai badua. Dadjirā Boro Ācōrēa iwidibadarā ume so jipa badeba jūma maāglara êpē badua. ²³ Ēberārāba crīcha siriē bea beade panāne eda bedearādua. Bāa cawa bāa maāgladeba caicayabadada. ²⁴ Dadjirā Boro nezocara ijara baiē bāa, ātebara jūmarā ume aduā baida bāa. Jaradia cawa baida bāa. Jūmarā ume droa baida bāa. ²⁵ Idjia jaradia bā quīrānaca ēberārāba beade biadeba Ācōrē bedeara cawabida bāa. Māwāra Ācōrēba ādjirāra carebaisicada idjimaā jēda zedapeda wārā beadeada cawadamārēa. ²⁶ Quīrāpa crīchāsidadara ādjirāra diauruba jida erobadebemada ēdradia. Ara nawena diauruba jida pe erobāa idjia quīrā bāra odamārēa.

3

Jīrūarebema ewariēde ēberārā sāwā beadi

¹ Bāa naāglada cawa baida bāa. Jīrūarebema ewariēde minijīchiada zeya. ² Ēberārāba ne jūmada ādji itea quīrānia, parata awua beadia, ādjida biara beada adia, dji dromada crīchadia, djārāda biē jaradia, ādji djibarirā bedeara ījānaca baya, ādji carebabara ēberāa bia bāada adaca baya, idjaba Ācōrēra wayadaca baya. ³ Ādjirāba djārāda quīrānaca baya, quīrā djuburiadaca baya, nēbara oya beadia, cadjiruara odira poya igaradaca baya, jawaichia beadia, idjaba ne jūma biada igaradia. ⁴ Ādji dji bia quīrāca eropanara cūrūga badeba biē odia. Bio crīchadeēne ne bariduada o beadia. Jūmarā cāyābara ne cawaara beada adia. Ācōrē cāyābara bāsridadara biara quīrā beadia. ⁵ Ācōrē ījā beaca beadia baribara iduaribidaēa Ācōrēba idji bāadeba ādjira jipa bāmārēa. Maāglarā ume ābaa barādua.

⁶ Māwā beara djārā deza wābadaa wērā crīcha neē bea, cadjiruaba bira beada cūrūgadi carea. Maāglā wērārāba ne jūma cadjiruara o quīrā badeba bariduada ījābadaa. ⁷ Ādjirāra ewariza ne cawa wānaa, baribara wārā bedeara poya cawadaca. ⁸ Janēba, Jambre bida Moise beade igarapedada quīrāca āi jaradia bea bida wārā bedeara igarabadaa.* Ādji crīchara cadjiruaba jūma āī bea. Wārā bedeara cawadaca. ⁹ Baribara ādjia o panāra bia odjaēa.

* 3:8 Exodo 7:10-12. Janēra, Jambre sida Egiptodebema ne cawa bea basia.

wāpeda enedua.[†] Māa Ācōrē itea o bāra idjia carebaida bāa. ¹² Djaba Tiqicora māa Epesodaa wābisia. ¹³ Bā zebārāde māa jīsua carea jābarida enedua. Maāda Troa purude, djaba Carpo dede besia. Idjaba mā carta beara enedua. Māa biara quīrīā bāa mā carta animarā ede bā beada.

¹⁴ Jiorrodeba ne obari Alejandro mā biē oda carea dadjirā Boroba cawa oya. ¹⁵ Idji ume quīrācuīta badua. Dadjia jaradia panānebemada idjia bio biē jara bāa.

¹⁶ Ara mādjī carea dji dromarā quīrāpita bedeaside ni abaada māare bedeadaē basia. Ātebārā jūmarāba māra igarasidaa. Māa quīrīāēā ādjira mā carea Ācōrē quīrāpita bedeade beadida. ¹⁷ Baribārā dadji Borora mā ume basia. Idji abāada māā diasia idji bedea jaramārēā. Māwā jūma judiorāē arima duanāba ūrīsidaa. Maāne dadjirā Boroba māra imama itedebemada ēdrā edasia. ¹⁸ Maā awara dadjirā Boroba jūma mā biē obāadebemada ēdrā edaya. Idjia māra waga edeya idji ēberāra bajāne bia pe erobāmaa. Ewariza idjia bio bia bedeadida panāa. Bia bāa māwā baida.

Pauloba jīrūare bāda

¹⁹ Djaba Aquilaa, Prisca bida jaradua māa quīrīā bāda ādjira bia pananida. Ara mā quīrāca djaba Onesiporo ēberārā jaradua. ²⁰ Djaba Erastora Corinto purude besia. Djaba Tropimora cacua biē beba bārā idjira Mileto purude amesia. ²¹ Cue jara bai naēna isabe zedua. Djabarā Eubuloba, Pudenteba, Linoba, Claudiaba, jūma djabarā bida quīrīā panāa bāra bia baida.

²² Māa quīrīā bāa dadjirā Boro Jesucritora bā ume baida idjaba Ācōrēba idji biadeba bārāra careba baida. Bia bāa māwā baida.[‡]

[†] 4:11 Marco. Hecho 13:5; 13:13; 15:36-40.

[‡] 4:22 Bia bāa māwā baida. Griego bedeade ἀκατα-
cartade māra neēa.

TITO CARTA PAULOBA TITO ITEA BADA

Pauloba naḷ cartada Tito itea ḅasia. Maḷ Titoba Paulodeba Jesucritora iḷāsia (1:4). Mamaḷba ḷtaa Paulo ume nībabadjia. Paulo naārā Jerusaleḷnaa djabarā bororā ume bedeadē wāsīde Titora edesia (Galata 2:1-3). 2 Corintode 2:12-13de, 7:5-6de bida jara ḅaa Titoba djabarā Corintodebemarāa jaradia ḅabadjida. 2 Timoteo 4:10de jara ḅaa Titora Dalmacia druadaa wāsida.

Romane preso bada ēdradacarea Pauloba wayacusa puruza djabarā acade wāsia. Tito ume bedea bia Jesucritodebemada Creta morro dromanaa jarade wāsidaa (1:5). Acarḷba iḷāpedadacarea Pauloba Titora mama amesia jaradia ḅamārēā. Māwānacarea Pauloba naḷ cartara diabuesia Titora idji ume Nicopoli puruḷdaa wāmārēā (3:12). Tiqicoda wa Artemada diabuesia Tito cacuabari djabarāa jaradia ḅamārēā. Poa 63de Pauloba naḷ cartara Corintodeba diabuesica ḅaa. Djaba Zenaba, Apolo bida Titomaa edesidaa (3:13).

Pauloba Ācōrēa bia ḅaada apeda ḅasia djabarā wagabadarāda sāwā beadida panada (1:1-9) idjaba Titoba sewa jaradia bea carea quīrācuitaīda bada (1:10-16). Maḷare ḅasia drōārāda, djorarāda, cūdrarāda, nezocarā sida sāwā beadida panada (2:1-10). Maḷare ḅasia Ācōrēba ādjirā ēdra edada bērā jipa nībadida panada (2:11deba aba 3:10daa). Jīrūare ḅasia Titora zemārēā (3:12-15).

Dji crīcha dromada 2:15de ḅā ḅaa: “Jūma maḷgara jaradia badua. Carebadua djabarāba maḷ bedeara iḷā odamārēā. Āi o beara quēādua, Ācōrēba bara ḅada bērā māwā omārēā. Djabarāa bara idu igarabirādua.”

Pauloba naḷ cartade naārā ḅada

¹ Māra Pauloa, Ācōrē nezocaa idjaba Jesucritoba diabuedaa. Māra diabuesia Ācōrēba edadarāba idjiba iḷanamārēā idjaba wārā bedea cawadapeda Ācōrēba quīrā ḅa quīrāca beadamārēā. ² Ādjirāba ewariza Ācōrē ume zocai panani carea jḷā panḷa. Naḷ ējūā oi naēna Ācōrē sewa ocaba maḷ zocai baira diaida jarasia. ³ Maḷbe idjia ḅada ewaride māa jaradia ḅaḷdeba idji bedea Critodebemada ebuda cawabisia. Maḷ bedeara Ācōrē dadji Ēdra Edabariba māa jaradiabisia.

⁴ Tīto, māa naḷ cartara ḅa itea ḅabarḷaa. Dadjia abari quīrāca Critora iḷā panḷ bērā bara wārāda mḷ warra quīrāca ḅaa. Māa quīrā ḅaa dadji Zeza Ācōrēba, dadji Boro Jesucrito bida ādji biadeba bara careba pananida, necai bai sida dia pananida.

Pauloba Titoa obi jarada

⁵ Māa bara Creta morro dromane amesia ota o bedara jūma omārēā. Māa jarada quīrāca djabarā wagabadada puruza ḅacuadua.* ⁶ Djabarā wagabarira biē jaradi neē baida ḅaa. Quīma aba erobaida ḅaa. Idji warrarāba Critora iḷā beadida panḷa idjaba jipa nībadida panḷa. Māwāra ēberārāba jaraḷaēa cadjirua o panḷa wa cḷwara zarea panḷa. ⁷ Djabarā wagabariba Ācōrē trajura obari bērā biē jaradi neē baida ḅaa. Idjira cawaara ḅa quīrāca baiē ḅaa, caicaya baiē ḅaa, beu nībaiē ḅaa, jḷwaichia baiē ḅaa

* 1:5 Djabarā wagabada. Griego bedeadē ḅā ḅaa “drōārā.” Cāpūrā bedeadē maḷba jara ḅaa “pastores” o “ancianos.”

idjaba parata awua baiē ɓaa. ⁸ Āteɓaɾa idji dede jũēɓadara jũma bia edaida ɓaa, ne jũma biada o quĩrĩa baida ɓaa, crĩcha biadeba baida ɓaa, jipa baida ɓaa, Ācõrē itea baida ɓaa, idjaba idji cacuara jipa erobaida ɓaa. ⁹ Wārā bedea idjia jaradiapedadara bio iṣā baida ɓaa. Māwā idjia wārā bedea jipa jaradia ɓadeba ēberārāra poya carebaya biara iṣānamārēā, idjaba wārā bedea biē tabada abadarāa poya cawabiya āi crĩcha panada.

¹⁰ Māa māwā jara ɓaa wārā bedea quĩrĩānacada, dadji carebaca bedea jaradiabadada, dṣārā cūrūgabada sida ɓara bēra. Dadji umaquĩrā cacua wēāgoḍida panana abadara maḷ ēberārānebema. ¹¹ Ādjia jaradiaiē beada jaradia pananeba deza ēberārā crĩchara jũma ārĩbadaa. Ababe parata carea jaradiabadaa. Maḷarāa idu jaradiabirādua.

¹² Cretadebema drōā naēnabema dji dromaba nāwā jarasia: “Cretadebemarāra sewaida beaa, animarā cadrāa quĩrāca beaa, ne coya beaa, djuburia beaa.”† ¹³⁻¹⁴ Maḷba jaradara wārāa. Maḷ carea maḷ ēberārāra quēā badua wārā bedeadā iṣānamārēā, judiorāba drōā naēna nēɓaɾaɓadara igaradamārēā, idjaba wārā bedea iṣānacaba jaradia panada iṣārānamārēā.

¹⁵ Ācõrē quĩrāpita bia beamaarā ne jũmada Ācõrē quĩrāpita bia ɓaa. Baribara Ācõrē iṣāē beamaarā ni cārē sida bia ɓāēa. Ādji crĩchara, ādji so sida cadjiruaba jũma ārĩ beaa. ¹⁶ Ādjia jarabadaa Ācõrēra cawa panada, baribara ādjia o pananeba unubibadaa idjira igara panada. Ādjirāra cawara zarea beaa idjaba ne bia odi carea beadacaa. Ādjia obadara Ācõrēba quĩrācaa.

2

Pauloba Titoa jaradiabida

¹ Baribara ɓaabaɾa wārā bedeara jipa jaradia baida ɓaa. ² Drōārāa jaradiadua ādji cacuara jipa erobeadamārēā, quĩrāipa beadamārēā, crĩcha biadeba nĩbadamārēā, Critora bio iṣā beadamārēā, wārā quĩrĩāneba beadamārēā, idjaba jũma droadamārēā. ³ Idjaba dṣorarāa jaradiadua Ācõrē quĩrāpita jipa beadamārēā, nēɓara orānamārēā idjaba beu nĩɓarānamārēā. Āteɓaɾa ne jũma biada jaradiadida panaa. ⁴⁻⁵ Ādjirāba awērāa jaradiadida panaa ādji quimara, ādji warrarā sida quĩrĩānamārēā, crĩcha biadeba jipa nĩbadamārēā, wērā biada beadamārēā, ādji dera bia wagaḍamārēā, sobia beadamārēā, idjaba ādji quimaba jara ɓara iṣā oḍamārēā. Māwāra ni abaɓba Ācõrē bedeara biē jaradaēa.

⁶ Cūdrarāa jaradiadua crĩcha biadeba jipa nĩbadamārēā. ⁷ Jũma bia o ɓadeba jūmarāa unubi badua sāwā nĩbadida panada. Crĩcha biadeba jipa jaradia badua. ⁸ Wārā bedeadā jaradia badua ni abaɓba ɓara biē jararānamārēā. Māwā jaradia ɓaibara, ɓa ume dji quĩrūra peradia. Ādjia ni maārĩ bida dadjirāra poya biē jaradaēa.

⁹ Nezocarāa jaradiadua ādji boroba jara ɓara jũma iṣā oḍamārēā. Ne jũmada bia oḍida panaa ādji boroba bia unumārēā. Ādji boroba jarabaɾara daucha panuniē panaa. ¹⁰ Ādji boroḍeda drāadiē panaa, āteɓaɾa unubiḍida panaa ādjia ne jũmada jipa o panada. Māwāra ēberārāba cawadia Ācõrē dadji Ēdra Edabari bedeara bio bia ɓada.

¹¹ Ācõrēba jūmarāa unubisia idji biadeba ēberārāra ēdra edabarida. ¹² Maḷaɓa dadjirāa cawabi ɓaa ne jũma cadjiruara, naḷ ējũānebemarāba

† 1:12 Drōā naēnabema dji droma. Griego bedeadē ɓā ɓaa “Ācõrēneba bedeabari.”

quĩrĩãbada sida igaradida panãda. Idjaba cawabi ðaa dadjirã naã ëjũãne panãne crĩcha biadeba jipa nĩbadida panãda Æcõrẽba quĩrĩã ða quĩrãca. ¹³ Dadjirã bia panani ewari jãã panãmisa mãwã pananida panãa. Maã ewaride dadjirã Êdrã Edabari Jesucritora zeya. Maãne idji quĩrãwãrẽãra ununia. Idjira dadjirã Æcõrẽ dji dromaa. ¹⁴ Dadjirã carea Jesucritoba ara idjida idu beabisia ne jũma cadjiruadebemada êdrã edai carea. Dadjirãra ara idji itea bia basia idji puruda beadamãrẽã idjaba ne jũma biada o quĩrĩã pananamãrẽã.

¹⁵ Jũma maãgara jaradia badua. Carebadua djabarãba maã bedeara iãã odamãrẽã. Æi o beara quẽãdua, Æcõrẽba ðara ðada bẽrã mãwã omãrẽã. Djabarãa ðara idu igarabirãdua.

3

Æcõrẽba idji biadeba dadjirã êdrã edada

¹ Djabarãa quĩrãnebavidua naã ëjũãnebema bororã jawæda pananamãrẽã. Ædjia jarabãdara iãã odida panãa idjaba ne jũma biada odi carea beadida panãa. ² Djabarãa jaradua: ni abããdebemada biẽ bedeadie panãa, caicaya beadie panãa, ãtebãrã sobia beadida panãa, jũmarã ume aduã beadida panãa.

³ Wãrãda naẽna dadjirã bida crĩcha biada neẽ panasidaa, Æcõrẽra iããnaẽ panasidaa, ãi crĩcha panasidaa. Dadjia cadjirua o awua beara, ðasrĩda o quĩrĩã bea sida nezoca quĩrãca jũma obadjidaa. Baridua cadjiruade nĩbabadjidaa, djãrãba erobã carea soðe biẽ panebadjidaa, djãrãba dadjirãra quĩrãmabadjidaa, idjaba dadjirãba djãrãda quĩrãmabadjidaa. ⁴ Baribãrã dadjirã Êdrã Edabari Æcõrẽba idji biada, idji quĩrĩã sida jũmarãa cawabisia. ⁵ Maãba dadjirãra êdrã edasia. Dadjia bia opedada carea êdrã edaẽ basia, ãtebãrã idji quĩrã djuburiadeba êdrã edasia. Dadjirã cadjiruara sagãsia djiwiði toða quĩrãca beadamãrẽã idjaba Æcõrẽ Jaureba dadjirãa zocai bai djiwidida diasia. ⁶ Dadji Êdrã Edabari Jesucritodeba Æcõrẽba idji Jaurera dadjirãa wãgaẽ diasia. ⁷ Æcõrẽba idji biadeba dadjirãra jipa unu ða bẽrã ewariza idji ume zocai panania. Maãda jãã panãa.

⁸ Maã bedeara wãrã araa. Mãa quĩrĩã ðaa ðaa maãgara bio jaradia baida Æcõrẽ iãã beaba ne jũma biada o wãnamãrẽã. Maã bedeara bio bia ðaa. Jũmarãda carebabaria. ⁹ Baribãrã baridua bedea sirie ða carea caicayarãdua. Æcõrẽba Moisea diaða ley carea bida caicayarãdua. Idjaba dadji drõã naẽnabemarã trã jaradiabadara igaradua. Jũma maãgara biẽ ða bẽrã carebaca.

¹⁰ Abããba djabarãda ijarabibãrã, idjira quẽãdua waa mãwã orãmãrẽã. Idjia iããẽbãrã, wayacusa quẽãdua. Maãne wadibida iããẽbãrã, idji ume bãrãdua. ¹¹ ðaa bio cawa ðaa maã ëberãba wãrã bedeara igarapeda biẽ o ðada. Cadjirua o ðadeba unubi ðaa ara idjida Æcõrẽ quĩrãpita bedeaðe ðada.

Naã cartade Pauloba jĩrũare ðada

¹² Mãa djaba Artemada wa djaba Tiqicoda ðamaa wãbiya. Jãma jũẽnacarea isabe Nicopoli purudaa mã acãde zedua. Mãa za uru cue jara mama baida crĩcha ðaa. ¹³ Ëberãare bedebari Zenada, Apolo sida ðamaãba wãbãðade ne jũmaneba carebadua bia wãnamãrẽã. ¹⁴ Dadjirã dji Crito iãã beaba biada o cawa wãnida panãa ne neẽ quẽdeba carebaði carea. Mãwãra ara dadji quĩrĩãbe beadaẽa.

¹⁵ Jũma mĩ ume duan^Λba quĩrĩã pan^{ΛΛ}a b^Λra bia baida. Dai quĩrĩã pan^Λ Crito ĩjã beaa jaradua daiba quĩrĩã pan^Λda ãdjirãra bia duananida. M^Λa quĩrĩã b^{ΛΛ}a Ācõrẽba idji biadeba jũma bãrãra careba baida.

PILEMOA CARTA PAULOBA PILEMOA ITEA BADA

Pauloba naã cartada Pilemoa itea basia. Poa 60are Romane preso baside basia. Carta djabarã Colosadebema itea diabueside naã carta sida diabuesica bla (Colosa 4:11).

Maã Pilemoara Colosade babadjia idjaba ne bara basia. Pauloðeba Jesucritoda iãasia (v. 19). Djabarãda idji dede dji jarebadjidaa (v. 2). Idjia nezoca Onesimo abadada erobasia. Baribara maã Onesimora ne drasica ba bẽrã mĩrũ wãsia (vv. 18-19). Paulo preso bamaa wãpeda careba basia.

Onesimoba Crito iãanacarea Pauloba naã cartara basia. Critodeba djabarã bẽrã Pauloba Pilemoa bedea djuburiasia Onesimora wayacusa bia edamãrẽã (vv. 10-12, 15-20). Pauloba basia Onesimoba dradara idjiabara jẽda diaida.

Naã carta baside Pauloba ãdraida crĩcha basia. Ara ãdrapeda Pilemoamaa wãida crĩcha basia (v. 22).

Pauloba naã cartade naãrã bada

¹ Mãra Pauloa. Jesucrito carea preso bla. Dadji djaba Timoteoda nama bla. Djaba Pilemoa, daiba bara quĩrĩa panla. Bla dai quĩrĩa Ācõrẽ trajura o ba bẽrã mla naã cartara ba itea babarã. ² Idjaba babarã jũma djabarã ba dede abaa dji jarebadarã itea, dadji djabawẽrã Apia itea, dadji djaba Arquipo itea bida. Arquipoba Ācõrẽ bedeara dai careba jaradiabaria. ³ Mla quĩrĩa bla dadjirã Zeza Ācõrẽba, dadjirã Boro Jesucrito bida ãdji biadeba bãrãra careba pananida idjaba necai bai sida bãrã dia pananida.

Djaba Onesimo carea Pauloba bedea djuburiada

⁴ Mla Ācõrẽa iwidibara ba carea bia bada abaria. ⁵ Mla ũrĩa bla dadjirã Boro Jesura bio iã bada idjaba jũma Ācõrẽ ãberãrã quĩrĩa bada. ⁶ Mla Ācõrẽa iwidĩ bla Crito iã bea ume bara bio bia bamãrẽã.* Mãwã jũma ne bia dadjia Jesucritodeba eropanada bla bio cawaya. ⁷ Djaba, bla Ācõrẽ ãberãrã quĩrĩneba sobiabida bẽrã mla sida sobiabisia idjaba bio basridabisia.

⁸ Maã carea bla iwidia mla jarabara quĩrĩa omãrẽã. Critodeba mla obida bamĩna obiẽa. ⁹ Ātebara mla bedea djuburiaya quĩrĩneba mãwã omãrẽã. Mãra drõã Pauloa. Jesucrito carea preso bla. ¹⁰ Ba nezoca Onesimo carea mla bedea djuburiaya. Idjira mla warra quĩrĩa bla. Mla nama preso bade idjia mãneba Citora iãna bẽrã mla warra quĩrĩa besia. ¹¹ Naẽna ba nezoca dji biaẽ basia, baribara idira nezoca biada basia. Mãwã idjia ba itea bia trajaya idjaba mãra bia carebaya.

¹² Idjira bamaa jẽda diabuebara. Mla idjira bio quĩrĩa bla. Mla quĩrĩa djuburia idjira bia edadua mla edabara quĩrĩa.† ¹³ Bedea bia Critodebema carea mla preso bade idjira mla ume eroã quĩrĩa basia jũma bla mla carea jãmaaba poya oẽ bada omãrẽã. ¹⁴ Baribara bla bia bada aẽne mãwã o quĩrĩẽ basia. Mla quĩrĩa djuburia iwidĩ bara bla õgo obiẽa ãtebara quĩrĩa bla babara mãwã o quĩrĩa baida.

* **1:6** Crito iã bea ume bara bio bia bamãrẽã. Acaramaarã maãba jara bla: “Crito iã badeba bara idji ãberãrã ume bio bia bamãrẽã.” † **1:12** Griego bedeadẽ maã versìculora ebuã blaẽa.

¹⁵ Dārāé ʙaa ʙa nezoca Onesimora ʙa ume baɗada mĩrũ wānada. Āibērā māwāsia idji jēda wāɓaraɗe ʙaa ewariza erobamārēā. ¹⁶ Baribara idjira nezoca quĩrāca erobaiē ʙaa, āteɓara nezoca cāyābara biara erobaida ʙaa. Critodeba ʙa djaba bēra quĩrāneba erobaida ʙaa. Māa idjira bio quĩrā ʙaa, baribara maā cāyābara ʙaa idjira biara quĩrāida ʙaa, ʙa nezoca bēra idjaba dadjirā Boroɗeɓa ʙa djaba bēra.

¹⁷ ʙamaarā dadjia Ācōrē itea aɓarida o panɓara, Onesimora bia edadua mā edabara quĩrāca. ¹⁸ Idjia bariduɗeɓa ʙaɗa biē osibara wa ʙaa jēda diai bara ʙaɓara, māa iwiɗidua. ¹⁹ Ara mā jaɓaba nāwā ʙaɓara: idjia jēda diaida ʙara māa diaya. Quĩrāneɓadua māneba Crito ijaña bēra ʙaa māa diai bara ʙaɗa. ²⁰ Djaba, dadji Boro carea mā quĩrā djuburia iwiɗi ʙara oɗua. Dadjira Critodeba djabarā bēra mā sora ʙasriɗabidua.

²¹ Māa māwā ʙaɓara cawa ʙa bēra ʙaa mā bedeara ijaɗa. Cawa ʙaa māa jara ʙa cāyābara ʙaa biara oida. ²² Maā awara māa crīcha ʙaa bārāba Ācōrēa iwiɗi pananeba māra ēɗrāida. Māwā māra bārāmaa poya wāya. Maā bēra mā cāi sida waga erobadua.

Pauloba naā cartade jĩrāre ʙaɗa

²³ Djaba Epaproda Jesucrito carea mā ume preso ʙaa. Idjia quĩrā ʙaa ʙara bia baida. ²⁴ Marcoba, Aristarcoba, Demāba, Luca biɗa quĩrā panla ʙara bia baida. Ādjirāba mā ume Ācōrē trajura o panla.

²⁵ Māa quĩrā ʙaa dadjirā Boro Jesucritoba idji biɗeɓa bārāra careba baida.†

† 1:25 Bārāra. Griego bedeadē ʙā ʙaa “bārā jaurera.”

HEBREO CARTA HEBREORÃ ITEA

Nañ cartada hebreorã itea bñda basía. Cawadaē panñ caiba bñsida. Acañamaarã Bernabeba, Apoloba, Silaba, Lucaba, Clemente Romanebema wa dewaraba bñsida. Naēna zocārãba crīcha panasidaa Pauloba bñdada. Ababe cawa panñ Hebreo carta bñdara judio basida. (Judiorã hebreo bedeadē bedeadaba bērã hebreorã abadaa.) Nañ carta bñdaba, dji carta edadarã bida Timoteora unubadjidaa (13:23). Mañ awara djabarã Italia druadebemarã ume dji bia basía (13:24-25). Poa 70 bai naēna basia.

Nañ cartara djabarã judiorã bia mīga bea itea bñsia Jesucrito igararānamārēã. Jesucrito iñã panñ carea ādjia erobeara acañaba jārīsidaa (10:32-34). Jūma nañ cartade dji bñdaba jara bña Critora dji dromaara bñda.

Critora bajānebema nezocarã cāyābara biara bña (1:1neba aba 2:18daa). Critora Moise cāyābara biara bña (3:1neba aba 4:13daa). Critora dadjirã Sacerdote dji Dromaara bña (4:14deba aba 7:28daa). Critoba cadjiru carea oðara sacerdoterãba obada cāyābara biara bña (8:1neba aba 10:39daa).

Jirūare dji carta bñdaba jara bña Ācōrēba dadjirã bia unumārēã idjida iñanida panñda (11:1neba aba 13:25daa). Dji crīcha dromara 12:1ne bña: “Mañ ēberārã zocārãba unubisidaa Ācōrēba wārãda iñāsidaa. Mañda cawa panñ bērã dadjirã bida ara mañ quīrāca iñã pananida panñ. Dadjirãa idu iñābicara, cadjiruaba dadjirã bñrã edabari sida āyã bñdapeda jūma droa panñneba nocodaa wānadra dadjirã jūnida panñmaa.”

Ācōrē Warrara dji dromaara bña

¹ Naēnaeda Ācōrēba dadji drōã naēnabemarã bñrima zocārã quīrātanoaneba bedeadadjia. Idjideba bedeadadarāneba māvã osia. ² Baribara nañ jirūarebema ewaride idji Warradeba dadjirãa bedesia. Idji Warradeba Ācōrēba ne jūmada osia idjaba idjida bñsia ne jūma erobamārēã. ³ Idji Warraba Ācōrē quīrāwārēã dorrodorrodaa unubibaria. Idjiabara Ācōrēba sāvã bñda cawabibaria. Idji bedea bña bñdeba ne jūma oðara ara māvã bña. Idjia dadjirã cadjiruara sañapeda Ācōrē dji droma bñ jawa araare bajāne chūmesia.

⁴ Ācōrēba idjira bajānebema nezocarã cāyābara dji dromaara bñsia. Ācōrēba idjira trã bñsia “mã Warra,” mañne ādjirãra trã bñsia “mã nezocarã.” Māvã Ācōrēba idji trã bñdara ādjirã trã bñda cāyābara biara bña. ⁵ Ācōrēba ni abaa bajānebema nezocaa nāvã jaraē basia:

Bñra mñ Warraa. Idi bñra mñ Warraada abara.*

Idjaba ādjidebemada nāvã jaraē basia:

Mñra idji zeza baya, idjaba idjira mñ warra baya.†

⁶ Ācōrēba idji Warra iwina nañ ējūānaa diabuebarãde nāvã jarasia:

Jūma Ācōrē bajānebema nezocarãba idjia bia bedeadida panñ.

⁷ Bajānebema nezocarānebemada Ācōrēba nāvã jarasia:

Bajānebema nezocarãda osia nāvã quīrāca beadamārēã.‡

* **1:5** Salmo 2:7. Idi bñra mñ Warraada abara. Griego bedeadē bñ bñ: “Idi mñ bñda unusia” wa “idi mñra bñ zeza basia.” † **1:5** 2 Samuel 7:14. ‡ **1:7** Griego bedeadē “nāvã” idjaba “jaure” abari bedea. Mañ carea acañ traduccioñne mañ versiculode nāvã bñ bñ: “Idji bajānebema nezocarãda osia jaureda beadamārēã.”

Ādjirāra osia t^{ab} urua quīrāca beadamārēā.[§]

⁸ Barib^{ar} idji Warradebemada Ācōrēba nāwā jarasia:

Ācōrē, b^{ar} ewariza jūmarā boroda baya. B^{ar} purura jipa pe erobaya. ⁹ B^{ar} biadr^{ar} quīrāsia. Cadjiruara quīrāmasia.

Ma^{ar} carea Ācōrē, b^{ar} Ācōrēba jūma b^{ar} ume pan^{ar} cāyābara b^{ar} d^{ar} dromaara b^{ar}asia. Māwā b^{ar} bio b^{ar}asridabisia.*

¹⁰ Idjaba nāwā jarasia:

Jūmarā Boro, naārēda b^{ar} na^{ar} ējūāda, bajā sida osia.

¹¹ Jūma ma^{ar}g^{ar}ar jōya barib^{ar} b^{ar} ara māwā baya. Jūma ma^{ar}g^{ar}ar dji sore baya wua dji sore babari quīrāca.

¹² Wua sore ērāpeda djiwidi j^{ab} b^{ar} quīrāca b^{ar} jūma ma^{ar}g^{ar}ar āyā b^{ar}peda djiwidi oya.

Barib^{ar} b^{ar} ara b^{ar}dji b^{ar}ada baya. B^{ar}ar beuc^{ar}a.[†]

¹³ Ācōrēba ni a^{ba} b^{ar} bajānebema nezocaa jaraē b^{ar}asia:

M^{ar} j^{ar}wa araare chūmedua a^{ba} b^{ar} dji quīrūra m^{ar}a jūma b^{ar} j^{ar}waeda b^{ar} b^{ar}ar^{ar}ada.[‡]

¹⁴ Jūma bajānebema nezocarāda Ācōrēba zocabaria. Ācōrēba ādjirāra diabuebaria dji ēdr^{ar}dirā carebadamārēā.

2

Quīrācuia beadadua Crito igarada amaaba

¹ Ma^{ar} bē^{ar} āi wāna amaaba dadjirāba wārā bedea ūrīpedadara quīrācuia biara ēpēnida pan^{ar}a. ² Ācōrēba naēna obi b^{ar}ada bedeara bajānebema nezocarāneba diasia. Ma^{ar} bedeara ēberārāba jūma ījā odida panasid^{ar}a. Jūma ījā oē beara, igara b^{ar}a sida Ācōrēba aride cawa obadjia. ³⁻⁴ Ara ma^{ar} quīrāca Ācōrēba ēdr^{ar} edaidebema bedead^{ar} dadjirāba igaradib^{ar}ar, Ācōrēba cawa oidebemada s^{ar}wā ēdr^{ar}adi? Ma^{ar} bedea bio b^{ar}a b^{ar}ara dadjirā Boro Jesuba naārā jaradiasia. Ma^{ar} ūrīpedadaba dadjirāa jarasid^{ar}a ma^{ar}g^{ar}ar wārāda. Ma^{ar} awara Ācōrēba ne ununaca wai b^{ar}ada quīrātanoa obisia. Idjia quīrā b^{ar}ada quīrāca idji Jaureba obi b^{ar}ara idjiderāza diasia. Jūma ma^{ar}g^{ar}ar cawabisia ma^{ar} bedeara wārāda. Ma^{ar}da dadjirāba igaradib^{ar}ar, Ācōrēba ēdr^{ar}adi?

Jesucrito dadji quīrāca b^{ar}ada

⁵ Ējūā djiwidi zeida b^{ar} daiba jara pan^{ar}ara Ācōrēba bajānebema nezocarā j^{ar}waeda b^{ar} b^{ar}asia. ⁶ Āteb^{ar}ar Ācōrē Bedeade nāwā b^{ar} b^{ar}a:

M^{ar} Ācōrē, ēberāda Ācōrē? Ācōrē dairāma crīchabari?

Ēberāda Ācōrē? Ācōrē dairāda wagabari?

⁷ B^{ar}a dairā bajānebema nezocarā cāyābara edaara b^{ar}asia.

Māwāmīna dairā na^{ar} ējūāne bia b^{ar}asia idjaba dji dromarāda b^{ar}asia.*

⁸ B^{ar}a ne jūmada dai j^{ar}waeda b^{ar}asia.[†]

Ācōrēba ne jūmada dadji j^{ar}waeda b^{ar}asia. Dadji j^{ar}waeda b^{ar}adaēra neēa. Māwāmīna wadibida ununaēa ne jūma dadji j^{ar}waeda b^{ar}ada. ⁹ Barib^{ar}ar

§ 1:7 Salmo 104:4. * 1:9 Salmo 45:6-7. † 1:12 Salmo 102:25-27. ‡ 1:13 Salmo 110:1. B^{ar} j^{ar}waeda b^{ar} b^{ar}ar^{ar}ada. Griego bedead^{ar} b^{ar} b^{ar}a: “B^{ar} jīrū edre b^{ar} b^{ar}ar^{ar}ada.” * 2:7 Griego bedead^{ar} āc^{ar}ar cartade na^{ar} sida b^{ar} b^{ar}a: “Daira b^{ar}asia ne jūma b^{ar}a oda bororāda beadamārēā.” † 2:8 Salmo 8:4-6. Dai j^{ar}waeda b^{ar}asia. Griego bedead^{ar} nāwā b^{ar} b^{ar}a: “Ne jūmada idji jīrū edre b^{ar}asia.”

Jesudebemada cawa panla.† Ācōrēba idjira bajānebema nezocarā cāyābara naļ ējūāne edaara ḅasia. Ācōrēba idji biadeba māwā osia Jesura jūmarā carea beumārēā. Bia mīga beuda bērā Ācōrēba idjira bia ḅasia idjaba dji dromada ḅasia.

10 Ācōrēba ne jūmada osia. Idjideba ne jūmada beaa. Ācōrēmaarā bia ḅasia Jesura bia mīgaida. Māwā idjira ēberārā Ēdra Edabarida aride ḅasia. Idjideba Ācōrēba idji warrarāda zocārā edasia idji biya quirudebemada edadamārēā.

11 Jesuba ēberārāda Ācōrē itea bia ḅabaria. Idjia, maļ ēberārā bida abari Zezada eropanla. Maļ carea Jesura peracaa ādjirāra idji djabarā ai carea.

12 Ācōrē Bedeade nāwā ḅā ḅla:

Māla ḅadebemada māl djabarāa bedeaya. Jūmarā ābaa dji jare duanane māla ḅada bia jaraya.§

13 Idjaba nāwā ḅā ḅla:

Māla idjidra ījā ḅaya.*

Idjaba naļ sida ḅā ḅla:

Māra nama ḅla, idjaba warrarā Ācōrēba mālā diadara māl ume ābaa panla.†

14 Maļ warrarāba djarada, oa sida eropan bērā Jesu bida abarida edasia idji beudadeba diauru poyai carea. Diaurura beu djabaria. 15 Jesuba diaurura poyada bērā, beudi carea waya beadara idjia jūma ēdra ḅasia. Ewariza beudi waya pananeba ādjirāra biē panasidaa nezoca quīrāca. 16 Wārāda Jesura bajānebema nezocarā carebade zeē basia, ātebala Abrahāļ quīrāca Ācōrē ījā beadra carebade zesia.† 17 Idji zeside ne jūmane dadji quīrāca ḅasia djārā quīrā djuburiabari Sacerdote dji Droma bai carea.§ Wārāda Ācōrē quīrāpita sacerdote dji droma jūma aride obarida ḅesia. Maļba ara idjida idu beabisia ēberārāba cadjirua obadara Ācōrēba quīrādoamārēā. 18 Diauruba mīā sē ḅaside Jesura bia mīgasia. Maļ bērā diauruba mīā sē beara careba cawa ḅla.

3

Moise cāyābara Jesura dji dromaara ḅla

1 Djabarā, bārāra Ācōrē ēberārā bērā idjaba Ācōrēba bārāra trāna bērā, Jesucritodebemada bio quīrācuita crīchadadua. Idjira Ācōrēba diabuedaa idjaba Sacerdote dji Dromaa. Dadjirāba ebuda jarabadaa idjidra wārāda ījā panla. 2 Ācōrēba obidara Jesuba jūma aride osia Moiseba Ācōrē ēberārā ume oda quīrāca.* 3 Ēberārāba de bia obaridebemada dji de cāyābara biara bedeabadaa. Ara maļ quīrāca dadjirāba Moisedebema cāyābara Jesudebemada biara bedeādida panla. 4 Dera dji oda bara beaa. Baribara Ācōrēba ne jūmada osia. 5 Moiserā Ācōrē nezoca bērā Ācōrē ēberārā ume jūma aride osia. Maļne idjia cawabisia Ācōrēba nocoarebema ewaride cārēda jaraida. 6 Baribara Ācōrē warra Critora idji ēberārā boroa. Ādjirā ume jūma aride o ḅla. Dadjirāba Critoda ījā pananibara idjaba idjideba edadira ḅasrida jāla pananibara, Ācōrē ēberārā.†

† 2:9 Jesudebemada cawa panla. Griego bedeade nāwā ḅā ḅla: “Dadjirāba Jesura unu panla.”

§ 2:12 Salmo 22:22. * 2:13 Isaia 8:17. † 2:13 Isaia 8:18. ‡ 2:16 Griego bedeade nāwā

ḅā ḅla: “Abrahāļ ēberārāra carebade zesia.” § 2:17 Dadji quīrāca. Griego bedeade ḅā ḅla: “Idji

djabarā quīrāca.” * 3:2 Ācōrē ēberārā ume. Griego bedeade ḅā ḅla “Ācōrē dede.” † 3:6 Griego

bedeade ācala cartade naļ sida ḅā ḅla: “Aba naļ ewari jōbaḅadaa.”

Critora igararānadua

⁷⁻⁸ Mañ carea Ācōrē Jaureba nāwā jara ɓaa:

Idi Ācōrē bedea ūrībadaɗe bārā sora zarearānadua bārā drōā naēnabemarā so zareapedada quīrāca.

Ādjirā ējūā pōāsa ewaraga ɓaɗe duanasidaɗe Ācōrēba jaradara igarasidaa idjia sāwā oi cawaya.

⁹ Mama idjia odara cuarenta poa unusidamīna ādjirāba ījānaē basía sāwā oi cawaya.

¹⁰ Mañ carea ādjirā ume quīrūpeda Ācōrēba nāwā jarasia:

“Ādjirāba mīra soɗeba wārāda ēpēnaca. Mā ora cawa quīrānacaa.”

¹¹ Idjaba quīrū ɓaɗe wārāneba nāwā jarasia: “Mā ānāūbima ādjirāra jūēnaēa.”†

¹² Djabarā, quīrācuɗa beaɗadua. So cadjiruaba Ācōrē ījānaē beaɗarānadua. So cadjiruaba Ācōrē zocai ɓara igarabaria. ¹³ Waɗi ewari ɓaɗe eda ewariza dji carebaɗadua biara ījāni carea. Māwā ni abaɓɗa cadjiruaba cūrūgapeda so zarea beaɗaēa. ¹⁴ Dadjirāba naārā ījāpedaɗeɗa aba beubaɗadaa Critoda ījā pananibara, idji ume panania. ¹⁵ Mañ carea Ācōrē Bedeade nāwā jara ɓaa: Idi Ācōrē bedea ūrībadaɗe bārā sora zarearānadua bārā drōā naēnabemarā so zareapedada quīrāca.‡

¹⁶ Ācōrē bedea ūrīpedaɗacarea ɗacairāda so zareasida? ɗJūma Moiseba Egiptodeba ēɗra edadarāda māwā so zareasidaēca? ¹⁷ ɗĀcōrēba cairā ume cuarenta poa quīrū basí? ɗCadjiruaba opeɗadarā ume quīrū basíēca? ɗMañ carea ādjirāra ējūā pōāsa ewaraga ɓaɗe quinisidaēca? ¹⁸ ɗĀcōrēba cairā wārāneba jarasi idjia ānāūbima jūēnaēda? ɗIdji bedea ījānaē beaɗarā māwā jarasiēca? ¹⁹ Mañgaɗeɗa dadjirāba cawa panla ādjirāba ījāpedaɗaē bēra Ācōrēba ānāūbida baɗama poya jūēnaē basida.

4

¹ Ācōrēba wārāda jara ɓaa dadjirāra wadibida idjia ānāūbima poya jūēnida panlaɗa. Baribara quīrācuɗa beaɗadua. Māwāēra ācara bārānebemada mama jūēnaēa. ²⁻³ Bedea bia Ācōrēba ānāūbidebemada dadjirāba ūrīsidaa drōā naēnabemarāba ūrīpedada quīrāca. Dadjirāba soɗeba ījā panla bēra Ācōrēba ānāūbima jūēnia. Baribara drōā naēnabemarāba ūrīnapeda ījāpedaɗaē bēra mañ beɗeɗa carebaē basía. Ādjirānebemada Ācōrēba nāwā jarasia:

Quīrū ɓaɗe mā wārāneba nāwā jarasia: “Mā ānāūbima ādjirāra jūēnaēa.”*

Māwā jarasia naā ējūā oɗaɗeɗa āta idjia oida baɗara jūma o erobamīna.†

⁴ Ācōrēba idji beɗeɗe ānāūbada ewaridebemada nāwā jarasia:‡

Sieteɓema ewaride Ācōrēba jūma pārā erobasia. Mañ bēra sieteɓema ewaride ānāūsia.‡

⁵ Idjaba Ācōrēba idji beɗeɗe nāwā jara ɓaa:

Mā ānāūbima ādjirāra jūēnaēa.*

⁶ Bedea bia Ācōrēba ānāūbideɓema naārā ūrīpedaɗa ījānaē basía. Mañ bēra idjia ānāūbida baɗama jūēnaē basía. Baribara ācara ēberārāda wadibida Ācōrēba ānāūbima poya jūēnia. ⁷ Mañ carea Ācōrēba dewara ewarida basia

† 3:11 Salmo 95:7-11; Numero 14:21-35. § 3:15 Salmo 95:7-8. * 4:2-3 Salmo 95:11. † 4:2-3

Idjia oida baɗara. Mañba cawabi ɓaa Ācōrēba dadji ānāūni sida osida. † 4:4 Ānāūbada ewari. Griego

beɗeɗe ɓa ɓaa “séptimo día.” § 4:4 Genesi 2:2. * 4:5 Salmo 95:11.

idjia ãnãubima jũenamãrẽã. Maã ewarira Ãcõrẽba trã ãsia “idi.” Maã ewari ãdacarea dãrãbãrãde idjia Davideba maãnebemada bedeiasia. Maã bedeara mãã naẽna naã cartade ãsia. Nãwã ãa:

Idi Ãcõrẽ bedea ãrãbadade bãrã sora zarearãnadua.†

⁸ Josueba israelerãrã Ãcõrẽba wãrãda ãnãubimaa ededabara Ãcõrẽba dewara ãnãubidebemada bedeaẽ bacasia. ⁹ Maã bãrã ãnãubada ewarida Ãcõrẽ ãberãrã itea wadibida ãa. ¹⁰ Abaada Ãcõrẽba ãnãubima ããbãrã, idjia o badadebemada ãnãusia Ãcõrẽba ne jũma opeda ãnãuna quĩrãca. ¹¹ Maã bãrã dadjirãba biara jãrãdida panãa Ãcõrẽba ãnãubima jũeni carea. Mãwãrã ni abããda ãaedaãa drõã naẽnabemarã ããnaẽ panãneba ãapedada quĩrãca.

¹² Wãrãda Ãcõrẽ bedeara zocai ãa idjaba ããa ãa. Idji bedeara djõbada neco quida umẽ era ãã cãyãbara pewedeara ãa. Idji bedeaã dadji crĩchara, dadji soba o quĩrã ãã sida jũma ebuda cawabibaria dadji crĩcha, dadji jaure, dadji so sida edu cõbãrã quĩrãca. ¹³ Ãcõrẽba ne jũmada unubaria. Idjia unuẽ ãara neã. Idjia oãara, dadjia mẽrã eroãã sida ebuda unu ãa. Idjia cawa obãrãde jũma dadjia oãara idjia jaradida panãa.

Jesura dadjirã Sacerdote dji Droma

¹⁴ Ãcõrẽ Warra Jesura bajãnaa wãsia. Idjira dadjirã Sacerdote dji Dromaa. Dadjirãba idjira ãã panãana a panã bãrã wãrãda ãã pananida panãa. ¹⁵ Jesu dadjirã Sacerdote dji Dromaba cawa ãa dadjirãrã ãããẽ panãda. Diauruba idjira mã sãsia dadjirã mã sãbari quĩrãca. Baribãrã Jesuba cadjiruara oẽ basia. ¹⁶ Dadji ãããẽ ããdebemada cawa ãã bãrã dadjirã idji bugue caita wããda quĩrãca ne wayaa neẽ Ãcõrẽa iwididida panãa. Mãwã idjia dadjirãrã quĩrã djuburiaya idjaba idjia carebamãrẽã iwidibadade idji biadeba care-baya.

5

¹ Ãcõrẽba sacerdote dji droma ããbãrãza ãberãda aba edapeda ããbaria. Maã bãrã ãberãrãba cadjirua opedada carea sacerdoteba Ãcõrẽa ne diabarã idjaba animarãda babue diabarã.* ² Ëberãrãba adua panãneba ãã opedadara sacerdote dji dromaba poya cawa quĩrã djuburiaya idjia bida abarica obari bãrã. ³ Ëberãrãba cadjirua opedada carea animarã babue diabarãde idjia oda carea bida animarã babue diaida ãa. ⁴ Ni abããda ara idjiduba sacerdote dji dromada becaa, ãtebãrã Ãcõrẽbãrã aba trãpeda ããbaria Aaroã ããda quĩrãca. ⁵ Ara mã quĩrãca Critora ara idjiduba Sacerdote dji Dromada beẽ basia, ãtebãrã Ãcõrẽbãrã idjira mãwã ãsia. Ãcõrẽba idjia mãwã jarasia:

Bara mã Warraa. Idi bara mã Warraada abãrãa.†

⁶ Idjaba mãwã jarasia:

Bara ewariza sacerdoteda baya Melquisedẽ bada quĩrãca.‡

⁷ Crito naã djarade baside jãã ããã Ãcõrẽa jĩgua bedea djuburiasia, Ãcõrẽba idji beuida ããdebemada poya ãdrã ããida ããda bãrã. Mãne Ãcõrẽba quĩrã ãã quĩrãca ãã oyada ada bãrã, Ãcõrẽba idji bedeara ãrĩaia.§ ⁸ Critora Ãcõrẽ Warramãna idji bia mãã ããdeba ãã o cawasia. ⁹ Ne jũmane daucha ãã oda bãrã, idjia jara ãã ãã o beara jũma ãdrã edaya ewariza zocai beadamãrẽã.

† 4:7 Salmo 95:7-8. * 5:1 Levítico 1:1deba aba 6:7daa. ‡ 5:5 Salmo 2:7. Idi bara mã Warraada abãrãa. Griego bedeaã ãã ãã: “Idi mãã bada osia” wa “idi mãã ãã zeza basia.” ‡ 5:6 Salmo 110:4. Genesis 14:18. § 5:7 Marco 14:32-36.

10 Mañ bēřā Ācōrēba idjira Sacerdote dji Dromada ḅasia Melquisedé ḅada quīrāca.

Wārā bedeara igararānadua

11 Mañgḷdebemada daiba zocārā jaradia quīrīā panḷa. Baribḷḷ zarea ḅḷa ebuda cawabidida, bārāba isabe cawadaca bēřā. 12 Bārāba Jesu ījāpedadara dārāḅdaa. Mañ bēřā idira bārāra Ācōrē bedea jaradiabadada beadida panasidaa. Māwāmīna Ācōrē bedeara mācua adua panḷ bēřā poya bia jaradiadacaa. Abaḷba bārāra Ācōrē bedeadebema cawaichaara ḅada wayacusa jaradiada ḅḷa juba dawabḷḷ quīrāca. Bārāra warra zaque quīrāca ḅea bēřā djico codi cāyābara jubadrḷ dodida panḷa. 13 Juba do ḅeara wadi djuburi quēdea bēřā sāvā jipa oira adua beaa. 14 Baribḷḷ djico zareara drōārā itea. Ādjirāba Ācōrē bedea quīrācuia crīcha panḷneba cawa panḷa cārēda biada idjaba cārēda cadjiruada.

6

1-2 Mañ bēřā nocodaa wānia Critoda biara cawadi carea. Dadjirāba idjidebema naārā cawapedada awa jaradiadaēa. Wayacusa jaradiadaēa cadjirua o panḷ carea beudida panḷda, cadjirua igaradapeda Ācōrēmaa zedida panḷda, Ācōrē ījāninebemada, borocuedidebemada, djabarā ḷḷḷ jḷwa ḅadidebemada, beudarā ḷrēbadidebemada, idjaba Ācōrēba cawa odorā ewariza bia mīgadidebema sida. 3 Ācōrēba quīrīā ḅḷḷḷḷ, jūma mañgḷdebemada wayacusa jaradiadi cāyābara dadjirāra nocodaa wānia Critoda biara cawadi carea.

4 ḷḷḷḷḷba wārā bedeara cawa panasidaa. Ācōrēba dia ḅḷ carea ḅḷsrida panasidaa. Idji Jauredeba ne edasidaa. 5 Idji bedea bio bia ḅḷda, idji ḷḅḷa nocoarebema ewaride unubi sida cawa panasidaa. 6 Ādjirāba Critoda igarapedada bēřā wayacusa poya jēda idjimaā zedaēa. Zesidara Ācōrē Warra wayacusa crude cachibada quīrāca idjidebemada jūmarāa biē bedebidida.

7 Cue zebḷḷḷḷ egoroba dobaria. Mañba egoro biade ne udara dji uda itea bia zaubaria. Ācōrēba mañ ējūāra bia jarabaria. Crito igaraē ḅeara mañ ējūā quīrāca panḷa. 8 Baribḷḷ cue zedacarea ḷḷḷda, chirua cadjirua sida tunuibḷḷ, mañ egorora biē ḅḷa. Ācōrēba mañ ējūāra biē jarapeda jirūare jūma babueya. Crito igara ḅeara mañ ējūā cadjirua quīrāca panḷa.

9 Djabarā, दौरā māwā bedea panāmīna cawa panḷa Ācōrēba bārāra ēdra edada bēřā o biade wāḅadada. 10 Ācōrēra jipa ḅḷ bēřā bārāba bia o panḷra idjaba idji quīrīā panḷra quīrādoāēa. Idji ēberārā careba panḷneba unubisidaa idjira quīrīā panḷda. Idī bida careba panḷa. 11 Daiba quīrīā panḷa bādjiza māwā o pananida aba beubadadaa. Māwāḷḷ bārāba Ācōrēneba edadi carea jḷḷ panḷra jūma edadia. 12 Daiba quīrīānaēa bārāra coa beadida, āteḅḷḷḷ quīrīā panḷa bārāra dewararā djabarā quīrāca beadida. Ādjirāba Critoda ījā panḷ bēřā idjaba jūma droa panḷ bēřā, Ācōrēba diai jaradara jūma edadia.

Ācōrēba bedea ḅḷḷḷḷ wārāda oya

13 Ācōrē cāyābara dji dromaara ḅḷda neēa. Mañ bēřā Abrahāḷ ume bedea ḅḷside ara idji trāneba wārāda carebayada asia. 14 Nāwā jarasia: “Wārāda

māla bāra carebaya idjaba bādeba zocārā yōbiya.”* ¹⁵ Abrahāḷba jūma droa bādeba jāā bāpeda Ācōrēba warra diai jaraḍada unusia.

¹⁶ Ēberārāba wārāneba jarabādade ādji cāyābara dji dromaara bā trāneba māwā jarabadaa. Maāne ni abaaba poya sewaada adacaa. ¹⁷ Ara māḷ quīrāca Ācōrēba ebuda cawabi quīrīāsia idjia diai jaraḍa edadi ēberārāba māḷra wārāda edadida idjaba idjia crīcha bā quīrāca wārāda obarida. Maā carea ara idji trāneba diayada asia. ¹⁸ Ācōrēra sewa oca bēra idjia diai jaraḍara wārāda diaya idjaba idji trāneba jaraḍara quīrā awara oēa. Maā bēra Ācōrēba dadjirā waga bamārēā jarāsidāa. Idjia jaraḍara wārāda oida cawa panā bēra dadjirāba poya sozarra iḷā panania. Maāba Jesudeba edadi carea jāā panāra quenabaridaēa. ¹⁹⁻²⁰ Dadjia jāā panāra wārāda edadida cawa panāa. Maāba dadjirāra careba bāa bio iḷā pananamārēā anclaba barco ero ūmabari quīrāca. Dadjia jāā panāra wārāda edadida cawa panāa Jesura bajānaa dadjirā na wāna bēra. Idjira Ācōrē dede wuaba eatḷ jira bā edaare wāsia dadjirā carebai carea. Mama idjira dadjirā Sacerdote dji Dromada besia Melquisedé baḍa quīrāca. Ewariza māwā bāa.

7

Melquisedé

¹ Maā Melquisedéra Saleḷ purudebema boro basía idjaba Ācōrē dji Dromaara bā sacerdote basía.* Maā ewaride Abrahāḷra ācārḷ puru bororā ume djōpeda jūma poyasia. Abrahāḷ jēda zebārāde Melquisedéba audiabaride wāpeda idjira bia jarasia Ācōrēba carebamārēā. ² Maāba Abrahāḷba djō bāpeda jāḷrīnanebemada Melquisedéa diasia. Die juachabārāza aba diasia. Melquisedé trāba jara bāa “ēberārā boro jipa bā.” Idjaba idjira Saleḷnebema boro abadjidāa. Maā trāba jara bāa “necai baidebema boro.” ³ Ni abaaba adua panāa Melquisedé zezara, dji papa sida cairā basida. Adua panāa idji ēberārā drōā naēnabemara cairā basida. Idji todadebemada, beudadebema sida adua panāa.† Māwā idjira Ācōrē Warra quīrāca ewariza sacerdotēa.

⁴ †Melquisedédebemada bio crīchaadua! Idjira wārāda dji droma basía. Dadjirā drōā naēnabema dji droma bā Abrahāḷba djō bāpeda jāḷrīnanebemada idjia diasia. Die juachabārāza aba diasia. ⁵ Māwānacarea Ācōrēba Moisea diada leyde jarasia jūma israelerāba edabādadebemada Levideba yōpedada sacerdoterāa diadida panāda. Die edabādaza aba diadida panāa. Israelerāa māḷ sacerdoterā djabarāmīna, abari Abrahāḷneba yōpedadamīna, māwā diadida panāa. ⁶ Baribārḷ Melquisedéra Levideba yōnaē basía. Māwāmīna Abrahāḷba jāḷrīnanebemada idjia diasia. Die juachabārāza aba diasia. Maāne Melquisedéba Abrahāḷra bia jarasia Ācōrēba carebamārēā. Māwā osia Ācōrēba Abrahāḷa naēna wārāda carebayada adamīna.‡ ⁷ Jūmarāba cawa panāa dji dromaara bāba dji edaara bāra bia jarabarida Ācōrēba carebamārēā.

⁸ Israelerāba edabādadebemada Levideba yōpedada sacerdoterāa diabadāa. Maā sacerdoterā beudimīna die edabādaza ādjia aba diabadāa. Baribārḷ Melquisedéra wadi zocai bāca bāa Ācōrē bedeaba idjira beusida jaraē bā bēra. Māwā Abrahāḷba jāḷrīnanebemada māḷ beuca sacerdotēa

* **6:14** Genesi 22:17. * **7:1** Genesi 14:17-20. † **7:3** Griego bedeadē māḷ versiculoda nāwā bā bāa: “Melquisedéra zezā neē bāa, papa neē bāa, ēberārā drōā naēnabema sida neē bāa. Idji toda ewari neē bāa, idji beuda ewari sida neē bāa.” ‡ **7:6** Genesi 12:1-3.

diasia. Die juachab^{AR}Aza aba diasia. ⁹⁻¹⁰ Israelerāba die edab^{AD}adebemada Levideba yōpedada sacerdoterāa aba diabadaa. Barib^{AR} Melquisedéba Abrahā audiabariside Abrahā wiuzaque Levira wađi neē basia. Maļ bēra dadjirāba nāwā jaradida panāa: Abrahāba die juachab^{AR}Aza Melquisedéa aba diaside idji wiuzaque Levideba yōnirā bida ara maļg^{AD}ada diasidāa.

¹¹ Ācōrēba idji ley diaside Levideba yōpedada sacerdoterāda basia israelerā maļ leydeba pe eronibadamārēā. Naārā Aaroāda sacerdotē dji droma basia. Maļ sacerdoterāba o pananeba ēberārāda poya jipa beadibara, ¿cārē cārēā Aaroā awara sacerdotē Melquisedé quīrāca bāda zeida basi? ¹² Maļ sacerdotera Levideba yōpedada sacerdoterā cacuabari besia. Maļ bēra dji ley sida awara besia. ¹³ Jūma maļgaba dadjirā Boro Jesudebemada bedeā bāa. Idjira Levideba yōnaē basia, āteb^{AR} Judadeba yōna basia. Maļ naēna ni aba^{AD} Judadeba yōnada sacerdotē beadāē basia. ¹⁴ Moiseba jaraca basia sacerdoterāa maļ ēberārāneba zedida. Barib^{AR} jūmarāba cawa panāa dadjirā Boro Jesura Judadeba yōna basida.

¹⁵ Jūma māa jaradara ebudaara bāa naāda cawadib^{AR}AR: Levideba yōpedadarā awara Jesuda sacerdotēda besia Melquisedé bada quīrāca. ¹⁶ Idjira sacerdotēda beē basia leyba bāda bēra. Leyba ababe Levideba yōpedadadr^{AD} bābaria. Jesura sacerdotēda besia idji abāadeba beuca bēra.

¹⁷ Maļ carea Ācōrē Bedeade nāwā bā bāa: Bāra ewariza sacerdotēda baya Melquisedé bada quīrāca. §

¹⁸ Naārā bada leyba ni aba^{AD}ada carebadaē bēra Ācōrēba āyā bāsia. ¹⁹ Maļ leyba ni aba bida jipa bāē basia. Maļ ley cāyābara Ācōrēba ne biara bāda diasia dadjirā carebai carea. Maļg^{AD}adeba dadjirāra Ācōrē caita wābadaa.

²⁰⁻²¹ Ācōrēba dji naārā panana sacerdoterā bāside ewariza beadida jaraē basia. Barib^{AR} Ācōrēba Jesura sacerdotēda bāside wārāneba jarasia ewariza māwā baida. Ācōrē Bedeade nāwā bā bāa:

Dadjirā Boroba wārāneba jarasia bāra ewariza sacerdotēda baida Melquisedé bada quīrāca. * Idjia jaradara quīrā awara oēa.

²² Maļg^{AR} Ācōrēba wārāneba jarada bēra dadjirāba cawa panāa Ācōrēba Jesudeba dadjirā ume bedeā bādara wārāda oida. Maļ bedeā bādara idjia naārā diada ley cāyābara biara bāa.

²³ Naārā beadā sacerdoterāra beubadjidāa. Aba jaidasira idjia o badara waa poya oē bēra idji cacuabari dewarada bebadjia. Māwā zocārāda sacerdotē basidāa. ²⁴ Barib^{AR} Jesura beuca bēra ewariza sacerdotē baya.

²⁵ Maļ bēra idjideba Ācōrēmaa zebādara jūma poya ēdr^{AD} edaya ewariza zocai beadamārēā. Idjira beuca bēra ewariza dadjirā carea Ācōrēa bedeā djuburiabaria.

²⁶ Dadji Sacerdotē dji Droma Jesuba cadjiruara ocaa, ne jūmane jipa bāa. Ācōrēba idjira bia unu bāa. Cadjirua obadarā tāēnabemada āyā bāpeda bajāne dji dromada bāsia. Maļ bēra ne jūmane dadjirāra poya carebaya.

²⁷ Idjia ocaa dewararā sacerdotē dji dromarāba ewariza obada quīrāca. Maļ sacerdoterāba ara ādjia cadjirua opedada carea naārā Ācōrēa animarāda babue diabadaa. Maļbeba^{AR} dewara animarāda babue diabadaa ēberārāba cadjirua opedada carea. Barib^{AR} Jesuba animarā babue diab^{AR} quīrāca ara idjida idu beabisia ēberārāba cadjirua obada carea. Barima aba māwā odaba

§ 7:17 Salmo 110:4. * 7:20-21 Melquisedé bada quīrāca. Griego bedeade ācar^{AR} cartade māra neēa.

cadjiruara jūma sagasia. ²⁸ Ācōrēba Moisea diada leyba ēberārā ne jūmane jipaē beada bābaria sacerdote dji dromarāda beadamārēā. Baribara maā ley diadacarea Ācōrēba wārāneba jarasia idji Warrara ewariza Sacerdote dji Dromada baida. Māwā idji Warrara bāsia dadjirā carea sacerdote aride bāda bemārēā.

8

Jesu dadjirā Sacerdote dji Dromaa

¹ Dji crīcha droma daiba jara panara naāga: dadjirā Sacerdote dji Dromada bajāne Ācōrē bugue biya quiru jawa araare chūmaa. ² Bajāne Ācōrē de dji wārā arade idjira sacerdotea. Maā dera ēberāba odaēa, ātebarā dadjirā Boro Ācōrēba odaa.

³ Sacerdote dji dromarāda Ācōrēba jūma bābaria idjia ne diadamārēā idjaba animarāda babue diadamārēā. Maā bēra Jesucrito bida ne diada basia.

⁴ Idjida naā ējūane bābara sacerdote baē bacasia naā ējūane sacerdoterā bara bēra. Maā sacerdoterāba Ācōrēba ne diabadaa idji leyde bā bā quīrāca.

⁵ Sacerdoterāba o pananeba unubibadaa bajāne sāwābarā bāda. Maā carea Moiseba Ācōrē wua de oi naēna Ācōrēba idjia nāwā jarasia: “Jūma daucha odadua mā naā eyade unubida quīrāca.”* ⁶ Baribara Jesu dadjirā Sacerdote dji Dromaba bajāne o bāra sacerdoterāba naā ējūane o panā cāyābara biara bāa. Ara maā quīrāca Ācōrēba Jesudeba bedea bādara biara bāa Moisedeba bedea bāda cāyābara. Māwā biara bāa maā bedea bāside Ācōrēba ēberārāra biara carebayada ada bēra. ⁷ Ācōrēba Moisedeba naārā bedea bādaba wārāda carebadabara waya dewara bedeadā bāē bacasia. ⁸ Baribara Ācōrēba Moisedeba bedea bādara ēberārāba jūma opedadaē bēra idjia bedeadē panāda unusia. Maā carea nāwā jarasia:

Jūmarā Boroba nāwā jara bāa: “Ewari aba māa israelerā ume, Judadebemarā ume bida bedea djiwidida bāya.

⁹ Maā bedea djiwidira bārā drōā naēnabemarā ume bedea bāda quīrāca baēa. Bārā drōā naēnabemarā ume bedea bāsia Egiptodeba quīrācuīta waga ēdra eneside.†

Baribara wārāda ījapedadaē bēra māa ādjirāra igarasia.” Māwā jara bāa jūmarā Boroba.

¹⁰ Idjaba jūmarā Boroba nāwā jara bāa: “Nocoarebema ewaride māa bedea djiwidida israelerā ume nāwā bāya:

mā leyra ādjirā crīchade, ādjirā sode bida bāya.

Māra ādjirā Ācōrē baya, idjaba ādjirāra mā puru baya.

¹¹ Maāne jūmarāba māra cawa panania. Dji edaara beaba, dji dromarā bida cawa panania.

Maā bēra ni abāba idji druadebemarāa, idji ēberārāa bida waa jaradiadaēa mā jūmarā Boroda cawadamārēā.

¹² Ādjirāba biē opedadara māa jūma quīrādoaya. Ādjirāba cadjirua opedadara māa waa crīcha baēa.”‡

¹³ Ācōrēba bedea djiwidi bāyada aside cawabisia idjia naārā bedea bādara dji drōāda. Dji drōā bēra dārāēne āyā bāya.§

* **8:5** Exodo 25:40. † **8:9** Quīrācuīta waga ēdra eneside. Griego bedeadē bā bāa: “Jawa jidapeda ēdra eneside.” ‡ **8:12** Jeremia 31:31-34. § **8:13** Dārāēne āyā bāya. Griego bedeadē bā bāa: “Dārāēne nēbaya.”

9

Ācōrē de naā ējūānebema idjaba bajānebema

¹ Ācōrē israelerā ume naārā bedea bΛside jarasia idji wua deda naā ējūāne odida panΛda, maā dede sāwā odida panΛ sida. ² Maā de odapeda dji nocoarebema dejāra “Ācōrē itea bΛ dejā” abadjidaa. Maā dejāne ībīrāda, mesa sida basia. Paā Ācōrē quīrāpita bΛda sida basia. ³ Dji edaara bΛ dejāne wuaba eatΛ jira basia. MaāgΛ dejāra “Ācōrē itea biara bΛ dejā” abadjidaa. ⁴ Quera bá diabadada mama basia. Maāra oroba jūma bΛrá basia. Ācōrē baurude sida basia. Maā sida oroba jūma bΛrá basia. Epedeco jūgurua oro odada manába bira bΛda maā baurudede eda basia.* Aaroā bacuru tununā sida eda basia.† Ācōrēba diada ley mōgara pewedeade bΛda sida eda basia.‡ ⁵ Baurude ārā bajānebema nezoca quīrāca i bara panΛda umé panasidaa. Ādji iba dji baurude ārā cobara jūātrΛ eropanasidaa.§ Ādji panΛmaa Ācōrē quīrāwārēā dorrodorroda zebadjia. Maā baurude ārā cobamaa sacerdotēba oa jīāpobara de Ācōrēba ēberārāba cadjirua opedadara quīrādoabadjia. MaāgΛdebemada ara nawena daiba naā cartade jūma jaradiadaēa.

⁶ Jūma maāgΛ pārpēdadacarea sacerdoterāra ewariza dji nocoarebema dejāne eda wābadjidaa ādjia Ācōrē itea odida panΛra jūma odi carea. ⁷ Baribara dji edaara bΛ dejāne ababe sacerdotē dji dromadrΛ poaza barima aba eda wābadjia. Eda wābarade idjia cadjirua oda carea idjaba ēberārāba adua panΛneba cadjirua opedada carea bida animarā oada Ācōrē quīrāpita jīāpoi carea edebadjia.* ⁸ Maāneba Ācōrē Jaureba cawabi basia ēberārāra wadi Ācōrē de bajāne bΛde poya eda wānaēda. Sacerdoterāba wadi Ācōrē de naā ējūāne bΛde ne odida panΛmisa māwā basia. ⁹ Naā ewaride jūma maāgΛba cawabi bΛa Ācōrēba ne dia panΛneba idjaba animarā babue dia panΛneba bida dji māwā o bea crīchara poya jipa bΛēda. ¹⁰ Ācōrēba Moisea diada leyba ababe cawabisia cārēda codida panΛda, cārēda dodida panΛda, idjaba Ācōrēba sagabi bΛra sāwā sagΛdida panΛda. Jūma maāgara naā djarade obadjidaa aba Ācōrēba jūma quīrā awara obarΛdaa.

¹¹ Baribara Critora zesia dadjirā Sacerdotē dji Droma bai carea. Jūma ne bia naā ewaride bΛda idjia dadjirā dia bΛa.† Idjira Ācōrē de bajāne bΛde dadjirā carea ne o bΛa. Maā dera dji araa. Ācōrē de naā ējūāne bΛ cāyābara biara bΛa. Ēberāba odaēa; naā ējūānebemaēa. ¹² Critora Ācōrē de bajāne bΛde dji edaara bΛ dejāne barima aba eda wāsia. Maā dejāra “Ācōrē itea biara bΛ dejā” abadaa. Wāside chiwatu oada, paca zaque oa sida Ācōrē quīrāpita jīāpoi carea edeē basia. ĀtebarΛ ara idji oada edesia. Barima aba māwā odaba dadjirāra ēdrΛ basia ewariza bedea neē beadamārēa. ¹³ Sacerdotēba paca dji umaquīrā oada, chiwatu oada, paca zaque wērā babue diada pora sida ēberārā ārā jīāpobaria. Maāba ēberārā Ācōrē quīrāpita biē beadara naā djarade bia bΛbaria. ¹⁴ Māwā baibara, ¿Crito oaba dadjirāra biara bΛēca? Critora cadjirua neē basia. Ācōrē Jaure beucaba careba bēra ara idjida idu beabisia animarā Ācōrēba babue diabarΛ quīrāca. Cadjirua o panΛ carea dadjirāra beudida panasidaa. Baribara Critoba ara idjida idu beabida bēra

* 9:4 Exodo 16:33. † 9:4 Numero 17:1-10. ‡ 9:4 Exodo 25:16. § 9:5 Exodo 25:17-22. * 9:7

Levitico 16:1-34. † 9:11 Jūma ne bia naā ewaride bΛda. Griego bedeadē ācara cartade bá baa: “Jūma ne bia zeida bΛda.”

dadjirāba cadjirua opedadara Ācōrēba quīrādoapeda dadjirā crīchara jipa ḅasia. Māwā Ācōrē zocai ḅara dadjirāba poya ījānia.

¹⁵ Ācōrēba naārā bedea ḅadadeba panasidade ēberārāba cadjiruada obad-jidaa. Baribara Critodra beusia ādjia cadjirua obadadebemada ēdra ḅai carea. Critora beuda bēra idjideba Ācōrēba bedea djiwidida ḅasia. Māwā Ācōrēba ne jūma bia jōca diai jaradara idjia trānarāba Critodeba poya edadia.

¹⁶ Naā quīrāca ḅa: ēberāba cartade ḅabaria idji beudacarea caiba idjia erobara edaida. Baribara dji edaida ḅaba dji bedea ḅadara wārāda beusida acḅbiēbara, poya edaēa. ¹⁷ Dji bedea ḅada wadi zocai ḅamisa dji edaida ḅaba maā cartade ḅā ḅara poya edaēa. Ababe beudacareabara poya edaya. ¹⁸ Ara maā quīrāca Ācōrēba israelerā ume naārā bedea ḅaside animarā oada ero-zoasia. Maḅba cawabisia ādjirāba maā bedea ḅadara ījā odida panasidada. ¹⁹ Maḅra nāwā basia: Ācōrēba diada leyra Moiseba naārā ēberārā jūma jarasia. Maḅbe paca zaque oada, chiwatu oa sida baidodaa puerasia. Hisopo bacuru jawatede oveja cara purea odada jāpeda oade beguea edasia. Maā oaba idjia Ācōrēba diada ley cartara, ēberārā sida jīāposia. ²⁰ Jīāpobara de nāwā jarasia: “Naā oaba jara ḅaa Ācōrē bārā ume bedea ḅadara jūma ījā odida panāda.”† ²¹ Ara maā quīrāca Moiseba Ācōrē wua dera, jūma maā dede eda bea sida oaba jīāposia. ²² Wārāda Ācōrēba Moisea diada leyba jara ḅaa berara ne jūmada oaba jīāpoida ḅada Ācōrē quīrāpita bia ḅamārēā. Oada erozoaēbara dadjia cadjirua opedadara Ācōrēba quīrādoaeā.

Crito oaba dadjia cadjirua odara jūma sagabaria

²³ Ācōrē wua dera, maā dede eda bea sida Ācōrē de bajāne ḅa zaca basia. Jūma maāgara animarā oaba jīāpoida basia Ācōrē quīrāpita bia ḅamārēā. Baribara Ācōrē de bajāne ḅara, maā dede eda bea sida animarā oa cāyābara oa biara ḅaba jīāpoida basia. ²⁴ Critoba idji oara Ācōrē de ēberāba odade eda edeē basia, maāgara ababe Ācōrē de ara bajāne ḅa zaca ḅada bēra. Critoba idji oara bajānebara Ācōrē quīrāpita edesia. Idira mama dadjirā carea Ācōrēa quīrā djuburia iwidi ḅa. ²⁵ Idjira bajānaa wāē basia idji oada ḅarima zocārā jīāpoi carea naā ējūānebema sacerdote dji dromaba poaza Ācōrē itea biara ḅa dejāne obari quīrāca. ²⁶ Māwā badabara naā ējūā odadeba ātaa Critora ḅarima zocārā beuida bacasia. Baribara naā jīrūarebema ewaride zepeda ara idjida idu beabisia. ḅarima aba māwā odaba dadjirāba cadjirua opedadara jūma āyā ḅasia. ²⁷ Jūmarāda ḅarima aba beudia. Māwānacarea Ācōrēba cawa oya. ²⁸ Ara maā quīrāca Critoba ḅarima aba ara idjida idu beabisia zocārāba cadjirua opedadara āyā ḅai carea. Idjira wayacusa zeya, baribara maāne dadjirāba cadjirua obadara āyā ḅai carea zeēa. Ātebara zeya idji jāā ḅeara ēdra edai carea.

10

¹ Ācōrēba Moisea diada leyba jūma ne bia Critodeba zeidebemada jarijaria unubi ḅaa. Maā ne biara leyba diacaa. Maā bēra poaza Ācōrēa animarā babue diade wābadara leyba poya jipa ḅacaa. ² Leyba ādjirāra wārāda jipa ḅadabara, waa animarāra babue diade wānaē bacasia. Animarā babue dia panāneba wārāda cadjirua neē panenabara, waa crīchadaē bacasia idji quīrāpita bedede panāda. ³⁻⁴ Baribara paca dji umaquīrā oaba, chiwatu

† 9:20 Exodo 24:8.

oa bida cadjiruara poya äyã ßaca bërã, poaza animarã babue dia panãneba quĩrãnebabĩ ßaa ädjia cadjirua obadada. ⁵ Maã carea Crito naã ëjũãnaa zeside idjia Äcõrëa nãwã jarasia:

ßaa animarãra ßaa babue diadida quĩrãë ßaa. Ne diadi sida quĩrãë ßaa. ßaa mãa cacua diadadra quĩrã ßaa.

⁶ Ädji cadjirua carea animarã babue diabdade, ne diabdade bida ßara ßasrida bacaa.

⁷ Maã bërã mãa jarasia: Äcõrë, mãra nama ßaa ßaa quĩrã ßada oi carea.

ßa Bedeade mãnebemada mãwã ßã ßaa,*

⁸ Critoba naãrã jarasia Äcõrëba quĩrãë ßada ëberãrãba ädji cadjirua carea animarãda idjia babue diadida idjaba ne diadida. Äcõrëba Moisea diada leyba mãwã obi ßamĩna, mãneba Äcõrëa ßasrida bacaada asia. ⁹ Maãbe Critoba Äcõrëa nãwã jarasia: “Mãra nama ßaa ßaa quĩrã ßada oi carea.” Maãba cawabi ßaa naãrã Äcõrëba animarã babue diabi ßadara Critoba äyã ßasida. Maã cacuabari ara idjida idu beabida bërã idjidra besia. ¹⁰ Äcõrëba quĩrã ßara Jesucritoba jũma osia. Ara idjida idu beabisia. ßarima aba mãwã odaba dadjirãra ewariza Äcõrë itea bia ßasia.

¹¹ Sacerdoterãba ewariza Äcõrë itea ne obadaa idjaba animarãra babue diabadaa. Mãwãmĩna mãgãba cadjiruara äyã ßacaa. ¹² Baribara Jesucritoba cadjirua carea ara idjida idu beabisia. ßarima aba mãwã odaba jũma cadjiruara äyã ßasia. Maãbe Äcõrë jãwa araare chũmesia. ¹³ Mama jãã ßaa aba Äcõrëba jũma idji ume dji quĩrãra idji jãwaeda ßabaraada.† ¹⁴ Critoba ara idjida idu beabisia. Mãwã ßarima aba odaba jũma Äcõrë itea beara jipa ßasia. Maã jipa ßadara ewariza ßaya. ¹⁵ Äcõrë Jaure bida abarida dadjirãa cawabi ßaa. Naãrã jarasia:

¹⁶ Jumarã Boro Äcõrëba nãwã jara ßaa: “Nocoarebema ewaride mãa bedea djiwidida israelãrã ume nãwã ßaya: mã leyrã ädjirã crĩchade, ädjirã sode bida ßaya.”‡

¹⁷ Maãare nãwã jarasia:

Ädjirãba bië opedadara mãa jũma quĩrãdoaya. Ädjirãba cadjirua opedadara mãa waa crĩcha baëa.§

¹⁸ Critodeba Äcõrëba dadjirã cadjiruara jũma quĩrãdoada bërã, waa dadjirã cadjirua carea idjia ne diadië panãa.

Jesucritodeba dadjirãra Äcõrë caita poya wãnia

¹⁹ Maã bërã djabarã, Äcõrë itea biara ßa dejãne eda wãbada quĩrãca naã ewaride Jesucrito oadeba dadjirãra Äcõrë caita ne wayaa neë wãnida panãa.

²⁰ Maã dejãne wua eatã jira ßa cõãbara quĩrãca Jesucritoba idji beudadeba o djiwidida jarisia dadjirã Äcõrë caita poya wãnamãrëã. Maã ode wãbarara ewariza Äcõrë ume zocai baya. ²¹ Dadjirãba Sacerdote dji Dromada bajãne eropanãa. Idjia Äcõrë ëberãrãra jũma carebabaria. ²² Maã bërã Äcõrë caita wãnadra. Critoba dadjirã crĩcha cadjirua ßadada jipa ßasia dadjirã so idji oaba jãpobara quĩrãca. Äcõrë quĩrãpita bia ßasia dadjirã cacuara baído pãpãrã quĩruba sagãda quĩrãca. Maã bërã crĩcha aba panãneba idjaba

* **10:7** Salmo 40:6-8. † **10:13** Idji jãwaeda ßabaraada. Griego bedeade ßã ßaa: “Idji jĩrũ edre ßabaraada.” ‡ **10:16** Jeremia 31:33. § **10:17** Jeremia 31:34.

wārāda iḵā pananeba Ācōrē caita wānida panāa. ²³ Ācōrēra bedea aba bā bēṛā dadjirāba jāā panara idjaba mañnebema jūmarāa jara panā sida ni maārī bida quenabaridiē panāa. ²⁴ Jārādida panāa sāwā dji carebadida biara dji quīrīāni carea idjaba ne biada odi carea. ²⁵ Ābaa dji jarebadara idu bādīē panāa ācāraba idu bābada quīrāca. Ātebarā dji carebadida panāa biara iḵāni carea. Dadjirā Boro Ācōrēba cawa oi ewarira dārāēne zeida cawa panā bēṛā biara māwā odida panāa.

²⁶ Wārā bedea cawapedadacarea ara dadjiareba cadjiruada o pananibārā, waa neēa Ācōrēa diadi carea mañ cadjiruara quīrādoamārēā. ²⁷ Māwā o bāba ababe ne wayaadeba jāāida bāa Ācōrēba cawa omārēā. Mañ ewaride Ācōrēba jūma idji ume dji quīrūra tabā uruga nūmane batabueya ewariza bá nūmamārēā. ²⁸ Naēna abābā Ācōrēba Moisea diada leyda igarasira, mañne ēberā umēba wa ūbeaba jarasidara wārāda māwā bāda, idjira abeda quīrā djuburia neē beabadjidāa. ²⁹ Mañba ḡsāwā crīcha panā? Ācōrēba idji Warra igarabadara wetara cawa oēca? Ācōrēba idji Warra oadeba bedea djiwidida bāsia dadjirāra idji itea bia bāi carea. Māwāra Ācōrē Warra oa erozoada siriē bāda crīchabadara ḡidjia wetara cawa oēca? Mañ awara Ācōrē Jaureba idji biadeba dadjirāra careba bāa. Māwāra Ācōrē Jaure biē jarabadara ḡidjia wetara cawa oēca? ³⁰ Dadjirāba cawa panāa Ācōrēba nāwā jarasida: “Māabarā cawa oya. Jūmarāa diaya ādjirāba opedada quīrāca.”† Idjaba nāwā jarasia: “Jūmarā Boro Ācōrēba idji ēberārāra cawa oya.”‡ ³¹ Ācōrē zocai bāba dadjida cawa oibārā wārāda bio minijīchia bāa.

³² Quīrānebadadua bārāba naārā wārā bedea cawasidade sāwā panasidada. Mañ ewaride bārā bia mīgapedadara jūma droasidaa. ³³ Edaude jūmarā quīrāpita Crito carea biē jarasidaa idjaba biē osidaa. Edaude djabarā Crito carea bia mīga panā ume bia mīgasidaa. ³⁴ Crito carea preso bāpedadara bārāba quīrā djuburiasidaa. Idjaba bārāba ne erobeadara bāsrīda idu jārībīsidāa, cawa panā bēṛā mañ cāyābara ne biara bā jōcada bajāne eropanāda. ³⁵ Mañ bēṛā bārāba Ācōrē iḵā panāra igararānadua. Iḵā pananibārā, Ācōrēba bajāne ne biada waiḡbāa diaya. ³⁶ Bārāba jūma droadida panāa. Māwā Ācōrēba quīrītā bāda odapeda idjia diai jaradara jūma edadīa. ³⁷ Ācōrē Bedeade nāwā bā bāa:

Dji zeida bāra dārāēne zeya. Idjira wārāda dārāēā.

³⁸ Ēberā jipa bāra mā iḵā bādeba zocai baya. Baribārā idjia iḵā bāda igaraibārā, māa idjira bia unuēa.§

³⁹ Ācārāba Ācōrē iḵā panāra igaradapeda aduadīa. Baribārā dadjirāra mañ ēberārā quīrāca panāēā, ātebarā Ācōrē iḵā pananeba ewariza zocai panania.

11

Ācōrē iḵā bādebeba

¹ Dadjirāba Ācōrēda iḵā panā bēṛā cawa panāa dadjia jāā panāra wārāda edadida idjaba ununaē panā sida wārāda. ² Dadji drōā naēnabemarāba Ācōrēra iḵā panana bēṛā Ācōrēba bia unusia.

* **10:28** Deuteronomio 17:2-6. † **10:30** Deuteronomio 32:35. ‡ **10:30** Deuteronomio 32:36.

§ **10:38** Habacuc 2:3-4.

³ Dadjirāba Ācōrēda ījā panā bēṛā cawa panā Ācōrē bedeabāṛaba naā ējūāra, bajā sida jūma osida. Māwā dadjia ununacadeba idjia ne jūma dadjia unubadara osia.

⁴ Abelba Ācōrēda ījā baḁa bēṛā Caiḁba diada cāyābara ne biara baḁa diasia. Ījāna bēṛā idjia diadara Ācōrēba bia unupeḁa jarasia idjira jipa baḁa. Abelera beudamīna idjia wārāda ījā baḁaba dadjirāa wadibida cawabi baā Ācōrēra ījānida panāda.*

⁵ Enocoba Ācōrēra ījā baḁa bēṛā beurāmārēā Ācōrēba zocai edesia. Ācōrēba ededa bēṛā idjira waa ununaē basia. Ācōrē Bedeade baā baā Enoco edei naēna Ācōrēba idjira bia unusida.† ⁶ Baribaṛa Ācōrē ījāē baā Ācōrēba bia unucaa. Ācōrēmaa ze quīrīā baḁa ījāida baā Ācōrēra wārāda baḁa idjaba jūma idji jarāḁadara carebabarida.

⁷ Noéba wadi unuca zeidebemada Ācōrēba idjia jarasia. Maāra Noéba ījāsia. Ara maāda Ācōrēra waya baḁa bēṛā idji ēberārāra ēdra edai carea jāba dromada osia. Ācōrēda ījāna bēṛā Noéba cawabisia naā ējūāne beara dji cadjiruarāda. Noéba ījāna bēṛā Ācōrēba jipa unusia.‡

⁸ Ācōrēba Abrahaā jarasia idjia diai jarada druadaa wāmārēā. Abrahaāba Ācōrēra ījāna bēṛā sāma wāda adua baḁmīna idji druara amepeda wāsia.§

⁹ Ācōrēra ījāna bēṛā idjira Ācōrēba diai jarada druade āibema quīrāca wua dede babadjia. Idji warra Isara, idji wiuzaque Jacobo sida ara maā quīrāca panabadjidaa, Ācōrēba ādjia bida maā druara diai jarada bēṛā. ¹⁰ Abrahaāra māwā babadjia, bajāne ba puru jōcadaa wāi carea jāā baḁa bēṛā. Maā purura Ācōrēba bio crīcha bapeḁa jūma osia.

¹¹ Abrahaāra drōāda basia. Idji quima Sarara warra toca basia. Baribaṛa Abrahaāba ījāsia Ācōrēba idjia warrara unubida. Ācōrēba diai jaradara ījāna bēṛā warrada unusia.* ¹² Māwā Abrahaāra beuyama baḁamīna idjideba ēberārāra zocārā yōsidāa chīdau zocārā ba quīrāca, pusa ība poya juachaiē ba quīrāca.

¹³ Jūma nama trā odjapedadara Ācōrē ījā panāda beusidaa. Māwāmīna Ācōrēba diai jaradara ādjirāba naā ējūāne edadaē basia. Baribaṛa cawasidaa nocoarebema ewaride idjia jūma diaida.† Maā carea baḁsridasidaa idjaba ebuda jarasidaa naā ējūāne ādjirāra druā āibemarāda, djārā druade pārra baḁa. ¹⁴ Māwā jara panāneba ebuda cawabisidaa ādji druā arada edadi carea jāā panāda. ¹⁵ Ādji ēdrapedada druada jēda crīchapedadabara poya jēda wānida panacasidaa. ¹⁶ Baribaṛa druā biara ba bajāne baḁa quīrīā panasidaa. Maā carea Ācōrēra peracaa idjira ādjirā Ācōrē abadade. Idjia puruda ādjirā itea bajāne o eroḁaa.

¹⁷⁻¹⁸ Abrahaāba wārāda ījā ba cawaya Ācōrēba jarasia idji warrada babue diamārēā. Abrahaāba Ācōrēra ījā baḁa bēṛā idji warra Isara babue diade wāsia. Baribaṛa maā naēna Ācōrēba idjia nāwā jaradoasia: “Ba warra Isadeba

* **11:4** Genesi 4:3-5. † **11:5** Genesi 5:22-24. ‡ **11:7** Genesi capítulo 6-8. § **11:8** Genesi 12:1-5. * **11:11** Griego bedede maā versículora ebuda baēa. Nāwā traducidā baā: “Abrahaā quima Sara bida Ācōrēra ījāna bēṛā biogoasia, warra tocamīna idjaba djorada baḁmīna. Ācōrēba diai jaradara wārāda diaida ījāna bēṛā warra tosia.” † **11:13** Cawasidaa nocoarebema ewaride idjia jūma diaida. Griego bedede baā baā: “Maāgara tamāba unusidaa.”

ba warrarāra zocārā yōnia.”† Ācōrēba māvā jaradamīna Abrahaāba idji warra ababe quiruda babue diai carea basia. ¹⁹ Abrahaāba crīchasia idji warra Isa beadacarea Ācōrēba idjira poya ārēbabida. Wārāda Ācōrēba Isa ārēbabibara quīrāca idu beabiē basia. Māvā Abrahaāba Isara zocai erobesia. §

²⁰ Isaba Ācōrēda ījā bada bēra idji warra Jacobora, Esaú sida bia jarasia Ācōrēba nocoarebema ewaride carebamārēā.*

²¹ Jacobo beuyama baside Ācōrēda ījā bada bēra idjia Jose warrarāra aba aba bia jarasia Ācōrēba carebamārēā. Maābe idji bardonane jida nūmaba Ācōrēba bia bedeasia.†

²² Jose beuyama baside Ācōrēda ījā bada bēra israelerāra Egipto druadeba ēdradiada asia. Ēdradade idji bawarara Canaaā druadaa joude ededaduada asia.†

²³ Moise toside ewaride Egiptodebema boroba israelerā warra umaquīrā zaquerāda jūma quenabisia. Baribara Moise djibarirāba Ācōrēda ījā panana bēra dji boroba jaradara wayadaē basia. Moise todacarea unusidaa idjira warra quīrāwārēā bada. Maā bēra dji boroba bearāmārēā jedeco ūbea mērā eropanasidaa. §

²⁴ Moiseba Ācōrēda ījā bada bēra drōā badacarea quīrīāē basia ēberārāba idjira Egiptodebema boro cau warraada adida.* ²⁵ Idjimaarā cadjirua o badeba warrewarrea bāsrīda bai cāyābara biara basia Ācōrē ēberārā ume ābaa bia mīga baida. ²⁶ Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara wārāda zeida ījāna bēra, idjia crīchasia Egiptodebema ne biada erobai cāyābara biara bada bia mīga baida.† Ācōrēba nocoarebema ewaride diai jaradada biara eda quīrāna bēra māvā crīcha basia.

²⁷ Moiseba Ācōrēda ījā bada bēra Egiptodebema boro quīrūbi wayaē ēdrasia. Ācōrē ununacara unu ba quīrāca idjia ījā bāra igaraē basia.

²⁸ Moiseba Ācōrēda ījā bada bēra israelerā Egiptodeba ēdradi ewarida obisia.† Maāne deza dji eda wābada icawa oada jīāpobisia dji beabariba ādji umaquīrā warra dji nabemarāda bearāmārēā. §

²⁹ Ācōrēda ījā panana bēra israelerāra Ācōrēba Pusa Purru ēsi ewada ode pōasa chāsīdaa. Baribara Egiptodebemarā abari ode chābade jūma nābara quinisidaa.*

³⁰ Ācōrēda ījā panana bēra israelerāra siete ewari Jerico puru auđu parragabade maā puru auđu jūrā ca bāra jūma todogozoasia.†

³¹ Israelerā umēba Jerico puru sāvā ba cawaya acade wāsīdade wērā audua Rahāba Ācōrēda ījā bada bēra ādjira bia edasia. Maā carea israelerāba Ācōrē ījāē beara jūma quenaside idjira beadaē basia.†

³² Ācōrē ījā beadebemade māa cārēda wadi jarai? Sansoānebemade, Gedeoānebemade, Baracodebemade, Jeptebemade, Davidebemade, Samueldebemade, Ācōrēneba bedeabadarānebema sida bedeai carea

† **11:17-18** Genesi 21:12. § **11:19** Genesi 22:1-14. * **11:20** Genesi 27:27-29; 39-40. † **11:21** Genesi 48:1-20. † **11:22** Genesi 50:24-25. § **11:23** Exodo 1:22deba aba 2:2daa. * **11:24** Exodo 2:10-12. † **11:26** Ācōrēba ēdra edabari diai jarada. Griego bedeade bā bāa: “Crito.” † **11:28** Egiptodeba ēdradi ewarida. Cāpūīrā bedeade bā bāa “Pascua.” § **11:28** Exodo 12:21-30. * **11:29** Exodo 14:21-31. † **11:30** Josue 6:1-21. † **11:31** Josue 2:1-21; 6:22-25.

ewariba araēa. ³³ Ācōrēda iḡā panana bēṛā ḡCARḡba drua beara poyasidaa, ḡCARḡba ādji druara jipa erobeasia, idjaba ḡCARḡba naḡ ējūāne Ācōrēba diai jaradara edasidaa. Ācōrēda iḡā panana bēṛā ḡCARḡra Ācōrēba imamaa idu cobiē basia. ³⁴ Ācōrēda iḡā panana bēṛā ḡCARḡra tḡba uruga nūmaba baē basia, ḡCARḡra necoba beadiēbemada ēdṛasidaa, ḡCARḡ cacua ḡbaaē beadada cacua ḡbaasidaa idjaba mēsṛā beasia dji quīṛū ume djōni carea. Maḡba ādji dji quīṛūra poyasidaa.

³⁵ ḡCARḡ wērārāba Ācōrēda iḡā panana bēṛā ādji ēberārā beupedadara ḡrēbasidaa. Baribḡḡ ḡCARḡda Ācōrē iḡā panḡ carea ēberārāba bio puodapeda beasidaa. Ācōrēda igaradibḡḡ ēdṛḡ bḡdiada asidade igaradaē basia. Ātebḡḡ idu beabisidaa ḡrēbadapeda zocai bai biara bḡda edadi carea. ³⁶ ḡCARḡda Ācōrē iḡā panḡ carea ēberārāba ipida biē jarasidaa, soaba usidaa, idjaba carenaba jḡnapeda preso basidaa. ³⁷ ḡCARḡda mōgaraba tabari beasidaa. ḡCARḡda ēsidra bḡā ḡrrasidaa. ḡCARḡda necoba beasidaa. ḡCARḡda de neē bea bēṛā pḡṛḡa wāsidaa. Maḡne ādjia jḡni carea neē beada bēṛā oveja e odada, chiwatu e oda sida jḡbadjidāa. Ādjirāra abeda ne neē beasia. Ēberārāba ādjirāra bia mīga eropanabadjidaa idjaba biē obadjidaa. ³⁸ Maḡ ēberārāba Ācōrē quīṛāpita dji biara beasia. Maḡ bēṛā naḡ ējūāne beadiē panasidaa. Ādjirāra de neē bea bēṛā ējūā pōāsa ewaraga bḡde, eyade bida pḡṛḡa nībabadjidaa. Eya uriaēde, egoro uriaēde bida panabadjidaa.

³⁹ Jūma maḡ ēberārāba Ācōrēra iḡā panana bēṛā Ācōrēba ādjirāra bia unusia. Māwāmīna idjia diai jaradara naḡ ējūāne edadaē basia. ⁴⁰ Ācōrēba dadjirā itea ne biara bḡda eroḡḡ bēṛā quīṛāsia ādjirāra dadjirā ume ne jūmane bia pananida.

12

Jesucritoda crīcha pananadua

¹ Maḡ ēberārā zocārāba unubisidaa Ācōrēra wārāda iḡāsidaa. Maḡda cawa panḡ bēṛā dadjirā bida ara maḡ quīṛāca iḡā pananida panḡa. Dadjirā idu iḡābicara, cadjiruaba dadjirā bḡṛā edabari sida āyā bḡdapeda jūma droa panḡneba nocodaa wānadrḡ dadjirā jūēnida panḡmaa. ² Jesudṛḡ biara crīchadua panḡa. Idjiabḡḡ carebasia dadjirāba naārā iḡānamārēā idjaba carebalaria ewariza iḡā pananamārēā. Crīchadua sāwā idjira crude bia mīgasida. Maḡ carea peraida baḡamīna peraē basia. Idjia cawasia māwānacarea bio bḡsrida baida. Idira Ācōrē bugue biya quiru jḡwa araare chūmḡa.

³ Bio crīchadua ēberā cadjiruarāba Jesu biē osidade sāwā droasida. Māwā bārāra sēnaēa idjaba bārāba iḡā panḡra igaradida crīchadaēa. ⁴ Bārāra cadjirua ume djō panḡa. Baribḡḡ wadibida bārāra beadaē panḡa Jesu beapedada quīṛāca.* ⁵ Biara iḡānamārēā Ācōrē Bedeade bḡḡ bḡra ḡbārāba quīṛadoasidaca? Idji warrarā nāwā jarasia: Mḡ warra, Jūmarā Boroḡa quēābḡḡde sopuarādua. Jipa omārēā quēābḡḡde biē crīcharādua.

⁶ Jūmarā Boro Ācōrēba quīṛā bḡ ēberārāra quēābaria jipa odamārēā. Idji warrarā beadamārēā edadarāba cadjirua osidara idjia ubaria.†

* **12:4** Bārāra beadaē panḡa Jesu beapedada quīṛāca. Griego bedeade nāwā bḡḡ bḡa: “Wadibida bārā oara erozoaē bḡa.” † **12:6** Proverbio 3:11-12.

7 Bārā bia mīga panara droadadua Ācōrēba maḷḷadeba jipa obi ʔa bēra. Bārāra idji warrarā bēra, Ācōrēba māwā idu bia mīgabi ʔa cawa jipa odamārēa. ʔWarraba jipa omārēa dji zezaba quēācaca? 8 Ācōrēba idji warrarāra jūma quēābaria jipa odamārēa. Māwā oēbara, bārāra idji warrarā araēa. 9 Dadjirāba naḷ djarade zezada eropanasidāa. Ādjirāba dadjirāra quēābadjidāa jipa odamārēa. Maḷ carea ādjirāra wayabadjidāa. Maḷba ʔewariza zocai beadi carea dadjirā Zeza bajānebemara biara wayadiē panaca? 10 Dadjirā zeza naḷ ējūāne zocai panasidade dadjirāra quēābadjidāa jipa odamārēa ara ādjia crīcha panana quīrāca. Baribara Ācōrēba māwā obaria idji quīrāca cadjirua neē bia beadamārēa. 11 Jipa odamārēa quēābadade dadjirāra ʔasridadacaa ātebara sopuabadāa. Baribara tēa badacarea dji ʔjapedadaba jipa obadaa idjaba necai beabadāa.

Ācōrēba ʔjā pananadua

12 Maḷ carea sē panamīna bārā ʔawa norraʔari beada, bārā chīrāboro ureurea ʔea sida wayacusa ʔʔabibada quīrāca biara ʔjā pananadua. 13 O jipa ʔade nībadadua. Māwā dji sē panara āi wānaēa ātebara biara ʔjā panania.†

14 Jūmarā ume necai beadadua. Idjaba Ācōrē itea bia beadadua. Ācōrē itea bia beaēba idjira poya ununaēa. 15 Quīrācuia beadadua Ācōrēba idji biadeba careba ʔara ni ʔʔaḷba igararānamārēa. Idjaba quīrācuia beadadua bārā tāēna ni ʔʔada ne carra asea quīrāca bearānamārēa. Maḷba djabarāa biē crīchabipeda āribaria. 16 Quīrācuia beadadua bārā tāēna ni ʔʔada audua nībarānamārēa ni Esaú quīrāca Ācōrēnebemada crīchadaē bearānamārēa. Esaúra warra iwina bēra dji zezaba erobādebemada waibara edaida basia. Māwāmīna idji djababa barima ʔa ne cobidabari idjia edaida badara jūma idji djabaa diasia. 17 Bārāba cawa panla māwānacarea Esaúba quīrā basida dji zezaba idjira bia jaraida Ācōrēba carebamārēa. Māwāmīna dji zezaba idjira igarasia. Esaúra ʔjānamīna idjia naārā odara poya bia ʔaē basia.*

18 Bārā Ācōrēmaa zepedadara israelerā zepedada quīrāca ʔaēa. Israelerāra Sinai eyadaa wāsidaa. Maḷ eyara ādji dauba unusidaa.† Maḷne eyara uruga nūmasia, ewarira pāisosa nūmesia, idjaba nūrāda minijīchia pua nūmesia. 19 Ādjirāba cachiru ʔjguara, Ācōrēba ʔjgua bedebara sida ūrīsidāa. Maḷ ūrīside ne wayaaba bedea djuburiasidaa Ācōrēra waa bedearāmārēa. 20 Bio ne wayasidaa Ācōrēba nāwā jarada bēra: “Baridua ēberāda, animarā sida naḷ eya caita zeibara, mōgaraba tabari beadida panla wa chaba dra beadida panla.”‡ 21 Israelerāba unu panara bio minijīchia ʔa bēra Moiseba nāwā jarasia: “Māra ne wayaaba ure nūma.”§

22 Baribara bārāra Ācōrēmaa zesidade bajānebema Sioḷ eyadaa, bajānebema Jerusaleḷnaa zesidaa. Maḷ purura Ācōrē zocai ʔadea. Mama bajānebema nezocarāda mil zocārā ābaa ʔasrida dji ʔare duanla. 23 Bārāra Ācōrē warrarā dji ʔare duanlamaa zesidaa. Ācōrēmaara jūmarāda warra iwinaa. Bajānebema bēra ādji trāra mama ʔa ʔa. Bārāra jūmarā Cawa Obari Ācōrēmaa zesidaa.

† 12:13 Griego bedeadē nāwā ʔa ʔa: “O jipa ʔade nībadadua dji ʔjū biē beara āi tagarānamārēa ātebara ādji ʔjūra biadamārēa.” § 12:16 Genesi 25:27-34. * 12:17 Genesi 27:1-41. † 12:18 Eyara ādji dauba unusidaa. Griego bedeadē nāwā ʔa ʔa: “Eya dadjia poya tāida ʔamaa zesidaa.” ‡ 12:20 Exodo 19:12-13. Wa chaba dra beadida panla. Griego bedeadē ʔara cartade māra neēa. § 12:21 Deuteronomio 9:19.

Ēberārā jipa bea Ācōrēba bia bādamaa zesidaa. ²⁴ Bārāra Jesumaa zesidaa. Id-jideba Ācōrēra ēberārā ume bedea djiwidida bāsia. Bārāra idji oa jīāpodamaa zesidaa. Jesu oa erozoadaba cawabi bāra Abel oa erozoadaba cawabi bā cāyābara biara bāa. Jesu oa erozoadaba cawabi bāa Ācōrēba cadjiruara saḡabarida. Baribāra Abel oa erozoadaba cawabi bāa Ācōrēba cadjiruara cawa obarida.*

²⁵ Maā carea quīrācuita beadedua Ācōrēba jara bāra igarada amaaba. Idjia Sinai eyade jarada igarapedadara cawa oside ēdradaē basía. Maā bērā idjia bajāneba dadjirā sode jara bāda igaradibāra ḡēdradaēa. ²⁶ Sinai eyade Ācōrē bedeaside de uremiada wāsia. Baribāra naā ewaride idjia nāwā jara bāa:

Wayacusa māa de uremiara wābiya. Maāne ababe naā ējūāda urebiēa, ātebāra bajā sida urebiya.†

²⁷ Wayacusa urebiyada aside Ācōrēba cawabisia ne jūma idjia ocuadara urepeda jōbida. Maāne ababe jōcadra beya.‡ ²⁸ Dadjirāra Ācōrē puru jōcade panani bērā idjia bia bāda adida panāa. Bio waya panāneba idjia bia bedeadida panāa idjia quīrā bā quīrāca. ²⁹ Māwā wayadida panāa dadji Ācōrēba idji ijāē beara cawa oi bērā taba uruaba jūma bābari quīrāca.

13

Djabarāra sāwā nībadida panāa

¹ Bārāra djabarā bērā abarica dji quīrā beadedua. ² Quīrādoarānadua bārā dede zebadara bia edadida panāda. Ācāra cawadaēne bajānebema nezocarāda ādji dede bia edasidaa. ³ Preso beara quīrādoarānadua bārā sida ādjirā ume preso panā quīrāca. Ēberārāba biē o panāneba bia mīga beara quīrādoarānadua bārā sida ādjirā ume bia mīga panā quīrāca.

⁴ Jūmarāba ādji quimara waya beadida panāa. Ācōrēba audua obadara, daunemabada sida cawa oi bērā ababe bārā quima ume cāinida panāa.

⁵ Paratara awua bearānadua. Ātebāra bādja erobeaba bāsrada beadedua Ācōrēba nāwā jarada bērā: “Māa bāra ameēa idjaba igaraēa.”* ⁶ Maā carea dadjirāba ne wayaa neē nāwā jaradida panāa:

Mā Boroba māra careba bāa. Maā bērā māra ne wayaē bāa. ḡĒberāba māda sāwā biē oi?†

⁷ Bārā bororāda quīrānebadadua. Ādjirāba Ācōrē bedeara bārāa jaradiasidaa. Crīchadadua sāwā ādjira nībasidada idjaba maḡaba cārēda sāwāsida. Ādjia Crito ijā panana quīrāca bārā bida ijā pananadua.

⁸ Jesucritora quīrā awara bacaa. Nuenā bāda quīrāca idi bida abarica bāa, idjaba ewariza māwā baya. ⁹ Baribāra ācāra ne quīrātanoa āi jaradiabadaa. Ādjirāa idu cūrūgabirānadua. Bārāba co panāneba wa codaē panāneba Ācōrēba biara ijānaēa. Maāba ni abāda carebacaa. Ātebāra Ācōrēba idji biadeba careba bāa bārāba biara sodeba ijānamārēā.

* **12:24** Genesi 4:10-11. † **12:26** Hageo 2:6. ‡ **12:27** Griego bedeadē nāwā bā bāa: “Ne jūma idjia ocuada ureida bāra urepeda jōbiya. Maāne ababe ne jūma urecada beya.” * **13:5** Deuteronomio 31:6. † **13:6** Salmo 118:6.

¹⁰ Dadjirāba Jesuda eropanla animarā dadi cadjirua carea babue dia-pedada quīrāca. Baribara Ācōrē dede wadibida ādji cadjirua carea animarā babue diabadarāba Jesura poya edadaēa.[†]

¹¹ Cadjirua carea sacerdote dji dromaba animarā oara Ācōrē itea biara ba dejāne eda jīāpode wābaria. Baribara dji animarā puru jīga ededapeda babuebadāa. ¹² Ara mañ quīrāca Jesura puru jīga bia mīgasia idji oaba ēberārā Ācōrē itea bia bai carea. ¹³ Mañ bēra puru jīga Jesumaa wābada quīrāca idjira ēpēnida panla. Ēberārāba Jesu biē jarapedada quīrāca dadjirā sida biē jarabadade droadida panla. ¹⁴ Nañ ējūāne dadjirā puru jōcade panlā, ātebala jā panla bajānebema puru jōcade panani carea. ¹⁵ Mañ carea Jesucritodeba dadjirāba ewariza Ācōrēa bia bedeadida panla. Dadi Ācōrē jīa panlana a panla idjia bia bedeadade animarā babue diabada quīrāca o panla. ¹⁶ Quīrādoarānada bia odi carea idjaba bārāba eropanleba dji careba panani carea. Jūma mañlaga Ācōrēba bia unu ba animarā babue diabada quīrāca.

¹⁷ Djabarā, bārā bororāba jara panla jīa odadua. Bārā waga panl bēra ādji jawaēda beadadua. Ādjirāba cawa panla Ācōrēba cawa obalade jūma ādjia opedadara idjia ebuda jaradida. Mañ bēra ādjia jara panla jīa odadua. Māwā ādjirāba basrida, sopua neē jūma odia. Bārāba jīa odaē panleba ādjirāda sopuabidibala, bārāba poya bia carebadaēa.

¹⁸ Dai carea Ācōrēa iwididadua. Daira ne jūmane jipa nība quīrīa panla. Cawa panla cadjiruara odaē panla. ¹⁹ Mā djuburia, Ācōrēa iwididadua wayacusa isabe bārāmaa wābimārēa.

²⁰⁻²¹ Dadjirā Boro Jesucritora Oveja Wagabari dji Dromaa. Necai bai diabari Ācōrēba idjira beu badada ārēbabisia. Jesucrito oadeba Ācōrēa ēberārā ume bedea basia. Mañ ewariza baya. Mā quīrīa ba Ācōrēba ne jūma biada bārā o cawabida idjia quīrīa ba quīrāca poya odamārēa. Idjaba quīrīa ba Jesucritodeba idjia dadjirā sođe ne jūma oida idjia quīrīa ba quīrāca beadamārēa. Dadjirāba ewariza Jesucritoa bia bedeadida panla. Bia ba māwā baida.

²² Djabarā, mā nañ carta zaqueda basia bārāba biara jīanamārēa. Mañ bēra mā bārāa bedea djuburiaya nañ bedeara bia edadamārēa.

²³ Cawadadua dadjirā djaba Timoteo preso badara ēdrasida. Idjida isabe māmaa zeibala, bārā acade wābalade mā idjira edeya.

²⁴ Djabarā, bārā bororāa, jūma Ācōrē ēberārā bida jaradadua mā quīrīa bada ādjirāba bia duananida. Djabarā Italia drudebemarāba quīrīa panla bārāba bia duananida.

²⁵ Mā quīrīa ba Ācōrēba idji biadeba bārāba jūma careba baida.

[†] **13:10** Griego bedeadē mañ versiculoda nāwā ba ba: “Dadjirāba animarā babue diabadada eropanla. Ācōrē dede ne o panla mañebemada cocara panla.”

SANTIAGO CARTA SANTIAGOBA BADA

Jesu djaba Santiagoba nañ cartada basica baa. Mañ Santiagoba nañrã Jesura iñãẽ basia (Juañ 7:1-9). Baribara idjira Jesu iñã bearã tãena dji dromada besia. Hecho cartade mañra ebuda baa (12:17; 15:12-21; 21:17-19). Santiagora Jerusaleñe babadjia. Poa 62de idjira Jesu iñã ba carea beasidaa.

Santiagoba nañ cartara Israel doce warrarãneba yõpedadarã druaza bea itea basia. Acaramaarã mañba jara baa djabarã judiorã itea basida. Dewarãmaarã jara baa jũma Jesu iñã bea itea basida.

Santiagoba nañ cartara basia cawabi carea sãwã nañ ejũãne nĩbadida panada. 1:1-18de bã baa Æcõrẽ necawaada, jũma droa bai sida iwidida panada. Mañare Æcõrẽ wãrãda iñã baidebemada bã baa (1:19deba aba 2:26daa). Mañare bã baa dadji quĩrãme quĩrãcuitadidebemada idjaba nañ ejũã awuadiẽ pananebemada (3:1neba aba 5:6daa). Jĩrũare bã baa dadjia jũma droa panane djãrã bia odidebemada (5:7-20).

Dji crĩcha dromada 2:8de bã baa: “Bãrãba Æcõrẽ leydebema dji dromaara bãda wãrãda iñã o panabara, bia o panaa. Æcõrẽ Bedeade mañ leyba nãwã jara baa: djãrãra quĩrĩdua ara badji quĩrĩã ba quĩrãca.”

Bia mĩga bade droa baidebema

¹ Mãra Santiagoa, Æcõrẽ nezocaa idjaba dadjirã Boro Jesucrito nezocaa. Nañ cartara bababara Israel doce warrarãneba yõpedadarã druaza bea itea. Maa quĩrĩã baa bãrãra bia pananida.

² Djabarã, bariduadeba bia mĩga panane basrida beadadua. ³ Bãrãba cawa panaa mãwã bia mĩga panane Æcõrẽda iñã pananibara, biara droa cawadida.

⁴ Mañ bẽrã jũma bia droa pananadua. Mãwã ne jũmane biya, jipa beadia. Ni maãrĩ bida biẽ beadãea.

⁵ Bãrãnebemaba crĩcha cawaada neẽ babara, Æcõrẽa iwidida baa. Mañne Æcõrẽba diaya. Idjia iwidisidara quẽãene jũmarãa aduba diabaria. ⁶ Baribara wãrãda iñã badeba iwidida baa. Ni maãrĩ bida crĩchaiẽ baa Æcõrẽba diaẽda. Mãwã crĩcha bara nãũrãba pusa bogozoa ãyã edebari quĩrãca baa. ⁷ Mãwã baba crĩchaiẽ baa dadjirã Borodeba ne edaida. ⁸ Idjira crĩcha umẽ ba bẽrã abari crĩchade bacaa.

⁹ Djaba mĩã djuburi bara basrida baida baa Æcõrẽ quĩrãpita dji droma bẽrã. ¹⁰ Baribara parata bara bara basrida baida baa Æcõrẽba idjira mĩã djuburi unu ba bẽrã. Parata bara bara dãrã baẽa nepõnõ dãrã baca quĩrãca. ¹¹ Amãdau odjadacarea jãwãrãba chiruara põpõnozoabaria. Mañbe dji põnõ jurrupeda idji biya quĩrura jõbaria. Ara mañ quĩrãca ne bara bara ewariza parata edai carea bade beuya.

¹² Abaaba bia mĩga bade jũma droa babara, Æcõrẽ quĩrãpita bio bia baa.* Jũma droadacarea Æcõrẽba borobari diabara quĩrãca idjira ewariza zocai baya. Æcõrẽba jũma idji quĩrĩã bearã wãrãneba mãwã zocai bayada asia.

¹³ Cadjirua oi crĩcha zebara de ni abaaba jaraiẽ baa Æcõrẽba mañra dia bada. Cadjirua oi crĩchara Æcõrẽmaa zeca bẽrã idjia ni abaaba mañra dia-caa. ¹⁴ Ætebala cadjirua oi crĩchara zebaria ara dadjia mãwã o quĩrĩã ba

* 1:12 Bia mĩga bade. Griego bedeade mañba idjaba jara baa: “Cadjirua oi crĩcha zebara de.”

bērã. ¹⁵ Cadjirua oi crîchara zepeda maîda o bebaria. Mâwã o beda bērã beudacarea Ācôrênebemada ewariza jîga baya.

¹⁶ Djabarã, ara båduba cûrûgarânadua. ¹⁷ Ātaareba dadjirã Zeza Ācôrêba ne jûma bio biya quedeadrã dadjirã diabaria. Idjiabarã ne jûma bajâne uruabadara ocuasía. Maîra ewariza abarica uruadacaa. Baribarã Ācôrêra quîrã awara bacaa idjaba quîrã awara ocaa. ¹⁸ Idjia quîrîtãna bērã idji wârã bedeadeba dadjirãra zocai basía. Mâwã néudebema naârã ewada idjía diada quîrãca dadjirãra jûma idjia odadebemada idji itea biara panãa.

¹⁹ Maî bērã djabarã, jûmarãba quîrãcuíta ũrîni carea beadida panãa, quîrãcuíta bedeadida panãa, idjaba baridua carea isabe quîrûniê panãa.

²⁰ Dadji quîrûbãdade Ācôrêba jipa obi b̃ara odacaa. ²¹ Maî bērã ne jûma cadjiruara, ne jûma jipaê b̃a sîda igaradadua. Maîbe Ācôrêba idji bedea bārã sođe b̃adada crîcha biadeba jîjanadua. Ara maî bedeaba bārãra Ācôrêba cawa oiðebemada poya êdrã edaya.

²² Ācôrê bedeara jîã o pananadua. Ababe ũrîbadada bearânadua. Mâwã beadibarã, ara båduba cûrûga beadia. ²³ Ācôrê bedea ũrî b̃aba jîã oêb̃arã, êberãba quîrã acãbadade idji quîrã acãbarã quîrãca b̃aa. ²⁴ Acãbarãde idjira sãwã b̃ada unubarimîna, âyã wãsira abeda quîrãdoabaria. ²⁵ Baribarã baridubã Ācôrê bedeadã ũrîpeda quîrãdoab̃arã, bio bia baya. Maî bedea jipa b̃a dadji êdrã b̃abarida ewariza quîrãcuíta crîchapeda jîã o b̃aibarã, idjia o b̃adeba bio bia baya.

²⁶ Ababã Ācôrêda jîã b̃ada crîcha b̃abarã, baribarã idji quîrãmeda quîrãcuíta wagaêb̃arã, ara idjiduba cûrûga b̃aa. Wârãda jîãê b̃aa. ²⁷ Wârãda jîã b̃aba nãwã oida b̃aa dadji Zeza Ācôrêba idjia o b̃ara bia unumârêã idjaba jipa unumârêã: jêrãmârãda, pêdra wêrãrã sîda bia mîga panãne carebaida b̃aa, idjaba naî êjûãne bea cadjiruada oiê b̃aa.

2

Ni abaa ume quîrã awara odiê panã

¹ Djabarã, bārãba dadjirã Boro biya quiru Jesucritoda jîã panã bērã ni abaa ume quîrã awara orânadua. ² Āibêrã ewari aba bārã abaa dji jare panãne êberãba j̃awade oro oda j̃a b̃ada, djio nêb̃aa j̃a b̃ada eda zeisicada. Maîne idjaba êberã ne neê b̃aba idji sore j̃a b̃ada eda zeisicada. ³⁻⁴ Bārãba bio djio nũmãda bia ununapeda idjía nama biara b̃ama chũmeduada adib̃arã, maîne dji ne neê quîrúa jãma ãta nũmeduada adib̃arã, wa nama m̃a jîrũ caita egode chũmeduada adib̃arã, ¿ara bārã tâena quîrã awara o panãeca? ¿Crîcha biê b̃adeba mâwã o panãeca?

⁵ Djabarã, jîrînadua! ¿Ācôrêba naî êjûãne ne neê quedearea Jesucrito jîjanamârêã edasiêca? Mâwã adjirãra ne bara panã quîrãca beaa. Ācôrêba adjirãra bia pe erobaya idji quîrîã bearãa wârãneba mâwã jarada bērã.

⁶ Mâwãmîna bārãba ne neê quedearea biê obadaa. Parata bara beadrã bia obadaa. Baribarã ¿parata bara beabarã bārãra biê odacaca? ¿Adjibarã bārãra cawa obadamaa ôgo ededacaca? ⁷ Bārãra Jesucritodea. Baribarã ¿adjirãba idji trã biya quiruda biê jaradacaca?

⁸ Bārãba Ācôrê leydebema dji dromaara b̃ada wârãda jîã o panab̃arã, bia o panãa. Ācôrê Bedeade maî leyba nãwã jara b̃aa: “Djārãra quîrîadua ara

bɔdʒi quĩrĩã ɓa quĩrãca.”* ⁹ Baribɔɾɔ bārãba ɔcɔɾɔda quĩrã awara o panɔɓɔɾɔ, cadʒiruada o panɔa. Ȧcõrẽ leyba jara ɓaa bārãra maɓ carea bedede panɔda. ¹⁰ Abaɓba Ȧcõrẽ leydebemada aba iʒã oẽɓɔɾɔ, jũma iʒã oẽ ɓa carea bedede ɓaa. ¹¹ Naɓ quĩrãca ɓaa. Ȧcõrẽba jarasia “daunemarãdua” idjaba “mĩã bearãdua.” Daunemaẽmĩna mĩã beaibɔɾɔ, Ȧcõrẽ leyra iʒã oẽ ɓaa. ¹² Quĩrãcuiɓa bedeadadua idjaba jipa oɔadua, Ȧcõrẽba dadʒi ẽɔɾɔ ɓabari leydeba cawa oi bẽrã. ¹³ Dʒārã quĩrã dʒuburiacara Ȧcõrẽba cawa obɔɾɔde quĩrã dʒuburiaẽa. Maɓne dʒārã quĩrã dʒuburiabadara bia ɓeadiã.

Crito wārãda iʒã ɓaba biada obaria

¹⁴ Djabarã, abaɓba Jesucritoda wārãda iʒã ɓaada aibɔɾɔ, baribɔɾɔ biada oẽ ɓaɓɔɾɔ, ʒmaɓba carebaica? ʒMaɓba idjira wārãda ẽɔɾɔica? ¹⁵ Naɓ quĩrãca ɓaa. Djababa wa djabawẽrãba cacuade ʒɔi carea idjaba coi carea neẽ ɓasicada. ¹⁶ Maɓne aba bārãnebemaba idjia jaraibɔɾɔ, “mĩã quĩrĩã ɓaa ɓara bia wãida, cacuade ʒɔi careabemara erobaida, idjaba bia ne cõ baida,” baribɔɾɔ ni cãrẽ sida diaẽɓɔɾɔ, ʒmaɓ jaradaba carebasica? Carebaẽ basia. ¹⁷ Ara maɓ quĩrãca Jesucrito iʒã ɓaada a ɓaba biada oẽɓɔɾɔ, wārãda iʒãẽ ɓaa. Idjia iʒã ɓaada a ɓara ẽberã beuda quĩrãca ɓaa.

¹⁸ Abaɓba jaraisica: “ɓaa Jesucritora iʒã ɓaada abaria, maɓne mĩã biada obaria.” Mĩã naɓda jaraya: ɓaa bia oẽne acɔɓidua Jesucritora wārãda iʒã ɓada. Maɓne mĩã bia o ɓadeba acɔɓiya Jesucritora wārãda iʒã ɓada. ¹⁹ ɓaa iʒã ɓaa Ȧcõrẽra ababɔɾɔ ɓada. ʒBio bia ɓaa! Jairã biɔa mãwã iʒã panɔa, baribɔɾɔ Ȧcõrẽ wayaaba urebadaa.

²⁰ ɓara crĩcha neẽ ɓaa. ʒMĩã ɓãa cawabida ɓaca Jesucrito iʒã ɓaada a ɓaba biada oẽɓɔɾɔ wārãda iʒãẽ ɓada?† ²¹ ʒDadʒi judiorã zeza Abrahaɓba oda carea Ȧcõrẽba idjira jipa unuẽ basica? Ȧcõrẽba Abrahaɓba idji warra Isara babue diaduada aside Abrahaɓba mãwã ode wãsia.‡ Ȧcõrẽba idjira maɓ carea jipa unuẽ basica? ²² ɓaa cawaida ɓaa Abrahaɓba wārãda Ȧcõrẽra iʒãna bẽrã mãwã osida. Idjaba mãwã oda bẽrã unubisia Ȧcõrẽra wārãda iʒã ɓada. ²³ Abrahaɓba oɔaba cawabi ɓaa Ȧcõrẽ Bedede ɓã ɓara wārãda. Nãwã ɓã ɓaa: “Abrahaɓba Ȧcõrẽra iʒãsia. Maɓ carea Ȧcõrẽba idjira jipa unusia.”§ Idjaba Abrahaɓba Ȧcõrẽ ume dʒi biaada abadʒidaa.

²⁴ Maɓgɔdeba bārãba cawa panɔa Ȧcõrẽba dadʒira jipa unuẽ ɓada ababe idjida iʒã panɔana a panɔ bẽrã, ățeɓara jipa unu ɓaa idjira iʒãnapeda biada o panɔ bẽrã.

²⁵ Ara maɓ quĩrãca wẽrã auɔua Rahãba oda carea Ȧcõrẽba idjira jipa unusia. Josueba diabueɔarãra idji dede bia edasia idjaba dewara óare jẽda wãbisia.*

²⁶ Beuɔara jaure neẽ ɓaa. Ara maɓ quĩrãca Ȧcõrẽ iʒã ɓaada a ɓaba biada oẽɓɔɾɔ, wārãda iʒãẽ ɓaa. Idjia iʒã ɓaada a ɓara ẽberã beuda quĩrãca ɓaa.

3

Quĩrãcuiɓa bedeadida panɔa

* **2:8** Levítico 19:18. † **2:20** Griego bedede ɔcɔɾɔ cartade maɓ versícudoda nãwã ɓã ɓaa: “ʒMĩã ɓãa cawabida ɓaca Jesucrito iʒã ɓaada a ɓaba biada oẽɓɔɾɔ, idjia iʒã ɓaada adara ẽberã beuda quĩrãca ɓada?” ‡ **2:21** Genesi 22:1-18. § **2:23** Genesi 15:6. * **2:25** Josue 2:1-24.

¹ Djabarã, bārãba cawa panla Ācōrēba dji jaradiabadada biara cawa oida. Mañ bēřã zocārã bārãnebemaba jarladiē panla Ācōrē bedea jaradiabadada beadi carea. ² Jūma dadjirãba barima zocārã aī obadaa. Abaaba bedea bade dewara soda ārīcabarã, ne jūmane jipa bla idjaba idji cacuara jūma jipa erobla.

³ Dadjirãba cawayo quēbara j̄abadaa ījã obidi carea. Māwã cawayora dadji wã quīrã panlamaa edebadaa. ⁴ Idjaba barcodebemada crīchadadua. Barcora waibla beamīna, nāūrã dji cābāyã pua nūmlaba edebarimīna, dji edebaraba peratlabari maārī quiruba idji wã quīrã blamaa edebaria. ⁵ Ara mañ quīrãca dadji quīrãmera maārī quirumīna jūmawāyã bedeabaria. Crīchadadua sãwã urua maārī quiruba oi waiblada jūma bābibarida. ⁶ Dadji quīrãmera tabla urua quīrãca bla bēřã jūmarāda ārīda bla. Ne jūma cadjiruada bedeabaria. Ara dadji cacuade bla bēřã dadjira jūma ārībaria aba beubadadaa. Idjaba diauruba cadjiruada bedeabibaria t̄aba jidabibarã quīrãca.*

⁷ Quīrātanoa animarã beada, ībana beada, ādji jāne wābada beada, pusade bea sida ēberārãba jidadapeda amāmār̄lābibadaa. ⁸ Baribarã dadji quīrãmera ni abaaba poyadacaa. Dadji quīrãmeba cadjiruada baridua bedeabaria. Nēārã cadjiruaba bira bla quīrãca bla. ⁹ Dadji quīrãmeba dadji Zeza Ācōrēba bia bedeabadaa, idjaba abari quīrãmeba ēberārãda biē jarabadaa Ācōrēba ara idji quīrãca odamīna. ¹⁰ Abari iteba bedea biada, bedea cadjirua sida bedeabaria. Djabarã, māwã baiē bla. ¹¹ Egorodeba ātaa bogadrã bla baidodeba z̄baido cūāda idjaba baido cayada zebarica? ¹² z̄Higojō hacuruba olivoda zaubarica? z̄Uvaba higojōda zaubarica? Zaucaa. Ara mañ quīrãca egorodeba ātaa bogadrã bla baidodeba baido cūāda idjaba baido cayada zecaa.

Wārã necawaa

¹³ Bārãra crīcha cawa beada, ne cawa beada crīcha panlabarã, bia nīnaneba unubidadua wārãda māwã beada. Dji dromada crīchadaēne necawaadeba bia odida panla. ¹⁴ Baribarã djārãba erobla carea wa o bla carea sobiē beadibarã, idjaba djārã cāyābara biara beadi carea jarladiabarã, jararānadua bārãra ne cawa beada. Māwã jaradibarã, wārã bedeara igara panla. ¹⁵ Bārã necawaadeba māwã crīcha panlabarã, mañ necawaara Ācōrēneba zecaa, ātebarã nañ ējūānebema necawaa, ēberã necawaa, idjaba diauru necawaa. ¹⁶ Djārãba erobla carea wa o bla carea sobiē beara, djārã cāyābara biara beadi carea jarã bea sida baridua caicayabadaa idjaba ne jūma cadjiruada obadaa. ¹⁷ Baribarã Ācōrēba dia bla necawaa erobeaba ne jūmane jipa obadaa, jūmarāda ābaa necai beadamārēã jarabadaa, jūmarã ume bia panabadaa, dewaraba jara bara ūrini carea panabadaa, djārãra quīrã djuburiabadaa idjaba ne jūma biada obadaa. Ni aba ume quīrã awara odacaa. Idjia jaradia bla quīrãca wārãda obaria. ¹⁸ Ēberārã ābaa necai beadamārēã jarabariba ādjirãra ābaa necai bābaria necai bai bedea ubarã quīrãca. Māwã idjia unuya ēberārãba jipa o panla ne bia ewabarã quīrãca.

4

Ācōrēba jara bara jūma ījã o pananadua

¹ z̄Bārãra cārē cārēã djōbada idjaba ijarabada? Bārãba o quīrã panla cadjiruara bārã sode djō bla māwã odamārēã. ² Bārãra ne eda quīrĩābadamīna poya edadacaa. Mañ bēřã mīa beabadaa. Djārāneda eda quīrĩābadaa. Baribarã poya edadaca bēřã ijarabadaa idjaba djōbadaa. Bārãba quīrĩā panlra edadacaa

* **3:6** Diauruba. Griego bedede b̄ã bla: “T̄aba uruaba.”

Ācōrēa iwidiidaca bērā. ³ Idjaba bārāba Ācōrēa iwidiibadade edadacaa crīcha biē badeba iwidiibada bērā. Bārāba ababe iwidiibadaa edadapeda bādja quīrīā panā quīrāca odi carea. ⁴ Daunemabada quīrāca bārāba Ācōrēa igarasidaa naā ējūānebemada ēpēni carea. ¿Bārāba wadibida adua panāca naā ējūānebema quīrīā bāra Ācōrē ume dji quīrūda? Wārāda bariduaba naā ējūānebemada quīrīā bābāra, Ācōrē ume dji quīrūa. ⁵ Ācōrēba dadjirā sode bāda Jaureba quīrīā bāa ababe Ācōrēdra quīrīā pananida. ¿Bārāba crīcha panāca Ācōrē Bedeade ara idji quīrīābe māvā bābisida? ⁶ Baribāra Ācōrēba idji biadeba dadjirāra bio careba bāa. Maā carea Idji Bedeade nāvā bā bāa: Dji dromada crīcha beara Ācōrēba idu bia wābicaa.

Baribāra dji dromada crīchaē beara Ācōrēba idji biadeba carebabaria.*

⁷ Maā carea Ācōrē jawaeda beadadua. Diaurura ijārānadua. Māvā idjira bārābābemada āyā wāya. ⁸ Ācōrē caita zedadua, māvāra idjira bārā caita zeya. Bārā dji cadjirua obadarā, jawa sagabada quīrāca waa cadjiruara orānadua! Bārā dji crīcha umē erōbea, jcrīcha cadjirua igaradapeda ababe Ācōrēdra crīchadadua! ⁹ Bārāba cadjirua opedada carea sopua beadadua, jīānadua, aujīānadua. Waa bāsrīdaba ipīdarānadua, ātebāra bārāba cadjirua opedada carea wārāda sopuadadua. ¹⁰ Crīcha edaara badeba dadjirā Boro Ācōrē quīrāpita zedadua. Māvā bārāra dji dromarāda bāya.

Djārāra biē jararānadua

¹¹ Djabarā, djārāra biē jararānadua. Abābā idji djabada biē jaraibāra wa cadjiruade bāda aibāra, Ācōrē leyda biē jara bāa, idjaba maā leyra biē bāda crīcha bāa.† Abābā Ācōrē leyda biē bāda crīcha bābāra, maā leyba jara bāra ijā oē bāa. Ācōrē leyba jara bā cāyābara idjidra djārā cawa obarida besia. ¹² Baribāra maā leyra Ācōrēbāra diasia. Idjiabāra cawa obaria. Ababe idjiabāra ēberārāra poya ēdra edaya idjaba poya biē bāya. Maā bērā bāra cai, bā djaba cawa oi carea?

Bārānebemada arīde crīchadadua

¹³ jMā bedeara ūrīnadua! Acāra bā nāvā jarabadaa: “Nane wa nu dadjira dewara purūdāa wānia. Mama poa aba panania. Maāne ne odia parata edadi carea.” ¹⁴ Baribāra bārāba adua panāa nubema ewarīde cārēda sāwāida. ¿Bārāba cawa panāca nubema ewarīde zocai beadida? Adua panāa. Bārāra jārārā towāa quīrāca bea. Jārārā towāa odjapeda isabe nēbabari quīrāca bārā sida dārā beadaēa. ¹⁵ Maā bērā biara bāa bārāba nāvā jaradida: “Dadji Boro Ācōrēba quīrīāibāra, dadjirāra zocai beadia. Maābe ne ocuadia.” ¹⁶ Baribāra bārāba māvā odacaa. Ātebāra dji dromada crīcha panā bērā jarabadaa bādja o quīrīā panāra poya odida. Wārāda maā quīrāca beadeadira biē bāa. ¹⁷ Bariduaba biada o cawa bāmīna oēbāra, cadjiruada o bāa.

5

Ācōrēba parata bara bea cawa oidebema

¹ Parata bara bea, jMā bedeara ūrīnadua! jīānadua! Dārāēne bārāra biē beadi bērā aujīānadua. ² Jūma bārāba eropanāra berawada quīrāca bāa. Bārāba cacuade jābadara chimiaba ārīna quīrāca bāa. ³ Naā jīrūarebema

* **4:6** Proverbio 3:34. † **4:11** Ācōrē ley. Ebuda bāēa sāgā leyda jara bāda. Acāramaarā Ācōrēba Moisea diada leyda jara bāa. Dewarāmaarā djārā quīrīāida bā leyda jara bāa. Santiago 2:8.

ewaride bārāba paratara waibaa waga panaa. Baribara bārā oroda, parata sida menazau baa. Ācōrēba cawa obara de bārā parata menazau baba cawabiya bārāba biē osidada. Mañ bēra taba uruade bia mīga beadia. ⁴ Bārā néu ewapedadarāa paratada diadaē panaa adji trajubari. Mañ bēra ādjirāba Ācōrēa iwidī panaa cawa omārēa. ¡Ūrīnadua! Ādjia iwidī panara dadjirā Boro Ācōrē jūma poya o baba ūrīsia. ⁵ Nañ ējūāne bārāba ne jūmada eropanāa idjaba bārāba o quīrā panara obadaa. Māwā bārāra paca boreguea ba quīrāca panāa. Baribara paca beabara quīrāca dārāēne Ācōrēba bārāra biē baya. ⁶ Bārāba ēberā jipa beara cawa odapeda beasidaa. Mañne bearānamārēa ādjia ni cārē sida odaē basía.

Jūma droadadua

⁷ Mañ bēra djabarā, jūma droadadua aba dadjirā Boro Jesucrito zebara daa. Ēberā pea o badebemada crīchadadua. Idji néu udacarea cueda jābāria tunupeda bia waragamārēa. Dārā jābāria zaumārēa. ⁸ Ara mañ quīrāca jūma droa pananeba jāa pananadua idjaba sodeba ija pananadua, dadjirā Boro Jesucrito zeira caita ba bēra. ⁹ Djabarā, Jesucritoba bārā cawa orāmārēa djārāra biē jararānadua. Jesucrito dadji cawa obarira dārāēne zeya.*

¹⁰ Djabarā, crīchadadua sāwā Ācōrēneba bedebadarāba droasidada. Dadjirā Boro Ācōrē trāneba bedea panā carea bia mīgapedadara jūma droasidaa. Ara mañ quīrāca bārā bida jūma droadida panāa. ¹¹ Dadjirāba crīchabadaa bia mīga panane droa beara bio bia beada. Bārāba ūribadaa Joba idji dārā bia mīgadara jūma droasida. Dārā mīgadacarea cawa panāa dadjirā Boro Ācōrēba idjira bia basida. Dadjirā Boro Ācōrēra quīrā djuburiaida baa idjaba quīrāneba carebaya baa.

Ācōrēa iwididadua

¹² Mañ awara djabarā, ni abaa trāneba wārāda odiada arānadua. Bajānebema trāneba, nañ ējūānebema trāneba, ni bariduadeba wārāda odiada arānadua. Odiada adibara, wārāda odadua. Idjaba odaēana adibara, wārāda orānadua. Māwā Ācōrēba cawa oēa.

¹³ Bārānebemada aba bia mīga babara, Ācōrēa iwidida baa. Aba basrida babara, trābideba Ācōrēa bia bedeaida baa. ¹⁴ Bārānebemada aba cacua biē babara, djabarā wagabadarāda trāida baa idji carea Ācōrēa iwididamārēa.† Ādjirāba iwidibadade dadjirā Boro Jesu trāneba nedragaba mañi paradida panāa. ¹⁵ Idjaba ija pananida panāa Ācōrēba idjira biabida. Māwā iwididibara dadjirā Boroba biabiya. Dji cacua biē badaba cadjiruada osibara, dadjirā Boroba mañara quīrādoaya. ¹⁶ Mañ carea bārāba cadjirua opedadara dji jaraadadua. Idjaba ābaa Ācōrēa iwididadua bia duanani carea. Ēberā jipa baba Ācōrēa iwidisira Ācōrē badebeba ne waibada obaria. ¹⁷ Elīara dadjirā quīrāca ēberā basía. Idjia sodeba Ācōrēa iwidisia cue zerāmārēa. Mañbe Israel druade poa ūbea ēsidra cue zeē basía. ¹⁸ Māwānacarea idjia Ācōrēa iwidisia cuera zemārēa. Ara mañda cue zesia.‡ Mañba néura tunupeda zausia.

* **5:9** Jesucrito dadji cawa obarira dārāēne zeya. Griego bedeadē nāwā bā baa: “Dadji cawa obarira dede eda wābadama baa.” † **5:14** Djabarā wagabadarā. Cāpūrīa bedeadē jara baa “ancianos” o “pastores.” ‡ **5:18** 1 Rey capitulo 17–18.

¹⁹⁻²⁰ Djabarã, naĩda cawaɗadua: wãrã bedeadebemada aba ãĩ wãibɿɿ, maĩne abaɿba idjía cadjiruada igarabipeda jêda zebibɿɿ, maĩ ēberãba cadjirua zocãrã o ðadara Ācōrēa quĩrãdoabiya idjaba ewariza Ācōrē jĩga ðaidebemada ēdrɿ ðɿya. §

§ 5:19-20 Ācōrē jĩga ðaidebemada. Griego bedeade bɿɿ ðɿa “beuidebemada.”

1 PEDRO NABEMA CARTA PEDROBA BAÐA

Pedroba nañ cartada basia. Jesuba idji trāsīde beda beabari basia (Marco 1:16-18). Baribaḡa Jesuba diabuedadebemada Pedrora dji dromaara basia. Idjiabaḡa Jerusaleñe Ācōrē de dromane judiorāa Jesucritodebemada ebuda jaradisia (Hecho 2:14-41) idjaba judiorāémaa bida Jesudebemada jarade wāsia (Hecho 10:1-48). Poa 67are romanorāba idjira quīrā edaa crude cachi beasīdaa.

Poa 64de Roma puruda bá wāsia. Zocārāmaara dji boro Neroā abadaba bābisīa de djiwidīda ocuai carea. Baribaḡa nēbarade ba amaaba Neroāba jarasia Crito ījā beadra bedede panada. Mañ bēra romanorāba drua beaza djabarāra biē odi carea ēpē panesīdaa. Mañ carea Pedroba nañ cartada basia. Romaneba djabarā drua beaza diabuesīa bia mīga panamīna Critoda ījā pananamārēā (2:18-25; 3:8-18; 4:12-19; 5:8-11).

Dji crīcha dromada 2:21ne nāwā baḡa: “Citora bārā carea bia mīgada bēra Ācōrēba bārāra trāsīa bia mīgaḡamārēā. Crito bia mīgasīde unubisīa bārā mīgabadaḡe sāwā nībadīda panada.”

Nañ cartade Pedroba basia Ācōrēba Jesucritodeba dadjirāra edasīda idji puruda bamārēā (1:1-11; 2:1-10). Mañ bēra dadjirāra ne jūmane jīpa nībadīda panāa (1:1neba aba 3:7ḡaa, 4:1-11; 5:1-11). Dadji druadebemā leyda, dji bororā sīda ījānīda panāa (2:13-17). Baribaḡa ne jūma cāyābara Jesucritoda ījānīda panāa (3:13-16).

Pedroba nañ cartade nañrā baḡa

¹ Māra Pedroa, Jesucritoba diabuedaa. Māa nañ cartara babarāa Ācōrēba edaḡarā Ponto druade, Galacia druade, Capadocia druade, Asia druade, Bitinia druade bida āibemārā quīrāca panabada itea. ² Dadjirā Zeza Ācōrēba bārāra edasīa idjia naēnaeda crīcha baḡa quīrāca. Ācōrē Jaureba bārāra idji itea basia Jesucritoda ījānamārēā idjaba idji oadeba Ācōrē quīrāpita cadjirua neē beadamārēā. Māa quīrā baḡa Ācōrēba idji biadeba bārāra careba baida, necai bai sīda bārāra dia baida.

Pedroba Ācōrēba bia bedeaḡa

³ Dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēba bia bedeaḡa panāa. Idjia dadjirāra bio quīrā djuburiada bēra Jesucrito beu baḡa ārēbaḡadeba zocai bai djiwidīda diasīa. Mañ bēra idji ume bajāne pananīda jāa panāa. ⁴ Ācōrēba zocai bai djiwidīda diada bēra idjia dadjirā itea bajāne waga erobāra jūma edaḡa. Maḡara ārīcaa, jōcaa, idjaba cadjirua neē baḡa. ⁵ Jesucritoda ījā panā bēra Ācōrēba idji abadeba bārāra waga erobaya aba jīrūarebema ewarīde ēdra edabarāḡaa.

⁶ Mañ carea ara nawena ne quīrātanoaneba bārāra bia mīga panamīna bio basrīda panāa. ⁷ Māwā bia mīgaḡa panāa mañ droa pananeba unubiḡi carea Jesucritora wārāda ījā panada. Bārāba ījā panāra oro quīrāca baḡa. Orora jāwārāba dorrabarībībadaa idji awa bemārēā. Ara mañ quīrāca bārā bia mīga panā droa pananeba unubi panāa Jesucritora wārāda ījā panāda. Maḡara oro cāyābara biara baḡa orora ārībari bēra. Bārāba Jesucritora wārāda ījā panada unubi panā bēra, idji unubadaḡe Ācōrēba bārāra bia unuya, bia jaraya idjaba dji dromarāda baḡa.

⁸ Bārāba ununacamīna Jesucritora quĩrĩa panāa. Nawena ununaē panāmīna idjida iḡa panāa. Idji carea bio ḡasrida panāa. Jācua ḡasrida panā bēra maḡ ḡasridara sāwābāḡa ḡada poya cawa jaradaēa. ⁹ Māwā ḡasrida panāa Jesucrito iḡa panāneba Ācōrēba ēdra edai bēra.

¹⁰ Ācōrēneba bedeabadarāba naēnaeda jarabadjidaa Ācōrēba idji biadeba bārā ēdra edaida. Maḡadebema cawadi carea ādjirāba quĩrācuita crīchabadjidaa idjaba iwidibadjidaa. ¹¹ Crito Jaure ādji sode ḡaba bedeabibadjia Crito bia mīgapeda Ācōrēba bia ḡaidebemada. Bedeapedadacarea cawa quĩrĩa panasidaa caidebemada Crito Jaureba ādjirāba bedeabisida idjaba sāḡbe jūma maḡara māwāida. ¹² Baribāḡa Ācōrēba cawabisia ādjia bedeapedadara ādji ewaride māwāēda, ātebāḡa nocoarebema ewaride māwāida jūma dadjirā carebai carea. Ādjia bedeapedadara idira bedea bia Critodebema jaradia panāba dadjirāba ebuda cawabi panāa Ācōrē Jaure bajāneba diabuedadeba. Maḡara bajānebema nezocarā bida cawa quĩrĩa panāa.

Ācōrē itea bia beadadua

¹³ Maḡ bēra bia odi carea crīcha cawaadeba beadadua. Quĩrĩapa beadadua. Sēnaē jāḡ pananadua Jesucrito unubada ewaride Ācōrēba idji biadeba bārāra bia edamārēa. ¹⁴ Warra cawāḡa iḡa ḡa quĩrāca beadadua. Naḡ cacuaba cadjirua o quĩrĩa ḡara waa orānadua Ācōrē adua beaside obadapedada quĩrāca. ¹⁵ Ācōrēba bārāra trāsia. Idjira ne jūmane jipa ḡa. Maḡ bēra bādjia obadaza jipa beadadua. ¹⁶ Ācōrē Bedeade nāwā ḡa ḡa: “Jipa beadadua māra jipa ḡa bēra.”*

¹⁷ Bārāba Ācōrēba bedeabadade bārā Zeza abadaa. Dadjia opedada quĩrāca idjia jūmarāda cawa oya. Maḡ bēra waēi naḡ ējūāne āibemarā quĩrāca panāmisa ewariza idji waya panāneba jipa nībadadua. ¹⁸⁻¹⁹ Bārāra naēna sirīē bea crīchadeba nībabadjidaa bārā drōā naēnabemarāba māwā jaradiabadjida bēra. Baribāḡa cawa panāa Ācōrēba bārāra maḡnebemada ēdra edasida. Idjia bārāra nēdoē basía oro ārīda ḡaba wa parata ārīda ḡaba, ātebāḡa Crito oaba nēba nēdosia. Critora dji biara ḡa oveja zaque Ācōrēba babue diada quĩrāca basia. ²⁰ Naḡ ējūā oi naēna Ācōrēba Critora edapeda naḡ jirūarebema ewaride diabuesia bārāra bia beadamārēa. ²¹ Critodeba bārāba Ācōrēra iḡa panāa. Ācōrēba idjira beu badada ḡrēbabipeda dji dromada ḡasia. Maḡ bēra bārāba Ācōrēra wārāda iḡa panāa idjaba jāḡ panāa Ācōrēba jaradara jūma omārēa.

²² Wārā bedeada iḡa o panā bēra bārāra cadjirua neē panasidaa. Maḡ bēra djabarāra wārāda quĩrĩa panāa. Sodeba wārāda bio dji quĩrĩa beadadua. ²³ Naḡ djara beuida ḡadeba bārāra djiwidida todaē basía, ātebāḡa Ācōrē beucadeba djiwidida tosidāa. Ācōrē bedea jōcaba zocai baida diabararia. Maḡ bedeadeba bārāra djiwidida tosidāa. ²⁴ Ācōrē Bedeade nāwā ḡa ḡa:

Jūmarāda chirua quĩrāca bea. Ādji quĩrāwārēara nepōnō quĩrāca ḡa. Chirurara purrubapeda dji pōnōra jurrubaria. ²⁵ Baribāḡa dadjirā Boro bedeara jōcaa.†
Maḡ bedea jōcara bedea bia Critodebema. Maḡara djabarāba bārāa jarasidaa.

* 1:16 Levítico 11:45; 19:2. † 1:25 Isaías 40:6-8.

2

Ācōrēba edada ēberārā

¹ Djārā biē odira igaradadua. Djārāra cūrūgarānadua. Acaraba ara ādjia jarabada quīrāca odacaa. Maļ ēberārā quīrāca beārānadua. Djārāba eroḅa carea biē crīcharānadua. Djārāra biē jararānadua. ²⁻³ Dadjirā Boroba biadeba bārāra carebabarida cawasidaa. Maļ bēra warra zaque djiwidi toḁaba ju do quīrā babari quīrāca Ācōrē bedeara biara cawa quīrānadua.* Idji bedeara juba idji awa quīru quīrāca ḅaa. Idji bedeadā cawa wānibarā waridīa aba idjia bārā ēdra edabarādaa.

⁴ Dadjirā Boro Jesucritomaa zedadua. Idjira zocai ḅaa, de oi careabema mōgara quīrāca ḅaa.† Ēberārāba idjira igarasidaa, baribarā Ācōrēba edasia mōgara biya quīru nēḅaa ḅa quīrāca. ⁵ Bārāra idjideba zocai bea bēra de oi careabema mōgara quīrāca beaa. Bārāneba Ācōrēba idji deda obarāa. Idjaba bārāra sacerdoterā idji itea ḅadaa. Bārāba Jesucritodeba Ācōrē itea ne o panane idjia animarā babue diabada quīrāca o panāa. Māwā o panāra idjia bia unu ḅaa. ⁶ Ācōrē Bedeade Jesucritodebemada nāwā ḅa ḅaa:

Ūrīnadua, Sioļ purude māa de oi careabema mōgara dji biara ḅada ḅabarāa.† Maļ mōgara biya quīru nēḅaa ḅada māa edasia. Maļ bēra idji iḅa ḅaba idji quīrābe iḅa ḅaḁa.‡

⁷ Bārā dji Crito iḅa beamaarā idjira bio bia ḅaa. Baribarā idji iḅaē beamaarā biē ḅaa. Ādjidebemada Ācōrē Bedeade nāwā ḅa ḅaa:

De obadaba mōgara igarapedadara dji biara ḅada besia.*

⁸ Idjaba nāwā ḅa ḅaa:

Maļ mōgarade ēberārāra tenedradapeda baedia.†

Ādjirāba Ācōrē bedeara iḅanaē panā bēra mōgarade tenedradada quīrāca panāa. Ācōrēba ādjirāra ḅasia māwā beadamārēa.

⁹ Baribarā bārāra Ācōrēba edadarāa, jūmarā Boro Ācōrē sacerdoterāa, idji itea ḅada ēberārāa, idji purua. Māwā Ācōrēba bio biya odadebemada bārāba bedebadaa. Ācōrēba bārāra pāīmanebemada trāsia idji ānaa bio biya quīru de beadamārēa. ¹⁰ Naēna bārāra Ācōrē puruē basia, baribarā idira Ācōrē purua. Naēna Ācōrēba bārāra quīrā djuburiaē basia, baribarā idira quīrā djuburia ḅaa.

Naļ ējūānebema bororā bedeara iḅānadua

¹¹ Mā djabarā, naļ ējūāne bārāra drua āibemarāa. Maļ bēra māa bārāa bedea djuburiaya naļ cacuaba cadjirua o quīrā ḅada igaradamārēa. Maļgara dadji jaure ume djo ḅaa. ¹² Ācōrē adua bea tāēna jipa nībadadua. Ara nawena ādjirāba bārāra cadjirua obadarāana a panāmīna, bārāba bia o panāra unu panāa. Maļbe Ācōrē zedarāde bārā carea idjia bia bedeadia.

¹³ Dadjirā Boro Jesucrito carea jūma naļ ējūānebema bororā bedeara iḅānadua. Naļ drudebema boroba jarabarāra iḅānadua idjira dji dromaara ḅa bēra. ¹⁴ Idjiarebemarāba jarabada sida iḅānadua. Dji boroba ādjirāra ḅasia cadjirua obadarāda cawa odamārēa idjaba bia obadarāda bia jaramamārēa.

* **2:2-3** Ju do quīrā babari quīrāca Ācōrē bedeara biara cawa quīrānadua. Griego bedeadē ḅa ḅaa: “Ācōrē Jaureba dia ḅa jubara do quīrānadua.” † **2:4** Idjira zocai ḅaa, de oi careabema mōgara quīrāca ḅaa. Griego bedeadē ḅa ḅaa: “Idjira zocai ḅa mōgarāa.” ‡ **2:6** Sioļ purura idjaba Jerusaleā abadaa. § **2:6** Isaia 28:16. * **2:7** Salmo 118:22. † **2:8** Isaia 8:14.

¹⁵ Ācōrēba quīrīā bāa bārāba biada o pananida. Māwā bārāba crīcha neē beada chupeabidia adua pananeba bārāra biē jarabada bērā.

¹⁶ Critoba bārāra ēdra bāda bērā, maļ ēdra bādade nībadadua. Baribara ēdra bāda bērā crīcharānadua cadjiruara odida panāda. Ātebara Ācōrē nezocarāda beadadua. ¹⁷ Jūmarāda wayadadua. Djabarāra bio quīrīānadua. Ācōrēra wayadadua. Naļ druadebema boro dji droma sida wayadadua.

¹⁸ Nezocarā, bārā borora waya pananadua. Idji bedeara i jā odadua. Ababe bārā boro dji quīrā djuburiabari ume māwā bearānadua, ātebara dji cadrāa ume bida māwā beadadua. ¹⁹ Edaude bia o bā carea dadjira bia mīgabaria. Baribara Ācōrēba idu mīgabi bāda cawapeda jūma droaibara, Ācōrēba bia unuya. ²⁰ Bārāba biē o panā carea dji boroba uibara, bārāba droadimīna caiba bārānebemada bia bedei? Baribara bia o panā carea mīga panane droadibara, Ācōrēba bia unuya. ²¹ Critora bārā carea bia mīgada bērā Ācōrēba bārāra trāsia bia mīgadāmārēā. Crito bia mīgaside unubisia bārā mīgabādade sāwā nībadida panāda. ²² Critoba cadjiruara oca basia idjaba sewa oca basia.† ²³ Ēberārāba idji biē jarasidade ādjirāra biē jaraē basia. Idji biē osidade ādjirāra waragaē basia. Ātebara Ācōrēba jipa cawa obari bērā idji biē o panara Ācōrē jawade bābadjia. ²⁴ Critoba dadjirā cadjiruara idji arā crude edesia dadjirāra cadjiruadebemada beudapeda jipa beadamārēā. Idji djara cōādracuapedadadeba bārāra bia panesidaa. ²⁵ Bārāra naēna oveja adua nīna quīrāca nībasidaa, baribara idira Critomaa jēda zesidaa. Idjia bārāra waga bāa oveja wagabariba idji oveja wagabari quīrāca.

3

Quima bara bea sāwā beadidebema

¹⁻² Wērā quima bara bea, bārā quima bedeara i jā odadua. Māwā ācarāba Ācōrē bedea i jānaē panamīna bārāra quīrāipa beada, Ācōrē waya beada ununapeda i jānia. Bārāba ādjia i jānamārēā jaradaēmīna bia o panā carea i jābidia. ³ Bārā quīrāwārēāra ababe arābemada baiē bāa; buda biya erupeda ne jūma pēū jā bādeba baiē bāa, djo oro oda jā bādeba baiē bāa, wua biya quiru jā bādeba baiē bāa. ⁴ Ātebara bārā quīrāwārēāra sodebara baida bāa; biya, necai bādeba baida bāa. Maļ quīrāwārēāra ārīcaa idjaba Ācōrēba bia unu bāa. ⁵ Ara maļ quīrāca drōā naēnabema wērārā Ācōrē itea beadara quīrāwārēā beasia. Ācōrēba jaradara ādjirāba sodeba wārāda i jā panasidaa idjaba ādji quima bedeara i jā obadjidaa. ⁶ Saraba Abrahaā bedeara i jā obadjia idjaba mā boroada abadjia. Ne wayaa neē bārāba ne jūma biada o pananibara, Sara cauda beadia.

⁷ Umaquīrārā quima bara bea, crīcha biadeba bārā quima ume bia beadadua. Bārā quima waya pananeba ādjira bia wagadadua, wērāra umaquīrā cāyābara abāē bā bērā idjaba bārā ume ābaa Ācōrē biadeba bajāne zocai beadi bērā. Māwā odaēbara, bārāba iwīdibādara Ācōrēba bia ūrēā.

Bia o panā carea mīgadidebema

⁸ Maļ awara djabarā, abari crīchadeba jūma bārāra ābaa bia duananadua. Djārā carebai crīchadeba beadadua. Djabarā bērā dji quīrīānadua. Dji quīrā djuburiadadua idjaba djārā cāyābara biara beada crīcharānadua. ⁹ Abaaba bārāda biē osira abari quīrāca orānadua. Biē jarasira abari quīrāca biē

† 2:22 Isaia 53:9.

jararānadua. Ātebala iwidadua Ācōrēba idjira carebamārēā. Cawa panla Ācōrēba bārāra edasida mawā beadamārēā. Mawā beadibala, Ācōrēba bārā sida carebaya. ¹⁰ Ācōrē Bedeade nāwā bā bala: Bariduada basrida ba quīrā bābala, cadjirua bedea amaaba idji quīrāmera wagaida bala.

Dārā bia ba quīrā bābala, sewa o amaaba idji itera wagaida bala.

¹¹ Idjia ne jūma cadjiruada igarapeda biada o baida bala.

Djārā ume necai bai carea jalapeda mawā baida bala.

¹² Jūmarā Boro Ācōrēba ēberā jipa beara waga bala. Ādjirāba iwidiḃadara bia ūrī bala.

Baribala cadjirua obadara idu bia wābicaa.*

¹³ Bārāba biada o pananibala, zaiba bārāda biē oi? ¹⁴ Baribala bārāba bia o panla carea bia mīgadibala, Ācōrē quīrāpita bio bia beaa. Bārā biē obadara wayarānadua. Jūmawāyā crīcharānadua. ¹⁵ Critora bārā Boro bērā sodeba idjidra wayadadua. Bārāba Critodeba edadi carea jā pananebemada abalaba iwidiḃsira aride panuni carea beadadua. Wayaadeba ijaradaē panunadua. ¹⁶ Ara bāduba cawa pananadua cadjiruada odaē panada. Mawāra bārā Critodeba bia nīnanebema biē bedebadara peradia.

¹⁷ Ācōrēba bārāda idu bia mīgabibala, biara bala bia o panla carea bia mīgadida biē o panla carea bia mīgadi cāyābara. ¹⁸ Critora jipa bamīna cadjirua carea barima aba beusia. Maḃba dadjirā dji jipaē beara Ācōrē ume bia basia. Idjira naḃ djarade beusia, baribala Ācōrē Jauredeba lrēbasia. ¹⁹ Idjaba Ācōrē Jauredeba idjira jaure preso beamaa wāsia. Wāpeda jarasia jūma cadjiruara poyasida. ²⁰ Maḃgārā jaureba Noé ewaride Ācōrē bedeara ljanāē basia. Maḃne Noēba jāba dromada o bamisa Ācōrēba jūma droa badeba jā basia ādjirāba ljanamārēā. Baribala ēberā zocārāēbe dopapadebemada ēdrasidaa. Jipa jaraibala, ochobe ēdrasidaa. ²¹ Maḃ dopapaba borocuebadadebemada jara bala. Borocuebadade Jesucrito lrēbadadeba dadjirāra ēdrabadada. Borocuebadada dadji cacua mititara sagalaa ātebala mawā obadaa dadjirāra Ācōrē quīrāpita waa bedeade panlēda cawa panla bērā.†

²² Jesucritora bajānaa wāpeda Ācōrē jawa araare bala. Jūma bajānebema nezocarāra, jūma jairā dji dromarāra, dji lbaa bea sida idji jawaeda erobala.

4

Crito nībada quīrāca nībadadua

¹ Critora naḃ djarade bia mīgada bērā bārā bida abari crīchada erobeadadua. Naḃ djarade bia mīga baba cadjiruada igarasia. ² Maḃba waḃi naḃ ējūāne bade naḃ cacuaba cadjirua o quīrā bala o baēa, ātebala Ācōrēba quīrā bādral o baya. ³ Naēna bārāba cadjiruara o beasia Ācōrē adua beaba obada quīrāca. ¡Besia! ¡Waa mawā orānadua! Jūmawāyā auḃuada obadjidaa, naḃ cacuaba cadjirua o quīrā bada obadjidaa, beu nībabadjidaa, basrida obadaḃe jūmawāyā cadjiruada obadjidaa, itua do awua beasia, idjaba jalwaba oda ācōrēda ēpēbadjidaa. Maḃra Ācōrēba quīrāca. ⁴ Idira bārāba waa Ācōrē adua bea ume cadjiruada odaca bērā ādjirāba cawa crīchadacaa. Maḃ

* **3:12** Salmo 34:12-16. † **3:21** Ātebala mawā obadaa dadjirāra Ācōrē quīrāpita waa bedeade panlēda cawa panla bērā. Aḃamaarā maḃ bedeba nāwā jara bala: “Borocuebadade dadjirāba Ācōrēa iwidiḃbadaa dadji cadjiruara quīrādoamārēā.”

careia bārānebemada biē bedebadaa. ⁵ Baribar^Λ Ācōrēba cawa ob^Λade ādjia opedadara idjia jūma jaradia. Idjia zocai beara, beudarā sida cawa oi carea b^Λa. ⁶ Ma^Λ bē^Λrā bedea bia Critodebemada beudarā jaradiasidaa ādji jaurera zocai beadamārēā Ācōrē zocai b^Λa quīrāca.* Māwāmīna ādjirāra na^Λ djarade beusidaa Ācōrēba jūmarāda beudida pan^Λana ada bē^Λrā.

⁷ Ne jūma jōi ewarira caita b^Λa. Ma^Λ bē^Λrā jipa crīcha beadadua idjaba quīrācuita beadadua. Māwā Ācōrēba poya iwididia. ⁸ Bio dji quīrā^Λ beadadua. Ma^Λg^Λara ne jūma cāyābara biara b^Λa. Quīrā^Λ erob^Λba cadjiruaa barima zocārā quīrādoabaria. ⁹ Bādji diguida biē crīchadaē dji bia edadadua. ¹⁰ Ācōrēba idji biadeba dadjirāza djārā carebadamārēā awara awara diasia. Ācōrē nezoca biarā bē^Λrā idjia bādjiza diadadeba djārāra carebadadua. ¹¹ Aba^Λba jaradiaib^Λar^Λ, Ācōrē bedeadaradia b^Λa bē^Λrā quīrācuita jaradiaida b^Λa. Aba^Λba djārāda carebaib^Λar^Λ, Ācōrēba dia b^Λa b^Λadeba carebaida b^Λa. Ne jūma odadua jūmarāba Jesucritodeba Ācōrēba bia bedeadamārēā. Idjiab^Λar^Λ ewariza bia bedeadida pan^Λa. Bia b^Λa ne jūmada idji j^Λwaeda erobaida. Bio bia b^Λa māwā baida.†

Crito i^Λja b^Λa carea bia mīgaida b^Λadebema

¹² Djabarā, bārā bia mīga pan^Λ carea jūmawāyā crīcharānadua. Māwā pan^Λa Critoda biara i^Λjāni carea. Ma^Λ bē^Λrā bia mīgadiē pan^Λda crīcharānadua. ¹³ Āteb^Λar^Λ Crito quīrāca bia mīga pan^Λ bē^Λrā b^Λsrida beadadua. Māwā Ācōrēba Critora dji dromaara b^Λada unubib^Λar^Λde bārāra bio b^Λsridadia. ¹⁴ Bārāda Crito i^Λja pan^Λ carea biē jaradib^Λar^Λ, Ācōrē quīrāpita bio bia bea. Ācōrē Jaure quīrāwārēā quirura bārā ume b^Λa. ¹⁵ Bārāra bia mīgadimīna ni aba^Λda mīā beada carea, ne dr^Λada carea, djārā nēb^Λarade eda b^Λada carea, dewara cadjirua oda carea bida mīgaiē b^Λa. ¹⁶ Barib^Λar^Λ aba^Λda Crito i^Λja b^Λa carea bia mīgaib^Λar^Λ, peraiē b^Λa. Āteb^Λar^Λ Critode bē^Λrā Ācōrēba bia bedeaida b^Λa. ¹⁷ Ewarira jūēsia Ācōrēba idjiderāda cawa omārēā. Ācōrēba dadjirāda naārā cawa oib^Λar^Λ, b^Λbedea bia Ācōrēnebema i^Λjāē beara sāwā panani? ¹⁸ Ēberā jipa b^Λada ēdr^Λi carea zarea b^Λab^Λar^Λ, b^ΛĀcōrē igarapeda cadjirua obarira sāwā ēdr^Λi?‡ ¹⁹ Ma^Λ carea Ācōrēba quīrā^Λ b^Λa quīrāca bia mīga pan^Λba ara ādjida idji j^Λwade b^Λadapeda ne biada odida pan^Λa. Dadi Odara bedea aba b^Λa.

5

Pedroba djabarā wagabadarāa jarada

¹ Bārā wagabadarāa mīā bedea djuburiaya, m^Λ sida djabarā wagabari bē^Λrā. Crito bia mīgadara mīā unusia. Idjaba Ācōrēba Crito dji dromaara b^Λada unubib^Λar^Λde m^Λ sida idji ume baya. Ma^Λ bē^Λrā nāwā bedea djuburiaya: ² Ācōrēba djabarā bārā j^Λwade b^Λadara bio wagadadua. Māwā orānadua dewararāba ōgo obi pan^Λ bē^Λrā. Āteb^Λar^Λ waga quīrā^Λ pan^Λ bē^Λrā māwā odadua.* Parata awua pan^Λneba wagarānadua, āteb^Λar^Λ sodeba waga quīrā^Λ pan^Λ bē^Λrā māwā odadua. ³ Bārāba waga pan^Λara nezocarā quīrāca erobearānadua,

* **4:6** Beudarā. ^Λcarāmaarā jara b^Λa djabarā zocai beasidade ma^Λ bedeara ūrīsida. Dewararāmaarā jara b^Λa Crito zei naēnabemarāba ūrīsida. † **4:11** Griego bedeadē b^Λ b^Λa: “Amén.” Amén bedea edade jara b^Λa “wārā” idjaba edade jara b^Λa “bia b^Λa māwā baida.” ‡ **4:18** Proverbio 11:31. * **5:2** Griego bedeadē ^Λcar^Λ cartade na^Λ sida b^Λ b^Λa: “Ācōrēba quīrā^Λ b^Λa quīrāca.”

ãtebala bådji nĩbadeba unubidadua sãwã nĩbadida panada. ⁴ Maĩbe Crito dadjirã Wagabari dji Droma zebalade bārara dji dromarāda baya borobari ārĩcada diabala quĩrāca.

⁵ Cũdrarã, drõārãba jarabadara ãjã odadua. Jũmarāda dji careba beadida panala djārã cãyābara dji dromaara bada crĩchadaẽ. Ācõrẽ Bedeade nãwã bā baa:

Dji dromada crĩcha beara Ācõrẽba idu bia wābicaa.

Baribala dji dromada crĩchade beara Ācõrẽba idji biadeba carebabaria.†

⁶ Maĩ bẽrã ne jũma poya o bā Ācõrẽ quĩrāpita dji droma quĩrāca beārānadua. Māwābala idjia quĩrĩã bā ewaride bārara dji dromarāda baya. ⁷ Bārãba jũmawāyã crĩcha panala Ācõrẽba jũma jaradadua, idjia bārara waga bā bẽrã.

⁸ Quĩrācuĩta beadadua idjaba dau lala beadadua. Diauru bārã ume dji quĩrũra imama quĩrāca lara nĩ caia Ācõrẽda poya igarabi cawaya.‡

⁹ Baribala diaurura ãjārānadua. Critodra bio ãjã pananadua, cawa panā bẽrã bārã djabarã jũma druaza beara abari quĩrāca bia mĩga panada. ¹⁰ Baribala bārara dārã mĩgadaẽ. Māwānacarea Ācõrẽba ne jũmane bia baya. Idjia bārara carebaya biara ãjānamārẽã, jũma droadamārẽã idjaba zarea beadamārẽã. Ācõrẽba idji biadeba ne jũmane carebabaria. Idjia bārara Jesucritodeba trāsia idji ume ewariza bajāne dji dromada beadamārẽã. ¹¹ Bia bala ewariza ne jũmada idji jawaeda erobaida.§ Bia bala māwā baida.

Pedroba naĩ cartade jĩrũare bada

¹² Djaba Silvanoba naĩ carta zaqueda careba lasia. Mā cawa bala idjia ne jũmane jipa obarida. Naĩ cartadeba mā bārara careba quĩrĩã bala biara ãjānamārẽã. Idjaba cawabi quĩrĩã bala wārada Ācõrẽba idji biadeba careba bada. Maĩlara ãjã pananadua.

¹³ Djabarã Babilonianebemaba quĩrĩã panala bārara bia pananida.* Bārã edada quĩrāca ādjirã sida Ācõrẽba edasia. Mā warraca bā Marco bida quĩrĩã bala bārara bia pananida. ¹⁴ Wārã quĩrĩāneba dji bia edadadua.† Mā quĩrĩã bala jũma bārã, Jesucrito ume beara necai beadida.‡

† **5:5** Proverbio 3:34. ‡ **5:8** Caia Ācõrẽda poya igarabi cawaya. Griego bedade bā baa: “Caida poya cobuei cawaya.” § **5:11** Griego bedade alara cartade naĩ sida bā baa: “Ēberārãba idjabara bia beadadida panala.”

* **5:13** Babilonianebema. Pedro ewaride djabarãba Roma purura Babilonia abadjidaa. † **5:14** Wārã quĩrĩāneba dji bia edadadua. Griego bedade nãwã bā baa: “Quĩrĩāneba isõnadua dji bia edadi carea.” ‡ **5:14** Griego bedade alara cartade naĩ sida bā baa: “Bia bala māwā baida.”

2 PEDRO

UMÉBEMA CARTA PEDROBA ʙAᎡA

Pedroba naʔ carta sida ʙASIA. Maʔ bēṛā Umébema Pedro abadaa. Poa 66are ʙASICA ʙAA. ʙAᎡacarea dāṛāéne romanorāba idjira crude cachi beasidaa.

Pedroba naʔ cartara biara ʙASIA Crito ṽṽ beaba sewa jaradiabadarā carea quĩṛācuitadamārēā. Capítulo 2de maʔnebemada ʙA ʙAA. Capítulo 1ne ʙA ʙAA dadjia wārā bedeada cawa panʔ bēṛā maʔᎡᎡᎡ ṽṽnida panʔda. Capítulo 3de ʙA ʙAA dadjia Crito zeira ṽṽnida panʔda.

Dji crĩcha dromada 3:14-15de nāwā ʙA ʙAA: “Djabarā, bārāba jūma maʔra ṽṽ panʔ bēṛā ne jūmane quĩṛāipa nĩᎡadadua Ācōrēba bārā biya, cadjirua neē, idji ume necai panʔda unumārēā. Quĩṛānebadadua dadjirā BoroᎡa ēberārā ēᎡᎡ edai carea jūma droa ʙAᎡa.”

Pedroba naʔ cartade naārā ʙAᎡa

¹ Māra Simoʔ Pedroa, Jesucrito nezocaa idjaba idjia diabuedaa. Mā naʔ cartara ʙAᎡᎡᎡᎡ dai quĩṛāca Jesucrito ṽṽ beārā itea. Dadjirāba ṽṽ panʔra bio biya quirua. Jesucritora dadjirā Ācōrēba idjaba ēᎡᎡ Edabariba. Idjira jipa ʙA bēṛā dadjirāra carebasia ṽṽnamārēā. ² Bārāba Ācōrēba, dadjirā Boro Jesu sida cawa panʔ bēṛā, mā quĩṛā ʙAA ādji biadeba bārāra bio careba pananida idjaba necai ʙai sida aduba dia pananida.

Ācōrēba trāṇarā sāwā beadida panʔ

³⁻⁴ Ācōrēda cawa panʔ bēṛā, idji ʙAᎡadeba dadjirāa ne jūma diasia idjia quĩṛā ʙA quĩṛāca nĩᎡadamārēā idjaba ewariza idji ume zocai beadamārēā. Idjira dji droma bēṛā idjaba jipa ʙA bēṛā dadjirāra trāpeda ne waiᎡᎡᎡ bio bia ʙAᎡa dadjirā itea oyada asia. Māwā o ʙA bēṛā naʔ ējūānebemarāba cadjirua o quĩṛā panʔra bārāba igaradapeda poya idji quĩṛāca jipa beadia. ⁵ Maʔba bārāba nāwā odida panʔa: Critoda ṽṽ panʔ bēṛā bio jarʔdadua jipa nĩᎡadi carea; jipa nĩnane jarʔdadua crĩcha cawaada erobeadi carea; ⁶ crĩcha cawaa eropanʔne jarʔdadua bārā cacuara jipa erobeadi carea; bārā cacua jipa eropanʔne jarʔdadua jūma droadi carea; jūma droa panʔne jarʔdadua Ācōrēba quĩṛā ʙA quĩṛāca beadi carea; ⁷ Ācōrēba quĩṛā ʙA quĩṛāca panʔne jarʔdadua djabarā cāṽgaᎡi carea; djabarā cāṽga panʔne jarʔdadua jūmarāda quĩṛāni carea.

⁸ Bārāba maʔda jūma biara o wānibᎡᎡᎡ, dadjirā Boro Jesucritoda cawa panʔ bēṛā ne bia odi carea zoquea beadia. ⁹ BaribᎡᎡᎡ māwā oē ʙAra dau towa ʙA quĩṛāca ʙAA, dauberrea ʙA quĩṛāca ʙAA. Idjia quĩṛādoasia naēna cadjirua o ʙadara Ācōrēba jūma saṽasida. ¹⁰ Djabarā, Ācōrēba bārāra trāpeda edasia. Wārāda māwā beada unubidi carea zoquea beadadua. Māwā odibᎡᎡᎡ baedaᎡa. ¹¹ Maʔbe Ācōrēba bārāra dadjirā Boro Jesucrito purude bio bia edaya. Mama dadjirā ēᎡᎡ Edabariba ewariza bia pe erobaya.

¹² Jūma maʔᎡᎡᎡ cawa panʔmĩna idjaba wārā bedeā bārāa jaradiapedadara bio ṽṽ panʔmĩna, mā jūma maʔᎡᎡᎡ bārāa quĩṛānebabi ʙaya. ¹³ Māmaarā jipa ʙAA wadi zocai ʙAmisa maʔra quĩṛānebabi baida. ¹⁴ Dadjirā Boro Jesucritoba māa ebuda cawabisia dāṛāéne māra beuida. ¹⁵ Maʔ bēṛā mā jūma oya mā beudacarea bārāba jūma maʔᎡᎡᎡ ewariza quĩṛānebadamārēā.

Jesudebema jarapedadara wārā

¹⁶ Dadjirã Boro Jesucrito ʌbʌdebeɱada, idji waya zeidebema sida daiba bārãa jaradiasidade ēberãba ara ādji crīchadeba jarapedadada jaradiadaē basía. Ātebaɾʌ dadjirã Boro Jesu quĩrãwārẽā dorrodorroadada unupedada bẽrã mãwã jaradiasidaa. ¹⁷ Dadjirã Zeza Ācõrẽba idjidebema bia jaraside idjaba dji dromada unubiside dairaa aria panasidaa. Maĩne Ācõrẽ dji droma bio quĩrãwārẽā bʌba nãwã jarasia: “Naʌdrʌ mʌ Warraa. Mʌa idjira bio quĩrã bʌa. Mʌra idji carea bʌsrida bʌa.”* ¹⁸ Daiba maĩ bedeara wārãda bajãnaa ũrĩsidaa Jesu ume Ācõrẽ eyade panasidade.

¹⁹ Maĩ awara cawa panʌ Ācõrẽneba bedeabadarãba jarapedadara wārãda. Maĩ bedeara ĩbĩrã pãĩmane urua bʌ quĩrãca bʌ bẽrã bārãba bio quĩrãcuĩta ũrĩnida panʌa. ĩbĩrãra urua babaria aba ʌnadrʌbʌrʌdaa, aba diapedabema chĩdaa odjabʌrʌdaa. Ara maĩ quĩrãca dadjirã naʌ ējũā cadjiruade panamisa maĩ bedeaba dadjirã sode cawabi bʌa sãwã nĩbaɱdida panʌda aba Crito zebʌrʌdaa. ²⁰ Naʌda bio cawadadua: Ācõrẽneba bedeabadarãba Idji Bedeade bʌpedadara ara ādji crīchadeba ni maĩrĩ bida bʌdaē basía. ²¹ Jũma ādjia jarapedadara ēberã crīchadeba zeē basía. Ātebaɾʌ Ācõrẽ Jauredeba bedeasidaa.†

2

Sewa jaradiabadarã

¹ Israelerã tãēna ʌcʌrʌba sewadeba jarabadjidaa Ācõrẽneba bedeabadada. Bārã tãēna bida sewa jaradiabadarãda baraya. Sewadeba ādjirãba dadji ārĩb̃ari crīchada Ācõrẽ bedea quĩrãca jaradiadia. Dadjirã Boro Jesuba ādjirã ēdrʌ bʌdada igaradia. Maĩ carea Ācõrẽba isabe cawa oya. ² Ādjia mĩã pera obadara zocārãba bio ēpēnia. Ādjirã carea ēberārãba wārã bedea ēpēbadaɱebemada biē bedeadia. ³ Ādjirãba paratada awua panʌ bẽrã, bārã parata edadi carea ara ādji crīchadeba sewada jaradiadia. Maĩ carea dārãēne Ācõrẽba wārãda cawa oya. Dārãbʌrʌ Ācõrẽba ādjirã cawa oi carea bʌda.

⁴ Bajãnebema nezocarãba cadjirua osidade Ācõrẽba quĩrã djuburiaē basía. Ātebaɾʌ preso bʌbada uria pãĩssoa bʌde batacuasia.* Mama carenaba jã beaa aba Ācõrẽba cawa oi ewaridaa. ⁵ Idjaba drõā naēnabemarãba Ācõrẽ igarasidade idjia quĩrã djuburiaē basía. Ātebaɾʌ dopapada zebisia maĩ ēberārã jũma nãbʌrʌ quininamārẽā. Baribʌrʌ Noēba dadji jipa nĩbaidebemada jaradiabadjia. Idjida, idji ēberārã siete panʌ sida Ācõrẽba ēdrʌ edasia.†

⁶ Idjaba Ācõrẽba Sodoma puru, Gomorra puru sida cawa oside jũma babuesia. Abeɱa jũma pora babisia. Maĩgʌdeba idjia cawabisia idji quĩrĩānacara sãwãnida. ⁷ Baribʌrʌ ēberã jipa bʌ Lo abadara Ācõrẽba Sodoma babueidebemada ēdrʌ edasia.‡ Lora sopua babadjia maĩ purudebemarãba ne jũma cadjirua o panʌ carea. ⁸ Maĩ ēberã jipa bʌra Sodomanebemarã tãēna babadjia. Jipa bʌ bẽrã ādjia cadjirua o panʌ unubʌrʌde idjaba ũrĩbʌrʌde ewariza sopua babadjia. ⁹ Maĩba ebuda bʌa jipa o beara dadjirã Boro Ācõrẽba bia mĩga pananebemada ēdrʌ eda cawa bʌda. Idjaba jipa oē beara

* **1:17** Mateo 17:5; Marco 9:7; Luca 9:35. † **1:21** Versículo 20-21 idjaba nãwã traducida bʌa: “Baribʌrʌ naʌda bio cawadadua: Ācõrẽneba bedeabadarãba Idji Bedeade bʌpedadara ni abaɱba ara idji crīchadeba poya cawadaēa, maĩgʌra ēberã crīchadeba zeē basi bẽrã. Ātebaɾʌ Ācõrẽ Jauredeba bedeasidaa.” * **2:4** Preso bʌbada uria pãĩssoa bʌ. Griego bedeade bʌ bʌa “Tártaro.” † **2:5** Genesi capítulo 6-8. ‡ **2:7** Genesi 19:1-29.

sāwā erobaida cawa ɓaa aba idjia cawa oi ewaridaa. ¹⁰ Nañ cacuaba cadjirua o quĩrĩã ɓa obadara idjaba Ācōrē ādji Boro bai quĩrĩānaca sida wetara cawa oya.

Sewa jaradiabadara cadjirua odi carea peradacaa. Cawaara bea quĩrāca panabadaa. Jairā dji droma bea biē jaradi carea wayadacaa. ¹¹ Bajānebema nezocarāda ādji cāyābara ɓɓalara beamĩna idjaba ne waiɓalara obadamĩna, dadjirā Boro Ācōrē quĩrāpita jairā dji droma beara biē jaradacaa. ¹² Baribara sewa jaradiabadaba ādjia adua pananebemada biē bedebadaa. Animarā quĩrāca crĩcha neē beaa. Ababe ādji cacuaba quĩrĩã ɓadrɔ obadaa. Animarāda tobaria ēberāba jidadapeda beadamārēā. Ara mañ quĩrāca sewa jaradiabadara jūma beudia. ¹³ Ācōrēba ādjirāra bio biē ɓaya ara ādjia opedada quĩrāca. Ādjirāra ne co awua beaa idjaba itua awua beaa. Mañdrɔ ādji ɓasridaa. Diamasi, āsa bida māwā obadaa. Djabarā ume ābaa ne co panane bida māwā obadaa. Māwā bārā tāēna wua jaigua mititia quĩrāca beaa. ¹⁴ Ādjirāra daunemaya beaa. Ne jūma cadjirua o panɓa sēnacao. Bio ijāē beada cūrūgabadaa. Ne jūmada awuabadaa. Mañ carea Ācōrēba ādjirāra biē ɓaya. ¹⁵ Ācōrē o jipa ɓada igaradapeda āi wāsidaa. Beor warra Balaaɓa oda quĩrāca obadaa. Š Balaaɓra parata awua bada bēra parata carea cadjiruada oida crĩchasia. ¹⁶ Baribara cadjirua ode wāɓaraɓde burroba idjira quēāsia. Mañ animarā bedecada ēberā quĩrāca bedeasia. Ācōrēneba bedebabari Balaaɓa crĩcha neē ɓa quĩrāca biē ode wāida crĩcha ɓamĩna burroba idu wābiē basia.

¹⁷ Sewa jaradiabadara do zaque baido neē ɓa quĩrāca beaa.* Ādjirāra jārārā nāūrāba āyā edeɓara quĩrāca beaa. Nāūrāba jārārā āyā edeɓaraɓde cue zecaa. Ara mañ quĩrāca ādjia jaradia panɓa carebacao. Ācōrēba uria bio pāisooa ɓada o ɓasia ādjirā biē ɓai carea. ¹⁸ Ādjirāba bedea biya quirudeba jaradiabadaa. Baribara mañba carebacao. Ādjirāba jaradiabadaa nañ cacuaba cadjirua o quĩrĩã ɓara odida panɓa. Māwā cadjiruadeba ēdrɔpedada dārāē beara ādjirāba cūrūgabadaa wayacusa cadjiruada odamārēā. ¹⁹ Jarabadaa ādjida ēpēnibara, nezoca ēdrɔ ɓapedada quĩrāca biara beadida. Māwāmĩna cadjiruada poya igaradaca bēra biara beaēa. Mañba ādjirāda cadjirua nezocarāa. Wārāda baridua cadjiruada poya igaradaēɓara, dadjirāra mañga nezocaa. ²⁰ Jesucrito dadjirā Boro, dadji Ēdra Edabarira cawasida bēra nañ ējūāne ɓa cadjiruadebemada ēdrasidaa. Baribara jācarade ɓarā paneɓada quĩrāca wayacusa cadjiruada odibara, naārā panana cāyābara biēara panenia. ²¹ Mañ bēra Ācōrē bedea cawapedada igaradi cāyābara biara ɓacasia Ācōrē o jipa ɓadebemada adua beadida. ²² Ādjirāra ēberāba jarabada quĩrāca beaa. Nāwā jarabadaa: “Usaba wedara wayacusa cobaria.”† Idjaba nāwā jarabadaa: “Chinara cuipeda wayacusa egoro ɓa susuade tabebaria.”

3

Dadjirā Boroba cawa ode zeidebema

¹ Djabarā, nañba cartara ɓarima umé mla bārā itea ɓabara. Carta umerāne mla wārā bedeara quĩrānebabi ɓa jipa crĩchadamārēā. ² Mla quĩrĩã ɓa Ācōrēneba bedebadarāba naēna jarapedadara bārāba quĩrānebadida.

Š 2:15 Numero 22:1-41. * 2:17 Do zaque baido neē ɓa quĩrāca beaa. Griego bedede nāwā ɓa ɓa: “Baido egorodeba ātaa bogadrɔ bada jōna quĩrāca beaa.” † 2:22 Proverbio 26:11.

Idjaba quĩrĩã ɓaa Jesucrito dadjirã Boro, dadji Êdra Edabariba jaradada quĩrãnebadida. Maãra idjia diabuedarãba bārãa jaradiasidaa.

³ Naãda bio cawaɗadua: jĩrũarebema ewaride Ācōrē ipida biē jarabadara baraya. Ādji cacuaba cadjirua o quĩrĩã ɓada o beadia. ⁴ Nāwā ipida jaradia: “Crito zei jaradara ɗsāwāsi? Dadji drōã naēnabemarãra jũma beusidaa. Baribara naã ējũã odadeba jũma ara māwā ɓaa.” ⁵ Maã ēberārãba iḡa quĩrĩãnaēa naēnaeda Ācōrē bedeabarãba bajãda osida, ējũãda pusade odjabisida, idjaba baidodeba māwā osida.* ⁶ Ara maã baidoba jũma naã ējũãne naēna beadara ũpeda nāɓara quiniibisia. ⁷ Ara maã quĩrĩã Ācōrē bedeabarãba naã ējũãda, bajã sida waga erobaa idjaba idjia cawa oi ewaride babueya. Maã ewaride idji quĩrĩãnacara cawa opeda jũma biē ɓaya.

⁸ Baribara djabarã, naãda quĩrãdoarãnadua: dadjirã Boromaarã ewari abara miɓ poa quĩrãca ɓaa idjaba miɓ poara ewari aba quĩrãca ɓaa. ⁹ Dadjirã Boro zeyada adara dārãɓara bēra ācaraɓa crĩcha panãa zeēda. Baribara māwāēa. Āteɓara bārã carea jũma droa ɓa bēra dārãɓara. Idjia quĩrĩãē ɓaa ni abaada aduaida. Quĩrĩã ɓaa jũmarãba cadjiruada igaraɗapeda idjima zedida. ¹⁰ Dadjirã Boroba cawa oi ewarira cawaēne zeya ne draɓari zebari quĩrãca.† Maã ewaride miniḡichia jururuapeda bajãra nēbaya. Ne jũma dadjia bajãne unubadara bá wāya. Idjaba naã ējũãra, ne jũma naã ējũãne bea sida bá wāya.‡

¹¹ Ne jũmada jōi bēra bārãra Ācōrēba quĩrĩã ɓa quĩrãca jipa, cadjirua neē nĩbadida panãa. ¹² Ācōrēba cawa oi ewarira jãa pananida panãa. Maãmisa Ācōrēba quĩrĩã ɓara o pananadua maã ewarira isabeara zemārēã.§ Maã ewaride Ācōrēba bajãra babueya. Maãne ne jũma dadjia bajãne unubadara, naã ējũãne unubada sida jāwārããba dorrabariya. ¹³ Baribara Ācōrēba bajã djiwidida, ējũã djiwidida sida oyada asia. Maãda dadjirãba jãa panãa. Mama jũmarãba jipa o beadia.

¹⁴ Djabarã, bārãba jũma maãra jãa panã bēra ne jũmane quĩrĩãipa nĩbadadua Ācōrēba bārã biya, cadjirua neē, idji ume necai panãda unumārēã. ¹⁵ Quĩrãnebadadua dadjirã Boroba ēberārã ēdra edai carea jũma droa ɓada. Dadji djaba Paulo bida abarida cartade bārãa ɓa diabuesia Ācōrēba idjia diada necawaadeba. ¹⁶ Cartaza maãgãdebemada ɓasia. Ācara crĩcha idjia ɓadara cawadi carea zarea ɓaa. Wārã bedea cawaɗacaba, bio iḡaē beaba idjia ɓadara aĩ jaradiabadaa jũma Ācōrē Bedea aĩ jaradiabada quĩrãca. Maã carea Ācōrēba ādjirãra biē ɓaya.

¹⁷ Djabarã, bārãba maãda cawa panã bēra quĩrãcuita beadadua ēberã cadjiruara ăĩ jaradia pananeba cūrũgarãnamārēã. Māwā bārãba bio iḡa panara igaraɗaēa. ¹⁸ Jesucrito dadjirã Boro, dadji Êdra Edabariba biara cawa wãnadua. Idji biadeba waridadua. Idi idjaba ewariza idjia bia bedeadaida panãa. Bia ɓaa māwā baida.

* **3:5** Baidodeba māwā osida. Griego bedeade maãra ebuda ɓaēa. † **3:10** Zebari quĩrãca. Griego bedeade ācara cartade “diamasi zebari quĩrãca” ɓa ɓaa. ‡ **3:10** Ne jũma naã ējũãne ɓa sida bá wāya. Griego bedeade maãra ebuda ɓaēa. Ācaramaarã nāwā jara ɓaa: “Idjaba Ācōrēba cawa obaraɗe ne jũma ēberārãba naã ējũãne opedadara unubiya.” § **3:12** Ācōrēba quĩrĩã ɓara o pananadua maã ewarira isabeara zemārēã. Maã beɗeara idjaba nāwā traducida ɓaa: “Maã ewarira isabe zeida quĩrĩãnida panãa.”

1 JUAΛ

NABEMA CARTA JUAΛBA ƁAƁA

Jesu ume nĩbada Juaλba naλ cartada Ɓasia. Baribara cartade jaraē Ɓaa idjia Ɓadada. Poa 90are Ɓasica Ɓaa.

Naλ cartara jũma djabarā itea Ɓasia sewada ijarānamārē. Juaλ drōā Ɓaside ācāra dewara crīcha Jesudebemada ēpē panesidaa. Ādjia jarabadjidāa Jesu naλ ējũāne Ɓaside ēberārāba ababe idji jaureda unubadjidada. Dewarārāba jarabadjidāa Jesura ēberā Ɓasida baribara borocueside Critoda idji ume ābaa Ɓesida. Idjaba dewarārāba jarabadjidāa naλ djarara abeda cadjirua Ɓada. Maλ bēra jaradiabadjidāa necawaada edadida panada naλ djaradebemada ēdrādi carea. Baribara maλ necawaa edapedadaba jarabadjidāa naλ djaraba cadjirua oida bia Ɓada.

Maλ carea Juaλba naλ cartara Ɓasia. Dji crīcha dromada naλgaa: Ācōrē Warrara Ɓcai? Idjaba Ācōrē warrarāra Ɓcairā? Juaλba naārā Ɓasia dadjirāra Ācōrē ānaane nĩbabadadebemada (1:1ne aba 2:17daa). Maλare Ɓasia diauru warrarāra sāwā beada idjaba Ācōrē warrarāra sāwā beada (2:18deba aba 3:11daa). Maλare Ɓasia wārā quĩrā Ācōrēneba ze Ɓadebemada (3:12deba aba 4:21naa). Jĩrũare Ɓasia Jesu ija pananeba naλ ējũānebema cadjiruara poyadida (5:1-21).

Dji Zocai Ɓai Diabari Bedea

¹ Naārēda Ɓasia Zocai Ɓai Diabari Bedea abadada. Idjira wadibida Ɓaa. Idjia jaradia Ɓada daiba ũrīsidaa. Idjira dai dauba unusidaa idjaba jawaba tāsidaa. Idjia o Ɓara quĩrācuita acāsidaa. Idjidebemada māa naλ cartade Ɓabara. ² Maλ zocai Ɓai diabarira Ācōrēba naλ ējũāne unubisia. Daiba idjira unusidaa idjaba idjidebemada wārāda bedea panaa. Daiba bārāa jara panaa maλ zocai Ɓai diabarira ewariza Ɓabarida. Naārēda idjira dadji Zeza Ācōrē ume bajāne Ɓabadjia. Idji bajāne Ɓadada Ācōrēba daia naλ ējũāne unubisia. ³ Daiba unupedadada, ũrīpedada sida bārāa jara panaa bārā sida dai ume ābaa abarica dadjirā Zeza Ācōrē ume idjaba idji Warra Jesucrito ume bia pananamārē. ⁴ Jũma maλgara māa Ɓabara dadjirāra bio Ɓasridadi carea.*

Ācōrēra cadjirua neē Ɓaa

⁵ Daiba Jesucritodeba ũrīpedada bārāa jara panara naλgaa: Ācōrēra ānaa quĩrāca Ɓaa ne jũmane jipa Ɓa bēra. Maλba idjima pāimara nĩ maārī bida neēa. ⁶ Dadjirāda idji ume ābaa bia panana a panabara, baribara pāimane nĩnabara, sewa o panaa. Wārā bedeara ēpēnaē panaa. ⁷ Baribara idji ānaane Ɓa quĩrāca dadjirāda ānaane nĩbadibara, dadjirā djabarā ume ābaa bia panania. Idjaba idji Warra Jesucrito oa erozoadaba dadjirā cadjiruara jũma sagabaria. ⁸ Dadjirāda cadjirua neē panana a panabara, ara dadjiduba cūruga panaa idjaba wārā bedeara adua panaa. ⁹ Baribara Ācōrēra bedea aba Ɓa bēra idjaba jara obari bēra, dadjirāba cadjirua opedadada idjia jaradibara, maλ cadjiruara idjia quĩrādoaya. Abeda jũma dadjirāba biē opedadara sagaya.

* 1:4 Dadjirāra. Griego bedeadē ācāra cartade “bārāra” Ɓā Ɓaa.

¹⁰ Barib_{ARL} dadjirāba cadjiruada odacaada adib_{ARL}, Ācōrēra sewaida b_{AA}ada a pan_{AA} idjaba idji bedeara iḵānaē pan_{AA}.†

2

Dadjirā carea Ācōrēa bedea djuburiabari

¹ Djabarā, bārāra m_{AA} warrarā quīrāca beaa. M_{AA} naḵgara b_{ABARL} bārāba cadjiruara orānamārēā. Barib_{ARL} ab_{AA}aba cadjiruada oib_{ARL}, ab_{AA} eropan_{AA} dadji Zeza Ācōrēa dadjirā carea bedea djuburiabarida. Maḵ bedea djuburiabarira Jesucrito. Idjira ne jūmane jipa b_{AA}. ² Idjira beusia Ācōrēba dadjirā cadjiruada quīrādoamārēā. Ababe dadjirā cadjiruara carea beuē basía, āteb_{ARL} beusia jūma naḵ ējūāne duanarā cadjiruara carea bida.

³ Ācōrēba obi b_{AA}ada dadjirāba iḵā o pan_{ABARL}, ebuda b_{AA} idjira wārāda cawa pan_{AA}ada. ⁴ Barib_{ARL} ab_{AA}aba jaraib_{ARL}: “M_{AA} idjira cawa b_{AA},” maḵne idjia obi b_{AA}ada iḵā oē b_{ABARL}, maḵ ēberāra sewaida b_{AA}. Idjia wārā bedeara adua b_{AA}.

⁵⁻⁶ Barib_{ARL} Ācōrē bedea iḵā o b_{ABA} Ācōrēra wārāda quīrā b_{AA}. Ācōrē ume ābaa b_{AA}ada a b_{ARA} nībaida b_{AA} Jesucrito nībada quīrāca. Dadjirāda māwā nībadib_{ARL}, cawa pan_{AA} wārāda idji ume ābaa pan_{AA}ada.

Ācōrēba obi b_{AA} djiwidi

⁷ Djabarā, m_{AA} bārāra b_{AA}ē b_{AA} Ācōrēba obi b_{AA} bedea djiwidida, āteb_{ARL} b_{AA} b_{AA} idjia naēna obi jaradada.* Maḵ obi jaradara bārāba Crito iḵapedadadeba āta cawa pan_{AA}. Wārāda bārāba ūrīpedadara Ācōrēba naēna obi jarada basía.

⁸ Māwāmīna m_{AA} b_{ABARL} Ācōrēba obi b_{AA} bedea djiwidi quīrāca b_{AA}. Maḵ bedeara djiwidi quīrāca b_{AA} Critoba iḵā oda bēra idjaba bārā bida wārāda iḵā o pan_{AA} bēra. Djiwidi quīrāca b_{AA} pāima jārād_{ARL} quīrāca bārāba cadjiruara igara wābada bēra. Idjaba djiwidi quīrāca b_{AA} wārā ānaa odjab_{ARL} quīrāca bārāba quīrāneba jipa o wābada bēra.

⁹ Bariduaba ānaane b_{AA}ada aib_{ARL}, barib_{ARL} idji djabada quīrāma baib_{ARL}, wadibida pāimane b_{AA}. ¹⁰ Idji djaba quīrā b_{ARA} ānaane b_{AA}. Idji sode neēa cārēba cadjiruade baebida. ¹¹ Barib_{ARL} idji djaba quīrāma b_{ARA} pāimane b_{AA}. Pāimane nī bēra adua b_{AA} sāmaa wāda, pāimaba idjira dauberrea ero_{AA} bēra.

¹² Warrarā, m_{AA} naḵ cartara bārā b_{ABARL} Ācōrēba Critodeba bārā cadjiruara quīrādoada bēra.

¹³ Drōārā, m_{AA} naḵ cartara bārā b_{ABARL} naārāeda badada wadibida b_{AA}ada cawa pan_{AA} bēra.

Cūdrarā, m_{AA} naḵ cartara bārā b_{ABARL} diaurura poyapedada bēra.

Warrarā, m_{AA} naḵ cartara bārā b_{ABARL} dadji Zeza Ācōrēra cawasida bēra.

¹⁴ Drōārā, m_{AA} naḵ cartara bārā b_{ABARL} naārāeda badada wadibida b_{AA}ada cawasida bēra.

Cūdrarā, m_{AA} naḵ cartara bārā b_{ABARL} bio iḵā pan_{AA} bēra, Ācōrē bedeara bārā sode b_{AA} bēra, idjaba diaurura poyapedada bēra.

¹⁵ Naḵ ējūānebema crīchara, ne jūma cadjiruara naḵ ējūāne b_{AA} sida quīrārānada. Naḵ ējūānebema cadjiruara quīrā b_{ABA} dadji Zeza Ācōrēra quīrāē b_{AA}. ¹⁶ Naḵ ējūānebema cadjiruara naḵg_{AA}: naḵ cacuaba awua b_{AA} cadjiruara o baida, dadji dauba unu b_{AA} awua baida, idjaba dadjia ero_{AA} carea wa o b_{AA} carea ara dadjida dji biara b_{AA}da crīcha bai sida. Jūma maḵg_{ARL} dadjirā Zeza Ācōrēneba

† **1:10** Ācōrēba jarasia jūmarāda cadjiruara obadada. Romano 3:23. Maḵ carea cadjiruara neē b_{AA}ada a b_{ABA} Ācōrēra sewaida b_{AA}ada a b_{AA}. * **2:7** Juaḵ 13:34-35.

zeē ɓaa, āteɓaɾa naā ējūā cadjiruadeba ze ɓaa. ¹⁷ Naā ējūā cadjiruara idjaba jūma cadjirua ēberāra o awua panā sida jōya. Baribara Ācōrēba jara ɓa ījā o ɓara ewariza idji ume zocai ɓaya.

Crito ume dji quīrū

¹⁸ Djabarā mā warrarāca ɓea, naā ewarira jōbodoa. Bārāba ūrīsidāa Crito ume dji quīrūda zeida.† Crito ume dji quīrūrā idira baraa. Maā bēra dadjirāba cawa panāa naā ewarira jōbododa. ¹⁹ Ādjirāra dadjirā ume pananada ēdrasidāa, baribara wārāda dadjirānebemaē basia. Ādjirāda wārāda dadjirānebema baɗabara, dadjirā ume ābaa waɗi panacasidāa. Baribara māwāra māwāsia ebuɗa ɓamārēā jūmarāda dadjirānebemaēda.

²⁰ Baribara bārāba Ācōrē Jaure Critoba diadada eropanāa. Idjideba jūma bārāba wārā bedeara cawa panāa. ²¹ Māa naā cartara ɓaē ɓaa bārāba wārā bedeada adua panā bēra āteɓara ɓaɓara cawa panā bēra. Idjaba bārāba cawa panā sewara wārāneba zecada. ²² ¿Caida sewaida ɓa? Jesura Ācōrēba diai jaraɗa ēdra edabariēana a ɓaɗa sewaida ɓaa.‡ Idjira Crito ume dji quīrūa. Idjia dadji Zeza Ācōrēra, Ācōrē Warra sida igara ɓaa. ²³ Ācōrē Warra igara ɓaba dadji Zeza Ācōrēra neē ɓaa. Jesura Ācōrē Warraada a ɓaba dadji Zeza Ācōrē sida eroɓaa. ²⁴ Maā bēra bārāba ījāpedadadeba ātaa Critodebema ūrī panāra bārā sode bio waga eroɓeadaɗa. Maāda bio waga panāɓara, bārāra dadji Zeza Ācōrē ume, idji Warra ume biɗa ābaa panāa. ²⁵ Māwā ābaa panāɓara, Critoba dadjirāa wārāneba jarasia ewariza Ācōrē ume zocai pananida.

²⁶ Māa maāra ɓasia ācārāba bārāra cūrūga quīrīa panā bēra. ²⁷ Baribara bārāba Ācōrē Jaure Critoba diadara eropanāa. Maā bēra jaɾaɗiē panāa dewararāba bārāa jaradiadamārēā. Ācōrē Jaureba bārāa ne jūmada jaradia ɓaa. Idjia jaradia ɓara sewaeā, āteɓara wārā ara. Maā carea Crito ume ābaa beadaɗa Ācōrē Jaureba bārāa jaradiada quīrāca.

²⁸ Djabarā mā warrarāca ɓea, Crito ume ābaa beadaɗa. Māwā idji zebraɗe dadjirāa ne wayaa neē, quīrā pera neē idji quīrāpita beadia.

²⁹ Bārāba cawa panāa Jesucritora jipa ɓaɗa. Idjaba cawa panāa jūma jipa o beara Ācōrē warrarāda.

3

Ācōrē warrarā

¹ Crīchadaɗa sāwā dadji Zeza Ācōrēba dadjirāra jācua quīrīa ɓaɗa. Jācua quīrīa ɓa bēra dadjirāra idji warrarāana abaria. Wārāda dadjirāra idji warrarāa. Naā ējūānebemarāba dadjirāra Ācōrē warrarāda adua panāa, Ācōrēra adua panā bēra. ² Djabarā, dadjirāra Ācōrē warrarāa. Māwāmīna Ācōrēba waɗibiɗa cawabiē ɓaa dadjirāra sāwā beadida. Baribara dadjirāba cawa panāa Crito zebraɗe idji quīrāca beadida, maā ewaride idjira sāwāɓara ɓaɗa ununi bēra. ³ Crito quīrāca ɓai carea jāā ɓara cadjirua neē ɓabaria Crito cadjirua neē ɓa quīrāca.

⁴ Cadjirua o ɓaba Ācōrē bedeara ījā ocaa. Idjia maā bedeara abeɗa igara ɓaa. ⁵ Baribara bārāba cawa panāa Jesucritora naā ējūānaa zesida dadjirā cadjirua āyā ɓai carea. Ni maārā biɗa idjira cadjirua neē ɓaa. ⁶ Idji ume ābaa

† 2:18 Crito ume dji quīrū. Griego bedeade “Anticrito” ɓā ɓaa. ‡ 2:22 Ācōrēba diai jaraɗa ēdra edabari. Griego bedeade “Crito” ɓā ɓaa.

ḡaba cadjiruara ocaa. BaribΛΛ cadjirua o ḡaba Jesucritora adua ḡaa idjaba sãwãbΛΛ ḡada cawacaa.

⁷ Djabarã mΛ warrarãca bea, ni abaΛa idu cūrũgabirãnadua. Jipa o ḡara Ācōrẽ quĩrãpita jipa ḡaa Crito jipa ḡΛ quĩrãca. ⁸ BaribΛΛ cadjirua o ḡara diaurudea, diaurura naãrãedaḡa cadjirua obari bẽrã. Ācōrẽ Warrara naḡ ějũãnaa zesia diauruba o ḡΛ poyai carea.

⁹ Ācōrẽneba todaba cadjiruara o bacaa, idji Zeza Ācōrẽba obari quĩrãca o ḡΛ bẽrã. Ācōrẽneba toda bẽrã cadjiruara o baẽa. ¹⁰ Naḡḡdeba dadjirãba cawa panΛa cairãda Ācōrẽ warrarãda idjaba cairãda diauru warrarãda. Jipa oẽ ḡara Ācōrẽ warraẽa. Idjaba idji djaba quĩrĩãẽ ḡara Ācōrẽ warraẽa.

Dji quĩrĩã beadida panΛa

¹¹ Bãrãba ĩjãpedadadeba ḡtaa ũrĩ panΛ bedeara naḡḡΛ: dadjirãra dji quĩrĩã beadida panΛa. ¹² Caiḡ quĩrãca beadiẽ panΛa.* Idjira diaurude basĩa. Maḡ bẽrã idji djabara beasia. ĴCãrẽ cãrẽã idji djabara beasi? Beasia idji djababa o ḡadara Ācōrẽ quĩrãpita bia ḡada bẽrã baribΛΛ idjia odara biẽ ḡada bẽrã.

¹³ Djabarã, naḡ ějũãnebemarãba bãrãda quĩrãmanibΛΛ, jũmawãyã crĩcharãnadua. ¹⁴ Dadjirãba djabarãra quĩrĩã panΛ bẽrã cawa panΛa dadjirãra beu pananada zocai panesidada. Idji djaba quĩrĩãẽ ḡara wadibida beu ḡaa. ¹⁵ Idji djaba quĩrãma ḡara Ācōrẽ quĩrãpita mĩã beabaria. Bãrãba cawa panΛa mĩã beabarira ewariza Ācōrẽ ume zocai baẽda. ¹⁶ Wãrã quĩrĩãra sãwãbΛΛ ḡada dadjirãba cawa panΛa naḡḡdeba: Jesucritora dadjirã carea beusia. Ara maḡ quĩrãca dadjirã sida quĩrĩãneba djabarã carea beudi carea beadida panΛa. ¹⁷ Naḡ ějũãne ne bara ḡΛ djababa ne neẽ ḡΛ djabada unu ḡada carebaẽbΛΛ, ĴCōrẽ quĩrĩãra idji sode erobΛca? Neẽ ḡaa. ¹⁸ Djabarã mΛ warrarãca bea, dadjirã quĩrĩãra ababe bedeadeba baiẽ ḡaa, aḡebΛΛ dadjia o panΛneba wãrãda quĩrĩã bara panΛa unubiẽdida panΛa.

¹⁹⁻²⁰ Maḡneba cawa panΛa dadjirãra wãrãda Ācōrẽneda. Idjaba ara dadjirãda sode dji biaẽda crĩchaḡbΛΛ, Ācōrẽ quĩrãpita poya necai panania. Ācōrẽba dadjirãnebemada biara cawa ḡaa dadjirã sode crĩcha panΛ cãyãbara. Idjia abeda jũma cawa ḡaa. ²¹ Djabarã, dadjirã sode cawa panΛbΛΛ cadjiruade panΛẽda, ne wayaa neẽ Ācōrẽa poya iwidiḡia. ²² Maḡne dadjirãba Ācōrẽa iwidiḡadara idjia diaya, idjia obi ḡada idjaba bia unu ḡada ĩjã o panΛ bẽrã. ²³ Idjia obi ḡara naḡḡΛ: idji Warra Jesucritora ĩjãnida idjaba dji quĩrĩã beadida idjia dadjirãra jarada quĩrãca. ²⁴ Ācōrẽba obi ḡΛ bedeã ĩjã o ḡara Ācōrẽ ume ḡaa, idjaba Ācōrẽra idji ume ḡaa. Dadjirãba cawa panΛa Ācōrẽra dadjirã ume ḡada, idji jaureda dadjirãa diada bẽrã.

4

Sewa jaradia bea sãwã cawadi

¹ Djabarã, Ācōrẽ Jauredeba bedeã panΛana abadara jũma ĩjãrãnadua, aḡebΛΛ quĩrãcuita acḡadadua ādjia wãrãda Ācōrẽ Jauredeba wa dewaradeba bedeã panΛ cawaya. Mãwã odadua zocãrãba naḡ ějũãne sewadeba ādjia Ācōrẽ Jauredeba bedeã panΛana abada bẽrã. ² NãwãbΛΛ bãrãba cawadiã caida Ācōrẽ Jauredeba bedeã ḡada: abaḡba Jesucritora naḡ djarade wãrãda zesiaḡa aibΛΛ, Ācōrẽ Jauredeba bedeã ḡaa. ³ BaribΛΛ abaḡba Jesucritora

* 3:12 Genesi 4:1-15.

naλ djarade zeē basiada aibara, Ācōrē Jauredeba bedea bāēa. Crito ume dji quīrūneba bedea bāa.* Bārāba ūrīsidaa Crito ume dji quīrūra zeida bāda. Wārāda idjira ara nawena naλ ējūāne bāa.

⁴ Djabarā mλ warrarāca bea, bārāra Ācōrēnea. Bārāba maλ sewaida beaa idu cūrūgabidaē basia bārā sode bāra naλ ējūāne bea sode bā cāyābara labāra bā bērā. ⁵ Maλ sewaida beara naλ ējūā cadjiruadebemaa. Maλ bērā ādjirāba naλ ējūānebema crīchada jaradiabadaa idjaba ādjia jaradia panāra naλ ējūāne Ācōrē adua beaba ījābadaa. ⁶ Baribara dadjirāra Ācōrēnea. Ācōrē cawa bāba dadjia jaradia panāra ījābaria. Baribara Ācōrē adua bāba dadjia jaradia panāra ījācaa. Maλneba dadjirāba cawa panāa caiba Ācōrē Jauredeba wārā bedeara jaradia bāda idjaba caiba dewara jauredeba sewara jaradia bāda.

Ācōrēba ēberārā quīrīā bādebema

⁷ Djabarā, dadjirāra dji quīrīā beadida panāa, wārā quīrīāra Ācōrēneba ze bā bērā. Jūma dji quīrīā erobeara Ācōrē warrarāa idjaba Ācōrēra cawa panāa. ⁸ Ācōrēra ne jūmane quīrīā bara bā bērā quīrīā neē bāba Ācōrēra adua bāa. ⁹ Ācōrēba dadjirāra quīrīā bāda unubisia idji Warra aba bāda naλ ējūānaa diabueside idjideba ewariza zocai beadamārēā. ¹⁰ Wārā quīrīāra nāwābāra bāa: quīrīāneba Ācōrēba idji Warrara diabuesia beumārēā dadjirā cadjirua poya quīrādoai carea. Ācōrēba māwā oē basia dadjirāba idjira quīrīā panana bērā, ātebāra māwā osia idjia dadjirāra quīrīāna bērā.

¹¹ Djabarā, Ācōrēba dadjirāra māwā quīrīāna bērā dadjirā sida dji quīrīā beadida panāa. ¹² Ni abaaba Ācōrēra ununacaa. Baribara dadjirāda dji quīrīā panabāra, Ācōrēra dadjirā ume bāa idjaba idji quīrīāneba dadjirāba wārāda jūmarāda quīrīā panāa. ¹³ Ācōrēba idji Jaureda dadjirāa diada bērā cawa panāa dadjirāra Ācōrē ume panāda idjaba idjira dadjirā ume bāda. ¹⁴ Daiba unusidaa idjaba jara panāa dadjirā Zeza Ācōrēba idji Warrara wārāda diabuesida naλ ējūānebemarā ēdra edamārēā. ¹⁵ Bariduaba Jesura wārāda Ācōrē Warraada aibara, Ācōrēra idji ume bāa idjaba idjira Ācōrē ume bāa.

¹⁶ Dadjirāba cawa panāa idjaba ījā panāa Ācōrēba dadjirāra quīrīā bāda. Ācōrēba ne jūmane quīrīā bāa. Wārā quīrīā erobāra Ācōrē ume bāa idjaba Ācōrēra idji ume bāa. ¹⁷ Māwā dadjirāba Ācōrēra, jūma ēberārā sida wārāda quīrīā panāa. Ācōrēba cawa oi ewaride dadjirāra ne wayaa neē beadia, naλ ējūāne Jesucrito nībada quīrāca nībapedada bērā. ¹⁸ Dadjirāba Ācōrēda, jūma ēberārā sida quīrīā panabāra, Ācōrēba cawa oidebemada wayadaē panāa, wārā quīrīāba maλ wayadira jōbibari bērā. Ācōrēba cawa oi waya bāba cawa bāa Ācōrēba idjira cawa oida. Idjia Ācōrēra, jūma ēberārā sida wadibida wārāda quīrīā bāēa.

¹⁹ Dadjirāba Ācōrēra quīrīā panāa idjia dadjirāra naārā quīrīāna bērā. ²⁰ Abaaba Ācōrēda quīrīā bāada aibara, maλne idji djabada quīrāma baibara, idjira sewaida bāa. Idji djabu unu bāda quīrīāē baibara, ṣsāwā Ācōrē unuē bāda quīrīā bai? ²¹ Jesucritoba dadjirāa obi bāra naλga: Ācōrē quīrīā bāba idji djabara quīrīā bāda bāa.

* 4:3 Crito ume dji quīrū. Griego bedeaē “Anticrito” bā bāa.

5

Ācōrē Warra ījānida panΛnebema

¹ Jesura Ācōrēba ēdɾΛ edabari diai jaraɖada abaΛba ījāibΛɾΛ, maΛ ēberāra Ācōrē warraa.* Dadji Zeza Ācōrē quīrīā ɖaba idji warrarā sida quīrīā ɖaa.

² Dadjirāba Ācōrēda quīrīā panΛbΛɾΛ idjaba idjia obi ɖada ījā o panΛbΛɾΛ, cawa panΛa idji warrarā sida quīrīā panΛda. ³ Dadjirāba Ācōrēda wārāda quīrīā panΛbΛɾΛ, idjia obi ɖara jūma ījā odia. Idjia obi ɖara zareaē ɖaa.

⁴ Jūma Ācōrē warrarāba naΛ ējūānebema cadjiruara igarabadaa. Wārāda dadjia Jesucritoda ījā panΛ bēra naΛ ējūānebema cadjiruara poya igaradia.

⁵ ǾCaiba naΛ ējūānebema cadjiruara poya igarai? AbaΛba Jesura wārāda Ācōrē Warrada ījā ɖΛbΛɾΛ, maΛ ēberāba naΛ ējūānebema cadjiruara poya igaraya.

Ācōrē Jaureba Jesura wārāda Ācōrē Warra cawabida

⁶ Jesucritora naΛ ējūānaa zepeda baidode borocuesia idjaba idji oara crude erozoasia. NaΛ ējūānaa zepeda ababe baidode borocueē basía, ātebΛɾΛ idji oa sida crude erozoasia. Ācōrē Jaureba cawabi ɖaa maΛgΛra wārāda, idjia wārā bedeara cawabibari bēra. [⁷ Idjaba bajāne ūbea panΛba maΛgΛra wārā arada jara panΛa; dadji Zeza Ācōrēba māwā jara ɖaa, “Bedea” abadaba māwā jara ɖaa, idji Jaure bida māwā jara ɖaa. MaΛ ūbeara aba ɖada māwā ɖaa.†]

⁸ NaΛ sēyā ūbea panΛba cawabibadaa Jesudebema bedeara wārāda: Jesura borocueda bēra, idji oara crude erozoada bēra, idjaba Ācōrē Jaureba cawabi ɖa bēra. MaΛ ūbea panΛba abarida cawabi panΛa. ⁹ Ēberāba ununara wārāana aibΛɾΛ dadjirāba ījābadaa. BaribΛɾΛ Ācōrēba jara ɖara biara ījānida panΛa, idji Warradebemada wārāda jara ɖa bēra. ¹⁰ Ācōrē Warra ījā ɖaba idji sode cawa ɖaa Ācōrēba jara ɖara wārāda. BaribΛɾΛ Ācōrēba jara ɖa ījāē ɖaba Ācōrēra sewaida ɖada crīcha ɖaa, Ācōrēba idji Warradebema jara ɖara ījāē ɖa bēra.

¹¹ Ācōrēba jara ɖara naΛgΛa: idji Warradeba dadjirāa diasia ewariza idji ume zocai beadida. ¹² Wārāda Ācōrē Warra ījā ɖara idji ume ewariza zocai ɖaya. BaribΛɾΛ Ācōrē Warra ījāē ɖaba idji ume ewariza zocai ɖaida neē ɖaa.

JuaΛba naΛ cartade jīrūare ɖada

¹³ MΛa naΛ cartara bārā dji Ācōrē Warra ījā bea itea ɖΛbΛɾΛa cawaɖamārēā ewariza Ācōrē ume zocai beadida.

¹⁴ Ācōrēba quīrīā ɖa quīrāca dadjirāba iwididibΛɾΛ, cawa panΛa idjia bia ūribarida. MaΛ bēra poya ne wayaa neē idjia iwididida panΛa. ¹⁵ Dadjia iwidididara ūribarida cawa panΛ bēra, idjaba cawa panΛa maΛ iwidididara idjia diaida.

¹⁶ Cadjiruada ɖaa Ācōrēba quīrādoacada. AbaΛba maΛ cadjiruada osira beuya. MaΛ bēra mΛa jaraē ɖaa ēberā maΛ cadjiruua oda carea iwididamārēā. BaribΛɾΛ cadjiruada ɖaa Ācōrēba quīrādoabarida. AbaΛba maΛ cadjiruada osira wadibida poya ēdɾΛya ewariza Ācōrē neē ɖaidebemada.‡ MaΛ bēra abaΛba idji djababa maΛ cadjiruada o ɖada unuibΛɾΛ, idji carea Ācōrēa iwidida ɖaa. MaΛne Ācōrēba dji ēberā cadjiruua odaa idji ume ewariza zocai

* **5:1** Ācōrēba ēdɾΛ edabari diai jaraɖa. Griego bedeadē “Crito” ɖā ɖaa. † **5:7** Griego bedeadē

ΛCΛɾΛ cartade versículo 7 neēa. ‡ **5:16** Ewariza Ācōrē neē ɖaidebemada. Griego bedeadē ɖā ɖaa “beuidebemada.”

baida diaya. ¹⁷ Jūma Ācōrē quĩrãpita biē o ɓara cadjiruua. BaribarΛ cadjiruada ɓΛ Ācōrēba quĩrãdoabarida. AbaΛba mañ cadjiruada osira wadibida beudebemada poya ēdrΛya.

¹⁸ Dadjirāba cawa panΛa Ācōrē warrarāba cadjiruara o pananacada, Ācōrē Warra Jesucritoba ādjirāra waga ɓΛ bērā. Mañba diauruba ādjirāra poya biē oēa. ¹⁹ Dadjirāba cawa panΛa dadjirāra Ācōrēneda. Idjaba cawa panΛa jūma nañ ējũāne Ācōrē adua beara diauru jΛwaeda panΛda. ²⁰ Dadjirāba cawa panΛa Ācōrē Warrara zesida idjaba crīcha cawaada dadjirāa diasida wārā Ācōrēda cawadamārēā. Idji Warra Jesucrito ume panΛ bērā dadjirāra wārā Ācōrē ume panΛa. ĀcōrēdrΛ dji wārā Ācōrēa. IdjiabΛrΛ ēberārāa diabararia idji ume ewariza zocai beadida. ²¹ Djabarā mñ warrarāca ɓea, jΛwaba oēa ācōrē beara ēpērānada.

2 JUAΛ

UMÉBEMA CARTA JUAΛBA BΛDA

Jesu ume nībada Juaλba naλ cartada bΛsia. Poa 90are Epeso purude baside bΛsia. Naλ cartade ara idjida djabarā wagabari drōāna asia. Cartara bΛsia “wērā Ācōrēba ēdra edada itea, idji warrarā itea bida.” ΛCARΛmaarā maλba jara bΛa djabarā abaλ purudebemada.

Naλ cartade Juaλba naārā bΛsia idjira bΛsrida bΛda wārā bedeada ījā panλ bērā idjaba wārā quīrīāra eropanλ bērā (vv. 1-6). Maλbe ādjirāa jarasia sewa jaradiabadarāda bia edarānamārēā (vv. 7-11). Juaλ drōā baside ΛCARΛba jara panasidāa Jesu naλ ējūāne baside ēberārāba ababe idji jaureda unubadjidada. Juaλba jarasia ādjida bia edarānamārēā (v. 7). Jirūare bΛsia dārāéne dji ununida idjaba ΛCARΛ djabarāba quīrīā panλda ādjira bia pananida (vv. 12-13).

Naλ cartade Juaλba naārā bΛda

¹ Mλra djabarā wagabari drōāa.* Mλa naλ cartara bΛbARΛA wērā Ācōrēba ēdra edada itea, idji warrarā itea bida. Mλa bārāra wārāda quīrīā bΛa. BaribARΛ ababe mλabARΛ bārāra quīrīā bΛēa, ātebARΛ jūma wārā bedea cawa beaba bārāra quīrīā panλa. ² Mλa bārāra quīrīā bΛa, wārā bedeara dadjirā sode bΛ bērā. Wārā bedeara dadjirā sode ewariza baya. ³ Dadjirāba wārā bedeada ēpē panλ bērā idjaba dji quīrīā panλ bērā, mλa quīrīā bΛa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Zeza Warra Jesucrito ume ādji biadeba bārāra careba pananida, quīrā djuburia pananida, ādji necai bai sida bārā sode baida.†

Wārā bedea idjaba quīrīā

⁴ Mλa ΛCARΛ bΛ warrarānebemada ūrīsia. Mλra bΛsridasia ādjirāra wārāneba nīna bērā dadjirā Zeza Ācōrēba jara bΛ quīrāca. ⁵ Djabawērā, mλa bedea djuburiaya dadjirāra dji quīrīānamārēā. Maλgara Ācōrēba obi bΛ bedea djiwidiēa, ātebARΛ maλ bedeara dadjirāba naārāeda ūrīsidāa.‡ ⁶ Maλ wārā quīrīāra naλgΛa: Ācōrēba obi bΛ bedeara ījā o pananida. Maλ obi bΛ bedeara bārāba naārāeda ūrīsidāa. Maλ bedeaba jara bΛa quīrīāneba nībadida panλda.

Djārā cūrūgabada

⁷ Djārā cūrūgabadara naλ ējūāne zocārā nīnaa. Ādjirāba ījānacaa Jesucritora naλ djarade dadjirā quīrāca zesida. Dji māwā bΛra djārā cūrūgabaria idjaba Crito ume dji quīrūa. ⁸ Quīrācuia beadadua maλgarāba cūrūgarānamārēā. Māwā bārāba Ācōrē itea o panλbari idjia diaira aduadaēa, ātebARΛ jūma daucha edadia.§

⁹ Bariduaba idji crīchada Critoba jaradiada auđu jaradia nībaibARΛ, idjaba Critoba jaradiadada ījā ama baibARΛ, maλba Ācōrēra neē bΛa. BaribARΛ bariduaba Critoba jaradiadada ījā baibARΛ, dji Zezara, dji Warra sida erobΛa.

¹⁰ Bariduada bārāmaa wābARΛde Critoba jaradiada quīrāca jaradiaēbARΛ,

* **1:1** Djabarā wagabari drōā. Maλ bedeaba jara bΛa djabarā boroda. Cāpūrīā bedeade jara bΛa “anciano” wa “pastor.” † **1:3** Juaλ 1:14-18. ‡ **1:5** Juaλ 13:34. § **1:8** Bārāba Ācōrē itea o panλbari. Griego bedeade ΛCARΛ cartade bΛ bΛa: “Daiba Ācōrē itea o panλbari.”

maḷgΛra bārã dede edarãnadua idjaba “bia bΛa bΛra zesida” arãnadua. ¹¹ “Bia bΛa bΛra zesida” a bΛba maḷ ēberāba cadjirua o bΛra idji ume ābaa o bΛa.

Juaḷba naḷ cartade jirũare bΛda

¹² MΛa ne quĩrãtanoa bārãa jara quĩrĩã bΛa. BaribΛrΛ naḷ cartade jũma bΛēa. MΛa bārãra acΛde wã quĩrĩã bΛa. Maḷne bārã ume ābaa bedeadia bio bΛsrĩdadi carea.

¹³ BΛ djabawērã warrarã Ācõrēba ēdrΛ edadaba quĩrĩã panΛa bārãra bia duananida.*

* **1:13** Griego bedeadē ḄCΛΓΛ cartade idjaba bΛ bΛa: “Amén.” Maḷba jara bΛa “bia bΛa māwā baida.”

3 JUAΛ

ŪBEABEMA CARTA JUAΛBA ʁAʁA

Jesu ume nĩbada Juaλba naλ cartada ʁasia. Poa 90are Epeso purude ʁaside ʁasia. Naλ cartade ara idjida djabarā wagabari drōāana asia. Cartara djaba Gayo itea ʁasia.

Naλ cartade Juaλba naārā ʁasia idjira ʁasrida ʁada Gayoba wārā bedeada iʁā ʁa bērā idjaba wārā quĩrĩada eroʁa bērā (vv. 1-4). Maλare ʁasia idjia djabarā diabuedadebemada. Gayoba ādjirā bia edapeɗa careba ʁa carea Juaλba idjira bia jarasia (vv. 5-8). Baribara Gayoma djabarā boro Diotrepeba ādjirā idu jaradiabica ʁasia. Maλ awara ādjirā bia edaʁadara āyā jaretabadjia idjaba Juaλra biē jarabadjia (vv. 9-10). Baribara Juaλba Gayoa jarasia Diotrepe quĩrāca nĩbarāmārēā, ātebala djārā bia o ʁamārēā (vv. 11-12). Jĩrũare ʁasia dārēēne dji ununida idjaba djabarāba quĩrĩā panada idjira bia ʁaida (vv. 13-15).

Djaba Gayoba bia oda

¹ Māra djabarā wagabari drōāa.* Māa naλ cartara ʁabara mā djaba Gayo itea. Māa ʁara wārāda quĩrĩā ʁaa. ² Djaba, māa Ācōrēa iwidi ʁaa ʁara idji ume bia ʁa bērā ne jũmane bia ʁamārēā idjaba cacua bia ʁamārēā. ³ Māra bio ʁasridasia, ācara djabarā māma jũpedadaba nēʁasida bērā ʁaa wārā bedeada ēpē ʁada. ⁴ Mā djabarāba wārā bedeara ēpē panada ũribara mēra biara ʁasrida ʁabaria.†

⁵ Djaba, ʁaa djabarā careba ʁadeba bia o ʁaa. ʁaa unuca djabarā sida carebabari bērā wārāda bio bia o ʁaa. ⁶ Maλgarāba ʁa quĩrĩānebemada namabema djabarā nēʁasidaā ābaa dji jare panasidade. Mā quĩrā djuburia, ādjirāra carebadua bia wānamārēā Ācōrēba idji traju o ʁea carebabibari quĩrāca. ⁷ Ādjirāba Jesucritodebemada jaradia nĩnaa. Maλne ādjia Ācōrē adua ʁea iwidiidacaa carebaɗamārēā. ⁸ Maλ carea dadjirāba maλ djabarāra bia edadida panaa. Māwā ādjirā ume ābaa traja panaa Ācōrē wārā bedeada cawabidi carea.

Djaba Diotrepeba biē oda

⁹ Māa cartada jũma djabarā jāmabema itea naēna ʁasia. Baribara djaba Diotrepeba dai bedeara iʁāē ʁaa. Idjira djabarā tāēna dji dromaara ʁa quĩrĩā ʁaa. ¹⁰ Maλ carea jāmaa wābala mē jũmarāa cawabiya idjia biē o ʁada. Idjia daida sewadeba biē jarabaria. Maλ awara djabarā jāmaa wābada idjia bia edacaa idjaba djabarāba ādji dede eda quĩrĩā panane iduaribicaa. Bia edasidara maλ djabarāra āyā jaretabaria.

Djaba Demetriodebema bia bedapedada

¹¹ Djaba, cadjiruara ēpērādua ātebala biadrā ēpēdua. Bia obarira Ācōrēna, baribara cadjirua obariba Ācōrēra adua ʁaa.

¹² Djaba Demetriodebemada jũmarāba bia bedea panaa. Wārā bedea ēpē ʁadeba unubi ʁaa idjira jipa ʁada. Dai bida idjidebemada bia bedea panaa. Bārāba cawa panaa daiba jara panara wārāda.

* **1:1** Djabarā wagabari drōā. Maλ bedeaba jara ʁaa djabarā boroda. Cāpũrĩā bedede jara ʁaa “anciano” wa “pastor.” † **1:4** Mā djabarā. Griego bedede ʁa ʁaa “mā warrarā.”

Juaḷba naḷ cartade jīrūare bḷda

¹³ Mḷa ne quīrātanoa bḷa jara quīrīā bḷa baribarḷ cartade bḷēa. ¹⁴ Dāṛāéne bḷ acḷe wā quīrīā bḷa. Maḷbe ābaa bedeadia. ¹⁵ Mḷa quīrīā bḷa Ācōrēba idji necai baira bḷ soḷe dia baida. Namabema djabarāba quīrīā panḷa bḷra bia baida. Jāmabema djabarāza jaradua mḷa quīrīā bḷda ādjirāra bia duananida.

JUDA CARTA JUDABA BADA

Jesu djaba Judaba nañ cartada basica baa. Dji badaba jara baa idjira Santiago djabada (1:1). Acaramaara nañ cartara djabarã judiorã itea basia. Poa 65are basica baa.

Judaba nañ cartara basia acaraba sewada jaradia panana bërã. Mañ ëberãrãba jara panasidaa Æcõrëba idji biadeba ëdra edada bërã baridua cadjiruada odida panada (1:4, 18-19). Mañ carea Judaba djabarãa jarasia ãdjia ijã panara ni abaa idu quirã awara jaradiabidië panada (1:3). Mañ awara basia djabarãa dji carebadida panada Jesucrito biara ijãni carea idjaba Æcõrë ijãë beada quirã djuburiadida panada (1:20-23).

Nañ cartade Judaba nañrã bada

¹ Mãra Judaa, Santiago djabaa idjaba Jesucrito nezocaa.* Nañ cartara babarãa juma dadjirã Zeza Æcõrëba trãnarã itea. Idjia bãrãa quirã baa idjaba Jesucritodeba waga erobaa. ² Mãa quirã baa idjia bãrãa bio quirã djuburia baida, necai baira aduba dia baida, idjaba bãrãa bio quirã baida.

Sewa jaradia bea

³ Djabarã, mãa nañ cartade Æcõrëba dadjirã ëdra edadadebemada bã quirã basia. Baribarã mãmaara biara baa ara nawena baida quirãcuita beadamãrëã. Bãrãba ijã panara ni abaa idu quirã awara jaradiabirãnadua. Æcõrëba wãrã bedeara juma idji ëberãrãa barima aba diasia. Quirã awara diacaa. ⁴ Mãwã bã baa acarãda djabarã quirãca zedapeda bãrã tãena panã bërã. Mañ ëberãrãba sewadeba jaradiabadaa Æcõrëba idji biadeba dadjirã ëdra edada bërã dadji cacuaba cadjirua o quirã baida odida panada. Ædjirãba dadjirã Boro aba bã Jesucritora igarabadaa. Nañãedaaba bã basia Æcõrëba ãdjirã cawa oida.

⁵ Bãrãba cawa panãmĩna mãa quirãnebabiya dadjirã Boroba idji purura Egiptodeba ëdra edasida. Baribarã ëdra edadacarea idji ijãpedadaëra quiniabisia. ⁶ Idjaba quirãnebadua acarã bajãnebema nezocarãda Æcõrëba bada quirãca beadaë basida. Ætebarã ãdji pananara igarasidaa. Mañ carea Æcõrëba uria pãisosoa bade preso bacãria aba idjia cawa oi ewaridaa. ⁷ Ara mã quirãca Æcõrëba Sodomanebemarãda, Gomorradebemarãda, ãdji caita bea purudebemarã sida cawa osia. Mañ ëberãrãba auduada obadjidaa. Abeda ne juma cadjirua dadji cacuaba oië bada obadjidaa. Mañ carea Æcõrëba ãdjirã tabã urua quicade ewariza bia mĩga erobaa. Mãba cawabi baa juma cadjirua obadara mãwã bia mĩga pananida.

⁸ Bãrã tãena zepedaara mã ëberãrã quirãca panã. Ædjirãba cãmocarãdada ëpëbadaa. Ædji cacuaba cadjirua o quirã baida obadaa, dadjirã Borora igarabadaa, idjaba jairã dji droma beada bië jarabadaa. ⁹ Baribarã bajãnebema nezoca dji droma Miguelba mãwã oca basia. Moise beudacarea Miguelera idji cacua carea diauru ume caicayasia. Mãwãmĩna diaurura bië jaraida crĩchaë basia, ãtebarã jarasia: “Dadji Boroba bãra quëãya.” ¹⁰ Baribarã mã ëberãrã bãrã tãena zepedaada ãdjia adua panãnebemada bië

* 1:1 Santiagora idjaba Jacobo abadaa.

bedeabadaa. Ādjia cawa panara animarā crīcha quīrāca bāa. Animarā quīrāca ababe ādji cacuaba quīrā bāda obadaa. Maā carea Ācōrēba biē bāya.

¹¹ Ādjira mīā djuburi beaa. Caiāba oda quīrāca obadaa.† Parata awua pananeba Balaaāba oda quīrāca āi o nīnaa. Coreba Moise igarada quīrāca Ācōrēda igara panā bērā ādjirā sida biē bāya. ¹² Quīrāneba bārā ābaa ne co panane ādjirā sida ne wayaa neē bāsrida ne cobadaa. Māwā bārāba o panara ārībadaa. Ababe ādjidrā crīchabadaa. Ādjirāra jārārā nāūrāba āyā edebari quīrāca beaa. Nāūrāba jārārā āyā edebarāde cue zecaa. Ara maā quīrāca ādjia radia panāba carebacaa. Ādjirāra bacuru zauca quīrāca beaa. Nejō zauca cora wāna quīrāca beaa. Māwā barima ume beuda quīrāca beaa. ¹³ Ādjirāra pusa bogozoa quīrāca beaa. Pusa bogozoaba cōpepea do icawa batābuebari quīrāca ādjirāba mīā perada baridua obadaa. Āi wāpedada bērā chīdau baebārā quīrāca beaa. Ācōrēba uria bio pāisosoā bāda o bāsia ādjirā ewariza biē bāi carea.

¹⁴⁻¹⁵ Maā ēberārānebemada Enocoba bedeasia. (Adaāneba aba Enocodaa siete drōēnabemarā panasidāa.) Enocora Ācōrēneba nāwā bedeasia: “jūrīnadua! Dadjirā Boroa jūmarā cawa oi carea idjiderā zocārā panā ume zebārā. Maāne jūma idji quīrānacara biē bāya. Idji quīrānacadeba cadjirua opedada bērā idjaba idjidebemada bio biē bedeapedada bērā māwā oya.” ¹⁶ Maā ēberārāra baridua carea biē duanebaria, idjaba baridua carea djārāra biē jarabadaa. Ababe ādjia quīrā beadrā jārābadaa. Dji droma quīrāca bedeabadaa. Ādji ēpēnamārēā djārā bia bedeabadaa.

Djabarāba sāwā odida panā

¹⁷ Baribārā djabarā, dadjirā Boro Jesucritoba diabuedarāba naēna jara-pedadara quīrānebadadua. ¹⁸ Bārā nāwā jarasidāa: “jūrārebema ewaride Ācōrē ipida biē jarabadara baraya. Ācōrēda quīrānaca bērā ādji cacuaba o quīrā bāda o beadia.” ¹⁹ Ādjirāba djabarāa awara awara crīchabibadaa, baridua ādjia quīrā panāda obadaa, Ācōrē Jaureda neē beaa.

²⁰ Baribārā djabarā, biara Critoda jīāni carea dji carebadadua. Ācōrēā idji Jauredaba iwidadadua. ²¹ Ācōrē quīrāneba nībadadua. Dadjirā Boro Jesucritoba quīrā djuburiadeba zocai bāi jōcada diamārēā jānadua.

²² Djabarā bio jīāē beara quīrā djuburiadadua. ²³ Tābā uruadāa wābādara ēdrādamārēā carebadadua. Djārāra quīrā djuburiadadua, baribārā quīrācuia beadadua. Ādjia cadjirua obadara jūma igaradadua.‡

Judaba Ācōrēā bia bedeada

²⁴ Ācōrēba bārāra poya wagaya cadjiruade baerānamārēā. Idji quīrāwārēā quīrāpita cadjirua neē poya bia bāya. Mama bārāra bāsrida beadia. ²⁵ Ācōrēā ababārā bāa. Idjira dadjirā Ēdrā Edabarā. Idjidrā dji dromaa, ne jūma poya o bāa. Idjira jūmarā Boroa. Naēnaeda māwā bāsia, idi māwā bāa, idjaba ewariza māwā bāya. Dadjirā Boro Jesucritodeba idjabārā bia bedeadida panā. Bia bāa māwā baida.

† **1:11** Caiā. Genesi 4:3-8. Balaaā. Numero 22:1-35. Core. Numero 16:1-35. ‡ **1:23** Ādjia cadjirua obadara jūma igaradadua. Griego bedeade bā bāa: “Ādjia jā panāra quīrāmanadua cadjirua o pananeba jaigua bā bērā.”

APOCALIPSI JESUCRITOBA JUAĽA CAWABIÐA

Jesu ume nĩbada JuaĽba naĽ cartada ʙasia. Poa 95are ʙasia. Griego bedede apocalipsiba jara ʙaa “unubida” wa “cawabida.”

Domitiano abadada poa 81neba aba 96daa Romanebema boro basia. MaĽ ewaride leyda ʙasidaa jumarāba Ācōrēba bia bedeabada quĩrāca Romanebema boroa bia bedeadida panĽada. Māwā oē ʙa carea JuaĽra preso basia.

MaĽne Jesucritoba JuaĽa naĽ cartara ʙabisia djabarā siete purude beara itea. Jesuba ʙabidada JuaĽba jūma cāimocara quĩrāca unusia. JuaĽba Jesu iĵa bearaa cawabisia Jesura wārāda ādjirā ume ʙada idjaba dārāēne dji quĩrūda jūma poyaida. Jarasia Jesucrito zedacarea Ācōrēba diauruda, jūma idjiare bea sida babueida. Idjaba jarasia diauruba Critoderā beabarĽa sida ewariza Ācōrē purude bia duananida.

Dadjirāba naĽ crīcha droma 2:10de ʙa ʙara quĩrānebadida panĽa: “Bārā dārāēne bia mĩgadira wayarānadua. iŪrīnadua! Diauruba ĽCARĽ bārānebemada preso jidabiya iĵa panani cawaya. Bārāra dārānaē bia mĩgadīa. BaribarĽa bārā beabada sida iĵa pananadua. MaĽbe māa bārāra ewariza zocai ʙaya.”

NaĽ cartade JuaĽba naārā ʙada

¹ Māra Jesucrito nezoca JuaĽa. NaĽ cartade ʙa ʙaa Jesucritoba bajāneba māa cawabidada. MaĽ cawabidara Ācōrēba Jesucritoba cawabisia idji iĵa bea cawabimārēā dārāēne cārēda sāwāida.* Jesucritoba bajānebema nezocada mĽmaa diabuesia maĽra cawabimārēā. ² Jūma māa ununara wārāda jara ʙaa. Māa jaraya naĽ bedeara Ācōrēneba ze ʙada idjaba Jesucritoba wārāda cawabisida. ³ MaĽ sāwāinebema bedea djabarā quĩrāpita lebarĽa bio bia ʙaya. Idjaba naĽ bedea ūrīnapeda iĵa o beara bio bia beadia, naĽ bedeara dārāēne māwāi bēra.

Djabarā Asia druadebema itea JuaĽba ʙada

⁴ Māra JuaĽa. NaĽ cartara ʙabarĽa djabarā Asia druadebemarā itea. Siete purudaa diabuebarĽa. Māa quĩrā ʙaa Ācōrēba idji biadeba bārāra careba baida idjaba necai baira bārāa dia baida. Idjira ʙaa, naēna basia, idjaba ewariza ʙaya. Idjaba māa quĩrā ʙaa Ācōrē bugue biya quĩru quĩrāpita siete jaure panĽa māwā o pananida.† ⁵ MaĽ awara quĩrā ʙaa Jesucritoba māwā o baida. Idjia Ācōrēnebemada wārāda jarabaria. Beu ʙadada naārā ārēbasia ewariza zocai bai carea. Jūma naĽ ējūānebema bororā cāyābara dji dromaara ʙaa. Idjia dadjirāra quĩrā ʙaa idjaba idji oadeba cadjiruadebemada ēdra ʙasia. ⁶ Dadjirāra ʙasia Ācōrē purude sacerdoteda beadamārēā. Māwā idji Zeza Ācōrēba quĩrā ʙara o panania. Idjia bia bedeadida panĽa. Bia ʙaa idjidra ewariza jumarā Boroda baida. Wārāda bia ʙaa māwā baida.‡ ⁷ Ūrīnadua. Critora jārārāne zeya. MaĽne jumarāba ununia. Idji supedada bida ununia. Idji unubade jūma naĽ ējūānebemara jīānia.§ Wārāda māwā ʙaya.

* **1:1** Idji iĵa bea. Griego bedede ʙa ʙaa “nezocarāa.” † **1:4** Siete jaure panĽa. ĽCARĽaamarā maĽ siete jaure panĽa Ācōrē Jaureda māwā ʙaa. Idjaba ĽCARĽaamarā maĽ jaure siete panĽa bajānebema nezocarā dji dromada māwā bea. ‡ **1:6** Wārāda bia ʙaa māwā baida. Griego bedede ʙa ʙaa: “Amén.” § **1:7** Mateo 24:30; JuaĽ 19:34-37.

⁸ Dadjirā Boroba jarasia: “Māra ne jūma poya o ʘa Ācōrēa. Māra dji Alpaa idjaba dji Omegaa.* Maʘba jara ʘa māra dji naārābemada idjaba dji jirūarebemada. Māra ʘa, naēna ʘasia, idjaba ewariza ʘaya.”

Juaʘba Crito ununa

⁹ Māra bārā djaba Juaʘa. Dadjirāra Jesucrito ume panʘ bēra māra bārā ume Ācōrē purudebema, bārā ume bia mīga ʘa, idjaba bārā ume jūma droa ʘa. Ācōrē beɗea jaradia ʘa carea idjaba Jesudebema wārāana a ʘa carea māra morro droma Patmo abadaɗe ʘasidaa. ¹⁰ Dadjirā Boro Jesucrito itea wagabada ewaride māra Ācōrē Jaureɗeba ʘasia.† Maʘne mʘ ēcarraare abaʘba beɗea ʘaɗa ūrīsia. Idji beɗeara cachiru jīgua quīrāca ʘasia. ¹¹ Maʘba jarasia: “ʘa unubaraɗa cartade ʘaɗeɗa djabarā siete puru beaɗe panamaa diabueda: Epesoda, Esmirnanaa, Pergamona, Tiatiradaa, Sardidaa, Piladelpiadaa, idjaba Laodiceadaa.”‡

¹² Maʘne mā jēda acasia caida beɗea ʘa cawaya. Acabaɗaɗe siete ībīrā oro oɗada unusia. ¹³ Maʘ siete ībīrā ēsi ēberā zaca ʘaɗa unusia.§ Idji cacuaɗe jʘ ʘara eɗu jirū daucha jūe ʘasia. Idji ju caita oro oɗada trājʘ ʘasia. ¹⁴ Idji buɗara totroa querasia oveja cara quīrāca wa nieve quīrāca. Idji daura tʘba urua quīrāca ʘasia. ¹⁵ Idji jirūra bronca tʘbaɗe dorraɗaripaɗa araɗa quīrāca urua ʘasia. Idji beɗeara ɗo jururua ʘa quīrāca jīguaɗa. ¹⁶ Idji jawa araare chīɗaɗa siete erobaɗa. Idji iteɗeba djoɗaɗa neco quida umena peweɗe era ʘaɗa oɗja nūmasia. Idji quīrāra āmāɗau dorroɗorroa quīrāca ʘasia.

¹⁷ Idji unuside ne wayaaba māra idji jirū caita beɗa quīrāca egode tabesia. Baribaɗa idji jawa araarebemada mʘ arʘ ʘaɗeɗa jarasia: “Ne wayarāɗa. Māra dji naārābemaa idjaba dji jirūarebemaa. ¹⁸ Māra dji Zocai ʘa. Māra beuɗamīna acɗua zocai ʘaɗa, idjaba ewariza zocai ʘaya. Mābaɗa beuɗarāra īrēbabida ʘa.* ¹⁹ ʘa unu ʘaɗa cartade ʘaɗa. Idi sāwā nūmaɗa idjaba jirūare sāwā nūmainebema sida ʘaɗa. ²⁰ Mā cawabiya ʘa ununa siete chīɗau mʘ jawa araarebemane erobaɗa cārēɗa jara ʘaɗa idjaba maʘ siete ībīrā oro oɗa cārēɗa jara ʘaɗa. Maʘ siete chīɗaɗa jara ʘaɗa bajānebema nezocārā siete panɗa. Maʘ siete panɗa djabarā siete puru beaɗe panɗa wagabadaa. Ādjiza djabarā puru abaɗe panɗa wagabadaa. Dji ībīrā siete panɗa jara ʘaɗa djabarā siete puru beaɗe pananebemada.”

2

Critoba djabarā Epeso purudebema itea ʘabida

¹ Idji mā nāwā jarasia: “Djabarā Epeso purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā ʘaɗa:

Idji jawa araarebemane chīɗau siete erobaɗa, siete ībīrā oro oɗa tāēna nība nāwā jara ʘa:

² Bārāba o panara mā cawa ʘa. Mʘ itea bio traja panɗa idjaba bia mīga panane jūma droa panɗa cawa ʘa. Bārāba dji cadjirua obadaɗa

* **1:8** Griego alfabetode alpara dji naārābema letra, omegara dji jirūarebema letra. † **1:10** Dadjirā Boro Jesucrito itea wagabada ewaride. Jesu īrēbaɗacarea domiaza djabarāba idji īrēbaɗara quīrānebabaɗida. Idira domingoza māwā obadaa. ‡ **1:11** Griego beɗeade ācaɗa cartade naʘ sida ʘa ʘa: “Māra dji Alpaa idjaba dji Omegaa. Maʘba jara ʘa māra dji naārābemada idjaba dji jirūarebemada.”

§ **1:13** Ēberā zaca ʘaɗa. Griego beɗeade nāwā ʘa ʘa: “Naʘ djara eɗaɗaɗa ʘaɗa unusia.” Abari quīrāca jara ʘa Daniel 7:13ɗe.

* **1:18** Mābaɗa beuɗarāra īrēbabida ʘa. Griego beɗeade nāwā ʘa ʘa: “Mābaɗa ēberāra beuɗidebema yavera eroba. Beupeɗaɗa duanamaɗa yavera eroba.”

iduaribidacada cawa ɓaa. Ɓaɓaɓa bārāmaa wānapeda Jesucritoba diabue-siada abadjidaa.* Baribɓaɓa bārāba quĩrācuuta aɓa pananeba cawasidaa ādjirāra sewaida beada. ³ Bārā mā carea bia mĩga panane jūma droa panaa idjaba sēnaē mā itea bia traja panaa. ⁴ Baribɓaɓa naɓgada māa biē unu ɓaa: bārāba naārā quĩrā eroheadara idira mācuu neē panaa. ⁵ Maɓ bērā quĩrānebadadua bārāba naārā quĩrā eropananada.† Wayacusa Ācōrēmaa zedadua. Odadua bārāba naārā bia o panana quĩrāca. Bārāda wayacusa Ācōrēmaa zedaēɓaɓa, māa bārā cawa ode wāya.† Maɓne bārā ībīrāra āyā ɓaya. ⁶ Baribɓaɓa naɓgada bia o panaa: Nicolā ēpē beaba biē obadara bārāba quĩrānaca. Māa biɗa quĩrāca. ⁷ Dji ɓawaɓa bara ɓaba ūrīdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara ɓara. Cadjirua poyapedadarāa māa bacuru zocai bai diabariɗebema nejōda idu jōbiya. Maɓ bacurura Ācōrē ējūā biya quirude ɓaa.”

Critoba djabarā Esmirna purudebema itea ɓabida

⁸ “Djabarā Esmirna purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā ɓaɗua:

Dji beupeda wayacusa zocai ɓara dji naārābema idjaba jīrūarebema. Idjia nāwā jara ɓaa:

⁹ Bārāba o panara māa cawa ɓaa.‡ Bia mĩga panada idjaba ne neē beada cawa ɓaa. Māwāmīna Ācōrēneba bārāra ne bara bea. Māa cawa ɓaa Ɓaɓaɓa judiorāba bārānebemada biē bedeabadada. Ādjirāra Ācōrē ēberārāana abadamīna māwāēa.* Āteɓaɓa diauru ēberārā.† ¹⁰ Bārā dārāēne bia mĩgaɗira wayarānadua. ¡Ūrīnadua! Diauruba Ɓaɓaɓa bārānebemada preso jidabiya ījā panani cawaya. Bārāra dārānaē bia mĩgaɗia.† Baribɓaɓa bārā beabada siɗa ījā pananadua. Maɓbe māa bārāra ewariza zocai ɓaya.‡ ¹¹ Dji ɓawaɓa bara ɓaba ūrīdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara ɓara. Cadjirua poyapedadara ewariza Ācōrēnebemada jīga beadaēa.”*

Critoba djabarā Pergamo purudebema itea ɓabida

¹² “Djabarā Pergamo purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā ɓaɗua:

Djōbada neco quida umena pewedeɗa era eroɓaɓa nāwā jara ɓaa:

¹³ Bārāba o panara māa cawa ɓaa.† Idjaba cawa ɓaa bārā panabadama diaurura dji droma chūmebada buguede chūmaɗa. Māwāmīna bārāba māda wadibiɗa ēpē panaa. Bārā purude diauru babarima djaba Antipa mā carea beasidaē bārāba mā ījā panara igaradaē basia. Djaba Antipaba ne jūmane mānebemada bedeabadjia. ¹⁴ Baribɓaɓa naɓgada māa biē unu ɓaa. Ɓaɓaɓa bārā tāēnabemaba Balaaɓba jaradiadara ēpē panaa.† Balaaɓba Balāa jaradiasia sāwā israelerāra cadjiruade ɓeabida. Jɓwaba oda ācōrēa

* **2:2** Jesucritoba diabuesiada abadjidaa. Griego bedeadē ɓaɓa “apóstoles.” † **2:5** Griego bedeadē nāwā ɓaɓa: “Quĩrānebadadua sāmāɓa ɓaesidada.” ‡ **2:5** Bārā cawa ode wāya. Griego bedeadē Ɓaɓaɓa cartade nāwā ɓaɓa: “Dārāēne māa bārā cawa ode wāya.” § **2:9** Bārāba o panara māa cawa ɓaa. Griego bedeadē Ɓaɓaɓa cartade māɓra neēa. * **2:9** Ācōrē ēberārā. Griego bedeadē ɓaɓa “judiorā.” † **2:9** Diauru ēberārā. Griego bedeadē ɓaɓa: “Diauru ume dji jarebada dedebemārāa.” ‡ **2:10** Dārānaē. Griego bedeadē “die ewari” ɓaɓa. § **2:10** Ewariza zocai ɓaya. Griego bedeadē nāwā ɓaɓa: “Māa boroɓari zocai ɓaidebemada bārāa diaya.” * **2:11** Ewariza Ācōrēnebemada jīga beadaēa. Griego bedeadē ɓaɓa: “ɓarima umē beudaēa.” † **2:13** Bārāba o panara māa cawa ɓaa. Griego bedeadē Ɓaɓaɓa cartade māɓra neēa. ‡ **2:14** Numero 22:1deba aba 25:3daa; 31:16.

nedjara diadada cobibadjia idjaba auduada obibadjia. ¹⁵ Idjaba ḤCARḤ
bārā tāēnabemaba Nicolá ēpē beaba jaradiabadara ēpē panḤa. MaḤ jaradia-
badara mḤa quīrīācaa. ¹⁶ MaḤ bērā wayacusa Ācōrēmaa zedadua. Māwā
odaēbARḤ, mḤa dārāēne bārā cawa ode wāya. MaḤne neco mḤ itedeba
odja nūmḤba maḤ ēberārā ume djoya. ¹⁷ Dji CARWARḤ bara ḤABA ūrīdua Ācōrē
Jaureba djabarāa jara ḤARA. Cadjirua poyapedadarāa mḤa maná mērā
badara cobiya idjaba mōgara zaque totroa quiruda diaya.* MaḤ mōgara
zaquede trā djiwidida ḤḤ ḤḤa. Ni abaḤba maḤ trARA adua ḤḤa. BaribARḤ dji
edabARḤba cawaya.”

Critoba djabarã Tiatira purudebema itea bΛbida

¹⁸“Djabarā Tiatira puruḏebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā ḥadua:

Ācōrē Warra daura tɒɒ urua quĩrācā ɓɒɒ, idji jĩrūra bronze ɒrɒɒ
 uruabari quĩrācā ɓɒɒ. Idjia nāwā jara ɓɒɒ:

19 Bārāba o panlra mla cawa bla. Bārā quīrīānebemada, mla iā panlnebemada, mla itea o panlnebemada, idjaba jūma droa panlnebemada cawa bla. Bārāba naārā o panana cāyābara idi biara o panlra cawa bla. 20 Baribara naālda mla biē unu bla. Wērā Jezabel abadaba sewa jaradia bara bārāba iduaribi panla.† Idjira Ācōrēneba bedebariada abaria. Mañne idjia jaradia badeba mla nezocarā cūrūgabarua audua nūbadamārēā idjaba nedjara jawaba oda ācōrēa diadada codamārēā. 21 Mla iā basia idjia cadjiruara igarapeda Ācōrēmaa zemārēā baribara idji audua nīra igara quīrīāē basia. 22 Mañ bērā mla idjira cacua pirabacade baya. Mañbe jūma idji ume daunemabadaba idji quīrāca cadjiruua o panlra igaradaēbara, mla bia mīgabiya. 23 Idji wararāra mla quiniabiya. Māwā djabarā duanlza cawadia mla jūmarā crīchara, jūmarāba sodeba o quīrīā panl sida cawa bāda. Bādjiza opedada quīrāca mla cawa oya. 24-25 Baribara ācāra bārā Tiatiradebemaba mañ wērāba jaradia bara ēpēnaē panla. Mañ awara diauruba idjiderā cawabida mērā erōbara jaradaē panla cawadi carea. Mla ababe jaraya bārāba nañ ewaride iā panl quīrāca iā pananamārēā aba mla zebaladaa. Dewara bedada iā obiēa. 26-27 Cadjiruua poyapedadara idjaba mla quīrīā bla ewariza opedadara mla druazabema bororāda beadamārēā bacuaya mla Zezaba mla jūmarā boroda bāda quīrāca. Mañbe ādjirāba quīrā djuburia neē jūmarā iā obidia.‡ Zoco todozoabibada quīrāca jūmarāda poyadia.§ 28 Mla diapadabema chīdaa ādjirāa diaya.* 29 Dji cawara bara bla ūrīda Ācōrē laureba djabarā jara bara.”

3

Critoba djabarã Sardi purudebema itea b̃abida

¹ “Djabarā Sardi purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā bādwa:

Ācōrē quĩrāpita jaureda siete panΛa.* Ādji zocabariba chĩdauda idji

§ 2:15 Maã iaradiabadara mãã quĩrĩãcaa. Griego bedeadẽ CARA cartade mãĩra neãa. * 2:17

Manára Ācōrēba diabueda pañ basía. Exodo 16:31-34. † 2:20 Jezabel. 1 Rey 16:29-31; 18:4,19; 2

Reye 9:22. † **2:26-27** Quĩrā djaburia neē jūmarāa iḡā obidia. Griego bedeadē bā bāa: “jiorroba iḡā obiya.” § **2:26-27** Salmo 2:9. * **2:28** Diapededabema chīdauba jara bāa Critoda. Apocalipsi

22:16. * **3:1** Acaꝛamaarā mañ siete jaure panꝛba jaꝛa bla Ācōrē Jaureda. Idjaba acaꝛamaarā jaꝛa bla baijānebema nezocarā dji dromada.

jawade siete erobaa. Idjia nãwã jara baa:

Bãrãba o panara mla cawa baa. Êberãrãba jara panla bãrãba Ācôrëra bio ijã panl bërã zocai beada. Baribara wãrã arada bãrãba Ācôrëra ijãnae panl bërã dji beudarãa. ² ¡Quirãcuitaadaua! Mla unu baa bãrãba o panara Ācôrë quirãpita jipa bleda. Bãrãba bia o panara juma idu babododaa. Baribara maãgara wayacusa bia epënadua. ³ Wãrã bedea bãrãba ùripedadara quirãnebadadua. Maãgara bio ijãnadua. Cadjiruada igaradapeda Ācôrëmaa zedadua. Bãrãra quirãcuita beadaebara, ne drabari quirãca mla cawaene zeya bãrã cawa oi carea. ⁴ Baribara bãrã Sardidebemarã zocãrãe be cadjiruade ninaeã bãrãba cacuade jã panara mititibiadae panl quirãca. Bãrãdra mla ume abaa nãbadi carea bia panl bërã totroa quiru jã panada mla ume abaa nãbadia. ⁵ Cadjirua poyapedadaba ara maã quirãca totroa quiruda jãnia. Ādji trãra ewariza zocai beadi cartade eda bã bea bërã mla ayã bleda. Ātebãra mla Zeza quirãpita, idji nezocarã bajãnebema quirãpita bida ãdjirãra mlaeana aya. ⁶ Dji clawara bara baba ùrdua Ācôrë Jaureba djabarãa jara bara.”

Critoba djabarã Piladelpia purudebema itea babida

⁷ “Djabarã Piladelpia purudebema wagabari bajãnebema nezoca itea cartade nãwã bldua:

Ācôrë quirãpita Bio Biya Quirura, Wãrãda Bedea Aba Bãra Davi puru boroa.† Idjia ewabara ni abalpa poya jũatã bleda. Idjia jũatã babara ni abalpa poya ewada. ⁸ Idjia nãwã jara baa:

Bãrãba o panara mla cawa baa. ¡Ūrĩnadua! Eda wãbadada mla bãrã na ewa nũmasia. Maãgara ni abalpa poya jũatã bleda. Bãrãra mãcua bleda panamla mla bedeara bio ijã panla. Mla igaradae panla. ⁹ ¡Ūrĩnadua! Bãrã jĩrũ caita mla diauru êberãrãda chĩrãborode copanebiya.‡ Maãne ãdjirãba cawadia mla bãrãra quirã bleda. Ādjirãra Ācôrë êberãrãana abadamla wãrãeã.§ Ādjirãra sewaida bea. ¹⁰ Bãrã mla carea bia miga panara juma droa panla mla jarada quirãca. Maã bërã naã ejũãnebemarã bia mĩgadi ewari zebara de mla bãrãra wagaya. Maã ewari de mla juma naã ejũãne beara bia mĩgabiya sãwã odi cawaya. ¹¹ Mla dãrãe zeya. Maã bërã bãrãba idi ijã panl quirãca ijã pananadua. Mãwã ni abalpa bãrã nepeda jãrĩnaeã. ¹² Cadjirua poyapedadara mla Ācôrë dedebema de jĩrũ quirãca baya. Mãwã idji dedebemada ayã wãnaca baya. Ādji dratude mla Ācôrë trãda baya idjiderãda cawabi carea. Idjaba mla Ācôrë puru trã Jerusaleã Djijiwi abada sida ãdji dratude baya maã purudebemada cawabi carea. Maã purura bajãneba mla Ācôrë balma baya zeya. Idjaba ãdji dratude mla trã djiwidida baya mla redada cawabi carea. ¹³ Dji clawara bara baba ùrdua Ācôrë Jaureba djabarãa jara bara.”

Critoba djabarã Laodicea purudebema itea babida

¹⁴ “Djabarã Laodicea purudebema wagabari bajãnebema nezoca itea cartade nãwã bldua:

Wãrã Bedea trã jarabadaba Ācôrënebemada wãrãda juma aride jarabaria.*

† **3:7** Davi puru. Maãba jara baa “Ācôrë puru.” Puru boroa. Griego bedea de nãwã bã baa: “Idjia Davi yavera erobaa.” Ādji taena dji yave erobara puru boroa. ‡ **3:9** Diauru êberãrã. Griego bedea de bã baa: “Diauru ume dji jarebada dedebemarãa.” § **3:9** Ācôrë êberãrã. Griego bedea de bã baa “judiorã.”

* **3:14** Wãrã bedea. Griego bedea de bã baa: “Amén.”

Idjideba Ācōrēba ne jūmada osia.[†] Idjia nāwā jara Ɂa:

¹⁵ Bārāba o panara mla cawa Ɂa. Mlra igaradaē panla baribaɁa sodeba ēpēnaē panla. Māwā bārāra baido cūrāsa quīrāca panlēa ni baido jāwārāā quīrāca panlēa. Sodeba wārāda ēpēnaēbaɁa, mlmaara biara Ɂacasia mlra abeda ēpēnaēda. ¹⁶ BaribaɁa baido jāwārāājāwārāā Ɂa quīrāca panla; mlra igaradaē panlmīna sodeba wārāda ēpēnaē panla. Mał bēra mla bārāra igaraya baido jāwārāājāwārāā Ɂa mł itedeba webaɁa quīrāca. ¹⁷ Bārāba jara panla ne jūma eropanada, ne jūmada edasidada. Bārāba edadida panla waa neēana a panla. BaribaɁa adua panla mīa djuburi panla, biē panada, ne neē panada, dauberrea panla, idjaba ācada panla. ¹⁸ Mał bēra mla bārāra crīcha biada diaya: oro tablaē dorrabariā idji awa quiruda młneba nēdoadua. Māwā bārāra wārā arada ne bara beadia. Idjaba wua totroa quiruda młneba nēdoadua jāni carea. Māwā bārā ācada panana carea quīrā peradaēa. Idjaba dau tada młneba nēdoadua bārā daude tadapeda bia ununi carea. ¹⁹ Mla quīrā Ɂa ēberārāra quēābaria idjaba ubaria mł bedea jā odamārēā. Mał bēra wayacusa młmaa zedapeda sodeba wārāda ēpē pananadua. ²⁰ jūrinadua! Mlra dede eda wābadama Ɂa. Dajadaareba trā Ɂa bārāba ewadapeda młra idu eda wābidamārēā. Bariduaba mł bedeadā ūrīpeda dji eda wābadara ewaibaɁa, mlra eda wāpeda idji ume ne coya. ²¹ Mla cadjiruara poyada bēra mł Zeza ume idji bugue biya quirude chūmesia. Ara mał quīrāca cadjirua poyapedadara mł bugue biya quirude mł ume chūmebiya. ²² Dji cawara bara Ɂaba ūridua Ācōrē Jaureba djabarāa jara Ɂa.”

4

Bajānebemarāba Ācōrēa bia bedeapedada

¹ Māwānacarea wayacusa cāimocara quīrāca mla unusia bajāne eda wābadada ewa nūmada. Małne mla naārā ūrina cachiru jigua quīrāca bedea Ɂaba jarasia: “Nama ātaa zedua. Mla cawabiya nocoarebema ewaride cārēda sāwāida.”

² Ara małda mlra Ācōrē Jauredēba Ɂesia. Małne mla unusia bugue biya quīru bajāne Ɂada. Mał buguede aba chūmasia. ³ Mał buguede chūmlra urua Ɂasia jaspe mōgara quīrāca idjaba cornalina mōgara urua babari quīrāca. Eumada mał bugue biya quīru auđu jūrā Ɂasia. Mał eumara esmeralda mōgara quīrāca urua Ɂasia. ⁴ Bugue biya quīru auđu veinticuatro bugue biya quēdeaba jūrā Ɂasia. Mał bugue biya quēdeade veinticuatro drōārāda chūpanasidaa. Ādjia cacuaē jā panara totroa querasia. Idjaba oro oda nepeda jā panasidaa. ⁵ Małne Ācōrē bugue biya quīru ēsi Ɂadeba baada purewa eda nūmabadja, jururua nūmabadja, dji cābāyā Ɂae nūmabadja. Mał bugue quīrāpita ībīrāda siete urua nūpanasidaa. Siete jaure Ācōrē quīrāpita beadā māwā panla. ⁶ Mał bugue quīrāpe pusa pāpārā Ɂa quīrāca Ɂasia. Małra vidrio ēsā quīru quīrāca Ɂasia. Bugue jawa araare, jawa aɁare, jēdaare, nocoare bida animarā zaca zocai beadā quīmārē panasidaa. Ādjirāra jāare, ēcarraare bida dauba bira panasidaa. ⁷ Aba imama zaca Ɂasia. Aba paca zaca Ɂasia. Aba dji quīrādarra ēberā quīrāca Ɂasia. Idjaba aba nejōba wābāa wābari Ɂa zaca Ɂasia. ⁸ Mał quīmārēbema zocai panaba ida sei eropanasidaa. Ādji cacuara jūma dauba bira panasidaa. I edre bida dauba bira panasidaa. Āsa, diamasi bida ādjirāba ānāūnaē nāwā jarabadaa:

[†] 3:14 Griego bedeadē małba idjaba nāwā jara Ɂa: “Idjira ne jūma Ācōrēba oda Boroa.”

Bio bia quirua, bio bia quirua, bio bia quirua dadjirã Boro Ācōrēra.
Idjia jūma poya o ɓaa. Idjira basia, idi ɓaa, idjaba ewariza ɓaya.

⁹⁻¹⁰ Ācōrē ewariza zocai ɓara idji bugue biya quirude chūmabaria. Mañne dji animarã zaca zocai beaba idjia bio bia quiruada abadaa, bia bedeabadaa, idjaba bia ɓaada abadaa. Māwã jarabɔdaza veinticuatro drōārãda Ācōrē ewariza zocai ɓa quīrāpita chīrāborode copanepeda bia bedeabadaa. Mañbe ādji nepeda dji buguede chūma quīrāpita ɓadapeda nāwã jarabadaa:

¹¹ Dairã Boro Ācōrē, ɓadrɔ bia ɓaa jūmarāba bio biya quiruada adida, wayadida, idjaba ɓaa jūma poya erobaida bia ɓaada adida.

ɓaa ne jūmada oda bērã bia ɓaa jūmarāba māwã jaradida.

Wārãda ɓaa quīrāna bērã ne jūmada osia idjaba ne jūmada ɓadeba ɓaa.

5

Juaɓba Oveja Zaque ununa

¹ Mañbe mɔa unusia bugue biya quirude chūmaɓa carta tuyadada jɔwa araare erobɔda. Mañ cartara quīrã umena ɓɔ basia. Dji quīrã tēune siete ceraba cara panasidaa ni abaɓba ewararānamārēã. ² Mañne mɔa bajānebema nezoca dji dromada unusia. Idjia jigua iwidisia: “¿Caida bia ɓa nañ cartade cara beara oguecuapeda ewarai carea?” ³ Baribarɔ ni abaada bia ɓaē basia mañ carta ewarapeda aɓɔ carea. Bajāne, nañ ējūāne, beudarã panabadama bida neñ basia.* ⁴ Mañne mɔra dji quīāne jīā besia ēberã biada neñ bada bērã mañ carta ewarapeda aɓɔ carea. ⁵ Baribarɔ veinticuatro drōārānebema abaɓba mɔa nāwã jarasia: “Waa jīārãdua. Aɓɔdua, Juda ēberārānebema Imama abadaba idji ume dji quīrūda poyasia. Idjira Davideba zedaa. Idjiabarɔ nañ cartade siete cara beara oguecuapeda ewaraida ɓaa.”

⁶ Mañne Ācōrē bugue biya quiru caita, animarã zaca zocai bea quīmārē panɔ caita, idjaba veinticuatro drōārã panɔ ēsi mɔa Oveja Zaqueada āta nūmada unusia. Idjira beapedada quīrāca basia. Idjia cachuda siete erobasia. Dau sida siete erobasia. Mañ siete dauba jara ɓaa Ācōrē quīrāpita siete jaure panɔda. Mañgarāra Ācōrēba jūma nañ ējūāne diabuebaria. ⁷ Mañne Oveja Zaquea bugue biya quirude chūmaɔmaa wāpeda carta idji jɔwa araare erobara edasia. ⁸ Mañ carta edadacarea animarã zaca zocai bea quīmārē panara idjaba veinticuatro drōārã sida idji quīrāpita chīrāborode copanesidaa. Jūma ādjirāba arpada, epedeco jūgurua sida eropanasidaa. Mañ epedeco jūgurua inciense queraba bira beasia. Mañ inciense queraba jara ɓaa Ācōrē ēberārāba idjia iwidibadada. ⁹ Veinticuatro drōārāba, animarã zaca zocai bea quīmārē panɔ bida nañ trɔābi djiwidida trɔāsidaa:

Bara beapedada bērã ɓadrɔ bia ɓaa mañ carta edapeda dji cara beara oguecuaida.

ɓa oa erozoadaba ēberārãda Ācōrē itea nēdosia.

Bedeazabemada, puruzabemada, jūma druazabema sida āɓara nēdosia.

¹⁰ ɓaa ādjirāra basia dadji Ācōrē purude sacerdoterãda beadamārēã.

Idjaba nañ ējūāne dji bororãda beadia.

¹¹ Mañbe mɔa aɓɔbarɔde bajānebema nezocarãda trɔā duanɔda unusia. Mañgarāra zocārã panɔ bērã mɔa poya juachaē basia.† Ādjirāra Ācōrē bugue

* **5:3** Beudarã panabadama. Griego bedade ɓɔ ɓaa: “Nañ ējūā edre.” † **5:11** Zocārã. Griego bedade ɓɔ ɓaa “diez miles de diez miles, y miles de miles.” Cāpūrã bedade jara ɓaa “millones de millones.”

biya quiru, dji animarã zaca zocai bea, idjaba veinticuatro drôârã audu jûrã panasidaa. ¹² Nãwã jîgua trãã panasidaa:

jOveja Zaque beapedadada bio bia b̂la!

Jûmarãba idjía bia bedeadida pan̂la ne jûma poya erob̂la b̂rã, ne jûmada erob̂la b̂rã, jûma cawa b̂la b̂rã idjaba bio ab̂la b̂la b̂rã.

Idjidrã dji dromaara b̂lada adida pan̂la idjaba bio bia quiruada adida pan̂la.

¹³ Mañne m̂la ùrîsia jûma Ācôrêba oda bajãne beaba, nañ ejũãne beaba, beudarã jaureba, pusade bea bida nãwã trãã duan̂la:†

Jûmarãba dji bugue biya quirude chũm̂la, Oveja Zaquea bida ewariza bia bedeadida pan̂la.

Ādjida dji dromaana adida pan̂la, bio bia quiruada adida pan̂la, idjaba ādjia jûma poya eropanida bia b̂lada adida pan̂la.

¹⁴ Mañbe animarã zaca zocai bea quimãrê pan̂la nãwã jarasidaa: “Bia b̂la mãwã b̂aida.” Ara mañda veinticuatro drôârãda chĩrãborode copanenapeda dji ewariza zocai b̂la bia bedeasidaa.§

6

Cartade cara beada sei oguecuada

¹ Mañbe m̂la unusia Oveja Zaqueba cartade cara beada aba ogab̂r̂l̂da. Idjaba ùrîsia animarã zaca zocai bea quimãrê pan̂nebema ab̂al̂ba nãwã jara b̂lada: “Aĉde zedua.” Idji bedeara baa jîguab̂r̂l̂ quĩr̂aca b̂asia. ² Araa aĉde wãside cawayo torroda unusia. Mañ cawayo ãr̂l̂ chũm̂ba idji jawade ened̂r̂mada erob̂asia. Ab̂al̂ba idjía nepeda diasia. Ara mañda ãĉr̂l̂ poyapeda dewararã poyai carea wãsia.

³ Mãwãnacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogab̂r̂l̂de m̂la ùrîsia dewarabema animarã zaca zocai b̂la nãwã jara b̂lada: “Aĉde zedua.” ⁴ Araa aĉde wãside cawaẽne cawayo purea b̂lada odjasia. Ab̂al̂ba mañ cawayo ãr̂l̂ chũm̂la djõbada neco waîb̂lada diasia. Ācôrêba idjía idu ãr̂ibisia èberãrã nañ ejũãne ab̂a necai duan̂da, mãwã djõ duan̂ba dji quena duananamãrẽ.

⁵ Mãwãnacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogab̂r̂l̂de m̂la ùrîsia dewarabema animarã zaca zocai b̂la nãwã jara b̂lada: “Aĉde zedua.” Araa aĉde wãside m̂la cawayo pãimada unusia. Mañ cawayo ãr̂l̂ chũm̂ba ne zaĝla zabadada idji jawade erob̂asia. ⁶ Mañne m̂la ùrîsia animarã zaca zocai bea èsi aba bedea b̂lada. Mañba dji cawayo ãr̂l̂ chũm̂la nãwã jarasia: “Trigoda idu bia zaubirãdua. Mãwã trigo libra ume nẽdoi carea èberãda ewari aba trajaida b̂la. Cebada sida idu bia zaubirãdua. Mãwã cebada sei libra nẽdoi carea èberãda ewari aba trajaida b̂la. Barib̂r̂l̂a nedraga diabarida, uva sida idu bia zaubidua nedragada, uva ba sida baramãrẽ.”

⁷ Mãwãnacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogab̂r̂l̂de m̂la ùrîsia dewarabema animarã zaca zocai b̂la nãwã jara b̂lada: “Aĉde zedua.” ⁸ Araa aĉde wãside m̂la unusia cawayo cuaracuara b̂lada. Mañ cawayo ãr̂l̂ chũm̂l̂ trãra “Beuidebema” abadaa. Idji caidu aba nĩbabadjia “Beudarã panabada ejũã” abadada.* Jûma nañ ejũãne èberãrã quimãrê beaza Ācôrêba ādjía aba idu beabisia. Mañ èberãrãra beasidaa djõ duan̂ba, jarrababa, cacua biẽ duan̂ba, idjaba animarã nañ ejũãnebema minijĩchia bea bida.

† 5:13 Beudarã jaureba. Griego bedeadẽ b̂l̂ b̂la: “Nañ ejũã edrecare beaba.” § 5:14 Dji ewariza

zocai b̂la. Griego bedeadẽ ãĉr̂l̂ cartade mañra neẽa. * 6:8 Beudarã panabada ejũã. Griego bedeadẽ b̂l̂ b̂la “Hades.”

⁹ Māwānacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogab^ΛΛde m^Λla unusia Ācōrē bedea jaradia pan^Λ carea beapedadarā jaureda. Ādjirāra bajāne Ācōrēa ne babue diabada edrecare duanasidaa. ¹⁰ Nāwā jīgua jarasidaa: “Jūmarā Boro, b^Λra bio bia quirua idjaba wārāda bedea aba b^Λa. ķB^Λa sāb^Λe dudabemarāra cawa oi dairā beapedada carea?” ¹¹ Ācōrēba ādjiza wua torroda jānamārēā diasia. Ma^Λb^Λe nāwā panusia: “Wadi necai jāānadua aba ēberārāba bārā beapedada quirāca bārā djabarā Crito nezocarāda jūma daucha beab^Λadaa.”

¹² Māwānacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogab^ΛΛda m^Λla ac^Λ basia. Ma^Λne de uremiada dji cābāyā uresia. Sopua carea jābada pāima b^ΛΛ quirāca āmādaura pāimasia. Jedecora oa quirāca jūma pureasia. ¹³ Nāūrā dji cābāyā puāb^ΛΛde ne^Λō dji ca jurrubari quirāca chīdaura bajāneba egorodaa jurrusia. ¹⁴ Bajāra carta b^Λrat^Λb^ΛΛΛ quirāca nēbasia. Jūma eyara, pusade bea morro sida naārā beadama panenaē basia. ¹⁵ Ma^Λb^Λe na^Λ ējūānebema bororāda, ādjirebemada, zarrarā bororāda, ne bara beada, na^Λ ējūāne dji dromarāda, nezoca beada, nezocaē bea sida eya uriade idjaba eyade mōgara cobeade mīrūcuasidaa. ¹⁶ Ādjirāba nāwā jarasidaa: “Eya, mōgara, dai ā^Λā b^Λaedadua. Daida mērānadua jā^ΛΛ bugue biya quirude chūm^ΛΛ quirāpitabemada idjaba Oveja Zaqueba cawa oidebemada. ¹⁷ Ādjia cawa oēi ewari dromada jūēsia. ķCaiba ma^Λg^Λara droai?”

7

Sēyā Ācōrē nezocarā dratude b^Λda

¹ Māwānacarea m^Λla bajānebema nezocarāda quīmārē unusia. Ādjira na^Λ ējūā iquidaza nūmeasia. Ādjia nāūrāda ni ab^ΛΛareba na^Λ ējūāne, pusade, ni ab^ΛΛ bacurumaa bida idu puabidaē basia. ²⁻³ Ma^Λne m^Λla unusia dewara nezoca bajānebemada āmāda^Λ odjabariareba zeb^ΛΛda. Ma^Λg^Λaba dji zocai b^ΛΛ Ācōrē sēyā b^Λabarida erobasia. Idjia bajānebema nezocarā quīmārē pan^Λla nāwā jīgua jarasia: “Na^Λ ējūāra, pusara, bacuru sida ā^Λrānadua aba daiba Ācōrē sēyāra idji nezocarā dratude jūma b^ΛΛadaa.” Māwā jarasia Ācōrēba b^Λada bajānebema nezocarā quīmārē pan^Λla diada bē^Λā na^Λ ējūāra, pusa sida ā^Λrānamārēā.

⁴ Ma^Λne m^Λla ū^Λrsia Ācōrē sēyā erobeara jūmasāwā pan^Λda. ¹⁴⁴ mil panasidaa. Jūma ādjirāra Israel ēberārānebema basia. ⁵ Israel warra Judadeba yōpedadada doce mil panasidaa. Rube^Λneba yōpedadada doce mil panasidaa. Gadeba yōpedadada doce mil panasidaa. ⁶ Aserdeba yōpedadada doce mil panasidaa. Neptaliēba yōpedadada doce mil panasidaa. Manasedeba yōpedadada doce mil panasidaa. ⁷ Simeo^Λneba yōpedadada doce mil panasidaa. Levideba yōpedadada doce mil panasidaa. Isacardeba yōpedadada doce mil panasidaa. ⁸ Zabulo^Λneba yōpedadada doce mil panasidaa. Josedeba yōpedadada doce mil panasidaa. Idjaba Benjami^Λneba yōpedadada doce mil panasidaa.

Ēberārā zocārā Ācōrē quirāpita bea

⁹ Māwānacarea wayacusa cāimocara quirāca m^Λla ēberārāda zocārā unusia. Ni ab^ΛΛba ādjirāra poya juachadaē basia. Druazabemada, puruzabemada, bedeazabema sida ā^Λca^ΛΛ duanasidaa. Jūmarāba cacua^Λde jābada torroada j^ΛΛ beasia idjaba b^Λsrida pan^ΛΛ bē^Λā uruta queduaca beada ādjia j^Λwade erobeasia. Ādjirāra Ācōrē bugue biya quiru quirāpita idjaba Oveja Zaque

quĩrãpita bida ãta duanasidaa. ¹⁰ Maãne jũmarãba nãwã jĩgua jarasidaa: “¡Dai Æcõrẽ naã bugue biya quirude chũmãba, Oveja Zaque bida dairãra êdra edasidaa!”

¹¹ Maãne animarã zaca bea quĩmãrẽ panãra, veinticuatro drõãrã sida Æcõrẽ bugue biya quiru caita panasidaa. Jũma bajãnebema nezocarãda ãdjirã auđu jũrã ãta duanasidaa. Maãne bugue biya quiru quĩrãpita maã bajãnebema nezocarãra chũrãborode quĩrã edaa barru copanenapeda Æcõrẽa bia bedeasidaa. ¹² Nãwã jarasidaa:

¡Bãrãba jara panã quĩrãca wãrãa! * Ewariza jũmarãba dairã Æcõrẽa bia bedeadida panã dji dromaara bã bẽrã, ne cawaara bã bẽrã, ne jũma poya erobã bẽrã idjaba bio ãbãa bã bẽrã. Idjĩa bia bãada adida panã idjaba bio biya quiruada adida panã. ¡Wãrãda bia bãa mãwã baida! †

¹³ Maãbe veinticuatro drõãrãnebema abãalba mãã iwidiisia: “¿Bãa cawa bãca za cacuade jãbada torroa jã beara cairãda jãwã beada? ¿Cawa bãca sãmaalba zesidada?”

¹⁴ Mãa panusia: “Bãabãrã cawa bãa.”

Maãne idjia jarasia: “Naã ãberãrãra jĩrũarebema ewari bio minijichia bãdebema êdra pedadãrã. Oveja Zaque oaba ãdjia cacuade jãbadara totroa tãtosidaa. ¹⁵ Maã bẽrã Æcõrẽ bugue biya quiru quĩrãpita duanã. Idji dede ãsa, diamasi bida idji itea ne o panã. Maã bugue biya quirude chũmãba ãdjirãra waga baya. ‡ ¹⁶ Waa jarra beadaẽa ni opichia beadaẽa. Beseaba waa baẽ beadia idjaba jãwãrãba mãã sẽẽa. ¹⁷ Oveja Zaqueba ãdjirãra Æcõrẽ bugue biya quiruma waga baya. Ædjirãra edeya zocai bai dia bã baido bogadra nũmeamaa dodamãrẽã. Maãne Æcõrẽba ãdjirã daubara jũma jareya.”

8

Cartade cara beada jĩrũarebema ogada

¹ Oveja Zaqueba cartade siete cara beada jĩrũarebema ogaside bajãne dãrã chupea nũmesia. * ² Mãwãnacarea mãã unusia bajãnebema nezocarãda Æcõrẽ quĩrãpita siete ãta duanãda. Siete cachiruda ãdjirãa diasia. ³ Maãbe dewara nezoca bajãnebemada zepeda Æcõrẽa quera babadama ãta nũmesia. Maã quera babada oro odara Æcõrẽ bugue quĩrãpita bãa. Bajãnebema nezocaba idji jãwade quera babada epedecoda erobasia. Maã epedecora oro oda basia. Abãalba idjĩa incienso querada wai bãa diasia jũma Æcõrẽ ãberãrãba iwidi pedada ume ãbaa bá diamãrẽã. Ara mããda quera babada ãrã incienso querara bá nũmasia. ⁴ Æcõrẽ ãberãrãba iwidi pedadara mãã bajãnebema nezocaba incienso quera bá nũmã cowaa ume ãbaa Æcõrẽmaa tũãpa cowasia. ⁵ Maãbe bajãnebema nezocaba quera babada epedecoda edapeda quera babada ãrã tabãdau urua bãba birasia. Maã tabãdau uruara naã ãjũãnaa peatasia. Maãba baada jururuasia, dji cãbãyã jĩgua bae nũmesia, purewa eda nũmesia, idjaba naã ãjũãra ure nũmesia.

Bajãnebema nezocarãba cachiru zapedada

* **7:12** Wãrãa. Griego bedeadẽ bã bãa: “Amén.” † **7:12** Wãrãda bia bãa mãwã baida. Griego bedeadẽ bã bãa: “Amén.” ‡ **7:15** Ædjirãra waga baya. Griego bedeadẽ bã bãa: “Æcõrẽba idji wua dera ãdjirã ãrã baya.” * **8:1** Dãrã. Griego bedeadẽ bã bãa “media hora.”

⁶ Maľbe bajānebema nezocarā siete panľba ādji siete cachiru edapedadara zadi carea eronũpanesidaa.

⁷ Abaľba idji cachiruda zasia. Ara maľda hieloda cue quĩrāca naľ ėjũānaa jurrusia. Idjaba uruada oa ume puera ľada naľ ėjũānaa jurrusia. Maľba naľ ėjũāra, bacuru sida berara ėsidra bā wasia.† Mama chiruara jũma bā wasia.

⁸ Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zasia. Ara maľda eya waibľa quĩrāca ľada purega jida nũmada abaľba pusade batabiesia. Maľba pusara berara ėsidra oa babisia. ⁹ Maľne pusadebema animarāda berara ėsidra quinisidaa idjaba barcora berara ėsidra jũma ārĩsidaa.

¹⁰ Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachirura zasia. Ara maľne chĩdau waibľa uruga jida nũmada bajāneba ľaesia.‡ Berara ėsidra naľ ėjũāne ľea dode, baido bogadra ľeade bida ľaesia. ¹¹ Maľ chĩdau trāra Asea abadaa. Idji ľaedama baidora jũma aseasia. Maľ baidoba ėberārara zocārā quinisidaa.

¹² Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachirura zasia. Ara maľda ľmādaura, jeđeco sida berara ėsidra pāima nũmesia. Chĩdau ľea sida berara ėsidra pāimacuasidaa. Maľ bēřā āsa ľaida ľadada berara ėsidra pāima nũmasia. Diamasi bida jeđecora, chĩdau ľea sida ľna ľaida ľadada berara ėsidra ľnaė basia.

¹³ Mľa ľtaa acalbarľde ũřisia nejōbľ ľta wābari ľbľa jĩgua jara ľada:§ “¡Mĩā djuburi beadia! ¡Mĩā djuburi beadia! ¡Mĩā djuburi beadia naľ ėjũāne ľeara dewarabema nezoca ũbea panľba ādji cachiru zabľade!”

9

¹ Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zasia. Maľne mľa chĩdau bajāneba naľ ėjũānaa ľaedada unusia. Abaľba uria dau clare ľa jũātrľ ľa ewabarida maľ chĩdaľa diasia. ² Maľ uria jũātrľ ľa ewaside uriaġeba nārĩda ľtaa cowasia pea bā wābarľ cowabari quĩrāca.* Maľ cowaab ľmādaura, bajā pāwārā ľa sida jũma pāima nũmesia. ³ Maľne adichichi waibľada maľ cowaadeba naľ ėjũānaa wāwāzoasia. Ācōřeba maľ adichichia ľbľada diasia ėberārā cadamārēā drusōřeba cabarľ quĩrāca. ⁴ Idjia adichichia jarasia naľ ėjũānebema chiruara, bacuru sida ārĩřanamārēā. Ātebarľ ababe ėberārā Ācōřē sēyā ādji dratude neġ ľeada cabisia. ⁵ Ācōřeba adichichia ėberārāra idu beabiġ basia, ātebarľ jeđeco juesumabe idu puabisia. Maľ puara drusōřeba cada pua quĩrāca basia. ⁶ Maľ ewaride ėberārāra beu jľrľđia baribarľ beudaġa. Wārāda beu quĩřā pananimĩna beudaġa.

⁷ Maľ adichichira cawayo sordaoba djōne edebari quĩrāca ľeasia. Ādji borode nepe oro oda quĩrāca ľada jľ ľeasia. Ādji quĩřadarrara ėberā quĩrāca ľeasia. ⁸ Ādji budara wēřa budaca ľeasia. Ādji quĩdara imama quĩdaca ľeasia. ⁹ Ādji cacuara jiorro odaba jũātrľ ľeasia. Ādji i jĩguara jururuga nũmasia cawayo zocārā ādji carreta bara ėberārā djō panľmaa pira wābľada quĩrāca. ¹⁰ Ādji drura drusōřene quĩrāca quida cũmia ľeasia. Jeđeco juesuma ādji druba ėberārāra poya biġ o panania. ¹¹ Maľ adichichi borora uria dau

† **8:7** Naľ ėjũāra. Griego bedead ľcarľ cartade maľra neġa. Berara ėsidra. Griego bedead ľľ ľbľa “la tercera parte.” Maľ ľeeara versículo 7ġeba aba 12ġaa odja ľbľa. ‡ **8:10** Uruga jida nũmada. Griego bedead ľľ ľbľa: “ľbĩř quĩrāca uruga jida nũmada.” § **8:13** Nejōbľ. Griego bedead ľcarľ cartade ľľ ľbľa “bajānebema nezoca.” * **9:2** Pea bā wābarľ cowabari quĩrāca. Griego bedead ľľ ľbľa: “jiorro dorrabaribada cowabari quĩrāca.”

care ɓa wagabaria.† Idji trɔra hebreo bedeadɛ Abadoɗ abadaa. Griego bedeadɛ Apolioɗ abadaa.‡

¹² Nabema miã djuburi beadi jaradara jōsia, baribara wadibida umé panaa.§

¹³ Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zasia. Mañne Ācōrē quīrāpita quera babada oro oda cachu quīmārē panareba aba bedea bada mā ūrīsia. ¹⁴ Dji bedea ɓaba bajānebema nezoca cachiru zadaa nāwā jarasia: “Do waiɓa Euprate abadama bajānebema nezoca quīmārē jɓ panada ērā bada.” ¹⁵ Ara maɓda idjia maɓ quīmārē panara ērā ɓasia naɓ ējūāne beara berara ēsidra quenanamārē. * Ācōrēba ādjira erobasia ara maɓ poade, ara maɓ jedecode, ara maɓ ewaride māwā quenanamārē. ¹⁶ Mañne mā ūrīsia abaɓa jarabara cawayode wābada sordaorāda jūmasāwā enebadada. Dosciento miyoɗ enebadaa asia.

¹⁷ Mā cāimocara quīrāca ununa cawayora nāwā ɓesia: ādji borora imama boro quīrāca ɓesia. Ādji itedeba uruada, azupreda, idjaba nārīda cowabadjia. Dji ɓrɓ chūmeaba ādji jāare jūātrabarida jɓ ɓesia. Maɓ jūātrabarira purega ɓasia, zapiro mōgara quīrāca pāwārā ɓasia idjaba azupre quīrāca cuara ɓasia.† ¹⁸ Cawayo itedeba cowa ɓa nārība, uruaba, azupre bida naɓ ējūāne beara berara ēsidra quenasidaa. ¹⁹ Maɓgarā cawayoba ādji itedeba cowa ɓaba, ādji dru bida ēberārāra beabadjidaa. Ādji drura dama quīrāca ɓasia. Maɓba ēberārāra cadapeda beabadjidaa.

²⁰ Māwāmīna ēberārā quīninaē badaba wadibida ādjia cadjirua obadara igaradaē ɓasia. Ādjia jai ēpēbadara igaradaē ɓasia. Jawaba oda ācōrēra igaradaē ɓasia: dji oro odada, parata odada, bronce odada, mōgara odada, bacuru oda sida igaradaē ɓasia. Maɓ jawaba oda ācōrēba ununacamīna, ūrīnacamīna, idjaba nībadacamīna, ēberārāba maɓra igaradaē ɓasia. ²¹ Idjaba miã beabadara, djārā nɓgabadara, auɗua nībadara, ne drabadara sida ēberārāba igaradaē ɓasia.

10

Bajānebema nezocaba carta zaque erobada

¹ Māwānacarea cāimocara quīrāca māa unusia bajānebema nezoca dji dromada edaa zɓarada. Idjia cacuada jɓ ɓara jārārā ɓasia. Idji boro ɓrɓ eumada ɓasia. Idji quīrāra ɓmādaɗ quīrāca urua ɓasia. Idji jīrūra ɓaba eradra nūma quīrāca ɓasia. ² Idji jawade carta zaqueda ewara erobasia. Idji jīrū araarebemara pusade tɓa nūmasia. Jīrū acāarebemara druwa tɓa nūmasia. ³ Maɓbe idjira imama jarragabari quīrāca jīgua ɓasia. Māwā biabaraɗ baara ɓarima siete jururuasia. ⁴ Baa ɓarima siete jururuadacarea maɓ jururuaba jaradara māa cartade ɓai ɓasia. Mañne bajānaa māa bedeadɛ ūrīsia nāwā jarabara: “Baaba ɓarima siete jururuwa jaradara mērā erobadua. Cartade ɓaradua.”

⁵ Maɓbe māa ununa bajānebema nezoca pusade idjaba druwa tɓa nūmaɓa idji jawara araarebemada ɓtaa bajānaa wasia. ⁶ Māwā ɓade idjira naɓ ējūānebema, bajānebema, pusadebema jūma oda Ācōrē trɔneba bedeiasia.

† 9:11 Uria dau care ɓa wagabaria. Cāpūrīā bedeadɛ ɓa ɓa “ángel del abismo.” ‡ 9:11 Abadoɗ, Apolioɗ. Maɓ trɔba jara panaa: “Ne jūma ārībari.” § 9:12 Maɓ miã djuburi beadi jaradara dadjirāba Apocalipsi 8:13de unubadaa. * 9:15 Berara ēsidra. Griego bedeadɛ ɓa ɓa “la tercera parte.” Ara maɓ quīrāca jara ɓa versículo 18de. † 9:17 Zapiro mōgara. Griego bedeadɛ ɓa ɓa “jacinto nepñō.”

Nāwā jarasia Ācōrē ewariza zocai ʙa trāneba: “Ācōrēba jaradara dārāéne jūma māwāya. ⁷ Idjideba bedeabadarāda idji nezocarāa. Naēna Ācōrēba ādjirāa jarabadjia idjia cawabiē ʙada jirūare jūma māwāida. Bajānebema nezoca dji jirūarebemaba cachiru zabarāde wārāda jūma māwāya.”

⁸ Maʙbe bajānaa bedeā mʙa naēna ūrīnaba wayacusa nāwā jarasia: “Bajānebema nezoca jirū aba pusade jirū aba drua taga nūmʙa carta zaque idji ʙawade ewara erobʙada edade wādua.”

⁹ Ara maʙda bajānebema nezocamaa wāpeda mʙa iwidisia carta zaquera diamārēā. Idjia panusia: “Edadua. Codua. ʙa itedera urrajō quīrāca cūā ʙaya, baribarʙa ʙa ʙiteda asea nūmeya.”

¹⁰ Maʙ carta zaquera bajānebema nezoca ʙawadebemada edapeda cosia. Mʙa itede urrajō quīrāca cūā ʙasia baribarʙa codacarea mʙa ʙiteda asea nūmesia.

¹¹ Maʙbe idjia mʙa jarasia: “ʙa wayacusa Ācōrēneba bedeaida ʙa zocārā puru sāwāninebemada, zocārā drua sāwāninebemada, bedeaza sāwāninebemada, idjaba ēberārā bororā sāwāninebemada sida.”

11

Ācōrēneba bedeabadarā umé panʙa

¹ Māwānacarea abaʙa de zabada bacuru quīrāca ʙada mʙa diasia. Idjia nāwā jarasia: “Ācōrē de dromara, animarā babue diabada sida zade wādua. Idjaba Ācōrēa mama bia bedeā panʙa sida jūma juachadua. ² Baribarʙa Ācōrē de droma mōgaraba auđu jūrā ca ʙa edaarebema ējūāda zarādua, maʙgara Ācōrē iʙāē ʙeaā diada bērā. Ādjirāba Ācōrē puru Jerusaleʙra 42 jedeco poya eropanania. ^{*} ³ Maʙ ewaride mʙa ēberāda umé diabueya mʙnebemada ebuđa bedeadamārēā. Ādjia sopua carea ʙʙada ʙʙ panʙe 1,260 ewari Ācōrēneba bedeadia.”

⁴ Ācōrē naʙ ējūānebema boro quīrāpita olivo bacuruda umé panʙa, iʙrā sida umé panʙa. Maʙba idjidebema bedeabada umé panʙada jara ʙa.†

⁵ Bariduaba ādjida biē o quīrānibarʙa, ādji itedeba urua eradrabarʙa ādji ume dji quīrūa bā beadia. Jūma ādji biē o quīrāʙadara ara maʙ quīrāca beadia.

⁶ Maʙ ēberā umé panʙa Ācōrēneba bedeā panʙe bajāra poya jūatrādia cue zerāmārēā. Baido sida ādjia poya oa babidia idjaba naʙ ējūā ārīnira quīrātanoa poya zebidia ādjia o quīrā panʙa quīrāca.

⁷ Baribarʙa Ācōrēnebema jūma bedeapedadacarea animarā cadjirua uria dau care ʙadeba zebarʙa ādjira orraya. Maʙba ādjira poyapeda beaya. ⁸ Dji bewārāra Jerusaleʙ puru dromane tapanania. (Jerusaleʙ purude dadjirā Boro Jesura crude cachi beasidaa. Acarʙa maʙ purura trʙ jarabadāa “Sodoma” idjaba “Egipto”, Jerusaleʙnebemaba cadjiruara abarica obada bērā.) ⁹ Puruzabemaba, bedeazabemaba, druazabema bida bewārā mama tapanʙa ewari ūbea ēsidra acʙ panania. Maʙ bewārāra idu joubidaēa.

¹⁰ Ādji beupedada carea naʙ ējūāne ʙeara ʙʙsridadia. ʙʙsrida panʙa ādjiza nebiada diadrudadia maʙ Ācōrēneba bedeabada umé pananaba ādjirāra bia mīga eropanana bērā. ¹¹ Baribarʙa ewari ūbea ēsidra badacarea Ācōrēba ādjira ārēbabisia. Ādji piradrbʙada unupedadara bio dauperasidaa. ¹² Maʙbe dji Ācōrēneba bedeabadaba bedeada bajānaa jīgua ūrīsidāa. Nāwā jarasia: “Nama

* **11:2** Griego bedeadē nāwā ʙʙ ʙa: “Ādjirāra Ācōrē itea ʙa purura 42 jedeco biwadʙadia.” † **11:4** Zacaria 4:1-14.

łtaa zedadua.” Ara małda ādji ume dji quĩrũba aca panane jārārāne bajānaa wāsidaa.

¹³ Małbe de uremiada dji cābāyā uresia. Małba Jerusaleā purude deda zocārā coracuasias.† Ēberārāda siete mil quinisidaa. Małne dji zocai beara bio daupera duanaba Ācōrē bajāne bāa bia bedeasidaa.

¹⁴ Mał mīā djuburi beadi jaradara jōsia. Baribara jĩrũarebema mīā djuburi beadi jaradara dārāēne zeya.§

Jĩrũarebema cachiru zada

¹⁵ Bajānebema nezoca dji jĩrũarebemaba idji cachirura zāsia.* Małne bajāne zocārā nāwā jĩgua bedeasidaa:

Dadjirā Boro Ācōrēda, idjia ēdra edabari diai jarada ume nał ejũānebema boroda panesidaa.†

Idiba łtaa Ācōrēa ewariza jūmarā Boroda baya.

¹⁶ Małbe veinticuatro drōārāda ādji bugue biya quirude Ācōrē quĩrāpita chũmeanada chĩrāborode barru copanenapeda Ācōrēa bia bedeasidaa.

¹⁷ Nāwā jarasidaa:

Dairā Boro Ācōrē jūma poya bā, bāra naārēda basia idjaba wadibida bāa.† Bā bāa waibāa bāda unubi bā bēra idjaba jūmarā Boroda bea bēra daiba bia bāda a panāa.

¹⁸ Druazabemarāra bā ume quĩrũbucasidaa. Baribara bā cawa oi ewarira jũesia.§ Idibara bā beudarāra cawa oya.

Małne bā nezocarā bādeba bedapeadarāa, bā ēberārāa, bā waya bea dji dromarāa, edaara bearāa bida bāa ne biada diaya ādjia opedada quĩrāca.

Baribara nał ejũāne cadjirua opedadara bāa biē bāya.

¹⁹ Małbe Ācōrē de droma bajāne bāra ewasia. Mał dede eda Ācōrē ley wagabada baurudeda māa unusia. Małne baada purewa eda nũmesia, jururua nũmesia, idjaba dji cābāyā bae nũmesia. Nał ejũāra ure nũmesia idjaba hieloda cue quĩrāca jurru nũmesia.

12

Wērā juałba ununa

¹ Ne jarai waibāda bajāne odjasia. Māa unusia wērāba łmādauda wua quĩrāca jā bāda.* Idji jĩrũra jedeco łrā basia. Doce chĩdauda borobari quĩrāca jā basia. ² Mał wērāra biogoa basia. Warra toide nũma bēra puaba biabadjia.

³ Małbe dewara ne jaraida bajāne odjasia. Māa je droma purega bāda unusia. Mał jeba boroda siete erobasia idjaba cachuda die erobasia. Nepeda boroza jā beasia. ⁴ Idji druba jārāwēbāra bā chĩdauda berara ēsidra bajāneba nał ejũānaa jurrubisia.† Mał jera wērā warra toi carea bāma nũmesia warra zaque ara tobarāda mī carea. ⁵ Małne wērāba umaquĩrā warrada tosia. (Mał

† **11:13** Zocārā. Griego bedeade bā bāa “la décima parte.” § **11:14** Mīā djuburi beadi jaradara ũbea panāa. Apocalipsi 8:13. * **11:15** Bajānebema nezoca dji jĩrũarebemaba. Cāpũrīā bedeade bā bāa “séptimo ángel.” † **11:15** Idjia ēdra edabari diai jarada. Griego bedeade “idji Crito” bā bāa. † **11:17** Griego bedeade łcāra cartade idjaba bā bāa: “Idjaba zeida bāa.” § **11:18** Bāa cawa oi ewarira jũesia. Griego bedeade nāwā bā bāa: “Bā quĩrũbi ewarira jũesia.” * **12:1** Mał wērāba judiorānebema jara bāa. † **12:4** Berara ēsidra. Griego bedeade bā bāa “la tercera parte.”

warraba quĩrã djuburia neẽ jũma naĩ ejũãne beaa idji bedeadã iĩã obiya.)† Baribarã jeba mĩ naẽna Ācõrẽba maĩ warrara ãtaa edesia idji bugue biya quirude chũmamaa. ⁶ Maĩbe wẽrãra ejũã põasa ewaraga bamaa mĩrũ wãsia. Mama 1,260 ewari idjira waga erobai carea Ācõrẽba jũma o erobasia.

⁷ Māwānacarea bajānebema nezoca dji droma Miguel abadada idjiare panã nezocarã sida je ume bajāne djõbucasiãaa. Maĩne jera idjiare panã sida djõbucasiãaa. ⁸ Baribarã jeba, idjiare panã bida poyadaẽ basia. Maĩ bẽrã ādjira bajāne waa poya pananaẽ basia. ⁹ Maĩne je dromara, jũma idjiare panã sida naĩ ejũãnaa batabuesiãaa. Maĩ jera naẽnaeda baãa dama basia. Idji trãra Diauru idjaba Satana abadaa. [§] Idjia naĩ ejũãne beara jũma cũrũga erobãa.

¹⁰ Maĩbe mĩa ũrĩaia abaãda bajāne jĩgua bedea bãda. Maĩba nãwã jarasia: Idibarã dadji Ācõrẽba idji ēberārãra ēdrã edabãrãa. Idibarã idji abãadeba jũmarã boroda baya. Crito idjia ēdrã edabari diai jaradaba jũma poya erobaya. Dadji djabarã biẽ jarabarida bajāneba uãaa batabuesiãaa.

Idjia ãsa, diamasi bida dadji Ācõrẽ quĩrãpita djabarãra biẽ jarabadjia.

¹¹ Dadji djabarãba Oveja Zaque oa erozoadaba idjaba idji bedea jara panãneba poyasiãaa.

Ādjirã Crito carea beadira wayadaẽ basia, ātebarã beudi carea panasidaa.

¹² Maĩ bẽrã jũma bajāne beara b̃asridadua!

Baribarã naĩ ejũãne beara, pusade bea sida mĩa djuburi beadia diaurura bārãmaa zeda bẽrã.

Idjira dārã baẽda cawa b̃a bẽrã bio quĩrũ b̃aa.

¹³ Jeba cawasia idjira naĩ ejũãnaa batabuesidada. Maĩ carea wẽrã warra todara biẽ oi carea ēpẽsia. ¹⁴ Baribarã jeba biẽ orãmārẽã Ācõrẽba wẽrãa nejõbã droma ida diasia ejũã põasa ewaraga bamaa wãbari wãmārẽã. Mama Ācõrẽba idjira poa ũbea ēsidra waga erobai carea jũma o erobasia. ¹⁵ Maĩ bẽrã jeba idji itedeba baidoda do quĩrãca cumabuesia wẽrãra do barrea edemārẽã.

¹⁶ Baribarã egoroba wẽrãra carebasia. Egorora yã dogopeda jeba itedeba do quĩrãca cumabuedara jũma dosia. ¹⁷ Maĩ carea jera wẽrã ume bio quĩrũsia. Ara maĩda idjira wẽrãneba yõpedada waabemarã ume djõne wãsia. Maĩ yõpedadara Ācõrẽ bedea iĩã o bearaã, Jesucritoba jaradiada iĩã bearaã.

13

Animarã minijĩchia b̃a pusadeba odjada

¹ Māwānacarea jera pusa ĩbãde nũmesia.* Maĩne mĩa unusia animarã minijĩchia b̃ada pusadeba odjabarãda. Maĩ animarãra siete boroda idjaba die cachuda erobasia. Cachuza nepeda jã beasia. Boroza Ācõrẽ biẽ jara b̃a bedeadã trã quĩrãca b̃a erobesia. ² Maĩ animarã mĩa ununara imama gorogoroa quĩrãca basia. Idji jĩrũra wi jĩrũ quĩrãca basia. Idji itera imama ite quĩrãca basia. Jeba maĩ animarã idji abãada diasia. Idjaba idji bugue biya quirude chũmebisia naĩ ejũãne beara poya erobamārẽã. ³ Maĩ animarã boro aba cõnara anina bara basia. Maĩ cõnaba idjira wārãda beuida basia baribarã dji cõnara ani basia. Maĩ carea jũma naĩ ejũãne beaba cawa crĩchadaẽ basia.

† **12:5** Quĩrã djuburia neẽ. Griego bedeadẽ b̃a b̃aa: “Jiorroba iĩã obiya.” Salmo 2:7-9. **§ 12:9**

Griegode bedea diauruba jara b̃aa: “Djārã biẽ jarabari.” Satana trãba jara b̃aa: “Dji quĩrũ.” * **13:1** Jera pusa ĩbãde nũmesia. Griego bedeadẽ Ācãrã cartade b̃a b̃aa: “Mãra pusa ĩbãde nũmesia.” Ācãrã Bibliade maĩ bedeara 12:18de b̃a b̃aa.

Mañ bēṛā idjira ēpēsidaa. ⁴ Ādjirāba jea bia bedeabadjidāa, idji ḁḁara mañ animarāa diada bēṛā. Idjaba dji animarāa bida bia bedeabadjidāa. Nāwā jarabadjidāa: “¿Caida nañ animarā quīrāca ḁḁ? ¿Caida idji ume poya djoī?”

⁵ Ācōrēba mañ animarāa idu jarabisia ara idjidrḁ dji dromada idjaba Ācōrēba biē tabḁda. ⁴² jedeco nañ ējūāne beada idu poyabisia. ⁶ Mañne idjia Ācōrēda, Ācōrē trḁda, Ācōrē ḁḁmabemada, jūma bajāne bea sida biē jarabadjia. ⁷ Idjaba Ācōrēba iduaribisia mañ animarāa idji ēberārā ume djōnapēda poyamārēā. Iduaribisia puruzabemada, bedeazabemada, druazabema sida poya erobamārēā. ⁸ Mañne jūma nañ ējūāne beaba mañ animarāa bia bedeabadjidāa. Nañ ējūā oi naēna ādji trḁra Oveja Zaqueba erobḁ cartade ḁḁē beasia. Mañ cartade ēberārā ewariza zocai beadi trḁda jūma ḁḁ ḁḁa. ⁹ Dji cḁwḁḁḁ bara ḁḁba ūrīduā:

¹⁰ Abḁda preso beida Ācōrēba quīrīā ḁḁḁḁḁ, preso beya.

Abḁda necoba beuida quīrīā ḁḁḁḁḁ, necoba beuya.†

Mañ carea Ācōrē ēberārāba bio droadida panḁa idjaba bio ījā pananida panḁa.

Animarā minijīchia ḁḁ egorodeba odjada

¹¹ Māwānacarea māa dewara animarā minijīchia ḁḁda egorodeba odjabarḁda unusia. Mañ animarāba cachu zaqueda umé erobasia oveja zaque cachu quīrāca. Baribarḁ je bedeabarḁ quīrāca bedeabadjia. ¹² Idjira pusadeba odjada animarāare basia. Mañne animarā pusadeba odjadaba jarabarḁra idjia ēberārāa jūma ījā obibadjia. Mañ bēṛā jarasia jūma nañ ējūāne beaba animarā pusadeba odjadaa bia bedeadamārēā. Mañ animarā boro cōna aninara beuida ḁadamīna wadi zocai basia. ¹³ Animarā egorodeba odjadaba ne ununaca waiḁḁa beada ocuabadjia. ēberārāba acḁ panḁne urua sida bajāneba nañ ējūānaa baebisia. ¹⁴ Ācōrēba iduaribisia egorodeba odjada animarāba mañ ne ununacara pusadeba odjada animarā trḁneba poya o ḁamārēā.‡ Māwā egorodeba odjada animarāba nañ ējūāne beara cūrūgasia. Djōbada necoba animarā cōna wadi zocai ḁḁ za quīrāca ḁḁda idjia obisia.§ Māwā odacarea idjia jarasia jūmarāba maḁgḁa bia bedeadamārēā. ¹⁵ Ācōrēba iduaribisia animarā egorodeba odjadaba animarā jḁwaba oḁaa zocai baira diaida.* Mañbe animarā jḁwaba oḁara bedeasia. Mañ jḁwaba oḁa animarāba idjia bia bedeadaēra jūma quenabisia. ¹⁶ Mañ awara egorodeba odjada animarāba jūmarāba sēyāda ādji jḁwa arade wa dratude ḁabisia. Dji dromarāa, dji edaara quedeaa, ne bara beaa, ne neē quedeaa, nezocarāa, nezocarāēa bida mañ sēyāda ḁabisia. ¹⁷ Ababe mañ sēyā erobeaba poya ne nēdoḁida panasidaa idjaba poya nēdobuedida panasidaa. Mañ sēyāra pusadeba odjada animarā trḁa wa idji trḁnebema numeroa. ¹⁸ Mañ numeroba caida jara ḁḁ cawai careara ne cawa baida ḁḁa. Crīcha cawa ḁḁba poya cawaya caida jara ḁḁda. Mañ numerora ēberā trḁda māwā ḁḁa. Idji numerora naḁgḁa: 666.

† **13:10** Jeremia 15:2; 43:11. ‡ **13:14** Ācōrēba iduaribisia egorodeba odjada animarāba mañ ne ununacara pusadeba odjada animarā trḁneba poya o ḁamārēā. Mañ bedeara idjaba nāwā traducida ḁḁa: “Diauruba egorodeba odjada animarāa ḁḁda diasia mañ ne ununacara pusadeba odjada animarā trḁneba poya o ḁamārēā.” § **13:14** Djōbada necoba animarā cōna wadi zocai ḁḁ za quīrāca ḁḁda idjia obisia. Mañ bedeara idjaba nāwā traducida ḁḁa: “Djōbada necoba cōna waya zocai beḁa animarā quīrāca ḁḁda idjia obisia.” * **13:15** Ācōrēba iduaribisia animarā egorodeba odjadaba animarā jḁwaba oḁaa zocai baira diaida. Mañ bedeara idjaba nāwā traducida ḁḁa: “Diauruba idjia ḁḁda diasia pusadeba odjada animarā zaca ḁḁ zocai babimārēā.”

14

144 mil ēberārā trālāpedada

¹ Māwānacarea mla unusia Oveja Zaquera Sioḷ eya borode nūmada. Idji ume ēberārāda 144 mil panasidaa. Ādjirā dratude Oveja Zaque trāda, dji Zeza trā sida bā eroeasia. ² Maḷne bajānaa mla ūrīsia do būga nūma quīrāca, baa jururua nūma quīrāca. Mla ūrīnara arpa zabadarāba biya zá duana quīrāca basia. ³ Maḷne Ācōrē bugue biya quiru quīrāpita, animarā zaca zocai bea quīmārē panā quīrāpita, veinticuatro drōārā quīrāpita bida trālābi djiwidida trālā duanasidaa. Ni abaḷba maḷ trālābira poya trālā cawadaē basia. Ababe maḷ 144 mil ēberārā Ācōrēba naḷ ējūānebema ēdra edadaba trālā cawasidaa. ⁴ Maḷ ēberārāra wērā adua beasia. Ācōrē itea ni maārī bida biē beadaē basia. Oveja Zaque wābaḷza ēpēbadaa. Ācōrēba ādjirāra idji itea, Oveja Zaque itea bida beadamārēā naḷ ējūānebemada ēdra edasia. Nēudebema naārā ewada Ācōrēa diada quīrāca panāa. ⁵ Sewara ni aba bida odacaa. Abeda cadjirua neē bea.

Bajānebema nezoca ūbea panāba jarapedada

⁶ Māwānacarea mla bajānebema nezocada unusia bajāne wābaribusida. Idjia beeda biada erobasia jūma naḷ ējūānebemarāa, druazabemarāa, bedeazabemarāa, puruzabemarāa bida jarai carea. Maḷ beedeara ewariza māwā baya. ⁷ Idjia nāwā jigua jarasia: “Ācōrēra wayadadua! Idjia cawa oi ewarira jūēna bēra idjirda dji dromaana adadua. Bajāda, egoroda, pusada, baido bogadra bea sida oda bēra idjia bia beedadadua.”

⁸ Maḷ bajānebema nezoca caidu dewarada zepeda nāwā jarasia: “Babilonia puru dromara jūma ārīsia. Wārāda jūma ārīsia. Maḷ purudebemarāba audua o duanaḷba druazabemarāa abarica cadjiruada obisidaa itua ōgo diabada quīrāca.”

⁹⁻¹⁰ Maḷ bajānebema nezoca wānacarea dewarada wābari zesia. Idjia nāwā jigua jarasia: “Bariduaba animarā minijichia bāa, jawaba oda idji za quīrāca bāa bida bia bedeabara, idjaba dratude wa jawade maḷ animarā sēyāda idu babibara, Ācōrēba quīrūbideba maḷ ēberāra bio biē bāya uva ba asega ba dawabara quīrāca. Maḷ ēberāra jūma bajānebema nezocarā quīrāpita, Oveja Zaque quīrāpita bida azupre uruaba bio bia mīga baya. ¹¹ Maḷ ēberā bia mīga bama taba uruara quica baya. Ewariza cowa nūmaya. Bariduaba animarā minijichia bāa, jawaba oda idji za quīrāca bāa bida bia bedeabara, ānāunira neē baya. Maḷ animarā trā idu babipedadaba āsa, diamasi bida ānāunira neē panania.” ¹² Maḷ carea Ācōrē ēberārāba naḷ ējūāne bio droadida panāa. Idjia iḷā obi ba beedada iḷā o beadida panāa idjaba Jesura bio iḷā pananida panāa.

¹³ Māwānacarea mla bajānaa ūrīsia aba nāwā bedeabara: “Cartade nāwā bādua: idiba ātaa bia beadia dadjirā Boro Jesu iḷā panane beubadara.”

Maḷne Ācōrē jaureba nāwā jarasia: “Wārāda bia beadia. Ādjirāra bia mīga pananebemada ānāunia. Ādjia bia opedada carea Ācōrēba ne biada bajāne diaya.”

Ācōrēba naḷ ējūāne bea cawa oidebema

¹⁴ Māwānacarea mla ātaa acḷabaraḷde jārārā torroda unusia. Ēberā zaca bāda maḷ jārārā ārā chūmada unusia.* Nepe oro odada jā basia. Idji

* **14:14** Ēberā zaca bāda. Griego bedeadē bā bāa: “Naḷ djara edadaca bāda.” Abari quīrāca jara bāa Daniel 7:13.

ɟawade neco pewedeade era bɔda erobasia. ¹⁵ Māwā bade Ācōrē de droma bajāne badeba nezocada aba dajadaa zepeda dji jārārā ārlā chūmlā nāwā jīgua jarasia: “Ējūānebema néura jūma purea tabla. Ewai jara nūmlā bērā bɔ necoba ewadua.” ¹⁶ Ara maāda jārārā ārlā chūmlāba idji necoba naā ējūānebema néura barima ababe orrawe tubaraba jūma ewasia.

¹⁷ Maābe dewara nezocada Ācōrē de droma bajāne badeba dajadaa zesia. Idjia bida neco pewedeade era bɔda erobasia. ¹⁸ Maāne quera babada bajāne bamaaba dewara nezocada zesia. Maā nezocaba quera babada uruada urua erobabaria. Idjia bajānebema nezoca neco pewedeade era erobāla nāwā jīgua jarasia: “Ējūānebema uvara jūma purea nūmlā bērā bɔ neco pewedeade era baba uvara dji camane ewadua.” ¹⁹ Ara maāda bajānebema nezocaba idji necoba naā ējūānebema néura barima ababe orrawe tubaraba uvara camane jūma ewasia. Maābe uvara dji biwadagabadade cuabuesia dji ba piai carea. Maāba jara baa Ācōrēba cawa oidebemada. ²⁰ Uvara Jerusaleā puru dajada biwadagasia. Maāne oada mamaaba mīga weabari wāsia.† Dji nābuada cawayo ite jābada ālade jūesia.

15

Bajānebema nezoca siete panaba bia mīgabidebema

¹ Wayacusa ne jarai waibada māa bajāne unusia. Maā ne jarai carea māa cawa crīchaē besia. Bajānebema nezocarāda siete panasidaa. Ādjirāza jūrārebema bia mīgabidira aba eropanasidaa. Maā bia mīgabi siete panā jūma māwānacarea Ācōrē quīrūbideba cawa oira jōya.

² Maā awara māa pusa quīrāca unusia vidrio quīrāca ēsā quiruda idjaba urua nūmlada. Maā icawa jūma dji animarā minijīchia bɔ jīpēdadaēra duanasidaa. Ādjirāba maā animarāa, jawaba oda idji za quīrāca bāla bida bia bedeadaē basia idjaba idji trānebema numeroda ādji dratude, jawade bida idu bābidaē basia. Ācōrēba arpa diadada ādjirāba eropanasidaa. ³ Arpa zabladade Ācōrē nezoca Moise trālbida, Oveja Zaque trābi sida nāwā trāā panasidaa:

Dairā Boro Ācōrē jūma poya bɔ, baa o bɔra waibaa baa.
Baa o bɔ carea ēberārāba cawa crīchadaē panabadaa.

Jūmarā Boro, baa o bɔra jipa baa idjaba aride baa.*

⁴ Dairā Boro, ꝑcaiba bɔra wayaē bai?

ꝑCaiba bɔra dji dromaana aē? Bādrā dji wārā Ācōrēa.

Druazabemarāda zedapeda bāla bia bedeadia baa jipa o bɔra unubida bērā.

⁵ Māwānacarea ātaa acablarāde māa Ācōrē deda bajāne unusia. Dji edaara bā de jāne wua eatl jira bɔra ewa nūmasia. ⁶ Maā dedeba bajānebema nezoca siete panara dajadaa zesidaa. Bia mīgabidi siete panara eropanasidaa. Lino wua oda totroa dorroddorrea quiruda jā panasidaa. Ādji ju caita oro odaba trājā beasia. ⁷ Maābe animarā zaca zocai bea quīmārē panānebema abaaba ādjirāa epedeco jūgurua oro odada aba abasiasia. Maā epedecora ewariza zocai bɔ Ācōrē quīrūbiba bira beasia.† ⁸ Maābe Ācōrē dorroddorroaba, baba bida idji

† 14:20 Mīga weabari wāsia. Griego bedeade nāwā bɔ baa: “1,600 estadia weabari wāsia.” Cāpūrā bedeade jara baa “300 kilómetro weabari wāsia.” * 15:3 Jūmarā Boro. Griego bedeade ācala cartade bɔ baa “Ācōrē ēberārā boro” wa “ewariza bɔ boro.” † 15:7 Epedeco Ācōrē quīrūbiba bira baba jara baa Ācōrēba cawa oidebemada.

dede eda cowaga nūmesia. Małba ni abałda mał dede eda poya wānaē basia aba bajānebema nezocarā siete panłba bia mīgabidi siete panł jōbłrłdaa.

16

Ācōrēba jīrūarebema bia mīgabi siete panł

¹ Małbe młā ūrīsia abałda Ācōrē de bajāne bādeba jīgua bedebārłda. Małba bajānebema nezocarā siete panłā nāwā jarasia: “Jāł siete epedeco jūgurua Ācōrē quīrūbiba bira beara ējūānaa weabuede wānadua.” ² Ara małda aba wāpeda idji epedecode bāda nał ējūānaa weabuesia. Małba animarā minijīchia bā trł dratude wa jłwade bł erobeara, mał animarā za quīrāca bā jłwaba odaa bia bedebada sida aida cadjirua minijīchia bāba jūma birasia.

³ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode bāda pusade weabuesia. Małba pusara oa babisia. Ēberā beuda oa quīrāca ūmesia. Małne jūma pusade zocai beara quinisidaa.

⁴ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode bāda doza idjaba baido bogadrł beaza weabuesia. Małba baidora jūma oa bacuasia. ⁵ Małne młā ūrīsia baido wagabari bajānebema nezocaba Ācōrēa nāwā jarabārłda: jładrł dji wārā Ācōrē! Bārā idi bāa idjaba naēna basia. Bāa ēberārā jipa cawa osia.

⁶ Ādjirāba bā ēberārā oada, bādeba bedebadarā oa sida erozoabisidaa. Mał carea bāa ādjirāa oada dobibārłā ādjia biē opedada quīrāca.

⁷ Małbe młā ūrīsia abałba bajāne bā quera babadamałba nāwā jarabārłda: “Dai Boro Ācōrē jūma poya bā, wārāda bāa jipa aride cawa obaria.”

⁸ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode bāda łmādaŭ łrł weabuesia. Małba łmādaŭa wetara uruabisia ēberārāda bāmārēā. ⁹ Łmādaŭ jłwłrłāba ādjirā bio babłda carea Ācōrēda biē jarabadjidāa, idjiabārł māwā bia mīgabi bā bērā. Baribārł ādjia cadjirua obadara igaradaē basia idjaba Ācōrēdrł dji dromaana adaē basia.

¹⁰ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode bāda animarā minijīchia bā bugue łrł weabuesia. Ara małda mał animarāba poya bā druade ewarira pāima nūmesia. Małne puaba ēberārāba ādji quīrāmera cabadjidāa. ¹¹ Ādji pua carea, ādji aida carea Ācōrē bajāne bāda biē jarabadjidāa. Baribārł ādjia cadjirua obadara igaradaē basia.

¹² Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode bāda Euprate do waibłade weabuesia. Ara małda dora poasia łmādaŭ odjabariareba druazabema bororā djōne zebłdade bia chānamārēā.

¹³ Idjaba młā jai cadjirua baujīā quīrāca beada ūbea unusia. Aba je itedeba ēdrasia. Aba animarā minijīchia bā itedeba ēdrasia. Idjaba Ācōrēneba bedebari dji wārāē bā itedeba aba ēdrasia.* ¹⁴ Mał jairāba ne un-unaca waibłada quīrātanoa obadjidāa. Idjaba jūma druazabema bororāmaa wānapeda jarasidaa ābaa Ācōrē ume djōne wānamārēā. Ācōrē dji droma bāba jūmarā poyai ewaride māwā djōnia. ¹⁵⁻¹⁶ Mał bororāra ējūā Armagedoł abadamaa djōne edesidaa. Mał trłra hebreo bedea.

(Jesuba nāwā jarasia:) “jŪrīnadual! Ne drłabari quīrāca młra cawaēne zeya. Bio bia beadiā dau błba beara idjaba cacuaē jłbada jł beara. Māwā mł zebārłde ādjira ācaē beadaēni ni quīrā peradaēa.”

* **16:13** Ācōrēneba bedebari dji wārāē. Ācōrēneba bedebari dji wārāēra Juałba naārā unusia animarā minijīchia bā quīrāca egorodeba odjabārłda. Apocalipsi 13:11-18.

¹⁷ Māwānacarea jīrūarebema nezocaba idji epedecode bāda naā dedaade weabuesia. Maāne Ācōrē de bajāne bādeba idji bugue biya quirumaaba bedebaba nāwā jīgua jarasia: “Ya jōsia. Waaēa.” ¹⁸ Ara maāda baara purewa eda nūmesia, dji cābāyā bae nūmesia, jururua nūmesia, idjaba de uremiada dji cābāyā ure nūmasia. Ācōrēba ēberā oda ewarideba maā de uremia quīrāca wadi urecaa. ¹⁹ Maā de uremiaba egorora drapeda puru droma bādada puru ūbea panā quīrāca tabesia. Idjaba jūma naā ējūānebema purura ārisidaa. Ācōrēba quīrādoāē basia Babilonia puru dromada cawa oi carea. Idji quīrūbideba maā purura bio cawa osia ūva ba bio asega bā dawabara quīrāca. ²⁰ De uremiaba pusade morro beara, eya bea sida jūma nēbabisia. ²¹ Bajāneba hieloda mōgara waibā quīrāca ēberārā ārlā jurrusia. Maā hielozagāara berara cien libra beasia.[†] Maā hielojurru nūmāba bio mīga panā bērā ēberārāba Ācōrēda biē jarasidaa.

17

Juaāba wērā auđuua ununa

¹ Bajānebema nezocarā siete epedeco eropananada aba māmaa zepeda nāwā jarasia: “Wāna. Māa acābiya sāwā Ācōrēba wērā auđuua trā bāga bāda cawa oida. Maā wērāra do zocārā ārlā chūmabaria. ² Naā ējūānebema bororāba idji ume cadjiruada obadjidaa. Idjaba maā wērāba auđuua o bāda unu panā bērā naā ējūānebemarāba auđuuada obadjidaa ituaba beu duanā quīrāca.”

³ Ara maāda Ācōrē Jauredeba bāde bajānebema nezocaba māra ējūā pōāsa ewaraga bādaa edesia. Mama māa unusia wērāda animarā minijīchia bā ārlā chūmāda. Maā animarāra purea basia idjaba trā zocārā Ācōrē biē jara bāda idji cacuade bā erobasia. Maā animarāba siete boroda idjaba die cachuda erobasia. ⁴ Maā wērāba wua pursupursua bāda idjaba purea bāda jā basia. Oroba, mōgara nēbāba, neta nēbā bā bida djio basia.* Taza oro odada idji jawade erobasia. Maā tazara ne jūma Ācōrēba quīrācaba idjaba jūma maā wērāba auđuua o bāba bira basia. ⁵ Ēberāba cawaiē bā trāda idji dratude erobasia. Nāwā bā basia:

Māra Babilonia puru dromaa. Māra wērā auđuuarā papaa, idjaba ne jūma naā ējūāne Ācōrēba quīrāca papaa.

⁶ Acābārade māa cawasia maā wērāra Ācōrē ēberārā oaba, Jesudebema jaradia panā carea beapedada oaba beu chūmāda.

Maā wērā ununa carea māa cawa crīchaē besia. ⁷ Maābe bajānebema nezocaba māa nāwā iwīdisia: “¿Sāwāērā cawa crīchaē bā? Maā wērānebemada, idji edebāra animarā minijīchia bādebema sida māa cawabiya. Animarā siete boro erobādebemada, die cachu erobādebema sida cawabiya. ⁸ Bāa ununa animarā minijīchia bāra naēna zocai basia, idira neēa, baribāra ewari aba uria dau care bādeba ēdrāya. Māwānacarea Critoba idjira ewariza biē bāya. Naā ējūāne beaba idji unubādade cawa crīchadaē panenia. Naā ējūā oi naēna ādjirā trāra ewariza zocai beadi cartade bālē beasia.

⁹ Bāa ununaba ne jara quīrā bā cawai careara ne cawa baida bāa. Siete bororāba jara bāa siete eyāda. Maā siete eya ārlā dji wērā auđuuada chūmāa.

¹⁰ Idjaba maā siete bororāba jara bāa ēberārā bororāda siete panāda. Maā siete bororānebemada juesuma beusidaa. Abaaba wadi ēberārāra poya erobāa.

[†] 16:21 Griego bedeadē bā bāa “talento aba.” Cāpūrā bedeadē bā bāa “cuarenta kilos.”
Neta nēbā bāa. Griego bedeadē bā bāa “perla.”

* 17:4

Idjaba ababemada wadi odjaē ʙaa. Baribara idji zebara de ēberārā boroda beimīna dārā baēa. ¹¹ Animarā minijīchia ʙa naēna bada idi neēba jara ʙaa ēberārā boro dewara zeidebemada. Idjira maʔ siete bororānebema. Critoba idjira ewariza biē ʙaya.

¹² ʙaa die cachu ununaba jara ʙaa ēberārā bororā die pananinebemada. Ādjirāra wadibida ēberārā bororāēa. Baribara animarā minijīchia ʙara ēberārā boroda bebara de ādjirā sida ēberārā bororāda beadia. Māwāmīna dārānaēa.† ¹³ Maʔ die bororāba abari crīchada edadia. Ādji druara animarā minijīchia ʙa jawaeda ʙadia. ¹⁴ Maʔne ādjirāra Oveja Zaque ume djōnia. Baribara Oveja Zaqueba ādjirāra poyaya idjida jūma dji droma bea Boro bēra idjaba jūma bororā cāyābara dji dromaara ʙa bēra. Poyabara de idji bio ījā panara idji ume panania. Ādjirāra trāsia idjaba edasia.”

¹⁵ Maʔbe bajānebema nezocaba māa nāwā jarasia: “Wērā audua chūmama ʙaa doda zocārā unusia. Maʔ do zocārāba jara ʙaa puruzabemada, bedeazabemada, druazabema sida. ¹⁶ ʙaa die cachu ununaba, animarā minijīchia ʙa bida maʔ wērā audua ʙara igaradapeda quīrāmania. Maʔ bēra jūma idjia eroba jārīnia. Abeda ācaēa ʙadia. Ādjirāba idji djarada codia idjaba babuedia. ¹⁷ Ācōrēba maʔ die bororā sode ʙasia idjia quīrā ʙa quīrāca oāmārēā. Maʔ carea abari crīchada edadapeda ādji druara animarā minijīchia ʙa jawaeda ʙadia aba Ācōrēba jaradara jūma māwābarada. ¹⁸ ʙaa ununa wērā auduaba puru dromada jara ʙaa. Maʔ purudebema boroba druazabema bororāda idji jawaeda eroba.”

18

Ācōrēba Babilonia puru cawa oda

¹ Māwānacarea māa bajānebema nezocada unusia bajāneba edaa zebara. Maʔra dji droma ʙasia. Idji dorrodorroaba naʔ ējūāra ānaga nūmesia. ² Idjia nāwā jigua jarasia:

¡Babilonia puru dromara ārīsia! ¡Wārāda jūma ārīsia! Ēberārā neēa, ātebara jairāda mama panabadaa.

Jūma jai cadjirua beara mama panabadaa. Jūma ībana Ācōrē quīrāpita mititia beara mama panabadaa.*

³ Maʔ purudebemarāba audua o duanaba druazabemarāa abarica cadjiru-ada obisidaa itua ōgo diabada quīrāca.

Druazabema bororāba abari quīrāca obadjidaa wērā audua ume daunemabada quīrāca.

Maʔ carea Babilonia purura jūma ārīsia.

Maʔ puruba ne bia waiʙada jūmawāyā eda quīrā bada bēra naʔ ējūānebema ne nēdōbuebadarāda ne ʙasidaa.

⁴ Maʔbe māa ūrīsia abaʙa bajāneba nāwā jarabara:

Mā ēberārā, Babilonia purudebemada āyā wābaradada jāl puruba cadjirua o ʙa quīrāca orānamārēā.

Māwāra Ācōrēba jāl puru cawa obara de bārāra cawa oēa.

⁵ Jāl puruba jūmawāyā cadjiruada o ʙaa. Ādji cadjiruara mōgara pā buebada quīrāca bajānaa jūēsia.

Jūma ādjia cadjirua opedadara Ācōrēba quīrādoāē ʙaa.

† **17:12** Dārānaēa. Griego bedeade nāwā ʙa ʙaa: “Hora ababe ēberārā bororāda beadia.” * **18:2** Griego bedeade ācara cartade naʔ sida ʙa ʙaa: “Jūma animarā Ācōrē quīrāpita mititia beara mama panabadaa.”

⁶ Jǎl purura biē odadua djārā biē oda quīrāca.

Idjia djārā biē oda cāyābara barima umé biēara odadua.

Idjia djārāra biē osia uva ba asega ba ōgo diabara quīrāca.

Maal bēra idjira barima umé biēara odadua uva ba asega ba barima umé ōgo diabada quīrāca.

⁷ Jǎl purura bio bia mīgabidadua idjaba bio sopuabidadua ādji

purura dji dromaana a panā bēra idjaba ne biada aduba eropanana a panā bēra.

Jǎl puruba nāwā crīcha ba: “Māra wēra dji droma idji buguede chūma quīrāca ba.

Māra pēdra wēra quīrāca baēa. Māra sopua baēa.”

⁸ Māwā crīcha ba bēra dārāēne jǎl purudebemarāra quininia, sopuaba jīānia, idjaba jarrababa biē duanania.†

Dadjirā Boro Ācōrē jūma poya baaba cawa obara de jǎl purura babueya.

⁹ Jǎl puru ume druazabema bororāba cadjiruada obadjidaa daunemabada quīrāca. Idjaba jǎl puruba ne bia aduba erobadebemada edapedada bēra ne barasidaa. Maal carea jǎl puru bá nūma cowaa unubada de jīānia. ¹⁰ Waya panania Ācōrēba Babilonia puru cawa oda quīrāca ādjirā sida cawa oida. Maal carea tamaba aca panane nāwā jaradia:

īMīā djuburi, mīā djuburi Babilonia puru droma ne jūma obari badara!

Ācōrēba jǎl purura isabe cawa osia.

¹¹ Naā ējūānebema ne nēdobuebadara maal puru carea aujīānia ādjia nēdobue panā nēdodira neē bai bēra. ¹² Maal purude ne jūmada nēdobuebadjidaa: oroda, paratada, mōgara nēba beada, neta nēba beada, dji biara ba lino wuada, seda wuada, wua pursupursua bada, wua purea bada, bacuru tūā quedeada, elepante quida odada, bacuru nēba ba odada, bronce odada, jiorro odada, marmol mōgara oda sida nēdobuebadjidaa.‡ ¹³ Idjaba canelada, ne jūma tūāpa quedeada, incienso querada, mirra querada, olibano querada, uva bada, olivo dragada, harina biada, trigoda, pacada, ovejada, cawayoda, carreta sida nēdobuebadjidaa. Ēberāra sida nēdobuebadjidaa nezocada beadamārēa.

¹⁴ Jūma maal nēdobuebadarāba nāwā jaradia: “Ne jūma jǎl puruba awua badara neē besia. Jǎl puruba parata waiba erobadara, ne biya quedeada aduba erobada sida jūma jōsia. Waa edadaēa.” ¹⁵ Wārāda maal puruāa ne jūma nēdobuede wābadapedadara bio ne barasidaa. Ādjirāba waya panania Ācōrēba maal puru cawa oda quīrāca ādjirā sida cawa oida. Maal carea tamaba aca panane nāwā aujīānia:

¹⁶ īMīā djuburi, mīā djuburi jǎl puru droma badara!

Jǎl purura wēra lino wua dji biara baaba djio ba quīrāca basia.

Wua pursupursua baaba idjaba purea baaba djio ba quīrāca basia.

Oro odaba, neta nēba baaba, mōgara nēba quedeaba djio ba quīrāca basia.§

¹⁷ Baribara jǎl puruba ne bara badara isabe jōsia.

Jūma barcodebema bororāba, barcode wābadaba, barcode trajabadaba, pusade trajabada bida tamaba aca duanania. ¹⁸ Maal puru bá nūma cowaa unubada de nāwā jigua jaradia: “Ķsālgā puruda jǎl puru quīrāca ba?”

¹⁹ Maalbe sopuaba ādji boro ārā egoro porada jāmāpodapeda nāwā jigua aujīānia:

† **18:8** Dārāēne. Griego bedeadē ba ba: “Ewaride abade.” ‡ **18:12** Elepante quida. Cāpūrīā bedeadē ba ba “marfil.” § **18:16** Neta nēba ba. Cāpūrīā bedeadē ba ba “perla.”

¡Mĩã djuburi, mĩã djuburi jãl puru droma badara! Jãl purura ne bara bada bẽrã, barco erobeara

jãma ne barasidaa. Barib^{ΛΛ} jãl purura isabe jũma ãrĩsia.

²⁰ ¡Jũma bajãne beara b̃asridadadua jãl purura ãrĩna bẽrã!

Ãcõrẽ ẽberãrã, Jesuba diabuedarã, Ãcõrẽneba bedeabadarã sida b̃asridadadua.

Jãl puruba bãrã biẽ oda carea Ãcõrẽba cawa osia.

²¹ Maĩbe bajãnebema nezoca dji dromaba m̃ogara wai^bada yu droma quĩrãca bada edapeda batabuesia. Mãwã oba^rade nãwã jarasia:

Maĩ m̃ogara juerza pusadaa batabueda quĩrãca Babilonia puru dromara isabe jũma ãrĩya. Maĩ purura waa ununaẽa.

²² Maĩ purude arpa, chiru, cachiru zá duan^Λ sida waa ãrĩnaẽa. Ẽberãrã trãã duan^Λ sida waa ãrĩnaẽa.

Maĩ purude ne obadara waa ununaẽa. Yude ne ba duan^Λ jĩguada waa ãrĩnaẽa.

²³ Maĩ purude ibĩrã uruara waa ununaẽa. Quima edab^Λdade b̃asrida b̃aga nũm^Λra waa ãrĩnaẽa.

Mamabema ne nẽdobuebadara naĩ ẽjũãne dji dromada beasia.

Mamabema jãibanarãba druazabemarãda jũma cũrũgabadjidaa. Maĩ carea purura jũma ãrĩsia.

²⁴ Ãcõrẽneba bedeabadarã beapedada carea, Ãcõrẽ ẽberãrã beapedada carea, idjaba jũma naĩ ẽjũãne beapedada carea bida maĩ purura bedeade b̃aa.

19

Bajãnebemarãba Ãcõrẽa bia bedeapedada

¹ Mãwãnacarea m̃a bajãnaa zocãrã nãwã bedeade duan^Λda ãrĩsia.

¡Biya quirua dadjirã Boro Ãcõrẽra! Idjiab^Λã ẽberãrãra ẽdr^Λ edasia. Idjidr^Λ dji dromaara b̃aa idjaba dji ^Λb̃ara b̃aa.

² Idjia jipa aride cawa obaria. Wẽrã audua trã b̃aga badara cawa osia maĩ wẽrãba cadjirua o b̃adeba jũma naĩ ẽjũãnebemarãa abarica cadjiruada obida bẽrã.

Ãcõrẽba maĩ wẽrãra biẽ b̃asia idji nezocarãda quenana bẽrã.

³ Wayacusa nãwã jĩgua jarasidaa:

¡Biya quirua dadjirã Boro Ãcõrẽra! Jãl puru bá nũm^Λ cowaara ewariza cowa nũmaya.

⁴ Maĩne veinticuatro drõãrãda, animarã zaca zocai bea quĩmãrẽ pan^Λ sida chĩrãne barru copanesidaa Ãcõrẽa bia bedeadi carea. Ãcõrẽ idji bugue biya quirude chũm^Λne ãdjirãba nãwã bia bedeasidaa:

¡Maĩgara wãrãa! * ¡Dadjirã Boro Ãcõrẽra biya quirua!

⁵ Idjaba m̃a ãrĩsia Ãcõrẽ bugue biya quirum^Λba aba nãwã bedeab^Λada:

¡Jũma Ãcõrẽ nezocarã, dadjirã Ãcõrẽa bia bedeadedua!

¡Ãcõrẽ waya beara, idjia bia bedeadedua! ¡Dji droma beaba, dji edaara bea bida bia bedeadedua!

Oveja Zaque quima edai ewari

⁶ Maĩbe zocãrã jĩgua bedeade duan^Λda m̃a ãrĩsia. Maĩra do jururuga nũma quĩrãca basia, baa dji cãbãyã baeb^Λã quĩrãca basia. ãdjirãba nãwã jara duanasidaa:

* **19:4** Wãrãa. Griego bedeade b̃a b̃aa: “Amén.”

¡Biya quirua dadjirã Boro Æcõrẽra!

¡Dadjirã Boro Æcõrẽba jũma poya o Æa! ¡Idjidra jũmarã Boroa!

⁷ ¡Æsridadia! ¡Capipadia! Idjidra dji Dromaana adia, Oveja Zaque quima edai ewarira jũna bẽrã. Idji quima baira djiosia.

⁸ Æcõrẽba idjira dji biara Æa lino wua totroa dorrodorroa quiruba djiobisia. (Maã biara Æa lino wuaba jara Æa Æcõrẽ ãberãrãba jipa obadadebemada.)

⁹ Bajãnebema nezocaba mĩa jarasia: “Cartade nãwã Ædua: Oveja Zaque quima edabara carea ne cobadamaa jaredarãda bio bia bea.” Idjaba jarasia: “Maãgara wãrã bedea Æcõrẽba jaradaa.”

¹⁰ Ara maãda mĩra bajãnebema nezoca jĩrũ caita chĩrãne barru cobesia idjia bia bedei carea. Baribara idjia mĩa jarasia: “Jãwã orãdua, ãtebãra Æcõrẽbãra bia bedeadua. Mĩra Æcõrẽ nezocada jãwã quirua Æa quĩrãca idjaba djabarã Jesuba jaradiada iã bea quĩrãca.”

Jesuba jaradiadara Æcõrẽ Jaureba idji nezocarãa bedebibaria.[†]

Cawayo torro ãrã zeda

¹¹ Mãwãnacarea mĩa unusia bajãne eda wãbadada ewa nũma. Cawaãne cawayo torroda odjasia. Maã cawayo ãrã chũma “Bedea Aba Æa” idjaba “Wãrã Ara” abadaa. Idjia ãberãrãba jipa cawa obaria idjaba jipa o Ædeba dji quĩrũ ume djõbaria. ¹² Idji daura taba quĩrãca urua basia. Nepeda zocãrã jã basia. Idji borode trãda Æa erobasia baribara ababe idjiabara maã trãra cawa basia. ¹³ Idjia cacuade jã Æara oade ta edada basia. Idji trãra Æcõrẽ Bedea abadaa.[‡] ¹⁴ Idji caidu bajãnebema sordaorãda cawayo torro Æa ãrã zesidaa. Ædjia cacuade jã Æara dji biara Æa lino wua totroa quiru basia. Ni maãrã bida mititiaẽ beasia. ¹⁵ Æcõrẽ Bedea abada itedeba djõbada neco pewedea Æda odja basia druazabemarã poyai carea. Idji jawade eroba jiorro odaba Ædjirãa iã obiya. [§] Uva biwadãgabara quĩrãca Ædjirãra cawa oya Æcõrẽ jũma poya Æaba quĩrũbideba mãwã cawa obi bẽrã. ¹⁶ Idjia ãrã jã Æade idji Æacara ãrã naã trãda Æa erobã: “Jũmarã bororã cãyãbara dji dromaara Æa, idjaba jũma dji droma bea Boro.”

¹⁷ Maãbe mĩa unusia bajãnebema nezocada ãmãdau ãrã nũma. Idjia jũma ne mĩguia cobada ãta wãbaribadarãa nãwã jĩgua jarasia: “Zedadua. Æbaa dji Jaredadua ne codi waibã Æcõrẽba o Æma. ¹⁸ Mama ãberãrã boro djarada, sordaorã boro djarada, mẽsrã bea djarada, cawayo djarada, cawayo ãrã wãbada djara sida codia. Jũma ãberãrã djarada codia: nezocã djarada, nezoca djarada, dji edaara quedea djarada, idjaba dji dromarã bea djara sida codia.”

¹⁹ Maãbe mĩa unusia animarã minijichia Æda, naã ãjũãnebema bororãda, jũma Ædji sordaorã sida Æbaa dji jare duanãda. Cawayo ãrã chũma ume, idjiare pana sordaorã ume djõni carea duanasidaa. ²⁰ Djõbadade cawayo ãrã chũma animarã minijichia Æara, Æcõrẽneba bedebari dji wãrãẽ sida jidasia. Maã Æcõrẽneba bedebari dji wãrãẽba animarã minijichia Æa trãneba ne ununaca waibã beada obadjia. Mãwã animarã minijichia Æa sãyã idu Æbipedadara jũma cĩrũgabadjia. Maã animarã za quĩrãca Æa jawaba oãda bia bedepedadara cĩrũgabadjia. Cawayo ãrã chũma maã animarã minijichia Æara, Æcõrẽneba bedebari dji wãrãẽ sida zocai pana taba urua azupre bara

[†] **19:10** Jesuba jaradiadara Æcõrẽ Jaureba idji nezocarãa bedebibaria. Griego bedede maãra ebuda Æa. [‡] **19:13** Juaã 1:1. [§] **19:15** Salmo 2:9.

uruga nūm_Λne batabuesia. ²¹ Djōbada neco idji itedebe odja baba dewararāda jūma quenasia. Małbe jūma ne mīguia cobada łta wābaribadara mał djara co duan_Λba jāwūāsidaa.

20

Mil poa

¹ Māwānacarea m_Λa bajānebema nezocada edaa zeb_Λr_Λda unusia. Idjia uria dau care b_Λ jūātr_Λ b_Λ ewabarida erobasia. Idjaba carena omoga chūm_Λda idji j_Λwade erobasia. ² Jera jidapeda mil poa j_Λ b_Λsia. Mał jera drōā naēnabema damaa, diauru idjaba Satana abadaa. ³ Bajānebema nezocaba idjira uria dau care b_Λde edaa batabuepeda jūātr_Λ nūm_Λsia ni aba_Λba poya ewarānamārēā. Małba diauruba druazabemarāda waa cūrūgāēa aba mil poa jōb_Λr_Λdaa. Mil poa badacarea idjira ērā b_Λya nał ējūāne dārāē bamārēā.

⁴ Małbe m_Λa bugueda zocārā unusia. Mał łr_Λ chūmeara Ācōrēba b_Λsia Crito ume dji bororāda beadamārēā. Idjaba m_Λa ēberārā ob_Λā t_Λpedada jaureda unusia. Māwā ob_Λā t_Λsidaa Jesuba jaradiada i_Λ pan_Λ carea idjaba Ācōrē be_Λde jaradia pan_Λ carea. Ādjirāba animarā minijīchia b_Λā, idji za quīrāca b_Λ j_Λwaba o_Λdaa bida bia be_Λdeade b_Λsia. Idji sēyāra ādji dratude, j_Λwade bida idu b_Λbidaē b_Λsia. Ādjirāra łrēbadapeda Crito ume dji bororāda mil poa panesidaa. ⁵ Mał łrēbapedadara Ācōrēba naārā łrēbabida b_Λsia. Dewara beudarāra łrēbadaē b_Λsia aba mil poa jōnacarea. ⁶ Ācōrēba naārā łrēbabi ēberārāra bio bia beadia. Ādjirāra waa beudaēa, āteb_Λr_Λ Ācōrē sacerdoterāda, Crito sacerdoterā sida beadia.* Idjaba mil poa Crito ume dji bororāda beadia.

Ācōrēba diauru t_Λb_Λ uruade batabueda

⁷ Mil poa jōnacarea diaurura j_Λ badada ērā b_Λya. ⁸ Małne idjia jūma druaza cūrūgāde wāya. Gog druadebemarāda, Magog druadebemarā sida cūrūgaya. Mał druadebema sordaorāda pusa i_Λb_Λ quīrāca zocārā pan_Λda edeya Ācōrē ēberārā ume djōnamārēā. ⁹ Jūma nał ējūāra ādjirāba biraya. Małne Ācōrēba quīrīā b_Λ puruda, idji ēberārā duan_Λmaa au_Λdu jūrā edadia. Barib_Λr_Λ Ācōrēba uruada bajāneba baebiya. Małba ādjirāra jūma bā quenaya. ¹⁰ Māwānacarea Ācōrēba diaurura ēberārā cūrūga erobadada t_Λb_Λ urua azupre bara uruga nūm_Λne batabueya. Naēna Ācōrēba animarā minijīchia b_Λda, Ācōrēneba be_Λdeabari dji wārāē sida mał t_Λb_Λ uruade batabuesia. Mama ādjira, diauru sida ewariza āsa, diamasi bida bio bia mīga panania.

Ācōrēba bugue waib_Λā torroa b_Λdeba cawa oi

¹¹ Māwānacarea m_Λa bugue waib_Λā torroa b_Λda unusia. Mał buguede chūm_Λ sida unusia. Idji quīrāpita jūma nał ējūāra, bajā sida nēbasidaa. Ni aba_Λba waa ununaē b_Λsia. ¹² Idjaba m_Λa unusia beupedadārā dji dromarāda, dji edaara quē_Λde sida Ācōrē quīrāpita duan_Λda. Małne cartada ewaracusia. Mał cartade jūma ēberārāba opedadada b_Λ b_Λsia. Dewara carta sida ewarasia. Mał cartade ewariza zocai beadi ēberārā tr_Λda b_Λ b_Λsia. Jūma beupedadara Ācōrēba cawa osia ādjirāba opedada quīrāca. Jūma ādjia opedadara cartade b_Λ b_Λsia. ¹³ Jūma pusade beupedadara Ācōrē quīrāpita zesidaa. Abeda jūma beupedada jaurera ādji panabadama_Λba

* **20:6** Waa beudaēa. Griego be_Λdeade nāwā b_Λā b_Λā: “Barima umē beudaēa.” Barima umē beudiba jara b_Λā Ācōrē neē t_Λb_Λā uruade bia mīga_Λda. Apocalipsi 20:14.

Ācōrē quīrāpita zesidaa.† Małbe Ācōrēba ādjiza cawa osia ādjia opedada quīrāca. ¹⁴ Beudira Ācōrēba jōbisia tɒɒ uruade ɒatabueɒaɒ quīrāca. Beupedada panabada ējūā sida tɒɒ uruade ɒatabuesia. Ācōrēba bariduada tɒɒ uruade ɒatabueibɒaɒ, ɒarima umé beusiada abadaa. ¹⁵ Ēberārā ewariza zocai beadi cartade trɒ ɒaē beara Ācōrēba tɒɒ uruade ɒatabuesia.

21

Ējūā djiwidi idjaba bajā djiwidi

¹ Māwānacarea mɒa bajā djiwidida, ējūā djiwidi sida unusia. Małne nał ējūāra, bajā sida neē ɒasía. Pusa sida neē ɒasía. ² Idjaba mɒa unusia Ācōrē puru djiwidi Jerusaleā abadada idji ɒamaɒa bajāneba edaa zebɒaɒda.* Mał purura biya querasia wērā quima edabɒaɒde bio djio ɒa quīrāca. ³ Małbe mɒa ūrísia ɒaɒda Ācōrē bugue biya quirumaɒa nāwā jīgua bedeabɒaɒda:† “Ĵūrīnadua! Idira Ācōrēra ēberārā tāēna ɒa.‡ Idjira ādjirā ume ɒaya. Małne ādjirāra idji ēberārāda beadia. Wārāda idjidɒa ādjirā ume ɒaya idjaba ādjirā Ācōrē ɒaya. ⁴ Ādji dauɒara idjia jūma jareya. Jūma naēna ɒadara jōna bēra waa beudaēa, jīānaēa, aujīānaēa, idjaba puara neē ɒaya.”

⁵ Małbe dji bugue biya quirude chūmɒa nāwā jarasia: “Mɒa ne jūma djiwidida o ɒa.”

Idjaba nāwā jarasia: “Nał bedeara cartade ɒadua wārā bedea bēra idjaba wārāda māwāi bēra.”

⁶ Māwānacarea idjia mɒa nāwā jarasia: “Mɒa oida ɒadara jūma osia. Mɒra dji Alpaa idjaba dji Omegaa.§ Małba jara ɒa mɒra dji naārābemada idjaba dji jīrūarebemada. Bariduada opichia ɒaɒa, mɒa baido bogadɒa ɒada bari dobiya. Mał baidoba zocai ɒaida diabarua. ⁷ Cadjirua poyapedadarāba jūma małgɒa edadia warraba dji zezadeba ne edabari quīrāca. Mɒra ādji Ācōrē ɒaya idjaba mɒ warrarāda beadia. ⁸ Baribara Crito ēpēni carea waya beara, mɒ bedea Ĵānaē beara, mɒa quīrāca o beara, mīā beabadara, audua obadara, jāibanara, jɒwaba oda ācōrē Ĵā beara, sewaida bea sida tɒɒ urua azupre bara uruga nūmɒne bia mīga beadia. Ācōrēba bariduada tɒɒ uruade ɒatabueibɒaɒ, ɒarima umé beusiada abadaa.”*

Jerusaleā djiwidi

⁹ Małbe bajānebema nezocarā siete epedeco eropananada ɒa mɒmaa zesia. Mał bajānebema nezocarāba ādji epedecode siete eropananaba nał ējūāne beara jīrūare bia mīgabisidaa.† Dji mɒmaa zedaba nāwā jarasia: “Wāna. Mɒa acaɒiya Oveja Zaqueba quima edabɒaɒda.”

¹⁰ Ara małda Ācōrē Jauredeba ɒade idjia mɒra eya waiɒa ɒa ɒamaa edesia. Mama unubisia Ācōrē puru djiwidi Jerusaleā abadada Ācōrē ɒamaɒa bajāneba edaa zebɒaɒda. ¹¹ Ācōrē dorrodorroaba mał purura dorrodorroa ɒasia. Urua ɒasia mōgara biya quiru nēɒa ɒa quīrāca, jasje mōgara quīrāca. Ēsā querasia vidrio quīrāca. ¹² Mał purura ɒa mōgaraba audu jūrā ca ɒasia. Eda wāɒadara doce panasidaa. Eda wāɒadaza bajānebema

† 20:13 Beupedada pananabada. Griego bedeadē ɒa ɒa “Hades.” * 21:2 Mɒ. Griego bedeadē ɒaɒa cartade ɒa ɒa: “Mɒ, Juaɒa unusia.” † 21:3 Ācōrē bugue biya quirumaɒa. Griego bedeadē ɒaɒa cartade ɒa ɒa: “Bajāneba.” ‡ 21:3 Ācōrē. Griego bedeadē ɒa ɒa: “Ācōrē wua de.” § 21:6 Griego alfabetode alpara dji naārābema letraa, omegara dji jīrūarebema letraa. * 21:8 Apocalipsi 20:6,14. † 21:9 Apocalipsi capítulo 16.

nezocada aba basia. Mañ awara Israel warrarā doce panana trāda eda wābadaza aba bā beasia. ¹³Eda wābadara āmāda u odjabariare ūbea panasidaa, āmāda u baebariare ūbea panasidaa, orro abaare ūbea panasidaa, idjaba dewarabema orroare ūbea panasidaa.† ¹⁴Mañ puru audu jūrā ca bāra doce mōgara ārlā basia. Mōgaraza Oveja Zaqueba doce diabuedarā trāda aba bā beasia.

¹⁵Bajānebema nezoca mñ ume bedea badaba ējūā zabada oro odada erobasia. Puru, dji eda wābada, puru audu jūrā ca bā sida zai carea erobasia.

¹⁶Mañ ējūā zabadaba bajānebema nezocaba purura zasía. Dji puru zadara jūmaena abarica basia. Dji drasoara, dji jedea sida abarica basia. Dji zadara 2,200 kilómetro basia.§ Dji drasoada, dji ātlāda, dji jedea sida jūmaena abarica basia. ¹⁷Mañbe puru audu jūrā ca bā sida zasía. Dji zadara bicaca 144 basia.* Nañ ējūānebemarāba zabada quīrāca bajānebema nezocaba zasía.

¹⁸Mañ purura jūmaena oro idji awa quiru oda basia. Mañra vidrio ēsā quiru quīrāca basia. Dji puru audu jūrā ca bāra jaspe mōgaraba cada basia.

¹⁹Mañ audu jūrā ca bāra doce mōgara ārlā basia. Mañ mōgarara jūmaena biya quedeasia. Naārābemada jaspe mōgara basia. Mañare zapiro mōgarada basia. Mañare ágata mōgarada basia. Mañare esmeralda mōgarada basia. ²⁰Mañare ónice mōgarada basia. Mañare cornalina mōgarada basia. Mañare crisólito mōgarada basia. Mañare berilo mōgarada basia. Mañare topacio mōgarada basia. Mañare crisopraso mōgarada basia. Mañare jacinto mōgarada basia. Jīrūare amatista mōgarada basia. ²¹Mañ purude eda wābada doce panāra neta nēbāa bā oda basia.† Eda wābadaza neta aba oda basia. O puru ēsi bāra oro idji awa quiru oda basia. Mañra ēsā querasia vidrio quīrāca.

²²Mañ purude Ācōrē de dromara māa unuē basia neē bērā. Ēberārāba dadjirā Boro Ācōrē jūma poya bā quīrāpita, Oveja Zaque quīrāpita bida bia bedeadia idji de dromane obadapedada quīrāca. ²³Āmāda u neē, jedeco neē bida mañ purura āna nūmabaria Ācōrē dorrodorroaba, Oveja Zaqueba dia bā ānaa bida. ²⁴Mañ puru ānaaba druaza āna beadia jūmarāda mañ ānaane nībadamārēā. Idjaba druazabema bororāba ne bia eropanāra mañ purudaa ededia.† ²⁵Diamasira neē bai bērā mañ purude eda wābadara ewariza jūātrādaca baya. ²⁶Jūma druazabemarāba ne bia eropanāra mañ purudaa ededia.§ ²⁷Baribārlā ne jūma Ācōrēba bia unucara mañ purude eda edecara panāa. Cadjirua obadara, sewaida bea sida eda wācara panāa. Ababe ewariza zocai beadi cartade trā bā beadrlā poya eda wānia. Mañ cartara Oveja Zaqueba eroāa.

22

Do zocai bai diabari

¹⁻²Māwānacarea bajānebema nezocaba do pāpārā quiruda māa unubisia. Ēsā querasia vidrio quīrāca. Mañ baidoba zocai baida diabaria. Ācōrē idjaba

† **21:13** Orro abaare, dewarabema orroare. Griego bedeadē nāwā bā bāa: “Al lado norte y al lado sur.”

§ **21:16** 2,200 kilómetro. Griego bedeadē nāwā bā bāa “12,000 estadia.” * **21:17** Bicaca 144. Cāpūrīā bedeadē bā bāa “65 metros.” † **21:21** Neta nēbāa bāda. Griego bedeadē bā bāa “perla.” ‡ **21:24** Druazabema bororāba ne bia eropanāra mañ purudaa ededia. Mañ bedeara idjaba nāwā traducida bāa: “Druazabema bororāra mañ purudaa wānia Ācōrēa bia bedeadī carea.” § **21:26** Mañ versículora idjaba nāwā traducida bāa: “Idjaba druazabemarāra mañ purudaa wānia Ācōrēa bia bedeadī carea.”

Oveja Zaque bugue biya quirudeba mañ dora purudebema o jedea b̃a ēsi wea b̃a. Do orroza bacuru nejō zocai bai diabarida basia. Mañ bacurura jedecoza zaubaria. Mañba jara b̃a poaza barima doce zaubarida. Mañ bacuru queduada b̃a druazabemarā cacua bia pananamārēā. ³ Ācōrēba biē bai jaradada mañ purude neē baya. Ācōrē idjaba Oveja Zaque bugue biya quirura mañ purude baya. Mama Ācōrē nezocarāba idjia bia bedeadia. ⁴ Idji quīrāra ununia idjaba idji trāra ādjirā dratude b̃a erobeadia. ⁵ Diamasira neē baya. Dadji Boro Ācōrēba ānaada diai bērā, ībīrā neē idjaba āmāda neē bida ēberārāra bia beadia. Ewariza ādjirāra idji ume ābaa dji bororāda beadia.

Crito dārāēne zeidebema

⁶ Mañbe bajānebema nezocaba m̃a jarasia: “Jūma nañ bedeara wārāa idjaba wārāda m̃awāya. Dadjirā Boro Ācōrēba idjideba bedeadadarāa bedeadibaria. Idjiabarā bajānebema nezocada diabuesia idji nezocarāa cawabimārēā dārāēne cārēda s̃awāida.”

⁷ Jesuba jarasia: “iŪrīnadia, m̃ra isabe zeya! Nañ cartade b̃a b̃a dārāēne cārēda s̃awāida. Bio bia b̃a jūma nañ cartade jara b̃a ījā b̃a.”

⁸ M̃ra Juaā. Jūma mañgara unusia idjaba ūrīsia. M̃awānacarea m̃ra bajānebema nezoca jirū caita chīrāne barru cobesia bia bedei carea. M̃awā osia idjia jūma mañgara unubida bērā. ⁹ Baribarā idjia jarasia: “Jāwā orādua, ātebarā Ācōrēabarā bia bedeadua. M̃ra Ācōrē nezocada jāwā quirua b̃a quīrāca, djabarā Ācōrēneba bedeadadarā quīrāca, idjaba jūma nañ cartade jara b̃a ījā bea quīrāca.”

¹⁰ Idjaba jarasia: “Nañ cartade b̃a b̃a dārāēne cārēda s̃awāida. Mañra mērā erobarādua jūma dārāēne m̃awāi bērā. ¹¹ Cadjirua o b̃ra idji cawa cadjiruade badua. Ne jūma Ācōrēba quīrāca o b̃ra idji cawa mañne badua. Baribarā jipa o b̃ba ewariza jipa o baida b̃a. Idjaba Ācōrē itea bia b̃ra ewariza Ācōrē itea bia baida b̃a.”

¹² Jesuba jarasia: “iŪrīnadia, m̃ra isabe zeya! Zebārāde m̃a jūmarāa ne diai carea eneya ādjia opedada quīrāca. ¹³ M̃ra dji Alpaa idjaba dji Omegaa.* Mañba jara b̃a m̃ra dji naārābemada idjaba dji jirūarebemada.

¹⁴ Bio bia beaa cacua de jābada tāto erobeara. Ādjirāra purude eda wānida panāa nejō zocai bai diabarida jōni carea. ¹⁵ Baribarā cadjirua obadara, jāibanara, audua obadara, m̃ā beabadara, jāwaba oda ācōrē ēpēbadara, idjaba sewa oya beara jūma dajadaare duanenia.†

¹⁶ M̃ra Jesua. Bajānebema nezocada diabuesia jūma mañgara djabarā beaza jaramārēā. M̃ra Davideba zedaa, idjideba tununaa.‡ M̃ra Diapedabema Chīdau Uruga b̃a abadaa.”

¹⁷ Ācōrē Jaureba, Oveja Zaque quima abada bida ñawā jara panāa: “iZedua!” Mañ ūrī b̃ba jaraida b̃a: “iZedua!” Dji opichia b̃ra zeida b̃a baido zocai bai diabarida domārēā. Mañ baido do quīrā b̃ba bari doida b̃a.

¹⁸⁻¹⁹ Nañ cartade b̃a b̃a dārāēne cārēda s̃awāida. Nañ cartade b̃a b̃a ūrī bearā m̃a jaraya: bariduaba nañ cartade b̃a b̃a audu jaraibarā, Ācōrēba nañ cartade bia mīgai jara b̃ba idjira bia mīgabiya. Idjaba bariduaba nañ cartade b̃a b̃a mañrī awara jaraibarā, Ācōrēba idjia nejō zocai bai

* **22:13** Griego alfabetode alpara dji naārābema letra, omegara dji jirūarebema letra. † **22:15** Cadjirua obadarā. Griego bedeadē b̃a b̃a “usa.” ‡ **22:16** Isaia 11:1-10.

diabaridebemada idu jōbiēa idjaba Ācōrē purude eđa idu wābiēa. Mañ nejōnebemada, mañ purudebema sida nañ cartade bʼa bʼa.

²⁰ Jūma nañ cartade bʼa bʼada Jesuba wārāana a bʼa. Nāwā jara bʼa: “jWārāda mārā isabe zeya!”

Bia bʼa isabe zeida. § jZedua dairā Boro Jesu!

²¹ Māa quīrīā bʼa dadjirā Boro Jesuba idji biadeba jūma bārāra careba baida.